NICETAE ACOMINATI Choniatæ, Magni Logothetæ Secretorum, Inſpectoris & Iudicis Veli, Præfecti ſacri cubiculi: LXXXVI annorum hiſtoria, uidelicet ab anno reſtitutæ Salutis circiter MCXVII, in quo Zonaras deſinit, uſque ad annum MCCIII, Libris XIX deſcripta, quorum hic ordo eſt:

- I Liber de rebus geſtis Ioannis Comneni, Alexij filij, quem uulgò Caloioannem uocant.
- VII Libri de rebus geſtis Manuelis Comneni, filij Ioannis.
- I Liber de Alexio Porphyrogenito, Manuelis Comneni filio.
- II Libri de rebus geſtis Andronici Comneni.
- III Libri de Imperio Iſaacij Angeli Comneni.
- III Libri de Imperio Alexij Angeli Comneni, poſt fratrem Iſaacium cęcatum & eiectum.
- I Liber de Iſaacio, & filio eius Alexio, poſt recuperatum, Germanorum & Venetorum ope, Imperium: in quo etiam de Alexio Duca cognomento Murzuflo, ſeu ſuperciliſo, & confuſione ſtatus publici, & Conſtantinopolitano excidio agitur.
- I Liber de initijs Imperij Balduini & Herrici fratrum, Flandriæ Comitum.

Opus lectu iucundũ & utile, nunc primùm liberalitate Magnifici & Generoſi uiri D. ANTONII FVGGERI, &c. Cæſareæ Maieſtati à conſilijs, &c. Græcè Latineq́ editum, cum Indice copioſo Latino rerum, & Græco uerborum & phraſium aliquot: unà cum uarijs lectionibus, ex trium codicum laborioſa inter ſeſe collatione.

[redacted]
Oetingenſi interprete.

Cum Cæſ. Maieſt. gratia & priuilegio ad decennium, & Chriſtianiſs. Gallorum regis HENRICI ad annos ſex.

BASILEAE, apud [redacted], Idibus
Auguſti, Anno 1557.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

AD MAGNIFICVM ET GENEROSVM VIRVM, D. ANTONIVM FVGGERVM, KIRCHBERgæ & Vueiſſenhorni Dominum, Cæſareæ Maieſtati à conſilijs, &c. in Nicetæ Acominati Choniatæ hiſtoriam,

Præfatio,

ZONARAM tuum, Vir ampliſsime, CHONIATES ſequitur, homo ſua ætate non tantum magnis dignitatibus ornatus, ſed etiam ingenio & multiplici doctrina præſtans, & ueritatis hiſtoriæ (ut mihi uidetur) ubique ſtudioſus: ordine aptiſsimo, & lectoribus utiliſsimo. qui ordo cum ſequentia ijs quæ anteceſſere adiungat atq; annectat, hiſtoriæ quoddam quaſi corpus abſoluit, & in ſuo genere homines eruditos reddit: hoc eſt, à uulgo mortalium diſtinguit. Multos ſanè inuenias, qui etſi à literis alieni, tamen acumine ingenij, facundia, uſu rerum, doctiſsimis uiris, ſed uel natura tardioribus, uel in hominum frequentia minus uerſatis, etſi omnem ætatem in optimarum artium ſtudijs contriuere, prȩferantur. quòd ſi ad illam naturæ felicitatem & multiplicem experientiam accuratior & methodica inſtitutio acceſsiſſet. quid cum illorum excellentia comparari poſſet? Nunc laudibus eorum tantum decedit, quantum accuratior inſtitutio illis addidiſſet. Neque enim falſò dicitur, artem, quæ eſt ingenij, ueluti rudis ſpeculi, quaſi expolitio quædam, certiòrem eſſe ducem quàm Naturam, atque etiam uberiorem. Nam qui nullis eruditionis adminiculis ſuſtentantur, temerè plerunque feruntur, & extra limites, quò animi æſtus rapit, euagantur: docti à certis initijs ad metas ordine progrediendo, ſtatim in promptu habent, quæ ad rem pertineant. illi multa, hi pleraq; ſcitu digna tenent: illi fragmenta quædam & quaſi diſiecta membra conſectantur, hi ſolidum quoddam & ſuis numeris abſolutum humanæ cognitionis corpus complectuntur. Quas ob res ego perbeatos eos eſſe iudico, quibus & ea uoluntas contigit ut cupiant, & eæ facultates ſuppetunt ut poſsint, citra impedimētum, ab ineunte ætate, uſq; ad id tempus quod rebus gerendis aptum eſt, philoſophari, ac tum demum agendi ſolertiam cum ueritatis contemplatione coniungere, animis in cœlos & ipſum Deum, corporibus in humanæ ſocietatis conſeruationem intentis. Hæc mihi uita uerè humana, & potius diuina ſemper uiſa eſt: & omnibus ijs uoluptatibus, quæ cum brutis animantibus ferè communes ſunt, præferenda. In quo aſsentiri mihi & ex doctis & ex indoctis optimum & prudentiſsimum quenque, imò me potius cum illorum ſententijs congruere, conſtat. Nec tuum hac in re, ut & in cæteris, præ-

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO

clarum iudicium, quod & tota Fuggerana familia magno conſenſu ſequitur, & cordati omnes ſummè probant, obſcurum eſt: qui filios tuos ingeniorum & corporum uigore præſtantes, ab ipſis propè cunabulis, uſque ad iuuentutis initium, à doctiſsimis præceptoribus, in celeberrimis quibuſque Europæ gymnaſijs, ſeuera diſciplina moderandos, optimarumque artium & linguarum cognitione imbuendos curaris. Quibus illi de cauſis, ſe non minus tibi debere, qua pietate ac prudentia ſunt, profitentur, quàm quòd uitam & maxima quæq; ornamenta felici quodam fato abs te acceperunt: qui uerus nō tantum corporum, ſed etiam animorum pater eſſe uoluiſti. nec genuiſſe contentus, utriſque ea ſuppeditaſti, in quibus humana felicitas conſiſtit. Vt autem terrena corpora terræ frugibus aluntur: ſic cœleſtis & diuinus animus, ſuum paſtum habet, eruditionem.

Quam à uulgi fece, hoc eſt, à peſsimo & ſtultiſsimo quoque contemni ac derideri, non eſt mirandum: cùm quòd de re ignota nihilo rectius ſtatuere poſſunt, quàm cæcus de colorib. pronunciare: tum quòd uitijs atq; ineptijs ſemidoctorum quorundam, aut corruptorum hominum, rem præclariſsimā metiuntur. Nam quid eſt aliud eruditio, niſi ampliſsimum quoddam & inſtructiſsimum amphitheatrum humani ingenij, & experientiæ multiplicis? ad quod exornandum & locupletandum, nō tantum omnes nationes, omnes homines, omnes ætates ſtipem ſuam contulerunt: ſed etiam DEI immortalis liberalitas multa auctaria adiecit, ijs rebus partim arcano afflatu, partim per inſignia miracula reuelatis, quas obtuſior humani ingenij acies perſpicere minimè potuiſſet. Cum autem RATIO ATQVE ORATIO multo magis quàm forma corporum, hominem diſtinguat à belluis: & ueritatis ſolida cognitio, & diſerta explicatio, ſit eius proprium munus: quid aliud eſt philoſophari, quàm in eo elaborare, ut uocabula cum rebus conſentiant, & ut ij ſimus qui dicimur, homines? Complector autem Philoſophiæ nomine, tantum, quantum ipſius ſignificatio complectitur, ſtudium atque amorem ſapientiæ: quæ rerum diuinarum & humanarum, cauſarumq́ue quibus eæ res continentur ſcientia, definitur. Quam immenſitatem cum ſolus DEVS rerum omnium opifex teneat: ſolus ut boni, ita & ſapientis nomen iure ſibi uendicat. Homines autem, ſapientiæ & uirtutis amantes ac ſtudioſos eſſe, nihil uetat: quo amore ac ſtudio quò quiſque longius progreditur, eò propius à cœleſtibus genijs abeſt, qui ea re beatiſsimi habentur, quòd ipſum DEVM, omnis bonitatis & ſapientię fontem, iugiter cum ineffabili gaudio intuētur (neque alia piorum beatitudo poſt hanc uitā fore, haud abs re creditur) quò propius reſiſtit, eo minus dignitatem ſuam & excellentis naturæ munera tuetur. Quis uerò ea ſit arrogantia, ut ſuum unius ingenium tantum eſſe putet, ut eo contentus, omnia ueterum inuenta & experimenta, literarum monumentis conſignata, aſpernari ta,aſpernari queat: ac non potius ex infinita copia, optima quæque, & ingenio ſuo uitæque inſtituto aptiſsima,perſcrutetur? Nam ut unus excellat,aut ſaltẽ cum mediocri ſucceſſu laboret in omnibus, uix,ac ne uix quidem fieri poteſt. Ac pleroſque uel rei familiaris anguſtiæ,uel ingeniorum tenuitas,in certum quoddam ſtudiorum genus,uelut in carcerem aut ergaſtulum,abſtrudunt. Quibus autem DEI OPT. MAX. benignitas ea & animorum & fortunarum ſubſidia conceſsit,ut in nullius magiſtri uerba iurare coacti, libertatem ſuam inuiolatam retineant: profecto eo beatiores erunt, quo plurium & meliorum rerum cognitionẽ coegerint, in uarijs linguis atq; autoribus diſsipatam. Id autem difficile ei non erit, qui linguę Gręcæ ac Latinæ mediocri uſu inſtructus,methodo ſe aſſuefecerit, & artium optimarum fundamenta fideliter iecerit. Ac eſt in ea re ſanè difficultatis & moleſtiæ nonnihil. Sed ubi ex illis artium anguſtijs in liberrimum optimi cuiuſque ſcriptoris campum eluctatus fueris, uerè id apparebit, quod à quodam ſapiẽtiſsimo uiro dictum eſt, ſiue is Socrates, ſiue Iſocrates fuerit (nam utrique aſſcribi uideo, & procliuis error eſt in unius literæ diſcrimine) Radices eruditionis amaras eſſe, fructus uerò dulciſsimos. Radicibus autem comparantur,linguarum & artium methodi: fructibus,uaria lectio.qui ut ſine radicibus nulli eſſent: ita eruditio pertenuis eſt, quæ non certa ratione ac uia,à primis initijs ad ſummum uſque faſtigiũ conſtanter aſcendit,ac perpetuum ſibi commentarium parat. Quod enim ſuprà etiam attigi, doctrinæ omnis laus in artium methodis atq; in eo uertitur,quod,quoad fieri poteſt, quicquid ad eandẽ rẽ pertinet, contrahit,& ex uarijs membris unum corpus integrum componit. Eo abſoluto,lectionis uarietas ſingulis partibus addit ornamenta,& amplitudinẽ quandam conciliat. quòd ſi hæc ſimilitudo minus placet,homo ſtudioſus diligenti patrifamiliæ comparetur: qui, ut ille agrorum ſuorum prouentus & domeſtica inſtrumenta in horreis & certis quibuſdam cellis reponit, ut cum uſus poſtulat, ſtatim ad manum ſint: ita ipſe,quicquid uel cogitatione,uel lectione, uel auditione per omne tempus ætatis (neque enim ulla ſapientiæ ſtudio meta præfigenda eſt) conſecutus fuerit, ſtatim in illas artium claſſes,ſi non ſtylo aut calamo, ſaltem animo & recordatione reponat, & ad regulas illas à doctiſsimis hominib. traditas exigat, acri iudicio ſemper interpoſito,ne quod quiſque dixerit aut ſcripſerit, aut ipſi etiam in mentem uenerit, oraculum eſſe putet (nam homini docto turpiſsimum fuerit,ut Græci eleganter dicunt, ἀβασανίστως παραδέχεσθαι τὴν πίστιν τῆς ἀληθείας: hoc eſt,opiniones conſectari, nudaque autoritate niti) ſed tantum cuiq; credendum eſſe ſtatuat, quantum aut firmis rationibus, aut probabilibus coniecturis perſuadere poſsit. In cæteris aſſenſum cohibeat & ſuſtineat,donec ipſum tempus ſcrupulum ſuſtulerit. Sed ne memoria lapſus eſſe, & ab inſtituto non certo conſilio deflexiſſe, ſed per obliuionem aberraſſe uidear: ad Choniatem redeo: quem ordine aptiſsimo, & prudenti tuo conſilio Zonarę adiunctum eſſe dixi. Nam quo in loco ille Annales ſuos finiuit, in Alexij Comneni uidelicet obitu: eo in loco hic ſuā hiſtoriam auſpicatur, res memoratu dignas, quæ in Byzātino imperio annorum circiter LXXXVI ſpacio acciderunt, complexus. atq; utinam alius Gręcus extitiſſet, qui ab hoc autore & Chalcocondyle prætermiſſa, pari facundia proſecutus eſſet. Maior enim eſt Choniatę copia & diligentia, lectioq́ue iucundior, quàm Zonaræ: cui una breuitas neceſſariò propoſita fuit, quòd alioqui opus in immēſum excreuiſſet. idq́; uel ex eo apparet, quòd heroina eruditiſsima, Anna Cæſariſſa, Imperatoris Alexij filia, de rebus geſtis patris ſui libros XX ſcripſit, qui adhuc in Auguſtanę Reipublicæ bibliotheca extant, cum Zonaras uitam illius paucis folijs perſtrinxerit. Vt autem breuitas memoriam iuuat: ita fuſiores narrationes plus delectationis habent, in magna præſertim uarietate rerum, & ſubitis Fortunæ commutationibus: quæ non multis annis plurimæ, eæq́ue mirabiles, ac potius miſerabiles, præter expectationem Græcos (quos hic ſcriptor Romanorum appellatione honeſtat) oppreſſerunt, creſcēte indies Perſarum ſiue Turcorum (nam recentiores promiſcuè his uocabulis utuntur) potētia: quorum graſſationes & Chriſtianorum Principum deſidiam ac peruerſitatem, tanta doloris acerbitate Choniates ſæpius deplorat, ut eum ab omnibus qui reipub. partem aliquā attingunt, noſtris temporib. legi ſummoperè expediat: ſi fortè Germanorum animi, quorum fortitudo & pietas in recuperanda Syria & terra ſancta, laudibus egregijs hoc ſcripto ornatur, clariſsimis exemplis Conradi & Friderici Impp. ſaltem ad tuēdam patriam, hoc eſt, uicinas Pannonias excitentur. Nunc enim non de laude & gloria laborandum, ſed de aris & focis pugnandum eſſe apparet. quod quo minus fiat, nulla res æquè in cauſa eſt, atque diſſenſiones. Græcos, præter inteſtina bella ex ambitione ferè orta, uoluptatum ſtudiū & ignaua monarchia perdidit: nobis temeraria bellādi cupiditas, & diſcors ac inquieta Polyarchia, id minatur, quod abſit ut experiamur. & facilè caueremus, [redacted], animis atque auribus à ſanis conſilijs plerique abhorrerent. Imminuta quidem eſt, & uelut lęta ſeges triſti lolio corrupta, uetus noſtræ gentis integritas: quod exterarum nationum quodam quaſi contagio accidiſſe uidetur, quarum mala cum noſtris coniunximus: cum peregrinationum is finis eſſe debeat, ut innatis & cōſuetudine inolitis uitijs abiectis, aliorum uirtutes aſciſcamus, eorumq́ue prudentia & humanitate ad omne genus officij & laudis erudiamur. Sed ſi cætera ſpectemus, nūquam Germania uiris, armis, opibus, conſilijs fuit inſtructior: quas res propter diſcordiam, non in hoſtium detrimentū, ſed in patriæ exitium deteſtanda crudelitate, ne dicam inſania, conuertimus. Quæ cogitatio cum in huius hiſtoriæ interpretatione ſubinde meũ animum feriret,& haud dubiè cordatiores quoq; lectores extimulatura ſit: nõ temperare mihi potui, quin hunc locũ,quẽ omnium animis atq; oculis ſemper obuerſari utiliſsimũ fuerit,obiter attingerem. Nũc de hoc opere dicendum eſt: quod etſi labore nõ multo minore,longè tamen maiori cum uoluptate conuerti,propter hiſtorias mihi antehac ferè incognitas,& planius ac fuſius orationis genus. In quo tamen immodicam neſcio cuius inſolentis elegantiæ affectationem, non ſemper ſequendam mihi duxi: quòd quicquid eius generis eſt, non ipſius autoris ſcriptum,ſed paraphraſtæ & æmuli alicuius aſſumentum eſſe uidetur. Contuli enim hic quoq; duos codices, cum eo quem Amplitudo tua Conſtantinopoli ab Alexandro Chartophylace comparauit: atq; operam dedi,ut ex ea collatione opus hoc quàm integerrimũ ederetur: & Græca itidem,ut in Zonara noſtro factum eſt,cum Latinis coniũgerentur. Quamuis enim Græci ſermonis puritas & proprietas, cùm exterarum nationũ commercijs, tum ocioſorum hominum ineptijs corrupta eſt: nec fieri nequit, in hoc ſcriptorum genere,ut interpretis non indocti nec indiſerti oratio,ipſi autori præferatur: tamen nec eum ego me interpretem profiteri auſim: & Græca lingua,qualiſcunque adhuc,neſcio quem genium retinet ac ubertatem,Latinis inimitabilem. Teſtimonio ſunt omnes ferè diſciplinæ,quarum uix ulla eſt,quin & è ſchola Græca ſe prodijſſe uel ipſo nomine fateatur, &, ſi græcas uoces ſuſtuleris,ſæpè obmuteſcat. Quo minus ij ferendi ſunt,qui Græcam linguam ut ſuperuacaneam aſpernantur. Quod utiq; nõ facerent,ſi quàm pauci fideles & docti interpretes ſint, intelligerent. Alijs deeſt alterius utrius,alijs utriuſq; linguæ cognitio,alijs fides & diligentia, nonnullis uniuerſa hęc,non tam fortaſſe malitia & contemptu iudiciorum (quæ extrema eſſet amentia) quàm calamitate quadã temporum noſtrorum,& præſtantium ingeniorum neglectu: quibus Fortuna plerunq; minus fauet,quàm ijs quorum minor eſt induſtria, & obtuſior acies animorum. Itaq; pedibus in eorum eo ſententiam,qui Gręca cum Latinis coniungenda eſſe cenſent: ſiquidem Græca ſeorſim parum uendibilia ſunt ætate noſtra,quę propter ambitionem, auaritiam,& bellandi cupiditatem,ad priſtinam Barbariem magno impetu ruit. Nam Latini & Græci ſermonis proprietate & puritate amiſſa, contemptaq́ue Philoſophia, & politiori literatura neglecta, ut coràm cernimus: non obſcurum eſt,quid impendeat. Præclarè ſcribit Iſocrates,quem in hac parte Ariſtoteles,ut mihi uidetur,quippe natu grandiorẽ, æmulatus eſt, & ego admirari non ſatis poſſum: uirtutes ſingulas in medio binorum uitiorum, quorum alterum citrà reſiſtat,alterũ longius quàm par ſit progrediatur,eſſe collocatas. & rectè apud Ouidium Dędalus ait filio: Medio tutiſsimus ibis.

Quod utinam tam à Theologis, Iuriſconſultis & Medicis, quàm ab humaniorum literarum cultoribus obſeruaretur: quorum alteri ſe rebus inhærere, alteri dictionis elegantiæ ſe ſtudere profitentur. Quaſi uerò aut uocabula propter explicationem rerum nõ ſint inuenta: aut corpus egregium, hoc eſt, res præclaras, cuiuſmodi in ſublimibus illis diſciplinis tractantur, non mũda & ornata ueſtis, hoc eſt, pura & limata deceat oratio. Duplicem profectò laudem merẽtur, qui res optimas, ſi nõ eleganti & ſplendido, at puro & diſerto ſermone proponunt. Cuiuſmodi uiros noſtra ætas plures, cum inſigni gloria tulit, quàm poſteritas habitura uidetur, niſi aliam rationẽ ſtudiorum inierimus. Sed quid ego cenſuram in republica literaria mihi ſumo, cum ipſi mihi diuerſiſsimorum ingeniorum cenſura ſit ſubeunda? Mouit me tamẽ iuſtus fortaſse dolor, in hanc cõfuſionem gymnaſiorum intuentem, etſi hæc nec temporis nec loci huius eſſe uideantur. Quare ueniam peto, ſi qua minus ad inſtitutum pertinentia inculcaui: & debetur hæc Philoſophię libertas, quę quia ferè cæteris externarum rerum commoditatibus & ornamentis caret, ſaltem cogitationis atque orationis uinculis laxioribus aſtringitur. Quo nomine Socrates, ſe meliore conditione eſſe quàm Oratores, qui ad aquam dicant, & tacitos iudicum nutus obſeruent, gloriari ſolebat. Ego uerò eam licentiam adeò mihi laudi non duco, ut, ſi qua culpa uel hac commemoratione, uel conuerſionis procraſtinatione, longiore quidem quàm ipſe putaram, commiſſa eſt, eius mihi gratiam fieri cupiam: præſertim cum exigui temporis mora, omnis expers incommodi, non ceſſationem, ſed fidem & diligentiam meam arguat: quæ niſi mihi ocio & commodis meis antiquior fuiſſet, hoc labore multo citius defungi potuiſſem. Sed ſat citò, ſi ſat bene, ut dicitur. quod ipſum etiam ſedulò me conatum eſſe, cum rem ipſam teſtaturã confidam: nihil de me ipſo addam, quòd quamuis amplius aliquid præſtitiſſem, tamen liberalitatis erga me tuę, & publicè erga ſtudioſos homines, quorum cõmodis tuo ſumptu conſulis, partem uix exiguam uiderer aſſecutus. Auguſtæ Vindelicorum,
VI Id. April. Anno MDLVII.

ΤΟΥ ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ ΤΩΝ ΣΕΚΡΕΤΩΝ, ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΩΝ κρίσεων, γεγονότος δὲ καὶ ἐφόρου καὶ κριτοῦ τοῦ βήλου καὶ προκαθημένου τοῦ κοιτῶνος, κυρίου νικήτα τοῦ χωνιάτου, ἱστορία ἀρχομένη ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως κυρίου ἰωάννου τοῦ κομνηνοῦ, τοῦ υἱοῦ κυρίου ἀλεξίου.

ΚΑἱ ἱστορίαι δὲ ἄρα κοινωφελὲς τι χρῆμα τῷ βίῳ ἐφευρέθησαν, ὅτι περ ἐκ τούτων οὐκ ὀλίγα δὴ ξυλλέγειν τὰ βελτίω τοῖς ἐρωμένοις. [illegible] γὰρ τὰ ἀρχαῖα, καὶ ἤθη αὐτοῖς διατρανοῦσιν ἀνθρώπεια, καὶ πολυπειρίας ὑποτιθέασιν, ὁπόσοι τῶν ἀνθρώπων μεγαλογνώμονες, καὶ τοῦ καλοῦ αὐτόφυτον τρέφοντες ἔρωτα· καὶ κακία δὲ παρ' αὐτῶν κωμῳδουμένη, καὶ ἀγαθοπραξία ἐξαιρομένη, μετρίους ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἐπιδιδόντας τοὺς παρ' ἑκάτερα τιθέασι ῥέποντας, ὅσοι τέως οὐχ ὑπ' αἰσχίστης συνηθείας, καὶ φαυλοτέρας τῆς ἕξεως, ἀνεπιστρόφως ἔχουσι τοῦ πολυθρυλλήτου χρήματος ἀρετῆς. ἐπεὶ καὶ ἀθανάτους ἐοίκασι δεικνύειν, θνητοὶ καὶ ἐπίκηροι γεγονότες, καὶ πάλαι τὸ ζῆν ἀποσβέσαντες, ὅσους παραλάβοι τὸ ἱστορεῖν. ὀρθῶς γάρ, ἢ τοὐναντίον φαύλως βεβιωκότες, εὖ τε καὶ αἰσχρῶς ἀκούουσι, καὶ τὸ μὲν ἐν ᾅδου βέβηκεν ἡ ψυχή, πρὸς δὲ τά, ἐξ ὧν ἡρμόσθη, τὸ σῶμα ἀναλυόμενον. τὰ δὲ παρ' αὐτοῦ βεβιωμένα, κἂν ὅσια ὦσι, κἂν δίκαια, κἂν ἀθέμιτα, κἂν ἐφύβριστα, κἂν εὐδαιμόνως, κἂν κακοτυχῶς ἀνεχρίμψατο τῇ ψυχῇ, ἡ ἱστορία διαπρυσίως βοᾷ. ὥστε καθ' ἕτερόν τινα τρόπον καὶ λόγον, καὶ βίβλος ζώντων ἡ ἱστορία κληθήσεται, καὶ σάλπιγξ περίτρανος τὰ γραφόμενα, τοὺς πάλαι τεθνεῶτας οἷον τῶν σημάτων ἐξανιστῶσα, καὶ ὑπ' ὄψιν τιθεῖσα τοῖς βουλομένοις· ἀλλὰ ποιεῖ δὲ μὲν ἡ ἱστορία, ὡς ἐπιτρέχοντά με εἰπεῖν, αὐτοῖς δὲ τοῖς ἐντυχοῦσιν ἐμβιοῦν οὐ δαιμονίως χαρίεσσα; μὴ οὕτω μανείη τις, ὡς ἥδιον ἡγεῖσθαί τι ἕτερον ἱστορίας. ἃ γὰρ οἱ πολυετεῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τιθωνοῦ παλαιότεροι καὶ τριακόρωνοι (εἰ τὸν βίον ἔτι περιῆσαν) ᾔδεσαν ἄν, καὶ ἐξηγοῦντο τοῖς φιλακροάμοσι, τὰ τῆς μνήμης ἐμπυρεύοντες, καὶ τὰς τῶν πράξεων ξυστάσεις ἀνασκάλλοντες· ταῦτα δίχα πόνου παιδεία καὶ ὁ φιλίστωρ, κἂν οὐδέπω παρηλλάχει τὴν μείρακα. διὰ ταῦτ' οὖν καὶ αὐτὸς τὰ τοῖς κατ' ἐμὲ χρόνοις γεγενημένα, καὶ ἀνώτερον ἔτι βραχύ, μνήμης καὶ διηγήσεως ἄξια ὄντα, καὶ τοσαῦτα τὸ πλῆθος, καὶ τοιαῦτα τὸ μέγεθος, οὐκ ἔγνων δεῖν σιγῇ παρελθεῖν· οὐκοῦν καὶ διὰ τῆσδέ μου τῆς ξυγγραφῆς δῆλα ταῦτα τοῖς ἐπιοῦσι καθιστῶ. ἐπεὶ δὲ ὡς καὶ ἄλλοι τι ξυμβαλεῖν ἔχουσι, καὶ αὐτὸς δὲ συνορῶν οὐχ ἥκιστά εἰμι, τὸ μὲν ἱστορεῖν τὸ τῆς διηγήσεως ἀσαφές, καὶ περιβολαῖς καὶ περιόδοις ἐπιτεταμένον, ὡς μὴ συνᾷδον αὐτοῖς, οὐ προσίενται, φιλοῦσι δὲ τὸ σαφές, ὡς οὐ μόνον, φασὶ τὸν εἰπόντα, σοφόν, ἀλλὰ καὶ συμβαῖνον σφίσι μάλιστα· οὐδὲ τούτου πάμπαν ἔξωθεν τοῦ καλοῦ [illegible] ἂν εὕροις τὰ γραφόμενα, ὅσα καθ' ἡμῶν μὲν τὸ κομπηρὸν καὶ δυσφραδὲς καὶ κεκρυμμένον ἐκ διαλελυμένων λέξεων ὡς ἐπίπαν ἀσαφῶν, εἰ καὶ χαίνοντάς εἰσιν εἰς ταῦτα πολλοί, ἵν' οὕτως ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἐκλείποντες τὰ τῶν πάλαι καὶ σήμερον, καὶ ὅσα τι καὶ ἐπιτήδευμα [illegible] ἐσχηκότες διὰ μακροῦ· ἐκ τοῦ πλείονος δὲ καὶ τούτων

δρᾶν

Οὐκ οἶδ' ὅτι φὴς [illegible] γεραίτατε, σοφὸν τὸ σαφὲς συγγράφων εἶναι λέγεις: ἀνεγγράφων ἢ [illegible] γέγραφας.

NICETAE CHONIATAE LOGOTHETAE SECRETORUM, *inſpectoris & iudicis Beli, præfecti cubiculi Hiſtoria, quæ ab imperio Ioannis Comneni, Alexij F. incipit.*

Laudes hiſtoriæ.

VTILITER inuentę ſunt hiſtoriæ: neq; paruas ijs, qui rebus melioribus ſtudent, cōmoditates ſuppeditant, tum uetuſtatis memoria repetenda, tum ingenijs hominū explicandis, tum uarijs eorū conatibus ob oculos ponendis, quibus animorum magnitudo, & honeſtatis amor ab ipſa natura fuit inſitus. Iam quia uitia perſtringūt, & præclaras actiones celebrant, moderatiores plerūq; reddunt & meliores homines, tam ad uitia quàm ad uirtutem propenſos: ijs duntaxat exceptis, qui turpiſsima educatione corrupti, ac mala conſuetudine deprauati, nullam uirtutis rationē habent: qua nihil eſt in reb. humanis præclarius aut magis expteendum. Adhæc, ij quos monimenta hiſtoriarū complectunt̃, quãuis mortales et obnoxij fatis, iam olim uitę quaſi pēſum abſoluerint, immortalitatis quodammodo fiunt cōpotes. Nam prout turpiter aut honeſtè uixerūt, ita malè aut bene audiūt: ac animus quidē in locū ſuum abit, & corpus in primordia, è quib. compoſitū fuit, ſeſoluitur: actæ aūt uitę ratio, ſiue ſancta & iuſta, ſiue nefaria & iniuria, obituſq; ſiue felix, ſiue calamitoſus, clara hiſtorię uoce prædicatur. Quamobrem haud ab re liber uiuentiū appellabit̃ hiſtoria, rerūq; geſtarū deſcriptio tubæ clangor, quo iam olim mortui uelut è ſepulchris excitati, in medium producūtur. Atq; hæc de hiſtoriarū utilitate breuiter percurrere uolui. Neq; uerò quiſquam adeò uæcors eſt, quin eam lectoribus æquè iucundã ac fructuoſam eſſe iudicet. Nam quæ decrepiti ſenes, atq; ij qui, ſi adhuc in uiuis eſſent, Tithonū multis ætatibus uincerent, in cœtu auditorū ex memoriæ theſauro deprompta, in mediū afferrent: eadem uel adoleſcens eruditus referre queat. His igitur de cauſis ego etiam ea quæ mea ætate, & paulo ſupra meã ætatē memoratu digna geſta ſunt, quæ quidē plurima & maxima fuere, nō prætereūda ſilentio eſſe ratus, ad poſterorū memoriam propagare ſtudui. Cum aūt eorū iudicijs aſſentiar, qui obſcuritatē & perplexarū periodorū prolixitatem hiſtoriæ alienã eſſe cenſent, & perſpicuitatem maximè gratam et aptam: equidē huic quoq; uirtuti operã dedi, euitatis uerbis affectatis, obſcuris, cōfragoſis: etſi uulgus ijs auidè inhiare non ignoro, relictaq; & ſuperioris & noſtræ ætatis cōſuetudine, ſummo ſtudio in ijs elaborare. Nos uerò longo tempore in id ope-

Perſpicuitas hiſtoriã maximè decet.

a

id operam dedimus, ut dictione huic ſcriptionum generi conueniente adhibita, non extra limites euagaremur. Quicquid enim, ut dixi, non apertum eſt, atque in promptu poſitũ, hiſtoria abominatur: quicquid ſimplex & naturale eſt, & intelligentię obuium, libenter admittit. Nam cum ad ueritatem tanquam unicum ſcopum collimet, atq; oratoria calliditate & poeticis fabulis quàm remotiſſima ſit: etiam à forma dicendi ijs facultatibus propria abhorret. Quamuis autem multum grauitatis & reuerentiæ hiſtoriam comitetur: tamen quia uel opificibus, militibus et mulierculis etiam, nota eſſe cupit, formulis elegantioribus delectatur, ueſtemq; amat nõ ſane luxurioſam & exoticam, ſed ſimplicem & mundam: nec perſpicuitate & breuitate quicquam habet antiquius. Quibus de cauſis ueniam à lectoribus impetratã cupimus, ſi in opere noſtro ornatus deſiderabitur: pręſertim cum argumentum hoc nunc primùm à nobis tractetur. quod perinde eſt, ac ſi uiã deſertam ac minimè tritam ingrederemur: & longè difficilius, quàm aliorũ ueſtigia perſequi, & uia regia incedere. Auſpicabor autem ab ijs rebus, quæ poſt Alexij primi ex Comnenia familia Imperatoris obitum acciderunt, ultra quæ ſuperioris ætatis hiſtorici non ſunt progreſſi: ut ea quæ à nobis dicentur, cum illorum dictis cohæreant, inſtar fontis unius in plures canales diſtributi, aut anulorum longa ſerie inter ſeſe cohærentium. Ac Ioannis Imperatoris uitam, qui ſucceſſit Alexio, breuiter perſtringemus: neq; earum rerum commemorationi diutius immorabimur, quas ipſi non uidimus, ſed ab ijs accepimus, qui eum uiderũt, & in expeditiones comitati ſunt. In cæteris autem uberius tractabimus omnia. Sed iam ad rem ipſam accedamus, hinc ſumpto exordio.

Hiſtoriæ huius ordo et ratio.

IOANNIS COMNENI
Imperium.

ALexius Comnenus Imperator, filios tres, & quatuor filias habuit. Inter fratres natu maximus Ioannes fuit: Anna uerò primogenita, Nicephoro Bryennio, Cæſariſſa appellata, nupſit. Ioannem pater maximè dilexit: datiſque purpureis calceis, Imperio deſtinauit, & Imperatorem appellandum curauit. Irene uerò mater & Imperatrix, contrà nihil non Annæ filiæ deferebat: neque Ioannem apud Alexium maritum, ut temerarium, & luxu perditum, & leuem,

Ioannes Comnenus à patre imperio deſtinatus, aduerſante matre.

δρᾶν τῇ ἱστορίᾳ πολυμερῶν τὰ πρόσφορα, μηδ' ὑπερβάθμιον πόδα τούτων ἠγαπηκότων, ἢ ὅλως τῶν ἔξονας αὐτῆς ὑπερβάλλεσθαι. ὅπερ γὰρ ἅπαν ἐστὶν τὸ μὴ τὴν φράσιν ἁπλοῦν, ὡς ἔχω εἰπεῖν, καὶ πρόχειρον εἰς κατάληψιν, αὐτῇ διαβέβληται· καὶ ἀγαπᾶται θείως σφόδρα τὸ ἄκομψον, καὶ ὡς ἔχει φύσεως διαγόμενον, καὶ δαιμονίως τὸ εὔληπτον προσπέφυκε. τέλος γὰρ σκοπιμώτατον τὴν ἀλήθειαν ἔχουσα, καὶ τῆς τε ῥητορικῆς δεινότητος, καὶ τῆς ποιητικῆς λογοποιΐας ἀφεστῶσα κατὰ διάμετρον· καὶ τὰ τούτων διωθεῖται χαρακτηριστικά, καὶ ἄλλως δὲ κἂν ἡ βραχὺ τὸ σεμνὸν ἡ ἱστορία καὶ τὸ αἰδέσιμον ἐνδιδύσκεται, φθᾶσαι δ' ὅμως προσπαθεῖ σκαπανεῦσί τε καὶ σιδηρεῦσι καὶ πολλοῖς γίνεσθαι τῆς ἀσβόλης, καὶ συνήθης εἶναι τοῖς πρὸς ὅπλα καὶ ἄρεα βλέπουσι, μηδὲ γυναιξὶ χηρεύουσι δυσκολαίνουσα μετακαλούσαις· τὰ κατ' αὐτὴν ταῖς χειροτέχναις χάριτα τῶν φράσεων, καὶ τὸ φᾶρος τῶν ὀνομάτων εἰλικρινὲς καὶ ἀπερίττευτον ἀμπίσχεσθαι φιλεῖ, οὔτι μὴν κεκομψευμένον καὶ ἔξαλλον· καὶ ἡ μὲν ἱστορία, ὡς ὅτι μάλιστα, μετὰ τοῦ σαφοῦς καὶ εἰς ἐπίτομον ἀποτροχάσεται. ὁ δὲ λόγος εὐγνωμονῶν, συγγνώμην αἰτεῖται παρ' οἷς εἰς χεῖρας πεσεῖται, εἰ μὴ φιλοτίμως, ἀλλ' οὐκ ἀργῶς, καὶ ἀκριβῶς ἐκπεπόνηται. ἐπεὶ καὶ ἄλλως νῦν πρώτως ἡμεῖς τῆς ὑποθέσεως ἐπιβαίνομεν τῆσδε, οἷά τινα φάραγγα καὶ ἀστιβῆ δυσχωρίαν ἐγχειροῦντες ὁδόν, ὃ καὶ δύσεργόν ἐστι, καὶ πολλῷ ὑπερβαλλόμενον τοῦ ἴχνεσιν ἑτέρων προωδευκότων ἐφομαρτεῖν, ἢ γοῦν ὡς διὰ λεωφόρου καὶ βασιλικῆς βαδίζειν ὁδοῦ, λέγω δὴ τῆς ἑτέρων ἱστορίας, εὐθυπόρως τε καὶ ἀπλανῶς. ἀρχὴ δέ μοι τῆς ἱστορίας, ὅθεν μετὰ τὸ πέρας ἦλθεν ἅμα τῆς ζωῆς, καὶ δὴ ἀρχῆς τοῦ ἐκ κομνηνῶν ἄρξαντος πρώτως ἀλεξίου συμβέβηκεν, ἐπεὶ καὶ δὴ τόνδε τὸν ἄνακτα ὀλίγον συνεπεφάναμεν, ὁπόσα τῶν πρὸ ἡμῶν τῇ συγγραφῇ παρέργως ἐπέβαλον, ἵν' ὦσι τὰ ῥηθησόμενα παρ' ἡμῶν συναφῆ πῶς τοῖς ὑπ' ἐκείνων λεχθεῖσι· καὶ ὁ λόγος οὕτω διαπλεκόμενος, τρόπον τινὰ ὁλκῷ εἰκάζοιτο, ῥεύματος ἐκ πηγῆς μιᾶς ἐκδιδόντι, ἢ γοῦν ἐκ τῶν κρίκων, ἀλληλοδιαδόχων ὑποσημαίνοιτο, τῇ τῶν ἀεὶ προσεχῶν ἐφάψει προϊόντων ἐς ἄπειρον. τὸ κεφαλαιωδῶς δὲ ἐπιτομαῖς τὰ περὶ τὸν αὐτοκράτορα ἰωάννην τὸ ἱστορεῖν δ' ἐργάσεται, ὃς ἀλεξίου διάδοχος γεγένηται ἐπ' ἀρχῆς, οὐδ' ἐμβραδυνῶ ταῖς κατ' αὐτὸν ἀφηγήσεσιν, ὥσπερ γε ταῖς ἐφεξῆς ἐργάσεται λόγοις, οἷα καὶ ἡμῶν μὴ τὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν ὅσα δὴ παραλημμένα συγγραφομένων, καὶ τούτων μηδὲ ἀποστέλλειν ἐχόντων ταῦτα διεξιέναι, ἀλλ' ἅπερ εἰς ἀκοὴν ὠτίων εἰλήφαμεν ἐκ τῶν ὅσοι τῶν καθ' ἡμᾶς τὸν βασιλέα τουτονὶ ἐθεάσαντο. καὶ συνεμάχοντο ἐκείνῳ πρὸς ἐναντίους χωροῦντι, καὶ τὰς μάχας συνεπόνησαν, ἔμφρον δ' οὖν ἐντεῦθεν ἄρξασθαι.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΥΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ
τοῦ κομνηνοῦ.

ΤΩ ἄνακτι ἀλεξίῳ τῷ κομνηνῷ, υἱοὶ τρεῖς, καὶ θυγατέρες τέσσαρες ἐγεγένηντο. ἦν δὲ τῶν μὲν ἀδελφῶν ὁ ἰωάννης τῇ γενέσει πρεσβύτερος, πρωτογενὴς δ' ἁπασῶν τῶν δ' ἐξ ὀσφύος τοῦ ἀλεξίου ἡ θυγάτηρ ἄννα καθυπερτέρα, ἥτις εἰς λέχος τῷ βρυεννίῳ νικηφόρῳ συνεζεύγνυτο, ἐμβαλοῦσα καισάρισσα. ὁ βασιλεὺς τοίνυν καὶ γονεὺς ἀλέξιος, μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων τῷ ἰωάννῃ προσέκειτο. ἀμέλει τοι καὶ τοῦτον ὑποκρίνας κατάλληλον τῆς βασιλείας διάδοχον, ἐρυθροῖς τε πεδίλοις μετεκόσμει, καὶ βασιλέα ἐκδέδωκεν ἀναγορεύεσθαι. ἡ δὲ μήτηρ καὶ βασιλὶς εἰρήνη, τῇ θυγατρὶ ἄννῃ τὴν πᾶσαν ἐκ τῆς φιλαυτίας χαριζομένη ῥοπήν, οὐκ ὀλίγα προσῆγε τῷ συνεύνῳ ἀλεξίῳ τὸν ἰωάννην διαβάλλουσα, περπερόν τινα τοῦτον ἀποκαλοῦσα, καὶ ὑγρὸν τὸν βίον ἐπιτωθάζουσα, παλίμβολόν τε

ἡρα καισα-
γυναικὸς δια-
[illegible]
εἰς παραβλη-
μας φύσιν
[illegible]
[illegible]
[illegible]

παλίντροφόν τι τὸ ἦθος, καὶ μηδαμῆ μηδὲν ὑγιὲς ἔχοντα, καὶ τιθεμένη διὰ παντὸς ἀσχολίας πάσης ἀνώτερον σπούδασμα, ὅπως μεταθεῖτο τὴν γνώμην ὁ βασιλεύς, ἣν εἶχεν ἐπ' αὐτῷ κυρωσάμενος, πολλαχοῦ δὲ καὶ λόγου πρόφασιν τὸν Βρυέννιον παρασπείρουσα, παντοίοις αὐτὸν ἐπαίνοις κατέστεφεν, ὅτι εἰπεῖν ἱκανώτατον, καὶ οὐκ ἐλάττονα διαπράξασθαι, καὶ μαθημάτων ἐλευθερίων μετειληχότα, ῥυθμίζειν τὸ ἦθος εἰδότων, καὶ πρὸς βασιλείαν ἀδιαλώβητον οὐ βραχεῖα συναιρομένων τοῖς ἄρχειν μέλλουσιν. ὁ δ' Ἀλέξιος ταῦτα ὠτιζόμενος, καὶ τὸ μητρῷον φίλτρον ὑποπτευόμενος, τῇ μὲν ἄλλοις ἐκ τοῦ σχεδὸν κατεπείγουσι χρῆσθαι πράγμασι τὸν νοῦν πλαττόμενος, οὐδὲ προσέχειν ὅλως τοῖς λεγομένοις προσεποιεῖτο. τῇ δ' ἐς σκέψιν ἀπολύειν τὰ αἰτούμενα, μὴ ἂν τὴν αἴτησιν αὐτῆς παραβλέψαι διισχυρίζετο. ποτὲ δὴ καὶ τοιοῦτόν τι παθηνάμενος εἴρηκεν· ὦ γύναι, κοινωνὲ μοι λέχους καὶ βασιλείας, οὐ τὰ πρὸς χάριν παύσῃ τῆς σῆς ὑποτιθεμένη μοι θυγατρός, ἁρμονίαν τε καὶ τάξιν ἐπιχειροῦσα λύειν ἐπαινετήν, ὡς ἀπὸ θεοβλαβείας μετέχουσα; ἀλλ' ἐς τύχην ἀγαθήν· ἢ μᾶλλον δεῦρο κοινῇ συνδιασκεψώμεθα, καὶ γνωσόμεθα τίς ἐξ ἁπάντων τῶν πρὸ ἐμοῦ τὰ τῶν ῥωμαίων σκῆπτρα παρειληφότων, υἱὸν ἔχων ἁρμόδιον εἰς ἀρχήν, τοῦτον μὲν παρεβλέψατο, γαμβρὸν δὲ αἱρετίσατο; εἰ δέ ποτε καὶ τοιόνδε τι ξυμβέβηκεν, οὐ νόμον, ὦ γύναι, τὸ σπάνιον ἡγησόμεθα· ἐπ' ἐμοὶ δὲ καὶ μάλα καταγελάσει τὸ πανρώμαιον, καὶ τῶν φρενῶν κριθείην ἀποπεσών, εἰ τὴν βασιλείαν οὐκ ἐπαινετῶς εἰληφώς, ἀλλ' αἵμασιν ὁμογενῶν, καὶ μεθόδοις χριστιανικῶν ἀφισταμένας θεσμῶν· δεῖσαν ταύτης ἀφαρχίας διάδοχον, τὸν μὲν ἐξ ὀσφύος ἀποπεμψαίμην, τὸν δὲ Μακεδόνα εἰσοικισαίμην· τὸν Βρυέννιον οὕτω λέγων, ἐπεὶ καὶ ἐξ Ὀρεστιάδος ὥρμητο· μία δ' αὕτη τῶν παρὰ Μακεδόσιν εὐδαιμόνων καὶ κρατίστων πόλεων. τοιαῦτα πρὸς τὴν βασίλισσαν εἰρηκὼς ἐμβριθῶς ὁ Ἀλέξιος φαίνεται, ὅμως καὶ πάλιν τὸν μηδαμῶς ἀπαιτοῦντα ὑποκρινάμενος, δεῖν γε τὴν γυναῖκα, σκεπτόμενος ἀεὶ τὸν σκεπτόμενον. ἦν γὰρ εἰ καί τις ἄλλος κρυψίνους ὁ ἀνὴρ οὗτος, καὶ σοφὸν ἡγούμενος ἀεὶ τὸ ἀπόρρητον, μηδὲ τὰ πολλὰ ἐξαγγελτικὸς τοῦ ποιητέου δεικνύμενος. ἐγγίζοντος δὲ οἱ τοῦ τέρματος τῆς ζωῆς, ὁ μὲν ἔκειτο νοσῶν ἐν τοῖς κατὰ τὴν μονὴν τῶν Μαγγάνων λαμπροτάτοις οἰκοδομήμασιν. ὁ δὲ υἱὸς Ἰωάννης τὸν πατέρα ὁρῶν τῇ τελευτῇ πλησιάζοντα, καὶ τὴν μητέρα εἰδὼς ἀποστέργουσαν, καὶ τῇ ἀδελφῇ τὴν βασιλείαν μνωμένην, κοινοῦται τὸ πρᾶγμα τοῖς ἐκ τῆς συγγενείας ἐκείνῳ φίλα φρονοῦσιν· ὧν τὰ κράτιστα ἦν ὁ ἀδελφὸς Ἰσαάκιος, καὶ διαλαθὼν τὴν μητέρα, εἴσεισι τὸν κοιτῶνα τὸν πατρικόν· καὶ προσπεσὼν ὡς δῆθεν θρηνήσων, ὑφαιρεῖται λάθρα τῆς ἐκείνου χειρὸς τὸν σφραγιστῆρα δακτύλιον. εἰσὶ δ' οἳ κατὰ γνώμην τοῦ πατρὸς αὐτὸν φασὶ τοῦτο πεποιηκέναι, ὡς δείκνυσιν ἐνίων τὰ μετὰ βραχὺ ῥηθησόμενα. αὐτίκα τοίνυν ὁ Ἰωάννης τοὺς συμφράδμονας ἀθροίσας, καὶ τὸ πραχθὲν ἠγγελκώς, ἵππῳ κέλητι μεθ' ὅπλων πρὸς τὸ μέγιστον ἀρχεῖον ἐξώρμησε κατ' αὐτὴν τὴν τῶν Μαγγάνων μονήν, καὶ τὰς ἀγυιὰς ὁμοίας τῆς πόλεως, ὑπὸ πλήθους τοῦ σύμφρονος, καὶ τῶν ὑπὸ φήμην τῶν δρωμένων συναλιζομένων ἀστυπόλων, βασιλεὺς αὐτοκράτωρ εὐφημούμενος. ἡ βασιλὶς δὲ Εἰρήνη ἡ μήτηρ τοῦ Ἰωάννου πρὸς τὰ οὕτω γινόμενα ἐκθαμβηθεῖσα, συλλαβοῦσα μετεπέμπετο τὸν υἱόν, καὶ παρῄνει τῶν ἐν χερσὶν ἀπέχεσθαι.

ὡς

ὅρα λόγον βασιλικόν.

[illegible]

ὅρα ὅπως ὁ Ἀλέξιος.

θάνατος ἀλεξίου.

leuem ac planè uæcordem calumniari non deſiſtebat, neque quicquam habebat antiquius, quàm ut Imperatorem ad mutandam de Ioanne ſententiam compelleret. Aliquando etiam Bryennium per occaſionem ſummis laudibus celebrabat, ut & eloquentiſsimum, & rebus gerendis aptiſsimum, & liberalibus artibus, quæ animum ad uirtutem informent, & ad imperium ritè gerendum & tuendum maximo adiumento ſint, eruditum. Alexius uerò quum hæc materni affectus haud ignarus audiret, aliàs ſe grauioribus negocijs occupatū, uerba illa prorſus non curare ſimulabat: aliàs tempus ad deliberandum ſumpturum, neque petitionem eius neglecturum eſſe affirmabat. Semel uerò temperare ſibi non potuit, quin eam ita alloqueretur: O mulier & lecti & imperij mei particeps, non tandem ea ſuadere mihi deſines, quæ filiæ tuæ grata ſunt: & conari, ut ordo laudabiliter inſtitutus turbetur? quòd ſi numinis alicuius ira percita es, ad ſanam redito mentem: ac potius mecum conſiderato, an ullus unquam ex ſuperioribus Romanorum Imperatoribus, quum filium imperio idoneum haberet, eo neglecto, generum prætulerit? Ac ut aliquando tale quippiam acciderit, quod rarò factum eſt, pro lege habendum non erit: à me præſertim, qui, quum regnum haud laudabiliter, ſed cædibus cognatorum, & rationibus ab inſtitutis Chriſtianorum alienis occuparim, toti Romano imperio riſui ſim futurus: & pro inſano habendus, ſi in deliberatione ſucceſsionis, germano filio repudiato, Macedonem in ſolio collocaro. Sic autem appellabat Bryennium, Oreſtiade beata & præſtantiſsima urbe Macedoniæ oriundum. Quibus uerbis cum Irenæ petitionem grauiter refutaſſet, tamen deinde eum præ ſe ferens, qui haudquaquam negaſſet, mulierem perpetua deliberationis ſimulatiōe differebat: quippe homo, ſi quiſquam alius, occulti animi, qui ſapientiam in diſsimulando poſitam ratus, rarò admodum, quid facturus eſſet, præ ſe ferret. Inſtante autem obitu, quum in ſplendidiſsimis Manganiæ regiæ ſubſtructionib. decumberet: Ioannes & eius rei & materni odij gnarus, quæ imperium in ſororem conferre niteretur, negocium cum cognatis ſui ſtudioſis communicat, quorum princeps erat frater Iſaacius: & clam matre paternum cubiculum ingreſſus, & tanquam morbum eius deplorare uellet, proſtratus, annulum de manu eius ſurripit. Sunt tamen qui id eum de ſententia patris feciſſe affirment: id'que ex ijs quæ mox ſequentur, fit probabile. Quum autem in cœtu ſuorum rem geſtam expoſuiſſet, eques ad maximam regiam properauit, armis ſtipatus, atque in ipſo Manganio monaſterio, & urbis regionibus, à multitudine ſui ſtudioſa, & ijs qui fama rei exciti in urbe uerſabantur, Imperator ſalutatus eſt. Quibus rebus Irene territa, filium monuit, ut cœptis deſiſteret.

Nicephorus Bryennius Irenæ ſocrui charus.

Alexius uxoris Irenes importunitati nō cedit.

Ioannes ut imperiū ſit nactus.

Irenes & Alexij controuerſia de imperij ſucceſſore.

Sed quum is ſummo ſtudio rem urgeret, neq; uerbis matris quidquam moueretur: Bryennium hortatur, ut ſe adiutrice regnum affectet. Vt uerò ne ſic quidem res procedebat, ad maritum accedit in lecto decumbentem, & tenui ſpiritu uitam adhuc præ ſe ferentem. & corpori eius incumbens, clarè uociferatur, lachrymis inſtar fontis exuberantibus, filium ipſo adhuc ſuperſtite res nouas molientem, regnum affectare. Ille uerò, grauioribus rebus occupatus, ſcilicet in uitæ exitu, & peregrinationi iamiam inſtanti intentus, oculis ad angelos, animorum duces, conuerſis, nihil ad ea reſpondit. Illa uerò acrius urgente, & filij facta ægerrimè ferente, cum exiguo coactoque riſu, manibus in cœlum ſublatis, ſiue eo nuncio delectatus, & Deo gratias agens: ſiue delictorum ueniam à Deo flagitans, uultu parum blando eam caſtigauit, quòd Imperij contentionem in diſceſſu animi à corpore moueret. Mulier itaque haud dubiè maritum ijs quæ audiſſet, delectatum eſſe rata, ut iam omni fruſtrata ſpe, deiectaque prioribus conſilijs, cum magno gemitu dixit: O' marite, & uiuens omnibus dolis inſtructus fuiſti, aliud dicere, aliud ſentire ſolitus: & nunc è uita diſcedens, à conſuetudine iſta non diſcedis.

Ioannes palatium occupat.

Interea Ioannes ad magnum palatium progreſſus, non facilem aditum habuit, cuſtodibus non ſtatim anulo oſtenſo acquieſcentibus, ſed aliud quoque euidentius argumentum requirentibus, quo ſe patris iuſſu adeſſe comprobaret. * Porta uerò palatij aperta, quæ ita parata erat, ut quum ex altera parte in ſummo latis æreis laminis paululum attollebatur, cardine emota, humi caderet: facilem ingreſſum habuit, comitantibus ſatellitibus & cognatis. Vnà irrupit etiam promiſcua turba: qua obuia quæq; diripere aggreſſa, forib. clauſis, & qui extrà erant, introitu prohibiti ſunt: & qui irruperant, cõpluribus diebus incluſi, cum Imperatore uixerũt.

Alexij funus.

Agebatur tum menſis Augusti dies XV, cum Imperator Alexius ſub noctem uita functus eſt, anno Imperij XXXVII, menſe IIII, cum dimidio. Poſtridie manè ſtatim mater Ioannem ad paternas exequias uocat, quòd corpus eius mox in monaſterium, quod ipſe Chriſto propitio conſtruxiſſet, efferendum eſſet. Sed cum dicto audientem non habuit, non quòd matris autoritatem aſpernaretur, aut patris honorem negligeret: ſed quòd regno nõdum firmato, aduerſarios Imperij cupiditate adhuc flagrãtes metuebat. Proinde ut Polypodes ſaxis, ita ipſe palatio inhærebat, maxima tamen parte cognatorum ad funus patris ornandum ablegata.

Ioannis initia regni, et amici.

Diebus compluribus elapſis, aditum & exitum palatij cuiuis liberũ fecit. & rempublicam ſuo arbitratu adminiſtrare cœpit, ut rebus iam in tuto collocatis.

Cognatis

ὡς δὲ ἄπρακτος τῶν ἐφιεμένων [illegible], καὶ κατ' οὐδένα τρόπον τῆς μητρὸς ἐπεστρέφετο, τὸν Βρυέννιον ἐπιρρώννυσιν, ἐπιθέσθαι τῇ βασιλείᾳ, συναρηγούσης αὐτῆς. ὡς δ' οὐδ' οὕτω τὰ κατὰ σκέψιν ἑώρα προβαίνοντα, προσίεται τῷ ἀνδρὶ ἐπὶ κλίνης ἐρριμμένῳ, καὶ βραχείαις ἀναπνοαῖς τὴν ζωὴν ὑποσημαίνοντι. καὶ βαλοῦσα ἑαυτὴν ἐπὶ σώματι, καταβοᾶται λαμπρῶς τοῦ υἱοῦ, ὡς κρήνη μελάνυδρος τὰ δάκρυα χέουσα, ὅπως αὐτοῦ τοῖς ζῶσιν ἔτι συντεταγμένου, τὴν βασιλείαν οὗτος λωποδυτεῖ, ἐς ἔργα βλέψας νεώτερα. ὁ δὲ οὐδέν τι πρὸς τὰ λελεγμένα ἀπεκρίνατο, ἄλλοις [illegible], οἷα εἰκός, τὸ τῆς ζωῆς βραβεῖον [illegible], καὶ τῆς μετ' οὐ πολὺ ἐκδημίας φροντίζων, καὶ τοῖς ψυχαγωγοῖς ἀγγέλοις ῥέπων τὰ ὄμματα. ἐγκειμένης δὲ λιπαρεστέρως τῆς βασιλίδος, καὶ μὴ [illegible] ὅλως ἐχούσης τὰ παρὰ τοῦ παιδὸς γινόμενα, βραχύ τι [illegible] καὶ βεβιασμένον μειδίαμα ὁ Ἀλέξιος, τὰς χεῖρας ἀνέχων εἰς οὐρανόν, ἴσως μὲν ἐπὶ τοῖς ἀφηγηθεῖσι διαχυθείς, καὶ θεῷ ὑπὲρ τούτων θεῷ χαριστήρια· εἶπεν δὲ καὶ [illegible] τῇ γυναικί, καὶ σκαιὸς [illegible], ὡς λόγους ἀνακινούσῃ περὶ ἀρχῆς, ὅτε ψυχῆς ἐφεστήκοι διάστασις ἐκ τοῦ σώματος, ἡ καὶ τὸ θεῖον ἐξιλεούμενος, ἐφ' οἷς που καὶ παρεσφάλη τοῦ δέοντος. ἡ γυνὴ δ' αὖ ἐκ τοῦ ἀναμφιλέκτου χρόνου εἰδυῖα τὸν ἄνδρα, δι' ὅτι παρ' αὐτῆς ὑπώπτευε, ὡς ἐκ τῶν προτέρων ἐλπίδων διεψευσμένη παντάπασι, καὶ διασφαλεῖσα τῶν ὑποθέσεων, βύθιον στενάξασα, ἄνερ, ἔφη, καὶ ζῶν μεθοδείαις παντοίαις ἐκέκασο, ἀντίφθογγον τὴν γλῶτταν πλουτῶν τοῖς νοήμασι· καὶ νῦν δὲ ἐσχάτως τοῦ βίου ἀπαλλαττόμενος, ἀμεταπείστως ἔχεις οἷς καὶ πρώην προσέκεισο. καὶ ταῦτα μὲν ἐφέρετο τῇδε. ὁ δέ γε Ἰωάννης κατὰ τὸ μέγα ἀρχεῖον γινόμενος, οὐχ εὑρίσκει ῥᾳδίαν τὴν εἴσοδον, οἷα τῶν φυλάκων μὴ πρὸς μόνην [illegible] τὴν τοῦ δακτυλίου ὑπόδειξιν, ἀλλὰ προσεπιζητούντων καὶ ἄλλο τι τεκμήριον τοῦ ἐπὶ κελεύσει πατρικῇ ἐκεῖσε παραγενέσθαι. * αἱ πύλαι τοίνυν τοῦ παλατίου χαλκαῖς ῥάβδοις πλατείαις θάτερα τῶν ἄκρων βραχύ τι μετεωρισθεῖσαι, κατὰ γῆς βάλλονται, κἀντεῦθεν αὐτός τε μετὰ ῥαστώνης εἰσελήλυθε, καὶ συνεισῆλθε τὸ δορυφόρον καὶ συγγενές· οὐ βραχὺ δὲ καὶ τῶν ἐκ τοῦ ξυγκλύδος ὄχλου συνομαρτούντων φῦλον εἰσεφρύησαν, οἳ καὶ διαρπάζειν τὸ προστυχὸν ἐπεβάλοντο. τῶν δὲ πυλῶν αὖθις ἐγκλεισθεισῶν, οἵ τε ἐκτὸς τοῦ εἰσφρεῖν ἐπαύσαντο, καὶ τὸ εἰσφρηκὸς ἐκεῖσε ἐξιέναι μὴ συγχωρούμενον, ἐφ' ἡμέρας συχνὰς ἐκεῖσε τῷ βασιλεῖ συνδιέτριβεν. ὁ γε μὲν οὖν τότε πέμπτην καὶ δεκάτην ὁ αὔγουστος μὴν· νυκτὸς δ' ἐπελθούσης, ὁ βασιλεὺς Ἀλέξιος τοῦ ζῆν ἀπηλλάγη, ἄρξας ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ καὶ τριάκοντα, καὶ μῆνας ἡμίσει σὺν τοῖς τέσσαρσι. κατὰ δὲ τὴν ἐς ἕω εὐθὺς μετακαλεῖται ἡ μήτηρ τὸν Ἰωάννην, εἰς τὴν τοῦ πατρικοῦ σκήνους ἐξοδίαν πομπαίαν πρόοδον, αὐτίκα μάλα ἀρθησόμενόν τε καὶ ἀχθησόμενον, ὡς ἣν ἐκεῖνος ἱδρύσατο χριστῷ τῷ φιλανθρώπῳ μονήν. ὁ δ' οὐχὶ δ' αὐτῇ καὶ πειθόμενος, ἀλλ' ἦν πρὸς τὴν μετάκλησιν ἀνένδοτος, οὐ θεσμὰ μητρὸς παρορῶν, ἢ τὴν πατρικὴν τιμὴν [illegible], ἀλλ' ὅτι τὸ νεοπαγὲς ὑπεβλέπετο τῆς ἀρχῆς. καὶ τοὺς ἀντιζήλους ἐδεδίει, θερμοὺς ἔτι [illegible] τῆς βασιλείας τὸν ἔρωτα. ὅθεν αὐτὸς μὲν ὡς οἱ πολύποδες τῶν πετρῶν ἐξείχετο τῶν ἀρχείων, τὸ δὲ πλεῖστον τῆς μεθ' ἑαυτοῦ συγγενείας διαφῆκεν εἰς τὴν πρόοδον τοῦ πατρός. ἡμερῶν δὲ συχνῶν διαγενομένων, τὴν ὡς τὰ ἀρχεῖα πρόοδόν τε καὶ ἔξοδον ἀνῆκε τῷ βουλομένῳ παντί, τῶν τε κοινῶν πραγμάτων ἐφήπτετο, καθ' ἃ ἤπερ ᾔρετο, ὡς ἤδη γε τῷ ἀσφαλεῖ καθεστώς.

ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ γένους καὶ οἰκειότητος αὐτῷ προσηγγίζουσι, κατὰ τὸ ἀνάλογον αὐτοῖς, προσφερόμενος, ἁρμοδίους ἑκάστῳ ἀπένειμε τιμὰς, τόν γε μὴν Ἰσαάκιον τὸν κασίγνητον προσεστερκὼς, συμφυὴς καὶ ὁμόπνους ἐδόκουν, καὶ ὡς φιλοῖτο μὲν ὑπὲρ ἅπαντας, μάλιστα δ' ὡς τὰ πάντα, ἢ τὰ πλείω εἰσενηνοχὼς πρὸς τὴν κατάσχεσιν τῆς ἀρχῆς. ὅθεν καὶ, καθισταμένης ἄρτι τῆς βασιλείας, καθέδρας τε καὶ τραπέζης ἐξ ἴσου κοινωνὸν παρελάμβανε, καὶ μετεδίδου τῆς ἀναῤῥήσεως, ὁποία ἦν ἐπιπρεπὴς τῷ τοῦ σεβαστοκράτορος ἀξιώματι, ᾧ πρὸς τοῦ πατρὸς Ἀλεξίου τετίμητο Ἰσαάκιος. καὶ φροντίδας δὲ τῶν δημοσίων πραγμάτων προὐβάλετο ἐκ τῶν καθ' αἷμα οἱ προσεγγιζόντων, τὸν κομνηνὸν Ἰωάννην, ὃν καὶ τῷ τοῦ παρακοιμωμένου τετίμηκεν ἀξιώματι, καὶ τὸν ταρωνίτην Γρηγόριον, ὄντα πρωτοβεστιάριον. ἀλλ' ὁ μὲν ὅτι μὴ τῷ δακτύλῳ τὸ πᾶν διετίθετο, σοβαρὸν προφαίνων ὀφρὺν, καὶ φρονηματιζόμενος, ὡς οὐ τις ἄλλος, δεικνύμενος, τὴν φροντίδα τῶν κοινῶν ἀπεφορτίσατο τάχιον. ὁ δὲ Γρηγόριος τῆς προκειμένης ἐχόμενος, μηδὲ μακρὰ βιβὰς, ἢ γοῦν ἐκτείνων πόδας ὑπὲρ βάθμια, μονιμωτέρας ἰσχύος μετέλαχε. παρεζεύχθη δὲ ἂν ὕστερον τούτῳ καί τις Γρηγόριος ἕτερος, ὁ καματηρὸς ἐπίκλησιν. ὁ δὲ ἀνὴρ οὗτος ἐλλόγιμος μὲν, τὸ δὲ γένος οὐκ εὐπρεπὴς, οὐδ' ἐπίπαν [illegible], τῷ βασιλεῖ δὲ προσληφθεὶς Ἀλεξίῳ, καὶ τοῖς ὑπογραμματευομένοις καταλεγεὶς, καὶ κατὰ κῆδος αὐτῷ συναφθεὶς, ὡς μιᾷ τῶν ἐκείνου συγγενῶν προσπλακεὶς, λογοθέτης τῶν σεκρέτων προὐβέβλητο. ἴσχυε δὲ ὑπὲρ πάντας παρὰ τούτῳ τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰς πρώτας ἐκαρποῦτο τιμὰς, ὁ ἀξοῦχος Ἰωάννης. ἦν δ' οὗτος πέρσης τὸ γένος, τῆς δὲ Βιθυνῶν προκαθημένης πόλεως, τῆς νικαίας ὑπὸ τῶν ἑσπερίων ἁλούσης ταγμάτων, ἡνίκα τὴν ἐπὶ παλαιστίνην πορείαν ἤρχοντο, συνείληπται καὶ αὐτὸς, καὶ τῷ βασιλεῖ Ἀλεξίῳ δῶρον προσῆκται. ἧλιξ δ' ὢν Ἰωάννῃ τῷ βασιλεῖ, συμπαίστωρ αὐτῷ προσείληπτο, καὶ τῶν οἰκιδίων καὶ προκοίτων ὁ προσφιλέστατος ἐκρίνετο. ἐπεὶ δὲ ἐπέβη τῆς βασιλείας, πᾶσαν ὑπερβὰς προεδρευτέραν παραδυνάστευσιν, μέγας τιμηθεὶς δομέστικος, ὡς καὶ πολλοὺς τῶν ἐντίμων ἐκ γένους βασιλείου ἀποβαίνειν τῶν ἵππων, καὶ τούτῳ ἀπονέμειν προσκύνησιν, ἐκ συγκυρίας ὑπαντιάζοντας. ἦσαν δὲ τῷ ἀνδρὶ τούτῳ οὐ μόνον χεῖρες δεδιδαγμέναι πρὸς πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πρὸς εὐποιίαν τῶν δεομένων ἑτοῖμαί τινες καὶ εὐκίνητοι, ἅπερ δὴ εὐγενοῦς τε γνώμης καὶ ἐλευθερίου, τὸ μὴ ἔχον οὕτω τοῦ γένους, τὰ πολλὰ συνεσκίαζε, καὶ ποθεινὸν παρὰ πᾶσι τὸν ἀξοῦχον ἀπειργάζετο. ἀλλ' οὔπω γεγονότος ἀκριβῶς τῷ βασιλεῖ διενιαυτοῦ, καὶ κατηρτύεται τούτῳ παρὰ τῶν ἐκ τοῦ γένους ἐπιβουλὴ, καθ' ὃν οὐκ ἔχει τις τρόπον εἰπεῖν, κατ' αὐτοῦ βαρυμηνιάντων, καὶ ὄμμα οἱ ἐπιῤῥιπτούντων βάσκανον. ἀμέλει τοι καὶ σύνθημα πεπηγότων πονηρὸν, καὶ πίστεις δόντων ἀλλήλοις, τῷ Βρυεννίῳ πάντων προστιθέντων, καὶ παραχωρούντων τούτῳ τῆς βασιλείας, ὡς λογικῶν γε μεθέξει ὄντι παιδεύσεων, καὶ εἶδος τυραννικὸν προφαίνοντι, καὶ κατὰ κῆδος προσφυέστερον βασιλικόν. ὡς γὰρ φθάσαντες εἴπομεν, τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ τῇ καισαρίσσῃ Ἄννῃ συνέζευκτο, ἥτις δὴ τῆς τῶν ἐπιστημῶν πασῶν ἐπόχου φιλοσοφίας ἐδείκνυτο μέλημα, καὶ πρὸς πᾶσαν ἐῤῥύθμιστο μάθησιν. τάχα δ' ἂν καὶ νυκτὸς ἐπέθεντο μεθ' ὅπλων τῶν φρουρῶν, αὐλιζομένῳ τῷ βασιλεῖ κατὰ τὸ μικρὸν ἄποθεν τῶν χερσαίων πυλῶν ἱππήλατον Φιλοπάτιον, δώροις προδιαφθείραντες ἀνδροῖς τὸν ἐπὶ τῶν εἰσόδων τῆς πόλεως· εἰ μὴ τὸ νωθὲς ὑπόνωθρον καὶ χαλαρὸν πρὸς βασιλείας ἐπίθεσιν, τῆς ἐγχειρήσεως ἔπαυσε τὸν Βρυέννιον.

Cognatis & familiaribus pro dignitate cuiuſque honorem habuit: Iſaacium fratrem tanto amore proſequens, ut à latere eius nunquam diſcedere, eodemque ſpiritu uti uideretur: tum quòd ab eo ſummopere diligebatur, tum quòd eius unius, aut certe præcipuo ſtudio, regnum occuparat. Cuius initio ſtatim pari ſella, eademque menſa, & ea proclamatione eum dignatus eſt, qualis Sebaſtoeratoris honorem decebat, quem à patre Alexio Iſaacius acceperat.

Iſaacius Comnenus.

Reipublicæ curam cognatis mandabat, Ioanni Comneno, quem Accubitorē legit, & Gregorio Taronitæ Protoueſtiario. Verùm alter, quòd intolerabile ſupercilium attollebat, niſi digito uerteret omnia, & inſigni arrogantia præditus erat: citò à Reipub. gubernaculis eſt amotus. Gregorius uerò negocijs gerendis intentus, & intra muneris ſui limites modeſtè ſe cōtinens, poteſtate diuturniore uſus eſt. Huic poſtea collega datus eſt alter Gregorius, Camaterus cognomento, uir egregius ille quidē, ſed obſcuro atque ignobili genere ortus. Eum Alexius in ſcribarum numerū allectum, & affinitate ex coniugio cognatæ cuiuſdam deuinctum, Logothetam ſecretorū deſignarat. Cæterùm Ioannes Axuchus, natione Perſa, omnes apud hunc Imperatorem autoritate anteibat: qui principe urbe Bithyniç Nicæa ab Occidentalibus legionibus, in Palæſtinam proficiſcētibus, expugnata captus, & Alexio dono datus, cum Ioanni æqualis eſſet, in colluſorem eius aſcitus fuit, & inter domeſticos & cubicularios chariſsimus habitus. Eo uerò rerum potito, omne dignitatis faſtigium ſupergreſſus, Magnique Domeſtici honore ornatus, eò proceſsit, ut multi honoratiſsimi uiri ex regia ſtirpe, caſu obuiam facti, equis deſcenderent, eique honorem haberent. Erant autem ei uiro manus non ad bellum duntaxat eruditæ, ſed & ad beneficentiam expeditę & promptæ. Vnde factum, ut generis obſcuritatem generoſa indoles & liberalitas ferè obtegerent, atque Axuchū charum redderent omnibus.

Ioannes Comnenus.

Gregorius Taronita.

Gregorius Camaterus

Ioãnes Axuchus Perſa.

Cæterùm, anno nondū exacto, ex inuidia & indignatione cognatorum Imperatori inſidiæ cōparatæ ſunt, quarum ratio ignoratur. Illud conſtat, eos improba cōſpiratione inita, & fide inuicem data, ad Bryennium omnes defeciſſe, eique regnū detuliſſe, ut & liberalibus diſciplinis erudito, & regia forma conſpicuo, & ob Imperatoris affinitatem præferendo. Nam, ut ſuprà diximus, Annam Cæſariſſam, ſororē Imperatoris, in matrimonio habebat, omnium diſciplinarum parenti Philoſophiæ deditam, & omnib. artibus eruditam. Ac Imperatorē in equeſtri circo Philopatio, qui parū à terreſtri porta diſtat, armis noctu oppreſsiſſent, iam antè largitionib. portæ cuſtode corrupto: niſi Bryennij innata ſocordia, & omiſsior animus, quàm regni affectatio poſtulet, irritum eum conatum feciſſet, tum

Cognati à Ioanne ad Bryennium deficiunt.

Bryennij ſocordia.

tum ipſo quieſcente, oblito'que fœderis, tum coniuratorum ardore extincto. Quo tempore Anna Cæſariſſa mariti ignauiā pertæſa, iraq; percita, iniquè ſecum agi dixiſſe, & naturam multum accuſaſſe fertur, id'que uerbis obſcœnioribus: quòd ſe mulierem, Bryenniū uirum feciſſet.

Annæ Cæſariſſæ indignatio.

Manè coniuratis deprehenſis, nemo eorum mutilatus aut flagris cæſus eſt, ſed omnes mulctati bonis: quæ tamen aliquanto pòſt pleriq; receperunt, Imperatore humanitatem ab ipſa coniurationis principe Anna Cæſariſſa auſpicato. Cuius rei hæc fuit occaſio. Imperator quum omnis generis opes, auri, argenti, & uariarum ueſtium in una domo congeſtas ſpectaret, naturæ ordinem inuerſum eſſe queſtus, quòd cognatos hoſtes, alienos amicos habuiſſet: etiam opes ad amicos tranſire oportere dixit, & omnia Magnum Domeſticum accipere iuſsit.

Axuchus Imperatorem Annæ reconciliat.

Is uerò ſummæ Imperatoris munificentiæ gratijs actis, & dicendi quæ uellet poteſtate petita atque accepta: Etſi tua ſoror, inquit, Imperator, uiolentum & iniquiſsimū facinus auſa, re ipſa cognationē abiurauit: tamen non ut affectum, ita etiam appellationem naturalem amiſit. Quum igitur adhuc boni Imperatoris ſoror maneat, charitatem, quam nunc dementia perdidit, naturæ adiuta ſuffragio, pœnitentia recuperabit. Parce igitur ſorori, Domine, quæ tuam Maieſtatem uiolauit: eámque humanitate caſtigato, quæ illuſtri bonitate tua ſe uictam fatetur. Dato ei etiam quæ in medio poſita ſunt: non ut iuſtum debitum, ſed ut donum uoluntarium: quæ quidem, ut patrimonium ſuū, & in familiam reditura, iuſtius quàm ego poſsidebit. Hac oratione Imperator, ac potius uerecundia, impulſus, alacriter Axuchi monitis obtemperat: ſe regno indignum fore profeſſus, ſi ille cum tanti tamq; parati emolumenti contemptu erga familiam ſuam humanior iudicaretur. ac reconciliata gratia, Cæſariſſæ omnia reſtituit.

Irene tandē mater eſſe incipit.

Irene uerò mater Imperatoris, nullo modo conſcientiæ inſidiarū conuicta, ſed potius memorabilem ſententiam elocuta eſſe fertur: Nec Imperatorem qui abſit, quærendum, nec qui adſit, pellendū eſſe. Atq; illud etiam dixiſſe: Heu quantos cruciatus filij percuſſores mihi ſunt moliti, acerbiores utiq; ijs dolorib. quos in pariendo toleraui. Nam ij fœtum ad lucem urgebant: iſti uerò ex inferorum barathro per media uiſcera mea penetrantes, immortalem mihi luctum attuliſſent.

Ioannis expeditiones cōtra Perſas.

Poſt hæc Imperator, cū Perſas fœdus cum patre ſuo initū nihili faciētes, urbes Phrygiæ, & ad Mæandrum fluuium ſitas, magnis copijs incurſare cerneret, primo uere egredit̄: multiſq; prælijs uictor, Laodicæam capit, & mœnib. cingit, eiecto Alpichara, qui urbi cum præſidio præerat: cæteris'que rebus ordinatis, domum redijt. Nec diu Byzantij commoratus, denuò relicta regia, in tabernacula ſe confert, ad Bar-

barorum

αὐτόν τε μέλλειν ἐπὶ χεῖρας ἐξαμβλύνοντα, τῶν ξυνθηκῶν λαθόμενον, καὶ κατασβέσαν τὸ θερμὸν τῶν συνελθόντων φρόνημα· ὅτε καὶ λέγεται τὴν καισάρισσαν Ἄνναν πρὸς τὸ χαῦνον τοῦ ταύτης ἀνδρὸς δυσχεραίνουσαν, ὡς πάσχουσαν δεινά, διαπειλεῖσθαι, καὶ τῇ φύσει τὰ πολλὰ ἐπιμέμφεσθαι, ὑπ' αἰτίαν τιθεῖσαν οὐχὶ μικράν, ὡς αὐτῇ μὲν διαχοῦσαν τὸ ἄρθρον καὶ ἐγκοιλάνασαν, τῷ δὲ Βρυεννίῳ τὸ μόριον ἀποτείνασαν καὶ σφαιρώσασαν.

ἔρα.

σοφὴ γυναικὸς ἐν [illegible] ταῦτα [illegible].

φωραθέντων δ' ἅμ' ἡμέρᾳ τῶν ὀμοτῶν, οὐδεὶς μὲν αὐτῶν ἢ τὸ σῶμα διελωβήθησαν, ἢ καθυπεβλήθησαν μάστιξι, τῶν δὲ οὐσιῶν ἐψίλωνται ἁπαξάπαντες. μετὰ δέ τινα καιρὸν καὶ αὐταὶ τοῖς πλείοσιν αὐτῶν ἀπεδόθησαν, ἐξ αὐτῆς τῆς πρωτοστάτιδος τῆς ἐπιβουλῆς, αὐτῆς τῆς καισαρίσσης, τοῦ βασιλέως ἀρξαμένου φιλανθρωπεύεσθαι. ἀρχὴν δ' ἔσχε τοιάνδε τὸ ἐνταυθοῖ γεγονός. τὴν γὰρ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ πλούτου παντοδαποῦ καὶ ποικίλοις ἐσθήμασιν οὐσίαν τῆς καισαρίσσης, καθ' ἕνα δόμον συνειλεγμένην, ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἰδὼν ἐθεᾶτο, ναὶ μὴν καὶ εἰπὼν ὡς ἡ τάξις ἐπ' ἐμοί πως ἀντεστράφη. τὸ μὲν γὰρ συγγενὲς πολέμιον εὕρηται, τὸ δ' ἀλλότριον φίλιον· καὶ δεῖ οὖν χρεών, καὶ τὰ τοῦ πλούτου πρὸς τοὺς φιλοῦντας μεταχωρῆσαι· καὶ πάντα ἀναλαβεῖν τὸν μέγαν προσέταττε δομέστικον.

ἀξία ἀγαθοῦ περὶ ψυχὴν [illegible] λόγος.

ὁ συμπαραστὰς [illegible]

ὁ δ' εὐχαριστήσας ἐπὶ τούτοις τῷ βασιλεῖ, φιλοδωρίαν μεγίστην μετελθόντι, ὅπως ἂν φιλοθύμως οἱ τὰ εἰκότα διαλεχθῆναι. ὡς οὖν ἔλαβε τὸ φιλότιμον, εἰ καὶ βιαίων, ἔφη, πραγμάτων καὶ πολλῆς ἀδικίας γεμόντων ἧψεν, ὦ βασιλεῦ, ἡ σὴ ἀδελφή, καὶ ἔργοις αὐτοῖς τὸ συγγενὲς ἀπωμόσατο· ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν ἐκ τῆς φύσεως κλῆσιν, καθάπερ καὶ τὴν σχέσιν ἀπεβάλετο. ἀγαθοῦ τοίνυν βασιλέως εἰσέτι κασίγνητος μένουσα, ἐκ μετανοίας τὸ φίλτρον αὖθις ἀνακαλέσεται, ὃ νῦν ἐκ παρανοίας ἀπώλεσε, τῇ φύσει χρησαμένη συλλήπτορι. φεῖσαι οὖν, ὦ δέσποτα, τῆς τῷ σῷ κράτει προσκεκρουκυίας ὁμογνοῦς, καὶ κόλασον ἐπὶ φιλανθρωπίᾳ, λαμπρῶς ἤδη τῆς σῆς ἀρετῆς ἡττῆσθαι ὁμολογοῦσαν· δὸς δὲ αὐτῇ καὶ τὰ κατ' ὄψιν προκείμενα, οὐχ ὡς ὄφλημα δίκαιον, ἀλλ' ὡς δῶρα ἑκούσιον, ἐπεὶ καὶ δικαιότερον ταῦτα ἐμοῦ ἕξουσα, κλῆρον ὄντα πατρῷον, κἀν τῷ γένος αὖθις διαβαινόμενα. τούτοις ὁ βασιλεὺς πεισθείς, ἢ ἀληθέστερον εἰπεῖν αἰδεσθείς, σὺν προθυμίᾳ πρόσεισι τὴν παράφασιν, φάμενος, ὡς εἴη ἀνάξιος τοῦ ἄρχειν, εἰ σὺ περὶ τὸ γένος τοὐμὸν ἐκφανείης φιλανθρωπότερος, καὶ [illegible] καὶ προχείρως ἀνάστροφος· ἀμέλει τοι καὶ δίδωσι πάντα τῇ καισαρίσσῃ, καὶ σπένδεται.

[illegible]

ἡ μέντοι δὲ ἡ μήτηρ καὶ βασιλὶς κατ' οὐδένα τρόπον ἐλήλεγκται τῆς ἐπιβουλῆς μετέχουσα τοῦ υἱοῦ· μᾶλλον μὲν οὖν ἐπ' ἑτέρα καὶ σοφόν τι λόγιον γνωματεύσασα λέγεται, μαθοῦσα τὰ μελετώμενα, ὡς δέοι βασιλέα μὲν οὐκ ἀπόντα ζητεῖν, παρόντα δὲ μὴ μετακινεῖν, καὶ ὡς, οἵας μοι τὰς ὀδύνας οἱ σφαγεῖς ἐχάλκευον τοῦ υἱοῦ, δριμυτέρας δήπουθεν ὧν γε τῷ τίκτειν ὠδίνων πεπείραμαι· ὅτι καὶ πρὸς φῶς αἱ μὲν κατήπειγον τὸ κυοφορούμενον, αἱ δ' ἐξ ᾅδου κευθμώνων διὰ μέσων μου τῶν σπλάγχνων χωροῦσαι, λύπην ἀθάνατον ἤμελλον.

[illegible]

ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς Πέρσας παρ' οὐδὲν θεμένους τὰς πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα ξυνθήκας, καὶ παμπληθεὶ τὰς πόλεις καταθέοντας, ὁπόσαι περὶ Φρυγίαν καὶ Μαίανδρον τὸν ποταμὸν ἵδρυνται, ἔαρος ὑποσαίνοντος ἔξεισι κατ' αὐτῶν· καὶ συμβαλών, μάχαις πολλάκις ἐκράτησε, τήν τε Λαοδίκειαν χειρωσάμενος, τάχεσι περιέβαλε, καὶ τὸν Ἀλπίχαραν μετανάστην ἔθετο, ὃς τὴν ταύτης φρουρὰν ἐπεπίστευτο· καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς τὸ δέον κατασκευασάμενος, νόστου ἐμνήσατο, καὶ μικρόν τι περὶ Βυζάντιον διατρίψας, σκηνίτης γίνεται πάλιν, τῶν ἀρχείων ἐπαναστάς. ἦν γάρ τις τῶν βαρβά-

ρων ἐπιδρομὰς φυλαττόμενος, καὶ ὡς εἶχεν λυμαίνεσθαι τὸ ἀνέτοιμον ὑφορώμενος. ὅθεν χρονίζειν ᾑρεῖτο μᾶλλον τῇ δυσχωρίᾳ, δύο τὰ κάλλιστα κατορθοῦν ἐντεῦθεν οἰόμενος, τήν τε φυλακὴν τῶν οἰκείων χωρῶν, ἣν ὡς τὰ πολλὰ βραβεύει τὸ ὑπαίθριον, καὶ τὴν ἐς τὰ πολέμια ἐργασίαν τε καὶ ἄσκησιν τῶν ταγμάτων, ἀφισταμένων τοῦ οἰκουρεῖν, καὶ ὡς βαφῇ σίδηρος, τοῖς ἐκ τῆς καρτερᾶς μάχης πυκνουμένων. χωρισάμενος τοίνυν ἐπιὼν τὴν περὶ Παμφυλίαν Σωζόπολιν. ὡς δὲ δυσάλωτος ἐδόκει τις εἶναι, διά τε τὸ ἐγκαθήμενον ἔνδον ὁπλιτικὸν, καὶ τὸ δυσέμβολον τῆς θέσεως καὶ περίκρημνον, τοιόνδε τι μηχάνημα περὶ θεῖον σκοπὸν μέτεισι· δύναμιν ἱππικὴν πακτιαρίῳ τινὶ παραδοὺς, ἐντέλλεται οἱ συνεχῶς τῇ Σωζοπόλει ἐνιππάζεσθαι, κἀπὶ τοῖς τείχεσιν ἀφιέναι βέλεμνα. εἰ δ' ἐπεξέλθοιεν οἱ πολέμιοι, φεύγειν ἀμεταστρεπτὶ, μηδ' ἐφιστάναι πρὸς πόλεμον, παριέναι δὲ οὕτω καὶ τὰς μικρὸν ἄποθεν τῆς πόλεως συνεπτυγμένας καὶ λοχμώδεις ἀτραπούς. ὁ μὲν οὖν κατὰ τὴν βασιλικὴν πρόσταξιν ἔπραττεν. ὡς δὲ ἡ ἐπιδίωξις ἤδη πολὺ καὶ πολλάκις πρὸς τῶν Περσῶν ἐγίνετο ἐκχεομένων τῆς Σωζοπόλεως, κατασοφίζεται τὸ ἀντίπαλον ὁ πακτιάριος, ὑποκαθίσας λόχους ἐν τοῖς στενοῖς. ἐν μιᾷ γὰρ τῶν καταδρομῶν οἱ μὲν Τοῦρκοι μὴ προσκεψάμενοι τὸ ἐνέδρευμα, συντονώτερον ὁμοῦ καὶ πορρώτερον ὄπισθεν τῶν Ῥωμαίων ἐδίωκον, ὡς καὶ τὰς δυσχωρίας ἀπροσκέπτως παραδραμεῖν. οἱ δ' ἐλλοχῶντες Ῥωμαῖοι, ἐπεὶ εἶδον ἀπεριμερίμνως τοὺς Πέρσας ὀπίσω τῶν ἐκ τῆς συμμορίας σφῶν ἐπιόντας ἄνετον παντὶ ῥύμῃ, καὶ πρὸς οὐδὲν ἕτερον ἀφορῶντας, ἢ τὸ καταλαβέσθαι τοὺς ἐκδιδράσκοντας, αὐτίκα δὴ μάλα αὐτοὶ ἀναστάντες, εὐθὺ τῆς Σωζοπόλεως ἵεντο. μετὰ βραχὺ δὲ καὶ τῶν φευγόντων ἐπιστραφέντων, ἐν μέσῳ συλληφθέντες οἱ Τοῦρκοι, καὶ μήτε τῇ πόλει προσεγγίσαι δυνάμενοι, διὰ τοὺς ἐκ τῶν λόχων προδραμόντας Ῥωμαίους πρὸς τὴν τῶν εἰσόδων κατάληψιν, μήτε διαδρᾶναι τοὺς ὄπισθεν ἐπιφανέντας ἰσχύοντες· οἱ μὲν σαγηνεύονται, οἱ δὲ καὶ ξίφους γίνονται πάρεργον, ὀλίγοι δὲ καὶ τῇ τῶν ἵππων ἀρετῇ διασώζονται. καὶ οὕτως ἅλω πρὸς Ῥωμαίων Σωζόπολις ἑνὶ βουλεύματι τοῦ βασιλέως σοφῷ. ἐκ δὲ τούτου τὸ φρούριον παρεστήσατο, ὃ Ἱερακοκορυφή τις ὠνόμασται, καὶ πλεῖστα ἕτερα πολίχνια καὶ ὀρύματα ὑπηγάγετο, πάλαι μὲν Ῥωμαίοις ὑποφόρα, τοῖς δὲ Πέρσαις τότε συνδεδεμένα. ἤδη δὲ τὸ πέμπτον ἔτος τῆς αὐτοῦ βασιλείας Σκυθῶν διαβάντων τὸν Ἴστρον, καὶ τὰ Θρᾳκῷα μέρη ληϊζομένων, καὶ τὰ ἐν ποσὶν ἀφανιζόντων, τὸ τῶν ἀκρίδων γένος· ἀκριβέστερον, ἔξεισι κατ' αὐτῶν, τὰς Ῥωμαϊκὰς ἀθροίσας δυνάμεις, καὶ ὡς ἐνῆν ὁπλισάμενος γενναιότερον, οὐ διὰ τὸ πλῆθος μόνον τῶν πολεμίων μικροῦ ὑπεκπῖπτον σχεδὸν ἀριθμῷ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ χαῦνον μεγαλαυχίᾳ, καὶ σὺν κόμπῳ τραχύτερον ἐπιὸν τὸ βάρβαρον, ὡς μνήμην ἄγων, ὡς ἔοικε, τὰ πονηθέντα οἱ πρότερον, ἡνίκα τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα διεῖπεν ὁ Κομνηνὸς Ἀλέξιος, ὅτε ἔσχετο Θρᾴκη, καὶ τὰ πλεῖστα τῆς Μακεδονίας ἠρήμωτο. τὰ μὲν οὖν πρῶτα στρατηγικῇ μεθόδῳ χρώμενος ὁ βασιλεὺς, δι' ἀνδρῶν ὁμογλώττων, τοῦ τῶν Σκυθῶν ἀποπειρᾶται στρατεύματος, εἴ πως ἂν ὁμολογίαις ξυμβαίη, καὶ τοῦ διὰ μάχης χωρεῖν ἀποσταῖεν πάντες· ἢ γοῦν ἔνιοι, ὡς πλείονς διῃρημένοι φυλὰς, καὶ διάφορον στρατηγὸν βάλλοντες. ἐφελκυσάμενος οὖν τόνδε τὸν τρόπον τινὰς τῶν παρ' αὐτοῖς τὰ πρῶτα φερόντων, πᾶσαν φιλοφροσύνην ἐπ' αὐτοῖς ἐπιδείκνυται, οὐ μόνον πολυτελεῖς ἑστιάσεις αὐτοῖς παραθέμενος, ἀλλὰ καὶ σηρικοῖς καταστολίζων ἱματισμοῖς, καὶ κυπέλλοις, καὶ λέβησιν ἀργυροῖς ἐπαγαγόμενος·

καὶ τοῖς

σωτῆρα, σωζόπολιν αἰνο [illegible] ἱερακοκορυφὴν τὴν μέσην ἱκανόδον.

ταῦτα βασιλεὺς [illegible]

barorum incurſiones præcauendas. Nam quia facilè detrimenta capi ab imparatis uidebat, expeditionibus immorari maluit. unde duos fructus pulcherrimos caperet: alterum, ſuarum prouinciarum incolumitatem, quæ militibus in aciem eductis, potiſsimum defenditur: alterum, exercitationem legionum, & moram in re bellica, qua, relicta umbra, prælijs ut tinctura ferrum, roborarentur. Abijt igitur ad Sozopolim, Pamphiliæ urbem, ſubigendam: quæ quum & ob militum præſidium, & ob loci naturam, præruptis & inacceſsis ſaxis muniti, expugnatu difficilis putaretur, diuinitùs huiuſmodi conſilium capit. Pactiario cuidam, copijs equeſtribus traditis, mandat, ut ſubinde ad Sozopolis mœnia adequitet, & ſagittas in ea conijciat. quód ſi hoſtes egrediantur, terga det, nec eis pugnæ copiam faciat, ſed ſyluoſas ſemitas, & impeditas, quæ parum ab urbe diſtent, prætereat. Ille Imperatoris monitis obtemperans, cum Perſæ urbe effuſi, multum & ſæpe perſequerentur, hoſtem decipit, inſidijs in anguſtijs collocatis. Quum igitur Turci in una excurſione, inſidijs non præuiſis, inſtantius & longius, etiam inſidias temerè prætervecti, perſequerentur: Romani qui in inſidijs erant, quum Perſas ſecuros toto impetu inſtare ſuis uiderent, nec ſpectare quidquam aliud, niſi ut hoſtem comprehenderent: ſubitò conſurgunt, ac Sozopolim petunt. Paulo pòſt ijs etiam qui fugiebant conuerſis, Turci in medio circumuenti, quum nec ad urbem, ob Romanos ex inſidijs ad occupandos aditus progreſſos, accedere, neque à tergo inſtantes effugere poſſent: partim capiuntur, partim occiduntur, pauci equorum celeritate euadũt. Sic uno Imperatoris prudenti conſilio capitur Sozopolis. Deinde caſtellum, quod Cacumen accipitris uocatur, in deditionem accepit: & plurima alia oppida & munitiones, olim Romanis tributaria, tum uerò Perſis coniuncta, ſubegit. Quinto Imperij eius anno, quum Scythæ Iſtrum tranſgreſsi, Thraciam popularentur, & obuia quæque, locuſtarum inſtar, uaſtarent: Romanas copias undique conuocatas, & quàm accuratiſsimè armatas, contra eos educit: non ob multitudinẽ duntaxat, penè innumerabilem, ſed etiam ob inſolentiam & confidentiam barbarorum. Repetebat enim memoria labores ſuos, quos Alexio Comneno imperante cæperat, quum Thracia occupata, & Macedonia maxima ex parte deſolata eſſet. Ac principiò miſsis ad Scythas legatis, eorum linguæ peritis, periculum facit, an ut ad pactiones deſcendant, perſuadere poſſit, & à belli conſilijs omnes auocare, aut ſaltem pleroſque. Nam in plures tribus erant diſtributi, nec uni duci parebant. Hoc igitur pacto quoſdam ex principibus eorum, omni genere comitatis ſibi conciliat: non modò luxurioſis conuiuijs inſtruendis, ſed & ſericis ueſtibus, & poculis & lebetib. argenteis donandis.

Sozopolis, Pamphyliæ urbs, capitur.

Accipitris cacumen.

Scythæ arte profligati.

Quibus illecebris cum fucum feciſſet Scythis, eosq́ uana ſpe inflaſſet: non cunctandum eſſe ratus, copias in aciem eduxit, dum adhuc ambiguis eſſent animis & ſuſpenſis, ac pacem ob pollicitationes illas cum Romanis facere cogitarent: nec tamen à pugna, ut olim uincere aſſueti, abhorrerent. Educto igitur Beroe exercitu (nam ibi caſtra habebat) crepuſculo Scythas aggreditur. Fit horribilis conflictus, & atrociſsima pugna committitur. Nam & Scythæ noſtrum exercitum incurſione equorũ, & emiſsione ſagittarum, & clamore in congreſſu immani ſublato, fortiter exceperunt. Romani uerò ſemel tentata Martis alea, ita pugnare inſtituerunt, ut aut hoſtes profligaturi, aut morituri. Sed & Imperator amicorum & ſatellitum præſidio ſeptus, laboranti ſubinde parti opem ferebat. Verùm Scythæ in hoc conflictu ipſa neceſsitate artium magiſtra edocti, rem huiuſmodi ſunt commenti. Omnes currus in orbem coniunxerunt, iiſq; non exigua ſuarum copiarum parte impoſita, pro uallo ſunt uſi: ac multos obliquos aditus, platearum inſtar, in iis reliquerunt. Quum igitur à Romanis urgebantur, tergis obuerſis intra currus, tanquam munitam arcem, nullo fugæ incõmodo ſe recipiebant. Inde recuperatis uiribus, tanquam portis erumpentes, fortia facinora edebant. neque ea res aliud erat, quàm mœniũ oppugnatio, quæ in media planicie Scythæ ex tempore ſtruxerant. Vnde fiebat, ut Romani labore irrito fatigarentur. Tum uerò Ioannes prudentiæ ſuæ ſpecimen edebat. Neq; enim conſilio duntaxat, & ingenii ſolertia ualebat: ſed primus etiã ea quæ ducibus & legionibus mandabat, exequebatur. Illud autem inſignẽ etiam pietatem eius teſtatur. Nam cum Romanæ phalanges, urgentibus hoſtibus, & audacius ſe inferentibus, laborarent: imaginem Dei genitricis cum gemitu & miſerabilib. geſtibus intuens, lacrymas bellicis ſudoribus calidiores fundebat: neque id fruſtra. Statim enim cœleſti robore armatus, Scythicã aciem profligat: quemadmodum olim Moyſes extenſione manuum Amalechiticas turmas diſsipauit. Aſſumptis igitur armigeris, qui clypeis oblongis & prominentibus galeis, inſtar muri inexpugnabilis, muniuntur, cum Scythis cõgreditur. qui cum diſſoluta illa curruum ſerie, ad manus uenirent, in turpem uerſi fugam, à Romanis, alacriter perſequẽtibus, magno numero cæduntur Hamaxobii illi: caſtris que direptis, innumerabiles capiuntur. Sed & transfugæ deſiderio captiuorum popularium confluebant: adeò, ut in occidentali quadam prouincia Romana, pagi ab eis conderentur, quorum adhuc reliquiæ ſuperſunt: nec pauci in ſociorum cohortes referrentur, & maior turba, ab exercitu capta, uenderetur. Hac de Scythis parta uictoria,

& illuſtri

Currus pro arce.

Imaginis Dei genitricis inuocatio.

καὶ τοῖς δελέασι τούτοις τὰ τῶν σκυθῶν ὑποχαυνώσας φρονήματα, ἔγνω μὴ καιρὸν εἶναι μελλήσεως, ἀλλ' ἐπάγειν αὐτοῖς τὰς δυνάμεις, κἀκ τοῦ αὐτίκα συρράξασθαι, ἕως ἔτι τὰς γνώμας ἔχοιεν ἀστάτους ἀμφιβάλλοντες, καὶ ῥέπουσι πρὸς ἀμφότερα, καὶ ῥωμαίοις μὲν διανοούμενοι σπένδεσθαι διὰ τὰ σφίσιν ἐπηγγελμένα, θαρροῦντες δὲ καὶ τὸν πόλεμον, ὡς τὸ νικᾶν εἰθισμένοι πάλαι γενόμενοι. ἄρας τοίνυν ἐκ τῶν τῆς Βερόης μερῶν (ἐκεῖσε γὰρ ἐστρατοπεδεύετο) κνεφαῖος τοῖς σκύθαις συῤῥήγνυται. γίνεται τοίνυν φρικαλέα τις συμβολὴ, καὶ καταπληκτικωτέρα τῶν πώποτε μάχη συνίσταται. οἵ, τε γὰρ σκύθαι γενναίως ἐδέξαντο τὸ ἡμέτερον στράτευμα τῇ τῶν ἵππων ἐπελάσει, καὶ τῇ τῶν τοξευμάτων ἐπιφορᾷ, καὶ ταῖς βοαῖς ἐν ταῖς ἐμβολαῖς δυσαντιβλέπτοις δεικνύμενοι· καὶ ῥωμαῖοι καθάπαξ ἐν τῷ ἀγῶνι γενόμενοι, ὡς ἢ νικήσοντες ἢ θανούμενοι, προὔθεντο μάχεσθαι. καὶ αὐτὸς δὲ βασιλεὺς τοὺς ἑταίρους ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ὅσοι περὶ τὴν τοῦ σώματος φυλακὴν ἐτετάχατο, ἀεί πως ἐπεβοήθει τοῖς κάμνουσι μέρεσιν. αὐτοὶ μέν τοι τὸ σκυθικὸν περὶ τόνδε τὸν πόλεμον, καὶ τοιοῦτόν τι ἐκτεχνοτέχνησαν ἐκ περισκέψεως, πιεζούσης αὐτοὺς τῆς ἀνάγκης τὰ δέοντα· συναγαγὸν δὲ πάσας ἁμάξας, εἰς χῶμα περιφερὲς αὐτὰς διατιθέασι, καὶ τούτων ἄνωθεν ἐπιστάντες μοῖραν οὐκ ὀλίγην ἐκ τοῦ σφῶν στρατεύματος, ὡς καὶ χαρακώματι ἐπεχρῶντο τῷ μηχανήματι, καὶ πολλὰς δι' αὐτῶν ἐγκαρσίους παρόδους ῥυμοτομήσαντες, βιαζόμενοι μὲν ὑπὸ ῥωμαίων, τὰ νῶτα πρὸς τὴν τάξιν τῶν προσώπων μετατιθέντες, ὥσπερ τεῖχος ἐχυρὸν τὰς ἁμάξας ὑπέτρεχον, καὶ διετίθουν ὑπὸ τὴν φυγὴν πρὸς τὸ εὖ. εἶτ' αὖθις ἐκεῖθεν μετ' εὐσχολίας ὡσεὶ διὰ πυλῶν ἀνακλινομένων ἐκπίπτοντες, ἔργα χειρὸς ἀνδρείας ἐδείκνυον· καὶ ἦν τὸ γινόμενον οὐδὲν τειχομαχία τις ἀκριβής, ἐν μέσῃ πεδιάδι σχεδιασθεῖσα παρὰ σκυθῶν, ὡς συμβαίνειν ἐκ τοῦδε τὰ τῶν ῥωμαίων ἐπ' ἀτελέσιν μογεῖν. ἦν οὖν τηνικαῦτα τὸν ἰωάννην ὁρᾶν σοφόν τι χρῆμα τῆς ὑπ' αὐτὸν καθισταμένον. οὐ γὰρ ἀγαθὸς μόνον καὶ ποικίλος τὸ ἦθος ἐδείκνυτο σύμβουλος, ἀλλὰ καὶ πρῶτος παρεῖχε τῷ πράγματι, ὅπερ στρατηγοῖς καὶ τάγμασιν ὑπετίθετο. τὸ δὲ δὴ κοινὸν καὶ πολλὴν ἐκείνου μαρτυροῦν τὴν εὐσέβειαν, ὁπότε τῶν ῥωμαίων αἱ φάλαγγες ἐκάμνον, ἐπιβριθόντων τῶν πολεμίων, καὶ συμπιπτόντων παραβολώτερον, τὴν τῆς θεομήτορος εἰκόνα παρεστῶσαν ἔχων, μετ' οἰμωγῆς ἐμβλέπων, ἐλεεινοῖς τοῖς σχήμασι, θερμότερα τῶν ἐναγωνίων ἱδρώτων κατέλειβε δάκρυα. καὶ ἦν οὐκ εἰς κενὸν διαπραττόμενος ταυτί, ἀλλ' ἐκ τοῦ μάλα αὐτίκα τὴν ἐξ ὕψους θωρακισθεὶς δύναμιν, τὰς σκυθικὰς ἐτροπώσατο παρεμβολάς, ὡς μωϋσῆς πρότερον τῇ τῶν χειρῶν ἐκτάσει τὰς ἀμαληκιτίδας εἴλας ἐκλόνησεν. ἀναλαβὼν δὲ καὶ τοὺς ὑπασπιστάς, οἳ ποδημήκεσιν ἀσπίσι καὶ πέλυξιν ἑτεροστόμοις φράγνυνται, ὡσεὶ τεῖχος ἄρρηκτον, τοῖς σκύθαις ἀντιπροσβάλλει τῇ ἁμίλλᾳ καὶ ὑπ' αὐτῶν διαλυθέντος τοῦ ἐκ τῶν ἁμαξῶν ἐρύματος, καὶ ὡς χεῖρας οὕτω τοῦ πολέμου συνερχομένου, γίνεται τῶν σκυθῶν τροπὴ καὶ φυγὴ ἀκλεής, καὶ ῥωμαίων ἐπιθαρσὴς ἐπιδίωξις· περὶ χιλιοστύας τοίνυν πίπτει τὸ ἁμαξόβιον, καὶ διαρπάζονται χάρακες· τὸ δὲ συλληφθὲν δορυάλωτον καὶ ἀριθμοῦ κρεῖττον ὁρᾶται, ὥσπερ καὶ τὸ προσρυὲν αὐτόμολον, τῷ πόθῳ τῶν ζωγρηθέντων ὁμογενῶν, ὡς ἐκ τούτου καὶ κώμας συνοικισθῆναι καθ' ἑσπέριόν τινα λῆξιν ῥωμαίων, ἂν καὶ εἰσέτι μικρά τινα ἐμπυρεύματα σώζονται· οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ εἰς σπείρας καταλεγῆναι συμμαχικάς, ἀποδοθῆναι δὲ καὶ μοίρας πλείονας, συλληφθείσας ὑπὸ τοῦ στρατοῦ. τοιαύτην νίκην περιφανῆ κατὰ σκυθῶν ὁ ἰωάννης ἀράμενος,

καὶ μέγιστον

μάχη μεγίστη σκυθικὴ [illegible]

καὶ παραμυθό- τη χρηματικῶ μισθώσει, μηχανὴ [illegible] βασιλέως.

ἡ [illegible] [illegible] καὶ [illegible]

ὅτι [illegible] μάχης.

καὶ μέγιστον ἐνστησάμενος τρόπαιον, τὰς εὐχὰς τῷ θεῷ ἀπεδίδου· τὴν τῶν Πατζινάκων λεγομένην ἐς ἡμᾶς τελετὴν, εἰς αἰώνια μνημεῖα τῆς πράξεως τῶν πεπραγμένων καὶ χαριστήρια. μικρὸν δ' ὕστερον καὶ ἐπὶ τὸ τῶν τριβαλλῶν ἔθνος (ἄπῃ δ' ἄν τις ἕτερος σέρβων) κακουργοῦντος, καὶ τὰς σπονδὰς συγχέοντος στρατείαν ἐκήρυξε· καὶ συμβολῆς γενομένης ἐπικρατὴς ἀπίωσας, καὶ αὐτὸ τὸ βάρβαρον πρὸς σπονδὰς ὑπηγάγετο, μηδ' ἄλλως δυνάμενον ἀξιόμαχον, οἷα καὶ ὑποπεπτωκὸς ἀεὶ ταῖς ἐκ γειτόνων ἀρχαῖς, καὶ λείαν ἐκεῖθεν ἐλάσας οὐ σταθμητὴν, καὶ πλούσιον ἀφ' ἑαυτοῦ ἐμπλήσας τὸ στράτευμα, εἰς τὴν ἕω διαβιβάζει τὸ τοῦ πλῆθος αἰχμάλωτον· καὶ περὶ τὴν νικομήδους ἐπαρχίαν ἀγροὺς τάξας αὐτῷ τῆς κατοίκησιν, καὶ γῆν διαρκεστάτην ἀποδασάμενος, τὸ μὲν τοῦ δορυκτήτου λαοῦ τοῖς στρατεύμασιν ἐγκατέμιξε, τὸ δὲ περιῆκεν εἰς δασμοφόρησιν. καὶ πατὴρ δὲ ἀῤῥένων παίδων ὁ βασιλεὺς οὗτος φανεὶς, τῷ μὲν πρώτῳ κατὰ γένεσιν (ἀλέξιος τῷ δὲ τὸ ὄνομα) πορφυρίδος μετέδωκε, καὶ πεδίλοις ἐρυθροῖς ὑποδεῖσθαι ἀφῆκε τὰ ἄκρα τοῦ σώματος, καὶ συνευφημεῖσθαι οἱ παρέσχεν, ὁπηνίκα ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ἐκεῖνος ὑπὸ τοῦ συνειλεγμένου ὄχλου ἀνηγορεύετο. τὸν δὲ μετ' αὐτὸν ἀνδρόνικον, ἰσαάκιόν τε τὸν μετὰ τοῦτον, καὶ τὸν ἐφεξῆς τέταρτον μανουὴλ σεβαστοκρατορικαῖς ὑπεξαίρει τιμαῖς. φασὶ δὲ, ὡς κατ' ὄναρ ὁ βασιλεὺς θεάσαιτο τὸν νεοστεφῆ υἱὸν τὸν ἀλέξιον θηρείῳ ἐπόχον λέοντι, καὶ ὥσπερ ἐκ τῶν ὤτων ἡνιοχοῦντα, μηδενὸς ἑτέρου ὑπόντος ὅπως εἴη πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ θηρός. ἦν δὲ ἡ σύγκρισις τοῦ ἰνδάλματος, ὡς μέχρι καὶ προσρήματος ψιλοῦ, καὶ γυμνῆς πραγμάτων ἀνακηρύξεως, ὡς τεύξεται τῆς βασιλείας ὁ παῖς, τῆς δὲ μείζονος ἀποστερήσεται ἡνιοχήσεως, ὃ καὶ μικρὸν συμβέβηκεν ὕστερον. θανάτῳ γὰρ τὴν ἐξ ἀνθρώπων ἐστείλατο. περὶ δὲ θέρειον ὥραν τὸν ἴστρον διαβάντες οἱ οὖννοι, τήν τε βρανίτζοβαν ἐξεπόρθησαν, καταρρίψαντες τὰ τείχη, καὶ τοὺς λίθους μετενεγκάμενοι εἰς τὸ ζεύγμινον, καὶ τὴν σαρδικὴν ἐληΐσαντο, τὰς ἐπὶ φιλίᾳ τῇ πρότερον ὁμολογίας ἀρνησάμενοί τε καὶ διαρρήξαντες. ἦν δὲ ἡ μὲν ἐνδόμυχος αἰτία ταύτησὶ τῆς διαφορᾶς, τὸ τὸν ἀλμούζην παρὰ βασιλέα ἐλθεῖν, καὶ προσδεχθῆναι παρ' αὐτοῦ ἀσμενέστατα, κασίγνητον ὄντα στεφάνου τοῦ τῶν οὔννων κατάρχοντος. ἡ δ' ἐπιπρόσωπος τε ἅμα καὶ πρόδηλος ἀφορμὴ, ὅτι οἱ κατὰ τὴν βρανίτζοβαν λῃστρικῶς ἀντιβαίνουσι τοῖς παραβάλλουσιν ἐκεῖθεν οὔννοις κατ' ἐμπορίαν, καὶ δρῶσιν ἐπ' αὐτοῖς τὰ χείριστα, ἅτε δ' ἀπροόπτως τοῦ κακοῦ τοῦδε ξυνενεχθέντος· τότε μὲν τῇ περὶ τὴν φιλιππούπολιν ἐνδημίᾳ τὰς τῆς προμηθείας βασιλεὺς ἐπεμέτρησεν, ὅπως ἐκεῖθεν μετανάστας θέμενος. ὑπὸ δ' ἐπιόντα καιρὸν πρὸς παρασκευὴν τῶν οἰκείων, καὶ ἄμυναν τῶν πολεμίων χρησάμενος, τὰς δυνάμεις συνήθροισε, καὶ ναῦς ταχυναυτούσας ἡτοίμασε, καὶ ταύτας ἐς τὸν ἴστρον διὰ τοῦ πόντου κατακολπίσας, ὑδραίοις ὁμοῦ καὶ χερσαίοις τοῖς ἀντιπάλοις ἐφίσταται. διαλαβὼν δὲ τὸν ποταμὸν μετὰ τῆς στρατηγίδος τριήρους, καὶ τὸ στράτευμα καταστήσας ἐς τὸ ἀντίπεραν, ἱππομαχίᾳ καὶ δοράτων ἐγχειρήσει τὸ συνελθὸν οὐννικὸν διεσκέδασε. χρονίσας δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ, καὶ καρτερικώτατος φανεὶς ἑαυτοῦ, τό τε φραγγοχωρίον ἐκράτησεν, ὅπερ ἐστὶ τῆς τῶν οὔννων γῆς τὸ κάλλιστον, ἐς πεδία ὑπτιάζον ἱππήλατα μεταξὺ τῶν ποταμῶν σάβα καὶ ἴστρου ἀναπεπταμένον, καὶ τὸ ζεύγμινον παρεστήσατο· καὶ κατ' αὐτὸν ἐλάσας τὸν χράμον, λείαν πλείστην περιεβάλετο· ἔπειτα καὶ τοῦτο τὸ γένος μεθ' ἑτέρας συμπλοκὰς σπεισάμενος, τά τε πρὸς εἰρήνην εὖ διαθέμενος, καὶ τὸ
» λοιπὸν βαρβαρικὸν, ὅσον κατὰ ἑσπέραν ῥωμαίοις ἄγχουρον, ἐς φιλίαν ἄκον ὑπαγαγόμενος· ἐν οἷς πολλάκις διαπρέψας κατὰ τὸν πόλεμον, δεῖν ᾠήθη καὶ τὰ ὑπερόρια φῦλα, καθ' ὃν ἂν καὶ δύναιτο τρόπον, ὑποποιήσασθαι,

καὶ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

& illustri edito facinore. Ioānes uota Deo persoluit. quod festū Pazinacarū nostro tēpore dicitur, in rei gestæ monimentum, & grati animi testimonium. Non multo pòst etiam cōtra Triballos, quos alij Seruios dicunt, maleficio non abstinentes, & fœdifragos, expeditionem denūciauit, & hos quoqꝫ barbaros acie uictos ad pacem coegit: qui alioqui etiam parum potentes, subinde uicinis imperijs subsunt: abactaqꝫ inde præda immensa, & locupletato exercitu, captiuam turbam in Orientē traductam, in Nicomedensi prouincia uberrimis agris aſsignatis collocauit. Ita captiui populi partē in legiones retulit, partem tributariam fecit. Suscepit hic Imperator filios: quorū natu maximo Alexio purpurę ius, & purpureos calceos dedit. & cum à populo Romanorū Imp. salutaret̃, unà secum proclamari paſſus est, proximū ab hoc Andronicū, & Isaacium tertium, ac natu minimum Manuelē Sebastocratorica dignitate ornauit. Aiunt eum in somnis uidiſſe, filium Alexium recens coronatū leoni insidere, quem auribus habenarum uice moderaretur: cum alioqui nihil haberet, ad domandam belluam accōmodatum. Cuius uisi hæc significatio erat: puerum Imperio titulo tenus & nomine absqꝫ re potiturum, regia uerò potestate orbatū iri. id quod paulo pòst accidit, eo morte sublato.

Pazinacarum festū.

Triballi seu Seruij.

Ioānis filij, Alexius, Andronicus, Isaacium, Manuel

De Alexio, somnū patris.

Sub æstatem Hunni, superato Istro, & Branizobam uastarunt: & mœnib. dirutis, saxa Zeugminum transtulerunt: & Sardicam spoliarūt, spreto & rupto fœdere. Huius cōtrouersiæ occulta et uera causa fuit, quòd Almuzen Stephani Hunnorū principis fratrem ad se profugum Imperator libētiſsimè susceperat. Id uerò prætexebatur, & palàm obijciebatur, quòd Branizobani Hunnorum mercatores spoliarent, & peſsimè tractarent. Quod malum cum prẹter expectationem ingruiſſet, Imperator prudēti consilio Philippopoli se tenuit, Hunnis inde pulsis. Succedenti uerò tēpore, ad instructionem suorum & ultionem hostium usus, copias coegit, & naues expeditas cōparauit: ijsqꝫ per Pontum in Istrū traiectis, terra & aqua aduersarios est adortus. Fluuio triremi Imperatoria traiecto, & exercitu in aduersa ripa exposito, colluuiem barbarorū equestri pugna & hastarum acie profligauit: & in hostili agro maiore quàm prius unquam tolerantia commoratus, Frācochorio potitus est, fertiliſsima terrę Hunnicæ parte, quæ decliuis in patētes campos intra Saum & Istrum fluuios extenditur: & Zeugminum deditione cæpit, & ipsum Chramum aggreſſus, maxima præda potitus est. Ac post alias dimicationes, pace cum hac gente facta, & utiliter firmata, cæteris'que barbaris, qui Romanis uersus Occidentem finitimi sunt, “ uel inuitis in amicitiam suam pertractis: cum toties prosperè pugnaſſet, etiam remotiores gentes quocunque modo subigendas censuit, easqꝫ

Hunnicum bellum.

Branizoba

Zeugminū

Sardica.

Almuzes.

Stephanus.

Francochorium.

easque potiſsimũ, quæ Conſtantinopolim mercaturæ & quæſtus gratia appellerent. Itaque maritimam Italiam ſibi conciliauit, quæ plenis uelis in urbem imperatricem uehebatur. Ita gentibus Occidentalib. pacatis, traducto in Orientem exercitu, Perſarmenios, qui Caſtamonem tenebant, aggredi inſtituit. Igitur per Bithyniam & Paphlagoniam prouincias eò proficiſcitur: & ſcalis plurimis adhibitis, machiniſque circumpoſitis, urbe potitur, & Perſarmenium ſatrapã rebus deſperatis cedere cogit. nec exigua Perſarum multitudine abducta, Byzantium reuerſus, triumphum indicit: & currum argento interpunctum compingi iubet, opus admirabile, & gemmis alicubi non precioſiſsimis ornatum. Quum dies ſupplicationis adeſſet, omnis generis tapetes auro & purpura intertexti uicos exornabant: nec deerant Chriſti & ſanctorũ effigies in ijs ad uiuum expreſſæ. Erant & tabulata utrinque propter ſpectatores ſtructa, digna admiratione. Fuit autem is locus urbis ſic inſtructus, qui ab Orientali porta uſque ad magnum palatium pertinet. Quadrigæ à quatuor equis, niue candidiorib. trahebantur. Imperator uerò non conſcendit, ſed Dei genitricis imaginem in eo collocauit: ob quam lætitia exultabat, & animo penè linquebatur: cui uictorias, ut collegæ Imperij inuictæ, acceptas ferebat. Habenas uiris potentiſsimis moderandas, & cognatis ſuis currum curandum dedit: ipſe crucem manu geſtans, pedes anteceſsit. & Dei ſapientiæ templum ingreſſus, atque in conſpectu omnis populi ob ſucceſſus gratijs Deo actis, in palatium abijt. Quum non diutius fuiſſet domi, quàm ut & ipſe à ſubditis cerneretur, & theatris oblectaretur, & milites poſt diuturnam militiam lares tandem ſuos ſalutarent, & equos recrearent, & haſtas exacuerent: denuò contra Caſtamonem mouit. Nam Taniſmanius Perſarmenius, qui Cappadocia tum potiebatur, urbem cum maioribus copijs adortus, expugnarat, & præſidiarios milites trucidarat. Imperator eò profectus, Taniſmaniũ mortuum inuenit, & Muchumetum quendã urbi præeſſe, cui cum Iconij præſide Maſuto inimicitiæ intercedebant. Itaque rei ſuæ ſtabiliendę occaſionem nactus, cum Maſuto pacem facit: acceptis que ab eo auxilijs, Muchumetum inuadit. Qui quum ſe duobus exercitibus imparẽ fore cerneret, cum populari ſuo Maſuto de reconciliatione agit, eamque impetrat, cùm alijs rationibus, tum ea
„ potiſsimum, quòd iſta ad Romanos defectio-
„ ne rem Perſicam afflicturus eſſet, niſi in gratiã
redirent. Ita Maſuto perſuadet, ut ſocietate Imperatoris repudiata, ſecũ faceret. Quo paulo pòſt facto, Sultani auxilijs Perſicis noctu digreſsis, parũ ſucceſsit Romanis ea expeditio.

Caſtris

Caſtamon.
Perſarmenij.
D Maria triumphat.
Taniſmanius.
Caſtamonis recuperatio.
Muchumeti et Maſuti reconciliatio.

καὶ τούτων μάλιστα ὁπόσα τῇ ἐμπορείᾳ καὶ ἀγυρτείᾳ προσκείμενα, μετὰ πλείονος ὄντα τὴν Κωνσταντίνου κατῄεσαν. ἐκεῖνο καὶ ἄχρι ᾠκειώσατο τὴν παράλιον Ἰταλίαν, ὅλα λαίφη διαπετῶσαν ἐς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων. ἠρεμησάντων δὲ οὕτως τῶν καθ' ἑσπέραν γενῶν, ἐς τὴν ἕω διαβιβάζει τὸ στράτευμα, τοῖς τὴν Κασταμόνα κατέχουσι Περσαρμενίοις ἐπιθέσθαι ἐγνωκώς. ὁδὸν δὲ τὴν τῶν Βιθυνῶν καὶ Παφλαγόνων ἐπαρχίας ἐλάσας, ἐκεῖσε τε παραγίνεται· καὶ κλίμαξιν ὅτι πλείσταις χρησάμενος, καὶ κύκλῳ περιστήσας τὰς ἑλεπόλεις, αὐτῆς τε τῆς Κασταμόνος κρατεῖ, καὶ τὸν ταύτης σατράπην ὄντα Περσαρμένιον, ἀπειπόντα πρὸς τῶν ὅλων, φυγάδα δείκνυσιν. οὐκ ὀλίγον δὲ πλῆθος Περσῶν ἐκεῖθεν ἀπαγαγὼν αἰχμάλωτον, πρὸς τὸ Βυζάντιον ἐπανέζευξε· [illegible] καὶ κηρύξας αὖθι τὰ τροπαῖα [illegible] θρίαμβον, ἅρμα διαλαμπόμενον ἀργύρῳ πηγνῦσαι προσέταττε· καὶ ἦν τὸ ἅρμα θαυμάσιον οἷον γενόμενον, καὶ λίθοι τῶν μὴ πάνυ τιμαλφῶν ἐνιαχοῦ αὐτὸ ἤγαλλον. φθασάσης δὲ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἡ πρόοδος ὥριστο, ἅπας πέπλος τὰς ἀγυιὰς κατηγλάιζε χρυσοϋφής τε καὶ ὁλοπόρφυρος. οὐδὲ τὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων ἀπῆν ἐκεῖθεν ὁμοιώματα, ὁπόσα ἱστουργικῇ χειρὶ ἐπὶ πέπλοις ἐνετυπώσατο, ἃ καὶ ἔμπνοα ἄν τις ἔμψυχα, οὐκ ἐνυφαντά. ἦν δὲ τὰ θέατρα ἄξια καὶ τὰ περὶ τὴν πάροδον ἐκατέρωθεν πρὸς ὑποδοχὴν τῶν θεωμένων διὰ ξύλων πήγματα καὶ ἴκρια. χῶρος δὲ τῆς πόλεως ἦν, ὃς οὑτωσὶ διεσκεύαστο, ὁ διήκων ἐκ τῆς ἑῴας πύλης τῆς πόλεως, ἐς αὐτὸ τὸ μέγα παλάτιον, καὶ δὲ τὸ μὲν τέτρωρον [illegible], καὶ εἷλκον [illegible] ἵπποι καλλίτριχες χιόνος λευκότεροι. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν τοῦ ἅρματος ἐπίβασιν παρῃτηκώς, τὴν τῆς θεομήτορος εἰκόνα τούτῳ ἐπανεβίβασεν, ἐφ' ᾗ καὶ ἦν γεγηθώς, καὶ τὴν ψυχὴν ἐκλάπτων αὐτήν, καὶ τὰς νίκας ὡς συστρατηγίτιδι ἀμάχῳ ἐπιγραφόμενος, καὶ δοὺς ἄγειν τὰ χαλινὰ τοῖς παρ' ἐκείνῳ δυναμένοις τὰ μέγιστα, καὶ τοῖς ἐκ γένους ἐγγίζουσιν ἀμφιπονεῖσθαι τὸ ἅρμα ἐνδούς, προῆγεν αὐτὸς σταυρικὸν σημεῖον ἐπαγόμενος, καὶ ποσὶ τὴν πορείαν ποιούμενος· καὶ τὸν ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας ἐπονομαζόμενον ναὸν εἰσιών, καὶ τὴν ἐκεῖ τοῖς κατωρθωμένοις ἀνθομολόγησιν κυρίῳ τῷ θεῷ [illegible], τοῦ λαοῦ παντὸς ἐνώπιον, τοῖς ἀρχείοις οὕτως παρέβαλεν. οὐ πολλοῦ δὲ διαλιπόντος καιροῦ, ἀλλ' ὅσον καὶ αὐτὸν ἐποφθῆναι τοῖς ὑπηκόοις, καὶ θεάτροις διαχυθῆναι, προσέτι δὲ καὶ τὸ στρατιωτικὸν τὰ οἴκοι χρόνιον, καὶ διαναπαῦσαι τὸν ἵππον, καὶ τὴν λόγχην ἀκονήσασθαι, αὖθις κατὰ Κασταμόνος ἐστράτευσεν. ὁ γὰρ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τῆς Καππαδοκῶν χώρας κρατῶν περσάρμενος Τανισμάνης, μετ' ἰσχύος μείζονος ἐπιών, ταχυμαχίᾳ τὴν πόλιν εἷλε, καὶ τοὺς ξίφει κατὰ τῶν φυλάκων ῥωμαίων ἐχάραξεν. ὁ βασιλεὺς τοίνυν ἐκεῖσε παραγενόμενος, τὸν μὲν Τανισμάνιον ἐξ ἀνθρώπων εὑρίσκει γεγενημένον· Μουχούμετ δέ τινα τὴν Κασταμόνα διέποντα, διάφορον τῷ τῆς Ἰκονίου πόλεως ἀρχηγῷ Μασούτ. συμφέρον γοῦν τοῦ καιροῦ πρὸς σύστασιν τῶν κατ' αὐτὸν πραγμάτων ὁ βασιλεὺς κρίνας, σπένδεται τῷ Μασούτ· καὶ συμμαχίαν εἰληφὼς ἐκεῖθεν, ἔπεισι τῷ Μαχούμετ. ὁ δὲ πρὸς ἀμφίστομον στράτευμα οὐχ οἷος ἱκανὸς ὢν ἀξιόμαχον, ὑπέρχεται τὸν ὁμόφυλον Μασούτ, καὶ καταλύσας τὴν ἔχθραν, ἄλλοις τε πολλοῖς οἷς ἐκεῖνον διὰ γραμμάτων ἐσήμαινεν, ἀλλὰ δὴ καὶ τῷ εἰπεῖν, ὡς προσερχομένοις τῷ βασιλεῖ ῥωμαίων, εἰ μὴ καταλλαγεῖεν αὐτοί, κακῶς διάθοιτο τὰ Περσῶν, πείθει τὸν Ἰκονίου Μασοὺτ ἀποσχέσθαι τοῦ βασιλέως, ἐκείνῳ δὲ προσρίψαι, καὶ λῦσαι τὴν συμμαχίαν. οὗ μετὰ βραχὺ συμβάντος, καὶ νύκτος οἰχομένων τῶν τοῦ σουλτὰν ἐκπεμφθέντων συμμάχων Περσῶν, οὐκ εὔοδα τὰ ἐκ τῆς δι' ῥωμαίοις τὰ τῆς προκειμένης στρατείας γεγόνασιν.

ὅθεν

θρίαμβος [illegible] καὶ χαρᾶς [illegible] τὸ πολὺ [illegible] πανηγυρισμοῦ [illegible], καὶ χρυσοϋφῆ [illegible], καὶ [illegible], [illegible] [illegible], [illegible], ἐφ' ᾗ γεγηθὼς καὶ [illegible], ὡς συστρατηγίτιδι [illegible], [illegible]

ταυισμάνιος [illegible] [illegible] φύλακας [illegible].

ἐπανασώζεται ἡ Κασταμόνα· ἁλίσκεται δὲ καὶ, πρὶν δὲ Περσῶν ἡ Γάγγρα.

ὅθεν ἀναχωρησάμενος ἐκεῖθεν, καὶ περὶ τὸ πόλισμα στρατοπεδευσάμενος, ὃ περὶ τὸν Ῥυνδακὸν ποταμὸν αὐτὸς ἐδείματο, αὖ πάλιν τὸ περὶ τὴν μάχην ἀκμαιότερον ἀνῆπτε, καὶ Ῥωμαίοις ἐπανασωσάμενος Κασταμόνα, οὐδὲ τῆς Γάγγρας ἀπέσχετο. μία δ' ἐστὶν αὕτη τῶν περιφανῶν καὶ μεγίστων Ποντικῶν πόλεων, ὅπου πρώην Πέρσαις καθυποκύψασα. ταύτην τοι καὶ νόμῳ πολέμου τὰ περὶ τὴν πόλιν ταύτην ὑπαγόμενος πρότερον, ἔπειτα ὑπ' αὐτὴν χεῖρα καὶ ἔβαλε. τῶν δ' ἐντὸς Περσικῶν μηδὲν μεῖζον φρονούντων, ἢ καθ' ὁμολογίαν τινὰ καὶ σπονδὰς τῷ βασιλεῖ συγχωρούντων τὴν εἴσοδον· τὸ τάχος ὁ στρατὸς περιβάλλει, ἅτε τειχομαχίαις χρησάμενος, ὑπὲρ ἦν ἐπίμαχος ὁ περίβολος, συνεχῶς ἔτυπτε κριοῖς· μὴ προχωροῦντος δὲ τοῦ ἔργου διὰ τῆς τῶν ἐπάλξεων ὀχυρότητα, καὶ τὸ τῶν ἔνδον πολὺ ἐνθύμως μάχεσθαι ὀλίγα ἀνύοντες· βάλλειν τὰ τείχη παρεὶς, περὶ τῶν οἰκιῶν ἐγνώκει διασφενδονᾶν τοὺς λίθους, περιφαινομένων ἐκ τῶν ἔξωθεν κολωνῶν ἐφ' ὧν Ῥωμαῖοι κατεστρατοπεδεύοντο. οἱ μὲν οὖν ἐπὶ τῶν μηχανῶν λίθους στρογγύλους καὶ κούφους διὰ τὸ εὐδινητότερον ὅ,τι πορρωτάτω διαφέροντες, ὡς δοκεῖν ἵπτασθαι τούτους οὐ μὴν ἀπὸ μηχανημάτων ἰέναι, τοὺς δόμους κατέσειον. οἱ δ' ἐπὶ γόνυ κλινόμενοι καὶ τοὺς ὀρόφους διαλυόμενοι, τὸ ἐνοικῶν πλῆθος κατέσειον, ὡς ἐντεῦθεν οὐκ ἦν τὴν ἐν ταῖς ἀμφόδοις ἀσφαλῆ πάροδον, καὶ τὸ ἔνδον ἡσυχῇ καθῆσθαι πάντῃ ἀσύμφορον. διὰ ταῦτα τοίνυν καὶ τὴν τοῦ βασιλέως προσεδρείαν, οὐχ ἥκιστα τὴν ἐπὶ μαλακῇ θανάτῳ δὲ ἀνθρώπων ἀφανισμὸν τοῦ ἐν Γάγγρας ἐπιστάτου Τανισμανίου, ἑαυτοὺς καὶ τὴν πόλιν τῷ αὐτοκράτορι ἐνεχείρισαν. ὁ δ' αὐτὴν εἰσιὼν, καὶ τὸ πολὺ τῶν Περσῶν ἐκεῖθεν ἀπαγαγὼν, καὶ δισχιλίους ὁπλίτας Ῥωμαίους φρουροὺς τῇ Γάγγρᾳ ἐγκαταστήσας, τὴν βασιλεύουσαν ἄνεισι. πλὴν οὐδὲ ταύτην τὴν πόλιν ἐφ' ὅλοις ἐκ τούτου μακροῖς ἔλαθεν ὑπ' αὐτῶν κληρωμένην, κατὰ ταῖς λοιπαῖς ἐκπιπτομένην ὑπηκόοις πόλεσιν· ἀλλ' ἐπιβρίσαν τὸ Περσικὸν μεῖζον τοῦ πρότερον, καὶ λίαν ἐπικρατέστερον, ἐκ βαλὼν χάρακα, λιμῷ περιεσώσατο, ἄλλοις καιρίοις ἐπασχολουμένου τοῦ βασιλέως, ἐκ τούτων τὸν νοῦν προσέχοντος. τὸ δ' ἐκ τοῦδε τὴν κατὰ τῶν Κιλίκων στρατείαν ἐκήρυξε, τὸν Λεβούνην, ὃς Ἀρμενίας ἦρχε, μετιέναι ποθῶν, ὡς ἄλλα τε κατέχοντα Ῥωμαίοις πολίσματα χειρωσάμενον, ἀλλὰ δὴ καὶ Σελευκείας ἐπιβαλοῦντα περιβαλόμενον. ἀγείρας τοίνυν τὰς ὅσας δυνάμεις, καὶ νεολέκτους ἄλλας αὐτοῖς προσθέμενος, καὶ τὰ ἐφόδια ἱκανὰ πρὸς χρονίαν ἐκδημίαν ἑτοιμασάμενος, ταῖς Κιλικίαις πύλαις ἐφίσταται· καὶ ταύτας ἀμαχεὶ παρελθὼν, Ἀδάνης ἐπέβη, καὶ κρατεῖ τῆς Ταρσοῦ. οὐ μέχρι δὲ τούτων προσχρώμενος τὸ πρόθυμον, περὶ τῆς ὅλης Ἀρμενίας διαγωνίζεται. ὅθεν ποτὲ μὲν ὁμολογίᾳ χειρώμενος τὰ τῶν φρουρίων ἐπικαιρότατα, ποτὲ δὲ διὰ μάχης αὐτὰ ὑπαγόμενος, ἐγκρατὴς ἁπάσης τῆς χώρας γίνεται. ἐπιστὰς δὲ σὺν ἄλλοις καὶ ἀποτόμῳ τινὶ ὀχυρώματι ὅπερ Βακὰ ὀνομάζεται, ἐπεὶ μὴ χεῖρας πρότεινον αὐτῷ οἱ ἐντὸς, ὅτι μὴ προὐχώρουν εἰς εἰρηναίας ξυμβάσεις, διαλαμβάνει τοῦτο παντὶ τῷ στρατεύματι, βελῶν χάρακα, μὴ ἂν ἐκεῖθεν ἀπαίρειν τὸ παράπαν ἐγγυώμενος, εἰ μὴ τοῦ πολίσματος ἐγκρατὴς ἀφίκοιτο, κἂν εἰ πολιωθῆναι ξυμβαίη τῇ προσεδρείᾳ τὴν κεφαλὴν, καὶ ταῖς χιόνων λευκανθῆναι πολλάκις καταφοραῖς· ἃς νῦν ἄγων ἅμα τοῖς πολιορκουμένοις, ὅσα μὲν πείσονται εὖ παρ' αὐτοῦ, ὑποφανέντες καὶ ἐκστάντες αὐτῷ τοῦ ὀχυρώματος· οἵοις δ' αὖ χρηστοῖς ἀπολαύσουσι, πολέμου νόμῳ ἑαλωκότες, καὶ τὴν στρατιὰν ἰδόντες εἰσρυεῖσαν ἔνδοθεν. οἱ δ' ἀσπίσι ταῦτα ἐπάδων ἐκώφευσεν κωφευούσαις πρὸς τὰ ἐπαοιδόμενα παρὰ σοφοῦ φαρμακοῦ, καὶ σμήχων αὐτὰς διελέγχετο τὸν Αἰθίοπα. οἱ γὰρ τοῦ φρουρίου Βακὰ τὴν ἐπισκοπὴν τινες ἐνθέμενοι,

ἐκστρατεύει Ἰωάννης ἐπὶ Κιλίκων δίχα ... στρατεύσας, Βακὰ καὶ τὰ ἄλλα.

Caſtris igitur in id oppidum translatis, quod ipſe ad Rhyndacum fluuium ſtruxerat, Muchumetum maiore impetu adortus, Caſtamone recuperata, ne Gangra quidem abſtinuit, una ex maximis & illuſtriſsimis Ponti urbibus, quæ non ita pridem à Perſis ſubacta fuerat. Ibi cum more belli ſuburbana omnia ſubegiſſet, ipſam urbem operibus cinxit. Cum autem Perſæ qui intus erant, elati animis, Imperatori urbis aditu nulla pactione cederent, milites eam corona circundant: mœnia, quà oppugnari poterant, arietibus continenter percutiūt. Sed cum ea re ob propugnaculorum robur, & hoſtium pertinaciā parum proficeret Imperator: omiſsis mœnibus, ſaxa in ædes, quę è collibus, in quibus caſtra erant, conſpiciebantur, iaculari inſtituit. Qui igitur machinis præerant, lapides rotundos & leues, ob patentem proſpectū, quàm longiſsimè eiaculantes, ut uolitare, non è machinis excuti uiderentur, domos quaſſabant: quę tectis cōfractis proſtratę, habitatores opprimebant. Ita neq; per uicos tranſire tutum erat, & domi ſe continere periculoſius. His de cauſis igitur obſidionis pertæſi ciues, ac uel in primis Taniſmanij obitu Gangræ pręſidis conſternati, ſemetipſos & urbem Imperatori dediderunt. Qui ingreſſus, multisq; Perſis abductis, & duobus millib. Romanorum in urbe collocatis, Byzantium reuertitur. Sed nec hanc urbem Romani diu tenuerunt. Nam Perſæ longè maioribus & fortioribus copijs reuerſi, eam & operibus & fame domuerunt, Imperatore alijs rebus grauibus occupato & intēto. Poſt hæc expeditionem in Ciliciam denunciauit Lebunæ, Armeniæ regis ulciſcendi cauſa: qui præter alia Romana oppida ſubacta, etiam Seleuciæ imminebat. Igitur & ueterano milite conuocato, & nouis delectibus habitis, & iuſto commeatu ad diuturnam expeditionem præparato, Ciliciæ portis citra pugnam ſuperatis, Adanam occupat, & Tarſo potitur. Sed præ animi alacritate his non contentus, pro tota Armenia pugnat: & caſtellis opportuniſsimis quibuſque partim deditione, partim ui captis, tota prouincia potitur. Aggreſſus autem inter cætera caſtellum quoddam præruptum, nomine Bacam: cum hoſtes non ſupplices manus protenderent, nec pacificationem ullam admitterent, toto exercitu circūpoſito, & operibus excitatis, ſe negauit inde diſceſſurum, niſi capto oppido, etiamſi in obſidione caneſcendū, & niuium procellis ſæpius albeſcendum eſſet. Interim obſeſſos admonens, quantis beneficijs afficiendi eſſent, ſi munitione ſibi cederent: & quàm peſsimè tractādi, ſi belli more capti, exercitū intra mœnia uiderent. Sed hæc aſpidibus canebantur aures deinduſtria obturantibus, ne Magi incantationē audirēt, neq; aliud niſi Aethiopē lauare eum apparebat. Nam & ij qui eum locū defendebāt, omnes

Rhyndacū.

Gangræ expugnatio et amiſsio.

Expeditio in Ciliciam. Lebunes.

Adana. Tarſus. Armenia.

Baca caſtellum.

καὶ

Constantini Armenij & Eustratij Macedonis duellū.

omnes ad certamen parati erant. & Constantinus quidam Armenius nobilissimus, promptitudine manuum uulgo præstantior, ciues non modò instruebat, & ad Romanum bellum concitabat: sed & ipse sæpe ex castello prospectans, & armatus in tumulo stans, quem natura rupe, ars mœnibus circundatū firmarat: Græca uoce dicteria in Imperatorem iaciebat, & uxorem eius ac filias oris impotentis homo obscœnis uerbis deridebat. Itaque petulantem Barbarum comprehendere Imperator, & multare cupiebat. At ille uiribus fretus, & naturæ suæ robur iactitans, Imperatoris aciē subsannabat, & ad singulare certamen aliquem ab exercitu delectum prouocabat. Sed & Imperator statim tribunis mandat, ut fortem aliquem militem, qui Armenio par esse queat, deligant. Eustratius igitur ex Macedonica legione delectus, scutum uiri longitudine accipit, & ensem recens acutum. Sic armatus è castris ad radicem collis abit: & Armenium hortatur, ut nonnihil descendat, quò in æquo campo pugnent, si omnino duellum appetat: & non, præter alia furiosa dicta, istud etiam temere effutiat. Quę uerba Constantinus sibi probro esse ratus, fulguris instar nubibus emicātis, aut montanę capreæ è fruticibus exilientis, Eustratium aggreditur, bellator & ingenti corpore, & animo confidenti, albo clypeo munitus, undiq; ęquali, cuius umboni crux insculpta erat: & gladium dextra gerens, clypeum Macedonis & rectà & ex obliquo ferire non desistebat, insana temeritate incitatus: & subinde expectabatur magno malo uirum affecturus. Imperator uerò in Macedone spem adeò nullam habebat, ut eum euasurum esse clara uoce negaret. Quamuis autem Constantinus tanto impetu Eustratium urgeret: tamen eundem Romani acclamationibus confirmabant: & ut uicissim feriret hostem, admonebant. Is uerò sæpe elata manu quasi percussurus, præter expectationem eandem retrahebat: haud secus ac si præstigiator quispiam dextram ab ictu auerteret, & ad facinus paratam reprimeret. Tandem ensem diu libratum ita in Constantini clypeum impegit, ingentem illum quidem & planè Hectoreum, ut medium dissecaret. Ad quod factum Romani cum magna admiratione exclamarūt. Armenius uerò clypeo præter spem nudatus, cum non amplius in planicie manere posset, fuga salutem quæsiuit: & ut in capitis periculo, magna cum festinatione in tumulū se recepit. Deinceps uerò suo loco manens, neq; Romanos contempsit, neq; in Imperatorē & genus eius conuicia tanq; obscœnitatis suę sagittas iecit. Macedo aūt rogatus ab Imperatore, quo consilio manū sæpius sustulisset, quasi percussurus aduersariū, ac unum duntaxat ictū intulisset:

καὶ πάντες δὲ ἀκαταπλήκτως εἶχον πρὸς τὸν ἀγῶνα. Κωνσταντῖνος δέ τις μάλιστα, τὸ τῶν Ἀρμενίων γένος τὰ πρῶτα ἐλεγχόμενος, καὶ τῷ πολλῷ ὑπερφέρων χειρὸς γενναιότητι· οὐ γὰρ μόνον τὸ φρουρικὸν πλῆθος ἐθάρσυνε καὶ διανίστη πρὸς τὸν κατὰ Ῥωμαίων πόλεμον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τοῦ φρουρίου πολλάκις προφαινόμενος, κἀπὶ τοῦ γηλόφου μεθ' ὅπλων ἱστάμενος, ἐφ' ὅνπερ ἡ μὲν φύσις τὴν πέτραν ἀντέδωκεν, ἡ δὲ τέχνη τεῖχος ἐπ' αὐτῇ περιέβαλε, καὶ ἐκεῖθεν, ὕβρεσι τὸν βασιλέα ἑλληνίδι ἔπλυνε γλώττῃ, ἐς τε τὴν ἄκοιτιν καὶ τὰς θυγατέρας ὁ σύμμαργος ἐρεσχελῶν καὶ λόγους ἀπρεπεῖς ἀφιείς. ὁ βασιλεὺς μὲν οὖν συλλαβεῖν τὸν αἰσχρορρήμονα βάρβαρον, καὶ δίκας λαβεῖν ἐξ ἐκείνου ἐγλίχετο. ὁ δὲ τῇ σφετέρᾳ πεποιθὼς ῥώμῃ, καὶ μέγα τῷ δραστικῷ κατακομπάζων τῆς φύσεως, ἔτι καὶ τῇ βασιλείῳ κατεμωκᾶτο παρατάξει, καὶ προὐκαλεῖτο ἀναιδῶς τὸν ἀπόλεκτον ἐκείνῳ συμπλακησόμενον. ἀμέλει καὶ βασιλεὺς ἐπιτάττει τοῖς ταξιάρχαις ἐκ τοῦ αὐτίκα τὸν ἀλκιμόν τινα στρατιώτην ἀντιτάξαι τῷ Ἀρμενίῳ ἀντίμαχον ἀξιόμαχον. ὡς οὖν Εὐστράτιός τις ἐκ τοῦ τῶν Μακεδόνων ἐπιλεγεὶς τάγματος, ἀσπίδα αὐτῷ ἰσανδρόμηκες καταδίδοται, καὶ σπάθην νεόσμηκτον ἐγχειρίζεται. οὕτω δ' ὁπλισθεὶς Εὐστράτιος, ἀφίσταται μὲν τῶν Ῥωμαϊκῶν ἰλῶν, πρὸς δὲ τοῦ γηλόφου τὰ κράσπεδα ὑφιστὰς ὑποκαταβῆναι βραχὺ τὸν Ἀρμένιον προὐκαλεῖτο, ὅπως ἐν ἰσοπέδῳ διαγωνίσωνται, εἴπερ ἀληθῶς τὴν μονομαχίαν αἱρεῖται, καὶ μὴ ἐπὶ πλεῖστον ἐμπληξίας ἰὼν, οὐκ ἐν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο ἐκβατταρίζῃ. ὅθεν τοίνυν οἰκεῖα ὁ Κωνσταντῖνος τὰ τοῦ Μακεδόνος ἡγησάμενος ῥήματα, ὡς καταιβάτης πρηστὴρ, ἢ δορκὰς ὀρεσίτροφος θάμνων διαλλομένη, τῷ Εὐστρατίῳ προσρήγνυται, ὅσῳ μὲν τηλίκος τὸ τοῦ σώματος μέγεθος ὤν, ὅσῳ δὲ θαρσαλέος πολεμιστής, ἀσπίδα περιβλημένος ἴσην πάντοθεν καὶ λευκήν, χάραγμα σταυρὸν περὶ τὸ μέσον ἔχουσαν. οὐκοῦν καὶ τῇ δεξιᾷ ξιφηφορῶν στενάζες, ἐπ' εὐθείας τε καὶ ἐγκαρσίως κατὰ τῆς ἀσπίδος πλήττων, οὐκ ἀνίει τὸν Μακεδόνα οἰστρώδει προπετείᾳ χρώμενος, καὶ ἦν ἐὰν προσδόκιμος μέγα τι κακὸν τὸν ἄνδρα ἐργάσεσθαι. καὶ βασιλεὺς παντάπασιν ἀπεγνώκει, μὴ μόνον τῆς χρηστοτέρου ἐλπίδος ἐκβουκολούμενος, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ τεθνάναι τὸν Μακεδόνα λαμπρῶς ἀπειπάμενος. καὶ τοιῷδε μὲν οὖν ὁρμήματι ῥοθίῳ τοῦ Κωνσταντίνου ἐπικειμένου, ὅμως τὸν Εὐστράτιον φωναῖς ὑπέλαφον οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἀντιπλήττειν αὐτὸν ὑπεφώνουν. ὁ δὲ πολλάκις ἀνατείνας τὴν χεῖρα, καὶ δόκησιν παρεχόμενος ὡς πλήξων τὸν ἀντίπαλον, ὑπεστέλλετο παρὰ δόξαν, οἷά τινος τεχνίτου τὴν δεξιὰν ἐκείνου τοῦ πλήττειν ἀπείργοντος, καὶ πρὸς τὸ δρᾶν ἐκτεταμένην ἐπέχοντος. ὀψὲ δέ ποτε μετὰ πολλὴν τοῦ ξίφους ταλάντευσιν, τὴν χεῖρα κατενεγκὼν ὁ Μακεδών, διχῆ τὸν Κωνσταντίνου θυρεὸν διαιρεῖ, χρῆμά τι πέλωρον ὄντα καὶ ἀτεχνῶς ἑκτόρειον· πρὸς ὅπερ Ῥωμαῖοι μὲν ἐπηλάλαξαν μετὰ πλείστης τῆς ἐκπλήξεως. ὁ δὲ Ἀρμένιος τὸ φυλακτήριον ὅπλον οὕτως ἀέλπτως ἀποβαλόμενος, μηκέτι μένειν ἐπὶ τοῦ μεταιχμίου δυνάμενος, περὶ τὴν σωτηρίαν ἐτρέπετο, ἐπαναδραμὼν εἰς τὸν γήλοφον, ὡς τὸν περὶ ψυχῆς τρέχων σὺν ὀξυτάτῳ ὁρμήματι. τὸ δὲ λοιποῦ κατὰ χώραν μένων, ὅτι Ῥωμαίων καταφρονέστερον, οὔτε μὴν δὲ τὸν ἄνακτα καὶ τὸ γένος θρασυστομῶν σκαιολογίας ἰοὺς πικροὺς βέλεμνα, ὡς ὧδε τὰ χείλη τείνων κατὰ νευρὰν καὶ τοὺς ὀδόντας ὡσεὶ τόξον διαπτύξας ἁρμοζόμενον. ἐρωτηθεὶς δὲ πρὸς τοῦ βασιλέως ὁ Μακεδών, ὅ,τι δρῶν καὶ διανοούμενος, τὴν μὲν χεῖρα πολλάκις ἀνέτεινεν ὡς πλήξων τὸν ἀντικείμενον, τὸ δὲ ξίφος ἅπαξ κατήνεγκε·

σκοπὸν

ὁ βάρβαρος τὸ μέρος ἀρμενο- [illegible]

φαίνεται γὰρ [illegible]

σκοπὸν εἶναί οἱ διὰ μιᾶς, ἔφατο, τῆς ξίφους καταφορᾶς τῇ ἀσπίδα καὶ τὸν αὐτὴν ἀνέχοντα διελεῖν ἀρμένιον. ὡς δ' οὐ πάλιν οὐκ ἔσχε τὸ γινόμενον, διὰ τὸ μὴ ἐν χρῷ τὸ διάφορον τὸ θυρεὸν ἀνέχειν, ἀλλὰ προβεβλῆσθαι ἐπὶ πολὺ τοῦ σώματος ἀφεστῶτα, ἴγνοι μὲν ἐλευθέρων διαχειρῶς, τὸ δ' ἐν ὅπλοις καὶ μάλα καθικέσθαι κραταιῶς, εἴθ' οὕτως μετελθεῖν τὸν πολέμιον ἄτερ ἀσπίδος γενόμενον. θαυμάσας οὖν ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσι τούτοις ὁ βασιλεὺς δωρεαῖς μεγίσταις ἠμείψατο τὸν Εὐστράτιον. οὐ πολλαὶ δ' ἡμέραι παρῆλθον, καὶ ὑποκύπτει τῷ βασιλεῖ, καὶ βίᾳ ἐνδίδωσι, καὶ τοῦτο τὸ φρούριον, καὶ συλληφθεὶς ὁ Κωνσταντῖνος, ἀπάγεται δορυάλωτος, σιδηρῶν σὺν πέδαις ἀσφαλισθείς. ἐπεὶ δὲ κατὰ ναῦς τριήρης ἐμβὰς ἀνεδέχετο, καὶ ἀναχθεῖσα εἰς θάλασσαν ἡ τῆς μετὰ μικρὸν τὰ ἀπόγεια λύσασα, ἤμελλε διακομίσαι τὸν δεσμώτην ἐς τὸ Βυζάντιον. τολμητίας δ' ὢν καὶ θερμουργὸς ὁ ἀρμένιος, τοῖς φύλαξι νύκτωρ ἐπιθέμενος, πλείστους ὅσους διαχειρίζεται· καὶ τῶν δεσμῶν λυθεὶς, ὑπὸ τῶν συνόντων αὐτῷ θεραπευτήρων φυγὰς οἴχεται. ἀλλὰ πρὶν νεωτέροις ἐπιφῦναι πράγμασι, καὶ συσχεθεὶς αὖθις, καταπροδίδοται βασιλεῖ. οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῇ ἁλώσει τῆς Βακᾶ μετὰ ῥᾳδίας ὁ βασιλεὺς ἐπονήσατο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ Ἀναζάρβῳ πρότερον τὰ πλεῖστα ἐμόγησεν. ἡ γὰρ πόλις αὕτη κρημνοβόφος οὖσα καὶ πολυάνθρωπος, ἐρυμνοῖς διείληπται τείχεσι, καὶ πετρῶν ἀποτόμων ὕπερθεν ἵδρυται. τότε δὲ μᾶλλον ἀσφαλεστέρα γεγένηται διὰ τῶν εἰς αὐτὴν ὡς εἰς κρησφύγετον συνελθόντων, ἁπάντων ὄντων καταφράκτων καὶ κρατίστων, προτειχίσματά τε προσειληφυῖα, καὶ μηχαναῖς παντοίαις διασφαλισθεῖσα. βασιλεὺς μὲν οὖν μέρος τι αὐτοῦ στρατιᾶς προεκπέμψας εἰς αὐτὴν, καὶ ταῦτα περσικοῖς καταλεγμένοις τέλεσιν, ὧν ἐνεκράτει πρότερον, τὴν Γάγγραν παραστησάμενος· πεῖραν λαβεῖν ἐντεῦθεν ἐπὶ τῶν ἀρμενίων γνώμης βουλόμενος, καὶ ἀκριβῶς γνῶναι περὶ οἷς εἰσίν. οἱ δὲ καὶ πρὸς μόνην τὴν θέαν τούτων θυμοῦ ὑποζέσαντες ὡς ἀπολουμένων αὐτίκα, καὶ μηδὲ τὴν πρώτην αὐτῶν ὑποστησομένων ὁρμὴν, τὰς πύλας ἀνακλίναντες, κατ' αὐτῶν ἐξεφρύαξαν, καὶ συμβολῆς γενομένης ὠθοῦσί τε τούτους, τὰ νῶτα στρέψαντας, καὶ ἐπὶ πλεῖστον καταδιώκουσι. συστάντων δὲ μετὰ βραχὺ τῶν φευγόντων περσῶν ἐν τῷ τὴν ὄψιν μεταβαλεῖν, οἷα καὶ ῥωμαϊκῶν αὐτοῖς ἐπαρηξάντων ταγμάτων, ἡ μάχη παλίστροφος γίνεται, καὶ ἄκοντες εἰς τὸ τεῖχος ἐγκλείονται οἱ ἀρμένιοι. μικρὸν δὲ ὕστερον καὶ τοῖς τείχεσιν αἱ μηχαναὶ προσάγονται, καὶ οἱ λίθοι ἐκσφενδονῶνται σφαιροειδεῖς, καὶ τὰς βάρεις βάλλουσιν. ἀλλ' οὐδ' οἱ βάρβαροι ἐπὶ τούτοις ἠρέμουν, τῶν δ' ἐπάλξεων ἄνωθεν ἐξ ἀντιπάλου στήσαντες καὶ αὐτοὶ μηχανήματα, βαρεῖς τε λίθους ἠκόντιζον εἰς τὸ στράτευμα, καὶ σιδήρεια σπινθηρίζοντα ἐξετίνασσον, καὶ ἦν κατὰ τοῦτο ῥωμαίων ὡς ἐπίπαν ὑπερκρατέστερον. ὅθεν τὰ μὲν πρῶτα πλείστους τῶν ῥωμαίων ἐσίνοντο· εἶτα καὶ εἰς παράλογον, ὡς εἰπεῖν, καὶ συνόδῳ ὁρμὴν ὑποθήξαντες ἑαυτοὺς οἱ ἀρμένιοι, ἐξιόντες καταπιμπρῶσι τὰς ἑλεπόλεις, εὐφυᾶ πρὸς ἀφὴν εὑράμενοι τοῦ πυρὸς τὰ ἐκ δονάκων ἐπισυνθέματά τε καὶ πήγματα, ἃ πρὸς ἔρυμα τῶν μηχανῶν προετέτακτο. τὰ δ' ἐπὶ τούτοις καγχασμοὶ τῶν ἀντιπάλων, καὶ βρασμοὶ σώματος πρὸς διάχυσιν, καὶ ῥωμαίων παλίγλωσσοι χλευασμοί, καὶ κομψασμοὶ ἐπὶ βασιλέως, καὶ λῆροι μακροί. ἀνοχῆς δὲ γενομένης, καὶ τῆς μάχης λωφάσης ἐπὶ βραχὺ, τά τε πετροβόλα ἐπισκευάζονται πρὸς ῥωμαίων ὄργανα, καὶ τὰ τούτων προβληθέντα περιπετάσματά τε καὶ ἱμαντώματα ἐκ πηλίνων πλίνθων συντίθενται, καὶ οὕτω τῇ ἐξῆς τὰ τείχη πάλιν ἐτύπτετο. ἐπεὶ δὲ καὶ ὡς τὰ διὰ τῶν ἀρμενίων ἐκτινασσόμενα φλογερὰ σιδήρεια κατὰ μηδὲν τὰς μηχανὰς ἐλυμαίνοντο, ὡς κενὸν συνέβαινε χάζειν τὰ τῶν ἀρμενίων διατοξεύματα, καὶ ὡς κωπηδὸν μεταπίπτειν τὸν πρώην

ὁ γρῦν ἀναξον ἀρμένιος δέδωκε πόλιν,

ὁ κεκρατημένον βαρβάρου κωνσταντῖνος.

οἴχεται φυγὰς ἀλλ' ἐκ αὖθις συνέχη.

περὶ αὐτοῦ γε τῆς Ἀναζάρβου

Διατὸ τε βασιλεῦ ἠγρίαναται [illegible] τὸν ἀποκρύμενον [illegible] τὰς ὀρθὰς μέγε,

ἀνανεώσα τὴν [illegible] τοῦ ἀδικον, [illegible] τὸ δ' ἀπὸ τῶν [illegible] ὄντα τὸ στρόβιλον λίθος.

sibi propoſitum fuiſſe, reſpondit, uno ictu & clypeum & Armenium diſſecare. quod quum ad exitum perducere non poſſet, quòd is clypeum corpori non applicatum, ſed longiuſculè remotum haberet: noluiſſe fruſtra digladiari, ac geſtamen probè tetigiſſe, atque utinam hoſtem inermem eodem modo tangere potuiſſet. Imperator hanc orationem admiratus, maximis donis Euſtratium proſequutus eſt. Paucis diebus pòſt, eo quoque caſtello ui expugnato, Conſtantinus captiuus in compedibus abducitur. Deinde in triremem coniectus eſt, ut Byzantium ueheretur: quę cum oram ſoluiſſet, homo audax & temerarius cuſtodes noctu aggreſſus, plurimos occidit: & à ſuis famulis ſolutus, fuga elabitur. Sed priuſquam nouis rebus ſtuderet, comprehenſus, & Imperatori proditus eſt. Neque uerò Bacæ duntaxat expugnatio, ſed prius etiam Anabarzæ, plurimum difficultatis habuit. Nam ea urbs frequentiſſimè habitatur: & in præruptis ſita rupibus, robuſtis mœnibus cingitur. Tum uerò magis etiam ab ijs qui ſe eò tanquam in aſylum contulerant, omnes cataphracti, & uiri fortiſſimi, additis etiam propugnaculis, & omnis generis machinis firmata erat. Imperator igitur partem ſui exercitus eò præmiſit, quæ Perſicis cohortibus conſtabat, quas in Gangræ deditione ceperat, ut animos Armeniorum periclitaretur, ac planè cognoſceret, * utris ſtuderêt. Verùm hoſtes ad primum eorum cõſpectum ira inflammati: quaſi uerò ſtatim perituri, ac ne primum quidem impetum ſuum toleraturi eſſent, portis apertis erupunt. Quum'que ad manus uentum eſſet, eos in fugam coniectos longiſſimè perſequuntur.

Anabarzæ expugnatio.

Sed quum paulo pòſt Perſæ conuerſi, Romanis legionibus opem ferentibus, ſubſtitiſſent, mutata pugnæ facie, Armenij inuiti mœnibus includuntur. Mox etiam machinis admotis, rotundis ſaxis turres feriuntur. Cæterùm nec barbari conquieſcunt: quin & ipſi ex aduerſo, productis machinis, grandia ſaxa ex propugnaculis in exercitum iaculantur, & ferramenta ſcintillantia uibrant: ea'que parte Romanis omnino ſuperiores principiò, plurimos lædebant. Deinde inopinato quodam & belluino impetu erumpentes, ſe inuicem cohortati, machinas, igne in ſtoreas & pegmata, quibus tegebantur, ingeſto, facilè cremant. Sequuntur cachinni hoſtium, hilares corporis agitationes, Romanorum crebra deriſio, ludibria contra Imperatorem, nugæ longæ. Cum pugna nonnihil quaſi per inducias quieuiſſet, Romani tormenta reparant, eorum'que teguminibus è limo confectis, poſtridie mœnia denuò feriunt. Quum autem flagrantia illa ferramenta, quæ Armenij iaculabantur, machinis nihil incommodarent, irriti conatus efficiebant, ut prior eorum riſus & ludibria in lu-

ctum uerterentur. Maſſæ enim quæ ex urbe librabantur, etſi concitatæ erant, & acriter feriebant: tamen quum in tegumina illa rara, humida, lutea & laxa incidebant, erant irritæ: atque impetu remiſſo, & flamma extincta, nihil eorum faciebant, propter quæ mittebantur. Muro igitur urbis in multis partibus perrupto, facilis in eam patuit aditus. Hoc modo Imperatori cedunt hoſtes, dudum impudentes, & armis frementes, ei'que Anabarzam coacti magis quàm ultrò dedunt. Nec id tamen ſtatim, ſed re iterum tentata, & pugna ſæpius repetita, & tranſitu in alterum contiguum murum facto: à quo Romanos nō ſine ſanguine, quemadmodum à primo, repellebant. Circumiacentibus caſtellis eodem tractatis modo, in Cœleſyriam abit: & pulcherrimam urbem Antiochiam ingreſſus, quā fluuius Orontes perfluit, & uentus Fauonius perflat, ſupinis manibus à principe Raimundo, & omni ciuium multitudine ſuſcipitur. Diebus pluribus in urbe commoratus, * inita'que cum principe Raimundo & Tripolitano comite amicitia: Antiochiæ finitimas Syrophœniſſas urbes, quæ ab Agarenis tenerentur, aggredi ſtatuit. Profectus igitur ad Euphratem fluuium, ubi ad oppidum, quod ab incolis Piza uocatur, perueniſſet, & hoſtes in conflictu fortiſsimè ſe geſsiſſent: Romana legio, quæ impreſsionem fecerat, recedit, hoſtibus aliquouſque perſequentibus, ut quorum immanem & incredibilem impetum ferre non poſſet. Paulo uerò pòſt, quum ipſe Imperator cum ſua phalange ſe oſtendiſſet, multi hoſtes adoriuntur: qui Romanorum incurſione turbati, intra mœnia compelluntur, neque amplius excurrere decreuerunt. Habebat id oppidum murum duplicem, quem alibi foſſa profunda cingebat, alibi uiuum ſaxum muniebat. Multis uerò turribus ſaxorum grandine proſtratis, Agarenorum feroces & elati animi conciderunt: ut ſupplices uitam ab Imperatore peterent, eam'que omnibus opibus commutarent. Ex hoc, parte copiarum contra urbes & caſtella ultra Euphratem ablegata, multas manubias coegit, & Pizam Edeſſeno Comiti donauit: Bempezo'que præterito, ut expugnatu facili, quum in accliui planicie ſitum eſſet, contra Chalepum & Phetepum eſt profectus, precibus Antiocheni principis, qui unà militabat, impulſus. Quum ad Chalepum acceſsiſſet, quæ olim Berrhœa dicta fuit, uidet urbem eſſe frequentem, & magnis militum præſidijs munitam: qui ad primū Romanorum cōſpectum, impetum in Imperatorios faciunt, uicti'que mœnia repetunt. Nec ſemel duntaxat, ſed iterum atque iterum excurſionibus factis, nunquam uicerunt: Imperatori uerò urbem circumeunti, & ſpeculanti, clàm tormentis inſidiati, aberrarunt. Qui quum in pręſentia nihil efficere poſſet, tum ob urbis munitiones, & equeſtres in ea, pedeſtres'que copias, tum quòd commeatus, ignis & aquæ penuria

Antiochia.

Raimūdus.

Pizæ expugnatio.

Bempezū.

Chalepum,

Berrhœa.

τωθασμὸν καὶ κατάγελων. ὁ γὰρ σφενδονούμενος ἐκ τῶν ἔσωθεν μύδρος εἰ καὶ ἦν αὐτουργὸς καὶ πρὸς τὰς πληγὰς ἀκριβής, ἀλλ' οὖν ἐπεγχείμενος τῷ μανῷ καὶ πλαδῶντι διαβρόχῳ τε καὶ γεώδει, καὶ συμφράδι προβλήματι, ἄπρακτος ἐκοιμίζετο. οὐχὶ μὴν δὲ ὑποχαλῶν τὸ βαλλόμενον. σβεννύμενος δ' οὖν ὅμως οὐδὲν ὧν οὕνεκα διωρίζετο. ὅθεν ἐπὶ πολλὰ μέρη διαρραγέντος τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως, εὐέφοδα τὰ ἐντὸς γίνεται, καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ ὑποκλίνονται τῷ βασιλεῖ οἱ πρὶν ἀναιδεῖς καὶ βρέμοντες τοῖς ὅπλοις μέγα πολέμιοι, καὶ τὴν πόλιν Ἀναζάρβαν ἀνάγκῃ μᾶλλον ἢ γνώμῃ αὐτῷ παραδιδόασιν, οὐκ ἐκ τοῦ παραχρῆμα δέ, ἀλλὰ μετὰ πεῖραν δευτέραν καὶ τὴν πολλάκις ἀντίταξιν, καὶ τὴν ἐς τὸ προσεχὲς ἕτερον τεῖχος ἀναχώρησιν, καὶ τὴν αὖθις ἐκ τούτου καθάπερ ἐκ τοῦ πρώτου μηδ' αἵματος ἐκκροῦσίν τε καὶ ἀπέλασιν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ περιξ τυχόντα τῆς πόλεως φρούρια μεταλαβών, ἐς τὴν κοίλην Συρίαν ἄπεισι, καὶ τὴν καλλίπολιν Ἀντιόχειαν εἰσιών, ἣν διαρρεῖ ὁ Ὀρόντης καὶ περιβομβεῖ ζέφυρος ἄνεμος, ὑπτίαις χερσὶ παρά τε τοῦ πρίγκιπος Ῥαιμούνδου καὶ τοῦ πλήθους παντὸς τῶν ἀστῶν προσδέχεται. ἐφ' ἱκανὰς δὲ ἡμέρας τῇ πόλει ἐνδιατρίψας, καὶ * λίζιον ἑαυτῷ τὸν πρίγκιπα δείξας, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τὸν Τριπόλεως κόμητα, ἔγνω προσβαλεῖν ταῖς παρὰ τῆς Ἀντιοχείας ἱδρυμέναις, καὶ παρὰ Ἀγαρηνῶν κατεχομέναις Συροφοινίσσαις πόλεσι. τοίνυν καὶ τῷ ποταμῷ προσεγγίσας Εὐφράτῃ, ἀφικνεῖται ἔς τι πολίχνιον ἐγχωρίως Πιζὰ καλούμενον. ἔνθα καὶ πολλὴν ἐνδειξαμένων τῶν πολεμίων περὶ τὴν συμβολὴν γενναιότητα, ὑπονοστεῖ τὸ ῥωμαϊκόν, καὶ μέχρι τινὸς καταδίωξις γίνεται μέχρις οὗ τῶν πελασάντων μὴ ἀντισχεῖν ἔχοντες πρὸς πάθος μανικὸν καὶ φορὰν παράλογον τῶν ἐναντίων. μετ' οὐ πολὺ δὲ τοῦ βασιλέως ἐγγύτερον φανέντος ἐκ τῆς περὶ αὐτὸν φάλαγγος, συχνοὶ τοῖς ἀντιπάλοις συμμίγνυνται. οἱ δὲ μὴ ἐνεγκόντες τὴν κατ' αὐτῶν ἐπέλευσιν τῶν Ῥωμαίων, συγκλείονται ἔσω τῶν τειχισμάτων, καὶ οὐκέτι ἐκπηδᾶν προείλοντο. τεῖχος μὲν οὖν καὶ περίτειχος ἐκείνῳ τῷ πολίσματι, καὶ βαθεῖα τάφρος ἐν μέρει τοῦτο περιεζώννυε, καὶ λίθος αὐτοφυὴς ἐνιαχοῦ κατεφράττετο, πολλὰ δὲ τῶν πυργωμάτων ὑποχωροῦντα ταῖς τῶν λιθοβόλων νιφάσι, καὶ πρὸς γῆν καταρρεύσαντα, τὸ ἐκείνων ἀγέρωχον καθεῖλε φρόνημα. ἐντεῦθεν οἱ τολμητίαι καὶ φυσῶντες ἄμετρα, ὡς δειλίαν ἐμπεσόντες αὐτοῖς τῶν ὀχυρωμάτων, ὑποδρίπτοντες τῆς οἰκτρᾶς ἀντιβολοῦσι ζωῆς, καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς πᾶσαν αὐτῆς ἀλλάσσονται, βασιλεῖ τὰς χεῖρας προτείνοντες. ἐκ δὲ τούτου μοῖραν ἀφεὶς στρατευμάτων ἐπὶ τῶν ἐπέκεινα τοῦ Εὐφράτου πόλεων καὶ φρουρίων, πλῆθος λαφύρων συνέλεξε, καὶ τὸ Πιζὰ τῷ τῆς Ἐδέσσης δωρησάμενος κόμητι, τὸ Βιμπετζὴ παραλλάξας ὡς εὐκατάληπτον κἀπὶ πεδίου κειμένου ὑπτιάζοντος, ἐπὶ τὸ Χάλεπ καὶ τὸ Φέρεπ ἐξώρμησε, τοῦτο αἰτησαμένου τοῦ Ἀντιοχείας πρίγκιπος, ἐπεὶ καὶ οὗτος τῷ βασιλεῖ συνεστράτευεν. ἐπιστὰς δὲ τῷ Χάλεπ (ὃ δὴ ἦν ἡ πάλαι λεγομένη Βέῤῥοια) ὁρᾷ πολυάνθρωπον πόλιν, καὶ εἰγυῖαν ἔνδον πλεῖστον ὅσον ὁπλιτικόν, οἳ καὶ ἐξιόντες τοῦ τείχους ἅμα τῇ Ῥωμαίων συμπλέκονται μετὰ ῥύμης τοῖς περὶ τὸν βασιλέα στρατεύμασι. τὸ δὲ ἧττον ἀπενεγκάμενοι, τὸν περίβολον ὑπεισίασιν. οὐχ ἅπαξ δέ, ἀλλ' ἐπὶ τὸ πάλιν καὶ πάλιν ἐπεκδρομὰς ποιούμενοι, κατ' οὐδεμίαν τὸ κρεῖττον ἤραντο. ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτῷ βασιλεῖ περιιόντι τὴν πόλιν καὶ κατασκοποῦντι τὸ τεῖχος, δι' ἑκηβόλων λάθρα ἐπεβαλλίζοντες, καὶ τῶν περισκοπῶν ταύτης ἐξέπιπτον. οὐδὲν δέ τι δράσειν ἐξ ἐφόδου δυνάμενος, καὶ διὰ τὴν ὀχυρότητα μὲν ταυτησὶ τῆς πόλεως καὶ τὴν ἔνδον ἔνοπλον καὶ εὔιππον στρατιάν, οὐχ ἧττον δὲ καὶ τὸ ἐπιλιπεῖν τὰ ἐφόδια, καὶ τὴν πυρὸς ὁμοῦ καὶ ὕδατος ἀποσπάνισιν.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

σπάνιον, ἐκεῖθεν μεθίσταται· καὶ τὸ φερεπὸν δὲ ἐξ ἐφόδου παραστησάμενος, καὶ τοῦτο κόμητί τινι τῶν ἀντιοχέων ἐγχαρισάμενος πόλεως, πρὸς ἑτέραν πόλιν μεταχωρεῖ, κατάφρακτον ἐγχώριον καφαρδὰ λεγομένην. μεγίστης δὲ χώρας αὕτη προκαθίζεται, καὶ περὶ αὐτὴν αὐχεῖ κατάπυκνα οὐκ ἐλάχιστα φρούρια στερρότητι τειχέων κομπάζοντα. ἀλλὰ καὶ ταύτην διὰ βραχέος χειρωσάμενος, μεταβαίνει πρὸς τὰ πορρωτέρω· καὶ τῆς πρὸς τὸ σίζερ πορείας ἁπτόμενος, στρατοπεδεύει παρὰ τὸ ἴστριον (πόλις δὲ καὶ τοῦτο τῆς μέσης τῶν ποταμῶν, ἀπέχουσα μικρὸν τοῦ σίζερ κείμενον, καὶ τοῖς πᾶσι κατεσκευασμένον ἄριστα. ὁδοῦ δὲ πάρεργον καὶ τούτου διαφθαρέντος, καὶ πρὸς ἁρπαγὴν διαφεθέντος τοῖς στρατιώταις, καὶ τούτων μάλιστα τοῖς ἐκ καταλόγων τῶν σκυθικῶν ὑφ' ὧν ἑάλωκεν, ἐκεῖθεν ἀπαναστὰς, τῷ σίζερ πρόσεισιν. οἱ δ' ἐκ τοῦ ἄστεος τοῦδε, καὶ τῶν ἀγχούρων σατραπῶν συνελθόντων, πλείστους ὅσους αὐτοὶ ὁπλιτεύοντας συνειλόχασιν. ἤδη καὶ πρὸς φίλιον συνασπισμὸν συνιόντες, καὶ ὁμαιχμίαν κρατυνάμενοι μίαν, προσυπλωτὸν τὸν ἐκεῖσε παρακλυζόμενον ποταμὸν διαβάντες, ἀλλὰ καὶ δοράτια ἐκ καλάμων κραδαίνοντες, ταῖς τοῦ βασιλέως συμπλέκονται φάλαγξιν, ἵπποις ὠκύποσιν ἐποχούμενοι· καὶ συῤῥήξεως γινομένης πολλάκις, τὴν νίκην ὁ βασιλεὺς ἀποφέρεται· καὶ οἱ μὲν τῶν πολεμίων περὶ τοῦ ὕδατος ἀκοντίζονται, οἱ δ' ἐμπείρονται δόρασιν, οὐδαμῶς ἐπαρκούσης αὐτοῖς τῆς σείσεως τῶν σειομένων δονάκων, ἀλλ' ἀσθενοῦς καὶ λεπτὴν ὑπηρεσίαν, καὶ τὸ ὅλον εἰπεῖν, καλαμίνην παρεχομένων αὐτοῖς. ἐντεῦθεν εἰς τὸ τεῖχος ἀναχωρήσαντες, οὐκέτι ἐπεξόδους εἰργάζοντο· ἐκ δὲ τῶν γειτόνων ὀρόφων προφαινόμενοι, καὶ πολλὴν ἐντεῦθεν τὴν συνέργειαν ἔχοντες, ῥωμαίοις ἀντεφέροντο, τὴν ἐκείνων χώραν ἀφέντες εἰς τὸ ἀδεῶς ἐκπορθεῖσθαι καὶ ληΐζεσθαι καὶ χειροῦσθαι τὰ φρούρια. ὅτε δὲ τοῦτο τῶν πραττόντων, ὁ βασιλεὺς τὰς φάλαγγας διακεκρικὼς, καὶ κατὰ γένος καὶ φρατρίας διῃρηκὼς, ὡς φῦλα φύλοις ἀρήγωσιν, εἰς μίαν μοῖραν τὴν μακεδόνα καθίστησιν, ἑτέραν τὸ τῶν ἐκλεκτῶν, ἄλλην τὸ σκυθικόν· ἔτι δὲ τὸ ἐκ περσίδος ὁρμώμενον, καὶ προσχωρῆσαν ῥωμαίοις κατὰ πολέμους τοὺς προτέρους, καὶ τῷ ἀμιγεῖ καὶ πολυμερεῖ τῷ δὲ τῶν στρατευμάτων, διαφόρους προφαινόντων τὰς ὁπλίσεις, φόβῳ πλείονι ληφθὲν τὸ πολέμιον, τὸ ἄγαν φρύαγμα καθυφίησι. καὶ τὸν ἐκτὸς προέμενοι τειχισμὸν πρὸς περίβολον τὸν ἔνδον μεθίστανται. ἔνθα πολλαῖς ἐν ἡμέραις ἀγχέμαχοι συνέβαινον συμπλοκαὶ καὶ πεῖραι καὶ διαμάχαι, καὶ μονομαχίαι τῶν ἀρίστων, καὶ προσφυγαὶ καὶ ὑποχωρήσεις, καὶ καταδιώξεις δὲ ἑκατέρων. ἀλλ' ἀεὶ τὰ μὲν ῥωμαίων ὑπερκρατέστερα κατεφαίνετο, τὸ δ' ἐναντίον κἂν ἐπὶ πλεῖον ἀπὸ ξίφους ἀπώλλυτο, κἂν ἐκ τόξων εἰς θάνατον ὑπενύττετο, κἂν τοῖς ἐκ μηχανῶν λίθοις ὡς μέρη διέρρηκτο, καὶ πρὸς γῆν τὰ τείχη καὶ τὰ τούτων κατηρεῖτο θωράκια, ὅμως ἔμενεν οὕτως ἀκράδαντον τῶν μυριοπλήθους ἀριθμουμένων· ἄλλως τε καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ψυχῶν καὶ τέκνων καὶ γυναικῶν, πρὸς δὲ καὶ πλούτου πολλοῦ, καὶ τούτου παντοδαποῦ διαγωνιζόμενοι· καὶ τάχ' ἂν ἑάλω καὶ ἡ πόλις ἤδη, καὶ βασιλεῖ καθυπέκυψε, καὶ παντὸς τοῦ πλούτου ἐκενοῦτο, καὶ ῥωμαῖοι τῇ ταύτης χειρώσει κλέος ἤραντο τῶν πρὶν ὑπερκυδέστερον, εἰ μὴ ἀγγελίαι τινὲς ἐπαίσιοι καὶ ἄκοντα ἐκεῖθεν τὸν βασιλέα μετείλκυσαν, αἳ τὴν ἔδεσσαν ἤδη κυκλωθεῖσαν παρὰ περσῶν, καὶ κινδυνεύειν παθεῖν τὰ χείριστα, μὴ τοῦ βασιλέως αὐτῇ τὴν ταχίστην ἀρήξαντος. οὐκοῦν ἐκ τῶν πολιορκουμένων δῶρα μεγαλοπρεπῆ κομισάμενος, καὶ ταῦτα δὲ ὕλης τιμαλφεστέρας τῶν ἁπασῶν, καὶ ἵππους ὑψαύχενας εὐγενεῖς, καὶ νήματα σηρικὰ,

ἀφοῦ χαρτῶ
ρίου τοῦ βα-
σιλέως αἴγω
δῶρα ἐκο-
μίζετο λίθων
χρυσίου σηρι-
κῶν,

Pherepi direptio.
Capharda expugnatio.
Iſtrij expugnatio.
Sezeris oppugnatio.

nuria laborare incipiebat: inde diſcedit. & Pherepo primo impetu capto, & Comiti cuidam Antiochenæ urbis donato: ad aliam urbem tranſit, Caphardam nomine, quæ maximæ prouinciæ imperat, & multis in circuitu caſtellis dominatur, firmitate mœnium inſignis. Sed hac quoque breui expugnata, ulterius intendit iter, Sezerim urbem uerſus: caſtráque iuxta Iſtrium ponit Meſopotamiæ urbem, à Sezeri non multum diſsitam, & rebus omnibus inſtructiſsimam. qua obiter capta, & militibus diripienda data, ac Scythicis potiſsimum legionibus, à quibus expugnata fuerat: inde Sezerim aggreditur cuius ciues (nam & finitimi Satrapæ eódem tanquam ad commune incendium reſtinguendum confluxerant) plurimos milites coegerunt, & inita ſocietate, conductiſque in unum copijs, ſuperatoque præterfluenti amne, iacula arundinea uibrantes, & equis uelociſsimis inſidentes, imperatorias phalanges ultrò laceſſunt: ac ſæpius aggreſsi noſtros, uincuntur: alij in flumen præcipitati, alij haſtis transfixi, nihil adiuti uibratione arundinum, quarum auxilium infirmum, tenue, ac planè arundineum experiebantur.

Diſtinctio legionum.
Sezerini pecuniа incolumitatem redimunt.

Dehinc intra munitiones reuerſi, non amplius egrediebantur: ſed ex terreis tectis ſe oſtendentes, ac multum inde opis habentes, contra Romanos ferebantur, direptionibus & uaſtationibus agrorum, & finitimorum caſtellorum expugnationibus neglectis. Quæ cum illi facerent, imperator phalanges recenſet, & pro nationibus & tribubus diſtribuit, ut quique ſuis popularibus ſuccurrerent. Macedones in unam claſſem refert: eos qui ſelecti dicuntur, in alteram: Scythas in tertiam. eodem'que modo Perſas, qui ſuperioribus bellis, Romanis acceſſerant. Hoſtes autem hac diſtinctione & uarietate legionum, & diuerſitate armorum territi, remiſsa pertinacia, & mœnibus exterioribus relictis, in interiora ſe conferunt. Multis ergo diebus comminus pugnatur, nihil non tentatur, etiam ſingularia fortiſsimorum certamina fiunt: nunc in urbem refugitur, nunc in caſtra receditur. Sic tamen, ut Romani ſemper ſuperiores eſſent. hoſtes autem, etſi plures gladio cadebant, ſagittis conficiebantur, machinarum ſaxis diſcerpebantur. mœnia eorum'que pinnacula ſternebantur: tamen clade in tanta multitudine parum cōſpicua, immoti perſtiterunt: prȩſertim cum uita, liberi, uxores, magnæ & uariæ opes agerentur. Ac forſitan capta eſſet hæc quoque urbs, & omnibus opibus nudata, Romanis eius excidio gloriam inſignem adeptis: niſi aduerſi nuncij imperatorem uel inuitum inde abſtraxiſſent. Ferebatur enim Edeſſa à Perſis circumſeſſa, in excidij atrociſsimi periculo uerſari, niſi imperator primo quoque tempore opem ferret. Igitur muneribus ampliſsimis acceptis, quæ materia omnium precioſiſsima conſtabant, & equis generoſis, & tela ſerica, auro intertexta, & mēſa ſpectabili: & ante hæc cruce elegantiſsima in manus ſumpta, cuius nihil ſimile uiſum eſt, in lychnite gemma exſculpta, ſummoque artificio diuinæ imaginis expreſſa ſimilitudine: cuius aſpectu oculi ſatiari non poterant: ſoluta obſidione, Antiochiam uerſus proficiſcitur. Aiebant autem Sezerini Sarraceni, maiores ſuos olim cruce illa radianti inter cætera munera Imperatori oblata, & precioſa atq; admirabili menſa, capto Romano Diogene Imperatore, eiuſque uallo expugnato, et Imperatorio tabernaculo direpto, potitos fuiſſe. In diſceſſu à Sezeri, milites Zacæ, & aliorum illuſtrium Perſarum, Romanorum terga adoriuntur, equis ocyſsimis inſolentiſsimè, & cum ſummo Romanorum contemptu, & faſtu furioſo atque barbarico irruentes: tamen ſpe fruſtrati, non modò nihil memorabile geſſerunt, ſed temeritatis & inſolentię ſuæ pœnas diuinæ uindictę dederunt, duobus eorum ducibus captis: quorum alter erat Atapacæ filius, alter Samuchi Ameræ frater. Imperatore uerò celebrem Antiochiam denuò ingreſſo, tota urbana multitudo obuiā effuſa eſt, ſacris imaginibus, & pluribus ornamentis in uicis expoſitis, ad ingreſſum eius honeſtandum. Ex hac cum bonis ominibus & laudib. ad Cilicię fines profectus, inde Byzantinū iter ingreditur. Sic inſtructa acie progrediēs, & à ſua bellandi conſuetudine non recedens, partem exercitus contra Iconienſes Perſas mittit. Nam ij, cū Syriam ingrederetur, arrepta occaſione, incurſionibus Romanos infeſtarant. Eo igitur infeſto agmine ſuperato, agrum hoſtilem populatur, multis & hominibus & iumētis omnis generis captis. Atq; hæc una expeditione uerſus orientem ſolē bella Ioannes triennio geſsit, quæ omnium linguas, & mentes omnium in eum conuerterunt. Sub id tempus frater Iſaacius Sebaſtocrator ad Imperatorem redijt, cui, ut antè diximus, ad Imperiū obtinendum adiumenti plurimum attulerat. Nam ex parua quadam offenſa diuulſus à fratre, cum Ioanne filio eius primogenito, ex Romanorum finibus in exilium abierat. Erat autem uir bellicoſus, & fortis, procera ſtatura, & forma uiſenda præditus: qui cùm ad alias gentes tranſierat, tum ad Iconienſis metropolis ſatrapam, ſubinde ad incurſandas Romanas prouincias, & res Ioannis turbandas incitatus. Sed quia pecunia egebat, & Imperator Ioannes perpetua rei bellicæ laude florebat: ipſi nihil ex ſententia ſuccedebat, ac potius omnes ab eo reſiliebant, & primùm defectionis conſilium improbabant: conatum illum deteſtantes, qui nec ei expediret, & ipſis ſuccedere nullo modo poſſet. Igitur quum Toparchas adiret, etſi ab omnibus reuerenter exciperetur, ut forma rege digniſſima præditus, & genere nobiliſsimo ortus:

ſerò

Crux ex lychnite gemma.

Romanus Diogenes.

Perſarū inſidiæ propulſatæ.

Iconienſes Perſæ.

Iſaacius fratri reconciliatur.

διαπλεχθέντα χρυσῷ, καὶ τράπεζαν ἀξιοθέατον. πρὸ δὲ τούτων σταυρὸν εἰς χεῖρας δεξάμενος πάγκαλόν τι χρῆμα, καὶ ξένιζον τῇ θέᾳ, λυχνίτῃ λίθῳ κεκολαμμένον, οὗ ὑπὲρ αὐτοφυὰς ἡ τέχνη διέφανε χαράγματα ἐς κάλλος θελκτικὸν τοῦ θείου εἰκάσματος, καὶ ὀφθαλμῶν ἀτεχνῶς τρυφήν· λύει τὴν πολιορκίαν, τῆς πρὸς ἀντιόχειαν ἁψάμενος. ἔφασκον δὲ οἱ κατὰ τὸ σίζερ σαρακηνοί, πάλαι ποτὲ τοὺς πρὸ γένους αὐτῶν ἐκ τῶν προσενεχθέντων δώρων τῷ βασιλεῖ διογένει τοῦτον χρυσὸν ἐκ λίθου αὐγοειδοῦς σταυρόν, καὶ τὴν πολυτελῆ τε, καὶ οἵαν ἐκπλῆξαι τράπεζαν, ἡνίκα ῥωμαῖοι εἷλον τὸν διογένην, τὴν αὐτοκράτορα ῥωμαίων ἀρχὴν χειρίζοντα, τήν τε βασίλειον ἐκείνου σκηνὴν ἐσκύλευσαν· καὶ τοῦ χάρακος ἐκράτησαν, τὰ φέροντα διείλοντο. τῇ δὲ ἐκ τοῦ σίζερ ἀπάρσει τοῦ βασιλέως, ῥωμαίοις κατ' οὐρὰν ἐπιτίθενται τὰ τοῦ ζακᾶ, καὶ τινων ἀρχηγῶν ἄλλων διασήμων περσικὰ στρατεύματα, θρυπτικώτατα ἵπποις μακροῖς ποδωκεστάτοις ὀχήμασι περιελαυνόμενα, καὶ ῥωμαίων ὀλιγωροῦντα, τύφῳ ἐμπλήκτῳ βαρβαρικῷ. τῆς γε μὴν ἐλπίδος διαμαρτόντα, οὐχ ὅπως οὐδέν τι γενναῖον ἔπραξαν, ἀλλὰ καὶ τοῦ κόμπου, καὶ τῆς μεγαληγορίας δίκην ἀμοιβὴν ὑπὸ τῆς θείας τίσαντες δίκης, καὶ δύο τῶν ἡγεμόνων ζωγρίας προσαπεβάλλοντο. ἦσαν δ' οὗτοι ὁ υἱός του ἀταπάκα, καὶ ὁ τοῦ σαμοὺχ ἀμηρᾶ κασίγνητος. ἀνιὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν ἀντιόχου μεγαλώνυμον πόλιν, τὸ ἀστικὸν πλῆθος ὅλον ἑαυτοῦ ἀνηρτήσατο, ὡς καὶ μεθ' ἱερῶν ἐκτύπων, καὶ πλείστης ὅτι φιλοκαλίας τῶν ἀγυιῶν λαμπρὸν ἐκείνῳ χαρίσασθαι τὸ εἰσιτήριον. ἐκ δὲ ταύτης μετὰ φωνῶν εὐφήμων, καὶ περιηχήσεων αἰσίμων ἐς τὰ τῆς κιλικίας ὅρια παραβαλών, κἀκεῖθεν ἐξορμήσας, τῆς πρὸς τὸ βυζάντιον φερούσης ἅπτεται. καὶ γοῦν κατὰ τάξιν ποιῶν, καὶ τῆς αὐτοῦ στρατηγίας ἐχόμενος, στέλλει κατὰ τῶν ἰκονιέων περσῶν ἀπομοιράν τινα τοῦ στρατεύματος. οὗτοι γὰρ ὁπότε τῆς συρίας ἐπέβαινε βασιλεύς, τῷ καιρῷ χρησάμενοι πρὸς ἐπίθεσιν, ἐκδρομαῖς κατὰ ῥωμαίων ἐχρήσαντο. τούτῳ τοίνυν καὶ τοῦ δυσμενοῦς στίφους περιγενόμενος, ἐκειρε τὴν πολεμίαν, ἅλωσιν ἀνθρώπων καὶ ζώων ἐλάσας παντοίων ὁπόσα ὑπὸ ζυγὸν καὶ ἄχθος ἐργαζόμενα. καὶ τοιοῦτοι μὲν οἱ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ἀγῶνες τοῦ ἰωάννου δι' ἐκστρατείας μιᾶς, πᾶσαν μὲν γλῶτταν, πᾶσαν δὲ γνώμην ἐς ἑαυτοὺς ἐφελκύσαντες. ἐν ᾧ καὶ τριετὴς χρόνος ἐξίκετο. τότε δὲ προσφεύγει τῷ βασιλεῖ τῷ δὲ ὁ σεβαστοκράτωρ κασίγνητος ἰσαάκιος, ὃν φθάσαντες ἔφημεν τὸ λίαν συναρέσθαι οἱ τὰ πρῶτα εἰς τὴν τῆς βασιλείας κατάσχεσιν. κατὰ γὰρ μικρολυπίαν τοῦ ὁμογνίου διαζυγεὶς βασιλέως, καὶ φυγὰς ἀπάρας ἐκ τῶν ῥωμαίων, συνεκδημοῦντα καὶ συμπλανώμενον εἶχεν τὸν ἰωάννην τὸν τῶν παίδων ἑαυτοῦ πρωτότοκον. ἀνὴρ δ' οὗτος ἐπιλιγοπάλας καὶ πολεμικός, φυήν τ' ἀρίστην καὶ εἶδος περιφαίνων ἀξιοθέατον, πλείστοις μὲν καὶ ἄλλοις προσέμιξεν ἔθνεσι, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τῷ τῆς ἰκονίου σατραπεύοντι μεγαλοπρεπῶς, καὶ ἦν μὲν ὁ ἰσαάκιος οὗτος ὁρμαίνων ἐπὶ χώρας ὑποδιδόναι ῥωμαϊκάς, καὶ ταραχὴν ἐπισκήπτειν τῷ ἰωάννῃ. χρημάτων δὲ ἀπορῶν, καὶ τὸν βασιλέα ἰωάννην ὁρῶν ταῖς κατὰ πόλεμον πράξεσι διὰ παντὸς περικλεᾶ, οὐδὲν ἑώρα οἱ τῶν κατὰ σκοπὸν ἐκείνῳ συμβαίνοντα. μᾶλλον δὲ ὃν καὶ πάντες εἶχον ἀποστρέφοντες, καὶ ὅτι πρὸς τὴν πρώτην τῆς ἀποστασίας γνώμην δυσχεραίνοντες, καὶ τὴν ἐπιχείρησιν ἀπαγορεύοντες, ὡς ἀσύμφορον κἀκείνῳ, καὶ μηδ' αὐτοῖς ἐφικτὴν ὑπάρχειν. ὀψὲ οὖν τοπαρχοῦντας περιιών, καὶ παρ' οἷς κατέλυε δι' αἰδοῦς ἀγόμενος, ὡς τὸ εἶδος τυραννικώτατος, καὶ τὸ γένος ἐπισημότατος·

οἱ

σὺ δ' αὖ βασι-
σιλεῦ [illegible]
[illegible]
λων
χρυσοῖς φέρου-
σι καὶ λίθοις καὶ
μαργάροις,
ἐν οἷς φασὶ
ἐν ξένιζον
γένος
τὸν σταυρ-
ὸν μέγαν
[illegible]
φέρει,
[illegible]
καὶ γραφῆς
[illegible]
εἰς κάλλος
[illegible]
μάτων
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
φορέσι,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ὀψὲ συνεὶς ὡς ἐξ ἀγχιστείας τῆς συγγενείας ἐκδιΐσταται, βίον ἀλῶν πονηρόν, πρὸς τὸν ὁμοσπόριον ἐπανήλυσε. καὶ βασιλεὺς μὲν ἀσμένως αὐτόν τε καὶ τὸν υἱὸν προσβλέπει, καὶ ὄψιν καὶ λόγους ἀμφοῖν δίδωσι, καὶ χαριέντως προσπλέκεται. ἰσχυρὸν γάρ τι χρῆμα, πόθος συγγενείας διυφαινόμενος· κἂν ἐκῤῥαγείη μικρόν τι τοῦ συμφυοῦς, ταχέως φιλόστοργος γίνεται. ἀμέλει καὶ τὸ τῆς [illegible] φίλτρον διατηρήσας ἀλώβητον, οὐδέ τι παλίγκοτον ὑποτύφων τῇ ψυχῇ, ὁποῖα οἱ τῶν ἀρχῶν φιλοῦσι τεχνάζεσθαι, τὸν χόλον ἐνθάπτοντες, καὶ φυλάττοντες εἰς τὸν ἐπὶ καιρὸν φρυκτώρησιν καὶ κατάπρησιν. τὴν δὲ Κωνσταντίνου σὺν αὐτῷ εἰσιών, οὐ πλέον τῷ τῆς νίκης προσιόντι, ἢ τῇ τοῦ κασιγνήτου ἐπανόδῳ ἠγαλλιᾶτο. καὶ τὸ ὑπήκοον δὲ κατεκίρνα πως τὰ ἐγκώμια, παρὰ τοῦ βασιλέως τουτὶ [illegible], οὐ μόνον τοῖς αὐτοῦ τροπαίοις καλλωπιζόμενον, καὶ θύον θεῷ χαριστήρια τῷ καὶ πορίσαντι [illegible], καὶ νικητὴν ἀναδείξαντι, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ ἀδελφοῦ ἀφίξει ἐπευφραινόμενον. μὴ πολυωρήσας δὲ ἐν Βυζαντίῳ, τῶν Περσῶν εἰσβαλόντων τοῖς κατὰ τὸν ποταμὸν τὸν Σαγγάριον [illegible] τόποις, [illegible] καχεξίας σώματος, ὡς εἶχεν ἐξώρμησεν. οὕτω τοὺς πολεμίους διαθροήσας τῇ παρουσίᾳ, καὶ θρεμμάτων ἀγέλας ἐλάσας παντοδαπῶν, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ Λοπάδιον. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τῆς Γυναικωνίτιδος ἐξιὼν τὴν πόλιν, τὰς ὀχυρὰς ἐδείματο, τὴν ἐκ τῶν πολεμίων ἐκεχειρίαν εἰς ὅ, τι μάλιστα ξύμφορον Ῥωμαίοις διατιθείς. ἐμβραδῦναι δὲ τοῖς τόποις τούτοις διανοούμενος, τὴν στρατιὰν ἀθροισθῆναι διὰ τάχους. καὶ ἡ μὲν ἐκ θεσπισμάτων βασιλείων συνήγετο. αὐτοὶ δὲ κατὰ σφᾶς τὸ ἔργον, ὡς οὐδέποτε τοῖς στρατευομένοις ἀσυγγνώμων ἔδοξε, καὶ βαρὺ καὶ τὸ πλέον μηδὲ μέτρῳ ἐγκρατείας [illegible], ὡς [illegible], ὡς τρισσὸν ἔτος τοῖς ἑῴοις πολέμοις Ῥωμαῖοι διήνεγκαν. τὸ δὲ πρὸς [illegible] ἐκείνου ἔχθος ἔτι μᾶλλον [illegible], ὅτι πολλοὶ τῶν εἰς Συρίαν συνεκστρατευσάντων ἐκείνῳ στρατιωτῶν, μήπω τὰ οἴκοι βλέψαντες, ἀλλὰ νόσῳ σώματος καὶ σπάνει τῶν ἀναγκαίων, καὶ φθορᾷ τῶν ὀχημάτων ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ χρονίσαντες, ἠναγκάζοντο μὴ τὴν πατρίδα βαίνειν [illegible], ἀλλ' εὐθὺ κατεσκήνου βασιλεὺς μεταβαίνειν ὑπὸ τῶν ἐπιμελῶς τὰς ὁδοὺς τηρούντων, καὶ τὰς θαλαττίους [illegible] διασκοπούντων. ὁ δὲ μὴ ἀγνοεῖν ἔχων τὸ τοῦ γογγυσμοῦ αἴτιον, τὸ οὐκ εἰδέναι πλαττόμενος, ἵνα μὴ λέγοιμι [illegible] ἐμπαιζόμενον ὑποκρινόμενος, ἐκείνους μὲν εἴα κενοφωνεῖν, αὐτὸς δὲ τῆς προθέσεως εἴχετο, βούλεσθαι λέγων ἔχειν οὐ στρατιώτας [illegible], καὶ μηδαμῶς ταῖς συνεχέσιν ἐκδημίαις ἀπαυδῶντας καὶ ἐκκναιομένους. προθέμενος δὲ μετελθεῖν τοὺς κατὰ τὸ θέμα τῶν Ἀρμενιακῶν [illegible] βαρβάρους, ἅμα δὲ καὶ Κωνσταντῖνον τὸν Γαβρᾶν κατασχεῖν, χρόνον ἤδη συχνὸν τὴν Τραπεζοῦντα ὑποποιησάμενον, καὶ ἤδη τυραννικοῖς αὐτὴν διεξάγοντα, διὰ τῆς τῶν Παφλαγόνων συναγκείας τὴν πορείαν τίθησιν ἐπὶ τῶν τοῦ πόντου παραλίων τόπων βαδίζειν ἐχόμενα, διττῶν ἕνεκα, τοῦτο μὲν ἐκ τῆς οἰκείας χώρας τὴν στρατιὰν εἰ περιέλθοι τὰ βιώσιμα, καὶ, εἰ δέοι συῤῥῆξαι πόλεμον, κατὰ μίαν μοῖραν ἔχειν αὐτὸν ὠθούμενον, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἑκατέρων μερῶν [illegible]. ἦν γὰρ ὁ τῆς Καισαρείας τότε κρατῶν Μαχούμετ, περὶ οὗ εἰπεῖν ἔφθημεν, πλείστην ὅσην περιβεβλημένος ἰσχύν, μέρος τι τῆς Ἰβηρίας ὑπαγαγόμενος, καὶ ἔνια τῆς τῶν ποταμῶν μέσης παρασπασάμενος· τὸ μὲν ἄνωθεν γένος ἐς τοὺς Ἀρσακίδας συναναφερόμενον, τὸ δὲ προσεχὲς ἐκ Τανισμανίων καταγόμενος.

γενναίως.

[illegible]

ſerò tamen intelligẽs, quòd deſerta cognatione, ærumnas fruſtra toleraret, ad fratrem ſe recepit. Imperator uerò & ipſum & filium ſuum cupidè exceptos allocutus eſt, & ſuauiter amplexus. Nam cognationis deſiderium multum ualet: ac tametſi nexus ille nonnihil laxatus fuerit, facilè tamen denuò aſtringitur: ac priſtina erga eum charitate inuiolata conſeruata, bona fide in gratiam redijt: ſecus quàm potentes ſolent, qui iram tegunt ac diſsimulant, dum ulciſcendi occaſio detur. Conſtantinopolim igitur cum eo ingreſſus, nõ magis uictoria, quàm fratris reditu eſt gauiſus. Subditi quoque, inſtinctu eius, laudes communicabant: nec trophæis duntaxat gloriabantur, & Deo, ſucceſſuum authori, gratias agebant, ſed & fratris eius aduentu lætabantur. Cæterùm, non diu Byzantij commoratus, quum Perſæ in patentes campos, iuxta Sangarium fluuium, impetum feciſſent, quamuis corpore æger, ſtatum exiuit. Ita hoſtibus ſua præſentia territis, & omnis generis pecorib. abactis, Lopadium receſsit. Non multo pòſt, quum etiam Gynæconitis urbe exiſſet, * munitiones inſtaurauit, ocio quod à bello dabatur, in reipublicæ commodum conuerſo. Quibus in locis cum commorari ſtatuiſſet, legiones conuenire iuſsit. Quod etſi ex mandato eius fiebat, tamen milites nulla unquam re ſe magis oneratos eſſe putabant, quòd expeditionum nullum ſciret modum, aut oblitus eſſet: aut non reputaret, Romanos tertium annum in bellis Orientalibus conſumpſiſſe. Illud uerò eius odium exaſperabat, quòd multi milites, qui eum in Syriam ſequuti erant, re domeſtica nondum uiſa, ſed ex morbo corporis, & penuria commeatus, & iactura equorum, in itinere morati, deflectere à patria, & ad Imperatorem ire, ab ijs qui uias diligenter obſidebant, & portus obſeruabãt, cogebantur. Verùm ipſe cum indignationis cauſam ignorare nõ poſſet, ignorationem, ne contemptum dicam, ſimulans, & illos inania uerba fundere ſinens, inſtitutũ ſuum urgebat. Dicebat enim, ſe milites habere uelle, qui idem quòd ipſe uellent, & continentibus expeditionibus non fatigarentur aut frangerentur. Cum autem barbaros, qui in Armeniacorũ prouinciam irruperant, ulciſci, & Conſtantinum Gabram, longo iam tempore Trapezunte potientem, ac pro tyranno ſe gerentẽ, capere ſtatuiſſet, per Paphlagonum cõuallem iter intendit, ut continenter per maritima Ponti loca proficiſceretur. idq; duab. de cauſis: ut & exercitus è ſuis prouincijs commeatum peteret: & ſi pugna comittenda eſſet, ea ab una duntaxat parte immineret, nec à circumuẽtione quicquam periculi eſſet. Nam Muchumetus, qui tum Cęſarea potiebatur, de quo ſuprà diximus, maximis opibus pollebat, & Iberiæ partem ſubegerat, ac nonnulla Meſopotamiæ loca in deditionem acceperat. Is ad ad uetuſtam Arſacidarum & Taniſmaniorum recentem ſtirpem ge-

Sangarij planicies.

* Achyras

Militum indignatio.

Expeditio contra Conſtantinum Gabrã Trapezuntis tyrannum.

Muchumetus Cęſarienſis.

Arſacidæ.

Taniſmanij

nus reſerebat, qui Taniſmanij homines audaces & bellicoſi erant, & eorum qui Orientales Romanorum urbes cæperant, potentiſsimi & * impudentiſsimi. Vere igitur iam exeunte, imperator Lopadio diſcedit: & omni æſtiuo tempore, autumni'que parte temperatiſsima, in eo itinere conſumptis, ſub hybernum ſolſtitium in urbe Pontica Quinta hyemauit. Inde hoſtilem agrum aggreſſus, multa incommoda pertulit. Nam & commeatu penè omni deſtitutus eſt, & iumenta tam bellicoſa quàm ſarcinis gerendis apta funditùs perierunt. Vnde hoſtes fiducia reſumpta, (nam fama nihil imperueſtigatum aut occultum ſinit) multis inexpectatis impreſsionibus latronum more irruebant: aliquando etiam aperto Marte Romanos aggredientes, phalãges eorum crebris detrimentis afficiebant. Inſtar enim denſæ nubis ſubitò irruentes, equorum uelocitate freti, è medio recedebant, perinde ac ſi uentorum flatu attollerentur. Imperator uerò ut cladem reſarciret, paſsim in exercitu generoſos equos conquirebat: ijs'que inter Romanos, qui contos ferre norant, ac Latinos potiſsimum in circumagendis haſtis dextros, diſtributis, aciem robuſtam hoſtibus opponebat. Qui cum haſtarum impetum ferre non poſſent, in fugam uertebantur. His igitur artibus, & quia plurimi pedites uexilla ſuſtinebant, ad maiorem equitatus ſpeciem præbendam: repulſis Perſicis turmis, Neocæſariam perrexit, iuxta quam etiã inter Perſas & Romanos crebrò eſt dimicatum. & Imperatoris iunior filius Manuel, haſtam geſtans, & patre inſcio longè progreſſus, impreſsionem in hoſtes fecit: id'que adoleſcentis facinus ferè totum exercitum ad dimicandum etiam ſupra uires impulit, alijs æmulatione incitatis: cæteris uerò omnibus adoleſcenti metuentibus, & ab imperatore ſe maximam gratiam inituros ratis, ſi ſua opera ab omni hoſtium inſultu defenderetur. Ac tum pater filium palàm laudibus proſecutus eſt. Deinde uerò tabernaculum ingreſſus, pronũ iacentem paulisper uerberauit, ut audacius quàm fortius iniuſſu ſuo hoſtes adortum. Forſitan autem Neocæſarea potitus eſſet imperator, niſi caſu quodam improuiſo inconſulta & contumax ſuperbia, & iracundia prorſus effrenis Ioannis nepotis ex fratre Iſaacio Sebaſtocratore, illi obſtitiſſet. Nã quũ acie cum Perſis decernendum eſſet, uiſo inſigni equite Italico, Ioannem fratris filium, quippe cui equos non deeſſe ſciret, Arabico equo deſcendere, eum'que Italo dare iuſsit. At is homo elati animi, & iactantior quàm decebat, Imperatoris dicto non audiens, audacius, ne dicam impudentius, refragatus eſt: Latinumq; per contemptum ad pugnam prouocauit, iure accepturum equum, ſi uiciſſet. Sed cum patruo Imperatori, cui bilem efferueſcere

» (nam fama nihil imperueſtigatum aut occultum ſinit)

Neocæſariæ obſidio

Manuelis Comneni facinus.

Ioannis Comneni à patruo Imperatore ad Iconienſem Sultanũ defectio.

γέρμενος· ὅσαι δὲ οὗτοι πολεμισταὶ καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ τῶν χειρωσαμένων τὰς ἑῴας πόλεις ῥωμαίων οἱ μάλιστα κρατιστοί τε καὶ * ἀναιδέστατοι. ἔαρος μὲν οὖν ὑπολήγειν ἀρξαμένου, τοῦ λοπαδίου βασιλεὺς ἐπανίσταται. τὴν δὲ θέρειον πᾶσαν ὥραν, καὶ τὸ μετοπώρου τὸ εὐκρατέστερον ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ ταύτῃ κατατριψάμενος, περὶ τροπὰς φθινούσας χειμερίους πόλει ποντικῇ τῇ κοίντῃ. τῇ πολεμίᾳ δ' ἐκ ταύτης προσβαλὼν, ἐν πολλοῖς ἐδυσπράγησεν. ἔστι μὲν γὰρ καὶ ἄλλως ἡ καππαδοκῶν χώρα λιμμώδης πᾶσα, καὶ τὸ κλίμα ὅσον ψυχεινὴ καὶ δυσμενέστατον. τότε δὲ καὶ χειμῶνος ἐπιγενομένου ἀήθους, πολυτρόποις κακοῖς περιεπέλασε. τά τε γὰρ πρὸς δίαιταν ἐπιτήδεια χεδὸν εἰς τέλος ἐξέλιπεν, καὶ τῶν ζώων ὁπόσα σκευοφόρα τε καὶ πολεμιστήρια διεφθάρη παντάπασι. κἀντεῦθεν τὸ ἀλλόθρουν πλείονος ἀναθαῤῥήσαν, ἐπεὶ καὶ ἄφθογγον ἐπὶ τῇ φήμῃ μηδὲν ἢ ἀνεξερεύνητόν τι καὶ ἀνεξέλεγκτον, ἐφόδοις ἀκηρύκτοις ἐχρῶντο συχναῖς, καὶ λαθραίοις ἐπιτιθέμενοι κλέμμασιν. ἐνιαχοῦ δὲ καὶ προδήλως διαγωνιζόμενοι κατὰ μάχην φανερὰν, ἀεὶ τὰς τῶν ῥωμαίων ἐλυμαίνοντο φάλαγγας. κατὰ γὰρ νέφος συνεχὲς τὴν σύστασιν, ἐφιστάμενοι ἐκ τοῦ αὐτίκα, τῇ ποδωκείᾳ πεποιθότες τῶν ἵππων, τῆς ὁμαιχμίας ἀφίσταντο, ὡς ἄπερ ἀνέμων πνοαῖς ἐξαιρόμενοι. βασιλεὺς δὲ τὸ τῶν ἵππων μεθοδεύων ἀτύχημα, περιιὼν τὸ στράτευμα, τὰ εὐγενῆ τῶν ὀχημάτων συνέλεγε, καὶ ταῦτα διαδιδοὺς καὶ ῥωμαίοις μὲν, ὁπόσοι κοντοφορεῖν ᾔδεσαν, τοῖς δ' ἐκ τῶν λατίνων μάλιστα δεξιοστροφεῖν ἐπισταμένοις δοράτια, ἀνθίστη τούτους τοῖς πολεμίοις, καὶ παρεῖχε γενναίως ἀντιμαχεῖν. οἱ δὲ τὰς κατὰ ξυστῶν ἐπελάσεις τούτων φέρειν οὐκ ἰσχύοντες, πρὸς φυγὴν μεθηρμόζοντο. ἱκανῶς δὲ οὖν διὰ τῶν τοιούτων μεθόδων, καὶ τῷ πλείους ἔτι μᾶλλον τῶν πεζῶν σημαίας ἀνέχειν εἰς ἔμφασιν πλείονος ἱππικοῦ, τὰς περσικὰς ἀνασείσας ἴλας, ἐπὶ νεοκαισάρειαν ἴετο. πολλαὶ δὲ καὶ περὶ αὐτὴν μεταξὺ περσῶν καὶ ῥωμαίων ἐπολυπλασίασαν συμπλοκαί, καὶ τῶν τοῦ βασιλέως υἱῶν ὁ νεώτερος (μανουὴλ ὄνομα τούτῳ) δόρυ διαβαστάζων, καὶ ἱκανῶς προελθὼν, τοῦ πατρὸς ἀδήλως μαθεῖν, τοῖς πολεμίοις ἐνέβαλε, καὶ τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ μείρακος, παρώρμηκε σχεδὸν ἅπαν τὸ στράτευμα, καὶ ὑπὲρ ἰσχὺν ἀγωνίζεσθαι· τινῶν μὲν εἰς τὸν ὅμοιον ζῆλον διαναστάντων, τῶν δ' ἄλλων ἐπαίτιον δεισάντων περὶ τῷ παιδὶ, καὶ βασιλεῖ χαριεῖσθαι τὰ μέγιστα οἰηθέντων, εἰ συναραμένοι αὐτῷ ἀσφαλῶς τι πρὸς τῶν πολεμίων ἄτρωτον περισώσαιεν. ἀλλὰ τότε μὲν ὁ πατὴρ ἐπαινέσας τὸν παῖδα προδήλως ἠμείψατο· ὕστερον δὲ τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, πρηνῆ τεθέντα δι' ὀλίγου ἔτυψεν, ὡς θρασύτερον μᾶλλον ἢ εὐτολμότερον, μηδ' ἐπιτρέψαντος αὐτοῦ, συμπλακέντα τοῖς ἐναντίοις. ἴσως δ' ἂν καὶ τῆς νεοκαισαρείας ἐκράτησε βασιλεὺς, εἰ μὴ κατὰ συγκυρίαν ἀπρόοπτον ἐκ τοῦ προσέτυφος ἄλογος αὐθαδὴς, καὶ θυμὸς παντάπασιν ἀκυβέρνητος τοῦ ἀδελφιδοῦ ἰωάννου, ὃν ὁ σεβαστοκράτωρ ἐγέννησεν ἰσαάκιος. μάχης γὰρ συνισταμένης μετὰ περσῶν, ἱππότην ἐπίσημον ἐξ ἰταλίας ὁρμώμενον ἐφ' ἵππον θεασάμενος, ἐκέλευσε παρεστῶτι ἰωάννῃ τῷ ἀνεψιῷ ἐκβῆναι τοῦ ἀραβίου ἵππου ᾧ ἦν ἔποχος, καὶ δοῦναι τοῦτον τῷ ἰταλῷ, μὴ χατίζοντα ἵππων τὸν αὐτανεψιὸν ἐπιστάμενος. ὁ δὲ φρονηματίας ὢν, καὶ γαῦρος πλέον τοῦ δέοντος, ἐκ τοῦ βασιλέως αὐτίκα κελεύσματι ἐμβριθέστερον (ἵνα μὴ λέγωμεν ἀναιδέστερον) τὴν ἀντίστασιν ποιησάμενος· καὶ τὸν λατῖνον ἐξουθενῶν, προὐκαλεῖτο εἰς ἀντιμάχησιν, ὡς τὸν ἵππον εἰ περιγένοιτο δικαίως ἀποληψόμενον. μὴ ἐπὶ πολὺ δ' ἔχων αἰδεῖσθαι τὸν θεῖον καὶ βασιλέα (ἑώρα γὰρ πρὸς ὀργὴν ἐπιζέοντα)

« ἐπεὶ καὶ ἄφθογγον ἐπὶ τῇ φήμῃ μηδὲν ἢ ἀνεξερεύνητόν τι καὶ ἀνεξέλεγκτον

ἐκάστοτε
ἢ στρατιώ-
ταις
αὐτῆς χρεί-
ους βαρβά-
ρους

ἀπορρεῖν δὲ
παιδα δαμό
δια λόγου
τῇ ἀνδρεία
δίκαιον κα
γενέσθαι.
καὶ λεγομένη
διαδρομῇ
ἀπαλὸ
γος
ἢ πρόσταγμα
δράσμα τῶν
παρρησίας.
ἴδιος δὲ ὁ
σχὼν ἢ
λαμβάνων
ἐσχάτη ἀγωνί
χαρα ἀγωνο
θέτην
ἐν μέρει
σταμῶν
ἄλλος
φονικὸ
λος. τόν
ὑπὸ ὅ
φος
κεραυνοῦ
μανουὴλ
γος δεῖξ.

ὄντα) τὸν ἵππον δίδωσιν ἄκων. μετασκελίσας δὲ εἰς ἕτερον ὄχημα, ἀθυμίας πλήρης, καὶ βράσσων ἔνεκεν θυμοῦ, τὸ δόρυ ἀγκυλωσάμενος, κατὰ τῆς τῶν πολεμίων παρατάξεως φέρεται. μικρὸν δ' ἔτι προβὰς, τὸν λογχήρη κοντὸν εἰς τοὐπίσω ἀντέστρεψε, καὶ ὑπὲρ νώτου ἐπαναθέμενος, πρὸς πέρσας αὐτόμολος γίνεται, τὸ κράνος τῆς κεφαλῆς ἀφελόμενος. ἀμέλει γοῦν ἰωάννης μὲν ἡδέως τοῖς βαρβάροις ὁρᾶται, καὶ ἀσμένως προσδέχεται, καὶ ὡς πάλαι μὲν συνήθης αὐτοῖς καθιστάμενος, ἡνίκα ὑπὸ πατρὶ συνεπλάζετο, καὶ ὡς τότε δὲ τῇ παρουσίᾳ τὰ κατ' αὐτοὺς ἀναῤῥώσων πράγματα. ὁ δ' αὐτὸς μικρὸν ὕστερον, καὶ τὰ χριστιανῶν ἐξομοσάμενος ὄργια, τὴν τοῦ ἰκονιέως πέρσου θυγατέρα ἐγήματο. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι τούτοις ἔκθαμβος γεγονὼς, οὐκ ἀγαθαῖς ἐλπίσι διεσοβοῦτο, οἰόμενος ὡς οὐδὲν ἄφθεγκτον ἐάσοιτο. παραλελοιπὼς ὁ ἀνεψιὸς τῶν τὴν ῥωμαϊκὴν προσκλονούντων στρατιὰν, ἀλλ' ἀχαλινώτῳ καὶ εὐδρόμῳ γλώσσῃ ἀναγγελεῖ τῶν ἵππων τὸν ἀφανισμὸν, τὴν τῶν βιωσίμων στέρησιν, καὶ πᾶν ἕτερον ἐλάττωμα τῆς παρεμβολῆς. ὑποκλέπτων τοίνυν τὴν ἐπανάλυσιν, κατὰ βραχύ πως ἐκεῖθεν μεθίστατο· πλὴν οὐδ' οὕτω δρῶν ἄχρι λεληθέναι ὁλοσχερῶς τὸ πολέμιον. τοῖς γὰρ τελευταίοις ἐπικάμνουσι τοῦ στρατεύματος μέχρι πλείστου παρηκολούθει, καὶ διενοχλοῦν τὴν οὐραγίαν ἀπέληγεν οὐδαμῶς. διὰ τοῦτο τοίνυν τῆς παραλίας λαβόμενος, ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καθίστατο, καὶ τὸ βάρβαρον μηκέτι ἐπιέναι ἔχον, παλίσσυτον γίνεται. εἰδοὶ μὲν ἰαννουάριοι τὸν βασιλέα ἔβλεψαν ἰωάννην ἐκ τῶν περσικῶν καμάτων τὴν πόλιν ἐπανιόντα. αἱ δὲ τοῦ ἦρος προτροπαὶ τὸ ξίφος ἔχον αὖθις προσεζωσμένον, καὶ πρὸς τὸ περὶ τὸν ῥυνδακὸν ποταμὸν ἀφιδρυμένον πόλισμα. ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν θέρος ἄρα παρεληλύθει, ὁ δὲ χειμὼν ἤδη παρεισιὼν, τοῖς αἰθριάζουσιν ἐδυσκόλαινεν, ἀνέμων βόμβοις παραφοβῶν, καὶ ἀμβλυντήρια πρὸς ἀντιπάλαισιν ψύχους τιθεὶς τὰ σώματα, ἐπάνεισιν εἰς τὸ βυζάντιον, ὑπὸ ψυχεινοῦ τοῦ καιροῦ ἡττηθεὶς, ὥσπερ καὶ χερμάδια τὰς νιφάδας, καὶ δοράτια τὰς πηγυλίδας προβαλλομένου. ὑπομειδιῶντος δὲ ἀρχομένου τοῦ ἔαρος, τῶν ἀνακτόρων ἀπανίσταται. ὑπό τοι καὶ τὰς ἐξ ὀσφύος αὐτοῦ προσειπὼν, ὅσαι καὶ ἡλιάδας ἐπ' αὐτῷ ἀφιείσας ἠλεκτρώδες δάκρυον, τὴν φρυγίαν παρελθὼν, τὴν δ' ἀττάλου λαμπροτάτην πόλιν καταλαβὼν, χρονοτριβῶν ἐκεῖσε προὔθετο, ὅπως τὰς περὶξ ταύτης πόλεις καὶ χώρας μᾶλλόν τι πρὸς τὸ εὖ μετάθοιτο. ἤδη γὰρ καὶ τούτων ἔνιαι τοῖς τούρκοις ὑπέκυψαν, ἐν αἷς ἦν καὶ ἡ τοῦ πουσγοῦσα καλουμένη λίμνη. αὕτη γὰρ εἰς ἀχανῆ, καὶ μικροῦ θαλασσίαν χύσιν ἐκτεινομένη, ἐν πολλοῖς νησίδας ἀνίσχει, περιβεβλημένας τείχεσιν ἰσχυροῖς. ᾤκουν μὲν οὖν ταύτας τηνικαῦτα καιροῦ χριστιανῶν ὅμιλοι, οἳ καὶ διὰ λέμβων καὶ ἀκατίων τοῖς ἰκονιεῦσι τούρκοις ἐπιμιγνύμενοι, οὐ μόνον τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλίαν ἐντεῦθεν ἐκράτυναν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν ἐν πλείοσι προσεσχήκεσαν. ἀμέλει καὶ ὡς ὁμοροῦσιν αὐτοῖς προστιθέμενοι, ῥωμαίους ὡς ἐχθροὺς ἀπεβλέποντο. οὕτω χρόνῳ κρατυνθὲν ἔθος γένους καὶ θρησκείας ἐστὶν ἰσχυρότερον. ὅθεν καὶ οἱ μὲν ὡς ἀντίπαλον τὸν βασιλέα κακῶς ἔφασκον, μικροῦ δ' ἀποκύψαι ὅλως τοῖς αὐτοῦ θεσμοῖς ἀπαυθαδιάζοντο, τῷ ὑγρῷ φυσῶντες ζώσματι τῆς λίμνης, καὶ ἃ οὐκ ἂν ᾠήθησαν φρονοῦντες, ταῦθ' ὡς παραφρονοῦντες διανοούμενοι. ὁ δὲ μεθίστασθαι παρῄνει τῆς λίμνης, ὡς παλαιοῦ ῥωμαίων κτήματος, καὶ καθαρῶς προσχωρεῖν τοῖς πέρσαις, εἰ οὕτω βούλοιντο. εἰ δὲ μὴ οὕτω δρῷεν, οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι ὅλως διϊσχυρίζετο, αὐτούς τε καὶ τὴν λίμνην ἀπεξενῶσθαι ῥωμαίων ἐπὶ μακρόν. μὴ προσχωρούντων δὲ τῶν ῥημάτων, ἔργον πολεμίων

[illegible]

cerneret, diutius reſiſtere non poſſet: equum dat inuitus. alióque conſcenſo, animo ęger, et iracundia æſtuans, directa haſta in hoſtilem aciem tendit: ac paulo longius progreſſus, ea reflexa & humeris impoſita, galeáque capiti detracta, ad Perſas transfugit. à quibus cupidè & amanter ſuſcipitur, tum quòd eis, dum cum patre exulabat, innotuerat, tum quòd pręſentia ſua, ipſorum res firmaturus eſſe putabatur. Neque multo pòſt Chriſtiana religione abiurata, Iconienſis Perſæ filiam uxorē duxit. Imperator uerò eo caſu conſternatus, ſpem parum bonam fouebat: haud ignarus nepotem, quibus malis Romani conflictarentur, intemperanti & uolubili lingua accuratè expoſiturum: ut cōmeatus penuriam, ut equorū interitum, ut cætera caſtrorum detrimenta. Quamuis aūt ad diſsimulandum diſceſſum paulatim inde mouebat, tamē ne ſic quidem hoſtes omnino latére potuit, quo minus extremū agmen longiſsimè inſectarentur, ac perpetuò infeſtarent. Qua de cauſa ad oram maritimam cōuerſus, in tuta ſe recepit: quò barbari cū accedere non poſſent, retrò abierunt. Imperator idibus Ianuarij Byzantium à Perſicis ęrumnis ingreſſus, ſub finem ueris, gladio reſumpto, ad Rhyndacenum oppidum proficiſcitur. Exacta uerò æſtate, cum hyberna tempeſtas uentorum procellis & frigore ſæuiens, ſub dio agere prohiberet: Byzantium reuertitur, uictus gelu, niuibus tanquam lapidibus, & glacie ueluti haſtis armato. Verè autē aduentante, ſalutatis filiabus, Heliadum inſtar flentibus, Phrygiam prætereuectus, ad clariſsimam Attali urbem cōmorari ſtatuit, ut finitima oppida & prouincias rectius conſtitueret: quarum nonnullæ iam à Turcis ſubactæ erant. in quo numero etiā Puſguſa palus fuit: quæ cum inſtar maris latiſsimè pateat, multis in locis paruas habet inſulas, firmis munitas mœnibus, quas eo tempore Chriſtiani plurimi tenebant: qui quum lembis & nauiculis Iconienſes Turcas adirent, non modò amicitiam cum eis firmarant, ſed & inſtitutis eorum pleriſq; utebantur: & cum eis tanquam finitimis coniuncti, Romanos ut hoſtes auerſabantur. Ita conſuetudo, tempore confirmata, plus & ratione & religione ualet. Igitur alij Imperatori ut hoſti maledicebant, & eius edicta contumaciter reſpuebant, paludis ambitu freti: & quæ ſana mente nunquam cogitaſſent, ea per uæcordiam animis agitabant. Cum uerò palude eos cedere, ut Romanorum ueteri poſſeſsione, & planè ad Perſas tranſire, ſi uellent, iuberet: alioqui & ipſorū & paludis à Romanis alienationē minimè diu paſſurum: nec uerbis quicquam proficeret, ad belli apparatum

Puſguſa palus.

Alexius & Andronicus Ioannis filij moriuntur.

Antiochena expeditio.

ratum conuerſus, nauibus fabricatis, atque interſeſe iunctis, machinas imponit, & paludis munitiones aggreditur: quas etſi expugnauit, tamen Romani eo bello malorum expertes non fuerunt: ſed nonnunquam ea à uentis turbata, & fluctibus tumefacta, multæ onerariæ abreptæ & euerſæ, uectores & ſarcinas demerſerunt. Sub id tempus primogenitus Imperatoris filius Alexius, cui & rubrũ calceum, & purpuram Imperatoriam conceſſerat, uita functus eſt, ex acuta febri, quæ caput tanquam arcem infeſtabat. Cui ætate proximus Andronicus, non diutius ſuperſtes, quàm ut fratris obitum deploraret, & ipſe rebus humanis eſt exemptus. Imperator, quanquam tantis calamitatibus, & pulcherrimorum filiorum luctuoſo interitu cõſternatus, ne dicam obitum chariſſimorum, parum auſpicatum omen expeditionis illius fuiſſe: tamẽ nihilo factus mollior, neque de impetu quicquam remiſit, neque Byzantium rediit, integro iam anno in laboribus illis exhauſto: ſed in Iſauriam profectus, ac prouincia ordinata, iter in Syriam intendit, Manuele filio natu minimo comitante. Ei expeditioni prætexebat, uelle ſe Armeniam rectius conſtituere: & oppida & caſtella, ſuperiore bello capta, in officio & fide continere ac firmare. Cæterùm, uera cauſa erat, quæ in exercitum minimè efferebatur: ſed maximè diſſimulabatur, quòd Antiochiam cum Conſtantinopoli coniungere, atque inde religioſa loca uiſere, & uitale Chriſti ſepulchrum magnificis donis ornare, ac finitimos barbaros profligare, perpetuò cupiebat. Itaque nihil intentatum relinquebat, ſi quo modo Latinis perſuadere poſſet, ut ultrò dominatu inclytæ Antiochiæ cederent: aut, ſi ij nollent (nec enim faſtum Latinum, & præſidentes eorum animos ignorabat) at Cilices & Syros in ſuas partes pertraheret: nec in eo itinere unquam deſtitit Antiochenis ſcribere, & ſuum aduentum prænunciare: adeò, ut nondum Syriæ fines ingreſſus, legationem inde attraxerit, qua in optimam ſpem rerum futurarum erigebatur. Sed quum prope urbem ueniſſet, alios » Italorum animos comperit, quum fama iam » antè arcanas eius & tacitas machinationes uulgaſſet. Quum igitur Antiochiæ aditum non facilem, nec talem, qualem expectarat, inueniret, nec niſi iurato ingredi liceret, longè ſecus quàm animo deſtinarat: eaque conditione, ut diebus aliquot ibi commoratus, & adoratus atq; honoratus, ut decet, diſcederet, ſine ulla nouatione, & recepti moris mutatiõe: » uerba ſibi data eſſe, moleſtè ferens, » ui ingrediendum eſſe nõ duxit, quòd à bello Chriſtiano abhorrebat: ſed ſuburbana, in quibus diuerſabatur, militibus populanda, & auferenda omnia quæ corripi manibus poſſent, conceſſit.

Ea

ἀπῆγε. ὅθεν ἁλιάδας καὶ ἀκάτια χαλινώσας, καὶ ζεῦγμα διὰ τούτων ἐργασάμενος, τὰς ἑλεπόλεις ἐπισκευάσας ἄνωθεν, καὶ προσῆγεν οὕτω τοῖς ἐπὶ τῆς λίμνης ἐρύμασιν. αὐτὰ μὲν οὖν ἐξελεῖν ἴσχυσε, πλὴν οὐχὶ καὶ ῥωμαῖοι κακῶν ἀπείρατοι διεξέπλευσαν τὸν τότε πόλεμον· ἀλλ' ἐνίοτε τὴν λίμνην ἀνέμου διακινήσαντος, καὶ εἰς φλοῖσβον αὐτὴν ἀνεγείραντος, τῶν ὁλκάδων πολλαὶ περιηνέχθησαν, καὶ τὸν φόρτον ἐπαναστραφεῖσαι διεφθάρησαν τῷ βυθῷ, καὶ τοῖς κύμασιν. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις τὸν βίον μετήλλαξεν ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ βασιλέως Ἀλέξιος, ᾧ καὶ μετεδεδώκει οὗτος ἐρυθροῦ πεδίλου καὶ φοινικίδος βασιλικῆς. τὸ δὲ ὀξὺ ἦν, καὶ μὴ χρόνιον τὸ νόσημα, τὸ δ' αἴτιον πυρετὸς ἐπαιγίζων, καὶ ὡς ἀκρόπολιν τῇ κεφαλῇ ἐπιβεβημένος. ἀλλὰ καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Ἀνδρόνικος, βραχύ τι ἐπιβιούς, καὶ ὅσον ἐπικωκῦσαι τὸν κασίγνητον, ἐξ ἀνθρώπων ἀπέραντι, τὸ λαχὸν ἐκείνῳ μέρος τῆς ζωῆς διατοξεύσας. καὶ πρὸ δὲ ἡ συμφορᾶς τηλικαύτης, καὶ καλλίστων παίδων ἀφιλοσόφοις ἀποβολαῖς ὁ βασιλεὺς κατακαμφθεὶς τὴν ψυχήν, ἵνα μὴ λέγοιμι καὶ οἰωνοὺς ἀπαισίους τῆς ὑποβαλλούσης πέρας τοὺς θανάτους τῶν φιλτάτων ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν· ὅμως οὐδ' ἔν τι ἐπὶ τούτοις μαλακόν, ἀπεκάλυψέ τι βραχὺ τῆς προθέσεως, ἢ παλιμπετὲς ἐπανῆκεν εἰς τὸ Βυζάντιον, ἔτους ἤδη τελείου ἐπὶ τοῖς ἀθλουμένοις τούτοις παρεληλυθότος, ἀλλ' ἐν Ἰσαυρίᾳ ἀφιγμένος, καὶ τὰ ἐκεῖθι πρὸς τὸ δέον καταστησάμενος, τῆς αὐτόθεν καὶ πρὸς Συρίαν ὁδοῦ εἴχετο, ἐφεπόμενον ἔχων αὐτῷ τὸν νεώτερον παῖδα τὸν Μανουήλ. ἦν δὲ ἡ μὲν πρόδηλος τῆς στρατείας ταυτησὶ πρόφασις, ὁ τῆς Ἀρμενίας ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεθάρμοσις. καὶ πρὸς βεβαίαν κατάστασιν συνοχὴ τῶν πόλεων καὶ φρουρίων, ὧν ἐγκρατὴς γεγένητο κατὰ τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀνάβασιν. ἡ δ' ἀνέκφορος πρὸς τὸ στράτευμα, λαθραία τε καὶ φιλόμυχος, καὶ ἐκ πολυσκέπτου κίνησις αὐτῷ ἦν. ἀεὶ δι' ἔρωτος εἶχε συνάψαι τὴν Ἀντιόχου τῇ Κωνσταντίνου. κἀντεῦθεν τοῖς θεοβαδίστοις τόποις ἐπιφοιτῆσαι, καὶ δώροις μὲν φιλοτίμοις καταστέψαι τὸν τοῦ κυρίου τάφον τὸν ζωοπάροχον, τὸ δὲ κύκλῳ βαρβαρικὸν ἀνακαθᾶραι. ὅθεν καὶ πᾶσαν ἦν μετιὼν μηχανήν, εἴ πως ὑπεκσταῖεν ἑκόντες αὐτῷ οἱ Λατῖνοι τῆς κυριαρχίας τῆς λογίμου Ἀντιοχείας· ἢ εἰ μὴ οὕτω πείθοιντο (ἠπίστατο γὰρ τὴν Λατινικὴν κόρυζαν, καὶ τὸ τοῦ φρονήματος αὐτῶν ἀπα[illegible]) εἰ δέ γε Κίλικας καὶ Σύρους προσρίψαιτο ἐκείνῳ. γράφων τοίνυν κατὰ τὴν δὲ τὴν ἄνοδον, καὶ τὴν αὐτοῦ προσημαίνων τοῖς Ἀντιοχεῦσιν ἄφιξιν, οὐδ' ἀμῶς ἀνίει, ὥστε καὶ μήπω τῶν ὁρίων ἐπιβὰς τῆς Συρίας, πρεσβείαν ἐφελκύσατο ἐκεῖθεν, μάλα ἀγαθὰς αὐτῷ τὰς ἐλπίδας ἐπὶ τοῖς μέλλουσιν ὑποβάλλουσαν. ἐπεὶ δὲ τῇ Ἀντιόχου προσήγγισεν, ἀλλοίους εὕρατο τὰς γνώμας τῶν Ἰταλῶν, τῆς φήμης προαγγελλούσης ὁποῖα φιλόμυχα, καὶ τῶν χαλινῶν τοῦ βασιλέως ἀπρόσιτα. μὴ γοῦν ῥᾳδίαν εὑρίσκων, καὶ τῇ γνώμῃ συμβαίνουσαν τὴν Ἀντιόχου πάροδον, ἀλλ' ἔνορκον ὁρῶν συγχωρουμένην αὐτῷ τὴν εἴσοδον, καὶ τὸ ὅλον ἀπᾴδουσαν οἷς ὥρμαινε κατὰ ψυχήν· καὶ ὡς εἴπερ εἰσελεύσεται, πρὸς ἡμέρας ἐνσκηνωσόμενος, καὶ προσκυνηθεὶς καὶ τιμηθεὶς τὰ εἰκότα, πάλιν ἐξελεύσεται, μηδέν τι νεοχμώσας ἐπὶ τοῖς κατ' αὐτὴν πράγμασιν, ἢ μετακινήσας τῶν καθεστώτων ἐθῶν· ἀχθεσθεὶς ἐφ' οἷς διεπέπρακτο, τὴν μὲν εἴσοδον οὐ δέον ἔκρινε βιάζεσθαι, τὸν μετὰ χριστιανῶν πόλεμον παντάπασιν ἐκτρεπόμενος. ἐπαυλισάμενος δὲ τοῖς προαστείοις τῆς πόλεως, κείρειν ἐνδίδωσι ταῦτα τῇ στρατιᾷ, καὶ ἀπάγειν ἅπαν τὸ ταῖς χερσὶν εὐάλωτον,

[illegible]

καὶ ἐπ

καὶ ἦν ἐκ τούτου τοῦ παραγγέλματος πρόφασιν τὴν τῶν ἀναγκαίων ὑποσπάνισιν ἔχοντος, μηδὲ τὰ καρποφόρα τῶν δένδρων ἀσινῆ παρεώμενα, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐπὶ πυρὶ τῆς δαιτὸς παραδιδόμενα. κἀν τούτοις ἀντιμετρήσας λεληθότως τὴν ἄμυναν, πρὸς τὰ τῶν Κιλίκων παρεγκλίνει ὅρια. οὗ δ' ἐν εὐρυτάτῃ στρατοπεδευσάμενος φάραγγι, καθ' ἣν ὄρη διδυμεύοντα ἐπὶ πολὺ τοῦ ἀέρος ἀναβαίνειν, ἅπερ λόγος αἱρεῖ κοράκων φωλεοὺς κικλήσκεσθαι, εἰς κυνηγέσιον ἔξεισι· καὶ συὶ προσυπαντήσας μονάδικῳ, τὴν μὲν αἰχμὴν ἐπὶ στέρνον τοῦ θηρὸς ἐνήρεισε. πλείονι δὲ ὠθισμῷ τοῦ συὸς χρησαμένου, καὶ ὅλον τὸν σίδηρον εἰσδεξαμένου τοῖς σπλάγχνοις, ἡ κατέχουσα χεὶρ τὸ ἀκόντιον ὑποναρκᾷ τε καὶ ὑπενδίδωσι πρὸς τὸ ἄγαν τῆς τοῦ θηρὸς ἀντωθήσεως. κἀντεῦθεν τοῦ εὐθέος παρεγκλιθεῖσα, ἐγχρίπτει ἐπὶ γωρυτῷ· ὃς παρὰ πλευρὰν τοῦ βασιλέως ἤρτητο πλάγιος, ἔχων ἔσωθεν ἰοβόλα βέλη. ὅθεν τῆς φαρέτρας ἀνατραπείσης, ὡς τῶν διεκχυθέντων ἀτράκτων πλήττεται τὸν βασιλέα κατὰ τὸ μεσόδιον διάρμα τῶν ὑστάτων δακτύλων τῆς χειρός. ἀεὶ τοίνυν τοῦ φαρμάκου νεμομένου τὰ πρόσω, καὶ διατρέχοντος, καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ καίρια ἐπισκήπτοντος, καὶ ἐπὶ μικρὸν ἀποναρκοῦντος ταῦτα καὶ ἀποψύχοντος, μετὰ μικρὸν τοῦ βίου μεθίσταται. τότε δ' οὖν ὁ βασιλεὺς παρ' οὐδὲν θέμενος τὸ ξέσμα τοῦ δέρματος, ὑμένι ἥκιστα τῷ ἐπιθέματι ἣν φασιν ἐκδοράν, ἐκ τοῦ τῶν ποδῶν ἀποσυρέντος καττύματος, σφαλερῶς ἐντεῦθεν πειρώμενος τὸν προϊόντα ἀπείργειν ὕφαιμον ἰχῶρα τοῦ τραύματος. ἐπανελθὼν οὖν πρὸς ἑσπέραν, καὶ δειπνήσας, τὴν μὲν νύκτα μετὰ ῥᾳστώνης διήνεγκε· τὴν δὲ μετὰ ταύτην ἡμέραν οἰδαίνειν καὶ σφύζειν ἀρξαμένου τοῦ τραύματος, περιωδυνίαις ἐβάλλετο, καὶ τίθησιν ἔκπυστον τοῖς ἰατροῖς τὸ συμβάν. οἱ δὲ τὸν τῆς χειρὸς ὄγκον ἰδόντες, καὶ τὸ πρὸς ἄκεσιν τεθὲν περιεργασάμενοι, αὐτὸ μὲν ὡς μὴ κατὰ θεσμοὺς τῆς ἰατρονομίας παραληφθέν, ἀπήνεγκαν τῆς χειρός. φαρμάκοις δ' ἄλλοις ἐχρίσαντο, καταλεαίνειν δυναμένοις τὰ τῶν τραυμάτων φλεγμαίνοντα. ἐπεὶ δ' ὡς οὐδὲν ἀνύσιμον ἀπετέλουν τὰ φαρμακεύματα, πρὸς χειρουργίαν οἱ Ἀσκληπιάδαι βλέπουσι. τμηθέντος οὖν τοῦ οἰδήματος, οὐδ' οὕτω κατάστολή τις καὶ ὑποχάλασις τοῦ πάσχοντος μέρους ἐγίνετο, ἀλλ' ὅ,τι ὄγκος ἀεὶ ἤδη μείζων ἤγετο ἤδη δακτύλου τε δάκτυλον, καὶ καρπὸν ἤδη πελάζων εἶτα πήχει, ἤδη δὲ τούτῳ βραχίονα ἐπενέμετο. ὃ δὴ ἰδὼν καὶ βασιλεὺς τὴν χρηστοτέραν ἐλπίδα ἀπέγνω, ἀμέλει καὶ τοῖς μὲν ἰατροῖς ἠπορημένοις παντάπασιν ἔδοξε τὴν χεῖρα τοῦ βασιλέως ἀποτεμεῖν, ἐν μηροῦ ἀνδρείου ἀδρυνθεῖσαν τῇ φλεγμονῇ, κατ' ἀμφήριστον μέντοι καὶ τότε τοῦ πάσχοντος μέλους ἴασιν. βασιλεὺς δὲ καὶ τὴν προτέραν τομὴν αἰτίαν τοῦ ξύμπαντος κακοῦ ξυνορώμενος, οὐδ' ὅλως τοῖς λεγομένοις ἐπένευεν, ἀλλ' ἔκειτο κάμνων, τὸ τῆς θεραπείας παρεὶς ἀμφίλογον. ἐπιστάσης δὲ τῆς πανδήμου ἡμέρας τῆς Χριστοῦ ἀναστάσεως, τῶν θείων μυστηρίων ἐν μεθέξει γίνεται, καὶ πρὸς τὸ δεῖπνον ἀναπετάσας, αὐτίκα τὴν αὐλαίαν πᾶσι τοῖς εἰσιέναι καὶ δεηθῆναι θέλουσι· καὶ τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ τὸν αὐτὸν διαπραξάμενος τρόπον, ὑποθήκῃ τοῦ μεγάλου δομεστίκου Ἰωάννου, καὶ τὰ παρατεθέντα βρώματα τοῖς παρεστῶσι διανεμάμενος, καθ' ἑαυτὸν ἕκτοπα ἱδρύσας, περὶ τοῦ διαδόχου τῆς βασιλείας ἐγνώκει σκέψασθαι. ὑετοῦ δὲ κατενεχθέντος ῥαγδαίου, καὶ τῆς κοιλάδος καταρρύτου γενομένης, ἐφ' ἧς ἐστρατοπέδευεν, ἥ, τε βασιλέως κλίνη μετεφέρετο πρὸς τὸ καταρρέον ὕδατος μέρος· καὶ αὐτὸς ἦν ἤδη στόματος ἔχων τὸ φάσκον οὕτω χρησμώδημα,

τόποις δ' ἐν ὑγροῖς καὶ παρ' ἐλπίδα πίπτεις.

[illegible] θαυμαστόν, καὶ μάλιστα [illegible].

[illegible]

Τὸ [illegible] βραχὺ [illegible]

[illegible]

ὡς [illegible]

[illegible]

Ea denunciatio, cui penuria commeatus prætexebatur, effecit, ut nec fructiferæ arbores inuiolatę manerēt: sed eæ quoque ad cibū coquendum ſuccîderentur. Hac ratione ſui contemptum diſsimulanter ultus, ad fines Cilicum deflexit: & in ampliſsima conualle caſtris poſitis, in qua bini uertices montium altiſsimi aſſurgunt, quos Coruorum nidos uocari perhibēt, uenatum egreſſus, apro ſolitario uenabulum in pectus adegit. qui quum ictum urgeret, & totum ferrum in uiſcera recepiſſet, manus Imperatoris debilitata, atque impetu feræ reflexa, pharetram de latere obliquè ſuſpenſam, & uenenatis telis refertam euertit: perſtrictáque una ſagitta cute, quæ inter extremos digitos eſt, ueneno ſerpente & diſcurrente, atque uſque ad uitalia progreſſo, & quicquid occuparat, paulatim ſtupefaciente, non multo pòſt è uita diſceſsit. Tamen id uulnus principiò neglectum, membranæ calcibus detractæ impoſitione, quam excoriationem uocant, medicatus eſt: qua ancipiti ratione ſaniem cruentam uulneris reprimere conabatur. ueſperi in caſtra reuerſus, & cœnatus, noctem citra moleſtiam exegit. Poſtridie uerò tumeſcente & ardeſcente uulnere, ac cruciatu urgente, medicis caſum eum exponit. Qui tumore manus uiſo, & medicamento, quo uſus erat, perquiſito, id tanquam cōtra medicam rationem adhibitum, repudiarunt: atque alia attulerunt, quæ ardorem illum lenirent. Sed quum ijs nihil proficerent, ad ſectionem conuerſi, ne ſic quidem afflicto membro aliquid opis attulerunt. Nam tumor ſubinde augebatur, á digito in digitum, uſque ad iuncturam manus, & cubitum, ipſum'que brachium peruagato malo. Imperator igitur ſpem ſaluris abiecit: & medicis æſtuantibus, manum eius inſtar uirilis femoris tumefactam, reſecare uiſum eſt: quum ne ſic quidem affectę partis ſanatio certa eſſet. At Imperator, qui priorem etiam ſectionem uniuerſi mali cauſam eſſe perſpiceret, dictis eorum non annuebat, ſed ægrotus decumbebat, " ſpreta ancipiti curatione: " atque celeberrimo reſurrectionis Chriſti die, diuina myſteria percipit. & in cœna aulæ foribus apertis, quoſuis ingredi, & petere quæ uellent, permiſit: idémque & poſtridie, monitu Ioannis Magni Domeſtici fecit: epulis quæ appoſitæ erant, inter eos qui aſtabant, diſtributis: ſemotis'que arbitris, de Imperij ſucceſſore deliberare inſtituit. Enimuero ualle in qua caſtra habebat, ingenti pluuia inundata, etiam lectulus eius impetu decurrentis aquæ eſt auectus, quum illud oraculum,

Cades aquoſis improuiſis in locis, ſubinde in ore haberet. Qui

Ioânes nio lato Antiochiæ dat pœnas, apri operâ ſuis telis uulneratus

Oracula de obitu Ioannis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

Qui uerò Imperatorum ſucceſsiones & mutationes peruestigant, illud etiam euentu cõprobatum eſſe ferunt,

22 *Heu coruus eſca eris miſer uoracibus:*

id oraculum partim ad nigra & ſtridentia ferramenta, quibus manus eius uſta eſſet, partim ad cognomentũ montiũ pertinere exiſtimantes. Deinde conuocatis cognatis, amicis atque magnatibus, productoq; Manuele, filio natu minimo, huiuſmodi orationem habuit. Non equidẽ ea ſpe, quam uidetis, Quirites, Syriam ſum ingreſſus: ſed uirtutem maiorum me ſuperaturũ opinabar, & ſecurius in Euphrate lauaturum, & ad ſatietatem latices eius hauſturum eſſe: uiſurumq; etiam Tigrim fluuium, & omnes aduerſarios armis profligaturum, quicũq; uerſus Ciliciam uergunt, & ad Agarenos deſecerunt, atq; aquilę inſtar (quamuis hoc magnũ dictu uideatur) in ipſam Palæſtinam tranſuolaturum: ubi Chriſtus, extẽſis in cruce manibus,
» naturæ noſtrę ruinam ſuo caſu erexit, et paruis
» guttis totum mundum uniuit: ac montem Domini conſcenſurum, ut Pſalmographus ſcribit, atq; in loco eius ſancto ſtaturum eſſe: & hoſtes qui in circuitu ſunt, belli iure aggreſſurũ: qui, ut olim arcam barbari, ſic ipſi loculũ Domini ſæpe iam armis occuparunt. Quia uerò expecta-
» tio mea me fruſtrata eſt (qua de cauſa, Deus no-
» uit) reſiſtere omnino haud licet: nec ijs quæ co-
» ràm cernũtur, refragari. Quis enim eſt Deo ſa-
» pientior? aut quis Domini animũ explorabit?
» eiuſq; iudicia uel addendo uel detrahẽdo mu-
» tabit? Nam hominũ quidem cogitationes lu-
» bricę ſunt: Dei uerò conſilium non eſt irritum,
» nec mutabile. Quum autem multa ſint diuinitùs in me collata beneficia, ac numero penè nullo comprehendi queant: audiẽtibus uobis, ijſdemq; teſtibus, diuinam erga me beneficentiam grata uoce prædicabo. Patre Imperatore natus ſum, illi in Imperio ſucceſsi: nihil eorum quæ acceperam, amiſi. An uerò prudentis & fidelis miniſtri inſtar, talentũ regni, diuinitùs mihi creditũ auxerim, alijs conſiderandũ & cõmemorandum relinquo: quamuis et ipſe citra moleſtiam ea prędicare queam, nullaq; cum oſtentatione, ſed miraculorum Dei celebratione. Oriens & Occaſus bella me gerentẽ uiderunt: gentes, quæ in utraq; cõtinente habitant, ſum aggreſſus. parum in palatio manſi, uitam penè in tabernaculis exegi: ſemper ut ſub dio agerẽ, operã dedi. Tellus hęc, in qua caſtra habemus, bis me iam aſpexit. Multum temporis interceſſerat, ex quo Perſæ & Arabes Romanum exercitum non uiderant: hunc formidarunt, Deo duce, meq; miniſtro, nobiſq; multis urbibus ceſſerũt, quas adhuc obtinemus, quæq; noſtris imperatis parent. Faxit Deus, ut ego qui pro Chriſtiano populo arma circũtuli, illic æternã hęreditatẽ adipiſcar: quam manſueti, acceptiq; Deo cõſequenẽ: ueſtris uerò manibus robur & uires addat cõtra populos q bellis ſtuderẽ, quiq; ſacroſanctũ Dei noſtri nomen non inuocant.

Id au-

Ioannis morituri oratio.

Inſtitutum.

Euentus.

Diuinæ erga ſe liberalitatis prædicatio

Votum.

Manuel iunior Iſaacio præfertur.

οἱ δὲ τὰς τῶν βασιλέων διαδοχὰς καὶ μεταβάσεις φιλοκαινοῦντες, καὶ ὅπερ περὶ τὰς ἀλλαγὰς ἔλεγον,

ὦ πῶς γενήσῃ βρῶμα λάβρων κοράκων·

τοῦ μὲν ἂν τὰ μέλανα καὶ σίζοντα σιδήρια τὸ παλαίφατον ὅπερ λόγιον ἀφορᾶν ἰσχυρίζοντο, δι' ὧν ὁ βασιλεὺς τὴν χεῖρα τοῦ βασιλέως ἐπεφλέγμαντο, τοῦ δ' ἂν τὸ τῶν βουνῶν προσώνυμον ἐφ' ὧν ἐκεῖνος κατεσκήνωσε, τὸ προφοίβασμα ἀπολύοντες. ἐκκλησιάσας δ' ὁ ἄναξ τὸ συγγενὲς καὶ φίλιον καὶ ὁπόσον ἐν ὑπεροχαῖς τε καὶ ἀξιώμασιν ἦν, καὶ παραστησάμενος τὸν ὑστερογενῆ παῖδα τὸν μανουήλ, τοιάδε ἔλεξεν· οὐκ ἐλπίσι μὲν ταῖς ὁρωμέναις, ἄνδρες ῥωμαῖοι, συρίαν κατέλαβον, ἀλλ' ᾤμην τῶν προπατόρων ὑπεραλεῖσθαι ἔργα ἐν διβάδην, καὶ λούσασθαι μὲν ἀδεέστερον ἐν Εὐφράτῃ, καὶ τῶν τούτου ναμάτων πλησμίως ἀρύσασθαι· ἰδεῖν δὲ καὶ τίγρητα ποταμόν, καὶ διαβρῶσαι τοῖς ὅπλοις τὸ ἀνθιστάμενον, ὅσον τε πρὸς ῥέπει τῆς κίλικος, καὶ ὅσον τοῖς ἐκ τῆς ἄγαρ προσερρύηκε, διαπτῆναι δὲ καὶ ὡς οἱ βασιλεῖς τῶν ὀρνίθων, εἰ καὶ μέγα ὅπερ εἰπεῖν ἐστι, πρὸς παλαιστίνην αὐτήν, ὅπου τὸ τῆς ἡμετέρας φύσεως πτῶμα ὀρθὸν ἀνήγειρεν ὁ χριστὸς ἐπὶ σταυροῦ τὰς χεῖρας διεὶς, καὶ μικραῖς ῥανίσι κόσμον ὅλον εἰς ἕνωσιν ἀγαγών· ἀναβῆναι δὲ καὶ εἰς τὸ ὄρος κυρίου, κατὰ τὸν ψάλλοντα, καὶ στῆναι ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ· μετελθεῖν δὲ πολέμου νόμῳ, καὶ τοὺς κύκλῳ πολεμίους· ὅπερ ὡς τὴν πάλαι κιβωτὸν οἱ ἀλλόφυλοι, τὴν τοῦ κυρίου σορὸν πολλάκις ἄλλα δορύληπτον. ἐπεὶ δὲ οἷς τρόποις τὸ θεῖον ἐπίσταται, οὐκοῦν διέλυσε τὰ προσδοκώμενα, ἀντιστῆναι μὲν ὅλως οὐκ ἔστιν, οὐδ' ἔτι τοῖς ὁρωμένοις χρεὼν ἀντειπεῖν. τίς γὰρ θεοῦ σοφώτερος; ἢ τίς μετελεύσεται νοῦν κυρίου, καὶ μεταμείψει τὰ τούτου κρίματα, ὑφελεῖν ἢ προσθεῖναι τούτοις διδασκόμενος; σφαλεραὶ μὲν γὰρ αἱ τῶν ἀνθρώπων ἐπίνοιαι, ἡ δὲ τοῦ κυρίου βουλὴ ἀνεπίστροφός τε καὶ ἀμετάπτωτος. ἐν πολλοῖς δ' ὅσοις εὐχάριστος ἔχων δείκνυσθαι περὶ τὰ κατ' ἐμὲ συμφερόντως οἰκονομήσαντι, ἃ καὶ ἀριθμὸν ὑπερπίπτουσι σύμπαντα, τοσαῦτα ἀνθομολογούμενος ἐφ' οἷς ἐμεγάλυνε τοῦ ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν ἔλεος ἐπ' ἀκροαταῖς ὑμῖν καὶ τῶν λεγομένων μάρτυσι τάδε φημί. ἐκ πατρὸς βασιλέως ἔφυν, ἀρχῆς γεγένημαι τῆς ἐκείνου διάδοχος, οὐδὲν ἀποβαλόμενος ὧν εἰς χεῖράς μοι παραδέδωκεν. εἰ δὲ κατ' εὐγνώμονα καὶ πιστὸν ὑπηρέτην, ἐπεξειργασάμην τὸ παραχεθέν μοι θεόθεν τῆς βασιλείας τάλαντον, ἄλλοις σκοπεῖν καὶ λέγειν ἀφίημι· καὶ αὐτὸς δὲ ἀνεπαχθῶς διηγησαίμην ἄν, οὐκ ἐγκαλλωπιζόμενος, ἀλλὰ τὰ περὶ ἐμὲ θαυμάσια τοῦ θεοῦ διηγούμενος, ἕως με καὶ δύσις μαχόμενον ἔβλεψε, τὰ πρὸς ἄμφω τὰς ἠπείρους ἔθνη μετιόντα· ὀλίγα τοῖς ἀνακτόροις προσῴκησα· ὁ βίος σχεδόν μοι ἅπας ὑπὸ σκηναῖς, καὶ τὸ αἰθριάζειν ἀεί μοι προσεσπούδαστο. ἡ γῆ αὕτη ἐφ' ἧς νῦν στρατοπεδευόμεθα, δίς με ἤδη προσέβλεψε. καὶ ἦν μακρὸς ἐξ οὗ χρόνος ὀφθαλμοῖς οὐκ εἶδον στρατιὰν ῥωμαίων πέρσαι καὶ ἄραβες. ταύτην ἐτρέσαν αὖθις ἐφ' ἡγεμόνι θεῷ καὶ ὑπὸ
« στρατηγῷ ἐμοί, καὶ πολλῶν πόλεων ἡμῖν ὑπεξέστησαν,
ὧν ἐς δεῦρο κύριοι καθεστήκαμεν, αἳ καὶ ζῶσι κατὰ τὰ
« ἡμῶν προστάγματα. καὶ δοίη κύριος ὁ θεὸς ἐμοὶ μὲν
« ὑπερηγωνισαμένῳ τοῦ τῶν χριστιανῶν πληρώματος,
« κλῆρον ἐκεῖ καὶ μερίδα ἀΐδιον, ἣν οἱ πρᾳεῖς καὶ εὐάρεστοι αὐτῷ ἀπολαύσονται· ὑμῶν δ' ἔτι κραταιῶσαι τὰς χεῖρας καὶ ἐνισχῦσαι κατὰ τῶν τοὺς πολέμους ἐθελόντων ἐθνῶν, καὶ παρ' οἷς οὐδαμῶς ἐπικέκληται τὸ ἅγιον, καὶ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα τοῦ θεοῦ ἡμῶν ὄνομα.

ἐσῶτο

[illegible]
χώρας δὲ
ἀρχηγέτας δὲ τὰς τῶν ἀγίων
[illegible]
πρὸς τὴν βασιλεύουσαν
[illegible]

Ἔσται δὲ ταῦτα εἰ καὶ ὑμεῖς τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου καὶ τοῦ ὑψηλοῦ βραχίονος ἐξαρτᾶτε τὰ κατορθώματα, καὶ ἡγεμὼν ὑμῖν θεόθεν δοθείη, μὴ δημοβόρος τις καὶ τὴν κλῆσιν ψευδόμενος, ἢ τὸ ἦθος ἀνώμαλος, καὶ περὶ τράπεζαν ἐκκεκυφὼς, καὶ ὀχῶν ἀεὶ τοῖς δακτύλοις τὸν κύαθον, καὶ τῶν ἀνακτόρων μηδαμῶς ἀποσπώμενος, οἷα καὶ οἱ ἐν τοῖς τοίχοις διὰ ψηφίδων καὶ χρωμάτων εἰκονιζόμενοι, ὅτι καὶ φιλεῖ πως τῇ περὶ τὸν ἄρχοντα διαθέσει συνδιατίθεσθαι τὰ πάντα καὶ ὑποδεᾶ. ἔστι γὰρ δι' αὐτοῦ ἀρχῆθεν γενόμενα, κακυνομένου μὲν τοῦδε καὶ αὐτὰ μεταβάλλεται· ἀγαθυνομένου δὲ πάλιν πρὸς τὴν ἐναντίαν φορὰν ἐπανήκουσιν, ὡς τοῦ θεοῦ περὶ τὸν Δαβὶδ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ εὐθέσιν ἀγαθύνοντος, τοὺς δὲ ἐκκλίνοντας, εἰς τὰς στραγγαλιὰς μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν πονηρίαν ἀπάγοντος. ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τοῦ διαδεξομένου μοι τὴν ἀρχὴν μετὰ τὴν ἐμὴν ἐκβίωσιν, ἥ τις δὴ καὶ ἐφέστηκεν ἤδη ἀνυπεξάλυκτος, εἰπεῖν τι προάγομαι, χρεὼν τοῖς εἰρημένοις προσχεῖν. ὅτι μὲν γὰρ ὡς πατρῷος κλῆρος εἰς ἐμὲ τὸ βασίλειον ἐπικαταβέβηκεν· οὐ δέομαι λέγειν ὡς οὐδέ τις ἴσως λαμπτῆρα τῆς ἡμέρας ἐκφαίνειν ἐν ἡλίῳ. ὁρῶν δὲ τὴν πρὸς πατρὸς τηρηθεῖσαν ἐπ' ἐμοὶ τάξιν, κἀπὶ τοὺς ἐξ ὀσφύος μου προελθόντας διασῶσαι προθυμουμένους ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ἑνὸς τῶν ἔτι περιόντων μοι τῶν δύο παίδων (Ἰσαάκιος οὗτοι καὶ Μανουὴλ) ἄρχεσθαι γλιχομένους, καὶ μηδ' αὐτὴν τὴν ἐκλογὴν ἑαυτοῖς, τῇ δ' ἐμῇ ψήφῳ ἀνατιθέντας· φημὶ δὴ ὡς ἡ μὲν φύσις τοῖς πρωτοτόκοις παισὶ τὴν τάξιν νέμουσα, τὰ πρωτεῖα βραβεύειν εἴωθε. παρὰ δὲ θεῷ οὐχ οὕτως ἐν ταῖς τῶν προβλήσεσι μεγίσταις ἀεί πως φιλεῖ γίνεσθαι. ἀναλογίζεσθε τὸν Ἰσαὰκ, τὸν Ἰσμαὴλ περὶ γέννησιν δευτερεύοντα, τὸν Ἰακὼβ μετὰ τὸν Ἠσαῦ νηδύος ἐκθορόντα τῆς μητρικῆς, τὸν Μωϋσῆν τοῦ Ἀαρὼν ὕστερον, τὸν Δαβὶδ αὐτὸν μικρὸν ἐν τοῖς ἀδελφοῖς ὄντα καὶ τῷ πατρικῷ οἴκῳ νεώτερον, καὶ ἑτέρους δὲ ὡς πλείστους. οὐ γὰρ τὸ θεῖον εἰς πρόσωπον κατ' ἄνθρωπον ἀφορᾷ, καὶ βραβεύει διὰ χρόνον τὰ τίμια πολιαῖς, καὶ ἡλικίας προκειμένης, ἀλλ' εὐγενείᾳ χαίρων ψυχῆς ἐπὶ τὸν πρᾶον βλέπει καὶ ἥμερον, καὶ τὸν αὐτοῦ φυλάττοντα τὰ ἐντάλματα. κατὰ ταῦτα τοιγαροῦν καὶ αὐτὸς οὐ τῇ διεφθορυίᾳ φύσει τὰ πολλὰ χαριζόμενος, ἀλλὰ τοὺς θεσμοὺς αὐτῆς ὥσπερ καὶ γυναικὸς σμικρογνώμονος διαβουλία, ἐν τοῖς καιρίοις παρακρουόμενος πράγμασι· μιμεῖσθαι μᾶλλον προάγομαι τὸν προσωποληψίας παντὸς ἀνώτερον θεόν. εἰ μὲν οὖν κατὰ τὸ ἀναμφίλογον ἦν τὸν καθ' ἡλικίαν προήκοντα παῖδά μοι τὸν Ἰσαάκιον μεταβαίνειν ἡ ἀρχὴ κατ' οὐδὲν ἄν μοι λόγου ἐδέησεν, εἰς παράστασιν τῆς ἀμφοῖν μοι τοῖν παίδοιν φύσεως. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὸν ὑστερότοκον Μανουὴλ ἡ βασιλεία μᾶλλον προσνένευκεν· ἐκκλίνων τὸ κακύποπτον τῶν πολλῶν καὶ τὸ δόξαι παρά τισιν ὡς φίλτρῳ μᾶλλον, καὶ οὐκ ἀρετῇ προσκείμενος, τοῦ πρεσβυτέρου παιδὸς τὸν νεώτερον προτιμᾶν, ἀναγκαίως τὰ εἰκότα ῥηθήσεται· οὐ μία τις τῷ γένει τῶν ἐπιθυμιῶν ἰδέα, ἀλλ' εἰς ἀτραπὰς παμπόλλας διέσχισται, ὥσπερ καὶ τὰ τῶν σωμάτων μορφώματα, εἰ καὶ τὴν αὐτὴν ἄνθρωποι φύσιν ἐκληρωσάμεθα. ἄλλαις γὰρ ὀρέξεσιν ἄλλοι προσπάσχομεν, οὐδὲ χαίρομεν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ταῖς αὐταῖς. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, εἴχομεν ἂν καὶ πρὸς θεὸν καὶ πρὸς ἀλλήλους τὸ ἀνέγκλητον, ὡς ταῖς αὐταῖς ἡδοναῖς τε καὶ γνώμαις ἀναγκαστῶς ἐπιχαίροντες. καὶ τῶν ἐμῶν μοι γοῦν υἱέων, οἳ καὶ ἐκ πατρὸς ἑνὸς προελήλυθον, εἰς γνώμας ἀπομερίζονται διαφόρους. καλοὶ μὲν γὰρ ἀμφότεροι, καὶ ῥώμῃ σώματος, καὶ εἴδους σεμνότητι, καὶ φρενῶν βαθύτητι διαπρέποντες·

κάλλιον

Id autem fiet, ſi uos ſucceſſus à dextra altiſsimi, & excelſo eius brachio pendere ſtatueritis: & dux uobis diuinitùs contigerit, non truculentus, ſuo que non reſpondens nomini, aut perplexo ingenio, & uentris ac gulæ mancipium: qui à palatio non magis quàm penicillo & coloribus expreſsæ imagines, auellitur. Nam ut principis mores ſunt, ita res ferè adminiſtrantur, utpote à quo pendeant: qui ſi ignauus ſit, ruunt in deterius: ſin bonus eſt, & ſtrenuus, eriguntur, & florent. Quippe Deus, Dauide authore, bonos & integros prouehit, diſtortos uerò cum iniquis in barathrum præcipitat.

Quum autem de ſucceſſore Imperij poſt obitum meum, qui iam inſtat ineuitabilis, dicendum ſit, uos auſcultare æquum eſt. Imperium, ut patrimonium ad me uenisse, dictu non magis neceſſariū eſt, quàm lucernam, quod aiunt, in meridie accendere. Cum autem uos paternum in me ſuffragium approbaſſe, & in filios meos eodem affectos eſſe modo uideā, & unum ex meis filijs (quorum duo adhuc ſuperſtites ſunt, Iſaacius & Manuel) obtemperare uelle: neque delectum ipſos uſurpare, ſed meæ cenſuræ permittere: Equidem fateor, naturā principatum natu maioribus deferre ſolere. Deum uerò in deſignandis regibus aliam rationem plerunque ſequi animaduerto. Cogitate Iſaacum natu minorem Iſmaele, Iacobum poſt Eſaum materno utero exiliiſſe, Moſem Aarone iuniorem, Dauidem & ſtatura & ætate minimum fuiſſe inter fratres, alios'que plurimos.

Naturæ & Dei nō ſemper idem iudicium.

Nec enim Deus humano more perſonę rationem habet, nec precia rerum, canis & ætate metitur: ſed indolem animi, manſuetudinem, lenitatem intuetur, mandatorum'que ſuorum obſeruationem. Quibus de cauſis ego quoque corruptrici naturæ in multis nō obſequor, ſed eius inſtitutis, ut puſillæ mulierculæ conſilijs, in rebus grauioribus repudiatis, Deum omnis prauæ affectionis expertem, authorem ſequi malo. Quòd ſi citra ullam controuerſiam Imperium Iſaacio, filio natu grandiori, tradendum eſſet, nihil uerbis eſſet opus, ad filij utriuſque declarandum ingenium. Sed quum ad natu minorem, Manuelem, id inclinet: ad uulgi malas ſuſpiciones declinandas, & opinionem eam euitandam, ne affectu potius, quàm iudicio, minorem maiori anteponam: aliquid de hac re dici par eſt, atque adeò neceſſarium. Cupiditatum non magis unum genus ac ratio eſt, quàm formarum: quæ, quum ex æquo homines ſimus omnes, maximam uarietatem habent. Alij alijs rebus afficimur, neque omnes ex æquo ijſdem delectamur. Alioqui, nec à Deo nos, nec alij ab alijs accuſaremur: quippe qui ijſdem uoluptatibus neceſſariò caperemur, eadem'que conſilia iniremus. Sic filij quoque mei, quamuis eodem patre nati, tamen diuerſis præditi ſunt ingenijs. Qui, etſi ambo & uiribus corporum, & dignitate uultuum, & animorum grauitate præcellunt,

tamen natu minor Manuel ad Imperij adminiſtrationem aptior mihi uidet̃. Nam Iſaacius ſæpius ira percitus mihi aſtitit, & quauis de cauſa bile efferueſcente, moderari animo nō poteſt: quæ res inimiciſsima conſilio, ſapiētes perdit.

Iſaacius iracundus.

Manuel moderatus

Alter uerò præter aliarum uirtutum chorum, à quibus nec Iſaacius alienus eſt, nec à clemētia quidem. re præclariſsima, abhorret: ſed in loco cedere, & obſecundare nouit, & rationis imperium ſequitur. Quoniam igitur animi candori, quo & Dauid rex, idemq́ propheta, ornatus fuit, q̄ enſiferæ manui, & ingenio in ſubtiliter exquirenda ſubditorū delicta intento, parêre malumus homines: Manuelem imperatorem creandum eſſe duxi. Quare adoleſcentem ſuſcipite, ut Imperatorem diuinitùs deſignatum, & meo ſuffragio Imperium capeſſentem.

Imperiū fato Manueli dari.

Ac eum à Deo prælatum & prædeſtinatū eſſe ad Imperium, argumento uobis ſint multæ prædictiones, & diuinorum hominum præſagia: quę omnia Manuelem Romanorum imperatorem fore prænunciarunt. Iam quòd filij mei antè Imperio deſtinati, obierunt: & is abeſt, cui id poſt illos naturæ lege debetur: quis aliter accipiat, niſi ea quoque argumenta eſſe euidentiſsima, Deum nō uelle alium, niſi Manuelem, ſceptris Romanorum potiri?

Manuelis merita.

Quòd ſi quis cōſideret, me nō omnino gratis filio conciliare Imperiū, atq; in eius ſucceſsionem propendére: ſed uirtutem eius hac deſignatione remunerari deprehendet. Scitis enim, ſcitis, quæ ad Neocæſariam præter ætatem facinora ediderit, & in illuſtri illa contra Perſas impreſsione, ob quam ut ego pater ſolicitus, & in maximo de chariſſimo filio metu fui: ita eâdē, res Romana confirmata eſt. Hæc Ioanne loquuto, concilium cum eiulatu uerbis eius aſſenſum, Manuelem tanquam ſorte ſuffragio'ue lectum, cupidè Imperatorem accepit.

Manuel imperator ſalutatur.

Deinde ad filium cōuerſus pater, poſt utiles admoniriones, eum Imperatorio diademate ornat, & chlamyde prætexta induit. His peractis, Romanæ legiones conuocatæ, Manuelem Romanorum imperatorem ſalutarunt, unoquoq; procerum cum ſua cohorte ſeorſim ſtante, & nouum Imperatorem clara uoce conſalutante. Deinde prolatis diuinis oraculis, ſtudium quiſq; ſuum & fidem confirmat. Harum rerum omniū dux & author fuit Magnus Domeſticus, eo conſilio, ut ambitioſorū hominum uanitatem et motus, & plurimorum concurſum ad quoſdam regij generis homines ſedaret: qui pręrogatiuam ætatis, ut magnū quiddam, & uenerabile, prætendentes, & Imperatoriam affinitatem exaggerantes, ſe Imperio digniores arbitrabantur.

Ioannis obitus & elogia.

Quę cum tranſacta eſſent, aliquot diebus pòſt Imperator moritur, anno Imperij uigeſimoquarto, menſe octauo: uir qui & principatum optimè adminiſtrauit, & uitam piam egit: moribus neque diſſolutis neq; intemperantibus, quiq; & in donationibus & in ſumptibus magnificentiæ ſtuduit. Idque declarant & crebrę

aureorum

καλλίων δέ μοι ὡς μάλιστα διαλάμπων τοι περὶ τὴν τῆς ἀρχῆς εὐθύνειν ὁ ὑστερογενὴς μανουήλ. ὁ μὲν γὰρ ἰσαάκιος ἀκρόχολος πολλάκις παρέστη μοι, καὶ ἀφ' ἧς ἔτυχε προφάσεως παροξυνόμενος, οὐ τοῦ κρατεῖν ἀμετρίαν θυμοῦ, ὃς ἀπόλλυσι καὶ σοφούς, καὶ δι' ὃν μετ' ἀβουλίας οἱ πλεῖστοι πράσσουσιν. ὁ δὲ σὺν τῷ λοιπῷ τῶν ἀρετῶν ὁρμαθῷ, ὧν οὐδ' ἰσαάκιος ἀπεξένωται, οὐδὲ τοῦ καλοῦ χρήματος ἀποφοιτᾷ τῆς πραότητος, εὐμαρῶς ἐνδιδοὺς πρὸς τὸ χρήσιμον, καὶ πειθήνιος λόγῳ δεικνύμενος. ἐπεὶ δὲ τοίνυν ἀκακίᾳ μᾶλλον καρδίας, ᾗ καὶ δαβὶδ ὁ βασιλεὺς καὶ προφήτης ἐκέκαστο, ἢ χειρὶ ψαλαφώσῃ τὸ ξίφος, καὶ γνώμῃ λεπτουργησάσῃ τὰ τῶν ἀρχομένων πλημμελήματα, φιλοῦμεν ὑπέχεσθαι ἄνθρωποι, τὸν μανουὴλ εἰς βασιλέα ἤδη τόδε προκέκρικα. δέξασθε τοίνυν τὸν μείρακα, καὶ ὡς θεόχριστον ἄνακτα, καὶ ὡς δι' ἐμῆς ψηφίσεως ὑμῶν βασιλεύοντα. ὅτι δὲ καὶ θεὸς αὐτὸν εἰς βασιλέα προκέκρικε καὶ προώρισε, τεκμήριον αἱ πολλαὶ προῤῥήσεις, καὶ τὰ τῶν θεοφιλῶν ἀνδρῶν προθεσπίσματα, ἃ πάντα βασιλέα ῥωμαίων τὸν μανουὴλ προκατήγγελλον. τὸ δὲ καὶ τοὺς παρ' ἐμοῦ προκριθέντας πρότερον εἰς τὸ ἄρχειν υἱάς μοι τεθνηκέναι, ἀπεῖναι δὲ καὶ τὸν κατὰ γένεσιν μετ' ἐκείνους εἰς τὴν βασιλείαν καλούμενον ἰσαάκιον, ποῦ θήσει τις; ἢ πάντως καὶ ταῦτα σύμβολα εἴποιμεν ἂν ἐναργέστατα, τοῦ τὸν θεὸν οὐχ ἕτερον βούλεσθαι, τὸν δὲ μανουὴλ τὰ σκῆπτρα τῶν ῥωμαίων χειρίζεσθαι; εἰ δέ τις ἐθέλει σκοπεῖν, οὐδ' ἐμὲ τὸν πατέρα ἐπόψεται δῶρον παντάπασι τῷ παιδὶ τὴν βασιλείαν βραβεύοντα, καὶ τῇ διαδοχῇ τοῦ γένους τὸ ὅλον προσρίπτοντα, ἀλλὰ καὶ ἆθλον ἀρετῆς τὴν προχείρισιν αὐτοῦ παρεχόμενον. ἴστε γάρ, ἴστε ὅσα καὶ παρ' ἡλικίαν ἐν νεοκαισαρείᾳ ἠρίστευσε, καὶ τὴν κατὰ περσῶν γενναίαν ἐκείνην ἐμβολήν, δι' ἣν ὁ μὲν πατὴρ ἐγὼ ἠγωνίων, περὶ τοῦ φιλτάτου παιδὶ τὰ μέγιστα δεδιώς, τὰ δὲ ῥωμαίων ἀνερρώσθη πράγματα. ταῦτα ὁ μὲν βασιλεὺς ἰωάννης ἐφθέγξατο· ἡ δ' ἐκκλησία ἐπικωκύσασα τοῖς εἰρημένοις, τὸν μανουὴλ ὡσεὶ κληρωτόν, ἤ τι καὶ χειροτονητὸν ἀσμένως εἰς βασιλέα ἐδέξατο. ἔπειτα δὲ τὸν λόγον πρὸς τὸν παῖδα μεταγαγὼν ὁ πατήρ, καὶ τούτῳ παραινέσας τὰ σύμφορα, ταινίᾳ διαδεῖ τῇ βασιλικῇ, καὶ τὴν χλαμύδα ἐπενδύει τὴν ὁλοπόρφυρον. ὡς δὲ τούτοις συναθροισθέντα κατὰ πρόσκλησιν τὰ στρατεύματα, βασιλέα ῥωμαίων αὐτόθεν τὸν μανουὴλ, ἑκάστου τῶν μεγιστάνων μετὰ τῆς οἰκείας τάξεως διακεκριμένου ἐφισταμένου, καὶ διατρανοῦντος τὴν εὐφημίαν τοῦ νέου ἄνακτος. ἐφεξῆς δὲ καὶ τῶν θείων προτεθέντων λογίων, ἐπ' αὐτῶν ἐμπεδοῦνται τῷ μανουὴλ τὰ τῆς εὐνοίας καὶ πίστεως πρὸς παντός. ἦν δὲ ὁ τῶν δρωμένων τούτων εἰσηγητής τε ἅμα καὶ τελετάρχης, ὁ μέγας δομέστικος· ἐκλῦσαι διανοούμενος ἐντεῦθεν, καὶ διαχαλάσαι τοῦ μετεωρισμοῦ, καὶ τῆς ἐκστάσεως τὰς τῶν φιλάρχων ἐφέσεις, καὶ τὰς τῶν πλείστων συνδρομὰς πρὸς γένους τῶν πρὸς γένους τοῦ βασιλέως, οἳ τὴν πρεσβυγένειαν ὡς μέγα τι καὶ αἰδέσιμον προβαλλόμενοι, καὶ τὸ κῆδος μεγαλύνοντες τὸ βασίλειον, ἑαυτοῖς τὸ ἄρχειν ὡς ἀξιωτέροις ἀπένεμον. τούτων δ' οὑτωσὶ τελεσθέντων, ὁ βασιλεὺς ἰωάννης μεθ' ἡμέρας τὸν βίον ἐκλέλοιπε, βασιλεύσας ἔτη τέσσαρα πρὸς τοῖς εἴκοσι, καὶ μῆνας ὀκτώ, ἀνὴρ καὶ τὴν ἀρχὴν ἄριστα διῳκηκώς, καὶ θεῷ εὐαρέστως βεβιωκώς, καὶ τὰ πρὸς ἦθος οὐκ ἔκλυτος, οὐδ' ἀκόλαστος, κἀν ταῖς δωρεαῖς τε καὶ δαπάναις μεταδιώξας μεγαλοπρέπειαν· καὶ δηλοῦσιν αἵ τε διαχρυσίνων πρὸς σὺν τοῖς τῆς πόλεως οἰκήτορσι συχναὶ διαδόσεις, καὶ τῶν νεῶν ὁπόσους καλλίστους καὶ μεγίστους ἐκ βάθρων ἐδείματο. ἀλλὰ καὶ δόξης ἐραστὴς ὑπὲρ ἄλλον ἅπαντα γεγονὼς τοῦ καταλιπεῖν ἐν τοῖς ἔπειτα μέγιστον ἑαυτοῦ ὄνομα * τὰ πάντα τιμώμενος ἦν. τοσοῦτον δὲ καὶ τῆς τῶν οἰκείων εὐσχημοσύνης καὶ τοῦ αἰδήμονος πρόνοιαν ἀντείχετο, ὡς καὶ κουρᾶς περιεργάζεσθαι τριχός, καὶ τὸ τοῦ ποδὸς σκύτος περιαθρεῖν, εἰ κατὰ λόγον, καὶ πρὸς τὸ τῶν ὑποδημάτων σχῆμα ὑπεξήρπασε ἀργολογίαν ἢ καὶ σπερμολογίαν τῆς ὑπὸ τῇ κοινῇ ἀκροάσεως, καὶ τὸ ἐν ἱματισμοῖς καὶ διαίταις ἄσωτον, ὥστε καὶ λύμην τινὰ βιοφθόρον, τῶν ἀνακτόρων ἀπεσκέδασεν. καὶ τὸ ἐμβριθὲς χαρακτηρίζων σωφρονισμοῦ, καὶ μιμητὰς ἑαυτοῦ τοὺς ὑπὸ χεῖρα εἶναι γλιχόμενος, πᾶσαν ἀρετῆς ἰδέαν μετιὼν οὐκ ἀνίει. οὐ μὴν τοῦτο γε πράττων, χαρίτων ἀπείχετο, καὶ δυσξύμβλητος ἦν καὶ δυσπρόσιτος, ἢ στυγνὸς τὴν ὄψιν, ἢ συννεφὴς τὴν ὀφρῦν, καὶ ἀτόπως ὑποσκυζόμενος. ἑαυτὸν δ᾽ ἐν τῷ προδήλῳ πάσης πράξεως ἀεὶ ἀρίστης πίνακα προτιθείς, ἄγαν χαλῶν τὸ ἐκτός, καὶ τὸ περιεργάζεσθαι ὑπὸ πλείστων ὅσα καὶ κώδωνα φλύαρον καὶ λάλον ἀποτρεπόμενος. καὶ κομψείαν σεμνὴν ἠσπάζετο, καὶ τὸ εὐτράπελον οὐ περιτρέχων, οὐδ᾽ ἐπεῖχεν ἐπίπαν καὶ ἦγχε τὸν γέλωτα. ὀλίγα οὖν τοῦ ἂν ἄκρου ἀποσφαλεὶς ἐγκρατείας τε καὶ ἀσφαλοῦς, καὶ τῶν πρὸς τὸ τελεώτατον ἀκριβείας βραχέα διαπεσών, καὶ μηδένα διὰ ξυμπάσης αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἀποψυχῆς στερήσας, ἢ ἄρα τὸ σῶμα ὀνινῦν λυμηνάμενος, ἐπαινετὸς ἐς δεῦρο παρὰ πᾶσι λελόγισται, καὶ κορωνίς, ὡς εἰπεῖν, τῶν ὅσοι ῥωμαίων ἐκ τοῦ τῶν κομνηνῶν γένους ἐβασίλευσαν, ἵνα μὴ λέγοιμι, ὡς καὶ πολλοῖς τῶν ἀνέκαθεν ἀρίστων τοῖς μὲν ἡμιλλήσατο, τοῖς δὲ καὶ παρήνεγκεν.

* εἰ πάντα

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΚΥΡΙΟΥ ΜΑΝΟΥΗΛ ΤΟΥ

κομνηνοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως κυροῦ ἰωάννου τοῦ κομνηνοῦ, ἐν τόμοις ἑπτὰ διῃρημένου.

Ἀναῤῥηθεὶς οὖν ὁ μανουὴλ αὐτοκράτωρ, εὐθέως τὸν μέγαν δομέστικον, ᾧ κλῆσις ἦν ἰωάννης, ἀξοῦχος δὲ ἡ ἐπίκλησις, ἐς τὴν βασιλίδα πόλιν ἐξέπεμψε· σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τὸν χαρτουλάριον βασίλειον, τὸν τζιντζιλούκην, οὓ μὲν καὶ τὰ περὶ τῆς νέας διαπιστώσοντας βασιλείας, καὶ προθεμελιώσοντας τὴν εἰσέλευσιν, καὶ κατασκευασομένους ἐμπροσθεν αὐτοῦ τὰ εἰσόδια, μεταλευσομένους δὲ καὶ τὸν σεβαστοκράτορα ἰσαάκιον τὸν ἐκείνου ταυτόσπορον. τὸν γὰρ αὐτοκράτορα δέος ὑπέθραττε, μήπως οὗτος τὸν τοῦ πατρὸς γνωτισάμενος θάνατον, καὶ τὴν ὡς τὸν ἀδελφὸν τὸν νεώτερον ἀπονομὴν τῶν σκήπτρων μεταθέειν, ὡς γνωστίαν μοῖραν ἐγκεκλημένος, καὶ περὶ τοῦ τῶν ὅλων αὐτὸς εἶναι κύριος διαμιλληθῇ, ἅτε ἐς ἡλικίαν ὡς τὴν διαδοχὴν τῆς βασιλείας καλούμενος, καὶ περὶ τὴν βασιλίδα πόλιν τότε τυγχάνων, καὶ τῶν ἀνακτόρων ἐντὸς αὐλιζόμενος, ἔνθα τὰ χρήματα τῶν ἀεὶ σωρευόντων ἐγκείμενα, καὶ τὰ τῶν κρατούντων γνωριστικὰ περιβλήματα. ὁ ἰωάννης τοίνυν κατατεταχυκώς, τὴν πόλιν εἴσεισι, καὶ τὸν ἰσαάκιον, ἀγνοοῦντα ἔτι ὄντα τῶν γεγενημένων, αἱρεῖ, καὶ τῇ μονῇ τοῦ παντοκράτορος εἴργνυσιν, ἣν ὁ βασιλεὺς ἰωάννης ἐξεδείματο. καὶ ὁ μὲν μετὰ τὴν κατάσχεσιν, τὴν τοῦ πατρὸς ἀναμαθὼν τελευτήν, καὶ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ ἀνάρρησιν ἐνωτισθείς, οὐκ εἶχεν ὅ,τι καὶ διαπράξαιτο, δεινὰ πάσχειν λέγων, καὶ παρ᾽ ἑνὸς ξύμπαντας, καὶ ὡς ἐπιστατεῖται ἡ τάξις, ὑφ᾽ ἧς διακρατεῖται τὸ πᾶν. ἀπῆλθε, φησίν, ἀλέξιος θανάτῳ πεσών, ὁ τῶν ἀδελφῶν πρωτότοκος, καὶ τῆς πατρῴας ἀρχῆς κληροῦχος·

aureorum in populo urbano diſtributiones, & templa pulcherrima & maxima, è fundamentis extructa. Sed & gloriæ, præter alios omnes, appetentiſsimus fuit: in eo ponẽs omnia, ut maximum nomen apud poſteros relinqueret. Domeſticæ diſciplinæ & decori tam diligens obſeruator, ut & in tondendis capillis, & forma calceorũ proportionem requireret. Inania & obſcœna uerba à publicis conuentibus: & luxum ueſtium ac menſarũ, tanquam corruptelam & uitæ peſtẽ, à palatio pepulit. Cumq; exemplum diſciplinæ ſemetipſum grauiſsimũ proponeret, atq; omnes familiares imitatores ſui efficere ſtuderet, omne uirtutis genus colere non deſtitit. Neq; tamen interim à Gratijs alienus fuit, neq; in aditu aut congreſſu aſper, tetricus, ſuperciliosus aut inhumanus: ſed cum in publico actionum optimarum exemplar ſe præberet, per ocium à republica, remotaq; turba, quam tanquam tympanum obſtreperum & garrulum cauebat: etiam comitatem honeſtam admittebat, & ab urbanitate non abhorrebat, neque riſum prorſus opprimebat. Itaq; quum parum à ſumma continentia & integritate receſſerit, & ab exquiſitiſsima uitæ ratione haud multum aberrarit, nec totius Imperij tempore uel uita priuarit quenquam, uel quocunque modo corpora multarit, in hunc uſque diem omnium laudibus celebratur, & decus quoddam Imperatorũ Comneniæ familiæ iudicatur: ne dicam, eum multos etiam ex ſuperioribus partim æquaſſe, partim ſuperaſſe.

NICETAE CHONIATAE LIBRI VII. DE REBVS

geſtis Manuelis Comneni, Imperatoris Romani.

Manuel Imperator appellatus, Magnum Domeſticum Ioannem Axuchum ſtatim in urbem imperatricem ablegauit, unaq; cum eo Baſilium Tzitzilucem chartularium, qui & nouum Imperium firmarent, & ingreſſum præpararent, & Sebaſtocratorem Iſaacium fratrem eius cohercerent. Verebatur enim, ne is audito patris obitu, & ſua deſignatione cognita, per ſeditionem ſibi poteſtatem omnem uendicaret: quòd & ætate ad Imperium uocaretur, & tum in urbe imperatrice uerſaretur, & in palatio degeret, ubi pecuniarum acerui & Imperatoriæ ueſtes repoſitæ eſſent. Ioannes igitur feſtinanter urbem ingreſſus, Iſaacium rerum adhuc ignarum capit, & in Omnipotentis monaſterio concludit, à Ioanne imperatore ædificato. Qui, ubi poſt captiuitatem patris obitum, & fratris deſignationem cognouit, quid ageret non habebat: iniquiſsime ſecum agi conquerens. & ordine collaudato, à quo etiam rerum uniuerſitas gubernaretur: Alexius, inquit, obijt, fratrum primogenitus, & paterni Imperij

Iſaacij Auguſti imperatoris captiuitas & querimonia.

hæres. Hunc ſecutus eſt ætate proximus Andronicus: qui cum fratris cadauer mari aduexiſſet, paulo pòſt & ipſe deceſsit. Romanorum igitur ſceptra ad me ſpectant, & ego iurè imperio potiar. Quæ cũ fruſtra uociferaretur, & irretitæ auiculæ inſtar inani conatu obſtreperet: Magnus Domeſticus cuſtodiæ palatij intentus, atque id agens ut Manuel etiam à ciuibus Imperator ſalutaretur, literas rubro aureoq; ſigillo. & ſerico filo munitas, & conchæ ſanguine pictas, clero magni tẽpli offert, quibus eis argenteæ monetæ nummi ad CC minas promittebantur. Ferebatur Axuchus etiam alias rubricatas Imperatorias literas apportare, quæ ſummam eandem nummis aureis deſignarent. Nam cum ſuſpicio quædam non inanis Manueli oboriretur, ne forſitan aut ipſe Iſaacius, ut ad quem ob ætatis prærogatiuam pertineret Imperium, audito patris obitu, & fratris iunioris declaratione, urbem ſeditione turbaret: aut alioqui plurimorum turbulenti conatus, Imperatorum deſignationes & mutationes fere ſemper comitari ſoliti, regni nouitati impedimentum aut periculum crearent: tam ancipiti rerum ſtatu Ioanni bina liberalia diplomata dedit. Quum uerò legatio proſperè ſucceſsiſſet, neque Ioannes ſucceſſum legationis meliorem ſibi fingere aut optare potuiſſet: id quo aurum promittebatur, retinuit, argenti que pollicitationem protulit. Ingreſſu ad hunc modum præparato, Imperator parentalibus peractis, & patris cadauere nauibus impoſito, quę in Pyramo fluuio ſtationem habebant, qui Mopſiheſtiam irrigans, in mare influit: & Antiochiæ rebus pro tempore pacatis, è Cilicia digreſſus, per ſuperiorem Phrygiam proficiſcitur.

Andronicus Comnenus et Theodorus Dasiotes à Persis capti.

Tum Andronicus Comnenus, qui pòſt in Romanos tyrannidem exercuit, Manuelis patruelis, & Theodorus Daſiothes, cui Maria nupta erat, Andronici Sebaſtocratoris, fratris Manuelis, filia, à Perſis capti, & ad Maſutum, Iconij principem, ſunt perducti. Nam dum feras uenãtur, à militari uia digreſsi, uenerunt in hoſtium manus. & in uenatores hominum inciderunt. Imperator autem, qui tum alijs rebus uacare non poſſet, ſed propoſitum urgeret, omnem que moram ſibi incommodare putaret, non eam illorum rationem habuit, quam oportebat: nec ut decebat, opem eis tulit. Pòſt tamen eos ſine pecunia liberauit, & Pracam, oppidum Seleuciæ finitimum, uaſtatum à Perſis, recuperauit.

Praca.

Manuel à Byzantinis cupide suscipitur.

Vt autem urbem Imperatricem attigit, cupidè ab incolis ſuſcipitur: tum quòd regno paterno ſuccedebat, tum quòd apud omnes erat gratioſus. Nam in ipſa adoleſcentia ſenes prudentia anteibat, bellicoſus, audax, in periculis imperterritus & magnanimus, ad committenda prælia promptus. Adhæc è uultu adoleſcentis gratia

κληροῦχος. ἐπηκολούθησε τούτῳ Ἀνδρόνικος τῷ προτέρῳ ὁ δεύτερος, καὶ τὴν νεκρὰν εἰσάγων τοῦ ἀδελφοῦ διαπόντιον, μετὰ βραχὺ καὶ οὗτος τὸν βίον μετήλλαξεν. εἰς ἐμαυτὸν τοίνυν τὰ τῶν ῥωμαίων σκῆπτρα ὁρᾷ, καὶ ἐπὶ δικαίῳ αὐτὸς δεῖν ἐγκρατὴς τῆς ἀρχῆς. ἀλλ' ὁ μὲν τοιαῦτα μάτην διετραγῴδει, καὶ εἰκαίας ἂν περιφρυγίζων περὶ σαγηνευθὲν πτηνὸν ἐσαίρων. ὁ δὲ δὴ μέγας δομέστικος τῆς τῶν βασιλείων φυλακῆς ἐπιμεληθεὶς, καὶ τὸ τοῦ βασιλέως μανουὴλ παρὰ τοῖς ἀστοῖς ἀναγορεύσας, γράμμα ἐρυθροσήμαντον σφραγῖδί τε χρυσῇ καὶ σηρικῷ νήματι, ἐμπεδὸν κόγχης ἀναδεδευμένον αἵματι, τῷ κλήρῳ τοῦ μεγάλου ναοῦ ἐπιδίδωσι, τυποῦν αὐτοῖς ἀργύρεια ἐτήσια κόμματα, εἰς μνᾶς δὶς ἑκατὸν κορυφούμενα. ἐλέγετο δὲ καὶ ἕτερα ἐρυθροσεσημασμένα βασίλειον γραφὴν ὑποφέρεσθαι τὸν ἀξοῦχον, διὰ χρυσίων ἃ ταῦτα βραβεύουσαν. ἐπειδὴ γὰρ ὑπόνοιά τις οὐκ ἀκέραιον αὐτὰ ἐπέτρεχεν ἐκ αἰτίας λόγος, μή πως ἢ αὐτὸς ἰσαάκιος ὡς δὴ πρεσβύτερος εἶναι πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐκ γενέσεως, τὰ κατὰ τὴν πόλιν διαστασιάσῃ πράγματα, πατρῷον θάνατον καὶ ξυναίμου ἀναρρήσεις ἀκουσάμενος· ἢ μετὰ θάνατον ἐκείνου ἀναγόρευσιν· ἅτ' οὖν ἐν ταῖς τῶν βασιλέων προβλήσεσί τε καὶ μεταβάσεσιν ἅπας ἐπεισρέων ὄχλος φιλοτάραχος καὶ νεωτεροποιὸς τῶν πλειόνων ἔφεσις, οὐκ εὔοδά οἱ ἐπὶ τὴν ἄνακτι καὶ ἀκίνδυνα τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν διάθοιτο. διὰ τοῦτο πρὸς ἀμφίρροπον κατάστασιν τοῦ καιροῦ διπλᾶ ἐπὶ ἰωάννῃ φιλότιμα θεσπίσματα ἐγχαράττεται. ἐπεὶ δὲ κατὰ ῥοῦν προβεβήκει τὰ τῆς ἀποστολῆς, καὶ ὡς οὐκ ἦν ἐπὶ τῷ πεμφθέντι καὶ ἀφιγμένῳ διανοήσασθαι κάλλιον, ἢ ἐπεύξασθαι, συνέχει μὲν τὸ βραβεῖον τὰ χρύσια, ἐξήνεγκε δὲ τὸ τυποῦν τὰ ἀργύρεια. καὶ οἱ μὲν οὕτω τὴν βασιλικὴν προπαρεσκεύασαν εἴσοδον. ὁ δὲ βασιλεὺς τὰ ὅσια τῷ πατρὶ ἐκτελέσας, καὶ ταῖς ναυσὶ τὸ σῶμα θέμενος, αἳ ἐπὶ πυράμῳ ποταμῷ ὡρμίζοντο, ὃς μοψουεστίαν λιπαίνων θαλάσσῃ προσαπόλλυται, τά τε κατ' ἀντιόχειαν ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου κατασκευασάμενος, ἀπάρας τῶν κιλίκων, διὰ τῆς ἄνω καλουμένης φρυγίας ἐπορεύετο, ὅτε καὶ ὑπὸ περσῶν ἑάλωσαν, καὶ πρὸς τὸν ἰκονίου τηνικαῦτα ἐξάρχοντα μασοὺτ ἀπηνέχθησαν. ὅ,τε πρὸς πατρὸς τῷ μανουὴλ ἐξάδελφος, ὁ κομνηνὸς δηλονότι ἀνδρόνικος (οὗτος δὲ καὶ ὕστερον ῥωμαίων κατετυράννησε) καὶ ὁ δασιώτης θεόδωρος, ᾧ εἰς γαμετὴν μαρία ἥρμοστο, ἣν ὁ τοῦ μανουὴλ κασίγνητος ὁ σεβαστοκράτωρ ἀνδρόνικος ἐγεννήκει. περὶ γὰρ θήραν ἀγρίων τῆς ὁδοῦ ἐκτρεπόμενοι, ὡς ὁ στράτευμα ᾖει, ἔλαθον συλληφθέντες πολεμίων χερσί, καὶ θηρᾶν ἐπιβαλόμενοι κνώδαλα, θηράταις ἀνθρώπων προσπεπτώκασι. τότε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς μὴ πράξειν ἑτέρας ἐκτὸς τοῦ νοοῦ ἐφιέναι δυνάμενος, ἀλλὰ τοῦ προκειμένου ἅπας γινόμενος, καὶ ταύτης, καὶ βραχύ τι χρόνου ἀποσχέσθαι κρίνων ἀσύμφορον, οὐδὲ τῶν κατὰ τοὺς ἄνδρας τούτους, ὡς ἔδει, πεφρόντικεν, ἢ βασιλικῶς αὐτοῖς ἐπήμυνε. μετέπειτα μέντοι ζωαγρίων ἄνευ ἐλύσατο, καὶ τὸ πόλισμα τὴν πρακανᾶ, ὃ δὴ τῆς σελευκείας ἐχόμενα ἵδρυται, ῥωμαίοις ἐπανεσώσατο παρὰ περσῶν πορθηθέν. ὡς δὲ τὴν βασιλίδα πόλιν ἐπιφθάνει ὁ μανουὴλ, ἀσμένως παρὰ τῶν ταύτης οἰκητόρων προσδέχεται, τοῦτο μὲν ὡς τὴν πατρῴαν βασιλείαν παρειληφώς, τοῦτο δ' ὅτι καὶ παρὰ πᾶσιν ἀρεστὸς ἦν, ἐπεὶ καὶ ἐπ' ἀκμαῖς μείρακι τὴν σύνεσιν ἐσῴζε τῶν κατεγηρακότων ἐν τοῖς πράγμασι πλεῖονα, πολεμικός τις καὶ φιλοκίνδυνος, καὶ τοῖς δεινοῖς ἀκατάπληκτος καὶ μεγαλόφρων δεικνύμενος, καὶ πρὸς μάχας * τελῶν ὀξύρροπος. ἐπέπρεπε δὲ καὶ χάρις ἐπὶ τοῦ προσώπου

* τῶν

προσώπου τῆς νεανίας, καὶ τὸ τῆς ὄψεως ὑπομειδιῶν τὸ ἐπαγωγὸν ἐπεσύρετο, διμήκης ὢν τὴν ἡλικίαν, κἂν ἐπένευέ τι τοῦ ἰθυτενοῦς μέτριον· τὴν δὲ χροιὰν οὔτε ὡς τοὺς ἐσκιατραφημένους λευκὸς ἦν καὶ χιονώδης, οὔτε μὴν ἄγαν καπνηρός, ὡς οἱ πολὺν τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ προσώπου δεξάμενοι, καὶ οὓς περιέβλεψαν ἀκτῖνες θερμότεραι, ἀλλὰ τῆς λευκῆς δίχας ἀναχωρῶν, τῷ δὲ μέλανι προσεγγίζων χρώματι, δυσπρεπείας καὶ οὕτως εἶχε. διὰ ταῦτα τοίνυν ὑπτίαις ἀγκάλαις περιχυθέντων τῶν πολιτῶν, ὥσπερ ἀσμένως τὰ βασίλεια, πλατέσι καὶ ἀνεῳγόσι περικροτούμενος στόμασιν. ἐν δὲ τῷ παριέναι μεθ᾽ ἵππου ἄραβος ὑψαύχενος τὰ ἀνάκτορα, καὶ μέλλειν εἰσιέναι διὰ τῆς πύλης, μεθ᾽ ἣν ἡ ἐκ τῆς ἕδρας ἀπόβασις ἐφεῖται μόνοις τοῖς αὐτοκράτορσιν, ὁ ἵππος ὃς τὸν βασιλέα ὀχῶν, ἐς ἀκουστὸν χρεμετίσας, καὶ συχνὰ κρούσας ἄκραις ὁπλαῖς τὸ δάπεδον, θυμωθείς τε περιελίξας, καὶ περιδινηθεὶς ἀγερώχως, ὑπερέβη ὀψέ ποτε τὸν οὐδόν. ἀγαθὸν οὖν ἔδοξε τοῖς συνιοῦσι κομψοῖς τὸ ἐπεισόδιον, καὶ τούτων μάλιστα, οἳ περικεχήνασιν οὐρανόν, τὰ δ᾽ ἐν ποσὶ μόλις ἔχουσι διορᾶν, καὶ διὰ τῶν ἱππείων σχηματισμῶν, καὶ συχνῶν περιελιγμάτων μακραίωνα περιστελλομένην ζωὴν τῷ αὐτοκράτορι ἀπεφοίβαζον. θύσας οὖν τὰ ἀναγορευτήρια θεῷ καὶ ἐπιβατήρια, σκέπτεται περὶ τοῦ τὸν πατριαρχικὸν κληρωσομένου θρόνον, καὶ τοὺς τῆς ἐκκλησίας χειρισομένου οἴακας, καὶ τοῦ στέψοντος αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ κυρίου τῷ αὐτοκρατορικῷ στεφανώματι. ὁ γὰρ στυππῆς λέων θανάτῳ ἐξ ἀνθρώπων ἐγεγόνει. κοινοῦται οὖν τὰ τῆς γνώμης τοῖς ἐκ τοῦ καθ᾽ αἷμα οἰκειώματος, καὶ τοῖς ἐκ τῆς συγκλήτου βουλῆς, καὶ ὅσοι τοῦ βήματος ἔντροφοι, καὶ πολλῶν εἰς τὴν μεγίστην ἀρχιερατείαν ἐγκρινομένων, ὁ νικῶν ψῆφος ἐκ τῶν ἁπάντων σχεδὸν πρὸς τὸν ἀπὸ τῆς μονῆς τῆς ὀξείας ἔρρεπε μοναχὸν μιχαήλ. οὗτος γὰρ καὶ ἀρετῇ περιώνυμος ἦν, καὶ τῆς ἡμετέρας ἐν μεθέξει παιδεύσεως. προβληθεὶς οὖν ὁ μιχαὴλ πατριάρχης, ἐξ αὐτῆς τὸν χρίσαντα χρίει τὰ ἱερὰ εἰσερχόμενον μέλαθρα. συμβαίνει δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ ὁ ἀδελφὸς ἰσαάκιος, καὶ ὑπὲρ δόξαν τὴν τῶν πολλῶν, ἀντιδίδοσαν ἀλλήλοιν τὰ ἀδελφὰ τὴν εὔνοιαν. ἦν δὲ ἰσαάκιος διὰ τὸ ἐς χόλον εὐέμπτωτον, καὶ τὸ ἐκ μικρᾶς πολλάκις αἰτίας ἐς κολάσεις ὑπερόγκους διαρριπτάζεσθαι, δυσξύμβλητος τοῖς πολλοῖς. ὑπῆρχε δὲ καὶ τὸ ψοφοδεὲς ἀγεννές, καὶ ταῦτα τηλίκος ὤν, καὶ ἀνδράσιν ἀνόμοιον. ἦν οὖν ὁ βασιλεύτατος ἰωάννης ὁ τούτου πατήρ, καὶ κατὰ τοῦτο παρὰ πᾶσι μακαριστός, καὶ τῆς ἀοιδίμου λήξεως, καὶ διὰ εὐφήμου κείμενος μνήμης, ὅτι τὸν μανουὴλ εἰς τὸ κρατεῖν καὶ βασιλεύειν ὑπὲρ αὐτὸν ἐδικαίωσε. τοῦ δὲ μασοὺτ τὰ πρὸς ἕω ληϊζομένου καὶ κατατρέχοντος, ἔξεισιν ὁ μανουὴλ κατ᾽ αὐτοῦ· καὶ διὰ γεγονὼς κατὰ τὰ μελάγγεια, τοὺς ἐκεῖσε πέρσας μετῆλθε, πρὸς δὲ τῆς τῶν μελαγγείων φυλακῆς τε καὶ ἀνακτίσεως ἐπιμεληθείς, εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἐπάνεισι πόλιν, νόσον προσπαλαίσας πλευρίτιδι. ἀλλὰ καὶ τὸν τῆς ἀντιοχείας πρίγκιπα ῥαϊμοῦνδον μετιέναι δεῖν οἰηθείς, τὰς κιλικίας ὑφελόμενον πόλεις, αἳ ῥωμαίοις ἄστεα κατήκοοι, στρατιὰν ἐξέπεμψεν, ἡγεμόνας ἐπιστήσας αὐτῇ τοὺς ἀδελφόπαιδας κοντοστεφάνου, τόν τε ἰωάννην καὶ τὸν ἀνδρόνικον, καί τινα προσοὺχ οὐκ ἄϊδριν τὰ πολέμια· καὶ νῆας δὲ προσεπέμψε μακράς, ὧν ἡγεῖτο δημήτριος ὁ βρανᾶς. ἀμύνας καὶ τῶν κακῶς ἐκεῖσε πασχόντων πόλεων, ἢ φρουρίων δεούσης ἐπικουρίας τετυχηκότων, κατὰ περσῶν ἐκστρατεύειν αὖθις προείλετο. ἤδη γὰρ οὗτοι τὰ περὶ τὸν πιθηκᾶν ἐρύματα ὑπαγαγέσθαι ἐπεδίδοσαν, καὶ τῷ

gratia quædam elucebat, & arridentes oculi neſcio quid illecebrarum in ſe habebant: procera ſtatura, quamuis nonnihil inflexa: colore neque albo & niueo, ut qui in umbra educati ſunt: neq; etiam admodum fuſco, ut ij qui à ſole ſunt aduſti: ſed ita inter nigrum & candidũ medio, ut quamuis ad nigredinem tenderet, tamen decorus eſſet. Quamobrem à ciuibus obuijs, quod aiunt, ulnis exceptus, & pleno ore cum applauſu celebratus, palatium ingreditur. Dum autem equo Arabico inſigni pergit, portam ingreſſurus, poſtquam ſolis Imperatoribus deſcenſus è ſella permittitur: equus clarè hinnijt, & ſolo ungulis crebrò pulſato, ſolerterq; progreſſus, & ferociter in gyrum actus, ſerò tandem limen tranſcendit. Id quoq; bonũ omen uiſum eruditis, præſertim ijs qui cœlo inhiantes, uix ea uident quæ ante pedes ſunt: & per equinos geſtus & crebros flexus longam uitam Imperatori portendi uaticinabantur.

Equi augurium.

Facta igitur re diuina pro declaratione & Imperij auſpicijs, de patriarchici throni ſucceſſore & eccleſiaſticæ functionis gubernatore, à quo in tẽplo Domini corona imperatoria ornaretur, deliberat. Nam Leo Styppiota morte rebus humanis exemptus erat. Proinde ſententiam ſuam cum cognatis, ſenatoribus & ſacerdotibus communicat. Cum autem multi in maximi pontificatus ſuffragijs nominarentur, eorum ſententia uicit, cæteris ferè omnibus aſſenſis, qui Michaelem Acuti monaſterij monachum deſignabant, uirum & uirtute celebrem, & noſtris literis eruditum. Is igitur patriarcha declaratus, eum à quo unctus erat, uiciſſim ungit, ſacram ædem ingreſſum. Imperatorem etiam frater Iſaacius eſt comitatus: itáque fratres, præter uulgi opinionem, mutua beneuolentia ſe complexi ſunt. Fuit autem Iſaacius ob iracundiam, & leuibus de cauſis ad atrocia ſupplicia propenſionem, minimè gratus populo: & quanquã procerus, neſcio quid formidoloſum & uiro indignum habuit, ut ad quemuis penè ſtrepitum expaueſceret. Quamobtem pater eius Ioannes, Imperator ſolertiſſimus, etiam eo nomine ab omnibus celebrabatur, quòd illi Manuelem prætuliſſet. Qui contra Maſutum Orientem incurſantem & populantem, ad Melangia profectus, Perſas illius loci ultus eſt: dataq; opera, ut Melangia inſtaurarentur & cuſtodirentur, in Imperatricẽ urbem reuertitur, lateris morbo cõflictans. Sed & Antiochiæ principem Raimundum ulciſcendum ratus, qui Ciliciæ urbes Romanæ ditionis uexabat, Cõtoſtephani nepotes, Ioannem & Andronicum, & Pruſuchum quendam, rei militaris non imperitum, cum exercitu ablegauit, adiunctis longis nauibus, quib. Demetrius Brana præerat. Oppidis & caſtellis quæ uexabantur defenſis, Perſis denuò bellũ ipſe inferre ſtatuit. Qui cũ Pithecanas munitiones occupare ſtuderent,

Michael patriarcha Manuelem diademate ornat.

Iſaacij cum fratre recõciliatio.

Manuelis Perſicæ expeditiones.

ſtuderent, & in Thraciam impreſsione facta, obuia omnia prædarentur: præterita Lydia, urbes Phrygiæ, & ad Mæandrum flumen ſitas, imminentibus periculis eripuit, & Perſas perterritos fugauit. Ad Philomelium cum Turcis congreſſus, cum haſta Perſam quendam poſtrauiſſet, ab eodem cadente in planta ſagitta ictus eſt. Quum autem & in rebus gerendis acer atque audax, & patre Ioanne bellicoſior hoſtibus uideretur, recedere noluit: neque paruit ijs qui monebant, ut tandem domum reuerteretur: ne Perſę ex deſperatione ſalutis conſpirantes, exercitum eius malè tractarent. ſed aucta potius alacritate, ipſum Iconium petijt. Vnde Maſutus digreſſus, Taxaris caſtra poſuit, quæ olim Colonia uocabatur. Vna uerò ex filiabus eius, quę Ioanni Comneno, Iſaacij Sebaſtocratoris filio, Imperatoris patrueli, nupta eſſe ferebatur: qui ex leui offenſa à patruo & Imperatore Ioanne ad Maſutum defecerat: è mœnibus proſpectans, in defenſionem patris Sultani orationem haud ineptam habuit. At Imperator ubi ad Iconij mœnia ſucceſsit, ea'que exercitu circumdedit, & iuuentuti arcus contra propugnacula intendere conceſsit: prohibita ſepulchrorum uiolatione, uix inde diſceſsit. Sed quia in diſceſſu hoſtes anguſtias inſidijs occuparant, pugnæ ſuperioribus maiores eruperunt. quibus non ſine diſcrimine confectus, in urbem Imperatricem redijt. Vxorem duxit Alemannam, ex illuſtri principum familia natam: quæ non tam formam corporis curabat, quàm animi pulchritudinem. Itaque omnibus fucis & aſciticijs ornamentis repudiatis, ut quę uecordes mulierculas decerent: naturali rubore contenta, uirtutum ornamentis fulgebat, conſtantia & grauitate animi gentilitia prædita. Quò fiebat, ut Imperator, etſi ei ſolium altiſsimum, ſatellites, honorem & ſplendorem regium minimè negabat: tamen parum eam diligebat, neque fidem coniugij ſeruabat, ut homo adoleſcens, libidinoſus, diſſolutæ & delicatæ uitæ deditus, cæteris'que rebus quas ea ætas & amoris illecebræ ferunt. Vſus eſt & neptis ſuæ conſuetudine, non ſine graui dedecore, & labe: qua, fama eius, ut formoſiſsima facies turpi nęuo, deformata eſt. Nihilominus tamen reipublicæ curam ſuſcepit. Publicorum uectigalium curatorem et quęſtorem ſupremum, Ioannem Puzenum, ut & pater, deſignauit, cum prius Dromi Protonotarius eſſet: Ioannem Hagiotheodoritem ſuarum cõſtitutionum ſequeſtrum & miniſtrum ordinauit. Is in conſpectu Imperatoris ſemper aſtabat, eiusq; mandata, tanquam oracula excipiebat: miniſtris uerò eorũ quæ dicenda ſcribendaq; erant, non paucis eruditis uiris utebatur,

quali-

Alemanna quedã Manuelis uxor

Puzenus quęſtor.

Hagiotheodorites à mandatis.

θήματι τῶν θρακησίων ἐμβάλλοντες, τὰ ἐν ποσὶν ἐληΐζοντο. ὑπερβὰς τοίνυν λυδίαν καὶ τὰς κατὰ φρυγίαν καὶ μαίανδρον ποταμὸν οὔσας πόλεις, αὐτάς τε τῶν ἐπηρτημένων κινδύνων ἀπήλλαξε, καὶ τοὺς πέρσας φοβήσας ἐδίωξε. γενόμενος δὲ κατὰ τὸ φιλομήλιον, κἀκεῖ τοῖς τούρκοις συνέμιξεν· ἔνθα καὶ ἐν τῷ ποδὶ ἐτοξεύθη ταρσὸν παρὰ πέρσου τινός, καταβληθέντος μὲν ὑπὸ βασιλέως τῷ δόρατι, ἐν δὲ τῷ ἀνατραπῆναι τὸ βέλος ἐπαφιέντος κατὰ τοῦ πέλματος. δόξας δὲ παρ' αὐτοῖς φοβερὸς εἶναι τὰς πράξεις καὶ δύσμαχος, καὶ τοῦ πατρὸς Ἰωάννου φιλοκινδυνότερος, οὐχ ᾑρεῖτο γενέσθαι παλίντροπος, οὐδ' ἐπείθετο τοῖς συμβουλεύουσιν ἀναζεῦξαι καὶ νόστου τυχεῖν, μή πως ἀποσυνασπίσαντες οἱ πέρσαι ὡς ἤδη τῶν ὅλων ἀπογινώσκοντες, κακῶς τὸ κατ' αὐτὸν διάθωνται στράτευμα. ἀλλὰ καὶ τὸ πρόθυμον ἐπιτείνας, ἐπ' αὐτὸ τὸ ἰκόνιον ἤλασεν. αὐτὸς μὲν οὖν ὁ μασοὺτ μετανα στεύσας ἐκεῖθεν, παρενέβαλεν εἰς τὰ τάξαρα, ἃ δὴ ἡ πάλαι λεγομένη κολώνεια. τῶν δὲ θυγατέρων αὐτοῦ μία τῶν τειχῶν ἄνωθεν διακύπτουσα, ἥ τις καὶ συνῳκηκυῖα ἐλέγετο τῷ ἐξαδέλφῳ τοῦ βασιλέως Ἰωάννῃ τῷ κομνηνῷ, ὃν ὁ σεβαστοκράτωρ ἐγείνατο ἰσαάκιος· κατὰ δὲ μικρολυπίαν τοῦ θείου, καὶ βασιλέως Ἰωάννου τοῦ κομνηνοῦ ἀποδρὰς, τῷ μασοὺτ προσέφυγε· ὑπὲρ τοῦ πατρὸς καὶ σουλτάνου πιθανὴν ἐτίθετο τὴν ἀπολογίαν. βασιλεὺς δὲ ἀγχοῦ τῶν περιβόλων τοῦ ἰκονίου γενόμενος, καὶ τὰ τείχη τῷ στρατῷ διαζώσας, τόξα τε τείνειν ἐπὶ τὰς ἐπάλξεις τῇ νεολαίᾳ ἐνδοὺς, καὶ τοῖς νεκροδόχοις σώμασιν ἐνυβρίζειν μὴ συγχωρῶν, οὕτως ἐκεῖθεν μόλις ἐξώρμησε, καὶ παλίμπους ἐφέρετο. ἐν δὲ τῷ ἀπαίρειν λόχους ὑποκαθισάντων τῶν πολεμίων, καὶ τὰ ἀμφιλαφῆ χωρία προκαταλαβόντων, μείζους τῶν προτέρων ἀνερράγησαν πόλεμοι. διαγωνίως δὲ καὶ τούτων διηνυσμένων, ἐς τὴν βασιλεύουσαν πόλιν ἐπανέζευξεν. ἠγάγετο δὲ γυναῖκα ὁ βασιλεὺς οὗτος ἐξ ἀλαμανῶν, γένους τῶν ἐπὶ δόξης καὶ θρόνων τῶν ἀρχικῶν. "αὕτη μέντοι οὐ τοσοῦτον τοῦ σωματικοῦ κάλλους ἐφρόντιζεν, ὅσον τοῦ ἔνδον καὶ περὶ ψυχὴν ἐπεμέλετο. οὐκοῦν ἐξομνυμένη τὰ ἐκ τῶν φύκων ἐπιτρίμματα, καὶ τοὺς τῶν ὀφθαλμῶν ὑπογραμμούς, καὶ τὴν πλάσιν τὴν κάτωθεν, καὶ τὸ τεχνικὸν, ἀλλ' οὐ φυσικὸν ἔρευθος, καὶ ταῖς ἄφροσι τῶν γυναικῶν αὐτὰ ἐπιρρίψασα, ταῖς ἀρεταῖς προσανεῖχε καὶ ὡραΐζετο." οὐχ ἥκιστα δὲ τὸ μὴ εὐάλωτον ἐθνικὸν, καὶ τὸ τῆς γνώμης ἐκεῖθεν δυσμετάθετον. ὅθεν οὐδ' ὁ βασιλεὺς τὰ πολλὰ προσεῖχεν αὐτῇ, ἀλλὰ τιμῆς μὲν καὶ θρόνου πάνυ λαμπρῶν καὶ δορυφορίας, καὶ τῆς λοιπῆς λαμπροφορίας βασιλικωτάτης μετεῖχε, τὰ δὲ ἐς τὴν κοίτην ἠδίκητο. νέος γὰρ ὢν ὁ μανουὴλ καὶ ἐρωτικὸς, τῷ τε ἀνειμένῳ βίῳ, καὶ ταῖς τρυφαῖς προσανέκειτο, καὶ συσσιτίων καὶ κώμων ἐξείχετο, καὶ ὅσα τὸ νεοτήσιον ἄνθος ἐπιβάλλει, καὶ ἃ μύουσιν οἱ πάνδημοι ἔρωτες, διεπράττετο. ἐμίγη δὲ καὶ τῇ ἑαυτοῦ ἀνεψιᾷ, καὶ ἦν τοῦτο μολυσμὸς, καὶ μέμψις μεγάλη αὐτῷ, καθάπερ καὶ λώβη εἰς ὡραιότατον πρόσωπον. ἐμέλησε δὲ καὶ τῶν κοινῶν τῷ βασιλεῖ τῷδε πράξεων, καὶ τῶν μὲν δημοσίων εἰσφορῶν φροντιστὴν καὶ λογιστὴν μέγιστον τὸν ἐκ πούτζης Ἰωάννην προβάλλεται καὶ αὐτὸς, ὥσπερ ὁ πατὴρ ἐκείνου καὶ βασιλεύς, πρότερον ὄντα καὶ τοῦ δρόμου πρωτονοτάριον· μελεδωνὸν δὲ μεσιτεύοντα καὶ τῶν οἰκείων ὑποδρηστῆρα διαταγμάτων, τὸν ἁγιοθεοδωρίτην τίθησιν Ἰωάννην. καὶ ἦν ὁ μὲν τῷ προσώπῳ τοῦ βασιλέως ἀεὶ ἐφιστάμενος, καὶ τὰ τούτου ἐντάλματα, ὡς καὶ φήμας ἐκ βρέτεος θείας δεχόμενος. ὑπουργοῖς δὲ οὐκ ὀλίγοις τῶν γραφομένων καὶ λεγομένων ἐκέχρητο λογίοις ἀνδράσιν,

ὅσοις ἡ αὐλὴ γέμουσα ἦν ὁ βασιλεύς, πρὸ πάντων δὲ τῷ στυππειώτῃ θεοδώρῳ, περὶ οὗ δηλώσομεν ἐν τοῖς ἐφεξῆς. ἦν δὲ ὁ ἐκ πούτζης Ἰωάννης δεινότατος τὰ δημόσια, φορολογίας περίπλημμα καὶ ἐπίτριμμα· καὶ τῶν μὲν ὄντων δασμοφορημάτων συζητητὴς ἀκριβέστατος, τῶν δὲ οὐκ ὄντων εὑρετὴς ἀπαράμιλλος. ἐξήσκητο δὲ καὶ τὸ ἦθος ὑπὲρ πάντας ἀδυσώπητον καὶ ἀμείλικτον. εὐκοπώτερον γὰρ ἄν τις ἀμαλδῆ καὶ ἀγίλαστον πέτραν ἐμάλθαξεν, ἢ ἐκεῖνον ἐν τοῖς ἀβουλήτοις ὑπέκλινεν· ὃ δὲ τούτου θαυμασιώτερον, οὐ μόνον οὐκ ἦν δακρύοις ἄτεγκτος, σχήμασι δυσωπείοις ἀπερικλινής, ἀργυρίου ἀτίνακτος ἑλεπόλεσι, καὶ χρυσίου ἀγοήτευτος φαρμακεύμασιν, ἀλλ' εἶχε καὶ τὸ δυσέντευκτον ὡς ἀπάνθρωπον. τὸ δὲ τοῖς τότε θυμαλγὲς καὶ δυσύποιστον, οὐδ' ἀπόλογος ἦν παρ' αὐτοῦ καθαρῶς ἐφ' οἷς ὁ προσιὼν προσετίθετο, ἀλλὰ χαίρειν τὰ πλεῖστα τῇ ἀφασίᾳ, φιλαχροῦ καὶ ἀπροσήγορον παρῄει τὸν παραβάλλοντα. τοσαύτην δ' ἐκ βασιλέως ἰσχύν τε καὶ ἐξουσίαν ἐπλουτίσατο, ὡς ἃ μὲν ἐβούλετο τῶν βασιλικῶν διαταγμάτων, ἀποτέμνεσθαι καὶ διαρρηγνύειν, ἕτερα δὲ καὶ τοῖς δημοσίοις ἐγγράφειν κώδιξιν. ὑποθήκῃ δὲ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, χρῆμά τι κοινωφελὲς, καὶ ταῖς νήσοις πάσαις σωτήριον, καὶ τοῖς πρώην βασιλεῦσι συντηρηθὲν ἀπαράβατον, ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἀσυμφόρως κατήργησε. τὰ γὰρ ἐκ τῶν πλοϊστικῶν ἐρανιζόμενα * στρατειῶν, διαδιδόμενα πάλαι τῷ ναυτικῷ, εἰς τὸ ταμιεῖον οὗτος παραπεισάμενος μετοχέτευσε, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν νήσων ἐκ τύπου παρεχομένας τριήρεις, αὐτάνδρους μικροῦ καταποντώσας παραφαίνεται. ὑποθέμενος γὰρ ὡς τὸ μὲν τῶν τριήρων χρῆμα, οὐκ ἀεὶ τῇ πολιτείᾳ, καὶ τῷ κοινῷ λυσιτελεῖν, τὰ δ' ὑπὲρ τούτων ἀναλώματα οὐκ εὐάγκαλα καὶ ἐπέτεια, καὶ δεῖν αὐτὰ μὲν τὸ ταμιεῖον ἐγκολπίζεσθαι, χρείας δὲ γινομένης ἐκ τῶν βασιλικῶν θησαυρισμάτων τὸν ὀψωνιασμὸν τῷ ναυτικῷ παρέχεσθαι· ἔδοξεν εἶναι ἀνδρῶν ὁ βέλτιστος, καὶ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ἠκριβωκώς, ὁ καταποντιστοῦ σκέμμα εἰσηγησάμενος. τοῖς γὰρ ἀδροῖς τὸν βασιλέα ἐν τῷ τοιῷδε εἰσηγήσασθαι παρακινήσας δαπανήμασι, καὶ αὖθις τῷ μετρίῳ τῆς καταβολῆς διακαχύνε. καὶ οὖν ἐκ τῆς κακοβουλίας ταύτης, εἴτ' οὖν σμικροπρεπείας θαλασσοκρατοῦσιν οἱ πειραταί, καὶ κακῶς πάσχουσι ταῖς λῃστρίσιν αἱ παραθαλαττίδιοι ῥωμαίων χῶραι, καὶ ὡς ἂν κατεύξαιντο οἱ διάφοροι. εἰ δὲ καὶ τὸν στάχυν * ἴσμεν τῷ σπείροντι, ἀλλὰ καὶ τὸν * ἀμήσαντα προσεπαιτιώμεθα· καὶ εἰ ὁ ἐμπρησμὸς τῷ ἀνάψαντι, ἀλλὰ καὶ τοῦ κατασβέσαι δυναμένου, ἀφεῖσαι δὲ τι τοιοῦτον ὅλως μὴ βουληθέντος, καὶ πλέον μεμφόμεθα, ὡς γινώσκοντα, καὶ μὴ πράξαντα. ἀλλ' ἕως τότε φιλοδημόσιος λογιστὴς, καὶ δασὺς καὶ φειδωλὸς οἰκονόμος, καὶ ὀβολοστάτης ἀτεχνῶς δασμολόγος ὁ Ἰωάννης ἐδείκνυτο, ἕως ἀκαθαίρετον εἶχε τὴν δυναστείαν, καὶ τὸ ποιεῖν ὅσα καὶ πρὸς βουλὰς ἀνεξέλεγκτον, καὶ ὅσα βουλητὰ τούτῳ καὶ δυνατά. ἐπει-

» δὴ δὲ μεθαρμοζόμενόν οἱ ἑώρα τὸ δύνασθαι, καὶ τὸ εὐ-
» παρρησίαστον παραιρούμενον, καὶ ὑπορρέουσαν κατὰ
» βραχὺ τὴν ἰσχύν, οἷα καὶ ἑτέρων κρατυνομένων πα-
» ρὰ τῷ βασιλεῖ, κἀκ τοῦ ἄγαν ἐκκρουόντων καὶ παρεκτρα-
» πέντων αὐτόν, μετῆρεν ἅπερ ἦν θέμενος ὅρια, καὶ δρα-
» πέτης τῷ καιρῷ, καὶ τοῖς πράγμασι προσφυὴς, ἀμ-
» φοτέρας τούτων ἔχεταί τε καὶ περιέχεται. συνεχῶς

καὶ πρός τινας τῶν συνήθων εἰπών, ἄγε πλουτήσωμεν· ἐσθλοῖς γνώμης παντὶ τέλεσιν ἐγγενῶν, καὶ γυναῖκα τῶν ἀπερριμμένων καὶ ἀπηυθαδημένων εὐγενῶν ἁρμοσάμενος, καὶ παίδων ἀκούσας πατὴρ, δ' ἐγέγονε τούτοις πλοῦτον,

*μὴ

qualibus aula referta erat, Theodoro Styppiota præſertim, de quo ſuo loco dicemus. Erat Ioannes Puzenus ad rempublicam gerendam callidiſsimus, uectigalium ueterum exactor acerrimus, nouorum'que inuentor ſolertiſsimus. Moribus ad ſeueritatem & rigorem ita compoſitus, ut aſperrima rupes facilius emolliri poſſet, quàm ille à ſententia deduci: & quod mirabilius eſt, non modò lachrymis non mouebatur, ſupplici geſtu non flectebatur, argenti machinis non concutiebatur, auri præſtigijs non capiebatur: ſed & ad inhumanitatem uſque odioſam à congreſsibus abhorrebat: neq; ferè (quod moleſtiſsimum erat hominibus, & penè intolerabile) ijs, à quibus adibatur, reſpondebat, ſed ſilentio pleroſq; tacitus prætaeribat. Tantum autem autoritatis & potentiæ habebat, ut Imperatoria edicta quæ uellet repudiaret & laceraret, quædam in publicos codices referret. Eiuſdem mônitu, res utiliſsima, & omnibus inſulis ſalutaris, & à ſuperioribus Imperatoribus conſtanter obſeruata, inutiliter abrogata fuit. Nam uectigalia nautica, olim in claſſem conſerri ſolita, hic in fiſcum referenda curauit: ac triremes, quæ ex edicto ab inſulis præbebantur, penè cum ipſis uectoribus in mari demerſit: cum diceret, triremes non ſemper reipublicæ eſſe utiles: ſumptus uerò qui in eas fierent, & annuos eſſe, & immenſos. Eos igitur in fiſcum referēdos: neceſsitate uerò poſtulante, ex Imperatorijs theſauris ſtipendia promēda eſſe. Quæ cum dixiſſet, uir optimus, et rerum gerendarum peritiſsimus eſt habitus, cum reuera ſententiam crudeliſsimo pirata dignam dixiſſet. Imperatorem enim ſumptuum magnitudine decepit, & paruitate impenſarum rurſus exhilarauit. Qua ſiue temeritate, ſiue tenacitate factum eſt, ut piratæ optatiſsima occaſione mare teneant, & maritimæ prouinciæ latrocinijs uexentur. » Quod ſi ſpicam ei qui ſeuit, acceptā ferimus: & eum quoq; accuſamus, qui non reſecuit: nec incendium ei duntaxat imputatur qui ignem iniecit, ſed ei etiam qui id reſtinguere cum poſſet noluit: & magis reprehendimus eum qui quod bonum eſſe norat, non fecit: quid eſt dicendum? Ioannes igitur dum integra autoritate pro ſua libidine uerſabat omnia: uerſabatur in publico, accuratus quæſtor, parcus diſpenſator, fœnerator atq; exactor acerbus. Sed ubi potentiam ſuam infringi, autoritatem decreſcere, potentiam'que langueſcere uidit, quòd alij quoq; apud Imperatorem multum poſsent, ac poteſtatem ſuam immodicā euerterent: translatis quos ſibi præfixerat limitibus, tempori ſeruire, & ſtatui rerum ſe accommodare pro uirili inſtituit. & ad quendam familiarium ſuorū, mutata planè ſententia, dixit: Agè, nos quoq; diteſcamus. ductaq; uxore ex abiecta & obſoleta nobilitate, inter liberos ex ea ſuſceptos, ingētes opes, quæ

Puzeni ſordes & inhumanitas.

Rei naualis abrogatio.

Puzenus ſuis rationibus conſulit.

uoluptatibus alendis abundè eſſent, diſtribuit: homo parciſsimus, & tenaciſsimus, quî ne ſupercilium quidem ad intuendos pauperes attollere auderet, ſed diuinas perpetuò uinculis inſolubilibus conſtrictas teneret: nec eas magis in publicum prodire pateretur, quàm olim Danaen Acriſius: adeò ſordidus, ut eſculenta & piſces maximos ac pinguiſsimos ſibi miſſos, ter aliquãdo in foro uenditos, toties reciperet ab ijs redemptos, qui opera eius egebant. Ita pro piſcatoribus erant ei piſces, ſorte commutata, quibus magnitudo pro hamo, pinguedo pro eſca erat, ita que prætereuntes ad ſe emendos attrahebant.

Hagiotheodorita à Theodoro Styppiota loco pulſus.

Sed & Ioannis Hagiotheodoritæ conſilia florebant. Verùm ei ſubita rerum mutatione ac uarietate Theodorus Styppiotes collega ſolers eſt adiunctus: qui Ioanni aliàs aſſentiens, aliàs refragrans, facundia quidem princeps, ordine uerò ſecundus, ijs dignitatis gradibus non contentus, ad ſummum faſtigium plenis uelis ferebatur. Oblata igitur opportunitate diſsidiorum inter uirum nobilem, Miebaelem Palæologum, & Ioſephum Balſamenum, cui Hagiotheodoritæ ſoror nupta erat: conſilium ſuum urget, ac Hagiotheodoritam è regia tanquam è cœleſti ſpecula in extremum angulum præturæ Græciæ & Peloponneſi exigit, ad prouincias eas ritè conſtituendas, eorúmque uirorum diſsidia dirimenda. Cæterùm, Ioanne iter adhuc adornante, fortuna diſceſſu eius non expectato, ad Styppiotam tranſijt: eum'que cupidè et familiariter amplexa, ad omnes dignitatum gradus pro temporibus euexit, & gloriam gloſia cumulauit. Tandem ad Canicłij magnificum munus, & intimam Imperatoris familiaritatem promotum magis etiam extulit: alterum uerò exoſa, ad extremam inopiam sedegit: nec mutauit decreta, ſed contra conſuetudinem ſuam in eodem ſtatu perpetuò permanſit. Ex eo ille res omnes arbitratu ſuo adminiſtrabat, homo profundi conſilij, cosdatus, ſuauibus moribus, & uolucri præditus ingenio. Quæ Imperator iubebat, exequebatur: ille uerò ea iubebat, quæ hic uolebat.

Manuelis benignitas.

Erat tum etiam Imperator à turpi quæſtu alienus, munificentiæ pelagus, miſericordiæ abyſſus, ob comitatem aditu facilis, regijs uirtutibus cedens nemini, animo fraudis et curioſitatis experte. Nam ut è natu maioribus accepimus, illius ætatis homines aurea ſecula, quæ obliquis uerbis celebrantur, ſibi reſtituta putabant: & qui ad fiſcum Imperatorium accedebãt, examinibus apum erant ſimiles, è concaua petra cum bombis prouolantium: neque pauciores ijs qui in foro conueniunt, nulli non commodi aliquid expectantes: adeò, ut ad portas premerentur inuicem, atque alij alios urgerent: hi ingredi, illi egredi properantes. Atque hæc

βαθὺ καὶ ἀρκοῦν εἰς ἡδονάς. κίμβιξ δὲ ὢν ὡς ἄκρον καὶ γρίφων, καὶ δυσχείριστος, οὐδ' ὅσον ἆραι τὰ βλέφαρα θαρρούμενος, ἀναβλέψαι, καὶ ἐς πτωχοὺς ἀτενίσαι, παρῆκε τὸν πλοῦτον, ἀλλὰ τοῦτον εἶχε διὰ παντὸς δεσμοῖς ἀρρήκτοις ἀλύτοις τε, καὶ ἀπρόϊτον διέπον, ὅσα καὶ Δανάην ὁ πάλαι Ἀκρίσιος, καὶ σμικρολογίαν νοσῶν καὶ γλισχρότητα, καὶ τὰ πεμπόμενα πολλάκις τῶν ἐδωδίμων ἀντέπεμπεν εἰς τὸ πωλητήριον, καὶ δεῖγμα ὡς ἰχθύας θύννας καὶ λάβρακας, ὡς μὲν μεγίστους, ὡς δὲ πίονας παρά τινων αὐτῷ πεμφθέντας τρισσάκις ἀπέδοτο, καὶ τοσαυτάκις ἐναλλὰξ ἐωνημένους κατὰ χρείαν παρ' ἑτέρων εἰσηνέγκετο. καὶ ὥσπερ ἀντικρὺς ἁλιεῖς οἱ ἰχθύες, ὃ πεπόνθασι δρῶντες, ὡς μὲν ἄγκιστρον χαλῶντες τὸ μέγεθος, προτιθέντες δὲ τὴν πιμελὴν ὡς δέλεαρ, καὶ οὕτω κατασπῶντες τοὺς παριόντας εἰς τὴν ἑαυτῶν ὤνησιν. Ἤνθει δὲ καὶ τῷ ἁγιοθεοδωρίτῃ Ἰωάννῃ τὰ διαβούλια, πλὴν τούτῳ ἡ ταχύπους τῶν πραγμάτων φορὰ καὶ ἀγχίστροφος, συμφοιτητὴν δεξιὸν τὸν στυππειώτην ἐπεισῆξε Θεόδωρον, ὃς συντρέχων ἢ ἀντιτρέχων τῷ Ἰωάννῃ, καὶ τῷ μὲν λόγῳ τὰ πρῶτα, τῇ δὲ τάξει φέρων τὰ δεύτερα, οὐκ ἠνείχετο, οὐδ' ἠγάπα τοῖς παροῦσιν ἀναβαθμοῖς, ἀλλὰ τῆς κορυφαίας ἅπας γενόμενος, καὶ περὶ τὴν ἀκρώρειαν λιχνευόμενος, ὅλον πρὸς τὸ ἀνώτατον τὸν δρόμον ἐπέτεινε. καὶ δὴ καιροῦ λαβόμενος, καθ' ὃν οὐκ ὀλίγα ξυνίσταντο τὰ διάφορα, μεταξὺ ἀνδρὸς εὐγενοῦς, τοῦ παλαιολόγου φημὶ μιχαήλ, καὶ τοῦ βαλσαμῶν ἰωσὴφ, ὃς γαμβρὸς ἦν τοῦ ἁγιοθεοδωρίτου ἐπ' ἀδελφῇ, ἐπιθέμενος κραταιότερον, καὶ συντόνως ἐξοστρακίζει τοῦτον τῶν ἀνακτόρων ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς οὐρανίου, καὶ ὡς εἰς χῶρον ἐκσφενδονᾷ μυχαίτατον τὴν πραιτωρίαν ἀρχὴν τῆς ἑλλάδος, καὶ τῆς τοῦ πέλοπος, εὖ τὰ ἐκεῖ διαθησόμενον, καὶ τὰς τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν διαλυσόμενον ἔριδας. οὐκοῦν ὁ μὲν Ἰωάννης ἐστέλλετο τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον· ἡ δὲ τύχη μηδὲ καθαρῶς τὴν τούτου μετάθεσιν ἀναμείνασα, πρὸς τὸν στυππειώτην μετεσκευάσατο· καὶ περιπλακεῖσα, ὡς ἂν ἄλλη τις, ἀσμένως καὶ χαριέστατα, ταῖς καθ' ὥραν πάσαις ἐκλεΐζεν ἀναβάσεσι, καὶ τὴν ἐκ δόξης εἰς δόξαν παρῆγεν ὕψωσιν· καὶ τέλος τὸν μὲν εἰς τὴν τοῦ ἐπὶ τοῦ κανικλείου μεγαλοπρεπῆ προβιβάζει τιμήν, καὶ τὴν παρὰ τῷ βασιλεῖ μεγίστην οἰκείωσιν, καὶ μείζοσιν ἑτέραις κατεκύδρου προκοπαῖς, τὸν δ' ἀγνωμονοῦσα καὶ βλωμοῦ ἄρτου τίθησιν ἐνδεᾶ, καὶ οὐκέτι τὰ δεδογμένα μετήμειψεν, ἢ ὅλως ἐνέπεσε μεταλλοίωσιν, ἀλλ' ἔμεινεν ἀπροσφαλὴς ἐπὶ ταὐτοῦ, τὸ καινότατον. τὸ δ' ἀπὸ τοῦδε ἦγε τὰ πράγματα ὁ ἀνὴρ ὅδε ὡς ἐβούλετο, βαθυγνώμων ὢν καὶ πεπνυμένος, καὶ τὸ ἦθος ἐπίχαρις, καὶ πτηνὸς τὴν φρόνησιν. ἔδρα δὲ ὅσα ἐπιτάττει βασιλεύς. ἐπέταττε δ' οὗτος, ὅσα ἐκεῖνος ἐβούλετο. ἦν δ' οὖν τότε καὶ βασιλεὺς λημμάτων αἰσχρῶν ἐλεύθερος, θάλασσα φιλοδωρίας, ἐλέους ἄβυσσος, τὴν προσέλευσιν τοῦ ἤθους εὐπρόσιτος, καὶ τὴν βασίλειον ἀρετὴν ἀπαράμιλλος, ψυχὴν οὔτι ἐπίχαρτον ἔχων, καὶ γνώμην ἀπερίεργον. ὡς γὰρ ἀπηγγέλλον ἡμῖν οἱ τὴν ἡλικίαν προήκοντες, ἐπὶ τῆς πλαγίῳ λόγῳ ᾀδομένους χρυσοῦς χρόνους, οἱ τότε ὄντες παλινδρομήσαντας ἄνθρωποι, καὶ σμήνεσιν ἐῴκεσαν μελισσῶν ἐκ πέτρας γλαφυρᾶς βομβηδὸν ἐκπετομένων, ὁ οὐδὲν τῶν ἐπ' ἀγορᾶς εἰλουμένων δευτερεύουσιν, ὅσοι τοὺς βασιλικοὺς χρυσῶνας ἀνῄεσαν, ὁπηνίκα δ' ἄν τινος φιλοτιμήματος ἀπολαύοντας, ὡς δεῖ περὶ τὰς πύλας συνθλίβεσθαι, καὶ πράγματα παρέχειν καὶ λαμβάνειν ἀμοιβαδόν, τῶν μὲν ἐπειγομένων εἰσιέναι, τῶν δὲ τὴν ἔξοδον ἐπισπερχόντων.

ἀμφοῖν

ἡμεῖς δὲ κλέος οἶον ἀκούομεν. ἦν δὲ καὶ ἄλλως τὰ κοινὰ ταμιεῖα τὸ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ εἰς ἄκρον ἐκ τούτου ἐξερευγόμενα, καὶ κατὰ τὰς συναγωγὰς τῶν ὑδάτων πλημμυροῦντα· καὶ παραπλύνειν τι τῶν ῥείθρων πρὸς τοὺς ἐκτὸς καὶ πτωχευομένους ἐθέλοντα, ὥστε καὶ χερσὶν ἐγγίζουσα τῶν τινῶν, καὶ βαρυνόμενα τῷ ὑπερτελεῖ τοῦ ἀχθοφορήματος. ἡ γὰρ μερίδα τῷ θεῷ, καὶ τῷ δικαίῳ διδοῦσα φορολογία τοῦ βασιλέως καὶ πατρὸς τοῦ βασιλέως μανουὴλ, καὶ τὸ μὴ τῶν δαπανημάτων ἄσωτον καὶ ἀκόλαστον, εἰς σωρείας τὰ χρήματα ἐπεσώρευσε, καὶ ὡς κάχληκας αὐτὰ συνακέχωκε. ἦν δ' ὡς ἔοικε, καὶ τὸ θεῖον ἐπευλογοῦν καὶ πληθῦνον αὐτὰ, κατὰ τὸ τοῦ εὐαγγέλματος ἀδιάπτωτον, ὃ καὶ λῆψιν οὐρανίου ἐγγυᾶται μισθοῦ, καὶ τὴν εἰς τὸ πολλαπλάσιον ἀνταπόδοσιν. ἀλλ' οὐ μόνιμα τῷ βασιλεῖ μανουὴλ τὰ τῆς ἀρετῆς ταύτης προβήματα, ἀλλὰ βραχύχρονα καὶ ἐπίκαιρα. ὃν γὰρ ἄνδρας ἐλάσας, ἀρχικώτερόν τι ἥψατο τῶν πραγμάτων, τοὺς ὑπὸ χεῖρα οὐχ ὡς ἐλευθέρους, ἀλλ' ὡς ἐξωνητοῖς θεράπουσι προσφερόμενος, καὶ τὴν τῆς φιλοδωρίας συνέστελλεν ἐκροήν· ἵνα μὴ λέγοιμι, ὡς ἐς τὸ παλίρροιον αὐτὴν ἐβιάσατο, καὶ τὴν ἀναδασμὸν ἔστησε καὶ ἐφ' οἷς ἐδικαίωσεν. οὐκ ἐκ τοῦ γνωμικοῦ δ' οἶμαι τοσοῦτον αἴτιον (χρὴ γὰρ ἐν τοῖς ἀδήλοις ῥέπειν πρὸς τὸ φιλανθρωπότερον) ὅσον ἐκ τοῦ μὴ κοτύλαις δεῖσθαι ψηγμάτων, ἀλλ' ἄντικρυς πελάγους τυρσηνικοῦ, δι' ἃς εἶχε διηνεκεῖς διεξόδους τῶν δαπανῶν, ὡς προϊὸν δηλώσει τὸ λέγειν μοι. ἀλλ' οὔπω διακυβερνωμένην τὴν βασιλείαν τῷ αὐτοκράτορι, νέφος πολέμιον ἐκ τῶν ἑσπερίων ἐθνικῶν ἐλαμάτων τετρηγὸς δεινὸν καὶ ὀλέθριον, ἐς τὰ ῥωμαίων ἐνέσκηψεν ὅρια, ἡ τῶν ἀλαμανῶν φημὶ κίνησις, καὶ ἡ τούτοις συνεξαρθεῖσα μοῖρα ὁμογενῶν ἐκείνοις ἑτέρων ἐθνῶν· οἷς καὶ θήλειαι κατελέγοντο ὡς ἄρρενες ἐφιππάζουσαι, καὶ ταῖς ἐφεστρίσιν οὐ συμβάδην τὰ πόδε διαχαλῶσαι, ἀλλὰ περιβάδην αὐτόδην ἐποχούμεναι, καὶ κοντοφόροι, καὶ ὁπλοφόροι, κατ' ἄνδρας ὁρώμεναι, καὶ ἀνδρείαν στολὴν περικείμεναι, αἳ καὶ ὅλως ἀρηϊκὸν ἔβλεπον, καὶ ὑπὲρ τὰς ἀμαζόνας ἠρρένωντο. μία δὲ καὶ ὑπερήρετο παρ' ἐκείνας, καθάπερ ἄλλη τις πενθεσίλεια, ἣ τις ἐκ τοῦ σύροντος χρυσοῦ, καὶ περιτρέχοντος τὰς ὤας, καὶ τὰ λώματα τοῦ ἐνδύματος, χρυσόπους παρωνομάζετο. αὐτὸ δὲ τὸ τῆς κινήσεως αἴτιον, πρόφασιν τὸ κυριακὸν παρεῖχε κενήριον, καὶ ἡ πρὸς τὰ εὐθεῖα τῶν σκολιῶν, καὶ ἐπίβουλον παρόδων ἑτοιμασία τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἐκείνοις διὰ τῶν ἱεροσολύμων ἐθέλουσιν ἰέναι. ἔφασκον δὲ καὶ κατὰ τὴν ἔξοδον ἐκείνην, μηδέν τι περιττὸν ἐπισύρεσθαι, ἀλλ' ἢ τὰ πρὸς ἐξομάλυνσιν τῶν τρίβων ἀναγκαιότατα, καὶ μόνα ἐπάγεσθαι. ἀλλὰ τούτων δὲ παρυπέφαινον οὐ * πτύα, καὶ τυκία, καὶ σκαπάνας, θυρεοὺς δὲ καὶ θώρακας, καὶ φάσγανα, καὶ εἴ τι ἄλλο πρὸς πόλεμον ἐπιτήδειον. καὶ τοῦτο μὲν τὸ παρορμῆσαν ἐκείνοις προὐβάλλοντο, καὶ διώμνυντο, καὶ ἦν ὡς ἐκ τῶν ὕστερον ἔδοξεν, οὐκ ἐψευσμένα τὰ ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα. πέμψαντες δὲ πρέσβεις, ὡς διὰ φιλίας, ᾐτοῦντο τὸν βασιλέα τὴν τῶν ῥωμαίων παρελθεῖν, καὶ ἀγορὰς αὐτοῖς παροδίους προτίθεσθαι, ὅσ' ἂν ὠνήσωνται, καὶ ὅσοις ἄνθρωποι τρέφονται, καὶ ὅσα ἵπποις ξυμβάλλωνται. ὁ δὲ βασιλεὺς ὡς εἰκὸς ἐκ τοῦ παραχρῆμα διαταραχθεὶς τὴν ψυχὴν τῷ ἀέλπτῳ τοῦ πράγματος, καὶ μηδέπω ὡς τὸ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ηὐτρεπισμένος, οὐκ ἀνῆκεν ὅμως τῶν συμπεσόντων ἐπιμελούμενος. τοῖς τε γὰρ πρέσβεσι διελέχθη μετὰ προσηνείας τὰ πρόσφορα, καὶ ἐπαινεῖν ὑπερβαλλόντως τὰ δρώμενα ὑπεκρίνετο, καὶ ἄγασθαι αὐτοὺς τῆς εὐσεβοῦς προσεποιεῖτο προθέσεως, ἐκ τοῦ αὐτίκα δὲ μάλα ἑτοιμάσασθαι τὰ πρὸς διέλευσιν ἐπηγγέλλετο, ἄφθονά τε ἐκπορίσειν, καὶ ἕτοιμα οὕτως λαβεῖν τὰ ὤνια ἰσχυρίζετο, ὡς ὑπὲρ οὐ δι' ἀλλοτρίας,

περὶ τῆς τῶν ἀλαμανῶν κινήσεως.

hæc nos audiuimus tantũ, non etiam uidimus. Eodem tempore ex publicis theſauris ſubinde aliquid ad pauperum neceſsitates leuandas benignè redundabat. Nam Ioannis Imperatoris tributa, unde iuſtitiæ & Deo pars dabatur, & frugi nummorum diſpenſatio, Manueli aceruos pecuniarum reliquerat: eandem'que numinis quoque benignitas auxerat, quemadmodum in Euangelio & merces cœleſtis, & multiplex compenſatio certò promittitur.

Cæterùm Manuel in optimo hoc inſtituto non diu permanſit. Nam uir factus, pro Imperio res adminiſtrauit: & eos quibus cum res erat, non ut ingenuos, ſed ut ære empta mancipia tractabat, & largiendi munificentiam reſtringebat, ac potius in contrarium uertebat'. ijs etiam diſtributionibus, quas ipſe ordinarat, abrogatis: non tam, ut arbitror, ſuapte uoluntate (nam res dubiæ in optimam partem interpretãdæ ſunt) quàm neceſsitate coactus, ad ſumptus immenſos tolerandos. id quod in orationis progreſſu declarabitur. Hoc Imperij ſtatu, hoſtilis nubes horrenda & peſtilens ab Occidente in fines Romanorum irrupit: de motu Alemannorum loquor, & cognatarum eis'gentium: inter quos & mulieres erant, non coniunctis pedibus, ſed uirorum inſtar diuiſis, ſuper pallijs equitantes, haſtatæ atque armatæ, ac uirili habitu ornatæ, Martio uultu, Amazonibus audaciores. Inter quas una excelluit, quaſi altera Pentheſilea, quæ ob faſtigia & limbum ueſtium auro intertextum Auripes uocabatur. Expeditionis cauſa prætendebatur, Dominicum ſepulchrum, & præparatio uiæ rectæ & non inſidioſæ popularibus ſuis Hieroſolyma aſcenſuris: neque ſe quicquam ſuperuacuum aduehere, ſed ea duntaxat, quæ ad uiam complanandam maximè neceſſaria eſſent, profitebantur: per quæ non * uentilabra, non celtes, non ligones, ſed galeas, thoraces, gladios, & quæ alia bello apta ſunt, innuebant. Hanc ſibi itineris eſſe cauſam iurati affirmabant: neque id falſò, ut poſtea cognitum eſt. ac per legatos ab Imperatore petebant, ſibi per eius prouincias pacatum tranſitum dari: & forum præberi, quo commeatum pro hominibus & iumentis comparare poſſent. Imperator uerò etſi re inexpectata, & noua, ut fit, territus: tamen ſuis rebus non defuit. Nam & legatis pro tempore benignè reſpondit, & eorum inſtitutum probare ſe, & pios conatus admirari ſimulauit: ac ſtatim rerum uænalium copiam præparaturum pollicitus eſt, quas accepturi eſſent, nõ quaſi per alienam prouinciam,

Manuel ex profuſo fit tenax.

Alemannorum expeditio Hieroſolymitana.

Alemannæ uiragines.

Manuel Alemannorum legatis benignè reſpõdet, ſed clàm inſidiatur.

ſed quaſi per ſuam patriam tranſirent, modò fidem darent, tranſitum ſuum uerè pium eſſe, & ſine maleficio Romanorum finibus exceſſuros. His peractis, edicta quòuis dimittit, ut commeatus in uijs, per quas occidentales tranſituri ſint, uænalis exponatur: id'que fit ſtatim.
» Sed quia uerebatur, ne in pellibus ouium
» lupi uenirent, aut, contrà quàm fabula narrat,
» ſub aſini exuuijs leo latêret, aut leoninam pellem uulpina obtegeret:

Romanæ legiones Alemannos comitantur.

Romanas legiões conuocat, publicè de rep. deliberat, quãta multitudo copiarum tranſitura ſit, exponit: quantus ſit equitatus, quantum grauis armaturę, quàm infinita multitudo peditum, ut toti æreì ſint, ut cædium auidi, commemorat: ſcintillare oculos, & cruore delectari magis omnes, quàm alios aquæ aſperſione. Neque uerò hæc duntaxat ſenatui, magiſtratibus & exercitibus narrat: ſed illud etiam adiungit, quemadmodum

Siciliæ tyrannus.

Siciliæ tyrannus inſtar marinæ belluæ, oram maritimam infeſtet, ut ad Romana oppida appellat, & obuia quæque uaſtet, prohibente nemine. Deinde turres & propugnacula urbis omnem'que mœnium ambitum inſtaurat: exercitui loricas dat, ferratis haſtis milites armat, equis uelocibus eorum animos excitat, & pe-
» cuniæ diſtributione confirmat, quam ex anti-
» quis quidam rerum neruos rectiſsimè appellauit. Ita legionibus, Deo & matre uirgine cuſtode urbis adiuuante, ad uim hoſtilem propulſandam inſtructis: alias ad præſidium urbis retinet, atque in mœnibus diſponit: alias exercitum Alemannorum haud longo interuallo ſubſequi iubet, & eos cohercere qui extra aciem ad prędam & rapinas euagentur: idque facere pacatè, non hoſtiliter. Ac in remotiori itinere, nihil memorabile inter utrunque exercitum accidit.

Ioannes Italicus Philippopolitanus pontifex.

Vt autem Alemanni ad Philippopolim caſtrametati ſunt, ne ibi quidem diſsidium incidit. Nam eius prouinciæ pontifex, Italicus Michael, uir eloquens, & omni doctrinæ genere perpolitus, in congreſsibus ita ſuauis, ut ab eius ore omnes penderent: elatum Regem uerborum illecebris & linguæ dulcedine, aliud dicendo, aliud ſentiendo, ac Protei inſtar, pro Romanorum utilitate, ſe transformando, ita deuinxit, ut eum dicto audientem haberet, ad epulas inuitaret, & propinaret. qui quidem in eius gratiam crudeliſsimè tractabat eos, qui pecunia non numerata commeatum alicunde in caſtra aduehebant.

Alemannorum & Romanorum diſsidia.

Cum autem Rex inde progrederetur, inter extremum agmen Alemannorum & Romanorum diſceptatio orta eſt, quòd aliqui malè tractarentur. Mox uulgi importunitate clamor & rixa ſequitur, donec ad manus & ad arma uentum eſt. Vnde haud dubiè atrox pugna extitiſſet, niſi idem pontifex regem

ἀλλὰ διὰ τῆς σφῶν παροδεύειν χώρας, εἰ δ᾽ ὀμόσωσι μόνον ὅρκια πιστὰ, ὡς θεοφιλὴς αὐτοῖς ὁ δίοδος ἀδόλως, καὶ ὡς ἀμαχητὶ τὰ ῥωμαίων ὅρια ὑπερβήσονται. τοῦτ᾽ οὖν, ὡς εἰκὸς, κατεπειγόμενος, ἁπανταχοῦ διαπέμπει βασίλεια διατάγματα, προκεῖσθαι τὰ ζωαρκῆ τῶν ὁδῶν, καθ᾽ ἃς οἱ ἐξ ἑσπέρας στρατοὶ διελεύσονται· καὶ τῷ λόγῳ τὸ ἔργον ἐπηκολούθει. ὑποβλεπόμενος δὲ καὶ ὑποπτεύων, μή πως ἐν δέρματι προβάτων λυκιδεῖς ὑπέρχονται, ἢ ὄνῳ ὑποκρύπτοιντο λέοντες, ἀπεναν- «
τίας τῷ μυθικῷ διηγήματι, ἢ τὴν λεοντῆν ξυνέχωσι «
τῇ ἀλωπεκῇ· τὰς ῥωμαϊκὰς ἀθροίζει δυνάμεις, καὶ συν- «
διασκέπτεται κοινῇ περὶ τῶν κοινῶν, τὸ πλῆθος τῶν παρελευσομένων στρατῶν δείξας, τοῦ ἵππου τὸ πολὺ καταλέγων, τὸ ὁπλιτικὸν ὅσον διαγραφῶν, τῆς πεζοτέρας μοίρας παρίστησι τὸ μυρίανδρον, τὸ πάγχαλκον διαλαλεῖ καὶ τὸ φόνιον, τὸ πῦρ τῶν ὀμμάτων ἅπαντας βλέπειν, καὶ τοῖς αἵμασιν ἐπαγάλλεσθαι, ἢ οἱ δὲ ῥαντισμοῖς ὑδάτων ἕτεροι. οὐ ταῦτα δὲ μόνον τῇ γερουσίᾳ καταγγέλλει, καὶ τοῖς τέλεσι καὶ στρατεύμασιν, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ ὁ ἐκ Σικελίας τύραννος, ὥσπερ θὴρ ἐνάλιος, κατὰ τῶν παραθαλασσίων χωρῶν διαπρέπεται, τὴν ἅλμην τύπτων τοῖς δρόμοις, καὶ ταῖς ῥωμαϊκαῖς ἐνορμιζόμενος κωμοπόλεσι, καὶ κάρφος τὰ ἐν ποσὶ κατὰ πολλὴν τοῦ ἐπαμύνοντος ἐρημίαν, καὶ δὴ τοὺς μὲν πυργοβάρας ἀνασκευάζει τῆς πόλεως, καὶ τίθησιν εὐερκῆ τὴν ὅλην τοῦ περιβόλου περίμετρον, τῇ δὲ στρατιᾷ χιτῶνας φολιδωτοὺς χορηγεῖ, κοντοῖς τε καθοπλίζει χαλκήρεσι, καὶ ἵπποις δρομικοῖς διεγείρει τὸ φρόνημα, καὶ χρημάτων ἐπιρρέουσι διαλύσεσιν, ἃ νεῦρα τῶν πραγμάτων ἀρίστως τῶν πάλαι τις κατωνόμασε. καὶ οὕτω σὺν θεῷ συλλήπτορι, καὶ τῇ πολιούχῳ μητροπαρθένῳ, ὡς ῥώμῃ δυσμαχώτατα θέμενος τὰ στρατεύματα, τὰ μὲν εἰς ἔρυμα συνέχει τῆς μεγαλοπόλεως, καὶ τοῖς τείχεσιν ἐφιστᾷ, τοῖς δ᾽ ἐπισκήπτει τῇ στρατιᾷ παρέπεσθαι τῶν ἀλαμανῶν, μὴ ἀφισταμένοις ἐπὶ πολὺ, καὶ τοῦδε ἄγειν τοὺς ἐκ τῶν ἀλαμανῶν εἰς ἁρπαγὰς παρεξιόντας καὶ προνομὰς, εἰρηνικῶς μέντοι, καὶ μὴ πολεμικῶς. κατὰ μὲν οὖν τὴν ἀπωτέρω πορείαν οὐδέν τι ξυνηνέχθη ἀξιαφήγητον ἀμφοῖν τοῖς στρατεύμασιν. ὅτε δὲ εἰς Φιλιππούπολιν οἱ ἀλαμανοὶ παρενέβαλον, οὐδὲ κατὰ τὸν ἐκεῖσε σταθμὸν εἰς διαφορὰν ἀπήντησε τὰ τάγματα. ὁ γὰρ τῆς χώρας ἀρχιερεὺς (ἦν δὲ οὗτος ὁ Ἰταλικὸς Μιχαὴλ, ὁ καὶ λόγῳ πολὺς, καὶ σοφίας ὁποίας ἁπάσης μάθημα, κἀν ταῖς ὁμιλίαις τὸ ἦθος ἐπαγωγότατος, καὶ λίθος ἄντικρυς μάγνησσα) οὕτως ὑπηγάγετο τὸν ῥῆγα, ταῖς τῶν λόγων ἐκθελκτηρίαις ἴυγξι, καὶ τῷ μέλιτι τῆς γλώσσης κατεγοήτευσεν, ἀντιστρέφων μὲν οἷς ἐφθέγ- «
γετο, τοῖς δὲ ῥωμαίοις ἐπωφελῶς τὴν γνώμην μεταμεί- «
βων, καὶ κατὰ τὸν φάριον πρωτέα διαφόρως μετα- «
βαλλόμενος, ὡς ἐκ τῶν ὤτων ἀναρτῆσαι, καὶ ἐπὶ τοὺς «
ἀμφορέων διακονίους, τὸν ὑψηλόφρονα ῥῆγα, καὶ σύσσιτον παραλαμβάνειν, καὶ μεταδιδόναι προπόσεων· ὃς καὶ μάλα ὠμοτάτως, αὐτῷ χαριζόμενος, τοὺς ἄνευ καταθέσεως ἀργυρίου, τὰ σῖτα ὀψωνίων παρεισάγοντας. ἐν δὲ τῷ μεθίστασθαι ἐκεῖθεν, καὶ προβῆναι τὸν ῥῆγα τῆς ἔμπροσθεν, ἐκ τῶν κατ᾽ οὐρὰν ἀλαμανῶν καὶ ῥωμαίων, δίκη μὲν τὰ πρῶτα παρεξετάζεται, ὡς δῆθεν κακῶς πασχόντων τινῶν, ἅττα ἐξῆψε ταύτην ὁ φιλοτάραχος τῶν πολλῶν φύσις, καὶ τραχύνεται ταῖς βοαῖς. ταύτῃ ἐφομαρτεῖ τὸ παρρησιαστικὸν καὶ φιλόνικον, ὁπλίζει τοῦτο τὰς χεῖρας εἰς πόλεμον· ὁ φόνος ἐφίσταται, καὶ τῆς φυλόπιδος ξυλλεγομένης, ἡ μάχη λαμπρῶς ἐκορθύετο, φιλαυξὴς δὲ οὖσα αὕτη, καὶ ἀεὶ τῶν ἄνω ἐφιεμένη, μικροῦ δεῖν ἐστήριξεν αὐτῆς κάρη ἐς οὐρανὸν, χαμαιβαίνουσα ὡς τὰ πρῶτα καὶ χθόνιος, εἰ μὴ ὁ ῥυθὰς

ὅτι προφθάσας ἀγχίνως, τὸν ῥῆγα γινόμενον ἤδη παλίνστροφον, καὶ πόλεμον πνέοντα, τοῖς οἰκείοις θελκτηρίοις ἐμάλθαξε, καὶ ἠρεμεῖν ἀνέπεισε παρὰ δόξαν. ὥσπερ καὶ θῆρα βασιλικὸν, ᾧ οὐχ' ἵλεων τὸ εἶδος, τῇ ἀλκαίᾳ ὑποσυνιστάμενον, καὶ πρὸς ἅλματα διαρριπιζόμενον. ἐπεὶ δὲ καὶ κατὰ τὸ δὶς Ἀδριανοῦ πόλισμα τὰ στρατεύματα ξυνελέγησαν, ὁ μὲν ῥὴξ διὰ τῆς πόλεως ἐλάσας, τῆς πρόσω εἴχετο· νοσηλαίᾳ δέ τις σώματος τῶν ἐξ αἵματος ἐκείνου προσηκόντων, κατὰ τὴν ἀδριανοῦ ἐναυλίζετο. ῥωμαίων δέ τινες ἀλιτήριοι, καὶ τὰς χεῖρας οὐκ εἰς ὁπλισμὸν, λῃμματισμὸν δὲ μᾶλλον δεδιδαγμένοι, νυκτὸς ἐπιθέμενοι τῷ καταγωγῷ, πῦρ τε ὑφάπτουσι, καὶ τὸν ἄνδρα τοῖς ἐνοῦσι συγκαταφλέγουσι. τοῦτο μαθὼν ὁ κοῤῥάδος (οὕτω γὰρ ὁ ῥὴξ ὠνομάζετο) ὑπερτίθεται τὰ τῆς ἀμύνης ἐπ' ἀδελφιδοῦ φρεδερίχῳ. ὁ δὲ καὶ ἄλλως ὢν φρονηματίας, τότε δὲ καὶ ὑπὸ πάθους ὠργισμένος, ἐπαναστραφεὶς, τό, τε ἱερὸν σεμνεῖον τίθησι πυρὸς παρανάλωμα, ἐν ᾧ κατέλυσεν ὁ ἀλαμανὸς, καὶ τοὺς συλλαβομένους ὑποδικάζει θανάτῳ, ἐξέτασιν περὶ τῶν ἀπολωλότων χρημάτων ποιούμενος. καὶ τοῦτο μάχης παραίτιον γίνεται. ἀλλ' ἐπεγέλασε καὶ πάλιν κουροτρόφος εἰρήνη τις, καὶ ἄλλων μὲν ἐκ τῶν ἐν τέλει ῥωμαίων κατασβεσάντων τὸν πόλεμον, μάλιστα δὲ τοῦ προσοὺχ ἐξανύτος τὸ πᾶν. οὗτος γὰρ τοῖς ποταμοῖς τὸν ἵππον ἐφεὶς ὑπόχος ὤν, οἳ συνιόντες διὰ τῆς ἐκεῖσε λιθίνης γεφύρας διαυλωνίζονται, ὡς τὸν φρεδερίχον παραγενόμενος, ὀργίλως τε ἔχοντα κατεπράϋνε, καὶ τῆς γνώμης μετακινεῖ. πάλιν οὖν σταθμοί τε ἦσαν εἰρηναῖοι, καὶ παρασάγγαι ἡσύχιοι, καὶ ἐν τῇ πρόσω διόδῳ ἐνδιάβατος. ὀλίγων μεθ' ἡμέρας αὐτοῦ ἐς τὰ χοιροβάκχων πεδία ἱππήλατα προγνῶντες στρατόπεδον, οὐ μὴν καὶ βάλλοντες χάρακα. τοῦτο γὰρ δι' ὅλου ἦν αὐτοῖς τῶν σταθμῶν πισύνοις οὖσι τοῖς παρὰ ῥωμαίων ὅρκοις, καὶ ταῖς ξυμβάσεσι. παραῤῥεῖ δὲ τοῖς ἐκεῖσε πεδίοις ποταμὸς, οὐ πλατὺς τὸ ῥεῖθρον, οὐ βαθὺς τὴν περαίωσιν, μέλας τοὔνομα. οὗτος τοίνυν θέρους μὲν λεπτυδρῶν, ἐς χαράδραν συνάγεται τρυγώδη, ὅτι μηδὲ διὰ ψαμμώδους πρόεισι γῆς, ἀλλ' ἐριβώλακος ἀπιούσης, καὶ εἰς βαθεῖαν χιζομένης ἀρότοις βουσὶν αὔλακα· χειμῶνος δ' ἐφεστῶτος, ἢ ῥαγδαίων ὑετῶν καταῤῥαχθέντων, ἐκ μικροῦ μέγιστος γίνεται· καὶ προβὰς ἐς βαθυδίνην, ἐκ τοῦ νοτεροῦ καὶ λακκαίου ἀνοιδαίνεται ὕδατος, καὶ θαλάσσαις ἄλλαις συνεξετάζεσθαι, καὶ ποταμὸς οὐκ ἔτ' ἀνεχόμενος εἶναι, ὡς φλοῖσβον τραχύνεται, καὶ πλωτὸς ἐκ βατοῦ γίνεται, καὶ διαχεῖται εἰς πλάτος, ἀμίλλα καὶ διαῤῥιπιζόμενος πνεύμασιν, εἰς κῦμα μυτιλίζεται, κἀν τὰ δένδρα ἄχρις ἀποπλύνειν, καὶ τῇ γείτονι χώρᾳ ὑβριστὴς προσαράσσων, πόνους παρασύρει γεωργῶν, ὁδοιπόρους ἐπέχει τῆς ὁδοῦ, καὶ ὡς ἐπίπαν ὡς χρῆμα ἐπάρατον χρηματίζεται. τότε τοιγαροῦν οὗτος ὁ χαμάῤῥους ἐξ ὑετοῦ πολὺς καὶ κατακλύζων φανεὶς, καὶ νυκτὸς ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ὑπερπλημμυρήσας, ὡς ἤπερ αὐτοὶ οἱ καταῤῥάκται ἀνεῴχθησαν οὐρανοῦ, ἀπάγει τῆς παρεμβολῆς τῶν ἀλαμανῶν οὐ μόνον ὅπλα καὶ ἵππεια φάλαρα, καὶ ἐνδύματα, καὶ ἄ τι ἕτερον αὐτοῖς ὑπεβάσταζε τὰ ὑποζύγια, ἀλλὰ καὶ ἵππους, καὶ ὀρέας, καὶ
" ἄνδρας ἱπποκορυστάς· καὶ ἦν τὸ θέαμα ἐλεεινὸν, καὶ θέλον ἀτεχνῶς δάκρυα· ἄνευ πολέμου πίπτοντες, ἄνευ διώ-
" κοντος ἀναιρούμενοι, οὐδ' ὅτε τὸ τῆς ἡλικίας σταδιαῖον μηκοῦ καὶ πελώριον, οὐδ' ἡ μάχης ἀκόρεστος δεξιά, ἐς ἀπο-
" γλεὶ προὔργου αὐτοῖς τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ἐπὶ πλεῖον ὡσεὶ χόρτος, καὶ ὡσεὶ φορυτὸς ἀλωθερίας, καὶ πικρὸς ὁ διὰ κόφος ἐπεσό-
" ρυτο, καὶ ψαλμικῶς εἰπεῖν, τὰς τούτων ἀπήγαγεν ὁ ποταμὸς ὑπὲρ φωνάς, βαρβαρικῶς ἀλαλαζόντων, ὁ μὲν ὁ φιλοδί-
" των ταῖς σκηναῖς, καὶ τοῖς γηλόφοις δι' ὧν προσύρετο ἄγριον ὁμοῦ καὶ ἄνυμφον, καὶ οὐχ' οἷον τὰ μειλιχὰ τῶν ποιμένων
" αὐλήματα, ὥστε συλλογίζεσθαι τοὺς συνορῶντας τὸ τηνικαῦτα συμβὰν, μῆνιν ἐκ θεοῦ ἄντικρυς εἰς τὸ τῶν ἀλαμανῶν στρα-
" τόπεδον ἐπισκήψασαν, οὕτως ἀθρόον ὕδατι καταποθῆναι, ὡς μηδὲ τὰ ἑαυτῶν ἐκσώσασθαι δυνηθῆναι σώματα.

ὑπνυστα

regem iam mutatum, & bellum ſpirantem, ac inſtar feræ truculentæ concitatum, mature placaſſet, ac præter expectationem cohibuiſſet. Cum autem exercitus ad Adrianopolim conueniſſent, Rex per urbem ulterius perrexit. quidam uerò ex eius cognatis ægrotus in urbe manſit: quem Romani quidam, homines improbi, qui manus non ad arma, ſed ad rapinas edoctas habebant, unà cum diuerſorio & ijs quæ intus erant, cremant. Quo Conradus cognito (id enim Regi nomen erat) ultionem Friderico nepoti mandat. Qui, ut homo & natura ferox, & tum ira æſtuans, monaſterium in quo diuerterat ægrotus, incendit: comprehenſos capitis damnauit, & perditam pecuniam inquiſiuit. Quæ res pugnæ cauſa fuit: ſed cùm aliorum, tum Pruſuchi ſtudio pax facta eſt. Is enim tribus fluuijs, qui per pontem lapideum tranſeunt, equo ſuperatis, Fridericum iratum conuenit, mitigat, à propoſito abducit. Rurſus igitur pacatè, tranquillè, expeditè'que procedunt. Poſt dies aliquot in Cherobachorum planiciem perueniunt, caſtra locant: ſed uallum ut nec in reliquo toto itinere, non obducunt, Romana fide & pactione freti. Campos illos fluuius Melas perfluit, neque latus, neque profundus: qui æſtate areſcens, in uoraginem limoſam coit. Ager enim quem tranſit, non arenoſus eſt, ſed fœcundus, & in altos ſulcos aratro proſcinditur. Hyeme uerò aut rapidis imbribus ex paruo fit maximus & uorticoſus, ut mare potius quàm flumen uideatur: nec iam uado, ſed nauibus traijcitur: & uentorum procellis exagitatus, uicina rura uaſtat, uiatores moratur, denique Noxam quandam repræſentat. Is igitur torrens tum imbribus auctus, & noctu ex improuiſo latè ultra ripas effuſus, non ſecus ac ſi cœli cataractæ apertæ eſſent, ex caſtris Alemannorum non modò arma, phaleras equorum, ueſtes, & ſi qua alia à iumentis uehebantur, ſed etiam equos, mulos & uiros armatos abripuit: ſpectaculum ſanè miſerabile & la-
chrymoſum: cadunt ſine bello, cæduntur ne- "
mine cædente: non ſtaturæ proceritas, non "
inuicta bello dextera quicquam opis tulit. Pe- "
reunt inſtar fœni, inſtar palearum diſſipantur, "
cum atroci & immani ululatu: ut qui eam rem "
uiderunt, numinis iram caſtra Alemannorum "
inuaſiſſe crederent, ita ſubita inundatione op- "
preſſa, ut nec uitam ſuam tueri poſſent. "

Eius

Melas fluuius Alemannis infeſtus.

Eius igitur noctis ſomnus, alijs interitum, alijs iacturam rerum omnium attulit. At Rex eo caſu conſternatus, ferociaque nonnihil remiſſa, admirans Romanis etiam elementa ſeruire: & anni tempora, cum opus ſit, uices ſuas permutare, inde diſceſsit. Quum autem prope urbem Imperatricem ueniſſet, exercitum ſtatim traijcere coactus eſt: quamuis dum in Peræa, quæ Picridij appellatur, caſtra haberet, principiò renueret, ac penes ſe eſſe, utrum traijcere uellet, necne, ſtupidè iactaret. Itaque nullum non nauigij genus in tranſportandis Alemannis fuit occupatum. Quum uerò Imperator multitudinem exercitus deſcribi, & quot quaque uice traijcerent, annotari iuſsiſſet: ij quibus id negocij erat datum, tantæ multitudinis deſcriptione fatigati, re infecta domum redierunt. Ita Rege, tanquam oſtento inauſpicato, cupientibus Romanis, in Orientem tranſgreſſo, paulo pòſt etiam Francis commilitonibus inſequutis, Imperator in priſtinam prouinciarum ſuarum curam incubuit: neque illud neglexit, ut iſti in itineribus commeatum uenalem haberent. Cæterùm, in locis opportunis, & anguſtis tramitibus, inſidias collocandas cenſuit, quibus non pauci ex ijs exercitibus perierunt. Quin & ciues portis clauſis, forum Alemannis non præbebant: ſed funibus de muris ſuſpenſis, pecuniam prius attrahebant: ijsque rurſum, quantum uel panis uel aliarum rerum libebat, demittebant. qui-
» bus iniurijs Alemani exacerbati, oculum inſpe-
» ctorem omnium rerum, cõtra eos qui iniuſtis
» ponderibus uterentur, nec aduenarum, & ei-
» dem religioni addictorũ miſerti, adeò nihil de
» ſuo conferrent, ut cibos etiam è faucibus eripe-
» rent, ultorem inuocabant. Verùm, peſſimi incolæ, & inhumanitate ſingulari præditi, ne minimum quidem demittebant: ſed auro, argento'ue attracto, atque in ſinibus recondito, ex mœnibus ſe ſubducebant. quidam etiam calce farinæ immiſta, cibum peſtiferum reddebant. Id utrum iuſſu Imperatoris factum fuerit, ut ferebatur, compertum non habeo. Vtut ſit, iniquum & nefarium facinus fuit. Illud certè conſtat, eius iuſſu ex improbo argento monetam eſſe cuſam, quæ ijs daretur, qui ex Italico exercitu aliquid uendituri eſſent. Breuiter ut dicam, nullum mali genus fuit, quod Imperator non uel ipſe in eos machinaretur, uel alijs machinandi autor eſſet: ut ſcilicet eo-
» rum poſteri perpetuis monimẽtis ab inuaden-
» dis Romanis deterrerent. Idem & Turci imita-
» ti ſunt, Manuelis literis ad bellum Alemannis faciendum concitati. Itaque circa * Bathym, Pamplano quodam duce, prælio uictores, multos occiderunt. Sed quum eam quoque partem aggreſſi eſſent, quæ Phrygiam præteribat,
opinione

Traiectus Alemannorum.

Franci Conradi commilitones.

Orientales Alemannos & ferro, & fraude, & ueneno perſequuntur.

Manuelis inſidiæ contra Alemannos.

Turci Alemannis infeſti.

ὑπνώσασαν τοίνυν κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα οἱ μὲν εἰς θάνατον, οἱ δ' ὃν εἶχον ἀφανισμὸν καὶ ἀπώλειαν. ὁ δὲ γε ῥὴξ κατάπληκτος ἤδη περὶ τῷ συμβάντι τούτῳ γεγενημένος, καὶ ὑφεὶς δέ τι καὶ τοῦ κόμπου βραχύ, καὶ ὅτι μάλιστα ὅτι καὶ τὰ στοιχεῖα ῥωμαίοις ὑπείκουσι, καὶ θελήσασι μόνον ὑποδιδόασι, καὶ αἱ ὧραι παρὰ τοῦτο, ἔστι καὶ ὑπεραναδιδοῦσαι, τὰ ἀλλήλων ἀντιπαρέχουσιν, ἄρας ἐκεῖθεν διεπορεύετο. ὡς δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν ἐγγίσαι τὴν βασιλεύουσαν, εὐθὺς τὴν στρατιὰν εἰς τὸ ἀντιπέραν διαπορθμεύειν ἠναγκάζετο· κἂν ὑποστρεφόμενος τὰ πρῶτα, καὶ βλακευόμενος ἀπηναίνετο τὴν περαίωσιν, ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ αὐθάδει γνώμῃ λέγων τὸ οὕτω δρᾶσαι, καὶ μή, τῇ περαίᾳ ἐναυλιζόμενος, ἥτις τοῦ πικριδίου κατωνόμασται. ἔνθεν ἅπας μὲν ἐρέτης, ἅπαν δὲ πορθμεῖον καὶ ἁλιὰς ξύμπασα, καὶ ναῦς ἱππαγωγός, τὴν τῶν ἀλαμανῶν ἀμφεπονεῖτο διάβασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν ἀπογραφῆς ἠξίωσεν, ἀνὰ πᾶσαν ἀποτάξας ἀναγωγήν, οὓς ἐκεῖνο σημανοῦντας τὴν κατ' ἄνδρα περαίωσιν, ἀλλ' ἦν τὸ πλῆθος ὑπερπαικὸς τὴν ἀπογραφήν. καὶ διὰ τοῦτο οἱ τῇ ὑπουργίᾳ ταύτῃ ἐφεστηκότες, ἀπειπόντες πρὸς τὸ πλῆθος, ἄπρακτοι ἐπανέλυσαν. οὕτω τοίνυν ἀγαπητῶς τοῖς ῥωμαίοις ὡσπερεί τινος οὐρανίου δείγματος ἀπαισίου τοῦ ῥηγὸς εἰς τὴν ἑῴαν λῆξιν διαβαίνοντος, ἐφωμάρτησαν τούτῳ μετὰ βραχὺ καὶ ὅσοι τῶν ἐκ τοῦ γένους τῶν φράγγων αὐτῷ συνανέβησαν· ὁ βασιλεὺς καὶ πάλιν τῆς αὐτῶν εἴχετο τῶν οἰκείων χωρῶν μελέτης, ὡς καὶ περιόδοις ἀγορὰς παρέχεσθαι. οὐκ ἠμέλει δὲ καὶ οἷς ὅτῳ τραφήσονται, ἀλλ' ἐφ' ὁδὸν τὰ ὤνια καὶ αὐλὰς προὐβέβλητο, γε μὲν τοι τοῖς τῶν χωρίων ἐπικαίροις, καὶ τοῖς τῆς προόδου στεναῖς λόχους παρὰ ῥωμαίων ἐφίζανον, δίξαν ὑπὸ τοῦ μανουήλ, καὶ οὐκ ὀλίγοι ἐκ τῶν στρατοπέδων τούτων κατήρειπον· ἀλλὰ καὶ τὰς πύλας τῶν πόλεων ἀποζυγοῦντες οἱ ἀστικοί, οὐκ ἀγορὰν τοῖς ἀλαμανοῖς μετεδίδοσαν· χοίνικας δὲ τοῦ τείχους ἐκκρεμῶντες, ἀνεῖλκον πρότερον τὸ ὑπὲρ τοῦ ἐκδιδομένου κατατεθειμένον τίμημα. ἔπειτα διαχαλῶντες ἐδίδοσαν, ὅτι ἄρτος ἦν τὸ καλούμενον, εἴτε τι βιώσιμον ἕτερον, ἐῶν, ἄθεσμα δρῶντες κατ' αὐτῶν, ἐπεβοῶντο τὸν πανεπίσκοπον ὀφθαλμόν, ὡς μὴ χρωμένων σταθμοῖς δικαίοις, μηδὲ οἰκτειρόντων αὐτοὺς ὡς ἐπήλυδας, μηδέ τι κατατεθειμένων ὡς ὁμοπίστους εἶναι, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ προσαρπαζόντων ἐκ τοῦ σφῶν φάρυγγος ὅσα πρὸς σύστασιν σώματος. οἱ δὲ χείρους τῶν οἰκητόρων, καὶ ὅλως τὸ ἀπάνθρωπον περιβεβλημένοι, οὐδὲ τὸ βραχύτατον γοῦν διεχάλων, ἀλλὰ τὸ χρυσίον ἀναρπάζομενοι, ἢ τὸ ἀργύριον ἀνιμώμενοι, καὶ περὶ κόλπον θέμενοι, ἀφανεῖς ἦσαν ὑπὲρ τῶν τοῖς μεσοπυργίοις ὑποπλανώμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ τοῖς ἀλφίτοις ἐμφύροντες τίτανον, ἐποίουν τὰ σιτία ὀλέθρια. ὅπερ δὲ εἰ μὲν ἀληθῶς ὁ βασιλεὺς ἐπέταττεν, ὡς ἐλέγετο, ἀκριβῶς οὐκ ἴσημι· παρῳνομεῖτο δ' οὖν ὅμως, καὶ ἀνοσίως ἐπράττετο. ὃ δὲ τοῦ βασιλέως βούλευμα ἦν οὐκ ἀμφίλογον, ὑπὸ ψευδοῦς παρακομματι σκιαζόμενον, ἀργύρειον ἀδόκιμον εἰς νόμισμα ἐκκοπῆναι, καὶ ὅπερ προβάλλεται τοῖς ἐκ τοῦ τῶν ἰταλῶν στρατεύματος ἀποδίδοσθαι θέλουσι, καὶ συντόμως εἰπεῖν, οὐδὲν ἁπλῶς τῶν δεινῶν, ὃ οὐκ ἦν ἐπιτεχνώμενος αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, καὶ τοῖς ἄλλοις δρᾶν διακελευόμενος βασιλεύς, ὡς ἂν εἴη ταῦτα καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν ἐκγόνοις μνημεῖα διὰ παντὸς ἀειθαλῆ, καὶ [illegible], τὴν κατὰ ῥωμαίων ἐκτρέποντα κίνησιν. ὑπέμνησε δὲ καὶ τοὺς τούρκους ἐπελθεῖν πεζῶν, κατὰ τῶν ἀλαμανῶν τοῦ μανουὴλ αὐτοὺς ἐπαλείφοντος γράμμασι, καὶ διερεθίζοντος εἰς πόλεμον. καὶ τοίνυν περὶ τὸν βαθὺν * ὑποστρέψαντες, παμπλάνου τινὸς ἡγουμένου τοῦ σφῶν στρατεύματος, πολλοὺς διέφθειραν. ἐπεὶ δὲ καὶ τῇ μοίρᾳ ἐπέθεντο ἣ τὴν φρυγίαν παρώδευεν,

εἰς

αὐτοῖς δὲ βόθυνος ἐχανεῖ, καὶ τὸν ὄλεθρον ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν καὶ πόῤῥωθεν ὄντα, ἀτεχνῶς αὐτεπάγγελτον ἐποιήσαντο, καὶ εἰς βόθυνον κατώλισθον, ὃν ταῖς οἰκείαις χερσὶν ἐβάθυναν. τῷ τοι καὶ δέον ἦν μὴ ἐνοχλοῦντας οὐχὶ λυπεῖν, μηδ᾽ ἀναγκάζειν τὸ [illegible] ἀφυπνίζειν τὸ τέως κοιμώμενον, ἢ πρὸς αὐθαδείας διαῤῥηγνύειν· οἱ δὲ εἰς φάλαγγας πυκνωθέντες, καὶ ταῖς ὄχθαις ἐφιστῶντες τοῦ ποταμοῦ (μαίανδρος οὗτος ἦν) οὐκ εἴων ὅλως τὰ λατινικὰ στρατεύματα διελθεῖν. ἔστι δ᾽ οὗτος καὶ τὸν ἄλλον μὲν ἅπαντα χρόνον οὐ ῥᾴδιος ἁπανταχοῦ τὴν περαίωσιν, τότε δὲ καὶ τέλεον ἦν ἄπορος, ὡς δίναις ἑλιττόμενος, καὶ μεταχωρῶν εἰς στροφάλιγγας, ὅτε ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν αἱ δυσμαὶ καὶ δυνάμεις ἐπέδειξαν, ὡς αὐτῶν ἀνεχομένων, αἱ φάλαγγες τῶν ῥωμαίων εἰς προνομὴν οὐκ ἐξέκειντο, καὶ αἱ τούτων πόλεις ἀδήωτοι παρεπέμποντο, οἱ δὲ βοσκημάτων δίκην οἱ τούτων οἰκήτορες ἀναιρούμενοι ἐσφακίζοντο. ὡς γὰρ τῇ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ προσέγγοντος τοῦ ῥηγός, ὅτε νῆες παρῆσαν ποτάμιαι, ὅτε γέφυρα πρὸς διάβασιν ἔζευκτο, καὶ οἱ τοῦρκοι ἀναμὶξ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς ἐκ τῆς ἀντιπέραν φαινόμενοι, δῆλοι ἦσαν ἀκροβολίζοντες, καὶ τὰ τοξεύματα διικνεῖτο τῶν παριόντων τὸν ποταμόν, καὶ εἰς τὸ μέτωπον εἰς τὸ τῆς φάλαγγος μέτωπον· τότε μὲν ὀλίγον ἐπαναγαγών, ἐκ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ στρατοπεδεύεται, ὅσον μὴ τῶν βελῶν εἶναι ἐντός, καὶ τὰ δεῖπνα πάντας δειπνοποιήσαντας, ἱπποκορυστὰς γενέσθαι, καὶ τῶν * ἁρμάτων αὐτῶν ἐπιμεληθῆναι, ὡς εἰς νέωτα τοῖς τούρκοις πολεμήσοντας πρωϊαίτερον. σκοταῖος τοίνυν διαναστάς, καὶ τοῦ ἡλίου μήπω τὸ ἅρμα ζεύξαντος, αὐτός τε ὡς πρὸς πόλεμον ἐστάλη, καὶ ὁ λοιπὸς τὰ ὅπλα ἐνεδέδυτο στρατός· καὶ οἱ βάρβαροι ὁμοίως διαταξάμενοι, καὶ αὐτοὶ παρέταττον, τούς τε τοξότας τῇ ὄχθῃ παρέτεινον, καὶ τὸ ἱππικὸν ὡς αὐτοῖς ἐδόκει παρεσκεύαζον· καὶ τοῦ ἀκροβολισμοῦ ἤρχοντο, ὁπότε παρέρχοιντο οἱ ἰταλοὶ παρὰ τὸν ποταμόν. ὅτε καὶ τὰς τάξεις διεξιὼν ὁ ῥήξ, καὶ παρακλήσεις τοῖς σφετέροις ποιούμενος, τοιάδε ἔφασκεν· ὅτι μέν, ὦ συστρατιῶται, ἡ ἡμετέρα αὕτη κίνησις διὰ χριστόν, καὶ ὡς εἱλόμεθα τὴν πλανωμένην, μὴ τὴν ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ᾽ ἐκ θεοῦ δόξαν θηρώμενοι, ἴστε δήπουθεν καὶ ὑμῶν ἅπας σαφῶς. πῶς γὰρ οὔ; οἱ τούτου χάριν τοῖς μὲν ἐπ᾽ οἴκου γε διαιτᾶσθαι ἀπεταττόμεθα, καὶ τῶν οἰκείων ἑκόντες ἀπεξενώμεθα, καὶ διὰ γῆς οὐχ ἡμεδαπῆς παροδεύοντες, θλίψεσι πιεζούμεθα, κινδύνοις παραβαλλόμεθα, λιμῷ τηκόμεθα, κρύει πηγνύμεθα, θάλπει ἐκλυόμεθα, κλιντῆρα ἔχοντες τὴν γῆν, στέγην τὸν οὐρανόν, οἱ εὐγενεῖς, οἱ ὑπέρτεροι, οἱ ἔνδοξοι καὶ πλούτου, καὶ πολλῶν ἐθνῶν κυριεύοντες. τὰς δὲ πολεμικὰς σκευὰς ἐς ἀεὶ περικείμεθα, ὥσπερ ἀναγκαῖα δεσμά, καὶ κάμνομεν αὐτὰς ἀνέχοντες, ὡς ὁ τῶν ἀποστόλων χριστοῦ μέγιστος πέτρος πάλαι ἁλύσεσι δυσὶ κατεχόμενος, καὶ τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν φρουρούμενος. ὅτι δὲ καὶ ὡς οἱ τῷ μεταιχμίῳ τῷδε ποταμῷ τούτῳ ἐκδιϊστάμενοι ἡμῶν βάρβαροι, ἐχθροί εἰσι τοῦ σταυροῦ τοῦ χριστοῦ, οἷς πάλαι νόμῳ πολέμου συμβαλεῖν ἐγλιχόμεθα, καὶ ὧν τοῖς αἵμασι δαυϊδικῶς ἐπηγγελλόμεθα νίψασθαι, τίς [illegible] φιλοχρίστων βουλήσεται τις, εἰ μὴ παράλογος παραπαίων τὸ φρονεῖν, ὁρῶν ἄντικρυς οὐχ ὁρᾷ, καὶ ἀκούων οὐδαμῶς ἐνωτίζεται. εἴπερ οὖν τὴν ὁδὸν τῶν ἀθανάτων μονῶν περάσας μέλλομεν ὑμῖν (οὐδὲ γὰρ ἄδικος ὁ θεός, ὡς μὴ τὸ τῆς ὁδοῦ ταύτης ὁρᾶν αἰτιώμενος, μηδ᾽ ἀκηράτων μεταδιδόναι λειμώνων, καὶ σκιερῶν τῶν τῆς Ἐδὲμ κατασκηνώσεων οἱ τὰ οἴκοι καταλιπόντες, ἀνταλλάξαντες τὸ ζῆν τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ θανεῖν) καὶ εἰ μνήμη δέ τις ὑμᾶς ὑπεισέρχεται, ἃ καθ᾽ ὥραν οἱ ἀπερίτμητοι οὗτοι τὴν καρδίαν, εἰς τοὺς ἐκ τοῦ γένους παρεισῆσαν ἡμῶν,

καὶ

opinione ſua decepti, interitum longè remotum ultrò ſibi accerſiuerunt, in foueam illapſi quam ſuis manibus effoderant. Neq; enim omni iniuria abſtinentes laceſſendi erant, nec ad iram, ad cædes concitandi. Verùm illi denſata phalange, in ripis Mæandri fluminis ſtantes, Latinorum exercitum tranſitu prohibebant: qui cùm omnibus temporibus, ob uortices & uarios anfractus, non ubique facilè ſuperetur, tum planè tranſiri non poterat. Ibi Occidentales copiæ ipſa re declararunt, patientia ſua factum eſſe, quo minus Romanorum phalanges prædæ eſſent, eorumq; urbes exſcinderentur, & ciues pecudum inſtar mactarentur. Nam quum, Rege ad fluminis ripas accedente, neq; naues præſtò eſſent, neq; pons: & Turci equites & pedites permiſti, in ulteriore ripa ſe ad pugnam paratos eſſe oſtenderent: & ſagittis frontem exercitus, fluuium prætereuntis, attingerent: tum quidem paulũ acie à fluuio ſubducta, extra teli iactum caſtra poſuit, atq; omnes ubi cœnarint, in equis armatos eſſe, & currus curare iuſſit, ut diluculo cum Turcis dimicaturos. Surgit igitur ante ortum Solis, in tenebris adhuc, & ipſe ad pugnam exornatus, & exercitus omnis armatus. Idem & barbari fecerunt, inſtructa que acie, & ſagittarijs in ripa diſpoſitis. & equitatu, ut uiſum erat, ordinato, quum Itali in ripa progrediebantur, pugnam ciebant eminus. Rex uerò aciem obiens, milites hoc modo cohortatus eſt. Expeditionem hanc à nobis propter Chriſtum, & diuinæ, non humanæ glorię parandæ cauſa, ſuſceptam eſſe, ſcitis utique commilitones. Hac enim de cauſa, ſpreta domi iucunda uita, ultrò à propinquis noſtris ſeiuncti, per alienas regiones ærumnas toleramus, periculis exponimur, fame tabeſcimus, frigore horremus, æſtu ſoluimur: cubile, terram: tectum, cœlum habemus: quamuis nobiles, illuſtres, inclyti, diuites, multis gentibus imperantes, thoraces ſemper tanquam uincula neceſſaria geſtamus: ijs que fatigamur, quemadmodum maximus Chriſti ſeruus Petrus duabus cathenis oppreſſus, & quatuor militum quaternionibus cuſtoditus. Barbaros autem, qui flumine à nobis diuiduntur, crucis Chriſti eſſe hoſtes, quos bello aggredi olim cupiuimus: in quorum ſanguine, ut Dauid loquit̃, nos loturos eſſe promiſimus: quis eſt qui neſciat, niſi planè uæcors, nec apertis oculis uidere, nec patentibus auribus audire uelit? Quòd ſi rectà in cœlum aſcendere ſtudemus (neque enim iniuſtus eſt Deus, ut huius uiæ cauſam ignoret, aut immortalia prata & umbroſa Edemi domicilia non retribuat nobis: qui, relictis ædibus, pro ipſo mortem oppetere quàm uiuere maluimus) ſi memoria repetitis, quæ, quibusq; temporibus iſti corde incircumciſi, in populares noſtros admittant, & quas

Alemannorum pugna cum Turcis ad Mæandrũ fluuiũ.

Cõradi regis exhortatio militum.

& quas eis alapas impingant, recordamini, & ſanguinis innocenter effuſi aliqua miſericordia tangimini: ſtate iam fortiter, & ſtrenuè pugnate, neq; ullus uos terror moueat, quo minus alacriter reſiſtatis. Cognoſcant Barbari, quantum Chriſtus magiſter noſter & præceptor, ſeductorem prophetam & impiæ religionis antiſtitem ſuperat: tanto & nos rebus omnibus ſuperiores eſſe. Cum igitur caſtra ſancta ſimus, & diuinitùs collectus exercitus, ne turpiter uitam amemus, nec obitū memorabilem pro Chriſti charitate reformidemus. Si enim Chriſtus pro nobis mortuus eſt, quāto iuſtius nos pro illo oppetemus? Honeſtæ huic expeditioni, etiam finis honeſtus imponatur: Chriſto freti pugnemus, cum certa ſpe uictoriæ nō difficilis. Neq; enim quiſq;, ut confidimus, impetum noſtrum tolerabit, ſed omnes primæ aggreſſioni cedent. Sin (quod abſit) occubuerimus: honeſta ſepultura erit, ubicunque pro Chriſto occubuerimus. Me ſagittarius Perſa pro Chriſto feriat: cum ſpe bona moriar, eaq; ſagitta tanq; uehiculo ad requiem illam perueniam. quod mihi potius erit, q; ſi morte ingloria in peccatis opprimerer. Iam tandē ulciſcamur eos, quorum impuris conculcati pedibus & conſanguinei noſtri & Chriſtiani fratres, in communem illum ſacrum locum abierunt, in quo defunctorū contubernalis factus eſt Chriſtus, patri ęqualis et aſſeſſor. Nos ſumus potentes illi, nos omnes gladios ſtrinximus, qui uitale diuinumq; ſepulchrum tanq; Salomonis cubile circumſiſtimus. Agarenos igitur ancillæ filios, nos liberi tollamus è medio, & tanq; lapides offenſionis è uia Chriſti remoueamus: quos haud ſcio cur Romani tanq; lupos in ſuam cædem alunt, & per dedecus ſuo cruore ſaginant: cum excitatis animis, & cogitatione cordato uiro digna ſuſcepta, tanq; feræ à gregibus, ſic illi ab ipſorum prouincijs atq; urbibus pellendi eſſent. Iam quia fluuius [illegible] c, ut cernitur, nō niſi noua ratione tranſiri p[illegible]ſt: ego ipſe huius exempli monſtrator ero, meumq; conſilium primus exequar. Acie condenſata, haſtiſq; coniunctis, cum impetu irruemus, & flumen perequitabimus: ſatis ſcio aquam repulſam, ſtaturam eſſe, conuerſoq; ueluti curſu, non rectà promanaturam. Non diſsimili olim ratione Iſraelitæ Iordanem ſuppreſſo flumine, pedibus tranſierunt. Conſilium hoc & facinus etiam ad poſteros memorabile eſt futurū, nulla lōginquitate temporis, nulla obliuione obliterandum: cum ſummo Perſarū probro, quorum cadauera circa hunc amnem proſtrata, in collem exurgent, ac inſtar trophæi conſpicientur, cum gloria noſtra immortali. Quæ cū dixiſſet, & ſignum pugnæ dediſſet: & ipſe equū flagellis cohortatus, in fluuiū fecit impetum: & cęteri de more peractis precibus, clamoreq; ſublato, hoſtes adoriuntur, acie turris inſtar inſtructa, denſataq; conſertim perequitantes, ut fluminis undæ ungulis equorum partim in ripas excuterentur, partim reſiſterent, nō ſecus ac ſi contra naturam ad fontes regrederentur: ipſi uerò

non

Imperatorum Græcorū ignauia.

Conradi regis illuſtris uictoria de Turcis.

καὶ ὅσ᾽ αὐτοῖς ἐπιτρίβουσι κονδύλας, ταῖς φρεσὶν ἀναφέρετε, καὶ τοῦ ἐκκεχυμένου ἀναιτίως αἵματος μαλάσσοιτέ τις ἐλέῳ· στῆτε γενναίως ἄρτι, καὶ ἐρρωμένως διαγωνίσασθε, μηδ᾽ ὑπό τι δέος ἐκπλήξεως ἐκκρουσθῆτε τοῦ [illegible]τος ἀμύνασθαι· ἀλλὰ γνώτωσαν ἀληθῶς οἱ ἀλλόφυλοι, ὡς ὅσον χριστὸς ὁ καθηγητὴς ἡμῶν καὶ διδάσκαλος ὑπερκεῖται τοῦ προφήτου λαοπλάνου καὶ μυοῦντος σφᾶς τὰ ἀπόβλητα, τοσοῦτον καὶ ἡμᾶς αὐτῶν ἐπὶ πᾶσιν ὑπερφέρεσθαι. ἐπεὶ οὖν παρεμβολὴ ἁγία ἡμεῖς καὶ στρατὸς θεόλεκτος, μὴ δὲ φιλοψυχήσωμεν ἀγεννῶς πρὸς φιλόχριστον ἢ ἀοίδιμον τελευτήν. εἰ χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε, πόσῳ ἡμᾶς τεθνάναι δι᾽ αὐτὸν ἔσται δικαιότερον; ἀγαθῆς τοιγαροῦν τῆς στρατείας, ἀγαθὸν ἔστω καὶ τέλος ἐφομαρτοῦν. μαχεσώμεθα μετὰ τῆς ἐν χριστῷ πεποιθήσεως, καὶ τὸ νῖκος ἀδρὸν ὡς οὐκ ἐχθροὺς προσαπτόμεθα. ὅτι μηδὲ δυσχερὴς ἡ νίκη γένοιτο, οἷα μηδενὸς ὑποστησομένου τὴν προσβολὴν ὡς πεποίθαμεν, ἀλλὰ πάντων ἐνδωσόντων καὶ πρὸς τὴν πρώτην ὁρμήν. εἰ δ᾽, ὅπερ ἀπείη, πεσούμεθα, καλὸν ἐντάφιον τὸ ὑπὲρ χριστοῦ τελευτᾶν. βαλλέτω με τοξότης πέρσης ὑπὲρ χριστοῦ, ἀφυπνωσαίμην μετ᾽ ἐλπίδων χρηστοτέρων εἰς θάνατον, καὶ ὥσπερ ὀχήματι τῷ βέλει χρησαίμην πρὸς τὴν ἐκεῖ κατάπαυσιν. ἀλλὰ μὴ θάνατος περιγένοιτο ἴσως ἀκλεὴς καὶ ἐφάμαρτος. ἤδη ποτὲ τισώμεθα τούτους, ὧν οἱ καθ᾽ αἷμα τε πιστοὶ καὶ ὁμόπιστοι ποσὶ λελακτισμένοι, ὡς εἰς κοινὸν εἰσεληλύθασι τόπον τὸν ἱερόν, ἐν ᾧ νεκροῖς ὁμόσκηνος γέγονεν ὁ σύγχρονος πατρὶ καὶ σύνθρονος. ἡμεῖς ἐσμὲν οἱ δυνατοὶ καὶ διεσπασμένοι πάντες ῥομφαίαν καὶ ὡς κλίνην περιιόντες Σολομώντειον τὸν ζωοδόχον τάφον, καὶ θεοδέγμονα. οὖν ἐκ τῆς Ἄγαρ τέκνων τῆς δουλίδος ἐκποδὼν οἱ ἐλεύθεροι ποιησώμεθα, καὶ ὡς λίθους προσκόμματος, τῆς ὁδοῦ ἐξαιρώμεθα τοῦ χριστοῦ, οὓς οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ῥωμαῖοι ὡς λύκους σφαγῇ ἑαυτῶν ἐκτρέφουσι λυκιδεῖς, καὶ τοῖς οἰκείοις δυσκλεῶς πιαίνουσιν αἵμασι· δέον ἀλλ᾽ ἢ ἀναλαβόντας καὶ λογισμὸν ἔμφρονος ἀνδρὸς, ὡς θῆρας ἐκ ποιμνίων, τῆς οἰκείας ἀπελάσαι χώρας καὶ πόλεων. ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ ποταμὸς οὗτος ὡς ἔοικεν οὐκ ἄλλως περάσιμος, εἰ μὴ καινοτέραν εὕροι τις πάροδον· αὐτὸς ἐγὼ καὶ τὸ κατὰ τοῦτον ὑφηγήσομαι γνώμων, καὶ τοῦ οἰκείου βουλεύματος πρῶτος κατάρξομαι. ἐς ὁμαιχμίαν μίαν φραξάμενοι, καὶ ταῖς χερσὶ δόντες τὰ δόρατα, διεξελασώμεθα σὺν ῥύμῃ τὸ ποτάμιον τοῦτο ῥεῦμα, καὶ ἐς αὐτὸ ἐμβαλοῦμεν μεθ᾽ ὁρμῆς, καὶ εὖ οἶδα σαφῶς τὸ ὕδωρ ἀναχωρῆσον, καὶ τὸ παλίρροιαν ἀνακόπτεσθαι πρὸς ῥεῖν ὥσπερ ἐκ ἀνεστραμμένον, καθὰ καὶ πάλαι ῥοῦς ὁ ἰορδάνου ὑπὸ ἰσραὴλ πεζευόμενος. καὶ ἔστιν οὖν τὸ ἔργον τοῦτο καὶ διανόημα τοῖς ὀψιγόνοις ἀοίδιμον, χρόνῳ μὴ διακοπτόμενον, οὐ λήθης ὑποστελλόμενον ῥεύματι, καὶ κατάγελως πλατὺς τῶν περσῶν, ὧν τὰ πτώματα περὶ τουτονὶ ποταμὸν ἐς κολωνὸν αἰρόμενα, καὶ ὡς τρόπαιον περιφαινόμενα, ὡς κλέος ἡμῶν αὐτῶν ἀθάνατον. τοιαῦτα παρακελευσάμενος, καὶ τὰ σημεῖα τῆς μάχης ἀναδείξας, αὐτίκα τὸν ἵππον ἐφῆκε συχνὰ μαστίζων τε καὶ ἐγκελευόμενος, ὡς τὸν ποταμὸν κατὰ ῥύμας διεξελαυνόμενος, καὶ οἱ λοιποὶ δὲ παιανίσαντες, καὶ τὸ συνῆθες ἀλαλάξαντες, ἐχώρουν ὁμόσε πυργηδὸν ταξάμενοι καὶ πυκνώσαντες ἑαυτοὺς, καὶ ἀθρόοι διεξιππαζόμενοι, ὡς τοῦ ποταμίου χεύματος τὸ μὲν ἐς τὰς χέρσους ἐκκλυσθῆναι ταῖς τῶν ἵππων χηλαῖς, τὸ δὲ διακοπῆναι καὶ τῆς πρόσω κωλυθῆναι φορᾶς, ὥσπερ εἰς ἀνάρρουν παρὰ φύσιν ἀνήλυσιν, ἢ καὶ ὡς τοὐπίσω ἀνασοβεῖσθαι· αὐτοὶ δὲ

δίως διὰ ξηρᾶς ὑγροπορῦντες παρὰ δόξαν τοῖς Πέρσαις ἐπεισπεσεῖν. ὅτε καὶ μὴ ἔχον τὸ βάρβαρον φυγῇ τὴν σωτηρίαν ὑποκλέψαι γὰρ (διωκόμενοι γὰρ κατελαμβάνοντο, μηδὲν τῶν ἵππων αὐτοῖς ἐπαμυνόντων καὶ ἄσσον ἀελλοπόδων, καὶ ἐπ' ἄκρον ἀνδρείας μικροῦ δέοντες) οὔ, ὁμόσε χωρεῖν τοῖς Ἀλαμανοῖς καὶ μάχην ἀγχέμαχον, ἐκρεανομεῖτο ποικίλως, καὶ ἐπ' ἄλλῳ ἄλλος ἔπιπτεν, ὡς ἀστάχυες, ὅτε δὴ ὡς ῥαγὲν αἷμα τὸ ζωτικὸν ἀπελείβοντο· τοῖς λογχοφόροις διωβελιζόμενοι, οἱ μὲν τοῖς δόρασι διηλαύνοντο, οἱ δὲ τοῖς τῶν ξιφῶν ἐπιμήκεσιν ἀποχείρων δίχα διαιρούμενοι, καὶ μάλιστα τὸ ψιλὸν αὐτῶν καὶ γυμνὸν τοῦ στρατοῦ, οἱ δὲ τοῖς ξιφιδίοις ἃ παραστάδον ὑπεζωσμένοι ἀνεξείποντο, τὰς χολάδας τῷ χαλκῷ διεχέοντο, ὡς τοὺς πεσόντας Πέρσας τὰ ἐκεῖσε πεδία καλύψαι τοῖς πτώμασιν ἀκριβῶς, καὶ ὑπεράντλας τὰς φάραγγας βρύειν τοῖς αἵμασι. τῶν δὲ Ἰταλῶν βλαβῆναι μὲν ὑπὸ τόξων πολλούς, καταβληθῆναι δὲ καὶ ἀφυπνῶσαι βραχεῖς εἰς θάνατον. καὶ μαρτυροῦσι τὸ τῶν πεσόντων ἐς δεῦρο πολὺ πόσον, οἱ τῶν ὀστέων σωροὶ οὕτω συχνοὶ καὶ μετέωροι ὄντες, καὶ ὑπὲρ τὰ αὐχενικώτατα γεώλοφα ἐπηρμένοι, ὡς θαῦμα κεῖσθαι καὶ ἄλλοις μὲν ὁπόσοι τῆς ἐκεῖσε φοιτῶσιν ἥψαντο, κἀμοὶ δὲ τῷ ταῦτα συγγράφοντι. ὁποῖαι μὲν οὖν ὅσαι τῶν θριγγῶν αἱ περίμετροι, οἱ τῶν Κίμβρων τοῖς ὀστέοις τὰς τῶν Μασσαλιωτῶν ἀμπέλους περιφράγμασαν, μετὰ τὸ Ῥωμαίους τοὺς βαρβάρους καταστρέψασθαι, εἴδειεν ἂν σαφέστατα, ὅσοι τὸ καινὸν ἐκεῖνο ἔργον ὀφθαλμοῖς διειλήφασιν, καὶ τοῖς λοιποῖς εἰς ἀκοὴν αὐτὰ παρέπεμψαν. τὸ δὲ
» νῦν τοῦτο καὶ ὑπὲρ ἐκεῖνο διέπτευσεν, εἴγε μὴ μεγαλοφωνία
» ἡ τὰ περὶ Κίμβρους ἱστορικὴ τὴν φύσιν ὑπερφωνοῦσα, καὶ εἰς
» μῦθον ἐκπέπτωκε. τὸ δ' ἐκ τούτου ἀπόλεμος αὐτοῖς ἡ πορεία, οὐδενὸς τῶν βαρβαρικῶν εἰς προὖπτον ἀντίπαλον φαινομένου.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙλείας τοῦ βασιλέως κυρίου Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ.

ΚΑὶ τοιούτοις μὲν οἱ τῶν Ἰταλῶν πλῆθος ἀγῶσιν ἐγγυμνασάμενοι, τὴν κοίλην Συρίαν κατέλαβον· ἐν ᾧ δὲ τῇ ὁδῷ τῇ ἐπὶ Ἱεροσολύμων ἐπεβάδιζον, παραμειψάμενοι μὲν τὰ Ῥωμαίων ὅρια, τῆς δὲ ἄνω Φρυγίας ἁπτόμενοι, Λυκαονίας τε καὶ Πισιδίας, αἳ πάλαι μὲν Ῥωμαίοις ὑπέκειντο, νυνὶ δὲ αὐθένταις βαρβάροις, καὶ διερρύηκεσαν ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ
» κρατιζόντων, μαλακίᾳ πάντως καὶ ὀκνηρίᾳ τῶν τὰ Ῥωμαίων
» τοῦ πολλοῦ διαπονούντων πράγματα, μὴ περὶ πλείστου τιθεμένων μέγαν καὶ πολυκίνδυνον ἆθλον ὧν ὑπεραμυνάθωντο· ὁ αὐτοκράτωρ Μανουὴλ διεσκόπει, πῶς ἂν τοὺς Σικελοὺς μετελεύσεται, δίκην πραξόμενος ὧν ἀπανθρώπως εἰς Ῥωμαίους ἔπραξαν· τήν τε Κορυφαίων ἄκραν, ἣ νῦν ἐπικαλεῖται Κορυφώ, τῆς ἐκ τούτων ἀπαλλάξει φρουρᾶς. ὁ γὰρ δὴ τῆς Σικελίας τότε κρατῶν Ῥογέριος, εἴτε καθ' ὁμολογίαν μετὰ τοῦ τῶν Ἀλαμανῶν προβάσαν ῥηγός, ὡς ἐλέγετο, εἴτε αὐθαίρετος ὁρμώμενος, σύνδρομον ποιεῖται διὰ ταχυναυτούσων νηῶν τῇ τῶν Ἀλαμανῶν κινήσει, τὴν τῶν παραλίων Ῥωμαϊκῶν χωρῶν καταδρομήν. ἀπάρας τοίνυν ἐκ Βρεντησίου ὁ στόλος, τῇ τῶν Κορυφαίων προσίσχει, καὶ ἀμαχεὶ καὶ ἐξ ἐφόδου ταύτην αἱρεῖ· τὸ δ' αἴτιον οἱ τῆς χώρας οἰκήτορες, καὶ τούτων μάλιστα οἱ τῆς συνέσεως ὑποψιλότεροι, γυμνοὶ τὴν ἐπίκλησιν. οὗτοι γὰρ βαρύν, ὡς ἔφασκον, καὶ δὴ σύμπειστον φορολόγον μὴ φέροντες, οὐδὲ τὰς ἐκ τούτου παροινίας ἔτι πλεῖον ἐγκαρτερεῖν ἔχοντες, βουλὴν βουλεύονται πονηράν. καθ' ἑαυτοὺς δὲ οὐχ οἷοί τε ὄντες αὐτὴν κρατύνασθαι, ὡς ἕρμαιον ἁρπάζουσι τὸν καιρόν· καὶ προσιόντες τῷ τοῦ στόλου ἡγεμόνι, καὶ τῇ τούτου αἱμύλῃ γλώττῃ προσεσχηκότες, καὶ ἴχνεσι προβαίνοντες ἀλώπεκος, ὑπὸ

non ſecus ac terra proficiſcentes, in Perſas ex improuiſo irruerent. Barbari uerò, qui nec fuga ſalutem quærere (nam à perſequentibus capiebantur, nihil adiuti uelocitate equorum incredibili) neque comminus pugnare cum Alemannis poſſent: uarijs modis cædebantur, atque alij ſuper alios ariſtarum inſtar cadebant. Nam hi lanceis confodiebantur, illi prælongis gladijs medij diſſecabantur, uelites præſertim, alijs pugiones in uiſcera adigebantur: Vt Perſarum cadaueribus campi illi planè tegerentur, & ualles ſanguine redundarent. Italorum multi ſagittis icti, pauci uerò interfecti ſunt. Quanta autem multitudo ceciderit, etiam hodie oſsium tumuli crebri & alti, collium inſtar, teſtantur: quos, qui illac iter habet, quiuis admiretur: ut & ego, qui hæc ſcribo, ſum admiratus. Ac quanti ſepium fuerint ambitus, quę ex Cymbrorum oſsibus factæ, Maſſilienſium uineas cingebant, Barbaris à Mario duce Romanorum cæſis: ij maximè nouerint, qui recens illud facinus oculis uſurparunt, & cæteris expoſuerunt. Sed hoc illo utique maius eſt, niſi magniloquentia hiſtorica res Cymbricæ ultra ueri fidem exaggeratæ, propemodum in fabulam degeneraſſent. Ex eo citra bellum Alemanni ſunt progreſsi, Barbarorum nemine impediente.

Marij Cymbrica uictoria.

NICETAE CHONIATAE LIBER SEcundus rerum à Manuele Comneno Imperatore geſtarum.

AC Itali huiuſmodi certaminibus exercitati, Cœleſyriam occuparunt. Dum uerò uerſus Hieroſolyma pergebant, & Romanorum finibus ſuperatis, Phrygiam ſuperiorem, Lycaoniam & Piſidiam attigerãt, olim Romanæ ditionis, tum à Barbaris, ſuperiorũ Imperatorũ ignauia & deſidia bello ſubactas: ut quibus parũ cordi erat, labores & pericula pro eorum ſalute, quibus pæerant, adire: Manuel Imperator animo agitabat, quo pacto iniurias Siculorum Romanis inhumaniter factas ulciſceretur: & Corcyræorum promontorio, quod nunc Corypho appellatur, præſidium eorum depelleret. Nam Rogerius, qui in Sicilia tum regnabat, ſiue ex fœdere cum Alemannorum rege icto, ut ferebatur, ſiue ſua ſponte, unà cum motu Alemannorum & ipſe nauibus expeditis Romanorum oram maritimam incurſabat. Claſsis igitur Brunduſio prouecta, Corcyræ appellit, eam'que citra dimicationem primo impetu capit. Cauſa eius rei fuerunt inſulares, ij præſertim qui omnis prudentiæ expertes, Gymni cognominantur. Cauſati enim, ſe grauem & intolerabilem exactorem, eius'que iniurias diutius ferre non poſſe, improbum conſilium capiunt. Quod cum ſuo Marte non poſſent exequi, occaſione cupidè arrepta, claſsis præfectum adeunt,

Corcyra Rogerij Siciliæ Regis præſidio occupata.

eius'que blandiloquentia flecti, Siculum præſidium mille armatorum, certis conditionibus accipiunt. „ Ita dum fumum tributi fugiunt, „ temerè ſe in ſeruitutis ignem præcipitarunt: ac „ Romanis, homines leuiſsimi, & diuturnum „ & grauiſsimum bellum concitarunt. Ille uerò caſtello pro uiribus munito, ut nec capi nec oppugnari facilè poſſet, Monembaſiam trajicit: id quoque promontorium citra ſanguinem, quemadmodum paulo antè Corcyram, occupaturus. Sed cum in uiros cordatos, & libertatis dulcedinem expertos incidiſſet: ita repulſus eſt, ac ſi in petram immobilem impegiſſet. infecta'que re, remis diſsimulandæ fugæ cauſa ad puppim conuerſis, diſceſsit: uitato'que Maleenſi traiectu, uentorum contrarijs procellis „ infeſto, de quo prouerbium uſurpatur, Ad Ma„leam cum acceſſeris, eorum quæ domi habes obliuiſcere: fretum interius ingreditur. & latus eius utrunque peruagatus, non aperta loca duntaxat populatus eſt, ſed opportuna etiam & munita partim in deditionem accepit, partim ui ſubegit: atque Acarnania, Aetolia, quæ nunc Artinia dicitur, tota'que ora maritima uaſtata, Corinthiacum ſinum intrat. & in Criſſæum portum inuectus, in mediterranea impreſsionem facere auſus eſt, cum neminem aduerſarium parem haberet. Præterea claſsis præfectus graui & leui armatura in aciem è nauibus educta, cetorum inſtar qui pabulum utrinque petit, in Bœotiam irrupit: & interiectis oppidis obiter direptis, Thebas cæpit, & ciues inhumaniter tractauit. qui cum ex antiquo rumore diuites haberentur, homo inſatiabilis, qui nullum cupiditati ſtatuerat modum, niſi eum, ut naues omnes, aut ſaltem plurimas, pecuniæ pondere ad tertium uſque cingulum demergeret: & opifices exhauſit, & ſordidi oboli curioſus indagator, potentes, illuſtri genere natos, ætate uenerabiles, & dignitate præſtantes uiros, uarijs afflixit modis, nullius uerecundia aut miſericordia motus, homo prorſus inexorabilis, non uindictā ineuitabilem, nō Cadmeam uictoriam timens. Deniq; ſacris libris propoſitis, ſingulos cinctis lumbis ingreſſos, inſpectiſq; libris, cum iureiurando ſuam rem familiarem declarare, eaq; abiurata diſcedere coegit. Sic omni auro, omni argento, omni precioſa ueſte nauib. impoſita, ne corporibus quidem eorū pepercit, quos ſpoliarat: ſed primoribus, delectu ex optimatibus habito, comprehenſis, & matronis pulcherrimis ac ditiſsimis, & texendi peritiſsimis ſelectis, inde diſceſsit.

Ita reb. proſperè ſuccedentibus, neq; terra neq; mari ullo reſiſtente: Corinthum tendit, urbem diuitem, in Iſthmo ſitam, duobus'que commodiſsimis ad exportationem & importationem ac commutationem mercium portubus nobilem: in quorum alterum ex Aſia, alterum ex Italia appellitur. Cum autem mercatum, quæ inferior urbs eſt, uacuum reperiſſet: Acrocorinthum etiam (omnes enim eſculenta omnia,

omnes

Siculorum graſſatiões in mari.

Malea.

Bœotiæ direptio.

Corinthi et Acrocorinthi direptio.

ξυντεῖς ὁμολογίαις ὅσα δ' ἔχει τὴν σικελιώτιν φρουράν, εἰς χιλίους ἀριθμουμένην φρακτούς. καὶ οἱ μὲν καπνὸν φορολογίας ἀποδιδράσκοντες, ἔλαθον ὑπὸ χαυνότητος νοῦ, τῷ τῆς δουλείας ἐμπεσόντες πυρί, καὶ Ῥωμαίοις ἀνερριπικότες πόλεμον οἱ χαλίφρονες χρόνιον ὁμοῦ καὶ βαρύτατον. ὁ δὲ τὸ φρούριον κρατυνάμενος, καὶ ὡς εἶχεν αὐτὸ ποιήσας δυσάλωτόν τε καὶ νέον ἀπροσμάχητον, ἐκεῖθεν ἀναχθεὶς, τῇ Μονεμβασίᾳ προσίσχει, ἐλπίσι θαλπόμενος, ὡς λήψεται καὶ ταύτην τὴν ἄκραν ἀναιμωτί, ὥσπερ πρὸ τρίτης τὴν Κέρκυραν. ἀλλ' ἀνδράσιν ἐντυχὼν νοῦν διοικημένοις, καὶ τῆς ἐλευθερίας οὐκ ἠγνοηκόσι τὰ καλά, ἀπεκρούσθη ὡς εἰ καὶ πέτρᾳ προσέβαλεν ἀστυφέλικτῳ, καὶ πρύμναν κρουσάμενος, ἐκεῖθεν ἀνάγεται ἄπρακτος. ὑπερβὰς δὲ τὸν ὑπὲρ Μαλέαν πλοῦν, ἀντιπνοίας γινομένας πάσης, περὶ ὃ καὶ τοῦτο τὸ παροιμιάζεται, Μαλέαν δ' ἐπικάμψας, ἐπιλάθου τῶν οἴκαδε· τὸν ἐπέχοντα πορθμὸν ἀνάγεται· καὶ τὰ τούτου ἑκατέρωθεν διιὼν, οὐ τὰ εὐχείρωτα μόνον κατέδραμε λαφυραγωγῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλως δυσχειρότατα καὶ δυσάλωτα, τὰ μὲν ὁμολογίᾳ χειρούμενος, τὰ δὲ πολέμου νόμῳ λαμβανόμενος, Ἀκαρνανίας τε καὶ Αἰτωλίας, οὓς νῦν λεγομένους Ἀρτηνούς, καὶ ὅσα παράλια ἀμαυρῶν, τὸν Κορινθιακὸν κόλπον εἰσέπλευσε. καὶ τῷ Κρισσαίῳ λιμένι προσορμισθεὶς, τοῖς ἐν μεσογείῳ θαρρῶν προσέβαλεν, οὐδένα ἔχων ἀντίπαλον ἰσοστάσιον. ἀμέλει καὶ ὁ τοῦ στόλου ἀρχηγὸς, τὸ ὁπλιτικὸν καὶ ψιλὸν τοῦ στρατοῦ, ὡς τέρας δεινὸν ἐκφαίνων, καὶ χερσαῖος φανεὶς ὁ τέως θαλάττιος, ἐπὶ τὴν κατὰ τὰ ἀμφίβια ἐσομένα, τῇ Καδμείᾳ γὰρ ἐνέβαλε· καὶ τὰς ἐν μέσῳ κωμοπόλεις ὁδοῦ πάρεργον λῃσάμενος, ταῖς ἑπταπύλοις Θήβαις προσέβαλεν. ὧν καὶ γενόμενος ἐγκρατὴς, ἀπανθρώπως τοῖς ἐκεῖ προσηνέχθη. ἐπὶ δὲ παλαιᾷ φήμῃ τῆς πόλεως, ὡς πλουσίους τρεφούσης οἰκήτορας, εἰς χρημάτων ἀπληστίαν ὑπερεντείνετο, καὶ μηδένα κόρον τῆς πλουτοποιίας εἰδὼς, ἀλλ' ὅρον τιθέμενος τὸ ἐφίεσθαι τὸ καὶ εἰς τρίτον ζωστῆρα τῷ ὁλκῷ τῶν χρημάτων τὰς νῆας, ἢ τὰς πλείους γοῦν, βαπτίζεσθαι· τούς τε χειρώνακτας ἐξεπίεσε, καὶ περὶ τὸν ῥύπον τὸν ὀβολοῦ πολυπράγμων γινόμενος, οὐδ' ἄνδρας καὶ λαμπροὺς τὸ γένος, καὶ σεμνοὺς τὴν ἡλικίαν, καὶ περιφανεῖς κατ' ἀξίωσιν, ὅσαις φέροις κακώσεσι καθυπέβαλε, μηδένα λαμβάνων αἰδῶ καὶ φειδὼ, μὴ δυσωπούμενος τὴν δυσωπίαν, μὴ τὴν Ἀδράστειαν εὐλαβούμενος, αὐτὴν λαβοῦσαν ἀρχὴν, ἢ τὴν Καδμείαν λεγομένην νίκην ὑπολειπόμενος. τέλος δὲ τὰ ἱερὰ προθεὶς γράμματα, ἐνώρκιζεν ἕκαστον τὴν ὀσφὺν ὑπεζωσμένον εἰσιόντα, τὴν οἰκείαν οὐσίαν εἰς φανερὸν μεθ' ὅρκου διασαφεῖν, καὶ ταύτην ἐξομνυμένους ἀπιέναι, καὶ οὕτω πάντα χρυσὸν, ἄργυρον πάντα διαφορήσας, καὶ τὰς χρυσοϋφεῖς στολὰς ταῖς ναυσὶν ἐνθέμενος, οὐδὲ τῶν σωμάτων αὐτῶν τῶν ὑπ' αὐτοῦ κεκλαπημένων ἀπέσχετο. ἀλλὰ καὶ τοὺς πρώτους ἀριστίνδην τε προσυλλαβὼν, τῶν τε γυναικῶν ἐκκρίνας ὅσαι τὸ εἶδος καλαὶ καὶ βαθύζωνοι, καὶ τοῖς νάμασι πολλάκις τῆς καλλιρρόου Δίρκης λουσάμεναι, καὶ τὰς κόμας διευθετισάμεναι, καὶ τὴν ἱστουργικὴν τέχνην καλῶς ἐπιστάμεναι, οὕτως ἐκεῖθεν ἀνάγεται. ἐπὶ ῥοῦν δὲ τῶν πραγμάτων αὐτῷ προχωρούντων, καὶ μηδένα τὸ καρτερὸν ἀντίμαχον ἔχοντος, ἢ ἐπὶ χέρσου, ἢ ἐπὶ θάλασσαν, τὸν πρὸς Κόρινθον ἔχεται πλοῦν, πόλιν ἀφνειὸν, καὶ κειμένην πρὸς τῷ ἰσθμῷ, καὶ ὀλβιζομένην ὑπὸ λιμένων δυοῖν, ὧν ὁ μὲν τοὺς ἐξ Ἀσίας καταίροντας, ὁ δὲ τοὺς ἐξ Ἰταλῶν ἀποπλέοντας, καὶ ῥᾳδίους ἑκατέρωθεν τὰς εἰσαγωγάς τε καὶ ἐξαγωγὰς τῶν φορτίων ἔχουσαν, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ποιουμένην ἀμοιβάς. καὶ δὴ τὸ ἐμπόριον εὑρὼν ἔρημον, ὅπερ ἡ κάτω πόλις ἐπονομάζεται, ὡς ἐπ' αὐτὴν ἀνασκευασαμένων εἰς τὴν Ἀκροκόρινθον, καὶ συναθροισάντων ἐς αὐτὴν ὅσον πᾶν ὄλβον

ἅπαντα, ὅσος τι ἰδιώταις ᾠκείωτο, καὶ ὅσος θεῷ ἀφιέρωτο, ἔγνω δέον καὶ αὐτὸν τὸν Ἀκροκόρινθον περισχεθῆναι, καὶ ὡς ἔχει γε, εἰ οἷόν τε ἐξελεῖν. ἔστι δὲ ὁ Ἀκροκόρινθος τὸ μὲν πάλαι πόλεως Κορίνθου ἀκρόπολις, νυνὶ δὲ φρούριον ὀχυρόν· αὐτὸ δὲ ὄρος ὑψηλόν, ἐς ὀξεῖαν τελευτῶν κορυφήν. αὕτη δὲ εἰς τραπέζης δίκην χωρίον καταλήγει ἐπίπεδον, τείχεσι περιεχόμενον ἀσφαλῶς. φρέατα δὲ ἔνδον εἰσὶ ποτίμου ὕδατος καὶ διαυγοῦς οὐκ ὀλίγα φρεάτια, καὶ ἡ Πειρήνη κρήνη, ἧς γε ῥαψῳδίᾳ Ὅμηρος μέμνηται. ἀσφαλῆ δ' οὕτω καὶ δυσχείρωτον ὄντα τὸν Ἀκροκόρινθον (καὶ φύσις γὰρ καὶ θέσις τοῦ τόπου, καὶ περίβολος ἐξ ἀρχῆς συνδραμόντα, δυσάλωτον ἢ ἀνάλωτον αὐτὸν ἀπειργάσαντο) οἱ Σικελοὶ Φράγγοι ἀκονιτὶ τὸ πλέον εἰσέδυσαν, βραχὺν ἀναλωκότες χρόνον εἰς τὴν πρᾶξιν τοῦ ῥύματος. καίτοι γε οὐδὲν τὸ συμβάν, οὐδὲ θαυμάζεσθαι ἄξιον. οὐ γὰρ ἐπήρκεσεν αὐτὸ ἑαυτῷ τὸ φρούριον, καὶ ἦν ἀπόμαχον καθ' αὑτό, οὐδὲ οὖν ἱδρύοντας ἐχθροὺς ἀπερρίψατο, μὴ οὐδὲν ἔχον φρουροὺς καὶ τὸ φυλακτικὸν ἀξιόμαχον. ἀλλ' εἶχε μὲν ἀριθμὸν κατὰ τοὺς πολλούς, εἰς ἄνδρα δ' οὐδένα συναλλαγομένους ἀγαθὸν πρὸς φυλακὴν πόλεως. οἵ τε γὰρ ἐκ βασιλέως οὐδὲν προσεκάθηντο μετὰ τοῦ σφῶν ἀρχηγοῦ (ἦν δ' οὗτος ὁ Χαλούφης Νικηφόρος) καὶ τῶν Κορινθίων οἱ προύχοντες, κἂν τῶν πέριξ κωμοπόλεων οὐ βραχεῖα μοῖρα, ὡς ἐς κραταιοτάτην τοῦ πολέμου ἀλεωρὴν εἰσεληλύθασι τὸν Ἀκροκόρινθον. ὁ τοίνυν τριηράρχης ἔνδον τοῦ φρουρίου γενόμενος, καὶ τὴν φύσιν τούτου κατασκεψάμενος, ἀπανταχόθεν οὖσαν ἀνεπιχείρητον, σὺν θεῷ πολεμῆσαι ἔφη, καὶ θεὸν εἶναι τὸν τοιοῦτον αὐτῷ χῶρον κατασχεῖν παρασχόμενον, κακῶς φάσκων οὓς ἔνδον, ὡς πλείω ἐνέωσιν, ὡς ἀγεννεῖς τὰ πολέμια. μάλιστα δὲ τὸν Χαλούφην, ὃν καὶ γυναικὸς ὠνόμαζε μαλακώτερον, μηδέ γε ὑπεσταλμένης πλεῖον τῆς ταλασιουργοῦ γυναικωνίτιδος. ὡς δὲ καὶ τὸν ἐκεῖσε πλοῦτον οὐδὲν ἧττον ταῖς τριήρεσιν ἐνέθετο, καὶ οὐ γένει λαμπροτάτους τῶν Κορινθίων ἀπήγαγεν, ᾐχμαλώτισε δὲ καὶ τῶν γυναικῶν ὅσαι καλλίσται τε καὶ βαθύκολποι, μηδ' αὐτῆς τῆς εἰκόνος τοῦ ἐν μάρτυσι μεγίστου καὶ διαβοήτου ἐν θαύμασι Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου ἀποσχόμενος, ἀλλὰ καὶ ταύτην τοῦ αὐτοῦ τεμένους ἀνασπασάμενος ἀνελόμενος, οὐρίῳ καὶ φορῷ χρησάμενος ἀνήγετο τῷ ῥεύματι, ὡς εἶχε, καὶ τὴν τῶν Κερκυραίων ἄκραν ἐν τῷ διάπλῳ πρὸς τὸ ἀσφαλέστερον κατασκευασάμενος. ὅτε καὶ τὰς Σικελιώτιδας τριήρεις ἰδών τις, εἶπεν ἂν στοχαστικώτατα, μὴ νῆας εἶναι πειρατικάς, ἀλλὰ μυριοφόρους φορταγωγούς, πολλῶν καὶ καλῶν χρημάτων ἕως ὑπερβριθεῖς, καὶ τὰς ἄνω εἰρεσίας ἐγγύς που βαπτομένας τῷ ῥεύματι. ταῦτα τὰ ἐν ὠσὶν ὄντα ἐλύπει τὸν αὐτοκράτορα Μανουήλ, καὶ ἦν διὰ ἐπείου τὸν Ὁμηρικὸν ἀτεχνῶς, συχνὰ τὸ ποιητέον ταῖς φρεσὶ μερμηρίζοντα, ἢ τὸν Νεοκλέους Θεμιστοκλέα, ἀεὶ ὑπὸ συννοίας ὁρώμενον, καὶ ἀΰπνους νύκτας ἰαύοντα, καὶ πρὸς τοὺς πυνθανομένους ἀποκρινόμενον, ὡς καθεύδειν οὐκ ἐῶσι Μιλτιάδου τὸ τρόπαιον. ξυγκαλέσας τοίνυν ἐς ταὐτὸ τὴν γερουσίαν βουλὴν πάντα τῶν τακτικῶν ἐπιστήμονα, καὶ δημηγόρον εἰδότα λέγειν τῶν σοφωτέρων, μίαν τὴν ἐκ πολλῶν ἀρίστην δοκοῦσαν βουλήν, καὶ τῷ αὐτοκράτορι ἐπεψήφιστο, μετελεύσεσθαι πόλεμον τοὺς Σικελοὺς κατά τε ξηρὰν συγκροτηθέντι, κατά τε θάλασσαν, ὅτι καὶ ὁ ἀγὼν οὐδαμῶς τὰς ἐλπίδας ἀγαθὰς ὑπετείνετο, οὐδ' ὑπέβαλε βραχέα τὰ προσιστάμενα, μέγιστος ἀναφαινόμενος, καὶ τοῖς πάλαι ἀπηρημένος Ῥωμαίων ἄναξι. συλλέγεται οὖν τὰ ἑῷα καὶ ἑσπέρια τάγματα, αἱ μὲν ἀνακαινίζονται τῶν τριήρων, αἱ δὲ νεωστὶ πήγνυνται, καὶ πρὸς τὴν πλοῦ ἀρτίωσιν δέχονται. αἱ πυρφόροι τὸ ὑγρὸν εἰσδέχονται πῦρ τὸ τέως ἠρεμοῦν ἐνδόμυχον, ἀθροίζονται πεντηκόντοροι, ἀγείρονται μυοπάρωνες, αἱ ἱππαγωγοὶ ἀσφαλίζονται, αἱ φορταγωγοὶ πληροῦνται τῶν ἐδωδίμων, οἱ ἐπακτροκέλητες ἐξαρτίζονται, πάντα δὲ τὰ σκάφη τοῖς ἱστίοις ὁρμούμενα ἐκ τοῦ μέσου ἀνάγονται, ἐφ' ἃς ἦσαν στελλόμενα. συγκεκρότητο γοῦν ὁ στόλος ἀγχοῦ που τῶν χιλίων πλοίων. αἱ δὲ πεζικαὶ δυνάμεις εἰς μυριάδας

omnes opes ſiue ſacras ſiue profanas eò contulerant) tentandum cenſuit, &, ſi fieri poſſes, expugnandum. Fuit autem Acroeorinthus uetens urbis arx, nunc uerò caſtellum munitum eſt, monti alto impoſitum, in acutum cacumen faſtigiato: ipſum uerò faſtigium, planiciem habet menſæ forma, firmis mœnibus circundatum. Intus non pauci ſunt aquæ pellucidæ & potabilis puteoli, & fons Pirene, cuius etiam Homerus in Odyſſea meminit. Id caſtellum, quamuis & natura & manu adeò munitum, adeò tutum ac penè inexpugnabile, Siculi Franci citra laborem ferè ſunt ingreſsi, exiguo tempore ad deditionē coactum. Neq; uerò nouum hoc eſt, aut mirandum. Neq; enim ipſum caſtellum ſine iuſto preſidio ſe ipſum defendere, aut hoſtes propulſare potuit. quamuis enim multi cuſtodes in eo eſſent, nullus tamen inter illos fuit uir fortis, cui rectè ciuitatis cuſtodia crederetur. Nam Imperatorij milites cum ſuo duce Nicephoro Chaluphe, et Corinthiorum proceres ibi deſidebant: & ex uicinis oppidis nō pauci eò tanquam in certiſsimum aſylum ſe receperant. Claſsis autem præfectus, munitione potitus, eius'que natura conſiderata, ad quam oppugnandam nuſquam pateret aditus: Deo duce, inquit, pugnauimus, Deus nobis hunc locum occupandum præbuit. Eos uerò qui intus erant, deriſit, & ut imbelles exagitauit, Chaluphem in primis, ut fœmina molliorem, & ad colum & lanam tractādam aptiorem. Illius quoq; loci opib. in triremes impoſitis, Corinthiorū nobiliſsimos, & matronas formoſiſsimas & ditiſs. in ſeruitutem abduxit. Ac ne Theodori quidem martyris miraculis clari imagine abſtinuit: ſed ea quoque ex templo abrepta, ſecunda nauigatione uſus, in reditu Corcyræorum arcem firmauit. Tum ſi quis Siculas triremes multis pulchris rebus onuſtas, & ad ſummum uſq; remigium depreſſas, uidiſſet: rectiſsimè dixiſſet non naues eſſe piraticas, ſed onerarias, mercium omne genus uehentes. Quo nuncio turbatus Manuel Imperator, non ſecus ac Homericus ille Iupiter, aut Themiſtocles inſomnes noctes ob Miltiadis trophæum agens, ſolicitè quid agendum eſſet animo agitabat. Igitur uiris & rei militaris peritis, & eloquentia claris, accerſitis: unum è multis conſilium approbauit, Siculos terra mariq; bello petendos, eoq; maiore apparatu, quod id bellum ſpe nō optima niteretur, & multa impedimenta habiturum uideretur: quippe de quo ex ſententia cōficiendo, ueteres quoq; Imperatores deſperaſſent. Conuocant Orientales et Occidentales legiones, triremes partim reficiunt, partim nouæ ædificantur. In certas ignis græcus imponitur, qui lōgo iam tempore abditus latuerat: omnis generis nauigia, circiter mille,

Manuelis expeditio contra Siculos.

tam ad uiros & equos, quàm ad cõmeatum uehendum contrahuntur, & in mare deducuntur. Sunt & pedeſtres copiæ ex omni imperio conſcriptæ armis, uiribus atque animis florẽtiſsimæ, & hoſtibus meritò formidabiles. Nam Ioãnes, Manuelis pater, optimus & bellicoſiſsimus imperator, nec cæteris in rebus: quę ad publicam utilitatẽ ſpectarent, negligens, & in catalogos militum in primis intentus fuit: eosque tum congiarijs liberalibus excitauit, tũ bellicis exercitationibus firmauit. Sic igitur optimè ad bellũ Siculũ, ut putabat, inſtructus, Stephano Contoſtephano ſororio, Magno Duce deſignato, claſſem iubet ſoluere: pedites quoque pręter cęteros duces Ioanne Axucho Magno Domeſtico adiuncto, cuius ſupra ſæpè mentionem fecimus, ablegat. Triremes ad Phæacum littus appulſæ, ita diſtributæ ſunt, ut & Romanæ & Venetorũ ſociæ ſeorſim ſtationes haberent, ne ex promiſcuo congreſſu contentiones orirentur. Paulo pòſt & ipſe Imperator cũ exercitu egreditur: et Scythis primo congreſſu profligatis, qui Iſtro ſuperato loca Hęmo mõti uicina populabãtur: relicta Philippopoli, rectà ad Corcyram pergit. Cuius inſulæ promontoriũ altiſsimum, in nubes aſſurgit, anfractibus inflexũ, & in mare profundiſsimũ prominens, præruptis petris ſeptum: tota urbs mœnibus firmiſſ. circundata, atque altiſsimis turribus adornata eſt: quo mirabilior fuit eius expugnatio. Ac nauales copiæ corona promontoriũ cingentes, ferro totæ collucebãt. Sed ante oppugnationem Imperator per eius linguæ peritos, hoſtium animos periclitandos cenſuit, an citra pugnam caſtello uellent cedere. Qui cũ eius poſtulatis reiectis, portisque clauſis, ac uectibus firmatis, & ſagittarijs funditoribus, & omnis generis machinis in mœnibus diſpoſitis, pugnam cierent: tum ſuis quoque legionibus idẽ facere, & quouis modo ulciſci hoſtes iuſsit. Ex eo Romani tela uelut in cœlum eiaculantur: hoſtes uerò ſagittas tanquam niuem deijciunt. illi ſaxa tormẽtis ui adigere in altum conantur: hi grandinis inſtar ſaxa deijciunt, quorũ tela ut ex ſuperiore loco citra laborem miſſa, efficacia erant, cum Romanorũ telis ex inferiore loco aut nihil aut parũ admodum læderentur. Quę cum crebrius repetita Romanis præſens exitiũ denunciarent, obſeſsis uerò ſine ullo incõmodo optabilia eſſent: Romani cladibus excitati, ſubinde noui aliquid in conſpectu Imperatoris excogitant, fortia facinora edunt, tolerantiam ærumnarum declarant, rationibus in re dubia inuentis. Vnde quanta calliditate, et rei militaris uſu ualerẽt, elucebat. Verùm illa omnia fruſtra erant, et uani conatus earum rerum quæ fieri non poterant. Imò gratiſſimam rem hoſtibus & optabilem planè faciebant, haud ſecus ac ſi cœlum oppugnarent, aut nidos auiũ in ſublimi ſpecula poſitos, ipſas'ue nubes ſagittis peterẽt. Tandẽ ipſe quoque Ma-

Conteſtephanus Magnus Dux.

Ioãnes Axuchus Magnus Domeſticus.

Corcyræ promontorium.

ἀθροίσθησαν, ἐφείλξαν αὖ καὶ γίγαντες, ὃ φῆσαν, τὴν ἱππώτων τῆς ἐμβολῆς. ἐπεὶ καὶ ἦν ἀνδροῦσαν τὴν ῥωμαΐδα πᾶσαν τὸ τότε καιροῦ, καὶ τρέφουσαν ἄνδρας ἀρειμανεῖς συνδεδεμένους ἀλκὴν, καὶ τὸ ὁπλιτικὸν ὅλον ἀγέρωχον, ἀλλὰ τῆς ὁρμῆς λαμπρὸν, καὶ αἰνετώτατον. ὁ γὰρ βασιλεύσας πρὸ τούτου καὶ στρατηγικώτατος Ἰωάννης, ὁ τοῦ Μανουὴλ πατὴρ, οὐδὲ τἄλλα μὲν ἠχρείαζεν ὅσα κοινὴν ἀσφάλειαν λυσιτελοῦσι, τὸν δὲ στρατιωτικὸν κατάλογον διαφερόντως ἐφρόντιζε μάλιστα, συχνοῖς μὲν ἐπαίνων φιλοδωρήμασι, καὶ ταῖς καθ᾽ ὥραν γυμνασίαις ἐπαλείφων πρὸς ἔργα πολέμια. οὕτω τοίνυν καὶ ὡς ᾤετο καλῶς τὰ πρὸς τὸν σικελικὸν πόλεμον παρασκευασάμενος, ἀνάγεσθαι μὲν κελεύει τὸν στόλον τοῖς ἀρίστοις, καὶ κελεύσας λῦσαι τὰ βαρχάσια, μέγαν δ᾽ εἶναι προβαλόμενος τὸν ἐπ᾽ ἀδελφῇ γαμβρὸν τὸν Κοντοστέφανον Στέφανον, ἀπαίρειν δὲ καὶ τὴν πεζὴν στρατιὰν ὑπ᾽ ἀρχηγοῖς ἑτέροις· ἄλλα δὲ καὶ Ἰωάννῃ τῷ ἐξόχῳ, τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ, περὶ οὗ φθάσαντες ἐν πλείοσι διειλέχθημεν. οὐ τοίνυν τὰς τριήρεις ὁ τῶν φαιάκων παράλος, ὡς καὶ διαμερίζοντι πρὸς ὅρμησιν, αἵ τε τῶν βενετικῶν συμμαχίδες νῆες, καὶ αἱ ῥωμαϊκαὶ αὐταὶ, ἵν᾽ ὦσιν οὕτως οἱ ναύσταθμοι τοῖς γένεσιν ἀμφοτέροις ἄμικτοι, καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀναμὶξ ἀναστροφῆς ἀγῶνες διαφορῶν. μετὰ βραχὺ δὲ καὶ βασιλεὺς αὐτὸς ἔξεισι μετὰ τῆς στρατιᾶς. καὶ ἐφόδῳ δὲ τοὺς σκύθας διαθρύψας, οἳ τὸν ἴστρον διαβάντες, τὰ περὶ τὸν αἷμον ἐνέμοντο, ἄρας ἐκ τῆς φιλιππουπόλεως, τῇ εὐθὺ κερκύρας ἐβάδιζεν. ἔστι δὲ ἡ κερκυραίων ἄκρα αἰγίλιψ πᾶσα καὶ ἀγχινεφὴς, ἑλικοειδὴς τῇ θέσει, καὶ ὑψικάρηνος, προσνεύουσα εἰς τὸ βένθος τῆς θαλάσσης, πέτραι δὲ περιφράγνυσιν αὐτῇ ἀμφὶ κρημνοὶ καὶ ἀπότομοι, τὸ δ᾽ ὕψος ὑπὲρ τὴν ἀθρηθὲν ἄγον, τάχα δὲ ἀρραγῆ τὴν πόλιν περιβάλλει πᾶσαν, καὶ πύργων περιστάσιν ὑψάμενα, ἃ καὶ ποιοῦσι τὴν ταύτης παραλογωτέραν ἅλωσιν. αἱ μὲν οὖν ναυτικαὶ δυνάμεις τὴν ἄκραν περιεστέψαντο, παγχάλκοις περιαλάμπουσαι ὅπλοις. πρὸ δὲ τοῦ πολέμου προσβολὴν ἐγνώκει δεῖν ὁ βασιλεὺς διὰ ὁμογλώττων καὶ ὁμοφώνων περιαβεῦσαι τὸν φρουρὸν, εἰ παραδοῖεν αὐτῷ τὸ φρούριον ἀμαχητί. ὡς δὲ τῶν λεγομένων ἀνήκοοι γεγονότες, οὐδ᾽ ὅλως ὑπεδίδοσαν, ἀλλὰ τοὔλεγον ἀπηναίνοντο· καὶ τὰς πύλας δὲ ἐπικλεισάμενοι, καὶ ὀχεῦσιν αὐτὰς ἀσφαλισάμενοι, φραξάμενοί τε ὡς εἶχον τὰ τείχη τοξόταις καὶ ζαγκράτορσι, καὶ παντοίοις μηχανήμασι περισκέψαντες, διάλοι ἦσαν ἀκροβολιζόμενοι· τότε καὶ βασιλεὺς ἐφῆκε τοῖς τάγμασι τὰ ὅμοια δρᾶν, καὶ παντοίως ἀμύνασθαι τὸ ἀντίπαλον. οὗτοι δὴ ῥωμαῖοι μὲν ὥσπερ εἰς οὐρανὸν ἀκοντίζουσι βέλη, οἱ δὲ ὡς νιφετὸν κατέχεον τὰ τοξεύματα. καὶ οἱ μὲν σὺν δὴ ἀφιεῖσι πετροβόλοις λίθους ἱεμένους ἄνωθεν, ἢ ἀνηκεστότερον ἀπ᾽ ἀνέμου ἀκαιότερον, οἱ δὲ χαλαζοβόλων αὐτοὺς ἐπεκφύσσον, ὡς συμβαίνειν τοὺς μὲν ὡς ἐξ ὑπερδεξίου καὶ ἀφ᾽ ὕψους βάλλοντας ἀπονητὶ καὶ ἐνεργὰ ἐπαφιέναι τὰ βέλη· τοὺς δὲ ὡς ἐκ γῆς μαχομένους πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ὑπερβολῇ, βραχέα ἢ οὐδὲν τὸ ἀντίπαλον λυπεῖν. ὡς δὲ πάλιν καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ πολὺ δρώμενα ῥωμαίοις μὲν οὐκ ὀλίγης εἰς ἀνύσιμα, τοῖς δὲ θάνατον μάλιστα ἐλίπετο, τοῖς δ᾽ ἐντὸς ὡς ἐπιθυμητὸν ἀσπάσια, καινότερον ἀεί τι πρὸς τῶν κακῶς πασχόντων ῥωμαίων προσεφευρίσκετο, φιλοτιμουμένων ἐπ᾽ ὄψει βασιλέως καὶ ἔργα χειρὸς ἀκμαίας ἐνδεικνυμένων, καὶ καρτερίαν ἐν τοῖς δεινοῖς. ἔτι δὲ μεθόδους ἐν τοῖς ἀπόροις πολλὴν βαθυγνωμοσύνην ἐκείνων καταγορεύσας καὶ ἐμπειρίαν τῶν τακτικῶν, ἀλλ᾽ ἠλέγχετο τὸ ἀνέφικτον ἄπρακτα, καὶ τοῖς ἀνέλπιστα ἐγχειροῦντες πανταπάσι διαγνῶς, καὶ τὰ πρὸς χάριν καὶ ἡδονὴν δρῶντες μᾶλλον τοῖς πολεμίοις, οἷς ἄντικρυς ὡς πρὸς οὐρανὸν αὐτὸν διεφέροντο, ἢ γοῦν ἀφοβήμοσι διαμιλλῶντο πτηνοῖς, τοὺς καλιὰς πεπηγμένοις ἐπί τινος σκοπιᾶς, καὶ ἐπετόξευον νέφεσι. τέλος δὲ καὶ αὐτὸς ὁ μέ-

γας [illegible] δούξ, λιθιδίῳ ὑπὸ τοῦ ὀργάνου τῆς πέτρας ἀπορραγέντι βληθεὶς, τὴν περὶ ἐπιγάστριον ὀσφὺν ἀφροδίσιον ὄργανον, καὶ ὁ μὲν ἔκειτο ὀλιγοδρανέων, καρηβαλλῶν θ᾽ ὑπτίασε, μετὰ μικρὸν δὲ καὶ ἐξ ἀνθρώπων γέγονεν. πέρας δὲ ἡ ἐπ᾽ αὐτῷ πρόῤῥησις εἴληφε τοῦ πατριάρχου κοσμᾶ τοῦ ἀττικοῦ, ὃς κατὰ τὸν ἐξ ὀξείτου μιχαὴλ τῆς ἐκκλησίας ἐγχειρίζεται οἴακας, ὑπεκστάντα τῆς ὑπεροχῆς τῶν βουλομένων καθέδρας, καὶ πρὸς τὴν νῆσον τὴν ὀξείαν ἀποφοιτήσαντα, καθ᾽ ἣν τὸν ἄσκευον βίον καὶ ἀπέριττον, ἐκ παιδὸς ἐπανῄρητο. ἔνθα καὶ τὸν οἰκεῖον ὑποδοχμώσας αὐχένα, πρὸς τῇ εἰσόδῳ τοῦ προνάου πατεῖν παρέσχε τῷ εἰσιόντι παντὶ μοναχῷ, λέγων, ἀξυμφόρως αὐτῷ τὴν ἁλκυονίτιδα καὶ φίλην ἡσυχίαν παρώσασθαι, καὶ ἐπ᾽ οὐδενὶ ξυνοίσοντι τὸν θρόνον ἐπιβῆναι τὸν ὑψηλόν. ὁ δὲ κοσμᾶς ἦν μὲν τοῖς διακόνοις ἐναρίθμιος, εἶχε δὲ πατρίδα τὴν αἴγιναν, σοφίας δὲ ἁπάσης μεταλαχὼν, ἐκ τοῦ τῶν ἀρετῶν ὁρμαθοῦ, πλέον εἶχε τοὐπίσημον. μάλιστα δὲ τῷ πολλῷ τῆς ἐλεημοσύνης ἐκέκαστο, ἥ τις ὡς ἐν ποδιδερφαίῳ κόσμον πολυτελῆ προσεπηγνύει τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἀρετῶν, δίκην ἀκτινώδους λίθου ἐπέλαμπεν. οὕτω γὰρ τὸν εἰς ἀνθρώπους ἔλεον ἔρρεπεν, ὡς καὶ τὸν ἐπωμάδιον τρίβωνα αὐτὸν καὶ τὸν χιτῶνα ἑαυτοῦ τοῦ σώματος, καὶ τὴν ὀθονοσκεπῆ καλυπτῆρα τῆς κεφαλῆς διαδιδόναι πένησι, καὶ πράγματα παρέχειν τοῖς ἀφ᾽ ἑστίας μὴ διδοῦσι μόνον αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔνδειαν ἄλλων τυρβαζομένοις. διὰ ταῦτα καὶ παρὰ πᾶσι μὲν ἦν αἰδέσιμος ὁ ἀνήρ. ὁ δὲ σεβαστοκράτωρ ἰσαάκιος ὁ τοῦ βασιλέως μανουὴλ αὐτάδελφος, μόνον οὐκ ἐπέθυεν ὡς θεῷ, ἐκεῖνο θεοφιλὲς καὶ πρακτέον οἰόμενος, ὅπερ ἦν ὁ πατριάρχης ὑποτιθέμενος· κἀκεῖνο αὖθις θεομισὲς καὶ ἀπώμοτον, ὅπερ οὗτοσὶ ἀπηγόρευεν. ἡ γοῦν φρατρία τῶν τότε αὐτοῦ ἐξ ὧν τῆς ἀρετῆς ἀρχιερέων, καὶ τοῦ ἱερωτάτου τούτου ἀντίθετος μοῖρα, διαβάλλουσι τὸν ἄνδρα τῷ βασιλεῖ, ὡς τῷ ἀδελφῷ ἰσαακίῳ τὴν βασιλείαν μνώμενον, λαθραίας τὰς προόδους εἰς τὸ ἱερὸν ἀρχεῖον αὐτοῦ τοῦ σεβαστοκράτορος ὀνομάζοντες, καὶ κρυφιάδας ὡς συσκευὰς τὰς οὐκ ἐν μυχῷ γῆς ἢ παραβύστῳ, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἡλίου συλλαλουμένας μάρτυρι. ὁ τοίνυν μανουὴλ νέος ὢν ἔτι καὶ αὐταρχικὸς, καὶ ἄλλως ὑποβλέπεσθαι τὸν ἀδελφὸν ὑπὸ τῶν τοῦ πατριάρχου κατηγόρων ὡς βασιλεύοντα γινόμενος, ἀνατρέψαι ἐκεῖνον τοῦ θρόνου ἐζήτει, κἀπειδὴ ἄπεστι τοῦ μώμου καὶ τῶν ψευσμάτων, ὡς εἴδομεν, καὶ ἅπας, ὡς καὶ ἄλλο ἴσμεν, εἰς τὸ κακόν τι δρᾶν προσπαλαίνιστος, καθαιρέσει καθυποβάλλεται, ὡς συνεκροτεῖ ζῶν μοναχῷ τινὶ νήφωνι. ἦν δὲ ὁ νήφων συνήθης μὲν τῷ πατρὶ, καὶ ἐκ τῆς αὐτοῦ τραπέζης πολλάκις ἑστιαθεὶς, καὶ στέγης ὁμοίως μεταλαχώς· διεβέβλητο δὲ ὡς οὐκ ὀρθὸς εἴη τὰ ἐς πίστιν, καὶ τὴν χαυνοτέραν γένυν ἐκέκαρτο, καὶ δεσμωτηρίῳ εἵρχθη παρὰ τοῦ πατριάρχου μιχαήλ. ὑφ᾽ ἣν ὁ κοσμᾶς δι᾽ αὐτὸν ὑπ᾽ αἰτίαν, ὡς ὁμόφρων τε καὶ ὁμόδοξος, καὶ οἱ ἀντίδικοι τῷ κοσμᾷ ὑποδυσωπεῖν ταύτης ἀφορμῆς λαβόμενοι, κατέτρεχον ἤδη, καὶ λαμπρῶς ἐπίκειντο, ὑπὸ κράτος αἱρήσειν, καὶ ὅλως καθελεῖν ψήφοις αὐτὸν ἐπαγόμενοι. κρινόμενος οὖν, ἢ μᾶλλον κατακρινόμενος, καὶ ἃ οὐκ ἐγίνωσκεν ἐρωτώμενος, καὶ διὰ ταῦτα τοῦ θρόνου ἐξοστρακιζόμενος, ζήλου πίμπλαται· καὶ τὸ συνέδριον ἐκεῖνο περισκεψάμενος, τῇ μὲν μήτρᾳ τῆς βασιλίδος ἐπαρᾶται, μὴ παιδία τεκεῖν ἄῤῥενα· ἀφορίζει δὲ καὶ τῶν περὶ τὸν βασιλέα τινὰς, καὶ τὴν τότε συνελθοῦσαν εἰς αὐτοῦ καθαίρεσιν σύνοδον, ὡς βασιλέως θύρας ἐκτρίβουσαν, καὶ πρόσωπα λαμβάνουσαν, κἂν τότε μὴ κανονικῶς ἀλλ᾽ ἀθέσμως καὶ θρόνου καὶ ποίμνης αὐτὸν ἀπελαύνουσαν.

Vide Annotationes.

gnus Dux fragmine ſaxi machina excuſsi, lumbos ictus, & ſemianimis caput iactans, uulneri non diu ſuperſtes manſit. Ita prædictio Coſmę Attici patriarchæ, qui Michaeli Oxitæ ſucceſſit, euẽtu comprobata eſt. Is Michael ſumma ſede ultro ceſsit, & in Oxiam inſulã redijt, in qua uitæ inopis & ſimplicis inſtitutum à puero fuerat amplexus. Ibi in tẽpli ueſtibulo proſtratus, cuiuis monacho collũ calcandũ prębuit: quòd cõtrà q̃ ſibi expediret, adamatã à primis annis quietem repudiaſſet, nulloq; cum fructu thronum ſublimem cõſcendiſſet. Coſmas uerò tum in numero diaconorũ erat, patria Aegineta, & quamuis eruditiſsimus, uirtutum tamen choro erat illuſtrior: in primis benignitate erga pauperes inſignis: quæ tãquam in precioſo monili gemma radians, ſic ipſa inter uirtutes reliquas elucebat. Adeò ut aliquando palliũ et tunicam & lineam calyptram capitis, pauperibus miſericordia motus diſtribueret: nec de ſuo tãtum largiretur, ſed alios etiã ut pauperũ inopiæ ſubuenirent impelleret. His de cauſis ille uir omnibus erat uenerabilis: Iſaacius uerò Manuelis frater Sebaſtocrator, ei tantũ non immolabat, id Deo gratum & faciendũ iudicans, quod Patriarcha monebat: contrà uerò inuiſum Deo et abominandũ, quod is uetabat. At factio pontificum uirtutis inimicorum, & huic ſanctiſsimi uiri inſtituto aduerſantium, eum apud Imperatorem deferũt, quaſi Iſaacio fratri regnum conciliare ſtuderet: manifeſtos illius in ſacrum palatiũ ingreſſus, ut clandeſtinos, & quæ palàm colloquebantur, tanq; occultas conſpirationes calumniantur. Manuel igitur ut ambitioſus adoleſcens, cui facilè à patriarchæ accuſatorib. perſuadebatur fratrem regnũ affectare: hunc throno deturbare cupiebat. & quia nihil tam ſanctum eſt, quod calumnia tentare nõ audeat, & omnes ad nocendum procliuiores eſſe cõſtat: de ſucceſſore ei dãdo agitur, per cauſam, quod cum Nephone quodã monacho perperã ſentiret. Erat is monachus ei familiaris, & ſæpe menſa eius, iiſdemq; ędibus utebatur. Crimini autẽ ei dabatur praua opinio, & raſa erat in longum maxilla, & à patriarcha Michaele in carcerem coniectus fuerat. Itaq; Coſmas etiam, ut ſectator eius & ſuffragator, in crimen uenerat. qua ſpecioſa calumnia freti aduerſarij, Patriarcham apertè incurſabãt, & ui ſuperare, ac in ordinem cogere manifeſtis ſuffragijs nitebantur. Proinde in iudicium adductus, ac potius præiudicio condemnatus, cum ea rogaretur quæ ignorabat, ob eaq; per oſtraciſmum quendam pelleretur: indignatione plenus Imperatricis uterũ execratur, ne mares liberos pariat: et ex proceribus quoſdam cẽſura eccleſiaſtica notat: & concilium eijciendi ſui cauſa indictum, ut quod palatij fores frequentaret, & perſonarũ rationem haberet, ſeq; per iniuriam & contra inſtituta maiorum ſede & grege pelleret, inſectatus eſt.

Contoſtephani interitus.

Michael Oxites.

Coſmas Atticus patriarcha, Contoſtephano interitũ, & Manueli orbitatem uaticinatur.

Coſmas ob Iſaacij amicitiam patriarchatu pellitur.

Nephon monachus.

Contoſtephani contra Coſmā indignatio.

Contoſtephanus autem, unus ex ijs qui ſellam Imperatoris circumſiſtunt, & familiarius cum eo colloquuntur, ægerrimè ferre ſe herilis uteri execrationem oſtendebat: & ſimulata ingenti præ cæteris omnibus indignatione, ira æſtuās, Patriarchā aggreditur, quaſi alapam impacturus, quanq; ab eo ſibi temperauit. Id nec Imperatori cordati hominis factū eſſe uiſum: quod ſuum iudicium iracundia declarauit. et conſanguinei Imperatorij, & ſenatus, Contoſtephani facinus nefarium reprehenderūt, qui Tellurem uaſto ore hominibus adeò iniquis inhiantem non horreret. Ipſe uerò patriarcha leni uoce dixit: Sinite iſtum, iamiam ſuam Petræam accepturum. quibus uerbis per ambages innuebat, quo mortis genere periturus eſſet. An uerò Imperatoris coniunx, ob iſtam patris execrationem mares non pepererit, Deo ſeruum ſuum honorante, atque efficiente ut illa per omnem ætatem tantū puellas eniteretur: equidem non ſatis ſcio. Imperator autem rectè ſentire uiſus, cum à ſua conſcientia argueretur, ob uirum iuſtum, religioſum & criminis expertem, iſtáque ignominia minimè dignum, ſolio deturbatum: hanc, & non aliam cauſam eſſe cenſuit, cur nullos filios procrearet. Sed Contoſtephano, ut diximus, occiſo, Magnus Domeſticus Ioannes præfecturā claſsis, ſine tamen Magni Ducis cognomento, ſuſcipit, atq; omnia adminiſtrat, ut homo rei militaris peritiſsimus, & manu promptus, et ingenio ad principatum aptiſsimo. Imperator uerò fruſtra ſe tēpus terere ęgrè ferens, & dies, ut olim Cephalenum rex Vlyſſes, Solis boues fruſtra conſumere nolens, naui conſcenſa, & Corcyra undiq; perluſtrata, diligenter conſiderat, qua parte oppugnari poſſet. Nam obſidio tertiū menſem iam durabat. Neque enim Oſſam reuellere, aut Athon aduoluere, & mōtes montibus imponere poterat, quò arcem facilius expugnaret, ut poetica magniloquentia fabulatur.

Lignea turrita ſcala.

Vt uerò omni conſilio deſtituebatur, uiſum eſt in ualle, qua ad inferiora facilis patebat aditus, ligneam ſcalam turris forma in orbem fabrefactam, mœnibus admouere. Proinde trabes nauticæ, & magni mali coagmentantur: & qui tantæ altitudini erant impares, cōmiſſuris aliorum lignorum æquantur cæteris. Ea ſcala cum tandem attolleretur, & ad arcem applicaretur, faſtigium eius aſperam cautem attingebat, in qua mœnia urbis incipiētia, aditum è ſcala deſcenſuris præbebant, ubi ueſtigia figere, & hoſtes aggredi poſſent. Baſis uerò ſcalæ probè compacta, itaq; defixa ut minimè agitaretur, nauigijs incūbebat. Deliguntur fortiſsimi, quiq; & bellis celeberrimi: & ipſe Imperator proclamat, Qui Imperatorē diligit, & pericula non reformidat, aſcendat. Nec tamen eo præconio quiſquam euocabatur, ſed periculi magnitudine territi, aſcenſum detrectabāt omnes: donec quatuor fratres Petraliphæ, ex Francica gente oriundi, qui Didymotœchi habitabāt, dicto Imperatoris audien-

Petraliphæ

τότε γοῦν ὁ Κοντοστέφανος εἷς ὢν τῶν κυκλούντων θρόνον τὸν ἀνακτόρειον, τῷ ἐγγίζειν τε βασιλεῖ καὶ προσλαλεῖν γεγονὼς θαρραλεώτερον, δεινὰ πάσχοντι ἐῴκει διὰ τὴν τῆς δεσποσύνου νηδύος ἀτίμωσιν. καὶ τὸν ζηλωτὴν ὑποτυπώσας ὑπὲρ τοὺς πάντας, τῆς ἀγανακτήσεως ὑποκεκινημένος, ἐφίσταται τῷ πατριάρχῃ βράττων θυμῷ, καὶ πὺξ πατάξαι ὥσπερ διανοούμενος· καὶ ἐπέσχεν ἑαυτὸν τῆς ὁρμῆς. τοῦτο δ' αὐτὸ καὶ βασιλεῖ ἐχέφρονος ἔργον ἐδόξε· καὶ ἔδειξεν, οἷς ἠγανάκτησε, βαρέως φέρων τὸ γινόμενον· καὶ οἱ καθ' αἷμα δὲ τῷ βασιλεῖ συνημμένοι, καὶ τὸ ξυμπαρεστὸς γερούσιον, ὡς ἀνόσια δρῶντι τῷ Κοντοστεφάνῳ ἐπέπληττον, μή τι μὴν πεφρικότι τὴν εὐρὺ μάλα τοῖς τὰ τοιαῦτα παρανομοῦσιν ἐπιχαίνουσαν γῆν. αὐτὸς δὲ ὁ πατριάρχης πρᾳείᾳ πως ἔφησε τῇ φωνῇ· ἄφετε αὐτόν, ὅσον οὔπω τὴν οἰκείαν πετραίαν ληψόμενον· τὸν ἐκείνου μόρον ὅτῳ ξυμβαίη τρόπῳ γριφολογῶν ὧδε, καὶ αἰνιττόμενος. εἰ δὲ καὶ ἡ βασιλὶς διὰ τοιαύτην τὴν ἀτίμωσιν τοῦ πατρός, οὐκ ἔκυσε μήτηρ παιδὸς ἄρρενος, τοῦ θεοῦ τιμῶντος τὸν αὐτοῦ θεράποντα, καὶ θηλυτοκοῦσαν ἐκτελοῦντος, καθ' ὅλον τὸν ταύτης βίοτον, αὐτὸς μὲν σαφῶς οὐκ ἴσμεν. ὁ γε μὴν βασιλεύς, εὖ γνωμονῶν ὡς ἔδειξε, καὶ ὑπὸ ψόγου καὶ οἰκείου συνειδότος πληττόμενος, εἰς ἄνδρα δίκαιον, θεοσεβῆ, καὶ ἄμεμπτον, καὶ μηδέν τι καθαιρέσεως ἄξιον διαπραξάμενον ἀπέλυσε τῆς ἀρχῆς, αἰτίαν ταύτην οὐχ ἑτέραν τὴν τῆς ἀτεκνίας [illegible]. πεσόντος δ' ὡς ἔφαμεν τοῦ Κοντοστεφάνου, ὁ μέγας δομέστικος Ἰωάννης τῆς ναυαρχίας ἐπιλαμβάνεται· οὐχ ὥστε καὶ μέγας δοὺξ ὀνομάζεσθαι, ἀλλ' ὅλον τοῦ στόλου ἐξηγεῖσθαι, καὶ τοῖς γινομένοις ἐπιστατεῖν ὡς στρατηγίας διαπρέπων ἀνήρ, καὶ τὴν χεῖρα γενναῖος, καὶ τὸ εὖ ἡγεμονίας [illegible]. ὁ δὲ βασιλεὺς κατατρίβειν ἐπιπονῶν τὸν καιρὸν εἰκῇ γε δεινὸν τιθέμενος, καὶ τὰς ἡμέρας εἰς οὐδὲν ἀγαθὸν ἀναλίσκειν οὐκέτι βουλόμενος, ὡς ὁ Κεφαλλήνων βασιλεὺς Ὀδυσσεὺς τὰς ἡλίου προτέρας βοῦς, εἰς ναῦν ἐπιβαίνει τὴν στρατηγίδα· καὶ κύκλῳ τὴν Κερκυραίων πᾶσαν κατοπτεύσας, ᾗ προσβάλοι ἐπιμελῶς κατεσκέπτετο. ἐς γὰρ μῆνας τρεῖς ἡ πολιορκία παρετείνετο, ὅτι μηδ' εἶχε τὴν Ὄσσαν ἀνασπᾶν, ἢ τὸν Ἄθων ἐπικυλινδεῖν, καὶ ἀνατιθέναι τὰ ὄρη ἐπάλληλα, καὶ τῆς ἄκρας οὕτω ποιεῖν ἁλώσιμον· ταῦτα γὰρ μεγαλουργία μυθικὴ καὶ ἐπίπλαστος. ὡς δὲ πάντοθεν ἦν ἐξηπορηθείς, ἔδοξε κατά τινα φάραγγα δίοδον καὶ πρὸς τὰ [illegible] τείνουσαν τὰ [illegible], βαλεῖν ξυλίνην κλίμακα, ἐς σχῆμα πύργου τεκτονευθεῖσαν κυκλοτερῆ. ἡρμόττοντο οὖν ναυπηγήσιμα ξύλα, καὶ ἱστοὶ μεγάλοι νηῶν συνεπήγνυντο, καὶ οἱ μὴ διικνούμενοι τῷ ὕψει, βλῆτρα ἐδέχοντο. ὡς δὲ ἐδόκει ποτὲ ἀρθῆναι, καὶ πρὸς τῇ ἄκρᾳ τεθῆναι τῇ προσεχεῖ ταύτην κλίμακα, ἡ μὲν κορυφὴ αὐτῆς ῥαχίᾳ πέτρας καὶ πάγῳ προσήγγιζεν ἐκφυομένῃ, ἐφ' ᾧ ὁ τῆς πόλεως τειχισμὸς ἀρχόμενος βάσιν ἐνεδίδου τοῖς ἀποβαίνουσιν ἐκ τῆς κλίμακος μέλλουσι, καὶ πρὸς τοὺς αὐτόθι τοῦ τείχους ἀντιφέρεσθαι. ἡ δ' ὑποβάθρα πλοίοις ἐπανέκειτο ὡς ἀραρυῖα καὶ πεπηγυῖα πρὸς τὸ ἔμπεδον καὶ ἀκράδαντον. ἀπελέγοντο οὖν οἱ ἐπ' αὐτῆς ἀναβησόμενοι, ἐπεκρίνοντο, καὶ οἱ ἀπ' αὐτῶν ἔξοχοι ἄλλων, καὶ ἄλκιμοι κατὰ πόλεμον, ὅτι καὶ ὁ τὸν βασιλέα φιλῶν, καὶ φιλότιμος φύσει αὐτοῖς, ἀναβαινέτω, βασιλεὺς αὐτὸς προὐκήρυττεν. οὐ γε μὴν οὖν συνεκίνει τὸ τοιοῦτον διακήρυγμα, ἀλλὰ πάντες ὤκνουν πρὸς τὴν ἄνοδον, τὸ τοῦ κινδύνου μέγεθος εὐλαβούμενοι. ἕως Πετραλίφαι τινὲς αὐτάδελφοι τέσσαρες, ἐκ τοῦ τῶν Φράγγων γένους ὁρμώμενοι, καὶ τὸ Διδυμότειχον τὴν οἴκησιν ἔχοντες, ἐπέβησαν πρῶτοι τῆς κλίμακος τῷ βασιλεῖ πειθαρχήσαντες.

σαντο. τὸ μὲν γὰρ ἀποτεθαρρηκότων πρώτως τῶν ἀνδρῶν, μάλιστα δὲ πρὸ αὐτῶν τοῦ Πουπάκη, ὃς δορυφορῶν τὸν μέγαν δομέστικον ὅλος ἦν ἐνθεάζων πρὸς τὸ ἔργον τότε καὶ προαλλόμενος, καὶ ἕτεροι οὐκ ὀλίγοι κατὰ ζῆλον ἐπηκολούθησαν. πάντας μὲν οὖν ἀγάμενος ἦν τῆς προθυμίας καὶ τοῦ ταχέος ὁρμήματος ὁ κρατῶν, ἀφορίσας δὲ οὓς ᾔδει παρ' ἀσπίδα πολλάκις ἠνδρωκότας, καὶ αὐτήκοος ἔργα ποιοῦντας, καὶ ἐς τετρακοσίους ἠριθμηκώς, ἀναβαίνειν δ' ἐφῆκε, πολλὰ πρότερον ἐς ἀνδρείαν παρακαλοῦντά τε τούτους διαλεχθεὶς, καὶ αὐτοῖς καὶ τέκνοις αὐτῶν ἁδρὰ γέρα, καὶ ἀμοιβαίαν ἐπαγγειλάμενος εὔνοιαν. εἴτε γὰρ φησὶ τοῖς ζῶσι σωθεῖτε, τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον διαδράντες, καὶ ἀρίστως ἀγῶνα τὸν προκείμενον ἐξαθλήσαντες, εὑρήσετέ με καὶ ὑπὲρ δόκησιν ἀντὶ δεσπότου καὶ βασιλέως πατέρα κηδόμενον. εἴτε τὸ ζῆν καταλύσετε, πατρίδος τιμὴν, καὶ κλέος αὐτοῖς ἀρνύμενοι, οὐδ' οὕτως τῶν ἐς δόξαν καὶ κόσμον ὑμῶν ἀφέξομαι, ἀλλ' οὕτως εὖ διαθήσομαι τὰ κατ' οἶκον, καὶ τέκνα, καὶ ὁμολέκτρους, ὡς ζηλωτὰ τοῖς οὕτως ἔτι περιοῦσι καὶ μακαριστὰ δοκεῖν, καὶ αὐτοῖς δὲ ὑμῖν ὑπάρχουσι καθ' ἅδου ἀσπάσια, εἴ γε τις καὶ τοῖς νεκροῖς αἴσθησις, μηδὲ τὸ τῆς λήθης ποτὸν ἐγχεόμενον, οὐ μόνον τὴν τῶν προλαβόντων ἀπαλείφει μνήμην, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ τὸν βίον ἀπογινόμενα, ὅπου ἐς ἀεὶ ἐπαισθέσθαι ἀφίησιν, ὅπως τοῖς θανοῦσιν ἔσεσθαι γνώρισμα. πρῶτος οὖν ὁ Πουπάκης, ὡς ἔφην, τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ διατυπώσας ἐν ἑαυτῷ, τῆς ἀναβάσεως ἄρχεται, καὶ μετ' αὐτὸν οἱ Πετραλίφαι κασίγνητοι, καὶ καθ' ἑξῆς ἕτεροι, ἕως πάντας ἡ κλίμαξ ἐδέξατο. οὐδεὶς ἦν τῶν διορώντων, ὃς ὑπὸ τοῦ πραττομένου τούτου ἔργου οὐκ ἀνωλόλυξεν, ὡς ἐπὶ καινῷ καρδιαλγήσας θεάματι, οὐδὲ δακρύων ὑποπλησθεὶς καὶ πατάξας τὸ στῆθος ἐθεοκλύτησε. καὶ ἦν γὰρ ἀληθῶς τὸ δρώμενον καταπληκτικὸν τὸν θεατὴν ὀφθαλμόν. οἱ μὲν γὰρ σὺν θυρεοὺς ὑπὲρ κεφαλῆς ἐς τὸ ἀσφαλὲς ἀνατείναντες, καὶ τὰ ξίφη σπασάμενοι, τοῖς ἐκ τοῦ φρουρίου προσεγγίσαντες, ἐκθύμως διεμάχοντο· οἱ δὲ πάσαις κατ' αὐτῶν ἐχρῶντο βολαῖς, καὶ λίθους ἀπερρίπτουν χειροπληθεῖς. ἀλλ' οὐδ' ὣς ἤνυον. οὗτοι γὰρ ὥσπερ καὶ ἄκμονες ῥαιστῆρσι, πυκνοῖς τυπτόμενοι βλήμασιν, ἀκάμαντες ἦσαν, καὶ ἀπερίτρεπτοι, καὶ τὴν ἰσχὺν [illegible], κἂν τοῖς παροῦσι δεινοῖς ἀντεπλάκησαν, κἂν κάλλιστον ἀπέλαβε τέλος τὸ τοῦ ἀγῶνος τοῦδε, καὶ Ῥωμαίοις πάντα κυδάντειρα ἐγεγόνει. νῦν δ' ἀλλ' ἡ ταῖς τῶν πράξεων ἐπερχομένη ἀγχονεῖς περίπτωσις, καὶ τὸ ἄγαν εὐπαθῶς παρακολουθοῦσα, ἀρχὴν ἀρίστην ὑποθεῖσα τῷ ἔργῳ, καὶ τῇ προθέσει κατὰ τὸ βραχὺ ὑποθάλπουσα, πρὸς τὸ ὕστερον ἠγνωμένην τὸ ἐπίλοιπον. ἤδη γὰρ τοῦ Πουπάκη τῆς κλίμακος ἐκβάντος, καὶ τὼ πόδε ταῖς πέτραις ἐρείσαντος, ὅσον καὶ τοῖς ἐκ τῶν τειχῶν διαφέρεσθαι, ἡ κλίμαξ ἀποκαυλίζεται, καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες κύμβαχοι ὡς βραχύ τι ἢ ὅμως, ἐλεεινὸν ἐπαντρέποντο θέαμα, καὶ ἄπιστος ὄψις οἰκτίρμοσιν ὀφθαλμοῖς, καὶ κακῶς παραπόλλυντο ταῖς τῶν κυμάτων διαύλοις φερόμενοι, καὶ πέτραις καὶ νηῶν προσαρασσόμενοι καταστρώμασι, οἱ δὲ τῶν ὑψόθεν λίθοις κατεχωννύμενοι, ὡς βραχεῖς ἀπ' ἐκείνων τῶν πολλῶν τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν. ὁ δέ γε Πουπάκης ἐν τοῖς τείχεσι διασωθεὶς, καὶ πυλίδα αὐτὸς ἀνεῳγμένην εὑρὼν, δι' αὐτῆς ἐξέθορεν ἐς τὸ στρατόπεδον. ὃ ἦν οὐχ ὅτι Ῥωμαίοις μόνον καὶ βασιλεῖ δι' ἐκπλήξεως, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑπεναντίοις αὐτοῖς διὰ θαύματος, οἳ καὶ τὸ ἀπάνθρωπον ὀνειδισθέντες, καὶ τὸ τῆς γνώμης ἀνήμερον ἐπεγκληθέντες, οἷς κατέλευσαν ὅσοι συναπεπτώκεσαν ἐκ τῆς κλίμακος, ἀπέσχοντο τοῦ δρᾶν ἔτι πω, οὐδ' ἄνδρας αἰδεσθέντες τοῦ γενναιοτάτου. ἀλλ' ἔπει ἀνεκλαύσθη τὸ ἀτύχημα σὺν Ῥωμαίοις δι' ὀργῆς, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ τοῦ βασιλέως λύπης ὁ πάντα μαραίνων χρόνος διαφορήσας ἐλίανε·

tes, primi ſcalam conſcenderunt. quorum audacia incitati alij non pauci, ac ante eos Pupaces, Magni Domeſtici ſatelles, quaſi numine afflatus proſiliens, conſecuti ſunt. quibus omnibus Imperator ob alacritatē & celeritatem collaudatis, ſelectisq; ad CCCC eorum, quos ſæpè in acie ſtetiſſe, et uiros eſſe fortes compertum habebat, eos aſcendere iuſsit: prolixè prius cohortatus ad rem fortiter gerendam, et ipſis eorumque liberis ampla præmia, & mutuam beneuolentiam pollicitus. Siue enim uitam periculo euitato ſeruaueritis, inquit, certamine iſto feliciter ſuperato, me ſupra opinionem ueſtram pro domino et Imperatore patrē fideliſsimum habebitis: ſiue pro patriæ honore, ueſtraque gloria mortem oppetieritis, etiam ſic ea quæ ad ornandum obitū ueſtrum pertinebunt, non negligam: ſed ueſtræ familiæ, uxorum & liberûm eam rationē habebo, ut beati et felices ſint iudicandi: & ipſi magnum ſitis mortis ſolatium habituri, ſi quis modò ſenſus defunctis ſupereſt, nec omnium ante actarum rerū obliuio obrepit, ac præcluſa eſt rerum pòſt actarū cognitio. Primus igitur Pupaces, ut dixi, cum ſe cruce ſignaſſet, aſcenſum auſpicatur. Sequūtur Petraliphæ fratres: deinde alij, donec in ſcalis omnes conſtiterunt. Nemo fuit, quin inuſitato iſto et horrendo ſpectaculo conſternatus, eiulatu & lachrymis oppletus, percuſſo pectore Deū inuocarit. Illi clypeis, quo tutiores eſſent, ſupra capita elatis, ſtrictisq; gladijs, cum ad hoſtes appropinquaſſent, acriter dimicant. qui quamuis omnis generis telis & grandibus ſaxis eos peterent, nihil proficiebant. Nam cum ut incudes malleis, ita ipſi crebris telis ferirentur, indefeſsi, immobiles & in periculis imperterriti perſeuerabāt. Atq; id certamen exitum pulcherrimū habuiſſet, magnamq; Romanis gloriam peperiſſet, niſi caſus quidam inauſpicatus & nimijs ſucceſsibus inuidens, optimum principiū, & ſpem initiò bonam infelici exitu terminaſſet. Nam cum Pupaces iam de ſcala deſcendiſſet, & gradu in rupe firmato, cum hoſtibus dimicaret: ſcala confracta cæteri miſerabiliter in fluctus, ſaxa & nauium tabulata præcipitati, ſupernè etiam ſaxis obruti, pleriq; perierunt, ac pauci ex multis illis euaſerunt incolumes. At Pupaces cum hoſtes mœnibus pepuliſſet, ac paruam portā apertam reperiſſet, per eam in caſtra rediit: quæ res non Romanis tantum & Imperatori, ſed hoſtibus etiam ſtupori & admirationi fuit. quibus cū inhumanitas & animi feritas obijceretur, quòd de ſcala deiectos, ſaxis obruerent, deſtiterunt, fortitudinem eorum admirati. Eius cladis luctu uixdum finito, & Imperatoris dolore temporis ſpacio cuncta conſumentis utcumque lenito: alia

Pupaces.

CCCC interitus.

Pupaces mirabiliter euadit.

alia calamitas ingruit, ſuperiore peior, & malũ funeſtũ ſuboritur. Inter Romanos & Venetos in medio foro ſeditio oritur: nec dicterijs & conuicijs certatur, ſed manibus & armis. Confluunt, ea audita, utrinq; armati, ad opem ſuis popularibus ferendam: acceſſere item multi inermes, regio genere clari, & dignitatibus illuſtres. Aduenerunt & Venetorum primores, motum illum ſedaturi, & pacem conciliaturi. Sed uerbis ijs mouebatur nemo: nemo cõcilium illud maximorum uirorũ curabat. Mars enim atrociter ſęuiens, & ſanguinis effundendi cupidus, grauis armaturæ milites, eosq; potiſsimũ Venetæ factionis, ita cõcitabat, ut nulla re coherceri poſſent. Nã quò magis Magnus Domeſticus Romanorum impetum reprimebat: eo magis Veneti ira perciti è triremibus erumpebant. Cum igitur uideret, ſe pacificando nihil proficere, et populos prælio dirimi neceſſe eſſe: ſuos ſatellites acceſsit, quorum fideli opera in acie utebatur, eosq; in Venetos immitit. Educit & copiarum partem. Illi igitur, cũ pauliſper reſtitiſſent, arrepta fuga, inuiti iaculis & cædibus in naues cõpelluntur. Verùm ne ſic quidem ferocia mitigata, arma nec poſt acceptam cladem poſuerunt, ſed inſtar belluarũ ægrè morientium inſiliẽtes & proſiliẽtes, indignati ſunt, ſe ipſis Romanis non fuiſſe ſuperiores. Et cũ non amplius terra pugnare poſſent, in quandã inſulam prouecti,

Aſteris.

Aſteridem opinor, quam ueteres inter Ithacam & Cephalenum tetrapolim ſitam eſſe tradunt: hoſtilem in modum Romanas naues illac tranſeuntes inuadũt. ac malè tractata claſſe, Euboica præſertim, deniq; ipſas naues cremauerunt. Neq; hoc malo contenti, aliud grauius adiungunt: Imperatoriam nauem ſuffurati, primùm conclauia Imperatoria peplis auratis & purpureis tapetibus exornauit. Deinde homuncionẽ perditũ, nigrũ quendam Aethiopem, in eam introductum, et ſplendida corona exornatum ut Romanorũ Imperatorem, cum magnifico comitatu per ludibrium celebrarũt, deridendi Manuelis cauſa, qui non flauam comam haberet ut maturæ ſegetes, ſed fuſcus eſſet inſtar ſponſę illius in Canticis, quæ ſe nigrã, ſed formoſam eſſe ait, ut à Sole nonnihil aduſtam.

Exercitib. reconciliatis, oppugnatio denuò tentatur.

Quamuis autem Imperator Barbaros ſtatim iuſto ſupplicio afficere poſſet, tamen ueritus ne inteſtino bello commoto, plura incommoda ſequerentur: miſsis è ſua familia quibuſdam, Venetis iniuriarum tam ſibi quàm Romanis hoſtiliter illatarum ueniam pollicetur: » cum ultionem, alijs rebus urgentibus, intempe» ſtiuam eſſe cerneret. Nihilominus ira animo, tanquam igne ſub cineribus, preſſa, atque in præſentia diſsimulata: tum eos ultus eſt, cum res patiebantur, ut ſuo loco exponemus. Tum autem reconciliatus exercitibus, ad oppugna-

καὶ ἄλλη τις ὑπερσυμπλέκεται συμφορὰ, χείρων τῆς πρώτης, καὶ κακὸν ἐπισκωμάζει ἐξωλέστερον ἑτέρου. διαστασιάζουσι ῥωμαῖοι καὶ βενετικοὶ περὶ μέσην τὴν ἀγορὰν, καὶ ἡ στάσις οὐκ ὀφρυχελίαι τῶν ἑκατέρων πέπηγε τῶν γενῶν, οὐδ' ἔπος αἰσχρὸν, ὁποῖον ἐρρίφθη ποιοῦσιν ἐπικερτομηθὲν, οὐδ' ἐβωμολοχεύοντο πρὸς ἀλλήλους, ἢ κερτομίαις οἱ στασιασταὶ ῥήμασιν ἐκωμῳδοῦντο, οὐδ' ἐξέβαλλον ὕβρεις καὶ ἐπλύνοντο σκώμμασιν, ἀλλ' αἱ χεῖρες ἦρχον τὰ ὅπλα, καὶ ἡ μάχη ἀγχέμαχος ἐκορθύετο. συχνοὶ οὖν οἱ περὶ φήμην τοῦ κακοῦ μεθ' ὅπλων ἐκατέδραμον ἐπικουρήσοντες, καὶ τοῖς ὁμογενέσιν ἀρήγοντες, πολλοὶ δὲ καὶ οἱ ἐκεῖσε μὴ ὁπλοφοροῦντες περιέβαλον, γένει βασιλείῳ διαπρεπεῖς, καὶ λαμπροὶ κατ' ἀξίωσιν. καὶ τῶν βενετικῶν δὲ ἀφίκοντο οἱ γεραίτατοι, ὡς σβέσοντες τὸ κακὸν, καὶ διαλλακτῆρες ἐσόμενοι. ἀλλ' οὐκ ἦν τῶν λεγομένων ἐπιστροφὴ, οὐδέ τις εἰσῄει τούτους αἰδὼς τῶν συνειλεγμένων μεγίστων ἀνδρῶν. ὁ γὰρ ἄρης ἐκπάγλως ἐμαίνετο, καὶ προχύσεως αἱμάτων ἐρῶν, ὑπερσυνίστη μάλιστα τοὺς ὁπλίτας, καὶ τούτους ἐκ τοῦ τῶν βενετικῶν πλείον στρατολογήματος, καὶ κατεῖχεν οὐδὲν, οὐδ' ἐπέστρεφεν. ὅσῳ γὰρ ὁ μέγας δομέστικος τοὺς ῥωμαίους ἀνέκοπτε τῆς ὁρμῆς, καὶ τὰς τούτων ἐπιδρομὰς ἐπετείχιζε, τοσούτῳ ἐξηγριωμένοι βενετικοὶ, ὑπὸ θυμοῦ σφαδάζοντες, καὶ τῶν τριήρων ἐξεχέοντο. ἰδὼν τοίνυν ὁ ἀνὴρ ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ διαλλακτὴς μετιὼν, καὶ ὡς ἄγαν ἀναγκαῖα τὰ γένη μάχῃ διακριθῆναι, τοὺς ἰδίους μετακαλεῖται δορυφόρους, οὓς ὑπὲρ καιρῶν μάχης εἶχε χρησίμους ἑαυτῷ, καὶ ὁπλίτας ἀγαθοὺς ἐπήγετο, καὶ ἐφίησι τοῖς βενετικοῖς. ἐξάγει δὲ καὶ μέρος τῆς στρατιᾶς. ἐπ' ὀλίγον οὖν οὗτοι ἀντισχόντες, τὰ νῶτα μεταβαλόντες πρὸς τροπὴν φεύγουσι, καὶ ταῖς ναυσὶν ἄκοντες συνωθοῦνται, βαλλόμενοί τε καὶ ἀναιρούμενοι. πλὴν οὐδ' οὕτω τῆς βαρβάρου γνώμης ἠρέμησαν, ἢ τὰ ὅπλα μετὰ τὴν ἧτταν κατέθεντο, ἀλλὰ κατὰ τὰ δυσθάνατα τῶν θηρίων ἐφαλλόμενοί τε καὶ προσαλλόμενοι, ἐν δεινῷ τίθενται, ὅτι μὴ ῥωμαίων αὐτῶν ὑπερίσχυσαν. ἀμέλει καὶ κατὰ χέρσον μηκέτι δυνάμενοι μάχεσθαι, ἐκπλεύουσι τὰς ναῦς, καὶ ἐξόρμους τιθέασι· καὶ κατά τινα νῆσον ἀναχθέντες ἀμφίρρυτον (ἡ ἀστερὶς αὕτη δῆμαι δοκεῖ, ἣν φασιν οἱ πάλαι κεῖσθαι μέσον ἰθάκης καὶ τῆς τῶν κεφαλλήνων τετραπόλεως) ἐπιτίθενται ὡς πολέμιοι ταῖς ἐκεῖθεν ἐξ εὐβοίας παρερχομέναις πλοίοις ῥωμαϊκοῖς, καὶ τὸ ναυτικὸν κακῶς διαθέμενοι, ὃ συνεπλήρουν οἱ εὐβοεῖς μάλιστα· τέλος καὶ αὐτὰ τὰ σκάφη, πῦρ ἐμβαλόντες, ἠθάλωσαν. τῷ κακῷ δὲ τούτῳ ἕτερον ἀτοπώτερον ἐπιφέροντες, τὴν βασιλίδα ναῦν κλοποφοροῦσι· καὶ περὶ ἑαυτοῖς θέμενοι, πρῶτα μὲν τὰς ἐν αὐτῇ βασιλικὰς διαίτας κοσμοῦσι πέπλοις χρυσουφέσι, καὶ ἁλουργοῖς τάπησιν. ἔπειτα δ' αὐτῇ ἐμβιβάσαντες ἀνθρώπιον ἐπίτριπτον κελαινόχροά τινα αἰθίοπα ἀνεφήμησαν ὡς βασιλέα ῥωμαίων, περιάγοντες μετὰ λαμπρᾶς στεφανηφορίας καὶ προπομπῆς, τὰ τῆς βασιλείας σεμνὰ διαπαίζοντες, καὶ « κατακωμῳδοῦντες τὸν ἄνακτα μανουήλ, ὡς μὴ ξανθίζοντα τὴν κό« μην ὡς θέρος, ἀλλ' ὑπομελαινόμενον τὴν μορφὴν, περὶ τὴν τοῦ « ᾄσματος νύμφην, τὴν λέγουσαν, μέλαινά εἰμι καὶ καλὴ, ὅτι παρέβλεψέ με ὁ ἥλιος. ἀλλ' εἶχε μὲν ἀξίαν ἐπιθεῖναι δίκην τοῖς βαρβάροις ἐκ τοῦ παραυτίκα ὁ βασιλεύς· δείσας δὲ μὴ ἐμφύλιος κινηθεὶς πόλεμος εἰς πλέον προχωρήσῃ τὰ ἄτοπα, πέμψας τῶν ἐξ οἰκίας γένους τινὰς, ἀμνηστίαν δίδωσι τοῖς βενετικοῖς, ὧν τε εἰς αὐτὸν ἐπλημμέλησαν, καὶ ὧν εἰς ῥωμαίους, ὡς δυσμενεῖς, ἐκακούργησαν, ἐπεὶ τὰ τῆς ἀμύνης ἑώρα οὐκ ἀκίνδυνα, πρὸς ἄλλα τοῦ καιροῦ παρεπείγοντος. πλὴν οὐ καὶ τὸν χόλον αὐτοῖς κατέπεψεν, ἀλλ' ὡς ἐν σποδιᾷ φαῦσμα, τὸν κότον ἐνέθαλπε τῇ ψυχῇ, ἕως τῶν πραγμάτων ἐνδιδόντων αὐτὸν ἐξεπύρσευσεν, ὡς κατὰ τὸν καιρὸν τὸν οἰκεῖον ῥηθήσεται. τότε δ' οὖν φιλιωθέντων αὖθις ἀμφοτέρων τῶν στρατευμάτων, εἰς πο-

λιορκίαν διάγει τὰς φάλαγγας, καὶ περὶ θάλασσαν, γῆν εἰς πέριξ τὸ πόλισμα κυκλωσάμενος, παντοῖος ἐγίνετο, ὥσπερ πρὸς ἑαυτὸν ἁμιλλώμενος γοργότερος δεικνυσθῇ, ὅπως παραστήσασθαι δυνηθείη ἄστυ καὶ ἐξελεῖν. ἔκ τε οὖν τῶν πετροβόλων ὀργάνων τὰ βαρέα τῶν λίθων ἠφίετο συνεχέστερα, καὶ οἱ τοξόται παρὰ μαζὸν ἐπελάζοντες τὰς νευράς, καὶ ὡς τὰ γλυφίδων ἕλκοντες νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίῃσι, περὶ τὰ ἐντὸς τοῦ τείχους τὰ βέλη ἔπεμπον. ὥσπερ δὲ περὶ πολλὰ μέρη τοῦ ἐρύματος, καὶ οἱ διὰ τῶν φαράγγων δίκην αἰγάγρων ἐκρημνοβάτουν. ἐπεραίνετο δ' οὐδέν, ἀλλ' ἢ ὅσον μὴ ἀργὸν ὁρᾶσθαι τὸ στρατιωτικόν. οἱ γὰρ φρουροὶ καὶ αὐτοὶ γενναίως ἀντεμάχοντο, συγκαταβαίνειν μὲν καὶ συστάδην ἀντιπαλαῖσαι Ῥωμαίοις ὁμόσε οὐδαμῶς δοκιμάζοντες, ἐκ δὲ τῶν τειχῶν παντοδαπῶς ἀμυνόμενοι. καὶ βέλεσι καὶ λίθων ἀφέσεσι παντοίως κακοῦντες τὸ ἀνθιστάμενον. ὡς ἔγνω τοίνυν ἀδυνάτοις ἐπιχειρῶν, μετανατεῦσαι μὲν ἐκεῖθεν, καὶ τὴν πολιορκίαν ἀφεῖναι ἀτέλεστον, οὐκ ἔκρινε δεῖν, καὶ ἀδοξίας ἑαυτῷ παραίτιον ὑπετόπαζεν, εἰ πολλὰ καμὼν, καὶ οὐκ ὀλίγας ἴλας ἀπολωλεκὼς στρατιώτιδας, οὐχ ἕξει φρούριον ἓν ἐξελεῖν, καὶ τοῦτο πρότερον Ῥωμαίοις ὑποφόρον. βόσκοι δὲ καὶ ἐπὶ τῆς οἰκείας, χιλίους λῃστὰς, ὁρμητήριον παρέχοι καὶ ναύσταθμον ταῖς σικελιώτισι τριήρεσι περὶ Ῥωμαίων τὰ φρούρια. ἐπιβάλλεται τοίνυν χρονοτριβεῖν (ἄλλη γὰρ οὐδεμία τις ἐλπὶς ὑπελείπετο τοῖς χρηστοτέροις αὐτὸν ὑποσαίνουσα) διὰ δὲ τῆς πολυημέρου προσεδρείας συμπεῖσαι ἄκοντας ὅπως ἐξέλθοιεν τῆς φρουρᾶς, καταπροδοῦναί οἱ τὸ φρούριον, καὶ σφᾶς προσανακλίνοιεν αὐτῷ. ἔδει οὐδὲ τοῦ καλοῦ τῆς προσδοκίας ταύτης ἐκπέπτωκεν, οὔτε μὴν διήμαρτε τοῦ σκοποῦ. ἡμέρας γὰρ διαλιπόντες τινὰς, διαπρεσβεύονται οἱ πολέμιοι, καὶ δέονται καιρὸν αὐτοῖς ὑποχωρήσεως ἐνδοθῆναι, ὡς ὅπλον καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ἔχοντας. ὡς γὰρ ἑώρων βασιλέα μὲν οὐκ ἂν αὐτόθι χώρας μένειν ἀνήσοντα, τὰς δ' ἐλπίδας χαζούσας εἰς κενὸν αἷς ἐβουκολοῦντο καθ' ὥραν, τῆς ἐκ τοῦ ῥηγὸς ἐπικουρίαν προσδεχόμενοι, ἅμα δὲ καὶ τὸν λιμὸν αὐτοῖς ἤρεμα ἐπιβοσκόμενον, τὴν εἰρηνικὴν ἐτράποντο. γέγονε δὲ πρὸς τὸ τοιοῦτον μάλιστα ὄργανον ὁ καπελάνος Θεόδωρος, ὃς τῆς φρουραρχίας προΐστατο, οὐκ ὢν αἱμοχαρὴς ἀνὴρ, ἀλλὰ τῆς ἀγέλης πλέον χριστοῦ, καὶ προτιθεὶς εἰρήνην τῆς διαστάσεως, καὶ φιλορώμαιος, ὡς ἐδείχθη ὕστερον. βασιλεὺς τοίνυν ὠσὶν ἑτοίμοις ἀκούσας τὴν ἀγγελίαν, ἐζήτει θεάσασθαι καὶ τὸ πέρας αὐτίκα τοῦ ἔργου, πρὸ δὲ τοῦ τὰς ἀγγελίας ἱλαρὰς ἐκδοῦναι, ἑαυτὸν ἀλλοιοποιεῖ τραχὺν, καὶ ὑπερορίοις ἀπειλαῖς ἐχρῆτο, εἰ μὴ δρῷεν ὅσα ἡ πρεσβεία κατεπηγγείλατο. ὡς δ' οὖν ὅτε προσεφοίτησαν, οὐ δὲ τότε ὁμοῦ πάντες, ἀλλὰ περὶ βραχεῖς, καὶ παρὰ τοῖς ἐπιμείνασιν οἱ ἐξιόντες δηλοῦντες, ὡς οὐχ ὑπερόπτης ὁ βασιλεὺς, οὐδέ τι τῶν ἀέλπτων ἐπιτελῶν, ἀλλ' εὐμενῶς αὐτοὺς προσιέμενος, μετὰ φιλοφροσύνης καὶ δεξιωσάμενος ἱκανῶς αὐτοὺς ἑλέσθαι τὸ ποιητέον, καὶ τὸ δοκοῦν ὠφέλιμον ἐγ-
» κολπίσαντας. ἑαυτῷ γὰρ μὴ εἶναι πρὸς τρόπου, μηδ' ἄλλως
» ἐοικὸς βασιλικόν τι καὶ ἐλευθέριον, ἢ μένειν ἐθέλοντας
» ἀπελαύνειν, ἢ ἀπιέναι τοῖς βουλομένοις προσίστασθαι. πολλοὶ μὲν οὖν συμπαρέμειναν βασιλεῖ, καὶ πρὸ πάντων ὁ καπελάνος Θεόδωρος, οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς τὴν πατρίδα σικελίαν ἀνήχθησαν. βασιλεὺς δὲ παρελθὼν εἴσω τῆς πόλεως, καὶ τὴν ἄκραν καταπλαγεὶς, ὡς ὅπλοις οὐδ' ὅλως ἁλώσιμον, καὶ φρουρὰν ἐπιστήσας ἀσφαλεστάτην ἐκ γερμανῶν, αἴρει ἐκεῖθεν μετὰ πάσης ὡς εἶχε τῆς στρατιᾶς, ὡς τὸν αὐλῶνα μετασκηνοῖ, ἔνθα ἱκανὰς ἡμέρας ἐναυλισάμενος, τὴν ἐς σικελίαν κυροῖ περαίωσιν, γνωμα-
» τεύων, ἥσυχον εἶναι τὸν μαχόμενον, καὶ εἰρήνης τὸν πό-
» λεμον πρύτανιν· κἀκείνας εὐδαιμονεῖν τὰς πόλεις,

ὅσαι

tionem educit legiones: & urbe, quà res ferebat, mari circumſeſſa, nihil intentatũ relinquit: quaſi ſecũ ipſe certans, an eam uel ad deditionẽ cõpellere, uel per uim excindere poſſet. Igitur ex machinis grãdia ſaxa crebrò torquebantur, et ſagittarij ſumma contentione ſagittas hybernis niuibus crebriores in mœnia conijciebant. Quidam etiam in multis munitionis partibus per ualles inſtar caprearum arrepſerant. Sed id unũ proficiebatur, ne ignauus eſſet exercitus. Nam obſeſsi & ipſi fortiter ſe defendebãt, ac in campum deſcendendum, et cõminus cum Romanis pugnandũ minimè cẽſebant: ſed de mœnibus uim propulſabant, & ſaxis omniq́ telorũ genere hoſtes obruebãt. Vt igitur animaduertit, ea ſe conari, quę ad exitũ perducere non poſſet: inde recedere, & obſidionẽ affectam relinquere noluit: ignominioſum ſibi fore ratus, ſi poſt multos labores, nec paucis cohortibus amiſsis, unum caſtellum, idq́ non ita pridem Romanis obnoxium, expugnare non poſſet: atq́ in ſua ditione mille prædones aleret, Corcyra relicta, quę Siculis triremibus naualé recèptũ pręberet. obſidionem igitur, quoniã nulla ſpes melior affulgebat, ducendã eſſe ſtatuit, & diuturnitate temporis præſidiarios ad deditionem cõpellendos. Nec eum ſefellit hęc opinio, neq́ ſpes fruſtrata eſt. Hoſtes enim, aliquot diebus pòſt, per legatos petũt, ſpacium ſibi dari, cũ armis cæteriſq́ rebus ſuis diſcedendi. Vt enim uidebant, ſe per Imperatorem ibi manere nõ poſſe, atq́ inani ſpe ſubſidij Regij lactari, famis pręſertim periculo paulatim inſtãte: id conſilij cæperũt, Theodori Capellani potiſsimum impulſu, præſidij præfecti, uiri nõ ſanguinarij, ſed pro grege Chriſti ſoliciti: cui pax diſſenſione antiquior, & Romani chari erant, ut poſtea demõſtrauit. Imperator igitur arrectis auribus eo nuncio audito, ſtatim etiam rei exitum uidere cupiebat: ſed priuſquã lętum reſponſum daret, aſperitatẽ ſimulat, & neſcio quid minatur, niſi ea facerent quæ legati pollicerẽtur. Vt igitur tandem accedebant, ac ne tum quidem uniuerſi, ſed pauci principiò, ijs etiam qui remanſerant, oſtendebant, Imperatorem nõ ſuperbum eſſe, neq́ quicq̃ grauius in deditícios conſulere, ſed eos humaniter excipere: poſtq̃ eos porrecta dextera ſalutatos ſatis diu comiter tractarat, hortatur, ut id amplectantur, quod è re ſua eſſe putent. Sui enim moris non eſſe, atq́ adeò "
nec regale nec liberale uideri, uel manere uo- "
lentes repellere, uel diſcedere cupiẽtibus obſi- "
ſtere. Multi igitur apud Imperatorẽ manſerũt, atq́ in primis Theodorus Capellanus. Cæteri in patriã Siciliã redierunt. Imperator uerò urbẽ ingreſſus, & caſtellũ admiratus, ut armis prorſus inexpugnabile: firmiſsimo Germanorum pręſidio impoſito, cum omni exercitu Aulonẽ tranſit. ibiq́ per aliquot dies cõmoratus, nauigationẽ in Siciliam decernit: quòd cum demũ tranquillum putabat, qui pugnaret, & bellũ pacis ſequeſtrũ: atq́ eas urbes felices iudicabat,

quæ

Corcyra deditio.

Theodorus Capellanus

Manuelis irrita in Siciliam expeditio.

qui non mœnibus, ſed enſibus munirentur. Nam qui bellū pacis amore fugiant, eos non animaduertere, plures ſibi ut puluerē è terra friabili hoſtes exiſtere: qui & imperium corū accîdant, nec ſtabili pace ipſos frui patiantur. Cęterum, ut Salomon affirmat, irrita ſunt hominū cōſilia, & lubricæ cogitatiōes. At Domini propoſitum firmū eſt, atq; immutabile, neq; quiſquam omniū id euitare queat. Ita etiā Manuelis inſtitutū cum in Siciliam iter intendiſſet, & ad Aeroneſiam inſulā appuliſſet, procellæ uentorum mare exagitantes, horrendaq; tonitrua & terribilia ꝓdigioſaq; fulmina toto cœlo collucentia interruperūt. Secūdò traijcere aggreſſus, tēpeſtatibus æquè repulſus eſt: & claſſe diſiecta, multisq; nauib. demerſis, ęgrè aliquot in denſa caligine terrā tenuerunt, atq; ipſe Imperator ſerò periculū euaſit. Omiſſa igitur ea nauigatione, quam ſuis auſpicijs parū ſuccedere uidebat, ex Aulone cum omnibus copijs diſcedit: ac Pelagoniæ rebus ex ſententia ordinatis, Seruios inuadere ſtatuit, qui trāquillo imperij ſtatu, amicitiā ſimulantes, & aliud lingua promptum, aliud animo abditum habentes: poſteaq̃ ea quę breuiter expoſui, terra mariq; acciderant, reſumpta per occaſionem fiducia, armisque ſumptis, finitimas ſibi Romanorū prouincias male tractarant. Igitur inſtructiſſimam partem exercitus, cum impedimentis q̃ minimis, in Seruiam ducit. Cuius ſatrapam Imperatoria expeditio, quantumuis diſsimulata, nō feſellit. Is quia quod faceret non habebat, ſeq; Romanis legionibus eſſe imparē cernebat: è planicie in mōtes, unde ſalutem expectabat, ſe recepit: ſuumq; populum non ſecus ac pecorū greges, hoſtibus diſsipandū et occidendū obiecit, data cuiq; poteſtate ſalutis fuga, ſuopte exēplo, quęrendę, uitęq; pedibus redimendę. Quę cū Seruiorū princeps feciſſet, Imperator cōtra leonis inſtar freti uiribus, armenta boum aut greges caprarum diſsipantis, profligatis Barbarorū cohortibus, multisq; poſſeſsionib. crematis, nec paucis mācipijs captis, inde diſcedit, ac literas rei bene geſtæ nuncias per Magnum Domeſticum in urbem mittit, nec multo pòſt ipſe conſecutus, actoq; triumpho, & lætis acclamationibus, applauſuq; Senatus, populiq; totius exhilaratus, ad equeſtria certamina & ſpectacula conuertit animum. Vere appetente, Pelagoniam denuò occupat. Et quia de Sicilienſi expeditione ipſe deſperarat: Michaelem Palæologum, uirum acrem, illuſtrem, & ab antiqua ſtirpe nobilem, magna pecunia, & iuſtis militum copijs inſtructum, eò ablegat. Qui ex ſententia Imperatoris prius Venetias profectus, ibiq;

Manuelis expeditio in Seruiā.

Michaelis Paleologi expeditio cōtra Siculos.

ὅσα μὴ τοῖς τείχεσι, τοῖς δ' ἔγχεσι φράγνυνται, ὡς τούς τε δι' εἰρήνην τὸν πόλεμον ἀλυσκάζοντας λελήθασιν αὐτίκα ἐφαρύσαντες ἑαυτοῖς, ὅτι πλείονες ᾗ τῆς ψάμμου ὡς ἐκ πηλύχου γῆθεν φύονται οἱ διάφοροι, οἳ ἣν ἔχουσιν ἀρχὴν περικόπτοντες, καὶ σταθηρᾶς εἰρήνης ὁλως ἐκκλείοντες. ἀλλὰ δειλοί, φησὶν ὁ τοῦ Δαβίδ, οἱ τῶν ἀνθρώπων εἰσὶ διαλογισμοί, καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ τούτων ἐπίνοιαι· ἡ δὲ βουλὴ τοῦ κυρίου, βεβαία καὶ ἀμετάπτωτος, οὐδ' ἔστιν ὅστις ταύτην ἐπ' αὐτῶν παρακρούσεται. τί τε τοίνυν τὸ μανουὴλ εἴξαντα τῆς εἰς σικελίαν κέλευθον, καὶ πρὸς τὴν νῆσον καταίροντα ἥτις ἀερονήσιον ἐπικέκληται, τοῦ ἐγχειρήματος ἐπέσχον διακυκήσασαι τὸ πέλαγος λαίλαπες, καὶ καταποντιστικὰ ὅσα ταράξαντα πνεύματα, βροντῶν τε μυκήματα ἐξαίσιον, καὶ ἀστραπῶν ἐκπυρσεύσματα τερατώδη, καὶ ἀνάμματα φοβερώτατα· καὶ αὖθις δὲ ἐπιβαλομένῳ καὶ τὴν περαίωσιν ἐπιδιδοῦντι, οὐχ ὑπέθηκεν ἑαυτὴν ἡ θάλασσα ταῖς ναυσίν, ἀλλ' αὐτὴ πάλιν καὶ ἀντιβορέας κάτωθεν. ὡς οὖν ἀντέπεσον αἱ ἀντίπνοιαι, διαλύσασαι τὰ σκάφη γνόφῳ βαθεῖ, μόλις τῇ χέρσῳ τινὰ τούτων προσώκειλαν. καὶ αὐτὸς δὲ βασιλεὺς ἐξέπλευσε βραδέως τὸν κίνδυνον, τὰ δὲ λοιπὰ διεσπάρη ἄλλα ἀλλαχόθι, καὶ πάρεργον ἐγεγόνει κλύδωνος. ὅθεν τοι τὴν δι' ἑαυτοῦ πρὸς σικελίαν περαίωσιν ὡς ἀσύμφορον ἡγησάμενος, ἀπαίρει μὲν ἐκ τοῦ αὐλῶνος ὡς εἶχεν σὺν τῇ δυνάμει· εἰς δὲ τὴν πελαγονίαν ἀφιγμένος, καὶ καταστησάμενος, ὡς ἐκείνῳ ξυνοῖσον ἐδόκει τὰ πράγματα, ἐπὶ σέρβους ἔγνω μεταβιβάσαι τὸ πρόθυμον. οὗτοι γὰρ, ἕως μὲν τὰ τῆς ἀρχῆς ἠρέμει τοῦ αὐτοκράτορος, εὔνουν ἐπλάττοντο πρόσωπον, καὶ τὴν γλῶτταν ὑπέστελλον πρὸς τὰ ἐν μυχῷ τῆς καρδίας ἀντίφθογγον. ἐπεὶ δὲ ἢ κατά τε γῆν κατά τε θάλατταν ἐπισυνέβη ἅπερ ὅσα ἐπιτετμημένως ἡ ἀφήγησις, ἀναθαρρήσαντες τι παρὰ τὸ δέον, καταχρησάμενοι τοῦ καιροῦ, καὶ τῶν ῥωμαίων ὅπλα ἐκρούοντο, καὶ κακῶς διετίθεντο τὰς ὑπὸ ῥωμαίους ὁμόρους αὐτοῖς χώρας. καὶ δὴ τὸ εὔοπλον ἀπολαβὼν τοῦ στρατεύματος, καὶ ἐκτάξας αὐτὸ πρὸς τὸ εὔζωνον, τῇ σερβίᾳ ἔπεισι, τὸν δὲ ταύτης σατράπην οὐ διέλαθε μὲν ἡ κατ' αὐτοῦ βασιλέως ἐπέλευσις, κἂν ὑπόγυος λήσειν ὁ βασιλεύς, οὐκ εἶχε δὲ ὅ,τι καὶ διαπράξαιτο, μηδὲ συνορῶν ἑαυτὸν ἀνταγωνιστὴν πρὸς τὰς ῥωμαϊκὰς δυνάμεις ἀξιαγώνιστον, ἀφίσταται μὲν τῶν πεδινῶν· εἰς δὲ τὰ ὄρη αἴρει τοὺς ὀφθαλμούς, ὅθεν προσεδόκα ἥξειν αὐτῷ τὴν βοήθειαν. τὰς δὲ τῶν οἰκείων πληθύς, ἴσα καὶ θρεμμάτων ἀγέλας τὰ χλοερὰ διανεμομένων τῆς ὕλης, ἀφίησι τοῖς ἐπιοῦσιν εἰς διασκορπισμὸν καὶ ἀναίρεσιν, ἐπιτρέψας ἑκάστῳ τὴν διὰ φυγῆς εὑρέσθαι σωτηρίαν, καὶ πρίασθαι ποσὶ τὴν ζωὴν εἰς ὃ παράδειγμα αὐτὸν ἀποβλέπουσι. καὶ ὁ μὲν σερβάρχης οὕτω διενοήθη καὶ διεπράξατο, καὶ τοιοῦτος ἦν τοῖς ὑπ' αὐτὸν ὑποδεδειγμένος. βασιλεὺς δὲ ὡς λέων ἀλκῇ πίσυνος, βουκόλια βοῶν ἢ αἰγῶν, ἢ αἰπόλια, τὰ τῶν βαρβάρων κάρας συστήματα, καὶ πολλὰς μὲν συγκτήσεις πυρὶ παραδοὺς, οὐκ ὀλίγων δὲ σωμάτων ἐγκρατὴς γεγονώς, ἐκεῖθεν ἐπάνεισι. καὶ γράμμα μὲν εὐθὺς εὐάγγελον ἐχαράττετο, τοῖς τῆς πόλεως σημαῖνον οἰκήτορσι τὰ ἐξ ὑπογύου ταυτὶ κατορθώματα, καὶ ὁ τοῦτο κομίζων ἀγγελεὺς ὁ μέγας ἦν δομέστικος. μετὰ βραχὺ δὲ καὶ ὁ τῶν ἀνδραγαθημάτων ἐπιφθάνει πατήρ, καὶ καταγαγὼν ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσι περιφανῆ θρίαμβον, καὶ παρὰ τοῦ δήμου, καὶ τῆς συγκλήτου πάσης εὐφημηθεὶς, καὶ τῇ τῶν ἱερέων ὑψηγορίᾳ διαχυθεὶς, εἰς ἁμίλλας ἵππων ἐπῆλθε, καὶ θέατρα. ἄρτι δὲ τοῦ ἔαρος ὑποφαίνοντος, τὴν πελαγονίαν αὖθις κατέλαβε, καὶ ἐπειδὴ ἡ πρὸς σικελίαν ἄφιξις αὐτῷ ἀπηγόρευτο, χρήμασιν ἐφοδιάσας πολλοῖς ἄνδρα δραστήριον, τῶν ἐπισήμων ἕνα, καὶ εὐγενῶν, τὸν παλαιολόγον φημὶ μιχαήλ, καὶ στρατιὰν αὐτῷ παραδοὺς ἱκανήν, καὶ χεῖρα συχνὴν ἐγχαρίσας, ἐκεῖσε ἐξέπεμψε, ὁ δὲ κατὰ τὸ βασιλεῖ δοκοῦν ἐς βενετίαν ἀφίκετο πρότερον, καὶ μισθοφορικὸν ἐκεῖθεν ἀγείρας λόχους, ἐκ δὲ τῶν Ἰταλιωτίδων χωρῶν στρατολογήσας ἀδρὸν κοντοφορικόν, καὶ γενόμενος ὅλα μεγαλοδύναμος, πρὸς τὴν Λογγιβαρδίαν κατέπλευσε· καὶ συμμίξας ταῖς ἐκεῖσε δυνάμεσι τοῦ ῥηγός, στρατοπεδεύει κατ' αὐτῶν, καὶ νίκας ἀναδεῖται λαμπράς, ἔχων ὧδε πᾶσι συγκροτοῦντα καὶ συναντιλαμβανόμενον καί τινα κόμητα Ἀλέξανδρον, ἐκ τοῦ τοῦ μὲν ἀπερρηγότα αἵματος τῷ ῥηγί, προσκεχωρηκότα δὲ προσφάτως Ῥωμαίοις, δι' ἃς ὑπέστη παρ' αὐτοῦ συμφοράς. καὶ ὁ μὲν Παλαιολόγος ἁπανταχοῦ ἐπλατύνετο, καὶ συναίρων φιλοτίμως καὶ διδοὺς τὰ χρήματα, ἐλύπει καιρίως τὸν ῥῆγα, καὶ εἴ τι δράσων ἱκανὸν ἐπίδοξος ἦν τὰ ἀνήκεστα, πλείστας τῶν ἐκεῖ πόλεων τὰς μὲν ὁμολογίᾳ χειρούμενος, τὰς δὲ καταστρέφων. ἀλλὰ καὶ λίθων μετοχλευθέντων ἐκεῖθεν, καί τινων ἀναπεμφθέντων αἰχμαλώτων τῷ βασιλεῖ, πόλις περὶ τὴν τῶν αἰγαιοπελαγιτῶν χώραν τειχίζεται, Βάρη καὶ Αὐλωνία ὁμωνύμως ἐς ἔτι ὀνομαζομένη. Βασιλεὺς δὲ αὐτὸς εὐθὺς μαθὼν κακουργοῦντα τὸν Σερβίας δυναστεύοντα ἄρχει, καὶ χείρονα δρῶντα τῶν πρότερον, ὡς καὶ συνίστασθαι περὶ Ῥωμαίων τοῖς γείτοσι Παίοσι, διοδεύει κατ' αὐτῶν, ὡς μὴ ἀξιομάχων ἀφροντιστῶν. οἱ δὲ καὶ ὑπὲρ δόξαν χεῖρας ἀντῆραν, καὶ τὸν κατ' ὀφθαλμὸν ἐδέξαντο πόλεμον, πλεῖστον συμμαχικὸν Οὐννικὸν ἐπαγόμενοι. ὅτε καὶ ὁ Καντακουζηνὸς Ἰωάννης συμπλακεὶς τοῖς βαρβάροις, καὶ μέχρι τοῦ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐγκαρτερήσας τὰς πληγάς, τοὺς δακτύλους τῶν χειρῶν ἀπέβαλε, πολλῶν ἐπιβρισάντων ἐκείνων Σέρβων. καὶ βασιλεὺς δὲ αὐτὸς περὶ μονομαχίαν τῷ ἀρχιζουπάνῳ Βακχίνῳ προσέμιξεν, ἡρωϊκὸν προφαίνοντι σῶμα, καὶ αὐτουργοὺς χεῖρας ἐξ ὤμων φύοντι· καὶ ὁ μὲν περὶ τὴν πρόσωπον πλήττει τὸν βασιλέα, καὶ διαβάλλει τὸ ἐκ τοῦ κράνους καταχυμένον τῶν ὄψεων ἐκείνου σιδήρεον περικάλυμμα· ὁ δὲ τὴν χεῖρα τούτου τῷ ξίφει διήλασε. καὶ τὸν πόλεμον ἔλυσε, καὶ ζωγρίαν ἐκ τοῦδε συνείληφεν. ὡς δὲ καὶ οὕτω τοῖς Ῥωμαίοις αἰθρία νίκης ἐπέλαμψε, τῶν βαρβάρων διαλυθέντων δίκην νεφῶν, κατὰ τῶν ἐπισφαλῶν ἀρχῶν, εἰς τέλος αἰσιώτατον ὁ πόλεμος δεξιώτατον. ἐπὶ τὸν Οὔγγρων ὁρμᾷ, μήπω τὴν τῆς μάχης κόνιν ἐκ τοῦ προσώπου ἀπομορξάμενος, ἀλλ' ἔτι θερμοῖς ἱδρῶσι σταζόμενος, ἐπίκλημα φέρων τὴν τῶν Σέρβων ἐπικουρίαν, καὶ τὴν ἀπουσίαν ἁρπάζων τοῦ ἐπαρήξοντος. ὁ γὰρ τῶν Οὔγγρων ῥὴξ οὐκ ἦν περὶ χώραν, τοῖς γειτνιῶσι Ῥῶς συμπλεκόμενος· καὶ δὴ τὸν Σάβον διαβὰς ποταμόν, καὶ τὴν Φραγγοχωρίου ἐμβαλὼν (ἔστι δὲ τοῦτο τμῆμα τῆς Οὐγγρίας οὐ τὸ ἐλάχιστον, ἀλλ' ἱκανῶς πολυάνθρωπον, μεταξὺ Ἴστρου καὶ Σάβα τῶν ποταμῶν ἀποτεταμένον, καθ' ὃ καὶ φρούριον ὀχυρώτατον ἐκτίσται, ὃ Ζεύγμινον ὀνομάζεται, ὅπερ νῦν λέγεται Σίρμιον) χειρίστως τὰ ἐκεῖ διέθετο. τότε καί τις Παίων μεγέθει μέγιστος, καὶ ἀνδρεῖον προφαίνων ψυχῆς φρόνημα, τῶν ἄλλων διαστάς, ἐς αὐτὸν τὸν βασιλέα ὁρμῇ φέρεται. ὁ δὲ τοῦτον φθάσας, ἐς τὸ μέσον τῶν ὀφθαλμῶν τὸ ξίφος διελᾷ, καὶ ἀφίστησι τῆς ζωῆς. πολλὰς τοίνυν ζωγρίας λαβών, καὶ πραγμάτων οὐκ ὀλίγων γενόμενος ἐγκρατής, πρὸς τὴν βασιλίδα πόλιν ἐπάνεισιν. ἐς δ' ὅσον πλεῖστον ἐκμηκύνας τὸν θρίαμβον, λαμπρότατος ὡς φανῇ διὰ τῶν τῆς πόλεως ἀμφόδων ἐπιπομπεύει. ὑπεξῆσαν δὲ τῶν τινων εὐπρεπιζόντες τῆς πομπῆς τῶν Οὔγγρων οἱ εὐκλεεῖς, καὶ τῶν Σέρβων οἱ δορυάλωτοι, στολὰς ἐνδεδυμένοι λαμπράς, καὶ ὑπὲρ τὴν ὡρισμένην αἰχμαλώτοις, βασιλέως αὐτὰς παρασχομένου, ὡς ἂν ὅτι καὶ φοιτᾷ δόξαν ἡ νίκη περίδοξος, καὶ τοῖς πολίταις αὖθις διὰ θαύματος, καὶ ὅσοι μὴ ἐνδημοῦσι, ὡς ἀνδρῶν κεχειρωμένων περὶ τὸν πόλεμον τῶν ἐκ γένους ἐπισήμων, καὶ ἀξίων τοῦ περιβλέπεσθαι. θαυμαστὴν δ' ἐποίει τὴν τότε πομπαίαν πανήγυριν, καὶ τὸ μὴ παριέναι ἀθρόους τοὺς αἰχμαλώτους, ἀλλὰ κατὰ συμμορίας, καὶ ἐκ διαλειμμάτων ἀφεστῶτας ἀλλήλων,

ibiꝗ milite conducto, & ex Italicis prouincijs magna lanceariorū manu collecta, iam magnis uiribus auctus, in Longobardiam appellit: ibiꝗ Regis copias illuſtribus uictorijs ſuperat, ſtrenuam operam in rebus omnibus nauante Comite quodam Alexandro regis cognato, qui ob iniurias ab illo ſibi illatas recens ad Romanos defecerat. Ac Palęologi opes ſubinde augebātur: qui cum pecuniam liberaliter diſtribueret, Regi permoleſtus erat, & maximas clades illaturus putabatur, plurimas urbes partim deditione, partim ui capiendo: ac ſaxis inde tranſlatis, & captiuis aliquot ad Imperatorem miſsis, in ora Aegęi maris urbē, quę etiam nunc Bare & Aulonia nominatur, munit.

Comes Alexander.

Bare ſiue Aulonia urbs.

Ipſe uerò Imperator cognitis Seruię principis iniurijs maioribus ꝙ ſuperiores fuerant, et conſpiratione cum finitimis Pœonibus contra Romanos inita: illos ut minimè pares per contemptum aggreditur. Illi uerò prӕter opinionem reſiſtentes, bellum nō reformidarunt, maximis Hunnorū auxilijs aſciti. Tum Ioannes Cantacuzenus Barbaros adortus pugna, non prius exceſsit, ꝙ illatis acceptisꝗ plagis, manuum digitos amitteret, à Seruiorum multitudine circumuentus. Ipſe quoꝗ Imperator, cum Archizupano Bachino ſingulari certamine congreditur, uiro heroica ſtatura et lacertoſo. qui cum faciem Imperatoris percuſsiſſet, & ferreum eius uelamen è galea deiecisſet: ipſe uiciſsim manu enſe traiecta debilitatus, uiuus in Imperatoris poteſtatē uenit.

Manuelis in Seruiam expeditio.

Ioānis Cātacuzeni mutilatio.

Archizupanus Bachinus.

Poſteaꝗ ibi quoꝗ Romanis uictorię ſerenitas affulſit, Barbaris inſtar nubium diſsipatis, & malum pugnӕ principium finis auſpicatiſsimus eſt ſecutus: Hungaris miſſa Seruijs auxilia cauſatus, ſuperioris prӕlij puluere nondum deterſo, ſed calido adhuc ſudore manans, captata defenſoris abſentia, bellum infert. Hungarorum enim Rex peregrè aberat, cum finitimis Roſsis depugnans. Itaꝗ Sauuo fluuio ſuperato, factaꝗ in Francochorium impreſsione (ea non minima Hungariӕ pars eſt, ſed habitatoribus frequens, inter Iſtrum & Sauum fluuios patens, in qua caſtellum munitiſsimum Zeugminum, quod nunc Sirmiū uocant, ſitum eſt) prouinciam illam peſsimè tractat. Tum Pœon quidam ingēti corpore, & animū fortiſsimum prӕ ſe ferens, relictis cęteris, in ipſum Imperatorem impetu fertur. Is uerò gladio inter utrumque oculum traiecto, Barbarum occidit: multisꝗ captis, & opibus non paucis potitus, in urbem Imperatricem regreditur: ac triumpho ꝙ maximè extento ſplendidiſsimam pompam per urbis circuitus duxit. cuius elegantiam Hungarorum & Seruiorū captiui illuſtrarunt, ueſtibus ſplendidioribus, ꝙ pro ſua cōditione, ab ipſo exornati: ut ea quoꝗ uictoria glorioſior, & ciuibus atꝗ exteris admirabilior eſſet: quippe captis uiris eo bello nobilibus, & ſpectatu dignis. Illud etiā pompӕ eius admirationē auxit, quòd captiui nō omnes unà ibant, ſed in claſſes diſtributi, atꝗ interuallis diſtincti,

Manuelis Hungarica expeditio.

Francochorium.

Zeugminū.

Manuelis triumphus.

ut ſpectantium oculi decepti, maiorem eſſe numerum arbitrarentur. Interea Scythis Iſtrum transgreſsis, & Romanorum caſtella ripenſia populantibus, Calamanus quidam contra eos miſſus, quum bellum imprudenter adminiſtraret, acie uictus, multiſque uiris fortibus amiſsis, ipſe quoque ex uulneribus deceſsit. Scythæ uerò de more ſuo obuia quęque prædati, & ſpolijs in equos impoſitis, domum redierunt. Facilè autem Iſtrum traijciunt, nec difficulter prædatum exeunt, citráque laborem & moleſtiam domum reuertuntur. Arma eis ſunt, pharetra ſagittis plena de humeris ſuſpenſa, & arcus. Sunt et qui haſtilia uibrent, & in pugna circumagant. Idē uerò equus Scytham & in bellum fert, & ſecta uena alit, &, ut aiunt (ſi fœminini ſexus eſt) belluinam eius libidinem explet. Flumen tranſeunt corio ſubere expleto, itáque compacto, ut nec minima guttula penetret. Quo Scytha conſcenſo, equináque cauda prehenſa, & ſella cæteriſque belli inſtrumentis impoſitis: equo pro uelo, corio pro naue utens, facilè traijcit, Iſtríque uaſtum pelagus tranat. Interea Palęologus, cui ingenium inquietum & inutiles pecuniæ profuſiones crimini dabantur: ubi primùm Calabriam attigit, Imperio abire iubetur, ſucceſſore miſſo Alexio Comneno, Bryennij Cæſaris filio, conſobrino Manuelis, Magni Ducis honore nuper aucto. Vnà cum eo etiam Ducas Ioannes mittitur, uir & Martialis & Mercurialis: qui liberales diſciplinas non primoribus labris attigerat, nobili ortus genere, & diſciplinæ militaris non ignarus. Hi igitur in Siciliam cum ueniſſent, copias Regis adorti, claſſem eius ſæpè deuicerunt, adeò ut naues dilaberentur, & ipſum penè Brunduſium obſide» retur. Sed Fortuna illuſtribus certaminibus » non planè fauit: neque Imperator, pulcherri» morum nunciorum eum, quem oportebat, fructum cæpit. Nam Rex maioribus copijs coactis, conductóque peregrino milite, detrimenta accepta reſarcire ſtuduit: eóſque adortus uincit, capit, in uincula conijcit: paulo mo» mento euerſis ijs omnibus, quæ Romani ma» ximis laboribus et impenſis conſecuti fuerant. Manuel uerò ijs rumoribus & nuncijs excuſſa priſtina lætitia, & in mœrorem conuerſa: etſi caſum illum non ſanè leuiter ac moderatè tulit, ſed luctui non parum indulſit: tamen ut homo » conſtans, qui nec aduerſę fortunę cederet, nec » rebus proſperis lætitia efferretur: quaſi cum » illa clamitate pugnare inſtitit, aliaque claſſe com» parata, ducem deſignat Conſtantinum Angelum Philadelphienſem. qui cum genere non admodum nobili eſſet ortus, ſed procera ſtatura, & inſigni forma præditus: Theodoram Alexij, aui Manuelis, filiam, pulchritudine pronuba uxorem duxerat. Quia uerò potentibus ferè omnibus tum noſtræ tum ſuperioris æta-

tis

Calamanus malè cum Scythis pugnat.

Alexius, Bryennius, & Ioannes Ducas à Siculis capiuntur.

Conſtantinus Angelus à Siculis capitur.

ὡς κλέπτεσθαι τὴν ὄψιν ἐν τοῖς ὀλίγοις τῶν θεωμένων, καὶ τοὺς οὐκ ὄντας ὡς ἐξιόντας φαντάζεσθαι. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τῶν Σκυθῶν τὸν Ἴστρον διαπεραιωσαμένων, καὶ τὰ πρὸς τῷ ποταμῷ ἄστη ληιζομένων Ῥωμαϊκὰ φρούρια, στέλλεταί τις κατ' αὐτῶν Καλαμάνος τις· ἀλλ' οὗτος μὲν ἀφυῶς διαστρατηγήσας τὸν κατὰ Σκυθῶν πόλεμον, ἡττᾶτό τι ὑπ' αὐτῶν κατὰ κράτος ὡς αἱ τάξεις ἐῤῥώγεσαν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς ἀπεβάλετο, καὶ αὐτὸς δὲ καιρίας εἰς τὸ σῶμα δεξάμενος, τὸ ζῆν μετήλλαξεν. οἱ δὲ Σκύθαι κατὰ τὸ αὐτοῖς εἰωθὸς πρότερον, λείαν τὰ ἐν ποσὶ θέμενοι, καὶ ἀναθέμενοι τοῖς ἵπποις τὰ λάφυρα, νόστου ἐμνήσαντο. ῥᾴων δὲ αὐτοῖς ἡ τοῦ Ἴστρου περαίωσις, λῃστρικὴ δὲ καὶ ἡ κατὰ πολεμίων ἐπέλευσις, ἡ κόπου παρεκτὸς καὶ φροντίδος ἡ ἀναχώρησις. ὁπλισμὸς γὰρ αὐτοῖς, γωρυτὸς ὑπὸ τῆς ἰξύος ἐξηρτημένος πλάγιος, καὶ καμπύλα τόξα καὶ ἄτρακτοι. εἰσὶ δ' οἳ καὶ δοράτια κραδαίνουσι, περιελίσσουσι κατὰ τὸν πόλεμον. ὁ δ' αὐτὸς ἵππος καὶ τὸν Σκύθην ἔχει, διὰ πολέμου φέρων τοῦ πολυωδίνος· καὶ τροφὴν χορηγεῖ χαλωμένης φλεβός, ὡς δέ φασι καὶ ὀχευόμενος (εἰ θῆλυς ὁ ἵππος θηλυκός) τὴν ἄλογον ἀφροδίτην τοῦ βαρβάρου ἀποπληροῖ. διαβιβάζει δὲ τοὺς Σκύθας τοῦ ποταμοῦ τὴν διάβασιν κούφως πλήρης διφθέρα λίαν ἐς τὸ ἀπειθὲς σύμπαστος, ὡς μηδὲ βραχὺ λιβάδιον ἐπεισρεῖν ἰσχύειν. ἐπὶ ταύτην προσβὰς ὁ Σκύθης, ἱππείας ἐξημμένην οὐρᾶς, καὶ τὴν ἀστράβην ἐπαναθείς, καὶ ὅσα τοῦ πολέμου ὄργανα, ῥᾷον διαπλωΐζεται, οἷα σκάφει λαίφει τῷ ἵππῳ χρώμενος, καὶ τὸ τοῦ Ἴστρου διανηχόμενος πέλαγος. καὶ ὧδε μὲν ταῦτα. ὁ δέ γε Παλαιολόγος, τὸ φιλόπραγμον αἰτίαν ἀπενεγκών, καὶ τὴν δαπανηρὸν Ῥωμαίοις ἀξιωπλοῦτ, ἐξότε Καλαβρείας ἐπέβη τῆς στρατηγίας παραλύεται. εἰσελεύσεται δὲ ἀντ' αὐτοῦ ὁ Κομνηνὸς Ἀλέξιος, ὁ τοῦ Βρυεννίου καίσαρος υἱός, ἐξάδελφος ὢν τοῦ βασιλέως πρὸς μητρός, καὶ τῇ τοῦ μεγάλου δουκὸς τιμῇ πρώτως προσεξωσμένος. συνεκπέμπεται δὲ οἱ καὶ ὁ Δούκας Ἰωάννης, ἀνὴρ ἑρμαϊκὸς ὁμοῦ καὶ ἀρήϊος, οἷα παιδευμάτων ἐλευθερίων οὐκ ἄκρῳ λιχανῷ γεγευμένος, καὶ γένος εὖ ἔχων, καὶ μεθόδων ἴδρις στρατηγικῶν. οὗτοι οὖν ἐς Σικελίαν τὸν πλοῦν θέμενοι, συνέμιξαν ταῖς δυνάμεσι τοῦ ῥηγός, καὶ μεγάλας ναυμαχίας πολλάκις αὐτὸν κατεπάλαισαν, ὡς τάς τε νῆας τότε διαῤῥυῆναι, ἐγγὺς δὲ πολιορκῆσαι καὶ αὐτὸ γενέσθαι τὸ Βρεντήσιον. ἀλλ' οὐκ ἡ τύχη τοῖς « λαμπροῖς τούτοις καθαρῶς ἐπεμειδίασεν ἀγωνίσμασιν, « οὔτε μὴν ὁ βασιλεὺς ὡς ἔδει ταῖς καλλίσταις ἐνετρύφησεν ἀγγελίαις· καὶ ὁ ῥὴξ μείζονα ἀθροίσας δύναμιν, καὶ ξενικὸν ἐπικουρησάμενος οὐ βραχύ, τῇ ἥττῃ ἐπ' ἄλλῳ ἀναμαχόμενος, καὶ συμβαλὼν περιγίνεται τῶν ἀνδρῶν, καὶ συλλαβὼν δεσμώτας, εἵργνυσιν ἀμφοτέρους, ἐν ἀκαρεῖ καιροῦ ἀνατρέ« ψας, ὅσα πόνοις καὶ δαπάναις μεγίσταις ὑπὸ Ῥωμαίων δι« επράχθησαν. τοιούτοις οὖν ὁ Μανουὴλ ἀκούσμασι καὶ ἀγγέλμα« σι τὴν πρότερον εὐθυμίαν ἐκκλυσάμενος, ὅσα τι ἀλγηδόσι κραδάσμασιν ἐμπικρανθεὶς τὴν ψυχήν, ὡς εἰκὸς δὲ οὐκ ἤνεγκε τὸ γεγονὸς φορητῶς, ἀλλ' ἱκανῶς ἐπεκλίνα« το· οὐκ ἦν δὲ ψοφοδεής, καθ' ἃ ἀνεπίπληκτον ἐν τοῖς δεινοῖς « συναντήμασιν, οὔτε μὴν τῷ ὑγρῷ τῶν πραγμάτων παρὰ τὸ δέον « κουφιζόμενος, ὁ δ' αὖ πάλιν ἀγεννῶς ταῖς τούτων κατα« γίσιν ὑποκλινόμενος, ὡς πρὸς τὴν τότε τύχην ἀγνωμο« νοῦσαν ἀντιπράττων διημιλλᾶτο. ἐν ᾗ τοι καὶ ἑτέραν ἐ« ξαρτίσας ναυτικὴν δύναμιν, ἐφίστησιν ἡγεμόνα ταύτης Κωνσταντῖνον τὸν Ἄγγελον, ὃς ἐκ μὲν Φιλαδελφείας ὥρμητο, καὶ γένος ἦν οὐκ ἐπιφανοῦς πάνυ καὶ εὐγενοῦς. εὖ δ' ἔχων τῆς σωματικῆς φυῆς, καὶ τὸ τοῦ προσώπου λειμῶνα κάλλους κεκτημένος, τὴν Θεοδώραν πρὸς γάμον ἠγάγετο, ἣν Ἀλέξιος ὁ βασιλεὺς ὁ προπάτωρ τοῦ Μανουὴλ ἐγείνατο, τὸ κάλλος ἀτυχίας προμνήστριαν. ἐπεὶ δὲ ἅπασι σχεδὸν δοκεῖ τοῖς πάλαι καὶ νῦν μέγα δυναμένοις, ὡς πρὸς τὰς τύχας συναίροντα, καὶ τὰ περὶ τὸν ἀνθρώπινον βίον συναρτώμενα, οἱ τῶν ἀστέρων ἀναποδισμοὶ καὶ προποδισμοί, καὶ αἱ θέσεις αὐτοῖς, καὶ τὰ ποιὰ δὲ τῶν πλανητῶν σχήματα, οἱ πλησιασμοί τε καὶ ἀποστάσεις, καὶ τὰ λοιπά, οἷα οἱ ἀστρολέσχαι φασίν, τῆς θείας προνοίας καταψευδόμενοι, καὶ λεληθότως τὴν εἱμαρμένην, καὶ τὰ δόγματα τῆς ἀνάγκης, ἀναλλοίωτά τε καὶ ἀνεπίκλωστα περιστέργοντες· ὡραίαν τῷ ἀγγέλῳ τὴν ἔξοδον ἀπεκρίθη, καὶ ὄχημα τῷ ἀγγέλῳ τὰ ἐπιτήδεια συντεταγμένος. ἀλλὰ τί; οὔπω εἰς ὀψίαν ἀπέκλινεν ὁ ἥλιος, καὶ παλίμπους ἐπιτάσσοντος βασιλέως ὁ κωνσταντῖνος γίγνεται. τὸ δ' αἴτιον ἡ περὶ ἔξοδον ἀκαιρία, καὶ τὸ τῆς ὁδοῦ τὸν ἄγγελον ἅψασθαι, οὐχ ὡς ἀγαθοὶ σχηματισμοὶ τῶν ἀστέρων ἐπῆλθον, ἢ γοῦν ἀκριβῶσαι παρεῖχε τῶν περὶ ἀστρονομουμένας σφαίρας κανόνων, ἀλλ' ὡς οἱ φληνάφοι ὑπεδίδοσαν, κακῶς φάσκοντες, καὶ παχέως τοῖς λεπτοῖς ἐπιβάλλοντες, καὶ ὅλῳ ποδὶ τὴν τῆς ὡραίας ὥρας σφαλλόμενοι εὕρεσιν. πάλιν τοίνυν θεμάτιον διατίθεται, καὶ κανόνες ἀπηκριβοῦντο. καὶ ὕστερον μετὰ πολλὴν τῶν ἄστρων ἔρευναν καὶ ἀνάλυσιν καὶ περισκόπησιν, ὁ ἄγγελος ἔξεισι, τοῖς τῶν ἀγαθοποιῶν ἀστέρων συνεξορμηθεὶς κινήμασι. ἐς τοσοῦτον δ' ἄρα τὰ τῶν ῥωμαίων ὤνησε πράγματα ἡ περὶ ὥρας ἀσφάλεια, ἢ τὰ τῶν πρώην ἀρχηγῶν ἀνώρθωσε πταίσματα, καὶ ὅτι ἀντίξοον συμβέβηκε, μᾶλλον ἀνεσώσατο, ὡς ἐκ τοῦ παραυτίκα χερσὶν ἁλῶναι τῶν πολεμίων τὸν κωνσταντῖνον. ἀπερισκέπτως γὰρ ἐς σικελίαν ὁ κωνσταντῖνος τὸν πλοῦν ποιούμενος, συνελήφθη ταῖς θαλασσοφυλακούσαις σικελικαῖς τριήρεσι, καὶ ἤχθη πρὸς τὸν ῥῆγα αἰχμάλωτος. ὁ δὲ τὴν ἄγραν ἐπαινέσας τοὺς συλλαβόντας, καὶ ὡς καλῶν κάλλιστον ἀγρὸν τὸ θήραμα, ἔσχε καὶ τοῦτον δεσμώτην ἔμφρουρον. βασιλεὺς δὲ καὶ μετὰ δευτέραν ταύτην πληγὴν διηρευνᾶτο τὰ τῆς ἁμίλλης ἀνάλογα. ὁρῶν δὲ τὸν διὰ πολέμου αὖθις τρόπον δύσεργον καὶ ἀξύμφορον, καὶ τὸ τῶν ἀναλωμάτων ἁδρὸν καὶ ἐπάλληλον ὑπειδόμενος, οἷά τινα νόσον γάγγραιναν τὰ τῶν θησαυρῶν περὶ βραχὺ νεμόμενον (ἐγγὺς γάρ που κεντηναρίων τριακοσίων χρυσίου ἀνάλωκε χρήματα) δεῖν ἔγνω σπείσασθαι τῷ ῥηγί. οὐκ ἀηδῶς τοίνυν, ἀλλ' ἀσμένως δεξάμενος τὴν ἐπὶ τούτῳ φθάσασαν πρεσβείαν τοῦ τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης προέδρου, καὶ ὡς ἄγγελον εὐξύμβολον ἀσπασάμενος, στέλλει εἰς τὴν ἀγκῶνα τὸν πρωτοστράτορα ἀλέξιον, ὃς ἦν πρεσβύτερος τῶν υἱῶν τοῦ μεγάλου δομεστίκου, πρὸς ἀμφότερα μερίζων τὸ σκέμμα τε καὶ τὸ βούλευμα, δηλαδὴ καὶ πρὸς ἑτοιμασίαν ὅπλων καὶ ξενικοῦ στρατεύματος συλλογὴν ἐκ τῶν ἑσπερίων μερῶν, εἰ τοῦτο δεήσει, καὶ πρὸς τὴν τοῦ ῥηγὸς φιλίαν, εἰ προχωρήσειεν ὀρθῶς ἡ ξύμβασις. γίνεται τοίνυν καὶ ὁ ἀλέξιος ἐκεῖσε γενόμενος, δραστήριος ἄνθρωπος ὤν, καὶ πᾶσαν ἐξησκηκὼς αὐτουργίαν πολεμικήν, νοῦ τε τὴν γλῶτταν ἔχων ἀντάμιλλον, καὶ χεῖρας ἀντερίζουσας ταῖς ἀρχικαῖς μελεδώνεσι, καὶ τὸ εἶδος αὐχῶν σεμνόν, στρατολογεῖν εὐθὺς ἐπεβάλετο, κατασείσων τὴν γνώμην τῷ ἀκουομένῳ τοῦ ῥηγός· καὶ συχνὴν ξυνέλεγεν ἵππον, ὡς ἐς καλαβρίαν μέλλων ἐμβαλεῖν. οὐ μὴν δὲ τῷ μεταξὺ καὶ τοῦ τῶν σπονδῶν ἐπιμελεῖτο καθήκοντος, καὶ ὡς ἀλλήλοις λήξαιεν πολεμοῦντες ὅ τε βασιλεὺς καὶ ὁ ῥήξ, γραμματεῖά τε πέμπων ἐς μαῖον καὶ δεχόμενος, ὃς ἐνῆρχε τότε τοῦ στόλου τῶν σικελῶν. πρεσβείαν οὖν ἐκ σικελίας ὑποδεξάμενος, ἀναπέμπει ταύτην πρὸς βασιλέα, καὶ δεῖται προσχεῖν οἷς λέγειν οἱ πρέσβεις ἔχουσιν (αἰτοῦνται δέ, ὡς πυνθάνεται, οὐχ ὑπερόρια οὐδ' ὑπέρογκα) καὶ αὐτῷ παρασημῆναι, εἰ προβαίνουσι καὶ πραττοῦνται τὰ τῆς καταλλαγῆς, πρὸ τοῦ εἰς ὦτα διαβῆναι πολλῶν, ἵνα μὴ ἀποδὴς αὐτὸς τι λάθοι διαπραξάμενος, ὅτι παρ' ἀνδράσιν, οὓς αὐτὸς ἐκ τῶν φίλων χωρῶν τοῦ ῥηγὸς τῶν ἀλαμα-

tis placitum eſt, ſtellarum progreſsiones & retroceſsiones, certos'que poſitus, configurationes, acceſſus, receſſus, cætera'que (quæ nugatores iſti in diuinæ prouidentiæ fraudem affirmant, ac diſsimulanter fatalem omniũ rerum neceſsitatẽ ſtatuunt) ad felicitatem humanos'que caſus multum ualere: Manuel idoneum exeundi tempus inquirit, id'que Conſtantino denunciat. Sed quid fit? nondum ad occaſum uergebat ſol: Manuelis iuſſu homo reuocatur, ob incommodum exitum, minus fauſto ſiderum poſitu, nec ſubtiliter & accuratè perquiſito. Rurſus igitur thema cõſtituitur, regulę conſuluntur. poſt longam aſtrorũ indagationem & contemplationem, Angelus exit cum beneficorum ſiderũ comitatu. Sed illa horæ obſeruatio tantum Romanis profuit, priorumq; ducum errata ita correxit, & accepta detrimenta reſarſit, ut Conſtantinus ſtatim hoſtium manibus caperetur. Nam cum incircumſpectè nauigaret, à Siculis triremibus, quæ mare tuebantur, comprehenſus, ad Regem perducitur: qui ea pulcherrima præda delectatus, ſuis collaudatis, eum quoq; uinctum in cuſtodiam dedit. Imperator uerò hac quoq; plaga accepta, cum quid facto eſſet opus deliberans, à bello difficili atque inutili magnitudine perpetuorũ ſumptuum deterreretur, fiſcum inſtar cancri paulatim depaſcentium (nam ad CCC auri centenarios impenderat) pacem cum Rege faciendam eſſe ſtatuit. Itaque legatos ueteris Romæ pontificis, ea de cauſa miſſos, haud inuitus ac potius cupidè ſuſcepit: & ut nũcios rectiſsimè conſulentes amplexus, Protoſtratorem Alexium, (is erat Magni Domeſtici filius natu maximus) Anconam miſit, bifariam ſuum conſilium partitus, uidelicet ad arma et militem conductitium in Occidente parandum, ſi res poſceret: & ad amicitiam Regis, ſi pacificatio ſucceſsiſſet, conciliandam. Alexius eò profectus, homo acer, & in re bellica exercitatiſsimus, & lingua mentis æmulatrice præditus, & dignitate formæ conſpicuus, in exequendis Imperatoris conſilijs haud ſegnis: ſtatim ſcribere milites inſtituit, ut ea fama Regis animũ percelleret. ac magnum equitatum coegit, quaſi in Calabriam impreſsionem facturus. Interim tamen ea quoque curauit, quæ ad belli compoſitionem & pacem inter Imperatorem & Regem cõſtituendam pertinebant, ultrò citro'que ad Maium claſsis Regiæ præfectum mittendis recipiendis'que literis. Legatos igitur ex Sicilia ad ſe miſſos ad Imperatorem ire iubet, petitq; ut eorum orationem audiat (eos enim, quantum intellexerit, nihil iniquũ aut immodicum poſtulare) & ſi pacificatio ſucceſſerit, id ſibi priuſquam uulgò innoteſcat, ut indicet: ne per imprudentiã aliquid perperam agat, qui apud uiros ſit, quos ipſe ex prouincijs Regi Alemannorum

Aſtrologorũ inſectatio.

Manuel cũ Rogerio Siculo pontificis Rom. hortatu pacem facit.

norum ſocijs ſpe bona quaſi furto quodam ad ſe attraxerit: quorumque animos, olim Romanis infeſtiſsimos, contra Siciliæ regem, ut potuerit, concitarit.

Pacificatio inter Regẽ & Imperatorem.

Vt autem quidam ab Imperatore ad Alexiũ uenit, qui pacificationis nuncium afferebat, clam ciuibus pecunia per fidiſſimos aliò tranſlata, capſas inanes obſignatas procerũ fidei mandat: iubetq́ caueri, ne quid inde auferatur, neue quæratur quid in ijs ſit: aut ſigna, ante ſuum ab Imperatore reditum aperiantur. Alexio ad hunc modum Ancona digreſſo, & inter Imperatorem ac Regem pace ac fœdere conſtituto (quanquam, ſi uera dicenda ſunt, non uera illa concordia fuit, ſed temporis cauſa duntaxat ſimulata) fructum illius qualiſcunq; pacificationis tulerunt captiui, gratis ſoluti, nõ tantũ nobiles, & regia ſtirpe orti, ſed etiã gregarij milites: Corinthijs tantum & Thebanis ignobilioribus exceptis, & ijs qui ſubtilem telam texebant, formoſiſque & locupletibus mulieribus eiuſdem artificij peritis.

Corinthij. Thebani.

Ac hodie quoque Thebanos & Corinthios in Sicilia texendis precioſis auratiſq; ueſtibus, incumbere uideas, quemadmodum Eretrienſes olim apud Perſas, quód principes Dario regi Grçciæ bellum inferenti reſtitiſſent.

Inimicitiæ inter Imperatorem et Regem recrudeſcunt

Cæterùm non multum temporis interceſsit, cum ambo rurſus magno impetu bellum repetiuerunt. Nam Imperator regulos finitimos potentiores, pollicitatione pecuniæ impulſos, cũ Rege committit. Rex uerò Maium comitem, claſsis præfectum, XL naues celeres in mare deducere: ijsque noua ratione conſtratis, Conſtantinopolim appellere: atq; audiente urbana multitudine, ſe proclamare Siciliæ, Aquileiæ, Capuæ, Calabriæ, atque earum regionum inſularumq; quæ interiacent, dominum & regem: Romanorum uerò Imperatorem contemnere: eique ubi maledixerit, reuerti iuſsit. Maius igitur Malea declinata, Aegæoque ſinu pręterito, per Helleſpontũ ad urbem Imperatricem, uti iuſſus erat, cõtendit: fretumque emenſus, ad regiam Blacherniam appulit: ſagittiſque, quarum cuſpides argenteæ erant, auratæq́, in eam coniectis, in reditu, e regione magni palatij remis inhibitis, Regem ſuum laudibus euehit, naualibus ſocijs magna uoce magnoque cum tumultu acclamantibus. Ita nauigatione ſumma celeritate confecta, per Seſti & Abydi anguſtias euaſit. In urbe autem, quippe Imperatore abſente, magnus tumultus eſt excitatus: eaq́ re Siciliæ rex non parum gloriatus, magnum ſe triumphum eſſe adeptum putauit. Manuel uerò id factum ludum & iocum interpretatus, quòd Rex tales honores conſectaretur, ac potius latrocinio quodã uenaretur, cum gloriari inaniter, & nullius momẽti ſucceſſum iactare paſſus eſt.

τῶν χρυσαῖς ἐλπίσιν ὑπεσπάσατό τε, καὶ ὧν τὴν γνώμην κατὰ ῥωμαίων πλεῖστα πάλαι φλεγμαίνουσαν, κατὰ τοῦ σικελίας ῥηγὸς, εἰ οὐχ ὅλως, μετέθετο. ὡς δ' ἐπέστη τις ἐκ βασιλέως, τὴν ἀγγελίαν ἀλεξίῳ τῶν σπονδῶν διαφέρων, λάθρα τῶν ἐκεῖ τὰ χρήματα μετατίθησι, καὶ συνεκπέμπει τοῖς πιστοτάτοις ἑαυτοῦ ἀνδράσι· τὰ δὲ κιβώτια καταλείπει ταῦτα κενὰ, σφραγῖδάς τε τύποις ἐπιβαλὼν, τοῖς κατὰ χώραν μέγα δυναμένοις παρέθετο, ἐπισκήψας ἀσυλίαν ἐπὶ φύσεις ἅπασαν ἔχειν, καὶ μηδ' ὅλα μεταλαβεῖν τὰ ἔνδον, μήτι μὴν ἄλλως διαλῦσαι τὰ σημεῖα, εἰ μήγε αὐτὸς ἐς βασιλέα ἰόμενος, ἐκεῖθεν ἐπανελθόντος. καὶ ἀλέξιος μὲν οὕτως ἐκ τοῦ ἀγκῶνος ἀπεφοίτησε. βασιλέως δὲ καὶ ῥηγὸς εἰρηνικὰ φρονησάντων, καὶ ἐλθόντων πρὸς τὰς σπονδὰς, ἵν' ἀληθὲς εἰπεῖν, οὐ καθαρῶς ὁμονοησάντων, λυσιτελίαν δὲ χρηματισαμένων, ὤναντο δὲ τῆς ὁποιασοῦν ἑνώσεως οἱ αἰχμάλωτοι λυθέντες ἀνάποινοι, οὐ μόνον οἱ λαμπροὶ τὸ γένος καὶ βασιλείῳ τιμώμενοι αἵματι, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς στρατιωτικοῖς καταλόγοις ἐνετάττοντο, πλὴν τῶν ἐκ κορίνθου καὶ θηβῶν ὁρμωμένων, καὶ τούτων ὅσοι τὸ γένος ἀφανεῖς, καὶ οἱ τὰς εὐητρίους ὀθόνας ὑφαίνειν ἔλαχον, καὶ τῶν γυναικῶν ὅσαι καλαὶ καὶ βαθύζωνοι, καὶ τὴν αὐτὴν ἀνδράσι τέχνην ἐμμελετήσασαι. καὶ νῦν ἔξεστιν ἰδεῖν σὺν τῇ σικελίᾳ κατοικοῦντας, ὑφαίνειν πεπλίδας καὶ ποικίλων ἱστῶν προσανέχοντας τῇ ἑξαμίτων καὶ χρυσοπάστων στολῶν, ὡς ἐρετριεῖς πάλαι παρὰ πέρσαις δουλεύοντες, ὅτι πόλεμον ἦρξαν δαρείῳ στρατὸν καθ' ἑλλάδος ἐλάσαντι. ἀλλ' οὔπω μακρὸς διαλέλοιπε καιρὸς, καὶ αὖθις ἑκάτεροι ὡς ἀχανεῖς ἀμπώτιδες καὶ σύρτεις, αἳ κῦμα ὀρθὸν ἐπιτειχίζουσιν, ἐς τὰς μάχας ἐπέκειντο καὶ ἠρεθίζοντο· καὶ βασιλεὺς μὲν ἀνίστησι κατὰ ῥηγὸς τοὺς μεγαδυναμένους ἀστυγείτονας ἐκείνου δυνάστας, χρημάτων ἐπάρας αὐτοὺς ὑποσχέσεσιν. ὁ ῥὴξ δὲ κατὰ κόμητι τοῦ στόλου μαΐῳ διακελεύεται, νῆας τεσσαράκοντα ταχυναυτούσας πάσας καθελκύσαι τὴν σκευὴν, καὶ φραξάμενον καινότερον, τὴν κωνσταντίνου καταλαβεῖν, καὶ αὐτὸν μὲν ἐπ' ἀκροάσει τῶν ἀστυπόλων ἀναγορεῦσαι σικελίας καὶ ἀπουλίας, καπύης τε καὶ καλαβρίας, καὶ τῶν μεταξὺ τούτων χωρῶν καὶ νήσων ὅλων κύριόν τε καὶ βασιλέα, βασιλέα δὲ ἐκφαυλίσαι ῥωμαίων, καὶ κακῶς ἀπόντα ἐπανελθεῖν. ἐκέλευε τοιγαροῦν καὶ τὰ ἑαυτοῦ τελέσων ὁ πλωρῶν μαῖος, μαλέαν ὑπερκάμψας, τὸν αἰγαῖον κόλπον ἐξαλλάξας, καὶ τὸν μακρὸν ἑλλήσποντον, τῇ βασιλίδι πόλει προσοκέλλει. καὶ πρῶτα μὲν τὸν ἐπέχοντα πορθμὸν διαπλεύσας, καὶ τοῖς τῶν βλαχερνῶν βασιλείοις κατακολπίσας, βέλη κατ' αὐτῶν ἀφῆκεν, ἀργυρᾶς ἔχοντα τὰς ἀτράκτους ἀληλιμμένας ἐς βάθος χρυσῷ. ἐν δὲ τῷ ἐκεῖθεν τὸν αὐτὸν ἐπαναμετρεῖν πλοῦν ἀντικρὺ τοῦ μεγάλου παλατίου τὰς κώπας σχάσας, τὸν οἰκεῖον ῥῆγα ταῖς εὐφημίαις διατρανοῖ, συνεπηχοῦντος τοῦ ναυτικοῦ πληρώματος, καὶ θορυβῶδές τι λαλοῦντος τὴν ἀνακραυγήν. καὶ ὁ μὲν οὕτω τὸν πλοῦν ἐπιταχύνας διὰ πελάγους ἀσθμαίνως ἀργοῦς πτηνότερον, σηστὸν καὶ ἄβυδον, ὡς ἄλλην συμπληγάδων, διεξέθεε. πολὺς δὲ ἀνὰ τὴν πόλιν ἐπεκύμαινε τάραχος, βασιλέως μὴ παρόντος ἐντός· καὶ ἦν τοῦτο καύχημα τῷ σικελίας ῥηγί, καὶ εἰς μέγιστον ἀνεγράφετο τροπαιοῦχημα. ὁ δὲ μανουὴλ εἰς παίγνιον τὸ γεγονὸς καὶ γέλωτα ἀναφέρων, τὸν τοιαύτας ἑαυτῷ τιμὰς μεταθεόμενον ῥῆγα, ἢ τό γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, λῃστεύοντα, διακενῆς ἀφῆκε βρενθύεσθαι, καὶ φυσᾶν ἐπ' οὐδενὶ χρηστῷ κατορθώματι.

ΤΡΙΤΟΣ ΤΟΜΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ
τοῦ βασιλέως κυρίου μανουὴλ τοῦ κομνηνοῦ.

Τοιοῦτον μὲν οὖν εἰλήφει πέρας τὰ περὶ τὴν σικελίαν καὶ καλαβρίαν τοῦ βασιλέως μανουὴλ ἀγωνίσματα, λαμπρὰ μὲν καὶ πλείστην τῶν χρημάτων ἐκκένωσιν μεταγγεικότα, εἰς οὐδὲν δὲ τέλος εὔχρηστον ῥωμαίοις καταντηκότα, ἃ ζηλωτέα ἐστὶ τοῖς ὕστερον αὐτοκράτορσιν. ἀλλὰ τί ἔχοι τις εἰπεῖν πρὸς ἄνθρωπον οὕτω προθύμως ἀγωνισάμενον πρὸς τὸ τὰ τῆς βασιλείας εἰς τὸ κρεῖττον ἐπανακαταστῆσαι πράγματα, καὶ τὸ ἀλλόφυλον ὑποτάξαι, μὴ δυνηθέντα δέ; ἀλλ' οὗτος αὖθις ἐπὶ παίονας οὓς οὔγγρους καὶ οὔννους φασί, στρατείαν ἐκήρυξε, καὶ τοῖς ἐπὶ δύσιν ἔχουσι τὰς οἰκήσεις ὁπλίταις ἁμάξας ἐπέταξεν ἄγειν εἰς τὸ στρατόπεδον, δι' ὧν καὶ αὐτοὶ ἐφοδιάζονται τὰ βρώσιμα, καὶ τῷ λοιπῷ δ' ὅσῳ συγχρῶνται στρατεύματι, ὅσοι γε τὰ τῶν σκευαγωγημάτων ἀπανίζειν ἤμελλον. ὡς οὖν εἰς ἓν συνήθροιστο τὰ στρατεύματα, ἔχει καὶ αὐτὸν ἥκοντα τὸν βασιλέα πόλις ἡ σαρδική, ἣν νῦν τριαδίτζαν ὀνομάζουσι· καιρὸν δ' οὐχὶ πλείω ἐκεῖσε προσμείνας, ἐπεὶ ἧκε πρεσβεία ἐκ τῶν παιόνων καὶ λόγοι συμβατικοί, ἑτέρωσε στρατοπεδευσάμενος, πρὸς τὸν τῶν σέρβων μεταβαίνει σατράπην· καὶ δειματώσας τοῦτον ὁδοῦ πάρεργον, καὶ πείσας αὐτόν, μόνον εἰδέναι βασιλέα καὶ δεδιέναι, τῶν δὲ μετὰ τῶν οὔννων ἀφεστάναι σπονδῶν, πρὸς μὲν τὰ οἰκεῖα ἤδη τὸ πολὺ τῆς στρατιᾶς διαφῆκεν. αὐτὸς δὲ τὴν τῶν θετταλῶν καταλαβὼν ἐπαρχίαν, κἀκεῖ προσδιατρίψας ἐφ' ὅσον αὐτῷ ἐδόκει καίριον, τὴν βασιλίδα εἴσεισιν. ἡλίου δ' αὖθις τὰς χειμερινὰς τροπὰς παρελαύνοντος, εἰς πελαγονίαν ἔξεισιν αὖθις, ὁρμητήριον αὐτὴν ἐκεῖνον ἱκανὸν ἀποδείξας στρατόπεδον, ὡς πεδία ἱππήλατα περιπλατυάζουσαν, καὶ πρὸς τὰς πεύσεις εὖ ἔχειν καὶ τὴν τῶν δρωμένων κατάληψιν ὑπὸ τῶν ἐθνῶν μεθ' ὧν ἀντεπολεμεῖτο καὶ διεφθείρετο. ἔτι γὰρ τὰ περὶ σικελίαν μεθεῖλκον αὐτὸν καὶ ὑπόθερμα ἦν, μήπω κατασιγασθέντα τέλεον. καὶ ὁ τῶν οὔννων τὴν ἀρχὴν ἐζωσμένος πρὸς ἐμφυλίαν ἔβλεπεν, ὡς ἔδειξεν ἐξ ὧν ἔδρασεν. ἐπεὶ δὲ γὰρ παρελήλυθε τῆς δακικῆς ἀρχῆς βρανίτζοβαν καὶ βελεγράδαν ὁ κομνηνὸς ἀνδρόνικος, ὁ καὶ ὕστερον τυραννεύσας ῥωμαίων, εἶτα κρίνεσθαι ἐπὶ ῥωμαίων, ὡς ᾔδετο, τοῖς παίοσι συντιθέμενος, καὶ περὶ τῆς παραλύσεως μὲν τὴν μανουὴλ τῆς ἀρχῆς, αὐτὴν δ' ὑποβάτορα ταύτης τῷ βασιλεῖ ἐπανιστάντα γενέσθαι, τῷ τότε κοινολογούμενος ἄρχοντι, καὶ μετάπεμπτος τότε ἄγων εὐθὺς ἐκ πελαγονίας, ὅποτε μὴ δυνατὸν ἐκεῖνον εἰς τὸν ἀδελφὸν καὶ βασιλέα διήλεγχεν· καὶ καθείρχθη ἡ πόλις ἀναπεμπόμενος δέσμιος, καὶ ἐν μιᾷ τῶν ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ φρουρῶν καθειργνύμενος, τὸν ἐπὶ ῥωμαίων εὐθὺς ὁ οὐννάρχης ἐξέφερε πόλεμον, καὶ ἦν πολιορκῶν βρανίτζοβαν, καὶ κατατρέχων τὰ ἐκεῖ πάντα, λεηλατῶν τε καὶ ἄγων, ὡς ἤρετο. στέλλεται γὰρ παρὰ βασιλέως στρατηγὸς κατ' αὐτοῦ ὁ χαρτουλάριος βασίλειος ὁ τζιντζιλούκης. καὶ ὃς τὰς συνειλεγμένας δυνάμεις παραλαβών, καὶ εἰς τάξεις καταστήσας καὶ φάλαγγας, καὶ δόξας ἄξιον νίκης ἔχειν στρατόν, τοῖς οὔγγροις συμπλέκεται· καὶ πρὸς βραχὺ μὲν κατηγωνίζετο τὸν πόλεμον· ἐπαναστραφέντων δὲ ὡς ἀσυντάκτως ὑπὸ ῥωμαίων καταδιωκόμενοι, ὃ πέπονθεν ἔδρασεν γενναιότερον. βασιλεὺς τοίνυν γνωσάμενος ταῦτα, τῆς ἐκεῖσε πορείας ἐπείληπτο, ἵνα πως οἱ παίονες πρὸς τὴν αὐτοῦ διαταραχθέντες ἄφιξιν τῶν ἐκεῖθι χώρων ἐπαναστῶσιν, ὃ καὶ ὅσον δὴ πεπράχασι, συμβιβασθέντες μετὰ τοῦ βασιλέως, ὡς ὁ καιρὸς τότε ἐδίδου. αὐτὸς δὲ ὡς εἶχε τὰ περὶ τὴν βρανίτζοβαν καὶ βελέγραδα καταστησάμενος πράγματα, εἰς τὴν βασιλίδα πόλιν μετασκηνοῖ. ἐκ δὲ τῶν δυσμικῶν ἐχθρῶν ἠρεμησάντων ἤδη βραχὺ δι' ὁμολογίας καὶ φιλιώσεως, καὶ μηδ' ὅλως ἔχειν τινὰς ἀνθέλκοντα δι' ἑαυτοὺς ἀντιμάχους ἀξιο-

NICETAE CHONIATAE RERVM
ab imperatore Manuele Comneno gestarum Liber tertius.

Manuelis Hungarica expeditio.

HIc certaminũ Manuelis in Sicilia & Calabria fuit exitus: quæ q̃uis ſplendida & ſumptuoſa, tamen nihil fructus Romanis aut ſecuturis Imperatoribus imitatu dignũ attulerunt. Sed quid dicamus de uiro, qui tanto ſtudio, quamuis infelici conatu, in Imperiũ in integrum reſtituendum, & barbaros ſubigendos incubuit? Inde expeditione cõtra Pęones, qui & Hungari & Hunni appellantur, indicta, occidentales legiones currus in caſtra adducere iubet, quibus & ſibi ipſis commeatum adueherent: & cæteris, qui uehiculis carerent, ſuppeditarent. Cum exercitus cõueniſſent, ipſe quoq; Sardicam, quæ nunc Triadiza uocatur, uenit. Vbi non diu cõmoratus, cũ Pæones per legatos pacem feciſſent, iter contra Seruiorũ ſatrapam conuertit. quo obiter territo, & perſuaſo, ut omiſſo fœdere Hunnico, ſolũ Imperatorem agnoſceret & formidaret: magna copiarũ parte dimiſſa, in prouinciã Theſſaliam profectus: ibiq; quandiu opportunũ uidebatur, cõmoratus, Imperatricem urbem ingreditur. Poſt ſolſtitium hybernũ, rurſus Pelagoniam exit. quæ, quòd patẽtes campos haberet, apta ei uidebatur & ad exercitum capiendum, & ad nuncios rerum quæ à gentibus, quibus cum pugnabat, gererentur, accipiendos. Nam Siculo bello adhuc diſtinebatur, non planè ſopito: & Hungarorum princeps, ut facta eius declararunt, bellum moliebatur. Poſtq̃ enim Andronicus Comnenus, qui pòſt Romanorũ tyrannidem inuaſit, ducatu Branizobæ & Belligradi adepto, quòd cum Hunnis contra Romanos cõſpiraſſe, & Imperiũ, Manuele deiecto, auxilio principis Hunnorũ ſibi uendicare uelle ferebatur, Pelagoniam accerſitus, & inſidiarũ, quas Imperatori & conſobrino ſuo strueret, conuictus, et in cuſtodiã quandam magni palatij datus fuit:

Andronicus Comnenus in carcere conijcitur.

Hunnorũ princeps, bello Romanis ſtatim illato, Branizobã obſidet, & latè omnia incurſionibus pro ſua libidine uaſtat.

Hunnicæ graſſatiões

Quare Imperator chartularium, Baſiliũ Zinzilucem, ducem contra eos mittit. Is, milite in cohortes & phalanges deſcripto, cum ſe inuictũ exercitum habere putaret, Hungaros adortus, uictoriã non diuturnam eſt adeptus. Nam hoſtes in Romanos temerè perſequentes conuerſi, acceptam cladem illuſtriore uictoria penſarunt. Quo Imperator audito, iter eòdem intendit, ut Pęones ſuo aduentu territi, prouincijs illis cederent. Quod quum feciſſent, ijs conditionibus bello compoſito, quas tempus ferebat: Branizobæ & Belligradi rebus conſtitutis, domum redit. Cum hoſtes pauliſper conquieſſent, nec ullius opes in Occidente metuendæ uiderentur, expeditionem

Armeniaca expeditio.

Torufes Armenius.

peditionem in Armeniam decernit. Tarſum igitur & Adanam profectus, & finitimis inferiori Armeniæ locis, quæ Toruſes afflixerat, refocillatis ac firmatis: & Armenio, uiro nō ſimplici, ſed occulti & inſidioſi ingenij homine ſua præſentia territo, non ulterius progreditur: nec, ut pater ipſius fecerat, totam Armeniam ſibi uendicat: nec caſtra & prouincias pridem ab illo occupatas, ueluti è lupi faucibus eripit: ſed Toruſis fallaci blandiloquentia deceptus, & fœderis illecebris irretitus, conuerſis frenis, Antiochiam, totius Syriæ principē & pulcherrimam urbem ingreditur. Dum uerò Tarſi agebat, Andronici patruelis fuga è carcere illi nunciatur: cuius illi cauſa fuerant ea quæ ſuprà diximus. Sed tamen illa quoque incommo» darunt, quòd in dicendo liber, & uiribus præ» ſtans, & forma digna Imperio præditus, num» quam animum ſubmittebat. Quæ res omnes » Imperatoribus regni amittendi metu ſuſpectę » & moleſtæ eſſe conſueuerunt. Propter hæc igitur & bellicam uirtutem, & generis nobilitatem (nam eodem patre Alexio, Ioannes Manuelis, & Andronici pater Iſaacius Sebaſtocrator, uati erant) maximè obſeruabatur, & ſuſpectus habebatur. Acceſsit alia quoque cauſa, cur à Manuele in cuſtodia haberetur.

Andronici cum Eudocia inceſtus.

Imperatori huic tres fuere fratres, Alexius, Andronicus, & is cuius ſæpe facta eſt mentio, Iſaacius: quorum duo obierunt, patre adhuc ſuperſtite. Alexius unam reliquit filiam, quam matrimonio ſibi iunxit Magni Domeſtici Ioannis filius Alexius, de quibus etiam ſuprà diximus. Andronicus filias tres ſuſcepit, Mariam, Theodoram & Eudociam: & filios duos, Ioannem & Alexium. Eudocia, defuncto marito, nefaria conſuetudine Andronici non clam, ſed palàm uſa eſt. Andronicus uerò quoties ob inceſtum reprehendebatur, hanc defenſionem per iocū » in promptu habebat: ſolere ſubditos principū » mores imitari: & aquam ex eodem fonte peti» tam, eundem ſaporē referre.

Manuelis inceſtus.

quibus uerbis imperatorē Manuelem perſtringebat, ut iiſdem, aut etiam deterioribus affectibus obnoxium: qui cum fratris filia rem haberet, quum ipſe patruelis duntaxat filiam complecteretur. Ii ſales nec Manueli placebant, & mulieris cognatos furore quodam contra Andronicum incendebant: Ioannem in primis Eudociæ fratrem, qui Protoſebaſti & Protoueſtiarij dignitatem obtinebat: Ioannem item Cantacuzenum, qui ſororem illius Mariam in matrimonio habebat.

Andronicus affinium inſidias propulſat.

Itaq; aperta ui & occultis inſidijs Andronicus crebrò appetebatur: quas ut araneæ telas, & puerorum ludicra in arena, facilè diſsipabat: cùm fortitudine ſua fretus, tum ingenio longè ſuperior aduerſarijs, ut præ illo brutæ pecudes haberi poſſent: eosq; ſępe uim inferentes propulſabat. pericula illa Eudocię amore abundè penſata ratus. Accidit aūt, ut cum ad Pelagoniam in tabernaculo mulieris amplexib. indulgeret, Eudociæ cognati cum multis armatis eius exitum

μάχην, κυροῖ τὴν εἰς Ἀρμενίαν ἀνάβασιν. ἀπάρας οὖν ἐς Ταρσὸν, καὶ ἀφιγμένος εἰς Ἄδαναν, καὶ ὅσα τῆς κάτω Ἀρμενίας περίχωρα, καὶ ταῦτα κακοδαιμονοῦντα ὑπὸ τοῦ Τορούση διαθάλψας, καὶ ἀσφαλείας τῆς δεούσης ἀξιώσας, καὶ καταπλήξας τῇ παρουσίᾳ τὸν οὐχ ἁπλοῦν τὴν γνώμην, ἀλλὰ βερβίνον καὶ ὕφαλον Ἀρμένιον, χαλᾷ τὸ πρόθυμον, καὶ οὐδὲ περὶ τῆς ὅλης Ἀρμενίας διαγωνίζεται, τὸν οἰκεῖον πατέρα ἐζηλωκώς. οὐδ' ὅσα ἐκεῖνος κάστρα καὶ χώρας ἐκράτησεν, ὥσπερ ἐκ λύκου στόματος ἠθελήθη ἐκβαλεῖν. ἀλλὰ τῇ διπλόῃ τῶν λόγων τοῦ Τορούση φενακισθεὶς, καὶ τῇ αἱμυλίᾳ τῶν συνθηκῶν ἀπαλωθεὶς τὴν διάνοιαν, τὰ χαλινὰ μεταστρέψας, ἐς Ἀντιόχειαν παραγίνεται, τὴν τῆς ἁπάσης Συρίας προκαθημένην καλλίπολιν. ὄντι δὲ περὶ Ταρσὸν τῷ βασιλεῖ Μανουὴλ, ἡ τοῦ ἐξαδέλφου Ἀνδρονίκου ἐκ τῆς φυλακῆς φυγὴ κατηγγέλλετο, ἧς τὸ αἴτιον ὅσα μὲν ἐρρέθη ἀνωτέρω δεδήλωται· ἦν δ' ἕτερον τὸ ἐλευθεροστομεῖν ἀεὶ, καὶ τὸ τῇ ῥώμῃ τῶν πολλῶν διαφέρειν, καὶ ἡ τοῦ « ἰσχυρὰ πλάσις τοῦ σώματος ἀξία ἤδε τυραννεῖν, καὶ τὸ τοῦ « φρονήματος ἀταπείνωτον· ἃ δὴ πάντα πεφύκασιν οἱ « κρατοῦντες ὑποβλέπειν, καὶ κνίζον ἔχειν, καὶ ἕως καρδίας « αὐτοὺς βάλλοντα, διὰ τὸ περὶ τὴν βασιλείαν περιδεές. « διὰ ταῦτα τοίνυν, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ ἐν μάχαις φιλόδοξον, καὶ τὸ τοῦ γένους ἐπίσημον (ἐκ γὰρ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς Ἀλεξίου τοῦ τε Μανουὴλ προπάτορος, ὅ, τε τούτου πατὴρ ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης, καὶ ὁ τοῦ Ἀνδρονίκου γεννήτωρ ὁ σεβαστοκράτωρ προῆλθοσαν Ἰσαάκιος) ὀφθαλμοβολούμενος ἦν καὶ ὕποπτος μάλιστα. συνέβη δὲ καὶ ἕτερον, δι' ὃ ἄτερ γε φρουρᾶς συνεῖχετο ὁ Μανουήλ. τῷ βασιλεῖ τούτῳ τρεῖς ἦσαν ὁμαίμονες, Ἀλέξιος, Ἀνδρόνικος, καὶ ὁ πολλάκις ῥηθεὶς Ἰσαάκιος. τούτων οἱ μὲν δύο τὸ ζῆν μετήλλαξαν, ἔτι τοῖς ζῶσι καταλεγομένου τοῦ πατρὸς αὐτοῖς καὶ βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ. ἀπέλιπε δὲ τὰς τοῦ γένους διαδοχὰς ὁ μὲν Ἀλέξιος ἐπὶ μιᾷ θυγατρὶ, ἣν καὶ εἰς γαμετὴν γυναῖκα ἡρμόσατο ὁ τοῦ μεγάλου δομεστίκου Ἰωάννου υἱὸς Ἀλέξιος, ὧν πέρι καὶ ἀνιόντες ἐφθάσαμεν. τῷ δὲ Ἀνδρονίκῳ θυγατέρες ἐγεγόνασαν τρεῖς, Μαρία, Θεοδώρα, καὶ Εὐδοκία, καὶ υἱοὶ δύο Ἰωάννης τε καὶ Ἀλέξιος. τῶν θηλειῶν τοίνυν ἡ Εὐδοκία τὸν ἐκ νεότητος ὁμευνέτην ἐκβαλοῦσα βιότου, ἀνοσίως Ἀνδρονίκῳ συνείχετο, οὐ κρύβδην, ἀλλ' ἀναφανδόν· καὶ τοῖς ἐπιτιμῶσιν Ἀνδρονίκῳ « διὰ τὸ τῆς συνουσίας ἀθέμιτον, ἡ ἀφ' ἑστίας μίμησις προ- « χείρως εἰς ἀπολογίαν ἦν· καὶ χαριεντιζόμενος αὖθις ἔφασκεν, ὡς « φιλεῖ τὸ ἀρχόμενον ἐξομοιοῦσθαι τῷ ἄρχοντι, καὶ τὰ τοῦ αὐτοῦ « ὁμοστοιχεῖ καὶ συνᾴδει πᾶς κεραμεὺς, ὡς τὴν ἐξαδέλφην « ἐπισκώπτων ταῦτα καὶ βασιλέα τὸν Μανουὴλ, ὡς ὁμοιοπαθεῖν ὑποκύπτοντα πάθεσιν, ἢ γοῦν καὶ χείροσιν ἁλισκόμενον· εἴπερ ὁ μὲν ἀδελφοῦ θυγατρὶ συνουσιάζει, ὁ δ' Ἀνδρόνικος ἐξαδέλφου παιδὶ συγκατέκειτο. τὸ γοῦν τοιοῦτον οὔτε τῷ Μανουὴλ ἥνδανε, καὶ τοὺς ἐκ γένους τῆς γυναικὸς μαίνεσθαι ἐποίει κατ' Ἀνδρονίκου, καὶ διαπρίεσθαι ἀτεχνῶς· ἐκ τοῦ πλείονος δὲ τὸν τῆς Εὐδοκίας ὁμαίμονα Ἰωάννην, ὃς τῇ τοῦ πρωτοσεβαστοῦ καὶ πρωτοβεστιαρίου ἐκυδροῦτο τιμῇ, καὶ τὸν ἐπ' ἀδελφῇ τῇ Μαρίᾳ ὡσαύτως γαμβρὸν τὸν Καντακουζηνὸν Ἰωάννην. πολλαὶ μὲν οὖν, ὡς εἰκὸς, ἐπιβουλαὶ κατ' Ἀνδρονίκου, αἱ μὲν ἐνδόμυχοι ἦσαν καὶ σκότιοι τυρευόμεναι, αἱ δὲ καὶ προδήλως πολυπτοούμεναι· ἀλλὰ διέλυε « ταύτας ὡς ἱστὸν ἀράχνης Ἀνδρόνικος, καὶ ὡς παιδιὰν ἐπὶ « ψάμμου ἀθύρματα διεσκέδαζεν, ἀνδρείᾳ τε τῇ σφετέρᾳ « πίσυνος ὤν, καὶ περὶ σύνεσιν τῶν ἐναντίων ὑπερφέρων ἐπὶ « πολὺ, καὶ ὅσον αἱ ἄλογοι φύσεις τῶν λογικῶν ἀπολείπονται. ὅθεν καὶ συμβὰν ὅτι, πολλάκις προσπλακέντας, ἐτρίψατο τούτους τὰ φῦλα τῆς Εὐδοκίας σφᾶς ἀρνύμενος. ἦν δ' ὅτε καὶ αὐτὸς μὲν ἐπὶ σκηνῆς τῇ γυναικὶ περὶ Πελαγονίαν συνεπλέκετο. οἱ δὲ καθ' αἷμα τῇ Εὐδοκίᾳ προσήκοντες, περιστάντες,

τες, ὡς ἐκεῖνον ἔγνωσαν, μετὰ συχνῶν ὁπλοφόρων ἐτήρουν τὴν ἔξοδον, ὡς αὐτίκα μάλα τοῦτον διαχειρισόμενοι. ἀλλ' οὐκ ἔλαθε ταῦτα τὴν Εὐδοκίαν, καίπερ ἐφ' ἑτέροις τὸν νοῦν ἔχουσαν, εἴτε διαγγελθέντα παρά του τῶν ἐκ τοῦ γένους, εἴθ' ἑτέρως ἐκ τῶν φθασάντων τὸν λόχον γνωρίσασαν. ἦν δὲ κἀκείνη δραστήριον τὸ φρονοῦν, ἢ μᾶλλον ἢ κατὰ γυναῖκας πλέον εἰδυῖα τὴν σύνεσιν. διασαφεῖ τοίνυν τὴν ἐπιβουλὴν ξυγκαθεύδοντι τῷ Ἀνδρονίκῳ. ὁ δὲ διαθροηθεὶς ὑπὸ τῷδε τῷ ῥήματι, ἐξανίσταταί τε αὐτίκα τῆς κλίνης, καὶ τὴν ὑπερμήκη διαζωσάμενος μάχαιραν, διεσκοπεῖτο τὸ ποιητέον. ἡ μὲν οὖν ὑπετίθει τὴν δρομαίαν γυναικείαν ὑποδῦναι στολήν, καὶ τῷ ἐπιτάξαι αὐτὴν τινὶ τῶν προκοιτῶν καὶ κατὰ τὸ συνηθὲς τῶν γυναικῶν λαμπτῆρα προσενεγκεῖν τῇ σκηνῇ πρὸς ὄνομα καλέσασαν, εἶθ' οὕτως εἰς ἐξάκουστον, ὡς τοῖς ἐλλοχῶσι τῆς ταύτης ἐνηχηθείσης φωνῆς, ἐξελθεῖν καὶ λαθεῖν. τὸν δ' οὐκ ἤρεσκεν ἡ παραίνεσις, ἐκτρεπόμενον μὲν καὶ τὸ ἁλῶναι, κατὰ τὸν βασιλέα ἐπισπώμενον τῆς κόμης ἄγεσθαι ἀγεννῶς, καὶ θάνατον δὲ οὐχ ἧττον ὑφορώμενον τὸν γυναικώδη καὶ ἀκλεᾶ. ἑλκύσας οὖν τὸ ξίφος γυμνώσας, καὶ δοὺς τοῦτο τῇ δεξιᾷ, ἀφάλλεται, τὴν σκηνὴν ἐγκαρσίως διατεμὼν, καὶ σὺν ἑνὶ πηδήματι θαττέλαφρον ἄνθρωπος, ὑπερβαίνει τόν τε ξυγκείμενον τῇ σκηνῇ τυχὸν οὕτω θριγγόν, καὶ ὅσον ἐπεῖχον οἱ πάσσαλοι καὶ οἱ σχοῖνοι χῶρον, ὡς ἀχανεῖς γενέσθαι τοὺς ἐνεδρεύοντας, καὶ τὸ ἐκ τοῦ διαδρᾶναι σφᾶς τὸ θήραμα τραῦμα εἰς θαῦμα μεταγαγεῖν. ταῦτα μὲν οὖν ἀκουόμενα τὸν αὐτοκράτορα ὑπέθραττε Μανουήλ, καὶ αἱ διαβολαὶ δὲ ὅσαι καὶ ῥανίδες συνεχῶς ἐκχεόμεναι τὴν ἀποδοχὴν τὴν περὶ τὸν συνδιαβαλλόμενον ἐπιχειρούμεναι τῆς συγκεχυμένης ψυχῆς, καὶ ἀπεῖργον κατὰ βραχὺ ἐκεῖνον οὗτος εἰς τὸν ἄνδρα ζωπύρου φιλίας, καὶ ὡς ἀληθῆ σφίσιν τὰ λεγόμενα παραδέχεσθαι. μηδὲ γὰρ πάμπαν τὴν φήμην ἀπόλλυσθαι, μηδὲ ἀκαλύουσαν τὸ πᾶν, ἀμφιλαφῶς τραγῳδοῦσαν τὰ κατ' Ἀνδρόνικον. ὡς ἄρα οὐδέν τι διαβόλου γλώττης χεῖρον φύεται τοῖς ἀνθρώποις ἕτερον κακόν. εἰκότως οὖν καὶ ὁ Δαβὶδ ὁ φιλῳδὸς καὶ φιλόψαλμος, ἐν πλείστοις τῶν αὐτοῦ θεοπνεύστων καὶ ἡδυφραδῶν ᾀσμάτων διασύρει ταύτην καὶ κωμῳδεῖ, στηλογραφῶν ἀπευχὰς τὴν ἐξ ὁρμῆς ταύτης ἰσχύν, καὶ ῥυσθῆναι τῆς ἑλίκης αὐτῆς ἐπευχόμενος. τῷ τοι καὶ ὁ Μανουὴλ ὡς ἄρκυσι ληφθεὶς, οἷς ἦσαν τοῦ Ἀνδρονίκου πολλάκις οἱ πρὸς γένους αὐτῷ κατεπᾴδοντες, ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ τίθησιν αὐτὸν ἐν φρουρᾷ, καὶ ποδοκάκαις σιδηραῖς ἀσφαλίζεται ἀρρήκτοις ὡς ᾤετο καὶ ἀλύτοις. ἔμελλεν οὖν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον τῇ φυλακῇ κακουχούμενος. θερμουργὸς δὲ ὢν καὶ ἀνθρώπων πολυτροπώτατος, καὶ τοῖς ἀπόροις ποριστικὸς καὶ εὐμέθοδος, παλαιόν τινα κατανοήσας ὑπόνομον, καθ' ὃν ἐγγὺς τοῦ οἰκίσκου (πύργος δὲ οὗτος ἦν ἐκ πλίνθου ἅπας ὀπτῆς) ὑπεισδὺς, ταῖς χερσὶ πρότερον ὡς ἀμάλαις ἢ σκαλίσι διαμησάμενος τὰ πρὸς τὴν εἴσοδον καὶ τὴν ἔξοδον, ὡς ἂν ἀνύποπτα, καί τι τῶν εὐκαταστάτων ἐπίπλων. ἐνστάσης τοίνυν ὥρας ἀρίστου, αἱ θύραι τοῦ δεσμωτηρίου παρὰ τῶν φρουρῶν ἀνοίγονται, καὶ τὸ δεῖπνον παρεισάγεται, οὐδαμοῦ δὲ φαινόμενος ἦν ὁ δεσμώτης. περιελθόντες γοῦν οἱ φύλακες ἐν φρουρᾷ, μή που τι ταύτης ἀναθραύσας ἢ διατρήσας ὁ πολύμητις Ἀνδρόνικος οἴχεται. ὡς δὲ οὐδὲν ὅλως ἦν λυμανθὲν, οὐ θαιρὸς, οὐ φλιά, οὐ μὲν οὐδὸς τῶν πυλῶν, οὐκ ὄροφος, οὐκ ὀπισθόδομος, οὐδὲ ἡ σιδηρόδετος ἀναφωτὶς, οὐκ ἄλλο τῶν ἁπάντων οὐδὲν ἀνάμοχλον διαλύγιον, τὴν ὄψιν ὄνυξιν ἐδρύπτον, ὡς ὃν ἐφρούρουν οὐκ ἔχοντες, μηδὲ τὸν τρόπον ἢ τὸν τόπον κατανοοῦντες, καθ' ὃν ἐξέδρα, δῆλα ταῦτα ποιοῦσι τῇ βασιλίσσῃ καὶ τοῖς ἐν τέλει, καὶ ὅσοι τὴν βασιλικὴν ἀμφιπολοῦσιν αὐλήν. αὐτίκα οὖν ὁ μὲν ὡς φυλάξων τὰς αἰγιαλίτιδας πύλας ἐστέλλετο, τῷ δὲ ἡ τῆς χερσαίου ἐπιτέτραπτο φυλακή, ἄλλος τοὺς λιμένας διηρευνᾶτο, ἕτερος ἄλλο τι μέρος τῆς πόλεως ἐπιλαβὼν, ἀνεζήτει τὸν δραπέτην Ἀνδρόνικον· ἤδη αἱ ἄμφοδοι ἦσαν ἀδιάστατοι, οὐδ' ἀφύλακτοι αἱ

tum obſeruarent, ad cædem parati. Sed ea res Eudociam non feſellit: quanquam alijs cogitationibus intentam, ſiue à cognatorum aliquo monita, ſiue alia ratione inſidias odorata fuerit. quippe & ipſa acri ingenio, & plus q̃ muliebri prudentia inſtructa. Inſidias igitur accubanti Andronico indicat. quo uerbo ille excitatus, è lecto exilit: & prælongo accinctus gladio, quid agendum eſſet deliberat. Mulier uerò illũ monet, ut muliebri ueſte indutus, ſimulac ipſa cubiculariam clara uoce, ut ab inſidiatoribus etiam audiatur, lucernam inferre iuſſerit, ſtatim clàm egrediatur. Sed id conſilium uiro forti non placebat, ne captus deformiter ad Imperatorem capillo traheretur, metuenti, & muliebrem ac turpem mortem reformidanti. Itaque prẹlongo enſe arrepto, et tabernaculo obliquo ictu diſſecto, ſepem, quæ fortè ante id erat, ac omne ſpacium quod uectes & funes occupabant, uno ingenti ſaltu tranſilit. quo inſidiatores obſtupefacti, illius effugium admirabantur. His rebus Manuel turbatus, & crebris calumnijs ab amore Andronici auerſus, paulatim crimina illa uera arbitrabatur. Neque enim famam omnino eſſe irritam, quæ talia de illo ſpargeret. Ita nihil habet natura humana calumniatrice lingua deterius: quam Pſalmographus haud immeritò multis in locis deteſtatur, ab ea'que ſe liberari optat. Manuel igitur cognatorum uocibus tanquam caſſibus irretitus, nolens uolens Andronicum in cuſtodiam dat, ferreis compedibus firmiſsimis uinctum: in qua quum longo tempore malè tractaretur, homo audax, & in rebus difficilimis ingenioſus, animaduertit, in turri illa latencia, cui inclusus erat, meatum antiquiſsimum: eum'que ſubit, manibus pro ligonibus uſus, ad ingreſſum & exitum parandum & diſsimulandum, rebus quibuſdam ante foramen collocatis. Sub prandij tempus careeris fores à cuſtodib. aperiuntur, epulæ afferuntur, ſed conuiua nuſquam apparet. perluſtrant illi turrim, ne ea alicubi effracta aut perfoſſa homo callidus ſit elapſus. Sed quum prorſus nihil læſum eſſet, non cardo, non poſtis, non limen, nõ tectum, non poſticum, non ferro munita feneſtra, non quicquã aliud: cum magno eiulatu faciem unguibus lacerantes, quaſi amiſſo eo quem cuſtodiebant, & locum & modum quo effugiſſet ignorantes: rem Imperatrici & magiſtratibus, aulæ'que proceribus nunciant. Alius igitur ad marinas portas mittitur, alius terreſtres portas cuſtodire iubetur, alius portus ſcrutatur: alius alia parte urbis occupata, fugitiuum Andronicum quæritat. perquiruntur & biuia & triuia:

Andronico in meatu ſubterraneo occultato uxor adiungitur triuia: & crebræ Imperatoriæ literæ in omnes prouincias mittuntur, quibus fugitiuus Andronicus continenter inquiri, & captus in urbem remitti iubebatur. Deinde uxor eius ut fugæ conſcia, comprehenſa, in eundem carcerē, in quo erat Andronicus, conijcitur, ut ibi pietatis in maritum & conſilij de fuga pœnas daret. Neſciebant illi nimirum, ſe Andronicum habere, ut prius: & bilem ſuam fruſtra in miſeram fœminam effundere, & rem gratam facere Andronico. qui quum è cauerna emerſiſſet, & mulierem inopinato conſpectu territam alloquutus, pro ſpectro haberetur: amplexus eam illachrymat ille quidem, ſed non tantum, quantum illarum ærumnarum acerbitas poſtulabat, ne cuſtodes eiulatum audirent.

In ea cuſtodia diu conſuetudine uxoris uſus, è quo cōgreſſu filius ei Ioannes poſtea natus eſt: cui nomen Imperatorium, ut ſuo loco narrabitur, impertijt: tandem è carcere elabitur, cuſtodibus propter mulierem negligentioribus factis. Sed quum ad Melangia ueniſſet, à milite quodā Nicææ captus, denuò in cuſtodiam priore maiorem & acerbiorem conijcitur, duplicibus ferreis compedibus oneratus.

Andronic⁹ in carcerē reducitur.

Quæ quum Manueli, in Armenia adhuc caſtra habenti, nunciarentur, Ioannes Camaterus Dromi Logotheta mittitur: qui Imperatorem propediem rediturum indicaret, & quid actum eſſet, diligentius exploratum, renunciaret. At Antiocheni principiò Imperatoris aduētu minimè læti, de'que eo amouendo ſoliciti: quum prohibere, ac uoluntati eius reſiſtere non poſſent: non modò ſeruilibus geſtibus atque animis, effuſi portis, obuiam proceſſerunt, ſed & ingreſſum ei magnificum adornarunt, uicis & biuijs, tapetibus atque alijs rebus adornatis, ac uia quà tranſiturus erat, recentibus arborum frondibus & odoratis floribus conſtrata. Nec quiſquam ab illo honorifico occurſu aberat, ſed omnes inquilini confluxerant. Aderat Syrus guloſus, aderat latro Iſaurus, aderat pirata Cilix: eques lancearius Italicus, relicto feroci equo, poſita'que animi elatione, pedibus triumphum comitabatur. Quum autem Italicum militem haſtæ ſolerti tractatione ſuperbire uideret, ludicrum certamen haſtarum ſine ferro inſtituit. Cum ludorum dies adeſſet, delectu acto, è Romanis legionibus, cognatisq́ ſuis, uibrandæ haſtæ peritiſſimos producit.

Manuel Antiochie cō curſiōes equeſtres inſtituit.

Prodit & ipſe. pro conſuetudine ſua, ſubridenti uultu, in ſpacioſam planiciem, in qua equeſtres turmæ commodè concurrere poſſent: haſta in altum elata, chlamyde inſigniore indutus, quæ in dextro humero infibulabatur, ut brachium eſſet liberum: equo bellico inſidens, pulchri coloris, & aureis phaleris conſpicuo: qui ceruice leniter arrecta, & humum pedibus pulſans, curſus cupiditatem pręſe ferebat,

& cum

τριόδους· συχνὰ δὲ καὶ κατὰ πᾶσαν χώραν τὰ βασίλεια διίπτατο γράμματα, ἄφαντον ἀπαγγέλλοντα τὸν Ἀνδρόνικον, καὶ ζήτησιν ἐπίμονον ἐπιτάττοντα, ὅπως ἁλοὺς ἐπαναπεμφθῇ. ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ ἡ τούτου συλληφθεῖσα γυνὴ ὡς τῆς φυγῆς συνίστωρ, τῷ δεσμωτηρίῳ παρεπέμφθη, ἐν ᾧπερ καθεῖρκτο Ἀνδρόνικος, ὡς ἐκτίσουσα τινὰ δίκας τῆς φιλανδρίας, ᾗ δὴ ὁ ταύτης συνεκλείετο σύζυγος, ὁ ὑπὸ [illegible] τὴν δραπέτευσιν. ἐλάνθανον δ' ἄρα καὶ Ἀνδρόνικον ὡς πρόσθεν ἔχοντες, καὶ μάτην εἰς γυναῖκα ταλαίπωρον τὸν χόλον ἐκχέοντες, καὶ τὰ πρὸς χάριν Ἀνδρονίκῳ ποιοῦντες. ἐξαναδὺς γὰρ οὗτος τοῦ θόλου, καὶ τὴν ὑπόνομον ἐκλελοιπώς, τῇ γυναικὶ ἐντυγχάνει, δόξας οἱ καὶ δαίμων τις τὰ πρῶτα ὑποταρτάριος, ὅτι νέκυος ἀμυδρὸν ἴνδαλμα, καὶ διαταράξας ὑπ' ἀέλπτου τῆς θέας τὴν ἄνθρωπον, καὶ περιπλακεὶς ἐδάκρυσε μὲν, πλὴν οὐχ ὅσον ἤθελον αἱ συμφοραὶ καὶ τὰ τότε δυστυχῆ συναντήματα, φόβῳ τοῦ μὴ τὸν θρῆνον ἀναβλῦσαι ἐς ὦτα τοῖς δεσμοφύλαξι, καὶ δὴ ἐφ' ἱκανὸν συγγεγονὼς τῇ ὁμευνέτιδι κατὰ τὴν φρουρὰν, καὶ ἐγκύμονα ταύτην ἐκ τῆς τότε συνουσίας ἀπεργασάμενος, ἐξ ἧς καὶ παιδὸς ἄρρενος ἀκούσει πατὴρ, τὸν Ἰωάννην λέγω, ᾧ καὶ βασιλείας Ἀνδρόνικος μετέδωκεν ἔπειτα, ὡς ὁ λόγος ὑποδείξει κατὰ καιρὸν, ἐκεῖθεν ἀναχωρεῖ, οἷα τῶν φυλάκων μικρὸν κατὰ τὴν γυναῖκα οἷα καὶ ἐπ' αὐτῷ τῆς φρουρᾶς περικειμένων ἀνειμένων. γενόμενος δὲ κατὰ τὰ Μελάγγεια, συλλαμβάνεται παρά του στρατιώτου, ὅτε ἦν Νικαίας ἐπικλεισθεὶς καὶ εἰς πάλιν αὐτὸν [illegible] μείζω, καὶ χείρω τῆς προτέρας φρουρὰν, καὶ πέδαις σιδηραῖς διπλαῖς. ταῦτα οὖν ὡς ἠγγέλθη τῷ Μανουὴλ κατ' Ἀρμενίαν ἐπιστρατεύοντι, στέλλεται ὁ λογοθέτης τοῦ Δρόμου Ἰωάννης ὁ Καματηρὸς, καὶ τὴν τοῦ ἄνακτος μὲν ὅσον οὐδέπω διαγγελούμενος παρουσίαν, καὶ τὰ συμβάντα δι' ἀκριβείας διερευνησόμενος, καὶ παραδηλώσων βασιλεῖ σαφέστερον. οἱ δ' Ἀντιοχεῖς τὴν ἄφιξιν τοῦ βασιλέως τὰ πρῶτα μὲν ἀγαπητῶς οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλὰ καὶ λίαν βαρέως ἔφερον, καὶ ὅπως [illegible] ἀποπέμψαιντο. ὡς δὲ κωλύειν οὐκ ἦν, οὐδ' ἀνακλίνειν ὅλως τὰ θελήματα ἐκείνου, οὐ μόνον τῶν πυλῶν διεκχυθέντες μετὰ δουλικοῦ σχήματος καὶ φρονήματος ὑπαντιάζειν, ἀλλὰ καὶ τὴν εἴσοδον αὐτῷ ἐς τὸ πομπικώτερον διεσκεύασαν, τάς τε ἀγυιὰς καὶ ἀμφόδους ἐπίπλοις καὶ τάπησι διακοσμοῦντες, καὶ δένδρων νεοδρέπτοις κλωσὶ [illegible], τὰς τῶν λειμώνων καὶ ἀνθέων χάριτας ἐς τὸ ἐν μέσῳ διακατατιθέντες, καὶ φιλότιμον αὐτῷ τὴν πρόσοδον χαρίζοντες, οὐχ ὁ μὲν, ὁ δ' οὔ, ἀλλ' οἰκήτωρ ἅπας ἁπαξαπλῶς, ὡς παρεῖναι καὶ Σύρον ὀψοφάγον, καὶ λῃστὴν Ἴσαυρον, καὶ πειρατὴν Κίλικα. καὶ ἱππότην κοντοφόρον Ἰταλιώτην πεζὸν, καὶ ἵππον ὑψαύχενα καὶ ὑπέραυχον φρόνημα παραιτούμενον, καὶ βάδην προσιόντα τὸν θρίαμβον. ὁρῶν δὲ καὶ τὸ ἐκ τῶν Λατίνων ἐκεῖσε στρατιωτικὸν, μέγα ἐπὶ δόρατι ἐγκαυχώμενον, καὶ ἐπὶ τῷ τοιούτῳ [illegible] φυσιούμενον ἀγωνίσματι, παιδιᾶς ἐμβίαν συνθηματίζεται δι' ἀσιδήρων δορατισμῶν. ὡς οὖν ἡ προθεσμία ἐφεστήκει, ἀριστίνδην τῶν Ῥωμαϊκῶν ἐξάγει καταλόγων, σὺν τοῖς τὸ κραδαίνειν δόρατα εὐφυεῖς, καὶ οἷς πρὸς αὐτὸν τὸ γένος ἀνῆφθαι. ἔξεισι δὲ καὶ αὐτὸς, ὑπομειδιῶν βραχὺ, καὶ πρὸς τὸ σύνηθες μειδίαμα ὑγραινόμενος, ἐς πεδίον ὑπτιάζον καὶ ἱκανὸν ἀντιτάξαι διχῇ τὰς ἱππότιδας φάλαγγας, τὸ δόρυ μετεωρίζων, χλαμύδα ἐνημμένος ἀστειοτέραν περὶ τὸν δεξιὸν ὦμον περονουμένην, καὶ ἀφεῖσαν ἐλευθέραν τὴν χεῖρα κατὰ τὸ πρόσταγμα. ὀχεῖ δὲ αὐτὸν ἵππος πολεμιστήριος, καλλίθριξ καὶ χρυσοφάλαρος, ὡς ὑγρὰ μὲν ὑπογαυροῦν τὸν αὐχένα, καὶ ὑποσκαίρων τοῖς ποσὶ, ὡς δρόμου ἐφιέμενος,

οἷον ἀνθαμιλλᾶσθαι τῇ τοῦ ἀναβάτου λαμπρότητι. καὶ ἐκέλευσε δὲ τῶν συγγενῶν καὶ ὅσοι διαγωνίζεσθαι ἄλλοι τοῖς ἰταλοῖς ἐπεκρίθησαν, λαμπροφορεῖν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ὡς ἐνῆν. ἐξήλαυνε δὲ καὶ ὁ πρίγκιψ γεράρδος λευκοτέρῳ χιόνος ἔποχος ἵππῳ, ἀμπεχόμενος χιτῶνα διάσχιστον ποδηνεκῆ, καὶ πῖλον ἔχων ὑπὲρ κεφαλῆς κατὰ τιάραν ἀνακλινῆ, χρυσῷ κατάπαστον. συνεξίασι δὲ καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἱππόται πάντες, ἀκμαῖοι τὴν ἰσχύν, ῥωμαλέοι τὰ σώματα. ὡς δ' ἐφεστήκει ἐγχείρησιν ἡ μάχη ἄγευστος αἵματος, συνεπλέκοντο ἐνθύμως ἐξ ἀμφοῖν ἱππικοί, ἀλλήλους δορατίζοντες, καὶ τοὺς κατ' αὐτῶν ἀκοντισμοὺς ὑπεκκλίνοντες. ὅτε καὶ ἦν ἰδεῖν κατὰ τὸν ἄχαλκον ἐκεῖνον ἄρεα τὸν μὲν κύμβαχον ὑπὲρ βρέγμα τε καὶ ὤμους ἀνατρεπόμενον, ἄλλον ἐξ ἱππείας ἀσφαλῶς ἐκσφαιριζόμενον, ἄλλον πρηνῆ, ἐξυπτιάζοντα ἕτερον, ἄλλον μεταβαλόντα τὰ νῶτα καὶ προτροπάδην φεύγοντα· ὁ μὲν ἐχλόαζεν ὑπὸ δέους, τὸν ἀκοντίζοντα δεδιώς, καὶ ὑπὸ σάκει πᾶς ἐνεδύετο· ὁ δὲ ἐρυθρὸς ἦν, τὸν ἀνταγωνιστὴν καταπεπληχότα ὁρῶν. τὸ δὲ τοῦ ἀέρος ῥόθιον, τῇ ὁρμῇ τῶν ἵππων τεμνόμενον, ἐκίνει τὰς σημαίας, καὶ λιγυρὸν ὑπεσύριζεν, εἶπεν ἄν τις οὐκ ἀπὸ σκοποῦ πρὸς τῇ τοιαύτῃ διαχύσει ἀπολαύειν, ἀφροδίτην ἄρει συνελθεῖν, τῇ δ' ἐνυοῖ συμπλέκεσθαι χάριτας, οὕτω τὰ τότε παίγνια μίγμα ποικίλον καλοῦ ἐτύγχανον ὄντα. ἐπεὶ δ' ἁμιλλᾶσθαι καὶ παραλογώτερον ῥωμαίους μὲν τὸ ὑπέρφορον βούλεσθαι τῶν λατίνων, καὶ κατὰ τὴν τῶν δοράτων ἀγωνίαν, καὶ βασιλέως αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ ἀγωνοθέται τῶν δρωμένων γινόμενοι. ἰταλοὺς δὲ ὁ ἀεὶ ὀρθὸς αὐχὴν καὶ τὸ ὑβρίζον φρόνημα, ἔτι γε μὴν τὸ μηδ' ὅλως ἀνέχεσθαι ῥωμαίους κρατεῖν τὸν διὰ κοντῶν πόλεμον. βασιλεὺς δὲ αὐτὸς σὺν δύο ἱππότας περιέτρεψε, καθ' ἑνὸς μὲν ἐλάσας τὸν ἵππον, καὶ τὸ δόρυ κραδάνας· ἐκείνου δὲ συγκαταβαλόντος τῇ ῥύμῃ τοῦ διακοντίζοντος τὸν σύνεγγυς. πλήξας οὖν ἐπ' ἀνδρείᾳ τοὺς ἀντιοχεῖς θαύματος, οἵ γε παραλαβόντες ἅπερ ἀκοαῖς ἐνηχοῦντο πρότερον, ἔγνω παλινοδίαν ᾆσαι πρὸς τὴν κωνσταντίνου τρεπόμενος. ἐνθένδε καὶ ὡς διὰ φιλίας μέλλων ἰέναι, διαφεῖναι τὸ στρατόπεδον, ὅπη φίλον ἑκάστῳ κομίζεσθαι. ὅτε δὴ μὴ καθ' ἡγεμόνα ὁποῖον ἦν αὐτὸς βουλευσάμενος, ἀλλ' ἐπιπροπολίζει τὸ πολὺ τοῦ στρατοῦ, καὶ κακῶς τὸ κατ' οὐρὰν διαθέμενος. ἡ γὰρ πρὸς πορείαν ἐξαίσιος ῥοπή, καὶ ἡ πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐπιθυμία τῶν στρατιωτῶν ἀχάλινος ἅπαξ καὶ ἀλόγιστος, οὐκ ὀλίγα τῶν ταγμάτων διαλυθέντα προσελυμήνατο, τῶν τούρκων ἐπεισπεσόντων ἀθρόως αὐτοῖς. ὡς πεῖραν γνῶναι τὸ τότε πολλούς, οἷον ἀγαθὸν ἡ προμήθεια, τὴν δ' ἀπροβουλίαν πρᾶγμα ἀσύνετον καὶ ἀξύμφορον. καὶ ὡς κρεῖσσον τὸ μεθ' ἀμαθίας σώζειν ἢ διδόασιν ἀλλάξαι, τοῦ κατασπεύδοντος αὐτίκα εἰς θάνατον, κἂν ὑποσαίνῃ χρηστότητι. τάχα δ' ἂν καὶ εἰς χεῖρον προέβη τὰ οἰκτρά, εἰ μὴ βασιλεὺς ἐπαναστραφεὶς, τῶν τούρκων ἀνέστειλε τὴν φοράν, καὶ προὔπεμψε τὰ στρατόπεδα μεθ' οἵας ἔδει συντάξεως πρότερον. ὅτε καὶ λέγεται τοῖς τῶν πεσόντων ἐπιστάντα πτώμασι, καὶ τὸ πλῆθος τῶν διαφθαρέντων ὅλον κατανοήσαντα, πλῆξαί τε τῇ χειρὶ τὸν μηρὸν ἀχθόμενον, καὶ περιψοφῆσαι τὰ χείλη πυκνά, καὶ ἀνοιμῶξαι βύθιον καὶ δακρῦσαι. ταῦτα δὲ τῶν παθαινομένων σημαντικὰ ἐπὶ τοῖς ὁρωμένοις ἢ καὶ φανταζομένοις ἀλγεινοῖς θεάμασι καὶ ἀκούσμασι, καὶ ὁρμῆσαι μὲν τὸ ἐν ὀφθαλμοῖς ἀναμαχέσασθαι ὄνειδος, γενναῖον δέ τι δὴ ὑπογύου δρᾶσαι μὴ ἔχοντα, ὁδοῦ τῆς προκειμένης αὖθις ἔχεσθαι. ὁ δὲ μὴ τοῖς ὑψηλοῖς μόνον καὶ ἐθνῶν καὶ πόλεων δυνάσταις λοξὸν ἀεὶ γειτονῶν φθόνος,

καὶ αὖ

& cum ſplendore ſeſſoris ueluti certabat. Iuſſit & cognatos ſuos, & cæteros qui cum Italis certaturi eſſent, quàm ſplendidiſſimas ueſtes induere. Egreſſus eſt & princeps Gerhardus, equo niue cãdidiori inſidens, tunica acupicta uſque ad talos demiſſa indutus: pileum auratum in capite geſtans, tiaræ inſtar inflexum, cum omnium equitum ſuorum comitatu, procertate corporum & bellico animorum uigore inſignium. Vt ludicra illa pugna inchoata eſt, utrinque complures magno impetu ſunt congreſſi, haſtarum ictus inuicem ingerentes & declinantes. Ibi uidere erat, alios reſupinos, pedibus in altum elatis, ſterni, alios pronos iacere, alios ſella equeſtri deuolui, alios obuerſo tergo effuſe fugere: alios pallere præ iaculorum metu, & intra clypeum ſeſe abdere: alios rubere, qui aduerſarios trepidare cernerent. Aer uerò impetu equorum uerberatus, uexilla cum ſibilo agitabat: ut haud ab re dici poſſet, in ijs ludis Venerem cum Marte, & Bellonam cum Gratijs coiſſe. Tanta erat uarietas & elegantia. Studia porrò Romanorum, atque audaciam, æmulatio, Latiniſq; præcellendi cupiditas, & Imperatoris oculi, iudices actorum, incendebant: Italos uerò ſemper erecta ceruix, & animus ſuperbus, atq; indignatio, ne Romani haſtato illo certamine ſuperiores eſſent, excitabat. Imperator ipſe duos equites ſimul proſtrauit, equo in alterum, & haſta inuectus, qui impetu iaculi etiam alterum unà ſecum deiecit. Poſtquam Antiochenos admiratione fortitudinis impleuerat, cum ipſi uidiſſent quæ prius audiuerant, Conſtantinopolim redire inſtituit: & ut per amicas prouincias iter habens, maximam copiarum partem dimiſit. In quo prudentiæ ſuæ oblitus, milites plurimos amiſit, extremo agmine malè tractato. Nam incitata itineris cupiditas, & effrenis atque inconſideratus domum itionis ardor, legiones non paucas in illa diſperſione afflixit, ſubito Turcorum inſultu oppreſſas. Tum re ipſa compertum eſt, quantum boni ſit in prouidentia, quantum temeritas & inconſulta conſilia apportent incommodorum & malorum: ac longè præſtare ſalutarem moram pernicioſæ feſtinationi, quantumuis initiò ſpe bona blandienti. Fortaſsis autem grauior clades accepta eſſet, niſi Imperator conuerſus, Turcorum impetum repreſſiſſet: atque exercitum eo ordine, quo prius id fieri decuerat, reduxiſſet. Quum uerò cadaueribus aſtitiſſet, & multitudinem interfectorum perſpexiſſet: labijs agitatis, præ dolore femur crebrò percuſsiſſe, & cum profundis ſuſpirijs illachrymaſſe fertur, ut in ægritudine animi & dolore fieri ſolet. Quamuis autem ſuſceptum dedecus abolendi cupidiſſimus, cum quid in præſentia ageret, non haberet, inſtitutum iter tenuit. Enimuero inuidia, quæ non tantum prouinciarum & urbium dominos ſubinde obliquo intuetur oculo,

Manuelis copiæ dimiſſæ cladem à Turcis accipiunt.

e 4 & inſi-

Theodor° Styppiotes ob Camateri Logothetæ calũnias cæcatur.

& inſidiatores in proximo alit, ſed mediocres etiam inſectatur. nec Styppiotam Theodorũ gratia apud Imp. pollentem, inuiolatum præterijt: neq; prius turbinib. & procellis agitare deſtitit, quàm de gradu deiectũ, locoq; motũ, tandem miſerabiliter afflixiſſet. Ego uerò talia quoq; hiſtoriæ inſero, ut lectores cognoſcant, quàm improuiſa & ineuitabilis res ſit improbitas. Eſſe igitur, quantũ liceat, eos æmulos obſeruãdos, qui ingenijs ſunt illiberalibus, & moribus occultis præditi, linguaq; pollent ab animo diſſentiente: ac cuſtodia muniendũ os, nec ſinẽdam linguam temerè extra dentiũ ſeptum & labiorũ munitionem euagari: quibus à natura, quaſi duplici uallo, eſt incluſa. Nam Dromi Logotheta, quum fortunæ benignitatem erga Styppiotam, & propenſiſsimam Imperatoris uoluntatem ferre non poſſet, ad quem illi ſemper pateret aditus, & colloquendi poteſtas daretur, adeò ut digito & nutu quiduis conficeret, cum ſibi certis horis tantum accedere permitteretur: & quæ Styppiotes ſola uoluntate impetraret, ea ſibi ne per ſomniũ quidem cernere contingeret: inuidia æſtuans, quæ ipſius animi penetralia inſederat, homo callidus, & inſtar peſtiferi ſerpentis, bifida lingua inſtructus, amicitię ſimulatione uirũ circumuenit, & ſcyphi ueneno pleni oras amicitiæ melle inungit, aliud dicens, aliud cogitans, & labijs honorans, cum animo eſſet alieniſsimo. His rationibus Styppiotam hac una in re incautum & ſimplicem fallit, eumq; apud Imperatorem ut impoſtorẽ & doloſum criminatur, & Siculæ proditionis accuſat. Cum uerò Imperator adhuc in Cilicia agens, fidem ſibi fieri poſtularet, eum ſub uelo ſtare iubet: ipſe Styppiotam tanquã arcani aliquid dicturus, eò ſeducit, ubi Imperator occulebatur. Et ab alijs rebus exorſus, tandem in Siciliæ mentionem fraudulẽter delabitur; dataq; illi occaſione acta illa Imperatoris reprehendendi, colloquium dirimit. Ita iritato illius animo, aliarum calumniarum occaſiones quærit: magis etiã contra Styppiotam inflammatus, quòd Imperator illi aurea bulla cum radiantib. gemmis data, mandarat, ut in magna Blachernia eccleſia iurijurando præeſſet, quo Imperij ſucceſsio Alexio Hungaro & filiæ Mariæ cõfirmaretur (quod munus ad Logothetæ potius officiũ pertinebat); ſcriptum nugaciſsimum cõpoſuiſſe fertur: quòd ſcilicet Styppiota ad Siciliæ regem miſſurus eſſet, eoq; in Styppiotæ codices & literas clàm inſerto, Imperatori perſuadet, ut inquiri iubeat illas ꝓditionis ad Siculũ literas. Quo facto, Imperator fulminis inſtar contra Styppiotam exarſit, eiq; oculos effodi iuſsit innocenti.

Expoſtulatio cũ prouidentia.

O inſpector omnium, ocule iuſtitiæ ineuitabilis: cur ſæpe cõniues ad tales iniurias, & grauiores etiam caſus hominum, neq; ſtatim tonitrua & fulmina promis,

καὶ οὐχ ὑποβάλλει ῥίψειν ἂν ἐγγύς, ἀλλ' ἃ καὶ τοῖς μετρίοις ἐπιφύεται· ὅπου γε καὶ τὸν Στυππειώτην Θεόδωρον τῆς πρὸς βασιλέα παρρησίας ἄσειστον ἀμετάθετον, ἀλλὰ πρότερον κατηγωνίσαθ' ἕως ἤγγισεν ὁ δυσπάλαιστος, πολλάκις μετὰ τῶν καιρίμων συμπλέξας μετ' ἀγῶνας, τέλος δὲ καὶ ἐξῆψεν, ὡς πτῶμα καταγωνίσασθαι οἴκτιστον. παρεγγράφω δὲ καὶ τὰ τοιάδε τῇ ἱστορίᾳ, δεικνὺς τοῖς ἀναγνώσκουσιν, ὡς κακὸν ἀσυλλόγιστον χρῆμα καὶ δυσφύλακτον ἡ πονηρία. χρῆναι γὰρ ὡς ἐξὸν ὑποβλέπεσθαι τῶν ἀντιτέχνων, ὁπόσοι τὸ μὲν φρόνημα ἀνελεύθεροι, τὸ δ' ἦθος ὑποκεκρυμμένοι, καὶ τὴν γλῶτταν τῇ καρδίᾳ πλαστεύοντες ἀντίφθογγον· πρὸ πάντων δὲ τιθέναι τῷ στόματι φυλακήν, καὶ μὴ ἐᾶν τὴν γλῶτταν προπετῶς ἐκπηδᾶν τοῦ ἕρκεος τῶν ὀδόντων, καὶ τοῦ τῶν χειλέων ἐπιτειχίσματος, ἅπερ οἷα διπλοῦν περίβολον ἡ φύσις ταύτῃ περιεπύργωσεν. ὁ γάρ τοι τότε λογοθέτης τοῦ δρόμου οὐχ οἷός τε ὢν φέρειν τὴν ἐς τὸν Στυππειώτην τῆς τύχης ἐπιμειδίασιν, καὶ τὴν ἀκροτάτην τοῦ βασιλέως ῥοπήν, καὶ τὸ τῷ μὲν ἅπαντα τὸν χρόνον τῆς ἐς τὸν κρατοῦντα παρρησίας τε καὶ παρουσίας εἶναι καιρόν, καὶ ἐξεῖναι δακτύλῳ μεταφέρειν πάντα καὶ νεύματι, αὐτῷ δὲ περὶ τακτὰς ὥρας τῆς ἐς αὐτὸν εἰσαγωγίας πυλαίαν, καὶ τἄλλα ὅσα τῷ μὲν Στυππειώτῃ καὶ μόνον βουληθέντι ἀνύσιμα, τῷ δ' οὐδ' ὄναρ διὰ τῆς φαντασίας ἐφιστάμενα, καὶ διὰ ταῦτα τοῦ φθόνου γινόμενα ὑπεκκαύματα, καὶ ἕως τῶν ταμιείων πλήττοντα τῆς καρδίας, σκαιωρεῖ περὶ τὸν ἄνδρα τὰ εἰκότα, καὶ δεινὸς ὢν κατασοφίσασθαι, καὶ δικρόαν ἐπιτυχὼν γλῶτταν, ἐπείπερ ὄφις ὁ ψίθυρος καὶ ἀρχέκακος, φιλίᾳ ὑποπλάττει τὸν ἄνδρα, καλὸν πρᾶγμα τι συσκιάζων ἄττα τὰ διαβόλια, καὶ δηλητηρίου σκύφον τὰ χείλη ἀγάπης μέλιτι περιχρίων, ἀμέλει τοι καὶ ἄλλα λέγων, καὶ διανοούμενος ἕτερα, καὶ χείλεσι μὲν τιμῶν, τῇ δὲ καρδίᾳ πόρρω πλαζόμενος, ἐλελήθει τὸν περὶ τοῦτο μόνον ἀρχαῖον καὶ ἁπλοϊκὸν Στυππειώτην. περιβάλλει τοίνυν ὡς μαγγανευτὴν τοῦτον καὶ ἀλλόφρονα, καὶ γράφεται προδοσίας τῆς περὶ Σικελίαν λέγων αὐτὸν ἀναταράττειν πράγματα. ἐπεὶ τοίνυν θεὶς ἦν ὑπὸ τοῦ βασιλέως πίστις τῶν λεγομένων, τῇ Κιλικίᾳ ἔτι ἐνδιατρίβοντος, αὐτὸν μὲν ἐφίστησι παραπετάσματι· τὸν δὲ Στυππειώτην ἐφελκύσας ὡς ἔχων τι μόνος μόνῳ προσδιαλέγεσθαι, ἄγει ὅπου ἦν ἀθέατος ὁ βασιλεὺς ἑστηκώς, καὶ λόγους ἀνακινήσας ἑτέρους, ὅτε καὶ τοῖς περὶ Σικελίαν δολίως ἐνέβαλε, καὶ δοὺς αὐτῷ ἀφορμὰς τοῦ μεμψιμοιρεῖν μόνη μὲν ἀπαρτίζεται τὸν Στυππειώτην ὅσα ὁ βασιλεὺς ἀχθεσθεὶς ἤδη τοῖς περὶ Σικελίαν διαπραχθεῖσι πράγμασιν, οὕτω διαλύει τῆς ἐντυχίας, καὶ πικρότερον ὀργισθέντα ἀνεβίβαζε τῷ τοῦ βασιλέως ψυχῇ, καὶ κατὰ τοῦ Στυππειώτου ἀφεὶς ὑποτύφεσθαι, ἐξ αἰτίας τε καὶ φαύλου ἀφορμάσας ἑτέρας συκοφαντίας, δι' ὧν προχειρότατα τὸ ἀνάμμα ἐς ἄκρον ἡ κίνησις. ἠγεῖ κατὰ καρδίας ἑτέραν αἰτίαν πληγὴν ἀληθῶς ὁ δ' ἀλαζὼν λογοθέτης ἐκ τοῦ παρὰ Στυππειώτῃ δοθῆναι δοχεῖον ἐρυθροδάνου δέλτου χρύσεον, καὶ τοῖς ὅρκοις αὐτὸν ἐπιστατῆσαι κατὰ τὸν ἐν Βλαχέρναις μέγαν ναόν, οἳ τὴν τοῦ κράτους διαδοχὴν ἐπιπιστοῦν Ἀλεξίῳ τε τῷ ἐξ Οὐγγρίας, καὶ τῇ θυγατρὶ τοῦ βασιλέως Μαρίᾳ, ἃ τῷ λογοθετικῷ διαφέρον ὀφφικίῳ ἦσαν ἁρμόδια, συντίθεται λέγεται χαρτίον λήρων ἔμπλεων, παρὰ τοῦ Στυππειώτου δῆθεν τῷ τῆς Σικελίας ῥηγὶ στελλόμενον, καὶ τοῦτον ἐναποθεὶς τοῖς τοῦ Στυππειώτου τόμοις καὶ γράμμασι, πείθει τὸν βασιλέα, εἰς ἔρευναν ἐλθεῖν κατὰ ζήτησιν τῶν πρὸς τὸν ῥῆγα γραμμάτων τῶν τῆς προδοσίας ἐκφαινόντων· οὗ καὶ γενομένου, ὁ αὐτοκράτωρ οἷα πυρὸς ὂν αἰθέρι τῶν κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ὀργὴν ἀνῆκε· καὶ τὸ γεγονὸς ἐκκόπτεις τὰς κόρας ἀδίκως, τυφλὸς ἦν μὴ βλέπων τὸν ἥλιον. ὦ πάντ' ἐφορῶν ὀφθαλμὲ τῆς δίκης ἀλάθητε, πῶς ἀμμύεις πολλάκις ἐπὶ τοῖς τηλικούτοις παρανομήμασιν, ἢ καὶ μάζοσιν ἑτέροις ἀνθρώπων κακοπραγήμασιν, οὐδ' ἐπάγεις εὐθὺς τοὺς πρηστῆρας, καὶ τὸ κεραύνιον ἄναμμα,

ἀλλ' ὑπερτιθέμενος ἐπέχεις τὴν κόλασιν; ἀνεξιχνίαστόν σου τὸ κρῖμα, καὶ ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς ἀνεπίβατον. πλὴν ἀλλὰ σοφὸς, ναί, καὶ γνώμων ἀκριβὴς τοῦ συμφέροντος, κἂν ἡμᾶς τοὺς σμικρογνώμονας λέληθας. ὄφιν μὲν οὖν τις θηρευτὴς ὁρῶν ἢ ἀκούων λέοντα λασιαύχενα εἰσβαίνων καὶ ἀκρίαν ὀρείων, εὐθέως ἐξέκλινεν· ἀλλὰ καὶ κακοῦργος ὅστις δὴ παραιτητός ἐστι, δάκρυσι καὶ λιταῖς παρυπάγεται· ἄνδρα δὲ κακὰ τῷ πλησίον βυσσοδομεύοντα, καὶ ἄλλα μὲν ἐν φρεσὶ κεύθοντα, ἕτερα δὲ βάζοντα, σοφίας δεῖ πολλῆς ἐκφυγεῖν, καὶ χρεία τῆς ἐκ τοῦ κρείττονος ἐφάψεως. ἦν δὲ ὁ λογοθέτης οὗτος, ἵνα καὶ ἔτι μικρὸν παρακινήσω τῆς ἱστορίας μοι τὸν εἱρμὸν, μαθημάτων ὑψηλοτέρων ἄκρῳ λιχανῷ γεγευμένος, καὶ τῆς ὑπερτίμου σοφίας οὐκ ἀκριβὴς ἐραστὴς, οὐδὲ εὐμαθὴς ὀπαδὸς, κράτιστος δὲ τὴν φύσιν, καὶ τῷ ἀμελετήτῳ χαίρων τῆς φράσεως, ῥέων τε τῷ λόγῳ κατὰ πηγάδα καλλίρρεεθρον διαδιδοῦσαν τὴν προχοὴν, ἐκ τοῦδε κλέος ἀπηνέγκατο μέγιστον. ἀνθρώπων δὲ ὀψοφαγώτατος ἦν, καὶ οἰνοφλύγων ὁ κράτιστος, πρὸς λύραν ἔψαλλε, καὶ πρὸς κιθάραν μετερρυθμίζετο, καὶ κόρδακα ὠρχεῖτο, καὶ τὼ πόδε πολλάκις [illegible]. χανδὸν δὲ τὸν οἶνον ἐμφορούμενος, καὶ κατὰ τὰς θαλαττίας χέας, καὶ τὰς [illegible] ὡς συχνάκις τὸ ποτὸν ἀνιμώμενος, οὐ κατεπίνετο τὸν νοῦν τῇ ἀρδείᾳ, μήτε παρασφαλλόμενος ὡς οἱ ἔξοινοι, μήτε τὸ κάρη βάλλων ἐπ' ὤμοισι ὡς ὑπὸ μέθης ἀπηκλυζόμενος, ἀλλ' ἔλεγέ τι σοφὸν ἀναφλέγων τι καὶ ἄρδων ἐν τῷ πίνειν τὸ λογιζόμενον, καὶ πρὸς βλάστην λόγων μᾶλλον ἐπερρώννυτο· διώκων δὲ τὰ συμπόσια, οὐ βασιλεῖ μόνον πλεῖστα κεχάριστο, ἀλλὰ καὶ δυνάσταις μᾶλλον ἐφίλητο τῶν ἐθνῶν, ὁπόσοι τοὺς κώμους περιεσπούδαζον. καὶ γὰρ πρεσβείαν αὐτοῖς παραβάλλων, τοὺς μὲν ὑπερέβαλεν ἐν τοῖς πότοις, καὶ πρὸς τὸ ὀψὲ κατηνάγκαζεν ἐκ τῆς μέθης ἀνάνηψιν, καὶ τοῦ κάρου ἀνάδυσιν, τοῖς δὲ καὶ ἰσοφάριζεν. οὗτοι δὲ [illegible] οἱ πιθάκνας ὅλας ἐν τῇ γαστρὶ μετήγγιζον, καὶ ἀμφορέας ὤχουν τοῖς δακτύλοις ὡς κύλικας, καὶ τὸν σκύφον [illegible] ἀεὶ ἐπιδόρπιον τὸν ἡράκλειον. ἐπεὶ δὲ εἰς τοὺς περὶ τοῦ ἀνδρὸς τουσδὲ λόγους καθάπερ ἐν τινι ἐμπεπλάκαμεν, διαλάθω κἀκεῖνα τῇ ἱστορίᾳ, μνήμης ὄντα καὶ διηγήσεως ἄξια. συνέθετό ποτε τῷ βασιλεῖ Μανουὴλ ὕδατος πληρωθεῖσαν διαφορῆσαι τὴν πορφύρεον λεκανίδα, ἣν εἶχε μὲν πρότερον ὁ αἰθριώδης τοῦ κοιτῶνος αὐλὰ τοῦ βασιλέως Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, ἡ καὶ ἄνωθεν τοῦ Βουκολέοντος ὑπτιάζουσα, νυνὶ δὲ ὁ παρὰ τοῦ εἰς ἱστορίαν προκειμένου βασιλέως οἰκοδομηθεὶς χρυσόπαστος μέγιστος ἀνδρών. βασιλεὺς δὲ ἐν θαύματι θέμενος τὸ λεχθὲν, καὶ πρὸς αὐτὸν ὑπερεῦγε, λογοθέτα, φάμενος, ὀθόνας ἱκανὰς καὶ χρυσίου μνᾶς ἱκανὰς ξυνέθετο εἰ καταβαλεῖν δρῶν τι ὡς ἔφησεν, ἢ μὴν ταυτὰ τουτονὶ καταβιβάσαι μὴ πράξαντα τὰ ξυγκείμενα. ὡς δὲ τὸν λόγον ἀσμένως ὁ ἀνὴρ ἠσπάσατο, ἣ μὲν λεκανὶς ἦν ὑπόχειλος ὕδατος, ἐχάνδανε πρὸς χόας δύο· ὁ δὲ κύψας τὸ ἄγγος ἐκρόφησεν ὡς βοῦς, ἅπαξ ἀνακύψας τὸ συνεχὲς τῆς πόσεως, καὶ τότε ὡς τὸ πνεῦμα πάλιν συλλέξων, καὶ εἶχεν εὐθὺς τὰ ἐκ συμφώνου πρὸς αὐτοῦ βασιλέως ἀποδεδομένα. ἔτρωγε δὲ ὧν τοὺς τῶν χλωρῶν κυάμων ἐπιτάχυνας, οὐκ ἐκ ξενὸς, ὅ φασιν, ἀλλ' ἐξ ὅλων τῶν θηλῶν τούτων εἴληχε. ὅλας οὖν ἀρούρας κατεδαπάνα, καὶ θαμὰ ἀκριβῶς ἐπεξῆρχε. καὶ ποτε παρὰ τὸν ποταμὸν ἐν κλινοστάμενος, ἐπειδήπερ ὡς τῇ περαίᾳ κυάμων θεάσαιτο γήδιον, ἐξ αὐτῆς καὶ τὸν ἔσχατον χιτῶνα ἀποδυσάμενος, διενήξατο, καὶ τὸ πλεῖον ἀποτραγὼν, οὐδ' οὕτως ἀπέσχετο, ἀλλ' ἐν δέσμαις τὸ μὴ κατεδηδεσμένον ξυναγαγὼν, ὡς ἐπὶ νώτου τι ἀράμενος,

διέβη

sed uindictam procrastinas? Imperuestigabile tuum est iudicium, et humanis rationibus inaccessum. Tu uerò sapiens es, & accuratus utilitatis iudex: quamuis tenuitatem ingeniorum nostrorum frustreris. Draconem quidem aut leonem, qui uidet aut audit in montibus, statim declinat: lachrymis & precibus etiam latro mitigatur: ad uirum uero alijs insidiantem, qui aliud lingua promptũ, aliud pectore clausum habet, cauendum, magna sapientia est opus, & numinis auxilio. Cæterùm, fuit is Logotheta (ut historiæ seriem paulo diutius suspendam) talis, qui sublimiores disciplinas primoribus duntaxat labris degustarat, sacrosanctæ sapientiæ parum diligens amator, nec docilis discipulus. Sed ingenio præstantißimo, dictionis extemporalis studiosus, eloquentia fontis instar exuberante, maximam gloriam adeptus. Fuit & mortalium omnium gulosißimus, & bibulorum princeps: canere ad lyram, & citharam pulsare: Cordacem saltare, & pedes celeriter huc atq; illuc agitare promptus. Quamuis autem uinum auidißimè ingurgitaret, tamen nullum in eo signum ebrietatis apparebat: imò, quo plus biberat, eo prudentius, irrigatione illa uini excitato ingenio, loquebatur. Iam quia sympofia consectabatur, cùm Imperatori acceptißimus erat, tum regulis prouinciarum, qui comessationes amabãt, charißimus. Ad quos quum legatus ibat, alios potando superabat, eo'que redigebat, ut longo tempore ad uillum edormiendum, & ebrietatẽ discutiendam esset opus: alios æquabat, quum quidem uentres eorum integra doliola caperent, & ampliores digiti ut calices uersarent, & Herculanum scyphum cœnæ perpetuò subiungerent. Sed quia semel in huius uiti mentionem incidi, illa etiam memoratu digna resectantur. Pepigit aliquando cum imperatore Manuele, se Porphyreticam patinam aqua plenam exhausturum: quæ olim in aula Phocæ Nicephori fuit, ad Bucoleontem spectante: nunc uerò in maximo illo conclaui uisitur, quod is Imperator, cuius historiam scribimus, ædificauit. Id Imperator admiratus: Optimè sanè, inquit, Logotheta. & ei multum lineæ uestis preciosæ, & complures auri minas promisit, si ita fecisset: sin minus, tantundem ab eo stipulatus est. Quibus uerbis homo delectatus, patinam aqua repletam, quæ ad duos choas capiebat, instar bouis inclinatus, exhausit, semel tantum recepto inter potandum spiritu, ac statim promissa ab Imperatore munera ex pacto accepit. Etiam uiridibus fabis impense delectabatur, earum que tota arua consumebat. Aliquando igitur in castris quum trans flumen fabis consitum agellum conspexisset, statim exutis uestibus tranauit: nec maximam deuorasse partem contentus, reliquias in fasciculos collectas,

& hume-

Camatheri Logothetæ mores, bibacitas & uoracitas.

& humeris impoſitas abſtulit: & in tabernaculo ſuo ſedẽs, fabas ſuauiter abſumpſit, quaſi longo tempore ieiunaſſet. Fuit homo proceræ ſtaturæ, & heroici corporis: non imbellis, ſed fortis: eaq; familia dignus, ex qua maternam ſtirpem trahebat. Moriturus, quum ſauciam haberet Styppiotæ calumnijs conſcientiam, uirum acceſſit, & lachrymis oppletus ueniam petit. quam ille, oblitus iniuriarum, ei conceſsit, & ſalutem eius animæ precatus eſt. Atq; hæc hactenus: neque iniucunda, ut opinor, neque inutilia.

Manuelis ſecundæ nuptiæ.

Manuel autem coniugis Alemannæ mortem, nõ ſecus ac membrum à ſuo corpore auulſum, acerbiſsimè deplorauit: iuſtisq; perſolutis, in paterno monaſterio Pantocratoris magnificentiſsimè ſepelijt: & luctus tempore, quod ipſe ſibi præfinierat, inſtar ſemianimis & dimidiati hominis exacto, ſecundas nuptias ſpectauit, maſculæ prolis cupiditate. Multis itaque è locis literæ ad eum mittuntur: offeruntur regum & principum filiæ ex omni terra. Ipſe uerò Petebini, Antiochiæ Cœleſyriæ primariæ urbis, ad Orontem ſitæ, quam uentus Fauonius perflat, ſatrapæ filiam delegit. Is Petebinus erat genere Italus, & eques præſtantiſsimus. Miſsis igitur ad eum ſenatorij ordinis nobilibus uiris, puellam ducit, incomparabili forma præditam, ac nuptias celebrat. Iam quum ad inſtitutum redeundum ſit, quædam ſuprà commemorata, perſpicuitatis gratia repetenda ſunt. Maſuto Turcorum Imperatori multi erant filij, nec filiæ pauciores. Moriturus, prouincias & urbes olim Romanas, tum uerò ſuas, inter eos diſtribuit. quum que alijs alias aſsignaſſet, Iconiũ metropolim cũ ſubiectis oppidis, Clizaſthlani filio: generis uerò, Iagupaſani, Amaſiam & Ancyram, fertilem que Cappadociam, cum locis finiſimis: Daduni urbes felices & maximas, Cæſareã & Sebaſtiam, attribuit.

Expoſtulatio cũ Deo de Turcicis graſſationibus.

Sed quouſque, Domine, hæreditatem tuam diripi, ac prædæ & ludibrio eſſe populo uæcordi, & à uera tui cognitione ac fide alieniſsimo patieris? Quandiu à nobis auertes faciem tuam: cum ſis humanus, & mendicitatis
» noſtræ obliuiſcens: nec gemitus noſtros & plo
» ratus audies, cum celeriter afflictis ſuccurrere
» ſoleas? neque pœnas ſumes, cum ſis uindex?
» Quandiu durabũt iſtæ abſurditates, ut Agaris
» ancillæ poſteri nobis ingenuis dominẽtur: &
» gentẽ ſanctam tuam, quæ ſanctiſsimũ nomen
» tuũ inuocat, perdent & occident? diuturnã ſer
» uitutem, & opprobria & alapas perdiſorũ bar
» barorũ ſuſtinentem? Intuere tandem, clemen
» tiſsime Domine, captiuorum ærumnas. San
» guis famulorum tuorum nunc quoq;, ut olim
» Abelis, ſe miſericordem Dominum inclamet.

Arripe

διέβαινε τὸ ποταμὸν αὐτίκα δὴ μάλα, καὶ αὖθις δ' ἐπιβὰς τῆς σκηνῆς καθίσας, ἀπήλαυσε τῶν κυάμων ἡδέως, ὡς ἂν τάσις ἂν ἤδη μακρὸν καὶ ἀπόσιτος. ἀγωνιστὴς δὲ σώματος μετέχων, καὶ ὡς ἀρίστην ἡλικίας ἀνατείνας ἀναδεδειγμένην, οὐκ ἀπόμαχος ἦν, ἀλλ' ἔβλεπε γενναῖον καὶ τοῦ αἵματος ἄξιον, ἐξ οὗ τὸ πρὸς μητρὸς ἐκείνου γένος κατάγεται. τελευτῶν δὲ τὸν βίον, καὶ πλεῖστον ἔχων αὐτὴν τὸ ἀκᾶον βεβαιότερον, ἐφ' οἷς περὶ τοῦ Στυππειώτου ἐλογοποίησε, μετάπεμπτον ποιεῖται τὸν ἄνδρα, καὶ συγγνώμην μετὰ δακρύων αἰτεῖται. ὁ δὲ βραβεῖον ἀμνησικάκως ἀφίησιν, καὶ σωτηρίαν ψυχῆς προσηύξατο. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω, καὶ ἃ περὶ διήγησιν οἶμαι ἀλυσιτελῆ τοῖς πολλοῖς, οὐδ' ἀκαλλῆ τε καὶ ἀχάριστα. ὁ δὲ μανουὴλ ἐκβεβλημένου θανάτῳ τῆς ἐξ ἀλαμανῶν συνεύνου,
ἐκόψατο μὲν τὸν ἐκείνης μόρον. διασπασθὲν ὡς μὲν οἰκεῖος σώμα- «
τος, καὶ ὡς λίαν θρηνῳδῶς ὠδύρατο, ταφῆς δὲ ἀξιώσας μεγαλοπρεποῦς, καὶ τῷ σκήνει ἐπιτελέσας τὰ ὅσια ἐν τῇ τοῦ παντοκράτορος πατρῴᾳ μονῇ, καὶ καιρὸν ὃν ἐδοκίμασε παρεκτείνας ἡμιθανὴς καὶ ἡμίτομος, πρὸς μνῆστρα δεύτερα ἔβλεψε, πατὴρ ἀκοῦσαι παιδὸς γλιχόμενος ἄρρενος. πολλαχόθεν οὖν ἐπιφοιτᾷ αὐτῷ καὶ γράμματα, καὶ προμνώμενα ἐκ βασιλέων, ἐκ ῥηγῶν καὶ δυναστῶν ἁπάσης τῆς γῆς. ὁ δὲ προκρίνει ἁπασῶν μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ τῆς ἀντιοχείας σατραπεύοντος πετεβίνου· ταύτην λέγω τῆς ἐν κοίλῃ συρίας προκαθημένης, ἣν ὀρόντης ποτίζει, καὶ καταπνέει ζέφυρος ἄνεμος. ἦν δὲ οὗτος ὁ πετεβῖνος ἰταλιώτης μὲν τὸ γένος, ἱππότης δ' ἀκράδαντος, καὶ ὑπὲρ τὸν πρίαμον ἐκεῖνον ἐϋμμελίης. στείλας οὖν ἐκ τῶν τῆς γερουσίας καὶ τὸ γένος ἐπισήμους ἄνδρας, εἰσοικίζεται τὴν κόρην, καὶ θύσας ἄγει τὰ γαμοδαίσια. ἦν δὲ καλὴ τὸ εἶδος ἡ γυνή, καὶ καλὴ λίαν, καὶ ἴσως σφόδρα καλή, καὶ τὸ κάλλος ἀσύμβλητος, ὡς μῦθον εἶναι ἀτεχνῶς πρὸς αὐτὴν ἀφροδίτην τὴν φιλομειδῆ καὶ χρυσῆν, ἥραν τὴν λευκώλενον καὶ βοῶπιν, καὶ τὴν δολιχόδειρον καὶ καλλίσφυρον λάκαιναν, ἃς οἱ πάλαι διὰ τὸ κάλλος ἐθείωσαν, καὶ τὰς λοιπὰς δὲ ἁπάσας, ὅσας βίβλοι καὶ ἱστορίαι διαπρεπεῖς τὴν θέαν παραδεδώκασιν. ὁ δὲ λόγος τὰ περὶ τοὺς τούρκους μέλλων αὖθις διεξιέναι, ἔτι εἰς ἀρχὴν καθιστάμενος, καί τινα τῶν ἄνωθεν σαφηνείας εἵνεκα δεῖν αὖ εἰς ἀφήγησιν. τῷ κατάρχοντι τῶν τούρκων μασοὺτ πολλοὶ μὲν ἦσαν υἱεῖς, καὶ θυγατέρες οὐκ ἐλάττους ἐγεγόνεσαν· ὡς δὲ τῷ μέλλειν ἐξ ἀνθρώπων γίνεσθαι, καὶ ταῖς ἐκεῖθεν κολάσεσιν ὡς ἀσεβὴς παραπέμπεσθαι, διανέμει τοῖς ἐκείνου παισὶ τὰς ποτὲ μὲν ῥωμαίων ὅροις κληρουχουμένας, τότε δὲ ὑπ' ἐκεῖνον τεταγμένας πόλεις καὶ χώρας. καὶ ἄλλοις ἄλλας εἰς κλῆρον πατρῷον κατέλιπεν ἑτέρα, τὴν δ' ἰκονίου μητρόπολιν καὶ ὅσα τε τέτακται ὑπ' αὐτῇ τῷ κλιτζασθλὰν ἀπομερίζει υἱῷ· τῷ δὲ γαμβρῷ τῷ μὲν ἰαγουπασὰν, ἀμάσειαν καὶ ἄγκυραν ἐκληροῦτο, καὶ τὴν καππαδοκῶν εὐδαίμονα χώραν, καὶ ὅσα ταῖς πόλεσι γείτονα ὅμορα. δαδούνῃ δὲ ἀπονενέμηνται πόλεις εὐδαίμο-
νές τε καὶ μέγισται, καισάρεια καὶ σεβάστεια. ἀλλ' ἕως τίνος «
ὦ ἄναξ τὸν σὸν κλῆρον ἐάσεις ὡς ἀπαγωγὴν ἐκκείμε- «
νον, καὶ προνομὴν μακραίωνα, καὶ κίνησιν κεφαλῆς λαῷ «
μωρῷ καὶ οὐχὶ σοφῷ, καὶ πόρρωθεν ἀπῳκισμένῳ τῆς εὐσε- «
βοῦς πρὸς σὲ δόξης καὶ πίστεως; μέχρι τίνος ἀφ' ἡμῶν ἀποστρέ- «
φεις τὸ ἅγιον πρόσωπον ὁ φιλάνθρωπος, καὶ τῆς πτωχείας «
ἡμῶν ἐπιλανθάνῃ, οὐδὲ φροντίζεις τῶν στεναγμῶν καὶ τὰ δά- «
κρυα ὁ ταχὺς τῶν θλιβομένων ἐπίκουρος; οὐδὲ δίκην ἀπαιτεῖς ὁ τῶν ἐκ- «
δικήσεων κύριος; ἕως πότε παρ' ἀξίαν ἐπιτείνεται τὰ ἄτοπα, καὶ οἱ μὲν τῆς δουλίδος ἄγαρ ἀπόγονοι «
καταδυναστεύουσι τῶν ἐλευθέρων ἡμῶν, ἀναιροῦσί τε καὶ ἐξαλείφουσι τὸ σὸν ἅγιον ἔθνος, ὃ τὸ ἰσχυρὸν καὶ ὄνομα τὸ σὸν «
ἐπικέκληται ἅγιον ὄνομα; διὰ δὲ χρονίαν δουλείαν ὑπομενεῖ, καὶ τοὺς ὀνειδισμοὺς ὑποίσει, καὶ τοὺς κονδυλισμοὺς «
τῶν ἐπιτρίπτων τούτων ἀλλογενῶν; εἰσελθέτω ἐνώπιόν σου ποτέ, φιλάγαθε δέσποτα, τῶν ἐν πέδαις ἡ «
συνοχή· βοάτω πρὸς σὲ καὶ νῦν τὸν φιλοίκτιρμον τὸ ἐκχεόμενον αἷμα τῶν σῶν οἰκετῶν, ὡς τὸ τοῦ ἄβελ πρότερον. «

ἐπιλαβοῦ ὅπλου καὶ θυρεοῦ, καὶ ἀνάστηθι εἰς τὴν βοήθειαν ἡμῶν, καὶ κρατυνθέντος ὃν αὐτὸς εὐδοκήσεις ἀνδρὸς, καὶ ἐφ' ὃν αἱρετίσῃ, ἀπόδος τοῖς πονηροῖς γείτοσιν ἡμῶν εἰς τὸ ἑπταπλάσιον, ὅσα ἐπονηρεύσαντο κατὰ τῆς κληρονομίας σου· καὶ πόλεις καὶ χώρας ἐπανασώσας ἡμῖν ἐν ἀνδρείᾳ, ἃς ὑφείλοντο οἱ ἀλλόφυλοι, ὅρια στήσας τοῖς ἐκ τοῦ σοῦ καλουμένοις ὀνόματος ἀνίσχοντος ἡλίου καὶ δυομένου περάτας καὶ ὑστάτας αὐγάς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως οὐκ ἀκαίρως, οὐδὲ μάτην ἐξεφωνήσαμεν, θεῷ τι μικρὸν προσλαλήσαντες, καὶ κουφίσαντες τῆς λύπης βραχὺ ἐξ ὑποφρίττοντος ταύτῃ ψυχῆς. οἱ δ' υἱοὶ τοῦ Μασοὺτ τριχῇ διαστάμενοι τὰ κεφαλαιώδη τῆς ἀρχῆς ὁρίσματα, ἢ τὸ πατρικὸν εἰπεῖν, τὰ τῶν Ῥωμαίων χωρίσματα, ποῦ δὲ παρὰ τὰ πρὸς ἐς αὐτοὺς καταβάντα διαδεξάμενοι, ὀλίγα μὲν εἰρήνῃ καὶ τοῖς τῆς συγγενείας θεσμοῖς ἐπέθυσαν· τὰ δὲ πλεῖστα εἰς διαφορὰς αἰτίας ἀπῷδον, καὶ προσῆγον τῆς διαστάσεως. αὐτίκα γὰρ ὁ τοῦ Ἰκονίου σουλτὰν τῷ τῆς Καππαδοκίας τοπάρχῃ σκαιόν τι καὶ ἄγριον ὑπωφθάλμισε, καὶ οὗτος αὖ ἐκείνῳ βλέμμα ὀλέθριον ἔρριψε, καὶ ἦν κατ' ἀλλήλων πονηρὰ διαβουλία, οὐχ ὑπὸ σκότον καὶ κρύφα τελουμένη, ἀλλ' ἔκπυστα καὶ βασιλεῖ καὶ ἔκφορα ὑπ' αὐτῶν. ὁ δὲ ἐπαρώμενος ἀμφοῖν πανώλειαν, ἠγάπα μὴ μόνον μέχρι τοῦ ἐρεσχελεῖν ἀκροβολίζειν ἀλλήλων καὶ ἀκροχειρίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὅπλα ἀραμένους εἰς μοίρας διεστηκέναι ἀντιθέτους, ἵν' ἄγοι ἠρεμίαν αὐτός, τοῖς ἐκείνων ἐπιχαίρων κακοῖς, ὡς ὁμοῦ τε ἀλλοφύλων καὶ ἀσεβῶν· καὶ πέμπων λάθρα ἀγγέλους, θάτερον θατέρῳ ἐνῆγεν εἰς πόλεμον. ἐκ δὲ τοῦ προδήλου τῷ Ἰαγουπασάνῃ προσέκειτο, καὶ οἱ τοῦ ἀργύρου συνεθίγγανεν οἷς ἐδωρεῖτο, μυσαττόμενος τὸν σουλτάν, ὡς ὑποκαθημένην ἀεὶ τὴν γνώμην ἔχοντα, καὶ ὕπουλον τὸ φρονεῖν καὶ παλίστροφον, καὶ μὴ μόνον δολοπλοκοῦντα τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἐκείνου καὶ αἵματος ἀνήκουσι, ἀλλὰ καὶ Ῥωμαίων ἀεὶ κατὰ λῃστείαν τὸ γειτονοῦν ἐκτρίβοντα. πεποιθὼς τοίνυν Ἰαγουπασάνης ἐπὶ αὐτοκράτορι, ἐκφέρει ἐπὶ τὸν σουλτὰν πόλεμον, καὶ οὗτος αὖθις ἀντίξοος κατ' αὐτοῦ, καὶ συρραγέντες πολλάκις ἐμάχοντο. ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν αἵματα ἐξ ἑκατέρων ῥεύσαντα τῶν στρατῶν, πρὸς Ἰαγουπασάνην ἔβλεψε τὸ νικᾶν· καὶ πρὸς καιρὸν τὰ ὅπλα καταθέμενοι, ὁ μὲν ἐπέμενε τῇ χώρᾳ, ὁ δὲ σουλτὰν τῷ βασιλεῖ πρόσεισιν, ἄρτι πρὸς τὴν πόλιν τὴν βασιλεύουσαν ἐκ τῶν δυσμικῶν ἐπανιόντι μερῶν· καὶ φιλοφρόνως προσδεχθεὶς καὶ ἐντίμως, οὐχ ἧττον ἐπ' αὐτῷ τὸν βασιλέα διαχυθῆναι πεποίηκεν, ἤπερ αὐτὸς ὑπὸ τῆς ξενίας ἐνευφράνθη ἀποδοχῆς. οὐκ ἐλπίσι γὰρ μόνον χρηστοτέραις ὑπεθάλπετο Μανουήλ, ὡς εὖ τὰ κατὰ τὴν ἕω διαθήσοιτο διὰ τῆς τοῦ σουλτάνου παρουσίας, καὶ τοῦ κεχαρισμένου τῆς ξενίας, δυνησομένου γοητεῦσαι φιλοχρήματον βάρβαρον· ἀλλὰ καὶ δόξαν αὐτῷ τὸ συμβὰν τῆς βασιλείας ᾤετο. εἰσιὼν τοίνυν ἅμα τῷ σουλτάνῳ τὴν Κωνσταντίνου, κηρύττει θρίαμβον· καὶ ἦν δὲ προκειμένος ὁ θρίαμβος, καλλίστοις καὶ τιμίοις πέπλοις παμφαίνων, καὶ τῷ τοῦ κόσμου πολυειδεῖ δαίδαλος. καὶ ἤμελλε βασιλεὺς διὰ τοῦ θριάμβου προϊέναι πρὸς αὐτὸν τῶν ἀστῶν κροτούμενος, καὶ μετ' αὐτοῦ ἅμα τοῖς τότε δορυφορίας τι καὶ λαμπρότητος, καὶ τῶν κυδαινόντων τὸν αὐτοκράτορα καὶ σουλτάνος αὐτὸς ὑποπελάζων, θεὸς δ' ἠκύρωσε τὰ τῆς ἡμέρας ἐκείνης λαμπρά. ἤ, τί γὰρ γῆ κλονηθεῖσα πολλὰς κατέβαλε καὶ λαμπροτάτας οἰκήσεις, καὶ ὁ ἀὴρ ταραχώδης ἦν ἐπιεικῶς καὶ ἀνώμαλος, καὶ ἕτερά τ' ἐπισυμβάντα δείματα, ἐκείνοις οὐ θριάμβοις ἠνάγκαζε προσέχειν τὸν νοῦν, ἔτι δὲ τὸ τῆς ψυχῆς ἐκύμαινε λογιζόμενον. ἔφασκον δὲ καὶ οἱ τοῦ θείου νεὼ καὶ τοῦ βήματος ἔντροφοι, καὶ αὐτὸς βασιλεύς, οὐκ ἀγαθὰς κληδόνας δεχόμενος τὰ λεγόμενα, μηνίειν τὸ θεῖον καὶ μηδόλως προσκύψειν ἀνέχεσθαι ἐς θρίαμβον, μὴ θεοσεβείας ἄνδρα μετεσχηκότα,

ὃν

Arripe arma & ſcutum, exurge ad opem nobis ferendam: cõfirmatoq; uiro qui tibi placuerit, probatuſq; fuerit, improbis uicinis noſtris ſeptupla reddito, quę in hæreditatem tuam commiſerunt. & prouincijs atque urbibus fortiter recuperatis, quas barbari ſurripuerunt, orientem & occidentem Solem eorũ limites ſtatuito, qui à te cognomentum acceperunt. Hæc fortaſſe non abs re, neque temerè effudimus, cum Deo pauliſper colloquuti, & mœrore oppreſſum animum nonnihil leuauimus. Maſuti autem liberi præcipuos regni paterni, ac potius Romanorũ fines trifariam partiti, pacem & cognationis iura parum curauerunt, ad bella inteſtina propẽſi. Nam Iconij Sultanus Cappadocię toparchæ, & hic illi uiciſſim, infeſto animo eſt inſidiatus, donec odia in apertum eruperunt, & ab ipſis Imperatori ſunt expoſita. Qui quum utrunque perditum cuperet, optabat, ut non tantum inter ſeſe rixarentur & diuellerentur, ſed armis etiam certarent: ut ipſe ocioſus illorum malis, quippe barbarorum & impiorũ, inſultaret: ac per legatos clàm utrumque contra alterum concitauit. apertè uerò Iagupaſani donis miſſis opẽ tulit, Sultani odio; qui eſſet homo obſcuri ac doloſi ingenij: nec cognatis tantum ſuis perniciem moliretur, ſed & Romanorum fines ſubinde latrocinijs uexaret. Iagupaſanes igitur Imperatore fretus, Sultano bellum infert: ille uiciſſim in aciem egreditur, crebræ pugnæ committuntur. Tandem poſt multas utrinque cædes factas, penes Iagupaſanem uictoria fuit. atque armis ad tempus poſitis, hic in ſua prouincia manſit. Sultanus uerò Imperatorẽ recens ex Occidente reuerſum adijt: & humaniter ac honorificè exceptus, nõ minus Manuelem exhilarauit, quàm ipſe benignitate hoſpitij eſt exhilaratus. Nam ſpem bonam habebat Manuel, ſe ob Sultani præſentiam non modò rebus Orientis conſulturum, & auaro barbaro hoſpitij liberalitate fucum eſſe facturũ: ſed ex eo caſu gloriam quoque ſperabat. Conſtantinopolim igitur unà cum illo ingreſſus, triumphum indicit. qui cum eleganter inſtructus, precioſis ueſtibus & ornamentorum uarietate colluceret, atque Imperator cum applauſu & acclamationib. ciuium, adducto unà Sultano, qui inter cæteros proceres feſtiuitatem illam celebriorem redderet, proditurus eſſet: Deus illius diei ſplendorem fecit irritum. Nam terræmotu multæ ſplendidiſſimæ ædes corruerunt, & aeris intemperies ac caligo: & alij quidam terrores, æſtuantes hominum animos à triumphis in ſe cõuertebant. Aiebãt et ſacrę ædis antiſtites (nec ipſe Imperator aliter ea omina accipiebat) iraſci Deũ, neq; uelle ut homo impius eũ triumphũ intueretur,

quem

Sultani & Iagupaſani diſsidia.

Sultanus Iconij ad Imperatorem confugit.

Manuelis triumphus tẽpeſtatib. impeditur.

quem inſtrumenta ſacratiſsima, & diuorum imagines ornarent, & Chriſti ſignum conſecraret. Sic triumphus fruſtra eſt inſtructus, & ab ipſo Imperatore ita neglectus, ut nec receptæ conſuetudini ſatisfaceret. Sultanus uerò non paruo tempore cum eo commoratus, ſpectaculis Circenſibus eſt oblectatus. Tum Agarenus quidam, principiò præſtigiator habitus, ut uerò pòſt declarauit, omnium mortalium miſerrimus, ſua ſponte Hippodromi turri cōſcenſa, ſub qua carceres ſunt, unde emittuntur equi: ſuprà uerò quatuor equi aurati ſtant, collis incuruis, obuerſi ſibi inuicem, alacritatis ad curſum pleni, ſe ſtadium tranſuolaturum iactat. Stabat igitur in turri, tanquam in carceribus, ampla & promiſſa admodum ueſte candida indutus: quę uinculis in orbem ſuccincta, ſinuoſa efficiebatur. Putabat enim, ſe ueluti uelo nauem, ita lacinijs illius aere expletis ad uolatum inſtructum fore. Omnium igitur oculi in eum cōuertuntur, rident ſpectatores, ac ſubinde clamant: Volato, uolato: &, Quàm diu nos ſuſpenſos tenes, Sarracene, & aerē ex turri libras? Imperatore hominem ab eo conatu deterrēte, ipſe uerò Sultano inter ſpem & metum ſuſpenſo, ne quid populari ſuo accideret. Is uerò aerem ſubinde captans, & uentum explorans, ſpectatorum ſpem eludebat, ac manibus ſæpe, alarum inſtar, ad uolatum expanſis & libratis, ut plus uenti colligeret, quum is tandem aptus & ſecundus aſpirare uideretur, inſtar uolucris ſeſe agitat: & dum per aerem incedere nititur, Icaro miſerabilius in cœlo uolitat. Neq; enim corporis grauitas humum tendentis alta eum tenere ſinebat, donec proſtratus expirauit, manibus, pedibus, & omnibus oſsibus confractis. Is uolatus cum riſu & deriſu Turcorum Sultani comitum, uulgi fabula erat: adeò, ut forum tranſire inderiſi non poſſent, fabris argentarijs ſerramenta menſarum concutientibus. Quo Imperator audito, ridebat ſcilicet, non ignarus iocorū & ſalium turbę triuialis: ſed in Sultani gratiam (quem iſta ludibria paulatim mordebant) ſe illorum licentiam cohercere ſimulabat. Enimuero Clizaſthlanes poſt mirabilem benignitatem, & multa ſplendidáque munera ex Imperatorijs theſauris exhauſta, quibus obſtupefactus dubitabat, utrum tantundem ſibi reliqui feciſſet Imperator, lætus, atque opibus onuſtus, domum reuertitur. Manuel enim quum ſciret, quemuis » barbarum auarum eſſe, & Romanorum opulentiam oſtentare uellet: quicquid Clizaſthlani daturus erat, in ſplendidiſsimo quodam palatij conclaui ordine expoſuit. Ea fuere moneta aurea atque argentea, delicatæ ueſtes, argentea pocula, & Thericlea aurea, & tela ſubtiliſſima, aliáque ornamenta eximia, Romanis paratu facilima, ſed rara apud Barbaros, & pleraque nunquam uiſa. Id igitur cōclaue ingreſſus, Sultanum

Agarenus Icarus.

Manuel in Sultanum profuſus, quo melius ab eo oppugnetur.

ὃν κοσμήσειν ἔπιπλα πανίερα, τὰ ἁγίων ἐκτυπώματα [illegible], καὶ χαρακτὴρ καθηγιάζειν Χριστοῦ. καὶ οὕτω μὲν ὁ πομπικὸς ὁ θρίαμβος ἠχρείωτο, μηδ' ἁμῶς αὐτῷ προσεσχηκότος τοῦ αὐτοκράτορος, οὐδ' εἰς ὅσον τὸ ἔθος ἀφοσιώσασθαι. εἰς ἱκανὸν δὲ ὁ σουλτάνος τῷ βασιλεῖ συνδιατρίψας χρόνον, καὶ ἵππων σταδιοδρόμων ἁμίλλαις τὸν ὀφθαλμὸν κατεβόσκετο. ὅτε καί τις ἀνὴρ τῶν Ἄγαρ ἀπόγονος, ὃς ἐδείκνυ μὲν θαυματοποιὸς τὰ πρῶτα, ὡς δ' ὕστερον ἐδείχθη ταλάντατος ἀνθρώπων, καὶ αὐτοφόνος ἄντικρυς, ὡδὶ τὸν περὶ τὸ θέατρον πύργον ἀναλάμενος, ὃ κάτωθεν μὲν αὐτοῦ ὡδὶ σχεδὸν ἦν τῶν ἀφετηρίων, ἐξ ἀψίδος τὰς ἁμίλλας κεχώρηκεν, ἄνωθεν δ' ἵπποι χαλκήλατοι πεπήγασι τέσσαρες χρυσῷ ἐπαλειμμένοι, σὺν αὐχένας ὑπόγυροι, ἀντιβλέποντες ἀλλήλοις, καὶ δρόμον ἔμφορον πνέοντες, διαπτῆναι τὸ στάδιον ἐπηγγέλλετο. ἑστήκει οὖν ὡς ἐφ' ὕσπληγγος τοῦ πύργου, ἠμφιεσμένος ποδηρέστατον εὐρὺν χιτῶνα. λευκὸς δὲ ἦν ὁ χιτών. λύγοι δὲ ὡς κύκλον περιαχθέντες, ἐποίουν κολπῶδες τὸ ὕφασμα. ἦν δὲ σκοπὸς τῷ ἀγαρηνῷ, ὥσπερ ἱστίον ναῦς, περιφυσῆσαι τὸν πέπλον, ταῖς τούτου κολπώσεσι τοῦ πνεύματος ἐμφωλεύοντος. πᾶς οὖν ἐπέστραπτο πρὸς αὐτὸν ὀφθαλμός. καὶ ἐκωμῴδει τὸ θέατρον, καὶ πυκνὰ ἐκραύγαζον οἱ θεώμενοι· πέτασον, πέτασον. καὶ ἕως τίνος αἴρεις, σαρακηνέ, τὰς ψυχὰς ἡμῶν, ταλαντεύων ἐκ τοῦ πύργου τὸν ἄνεμον; βασιλεὺς δὲ πέμψας, διεκώλυεν αὐτὸν τοῦ ἐγχειρήματος. θεατὴς δ' ὢν τῶν δρωμένων καὶ σουλτάνος αὐτὸς, ἐπ' ἀμφιβόλῳ [illegible] τε καὶ [illegible], μετέωρος ὢν τὴν γνώμην, καὶ δεδιὼς περὶ τῷ ὁμογενεῖ. ὁ δὲ προσχάσκων τὸν ἀέρα συχνά, ὡς τὸ πνεῦμα διακριβούμενος, τὰς τῶν θεατῶν ἐλπίδας ὑπέκλεπτε, καὶ πολλάκις διάρας τὰς χεῖρας, καὶ σχηματίσας ταύτας ὡς πτέρυγας εἰς κίνησιν πτήσεως, ὑπεσάλευε, τὸ πνεῦμα μεταπεμπόμενος. ἐπεὶ δὲ πρόσφορον ἤδη καὶ οὔριον δέδοκτο, διαπτὰς ὡς τὸ πτηνὸν δίκην, ἀεροβατεῖν ἀρθείς· ἀλλ' ἦν οὐρανοδρόμος Ἰκάρου ἐλεεινότερος. καὶ ὡς σῶμα κατωβαρὲς χαμαιρριφὲς [illegible] ἢ ὡς κοῦφος [illegible], καὶ τέλος δὴ καταπεσὼν, διέρρηξε τὴν ψυχὴν, γαστροκνημίδας καὶ χεῖρας καὶ ὅλα τὰ τοῦ σώματος ὀστέα διαθρυβεὶς ἦν. τοίνυν ὁ κατηπτασμὸς οὗτος εἰς μανίαν καὶ γέλωτα τῶν μετὰ τοῦ σουλτάνου τούρκων τοῖς ἀστυπολίταις διαθρυλλούμενος, ὡς δ' ἦν ἐπ' ἀγορᾶς ἀκαταγελάστους αὐτοὺς προϊέναι, τῶν ἀργυροκόπων κροαίνειν τὰ τῶν τραπεζῶν διαψοφούντων σιδήρια. ὡς δ' ἠκουτίζετο ταῦτα ὁ βασιλεύς, διεχεῖτο μὲν ὡς εἰκός, τὸ στωμύλον καὶ φιλοσκῶμμον τῶν ὡδὶ τῶν τριόδων εἰδώς. σουλτάνῳ δὲ χαριζόμενος (ἤδη βραχὺ γὰρ τὴν τοῦ βαρβάρου ψυχὴν [illegible] ἤρχετο τὰ βωμολοχεύματα) ἐπλάττετο τὸ ἐκείνων ἐλευθερόστομον ἀναστέλλοντα, μετὰ δὲ τὴν ἀξιάγαστον φιλοφροσύνην δῶρα πολλὰ καὶ λαμπρὰ ἐκ τῶν βασιλικῶν χρυσώνων ὁ σουλτάνος ἀπαφυσσάμενος, ἐφ' οἷς καὶ ἔκθαμβος ἐγεγόνει, καὶ διαπορούμενος ἦν, εἰ καὶ ἑτέρων τοιούτων καὶ τηλικούτων τὸ μέγεθος δύναιτο βασιλεὺς, χαίρων ἐπανέζευξεν ἔμφορτος. ὁ γὰρ αὐτοκράτωρ εἰδὼς μὲν, καὶ ὅτι βάρβαρος ἅπας λημμάτων ἥττηται, λαμπρυνόμενος δὲ μάλιστα, « καὶ ἐκπλῆξαι θέλων τὸν Κλητζασθλάνην ὡδὶ τοῖς πολυταλάντοις τῶν θησαυρῶν, οἷς ἡ βασιλεία ῥωμαίων πλουτίζεται, ἐν ἑνὶ τῶν περὶ τὸ ἀρχαῖον λαμπροτάτων ἀνδρώνων ἑξῆς διατίθησιν ἅπαντα τὰ παρασχεθέντα δῶρα ἐκείνῳ. ἦν δὲ ταῦτα, χρυσός τε καὶ ἄργυρος, κεκομμένος εἰς νόμισμα, καὶ τρυφῶσαι ἐσθῆτες, ἀργυρᾶ τε ἐκπώματα, καὶ θηρίκλεια χρυσᾶ, καὶ ὀθόναι τῶν ἐξ ὑποδιαφανοῦς ὑφῆς, ἄλλοι τε κόσμοι ἐξαίρετοι, ῥωμαίοις μὲν καὶ πάνυ εὐπόριστοι, σπάνιοι δὲ παρὰ βαρβάροις αὐτοῖς, καὶ τὰ πολλὰ μηδὲ θεατά. εἰσιὼν οὖν ὁ βασιλεὺς τὸν ἀνδρῶνα,

καὶ τὸν σουλτᾶνον ἐκεῖσε μεταπεμψάμενος, ἤρετο, εἰ δωρηθῆναί οἱ τοῦ ἐνόντος βούλοιτο θησαυροῦ· τοῦ δὲ εἰπόντος, ὡς αἱρεῖται ὅσοις αὐτὸν δωρήσοιτο βασιλεύς· αὖθις ἐπήγαγεν, εἰ ὡς τὸν ἀντίπαλον, αὐτὸς ταῦτα ἐξοδιασάμενος εἰς ξενικὸν καὶ φυλακτικὸν στράτευμα, ὑπερίσχοι ἂν ὅλως τῇ κατ' ἐναντίαν τῶν ῥωμαίων ὁρμῇ; τοῦ δὲ ἀγαμένου καὶ εἰπόντος, ὡς εἰ δυνάστευον τοσούτων χρημάτων, εἶχον ἂν πάλαι τὸν κύκλῳ πόλεμον εἰς ὑπήκοον αὐτῷ μετατεθειμένον· φιλοτιμοῦμαί σε τοῖς πᾶσι, φησὶ βασιλεύς, ἵνα καὶ τοὐμὸν εἰδείης φιλόδωρόν τι ἅμα καὶ μεγαλόδωρον, ἀλλὰ καὶ ὅσων δὴ κύριος χρημάτων ὁ πέμψας καὶ τοσούτοις φιλοδωρούμενος. ὁ δὲ ἥσθη τε καὶ ἐξέστη τῇ ὑπερμεγαλίᾳ τῶν χρημάτων, τυφλώττων πρὸς κέρδος, καὶ βασιλεῖ τὴν σεβάστειαν καὶ τὴν ταύτης χώραν παρασχεῖν κατεπαγγέλλεται. ὁ μανουὴλ δὲ τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην ἀσμένως δεξάμενος, καὶ ἕτερα δώσειν ξυνέθετο χρήματα, εἰ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις πιστώσειε. ὡς αὐτὸς μὲν τὴν τοῦ βαρβάρου προφθάνων ῥοπὴν, καὶ ἕως ἔτι ὁ σίδηρος ἐν ἀκμῇ, γνώμῃ χρήσασθαι τοῦτον βουλόμενος, διαπρεσβεύεται ὡς αὐτὸν μετὰ [illegible]. σταλεὶς γὰρ τὸν γαβρᾶν κωνσταντῖνον, ἐξέπεμψεν αὐτῷ φιλοτιμήματα ἄλλα ἅττα συχνὰ καὶ παντο» δαπὸς ὁπλισμός. ὁ δὲ ἀπατεὼν ὤν, καὶ μακρῷ ὅλως ἀλη» θείας ἐγνωκώς ποτε, τῶν τε συνθηκῶν ἐπελάθετο, ἀπελθὼν εἰς ἰκόνιον, καὶ τὴν σεβάστειαν ἐκπορθήσας, καὶ τὰ ὑπ' αὐτῇ χειρωσάμενος, γίνεται τῶν ὅλων αὐτὸς ἐγκρατής. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν δαδούνην τῆς οἰκείας ἀρχῆς παρέλυσεν, ἐκεῖνον μὲν δραπέτην καὶ πλανήτην εἰργάσατο. τὴν δὲ καισάρειαν αὐτὸς λαβόμενος, ὃν λοιπὸν μετήρχετο ξύμφυλον, τὸν ἰαγουπασάνην φημί, νοσήσας κἀπὶ τῷ τούτου ἔρωτι χώρᾳ, καὶ τὸν ἄνδρα διψῶν ἀνελεῖν. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς τὰ οἰκεῖα συγκροτῶν ἐν ὑπὸ μέρει στρατόπεδον, καὶ ὡς πρὸς ἀνταγωνιστὴν ἤδη μείζονα περιβαλλόμενον δύναμιν παρατεταγμένος, φθάνει θανάτῳ τὴν προθυμίαν διακοπείς. δαδούνης δὲ ὡς εἰς ἔρημον δυναστείαν τὴν τῶν ἀμασείων σατραπείαν παρεισδύς, ἐκεῖθεν τε ἐξωσθεὶς, καὶ τῇ μεταπεμψαμένῃ αὐτὸν τοῦ ἰαγουπασάνη συμβίῳ θανάτου αἴτιος γίνεται. οἱ γὰρ ἀμασεῖς ἐπαναστάντες, αὐτήν τε ὡς λάθρα ὑπὸ δαδούνη μνηστεύουσαν τὴν ἀρχὴν ἠμύναντο τελευτῇ, καὶ δαδούνην ἀδεξάσαντες ἄρχοντα, μακρὰν ἀπώσαντο. ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῦ κλιτζαθλὰν γεγόνασιν ἰσχυρότεροι, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν φανεὶς δυνατώτερος, ὡς εἶχε τῆς ὅλης καππαδοκίας, οὕτω καὶ ἀμάσειαν
» εἷλεν ὕστερον, ὀξέα καὶ ἐπιτυχῆ τύχην πρὸς τὰ πρά-
» γματα χρώμενος, ἄνθρωπος οὐκ εὐφυὴς τὴν διάρθρωσιν
» τοῦ σώματος, ἀλλ' ἀκρωτηριασμένος ἐν οὐκ ὀλίγοις τῶν καιρίων μελῶν. αὐτίκα γὰρ αἱ χεῖρες τούτῳ ἐξήρθρωντο, καὶ τὼ πόδε ὑποσκάζοντε ἦσαν, καὶ τὰ πολλὰ ἐφ' ἁρμαμάξης τὴν πορείαν ἐποιεῖτο. ὅθεν καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν κατ' αὐτοῦ σκωμμάτων ἐξ αὐτοῦ ἀνδρόνικος ἐπίπαστα πορίζόμενος, κουτζαθλάνην τοῦτον ὠνόμαζε, φιλολοίδορος ὢν εἴπερ τις ἄλλος, καὶ καθάψασθαι ἀνθρώπων δεινότατος, καὶ λόγοις κερκώπων ἁπαλοῖς τοῖς οὐ καλῶς πεπραγμένοις τῶν ἔργων, ἢ τοῖς ἀηδῶς τοῦ σώματος ἔχουσι μῶμον προστρίψασθαι ἱκανώτατος. ὁ μὲν οὖν ἐπεὶ τοιοῦτος ἂν καὶ ἦν τὴν πλάσιν τοῦ σώματος, οὐχ ὡς αὐτὸς ὁ μαλακὴ πλάστειρα φύσις ἐπελάμ-
» ψεν, μεγάλην ἀρχὴν ἐλαχὼς καὶ τοσαύτης δυνάμεις
» προβαλλόμενος, οὐχ εἵλετο ἐν τούτοις βίοτον ἤρεμον, ἀλ-
» λὰ φύσει ταραχώδης ὢν καὶ ἀκόρεστος, ὥσπερ τις πόλε-
» μος θαλάττιος, ῥωμαίοις μὲν, ἐν οἷς εἶχε λυπεῖν ἀκηρυκτί, διεφθείρετο, καὶ ἀνέγκλητον πολλάκις ἐπῆγε τὸν πόλε-
» μον, σὺν οὐδενὶ λόγῳ θεσμὰ παρατρέχων, καὶ συγχέων μὲν σπονδάς, τῇ εἰκαίᾳ δ' ἐφέσει ταλαντεύων τὸ πραχθησόμενον. οὐδ' αὐτῆς οὖν ἐπέσχετο τῆς μελιτινῆς, ἀλλὰ καὶ τὸν ταύτης ἔχων καθελεῖν ἀμηρᾶν, μηδὲ τὸ τῆς

Sultanum accersit, Nũquid ex eo theſauro donari ſibi uelit, rogat. Reſpondente illo, Id ſibi fore acceptum, quod ipſe dediſſet: rurſus interrogat, Si eam pecuniam in militem domeſticum & externum erogaret, nunquis hoſtium ſuum impetum ſuſtinere poſſet? Quum uerò ille non ſine admiratione dixiſſet, Se, ſi tantum pecuniæ habuiſſet, iam olim hoſtes omnes ſubacturum fuiſſe: Hæc, inquit, omnia tibi dono, ut & munificentiam meam noris: &, quantis opibus polleat is, qui uni tantum donat, conijcias. Is uerò & lætatus, & obſtupefactus, & pecuniæ cupiditate cæcus, ſe Imperatori Sebaſtiam cũ ſuburbano agro redditurum pollicetur. Qua re Manuel cupidè accepta, ſe illi plus pecuniæ daturum promiſit. ubi uerba ad rem contuliſſet, & ut barbari inconſtantiam anteuerteret, & ferrum feruens adhuc ſuo arbitratu uerſaret: Gabram Cõſtantinum cum multis alijs muneribus, & omnis generis armis ad eum miſit. Sed homo fallax, & fidei ſeruandæ ignarus, ut Iconium redijt, fœderis oblitus, Sebaſtia uaſtata, & uicinia eius ſubacta, ſummam rerum ad ſe tranſtulit: & Dadune eiecto, Cæſarea que occupata, etiam reliquum popularem ſuum Iagupaſanem euertere atque occidere cupiebat. Qui quum & ipſe uiciſſim copias ſuas cogeret, ſe que ut contra aduerſarium iam maiore potentia præditum inſtrueret, in ipſo belli apparatu extinguitur. Dadunes uerò, Amaſiæ ſatrapiam ut poſſeſſore uacuam clàm ingreſſus, & rurſus inde eiectus, Iagupaſanis uxori, à qua accerſitus erat, cauſa mortis extitit. Amaſeni enim eam, ut Imperium Daduni clàm conciliaturam, per ſeditionem occiderunt: & Dadunem, quem principem auerſabantur, longè eiecerunt. Sed Clizaſthlanis opibus reſiſtere non potuerunt, quin, ut iam Cappadociam tenebat, ſic deinde Amaſiam quoque occuparet, homo proſperæ fortunæ flatu in rebus celeriter conficiendis utens: « quamuis corpore parum integro, « & pluribus precipuis membris mutilato. « Nam & articuli manuum eliſi erant, & pedes claudicabant: & cætera ſic affectus erat, ut plerunque curru ueheretur. Quibus de cauſis Andronicus, homo dicaciſſimus, & cauillandi uel animi uel corporis uitia peritiſſimus, Cuzaſthlanem illum appellabat. Quamuis autem talî corpore à natura deformatus: tamen magnum adeptus Imperium, tantis que munitus copijs, ocio ſpreto, quippe turbulento & inſatiabili præditus ingenio: Romanos ubi poterat, non « indicto bello, nulla de cauſa uiolato fœdere, « ſed tantum quia ita libitum erat, uexabat at- « que oppugnabat. Nec ipſa Melitina abſtinuit: « ſed facultate illius euertendę perſpecta, quum nullam ab Amera iniuriam accepiſſet, cauſam impuden-

Clizaſthlanes Dadunem & Iagupaſanem profligat.

Clizaſthlanis mores.

impudenter commentus, illum quoque, nihil eandem religionem ueritus, regno expulit. Deinde fratrem quoque ſuum fraude circumuentum, in exilium egit. Exules omnes ad Imperatorem ſe contulere. Atque hæc poſterius acciderunt. Sed tum aucta potentia, uerecundiam Imperatoris depoſuit: & qua obſeruantia eum, temporibus adductus, coluerat, eandem ab Imperatore poſtulabat, barbarica planè inconſtantia. » Nam ut neceſsitate urgente, » ultra decorum ſe demiſerat: ita rebus ſecundis » inſoleſcebat, animo unà cum fortuna mutato.

Fucata Sultani & Manuelis amicitia.

Tamen aliquando Imperatorem uenerabatur: & quum belluam potius ageret quàm filium, patris illi honorem tribuebat, & filij adoptiui cognomentum ferebat. In literis quidem pater Imperator, & Sultanus filius ſcribebantur. Nec tamen hæ appellationes ſinceram inter eos amicitiam conciliabant, aut pacta & conuenta ſtabiliebant. Nam ille inſtar exundantis torrentis, aut draconis ueneno turgentis, obuia quæque inficiebat & abripiebat, multaque noſtra oppida deuorabat, improbitatis ſuæ uirus expuendo. Imperator uerò uias illi aliàs inuictis exercitibus, aliàs auro obſtruebat, & incitatam hominis cupiditatem ad pacem flectebat. Aliquando etiam Turcos in Romanorum fines effuſos repreſſurus, Pentapolitanos inuadit: ac Perſis nec ad manus uenire auſis, multis captiuis, multis pecoribus abductis, triumphans urbem ingreditur. Eo tempore Solymas procerũ Sultani princeps, homo callidus & diſertus, apud Imperatorem multa pro domino ſuo uerba fecit, ut Turcos illa contra Sultani uoluntatem feciſſe oſten» deret, blanditijs uerborum uſus, quæ cum fa» ctis non congruebant. Etſi autem apertè mentiebatur, tamen quia Imperatorem, ut barbarorum mos eſt, immodicis laudibus efferebat, oratione ad impoſturam compoſita, et equos curſores in ſuis ſtabulis educatos offerebat: nihil incommodi paſſus eſt. Accepit equos Imperator, & Solymam, eius æquitate & ſubmiſsione approbata (quanquam ea benignitas non ab hominis ingenio proficiſcebatur, ſed temporum erat) ad Sultanum ablegauit, ut ea exponeret, quæ non ignorabat: & leuitatem illi, perfidiam atque iniquitatem obijceret.

Solymæ legatio apud Manuelem.

Neque uerò ille quieturus erat, aut cladem illaram uel ad exiguum tempus inultam paſſurus. Latrocinijs igitur de more utebatur: & delectis cohortibus miſsis, Laodicea Phrygiæ, quæ tum non, uti nunc cernitur, mœnibus adornata, ſed inſtar pagorum ad radices collium ſparſim extructa erat, ingentem prædam pecudum & hominum abegit: multos etiam occidit, atque inter alios pontificem Solomonem, caſtratum illum quidem, ſed gratioſum hominem, & Deo uirtute propinquum.

Clizaſthlanes Laodiceã uaſtat.

Solomon Laodicẽſis

Dicebat

θρησκείας τοῦ ἐξ ὑποδέμενος, ὃ τὸ μηδ' ἔχειν ἐπιγκαλεῖν ἀλγεινὸν ὡς ἀνθρώπῳ, αὐτὸς ἀναιτίως αἰτίαν πλασάμενος καὶ γραψάμενος, ἐκεῖθεν αὐτὸν ἐξήλασεν. ἔπειτα δὲ καὶ τὸν οἰκεῖον ὑφελὼν κασίγνητον, μετανάστην κἀκεῖνον ἔθετο. οἱ δὲ φυγάδες πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἵκοντο. καὶ ταῦτα μὲν συμβέβηκεν ὕστερον. τότε δὲ πολυδύναμος γεγονὼς, τὸ πρὸς τὸν βασιλέα αἰδῆμον ἀπεξύσατο, καὶ ἣν αὐτὸς θεραπείαν « προσῆγε, ταῖς τῶν πραγμάτων δυσκολίαις ἐγχόμε- « νος, ταύτην ἐξῃτεῖτο οἱ παρέχειν τὸν αὐτοκράτορα, « βαρβαρικῶς μεταλλοιούμενος ὡς καιρῷ, καὶ δεῖσαν « ὑπὲρ τὸ δέον ὑποστελλόμενος, καὶ πρὸς αὖθις ἐλαφρι- « ζόμενος ὑπερτίερον, ὅτι τῇ ἰσοφαρίζειν πλαδαγγι ἐστιν ἡ « τύχη παρείχετο, τοῖς πολυτρόφοις βραβεύουσα πρά- « γμασι πετάλῳ δ' ὑπεκρινόμενος πέταλος ἐξομα- « λίζων ἦν τὸν βασιλέα, καὶ θεραπεύων ἐνιαχοῦ, ὃ μὲν ὑπ' ἐκείνου θρησκευόμενος διελέκνυτο, καὶ δ' ἐξ αὐτοῦ ἀτρίμων πατρός, υἱοθεσίας ἀξίωσιν ἐλάμβανε· καὶ ἦν τὰ παρ' ἀλλήλων χαραττόμενα γράμματα, πατέρα βασιλέα, καὶ σουλτάνον υἱὸν καταγγέλλοντα. πλὴν οὐδ' οὕτως εἰς φιλίαν ἀκραιφνῆ συνηρμόζοντο, ἢ γοῦν τὰς σπονδὰς ἐβεβαίουν. ὅθεν ὁ μὲν ἐπὶ χειμάρρου πλημμύροντα, ἢ ἐπὶ πολλὰ ἐνδεδυκότα φάρμακα δράκοντα κατέκλυζέ τε καὶ παρέσυρε τὸ προστυχὸν, καὶ συχνὰ τῶν ἡμετέρων πολιχνίων κατέχασκε, τὸν τῆς κακίας ἐξεμῶν ἰόν. ὁ δὲ βασιλεὺς περιφράγμον τούτῳ τὰς διεξόδους, καὶ εἰς κόρρου τὸ ῥεῦμα ὑπανεστέλλε θέλγων ἀρραγεῖ στρατοπέδῳ ἢ ὁλκῷ χρυσίου ἐφ' ὁλκοῦ κατεκοίμιζε πρὸς εἰρήνην τὸ τούτου βλέφαρον, καὶ ἤν ποτε ἐς λῃστείαν ἐπιχείρειν λυσσᾷ καὶ ἐν ὁλκὸν ὄν ἐπισυρόμενος τοῦ στρατεύματος κατασιγάζειν ἐπειρᾶτο. ἔστι δὲ ὅτε ὡς ποῖα πλατέα διακεχυμένους τοῖς ῥωμαϊκοῖς χωρίσμασι τοὺς Τούρκους ἀνασείλλων, τοῖς περὶ τὴν Πεντάπολιν ἐπιτίθεται, καὶ σωμάτων ἀνθρωπίνων καὶ ζῴων πολλῶν γενόμενος ἐγκρατὴς, μηδ' εἰς χεῖρας δεξαμένων αὐτὸν τῶν Περσῶν, τροπαιοφόρος ἐπανέζευξεν. ὁπηνίκα καὶ Σολυμᾶς ὁ τῶν παρὰ τῷ σουλτάνῳ τὰ μέγιστα δυναμένων κορυφαιότατος, ὡς βασιλέα ἐπρέσβευε, πολλὰ μὲν ὑπερηγόρει τοῦ σουλτάνου, ἀπότροπον τῆς ἐκείνου γνώμης τὰ παρὰ τῶν Τούρκων πραττόμενα, καὶ σοφιστικῶς οἷς διξιῷ καταχαριζόμενος, ἀσύμφωνα δ' ὅμως τοῖς πράγμα- « σι φθεγγόμενος, ἁλίσκετο ψευδολογίας ἐγκλήματι· « πλὴν οὐδ' οὕτω τι πρὸς βασιλέως ὑπέπονθεν ἄχαρι ἢ λυμῆς. θεραπεύων δὲ καὶ ὑπὲρ τὸ ἀληθὲς, ὡς ἔθος τοῖς « βαρβάροις, τὸν ἄνακτα, καὶ τὰ δὲ ἀπάτην τεχναζόμε- « νος, ἵπποις αὐτὸν ὠκύποσιν ἐκολάκευσεν, οὓς τὸ ἐκείνου ἐσίτευεν ἱπποστάσιον. ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς ἵππους δεξάμενος, τὸν Σολυμὰν τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ ὑποταγῆς ἀποδεξάμενος, εἰ καὶ μὴ τῆς ἐκείνου γνώμης ἴδιον ἦν, « τοῦ δὲ καιροῦ ὑπῆρχε δῶρον τὸ φιλοφρόνημα, πρὸς τὸν « σουλτάνον ἀπέστειλεν ἐξηγησόμενον ἐκείνῳ, ἃ οὐκ ἦν ἀγνοῶν, καὶ δὴ αὐτὸ τὸ τοῦ τρόπου ἀπρονοήτευτα τὸ παλίμβολον, τὸ ἄπιστόν τε καὶ τὸ κακόηθες, κἂν οὐκ ἦν αὐτὸν ἠρεμήσοντα ἐπὶ τούτοις, ἢ γοῦν καθυποβλέποντα καὶ πρὸς βραχὺ ῥωμαίοις τὴν αὐτοπάθειαν. ἐκλόπευε γοῦν ταῖς συνήθεσι λῃστείαις χρώμενος. στείλας δὲ καὶ φάλαγγας ἐπιλέκτους, τὴν κατὰ Φρυγίαν ἐκπορθεῖ Λαοδίκειαν, οὔπω τότε οὕτως συνῳκισμένην ὡς νῦν ὁρᾶται, ἀλλ' εὐερκέσι φραγνυμένην τείχεσι, κατὰ δὲ κώμας ἐγκεχυμένην περὶ τὰς ὑπωρείας τῶν ἐκεῖσε βουνῶν. ἤλασε δ' ἐκεῖθεν βαρβάρων λείαν ἀνθρώπων, καὶ ζῴων πολλῶν πλῆθος ἀνάριθμον· οὐ μετρίους δὲ καὶ κατέσφαξεν, ἐν οἷς καὶ τὸν ἀρχιερέα Σολομῶντα, ἐκτομίαν μὲν ἄνθρωπον, χρείττονα δ' ἄλλως τὸ ἦθος, καὶ θεῷ δι' ἀρετῆς προσεγγίζοντα.

εἰρωνευόμενος

ἀστειζόμενος δ' ἔφασκε πρὸς τοὺς οἰκείους, ὡς ὅσῳ ἂν μείζω δράσειε τοὺς ῥωμαίους δεινὰ, τοσούτῳ μείζω παρὰ βασιλέως ἀγαθὰ πείσεται. οὗ γὰρ πάρεστι, φησὶ, τὸ κράτος, τούτῳ καὶ αἱ δωρεαὶ φιλοῦσιν ἐπιχωρίζεσθαι, ἵνα μὴ πλέον ἢ τὸ νικᾶν. ἐπειδὴ καὶ τὰ φλεγμαίνοντα τῶν σωμάτων τὰς νοσοκομίας ἐπισπῶνται πλείονας, ἵνα ἀποπαύωνται καὶ στῶσι τὰ πρόσω νεμόμενα. οὐδ' ὁ μανουὴλ μέντοι ἐπὶ τούτοις ἡσυχίαν ἠσπάσατο, ἀλλὰ πρότα μὲν διὰ τοῦ τζικανδύλα βασιλείου, ἔπειτα καὶ διὰ τοῦ ἀγγέλου μιχαὴλ τοῖς τούρκοις ἐπέθετο, οἳ πολυθρέμμονες ὄντες ἀναδιφῶσι πόας τὰς λειμωνίτιδας· καὶ τούτων ἕνεκα τῶν οἰκείων ἠθῶν ἐπανιστάμενοι, πανγγενῆ τὰ ῥωμαίων ἐποικοῦσιν ὅρια. οὗτοι γὰρ ἐς λόχους τὸ τῶν στρατοπέδων συντάξαντες εὔζωνον, καὶ μεθ' ἑαυτῶν παραλαβόντες, ἐξῄεσαν. ἄμεινον δὲ τὴν νύκτα κρίναντες εἰς τὴν τῶν ἐναντίων ἐπίθεσιν, σύνθημα δεδώκασι τῷ στρατῷ ἐν τῷ κατὰ τὸ σκότος συμπλέκεσθαι τοῖς τούρκοις, ἀναφωνεῖν σίδηρος, ὡς ἂν αὐτοῖς οὕτως αὐτίκα ἀφεῖσθαι μὲν τὸ ὁμόφυλον ὡς ὁμόφωνον, τὸ δὲ σιγῇ ἰὸν κτείνοιτο ὡς ἀλλόγλωσσον. καὶ τοῦτο δι' ὅλης τῆς συμπλοκῆς ἀναφωνούμενον, διέστελλε τὰ γένη, καὶ τὸ τοῦ δαβὶδ, ὡς σίδηρος τὰς τῶν περσῶν ψυχὰς διήρχετο. μετὰ δὲ πολὺν ἐπὶ τούτοις φόνον οἱ τοῦρκοι συνιέντες ὃ βούλεται τὸ αἴνιγμα ῥωμαίοις κόμμεον, ξυνῳδὰ καὶ αὐτοὶ ἐφθέγγοντο, ἕως τῆς νυκτὸς διαγενομένης, ἀπ' ἀλλήλων διέστησαν τὰ στρατεύματα. πολλαὶ μὲν οὖν ἐκδρομαὶ τοιαῦται κατὰ καιροὺς τῷ βασιλεῖ τούτῳ κατὰ τῶν τούρκων ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων αὖθις ῥωμαίοις ἀντεξανέστησαν. παρῆκα δὲ τούτων, ὅσαι σὺν τῷ μὴ ἀξιαφήγητόν τι πραχθῆναι, καὶ κόρον τοῖς φιληκόοις ἐμποιήσειν ἔμελλον, οἷα τὰ πολλὰ εἰς ταὐτὰ τῆς ἱστορίας ἐπαναστρέφουσαι, καὶ μηδ' ὅλως παρηλλαχὸς εἰς τὴν διήγησιν ἔχουσαι.

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΤΗΣ ΒΑσιλείας κυρίου μανουὴλ τοῦ κομνηνοῦ.

Ἐπάνειμι δ' αὖθις ἐπὶ τὰ παιονικὰ, σαφηνείας δ' ἕνεκα τῆς ἱστορίας προαναλαμβάνω ταυτί. Τῷ τότε ἄρχοντι τῶν οὔννων ἰατζᾷ δύο ἦσαν ὁμαίμονες, στέφανος καὶ βλαδίσθλαβος, καὶ παῖδες στέφανος καὶ βελᾶς. τῶν ἀδελφῶν τοίνυν ὁ στέφανος τὰς ὁμογνίους ἐκφυγὼν χεῖρας κατ' αὐτοῦ φονώσας, τὴν κωνσταντίνου κατέλαβε, καὶ προσδεχθεὶς ἀσπασίως τῷ αὐτοκράτορι μανουὴλ, ἄλλης τε φιλοφροσύνης ὡς πλείστης ἠμοίρησεν, ἀλλὰ δὴ καὶ μαρίαν ἔγημε τὴν τούτου ἀνεψιὰν, ἣν ὁ σεβαστοκράτωρ ἐφυτοσπόρει ἰσαάκιος. μετὰ βραχὺ δὲ καὶ ὁ τῶν ἀδελφῶν τρίτος βλαδίσθλαβος κατ' ἴχνια βαίνων τῷ στεφάνῳ, τῷ μανουὴλ προσκεχώρηκεν, οὐ τοσοῦτον ἰατζᾷ καταγνοὺς ὡς μὴ φιλοῦντος ὅσον εἰκὸς, ἢ ἐξ ἐκείνου ἐπιβουλὴν πτοηθεὶς, ὅσον τῇ τοῦ ἀδελφοῦ στεφάνου φήμῃ γοητευθεὶς, καὶ πρὸς αὐτὸν τὴν πορείαν τανυόμενος. τῷ τοι οὐδ' αὐτὸς ἐξέπεσε τῶν ἐλπίδων, ἢ ἀναξίως τοῦ γένους τῷ βασιλεῖ προσείληπται. ἀλλὰ πάντα οἱ ἐπλουτήκει κατὰ σκοπὸν, καὶ γυναῖκα δὲ ἣν ἐβούλετο ἀγαγέσθαι, καὶ ταύτην ἐκ βασιλείου ἐγγυώμενον αἵματος· ἀλλὰ γάμου μὲν ἀπέσχετο, ἵνα μὴ τῆς ἐς πατρίδα λαθόμενος ἐπανόδου, τὰ οἴκοι διαφθείροι, τῷ λώτῳ τῆς γυναικὸς προσειλούμενος. ἀλλ' οἷα τὰ ἐπὶ τούτοις; τελευτᾷ ὁ τῶν οὔννων ῥὴξ ἰατζᾶς, καὶ ὁ θάνατος ἄψοφος, τῆς φύσεως ὃ φέρτατον βάρβιτον ἀποχαλάσεως τῆς ἁρμονίας, καὶ διαλύσεως πρὸς ἃ καὶ ἐξ ὧν συντέθειται. ὁ δ' ἀρχὴν εἰς υἱὸν ἐκείνου διαβαίνει παῖδα τὸν στέ-

Dicebat autem per ludibriū Sultanus ad ſuos, quo pluribus malis Romanos afficeret, eo maiora ſibi beneficia ab Imperatore expectanda eſſe. Nam penes quē uictoria ſit, ad eum quoque munera confluere ſolere, ne latius uagetur uictoria. quemadmodum morbi periculoſi diligentius curentur, ne ſerpant. Nec interea quieuit Manuel, ſed primum per Baſilium Zicandlam, deinde per Michaelem Angelū, Turcos eos inuaſit, qui ob gregum & armētorum copiam loca herbida & campeſtria conſectantur: ea'que de cauſa ſuis relictis ſedibus, Romanorum fines cum omni familia occupant.

Baſilius Zicādla et Michael Angelus Turcos perſequuntur.

Hi enim expedita copiarum'parte in cohortes deſcripta, ſecum'que adducta, noctu aduerſarios rectius inuadi poſſe rati, hanc exercitui teſſeram in nocturno illo conflictu dederunt, ut exclamarent Ferrum, ut ſuos ea uoce agnita inuiolatos præterirent: eos uerò qui taciti accederent, occiderent, ut peregrinos. Ea acclamatio totius pugnę tempore gentes diſtinxit: & ut Dauid ait, ferri inſtar in Perſarum animos penetrauit. Sed Turci poſt multam tandem cædem, teſſera illa intellecta, eandem uocem & ipſi uſurparunt, donec elapſa nocte diremptι ſunt exercitus. Sunt & aliæ multæ Manuelis contra Turcas, & Turcarum contra Romanos excurſiones factæ: quas pleraſque, quòd nihil memorabile in ijs actum eſt, prætermiſi: ne crebra ſimilium rerū repetitio, ſine ulla gratia nouitatis, faſtidium páreret lectoribus.

Ferrū teſſera.

LIBER QVARTVS IMPERII
Manuelis Comneni.

PRiuſquam autem ad res Pannonicas redeam, perſpicuitatis gratia quædam præmittenda ſunt. Hunnorū princeps Iazas duos fratres habuit, Stephanum & Bladiſthlabum: totidem'que filios, Stephanum & Belam. Stephanus euitatis inſidijs quæ à fratre ſibi parabantur, Conſtantinopolim profectus, & à Manuele imperatore humaniter ſuſceptus, præter alia plurima beneficia, etiam Mariam uxorem accepit, Imperatoris neptem, Iſaacio Sebaſtocratore natam. Paulo pòſt alter quoq; frater Bladiſthlabus Stephanum imitatus, ad Manuelem ſe contulit, non tam quòd à fratre minus quàm par eſſet amaretur, aut inſidias timeret: quàm fama rerum ſecundarū fratris Stephani impulſus. Neque uerò ſpe ſua fruſtratus eſt, aut aliter ab Imperatore ſuſceptus, quàm genus eius decebat: ſed omnia ex ſententia confecit. Ac uxorem quam uellet, uel ex Imperatoria ſtirpe, ducere ei licuiſſet. Verùm coniugio abſtinuit, ne illius blanditijs irretitus, neglecto reditu in patriam, rebus ſuis minus conſuleret. Sed quid fit? Hunnorum regi Iazę placida morte defuncto, Stephanus filius in principatu

Iazas Hunnorū princeps.

Stephanus Manuelis affinis.

Bladiſthlabus.

Manuel affinem Stephanũ frustra Pannoniæ regẽ facere conatur.

principatu ſuccedit. At Imperator eo caſu delectatus, inita'que ratione, ſi Hunnorum ſatrapia ad Stephanum affinem ſuum, cui iuré deberetur, tranſiret, primùm id ſibí gloriæ fore, deinde Romano imperio forſitan aliquid tributi acceſſurum: Zeugmino certè & Francochorio citra controuerſiam potiturum, rei conficiendæ intendit animum. Legati ſtatim ad Hunnos mittuntur, qui cum eis de regno ad Stephanum transferendo agerent: paulo pòſt ipſe Sardicam uenit. Hunni uerò ad primum auditum à Stephano abhorruerunt, & nomen eius ægrè tulerunt: eum ſe cùm ob alia repudiare aſſerentes, tum quòd Romanam uxorem duxiſſet. Minimè enim è re ſua eſſe, uirum admittere, Romanorum Imperatori affinitate iunctum. Vereri ſe, ne Hunni ſuo regi, rex uerò imperatorí Romanorum parẽret. His de cauſis nec Stephano illuc profecto ſtuduerũt: & legatos Imperatoris, rebus infectis, dimiſerunt. Vnde Stephano maioribus uiribus opitulandum ratus, Sardica ad Iſtri ripas, Branizobam & Belligradum, proficiſcitur, & nepotem Alexium Contoſtephanum cum copijs adiungit Stephano. Qui cum Chramum tenuiſſent, pro uirili egerũt ea quæ ad regnum obtinendum pertinebant. Quamuis autem Pannonum proceres & largitionibus ac adulationibus corrumperent, & maximis pollicitationibus inflarent: nihil tamen proficiebant, niſi ut Hunni Bladiſthlabo, Stephani fratri, principatum deferrent. Quo paulo pòſt defuncto, rurſus ad Iazæ filium Stephanũ Hunni inclinarunt. Quod factum neque Imperator æquo animo tulit: & eo adiutante, Iazæ frater Stephanus nihil non agebat, ſi quo modo regno potiretur. Ea de cauſa multis bellis cõflatis, cum Imperator Iazæ filio Belæ, quem Imperij ſucceſſorem deſignare in animo habebat, Mariam filiam deſpondiſſet: Hunni ut omnibus moleſtijs & periculis cõpendio defungerentur, inuiſum Stephanum dolo necare inſtituunt. quam ad rem uenenum aptiſsimũ uiſum, quod per miniſtrum quendam eius Thomam largitionibus corruptũ illi propinaretur. Is uerò ueneficij inſignis artifex, è ſuo ingenio alia ratione deprompta, cum fortè Stephanus uenam incidiſſet, ueneno ictum inunxit. quod in totum corpus diffuſum, correptis uitalibus, hominem celeriter confecit. cuius interitus a-

Stephanus ab Hunnis ueneno tollitur.

» pertè declarat, hominum cogitationes incer-
» tas & fallaces eſſe, ac nõ nullos ea ſequi quæ aſ-
» ſequi nequeant, & fruſtra ſuis niti conſilijs ac
» conatibus, diuino auxilio non ſuffragante.

Cadauer eius ludibrio habitum, ſepulturæ honore caruit. Zeugminum Hunnis deditionem fecit.

φανον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὡς ἐκ ῥίζης αὐτομάτου φυὲν, τὸ κάλλιστον τὸ γεγονὸς ἠγκαλισάμενος, καὶ κατὰ νοῦν ἀναπλάσας, ὡς εἰ πρὸς τὸν ἐπ' αὐτῇ γαμβρὸν στέφανον, ὡς δὴ ἐς ἀρχὴν δικαιούμενον, ἡ τῶν οὔννων μεταβαίη σατραπεία, χρεὼν τὰ πρῶτα κλέος αὐτῷ, ἔπειτα καὶ βασιλείᾳ ῥωμαίων μόριον ἴσως ἐκεῖθεν δασμοῦ. ἐκ τοῦ ἀναντιῤῥήτου δὲ σὺν ἀσφαλεῖ τὴν τοῦ ζευγμίνου καὶ τοῦ φραγγοχωρίου κατάσχεσιν, συντείνει τὸ πρόθυμον πρὸς τὴν τῶν σκοπουμένων ἐκπλήρωσιν· καὶ αὐτίκα εὐθὺς οὖν μὲν πρέσβεις ἐς τὴν οὔννων χώραν, οἳ πειθεῖν αὐτοῖς κατατείνοντες, ἔμελλον ξυνδιαβιβάσαι στεφάνῳ τὸν τῆς ἀρχῆς στέφανον, μετὰ βραχὺ δὲ αὐτὸς εἰς σαρδικήν. οὗτοι μὲν οὖν καὶ πρὸς τὴν πρώτην ἀκοὴν ἀπεπήδησαν τοῦ στεφάνου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν τὴν τούτου προσηγορίαν, καὶ δι' ἄλλα μὲν φάσκοντες ἐκπέμπεσθαι τοῦτον, μάλιστα δὲ διὰ τὸ γῆμαι παρὰ ῥωμαίοις· αὐτοῖς δὲ ἀσύμφορον ὅλως εἶναι προσίεσθαι, ἄνδρα ἤδη κῆδος τῷ βασιλεῖ ῥωμαίων συναψάμενον. ὑποβλέπεσθαι γάρ, μή πως οὖννοι μὲν ὑπ' αὐτῷ «
βασιλεύοιντο, αὐτὸς δὲ ὑπὸ τῷ τῶν ῥωμαίων ἄρχοντι «
καὶ ὁρίζοντι βασιλεύοντος. διὰ ταῦτα τοίνυν οὔτε τὸν στέφανον ἐκεῖσέ πω ἀφικόμενον προσίεντο, καὶ τοὺς κατάγοντας αὐτὸν ἐκ βασιλέως ἀπράκτους ἀφῆκαν. φθάσαντι καὶ διὰ μείζονος ἰσχύος ἐπιβοηθῆσαι τοῦ στεφάνου δέον ὁ βασιλεὺς οἰηθείς, αὐτός τε ἐκ σαρδικῆς ἀπάρας, ἀφικνεῖται πρὸς τὰ παρίστρια, λέγω δὲ τὰ περὶ βρανίτζοβαν καὶ βελίγραδα, καὶ τὸν ἀδελφιδοῦν ἀλέξιον τὸν κοντοστέφανον συνεκπέμπει τῷ στεφάνῳ μετὰ ἰσχύος. οἳ καὶ ὡς τὸ χράμον κατέλαβον, ὡς φίλον τι πρὸς ἀρχὴν διεπράττοντο, ὑποποιούμενοί τε δώροις τοὺς μέγα παρὰ παίοσι δυναμένους καὶ πολλάκις ὑποφθείροντες, καὶ ὑποσχέσεσι μεγίσταις ἐπαίροντες· ἐπέρανον δ' οὐδέν, ἢ ὅσον βλαδισθλάβον τὸν τοῦ στεφάνου κασίγνητον οὔννους εἰς ἄρχοντα δέξασθαι. ἀλλὰ καὶ τούτου βραχύν τινα χρόνον ἐπιβιώσαντος τῇ ἀρχῇ, ἐς τὸν τοῦ ἰατζᾶ υἱὸν στέφανον οἱ οὖννοι πάλιν προσέῤῥεψαν. ἀλλ' οὔτε βασιλεὺς πράως ἤνεγκε τὸ γεγονός, καὶ ὁ τοῦ ἰατζᾶ κασίγνητος στέφανος βασιλέως συναιρομένου πάντα ἦν μηχανώμενος, ὅπως τῆς ἀρχῆς ἐπιβήσεται. πολλῶν δὲ ἕνεκα τούτου συμβεβηκότων πολέμων, καὶ τοῦ βασιλέως τὸν τοῦ ἰατζᾶ υἱὸν τὸν βελᾶν ὡς γαμβρὸν ἀναλαβόντος ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἐκείνου μαρίᾳ, ὃν καὶ διάδοχον τῆς βασιλείας ἔμελλέ τε ποιῆσαι, οἱ τῶν οὔννων ἀποκναιόμενοι τῷ στεφάνῳ τὰς πρώτας τῶν ἐλπίδων ἐκκεζοῦντες βλάστας καὶ ἐκτέμνοντες, τὸ ἐκ προσόδου τε ἐκείνου καὶ κύκλου μακρῶν ἀντιπράττειν ἀπολιπόντες, καὶ ἑαυτοὺς πραγμάτων ἀλλοτριοῦντες, ἔγνων ἐκποδὼν ποιήσασθαι δόλῳ τὸν ἀτυχῆ στέφανον. διὰ ταῦτα τὴν φαρμακοποσίαν ἐπινοήσαντες, ὡς πρόχειρον ζωῆς καταλυτήριον, προσεσκόπουν δὲ τὸν θανατηφόρον κύλικα τῷ στεφάνῳ τοῖς δακτύλοις ὀχήσοντα. ὡς δὲ οὐδὲν ὑποδεκτῆρα τινὰ τοῦ στεφάνου θωμᾶν λεγόμενον, ἔπεισαν τὸν μαθόν. οὗτος δὲ ὀξύτατος ἐκεῖνος καὶ δεινότατος ἀνθρώπου καταλῦσαι ζωήν, καὶ σώματος διαζεῦξαι ψυχήν, πονηρῶν κερδῶν χάριν ὑποχών, ὡς καὶ οἴκοθεν προσφυεστέραν ἑτέραν μέθοδον, δι' ἧς εἰς ἅδου τάχιον καταχθήσεται στέφανος. ἀμέλει καί γε τοῦ δεῖ αἱματοῦν δὴ τὴν φλέβα τοῦ στεφάνου, ἐγχέεται φαρμάκῳ τὸ ἐπίθεμα τῆς τομῆς· τὸ δὲ ὅλον προχυθὲν τῷ σώματι καὶ διαδραμόν, καὶ τοῖς καιριωτέροις ἐνσκῆψαν μέρεσιν, ἀπέζευξε τοῦ ζῆν τὸν ἄνθρωπον, πράγμασιν αὐτοῖς σαφῶς πιστωσάμενον, τὰς τῶν ἀνθρώπων ἐπινοίας ἀκροσφαλεῖς καὶ δειλάς, καὶ ὡς εἰκῆ καὶ μάτην τοῖς ἀκιχήτοις ἐγχειροῦσί τινες «
ἐφικτοῖς, καὶ διαπονοῦνται τοῖς ἀνιάτοις ἐπιτηδεύμασι, μὴ καὶ θείας συνεφαπτομένης χειρὸς ἄνωθεν, καὶ τοῖς «
πραττομένοις ἐπευλογούσης, καὶ κατευθυνούσης τὰ τούτων διαβούλιά τε καὶ διαβήματα· καὶ ὁ μὲν ἔκειτο «
οὕτως, καὶ ἦν ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ὑβριζόμενος, καὶ ὁσίας ἄμοιρος. καὶ τὸ ζεύγμινον ὑπὸ οὔννων ὁμολογίᾳ ἑάλωκε.

λυκε. τοῦτ᾽ ὡς ἐπύθετο βασιλεὺς, κατὰ τῶν οὔννων ἐκήρυσσε πόλεμον. ἔτι καὶ ἀνδρόνικος πάλιν ἐκδρὰς καὶ παραγενόμενος εἰς γαλίτζαν, ἐκεῖθεν ἐπανέζευξεν. ἔστι δὲ ἡ γαλίτζα μία τῶν παρὰ τοῖς ῥῶς τοπαρχιῶν, οὓς καὶ σκύθας ὑπερβορείους φασίν. ὁ δὲ τρόπος τῆς φυγῆς ἦν οὗτος. πλάττεται τὸν νοσοῦντα, καὶ παρὰ κοίτου παιδὸς εἰς τὰς σωματικὰς ὑπηρεσίας ἀμοιρηκὸς ἀλλοεθνοῦς, καὶ τούτου καὶ τὰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας διαλέκτου παραγραμματίζοντος, ἐπισκήπτει τούτῳ, ἐπεὶ καὶ μόνῳ ἐκ πάντων ἡ πρὸς τὴν φρουρὰν ἀνεῖτο εἴσοδος, ὑφελέσθαι λάθρα τὰς κλεῖς τῶν τοῦ πύργου πυλῶν, ὁπότε πρὸς μεσημβρινὸν ὕπνον οἱ φύλακες τράποιντο δαψιλεστέρῳ χρησάμενοι τῷ ποτῷ, καὶ κηρῷ ἐκμάξασθαι ταύτας εἰς τὸ δυστύπωτον, ὡς τῷ ἀρχετύπῳ εἶναι τὸ ἐκμαγεῖον κατὰ πᾶν ἐμφερὲς, καὶ εἰκασμένον πρὸς ἴνδαλμα ἀπαράλλακτον. δρᾷ τὸ ἀνδράποδον τὰ προσταχθέντα, εἰσάγει ἀνδρονίκῳ τὰ τῶν κλειθρῶν ἴχνη. ὁ δὲ τῷ παιδαρίσκῳ ὑποτίθησιν, ἐμφανίσαι ταῦτα τῷ υἱῷ ἐκείνου τῷ μανουὴλ, καὶ εἰπεῖν, ὡς δεῖ τὴν ταχίστην τοιαῦτα χαλκεύσασθαι. οὐ ταῦτα δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀμφορεῦσι τῶν οἴνων, οἵπερ αὐτῷ τὸ τοῦ ἀρίστου εἰσάγουσι πόμα, παραβύσαι ἐκ λίνου νενησμένα καλώδια, καὶ ἀγαθίδας, καὶ λεπίνας, καὶ μηρίνθους λεπτάς. ὡς δ᾽ ἄχρι πέρας τὰ βουλευθέντα, ἀναπτύσσονται τὰ κλεῖθρα νυκτὸς, τὸ δεσμωτήριον ἀπραγμόνως ἀναπετάννυται· ὁ παῖς ὑπουργεῖ τὸ ἔργον, παρ᾽ ἀνδρονίκου λαβὼν τὸ φιλότιμον, ὁ ἀνδρόνικος ἔξεισι τὰ λίνα φέρων ἐν ταῖν χεροῖν. γίνεται οὖν αὐτῷ τὸ καταγώγιον τῆς τότε νυκτὸς χόρτος ἀμφιλαφὴς περί που τὰ ἄβατα μέρη τῶν ἀνακτόρων φυὰς, καὶ εἰς ὕψος ἀναδραμὼν, καὶ πόᾳ δευτέραν δὲ καὶ τρίτην ἡμέραν ταῖς πόαις ἐγκαλυμμένος, οὓς διώκοντας ἐλάνθανεν. ὡς δ᾽ ἄλις εἶχον οἱ διφῶντες τῆς κατὰ τὰ ἀρχεῖα ἐρεύνης, ἐξαρτίθησιν ἀνδρόνικος τὰς σειρὰς εἰς κλίμακας, καὶ διὰ μεσοπυργίου χαλασθεὶς, ἀκάτιον εἴσεισιν ἐκ συνθήματος πρὸς τὰς ἀκτὰς σαλεῦον, καὶ τοὺς προβλῆτας, οἳ τὸ παράλιον τεῖχος τῆς πόλεως διειλήφασι, τὰς τῶν κυμάτων ἀποθραύοντες ἐμβολάς. ἦν δὲ τοὐπίκλην χρυσοχόπαλος ὁ τῷ ἁλιάδι ἀνδρόνικον εἰσδεξάμενος. ἀλλ᾽ οὔπω ἀκριβῶς ἀνάγεσθαι ἤρξαντο, ἐξ οὗ περ ὁ τζιμισκῆς ἰωάννης τῷ φωκᾷ νικηφόρῳ νύκτωρ ἐπέθετο, διὰ σαργάνης ἀνιμηθείς. παρὰ βραχὺ γοῦν ἦν αὖ καὶ πάλιν ἀνδρόνικος χείροσι δεσμοῖς καὶ φυλακαῖς ἐνεχόμενος, ἢ καὶ ξίφος τὸ ζῆν αὐτὸν ὑπεξάγειν τὰς πολλὰς εἰς ὕπατα πλάνας „ ὑποτεμόμενον. νῦν δὲ ἡ οἰκεία εὐτραπελία ἐξερύσατο „ καὶ τότε τὸν βαθυγνώμονα, ἐκ τῶν ἑαυτῆς ῥιζοτομήσα„σα κήπων τὰ τοῦ καιροῦ προσφυῆ φάρμακα, ὥσπερ ὁ „ δαβὶδ ἐξέσωσε πρότερον ἡ ἐν γὲθ τοῦ προσώπου ἀλ„λοίωσις, ἥ τε ψόφησις τοῦ τυμπάνου, καὶ ἡ μανικὴ τῶν „ ποδῶν παρασάλευσις. οἰκέτου γὰρ οἰκότριβος ὑποδὺς προσωπεῖον, χρόνια δεσμὰ ἐκδεδρακότος, ἐδεῖτο τῶν συλλαβόντων μὴ παριδεῖν αὐτὸν, οὐκ ὀλίγα πρὸς τοῦ δεσπότου πεπονθότα πάλαι δεινὰ, καὶ νῦν δίκας εἰσπραττόμενον τῆς φυγῆς. ἐκάλει δ᾽ οὕτω τὸν χρυσόπωλον, μεταῤῥυθμίζων ἅμα πρὸς τὴν βάρβαρον φωνὴν τὴν ἑλληνίδα διάλεκτον, καὶ μηδ᾽ ἐπαΐειν τὰ πλεῖστα τουτωνὶ πλαττόμενος. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ χρυσόπωλος δώροις προσχρησάμενος τοῖς σκοποῖς, ἴσχυσεν ἀνδρόνικον ὑπεξελεῖν, ὡς δραπέτην ἑαυτοῦ δοῦλον αἰτησάμενος, καὶ λαβὼν ἀμέλει. καὶ παρὰ δόξαν ἀνδρόνικος εἰς τὸν οἰκεῖον οἶκον παρελθὼν, ὃς τῷ βλάγγα ἐπικέκληται, ὁμοῦ τε προσεῖπε σὺν [illegible] τὰ οἰκεῖα ἐπόφθεις, καὶ προσεφθέγξατο τὰ ἀπόδημα, οὐ πέδας τῶν σιδήρων ἐκλυθεὶς, καὶ τὸ μελίβωτον καταλαβὼν, ἢ τὸν ἐκείνου ἵππον ἐπιβὰς, οἱ πρὸς ἀπόδρασιν αὐτῷ ἐστρώθησαν, τῇ δύο τὸ ἀγχίαλον ἵετο. ἐνθάδε γεγονὼς, καὶ τῷ πουπάκῃ ἑαυτὸν ἐμφανίσας, ὃς πρῶτος, ὡς ἄνω ἐξείρηται μοι, τὴν ἐπὶ κορυφῇ ἐστήριξε κλίμακα,

fecit. His Imperator auditis, Hunnis bellum indicit. Sub id tempus Andronicus denuò carcere elapſus, Galizam confugit: ſed nō diu ibi manſit. Eſt autem Galiza toparchia Roſſorum, qui & Scythæ Hyperborei appellantur. Fugæ ratio huiuſmodi fuit. Morbum fingit, ac puero peregrino, cuius opera in corporis miniſterijs uteretur, linguæ noſtratis non ſatis gnaro, ſed cui ſoli ad cuſtodiam patebat aditus, mandat, ut claues turris clàm ſurripiat, quum uigiles largius poti meridianum ſomnum capiant, eaſque cera exquiſitè exprimat. Seruulus iuſſa exequitur, clauium exemplum Andronici iuſſu, Manueli filio eius oſtendit, ut quàm primum tales fabricaretur, & in amphoras, quibus potus ad prandium ferretur, lineos funes, glomos, & fila tenuia conijceret. Eo conſilio ad exitum perducto, clauſtra noctu aperiuntur, carcer citra laborem patet, Andronicus pueri miniſterio euadit, funiculos manibus geſtans. ea nocte in denſo & alto palatij gramine, quò nemo adire ſolebat, in diem uſque tertium delitescit: inquiſitoribus deceptis, & iam defatigatis, funibus pro ſcalis uſus, per mœnia ſe demittit: nauiculam conſcendit, quæ ex compoſitò in littore inter crepidines, maritimo urbis muro ad frangendum undarum impetum interiectas, fluctuabat: nautæ, à quo uehebatur, Chryſopoli cognomentum erat. Sed quum uix ex eo loco ſoluiſſent, ubi Ioannes Zimiſces ſporta attractus, Nicephorum Phocam noctu oppreſsit: parum abſuit, quin Andronicus aut grauioribus uinculis & duriore carcere conſtringeretur, aut ſibi ipſe manus afferret, ut diuturnis moleſtijs liberaretur. « Nunc hominem callidum ingenij dexteritas & ſolertia, « quemadmodum olim Dauidem inſaniæ ſimulatio Getæ, liberauit. Nam famuli perſona ſimulata, ex diuturnis uinculis elapſi, orauit eos à quibus cōprehenſus erat, ut ſui miſereſceret, & antè multas acerbitates ab hero perpeſsi, & nūc ob fugā malè mulctandi. Herum autem Chryſopolum appellabat, & de induſtria barbarè loquebatur, ac Græca multa ſe aſſequi diſsimulabat. Sed & ipſe Chryſopolus muneribus impetrauit à ſpeculatoribus, ut Andronicus tanquam ſeruus fugitiuus ſibi redderetur. Ita præter ſpem ædes ſuas ingreſſus, cognomēto Blanganas, eadem opera ſuos ut adueniens ſalutauit, & ut peregrè abiens ualere iuſsit: ſolutisq; cōpedibus Meliboti equo cōſcenſo, qui ad fugam paratus erat, rectà Anchialum contendit. Quò quum ueniſſet, Pupaci, qui (ut ſuprà dictum eſt) primus Corcyræ arcem cōſcendit, ſe agnoſcendum præbuit: ſumptoq;

Andronic⁹ bis uinculis elapſus, tandē Manueli reconciliatur.

Galiza. Roſſi.

Andronicus ſeruum ſe ſimulat.

Andronic° denuò captus arte euadit.

ſumpto'que ab eo uiatico, & uiæ ducibus, Galizam proficiſcitur. cuius fines ingreſſus, quò tanquam in aſylum tutiſsimum properabat, & iam perſecutorum metu ſe liberatum putans, à Blachis, qui fugam eius ex fama cognorant, captus, ad Imperatorem reducitur. Ibi quum nullum aſſertorem, non amicum, non armigerum, non miniſtrum ullum haberet, ſuapte induſtria rurſus euadit. Simulato enim, ad decipiendos lictores, uentris profluuio, crebrò ex equo deſcendit, & ad requiſita naturæ ſeceſsit. Quod dum & noctu & interdiu ſæpius facit, cuſtodes hac ratione decipit: ſcipionem, quo ut æger innitebatur, in tenebris humi defigit, & chlamyde circumpoſita, & pileo impoſito, ut hominem inflexis genib. cacantem repræſentaret, cuſtodes ſimulachrum illud intueri ſinit: ipſe ſaltum condenſum ingreſſus, inſtar feræ è caſsibus elapſæ fugit. Cuſtodes uix tandem intellecto dolo, confectam uiam repetunt, Andronicum eòdem fugere opinati. Verùm is conuerſo itinere, alia uia Galizam peruenit.

Pupaces ob Andronicũ mulctatur.

At Pupaces Imperatoris iuſſu publicè multis uerberibus in tergo & humeris afficitur. Deinde collo funi inſerto, à præcone circumducitur, magna uoce proclamante:
» Quiſquis Imperatoris hoſtem ædibus recipit,
» dato'que uiatico dimittit: ita flagellatur & cir-
» cumducitur. Ille uerò intentis in populi con-
» curſum oculis, hilari uultu: Hæc, inquit, con-
» tumelia à quouis obijciatur, modò uirum be-
» ne meritum non prodiderim, aut acerbè dimi-
» ſerim: ſed, ut licuit, coluerim, & lætum able-
» garim.

Tum uerò Andronicus, obuijs, quod aiunt, ulnis à Galizæ præfecto ſuſceptus eſt. quem, etſi non diu ibi manſit, ita tamen ſui deſiderio deuinxit, ut ei & in uenatu adeſſet, & in Senatu aſsidèret, eodem'que tecto & cibo uteretur. Cæterùm patruelis fugam & exilium ignominiæ ſibi eſſe ratus Imperator, ac longiorem eius abſentiam ſuſpectam habens: (nam ingentem equitatum Scythicum cogere ferebatur, ut Romanorum fines incurſaret) ante omnia reuocandum Andronicum cenſuit. Fide igitur data, accepta'que, hominem inde accerſit: quo tempore, ut dixi, ruptis Pannonij fœderibus, Romanas ad Iſtrum prouincias populabantur, Michaele utroque Gabra & Brana acie uicto, & præda ingenti abacta.

Michael Branas Gabrę falſas laudes euertit.

Is Gabras nuper admodum cum Eudocia Comnenia Andronici amica, cuius antè meminimus, nuptias celebrarat. Quę Eudocię cognati ut Imperatori cõmendarent, magno applauſu & laudibus proſequebanẽ, & in pugna Hunnica fortiter ſe geſsiſſe affirmabant. Quod ut credibilius

καὶ παρ' ἐκείνου λαβὼν τὰ ἐφόδια, καὶ ἡγεμόνων ὁδοῦ εὐπορήσας, τὴν ἐς γάλιτζαν ἐπορεύετο. ἀλλ' ὅτι τοῦ δειμαίνειν ἀπεῖχεν ἀνδρόνικος ὡς ἤδη τὰς χώρας τῶν διωκόντων λαθὼν, καὶ τῶν τῆς γαλίτζης ὁρίων λαβόμενος, πρὸς ἣν ὡς εἰς σῶζον ἱερὸν φυγεῖν ὥρμητο, τότε θαρσοῦντι ἐμπίπτει ταῖς ἄρκυσι. συλληφθεὶς γὰρ παρὰ βλάχων, οἷς ἡ φήμη τὴν αὐτοῦ φθάσασα φυγὴν ὑφηγήσατο, ἐς τοὐπίσω πρὸς βασιλέα πάλιν ἀπήγετο. μὴ ἔχων οὖν τὸν σώζοντα καὶ λυτρούμενον, οὐ φίλον παρόντα παρήγορον, οὐχ ὑπασπιστὴν, οὐ θεράποντα, τῇ οἰκείᾳ αὖθις μεθοδείᾳ συνεργῷ κέχρηται ὁ πολύφρων. ὑπό τι καὶ πρὸς ἀπάτην τῶν ἀγόντων, ῥύσιν γαστρὸς πλασάμενος, συχνάκις τοῦ ἵππου ἀπεκατέβαινε, καὶ ἐξέκλινεν ὡς ἀποπατεῖν παρασκευαζόμενος, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἀφιστάμενος, καὶ ἰδιάζων, ὡς δῆθεν ἐνοχλούσης ἀποκενώσεως. ὅπερ οὖν πολλάκις τοῦ νυχθημέρου τελῶν, λανθάνει καταπεφισάμενος τοὺς ἐφομαρτοῦντας. τὴν γὰρ σκυτάλην ᾗ ἦν βακτηρευόμενος, ὡς καχεξίᾳ δῆθεν παλαίων, σκοταῖος ἀναπήξας, τῇ γῇ προσέρεισε, καὶ τῇ μὲν χλαμύδι τοῦ σώματος περιείλησε τὴν λύγον, τὴν δὲ ἐπὶ κρατὸς πῖλον ἐπέθηκεν ἄνωθεν, καὶ ἀνθρωπόμορφόν τι τὸ γόνυ κάμπτον καὶ ἀφοδεῦον τεχνησάμενος, τοὺς μὲν φύλακας τὸ ὑποκρινόμενον αὐτὸν ἀνδρείκελον ἐκλέπτει προσαθρῶν· αὐτὸς δὲ τὸν ἐκεῖσε λοχμώδη χῶρον καθυποδὺς, ὥσπερ δορκὰς ἐκ βρόχων καὶ ὄρνις ἐκ παγίδων ῥυσθεὶς ἐφέρετο. ὡς δέ ποτε τὸν δόλον ἐκεῖνοι ἔγνωσαν, οἱ μὲν συνέτεινον τὸν δρόμον ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν, οἰόμενοι καὶ πάλιν ἀνδρόνικον ἐκείνης ὡς καὶ πρότερον ἔχεσθαι. ὁ δὲ παλίμπους γενόμενος, δι' ἄλλης εἰς γάλιτζαν ᾤχετο. τὸν δὲ πουπάκην ὁ βασιλεὺς συλλαβὼν, ἔξαινε πληγαῖς διὰ λώρων δημοσίᾳ κατά τε τοῦ νώτου καὶ τῶν ὤμων· μετὰ δὲ περιάγων αὐτὸν ὁ κῆρυξ ἐκ τοῦ τραχήλου σχοινίδιον, ἐπεβόα
εὐπεσὶ τρανώτερον, ὅς τις τὸν ἐχθρὸν τοῦ βασιλέως προ- “
σιόντα οἱ εἰσοικίζεται, καὶ διδοὺς ἐφόδια ἐκπέμπει, “
οὕτω καὶ μαστίζεται καὶ πομπεύεται. ὁ δὲ πρὸς τοὺς “
συνιόντας ἀτενὲς ὁρῶν, διακεχυμένῳ προσώπῳ, αὕ- “
τη μοι αἰσχύνη πρὸς τοῦ βουλομένου παντὸς ἔστω, ἐφθέγ- “
γετο, μὴ ὅτι εὐπαθήσας τὸν εὐεργέτην κατεπρόδωκα, ἢ ἐμβρι- “
θῶς ἀποπεμψάμενος, ἀλλ' ὡς ἐξῆν τεθεράπευκα καὶ “
ἀποπέπεμφά γε χαίροντα. “

τότε δ' οὖν ὑπτίαις ἀγκάλαις πρὸς τοῦ τῆς γαλίτζης ἐπιτροπεύοντος ἀνδρόνικος προσδεχθεὶς, ἔμεινε παρ' ἐκείνῳ χρόνον οὐχὶ συχνόν. οὕτω δὲ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πόθον ὅλον ἐκεῖνον ἀνδρόνικος ἀνηρτήσατο, ὡς καὶ συνθηρεύειν καὶ συμβουλεύειν ἐκείνῳ, ὁμέστιός τε εἶναι καὶ σύσσιτος. ἀλλὰ τὴν τοῦ ἐξαδέλφου φυγὴν, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐνεγκαμένης ἀπαλλοτρίωσιν οἰκεῖον ὄνειδος κρίνων ὁ βασιλεὺς μανουὴλ, καὶ ἄλλως δὲ ὑφορώμενος τὸ τούτου ἐπὶ πλεῖον ἀπόδημον, ἐπεὶ καὶ λόγος πολλὴν μυρίαν σκυθίδα ἵππον ὡς ἐς τὰ ῥωμαίων ὅρια ἐσβαλεῖν ἀγείρειν, ὥς φασι, τίθησιν ἀδείας ἀνάστροφον ἐπανελθεῖν ἀνδρόνικον. οὐκοῦν μετάπεμπτον ἐκεῖθεν ποιεῖται, πίστεις δοὺς καὶ λαβὼν, καὶ τοῦ πλάνου ἀφεὶς ἐναγκαλίζεται· καθ' ὃν (ὡς ἔφην) καιρὸν οἱ παίονες τὰς σπονδὰς ἀθετήσαντες, τὴν παρίστριον ῥωμαίων κατέτρεχον ἐπικράτειαν. συμβαλόντες δὲ καὶ τοῖς στρατηγοῖς τῷ τε γαβρᾷ μιχαὴλ, καὶ τῷ βρανᾷ μιχαὴλ, κατὰ κράτος τούτους ἐτρέψαντο, καὶ λείαν ὅτι πλείστην ἤλασαν. ἦν δὲ ὁ γαβρᾶς οὗτος νεωστὶ θύσας τὰ γαμοδαίσια μετὰ τῆς κομνηνῆς εὐδοκίας, ᾗ ἀνδρόνικος ἐπλησίαζεν, ὡς ἤδη φθάσαντες ἐδηλώσαμεν. οὐκοῦν καὶ τῶν προσγενῶν εὐδοκίας συνιστᾶν αὐτὸν θελόντων τῷ αὐτοκράτορι, πολὺς ἦν ὑπὸ βασιλέως ὁ τούτου κρότος καὶ ἔπαινος, καὶ ἐρρωμένως αὐτὸν ἐν τῇ κατὰ τῶν οὔννων μάχῃ διαγωνίσασθαι ἰσχυρίζοντο, καὶ παρῆγον τὸν λεγόμενον

τὸν μάρτυρα τὸν συστράτηγον αὐτοῦ Μιχαὴλ τὸν Βρανᾶν. ὁ δὲ πρὸς τοῦ βασιλέως ὑποταχθείς, ὅρκον τὴν οἰκείαν κεφαλὴν ἐπαγαγόντος, ἀληθῶς εἰπεῖν, ὃ περὶ τοῦ Γαβρᾶ γενναῖον συνοίδεν ἔργον, τοτέως μὲν ὑπερέθετο τὸν ἀπόλογον· πρὸς δὲ τὸν Γαβρᾶν στραφείς, ἤρετο τοῦτον εἰ καὶ αὐτὸς ἀνδρεῖόν τι καὶ ἄξιον ἐπαίνου ἐπεδείξατο, ὅτι μὴν ὡς στρατηγὸς τὰ δέοντα διεπράξατο, ὅτε συμπεσόντες μετὰ τῶν Οὔγγρων, Διονυσίου στρατηγοῦντος, ἐμάχοντο; καὶ ταῦτα καθομολογοῦντα [illegible] τὸν Γαβρᾶν, καὶ ὡς οὐκ ἄλλον ὄντως τουτὶ αὐτὸν ἀνδρίσασθαι μαρτυροῦντα, ἐπήγαγεν, ὡς οὐκ ἔχων βασιλέως ἐνώπιον παρανοσφίζεσθαι τὴν ἀλήθειαν, εἰς τὴν οἰκείαν κεφαλὴν αὐτὸν ἐξορκίζοντος, φησί· μηδαμῶς ὑπομεῖναι τὴν τῶν ἐναντίων ἐμβολὴν τὸν Γαβρᾶν, ἀλλ' ἐκ πρώτης προσβολῆς ἀποδειλιάσαντα, οἴχεσθαι φεύγοντα, καὶ ταῦτα αὐτοῦ πολλάκις ἀνακαλουμένου τοῦτον, καὶ στῆθι ὦ φίλος ὑπόστηθι μετ' ἐκβοήσεως. ἐπεὶ καὶ συνέβαλεν ὁ βασιλεὺς αὐτό, τε τὸ Ζεύγμινον ῥωμαίοις ἐπανασώσασθαι, καὶ δίκας τοὺς οὕννους πράξασθαι ἀνθ' ὧν εἰς Στέφανον πεπαρῳνήκασι, τοῖς ἐκεῖσε παρενέβαλε μέρεσιν. οἱ δὲ βάρβαροι παρὰ τὰς ὄχθας Ἴστρου τοῦ ποταμοῦ ὡς εἰς πόλεμον διαταξάμενοι, διεκώλυον τὰς στρατιὰς τὴν περαίωσιν, παντοῖα βέλη ἐπαφιέντες, καὶ τὰς ἐμβολὰς προκαταλαμβάνοντες, πλέον ἔσχον οὐδὲν περαίνοντες. οἱ γὰρ τοξοβόλοι ῥωμαῖοι καὶ τὸ ἄλλο ἅπαν ὁπλιτικόν, ὠσάμενοι τούτους ἐξέκρουσαν τῶν παρακτίων μερῶν. βασιλεὺς δὲ σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι κατὰ τὸ Ζεύγμινον ἀφικόμενος, ἐκεῖ που στρατόπεδον βάλλεται. ἔστι δὲ τοῦτο κατὰ μεσημβρίαν ἀπρόσβατον γηλόφῳ παρήκοντι καὶ ποταμίῳ τειχιζόμενον ῥεύματι. ᾤετο μὲν οὖν αὐτοβοεὶ αἱρήσειν τὸ πόλισμα, οἷα τῶν ἔνδον καὶ πρὸς τὴν πρώτην αὐτοῦ θέαν καταπλαγέντων, καὶ τὰς πύλας ἀνακλινάντων, καὶ δεξαμένων αὐτὸν ἔνδοθι. ὡς δ' οὗτοι τὰς εἰσόδους παντάπασιν αὐτῷ ἐπεζύγωσαν, τά, τε τείχη παντοίοις ὅπλοις καὶ ἀφετηρίοις ὀργάνοις ἐκράτυναν, ἀλλὰ καὶ φαινόμενοι ἄνωθεν, τὰς γλώσσας ἔθηγον ὥσπερ ὄφεις, οὐκ ἀπὸ χειρῶν μόνον ἀφιέντες βέλη θανάσιμα, ἀλλὰ κἀκ τοῦ τῶν ὀδόντων ἕρκους αἰσχρορρημοσύνας τοξεύοντες, ἰὸν ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη κεκευθότες· οὐδ' οἱ ῥωμαῖοι τὸ ἀπὸ τοῦδε χερσὶ κενοῖς αὐτοῖς προσεφέροντο, ἀλλὰ τὸ κακορρημονεῖν ὡς ἀγεννὲς ὅπλον καὶ γυναικεῖον ἀφιστάμενοι, σιδήρῳ μάλιστα κακῶς διετίθεσαν. πρῶτος τοίνυν ὁ βασιλεὺς τῷ τῆς μιμήσεως ὁμοίῳ διερεθίζων τοὺς ὑπ' ἐκεῖνον, κατὰ τῶν τῆς πόλεως πυλῶν τὸν ἵππον ἐπαφίησι, καὶ μέσον αὐτῶν τὸ δόρυ ἤλασεν. ἐπὶ δὲ τούτοις τὴν τάφρον ἐμπλήσας ἀφυσγετοῦ διὰ τὴν τῶν λίθων σπάνιν, τάς τε πετροβόλους μηχανὰς περιστήσας (τέσσαρες δ' ἦσαν αὗται) τὰ τείχη κατασείειν ἐπετίθετο. ἐνεργοὶ μὲν οὖν ἅπασαι ἦσαν, καὶ οἱ πέτροι ταλαντιαῖοι ἀφιέμενοι, τὰς τῶν τοιχῶν παρέλυον ἁρμογάς. μία δ' ἐξ αὐτῶν μάλιστα, ἧς ἀρχιτέκτων ἦν Ἀνδρόνικος, αὐτὸς τὴν σφενδόνην, τόν τε στρόφαλον, καὶ τὸν λύγον διατιθέμενος, πλειόνως διεσάλευε τὸν περίβολον· ὡς καὶ τὸ μεσοπύργιον, καθ' ὃ τὰ βάρη τῶν πετρῶν ἠκοντίζοντο, ὑποχαλᾶν ἤδη, καὶ μεθίστασθαι τοῦ ἕδους ὀρθόν, ἄλλως τε καὶ ὀρυκτῆρσιν ὑπομοχλευόμενον. τότε τοίνυν κατά τινα τῶν νυκτῶν, τινὲς τῶν μεγιστάνων Παιόνων, μίαν εἰσιόντες τῶν ἐκκρεμῶν τοῦ τείχους, καὶ προνευουσῶν ἔξωθεν μηχανῶν, ἀφήλας οἶδε ταύτας ἡ κοινή, καὶ πάνδημος φράσις καλεῖν, τῶν κουλεῶν τὰς σπάθας εἵλκυσαν· καὶ γυμνὰς αὐτὰς ἀνατείναντες, διεπαλλοῦντο ῥωμαίοις ὑπέρογκα· καὶ τὸ τέως βάψαι μὴ ἔχοντες τὰ ξίφη αἵμασι, χήμασι τὸν ἀέρα ἔπληττον, καὶ φωνῶν ἐγέμιζον κεκραγότες ὅσον ἐχώρουν αἱ κεφαλαί. ἀλλὰ κατὰ πόδας ἡ δίκη μέτεισι τούτους.

dibilius eſſet, Michaelem Branam, collegam eius, teſtem citabant. Qui quum in Imperatoris caput iurare iuberetur, an aliquod fortè Gabræ facinus uidiſſet? dilato reſponſo, Gabram prius interrogat, an ipſe quoque aliquid laude dignum feciſſet, ac boni & ſtrenui ducis officijs in pugna cum Dionyſio Hungarorum duce functus eſſet? Gabra uerò affirmante, eum fortiſsimè ſe in illo prælio geſsiſſe: ſubijcit, ſe coram Imperatore, in cuius caput iurare ſit coactus, ueritatem diſsimulare non poſſe. Gabram hoſtium impetum nequaquam toleraſſe: ſed primo congreſſu territum, fugam cæpiſſe: quamuis ipſe eum ſæpius reuocaſſet, & magna uoce hortatus eſſet, ut reſiſteret.

Manuelis Pannonica expeditio.

Cæterum, Imperator Zeugmini recuperandi & necis Stephani ulciſcendæ cupidus, exercitum in illas partes adduxit. Sed barbari acie in Iſtri ripis inſtructa, omni telorum genere traijcere noſtros prohibebant, aditu omni intercluſo: ſed fruſtra. Romani enim ſagittarij, & grauis armatura ripis eos depulerunt: & Imperator cum omnibus legionibus ad Zeugminum caſtra locat. Id oppidum alto tumulo impoſitum, & præterfluente infrà flumine munitum, à Meridie adiri non poteſt. Rebatur autem ſe id primo impetu capturum, defenſoribus ſolo conſpectu ſui territis, & portas aperientibus. Sed quum omni aditu excluderetur, & mœnia omni armorum & tormentorum genere firmarentur, & hoſtes de pinnaculis non modò lethalia tela, ſed & obſcœna dicteria, & uenenata probra iacularentur: Romani non amplius uacuis manibus accedebant: ſed omiſsis maledictis, quibus fœminæ pugnare ſolent, ferro rem gerebant. Et Imperator ut ſui æmulatione milites accenderet, primus equo inuectus, haſtam in media porta defigit. Deinde, quia ſaxa non ſuppetebant, foſſa humo & ſordibus impleta, & quatuor tormentis in circuitu collocatis, mœnia proſterni iuſsit. Quæ quum in officio eſſent omnia, & ſaxa talenti pondere iacularentur, mœnium compagem labefactabant; unum potiſſimum, ab ipſo Andronico ita directum, ut murus inter duas turres conquaſſatus, & uectibus ſuffoſſus, penderet, ruinam minitans. Quadam autem nocte aliquot Hungarici proceres, podium è trabibus contextum, foras prominens ingreſsi, & ſtrictis gladijs aerem diuerberantes, Romanis atrociſsima quæque cum ingenti clamore minitabantur. Sed Vindicta eos eueſtigiò conſequuta eſt. Nam

Zeugmini recuperatio.

Nam Andronicus tormento ſolerter directo, munitionem in qua ſtabant ita percuſſit, ut proſtrata illos miſerabiliter opprimeret. nec multo pòſt ipſo quoque muro collapſo, ſcalis admotis Romani tranſcenderunt. Tum multi ſunt occiſi, multi uictoribus ſupplices conſeruati: nō nulli etiam fuga ſalutem quæſiuerunt.

Vxor à marito iugulata.

Sed quidam illius urbis uir nobilis & diues, quum uxorem ſuam, excellenti forma mulierem, ad ſtuprum à milite rapi uideret, nec eius pudicitiam aliter tueri poſſet, acinace miſeram confodit. O' uiolenta rerum ſeries, ô Fortunæ inuidia atque inſidiæ, quæ in ampliſſimo & frequentiſſimo theatro huiuſmodi tragœdias agis. O' duplices Amores inter uos contrarij, ad unum præmium tendentes: quorum alter per dedecus ſeruare, alter per ferrum & ſanguinem pudicitiam tueri ſtudet.

Zeugmini proditio.

Ad expugnationem Zeugmini non parū contulerunt quidam ex ciuibus, Romanorū ſtudioſi, qui ſchedas ſagittis ſine ferro appenſas noctu in caſtra eiaculantes, & barbarorum uires & conſilia detegebant, & Romanorum animos confirmabant.

Miles crudelitatis dat pœnas.

Pannonius uerò quidam captiuus, pileo & reliquo habitu, more patrio ornatus, à prætereunte milite occiditur. Is quum interfecti pileo capiti impoſito pergeret, uindicta tacito pede illum conſequuta, effecit, ut ab alio ſequente Romano pro captiuo Pannonio iugularetur: dignum e ueſtigiò factis ſuis præmium conſequutus. Zeugmino ad hunc modum capto, Imperator in fines Romanorum diſcedit: auunculo ſuo Conſtantino Angelo Philadelphienſe, & Baſilio Tripſycho, ad oppidi inſtaurationem relictis: qui non proſtratas modò turres, cætera'que ædificia refecerunt, ac præſidijs munierūt: ſed & oppida Beligradenſia magno ſtudio curauerunt, ac ipſum Niſum mœnibus circumdederunt, & Branizobam ducta colonia, cęteris'que rebus conſtitutis, ad Imperatorem abierunt.

Deſes Seruiæ ſatrapes.

Is Deſem ulturus, qui prioribus facinoribus maiora ſcelera adiecerat, in Seruiam intendit animum. Sed Deſes multo antè obſeruans quid ageretur, & id quod res erat maximè timens, ne, ſi Imperator impreſſionem in Seruiam feciſſet, grauius aliquid ſibi accideret: per legatos ſupplex petijt, ut Imperatorem citra periculum adire liceret. Quo impetrato, cum ſatrapico comitatu aduenit, ad Imperatorē adducitur: qui doloſum ingenium ei obijcit, & pacem negat. Ac parum

πετρίνας γὰρ κατὰ τῆς ἀντιχεούσης αὐτοὺς μηχανῆς τὸ βλῆμα ἀνδρόνικος οὕτω διαφῆκεν εὐτυχῶς, ὡς διαλυθῆναι μὲν αὐτίκα τὸ τοῦ τείχους τὸ προεκκρεμάμενον ἐκεῖνο ξύλινον σύμπηγμα, ἀποκαταβληθῆναι δὲ καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἐν ἄδου στόμιον ἐπὶ κάρα πίπτοντας καὶ κυβιστῆρας ὁρωμένους ἐλεεινούς, διατετραχηλισμένους ἀθλίως ἀχθέντας. μετὰ βραχὺ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ τεῖχος ὑπέκυψε, καὶ διὰ κλιμάκων ἄχρι ῥωμαίους ἀνιόντας, καὶ τὴν πόλιν εἰσιόντας· πολλοὶ μὲν οὖν βληθέντες, ὡς θάνατον κατεκλήθησαν. οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ προσεχειρώθησαν τοῖς ὅπλα κρατοῦσιν ἐσώθησαν. εἰσὶ δ' οἱ καὶ ἀποδράντες σωτηρίαν φυγῇ εὕραντο. εἷς δὲ τῶν οἰκητόρων ἐκείνης τῆς πόλεως, καὶ οὗτος οὐ τῶν συγκλύδων καὶ τῶν συρφάκων, ἀλλὰ τῶν πλούτῳ λαμπρῶν καὶ γένει ἀξιολόγων διαπρεπῶν, ἔχων τὸ εἶδος εὔχαρι γύναιον, καὶ σφόδρα καλὴν τῇ* μορφήν. ὁρῶν δὲ παρά του τῶν ῥωμαίων ὡς ὕβρει ἑλκόμενον, καὶ μὴ ἔχων ἐπαμῦναι τυραννουμένῃ, ἢ βίᾳ τὴν βίαν ὠθῆσαι, καὶ στῆσαι τὸν ἄδικον ἐκεῖνον δρόμον, βουλεύεται βουλὴν οὐχ ἧττον γενναίαν ἢ τολμηρὰν καὶ ἀθέμιστον, καὶ ὑπὸ τῆς τύχης φύσει ἐκεῖ κατέπαλλον· διελαύνει τῶν σπλάγχνων τῆς φιλτάτης ὀξὺ ξίφος ἀκινάκην. σύνοψιν ὁ μὲν τῇ γυναικὶ ἐπιμαινόμενος ἄθεσμος ἐκεῖνος δραστὴς τὴν ἄλογον ἐμάρανεν ἔφεσιν, οὐκέτι ὄντος τοῦ ἐπικαλύμματος, τὴν δὲ φιλτάτην τιμῶντι δρωμένην τὸ ἦμαρ ἔλιπε τὸ σωφρόσυνον, φεῦ πραγμάτων ἀναγκαίας ἐπιπλοκῆς καὶ φθονεροῦ τελχῖνος καὶ ἐπιβούλου, τοιαύτας τραγῳδίας σκηνοποιοῦντος ἐν θεάτρου πολυπληθοῦς. ὦ δισσῶν ἀντιφερομένων ἐρώτων ἐπ' ἄθλον ἕν, ἐπιλέκτου καὶ σώφρονος, καὶ τοῦ μὲν ἐπ' ἀθεμίτοις λέκτροις σώζειν ἐθέλοντος, τοῦ δὲ φθάνοντος τὸ αἶσχος καὶ περισώζοντος καινότερον, καὶ πάθει πάθος ἐκκρούοντος. συνήργησαν δὲ τοῖς ῥωμαίοις εἰς τὴν τοῦ ζευγμίνου ἐκπόρθησιν, καὶ οὐκ ὀλίγοι τῶν ἔνδοθι, τὰ ῥωμαίων φρονοῦντες, καὶ τὰ τούτων ὡς εἶχον διανοοῦντες φρονήματα. οὗτοι γὰρ ἀτράκτοις ἀσιδήροις βιβλία προσδέοντες, καὶ ταῦτα πρὸς τὸ ῥωμαϊκὸν στράτευμα νυκτὸς ἐκτοξεύοντες, παρίστων διὰ αὐτῶν ὅσα τε οἱ βάρβαροι ἐβουλεύοντο, καὶ ὅσῃ τούτων ἰσχὺς ἀκμάζουσα ἦν. ἦγε δὲ τῶν παιόνων τις τότε αἰχμάλωτος, ἐπὶ τὸν ἐγχώριον πῖλον ἔτι κεφαλῆς ἔχων, καὶ τὴν λοιπὴν ἀμφιεσμένος πάτριον στολήν· ἀλλὰ τοῦτον ῥωμαῖός τις ἐπιπαριὼν, σιδήρῳ πλήττει καὶ θανατοῖ, καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς ἐκείνου ἑαυτῷ περιτίθησι κάλυμμα, καὶ ἦν ἀνύων σύντονα τὴν ὁδόν. τῆς δὲ δίκης ἐφεπομένης ἀψόφῳ ἐμβάσει, καὶ ὃ ἄλλῳ τις τεύχει κακὸν τοῦτο καθ' ἑαυτοῦ ἀγχωμάλως ἀναστρεφούσης, ἐφίσταται αὐτόματος ἕτερος ξιφήρης ἐκ τῶν ὄπισθεν ῥωμαίων, καὶ παίει καιρίαν κατὰ τοῦ ἰόντος ὡς ζωγρίαν παιόνα, καὶ τοῦ ζῆν ἐκ τοῦ σχεδὸν μεθίστησιν. ἀλλ' οὕτω μὲν ἑάλω τὸ ζεύγμινον, ὡς ἐπιτρέχοντά με εἰπεῖν, μὴ ἐμβραδύνοντα τοῖς διηγήμασι. καὶ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀπονοστήσας, πρὸς τὰ ῥωμαίων ὅρια μεταβέβηκεν· τὸν δὲ ἑαυτοῦ θεῖον, τὸν ἀπὸ φιλαδελφείας λίγω κωνσταντῖνον τὸν ἄγγελον, ἐπιτείχισιν ἀφεὶς τοῦ ζευγμίνου, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τὸν τρίψυχον βασίλειον· καὶ οὗτοι τὰ φύσει τελμάτια προστατοῦντες, τί, τὸ ζεύγμινον ἤρτισαν, ὅσα κατηρείποντο πύργους ἐπισκευάσαντες, καὶ τῆς ἄλλης ὁμοίως φρουρᾶς προσπεφροντίκασι, καὶ τὰ γε βελεγράδοις πολίχνια πλάτους ὅσης ἐπιμελείας ἠξίωσαν, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν νίσσον τείχει περιέβαλον, καὶ τὴν βρανίτζοβαν συνῴκισαν· καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς τὸ εὖ διαθέμενοι, ἔνθα διάγων ἦν ἀφίκοντο βασιλεύς. αὐτὸς δὲ τὸν δεσὴν μετελευσόμενος, ἑαυτοῦ γενόμενον κακουργότερον, τὴν ἐς σερβίαν ὁρμὰν προτίθεται. ἀλλ' ὁ δεσὴς καὶ πόρρωθεν ἐπιτηρῶν τὰ πραττόμενα, μάλιστα δ' ὅπερ ἦν ἀληθές, δεδιώς, μή τι ἀνδρὸς πάθοι καὶ ἀπευκταῖον, βασιλέως εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν παρεμβαλόντος, πέμψας εἰς βασιλέα, φανῆναί οἱ κελεύεται δεῖν τὴν ἐς αὐτὸν ἀπαθῆ ἄφιξιν. ὡς οὖν ἔσχεν ὅπερ ᾔτησεν, ἀφίκετο δορυφορίας μετέχων σατραπικῆς· καὶ εἰς θέαν τῷ βασιλεῖ καταστάς, τὸ δολερὸν τῆς γνώμης κατονειδίζεται, καὶ οὕτως ὡς ἄσπονδος ἐκπέμπεται. καὶ ἐγγὺς

* δῃ

καὶ ἐγγὺς ἐλθὼν τοῦ συλληφθῆναι, διαδύεται πάλιν οἴκαδε ἀπελθεῖν, τὴν τοῦ τρόπου μεταβολὴν, καὶ τὸ μηκέτι τὰ κατὰ λυμεῶνα βασιλεῖ δεῖν ἐπιβουλεύειν φρικώδεσιν ὅρκοις ἐμπεδωσάμενος· κἂν οὐκ ἂν τὸν χαμαιλέοντα πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας μεταβαλέσθαι λευκότητα, ἢ ἑτέραν πᾶσαν χροιὰν ῥαδίως μεταπηδώμενον. ἐξιὼν γὰρ ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέως, πολλοῖς ἅμα τὴν ψυχὴν ἐμερίζετο πάθεσιν. ᾐσχύνετο ἐφ' οἷς ἐπὶ βασιλέα προσεληλύθει, ὠργίζετο ὧν ἕνεκα πεπόνθει, ἐπεθαύετο οἷς τὰς τῆς γνώμης παρεκτροπὰς δεσμίοις ὅρκοις ἔσχεν ἐπὶ ἐντάγμασι· τέλος δὲ ὅσα τε ὀμωμόκει ἐπὶ βασιλεῖ, τὴν οἰκείαν ἀποκρύπτων γνώμην, καὶ συνειδὸς, κατανωτισάμενος, τὴν συνήθη παρδαλῆν αὖθις ἐπιπεριτίθησι, τὸ τοῦ τραγῳδοῦ ὁ βάρβαρος ἐκεῖνος ἐπαινέσας ἄντικρυς, καὶ ᾄδων,

ἡ γλῶσσ' ὀμώμοχ', ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος.

καὶ ἀρχὴ μὲν οὕτω ταῦτα· μήπω δὲ γεννήσας ὁ Μανουὴλ υἱὸν, ἀλλ' ἔτι τῇ θυγατρὶ Μαρίᾳ, ἣν αὐτῷ ἡ ἐξ Ἀλαμανῶν ἐπέτεκεν ἄλοχος, τὰς τοῦ γένους στέλλων διαδοχὰς, ὅρκοις πάντας κατηγγυήσατο, μετὰ τὸν αὐτοῦ μόρον, αὐτήν τε τὴν Μαρίαν, καὶ τὸν μνηστῆρα ταύτης Ἀλέξιον, ὃς, ὡς εἰρήκειμεν, ἐξ Οὐγγρίας ὥρμητο, ἐλπιζομένους τῆς οἰκείας ἔχειν ἀρχῆς, καὶ ὡς ῥωμαίων ἄνακτας σφίσι καθυπείκειν καὶ προσκυνεῖν. ἤδη οἱ μὲν ἄλλοι πάντες τοῖς ἐπιτετραμμένοις ὑπέκυπτον, καὶ τοὺς ὅρκους ὡς ὁ κρατῶν ἐκέλευεν ἀπεδίδοσαν. μόνος δ' ἦν ἀποδυσανασχετῶν Ἀνδρόνικος, φάσκων ὡς ὁ βασιλεὺς εἰς δευτέρους ἐπικλίνας γάμους, ἀῤῥενοτοκήσει δήπουθεν, καὶ πιστουμένους ἡμᾶς τῷ ὑστέρῳ τέκνῳ τοῦ βασιλέως τὰ τῆς ἀρχῆς δι' ὅρκων ἐνέπασε, ἀνάγκη, τῇ θυγατρὶ ἀρτίως ὅρκια διδόντας, μὴ εὐορκεῖν. καὶ ἄλλως δὲ τίς ἡ τοῦ βασιλέως θεοβλάβεια, ὡς πάντα μὲν ῥωμαῖον τοῦ θυγατρίου ἐκείνου ἀπόλεκτρον, τὸν δ' ἀλλογενῆ καὶ παρέγγραπτον τουτονὶ, ὡς ἕνα δὴ ῥωμαίοις, ῥωμαίων βασιλεύειν προκεκρίσθαι, καὶ ἀναρρηθῆναι ὅλων ὡς κύριον; ἀλλ' οὐκ ἄχρι λέξεως τὰ χρηστὰ ταῦτα τὸν βασιλέα πειθόμενον, ἀθερίζοντα τὰ λεγόμενα ὡς ἀνδρὸς αὐτοδοξοῦντος, καὶ ἰσχυρογνώμονος τερατίσματα. εἰσὶ δ' οἳ μετὰ τοὺς ὅρκους Ἀνδρονίκῳ γεγόνασι σύμψηφοι, καὶ οἱ μὲν αὐτόθεν τὸ δοκοῦν ἀπεφήναντο, οἱ δὲ καὶ τὸ λέγειν ἀφέντες, ἀγανακτικῶς μετεσκεύασαν, μήθ' ὅλως τῇ θυγατρὶ τοῦ βασιλέως, μήτε μὴν ἐπὶ τῶν ῥωμαίων ξυνοῖσον εἶναι πληρώματι τὸν ἐκ φυταλιᾶς ἑτεροφύλου ῥάδαμνον ὡς καλλιέλαιον μεταγαστρίζειν πιότατον, καὶ πρὸς τὸ ἀναζώσασθαι τὸ κράτος τῶν ὅλων προσίεσθαι. ὁ δὲ λόγος προωθείσθω τῇ ἱστορίᾳ καί τι ἕτερον τοῦ λαθεῖν ὑπέρτερον ὄν. τῷ βασιλεῖ τούτῳ πολλάκις ἦν ἡ μελεδὼν τῶν κατὰ Κιλικίαν πόλεων καὶ φρουρίων, ὧν ἡ λαμπρὰ καὶ περιφανὴς Ταρσὸς, ὡς μητρόπολις προκαθίζεται. ὅθεν πολλῶν τῶν ἐπὶ δόξης, καὶ τοῦ ἐπισήμου αἵματος ἡγεμόνων ἐκεῖσε ἀφικομένων, ἐφεξῆς ἡ ψῆφος περιελήλυθεν εἰς τὸν Κομνηνὸν Ἀνδρόνικον, καὶ ὡς γένει μέγαν, καὶ ὡς γε ἀνδράσιν ἀξιοθέατον. ἐπὶ τοίνυν ἀφιγμένος ἐκεῖσε, καὶ τὴν τῆς Κύπρου δασμολογίαν προσαληφὼς, ὡς ἔχει τὰς δαπάνας ἐκεῖθεν ἀντλῶν, πολλάκις μὲν ἐπὶ Τορούσῃ πρὸς μάχην ἀντικατέστη, καὶ ἀνεκήρυξε πόλεμον, ἐχθρὰ οἱ νοῶν, καὶ ὑπ' ἐκείνου πάλιν ἀποσυρόμενος· οὐδὲν δέ τι γενναῖον κατώρθωσε πώποτε, οὐδ' ὡς ἔτριψε πολυτρόπου πείρας περὶ πολέμους, καὶ πανουργίας εἰργάσατο ἄξιον. τελευταῖον δὲ ἡττῶντος αὐτὸν αἰσχρῶς τοῦ Τορούση, καὶ τρόπαιον ἱστάντος, βουλεύεταί τι παραβολώτατον, ὁποῖον ὁ λόγος λέξων ἔρχεται. ὡς γὰρ τὰς οἰκείας δυνάμεις ἑκάτερος κατ' ἀλλήλων ἐξήγαγον, Ἀνδρόνικος μὲν ὅσα καὶ ζῶον τὴν στρατιὰν εἰς κεφαλὴν, καὶ μέρος τὸ κατόπιν, καὶ μέλη ἀνάλογα ἐπὶ παντὶ συνδιαθέμενος ἦγεν. ὁ δὲ Τορούσης εἰς πολλὰ κατεδιεῖλε τμήματα, καὶ διασπείρας ἦν ὡς σπείρας καὶ λόχους τὸ οἰκεῖον στρατόπεδον. ἐπεὶ δὲ συμβαλέντες ἐμά-

χον,

Ac parum abſuit quin comprehenderetur: ſed tamen domum redire ſitus eſt: ſanctiſsimo iureiurando adactus, ſe, mutatis moribus, nihil contra Imperatorem admiſſurum. quamuis ſatis appareret, cum à malitia non diſceſſurum eſſe. Egreſſus ab Imperatore, uarijs curis æſtuabat. pudebat acceſsiſſe, iraſcebatur ita ſe tractatum eſſe, iureiurando ſe uelut in ordinem coactum eſſe dolebat. Denique repudiatis omnibus quę contra animi ſui ſententiam iurarat, uulpina pelle reſumpta, tragicum illud homo barbarus collaudauit:

Iurata lingua, mentem iniuratam gero.

Alexius Hungarus imperio deſtinatus.

Imperator uerò nondũ ſuſcepto filio, omnes iureiurando adegit, ſe poſt ipſius obitum Mariæ filiæ ex Alemanna procreatæ, eiuſque marito Alexio Hungaro, ut Romanorum Imperatoribus, cum ſumma obſeruantia obtemperaturos. Huic edicto paruerunt cæteri, præter Andronicum: qui iniquo id animo ferens, dicebat, Imperatotem ſecunda uxore ducta, marem utique procreaturum: cui ſi iuſiurandum daturi eſſent, iuſiurandum Mariæ iam dandum utique fore irritum. Deinde ira numinis impulſum uideri Imperatorem, qui omnibus Romanis repudiatis, alienigenam, & aſcititium iſtum filiæ maritum, & Imperij ſucceſſorem, cum Romanorum omnium contumelia delegerit. Sed nihil his uerbis motus eſt Imperator, ut hominis aduerſatoris & contumacis. Quidam tamen, dato iureiurando, Andronico aſſenſi, ſententiã ſuam ſtatim protulerunt: alij ſententiæ dictione omiſſa, uehementer contenderunt, neque Imperatoris filiæ, neque Romanæ reipublicæ expedire, hominem alienigenam rerum potiri. Nunc aliud ſubiungendum eſt, indignum quod ſilentio prætereatur. Erat Imperator de urbibus & caſtellis Ciliciæ, cuius metropolis Tarſus eſt, admodum ſollicitus. Quò quum multi nobiles præfecti miſsi eſſent, tandem ea prouincia Comneno Andronico, ut illuſtri genere orto, & ſpectatæ uirtutis uiro, decreta eſt: adiectum etiam Cypri tributũ, ad ſumptus facilius tolerandos.

Andronici cũ Toruſe Armenio pugna.

Eò profectus, cum Toruſe inimico ſæpe infœliciter dimicauit: tandem etiam turpiter uictus, audaciſsimum facinus auſus eſt. Vt enim uterq; ſuas copias eduxerunt, Andronicus uniuerſum exercitum ſuum ita inſtruxit, ut animantis inſtar capite & cauda, cæteriſq; partibus conſtaret. Toruſes contrà, ſuis in multos manipulos & cohortes diſtributis,

butis, rurſus illuſtrem uictoriam eſt adeptus. Nam Andronici phalanges ijs qui ſubinde ex inſidijs integri uiribus proſiliebant, ceſſerunt, ac turpi fugæ ſe mandarunt. Qua de cauſa Andronicus animo æger, atque inops conſilij, quo pacto rebus afflictis ſuccurrendum eſſet, aut ulciſcendi hoſtes, iam pro uictoria dijs immolantes, rem aggreditur incredibilem. Cum enim Toruſem cum ſatellitibus equo inſidentem, & militum ex hoſtium perſecutione reditũ expectantem conſpexiſſet, equo concitato, haſta directa, percuſſo'que ſcuto, equo eum deijcit: & per omnem eius comitatum inſtar uolucris equitis, aut lubricæ anguillæ, elabitur. Neque tamen Toruſi, oblongo ſcuto & ferreo thorace munito, quicquam nocuit. Paucis diebus pòſt, ſepoſitis bellicis occupationibus, totus Philippæ amore inflammatur (erat ea Petebini Antiocheni filia, ſoror eius quam Manuel imperator non ita pridem duxerat) & Antiochiam profectus, pulcherrimorum & ornatiſſimorum iuuenum comitatu, & exquiſitæ elegantiæ ueſtitu, quo naturalis formæ dignitas & ſtaturæ proceritas condecorabatur, mulierem ita in ſui amorem pellicit, ut parentum & patriæ oblita, mutuo illius amore flagraret.

Andronici & Philippæ amores

Vide Annotationes

Qua fama Imperator penè attonitus, Andronicum & ob inceſtos amores oderat: & ſpe Armeniæ recuperandæ fruſtratus, comprehenſum mulctare in animo habebat. Mittit igitur Auguſtum Conſtantinum Calamanum, uirum cordatum, magnanimum & conſtantem, qui & Armeniæ præeſſet: & Philippam, ſi poſſet, duceret. Is principiò ſponſi ornatu ſumpto, itá'que paratus, ut adamatam in ſui amorem pelliceret, Antiochiam ingreditur. Tantum autem abfuit, ut Philippa ab Andronici amore auelleretur, ut Calamanum nec aſpectu nec colloquio dignaretur, ac potius breuitatem ſtaturæ eius irrideret: atque ipſum Imperatorem inſectaretur, qui ineptè putaret, ipſam, deſpecto inclyto & nobiliſsimo heroe Andronico, ei nupturam, qui obſcura familia

Calamanus & Philippæ amoribus excidit, & ab Armenijs capitur.

χεν, ὁ νίκας πάλιν ἐπηφρείτα τῶν περσῶν λαμπρῶς. τοῖς γὰρ ἐξ ἐπιβουλεύουσιν ἀκμῆσι καὶ τοῖς ἐκ τῶν λόχων λαθραιοδὸν ἐκπηδῶσιν ἀρμενίοις, αἱ τοῦ ἀνδρονίκου ὑπέδωκαν φάλαγγες, καὶ εἰς τροπὴν ἔκλιναν ἄκοσμον. διὰ ταῦτα τῇ λύπῃ καταποθεὶς ἀνδρόνικος, καὶ μὴ ἔχων ὅπως τὴν ἧτταν ἀναμαχέσαιτο, ὁ γοῦν δὴ ὑπογύιον δρᾶσαί τι γενναῖον κατὰ τῶν θυόντων ἤδη πολεμίων τὰ νικητήρια, τοῖς ἐγγὺς ἀνεφίκτων ἐπιχειρεῖ. κατοπτεύσας γὰρ τὸν τορούσην μετὰ τῶν δορυφορούντων αὐτὸν ἔτι που ἱστάμενον ἐφ' ἵππου, τὴν τῶν ταγμάτων συλλογὴν ἀναμένοντα, ἐξ ὡς ᾤχοντο ἐπιδιώξεως, ὅλῳ ῥυτῆρι τὸν ἵππον ἀφεὶς, φθάνει κατ' αὐτοῦ τὸ δόρυ, καὶ διὰ κατὰ τοῦ θυρεοῦ βαλὼν ἀνατρέπει ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ διαπταίσας τὸ πᾶν ἐκείνου ἐπίλεκτον, ὡς πτηνὸς ἱππότης, ἢ ὀλισθηρά τις ἔγχελυς, τὰς τῶν ἁπάντων χεῖρας ἐξέλυξεν. ἀλλ' ἴσως τοῦτο σεμνὸν τὸ τοῦ ἀνδρονίκου κατόρθωμα. τὸ δὲ παθεῖν τὸν τορούσην κακῶς, ἀπεκώλυσαν οἵ, τε σιδήρεοι χιτῶνες οὓς ἐνεδέδυτο, καὶ θυρεὸς ἐπιμήκης περὰ πλευρὰν καταβαίνων τοῦ ἵππου πλάγιος. οὐ πολλαὶ δ' ἡμέραι παρῆλθον ὕστερον, καὶ λογίζονται τῷ ἀνδρονίκῳ δευτέρου λόγου καὶ πάρεργα ἀνδροκτασίαι καὶ μάχαι καὶ πόλεμοι, καὶ σάλπιγξ ἠχοῦσα τὸ φρικαλέον, δεῖμός τε φόβος τε καὶ ἄρης βροτολοιγός, καὶ ἔργα πολέμια παρωσάμενος, τὰ τῆς ἀφροδίτης μέτεισιν ὄργια. ἡ δὲ ἐλπίδα μὲν οὐχ ὑπέβαλλε, οὐδ' οἷον ἐστὶν εἰπεῖν παρέστησε, καθ' ἑλλάδα καὶ μέσον ἄργους τὴν οἴκησιν ἔχουσαν, καὶ διαχεῖ τῷ κάλλει, καὶ ἐκμαίνει πρὸς ἔρωτα, καὶ πηγνύει σκάφην, καὶ ναυαρχεῖν ἐφίησι φρικαλέον. ἐκ γειτόνων δὲ ὃν τῆς φιλίππης εἶδος καθυπογράφει, καὶ μαστροπεύει τῷ δυσέρωτι ἀνδρονίκῳ. ἦν γὰρ ἐξ ἀκοῆς ἐρωτόληπτος. ῥίψας οὖν τὴν ἀσπίδα, καὶ τὸ κράνος ἀποβαλλόμενος, ἢ τὸν ὅλον στρατιώτην ἀποσεισάμενος, πρὸς τὴν ἐρωμένην αὐτομολεῖ οὖσαν κατὰ πόλιν τὴν ἀντιόχειαν. φύσει δὲ γεγονὼς, καὶ τὴν ἐρώτων ἀγλαΐαν τῆς ἀκμῆς σκευῆς ἀνθηλόμενος, μόνον οὐκ ἐξαυγεῖ ἱερά, οὐδ' ἴσον προβέβηχε, καὶ συνειργεν ἀλάκατα, ὡς ἐμπάλιν πρὶν ἀρεκλῆς τῇ φιλίππᾳ δουλεύειν. ἡ δ' ἄρα ἦν τῆς συναφθείσης τῷ τούτου ἐξαδέλφῳ τῷ βασιλεῖ μανουὴλ πρώην οὔπω πάνυ, θυγατρὸς τοῦ πετεβίνου ἀδελφή. καὶ ὁ μὲν τὴν ἀντιόχειαν καταλαβὼν, τρυφαῖς ἐκεχλίδει, καὶ καλλωπισμοῖς ὑπελύετο, καὶ δορυφόροις ἐπ' ἀγγὰρ ἀργυροτίξοις ἐπέμπετο τὴν ἡλικίαν ὁμηλικιώταις ἰούλοις ἄρτι πρώτῃ λαχνουμένοις, καὶ κόμαις πυρσαινομένοις ξανθαῖς· καὶ ὃν φύσει δέδωκε θαρρῶν τὴν θαρρήσασαν, ἣν καὶ εἶχε ταῖς οἰκείαις ἐρωτοδεσμοῖς κατακηλήσας ἀνδρόνικον· καὶ ὅπερ ἐπεπόνθει τοῦτο δράσας φιλοτιμότερον πλουτῶν μὲν καὶ ἄλλως ἀλλ' ὢν ἀξιάγαστον, καὶ ὡς ἔρως ἀναβαίνων ἐλάττον. ἐπηρμένος δὲ καὶ τὰς ἐξάλλους στολὰς, καὶ ταύτας ὅσαι πρὸς γλουτὸν καὶ μηροὺς καταβαίνουσαι διηχίζονται, καὶ οἷον εἰσί πως συνυφασμέναι τῷ σώματι, καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν τοιούτων ἀγλαϊσμῶν καθιστάμενος. συνεχῶς τὸ μὲν βλοσυρὸν ἐχαλᾶτο, καὶ τὸ ὑπὲρ συννοίας εἶναι ἀεὶ, καὶ τὸ τοῦ ἤθους ἐμβριθὲς καὶ φροντιστικὸν ἀφεωρᾶτο, καὶ τὸ ἐπισκύνιον ὁ θὴρ ἀπεβάλλετο, ὁ δὲ ὡς ἴκελος κατεπέκρας ὑπείκων ἐς ὕλην, οἴκου καὶ πατρίδος ἐπελάθετο, καὶ τῷ ἔρασει αὐτῆς ὀπίσω κατηκολούθησε. ὁ μανουὴλ δὲ ὡς τοῖς περὶ τούτου κατεβροντήθη ἀκούσμασι μικροῦ, καὶ φονικὸς ἦν, καὶ πρὸς ἄμφω μηνίεσθαι. καὶ ὡς ἐρῶντα γὰρ ἔρων ἀξύμφυλον, καὶ ὡς ἀθεμιτογαμοῦντα ἤχθαιρε τὸν ἀνδρόνικον, καὶ ὡς αὐτὸν τῶν κατ' ἀρμενίαν ἐλπίδων ἐψευσμένον συλλαβεῖν ἐζήτει, καὶ δίκας ἐξ ἐκείνου λαβεῖν. στέλλει τοίνυν τὸν σεβαστὸν κωνσταντῖνον τὸν καλαμάνον, ἄνδρα καὶ τόλμης λελογισμένης μεστὸν, καὶ τὸ γενναῖον ἐντυχοῦντα ἐχόμενον, καὶ τῆς κατ' ἀρμενίαν μὲν ἀντιπετάσοντα πράγμασι, καὶ τῇ φιλίππᾳ δ' ὅπως συναφθείη παραθαρσήσοντα. ὁ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἐς νυμφίον ἑαυτὸν διασκευάσας, καὶ λαμπρυνάμενος ὡς εἰκὸς, καὶ καθ' ὅσον ἦν δεῖ τὴν ἐρωμένην ὑπαγαγέσθαι, τὴν ἀντιόχου ἄεισι. τοσοῦτον δὲ προσέσχεν αὐτῷ ἡ φιλίππα, καὶ οὕτως αὐτὴν τοῦ προτέρου μετεῖχεν ἔρωτος, ὡς μηδὲ βλέμματος γοῦν μεταδοῦναι, ἢ προσρήματος ἀξιῶσαι τὸν καλαμάνον· μᾶλλον μὲν οὖν καὶ προσονειδίσαι τὸ ἐλλιπὲς τὸ τῆς ἡλικίας βραχὺ, καὶ ἐς αὐτὸν ἀποσκῶψαι τὸν αὐτοκράτορα μανουὴλ, εἰ οὕτως ἀμαθῶς καὶ ἠλιθίως αὐτὴν ἔχειν ᾤετο, ὡς ἀποπτύσει μὲν ἀνδρονίκου αὐτὸ τοῦ ἥρωος, οὗ τὸ κλέος εὐρὺ, καὶ οὗ τὸ γένος πολὺ, προσκολληθήσεσθαι δὲ ἀνδρὶ, ὃς τὸ γένος ἀποσεσημένος

…ρος καὶ χθὲς καὶ πρώην ὁ ἴσος ὅλως ἐγνώρισε… γοῦν ὁ Κωνσταντῖνος ἀλλάξαντες αὐτὸν ἱέρακα σὺν τῆς Φιλίππης ἔρωτας, καὶ πρὸς ἄλλον λύοντες τὸ πρόσωπον, μηλοβολοῦντες καὶ δαδουχοῦντες ἀνδρόνικον, ἐκεῖθεν μεταθέσεται· καὶ τὴν Ταρσὸν καταλαβὼν, μετὰ τῶν ἀντιπάλων ῥωμαίοις ἀρμενίων συρρήγνυσι πόλεμον· ὡς δὲ ποτὲ τούτῳ ἐπέβρισαν οἱ διάφοροι, ἑάλω τε, καὶ ἦν ἐν δεσμοῖς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐλύσατο τοῦτον ἱκανὰ ζωάγρια καταθέμενος. ἀνδρόνικος δὲ τὰς ἀπειλὰς τοῦ μανουὴλ δεδιὼς, καὶ πτοηθεὶς μήπως συλληφθεὶς, τὸν φιλότατον φιλίππης τὴν ποτέραν εἱρκτὴν ἀντικαταλλάξαιτο, καὶ ὑπόσκιον χρόνιον κάκωσιν, ἄρας ἐκεῖθεν, τῆς ἐπὶ τὴν ἱερουσαλὴμ εἴχετο, γελῶν τὸ τοῦ λόγου πρὸς εἰκὼ ἐλεγχθεὶς, ἐπὶ τὰς πρώην ἐπαναδραμὼν δραπετεύσεις, καὶ πρὸς τὰς πλαστουργίας αὐτοῦ μηχανὰς ἀποδύς. ἀδιάφορος δὲ ἔχων τὸ βίου, καὶ ὡς ἵππος θηλυμανὴς, ταῖς παραλόγοις ἐνθορνύμενος μίξεσιν, ἐγχρίμπτει σαρκικῶς καὶ φιλαλγαίνων ἀκολάστως τῇ τοῦ πρώτου ἐξαδέλφου θυγατρὶ Θεοδώρᾳ (Ἰσαάκιον φημὶ τὸν Σεβαστοκράτορα, τὸν τοῦ βασιλέως μανουὴλ ὁμαίμονα) θανάτῳ ἄρτι ἀποβαλούσῃ τὸν παρθένιον σύνευνον, ὃς ἦρχε πρὸ βραχέος τῆς παλαιστίνης. Βαλδουῖνος ἦν οὗτος, τὸ γένος ἔχων ἐξ ἰταλῶν. ἑτέραν ἐπὶ τούτοις πληγὴν ὁ βασιλεὺς δέχεται μανουὴλ, καὶ πράττων ἦν πάντα καὶ διατεχνώμενος, ὅπως ἂν συνειληφὼς ἀνδρόνικον τῶν οἰκείων ἀμφιβλήστρων ἐντὸς, ὅθεν ἐρυθροβάφῳ σημανθὲν ἀφῆκε γραμμάτιον, φάσκον τοὺς κατὰ κοίλην συρίαν ἰσχύοντας, ἀνδρόνικον συσχεῖν ὡς ἀντίφρονα, καὶ πρὸς τὸ γένος ἀκολαστήσαντα, καὶ τοῦ φάους στερῆσαι τῶν ὀφθαλμῶν. καὶ τάχ' ἂν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξ αἵματος ἀνδρόνικος ἠρεύθετο, ὄχλος τε μὴ ἄλλως παρεὶς, συνεχόμενος καὶ δεσμούμενος, ἢ καὶ εἰς πορφύρεον ἐβάπτετο θάνατον, εἰ χεῖρας ὑπερ ἑτέρων τὸ τῆς βασιλικῆς ἐκείνης βαφῆς δελτάριον. νῦν δὲ τοῦ θεοῦ τηροῦντος αὐτὸν εἰς ἡμέραν ὀργῆς, ὡς ἔοικε, καὶ τοῖς μετέπειτα καιροῖς ταμιεύοντος, ἅ, τε παρὰ τὸ δέον, ὡς τὸ ἐπήκοον φιλοδόξαν, ῥωμαίων ἄρξας ἐκ τυραννίδος, καὶ οἷς αὐτὸς ἀσυμπαθῶς δὴ ἐπεπόνθει πέπτωκε, χερσὶ τῆς Θεοδώρας τὸ ἐπιστόλιον δίδοται. ἡ δὲ ἀναγνοῦσα τοῦτο, καὶ γνοῦσα τὰ κατ' ἀνδρονίκου τυρευόμενα, ἐξ αὐτῆς τὸν χάρτην αὐτῷ ἐγχειρίζει. συνιεὶς οὖν ἀνδρόνικος ὡς χρεὼν ἐκεῖθεν δεῖν, καὶ ἐγκονῶν, μηδ' ἕδρας εἶναι τὸ ἀπὸ τοῦδε ἀκμὴν, φρίκῃ τε ὑφίπτατο, καὶ πρὸς ἀπόδρασιν συσκευάζεται· σοφιστὴς δὲ ὢν καὶ ἀπατεὼν, καὶ αὐτὴν ἀποπλανᾷ θεοδώραν, καὶ ὥσπερ εὐρώπην πάλαι ὁ Ζεὺς, τοῦ χοροῦ τῶν παρθένων ἀποβουκολήσας, ἅτε φέρων ἐπὶ νώτων, ὡς βοῦν ἑαυτὸν μεταμορφώσας καλλίκερων· οὕτω καὶ οὗτος ἀποκοίσας τὴν οἴκοι τὴν γυναῖκα, καὶ συμφοιτῆσαί οἱ σαββάτου ὁδὸν αἰτησάμενος, ὡς περιπέμψουσαν ἐκεῖθεν, καὶ συνταξαμένην ἐκείνῳ τὰ ἐξιτήρια, συνέκδημον καὶ συμπλανῆτιν ἐκεῖσε ἐπεσπάσατο ἄκουσαν. χώραν δ' ἐκ χώρας ἀμείβων, καὶ ἡγεμόσι καὶ δυνάσταις πολυπλανὴς ἐπιξενιζόμενος, καὶ παρ' οἷς κατέλυε, τίμιος ὢν καὶ αἰδέσιμος, καὶ φιλοφροσύνης ἐπὶ πλείστης καταξιούμενος, καὶ δωρεῶν ἀδρῶν ἐν μεθέξει γινόμενος, ὀψέ ποτε καὶ μόλις παρὰ τῷ σουλτὰν τῆς πλάνης ἵσταται. ἦν δ' οὗτος τὰ τῇ κολωνείᾳ τότε κληρούμενος ὅμορα, καὶ ὅσα τῆς χαλδαίας πρόσοικά τε καὶ ἔγγιστα καρπιζόμενος, κἀκεῖσε ἦν ἀλύων, καὶ συνὼν Θεοδώρᾳ, μεθ' ὧν ἀπέτεκεν αὕτη τούτῳ παίδων δυοῖν ἀλεξίου τε καὶ εἰρήνης, ἔτι δὲ καὶ Ἰωάννου, ὃν ἐκ τῶν γνησίων καὶ πατρῴων οἱ σωμάτων συνέκδημον ἐκ Βυζαντίου ἐπήγετο, ἕως τῆς ἐπ' αὐτὸν αὖθις τὸν αὐτοκράτορα μανουὴλ ἐπανελεύσεως, ἣν κατὰ τὸν οἰκεῖον χρόνον καὶ πρόσφορον ὁ λόγος τῇ ἱστορίᾳ παρέξεται, ὡς ἂν συνημμένα δέοιτο καὶ συναφῆ τὰ ἐφεξῆς ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένα, καὶ τὰ παρ' ἡμῶν αὖθις ἐπ' αὐτῷ ῥαθησόμενα. ἐν πολλοῖς μὲν γὰρ καὶ πολλάκις ὁ μανουὴλ τὴν ἀνδρονίκου δεδιμένην ψυχὴν, καὶ ζητῶν ταύτην λαβεῖν, τοῖς ἀνηνύτοις ἐγχειρῶν, διηλέγχετο. ὁ γὰρ πολύπλαγκτος οὗτος, καὶ ταλασίφρων ἀνδρόνικος, τὰς κατ' αὐτοῦ προβολὰς εὐμαρῶς ἀπεκρούετο, καὶ τῶν θηρατῶν κούφως ὑπεραλλόμενος, ἅπερ αὐτῷ πολλάκις ὑφαπλοῦντο καὶ ἐξέτεινον, ἀπαγίδευτος ἦν καὶ ἀθήρευτος· ἀλλά τινα τὰ παρὰ πέδας;

lia ortus, nuper admodum noſci cœperit. Hoc ſui contemptu, & amore Philippæ erga Andronicum cognito, Tarſum diſcedit: commiſſo'que cum Armenijs prælio, uictus & captus, magna pecunia ab Imperatore redimitur. Andronicus autem Manuelis minas ueritus, ac metuens, ne Philippæ amorem priſtino carcere, & diuturnis ærumnis commutaret, Hieroſolyma uerſus iter intendit, fuga de more arrepta: & ut homo luxurioſiſsimus, Theodoram Iſaacij Sebaſtocratoris filiam inceſtat, Balduini Franci, qui toti Palæſtinæ nuper imperarat, uiduam. Altera hac plaga accepta Manuel, nihil non molitur, quo Andronicum in ſuam poteſtatem redigat: miſſa'que ad Cœleſyriæ Toparchas aurea bulla, mandat, ut Andronicum, hominem ſeditioſum atque inceſtum capiant, & uiſu priuent. Aclu minibus orbatus, aut planè occiſus eſſet Andronicus, ſi eæ literæ ad manus aliorum perueniſſent. Nunc Deo illum ad diem ultionis, atque ad ea mala perpetranda & perferenda reſeruante, quæ tyrannide ab eo occupata acciderunt, eæ literæ Theodoræ redduntur. quibus ea lectis, & inſidijs cognitis, chartam Andronico tradit. Qui ubi animaduertit, ibi non hærendum eſſe diutius, ſed properè diſcedendum, territus fugam adornat: & Theodoram fraude pellectam, ut ſe non longè comitaretur, ſeu uolentem ſeu inuitam ſecum abducit. Dum autem prouinciam prouincia mutat, & in multiplici illo errore uarios Dynaſtas & regulos adit, ab omnibus honorificè excipitur, & magnis muneribus afficitur. Serò tandem ad Sultanum, qui Coloniam, Chaldæam, & finitima loca tenebat, diuertitur: ibi'que cum Theodora, & duobus ex ea ſuſceptis liberis, Alexio & Irene, ac Ioanne, quem ex legitima uxore procreatum, Byzantio ſecum abduxerat, commoratur, donec ad Manuelem imperatorem reuerſus eſt. id quod ſuo loco referetur, ut res eius geſtæ cohæreant. Etſi autem Manuel uitæ Andronici crebras ponebat inſidias, ille tamen mirabili ſolertia & tolerantia omnes laqueos euadebat.

Andronicus Hieroſolymis Theodora abducta, ad Sultanum Coloniam confugit.

Hoc

(χρόνων

Hoc loco illud prætereũdum non eſt: Pleriq; principes formidoloſi ſunt, & ſuſpicaces: nec inferno & morte clementiores, in uiris nobilibus & generoſis è medio tollendis: & ut altæ piceę leuiſsimo uento impulſæ, ramorum aculeis inter ſe colliſis, ſtridunt: ſic ipſi & diuitem

» ſuſpectum habent, & fortitudine inſignem for
» midant: nec forma, nec facundia, nec morũ co-
» mitas inſignis, quietos eos eſſe patiuntur: ſed
» omni penè uitæ ſuauitate priuant, adeò ut na-
» turam ipſam accuſent, quòd alios etiã idoneos
» Imperio formarit, nec ipſos primos & poſtre-
» mos omniũ mortalium pulcherrimos finxerit:
» diuinæq; prouidẽtiæ repugnent, & optimum
» quenq; tollant è medio, & inſtar hoſtiarũ ſacri-
» ficẽt, ut ipſi ſoli metus & periculi expertes, pu-
» blica uectigalia tanquã priuatum patrimoniũ,
» pro ſua libidine effundere, & ingenuos homi-
» nes pro mãcipijs tractare poſsint, qui aliquan-
» do ipſis ſunt Imperio digniores. Ita potentiæ
» faſtigium prudentiam eis adimit, & priſtinæ
» conditionis ſtultam obliuionem affert.

Principum mens ſollicita, ſuſpicioſa, tyrannica.

Sic Manuel quoque, quum ab Alexio Protoſtratore nulla re eſſet offenſus, nec eius fidem & beneuolentiam deſiderare poſſet, ac tenuem pro meritis ei gratiam retuliſſet: ſola ſuſpicione adductus, & improborum hominum calumnijs impulſus, quia eum & ducibus & militib. eſſe charum uidebat, & liberalitate erga omnes uti (quanquam fortaſsis etiam diuitias eius clàm appetebat) Sardicæ agens, hominem ante lucem cum uxore ſua cubantem comprehendit: & omnib. opibus multatum, in monaſterium quoddam Papycij montis conijcit. Ne autem id facinus manifeſtæ iniuriæ damnaretur, ſycophantæ præſtò erant, qui crimini darent, eum magicis præſtigijs Imperatorem petere: quæ haud ſcio an ita efficaces ſint (ſanæ quidem aures ab iſtiuſmodi commentis abhorrent) ut hominem efficiant uolucrem: itaq; perſtringant oculos, ut ſtricto enſe irruens non conſpiciatur. Quod genus illa ſunt, quæ Græci olim de Perſeo fabulabantur. Eorum calumniatorum princeps eſſe ferebatur Aaron Iſaacius, qui Corintho cum cæteris in Siciliam abductus, ibiq; Latinam linguam exquiſitè edoctus, Latinorum interpretem agebat apud Imperatorem.

Alex⁹ Protoſtrator cucullũ induere cogitur.

Alexij uerò uxor, Alexij primogeniti fratris Manuelis filia, pietate in maritum & pudicitia inſignis, & illuſtre muliebris ſexus ornamentum, fruſtra ſibijpſi manus afferre conata, ad patrui pedes ſupplex aduoluta, ſummó que cum luctu, & ſanctiſsimo iureiurando mariti innocentiam

Alexij uxoris uictu⁹

(χρεὼν γὰρ μηδὲ τούτων ἀφέξεσθαι) περιδεεῖς οἱ πολ- «
λοὶ τῶν κρατούντων εἰσὶ καὶ ταχύποπτοι, καὶ χείρους «
ᾅδου πεφήνασιν, ὅσα θάνατος καὶ χάος, καὶ ἔρεβος, «
ἐν τῷ τοὺς εὐπατρίδας ἀκροτομεῖν, καὶ ἐκ μέσου τι- «
θέναι πάντα ὑψηλὸν καὶ μετέωρον· καὶ ἐοίκασιν ἀτε- «
χνῶς ὑψιτενέσι καὶ ἀκροκόμοις πίτυσιν. ὡς γὰρ αὗται «
καὶ βραχείαις ἀνέμων πνοαῖς τὰς τῶν κλάδων βελό- «
νας διατινασσόμεναι ψιθυρίζουσιν· οὕτω δὴ καὶ οὗ- «
τοι καὶ τὸν πλούτῳ κομῶντα ὑποβλέπονται, καὶ τὸν «
ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ τῶν πολλῶν διαφέροντα κατεπτήχασι, «
κἂν ᾖ τις τὸ κάλλος ἀγαλματίας, καὶ τὴν γλῶτταν «
ὡς ὄρνις μουσηγέτης ἐστόμωτο, κἂν τὸ ἦθος ἐρατὸς εὐτρά- «
πελος, οὐκ ἐῶσι καθεύδειν τὸν ὕπνον τοῦ σύφεως οὐδ᾽ ἀτρε- «
μεῖν· ἀλλὰ γίνεται τούτοις τῶν ὕπνων ἐκκοπή, τῆς τρυ- «
φῆς ἀνατροπή, ἡδονῆς ὑφαίρεσις, φροντίδων ἀπόθε- «
σις· καὶ τὴν φύσιν μέμφονται τὴν πλάστειραν, ὅτι καὶ «
ἑτέρους εἰς τὸ ἄρχειν ἀξιολόγους ἐπλάσατο, καὶ μὴ «
πρώτους αὐτοὺς καὶ ὑστάτους καλλίστους ἀνθρώπων ἐ- «
φύτευσεν. οὐκοῦν καὶ ἀντιστρατεύονται τὰ πολλὰ τῇ «
προνοίᾳ, καὶ ἐπὶ θεὸν ὑπέροπλοι γίνονται, πάντα ἀ- «
γαθὸν ἐκ τοῦ πλείονος ἐκχερσεύοντες, καὶ ὡς θύμα- «
τα σφαγιάζοντες, ὡς ἔχοιεν ἐφ᾽ ἡσυχίας ἀπτόητοι οὗ- «
τοι σπαθᾶν, καὶ ὡς πατρῷον κλῆρον καθηδυπαθεῖν «
μονώτατοι τὰ δημόσια, καὶ ὡς ἀνδραπόδοις χρῆσθαι «
τοῖς ἐλευθέροις, καὶ ὡς ὠνητοῖς τοῖς ἀξιωτέροις σφῶν εἰς «
ἀρχὴν προσφέρεσθαι· κακῶς εἰδότες, καὶ τὸ φρονεῖν «
ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ἀφῃρημένοι, καὶ κακοβούλως τῶν πρό- «
τερα λανθανόμενοι. καὶ ὁ Μανουὴλ τοίνυν οὐδὲν ἔ- «

χων ἐγκαλεῖν Ἀλεξίῳ τῷ πρωτοστράτορι, ὅστις ὅλως παρελελύπηκεν ἢ παρηνώχλησεν, ἢ τῆς ὀφειλομένης εὐνοίας καὶ πίστεως καθυφῆκε. βραχύ τι γοῦν ἀντιρρέποντα δωρεάς, ὧν ὑπ᾽ αὐτοῦ πεπόνθει εὖ, καὶ ὡς ὑπὸ ζυγοῦ τὴν ἑτέραν παρῳκηκὼς πλάστιγγα, ἐξ ὑπονοίας δὲ μόνης ὁρμώμενος, κακοσχόλων δέ τινων, ὡς ἂν θεράπων, ὑπαχθεὶς ὑφηγήσεσιν, ἐκ τοῦ τὸν ἄνδρα ἐρᾶν καὶ στρατηγοῖς καὶ στρατιώταις ὁρώμενον, καὶ φιλοτίμῳ γνώμῃ καὶ χειρὶ φιλοδώρῳ πρὸς ἅπαντας χρώμενον, ἴσως δὲ καὶ τοῦ πλούτου ἐπὶ τῷ πλούτῳ ὑποτύφων ἔφεσιν, συλλαμβάνει τοῦτον, διάγων ἐν Σαρδικῇ, μήπω ἐκδιαφανούσης ἡμέρας τῇ οἰκείᾳ ἔτι συγκατακείμενον ὁμευνέτιδι, καὶ οὐ μόνον τῶν ὄντων ἁπάντων ἀπογυμνοῖ, ἀλλὰ καὶ εἰς μοναχὸν ἀποκείρας, ἐν μονῇ τῶν ἐν τῷ Παπικίῳ ὄρει φροντιστηρίων παραπέμπει. ἵνα δὲ μὴ ᾖ τὸ πραχθὲν ἀπροφάσιστον, καὶ πρόδηλον, διὰ τοῦτο τὸ βασιλικὸν ἀδίκημά τε καὶ ἀγνωμόνημα οἱ συκοφάνται παρῆσαν ἐγγύς, ὑφειμένοι παρ᾽ ὧν ὑπεβλήθησαν, καὶ γοητείαν κατὰ βασιλέως τὰ αἰτιάματα, οὔπω πάνυ τοι πιθανοὶ καὶ ἀρεστοί, ὡς ποιεῖν τὸν κεχρημένον πετόμενον, καὶ μηδόλως θεώμενον καθ᾽ ὃν ἂν ἐπαφίεσθαι ξιφηφόρος βούλοιτο, καὶ ἑτέρα τὰ βωμόλοχα, καὶ ἀκοαῖς ὑγιαινούσαις οὐκ ἐνπαράδεκτα, ὁποῖα πάλαι τοῦ Περσέως λογοποιοῦντες κατηγόρευον Ἕλληνες. ἦν δέ, ὡς ᾔδετο, τῶν συκοφαντῶν τοῦ ἀνδρὸς ὁ προχειρότατος, ὁ Ἀαρὼν Ἰσαάκιος, κορινθόθεν ὁρμώμενος, τὴν δὲ λατινίδα γλῶτταν ἄκρως ἐξησκηκώς, ἡνίκα συναπήχθη τοῖς πατριώταις εἰς Σικελίαν αἰχμαλώτοις, ἐν τοῖς ἐκ τῆς διαλέκτου ταύτης τῷ βασιλεῖ ἐντυγχάνουσιν ὑποβολεὺς τηνικαῦτα γινόμενος. ἡ δὲ τοῦ Ἀλεξίου γυνή, θυγάτηρ οὖσα τοῦ πορφυρογεννήτου Ἀλεξίου, ὃς ἐπρέσβευε τῶν τοῦ Μανουὴλ ἀδελφῶν, φιλοτιμεῖτο μὲν ἑαυτὴν ἀνελεῖν, φιλανδρίαν καὶ σωφροσύνην ἐν ταῖς μάλιστα τῶν γυναικῶν ἀγαπήσασα καὶ ἀσκήσασα, καὶ τῶν ἐκ τοῦ γένους θηλυτέρων καλλώπισμα οὖσα, καὶ λαμπρὸν ἐγκόσμημα, καὶ περιλάλημα τοῖς πᾶσιν ἀοίδιμον, τὰ τοῦδ᾽ ἐγχειρήματος ἐκκρουσθεῖσα, προσκυλινδεῖται τοῖς τοῦ θείου καὶ βασιλέως ποσί, καὶ οἷα τε κοπτομένη θερμότερον φωνῆς καὶ ἐλεεινότερον, δάκρυσιν ὑγρότερον, ἀλγεινότερον πολυπενθέστερον, χαρίσασθαι τὸν ἄνδρα αὐτῇ, μαρτυρομένη θεόν, καὶ ὅ τι περ φρικωδέστατον πρᾶγμα τοῖς εὐσεβέσι καὶ ὄνομα ἀπαραλόγιστον, εἶναι τῆς ἐκείνου βασιλείας θεράποντα, καὶ ἀκατα

πίστον

πατοῦ ποιοῦσα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. ἀλλ' οὐκ ἴσχυε μεταπεῖσαι τὸν αὐτοκράτορα, οὐδ' ἀνακλάσαι ὅλως, ἀτὴρ ἐκείνου ἤδη κεκύρωτο πᾶς, καὶ δίκαζε, καὶ τοῦτο ὡς δακρύουσαν αὐτὴν καὶ διὰ ἐλεεινῶν καὶ χρήμασιν ἱλασίμοις, καὶ ῥήμασιν οἰκτροῖς ἐκθηλύνασα, ἐμέλλε καὶ τὴν δου φιλόδακρυν ἦχον, ἐπὶ τὰς φιλοσώφρονας τρυγόνας τὸν οἰκτρὸν ἐπιδεῖξαι ποθεῖ τρύζειν, ὀλολύζουσα, καὶ τὴν μόνωσιν ἀπωδύρετο, καὶ τῇ πολυαστεῖ λύπῃ καταπιθῶσα, τὸ φρονεῖν παρακεκινῆσθαι, ἐπὶ παισὶν ἄρρεσι δυσὶ τὸν βίον καταστρέψασα, καὶ ἑαυτὴν εἰς τέλος καταμαράνασα. καὶ Ἀλέξιος μὲν τὸ μέλαν ἀμφιεσάμενος ἄμφιον, τοῖς θείοις ἐνηυφραίνετο ἔρωσι, τοῦ ἀκροτάτου τῶν ἐφετῶν ἐφιέμενος, καὶ ὡς ὑψιπέτης ἀετὸς τῶν κάτω ὑπερπτάμενος. λιχνοδαισίας δ' ἄκρος ὢν ἐραστὴς, καὶ κνίσαις χαίρων βρωμάτων, καὶ πανθοινίαις προσκείμενος, ὁπηνίκα πλούτῳ πολλῷ περιερρέετο, καὶ τοῖς ἐπὶ νήστιμον φέρουσιν ἡμέραις, ὡς καὶ τὰς νησίμους τῶν ἡμερῶν (τετράδα φημὶ καὶ παρασκευὴν) κρεωβορῶν αὐτὸς παρατίθεσθαι τράπεζαν, ἢ δεσποτικὰς κατὰ ταύτας τελετὰς ἀγομένας, ἢ μνήμας ἐνδόξου μάρτυρος τελουμένης, ἢ τινὸς τῶν σπουδαίων τοῦ Χριστοῦ, τοτὲ κρεοφαγῶν, καὶ ταῖς σπαραῖς γινόμενος, καὶ ταῖς ἀκάπνοις θύων τὴν τραπέζαν, καὶ τὸ πολὺ πενὸν ἀπηχθάνετο· ὕστερον ἰχθύων ἐνεορτάζων ταῖς ἑβδομάσιν, ἐχαίρεν ἐπὶ μάλιστα καὶ μόνημον τῶν ποτίμων λαμβάνων ἐξαρτυμάτων, καὶ τῶν εἰργομένων τῶν ἱερῶν δειπνοσοφιστῶν. ἀκκισμὸν ἐκάλει κοιλίας, καὶ ὀρέξεως μέθοδον, ὅτι οἱ ἀδηφάγοι καὶ λαιμοφάγοι πεπείσθωσαν, μὴ δύνασθαι λέγοντες τοῦ ἄγαν ὑπερχολᾶν. πᾶν γὰρ τὸ παρατιθέμενον ἀρκεῖν πρὸς τὸ σωμάτιον συνιστᾶν, καὶ ὀρέξεις ἐπιτηδείας. τί δαὶ ἡ Θέμις δίκη, ἡ πολύπους καὶ πολύχειρ, ὀξυδερκής τε καὶ πανδερκής, καὶ μακρὰ τὰ ὦτα ἔχουσα, λανθάνεται, ἢ οὐκ οἶδεν, ἢ τέλεον ἀζήμιον ἀφίησιν ἀναιδῶς οἱ τῶν ἐπιεικεστέρων κατήγοροι συρράπτουσιν ἐνδίκως; οὐμενοῦν, ἀλλὰ ἀνηγόρευσε καὶ τότε, ὡς τά τε ἐν μυχοῖς γῆς δρᾷ, καὶ τὰ ὑπὸ γλῶτταν ψιθυριζόμενα τονθορυζόμενα. εἰ μὲν οὖν καὶ βασιλεῖ ἐνεμέσησεν ἡ δίκη τοσαύτης πράξεως, οὐ τοῦ παρόντος καταλέγειν καιροῦ. ἔδει δὲ ὅμως ὄντα τὸν Μανουὴλ, μηδ' ἀμαθῆ καὶ ἀναλφάβητον, οὐχ ὡς ὑφορώμενον ἐκεῖνον καὶ τὴν ἀρχὴν παραλύοντα, τὸ α περιεργάζεσθαι, ἀλλ' ἐκείνῳ τὰ τοῦ ἄρχειν ἀναθεῖναι πράγματα, ὅς εἶναί φησι τὸ α καὶ τὸ ω, τουτέστιν ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος, ὡς ὁ εὐαγγελιστὴς καὶ θεολόγος ἐν τῇ ἀποκαλύψει διδάσκει με. οὐ γὰρ λείπει τῷ Θεῷ α. οἱ συκοφάνται μὲν τοι μετῆλθε, καὶ ἄλλον μὲν ἄλλη δίκη ἐπέβαινε· τὸν δ' Ἀαρὼν ἐπῆλθε σιν χαλεπωτέραν, ταῖς οἰκείαις ἁρπεδόσι περισχεθέντα. μετ' οὐ πολὺν γάρ τινα χρόνον, ἁλίσκεται μαγείαις προσανέχων, καὶ προὔκειτο χελώνης ἔκφορον μίμημα, ἔνδον εἶχον τῆς χέλυος ἀνθρωπόμορφον ἄγαλμα, πεπεδημένον ἄμφω τὼ πόδε, καὶ τὸ στέρνον ἐληλαμένον ἥλῳ διαμπερές. ἑάλω δὲ καὶ βίβλον Σολομώντειον ἀναλίσσων, ἥ τις ἀναπτυσσομένη τε καὶ διερχομένη, ἐπὶ λεγεῶνας συνέλεγε καὶ παρίστη τὰ δαιμόνια, συχνάκις ἀναπυνθανόμενα, ἐφ' ὅτῳ προσκέκληνται; καὶ τὸ ἐπιταττόμενον ἐπιτελοῦντα προθύμως, καὶ προθύμως δρῶντα τὸ κελευόμενον. οὐκ ἐπὶ τούτοις δὲ μόνον ἑαλὼς συνελήφθη, ἀλλὰ καὶ βασιλέως φωρᾶται ὑποβάλλων ἃς ἐκ τῶν δυσμῶν ἰόντων ἐθνικῶν πρέσβεις ἐνώπιον ἀγγελίας, καὶ μὴ δυσχεραίνοντας ὁρῶν πρὸς τὰ τοῦ βασιλέως θελήματα, ἐπιπλήττει τούτοις ἐν μιᾷ τῶν αἰτήσεων, ὡς πρὸς τὰς καταθέσεις ἑτοιμορρεπεῖς τε καὶ εὐκόλους, καὶ ὑποτί-

θησιν,

centiam & erga Imperatorem fidem atque obſeruantiam teſtificata: permouere tamen eius animum ad miſericordiam, quamuis miſerabili habitu, nec à ſententia deducere potuit. Itaque ex perpetuo mœrore ſolitudinis & luctu, caſtæ turturis inſtar, mentis errore uſque ad obitum affecta, & tabe confecta eſt, duobus filijs ſuperſtitibus. At Alexius nigrum habitum amplexus, diuino amore leuabatur, ſummi boni appetitione acquieſcens, & inſtar aquilæ in nubibus uolantis inferiora deſpiciens. Cum autem, dum opibus affluebat, ſummus amator eſſet lauticiarum, & conuiuijs delectaretur, atque omnes uoluptates conſectaretur, & carnibus nec ieiuniorum diebus, ut feria quarta & ſeptima, nec alijs ſolennibus ferijs abſtineret: tum crudis herbis & pomis ueſcebatur, ieiunijs gaudebat, ac tandem piſcibus etiam feſtis diebus pro delicijs ſuauiſsimè ueſcebatur. Quoties autem ueterum cupediarum & curſoſæ illius popinæ recordabatur, condimenta illa nihil aliud eſſe dicebat, niſi uentris faſtidium & appetitus iritamenta. Naturam enim paucis eſſe contentam, & bonam corporis habitudinem quouis cibi genere æquè conſeruari. Vtrū uerò Vindicta, cum tot manus & pedes habeat, cum acutè omnia perſpiciat, & patentibus prædita ſit auribus, obliuiſcitur: an non conſiderat, aut penitus inultas præterit impudentes calumnias & accuſationes bonorum uirorum? Non utique: ſed tum quoque declarauit, ea ſe perſpicere, quæ in telluris receſsibus aguntur, & obſcura linguę murmura exaudire. An uerò Imperatori etiam ob iniquum iſtud facinus ſuccenſuerit, nō huius temporis eſt dicere. Oportebat certè quidem illum, ut uirum prudentem, & non indoctum, non propterea quòd Alexij nomē à litera A inciperet, eum ut inſidiatorem & ſucceſſorem, ſuſpectum habere: ſed Imperij habenas ei mandare, qui ſe in Apocalypſi Ioannis euangeliſtæ & theologi, A & O, hoc eſt principium & finem eſſe dicit, cui utique aliud A non defuturum erat. Calumniatores quidē alias alij pœnas dederunt: Aaron uerò grauiſsimas omnium, ſuis ipſe laqueis irretitus. Non multò enim pòſt, eum magię ſtudioſum eſſe, compertum eſt: & ſimulacrum teſtudinis prolatum, in quo erat imago hominis, qui ambos pedes habebat in compedibus, & pectus clauo transfixum. Eſt & librum Solomonium euoluere deprehenſus, qui cum legebatur, legiones dęmonum adducebat, ſubinde interrogantium, cur accerſiti eſſent, ac iuſſa alacriter exequentium. Nec una hæc cauſa fuit, cur comprehenderetur Aaron, ſed illa etiam acceſsit. Cum Occidentalium gentium legationes exponeret, & Imperatoris uoluntati eas non refragari uideret: in una poſtulatione legatos obiurgat, ut nimium ad iuſſa exequenda paratos: mo-

netq;

Natura quouis cibo ſuſtentatur.

Manueli litera A ſuſpecta.

Aaron ob magiam et perfidiam excæcatur, ab Iſaacio Angelo lingua priuatus.

neq; ut aduerſentur, neque tam facilè aſſentiantur. Id enim eis lucro fore, maioremq; gratiam apud Imperatorem inituros, & à ſuis popularibus plus honoris conſecuturos. Ac tum id colloquium diremptum eſt, Imperatore ob Latini ſermonis imperitiam, quid dictum eſſet ignorante. Cęterum Imperatrix natione Latina, & ſermonis illius peritiſsima: propoſitis quæſtionibus ſeorſim conſideratis, Imperatori exponit omnia: qui ira cõmotus, Aaroni & uiſum & omnes facultates eripit. Sed is, ut homo maleficus, & natura propenſus ad ſcelera, pòſt autor fuit, Andronico iam rerum per uim potito, ut excæcatione haud contentus, aduerſarios aut planè occideret, aut grauioribus

» ſupplicijs coherceret: exemplo ſuopte ad eam
» orationem confirmandam uſus, qui & uiueret,
» & moueretur, & ſpiraret, & loqueretur, & con
» ſilium dare poſſet. Neque enim manuum ui
» duntaxat, ſed lingua etiam æquè atque acuto
» gladio iugulari inimicos.

Adiecit & alia inhumana nugamenta, quibus iracundum illum & moroſum ſenecionem ad cędes propenſiorem fecit. Cuius improbi conſilij hunc fructum tulit, ut ab Iſaacio Angelo, qui Andronicum imperio euertit, uenenata ei lingua præcideretur. Manuel uerò Imperator Sclerum Sethum, & Michaelem Siciditem, iuſta ira permotus, cæcari iuſsit: qui ſub Aſtronomiæ profeſsione, magiæ & dæmonum impoſturis operam dabant. Nam Sclerus cum nubilem quandam uirginem, à qua contemnebatur, adamaret, ac manifeſtè ſolicitaret, per lenam ei malum Perſicũ mittit: quo puella in ſinum recepto, amore & libidine inſaniens, ab illo corrumpitur. Puellæ uerò cognati facinus id indignè ferentes, & ſtrenuè contra dæmonem pudicitiæ puellarũ infeſtum, & pomo inſtar malefici illius ſerpentis inſidiãtem, quas caſtitate tanquam Edemio horto eijceret, uociferantes, effecerunt, ut eius aſpectu penitus priuaretur, quam impudicè aſpexerat. Sicidites uerò præſtigijs quibuſdam, rerum earum conſpectum eripiebat, quas oculi intuebantur, & totas dæmonum cohortes immittebat ijs quos uolebat exterritos. Cum autem aliquando ex editiore palatij loco nauiculam uidiſſet, qua ollæ & patinę uehebantur, aſtantes interrogauit, quid daturi eſſent, ſi efficeret, ut nauta alienata mente, nauigatione omiſſa, remo ad comminuenda fictilia uteretur: qui cum ei pollicerentur quicquid poſtulaſſet, nauta paulo pòſt exurgit, & uaſa non prius ferire deſtitit, quàm in puluerem redegiſſet. Quo conſpecto illi riſu emori, factum illud admirantes: nauta uerò paulo pòſt barba prehenſa lamentari, amotáque caligine illa ſe

Sclerus & Sicidites ex cæcati ob magiam.

Serpentis præſtigiæ.

θεσιν, ἀντιστῆναι πρὸς τὸ τῶν ζητημάτων [illegible] καὶ τὰ προ[illegible], καὶ μὴ ῥᾳδίως οὕτω καὶ ἐκ πρώτης καθυπενδοῦναι, ὡς ἐντεῦθεν κερδανοῦντας, καὶ φιλίαν μείζω ἐκ βασιλέως, κἀκ τῶν ὁμοφύλων λήψεσθαι πλείω τιμήν. καὶ τότε μὲν ἡ διάλεξις διελέλυτο, ἀφώρατα τῷ βασιλεῖ θεμένου τὰ τηνικάδε τῷ ἀσαφεῖ [illegible], καὶ τῷ δὲ διαλέκτου διαφόρῳ [illegible] συνεσκίαζε. ἡ μέντοι δὲ τὰ προβληθέντα τῶν ζητημάτων ἡ βασιλίς, [illegible] φρενί, λατινὶς οὖσα τὸ γένος, καὶ τῶν λεγομένων ἀκριβῶς συνιεῖσα, καὶ ἀνακαλύπτει πάντα τῷ ἄνακτι. ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ἀκουσθεῖσιν ἀγανακτήσας, κακῶς τὸν Ἀαρὼν τίθησι, τῶν τε ὀφθαλμῶν τὸ φῶς ἀμαυρώσας, καὶ τῆς οὐσίας πάσης ἀπογυμνώσας. κακοῦργος δ' ὢν ὁ Ἀαρών, καὶ λίχνος φύσεως περὶ τὰ χείριστα δυστυχῶν, ἐς ὕστερον ἐντεῦθεν αὐθέντῃ τυραννήσαντι, μὴ μέχρι τοῦ ἐκκόπτειν τοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν τῶν ἀντιφερόντων ἐκείνῳ τιμωρίαν περιϊστᾶν, ἀλλ' ἢ θανατοῦν ἁπλῶς κατὰ ψηφίζεσθαι, ἢ βαρυτέραις ἐπιμοχλεύειν κολάσεσιν, ἑαυτὸν προθεὶς ὡς παράδειγμα, καίτοι [illegible] πηρούμενος τὰ λυγμά, ζῶντά τε καὶ κινούμενον, καὶ πνέοντα καὶ φθεγγόμενον, καὶ συμφράδμονα εἶναι δυνάμενον, καὶ μὴ μόνον διὰ χειρῶν ἀντιλαβεῖν, ἀλλὰ καὶ διὰ γλώττης αὐτῆς ὡσεὶ καὶ μαχαίρας ὀξείας [illegible] ἰσχύοντα τὸν ἀντίδικον, καὶ ἕτερα ἄττα φλύαρα καὶ ἀπάνθρωπα ὑφηγούμενος, δι' ὧν τὸ ἀκροχολώτατον ἐκεῖνο καὶ δύσκολον τὸν τρόπον γερόντιον χαιρεσιφονεῖν ἐπὶ μᾶλλον ἐπώτρυνεν. ὧν δὴ πονηρῶν διαβουλίων καὶ τὴν [illegible] πικρὰν ἐκτίνυσιν ἀμοιβὴν ὑπὸ γεννήτορι [illegible], ὁ τὸν αὐτοκράτορα ὕστερον τῆς ἀρχῆς καθελὼν Ἰσαάκιος ὁ Ἄγγελος, ἐκτέμνει τὴν αὐτοῦ γλῶτταν, συναφελεῖν τι καὶ ἀφανίσαι τὸν ὑπὸ ταύτης [illegible] ἰόν. ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουὴλ ἐπιβλέψας ποτὲ θυμῷ πλαγίῳ καὶ κινήσει φιλοδίκῳ τόν τε Σκληρὸν Σήθ, καὶ τὸν Σικιδίτην Μιχαήλ, [illegible] καὶ προσῆξε τούτων ταῖς οἰκείαις ὄψεσιν ἄμφω τὸν σίδηρον [illegible] σίζοντα, λόγῳ μὲν ἀστρονομίας ἐχομένους, ἔργῳ δὲ μαγγανείαις προσκειμένους, καὶ δαιμονιώδεσιν ἑτέροις φενακισμοῖς. ὁ μὲν γὰρ Σκληρὸς [illegible] ἤρα καὶ [illegible] λαμπρῶς. προσκρουόμενος δὲ ὑπὸ τῆς κόρης, καὶ ἀδοξούμενος, εἴδω ταύτῃ διὰ προαγωγοῦ τινὸς γυναικὸς, μῆλον περσικόν. ἡ δὲ παρθένος κατατεθειμένη τοῦτο ὑπὸ κόλπον, ἐκμαίνεται μάλα δὴ πρὸς ἔρωτα, καὶ ἀφροδισίου ὑποπίμπλαται οἴστρου, καὶ τέλος διαφθείρεται παρ' αὐτοῦ. οἱ δὲ τῆς παιδὸς προσγενεῖς βαρέως φέροντες τὴν ταύτης [illegible], καταβοῶντες γενναίως μάλα τοῦ ταῖς παρθένοις ἐφεδρεύοντος δαίμονος, καὶ δίκην ὄφεως ἀρχικακοῦ δι' ὀπώρας τὰς παρθένους συλαγωγοῦντος, καὶ τὸ σῶφρον βίου ὡς ἐξ Ἐδὲμ ἀπελαύνοντος, καὶ πικρόγαμος ἐντεῦθεν γενόμενος, ἣν κακῶς ἔβλεψεν, οὐδ' ὅλως ἔτι ἑώρακεν. ὁ δὲ Σικιδίτης διά τινων ἀρρητουργιῶν, καὶ [illegible] τῶν θεωμένων ἐσκότου τὰ βλέφαρα, καὶ ἀπεπλάνα τοῦ τῆς θέας ὡς ὄντα ὁρᾶν, καὶ τῶν ὁρώντων τὰς ὄψεις περιέφερε, κατὰ φάλαγγας ὅλας συναπτάδην τοὺς δαίμονας, οὓς ἂν ἐκπλῆξαι βούλοιτο. ἔτυχε γοῦν ποτε ἐκ μετεώρου τῶν βασιλείων βλέπων εἰς θάλασσαν, κατήγετο δὲ ἁλιεύς, τρύβλια καὶ λοπάδας ἔχουσα τὰ ἀγώγιμα. φησὶ τοίνυν πρὸς τοὺς συνόντας, ὡς τίνα ἂν αὐτῷ κατάθοιντο τὸν μισθόν, εἰ τὸν ναύτην τῶν ἐρετῶν φρενῶν διαπεσόντα, μὴ ἂν ἐρέσσειν παρασκευάσειεν, ἀναστῆναί τε τῷ σκάφει τὴν [illegible] προθυμίαν, καὶ συντρίψαι εἰς λεπτὰ τὰ κεράμια; τῶν δὲ [illegible] ὑπισχνουμένων πρὸς ἅπαν τὸ παρ' αὐτοῦ αἰτηθέν, ὁ πορθμεὺς μετὰ βραχὺ τῆς ἕδρας ἀνίσταται, καὶ τὴν κώπην ἀνὰ χεῖρας λαβών, κατήφειτε τῶν σκευῶν συχνά, καὶ οὐκ ἀνῆκεν ὅπω διαπρατττόμενος, ἕως αὐτὰ εἰς κόνιν ἐλέπτυνεν. ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν ἄνωθεν θεώμενοι τῷ γέλωτι διερρήγνυντο, τὸ γεγονὸς τιθέμενοι διὰ θαύματος· ὁ δὲ πλωτὴρ ἀμφοτέραις μετ' οὐ πολὺ τῶν γενείων δραξάμενος, γοερὸν ἐπωλόλυζε,

καὶ

ὡς θεοβλαβεῖς τὰς φρένας παρακινήσαντα, πολλῷ μᾶλλον ἀνακινήσας τὸν ζόφον, ἑαυτὸν ὠλοφύρετο. ἐρωτώμενος δὲ, ὅτι πεπονθὼς τὸν φόρτον οὑτωσὶ διετίθετο, ἐξηγεῖτο περιπαθῶς, ὡς ταῖς κώπαις προσανέχων, ὄφιν ὁρᾷ δαφοινὸν, πυρσώδη τὸν λόφον, ἄνω τῶν ζυγοβλίων ἐκτεταμένον, ἐς αὐτὸν ἀτενὲς ὁρῶντα, κατὰ τοὺς τῶν δρακόντων ἀκλινῶς τὸ ὄμμα, καὶ καταπιεῖν ὀρεγόμενον, ὃς καὶ οὐκ ἔληξε τῶν ἑλίξεων, πρὶν ἢ κατηλοήθη τὰ κεράμια. τὸ δ' ἐκ τούτου ἀφανισθὲν, ὥσπερ ἐκ μέσου οἱ τῶν ὀφθαλμῶν ἐξέπτη. καὶ τοῦτο μὲν τοιοῦτον, ἕτερον δὲ κἀκεῖνο. ἐν βαλανείῳ λουόμενος ἦν, ἐς διαφορὰν δὲ καταστὰς μετὰ τῶν τοῖς αὐτοῖς νίτροις ἁγνιζομένων, ὡς τὰ ἀπόδυτρα ἔξεισι. μετὰ μικρὸν δὲ καὶ οἱ ἐν τῷ λουτρῷ φεύγοντες, καὶ συμπατοῦντες ἀλλήλους, ἐξῄεσαν ἐκεῖθεν περιδεεῖς, οἳ καὶ τοῖς συνειλεγμένοις πυκνὰ τὸ πνεῦμα συλλέγοντες, ἔφασκον, ὡς ἐκ τῆς θερμοῤῥόης ἐκπηδήσαντές τινες ἄνδρες, πίσσης μελάντεροι, ἐξῶσαν αὐτοὺς τοῦ λουτροῦ, παίοντες κατὰ τῶν γλουτῶν ἐπὶ πλατὺ τοῦ ποδός. διὰ ταῦτα τοίνυν ἀμφότεροι, καὶ πράξεις δὲ ἀσελγεστέρας ἑτέρας, τῶν ὄψεων ἐστερήθησαν· οἱ δὲ αὐτοὶ ὑποβιώσαντες, ὁ μὲν Σὴθ καὶ πάλιν τοῖς πρώτοις ἐνεχόλειτο· ἅτερος δὲ ἐς μοναχὸν ἀποθριξάμενος χρόνῳ ὕστερον, σύγγραμμά τι περὶ τῶν θείων μυστηρίων ξυνθέμενος, ἀφῆκε δι' αὐτοῦ ἱκανῶν ἐρυγὰς ὁ τῶν θείων δωρεῶν ἀνάξιος. ἔργον κἀκεῖνο τοῦ βασιλέως τούτου περιφανές. αἱ ἀσιαναὶ πόλεις, τὰ Χλιαρὰ, τὸ Πέργαμόν τε καὶ Ἀτραμύττιον κακῶς ἔπασχον ὑπὸ τῶν Περσῶν· αἱ γὰρ περιοικίδες χῶραι ἀσυνοίκιστοί τε ἦσαν πρώην, κἀκ τοῦ κωμηδὸν οἰκεῖσθαι, εἰς προνομὴν τοῖς πολεμίοις ἔκειντο. καὶ αὐτὰς τοίνυν ἐκρατύνατο τείχεσι, καὶ τὰ πλησίον δὲ ὑπαίθρια πεδία φρουρίοις διέλαβεν ὀχυροῖς. οὕτω δὲ πληθύουσιν οἰκητόρων ταῦτα δὴ τὰ πολίχνια, καὶ τοῖς κατὰ τὸν ἥμερον βίοτον εὐθηνοῦνται χρηστοῖς, ὡς ὑπερανεστάναι πόλεων πολλῶν εὐδαιμόνων. ἀγροί τε γὰρ εἰς εὐφορίαν καρπῶν ἀμφυθέντες ἐπιδέδωκεν, καὶ φυτηκόμος χεὶρ ἐριζούχησεν ἐκεῖσε ξύλον ἅπαν καρποδοτοῦν, ὡς μεταθεῖναι (φάναι τὸ τοῦ Δαβίδ) τὴν ἔρημον εἰς λίμνας ὑδάτων, καὶ εἰς οἰκήσιμον τὴν πρώην ἀοίκητον. ὅ τι οὖν κατόρθωμα μέγιστον, ὅ τι λυσιτελέστατον αὔξον, ὁ Μανουὴλ διανενόηκέ τε καὶ διεπράξατο καθ' οὓς ἦρξε Ῥωμαίων ἐνιαυτούς, τοῦτ' ἂν εἴη αὖ τὸ κράτιστον ὁμοῦ καὶ κοινωφελέστατον. τίς γὰρ παράγων ἐκεῖ, καὶ εἰδὼς οἵαν μὲν ὁ χῶρος ἔτρεφεν ἀγριότητα, οἵους δ' ἔσχεν ἄνδρας, αὐαλέας μὲν ἐπὶ τὸν κορωνίτην περιφάτλην, ἀγριωτέρους δὲ τοῦ πιτυοκάμπτου Σίνιδος καὶ τοῦ Σκείρωνος, οὓς ἀνεῖλε πάλαι Θησεύς, οὐκ ἂν τὰς χεῖρας ἀνατείνας, τῷ βασιλεῖ ἐπηύξατο τὸν δὲ κλῆρον ἐν Ἐδὲμ ἀΐδιον, ἢ τόπον χλοερὸν καὶ ἀνώλεθρον. ἐκεῖ καὶ ἴδιον ἐπώνυμον ταυτὶ τὰ φρούρια κληρωσάμενα (νεόκαστρα γὰρ ὀνομάζονται) οἰκεῖόν τε ἁρμοστὴν ἐκ Βυζαντίου στελλόμενον ἔχουσι, καὶ εἰς τὸ βασίλειον ταμιεῖον ἐτήσια ξυμφέρουσι χρήματα.

ſe ut ira numinis agitatū deplorare. Rogatus cur merces ſuas ita tractaſſet: cum dolore narrabat, ſe remis intentum, horribilem ſerpentem ſupra uaſa porrectum, oculis inconniuentibus in ſe conuerſum inſtar deuoraturi uidiſſe, qui prius uolutari non deſtiterit, quàm fictilia confracta eſſent. inde ſubitò ex oculis euanuiſſe. Fecit & aliud non diſſimile. In balneo lauans rixari cum quibuſdam cœpit, & in conclaue egreſſus eſt. Paulo pòſt & cæteri anhelantes & trepidi, præ metu ac feſtinatione inuicem conculcantes, narrant, ex canali calidæ aquæ uiros pice nigriores exiliiſſe, à quibus nates ipſorum plantis pedum ferientibus balneo exacti eſſent. Ob hæc igitur aliaq; grauiora facinora uterque oculis orbatus eſt. ac Sethus quidem iiſdem rebus etiam deinceps ſtuduit: alter uerò monachus factus, ſcriptum ſpurciſſimum, ut homo diuina gratia indignus, de diuinis myſterijs compoſuit. Illud etiam factum huius Imperatoris clarum eſt. Cum Aſianæ urbes Chliara, Pergamum & Adramyttium à Perſis malè tractarentur (nam finitimæ prouinciæ per pagos habitabantur, & prædæ hoſtib. erant) munitionibus eas firmauit, & patentes campos caſtellis adornauit. Vnde factum, ut ea oppida frequentia ciuium & uitæ cultu rerumq; copia multis beatis urbibus antecellât. Si quid igitur Manuel per omne Imperij ſui tempus Romanis utile ſuſcepit & perfecit: hoc uel in primis celebrandum eſt. Quis enim illac præteriens, non ignarus quàm inculta loca illa fuerint, quàm feros & latrocinijs deditos cultores habuerint: non ſublatis in cœlum manibus, Imperatori Manueli paradiſi delicias precetur? In ea porrò loca, quæ Noua caſtra uocantur, Byzantio prætor mitti, & uectigalia colligere ſolet.

Dæmonū ſpectrum.

Noua caſtra Aſiæ condita à Manuele.

LIBER QVINTVS DE IMPERIO

Manuelis Comneni, in quo Romanorum Hungarica uictoria narratur.

Romanæ et Hungariſſæ ſtatuæ

CVm autem Pannonij fœdera denuò rupiſſent, bellum contra eos ſuſcipitur: & aliquandiu intermiſſum, maiore ui repetitur. Imperator ubi primùm per anni tempus licuit, Sardicam iter intendit, quò legiones cõuenire iuſſerat. Dum autem copiæ contrahuntur, audit, duarum muliebrium æ nearum ſtatuarum, quæ in Occidentali fornice fori Conſtantini ſitæ ſint, alteram, quæ Hungariſſa dicatur, erectam ſtare: alteram, nomine Romanam, uetuſtate collapſam eſſe. Quo intellecto, ſtatim illam deiecit, hanc repoſuit: ea ſtatuarũ mutatione, ſe fortunam etiam gentis utriuſq; mutaturum ratus, & rem Romanam erecturum, Hungaricam depreſſurum. legionibus in unum conductis, deliberandum proponit, utrum ipſe quoq; bello Hungarico intereſſe, an ſummam rerum duci alicui cõmittere debeat? Vbi omnibus placuit, ut ipſe Sardicę maneret, & generales belli duces crearet, ut abſente Imperatore incerti bellorum euentus, acceptæq; cladis dedecus mitiora eſſent, & uictoria plus laudis haberet: ſumma belli Andronico Contoſtephano claſsis præfecto mandatur. Exercitu Sardica moturo, Imperator pręclara concione Contoſtephanum exhortatur: nec rationes tantum, ſed tempus etiam gerẽdi belli edocet, armorumq; & aciei inſtruendę rationem monſtrat. Legatos item eius, tribunos, cæteroſq; milites ad pugnam acuit, commemoratis prioribus eorum facinoribus & exemplis ad feſtinandum, & imminentia pericula ſubeunda, quibus, Deo adiutore, fortiter ſuperatis illuſtrẽ uictoriam reportaturi ſint, incitat. Quòd ſi gloriam ipſius illuſtrarint; atq; abſenti uictoriam pepererint, ſe liberaliter illos remuneraturum. At illi & dum hæc dicebantur, attentione ſilentioq; alacritatem ſuam oſtendebant: & finita oratione, magis etiam affectum ſuum & incitatos animos declarabant, ut uerborum lenocinijs deliniti, ſi quid moleſtiæ ex ſuperioribus pugnis in memoria reſidebat, id totum abolitum uideretur. Nam & Imperatorem lætis acclamationibus celebrabant, & ſe ultra uires etiam dimicaturos pollicebantur: petebantq; ut à Duce ſine mora contra hoſtem ducerentur. Ita incitatis exercitibus, ſtatim cõfuſus clamor in caſtris tollitur: quòd quidam ex gente Pannonica, dum concitato equo ac toto impetu fertur, pronus in faciem prolapſus erat. Quo Imperator audito, & ipſe exhilaratus eſt,

Manuel Andronicum Contoſtephanum ſummæ belli præficit.

Hungari lapſus uictoriæ omen.

&

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

κυρίου μανουὴλ τοῦ κομνηνοῦ, ἐν ᾧ καὶ ὁ κατὰ τῶν οὔγγρων πόλεμος, καὶ ἡ τῶν ῥωμαίων νίκη.

Αὖθις δὲ τῶν παιόνων συγχεάντων τοὺς ὅρκους, ὁ κατ' αὐτῶν ἐκφύεται πόλεμος, καὶ πρὸς καιρὸν ἀπεῤῥύη, καὶ δόξας τέλος καταλελύσθαι· ὁ δὲ κατὰ πολὺ χεῖρον αὖθις [illegible] ἀμυντῆρας ἔθελον ὡς ἂν ἐπιφανείη ὥρα ὡραία τῇ ἐξόδῳ, ἄνεισι τὴν ἐπὶ σαρδικῆς, ὅποι καὶ τὰς δυνάμεις ἃς ἄγειν ἤμελλεν ἐπὶ παίονας, προστεταγμένον ἦν αὐτῷ συμβαλεῖν. ἐν ᾧ δὲ τὰ στρατεύματα ξυνελέγετο, ἐνωτίζεται ὡς ἄνωθεν τῆς ἀψῖδος, ἥ τις ἐπίκειται κατὰ τὸ πρὸς δυσμὰς μέρος τῆς κωνσταντίνου ἀγορᾶς, ἐκεῖθεν ἐκ χαλκοῦ δύο ἵδρυνται πάλαι γυναικόμορφοι, ἡ μὲν καλουμένη ῥωμαία, θατέρα δὲ οὐγγρίσσα· νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ τὰ πάντα μετακυκλεύοντος χρόνου, ἡ μὲν ἐπὶ ῥωμαίου τὴν κλῆσιν ἀλαχοῦσα, τῆς ὀρθίας καταπέπτωκε στάσεως, ἡ δὲ λοιπὴ ἐπὶ τῆς προτέρας ἀσφαλῶς βέβηκε. θαυμάσας οὖν ὁ ἐκεῖνος τὸ εἰρημένον, πέμψας εὐθὺς, τὴν μὲν ἀνέστησε, τὴν δὲ ἀνέτρεψε καὶ κατήνεγκε, ταῖς τῶν εἰκόνων μετακυκλώσεσι μεταβαλεῖν καὶ μεθαρμόσειν οἰόμενος καὶ τὰ πράγματα· καὶ τὰ μὲν τῶν ῥωμαίων οἷον μετεωρίσειν, τὰ δὲ τῶν παιόνων καθαιρήσειν. συνηγμένων δὲ τῶν στρατοπέδων σκέψιν προὔθηκεν, εἰ δέοι καὶ αὐτὸν συνεκστρατεῦσαι κατὰ τῶν παιόνων, ἢ ἕνα στρατηγὸν τὰς δυνάμεις ἐπιτρέψαντα μετελθεῖν οὕτωσὶ τὸν ἀντίπαλον. ὡς οὖν πᾶσιν ἐδέδοκτο, βασιλέα μὲν ἐπὶ σαρδικῆς καθῆσθαι, τῶν δὲ ἡγεμόνων ἕνα γενικὸς ἀναῤῥηθῆναι στρατηγὸς τοῦ πολέμου, ὅπως ἂν τῶν πραγμάτων ἄδηλοι ἐκβάσεις ὦσι, οὕτω καὶ τὸ ἐκ τῆς ἥττης αἶσχος μετριάζωσι, καὶ τὸ κατόρθωμα μεγαλύνωσι μᾶλλον, καὶ ὡς κλέος ἐξαίρωσι μέγιστον, ὡς κἀκείνῳ τι καὶ τοῦτο ξυμβεβηκότος κατ' ἀπουσίαν τοῦ αὐτοκράτορος, ἀναδείκνυται τῆς ὅλης ἀρχηγὸς στρατιᾶς ὁ τοῦ στόλου δοὺξ ἀνδρόνικος ὁ κοντοστέφανος. ἐν δὲ τῷ μέλλειν ἀπαίρειν τῆς σαρδικῆς τὰ στρατεύματα, ἐκκλησιάσας ὁ βασιλεὺς, γίνεται καλῶν καὶ γενναίων λόγων καὶ πολὺ τὸ πιθανὸν ἐχόντων ἀγορητής. αὐτόν τε γὰρ κοντοστέφανον παρεθάῤῥυνεν εἰς τὴν προκειμένην στρατηγίαν, οὐ μόνον μεθόδους ὑποτιθεὶς τακτικὰς, ἀλλὰ καὶ καιρὸν αὐτῷ τῆς προσβολῆς ἐπισημαινόμενος, εἶδός τε ὁπλίσεων, καὶ σχήματα παρατάξεων, τούς τε ὑποστρατήγους, καὶ ἰλάρχας, καὶ καθ' ἑξῆς ἅπαντας τοὺς ἐνόπλους διήγειρε πρὸς μαχισμόν. ἐπάγων εἰς μνήμην τῶν προηγωνισμένων, καὶ πείθων τοῖς ὑποδείγμασι ἀνύσαι, καὶ τὰ προκείμενα θαῤῥῆσαι δεινὰ, καὶ ἀγαθὸν καὶ τούτοις σὺν θεῷ ἐπιθεῖναι τέλος, καὶ μετὰ λαμπρῶν τροπαίων ἐπανελθεῖν. οὕτω γὰρ ὑπ' αὐτῶν δεξιωθεὶς ἐκεῖνος καὶ ὑπ' ἐπαίνοις τοὺς βαρβάρους νικήσειε, αὐτίκα πεπείσεσθαι καὶ αὐτὸς τούτοις οὐκ εὐαγκάλους τὰς ἀμοιβάς. οἱ δὲ καὶ ὅτε μὲν ἐλέγετο ταῦτα πρὸς τοῦ κρατοῦντος, τὸ ἀδεῶς ἀκούειν, καὶ τῷ παραδέχεσθαι προθύμως, ὑπέφαινον, ἐξ ὧν τὰς ἀκοὰς ἐπέκλινον, καὶ σιγῇ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ἠσπάζοντο. ἐπεὶ δ' ἐπαύσατο τοῦ λέγειν, ἔτι μᾶλλον τὴν ἔνθεον διάθεσιν ὑπεσήμαινον· καὶ ὡς [illegible] γάργαλον τῇ ψυχῇ, ὑπὸ μέλιτι τοῦ λόγου κατακηλούμενοι, ὑφ' οὗ καὶ ἐῴκεσαν, ἀτεχνῶς ἀποκλύσασθαι, εἴ τι που τέως ἐνεσφήνωτο ἄχθος ἐκ τῆς μνήμης τῶν προτέρων πολέμων. βασιλέα τε γὰρ εὐφήμοις ἐκρότουν φωναῖς, καὶ τὸ πρόθυμον καὶ ὑπὲρ ἰσχὺν ἀγωνίσασθαι ὑπισχνοῦντο. ἀμέλει μηδὲ μέλλειν ἐδέοντο τὸν στρατηγὸν, ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἄγειν αὐτούς. οὕτως ἐξηρμένων τῶν στρατευμάτων, αἴφνης αἴρεται θροῦς ἐν τῷ στρατοπέδῳ συμμιγής. ἐκ γάρ του τῶν παιόνων τὶς ἔθνους τὸν ἵππον κατὰ κράτος ἐλαύνων, καὶ προβαίνων εἰς ὁδὸν καὶ οὐδόν, ἐπὶ στόμα συγκατηνέχθη τῷ ὀχήματι. βασιλεὺς τοίνυν ὡς τοῦτο ἄρτι πυθόμενος, αὐτός τε διεκέχυτο,

καὶ

θαρρεῖν παρεκελεύετο πᾶσιν, οὐκ ἄχαρι τὸ μέλλον φιλεῖν οἰωνιζόμενος, καὶ χεῖρας ἀνάγων ὡς ἐπὶ δεξιᾷ ἀπο τοῦ πολέμου τελευτῇ. καὶ ὁ μὲν ἐν τούτοις ἦν, θεὸν σωτῆρα τε καὶ ἡγεμόνα ἐπικαλούμενος τοῖς στρατεύμασιν. ὁ δὲ Ἀνδρόνικος τῷ στρατηγῷ ἀποζευξάμενος, ἀπῆρεν ἐκεῖθεν μετὰ πασῶν τῶν δυνάμεων, καὶ οὐχ ὅτι αὐτῶν ἡμερῶν τινῶν διαλιπουσῶν τὸν σάβιν καὶ δάνουβιν διαπεραιωσάμενος, καὶ τὸ ζεύγμινον εἰσδέχεται. ἀλλ' οἱ παίονες οὐδὲ τούτοις ἀναπεπτώκασιν, ἀλλὰ τὰς οἰκείας ἴλας ἀγειράμενοι, καὶ συμμαχικὸν ξενολογήσαντες οὐκ ὀλίγον ἐκ τῶν ὁμορούντων σφίσιν ἐθνῶν, καὶ δὴ καὶ αὐτῶν δ' ἀλαμανῶν, ὡς ἐλέγετο, καὶ διονύσιον τούτοις ἐπιστήσαντες στρατηγὸν αὐτοκράτορα, γενναῖον ἄνδρα καὶ πολλάκις τὰς ἐναντίας συγκόψαντα φάλαγγας, καὶ φρονηματιῶντες ἐπὶ τούτῳ, μετὰ κόμπου ἐπῄεσαν. οὗτος δ' ὁ διονύσιος ὅτε πρώτως ἠκηκόει τὸν ἴστρον διαβῆναι ῥωμαϊκὴν στρατιάν, γεγαυρωμένος ὢν ἐπὶ ταῖς προτέραις νίκαις, ἃς ἤρατο κατὰ ῥωμαίων, μεγαλορρημονῶν ἐλέγετο, ὡς εἰς κολωνὸν αὖθις ἑαυτῷ ἀγαγὼν τὰ τῶν ἐς πόλεμον πεσόντων ῥωμαίων ὀστᾶ, καὶ οἷα τροπαίῳ τούτοις ὡς καὶ ἄλλοτε περιχρήσαιτο· ἐπεὶ καὶ πρὸ τούτου βαρβαρικῶς ἀλαζονικῶς, ἐπὶ νίκῃ τοῦ γαβρᾶ καὶ τοῦ βρανᾶ, ὡς ἤδη μοι ἐρρέθη, κατηγωνίσατο. στάσης δὲ τῆς ἑορτίου μνήμης προκοπίου τοῦ μάρτυρος, ἐκτάσσει τὰς δυνάμεις ἐς πόλεμον ὁ κοντοστέφανος, καὶ αὐτὸς φύλαξ τὸν θώρακα, καὶ τὴν ἄλλην πανοπλίαν ἠμφιέσατο, καὶ τοῖς λοιποῖς ὡσαύτως ἐπιτάττει δρᾶν, καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἕκαστος τάξεως ἐπεμελεῖτο, καὶ καθίστατο πρὸς τὸ ἀντίπαλον· καὶ τὸ μὲν τῆς φάλαγγος μέτωπον ἀπένειμεν ἑαυτῷ, τὸ δὲ κέρας τὸ δεξιὸν ἀνδρόνικος ἐπεῖχεν ὁ λαπαρδᾶς, τὸ δὲ λαιὸν ἄλλοι ταξίαρχοι, ὧν ὁ στρατηγὸς συνεπήγνυτο. ἐξετέτακτο δὲ καὶ ἄλλας φάλαγγας, μικρὸν ἄποθεν αὐτὰς διατάξας ἑκατέρου τοῦ κέρατος, ὅπως ἐπαρήξωσι κατὰ καιρὸν ἀρωγοὶ ἐπαμύνουσαι τοῖς κάμνουσι τάγμασιν. ἐν τοσούτῳ δ' ἐκτάσσοντι τὰς δυνάμεις, καὶ καθιστῶντι τὰ ἐν ποσὶν, ἐφίσταταί τις ἐκ βασιλέως κομίζων γράμματα, ἐκκλῖναι τὴν ἡμέραν καθυποβάλλοντα τῆς συμπλοκῆς ἐπιτάσσοντα, ὡς ἀσύμφορον ἐς ἔργα πολέμια, καὶ καθ' ἑτέραν ἀναθέσθαι, ἣν καὶ αὐτὸ τὸ ἐπιστόλιον κατεδήλου. δεξάμενος οὖν ὁ στρατηγὸς τὸ βιβλίον, ἐς τὸν οἰκεῖον καθίκει κόλπον, μήτε τοῖς γεγραμμένοις προσχών, μήτε τοῖς συνοῦσι μηνύσας, ἄλλα τε πρὸς τὰ πράγματα διαλεγόμενος, ἐπεικτῶς δὲ ἀνακερασάμενος ἑτέραν ὑπόθεσιν διηγήσατο. ἀπετρίβετο δὲ ὡς ἀποφρὰς ἡ τότε ἡμέρα, καὶ ἐλαττοξύμφορος πρὸς τὴν κατ' ἔργα συμβολήν, ἐπεὶ καὶ ἦν τὰς πλείστας καὶ μεγίστας τῶν πράξεων, καὶ παρὰ θεοῦ τὸ ῥοπὰς κατ' εὐοδίαν, ὅτι μὴ, διχομένας ταῖς τῶν ἄστρων οὐκ οἶδ' ὅπως περιπλοκαῖς, καὶ ταῖς τοιαῖσδε θέσεσι καὶ κινήσεσιν ἐπαναφέρων, καὶ τοῖς παρὰ τῶν ἀστρολογούντων λεγομένοις καθυπαγόμενος ὡς τοῖς ἐκ θεηλάτου θεοῦ ἐκφάνσεσι. ὁ δὲ μὴ τοῖς γεγραμμένοις ὅλως προσχών, ἀλλ' οὐδ' ὡς μέγα ὤνησε πολλάκις τὸν ἀθλοῦντα καὶ βραχεῖά τις ὑποφώνησις τοῦ ἀλείφοντος, πρὸς τὸν ἐν χερσὶν ἀγῶνα διανίστησι λόγοις τὸ στράτευμα, μνήσθητε, ὑποφθεγγόμενος, ἄνδρες ῥωμαῖοι πολεμίων ἀλκῆς, μνήσθητε, καὶ μηδέν τι φρονήσητε τῆς δόξης καὶ τοῦ τύχους τῆς φύσεως ἀνάξιον, εὖ εἰδότες, ὡς καὶ θῆρες ἐρρωμένως τις κατ' αὐτῶν θαρσῶν ὠθεῖσι, δειλίᾳ τε προσεγχειρεῖσι, καὶ διαβεβαιωθέντες ἀποασιν. οἷς δ' αὐτοῖς ἀντιμέτωποι εἰσὶν ἀπερείκασιν, ὡς ἑτοίμην θοίνην ἀμαχεὶ προκείμενοι. ἀνδρείαν οὖν ἐπὶ τούτοις τῶν θηριογνωμόνων βαρβάρων, μή πως ἐπ' αὐτοῖς γενώμεθα, φιλοψυχίαν ἀγεννῶς νοσήσαντες μὴ σώζουσαν, ἀλλ' ἀπολλῦσαν· οὐ γὰρ δὴ ὅπερ εἰς τὰς ἀρετὰς ἀντίθετον κακίαν εἰώθασι δρᾶν, εἰ καὶ μὴ ἀποπνίγουσιν αὐτοὺς καὶ αὐτοὺς ἐγχειρίζουσι. καὶ ἄλλως δὲ οὐχ ἡμεῖς μόνοι μὲν καὶ βλητοὶ καὶ θνητοί, ἐν δὲ χαλκῷ τετυγμένοι οἱ πολέμιοι, οἱ δ' οὗτοι μὲν χιτῶνας περιέχονται σιδηροῦς, καὶ ὠκύποσιν ἵπποις ἀνέχονται, ἡμεῖς δὲ τοὐναντίον ἅπαν καὶ σώματα γυμνὰ προβαλλόμενοι, οὐδ' εὐπάλαμον μὲν τὸ ἀντίπαλον, ἀπόμαχον δὲ τὸ ἡμέτερον. τίς πᾶσιν ἡ αὐτὴ διασκευὴ

& omnes bono animo eſſe iuſsit, bonum id omen interpretatus, belli feliciter euenturi, & Deum ſeruatorem ut ductor eſſet exercitus inuocauit. Andronicus uerò cum omnibus copijs digreſſus, poſt aliquot dies Sauo & Danubio ſuperatis, Zeugminum ingreditur. Pannonij uerò ea re nihil territi, ſed ſuis cohortibus inſtructis, & non paruis auxilijs à finitimis populis, atq; ipſis Alemannis, ut ferebatur, conductis, ſummaq; rerum Dionyſio, uiro ſtrenuo & uictorijs inclyto mandata, pleni animorum & iactabundi incedebant. Is Dionyſius, ut primùm audijt, Romanum exercitum Iſtrum tranſiſſe, uictorijs prioribus inflatus, inſolenter gloriatus eſt, ſe, ut pridem, ita nunc etiam occiſorū Romanorum oſsibus in tumulum aggeſtis, pro trophæo uſurum. Id enim barbarica feritate uicto Gabra & Brana, ut iam memini, fecerat. Contoſtephanus uerò in feſto Procopij martyris, armatas phalanges in aciem educit, frontem exercitus ipſe occupat: cornu dextrū Andronico Lapardæ, ſiniſtrum alijs tribunis mandat. Diſpoſuit & alias phalanges paulùm ab utroque cornu ſemotas, ut per tempus laborantibus legionibus ſubuenirent. Interea literæ imperatorio illi afferuntur, quibus pugnam in alium commodiorem diem in literis declaratum, differre iubebatur. At ille libello in ſinu condito, iuſſa negligit: & apud proceres aliarum rerum mentione interiecta, callidè diſsimulat. Is autem dies, ut ater & infauſtus ad pugnam, improbabatur. Neſcio enim quomodo plurima & maxima quæq; negocia, quæ arbitratu Dei ſecundos uel aduerſos exitus ſortiuntur, ad aſtrorum circuitus & certos poſitus ac progreſsiones Manuel referebat, & nugas Aſtrologorum pro oraculis excipiebat. Cæterùm Contoſtephanus ijs literis planè contemptis, non ignarus, ſæpe modicam cohortationem ad certamen pugili multum profuiſſe, legiones ad hunc modum alloquitur: Fortes uiros uos præbete, Quirites, neq; fortuna & gloria ueſtra quicquam indignum admittite. Scitis enim etiam feras, ſi quis fortiter inuadat, terreri, ac in fugam conijci, timidos uerò & fugaces ab eis deuorari. Quare cum immanibus iſtis barbaris ſtrenuè dimicādum eſt, ne mortis formidine, quę non ſalutem, ſed exitium affert, iugem eorum turpiter ſubeamus, & ignauiæ noſtræ graues pœnas demus. Neque uerò aut nos ſoli uulneribus & morti expoſiti ſumus, aut hoſtes ęrei ſunt & inuulnerabiles: ſed ut illi ferro muniti ſunt, & uelocib. equis inſident, ita eadē res nobis quoq; ſuppetunt. neq; fortitudine illis cedimus. Omnib. eadē eſt inſtructio, eadem

Dionyſius Hungarorum dux.

Contoſtephanus aſtrologiam Manuelis negligit.

Exhortatio militū.

eadem belli exercitatio, eadem armorū ratio. Nam illud omitto, nos, quantum eloquētia & doctrina barbaros ſuperamus, tanto etiam diſciplina militari & ſolertia ſuperiores eſſe. Sumus etiam antehac cum Pannonijs congreſsi, eorumq; agros uaſtauimus. Aggrediamur eos nunc quoq; uictorię habitu confirmato. Agite uiri, agite cōmilitones, ita liberos & coniuges ueſtras uideatis: Barbarorū pereuntiū uoces Iſtri gurgites hauriant, cruentumq; flumen Pannoniorum cladem & Romanorū uictoriam, inſolito ſpectaculo terris ijs nunciet, quas perfluit. Præterea illud etiam eſt conſiderandum, eum, à quo huc miſsi ſumus, totum pendere à nobis: & bona ſpe ex noſtris pollicitationibus concepta, iam ferè captiuos agitare animo, & uictoriæ magnitudinem ſibi imaginari. Ne igitur præſenti periculo, quod nihil habet morte grauius, debilitati, uel illi pudori, uel nobis ipſis calamitati ſimus. Sūma enim mala tergi uerſationem non patiuntur: in quibus uel exigua negligentia, ſummæ rerum eſt euerſio. Hæc locutus, ſuas copias in patentem campum eduxit. Idem contrà & Dionyſius facit, hilari uultu, cum plauſu & læticia, quaſi ad ludū iret. Vnde quid agendū eſſet in præſentia ignarus, ſuas copias neq; in dextrū ſiniſtrū ue cornu diſtribuit, neq; in diſtinctas turmas & phalanges deſcripſit: ſed tantum exercitū in unam quaſi turrim globatum ac denſatum, atræ nubis inſtar adduxit, cum ſummo & acerbiſsimo noſtrorū contemptu.

Vexillum Dionyſij.

Vexillū eius in craſſa & alta trabe, quā rotis impoſitam quatuor iuga boum trahebāt, ſublime à uētis agitabatur. Erat ea acies omnino horrēda uiſu, tota equeſtris & haſtata. Nec uiri tantū armis egregie ad pedes uſq; muniti, ſed & equorum pectora & frontes ferro cōtra ictus armabantur. Adhæc equorum hinnitus, armorumq; fulgor Solis radijs euerberatus, ut propius uentum eſt, utriq; exercitui maiorem admirationem & terrorem afferebat.

Pugna.

Sub meridiem in mediū proceſſere: Contoſtephanus, ubi tēpus uiſum eſt, dextri & ſiniſtri cornu milites proximos, extremum barbarorū agmen iuſsit cędere: ſagittarios uerò equites in primis crebras ſagittas ut conijcerent, hortatus eſt, eo conſilio, ut Pannoniorum continua phalanx diſſolueretur. Nam ut poeta noſter ait,

Arma armis, pede pes hæret, denſusq; uiro uir.

Iuncta equi capita habebant, at trox pugna haſtis horrebat, inſtar draconis ſquamas attollentis undabant exercitus. Dionyſius uerò uelut turris firmiſsima procedens, haſtā in Contoſtephanū et eius exercitum uibrabat. Vbi ad manus uentū eſt, primò haſtis rem gerunt, urgent urgentur aliquandiu. Haſtis fractis, & tanquā ſepes in medio exaggeratis, prælongos enſes ſtrinxerunt, ac denuò congreſsi pugnauerunt. Quibus hebetatis (nam tota acies utrinque ferrea erat, & ærea) Pannonij æſtuabant,

καὶ μελέταις πολέμων καὶ ὁπλίσεις. ἐῶ γὰρ λέγειν ὡς ὅσον λόγῳ καὶ παιδείᾳ τῶν βαρβάρων διενηνόχαμεν, ὡς καὶ ἀπείρῳ ἐμπαρεῖ καὶ ξυνιδεῖν οὐκ ἄπορον, τοσοῦτον καὶ τέχναις στρατηγικαῖς καὶ στρατιωτικαῖς μεθόδοις ὑπερφέρομεν. ἤδη δὲ καὶ ἄλλοτέ ποτε συμβαλόντες διαμεμνήμεθα Παίοσι, τῆς γῆς αὐτῶν ἐπιόντες καὶ κείροντες. οὕτω τοίνυν καὶ νῦν αὐτοῖς συμπλεκώμεθα, ὡς εἰς ἕξιν τοῦ νικᾶν προελθόντες. ναὶ ἄνδρες, ναὶ συστρατιῶται, οὕτω τέκνα καὶ συλλέκτρους ἴδοιτε. ἀράτω τὰς φωνὰς τῶν βαρβάρων ὁ βαθυδίνας ὑποσὶ Ἴστρος ἀποτριβομένων, καὶ τὰς δίνας φοινιχθεὶς, ἀλλὰ καὶ αἱματώδης προρρέων δι' ὧν χωρῶν ὅλων σύρεται διαπρυσίως Παίονας ἀπολλυμένους, καὶ ῥωμαίους ἀνακηρυττέτω νικῶντας, ξένον σὺν θεάμασι τῷ ἐκεῖσε προχοαῖς. χρεὼν δὲ πρὸς τούτοις σκοπεῖν ὡς ὁ ἐκπέμψας ἡμᾶς ἐς τουτὶ τὸν πόλεμον, ἅπας ἡμῶν ἐξήρτηται, καὶ χρησταῖς ἐλπίσιν ὑποβαλπόμενος, ἐφ' οἷς αὐτῷ καὶ ὑπισχνούμενοι ἀνδρίζεσθαι συνεθέμεθα, μικροῦ σὺν ζωγρίας ἀναπλάττει, καὶ τὸ τῆς νίκης φαντάζεται μέγεθος. μὴ τοίνυν κακῶν αἰσχυνώμεθα, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς κακῶς διαθώμεθα πρὸς τὸν σφεῖς μαλακισθέντες κίνδυνον, οὐδὲν ὅτι μὴ θάνατον τὸ πέρας ἔχοντα. εἰ γὰρ ἀκμαὶ τῶν καιρῶν οὐ φιλοῦσιν ἀνάδυσιν, καὶ ὁ βραχὺς ἐν τούτοις καθυπνώσας καταστρέψει εἶναι τὸ πᾶν ὅλον. τοιαῦτ' εἰπὼν οὗτος ἐς πεδίον ἀναπεπταμένον προῆγεν. ἀντεξῆγε δὲ οἱ καὶ Διονύσιος τὰ οἰκεῖα στρατόπεδα, χαροπὸς τῷ προσώπῳ, κροτῶν ἅμα καὶ χαίρων ὡς ἐπὶ παιδιὰν ἐξιών. διόπερ καὶ τὸ, τί δεῖ ποιεῖν ἐπὶ καιροῦ μὴ εἰδὼς, μήτε εἰς κέρας δεξιὸν καὶ εὐώνυμον τὴν ὑπ' αὐτὸν ἐμέρισε στρατιὰν, οὔτε εἰς ἴλας ἐξέδωκε καὶ φάλαγγας, ἀλλ' εἰς ὁμαιχμίαν συνασπίσας μίαν τοσοῦτον στράτευμα, καὶ πυργώσας οἷον αὐτὸ καὶ συμπυκνώσας, ἐπὶ νέφος μέλαν ἐπῆγεν, οὐδὲν ἐκλείπων ὑπεροψίας ἡμᾶς. ἦν δὲ καὶ ἡ σημαία ἐκείνου μετέωρος, ἐπί τινος ἀνῃρημένη πάχεος καὶ ὑψηλοῦ ξύλου, τέτρασιν ὑπὸ ζυγοῖς ἑλκομένη βοῶν ζεύγμασιν. αὕτη δὲ ἡ ἀντίμαχος ὁμαιχμία φρικαλέον ὄντως καὶ δυσαντίβλεπτον ὅραμα ἦν, πᾶσα οὖσα ἱππότης καὶ λογχοφόρος. οὐ μόνον δὲ οἱ ἄνδρες μέχρι ποδῶν τῶν ἀκριβῶς ὡπλισμένοι καὶ πανοπλικῶς, ἀλλ' ἦν ὁρᾶν καὶ τῶν ἵππων αὐτῶν διαλήμματα, μασχαλιστῆρας προφαινόντων καὶ προκαλυμμένων προμετωπίδια καὶ προστερνίδια τῶν βλημάτων ἀμύματα. ὁ δὲ τῶν ἵππων φρυαγμὸς, ἡ δὲ πρὸς ἥλιον ἀνταυγάζουσα ἀμαρυγὴ τῶν ὅπλων, ὡς ἐγγὺς ἦν τὰ στρατεύματα, καινοτέραν ἐποίει τὴν θέαν, καὶ διὰ φόβου καὶ θαύματος τοὺς ἐκ τῶν στρατοπέδων ἀμφοῖν. ἐπεὶ δὲ προῆλθον ὡς εἰς μεταίχμιον, καὶ περὶ μεσημβρίαν ἦν ἡ ἡμέρα, καὶ καιρὸς ἐδόκει συρρήγνυσθαι, ὁ μὲν Κοντοστέφανος τοὺς ἐκ δεξιοῦ καὶ λαιοῦ κέρως ἄγχιστα παρακολουθοῦντας τὰ τελευταῖα τῶν βαρβάρων ὀπίσθιον ἐφάπτεσθαι, μάλιστα δὲ τοὺς ἱπποτοξότας θαμὰ βάλλειν ἐγκελεύετο. σκοπὸς δὲ ἦν ἐντεῦθεν τῷ στρατηγῷ κατασείσειν, ὅ τι μὴν ἐκ κρείσσονος τὸ συνεχὲς τὰς παιονικὰς φάλαγγας. ἐπεὶ γὰρ τῇ ὁμηρικῇ καὶ τότε παράταξιν

ἀσπὶς ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ.

καὶ ἴσας εἶχον οἱ ἵπποι τὰς κεφαλὰς, ἔφριξε δ' ἡ μάχη ἐγχείῃσι φθισιμβρότοις, καὶ ἐπὶ κινουμένῳ δράκοντι καὶ φρίσσοντι τὰς φολίδας ἐκύμαινον οἱ στρατοί. ὁ δὲ Διονύσιος ὡς τεῖχος ἀκίνητον προὔβαινεν ἐς αὐτόν τε τὸν Κοντοστέφανον, καὶ τὸ ἀμφ' αὐτὸν τεταγμένον τιταίνων τὸ ἔγχος. ὡς δὲ ἐδέξαντο οὗτοι ῥωμαῖοι, δορατισμοὶ ἐπ' ἀλλήλων ἦσαν καὶ ὠθισμοὶ καὶ ἀντωθισμοὶ μέχρι τινός. ἐπεὶ δὲ τὰ δόρατα κατεάγη, καὶ ἦν τὸ μεταίχμιον ἐσχεδιασθὲν ὡς φραγμὸν τοῖς τῶν κοντῶν θρυβασμοῖς, τὰς ἐπιμήκεις ὑπεσπάσαντο μαχαίρας, καὶ αὖθις συμπεσόντες ἐμάχοντο. ὡς δ' ἤδη καὶ αὐτῶν τὰ στόματα ἠμβλύνθησαν διὰ τὸ τῶν στρατευμάτων πάγχαλκον καὶ πανσίδηρον, οἱ μὲν Παίονες ἠμηχάνουν ἐπὶ τῷδε, μηδαμῶς κατὰ νοῦν διέμελλον, κατα θέντες αὐτοὺς Ῥωμαίους δέξεσθαι. Ῥωμαῖοι δὲ μετὰ χεῖρας τὰς ἐκ σιδήρου κορύνας χειρισάμενοι (ἴδιος δὲ αὐτοῖς ὑπὸ τὸ ... φορεῖν ὅπλισμον, ἰοῦσιν ἐς πόλεμον ἰοῦσιν) ἔπαιον τοὺς Παίονας δι' αὐτῶν· καὶ ἦν καίριον μάλα τὸ πλῆγμα, περὶ κεφαλὰς καὶ πρόσωπον γινόμενον. πολλοὶ τοίνυν σκοτοδινιῶντες τῆς ἱππείας κατεφέροντο ἐδάφους. ἄλλοι δὲ καὶ ἐλειποψύχουν τοῖς τραύμασι· καὶ οὕτω τῆς ἀρραγοῦς ἐκείνης διασπασθείσης συντάγματος, οὐκ ἦν ὃς οὐκ ἦν τῶν Ῥωμαίων μὴ βάλλων καὶ καταβάλλων Παίονα, ὃ μὴ σκυλεύων τὸν πεπτωκότα, ὃ μὴ πανοπλίαν ἑτέραν ἐπενδυόμενος, ὃ ἵππῳ μὴ ἐπιβαίνων, οὗ τὸν ἀναβάτην κατήνεγκεν. ἐπεὶ δὲ πρὸς δείλην ἦν ἡ ἡμέρα, τὸ μὲν ἀνακλητικὸν διεθρέει ἡ σάλπιγξ συνθηματίζε, καὶ τὸ διάφορον ἐκεῖνο καθῃρεῖτο τὸ τῆς Διονυσίου σημαίας διάρμα· ὁ δ' Ἴστρος αὖθις τὰ πορθμεῖα καθελκυσμένα, καὶ ὁ στρατὸς εἰς τὴν περαίαν ἀνήγετο. φήμη γὰρ ἀνὰ τὰ Ῥωμαϊκὰ στρατόπεδα ἐπεφοίτα, καὶ κατεπτηχότας ἐτίθει τοὺς τοῦ στρατηγοῦ μείρακας, ὡς οἱ Παίονες ἐξ ἀγχοῦ ξυνολογίαν περὶ τὴν μετ' ἐκείνην ἠοῖ ἐκδεχόμενοι. διὰ ταύτην οὖν τὴν ἀκοήν, μὴ πεφυκυῖαν αὐτίκα ἀπίθανον ἐς τὸ ἐπίπαν, μετὰ τέλος αἴσιον τοῦ πολέμου ἀπῆρεν ἐκεῖθεν ὁ Ἀνδρόνικος. ἀλλ' οὕτω μὲν κατεστρατήγηντο Παίονες· βασιλεὺς δὲ τὴν καλλίστην ταύτην νίκην ὑποτιθέμενος, ἵνα θεῷ χαριστήρια, καὶ αὐτὸς ἦν φιλεόρτης καὶ χαρμονάς. κατεπέμφθη δὲ τοῖς τῆς βασιλίδος οἰκήτορσι πόλεως ταῦτα τὰ εὐφρόσυνα κατορθώματα, γράμματα αὐτοῖς διαγγέλλοντα, τὴν τροπαιουχίαν προσαλπίζοντα. μεθ' ἡμέρας δέ τινας καὶ αὐτὸς τὴν μεγαλόπολιν εἰσιὼν, κατάγει θρίαμβον ἐκ τῆς ἑῴας πύλης, ἣ πῃ κεῖται περὶ τὴν ἀκρόπολιν· οἷα δ' ἐπὶ μεγίστῳ τροπαίῳ καὶ ἀκραιφνεῖ κατορθώματι θριαμβεύων μεγαλοπρεπῶς ἐκοσμήθη, καὶ τὰ τῶν πέπλων ἐξεπετάσθησαν πρὸς τὸ ὑπέργειον διατετυχη. ἅπας ὁ ἁλιπόρφυρος πέπλος καὶ χρυσῷ κατάστικτος ἀπῃώρητο, καὶ οἱ δημόται ἄλλος ἄλλοθεν ἐπὶ τὴν πρόοδον ἐκείνην μεταρρυέντες, ὡς ῥεῦμα περὶ πρανοῦς ὀχετηγούμενον, ἐξεκένωσαν ἀγοράς, οἰκίας, ναούς, ἐργαστήρια, καὶ ἄλλο μέρος ἅπαν τῆς πολυχανδοῦς πόλεως· οὐδὲ τῶν αἰχμαλώτων συμμορίας ὁ θρίαμβος ἀπεστέρητο, ἀλλὰ καὶ τούτων πολλοὶ ὀλίγων σὺν ἀγόντων, καὶ ἐσέμνυνον τὴν πομπὴν ἀξιοῦντες. αὐτὰ μέντοι τὰ καθ' ἑκάτερα μέρη τῶν ἀγυιῶν, καθ' ἣν ἔμελλε πλᾶσθαι ὁ θρίαμβος, περιεστεμμένα δρύφακτα ὡς διώροφα καὶ τριώροφα ἀνεγειρόμενα πᾶσαν ἐκίνουν θαυμασμόν, καὶ τὰ τέγη δ' οὐχ ἅπαντα μάλιστα πολλοὺς τοὺς θεωμένους καὶ πάντας ἀνέχοντα ἐκκρεμῆ. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦ τὸν αὐτοκράτορα προελθεῖν ἐπέστη καιρός, προηγεῖτο μὲν ἀργύρεον ἐπίχρυσον τέτρωρον, ἵπποις λευκοῖς ὡς αἱ χιόνες ἐκπρεπέσιν ἑλκόμενον. ἵδρυτο δ' ἐπ' αὐτοῦ ἡ εἰκὼν τῆς ἀπρομάχου συμμάχου καὶ ἀκαταγωνίστου συστρατήγου τοῦ βασιλέως θεομήτορος. οὐ μέγα δ' ἐβράχησεν ἄξων, ὅτι μὴ θεὰν ἦγε δεινὴν τὴν ψευδοπάρθενον Ἀθηνᾶν, ἀλλὰ τὴν ὡς ἀληθῶς παρθένον, καὶ ὑπὲρ λόγον διὰ λόγου τὸν λόγον λοχεύσασαν. μετὰ δ' οὖν οἱ καθ' αἷμα τῷ βασιλεῖ προσῳκειωμένοι, καὶ οἱ γερουσιάζοντες τὰς πολιτικὰς διέποντες ἀρχάς, καὶ οἱ λαμπροὶ τοῖς ἀξιώμασι, καὶ τῇ τοῦ βασιλέως εὐνοίᾳ περίκλυτοι. εἵπετο δ' ὁ κρατῶν πάντων αὐτός, ἵππῳ ὑψαύχενι ἔποχος, κύδιστος, μέγιστος, καὶ κόσμους τοὺς βασιλικοὺς περιφανῶς περικείμενος. παρείπετο δέ οἱ καὶ ὁ τοῦ θριάμβου αἴτιος Κοντοστέφανος, ὑμνούμενος τῆς νίκης, τοῦ ἀξίου μακαριζόμενος ἀγωνίσματος. ὡς δὲ τὸν μέγαν νεὼν εἰσῄει, καὶ τοῦ παντὸς ἐνώπιον λαοῦ τὴν τοῦ κυρίου ἐκλάλησε αἴνεσιν, πρόεισιν ἐκεῖθεν εἰς τὰ βασίλεια. ὥσπερ δὲ τέρψιν αὐτὸς ἑαυτῷ τῶν ἀγωνίας, διαχέων ἱππικὰς ἁμίλλας. καὶ τὸ ἐπιὸν δ' ἔαρ εἰς ἄνεσιν ταμιευσάμενος σώματος, ἐπειδὴ παρεῖπε δὴ καρκίνον καὶ παρῆλθε λέοντα ἥλιος, ὅ τε σείριος ἐπέλεγε τῶν φλογώσεων, αἱ δὲ χειμέριοι τροπαὶ ἤδη προσεπέλαζον, ἔξεισι πρὸς τὰ ἑσπέρια, καὶ κατὰ τὴν Φιλίππου φθάνει. ἀνηκόει γάρ, ὡς ὁ τῶν Σέρβων σατράπης

quippe qui Romanos ſuũ impetũ minimè toleraturos putarãt. Romani ferreis clauis, quas in bellũ ferre ſolent, arreptis, Pannoniorũ capita & facies opportunè cædebant. Vnde multi oborta caligine equis deuoluebantur, multi ſanguinis profluuio exanimabant. Ita firmiſsima illa acie perrupta, Romanorũ nemo erat, qui non Pannoniũ feriret ac deijceret, proſtratũq; ſpoliaret, nec aliã panopliã indueret, equumq; cõſcenderet, cuius ſeſſorem occiderat. Veſperi receptui canebatur, ſublimi illo Dionyſij uexillo ſublato: & exercitus nauib. impoſitis, Iſtrum traijciebãt. Fama enim per Romana caſtra uagata, Pannonios poſtridie auxilia firma expectare, ducẽ ſolicitũ reddebat. ob eam igitur famam, quæ non prorſus inanis eſſe putabatur, poſt felicẽ pugnę euentũ, inde diſceſsit Andronicus. Pannonijs hoc modo ſuperatis, Imperator tanta uictoria lætus & exultãs, Deo gratijs actis, ſtatim rei benẽ geſtæ nuncios in urbem mittit: ac poſt dies aliquot & ipſe Cõſtantinopolim ingreſſus, triumphũ ducit ab Orientali porta quę ad arcem patet, eumq; ob inſignẽ & incruentã uictoriã q; ſplendidiſsimè & magnificẽtiſsimè adornat. Expanſæ ſunt omnes purpureæ & auratæ ueſtes: & ciues alij aliunde ad pompã illã confluentes inſtar torrẽtis ex monte decurrentis, fora, ædes, templa, officinas, & loca omnia urbis ampliſsimæ deſeruerũt. Sunt & captiui in triũpho ducti. Platea illa utrinq; ſuggeſta habuit ad binas & ternas cõtignationes educta, tecta quoq; omnia ſpectatorib. referta fuerũt. Imperatorem quadrigæ argenteæ auratæ cum equis niue candidiorib. præcedebant: quib. impoſita erat imago inuictæ adiutricis & inſuperabilis cõmilitonis matris Dei. Neq; uerò axis magnũ ſonuit, quia non uehebat acrem deam Mineruã, quæ falſò uirgo dicitur: ſed uerã uirginẽ, quæ uerbũ inexplicabili ratione per uerbũ peperit. Eum currũ Imperatoris propinqui atq; amici, Senatus, uiri magiſtratib. & dignitatib. inſignes, ponè ſequebãtur. Deinde ipſe Imperator prodijt, equo feroci inſidens, uir inclytus & maximus, ornamentis illuſtrib. inſignis, comitante Cõtoſtephano triumphi autore, qui ob uictoriã & rem bene geſtã celebrabatur. Magnũ templũ ingreſſus, Deoq; corã omni populo laudato, in palatium pergit: laxataq; nimia bellorũ cõtẽtione, ludis equeſtrib. recreatur. Sequenti etiã uere in animi oblectationẽ inſumpto, poſtquã Sol Cancrum & Leonem permearat, & æſtus Caniculæ deſæuierat, bruma iam inſtante, in Occidentem egreditur. Audierat enim Seruiorũ principem, inquieto & inſatiabili ingenio hominẽ, Stepha-

Contoſtephanus fama terretur.

Manuelis triumphus.

Manuelis expeditio contra Seruios.

Stephanum Neemanem, iuſto audaciorem factum, finitima quæque inuadere, ac populares ſuos grauiter premere ferro graſſantem, ſuæq; fortunæ oblitum, Crabatiam & Cattarorum dominatum ſibi uendicare. Vt igitur Neemanis uoluntatem exploraret, Theodorum Padiatem cum copijs ablegat. Erat autem ea Neemanis ferocia, ut bello non indicto, ſtatim Romanos inuaderet. Poſtquam autem ipſe imperator eum ulciſci ſtatuit, bello celeriter relicto, in montes confugit, & ſpeluncas ac petras ſubijt: & ſubinde imminuta nonnihil ſuperbia, tandẽ ſupplex ad pedes illius procumbit. Angebatur enim animo, ne Seruiæ principatus alicui ex ijs quos ipſe euerterat, qui eſſet eo dignior, tribueretur. Eum igitur hominem Imperator tanta arte tractabat, & ad fidem ſibi ſeruandam conuertebat, ſi quando à recta uia aberrare, & libertatẽ ſpectare uidebat, aut cum Alemannorum Rege ſe coniungere, aut ad Hunnos inclinare, & manubias communicare: quanta diligentia nec opilio exiguum gregem cuſtodire ſolet. Neeman uerò illum non minus formidabat, quàm leonem cæteræ animẽtes. Nam cum Imperator equitatu tantum educto, & ſatellitibus ſequi iuſsis, Romanorũ fines egreſſus, contra illum ferebatur: Seruiæ ſtatũ ſuo arbitratu extemplò immutabat. Poſt hæc Manuel, audita Aegypti fertilitate, & frugiferis Nili exundationibus: claſſe eam terram petere, & quæ auribus acceperat, oculis intueri & contrectare manibus inſtituit. Quamuis autem proxima quæq; adhuc in motu eſſent, & licet ſecarentur & urerentur, non tamen tollerentur, ſed inſtar rediuiuæ hydræ repullularent: tamen importuna ambitione impulſus, & ueterum principum æmulatione ac gloria adductus, qui non modò à mari ad mare, ſed ab Oriente uſque ad Occidentem dominati fuerunt: rebus magis urgentibus omiſsis, longinquam expeditionem ſuſcepit. Conſilioq; ſuo cum Amerigo Hieroſolymorum rege communicato, qui ſe ei præſto futurum pollicebatur: claſſem amplius CC longarum nauium contra Tamiathum comparat, inter quas erant X Epidamniæ & ſex Euboicæ expeditæ naues. Nauarchum deſignat Andronicum Contoſtephanum Magnum ducem: & Theodorum Maurozumem cum LX triremibus ad Regẽ præmittit, qui reliquam claſſem & Contoſtephanum iamiam adfore prænunciaret: atque eum hortaretur, ut ipſe expeditionem maturaret: ſimul etiam Hieroſolymitanis equitibus qui Regẽ in Aegyptũ ſecuturi eſſent, ſtipẽdia afferret. Nõ multo pòſt, VIII die menſis Iulij, Conto-

Manuelis Aegyptiaca expeditio.

Amerigus.

Tamiathus

(ἦν δὲ τότε ὀνομαστὸς [illegible]) ἐπεὶ δὲ θρασύτερος γέγονε καὶ κακόσχολος ἄν τις, ἥπτετο σφῶν τοῦ περιόρου. καὶ τὴν ὁμαιμίαν τρέφων ἀνήριστον, καὶ πρὸς τὰ ἐκεῖ πάντα διαπλασθεῖσαν φιλονεικῶν, τοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ φύλου βαρὺς ἐμπίπτων, καὶ ξίφει τὸ γένος μέτιον, μετὰ μὴν τὰ οἰκεῖα εὐθὺς μέτρα Χρεβατίαν ὑποποιεῖσθαι, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ὑποσπᾶσθαι τὴν κατάρχην τῶν [illegible]. ἐς ταῦτα τοίνυν πεῖραν ἀληθείας θέλων τοῦ ὑπὲρ τούτοις τοῦ νεεμὰν βουλήματος, στέλλει μετὰ δυνάμεως τὸν Παδιάτην Θεόδωρον. τοῦ δὲ περιέχειν τὸν νεεμὰν οὕτως ἀκρασίου μετὰ τοῦ φρονήματος, ὡς ἀδεῶς ἐξενεγκεῖν ἀκήρυκτον πόλεμον καὶ ῥωμαίοις ἐπαναστῆναι. βασιλέως δ' αὐτὸν μετελθεῖν κρίναντος, ὀλίγον τῇ μάχῃ παραφανεὶς ἀπεκρύψατο, τοῖς τῶν ὀρῶν καὶ πάλιν ὑποδὺς καταδύσεσι, καὶ τὰς πέτρας [illegible] ὡς ἐκρύβη. ἂν δέ τι ὑπολειπόμενον τῆς προλαβούσης ὀφρύος καὶ ὑφαιρῶν, τέλος τοῖς ἐκείνου ποσὶ τὴν οἰκείαν ὑποτίθησι κεφαλήν, μέγας μεγάλοις τεταμιευμένος, καὶ περὶ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς δεόμενος. ἠγωνία γάρ, μή πως αὐτὸς μὲν ἐκ τῆς τῶν Σέρβων περιελαθῇ δυναστείας, τὸ δὲ κράτος μετενεχθῇ πρὸς τοὺς ἐκείνου ἀρχὴν δικαιοτέρους, καὶ οὓς αὐτὸς κατεσπάραξε, πρὸς τὴν ἀρχὴν ἀναχθείς. οὕτω δὲ ῥωμαϊκῶς μετῄει τοῦτον, καὶ πρὸς τὴν ἐκείνου πίστιν μετέστρεφεν, ὁπότε ἀποπλανώμενον ἑώρα τοῦ δέοντος, καὶ ἐλευθερίαν βλέποντα, ἢ τῷ τῶν Ἀλαμανῶν ῥηγὶ προστιθέμενον, ἢ τοῖς Οὔννοις προσνεύοντα, καὶ κοινὸν ἐκείνοις βαλάντιον καὶ πεῖραν προσκτώμενον, ὡς οὐδὲ ποιμὴν ποίμνιον [illegible]. οὕτω δ' ἐδεδίει καὶ τοῦτον ὁ νεεμάν, ὡς οὐδὲ τὸν βασιλικώτατον θῆρα τὰ κνώδαλα. ὅς γε καὶ τὰ ἱππάσιμα μόνα πολλάκις ὑπερβησόμενος, καὶ τοῖς δορυφοροῦσιν ἕπεσθαι εἰπών, ἐπῆλθε, τὰ ῥωμαίων παραλλάξας ὅρια, καὶ κατ' αὐτοῦ ὁρμῶν, πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐφ' αὐτὸν τὰ ἐκείνου μετήμειβε πράγματα. ἀλλὰ ταῦτα τὰ ὧδε τούτοις, [illegible] καὶ στρατιὰς ἐκφορείου, καὶ τὸ τῆς αἰγύπτου φιλοτιμούμενος εὔφορον. καὶ ὡς γεωργεῖ νεῖλος ὁ καρποδότης, καὶ δίσταχυς, τοῖς πήχεσι μετρῶν τὸ εὔδαιμον, ἔργω ἐν θαλάσσῃ θέλων χεῖρα αὐτῷ καὶ ἐν ποταμοῖς διεξιέναι, ὅπως τὰ δι' ἀκοῆς ἐμφανισθέντα αἰγύπτια ἀγαθά, καὶ ὀφθαλμοῖς αὐτοῖς θεάσαιτο καὶ θίγοι λαβῆς ταῖς χερσίν. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνα ταῦτα φαντάζεται, τὰ ἐν ποσὶν ὑπερβαλλόμενος, καὶ ταῦτα ἔτι ὠδίνοντα, καὶ τεμνόμενα μὲν καὶ κατακαιόμενα, οὐκ ἀφανιζόμενα δὲ καὶ ἀμαυρούμενα, ἀλλὰ παλιμφυῆ κατὰ τὴν ὕδραν γινόμενα, φιλοδοξία τις ἄκαιρος καὶ τὸ πρὸς βασιλεῖς ἀνθαμιλλᾶσθαι, οἷς τὸ κλέος πολύ, ὅτι τὰ χωρίσματα οὐκ ἀπὸ θαλάσσης μόνον εἰς θάλασσαν ὑφαπλούμενα περιετετίμητο, ἀλλ' ἐκ τῶν ἑῴων ὁρισμάτων μέχρι τῶν ἑσπερίων τελῶν διήκοντο. ὅθεν καὶ τὸ σκέμμα τῷ τῶν ἱεροσολύμων ῥηγὶ ἀμερίγῳ κοινωσάμενος, κἀκεῖνον εὑρὼν οὐκ ἀποπεμπόμενον τὸ βούλευμα, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ συλλαβέσθαι οἱ τοῦ ἐγχειρήματος ὑποσχόμενον, στόλον καταρτύει βαρὺν κατὰ τοῦ Ταμιάθου ὡς νῆας μακρὰς διακοσίας, καὶ ἔτι πρὸς ἀριθμουμένας, ἐν αἷς κατελέγοντο δέκα μὲν αἱ ἐκ τοῦ ἐπιδάμνου ἀναχθεῖσαι, ἓξ δὲ ταχυναυτοῦσαι ἅπασαι, ἃς ἐπλήρωσαν οἱ εὐβοεῖς. ἀναδείκνυσι δὲ ναύαρχον τὸν μέγαν δοῦκα τὸν κοντοστέφανον ἀνδρόνικον. ἐπὶ δὲ τούτῳ τῶν τριήρεων ἑξήκοντα τῷ μαυροζώμῃ παραδοὺς θεοδώρῳ πρὸς τὸν ῥῆγα ἐξέπεμψε, προκαταγγελοῦντα μὲν καὶ τὴν ὅσον οὔπω τοῦ λοιποῦ στόλου ἀναγωγήν, καὶ τὴν ἐκεῖσε τοῦ κοντοστεφάνου ἄφιξιν· διεγερθησόμενον δὲ κἀκεῖνον ὡς ἂν ἐπισπεύσοιτο τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον, ἅμα δὲ ἐπικομιοῦντα καὶ τὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἱππέων ὀψώνια, ὅσοι συνεκστρατεύειν ἔμελλον τῷ ῥηγὶ συναφθησόμενοι τοῦ πολέμου, καὶ κατ' αἰγυπτίων τιθεμένῳ τὴν κίνησιν, καθ' ὃν ὁ στόλος ὁ ῥωμαϊκὸς συγκεκρότητο.

μετ'

Πολλῷ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Κοντοστέφανος ἐξάρας (ἦγε δ᾽ ὄγδοον μὴν ὁ Ἰούλιος) καὶ δὴ πρὸς τὸ Μελίβοτον καταχθείς, καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐκεῖσε ἐφευρημένου τοῦ στόλου τὰ πρὸς τὸ ἔργον ὑφηγηθείς, μετὰ δύο ἡμέρας ἀνάγεται, καὶ κατάγεται εἰς τὰ Κοῖλα. ταῦτα δὲ πρὸς Σηστόν τι καὶ Ἄβυδον. καὶ ἐντίθησι ταῖς τριήρεσι τὸ ἐκ Ῥωμαϊκῶν καὶ ἐθνικῶν ἰλῶν ἐκκριθέν, καὶ παραδοθέν οἱ στράτευμα. τὸ δ᾽ ἐντεῦθεν, ὡς ἦν τὸ πνεῦμα φορὸν καὶ οὔριον, τὰ πρυμνήσια λύσας, καὶ τὰ ἱστία διαπετάσας, τὴν ἐς Κύπρον ἐπηυθύνετο κέλευθον. ἐπεὶ δὲ τὸν πλοῦν ἤνυεν, ἓξ ἐγκύρσας ναυσίν, ἃς ὁ τῆς Αἰγύπτου ἀμηρᾶς ἀπέπεμψε πρὸς κατασκόπευσιν, τὰς μὲν δύο συλλαβὼν ἔχει· αἱ δ᾽ ἄλλαι, αἳ καὶ μὴ ἐγχώμαλα τὸν πλοῦν ἐπίθοντο, κατεταχύνασαι διαδιδράσκουσι. προσοκείλας δὲ τῇ Κύπρῳ, τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ παρίστησι τῷ ῥηγί, καὶ πυνθάνεται πρὸς ὅτῳ ἔχει τὸν νοῦν ἐκεῖνος, καὶ εἰ προσμενεῖ αὐτὸν ἐς Κύπρον, ἢ τὴν ἐπὶ Ἱεροσόλυμα βαδιεῖται οὗτος; ὁ δὲ ῥὴξ κατὰ τὸν Ἐπιμηθέα, ᾧ τὸ μὲν μέλλον οὐκ εἶδε φασί, τὸ δὲ μεταμέλον, καὶ μάλα τὴν καρδίαν μέσην ἐπλήσσετο, ὅτι συναρέσειεν ὅλως βασιλεῖ κατανεύσας, ἢ γοῦν ἐπαινέσας τὴν κατ᾽ Αἰγύπτιον μελετωμένην κίνησιν. τοίνυν καὶ ἀναβαλλομένῳ ἐῴκει καὶ σκεπτομένῳ πολλάκις τὸ πρακτέον. ὀψὲ δὲ οὖν σημαίνει τῷ Ἀνδρονίκῳ τὴν ἐπὶ Ἱεροσολύμων ἰέναι· ὡς ἐκεῖσε συνελθόντες, συνδιασκέψαιντο ἀμφότεροι, ὃ κοινῶς διαπράξονται. ἦχε τοίνυν ἡ μὲν πελάσειν τὸν Κοντοστέφανον· τὸν δ᾽ ἀμβρίγον αὖθις ἡ μέλλησις, καὶ ὁ μετάμελος πολὺς ἐγκείμενος, ὑπέτυφε τὴν ψυχήν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα, πέτρων τε πρόφασιν προτιθείς, ὅδεν ἄλλον οὐ προτείνει καὶ τὴν τῶν οἰκείων στρατευμάτων προὐβάλλετο συλλογήν. Ἀνδρόνικος δ᾽ ἐπὶ τούτοις ἤχθετο μέν, τοῦ καιροῦ πάντως ἄλλως ἐκμετρουμένου, οὗπερ οὐκ ἦν αὖθις ἐπιλαβέσθαι, ὡς μηδὲ κομῶντος ὄπισθεν. ἐπιβαρεῖ δ᾽ αὐτὸν πλεόνως ὁ τοῦ ναυτικοῦ πληρώματος ὀψωνιασμὸς διακενῆς ἀναλούμενος. ὁ γὰρ βασιλεὺς τριῶν μηνῶν τῷ στόλῳ σιτηρέσιον ἐπεμέτρησεν ἐκ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς ἀρξάμενος. ἦν δὲ τότε λήγων ὁ Σεπτέμβριος. ἐπεὶ δ᾽ ἔδοξε, τὴν διὰ ξηρᾶς ἀπαίρειν πορείαν ὁ ῥήξ, τοῦ θαλαττίου προτίθησι πλοῦ, καὶ Ἀνδρονίκῳ οὕτω σὺν πειθοῖ ὑποτίθησι, φάσκων εὐμαρεστέραν ἀλγεινῶν πάντως πολλῶν καὶ ἀπαθεστέραν τῶν ἐλωμένων, καὶ ὡς ἔσονται δ᾽ ἔφοδοι οὕτως αὐτοῖς ἅμα, καὶ πάρεργον ὁδοῦ προσκτήσασθαι τὸ Τόνιν τι καὶ τὸ Τρίβειον. τὰ δ᾽ εἶναι κωμύδρια τῷ τῆς Αἰγύπτου ἀμηρᾷ καθυπήκοντα, οὐ δυσπρόσοδα οὐδὲ δυσέμβολα, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ὑπτίου κείμενα πεδίου, καὶ τοὺς πλείστους τῶν κατοίκων ἔχοντα γνωριζομένους ἐξ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ. ὡς ἀγαθῇ γοῦν τῇ προφάσει τοῦ ῥηγὸς πεισθεὶς Ἀνδρόνικος, ἣν ἐβάττο οὕτως ἐτράπετο. τὴν δ᾽ ἐν τῷ μεταξὺ πορείαν ἀλύπως ἀνύσαντες, οἷς ἄπειρον φρουρίοις προσέβαλον, καὶ *ὁμολόγους αὐτὰ χειρωσάμενοι, ὅτι μὴ δ᾽ εἶχον φυλακὴν ἀξιόμαχον δύναμιν, καὶ χεῖρα ἱκανὴν εἰς ἀντίπαλον μοῖραν, χωροῦντες τοῦ πρόσω ἄχοντο, καὶ δὴ τῷ στόλῳ συμμίξαντες, ἤδη τὰς κώπας ἐπὶ τοῦ Ταμιάθου χαλάσαντι καὶ ἐφορμῶντι, τοῖς πρὸ τῆς πόλεως ἀθρόως ἐκχυθεῖσι. καὶ μεθ᾽ ὅπλων ἐπιφανεῖσι Σαρακηνοῖς συμμίγνυνται. οὕτω δ᾽ ἐξέπληξαν αὐτοὺς Ῥωμαῖοι καὶ διετάραξαν τῷ ἀσφαλεῖ τῆς ἀντιτάξεως, ὡς σὺν βοῇ τε καὶ ταράχῳ συνωσθῆναι εἴσω πυλῶν, μηδὲ καθαρῶς ἀντιβλέψαι σφίσιν ἰσχυκότας. καὶ τοῦτο μὲν οὕτω τῆς ἡμέρας ἐκείνης πέπρακται, καθ᾽ ἣν αἱ μὲν τριήρεις τῷ Νείλῳ προσώκειλαν, ὁ δὲ ῥὴξ πεζῇ παρεγένετο. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ πάλιν οἱ Σαρακηνοὶ συμπλακησόμενοι Ῥωμαίοις συνηλάθησαν κατὰ τὸ πρὸ τῆς πόλεως κολπῶδες πεδίον, καὶ ἐπικαμπὲς ἠρέμα πρὸς τὸ τεῖχος. πλὴν οὐδὲ τότε Ῥωμαίοις ἀντέστησαν. τῶν γὰρ πυλῶν ὅσον ἀπεχόντων βραχύ, καὶ μηδαμοῦ τοῦ προτειχίσματος ἀφιστάμενοι, οὕτω διετίθουν τὸν πόλεμον. ὡς δ᾽ ἐπ᾽ αὐτοὺς ὥρμων οἱ Ῥωμαῖοι, μόνον τὸ ζῆν κακῶς φυλαττόμενοι, ἐξέκλιναν εἰς φυγήν, καὶ διὰ τῶν πυλῶν ἐσχίοντο, μὴ θέλοντες ἄγειν εἰς τοὺς πολεμίους τὴν ἑαυτῶν καταθαρροῦντες φάλαγγα.

* ὁμολογίαις

καὶ

Contoſtephanus ad Melibotũ appulit, ubi ab Imperatore, qui claſsis ſpectãdæ gratia aderat, quæ in rem fore uiderentur, edoctus, biduò pòſt Cœla, quę circa Seſtum & Abydum ſunt, peruenit, & Romanas auxiliaresq́ copias ſibi aſsignatas triremib. imponit. Inde dum ſecundis uentis Cyprũ uerſus nauigat, in ſex ſpeculatrices naues ab Aegypti Amera miſſas, incidit: quarum duabus captis, quatuor reliquæ eminus accelerato curſu euaſerunt. Ad Cyprum appulſus, Regi ſuum aduentũ nunciat, illiusq́ ſententiam exquirit, utrum ipſe in Cyprum uenire, an ſe Hieroſolyma ire malit? At Rex Epimethei more, quem poſt factum deliberare aiunt, cum planè pœnituiſſet, quòd ſe Imperatori opem laturum promiſiſſet, atq́ eius Aegyptiacam expeditionem approbaſſet, magnopere angebatur. Proinde rem procraſtinat, ac ſubinde quid agendum ſit, deliberat. Tandem Andronicum Hieroſolyma accerſit, ut ibi in commune conſulant. Quò cum Andronicus ueniſſet, Amerigus denuò cunctatur: & pœnitentia uehemẽter æſtuans, aliud atq́ aliud excuſat, ſuarumq́ legionum cõuocationem cauſatur. Andronicus eam moram tum ob irrecuperabilis occaſionis neglectum, tum uerò propter fruſtra inſumpta in claſſem ſtipendia ægrè ferebat, quæ Imperator ad tres menſes duntaxat numerarat, ab Auguſto auſpicatus, cum September tum exiret. Cum autẽ Rex terreſtre iter tum ut commodius & tutius nauigationi prætuliſſet, tum quòd obiter Tunium & Tenebium pagos, aditu faciles & in planicie ſitos, quorum habitatores Chriſtiani plerique nominis, Aegypti Ameræ parẽrent, occupare liceret: Andronicus Regis conſilium ſequitur. Interiecto itinere citra moleſtiam cõfecto, & caſtellis quæ diximus, quòd iuſto præſidio non munita erant, in deditionem acceptis pergunt: & cum claſſe, quæ iam ad Tamiathum appulerat, congreſsi, Sarracenos urbe effuſos, intrepida acie ſic exceperunt, ut cum clamore & tumultu, uix aſpectu Romanorum tolerato, intra portas refugerent. Id ea die factum, qua & triremes Nilum ſunt ingreſſæ, & Rex pedes eòdem uenit. Poſtridie Saraceni denuò commenerunt, cum Romanis in campo ſinuoſo & leniter ad murũ inflexo dimicaturi. Sed ne tum quidẽ eis reſtiterũt. Nam ita pugnabãt, ut paulum à portis progreſsi, nuſquã à munitionib. diſcederent. Romanis autem irruentibus, ſalutem fuga quærere contenti, in portas irruunt, ſuam phalangem hoſtibus opponere nõ auſi.

Ammerigi tergiuerſatio in expeditione Aegyptiaca.

Tamiathi obſidio.

Id per dies complures factum. quod eò pertinebat, ut res oſtendit, ut Romani uana ſpe inflati, tempus tererent. Aliquanto pòſt Andronicus muros ferire arietibus non ſine labore & periculo cœpit. Nam barbari eos qui machinas admouebant, ſupernè iaciendo, & telis grandinis in modum ingerendis, ab opere depellebant, aliaq́ꝫ cõminiſcebantur ad mœnium defenſionem. Nihilominus partem muri deiecit, in quo celebris ædes Dei genitricis extructa erat. Nam ibi narrabant ciues, Virginem matrem cum ſponſo Ioſepho fugam ſtitiſſe, cum ſanguinarij Herodis metu in Aegyptũ fugerent. Proinde Sarraceni Romanos irridebant, & Andronicum inſectabantur, quòd ædi non pepercisſet, in qua Chriſtiani Deo preces offerrent, & uota exoluerent, & ſua myſteria peragerent. Sed cum ne ſic quidem quicquam ex ſententia ſuccederet, maiore impetu hoſtes inuadendos ratus, Regem adijt, uehementer inſtans, ut & ipſi ſuis productis copijs, urbem corona cingerẽt: & ſi res facultatem haberet, ſcalis admotis conſcenderent. Is uerò etſi inſtitutum & prudentiam Andronici collaudabat, tamen ſalutare Chriſti ſepulchrum teſtatus, ſe eam rem prius aggreſſurum eſſe negauit, quàm ligneæ turres fabricarẽtur, quas mœnibus admoueret. iuſsitq́ꝫ palmas ſuburbani agri in eum uſum ſuccidi. Quod cum factum eſſet, turres nihilo magis extruebantur ob Regis procraſtinationem & tergiuerſationem. Ea re triſtis Andronicus, exercitum miſerabatur, iam commeatu deſtitutum, & fame periclitantem. Nam alij ne obolum quidem ad emenda cibaria habebant: alij indignabantur, quòd peculiare forum non habentes, à frumentatoribus Regijs magna pecunia parum impetrarent. & militiæ tempus iampridẽ elapſum, querelas & moleſtias militũ augebat: in primis tamen inanis & irritæ obſidionis ultra dies L prorogatæ pigebat. Cum autem nihil per Imperatoris literas agere liceret, niſi quod Regi placuiſſet: illius ſententiam expectauit. Sed cum re ipſa comperiſſet, eum nihil ęqui animo agitare, neque quicquam opis afferre, exercitum uerò in multis ærumnis & periculis uerſari uideret, quippe fame urgente, ut nonnulli cibis inuſitatis uterentur, omnes uerò radicibus & palmarum comis elixis ueſcerẽtur: accedebat fama parum ſecunda, à Sultano Aegypti et orientalibus Arabibus iamiam auxilia ſubmiſſum iri, & magna pecunia conductos equites Aſſyrios in propinquo eſſe: mortuo nõ in aurẽ inſuſurrandum ratus, contempto Latinorum faſtu, uel ſolus belli fortunam experiri decreuit. conuocato'que exercitu ad hunc modum diſſeruit: Et hic diu commorari moleſtũ eſt: & nulla clade ijs illata, quos oppugnatũ iuimus, ac

Aedes D. Mariæ.

Contoſtephanus Amerigi fraude Tamiathi expugnatione fruſtratur.

Contoſtephani concio.

καὶ τοῦτο ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐγίνετο. ἦν δὲ ἡ στρατηγία τοῦτο μηδὲν ἄλλο δυναμένη ὡς διελέγχεται, ἢ ῥωμαίους κατασοφίζεσθαι, ὅπως εἰκῇ χρονοτριβῶσιν, ἐλπίσι μὴ περαινομέναις ὑποσυλώμενοι. ἀμέλει τὰς ἑλεπόλεις ὕστερον νέωτα προσαγαγὼν ἀνδρόνικος, οὐκ ἀμογητὶ καὶ ἀκινδύνως τὸ τεῖχος ἔτυπτεν. οἱ γὰρ βάρβαροι τοὺς διαπειρωμένους τῶν μηχανημάτων ἔβαλλον ὑψόθεν, καὶ τοῦ ἔργου ἀπεκώλυον, βέλη τι νιφάδων ἀφιέντες πυκνότερα, καὶ αὐτοὶ ἐπινοοῦντες τὰ τοῦ τείχους σωτήρια. ἴσχυσε δὲ καὶ οὕτω κόρσην καταρράξαι τοίχους, ἐφ' οὗ καὶ ναὸς ἵδρυτο τίμιος, τῇ θεομήτορι ἀνακείμενος. ᾔδετο δ' ἡ τοῖς ἀστοῖς ἐκεῖ που παύσασθαι τῆς πλάνης τὴν μητροπάρθενον σὺν ἅμα ἰωσὴφ τῷ μνηστῆρι, ὁπότε εἰς αἴγυπτον ὥρμηντο, τὸν παιδοφόνον ἡρώδην ἐκκλίνοντες. οἱ γοῦν σαρακηνοὶ ἀπέσκωπτον εἰς ῥωμαίους, καὶ ὕβριζον ἀνδρόνικον ἐπλήττον, οἷα μὴ φεισάμενον ναοῦ καθ' ὃν περ ἐκκλησιάζοντες τὸ χριστώνυμον, τὰ οἰκεῖα τελοῦσι μυστήρια, τοῦτο μὲν προσευχὰς, τοῦτο δὲ καὶ χαριστήρια ᾄδοντες. ὡς δὲ οὐδ' οὕτω τὰ κατὰ νοῦν ἀνδρονίκῳ ἐξεπέραινε, διὰ προσβολῆς ἰσχυροτέρας ἔγνω πειράσασθαι τοῦ ἄστεος. καὶ δὴ τῷ ῥηγὶ πρὸς λόγους ἐλθὼν, φημί γε κἀκείνῳ, πολὺς ἐγκείμενος ἐξαγαγεῖν τὴν στρατιὰν, καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν διαλαβεῖν· κἂν εἰ προχωροίη τὰ τοῦ ἔργου, καὶ κλίμαξι χρήσασθαι, καὶ τοὺς ἀναρριχωμένους διαβῆναι. ὁ δὲ ἐπῄνει μὲν τὰ λεγόμενα, καὶ τῶν συμβούλων βουλευμάτων ἀπεθαύμαζε τὸν ἀνδρόνικον, οὐκ ἄλλως δὲ τοῦ πράγματος ἐγχειρήσειν διεβεβαιοῦτο καὶ διετείνετο, τὸν τοῦ χριστοῦ τάφον εἰς ὅρκον παραλαμβάνων, εἰ μὴ πρότερον πύργοι τινὲς ἀναβιβασθήσονται ξύλινοι, καὶ τούτους ἐπιστήσει τοῖς τείχεσι. καὶ ταῦτα λέγων, ἐπέταττε σὺν τῇ πόλει παραπεφυκότας φοίνικας καθαιρεῖν, καὶ εἰς πύργων ἐξάρσιν ὑψώματα. οἱ μὲν οὖν ὑψαυχένες καὶ ἀκρόκομοι φοίνικες ἀπετέμνοντο, καὶ τὰ ἄλση τῶν δένδρων ἀπεκείροντο, καὶ ἐψιλοῦτο ἅπας ὁ παράδεισος. τὰ δὲ τῶν πύργων ἀνεγέρματα, καὶ ἡ τούτων ἁρμογὴ καὶ ἀπάρτισις ἐξεπεραίνετο οὐδαμῶς. ὁ γὰρ ῥὴξ ὥσπερ ἄλλος μακρὸς ἀπετίθει, τὸ γινόμενον ἐς αὔριον ἀεί πως ἀναβαλλόμενος, μηδὲ τὰ δεδογμένα πληρῶν. ταῦτα δ' ὁρῶν ἀνδρόνικος, ἤχθετο μὲν, ὃ λειπόμενον ἦν, καὶ κατῴκτειρε τὴν στρατιὰν, σιτίων ἤδη σπανίζουσαν, καὶ λιμῷ λοιμὸν κινδυνεύουσαν, καὶ τοὺς μὲν μηδ' ὀβολοῦ εὐποροῦντας ὡς ἔχοιεν τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐξωνήσασθαι, τοὺς δὲ δυσχεραίνοντας, ὡς οἰκείαν μὴ ἔχοντες ἀγορὰν, πλεῖστα τοῖς ὑπὸ σιτωνίας κατατεθειμένοις τοῦ ῥηγὸς, ὀλίγων ὠνοῦνται τῶν πρὸς ἐστίασιν. καὶ ὁ συντεθειμένος δὲ χρόνος τῇ στρατιᾷ πάλαι ἐκμετρηθεὶς, σχετλιάζειν ἐποίει καὶ δυσφορεῖν. πρὸ δὲ πάντων ἡ κενὴ καὶ ἀνόνητος προσεδρεία, ἡμέρας ὑπερβᾶσα πεντήκοντα. ὡς ἔγνω δὲ μὴ ἔχων ἀπιδεῖν ἐργασίαν, ὅτι μηδὲ ὢν αὐτῷ κατὰ τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα ὅλως ἐγχειρεῖν, ἃ μὴ ὂν ἀρεστὰ τῷ ῥηγὶ, καθῖστο καραδοκῶν τὸ δόξαν τοῦ ῥηγὸς γνώσιμον. ἐπεὶ δ' οὐδέν τι χρηστὸν οὐδὲ μέτριον ἐκ τῶν πραττομένων κατελάμβανε τὸν ἄνδρα διανοούμενον, μήτε προσλαμβάνοντα καὶ συμμογοῦντα, καὶ ὡς δεινὰ δὲ καὶ ἀμήχανα πολλὰ ἐμπεπτωκυῖαν τὴν στρατιὰν ὁρῶν κινδυνεύουσαν, οἷα τοῦ λιμοῦ ἐπιβρίθοντος, καὶ δεινῶς ἐπιβοσκομένου, ὡς ἀπέχεσθαι τῶν ἀπηγορευμένων σιτίων τινὰς, πάντας δ' ὅμως ῥιζοφαγεῖν, καὶ τὰς τῶν φοινίκων ἀφεψεῖσθαι κόμας, καὶ δεῖπνον ἕψοντας παρατίθεσθαι· οὐκ ἀγαθαὶ δὲ καὶ φῆμαι περιέβαλλον, ὅσον οὔπω ξενολογίαν τοῖς πολιορκουμένοις ἀφίξεσθαι ἔκ τε τοῦ σουλτάνου τῆς αἰγύπτου, καὶ τῶν πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ἀράβων, καὶ ἀσσυρίων δὲ ἵππον ἐωνημένην πολλῶν, ἔγχιστα εἶναι, ἀφεὶς πρὸς οὓς νεκρῷ διαλέγεσθαι, καὶ τὴν λατινικὴν ἐξουθενήσας κόρυζαν, ἐπαποδύσασθαι, καὶ μόνος τὸν τοῦ πολέμου κίνδυνον ἤμελλεν. ἐκκλησιάσας τοίνυν τὴν στρατιὰν, καὶ τὸ ἐνδιατρίβειν, φησὶν, ὧδε πολὺ μένειν αὐστηρὸν, καὶ τὸ μηδέ τι διαπραξαμένους κακὸν καθ' ὧν ἐπήλθομεν, χωρεῖν

ἐπαναχωρῆσαι κενοῖς, αἴσχιστον· χεῖρον δ' ἀμφοῖν [illegible] νοῦ διοικουμένων ἀνέλεγκτος ἔργον, τὸ πείθεσθαι ἀνδρὶ οὐδὲν ξυγκειμένῳ τὴν γνώμην Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐχθρῶν ἡμῖν διακειμένῳ ἄμεινον· οὐ συνιᾶτε ὡς ὁ ῥὴξ τὸν οἰκεῖον χάρακα τοῦ ἡμετέρου βαλὼν ἀπωτέρω, [illegible] οὐδ' ὅλως ἐκεῖθεν ὁ συναγωνιστής, ὁ σύμμαχος, καθάπερ εἰς ἑστίασιν κλῆσιν τῶν ἡμῶν καὶ θεατὴς παρακληθείς, οὐκ ἐργάτης ἀρήιος ἔργων; οὐχ οὕτω καὶ οὗτοι δρῶσιν οἱ ἀντίπαλοι ὅταν τὴν μάχην ὑποφεύγωνται, οὐδὲ μαχόμενοι διίασι τῶν πυλῶν; ὥστε τὸ ἐκ τοῦδε ὑποτοπάσαι ἐπεισῆλθε δεδοικώς, μὴ οὐδὲν χρηστὸν κατορθωκότες ἀπίωμεν, ἀλλ' εἰ μή πως οὐχ ἱκανοὶ ἐσόμεθα τὰς ἡμετέρας ἐκσῶσαι ψυχάς. ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνό μοι διὰ μελέτης καὶ σκέψεως, ὅπως σὺν ἡμῖν μαχεῖται ὁ ῥήξ, ἀλλ' ὅπως τὰς αὐτοῦ δολοφροσύνας διαδράντες, οὐκ ἐγκρυφιάζοντος ἤδη, μηδὲ μὴν προσχήματί τι συσκιάζοντος τὰ ἐπίβουλα, ἀπάρξει κακῶν τὸ λοιπὸν ἀπαίρωμεν, τὸν ἐν ὀφθαλμοῖς διακρουσάμενοι κίνδυνον. τάχα καὶ νῦν Αἰγυπτίοις προσεξεύρηνται φάρμακα τῶν πάλαι τῶν αὐτοῖς ἰσχυρότερα, ἃ καὶ μὴ κοιμίζειν μόνον λύπας ἔχει, καὶ τὸ ἀλκιμον τῆς ψυχῆς ἀποθηλύνοντα διαιτᾶν διαχύσεσιν, ὡς ἐκεῖνο πάλαι τὸ φάρμακον ὃ δέδωκε τῇ Λακαίνῃ Θῶνος ἡ παράκοιτις νηπενθὲς κακῶν ἁπάντων ἐπίληθες, ἀλλὰ καὶ πολεμικοὺς ἄνδρας ἐκθηλύνον, καὶ ποιοῦν ἀλκῆς ἐπιλήσμονας, καὶ τούτων οἶμαι τῶν φαρμάκων ἐμπλεων πεπωκὼς σκύφον αἰγύπτιον, καὶ γεντόδες, ὡς ἔοικε, [illegible], καὶ μετεχώρησεν εἰς μέθην τὸ ἀγκύλιον, πρὸς κάρον ἀποτεθύμηται χρόνιον. ἢ τάχα παρὰ πάσσαλον μὲν αὐτῷ ἡ ἀσπίς, τὸ δὲ ξίφος καθυπνώττει τοῦ κολεοῦ, ὁ δὲ σαυρωτὴρ τοῦ δόρυ πέπηγεν. ἢ τάχα μὲν οὐδαμῶς ἀργύρῳ δὲ φαρμαχθείς, τὰς φρένας ἠλλοίωται, καὶ χρυσίῳ τὰ ὦτα βέβυσται, καὶ τὸ ἐνώμοτον πρὸς τὸ ἐνσύνθηκον μετασκεδάσεται. καὶ νῦν φροῦδαι μὲν αἱ ξυνθῆκαι, ἃς ὑπὲρ τοῦ συμμαχεῖν Ῥωμαίοις βασιλεῖ δέδωκε, χείλεσι μόνοις ἐκεῖνον τιμῶν, τῇ δὲ καρδίᾳ πόῤῥω φερόμενος. ἡμᾶς δὲ τηλικοῖσδε δεινοῖς περισχιζόμεθα, καὶ πόλεμος ἄγει καὶ λιμὸς ὁμοῦ ἡμᾶς δαπανᾷ, καὶ τὰ Ῥωμαίων ἐφ' ὑμῖν αὐχήματα οἴχεται, τὰ δὲ λαμπρὰ τῶν κατορθωμάτων ἠφάνισται. κρεῖσσον ἦν μὴ ὅρμοις τοῖς ἐνταῦθα προσσχεῖν, διαμετρήσαντας πελάγη ἀχανῆ καὶ ἀόρατα, ἢ ἄπρακτοι ἀπιέναι κατάραντες. ὡς νῦν γε οὐχ ἱστίοις λευκοῖς τὰς ναῦς πτερῶσαι ἡμῖν γενήσεται, ὁποίοις ἐκ Βυζαντίου ἀνήχθημεν, ἀλλὰ φαιοῖς ἐπιχρῶς διὰ τὸ τῆς αἰσχύνης μελάνωμα. ἀλλ' ἄνδρες ὁμογενεῖς καὶ συστρατιῶται, καὶ ὅσον ἐντόπιον ἢ ξενικόν, ἀποκριθέντες τῶν Παλαιστινῶν ἱπποτῶν, τῶν γαύρων τε καὶ ὑψαυχένων, καὶ Ῥωμαίοις ὡς ἴσμεν ἀπίστων, προσβάλλωμεν τοῖς βαρβάροις, τειχομαχίαν στησώμεθα, ἀγωνισώμεθα ὡς τὸ πόλισμα τοῦτο ληψόμεθα, καὶ ὡς ἤδη ἔχοντες ἐν χερσὶ τὸν ἔνδον πλοῦτον ἁμιλλησώμεθα. εἰ τεῖχος τοῖς βαρβάροις τὸ πρόβλημα, καὶ ἀφ' ὕψους τῶν ἀμυντηρίων ἡ ἄφεσις, ἀλλ' εἰσὶ καὶ τῶν ἡμῶν ἀσπίδες, αἳ οὐκ ἀνδράσι ῥᾳδίως ἀνέχονται. ὑπὲρ γὰρ τὸ σάκος εἰσὶ τὸ Αἴαντος ἐκεῖνο τὸ ἑπταβόειον, ἀλλ' ὡς πύργοι αὐτοὶ προβέβληνται, οὐ μόνον ἀτίνακτοι βέλεσι καὶ τοῖς ἐκ χειρῶν στόμασιν ἀδιάῤῥηκτοι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκ μηχανῶν ἀφιεμένων πάντων [illegible], ταύτας ἀντιτείναντες ὡς πυργοβάρεις, ὀλίγα τοῦ τείχους καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ μαχομένων φροντίσομεν. εἰ δὲ δὴ καὶ πράττειν αἱρεῖσθε, ἄρα μοι ἕπεσθαι ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὅ,τι ἂν δέῃ σὺν ὑμῖν ἑτοίμως πείσομαι. μηδὲ γὰρ εἴη τινὰ φάναι, ὡς Ἀνδρόνικος ὑπαγαγεῖν μὲν λόγοις καὶ παραθῆξαι πρὸς ἄρεα ἱκανώτατος, ἀρχηγὸς δὲ ἀχρεῖος, μηδ' ἀντεπεξιέναι ὅλως τὸ πολέμιον. ἀλλὰ τὸ τῆς ἡμῶν κόρυθος μέτωπον ὄψονται πρὸ ὑμῶν οἱ ἀντίμαχοι· καὶ πρόμαχος ὤν, δέον οὕτω ποιεῖν, καὶ οὐραγὸς ἐσόμενος ὕστατος, ἃ καὶ τοῦτο δέῃσοι ὁ καιρός.

θεὸς

ac uacuis reuerti manibus, turpiſsimum. Vtroque uerò peius eſt, ſummæq́ dementiæ, parêre uiro à Romanorum commodis prorſus abhorrenti: & nihilo melius erga nos affecto, quàm ipſi hoſtes. Non uidetis, ut Rex uallum longè à noſtro communierit, neque inde prodeat, ſocius & confœderatus noſter, non ſecus ac ſi ad feſtum & ſpectaculum inuitatus eſſet, non autem belli ſocietatē nobiſcum coiïſſet? Nonne idem & hoſtes noſtri faciunt, cum dilata pugna intra mœnia ſe continent? Itaq; uereri mihi ſubit, ne non modò rebus infectis diſcedamus, ſed ne uitam quidem noſtrā tueri poſſimus. Neque mihi curæ eſt, an Rex opem nobis ferat: ſed illud, quo pacto dolos eius effugiamus, qui ſuas inſidias iam ne diſsimulare quidem ſtudet: ac imminente periculo euitato, incolumes hinc diſcedamus. Fortaſſe nunc Aegyptij noua medicamenta inuenerunt, ueteribus illis efficaciora, quibus non modò animi triſtitia pellatur, ut illo Helenæ à Thonis uxore dato, ſed fortes etiam uiri effœminentur. Huiuſmodi poculo Ammerigus ad ebrietatē hauſto, in diuturnum ueternū incidiſſe uidetur, ignauoq́ ocio abiectis & neglectis armis torpeſcere. aut potius pecunia infectus mutaſſe animum, & auro obturatis auribus obſurduiſſe. Nunc inane fœdus eſt quod cum Imperatore icit: quem uerbis duntaxat colit, animo ab eo abhorrens. Nos uerò tantis malis circumuenti, & fame & bello abſumemur. Romani fruſtra uirtute noſtra gloriantur, res à nobis præclarè geſtæ interciderunt. Præſtitiſſet nos nunquam per tanta maria portus hos intraſſe, quàm infectis rebus diſcedere hinc. Nunc albis uelis, qualia Byzantio tulimus, redire nō licebit: ſed fuſcis naues operiemus, ob ignominiæ labem. Verùm nos commilitones, ſiue populares ſiue peregrini, ſeiuncti à Palæſtinis equitibus, hominibus ſuperbis, elatis & perfidis, Barbaros inuadamus, mœnia oppugnemus, certatim oppidum hoc capiamus: itáque contendamus, quaſi hoſtium diuitijs iamiam potituri. Si mœnibus muniti ſunt barbari, & ex ſuperiore loco tela conijciunt: ſunt nobis ingentes clypei, quos inſtar turrium opponamus: non ſolis modò & gladijs imperuij, ſed tormentorum etiam ictibus inuiolabiles.

Quòd ſi officio fungi uultis, me ſequimini, paratum unà uobiſcum perpeti, quicquid ſors dederit. Neque enim committam, ut quiſquam dicas, Andronicum ſolertem eſſe ad uerba facienda, & acuendos militū animos: ſed ducem ignauum, & ulciſcendi hoſtis, rudem. Imò & in prima acie ſtabo, ut decebit: & extremum agmen claudam, ubi oportuerit.

„ Deus consilia nostra fortunet, & calamitates „ in hostium capita uertat. Hæc locutus & ipse & cæteri, dimissa concione, arma cæperunt. & sub tertiam diei horam legiones instructas educit, primus ante omnem exercitum incedẽs. At Sarraceni portas seris & uectibus munierunt, & machinis quibusdam ad eas muniendas suspensis, de mœnibus nostros omni telorum genere petebant, ut intra teli iactum nemini accedere liceret. Sed Andronicus nihilo minus equo concitato hastam in portam dirigit, sagittarijs & cæteris omnibus strenuò sequentibus, & classicis continenter canentibus, & tympanis resonantibus, ut defensores urbis subito Romanorum impetu & tormentorum ictibus percellerentur. Sed cum iam multis murorum partibus scalæ admouerentur: Rex eo nuncio perturbatus, quasi ipse magno malo affectus, aut fulmine ictus esset, diu tacitus stetit. ac uix tandem pulsa illa caligine, conscenso equo, cum delectis cohortib. ad Romanum exercitum properat: monetq́ ne cum ijs pugnent, qui iampridem sibi nunciarint, se Romanorum Imperatori deditionem facturos.

Romani Tamiatho domum redeunt.

Ea oratio militum manus torpedinis instar alligauit, & ab urbe iamiam capienda reuocauit. Pactione uerò à Rege facta, hostibus magis utili quàm Romanis honesta, milites nulla ratione habita qualis ea pax esset, sed mentione eius duntaxat audita, reditus cupidi, nauticam petulantiam igni esse atrociorem re ipsa monstrauerunt, ac tumultu tota castra compleuerunt. Nam & arietes iniussu ducis incenderunt, & armis plerisq́ depositis, in remos incubuerunt, furore quodam in naues irruentes: nihil hyberno tempore territi, ad nauigationem minimè apto. Quartus enim Decembris dies tum agebatur. Tum uidere licebat, ingentem illam classem ex una statione in uarias diffundi partes, alijs aliam uiam sequentibus, dum suam quique patriam petunt: ut uix VI naues superessent, quæ Andronicum domum reueherent. Is uerò Hierosolyma cum Rege profectus, atque cum iusto comitatu Iconium præteruectus, Byzantium redijt. Ex multis autem illis nauibus alias aduersi uenti unà cum uectoribus demerserunt: aliæ fluctibus disiectæ, uerno tempore demum in naualia urbana sunt reductæ: neq́ paucę, ubi uectores ad terrã peruexerant, fluctuũ arbitrio sunt permissæ. Ita perexiguæ uel maris æstum, uel nautarum negligentiam euitarunt. Cæterùm Sarraceni Romanorũ impressiones metuentes, eorumq́ nauigationes in posterũ præcauere cupientes: legatis & amplis munerib. ad Imperatorẽ missis, pacem

„ θεὸς δὲ πρυτανεύοι τὰ βεβουλευμένα, καὶ τρέποιτο τὸ „ ἐπαίσιον κατὰ κεφαλῆς ἂν τῶν ἐχθρῶν. ταῦτ᾽ εἰπὼν, αὐτός τε ὡπλίσατο, καὶ οἱ λοιποὶ διαλυθέντες τοῦ συλλόγου, τὰς πανοπλίας ἐνεδύσαντο. ἐπεὶ δὲ τό τε ἡμέρα ηὔξανε, ὡς ἂν τρίτην ὥραν προβεβηκέναι, καὶ τὰ τάγματα ἐξῄεσαν, ἄρξας ἐκεῖθεν, προϊὼν σὺν πᾶσιν, τοῦ παντὸς προφανὴς στρατεύματος. οἱ δὲ Σαρακηνοὶ τὰς πύλας διαλαβόντες κλεισὶ καὶ ὀχεῦσι, καί τινα προσπετάσαντες μηχανήματα τούτων ἐρύματα, ἔβαλλον ἀπὸ τῶν τειχῶν, παντοίοις ὅπλοις τοὺς προσιόντας ἀκροβολούμενοι, καὶ τὸν βέλους φορᾶς ἅπαντα χῶρον ἀδιάβατον ποιοῦντες οἷς τε ἀπεσφενδόνων ἐκ τῶν ἐπάλξεων, καὶ οἷς ἐκ τόξων ἀφίεσαν. ἀλλὰ καίτοι οὕτω τῶν ἔνδον ἀμυνομένων, αὐτός τε τὸν ἵππον ἐπελάσας, κατὰ τῶν πυλῶν ἀνδρόνικος τὸ δόρυ ἴθυνε, καὶ οἱ τοξόται καὶ ἅπας ἱππότης φθογγῆς ἐνέπιπλαντο, αἵ τε σάλπιγγες πυκνὰ ἐφώνουν, τὸ παρακλητικὸν ἐς μάχην παρακελευόμεναι, καὶ ἐβαρύηχα τὰ κύμβαλα, ὡς τοὺς εἰς τὰ τείχη καὶ τὰς βάρεις ἐκπλαγῆναι τὴν τῶν ῥωμαίων ἀθρόαν ἐμβολὴν καὶ ἐπέλευσιν, καὶ τὰ ἐκ παντοίων ὀργάνων ἀφίματα. ἤδη δὲ τῶν κλιμάκων προσαγομένων, καὶ κατὰ πολλὰ μέρη τοῦ τείχους ἐρειδομένων, ἡ τῶν γινομένων ἀγγελία παίει τὸν ῥῆγα δαιμονίαν πληγήν. ὁ δὲ ὡς αὐτός τι μέγα κακὸν καὶ ἀπαραίτητον πεπονθὼς, ἢ τὸ λεγόμενον πρηστῆρι παρακοπεὶς, ἄφωνος ἦν ἐφ᾽ ἱκανόν. μόλις δ᾽ ἀνενεγκὼν τοῦ ἰλίγγου, αὐτίκα ἐς ἵππον, καὶ ἀναπηδήσας, ἐφίσταται τῷ ῥωμαϊκῷ στρατεύματι μετὰ τῶν ὑπ᾽ αὐτὸν ἀθλητῶν, καὶ τὰς ἁπάντων ἀνακόψας ὁρμὰς, ὑποτίθησι μὴ διαμάχεσθαι ἀνθρώποις πάλαι διαμηνύουσιν αὐτῷ ὡς ἑαυτοὺς ἐκδιδῶσι καὶ τὴν πόλιν βασιλεῖ παραδώσουσι. καὶ ὁ μὲν λόγος οὗτος οἷά τις νάρκη τὰς τῶν ῥωμαίων χεῖρας ἐπέδησε, καὶ ἐγγὺς ἤδη τοῦ περιεῖν τὴν πόλιν γεγενημένους ἐπανάγει. αὐτὸς δὲ ὁ ῥὴξ ἐς συμβάσεις τραπόμενος, ἀσπασίους μᾶλλον τοῖς ἐκ τῆς Ἄγαρ, ἢ ῥωμαίους λυσιτελούσας τὰς ξυνθήκας εἰργάσατο. οἱ δὲ τῶν στρατιῶται μηδ᾽ ὅλως ὁποῖα τὰ τῆς εἰρήνης κατεξετάσαντες, ἀλλὰ καὶ πρὸς μόνην τὴν ταύτης ἀκοὴν νόστου μνησθέμενοι, τὴν ναυτικὴν ἀπονοίαν πράγμασιν αὐτοῖς καθυπέδειξαν δραστικωτέραν πυρὸς, καὶ ἀταξίας εὐθὺς ἐνέπλησαν τὰ στρατόπεδα. αἵ τε γὰρ ἑλεπόλεις ὑπ᾽ αὐτῶν ἐπυρπολήθησαν, γνώμης ἄτερ τοῦ στρατηγοῦντος, καὶ τὰς πλείστας ἀποφορτισάμενοι τῶν ὁπλίσεων, πρὸς ταῖς κώπαις ἐγίνοντο, καὶ ἐπὶ πόντον ἔβλεψαν τὸν ἀτρύγετον, μανικώτερον εἰς τὰς ναῦς ἐφορμῶντες, μηδὲ τὸ τοῦ καιροῦ δυσχείμερον, καὶ τὸ τοῦ πλοὸς ἔξωρον ἐννοοῦντες. τετάρτην γὰρ ἦγεν ὁ δεκέμβριος μήν. ἦν οὖν ἰδεῖν τὸν πολυάριθμον ἐκεῖνον στόλον, καὶ τὴν ἀπὸ λιμένος μιᾶς καταγωγήν, καὶ τὴν ἐκ τούτων αὖθις ἀναγωγὴν εἰς μυρία σκεδασθεῖσαν τμήματα, ἄλλων ἀγαπησάντων ἕτερον πλοῦν, καὶ πάντων πρὸς τὰς πατρίδας οἰακοστροφούντων τὰς ναῦς, ὡς μόλις ἓξ ἔτι ναυλοχῆσαι τριήρεις, αἳ ἤμελλον ἀνακομίσειν ἀνδρόνικον. ὁ δὲ τὴν ἀπὸ ἱεροσολύμων ἅμα τῷ ῥηγὶ στρατευόμενος, κἀκεῖθεν ἁρμόζοντας παραπεμφθεὶς, τὸ ἰκόνιον παραλλάξας, ἐς Βυζάντιον παραγίνεται. τῶν δὲ πολλῶν ἐκείνων νηῶν αἱ μὲν ἀνέμων ἀντιπνοίαις περιπεσοῦσαι, κατέδυσαν αὐτανδροι. αἱ δὲ κλύδωνι θαλαττίῳ διασπαραχθεῖσαι, ὅτε καὶ ἔαρ ἤδη φαίνοιτο τοῖς νεωσοίκοις τῆς πόλεως ἀπεδόθησαν, οὐκ ὀλίγαι δὲ καὶ τῶν ἐπιβατῶν κενωθεῖσαι καθάπαξ ἐπιλαβομένων τῆς γῆς, ὡς χαρίεντα πρυμνήσια τοῖς τῶν κυμάτων διαύλοις ἀφείθησαν φέρεσθαι, ὡς βραχείας περιλειφθῆναι, ἐρασμὸν θαλάττης ἢ ναυτῶν διαδρᾶσαι ἀμέλειαν. οἱ δὲ Σαρακηνοὶ τὴν ἐς αὐτοὺς ἔφοδον τῶν ῥωμαίων ὡς ἔδοξαν ἐκδειλιάσαντες, καὶ τὰς ἐς ὕστερον πλοῦς ἐκτρέποντες, πρέσβεις ἐς βασιλέα ἐστάλκασιν, καὶ δῶρα τὰ παρ᾽ αὐτοῖς τιμιώτερα ἐπιφέροντας, καὶ τὴν καὶ τὴν εἰρήνην ἐκράτυνεν. Τῆς δὲ δεσποίνης πρὸς τὸ τεκεῖν ἐλθούσης, ἀνεγομένη μὲν ἡ πορφύρα καὶ εὐτρεπίσθη πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τῆς γεννήσεως. ὡς δὲ κατέτειναν αἱ ὠδῖνες, καὶ ἐντὸς τῆς πορφύρας ἡ δέσποινα ἦν, παρῆν καὶ ὁ βασιλεὺς, βλέπων καὶ παρηγορῶν, καὶ τὰς ὠδῖνας κουφίζων αὐτῆς. τὸ δὲ πλέον τοῦ βλέμματος εἶχε πρὸς τοὺς ἀστέρας, καὶ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἔμελλε τὸ παιδίον τεχθήσεσθαι. ὡς δ' ἐγεννήθη τὸ παιδίον, καὶ ἦν ἄρσεν, καὶ ἡ τέχνη τῆς ἀστρονομίας ἐδίδασκε, πλούσιον εἶναι καὶ μονογενῆ, καὶ τῆς πατρικῆς βασιλείας διάδοχον, θεῷ τε φωναὶ ἀπεδίδοντο χαριστήριοι, καὶ ἅπας τῆς βασιλείας ἄνθρωπος ἦν ἐν κρότοις καὶ χαρμοναῖς. ἐπεξαίρων δὲ τὴν γενέθλιον καὶ ὀνομαστήριον τοῦ παιδὸς ἡμέραν, ὡς ἔθιστο παρὰ τοῖς βασιλεῦσι ῥωμαίων, τοὺς ἐντιμοτέρους τῶν πολιτῶν μετὰ κλάδων, θαλίαν εἰς τροφὴν ἐκάλει, καὶ ἀλέξιον τὸν παῖδα ὠνόμασεν, οὐχ ἁπλῶς τὴν κλῆσιν ἀπολεξάμενος, οὐδὲ τὸν παῖδα τιμῶν ἐκ τοῦ τεκόντος τὸν γεννήτορα ἐκείνου ὀνόματι· ἀλλὰ προσέχων τὸν νοῦν προρρήματι πρὸς τὴν ἀπολυθεῖσαν ἐρώτησιν ἐξενεχθέντι, ἅ τις ἦν, ἐν ὅσον ἡ τοῦ βασιλέως ἀλεξίου τοῦ κομνηνοῦ παραταθείη σειρά; τὸ δὲ προαγόρευμα, αἷμα, ὃ τῆς συλλαβῆς διυστάμενον καὶ κατὰ στοιχεῖον ἀναλεγόμενον, διὰ μὲν τοῦ ἄλφα σαφῶς ὑπογράφει τὸν ἀλέξιον, διὰ δὲ τοῦ ἰῶτα τὸν ἰωάννην, διὰ δὲ τῶν ἐφεξῆς δύο γραμμάτων τὸν μανουὴλ, καὶ τὸν ἐξ ἐκείνου πάλιν παραληψόμενον τὴν ἀρχήν. ὡς οὖν ὁ παῖς τὴν ἡλικίαν προὔκοπτε, καὶ κατὰ εὐθαλὲς καὶ πῖον νεόφυτον εἰς αὔξην ἀνέτρεχεν, ἕτερος σκοπὸς ἀνῆκε τὸν βασιλέα· καὶ δὴ μετατίθησι τοὺς ὅρκους πρὸς τὸν υἱὸν, οὓς ἐπὶ τῇ θυγατρὶ μαρίᾳ, καὶ τῷ μνηστῆρι ταύτης ἀλεξίῳ τῷ παίονι πρώην ἀχιτετελεκώς. ὅθεν αὐτόν τε τὸν βασιλέα, καὶ ἐφ' ὃν οἱ ὅρκοι, καὶ τοὺς ἀποδόντας τούτους τὸ τῶν βλαχερνῶν εἰσεδέχετο μέγα καὶ περίπυστον τῆς θεομήτορος τέμενος. καὶ διὰ τῆς τελεσιουργίας τῶν ὅρκων εἰς τὸν ἐξ ὀσφύος αὐτοῦ τὴν σκηπτουχίαν ὡς ᾤετο μεταθέμενος, μετὰ βραχὺ τῷ μνηστῆρι ἀλεξίῳ τὸ θυγάτριον ἀποζεύγνυσι, καὶ αὖ τοῦτον μὲν εἰς γυναῖκα ἐγγυᾶται τὴν τῆς γυναικὸς οἱ ὁμόσπορον, ἄρτι σὺν τῷ ἀδελφῷ βαλδουίνῳ τῆς ἀντιοχείας ἀπάρασαν. ὡς δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ὁ τῆς οὐγγρίας ἀπέθανε ῥὴξ, εὐτύχημα τὸν τούτου θάνατον ὁ μανουὴλ ἡγησάμενος, πέμπει τὸν ἀλέξιον εὐθὺς μετὰ λαμπρᾶς δορυφορίας, καὶ βασιλείου πλείστης παρασκευῆς, τὴν παιονικὴν παραληψόμενον δυναστείαν, καὶ βασιλεύσοντα τῶν ὁμοεθνῶν. καὶ εἶχεν οὕτως ἀταλαιπώρως ἡ παιονία ταινίᾳ ῥηγικῇ διαδούμενον, καὶ τοῦ γένους ὅλου κυριοδοσέστως διασώζοντα. ὁ δὲ βασιλεὺς αὖθις ἀνηρεύνα ἐπιμελῶς τὸν τῇ ἐκείνου θυγατρὶ συζευξόμενον· καὶ ῥωμαίων ἀθερίζων ὅσοι πρὸς γένους ἐπίδοξοι, ἐφιλονείκει τοὺς δυνάστας ἐθνῶν, ὁπόσοι μὴ ζυγῖται, καὶ τοὺς ὅσοι παίδων γονεῖς, τὴν πατρῴαν διαδεξομένων μετὰ πότμον τῶν γεννησαμένων τούτους ἀρχήν. καὶ ἐπεὶ δὲ ἀπορίᾳ πῆ τὸ πρεσβεῖον πρὸς τὸν κρατοῦντα σικελίας γουλίελμον, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ πρέσβυς ὡς ἐκεῖνον ἐστέλλοντο, καὶ παρ' ἐκείνου αὖθις τὸ ἴσον προβαίνοντος ἐπέμπετο τὰ κηρύκεια, καὶ ἦν ἐφ' ἱκανὸν τὰ τῶν γάμων λογολεσχούμενα προοίμια. ἀμφιταλαντεύοντι δὲ τὴν ὥσπερ τούτοις, καὶ τὰ πρῶτα ἔχων ὁ βασιλεὺς ῥοπὴν, καὶ οἷον κυμαίνουσαν, καὶ πολλὰς μεταβολὰς λαμβάνουσαν καὶ τροπὰς, ὀψέ ποτε μεθίσταται τοῦ σκοποῦ, ῥωμαίοις κρίνας ἀσύμφορα τὰ μετὰ τοῦ ῥηγὸς σικελίας κηδεύματα. ἦν οὖν ἡ κόρη πολυμνήστη βασίλεια, καὶ κατὰ τὴν ἀγαμουμένων ἠλέκτραν ἄλεκτρος ἐπὶ πολὺ τοῖς ἀνακτόροις ἐλάνθανε, καὶ κατ' ἀχρῶδε ὑδροφαλὴ ὑψηλὴ, καὶ κοίτας ἀνεράστας ἡμέρευσα. συνεζύγη δ' οὖν ὅμως μετὰ πολλὴν τοῦ βασιλέως περιμάθησιν ὕστερον ἑνὶ τῶν

pacem firmarunt. Quum autem Imperatrix partui propinqua esset, deprompta & adornata est purpura ad puerum suscipiendum. Doloribus uerò urgentibus, ea in purpura collocata, adest & Imperator, sua'que præsentia coniugem solatur & subleuat: magis tamen in stellas, & punctum edendi fœtus animo intentus. Nato filio, quem Astronomia docebat diuitem fore, atque unigenitum, & paterni Imperij successorem, Deo gratiæ agebantur, omnesque subditi plaudebant & lætabantur. Ipse uerò Imperator, ut diem natalem celebriorem redderet, ciues honoratiores (uti moris erat) ramos gestantes, conuiuijs excepit, & puerum Alexium nominauit. Id'que non temerè, nec tam ut eũ proaui sui nomine honoraret: quàm propter oraculum, quo ei per ambages responsum fuerat, seriem Comneniæ familiæ duraturam tantum, quot literas nomen ΑΙΜΑ, hoc est sanguis, complecteretur. Ac per Α Alexius, per Ι Ioannes, per Μ & Α, Manuel, & filius eius alter Alexius, haud obscurè significabantur.

Alexius Manuelis filius Imperator designatur.

Oraculum αἷμα.

Quum puer ætate procederet, & instar fœcundæ plantæ cresceret, aliud consilium capit Imperator: & iusiurandum de Imperij successione à Maria filia, & eius marito Alexio Pannonio, in filium transferre instituit. Proinde cum filio & ciuibus in amplissimo templo genitricis Dei conuenit, & per iusiurandum Imperij successione in filium, ut putabat, translata, paulo pòst filiam ab Alexio seiungit: ei'que uxoris suæ sororem, recens cum Balduino fratre Antiochia profectam, despondet. Vt autem sub id tempus Hungariæ rex obijt, Manuel eius mortem peropportunam ratus, Alexium statim cum splendido comitatu, & maximo apparatu Regio, ad Pannoniæ dominatum accipiendum ablegat. Eo sine labore diademate ornato, & totius Hungariæ rege citra controuersiam declarato: Imperator studiose maritum alterum filiæ quærit. ac nobilibus Romanis præteritis, indagat, qui exterarum nationum principes aut cœlibes essent, aut filios haberent paternis regnis successuros. Quum autem Gilielmus Siciliæ rex in eo genere principatum tenere uideretur, & ab illis nuptijs non abhorreret, crebræ legationes ultrò citro'que missæ, de matrimonij conditionibus frustra agitabant. Nam Imperator, à principio ambiguus, & animo diuersis consilijs distracto, subinde fluctuans, sententiam tandem mutat, affinitatẽ Siciliæ regis non è Repub. fore existimans. Ita filia eius, quamuis à multis procis expetita, diu cœlebs & mœsta in palatio desedit. Sed post longã patris circumspectionẽ, tandẽ uni

Alexius, Manuelis gener, Pannoniæ regnũ occupat.

Marchio Montisferrati Mariã Manuelis filiã ducit.

Gilielmus Siciliæ rex.

Manuelis cũ Venetis controuerſia.

ex filijs Montiſferrati Marchionis, adoleſcenti formoſiſsimo ſuauiſsimoʹque, imberbi adhuc, nubit: quamuis ipſa trigeſimum annum exceſsiſſet, uirili prædita robore. Hoc loco illud etiam eſt inſerendum. Occidentalis maris ſinus, qui Adria dicitur, à Siculo pelago remotus, & Ionij maris abſceſſus quidam ſeparatus, Aquilone ſpirante, latè exęſtuat. Eius ſinus intima Heneti, qui & Veneti appellantur, incolunt, homines maris alumni, uagi Phœnicum inſtar, callidis præditi ingenijs. Hi aliquando à Romanis, ob belli naualis neceſsitatem ſuſcepti, maximo numero Conſtantinopoli conſederunt, & in omnib. Romanis prouincijs diſperſi, ſolo retento nomine ueteri, affinitatibus, amicitijs, cæterisʹque rebus coniunctiſsimi Romanis, admodum creuerunt: & magnas opes nacti, contumaces & impudentes euaſerunt: nec Romanos tantum odiſſe, ſed etiam edicta & minas Imperatoris negligere cœperunt. Vnde factum eſt, ut is mutata beneuolentia, nunc Corcyrææ inſolentiæ recordatus, nunc alia atque alia iniuria irritatus, uehementer illis iraſceretur: eorumʹque graſſationes intolerabiles ratus, literis in omnes prouincias miſsis, Venetos omnes certa die comprehendi, eorumʹque bona publicari iuberet. Quod cum ad conſtitutum tempus factum eſſet, eorumʹque bona partim in fiſcum relata, partim à præſidibus prouinciarum occupata eſſent: Veneti qui in urbe habitabant, cœlibes in primis, fugam adornant: nauiʹque tribus ornata uelis, noctu conſcenſa, qua nulla unquam maior ædificatum iri creditur, abierunt: quos cum Imperatorię naues armatis plenæ, ancipites ſecures geſtare ſolitis, perſequerentur, adeptæ quidem illos ſunt: ſed ob nauis altitudinem & uelocitatem ſecundo uento, uolantis magis quàm currentis, & uectorum audaciam, re infecta domum redire ſunt coactæ. Veneti proſpero curſu Venetias peruecti, anno ſequente claſſe inſtructa, inſulas inuaſerũt: ac Eubœam ingreſsi, Euripum obſederunt: & parte quadam eius occupata, ignem ędificijs iniecerunt. Vere inſtante, inde Chium appulerunt. Qua re audita, Manuel magnum Ducem Contoſtephanum Andrònicum, cum nauib. circiter centũ & quinquaginta ablegat: quòd nec Veneta claſsis minor erat, ſummaʹque diligentia, & omni apparatu, ut ad magnum bellum, & contra hoſtes Romanos inſtructa erat: multis etiam auxiliaribus Sclauinorũ nauibus aſcitis. Cęterùm ad primam famam expeditionis Romanorum

τῷ μαρκεσίου μὲν τῆς φεράτης υἱῶν, χαρίεντι τὴν ὄψιν, καὶ ἰδεῖν ὡραίῳ, καὶ τὴν κόμην πλέοντι καὶ διαπρεπεῖ, καὶ μήπω φύοντι γένειον, αὐτὴ τὸ τριακοστὸν ὑπερβᾶσα ἔτος, καὶ ἀνδρικὴ τυγχάνουσα τὴν ἰσχύν. ἀλλ' ἐνταῦθα τῆς ἱστορίας γενόμενος, καὶ τοῦτο τοῖς ἐρρημένοις προσπαράγω. ἔστι τις θαλάττιος κόλπος ἑσπέριος, ἀδρίας λεγόμενος, ἀναχωρῶν μὲν τοῦ σικελικοῦ πελάγους, καὶ οἷά τι ἐξάρμα τοῦ ἰονίου ῥοῦ, καθ' ἑαυτὸν ἰδιάζων, καὶ πρὸς βορρᾶν ἄνεμον ἐπὶ πολὺ συρόμενος· τούτου δὲ τὰ μυχαίτατα ἐπινέμονται, οὓς καὶ βενετίκους ἄπεις τις αὖ κατὰ γλῶτταν ἰδιωτικῶς, ἄνδρες θαλάττης τρόφιμοι, κατὰ φοίνικας ἀγύρται, πανοῦργοι τὸ φρόνημα. ἀλλ' οὗτοι ῥωμαίοις ἀσπασθέντες κατὰ χρείαν ἣν ἐπὶ ναυμαχικὴν, κατασκηνωμένοι καὶ φρατρίας τὴν κωνσταντίνου τῆς οἰκείας ἠλλάξαντο. ὅθεν ἁπανταχοῦ τῆς τῶν ῥωμαίων ἐπικρατείας διεσπαρέντες, καὶ μόνον τὸ ἀπὸ γένους ὄνομα παραμεμενηκὸς αὐτοῖς ἔχοντες, τὰ δ' ἄλλα συμφυλοῦντες καὶ φίλοι πάνυ καὶ ῥωμαῖοι, ηὐξάνοντό τε καὶ ἐχυδαίζον. οὕτω δὲ καὶ προβαλλόμενοι πλοῦτον πολὺν, αὐθάδειαν καὶ ἀναίδειαν μετεδίωκον, ὡς μὴ μόνον ἀνταρσίους ἔχειν ῥωμαίοις, ἀλλὰ καὶ τῶν βασιλικῶν ἀντιστρέφεσθαι ἀπειλῶν τε καὶ ἐντολῶν. μεταλλοιοῖ τοίνυν τὰς ἐπ' αὐτοῖς ῥοπὰς βασιλεὺς, καὶ νῦν μὲν τοῦ κατὰ κέρκυραν μεμνημένος ἐμπαροινήματος, νῦν δ' ἄλλου πεῖραν λαμβάνων κακοῦ, αὖθις δ' ἑτέρου καὶ χείρονος πανουργεύματος τὴν ἐκείνου διαρρεπίζοντος ψυχὴν, ὡς θυμὸν ἐβρόχθησεν ὥσπερ ὑπὸ κραιπαίου ἢ ἀπαρκτίου ἅλμη κατακλυσθεὶς καὶ ἄγριον πνέοντος· καὶ ἐπειδὴ τὰ τούτων ὑποτιμήματα καταφαίνεσθαι ἐδίδασκεν, γράμματα ἐφοίτων κατὰ πᾶσαν ἐπαρχίαν ῥωμαϊκὴν, τὴν τῶν βενετίκων κατάσχεσιν ἐπιτάττοντα, καὶ τὴν οὐσίαν διασημαίνοντα καθ' ἣν ἰδίᾳ τοῦτο γενέσθαι, καὶ τὰ ἐκείνων ἀναθεῖναι δημόσια χρήματα. ἐνστάσης οὖν τῆς προθεσμίας, ἅπερ συνείλεκτο, καὶ τῶν κτημάτων ἐκείνοις τὰ μὲν εἰς τὸ βασιλικὸν θησαυροφυλάκιον εἰσενεχθέντα ἀπῆλθον, τὰ πλεῖστα δὲ οἱ τοπάρχαι τούτων ἐξιδιώσαντο· οἱ δ' ἐν τῇ πόλει τὰς οἰκήσεις ἔχοντες βενέτικοι, καὶ τούτων μάλιστα οἱ μὴ γάμοις ὡμιληκότες, δρασμὸν βουλεύονται, καὶ ἐπιβαίνουσι τοῖς ναυσὶ, γνώρισμα τῆς πόλεως νηῒ τῶν τριαρμενίων, ἧς δὴ πολυχανδεστέραν, ἢ μᾶλλον τὸ μέγεθος προφερεστέραν οὔ ποτε καιροῦ ναυλοχέσαι ἐλέγετο, ταύτης νυκτὸς ἐπιβάντες, τάς τε ἀγκύρας ἀνιμήσαντες, καὶ τὰ λαῖφη τοῖς ἀνέμοις διαπετάσαντες ἀπῄεσαν. κατεδίωξαν μὲν οὖν ὄπισθεν τούτων νῆες πυρφόροι, καὶ τριήρεις βασιλικαὶ πλήρεις ἀνδρῶν, οἳ τοὺς ἑτεροστόμους πελέκεις ἐπὶ τῶν ὤμων ἀνέχουσι, καὶ προσήγγισαν μὲν τῷ πλοίῳ· οὐκ ἴσχυσαν δ' ὅ, τι καὶ δράσαι, καὶ τοῦ πνεύματος μὲν τὴν ναῦν ἐπαίροντος, ὡς ἵπτασθαι δοκεῖν οὐ ναυτίλλεσθαι. ἀπειπόντες δὲ μᾶλλον πρὸς τὸ τῆς νεὼς ὕψος ἀναβαῖνον εἶργον, καὶ τὸ ἀπονενοημένον τῶν ἐμπλεόντων, καί ποτε μὲν ἡ πατρὶς βενετία ἔσχε τούτους ἀποπλεύσαντας· κατὰ δὲ τὸν ὕστερον ἐνιαυτὸν στόλον ἐκροτήσαντες, τὰς νήσους ἐπῄρχοντο. ἐς δὲ τὴν εὔβοιαν ἀποπλεύσαντες, ἐπολιόρκουν τὸν εὔριπον· καὶ μέρος τι τούτου κατασχόντες, πῦρ τοῖς οἰκοπέδοις ὑφῆψαν. ἔαρος δ' ὑποφαίνοντος, ἐκεῖθεν ἀνήχθησαν, καὶ πρὸς τὴν νῆσον τὴν χίον κατῆραν. ἐπεὶ δὲ ἐπύθετο ταῦτα ὁ μανουὴλ, στέλλει τὸν μέγαν δοῦκα τὸν κοντοστέφανον ἀνδρόνικον περί που τὰς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα τριήρεις ἔχοντα, ὅτι μηδὲ τῶν βενετίκων ὁ στόλος ἦν ἐνδεέστερος, ἢ ἄλλως τὸ κατησφαλισμένον ἔχων, καὶ μὴ κατεσκευασμένος ἐν ἅπασι. πρὸς γὰρ ἀγῶνα μέγαν, καὶ ἀνταγωνιστὰς ῥωμαίους ἑτοιμασάμενοι, τὸ ἁπανταχόθεν ἡρμόσθησαν, καὶ συμμαχίδας οὐκ ὀλίγας νῆας ἐπήγοντο, ἀπὸ τῆς τῶν σλαβινῶν ἐκπεμφθείσας χώρας ἐκείνοις. πρὸς δὲ τὴν πρώτην ἀποκναίσαντες ἀκοὴν τῆς τῶν ῥωμαϊκῶν

νηῶν

νεῶν ἐκπλοίας, παρὰ κώπην ἴσχανον πάντοθεν, καὶ κατελάμβανον. τοίνυν λύσαντες ἐκ χίου, πρὸς ἑτέρας νήσους μετέβαινον· κἀκείνων ἀπανιστάμενοι καὶ ἀεὶ φεύγοντες, ἄλλας πρὸς ἄλλαις, ὡς πράγματα ἔχειν κἀκείνους τὰς νήσους ἀμείβοντες, καὶ ῥωμαίους ἐν δεινῷ τίθεσθαι, ὅτι μὴ εὐρόει σφίσιν ὁ πλοῦς, ἢ γοῦν ἀντίπρῳροι τοῖς Βενετίκοις ἐγένοντο. ὡς δὲ μέχρι καὶ αὐτοῦ μαλέου προφθάσας ἀνδρόνικος, ἣν διώκων αὔτικρυς τὰ ἀπέχετο, ἢ τῆς ἀργοῦς ὀπίσω πεπορευμένης, πρύμναν κρουσάμενος, ὑπὸ λιμένι προσίσχε τῆς πόλεως. οἱ δὲ Βενέτικοι τὸ διὰ πολέμου αὐτοῖς ἐπιμείνειν οὐκ εὖ προβαῖνον ὁρῶντες, μετὰ τοῦ ῥηγὸς ἐσπείσαντο σικελίας, ἵν' ἐντεῦθεν εὐθυμοῖντο τούτοις τὰ τῆς ἀμύνης, καὶ ὑχεῖεν τὸν ὑπερμαχήσοντα, ἢν ῥωμαῖοι κατ' αὐτῶν ἐπίωσιν. ὁ δὲ Βασιλεὺς οὐκ ἀφροντιστήσας τούτων τῶν ἀκουσμάτων (ἤδει γὰρ, ὡς καὶ φαύλη τις αἰτία πολλάκις παρεμπεσοῦσα, πολλῶν πραγμάτων ὠδῖνας μεταβολὰς, καὶ συμφορὰς ἀπέτεκεν ὑπερόγκους) πρὸς τὰς προτέρας μετὰ τῶν Βενετίκων ξυνθήκας ἐπέβλεψεν. ὡς γοῦν μὲν ἠγωνισμένος ἀκυρῶσαι τὰς μετὰ τοῦ ῥηγὸς σικελίας τούτων σπονδάς. τούτων δὲ μὴ ἀθετουμένων, καὶ οὕτως αὐτοὺς ἐπεσπάσατο, καὶ ἀνεξικακίαν αἰτουμένοις, καὶ φιλίαν προσιέμενος ὅσα τοίνυν ἔθιμα ἦν αὐτοῖς ἰσοπολίταις οὖσι ῥωμαίοις ἀνανεούμενος· οὐδὲ τοῦ ἀποδοῦναι γοῦν ἀπείχετο, ἃ πρὸ τῆς οὐσίας σφῶν ὁ Βασιλεὺς γάζα εἰσῆγεν. οἱ δὲ τὴν ἐφολκοτέραν, καὶ αὐτοῖς ὡς ἐδόκει οὐκ ἀργαλεωτέραν τραπόμενοι, τὸν μὲν ἀνέδασμον τῶν οἰκείων χρημάτων χαίρειν εἴασαν, ἐμπορικόν τι καὶ δραστήριον φρονήσαντες, ἐκ δὲ συμφώνου συνήλθοσαν δέκα πρὸς τοῖς ἑκατὸν χρυσίου λήψεσθαι κεντηνάρια, αὐθ' ὧν ἀπώλεσαν· καὶ εἶχον ταῦτα οὐχ ἅμα, πολλάκις δὲ χορηγούμενα.

ΤΟΜΟΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙλείας τοῦ Βασιλέως κυρίου μανουὴλ τοῦ κομνηνοῦ.

ΑΛΛ' οὕτω μὲν ἐς ταῦτα διῴκητο τῷ Βασιλεῖ μανουήλ· ὁ δὲ λόγος προβαινέτω τοῖς ἐφεξῆς, καὶ διδότω τῇ ἱστορίᾳ, ὡς ἕκαστον ἔχει καὶ χρόνου καὶ πράγματος. ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἦν ἡσυχίαν τὸν σουλτάνον ἀσπάσασθαι, ἅπαξ ἐπιτήδειον ἑαυτῷ πρὸς χρηματισμόν, καὶ τοῖς τούρκοις δὲ ὅλως ἀνυσιμώτατον γνόντα, τὸ ἀεὶ ἐπὶ τὰ ῥωμαίων ὅρια ἐκκεχύσθαι, ἔξεισι καὶ πάλιν κατ' αὐτοῦ Βασιλεύς. τὰ πλεῖστα μέντοι οὐδ' αὐτὸς ἐκ τῶν πρὸς ἀρχὴν καθεύδειν, ἀλλ' ὅσα καὶ θῆρα ὠμηστὴν ἐφυπνώττοντα ἐξηγείρειν ἐσπούδασεν, καὶ τὰ κοίτου ἀνίστη, καὶ πρὸς μάχην ἠρέθιζεν. ἀτὰρ οὐδ' ἀνακωχὴ πολέμου, οὐδ' ἐκεχειρία τῶν ἀντιπάλων, σπονδαί τε καὶ ξυνθῆκαι καὶ διαπρεσβεύματα πρέσβεων, ἀπεῖργον τὰς κατ' ἀλλήλων ἐπελεύσεις, καὶ ἀπετείχιζον· ἀλλ' ἄμφω πρὸς θερμουργίαν ὄντες ἐπιρρεπεῖς, καὶ πρὸς πόλεμον εὐπετεῖς, καὶ μικρᾶς ἕνεκα παρεισφρησάσης αἰτίας ἀλλήλοις ἀντεπεξῄεσαν· καὶ ἦν ἔργον αὐτοῖς τὰ μάλιστα περισπούδαστον ἡ πανοπλίας περίδυσις, καὶ ἡ τῶν ταγμάτων συναγωγή, καὶ τὸ ταῦτα συμπεσόντα διαπληκτίζεσθαι. κατὰ τοῦτο δὲ ἀλλήλων διήλλαττον, ὅτι ὁ μὲν Σουλτάνος ἀεὶ προμηθευτικὸς καὶ βουλευτικὸς ἐδόκει τις εἶναι, καὶ τὰ ἔργα ποιῶν μετὰ σκέμματος, καὶ ἐπολύπτευε τὰς μάχας διὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατηγῶν πεφυλαγμένως. οὐ γάρ που τις αὐτὸν ἐθεάσατο ἐπὶ μετώπου ἱστάμενον φάλαγγος, ἢ τὸν κάματον τοῖς στρατιώταις συνδιαφέροντα. ὁ δὲ Βασιλεὺς γενναίαν ἔχων τὴν φύσιν, ἐῤῥωμένος ἐν τοῖς πολέμοις ἐδείκνυτο, καὶ τὰς διὰ χειρὸς πράξεις δραστήριος ἦν, καὶ φήμης διαδεδομένης πολλάκις ἐσβαλεῖν που τοὺς πολεμίους, καὶ κακῶς τίθεσθαι τὴν ὑπ' ἐκεῖνον ἀρχήν, πρῶτος τὸν ἵππον ἀνέβαινε, καὶ ἀπεδέξατο τὴν ἔξοδον. θελήσας οὖν τὸ δορύλαιον ἀνακτίσαι, πρὸς

manorum turbati, in naues ſe contulerunt, & in alias inſulas ſubinde fugiendo tranſierunt: ut & ipſis mutationes laborioſæ eſſent, & Romani ægrè ferrent, negocium minus fœliciter ſuccedere, nec ſibi pugnandi poteſtatē ab hoſte fieri. Andronicus uerò Maleam uſq; prouectus, quum ſe ea ſequi cerneret, quæ aſſequi non poſſet, conuerſo curſu in portum Byzantinum redijt. Enimuero Veneti, quum ſuos bello parum proficere uiderent, cum rege Siciliæ pacem fecerunt: ut, ſi arma eis inferrentur, illius auxilijs cōtra Romanos defenderentur. Ea fama impulſus Imperator, non ignarus, ſæpe ex leui cauſa magnas mutationes & ingentes calamitates eſſe ortas, antiquum fœdus cum Venetis renouauit. & quanquam eos à pace Sicilienſi auellere non poterat, tamen petentibus ueniam dedit: eaque reſtituit omnia, quæ de more, ut Romani ciues, obtinuerant. & quicquid de eorum opibus in fiſcum relatum erat, reddere non recuſauit. Sed ipſi aliam commodiorem & utiliorem rationem ſecuti, ut ſtrenui & ſolertes mercatores, omiſſa pecuniæ ſuæ repetitione, pepigerunt, ut ſibi quindecim auri centenarij pro confiſcatis bonis darentur: quæ ſumma non ſimul, ſed pluribus penſionibus eis perſoluta eſt.

LIBER SEXTVS IMPERII
Manuelis Comneni.

Manuelis & Sultani conflictus.

HOc negocio confecto, Manuel contra Sultanum educit copias, hominem inquieti ingenij: Romanarum prouinciarum perpetuas incurſiones, ſuis Turcarumque opibus augendis utiliſsimas iudicantem. Quare nihil ocij concedendum ei, ſed ſubinde armis uiciſsim laceſſendum eſſe putauit. Proinde nulla fœdera, nullæ induciæ, legationes nullæ, expeditiones eorum morabantur: cum uterque audax, & belli cupidus, leuiſsima de cauſa ad arma alteri inferenda moueretur. Nihil igitur eis erat antiquius, quàm perpetuò in armis eſſe, legiones cōtrahere, inter ſeſe decertare. Hoc tantum inter eos intererat, quòd Sultanus magno conſilio & prouidentia omnia adminiſtrabat: nec temerè in acie uerſabatur, ſed per duces ſuos rem bellicam adminiſtrabat. At Imperator generoſo præditus animo, acer in pugnis, & manu ſtrenuus, quoties hoſtes ingruere, & prouincias malè tractare audiebat, primus equo conſcenſo in militiā egrediebatur. Dorylæum autē inſtauraturus,

Sultanum ad bellum cõcitauit: qui quaſi ignoraret quid ibi ageret, per legatos cauſam illius profectiõis ſciſcitatur, oratq; ut inde diſcedat. Imperator, cui Sultani diſsimulatio ex ijs literis ſubolebat, uiciſsim ſe non parum mirari ſimulabat, illum tantum ſuum iter, eius'que itineris cauſam ignorare.

Dorylaei instauratio.

Vrbis autem inſtaurationem aggreſſus, ipſe primus ſaxa humeris portare cœpit: ea'que re aliorum alacritatem ita excitauit, ut murus celerrimè in altum eductus, uallo extrinſecus muniretur: & intra mœnia putei complures, ut affatim aqua ſuppeteret, effoderentur. At Perſæ non ferendum eſſe rati, ſi Dorylæi campis pellerentur, in quibus greges & armenta eorum paſcebantur, & in urbe præſidium collocaretur, laxis habenis contra Romanos ferebantur: obſeruato'que eorum ad petenda neceſſaria egreſſu, obuios quoſque occidebant. Id incommodum Imperator facilè auertit. Nam certo tempore ad quærendum commeatum præfinito, dato'que tuba ſigno, primus uallo relicto, dux erat eorum qui neceſſaria conquirebant; ac minimè ab eis recedens, aliquando ueſperi, & crepuſculo demum in caſtra reuertebatur. Quam rem Perſæ moleſtè ferentes, & in bellum intenti, fructus & caſas incendebant, ne hoſtibus cibaria ſuppeterent. Accidit autem aliquando, ut Imperatori cibum capturo, & malum Perſicum cultello purganti, nunciaretur, Perſas in frumentatores feciſſe impetum. Quare pomo abiecto, & armis ꝓpere ſumptis, equo conſcenſo egreditur.

Perſæ fugiendo pugnant.

Eo uiſo barbari, qui phalangis inſtar conſtiterant, paulo pòſt acie diſſoluta, fuga'que ſimulata, ſubitò conuerſi, eos qui perſequebantur, cædebant. Solent enim ſubinde calcaribus equos pungere: qui cum impetu feruntur, ſagittas à tergo emittunt: mutata'que ſubitò pugnæ facie, qui fugiebat fugat, & inſequentem interimit. Dorylæo inſtaurato, & quæ ad eius defenſionem pertinerent, rebus omnibus inſtructo, diſceſsit: & Subleo quoque inſtaurato & munito, cæteris'que rebus quàm optimè ordinatis, in urbem Imperatricem redijt. Nec multo pòſt renouatis ſimultatibus, uterque cum altero expoſtulans: Imperator Sultano immemorem & ingratum pro tantis beneficijs & auxilijs animum, quibus regnum in populares ei confirmaſſet: Sultanus Imperatori uiolata pacta, & in diſſoluenda amicitia leuitatem, & pacis conditionibus temerè abrogandis, & inanes magnorum munerum pollicitationes, quæ rubricatis quidem literis inſcriberentur, ſed exigua præberentur, obijciebat.

Manuelis expeditio contra Perſas.

His de cauſis Imperator & ueteres copias colligebat, & nouas conſcribebat: & auxilia peregrina, haud parua, accerſebat, à La-

ἐξῆψέ τι καὶ παρώξυνε τὸν βάρβαρον εἰς πόλεμον ἐντεῦθεν. ὅτι καὶ τὴν βασιλέως ἐς τὸ Δορύλαιον ἄφιξιν ἀγνοεῖν πλαττόμενος, διαπρεσβευσάμενος τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνετο, καὶ παρῃτεῖτο αὐτὸν ἐκεῖθεν ἀπαναστῆναι. ὁ δὲ λεπτομερές τι καὶ συνηρεφὲς φωρῶν εἰς τὰ τοῦ σουλτάνου γράμματα [illegible], ἐν μέρει δὲ οὐ τοῦ τυχόντος ἐτίθετο θαύματος, ὅπως τὸν μέχρι καὶ Δορυλαίου δρόμον ἐκείνου ἀγνοεῖ, καὶ τὴν αἰτίαν πλάττεται μὴ εἰδέναι. ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν ἐπεβάλετο, νωτοφορεῖν τοὺς λίθους ἀρξάμενος, οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ἐρρώννυεν, ὡς ἀθρόῳ τάχει τὸ τεῖχος ἀνεγερθῆναι, καὶ περιβληθῆναι ὁ χαράκωμα ἔξωθεν, καὶ ἀνορυχθῆναι φρέατα ἔσωθεν εἰς πλείονας ὑδάτων ἀντλήσεις. ἐν δεινῷ δὲ οἱ Πέρσαι τιθέμενοι, εἴπερ τῶν Δορυλαίου πεδίων ἀπανασταῖεν, ἐν οἷς ἐθρέφθη τὰ τούτων αἰπόλια καὶ βουκόλια, πόας ἐνσκιρτῶντα ταῖς λειμωνίσι, καὶ δομηθήσεται πόλις, καὶ φρουρὸς ἐγκαθιδρυθῇ φάλαγξ ῥωμαϊκή, ὅλαις ἡνίαις κατὰ Ῥωμαίων ἐφέροντο· καὶ τὰς ἐπὶ σιτισμὸν ἐξόδους ἱκανῶς τηροῦντες, τὴν ξύλευσιν ἀνεῖργον, καὶ ἀνῄρουν τοὺς ἐν χερσίν. ὁ βασιλεὺς δὲ τὸ δεινὸν τοῦτο ῥᾳδίως ἰάσατο. τακτὸν γὰρ ὁρίσας καιρὸν τοῖς ἐπὶ συλλογὴν ἐξιοῦσι τῶν ἀναγκαίων, αὐτὸς σημαινομένης τῇ σάλπιγγι, πρῶτος τοῦ χάρακος ἀπανίστατο, καὶ ἡγεῖτο τῆς ἐξόδου. οὐκοῦν οὐδὲ πρὸς βραχὺ τῶν τὰ ἐπιτήδεια διφώντων μεθιστάμενος ἔστι πρὸς βουλυτόν, ἢ καὶ βαθεῖαν ἑσπέραν ἐπανήλυθεν εἰς τὸ στρατόπεδον· Πέρσαις δ' ἔμελε μὲν καὶ πολέμου πρὸς ταῦτα, καὶ συνεχῶς ἠκοντίζοντο. παρεδίδοσαν δὲ πυρὶ καὶ τοὺς καρποὺς, καὶ τὰς σκηνὰς ἐνεπίμπρων, ὅπως μὴ εὐπορεῖεν Ῥωμαῖοι δι' ὧν τραφήσονται. ὅτε δὲ πρὸς ἑστίασιν τετραμμένου τοῦ βασιλέως, καὶ μῆλόν τι περσικὸν μαχαιρίῳ ἀπολεπίζοντος, ἐπιδρομή τις ἀπηγγέλθη περσικὴ κατὰ τῶν τὰ βιώσιμα συλλεγόντων, ῥίψας τὴν ὀπώραν αὐτίκα, καὶ τὸν ἀκινάκην περιζωσάμενος, καὶ περιδὺς τὸν θώρακα, καὶ τὸν ἵππον ἀναβὰς ἐξώρμησε. καὶ οἱ βάρβαροι κατὰ φάλαγγας ἐστάθαι σχηματιζόμενοι, μετ' οὐ πολὺ τούτου ὑποφθάντος τὴν τάξιν ἔλυον. ὅθεν ἀποδιδράσκειν πλαττόμενοι, αὖθις ἐπινοστεῖ ἐξόπισθεν ὑποστρεφόμενοι, ἐν τῇ ῥοπῇ καιροῦ εἰς τὸ βάλλειν τὸ ἐναλλαττόμενον, καὶ κατὰ τὰ ἄλλα διαπηδώμενοι. ἵππος γὰρ συχνὰ ἐκτρέχεται παρὰ Πέρσαις. ὁ δὲ πρῶτον θαμὰ τὸ δάπεδον ῥαγδαίως φέρεται, καὶ ὁ Πέρσης τὸ βέλος ἔχων ἐν ταῖν χεροῖν ὀπίσω τοῦτο ἀφίησι, καὶ τὸν ὁρμῶντα φθάνων, φθάσας αὐτὸς ἀνῄρηκε, καὶ τὸν ἤδη καταληψόμενον κατέλαβεν, ἄφνως μεταμορφωθεὶς ὁ διωκόμενος εἰς διώκοντα. ἐπεὶ δὲ ἀνετείχισε τὸ Δορύλαιον, καὶ τὰ εἰς φυλακὴν τούτου παντοίως ἀπηκριβώσατο, ἐκ τῶν [illegible] μηδὲν ἀπανίστατο· ὡς δὲ τὸ Σούβλαιον ὡς εἶχε παραγγελμένον, ἀνήγειρέ τε κἀκεῖνο, καὶ φρουρᾶς μετέδωκε, καὶ τὰ λοιπὰ ὡς ὤετο ἄριστα διαπραξάμενος, εἰς τὴν βασιλίδα πόλιν ὑπέστρεψεν, ἀλλ' οὔπω χρόνος συχνός, καὶ αὖθις κατ' ἀλλήλων τὰς γνώμας ἐφλέγμαινον. τότε καὶ ἀλλήλοις ἀντενεκάλουν τι καὶ προσῆπτον, βασιλεὺς μὲν τὸ πρὸς τὸν εὐεργέτην ἀχάριστον, καὶ τὸ ἀμνήμον τῶν προηγησαμένων εὐποιιῶν, καὶ τῆς εἰς τὸ ἄρχειν τῶν ὁμοφύλων παντοίας συνάρσεως. ὁ δὲ σουλτὰν τὸ πρόχειρον εἰς παρασπόνδησιν, καὶ τὸ φιλίας εὐκόλως ἀποπηδᾶν, καὶ συγχέειν ἐκ τοῦ παραυτίκα τοὺς ὑπὲρ εἰρήνης τεθέντας θεσμούς, καὶ τὸ πλεῖστα μὲν ἑκάστοτε ἐπαίρειν φιλοδωρειῶν ὑποσχέσεσι, καὶ βασιλικαῖς ὑποσημαίνειν ταύτας γραφαῖς καὶ βαφαῖς, ὀλίγα δὲ χορηγεῖν. διὰ ταῦτά τοι πάσας τάς τε οὔσας συνηγείρετο δυνάμεις ὁ βασιλεύς, καὶ νέας ἐπὶ ταύταις ἄλλας συνίστησιν. ἐστρατολόγει δὲ καὶ ξενικὸν οὐκ ὀλίγον,

καὶ ἀπὸ

καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ γένους μάλιστα τῶν λατίνων, καὶ ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν παριστρίων σκυθῶν. καὶ δὴ ἐν μυριάδας τὸ οἰκεῖον ἀριθμάζας στράτευμα, ὡς ἀφανίσων ἐπῄει τὸ περσικὸν, καὶ αὐτοῖς ἀνασπάσων τείχεσι τὸ ἰκόνιον, καὶ τὸν σουλτάνον ληψόμενος ὑποχείριον, καὶ κατὰ τοῦ τραχήλου τούτου πατήσων, ἢ ἐπὶ ὑποθεῖναι δίκην θρανίδος τοῖς βάσεσιν ἑαυτοῦ. ἀμέλει τοι τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον ἑτοιμασάμενος, εἴσεισι τὸν μέγαν νεὼν, ὃς ἐκ τῆς θείας καὶ ἀῤῥήτου σοφίας ὠνόμασται, καὶ τὸ θεῖον ἐπικαλεῖται συνέριθον, καὶ τὴν νίκην αἰτεῖται μὲν ἐκεῖθεν, οὐ δέχεται δὲ, ὡς τὸ τοῦ πολέμου πέρας ἀπέφηνε, μετατεθεῖσαν πρὸς τὸν ἀντίπαλον πέρσην, ἀνεφίκτοις ἡμῖν θείοις κρίμασιν. ἀπάρας οὖν τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, φρυγίαν τε καὶ λαοδίκειαν διελθὼν, ἀφικνεῖται ἐν χώναις, πόλιν εὐδαίμονα καὶ μεγάλην, πάλαι τὰς κολασσὰς, τὴν ἐμοῦ τοῦ συγγραφέως πατρίδα· καὶ τὸν ἀρχαγγελικὸν νεὼν εἰσιὼν, μεγέθει μέγιστον, καὶ κάλλει κάλλιστον ὄντα, καὶ θαυμασίαις χάρισιν ἅπαντα ἔργον, ἐκεῖθεν ἐξελάσας, εἰς λάμπην ἵεται· καὶ πάλιν κελαινὰς ἔνθα τοῦ μαιάνδρου εἰσὶν αἱ ἐκδόσεις, καὶ ὁ μαρσύας ῥεῖ ποταμὸς, ἐμβάλλων εἰς μαίανδρον, καὶ ὁ ἀπόλλων ἐκδεῖραι μαρσύαν ἐκεῖ που λέγεται, καθάπερ μύωπι οἰστρηθέντα βιαίῳ, καὶ περὶ τῆς ἀοιδῆς ἐρίζειν ἀρξάμενον πρὸς ἀπόλλωνα, κἀκεῖθεν εἰς τὸ χῶμα ἐλθὼν, ἐπὶ μυριοκέφαλον ἐφίσταται. φρούριον δὲ τοῦτο παλαιὸν καὶ ἀοίκητον, τὸ κληθὲν οἶμαι ὃ ἐγένετο ἢ γεγονὸς ὃ ἐπεκλήθη. περὶ γὰρ αὐτὸ πολλάκις μυρίας κεφαλὰς ῥωμαίων ἔβλαψε θάνατος, ὡς λέξων ἔρχομαι. ἀεὶ δὲ σὺν κόσμῳ καὶ τάξει τοὺς σταθμοὺς ὁ βασιλεὺς ἐτίθετο, βάλλων χάρακας, καὶ τὰς ἀπάρσεις σὺν λόγῳ ποιούμενος, καὶ μεθόδοις στρατηγικαῖς χρώμενος, εἰ καὶ τὴν πορείαν ἦγε χελωνίαν, διὰ τὰ τὰς μηχανὰς ἀνέχοντα ὑποζύγια, καὶ τοὺς ἐπὶ τούτοις τεταγμένους, πολλοὺς ὄντας, καὶ ἀπομάχους πάντας. ἀλλὰ καὶ οἱ πέρσαι παραφαινόμενοι, δι' ἀκροβολισμῶν ἐπέκειντο, καὶ προεπιόντων, τὴν πόαν ἔκειρον τὴν ὁδίον, ὡς μὴ ἔχειν τοὺς ῥωμαίων ἵππους χιλόν· καὶ τὰ ὕδατα ἠχρείουν, ὡς μὴ καθαροῦ ὄνωνται ῥωμαῖοι ὕδατος. αὐτοὶ μέν τοι ῥωμαῖοι κοιλιακῷ συνεχόμενοι νοσήματι, κακῶς ἔπασχον· καὶ ἦν ἡ νοσηλεία αὕτη ἐπιβοσκομένη μάλα τὸ στράτευμα. ἐπὶ δὲ τούτοις, ἐμέλησε μὲν ἐπὶ σουλτάνου καὶ τοῦ πολέμου, καὶ ξυμμαχικὸν συνεπορίσατο ἱκανὸν, ἀπό τε τῆς μέσης τῶν ποταμῶν, καὶ τῶν ἄνω συμφύλων βαρβάρων. διαπρεσβευσάμενος δὲ καὶ ἐς βασιλέα, τὰς πρὸς εἰρήνην συνθήκας ᾐτεῖτο, καὶ τῶν ἐκείνῳ βουλητῶν ὁποῖα ἂν καὶ ὦσιν, ἐπηγγέλλετο τὴν πρᾶξιν. ἅπαντες τοίνυν ὅσοι πολέμων οὐκ ἀμελέτητοι, καὶ μάλιστα δὴ τῶν περσικῶν, καὶ χρόνῳ προήκοντες, ἐξελιπάρουν τὸν μανουὴλ, ἀσπάσασθαι τὴν τοῦ πέρσου πρεσβείαν, καὶ μὴ ἐπὶ κύβου τοῦ πολέμου τὰς ἐλπίδας ὅλας ἀποκρεμάζεσθαι, ἀφορῶντα μὲν καὶ πρὸς τὸ τοῦ ἀγῶνος μέγιστον, καὶ τὰ μὴ βάσιμα ῥᾳδίως τῶν τόπων, ἃ οἱ ἀντίπαλοι προσλοχίσουσιν, ὑποβλεπόμενον δὲ οὐχ ἧττον, καὶ τὴν τῶν τούρκων ἀκμαιοτάτην πᾶσαν καὶ δύσιππον δύναμιν, μὴ παρατρέχοντα δὲ καὶ τὴν νόσον ἣ ἐπίεζε τὸ στράτευμα. ὁ δὲ τοῖς παρὰ τῶν πρεσβυτέρων λεγομένοις μηδ' ὅλως προσχὼν, τὴν δ' ἀκοὴν ὅλην ἀναπετάσας τοῖς ἐξ αἵματος αὐτῷ προσήκουσι, καὶ τούτων μάλιστα ὁπόσοι σάλπιγγος ἐνυαλίου ἦσαν ἀνήκοοι, καὶ τὴν κόμην ἀγλαοὶ, καὶ φαιδροὶ τὰ πρόσωπα, καὶ κλοιοῖς χρυσοῖς καὶ περιδεραίοις διαφανέσιν ἐκ λίθων πολυαυγῶν, καὶ μαργαριτῶν τιμαλφῶν, τοὺς τραχήλους περιδεόμενοι, τοὺς πρέσβεις ἀπράκτους ἀπέπεμψεν. ὁ δὲ σουλτὰν οὐκ ἀνῆκεν αὖθις τε πρὸς εἰρήνην διαλεγόμενος. ἐπεὶ δὲ ἑώρα μὴ προχωρούσας τὰς συμβάσεις, ἀλλὰ καὶ βασιλέα αὐτὸν κατὰ

à Latinis potiſsimum & Scythis ad Iſtrum incolentibus: coacto'que ingenti exercitu, ita ſe parabat, quaſi Perſicam gentem euerſurus eſſet, & Iconium cum ipſis mœnibus abrepturus, & Sultani caput pedibus conculcaturus. Rebus ad expeditionem neceſſarijs præparatis, magnum templū diuinæ & ineffabilis Sapientiæ ingreſſus, numinis opem implorat: & uictoriam orat ille quidem, ſed non impetrat, ut belli euentus docuit, Perſis, iudicio Dei nobis inexplicabili conceſſam. Vrbe digreſſus, per Phrygiam & Laodiceam, Chonas, olim Palaſſas, urbem magnam & beatam, patriam meam, peruenit: & ædem Archangeli, magnitudine, pulchritudine & mirabili artificio inſignem ingreſſus, Lampin diſcedit, & Celænas ingreditur, ubi Mæandri fontes ſunt, in quem Marſyas fluuius inquit: quo loco Marſyam Apollo excoriaſſe fertur, furore quodam de canendi peritia ſecum certare auſum. Inde Choma et Myriocephalum tranſit. caſtellum uetus & deſertum id eſt, cui uel nomen ex re eſt inditum, uel res nomen ſubſecuta eſt. Nam ibi ſępè multa millia Romanorum capitum perierunt, ut dicturus ſum. Semper autem cautè, inſtructa'que acie procedebat, & uallum communiebat: neque uſquam fortunæ temeritati ſe committebat. Tamen ut tardius incederet, iumenta efficiebant, à quibus machinæ trahebantur: & quæ eas curabat, imbellium hominum multitudo. Cæterùm, Perſæ ſubinde ſe oſtendentes, leuibus prælijs Romanos laceſſebant: & gramen, quà eundum eis erat, demetebant, ut pabulum iumentis deeſſet: & aquas inficiebant. Vnde Romani morbo cœliaco magnopere affligebantur, & abſumebantur. Poſt hæc bello Sultanus intendit animum: & magnis auxilijs ex Meſopotamia & ab alijs popularibus ſuis comparatis, per legatos ab Imperatore pacē petijt, ijs conditionibus quas ipſe præſcriberet. Quare omnes in bellis, præſertim Perſicis, exercitati, & ætate prouectiores, Manueli authores erant, Perſicæ legationis cupidè admittendæ, neque ſpem omnem incertæ Martis aleæ committendi: bellum eſſe ingens, loca ab hoſtibus occupata, non facilè tranſiri poſſe, Turcas ualidiſsimis equitum turmis florere: adhæc luem in exercitu graſſantem conſiderandam eſſe. Verùm ille, neglectis prorſus ſeniorum conſilijs, cognatis uerò ſuis cupidè auditis, ijs'que potiſsimum, qui claſsicum nunquam audierant, forma & auro gemmiſq; conſpicui, legatos uoti impotes dimiſit. Cæterùm Sultanus quum denuò pacem petijſſet, & Imperator gloriatus eſſet, ſe illi

Myriocephalum.

Manuel ſpreta Sultani legatiōe, dat ſuperbiæ ſuæ pœnas.

illi Iconij reſponſurum: in anguſtijs, quæ Cliſura Zybnizæ appellantur, per quas Romanis Myriocephalo digreſsis tranſeundū erat, ſuas phalanges abdit, ut impetum in eos prætereuntes facerent. Eſt autē is locus oblonga conuallis, uerticibus montium aſſurgens, quæ ad Septentrionem paulo decliuior in colles, in patentiores ualles protenditur: ab altera uerò parte altis rupium præcipitijs includitur. Per talem uiam tranſiturus Manuel, nihil prouidit quod exercitui expediret. Neque enim impedimentorū multitudinem, aut currus qui machinas uehebant, remouit, neque expedita cohorte Perſas ex montanis illis anguſtijs depulit, ut exercitui uiam aperiret. Sed ut in patentibus campis, ita etiam in faucibus illis iter fecit: quamuis antè audiſſet, id quod paulo pòſt uidit, Barbaros iugis præoccupatis omnes pharetras exhauſturos, omne telorum genus conjecturos, et nihil intentatū relicturos, quò Romanos ulteriore progreſſu prohiberent. Imperator (Septembri mēſe id factum) ſic proceſsit. Angeli Conſtantini duo filij, Ioānes & Andronicus cum ſuis ordinibus antecedebant. Eos Macroducas Conſtantinus, & Lapardas Andronicus ſequebantur. In dextro cornu Balduinus Imperatoris ſororius, in ſiniſtro Maurozomes Theodorus curabat. Hos ſecuta ſunt impedimenta, lixæ, calones, currus qui machinas uehebāt. Inde Imperator ipſe cum delecta manu. Extremum agmen clauſit Andronicus Contoſtephanus. Impeditū illud iter, cohortes filiorū Angeli, Macroducæ & Lapardæ incolumes tranſierunt: quòd pedeſtres copiæ Barbaros è collibus, unde pugnabant, in montes repulerant. Forſitan & reliquæ legiones ſaluæ tranſiſſent, ſi Romani teſtudinem egiſſent, & antegreſſas cohortes ſtrenuè conſecutæ eſſent, & per ſagittarios Perſarū impetum repreſsiſſent. Sed quia eas commoditates neglexerunt, Perſarum denſum agmen ab editis locis in humilia, & è tumulis in planiciē magna ui incubuit: & confidentius in noſtros inuectum, perrupit aciem: & Balduini cornu in fugam uerſo, multos uulnerauit, multos occidit. Ibi Balduinus ſuos laborare & undique premi uidens, & imbecilliores eſſe, quàm ut Perſarum phalangem perrumperent, cum aliquot equitibus in medios hoſtes inuehitur: ſed ab ijs circumuentus, & ipſe occiditur, & eius milites omnes fortiſſimè dimicantes cadunt. Eo ſucceſſu elati Barbari, & conglobati, omnes uias Romanis præcluſerunt: qui ut in anguſtijs, inter ſe implicitī, & alij alios impedientes, aduerſarijs adeò nocere

Manuelis temerariū iter.

Balduinus fortiter cadit.

τὸ ἰκόνιον ἀποσκευάσασθαι. ὁ μεγαλαυχοῦντα· προκαταλαμβάνει τὰς δυσχωρίας, αἳ κλεισοῦρα τοῦ τζυβρίτζε κατονομάζονται. ἃς καὶ ἔμελλον ῥωμαῖοι μετὰ τὴν ἀπὸ μυριοκεφάλου παριέναι ἄπαρσιν, κἀκεῖσε τὰς οἰκείας παραβύει φάλαγγας, ὡς ἀντιτάξαιντο ῥωμαίοις αὐτίκα διαπαριοῦσιν. ἔστι δὲ ὁ τόπος οὗτος ἐπιμήκης αὐλών, ἔχων ὀρῶν ὑπερβολάς, κατὰ μὲν τὸ βόρειον κλίμα ὑποκαταβαίνων τοῦ ἀναντοῦς ἠρέμα εἰς γήλοφα, καὶ πρὸς εὐρείας πλατυνόμενος φάραγγας· κατὰ δὲ θάτερον μέρος, ὡς προστομὰς προσυθίων πετρῶν, καὶ εἰς κρημνώδεις σύμπας ἀναστάσεις περιδρύφους. ἐπὶ τοιαύτης οὖν ἐλαύνων μέλλων ὁδοῦ, οὐδέν τι τῷ στρατῷ συνοῖσον προμηθευσάμενος φαίνεται. οὔτε γὰρ τὸ πολὺ τῶν σκευοφόρων ἀπεσκευάσατο, ἢ γοῦν τὰς ἁμάξας ἐκποδὼν ἔθετο, αἳ τὰς τειχομάχους ἔφερον μηχανάς· οὔτε μὴν ἐπετηδεύσατο σὺν εὐζώνῳ τάγματι ἀποσοβῆσαι πέρσας πρότερον ἐκ τῶν ἀμφιλαφῶν ἐκείνων καὶ ὀρείων παρόδων, καὶ λειᾶναι οὕτω τῷ στρατῷ τὴν δίοδον. ἀλλ' ὡς ἄχρι ἐπὶ πεδινῶν ποιούμενος τὴν πορείαν, οὕτω κἀπὶ τῆς τρυμαλιᾶς ἐκείνης συνθλίβεσθαι εἵλετο· καίπερ ἀκοῇ προειληφὼς, μετὰ βραχὺ δὲ ἔχων καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτόπτας πιστουμένους τὰ ἀκουόμενα, ὡς οἱ βάρβαροι προκατειληφότες τὰς ἀκρωρείας ἐπίθονται, καὶ ὡς πᾶσαν μὲν φαρέτραν ἐκπωματίσουσι, πᾶν δὲ βέλος ἀφήσουσιν, ὅπως ῥωμαίους τροπωσάμενοι, τοῦ πρόσω βαίνειν ἐπίσχωσιν. ἐπῆγεν οὖν οὕτω τὰς φάλαγγας βασιλεὺς (ἦν δὲ τότε μὴν ὁ σεπτέμβριος) προηγοῦντο δὲ τοῦ στρατοῦ μετὰ τῶν οἰκείων τάξεων, οἱ δύο υἱοὶ τοῦ ἀγγέλου κωνσταντίνου, ὅ, τε ἰωάννης καὶ ὁ ἀνδρόνικος, ὁ μακροδούκας ἐπ' αὐτοῖς κωνσταντῖνος, καὶ ὁ λαπαρδᾶς ἀνδρόνικος. μετὰ δὲ τούτους τὸ μὲν δεξιὸν ἐπεῖχε κέρας ὁ τοῦ βασιλέως γυναικάδελφος βαλδουῖνος, τὸ δ' ἀριστερὸν ὁ μαυροζώμης θεόδωρος. ἐπὶ τούτοις εἵποντο τὰ σκευοφόρα, καὶ τὸ οἰκετικὸν τοῦ στρατεύματος, αἵ, τε φέρουσαι τὰς ἑλεπόλεις ἅμαξαι· μετὰ δὲ βασιλεὺς αὐτὸς, καὶ ὅσον ἐπίλεκτον, μεθ' οὓς ὀπισθοφυλακῶν, ἀνδρόνικος ὁ κοντοστέφανος. ἐπεὶ δὲ ἥψαντο τῶν δυσβάτων πορειῶν, τὰ μὲν περὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ ἀγγέλου, καὶ τὸν μακροδούκαν, καὶ τὸν λαπαρδᾶν τάγματα, διεληλύθασιν ἀπείρατα κακῶν. αἱ γὰρ πεζικαὶ δυνάμεις προβεβλημέναι, διεσόβουν τοὺς βαρβάρους, ἐκ τῶν γηλόφων ἀνασειράζουσαι, ἐφ' ὧν ἀπὸ τοῦ ὄρους καθηκόντων ἐπ' αὐτόθεν ἐμάχοντο, κἀπὶ τὸ ἄναντες παλιμπόδας ἀνεβίβαζον. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ ἑφεπόμενα τούτοις στρατεύματα παρήλθοσαν ἀπαθῶς τὰς τῶν περσῶν ἐπιστάσεις, εἴπερ ἔργον ἔθεντο ῥωμαῖοι συμφράξασθαι, καὶ τοῖς προηγουμένοις συναπτῶς ἐφέπεσθαι τάγμασι, καὶ διὰ τῶν τοξοτῶν ἀνακόπτειν τῶν ἐπερχομένων περσῶν τὰ ὁρμήματα. νῦν δὲ αὐτοὶ τῆς συνηθείας κατημελήκασι, καὶ οἱ πέρσαι πλέονα θαρρήσαντες, ἀπό τε τῶν ὑψηλῶν ἐπὶ τὰ ταπεινὰ, καὶ πρὸς τὸ πρανὲς ἐκ τῶν γηλόφων ὑποκαταβάντες, διαζευγνύουσι τὰς τάξεις, συῤῥαγέντες παραβολώτερον· καὶ τρέπονται τοὺς περὶ βαλδουῖνον, καὶ πολλοὺς μὲν τιτρώσκουσιν, οὐκ ὀλίγους δὲ καταναιροῦσιν. γνοὺς δ' οὖν ὁ βαλδουῖνος πονηρὰ τὰ κατ' αὐτὸν ὁρῶν πράγματα, καὶ τὰ στρατεύματα ἀτονώτερα, ἢ ὥστε διελθεῖν τοὺς πολεμίους καὶ παρελθεῖν, καὶ πάντοθεν πιεζόμενος, ἀναλαβὼν ἱππέας τινὰς, εἰς τὰς φάλαγγας διελᾷ τῶν περσῶν. κυκλωθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων, αὐτός τε κατακαίνεται, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πίπτουσιν ἅπαντες, ἀλκῆς ἔργα καὶ χειρὸς γενναίας παράδειγμα ἐνδειξάμενοι. ἐκ δὲ τούτου πλέον ἐπαρθὲν τὸ βάρβαρον, ἀπεῖργον πάντῃ ῥωμαίους ἐπιέναι τὰς προχίας· καὶ βύζην νηνούμενοι, ἀπεῖργον τὴν πάροδον. οἱ δὲ ῥωμαῖοι οἷα ἐν στενῷ χωρίῳ εἰλούμενοι, καὶ ἀλλήλοις περιπίπτοντες, οὐ μόνον δρᾶσαί τι κακὸν οὐκ εἶχον

αὖ πολυτοῖς πολεμίους, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπιπροσβαλοῦσι προσελθοῦσι ἀχρείους κἀκείνους ἐποίουν εἰς τὸ ἀμύνασθαι. ἀλλ' οὐδὲ ῥᾷον ὑπὸ τῶν ὑπερκειμένων αὐτοῖς ἐθνικῶν, καὶ ἦν οὐδὲ μέσα τις ἐπιβοήθησις ἐκ τῶν οὐραγούντων ταγμάτων, ἢ ἐκ βασιλέως αὐτοῦ, ἡ ὑποχώρησις καὶ παρέκκλισις ἐπὶ θάτερα. αἱ γὰρ ἅμαξαι κατὰ μέσον ἐλαυνόμεναι, ὑποστῆσαι μὲν οὐδαμῶς εἴων τὰς προηγουμένας τάξεις, καὶ μετατάξασθαι πρὸς τὸ χρήσιμον· τοῖς δὲ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος στρατεύμασιν ὥσπερ ἀντίφραγμα γενόμεναι, τὴν ἐς τὸ πρόσω πορείαν ἀπετείχιζον. ἔπιπτε τοίνυν βοῦς ἐκ τοξεύματος περσικοῦ, καὶ παρ' αὐτὸν βοώτης ἀπέψυχεν, ἵππος καὶ ἀναβάτης ὁμοῦ κατεβέβληντο, αἱ φάραγγες μεσταὶ σωμάτων ἀνεφαίνοντο, τὰ ἄλση τῶν πεσόντων ἀνεπλήρωντο, αἱμάτων ῥύακες ἀνθ' ὕδατος ἐκελαρύζοντες, αἷμα συμπέφυρτο αἵματι τῶν ὑποζυγίων τὸ βρότειον. οὕτως ἦν δεινὰ τὰ ἐκεῖ, καὶ πᾶσαν ὑπερβαίνοντα συγγραφήν. ὡς δ' οὖν οὔτε προχωρεῖν ἐξῆν, καὶ τὸ ἀναζεῦξαι δ' ἄλλως ἀδύνατον (οἱ γὰρ Πέρσαι καὶ κατὰ νώτου ἐγένοντο, καὶ τὰ πρόσω ἐποίουν ἄβατα) ὅσα καὶ θρεμμάτων ἀγέλαι ῥωμαῖοι περὶ σταθμοὺς τὰς δυσχωρίας ἐκείνας ἐφθείροντο. ἀλλὰ καὶ εἴ τι που γενναίου φρονήματος ἐπῆν ἔτι αὐτοῖς, ἢ θυμοῦ κατὰ τῶν ἀντιπάλων ὑπολέλειπτο ζώπυρον, καὶ τοῦτο σβεσθὲν ἀφῄρετο, καὶ ἀπέλιπεν αὐτοὺς τὸ πρόθυμον τέλεον, ἐκ τοῦ τοὺς πολεμίους ὑπ' ὄψιν ἄγειν αὐτοῖς, ἕτερον συμφορᾶς ἐπεισόδιον, αἰχμῇ περιπαρεῖσαν τὴν τοῦ ἀνδρείου τοῦ Βατάτζου κεφαλήν. ἦν δὲ οὗτος ἀδελφιδοῦς μὲν τοῦ βασιλέως μανουήλ, ἐπέσταλτο δὲ μετὰ στρατιᾶς ὅσην περ ἐκ παφλαγόνων, καὶ τῆς ἐν πόντῳ ἡρακλείας ἐστρατολόγησε, τοῖς ἀμασεῦσι τούρκοις ἀντιταξόμενος. φήμαις τοίνυν τοιαύταις ὁ βασιλεὺς καὶ ἀπευκταίοις τοιοῖσδε θεάμασι τὸ λογιζόμενον συγχυθείς, καὶ τὴν τοῦ ἀνεψιοῦ περιτανομένην ὁρῶν κεφαλήν, καὶ τὸ τοῦ κινδύνου γε ὡς συνάλλακτο, περιχεόμενος μέγεθος, ἀθυμίᾳ συνείχετο, καὶ ἀφασίᾳ πίεζον τὸ ἄλγος, καὶ κωφοῖς ὃ λέγεται δάκρυσι τὸ πένθος ἀφοσιούμενος, τὸ μέλλον ἐκαραδόκει, καὶ τὴν γνώμην ἀμφιρρεπὴς ἐδείκνυτο. τὰ δέ γε προπορευθέντα ῥωμαίων τάγματα, τὰς ἐπισφαλεῖς ἐκείνας ὁδοὺς ἀπαθῶς διελθόντα, ηὐλίσαντό που καὶ χάρακα ἔβαλλον, γηλόφου λαβόμενα, ἀσφάλειαν ἐκ μέρους βραβεύοντος. οἱ δὲ πέρσαι τὸ πᾶν ἔργον τῆς σπουδῆς, τὰ περὶ τὸν βασιλέα καταπαλαῖσαι στρατεύματα, ὡς εἰ τὸ πλεῖστον κατατροπωθέν καὶ κράτιστον, κἀκεῖνα ῥᾳδίως παραλύσειν οἰόμενοι, καθὰ καὶ ἐπὶ δράκοντος ὁρῶμεν γινόμενον. τῆς γὰρ κεφαλῆς συντριβείσης, καὶ ὁ λοιπὸς συννεκροῦται ὁλκὸς τοῦ σώματος, ἢ καὶ ἐπ' ἀκροπόλεως. ταύτης γὰρ ἐξαιρεθείσης, καὶ ἡ λοιπὴ πόλις ὡς κατάκρας ἁλοῦσα τὰ οἰκεῖα πέπονθε. καὶ βασιλεὺς μὲν πολλάκις ἀπεπειράσατο τῶν ἐκεῖσε δυσπαρόδων ὁδῶν τοὺς βαρβάρους μεταστῆσαι, καὶ πολὺς ἦν ἐγκείμενος τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἐξομαλίσαι τὴν δίοδον. οὐχ ὁρῶν δὲ τὰ κατὰ σκοπὸν προβαίνοντα, καὶ ὡς ἀπολεῖται οὐδέ γε μεῖον μένων κατὰ χώραν, οἷα τῶν περσῶν ἐπικρατεστέρων ἀεὶ γινομένων, ὡς ἐξ ὑπερδεξίων μαχομένων, ἐσβάλλει πρὸς τοὺς [illegible] αὐτὸν πολεμίους· μετ' ὀλίγων τῶν ἀμφ' ἐκεῖνον, καὶ τοῖς λοιποῖς δὲ ὑποτίθησι σώζειν σφᾶς, ὡς ἕκαστος δύναιτο· μηδὲν γὰρ χρηστὸν ἐκ τῶν γε ὄψει κατανοεῖν. ὁ βασιλεὺς δὲ ὡς ἐκ χαλάγγας τότε αὐτὸς διαφυγὼν βαρβαρικῆς ἐξώλους φάλαγγος μετὰ τραυμάτων πολλὰ καὶ μώλωπας συχνοὺς ἐκ ξιφῶν ἐπλήγη, καὶ σιδηρίων κορυνῶν, ὑπὸ τῶν πλείστων τότε τῶν περσῶν τυπτόμενος.

ἀλλὰ καὶ μανουὴλ [illegible] πάθων [illegible] φίλους οὐ γὰρ βασιλεύοντος [illegible] ὅλην [illegible] ἐκρατεῖτο, καὶ [illegible]

μετὰ δύο γὰρ [illegible] ἀφρικανοὺς, καὶ τοῖς ταπεινοῖς ἄρξειν χάριν [illegible]

[illegible]

ecere non poterant, ut & defenſoribus ſuis obſiſterent, & urgentibus hoſtibus facilius interirent: nec ab extremo agmine, aut ipſo Imperatore iuuari, aut recedere, aut ad alterutrum latus declinare poſſent. Nam currus, qui in medio trahebantur, nec antecedentes legiones recipere ſeſe, aut aciem commodius inſtruere patiebantur: & Imperatoris progreſſum, tanquam uallo obiecto, impediebant. Iumenta pariter & homines telis Perſicis ſternebantur, ualles plenæ erant cadaueribus, ſaltus interſectis ſcatebant, manabant riui ſanguinis, cruore pecudum & hominũ permiſto: tanta atrocitate, quæ nullis exprimi literis poſsit. Cum igitur neque progredi, neque regredi liceret, (nam Perſæ à tergo etiam imminebant) in anguſtijs illis Romani ouium inſtar cædebantur. Quòd ſi quid generoſi animi, ſi quis audaciæ fomes in hoſtem ſupererat, ea quoque deperdita & penitus extincta ſunt. Nam præter cætera mala, hoſtes caput Andronici Batazæ, haſtæ præfixum oſtentarunt: qui Manuelis ex ſorore nepos, cum exercitu ex Paphlagonia & Heraclea Pontica collecto, contra Turcas Amaſenos miſſus fuerat. Itaque Manuel Imperator huiuſmodi rumoribus & ſpectaculis perturbatus, tũ quòd nepotis caput uidebat, tum quòd periculi quo circumuentus erat, magnitudinem cernebat, animo æger, & dolorem ſilentio tegens, & mutis, quod aiunt, lachrymis luctum diſsimulans, euentum expectabat: & inops conſilij, quò ſe uerteret, neſciebat. Tamen Romanę legiones quæ anteceſſerant, periculoſis illis itineribus ſuperatis, in colle quodam aliquid ad ſecuritatem conſerente, uallum munierunt. At Perſæ omni contentione copias, quæ cum Imperatore erant, debellare nitebantur: quòd maxima & potiſsima parte profligata, illas quoque ſe facilè ſuperaturos putabant. quemadmodum in ſerpentibus uidemus, capite contrito unà etiam reliquum corporis tractum emori: & arce expugnata, urbem hoſtibus reſiſtere non poſſe. Imperator uerò etſi ſæpe Barbaros ex anguſtijs illis depellere eſt conatus, & ſuis uiam complanare: tamen cum eum conatum non ſuccedere, ſe'que æquè periturum, creſcentibus ſubinde Perſarum uiribus, ut qui è loco ſuperiore pugnarẽt, ſi maneret, ac ſi progrederetur: cum paucis, quos ſecum habebat, rectà in hoſtes fertur: cæteros'que monet, ut quiſque ſalutem quærat, ut poſsit. ſe enim nihil boni ſperare poſſe ex ijs quæ uideat. atque ita poſt multa uulnera & uibices, enſibus & fereis clauis facta, ex Barbarica illa phalãge, tanꝗ decipula, eſt elapſus. Sic

Manuelis inſignis clades.

Andronici Batazæ cædes.

Manuelis capitale periculum.

Sic quidem toto corpore conuulneratus, ut ſcuto ejus circiter triginta ſagittæ inhærerent, & ipſe caſsidem decuſſam attollere non poſſet. Tamen uel ſic, Deo defendente, qui in » die belli caput eius, quemadmodum olim Da» uidis, ut ipſe in Pſalmis fatetur, cuſtodiebat, mirabiliter barbarorum manus effugit. Cæteræ uerò legiones ſubinde peius tractabantur. Nam & ferratis haſtis undique pungebantur, & iaculis petebantur, & inuicem ipſi ſeſe proſtrati conculcabant. Quòd ſi qui has quoque fauces, barbaris qui eas inſederant pulſis, ſuperarant, in altera ualle ab hoſtibus interibant. Is enim tranſitus in ſeptem profundas ualles inter ſeſe uicinas findebatur: & initiò paulo latior, rurſus in anguſtias complicabatur. Eæ uerò omnes accuratè à Turcis cuſtodiebantur, atque adeò cætera quoque loca Turcarum plena erant. Ad hæc, procellis arenarum uento in eos impulſis, ambo exercitus impetu congreſsi, ueluti noctu, & in denſiſsimis tenebris pugnabant: nec ullo diſcrimine amici aut inimici, obuij quique trucidabantur: eodem'que loco Turci & Romani, iumenta & homines iacebant, ut uallis illa nihil eſſet aliud, niſi ampliſsimum quoddam & commune Romanorum, barbarorum, iumentorum, pecudumque ſepulchrum: plures tamen Romani ceciderũt, præſertim illuſtriſsimi quique Imperatoris cognati. Vt aũt turbo ille, diſcuſſa caligine, quieuit: conſpecti quidam ſunt (heu miſerum ſpectaculum) uſque ad lumbos & colla cadaueribus circumſepti, qui ſupplices tendebant manus, & geſtu miſerabili ac lugubri uoce prætereuntium opem implorabant: ſed nemo e» rat qui auxiliari poſſet. Nam quique ſuam cla» dem illorum exemplis metientes, in uitæ peri» culo haud ſponte immiſericordes erant, & fu» ga ſalutem quærere ſatagebant. Imperator uerò ſub pyri ſylueſtris umbra uires exhauſtas recipiebat, ſine armigero, ſine ſatellite, ſine cuſtode ullo. Sed quidam gregarius eques eius miſertus, ultrò accedit, ei'que pro uirili miniſtrare ſtudet, & galeam huc atque illuc cadentem capiti reponit. Interea Perſa quidam accurrit: & freno prehenſo, cũ abſtrahere ſtudet, qđ nemo erat qui obſiſteret. Sed eũ Manuel, impacto in caput haſtæ fragmine, quod adhuc reliquũ habebat, humi proſtrauit. Paulo pòſt etiã alij Perſę accurrũt, qui eum uiuũ capere conabanť: ſed & illos facilè propulſauit, arrepta haſta aſsiſtentis ſibi equitis, & uno ex hoſtib. transfixo; ipſe uerò eques ſtricto enſe alteri caput amputauit. Deinde alijs decẽ Romanis militibus accurrẽtibus, inde digrediť, coniungere ſe cũ legionibus quę ante ceſſerant, cupiens. ſed

Tempeſtas cum prælio atrociſsimo coniuncta.

ἐπεὶ καὶ οὕτω δι' ὅλου τοῦ σώματος τετραυμάτιστο, ὡς τὸν μὲν θυρεὸν περί που τοὺς τριάκοντα ἔχειν ἐμπεπαγότας διψητικοὺς αἵματος οἰστοὺς, αὐτὸν δὲ μηδ' ἀνορθῶσαι ὅλως δύνασθαι περιτραπεῖσαν τὴν κόρυθα, πλὴν καὶ οὕτω παρὰ δόξαν τὰς τῶν βαρβάρων διέδρα λαβὰς, ὑπὸ θεοῦ φρουρηθεὶς, τοῦ καὶ ἐπὶ κεφαλὴν πάλαι δαβὶδ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου ἐπισκιάζοντος, ὥς αὐτός φησιν ὁ φιλόψαλμος. τὰ δ' ἄλλα τάγματα χειρόνως ἐπεχώρει, δόρασι πανταχόθεν λελογχωμένοις νυσσόμενα, καὶ βέλεσιν ἐκ τοῦ σχεδὸν διαμπερὲς ἐλαυνόμενα· καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἐν τῷ συμπίπτειν διαφθειρόμενα. ὅσοι δὲ οἱ καὶ ταύτην μὲν ἀπαθῶς παρῆλθον τὴν φάραγγα, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῆς ἐσκημένους πέρσας ἐώσαν, παρελθόντες δὴ, καὶ τῆς μετ' ἐκείνην ἁψάμενοι φάραγγος, ὑπὸ τῶν ἐκεῖσε πολεμίων ἀπώλοντο. εἰς γὰρ ἑπτὰ κοιλάδας ταφρώδεις πάσας καὶ ἀγχιτέρμονας ὁ πάροδος ἐκεῖνα διήκει, εὐρυνόμενος βραχὺ, καὶ συμπτυσσόμενος πάλιν πρὸς τὸ στενότερον, καὶ ἦσαν αὗται παρὰ τῶν τούρκων ἀκριβῶς ἐφιστώντων τηρούμεναι. ἀλλ' οὐδ' ὁ λοιπὸς χῶρος τῶν πολεμίων ἐσαΐζε καθαρὸς, ἀλλ' ἅπας τούτων ἐπεπλήρωτο. τότε δὲ καὶ ἀνέμου πνεύσαντος, καὶ θῖνα βαθεῖαν ἐκ τῆς ἐκεῖσε ψαμμώδους μετεωρίσαντος γῆς, σύρδην ἐμπίπτουσαν, ἀμφότερα συμπεσεῖν ἐγγύθεν τὰ στρατεύματα, καὶ ὡς ἐν νυκτομαχίᾳ, καὶ σκότει ψηλαφητῷ ἀλλήλοις προσφερόμενα, τοῖς ἐχθροῖς τοὺς φίλους ἀδιακρίτως σφάττειν, καὶ οὐκ ἦν ἐξ ὁμοφύλου διακρίνειν ἀλλόφυλον, ἀλλὰ πέρσαι καὶ ῥωμαῖοι συμβεβλημένοι, καὶ καθ' ὁμογενῶν ἐσπῶντο τὰ ξίφη, καὶ τὸν πεσόντα κατέχωσεν ὡς πολέμιον, ὡς τὰς τάφρους τάφον ἕνα γενέσθαι, καὶ πάμμικτον πολυάνδριον, ἢ σκήνωμα κοινὸν ῥωμαίων τε καὶ βαρβάρων, καὶ ἵππων, καὶ βοῶν, καὶ ὄνων ἀχθοφορούντων. ἔπεσον οὖν ἀριθμῷ πλείους ῥωμαῖοι, καὶ μάλιστα τῶν ἐκ τοῦ γένους τοῦ βασιλέως, καὶ τούτων οἷς πολὺ τὸ ἐπίσημον. ὡς δὲ ἡ κόνις ἐλώφησεν, ἥ τε ἀχλὺς ἐκείνη καὶ ἀορασία διεσκέδαστο, ὠφθαίνοντό τινες (φεῦ τοῦ ἀπευκταίου πράγματος καὶ ὁράματος) ἕως ἰξύος καὶ τραχήλου συνεχωσμένοι τοῖς πτώμασιν, οἳ καὶ χεῖρας μὲν ἱκέτιδας ὤρεγον, καὶ σχήμασιν ἐλεεινοῖς καὶ φωναῖς γοερὸν ὑπηχούσαις προὐκαλοῦντο τοὺς παριόντας εἰς ἀρωγὴν, οὐδένα δὲ τὸν ἀμύνειν δυνάμενον εἶχον, οὐδὲ τὸν σώζοντα. πάντες γὰρ οἷς ἐπεῖχον ἐκείνους τὴν οἰκείαν προτυπούμενοι συμφορὰν τὴν περὶ ψυχῆς τρέχοντες ἀκούσιοι τινὲς ἦσαν ἀνοικτίρμονες, καὶ ὡς τάχους εἶχεν σώζειν ἑαυτοὺς ἐσπούδαζον. ὁ δὲ βασιλεὺς μανουὴλ σκιὰν ὑπελθὼν ἀχλαδοφοροῦντος δένδρου ἀνελάμβανεν ἑαυτὸν, καὶ καμοῦσαν συνέλεγε τὴν ἰσχὺν, μὴ ἔχων ὑπασπιστὴν συνεπόμενον, μὴ δορυφόρον ὑπηρετούμενον, μηδὲ σωματοφύλακα ἐφεπόμενον. ἰδὼν δέ τις αὐτὸν, καὶ οἰκτείρας ἐκ τοῦ τῶν ἱππέων τάγματος, καὶ οὗτος τῶν ἀφανῶν, καὶ πολλῶν ῥωμαίων, ὑφίσταται προθύμως κατὰ προαίρεσιν, καὶ διακονεῖν αἱρεῖται τὰ δυνατὰ, ἔθηκε καὶ τὴν κυνῆν ἐκεῖσε βαλλομένην τῇ ἐκείνου ἐφήρμοσε κεφαλῇ. ἐν ὅσῳ δὲ καθ' ὃ ὁρώμενον δένδρον ὁ βασιλεὺς ἀνεκέκλιτο, ὑποδραμών τις πέρσης ἐφεῖλκε τοῦ χαλινοῦ κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύοντος ἐρημίαν. ὁ δὲ πλήξας αὐτὸν κατὰ κεφαλῆς τῷ τοῦ δόρατος τμήματι ὃ εἶχεν ἔτι ἐν ταῖν χεροῖν, εἰς γῆν ἔβαλλε. μετ' οὐ πολὺ δ' ἕτεροι πέρσαι ζωγρίαν ἑλεῖν ὀρεγόμενοι, ἐπ' αὐτὸν ἵενται, ῥαδίως δὲ καὶ τούτους ἐώσατο. βασιλεὺς μὲν γὰρ τὸ τοῦ συνεστῶτος ἱππότου δόρυ ἁρπασάμενος, διαπείρει ἕνα τῶν πλησίον, ὥστε καὶ εἰς αὐτὸν θάνατον. αὐτὸς δ' ὁ ἱππότης τὸ ξίφος ἀνασπασάμενος, ἐκαρατόμει ἕτερον. συνελθόντων δὲ καὶ περὶ τὸν βασιλέα ἑτέρων ὁπλοφόρων δέκα ῥωμαίων, ἐκεῖθεν μετέβαινε, συμμίξαι γλιχόμενος τοῖς προκεχωρηκόσι τάγμασιν.

ἀλλ' αὖθις μικρόν τι προβὰς, ὑπό τε τούρκων τῆς πρόσω ὁρμῆς εἴργεται, καὶ τοῖς τῶν πεσόντων οὐχ ἧττον νεκροῖς ἀποφράττεται, οἳ περὶ τὰς ὁδοὺς ἀνθειαζόντων, ἀπέφραττον αὐτὰς σωρηδὸν προκείμενοι. μόλις δὲ τὰ ἐκεῖσε δυσπόρευτα χωρία, καὶ τὸν ἐγγύς που παραῤῥέοντα ποταμὸν διελθὼν, ἐνιαχοῦ τῶν θνησιμαίων ἐπιβαίνων, καὶ τούτων ὕπερθεν ἱππαζόμενος, ἀθροίζει καὶ ἄλλο τι στῖφος ῥωμαϊκὸν, κατὰ θέαν αὐτοῦ συνδραμόν· ὅτε καὶ ἀναβλέψας, ὁρᾷ τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸν ἐπ' ἀνεψιᾷ γαμβρὸν, τὸν καντακουζηνὸν ἰωάννην, ῥᾷα πρὸς πλείους διαμιλλώμενον, καὶ ἀνδρείως αὐτοῖς προσφερόμενον, καὶ περιβλεπόμενον μὲν, εἴ τις ἐπαρήξων ἐκείνῳ ἐλεύσεται, ἐκ δὲ τοῦ μηδένα τὸν ἀμυνοῦντα παρεῖναι, μετὰ βραχὺ πίπτοντά τε καὶ σκυλευόμενον. οἱ δὲ τοῦτον ἀποκτείναντες πέρσαι, ὡς εἶδον παριόντα τὸν αὐτοκράτορα (οὐδὲ γὰρ ἦν λαθεῖν) συγκροτηθέντες εἰς σπεῖραν, ὡς εἰς θήραμα μέγα τὸν βασιλέα ἐπῄεσαν. ᾤοντο γὰρ αὐτίκα δὴ μάλα τοῦτον αἱρήσειν ἢ ἀναιρήσειν. ἦσαν δ' οὗτοι πάντες ἀραβίοις ἐποχοι ἵπποις, καὶ κατὰ θέαν τῶν πολλῶν ὑπερφερόντων. ὁπλισμοῖς τε γὰρ ἐκπρεπέσιν ἐκάζοντο, καὶ τοὺς ἵππους ἠσκημένους εἶχον ἄλλοις τε κόσμοις λαμπροτάτοις, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐπαυχενίοις ἀγλαΐσμασιν, ἐκ τριχῶν συγκειμένοις ἱππείων, ὧν ἱκανῶν καθειμένων, καὶ περιηρτημένους ἐχόντων ἠχητικοὺς κώδωνας. Βασιλεὺς δ' ἀνεγείρας τὰ τῶν περὶ αὐτὸν φρονήματα, τὴν τῶν πολεμίων ἐπέλευσιν εὐπετῶς ἀποκρούεται, ἀεὶ δὲ κατὰ βραχὺ προβαίνων τοῖς ἔμπροσθεν, καὶ νῦν μὲν νόμῳ πολέμου, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἀναιμωτὶ παρεκπηδῶν τοὺς πέρσας, ἄλλους ἐπ' ἄλλοις συνιόντας, καὶ πάντας συλλαβεῖν αὐτὸν σπεύδοντας, προσέσμενος ἐφίσταται καὶ ἀσπάσιος τοῖς προειληφόσι τάγμασιν, οὐ μᾶλλον περὶ αὐτοῖς δυσχεραίνουσιν, ἢ ἐπ' αὐτῷ μὴ φαινομένῳ ἀγωνιῶσιν. οὔπω δὲ συμμίξας τούτοις, ἀλλ' ἐκεῖσε ἔτι ὢν, ἔνθα ποταμὸν παραῤῥεῖν ὁ λόγος ᾔρηκε, δίψῃ συνέχεται. καὶ δὴ αἰτεῖται τῶν παρεστώτων τινὰ λαβόντα ὑδρεῖον, ὕδωρ ἀρύσασθαι, καὶ αὐτῷ ἐγκομίσαι πιεῖν. σπάσας τοίνυν τοῦ ὕδατος, ὅσον αὖ τὴν ἐκείνου ἔνδειαν ὑποσβέσαι, τὸ λοιπὸν ἐξέχεεν, οἷα μὴ τοῦ ποθέντος ἡδέως διὰ τὸ εἰσφρέον καταλυμαίνοντος. πολυπραγμονήσας δὲ τὸ ποτὸν, καὶ λυθρῶ» δες ὅλον κατανοήσας, ᾤμωξε καὶ εἶπε, μὴ δυστυχὴς ἐγὼ, » γεύσασθαι τοῦ τῶν χριστιανῶν αἵματος. παρεισὰς δέ τις ἀνὴρ ἰταμὸς καὶ θρασὺς, ὡς ἔδοξε, καὶ τοῦ τότε καιροῦ δυσκολώτερος, ἀνερυθριάστως ἔφησεν, ἄπαγε βα» σιλεῦ, οὐ νῦν τοῦτο, οὐχί. οὐ γὰρ νῦν πρῶτος, ἀλλὰ » πάλαι καὶ πολλάκις, καὶ εἰς κραιπάλην καὶ ἀκραιφνῶς » χριστιανικῶν αἱμάτων κρατῆρ' ἐκροφᾶσαι, πελαμυ» νόν τε καὶ ἐπιφυλλίζοντι τὸ ὑπήκοον. οὕτω δ' ἱκανῶς τὸν κατήγορον ἐκεῖνον καὶ λοίδορον ὑπήνεγκεν ἄνθρωπον, ὡς εἰ μὴ ἦν ἀκούων, μηδ' ἔχων ἐλεγμοὺς ἐν τῷ στόματι. ὁρῶν δὲ καὶ τοὺς θησαυροφύλακας θυλάκους διασπωμένους ὑπὸ περσῶν, καὶ κατὰ γῆς χεόμενον καὶ ἁρπαζόμενον τὸν εἰς νόμισμα κεκομμένον χρυσόν τε καὶ ἄργυρον· ἐνῆγε τοὺς συνόντας ῥωμαίους ἐπεισπεσεῖν τοῖς βαρβάροις, καὶ κτήσασθαι τὰ χρήματα περσῶν δικαιότερον. ὑπέστης δ' αὖθις ἐκεῖνος ἀνὴρ, διελοιδορεῖτο ἀναιδῶς βασιλεῖ τοιαῦτα κελεύοντι, ἐ» χρῆν λέγων ἑκουσίως, καὶ πρότερον δεδόναι ῥωμαίοις ταυτὶ, οὐχὶ δὲ πάντως νυνὶ ὁπότε ἐκτῆσαι δυσχερὲς, » καὶ μεθ' αἵματος. ὁ δ' αὐτὸς ἀνὴρ δεῖν ἰσχύος, ὁποῖος εὔχεται εἶναι, ἢ γοῦν ἀναξυρίδα περίκειται· τοῖς χρυσοσύλαις συῤῥαγεὶς πέρσαις, καὶ συγκόψας τούτους θαῤῥαλεώτερον, ἐπανασώσατο ῥωμαίοις τὰ ἁρπαζόμενα. ἐσιώπα δὲ, κἀπὶ τούτοις τοῖς ῥήμασι, μὴ ὑπ' ὀδόντα γρύζων, μὴ τονθορύζων. ἀλλὰ φέρων τὴν τοῦ κερτόμου προπέτειαν, ὡς δαβὶδ πάλαι σεμεεὶ τὴν αὐθάδειαν. ὀψὲ δὲ καὶ ὁ κοντοστέφανος ἀνδρόνικος

sed rursus paulum progressus, & Turcarum occursu, & cadauerum aceruis in uijs iacentium impediebatur. Faucibus istis & præterfluente amne ægrè superatis, alicubi super cadauera equitando, aliam Romanam manum cogit, quæ ad conspectum eius accurrit. Ibi Ioannem Cantacuzenum, neptis maritum, unum cum multis strenuè dimicare, & dum frustra auxilia circumspectat, sterni ac spoliari uidet.

Ioãnis Cantacuzeni cædes.

Persæ uerò qui illum occiderant, ut Imperatorem præterire uiderunt (neque enim latêre poterat) in cohortem conglobati, Imperatorem ut opimam prædam petebant: quem se mox aut capturos, aut interfecturos opinabantur. Erant ij uiri eximij, & armis insignes, & omnes equis Arabicis insidebant: qui præter alia ornamenta splendidissima, prolixas tricas ex equinis pilis cõtextas, & sonoras nolas de collis dependentes habebant. Verùm Imperator, animis suorum excitatis, hostium impetum facilè propulsat: ac subinde paulatim progrediendo, & nunc more belli, nunc citra sanguinem Persas prætereundo, quorum alij atque alij ad eum capiendum properabant, exoptatus & expectatus ad legiones quæ antecesserant, peruenit, non tam suam uicem dolentes, quàm illius periculo solicitas. Sed antequam eas adipisceretur, aquam è præterfluente fluuio haustam afferri sibi iussit: qua summis labris gustata, & effusa, quòd ex insuaui sapore tabo infectam cognouisset, cum suspirio: Infœliciter, inquit, Christianorum sanguinem « libaui. Ibi quidam audax & importunus homo, & illo acerbissimo tẽpore acerbior: Non nunc, inquit, Imperator, non nunc primùm, « sed olim & sæpe, & ad ebrietatem usque Chri « stianorum sanguinem hausisti, dum pauperes « subditos exactionibus uexas & deglubis. «

Eum conuiciatorem Manuel ita æquo animo tulit, ac si surdus esset: & quum uidulos in quibus signata pecunia erat, à Persis diripi & effundi uideret: Romanos hortatus est, ut impetu in barbaros facto, pecuniam illam ipsis potius debitam arriperent. Tum rursus idem ille impudenter in Imperatorem inuectus: Vltrò, inquit, ista prius Romanis danda fuit, non « nunc, ubi cum difficultate & sanguine paran« da est. Quòd si uir fortis est, ut gloriatur, & « chlamys postulat, in raptores Persas impetum « faciat: ijsque fortiter cæsis, rapinas recupe« ret. Tacuit & ad ea uerba hominis importuni Manuel, sine ullo murmure, non secus atque olim David Semeis intemperias tulit.

Manuelis patientia in conuicijs.

Tandem Contostephanus quoque Androni-

cus incolumis aduenit, qui extremum agmen ducebat: & alij quidam apud Manuelem gratioſi, uulnerum expertes, concurrerunt. Vbi nox prælium diremit, omnes ſederunt triſtes, capita manibus ſuſtinentes: & dum præſens diſcrimen reputant, ſe uiuis non annumerabant: eo potiſsimùm territi, quòd barbari circum uallum curſitantes, populares ſuos, qui uel religione mutata, uel alijs de cauſis olim ad Romanos ſe cõtulerant, cum maximis clamoribus hortabantur, ut ea nocte caſtris excederent. Mane enim omnes qui in ijs eſſent, perituros. Eam noctem ita exegerunt Romani, metu pallentes, ut tribules cum tribulibus, amici cum amicis ſe coniungerent. At Imperator, quum ignauiſsimum conſilium de clandeſtina fuga, & tot millibus neci obijciendis, proceribus aperuiſſet: auditores, & Contoſtephanus in primis, obſtupuerunt, quaſi uerba hominis parum ſani loqueretur. Nec ij ſolum qui in conſilium adhibiti fuerant, eam orationem grauiter tulerunt: ſed quidam obſcurus miles, qui extra tabernaculum ſteterat, audito eius propoſito, cum ingenti ſuſpirio, & alta uoce: Quid, inquit, Romanorum Imperatori in mentem uenit? & ad ipſum conuerſus: Non tu, inquit, is es, qui in deſertam & anguſtam iſtam uiam nos intruſiſti, & in inte-

Romanorū trepidatio.

Manuel à gregario milite arguitur.

» ritum præcipitaſti? & concurrentibus iſtis ſco-
» pulis & montibus nos omnino oppreſſuris ue-
» luti mortario contudiſti? Quid nobis rei eſt
» cum iſta ualle luctus, & faucibus inferni? Cur
» iſtos iniquos et aſperos tramites penetramus?

Quid nos priuatim de barbaris queri poſſumus, qui uiolentis iſtis anfractibus atque anguſtijs inſeſsis, nos irretiuerunt? Et tu nos tanquã oues mactationi deſtinatas prodis? His uerbis animo emollito, ac potius conſauciato, conſilium mutauit, & eam ſequi uiam inſtituit, quam tempus pateretur. Enimuero is qui olim Iſraeli ſemen reliquit, ne ſua ſors penitus, Sodomæ & Gomorrhæ inſtar, aboleretur: qui caſtigat, & rurſus medetur: qui percutit, & uiuere facit: qui baculum peccatorum non perpetuò in ſortem iuſtorum graſſari ſinit: is tum quoque ſancti ſui populi miſertus, quem non penitus repudiare uolebat, Sultani animum ad inuſitatam clementiam flectit: ut qui dudum Manuelis uirtutem uerebatur, nunc eius calamitate frangeretur. Aut, ut olim per Chuſin Achitophelis conſilia euertit, & animum Abſolonis mutauit, ut ea ſequeretur, quæ perniciem ei allatura erant: ita tum quoq; Perſarum principem tranſuerſum egit, ut procerum conſilijs impulſus, quibus tempore pacis ab Imperatore pecunia affluebat, per legatos ultrò prior diuinitùs pacem Imperatori offerret, quam is, urgente neceſsitate, petiturus erat: & pactiones rurſus, ut antè, flagitaret.

Sultanus ultrò Manueli pacem offert.

Perſæ uerò, Sultani conſilio nondum patefacto,

κος ἀβλαβὴς παρῆν, ὃς ἡγεῖτο τῶν τελευταίων τάξεων· καὶ ἕτεροι τῶν δυναμένων μέγα παρὰ τῷ Μανουὴλ, ἀπλῆγες συνδεδραμήκασιν. ἐπεὶ δὲ νὺξ ἐπῆλθε, καὶ σκότος ἀμφοτέρας διαδέχον τὸν πόλεμον ἔπαυσεν, ἀδημονῶν ἅπας καθῆστο ὑπὸ ταῖς χερσὶ κοίλαις ῥίψας τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν ἐνεστῶτα κίνδυνον φανταζόμενος, οὐ τοῖς ζῶσι συνέταττεν ἑαυτὸν, καὶ μάλισθ' ὅτι τὸν χάρακα περιτρέχοντες, διαπρυσίοις ἀνεκάλουν φωναῖς οἱ βάρβαροι τοὺς ὁμοεθνεῖς αὐτοῖς, οἳ κατὰ χρείαν ἢ μετάθεσιν πίστεως πρὸς Ῥωμαίους προσκεχώρησαν πάλαι, καὶ παρῄνουν ἐξελθεῖν αὐτονυχὶ τοῦ στρατοπέδου, ὡς ἀπολουμένων ἄρδην ἕωθεν αὐτίκα τῶν ἐν αὐτῷ. διενυκτέρευον οὖν Ῥωμαῖοι κατὰ φράτρας καὶ λογάδας τοῖς φύλοις φῦλα συναγειρόμενοι, βαπτιζόμενοι πρὸς ἄγχος ὑπὸ δέους ὡς οἷον τὰ πέταλα τῶν δένδρων κατὰ καιρὸν τὸν φυλλοχόον μεταμορφάζεται. αὐτὸς δ' ὁ κρατῶν ἀγεννεστάτας βουλὰς ὠδίνων, ὡς δὲ ταύτας ἐξετίθει ὡς ἀκοὴν τῶν σὺν ἐκείνῳ ἐξέφερε, καὶ τὴν τὸ ὑφηγούμενον λαθραίαν φυγὴν, καὶ τὴν τοσούτων ψυχῶν εἰς αἰχμαλωσίαν καὶ θάνατον ἔκδοσιν, ἐξέπληττε τοὺς ἀκροωμένους, καὶ μᾶλλον τὸν Κοντοστέφανον, ὡς ἀνδρὸς ἀλλοφρονοῦντος καὶ περιεστραμμένου σκοποῦ ἕνα ἀτεχνῶς φθεγγόμενος ῥήματα. οὐ μόνον δὲ οἱ πρὸς σκέψιν τοῦ πρακτέου συνελθόντες βαρέως ἤνεγκαν τὰ λεχθέντα, ἀλλά καί τις ἔξωθεν ἑστὼς τῆς σκηνῆς ἐκ τῶν ἀγνώστων στρατιωτῶν, ὡς τὸ βασιλικὸν ἐς οὖς ἐδέξατο σκέμμα, ὑψώσας τὴν φωνὴν καὶ διαλύγιον ἀνοιμώξας· φεῦ, εἶπεν, ὁποῖα δὴ καὶ ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων εἰς νοῦν ἐβάλετο; καὶ πρὸς ἐκεῖνον τὴν τοῦ λόγου στρέψας

ὁρμὴν, οὐχὶ σὺ φησὶν ὁ διὰ τῆς ἐρήμης καὶ στενῆς ταύτης «
ὁδοῦ ἐκθλίψας ἡμᾶς, καὶ εἰς ἀπώλειαν διαβιβάσας, ἢ μᾶλ- «
λον οἱονεί τινι ὅλμῳ ἐκπαίσας τοῖς συμπίπτουσι σκοπέ- «
λοις, καὶ τοῖς πίπτουσιν ἀτεχνῶς ἐφ' ἡμᾶς ὄρεσι; τί ἡμῖν «
καὶ τῇ κοιλάδι ταύτῃ τοῦ κλαυθμῶνος, καὶ τῷ στομίῳ «
τοῦ ᾅδου ἄντικρυς, καὶ τῷ παρελθεῖν τὰς ἀνωμάλους «

ταύτας καὶ τραχείας τροχιάς; ἢ τί ἴδιον ἐπέχομεν τοῖς βαρβάροις ἔγκλημα ἔχομεν, εἰ τοὺς χώρους τούτους τοὺς στενούς τε καὶ βιαίους καὶ σκολιοὺς προκαθίσαντες, ἡμᾶς ἐσαγήνευσαν; καὶ νῦν ὅπως καταπροδίδως ὡς πρόβατα σφαγῆς τοῖς ἐχθροῖς; τούτοις μαλαχθεὶς τὴν ψυχὴν, ὥσπερ ὑπ' ἴυγος καρδίας δηχθεὶς, εἰς ἑτέραν ἐτράπετο, καὶ τὴν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον λῷον εἵλετο. ἀλλ' ὁ σπέρμα ἐγκαταλείπων πάλαι τῷ Ἰσραὴλ, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἀφανισθείη τὸ ἐκείνου κληρούχημα, ὡς Σόδομα γεγονὸς καὶ ὁμοιωθὲν ὡς Γόμορρα· ὁ παιδεύων καὶ πάλιν ἰώμενος· ὁ πατάσσων, καὶ ζωοποιῶν· ὁ μὴ τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαίων εἰς τέλος ἐῶν· οὗτος καὶ τότε τὸ ἅγιον ἔθνος κατοικτειράσας, καὶ μὴ ἀπώσασθαι θελήσας εἰσάπαν, μετέπεισε τὴν τοῦ Σουλτάνου ψυχὴν εἰς ἀξύμφυλον ἔλεον τὸ καινότατον. καὶ ὃς τὴν τοῦ βασιλέως ἀρετὴν αἰδούμενος πρότερον, τότε καὶ ταῖς ἐκείνου συμφοραῖς ἐπικλᾶται. ἢ γοῦν ὁ διὰ Χουσὶ τὴν Ἀχιτόφελ ἀκυρώσας βουλὴν, καὶ τὰς φρένας ἀλλοιώσας τοῦ Ἀβεσσαλὼμ, ὡς τοῖς καθ' ἑαυτοῦ καὶ χείροσιν ἐπαγγέλλεσθαι· αὐτὸς καὶ τότε τὸν Περσάρχην ἐξέκρουσε τοῦ καθήκοντος. παρασυρεὶς γὰρ οὗτος ταῖς τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ ὑποψιθυρισμοῖς, οἳ πρὶν ἀπλούτουν ἐκ βασιλέως κατὰ τὸν τῆς εἰρήνης καιρὸν τὰ χρήματα, πέμψας πρεσβείαν, εἰρηνικὰ διαλέγεται, καὶ τὴν συνομολογίαν ὡς πρώην αὖθις ἐπιζητεῖ, προφθάνων οἷον προαιρετῶς, τοῦ κρείττονος ἐπιτηροῦντος, τὸν ἀναγκασθέντ' ἐς τὰς συμβιβάσεις βλέψαντα ἄνακτα. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι μήπω τῶν κατὰ σκοπὸν τῷ Σουλτάνῳ ἐκπεφανθέντων,

τον, ἅμα ἕῳ περιήλαυνον ὡς κυκλωσόμενοι ῥωμαίους, καὶ ὡς ὅλον θήρατρον, καὶ καθ' ὁρμὴν μίαν, οἷα θῆρας, λαφύξοντες, ἢ ὡς ἐγκαταλελειμμένα ὠὰ καὶ νοσσιὰν ἔρημον ἀπάξοντες. περισκαιρόντων τοίνυν τὸν χάρακα, σὺν ῥυτοῖς κατὰ τόξον, κύκλῳ περιελαυνόντων, καὶ βαρβαρικῶς ἀλαλαζόντων. Βασιλεὺς οὖν ἐγκελεύεται ἰωάννῃ τῷ τοῦ ἀγγέλου κωνσταντίνου υἱῷ, μετὰ τοῦ συνόντος αὐτῷ τάγματος τοῖς πέρσαις προσβαλεῖν. ὁ δὲ κατὰ τὴν βασιλικὴν ἐπιταγὴν ἀνασταλὼν τοὺς ἐχθροὺς παρῆται, οὐδὲν δέ τι καὶ δράσας γενναῖον, παλίνστροφος γίνεται. ἐκ δὲ τούτου ὁ μακροδούκας κωνσταντῖνος τὴν ὑπ' αὐτὸν ἐξάγει στρατιὰν ἐκ τῶν ἑῴων στρατολογουμένην ταγμάτων. ἀλλὰ καὶ οὗτος μικρόν τι φανεὶς, ὑπενόστησεν. ὁ δέ γε σουλτάνος πέμπει πρὸς βασιλέα γαβρᾶν τὰ πρῶτα τῶν παρ' αὐτῷ καὶ τετιμημένον τὰ μέγιστα· τοῦδ' ἐκ τοῦδε οἵ τε τοῦρκοι, καὶ ἐκ παραγγελίας τοῦ προσβάλλειν παρεμβολῇ ἐπίσχουσι, καὶ ῥωμαῖοι τοῦ ὑπεξάγεσθαι λήγουσιν. ὀφθεὶς δὲ τῷ βασιλεῖ μὲν ὁ γαβρᾶς, βαθεῖαν καὶ βαρβαρικὴν ἀπονέμει τιμὴν καὶ προσκύνησιν· καὶ ἅμα ἵππον προσάγει δῶρον νισαῖον ἀργυροχάλινον, ἐκ τῶν φατνιζομένων εἰς πομπὰς, καὶ περιμήκη ἀμφήκη μάχαιραν, καὶ λόγον κινεῖ περὶ σπονδῶν, διαμειλίξας πρότερον λόγοις ἁπαλοῖς τὴν ἤδη τοῖς συμβᾶσιν ὑπεμφαινομένην ἀχθηδόνα τοῦ βασιλέως· καὶ καταστείλας τὸ τοῦ πάθους φλεγμαῖνον οἷά τισιν ἐπάσμασιν, οἷς πρὸς τὸ οὖς ἐκείνου ὑπεψιθύριζε ῥήμασι. θεασάμενος δὲ γαβρᾶς ἣν εἶχε στολάδα ἤδη τοῦ θώρακος βασιλεὺς, τὴν χροιὰν χολοβάφινον, οὐκ εὐσύμβολον τὸ χρῶμα τουτί, φησιν, ὦ βασιλεῦ, ἀλλὰ καὶ λίαν ἤδη τὴν ὥραν τοῦ πολέμου ταῖς ἀγαθαῖς τύχαις ἀντιπρᾶττον. αὐτὸς δ' ἤδη τοῖς εἰρημένοις βραχὺ καὶ βεβιασμένον μειδιάσας, τὴν ἐπιθωράκιον στολὴν ἐκδὺς, ἐκείνῳ δίδωσι πορφύρᾳ καὶ χρυσῷ διυφασμένην. τὸν δ' ἵππον καὶ τὸ ξίφος δεξάμενος, ἐγγράφους τίθεται τὰς σπονδὰς, καὶ τὴν χεῖρα ταύταις βραβεύει. ἐνῆν δὲ τῷ γραμματείῳ καὶ ἄλλα μὲν ὅσα ὁ καιρὸς ἐπέτρεπε ἤδη μικρὰ ἀκριβολογούμενος, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ καταστρέψαι τὰ φρούρια, τό, τε δορύλαιον καὶ τὸ σούβλειον. οὗτος οὖν εὑρηκὼς τὸν βάρβαρον τὰ πρὸς εἰρήνην ἀληθῶς λαλήσαντα, καὶ μὴ ἐπ' ὀργὴν δόλους διαλογιζόμενον· αἱρεῖται δ' ἄλλης ὁδοῦ ἐπιλαβέσθαι, καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἀναμετρήσειν αὖθις ἣν ἐβάδισε πρότερον, ἐκκλίνας τοὺς πεσόντας βουλόμενος. οἱ δὲ τῆς ὁδοῦ ἡγεμόνες κατ' αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον ἤδη τὴν ἐκεῖσε προῆγον, ἵν' ὀφθαλμοῖς οἰκείοις ἐπόψαιτο βασιλεὺς τὰ οἰκτρότατα ἐκεῖνα θεάματα. καὶ ἦν γὰρ ἀληθῶς δακρύων ἄξια τὰ ὁρώμενα, ἢ ἀληθέστερον εἰπεῖν, μείζω τοῦ ἀνακλαυθῆναι διὰ τὸ τοῦ κακοῦ μέγεθος. αἵ τε γὰρ φάραγγες εἰς ἰσόπεδον ἀνέβαινον, καὶ αἱ κοιλάδες εἰς κολωνοὺς ἀνηγείροντο, καὶ τὰ ἄλση τοῖς θνησιμαίοις ἐκαλύπτετο, ἅπας δὲ κείμενος ἀποσυρεὶς ἦν τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς, πολλοὶ δὲ καὶ τοὺς ἰθυφάλλους ἀπεκαυλίσθησαν. ἐλέγετο δὲ τοὺς πέρσας τοῦτο τεχνάσασθαι, ἵνα μὴ τοῦ ἀκροβύστου ὁ ἐμπερίτομος διαστέλλοιτο, καὶ ἡ νίκη οὕτως εἴη ἀμφιπαλὴς καὶ ἀμφήριτος, ὡς ἐξ ἑκατέρων τῶν στρατοπέδων καταβληθέντων πολλῶν. οὐδεὶς τοίνυν χοὰς δακρύων καὶ στεναγμῶν ἀντιπαρῆλθεν· ἀλλὰ μέγα πάντες ἐνέκλαυσαν, καὶ ὀνομαστὶ τοὺς ἐξολωλότας ἑταίρους καὶ συνήθεις ἐκάλεσαν. ἀλλ' ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος, ἐκεῖνο ἔχω εἰπεῖν, ὡς δυσφύλακτον τὸ μέλλον τοῖς ἀνθρώποις ἡμῖν, καὶ οὐκ ἄν τις ῥᾳδίως ἐξαλύξῃ τὸ ἐπιόν, εἰ μή τῳ τὸ θεῖον ἐκ λιπαρίας ἱλεωθὲν, ἀπώσαιτο τὰ δεινὰ, ἢ ἐκ τούτου εἰς τοῦτο μετακλινεῖ, καταμιγνύον τὸ τῆς κινήσεως ἀκραιφνὲς, καὶ τῷ φιλανθρώπῳ καταπλῦνον τὸ ἄκρατον.

Βασιλεὺς

cto, caſtra diluculo oppugnatum ibant, uno impetu Romanos delendi ſpe concepta. Itaque quum barbarico ciulatu obequitarent, & milites intra uallum ſagittis conficerent, Ioannes, Conſtantini Angeli filius, cum ſua cohorte, iuſſu Imperatoris, ad Turcorum impetum reprimendum egreditur. qui, quum irrito conatu, nullo forti facinore edito, rediſſet, Macroducas Conſtantinus Orientales copias educit. Sed is quoque non multo pòſt in caſtra ſe recepit. Interea Sultanus Gabram, honoratiſsimum inter ſuos ſatrapas, ad Imperatorem mittit: cuius iuſſu Turci oppugnare uallum deſiſtunt, & Romani clàm ſubducere ſeſe deſinunt. Is Gabras Imperatori, barbarorum more, ſummiſſe adorato, dono adducit equum Niſæum, frenis argenteis ornatum, ex ijs qui ad pompas aluntur: & longum ancipitem gladium. ac ſermonem de pacificatione interijcit, animo eius ob acceptam cladem, ut apparebat, triſti: prius mollibus uerbis quæ in aurem illi dicebat, delinito, & doloris acerbitate uelut incantamentis quibuſdam mitigata. Quum autem thoracem Imperatoris fulua ueſte tectum uidiſſet: Iſte color, inquit, Imperator, pugnæ tempore minimè commodus eſt, ſed planè inauſpicatus. Id dictum Imperator exiguo & coacto riſu excepit: eamq; ueſtem, purpura & auro intertextam, illi dedit: acceptoque enſe & equo, pacem conſcribit, ſuaque manu ſubſignat. Inter cæteras conditiones, quas id tempus ſcrupuloſius exquirere non ſinebat, illa quoque erat, ut Dorylæum & Subleum caſtella euerterentur. Manuel quum pacem nihil inſidiarum habere, & ſincerè ſecum agere barbarum uideret: alia uia domum redire inſtituit, ut aſpectum interfectorum declinaret. At uiæ duces ob idipſum potiſsimũ eòdem eum reducebant, ut miſerabilia illa ſpectacula oculis intueretur, quæ quidem nullis lachrymis ſatis deplorari queant. Nam fauces exæquatæ erant, ualles in tumulos aſſurgebant, ſaltus cadaueribus operiebantur. Proſtratis omnibus, cutis capitis detracta erat: nonnullis pudenda etiam præciſa. Id eò factum à Perſis dicebatur, ut circunciſis à Chriſtianis non diſtinctis, uictoria anceps eſſet. Nam ex utroq; exercitu multi ceciderant. Nemo igitur præterijt quin lamentaretur, & nominatim familiares atque amicos ſuos interfectos compellaret. Hoc loco illud in mentem mihi uenit, res futuras difficulter ab hominibus poſſe præcaueri: neque facilè quenquam pericula euaſurum, niſi numine exorato diuinitùs cuſtodiatur, malorũq; leuamen impetret.

Gabras Sultani legat⁹.

Romanorũ cadauera.

Nam

Manuelis & Mauro puli ſomnia.

Nam Imperator quum Perſis inferre bellum ſtatuiſſet, in ſomnis ſibi uiſus eſt, conſcenſa Imperatoria naue, cum multis familiaribus Propontidis oram legere: ſubitò uerò Europæ & Aſiæ montes concidiſſe: fractaque naue, cæteris omnibus ſublatis, ſe uix manibus in littus enataſſe. Quo autem die periculoſas illas uias ingreſſurus erat, homo quidam duarũ linguarum peritus, natione Romanus, cognomento Mauropulus, ei dixit: ſe uiſum in ſomnis Cyri ædem ingredi: & dum genitricem Dei placaret, uocem ex ea editam audire, quæ diceret: Nunc in ſummo diſcrimine uerſatur Imperator, & quis ei meo nomine opem feret? Cum quidam ex obſcuro dixiſſet, Abeat Georgius: illam reſpondiſſe, Tardus hic eſt. illo iterum dicente, Abeat Theodorus: eo quoque repudiato, denique mœſtam exclamaſſe: „Neminem malum illi imminens præcauere poſſe. Atque hæc hactenus.

Perſæ etiã poſt pacem Romanis infeſti.

Poſtquam autem ex anguſtijs euaſerũt, Perſæ Romanos iterum à tergo ſunt adorti. Perſam enim pœnituiſſe ferebãt, quòd paratam prædam è manibus amiſiſſet: & ſuis conceſsiſſe, ut Romanis oſtenderent ea quæ etiam ante pacem facere potuiſſent. Non tamen toto exercitu, ut tum, quum anguſtias tranſirent Romani, aſſectabantur: ſed ex interuallis, & ſeiunctis cohortibus. Nam plerique, optimi quique præſertim, manubijs onuſti, domos ſuas repetebant. Nihilominus tamen illi qui tergis inhærebant, multos occidebant, uulneratos præſertim, atque imbelles, quamuis Imperator bellicoſos & ſtrenuos duces extremum agmen claudere iuſsiſſet. Vbi Chonas peruenerunt, cupidè quieuerunt, ut hoſtes non amplius uiſuri. Imperator uerò unicuique malè habenti ſtaterem uiaticum dedit, ad morbum pro tempore curandum. Chonis Philadelphiam deſcendit, atque ibi ad ualetudinẽ à belli ærumnis recreandam, aliquot dies commoratus, præmiſsis in urbem nuncijs acceptam cladem Conſtantinopolitanis per literas ſignificauit: in quibus nunc idẽ ſibi quod Romano Diogeni accidiſſe querebatur: qui, bello Sarracenis illato, magnam copiarum partem amiſiſſet, & ipſe captus fuiſſet: nunc Sultanicum fœdus extollebat, & Sultanũ pacem expetiſſe iactabat, aurea bulla conſignatam pactionem oſtentans, à Sultano ſubſcriptam, quaſi metu id feciſſet.

Manuelis perfidia Sultano renouãdi belli cauſam ſuppeditat.

Nihilominus tamen Subleum in tranſitu ex Sultani uoluntate diruit, ſed Dorylæum nequaquam. Quare à Sultano per legatos pactionis eſt admonitus, mirari ſe dicente, quòd Dorylæum nondum euerſum eſſet. Ille uerò, ſe parum ea curare, quæ neceſsitate facta eſſent, reſpondens, Dorylæi euertendi mentionem minimè ferebat: illam opinor partem Delphici oraculi, quod Epicydidi eſt redditum, ſecutus,

Iura

Βασιλεὺς γὰρ ἡνίκα ἦν κατὰ Περσῶν ἐκστρατεύειν προθέμενος, ἐδόκει καθ' ὕπνους ὁρᾶν, ὡς εἰς στρατηγίδα ναῦν ἐμβὰς αὐτός τε καὶ συχνοὶ τῶν ἐπιτηδείων, τὴν Προποντίδα αἰγιαλίζοι. αἴφνης δὲ συμπεσεῖν τὰ ἐξ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας ὄρη, ὡς ἀφανισθῆναι μὲν τῆς νηὸς θραυσθείσης τὸ ἐμπλέον ἅπαν, αὐτὸν δὲ μόλις ἐκσωθῆναι τῇ χέρσῳ ταῖς χερσὶ νηχόμενον. καθ' ἣν δὲ ἡμέραν τῶν ἐπισφαλῶν ἐκείνων ἐπέβαινε τρίβων, ἀνήρ τις προσελθὼν αὐτῷ δίγλωττος, τὸ γένος ῥωμαῖος, τοὐπίκλην Μαυρόπουλος, ἔδοξέ οἱ ἔφατο κατ' ὄναρ, τὸν ἐκ τοῦ Κύρου παρώνυμον ναὸν εἰσελθεῖν, ἐν δὲ τῷ ἱλεοῦσθαί οἱ τὴν εἰκόνα τῆς θεομήτορος, φωνὴν ἐξακουσθεῖσαν ἐκεῖθεν ἐνωτισθῆναι, λέγουσαν, ὡς ἀρτίως ἐν μεγίστοις μάλιστα κινδύνοις ὁ βασιλεύς, καὶ τίς ἀπελεύσεταί μοι τούτῳ συναιρόμενος; ὑπειπόντος δέ τινος ἀφανῶς, ἀπελθέτω ὁ Γεώργιος· νωθὴς οὗτος, εἰπεῖν. ἐκείνου δὲ πάλιν ὑπηχοῦντος, ἀπίτω ὁ Θεόδωρος· καὶ πρὸς τοῦτον ἀπανήνασθαι. τέλος δὲ μετὰ περιαλγείας φθέγξασθαι, ὡς οὐδεὶς προφθάσει τὸ φυόμενον ἐκείνῳ κακόν. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. μετὰ δὲ τὸ ὑποκαταβῆναι τὰς δυσχωρίας, γίνονται καὶ πάλιν οἱ Πέρσαι ῥωμαίοις ἐκ τῶν ὄπισθεν ἐπιφαινόμενοι. μεταμέλον γὰρ ἐλέγετο πλήττειν τὸν Πέρσην, ὅτι τὸ ἐν χερσὶ παρῆκε θήραμα· κἀντεῦθεν ἐνδοῦναι τοῖς οἰκείοις ἐκεῖνα ἐπιτελοῦσιν ἐπιδείκνυσθαι, ἅπερ καὶ πρὸ τῶν σπονδῶν ἐξῆν διαπράττεσθαι. οὐ πανσυδὶ δὲ καὶ ὡς ἡνίκα τὰ δυσέμβολα χωρία ῥωμαῖοι διήρχοντο, οἱ Τοῦρκοι παρείποντο, ἀλλὰ κατὰ διαλειπούσας συμμορίας ἐπηκολούθουν. οἱ γὰρ ἄριστοι καὶ πλεῖστοι ταῖς τῶν σκύλων ὠφελείαις ἔμφορτοι γενόμενοι, τῆς οἴκαδε φερούσης ἥψαντο, πλὴν καὶ οἱ παρεπόμενοι ἐκεῖνοι πολλοὺς διέφθειρον, καὶ τούτους μάλιστα ὁπόσοι τραυματίαι τε καὶ ἀπόμαχοι, καίπερ τοῦ βασιλέως τοὺς πολεμικοὺς τῶν ἡγεμόνων, καὶ ἀριστηρίους οὐραγεῖν ἐπιτάξαντος. ὡς δὲ κατὰ τὰς Χώνας παρεγένοντο, ἄσμενοι ἐκεῖσε τὸ γόνυ ἔκαμψαν, ὡς οὐκ ἔτι τοὺς πολεμίους ὀψόμενοι. Βασιλεὺς δὲ καὶ τούτων ὑ-[illegible], ἑκάστῳ κακορρωστοῦντι στατῆρα διαδοῦναι ἀργύριον, νοσοκομίας ἐφόδιον πρόσκαιρον. καταβὰς δὲ εἰς Φιλαδέλφειαν, ἡμέρας τινὰς ἐκεῖσε διέτριψε, τὴν τοῦ σώματος διάθεσιν ἀνακτώμενος, καθηρημένην οἷς ἐπεπόνθει κατὰ τὸν πόλεμον. προεκπέμψας δὲ ἀγγέλους, τὰ συμβεβηκότα ταῦτα τοῖς Κωνσταντινουπολίταις ὑπαρίστα, νῦν μὲν τοιαῦτα παθεῖν πως ἑαυτὸν ῥωμανῷ τῷ Διογένει κατονομάζων, ἐπεὶ καὶ οὗτος ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν Τούρκων ἐξενεγκὼν πόλεμόν ποτε, τό, τε πολὺ τῆς στρατιᾶς ἀπέβαλε, καὶ αὐτὸς συλληφθεὶς ἀπήχθη αἰχμάλωτος· νῦν δὲ τὰς μετὰ τοῦ Σουλτάνου σπονδὰς ὑπεξαίρων, καὶ κάτωθεν τῆς ἑαυτοῦ σημαίας μεγαλορρημονῶν αὐτὰς [illegible], ἐ-[illegible], καὶ πρὸς τὸ τῶν ἀντιπάλων ἀ-[illegible] μέτωπον, ὡς φόβον ἀντιπέμψων καὶ τρόμον αὐτοῖς· οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ μὲν Σούβλαιον ἐπιπαριὼν κατὰ τὸ σουλτάνῳ δοκοῦν αὐτὸς καθαιρεῖ, τὸ δέ γε Δορύλαιον οὐδαμοῦ. ὅθεν πολλάκις ὁ Σουλτάνος τῆς [illegible] τῶν τε συνθηκῶν αὐτὸν ἀνεμίμνησκε, καὶ θαυμάζων ἔλεγεν, ὅπως μὴ ἄχρι δεῦρο καθῄρηται τὸ Δορύλαιον. ὁ δὲ ὀλίγα τοῖς κατ' ἀνάγκην γενομένοις τὸν νοῦν προσέχειν εἰπών, καταλαφύσσαι δὲ τὸ Δορύλαιον, οὐδ' ἄκροις ὠσὶ παρεδέχετο· ἐκεῖνο ἀτεχνῶς τῶν τῆς Πυθίας πρὸς τὸν Ἐπικυδίδην ἐπῶν ἀποτεμόμενος, καὶ εἰπών,

ὅρκου, ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὔορκον μένει ἄνδρα.
τὰ δ' ἐφεξῆς ἀφαυρῶς οὕτω παρήκουσεν·
ἀλλ' Ὅρκου πάϊς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες
οὐδὲ πόδες, κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα.
ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

Ὁ δέ γε Πέρσης μοῖραν ἀπόλεκτον τῆς ὅλης αὐτοῦ στρατιᾶς ἐκδιελὼν, ὡς χιλιάδας εἴκοσι πρὸς ταῖς τέσσαρσι μετρουμένην, καὶ στρατηγὸν αὐτῇ τὸν Ἀτάπακον ὑφιστὰς, πέμπει τὰς ἄχρι θαλάττης πόλεις καὶ χώρας πορθήσοντα, φείσασθαι μηδαμῶς μηδὲ μιᾶς ὑποσκήψας, ἐγκομίσαι τε αὐτῷ ὕδωρ θαλάττιον καὶ κώπην καὶ ψάμμον· ὁ δὲ τὰ ὑποτεταγμένα διανὺς πέρατι, τὰς μαιανδρικὰς ὑπιὼν πόλεις, ἐσίνετο οἰκτρῶς, ἰσβολὰς ἀκηρύκτους καὶ ἐφόδους ἀπροόπτους τιθέμενος. παρεστήσατο δὲ καὶ τὰς Τράλλεις τὴν πόλιν, καὶ τὴν κατὰ Φρυγίαν Ἀντιόχειαν, τά τε Λοῦμα τε καὶ τὸ Πεντάχειρα, καὶ ἕτερα ὀρύματα κατὰ κράτος ἑλὼν ἐσκύλευσεν· ὅλην δὲ περαιὸν, καὶ τὰς παραθαλαττιδίους ἐλυμήνατο χώρας. βασιλεὺς δὲ ταῦτα γνωτισάμενος, ἄλλαις τε δὴ πλείσταις μεθόδοις ἐχρήσατο, καὶ τῷ μὴ ὑπὸ βυκάνοις καὶ σάλπιγξι τῆς σκηνῆς προϊέναι, οὐ χρείαν λέγων τοιούτων εἶναί τινων, ἀλλὰ τόξων καὶ δοράτων, ἵνα σὺν μελῳδοῦντες ἡμεῖς οἱ (κατὰ Δαβὶδ εἰπεῖν) ἤχησαν, καὶ ἐχθρῶν κεφαλὰς, τῶν ῥωμαϊκῶν ἐκτεμώμεθα χωρῶν. καὶ αὐτὸς μὲν τὴν εἰς σοὺς πολεμίους ἀπάρσιν οὐδ' ἀμῶς ἐδοκίμασε. στέλλει δὲ τὸν ἀνεψιὸν Ἰωάννην τὸν Βατάτζην, τῷ δραστηρίῳ γε δίοντι χρώμενον, καὶ τὸν Δοῦκαν Κωνσταντῖνον νεανίαν ἄρτι ὑπηνήτην, καὶ κατὰ τὴν φύσιν τὰ ἔμφρονα καρπογονοῦν πρὸ ὥρας ἐπαγγελλόμενον. ἔτι δὲ τὸν Ἀσπιέτην Μιχαὴλ, πολλὰ παραινέσας αὐτοῖς, σὺν εὐβουλίᾳ καὶ τάξει τὸ προσηχθησόμενον ἅπαν ποιεῖν. πρὸ δὲ τούτου μὴ προσπελάσαι τὰ κατὰ πᾶσι τοῖς βαρβάροις, εἰ μὴ πρότερα γνοῖεν ἀκριβῶς πρὸ στίφους. ὁπόσοι εἶεν τὸ πλῆθος, καὶ ὡς νικῷεν αὐτοὺς μαχεσάμενοι, καὶ Πέρσαι μὲν πέρας τῆς ἐφόδου τὴν θάλατταν θέμενοι μετὰ πλείστης ὅτι λείας ἀνέλυον, κἀκεῖνα κείροντες οἷς κατὰ τὴν κάθοδον μὴ προσέβαλον· οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Βατάτζην τὰς δυνάμεις ἀναλαβόντες, ὅσας τε αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς ἐφωδίασε, καὶ ὅσας κατὰ πάροδον ξυνελέγησαν, ἤλαυνον εὐθὺ τοῦ Ὑηλίου καὶ τοῦ Λαμμόχαρος τῶν πολιχνίων, καθ' ἃ περὶ ποταμὸν τὸν Μαίανδρον πάλαι γέφυρα παρῴχετο. ἐπεὶ δὲ οἱ σκοποὶ οὓς ἄρα ὁ Βατάτζης κατέστησε, κατὰ πάσας τὰς ὁπηοῦν φερούσας ὁδοὺς ἀπήγγειλαν τὴν τῶν Τούρκων ἀνάζευξιν, καὶ ὡς οὐ πόρρω ἤδη εἰσὶν ἐφορμῶντες, εἰς δύο κατατμηματίσας τὴν στρατιάν, τὸ μὲν πλεῖον αὖθις εἰς λόχους καθίστησι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἃς ἔμελλε τέμνειν τὸ πολέμιον· τὸ δὲ λοιπὸν εἰς τὰς μετὰ τὴν παλαιὰν γέφυραν ἐκβάσεις τοῦ πέραν μὴ διασπαρέντας, προσμένειν ἐκέλευε, μεθ' ὅλου ἑνὸς ἐκ τῶν Τούρκων μετὰ τῆς αἰχμαλωσίας περαιουμένων, καὶ τούτοις μηδόλως καταρρωδοῦσιν, ἀλλὰ καὶ θαρραλέως προσυπαντᾶν. καὶ ὁ μὲν ὡς ἄμεινον εἰδέναι, οὕτω δὴ τὸ οἰκεῖον διεσκεύασε στράτευμα. οἱ δὲ Τοῦρκοι ὡς ἄρχοντο τοῦ διαβαίνειν, ἐξ ὑπερδεξίων βαλλόμενοι, εἰς τὸν ποταμὸν συνωθοῦντο καὶ ἀπεπνίγοντο. ὁ δέ γε Ἀτάπακος μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν εὐοπλοτάτων εἰς λόχον συναγερθεὶς, καὶ συστραφεὶς ἐγχωμάλως, ῥωμαίοις συμπλέκεται, καὶ τὸ ἀντίμαχον ἐντεῦθεν ἐκκροῦσαι βουλόμενος, καὶ τοῖς ὁμογενέσιν ἐκεχειρίαν δοῦναι τῆς τοῦ ποταμοῦ περαιώσεως, ὡς μὴ φθάνειν ἑκάστου προθυμουμένου, βραδεῖα μὲν ἡ διάβασις γίνοιτο, δεινὴ δὲ ἡ τῶν σφαλλομένων ἀπώλεια. ἐφ' ἱκανὸν μὲν οὖν ἀντισχὼν, ἐνθύμως ἐμάχετο, ἀνδρείου φρονήματος, καὶ χειρὸς γενναιοτάτης ἔργα δεικνύς. ὡς δὲ μάθοι καὶ κατὰ τὴν περαίαν τοῦ ποταμοῦ ῥωμαίους ἐφεστάναι, καὶ ἀναιροῦν τὸ διαβαῖνον τοῦ περσικοῦ στρατεύματος, καταπλήττεται τὸ πρόθυμον, καὶ

Iura. Mors rapit hos etiam qui fœdera ſeruant.
Ea uerò quæ ſequuntur, neglexit:
Iuriſiurandi ſed filia nominis expers,
Trunca pedum manuumq́; celerrime ſed tamen inſtat,
Perſequiturq́; uirum, dum ſtirpem funditus omnem
Hauſerit. At ſoboles ſeruantis fœdera floret
Poſt obitum magis in ſeros rediuiua nepotes.

Cæterùm Perſa Atapacum ducem cum delecta ex omni exercitu IIII & XX millium manu ablegat, ut ad mare uſq; omnes urbes et prouincias uaſtet, ac nemini parcat: ſibiq́; aquã marinam, remum & arenam apportet. Is iuſſa exequens, Mæãdrias urbes ſubitis & improuiſis incurſionibus miſerabiliter populatur: Tralles & Phrygiæ Antiochiam deditione capit: Luma, Pentachira, & alias munitiones ui expugnatas ſpoliat: & ordine progreſſus, oram maritimã quoq; uaſtat. Quibus rebus auditis Imperator, cùm alijs plurimis artibus uſus eſt, tũ ſine buccinis & tubis è tentorio prodijs. Nunc enim talibus rebus non eſſe opus, ſed arcubus & haſtis, ut inſolẽtes hoſtes Romanis prouincijs exigantur. Ac ipſe ſibi non exeundum ratus, Ioannem Batazem nepotem ſuum miſit, uirum cautum & ſtrenuũ: & Ducam Conſtantinum, adoleſcentem adhuc penè imberbem, ſed uirili maturitate præditum: & Michaelem Aſpictem: multum hortatus, ut prudenter & tempeſtiuè omnia adminiſtrarent: nec prius Barbaros inuaderent, quàm numerum eorum cognouiſſent, & uictoriam penes ſe fore intellexiſſent. Perſæ uerò, quorum excurſionis terminus mare fuit, cum opima præda recedẽtes, ea quoq; in reditu populati ſunt, quæ antè non attigerant. Batazes uerò cum copijs & ab Imperatore acceptis, & in itinere collectis, rectà Hyelium & Limmochirem oppida petierunt, quà olim Mæandri fluminis põs fuit. Sed cum ſpeculatores, quos in omnibus uijs conſtituerat, Turcorum diſceſſum, qui quidem in propinquo eſſent, ſignificarent: exercitu in duas diuiſo partes, maiorem in inſidijs collocat, quà hoſtes tranſituri erant: alteram ultra fluuium iuxta ueterem pontem diſperſam expectare, & turmas Turcarum cum captiuis traiecturas, fortiter inuadere iubet. Cum uerò Turci ex ſuperiore loco telis petiti, in flumine mergerẽtur: Atapacus cum fortiſsima cohorte cũ Romanis congreditur, ut ſuis traijciendi ſpacium præberet: ne ſingulis anteuertere cupientibus, & longior mora intercederet, & qui uado aberrarent, crudeliter interirent. Ita diu acerrimè dimicando, & fortis animi promptiſsimæq; manus facinora egregia edẽdo, ut etiam ultra flumẽ Romanos ſtare cognouit, & quicquid Perſarum tranſiret, occidere: fracta alacritate, & genero-

Batazes Turcas prædã onuſtos aggreditur.

Atapaci Perſarum ducis interitus.

generoſo illo ſpiritu debilitato, ſuæ ſaluti conſulit: & propoſito itinere declinato, ſuperius abſcedit, aliud uadum quæſiturus. Quia uerò flumen nuſquam tranſiri poterat, capto ex tẽpore cõſilio, ſcuto pro lintre utitur, læua equũ iuxtà natantem ducit: & dextra gladium pro gubernaculo ſuſtinens, natando paulatim progreditur. mortem tamen euitare non potuit. Nam eum in ulteriorem ripam euaſiſſet, tumulo conſcenſo, quis ſit, prædicat, & arrogantib. uerbis ſemetipſum celebrat, quo plures Turcæ eò confluerent. Verùm non ab illuſtri aliquo & noto Romano, ſed ab Alano quodam occiditur. Ex eo Perſæ effuſè fugientes, plerique in Mæãdro ſubmerguntur, perpaucis ex tot millibus conſeruatis. Id factũ, ſi quid aliud, rem Romanam erexit, & Perſarũ inſolentiam repreſsit. Alacres enim inuehebantur: & Romanos terga daturos, ſe uerò totã propè Phrygiam, quàm latè Mæander ad mare uſque protenditur, deleturos putabant.

Aſpietis interitus. In hoc prælio Aſpietes cecidit, hoc modo. Perſa quidam, cum ipſum ob firmitatem armorum, & ſcutum ad pedes uſque demiſſum uulnerare non poſſet, impetu in equum eius inuehitur: qui letaliter in fronte percuſſus, regreditur, & in poſteriores pedes erectus, ſeſſorem in flumen præcipitat.

Manuelis alia Perſica expeditio. Poſt hunc ſucceſſum Manuel bellum Perſis infert, qui ad Lacerium & Panaſium incolũt: & Panaſianis profligatis, Lacerianos inuadit. Sed priuſquam ad hoſtes uentum eſſet, Catidem Laodicenſem ſpeculatum mittit, qui, ut Turcarum res ſe haberent, quàm celerrimè renunciaret. Is uerò, ut Turcis, contra quos Imperator, ut paratam prædam, ibat, terrorem incuteret, Imperatoris præſentia nunciata, facit ut diffugiant. Quamobrem iratus Imperator, naſum illi præcidit: ſed hoſtes nulla feſtinatione aſſequi potuit. Alio quoque tempore, Turcos per Andronicum Angelum aggreſſus, parum proſperè pugnauit. Cui cum Orientalium copiarum partem optimam dediſſet, & legatum

Manuel Cãtacuzenus. Manuelem Cantacuzenum adiunxiſſet, uirum in rebus gerendis ſtrenuum, unà cum alijs illuſtribus Romanis, Turcos Characenos iuſsit inuadere. Is Charax inter Lampen & Graoſgala ſitus eſt. Andronicus copijs aſſumptis, in Graoſgalacte primùm caſtrametatur. Deinde iumentis & reliquis impedimentis ibi relictis, Characem cum leui armatura inuadit. Sed nullo facinore edito, quod tanto exercitu dignũ eſſet, raptis tãtũ pecudib. & paucis Turcis paſtoribus abductis, trepidus inde refugit.

Andronici turpis fuga. Nã cũ ſe noctu Turcæ cũ clamorib. oſtẽdiſſent: non

τοῦ ἀκμαίου ἐκείνου μεθαρμοσθεὶς λήμματος, τὴν σωτηρίαν ἔσω ἐπιδιατίθησι. καὶ δὴ τὴν προκειμένην παραλλάξας πορείαν, ἀνωτέρω μεταχωρεῖ, εἰ καὶ διαβατὸν ἑτέρωθι φαίνοιτο. ὡς δὲ ἄπορος ἦν ὁ ποταμὸς πανταχόθεν, τοὺς διώκοντας δεδιὼς, τὴν ἀσπίδα ὑποθεὶς ἐπὶ ὕδατι, ὡς κελητίῳ ταύτῃ ἐχρῆτο, ἐφέλκων αὐτόματα- "
τακὲς ἐπὶ τῆς αἰθυγκης ὀξύ. καὶ τοίνυν τῇ μὲν λαιᾷ "
τὸν ἵππον κατέχων συννηχόμενον, τῇ δεξιᾷ δὲ τὴν σπάθην γυμνὴν δεδωκὼς, καὶ πηδάλιον ἐν ἐπὶ παραστήσας ταύτην ὡς οἴακα, ἐπέλευσεν οὕτω κατὰ βραχὺ τοῦ ποταμοῦ διαπλέων τὸ πέλαγος· οὐ μὴν ἂν τέλος ὑπεξέπλευσε τὸν θάνατον. ὡς γὰρ τὸ ἀντιπέραν ὕδωρ γενόμενος, ἐπί τι γήλοφον ἀνέστη, ἑαυτὸν ὅς τις εἴη ὑφημνῶν, καὶ μεγάλης γλώττης κόμπῳ χρώμενος, ὅπως συνεχθῶσι καὶ ἕτεροι Τοῦρκοι μετ' αὐτοῦ. οὐ πρός τινος δὲ τῶν ἐπισήμων καὶ αὐτόθι γνωρίμων Ῥωμαίων προσαναλάβοντος, ἀλλά τινος τῶν ἐπικούρων Ἀλανῶν ἀνδρὸς μόνου, ὅπου τὴν κεφαλὴν ἐκείνην ἐργασίαν χάζων ἔμελλεν, ἀναιρεῖται ἀμφισβόμην λεύσσοντι. ἐκ δὲ τούτου ἀκόσμως τε Πέρσαι ἐκεῖσε ἀπολιδράσαντες, καὶ μαίανδρος τοὺς πλείονας ὑπεδέχετο, ὡς βραχεῖς ἐκ τῶν τοσούτων χιλιάδων διασωθῆναι. καὶ τοῦτο τὸ ἔργον, ὥσπερ τι ἄλλο, ἀνέῤῥωσε μὲν τὰ Ῥωμαίων πράγματα, καθεῖλε δὲ τῶν Περσῶν τὰ φρυάγματα. ὡς γὰρ οὐ δεξομένων σφᾶς τῶν Ῥωμαίων, γεγηθότες ἐπήεσαν, καὶ ὡς πᾶσαν ἀφανίσοντες μικροῦ τὴν φρυγίαν, καὶ φθεροῦντες ὁπόσην ἔπεισι μαίανδρος ἀγκυλοῤῥόος, ἐσβάλλων εἰς θάλασσαν. πέπτωκε δὲ περὶ τοῦτον τὸν πόλεμον ὁ ἀσπιέτης δι' αἰτίας τοιᾶσδε. Πέρσης αὐτῷ κατακλεισὰς ἀσπιδώτῃ, πλήττειν οὐκ ἔχων κατὰ τοῦ σώματος (τὰ γὰρ ὅπλα ἦν ἰσχυρὰ, καὶ ἡ ἀσπὶς ἐς πόδας καθήκουσα) ἐπὶ τὸν ἵππον ᾧ ἦν ὁ ἀσπιέτης ἔποχος, θυμῷ φέρεται· καὶ δὴ ὡς ἐπλήγη καιρίαν κατὰ προσώπου ὁ ἵππος, ὡς τοὐπίσω τε ἀναχάζεται, καὶ σὺν πρόσθεν πόδας μετεωρίσας, ἀποκαταβάλλει τὸν ἀναβάτην εἰς τὸν ποταμόν. ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπὶ ἔργῳ καὶ ἕτερον ὁ μανουὴλ ἀνύσας πόλεμον, ἔξεισι κατὰ Περσῶν κατὰ τὴν Λακερίαν καὶ Πανασίαν κατασκηνούντων Περσῶν. καὶ διανασείσας αὐτοὺς κατὰ τὸ Πανάσιον, τοὺς ἐν Λακερίῳ μέτεισιν ἔπειτα. πρὸ δὲ τοῦ τῶν χώρων ἐν τοῖς γενέσθαι, καθ' οὓς ηὐλίζοντο οἱ πολέμιοι, στέλλει τὸν Λαοδικεία Κατίδην, ἐν οἷς ἔσει τὰ τῶν Τούρκων κατασκεψόμενον, καὶ τάχος ἐκεῖνα ἀπαγγελοῦντα τὸ ῥᾳδίως. ὁ δὲ διασοβεῖ τοὺς Πέρσας, ἐς οὓς ἐξώρμα ὁ βασιλεὺς ὡς ἐς λείαν ἑτοίμην, καὶ ὅτι ἐγγύτατον θέραμα, καὶ τὴν αὐτοῦ παρουσίαν δῆλην ἰκανοῖς τίθησι, διαδρᾶσαι δεῖλον τοὺς Πέρσας ἐπὶ βασιλέως ὀνόματι. καὶ ἐπὶ μὲν χαλεπήνας, καὶ πρὸς ὀργὴν ἐξερεχθεὶς, δίκην ἐπέθηκε τὴν ἐκτομὴν τῆς ῥινός· αὐτὸς δὲ μηδὲ βραχύ τι γοῦν ἀναδύς, ἀλλ' ἐπιταχύνας ὡς εἶχεν, οὐ κατέλαβεν οὐδ' ἕνα τῶν πολεμίων. ἀλλὰ καὶ ἄλλοτέ ποτε δι' ἀνδρονίκου τοῦ ἀγγέλου τοῖς Τούρκοις ἐπέθετο, καὶ οὐχ ὡς ἄμεινον καὶ τότε τὰ κατὰ πόλεμον αὐτῷ ὑπηντίασε. ἐπὶ γὰρ ἀνδρὶ τούτῳ τῶν ἑῴων ταγμάτων ὅποσα κράτιστα παραδοὺς, καὶ συνεκπέμψας αὐτῷ τὸν καντακουζηνὸν μανουὴλ, ἄνδρα περὶ τὰς πράξεις ἀγαθὸν καὶ γενναῖον, καὶ ἑτέρους τῶν ἐπὶ δόξης Ῥωμαίων, κατὰ τῶν ἐν τῷ Χάρακι Τούρκων ἀφίησι. κεῖται δὲ ὁ Χάραξ οὗτος μεταξὺ Λάμπης, καὶ τοῦ Γραὸς Γάλακτος. τὰς δυνάμεις τοίνυν ἀναλαβὼν ἀνδρόνικος, πρῶτα μὲν εἰς τὸ τοῦ Γραὸς παρεμβάλλει Γάλα· ἔπειτα δ' ἐκεῖσε τὰ ὑποζύγια καὶ τὴν ἄλλην ἀποσκευὴν καταλιπὼν, ἄνεισι πρὸς τὸν Χάρακα, κοῦφος ὁπλισμένην ἔχων τὴν στρατιάν. ὁ γενναῖον δὲ δράσας, οὐδ' ἄξιον τῆς τοσαύτης στρατιᾶς, ὁ τηνικαῦτα ὑπήγετο, ἀλλὰ συμμαρψάσας δ' ἔργον βοσκημάτων ἁρπαγαῖς καὶ ποιμένας ὀλίγους Τούρκους, περιδεὴς ἐκεῖθεν ἀνέστρεψε. ἐπιφανέντων γὰρ ἐκ τῶν ὄπισθεν νυκτὸς βαρβάρων τινῶν, καὶ βοησάντων,

μὴ ἀναμείνας ἐς τὸ πλῆθος τῶν ἐπιόντων κατεξετάσαι, ἢ τοὺς ὑπ' αὐτὸν εἰς μάχην κατασκευασάμενος, αὐτὸς τὸν ἵππον, καὶ χερσὶ καὶ ποσὶ καὶ φωνῇ, πρὸς τὸ φεύγειν ὀξέως διήγειρε. οὐ τὴν ἐς στρατήγιον φέρουσαν ὁδὸν, ἀλλ' εὐθὺ δὲ τῶν Χωνῶν ὡρμημένος πόλεως. ἰδὼν δὲ τὸν ἵππον καὶ περαιτέρω χωρεῖν ἔχοντα, οὐδ' ἐκεῖσε τὸν δρόμον ἔστησεν, ἀλλ' ἐς τὴν ἐν Φρυγίᾳ Λαοδίκειαν ὅλον συντείνει τὸ πρόθυμον. τὸ δὲ στράτευμα πρὸς τὴν ἄθροαν τοῦ ἡγεμόνος ἀφάντωσιν ἐκταραχθὲν, διαλύεται δὲ συντάξεως, καὶ σὺν οὐδενὶ κόσμῳ τρέπεται πρὸς φυγὴν, τῶν βοσκημάτων καὶ τῶν αἰχμαλώτων ἀφέμενον. τάχα δ' ἂν καὶ ἑαυτοῖς συμπεσόντες, ἐμαχέσαντο Ῥωμαῖοι νυκτὸς ἔτι οὔσης, εἰ μὴ ὁ Καντακουζηνὸς Μανουὴλ ὡς δὴ αὐτίπαλον συνεὶς, καὶ ἀνατεινάμενος μάχαιραν, ἔπαιε κατὰ ταύτης πλατεῖ τοὺς δραπέτας, στῆτε (λέγων) οὐδενὸς ἐπικειμένου, ποῖ φεύγετε; καὶ οὕτως ἔληξέ ποτε πρὸς μικρὸν δὲ ἀλόγου ἐκείνης ἀπάρσεως, καὶ τοῦ ὅλου ῥυτῆρι κατέστη τῆς στρατιᾶς κατά τι φαράγγιον καὶ γήλοφον ἔνθα. πρὸς ἣν ἀκλεᾶ τοῦ Ἀνδρονίκου φυγὴν βαρυαλγήσας ὁ βασιλεὺς, ἐγγὺς ἦλθε τοῦ διὰ τῶν ἀμφόδων δὲ πόλεως ἐκφαυλίσαι Ἀνδρόνικον γυναικείαν στολὴν περικείμενον. φιλοικεῖος δ' ὢν, καὶ ἐν φειδοῖ δοὺς πρὸς τὸ αἷμα, καθεῖλε τὸν χόλον· καὶ ἄλλως μαθὼν, ὡς βραχεῖς Ῥωμαίων ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ πεπτώκασιν. ἀξιόλογον δὲ οὐδ' ἐγένετο κατὰ ταύτην τὴν ἔφοδον, οἷα τῆς ἐς τοὺς βαρβάρους αὐτόθεν γενομένης ὀξείας, καὶ τῆς ἐς τοὐπίσω αὖθις ὀξυτέρας μεταχωρήσεως. Πέρσης δέ τις αἰπεινοὺς τόπους λαβόμενος, κἀνταῦθα ὑφιζήσας, πολλοὺς τῶν παριόντων Ῥωμαίων ἀνῄρει, θανάσιμα πάντα, καὶ κατάγοντα ἐς ᾅδου βέλεμνα πέμπων. διὰ γὰρ ἀσπίδος δύναι καὶ θώρακος, καὶ ὅσον ἐμμεμάκτων ἱκανόν. ἐπὶ τοῦτον πολλοὶ μὲν ὅσοι ἀρετῆς ἀντεποιοῦντο ὡπλισμένοι, καὶ ἀγχοτάτω παραγινόμενοι, ἔβαλλον βέλεσι, καὶ ἔπαιον δόρασι, θυμῷ πολλῷ χρώμενοι. ὁ δὲ πυῤῥιχίζων ἄντικρυς ἐξωρχεῖτο πάντα τὰ ἐς αὐτὸν φερόμενα βλήματα, καὶ στροφάδην τοὺς ὑπαντιάζοντας ἔκτεινεν, ἕως ὁ Ξηρὸς Μανουὴλ ἐκ τοῦ ἵππου καταπηδήσας· καὶ τὴν ἀσπίδα προβεβλημένος, ξιφήρης τὴν χεῖρα ὑπερεπῆλθε, τὰ βέλη πάντα ὑπὸ σάκει δεχόμενος, καὶ κατὰ κεφαλῆς καιρίαν ἔπληξε, καὶ ἀνέρρηξεν· οὕτω δὲ τὸν Ξηρὸν ἀντέχοντα εὗρεν ὁ Πέρσης τοῦ ἐκεῖνον ἀποκτεῖναι, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ μὴ θανεῖν δέησιν ἀκαμπὴς καὶ σκληρὸς ἀληθῶς καὶ ἀφειδέστερος, ὡς καὶ δευτέραν πληγὴν ἐπὶ τῇ προτέρᾳ λαβεῖν, οἷς καὶ παρακαλεῖν ἔβαζε, φιλανθρώπου τυχεῖν δεόμενος, ὧν αὐτὸς κακὸν ὀλέθριον ἦν. τότε καὶ ἐμὸς συγγενὴς, ὑπὸ κλῆρον μὲν τῆς πόλεως καταλεγμένος Χωνῶν, λευίτης τὴν τάξιν, λήματος δὲ ἀνδρείου πλήρης, συναπελθὼν τῷ λοιπῷ στρατεύματι ἐς τὸν χάρακα μετὰ σκευῆς πολεμικῆς, καὶ συλλέξας εἴ τι που ἐνευρεῖν ἔσχεν ἐν τοῖς τῶν Τούρκων σκηνώμασιν, οὐκ ἀπεφορτίσατο κατ' αὐτὸ τὸ δεινὸν τὰ λάφυρα, ἀλλὰ ταῦτα φέρων, ἃ καὶ ἦσαν στολαὶ περσικαὶ, καὶ πήρας ἐντὸς οἶς πηγεσίμαλλος, βάδην ἐπορεύετο, ὡς ἐπιστρέφων τὰς ἁπάντων ὄψεις εἰς ἑαυτὸν, καὶ ὑπὸ μὲν τῶν ὡς ἀδεὴς ἐν τοῖς περιστατικοῖς καιροῖς εὐφημούμενος, καὶ κορυφαῖα κρινόμενος ἄντικρυς τῶν κατ' ἐκεῖνο στρατευσαμένων καιροῦ, ὑπὸ δὲ τῶν τωθαζόμενος, ὡς προβάτιον ἀμειψάμενος θάνατον, αὐτὸς μέντοι καὶ οὕτω τὴν ὁδὸν ἤνυσεν ὅπη παρῄνει, τοὺς δραπέτας βάλλων ὀνείδεσιν, ὡς μηδενὸς διώκοντος ἀγεννῶς ἀπαίροντας. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον χρόνῳ τὴν ἐκ Κλαυδίου Καίσαρος παρώνυμον πόλιν οἱ Τοῦρκοι περικαθίσαντες, πρῶτα μὲν οὐδὲ προελθεῖν ὅλως εἴων τοὺς ἐντεταγμένους εἰς τὴν ταύτης φρουρὰν Ῥωμαίους, ἔπειτα δὲ πολιορκεῖν ἐπεβάλλοντο. ὅθεν οἱ ἔσωθεν, εἰ μή τις αὐτοῖς ἐπαρήξειεν ἔξωθεν, σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν καταπροδώσειν ἀπείλουν, ὡς μὴ χρόνιον λιμὸν τλῆναι σθένοντες, καὶ σὺν πολεμίοις ἐκτρίψασθαι ὅλως οὐκ ἔχοντες.

non quãtus eorum eſſet numerus expectauit, non ſuos ad pugnam inſtruxit: ſed equum & manibus & pedibus & uoce ad uelociſsimum curſum incitauit: nec in caſtra, ſed Chonas propetauit. & quia equum currere diutius poſſe uidebat, ne ibi quidem curſum inhibet, ſed Phrygiæ Laodiceam contendit. Enimuerò exercitus inopinata ducis abſentia conſternatus, acie ſoluta effuſè fugit, pecudibus & captiuis omiſſis. Forſitan etiam inter ſeſe certaſſent Romani (quia nox adhuc erat) niſi Manuel Cantacuzenus ſtricto enſe obſtitiſſet, & fugitiuos obliquo gladio perculiſſet, ac ſtare iuſsiſſet, ꝑſequente nemine. Sic tandẽ fœda & præceps illa fuga nonnihil compreſſa eſt. Qua indignatus Imperator, parum abfuit quin Andronicũ muliebri habitu per urbem circunduci iuberet. Sed ut ſuorum amans, cognationis ratione habita, iræ imperauit, præſertim cum in ea pugna pauciſsimi cecidiſſent. Nihil in ea expeditione memorabile geſtum eſt, quòd & ſubitò eductus eſt exercitus, & celerius reductus. Perſa uerò quidam arduo loco occupato, multos prætereuntium Romanorum ſagittis interemit, etiam thoraces penetrantibus. Hunc multi uiri fortes adorti, & telis eminus & haſtis comminus irati feriebant. Verùm ille agilitate corporis & tela in ſe excuſſa euitabat, & ſubitis conuerſionibus inſtantes trucidabat, donec Xerus Manuel equo deſiluit, obiectóque ſcuto, telis eius exceptis, ſtricto enſe iterato ictu caput ei fruſtra mortem deprecanti, & ab ijs petenti ueniã, in quos tanquam immanis fera graſſatus fuerat, diſſecuit. Tum cognatus quoque meus, clericus urbis Chonarum, ordine Leuita, ſed animo forti præditus, qui cum exercitu pro milite ad Characem iuerat, & ſpolia in Turcarum tabernaculis reperta legerat: in ipſo periculo, parta præda non depoſita (erant autem ſtolæ Perſicæ, & ouilla uellera in pera) pedetentim inceſsit, conuerſis in eum oculis omnium: alijs, ut in rebus aſperis interritum & primarium militem laudantibus: alijs deridentibus, quòd uitam oue commutaret. Sed ille ſic etiam iter conficiebat, & ubi res ferebat, fugam cæteris turpẽ, perſequẽte nemine, exprobrabat. Nõ multo pòſt Turci Claudiopolim obſederunt, ac primò Romanum præſidium exitu intercluſerunt, deinde etiam mœnia oppugnare cœperunt. Obſeſsi autem, niſi maturè auxilia mitterentur, quòd nec diuturnam famem perpeti, nec hoſtes propulſare ullo modo poſſent, deditionem ſe facturos minabantur.

Perſicus ſagittarius à Xero Manuele occiſus.

Choniatæ fortitudo.

Claudiopolis à Turcis obſeſſa, à Manuele defenditur.

Manuel igitur mali extremi nuncio nō expectato, postridie quanta celeritate poterat, per Nicomediam, Claudiopolim maximis itineribus contendit, ſine ullis aulicis delicijs, armis & equis duntaxat inſtructus: & ut hoſtium conatus anteuerteret, inſomnes noctes agit: & ad faces per Bithyniam, quæ propter crebras ualles & denſas ſyluas multis in locis impedita habet itinera, pedes proficiſcitur. Quod ſicubi quieſcendum erat, cubile illi erat humus, lectus è paleis & fœno conſtabat. Cum pluuio tempore in paluſtri loco diuerſabatur, nubes & ſubter fluentes riui ſomnum ei interrumpebant. Quæ res maiorem ei hominum & beneuolentiam & admirationem peperit, quàm in imperij principio diadema, purpura, & equus aureis phaleris ornatus. Vt prope Claudiopolim uentum eſt, Barbari aduentu eius ex uexillis & ſplendore armorū cognito, fugæ ſe mandarunt, illo quàm longiſsimè perſequente. Non minus autem eius aduentu obſeſsi iamiam deſperantes recreati ſunt, quàm nautæ poſt multum remigandi ſudorē ſecundo uento, aut uere dulciſsimo poſt aſperrimam hyemem, aut alterius mali principij læto exitu homines exhilarari ſolent.

Manuelis tolerantia.

LIBER SEPTIMVS RERVM

ab Imperatore Manuele Comneno geſtarum.

Manuel Papam & Italos contra Fridericū Barbaroſſam conciliat.

NVNC illa etiam referenda ſunt. Imperator, quia gētes ſinus Ionij bello petere non poterat, imò potius incurſiones earum in Romanas prouincias perpetuò timebat, haud ignarus, copias Occidentales Romanis eſſe longè ſuperiores: præſertim uerò formidabiles eas fore, ſi in unum conſpirarent: multo antè ſe quouis modo contra illas muniebat. Nam Orientales quidem Barbaros licere ſibi & pecunia conciliare, & armis intra fines ſuos continere: ſed Occidentalium gentium multitudinem timere ſe, quòd uiri ſuperbi ſint, indomiti, ſanguinarij, nec tantum opibus & armis abundent, ſed irreconciliabili etiam odio Romanos perſequantur. Proinde Venetias, Genuam, Piſas, Anconam, & reliquos oræ maritimæ accolas, Romanis conciliabat, iureiurando deuinciebat, omnis generis officijs alliciebat, & in urbe Imperatrice hoſpitijs excipiebat. Et quia uerebatur, ne quis Occidentalium regum opibus auctis Romanos inuaderet: potentiorum iniurijs obnoxios populos pecunia reficiebat, in armis exercebat, & ad reſiſtendū animabat.

Ac Italos

μὴ ἀναμείνας οὖν τὴν πληροφορίαν τοῦ κακοῦ ἀγγελίας ὁ Μανουήλ, αὔξας τὴν ὑστεραίαν ᾗ τάχος εἶχεν ἤδη τὴν Κλαυδίου διὰ τῆς Νικομηδείας ἤλαυνε πόλιν, μὴ αὐλαίαν ἀνακτορικὴν, μὴ κλίνην, μὴ στιβάδα, μήτε τινὰ ἄλλην σκευὴν τρυφῶσαν ἀρχὴν ἐπαγόμενος, μόνα δὲ τὰ ἐπιπόλεμα φέρων, καὶ στολὰς φολίσι σιδηρᾶς ὑφαντάς. ἐπέτεινεν οὖν τοὺς σταθμούς· τοσοῦτον δ' ἦν ἐκείνῳ τὸ πρόθυμον φθάσαι τοὺς πολιορκοῦντας ποθοῦντι, πρὸ τοῦ παθεῖν τι τὸ φίλον δεινόν, ὁποῖον οὐκ ἔστι λόγῳ περιηγήσασθαι. συνάπτων τὰς νύκτας ἔμενεν ἄϋπνος, καὶ πρὸς τὴν πορείαν ἐχρῆτο φωτὶ πυρσῶν βαδίζων διὰ τῆς Βιθυνῶν· ἣ δὲ ὡς ἐπίπαν ταῖς ξυναγκείαις περιπύκνωται, καὶ ἄπορός ἐστι πολλαχῇ διὰ τῆς ὕλης συνηρεφῆ. ὅθι που καὶ χρεία ἐκάλουν ἐδ' αὐτὸ διαναπαύσασθαι, γήϊνον εἶχε τὴν καθέδραν, καὶ κάρφη ὑποβεβλημένα καὶ φρύγανα ὑποκείμενα, ἐκείνῳ τὴν στρωμνὴν ἐσχεδίαζεν. ἐν ὑετῷ κατενεχθέντος, καὶ τοῦ σταθμοῦ γενομένου κατὰ φάραγγα τεναγώδη, ἐναθρί τε ταῖς στεγόσιν ἐτέγγετο, καὶ τὸν ὕπνον διεκόπτετο τῷ τὴν στιβάδα ὑποτρέχοντι νάματι, κἀπὶ τοῖς τοιούτοις ἠγαπᾶτο μᾶλλον καὶ ἠγᾶτο, ἢ ὅτε διαδήματι ἐταινιοῦτο, καὶ περιήπτετο τὴν ἁλουργίδα, καὶ τὸν ἵππον ἀνέβαινε τὸν χρυσοφάλαρον. ὡς δὲ ἐγγίσας οὗ ἐπορεύετο, κατῆπτε τοῖς περὶ τὴν Κλαυδιούπολιν ἐσκηνωκόσι βαρβάροις, οἱ μὲν ἐς φυγὴν αὐτίκα ὥρμησαν, ἐγνωκότες τὴν αὐτοῦ ἔλευσιν ἔκ τε τῶν σημαίων τῶν ταγμάτων, καὶ ἐκ τῶν ὅπλων λαμπρότητος. αὐτὸς δὲ ἐπέκειτο διώκων ἐς ὅσον ἦν ἐφικτὸν ὡς προσωτάτω τῆς μάχης. οὕτω δὲ ἀνασώσας ἔπεισε τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει ἀπαρακλήτως ἐκδεδομένους Ῥωμαίους πρὸς τὰ τῶν Τούρκων φρονήματα, ὡς οὐδὲ ναύταις οὖρος προσκεκμηκόσι ταῖς κώπαις, καὶ πλεῖστον αὐτοῖς ἐνιδρώσασι, ἢ ἔαρ ἥδιστον μετὰ χειμῶνος κατήφειαν, ἢ ἐκτροπή τις τῶν διακλύστων ἀρχῶν εἰς χρηστοτέραν μεταβαίνει κατάστασιν.

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

τοῦ βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ.

ΔΟτέον τῷ λόγῳ κἀκεῖνα. ὁ βασιλεὺς οὗτος μὴ ἔχων νόμῳ πολέμου κατὰ τῶν ἐθνῶν ἐπελθεῖν, ὅσα κόλπον ἀμφινέμονται τὸν Ἰόνιον, ἢ μᾶλλον τὴν κατὰ Ῥωμαίων ἔφοδον τούτων πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων ἀεὶ, κἀκείνων φοβερὰν καὶ δυσαντίτακτον, οἷα εἰδὼς τὰς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεις ἀπροσφυεῖς διὰ τὸ ἀντιπάλους εἶναι ταῖς ἑσπερίαις, καὶ ἄντικρυς χύτρας πρὸς λέβητας, ὡς ἔξον καὶ τὸ θεῖναι διαθήκην κατὰ Ῥωμαίων, καὶ συμφρονήσαι ὅλως τοὺς δυσμενεῖς καὶ πρὸς μίαν τραπέσθαι σύμπνοιαν, ὑπεβλέπετο, καὶ παντοίως ἀσφαλιζόμενος πόῤῥωθεν, τοὺς μὲν κατὰ τὴν ἕω βαρβάρους ἐξεῖναί οἱ ἔφασκε χρήμασι πρὸς φιλίαν ὑπάγεσθαι, καὶ διὰ μάχης συμπείθειν, τῶν οἰκείων ὅρων μὴ ἐκκεχύσθαι, τὴν γε μὴν ἑσπερίαν δεδιέναι πολλαχῶς ἐθνικὴν πολυανθρωπίαν. ὑψαυχενεῖν τε γὰρ τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸ φρονεῖν εἶναι ἀτιθασεύτους, τότε φιλαίματον διὰ μελέτης ἔχειν ἀεὶ, καὶ μὴ μόνον πλοῦτον περιβεβλῆσθαι πολὺν, καὶ σιδηροφορεῖν πάντας εἰς πόλεμον, ἀλλὰ καὶ τὸ δύσνουν τρέφειν κατὰ Ῥωμαίων ἀνεπίμικτον, καὶ φιλεχθρεῖν ἀεὶ κατὰ τούτων, καὶ λοξὸν ὁρᾶν καὶ σφοδρύνεσθαι. ἀμέλει Βενετίαν καὶ Γενούαν, Πίσσαν τε καὶ τὴν Ἀγκῶνα, καὶ ὅσα παρὰ θάλασσαν ἔθνη ἕτερα διακέχυται, φίλια Ῥωμαίοις ἐτίθει, κατεμπεδῶν ὅρκοις, καὶ παντοδαπαῖς φιλοφροσύναις ὑποποιούμενος, καὶ καταγωγαῖς αὐτὰ δεξιούμενος ἐν τῇ ἀρχούσῃ τῶν πόλεων. ὑφορώμενος δὲ, μήπως τῶν παρ' αὐτοῖς λεγομένων ῥηγῶν ἰσχύϊ τις περιδὺς μείζονα, ἅτε κατὰ Ῥωμαίων ἐπιχειρήσῃ αὐλακίσαι τι δεινόν, ἐσωμάσκει τε, καὶ ἐπεῖχε πρὸς ἀνθόπλισιν τὸ ὑποπίπτον καθ' ἓν ἔθνος γένος ἄρχοντι ὑπερέχοντι.

ἰταλῶν

ἰταλιώτας ἐν πολλοῖς κατὰ τοῦ ῥηγὸς ἀλαμανίας τοῦ φρεδερίχου ἀνθώπλισεν. ὁ μὲν γὰρ ὑποκλεβῶσαί οἱ, καὶ τὰ καθ' αὑτοὺς ἐπιτρέψαι ἐκείνῳ, διὰ πλείστου ἐτίθετο. ὁ δὲ πέμπων παρήγγυε, καὶ κρατύνεσθαι ὑποτίθει, καὶ τὰς τοῦ ῥηγὸς δολοφροσύνας φύγειν φυλάττεσθαι. ἀλλὰ καὶ τὴν πρεσβυτέραν ῥώμην εἰσιέναι, καὶ στεφθῆναι τὸν αὐτὸν ῥῆγα πολλάκις ἐπιβαλλόμενον, ἀπεῖρξε τοῦ ἐγχειρήματος, μὴ δώσεις ἑτέρῳ τὴν δόξαν σου γράφων ὁ πάπας, μηδὲ πατέρων ὅρια μέταιρε, μήπως τὸ ἀπομέθοδον ὕστερον ἔργοις αὐτοῖς ὁποῖον ὅσον ἐπιγνούς, τηνικαῦτα πλησθῇ τὴν ψυχὴν μεταμέλου διὰ τὴν τοῦ αὐτοῦ ὀλιγωρίαν, ὁπότε τὸ κακὸν παντάπασιν ἀθεράπευτον. καὶ ἦν ἐκ τούτου τῆς μεγαλοδόξου ῥώμης ἀποκλειόμενος, καθά τις ἄνοπλος ὁ μυριάσι γαυριῶν στρατευμάτων· ἔτι δ' ὅτε τὰ μὲν τείχη μεδιολάνων ὑπ' ἀλαμανῶν κατεστράφησαν· οἱ δὲ τῆς πόλεως ταύτης οἰκήτορες κατωρκισμένοι τοὺς ὅρκους ἀνάγκῃ σφίσιν ἐπενεγκόντες, μὴ αὖ τὸ τεῖχος ἀναδομήσειν ποτὲ, τὰ μὴ πρῶτα ἤδη τάφρον οἰκείων βαθεῖαν καὶ ὀρυκτὴν, μὴ ἀδικεῖν ἐκ τοῦδε λέγοντες, ἔπειτα δὲ ὡς πρότερον τὰ τείχη ἀνεκαίνισαν βασιλέως γενομένου συλλήπτορος, ἐπὶ τούτοις γε μὴν τὸν μόντης φεράτης μαρκέσιον, εὐγενείᾳ καὶ εὐτεκνίᾳ λαμπρῶντα καὶ μέγα δυνάμενον, εἰς φίλον ῥωμαίοις ἐγγράψας, τοῦτο μὲν δωρήμασιν ἁδροῖς, τοῦτο δὲ περὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν νεώτερον συνδυάσας τῇ οἰκείᾳ θυγατρὶ τῇ μαρίᾳ, ὡς ὀλίγῳ πρότερον εἴπομεν, ἔτι μᾶλλον ἀκύρου τὰ διαβούλια τοῦ ἀρχηγοῦντος ἀλαμανῶν. ὅτε ὁ μὲν τὸν οἰκεῖον, ὡς ἡ λατίνων βούλεται φωνή, καγκελάριον, ὡς δ' ἕλληνες εἴποιεν, λογοθέτην (ἦν δὲ οὗτος ὁ μαγεντζῆς ἐπίσκοπος) πέμψας μετὰ πλείστης δυνάμεως, τὰς ἰταλικὰς ὑπεποιεῖτο πόλεις, ἀποσπῶν αὐτὰς ἐκ τοῦ πάπα, καὶ κατὰ παρρησίαν αὐθάδειαν ὑπονοσφιζόμενος. βασιλεὺς δὲ τὸν μαρκέσιον χρημάτων ὑποσχέσεσιν ἐλαφείσας, πείθει περὶ μαγεντζῆ, ἐς ἀντίπαλον διαφῆναι τὸν οἰκεῖον υἱὸν τὸν κορράδον, καλὸν ὄντα ἰδεῖν, καὶ τὴν ὥραν εὐπρεπῆ, ἀνδρείας τε καὶ συνέσεως ἐς ὅτι κράτιστον ἥκοντα καὶ ἀκρότατον, καὶ ἀκμάζοντα ῥώμῃ σώματος· καὶ συμπλοκῆς γενομένης, τοὺς ἀλαμανοὺς ἀποκρούεται, ἱππομαχίᾳ τρεψάμενος· ζωγρεῖ δὲ καὶ κρατήσας, ἐν οἷς ἠριθμεῖτο καὶ ὁ μαγεντζῆς ἐπίσκοπος. τάχα δ' ἂν ἦν καὶ οὗτος ἐς βυζάντιον ἀναπεμπόμενος, εἰ μὴ βασιλεὺς ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο. ἀλλ' οὐδέ τις ἦν τῶν ἰταλιωτίδων, ἢ τῶν ἔτι πορρωτέρω πόλεων, καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς οὗτος οὐκ εἶχεν ὀμότην οἰκεῖον, καὶ φρονοῦντά οἱ πιστά. ἀμέλει καὶ ὅσα εἰς τὰ ταμιεῖα τῶν ταμιείων ἀσιόντες, ἐν κρυπτῷ ἐτύρευον καὶ ἐτύρβαζον, ὁπόσοι τῶν ἐκεῖ ῥωμαίοις ἀντίφρονες, ἀκουστὰ ἦν ἐκείνῳ καὶ ἔκπυστα. ἄλλοτε δέ ποτε κατὰ τὴν ἀγκῶνα ἧκον ἐκ βασιλέως τινές, δῆθεν οὕτω, κατὰ χρείαν πραγμάτων· οἱ μὲν ἂν τὰ κατὰ σκοπὸν διεπράξαντο, καὶ τὰ διατεταγμένα σφίσιν ἐδίδοσαν πέρατι. εἴτε τὸ εἰς φιλίαν ἐκείνου ἑλκύσαί τινας ἦν, οὓς λιζίους φασίν, εἴ τε τι ἕτερον ῥωμαίοις ὠφέλιμον· ὁ δὲ ῥὴξ τῶν ἀλαμανῶν θυμοῦ ὑποπίμπλαται, καὶ πέμπει τοὺς τὴν ἀγκῶνα πορθήσοντας, καὶ τισομένους τοὺς ἐκεῖ καὶ κολάσοντας, οἳ συσπένδονται ῥωμαίοις, καὶ κατὰ τὴν ἑαυτῶν εἰσδέχονται πρέσβεις, οὐδὲν ἕτερον ὅτι μὴ τὰ κατ' αὐτοῦ δηλαδὴ μετιόντας, καὶ πόλεις τὰς ἐκεῖ μεθιστῶντας τῆς ἐς αὐτὸν εὐνοίας καὶ πίστεως. καὶ τὸ μὲν πεμφθὲν στράτευμα ὡς πολεμίους τοὺς ἀγκωνίτας μετήρχετο· καὶ περιζώσαντες τῇ πόλει, ἀπῄτουν ἐκδοῦναι σφίσι ῥωμαίους. οἱ δ' ἀγκωνῖται οὕτως ἦσαν εὐγνώμονες ἀκροαταὶ τῶν ἀπειλημένων, ὃ περιβληθείη παρὰ τῶν πολεμίων διΐστασαν χάρακα, ὃ περὶ ἀφικνῶ ἐκείνων πρὸς

Ac Italos cōtra Alemaniæ regem Fridericum, qui eos ſuæ ditionis facere maximè cupiebat, ſæpe concitauit, per legatos hortatus, ut fortes uiros ſe præberent, & Regis dolos cauerent, quem coronæ accipiendæ gratia ſæpe ueterem Romam ingreſſurum, impedijt: Papa per literas monito, ne ſuam gloriam alteri daret, néue limites patrum transferret: ne temeritatis & negligentiæ tum demum pœniteret, cum accepta mala corrigi non poſſent. Ita inclytæ Romæ aditu tanquam inermis excluſus eſt is, qui armatis legionibus efferebatur. Quodam tempore Mediolani mœnia ſunt ab Alemānis diruta: ſed ciues iureiurando adacti, ſe nunquam ea inſtauraturos, ita uictores eluſerunt, ut urbem principiò profunda foſſa munirent, ſe pacta & conuenta uiolare negantes. Deinde Imperatoris auxilio freti, ipſa mœnia repoſuerunt. Ad hæc Montiſferrati Marchione, uiro nobilitate, autoritate & felici ſobole inſigni, tum amplis muneribus, tum Maria filia, ut ſuprà expoſitum eſt, eius filio deſponſa, ad Romanorum amicitiam adiuncto, magis etiam principis Alemannorum conſilia fregit. Qui Moguntino epiſcopo, Cancellario ſuo, cum magnis copijs miſſo, Italicas urbes à Papa auulſas, ſine ullo metu ſubigebat. Verùm Montiſferrati Marchio largitionibus Imperatoris impulſus, Conradum filium, hominem formoſum, fortem, cordatum, uiribus & ætate florentem, cum copijs contra Moguntinum mittit. Commiſſo prælio, Alemanni ab equitatu profligantur: & inter alios ipſe Moguntinus captus, forſitan Byzantium miſſus eſſet, niſi Imperator antè obijſſet. Nec ulla fuit urbs Italiæ, aut etiam ab Italia remotior, in qua Imperator non unum coniuratum, & hominem ſibi fidelem haberet. Vnde quæ in conclauibus Romanorum aduerſarij clàm conſultabant, ea omnia reſciſcebat. Aliquando eius legati negocij cuiuſdam cauſa Anconam miſſi, ſiue, ut quoſdam ad Imperatoris amicitiam attraherent, quos Lizios uocant: ſiue, ut aliquid aliud Romanis utile conficerent: cum id expediuiſſent, Alemannorum Rex ira plenus, copias ad uaſtandam eam urbem mittit, & ciues puniendos, qui cum Imperatore fœdus facerent, eius'que legatos in fraudem utique ſuam ad urbes ad ſe alienandas recepiſſent. Is exercitus Ancona hoſtiliter circunſeſſa, Romanorum legatos dedi ſibi poſtulabat. Anconitani uerò eas minas ita audiuerunt, uallum obductum armatam'que aciem ita timue-

Mediolanum.

Marchio Montiſferrati Moguntinum capit.

Manuel Italos largitionib. corrumpit.

Anconæ obſidio.

timuerunt, ut legatos non modò non prodiderint, ſed contemptis Alemanis, periculum illud fortiter tolerarint: & ducta obſidione, inſolitos quoque cibos guſtarint. Imperatorij uerò legati, populo pro concione interrogato, an auxilia ſibi accerſere liceret? cum populus reſpondiſſet, licere quidem, ſed pecuniam in promptu non eſſe: ipſi Deum teſtati affirmarunt, Imperatorem omnes belli impenſas perſoluturum: & ne cunctarentur, hortati ſunt. Alioqui grauiſsima quæque ab hoſtibus toleraturos, uxoribus & liberis in ſeruitutem abductis, pecunia & rebus omnibus direptis. Itaque à quodam Comite Gilielmo, & uidua nobili, quæ nuper defuncti mariti opibus potiebatur, magno fœnore accepta pecunia, & auxilijs introductis, libertatem ſuæ ciuitati reſtitutam ſunt gratulati. Quo ſucceſſu lætus Imperator, Anconitanos collaudat: & ciuitate Romana donaris omnia ſe præſtare uelle pollicetur, quæ & ipſe honeſtè dare, & illi rectè petere poſsint: auriq́ longè plus miſit, quàm impenderant. Atque hunc res Anconitarum exitum habuerunt, qui quidem natura eſſe conſtantes, nec fidem cum fortuna mutare uidebantur. Nam cur alioqui uicini regis Alemannorum potentiam & edicta ſpreuiſſent, eiq́ue Romanorum Imperatorem, tantis marium & terrarum ſpacijs ſeiunctum, prætuliſſent: niſi notionem honeſtatis innatam habuiſſent, magna animorum conſtantia præditi, nullis aduerſitatibus labefactandæ? Quanquam illud etiam Anconitanis obijci poſſe uideo, quòd auaritia impulſi, ab eo cui non ita pridem paruerant, ad illum defecerint, qui cupiditatem eorum & ſordes expleuerit. At Imperatori res ita adminiſtranti, crimini dabatur à Romanis, quòd ex ambitione, longinqua deſideraret, & oculos in extrema terrarum extenderet, multa audacter, temerè multa ageret, & ultra limites à ſuperioribus Imperatoribus præfinitos multum euagaretur, & pecuniam à ſubditis acerbè & per iniuriam exactam, inutiliter dilapidaret. Verùm perperam iſta reprehendebantur, non ab inani ſtudio nouitatis profecta, ſed Latinarum gentium metu, quarum uires inexpugnabiles eſſent. quæ ſi conſpiraſſent, uerebatur, ne torrentis inſtar noſtrum imperium uaſtarent. Ea de cauſa, uel exiguum fomitem, ut magni incendij cauſam, ſuſpectum habebat: & ſuborientia

Manuelem prudenter turbaſſe Italiam.

δίῳ συνεπελάθησαν τῷ θριζώματι, ὥστε οὐ μόνον οὐ προὔδωκαν τοὺς ἀλαμανοῖς ἐπικειμένοις ἐξαιτουμένοις, ἀλλὰ καὶ μακρὰ χαίρειν ἐάσαντες γενναίως τὸν παρόντα διαφθείροντες κίνδυνον· ἐπιταθείσης δὲ τῆς πολιορκίας, καὶ χρονιζόντων τῶν πολεμίων, ἐσιτοῦντο τῶν ἀήθων, καὶ πρὸς ἃ μὴ θέμις προεχώρησαν τῶν σιτοφαγῶν εἰωθότα ἄνθρωπον· οἱ τοῦ βασιλέως πρέσβεις τὸ πλῆθος ἐκκλησιάσαντες, εἰ ἔξεστιν αὐτοῖς ἐπικουρίαν ἀπαγαγεῖν ἐπυνθάνοντο· τῶν δὲ εἰπόντων, ἐξεῖναι μὲν, χρημάτων δὲ αὐτόθεν μὴ εὐπορεῖν, αὐτοὶ διετείνοντο, καὶ θεὸν τοῦ λόγου πεποίηντο μάρτυρα, καὶ μὴ μέλλειν φεύγειν, ὡς βασιλεὺς ἅπαν καταθήσει τὸ τοῦ πολέμου δαπάνημα, ἢ μὴν ἀπεκδέχεσθαι σφᾶς τὰ δύσποτμα πείσεσθαι ὑπὸ τῶν τὴν πόλιν διειληφότων, παίδων μὲν καὶ γυναικῶν ἐπαγομένων, χρημάτων δὲ καὶ πραγμάτων ἁρπαζομένων. εὗρον τοι καὶ μετάπεμπτον τινα τιβιάσι κόμητα, γιλίελμον τοὔνομα, καὶ γυναῖκα τῶν εὐγενῶν, οὐ πρὸ πολλοῦ μὲν θανάτῳ συναπεζευγμένην τοῦ ὁμευνέτου, γενναίαν δὲ τὴν ἰσχὺν, καὶ τὴν ἐκείνου κληρονομίαν ἔχουσαν. καὶ τούτοις ἄδεια τὰ δάνεια στήσαντες, ἐκεῖθεν σὺν οὐδενὶ πόνῳ τὸ πολέμιον ἀποτρεψάμενοι, ὡς ἐκ βάθους ἐκλύσαντες τῆς αὐτῶν ἀνεξαμένης πόλεως ἔχαιρον τὴν ἐλευθερίαν ἀνασωσάμενοι· βασιλεὺς δ᾽ ἐπὶ τούτοις ὅσα εἰκὸς εὐφρανθείς, τούς τε ἀγκωνίτας ἐπαίνοις τῶν γεγονότων ἀμείβεται, καὶ τοῖς ἰσοπολίταις τῶν γένει ῥωμαίων ἐγκρίνας, ἅπαντα ὑπισχνεῖται παρέξειν, ὅσα οἱ ἀμεμφῆ « τε καὶ δυνατὰ, κἀκείνοις δέχειν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ « χρυσίον πολλαπλάσιον ἐπέπεμψε, καὶ εἰς τοῦτο μὲν τὰ τῶν ἀγκωνιτῶν ἐτελεύτα πράγματα, φύσει τὸ πιστὸν ἔχειν δοξάντων, καὶ μὴ πρὸς τὸ συμπίπτον « ταῖς τύχαις τὰς γνώμας μετακυβιστᾶσθαι. ἐπεὶ γὰρ ἄν τις, ὅπως τοῦ μὲν ἐκ γειτόνων αὐτοῖς δυνάστου, καὶ κατέχειν ἀξιοῦντος, παρηγκωνίσαντο τὸ ἐπίταγμα, ὃς δὴ ὁ τῶν ἀλαμανῶν ῥήξ· τὸν δὲ μετὰ πολλῶν ὁπλιζόμενον γῆν καὶ ὅρια στείλαντα ῥωμαίων ἄνακτα ἠγαπήκεσαν, εἰ μὴ τις αὐτοῖς ἐμπεφυκυῖα ἦν αὐτοφυ- « τος συναισθήσεως ἀγαθοῦ, καὶ τοῖς δεινοῖς ἀπτόητος « ὅρμησις, καὶ πρὸς τὸ τῶν πραγμάτων οὐχ ὅμοιον βε- « βηκυῖα, καὶ μὴ δυσπίεστος· εἰ δέ ἂν ἕτερον, τούτοις οὐκ ἀρεσκόμενον, αἰθυγκρίνοιεν, ὡς ἄλλοις κέρδους ὄντες ἀγκωνῖται, καὶ ἐγγυτεύοντες, καὶ πρὸς τὸ λαβεῖν χεῖρα προτείνοντες, ἀπέστησαν μὲν τοῦ χθὲς τε καὶ πρώην ἐς ἡγεμόνα σφῶν ἐπιτεταγμένου, ἐπίσω δ᾽ ὑπερέβησαν ἄλλου, ὃς ἤνεγκεν αὐτοῖς τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τὸ κερδαλέον καὶ κάπηλον ἐθεράπευσε τοῦ φρονήματος. τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτα οὕτω διοικουμένῳ χλευασμοὶ παρὰ ῥωμαίων ἐπετρίβοντο, ὡς ὑπερορίας ἐπιθυμίας διὰ τὸ φίλαυτον τρέφοντι, καὶ ὀφθαλμοὺς ἐπ᾽ ἄκρα γῆς ἐκτείνοντι, καὶ ὅσα θερμὰ καὶ τολμηρὰ, ταῦτα διαπραττομένῳ, καὶ τῶν ἀξόνων βάλλοντι πόρρωθεν, οὓς οἱ πρώην ἔτεμον βασιλεῖς, καὶ πρὸς χρήσιμον οὐδὲν ἐπαντλοῦντι τὰ χρήματα, ἃ συλλέγει τὸ ὑπ᾽ ἀρχὴν καλούμενον, ἐκ γραφαῖς τε καὶ φόροις ἐνδαπανῶν ἀσυνήθεσιν. οὐ καλῶς δὲ παντάπασιν ἐκεῖνοι τὰ τοιάδε προσέρριπτον, ὅτι μηδ᾽ ἂν καινοτομίας τις ἄλογος εἰς τὸ παντελὲς τὰ πραττόμενα. ἀλλὰ τὰ τῶν λατίνων γένη ὁρῶν ἄμαχον ἰσχὺν περικείμενα, ἐδεδίει τὸ σύμπνουν, ὡς ἔφην, μὴ κατακλύσωσι τὰ ἡμέτερα, ὥσπερ καὶ χείμαρρος, ἐξ ὀλίγου μέγας φανεὶς παρασύρει γαῖαν γεωργῶν. διά τοι τοῦτο καὶ μικρὸν ὑφορώμενος σπινθῆρα, ὡς πυρσὸν παραίτιον, φλογὸς δὲ καὶ εἰς μεγίστην προβαῖνον πυρκαϊὰν, καὶ εἰς ἐμπρησμὸν ἐκπεσὸν,

καὶ πρὸς μόνην ἀποφυομένην τῶν λυπούντων ἀρχὴν ἀντεμάχετο κατὰ τοὺς ἀρίστους τῶν γεηπόνων, οἳ τὰς ἀκάνθας νεαρὰς ἔτι ἐκκοπτῶσι, καὶ καταστρέφουσιν ἀντιβαλᾶ τῶν ἀγριοδρύων τὰ μὴ λυσιτελῆ. καὶ τοῦτο σοφῶς ἐπέδειξε τὰ μετέπειτα, ἡνίκα τὴν μὲν φυτουργὸν
» ζωὴν αὐτὸς μετήλλαχε· τὰ δέ γε πράγματα κυ-
» βερνήτην ἀποβαλόντα σοφὸν, μικροῦ τῆς βασιλείας σκάφος ἐβάπτισεν. τὸ δ' οὖν τῶν δασμῶν ἐπιτεταμένον οὐδ' αὐτὸς ὡς μετεδίωκεν ἀποκρύψομαι· ἀλλ' οὐδ' ὅτι αἱ ἀρχαὶ δημοσιώναις προὐβέβληντο παραδραμοῦμαι, ὥσπερ καὶ τὰ πεδῶν νεώματα ἐν ἀρούραις, καὶ ὑπ' ἑαυτοῦ ἀρότρῳ διασχίζειν αὔλακας, ἐξ ὧν αὐτῷ αὐτομαγέντας ἀνέβλαστον ἄσταχυς· ἦν δὲ τὰ συλλεγόμενα χρήματα οὐ τοσοῦτον ἀποθήκαις ἀποτιθέμενα, ἢ μυχοῖς γῆς ἐγκατορυττόμενα, ὅσον ἀμφοτέραις ἀπαρυόμενα, καὶ ἀφειδῶς προχεόμενα. καὶ μοναῖς μὲν, καὶ τεμένεσι καὶ ῥωμαίοις ἐλεουμένοις, τὰ δὲ πλεῖστα τοῖς τῶν ἐθνῶν μεταγγιζόμενα πανσπερμίαις. καὶ μάλιστα τοῖς λατινικοῖς ἐκχέοντα ὁμηγύρεσι· φιλοδωρείας γὰρ μετὰ δείκνυν ἐπίδειξιν, ἀσώτως ἐσκόρπιζε, καὶ ἀνήλισκεν ἅπερ ἀμφοτέραις συνήλεγε, τοὺς ἄκρως χρηματιστὰς, φροντιστὰς τῶν οἰκείων ἐφιστῶν. μέρος δὲ τι τῆς δαπάνης καὶ οἰκεῖον ἦσαν, καὶ ὅσοι καθ' αἷμα συνῆπτοντο καὶ ἄλλως ᾠκειοῦντο. αὐτίκα τοίνυν ἡ ἀνεψιὰ Θεοδώρα, ᾗ καὶ (ὡς ἔφημεν) ἐπλησίαζε, βασιλικωτάτης μετεῖχε δορυφορίας, καὶ μόνον οὐ διαδουμένη, καὶ τῶν ἀρχείων σαρουμένων παρεγίνετο ἔνδον, καὶ κατὰ φυσικὴν μὲν ἰδιότητα ἐπὶ βραχὺ ἕλκουσα τὴν ὀφρῦν, καὶ ἄνω τὸ ὄμμα τείνουσα, τὸ δὲ πλεῖον ἀγέρωχον βλέπουσα. καὶ ὁ ἐκ ταύτης δὲ γενόμενος τῷ βασιλεῖ παῖς, καὶ ἐφεξῆς ἕτεροι, ὅλας θαλάσσας χρημάτων εἰς ἑαυτοὺς μετωχέτευον· σύνολος δὲ ὢν καὶ εὐχάριστος τοῖς κατευνασταῖς καὶ θαλαμηπόλοις ἐκτομίαις, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῖς ἐκ γενῶν ἑτερογλώττων ὑποβαρβαρίζουσιν ὑπηρέταις, ὧν ὁ σίελος τοῦ λόγου προηκοντίζετο, τοῖς ῥυπαρωτέσι καὶ τούτους ἐντεθῆναι τὴν ἀπατῶς τὰ πολλὰ, τὸ οὖς αὐτοῖς ὑποκλίνων, καὶ ἅπερ ἐποιοῦντο, ῥᾳδίως ἐπεπράττετο. τισὶ τοίνυν ἐκ τούτων οὕτως εὐρέα τὰ κατὰ βίον, ὡς σωρείας χρημάτων ἐνθησαυρίζεσθαι, καὶ τοῖς κατὰ κόσμον πᾶσι περιφρεῖσθαι λαμπροῖς ἴσα καὶ μεγιστᾶσι μεγίστων ἐθνῶν, καὶ τοῦτο παιδείας ἁπάσης ἐστερημένοις, καὶ φωνῆς ἑλληνίδος τὰ ἴχνη μεταδιώκουσιν, ὡς αἱ σκοπιαί τε καὶ αἱ πέτραι πρὸς τὰ τῶν ποιμένων αὐλήματα τὸν τῆς ἠχοῦς ὑπόφωνον· κἀπὶ τούτοις ὡς πιστοτάτοις αὐτοῦ καὶ θερμοῖς θεράπουσι μάλιστα πεποιθὼς, οὐ μόνον αὐτοῖς τὰς μεγίστας ἀρχὰς ἐγχείριζε, ἀλλὰ καὶ κελεύσειν ἐφίστη δικασικαῖς, ὧν οὐδὲ καὶ νομοτριβεῖς ἄνδρες ἐφίκοιντο ἄν. δεῆσαν δὲ καὶ τῶν ἐπαρχιῶν τινὰς ἀπογράφεσθαι (τοῦτο δὲ συχνάκις ἐγίνετο) ὁ τοιόσδε χορὸς τοῦ λογίμου προὐτίθετο. εἰ δέ που καὶ παρεζεύγνυτό τις αὐτοῖς εὐγενὴς ῥωμαῖος ἀνὴρ, βελτίων ὅλος εἰς νοῦν, καὶ γέμων φρονήσεως, κατὰ τοῦτο ξυνέπιπτε, ὅπως ὁ μὲν ἀπογράφοι ἴσα καὶ τελευτῴη τὰς ὑποθέσεις, ἐξ ὧν ἤμελλον οἱ φόροι συνάγεσθαι· ὁ δὲ ὡς κερδοσυλλέκτης προὐδρομεῖα, καὶ τὰ φασκώλια σφραγῖσι διασημαίνοιτο, ἃ ἤμελλον εἰσφέρεσθαι βασιλεῖ· τὰ πλεῖστα μέντοι πρὸς τοὐναντίον αὐτοῦ περιΐστατο, καὶ ἀθέτει οἷς ἐντεθῆναι τὰ σκέμματα· ῥωμαίους γὰρ ὡς κλεμματίας ἐκτρεπόμενος, ἤ τι ἀποβλεπόμενος, ἐλάνθανεν ἑαυτὸν ἐκχρηματίζων ὀλβίζων βαρβάρους, καὶ δύστηνα ἀνδράρια κακοδαίμονα, καὶ τοῦ κατὰ φύσιν καὶ παιδείαν χρυσοῦ καὶ πιστοῦ πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν γνώμην τοὺς ἐγχωρίους καθιστῶν.

& ſuborientia incommodorum ſemina ſtatim extirpabat, optimi agricolæ more, qui ſpinas adhuc teneras, & degeneres frutices runcare ſolet. Atque hoc eius obitu declaratum eſt, cum ſapienti gubernatore amiſſo, Reipublicæ nauis pene demerſa eſt. Ac cum tributa exaggeraſſe, & magiſtratus publicanis uendidiſſe, & fertiliſsimos agros ſuis aratris proſcidiſſe, nec ipſe diſsimulare poſſum. Sed pecunia hoc modo collecta, non tam in theſauros referebatur, quàm utraque manu liberaliter effundebatur, partim in monaſteria, ſacras ædes, & pauperes Romanos: partim uerò, & maxima quidem ex parte in uarias gentes, Latinas præſertim. Nam ex munificentiæ oſtentatione effuſe ſpargebat, & inſumebat ea quæ utraque manu collegerat, & acerbiſsimos exactores quæſtores deſignabat. In iuſta ſumptuum parte illa etiam numerabantur, quæ in cognatos & familiares conferebat. Nam neptis eius Theodora, cuius, ut dixi, conſuetudine utebatur, quamuis expers diadematis, tamen comitatu planè regio utebatur, mulier ſuperciliosa & arrogans, quæ palatium niſi exquiſitè perpurgatum ingredi recuſabat. Sed & filio ex ea procreato, & alijs pluribus, tota maria pecuniæ affluebant. Eunuchis quoq;, cubicularijs, alijsq; miniſtris ex peregrinis ortis nationibus, ſemibarbaris, qui expeditius ſpuebant, quàm loquebantur, erat facilis, & benignus, eosque in diuitum numerum referebat, ut aceruis pecuniarum & omni genere ornamentorum tanquam maximarum gentium proceres circumfluerent. idque, cum omnis eruditionis expertes, linguæ Græcæ ueſtigia ita perſequerentur, ut ſpeculæ & rupes extremum ſonum paſtoralium canticorum. His tanquam obſeruantiſsimis & fideliſsimis miniſtris non modò ſummos magiſtratus tradebat, ſed pro tribunali iuris dicundi prouinciam in cauſis difficilimis, quæ uel peritiſsimis legum negocium faceſſerent, aſsignabat. Cum aliqua prouincia deſcribenda erat (id autem fiebat ſæpius) iſtiuſmodi cœtus eruditis præponebatur. Quòd ſi quando nobilis aliquis Romanus eis adiungebatur, uir prudens & cordatus: is ea de cauſa mittebatur, ut deſcriptionis munus obiret, cæterosque labores colligendi tributi ſuſtineret: Barbarus uerò pecuniam accipiebat, & ſaccos obſignatos ad Imperatorem mittebat. Sed pleraq; contrà eueniebant, quàm ſperabat ille. Nã dum Romanos peculatus ſuſpectos cauebat, nõ animaduertit, ſe auaros Barbaros locupletare, & homunciones infelices beare: atq; interim Romanos à ſe alienare, ut fidei & natura inſitæ & doctrina cõparatæ obliuiſcerẽtur.

Manuelis rapacitas & profuſiones.

Barbari miniſtri gratioſi apud Manuelē.

Cognita enim Imperatoris de ſe ſuſpicione, quòd miniſtri potius ac baiuli quæſtus, quàm fideles procuratores iudicarentur, & bini in prouincias mitterentur, ſerui magis quàm gubernatores imperij: id ſolum agebant, quod in mandatis acceperant, & extortam pecuniam tanquam in manipulos colligatam, ad Barbarum illum magna præditum authoritate, & plurimis Romanis prælatum, uelut in aream congerebant: cætera uerò negligebant: ne dicam, ad Imperatorem pauca & ueluti quiſquilias perueniſſe, illos uerò pleraq; ſuffuratos eſſe. Fidelis enim ſerui munus erat ſcilicet, ex farina ſibi primùm panes conficere, deinde etiam collegæ aliquid impertiri.

Aedificia & luxus Manuelis.

Ab hoc Imperatore turris illa non procul à continente in mari extructa eſt, quæ Damalis pridem, nunc Arcula dicitur: & altera turris eregione iuxta Manganium monaſteriũ: eo conſilio, ut ferrea cathena utrinque extenta, Barbaris nauibus aditus in loca urbis arci uicina, & tractum illum omnem uſque ad Blacherniam regiam, intercluderetur. Magnificentiam eius teſtantur etiam maxima illa conclauia in utroque palatio ſtructa, aureis laminis refulgentia, & illuſtribus coloribus exornata: in quibus bella eius geſta cum Barbaris, aliáque ex utilitate Romani Imperij adminiſtrata, ſummo depicta artificio ſpectantur. Ad hæc pleraque ſplendida in freto Propontidis ædificia, in quibus Imperatores propter aeris temperiem, æſtatem exigere ſolent, ut olim Perſarum reges Suſis atque Ecbatanis, exædificauit & exornauit. Nam & cum tempus poſtulabat, patientiſsimus erat laborum, frigoris, æſtus, inſomniæ: & cum à bellis uacabat, iucunditati ſe dabat, & genio indulgebat. Ac ſi quis accurratius obſeruaſſet, quantopere lauticijs ciborum, & lyra, cithara, ſymphonijs delectaretur: eum in ijs ſolis ætatem exegiſſe, & uoluptatem ſummum bonum ſtatuiſſe iudicaſſet. Sin duris temporibus omnem iucunditatem deſpicere, & uoluptatem in uitio ponere uidiſſet, ingenium ad utrunque paratum miratus eſſet.

Templum D. Irenæ.

Templum D. Irenæ maximum & pulcherrimum, à Martiano Imperatore conditum, & incendio abſumptum, inſtaurare aggreſſus, cum partes quaſdam ex fundamentis extruxiſſet, deſtitit: & monaſterium in Ponti faucibus, loco qui Catasceрe dicitur, archiducis Michaelis nomine extruxit: in quo celeberrimos quoſque & præſtantiſsimos monachos collocauit, ea ratiõe, ut ſolitariam & quietam uitã ſine ulla ſolicitudine poſſent degere.

Manuel Monachis nõ prædia, ſed uictum præbet.

Cũ enim monachos poſſeſsionib. & negocijs turbatos, & trãquillitate animi & Dei

ἐπεὶ καὶ τὸ ὡς αὐτοὺς καχύποπτον τοῦ βασιλέως ἐκεῖνοι γνωρίζοντες, καὶ ὡς ὑπηρέται πλέον καὶ προσαγωγοὶ λημμάτων, ἤπερ ἀσφαλεῖς τὰ ἐς πίστιν κρινόμενοι τοῖς ἐθνικοῖς συντέλλονται, κατὰ συνδύο ἐκπεμπόμενοι, ἢ γοῦν ὡς ἡνίοχοι καὶ παραιβάται τοῦ τῆς ἀρχῆς λογίζονται ἅρματος, τὸ διατεταγμένον μόνον ἐποίουν, θερίζοντες καὶ δεσμεύοντες ὡς δράγματα τὰ κέρματα, καὶ ὡς ἐς ἅλωνα συμφοροῦντες τὸν ἐπὶ πολλῶν καθισάμενον βημάτων, καὶ πλειόνων ἄλλων ῥωμαίων ἀντάξιον κρινόμενον βάρβαρον· τὰ δ' ἄλλα περίβλεπτον, ἵνα μὴ λέγοιμι, ὡς βασιλεῖ μὲν βραχέα, καὶ οἷον ἀφαιρέματα τῶν ἄλλων εἰσήγετο. τὰ δὲ πλείω ἐκεῖνοι παρενοσφίζοντο, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ πιστοῦ παρὰ βασιλεῖ δούλου ἐν πρώτοις ἑαυτῷ φυράσαντος ἐγκρυφίας ἐκ τῶν ἀλεσμένων πυρῶν, ἄρτου χρυσίνου, καὶ μετέπειτα μεταδιδόντος καὶ τῷ συνάρχοντι. ἔργον τοῦ βασιλέως τούτου καὶ ὁ μὴ πολὺ τῆς θαλάσσης ἔνδον ἱστάμενος πύργος, τῆς προσκλυζούσης τὴν χέρσον, ὃς πάλαι ὠνομάζετο δάμαλις, τὰ νῦν δὲ ἄρκλα καλεῖται. ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ ἀντίπορθμος οὗτος πύργος τῆς τῶν μαγγάνων ἄγχιστα δεδομημένος μονῆς. ἦν δὲ σκοπὸς τῷ τούτους ἀνεγείραντι ἄνακτι, κατὰ καιρὸν ἐπαγωγῆς πλοίων βαρβαρικῶν, σιδηρᾶν ἐξ ἑκατέρων ἅλυσιν διατείνεσθαι, καὶ ἄβατον ἐντεῦθεν γίνεσθαι ὁπόσα περὶ τὴν ἀκρόπολιν μέχρι τῆς πόλεως, καὶ τὸν συρόμενον ἔσωθεν κόλπον, ἕως καὶ ἐς αὐτὰ τὰ ἐν βλαχέρναις βασίλεια· φιλοκαλίαν δὲ κατηγοροῦσι τοῦδε τοῦ βασιλέως, καὶ οἱ κατ' ἄμφω τὰ ἀνάκτορα μέγιστοι ἀνδρῶνες, οὓς αὐτὸς ἀνήγειρεν, οἳ ψηφίδων χρυσῶν ἐπιθέσει διαυγάζοντες, τυποῦσιν ἄνθεσι βαφῆς πολυχρόου, καὶ τέχνῃ χειρῶν θαυμασίᾳ, ὅσα οὗτος κατὰ βαρβάρων ἠνδρίσατο, ἢ ἄλλως ἐπὶ βέλτιον ῥωμαίοις διεσκευάκει. ἀλλὰ καὶ τὰς πλείστας τῶν κατὰ τὸν πορθμὸν τῆς προποντίδος λαμπρῶν οἰκοδομιῶν, ἐν αἷς οἱ βασιλεῖς ῥωμαίων θερίζουσι, τὰς εὐκρασίας μεταδιώκοντες, ὡς οἱ πάλαι βασιλεύοντες περσῶν, τὰ σοῦσά τε καὶ ἐκβάτανα, οὗτος ἀνήγειρε καὶ πρὸς κόσμον ἐπεξῆρε πλείονα. καὶ πρὸς τοὺς πόνους γὰρ ἀντεῖχε μάλα, καιροῦ καλοῦντος μοχθεῖν, καὶ ψῦχος ἔστεγε, καὶ πνῖγος ἔφερε, καὶ πρὸς ὕπνον ἀπεμάχετο, καὶ ταῖς τρυφαῖς δὲ προσανεῖχε, πολέμων ἄγων σχολήν, καὶ ἐνησμένιζε ταῖς ἀνέσεσιν. ὁ τοίνυν περιεργότερον τοῦτον ἀθρήσας τίς, ὅπως ἔχαιρε καρυκείαις βρωμάτων, καὶ τοῖς πρὸς λύραν καὶ κιθάραν καὶ συμφωνίαν ᾠδῶν ἔχουσιν οὐκ ἀπηχθάνετο, εἴπερ ἂν ὡς μόνοις ἐνσχολάσας ἔχει τοῖς τοιούτοις καὶ ἡδονὴν τὸ πέρας ἄγοντι τῆς ζωῆς· ὁ δὲ τοὐναντίον αὐτῷ προσέβλεψε πρὸς πᾶσαν ἀπεπτυκότι γλυκυθυμίαν τυγχάνοντι, καὶ τιθεμένῳ παρὰ φαῦλον ἡδυπάθειαν, δυσκόλων ἐπιστάντων καιρῶν, ἐθαύμασεν ἂν ὅπως ἐξήλλακτο πρὸς ἀμφότερα. ἐπιβαλόμενος δὲ τὸν πρὸς θάλασσαν τῆς ἁγίας εἰρήνης ἀνοικοδομῆσαι ναόν, ὃν μεγέθει μέγιστον καὶ κάλλει κάλλιστον πάλαι μαρκιανὸς ὁ πάνυ ἀνήγειρε, πῦρ δὲ ἠθάλωσε, μέχρι τινὸς τοῦ τοιούτου τεμένους ἐκ βάθρων δειμάμενος, τοῦ λοιποῦ τῆς ναοδομίας ἐπαύσατο· ἱδρύσατο δὲ φροντιστήριον ἱερὸν περὶ εἴσω που τὸ τοῦ πόντου στόμα, ὡς τόπον ἐπὶ κατασκέπην λεγόμενον, εἰς ὄνομα τοῦ ἀρχιστρατήγου μιχαὴλ, καθ' ὃ τῶν τότε μοναστῶν ἀθροισάμενος τοὺς ὀνομαστοτάτους τε καὶ ἀκρέμονας, ταύτῃ μονῳδικὸν καὶ ἀπράγμονα μετιοῦσι βίον προὐμηθεύσατο. εἰδὼς γὰρ τὸ κτηματικοὺς εἶναι καὶ τυρβάζεσθαι περὶ πολλὰ, τοὺς τὸν ἐρημικὸν βίον ἀνελομένους, τῆς ἡσυχίας σφᾶς μεθιστῶν, καὶ τοῦ

καὶ τοῦ κατὰ θεὸν ζῆν ἀπείργειν, ὅθεν διὰ τὸ οἰκεῖον αὐτοῖς ἐπάγγελμα, οὐδὲν κτήσασθαι· οὐ γῆς ἀπετέμετο, οὐ μὴν ἀγροὺς καὶ ἀμπελῶνας ὑπὸ φροντιστήριον ἐπέταξε, πᾶσαν τοῖς μοναχοῖς δίαιταν ἐκ τῶν βασιλικῶν χρυσώνων ἀπομετρήσας, ἐκεῖθεν αὐτὴν ἐβράβευεν. ἀνακόπτειν οἶμαι γοῦν ἐντεῦθεν τὸν πολὺν ἔρωτα τῶν πλειόνων περὶ τὸ μονὰς συνιστᾶν, καὶ παράδειγμα διδοὺς τοῖς μετέπειτα, ὅπως χρεὼν ναοὺς ἀνιστᾶν, καὶ οἵαν δέον ἑτοιμάζειν τράπεζαν τοῖς ἐρημικοῖς καὶ ἀβίοις καὶ τῆς ὕλης ἑαυτοὺς ἐκλύσασι. τοσοῦτον δ' ἀπεῖχε τοῦ τὴν νῦν κατάστασιν ἐπαινεῖν οἳ μονάζειν μὲν ἐπαγγέλλονται, πολυκτήμονες δὲ καὶ πολυφρόντιδές εἰσιν ὑπὲρ τοὺς τῷ βίῳ τῷδε φιλαθλοῦντας ζῶσι, ἅτε καὶ τὴν νεαρὰν νομοθεσίαν, ἣν ὁ βασιλικώτατος τῷ ὄντι νικηφόρος ὁ φωκᾶς, ὁ τὴν ἰσχὺν ἡρωϊκὸς, καὶ πολὺς τὴν σύνεσιν, ἔθετο, παύουσαν τὰς μονὰς ἐμπλατύνεσθαι κτήσεσι πλεθρικαῖς πολλαῖς ὑπὸ χωρῶν, καὶ τὸ κῦρος ἀφῃρημένην, τῷ θρύλῳ τοῦ Βασιλείου βαφῆς ὡς αἵματι ἀναθάλψας ἐζώωσεν. οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πατρὶ καὶ ὑπὸ πάππῳ, καὶ τοῖς κατ' αἷμα προσήκουσι λοιποῖς ἅπασιν, ὁπόσοι μονὰς δειμάμενοι, ὅλα πλέθρα γῆς καρποφόρα, καὶ λειμῶνας χλοεροὺς αὐταῖς προσεκλήρωσαν, ἐγκαλῶν οὐκ ἐπαύετο, οὐ κατὰ τοῦτο μεμψιμοιρῶν, ἢ μυκτῆρα καταχέων πλατὺν τῶν ἀνθρώπων, ὅτι τῆς οὐσίας θεῷ τι ἀπένειμαν, ἀλλ' ὅτι μὴ καλῶς τὸ καλὸν εἰργάσαντο. δέον γὰρ ἐν τόποις δυσβάτοις, καὶ χωρίοις πανερήμοις, καὶ σπηλαίων ὀπαῖς, καὶ ὀρῶν περιωπαῖς, τοῖς μονάζουσιν ἐκτάξαι τὸ σκήνωμα, καὶ παριδεῖν ταύτην τὴν ἐφ' ἑλληνοπρεπείᾳ κομῶσαν καλλίπολιν, ὡς τὸν λωτὸν ὀδυσσεὺς, καὶ σειρήνια μέλη τὰ δυσαπόσπαστα. οἱ δὲ τὸν ἐξ ἀνθρώπων θηρώμενοι ἔπαινον, καὶ τοὺς λιθοκονιαμένους ἑαυτῶν τάφους ἢ ψηφῖσι πολυχρώμοις διηνθισμένους εἰς θέαν, δεῖν τοῖς εἰσιοῦσι ναοὺς προτεθέντες, καὶ νεκροὶ ὁρῶντες στεφανούμενοι δείκνυσθαι, καὶ γαληνοὶ καὶ φαιδροὶ τὰ πρόσωπα, ἐπ' ἀγορᾶς τε καὶ τριόδων τὰ θεῖα ᾠκοδόμησαν φροντιστήρια, φυλακὰς δείξαντες ἐν τούτοις καὶ γνωρίσαντες, οὐκ ἀριστίνδην τὸ ἀρεταῖον, τὸ δὲ μέχρι τριχῶν ἐκβολῆς καὶ τῆς τῶν ἐνδυμάτων μεταβολῆς, καὶ τοῦ ἀφειμένου πώγωνος χαρακτηρίζον τὸν μοναχόν. διὰ ταῦτα τοίνυν εἴτε τὴν μοναδικὴν ὑποφερομένην σεμνότητα ἤδη ἀφανιζομένην, καὶ πρηνῆ ὑπεστήριζεν, εἴτε μὴν δεδιὼς, μὴ ἐσπουδακὼς ληφθῇ εἰς χεῖρον οὗ διαβέβληκε, ἑτέραν ἐτράπετο ἢ οἱ ἐξ αἵματος ἐκείνου ἐβάδισαν. θεσμοῦ δὲ παρὰ ῥωμαίοις κειμένου, οἶμαι δὲ καὶ παρὰ βαρβάροις αὐτοῖς κρατοῦντος, ὀψώνια τοῖς στρατευομένοις παρέχεσθαι, καὶ τούτων πολλάκις ἐξέτασιν γίνεσθαι, εἰ ἐνοπλοῦσιν, εἰ τῶν ἵππων ἐπιμεμέληνται. ἀλλὰ καὶ τοὺς νεωστὶ στρατευομένους πρότερον δοκιμάζεσθαι, εἰ εὐρώστως ἔχουσι τῶν σωμάτων, εἰ τόξων εἰσὶν εἰδήμονες, εἰ κραδαίνειν δόρυ ἐπίστανται, οὕτω τοῖς καταλόγοις ἐγγράφεσθαι, ὁ βασιλεὺς οὗτος τὰ τοῖς στρατιώταις διδόμενα σιτηρέσια, ὡς εἰς δεξαμενὴν ὕδωρ, τὰ ταμιεῖα συνοχῶν, ἔξω τὸ δίψος τῶν στρατευμάτων ταῖς λεγομέναις τῶν παροίκων δωρεαῖς, ἔργον κατακεχρησάμενος παρὰ τῶν πρώην ἐφευρημένον βασιλέων, καὶ σπανίως ἐπί τισι γενόμενον τοὺς πολεμίους πολλάκις συγκόψασιν. ἔλαθεν οὖν ἐντεῦθεν, καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἀπονώτερον ἐργασάμενος, καὶ χρημάτων ἀβύσσους εἰς ἀργὰς γαστέρας ὀχετηγήσας, καὶ τὰς ῥωμαϊκὰς ἐπαρχίας κακῶς διαθέμενος. οἵ τε γὰρ ἀγαθοὶ στρατιῶται τὸ ἐν δαΐοις φιλότιμον ἐντεῦθεν καταλελύκασιν, οὐκ ἔτι τοῦ ὑπανιστάντος πρὸς ἀρετὴν ἀγῶνος ἐπιδείξει δι' ἰσχύος εἰς προὖπτον μένοντος, ἀλλ' ὑπο-

& Dei cultu excidere intelligeret: nullas eis uineas, nullos agros, nullas possessiones, quas nec eorum professio admittit, assignauit: sed ex fisco tantum pendi iussit, quantum ad uictum & cultum opus esset. Videtur nimirum immodicam cupiditatem struendi monasteria improbasse, & exemplum prodere posteris uoluisse, quo pacto templa condenda, & quæ uiuendi ratio eremitis, pauperibus, & à terrenis rebus se abstrahentibus proponenda sit. Tantum autẽ absuit, ut eorum institutum laudaret, qui monasticam uitam professi, & opibus affluunt, & multitudine curarum magis distrahũtur, quàm ij qui huius uitæ delicijs occupantur: ut sanctionem Nicephori Phocæ, fortissimi & cordatissimi Imperatoris, olim abolitam, de non augendis monasteriorum latifundijs, quasi postliminio reuocarit. neq; patrem, auum, cæterosq; cognatos suos omnes, qui monasterijs amplissima prædia donarant, incusare destiterit: non quòd de suis opibus Deo aliquid consecrassent, sed quòd rem bonam malè administrassent. Nam cum Monachis habitationes in abditis & desertis locis, in antris & montium cacuminibus assignandæ essent: & Constantinopolis, tanquam Sirenum cantus uitanda: gloriola ductos, incrustata sua sepulchra & uario marmore exornata, ijs qui templa ingrediantur, spectanda proposuisse, & mortuos quoq; coronari se & hilari splendidoq; uultu cõspici uoluisse, & in foro ac triuijs monasteria ædificasse: & ibi nullo cum delectu uirtutis, uelut in cauea conclusisse eos, qui monachos, non ultra tonsum capillum, & mutatũ habitum, promissamq; barbam exprimerent. His igitur de caussis, siue ut Monasticam sanctimoniam nutantẽ, ac potius humi ferè prostratam fulciret, siue metuens, ne ea ipse facere diceretur, quæ reprehenderet: rationem à suis maioribus diuersam est secutus. Iam quia Romanis, ac Barbaris etiam, ut opinor, est in more positum, ut stipendia militibus soluantur, & ij sæpè in medium producãtur, ut exquiratur, an armis instructi sint, an equos probè curatos habeant: item ut tirones, priusquam in catalogos referantur, explorentur, an corporibus ualeant, an sagittare sciant, an uibranda hasta se exercuerint: hic Imperator stipendia militaria, in fiscum, tanquam aquas in cisternam, coegit: & exercituum cupiditatem donatiuis quæ incolarum dicuntur, leuauit: abusus re à ueteribus Imperatoribus inuenta, & raró usurpata in eos, qui hostes sæpè ceciderant. Hinc factum est, ut & milites eneruarentur, & maximum pecuniæ flumen in ignauos uentres effunderetur, & Romanæ prouinciæ malè tractarentur. Nam & strenui milites, cum non amplius id expectarent quo peculiariter ad uirtutem bellicam excitabantur, quòd

Nicephori Phocæ sanctio contra Monachorum auaritiam.

Manuelis negligẽtia, profusio et licentia militum.

quòd tum promiſcuè omnib. idem præmium propoſitum erat, alacritatem illam in periculis adeundis abiecerunt: & prouinciales, qui olim fiſco pecuniam numerabant, à militari auaricia peſsimè ſunt tractati, erepta non pecunia tantùm, ſed & intima tunica, aliquãdo etiã à liberis & uxoribus auulſi. Proinde quilibet militiæ nomen dabat, & multi ignauiſsimi & ſordidiſsimi opifices, uel equo Perſico donato, uel paucis aureis datis, nullo delectu acto in militũ catalogos relati, literis imperialibus, irrigua prata & rura fertilia & Romanos tributarios accipiebant, ut eis aliquando ſeruili habitu miniſtrarent: & uir Romanus, graui uultu, rei militaris peritus, & tanto excellentior, ut illi comparatus, Achilles uideretur, aut duabus manibus armatus, cum eo compararetur, qui neutram incolumem haberet, tributũ penderet homuncioni ſemibarbaro, qui inſtructã aciem nunquam uiderat. Enimuero perturbationis huius, Romanæ prouinciæ graues pœnas dederunt, quarũ aliæ ante oculos noſtros à Barbaris ſpoliatæ & occupatę ſunt: aliæ à noſtris tanquam alienæ, uaſtatæ & euerſæ.

Commiſeratio.

Sed quouſq; Domine hæreditatis tuę obliuiſcêris, auerſaq; à nobis facie, iræ tuæ locum dabis? Quando ex ſancta æde tua proſpectans, noſtras ærumnas & calamitates intueberis, malis que nos urgentib. liberabis: eaq; auertes, quæ longè grauiora impendêre uidentur?

Imperatorum arrogantia & curioſitas perſtringitur.

Nunc illud etiam addendum eſt. Pleriq; Romanorum Imperatores, imperare, aurũ geſtare, communibus ut priuatis uti, eaq; ſuo arbitratu quibus uolunt, donare, non contenti: niſi ſapientes, forma Dijs, robore heroibus ſimiles, &, ut Salomon, diuinitùs edocti, & doctores diuinitatis, & normæ rectiſsimæ, deniq; diuinarum humanarumq; rerũ interpretes uerißimi habeantur, iniuriam ſibi fieri cenſent. Vnde fit, ut cũ immodeſtiores & audaciores, qui noua dogmata in Eccleſiam introducunt, cohercere, aut id munus ijs qui Theologiæ ſcientiam profitentur, mandare deberent: nec in hac parte ullo inferiores eſſe uolẽtes, ijdem dogmatum & autores, & arbitri ac diſceptatores exiſtant, ſæpè etiam diſſentientes mulctent.

Manuelis theologia.

Hic quidem Imperator natura facundus, & ſuauis ſermonis affluentia ornatus: non elegantes tantum epiſtolas ſcribebat, ſed & religionis inſtitutiones parturiebat, ac publicè declamabat. Tandem etiam de diuinis dogmatibus & ipſo Deo diſſerebat. ſæpè etiam dubitationẽ præ ſe ferens, quęſtiones è ſcripturis proponebat: earumq; ſolutiones, eruditis omnibus conuocatis, requirebat. quanquã in his etiam laudari potuiſſet, niſi curioſitate ingenij, eas etiã quęſtiones agitaſſet, quę attingi ſe nullo modo patiuntur, aut

ἀλλ' ὑπεπείσεν πεκαμμένου τοῖς ἅπασι, καὶ οἱ τὸν δημόσιον πάλαι δεσπότην λαχόντες τῶν ἐπαρχιῶν οἰκήτορες, ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς ἀπληστίας πεπόνθασι τὰ οἰκτρότατα, οὐκ ἀργύριον καὶ ὀβολὸν ἀφαιρούμενοι, ἀλλὰ καὶ τοῦ τελευταίου χιτῶνος ψιλούμενοι· ἔστι δὲ καὶ τῶν φιλτάτων αὐτῶν ἐκσπώμενοι. ἦν τοίνυν διὰ ταῦτα τὸ στρατολογεῖσθαι παντὸς τοῦ βουλομένου, καὶ πολλοὶ ταῖς ῥαφίσι χαίρειν εἰπόντες ὡς ἐπισκομιζούσαις αὐτοῖς τὰ χρειώδη στερρῶς καὶ δυσεκβιάστως, ἄλλοι τὸ ἱπποκομεῖν λήξαντες, καὶ τὴν ἐκ πλινθείας ἰλὺν ἀπονιψάμενοι ἔτι ποι. εἰσὶ δ' οἳ καὶ τὴν τῶν χαλκέων ἄσβολον ἀπομορξάμενοι, τοῖς στρατολογοῦσι παρίστανται καὶ παρεγγυήσαντες ἵππον περσικὸν, ἢ χρυσίνους ἀριθμὸν βραχεῖς καταθέμενοι, τοῖς στρατιώταις κατελέγησαν ἰλαῖς ἀβασανίστως, καὶ τὸ παραυτίκα βασιλικοῖς ἐφωδιάσθησαν γράμμασι, πλέθρα γῆς δροσερᾶς καὶ ἀρούρας σιτοφόρους καὶ ῥωμαίους ὑποφόρους βραβεύουσιν, ὡς ὑπηρετῶν ἐν σχήματι δούλων ἔστι, καὶ ἐκπεπτωκέναι φόρους ἀνδραρίῳ μιξοβαρβάρῳ, μηδὲ εἰς ὄψιν ὅλως ἐγνωκότι παράταξιν, ῥωμαῖον ἄνδρα γοργὸν τὸ εἶδος, καὶ οὕτως εὖ εἰδότα πολέμων, καὶ τοσοῦτον τοῦ φορολογοῦντος αὐτὸν ὑπερφέροντα, ὡς ἀχιλλέα πρὸς ἐκεῖνον δοκεῖν, ἢ δυσὶ ταῖς χερσὶν ὁπλιζόμενον, κρίνεσθαι πρὸς τὸν μηδ' ἑτέραν ἐκ πάθους ὀρέγοντα. ἐπαξίως οὖν τῆς ἀκοσμίας ταύτης τῶν στρατευμάτων αἱ ῥωμαϊκαὶ πεπόνθασιν ἐπαρχίαι, αἱ μὲν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων σκυλευόμεναι, καὶ εἰς ἀρχὴν αὐτοῖς ἰδιοποιούμεναι, αἱ δὲ ὡς ἀλλότριαι τοῖς ἡμετέροις ἀφανιζόμεναι καὶ δῃούμεναι· ἀλλ' ἕως πότε κύριε τῆς σῆς ἐπιλήσῃ κληρονομίας, καὶ τὸ σὸν ἀποστρέψεις ἀφ' ἡμῶν πρόσωπον ὁδοποιήσεις τρίβον τῇ ὀργῇ σου; πότε ἐπιβλέψας, ἐξ ἁγίου ὑψηλοῦ κατοικητηρίου σου, καὶ ἰδὼν ἴδῃς τὴν ἡμετέραν συνοχήν τε καὶ κάκωσιν, καὶ ῥύσῃ τῶν ἐφεστώτων κακῶν, ἀπαλλαγὴν δὲ πορίσεις καὶ τῶν πολὺ τούτων ἐλπιζομένων χαλεπωτέρων; πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις, κἀκεῖνα δοτέον τῇ ἱστορίᾳ. τοῖς πλείοσι βασιλεῦσι ῥωμαίων οὐκ ἀνεκτόν ἐστιν, ἁπλῶς ἄρχειν μόνον, καὶ χρυσοφορεῖν, καὶ χρῆσθαι τοῖς κοινοῖς ὡς ἰδίοις, καὶ διαδιδόναι ταῦτα καθὼς ἄρα καὶ οἷς βούλονται, οὐδὲ μὴν ὡς δούλοις τοῖς ἐλευθέροις προσφέρεσθαι, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ σοφοὶ δοκοῖεν καὶ θεοείκελοι τὴν μορφὴν, καὶ ἥρωες τὴν ἰσχὺν, καὶ ὡς σολομὼν θεόσοφοι, καὶ δογματισταὶ θειότατος, καὶ κανόνες τῶν κανόνων εὐθύτατοι, καὶ ἁπλῶς θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀπροσφαλῶς γνώμονες, δεινὰ οἴονται πάσχειν. ὅθεν τοι καὶ δέον τοῖς ἀπαιδευτέροις καὶ θρασυτέροις ἐπιτιμᾶν, ἐπεισάγουσιν ἀσυνήθη καὶ νέα τῇ ἐκκλησίᾳ δόγματα, ἢ γοῦν ἀνατιθέναι ταῦτα οἷς ἐπάγγελμα τὰ περὶ θεοῦ εἰδέναι καὶ λέγειν. οἱ δὲ οὐδὲ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος δευτερεύειν οὐ [illegible] ἀνεχόμενοι, οἱ αὐτοὶ δογμάτων εἰσηγηταὶ καὶ δικασταὶ τούτων καὶ ὁρισταὶ, πολλαχοῦ δὲ καὶ κολασταὶ τῶν μὴ συμφερομένων αὐτοῖς γίνονται. καὶ ὁ βασιλεὺς τοιγαροῦν οὗτος εὐγλωττίαν εὐτυχηκὼς, καὶ λόγου ἔμφυτον χάριν πεπλουτηκὼς, οὐ λαμυρὰς ἐπέστελλε μόνον, ἀλλὰ καὶ κατηχητηρίους ὤδινε λόγους, οὓς φασι σιλέντια, καὶ εἰς κοινὴν ἀνέπτυσσεν ἀκοήν. ἤδη δὲ προϊὼν, καὶ δογμάτων ἥπτετο θείων, καὶ περὶ θεοῦ διελέγετο. ἀμέλει καὶ κατασχηματιζόμενος πολλάκις τὸν ἀποροῦντα, γραφικὰς εἰσῆγε ζητήσεις, καὶ περὶ τὴν λύσιν τούτων διεπονεῖτο ξυναγείρων ὅσον ἔχαιρε λογιώτατον. ἀλλ' ἦν ἂν ἐπαινετέος κἀν τούτοις, εἰ μέχρι τούτου τῆς λιχνείας ἐκτείνων, τοῖς δυσεφίκτοις ἢ ὅλως ἀπροσβάτοις δόγμασιν,

ἢ καὶ

ἃ καὶ τούτοις ἐφιστάνων τὸν νοῦν, οὐκ ἦν ἰσχυρογνώμων, οὐδὲ τὸν νοῦν τῶν γεγραμμένων πρὸς τὴν οἰκείαν μετέβαλλεν ἐν πολλοῖς πρόθεσιν, ὁρίζων καὶ προσεπάγων ἐξηγήσεις, ἐν οἷς πρὸς ὀρθὴν γνῶσιν οἱ πατέρες ἐφθέγξαντο, ὡς ἅπερ ὅλον αὐτὸν συνειληφὼς τὸν χριστόν, καὶ ὑπ' αὐτοῦ μεμυημένος τὰ περὶ ἑαυτοῦ τρανέστερον καὶ θειότερον. ζητήσεως οὖν γενομένης περὶ τοῦ γραφικοῦ ῥητοῦ, ὅ φησι, τὸν σεσαρκωμένον θεὸν προσφέρειν τε ὁμοῦ καὶ προσδέχεσθαι· καὶ τῶν τότε λογίων ἀνδρῶν εἰς ἐναντίας μοίρας διαιρεθέντων, ἐφ' ἱκανὸν τὰ τῆς ἐξετάσεως παρετάθησαν, ῥήσεις τε καὶ ἀντιρρήσεις ἐξ ἑκατέρων ἐχέθυσαν τῶν μερῶν. ὀρθοτομηθέντος δὲ τοῦ ζητουμένου, καὶ τῇ δόξῃ προσθέντος τοῦ βασιλέως τῇ θεοφιλεῖ τε καὶ κρατίστῃ, καθαίρεσιν ὑπέστησαν ὡς ἀντιφρονοῦντες ὁ ὑποψήφιος τῆς θεουπόλεως, μεγάλης ἀντιοχείας σωτήριχος ὁ παντεύγενος, ὁ δυρραχίου εὐστάθιος, ὁ τῆς θεσσαλονίκης μιχαὴλ τὸν ῥητορικὸν θρόνον κοσμῶν καὶ τὸν εὐαγγελικὸν ἀναβαθμὸν ὀκρίβαντα, ὁ βασιλάκης νικηφόρος τὰς τοῦ παύλου ἀναπτύσσων ἐπ' ἐκκλησίας ἐπιστολάς, καὶ διαλευκαίνων τῷ τῆς καλλιρρημοσύνης φωτί, ὅσα τῶν ἀποστολικῶν ῥήσεων τῇ ἀσαφείᾳ ὑπομελαίνονται, καὶ τῷ βάθει τοῦ νοήματος ἐπιφείσονται. λέγεται δέ, ὡς τοῦ δόγματος τούτου ὑποκινουμένου, καὶ εἰς κοινὴν ἐπικρινομένου προτεθῆναι βάσανον, ἐξαίφνης ἐκραγῆναι βροντὴν ἐξαισίαν, ὑφ' ἧς καὶ περικτυπηθῆναι τὰς ἀκοὰς τὸ σύμπαν ἅπαν τῷ βασιλεῖ κατὰ πελαγονίαν διατρίβοντι τότε, ὡς ἀπὸ τοῦ κτύπου πολλοὺς εἰς γῆν καταπεσεῖν. καί τινα τῶν λόγων τρόφιμον, ἡλίαν τοὔνομα, τὴν τύχην ὑπὲρ τοὺς πολλούς, τὸ γραπτοῦ φύλακα, βίβλον ἀναπτύξαντα περὶ βροντῶν καὶ σεισμῶν διεξιοῦσαν, καὶ τὰ περὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καθ' ὃν ἐβρόντησεν ἐπελθόντα, φάσκοντα εὑρεῖν οὑτωσί,
» πτώσεις σοφῶν. οὐ μόνον τοίνυν οἱ ῥηθέντες ἄνδρες τῶν τηνικαῦτα ὄντες σοφῶν οἱ κράτιστοι, τῆς ἐκκλησίας ἀπεσφενδονήθησαν, καὶ πάσης ἱερᾶς ὑπηρεσίας ἐξωστρακίσθησαν, ἀλλὰ σὺν αὐτοῖς καὶ ἕτεροι τῶν ἱερῶν καὶ θείων περιβόλων ἐκσφενδονηθέντες ἠλάθησαν. μετὰ χρό-
» νους δέ τινας τήν, ὁ πατήρ μου μείζων μου ἐστί, τοῦ θεανθρώπου φωνὴν προθεὶς εἰς ἐξέτασιν, ὀλίγα ταῖς τῶν πατέρων προσχὼν ἐξηγήσεσι, καὶ ταῦτα διαφόροις οὔσαις, καὶ ἱκαναῖς πρὸς τὴν τοῦ ζητουμένου παράστασιν καὶ σαφήνειαν, ἑρμηνείας οἰκείας εἰσήνεγκε, φιλονείκως τῶν ἅπαξ δοξάντων περιεχόμενος, καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀνθέλκων βούλημα, καὶ ὃ ἐκύρωσεν προὔθετο, τὰς μηδὲν τῇ ἀληθείᾳ λυμαινομένας, ἀλλὰ θεοσόφως λεχθείσας ῥήσεις τῶν μακαρίων διδασκάλων τῆς οἰκουμένης. τῶν μὲν γὰρ λεγόντων, ὡς αἴτιον ὁρᾶσθαι μείζονα, τῶν δὲ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ἐξειληφότων, καὶ ὡς προσλήμματι, οὐ τῷ λόγῳ τὴν φωνὴν ταύτην ἀπαρτωμένων, ὥσπερ καὶ τὸ πρὸς τὸν πατέρα πορεύεσθαι, καὶ τὸ ἔρχεσθαι τοῦ κόσμου τὸν ἄρχοντα, καὶ εὑρόντα μηδὲν ὅλως εὑρίσκειν ἐν αὐτῷ. τινῶν δὲ περὶ τοῦ λόγου τὸ μεῖζον ἐκλαβομένων, οὐχ ἁπλῶς δὲ καὶ κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐν τῷ ἐνανθρωπῆσαι ἄκραν κένωσιν καὶ ταπείνωσιν. καὶ ἄλλων ἄλλως, εὐσεβῶς μέντοι ἐκδεξαμένων, ταύτας οὐκ οἶδ' ὅπως ἀποσείσας, ὡς οὐχ ἱκανῶς περὶ τοῦ προκειμένου εἰπούσας, καὶ ἑτέρως αὐτὸ διερμηνεύων. ἀμέλει καὶ σύνοδον συγκροτήσας, καὶ ἅπαν ὅσον τοῖς θείοις ἔχαιρε δόγμασι συναθροί-
» σας, ἐγγράφως ἕκαστον ἐν τόμῳ δογματικῷ ὑπογράφειν ὁ-
» ρίζοντας οὑτωσί· ἀποδέχομαι μὲν καὶ τὰς περὶ τοῦ, ὁ πατήρ μου μείζων μου ἐστί, τῶν θεοφόρων πατέρων φωνάς,

λέγω

προσφέρεσθαι

aut ſaltem omiſſa pertinacia, ſcripturarum ſententiam in multis ad ſuam opinionem nouis interpretationibus non accommodaſſet, ueris declarationib. ueterum repudiatis: quaſi ipſe totum Chriſtum comprehendiſſet, & ab ipſo de natura eius dilucidius ac diuinius edoctus eſſet. Orta igitur quæſtione de illo dicto, quo dicitur, incarnatum Deum, ſimul & offerre & offerri, & eruditis inter ſe diſſentientibus: diſceptatio longo tempore eſt extracta, multis & confirmationib. & confutationib. utrinq; allatis. Verùm Imperatore piæ & ueræ ſententiæ poſt ſolertem controuerſiæ explicationē aſſenſo: aduerſarij loco moti ſunt, ut perperam ſentientes, Hypopſephius Theopolitanus, Sotericus Panteugenus Antiochenus, Dyrrachinus Euſtathius, Michael Theſſalonicenſis concionator, Nicephorus Baſilaces, qui Paulinas epiſtolas interpretabatur, & lumine eloquentiæ, Apoſtolicorum ſcriptorum obſcuritatem altiſsimo ſpiritu refertam illuſtrabat. Ferunt, cum hęc controuerſia agitaretur, & publicè diſceptanda proponeretur, alieno anni tempore ingens erupiſſe tonitru, & aurib. eorum omnium qui tum Pelagoniæ cum Imperatore erant, ita inſonuiſſe, ut nonnulli humi prolaberentur. & Eliam quendam, hominem eruditū & celebrem, aperto libro qui de tonitribus & terræ motibus diſſereret, & ijs lectis, quæ ad tempus illud pertinerent, ſcriptum inueniſſe, Caſus Sapientum. Itaq; non ij modò quos diximus, doctorum eruditiſsimi, eccleſijs pulſi, & omnibus ſacris miniſterijs interdicti ſunt, ſed alij quoq; unà cū illis. Aliquot annis pòſt quæſtione de Deihominis dicto PATER MAIOR EST ME propoſita, parum curatis patrū explicationibus, ijsq; uarijs, & ad controuerſiæ explicationem & declarationem ſufficientibus: ſuas interpretationes attulit, eaſq; pertinaciter defendit: & ad ſuam uoluntatē & ſententiam, uniuerſalium doctorum ſentētias, nō modò ueritati non aduerſantes, ſed diuinitùs editas, accommodauit. Nam cum alij dicant, patrem, ut filij autorem, dici maiorem: alij de natura humana id intelligant, & id dictum nō VERBO: ſed aſſumptę CARNI attribuant, ut & illa, de profectione ad patrem, de aduētu principis mundi, qui nihil in ipſo inueniat: alij, etſi de VERBO uocē MAIOR accipiant, nō abſolutè tamen & eſſentialiter, ſed ob inhumanationis ſummam extenuationem & humilitatem: atq; alij aliter, piè tamen, explicent: ijs neſcio quomodo, ut propoſitæ quæſtioni non ſatisfacientibus, improbatis, aliam attulit interpretationem: indictoq; concilio, & omnibus ſacrarum literarum ſtudioſis conuocatis, ſingulos hortatus eſt, ut ei decreto hoc modo ſubſcriberent: Equidem etiam S. Patrū uoces de illo dicto (PATER MAIOR EST ME) amplector:

aio

Quæſtio de incarnati Dei oblatione.

Tonitru ruinā doctorum ſignificans.

Quæſtio de patris ultra Chriſtum excellentia.

Decretum Manuelis.

,, aio tamen id dictum pertinere ad carnem in eo ,, conditam & paſsibilem. Quod neſcio quomodo filio incarnato minus tribuit quàm patri: perinde ac ſi ob naturæ humanæ aſſumptionem, & peregrinationem in terram, pari dignitate excidiſſet, ac ſuam authoritatem amiſiſſet, & intra limites extenuationis conſtituiſſet: ac nõ deificaſſet, & extuliſſet humilia, & ſua gloria per unionem illam ornaſſet potius, quàm ea re ipſe depreſſus eſſet. quod abſurdum eſt. Atq; etiam rubra ſcriptura, tanquam enſe flammeo decretum hoc muniuit, quo mortem minitabatur & excommunicationem ei, qui, non dico prima impulſione animi reprehẽdere, & ſubmurmurare, ſed tantum introſpicere auſus eſſet. Deinde idem decretum de quorũdam aſſenſorum, uel aſſentatorum potius conſilio lapideis tabulis inſculptum, in maximo templo dedicauit. Verebantur enim, ne ſanctio illa, ut quæ prætextu carnis, ipſi VERBO derogaret, abrogaretur, præſertim cum extenuationem & humanitatis rationem præteriſſent. Eiuſdem generis illud etiam eſt, quod Manuel ſub uitę finem fecit. Extat inter cæteras catecheticæ tabulæ ſanctiões, anathema in Machometi Deũ, quẽ nec genuiſſe, nec genitũ, ſed holoſphyron eſſe affirmat. Id anathema ex omnib. catecheticis libellis aboleri uoluit, ab ipſa magnæ Eccleſię tabula auſpicatus, idq; ratione probabili ſcilicet. Aiebat enim, blaſphemijs in Deum qualibuſcũque offendi Agarenos, qui ad piam noſtrã religionem deficerent. Proinde maximo Theodoſio accerſito, qui principem ſedẽ curabat atq; ornabat, & primarijs ſacerdotibus, qui tum in urbe erant, eloquentia & uirtute præſtantes, quæſtionẽ cũ tumido exordio proponit. Qui cum omnes refragarentur, nec ullo modo illa admitterent, ut abſurda & à uera de Deo ſententia abducentia, atq; anathema illud offenſionis plenum piè explicarent. Nec enim Deum cœli & terræ conditorẽ ullo modo anathemate notari, ſed holoſphyrũ illum Deum, quẽ delyrus & furioſus Machometus nec genitũ nec gignẽtem cõfingeret. Nam apud Chriſtianos Deum patrem celebrari, quod deteſtãdis Machometi nugamẽtis planè prohibeatur. Deinde ſe non ſatis intelligere, quid ſit illud holoſphyrũ eis, animo nihil mitigato, cõtẽptis, ſuapte authoritate, & aulicorũ eruditorũ, quos tẽpori ſeruire norat, miniſterio, decretũ proponit, quo & Machometi delyriũ (cur enim Theologiã dicã?) defendebatur: & ſuperiores Imperatores ſacrorũq; antiſtites apertè taxabat, qui Deũ uerũ inerudite & incõſideratè anathemate notari paſsi eſſent: & id decretũ in ſacro palatio publicè recitãdũ curat, principib. ſenatus & cognatis ſuis literarũ ſtudioſis, qui ueluti uiã ꝑpararẽt atq; applauderent præmiſsis. Erat aũt oratio adeò probabilis, nõ ſpiritualiũ uerborũ grauitate, ſed humanæ ſapiẽtię ſuauitate, ut aures non eorũ dũtaxat qui uariã eius cõpoſitionem, & iucundam uanitatem ſpectabant,

ſed

Sanctio Manuelis pro Machomete.

λέγω δὲ ἁρμόζειν τοῦτο κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ κτισθεῖσαν καὶ παθητὴν σάρκα. τοῦτο δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως τὸ ἔλαττον πρὸς τὸν πατέρα τῷ υἱῷ σαρκοφορήσαντι περιτίθησιν, ὡς ἄπερ ἀπολέσθαι τὸ ἰσοστάσιον διὰ τὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πρόσληψιν, καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐπιδημίαν, καὶ τὴν ἰδίαν ἐξ ὅτου ἀνασώζειν δόξαν. τοῖς δὲ τῆς κενώσεως μέτροις ἐναπομείνας, οὐ μὴ θεώσας καὶ ὑψώσας τὸ ταπεινὸν, καὶ τῶν οἰκείων αὐχημάτων μέτοχον ἀναδείξας διὰ τῆς ἑνώσεως, ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ τοὐναντίον ταπεινωθείς, ἐπεὶ ἄτοπον. ἀμέλει καὶ γραφαῖς ἐρυθραῖς ὡς φλογίνῃ ῥομφαίᾳ τὸ δόγμα τοῦτο διαλαβὼν ἀπειλήσας θάνατον καὶ ἐκκήρυξιν τῷ προσεμβλέψαι ἄλλως γοῦν τολμήσαντι, καὶ κατὰ πρώτην τοῦ νοῦ κίνησιν πολλοῦ δεῖν ἀντειπεῖν ὑπολαβεῖν καὶ ὑποτονθορύσαντι, ἔπειτα καὶ λιθίναις πλαξὶν ἐγχαράξας ὑποθήκαις τινῶν τῶν ἐπακολουθούντων αὐτῷ καὶ κολακευόντων, ἐν τῷ μεγίστῳ ἀνέθετο. ὑφεωρῶντο γὰρ τὴν τῶν ἱερωθέντων ἀνάλυσιν, ὡς εἰς αὐτὸν τὸν λόγον διαμέσως τῆς σαρκὸς ἀναφέροντα τὸ ἔλαττον, καὶ μάλιστα ὅτι τὴν κένωσιν καὶ τὸ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον νοούμενον παρέβλεψαν. εἶεν δὲ καὶ τόδ' ἐφεξῆς ἀνὴρ οὗτος περὶ τὸ πέρας τοῦ αὐτοῦ βίου· ἔγκειται τῷ κατηχητικῷ πυκτίῳ, μεθ' ἑτέρων ἀφορισμῶν καὶ τὸ ἀνάθεμα τῷ θεῷ τοῦ Μωάμεθ, περὶ οὗ λέγει ὅτι οὔτε ἐγέννησεν, οὔτε ἐγεννήθη, καὶ ὁ ὁλόσφυρός ἐστι. “ τοῦτον τοίνυν ἀναθεματισμὸν ἀπαλεῖψαι τῶν ὅλων κατηχητικῶν βίβλων προὔθετο, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ πυκτίδος ἀρξάμενος. ἡ δὲ πρόφασις ὡς μάλα εὐπρόσωπος. ἔφασκε γάρ, ὡς εἰς σκάνδαλον προσίσταται τῶν μετατιθεμένων ἀγαρηνῶν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς θεοσεβῆ πίστιν, τὸ βλασφημεῖσθαι ὅλως θεὸν ὁντινοῦν μετάκλητον τιθεῖσι. τὸν μέγιστον θεοδόσιον, ὃς διεῖπε καὶ ἐκόσμει τηνικαῦτα θρόνον τὸν πρώτιστον, καὶ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐνδημούντων τῶν ἀρχιερέων τοὺς λόγῳ καὶ ἀρετῇ διαπρέποντας, ἡ κοινοῦται τούτοις τὸ σκέμμα μεθ' ὀγκηρῶν προοιμίων τῆς ὑποθέσεως. A ἀνατείνοντας δὲ πάντες ὑγρόν, καὶ μηδ' ἄκροις τοῖς παραδεχομένους ὠσὶ τὰ εἰσηγούμενα ὡς ἀπόφαμα, καὶ τὸν εἰς θεὸν ἀληθεστάτης δόξης ἀπάγοντα, ἐξηγουμένους δὲ θεοφιλῶς τὸ εἰς σκάνδαλον δῆθεν καὶ πρόσκομμα κείμενον, καὶ διασαφοῦντας, μὴ ὅλως θεὸν οὐρανοῦ καὶ γῆς ποιητὴν καθυποβάλλεσθαι ἀναθέματι, ἀλλὰ τὸν παρὰ τοῦ λήρου καὶ δαιμονιώδους Μωάμεθ ἀναπλαττόμενον ὁλόσφυρον θεόν, καὶ μήτε γεννηθέντα, μήτε γεννήσαντα. παρὰ χριστιανοῖς μὲν γὰρ δοξάζεσθαι πατέρα θεόν, αὐτὰ δὲ τὰ ἀποβλητὰ τοῦ Μωάμεθ ληρήματα, τοῦτο ἀπαγορεύειν ὅλως, καὶ ἄλλως δὲ μὴ συνιέναι ἀκριβῶς, ὁποῖόν τι δὴ τὸ ὁλόσφυρον· αὐτὸς μὲν φθινύθειν ἄασον, ἐν ἤθεσιν ἔχων νέον ἀκόλαστον, καθ' ἑαυτὸν δ' ἐντίθησι τόμον, ὑπουργοῖς εἰς τοῦτο χρησάμενος, οὓς ᾔδει τῶν ἐκ τῆς βασιλείου αὐλῆς τὸν καιρὸν κολακεύοντας, καὶ λόγου μετέχοντας, ὑφηγοροῦντα μὲν τῆς τοῦ Μωάμεθ μωρολογίας (οὐ γὰρ ἂν εἴποιμι θεολογίας) καθαπτόμενον δὲ λαμπρῶς τῶν πρότερον βασιλέων καὶ τῶν ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ ἱεροῦ, ὡς ἀμαθῶς καὶ ἀπερισκέπτως ἀνεχομένων ὑπὸ ἀνάθεμα τίθεσθαι θεὸν τὸν ἀληθινόν, καὶ τοῦτον ὡς κοινὴν ἀκρόασιν ἐπὶ τῶν ἱερῶν ἀρχείων ἐκδίδωσι, συνεκπέμψας οἷον τοῦ τόμου προοδευτὰς καὶ πολλάκις κροτοῦντας τὰ γεγραμμένα, ὅσοι τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ τῆς γερουσίας ἦσαν κεφάλαιον, καὶ τοὺς ἐκ γένους ἐκείνῳ τῇ λογιότητι χαίροντας. τοσοῦτον δὲ τὸ πιθανὸν ὁ λόγος ἐπλούτει, οὐκ ἐν δὴ δ' ἐκ τοῖς τοῦ πνεύματος θείοις ῥήμασιν, ἀλλ' ἐν πειθοῖ σοφίας ἀνθρωπίνης λόγων, ὡς μικροῦ δεῖν ἀπαιωρῆσαι τῶν ὤτων, μὴ μόνον ὅσοι ἀφεώρων πρὸς τὴν ποικίλην τούτου περιβολήν, καὶ τὸ ἐπίχαρι τοῦ πλάσματος,

ἀλλὰ καὶ αὐτὸ μετακαλεῖν τῶν γεγραμμένων τὸν νοῦν. καὶ τάχ' ἂν ἦν ὡς ἀληθὴς θεὸς δοξαζόμενος ὁ παρὰ τοῦ Μωάμετ ὁσιουμένου κληρούμενος θεός, εἰ μὴ ὀλοσχερῶς ὁ πατριάρχης ἀντέστη. οὔτε γὰρ οὗτος τοῖς γραφομένοις τὸν νοῦν προσέσχηκεν, ὡς ἐπισφαλῆ καὶ νέα ἐπεισάγουσι δόγματα, καὶ τοὺς λοιποὺς δὲ ὡς δηλητηριώδη ταῦτα ὑφορᾶσθαι παρῄνεσεν. ὁ δὲ ὥσπερ τι δεινὸν πεπονθώς, ὀνειδίζειν ἐπλήθυνε τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ μωροὺς τοῦ κόσμου τούτους ἀνέκραζεν, ἄλλως τε καὶ νόσῳ προσπαλαίων τότε δεινῇ ὑφ' ἧς καὶ τὸν βίον ἀπέλιπε καὶ ἐπίχολος ἐντεῦθεν γινόμενος. οὐκοῦν ὅσα παρὰ τοῦ προτέρου τόμου ἐμπλατυνόμενος εἴρηκεν, ἀπεστεμμένῃ κατασκευῇ καὶ μεθόδοις ῥητορικαῖς χρησάμενος, ταῦτα ἐπιτεμών, καὶ τὸ τοῦ δόγματος αὖθις προθεὶς δέλεαρ, ἕτερον τόμον ἐξέθετο· καὶ ἐπεὶ τότε τοῖς κατὰ Δάμαλιν ἀρχείοις ἐναυλιζόμενος ἃ σκυτάρειον ὀνομάζονται, τὴν τοῦ ἀέρος εὐκρασίαν μετεδίωκεν, καὶ τὰς πολυοχλίας ἀπανιστάμενος, καὶ ἅπας τῆς νοσοκομίας γινόμενος, διαπλωΐζονται ἐκεῖσε βασιλικῷ ἐπιτάγματι, ὅ τε τῶν ἀρχιερέων σύλλογος, καὶ ὅσοι τὸ περιττὸν ἐν τῷ λόγῳ ἐκτήσαντο. ἀλλ' οὔπω καθαρῶς τῶν λεμβαδίων ἀπέβησαν, καί τις τῶν παρὰ τῷ βασιλεῖ παρρησίαν ἐχόντων καὶ τῶν μέγιστα δυναμένων ὑπογραμματέων ἐφίσταται. ὁ Μαζούκης ἦν οὗτος Θεόδωρος, καὶ πρός τε τὸν πατριάρχην καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων ὁμήγυριν τὸν λόγον ἀνατεινάμενος, τὴν μὲν ὡς τὸν βασιλέα πάροδον μηδὲ ἔφησε νυνὶ ἐφικτὴν, διά τι παραφυῆσαι ἐκ τῆς νόσου ἐμπόδιον. τῇ δὲ τούτων ἀναγνώσει προσέχειν χρεὼν τοὺς χάρτας δείξας αὐτοῖς τοὺς ἐν χερσίν. ἦν δὲ ὁ μὲν περὶ τοῦ προκειμένου δόγματος διαλαμβάνων, ὃν, ὡς εἰρήκειμεν, ὑπογράψαι τοὺς συνελθόντας ἀρχιερεῖς διὰ σπουδῆς ὁ αὐτοκράτωρ ἐτίθετο. ὁ δὲ ἕτερος τὸν βασιλέα εἶχεν διαλεγόμενον τῷ ἀρχιποίμενί τε Θεοδοσίῳ καὶ τῇ συνόδῳ, οὐδὲν μέτριον οὐδὲ χαρίεν δηλοῦν, ἀλλὰ τῇ ἀντιστάσει τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀρχιερέων ὡς μὴ κατὰ λόγον γινομένῃ ἐπιμεμφόμενος, ἠπειλεῖτο μείζονος συνόδου συγκρότησιν, καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ τοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης τῶν προκειμένων ἐπώμνυτο » διάσκεψιν. ἀγνώμων γὰρ ἂν εἴην, ἔλεγε, καὶ ἀλόγιστος, » εἰ μὴ πολλοστὸν ἀντεδίδουν μέρος τῷ ἐμὲ βασιλεύσαντι καὶ βα» σιλεῖ τῶν ὅλων θεῷ, ὃν ἐκεῖθεν κρείττονας ἔγνωκα, πᾶσαν » σπουδὴν εἰσενηνεγμένος, μὴ τὸν ἀναθέματι καθυποβάλ» λεσθαι ἀληθινὸν ὄντα θεόν. τοσοῦτον δὲ τοῦ διαβροντηθῆναι τοῖς τοιούτοις ἀπεῖχον οἱ ἀκροώμενοι κομπάσμασιν, ὥς τε καὶ ὁ τῆς Θεσσαλονίκης πρόεδρος ὁ πολὺς καὶ μέγας ἐν λόγοις Εὐστάθιος, ζήλῳ ἐπὶ τοῖς ἀναγνωσμένοις πλησθείς, καὶ μὴ φέρων κἂν θεὸν ἀληθινὸν δοξάζεσθαι ὁλόσφυρον, διανοίας ἀνάπλασμα κακοδαίμονος· ἐμεμήνειν, ἔφη, κατὰ πεπατημένον ταῖς πτέρναις φορῶν τὸν ἐγκέφαλον, καὶ τοῦ σχήματος τοῦτο περιέπειν ἀνάξιος (τὸ ἐπὶ τῶν ὤμων δείξας μανδύαν) εἰ θεὸν ἡγούμην ἀληθινὸν τὸν παιδεραστὴν καὶ καμηλώδη καὶ πάσης πράξεως μυσαρᾶς ὑφηγητὴν καὶ διδάσκαλον. ἀποπίεζον ἂν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἀτόποις οἱ ἀκηκοότες μικροῦ. ἦν δὲ καὶ διατόρως ταῦτα φθεγγόμενος, καὶ προδήλως χαρακτηρίζων τὸν ζῆλον εὐσεβείας πυρούμενον. ὁ δὲ τοῦ γράμματος ὑπαγορευτὴς, ἐπὶ βραχὺ ἐννεός, καὶ τὰ χείλη μύσας, παλίμπους αὖθις εἰς τὸν αὐτοκράτορα ἄσσει. καὶ ὃς τὰ λαληθέντα ἀναπυσάμενος, οἷον περιψοφηθείς, ποικίλος ἦν τὴν ἀπολογίαν, τὸ μακρόθυμον ἐπιδεικνὺς ὡς οὐδέποτε. καὶ ἑαυτὸν γὰρ τοῖς ἄγαν ὀρθοδοξοῦσι χριστιανοῖς ἐνέταττε, καὶ πατέρων ὁμολόγει πανευσεβῶν προελθεῖν, τοὺς φιλαιτίους ἐκκλίνειν καὶ φιλοσκώμμονας· καὶ τὴν μετὰ τοῦ Θεσσαλονίκης

sed eorum etiam qui ipſius ſcripti ſententiam indagabant, propemodum ſuſpenſas teneret. Ac forſitan ueri Dei gloria Machometano illi Deo, quiſquis eſt, tributa eſſet: niſi Patriarcha ſtrenuè aduerſatus, nec ipſe id ſcriptum curaſſet, quo noua & periculoſa dogmata introducerentur: & cæteros, ut id tanquam uenenũ ſuſpectum haberent, monuiſſet. At Imperator, quaſi graui affectus iniuria, pontifices conuicijs inſectabatur, & homines omnium mortalium ſtultiſsimos appellabat: quippe ex morbo grauiſsimo, qui exitium ei attulit, pronior ad iram factus. Proinde ijs quæ priore decreto fuſius, oratorijs ornamentis adhibitis, ſcripſerat, in compendium redactis, & dogmatis illecebris adornatis, aliud decretũ promulgauit. Cum autem tum in palatio ad Damalim, quod Scutarium dicitur, tum ad uitandam turbam, tum ob aeris temperiem uerſaretur, totus curandæ ualetudini intentus, iuſſu eius pontificum collegium, & eruditiſsimi quiq; eò traijciunt. Qui cum uix ex lintribus deſcendiſſent, Theodorus Mazuca, homo apud Imperatorẽ gratioſus, & inter ſcribas autoritate princeps, adeſt: & oratione ad Patriarcham & Pontificum collegium inſtituta, Imperatorem nunc adiri poſſe negat, ob morbi quandam acceſsionẽ: literas uerò quas manu teneret, eſſe audiendas. Agebant autem alteræ de propoſito dogmate, quibus à Pontificibus ſubſcribi cupiebat Imperator: alteræ ſub perſona eiuſdem cum ſummo paſtore Theodoſio & Pontificibus, ob præpoſteram aduerſationem expoſtulantes, maius concilium minabantur: & controuerſiæ diſceptationem, ipſo ueteris Romę Papa adhibito, iureiurando teſtificabantur. Ingratus, in« quit, uniuerſitatis rerum Deo, à quo præter im« perij faſtigium, alijs illuſtribus prærogatiuis « ſum ornatus, & inſanus eſſem, niſi pro tenuita« te mea qualecunq; illi ſtudium meum declara« rem: & ſummis in id uiribus incumberem, ne is uerus Deus anathemate notaretur. Cæterùm auditores ea magniloquentia adeò non percellebantur, ut uir doctiſsimus & eloquentiſsimus, Euſtathius Theſſalonicæ archiepiſcopus, ea oratione uehementer commotus, uerum Deum aliquid holoſphyrum, infelicis ingenij commentum, perhiberi nullo modo ferret. Enimuero, inquit, inſanirem, & hoc habitu (oſtenſo pallio) indignus eſſem, ſi Deum uerum iudicarem brutum illum pædiconem, & omnis obſcœnitatis & ſceleris doctorem. Quæ cum clara uoce & magno ueræ pietatis affectu dixiſſet, auditores penè obſtupuerunt. Scripti uerò illius recitator, pauliſper uelut attonitus, compreſsis labijs aſtitit, deinde ad Imperatorem reuerſus eſt: qui ea oratione perturbatus, uaria defenſione uſus eſt: & patientia, ut nunquã antea, laudata, ut querulos & cauillatores uitaret, ſe quoq; integerrimis Chriſtianis annumerabat, & religioſiſsimis natum eſſe parentib. aſſerebat, & cõtra Theſſalonicẽſem

Theodoſius Patriarcha Manueli refragatur.

Euſtathij libertas.

Manuel Euſtathio iratus.

iudicium uehementer efflagitabat. Aut enim ſi abſolueretur, ut qui Deo pædiconi non crederet, nec de religione perperam ſentiret, ſe iuſtas pœnas de eo ſumpturum, qui contumelioſa uerba in unctum Domini effutiret: aut, ſi condemnatus eſſet, quaſi alium quàm Chriſtiani Deum coleret: ueritatem uelle diſcere, & gratiam ei non paruam habiturum, qui ſibi errorem extorſiſſet, & ueritatem explicaſſet. Paulo pòſt Patriarcha in eius conſpectum uenit, & quæ res poſtulabat locutus, effecit, ut iracundia placata, ueniam habitæ orationis, & defendendi ſui poteſtatem Theſſalonicenſi daret. cum hac tamen caſtigatione: oportere eum, ut uirum ſapientem, ab obſcœnitate uerborum ſibi temperare: nec effutire temerè, quæ nihil ad rem pertinerent. Poſtea cum ſcriptum de eo dogmate publicè recitaretur, & ab omnibus, ut piè explicatum, laudaretur, ſe libenter ſubſcripturos pollicentibus: concilium eſt dimiſſum. Ac illi abibant læti, quòd aduerſatione ſua Imperatorem uiciſſent: is uerò gaudebat, quòd eos ad ſuam uoluntatem flexiſſet: ac paucis uerbis id conſecutus eſſet, quod antea uerboſo ſcripto impetrare non potuiſſet. Poſtridie concilium prima luce iuſſu Imperatoris in Patriarchæ ædibus conuênit, ut facerent, quemadmodum promiſerant. Verùm illi omnes ſententia mutata, ſubſcriptionem recuſabant, quòd in illo ſcripto adhuc uerba quædam reprehendenda latêrent: quibus eraſis, alia reponenda eſſent, quæ cum uera ſententia congruerent. Ruſſus igitur commotus » Imperator, eorum uæcordiam, inconſtantiã & » leuitatem apertè inſectatus eſt. Sed illi tandem » ægrè aſſenſerunt, ut anathema à Deo Macho» meti, in ipſum Machometum & omnem eius » doctrinam & ſectam in Catecheticis libellis transferretur. Quo, poſt multos cõgreſſus, decreto & confirmato, tandem quieuerũt. Adijciam etiam aliud memoratu dignum, poſtquã huc progreſſus ſum. Fuit eunuchus Nicetas, Chonarum epiſcopus, omni genere uirtutis ornatus, futurarum rerum ita præſcius, ut inter maximos uates haberetur: & omnib. qui eum norant, admirationi eſſet, quòd noſtræ ætati improbæ atque adulteræ tantum bonum contigiſſet. Cum autem hic Imperator recens diademate redimitus, paterni Imperij ſucceſſor ex Armenia reuertens, Chonis Archangeli ædem ingreſſus, fauſtam comprecationem ab hoc Pontifice accepiſſet, ut ob uirtutum ubiq; gentium celeberrimo: quidam ſacerdotes, ijq; prudentiſsimi, dubitabant, an Manuel adhuc adoleſcens, ac penè imberbis, tantum Impe» rium adminiſtrare poſſet, quod uirum ſenili » prudentia præditum & maturum poſtularet? Deinde an fratrem Iſaacium, qui urbem Imperatricẽ obtineret, ſuperaturus eſſet, cui meliore iure Imperiũ deberetur? Tum magnus ille uir & uerè diuinus homo, in hunc modũ reſpõdit: » Omnino adoleſcẽs iſte et imperiũ gubernabit, &

Mahomet non Deus, ſed doctrina condemnata.

Nicetæ Chonatæ Præſulis de Manuele præſagiũ.

κρείσσω πολὺς γέγονε διαταττόμενος. ἢ γάρ φησι δικαιωθεὶς ὡς μὴ θεῷ πιστεύων παιδοφθόρῳ, μηδὲ κακόδοξον παραχαράγματα πίστεως, δίκαιον ἀπαιτήσειν δίκην τὸν κατὰ χριστοῦ κυρίου φθεγγόμενον βλάσφημα· ἢ κατακριθεὶς, ὡς ἕτερον δοξάζων θεὸν, παρ' ὃν οἱ ἐκ χριστοῦ κεκλημένοι σέβονται, μεταμαθήσεσθαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ χάριν εἴσεσθαι οὐ μικρὰν τῷ τῆς χείρονος αὐτὸν μεταστήσαντι δόξης, καὶ μυήσαντι τὴν ἀλήθειαν. μετὰ βραχὺ δὲ τοῦ πατριάρχου ὡς θεῖον ἐκεῖνον ἐληλυθότος, καὶ κατεπάσαντος τὰ εἰκότα, τότε θυμοῦ ἔληξε, καὶ τῷ Θεσσαλονίκης συγγνώμην παρέσχετο ἐφ' οἷς παρεφθέγξατο, φιλονεικῶς ἐν τῷ ὅσα ἤρετο ἀπολογεῖσθαι. τὸν Θεσσαλονίκης δὲ καὶ αὐτὸς ἐπειπὼν, ὡς δεῖ σε σοφὸν ὄντα, μὴ αἰσχρορρήμονα δείκνυσθαι, μηδὲ θρασυστομεῖν « παρακαίρια. ἐπεὶ δὲ τότε ὡς κοινὴν ἀνεγνώσθη ἀκρόα« σιν τὸ περὶ τοῦ δόγματος τόμος, καὶ πάντες ἐπῄνεσαν τὰ γεγραμμένα ὡς εὐσεβῶς ὀρθοτομηθέντα, καὶ προθύμως ἔχειν ὑπογράψαι κατατεθειμένων, ὁ σύλλογος διελέλυτο. καὶ οἱ μὲν ἀπῄεσαν ἀγαλλόμενοι, ὡς τῇ εἰκαίᾳ φιλονεικίᾳ τὸν βασιλέα νενικηκότες. ὁ δὲ ἔχαιρεν ὡς τῇ ἑαυτοῦ καθυποκλίνας τούτους βουλῇ, καὶ χάριν διὰ βραχυλογίας, οὗπερ διὰ τοῦ πολυστίχου πρότερον τόμου οὐδαμῶς ἐφίκετο. κατὰ δὲ τὴν μετ' ἐκείνην ἡμέραν εἰς τὴν πατριαρχικὴν ἑστίαν ἡ σύνοδος ἀθροισθεῖσα, ὅπως κατὰ τὰ συμφωνηθέντα δράσωσιν (ἅμα γὰρ ἕῳ παρῆσαν οἱ ἐκ βασιλέως αὐτοὺς ὡς ἕνα ἀθροισμὸν συναγείροντες) οἱ δ' οὐκ ἔτ' ἦσαν οἱ αὐτοὶ, ἀλλ' ἀνῄνοντο πάντες πάλιν ἢ ἀπεπήδων, ὡς τῇ ὑπαγορευθείσῃ γραφῇ ἔτι ἐγκειμένων ὑπολανθανόντων ῥημάτων τινῶν, καὶ ἀξίων καὶ ταῦτα ἐξαλειφθῆναι, καὶ ἕτερα ἐντεθῆναι, τῷ ὀρθῷ κατὰ μηδέν τι προσιστάμενα δόγματι. ἐφ' οἷς αὖθις ταραξάμενος ὁ βασιλεὺς καὶ ὡς ἀνοήτους καθαρῶς ἐ« πεγκαλῶν τὸ τῆς γνώμης ἄστατον καὶ ἀγχίστροφον. οἱ δὲ « δὲ καὶ μόλις συνῄνεσαν, ἵνα τὸ μὲν ἀνάθεμα τοῦ θεοῦ « τοῦ μωάμεθ τῶν κατηχητικῶν βιβλίων ἀπαλειφθῇ, ἐγ« γραφῇ δὲ ἀνάθεμα τῷ μωάμεθ καὶ πάσῃ τῇ αὐτοῦ δι« δαχῇ καὶ διαδοχῇ. καὶ οὕτω δογματίσαντες καὶ κυρώσαντες, τῶν πολλῶν ἐκείνων συνόδων καὶ συλλόγων ἔληξαν. ἀλλὰ γὰρ οὐχ ὑπερβαλοῦμαί τι καὶ ἄλλο τῶν ἀξίων εἰρῆσθαι, τοῦ ἱστορεῖν ἐνταῦθα γενόμενος. ἦν τις εὐνοῦχος, ἀρχιερατικῶς προεδρεύων τῆς τῶν χωνῶν πόλεως, Νικήτας τοὔνομα, πάσης ἀρετῆς κατηγορῶν, οὕτω δὲ προφητικὸς καὶ προβλέπων τὰ ἐσόμενα, ὡς τοῖς μεγίστοις τῶν ὁρώντων ἐγκρίνεσθαι, καὶ εἰς θαῦμα κεῖσθαι παρ' « οἷς ὁ ἀνὴρ ἐγνώριστο. ὅτιπερ ἡ καθ' ἡμᾶς γενεὰ, πονη« ρὰ οὖσα καὶ μοιχαλὶς, τοιούτου ἐντύχοιεν ἀγαθοῦ. ἐπεὶ « μέλλοι καὶ τοῦ βασιλέως τούτου ἐξ ἀρμενίας ἐπανιόντος τὰς χώνας ἀρτιστεφοῦς, καὶ τῆς πατρῴας διαδόχου ἀρχῆς, καὶ τὸν ἀρχαγγελικὸν ναὸν εἰσελθόντος, καὶ χερσὶ τοῦ ἀρχιερέως τούτου εὐλογηθέντος, ἐπεὶ δὲ καὶ πολυώνυμος ἦν ἐκ τῆς ἀρετῆς, καὶ τοῖς ἅπασι διὰ στόματος, ἦσαν οἱ τῶν ἐντρεφῶν τοῦ βήματος, καὶ τούτων οἱ τὸν νοῦν βάθεις, ὃν ἄπορον ἐτίθεντο, εἰ νέος ὢν ὁ μανουὴλ καὶ ἄρτι πρώτας χνοάζων τὴν ἴουλον, διακυβερνῆσαι ὅλως τὴν βασιλείαν δυνήσεται, ἥτις τὸ πολὺ δεῖται ἀνδρὸς πολιοῦ μὲν τὸ φρονεῖν, λα« χνήεντος δὲ τὴν παρειάν. ἔτι γε μὴν εἰ τὸν πρεσβύτερον κα« τεπαλαίσειεν ἰσαάκιον, δικαιότερον ὄντα πρὸς τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸ βασίλειον τῶν πόλεων ἐνδομυχίζοντα. ὁ δὲ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ καὶ ὄντως ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, λύων δὲ ἄπορον, καὶ διασαφῶν τὸ ζητούμενον ἐκείνοις ἐμφιλοχωρούμενον, ναί, φησι, καὶ τὴν βασιλείαν ὁ μεῖραξ οὗτος διοικήσει, καὶ αὐτὸν ὑποπιεσθήσεται ὁ ἀδελφός. οὕτω γὰρ θεῷ δέδοκται καὶ προώρισται. ἵνα δ' εἰδῆτε καὶ περὶ ὧν οὐδ' ὅλως με ἤρεσθε, τὸν οἰκεῖον πάππον, λέγω δὴ τὸν αὐτοκράτορα ῥωμαίων καὶ προπάτορα ἐκείνου ἀλέξιον, ὑπερβήσεται οὗτος βραχύ τι κατὰ τοὺς τῆς ζωῆς χρόνους· τῆς δὲ τελευτῆς αὐτοῦ ἐγγιζούσης, μανήσεται. ἡ μὲν οὖν ἡ πρόῤῥησις αὕτη καὶ ἐμοὶ τῷ συγγραφεῖ νεαρῷ σὺν ἄλλοις πλείστοις γνώριμος, ὅτι καὶ ἐμὸς ὁ προφαίτωρ ἀνάδοχος ἐκ τοῦ θείου βαπτίσματος. τίς δὲ ἡ τοιαύτη μανία, καὶ οἷος ὁ τρόπος αὐτῆς, οὐδεὶς εἶχεν ἀκριβῶς συμβαλέσθαι τῶν ἀκουόντων τὸ προαγόρευμα. οἱ μὲν γὰρ εἰς τὸ χρυσομανὲς ἀνέφερον τὸ προφοίβασμα, οἱ δ' εἰς ἄλλο τι σαρκικὸν ἐλάττωμα ἠχμαλώτιζον. τοῦ δὲ προσεχῶς εἰρημένου δόγματος κινηθέντος, καὶ παραβόλως γινωσκομένου τὰ πρῶτα τοῦ βασιλέως ἀληθῆ δοξάζειν θεὸν τὸν παρὰ μωάμεθ ὁλόσφυρον, καὶ μὴ γεγεννημένον ἢ γεννήσαντα θεόν, τελείας ἀλλοφροσύνης πάντες τὴν πρόῤῥησιν ἔφασκον, ἐπεὶ καὶ μανίαν ἀτεχνῶς ἐσχάτην τε καὶ χειρίστην τὴν δόξαν εἶναι τουτηνί, ὡς τῆς ἀληθείας ἐπίπαν ἀντίθετον. κατήρξατο μὲν οὖν τῷ βασιλεῖ τὰ τῆς νόσου περὶ τοῦ μαρτίου μηνός, τῆς φερομένης τότε ιγ' ἰνδικτιῶνος· ὅτε καὶ τὰ περὶ τοῦ δόγματος ἐπικύμαινε, καὶ αὐτὰ μὲν ἀφύβρισαν περί που μῆνα τὸν μάϊον. ὁ δ' αὐτοκράτωρ ὠδισαύτος τοῦ σεπτεμβρίου, τὸ ζῆν ἐξεμέτρησεν. οὐδὲν δ' ἔτι κάλλιστον περὶ τῆς βασιλείας διῴκησεν, ἀλλὰ νωθέστερον ἦν διακείμενος πρὸς τὴν τῶν μετὰ τὴν μετάστασιν αὐτοῦ γενησομένων διαταγήν τε καὶ ὑποτύπωσιν. τὸ δ' αἴτιον, οὐ προσεδέχετο ὁπωσοῦν ὡς ἤγγικεν ἐκείνῳ τὸ τελευτᾶν, ἀλλ' εὖ εἰδέναι διετείνετο, ὡς φυσικῆς ζωῆς ἔτεσι δεκατέσσαρσιν αὐτῷ ὑποδαψιλεύονται. καὶ ὅπερ πρὸς αὐτὸν εἴρηκε τὸν σοφὸν καὶ τρισμάκαρα πατριάρχην τὸν θεοδόσιον, ὑποτιθέμενον πατρικῶς φροντίδα τῶν τῆς βασιλείας θέσθαι πραγμάτων, ἕως ἔτι καιρός, καὶ ἐκείνῳ ἔῤῥωται τὸ φρονεῖν, καὶ διορίσαι τὸν ἀνθεξόμενον ἀκραιφνῶς τοῦ τῆς ἀρχῆς κληρονόμου παιδός, οὔπω παραγγείλαντος εἰς ἥβην, καὶ πιστῶς προστησόμενον τῆς βασιλίδος, καὶ οἷον μητροκομήσοντα. οἱ δὲ παντοδαπεῖς [illegible], καὶ περὶ θεωτικά, κατ' αὐτοὺς εἰπεῖν, τὸν βασιλέα χολάσαν ἀπετόλμων λέγειν, ἀνασφήλαντα τῆς νόσου μετὰ βραχύ, καὶ πόλεων ἀλλοφύλων εἰς χάμαι τεθησομένων καθαιρέσεις ἀπηναιδεύοντο. τὸ δὲ δὴ παραλογώτερον, πρόχειροι τὴν γλῶτταν ὄντες, καὶ τῷ ψεύδει συνειθισμένοι, καὶ συγκίνησιν προύλεγον τοῦ παντός, συνδρομάς τε καὶ συνόδους τῶν μεγίστων ἀστέρων, καὶ ἀνέμων ἐξαισίων ἐκρήξεις καὶ χεδὸν τοῦ παντὸς μεταστοιχείωσιν προεφοίβαζον, ἐγγαστρίμυθοι πλέον ἢ ἀστροσκόποι δεικνύμενοι. οὐ χρόνους δὲ μόνον καὶ μῆνας ἠρίθμουν, καὶ ἑβδομάδας κατέλεγον, ἐφ' ὧν ταῦτα γενήσεται, καὶ βασιλεῖ διεσήμαινον, ἀλλὰ καὶ ἡμέρας ἀπεσχεδιολόγουν, καὶ τὸ τῆς ὥρας ἀκαριαῖον ἐβωμολόχουν, ὡς ἅπερ σαφῶς ᾔδειν, ἅπερ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ ἔθετο ὁ πατήρ, καὶ περὶ ὧν ἐπιτίμα πυνθανομένοις τοῖς μαθηταῖς ὁ σωτήρ. ἀμέλει τοι οὐ μόνον αὐτὸς ὁ βασιλεὺς σπήλαια καὶ καταδύσεις ἀλεξηνέμους διηρευνᾶτο, καὶ προητοίμαζεν εἰς ἐνοίκησιν, καὶ οἱ τῶν βασιλικῶν οἰκοπέδων καθῃροῦντο ὄροφοι, ὡς ἂν ἀπαθεῖς ταῖς τῶν ἀνέμων ἐκλυσσησομέναις πνοαῖς, ἀλλὰ καὶ ὁπόσοι τῇ θεραπείᾳ τούτου καὶ συγγενείᾳ ἐνεγράφοντο, καὶ οἱ κολακικῶς αὐτὸν ὑπεισήρχοντο, τοῖς αὐτοῖς ἐπιμελῶς ἐνέκειντο, ὡς οἱ μὲν γεωρυχεῖν κατὰ μύρμηκας, τοὺς δὲ σκηνοῤῥαφεῖν καὶ σχοινία περιδεῖν ἔντριτα, καὶ πασσάλους ἐκ ξύλων πηχυαίους ὡς ἀκράδαντον ἔρυσμα τῶν σκηνῶν. ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον, ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς νόσου ἐπέτεινε παραβόλως, βαλανείῳ ἐχρήσατο,

& fratrem ſuperabit. Sic enim à Deo decretum & conſtitutum eſt. Vt autem ea quoque ſciatis, de quibus non interrogaſtis, auum Alexium ætate paulùm ſuperabit: ſed inſtante obitu, inſaniet. Id præſagium & mihi & alijs plurimis fuit notum. Is enim uates ex diuino baptiſmate me ſuſcepit. Quæ autem ea inſania, & cuiuſmodi futura eſſet, nemo tum rectè conijcere potuit. Nam alij id præſagium ad inſanam auri cupiditatem, alij ad libidinis intemperantiam detorquebant. Sed cum hęc, quam dixi, controuerſia agitata eſſet, Imperatore temerè principiò contendente, Holoſphyrum illum Machometi uerum eſſe Deum, qui nec genitus eſſet, nec genuiſſet: omnes id oraculum eò retulerunt, quòd illa opinio à ueritate alieniſsima, germana & peſsima eſſet inſania. Imperator autem nocte, menſe Martio, morbo correptus, Indictione* decimaquinta, quo tempore dogma illud in quæſtionem uocatum eſt, & menſe Maio demum ſopitum, menſe Septembri obijt, nec de Imperio quicquam præclari ordinauit: in ijs quæ poſt ſuum obitum facienda eſſent, mandandis & præſcribendis ſegnior. In cauſa fuit, quòd nequaquā credebat inſtare ſibi mortem, ſed ſcire ſe affirmabat, XIIII uitæ annos adhuc reſtare. idq; ad ipſum patriarcham Theodoſium dixit, à quo monebatur, ut pro paterna pietate Reipublicæ curam, integris adhuc ſenſibus, maturè ſuſciperet: & curatorem fidelem filij ſucceſſoris, impuberis adhuc, & Imperatricis quæreret. Sed peſtilentes impoſtores aſtrologi, Imperatorem paulo pòſt ex morbo recreatum, uacaturum eſſe amoribus, & barbaricas urbes euerſurum, impudenter aſſerebant: &, quod incredibilius eſt, homines pręcipiti lingua, et aſſueti mendacijs, motum uniuerſi orbis, & maximorum ſiderum congreſſus & concurſus, uentorumq; procellas ingentes, & uniuerſitatis rerum penè mutationem prædicebant, Engaſtrimythi potius q̃ aſtrologi. Neque uerò annos duntaxat & menſes & hebdomodas numerabant, ſed dies etiam & horę punctum deſignare non uerebantur: quæ ſuæ poteſtati reſeruauit Pater, & Seruator diſcipulos ſuos percontantes caſtigauit. Proinde non ipſe modò Imperator ſpeluncas & meatus ſubterraneos contra uentorum impetum inquirebat, & ad habitandum præparabat, & palatiorum faſtigia demoliebatur, ut minus impetu uentorum læderentur: ſed & miniſtri & cognati & adulatores eius, ijſdem rebus intenti, partim terram, formicarum inſtar, effodiebant, partim tentoria tripliciter conſuebant, & uectes cubitales, quo minus tabernacula concuterentur, aduebant. Sed morbo, ut dixi, ingraueſcente, balneo uſus, cognouit ſpem uitæ euaneſcere, &

Manuelis in monaſtico habitu obitus.

* XIII.

Aſtrologorum, ſeu potius engaſtrimythorum uanitate deceptus Manuel.

& terminũ inſtare ineuitabilem: ac pauca cum aſtantibus de Alexio filio locutus, oratione ſuſpirijs interpolata (quia præuidebat, quæ poſt ſuum obitum tempeſtates impenderent) Patriarchæ monitu, breui chartæ de Aſtrologia ſubſcripſit, mutata priſtina ſententia. Denique admota ad arteriam manu, & pulſu pertentato, cum alto ſuſpirio ſemur percuſsit, & monaſticum habitum poſtulauit. Quo dicto, cum, ut fieri ſolet, tumultus eſſet ortus, & ſpiritualem ueſtem nigro panno, omnis ornatus expertem miniſtri neſcio ubi nacti, mollibus & regijs ueſtibus detractis, & aſpero illo diuinæ uitæ indumento illi inducto, in ſpiritualem eum conuertunt militem, & galea thoraceque inſigniore ornatum, in cœleſtis Imperatoris catalogum referunt. Ea lacerna, quippe breuior, crura heroici illius corporis non tegebat: ut nemo qui id cernebat, à lachrymis ſibi temperaret, humanæ imbecillitatis cogitatione, & uilitate corporis in morte, quo animus tanquam teſtæ incluſus coaleſcit. Sic igitur & uita & imperio cedit, quod annos trigintaocto gubernauit, tribus menſibus demptis. Ad quod imperij ſpacium, uetuſtiſsimum illud oraculum alludere uidetur:

Oraculũ. *Tu prehendet te poſtrema nominis.*

Nam ἡλ poſtrema ſyllaba nominis Manuelis, apud Græcos tantum numerum complectitur. Sepultura. Sepultus eſt in obliquo latere monaſterij Pantocratoris, iuxta templi fores, in ſacello adiuncto, quà templi muro in fornicem circumflexo, latus circa tumulum ingreſſus diſtinguitur. Lapis eum tegit nigricans, & mœſtum aliquid præ ſe ferens, qui in ſeptem uertices aſſurgit. Non procul inde baſi impoſitus adoratur lapis purpureus, uiri magnitudine, qui antè fuit Epheſi: & is eſſe dicitur, in quo Chriſtus de cruce ſublatus, & faſcijs inuolutus conditus fuerit. Eum lapidem Imperator inde aduectum, humeris ſuis, quippe qui diuinum corpus, ipſumq́; Chriſtum geſtaſſet, à portu Bucoleontis, uſque ad ædem quæ in turri palatij eſt, pertulit. Sed non multo poſt Imperatoris obitum, ſaxum illud è palatio ad ſepulchrum illius eſt tranſlatum, ut clara uoce defuncti res geſtas & certamina proclamet.

Impe-

καὶ γνοὺς ἔτι πλεῖον ἐν τούτῳ τὰς τοῦ ζῆν ἀπαλειφομένας ἐλπίδας, καὶ ὅσον καθ' ὑγρῶν τυπουμένας, καὶ τὴν προθυμίαν κἂν ἐξέλυκτο, ἐφεστῶσαν, ὀλίγα περὶ τοῦ παιδὸς Ἀλεξίου τοῖς παρεστῶσι διαλεχθείς, κεράσας οἰμωγαῖς τὰ ῥήματα, ἐκ τοῦ προορᾶν, οἷον τὰ μετὰ τὴν ἐκείνου συμβησόμενα ἔξοδον. ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀστρονομίας ὑποθήκῃ τοῦ πατριάρχου βραχεῖ τινι χάρτῃ ὑπεσημήνατο, πρὸς τὴν ἐναντίαν δόξαν μεθαρμοσθείς. τέλος δὲ καὶ αὐτὸς τῇ ἀρτηρίᾳ προσάγων τὴν χεῖρα, καὶ τὰς κινήσεις τοῦ σφυγμοῦ γνωματεύων, βύθιόν τε στενάξας, καὶ πλήξας τῇ χειρὶ τὸν μηρόν, τὸ μοναδικὸν σχῆμα ᾔτησε. θορύβου δέ, ὡς εἰκός, ἐπὶ τῷ ῥήματι τούτῳ ἀρθέντος, καὶ τῆς πνευματικωτέρας ἀμφιέσεως, ἐχούσης τὸ ἀπαράσκευον τριβωνίου μέλανος, οἱ περὶ τὸν βασιλέα ὀθνείου ἐξευπορήσαντες, περιδύουσι μὲν αὐτὸν τὰ μαλακὰ καὶ ἀρχικὰ ἀμφία, ἐπενδύουσι δὲ τὸ τραχὺ τῆς κατὰ θεὸν πολιτείας ἔνδυμα, ὡς ὁπλίτην μεταμφιέσαντες πνευματικόν, ἱερᾷ τε θαστέρῳ καὶ θώρακι σεμνοτέρῳ, ἐπὶ οὐρανίῳ στρατολογήσαντες ἡγεμόνι. τὸ δὲ ῥάκος μὴ ποδῆρες ὄν, κάτω μὲν δι' ὅλου τοῦ ἡρωικοῦ ἐκείνου καταβαῖνον σώματος, ἄρα τὰς κνήμας ἀκαλύφους, ὡς μηδένα τῶν ὁρώντων ἐᾶν ἀδάκρυτον, ἐν νῷ βαλλόμενον τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν, καὶ τὴν ἐν τῷ τελευτᾶν τὸν βίον, τοῦ σώματος ἀχρειότητα, ὅπερ ἡμῖν ὡς ὄστρεον περιπλέκεται, καὶ συμπέφυκε τῇ ψυχῇ. τοῦ βίου γοῦν οὕτω καὶ τῆς βασιλείας μεθίσταται, τριάκοντα καὶ ὀκτὼ χρόνους γεγονὼς ἐν τῇ βασιλείᾳ, λειπόντων μηνῶν τριῶν. πρὸς ὃν οἶμαι τὸ μῆκος τῆς ἀρχῆς, καὶ τὸ παλαίτατον ἐκεῖνο λόγιον ἀφορᾶν, ὃ διξουσιν οὑτωσί,

ἀλλ' ὑστάτη σε κεφαλαία λάβῃ λόγου.

ἡ γὰρ τελευταία τοῦ ὀνόματος συλλαβή, τὸν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα διασημαίνεται ἀριθμόν. τέθαπται γοῦν παρὰ πλάγιον πλευρὰν ἐπὶ τὸν ναὸν εἰσιόντι τῆς τοῦ παντοκράτορος μονῆς, οὐκ ἐν αὐτῷ ἐπὶ τεμένει, ἀλλ' ἐν τῷ περὶ θύραν ἡρῴῳ. τοῦ δὲ τοίχου τοῦ ναοῦ εἰς ἁψίδα περιεχθέντος, ὃ περὶ τὴν σορὸν εὖρος διασταλλεται ἔδαφος. συνέχει δὲ τοῦτον λίθος τὴν μελανίαν ὑποκρινόμενος, καὶ δὲ τὸ ὅλον συγκάζοντι ἐοικώς, ὃς καὶ εἰς ἑπτὰ διήρηται λοφιάς. παράκειται δὲ οἱ ἐπὶ κρηπῖδος, καὶ προσκύνησιν δέχεται, λίθος ἐρυθρὸς ἀνδρομήκης, ὃν εἶχε πρότερον μὲν ὁ κατ' Ἔφεσον τὴν πάλαι ναός, ἐκεῖνον δὲ διαθρυλλόμενον, ἐφ' οὗ Χριστὸς μετὰ τὴν ἐκ σταυροῦ καθαίρεσιν νεκροταφίοις ἐλιχθεὶς ἐσμυρνίσθη. ὁ δὲ βασιλεὺς οὗτος διακομίσας ἐκεῖθεν, καὶ εἰς τὴν νῶτον ὑποστρώσας ὡς ὑπέδεχον σῶμα, καὶ γεγονὼς ὅπλον τὸ Χριστὸν βαστάσαντι, ἐκ τοῦ κατὰ τὸν Βουκολέοντα λιμένος εἰς τὸν ἐν ἐπὶ φάρῳ τοῦ παλατίου ναὸν ἀνήγαγε. μετ' οὐ πολὺ μέντοι ὕστερον χρόνου περίοδον τοῦ βασιλέως τὸν βίον ἐκλιπόντος, καὶ ὁ λίθος οὗτος ἐξήρθη τῶν ἀνακτόρων, καὶ μετῆκται, ἔνθα δὴ ἐκεῖνος ἐκηδεύθη, ἐκπράξων οἶμαι καὶ διατρανώσων ὁπόσα ὁ τῇ σορῷ σιωπῶν εἰργάσατό τε καὶ ἠγωνίσατο.

ΒΑΣΙ-

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΛΕΞΙΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ, ΤΟΥ

υἱοῦ τοῦ βασιλέως κυροῦ μανουὴλ, συγγραφεῖσα παρὰ τοῦ αὐτοῦ χωνιάτου.

Καὶ οὕτω μὲν ὁ βασιλεὺς μανουὴλ ὁ κομνηνὸς κατέλυσε τὸν βίον. βασιλεύει δὲ μετ' αὐτὸν ὁ ἐκείνου παῖς ἀλέξιος, ὅπω καθαρῶς τῆς ἄβης ἀφειμένος, ἀλλ' ἔτι παιδοκόμου καὶ τιθήνης δεόμενος. πλημμελῶς τοίνυν καὶ ἀγεώργως τὰ ῥωμαίων ἐφέρετο πράγματα, καὶ χειρόνως ἢ ὅτε ὁ φαέθων τὴν ἐν ἄστροις οὐρανοῦ τέμνειν ὁδὸν ἐπεβάλλετο, τοῦ πατρικοῦ καὶ χρυσοκολλήτου ἐπιβὰς ἅρματος. αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ κρατῶν διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελὲς, καὶ τοῦ τὰ συνοίσοντα φρονεῖν φθάνειν, ἐνδεὴς ἦν τῶν καθηκόντων ἐπιστρεφόμενος, κούφοις δὲ μόνον τρεφόμενος πνεύμασι, καὶ τὸ χαίρειν καὶ τὸ λυπεῖσθαι μή πω μεμαθηκὼς ἀκριβῶς, κυνηγεσίοις προσανεῖχε, καὶ ἱππηλασίαις προσέκειτο, παιδαρίοις συμπαίγμασι συγγινόμενος, καὶ τὸ ἦθος ἐν τοῖς χείροσι τυπούμενος. οἱ δέ τε πατρῷοι τούτῳ ἑταῖροι, καὶ οἱ καθ' αἷμα δή που προσήκοντες, ἑτέροις τὸν νοῦν προσέχοντες, τῆς τούτου καλλίστης κατημέλουν ἀγωγῆς καὶ τροφῆς, καὶ τὰ κοινὰ φθειρόμενα παρεβλέποντο. οἱ μὲν γὰρ τῆς βασιλίδος ἤρων, καὶ ἐπείρων μάλα λαμπρῶς, ἐπαφρόδιτοι βοστρυχιζόμενοι, καὶ τὴν ταύτης αὐτόθι πως θηρώμενοι, ἐμυροῦντο νηπιωδῶς, καὶ ἐμιτροῦντο γυναικωδῶς περιδεραίοις λιθοκόλλοις, καὶ ὅλοις ὀφθαλμοῖς ἐς αὐτὴν ἐνητένιζον. οἱ δὲ χρηματιστικοὶ ὄντες καὶ δημοβόροι, περιενοσφίζοντο τὰ δημόσια, τοὺς τε ἐρρυηκότας θυλάκους ἀφειδέστερον χρώμενοι, καὶ νέας προσαφανείσοντες, ἵν' ἔχοιεν οὕτω τὸ χθὲς κενὸν καὶ σύσπαστον βαλάντιον πλῆρες καὶ διπλοῦς εὔμεστον. οἱ δὲ τοῦ βασιλεύειν ἔχοντες ἔφεσιν, πρὸς τοῦτο τὸν οἰκεῖον σκοπὸν συνέτεινον ἅπαντα. » ὡς γάρ τινος παιδαγωγοῦ γενναίου » καὶ ἐμβριθοῦς ἐκποδὼν γενομένου, ἀταξίας τὸ πᾶν » ἐπεπλήρωτο, ἑκάστου τὸ οἰκεῖον μεταδιώκοντος ἔργον, » καὶ ἀλλήλοις ἀπάντων ἀντιπραττόντων, ἢ κίονος ὑποσπασθέντος ἑδραίου καὶ ἀστραβοῦς, πρὸς ἐναντίαν φορὰν ἀπηρτήθησαν ἅπαντα. τῆς δὲ ἰσοτιμίας ἀτιμασθείσης παρὰ τοῖς τότε τὰ μέγιστα δυναμένοις, καὶ κατὰ γένος συναπτομένοις τῷ βασιλεῖ, αἵ τε ὑπὲρ τῶν κοινῶν φροντίδες ἐξέλιπον, καὶ αἱ συνδρομαὶ καὶ σύνοδοι ἠρημώθησαν. καὶ τοῦ πρωτοσεβαστοῦ καὶ πρωτοβεστιαρίου ἀλεξίου τοῦ κομνηνοῦ, ὃς ἀνεψιὸς ἦν πρὸς πατρὸς τῷ βασιλεῖ μανουὴλ, τὴν τοῦ παιδὸς καὶ βασιλέως μητέρα ὑποποιησαμένου, καὶ θαμὰ αὐτῇ ὁμιλοῦντος, καὶ ὑπὲρ πάντας ἔχοντος ἰσχύν, οἱ τοῦ αὐτοῦ μεταλαχόντες αἵματος, καὶ ἰσοκρατεῖς εἶναι παρὰ τοῦ βασιλέως μανουὴλ ἐασθέντες, καὶ ἀξιώμασι μεγίστοις ἐμπρέποντες, ἴσην ἢ ἀπεπνίγοντο τοῖς γινομένοις· ἔτι δ' ἢ καὶ τυραννίδα φυομένην ὁρῶντες, τὸν πρωτοσεβαστὸν ὑπεβλέποντο, οὐ τοσοῦτον μὴ ὁ βασιλεὺς ἀλέξιος ἀπόλοιτο πάθῃ περὶ πλείστου ἔχοντες, ὅσον μὴ αὐτοὶ συλληφθῶσιν, ὑφορώμενοι. καὶ διὰ τοῦτο καραδοκοῦντες τὸ μέλλον, » τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς τοῦ ἄλλως προτίθεσαν. ἤδη » γὰρ ἡ φήμη λάλος ἦν, καὶ διεξῄει κεκραγυῖα, ὡς ἀλέξιος τῇ μητρὶ τοῦ βασιλέως ξύμφυτος μικροῦ καὶ σύμπνους γενόμενος, μέτεισι δὲ πολλοὺς φιλίᾳ καὶ χρήμασι, καὶ καθελεῖν μὲν αὐτὸν τὸν βασιλέα ἐν τῷ τίθεται, ἑαυτὸν δ' ἀντεισποιεῖν ταύτης, ὥσπερ δὲ καὶ τῆς κοίτης,

IMPERIVM ALEXII

COMNENI PORPHYROGENITI, Manuelis filij.

Alexij pueritia Reipublicæ perniciosa.

Manuele Comneno ad hunc modũ defuncto, filius Alexius, ferè impubis adhuc, & puer, qui pędagogi & nutricis opera non ſatis commodè careat, ſucceſsit. Itaq; Romana Reſpublica perperam adminiſtrabatur, & peius ſe habebat, ꝙ quũ Phaethon paternũ currum per cœlum regere conatus eſt. Nam Imperator ob immaturam ætatem & inopiam conſilij, nullam officij rationem habebat, inani ſuperbia elatus, et uix ſatis gnarus, quę res triſtes aut iucundæ eſſent, uenationi & equitationi incumbebat: puerorum cum quibus colluderet, familiarttate utebatur, uita peſsimè inſtituta. Paterni uerò eius cognati & amici alijs rebus intenti, illius educationem alijs rebus omnibus anteuertendam, negligebant, nec interitum Reipublicæ curabant. Nam alij Imperatricis amore flagrabant, & eius pudicitiam haud diſsimulanter tentabant: calamiſtris, unguentis puerilibus, mitris muliebribus, aureis torquibus ornati, defixos in illã oculos habebant, & mutuum illius amorem captabant. Alij, homines auari & rapaces, cum luxurioſiſsimè uiuerent, fiſcum depeculabantur, ut crumenam immodicis ſumptibus exhauſtam, pecunia reſarcirent. Alij ad Imperij cupiditatem omnia referebant. Deniq; tanquam ſtrenuo & graui « pædagogo ſublato, confuſa erant omnia, dum « ſuum quiſq; negocium agit, & alteri aduerſa- « tur: aut uelut columna firma reuulſa, in partem « contrariam omnia inclinabant. Proinde cum potentiſsimi quiq;, & cognati Imperatoris, æqualitatem ſpernerent: reipublicæ cura defecit, congreſſus & concilia deſerta ſunt. Cum autem Protoſebaſtus & Protoueſtiarius Alexius Comnenus, Manuelis patruelis, pueri Imperatoris matrem ſibi conciliaſſet, & crebrò eius conſuetudine uteretur, cæteroſq; omnes autoritate uinceret: ij qui eadem orti erant familia, & Manuele imperante parem poteſtatẽ obtinuerant, maximis dignitatibus præditi, moleſtiſsimè illa ferebant. quidam etiam cum tyrannidem ſuboriri cernerent, Protoſebaſtũ ſuſpectum habebant: non tam de Imperatoris Alexij ſalute ſoliciti, quàm ne ipſi comprehenderentur, metuẽtes. Quapropter expectatione rerum futurarum ſuſpenſi, modò ipſi tuti eſ- « ſent, cæteros minus curabant. Fama enim, ut « loquax eſt, iam uociferabatur: Alexium Imperatrici adhærere, cum eaq; conſpiraſſe, multos ſibi officijs & largitionibus conciliare: & Imperatore eiecto, regnum affectare, & matris

eius nuptias ambire. Atque ita ſeſe res Imperij habebant, confuſionis & turbarum plenę: non aliter quàm in fabulis de ſerpente illo traditur, qui cauda, ſurda & cæca, non ſine multis offenſionibus progrediebatur. Is rerum ſtatus monſtro illo ſub Manuelis obitum edito, præſignificatus fuit. Nam mulier quædam in Proponti de habitans, puerum peperit, cætera perexilē, & imbecillem, ſed capite ingenti. Id principatus multorum, quem omnis Imperij & diſciplinæ contemptus ſequitur, omen habitum. At Comnenus Andronicus Imperatoris Manuelis patruelis, de quo in illius hiſtoria copioſe ſcripſimus, cum Imperatoris mortem, & aulæ diſsidia, Oenæi audiuiſſet, ueterem tyrannidis amorem renouat. Sed hæc ſuo loco commodius referētur. Nunc uerò ne ordo hiſtoriæ interrumpatur, neque quicquam memoratu dignū prætermittatur, paulo altius exordiamur.

Monſtrū.

Andronici & Manuelis reconciliatio.

Hic Andronicus, ut Manuelis caſſes euitaret, cum perpetuū ſibi ipſi exilium indixiſſet, multis urbibus, multis prouincijs peragratis, tandem ad Sultachū, ut diximus, diuertit. Toparcha is erat, cui regio Chaldææ uicina in portionem ceſſerat, olim Romanis tributaria, tum autem Turcicæ ditionis & religionis: & caſtello illius uolūtate occupato, atq; ad naturalem loci ſitum artis munitione adiuncta, ibi ſe tenebat: Theodora Comnenia, Iſaacij Sebaſtocratoris filia, quā inceſto amore proſequebatur, fugæ comite. Orti autem * fratribus erant Iſaacius & Andronicus. Manuel uerò cū eum non magis comprehendere, quàm Iunonem Ixion, poſſet: Theodoram, tanquam ille Nubem, capere ſtuduit: atque eius uoti per Trapezuntis principem Nicephorum Palæologum compos factus, paulo pòſt ipſum etiam Andronicum, Theodoræ amore tāquam eſca illectum, & non mediocri filiorum, quos illa ei pepererat, deſiderio flagrantem attraxit. Miſsis enim ad Imperatorem legatis, delictorum ueniam, & fidem publicam poſtulauit: & utraq; ſe impetrata, aliquanto pòſt in urbem reuerſus, ut erat ſolers & callidus, graui cathena ferrea collo circumuoluta, & ſub ueſte ad pedes uſq; demiſſa, ne uel ab Imperatore, uel ab aſtantib. cerneretur, cum in eius conſpectū ueniſſet, humi porrectus, quantus erat, prolata cathena & lachrymis oppletus, offenſarū ueniā magna contētione, ſupplici & miſerabili geſtu, flagitauit. Imperator eo ſpectaculo ſtupefactus, & ipſe in lachrymas erupit, eumq; leuari iuſsit. Ille uerò ſe ſurrecturum eſſe negauit, niſi iuſſu Imperatoris ab aliquo ex aſtantibus cathena ad tribunal Imperatorium attraheretur, atque procumberet. Factum eſt, ut petijt Andronicus, Angelo Iſaacio, à quo pòſt & Imperio & uita priuatus eſt, miniſtro: admiratione digna res, quæque non fortuitò accidiſſe uideri queat.

** patruelibus.*

Angelus Iſaacus Andronici carnifex.

γνώσεσθαι σπεύδοντες). καὶ οὕτω μὲν τὰ περὶ τὴν βασίλειον αὐλὴν πάσης ὄντα συγχύσεως καὶ παντοίου χειμῶνος ἔμπλεα, καὶ τὸ τοῦ μυθικοῦ δράκοντος πράγμασιν αὐτοῖς ἐρρυμένον ἦν, ὃς κακῶς διετίθετο κωφῷ καὶ τυφλῷ μέρει τῷ οὐραίῳ διεξαγόμενος, ἃ τὸ τέρας πέρας ἐλάμβανεν, ὃ τὸν βίον τελευτῶντος ἐπεφάνη τοῦ αὐτοκράτορος Μανουήλ. γυνὴ γάρ τις περὶ τὴν Προποντίδα λαχοῦσα τὴν οἴκησιν, παιδίον ἀπέτεκεν ἄρρεν, τὸ μὲν λοιπὸν ἄνθρωπον διηρθρωμένον καὶ λίαν βραχυμερέστατον, τὴν δέ γε κεφαλὴν χρῆμά τι ὑπὲρ τὸ ἄμετρον ἀνέχον, μέγα τι καὶ ἐξαίσιον, ὃ καὶ συνελογίζετο πολυαρχίας εἶναι σημαντικόν, ἥτις μήτηρ ἀναρχίας ἐστίν. ὁ δὲ Κομνηνὸς Ἀνδρόνικος ὁ τοῦ βασιλέως ἐξάδελφος Μανουήλ, περὶ οὗ τὸ λέγειν ἐν τῇ περὶ τὸν βασιλέα αὐτὸν ἱστορίᾳ κατέρρευσεν ἱκανώτατα, διατρίβων τηνικαῦτα περὶ τὸ Οἰναῖον, ἐπεὶ ἐπύθετο τὸν τοῦ Μανουὴλ θάνατον, καὶ διαστασιάζοντα γυναικὶ τὰ βασίλεια, τὸν παλαιὸν τῆς τυραννίδος ἀνεκάλει ἔρωτα. ἀλλὰ μὲν ταῦτα περὶ τούτων, καθ' εἱρμὸν ᾖ πρέπον τὸ λέγειν, ἐκεῖθεν τῆς ἱστορίας τὸ περὶ τὸν ἄνδρα αὐτὸν ἐχέσθω, ὅθεν ἀρχῆθεν ἄμεινον, συναφείας ἕνεκα, καὶ τοῦ μὴ παραλιπεῖν τι τῶν ῥηθῆναι ἀξίων. ὁ Ἀνδρόνικος τοίνυν ὅπως τὰς λαβὰς ἐκφύγῃ τοῦ Μανουήλ, ἀειφυγίαν εἵλετο· καὶ πόλεις ἀμείψας συχνὰς, καὶ πλεῖστα ἐθνῶν ἄστεα κυλινδηθείς, τέλος, ὡς εἰπόντες ἔχομεν, καταλύει παρὰ τῷ Σελτούχῳ. τοπάρχης δ' ἦν οὗτος, ὡς ἀρχὴν ἔχων ἐξαίρετον τὴν τῇ Χαλδίᾳ προσεγγίζουσαν χώραν, Ῥωμαίοις μὲν πάλαι ὑποφόρον, τότε δὲ τοῖς Τούρκοις καὶ τοῖς τούτων ὑποκύπτουσαν ἔθεσι, καὶ παραλαβὼν τι φρούριον αὐτοῦ ἑκόντος, καὶ τῷ φυσικῷ αὐτοῦ ὀχυρωτάτῳ τῆς ἐκ τῆς τέχνης προσθείς, ἐκεῖσε προσέμενε, συμπλανωμένην ἔχων ἑαυτῷ καὶ συνέκδημον τὴν Κομνηνὴν Θεοδώραν, ἥτις ἀθεμίτως αὐτῷ συνῳκίζετο, θυγάτηρ Ἰσαακίου οὖσα τοῦ σεβαστοκράτορος. * ἐξ ἀδελφῶν δ' ἔφυσαν ἄμφω, Ἰσαάκιος καὶ Ἀνδρόνικος. ὁ τοίνυν αὐτοκράτωρ Μανουὴλ συλλαβέσθαι οὐκ ἔχων Ἀνδρόνικον, ἀλλ' ὥσπερ καὶ Ἰξίων Ἥρας τότε ἐκπλαζόμενος, ὡς γοῦν νεφέλην τὴν αὐτῷ ξυνοῦσαν Θεοδώραν περισχεῖν διὰ φροντίδος ἐτίθετο, καὶ τοῦ περὶ σκοπὸν εὐτυχὴς γεγονὼς, διὰ τοῦ τότε τῆς ἀρχῆς τῆς Τραπεζοῦντος ἀνεζωσμένου Νικηφόρου τοῦ Παλαιολόγου, μετὰ βραχὺ καὶ αὐτὸν ὑποποιεῖται Ἀνδρόνικον, ὥσπερ καὶ δέλεαρ τῇ Θεοδώρᾳ κατασπώμενον, καὶ τῷ ταύτης ἀγκιστρευόμενον δόλῳ, ἢ μικρῷ καὶ τῷ τῶν παίδων πόθῳ δαπανώμενον, οὓς ἀπέτεκεν αὐτῷ Θεοδώρα. στείλας τοίνυν πρέσβεις ὡς βασιλέα, αἰτεῖ τε ὧν πεπλημμέληκεν ἀμνηστίαν. πίστιν δὲ καὶ ἀσφάλειαν, ὡς οὐδέν τι πείσεται θυμαλγὲς ἀξιούμενος, καὶ τοῦ βασιλέως πρὸς ἄμφω οὐκ ἀπευκταίως κατανεύσαντος, μετά τινα καιρὸν προσχωρεῖ. πολυμήχανος δ' ὢν Ἀνδρόνικος, καὶ παντοίοις δόλοις κεχρημένος, ἁλύσει σιδηρᾷ πολυταλάντῳ διαλαμβάνει τὸν τράχηλον καὶ ταύτην ἔνδον συνέχων, καὶ περιβάλλων τῷ ἱματίῳ ἄχρι τῶν ποδῶν ἔχεσθαι καταβαίνουσαν, ὡς ἂν βασιλεῖ τε ἀφόρατος, καὶ τοῖς τὸ βῆμα κύκλῳ πληροῦσιν ἀθέατος, λαθὼν τὸ ὀφθῆναι τῷ αὐτοκράτορι καὶ ἐκεῖσε τὸ φιλοδόσιμον, ἐπεὶ ἄντικρυ ἐκείνου εἰς θέαν κατέστη, μέγας μεγαλωστὶ ὑπὸ τῷ δαπέδῳ ἐκτείνεται, προτείνας τὴν ἅλυσιν, καὶ δακρύοις τέγγων τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐκλιπαρεῖ θερμότερον, καὶ πάνυ παθῶς ἱκετεύων, συγγνώμην εὑρεῖν ἐφ' οἷς δὴ τὰ πεπλημμέληκεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπὸ τοῖς δρωμένοις ὅλως ἔκθαμβος γεγονὼς, αὐτός τε πρὸς δάκρυα προὔχθη, καὶ αὐτὸν ἐξεγερθῆναι ἐπέταττεν. ὁ δ' οὐκ ἀνασχέσθαι τοῦτο διϊσχυρίζετο, εἰ μὴ βασιλέως ἄλλος τις τυχόντος, αὐτὸν ἐκ τοῦ προσκυνητηρίου διὰ τῆς ῥυμοτομίας ἑλκύσει τοῦ βήματος, λαβόμενος τῆς ἁλύσεως, καὶ προσεδρεύσει τῷ θρόνῳ τοῦ βασιλέως. ἔμελλε καὶ γίγνεσθαι, ὡς ἐδεῖτο Ἀνδρόνικος, ὑπουργεῖ δὲ πρὸς τοὔργον τότε Ἰσαάκιος ὁ Ἄγγελος, ὁ καθελὼν τῆς τυραννίδος Ἀνδρόνικον ὕστερον· καὶ θαυμάσειεν ἄν τις τὸ πλῆθος τοῦ καθ' ἁρμογὴν, οὐκ ὡς ἄλογον συγκυρίαν ἢ αὐτόματον ἐκβλύσαν πρᾶγμα τοῦτο.

** ἐξαδέλφων.*

ὑπὸ δ᾽ οὖν τότε λαμπρότατα προσδεχθεὶς, καὶ φιλοφροσύνης μεγαλοπρεποῦς ἀξιωθεὶς, ὡς ἔδει τηλίκον ἄνδρα, χρόνιον ἐπανήκοντα, πρὸς τὸ Οἰναῖον ἀποστέλλεται, ἐκεῖσε τὰς διατριβὰς τελέσων, καὶ τὴν μακρὰν ἀνακωχεύσων πολυοδίαν, καὶ τὴν πολυετῆ καταπαύσων πλάνην. ᾔδεσαν γὰρ ἀμφότεροι, τὰ τῆς ἐν ταὐτῷ συνουσίας εἰς τὰς προτέρας ἐπαναλύσοντα συμφοράς. μηδὲ γὰρ ἠρεμήσειν ὅλως τὸν φθόνον, καὶ οἷς ἔργον ὑπὸ φιλαυτίας τὴν παρὰ τοῖς κρατοῦσιν οἰκείωσιν ἀρνῦσθαι, καὶ ταῖς τῶν ἄλλων διαβολαῖς ἑαυτοὺς ὑποκρατύνειν, καὶ εἰς μείζους προσταίρειν τιμάς. ἦν οὖν ἀνδρόνικος Διός τε πόρρω καὶ κεραυνοῦ, παρὰ τοσοῦτον οὐ τὸν πρώην εἷλκε πονηρὸν βίοτον, παρ᾽ ὅσον οὐ τῆς ῥωμαΐδος ἐπλάζετο ἀπόδρομος, καὶ δωρεῶν ἐνεφορεῖτο βασιλικῶν. ἐκεῖσε τοίνυν ὢν, τὸν τοῦ μανουὴλ ἐπεπύσατο θάνατον, καὶ τὰς ἐν τοῖς βασιλείοις νόσους ἠκρίβωσε, καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς ἀλέξιος ἱππασμοῖς διάγεται, καὶ ποικίλαις παιδιαῖς ὁπόσαις φιλοῦσιν οἱ παιδαριώδεις τὴν φρόνησιν· τῶν δὲ παιδονομούντων αὐτὸν ἐπιτρόπων, οἱ μὲν κατὰ τὰς μελίσσας συχνὰ πρὸς τὰς ἐπαρχίας λύουσι τὸ πτερὸν, καὶ ὡς μέλι τὰ χρήματα ἀποβλίττουσιν· οἱ δὲ κατὰ τὰς αἶγας τοῦ τῆς βασιλείας δρῶσι θαλλοῦ, καὶ συνεχῶς ἐροτιῶσι τε τοτὲ διπλῆθει, ἔνιοι δὲ τὰς ὗς μιμούμενοι, ἐκ τῶν * ῥυπαροτέρων προσόδων λιπαίνονται, πρὸς μὲν τὸ ἐπαινετὸν καὶ τὸ κοινῆς πατρίδος ὠφέλιμον, οὐδ᾽ ἀναβλέψαι ὅλως οὐδ᾽ ἀνακύψαι αἱρούμενοι, ταῖς δὲ μυσαραῖς ἐγκυλινδούμενοι πράξεσι, καὶ συνόδους πρὸς ἅπαν ἐγκυπτάζοντες χρέος. αἰτίαν οὖν ἐφιλονείκει, καὶ ἀνηρεύνα τὸ εὐφυέστερον, δι᾽ ἧς διαφερόντως τῇ βασιλείᾳ ἐπιθοῖτο· καὶ πολλοὺς λογισμοὺς ἀνελίξας, καὶ πᾶσαν μηχανὴν μετελθὼν, τέλος τοῦ ὅρκου τὸ βιβλίον ἔπεισιν, ὃν ὑπὸ μανουὴλ καὶ ὑπὸ υἱῷ ἐκείνου ἀλεξίῳ ἄχρι ὀμωμοκὼς, καὶ μεθ᾽ ἑτέρων εὑρὼν ῥημάτων καὶ ταῦτα ἐγκείμενα. χρεὼν δὲ μὴ ὑποστρεβλοῦν ἑτέρᾳ φράσει τὰ ῥήματα, ἀλλ᾽ ὡς ὑπὸ λέξεων ἔχον, οὑτωσὶ καὶ δηλοῦν. διεξέουσαι δὲ ὧδε· καὶ εἴ τι δ᾽ εἴδω, ἢ νοήσω, ἢ ἀκούσω παραλήψομαι εἰς ἀτιμίαν ὑμῶν, καὶ λύμην τοῦ ὑμετέρου φερόμενον σώματος, καὶ ὑμῖν τὴν περὶ τούτου δήλους ποιήσω εἴδησιν. καὶ αὐτὸς δὲ, ὡς ἐξόν μοι, τοῦτο κωλύσω. καὶ τοῖς ῥήμασι τούτοις ὑποκαθίσας ὡς αἱ μυῖαι τοῖς μώλωψι, πάνυ χρησίμοις οὖσι πρὸς ἣν πάλαι ὤδινε τυραννίδα, ἐμβριθέστερον ἔχων τὸ ἦθος, καὶ τὸ φρόνημα ἀρχικώτερον, ἐπάλληλα τὰ γράμματα ἔστελλε πρός τε τὸν αὐτανέψιον καὶ βασιλέα ἀλέξιον, καὶ τὸν τῆς μεγίστης ἱερωσύνης κοσμήτορα θεοδόσιον, καὶ τοὺς λοιποὺς, οἷς ζώπυρον φιλίας ἐνῆν πρὸς τὸν κατοιχόμενον βασιλέα τὸν μανουὴλ, ἐν δεινῷ τιθέμενος τὰ τῆς ἀσχήμονος φήμης περιλαλήματα, καὶ τὸν ἀγανακτοῦντα ὑποκρινόμενος, εἰ μὴ ὁ πρωτοσέβαστος τῆς δυναστείας παραλυθείη, καὶ τὴν μετριωτέραν τύχην εἴη μεταλαχὼν, καὶ διὰ τὸν προσφθάνοντα μὲν ἐντεῦθεν καὶ ἤδη καθιστάμενον προδηλότατον τοῦ βασιλέως ἀλεξίου ὄλεθρον. ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν ἀπρεπῆ οὐχ ἥκιστα φήμην, καὶ ὠσὶν ἡμετέροις οὐκ δυσπαράδεκτον, ἥτις ἐπ᾽ ἄκρων τειχέων κηρύσσεται, καὶ πύλαις δυναστῶν ἐφιδρύεται, καὶ πρόεισι παγκόσμιον περιήχημα· καὶ ταῦτα λέγων καὶ γράφων. μεθ᾽ οἵας οὐκ ἄν τις αὖ πειθανάγκης καὶ λαμυρότητος (ἦν, γὰρ εἰ καί τις ἄλλος, γραμμάτων ἔμπειρος, καὶ ἀνὰ στόμα φέρων ἀεὶ τοῦ πνευματορρήτορος παύλου τὰ ἀποστόλια) ἔσχε πάντας τῇ αὐτοῦ γνώμῃ πειθομένους, καὶ πρὸς ἐκεῖνον νενευκότας μονώτατον, ὡς φιλορρώμαιον ἄνδρα, καὶ χρόνῳ μακρῷ καὶ πείρᾳ πλείστῃ τὰ κάλλιστα συλλεξάμενον.

* λιπαρωτέρων.

Tum autem ſplendidiſsimè & magnificentiſsimè ſuſceptus, & humaniſsimè tractatus, ut decebat tantum uirum ex diuturna peregrinatione reuerſum, Oenæum ablegatur, ut ibi habitaret, & ex longinquis erroribus ſe recrearet. Ambo enim norant, ſi unà degerent, fore ut ueteres ſimultates recrudeſcerent. Neque enim quieturam inuidiam, neque ocium acturos eos, quibus ſtudio eſt, criminando principum captare beneuolentiam, & alios calumniando ſuas opes firmare, & ad altiorem dignitatis gradum aſcendere. Erat igitur Andronicus procul à Ioue & à fulmine, in uoluntario exilio: ſed ærumnis illis errorum liber, & Imperatoria munificentia fruebatur. Eo loco degens, cum Manuelis obitum, & palatina diſsidia, & Alexij equitationes & luſus; quibus puerilia ingenia capiuntur, audiſſet: curatores uerò eius patricios, partim ut apes crebrò in prouincias euolare, & pro melle pecuniam congerere: partim ut capræ frondes, ita imperium continenter appetere: partim porcorum imitatione * ſordidis prouentib. pingueſcere: laudis uerò & reipublicæ nullam prorſus rationem habere, ſed in turpitudine & flagitijs omnibus uolutari cōperiſſet: ſpecioſam inuadendi regni cauſam quæritat. ac poſt uarias cogitationes & multiplices conatus, iuriſiurandi libellum, quod Manueli & filio eius Alexio dederat, legit. In quo cum uerba non in aliū ſenſum detorquenda eſſent, ſed in ſua natiua ſignificatione accipiēda: ille huic clauſulæ (Si quid uidero, aut intellexero, aut audiuero, quod honori, imperio, & ſaluti ueſtræ fraudi ſit: id & uobis indicabo, & ipſe pro uirili mea prohibebo) ut muſcæ ulceribus inhæſit, opportunæ admodum ad tyrānidem, quam iam olim parturiebat. Et ut homo acer erat & imperioſus, crebras literas ad Imperatorem & nepotem Alexium, & ad patriarcham Theodoſium ac cæteros, in quibus aliqua ſcintilla amoris erga Manuelem defunctum apparebat, mittit, in quib. infamiam exaggerabat: ſeq; indignari ſimulabat, quòd Protoſebaſtus non adempta potentia, ad moderatiorem fortunam redigeretur: tum quòd haud dubium Imperatori exitium iamiam inde impendêret: tum ob turpiſsimum rumorem, & ipſis auribus grauem, qui in ſummis mœnibus clamitet, & in foribus principum uerſatus, totum orbem terrarum peruagetur. Hæc cum ſumma grauitate & ſplendore loquendo & ſcribendo (erat enim literarū apprimè peritus, & diuini oratoris Pauli epiſtolas ſubinde in ore habebat) omnes in ſuam ſententiam pertraxit: atq; id conſecutus eſt, ut tanquā reipublicę ſtudioſiſsimus, & longo tēpore ac uſu rerū diuturno perpolitus, ſummā autoritatē obtineret. Itaq;

Andronicus regni affectandi occaſionē quærit.

* *opimis*

Vide Annotationes.

Itaque Oenæo relicto Cõſtantinopolim proficiſcitur: & quócunque uenit, iuſiurandum ſuum profert: rogatus, profectionis ſuæ cauſam exponit. homines autem nouarum rerum cupidi, & qui ueteri famæ, Andronico regnũ uaticinanti credebant, ad illum tanquam ad aquilã monedulæ confluentes, irrita uerba fundebant. Hoc modo uſq; in Paphlagoniæ partes peruenit, & ubiq;, ut ſeruator diuinitùs miſſus, honorificentiſsimè excipitur. Cæterùm Alexius Sebaſtocrator, ſua potentia & Imperatoris gratia fretus, ſummam rerum ſibi uendicabat, & inſolenter ſe gerebat: ut draco, cuius aſpectum poſt multa uenena deuorata, nemo ſuſtineat. Neq; quicquam erat rerum omnium, quod per eum nõ gubernaretur. Quòd ſi quis alius clam aliquid uel ab Imperatrice exoraſſet, uel, occaſione uſus, ab Imperatore, nucibus aut lapillis ludente impetraſſet: ne id quidem inexploratum relinquebat. Eam enim rationem iniịt, qua per alios confecta, ad ſe referrentur, aquarũ inſtar in uorticem redeuntium, impetrato edicto, quo continebatur, ea quibus manus Imperatoris ſubſcripſiſſet, non aliter rata fore, niſi prius Alexius ea uidiſſet, & colore uiridi ſubſcripſiſſet, Rata ſunt. Itaq; ſuo arbitratu uerſabat omnia: et quas pecunias Comnenij imperatores, multis ſudoribus, atq; etiã deglubendis pauperibus in theſauros retulerant, eas in ſe & Imperatricem deriuabat. Vt » plane id fieret, quod Archilochus ſcribit, ea » ſæpè in ſcorti uuluam confluere, quæ longo labore & tempore ſint congeſta. Hinc tota ciuitas Andronicum ſpectabat: eius aduentus, ut fax in tenebris, & ſtella radians, expectabatur. proceres eum clam per literas ad accelerãdum iter hortabantur. Neminem enim fore qui ei aduerſetur, aut umbræ eius ſe opponat: ſed omnes ſupinis manib. eũ excepturos, & intimos cordiũ receſſus ei libenter reuelaturos. In primis uerò Maria Porphyrogenita, Imperatoris Alexịj germana, ſed nõ uterina ſoror, eum confirmabat, & Cæſar eius maritus natione Italus. Quæ cum ægerrimè pateretur, paternum imperium Sebaſtocratori prædæ eſſe: & alioquí iracunda mulier & uirago, naturali etiam in nouercam odio incitata, præterea ſuperioris impatiens, & ſe ut aduerſariã ſuſpectam eſſe ægrè ferens: literis Andronicum, ut equum in carceribus ſtantem, & ad metam aſpirantẽ, ueluti flagellis incitabat: idq; ſuo malo, accelerato ſibi interitu. & quia Sebaſtocratoris odiũ diſsimulare nõ poterat, apertè ei aduerſabatur, et nihil nõ in eius perniciem conabatur, cõciliatis etiã cognatis ſuis, quos fauere norat Andronico, & Protoſebaſto inimicos eſſe. Hi erãt Cõnenus Alexius, nothus Manuelis filius ex nepte Theodora ſuſceptus, Andronicus Lapardas: duo Andronici filij, Ioãnes & Manuel: præfectus urbis Ioãnes Camaterus, et alij complures. Ita ſua in fratrẽ et Imperatorem fide per

Alexij Sebaſtocratoris potẽtia.

Maria Porphyrogenita in Alexium Sebaſtocratorem coniurat.

καὶ αὐτὸς δὲ τοῦ οἰναίου ἀπάρας, πρὸς τὴν τῶν πόλεων βασιλίδα μετέβαινε, τὸν οἰκεῖον καθ' οὓς ὡδοιπόρει ὅρκον ἀναπτύσσων, καὶ τοῖς πυνθανομένοις διεξιὼν τὸ τῆς ἀφίξεως αἴτιον. καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἔθεε καὶ πρὸς αἰετὸν ὑψιπέτην καὶ γαμψώνυχα κολοιοὶ ἐγάρυον ἄκραντα, οἱ πραγμάτων νεωτέρων τρέφοντες ἔρωτα, καὶ οἷς ἡ πάλαι φήμη προσηκοῦτο, ἢ διὰ τοῦ βασιλεύειν ἀνδρόνικον προεχρήσμευε. καὶ ἄχρις αὐτῆς ὅτε μετέβαινε τῆς παφλαγόνων μοίρας, καὶ ὡς σωτῆρα, καὶ ἐπὶ θεῖον ἥκοντα προσεδέχοντο φιλοτίμως. ὁ δὲ πρωτοσεβαστὸς ἀλέξιος τὴν τῶν ὅλων διοίκησιν εἰς ἑαυτὸν ἀνεπιώσατο, τῷ ἰδίῳ φυσώμενος κράτει καὶ τῇ τῆς εὐνοίας τῆς δεσποίνης κατοχυρούμενος, ὥσπερ καὶ ὁ πολλὰ ἐπὶ πολλοῖς ἰοβόλα ἀνηλωκὼς φάρμακα δράκων, καὶ γενόμενος δυσαντίβλεπτος· ἦν δ' οὐδὲν ὅλως τι τῶν ἁπάντων, ὃ μὴ δι' αὐτοῦ ἐπεραίνετο. εἰ δέ τι καὶ διαπεπράχει λαθὼν ἕτερος, ἢ τῆς βασιλίσσης δεηθεὶς, ἢ τὸν βασιλέα καρυατίζοντα εὑρὼν, ἢ ῥίμμασι λιθιδίων καταλαβὼν προσανέχοντα, καὶ τῷ καιρῷ πρὸς πρᾶξιν τοῦ αἰτουμένου χρησάμενος· οὐδὲ τοῦτο τὸν ἐκείνου ἐκπεφεύγει ὀφθαλμόν. συμψάμενος γὰρ τρόπον, δι' οὗ τὰ παρ' ἄλλων διανυσμένα πρὸς ἐκεῖνον ἐπανακυκλοῦνται, ὡς εἰς στροφάλιγγα περιδινούμενα ῥεύματα, δόγμα ἐκ βασιλέως ἐξώνηται, μὴ ἄλλως δὴ βεβαιοῦσθαι ὅσα ἡ βασιλικὴ χεὶρ ὑποσημαίνεται γράμματα, εἰ μὴ πρότερον ὀφθεῖεν τῷ ἀλεξίῳ, καὶ ὑπὸ τὴν δεξιὰν τοῦ βατραχείου ἰδίοις χρώματι, τὴν τοῦ ἐπιγράψαι ... ὑποσημασίαν βραβεύσει. « ἐρρῶσθαι ὡς ἐρρᾶτο πάντα, καὶ μετεπίπτεν, καὶ ἅπερ οἱ κομνηνῶν πρότερον βασιλεῖς ἱδρῶσι πολλοῖς, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς πένητας καλαμώμενοι, συλλογιμαίως ἀπεθησαύρισαν χρήματα, ταῦτα τῷ πρωτοσεβαστῷ καὶ τῇ βασιλίσσῃ πρὸς ἀποχέτευσιν προὔκειντο, καὶ τὸ τοῦ ἀρχιλόχου ἄντικρυς ἐπεραίνετο, ὅ φησιν, ὡς ἐς ὑστέραν πόρνης πολλά« κις μετεκχυνίσκεσθαι τὰ χρόνῳ καὶ πόνῳ συλλεγέντα μα« κρῷ. ἐντεῦθεν ἡ πᾶσα πόλις πρὸς ἀνδρόνικον ἔβλεπε, καὶ ἡ ἐκείνου ἄφιξις ὡς φῶς σκοτομένῃ λαμπτὴρ, ἢ ἀστὴρ ἀρίζηλος ἐξεδέχετο. τούτῳ καὶ ζεῦγος δὲ γραμμάτων κρύβδην ὑπεμήνυον οἱ μέγα τότε δυνάμενοι, κατεπείγεσθαι τὴν ὁδὸν, ὡς οὐτινοσοῦν ἀνθισταμένου, ὅτι μὴν πρὸς τὸ ἀντωπὸν τῆς ἐκείνου στησομένου σκιᾶς, ἀλλ' ὑπτίαις ὅλων προσδεξομένων χερσὶ, καὶ ἀναπετασόντων ἀσμένως τὰς τῆς καρδίας πτυχάς. διαφερόντως δὲ αὐτὸν προὔτρεπε, καὶ θαρραλέως προσιέναι διηγγυᾶτο, ἡ πορφυρογέννητος μαρία, ἡ τοῦ βασιλέως ἀλεξίου ἑτεροθαλὴς ἀδελφὴ, καὶ ὁ σύνευνος ταύτης καῖσαρ ἐξ ἰταλῶν ὁρμώμενος. αὕτη γὰρ ἀχθομένη μικροῦ τῷ τὴν πατρῴαν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ πρωτοσεβαστοῦ συλᾶσθαι, καὶ ἄλλως θερμουργίαν ἀσπαζομένη, καὶ ἀνδρικὸν τὸ φρόνημα ἔχουσα, προστεθειμένη δὲ καὶ τὸ φύσει πρὸς τὴν μητρυιὰν βαρύζηλον, [illegible] δὲ καὶ τὸ [illegible], καὶ ὡς ἀντικαθισταμένη τις ὑποβλέπεσθαι, τὸν ἀνδρόνικον τοῖς γράμμασιν ἐμυωπίζεν ὡς ἵππον ἐφ' ὕσπληγγος ἑστῶτα καὶ δρόμου καμπτῆρος ἐφιέντα, ἑαυτῆς κακὸν ἀμφαγαπῶσα, καὶ τὸν οἰκεῖον ὄλεθρον ἐπισπεύδουσα. τὴν δὲ πρὸς τὸν πρωτοσεβαστὸν οὐχ οἵα τε οὖσα ὑποστέλλειν ἀπέχθειαν, εἰς τοὐμφανὲς αὐτῷ ἀντεφέρετο· καὶ οὐδ' ὅπως οὖν διελελοίπει, ὅσα ἐς τὴν λύμην, βουλευομένη τε ἔμελλε καὶ ἀποπειρωμένη τῶν πρὸς γένους ἐκείνῃ τινὰς, ὁπόσους ᾔδει τοῦ ἀνδρονίκου ἤδη προσκειμένους, φιλεχθροῦντας δὲ τῷ πρωτοσεβαστῷ. ἦσαν δ' οὗτοι ὁ κομνηνὸς ἀλέξιος, ὃς ἐκ νοθείας ἀπετέχθη τοῦ βασιλέως μανουὴλ, ὁ λαπαρδᾶς ἀνδρόνικος, οἱ δύο τοῦ ἀνδρονίκου υἱοὶ, ὅ, τε ἰωάννης καὶ ὁ μανουὴλ, ὁ τῆς πόλεως ἔπαρχος, ἰωάννης ὁ καματηρὸς, καὶ συχνοὶ ἕτεροι. καὶ δὴ

συνωμοσίας τῆς μὲν ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν καὶ βασιλέα πίστιν κραταιουμένης, τὸν δὲ τοῦ πρωτοσεβαστοῦ κυρούσης θάνατον, ἐκαιροφυλάκει τὴν τούτου καθαίρεσιν. εὔκαιρον δὲ πρὸς τὴν μελετωμένην πρᾶξιν εὑρηκέναι καιρὸν οἰηθεῖσα, τὴν ὡς τὸν Βαθὺν ῥύακα μετὰ τοῦ βασιλέως ἐξέλευσιν τοῦ πρωτοσεβαστοῦ ἐπὶ τῷ τελεσθῆναι τὰ ὅσια Θεοδώρῳ τῷ χριστομάρτυρι κατὰ τὴν ἑβδόμην τῆς πρώτης τῶν νηστειῶν, τοὺς μὲν ἐγχειρήσοντας ἡτοιμάσατο, καὶ τοὺς σφαγέας τῷ αὐτοῦ πέλον ἐπήγετο, τὸ φονουργὸν ἀφαγνιοῦντας σίδηρον. ἐκ δέ τινος περιπτώσεως τοῦ εἰκότος ἐκπεσόντος σκέμματος· καὶ τῆς βουλῆς ἤδη καὶ τῆς ἐπιβουλῆς μικρὸν ὕστερον φωραθείσης, τοὺς μὲν λοιποὺς τοῦ συστήματος ἄχρι βήματος βασιλικοῦ, καὶ σκέψις τοῦ ἀτοπήματος προὔκειτο σχήμασι μόνοις, ἀλλ' οὐχὶ πράγμασιν. ἐφωμάρτει γὰρ ἡ καταδίκη εὐθὺς, καὶ ὡς ἄφωνοι ἰχθύες οἱ συγχεθέντες ἀπήγοντο, μηδ' ὅλως δεξάμενοι τὸ γοῦν ὅσιμον εἰς τὸ τὰ δέοντα περὶ σφῶν ἀπολογήσασθαι. αὐτὴ δὲ ἡ πορφυρογέννητος σὺν τῷ ἀνδρὶ τῷ καίσαρι τῷ μεγίστῳ ναῷ προσφύεται, βαρυμηνιῶσαν κατ' αὐτῆς ἐκδιδράσκειν φάσκουσα μητρυιὰν, καὶ τὸν ταύτης κάρτιμον ἐραστήν. οἶκτον οὖν οὐ τὸν πατριάρχην μόνον ἐμπεποιήκει, καὶ τοὺς ὅσοι τῆς ἱερᾶς κιγκλίδος ἐντὸς, ἀλλὰ καὶ πλείστους τῶν ἐκ τοῦ ξύγκλυδος δήμου καὶ σύρφακος ὅσῳ καθίκετο καὶ μετέφερεν, ὡς μικροῦ καὶ δακρυρροεῖν ἐπ' αὐτῇ. ἐνθένδε τοι καὶ τοῖς τῶν πολλῶν ἀναθαρρήσασα προσπαθείαις, ἐκ τοῦ μέρους δὲ καὶ αὐτὴ διαδοῦσα χαλκῶν στατήρων πρὸς ἀποστασίαν τὸ πτωχικὸν πλῆθος ἐξαγριαίνουσα, τὰ τοῖς πρόσφυξιν ἀεὶ βραβευόμενα ἔθιμα· καὶ προτεινομένης ἀμνηστίας ὧν εἴλοντο δρᾶσαι κακῶς, οὐδ' ἐπαΐειν ὅλως ἠνείχετο, ἀλλ' ἐπεζήτει παλινδικίαν τῶν ταύτης συνωμοτῶν, καὶ ἄνεσιν τῶν καθείρξεων· τόν τε πρωτοσεβαστὸν τῆς τῶν κοινῶν ἐχέσθαι διοικήσεως οὐδ' ἀμῶς φέρουσα ἦν, καὶ ἀποφλαυρίζουσα τουτονὶ πόδα ὑπερβάθμιον τάξιν, ἔφασκε τοῖς οὐκ ἐφικτοῖς καὶ κατολισθαίνειν ὡς πράξεις μυσαρὰς θεμιτάς. καὶ τὸ γένος οἱ ζοφοῦν ὑπελάμβανεν. ὅλον δὲ προϊοῦσα, καὶ τῶν βασιλείων ἐξοστρακισθῆναι τοῦτον ἐφίετο ἐξαιτοῦσα, καὶ οἷά τι παραφυὲς ζιζάνιον, τῆς εὐγενοῦς ἐκριζωθῆναι φυταλιᾶς, καὶ ζημιωθῆναι ὀλέθρῳ, συναναβαῖνον καὶ συμπνῖγον ὡς σῖτον τὸν αὐτοκράτορα. ἦν δὲ ἄντικρυς ὀρεγομένη, ἃ μὴ τελεσθῆναι ἔμελλεν. ὁ γὰρ ἀνὴρ οὗτος τοῖς ἀνακτορικοῖς θαλάμοις, ὡς πολύπους ταῖς πέτραις καθάπαξ ἐμφὺς, καὶ τὰς κοτυληδόνας κύκλῳ διαφὺς, οὐδόλως μεταβαίνειν ἐκεῖθεν ἐβούλετο. καὶ δήποτε τοῦ βασιλέως καὶ ἀδελφοῦ διαπειληκότος τῇ κασιγνήτῃ καισαρίσσῃ τὴν ἐκ τοῦ ναοῦ καθαίρεσιν καὶ κατάσπασιν, εἰ μὴ ἐκσταίη ἑκοῦσα τοῦ ἱεροῦ (βασιλέα δὲ λέγων, τὰ τοῦ πρωτοσεβαστοῦ φημὶ ἐπιτάγματα, καὶ τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς) τὸ ἑκοῦσαν ἐξελθεῖν μηδαμῶς προελθεῖν ἀντιπείλησεν. ἐνθένδε τοι καὶ δεδοικυῖα μὴ συλληφθείη, ταῖς τε πύλαις τοῦ ναοῦ ἐφίστησι φύλακας, καὶ πάσας τὰς εἰσόδους διαλαμβάνει φρουραῖς, τὸν τῆς προσευχῆς οἶκον διασκευάζουσα πρὸς λῃστήριον ἢ φρούριον ἰσχυρὸν καὶ ἀπότομον, δυσάλωτον τοῖς προσβάλλουσιν. ἀεὶ δ' ἐπεκτεινομένη τοῖς χείροσι, καὶ προβαίνουσα τοῖς οὐκ ἐπαινετοῖς, καὶ ξυμμαχικὸν τάγμα ξυλλογᾷ, καὶ τίθησι στρατόπεδον τὸν θεῖον περίβολον. καὶ ἰταλιώτας γὰρ συναγήοχεν ὁπλομάχους, καὶ μεγαθύμους ἑώους ἐστρατολόγησεν ἴβηρας, κατ' ἐμπορίαν τῇ πόλει προσβαλόντας, καὶ ῥωμαίων ὁπλιτεύουσαν ἐπεσπάσατο φάλαγγα, ἐμπαιζομένη μηδ' ὅσα τὰ πρὸς εἰρήνην αὐτῇ κατεπᾴδοντος, μήτ' αὐτὸν τὸν πατριάρχην ὑποστελλομένη, ἐμβριθῶς ἐγκείμενον καὶ μάλα νουθετοῦντα, καὶ πολλάκις πρὸς ὀργὴν ὑποπλάττοντα.

" καὶ ξύμπαν μὲν οὖν ἑκάστης πόλεως τὸ λαῶδες πλῆθος ἀλογίᾳ χαίρει, καὶ τὴν ἐπί τι ῥοπὴν δυσμαχώτατόν ἐστι,

coniurationem firmata, et morte Protosebasti destinata, eius aggrediendi tempus cupidè obseruabat. Quam ad rem cum eius in profundum Ryacem egressum cum Imperatore, ad celebrandam Theodori martyris memoriam septimo primi ieiuniorum, opportunum fore putaret, facinus instruxit: & percussores subornauit, qui ferrum in eius sanguine tingerent. Sed casu quodã eo consilio frustrata est. Nam insidijs paulo pôst deprehensis, cæteri ad tribunal Imperatoris adducti sunt, ut sententia de eo scelere ferretur: idq; specie duntaxat, non re uera. Statim enim condemnatio sequebatur: & illi ut muti pisces, non data defendendi sui potestate, in uincula abducebantur. Ipsa uerò Porphyrogenita cum Cæsare marito ad maximum templum confugit, iratam nouercam, & eius acerrimum defensorem & amatorem se fugere uociferans. Non igitur Patriarcha solum, & collegium sacerdotum, eius sunt miserti: sed plebem quoque promiscuam quæ eò confluxerat, ita commouit, ut uix à lachrymis temperarent. Quo populi affectu freta, & paupere turba æreorum staterũ largitione ad seditionem concitata: consuetudinem supplicum contempsit: & ueniæ mentionem, quæ ei offerebatur, audire nolens, postulabat, ut coniuratis carcere eductis, denuò causæ dictio daretur: neq; ullo modo ferebat, ut Sebastocrator Rempublicam administraret. Eum enim limites transilire, & in multas res nefarias impingere, & tenebras suis maioribus offundere querebatur. Nec his cõtenta, ut palatio exigeretur, postulabat, & ueluti ramũ adulterinum ex nobili stirpe teuelli, & perdi: qui si unà adolesceret, Imperatorẽ suffocaturus esset. Cæterùm ea desiderabat mulier, quę euentura non erant. Nã ille uir imperatricis thalamo, ut polypus petris, adhærẽs, acetabulis passim expãsis, nequaquã inde sibi discedendũ putabat. Cęterùm Imperatore sorori Cæsarissæ cõminato, nisi ultrò templo excederet, ui abstractũ iri (cũ Imperatorẽ dico, Protosebasti & matris Imperatoris edicta dico) illa se ultrò excessuram pernegat: & uerita ne comprehenderetur, custodes in portis collocat, & omnes aditus præsidijs munit, domo precationis in speluncam latronum, aut castellum munitissimum & inexpugnabile conuersa. Ita subinde progressa in deterius, & res illaudatas aggressa, copias auxiliares conscribit, & templi ambitum castra facit. Nã & Italicos gladiatores coegit, & magnanimos Iberes ex oriente cõscripsit, qui negociandi causa in urbe erant: & armatam Romanorum phalangem asciuit, contemptis omnibus qui ad pacem hortabantur: nec ipsum Patriarcham uerita, qui acriter instabat, & grauiter monebat, quid agendum esset, & sæpe etiam iracundè obiurgabat. Est profectò morbus hic omnium ciuitatum, ut plebs sit temeraria, & magno impetu feratur,

Maria seditionẽ concitat.

τὸ

Byzantini populi temeritas.

Sed Conſtantinopoli turba circumforanea omnium turbulentiſſima eſt, & rectis conſilijs eo minus gaudet, quo ex pluribus gentibus conſtat, & artium uarietate quodammodo ingenia mutat. & quia peiora uincere ſolent, & in multis immaturis uuis uix unus maturus acinus reperitur: neque conſilio quicquam aggreditur, neque æquo animo ab inhoneſtis conatibus deſiſtit: & interdum fama tantum ſeditionis impulſa, igni magis exæſtuat, in enſes, in præcipitia, in marinos ſcopulos cæco furore ruit. Contrà, cum perterrita eſt, ad quẽuis ſtrepitum expaueſcit, cuiuis collum calcandum præbet. Rectè igitur inconſtantiæ & temeritatis nomine reprehenditur. Nam colluuies illa populi neque ipſa ſibi rectè conſulere, neque alijs bene præcipientibus auſcultare ſolet: & contra fortunatarum urbium conſuetudinem, quicquid terra mari'que importatur, nullo cum fructu in peregrinas urbes effundit. Leuitas uerò & perfidia erga Imperatores, natura eis inſita eſt. Quem enim hodie ut legitimum magiſtratum extollunt, eum perendie pro malefico traducunt. Vnde ſatis apparet, eos nihil cum ratione agere, ſed temeritate quadam & leuitate ingenij. Tum igitur in manipulos & cohortes centuriari: ac primũ Mariã miſerari, quòd alia fortuna eſſet, quàm eius dignitas poſtularet: & in Protoſebaſtum uociferari, quòd præter meritum felix, fortuna abuteretur: Imperatoris etiam matri ſuccenſere, ac paulatim in ſeditionem erumpere: & quidam ſacerdos Chriſti imagine in forum allata, alter cruce in tergum ſublata, alius ſacro uexillo arrepto, ſeditioſos attraxerunt, ut Cæcias nubes, ut uelut ex compoſito omnes Imperatorem laudarent: & qui ſeditioſorum mos eſt, à bono principio ad malùm finem delapſi, Protoſebaſtum & dominam execrarẽtur. Hoc non in Milio duntaxat fecerunt: ſed nec in circo equeſtri, palatium intuentes, à tanta fœditate abhorruerunt.

Seditioſi ui graſſãtur.

Quod diebus compluribus continuatum, populum ad ſeditionem concitauit. Proinde uulgus omni metu poſito, ſplendidiſſimas ædes eorum, quos Protoſebaſto & dominæ in primis charos eſſe norant, diripuit & diruit: inter quas inſignis domus Theodori Pantechni, præfecti urbis, domeſtici Secretarij & Prætoris, deſtructa eſt. ac ipſe quidem fuga ſalutem quæſijt: ſed inſtrumento omni direpto, nec publicis commentarijs, quibus iura ciuitatis à ueteribus deſcripta Imperatoribus continebantur, abſtinuerunt: quorum utilitas cum publicè permãnet ad omnes, aut plurimos, priuata eorum poſſeſſio tantam cupiditatis ſitim nullo modo poſſit extinguere.

Protoſebaſtus armis ſeditionem opprimit.

Protoſebaſtus igitur, cum malum ſubinde creſcere uideret, conſilium tumultus illius comprimendi init: & quia Mariam Cæſariſſam ab inſtituto non receſſuram,

neq;

τὸ δὲ τῆς κωνσταντίνου ἀγοραῖον ἐς τὸ ταραχῶδες τῶν μάλιστα, τῇ προπετείᾳ χαῖρον, καὶ σκολιάζον ταῖς ὁδοῖς, ὅσῳ καὶ ἐκ διαφόρων πληθύνεται τῶν γενῶν, καὶ τῇ τῶν τεχνῶν ποικιλίᾳ συμμετεπεποίωται (ὡς εἴποι τις) τὸ φρονεῖν. ἐπειδὴ δὲ ἀεὶ τὰ χείρω νικᾷν οἶδε, καὶ ἐν πολλοῖς ὀμφακίμοις ῥᾶγα πεπανθεῖσαν μόλις εὕροι τις, διὰ τοῦτο οὔτε σὺν λόγῳ τὸ τοῦ πληθύματος ἀγοραῖον ἐφ' ὁτιοῦν χωρεῖ, οὔτε μετὰ προθυμίας ἐφίσταται οἷς ἐφορμήσαιεν, ἀλλ' ἐστὶ μὲν ὅτε πρὸς στάσιν καὶ φήμῃ μόνῃ μεθαρμοζόμενον, πυρὸς δραστικώτερον, χορεύει οἷον ἐπὶ ξιφῶν καὶ προβλῆσι καὶ κύμασι κωφοῖς κυβιστώμενον, ὅτε δὲ καταπτηχός, ὡς ψοφοδεὲς καὶ τὸν αὐχένα παντὶ τῷ βουλομένῳ ὑπέχει πατεῖν. εἰκότως οὖν ὡς ἀστασίαν ἦθος νοσοῦν καὶ παλιμβολώτατον διαβέβληται. ὅτι οὖν ἑαυτοῖς ποτὲ τὰ κάλλιστα πεφόραται προέξαντες οἱ τῆς κωνσταντίνου δημόται, οὐδ' ἑτέροις εἰσηγουμένοις τὰ κοινωφελῆ καὶ συντείνοντα ἐπειθάρχησαν, ἀεὶ δὲ τἀναντία ταῖς εὐδαιμονούσαις προσκεκλικότες πόλεσιν, ὅσα γῆ καὶ θάλασσα τούτοις δορυφορεῖ, ἐπ' ἀνονήτοις εἰς ἑτέρας πόλεις ἀλλοθρόων διαφορῶσι καὶ μεταγγίζουσι. τὸ δὲ πρὸς τοὺς κρατοῦντας ἀδιάφορον, ὡς ἐμφυτον αὐτοῖς κακὸν συντετήρηται. ὃν γὰρ ὡς γνήσιον σήμερον ἐξαίρουσιν ἄρχοντα, τοῦτον ὡς κακοῦργον ἐς νέωτα διασύρουσι. τοῦτό τι κἀκεῖνο πιστοῦντες μὴ σὺν λόγῳ πράττειν, ἀλλ' ἀπὸ πισσημοσύνης τοῦ κρείττονος, καὶ ὑπὸ ἀνεπιστήμονος τοῦ φρονήματος. ἦν οὖν τηνικαῦτα ὁρᾶν καὶ κατὰ συλλόγους ἀθροιζομένους, καὶ ἀγειρομένους κατὰ συστήματα. οἱ καὶ πρῶτα μὲν ἀλοφυρόμενοι, τὴν μὲν πορφυρογέννητον μαρίαν δῆθεν οἰκτείροντες, ὡς παρ' ἀξίαν πράττουσαν. τοῦ δὲ πρωτοσεβαστοῦ καταβοώμενοι, ὡς μὴ σὺν λόγῳ εὐτυχοῦντος, μὴ δ' ὡς χρὴ τῇ τύχῃ χρωμένου· καὶ κατὰ τῆς τοῦ βασιλέως ἠγανάκτουν μητρός. κατὰ μικρὸν δὲ προϊόντες, καὶ εἰς στασιασμὸν ἀνερρώγεισαν, καί τις τῶν ἱερέων ἐκτύπωμα τοῦ χριστοῦ ἐπ' ἀγορᾶς ἐνεγκών, καὶ ἄλλος ἄρας σταυρὸν ἐπωμάδιον, καὶ ἕτερος σημαίαν ἱερὰν ἀνασείσας, ὡς γλάγος μυίας οὗτοι στασιαστὰς ἐπεσπάσαντο· καὶ ὥσπερ ὑφ' ἑνὶ συνθήματι κινηθέντες, τὸν μὲν βασιλέα εὐφήμοις ἐδεξιοῦντο φωναῖς, ὥσπερ δὴ τὸ τῆς γαστρὸς χαριέντων ἔργα τεκμήριον, ἐκ καλλίστης κατερχομένων ἀρχῆς, τὰ μέντοι τελευταῖα βλεπόντων εἰς ἀπανάστασιν· τὸν δὲ πρωτοσεβαστὸν καὶ τὴν δέσποιναν καθυπέβαλλον ἀναθέμασι. ταῦτ' οὐ μόνον ἔδρων ἀθροιζόμενοι κατὰ τὸ μίλιον, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν τῆς λαμπρᾶς ἱπποδρομίας σφενδόνην περιαγγελόμενοι, καὶ ἀφορῶντες εἰς τὰ ἀνάκτορα, τὰ οὕτως ἀπρεπῆ διεπράττοντο. καὶ τοῦτο ἐφ' ἡμέρας συχνὰς γινόμενον, ἐξεκύμηνε τὸν δῆμον, καὶ εἰς στάσιν ἀνέφλεγε. καὶ ὡς ἐμβάδην οἱ πολλοὶ τραχυνόμενοι, οἴκους λαμπροτάτους κατέσπασαν, καὶ τὰ ἐντὸς τούτων διήρπασαν, οὓς διαφερόντως ἔβλεπον ἡμμένους ὅτι πρωτοσεβαστὸς καὶ ἡ δέσποινα. σὺν οἷς καὶ τὸ τοῦ παντεχνοῦ θεοδώρου περικαλλὲς οἴκημα, ἐπάρχου ὄντος τῆς πόλεως, καὶ τὸ τῶν οἰκειακῶν διέποντος σέκρετον, ἔτι δ' ἐπὶ δικαιοδοτικῷ τῷ θρόνῳ ἐμπρέποντος, καὶ αὐτὸς μὲν ἐξήλυξε δρασμῷ τὸ παθεῖν. τὰ δ' ἔνδοθεν διαρπασάμενοι, οὐδ' αὐτῶν τῶν δημοσίων τόμων ἀπέσχοντο, οἷς τὰ δίκαια τῆς πολιτείας παρὰ τῶν πάλαι βασιλέων ἔχουσιν ἀπογεγραμμένα· καὶ τὸ μὲν χρήσιμον κοινῇ διαβαῖνον πρὸς ἅπαντας, ἢ τοὺς πλείονας, ἀφανίζον δὲ τὸ ἐκ τοῦ ἰδιοποιηθέντος κόρου, καὶ μάλισθ' ὅσον τὸν ἐκείνων ἐδίωκεν αὖ οἰνοποτάζοντα φάρυγγα. οἱ περὶ τὸν πρωτοσεβαστὸν τοίνυν ὁρῶντες ἀεὶ τὰ χείρω προβαίνοντα, σαίνοντι, βουλὴν καθίζουσιν, ὅπως τῆς λύμης σώσωσι τὴν πόλιν· καὶ ἐπεὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἑώρων τὴν καισάρισσαν μαρίαν τοῦ οἰκείου βουλήματος μεθισταμένην,

ἐς βραχὺ

ὁ βραχύ τι γοῦν ὑποχαλάσειαν τῶν ὑπερόγκων ζητημάτων ἃ προὔτεινεν, ἔγνω δεῖν πόλεμον ἐπ' ἐκείνην χωρεῖν, καὶ ὡς ἀπό τινος ἐρύματος τοῦ θείου ἐξελάσαι ναοῦ. συλλεγέντος τοίνυν οὐκ ὀλίγου στρατεύματος ἐκ τῶν ἑῴων τε καὶ ἑσπερίων ταγμάτων, καὶ πάντων ὡς εἰς ἓν συναθροισθέντων στρατόπεδον τὸ μέγα παλάτιον, ὁ ἐπιτήδειος χῶρος ἀνεδιφᾶτο, καθ' ὃν ἂν τοῖς ἐν τῷ ναῷ ἐπίθοιντο. ἤδη γὰρ καὶ ἡ καισάρισσα μαρία πρὸς τὴν ἀντίταξιν ἀποσκευάσατο, διεκελεύετο πολεμεῖν τὰ καθ' αὐτὴν ἐθέλουσα. ὑπὲρ ὅσα τοῦ ἱεροῦ οἰκίαι περὶ τὸν αὐγουστεῶνα συνήπτοντο, ταῦτα τῶν ὑπ' αὐτὴν ἀπερρήγνυσαν, καὶ τὴν μεγίστην ἁψῖδα ἀνέβησαν, ἥτις περὶ τὸ μίλιον ἵσταται, οἱ ἀπ' αὐτῆς ἀνήλθοσαν, τοῖς βασιλικοῖς ἀντιπαλαισόμενοι. καὶ τὸν ναὸν δὲ ὃς τοῦ ἀλεξίου κατονομάζεται, τῇ δὲ τοῦ αὐγουστεῶνος αὐλαίᾳ προσνένευται, στρατιῶται εἴσω ὄντες ἐφύλαττον. αὐτοὶ μέντοι οἱ βασιλικοὶ καθ' ἡμέραν ἑβδόμην, δευτέραν τοῦ μαΐου μηνός, τῆς πεντεκαιδεκάτης ἐνδικτιῶνος ἐκ τοῦ μεγάλου παλατίου περὶ τὸ πρώϊον ὄρθρον ἐκθορόντες, εἰσίασι τὰ πρῶτα τὸν τοῦ θεολόγου ἰωάννου ναόν, ᾧ τὸ ἐπίκλην διΐππιον, στρατάρχην ἔχοντες τὸν σαββάτιον ἀρμένιον. ἐπάνω τοῦ τρούλλου ἀναβάται γενόμενοι, ἄσημον ἀλαλαγὰς ἠφίεσαν. ὡς δ' ἐγεγόνει καιρὸς τοῦ μάχεσθαι, περὶ τρίτην ὥραν οὔσης τῆς ἡμέρας, καὶ πληθούσης μάλιστα τῆς ἀγορᾶς, οὐ μετρίως οἱ ἐκ τῆς ἁψῖδος τοῦ μιλίου καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ ἀλεξίου μαχόμενοι τοὺς ὁπλίτας τῆς καισαρίσσης ἐσίνοντο οὔτι, ἐξ ὑπερδεξίου μαχόμενοι, καὶ ὡς ἀφ' ὕψους σκηπτοὺς ἐπαφιέντες τὰ βλήματα κάτωθεν. ἀλλὰ καὶ ἑτέρων καταλόγων εὐοπλοτάτων τοῦ παλατίου ἐξιόντων, καὶ τὰς διόδους πληρωσάντων, καὶ τοὺς στενωποὺς διαλαβόντων, ὅπη πρὸς τὸ μέγα τέμενος φέρουσιν, ὅ, τε δῆμος τοῦ ἐπιβοηθεῖν τῇ καισαρίσσῃ ἐπαύσατο, διὰ τὸ πᾶσαν ἔφοδον τοῖς ὁπλίταις ἀποπεφράχθαι· καὶ οἱ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐπεξιόντες, καὶ τὴν αὐλαίαν τοῦ αὐγουστεῶνος ὑπερβαίνοντες, καὶ τοῖς βασιλικοῖς κατὰ τὰς ἀγυιὰς συμπλεκόμενοι, ὀλίγοι πρὸς πλείους διαμιλλώμενοι, δῆλοι ἦσαν κάμνοντες ἤδη, καὶ κατὰ βραχὺ τοῦ θαρραλέου ὑπεκλυόμενοι λήματος. καὶ οὕτω δὴ ἐς τὰ τῆς συμπλοκῆς ᾔεσαν καὶ λαμπρῶς, καὶ μάχη συνερράγη κρατερά· ἡ μὲν ἀπὸ τόξων βολάς, ἡ δὲ καὶ ἐν χεροῖν ἀγχέμαχος. καὶ στόνος μὲν τῶν πληττομένων, ὁ κελευσμὸς δὲ τῶν ἀναιρούντων ἑκατέρωθεν διηκούετο. ἕως μὲν οὖν σταθερᾶς μεσημβρίας ἦν ἡ μάχη ἀμφιταλής, καὶ ἡ νίκη ἀμφήριστος, ἐπίσης τῶν ἀμφοτέρων στρατευμάτων ταλαντευούσης τὰς πλάστιγγας, κλίνουσά τι ἀνὰ μέρος, καὶ αὖθις ἀνάγουσα τὸ τέως μαχόμενον. τῆς δ' ἡμέρας ἤδη ὑποληγούσης, περιφανὴς ἡ νίκη τοῖς ἐκ βασιλέως προσέρρευσεν. ὠσάμενοι γὰρ τοὺς ἐκ τοῦ ναοῦ εἴσω τοῦ αὐγουστεῶνος, ἐκ τῶν πλατειῶν ἀπεκρούσαντο. τούτων δὲ συνελαθέντων ἐντός, καὶ οἱ ταῖς ἁψῖσι τοῦ μιλίου ἐφεστῶτες, καὶ οἱ ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἀλεξίου διαμαχόμενοι, πρὸς τροπὴν ἔκλιναν. καὶ ὡς ἐπελάβοντο τῶν χώρων τούτων, ὁ τοῦ βασιλέως στρατὸς τὰς μὲν σημαίας τῶν ἁψίδων ἄνωθεν ἔστησαν, αἳ τοὺς βασιλεῖς εἰκονίζουσιν· αἱ δὲ πύλαι τοῦ αὐγουστεῶνος τῷ πελέκει καὶ λαξευτηρίῳ κατερράγησαν· καὶ τὸ τῆς καισαρίσσης ὁπλιτικόν, οὐκ ἔτι ἀντιπαλαίειν ἔχον, ὡς τοῖς ἀνιοῦσι τὰς ἁψῖδας κατὰ κορυφὴν βαλλόμενον, κἀκ τῶν εἰσχυθέντων εἰς τὴν αὐλαίαν στρατιωτῶν ταῖς κατὰ χεῖρα συμπλοκαῖς πάσχον τὰ χείριστα, κατὰ μικρὸν ὑπέκλινε πρὸς φυγήν, βραχείας ἀρωγῆς ἀπολαῦον, διά τε λίθων βολῆς καὶ βελῶν ἀφέσεως ἐκ τῶν ὕπερθεν ἐπαμυνόντων σφίσι ῥωμαίων, ἀπό τε τοῦ ἀνδρῶνος τοῦ καλουμένου μάκρωνος ἐς τὸν αὐγουστεῶνα προνεύοντος, καὶ τοῦ συνημμένου τούτῳ θωμαΐτου δόμου. τέλος δὲ τοῖς πανταχόθεν βάλλουσιν ἐκ τοῦ ναοῦ πιεζόμενοι, ἀφίστανται τῆς τοῦ αὐγουστεῶνος αὐλαίας, καὶ εἰσίασι τὸ πρόναον, καθ' ὃ δὴ ὁ πρώτιστος καὶ μέγιστος τῶν παραστατούντων ἀρχαγγέλων

θεῷ

neque de arrogantibus & immodicis iſtis poſtulationibus quicquam remiſſuram prouidebat: bello controuerſiam dirimere ſtatuit, eamque ſacra æde uelut arce eijcere. Itaque ex Orientalibus copijs exercitu non exiguo collecto, & in magnum palatium, ut una caſtra, conuocato, locus idoneus quærebatur ex quo templum inuaderent. Iam enim etiam Cęſariſſa ad uim bello propulſandam ſe parabat, & ædes maximo templo iuxta Auguſteonem contiguas, illius milites euerterunt: & maximo fornice, qui eſt in Milio, conſcenſo, ad propulſandos imperatorios ſe parabant. D. quoque Alexij ædem, Auguſteonis atrio iunctam, cuſtodierunt. Verum Imperatoris milites menſis Maij die VII, indictione XV, diluculo palatio egreſſi, Ioannis Theologi ædem cognomēto Dijppum, Sabbatio Armenio duce, occupant: eoque conſcenſo, confuſum clamorem tollunt. Hora diei tertia cum pugna eſſet auſpicanda, foro pleno hominibus: Cæſariſſæ milites, qui e Milij fornice & Alexij æde pugnabant, telis è ſuperiore loco tanquam fulminibus coniectis, non mediocriter læſerunt. Cum autem aliæ quoque cohortes armis inſtructiſſimæ palatio educerentur, & omnes uicos, omnes angulos, omnes angiportus, qua ad templum itur, occuparent: populi ad Cæſariſſam concurſus compreſſus eſt. Cæſarianos quoque milites relicto templo, & Auguſteonis ueſtibulo, cum imperatorijs exercitib. in uicis cōgreſſos, paucos cum multis, fatigari, & paulatim remolleſcere apparebat. Ita manifeſtè ad manus uentum eſt, & pugna magna ui commiſſa, eminus ſagittis & cōminus manu: gemitus cadentium, & cohortationes occidentium utrinque audiuntur, ancipiti in ipſum uſque meridiem uictoria. Die uerò iam inclinante, Imperatorij haud obſcurè ſuperiores euaſerunt, Cęſarianis ex biuijs in Auguſteonem compulſis. Deinde etiam ij qui in fornice Milij ſtabant, & ex æde Alexij pugnabant, fugam ſpectarunt. Quibus locis occupatis, Imperatorius exercitus uexilla cum imaginibus in fornicibus erexit, & fores Auguſteonis ſecuribus & malleis perrupit. Cæſariani uerò, quia reſiſtere non poterant, cum & ex fornicibus ſupernè, & comminus in Auguſteone à globo militum peſſimè tractarentur, paulatim dilabebantur, parum adiuti ab ijs qui ex Macronis, ubi Catechumeni inſtituuntur, & Thomaitæ ſuperioribus locis ſaxa & tela iaculabantur. Tandem armis undique circumuenti, ex Auguſteone in templi ueſtibulum irruunt, ubi princeps & maximus

Dei apparitor, archangelus Michael ſtricto gladio pro templi cuſtode ſtatuam habet, tenuibus calculis interpunctam. Ex eo neq; imperatorij ulterius progredi potuerũt, ob ſuſpectos templi angiportus: neq; Cæſariſſæ defenſores inde ad pugnã prodibant. At Cæſar de ſe ipſo & coniuge ſolicitus, ne turpiter ab inimicis caperentur: Patriarcha, metuens ne hoſtes in templum penetrarent, & profanis pedibus ſacrum ſolum calcarent, & impuris & calidum adhuc ſanguinem ſtillantibus manibus ſanctiſſima donaria raperent: pontificia ſtola ornatus, & diuina oracula manibus geſtans, in templi ueſtibulum, quod & Protecdiceum dicitur, quò ſe Cæſariani fuga receperãt, deſcendit. Cęſar uerò gladiatores, qui eccleſiæ fores tuebantur, & Latinos ſatellites adhuc uirib. integros, & uxoris ſuæ ac domeſticos miniſtros circiter CL ſecum adduxit: & ſublime ſubſellium in Macrone nactus, orationem huiuſmodi habuit.

Cæſaris oratio ad milites.

Etſi non contra populares & eadem religione initiatos, ſed contra crucis inimicos arma ſumi decuiſſet: tamen quia ij qui Romanum Imperium malè adminiſtrant, illud nobis ademerũt, & quãtumuis inuitos haſtas noſtras in ſe acuere coegerũt: hoſtes haud timidè propulſemus, neque religionis, neque nationis ratione habita: ſed primùm ut hoſtes Dei, cuius templum impudenter ingrediuntur: deinde ut noſtros aduerſarios ulciſcamur. Neq; nos eo nomine quiſquam reprehendet. Hi enim quos nunquam offendimus, contra quos arma non cæpimus, contra nos ueluti capitis damnatos impudenter accurrũt, nullo reſpectu honeſtatis: noſq; Deo ſupplices, contra omnem æquitatẽ ex æde auellere contendunt, nulla à nobis » iniuria laceſsiti. Eſt enim extremæ inſaniæ, eos uel » obiurgare, uel ut iniurios laceſſere, qui ad Deũ » confugiũt: eoq; interceſſore & defenſore, per» ſecutionum remedium quęrunt. Quare nemo » nefas putare debet, ſuam ſalutẽ propugnare, » & ictum hoſtilem anteuertere. Neq; populari » ſuo, ſtricto enſe mortem minitanti, parcẽdum » eſt. Quiſquis nocet, hoſtis habeatur. qui oc» ciſum it, occidatur. Imò Deus ipſe gratiam nobis habebit, ſi templum ſuum contra iſtos carnifices defenderimus, qui hianti ore, ut uidetis, ad ſacra diripienda ueniunt. Quod niſi in animis haberent, & ſacra profanaq; iuxtà æſtimarent, iampridem quippe uictores, ultra templi ueſtibulũ ui penetrare deſtitiſſent. Verùm tanta eſt eorum impudẽtia, ut non modò nos, ſed ipſum etiam Deum ſpoliatum uelint. Sed cruci affixum & hanc haſtam teſtor, haudquaquam ad exitũ cæpta perducent. Nam & Deo donaria hęc à pollutis manib. intacta conſeruabimus, & noſtram ſalutem haud negligemus. Huiuſmodi oratione habita, in templi ueſtibulum deſcendit, ad Michaelis archangeli ſtatuã, cæteris

θεοῦ Μιχαὴλ ἐσπασμένος ῥομφαίαν ἐστήλωται, ψηφίδων λεπταῖς ἐπιθέσεσι, φύλαξ περιβεβλημένος τοῦ ἱεροῦ. ἐκ δὲ τούτου οὔτε οἱ τοῦ βασιλέως προσωτέρω βαίνειν ἠδύναντο, ὑφορώμενοι τοὺς τοῦ ναοῦ στενωπούς· οὔτε οἱ τῇ καισαρείσσῃ ὑπερασπιοῦντες, ἐκεῖθεν ἐξῄεσαν ὡς μαχούμενοι. ὁ δὲ καῖσαρ καὶ ὁ πατριάρχης αὐτός, ὁ μὲν δείσας περὶ ἑαυτοῦ τε καὶ τῇ ἀλόχῳ, μὴ συλληφθεῖεν ἀγεννῶς ὑπὸ τῶν διαφόρων· ὁ δέ, μή πως ἔνδον τοῦ ἱεροῦ παρεισδύωσιν οἱ πολέμιοι, καὶ ποσὶ μὲν οὐχ ὁσίοις τὸ ἅγιον πατήσωσι δάπεδον, χερσὶ δ' ἀνάγνοις καὶ θερμὸν ἔτι σταζούσαις τὸ λύθρον, τὰ πανάγια λῃστεύσωσιν ἀναθήματα· ὁ μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν ἐπενδύς, καὶ τὰ θεῖα μετὰ χεῖρας δεξάμενος λόγια, κάτεισιν εἰς τὸ προσκήνιον τοῦ ναοῦ, οὗ οἱ τῆς καισαρίσσης ὑπερμαχοῦντες, κυλίνδησαν φεύγοντες, ὃ Προτεκδικεῖον ἐκκαλεῖται. ὁ δὲ καῖσαρ τοὺς τὰς θύρας τῆς ἐκκλησίας τηροῦντας ὁπλομάχους ἀγηοχώς, καὶ ὅσον περὶ αὐτὸν ἀκραιφνὲς ἔτι λατινικὸν δορυφορικόν, καὶ τὸ περὶ τὴν ὁμόλεκτρον αὐτοῦ θεραπευτικὸν καὶ οἰκίδιον, καὶ περὶ τὸν ἑκατὸν πεντήκοντα πάντας ἠριθμηκώς, ἐπί τινος μετεώρου σκιμποδίου κατὰ τὸν μάκρωνα καθιδρυθεὶς αὐτός, καὶ περιστήσας τοὺς παρασκευασμένους εἰς πόλεμον, ἔφησε τοιάδε· ἐχρῆν « μὲν μὴ καθ' ὁμοφύλων καὶ ὁμοπίστων, ἀλλὰ κατὰ τῶν « ἐχθρῶν τοῦ σταυροῦ τὰς πολεμικὰς ταύτας « περιβεβλῆσθαι στολάς, καὶ τὰς χεῖρας τοῖς φασγάνοις καθωπλίσθαι. ἐπεὶ δ' οἱ τὰ τῆς βασιλείας ῥωμαίων μοχθηρῶς διέποντες, ταύτην μὲν ἀφείλοντο, ἀναγκαστῶς δὲ καὶ οὔπω προαιρετῶς τὰς ἡμετέρας λόγχας καθ' ἑαυτῶν ἀκονήσαντες ἔχουσι, μὴ δὴ ἀγεννῶς ἀπωσώμεθα τοὺς ἐπιοῦσι, μηδ' ὅτι ὁμόπιστοι, καὶ τὴν αὐτὴν οἰκοῦντες, ἀναλογισώμεθα, ἀλλ' ὡς πολεμίους θεοῦ πρότερον, οὗ τὸ ἱερὸν τόδε εἰσίασιν ἀναιδῶς, ἔπειτα δὲ καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἀπεχθεῖς ἀμυνούμεθα, πάντως δ' εἰσὶ τὰ τῆς ἀμύνης ἀνεύθυνα. οἷς γάρ τι οὐ « προσεκρούσαμεν ὅλως, καὶ καθ' ὧν ὅπλα οὐδ' ὅλως ἠράμεθα, « ἀπερυθριάσαντες οὗτοι προσίασιν ἡμῖν, ὡς ἐπιθανατίοις τισὶ καὶ ἐσχάτοις, καὶ τὸ αἰδέσιμον ἀδιαφοροῦντες καταπεμβαίνουσι τοῦ καλοῦ, καὶ προσφυομένους θεῷ ἐκ τοῦ ναοῦ τούτου ἐκσπᾶν ἐθέλουσι. χρεὼν μηδ' οὕτω δρᾶν, ὅτι τι οὐδὲν ἄχαρι ἐπεγκαλεῖν ἡμῖν ἔχουσι· καὶ ὅτι τῆς ἐσχάτης ἐστὶν ἀνοίας, ἐπιτιμᾶν ὅλως, ἢ ὡς δεινὰ δρῶσιν ἀφειδῶς σφᾶς ἐπιέναι τοῖς εἰς θεὸν καταφεύγουσι, καὶ μεσίτην τὸν θεὸν προβαλλομένοις, καὶ λυτῆρα τῶν * διώξεων. οὔτε ἂν ὑφορᾶσθαι δέον, ὡς ὅλως ἀνόσιον τὸ ὑπερμαχεῖσθαί τινα ἑαυτοῦ, καὶ ἀποδιδόναι κατὰ τοῦ πλήττοντος αὐτόν, ἐπιρρίψαι τὸν ἐκεῖθεν ἐπαγόμενον θάνατον, οὔτε τὸν μετὰ ξίφους ἐπιόντα καὶ ἀναιροῦντα ὁμογενῆ ἀπλῆγα δεῖ παρεᾶσαι. ἀλλ' ἅπας κακῶς διατιθεὶς, κρινέσθω πολέμιος, καὶ ὁ « ἀναιρήσων πιπτέτω· ἡμῖν δὲ καὶ τὸ θεῖον εἴσεται « αὐτόθεν χάριν, εἰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦδε τοὺς μιαιφόνους ἀποσοβήσομεν, οἷς γε μὴν κεχηνόσιν, ὡς ὁρᾶτε, ἐπὶ τὰ ἅγια, καὶ διαρπάσαι ταῦτα προθυμουμένοις ἀντιβαίνομεν. εἰ μὴ γὰρ τοῦτ' ἦν, ἀλλὰ διέστελλον αὐτὰ μέσον βεβήλου καὶ ἱεροῦ, πάλαι ἂν τὴν φλιὰν τοῦ προνάου παρῆκαν λίχνευσιν, ὡς ἤδη τὸ νικᾶν ἔχοντες. εἰ δ' οὕτω τοι εἰσὶν ἀναιδέστατοι, ὡς οὐ μόνον σκυλεῦσαι φαντάζεσθαι τὰ ἡμέτερα, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ θεοῦ ἀβέλτεροι ἰδιώσασθαι. ἀλλ' οὐ μὰ τὸν παγέντα σταυρὸν καὶ τὴν λόγχην ταύτην, ἕξουσιν αὐτοῖς ἐς τέλος ὁδὸν ἀποβῆναι τοῖς ἐγχειρήμασιν, ἐπεὶ καὶ θεῷ τὰ οἰκεῖα χερσὶ κεχραμμέναις ἄψαυστα διαφυλαχθήσεται. καὶ ἡμᾶς ἐσόμεθα αὖ ἀπολούμενοι. τούτοις καὶ τοιούτοις χρησάμενος ῥήμασιν, αὐτός τε κάτεισιν εἰς τὸ πρόναον, ἔνθα ὁ λόγος εἴρηκε ῥομφαίαν ἐσπασμένον ἑστάναι τὸν τῶν ἄνω καὶ θείων ταγμάτων κατάρχοντα Μιχαήλ,

* δοίξων.

καὶ οἱ λοιποὶ δὲ ὡς ἡγεμόνι τούτῳ παρέποντο, ἀσπιδηφόροι πάντες, καὶ μαχαίρας ἀμφήκεις ἐγκεχειρισμένοι, καὶ ἀτεχνῶς ἀνδριάντες χάλκεοι. κἀκεῖσε εἰς τάξιν τὸ περὶ αὐτὸν καταστήσας ὁ καῖσαρ, καὶ ὑπὸ σταυρικῷ σημείῳ φραξάμενος, τῶν ἄλλων προεκπηδᾷ. οἱ δ' ἐπὶ τῆς τοῦ αὐγουστεῶνος αὐλαίας, καὶ πρὸς τὴν πρώτην ὁρμὴν ἐκθαμβηθέντες τοῦ καίσαρος, διὰ τῶν εἰσόδων θλιβόμενοι ἐξεχέοντο. ὅτε καὶ τραυματίαι μὲν ἐκ τῶν τοῦ βασιλικοῦ τάγματος πολλοὶ γεγόνασιν· εἷς δέ τις καὶ ἐτεθνήκει, τῷ ξίφει διελαθείς. τὸ δ' ἐπὶ τούτῳ ὁ μὲν καῖσαρ ἐπάνεισιν αὖθις, ὅθεν ἐξώρμησεν· οἱ δ' ἐκ τοῦ τοῦ βασιλέως τάξεως οὐκέτι προελθεῖν ἐθάῤῥησαν εἰς τὴν αὐλαίαν, ἀλλὰ δι' ἀκροβολισμῶν ἠγάπων μαχόμενοι. ἤδη δὲ τῆς ἡμέρας ἀποκλινούσης, αὐτοί τε οἱ μαχόμενοι κεκμηκότες ἐνέδωκαν, καὶ τοῦ πατριάρχου σταλέντος εἰς τὴν δέσποιναν τῶν ἑαυτοῦ ὑπηρετῶν, ὃς ἐκ τοῦ παραβάλλειν εἰς τὰ ἀρχεῖα, καὶ διαπορθμεύειν τοῖς βασιλεῦσι τὰ βουλευτά, καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἐκεῖθεν αὖθις μεταφέρειν, παλατῖνος ὀνόμασται· καὶ πρῶτα μὲν τὴν θείαν ἐπισεισαμένου ταύτῃ ὀργὴν οὕτως ὀξυδορκοῦσαν καὶ καθορῶσαν ἐν ἀκαρεῖ τὰ ὁπουδήποτε δρώμενα ἄθεσμα. ἔπειτα δὲ τὰς περὶ σπονδῶν τῆς καισαρίσσης διαμεμηνυκότος φωνὰς ἀφικνεῖται λυτὴρ τῶν ἐν ἀμφοτέροις τῶν μηνιμάτων ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσιν ὁ μέγας δοὺξ ἀνδρόνικος ὁ κοντοστέφανος, ὁ μέγας ἑταιρειάρχης ἰωάννης ὁ δούκας, καὶ συχνοὶ ἕτεροι τὸ γένος ἀριστεῖς, καὶ μεγίστοις περίβλεπτοι ἀξιώμασι. καὶ τότε μὲν νυκτὶ μᾶλλον πεισθέντων, ἢ ταῖς καταλλαγαῖς τεθαῤῥηκότων, τὸν ἀγῶνα διέλυσαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ καὶ αὖθις πρὸς πόλεμον διηγείροντο. τῶν δ' αὐτῶν καὶ πάλιν παραγενομένων ἀνδρῶν, καὶ πίστεις δόντων τῇ καισαρίσσῃ καὶ τῷ ταύτης ἀνδρί, καὶ ὅρκοις κρατυνομένων αὐτάς, καὶ πληροφορίαν παρεχομένων ὡς οὐκ ἄν τι πάθοιεν ἀηδές, οὔτε μὴν ἀφαιρεθεῖεν τὴν οἰκείαν ἐπιτιμίαν πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ καὶ βασιλέως, ἢ τῆς μητρυιᾶς δεσποίνης, ἢ τοῦ πρωτοσεβαστοῦ ἀλεξίου, ἀλλὰ δὴ καὶ ἀμνηστίας κακοῦ δοθείσης οἳ περ αὐτοῖς προσεχώρησαν, καὶ ὡς συμμάχους ἐνεγράφησαν, οὕτω δὴ τῆς δευτέρας ἀπέσχον τῆς συμπλοκῆς· καὶ οἱ μὲν ἀπῄεσαν εὐθὺς μετὰ τὴν τῶν ὅρκων καὶ τῶν σπονδῶν ἐκπεράτωσιν. νυκτὸς δ' ἐπιστάσης, ὁ καῖσαρ καὶ ἡ τούτου ξύνευνος ἐξίασι τοῦ ναοῦ, καὶ ἀφικνοῦνται πρὸς τὸ μέγα παλάτιον, καθ' ὃ τότε οἱ κρατοῦντες διέτριβον. τοιοῦτο μὲν οὖν τὰ κατὰ τὸν καίσαρα πέρας εἰλήφασι, καὶ δι' αἰτίας ταύτας ὁ δυσκλεὴς ἐκεῖνος συνέστη πόλεμος, καὶ τὴν θείαν ἐπεγήγερκε καθ' ἡμῶν κίνησιν, δι' ὅσα κατὰ τὸ ἱερὸν συνέβησαν ἄθεσμα. οὔτε γὰρ τὴν προσφυγοῦσαν καισάρισσαν ἀφίημι τοῦ ἐγκλήματος, ὡς ἀτάσθαλα ἔργα ῥέψασαν, καὶ διακυκήσασαν τὸ πολίτευμα· καί γε οὐ μὴ καθυφέντας βραχὺ πρὸς τὰ τῆς δεομένης ταύτης ῥήματα, τὴν δ' οὐκ ἀγαθὴν ἔριν ἑλομένους, καὶ τὸν τῆς προσευχῆς οἶκον φόνιον πλήσαντας αἵματος, ὅπῃ ἄν τις ἀθῴους παρανομήματος. ὁ γὰρ τῶν ῥωμαίων στρατηγὸς τῖτος, ὁ πάλαι τὴν ἱερουσαλὴμ βαλὼν χάρακι, τοσοῦτον ἐφείσατο τοῦ σολομωντείου ναοῦ, καὶ οὕτω τὸ ἐκεῖνον ἐξάρχειν σώζεσθαι, ὡς ἐλέσθαι βάλλεσθαι μᾶλλον ὑπὸ τοῦ ἐκεῖσε ἐκπηδῶντος ἰουδαϊκοῦ τάγματος, καὶ κακῶς πάσχειν τὸ οἰκεῖον στράτευμα, ἢ γοῦν τι θεομισὲς ἰδεῖν περὶ τὸ πολυτελὲς ἐκεῖνο καὶ θαυμάσιον ἔργον βουλεύσασθαι, ἀνὴρ καὶ ταῦτα μὴ εἰδὼς θεόν, οὗ τὸ τέμενος ὑπεστέλλετο, ἀλλὰ θεοῖς ἀτρίμων σέβας κακῶς, οἳ τὸν οὐρανὸν οὐκ ἐποίησαν· ποίαν οὐκ ἂν ἴσως τιμὴν θεοσεβοῦντας ἀπονέμειν χριστιανούς, ὑπὸ καλλίστῳ τῷδε καὶ θείῳ ναῷ, ὃν περ ἀτεχνῶς θεοῦ χεῖ-

cæteris eum ut ducem ſequentibus, qui omnes clypeos, et lõgos ancipites enſes geſtabãt, plane æneis ſtatuis ſimiles. Ibi Cæſar acie inſtructa, ſigno crucis munitus, ante alios proſiluit. Qui uerò in Auguſteonis atrio erant, primo illius impetu perturbati, foribus, alij alios urgentes, effunduntur: ac multi ex Imperatoria legione uulnerati ſunt: unus etiam enſe traiectus eſt. Poſt hoc Cæſar eò redit unde uenerat, Imperatorijs ultra atrium prodire non audentibus, ſed eminus tela ingerere contentis. Die iam ad occaſum uergente, milites utrinque fatigati, pugnare deſtiterunt. Patriarchæ miniſtro ad dominam miſſo, qui quòd palatium ingredi, & Imperatorem adire, & nuncios ultrò citro'que perferre ſolet, Palatinus dicitur: principiò diuinã ei iram cõminatus eſt, quę acutiſsimis oculis, quicquid ubique nefarie fiat, in nictu oculi intueatur. Deinde Cęſariſſę uerba de pacificatione nunciauit. Magnus itaque dux Andronicus Contoſtephanus, Magnus Hæteriarcha Ioannes Ducas, & alij complures, uiri nobiles, & maximis ornati dignitatibus, ad iras utrinque componendas adſunt. Ac tum quidem ob noctem magis, quàm quòd inuicem crederent, ab armis diſceſſerunt. poſtridie ad redintegrandã pugnam incitati, cum ijdem uiri iterũ adeſſent, & Cæſariſſæ ac marito eius fidem dediſſent, nihil eis mali timendum eſſe, uel à fratre Imperatore, uel à domina nouerca, uel à Protoſebaſto Alexio, neque dignitatem eis ereptum iri: ita demum, data etiam ſocijs et adiutoribus eorum uenia, ſecundo prælio abſtinuerunt. Ac alij iureiurando dato, & pacificatione peracta, ſtatim abierunt. Cæſar uerò et Cæſariſſa noctu templo exceſſerunt, & in magnum palatium ſe contulerunt, in quo tum Imperatores degebant. Hunc Cæſaris res exitum habuerũt: & his de cauſis ignominioſum illud bellum eſt conflatum, quo diuina indignatio, propter ſacra polluta, contra nos commota eſt. Neque enim Cæſariſſam ſupplicem abſoluo, quæ temeritate ſua Rempublicam turbauit: neque eos qui uerba ſupplicis aſpernati, in cõtentionem haud ſanè laudabilem deſcenderunt, & domum precationis cædibus impleuerunt, piaculi expertes eſſe ſtatuo. Nam ſi Titus Imperator, urbis Hieroſolymorum oppugnator, Salomonio templo uſque adeò pepercit, et ei defendendo ita ſtuduit, ut ab erumpente inde Iudaica cohorte telis peti, & malè tractari ſuum exercitum, quàm ſumptuoſum & mirandum illud opus uiolari maluerit: id'que homo eius Dei ignarus, cuius templum reuerebatur: & eorum Deorũ cultor, qui cœlum non fecerunt: quis honos à religioſis & Chriſtianis huic pulcherrimo & planè diuino templo habendus non fuit, quod omnino Dei ma-

nibus

Patriarchæ autoritate pax reſtituitur.

Sacri belli deteſtatio.

Ab exemplo Titi, & minori.

Templum D. Sophiæ.

Theodoſi⁹ patriarcha à Protoſebaſto pellitur.

Theodoſi⁹ patriarcha reſtituitur.

Andronic⁹ tyrannidē affectat.

nibus fabricatum eſt, primum ac poſtremum opus, pulcherrimum atque inimitabile, nec in terris aliud, quàm orbis quidam cœleſtis extitit? At Protoſebaſtus patriarchæ Theodoſio iratus, ut ſuis cupiditatibus apertè aduerſanti, principiò multos primarios ſacerdotes auro et conuiuijs corruptos contra illum ſubornauit. Deinde etiam de abſente iudicium fieri iuſsit, quòd Cæſariſſæ contra Imp. ſeditioſæ fauerit, & è templo quaſi arce quadam tumultus cum armis excitandi & nouis ſtudendi rebus occaſionem impudenter ac temerè ſuppeditarit. Forſitan etiam patriarchico ſolio tum eum detraxiſſet, niſi Cæſariſſa manibus pedibusq; obſtitiſſet: nec ei tantū ocij conceſsiſſet, ut hoc Patriarcha pulſo alium ſubſtitueret: & uirum ſanctiſsimum diligentiſsimè obſeruaſſet, ne à turbis negociorum in ociū monaſterij, quod in Terebintho inſula ſtruxerat, ſe clàm ſubduceret: ipſique cauſa interitus eſſet, ſtatim è templo abripiendæ, & grauiſsimo ſupplicio afficiendæ. Tunc autem opportunitatem explendi animi nactus, uirum ſanctum ſacro palatio pulſum, in Pantepopti monaſterium relegat: plurimis uijs ante tentatis, & uarijs rationibus excogitatis, improbiſsimorum ſenatorum & ſacerdotum conſilijs uſus, qui nec Deum nec homines metuebant, ut id facinus honeſta ſpecie fucaret. Non tamen ſuccesſit negotium, tum quòd nihil in eo comperiebatur, propter quod pellendus eſſet: tum quòd Domina et alij plurimi, atque adeò ferè omnes Imperatoris conſanguinei, uirum illum ſummopere uenerabantur. Inuitus igitur obliquus iſte anguis, uoluminibus omiſsis, & ueneno quod in uirum ſanctum euomendum curarat, rurſus deuorato: ipſe quoque aſſentitur, ut Patriarcha in priſtinam ſedem reponatur. Die reditus inſtante, omnes magiſtratus, omnes ſacerdotes honeſtatis amātes, & tota urbis multitudo, cōcurſu ad monaſteriū facto, ꝓgreſsionē ciues ſplendidiſſimā effecerūt: uici unguentis delibuti, ſuffitus ex lignis Indicis & aromatib. facti, tanta multitudine comitante, ut ueſperi demū in magnū Sophiæ templū perueniret, cum primo diluculo monaſterium egreſſus eſſet. Sacerdotes uerò qui ei dignitatem abrogarant, ita facti puduit, ut non modò publicas uias declinarent, ob admiſſum facinus, & deriſum, ſed mortem etiam optarent. Interim Andronicus ſpe principatus elatus, et crebris illuſtrium uirorum literis confirmatus, quæ, ut dixi, ex longinquo ad eum aduolabant: denique Maria quoque filia, quæ ab ipſo haud degenerabat, fuga ad eum elapſa, & diſertè omnem palatij ſtatum referente: ſuauibus illius uerbis, ut equus curſor flagellis concitatus, Paphlagonum finibus relictis, Ponti Heracleam proficiſcitur. atque inde longius progreſſus, multiplici calliditate, obſcuro ingenio, & ſimulandi ac diſsimulandi artificio obuios quoſque præparauit & conci-

γεῖν ἀρχιτεκτονήσασαν, καὶ ὕστερον τὸ πρῶτον ἐκκαλλιστεύσασαν ἔργον ἀμίμητον, καὶ ἄντικρυς ἄλλο γῆς οὐρανίου σφαίρωμα; περὶ δὲ τοῦ πατριάρχου Θεοδοσίου βαρύμηνις ὢν ὁ πρωτοσεβαστός, ὡς ταῖς αὐτοῦ βουλήμασιν ἀνθισταμένου λαμπρῶς, καὶ τὰς οἰκείας ἐφέσεις ἐγκόπτοντος, καὶ πρότερον μὲν κατ' αὐτοῦ πολλοὺς τῶν ἀρχιερέων ἐπισυνίστησι, χρυσίῳ καὶ συμποσίῳ διαφθείρας, καὶ καθαιρέσει τοῦτον καὶ ἀπόντα ὑπέβαλεν, ὡς δῆθεν τῇ καισαρίσσῃ περὶ τοῦ βασιλέως ἐπαναστάσει συνθέμενον, καὶ ὡς ἀφ' ὁρμητηρίου τοῦ ἱεροῦ σκηνοπηγοῦ αὐτῇ μεθ' ὅπλων φύντα, καὶ νεωτερίσαι ἀφρόνως καὶ ἀλογίστως. τάχα δ' ἂν καὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἀτίμως τοῦτον κατέσπασεν, εἰ μὴ ἡ καισάρισσα μὴ ἀμφοτέραις ἀνθίστατο, τῷ μὲν πρωτοσεβαστῷ μὴ χώραν διδοῦσα τὸν πατριάρχην κατάγειν, καὶ ἀντεισαγαγεῖν ἕτερον, αὐτὸν δὲ τὸν ἱερώτατον ἄνδρα διὰ μελλοὺς φρουροῦσα, μήπως ὑποχωρήσας ἑαυτὸν μὲν ἀπαλλάξῃ πραγμάτων ἐν τῷ καθ' ἡσυχίαν ζῆν εἰς ἣν ἐδείματο μονὴν κατὰ τὴν νῆσον τὴν Τερέβινθον, ἑαυτῇ δὲ ἀπωλείας ὀφθείη τις πρόξενος, εὐθὺς ἐκ τοῦ ναοῦ ἀρπαγησομένῃ καὶ πεισομένῃ τὰ χείριστα. τότε δὲ καιρὸν εὑρὼν τοῦ θυμῷ χαρίζεσθαι, τῶν ἱερῶν ἀρχείων ἀπελαύνει τὸν ὅσιον, καὶ τῇ τοῦ Παντεπόπτου περιορίζει μονῇ, πολλάς γε μὴν ὁδοὺς τεμών, καὶ πολλαῖς ἀντιπαλαίσας γνώσεσι, καὶ τοῖς τότε πονηροτάτοις τῶν ἐκ τῆς συγκλήτου βουλῆς συγχρώμενος, καὶ ὁπόσοι τῶν ἐντρόφων τοῦ βήματος, μήτε θεὸν ὄπιν, μήτ' ἀνθρώπων ὑφορώμενοι, συμβούλοις χρησάμενος, ὅπως εὐσχημόνως ὁ ἱερὸς οὗτος καὶ εὐπροσώπως ἐκβληθείη ἀνήρ· οὐκ ἐς ἔργον ἀπετελεῖτο τὰ κατὰ σκοπόν, καὶ διὰ τὸ καθαιρέσεως μὲν εὔλογον οὐδὲ ὁτιοῦν ὑπαίτιον ἐν αὐτῷ εὑρίσκεσθαι, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ τὴν δέσποιναν, καὶ τοὺς πλείους σχεδὸν, εἰ τοὺς ἅπαντας τῶν ἐκ τοῦ βασιλείου αἵματος ὑπερβαλλόντως τὸν ἄνδρα τιμᾶν. ἄκων οὖν ὁ σκολιὸς ὄφις τοὺς ἑλιγμοὺς ἐκστάς, καὶ τὸν ἰὸν αὖθις καταπιών, ὃν ἐμημεκὼς κατὰ τοῦ ἁγίου αὖθις ἀναπεπωκώς, ἐπινεύει καὶ αὐτὸς τῷ δεῖν τὸν πρότερον θρόνον αὖθις τοῦτον ἐπαναλαβεῖν. ἐπεὶ δὲ ἡ κυρία τῆς ἀνόδου ἐφειστήκει, ὁπόσοι τῶν ἐν τέλει, καὶ ὅσοι τοῦ βήματος, τοῦ καλοῦ ἐρασταὶ ὄντες, καὶ ὁ τῆς πόλεως ἅπας δῆμος εἰς τὸ ἱερὸν φροντιστήριον συνδραμόντων, λαμπροτάτην ἐκείνῳ συνετέλεσαν τὴν πρόοδον, μύροις τὰς ἀγυιὰς τεγγόντων, καὶ τοῖς ἰνδικοῖς ξύλοις καὶ καρυκευτοῖς ἀρώμασι τὸν ἀέρα θυμιαζόντων. αὕτη δὲ ἡ πομπὴ μυριάνθρωπος ἦν, ὡς μόλις περὶ δείλην ἑσπέραν ἐπαναζεῦξαι τὸν πομπευόμενον εἰς τὸν μέγαν τῆς Σοφίας θεοῦ ναόν, ὑποφαινομένης ἡμέρας ἐκ τῆς τοῦ Παντεπόπτου μονῆς ἀπάραντα. τοσαύτη δ' αἰσχύνη τὰ τῶν ἐκβαλόντων αὐτὸν ὑποδίκων ἀρχιερέων ἐκάλυψε πρόσωπα, ὡς μὴ μόνον τὰς δημοσίας παρόδους ἐκτρέπεσθαι διὰ τὸ ἐς τὸν ἀρχιερέα ἀμπλάκημα, καὶ τὸ ἐκείνων ἐντεῦθεν καταγέλαστον, ἀλλὰ καὶ τὸ θανεῖν ὑποβλέπεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ἄχρι τούτου. ὁ δ' Ἀνδρόνικος τῷ ἔρωτι τῆς ἀρχῆς πυρπολούμενος, καὶ τοῖς ἐπισταλέσιν ἐπαιρόμενος, ἅπερ αὐτῷ συχνάκις ἐπεπέμποντο, τηλεβολούμενα παρὰ τῶν λαμπρῶν, ὡς ἤδη ἐξεῖπόν μοι, τέλος καὶ αὐτὴν τὴν θυγατέρα Μαρίαν δραπετεύσασαν πρὸς αὐτὸν ἐσχηκώς, ἐπεὶ καὶ τοιούτου πατρὸς οὐχ ἧττον ἦν, διδάσκαλον ἀπαράγγελτον τῶν περὶ τὰ ἀρχεῖα τελουμένων, περὶ τὸ θεῖον ἐντυχοῦσα, καὶ μυωπισθεὶς εἰς τὸ αὐτὸ ἐκείνου θυμήρεσι ῥήμασιν, ὡς ἵππος σταδιεύς, τὰ δὲ τῶν Παφλαγόνων μεθίησιν ὅρια· εἰς δὲ τὴν περὶ Πόντον Ἡράκλειαν παραγίνεται, κἀκεῖθεν προσωτέρω μεταχωρῶν, τῷ πολυτρόπῳ μεθόδῳ τὸ ἦθος ὑποκαλυμμένον, καὶ τῷ συνεσκιασμένῳ φρονήματι ἐξομαλίζων ἐν τῷ πᾶσι πάντας καὶ οἰκειούμενος.

μένος. ἐπεὶ καὶ τίς ἐκ πέτρας ἀγλάστου οὕτως ἦν πεφυκὼς, ἢ καρδίαν σιδηρέαν χαλκευθεὶς ἄκμονι, ὡς ἄτεγκτος εἶναι τοῖς ἀνδρονίκου δακρυρροήμασι, καὶ τῇ αἱμυλίᾳ τῶν ῥημάτων ὁποσοῦν ἀγρότατος, ἅπερ ὥσπερ κρήνην μελάνυδρον εἶχεν, καὶ οἷς ἀπατηλῶς τὸ ἅμα καὶ ἐφολκῶς ἐστωμύλλετο, τὸν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ ζῆλον προφέρων, καὶ τὴν τοῦ κρατοῦντος ἐλευθερίαν ὑποκρινόμενος; ἀλλ' οὐδ' ὁ πρωτοσεβαστὸς ἤδη τούτοις ἀμέλει παρεπέπτωκεν, καί τοι γύνανδρος ὢν, καὶ μὴ μόνον τὴν ἕω εἰς τὸ ῥέγχειν ὑπνώττων καταναλίσκων, ἀλλὰ καὶ πολὺ τῆς ἡμέρας πρὸς τοῦτο ἐνδαπανῶν, καὶ ἵνα μὴ τὸ ἀσπαστότατον τοῖς ἄλλοις ἡλίου βλέφαρον τὰς ἐκείνου κόρας ὑπανοίγῃ διαφωτίζον, παραπετάσμασι εὐγανωτέροις ἐπιζοφῶν τὸ δωμάτιον ᾧ ἐνέβαινε. καὶ καθ' ἕτερόν τι σημαινόμενον ἐκκρυβῆναι ἑαυτὸν τῷ σκότει τιθέμενος. εἰ δὲ δεῖ ἀληθέστερον εἰπεῖν, τὰ μὲν νυκτὸς ἔργα τρυφῶν φωτὶ ποιητῷ τὸ νύκτερον διέλυε ζόφον. ἡλίου δὲ τὴν ἑῴαν ὀρίζοντα ἀναβαίνοντος, κατὰ τὰ θηρία τὴν κοίτην μεταδιώκων, τάπησι καὶ πέπλοις τὸ φῶς ἀντέφραττε. τοίνυν καὶ σμήχων σὺν ζέσει σήποντας τῶν ὀδόντων, καὶ κατασπατώμασιν ἀναπληρῶν τοὺς ὑπὸ χρόνου ἐκρυέντας, θηλυδρίας τις ὢν καὶ ὑπόνωθρος, τοὺς πλείστους τῶν ἐλλογίμων ἀνδρῶν ἑαυτοῦ καινοπρεπῶς ἐξηρτήσατο, χρώμενος μὲν καὶ προτειχίσματι ἢ ἀληθῶς εἰπεῖν μαλάγματι ἀμάχῳ τῇ τοῦ βασιλέως μητρί. αὕτη γὰρ ὑπὸ τῆς θέας λαμπρῷ, καὶ ὑπὸ τῆς ὄψεως μαργαρώδει, καὶ ὑπὸ τοῦ ἤθους ὁμαλῷ, καὶ τῷ τοῦ φρονήματος ἀσυμπλόκῳ, καὶ ὑπὸ ἐπαγωγῷ τοῦ φθέγματος ὡς ἐκ μηρίνθου πάντας ἐφείλκετο· τὰ δὲ πλεῖστα τοῖς χρήμασιν ὑπαγόμενος, καὶ τῇ φιλοδωρίᾳ κατακοιμίζων τοὺς τὸ δεύτερον τιθεμένους ἐκείνου φέρειν τὰ δεύτερα, ὅθεν οὐδεὶς τῶν ὑποταχθέντων ἀντιτάξασθαι ἀνδρονίκῳ, πρὸς ἀνδρόνικον μετετάξατο τὸν ἤδη λαμπρῶς τῆς τυραννίδος ἐπτόμενον, ἐκπλύσας πρωτοσεβαστὸν, καὶ ὑπὸ προσωπείου τοῦ μισοτυράννου ἀνδρονίκου διελαθείς. ὅτι οὖν προκαθημένη τῶν Βιθυνῶν μεγίστη πόλις ἡ νίκαια, οὐδ' ὅλως ἀνδρόνικον προσίετο, καὶ ὁ τὴν ταύτης ἐμπιστευθεὶς φυλακὴν ἰωάννης ὁ δούκας, τοῖς ἀνδρονίκου γράμμασι μαγγάνοις ἀνυφίλικτος, καί περ τὰς γνώμας πλήττουσιν ἑλεπόλεων ἀκριβέστερον, καὶ τειχομαχέων ξύμπαντος ἰσχυρότερον. ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας δομέστικος ἰωάννης ὁ κομνηνὸς τὴν ἐπαρχίαν διέπων τῶν θρακησίων, οὐ μόνον ἔβυσε τὰ ὦτα πρὸς τὰ τοῦ ἀνδρονίκου ἐπάσματα, ἀλλὰ καὶ ὡς τύραννον διετώθαζεν, οἷα κατόπτρῳ τοῖς λεγομένοις προκύπτον λείῳ καὶ ἐκστίλβοντι, καὶ διαφαινόμενον ἐν τούτοις ὁρῶν τὸν πολύμορφον πρωτέα, καὶ τυραννικὸν τὸν τρόπον ἀνδρόνικον. ἐπεὶ δὲ τῇ ταρσίᾳ ὁ ἀνδρόνικος ἤγγιζε, καὶ τῶν περὶ τὴν νικομήδους πόλιν οἱ πλείονες αὐτῷ προσεχώρουν, στέλλεται κατ' αὐτοῦ μετὰ δυνάμεως ἱκανῆς ἀνδρόνικος ὁ ἄγγελος, οὗπερ οἱ υἱοὶ ἐς ὕστερον ἰσαάκιός τε καὶ ὁ ἀλέξιος μετ' ἀνδρόνικον ἐπέβησαν τῆς ἀρχῆς. ὁ δὲ περὶ τὸν χάρακα τὸ χωρίον πόλεμον συγκροτήσας, ἡττᾶται λαμπρῶς, καί περ οὐκ ἰσοπαλεῖ συμπλακεὶς στρατιᾷ, ἢ τὸν ἀνταγωνιστὴν εὑρὼν ἀξιόμαχον, ἀλλ' ἐκτομίᾳ τινὶ συμμίξας, ἀχρείους στρατολογήσαντι γεωργοὺς, καὶ μοῖραν συνειλεγμένην παφλαγόνων στρατιωτῶν. ὡς τὴν πόλιν τοίνυν μετὰ τὴν ἧτταν εὐθὺς εἰσιὼν, ἀπῃτεῖτο καταθεῖναι τὰ χρήματα, ὅσα οἱ πρὸς τὰς κατὰ πόλεμον δαπάνας βεβράβευται, ὁ δὲ βασανιζομένην ὁρῶν τὴν αὐτοῦ κατάσχεσιν, ὅτι φίλα φρονῶν ὑπὸ ἀνδρονίκῳ, τὰ πράγματα χαρίνως διέθετο, ἅπερ θυμηρέστερον ἀπέστελλε· ἐρεγόμενος παρὰ τῶν υἱῶν ἓξ ὄντων, καὶ πάντων ὁπλοφόρων

τὰς φρέ-

liauit. Nam quis ex dura adeò rupe natus esset, & corde adeò ferreo præditus, ut Andronici lachrymis & uerborum præstigijs atque illecebris, quę fontis instar exuberabant, non moueretur: iactabat enim honesti studium, & Imperatoris libertatem curæ sibi esse profitebatur.

Protosebastus liberalitate suos in officio retinet, et gratia Imperatricis, licet homo uoluptarius.

Cæterùm nec Protosebastus ista negligebat, quanquam homo effœminatus, qui non auroram tantũ stertendo consumebat, sed magnam diei quoque partem somno tribuebat: & ne iubar Solis, alijs optatissimum, radijs oculos ei aperiret, uelis densioribus cubiculum obscurabat: quæ res eò quoque pertinebat, ut in tenebris delitesceret. Quòd si uerius dicendum est, opera nocturni luxus facibus accensis peragebat, facticio lumine discussis tenebris. Sole uerò in nostrum hemisphærium ascendente, more ferarum cubile petens, tapetibus & peplis lumen excludebat. Proinde cum putrescentes dentes abstergeret, & qui ob ætatem exciderant, picatione expleret, mollis homo & ignauus, plurimos uiros nobiles noua sibi ratione conciliauit, Imperatoris matre plerunq; propugnatrice, aut potius conciliatrice insuperabili utendo: quæ splendore & elegantia uultus, æquabilitate morũ, animi candore, & suauitate uerborum, ueluti funiculo attrahebat omnes. Plerunque tamen pecunia placauit, & munificentia deliniuit eos, qui se posteriores ferre iniquis animis patiebantur.

Andronici aduersarij.

Itaque nullus Andronico resistere iussus, à Protosebasto ad eũ defecit, iam haud obscurè regnum affectantem: neque persona illa, qua se is uelabat, ut hostem tyrannidis, est deceptus. Nicęa enim princeps ac maxima Bithyniæ urbs, planè repudiauit Andronicum: nec eius urbis præfectus Ioannes Ducas literis illius se de gradu deijci passus est, licet acrius ferientib. quàm mœnia ulli arietes alię'ue machinæ. Pręterea Magnus Domesticus Ioannes Comnenus, Thraciæ præfectus, non solum aures contra Andronici carmina obturauit, uerùm etiam ut tyrannum insectatus est, perspecto in eius literis multiformi Proteo, tyrannico Andronici ingenio, uelut in claro speculo relucente. Qui cum Tarsiæ appropinquaret, & Nicomedensium maximam partem sibi adiunxisset: Andronicus Angelus, cuius filij Isaacius & Alexius pòst ad Imperij fastigium ascenderunt, cum iustis copijs contra eum mittitur, & circa Characem castellum commisso pręlio, succumbit: quanquam neq; cum pari exercitu, neque cum duce bellicoso, sed cum spadone quodam congressus, qui rusticos inutiles, & cohortes aliquot militum Paphlagonũ adduxerat.

Andronic' Angelus uictus ad Andronicũ defecit.

Post acceptam cladem, cum statim in urbem uenisset, repetita est ab eo pecunia, quam ad bellum administrandũ acceperat. Videns igitur casum eum sic accipi, quasi ex amicitia Andronici rem de industria peius gessisset, à sex filijs impulsus, qui omnes cordati & manu ſtrenui uiri erant, domum ſuam in exteriore Cionio ſitam firmare præſidijs inſtituit, aliquot ex plebe adiutoribus aſcitis. Sed cum res ſuas eò uergere cerneret, ut ab Imperatore oppugnaretur, et aduerſarijs reſiſtere non poſſet: mutato conſilio, ſex filijs & uxore in nauim impoſitis, ad Andronicum abit. Qui eo uiſo, dixiſſe fertur: Ecce mittam Angelum meum ante faciem tuam, qui uiam tibi præparet. Reſumpta igitur ex præſentia conſobrini fiducia, & ſucceſſu conſilij ſui confirmatus, itineris ambagibus omiſſis, & urbibus Nicæa & Nicomedia contemptis, rectà Cōſtantinopolim pergit. & Peucijs diuerſatus (locus is eſt ſupra Chalcedonem) & multis pyris incenſis, non pro magnitudine exercitus, ſed ut maiores copias habere uideretur: omnes Byzantinos ſuſpenſos reddidit, ut ſuis operibus omiſſis, litus oppoſitum intuerentur: & collibus ac tumulis conſcenſis, Andronicū adhuc procul ab urbe remotum, nutibus ueluti attraherent. Ita res recaluaſtri & cani Andronici procedebant. Alexius uerò Protoſebaſtus cum ingruentem hoſtem pedeſtribus copijs propulſare non poſſet (iam enim alij animis clam ad Andronicum inclinabant, quibus ad eum tranſire pedib. tutò non licebat: alij ſe fidem ſuam Imperatori ſatis probaſſe putabant, ſi domi ſederent, neutri parti addicti. Sic enim animi calliditas, & conſuetudo illa ut plerīq; cædibus & ſanguine imperio potiant̄, uulgus & ſentire & loqui docuit) nauali pugna imminēs, diſcrimē auertere conatur. Igitur triremibus occupata eſt Propontis, in quibus partim Romani remigabant, & ex tabulatis pugnabant: partim diuerſæ nationes Latini nominis, pars fortiſſima & pugnaciſſima copiarum, quibus, quia plus quàm Romanis fretus erat, pecuniam ingentem numerabat. Cum autem ſibi fidiſſimos trierarchas deligere, & cognatos ſuos claſsi præficere in animo haberet: Contoſtephano Magno Duce aduerſante, & præfecturā claſſis ſibi quouis modo uendicante, coactus conſilium mutat, & Contoſtephanum uniuerſæ claſsi præficit, adiunctis etiam cognatis & domeſticis ſuis. Ita Orientalibus nauibus aditu intercluſo: paulo pòſt quidam ex ordine ſacerdotum Georgius Xiphilinus ab Imperatore ad Andronicum mittitur. qui cum in tyranni conſpectum ueniſſet, literas reddidit: & quæ in mandatis acceperat, expoſuit. Ea erant, promiſsio magnorum munerum, & amplioris dignitatis, & gratiæ Dei pacem procurantis, ſi à propoſito deſiſteret, unde bella ciuilia oritura eſſent, & ad priſtinū uitæ genus reuerteretur. Andronicus uerò, quum legatus Xiphilinus, ut aiunt,

Fides calica.

Protoſebaſti claſsis contra Andronicum.

Xiphilini legati perfidia.

τὰς φρένας, καὶ κατὰ χεῖρα γεννικῶν, ἐπιβαλόμενος μὲν τὸν οἰκεῖον οἶκον διακρατύνειν, καὶ κατασκευάζειν ἐπιταχίσματα κατὰ τὸ ἔξω κιόνιον διακείμενον, καὶ τῶν ἐκ τοῦ δήμου τινὰς ἐπισπᾶσθαι πρὸς ἑαυτόν. ὁρῶν δὲ ὡς οὐκ ἀκμαῖός ἐστι πρὸς βασίλειον πλεονεκτοῦσαν αὐθόπλισιν, καὶ ὡς οὐκ ἂν χρεία περιγενέσθαι τῶν διαφόρων, πρὸς φυγὴν μεθαρμόζεται· καὶ τοὺς ἓξ υἱοὺς παραλαβὼν, τήν τε ὁμόλεκτρον τοῦ δόμου ἀπαγαγὼν, νηὸς ἐπιβὰς, τῆς ἐπ' Ἀνδρόνικον ἅπτεται. ὁ δὲ ἰδὼν προσιόντα τὸν ἄγγελον, λέγεται εἰπεῖν· ἰδοὺ ἐξαποστελῶ τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. θάῤῥος οὖν ἤδη τῇ τοῦ ἐξαδέλφου παρουσίᾳ λαβὼν, καὶ τὰ κατ' ἔφεσιν ὁρῶν προβαίνοντα, τῶν ὁδοιπορικῶν ἐκτροπῶν ἀφέμενος, καὶ χαίρειν ἐάσας τὰς πόλεις Νίκαιάν τε καὶ Νικομήδειαν, καὶ τὸ τῇδε κἀκεῖσε μεταστρέφεσθαι, πρὸς τὴν Κωνσταντίνου τὸν δρόμον ἀκλινῆ συνέτεινε νεύματι, ὡς ὁδοῦ Φιλισιὲμ τῆς ἐπ' αὐτὴν φερούσης ἐχόμενος, καὶ δὴ κατὰ τὰ Πευκία φωλισάμενος (τόπος δὲ ἐστι ταῦτα ἐν τοῖς ἄνω Χαλκηδόνος διακείμενος μέρεσι, καὶ οὕτως ὀνομαζόμενος) καὶ πυρὰ πολλὰ καύσας κατὰ τὴν νύκτα ὅλην ἐκείνην, μὴ κατὰ λόγον τῆς συνούσης αὐτῷ στρατιᾶς, ἀλλ' ὡς δόξειεν αὐτῷ στράτευμα πλεῖον, ἐκκρεμεῖς ἑαυτοῦ τοὺς Βυζαντίους ἔθετο, ὡς τὰ ἀνὰ χεῖρας προϊεμένους ἔργα, εἰς τὴν περαίαν τείνειν τὰ ὄμματα, ἀκταῖς τε καὶ γηλόφοις προσιόντας τῆς πόλεως, καὶ πέῤῥωθεν ὄντα Ἀνδρόνικον ὑπεισιέναι οἷον τοῖς νεύμασιν· ὡδὶ μὲν ἐχώρει τὰ κατὰ τὸν ἀναφαλαντίαν Ἀνδρόνικον καὶ πολιοκόρσην. Ἀλέξιος δὲ ὁ πρωτοσεβαστὸς, μὴ ἔχων διὰ πεζῆς φάλαγγος ἀποσοβῆσαι τὸν ἐπιόντα οἱ πολέμιον (ἤδη γὰρ οἱ μὲν μετέβαινον ταῖς γνώμαις κρυφιοδῶς πρὸς Ἀνδρόνικον, ὁπόσοις οὐκ ἦν ὅλως ἀκίνδυνος ἡ πρὸς ἐκεῖνον τοπικὴ μετάβασις, τοῖς δὲ ἀρκετὸν ἐς τὴν πρὸς τὸν κρατοῦντα πίστιν λελόγιστο, τὸ ἐπ' οἴκου μόνου καθῆσθαι, καὶ μηδετέρῳ προστίθεσθαι τῶν μερῶν· οὕτω γὰρ φρονεῖν τε καὶ λέγειν τοὺς πολλοὺς ἐξεπαίδευσε τὸ τῆς γνώμης κερδαλέον, καὶ τὸ διὰ φόνων ἀεὶ, καὶ προχύσεως αἱμάτων τοὺς πλείους τῶν βασιλέων τῆς ῥωμαϊκῆς ἐπιβαίνειν ἀρχῆς) διὰ ναυμαχίας ἐπειρᾶτο τὸν προσέρποντα κίνδυνον ἀποκρούσασθαι. τριήρεσι τοίνυν τὴν Προποντίδα ἐκάλυψεν, αἳ μὲν Ῥωμαίους εἶχον τοὺς ἐρέσσοντας, καὶ τοὺς ἐκ τῶν καταστρωμάτων διαμάχεσθαι μέλλοντας, αἳ δὲ τῶν κατὰ πόλιν διαφορογενῶν Λατίνων, ὅτι περ κράτιστον μέρος καὶ μαχιμώτατον· οἷς καὶ τὰ χρήματα ποταμηδὸν ἐπεχέοντο. ἐπεὶ καὶ τούτοις ἐπεποίθει μᾶλλον ὁ χρώμενος πρωτοσεβαστὸς, ἤπερ τοῖς Ῥωμαίοις αὐτοῖς ὡς ἀρήξουσιν. ὥρμησε μὲν οὖν τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ ἐπιστῆσαι τριηράρχας, καὶ παραδοῦναι τὸν στόλον τοῖς ἐκείνου κατὰ γένος ἐγγίζουσι. τοῦ δὲ μεγάλου δουκὸς τοῦ Κοντοστεφάνου ἀντιπεσόντος, καὶ τῆς στολαρχίας παντὶ τρόπῳ ἐξεχομένου, ὡς αὐτῷ καὶ οὐχ ἑτέρῳ δὲ πιστευθῆναι προσηκούσης, ἀναγκαστῶς τὴν βούλησιν μετατίθησι. καὶ δὴ ὁ μὲν Κοντοστέφανος Ἀνδρόνικος κύριος καθίσταται τοῦ στόλου παντός. καὶ κατάπλους ἅπας τοῖς ἐκ τῆς ἕω προσαιρουμένοις ἀπείρητο τάχιστα. συνῆν δὲ αὐτῷ Κοντοστεφάνῳ καί τι τοῦ πρωτοσεβαστοῦ συγγενικὸν καὶ οἰκίδιον. μετὰ βραχὺ δὲ καὶ πρέσβεις ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἐπ' Ἀνδρόνικον στέλλεταί τις τῶν στρεφομένων περὶ τὸ βῆμα· ὁ Ξιφιλῖνος ἦν οὗτος Γεώργιος, ὃς καὶ εἰς ὄψιν τῷ τυράννῳ ἐληλυθὼς, τά τε γράμματα ἐγχειρίζει, καὶ τὰ διαμηνυθέντα οἱ ἀπαγγέλλει. ἦν δὲ ταῦτα, δωρεῶν ἐπαγγελίαι μειζόνων, καὶ ἀξιωμάτων ἀναβαθμοὶ, καὶ χάρις ἀπὸ τοῦ πρυτανεύοντος εἰρήνην θεοῦ, ἀποστάντι μὲν τοῦ προκειμένου σκέμματος, ἐξ οὗπερ ἐμφύλιοι συμβαίνοντες πόλεμοι, πρὸς δὲ ἤδη τὰ πρότερον ἐπανήκοντι. ὁ δὲ τοῦ πρεσβευτοῦ, ὥς φασι, Ξιφιλίνου τὴν

πρεσβείαν ὑπονοθεύσαντος, καὶ μὴ φιλοτιμουμένου ὅλως, ἢ βραχύ τι γοῦν καθυφεῖναι παρακελευσαμένου πρὸς Ἀνδρονίκου, τὴν τε αἴτησιν ἀποπέμπεται, καὶ τὴν πρεσβείαν ποιεῖται τοῖς διαπρεσβευσαμένοις ὑπέρογκον, φάσκων πρὸς ὀργήν, ὡς εἴπερ Ἀνδρόνικον βούλοιντο παλίνορσον ἀναζεῦξαι, ὅθεν ἐλήλυθεν, ἀποσκορακισθήτω μὲν ἐκ μέσου ὁ πρωτοσέβαστος, καὶ δότω λόγους ὧν πεπαρῴνηκεν. ἡ δὲ τοῦ βασιλέως μήτηρ καθ' ἑαυτὴν βιοτευέτω, τὴν τρίχα κειραμένη καθάπαξ τῆς κοσμικῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς κατὰ τὴν πατρῴαν διαθήκην ἀρχέτω, μὴ ὡς στάχυς αἴραις τοῖς παραδυναστεύουσι συμπνιγόμενος. ἀλλ' οὔπω ἡμέραι συχναὶ παρῆλθον, καὶ μεταχωρεῖ πρὸς Ἀνδρόνικον καὶ ὁ μέγας δοὺξ Ἀνδρόνικος, τὰς μακρὰς νῆας παραλαβών, ὁπόσας ὁ Ῥωμαίων ἐπλήρου κατάλογος, καὶ τοῦτο τὸ ἔργον ἐπῆρε μὲν ὑπὲρ ἅπαν ἄλλο τὸν ἀποστάτην· τὸν δὲ πρωτοσέβαστον ἠφάνισε τέλεον, πάσας τὰς ἐλπίδας ἀπεγνωκότα, καὶ κατακλασθέντα τὸ πρόθυμον. οὐκέτι γὰρ λαθραῖαι σύνοδοι τῶν Ἀνδρονίκῳ προσκειμένων ἐγίνοντο, ἀλλ' ἀναφανδὸν τὸν πρωτοσέβαστον διαχλευάζοντες, οἱ ταῖς τῶν πραγμάτων μεταβολαῖς χαίροντες, εἰς Χαλκηδόνα διεπλώιζοντο· καὶ πρὸς Ἀνδρόνικον κατὰ φρατρίας συγγινόμενοι, φυὴν ἐκείνου καὶ γῆρας σεμνόν, καὶ εἶδος ἀγητὸν ἀπεθαύμαζον· καὶ τὸ τῆς ἐκείνου γλώττης τρυγῶντες μελίκηρον, καὶ ὡς ἄγρωστις ὄμβρον ἢ δρόσον ἑρμωνίτην τὰ ὦτα σχών, ἃ ἦν ὑψαγορῶν προϊέμενος, μετὰ πλείστης ἐπανέστρεφον χαρμονῆς, ὡς ἄπερ τὰς ᾀδομένας χρυσᾶς νήσους, καὶ τὴν ἀλλεσμένην τοῦ * μάλου δίαιταν, ἢ τὴν ἡλίου λεγομένην τράπεζαν παρεσκευασμένην εὕραντο, καὶ κατακορεῖς αὐτῆς ἐγεγόνεισαν. ἦσαν δ' οἳ καὶ πρώτως ὄψιος εὐθὺς τὸν ἐν δέρματι προβάτου κεκρυμμένον λύκον ἐγνώκεισαν, καὶ τὸν ὅσον οὔπω μετὰ θάλψιν ἐπιθησόμενον ὄφιν, καὶ κακῶς τοὺς ὑπὸ κόλπον φέροντας δράσοντα. ἐπὶ τούτοις ἀνίενται μὲν τῆς εἱρκτῆς αὐτοῦ τε τοῦ Ἀνδρονίκου οἱ παῖδες, ὅ τε Ἰωάννης καὶ ὁ Μανουήλ, καὶ οἱ λοιποὶ οὓς καθεῖρξεν ὁ πρωτοσέβαστος. ἐγκλείονται δ' ἕτεροι, οἷς οὗτος προσέβλεπεν ἥμερον, καὶ ὅσον τῆς αὐτοῦ μερίδος καὶ συγγενείας. καὶ αὐτὸς δὲ κατὰ τὰ ἀνάκτορα συλληφθείς, καὶ φρουρᾷ διαληφθεὶς Γερμανῶν, οἳ κατωμαδὸν τοὺς ἑτεροστόμους πελέκεις ἀνέχουσιν, ἀπρόϊτος ἦν. αὖθις δὲ τῶν μὲν βασιλείων λαθραίως, καὶ περὶ μέσας νύκτας ἐξάγεται, τοῖς δὲ κατὰ τὸ ἱερὸν ἀνακτόρον οἰκήμασι δίδοται, ὧν δομήτωρ ὁ πατριάρχης γέγονε Μιχαήλ, μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ πάλιν καὶ πλείονος ἀσφαλεστέρας
» φρουρᾶς. ὢ πραγμάτων παλινστρόφου μεταφορᾶς, καὶ
» θᾶττον ἢ λόγος μετακλινομένων φύσις. ὁ κατὰ τῆς ἐκκλησίας χθὲς εἰσενεγκὼν ἀκήρυκτον πόλεμον, ὡς πολὺς τὸ γένος, καὶ τὴν τύχην ὑπέραυχος, καὶ τοὺς φυγάδας ἐκεῖθεν ἀποσπᾶν ὡς οὐκ ἔδει, καὶ μυριάσιν ὄχλων περιβομβούμενος, σήμερον δέσμιος καὶ ἀνέστιος, μηδένα ἔχων ὀπαδὸν καὶ συλλήπτορα, ἢ τὸν στενάζοντα καὶ λυπούμενον· ὁ δὲ ἐδυσχέραινε μὲν ἐπὶ τούτοις, ἐπηδᾶτο δὲ πλέον, ὅτι μὴ ἐῷτο ὑπνώττειν ὑπὸ τῶν φυλάκων, ἀεὶ ἐπιπηδώντων αὐτῷ πρὸς ὕπνον τρεπομένῳ, καὶ βιαζόντων ἱστᾶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὥσπερ κέρας ἢ σίδηρον. ὁ δὲ πατριάρχης μὴ μνησικακῶν, ἀλλ' οἰκτείρων τῆς μεταβολῆς τὸν ἄνθρωπον, θεραπείας τε ἱκανῆς μετεδίδου· καὶ συγγινόμενος, τὸ ἄχθος ἐκούφιζε, καὶ μετρίως ἐκείνῳ προσφέρεσθαι παρῄνει τοῖς φύλαξι, μηδὲ γίνεσθαι βαρυτέρους τύχης τῆς

ut aiunt, mala fide munus ſuum obiiſſet, eumque monuiſſet, ne uel minimum cederet: poſtulationem illam reijcit. & legatos ſuperbè dimiſſos, uiciſsim nunciare Imperatori iuſsit: Si Andronicum eò reuerti uelint, unde diſceſſerit, Protoſebaſtum in primis pellendum eſſe, & ad reddendas facinorum ſuorum rationes adigendum. Imperatoris matrem in ordinem cogendam, & tonſo capillo in monaſterium abdendam. Imperatori ex teſtamento paterno capeſſendum imperium: neque committendum, ut aliorum potẽtia tanquam ſpica lolio ſuffocetur.

Andronici ſuperbum reſponſum

Verùm paucis diebus pòſt Magnus Dux Andronicus cum omnibus longis nauibus, quas Romanorum catalogus continebat, ad Andronicum defecit. Quæ res ſeditioſum Andronicum ſuper omnia extulit: & Protoſebaſtum adeò depreſsit, ut rebus deſperatis omnem animi alacritatem amitteret. Neque enim amplius diſsimulanter concurſabant Andronici ſtudioſi: ſed Protoſebaſtum impudenter irridentes, qui nouis rebus gaudebant, Chalcedonem traijciebant: & turmatim Andronicum adeuntes, ſtaturam eius & formam pulcherrimam & uenerabilem ſenectutem mirabantur. & ſuauitate orationis eius magnifica pollicentis capti, alacres & læti domum redeunt, non ſecus ac ſi in fortunatis inſulis omni deliciarum genere expleti fuiſſent. Fuerunt etiam, qui ſub pelle ouina deliteſcentem lupum ex primo congreſſu perſpexerunt, & ſerpentem ſtatim à refocillatione graſſaturum in eos, quorum ſinu fouerentur.

Contoſtephani ad Andronicũ defectio.

Poſt hæc duo Andronici filij, Ioannes & Manuel, cæteri'que quos Protoſebaſtus in uincula coniecerat, carcere emittuntur: & alij eò conijciuntur, quibus idem fauebat: atque adeò omnis eius factio atque cognatio, & ipſe Protoſebaſtus in palatio comprehenſus, à cuſtodia Germanorum * ancipites ſecures in humeris geſtantium, exitu prohibetur. Sed ſub mediam noctem clam palatio eductus, in ædes ſacræ Curiæ, quas Patriarcha Michael ſtruxit, perducitur, cum eadem & maiore ac firmiore cuſtodia. O' uiciſsitudinem rerum, aliquando dicto citius ingruentem. «
« Is qui pridie bellum atrociſsimum Eccleſiæ intulerat, ampliſsima familia ortus, in ſummo faſtigio collocatus, qui contra officium ſupplices inde abſtrahere ſtuduerat, quem multa millia circumſonabant: is perendie uinctus, extorris, nullum pediſſequum, nullum adiutorem, nullum uindicem habuit. Quæ cum ægrè ferret, illud magis querebatur, quòd à cuſtodibus dormire prohiberetur, ſubinde irruentibus, & immotis oculis aſtare cogentibus. At Patriarcha oblitus iniuriarum, & mutatæ fortunæ miſertus, non paruam eius curam geſsit: & onus illud ſuo colloquio leuauit, hortans, ut moderatè cum cuſtodibus ageret, neque arro-

Protoſebaſtus in uincula conijcitur & excecatur.

gantius quàm pro fortuna loqueretur. Aliquot diebus elapſis, matutino tempore ex templo abducitur: & munitiſsimo equulo impoſitus, uexillo, quod in calamo uentilabatur, præeunte, per ludibrium ad mare deductus, & in lintrem coniectus, ad Andronicum defertur. Pòſt etiam de ſententia omnium procerum, iuſſu Andronici excæcatur. Hic exitus fuit potentiæ, ac potius nondum firmatæ tyrannidis, & adminiſtrationis Protoſebaſti: qui ſi (ut erat homo rei bellicæ peritus, & non ignauus) ita maiores copias comparaſſet, & maiore uigilantia rem geſsiſſet: tam Andronicum urbis ingreſſu prohibere, quàm ipſe illa mala euitare potuiſſet. Nam de Imperatorijs thesauris ſumere licuiſſet, quantum libuiſſet: & triremibus ad debellandum aduerſarium uti potuiſſet, in quibus Latini milites erant, tota Romana claſſe potiores, toti ferrei & cruenti. Enim uerò eum, fato aduerſante, ſegniorem, Andronicus factus alacrior, euertit, illuſtri uictoria potitus: qui dum ultra fretum adhuc uerſaretur, miſsis triremibus, quæ Magnum Ducem ſequebantur, & delectis ex ſuo exercitu cohortibus, bellum Latinis in urbe uerſantibus infert. Quum autem urbana quoque multitudo animos contra eos ſumpſiſſet, & inuicem ad ſtrenuè pugnandum cohortati eſſent, terra mari'que ſimul pugnatum eſt: & Latini à duobus exercitibus circumuenti, quia ſe defendere non poterant, ut quiſque potuit, ſalutem quæſiuerunt, apertis ad diripiendum ædibus, quæ plenæ diuitiarum omnis generis, eorum'que bonorum fuerunt, quæ mortales expetere ſolent. Neque enim conſiſtere, neque Romanos inuadere, neque eorum impetum ſuſtinere audebant. Itaque alij, quò ſors tulit, in urbe ſunt diſperſi: alij in magnatum ædes euaſerunt: alij longis nauibus ſuorum popularium conſcenſis, ferrum uix euaſerunt. Qui comprehenſi fuere, capitis ſunt damnati, omnes rei familiaris iacturam fecerunt. Triremes uerò fugitiuis plenæ, ex portubus urbis in Helleſpontum prouectæ, eo die ad inſulas Principis & Protam, cæteras'que urbi uicinas, non in alto ſitas, appulerunt. Poſtridie, nonnullis earum monaſterijs incenſis, uelis remis'que diſceſſerunt. Nemine autem perſequente, ubi placuit excenſu facto, Romanis quicquid potuere nocuerunt. Diebus illis Cometa in cœlo conſpectus eſt, qui grauiſsimas clades, quæ conſequutæ ſunt, portendit, atque ipſum adeò Andronicum expreſsit. Nam ſerpentem ſinuoſum repræſentans, nunc porrigebatur, nunc in ſpiras ſe colligebat: nunc cum horrore intuentium, quaſi inferiores ex alto

Latini, ſeu Franci, urbe pelluntur.

Cometa.

γνεσώπης. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἡμερῶν τινῶν διαλειπουσῶν, ἑῷος ἀπάγεται τοῦ ναοῦ, ἵππῳ βραχυτάτῳ ἐπικαθήμενος, καὶ προθέουσαν ἔχων σημαίαν ἐπὶ καλάμου αἰωρουμένην, καὶ παροινούμενος οὕτω, κάτεισι πρὸς θάλασσαν· κἀκεῖθεν παραβριφεὶς ἁλιάδι, ἐς τὸ πέραν ἀνάγεται πρὸς ἀνδρόνικον. ἔπειτα καὶ τὼ ὀφθαλμοὺς ἐξορύττεται, κοινῶς ἁπάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ συνελθόντων, καὶ μετ᾽ ἀνδρονίκου τὴν τοιαύτην πρᾶξιν κυρωσαμένων. καὶ τοιοῦτο μὲν τὸ τῆς πρωτοσεβαστοῦ παραδυναστείας, ἢ μᾶλλον οὔπω παγείσης ἀκριβῶς τυραννίδος, καὶ τοῖς τῶν κοινῶν πραγμάτων διοικήσεως πέρας εἰλήφει. εἶχε μὲν οὖν τὰς χεῖρας ἐς παράταξιν ἱκανάς, καὶ τοὺς δακτύλους πρὸς πόλεμον ἐδεδίδακτο. ἴσως δ᾽ ἂν καὶ πλείονι πολέμου παρασκευῇ καὶ ὁρμῇ ὀξυτέρᾳ χρησάμενος, τόν τε ἀνδρόνικον τὴν εἰς τὴν πόλιν πάροδον ἀπετείχισε, καὶ ἑαυτὸν ἀπέρατον διεφύλαξε τοῦ ἐφεστῶτος κακοῦ. πειρᾶν γὰρ ἦν τοῖς βασιλείοις ἐδύνατο θησαυροῖς, ὁπόσα ἐβούλετο, καὶ ταῖς τριήρεσιν ἐνὸν χρήσασθαι πρὸς τὴν τοῦ ἀνθισταμένου καταπολέμησιν, αἷς τὸ ἐκ λατίνων ὁ[illegible]πλιτικόν, οὕτω μὲν ὑπέρτερον ὂν τοῦ ῥωμαϊκοῦ ναυτικοῦ, οὕτω δὲ παγχάλκεον καὶ ὅλον αἱμοχαρές. ἀλλὰ τοῦ μορσίμου, ὡς ἔοικεν, ἀντικρούσαντος, ὁ μὲν τὸ πρόθυμον ὑπεχάλασεν, ἀνδρόνικος δ᾽ ἐπιτανας ὑποσκελίζει τουτονὶ ἀντιπερίχοντα, καὶ τὴν νίκην λαμπρὰν ἀπηνέγκατο. ὃς καὶ κατὰ τὴν περαίαν ἔτι διατρίβων, τάς τε τριήρεις ὅσαι ὀπίσω τοῦ μεγάλου δουκὸς ἠκολούθησαν, κἀκ τῶν συνακολουθησάντων αὐτῷ κατὰ πάροδον στρατιωτικῶν καταλόγων ὅπαν ἐπίλεκτον, πόλεμον συγκροτεῖ κατὰ τῶν ἐν τῇ πόλει λατίνων. καὶ δὴ καὶ τοῦ δήμου ἀναθαρρήσαντος κατ᾽ αὐτῶν, καὶ ἀλλήλους ἐς συνασπισμὸν παραθήξαντες· ἐπὶ θαλάττης ὁμοῦ καὶ ἠπείρου ἔρις φύεται, καὶ πρὸς ἄμφω τὰ πλήθη κυκλωσάμενά τε καὶ πιέζοντα μὴ ἀντιπαλαίειν σθένοντες οἱ λατῖνοι, ὡς εἶχεν ἕκαστος σώζειν ἑαυτοὺς ἐπεβάλλοντο, τὰς οἰκίας ἀνέντες πλήρεις πλούτου παντός, καὶ πολυειδῶν ἀγαθῶν, ὁπόσα μεταδιώκουσιν ἄνθρωποι, τοῖς βουλομένοις προνόμευμα. οὐδὲ γὰρ μένειν κατὰ χώραν ἐτόλμησαν, ἢ κατὰ ῥωμαίων ἐπῆλθεσαν αὐτοί, ἢ ὅλως ἐφορμῶντας ὑπέστησαν. ἐντεῦθεν οἱ μὲν κατὰ πόλιν διεσπάρησαν ὡς ἔτυχεν, ἄλλοις προσερρύησαν οἴκοις ἐπιφανέσιν· οἱ δὲ καὶ τῶν μακρῶν ἐπιβάντες νηῶν, ἃς ἐπλήρουν οἱ ὁμόφυλοι σφίσιν, ἐξέφυγον οὕτω τὸ μαχαίρας στόμα. ὅσοι δὲ συνελήφθησαν, θανάτῳ ὑπεβλήθησαν, πάντων μέντοι τὰς οὐσίας ἀπεβάλλοντο· αἱ δὲ πλήρεις τῶν δραπετευσάντων τριήρεις, τῶν τῆς πόλεως ἀναχθεῖσαι λιμένων, καὶ βλέψασαι πρὸς ἑλλήσποντον τὸ μὲν λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἐκείνης προσωρμηκυῖαι ταῖς νήσοις ἐξέβησαν, ὁπόσαι μικρὸν ἄποθεν τῆς βασιλίδος ἀμφιρρέονται πόλεως, μὴ πάνυ πελάγιαι, φημὶ τὴν πριγκίπου καὶ τὴν πρώτην, καὶ ὅσαι περὶ αὐτὰς ἀνίσχουσι τοῦ βυθοῦ. τῇ δ᾽ ἐπιούσῃ τινὰ τῶν ἐν αὐταῖς ἱερῶν φροντιστηρίων πυρπολήσασαι, ἐξῆραν ἐκεῖθεν κώπαις ἁπάσαις, καὶ διαπετασθεῖσι λαίφεσι. μηδενὸς δ᾽ ἐπιδιώκοντος, ἔνθα ἦν πρὸς βουλὰς καταίρουσαι, ἔδρων ὅτι καὶ εἶχον κακὸν τοὺς ἐκεῖ ῥωμαίους. κατ᾽ ἐκείνας δὲ τὰς ἡμέρας καὶ κομήτης ἐφάνη κατ᾽ οὐρανόν, ὑποσημαίνων τὰ ἐσόμενα χείριστα, καὶ αὐτὸν ἀτεχνῶς διαχαράττων ἀνδρόνικον. ὄφεως γὰρ σχῆμα καὶ ἕλιγμα ἡ τοῦ φανέντος ἀνάμματος ὄψις διετύπου, νῦν μὲν διατεταμένου, μετὰ βραχὺ δ᾽ ἀμφιπεριειλισσομένου ὡς ἑλικούς, ἄλλοτε ὡς χάσμα ἀνοιγομένου στόματος φόβον ἐμποιοῦν τοῖς θεωμένοις, οἱονεὶ καταχέουσα ἐξ

ὕψους τῶν κάτωθεν, καὶ ἀνθρωπείων γλιχόμενον αἱμάτων. ἐμφορηθεὶς οὖν ἐκείνης τὸ μέχρι ἐκμετρηθῆναι, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα διαρκέσας, ἀφάντωτο. ἀλλὰ καὶ ἱέραξ τοῦ θηρεύειν εἰδὼς, λευκὸς τὴν πτίλωσιν, τοὺς πόδας λωροπεδούμενος, κἀπὶ καλιᾶς πτεροῤῥυήσας πολλάκις, καὶ αὖ πάλιν ἀνηβηκὼς, ὁρμήσας ἐκ τῆς ἕω πρὸς τὸ τοῦ λόγου μέγιστον τέμενος, καὶ τὸν θωμαΐτην ἐσπὼν δόμον, πολλοὺς κατὰ φήμην θεατὰς ἐφειλκύσατο. ἦσαν δ' οἳ καὶ διετεχνῶντο αὐτὸν συλλαβεῖν. ὁ δ' ἐκεῖθεν ἀρθεὶς, κατίπτη πρὸς τὸ μέγα βασίλειον· καὶ ἄνω τοῦ οἰκήματος καταπτάσας, ἐν ᾧ τοὺς ὑπογύως τοῦ ἄρχειν ἐπειλημμένους ἔθιστα πρὸς τοῦ δήμου παντὸς εὐφημεῖσθαι στεφανηφόρους, μετ' οὐ πολὺ πάλιν ἐπάνεισι πρὸς τὸν νεὼν, καὶ τὴν τοιαύτην περιοδείαν τρισσῶς ἐκδιανύσας, ὕστερον παρά του θηρεύεται, καὶ εἰσάγεται βασιλεῖ. τοῖς μὲν οὖν πλείστοις ἔμελλεν αὐτίκα ἀνδρόνικον συλληφθῆναι οἰωνίζετο ἐνθένδε, καὶ δίκας δικαίας ὑφέξειν, ἐπεὶ καὶ ὃν αὐτὴν ἐφεστὸν ἀτεχνῶς τὸ οἰώνισμα ἀφορᾷ, πλειστάκις ἐναρχθέντα δεσμωτηρίῳ, καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς τρίχωμα χιονούμενον. οἱ δέ γε σοφώτερόν τι προβλέποντες, καὶ τὸ φρονεῖν ὑψιβάμονες, τριετὲς ἔλεγμα χρονικὸν, τὴν τριπλῆν εἰς τὸ αὐτὸ κατάστημα πτῆσιν ἰσχυρίζοντο προσημαίνειν, καὶ τελευταῖον αὖθις ἀνδρόνικον φρουρὰν, καὶ ποδοκάκας καθυποδέχεσθαι ῥωμαίων καταρξάντα. πάντων δ' ἂν ἀνδρόνικον διαπορθμευσαμένων, λοίσθιος εἰς αὐτὸν περαιοῦται ὁ πατριάρχης θεοδόσιος, μετὰ τῶν λογίμων τοῦ βήματος. ὁ μὲν οὖν εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐγγίζειν σκηνὴν τὸν μέγαν ἀρχιερέα ἐνωτισάμενος, ἔξεισιν εὐθὺς πρὸς ὑπάντησιν, στολὴν ἠμφιεσμένος χροιὰν ἰοβάφινον, ὑφῆς τῆς ἰβηρικῆς εἰς γόνατα καὶ γλουτοὺς καταβαίνουσαν, καὶ πυκάζουσαν τὰ ἕως βραχίονος, καὶ πυραμιδουμένην καλύπτραν τῇ κεφαλῇ περικείμενος, καπνηρὰν τὴν χροιάν· καὶ πρὸς τῶν ἱππείων χηλῶν βαλὼν ἑαυτὸν, ἔκειτο τετανυσμένος μέγας μεγαλωστί· μετὰ μικρὸν δ' ἀνίσταται, καὶ τῶν ἐκείνου ποδῶν περιλιχμᾶται τὰ πέλματα, σωτῆρα τοῦ βασιλέως ἀποκαλῶν, ζηλωτὴν τοῦ καλοῦ, καὶ τῆς ἀληθείας ὑπέρμαχον, τῷ χρυσῷ τὴν γλῶτταν ἰωάννῃ ἀνθάμιλλον, καὶ πᾶσαν αὐτῷ προσηγορίαν περιτιθεὶς ἀγαθήν. ὁ δὲ τότε πρώτως ἀνδρόνικον θεασάμενος, ἐπεὶ κατενόησε περιεργότερον βλέμμα γοργὸν, ὑποκαθήμενον φρόνημα, σοφιστικὸν καὶ περίεργον ἦθος, ἡλικίας ἀναδρομὴν ἐς πόδα δέκατον μικρὸν ἀνατείνουσαν, ἀγέρωχον βάδισμα, ὀφρὺν ἐπανατείνουσαν ὑπεροψίαν, φροντιστικόν τε καὶ ἐπὶ συννοίας ἀεὶ ἄνθρωπον, ταλανίσας τοὺς ἀφρόνως ἄνδρα τοιοῦτον εἰσοικισαμένους ἐπ' ἀνηκέστοις ἑαυτῶν συμφοραῖς, ἀκοῇ μέν φησιν ἠκουόν σου τὸ πρότερον. νῦν δὲ καὶ ἑωράκαμεν, καὶ ἐγνώκαμεν σαφῶς. καὶ αὖ πάλιν τὸ τοῦ δαβὶδ ἀποκναίσας, εἶπε· καθάπερ ἠκούσαμεν, οὕτως εἴδομεν, αἱμύλως καθαπτόμενος ἀνδρονίκου, ὡς τὰ τῆς ὑπαντήσεως τῶν σκηνικῶν, ὑπεξῄρει τῆς γνώμης, ἑαυτὸν ἐλαφρίζων, καὶ κυνηδὸν προσκυνούμενος, ἀναφέρων ἅμα τὰ ῥηθέντα, πρὸς ἅπερ αὐτῷ ἀπήγγελεν ὁ βασιλεὺς μανουὴλ, διαζωγραφῶν τῷ λόγῳ ἀνδρόνικον, καὶ οἷον ἀγνοοῦντι τιθεὶς ὑπ' ὄψιν. ἀλλ' οὐκ ἔλαθε τὸ τῶν ῥημάτων, ἀμφιστρίζων τὸν πολύμητιν ἀνδρόνικον. ἔθεν καὶ τῇ τῶν λεχθέντων διπλόῃ, ὡς οἷα διπάλτῳ ξίφει τρωθεὶς τὴν ψυχὴν,

καὶ τὴν

alto deuoraturus eſſet, humani ſanguinis auidus, uaſtum rictum aperiebat. Sed quum non ultra dici illius reliquum, & ſequutam noctem duraſſet, euanuit. Accipiter quoque aucupio exercitatus, albus, uincula pedibus geſtans, qui plumis in nido ſæpe amiſſis repubuerat, ab Oriente in VERBI maximum templum tetendit: ac Thomaiticam ædem ingreſſus, multos ad ſui ſpectaculum attraxit. Erant etiam qui eum comprehendere ſtuderent: uerùm ipſe inde in magnum palatium peruolauit, & ſuper eo conclaui conſedit, in quo recens Imperio potitos, diademate redimitos, ab omni populo celebrari moris eſt. Paulo pòſt ad templum reuertitur: & hoc circuitu ter peracto, tandem à quodam captus, ad Imperatorem affertur. Id auſpicium quidam planè ad Andronicum referentes, qui & ſæpiſsimè in carcerem coniectus, & canus eſſet: eum ſtatim pœnas grauiſsimas daturum interpretabantur. ſed prudentiores, & ſublimioribus prædıti ingenijs, uolatum illum ter repetitũ, triennium ſignificare aſſerebant, quo in Imperio exacto, Andronicus rurſus in cuſtodia & compedibus futurus eſſet. Omnibus autem ad Andronicum nauigantibus, poſtremus omnium etiam patriarcha Theodoſius cum primarijs ſacerdotibus traijcit. Qui quum pontificem ad ſuum tentorium accedere audiuiſſet, ſtatim ei obuiam procedit, ueſte indutus fiſſa, uiolacei coloris, telæ Ibericæ, uſque ad genua & cubitos pertinente. Pileum in capite gerens, in acutum, pyramidis inſtar, deſinentem, pulli coloris, & quantus erat, ſe ad equi ungulas proſternit. Paulo pòſt aſſurgit, & Patriarchæ plantas deoſculans, eum Imperatoris ſeruatorem, honeſtatis amatorem, ueritatis propugnatorem uocat, & Ioanni Chryſoſtomo comparandum, nullo honorifico titulo prætermiſſo. Patriarcha uerò, qui tum primùm Andronicum uidebat, accuratius eo perluſtrato, animaduerſo'que uiſu truci, occulto ingenio, callidis & affectatis moribus, ſtatura ad decem ferè pedes aſſurgente, ſuperbo inceſſu, arrectis ſupercilijs, ſeueritate & triſtitia perpetua, miſeratus eos qui talem uirum in perniciem ſuam accerſiuiſſent: Hactenus, inquit, audiui, nũc etiam uidi, & palàm cognoui. ac Dauidicum illud non ſine dolore adiecit: Vt audiuimus, ita quoque uidimus. quibus uerbis ſalſè perſtringebat ſimulatum Andronici occurſum, & ſubmiſsionem. ſimul etiam memoria repetebat uerba Manuelis imperatoris, qui Andronicum oratione depinxerat, & ignorantis Patriarchæ ueluti oculis ſubiecerat. Sed illæ uerborum ambages Andronici ſagacitatem non latuerunt, qui ambiguis illis uerbis tanquã ancipiti gladio uulneratus,

uiſa

Accipitris auſpicium.

Patriarchæ cum Andronico congreſſus & dicteria.

» uiſa ſuperciliorũ Patriarchæ ſubtriſti, & denſa
» ſeric ad oculos uergente, quę affectionũ animi
» index eſſet: Ecce, inquit, occultum Armenium.
Nam patre Armenio natus eſſe ferebatur. Eodem dicterio cum aliàs quoque perſtrinxit, cum in colloquio dolenti ſimilis diceret, ſe unum Imperatoris Alexij curatorem ſupereſſe, ſine ullo moleſtiarum & laborum ſocio, ne ſanctitate quidem eius adiuuante: quanquam ei Manuel Alexij filij curam madaſſet, & imperij adminiſtrationẽ etiam præ cognatis ſuis commiſiſſet. Cui Patriarcha reſpondit, ſe iam olim ſolicitudinem de Imperatore depoſuiſſe: hoc eſt, inter mortuos eum numerare, poſteaquam Andronicus urbem ingreſſus, rerum adminiſtrationem ſuſceperit. Quo reſponſo confuſus Andronicus, & ſe intellexiſſe diſsimulans, rogauit, quid ſibi uellet ea oratio? quamuis ſatis ſciret, diuinum uirum pueri Imperatoris mortem deſignaſſe. At ille, ne feram alioqui contra ſe rugientem magis iritaret, aut camelum ad ſolitum uomitum prouocaret: dictum illud aliò detorſit, ac ſe iam olim & canonibus & ſenio, rerum adminiſtratione interdicentibus, Imperatorem curare deſijſſe, neque licere ſibi mundanis rebus implicari. Præterea ipſum Andronicum uel ſolum parem eſſe Imperatori educando. Cæterùm Palatij rebus ex Andronici ſententia per filios & amicos eius quàm rectiſsimè conſtitutis, & Imperatoris etiam amicis, eius accedendi, & eius uoluntati ſe accommodandi, poteſtate data: tandem ipſe quoque Andronicus Damali diſcedit. ac triremi conſcenſa, dum per fretum in urbem traijcit, Dauidicum illud hilariter ſuccinuit: Reuertere anima mea in requiem
» tuam, quoniam Dominus tibi benefecit, ere-
» pta uita mea ex morte, oculis meis à lachrymis,
» pedibus meis à lapſu uindicatis.

Andronici cum imperatore congreſſus.

Imperatore Alexio & matre eius Xene è palatio, ut uoluerat Andronicus, in Manganicas regales ædes ad Philopatium digreſsis, eò ſe confert: ac Imperatore ſubmiſsè adorato, pedes eius amplectitur, cum ſolito planctu & fletu: Matre uerò eius obiter & contemptim ſalutata, ſine diſſimulatione ueteris in eam odij, citra moram longiorem in tentorium non procul inde paratum diſcedit, ubi omnes uiri nobiles & honorati ſua quoq; tabernacula erexerunt, quemadmodũ pulli ſub gallinæ alas confugiunt.

Mendicus exuſtus.

Tum homo quidam, alter Irus Homericus, teter, ſine domo, diuitum limina terens, ut fruſtis panis famem ſedaret, captus eſt, cum intempeſta nocte iuxta Andronici tabernaculum uictum mēdicaret, uir procerus, & ſtrabus. ac primùm ab Andronici miniſtris pro mago inſimulatur, deinde

καὶ τὴν σκυζομένην οἷον καὶ συννεφῆ τῶν ὀφρύων τοῦ "
πατριάρχου γραμμήν, τὴν φίλην καὶ τῆς ψυχῆς ἐν- "
νοημάτων εὑρεῖν προμηνύτριαν· ἰδὲ, φησί, βαθὺς ἀρ- "
μένιος, ἐπεὶ καὶ τὸ πατρῷον γένος ἐξ ἀρμενίων ἕλκειν ἐλέγετο. τοῦτο δὲ καὶ ἄλλοτέ ποτε ἐπισκώπτων αὐτὸν ἀνδρόνικος, ὅτι ὁ μὲν πρὸς τὸν πατριάρχην τὸν λόγον ποιούμενος ἀχθομένῳ ἐῴκει, καὶ μόνος ὑπολελεῖφθαι τοῦ βασιλέως ἀλεξίου κηδεμὼν ἔλεγε, μηδένα ἔχων τὸν συμπονοῦντά τι καὶ συγκάμνοντα, μηδ' αὐτὴν τὴν ἐκείνου ἁγιότητα, καίτοι τοῦ βασιλέως, καὶ πατρὸς τοῦ βασιλέως ἀλεξίου δὲ αὐτὸν ἀναθεμένου τὴν τοῦ υἱοῦ τημελούχησιν, καὶ τὴν τοῦ κράτους αὐτοῦ κυβέρνησιν, ὑπὲρ τοὺς τούτῳ κατὰ γένος προσήκοντας. ὁ δὲ ἔφησεν ἀποφροντίσαι πάλαι τὸν βασιλέα, εἴτ' οὖν τοῖς τεθνεῶσιν ἔχειν ἐνάριθμον, ἐξ ὅτου περ αὐτὸς ἀνδρόνικος τὴν βασιλίδα πόλιν εἰσελήλυθε, καὶ τὰ κοινὰ διαχειρίζει πράγματα. πρὸς ἣν ἀπόκρισιν τοῦ πατριάρχου ἐρυθριάσας ἀνδρόνικος, ἤρετο, τί δῆτα τὸ ἀποφροντίσαι, καὶ πρὸς ὃ σημαινόμενον ἐκτετόξευται, τὸν μὴ συνιέντα πλαττόμενος· καίτοι γε γινώσκων ἀληθῶς, ὡς τὸν τοῦ παιδὸς καὶ βασιλέως θάνατον ᾐνίξατο, δι' ὧν ὁ θεῖος οὗτος ἀνὴρ ἐφθέγξατο. ὁ δὲ τὸν θῆρα μὴ ἐκμαίνειν ἐθέλων, καὶ ἄλλως κατ' αὐτοῦ ὠρυόμενον, ἢ τὴν κάμηλον ἀναστομοῦν εἰς ἐξέραμα, πρὸς ὅπερ εἴθιστο, οὐ κατὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ πρὸς ἣν ἐρρέθη προβάλλων ἐξήγησιν, ἑτεροίως τὸν τοῦ ῥήματος νοῦν ἡρμήνευσεν, μηκέτι φάσκων φροντίζειν τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ τὸ τούτου παριδεῖν τημελές, καὶ διὰ τοὺς κανόνας μὲν καὶ τὸ γῆρας μὴ ἐγχωρεῖν αὐτῷ τοῖς κατὰ κόσμον συμπλέκεσθαι πράγμασι· τὸ δὲ πλέον, αὐτὸν τὸν ἀνδρόνικον αὐτάρκη, καὶ μονώτατον εἶναι τὸν βασιλέα παιδοκομεῖν. τῶν δὲ κατὰ τὰ ἀρχεῖα πραγμάτων, ὡς ἀνδρονίκῳ ἐδόκει καὶ ἄριστος ἔχει, διαιτωμένων παρά τε τῶν υἱέων ἐκείνου, καὶ ὅσοι περ αὐτῷ προσέθεντο, ἐπεὶ καὶ οὗτος μεταχωρεῖ τῆς δαμάλεως, ὑποψάλλας τὸ τοῦ δαβὶδ ἐν τῷ τὸν πορθμὸν διαβαίνειν, καὶ φθεγξάμενος μετὰ διαχύσεως·
ἐπίστρεψον ψυχή μου εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι κύ- "
ριος εὐηργέτησέ σε, ὅτι ἐξείλετο τὴν ψυχήν μου ἐκ θα- "
νάτου, τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπὸ δακρύων, καὶ τοὺς "
πόδας μου ἀπὸ ὀλισθήματος. τοῦ δὲ βασιλέως ἀλε- "
ξίου καὶ τῆς ἐκείνου μητρὸς ξένης ἐξιόντων μὲν τῶν βασιλείων, κατὰ τὴν ἀνδρονίκου βούλησιν, ὡς δὲ τὰς ἐν τῷ φιλοπατίῳ βασιλικὰς μετασκηνωσαμένων ἀναδομάς, αἳ τοῦ μαγγάνη ἐλέγοντο· πρόσεισιν ἐκεῖσε ἀνδρόνικος, καὶ τῷ μὲν βασιλεῖ βαθεῖαν ἀπονέμει προσκύνησιν, ὑπὸ γόνυ πεσών, καὶ τοὺς ἐκείνου πόδας περιπτύσσεται, ὡς εἴωθε κοψάμενος, καὶ δάκρυα χεάμενος, τῇ δὲ τούτου μητρὶ ξένῃ ἔσχατα καὶ ἀπόνως τὴν τιμὴν ἀφοσιωσάμενος, καὶ τῆς ἐκεῖσε παρουσίας πάρεργον ἀπονέμας τὴν προσαγόρευσιν, καὶ ταύτην ὑπουλίας μεστήν, καὶ τοῦ μίσους φιλοπαλαιάν, ὅπερ κατ' αὐτῆς ἐκ μακροῦ τῇ ψυχῇ ἐνάπτετο· βραχύ τι προσδιατρίψας μεταχωρεῖ, καὶ κατὰ τὴν προκατειλημμένην αὐτῷ ἐκεῖ που σκηνὴν ἀφικόμενος, ἔχει περὶ αὐτὸν τὰς αὐλαίας πηξαμένους, ὃν τρόπον αἱ ὄρνιθες ὑπὸ τὰς ἑαυτῶν ὑποσυνάγουσι πτέρυγας τὰ νόσσια, πάντας ἄνδρας εὐγενεῖς καὶ περιδόξους. ἔτι καί τις ἀνὴρ ἶρος ἄλλος ὁμηρικός, μολοβρὸς καὶ ἄοικος, τὰς τῶν πλουσίων θύρας ἐκτρίβων, καὶ θεραπεύων τὴν γαστέρα τοῖς τῶν ἄρτων τεμάχεσιν, ἑάλω τὰ βιώσιμα αὐτῷ ἀωρὶ τῶν νυκτῶν περὶ τὴν ἀνδρονίκου σκηνὴν ἀλούμενος, ἐξωμίας καὶ στραβλώψ, τὰ μὲν πρῶτα ὑπὸ τῆς θεραπείας ἀνδρονίκου, ὡς γοητείαις δύναιτο χρώμενος,

ἐπατα

ὑποστὰς καὶ τοῦ δήμου τῆς πόλεως ἐκδίδοται παραλόγως· ἡ δὲ ὡς καὶ θείας ὄψεως τῆς Ἀνδρονίκου διαστᾶσα, ἀνεξελέγκτως αὐτῆς εἰς τὸ θέατρον ἀπαγαγόντων, καὶ ξύλα καὶ φακέλους φρυγάνων ξυναγειράντων, κατακαίεται τὴν Ἀνδρονίκου χαριζόμενοι. συχνὰς δὲ ἐκτρίψας ἡμέρας Ἀνδρόνικος σὺν τῷ βασιλεῖ κατὰ τὸ Φιλοπάτιον, ἔσχεν ἔφεσιν εἰς τὴν μεγαλόπολιν εἰσιτηρίας, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως ἐξαδέλφου Μανουὴλ τάφον ἰδεῖν. ὅθεν κατὰ τὴν τοῦ παντοκράτορος μονὴν γεγονώς, καὶ ποῦ τέθαπται ὁ νεκρὸς ἐρωτήσας, καὶ ἐπιστὰς τῷ σωματοφυλακοῦντι μνήματι, πικρῶς ἐπεδάκρυσε, καὶ πάθεσι βαθέως ὠλοφύρετο, ὡς καὶ πολλοὺς τῶν παρεστώτων μὴ τὴν κρυψίνουν ὅλως [illegible] Ἀνδρόνικον ἔχοντας, θαυμάσαι λίαν, καὶ εἰπεῖν· ὢ τοῦ θαύματος, πῶς ἐφίλει τὸν προσγενῆ ἄνακτα, καὶ τὸν διώκτην ὄντα θερμόν, καὶ φιλανθρώπως αὐτῷ μὴ χρησάμενον. τινῶν δὲ τῶν ἐκ τοῦ γένους ἀποσπώντων αὐτὸν τῆς σοροῦ, καὶ ἀρκούντως ἀποφαινομένων τεθρηνηκέναι, οὐδόλως καθυπεῖξε ταῖς παραινέσεσιν, ἀλλ' αἰτήσας καὶ ἐπὶ μικρὸν ἐνδοθῆναί οἱ προσκαρτερῆσαι τῷ τάφῳ, ἔχειν γάρ τι τῷ κειμένῳ κατὰ μόνας διαλεχθῆναι, τὰς χεῖρας ὡς πρὸς ἱκεσίαν διατυπώσας, καὶ διαπετάσας τὰς παλάμας, καὶ διάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς λίθον τὸν [illegible], τὰ χείλη μὲν κινῶν, φωνὴν δ' οὐδαμῶς ἐξικνουμένην εἰς ὦτα τῶν παρεστώτων ὑμνεῖν ἀφιείς, διάλεξίν τινα λαθραίαν ἐπεποίητο. τοῖς μὲν οὖν πλείοσιν ἐπῳδή τις βαρβαρικὴ λελόγιστο τὰ ὑποψελλιζόμενα· ἦσαν δ' οἵ, καὶ τούτων μάλιστα οἱ τὴν εὐτραπελίαν μεταδιώκοντες, ἐπικερτομεῖν Ἀνδρόνικον ἔφασκον τῷ βασιλεῖ Μανουὴλ, καὶ ἀτεχνῶς κωμῳδεῖν ἐπεμβαίνοντα λέγειν· ἔχω σε τὸν διώκτην, καὶ πολλάς ἐμοι πλάνας προξενήσαντα, καὶ ὑφ' οὗ παγκόσμιον μικροῦ γεγένημαι περιλάλημα, πᾶσαν δυστυχῶς ἐλθὼν ὁπόσην ἥλιος ἔπεισιν ἅρματι. καὶ σὲ μὲν ὁ ἑπτακόρυμβος οὑτοσὶ συνέχει λίθος, ὥσπερ καὶ ἀφύκτῳ δεσμωτηρίῳ ἀνέγερτον καθεύδοντα ὕπνον, καὶ τῆς τελευταίας σάλπιγγος [illegible], ἐγὼ δὲ τὸ σὸν μετελεύσομαι γένος, οἷα καὶ λέων μεγάλῳ ἐπεγκύρσας θηράματι, καὶ δίκας ὧν ὑπὸ σοῦ κακῶς ἐπεπόνθειν γενναίας εἰσπράξομαι, τὴν ἑπτάλοφον καὶ λαμπρὰν εἰσιὼν ταυτηνὶ μεγαλόπολιν. ἐκ δὲ τούτου πάντα οἶκον ἐπιὼν περιφανῆ καὶ λαμπρόν, καὶ σταθμοὺς ἐν αὐτοῖς τιθέμενος, ὥσπερ οἱ παροδεύοντες, ἐχρῆτο τοῖς κοινοῖς ὡς ἰδίοις πράγμασι, τῷ μὲν βασιλεῖ Ἀλεξίῳ κυνηγεσίοις ἐφιεὶς προσανέχειν, καὶ κούφοις τισὶ τρίβεσθαι παιδιάμασι μετὰ τῶν φυλάκων οὓς αὐτῷ ἐπέστησεν, οὐ μόνον τὴν εἴσοδον αὐτοῦ, καὶ τὴν ἔξοδον ἐφορῶντας τοῦ μυθικοῦ πολυομμάτου Ἄργου περιεργότερον, ἀλλὰ καὶ μηδένα τῶν ἁπάντων παριέντας μόνῳ ἐντυγχάνειν αὐτῷ, ὑπέρ τινος οὑτινοσοῦν διομιλοῦντα πράγματος· ἑαυτὸν δὲ ὅλον ἐκδοὺς ταῖς μερίμναις, οὐχ ὅπως εὖ πράττοιεν τὰ ῥωμαίων, ἀλλ' ὅπως ἀφέλοι ἐκ τῶν βασιλείων καὶ σύμβουλον ἀγαθόν, καὶ κατὰ χεῖρα γενναῖον ἄνδρα καὶ [illegible], καὶ ὕποπτον ἐκείνῳ, καὶ πρὸς ἀρχὴν ἐπιτήδειον· ἀμειβόμενος δὲ τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας τοὺς Παφλαγόνας, καὶ πάντα ἄλλον συνεφαψάμενον αὐτῷ τῆς ἀποστασίας, ἀξιώμασι τούτους ἐτίμησε, καὶ δωρεαῖς φιλοτίμοις ἐδεξιώσατο, καὶ τὰ λαμπρὰ δὲ τῶν ἀξιωμάτων, καὶ τὰ τῶν ὀφφικίων μεγαλοπρεπῆ, ὡς ἐκείνῳ ἐδόκει μετατιθείς, ἐπὶ τινῶν μὲν τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας προυβάλλετο· ἄλλοις δ' [illegible] ἑτέρους, ἐκείνους δήπουθεν, οἳ ὀπίσω αὐτοῦ ἐπορεύθησαν, ὡς τοῦ Βάαλ πρότερον οἱ ἀποστάντες ζῶντος Θεοῦ, καὶ οἳ τὴν παρ' ἐκείνου δόξαν προέθεντο τῆς ἐπαινετῆς καὶ προτέρας τιμῆς, καὶ τῷ δικαίῳ μερίδα

παρεχ-

deinde urbanę plebi pręter opinionē deditur. Ea uerò spectando Andronico, ut diuino uultui infensa, cū indicta causa, cōgestis in theatro lignis aridis & sarmentis, in Andronici gratiā exurit.

Andronic⁹ Manuelis ſepulchrũ ſpectat.

Qui dies complures cum Imp. in Philopatio commoratus, Magnam urbem intrare deſiderauit, et Manuelis patruelis ſepulchrum ſpectare. Cum in Pantocratoris monaſterium ueniſſet, quæſiuit, ubi ſitus eſſet Imperator: eiusque ſepulchro aſtans acerbè fleuit, miſerabiliter eiulans, ut quidam ex aſtantibus artium Andronici ignari, præ admiratione dicerent: O rem miram, ut Imperatorem cognatum, quamuis acrem & inhumanum perſecutorem, dilexit? Cum autem quidam ex cognatis eum à tumulo auellerent, & luctui ſatis eſſe datū dicerent, monitis eorum nequaquam acquieuit: ſed petijt, ut ſe paulisper adhuc ſepulchro inhærere paterentur. habere enim, quod cū defuncto ſeorſim colloquatur. Itaq; manibus & palmis ſupplicis in modum compoſitis, & oculis in ſepulchri ſaxum intentis, labia mouit, editaque uoce, quæ à nemine exaudiretur, occultum colloquium habuit.

Interpretatio epicedij.

Ac plerique murmur illud incantationem barbaricam eſſe, facetiores autem Andronicum Manueli inſultare, & manes eius exagitare dicebant, his uerbis: Habeo te perſecutor, à quo multis actus ſum erroribus, & totius penè mundi factus fabula, uniuerſo orbe pererrato. ac te quidē ſepulchrum iſtud in ſeptem uertices aſſurgens, & ineuitabilis carcer profundo ſomno oppreſſum tenet, ex quo non niſi ultimæ tubæ clangore excitaberis: ego uerò tuum genus ulciſcar, ut leo prędam opimam nactus, & pœnas iniuriarum tuarum graues exigam, poſtquam hanc ſplendidam urbem ſum ingreſſus,

Quæ ſeptem una ſibi muro circundedit arces.

Andronic⁹ ſuo arbitratu Rempublicam adminiſtrat.

Deinceps omnes domos illuſtres & ſplendidas peruagando, & uiatorum inſtar in eis diuerſando, Rempublicam ſuo arbitratu adminiſtrabat. Imperatori Alexio uenationes et alia ludicra indulſit, cuſtodibus adhibitis, qui non modò ingreſſum & egreſſum eius diligentiſſimè obſeruarent, ſed etiam neminem omnino ulla de re cum eo colloqui paterentur: ſibi curam rerum uendicauit, non in id intentus, ut Romana res floreret, ſed ut omnes tam conſilio quàm manu pollentes, & imperio idonei, diuerſæ factionis, palatio exigerentur. Paphlagones cæterosq; omnes quorum opera & ſtudijs regnum occuparat, & honoribus & largitionibus eſt remuneratus. Dignitates & officia magnifica pro libito partim in filios ſuos, partim in alios tranſtulit: eos utique qui ipſum ſecuti erant, ut olim ij qui à Deo uiuente ad Baalem defecerunt, quiq; ipſius gloriam priori laudabili dignitati cum iuſtitia coniunctæ

prætule-

Andronici graſsationes.

prætulerunt. Proinde clari uiri partim domo & patria pellebantur, à chariſsimis ſuis auulſi: partim oculis priuabantur: partim in carcerem & ferreas manicas conijciebantur, nullius ſibi ſceleris cōſcij: ſed illius criminis tacitè condemnati, quòd ex nobilitate eſſent, & in bello ſæpè fortiter ſe geſsiſſent, aut proceritate corporis & elegantia formæ, aut alia quapiam re quæ morderet Andronicum, & ſpe haud bona aleret, antecellerent: aut ob reſiduas ueterum offenſarum ſcintillas, quę hactenus uelut ignis ſub cinere latuerāt, reſuſcitatas, mulctabantur. Itaque peracerba fuit illorum temporum con„ditio, & cōiunctiſsimorum inter ſeſe perfidia, „malum intolerabile. Nec enim frater duntaxat fratrem, pater filium negligebat, ſi Andronico ita uiſum eſſet: ſed proditores eorū infeſtiſsimos ad internecionē familiæ adiutabant. Erāt etiam qui ipſi ſuos deferrent, ut aut Andronici acta irridentes, aut ſpreto Andronico, paternum imperium gerenti Alexio addictos. Multi quoq; inter accuſandū ſunt accuſati: & dū alios arguūt, ut Andronici inſidiatores, ab ipſis reis aut circūſtantibus ſunt delati, & in cādem cuſtodiā utriq; abducti.

Ioānis Cantacuzeni excæcatio.

Orationē meam confirmat Ioānes Cantacuzenus, qui pugnis in ſpadonē Zitam ita ſæuijt, ut dentes ei excuteret, & labia diſcinderet, quòd cum Imperatore Alexio de cōmunibus miſerijs eſſet collocutus: idem'que mox comprehenſus, & oculis erutis in obſcurum carcerem eſt coniectus, quòd per quendam carceris cuſtodem fratri uxoris ſuæ Angelo Conſtantino ſalutem dixerat. Nemo igitur ærumnarum erat expers: & ſi unquam aliàs, tum certè re ipſa mōſtra illa apparebant, quæ Empedocles de Contentione fabulatur. Neque enim proceres duntaxat Andronici aduerſarij, ſed eius etiā cultores, crudeliſsimè tractabantur. Nam quos heri humaniſsimè exceperat, et inter intimos habuerat, in eos hodie atrociter ſæuiebat. Ita uidere erat eundē eodem die, ut de nauarcho Xerxis eſt memoriæ proditum, & coronari & ſecuri percuti, laudari & cōuicijs proſcindi. Itaq; prudentiores, Andro„nici laudationem iniuriæ principium, & bene„ficentiam eius facultatum rapinam, benignita„tem eius interitum iudicabant. Neq; uerò con„ſtabat, cum regnū affectaret, eum ueneficum eſſe atrociſsimum, & lethalia pocula miſcendi peritum: ſed aliquot diebus poſt, id omnib. in ore erat, uerè nec ne, haud ſcio: ac eius nefariæ artis prima feciſſe periculum Maria Cæſariſſa, Manuelis Imperatoris filia, ferebaſ, quę & princeps, & præ cæteris omnibus Andronici reditum expetiuerat. Nam pollicitationibus ab eo corruptū paternū eius ſpadonem cognomento Pterygionitem, lentū illi uenenū miſcuiſſe.

Cæſaris & Cæſariſſæ interitus.

Nec

πεπληγμένως. οἱ μὲν τοίνυν τῶν ἐπισήμων ἀνθρώπων ἀπηλαύνοντο οἴκου καὶ πατρίδος, καὶ τῶν φιλτάτων ἐχωρίζοντο. οἱ δὲ εἱρκταῖς καὶ χειροπέδαις σιδηραῖς παρεδίδοντο, ἄλλοι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξεκόπτοντο, αἰτίαν οὐδεμίαν πρόδηλον ἐπηγμένην ἑαυτοῖς εὑρίσκοντες· τὸ δ᾽ εἶναι τῶν εὐπατριδῶν σιωπηλῶς ἐγκαλούμενοι, καὶ κατὰ πόλεμον πολλάκις εὐδοκιμηκέναι, ἢ φυῆς σώματος γενναιοτάτης, ἢ ὥρας ἱκανωτάτης μεταλαχεῖν, ἢ τι ἕτερον φέρειν ἐπαινετὸν, ὑποκνίζον ἀνδρόνικον, οὐδ᾽ ἀγαθὰς ἐκείνῳ τὰς ἐλπίδας ὑποβάλλον, ἢ τὸ μὴν παλαιᾶς μικρολυπίας ὑποτύφον ἐμπύρευμα, καὶ φρυκτωρίζον κατὰ βραχὺ τὸ πρώην λεληθὸς καὶ ἀναδεούμενον τοῦ θυμοῦ. ἦν τοίνυν ἀνύποιστος ἡ τοῦ τότε καιροῦ φορὰ, καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους, καὶ τῶν πάνυ γνησιωτάτων οὐκ εὐπιστία, κακὸν ἀφόρητον ἦν. οὐ γὰρ μόνον ἀδελφὸς παρεώρα κασίγνητον, καὶ πατὴρ υἱὰ παρέτρεχεν, εἰ οὕτως ἤρεσκεν ἀνδρονίκῳ· ἀλλὰ καὶ τοῖς καταπροδιδοῦσι τούτους συνέπραττον τὰ ἀνήκεστα, καὶ τὴν τοῦ γένους συνδιετίθουν ἀπώλειαν. ἦσαν δ᾽ οἳ καὶ κατεμήνυον αὐτίκα τοὺς οἰκείους, ὡς ἢ τὰ παρ᾽ ἀνδρονίκου χλευάζοντας δρώμενα, ἢ γοῦν τὴν τὰ τρόπῳ ἄρχοντι ἀρχὴν ἀλεξίῳ προσκειμένους, ἀνδρονίκου δὲ ἀπαυχενίζοντας ἑαυτούς. πολλοὶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἄρτι κατηγορῶν κατηγόρηντο, καὶ διελέγχοντες ἑτέρους ἐπ᾽ ἀνδρονίκῳ τέκτονας κακῶν, ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν κατηγορουμένων, ἢ καὶ ἄλλων παρεστώτων προσηγγέλλοντο, καὶ ἄχρι τούτους κἀκείνους συναπηγμένους μία φρουρά. καὶ πιστοῦταί μοι τὸν λόγον ὁ καντακουζηνὸς ἰωάννης, παλαμναιοτάταις πυγμαῖς παίων ἐκπομίαν τινὰ τζίταν καλούμενον, καὶ τοὺς ὀδόντας ἐκριζῶν, καὶ τὰ χείλη ἀφαιμάττων, ὅτι πεφόρατο ὅλως ἀλεξίῳ τῷ βασιλεῖ περὶ τῶν κοινῶν διαλεχθεὶς συμφορῶν· παραχρῆμα δὲ συλλαμβανόμενος καὶ αὐτὸς, ἐξομματούμενός τε, καὶ εἱρκτῇ ζοφώδει παραρριπτούμενος, εἰς προσηγορίαν διὰ τοῦ δεσμοφύλακος πέπομφεν ἑνὶ τῶν γυναικομαίμων ἀγγέλων δεσμώτῃ ὄντι τῷ κωνσταντίνῳ. συνῳδὰ δὲ ταῦτα ἦν ὡς πόνον ἅπασι κεφαλὴ, καὶ παρρησίαν ἄγον, ὡς οὔποτε τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ἀπιστούμενα, ὅσα τὸ ἐμπεδόκλειον νεῖκος τερθρεύεται τέρατα. οὐ γὰρ ἐκλεκτὸς μόνον ἅπας ὑψηλὸς, καὶ τῆς ἐναντίας ἀνδρονίκῳ μοίρας, ἔπασχε τὰ οἰκτρότατα, ἀλλὰ καὶ περὶ τοὺς οἰκείους θεραπευτῆρας ἀπηνέστατος ἦν, οὓς χθὲς ἐψώμιζε εἶαρ πυροῦ, καὶ οἷς τὸν μόσχον παρετίθει τὸν σιτευτὸν, καὶ τὸν αὐθοσμίαν ἐκίρνα ζωρότερον, καὶ τὸν κύκλον τῶν περὶ ἐκεῖνον ἐνέγραφε, τούτους δίδωσι χαλεποῖς ὀλέθροις. ἦν δὲ καὶ τὸν αὐτὸν ἰδεῖν τῆς αὐτῆς ἡμέρας πολλάκις ὁρᾶν στεφανούμενόν τε ἅμα κατὰ τὸν τοῦ ξέρξου ναύαρχον, καὶ δορυτομούμενον, ὑμνούμενόν τε καὶ βλασφημούμενον. ὅθεν καὶ πολλοὶ τῶν τῆς ἐκείνου μερίδος, οἱ ὅλως ἂν νοῦν βάπτοντες, τὸν δὲ ἀνδρονίκου ἔπαινον καταβολὴν ἐνόμιζον ὕβρεως, καὶ τὴν ἀγαθοῦ τινὸς εὐθετικοῦ παροχὴν, ἔμεσιν τῶν προσόντων ὤοντο εἶναι, καὶ καταστροφὴν τὴν ὑποστροφήν. ὁ δ᾽ αὐτὸς φαρμακὸς ὢν ὀλεθριώτατος ἐλελάθει πρότερον, ἡνίκα τυραννεῖν ἐπεβάλλετο. ἡμερῶν δὲ τινων διαλειπουσῶν, ᾔδετο παρὰ πᾶσιν, εἰ δὲ καὶ ἀληθῶς, οὐκ ἔχω λέγειν, καὶ θανασίμους κεραννύειν ἐπίστασθαι κύλικας. καὶ τῆς ὀλεθρίας ταύτης ἐς ᾅδου καταγωγῆς πρώτην ἄλλων παραδοθῆναι τὴν καισάρισσαν μαρίαν, τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως μανουὴλ, τὴν καὶ πρώτως καὶ παρὰ πάντας μάλιστα τὴν τοῦ ἀνδρονίκου κάθοδον ἐς τὴν πατρίδα γλιχομένην ἰδεῖν. ὑποφθαρῆναι γὰρ χρυσαῖς ὑποσχέσεσιν ἐκθύμιον ἐκτὲ πατρῷον ἐκτομίαν τῇ γυναικὶ, τὸ ἐπίκλην πτερυγωνίτην, καὶ λυγρὸν ἐγχέαι τῇ ἀνθρώπῳ διὰ τούτου φάρμακον.

ἦν δὲ

ἀπὸ δηλητηρίου οὐ τῶν αὐτίκα θανατούντων, ἀλλὰ τῶν ἐπὶ βραχὺ παρατεινομένων θανάτῳ, καὶ ὑπεξαγόντων τοῦ ζῆν χολαιτέρων. οὐ πολὺς ὁ ἐν μέσῳ χρόνος, καὶ ἐπὶ τῆς γυναικὸς μόρῳ καὶ ὁ ταύτης σύζυγος καῖσαρ ἐπηκολούθησε. πλὴν οὐδ᾽ οὗτος φυσικῶς ἐλέγετο τελευτᾶν, ἀλλὰ κύλιξ ἐτεκμαίρετο μία ζωῆς καθαιρέτρια δύο ἀμαυρῶσαι τέκνα πότητος. Βουληθεὶς δὲ τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα Εἰρήνην εἰς γάμον ἁρμόσαι τῷ Ἀλεξίῳ, ὃν ἡ κομνηνὴ Θεοδώρα ἐγείνατο, βιβλίον λακωνίζον ξυντίθησι πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον, καὶ τοῦτο ὑποσημηνάμενος κάτωθεν διὰ μέλανος τῷ οἰκείῳ ὀνόματι, ὥστε κοινῶς ἀκροατέος τε καὶ σκέψεως ἀναδίδωσιν. ἦν δὲ τῶν γεγραμμένων ὁ νοῦς, εἰ συγχωρηθήσεται προβῆναι συνάλλαγμα γαμικόν, βραχὺ μὲν ἢ οὐδὲν προὖπτον ἐμφαῖνον τὸ ἀσύμφορον, γινόμενον δ᾽ ὅμως εἰς ἁρμογὴν τῆς ἑῴας καὶ ἑσπερίας λήξεως, καὶ ἀνάζευξιν αἰχμαλώτων, καὶ χορηγὸν πλείστων ὅσων ἑτέρων συνοισόντων κοινῇ. καὶ τὸ βραχυσύλλαβον τοῦτο γράμμα, καθά τις λέβης ἀναζέων, ἢ ποσειδώνειος τρίαινα, ἢ τὸ εὐφυὲς τῆς ἔριδος μῆλον, τήν τε σύνοδον διεκύκα, καὶ τῆς συγκλήτου μέρος ὁπόσον περὶ τὸ κρίνειν, διέστησεν ἢ ἀλλαδίστροφον ἀπῶν, κατ᾽ ἀλλήλων ἐφώπλισε, καὶ εἰς μοίρας ἐναντίας ἀπέκρινε. χρήμασι γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν καθυπαχθέντων, καὶ τιμῶν ἀναβάσεσι μαλαχθέντων, ἐπένευον, ὡς οὐκ ὤφελον, οἷα μὴ κεκωλυμένῳ τῷ γάμῳ. οἱ δὲ θρασύτεροι τῶν δικαστῶν καὶ ψηφοφαγεῖν εἰωθότες, καὶ περὶ τοὺς περιφανεῖς ἀγυρτεύοντες οἴκους, καὶ οἱ φιλόχρυσοι τῶν ἐκ τῆς συνόδου, καὶ θεοκάπηλοι, μηδὲ συγγενεῖς εἶναι δ᾽ ἐνταῦθα τὰ συναφθησόμενα πρόσωπα, διὰ τὸ ἐξ ἀθεμίτου φύσεως ἀμφότερα γεγενῆσθαι, καὶ τοῖς νόμοις τὰ περὶ κυήματα ἀκοινώνητα συγγενείας, καὶ ἐκ διαμέτρου ἀφεστᾶναι λογίζεσθαι. καὶ ἀμαθὲς δὲ ἔλεγον εἶναι καὶ τὸ εἰς ἀμφίβολον ἄγειν ἐπὶ ζήτησιν πίπτειν τὴν ἐκδηλοτέραν ἡλίου ὑπόθεσιν. οἱ δὲ τῶν ἄκρως ὡσεὶ παρασχόμενοι τὰ φθεγγόμενα, καὶ ὡς ἀγχεμάχοις ὅπλοις τοῖς νόμοις τὰς προσβολὰς αὐτῶν ἀποκρούοντες, μηδὲ συγχωροῦντες τῇ πράξει, ὡς ἀθεμιτογαμίας μεστῇ· αὐτίκα πρότερον γενναιότερον. ἦσαν δὲ οἱ τῆς καλλίστης ταύτης εἰσηγούμενοι γνώμης, καὶ τῆς πάλης τοῦ κράτιστος, βραχεῖς ἐκ τῶν ἀρχιερέων, καὶ τῶν ἐντρεφομένων τοῦ βήματος, καί τινες βουλευταὶ τῶν τῆς συγκλήτου βουλῆς. καὶ αὐτοὶ δὲ ὁ τοῦ πατριάρχου ζῆλος ἐνδυναμοῦντί τε καὶ ὑπολαμβάνοντι, ἐν ᾗ ἦν ἐστερεοζυγοῦν, καὶ οἴκοθεν ἄλλως οὐ φέροντες. ὅτι γὰρ ἡ ἀνδρονίκου τότε διέλυσε μεγαλειότης σομφασμός, οὔθ᾽ ἡ τοῦ αὐτοῦ λόγων εὐφυλιξις δύναμις, οὔθ᾽ αἱ ἀπειλαὶ διετάραξαν. ἀλλ᾽ ἦν ἀτίνακτος ὡς ἐκεῖνος ὁ πρόβολος, περὶ ὃν ἀεὶ κῦμα ὀρθὸν ἵσταται, καὶ ἅλμη περιμορμύρει. ὁ δὲ ὡς ἀφορῶν διέλυεν, καὶ μακρὰ κλαίειν ἐῶν τὴν ἠχήεσσαν θάλασσαν, ὡς δὴ τῆς αὐτῆς ἐκ βάσεως. ἀμέλει τοι καὶ ἰδὼν ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλ᾽ ἀνακαλύπτως ἔπεσι τὰ δεινά, καὶ νικᾷ τὰ χείρονα τῶν ἱερῶν ἀπανίσταται ἀρχείων, καὶ πρὸς τὴν νῆσον ἀφικνεῖται Τερέβινθον, καθ᾽ ἣν αὐτῷ τὴν καταγωγὴν, καὶ τὴν τοῦ σκήνους ἐντρεπίκει κατάθεσιν. ὁ δ᾽ Ἀνδρόνικος τῇ ἀποχωρήσει Θεοδοσίου κάλλιστον δεξίωμα τύχης ἡγησάμενος, ὡς περὶ δόξαν ἅμα καὶ περὶ γνώμην ἐκείνου γεγενημένην, τότε συνάλλαγμα διαπεραίνει τὸν γάμον, εὐλογεῖν ἀναδέξας τὸν ἀρχιποιμένα τῶν Βουλγάρων, παρόντα τηνικαῦτα τῇ πόλει, καὶ περὶ τοῦ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον διαδεξομένου, καὶ αὐτῷ τὰ πλαφοῦντος τὰ κατ᾽ ἐκεῖνον διασκέπτεται, καὶ ὑποφέρει τῷ ἀνδρονίκῳ εἰς τὴν οἰκουμενικὴν προεδρίαν ὁ Καματηρὸς Βασίλειος, ὃ τὸ ἔμπαλιν, ὡς ἐλέγετο, αὐτὸς ἀνδρόνικον ἐφελκύσας πρὸς τὴν τοιαύτην ἐκλογήν, οἷς μετὰ τοῦ ἐπ᾽ αὐτοῦ ἀνδρονίκῳ ἐγγράφως συνέθετο,

ἐκεῖνα

Nec multo pòſt, Cæſar uxoris obitum eſt conſecutus, qui nec ipſe naturali morte deceſsiſſe, ſed unus calix duos præſtantes homines, Andronici inſidijs, confeciſſe putabatur. Cum autem filiam Irenen, ex conſobrina Theodora Comnena contra leges ſuſceptam Alexio, Manuelis ex incæſto concubitu Theodoræ filio, deſpondere uellet: breue ſcriptũ ad ſanctum Concilium componit, id'que ſuo nomine atramento ſubſcriptum, publicè recitandum et deliberandum proponit. Cuius hæc erat ſententia: Vtrum ferendum eſſet matrimoniũ, quod cum parum aut nihil potius incommodi præ ſe ferat: tamen ad Orientis & Occidentis coniunctionem & captiuorum redemptionẽ pertineret, ac plura alia commoda Reipublicæ allaturũ eſſet. Id breue ſcriptum ueluti ahenum ebulliens, aut Neptunius tridens, aut ingenioſè confictum illud Contentionis pomum, Concilium permiſcuit: & inter ſenatorios iudices omnes diſsidium effecit, aut, ut uerius dicam, alios in alios armauit, & in contrarias uelut acies diſtraxit. Nam eorum maxima pars corrupta largitionibus, & amplificandæ dignitatis promiſsionibus: id coniugium, ut licitũ (quod utinam factum non eſſet) approbauit. Iudices uerò audaciores, qui procerum ædes frequentare, ac ſuffragia conuiuijs eorum condonare ſolent: & homines auari, & res diuinas cauponari ſoliti, eas perſonas inter ſe cognatas eſſe negabant: propterea quòd ex illicitis nuptijs procreatæ, nihil cum iure cognationis commune haberent, ac alieniſsimæ putarentur. Eſſe autem inſcitiæ, cauſam ſole illuſtriorẽ in quæſtionem uocari. Alij uerò argumentis iſtis planè repudiatis, fortiter aduerſabantur: & nuptias iſtas, quæ incæſtæ eſſent, procedere nequaquam patiebantur. Eius pulcherrimæ ſententiæ autores erant pauci ex ordine Pontificum & ſacerdotum, & ex Patribus conſcriptis aliquot, qui & ipſi Patriarchæ ſtudio incitati, & autoritate confirmati, in recta ſententia, quamuis eam domo non attuliſſent, permanebant. Hunc enim neque Andronici maieſtas debilitauit, neque uis eloquentię euertit, neque minæ perturbarunt, quo minus inſtar marinæ petræ inconcuſſus maneret. Qui cum ſe nihil proficere, & mala manifeſtè ingruere, & partem meliorem à maiore uinci cerneret: è ſacro palatio in inſulam Terebinthum, ubi ſibi diuerſotium & ſepulchrum ſtruxerat, diſcedit. Andronicus uerò, ut deſideratum, ita inopinatum eius diſceſſum, inſtituto ſuo commodiſsimum ratus, nuptias perficit: Bulgarorum epiſcopo, qui tum fortè in urbe erat, cerimonias matrimonij peragente. Quum de ſucceſſore ſuæ factionis patriarchæ dando deliberaret, Camatero Baſilio Oecumenicum pontificatũ defert: aut potius illius ſyngrapha impulſus uendit,

qua

Alexij et Irenes nothorũ incæſtæ nuptiæ.

Theodoſius patriarchatu cedit.

Baſilius Camaterus patriarcha.

Sultanus Iconij in Oriente grassatur.

Batazis seditio.

Batazis uictoria, & obitus.

Philadelphiensiũ leuitas.

qua is promiserat, se quicquid cordi esset Andronico, quantumuis illicitum, facturum, & ea declinaturum quę illi displicerent. Hoc tam afflicto ciuitatis statu, prouinciæ peius etiam habebant, nescio quo fato Romanum imperium labefactante. Nam Iconij Sultanus audito Manuelis Imperatoris obitu, quem, ut Tantalus, saxum iamiam capiti imminens formidarat: Sozopolim belli iure capit, oppida circumiacentia direpta suæ ditionis facit, & splendidissimam Attali urbem longa obsidione affligit: Cotyalium uastat, & alias complures prouincias in deditionem accipit. Adhæc, Magnus Domesticus Ioannes Comnenus, cognomento Batazes, uir rei bellicæ non ignarus, multis uictorijs contra Persas insignis, tum Philadelphiæ degens, acriter Andronico aduersatur, eius edicta negligit, minas eius grauioribus minis eludit. & cum ob affectati regni crimen malè audiret, eum qui id iam inuaserat, obiurgat: & ut malum genium, genus Imperatorum extirpantem, execratur. Vnde Asianæ urbes seditionibus & intestinis bellis grauius, quàm à finitimis hostibus affligebantur. Imò, quem barbari non uiolarant, eũ ciues trucidabant: & concitati contra sese populares, obliti necessitudinis, barbarico more alij in alios grassabantur. Ac Andronicus in animo habuit, Andronicũ Lapardam iustis copijs datis cum Bataze committere, uirũ paruum illum quidem, sed bellicosum. At Ioãnes Comnenus oppressus morbo, circa Philadelphiã castrametatus, filios Manuelem & Alexium cõtra Lapardam mittit. Cum autem uario euentu pugnaretur, & multi utrinque ciuilibus armis caderent: in magno luctu erat Batazes, ac fortunas suas miserabatur, quòd tum infeliciter in lecto decumberet, cum in publico & in acie uersandum, & bellica uirtus declaranda, ac Orientalium urbium uoces ob uictoriam audiendæ essent: ut re ipsa intelligeret senex Andronicus, cum quali sibi aduersario res esset. Sed quid non facit alacritas, & animus in re mala bonus? iubet se in tumulum, unde pugna conspici posset, in lectulo deferri: & filijs ut instruenda sit acies, pręcipit. Sic uictoria illustri potitur eius exercitus, et Lapardanos longè persequitur ac cędit. Paucis diebus pòst, Batazis interitus magnũ Philadelphiensibus luctum attulit, & animos eorum omnium ita immutauit, ut cum Andronico se coniungere statuerent: & missis Constantinopolim legatis, ad captandam Andronici beneuolentiam, Batazem & filios eius summa animi leuitate criminarentur. Proinde Magni Domestici filij, metuentes, ne comprehẽsi Andronico proderẽtur, ad Iconiensem Sultanum confu-

ἐκεῖνά γε τῷ ἀρχιερατεύειν διαπράξεσθαι, ἅπερ φίλα τῷ ἀνδρονίκῳ, κἂν ἄθεσμα καὶ παναθέμιτα, κἀκεῖνα πολλὴν ἀποφεύγειν ὁπόσα οὐχ ἥδιστα ἀνδρονίκῳ. οὐ μόνον δὲ τὰ κατὰ τὴν πόλιν οὕτως ἐνόσουν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔξω χειρόνως ἔπασχον, ἀντιπεριάγοντος οἶμαι τοῦ δαιμονίου τὴν ὑπὸ ῥωμαίους εἰς πᾶν ἀξύμφορον. ὁ γὰρ τοῦ ἰκονίου σουλτάνος, ὃν ἐδείμαινε πέτρον ἀεί, κατὰ τάνταλον, ὑπὲρ κεφαλῆς ἀνατέλλοντα, φημὶ δὲ τὸν ἄνακτα μανουήλ, εἰς ᾅδου μετακεχωρηκότα μαθών, τήν τε σωζόπολιν πολέμου νόμῳ κατέσχε, καὶ τὰς πέριξ κωμοπόλεις ληϊσάμενος, ὑφ' ἑαυτὸν ἐποιήσατο. καὶ τὴν ἀττάλου δὲ λαμπροτάτην πόλιν πολιορκίᾳ χρονίᾳ ἐκάκωσε, καὶ τὸ κοτυάειον ἐξεπόρθησε, καὶ ἑτέρας συχνὰς χώρας παρεστήσατο. καὶ ὁ μέγας δὲ δομέστικος ἰωάννης ὁ ἐκ κομνηνῶν, ᾧ τὸ ἐπώνυμον βατάτζης, ἀνὴρ οὐ φαῦλος τὰ τακτικά, πολλὰς δὲ νίκας πολλάκις ἀπενηνεγμένος κατὰ περσῶν, τῇ φιλαδελφείᾳ ἐνδιατρίβων, ἀντικάθηται γενναίως τῷ ἀνδρονίκῳ, καὶ ὀλιγώρως τῶν τούτου ἔχει ἐπιταγῶν, καὶ ἀπειλοῦντι δ' αὐτῷ ἀντεμβριμᾶται δεινότερα, καὶ κακῶς ἀκούων ὡς τυραννίδι ἐπιχειρῶν, τῷ ἤδη τετυραννηκότι λαμπρῶς ἐπιτιμᾷ τε καὶ ἐπιπλήττει ὡς [illegible] δαίμονι, τὸ βασίλειον γένος ἐκτρίβοντι. ὅθεν ἐμφυλίων στάσεων καὶ πολέμων αἱ ἀσιάτιδες ἔγεμον πόλεις, καὶ ἦν τὰ ἐντεῦθεν δρώμενα δυσαχθέστερα τῶν ἐξ ὁμόρων συμβαινόντων ἐθνῶν, ὃ καὶ οὕτως εἰπεῖν, ὃν χεὶρ οὐκ ἐπεξῆλθεν ἀλλόγλωττος, τοῦτον ὁ ἐγχώριος ἐθέριζε ξίφει, καὶ κατ' ἀλλήλων ἐκπεπολέμωτο τὸ ὁμόφυλον βαρβαρωθέν, καὶ τοὺς τῆς συγγενείας νόμους ἀγνοῆσαν. καὶ ἀνδρόνικος μὲν ὁπλίζειν ἔγνω κατὰ τοῦ βατάτζη τὸν λαπαρδᾶν ἀνδρόνικον, ἄνδρα βραχὺν μὲν τὸ δέμας, δραστήριον δὲ τὰ πολέμια, οὐκ ὀλίγον αὐτῷ στρατολογήσας ὁπλιτικόν. ὁ δὲ κομνηνὸς ἰωάννης νόσῳ τότε συνισχημένος, καὶ περί που τὴν φιλαδελφέων πόλιν ἐσκηνωμένος, ἀντεξάγει τῷ λαπαρδᾷ τοὺς υἱεῖς, τόν, τε μανουὴλ καὶ τὸν ἀλέξιον. τοῦ δὲ πολέμου συχνὰς μεταλαβόντος τροπὰς ὁποίας αὐτὸς ἴσασι, καὶ πολλῶν ἐξ ἑκατέρωθεν ἀναιρουμένων ταῖς ἐμφυλίοις συμπλοκαῖς· βαρυπενθὴς ἦν ὁ βατάτζης τῇ [illegible] κακοξίᾳ ἐπιστενάζων, ὡς ἀμφοτέραις αὐτὸν συγχεούσῃ, καὶ κατακλείουσι δυστυχῶς ἐπὶ κλίνης, ὅτε δημοσιεύειν ἔδει καὶ παριστᾶν ὃ τρέφοι περὶ τὰ πολεμικὰ γενναῖον, καὶ τὰς ἐπὶ νίκῃ νενομισμένας φωνὰς παρὰ τῶν ἑῴων πόλεων δέχεσθαι, ἔτι δὲ πιστοῦσθαι τοῖς ἔργοις πρὸς οἷον ἀντιφέρεται ἀρχηγὸν ὁ βαθυγήρως ἀνδρόνικος. πράγμασι δὲ καθυποδεικνύς, ὡς προθυμία καὶ νεκροὺς ἀνίστησι, καὶ ὡς οὐδὲν καρδίας αἰσθητικῆς ἰσχυρότερον, αἴρειν αὐτὸν ἐπὶ κλινιδίου αὐτοσχεδίου προτρέπεται, καὶ στῆσαι φέροντας ἐπὶ γηλόφῳ, ὅθεν ὁρατά οἱ τὰ κατὰ πόλεμον ἔσοιτο. οὗ δὲ γεγονότος, καὶ τοὺς υἱεῖς αὐτοῦ τὴν στρατιὰν κατὰ τὸν δεόντα οἱ τρόπον ἐκτάξαι κελεύσαντος, ἡ νίκη περιφανῶς πρὸς τὸ ἐκείνου μετέβη στράτευμα· τὸ δὲ τοῦ λαπαρδᾶ τὰ νῶτα μεταβαλόν, ἐπὶ πλεῖστον ἦν χρόνον διωκόμενον καὶ κτεινόμενον. μετὰ βραχείας δ' ἡμέρας τὸν βίον καταστρέψαντος τοῦ βατάτζη, οἱ φιλαδελφεῖς πικρῶς ἐπ' αὐτῷ καὶ βύθιον ὀλολύξαντες, προσχωρεῖν ἐγνώκασιν ἀνδρονίκῳ, ὡς μὴ εἶναι ὅστις οὐ τῶν ἀπίστων. οἱ δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν βασιλεύουσαν πόλιν τὸ τῆς προθυμίας [illegible], καὶ ἀνδρόνικον θεραπεύοντες ἤδη τοῦ ἀπηνοῦς ὄρνιθος τοῦ βατάτζη, καὶ τῶν ἐκείνου νεοττῶν ἐκρωζον ὡς κορῶναι λακέρυζαι. ὃ γοῦν ὡς κηφῆνες προσδεδεμένοι ἐγγὺς καὶ ἀνάκτορα, ὁποῖον δὲ τὸ τῶν κακογέλων ἐπιτήδευμα, καὶ τῶν δ' ἑτέρων τρεφόντων γλῶτταν ἐπὶ τοῦ σώματος. οἱ δὲ τοῦ μεγάλου δομεστίκου υἱοὶ δείσαντες, μὴ συσχεθεῖεν, καὶ καταπροδοθεῖεν ἀνδρονίκῳ, μεθίστανται ἐκεῖθεν, καὶ τῷ ἰκονίου σουλτάνῳ προσίενται·

[illegible]

οἳ καὶ ὕστερον, ἐξὸν ἐπανελθεῖν πρὸς ἄλλους, καὶ ἐξεῖναι τὰς πάγας ὑπεκδραμεῖν τινα, ἢ [illegible] διεκδῦναι, ὃ οὐκ ἄνωθεν ἐξῆπται προνοίας. [illegible]ράναντες γὰρ ἐπὶ τῇ μετὰ τοῦ σουλτὰν χρονίᾳ διατριβῇ, ὡς οὐκ ἀμύνειν σὺν ἐχθροῖς ἐκείνοις ἐθέλοντος, ἐς Σικελίαν ἀπαίρειν κεκρίκασι. καὶ δὴ νηὸς ἐπιβάντες, καὶ οὐρίῳ τὰ πρῶτα πνεύματι χρώμενοι, τὸ κρητικὸν διεπλώιζοντο πέλαγος. ἐπεὶ δὲ ἐναντίου τοῦ πνεύματος ἀντιπνεύσαντος, ἀναγκαστῶς τῇ κρήτῃ προσίσχουσι· καὶ γνωσθέντες παρά τινος ἐκεῖσε φυλάσσοντος (γένος ὄντος τῶν πελεκυφόρων καὶ κελτικοῦ) συλλαμβάνονται, καὶ ὑπὸ τῆς κρήτης δασμολόγου καταμηνύονται. ὁ δὲ ἐβούλετο μὲν τοὺς ἄνδρας ἐκσῶσαι, καὶ τῆς νήσου ἀρτεμέας ἐκπέμψαι, ἄλφιτα αὐτοῖς ἐπισιτισάμενος, καὶ οἶνον ὑδρευσάμενος, καὶ τἆλλα τὰ πρὸς τὸν πλοῦν ἐπιτήδεια χορηγήσας, οὐκ εἶχεν δ' ὅπως περανεῖ τὰ περὶ σκοπὸν (καταφανεῖς γὰρ ἤδη τοῖς ἅπασιν ἐγεγόνεισαν) δῆλα τίθησιν ἀνδρονίκῳ τὰ περὶ τοὺς τάλανας κομνηνούς. καὶ οὗτος μισοφαὴς ὤν, καὶ ταῖς τῶν ἀνδρῶν κόραις ἀκορέστως ἐπιτεθυμμένος, τοῦ φωτὸς τούτους ἐκστερεῖ. τότε δὲ σὺν εὐφρόνως θείαν ἐπισκοπὴν τὸν τοῦ Βατάτζη θάνατον ἡγησάμενος, καὶ προσθεὶς ταῖς λοιπαῖς ἑαυτοῦ ἀλλοφροσύναις, καὶ ἕτερον τοῦ τρόπου προκάλυμμα, στεφθῆναι αὐτοκράτορα εἰσηγεῖται τὸν βασιλέα ἀλέξιον· καὶ δὴ ἐπὶ τῶν ὤμων ἄρας αὐτόν, καὶ μετὰ δακρύων θερμῶν εἰς τὸν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀνακομίσας ἀναβαθμόν, ἐπὶ μάρτυσι μυριάσι πολλαῖς πλήθους ἀστικοῦ, καὶ ἀλλοίου, καὶ πάλιν ὁμοίως ἐκεῖθεν κατήγαγεν, ἔδοξε φιλοστοργότερος εἶναι πατρός, καὶ χεὶρ ἀλεξίῳ ἐπιστῆναι ὑπὲρ νεαροῦ τῆς βασιλείας ὄρπηκος. ὁ δὲ τὸ τοῦ δαβὶδ ἄντικρυς [illegible]τι, ὅ φησιν, ἐπάρας κατέῤῥαξέ με, ἐδονεῖτο ταῦτα, καὶ ἐπετέλει. ὑπό τοι καὶ πάντας ἐκποδὼν θέμενος προθυμηθείς, διεξῆγεν ὡς ἤρεσε τὰ περὶ τὴν βασιλείαν πράγματα, τῶν ὅλων κύριος καθεστώς. καὶ πρῶτα μὲν τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα, τοῦ παιδὸς καὶ βασιλέως ἐκστῆσαι βουλόμενος, οὐκ ἔληγεν αὐτῆς καταβοώμενος, καὶ τὸν ἐκχωροῦντα πλαττόμενος, φάσκων ἀντικαθίστασθαί οἱ ταύτην προδηλότατα, καὶ πρὸς πᾶσαν πρᾶξιν καὶ μηχανὴν τῷ κοινῷ τῆς πολιτείας, καὶ τῷ βασιλεῖ συνοίσουσαν, ἀντιπολιτεύεσθαι, καὶ τὸν δῆμον εἰς τὰς κατ' αὐτῆς ἐξεκύμαινεν ὕβρεις, ὡς πολλάκις εἰς τὸ ἱερὸν ἀρχαῖον ἐκδημαγωγηθέντα συναθροισθῆναι, καὶ πρὸς τὴν περὶ τῆς δεσποίνης σκέψιν τε καὶ προβούλευσιν ἐξαρπάσαι, καὶ μὴ ἑκόντα τὸν πατριάρχην τὸν πάνυ τὸν θεοδόσιον, καὶ παραβιάζεσθαι τοῦτον δεδοκέναι δι' ὑπομνήματος, τὴν ἐκ μέσου ταύτης μετάστασιν, καὶ τὴν ἐκ τῶν βασιλείων ἀπῶσιν. τάχα δ' ἂν καὶ τῶν γενείων αὐτοῦ ἐπελάβοντο τῶν ἀγοραίων οἱ κακογνώμονες, παρ' οὐδὲν τὴν ἐμπρέπουσαν ἐκείνῳ θέμενοι ὁσιότητα, εἰ μὴ κατανένευσε πρὸς τὰ παρ' ἀνδρονίκου αἰτούμενα, ἐπὶ τὸ εὖ διατεθεὶς τῇ τοῦ κινδύνου σφοδρότητι. μικροῦ δὲ ἐδέησε κινδυνεῦσαι περὶ ζωῆς καὶ τῶν τοῦ βήλου κριτῶν τόν τε τορνίκην δημήτριον, τὸν μοναστηριώτην λέοντα, καὶ κωνσταντῖνον τὸν πατρηνόν, οὔπω τῷ κύκλῳ ἐγγραφέντας τῶν ἀνδρονίκῳ προσκειμένων, μηδὲ πρὸς πᾶν θέλημα ἐκείνου δουλογραφηθέντας τρανέστερον, καὶ τὸ γόνυ βαθέως κάμψαντας. οἱ μὲν γὰρ ἀπαιτούμενοι τὸ ἀρεσκόμενον αὐτῶν πρὸς τὰ κατὰ τῆς δεσποίνης αἰτούμενα, ἔθελον πρότερον ἔφασαν μαθεῖν, εἰ ὁ σύλλογος ἐκεῖνος καὶ ἡ συνέλευσις, καὶ ἡ περὶ τῶν προκειμένων ἐξέτασις, κατὰ γνώμην γίνεται τοῦ κρατοῦντος καὶ ὁρισμόν. ὁ δὲ ἀνδρόνικος ὡς βουκέντρῳ ὑπὸ λόγου τούτου τρωθείς, οὗτοι εἰσίν, ἔφασκεν, οἱ τὸν πρωτοσεβαστὸν ἐνάγοντες εἰς τὸ τὰ ἄτοπα δρᾶν· συλλάβετε αὐτούς· καὶ τὸ ἐκ τοῦδε οἱ μὲν δορυφόροι τὰ ἐπὶ τῶν ὤμων ἐπεσόβησαν ξίφη ὡς καθιξόμενοι κατ' αὐτῶν ἐκίνουν· ὁ δὲ δῆμος τῶν δὲ ἑκάστου τῆς χλαμύδος λαβόμενοι, περιέφερον τοὺς ἄνδρας μεθ' ὕβρεως, ὡς μόλις ἐκφυγεῖν τὸ θανεῖν. τούτων δ'

confugiunt: quorum calamitate declaratũ eſt, laqueos & retia diuinæ prouidentiæ neminem poſſe euadere. Nam cum Sultani ceſſationem in ferendis contra hoſtem auxilijs moleſtè ferrent, abire in Siciliam decreuerunt: & naui conſcenſa, principiò proſpero flatu Cretici pelagi oram legunt. Ibi uerò aduerſo uento coorto, ad Cretam appellere coacti, & à quodam præſidiario Gallo, ex eorum ordine qui ſecures geſtant, cogniti, comprehenduntur, & apud Cretæ quæſtorem deferuntur. Qui cum eos incolumes & commeatu inſtructos, ex inſula dimittere in animo haberet, nec tamen ſuum exequi conſilium, illis iam agnitis, poſſet: rem Andronico indicat. qui ut lucis inimicus, & oculis infeſtiſsimus, miſeros illos Comnenos excæcat, ac Batazis obitum diuinum beneficium interpretatus, cæteris dolis etiam hunc adiecit, ingenij ſui diſsimulandi cauſa. Autor eſt coronandi Alexij, eum'que in humeros elatum lachrymans in magnæ Eccleſiæ ambonem pertulit: atque inde retulit, ut patrem pietate ſuperare uideretur, & adoleſcentis Imperatoris præſidium haberetur. cum ipſe aliud in animo haberet, ac Dauidicum illud agitaret, Elatum me alliſit. Quare omnibus aulæ proceribus amotis, ſumma'que rerum in ſe translata, imperium ſuo arbitratu gerebat: ac principiò matrem Imperatoris, ut apertè ſibi, & Imperatoris ac reip. cõmodis aduerſantem, criminari non deſtitit, ſe'que diſceſſurum iterum ſimulauit: & populo ad eam conuicijs lacerandã concitato, ſuis artibus effecit, ut in ſacro palatio conueniret, & patriarcham Theodoſium importunis flagitationibus & crebris conuicijs perpelleret, ut in Imperatricis eiectionem è palatio conſentiret. Tanta enim circumforaneæ turbæ uæcordia erat, ut timendũ eſſet, ne in barbam eius inuolarent, nihil elucentem in eo ſanctimoniam reueriti: ni Andronici poſtulatis, ut ab iniuria eſſet tutior, annuiſſet. Beli quoque iudices, Monaſteriotes Leo, Tornicius Demetrius, & Conſtantinus Patrenus, nondum in album eorũ inſcripti qui Andronico ſtudebant, nec apertiſsimè illius cupiditatibus mancipati, uitæ periculum adierunt. Nam de Imperatrice ſententias rogati, reſponderunt, ſe prius uelle cognoſcere, an id concilium de Imperatoris ſententia coactũ eſſet. Qua oratione tanquam ſtimulo uulneratus Andronicus: Iſti ſunt, inquit, qui Protoſebaſtum ad illa facinora impellunt: comprehendite eos. ſtatim igitur ſatellites gladios quos humeris ſuſtinebant, in illos uibrarunt: & populus chlamydibus eorum apprehenſis, uiros per contumeliam huc & illuc traxit, ut mortem ægrè effugerent. His peractis,

Alexij coronatio.

Andronicus Xenæ Imperatrici infeſtus.

Coniuratio in Andronicum, excæcatiõe mulctata.

actis, Andronicus proceres inuaſit. qui cũ ea facinora ferenda nõ ducerent, & Cyclopiã cœnam ante oculos haberent: fidem inter ſeſe dederunt & acceperunt, & concordiam ſanctiſsimo iureiurando firmauerunt, pacti, ſe nec oculis ſomnum uiſuros, nec capitibus quietem daturos, ni prius Andronicum, ſi fieri poſſet, ſuſtuliſſent, ut ſuopte potius quàm conchæ ſanguine (qua ueſtem ſuam tingere cupiens, omnem Imperatoriam ſtirpem euellere, et tanquam immanis bellua deuorare conaretur) purpuraſceret. Coniurati erant, Andronicus Angeli Conſtantini filius, Magnus Dux Andronicus Contoſtephanus, & horum filij ſedecim, omnes uiri robuſti & bellicoſi: Logotheta Dromi Camaterus Baſilius, & alij complures genere eis iuncti, uiri illuſtres.

Angeli fuga cũ quatuor filijs.

Sed ea conſpiratio prodita, non diu latuit Andronicum: qui impetu facto in Andronicum Angeli filium, tum non procul à terreſtribus mœnibus habitantem, illum cum quatuor filijs in exilium agit. Nam ſagena ſatellitum Andronici cupidiſsimè euitata, conſcenſaq́; cum filijs nauicula, uacuis amphoris quæ in ea erant, eiectis, periculum uix euitauit. Contoſtephanus cum quatuor filijs, & Camaterus Baſilius, comprehenſi, omnes excæcantur. Item alij non conuicti, ex fama duntaxat, eá que ambigua coniurationis, eaſdem pœnas dederunt. Ad hunc modum ijs quos olim comprehenſos cupiebat, per occaſionem in poteſtatem redactis, & alijs in carcerem coniectis, alijs in exilium actis, alijs aliter mulctatis, cum paucos admodum reliquos eſſe cerneret, qui omiſſa pertinacia, errantium ſtellarum more, curſu in contrarium mutato, ſibi ſtuderent, dominæ perniciem molitur: ac poſt uarias criminationes, miſeram mulierem concilio ſuorum, & eorum iudicum cœtu coacto, qui non iudicaturi, ſed damnaturi erant, proditionis accuſat: eam ad Belam Hungariæ regem, ſororis maritum, crebras dediſſe literas, & magnis pollicitationibus eum impuliſſe, ut Branizobam & Belligradum uaſtaret.

Imperatricis miſerabilis interitus.

Itaque in anguſtiſsimum carcerem prope S. Diomedis monaſterium ignominioſe abducitur. Vbi & cuſtodum ludibrijs ac contumelijs, & fame ſitiq́; afflicta, ſæuiſsimi carnificis manum continenter expectabat. Andronicus uerò nihil imminuta feritate, nihil niſi atrox & crudele cògitans, & uiuere illã grauiter ferens, non multo pòſt iniuriarum miniſtros iudices conuocat, quę pœna legibus in urbium & prouinciarum proditores ſtatuta ſit, rogat: accepto ſcripto, quo reſpondebatur, capitale id eſſe facinus: cohiberi non potuit, quin impetu in Imperatricem ferretur. Cum autem iudices

illi

ἀνύσας ὁ Ἀνδρόνικος, τοῖς μεγιστᾶσι μὲν μετέπεσεν ἐπίφοβος. οἱ δὲ ὡς οὐκ ἀνεκτὰ τὰ τοιαῦτα ἔργα ὑφορώμενοι, καὶ τὴν κυκλώπειον ἄυλακας πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες τοῦ κατατεθοινῆσθαι, ἀλλήλοις πίστεις δόντες τε καὶ λαβόντες, καὶ τὴν ὁμόνοιαν κρατυνάμενοι, καὶ ὅρκοις τὸ ὁμόπνουν φρικωδεστάτοις ἐμπεδώσαντες, συνέθεντο, μὴ δοῦναι ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς, μηδὲ τοῖς κροτάφοις, εἰ δυνατὸν, παρασχέσθαι ἀνάπαυσιν, ἕως οὗ θανατώσαι Ἀνδρόνικον, καὶ τὸ τούτου αἷμα πρὸ τοῦ τῆς κόγχης χεῦσαι αὐτὸν, ὃς ὡς βάψαι τὴν οἰκείαν στολὴν ἱμειρόμενος, πᾶσαν τὴν βασίλειον φυταλιὰν ἐκριζοῖ, καὶ ὡς μονιὸς διαλυμαίνηται ἄγριος. ἦσαν δὲ οἱ οὕτω συνωμοσάμενοι, Ἀνδρόνικος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγγέλου Κωνσταντίνου, ὁ μέγας δοὺξ Ἀνδρόνικος ὁ Κοντοστέφανος, καὶ οἱ τούτων υἱεῖς ἑκκαίδεκα ὄντες, πάντες ἀκμαῖοι καὶ ῥομφαίαν ἐσπασμένοι πρὸς πόλεμον· ὁ τοῦ δρόμου λογοθέτης, ὁ Καματηρὸς Βασίλειος, καὶ συχνοὶ ἕτεροι κατὰ γένος αὐτοῖς συναπτόμενοι, καὶ ἄλλως τὸ ἐπίσημον ἔχοντες. ἀλλ' οὐκ ἔλαθε τὸ σύστημα τὸν Ἀνδρόνικον, οὐκ ἐς τέλος ἄφεγκτον καὶ κρύφιον διαμεῖναι. διὸ καὶ αὐτίκα ὅγε κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀγγέλου ὁρμήσας, μικρὸν ἄπωθεν αὐλιζομένου τῶν χερσαίων πυλῶν τῆς πόλεως τηνικαῦτα, ἐκεῖνον μὲν φυγάδα μετὰ τῶν υἱέων τίθησιν, ἀσπασίως διαδράντα τῇ σαγήνῃ, ἣν οἱ ὁπλοφόροι Ἀνδρονίκου αὐτῷ διεπέτασαν, ἐκ τοῦ μόλις ἀκατίου περιτυχόντα ἀμφορέων πλήρει κενῶν, καὶ αὐτὰ μὲν ἐκτινάξαι εἰς θάλασσαν ὅσα καὶ ἀμφιβλήστρου σκύβαλα, αὐτὸν δ' ἐν τούτῳ διεκπλεῦσαι μετὰ τῶν παίδων τὸν κίνδυνον. τὸν δέ γε Κοντοστέφανον συνειληφὼς, καὶ τέσσαρας τῶν παίδων, καὶ τὸν Καματηρὸν Βασίλειον, πάντας ἐξομματοῖ. τοὺς δὲ καὶ ἄλλους, ὁπόσους οὐ μετ' ἔλεγχον περιφανῆ, ἀλλὰ κατὰ φήμην ψιλὴν, καὶ ταύτην ἀμφίλογον, ἀκηκόει κοινωνῆσαι τοῖς εἰρημένοις τοῦ σκέμματος. οὕτω τοίνυν θύσας καὶ ἀπολέσας Ἀνδρόνικος, οὓς πάλαι μὲν συλλαβεῖν ἤθελεν, ὡς καιρὸν δ' ἀνεβάλλετο τῇ ἐπιθέσει. τινὰς δὲ καὶ δεσμωτηρίοις παραδοὺς, τῇ ὑπερορίᾳ δὲ κατακρίνας ἑτέρους, καὶ ἄλλους ἄλλως διαφθείρας. ὁρῶν δὲ καὶ ὅσοι περ κατελείφθησαν ὀλίγιστοί τε καὶ εὐαρίθμητοι, ὡς τὸ σύμπαν ἰδίαν πορείαν τοῖς πλείοσιν ὑποχωροῦντες, κατὰ τοὺς πλανωμένους τῶν ἀστέρων, κἀκείνους μετατιθεμένους τὰς γνώμας, καὶ τὸν αὐχένα παρεχομένους Ἀνδρονίκῳ πατεῖν, καὶ ὑπ' ἐκείνου ἅμα συμφερομένους ἄξονι, τὸν τῆς δεσποίνης ὑποδύεται ὄλεθρον· καὶ διαφόρους αἰτίας ξυνθέμενος, τέλος καὶ προδοσίας κρίνει τὴν ἄνθρωπον, συναγαγὼν τὸ ἐκείνῳ φίλον συνέδριον, καὶ τῶν δικαστῶν οἳ κατακρινοῦν, οὐ κρινοῦν, τὴν παλαίχορον ἤμελλον. καὶ ἡ μὲν ὡς τὸν ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸν τὸν ῥῆγα Οὐγγρίας τὸν Βελᾶν ἀνασείουσα, καὶ πέρθειν τὰ κατὰ Βρανίτζοβαν καὶ Βελέγραδα γραφαῖς ἐνάγουσα, καὶ ἁδραῖς ἐπαίρουσα ὑποσχέσεσιν, ἐς τὴν τοῦ ἁγίου Διομήδους μονὴν περί τινα ἐκεῖ που στενοτάτην οὖσαν εἱρκτὴν ἀκλεῶς ἀπάγεται. ἔνθα καὶ ἐφ' ἱκανὸν παρὰ τῶν φυλάκων ἐγχλευαζομένη παροινουμένη, καὶ λιμῷ καὶ δίψει τετρυχωμένη, τὸν σφαγέα δεδοικυῖα ἐφαντάζετο ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα [illegible]. ὁ δὲ οὐδὲ βραχὺ γοῦν τοῦ ἀγριαίνειν ὑπεχάλασε, ἀλλὰ τὸ τοῦ Δαβὶδ, πόνον καὶ θυμὸν κατανοῶν, καὶ παραδοῦναι σπεύδων αὐτὴν ἐς θάνατον, καιρὸς οὔπω πολὺς καὶ τοῖς ζῶσιν ἔτι συνὼν δυσχεραίνων, ἀθροίζει πάλιν τοὺς τὰ ἀδικίας βραβεύοντας δικαστὰς, καὶ ὢν ἡ δεξιὰ, δεξιὰ ἀδικίας, καὶ ἐρώτησιν προτεινάμενος, ὁποῖα ἐκ τῶν νόμων ἐπήρτηται ποινὰ τοῖς προδόταις πόλεων καὶ χωρῶν; καὶ ἀπόφασιν ἔγγραφον θανάτῳ ὑποδικάζουσαν τοὺς οὕτω δρῶντας ἀνὰ χεῖρας δεξάμενος, ἦν τε ἐκ τούτου κατὰ τῆς ἀνάσσης ἄγριος τὴν ὁρμὴν, τεῖναι καὶ τὴν φωνὴν ὑψοῦν

καὶ βοώντων τῶν παρανόμων ψηφοφόρων ἐκείνων, δεῖν ἐκ τοῦ βίου γενέσθαι τὴν δύστηνον ἐκείνην γυναῖκα, χάρτης εὐθὺς παρὰ τοῦ παιδὸς καὶ βασιλέως ὑποσημαίνεται ἀτεχνῶς, ψεκάδι τοῦ μητρικοῦ διατυπούμενος αἵματος, ταύτην μεταστῆσαι τῆς ζωῆς. ἐκλέγονται τοίνυν εἰς τὸ καθυπουργῆσαι τὸ μυσαρὸν τοῦτο καὶ ἀνόσιον πρᾶγμα ὁ τοῦ Ἀνδρονίκου πρωτότοκος υἱὸς Μανουήλ, καὶ ὁ σεβαστὸς Γεώργιος ὁ τῆς Ἀνδρονίκου γυναικὸς ἀδελφός. ἄμφω δὲ καὶ πρὸς μόνην ἀπεπάδησαν τὴν ὑπόληψιν δυσχεράναντες, καὶ τὸ τοῦ βασιλέως ἐξεφαύλισαν δόγμα, εἰπόντες, μήτε πρότερον » τῇ ἀναιρέσει τῆς βασιλίδος συνδεδοκηκέναι ὅλως, καὶ » τὰς χεῖρας φέρειν ἁγνὰς τοῦ μιάσματος, καὶ νῦν δὲ πολ» λῷ πλέον μὴ ἀνέξεσθαι αὐτῶν θεωμένων σῶμα δια» σπᾶσθαι δίκαιον. ἐν ᾧ Ἀνδρόνικος ὡς σκηπτῷ τοῖς λεγομένοις πληγείς, παρὰ δόξαν πᾶσαν ἀπαλωτακόσι, τάς τε τοῦ γενείου τρίχας πυκνὰ περιέλιττε τοῖς δακτύλοις, πῦρ τῶν ὀμμάτων βλέπων, καὶ τὸ κάρα ἐκλίνων τε καὶ ἀνάγων, ἑαυτὸν ἐταλάνιζε, καὶ μὴν ὤχθιζε πολλάκις ὅτι οὐκ ἔχει τὸ φίλιον εὐπειθές, καὶ πρὸς φονουργίαν μόνῳ ἐκπυρούμενον νεύματι. τότε μὲν οὖν τῆς ὁρμῆς ἀνασειρασθείς, ὡσεὶ καὶ ἵππος θερμὸς καὶ δυσκάθεκτος, ἢ ὥσπερ καὶ καπνὸς φλόγα περὶ αὐτὴν εἱλυθείς, τὸν οἰκεῖον ἀποσβέσας μὴ ὑποξέοντα θυμόν, ὑπερίθετο τὴν ἀναίρεσιν. μετὰ δὲ βραχείας ἡμέρας διὰ πνιγμονῆς ἐλεεινῷ μόρῳ ὑποδικάζει τὴν κακοδαίμονα. ὑπηρετησαμένου αὐτῷ διὰ ὑπουργήματι τοῦ Τριψύχου Κωνσταντίνου, ὃς τὴν τῆς ἑταιρειαρχίας ζώνην εἶχε, καὶ τοῦ ἐκτομίου Πτερυγεωνίτου, ὃς διεθρυλλεῖτο παρὰ πᾶσι, καὶ τὴν τῆς πορφυρογεννήτου Μαρίας διὰ φαρμάκου κα» τεργάσασθαι θάνατον. καὶ τὴν μὲν τὸ γλυκερὸν φάος καὶ » καλὸν ἔραμα ἀνθρώποις ὄχθου ἢ ἐκεῖ που ἀκτῇ τῇ ψάμ» μῳ κατεχώννυσαν ἤλεε τοῦ μιάσματος, καὶ λόγε ὁ » πρώταρχε, τῆς ὑπὲρ κατάληψιν σῆς ἀνοχῆς. ὁ δ' Ἀνδρόνικος ἤδη τούτοις ἐσκίρτα, ὡς ἄν εἴπῃ τις, καὶ διεχεῖτο τὸ τῆς ψυχῆς ἠδόμενον, τοῦ γένους ἐκριζουμένου τοῦ Μανουήλ, καὶ δενδροτομουμένου κήπου τοῦ βασιλέως, ὡς μόνος οἰκήσων τὴν ὑπὸ Ῥωμαίους, καὶ τῶν ταύτης σκήπτρων ἀντιληψόμενος ἀδεῶς. ἱσταμένου δὲ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς τῆς δευτέρας ἰνδικτιῶνος τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ἑξακοσιοστοῦ ἔτους, τῇ ἀναρρήσει ἐπιβάλλει. συνιοῦσι οἱ ἐκ τῆς συμμορίας τῆς φαύλης τοῦ Ἀνδρονίκου, κατὰ γνώμην δήπουθεν Ἀνδρονίκου, κἂν ἔκρυπτε τὴν ἑαυτοῦ βούλησιν, λόγον εἰσήνεγκαν διὰ συνεδρίων περὶ τῆς νεοχμωθείσης τοῖς Βιθυνοῖς ἐπαναστάσεως, καὶ τῆς γε τῆς πόλεως Νικαίας παραδοχῆς Ἰσαακίου τοῦ ἐξ Ἀγγέλων, καὶ Θεοδώρου τοῦ Καντακουζηνοῦ. ἀλλὰ δὴ καὶ ὅσα κακουργοῦσιν οἱ Προυσαεῖς, ἀσπαζόμενοι Θεόδωρον τὸν Ἄγγελον, καὶ ταὐτὰ τοῖς Νικαεῦσι φρονήσαντες, καὶ φάμενοι, μὴ οὐκ ἂν ἄλλως ἠρεμήσειν τὰ στασιώδη, εἰ μὴ Ἀνδρόνικος βασιλεύσειεν. ὁ διὰ τὴν ὑπαργυρίζουσαν διὰ γήρως τρίχα, τῶν νέων ἔχων λέξαι σοφώτερα, καὶ ἤδη θρόνου καθίσας που διαλίθου, καὶ τῇ βασιλείῳ ταινίᾳ διαδεθείς, συναυτοκρατορεῖν διὰ παναφήλικι βασιλεῖ, καὶ διορᾶν τὸ γενησόμενον, καὶ πέρας εἶ τὸ πραχθησόμενον μετ' ἰσχύος μείζονος καὶ ἐξουσίας ἀρχικωτέρας. ὄχεν δὲ οἱ σὺν [illegible], καὶ ὅσοι περὶ ἐκεῖνον συνέδρευον διὰ γένους λαμπρότητα καὶ ἀξιωμάτων σεμνότητα, ὁμοφώνως ἀνακραγόντες, πάλαι αὐτοῖς εἶναι τὸ προβληθὲν δι' ἐφέσεως, καὶ μηκέτι καιρὸν εἶναι τῆς ἀναδύεσθαι. εἰ γὰρ οὖν καὶ βίαν συμμίξουσι, προχειροῦσαν οὐκ ἔχοντες τὴν πειθώ, ἀμέλει καὶ τῆς εὐφημίας κατάρχονται, καὶ οὕτωσὶ διαπτήθουσι τὴν ἀνάρ-

illi iniqui clara uoce exclamaſſent, miſerrimam illam Imperatricem è medio tollendam eſſe: ſtatim chartæ ab Imperatore, filio eius, quaſi gutta materni ſanguinis, qua illa mori iubebatur, ſubſcribitur. Illius crudeliſsimi & nefarij facinoris miniſtri Manuel primogenitus Andronici, & Georgius Auguſtus, Andronici affinis, deliguntur. Ii uerò ad ſolam eius rei mentionem conſternati, neglecto Imperatorio mandato, liberè dixerunt, ſe nec antè in Imperatricis necem conſenſiſſe, & ab eo piaculo puras habere manus. & nunc multo minus commiſſuros, ut in conſpectu ſuo corpus innocens lanietur. Quibus uerbis Andronicus planè inopinatis turbatus, barbam digitis ſubinde implicuit: & ardentibus oculis, caput ſubinde attollendo & demittendo, ſuam miſeriam deplorauit: crebrò indignatus, quòd amiciſsimi ſui à crudelitate abhorrentes, ſolo nutu ad facinus atrociſsimum non impellerentur. Ac tum repreſſo impetu, ut equus ferox et cõtumax, ſuppreſſaq́; iracundia, ut ignis fumo inuolutus occulitur, paucis diebus pòſt miſeram ſuffocari iubet, eius mandati Conſtantino Tripſycho Hetæriarcha, & ſpadone Pterygionite, cuius ueneficio Mariam Porphyrogenitam extinctam eſſe ſuprà dixi, executoribus. Sic illud “ eximium formæ decus, iucũdiſsimæ lucis aſpe“ ctu priuatũ, in littore arena obruitur. Heu tan“ tum nefas ſolem intueri? O Dei uerbum om“ ni principio prius, eam'ne eſſe tuam lenitatem incredibilem? Andronicus uerò exultabat, ac lætabatur, cum familia Manuelis excinderetur, & Imperatorij horti arbores excinderentur: quaſi ſolus Romanis prouincijs potiturus, & imperium ſine ullo periculo occupaturus. Igitur Septembri menſe, indictione 11, anno à mundi exordio ſexies milleſimo & ſexcenteſimo deſignationi ſuæ adijcit animum: ac improbus ille grex, & mercenaria manus quanquam Andronico uoluntatẽ ſuam diſsimulante, de Bithynica ſeditione, de'que Iſaacio Angelo & Theodoro Cantacuzeno Nicææ receptis, & de improbis Pruſaenſiũ conatibus, qui Theodorũ Angelũ, Nicæenſes imitati, recepiſſent, concilio indicto aſſerit, nullũ fore ſeditionum finem, niſi Andronicus imperaret, qui ob uenerabilem ſenectutem prudentia ſuperet adoleſcentes, & in ſolio gemmato conſidens, & Imperatorio diademate redimitus, pari poteſtate cum immaturo Imperatore uteretur, oculis atque animo in rerum omniũ adminiſtrationem & executionem maioribus uiribus & autoritate intentus. Corona uerò circumſtans, & Andronici, ob ſplendorem generis, & dignitatum excellentiam, aſſeſſores, una uoce exclamarũt: Eam rem ſibi iam olim in uotis eſſe, nec tergiuerſationi locum relinqui. Quod niſi cum gratia impetrarent, uim minitantes, acclamationem

Tyrannicũ miniſteriũ à filio recuſatum.

Andronic⁹ Imperator deſignatur

Acclamatio imperatoria.

nem hanc (Alexius & Andronicus Comneni, magni Imperatores & principes Romanorū, multos annos uiuunto) hianti ore & plenis faucibus cecinerunt, ut parū abeſſet, quin clamoribus rumperentur. Cum ea pręclara res ad ſimplicis populi aures perueniſſet (ſic enim Conſtantinopolitana plebs uocanda eſt) omnis generis, ætatis, opificij multitudo, uelut apum examina aluearib. effuſa conuenit: & quidam Beli iudex, cuius nomen libens prętereo, ut obſeruantiſsimus Andronici famulus ſupplicum libellorum officium adeptus, & alius quidam Protonotarius, homo tumidæ linguę, & præcipuus tyrannidis miniſter: rumore, qui de Andronici deſignatione paſsim uagabatur, audito, improbi aſſentatores uno ſpiritu in tyrannicam domum, quæ Michaelizæ dicitur, ubi iſta tractabantur, properarunt: & ſenatorijs capitum tegminibus detractis, albas ſindones ex humeris dependentes, in orbem conuoluerunt: & cœtibus in triuijs coactis, ut præſultores choreæ, fractum & molle canticum auſpicati, exultarunt, cum plauſu manuum, ad numerum ſaltantes. O' impudentiam ſingularem, & uæcordis animi leuitatem. Cum autem Andronicus ex tyrannicis ædibus in Blachernium palatium deſcendiſſet, & Polytimi ſublimes ędes ingreſſus eſſet, etiam Alexius imperator acclamationibus et ſuſpirijs hominum excitus (neque enim omnes ex intemperiæ agitabant) ubi palatium hominibus refertum, & Andronicum ab omnibus pro Imperatore celebrari uidit: tempori ſeruiendum ratus, ſeni cum cæteris adulatus eſt, eumq́ ad Imperij ſocietatem uocauit, ad quod iam olim magno impetu ferebatur. ac factionis pars acrior Andronicum tergiuerſantem, & conſeſſum recuſantem ſcilicet, ambabus manibus comprehenſum, in aurata ſella collocauit: alij pullo & acuto pileo detracto, rubram mitram eius capiti impoſuerunt: alij ſtola imperatoria eum induerunt. Poſtridie cum in magna eccleſia Imperatores proclamarentur, ordine mutato, Andronici nomen priore, Alexij poſteriore loco eſt pronunciatū, ob cauſam nimirum honeſtam & ſpecioſam: non decere infantem, immaturæ ætatis, lęuibus malis, celebrari ante Andronicum, uirum canum, prudentia uenerabilem, excellenti præditum ingenio. Poſtquam uerò ipſe Andronicus in ſacram ædem peruenit, ut coronaretur, tum primum hilarior uiſus eſt, truci aſpectu poſito: & multis ſupplicantibus ſpem rerū meliorum fecit, manifeſta utiq; fraude & falſa pollicitatione impoſtoris. Nam illa uultus hilaritas, tenuiſſimam humanitatis ſpeciem ad tempus præ ſe ferens, abſtruſam in eo immanitatē obtegebat. Templum ingreſſus, coronationis cerimonijs peractis, cum ſacroſancta myſteria percipienda

Andronicus Alexio præfertur.

ῥῆσιν (ἀλεξίου καὶ ἀνδρονίκου μεγάλων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων ῥωμαίων τῶν κομνηνῶν πολλὰ τὰ ἔτη) πλατείᾳ καὶ ἀνεῳγότι ᾖδον τῷ στόματι, καὶ μικροῦ διαρρηγνύμενοι ταῖς φωναῖς. διαδοθέντος δὲ τοῦ καλοῦ τοῦδε πράγματος τοῖς ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀβελτέροις (οὕτω γὰρ χρεὼν τὸν κωνσταντινουπολίτην δῆμον καλεῖν) ὡς μελισσῶν σμῆνη τῶν σίμβλων ἀποκασαίντα, τὰ πλήθη συνηλίσθη ἐκ παντὸς γένους, καὶ τέχνης ἁπάσης, καὶ πάσης ἡλικίας, τῆς συνόδου γεγενημένης. ὅτε καί τις τῶν τοῦ βήλου κριτῶν (τὸ δ' ὄνομα ἑκὼν ὑπερβήσομαι) ὡς τὸ τοῦ ἐπὶ τῶν δεήσεων ὀφφίκιον ἀναβὰς, ὡς θεράπων ἀνδρονίκου θερμότατος, καὶ ἄλλος δέ τις πρωτονοτάριος τιμαθεὺς, γλωσσογάστωρ, καὶ μιαρὸς ἀγγίστρος τῆς τυραννίδος ὑποδρηστὴρ, τῆς κατὰ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ ἀνδρονίκου φήμης ἀπανταχῇ διατρεχούσης, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν φαυλοκολάκων τὰ ὦτα παραξυποσάσης, ὥσπερ ἐν ἑνὶ πνεύματι τὸ τυραννεῖον καταλαβόντες, καθ' ὃ ἐπελεταρχεῖτο τάδε τὰ ἔθεσμα (τοῦτο δὲ ἦν ὁ τοῦ μιχαηλίτζη λεγόμενος οἶκος) τὰ συγκλητικῶς ἐξυφασμένα τῶν κεφαλῶν ἐξερηγνύντες καλύμματα, καὶ τῶν κατὰ νώτου λευκολίνων ἐκκεχυμένων λαβόμενοι, διείλουν αὐτὰ ὡς σφαίρας χοροστατοῦντες τοῖς ἐκ τριόδου, καὶ τῆς τότε τελετῆς προεξάρχοντες, πρὸς μέλος τι κεκλασμένον μετερρύθμιζον τὴν φωνὴν, καὶ μανικῶς ἐξαλλόμενοι, καὶ τὰς χεῖρας ὡς ἐς κρότον ξυμβάλλοντες, τὼ πόδε ὑποστέλλοντες, καὶ κατὰ μέσον ἐκλίνοντο, μολπῇ τ' ἰϋγμῷ τε τὴν γλῶτταν ἐκρέουσαν ὑποχεύμενοι. ὢ τῆς ἀναιδείας, καὶ τῆς μικρογνώμονος φρενὸς καὶ κουφότητος. τοῦ δ' ἀνδρονίκου καταβάντος ἀπὸ τοῦ τυραννείου ἐς τὸ ἐν βλαχέρναις βασίλειον, καὶ γενομένου κατὰ τὸν ἔνδον τοῦτον ὑψηρεφῆ δόμον ὃς πολύτιμος λέγεται, ἐφίσταται καὶ ὁ βασιλεὺς ἀλέξιος ἐκ τῶν ἔνδοθεν ὁμοῦ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων (οὐ γὰρ πάντες ἐπὶ καιρῷ παρεσύρησαν) εὑρὼν μεστὰ τὰ ἀνάκτορα, καὶ αὐτὸν ἀνδρόνικον ὡς βασιλέα σχεδὸν παρὰ πάντων εὐφημούμενον. ἑκὼν τοίνυν ἀέκοντί γε θυμῷ τοῖς τελουμένοις ἐπευδοκάζει, ἐκολάκευε κἀκεῖνος ἐν τοῖς λοιποῖς τὸ γερόντιον, ἀνδρόνικον εἰς τὸ συμβασιλεύειν ἐπεγείρων, καὶ προθυμοποιῶν ὡς τὸ ἐντὸς ἔργον, τὸν ἀκρατῶς εἰς τοῦτο πάλαι φερόμενον. τὸ δὲ τῆς ἀνδρονίκου φατρίας θερμότερον καὶ ἀκκιζόμενον ἀνδρόνικον, καὶ τὴν συνεδρείαν ἀρνούμενον, ἀμφοτέραις συλλαβόντες ἐς τὴν χρυσόπαστον κλίνην ἐφῆκαν, ἐφ' ἧς ὁ βασιλεὺς ἵζανε. ἄλλοι δὲ τὴν κατηφῆ καὶ πυραμοειδῆ ὀρθίαν τῆς κεφαλῆς ἀφελόμενοι, πυρσὴν αὐτῷ περιέθεντο, καὶ στολὴν βασιλικὴν ἐνέδυσαν ἕτεροι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐπὶ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀρξαμένης τῆς τῶν βασιλέων ἀναρρήσεως γίνεσθαι, ἀνδρόνικος ἀνηγορεύετο πρότερον, ὁ δ' ἀλέξιος ὑπεβιβάζετο, μεταπιπτούσης τῆς τάξεως· καὶ ἡ αἰτία ὡς καλλίστη καὶ εὐπρεπὴς, οὐ φασι δεῖν τὸν ἴνφαντα, καὶ ἐς μέτρον οὔπω ἡλικίας ἡκόμενον, [illegible], προαναγορεύεσθαι τοῦ πολιόθριχος ἀνδρονίκου καὶ γεραροῦ τὸ φρονεῖν, καὶ ἅμα πρόσω καὶ ὀπίσω τὸ ὁρᾶν ἔχοντος ἐκ λῴστης φύσεως. ἐπεὶ δὲ ἀνδρόνικος τὰ ἱερὰ ἐπεφοίτα μέλαθρα στεφθησόμενος, τότε πρῶτος ὤφθη τοῖς ἀνθρώποις διαχυθεὶς, καὶ τὸ τοῦ βλέμματος ὁ θὴρ μεταβεβλημένος βλοσυρὸν, καὶ τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον τῶν πραγμάτων ἀλλοίωσιν πολλοῖς τῶν δεομένων καθυπισχόμενος. ἦν δὲ τοῦτο φενάκη πρόδηλος, καὶ ψευδὴς ἐπαγγελία τοῦ ἀπατεῶνος, καὶ τὸ τοῦ προσώπου ἱλαρὸν, φιλανθρωπίας ἀμυδρῶν ἰσχνότατον ἴνδαλμα πρὸς καιρὸν, συσκιάζον τὴν ἔνδον ἀγριότητα. εἰσῆλθε δὲ τὸ ἱερὸν, καὶ τελεσθεὶς ὁπόσα τοῖς στεφομένοις ἔθιστο ἄνακτι, πρόσεισι δ' ἄπτεσθαι τῶν ἀχράντων ἁγιασμῶν

ἡμασμένων μετέσχεν· καὶ τὸν οὐράνιον ἄρτον ἀξιωθεὶς, ὡς δ' ἐγγίζειν τῷ ἐκπώματι τὰς χεῖρας ἀνέσχε καὶ σχηματίσας ἑαυτὸν εἰς κλαυσόμενον, ἐπὶ τῶν φρικωδῶν ὄμνυσι μυστηρίων, ἀκροωμένων σχεδὸν ἁπάντων, ὅσους τὸ ἱερὸν συνεῖχεν ἄδυτον, μὴ δι' ἕτερόν τι βασιλεύειν αἱρετίσασθαι, ἢ τὸ θελῆσαι βοηθῆσαι τούτῳ, καὶ περὶ τὸ τὸ κράτος, δείξας τὸν συμπεσόντα βασιλέα καὶ ἀνεψιὸν Ἀλέξιον, ὃν μεθ' ἡμέρας ἀπηγχόνισε, καὶ τῷ τῆς θαλάσσης βυθῷ παρέπεμψεν. ἐξιὼν δὲ τοῦ ἱεροῦ μετὰ δορυφορίας ὡς ὅτι μάλιστα λαμπροτέρας, καὶ πλείστων ὑπασπιστῶν (τὸ γὰρ δειμαίνειν ἄκρως τοιαῦτα ὑφηγεῖτο ἐκείνῳ) καὶ διελθὼν τὸν ἐν τῇ Χαλκῇ νεὼν τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, τὴν πορείαν ἐπιτάχυνε, οὐ βάδην προβαίνων, καὶ ὅλως οὐκ ἐμβραδύνων, ὡς ἔθος τοῖς θριαμβεύουσιν αὐτοκράτορσιν, ἀλλ' ἀνεὶς τὸν ἵππον ἐλευθέρῳ ποδὶ πορεύεσθαι. ἦν οὖν τὸ γεγονὸς ἔτι εἰς ἀμφίλογον. οἱ μὲν γὰρ δειλίαν τὸ ποιητικὸν αἴτιον τοῦ δρωμένου ἀπεφοίβαζον, οἱ δ' ἄλλο τι ὑπενόουν. γενόμενος δ' ἐπὶ τὸ μέγα παλάτιον, καὶ θύσας τὰ ἀναγορευτήρια, ἐφ' ἑτέρα τρέπει τὸν νοῦν μιαρὰ ἔργα. ἐκποδὼν γὰρ θέσθαι τὸν βασιλέα βουληθεὶς Ἀλέξιον, τὴν φίλιον πάλιν ἀθροίζει πνύκα, καὶ τὴν ἑταιρείαν ἀγείρει τὴν ἐκείνου συνοργιάζουσαν τὰ μὴ ὅσια· καὶ τοίνυν τὸ ὁμήρειον ἔπος ἅπαντες φωνήσαντες, [illegible]

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανία, εἷς κοίρανος ἔστω,
εἷς βασιλεύς.—

Καὶ ὡς αἰετοῦ γῆρας κορύδου νεότης, ἐψηφίζοντο ἰδιωτεῦσαι τὸν βασιλέα Ἀλέξιον, οὐκέτι λέγειν οἰκονομίας ἀδήλαις τοῖς πολλοῖς μεμυημένοι, παιδονομίας τε καὶ διαμονῆς τοῦ κράτους καλλίονος. ταῦτα δὲ τὰ χθές τε καὶ πρώην ἐπὶ πολυανθρώπων συνειλεγμένων προβεβλημένα, καὶ τοῖς ἐρωτῶσι τὴν αἰτίαν τῶν γινομένων εἰς ἀπολογίαν προκείμενα, ἅ τις τίνος τῶν παρεισάκτων ἀπεχρῶντο ἐν τῇ λαμπροτάτῃ πόλει τοῦ Κωνσταντίνου οὐκ ἦν εἰδὼς τὰ γινόμενα, καὶ τὸν λόγον ὅλως ἠγνοηκὼς, δι' ὃν ἐπράττοντο. ἀλλ' οὔπω ἀκριβῶς τὸ βράβευμα τοῦτο τῇ πολιτείᾳ ἐγνώριστο, καὶ κρίμα θανάτου ἐπὶ τοῦ βασιλέως ἐξάγεται παρὰ τῆς φρατρίας ἐκείνης τῆς πονηρᾶς, τὸ τοῦ Σολομῶντος ἄντικρυς ἐπαινεσάντων τῶν συνειλεγμένων τότε, » καὶ φθεγξαμένων ἀναιδῶς· δήσωμεν τὸν δίκαιον, » ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστι, καὶ βαρύς ἐστι, καὶ μόνον βλε» πόμενος. καὶ νυκτὸς ἐπαναστάντων αὐτῷ τοῦ ἁγιοχριστοφορίτου Στεφάνου, τοῦ Τριψύχου Κωνσταντίνου, καί τινος Βαδιβρηνοῦ Θεοδώρου, πρωτοστάτορος τῶν ῥαβδοφόρων, τὴν διὰ τόξου νευρᾶς καταδέχεται πνιγμονήν. ῥιφθεὶς δὲ ὁ νεκρὸς, καὶ ἀχθεὶς εἰς Ἀνδρόνικον, κατὰ τοῦ κενεῶνος παρ' ἐκείνου ποδὶ τύπτεται, καὶ τοῖν τεκόντοιν τῷ ἀθλίῳ ὁ μὲν ὡς ἐπίορκος ἐκείνῳ καὶ ἐπηρεαστὴς διατωθάζεται, ἡ δὲ ὡς πολυλεκτρον ἐπικοινὸν κατεμπαίζεται γύναιον, ἔπειτα ἐκτρυπᾶται ὀβελίσκῳ τὸ οὖς· καὶ κρόκης ἐξαφθείσης κηρὸς προσπλασθεὶς, τῷ Ἀνδρονίκου σφραγιστηρίῳ ἐνσημαίνεται δακτυλίῳ. καὶ τὸ μὲν λοιπὸν σῶμα καταδικάζεται ῥιφῆναι βυθῷ, ἡ δὲ κεφαλὴ ἀποτμηθεῖσα, καὶ αὖθις Ἀνδρονίκῳ προσενεχθεῖσα· καὶ πέρας ἀληθὲς τοῦ ἐπὶ πράγματος, ἡ μὲν ἐν τῷ Ἀγαβάτῳ ἐπὶ τὴν λεγομένην καταβάτην διαρρίπτεται, τὸ δὲ σκῆνος κιβωτίῳ μολιβδίνῳ ἐνειληθὲν, τοῖς θαλαττίοις κόλποις ἐκδίδοται τῆς ἁλιάδος, ἥ τις τὸν οἰκτρότατον τοῦτον φόρτον ἀνῆγε, δυσὶν ἀγομένης ἐνδόξοις ἀνδράσι μετὰ μολπῶν καὶ ᾠδῶν, δηλαδὴ παρά τε τοῦ ἐπὶ τοῦ κανικλείου Ἰωάννου τοῦ Καματηροῦ, ὃν καὶ ὕστερον ἀρχιποίμενα ὁ τῶν Βουλγάρων περιεβάλετο ὄχλος, καὶ Θεοδοσίου τοῦ Χουμνοῦ, ὃς τετίμητο χαρτουλάριος.

da eſſent: cū cœleſti pane percepto, ad calicem precioſi & uiuifici ſanguinis bibendū accederet, manibus tanq̃ ad poculū prehendendum extentis, & uultu ad triſtitiam cōpoſito, per ueneranda myſteria, ferè omnib. ijs aſtantibus, & audientibus qui in ſacro adyto erant, iurat, ſe non alia de cauſa imperiū accepiſſe, niſi ut Alexiū imperatorem et conſobrinū iuuaret, eiuſq; potentiam ſtabiliret, quem paucis diebus pòſt laqueo præfocatum, in maris fundum demerſit. Templum cum ſplendidiſsimo comitatu & plurimis armigeris egreſſus (eam enim rationē dictabat illi metus acerrimus) ubi per ſeruatoris Chriſti ædem in Chalcē tranſijt, non pedetentim proceſsit, nec alicubi immoratus eſt, qui triumphantium Imperatorum mos eſt, ſed equum libero pede incedere paſſus eſt. Id factum in quæſtione fuit, utrum à metu proficiſceretur, an aliam cauſam haberet. Poſtquam in magnum palatium peruenit, & compluribus diebus pro Imperij auſpicijs rem diuinam fecit, ad alia ſcelera conuertit animum. Nam cum Alexium imperatorem è medio ſublaturus eſſet, ſenatum ſuum conuocat, & ſodalitium ſcelerum miniſtrorum cogit. Hi uerò Homericum illud ſtatim uno ore exclamant:

Eſt mala res multos dominarier: unicus eſto
Rex dominusq;.—

Item, aquilæ ſenium eſſe corydali iuuentam: ac decernunt, priuatam uitam agendam eſſe Alexio: nec iam ambagibus inuoluunt orationem, omiſſa mentione educationis & conſeruationis imperij, quæ non ita pridem in maxima populi frequentia iactarant, quæ'que rerum illarum ignaris pro defenſione facinorum reſponderi ſolebant. Vix iam decretum erat in Republica cognitum, cum imperator Alexius ab improbo illo cœtu capitis damnatur, tantum non Salomonium illud elocuto: Vinciamus « iuſtum, quia non eſt nobis commodus; « conſpectus eius nobis eſt grauis. Itaq; Stepha« nus Hagiochriſtophorita, Conſtantinus Tripſychus, & Theodorus quidam Badibrenus lictorum præfectus, noctu eum adorti, neruo arcus ſtrangulant. Andronicus cadaueris latus pede tundit: & parentum eius alterum ut periurum & iniurium, alteram ut uulgati corporis mulierculam contumelioſè inſectatur. Deinde ueru auris ei perforatur: traiectoq; filo, appenſa cera, Andronici anulo ſignatur: reliquū corpus in profundum maris abijci, caput uerò à ceruice reuulſum, ad Andronicum referri iubetur. Peractis mādatis, caput clàm in Catabaten (loci nomē id eſt) abijcitur: truncus arcæ plumbeæ inuolutus, in mare demergitur. Cymba, qua miſerrima illa ſarcina uecta erat, à duobus claris uiris cum carminibus & tripudijs, Iōanne Camaterio Caniclæi præfecto, qui pòſt Bulgariæ patriarcha extitit, & à Chartulario Theodoſio Chumeno, eſt reducta.

Alexius imperator & imperio & uita ſpoliatur ab Andronico.

ANDRONICI COMNENI IMPERIVM.

AD hunc modum Alexius Imperator rebus humanis exemptus eſt, anno ætatis nõdum decimoquinto, imperij tertio, exacto. quod tamen ſuo arbitratu non geſſit, à matre principiò, deinde à duobus tyrannis republica adminiſtrata: per quos ut à nube Sol abſcondebatur, miniſtro quàm Imperatori ſimilior, cum ea faceret & iuberet, quæ præceptores iubebant, donec laqueo præfocatus eſt. Iſto miſerabili facinore perpetrato, Andronicus Annam Imperatoris Alexij ſponſam, regis Francorum filiam, matrimonio ſibi iungit: nihil uerecundatus effœtus & uietus ſenex, ſobrini uxorem adoleſcentulam, roſeam & tenellam, nondum annos XI natam, per nefas amplecti. Eius nefarij uoti compos factus, à Patriarcha ſuo & concilio aliam gratiam petit, ut iureiurando, quod Imperatori Manueli, et infelici eius filio dederat, ſoluatur, ac cæteri unà, quos ſacramenti cœperat obliuio. Illi uerò, quaſi abſq; ullo diſcrimine & uinciendi & ſoluendi quemlibet, poteſtatem diuinitùs accepiſſent, ſtatim literis publicè affixis, impunitatem ſcelerum perfidis conceſſerunt. Andronicus uerò pontificibus illis iuriſiurandi ſolutoribus, quàm egregiam gratiam retulit? Ea fuit, ut quædam leuicula eorum poſtulata fierent: maximus uerò is honos fuit, ut ſubſellijs ad ſolium Imperatoris collocatis, ei aſsiderent: qui cum paucos dies duraſſet, umbra potius honoris quàm uerus honos, materiam eos ridendi præbuit, priſtina conſuetudine reuocata, inſtar ui curuati ligni, quod laxatum ad ſuam naturam reuertitur. Imò ea res dignitatem eorum multum imminuit. Nam Andronicus ne omnium mortalium leuiſsimus, & in actis ſuis parum conſtare ſibi uideretur, pontifices illos in ſplendido ſolio ſedens, non facilè admittebat. Ita qui paulo antè Imperatorio conſeſſu gloriabantur, idq; ſibi præmium ut fidelibus miniſtris datum uerbis Dauidicis iactarant: tum inuolutis capitibus recedentes, ſeſe miſerabant, quod ijs ſolutis quæ ſoluenda non eſſent, à Deo defeciſſent, & deriſorem Andronicum fruſtra coluiſſent. Vt autem Andronici deſignatio, & Alexij Imperatoris ſuffocatio, Alexio Branæ & Andronico Lapardæ legionum ducibus, qui ad Niſum & Branizobam Hungariæ regi Belæ reſiſtebant, loca illa omnia ferro & igni uaſtanti, ſignificata eſt: Lapardas uitæ ſpe abiecta, uaſtas Andronici maxillas perpetuò formidabat, ut iamiã ab ijs deuorandus.

Andronici inceſtæ & immaturæ nuptiæ.

Pontifices, periurij crimine liberatis, ab Andronico deluduntur.

Andronicus Lapardas ab Andronico deficit.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΥΡΙΟΥ ΑΝΔΡΟΝΙκου τοῦ κομνηνοῦ.

Καὶ οὕτω μὲν δὴ ἀνθρώπων ὁ βασιλεὺς ἀλέξιος ἐγεγόνει, ζήσας τὸν μὲν ἅπαντα χρόνον ἔτη μὴ ἐπαναφθάσας πεντεκαίδεκα, τρία δ' ἐκ τούτου ἄρξας, οὐ καθ' ἑαυτὸν δὲ καὶ ἀμιγῶς, ἀλλὰ τὰ μὲν πρῶτα ὑπὸ μητρὶ τὴν ἀρχὴν διεξαγούσῃ παιδαγωγούμενος. ἔπειτα ὑπὸ δυοῖν τυράννοιν τῶν πραγμάτων τῆς βασιλείας ἐπειλημμένοιν, ὅσα καὶ ἥλιος ὑπὸ νέφους συσκιαζόμενος, ὥστε καὶ βασιλευομένῳ ἐῴκει μᾶλλον ἢ βασιλεύοντι, ἐκεῖνα ἐπιτάσσων καὶ δρῶν, ὅσα ἐβούλοντο οἱ ἐπιστάται, μέχρι τοῦ δι' ἀγχόνης τὸ ἀθλίως ἐξαχθῆναι τῆς ζωῆς. ἐπὶ δὲ πράξεως ταύτης οὕτω τετολμημένης οἰκτρᾶς, ἁρμόζεται ἀνδρόνικος πρὸς συμβίωσιν ἄνναν τὴν τοῦ βασιλέως ἀλεξίου μνηστὴν, θυγατέρα οὖσαν τοῦ τὴν ἀρχὴν τῶν φράγγων διέποντος. καὶ οὐκ ᾐσχύνετο γέρων ἀποζῶν ἀνεψιοῦ γυναικὶ, μιλτοπαρῄῳ κόρῃ καὶ τρυφερᾷ, καὶ μήπω τὸ ἑνδέκατον ἔτος ἐξηνυκυίᾳ συγκατακείμενος ἀθεμίτως, καὶ παραγκαλιζόμενος ὁ πέπων τὴν ὀμφακίζουσαν, ὁ ὑπόσαθρος τὴν ἡλικίαν, τὴν ὀρθότιτθον παιδίσκην, καὶ ὁ ῥικνὸς τῷ χρόνῳ καὶ χάλαρος, τὴν ῥοδοδάκτυλον καὶ δρόσον ἔρωτος στάζουσαν. βασιλεύσας δ' ἀνδρόνικος, αἰτεῖται τὸν πατριάρχην βασίλειον, καὶ τὴν τότε σύνοδον, λυθῆναι τοῦ ὅρκου, ὃν ὤχει αὐτὸς ὀμωμοκὼς τῷ βασιλεῖ μανουὴλ, καὶ τῷ ἐκείνου ταλαιπώρῳ παιδί· καὶ οἱ ἄλλοι σὺν τούτῳ πάντες, ὅσοι παραβάται ἀφεθῆσαν τῶν ὀμωμοσμένων. καὶ οἱ μὲν, ὡς ἐν δεσμεῖν ἀδιαφόρως, καὶ λύειν τὰ πάντα εἰληφότες πρὸς θεοῦ, τόμους ἐξέθεντο αὐτίκα, δι' ὧν ἀμνηστίαν τῶν ἐπιωρκημένων τοῖς μὴ εὐόρκοις ἐδίδοσαν ἀπαξάπασιν. ὁ δὲ ὡς θαυμασίαν τινὰ παρέχει τὴν ἀμοιβὴν τοῖς τῶν ἐπιταγμάτων αὐτοῦ πληρωταῖς. ἡ δ' ἦν καὶ τὸ τότε μὲν αἰτηθέντων ῥᾳδία τερμάτωσις, ἃ μικρὰ δή ποθεν ἦσαν, καὶ περὶ μικρῶν ὑφηγούμενα. ἡ δὲ μεγίστη τὸ συνεδρεύειν ἐκείνους αὐτῷ τῶν σκιμποδίων παρατιθεμένων, καὶ παρασφαιρωμένων τῷ βασιλείῳ θρόνῳ ἑλισσομένων, ὃ καὶ οὐχ ἧττον εἰς γέλωτα τῶν ἱερωμένων καὶ καταδεξαμένων ἀρχιερέων οὐκ ἐπὶ συχναῖς ἡμέραις συμβὰν, ὑπὲρ φαντασίαν τιμῆς καὶ δόξης ἴνδαλμα, ἐπὶ τὴν προτέραν ἐπανῆλθε συνήθειαν. καθὰ καὶ ξύλον ἐπικλινὲς βίᾳ πρὸς τὴν προτέραν ἕξιν ἐπανίησιν αὖθις. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ταύτης πολὺ παρεσφάλετο. ἵνα γὰρ μὴ δοκῇ ἀνδρόνικος πλημμελέστατος ἀνθρώπων, καὶ ἀστασίαν ὅλους ἐπὶ ταῖς ἑαυτοῦ πράξεσι νοσῶν, τὸ εἰς ὄψιν ἐκείνῳ ἐλθεῖν οἱ ἀρχιερεῖς οὗτοι οὐχ εὕρισκον εὐχερὲς ἐπὶ βήματος καθημένου λαμπροῦ· καὶ οἱ πρὸ μικροῦ τῇ συνεδρίᾳ τῇ βασιλικῇ σεμνυνόμενοι, καὶ γέρας ἀληφέναι τοῦτο δικαίως ὡς πιστοὶ τῆς γῆς βρενθυόμενοι· τότε ἐγκαλυψάμενοι ἐγκαλυπτόμενοι καὶ ταλανίζοντες ἑαυτοὺς, οἷς θεοῦ ἀπέστησαν τὰ ἄλυτα λύοντες, καὶ αὐτὸν ἀνδρόνικον διακενῆς θεραπεύοντες. ὡς δὲ τὰ κατὰ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ ἀνδρονίκου, καὶ τὴν ἀναίρεσιν ἀλεξίου τοῦ βασιλέως δῆλα ἦσαν ἀλεξίῳ τῷ βρανᾷ καὶ ἀνδρονίκῳ τῷ λαπαρδᾷ, τοῖς τῶν ταγμάτων στρατηγοῖς ἄρτι ἀντιφερομένοις πρὸς τὴν νίσον καὶ τὴν βρανίτζοβαν, τῷ τῆς οὐγγρίας ῥηγὶ τῷ βελᾷ, πυρπολοῦσι τὰ ἐκεῖ πάντα, καὶ ποιοῦσι κακῶς τοῖς ξίφεσιν· ἅτερος μὲν τῶν ἀρχηγῶν ὁ λαπαρδᾶς ἀπαγνῶναι εἶχε τὴν ζωὴν, καὶ τὴν δυσχερῆ γνάθον ἀνδρονίκου διὰ παντὸς ὑπεδείδιτο, καταπιέσειν ἐκ τούτου μέλλουσαν καὶ αὐτόν.

ὁ δέ γε

ὁ μέν γε Βρανᾶς ἀσμένως τὴν μετάθεσιν τῆς βασιλείας ὑπεδέξατο, ἤδη τοῦ χοροῦ ἐγγραφείς, οἷς Ἀνδρόνικος ἐνεώρα ἥμερον. πολλὰς οὖν ὁ Λαπαρδᾶς Ἀνδρόνικος βουλὰς προσεπιστάμενος [illegible], καὶ κατὰ κύνα Λάκαιναν τὴν ὁδὸν [illegible] ἰχνηλατήσας, μίαν εὗρε τὴν σώζουσαν ἀτραπὸν, τὸ τῆς ὄψεως καὶ ἐξουσίας ἐκπλάζεσθαι Ἀνδρονίκου. καὶ εἶχεν ἂν ἀπαθῆ κακῶν ἑαυτὸν διατηρῆσαι, εἰ τῇ βουλῇ ταύτῃ ἐνέμεινε, καὶ μὴ πρὸς τὰ ἔξω ὕστερον μετακεκύλιστο. [illegible] δὲ κακῶς δρᾶσαι Ἀνδρόνικον, καὶ τῆς εἰς τὸν κύριον καὶ βασιλέα παρανομίας ἀμύνασθαι, θαρρεῖ τὴν ἀπόστασιν, καὶ τὴν δύσιν ὁρῶν οὐ χωροῦσαν αὐτὸν, μήτε μὴν ἀνεξομένην τὴν κατ' Ἀνδρονίκου ὁρμὴν διὰ τὸν παρόντα καὶ συστρατηγοῦντα Βρανᾶν, τὴν ἕω φαντάζεται, καὶ πρὸς ἐκείνην ἐκτείνει τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ὡς συνηθεστέραν μὲν ἑαυτῷ ἄρξαντι κατ' αὐτὴν πολλάκις τὰς μεγίστας ἀρχάς, καὶ ὡς ἕτοιμα δὲ πρὸς ἀποστασίαν οὐχ ἧττον τρέφουσαν σώματα. ἐμέλει καὶ ἐπὶ συνηγμένοις καταλογησάμενος, καὶ πείσας Βρανᾶν μὲν ἐπὶ χώρας μένειν, αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν πρεσβύτην ἅμα καὶ πρόσφατον αὐτοκράτορα παραγίνεσθαι, ὡς εἶχεν εὐθὺς ἐξώρμησε, τὴν φήμην προφθάνων, ἣ καὶ τὰ ὑπὸ γῆν κρυπτόμενα διορᾷ, καὶ τὰ γενησόμενα πολλάκις ὡς ἤδη γεγενημένα διατρανοῖ. καὶ γεγονὼς κατὰ τὴν Ὀρεστιάδα, ἣν δ' ἄν τις ἄλλως Ἀδριανούπολιν, ἀφ' ἧς ὥρμητο, καὶ βραχύ τι ἐγκαρτερήσας, καὶ ἰδὼν τὰς ἐκεῖ κατοικούσας ἀδελφὰς ὀφθῆναι καὶ συντάξασθαι τὰ ἀπόδημα, ἔργον μὴ παραστῆσαι ἐλλινύειν, ἀλλ' ὡς φορὰν [illegible] τὴν ἐς ἕω πορείαν. ἤδη γὰρ ἡ φήμη ἀθυρόγλωττος οὖσα, καὶ ἐπὶ τριόδων καὶ πλατειῶν, ἄκρων τε τειχέων καὶ δόμων, ὑμνοῦσα τὴν ἀπόδρασιν τοῦ ἀνδρός, καὶ πολλαχῆ ἐπέθει διατοξεύουσα. μιᾷ τοίνυν νυκτὶ πρὸς θάλασσαν κάτεισι, καὶ ναυσὶν ἐμβὰς αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, αἳ κατὰ τὸ Ὑελοκαστέλλιον τούτου χάριν ἐτημελήθησαν, ἐς τὴν περαίαν γίνεται. κἀντεῦθεν ἀναπνεύσας βραχὺ, ἐκφυγεῖν τὸ ἀπολέσθαι ᾤετο, καὶ τὸ παρελθεῖν θοίνη τις ἑτοίμη ἢ ἐπιτράγημα πρόχειρον ταῖς γνάθοις τοῦ Ἀνδρονίκου. ἦν δ' ὡς ἔοικε καὶ οὗτος τῇ προνοίᾳ ἐκ τῆς τῶν ζώντων βίβλου ἀπαλειμμένος, καὶ εἰς θοίνην Ἀνδρονίκου καταλειφθείς, καὶ τὴν νεύουσαν ἐς ᾅδου πληρούμενος πλάστιγγα. φθάνει τοι καὶ τοῦ θείου ἀντιπνεύσαντος, ἐκείνων ταῖς χερσὶ θηρᾶται, καὶ ἀναπέμπεται πρὸς Ἀνδρόνικον, ὑφ' ὧν ἐλπίσιν ἐθάλπετο συντηρηθῆναι ἀδιαλώβητος, εὖ τε καὶ ὡς ἄριστα πράξειν, καὶ χειρὶ καὶ ψυχῇ παντοίαν συνέργειαν καὶ ἀρωγὴν εὑρέσθαι πρὸς τὸ καταπαλαῖσαι Ἀνδρόνικον. ἦσαν δὲ ταῦτα διανοίας οὐκ εὐτυχοῦς ἀναπλάσματα καὶ ὀνειρώδη ὡς ἐνύπνια φαντάσματα. γενόμενος γὰρ κατὰ τὸ Ἀτραμύττιον, συλλαμβάνεται παρά τινος Κεφαλᾶ, ἀνδρὸς μέγα δυναμένου τότε παρὰ τῇ χώρᾳ καὶ πρωτεύοντος, πιστοῦ τι ὑπὲρ τυραννοῦντι ὡς ἔδειξε, καὶ παρακατατίθεται χερσὶν Ἀνδρονίκου σφάγιον εὐτρεπὲς, καὶ ἱερεῖον ἀνακογχυλιαζόμενον πρὸς ἀναίρεσιν, καὶ τὰς κόρας ἐκκόπτεται, καὶ παραρρίπτεται τῇ τοῦ Παντεπόπτου μονῇ, τὴν τῶν κατ' αὐτὸν πραγμάτων φορὰν ὡς ἀγνώμονα ὀδυρόμενος. τὸν μὲν γὰρ ὑπὲρ καλλίστης αἰτίας τὸν τῆς ἀποστασίας ἀναρρῖψαι κύβον· τὴν δὲ οὐδὲ τὸ βραχύτατον γοῦν προσχοῦσαν, ἧς μετ' εὐβουλίας αὐτὸς ἐπέβαλε, προδεδῶσθαι μερίδι τῇ χείρονι. οὕτω κρύψας ἔχει θεὸς οὐ μόνον τὸν ἄμοχθον καὶ ἀνώδυνον βίον, ἀλλὰ καὶ τὸ προμαθεῖν τὸ μέλλον κακόν, καὶ τὸ προϊδέσθαι τὸ ἀκίνδυνον ἐπιτήδευμα. καὶ οὗτος γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐν πολλοῖς ὀρθῶς στρατηγηκὼς, αἰσχρὸν δουλεύειν εἰδὼς Ἀνδρονίκῳ μετὰ τὸν τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου μόρον,

uorandus. Branas uerò iam in numerum amicorum Andronici aſſumptus, imperij mutationem alacri animo ferebat. Alter uerò uarijs rationibus apud animum ſuum initis, & more Laconici canis ueſtigata uia quam inſiſteret, in eo ſalutem ſuam eſſe poſitam animaduertit, ut è conſpectu & poteſtate Andronici quàm longiſsimè abiret. quod conſilium ſi perſecutus eſſet, nec alijs rebus animum adiecisſet, euaſiſſet incolumis. Verùm cũ nocere cuperet Andronico, & Imperatoris parricidium ulciſci, deficit. & quia uidebat, in Occidente locum ſibi non futurum, nec collegam Alexium Branam paſſurum moueri aliquid contra Andronicum: in Orientem, magis ſibi familiarem, intendit animum: quippe ubi ſæpè maxima imperia geſsiſſet, & homines ad defectionem æquè propenſos eſſe ſciret. Itaque Branæ collegæ perſuadet, ut ibidem perſeueret, dum ad recentem Imperatorem proficiſceretur: ipſe ſtatim iter ingreſſus, famam ea quoq; quæ ſub terra latent, perſpicere, et futura ſępè tanq̃ iam facta, promulgare ſolitam, anteuertit. Vbi Oreſtiadem, quæ nunc Adrianopolis appellatur, in patriam ſuam peruenit, paulisper ibi commoratus, dum ſorores ſalutaret, nõ ulterius cunctandũ, ſed quanta feſtinatione poſſet, in Orientem contendendum cenſuit. Iam enim fama, ut loquax eſt, in triuijs & plateis, in ſummis mœnibus & campis, uiri fugam celebrabat, & ſumma uelocitate paſsim ſpargebat. Itaque nocte una ad mare deſcendit: conſcenſiſque nauibus ad Hyelocaſtellium ea de cauſa paratis, traijcit. Vbi cum paulùm reſpiraſſet, ſe interitum & cruentas Andronici fauces effugiſſe rebatur. Cæterùm apparet, hunc quoq; lancibus ad Orcum uergentibus à Prouidentia ex libro uitæ deletum, & Andronici crudelitati condonatum fuiſſe. Nam reflante numine, illorum manib. comprehenditur, & ad Andronicum mittitur, quorum ope ſe non modò ſaluum & beatũ, ſed ſummis etiam ſtudijs Andronici uictorem fore ſperarat. Verùm erant illa utique infelicis animi figmenta, & ſpectra inania ſomniorum. Nam cum Adramyttium perueniſſet, à quodam Cephala, uiro in illis locis potenti & primario, ut fidem ſuam erga tyrannum declararet, comprehenſus: Andronico parata hoſtia ad cædẽ offertur, atq; effoſsis oculis in Pantepopti monaſterium cõijcitur, iniquitatẽ fortunę ſuę deplorans. Nam cùm ob pulcherrimã cauſam diſcrimen defectionis adijſſet, illam prudẽti cõſilio ſpreto, ac planè deſtituto, peiori parti fauiſſe. Ita Deus non uitam ſolum laboris & triſtitiæ expertem, ſed imminentis etiam exitij, & tutarũ actionum prænotionẽ abſcondit. Hic enim uir ſępe præclari ducis functus officijs, cum poſt imperatoris Alexij obitum Andronico ſeruire turpe duceret, ac certam

Andronicus Lapardas erutis oculis fit monachus.

ac certam mortem & naturam tyranni ad cædem promptiſsimi uitaret, in eius manus incidit, quem fugiebat: & quem à tergo inſtare putabat, à fronte & aduerſarium & uictorem habuit obuium, nec multo pòſt moritur.

Andronici machinationes contra Lapardam.

Andronicus uerò eius defectione ita conſternatus fuit, ut toto tempore fugæ illius, exitium capiti ſuo imminere putaret. Metuebat enim Lapardam, ut & ducem acerrimum, & uirum magnanimum: & quia uidebat, eum perſequendo & armis debellari non poſſe, ad literarum ſolertiã conuertitur: & callidiſsimo conſilio epiſtolas ad primarios Orientalium prouinciarum præſides, dolo plenas mittit, quibus aſſeuerabat, Lapardam à ſe in Aſiam miſ-
» ſum eſſe: qui quicquid acturus eſſet, certis de
» cauſis, aliter quàm pleriq; ſuſpicarent. pro ſta-
» biliendo ipſius imperio acturus eſſet.
Quæ eò pertinebant, ut uulgi impetum reprimeret, ſuſpicantis ſubeſſe dolum, quòd Lapardas ſe pro Andronici aduerſario gerens, manum faceret: Andronicus uerò deſertoris fidem prædicaret, atque ut à ſe miſſum ſuſcipi iuberet. Quid autem ſpecioſæ iſtæ literæ ponderis habituræ fuerint, accelerata Lapardæ captiuitas cognoſcere non ſiuit.

Andronic⁹ relaxatis curis, ad Nicæam obſidendam proficiſcitur.

Timore illo præter expectationem propulſato, ſumma lætitia affectus, lentis itineribus Cypſella contendit: ibique uenationibus recreatus, in paternum monaſterium Petræ ſe confert, ac patris monumento cum regio comitatu & ſplendore aſtat, cuius is quoq; cupiditatem fruſtra aluerat. Nam regni affectationem Andronicus hęreditariam à patre acceperat. Vbi cum per dies aliquot ſupplicijs abſtinuiſſet, unde illi à multis Halcyonij uocabantur, paulo pòſt ad Chriſti natalem in palatium reuerſus, cum ludis Circenſibus & ſpectaculis ſe recreaſſet: uere aduentante copijs omnibus coactis, quæ uel in Oriente uel Occidente fidem ſeruarant, rectà ad Nicæam contendit. Alexium uerò Branam Branizoba reuerſum, cum iuſto exercitu contra Lopadianos mittit, qui Nicæenſes & Pruſaenſes imitati defecerant.

Nicæenſium ferocia.

Qui cum bello finem felicem impoſuiſſet, ad Nicæam contendit: ubi Andronicus illis copijs auctus, urbem inuadere ſtatuit, cuius incolæ non abſentem modò parum timebant, ſed præſentem etiam contemnebant, & mœnia oppugnantem cùm armis ulciſcebantur: tum indecoris uerbis laceſſebant, nullo dicto & ictu prætermiſſo. Portæ quidem urbis clauſæ erant, & uectibus munitæ: linguæ uerò, labijs tanq; portis apertis, & dentibus tanquã pinnis emiſſæ, obſcœniſsimis

καὶ τὸν ἐκ τοῦ τυράννου προφθάσαι θάνατον, καὶ πρὸς φόνον ἑτοιμοτάτης ἀποφυγεῖν ἑαυτὴν φύσεως, ἔλαθεν ὑπ' ἐκείνου καταλαμβανόμενος, ὃν ἔφευγε, ὃ χερσὶν ἐμπίπτων ἃς ἀπεδίδρασκεν, ὃ τὸν ἐξόπισθεν καταλήψεσθαι προσδοκώμενον, ὡς ἀντιμέτωπον κατὰ στόμα προσυπαντῶντα εὑρίσκων, καὶ φανερὸν συμπλεκόμενον καὶ συνέχοντα. καὶ ὁ μὲν μετ' οὐ πολὺν τινὰ χρόνον τοῦ βίου θανάτῳ ἀπάγεται. ὁ δ' Ἀνδρόνικος οὕτω τῇ ἀποστασίᾳ τούτου κατεπλάγη, ὡς παρ' ὅλον τὸν ἐκείνου φυγῆς τὸν καιρὸν ὡς ἤδη ἐφεστῶσαν φαντάζεσθαι καταστροφήν. ἐδεδίει γὰρ ὡς ἄνδρα τὰς μάχας ὀξύῤῥοπον, καὶ λήματος ἀνδρείου μέτοχον τὸν Λαπαρδᾶν. ἀμέλει καὶ μὴ προχωροῦσαν ὁρῶν τὴν μετ' ἐπιδρομῆς, ἢ μεθ' ὅπλων τούτου καταπολέμησιν, πρὸς τὴν διὰ γραμμάτων μεθαρμόζεται πανουργίαν· καὶ τὸν τρόπον κρατερὸν ὁ σοφιστὴς ἀνεπλάσατο. βασιλικὰ γὰρ ξυνθέμενος γράμματα, ἐκπέμπει ταῦτα πρὸς τοὺς τῶν ἑῴων ἐπαρχιῶν πρωτεύοντας. ἐδήλου δὲ πανουργίαν ἀληθῶς τὰ γραφόμενα, καὶ διετείνοντο, ὁμολογοῦντα ἔχοντα τὸν Ἀνδρόνικον, παρ' αὐτοῦ σταλῆναι κατὰ τὴν Ἀσίαν τὸν Λαπαρδᾶν, καὶ πᾶν ὅπερ διαπράξεται, κατ' οἰκονομίας ἄγνωστον τοῖς πολλοῖς τρόπον ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ βασιλείας μέλλειν τοῦτο διαπραχθήσεσθαι, καὶ φανέντα πάντας εἰς τὴν ἐκείνου ἀσφάλειαν παραδέχεσθαι. ἦν δὲ ὁ σκοπὸς Ἀνδρονίκῳ τὸ ἐντεῦθεν ἐγκόψαι τὴν ὁρμὴν τῶν πολλῶν, ὑφορωμένων ὑφ' ἕτερον, δι' αὐτὸ μὲν ὁ Λαπαρδᾶς κατ' Ἀνδρονίκου ἐξήγειρε τὸ φρόνημα, καὶ ὡς αὐτίκα τὰς τῶν ἀνδρῶν χεῖρας ὑποπεσεῖται. ὁ δ' Ἀνδρόνικος ὑπὲρ ἀποστάτου τὴν ἐν αὐτὸν πίστιν διαμαρτύρεται, καὶ ὡς παρ' αὐτοῦ πεμφθέντα τὸν ἀποφυγόντα δέξασθαι διακελεύεται. καὶ τί μὲν αὐτοῦ τὰ τὰ καλλιφανῆ ἔδρασαν ἄν τι καὶ ἴσχυσαν γράμματα, ἡ ὀξεῖα τοῦ ἀνδρὸς κατάσχεσις οὐ παρῆκε διεγνωσθῆναι. τότε δὴ καὶ τὴν φοβίαν ταύτην παρὰ δόξαν Ἀνδρόνικος ἀποκρουσάμενος, ἰαίνει τὸ ψυχίδιον εὐθύ τε περὶ ταχύνουσιν ἡδέσι, καὶ τῆς πόλεως ἔξεισι, καὶ ὁμαλαῖς κινήσεσι καὶ σταθμοῖς βραχέσι καταλαμβάνει τὰ Κύψελλα, καὶ ταῖς ἐκεῖσε κυνηγεσίαις ψυχαγωγηθεὶς, κατὰ τὴν πατρῴαν ἀφικνεῖται μονὴν, τὴν γε τῇ Πέτρᾳ διακειμένην, καὶ ὑπὲρ τοῦ φύσαντος ἐφίσταται μνήματι μετὰ δορυφορίας καὶ δόξης βασιλικῆς, ὧς κακοῦργος πάλαι ποτὲ ὢν, οὐκ ἐφίκετο· ἐπεὶ καὶ τὸ βασιλειᾶν πατρόθεν Ἀνδρόνικος, ὡς κλῆρον [illegible] ἐδέξατο. καὶ κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας χεῖρας τοῦ κακῶς τινὰς παθεῖν, ὡς ἀλκυονίδας πρὸς πολλῶν ὀνομάζεσθαι, μετὰ μικρὸν ἐπάνεισιν αὖθις εἰς τὰ βασίλεια, τῶν γενεθλίων ἐνστάντων Χριστοῦ, καὶ ἁμίλλαις ἵππων, καὶ θεωρίαις τρυφῶν, ἔαρος ὑποφαίνοντος τὸ στρατιωτικὸν ἅπαν συναθροίσας, ὅσον τι ἑσπέριον, καὶ τοῦ ἑῴου ὁπόσον οὐκ ἀφηνίασε· καὶ αὐτὸς μὲν τὴν εὐθὺ τῆς πόλεως Νικαίας ᾔει· τὸν δὲ Βρανᾶν Ἀλέξιον, ἐκ τῶν κατὰ τὴν Βρανίτζοβαν ἐπανεληλυθότα μερῶν, ἐκπέμπει μετὰ στρατιᾶς ἱκανῆς, τοῖς περὶ τὸ Λοπάδιον ἀντιταξόμενον. ἤδη γὰρ καὶ οὗτοι τοῖς ὁμόροις Νικαεῦσί τε, καὶ Προυσαεῦσιν εἰς τὸ αὐτὸ ἥκοντες ἀποστατικὸν φρόνημα. καὶ ὡς ὠρθώθη αὐτῷ ἡ στρατήγησις, καὶ τέλος αὐτὸς ἐπέθηκε τοῦ πολέμου δεξιώτατον, ἄρας ἐκεῖθεν πρὸς τὴν Νίκαιαν παραγίνεται, καὶ συμμίγνυσιν Ἀνδρονίκῳ, καὶ περί γε στρατόπεδον ἀμφοτέρων συνδραμόντων τῶν στρατευμάτων, ἔγνω προσβαλεῖν τῇ πόλει Ἀνδρόνικος. οἱ γὰρ ἔνδον οὐκ ἀπόντος μόνον Ἀνδρονίκου ἐφρονηματίζοντο, ἀλλὰ καὶ παρόντα ἐξουθένουν, καὶ ὅπλοις ἠμύνοντο παντοίοις, τῶν τειχῶν προκυπτόμενοι, καὶ λόγοις ἀσχήμοσιν ἔπληττον, μηδενὸς φειδόμενοι καὶ βλάμματος καὶ ῥήματος. καὶ ἦσαν αἱ μὲν πύλαι τῆς πόλεως μεμυκυῖαι, καὶ σχεδὸν ἀραρότως ἡρμοσμέναι· αἱ δὲ γλῶσσαι, ἅτε καὶ πυλῶν τῶν χειλέων διαιρουμένων, καὶ ὡς ἐκ θωρακείων τῶν ὀδόντων ἐκπηδῶσαι, βολίδας [illegible] περιουσιώδεις ἀνέρριζαν τὸν Ἀνδρόνικον. ὁ δὴ πολὺ [illegible] κορωνίως παντοίως, πῦρ ἀπ' ἐκείνης θυμοῦ ἐκ [illegible] καὶ ἄσθμα τυφόμενον, οἷα μηδὲ σιγᾶν ἔχων [illegible] παρέχειν. ἐπεὶ καὶ πόλις ἡ Νίκαια αὐχεῖ μὲν καὶ τὸ ἐκ κεραμείων τειχῶν ἀνάλωτον, ἢ δυσάλωτον γοῦν, ἐκ πλίνθου ᾠκοδομημένη πᾶσα ὀπτῆς. τότε δὲ καὶ στρατιωτῶν ἐς αὐτὴν εἰσρυέντων, ὁπόσοι ἀπηύχοντο Ἀνδρόνικον, καὶ τοῦ Ἀγγέλου δὲ Ἰσαακίου, ὃς μετ' Ἀνδρόνικον Ῥωμαίων ἐκράτησε, τῆς τυραννίδος παραλύσας Ἀνδρόνικον, καὶ τοῦ Καντακουζηνοῦ Θεοδώρου, καὶ Περσῶν ἐκ προσκλήσεως εἰσδεδεγμένων φάλαγγα, οὐκ ἀγαθὰ τοῖς προσιοῦσι τὰ τῆς πολιορκίας ἐφαντάζοντο. πλείστας οὖν ἡμέρας περιιππάσας Ἀνδρόνικος, οὐδὲν ἤνυεν. ἀλλ' ὥσπερ ἐῴκει ὄρεσιν ἀποτόμοις προσφερόμενος, ἢ πετρῶν ῥαχίαις συμπλεκόμενος παραλόγως, καὶ πρὸς Ἄρβηλα καὶ τείχη διαμιλλώμενος Σεμιράμεως, ἢ βέλη μάταια πέμπων πρὸς οὐρανόν. οἱ γὰρ ἔνδον ἐνθύμως ἐμάχοντο, καὶ ὅπλοις μὲν τὰς δι' ὅπλων ἀπηρύοντο προσβολάς, μηχανῶν δὲ κατασκευαῖς ἀ[illegible] τέλεον τὰ τῶν πετρῶν ἀφετήρια, ἅπερ ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ἐτεκταίνετο, τειχομάχας ἰσῶν βελοστάσιά τε καὶ ὀρυκτῆρας ἐπιτεχνώμενος, καὶ ὅτι ἑτέρων διαλύειν ἔχει περίβολον πόλεως, ἀβρυνόμενος, καὶ φιλοτιμούμενος πρὸς τοὺς παρόντας, ὡς πολὺ τὸ κατὰ τὰς τῶν πόλεων ἁλώσεις ἐπιδέξιον ἰσχύων. ὁ μὲν γὰρ ἐπάγων τὰς ἑλεπόλεις, καὶ τὴν σφενδόνην περιειργάζετο, τὸν λύγον τε καὶ τὸν στρόφαλον, καὶ τὸν ταχυπλῆκτα τὴν κεφαλὴν σιδήρῳ ἐφράγνυε. οἱ δὲ ποτὲ μὲν ἀπὸ πυλίδων ἀδήλων ἐκθρώσκοντες τῆς πόλεως, πυρὶ παρεδίδοσαν, καὶ χερσὶ κατέσειον τὰ μηχανήματα· ποτὲ δὲ προσαγόμενα τείχεσι δι' ἑτέρων ὁμοίων ὀργάνων, ὥσπερ καὶ ἀράχνης διέλυον νήματα, ὅτε καὶ Ἀνδρόνικος ὡς κενὰ χάζοντα ὁρῶν τὰ ἑαυτοῦ διαβούλια, φρονεῖ τι ἀπάνθρωπον, καὶ ὀλίγοις πάλαι καταπραχθὲν πολιορκοῦσί τε καὶ πολιορκουμένοις ἐξεῦρε. τὴν γὰρ Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου μητέρα τὴν Εὐφροσύνην ἐκ Βυζαντίου ἀνακομίσας, νῦν μὲν ὡς πρόβλημα προτίθει τῶν ἑλεπόλεων, νῦν δὲ τῷ κριῷ ἐπαναβάλλων ὡς ἐν ὀχήματι, προσῆγεν οὕτω τῷ τείχει τὸ μηχάνημα. τῷ τοι καὶ ἦν δακρύειν ἐν τούτῳ καὶ θαυμάζειν· δακρύειν μὲν διὰ τὸ τοῦ ὁράματος καινότροπον, καὶ τὸ τοῦ θυμοῦ πάντα ῥᾷον ποιεῖν, καὶ μαλακίαν τῶν [illegible] των, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀλλοτρίων ἀποστελλόμενον πρᾶξιν· ἐκπλήττεσθαι δέ, ὅπως οὐκ ἐτεθνήκει τῷ δέει τὸ γύναιον, ἄνω τῶν μηχανημάτων καθήμενον, καὶ τοῖς τείχεσι τῆς πόλεως προσαγόμενον. ὅτι καὶ πρῶτος τεθέαται ἄνθρωπος σαρκίον ἁπαλὸν καὶ [illegible] γυναικεῖον ὡς ἔρυμα σιδήρου προβεβλημένον, καὶ τὴν τάξιν ἐνηλλαγμένην, καὶ μεταπεπηδῶσαν ἐς τὸ ἀνόμοιον, ὡς δέμας μὲν εὐπαθὲς καὶ ἀνθρώπινον τῶν ἀντιτύπων προβεβλῆσθαι μηχανημάτων ὡς ἀποσόβησιν τοῦ χαλκὸν ἐγχρίμπτειν χαλκῷ, σίδηρον δὲ προβαλλόμενον ἀνθρώπου σώματι. τοῖς δ' ἐκ τῶν τειχῶν οὕτως ἀτεχνῶς τὰ βέλη ἐφέροντο, ὡς ἐφίεσθαι μὲν καθὰ καὶ πρότερον, καὶ πλήττειν τοὺς ὑφιόντας, καὶ καταπλήττειν, αὐτὴν δὲ τὴν εὐγενῆ γυναῖκα κακῶν ἀπαθῆ σώζειν τηρεῖν, ὡς ὅπερ καὶ χερσὶ καὶ νεύμασιν ἐξ ἑαυτῆς μετάγειν τὰ βέλεμνα, ἐς δὲ τὰς τῶν ἀντιθέτων καρδίας αὐτὰ κατίπτασθαι. οὐ μόνον τοίνυν ἐς οὐδὲν χρήσιμον τὴν ἀπάνθρωπον ταύτην ἐπίνοιαν κατελήξασαν ἔδειξεν Ἀνδρόνικος, ἀλλὰ καὶ νυκτὸς ἐξιόντες οἱ Νικαεῖς, τάς τε μηχανὰς πυρὶ παρεδίδοσαν, καὶ τὴν γυναῖκα διὰ μηρίνθου ἀνιμήσαντο, ἣν ὡς ἅρπυιαι ἀνηρπάσαντο· Ἀνδρόνικον δὲ ὡς Φινέα ἄλλον παρῆκαν ἄχθεσθαι, μὴ ἔχοντα ὃ πεινῶντι τῷ θυμῷ παραθήσεται. καὶ κλέος ἐντεῦθεν μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ παρὰ τοῖς ἐναντίοις ἀπενεγκάμενοι οἱ Νικαεῖς, ἔτι μᾶλλον ἠγέρθησαν τὰ φρονήματα, καὶ τῇ μάχῃ ἥπτοντο εὐθαρσέστερον. οὐκ ἀπὸ τῶν τειχῶν δὲ μόνον φαινόμενοι, ἔργα γενναῖα ἐπεδείκνυντο, καὶ Ἀνδρόνικον σκώμμασιν ἔβαλλον, μακελλάριον ἀποκαλοῦντες, καὶ κύνα φιλαίματον, καὶ σαπρόγερον, καὶ

Iſaacij Angeli mater machinis impoſita.

mis dicterijs Andronicum lacerabant. Quibus inflammatus, animi dolorē celare nō poterat. Mœnia Nicæę cocto latere conſtant, ea'que firmitate ſunt, ut ui aut non capi, aut difficulter poſſe capi uideantur. Tum autem milites eò confluxerant, Andronico infeſti: & Angelus Iſaacius, qui euerſo Andronico imperium occupauit: & Theodorus Cantacuzenus: accerſita erant & Perſica auxilia. Quæ cum omnia difficilem redderent expugnationem, & Andronicus diebus compluribus fruſtra obequitaſſet, non aliter quàm ſi præruptas rupes, & Arbela, aut mœnia Babylonis oppugnaret, aut ſagittas in cœlum eiacularetur: obſeſsis fortiter repugnantibus, & arma armis, machinas machinis, quæ uariæ ab Andronico, ſolertiam ſuam urbes oppugnandi oſtentante, excogitabantur, propulſantibus. Occultis enim portis erumpentes, arietes diſturbabant & incendebant: & cum mœnibus admouerentur, ſimilibus machinis, ut araneæ telas, perrumpebant. Quare Andronicus, cum ſua conſilia ſucceſſu carere uideret, inhumanum facinus molitur, à paucis antè uſurpatum. matrem Iſaacij Angeli Euphroſynam, Byzantio accerſitam, nunc ut propugnaculum machinis apponit, nunc ea arieti impoſita mœnia ferit, ut codē tempore & ſpectaculi nouitas & iracundiæ immanitas à nullo ſcelere abhorrens, miſerationem: & mulierculæ tolerantia, non ipſo metu exanimatæ, in tanto tam'que periculoſo impetu admirationem haberet. ac tum primùm uidêre mortales, teneram mulierculam defenſionis ergò ferro præpoſitam, ac mirabiliter inuerſo ordine, fragile corpus hominis firmiſsimis machinis adiunctum, ut qui ex ijs pugnabant, incolumes manerēt. Tela uerò è mœnibus æquè ac prius, ſed tanta cautione iaciebantur, ut illæſa nobili muliere, quaſi illa nutibus & manibus iacula à ſe auerſa in hoſtium corda dirigeret, hoſtes & ferirent & terrerent. Immane iſtud facinus adeò nihil Andronico profuit, ut Nicæenſes facta noctu eruptione, et machinas incenderēt: & muliere, fune in urbem attracta, eum tanq̃ Phineum ab Harpyis ſpoliatum, plorare ſinerent, non habentem quo famem iracundiæ ſuæ expleres. Ita Nicæenſes ab ipſis hoſtibus laudem fortitudinis conſecuti, maiores animos conceperunt, atque audacius pugnauerunt, non mœnia tantum ſtrenuè defendendo, & Andronicum dicterijs inceſſendo, ut lanium, canem ſanguinarium, putre ſilicernium, malum malũ immortale, hominũ Furiã, mulieroſum, Priapum, Tithono & Saturno annoſiorem: denique nullo turpiſsimæ rei uocabulo abſtinendo, ſed etiam relictis propugnaculis, portis erumpendo. Andronicum uerò pallor uultus, & oculorum diſtorta acies, & crebra promiſſæ ac in cincinnos diſtinctæ barbæ implexio, ira eſſe percitum, & dolos ſtruere Nicæenſibus manifeſtè declarabant. Sed quia famem crudelitatis ſuæ ſaturare non poterat, urbem ſæpius eodem die corona cingebat: & ut urſa catulis ſuis ſpoliata huc atq; illuc tranſeundo, legiones ſuſpirijs, tribunos uerbis caſtigabat, quòd bellum ſegnius adminiſtrarent, hoſtium congreſſum reformidantes.

Theodori Cantacuzeni interitus occaſio Nicææ dedendæ.

At Cantacuzenus Theodorus, ætate atq; audacia feruidus, cum Andronicum cum multis cohortibus & equitum turmis urbem circumire uidiſſet, quaſi numine afflatus Orientali porta cũ paucis erumpit: perruptaque prima acie, haſtam in Andronicum uibrat. Sed dum maiore impetu fertur, & calcaribus ſubditis equum tantum non uolare cogit: in exitium ruit. Nam cum equus impegiſſet, & ex uulnere in genu concidiſſet: ſella excuſſus, & in caput præcipitatus, muſculis dorſi grauiter colliſis, oborta uertigine ſemianimis iacuit. Andronici uerò milites ei caput amputant, alij etiam truncũ in Andronici gratiam in fruſta diſſecant.

Iſaacius Angelus ad pacẽ inclinat.

Caput eius conto præfixum per uicos Conſtantinopolis circumlatũ eſt. Nicæenſes, fortis bellatoris & inuicti propugnatoris interitu triſtes et conſternati: Iſaacio parêre uoluerunt. Sed is ſegniore ingenio præditus, euitata pugna, ut Aeneas, & fortaſſe futurorum præſcius, ac in debitum ſibi imperium, ut ille in poſteritatis ſuæ nobilitatem intentus, ducatum non magnifecit. Milites quoque alacritate animorum paulatim exoleſcente, tranſactionem ſpectant, extincto penitus generoſo illo & penè diuino impetu. Itaque per contubernia conuentus agitari, obſidionis ærumnæ uelut oculis ſubijci. Andronici crudelitas animis obuerſari, uaria tormenta in conſpectu eſſe, ſi urbs ui expugnata fuerit, trepidare omnes ueluti lepuſculi, aliter quàm Cæneus. Is enim, ut eſt in fabulis, ex muliere uir factus eſt: illi à uirili robore ad muliebrem molliciem degenerarunt, cum nemo ſupereſſet, qui feruore ſuo frigus eorũ foueret: unà cum morte Cantacuzeni omni fortitudine, omni pugnandi alacritate emortua.

Nicolaus põtifex deditionis autor.

Quibus rebus Nicænus Pontifex Nicolaus perſpectis, neceſsitate in liberalitatẽ cõuerſa populũ monet, ut rebus & tempori ſeruiens, urbem priuſq; belli procellis demergatur, Andronico ultrò dedat. Videre ſe

non

καὶ κακὸν ἀθάνατον, καὶ ἀνθρώπων ἐρινύν, καὶ φιλογύνιον, καὶ πρίαπον, τιθωνοῦ τε καὶ κρόνου πολυετέστερον, καὶ ὅτι αἴσχιστον ἄλλο πρᾶγμα καὶ ὄνομα· ἀλλὰ κἀκ τῶν ἐπάλξεων, ὡς εἴρηκα τὸ λέγειν, καταπηδῶντες, διεξεχέοντο τῶν πυλῶν. ἀνδρόνικος δὲ τοῦ ὑποχλωριῶντι τοῦ προσώπου, καὶ τοῦ μὴ κατὰ φύσιν τοῦ βλέμματος, καὶ τοῦ πολλάκις ὡς ἐν ἱστῷ ὑφαινούσης τοὺς δακτύλους συνελίττειν τὸ καταπεπλεγμένον καὶ βοστρυχῶδες τῆς γενειάδος θυμομαχῶν προδήλως ἐδείκνυτο, καὶ δόλους ὑφαίνων κατὰ τῶν νικαέων. ἀμέλει μηδὲ φέρειν ἔχων τὸ τῶν φόνων αὔθαδες, λυμαίνεσθαι δὲ ὡς κύων δασυλλικῶς ἀπάγων, ἐκ τοῦ μὴ ἔχειν τὴν καταθοινησόμενον, περιεκύκλου τὴν πόλιν τῆς ἡμέρας πολλάκις, καὶ ὡς ἀποστερηθεῖσα ἄρκτος τῇδε κἀκεῖσε μεταχωρῶν, κατεσίναζε τῶν ταγμάτων, καὶ τοῖς ταξιάρχαις ἐπέπληττεν, ὡς δήπου βλακευομένοις περὶ τὸν πόλεμον, καὶ τὴν παράταξιν ὑποκλίνουσι. τολμητίας δ᾽ οὖν ὁ καντακουζηνὸς θεόδωρος, καὶ τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας ὀξὺ καὶ οἶνος ζέων νεαρὸς λελωβημένος, ἰδών ποτε τὸν βασιλέα ἀνδρόνικον τὴν πόλιν περιιόντα μετὰ ἴλης συχνῆς καὶ ἱππικῶν ταγμάτων· ἐνθουσιώδους πληχθεὶς ὁρμήματος, καὶ διὰ τῶν ἑώων πυλῶν ἀνακλασθεισῶν ὡς εἶχεν εὐθὺς ἐκθορὼν, ἐφεπομένων αὐτῷ καί τινων δυαρίθμων, κατ᾽ ἀνδρονίκου ἐτείνετο τὸ δόρυ διὰ τῶν προμάχων χωρῶν. σφοδροτέραν δὲ ποιούμενος τὴν ἔλασιν, καὶ συνεχῶς κεντρίζων τὸν ἵππον, καὶ βιάζων ἄντικρυς ἵπτασθαι οὐχὶ φέρεσθαι, ὡς ἡ φύσις τοὺς πόδας ὑπέδωκεν, ἔλαθεν αὐτὸν ἐξολολεκώς. τοῦ γὰρ ἵππου κρημνοβατήσαντος, καὶ κακῶς ὑπὸ βέλους παθόντος, καὶ τέλεον εἰς γόνυ κλιθέντος, τῆς ἕδρας ἐκβάλλεται εἰς βρεχμὸν κάτω κάρα πεσὼν, καὶ τῶν μυῶν τῶν νωτιαίων παθόντων κακῶς, ἴσχει ὀλιγοδρανίαν σκοτοδίνης ὑποπλησθείς. καὶ τέλεον ἐπιδραμόντες ξιφήρεις τῶν δὲ ἀνδρονίκου συχνοὶ ἐκκαρατομοῦσι τὸν θεόδωρον, ἀνδρονίκῳ δρῶντες τὰ καταθύμια. μετὰ μικρὸν δὲ καὶ τοῖς οἰκήτορσι τῆς κωνσταντίνου ἡ τοῦ καντακουζηνοῦ προσάγεται κεφαλὴ, κοντῷ μετέωρος ταῖς ἀγυιαῖς τῆς πόλεως ἐμπομπεύουσα. οἱ νικαεῖς τοίνυν τὸν θαρσαλέον πολεμιστὴν καὶ ἄμαχον πρόμαχον ἐκβαλόντες, οὐ μικρῶς, ὡς εἰκὸς, ἐπωδύραντο ἄωρον πεσόντα, καὶ ἀθυμότεροι διετέθησαν. βλέψαντες δὲ πρὸς τὸν ἰσαάκιον ἄγγελον, ἤθελον ὑπείκειν τούτῳ, καὶ ὡς σφῶν ἀρχηγῷ προσφέρεσθαι. οὗτος δὲ τὴν γνώμην ὑπόνωθρος ὢν, καὶ κατ᾽ αἰνείαν τοῦ μάχεσθαι ἀφιστάμενος, ὡς ἔοικε, τὸ μέλλον εἰδὼς, καὶ τὴν ἐγκειμένην αὐτῷ βασιλείαν, ὡς ἐκεῖνος τὴν τοῦ γένους εὔκλειαν φανταζόμενος, οὐ περὶ πολλοῦ τὴν ἡγεμονίαν ἐτίθετο. ἀμέλει τοι τὸ στρατιωτικὸν ὑποκλινόμενον μετὰ βραχὺ τοῦ προθύμου, εἰς ξυμβάσεις ἐθελεχωρεῖν, καὶ τὸ γενναῖον ἐκεῖνο λῆμα, καὶ γοργάζον ἀπέσβεστο τέλεον. σύνοδοι γοῦν μετὰ φρατρίας γενόμεναι, ἄχον ἐκτραγῳδούμενα. καὶ οἷον πρὸ ὀφθαλμῶν παρεστημένα, ὅσα οἱ πολιορκηθέντες δ᾽ ἀνήκεστα πάσχουσι. καὶ τὴν ἀνδρονίκου δὲ κατὰ νοῦν ἐπλώσαν φέροντες, καὶ τὰς παντοδαπὰς κακώσεις ἀναπεμπάζοντες ταῖς φρεσὶν, ὅσας πείσονται πολέμου νόμῳ ἁλούσης τῆς πόλεως, κατέπτησσον ὡς λαγῴδια, ἀπ᾽ ἐναντίας τοῦ καινέως πεπονθότες. ὁ μὲν γὰρ ἐκ γυναικὸς εἰς ἄνδρα, ὡς ὁ μῦθος βούλεται, ἥρμοστο· οἱ δὲ ἐξ ἀνδρῶν εἰς μαλακότητα γυναικείαν ἐξεθηλύνθησαν, μηδ᾽ ἑνὸς ὄντος τοῦ διὰ τῆς οἰκείας θερμῆς ὁρμῆς ὡς ῥῖγος αὐτῶν ἀναθάλποντος, ἀλλὰ πάντων μετὰ τὸν τοῦ καντακουζηνοῦ μόρον συγκραθέντων οἷον τὸ θάρσος, καὶ τὸ περὶ τὰς μάχας ἀποθυμούμενον πρόθυμον. ἃ πάντα κατανοήσας ὁ τότε τῆς νικαίας ἀρχιερεὺς νικόλαος, τὴν ἀνάγκην εἰς τὸ φιλότιμον διατίθησι, καὶ διὰ τὸν λαὸν ἐκκλησιάσας, ὑποτίθησιν φιλοσοφῆσαι τοῦ καιροῦ καὶ τοῖς πράγμασι, καὶ ἕως ἡ πόλις τοῖς κύμασι τῆς μάχης ἀβάπτιστος, ἐγχειρίσαι φέροντες ἀνδρονίκῳ. ὁρᾷν γὰρ ἀνδρόνικον

που μὴ ἄν ποτε κενὰς ὅ φασιν ἐπαναζεύξοντα χεῖρας, ἐπεὶ μηδ' ἐστὶν ὁ μηδὲν εἴσω αὐτῶν τὰ ἀνθέλκοντα καὶ ἀποσπῶντα ἐντεῦθεν, καὶ αὐτοὺς δὲ κατὰ μικρόν, καὶ τῆς φυλακῆς ἀφισταμένους τῆς πόλεως, καὶ πρὸς τὸ δι' ἀγλώνς οἰκουργὸν ἀπονεύοντες. καὶ ὡς τῷδε πάντες ἀγαθὴν τὴν παραίφασιν οἰομένους, καὶ ἀμφοτέραις τοῦ ἐκ ταύτης καλοῦ περιδραττομένους, τὴν ἱερατικὴν στολὴν ἐνδὺς, καὶ ἀνὰ χεῖρας τὰ θεῖα δεξάμενος λόγια, ἕπεσθαί οἱ τοὺς ζακόρους ἐκέλευε. καὶ τὸ λοιπὸν τῆς πόλεως πλήρωμα, ὡς μηδὲ γυναῖκας ἢ ὑπομαζίους ἀπολειφθῆναι τῆς ἐξελεύσεως, πάντες γυμνητεύοντες ὅπλου παντὸς, κλάδους ἱκετηρίους σείοντες, ἀκαλυφεῖς τὴν κάραν, ἀνυποδέτους τοὺς πόδας, τὰς χεῖρας λελυμένους τῶν ἱματίων, κατὰ μηδὲν τῶν ὡς ἀληθῶς ἱκετῶν ἐλλειπομένους, ἀλλὰ καὶ σχήμασιν ἐλεεινοῖς καὶ ὑφειμένοις φθέγμασιν ἐκβιαζομένους τὸν οἰκτιρμόν. καὶ οἱ μὲν οὕτω τῆς πόλεως ἐξεχύθησαν. ὁ βασιλεὺς δ' Ἀνδρόνικος ὑπὸ τῆς θέας ἀέλπτου καταπλαγεὶς, πολλάκις τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς ἀκριβῆ τῶν θεαμένων διαστέλλων ὅρασιν. ἀτεχνῶς γὰρ ὄναρ ἐδόκει βλέπειν τὰ τότε τελούμενα. ἐπεὶ δὲ ἀληθῆ τὴν ὄψιν, καὶ πρὸς μηδὲν πλανῶσαν ἄγχι κατεμάνθανε, τὸ τοῖς βασιλεῦσι πρέπον ἐλευθέριον φρόνημα, καὶ τὸ τῆς γνώμης ἀκαπήλευτον παρωσάμενος, ὑποκρίνεται τὸν ἔλεον· ὡς τὴν λεοντῆν οὐκ ἔχων τότε ἀνακαλύπτειν, τὴν ἀλωπεκῆν ὑπεδύετο. καὶ τοίνυν οὐ μόνον τὸν ἀσμένως προσδεχόμενον πλάττεται, ἀλλὰ καὶ μικροῦ κατάγχει πρὸς δάκρυα. ὅπερ δὴ τὸ ἀρχαῖον Ἀνδρονίκου τῆς ἀληθείας συσκίασμα τῶν τῆς ψυχῆς κινημάτων προσκίασμα. πλὴν οὐκ ἐπὶ πολὺ τὸ δρᾶμα ὑποκρινάμενος, ἀλλὰ μετὰ καιρὸν ἐκδὺς ὡς ῥάκια τὰ ἁπαλὰ, καὶ ὑπὲρ ἔλαιον λεῖα ῥήματα, ἐμφανῶς τοῖς Νικαεῦσιν ἐπέδειξε, καὶ μάλιστα τοῖς κατ' ἀξίωσιν, καὶ γένους σεμνότητα ὑπερέχουσιν. οἵαν ὁ γέρων ὑποκαρδίδια τρέφοι ὀργῆς, καὶ ὅσον ἦν μετόπισθεν ὑποτύφων κότον, καὶ τὸ ἐχθραντικὸν καὶ μνησίκακον, εἰς καιρὸν ἐταμιεύετο τὴν ἀνταπόδοσιν. πολλοὺς τοίνυν μετέπειτα τῆς πατρίδος μετανάστας εἰργάσατο. τινὲς δ' ἐκ τῶν τειχῶν κύμβαχοι καταῤῥιφέντες, οἰκτρότατον ὑπέμειναν θάνατον. τότε δὲ τοὺς Πέρσας ἀνασκολοπίσας κύκλῳ τῆς πόλεως, καὶ τὸν Ἄγγελον Ἰσαάκιον ἐπαινέσας ὧν ἔδρασε καὶ ὧν εἴρηκε, μὴ μόνον οὐ δείσαντας εἰς ὅπλα καὶ βελνοῦ μετὰ ποιήσεως ἐπίσης τῷ Καντακουζηνῷ Θεοδώρῳ, ἀλλὰ κἀκεῖνον ἐπιπλήξας πολλάκις, κατὰ χριστοῦ κυρίου θρασυνομένῳ, καὶ ὡς ἐκ κουλεοῦ τοῦ στόματος μάχαιραν ἐξάγειν τὴν γλῶτταν ἐλέγχοντι, καὶ χρηστῶν ἐμπλήσας προσδοκιῶν· τὸ δ' ἀληθέστερον εἰπεῖν, τὸν ἑαυτοῦ φονέα καὶ τῆς ἀρχῆς καταλύσοντα τρέφων κατὰ θεὸν, καὶ περιθάλπων εἰς τὸν τῇ προνοίᾳ δοκοῦντα καιρὸν, ἐκεῖνον μὲν ὀπίσω ἀποπέμπει πρὸς τὸ Βυζάντιον, αὐτὸς δὲ πρὸς τὸ τῶν Προυσαέων μεταβαίνει πόλισμα μετὰ τῶν ἑπομένων αὐτῷ στρατιωτικῶν τάξεων, καὶ δὴ κατὰ τὸ πρὸς μεσημβρίαν μέρος τῆς πόλεως βαλὼν χάρακα, καθὸ δὴ καὶ πρόσιτον ἐδόκει τὸ τεῖχος διὰ τὸ τοῦ χώρου ἰσόπεδον, μὴ ὡς ἡ λοιπὴ πόλις εἰς πετρώδη καὶ περιφερῆ αἰρόμενον γήλοφον, καὶ ἀπότομον προφαινόμενον, τῇ ἑξῆς ἔχεται τοῦ πολιορκεῖν. καὶ αἱ μὲν μηχαναὶ, καὶ οἱ ἄνδρες οὐκ ἀργῶς εἶχον, ἀλλ' ἔδρων τὸ πρόσφορον· αὐτὸς δὲ Ἀνδρόνικος ῥίπτων τὸ λέγειν, ἀτράκτοις βελῶν περιπείμους πιθανοὺς λόγοις περιφέρουσιν, ἐπεῤῥίπτει τῆς πόλεως. ὅσα δὲ ἃ ἐδήλουν τὰ φερόμενα ἐκεῖνα διάφορα γράμματα, μεταβολῆς παραίφασις καὶ ἀμνηστία κακῶν, εἰ αὐτὸν μὲν εἴσω προσδέξονται, τὰς πύλας ἀναπετάσαντες· Θεόδωρον δὲ τὸν Ἄγγελον, καὶ τὸν ἀγοραῖον Λαχανᾶν, καὶ τὸν ἀσύνετον Συνέσιον, ἵνα ταῖς αὐτοῦ ἐκείνου χρησαίμην λέξεσι, καὶ οἱ τούτοις ὁμόφρονες θανάτῳ καταπροδώσουσι συσχόντες, καὶ τοῦτο ἐφ' ἱκαναῖς ἡμέραις ἐποίει.

οὐδὲ γὰρ

non cõmiſſurum Andronicũ, ut uacuis manib. diſcedat, præſertim cũ nihil ſit quod eũ ab obſidiõe abſtrahat: & ipſi ciues urbis cuſtodia paulatim deſerta, ad rem domeſticã, ut tempore pacis, curandam declinent. Eo conſilio ab omnibus approbato, & commoda pacis utraq; manu amplexis, ſacra ueſte indutus, & diuinis oraculis in manus ſumptis, ſacerdotes & omnem urbanam multitudinem ſe ſequi iuſsit, ne mulieribus quidem & pueris exceptis, ſine ullis armis, ſupplices frondes manibus geſtantes, apertis capitibus, nudis pedibus & manibus, nullo uere ſupplicum miſerabili geſtu prętermiſſo, ſubmiſſa uoce miſericordiã flagitantes. Qui cum hoc modo urbe effunderentur: Andronicus imperator inexpectato ſpectaculo attonitus, ſubinde huc atq; illuc deflexit oculos, ut certius perſpiceret, quid rei eſſet. Nam planè ſomniũ uidere ſibi uidebatur. Vbi uerò animaduertit, ſe abſq; errore rem ueram cernere, repudiata liberalitate & candore digno Regibus, clementiam adulterat: & quia pellem leoninam tum proferre haud licebat, uulpinam induit: ſe'que non modò libenter recipere ſupplices fingit, ſed uix á lachrymis temperat, quibus iam olim ueritatem inuoluere, atque animum ſuum diſsimulare conſueuerat. Enim uerò fabula illa non diu acta, aliquanto pòſt ſimulatione depoſita, & mollibus oleoq; lenioribus uerbis omiſsis, Nicæenſibus, nobilitate præſertim & dignitate præſtantibus, oſtendit, quantum iræ æſtum animo celaſſet, dum ſe ultionis offerret occaſio. Multos enim in exilium egit, nonnullos de mœnibus miſerabiliter præcipitauit, & Perſas circum urbem palis affixit. Iſaacium uerò Angelum ob dicta & facta eius collaudauit, quòd Theodori Cantacuzeni maledicentiam non modò non imitatus eſſet, ſed etiam caſtigaſſet: ac ſpe bona impleuit, aut, uerius ut dicam, percuſſorem ſuum & Imperij euerſorem, fato quodam & prouidentia numinis aluit. Ac illo Byzantiũ miſſo, Pruſam tranſijt: munito'que uerſus meridiem uallo, quá ob planiciem adiri poſſe mœnia uidebantur (nam aliæ partes urbis rotundæ & præruptæ rupi impoſitæ ſunt) poſtridie oppugnationem orditur. Machinis et uiris operi intentis, ipſe plurimas literas ſagittis annexas, in urbem iaculat, quarũ hęc ſententia erat: ſe eis defectionis dare ueniã, ſi apertis portis reciperetur, & Theodorus Angelus, & circũforaneus Lachanas, & temerarius Syneſius, (his enim titulis eos ornabat) eorumq; coniurati ſibi traderentur. idq; diebus cõpluribus repetitum eſt.

Nam

Andronici degener animus, & crudelitas in deditiços.

Iſaacius Angelus fouetur ab Andronico.

Pruſæ excidium.

Nam Prusaenſe bellum Nicæno nec fortitudine militum, Imperatorios inuadentium, nec odijs in Andronicum, quæ & belli cauſa erant, quicquam concedebat: & ipſa urbs undique pulchris turribus adornata, & robuſtis mœnibus, ijs'que uerſus Auſtrum conduplicatis, firmata eſt. Vnde cum excurſiones fierent, multi utrinque cadebant. Sed cum hanc quoque urbem Andronico dedi oporteret, & multos qui in ea erant, ſubactos, in cruciatū agi: pars muri quædam crebris arietum ictibus labefactata, & muro ueteri adiuncta crepido proſtrata, opinionem obſeſsis attulit, murum uniuerſum, quem machina feriebat, corruiſſe. Rumor igitur confuſus tollitur, omnibus territis, nec malū datū accuratius explorantibus, ſed ad ſonitum dūtaxat excuſſorum ſaxorū metu penè exanimatis: mœnia deſtituta ſunt à defenſoribus, & uici urbis trepidis eorum diſcurſationibus sepleti. Inde ſcalis appoſitis, muro'que ſuperato, portis apertis liber urbis ingreſſus hoſti patuit. Pruſaenſes, direptis ædibus, crudeliter interfecti, & pecudes mactatæ, quarum greges et armenta in urbem coacta erant, ut ducta obſidione haberent unde uiuerent. Quæ dum fiebant, urbem ingreſſus Andronicus, non ut clemens Imperator, & eorum qui & olim ſubditi fuerant, & rurſus futuri erant, quamuis ad tempus defeciſſent, conſeruator, Pruſaenſes tractauit: nec ut hominum, qui iiſdem elementis conſtent, rationem habuit: ſed ut famelicus leo incuſtoditos greges adortus, alijs colla frãgit, aliarum uiſcera deuorat, alias aliter miſerrimè conficit, reliquas in montes & præcipitia agit: ita tum Andronicus, quòd Pruſa non deditione, ſed ui potitus erat, plurimos peſsimo exitio perdidit: multiplices cruciatus & uaria tormenta cõmentus. Angelum Theodorum, adoleſcentem penè adhuc imberbem, effoſsis oculis aſino impoſitum, & ultra limites Romanorum eductum, dimitti iubet, ut quocunque impetus iumentum tuliſſet, ibi ſolus oberraret: ac forſitan à feris deuoratus eſſet, quod Andronici conſilium fuit, niſi Turci uiatores eius miſerti eſſent, & in tabernacula ſua abductum curaſſent. Leonem Syneſium, & Manuelem Lachanã, & alios complures XL numero, de ſummis arboribus iuxta Pruſę mœnia ſuſpendit: et longè plures alijs ſupplicijs affecit, aliorum manibus, aliorum digitis, quorundã pedibus amputatis. multi & manib. & oculis priuati ſunt, nonnulli oculo dextro & pede ſiniſtro mutilati, alij contrà. Robuſtiſsimis & fortiſsimis ac rei militaris peritiſsimis uiris adeò inhumaniter interfectis, atq; Imperij uiribus imminutis: Lopadium

Andronici in Pruſaenſes crudelitas.

Angeli Theodori excæcatio.

Leonis Syneſij et Manuelis Lachanæ ſuſpendium.

ἤδη γὰρ ὁ κατὰ τὴν Προῦσαν συγκροτούμενος πόλεμος, τοῦ κατὰ Νίκαιαν συνεστῶτος τὸ ἔλαττον ἀπεφέρετο, κατά τε ἀλκὴν ἀνδρῶν συμπλεκομένων τοῖς βασιλείοις τάγμασι, καὶ μῖσος τὸ ἐς Ἀνδρόνικον, ὃ καὶ τοῦ πολέμου αἴτιον ἦν. καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Προῦσα καλλίπυργός ἐστι, καὶ ἰσχυρὸν περιβέβληται περίβολον, καὶ τοῦτον ἀμφίδυμον κατὰ τὸ κλίμα τὸ νότειον. ἐν ᾧ καὶ ἐκδρομαὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας γινόμεναι, συμπίπτειν πρὸς ἄλληλα τὰ στρατεύματα, καὶ ἔπιπτον δὲ ἀμφοτέρων συχνοί. ἐπεὶ δ' ἔδει καὶ τὴν πόλιν ταύτην ὑποκύψαι τῷ Ἀνδρονίκῳ, καὶ τοὺς πλείους τῶν ἐν αὐτῇ χειρωθέντας παθεῖν τὰ αἰνικτά, τοῦ τάχους τι ἀπελεπίσθη, τῇ ἑλεπόλει συνεχῶς δονούμενον. πρὸς δὲ τούτῳ καὶ τὸ κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος προσπεπηγὸς ἔρεισμα καὶ ἱμάντωμα τοῦ παλαιοῦ περιβόλου καταβληθὲν, φαντασίαν τοῖς ἔνδον παρέσχετο, τοῦ τὸ τεῖχος ἅπαν ὁπόσον ἡ ἑλέπολις ἔτυπτεν, ἤδη γόνυ κλιθῆναι καταπεσεῖν. θροῦς οὖν ἐπὶ τῷ γενομένῳ ἄσημος αἴρεται, καὶ δέος τὰς ἁπάντων ἐξαράττει καρδίας, οὐ μὴ περιεργασθέντος τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ὅλον καὶ πρὸς μόνον τῶν ἐκτιναχθέντων λίθων τὸν δοῦπον ἐναποψυξάντων ὀλίγου μικροῦ, ἔρημα μὲν τὰ τείχη τῶν ἐπ' αὐτῶν ἀμυνομένων ἐάθησαν· αἱ δ' ἀγυιαὶ ἄχρι ἀλιζομένους ὡς ἐπ' ἀμηχάνοις σὺν ὑποκαταβάντας ἐκ τῶν τειχῶν, καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἄνετος μὲν τοῖς πολεμίοις ἡ διὰ πυλῶν καὶ τείχους κλιμάκων ἐπιζευγνυμένων εἰς τὴν πόλιν ἄσοδος. αὐτοῖς δὲ τοῖς Προυσαεῦσι καταλαμβανομένοις ἀνηλεὴς ἀναίρεσις, καὶ τῶν προσόντων διαρπαγὰ, καὶ τῶν βοσκημάτων κατακοπὴ, ἃ κατὰ ποίμνια καὶ ὅλα βουκόλια ἐσηλάθησαν, ὡς ἔχοιεν οἱ τραφήσονται οἱ ἔνδον, ἐπιτεινομένης τῆς πολιορκίας. καὶ τότε μὲν ἐν τούτοις ἦσαν δεινοῖς τὰ τελούμενα. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος εἰσεληλύθει τὸ πόλισμα, καὶ ἐνομίζετο ἔνδοθεν, οὐδ' ὡς βασιλεὺς πρᾶος καὶ σώζων, ὑπηκόοις οὖσι πάλαι, καὶ αὖθις ἐσομένοις, κἂν πρὸς καιρὸν ἀπέστησαν, τοῖς Προυσαεῦσιν ἐχρήσατο, οὐδ' ὡς ὁμοφυέσιν ἀνθρώποις ἡμέρως προσωμίλησεν· ἀλλ' ὡς κερχνὸς καὶ θὴρ ἀπόσιτος ἱκανῶς ἀσυνάκτοις περιτυχὼν καὶ ἀποιμάντοις θρέμμασι, τοῦ μὲν αὐχένα κατέαξεν, ἄλλα δ' ἐλάφυσσεν ἔγκατα, ἢ ἄλλως ἔθετο χαλεπώτερον, τὰ δὲ λοιπὰ κρημνοῖς καὶ ὄρεσι καὶ βαράθροις διεσπάραξε τε καὶ ἀπέπεμψεν· οὕτω καὶ τότε βασιλεὺς Ἀνδρόνικος μὴ προσηγμένης ὁμολογίας τε καὶ σπονδῆς μετὰ τοῦ τῶν Προυσαέων πληρώματος, ἢ ἑκουσίας παραδόσεως προσδεχθεὶς, ἀλλ' ἐκ πολέμου ἁλισκομένης τῆς πόλεως, πλείστους ὅτι μάλιστα διέφθειρε καὶ ἠφάνισεν, εἰς πολυειδεῖς καὶ πολυτρόπους κολάσεις τὸ τοῦ θυμοῦ κατακερματίζων ἀλλόκοτον. τὸν μὲν γὰρ Θεόδωρον τὸν Ἄγγελον ἀγένειον ὄντα, καὶ τὸν ἴουλον πρώτως χνοάζοντα, τῶν ὀμμάτων καὶ ὄνῳ ἀναβληθέντα, καὶ τῶν ῥωμαϊκῶν ὅρων ὑπερόρια ἀπαχθέντα, ἀπεκέλευσε διαφθείρεσθαι, ἵνα ὅπῃ τὸ ὑποζύγιον ὁρμῆς αὐτόματον, φερόμενος πλάζοιτο. καὶ τάχ' ἂν θηρσὶν ἐγεγόνει κατάβρωμα, ὃ καὶ ὁ τὴν τιμωρίαν ταύτην ἐκεῖνος ἐκθεὶς Ἀνδρόνικος ὁ βασιλεὺς προσεσκέψατο, εἰ μὴ Τοῦρκοι ἐγκύρσαντες, ἐλεήσαντές τε τὸν μείρακα εἰς τὰς αὐτῶν σκηνὰς ἀπηγάγοντο, καὶ θεραπείας ἠξίωσαν. τὸν δὲ Συνέσιον Λέοντα, καὶ τὸν Λαχανᾶν Μανουὴλ, καὶ συχνοὺς ἄλλους, τοῖς τῶν παραπεφυκότων τῇ Προύσῃ δένδρων ἀκρέμοσιν ἀπεκρέμασε, τὸν τεσσαράκοντα ἀποπληροῦντας ἀριθμόν. πολλῷ πλείοσι δ' ἑτέρους κατηνέγκατο ποιναῖς· ὧν μὲν γὰρ χεῖρας ἀπέτεμεν, ὧν δὲ δακτύλους ὡς ἀμπέλου περιείλε κλάδους, τινῶν δὲ πόδας ἀφῄρει, πολλοὶ δὲ χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν ὑπέστησαν στέρησιν. ἦσαν δ' οἳ καὶ ὀφθαλμὸν δεξιὸν καὶ πόδα λαιὸν ἐζημίωντο, καὶ τὸ ἔμπαλιν ἐπεπόνθεσαν ἕτεροι. καὶ οὕτως ἀπανθρώπως τὸ ῥῶμα σώματος καλλιστευόντων, καὶ στρατιωτικῇ ἐξαίρετον ἐμπειρίᾳ τῶν ἀνδρῶν ζημιώσας βασιλείαν βασιλεὺς Ἀνδρόνικος,

μετελθὼν πρὸς τὸ λοπάδιον, κἀκεῖ τὰ ὅμοια δράσας, καὶ τὸν ἐπίσκοπον ἐκκόψας τῶν ὀφθαλμῶν, ὡς μὴ κατὰ τῶν ἐκ τοῦ ποίμνης ἐκείνου ἀγανακτοῦντας στασιωτῶν, ἀλλὰ πράως ἔστιν ὅτε καὶ ὁμαλῶς τὴν κατὰ τοῦ βασιλέως ἀνδρονίκου φορὰν ἐκείνων προσιέμενον, καὶ αὐτὴν ἐγκλάτως θεώμενον, ἐπάνεισιν εἰς τὰ βασίλεια, τοιούτοις γεγανωμένος τροπαιουχήμασι, τὰς τῶν προυσαέων ἀμπέλους καταλιπὼν, αἳ περιπλίγδην τὰ δένδρα ἀνέτρεχον, βαρυνομένας τοῖς τῶν κρεμασθέντων σώμασιν ὡς ἄλλοις βότρυσι, καὶ μηδένα τῶν ἀνασκολοπισθέντων ἀφεὶς, ὡς λινοῖς δοθῆναι τοῖς σώμασιν, ὡς καὶ θερμοῖς ἡλίου αὐχμοῖς περιφρυγῆναι αὐτὰ, κατὰ τὰ ἐν σικυηλάτοις ὑπὸ τῶν ὀπωροφυλάκων αἰωρούμενα φάσματα. εἰς δὲ τὴν πόλιν ἐπανιὼν, καὶ παρὰ τοῦ δήμου φωναῖς εὐφήμοις δεξιωθεὶς, καὶ ταῖς τῶν κολάκων προσλαλιαῖς, οὓς ἀεὶ διατρέφουσι τὰ ἀνάκτορα, τὸ μεγαλόφρον πλεῖον ἐξογκούμενος, εἰς θεωρίαν καὶ ἁμίλλας ἵππων, θερινὰς οὔσας τῆς ὥρας, ἐτράπετο. ἐπεὶ καί τινων ἐκ τῶν κατὰ τὸ βασιλικὸν ἑδρίασμα δρυφάκτων καταλυθέντων, καὶ περὶ τοὺς ἓξ ἄνδρας ἀνῃρηκότων, καὶ τοῦ ἐκτεταραγμένου ὄχλου ἐπὶ τῷ συμβάντι διαθροηθέντος, ὥρμησε τοῦ θώκου ἐξαναστῆναι, καὶ μεταχωρῆσαι πρὸς τὰ βασίλεια, τῇ δ' ἴσως ἀλλοιωθεὶς, καὶ τοὺς δορυφόρους συναθροίσας, εἰ μὴ οἱ περὶ ἐκεῖνον εὔνους ἱκέτευσαν, ἐξεῖναι ὡς ἀπίστου τοῦ τοιούτου προβλήματος, καὶ ἐμπέδως ἱζάνειν παρέπεισαν, ὡς αὐτίκα εἰ ἐξαναστείη ἀπολούμενον. τοῦ δήμου συναθροισθέντος εἰς ἓν, καὶ κατ' ἐκείνου καὶ τῶν δορυφόρων ἐπ' αὐτὸν ἐφορμήσοντος. μικρόν τι γοῦν ἐπιμείνας, τὸν ἱππικὸν μόνον καὶ γυμνικὸν τετέλεκεν ἆθλον, τῶν δ' ἐπαγωνίων θεαμάτων ἀπέσχετο τέλεον. γὰρ οἷς ἀρχίουσι τὸ ὀνόμενον οἱ διὰ μηρίνθων εἰς ὕψος ἀναρριχώμενοι, καὶ ὑπὸ μικρῶν καὶ λεπτῶν τῶν συνέχεσθαι καλωδίων ἐποχούμενοι δ' ἀέριοι, ἐπὶ δὲ οἱ περιτέθενται λαγῖναι, καὶ κύνες αἱ θηρευτικαὶ φιλοπαίστως ἀκροδακνοῦντα τοὺς ἀέρας διαπροβάμονας. καὶ ταῦτα μὲν ὧδέ πῃ ἐφέρετο. ἦν δέ τις ἀνὴρ, τοὔνομα ἰσαάκιος, γένος ἄριστα ἥκων (ἕτερος παρὰ τὸν ἄγγελον ἰσαάκιον) θυγατρὸς παῖς ἰσαακίου τοῦ σεβαστοκράτορος, ὃν ὁ λόγος τῆς ἱστορίας ὑπεθέμενος, κασίγνητον τοῦ βασιλέως εἴρηκε μανουήλ. ἀλλ' οὗτος δὴ ὁ ἰσαάκιος παρὰ τοῦ πρὸς πατρὸς θείου καὶ βασιλέως, τοῦ κομνηνοῦ μανουὴλ, τὰ κατ' ἀρμενίαν δ' εἰπεῖν λαχὼν, καὶ ἄρχων ταρσοῦ, καὶ στρατηγῶν, ὁπόσα τοῖς ἐκεῖ προσκεκλήρωται, συρρήγνυσι μετὰ τῶν διαφόρων ἀρμενίων πόλεμον, καὶ ἁλοὺς τῇ φρουρᾷ καθείργνυται (φθάνει δὲ θανὼν καὶ ὁ βασιλεὺς μανουὴλ) καὶ ἐπὶ ἐς ἀλίσας πολλάς. ὁ δὲ πρὸς τῶν ἱεροσολυμιτῶν λυθεὶς οὓς φρερίους φασὶν, ἔσχεν εὐθέτην τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον, ἀνδρονίκου συναραμένου πρὸς τὰ λύτρα, ὑποθυμοσύνῃ θεοδώρας, ὑπὲρ ὁ μὲν ἀνδρόνικος, ὡς πολλάκις εἴπομεν, ἐπλησίαζεν. ὁ δ' ἰσαάκιος οὗτος ἀδελφιδοῦς ἦν. ἐνῆγον δὲ ἀνδρόνικον εἰς τὸ προσδέξασθαι ἰσαάκιον, καὶ τῆς χρονίου κατοικτεῖραι ἀποδημίας, ὁ μακροδούκας κωνσταντῖνος, τῇ πρὸς μητρὸς ἰσαακίου θείᾳ συνευναζόμενος, καὶ ἀνδρόνικος ὁ δούκας, συνήθης ὢν ἐκ παίδων ἰσαακίῳ, καὶ κατὰ γένος αὐτῷ προσεγγίζων. οὗτος τοίνυν ὁ ἰσαάκιος ἀνδρονίκῳ τῷ βασιλεῖ οὐχ ὑπακούειν θέλων, καὶ τὴν πατρίδα ὡς γε ὄναρ φανταζόμενος, καὶ συγγενείας ἢ φιλτάτης ὁμιλίας οὐδένα λόγον τιθέμενος, τυραννίδος δ' ἐρῶν, καὶ ἀρχῆς ἔφεσιν τρέφων, οὐ μὴν ὑποκύπτειν ἀνεχόμενος ἀρχούσῃ, ἐφοδίοις χρῆται καὶ συνεργοῖς τοῖς πεμφθεῖσιν αὐτῷ ἐκ βυζαντίου χρήμασιν, εἰς τὸ κακοβούλως ἀρχὴν ἑαυτῷ μνηστεύσασθαι. τοίνυν μετὰ χειρὸς συχνῆς καταπλεύσας ἐς κύπρον, τὰ μὲν πρῶτα τὸν νόμιμον, καὶ πρὸς βασιλέως ἀπεσταλμένον δυνάστην ὑπεζωγράφει, βασιλικὰ ὑποδεικνὺς τοῖς κυπρίοις γράμματα, ἅπερ αὐτὸς

n συνέθετο,

Lopadium transit Andronicus: eodemq; modo ibi quoq; grassatus, & episcopo oculis priuato, quòd seditiosorum sui gregis motum cõtra Andronicum non castigasset, sed æquo & leni animo tulisset ac spectasset: talibus triumphis ornatus, in palatium reuertitur, relictis Prusaensium uitibus, quæ arbores amplectebantur, suspensorum cadaueribus ut uuis oneratas: neq; ullum sepeliri passus est, sed à sole arefactos ut terriculamẽta uolucrum, ne poma deuorent, à uentis agitari uoluit.

Lopadij episcopus excæcatus.

Constantinopoli lætis populi acclamationib. exceptus, & adulatorum laudationibus, quos semper alere solent aulæ, maiori superbia inflatus, spectaculis & ludis Circensibus æstiuo tempore intentus fuit. Cum autem aliquando tabulata aliquot iuxta imperatoriam sedem collapsa, uiros VI oppresissent: uulgo eo casu consternato, perterritus satellites conuocauit, & in palatium abire uoluit: sed ab amicis exoratus, mansit. quòd si surrexisset, statim periturus esset, populi globo in ipsum & satellites eius impetum facturo. Paulisper igitur moratus, dum equestre & gymnicum certamen absolueretur, reliquis spectaculis prorsus abstinuit, cuiusmodi sunt funambulorum & uenationum: quibus in urbe manere solita turba, ut rebus nouis impensè capitur. Et hæc ita se habuerunt.

Andronici in Theatro periculum.

Erat autem uir quidam nobilissimus, nomine Isaacius (non Isaacius Angelus) Isaacij Sebastocratoris, quem fratrem fuisse Manuelis diximus, ex filia nepos. Is Armeniæ uicinisq; locis Romanæ ditionis & Tarso à maiore patruo Manuele præpositus, commisso cum hostibus Armenijs prælio captus, Manuele iam defuncto, in custodiam datur. In qua cum longo tempore fuisset, tandem ab Hierosolymitis, quos Frerios dicunt, redemptus, commodum in patriam reditum habuit, Andronico redemptionis adiutore: idq; de Theodoræ sententia, cuius, ut sæpè diximus, consuetudine utebatur, hic uerò frater patruelis erat. Vt autem Andronicus Isaacij curam susciperet, ac diuturnæ eius captiuitatis misericordia tangeretur, Macroducæ Constantini, qui materteram Isaacij in matrimonio habebat, opera est effectum, & Andronici Ducę, cognati eius & familiaris à puero. Is igitur Isaacius cùm Andronico cedere, ac in patriam redire nollet, nec ullam cognationis aut suauis cõsuetudinis rationem haberet, sed imperare quàm imperio parẽre mallet: pecuniæ Byzantio missæ subsidijs ad improbum affectandi regni consilium abutitur, & Cypro cum magna manu occupata, principiò se pro legitimo prętore, qui ab Imperatore missus esset, gerit, literis imperatorijs ostensis, quas ipse

Manuel Comnenus Cyprum occupat.

composue-

cõpoſuerat: & cõmenticijs mandatis recitatis, quæ quid ipſi agendũ eſſet ſcilicet, præſcribebant: ac cætera agit, quæ ijs neceſſariò faciẽda ſunt, qui alienis imperijs ſubſunt. Verùm non multo pòſt ſe tyrannũ profeſſus, innata crudelitate retecta, inſulares inhumanius tractat: ac pertinacia ſæuitiaq; tantũ ſuperat Andronicũ, quantum Andronicus cæteros omnes, qui unquã atrocitate in hoſtes celebre nomen conſecuti ſunt. Neq; enim, ubi primùm tyrannidis fundamẽta ieciſſe uidebatur, infinita immanitate in ſubditos graſſari deſiſtebat: ſed & cædibus innocentũ in horas polluebatur, & humana corpora lacerabat, tormẽtis in exitiũ mortaliũ excogitatis. Præterea in ſtupris uirginũ, & adulterijs, homo nefarius uolutabatur: & beatas dudũ familias ſine ullo crimine omnib. opibus ſpoliabat, ut indigenę paulo antè cõſpicui diuitijs, famelici & nudi oberrarent, ſi quib. ho„ mo iracũdus enſem abſtinuerat. Heihei, cur „ uia improborũ proſpera eſt? florẽt facinoroſi: „ plantaſti eos, & firmaſti: procrearunt liberos, „ & fructus tulerunt, ut Propheta eum Domino expoſtulat. Illa enim ætas uelut aconita genuit, quæ adulta nõ ad aliud niſi ad perimẽdos homines & plurimarũ urbiũ excidiũ ualuerũt, quarũ dominatũ per uim inuaſerãt. Quę cum ad Andronici aures perueniſſent, nullo cohiberi modo potuit: ſed quia id præſtò eſſe uidebat, quod olim formidarat (ſemper enim literam I, ut imperij ſui euerſionẽ, ſuſpectã habuerat) principiò quærebat, qua ratione cõprehẽdi poſſet Iſaacius, & tolli è medio is à quo exitiũ immineret. Verebatur enim, ne Cypro aduectus, & alacriter ſuſceptus ab omnib. ſe prin„ cipatu deturbaret. Remota enim mala minus „ moleſta ſunt, quàm propinqua: & quod expe„ ctatur, etſi peſſimum fuerit, leuius eo ducitur, „ quod urget in præſentia. Id enim eſt mortaliũ „ ingeniũ, ut exiguũ doloris leuamẽ in lucro de„ putemus. Sed cũ hoſtẽ abſentẽ in poteſtatẽ ſuã redigere nõ poſſet, ira in eius propinquos cõuerſa, canes imitatus, qui hominẽ allatrare cõtenti, lapidem ab eo cõiectũ mordicus arripiunt, Macroducã Cõſtãtinũ & Ducã Andronicũ in ius uocat: qui confirmarant, Iſaaciũ, ſi redẽptus in patriã rediret, fidelẽ & utilẽ illi operã nauaturũ. Paucis dieb. pòſt maieſtatis rei fiunt, quãuis principes factionis Andronici, & ſummi amici eius. Nã Macroducas præter cætera officia, quib. Andronicũ obſeruantiſſimè colebat, Theodorę amicæ eius ſororẽ in matrimonio habebat. Andronicus uerò Ducas, homo depygis & ſordidus, ac perfrictę frõtis, maiori ſibi curæ eſſe Andronici ſalutẽ, quàm ipſi, ſimulabat. Quòd ſi Andronicus aliquem cæcare uolebat, Ducas iſte, quaſi ab improbo illo magiſtro, hoſte humani generis edoctus, etiã manus ei amputandas, aut in crucem agendũ eſſe decernebat: obiurgato ſæpè Andronico,

I litera Andronico formidabilis.

Macroducæ Conſtãtini & Ducæ Andronici ſupplicia.

συντίθεται, καὶ διαταγὰς ὡς ἐγγράφους αὐτοκρατορικὰς ὑποπλάσας, τὸ ποιητέον δῆθεν ὑποτιθεμένας ἐκείνῳ, καὶ τἆλλα διαπραξάμενος, ὅσα οἱ ὑφ' ἑτέρων ἀρχὴν τελοῦντες πρὸς ἀνάγκης ποιεῖν ἔχουσι. μετ' οὐ πολὺ δὲ τὴν τυραννιῶντα ἐξαγυμνώσας, καὶ τὴν ἔντροφον ἀπόνοιαν ἐκκαλύψας, ἀπανθρώπως τοῖς ἐκεῖ προσφέρεται· καὶ τοσοῦτον ἐς τὸ τοῦ ἤθους ἀκαμπὲς καὶ ἀμείλικτον Ἀνδρόνικον ὑπερέβαλεν, ὅσον οὗτος τοὺς πώποτε διαβοήτους ἀλιτηριακῶς εἰς τὸ προσκεκρουκὸς ὑπερήλασεν. οὐ γὰρ διέλιπεν ἐξότε τὰ ἀσφαλῶς ἤδη ἄρχειν ᾤετο, μυρία ἄττα ἀνόσια ἐπὶ τοῖς οἰκήτορσι τῆς Κύπρου ἐργαζόμενος. φόνοις τε γὰρ καθ' ὥραν ἀναιτίοις ἐχραίνετο, καὶ δηλήμων σωμάτων ἀνθρωπίνων ἐγένετο, ποινὰς ἐπάγων καὶ τιμωρίας, οἷά τι συμφορῶν ὄργανον, ὁπόσαι κατῆγον εἰς θάνατον, καὶ κοίταις δὲ ἀθεμίτοις, καὶ φθοραῖς παρθένων ὁ παναισχὴς καὶ ἐξάγιστος ἐκαλινδεῖτο, οὐσίας τε ἀπάσης τοὺς δυσδαίμονας τοὺς πάλαι οἴκοις εὐδαίμονας ἀπεστέρησε, καὶ τοὺς χθές τε καὶ πρώην περιβλεπομένους αὐτόχθονας, καὶ ἐπὶ τὸ πολυκτήμον τοῦ βίου ἐπαγλαΐζοντας, διαφορήσας ἀγυρτεύειν λιμώττοντας καὶ γυμνητεύοντας, καθ' ὅσων τινῶν οὐκ ἐχρήσατο τῷ ξίφει ὁ ἀκρόχολος. φεῦ „ φεῦ, ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν εὐοδοῦται· εὐθηνήσαν πάντες οἱ „ ἀθετοῦντες ἀθετήματα· ἐφύτευσας αὐτούς, καὶ ἐρριζώ„ θησαν· ἐτεκνοποίησαν, καὶ ἐποίησαν καρπόν· ταῦτα δὴ ὁ „ καὶ προφήτης ἐκλογεῖται πρὸς κύριον λαλῶν κρίματα. οἷα γὰρ ἡ τότε γενεὰ ἐξέφυσε κώνεια, πρὸς οὐδὲν ἕτερον ἁδρυνθέντα, ἢ θάνατον τοῖς προσφερομένοις, καὶ ἀπώλειαν τῶν πλείστων πόλεων, ὧν τῆς ἀρχῆς παρανόμως ἐπέβησαν. ταῦτα ὡς εἰς ἀκοὰς ἐλήλυθε βασιλέως Ἀνδρονίκου, οὐκ ἦν ὁπωσοῦν κάθεκτος, ἀλλ' ὁρῶν αὐτῷ ἐπερχόμενον, ὃν πάλαι προεφοβεῖτο φόβον (ἦν γὰρ ὑφορώμενος ἀεὶ τὸ ἰῶτα, ὡς τῆς αὐτοῦ καταλύσον ἀρχῆς) ἐζήτει τρόπον δι' οὗ ἂν συλληφθείη Ἰσαάκιος, καὶ ἐξ ἀνθρώπων γένοιτο ὁ ἐκείνῳ προσδόκιμος ὄλεθρος· ἐδεδίει γάρ, μήπως Κυπρόθεν καταπλεύσας, καθελοῖ τοῦτον τῆς ἀρχῆς, ὡδ' ὡς „ ὡς ἀσμένως προσδεχθήσεται παρὰ πάντων, ἐπεὶ καὶ τὸ „ πόρρω κακόν, τοῦ ἐν χερσὶν ἀλυπότερον, καὶ τοῦ θλίβον„ τος ἄρτι κουφότερον, τὸ ἐλπιζόμενον χεῖρον. ἀγαπη„ τῶς γὰρ τὴν κερδαλέον ἐοίκαμεν οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὴν βρα„ χεῖαν τοῦ ἀλγοῦντος ἄνεσιν. μὴ ἔχων δὲ ὅπως τὸν ἀπόν„ τα ἐχθρὸν χειρώσεται, ἐπὶ τοὺς ἐγγὺς τρέπει τὸν θυμόν, ταὐτόν τι δρῶν, ὃ καὶ κύνες πολλάκις ποιεῖν εἰώθασι· τὸν γὰρ βάλλοντος ἀφιστάμενοι, τοῦτον μὲν ἀμύνονται ὑλακαῖς, τῷ δ' ἀφεθέντι λίθῳ τοὺς ὀδόντας ἐγχρίπτουσιν. ἀμέλει καὶ ὑπὸ κρίσιν ἄγει τόν τε θεῖον Ἰσαακίου, τὸν μακροδούκαν Κωνσταντῖνον, καὶ τὸν δούκαν Ἀνδρόνικον, οἳ ξυνέθεντο, μὴ ἀχρεῖον Ἀνδρονίκῳ τὰ ἐς πίστιν ὀφθῆναι τὸν Ἰσαάκιον λυθέντα, καὶ πρὸς τὴν πατρίδα ἐπαναζεύξοντα. μετ' οὐ πολλὰς δὲ ἡμέρας καὶ καθοσιώσεως οἱ ἄνδρες ἁλίσκονται, καίπερ τῆς τοῦ μερίδος ὄντες Ἀνδρονίκου οἱ μάλ' ἔξοχοι πάντων, καὶ τῆς ἑταιρείας οἱ κράτιστοι. ἔγη ὁ μὲν μακροδούκας, ἐκτὸς τῶν ἄλλων φιλοφροσυνῶν, αἷς ἐπιμελῶς Ἀνδρόνικον ἐθεράπευε, καὶ ἀδελφῇ τῆς Θεοδώρας κατὰ συνάφειαν συνείχετο γαμικήν, ἣν ὁ λόγος πολλάκις εἴρηκε, γινώσκων ἀθεμίτως Ἀνδρόνικον· ὁ δὲ δούκας Ἀνδρόνικος κατάπυγον ὢν καὶ γλοιός, καὶ τὴν ἀναίδειαν ἐπὶ τοῦ προσώπου περιβεβλημένος, καὶ αὐτοῦ δὲ Ἀνδρονίκου ἐν τοῖς ὑπὲρ Ἀνδρονίκου προμηθέστερος εἶναι ἐπλάττετο, ὅτι ὁ μέν τινα ἐκκοπῆναι ὀφθαλμοὺς ἀπεφαίνετο, ὁ δὲ δούκας οὗτος Ἀνδρόνικος, ὡς ὁ διδακτὸς ἦν τοῦ ἀρχῆθεν ἀνθρωποκτόνου, καὶ ταῖς τῶν μερόπων χαίροντος συμφοραῖς, καὶ χειρῶν προσαπεψηφίζετο στέρησιν, ἢ ἀνασκολόπισιν ἐγνωμάτευε, βλασφημῶν ἐν πολλοῖς Ἀνδρόνικον, καὶ λίαν βαν δὲ ἀπανθρώπως αὐτοῦ καθαπτόμενος, ὡς μὴ καταλλήλας τοῖς πταίσμασι τὰς κολάσεις ἐπάγοντος. ἐπιστάσης τοίνυν τῆς λαμπροτάτης καὶ δισήμου ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ μετὰ τοῦ προσλήμματος εἰς οὐρανοὺς ἄνοδος τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἑορτάζεται, ἀθροισμὸς ἐκ προσκλήσεως γίνεται τῶν περὶ τὴν βασίλειον χορὸν ἁπάντων αὐλικῶν· καὶ ἦν ἰδεῖν τοὺς ἐκ παντὸς γένους καὶ ἔθνους συνδρομὴν καὶ ὁρμήν, ἔνθα ὁ βασιλεὺς ηὐλίζετο· ἦν δὲ τότε σκηνούμενος κατὰ τὸ ἔξω λεγόμενον φιλοπάτιον· ὥσπερ δὲ παλινῳδίαν οἱ συνερχόμενοι ᾄδοντες, ἀντὶ τοῦ ἄλλην τρέχειν, ἑτέραν βαδίζοντες, ἔσχον τὸ κατάντημα περὶ ὅλον περὶ τὰ λεγόμενα τοῦ μαγγάνου παλάτια, ἃ καὶ αὐτὰ κατὰ τὸ ἐντὸς φιλοπάτιον ᾠκοδόμηντο, ὕστερον δ' Ἀνδρόνικος κατηδάφισε. καὶ ἐπεὶ πολυάνθρωπος ἦν ἡ συνέλευσις, πάνυ μέντοι πολυάνθρωπος, καὶ ἁπλῶς οὐδεὶς ὃν παρεῖναι ἐχρῆν, ἐξάγονται παρὰ δόξαν τῶν συνειλεγμένων ὁ δούκας τε καὶ ὁ μακροδούκας ἐκ τῶν ἐκεῖ που ἐπιπέδων οἰκημάτων, καὶ πρὸς τὴν αὐλὴν ὡς κατάκριτοι θριαμβεύονται, καὶ οἱ μὲν ὡς ὑπὸ δίκην ἀχθησόμενοι, ἢ τὸν βασιλέα ὀψόμενοι τῶν ὑπερῴων ἐκκύπτοντα διεσκευάζοντο, ἄνω τὰ ὄμματα αἴροντες, καὶ τὼ χεῖρε πρὸς τὸ τοῦ σχήματος σεμνὸν περιβάλλοντες· ὁ δ' ἁγιοχριστοφορίτης Στέφανος, ὃν καὶ ἀντιχριστοφορίτην οἱ τότε ὠνόμαζον ἄνθρωποι, ἐς τὸ κατάλληλον τῶν ἔργων τὴν κλῆσιν μετάγοντες (ἦν γὰρ ὁ τοιοῦτος ἀναιδέστατος τῶν Ἀνδρονίκου ὑπουργῶν, καὶ πάσης αἰσχρουργίας ἀνάμεστος) λίθον ἄρας χειροπληθῆ, καὶ τοῦ μακροδούκα στοχασάμενος, τοῦ καὶ προσφυεστέρου κατὰ γένος βασιλικόν, καὶ τὸ γεραρὸν τῆς ἡλικίας, καὶ τῇ τοῦ πλούτου βαθύτητι, παραινεῖ πᾶσιν, ὡς ἐς παράδειγμα αὐτὸν ἀφορᾶν, περιβλεπόμενος ἅπασαν τὴν ὁμήγυριν, καὶ τὸν μὴ λιθοβολοῦντα ἀφειχλῶν, καὶ ὡς ἄπιστον ἐς βασιλέα κακολογῶν, καὶ τὴν αὐτὴν καταδίκην μετὰ μικρὸν ὑποστῆναι μέλλοντα. ἦρξεν οὖν διὰ τὴν ἀπειλὴν ταύτην ὁ ἀθροισμὸς ξύμπας χερμαδίζειν, καὶ κατέβαλον τοὺς ἀνθρώπους (ἐλεεινὸν καὶ ἄπιστον μετὰ τὸ πάθος θέαμα) ὡς ἀρθῆναι τοὺς λίθους ἐς κολωνόν· ἔτι δ' ἐμπνέοντας τοὺς ἄνδρας ἀράμενοί τινες, οἷς τὰ περὶ ὑπηρεσίας ταύτης ἐπετέτραπτο, καὶ τάπησιν ἐνειλήσαντες, ἐφ' ὧν αἱ τοῖς ἡμιόνοις ἀνατιθέμεναι στρωματοθῆκαι σκέπονται, τὸν μὲν ἐς τὴν περαίαν ἣ τοῖς ἰουδαίοις ὡς ταφὴ ἀποτέτμηται ἄγουσι, τὸν δὲ μακροδούκαν κατὰ τὴν ἀντίπορθμον τῇ μονῇ τῶν μαγγάνων ἐκκομίζουσι λοφιὰν ἀκτήν, καὶ ἀνασκολοπίζονται ἀμφότεροι· καὶ τότε πρώτως οἱ τῆς Κωνσταντίνου πολῖται τεθέανται, τὰ καὶ ἀκοαῖς αὐτοῖς δυσαρέστητα, καὶ ὧν ἀφηγουμένων πρότερον ἔβυον τοὺς ἀκουστικοὺς πόρους, τηνικάδε τοῖς ὀφθαλμοῖς πεπραγμένον ἀπωλοφύροντο, καὶ τὸ πραχθὲν ἀναλογιζόμενοι, ἀμηχανίᾳ συνείχοντο, καὶ διπλῆν ἤδη τοῖς γινομένοις δίκην ὑφίσταντο· καὶ τῶν ξυμφυλετῶν γὰρ ἐδάμαζον αὐτοὺς τὰ παθήματα, καὶ τὸν ἐς αὐτοὺς ὅσον οὔπω προσπελάζοντα κίνδυνον φανταζόμενοι, χρονιωτέραν εἶχον τὴν βάσανον, τῶν ἤδη ψυχορραγούντων τοῖς ἀλγεινοῖς, καθ' ὅσον οἱ μὲν τῆς πονηρᾶς ἐλπίδος ὑπέληγον, τοῦ κακοῦ ἤδη ἐπιστάντος, ὃ πάλαι κατὰ νοῦν ἔστρεφον. τοῖς δὲ τὸ προορᾶν ἀεὶ τὸ δεινόν, καὶ τὸ εἰδέναι τὸ μέλλον ὡς ἐφεστός, καὶ νυκτὸς ἀφῄρει τὸν ὕπνον, καὶ ἡμέρας πλέον βασάνου πάσης ἐπίεζε τῇ συνειδήσει. καὶ τὸ καινότατον, οὐ μόνον τοῦτ' ἔπασχον ὁπόσοι τὸ φίλον κρείττειον εἶχον ὑποθρέπτον, ὡς οὐκ ἀγαθὰ τῷ Ἀνδρονίκῳ εὔχονται καὶ βούλονται, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐκεῖνος προσῴκειτο, καὶ ἀεί τινος μετεδίδου χρηστοῦ.

& inhumaniter caſtigato, quòd in ſupplicijs ſumẽdis infra delictorũ atrocitatem ſubſiſteret. Igitur ad celebre feſtum eius diei, quo memoria reditus in cœlos unà cum aſſumpto corpore Domini & Dei & Seruatoris noſtri celebratur: omnes aulici, ut denunciatum erat, conuenerunt, atq; omnis generis & nationis homines diuerſis itineribus eò cõtendebant, ubi Imperator diuerſabatur. Erat autem tum in exteriori Philopatio. Cæterùm per errorẽ in Manganicum palatium factus eſt concurſus, quod eſt in interiore Philopatio, pòſt deſtructũ ab Andronico. Cum frequens eſſet conuẽtus eorum omnium quos adeſſe decebat, Macroducas & Ducas præter omnium opinionẽ ex ædibus in planicie ſitis producti, & in ueſtibulo triumphati, tanquam in iudicium adducendi, aut Imperatorẽ e ſuperiore cœnaculo proſpecturum uiſuri, geſtu corporis ad grauitatẽ confirmato, & manibus ſuppliciter compoſitis, ſuſpexerunt. At Stephanus Hagiochriſtophorites, qui tum Antichriſtophorites uulgo dicebatur, nomine pro moribus nonnihil immutato (erat enim impudentiſsimus omnium Andronici miniſtrorum, & omnium ſcelerum ſentina) lapide quantum uola capiebat ſublato, & in Macroducam deſtinato, qui & affinitate imperatorios & ætate & ampliſsimis opibus antecellebat: omnes hortabatur, ut ſuũ exemplum imitarentur, totum concilium circumſpectans, & qui lapidatione abſtinebat, dicterijs & cõuicijs inceſſens, ut Imperatori infidelem, & paulo pòſt idem ſupplicium ſubiturum. Iis minis territi omnes ſaxa in illos conieceruñt, ut ſupplicio peracto (ô miſerabile & incredibile ſpectaculum) lapides in tumulũ exurgerent. Ii uerò quibus id munus datũ erat, eos adhuc ſpirantes ſublatos, & tapetibus quibus ſarcinæ mulorum tegi ſolent, inuolutos, Ducam in Iudæorum cœmiterium, Macroducã in littus editius, quod eſt e regione Manganij monaſterij, transuehunt, atq; utrumq; palis affigunt. Ac tũ primùm Conſtantinopolitani ea cum luctu uiderunt, à quorum commemoratione prius aures abhorrebant: atq; id facinus reputantes, attonitis ſimiles, quò ſe uerterent, neſciebant, duplices pœnas luentes. Nam & popularium calamitate mouebantur: & quia idem periculum iamiam ſibi quoq; imminere putabãt, longiore cruciatu afficiebantur, quàm ij qui iam in medijs tormẽtis erant. Nam hi quidem mala timere deſierant, oppreſsi malo, quod animus pridem augurabatur. Illi uerò, quia malum ſubinde prouidebant, & futura tanquam præſentia cernebant: neque noctu ſomnum capere, nec interdiu quietis animis eſſe poterant, conſcientiæ quaſi flagellis excruciati. Neque uerò ij ſolùm ſic affecti erant, qui animi parũ amici erga Andronicũ ſibi erant conſcij: ſed quod magis mireris, ij quoq; quib. fauebat Andronicus, & ſubinde aliqd' bonũ impertiebat.

Populi affectus tyranno graſſante.

Tyrannus legum autoritatē ſuæ crudelitati prætexit.

Lachrymæ Crocodili.

Sebaſtianorum fratrū ſupplicium.

Alexius Comnenus Siciliæ regē contra Romanos concitat.

Maleinus Alexij Comneni familiaris.

„ In cauſa erat, quòd acerbitatis, implacabilitatis, & ſæuitiæ hominis gnari, periculi aciem ne ſe quidem euitaturos metuebant. Eſt & hoc memoratu dignum. Quidam homines apud Andronicum gratioſi petebant, ut ſuſpenſorū corpora tollerentur. Is uerò ijs uerbis nō offenſus, rogauit, num pridem eſſent mortui? Vbi ex carnificibus audiuit, malos malè perijſſe: ſe dolere uicem illorum dixit. ac id dictū lachrymis proſecutus, adiecit, legum ſeueritatem & autoritatem ſua uolūtate & propoſito plus ualere, & iudicum ſententias ſuo iudicio præpollere. O lachrymæ, quæ & olim & à nobis in animi mœrore fundebamini, ex corde tāquam imber è nubibus deſtillantes. O grauioris triſtitiæ ſigna, & eorum quæ intus urgent, argumenta certiſsima: quamuis aliquando etiā pre gaudio ex oculis uelut guttæ exuberetis. Alia ueſtra natura eſt apud Andronicum: internecionis eſtis prænunciæ, & in Acherontem & Stygiam paludem, uel ipſo nomine deteſtabilem, demanatis. O quàm multorum pupillas ueſtrum profluuium extinxit. O quàm multos in Orcum adegiſtis? O quot demerſiſtis? O quales uiros in ſepulchrum conieciſtis, & ultimo lauacro abluiſtis, tanquam inferiæ effuſæ? Ad hunc modum Macroduca Conſtantino & Duca Andronico è medio ſublatis, quēadmodum remunerari amicorum beneuolentiam ſoleret Andronicus, conſtabat. Non multo pòſt duos fratres Sebaſtianos in altero freti littore, quod Perama dicitur, ſuſpendit, quòd ſcilicet uitæ eius inſidiati eſſent. Huiuſmodi atq; alijs deterioribus rebus & ſupplicijs Andronicus ſubinde occupabatur. At Comnenus Alexius, Manuelis imperatoris ex fratre nepos & pocillator, ab Andronico in Scythiā relegatus: atq; inde profugus, draconis uolantis inſtar, in Siciliam peruectus, Gilielmo inſulæ tyranno, quis eſſet, aperuit: atq; unà cum ipſo ex Philippica prouincia oriūdus Maleinus, uir non illuſtri genere, nō ſplendida fortuna, non rebus geſtis clarus. Hi quam bilem ambo contra Andronicum conceptam lōgo tempore parturierant, alter fortaſſe non ſine cauſa, alter uerò in Comneni gratiam, & ut aliquo nomine dignus uideretur ijs, à quibus ignorabatur: eam tandem contra patriam pepererunt, illa non in aurem regis locuti, ſed palàm, multis audientibus, ferè plātas eius demulcentes, & linguis ſuis canino more deoſculantes, non quæ Andronico nocitura erant, ſed per quæ tyrannum Siculum, ad Romanarum prouinciarum uaſtationem, tanquam ad paratam prędam, concitarent. Is uerò ijs uerbis incitatus, eóque magis, quòd cum popularium ſuorum oratione conſentirent, qui cum olim in aula Conſtantinopolitana ſtipendia mererent, tum Andronici metu, & neglectu ſui, alij aliò diſperſi, eadem ſæpe dixerant: & copias

τὸ γὰρ ἐς ἅπαν ἄτεγκτον εἰδότες, καὶ τὸ τῆς γνώμης παλίμβολον ὑφορώμενοι, ἔτι δὲ τὸ πρὸς κόλασιν ἑτοιμότατον δεδιττόμενοι, οὐδ' οὕτω τὸ τοῦ κινδύνου ὀξὺ σφῶν αὐτῶν ἀπετρέποντο. ἀλλὰ γὰρ μηδ' ἐκεῖνο παραδραμέτω ὁ λόγος. αἰτησάντων τινὲς Ἀνδρόνικον, οἷς μετῆν παῤῥησίας, τὰ τῶν κρεμασθέντων καθαιρεθῆναι σώματα. ὁ δὲ μὴ ἀηδῶς τὸν λόγον δεξάμενος, ἠρώτησεν, εἰ πάλαι ἀπέθανον· καὶ γνοὺς ἐκ τῶν ἀναρτησάντων, κακοὺς κακῶς καταστρέψαι τὸν βίον, συμπαθείας ἅπτεσθαι ὡς ἄνδρας κατηξίου· καὶ ἐπιδακρύσας τούτῳ τῷ ῥήματι, ἰσχυροτέραν φάμενος τῆς οἰκείας ὁρμῆς καὶ προθέσεως, τὴν τῶν νόμων αὐστηρίαν καὶ αὐθεντίαν, καὶ τὴν τῶν δικαστῶν ἀπόφασιν ὑπερφρονεῖσθαι τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως. ὦ δάκρυον τὸ πάλαι μὲν καὶ ἡμῖν ἐν συνοχῇ ψυχῆς ὡς ἐκ νέφους ὄμβρος τῆς καρδίας ἀποψεκαζόμενον· ὦ λύπης σφοδροτέρας σύμβολον, καὶ τῶν ἔνδον πιεζόντων τεκμήριον ἐμφανέστερον. φύεται δὲ καὶ ὑπὸ χαρᾶς συλλεγόμενόν τι καὶ σταλαττόμενον, ὡς δὴ ἀμάρας τῶν ὀφθαλμῶν· παρ' Ἀνδρονίκῳ δὲ μὴ ταυτὸ δρῶν, ἀλλ' ἑτέραν φύσιν λαχὸν, καὶ τεκμαίρεσθαι παρέχον ὄλεθρον ἐν τῷ ἀμαρύσσεσθαι, ἅπερ δὲ καὶ τὴν ὁδὸν ὑπανοῖγον τῆς ἐς Ἀχέροντα διαπλοΐσεως, ἔτι τὸ Στυγὸς ὕδωρ τὸ κρυερὸν ὡσεὶ καὶ φρικῶδες, ἐκ μόνης ἀκοῆς ἀποτρόπαιον. ὦ πόσων ἔσβεσας κόρας, θερμότερον προχυθέν. ὦ πόσους εἰς ᾅδου κατέσυρας πυρώτερον λαῦρον ὠθίζων; ὦ πόσους κατέκλυσας; ὦ οἵους ἄνδρας εἰς τύμβον παρέπεμψας, ὡς τὰ ὕστατα νίπτρα παραληφθὲν, ἢ ὡς χοὴ ἐπιτάφιος καὶ λοιβή τις λοίσθιος ἐκχυθέν; καὶ ὧδε μὲν δὴ ἀνθρώπων ἐξῄρετο τὸν μακροδούκαν Κωνσταντῖνον, καὶ τὸν δούκαν Ἀνδρόνικον, ἐπὶ τούτοις οὕτοι Ἀνδρόνικον ἔδοσαν ἀντιμετροῦντα σφίσι τῆς εὐνοίας τὰ ὀφειλήματα· μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τοὺς Σεβαστιανοὺς ὁμαίμονας, δυάζοντας τὸν ἀριθμὸν, ἐς τὴν ἀντιπέραν ἀνήρτα τοῦ πορθμοῦ, ὃς κικλήσκεται Πέραμα, διὰ τὸ δόξαι ἐπιβεβουλευκέναι αὐτοῦ τῇ ζωῇ. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ παραπλησίοις ἄλλοις ἐγχρονίζων οὐκ ὀλίγοις ἀεὶ γίνων καιρὸν Ἀνδρόνικος· ὁ δὲ ἐκ Κομνηνῶν Ἀλέξιος, ὃς ἐπὶ τοῦ κεράσματος ἐτέτακτο, ὑπὸ βασιλεῖ Μανουὴλ ἐκ τῆς αὐτοῦ φύτλης γεγονὼς (ἐκ γὰρ ἀδελφόπαιδος προελήλυθεν) ὑπερορίαν ἐς τοὺς Σκύθας Ἀνδρονίκῳ κατακριθεὶς, κἀκεῖθεν φυγὰς γενόμενος, ὥσπερ ἄν τις ὄφις πετόμενος εἰς Σικελίαν κατῆλθε, ἐπὶ τῷ ταύτης τυραννοῦντι Γουλιέλμῳ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, καὶ ἑαυτὸν, ὅστις εἴη, καταφανῆ θέμενος, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ ἐκ τῆς Φιλίππου ἐπαρχίας ὁρμώμενος Μαλεῖνος, ἀνὴρ οὐ τὸ γένος ἐπίσημος, οὐ τὴν τύχην λαμπρὸς, οὐ γνώριμος τὸ ἐπιτήδευμα, ὃν συνείλεγον ἄμφω χόλον καὶ ὤδινον ἐπὶ πλεῖστον κατ' Ἀνδρονίκου, ὁ μὲν καὶ δικαίως ἴσως ἐπεγκαλῶν, ὁ δὲ Μαλεῖνος τῷ Κομνηνῷ χαριζόμενος, καὶ δοκεῖν τις εἶναι τῶν λόγου ἀξίων παρὰ τοῖς οὐκ εἰδόσι πραγματευόμενος, τοῦτον κατὰ τῆς πατρίδος ἔτικτον. ἐκεῖνα μὴ πρὸς οὖς τοῦ ῥηγὸς, ἀλλ' ἐπὶ πολλῶν ἀπαρακαλύπτως λαλήσαντες, ἐν ὅσῳ μικροῦ τῶν ἐκείνου ποδῶν τὰ πέλματα καταψῶν, καὶ κυνηδὸν ταῖς ἑαυτῶν γλώτταις περιλιχμάζον. οὐχ ὅσοις κακὰ παθεῖν Ἀνδρόνικος ἔμελλεν, ἀλλ' οἷς ὡς ἐπὶ θήραμα πρόχειρον τὴν ἅλωσιν τῶν Ῥωμαϊκῶν χωρῶν διερεθίσειαν εἶχον τὸν τῶν Σικελῶν τύραννον. ὁ δὲ τοῖς τούτων λόγοις ἀναῤῥιπισθεὶς, καὶ μᾶλλον ἰχνεύων ἀναφθῆναι τὰ ἐπᾳδόμενα ἐς τὸ σύμφωνόν τι καὶ ταυτοδύναμον, οἷς καὶ παρὰ τῶν ὁμογενῶν ἐκείνου Λατίνων πολλάκις ἤκουσε, πάλαι μὲν ἐπὶ μισθῷ συνόντων Ῥωμαίοις, καὶ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐκπροβάντων αὔλαιαν, τότε δὲ διασπαρέντων ἄλλων ἄλλοσε διὰ τὸν παρὰ σφίσιν ἀπηχθημένον καὶ ἄτεγκτον Ἀνδρόνικον, καὶ τὸ δὴ αὐτοῦ ἀκηδὲς,

τάς τε

τε ὅσας πολεμικὰς δυνάμεις ἐς τὸ ἐθελοντὶς διατίθεσθαι· καὶ τὸ ξενολογικὸν ἐκ πολλῶν ὁπλιτῶν ἐσκευάσας καὶ ἀθρόοις ἐπ᾽ ἀρχαῖς μισθώμασι, καὶ μείζοσι φυσήσας ταῖς ἐπαγγέλμασιν, ἐς χιλιάδας τὴν ἵππον κατηρίθμει· καὶ τὴν μὲν πεζὴν στρατιὰν ἐς Ἐπίδαμνον διαβιβάσας, καὶ ταύτην αὐτοβοεὶ κατασχὼν, τὴν δὲ ναυτικὴν δύναμιν διαπλωσάσαν ἰθὺ ἐς τὰ τῆς θεσσαλονίκης ἐπίνεια, τὰς τῆς μεταξὺ χώρας ὁμολογίᾳ αἱρεῖ, ὁμοῦ δὲ τῶν στρατευμάτων κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν τὴν λαμπρὰν τῶν πόλεων θεσσαλονίκην διαλαβόντων μέτρα ἄρος καὶ διαζωσάντων, ἑάλω αὕτη πολιορκίᾳ, καὶ ὅσον μεθ᾽ ἡμέρας δέχεται τὸ πολέμιον, οὐκ ἂν διὰ τὸ τῶν ἀμυνομένων ἀπάλαμνόν τε καὶ ἀπειρόμαχον, τὴν δὲ μαλακίαν μᾶλλον τοῦ στρατηγοῦντος δαβὶδ τοῦ κομνηνοῦ. οὗτος γὰρ ἐς οὐδὲν χρήσιμος τοῖς θεσσαλονικεῦσιν ὀφθεὶς, δεξιώτατος δὲ μόνον γενόμενος ἐς τὸ δεδιέναι ἀνδρόνικον, καὶ τρόπον ἀναζητεῖν, δι᾽ οὗ δὴ τὰς ἀνδροφόνους ἐκείνου χεῖρας διαφεύξεται, δέον κῦμα θαλάσσης ὑπελθεῖν, ἢ κατὰ πετρῶν ἠλιβάτων βαλεῖν ἑαυτὸν, ἢ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις ἐνιδρῦσθαι ἐγκρυβέντα, ἢ κατὰ τὸν προφήτην φυγάδα κήτει θαλαττίῳ καταποθῆναι· ὁ δὲ τούτων μὲν οὐδέν τι ποιεῖν ἐπεβάλετο, ἐπὶ κακῇ δὲ μοίρᾳ τὴν τῶν θεσσαλονικέων ἐγχειρίζων ἀρχὴν, καὶ τὴν ἀρχηγίαν ὁ καὶ γυναικῶν θηλύτερος, καὶ τῶν ἐλάφων δειλότερος, οὐκ εὐκλεῶς κληρωσάμενος, ἀλλ᾽ ἐς οὓς συλληψομένους αὐτόν τε καὶ τὴν πόλιν θεσσαλονίκην καὶ πόῤῥωθεν ὄντας μεταπεμπόμενος ἄντικρυς, καὶ ἑαυτὸν ἐκείνοις ἐγχείριον ἑκούσιον ζώγρημα θέσθαι διὰ παντὸς μελετῶν· ἀκμὴν καὶ τοῦ τῆς μάχης ἐνστάντος καιροῦ, καὶ παντοίων ὅπλων καὶ μηχανῶν κινουμένων κατὰ τῆς πόλεως, θεατὴς τῶν πολεμίων μᾶλλον ἦν αὐτὸς, οὐκ ἀντίπαλος. οὔτε γὰρ διόλου τῆς πολιορκίας ὤφθη ἐπεκδραμὼν, καίπερ διανιστάντων αὐτὸν οὐ μετρίως πρὸς τοῦτο, οἱ τῆς πόλεως προμαχίζοντο, οὔτε δρᾶσαι οὕτως αὐτοῖς συνεχώρει, ἀλλ᾽ ἦγχε τὸ τῶν πολιτῶν πρόθυμον, οἷα καὶ σκυλάκων γενναίων ὅρμημα ἀκρατὲς ἀγρευτὴς ἀχρειότερος· τοίνυν οὐδενὶ τῶν ἁπάντων ὤφθη πανοπλίαν ἀμφιεσάμενος, ἀλλ᾽ ἀπεῖχε κράνους καὶ θώρακος, καὶ κνημίδων καὶ θυρεῶν, κατὰ τὰς ἐσκιατροφημένας τῶν γυναικῶν, καὶ μηδὲν εἰδυίας πλέον γυναικωνίτιδος. καὶ ὠχεῖτο τὴν πόλιν ἡμιόνου ἔποχος μετ᾽ ἀναξυρίδος, συμπεπηγμένης ὀπισθίῳ δεσμεύματι, καὶ πεδίλων κομψῶν ἐστιγμένων χρυσῷ, ἐς αὐτὸν ἐξελκυσθέντων ἀστράγαλον. τῶν δὲ μηχανημάτων τὰ τείχη τυπτόντων, καὶ βαλλόντων τοὺς λίθους ἔραζε, αὐτὸς ὡς γέλωτα εἶχε τὰ τῶν ἀφιεμένων πετρῶν ῥοιζήματα, καὶ τὰ τῶν περιβόλων τῷ πλήττεσθαι μυκήματα· ἐκ τοῦ θραύεσθαι ῥήγματα, φροντίζετε γραῶν, ἔφασκε, τοῖς ἐκείνου συνοῦσι φαύλοις ἀνδραρίοις, ὑπὸ ἀψῖδα ἰσχυρὰν τοῦ τείχους προσανεχόμενος, τὰ τῆς γραίας μυ- » κήματα, ὁ τιθήνης ἔτι δεόμενος. ἐκάλει δὲ οὕτω τὴν μεγίστην τῶν ἑλεπόλεων, ὑφ᾽ ἧς ἠχρειοῦτο τὸ τεῖχος τῆς πό- » λεως, τῶν λίθων ἐκπαλαιόντων τῆς ἁρμογῆς. τοιοῦτον τοίνυν » προδότην ἡ θεσσαλονικέων τότε κληρωσαμένη φύλακα » δυστυχῶς, καὶ κυβερνήτην λαχοῦσα τὸν καταποντιστὴν, καὶ ἰατῆρα τὸν φαρμακέα, ἐπ᾽ ὀλίγον ἀντισχοῦσα, τοῖς ἐχθροῖς ὑποκύπτει· τὰ δὲ ἤδη τούτοις γεγενημένα ἄλλα τῆς δὴ κακῶν ἰλιὰς, καὶ τραγικὰς ὑπερβαίνουσι συμφοράς· ἅπας γὰρ οἶκος τῶν ἐνόντων ἠρήμωτο, οὐδ᾽ ἦν οἰκία τις σῴζουσα, οὐ στενωπὸς τῶν ἀναιρούντων λυτρούμενος, οὐ κατάδυσις ἤδη πολὺ ἐπικρύψασα, ἀλλ᾽ οὐδὲ χρῆμα ἀλλοῖον ἐλεεινὸν, οὐδ᾽ ἐδυσωπεῖτο δυσώπησις. ἀλλὰ διὰ πάντων ἐχώρει τὸ ξίφος, καὶ θυμοῦ λῆξις ἦν ἡ ἀπαλγοῦσα τοῦ βίου πληγή, κενὴ δὲ καὶ ἡ κατὰ τοὺς ἱε- » ροὺς ναοὺς συνδρομὴ τῶν πολλῶν ἐδείκνυτο, καὶ ματαία ἡ ἤδη ταῖς εἰκόσιν ταῖς θείαις πεποίθησις. οἱ γὰρ Βάρβα-

Dyrrachium et Theſſalonica capta à Siculis.

& copias quas habebat coegit: & magnis ſtipendijs, maioribus promiſsis, tam pedeſtrium quàm equeſtriũ auxiliorũ multa millia acciuit. Peditatu Dyrrachium traiecto, urbem primo impetu cæpit. Naualibus copijs rectà in Theſſalonicenſem portum delatis, interiectas regiones in deditionem accepit: Theſſalonicam uerò illuſtrem urbem terra mariq; obſeſſam, corona cæpit: ac poſt dies aliquot obſidionis exercitum introduxit: eo ſucceſſu nõ tam ob defenſorum timiditatem & imperitiam rei militaris, quàm ob Dauidis Comneni, præfecti urbis, ignauiam uſus. Qui cum Theſſalonicenſibus nihil commodaret, ſed metuendo Andronico, & crudelibus eius manibus cauendis ingenioſiſsimus eſſet: aut fluctus marinos ſubire, aut de ſummis rupibus ſe præcipitem dare, aut in montibus & ſpelũcis abdere, aut fugitiui illius Prophetę exẽplo à ceto deglutiri debuiſſet.

Dauidis Comneni ignauia.

Verùm ille horum nihil fecit, ſed malo Theſſalonicenſium fato urbis præfecturã parum honeſtè adeptus, uir muliere corruptior, & ceruis timidior, tantũ non eos à quib. & ipſe & urbs caperetur, lõgè adhuc remotos accerſiuit: atq; in id operã ultrò dedit, ut in eorũ manus perueniret. Nam cum pugnandum eſſet, & omnis generis arma & machinæ contra urbem expedirentur, ſe pro ſpectatore hoſtiũ, non pro bellatore geſsit. Nunquã certè totius obſidionis tẽpore ullam eruptionem fecit, quãuis nõ paucis, qui in præſidio erant, exhortantib. neq; id ipſos facere paſſus eſt, ſed ciuium alacritatẽ, ut ignauus uenator canum impetum, cunctando ſuffocauit. Neq; armatum quiſquã eum aut galeatum uidit: ſed galeam, thoracem, ocreas ita uitauit, ut delicata muliercula, quæ præter umbram conclauis ſui nihil nouit. mulo quidẽ per urbem uehebatur, cũm pallio quod à tergo nodus aſtringebat, & elegantibus calceolis auro uſque ad talos interpũctis. Cum aũt machinæ muros quaterent, & ſaxa humi deciderent, excuſſorum ſaxorum bombos, & mœnium cum ferirentur mugitum & ruinas ridebat: & familiarib. ſuis nequam hominib. ſub tuta crepidine muri ſtans, Audire, inquit, aniculæ mugitũ. « Sic autem machinam maximam uocabat, qua ſaxa compage ſua elidebantur, homo ipſe adhuc nutricis egens. Igitur Theſſalonica talem « proditorem pro duce, piratam pro gubernato « re, ueneficum pro medico ſortita, hoſtib. non « diu reſtitit. Deditionem ingens malorum pelagus eſt conſecutum. Omnes ædes ſunt deſertę, nulla fuit domus quæ ſeruaret, nullus angiportus ab homicidis defendebat: nulla cauerna erat, quæ diu celaret: nullæ preces, nulli geſtus miſerabiles, miſericordiã impetrabant: graſſatur ubique ferrum, ira non niſi lethali ictu lenitur: fruſtra uulgus in templum concurrit, fruſtra ſacris imaginibus fidit. Nam Barba-

Theſſalonicenſium capta urbe miſeria.

ri diuinis humaniſq; reb. confuſis, nulla religione mouebãtur, neq; in ſacras ædes cõfugiẽtib. parcebãt. Illud ſaltẽ proficiebant miſeri, ut aut ſtatim gladio caderẽt, aut bonis omnib. ereptis dimitterentur: quod uaſtatores illi ſummũ beneficiũ iudicabãt. Idẽ exitus manebat eos, qui in fana ſe cõferebant. & accedebat malum grauius, quòd infinitæ multitudinis cõcurſu multi & ex cõpreſsione exanimabãtur, & ab hoſtib. in ſacra irruẽtib. trucidabãtur, & obuij quique pro hoſtijs crudeliter mactabãtur. Et qui peperciſſent hominib. qui diuinis reb. inſultabãt, & Deũ planè cõtemnebãt? Neq; uerò tã illud erat nouũ, quòd ſacra donaria rapiebãt, & profanis manib. nõ tãgenda cõtrectabant: ac caninis oculis ea intuebantur, quæ aſpicienda non ſunt: quàm hoc nefarium, quòd ſacroſanctas Chriſti & famulorũ eius imagines terræ allidebant, & pedib. inſiſtẽtes, ſi quid ornatus ex materia precioſa inerat, eo utcunq; direpto, ipſas in triuia efferebant, ut à prætereuntib. cõculcarentur, aut ad cibũ coquẽdũ foco apponebãt. Illud aũt maximè nefariũ eſt & piorũ aurib. deteſtabile, quòd in ſacra & ipſis angelis uenerabili mẽſa indecorè ſaltabant, & Barbarica quædã cãtica pſallebant. Deinde pudẽdis apertis ſacrũ pauimẽtũ in orbẽ permingebant, aſperſione illa & calidis balneis, noxijs dæmonib. utiq; gratificãtes, ut in ijs, fatigati cladib. hominũ, innatarent. Sed cũ tandẽ malorũ finis inſtare, & pugna quietura uideretur: Siculi duces interuenerũt, & turbæ in cædes ruentis impetũ repreſſerũt: quorũ unus cataphractus, equo inſidẽs, Theodori martyris, è cuius ſepulchro unguentũ ebullit, tẽplũ ingreditur: & alios obliquo enſe uerberando, alios uulnerando, uix militũ intẽperias cohibere potuit. Verùm ne ſic quidẽ tolerabilis fuit Theſſalonicenſiũ condicio. Etſi enim poſtridie expugnatæ urbis, à cædib. ciuiũ temperatũ eſt: tantæ tamen graſſationes in ſuperſtites fuerunt, mille modis ad eundem uitę exitũ tendentibus, ut cũ mortuis bene actũ uideretur: &, ut apud Iobũ tolerantiſsimũ eſt, multi fruſtra mortẽ exoptarent. Nã etſi alij ferè omnes in bello uictos hoſtes, ut uictoriæ ſuperbia dictat, ſæuiunt: Latinus tamẽ ſuperatis aduerſarijs, intolerabile malũ eſt, & uerbis inenarrabile. quòd ſi Romanus ſit comprehenſus, & is latinæ linguæ rudis, & à peregrinitate ita abhorrens, ut in ueſtitu nihil cum eis cõmune habeat: is uerò Deo inuiſus habetur, & quouis ſupplicio dignus. Quæ uipera, quis leo, præda uetere omiſſa, & calidũ adhuc uenatũ deuorans, ita ſæuit, ut Latina immanitas in captiuos? nõ flectitur precib. nõ mollitur lachrymis, nõ blãdis lenitur uerbis: quãuis ſuauis cãtus, ſtrepitus anſerũ, aut clangor miluiorũ habebit. Si Orpheũ cithara, cygnos moribũdos cãtus dulcedine ſuperes, nihil ꝓfece-

Militaris impietas.

Latinorũ inſectatio.

ρου δὲ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα συγχέοντες πράγματα, πᾶσαν ἐκπόδισαν τὰ θεῖα, ὅτι ἀσυλίαν παρέχειν τοῖς ἐς τὰ τεμένη προστρέχουσιν· ἀλλ' ὁ μὲν ὑπὸ τοῖς κοινοῖς δόμοις καταλημα, ἢ μαχαίρᾳ ἁλόντι παραυτίκα πεσεῖν, ἢ γυμνὸν οὐσίας ἁπάσης ψιλωθέντα ἐκεῖ διαφῆναι, ὃ δὴ τοῖς πορθηταῖς ἐς μεγίστην εὐποιΐαν συνελογίζετο, ὥσπερ καὶ οἱ ἐς τοὺς νεὼ καταφεύγοντες πέρας εὕρισκον, ἵνα μὴ προσθῶσι καί τι βαρυσυμφορώτερον ἕτερον, τὸ ἐκθλίβεσθαι ἑκάστου κακῶς τὴν ψυχὴν τῇ τῶν μυριάδων συνδρομῇ τε καὶ συμπιλήσει, αἳ τοὺς θείους δόμους εἰσέδυσαν. καὶ τοῖς ἱεροῖς γὰρ μεθ' ὅπλων [illegible] οἱ ἐναντίοι, τὸν ἐν ποσὶν αὐτῶν ἀεὶ, καὶ ὡς θύματα τοὺς καταλαμβανομένους ἀνηλεῶς ἐσφάζον· ποῦ δὲ ἀνθρώπων ἤμελλον φείσασθαι οἱ τοῖς θείοις ἐμπαροινοῦντες, καὶ μηδ' ὅλως θεὸν ἐντρεπόμενοι; ἀλλ' οὐ τοσοῦτον καινὸν, εἰ τὰ τῷ θεῷ ἀνατεθειμένα ἱεροσύλων, καὶ χερσὶ βεβήλοις καὶ ὀφθαλμοῖς κυνείοις ἅπερ τὸ τῶν ἀψαύστων, καὶ τοῖς μὴ θεατοῖς ἐνητένιζον, ὅσον δὲ ἀνόσιον, αἱ τὰς πανάγνους χριστοῦ εἰκόνας καὶ τῶν αὐτοῦ θεραπόντων ἐδαφίζον καὶ ταύταις κατεπεμβαίνοντες, ὅ τις μὲν κόσμος ἐξ ὕλης προσῆν τιμαλφοῦς, τοῦτον ἀφαιρεῖν ἐκποιοῦντες, ὡς ἔτυχεν· αὐτὰς δὲ εἰς τὰς τριόδους ἐξέφερον, τοῖς παροδεύουσιν ἐμβάλλοντες εἰς καταπάτημα, ἢ τῷ τῆς διαίτης πυρὶ παρεδίδοσαν· ἀνοσιώτερον δὲ μάλιστα, καὶ ὠσὶ δυσάκουστον τῶν πιστῶν, ὅτι ἐπὶ τῆς ἱερᾶς καὶ ἀγγέλοις αὐτοῖς αἰδεσίμου ἄνωθεν αἰνούσης τραπέζης, ἐπ' αὐτῆς ὠρχοῦντο μεταφερόμενοι ἀσχημόνως, καὶ ἄττα βάρβαρα ἀπηχέστατα ᾀσμάτια πάτρια ἔψαλλον· εἶτα τὰ αἰδοῖα ἀνακαλύψαντες, καὶ τὸ ποδῶνα τῆς κοιλίας ἀσκοῦ ῥέαν ἀνέντες, φύρειν κύκλῳ περὶ τὸ ἅγιον ἔδαφος, περιῤῥαντήρια ταῦτα τελοῦντες δαίμοσι, καὶ λουτρὰ θερμὰ τοῖς ἀλάστορσι χαρίζοντες, οἷς οὗτοι μετὰ κάματον διενήχοντο, ὃν ἐλυμήναντο ἀνθρώποις συμφορὰς μηχανώμενοι, καὶ δεινὰ διαβάλλοντες αὐτάς. ἐπεὶ δέ ποτε τὰ δεινὰ διῆκεν τὴν λῆξιν εἴληφε, καὶ ὡς αἰσχρὸν ἐπαύσατο ὁ πόλεμος, μέσον ἐφθακότων οἵπερ εἰς ἀρχηγοὺς τῶν σικελῶν ἐστρατεύκεσαν, καὶ τῇ τῶν πολλῶν ἐπεχόντων ὁρμὴν εἰς ἀναίρεσιν, ὧν ἅτερος ἔφιππος σιδήρῳ κατάφρακτος τὸν τοῦ μυροβλύτου μάρτυρος εἰσέδυ νεὼν, καὶ τοὺς μὲν τῷ πλατεῖ παίων τοῦ ξίφους, τοὺς δὲ καὶ ὡς ἀληθὲς τραῦμα πλήττων, ἴσχυσε μόλις τὴν τοῦ κακοῦ παῦσαι φορὰν, οὐδ' οὕτω τὰ ἑξῆς ὡς ἐν κακοῖς μέτρια τοῖς θεσσαλονικεῦσιν ἐφαίνοντο· ἀλλὰ τὸ μὲν ἐς ᾅδου κατάγεσθαι τοὺς πολιορκηθέντας ἅμα τῇ ἁλώσει εὐθὺς ἡμέρᾳ κατέπαυσε, τὰ δ' ἐπισυμβαίνοντα ἄλλως ὀδυνηρὰ πρὸς τὸ αὐτὸ τῆς ζωῆς τέρμα μυριαχῶς τοὺς τλήμονας κατηνάγκαζον, καὶ βέλτιον τὸ θανεῖν ἐποίουν εἶναι τὸ ζῆν, ὥστε τὸ τοῦ τλησιπόνου Ἰὼβ ἀπεῖν, πολλοὶ δεόμενοι τελευτῆς, οὐκ ἐτύγχανον· καὶ πᾶς μὲν γὰρ ἕτερος πολέμῳ τὸ ἀντίπαλον χειρωσάμενος, κακῶς αὐτῷ κέχρηται, καὶ ἀνηλεημόνως προσφέρεται, ὅσα ἡ ἐκ τῆς νίκης ὑπερηφανία διατίθησι διαπράττεται· λατῖνος δὲ κρατήσας τὸ ἀντίπαλον, καὶ ὑποχείριον ἐργασάμενος, αὐτικὸν ὄντι μάλιστα κακὸν, καὶ λόγων ἀπορρητότερον· εἰ δὲ καὶ ῥωμαῖος εἴη ὁ συλληφθεὶς, καὶ οὗτος καθαρεύων γλώττης ἰταλιώτιδος, καὶ τοσοῦτον τῆς ἰταλοφύλου ἐσθῆτος ἀπεξενωμένος, ὡς μηδὲ περὶ τὴν σωματικὴν περιβολὴν βραχύ τι γοῦν λατίνοις ἐπικοινωνεῖν, ἔστιν οὗτος ἐστυγημένος θεῷ καὶ τῆς ὀργῆς κυνείας ἀμοιρεῖ καταχρείως πιεῖν τὴν κύλικα, καὶ τὸ ποτήριον ἀκέραστον προσενηνέχθαι. ποία γὰρ θανατηφόρος ἔχιδνα, ἢ θηροφύλαξ ὄφις ἀλίθειος, ἢ τις ὠμοφόντος λέων, τὰ τῶν βρωμάτων ἕωλα παρορῶν, θερμὴν δ' ἔτι τὴν θήραν ἐμφορούμενος, οὕτως ἂν ἐλυμήνατο, ὡς ἀπανθρωπία λατίνη ζωγρήσασα; οὐκ ἐπικλᾶται λιταῖς, οὐ θηλύνεται δάκρυσιν, οὐχ αἱμύλοις ἱλαρύνεται φθέγμασι, κἂν ᾄσαι τις χαρίεν, κλαγγὴ τοῦτο ἰκτίνων, ἢ γρυσμὸς χηνῶν λογίζεται. εἰ δ' οὕτως ἐν θελκτήριον ὡς καὶ πέτρας αἴρειν, ὁποῖα τὰ ὀρφικὰ κρούματα, ὡς κύκνον μὲν καὶ οὕτως ὁ φορμίζων ἐψάλλαξε, καὶ μάτην ἀοιδὴν ἀνεβάλλετο λιγυρόν·

ἀλλὰ τὸ ῥᾷ ἀλλοῖν τῷ δουλῷ ὁ βάρβαρος, ἀλλ' ὡς κύνειον ἀνεγ[ι]ὰρ τοῦ τοιοῦτόν τι καὶ φιλότιμον ἢ ἀμείλικτος ἐστὶ τὸ χισ[τον] ὀργίζεται, αὖ πάλιν κατεργαζομένῳ ἑαυτὸν, καὶ μίσος πρὸς ἄλλην ὡς πρότερον ἄθελκτος, ἢ ὥσπερ ἄκμων ἀπαλὰ ζεῖ πρὸς πᾶσαν ἐκτείνων αὐθάδειας. μόνῳ οἱ τῶν γε νητὸς τὸ τῷ θυμῷ χαρίζεσθαι ἴσασι, καὶ οἷς οὗτος ὑποτάσσει ὑπείκειν εἰδέναι πεφύκασι. τί δ' ἂν κακὸν ἂν τῶν πρὸς ἀτέλεστον ἀνὴρ μισορώμαιος, καὶ τοσαύτην ἐκθύσαν εἴπερ γε ἑαυτῷ καθ' ἑλλήνων ἀνδρὸς ἀπέχθειαν, ὁποίαν οὐδ' ὄφις αὐτὸς ὁ ἀρχαῖος, τοῦ ἀνθρωπείου γένους ἐπίβουλος, συνειληφὼς πάλαι ἀπέτικεν; ἐπεὶ καὶ παραδείσῳ μὲν ἄντικρυς τὰ ἡμέτερα τοῖς καταράτοις τούτοις Λατίνοις εἰκάζεται, ἣν ἡμεῖς ἐλάχομεν οἰκεῖν καὶ ἐκκαρποῦσθαι, καὶ δυσέρωτες ὄντες τῶν παρ' ἡμῖν ἀγαθῶν, κακογνωμονοῦσιν ἀεὶ πρὸς τὸ ἡμέτερον γένος, καὶ κακοῦργοί εἰσι τὰ πλεῖστα διὰ παντὸς, κἂν φιλίαν πλάττωνται, τὸν καιρὸν ὑποδυόμενοι, μισοῦσιν ὡς ἔχθιστοι, κἂν ὁ λόγος αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ σάγορος, καὶ ὑπὲρ ἔλαιον ῥέων ἀψοφητὶ ἁπαλύνηται, ἀλλὰ βολίδες εἰσὶ καὶ οὗτοι αὐτοὶ, καὶ μάχαιραι ἀμφιστόμου τομώτεραι· οὕτω μέσον ἡμῶν καὶ αὐτῶν χάσμα διαφορᾶς ἐστήρικται μέγιστον, καὶ ταῖς γνώμαις ἀσυναφεῖς ἐσμὲν, καὶ κατὰ διάμετρον ἀφεστήκαμεν, εἰ καὶ σώμασι συναπτόμεθα, καὶ τὴν αὐτὴν πολλάκις ἀλάχομεν οἴκησιν. ὅθεν καὶ αὐτοὶ μὲν ὑψαυχενοῦντες τὰ πολλὰ, καὶ τὸ τοῦ σχήματος ὑπερήφανον ἀποκεκινημένοι ὀρθὸν, ὡς τὸ ἡμέτερον φιλοῦσι τερπνὸν, καὶ περιεργάζεσθαι τὸ λεῖον τοῦ ἤθους ἡμῶν, καὶ ὑποκαταβαῖνον χαμαὶ, διὰ τὸ τοῦ φρονήματος μέτριον. ἡμεῖς δὲ τὸ ἐκείνων ὑπερόφρυ, καὶ τὸ ἰσομπερὲς, καὶ σεμνὸν, καὶ τὴν κόρυζαν οἷά τινα κεφαλὴν ἄνω ἀποβλεπόμενοι τείνουσαν, ἐπ' αὐτῆς τῆς πτέρνας τίθεμεν, φθάνοντες εἰς δύναμιν τῇ δυνάμει Χριστοῦ, τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων ἐξουσίαν βραβεύοντος, καὶ τὸ μηδὲν φοβεῖσθαι παθεῖν, ἢ καὶ ἀδικηθῆναι παρέχοντος· καὶ οὕτω μὲν (ἵνα κατὰ τὸ ἡγεμὸν ἄνωθεν τὸ λέγειν) ὁ σικελικὸς στρατὸς γενόμενος τῆς πόλεως θεσσαλονίκης γενόμενος, ὅσα καὶ οἷα μὴ θεῷ φίλα τετέλεκε, κατὰ τὴν ἕκτην τὴν ἡμέραν τοῦ αὐγούστου μηνὸς, τῆς τρίτης ἐπινεμήσεως τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ἑξακοσιοστοῦ ἐνενηκοστοῦ καὶ τρίτου ἔτους, τῆς τειχομαχίας ἀρξάμενος, καὶ συμπεράνας ταύτην ἀβλαβῶς ἑαυτῷ πάντῃ, ἐπὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός· οὐ μόνον τοίνυν ὡς ἐλέγομεν τοῦ πολέμου συνεστῶτος τὰ τῶν ὅλων πεπόνθασιν οἱ θεσσαλονικεῖς χείριστα, ἀλλὰ καὶ τούτου λήξαντος οὐκ ἔστρεψεν ἡ τύχη πρὸς τὸ φιλάνθρωπον, οὐδ' ἐγένοντο αὐτοῖς οἱ αἰχμαλωτίσαντες ἥμεροι· οὐ γὰρ οἰκιῶν μόνον τοὺς δεσπότας ἐξήλασαν, καὶ τῶν ἀποκειμένων γεῶν ἀπεστέρησαν αὐτοὶ ταῦτα ἰδιοποιησάμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἱμάτια περιεσπάσαντο, μηδὲ τῶν ἐσχάτων ἀποδυτῶν ἀπεχόμενοι, τῶν κρυπτόντων ἃ ἡ φύσις ὡς ἀσχήμονα καλύπτεσθαι ἐπέταξε. μάτην μὲν τρύφος τοῖς δεσπόταις μεταδιδόντες ὧν αὐτοὶ πρὶν εἰς τοὺς κόπους εἰσεληλύθεισαν, ἀλλ' οἴκοι μὲν οἱ ἀλλότριοι καθήμενοι κατηνάλουν τὰ ὄντα, καὶ ἀσωμάτως ἐκώμαζον· οἱ δὲ συγκεκομμένοι εἰς τὰς σπιλάδας, ἄνευ τῶν τριόδων πλανᾶσθαι νήστιδας, χαμαιεύνας, γυμνόποδας καὶ ἀχίτωνας, ὡς κλίνην μὲν ἔχειν τοὺς πρότερον ἐπαρύφους τὸ ἔδαφος, στέγην τὸν οὐρανὸν, τὴν δὲ κοπρίαν θαλπωρὸν δάπισον. ὃ δὲ χεῖρον τῶν ἀφηγουμένων, καὶ ἕως αὐτῆς διϊκνούμενον ψυχῆς, οὐκ ἐξῆν τοῖς πρώην δεσπόταις παρεισιέναι τὸν οἶκον αὐτῶν. ἀλλ' εἴ τις τοῦτο εἰργάσατό ποτε, ἢ μόνον παρέκυψεν ἔνδοθεν, αὐτίκα ὡς ὑπὸ σκύλακος ἀρχαίου κακοῦ τῶν ἐντὸς αὐτῆς ἀνηρπάζετο, καὶ καθιστάμενος εἰς λόγους, καὶ πολλάκις δ' αἴτιον διερωτώμενος τοῦ ἐκεῖσε παραβαλεῖν, ἢ ὄμμα τοῖς ἔσω βαλεῖν, ἢ τὸν οὐδὸν τῆς αὐλείου πατῆσαι, πολλὰς δ' αἰκίας, καὶ χρήματα παρέχειν κατηναγκάζετο, ἃ ἐκεῖσέ που ὑπωπτεύετο κατακρύψαι, καὶ οἷς τὴν καρδίαν δι' ἣν ἰσχύον, καὶ οἷον συμβεβυσμένην αὐχῶν, περιεπτοεῖτο ποθῶν τὸ οἴκημα, δι' ὅλου μὴ σεσύληται, καὶ ἀσφαλίζετο μᾶλλον,

ris. & ut paulisper barbarica feritas mulceatur, mox tamen ad ingenium redit, in cædes ruit: nec ſupplicũ uocibus plus mouetur, quàm incus ictu malleorũ. Ea gens tantũ iracundiæ indulgere nouit, & imperatis eius obtẽperare. Quid uerò malorũ prætermittat homo Romanis infeſtus, eorũq; inueterato odio ita flagrãs, ut nec uetus ille ſerpens, humani generis inſidiator, unquã tantũ uirus acerbitatis in terras euomuerit? Nã execrabiles Latini prouincias noſtras Paradiſo cõparant, noſtrorũq; bonorum deſiderio genti noſtræ perpetuò ſunt infeſti, & ſubinde mala machinãtur: quòd ſi quãdo temporibus adducti, amicitiã ſimulant, tamen acerrimas inimicitias clàm alunt. Si blandis uerbis & oleo molliorib. utuntur, iacula & ancipites gladij in ijs deliteſcunt. Tanto diſcordiæ uallo inuicẽ dirempti ſumus, nec ullo modo animi cõiungentur, etſi corporib. cõiuncti in iiſdem ædib. habitemus. Illi plerumq; erecta ceruice elatoq; uultu incedentes, morũ noſtrorũ leuitatẽ, & ex modeſtia humilitatẽ cauillari & deſpicere ſolent. Nos uerò eorũ ſupercilium, iactantiã, faſtũ, inſolentiã, Chriſto auſpice conculcamus, qui poteſtatẽ dat ſuper ſerpentes & ſcorpios citra noxã ambulandi. Verùm ut ad hiſtoriæ ordinẽ redeamus, Siculus exercitus, Theſſalonica potitus, hoc modo graſſatus eſt ſine ullo reſpectu Dei. Vrbem oppugnare cœpit ſexto die menſis Auguſti, indictione tertia, anno ſexies milleſimo, ſexcenteſimononageſimo tertio: eamq; cæpit ſine ullo ſuo detrimẽto, eiuſdẽ mẽſis die x v. Neq; uerò durãte bello duntaxat Theſſalonicenſes grauiſsimè ſunt afflicti, ſed nec eo finito fortunam æquiorẽ habuerunt, aut uictores clementiores ſunt experti: qui nõ cõtenti, expulſis dominis ædes & omnia quæ in ijs erant, ſibi uendicare, etiam ueſtes eis rapuerunt, ne interulis quidẽ relictis, quib. ea tegerẽtur, quæ natura tegi uoluit: nec fruſtũ panis dominis impertiebant, quorum bona occuparant. ſed Barbari ſedentes in ædibus comeſſabantur, & per luxũ ea abſumebãt, quæ poſſeſſores ueteres magnis laborib. comportarant: ac tum in triuijs ieiuni & nudi oberrabant, qui dudũ lautis ueſtib. induti fuerant: lectũ habebant terrã, tegumẽ cœlũ, fimeta pro ſtragulis: & quod hęc omnia ſuperat, & ad ipſum uſq; cor penetrat, nõ licebat priorib. dominis ędes ingredi. Quod ſi quis fecerat, aut ſaltẽ introſpexerat: ſtatim inclemẽter in eã pertrahebatur, & ſubinde cauſam rogabatur, cur eò ingreſſus eſſet, aut introſpexiſſet, aut limen atrij calcaſſet: ac multis plagis acceptis, pecuniã dare cogebatur, quã illic occultaſſe putabatur, eaq; de cauſa perluſtraſſe domũ, meruẽs, ne ſublata,

Militum licentia in uictos.

aut ea parte ædium in qua lateret, accuratius perquiſita, ab hoſtibus inuenta eſſet, aut ipſe diligentius eam occultare uellet. Sæpe autem factum eſt, ut qui id dederat, quod prouiſa migratione ſua abdiderat: nihilo minus flagris cæderetur, & grauioribus tormentis cruciaretur, ut plura recondita indicaret. Alius qui nihil dabat, ſed ſe, ut nunc, ita prius etiam fuiſſe pauperem, patriæq; domus, aut magnis ſuis ſumptibus extructæ deſiderio à propoſita uia uel inuitum abſtractum eſſe affirmabat, ut ſuas poſſeſsiones ſimul & ſpectaret & deploraret, ne is quidem miſericordiam inueniebat: ſed in cruciatũ abreptus, & pede ſuſpenſus, ſubiectis paleis incenſis fumo torrebatur, cõcacabatur, uerubus latera pungebatur: & alijs ſexcentis pœnis exagitatus, aut in ipſa excarnificatione animam exhalabat: aut ſemianimis pede extra ædes tanquam purgamentum extractus, ſub dio in plateis iacebat. Quid? Tali benignitate Siculi ueteres ædium dominos tractabant: cæteris uerò qui ædes ſuas ut inferni fauces, aut Creticum Labyrinthum, aut Ceadam Laconicum præteribant, humanitatis aliquid tribuebant? Minimè uerò. Nam unde illis talis affectus, qui feris immaniores, ignorant quid ſit miſericordia, & cladibus hominum delectantur? Canes quidem inuenias qui captis parcant, ultrò hiatu oris, morſu & latratu repreſſo, ſi ij quos perſequuntur, in genua procubuerint. Iſti autem, tantum aberat ut eorum miſereſceret, quos omnibus opibus ſpoliarant, & quorum rem familiarem cum ſcortis conſumebant, quæ conſectabantur, maximiq; faciebant, ut penè alapis ab eis cædi ſe paterentur ij, qui ſe omne Romanorum imperium, ut deſertum nidum occupaturos, & ut oua derelicta ſublaturos iactabant. Nuditatem uerò hominum ridebant, & cachinnis cõcutiebãtur, ſi quis præ fame, macie confectus, aut tumefacto uentre, pallida & liuida facie ex holerum aut uuarum uictu, ex proximis uineis cum periculo collecto, præteribat. Ita porrò miſerabantur eos qui laceris ueſtibus utebantur, aut arborum corticibus pudenda uelabãt, aut è uiminibus contextis pileolis capita tegebant, ut cum riſu & ludicro geſtu, obuiorum barbas & capillos ambabus manibus comprehenderent, ac hirtas & promiſſas illas barbas malas eſſe, capillis uerò opus eſſe dicerẽt ut ipſorum more in orbem tonderentur. Aliquando in equis forum perambulãtes, fraxineis haſtis miſeros proſternebãt, in fimum: aut lutum potiſsimum, ſi quod in uia iacebat, ſeu occurſum eorum ut ominoſum deteſtantes, ſiue eadem uia illos incedere moleſtè ferentes.

Militaris diſciplina.

quòd ſi in Romanos incidebãt, pane ſiligineo,

aut

εἰ οὐκ ἐλάθη τὸ μέρος τῆς οἰκίας τοὺς πολεμίους, καθ' ὃ τοῦτο ἐγκέχωσται, ἐπιμελέστερον περὶ τὴν αὐτῶν ἐξέτασιν τεθέντες ἀνδρῶν, ἢ αὐτοὶ ἀσφαλέστερον, ὡς ᾤοντο, ἀφανῆ. καὶ διδοὺς οὖν τις πολλάκις ὅπερ συνέσταλκε τὴν ἐκ τοῦ δώματος αὐτοῦ προορώμενος ἔπαρσιν, οὐδ' οὕτως ἀπηλλοτριοῦτο τῶν μαστιγώσεων, ἀλλὰ πλείους αὐτῷ ἐπετείνοντο αἱ πληγαὶ, καὶ πολυειδέστεροι αἱ βάσανοι ἐπήγοντο, ἵνα καὶ πλείω τὰ ἐνθησαυρισθέντα ἐκφήνῃ. καὶ μὴ παρέχων δέ τις ἴσως, ἀλλὰ πένεσθαι καὶ νῦν ὡς πρώην διατεινόμενος, καὶ φάσκων ὡς πόθῳ πατρῴου οἰκήματος, ἢ πολλαῖς ὑπ' αὐτοῦ δαπάναις ἀνεγερθέντος, παρηνεγκὼς τῆς προκειμένης ὁδοῦ, καὶ ἄκοντα ἐπεσπάσατο, θεατὴν ἅμα καὶ θρηνητὴν τοῦ οἰκείου ποτὲ κτήματος ἀναδείξας, οὐδ' οὕτως εἶχε τὸν ἐλεοῦντά τε καὶ λυτρούμενον, ἀλλὰ στρεβλούμενοί τε καὶ αἰκιζόμενοι, κἀκ τοῦ ποδὸς ἀπαιωρούμενοι, καὶ ἀχύρμιαῖς κάτωθεν ὑποβεβλημένοις, καὶ ἀναπτομένοις πυρὶ καπνιζόμενοι, τό, τε σῶμα μινθούμενοι, καὶ τὰς πλευρὰς κεντούμενοι βέλεσι, καὶ μυρίας ἄλλας κολάσεις ὑφιστάμενοι, ἢ ἐν τῷ ταῦτα πάσχειν ἐξέρρηξαν τὴν ψυχὴν, ἢ ἡμιθνῆτες ἑλκόμενοι τοῦ ποδὸς ὥσπερ τι τῆς οἰκίας ἐξεφέροντο ἀποσάρωμα, κἀν ταῖς πλατείαις προὔκειντο αἴθριοι. τί δέ; ἀλλὰ τοιούτοις μὲν φιλοφρονήμασιν ἐδεξιοῦντο τοὺς πάλαι τῶν δόμων κυρίους οἱ σικελοὶ, καὶ ἐθεράπευον· τοὺς δὲ λοιποὺς ὅσοι τὰς αὐτῶν οἰκίας παρέτρεχον, ὅσα καὶ ᾅδου στόμα, ἢ λαβύρινθον κρητικὸν, ἢ καιάδαν λακωνικὸν ἡμέρως προσίεντο, καὶ μετόχους ἐποίουν ἐπιεικοῦς φιλανθρωπίας; οὐμενοῦν οὐδαμῶς· ποῦ γὰρ τοιοῦτόν τι τοῖς ἐκείνοις ἀγριωτέροις οὖσι θηρῶν, καὶ ὅλως ἀγνοηκόσι τί δήποτ' ἔλεος, καὶ ταῖς ἀνθρωπίναις συμφοραῖς ἐπιχαίρουσι; καὶ κύνας ἐστὶν ὅτε τῶν ἐγκαταλαμβανομένων ἀπέσχοντο, οὐδ' ὀδοῦσιν αὐτοὺς παρελύπησαν, ἀλλ' εἰς τὸ γόνυ ὤκλασαν οἱ καταδιωκόμενοι, παρῆκαν οὗτοι τὸ ὑλακτεῖν, καὶ εἰς μάτην αὐτοῖς ἐκχῦσιν ὥσπερ ἀπετελεύτησε τὸ χανεῖν. οἱ δὲ τοσοῦτον ἀπεῖχον τοῦ οἰκτείρειν οὓς τῶν ὄντων ἐξέδυσαν, καὶ ὧν τὰς οὐσίας κατεδαπάνων μετὰ πορνῶν, ἃς καὶ περὶ πλείω ἐτίθεσαν εἰς τὰς αὐτῶν τροχιὰς ἐκκλίνοντες, καὶ ὑφ' ὧν μικροῦ καὶ κονδυλιζόμενοι ἔφερον, οἱ πᾶσαν τὴν ῥωμαίων κομπάζοντες καταλήψεσθαι ὡς ἔρημον νοσσιὰν, καὶ συλλέξειν ὡς ἐγκαταλελειμμένα ὠὰ, ὥστε καὶ εἰς γέλων τὴν γυμνότητα ἐτίθεσαν τῶν πολλῶν, καὶ ἀτάκτῳ καγχασμῷ συνεβράσσοντο, ἡνίκα τις παρίοι ἐκτετηγμένος ἀσιτίᾳ, ὑδαρὴς τὴν γαστέρα, τὴν ὄψιν ὕπωχρος ἢ πελιδνὸς ἐκ τοῦ λαχάνοις ἢ διοικεῖσθαι, καὶ μόνοις ῥαγοτέζαις βότρυσιν, ἐκ τῶν ἐκεῖ που ἀμπελώνων σὺν δέει συλλεγομένοις. οὕτω δ' ᾤκτειρον οὓς δ' ἐρρωγόσι περιβλήμασι κεχρημένους, καὶ περιειλοῦντας ψιάθῳ ἃ κρύπτειν χρεὼν μέρη τοῦ σώματος, ἢ ταῖς τῶν χίνων ἐκφύσεσιν εἰς πλέγμα συνεστραμμέναις τὴν κεφαλὴν συσκιάζοντας, ὡς μετὰ μειδιάματος ἢ σεσυρμένου σχήματος χόρον κατὰ τὴν πορείαν συναντῶν ἀλλήλοις, ἀμφοτέραις λαβέσθαι τῶν γενείων, καὶ τοῦ τῆς κεφαλῆς τριχώματος ἅπτεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν λέγειν εἶναι κακὰ, ἐς τὸ λάσιον καὶ καθειμένον τοῦ πώγωνος ἀποσκώπτοντες, τὴν δὲ κεφαλὴν δεῖσθαι τοῦ ἀποδειχθῆναι κατ' αὐτοὺς περιτρόχαλα. ἔστι δ' ὅτε καὶ μετὰ δοράτων μελίνων ἔφιπποι τὴν ἀγορὰν διιόντες, ἐς τὸν κατ' ὄψιν ταλαιπώρους τὸ δόρυ κραδαίνοντες ἀνέτρεπον. εἰ δὲ καὶ ἰλὺς ἢ βόρβορος ἐγγύς που παρέκειτο κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς λεωφόρου, αὐτοὺς ἐνέβαλλον, ὡς εἰκ ἀποτελεστικὴν ἀγαθοῦ τινὸς συνάντημα ἐκτρεπόμενοί τε καὶ μυσαττόμενοι, ἢ τῇ αὐτῇ ἐκείνοις δυσανασχετοῦντες παροδεύειν. ἐπὰν δὲ ῥωμαίοις ἄρτον ἀλευρίτην, ἢ ἕτερον ἐδώδιμον

ὀπίσω

[illegible] σῶμα τὸ ἀνθρώπινον ἔχουσιν, ἐφιστάμενοι ἔστρεφον τὰ βιβλία ἐμπαίζοντες· καὶ τὴν τράπεζαν [illegible] συνεῖχον τὴν ἑστίασιν, καὶ οὐκ εἴων ἐπὶ καιρὸν τὸν [illegible] πικρὸν ἄρτον τραφῆναι, ἢ τὴν κύλικα μεθ' ἡσυχίας πιεῖν, ἐκβοτανίων οἶνον κεκραμένον, ἢ δὴ ὕδατος λακκαίου δεξαμενῆς, καὶ τὸ δίψος παύσειν· οἱ δὲ ἀναιδείας μιαρώτατοι καὶ γελοιασταί, καὶ τὸ θεῖον διὰ τοῦ [illegible], κατακύπτοντες ἐς ἱκανόν, καὶ τὰς πυγὰς καὶ ὅλα τὰ [illegible] ἀνθρώποις τῇ ἀνελκύσει τῶν ἐσθήτων ἀπογυμνοῦντες, τὸ πρωκτὸν ἐς αὐτοὺς ἔτρεπον, καὶ τῶν σιτίων γινόμενοι ἔγγιστα, ἀπέπερδον δριμύτατον γελῶντες οἱ ἀβέλτεροι. ἔτι δὲ ὅτι καὶ τὰ τῆς γαστρὸς λύματα ὡς διὰ σίφωνος τοῖς ἐδέσμασιν ἐπαντλίζοντες, ἐξέχεον τὰ ὄψα, καὶ ἐπὶ τῶν προσώπων [illegible] ἐμόλυνον, οὐροῦντές τε τοῖς φρέασι, καὶ ἐξ αὐτῶν ὕστερα τὸ ποτὸν ἀνιμώμενοι προσεφέροντο, καὶ τὸ αὐτὸ ἦν αὐτοῖς ποτήριον, ὡς ἀμὶς καὶ οἰνοχόη πρὸς ἄμφω ἦν ἀπαράδεκτον, μὴ πρότερον βαπτιζόμενον, τόν τε καταποθησόμενον οἶνον καὶ τὸ ὕδωρ [illegible], καὶ ἐκεῖνο ὁμοίως τὸ ἐκ τῶν σωμάτων περιττὸν ἐκχεόμενον περίττωμα· μὴ ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐγγεγραμμένους ἐν τοῖς πρωτοτόκοις θεράποντας οὐχ οὕτω τιμῶν ἐδόκουν, καὶ τοῖς δι' αὐτῶν τελουμένοις προσεῖχον θαύμασι, καὶ ἐξεπλήττοντο τὰ ἐξαίσια καὶ καινὰ θαύματα, δι' ὧν ἐξαίρει Χριστὸς τοὺς αὐτὸν τοῖς οἰκείοις δοξάσαντας μέλεσιν, ὅτι καὶ τὸ ἐκ τῆς σοροῦ τοῦ ἐν θαύμασι καὶ ἐν μάρτυσι διαβοήτου Δημητρίου ἀναδιδόμενον μύρον, κάδοις καὶ λέβησιν ἀρυόμενοι ταῖς τῶν ἰχθύων λοπάσιν ἐνέχεον, καὶ τὸ τοῦ ποδὸς σκῦτος ταῖς μυραλοιφαῖς ἐλίπαινον, καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς ὑπηρεσίας, ὅσας ἔχον τὸ ἔλαιον διατίθησι, χύδην καὶ ἀσώτως ἐκέχρηντο· τὸ δὲ ὡς ἐκ πηγῆς πλεῖον ἀναφυόμενον, ἢ ἐξ ἀβύσσου ἀναβάλλον, ἐπέρρει πλουσιώτερον, καὶ ἐπεξεχεῖτο καινοπρεπῶς, ὡς καὶ τοὺς βαρβάρους αὐτοὺς διὰ θαύματος τίθεσθαι τὸ γινόμενον, καὶ τὴν χάριν ἐκπεπλῆχθαι τοῦ χριστομάρτυρος, ἣν θεόθεν εἰλήχει. εἰ δὲ καιρὸς ὑμνῳδίας, ὁμηγύρεις ἐπιθεὶς εἴη τοὺς ναοὺς τοὺς ῥωμαίους, οὐδὲ τότε σφῶν ἀπείχοντο οἱ ἀπαίδευτοι τῶν στρατευμάτων· ἀλλὰ προσιόντες ὡς συνεκκλησιάσοντες σφίσι, καὶ συνθύσοντες θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, τῆς μὲν πείρας οὐδ' ὅτιοῦν ἀφίσταντο· ἀλαλάζοντες δὲ πρὸς ἑαυτούς, καὶ ταῖς ἀσήμοις φωναῖς διαρρηγνύμενοι, ἢ καί τινας τῶν ῥωμαίων διά τι συμπεσὸν πρὸς βίαν ἄγχοντες, καὶ πράγματα παρέχοντες, συνέχεον τὸν ὕμνον, καὶ ἦσαν οἱ ψάλλοντες αὐτίκρυς ὡς ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας ᾄδοντες, καὶ οὐχ ὡς ἐφ' ἱεροῦ τινος [illegible] θεοῦ. πολλοὶ δὲ καὶ ἀντιᾴδοντες τοῖς ἀλαλάζουσι κυρίῳ, ᾄσματα ᾖδον πορνικά, κυνηδὸν ὑλακτοῦντες, ἐνίκων τὴν ᾠδήν, καὶ ὑπερεφώνουν τὸ εἰς θεὸν ἱκετήριον· καὶ τοιαῦτα μὲν (ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα εἰπεῖν) οἱ θεσσαλονικεῖς πόλεως [illegible] ἔπασχον, ἃ καὶ εἰς ἰδικὴν ἤδη τινὲς ἀπέτεινον συγγραφήν, καὶ τῇ ἱστορίᾳ ἐς τὸ πολύστιχον ἐφειλκύσαντο. ἐπεὶ

» δὲ ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν, διέκυψεν
» ἐξ οὐρανοῦ, καὶ οὐδένα τὸν αἰχμαλωτεύσαντα ἑώρακε συνι-
» έντα ἢ ἐκζητοῦντα θεόν, ἀλλὰ πάντας ἀχρειωθέντας, καὶ
» πρὸς ἔργα ἐκκλίναντας ἄθεσμα, ἐδικαίωσεν αὐτοὺς μὲν
» ἐκμυκτηρίσαι, ἐκτρίψαι τε καὶ ταράξαι τῷ οἰκείῳ θυμῷ,
» τὴν δὲ τοῦ οἰκείου λαοῦ [illegible] ἐλεῆσαι, καὶ τούτοις
» ἐλευθερίαν βραβεῦσαι, ἐν τῷ πνεύματι ἀκηδιῶντι πνεύ-
» ματι, καὶ καρδίαν μὴ ἐξουθενῶσαι σύντριμμα· κολοβοῖ

τοίνυν, ὡς οἶμαι, διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς τὴν χρονικὴν τῶν ἀποκταίνων παράτασιν· καὶ ὅσα τοῖς Βαβυλωνίοις διηπείλησε πρότερον οὐκ ἐλεήσασι τὴν σιών, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῆς τοὺς τρυφερούς, καὶ τὰς θυγατέρας ἐν ἀπαγωγῇ καὶ αἰχμαλωσίᾳ, ταῦτα καὶ αὐτοῖς ἐν ἀκαρεῖ ἐπήνεγκε· καὶ ἐνδοξάζεται κύριος ὡς οὐδέποτε, ἐφ' οἷς τὸ τηνικαῦτα καιροῦ τὸ οἰκεῖον ἔλεος ἐθαυμάστωσε μαρτυρικαῖς, ὡς ἔοικεν, ἐντεύξεσι καμφθεὶς λιτασμοῖς, καὶ εὐχαῖς ἱκανῶς γενομένου τοῦ τῶν θεσσαλονικέων ἀρχιερέως· ἦν δ' οὗτος ὁ πολὺς ἐν λόγοις καὶ ἀρετῇ διαβεβοημένος ἁπανταχοῦ Εὐστάθιος, ᾧ καὶ τὸ ἐκ συνέσεως μὲν [illegible] ἀξιέπαινον, καὶ ἡ πολυπειρία θαυμαστή τις καὶ ἀξιάγαστος,

aut alio quopiã cibo ueſcentes, patellas per ludibriũ euertebant: impulſaq; menſa, cõuiuium perturbabant: neq; ſuo tempore, acerbo pane frui ſinebant, aut uappam uel aquam immundã tranquillis animis bibere. Adhæc, impudentiſsimi ſanniones ac Dei contẽptores inclinati, attractis ueſtib. podices in comedentes conuertebant, & cibis proximi oppedebãt: quidã etiã tãquã per ſiphonẽ recremẽta uentris in cibos & facies exulantium eiaculabantur. in puteos mingebant, unde poſtea aquabantur: eodẽq; uaſe, nulla lotione adhibita, nunc pro matula, nũc pro calice utebãtur. Chriſti miniſtros in primogenitorũ albũ relatos, adeò nõ, ut decuit, uenerabantur: nec editis per eos miraculis mouebantur, quib. Chriſtus eos remuneratur, qui ſuis mẽbris ipſi honorẽ habuerunt: ut unguẽtũ, quod ex celeberrimi martyris Demetrij monumẽto ebullit, cadis & lebetib. hauſtũ, patellis piſciũ infunderent, eo calceamenta ungerent: & ad cætera miniſteria, quib. oleum uſui eſt, temerè & nequiter abuterentur. Id uerò ut è fonte inexhauſto prodiens, aut ex abyſſo ſcaturiens, copioſius affluebat, & noua ratione exundabat, ut & Barbari unum id mirarentur, & gratia martyri diuinitùs conceſſa obſtupeſcerent. Quòd ſi Romani ad canendas Dei laudes in templis conueniebant, ne tum quidem à militari inſolentia immunes erant. Nã importuniores ex ijs, per ſpeciem unà canendi & laudandi Dei, ingreſsi, uociferabãtur inter ſeſe, & confuſis clamorib. rumpebantur, aut obtorto collo Romanis aliquib. ob fortuitũ aliquẽ caſum arreptis, cannones turbabant, ut cantores planè in aliena terra canerent, nõ ut in templo Dei. Multi quoq; ex aduerſo meretricijs canticis, & caninis latratibus hymnos turbabant, & Dei celebratores clamores ſuperabant. Atq; hæc pauca de multis, quæ Theſſalonicenſes in urbis expugnatione ſunt perpeſsi, à nonnullis peculiari ſcripto prolixè cõmemorata, exponere uiſum eſt. Poſtquã uerò is qui in excelſo habitat, & humilia intuetur, è cœlo proſpexit, neque illũ hoſtẽ & uictorẽ Romanorũ intelligere aut quærere Deũ uidit, ſed omnes inutiles eſ-
ſe factos, & nefarijs rebus deditos: ſubſannare «
eos inſtituit, ac perturbare & excindere, iuſta «
indignatiõe cõmotus, & tã crudeliter afflictis «
clemẽter libertatẽ reſtituere, mœſti ſpiritus & «
cõtriti cordis miſertus. Propter electos igitur, «
ut arbitror, acerbitates illas diutius graſſari nõ paſſus: & quæ Babylonijs minatus erat olim, quòd Sionis nihil miſerti, filios eius delicatos & filias in ſeruitutẽ abduxiſſent, momẽto tẽporis iſtis intulit, ut miſericordia eius mirabilis, tũ ſi unquã alias celebraretur, martyrũ ut arbitror precib. & Theſſalonicẽſis Põtificis exorati. Is erat eloquẽtia & uirtute celeberrimus Euſtathius, qui & prudentia, & uſu rerũ mirabili præditus,

Vnguentũ ex Demetrij martyris ſepulchro ebulliens.

Deus tandem è cœlo proſpectat.

Euſtathius Theſſalonicenſis epiſcopus ſua interceſſione ciues iuuat.

ac certam mortem & naturam tyranni ad cædem promptissimi uitaret, in eius manus incidit, quem fugiebat: & quem à tergo instare putabat, à fronte & aduersarium & uictorem habuit obuium, nec multo pòst moritur. Andronicus uerò eius defectione ita consternatus fuit, ut toto tempore fugæ illius, exitium capiti suo imminere putaret. Metuebat enim Lapardam, ut & ducem acerrimum, & uirum magnanimum: & quia uidebat, eum persequendo & armis debellari non posse, ad literarum solertiã conuertitur: & callidissimo consilio epistolas ad primarios Orientalium prouinciarum præsides, dolo plenas mittit, quibus asseuerabat, Lapardam à se in Asiam mis» sum esse: qui quicquid acturus esset, certis de» causis, aliter quàm pleriq; suspicarent. pro sta» bilien do ipsius imperio acturus esset. Quæ eò pertinebant, ut uulgi impetum reprimeret, suspicantis subesse dolum, quòd, Lapardas se pro Andronici aduersario gerens, manum faceret: Andronicus uerò desertoris fidem prædicaret, atque ut à se missum suscipi iuberet.

Andronici machinationes contra Lapardam.

Quid autem speciosæ istæ literæ ponderis habituræ fuerint, accelerata Lapardæ captiuitas cognoscere non siuit. Timore illo præter expectationem propulsato, summa lætitia affectus, lentis itineribus Cypsella contendit: ibique uenationibus recreatus, in paternum monasterium Peræ se confert, ac patris monumento cum regio comitatu & splendore astat, cuius is quoq; cupiditatem frustra aluerat. Nam regni affectationem Andronicus hereditariam à patre acceperat. Vbi cum per dies aliquot supplicijs abstinuisset, unde illi à multis Halcyonij uocabantur, paulo pòst ad Christi natalem in palatium reuersus, cum ludis Circensibus & spectaculis se recreasset: uere aduentante copijs omnibus coactis, quæ uel in Oriente uel Occidente fidem seruarant, rectà ad Nicæam contendit. Alexium uerò Branam Branizoba reuersum, cum iusto exercitu contra Lopadianos mittit, qui Nicæenses & Prusaenses imitati defecerant. Qui cum bello finem felicem imposuisset, ad Nicæam contendit: ubi Andronicus illis copijs auctus, urbem inuadere statuit, cuius incolæ non absentem modò parum timebant, sed præsentem etiam contemnebant, & mœnia oppugnantem cùm armis ulciscebantur: tum indecoris uerbis lacessebant, nullo dicto & ictu prætermisso. Portæ quidem urbis clausæ erant, & uectibus munitæ: linguæ uerò, labijs tanq̃ portis apertis, & dentibus tanquã pinnis emisse, obscœnissi-

mis

Andronic⁹ relaxatis curis, ad Nicæam obsidendam proficiscitur.

Nicænsiũ ferocia.

!

καὶ τὸν ἐκ τοῦ τυράννου προφθάνων θάνατον, καὶ πρὸς φόνον ἑτοιμοτάτης ἀπεξρῶν ἑαυτὴν φύσεως, ἔλαθεν ὑπ' ἐκείνου καταλαμβανόμενος, ὃν ἔφευγε, ἢ χερσὶν ἐμπίπτων ἃς ἀπεδίδρασκεν, ἢ τὸν ἐξόπισθεν καταλήψεσθαι προσδοκώμενον, ὡς ἀντιδικοῦντα κατὰ στόμα προσυπαντῶντα εὑρίσκων, καὶ φανερὸν συμπλεκόμενον καὶ συνέχοντα. καὶ ὁ μὲν μετ' οὐ πολὺν τινὰ χρόνον τοῦ βίου θανάτῳ ἀπάγεται. ὁ δ' Ἀνδρόνικος οὕτω τῇ ἀποστασίᾳ τούτου κατεπτοήθη, ὡς παρ' ὅλην τὴν ἐκείνου φυγὴν τὴν οἰκείαν ὡς ἤδη ἐφεστῶσαν φαντάζεσθαι καταστροφήν. ἐδεδίει γὰρ ὡς πρὸς τὰς μάχας ὀξύῤῥοπον, καὶ λήματος ἀνδρείου μέτοχον τὸν Λαπαρδᾶν. ἀμέλει καὶ μὴ προχωροῦσαν ὁρῶν τὴν μετ' ἐπιδιώξεως, ἢ μεθ' ὅπλων τούτου καταπολέμησιν, πρὸς τὴν διὰ γραμμάτων μεθαρμόζεται πανουργίαν· καὶ τὸν τρόπον καινὸν ὁ δεινὸς ἀνεπλάσατο. βασιλικὰ γὰρ ξυνθέμενος γράμματα, ἐκπέμπει ταῦτα πρὸς τοὺς τῶν ἑῴων ἐπαρχιῶν προεστῶτας. ἐδήλου δὲ πονηρίαν ἀληθῶς τὰ γραφόμενα, καὶ διετείνοντο, ὁμολογοῦντα ἔχοντα τὸν Ἀνδρόνικον, παρ' αὐτοῦ σταλῆναι κατὰ τὴν Ἀσίαν τὸν Λαπαρδᾶν, καὶ πᾶν ὅπερ διαπράξεται, κατ' οἰκονομίας ἄγνωστον τοῖς πολλοῖς τρόπον ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ βασιλείας μέλλειν τοῦτο διαπραχθήσεσθαι, καὶ δεῖν γε πάντας ὡς τὴν ἐκείνου αὐτομολίαν παραδέχεσθαι. ἦν δὲ ὁ σκοπὸς Ἀνδρονίκῳ τὸ ἐνθένδε ἐγκόψαι τὴν ὁρμὴν τῶν πολλῶν, ὑφορωμένων ἐφ' ὅτῳ δὴ αὐτὸς μὲν ὁ Λαπαρδᾶς κατ' Ἀνδρονίκου ἐξήνεγκε τὸ φρόνημα, καὶ ὡς ἀντίφρουν τὰς τῶν ἀνδρῶν στίχας ὑποπτεύονται. ὁ δ' Ἀνδρόνικος ὡς ἀποστάτῃ τὴν ἐν αὐτῷ πίστιν ἐπιμαρτύρεται, καὶ ὡς παρ' αὐτοῦ πεμφθέντα τὸν ἀποφυγόντα δέξασθαι διακελεύεται. καὶ τί μὲν ἂν τοιαῦτα τὰ κενοφανῆ ἔδρασάν τι καὶ ἴσχυσαν γράμματα, ἡ ὀξεῖα τοῦ ἀνδρὸς κατάσχεσις οὐ παρῆκε διαγνωσθῆναι. τότε δὴ καὶ τὴν προσοῦσαν ταύτην παρὰ δόξαν Ἀνδρόνικος ἀποσεισάμενος, ἐκεῖθεν τὸ ψυχίδιον ὥστε περὶ ταχύνοσιν ἑδρᾶσαι, καὶ τῆς πόλεως ἔξεισι, καὶ ὁμαλαῖς κινήσεσι καὶ σταθμοῖς βραχέσι καταλαμβάνει τὰ Κύψελλα, καὶ ταῖς ἐκεῖσε κυνηγεσίαις ψυχαγωγηθεὶς, κατὰ τὴν πατρῴαν ἀφικνεῖται μονὴν, τὴν γε τῇ Βάρᾳ διακειμένην, καὶ ἐπὶ τοῦ φύσαντος ἐφίσταται μνήματι μετὰ δορυφορίας καὶ δόξης βασιλικῆς, ἧς κἀκεῖνος πάλαι ποτὲ ἐρῶν, οὐκ ἔτυχεν· ἐπεὶ καὶ τὸ βασιλεύειν πατρόθεν Ἀνδρόνικος, ὡς κλῆρον καταδιεδέξατο. καὶ κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας χεῖρας ἢ κακώσεις τινὰς τιθεὶς, ὡς ἀλκυονίδας πρὸς πολλῶν ὀνομάζεσθαι, μετὰ μικρὸν ἐπάνεισιν αὖθις εἰς τὰ βασίλεια, τῶν γενεθλίων ἐπιστάντων Χριστοῦ, καὶ ἁμίλλαις ἵππων, καὶ θεωρίαις προσχὼν, ἔαρος ὑποφαίνοντος τὸ στρατιωτικὸν ἅπαν συναθροίσει, ὅσον τε ἑσπέριον, καὶ τοῦ ἑῴου ὁπόσον οὐκ ἀφηνίασε· καὶ αὐτὸς μὲν τὴν εὐθὺ τῆς πόλεως Νικαίας ἵεται· τὸν δὲ Βρανᾶν Ἀλέξιον, ἐκ τῶν κατὰ τὴν Βρανίτζοβαν ἐπανεληλυθότα μερῶν ἐκπέμπει μετὰ στρατιᾶς ἱκανῆς, τοῖς περὶ τὸ Λοπάδιον ἀντιταξόμενον. ἤδη γὰρ καὶ οὗτοι τοῖς ὁμόροις Νικαεῦσί τε, καὶ Προυσαεῦσιν ἐς τὸ αὐτὸ ἥκοντες ἀπιστοῦσι φρόνημα. καὶ ὡς διέλυσεν αὐτοὺς ὁ στρατηγήσας, καὶ τέλος αὐτοὺς ἐπέθηκε τοῦ πολέμου δεξιώτατον, αὖθις ἐκεῖθεν πρὸς τὴν Νίκαιαν παραγίνεται, καὶ συμμίγνυσιν Ἀνδρονίκῳ, καὶ περί γε στρατόπεδον ἀμφοτέρων συνδραμόντων τῶν στρατευμάτων, ἔγνω προσβαλεῖν τῇ πόλει Ἀνδρόνικος. οἱ γὰρ ἔνδον οὐκ ἀπόντος μόνον Ἀνδρονίκου ἐφρονηματίζοντο, ἀλλὰ καὶ παρόντα ἐξουθένουν, καὶ ὅπλοις ἠμύνοντο παντοίοις, τῶν τειχῶν προσεμφαινόμενοι, καὶ λόγοις ἀσχήμοσιν ἔπλαττον, μηδενὸς φειδόμενοι καὶ βλήματος καὶ ῥήματος. καὶ ἦσαν αἱ μὲν πύλαι τῆς πόλεως μεμυκυῖαι, καὶ σχεδὸν ἀραρότως ἡρμοσμέναι· αἱ δὲ γλῶσσαι, ὅσα καὶ πυλῶν τῶν χειλέων διαιρεθεισῶν, καὶ ὡς ἐκ θυρεῶν τῶν ὀδόντων ἐκπέμπουσαι, βολί-

δας

περισταίας ἐκόντιζον τὸν ἀνδρόνικον. ὁ δὲ τοῖς κεφαλαίοις πληττόμενος, πῦρ ἀπ᾽ ἰκμῆς θυμοῦ ἐκ ἆσθμα τυφώνειον, οἷα μηδὲ σιγᾶν ἔχων παρέσχεν. ἐπεὶ καὶ πόλις ἡ νίκαια αὐχεῖ μὲν κραταιὸν τειχῶν ἀνάλωτον, ἢ δυσάλωτον ἐκ λίθου ἀνῳκοδομημένη πᾶσα ὀπτῆς. τότε δὲ στρατιωτῶν ἐς αὐτὴν εἰσρυέντων, ὁπόσοι ἀπεστύγουν ἀνδρόνικον, καὶ τοῦ ἀγγέλου δὲ ἰσαακίου, ὃς μετ᾽ ἀνδρόνικον ῥωμαίων ἐκράτησε, τῆς τυραννίδος καταλύσας ἀνδρόνικον, καὶ τοῦ καντακουζηνοῦ θεοδώρου, καὶ περσῶν ἐκ προσκλήσεως ἀπολελεγμένων φυλάκων, οὐκ ἀγαθὰ τοῖς προσεδροῦσι τὰ τοῦ πολεμεῖν ἐφαντάζοντο. πλείστας οὖν ἡμέρας προσεπιπεδήσας ἀνδρόνικος, οὐδὲν ἤνυσεν. ἀλλ᾽ ὥσπερεὶ ὑψικρήμνοις ὄρεσιν ἀποτόμοις προσφερόμενος, ἢ πετρῶν ῥαχίαις συμπλεκόμενος παραλόγως, καὶ πρὸς ἄρβηλα καὶ τείχη διαμαχόμενος σεμιράμεια, ἢ βέλεμνα πέμπων πρὸς οὐρανόν. οἱ γὰρ ἔνδον ἐνθύμως ἐμάχοντο, καὶ ὅπλοις μὲν τὰς δι᾽ ὅπλων ἀπεκρούοντο προσβολὰς, μηχανῶν δὲ κατασκευαῖς ἀπαιτοῦσι τέλεον τὰ τῶν πετρῶν ἀφετήρια, ἅπερ ὁ βασιλεὺς ἀνδρόνικος ἐτεκταίνετο, τειχομαχία ἰσχύων βελοστάσιά τε καὶ ὀρύκτορας ἐπιτεχνώμενος, καὶ ἅ τι ἕτερον διαλύειν ἔχει περίβολον πόλεως, δραξάμενος, καὶ φιλοτιμούμενος πρὸς τοὺς παρόντας, ὡς πολὺ τὸ κατὰ τὰς τῶν πόλεων ἁλώσεις ἐπιδέξιον ηὐχηκώς. ὁ μὲν γὰρ ἐπήγνυε τὰς ἑλεπόλεις, καὶ τὴν σφενδόνην περιεργάζετο, τὸν λύκον τε καὶ τὸν στρόφαλον, καὶ τὸν ταχυπλάκα τὴν κριὸν σιδηροῦν ἐφαρμόζων. οἱ δὲ ποτὲ μὲν ἀπὸ πυλίδων ἀδήλων ἐκθρώσκοντες τῆς πόλεως, πυρὶ παρεδίδοσαν, καὶ χερσὶ κατέσπων τὰ μηχανήματα· ποτὲ δὲ προσαγόμενα τείχεσι δι᾽ ἑτέρων ὁμοίων ὀργάνων, ὡσεὶ καὶ ἀράχνης διέλυον νήματα, ὥστε καὶ ἀνδρόνικος ὡς κενὸν σχάζοντα ὁρῶν τὰ ἑαυτοῦ διαβούλια, γνῶσι τι ἀπάνθρωπον, καὶ ὀλίγοις πάλαι καταπραχθὲν πολιορκοῦσί τε καὶ πολιορκουμένοις ἐξεῦρεν. τὴν γὰρ ἰσαακίου τοῦ ἀγγέλου μητέρα τὴν εὐφροσύνην ἐκ βυζαντίου ἀνακομίσας, νῦν μὲν ὡς πρόβλημα προτίθει τῶν ἑλεπόλεων, νῦν δὲ τῷ κριῷ ἐπανεβάλλεν ὡς ἐν ὀχήματι, προσῆγε οὕτω τῷ τείχει τὸ μηχάνημα. τῷ τοι καὶ ἦν δακρύειν ἄξιον τοῦτο καὶ θαυμάζειν· δακρύειν μὲν διὰ τὸ τοῦ δράματος καινότροπον, καὶ τὸ τοῦ θυμοῦ πάντα ῥέζειν πνεῖν, καὶ μηδεμίαν τῶν φρικούντων, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀλλοτρίων ἀποστελλόμενον πρᾶξιν· ἐκπλήττεσθαι δὲ, ὅπως οὐκ ἐτεθνήκει τῷ δέει τὸ γύναιον, ἄνω τῶν μηχανημάτων καθήμενον, καὶ τοῖς τείχεσι τῆς πόλεως προσαγόμενον. ὅτε καὶ πρώτως ἰδεῖν τοῖς ἀνθρώποις σαρκίον ἁπαλὸν καὶ ὅλον γυναικεῖον ὡς ἔρυμα σιδήρου προβεβλημένον, καὶ τὴν τάξιν ἐνηλλαγμένην, καὶ μεταπηδῶσαν ἐς τὸ ἀνόμοιον, ὡς δέμας μὲν εὐπαθὲς καὶ ἀνθρώπινον τῶν ἀντιτύπων προκαθῆσθαι μηχανημάτων ὡς ἀποσόβησιν τὸ χαλκὸν ἐγχρίμπτειν χαλκῷ, σίδηρον δὲ προσβαλλόμενον ἀνθρώπου σώματι. τοῖς δ᾽ ἐκ τῶν τειχῶν οὕτως ἀτεχνῶς τὰ βέλη ἐφέρετο, ὡς ἀφίεσθαι μὲν καθὰ καὶ πρότερον, καὶ πλήττειν τοὺς ἀφιέντας, καὶ καταπλήττειν, αὐτὴν δὲ τὴν εὐγενῆ γυναῖκα κακῶν ἀπαθῆ συντηρεῖν, ὡς ὥσπερ καὶ χερσὶ καὶ νεύμασιν ἐξ ἑαυτῆς μετάγειν τὰ βέλεμνα, ἐς δὲ τὰς τῶν ἀντιθέτων καρδίας αὐτὰ κατέπεμπεν. οὐ μόνον γοῦν ἐς οὐδὲν χρήσιμον τὴν ἀπάνθρωπον ταύτην ἐπίνοιαν καταλήξασαν εἶδεν ἀνδρόνικος, ἀλλὰ καὶ νυκτὸς ἐξιόντες οἱ νικαεῖς, τάς τε μηχανὰς πυρὶ παρεδίδοσαν, καὶ τὴν γυναῖκα διὰ μηρίνθου ἀνιμήσαντο, ἢ ὡς ἅρπυιαι ἀνηρείψαντο ἀνδρόνικον δὲ ὡς φινέα ἄλλον παρῆκαν ἄχθεσθαι, μὴ ἔχοντα ὃ πεινῶντι τῷ θυμῷ παραθήσεται. καὶ κλέος [illegible] μέγα ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ παρὰ τοῖς ἐναντίοις κτησάμενοι οἱ νικαεῖς, ἔτι μᾶλλον ἐξεγαυρώθησαν τὰ φρονήματα, καὶ τῇ μάχῃ ἥπτοντο εὐθαρσέστερον. οὐκ ἀπὸ τῶν τειχῶν δὲ μόνον φαινόμενοι, ἔργα γεννικὰ ἐπεδείκνυντο, καὶ ἀνδρόνικον σκώμμασιν ἔβαλλον, μακελλάριον ἀποκαλοῦντες, καὶ κύνα φιλαίματον, καὶ σαπρόγερον, καὶ

mis dicterijs Andronicum lacerabant. Quibus inflammatus, animi dolorē celare nō poterat. Mœnia Nicææ cocto latere conſtans, ea'que firmitate ſunt, ut ui aut non capi, aut difficulter poſſe capi uideantur. Tum autem milites eò confluxerant, Andronico infeſti: & Angelus Iſaacius, qui euerſo Andronico imperium occupauit: & Theodorus Cantacuzenus: accerſita erant & Perſica auxilia. Quæ cum omnia difficilem redderent expugnationem, & Andronicus diebus compluribus fruſtra obequitaſſet, non aliter quàm ſi præruptas rupes, & Arbela, aut mœnia Babylonis oppugnaret, aut ſagittas in cœlum eiacularetur: obſeſsis fortiter repugnantibus, & arma armis, machinas machinis, quæ uariæ ab Andronico, ſolertiam ſuam urbes oppugnandi oſtentante, excogitabantur, propulſantibus. Occultis enim portis erumpentes, arietes diſturbabant & incendebant; & cum mœnibus admouerentur, ſimilibus machinis, ut araneæ telas, perrumpebant. Quare Andronicus, cum ſua conſilia ſucceſſu carere uideret, inhumanum facinus molitur, à paucis ante uſurpatum. matrem Iſaacij Angeli Euphroſynam, Byzantio accerſitam, nunc ut propugnaculum machinis apponit, nunc ea arieti impoſita mœnia ferit, ut eodē tempore & ſpectaculi nouitas & iracundiæ immanitas à nullo ſcelere abhorrens, miſerationem: & mulierculæ tolerantia, non ipſo metu exanimatæ, in tanto tam'que periculoſo impetu admirationem haberet. ac tum primùm uidêre mortales, teneram mulierculam defenſionis ergò ferro præpoſitam, ac mirabiliter inuerſo ordine, fragile corpus hominis firmiſsimis machinis adiunctum, ut qui ex ijs pugnabant, incolumes manerēt. Tela uerò è mœnibus æquè ac prius, ſed tanta cautione iaciebantur, ut illæſa nobili muliere, quaſi illa nutibus & manibus iacula à ſe auerſa in hoſtium corda dirigeret, hoſtes & ferirent & terrerent. Immane iſtud facinus adeò nihil Andronico profuit, ut Nicæenſes facta noctu eruptione, et machinas incenderēt: & muliere, fune in urbem attracta, eum tanꝗ Phineum ab Harpyis ſpoliatum, plorare ſinerent, non habentem quo famem iracundiæ ſuæ expleret. Ita Nicæenſes ab ipſis hoſtibus laudem fortitudinis conſecuti, maiores animos conceperunt, atque audacius pugnauerunt, non mœnia tantum ſtrenuè defendendo, & Andronicum dicterijs inceſſendo, ut lanium, canem ſanguinarium, putre ſilicernium, malum

Iſaacij Angeli mater machinis impoſita.

malũ immortale, hominũ Furiã, mulieroſum, Priapum, Tithono & Saturno annoſiorem: denique nullo turpiſsimæ rei uocabulo abſtinendo, ſed etiam relictis propugnaculis, portis erumpendo. Andronicum uerò pallor uultus, & oculorum diſtorta acies, & crebra promiſſæ ac in cincinnos diſtinctæ barbæ implexio, ira eſſe percitum, & dolos ſtruere Nicæenſibus manifeſtè declarabant. Sed quia famem crudelitatis ſuæ ſaturare non poterat, urbem ſæpius eodem die corona cingebat: & ut urſa catulis ſuis ſpoliata huc atq; illuc tranſeundo, legiones ſuſpirijs, tribunos uerbis caſtigabat, quòd bellum ſegnius adminiſtrarent, hoſtium congreſſum reformidantes.

Theodori Cantacuzeni interitus occaſio Nicææ dedendæ.

At Cantacuzenus Theodorus, ætate atq; audacia feruidus, cum Andronicum cum multis cohortibus & equitum turmis urbem circumire uidiſſes, quaſi numine afflatus Orientali porta cũ paucis erumpit: perrupta'que prima acie, haſtam in Andronicum uibrat. Sed dum maiore impetu fertur, & calcaribus ſubditis equum tantum non uolare cogit: in exitium ruit. Nam cum equus impegiſſet, & ex uulnere in genu concidiſſet: ſella excuſſus, & in caput præcipitatus, muſculis dorſi grauiter colliſis, oborta uertigine ſemianimis iacuit. Andronici uerò milites ei caput amputant, alij etiam truncũ in Andronici gratiam in fruſta diſſecant. Caput eius conto præfixum per uicos Conſtantinopolis circumlatũ eſt.

Iſaacius Angelus ad pacē inclinat.

Nicæenſes, fortis bellatoris & inuicti propugnatoris interitu triſtes et conſternati: Iſaacio parêre uoluerunt. Sed is ſegniore ingenio præditus, euitata pugna, ut Aeneas, & fortaſſe futurorum præſcius, ac in debitum ſibi imperium, ut ille in poſteritatis ſuæ nobilitatem intentus, ducatum non magnifecit. Milites quoque alacritate animorum paulatim exoleſcente, tranſactionem ſpectant, extincto penitus generoſo illo & penè diuino impetu. Itaque per contubernia conuentus agitari, obſidionis ærumnæ uelut oculis ſubijci. Andronici crudelitas animis obuerſari, uaria tormenta in conſpectu eſſe, ſi urbs ui expugnata fuerit, trepidare omnes ueluti lepuſculi, aliter quàm Cæneus. Is enim, ut eſt in fabulis, ex muliere uir factus eſt: illi à uirili robore ad muliebrem molliciem degenerarunt, cum nemo supereſſet, qui feruore ſuo frigus eorũ foueret: unà cum morte Cantacuzeni omni fortitudine, omni pugnandi alacritate emortua.

Nicolaus pōtifex deditionis autor.

Quibus rebus Nicænus Pontifex Nicolaus perſpectis, neceſsitate in liberalitatẽ cõuerſa populũ monet, ut rebus & tempori ſeruiens, urbem priuſq; belli procellis demergatur, Andronico ultrò dedas. Videre ſe non

καὶ κακὸν ἀθάνατον, καὶ ἀνθρώπων ἐριννύν, καὶ φιλογύνιον, καὶ πρίαπον, Τιθωνοῦ τε καὶ Κρόνου πολυετέστερον, καὶ εἴ τι αἴσχιστον ἄλλο πρᾶγμα καὶ ὄνομα· ἀλλὰ κἀκ τῶν ἐπάλξεων, ὡς ἄρτι τὸ λέγειν, καταπηδῶντες, διεξιόντες τῶν πυλῶν. ἀνδρόνικος δὲ ὑπὸ ὑπωχριῶντι τοῦ προσώπου, καὶ ὑπὸ μὴ κατὰ φύσιν τοῦ βλέμματος, καὶ ὑπὸ πολλάκις ὡς τὸ εἰκὸς ὑφαιρούσης ὑπὸ δακτύλων περιελίττειν τὸ κατακεχυμένον καὶ βοστρυχῶδες τῆς γενειάδος θυμομαχῶν προδήλως ἐδείκνυτο, καὶ δόλους ὑφαίνων κατὰ τῶν νικαέων. ἀμέλει μηδὲ φέρειν ἔχων τὸ τῶν φόνων αὐθαδές, λιμώττων δὲ ὡς κύων λακωνικὸς εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μὴ ἔχειν τὴν καταβοσκησομένην, περικύκλου τὴν πόλιν τῆς ἡμέρας πολλάκις, καὶ ὡς ἀπεστερημένη ἄρκτος τῇδε κἀκεῖσε μεταχωρῶν, κατεσείναζε τῶν ταγμάτων, καὶ τοῖς ταξιάρχαις ἐπιπλήττων, ὡς δῆθεν βλακευομένοις περὶ τὸν πόλεμον, καὶ τὴν παράταξιν ὑποκλίνουσι. πλημμυρίας δ' ὢν ὁ καντακουζηνὸς θεόδωρος, καὶ τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας ζέων καὶ αἶθος ζέων νεανιευόμενος, ἰδών ποτε τὸν βασιλέα ἀνδρόνικον τὴν πόλιν περιϊόντα μετὰ ἴλης συχνῆς καὶ ἱππικῶν ταγμάτων· ἐνθουσιώδους πλησθεὶς ὁρμήματος, καὶ διὰ τῶν ἑῴων πυλῶν ἀνακλιθεισῶν ὡς εἶχεν εὐθὺς ἐκθορών, ἐφισπομένων αὐτῷ καί τινων εὐαριθμήτων, κατ' ἀνδρονίκου ἐκτείνει τὸ δόρυ διὰ τῶν προμάχων χειρῶν. σφοδροτέραν δὲ ποιούμενος τὴν ἐπέλασιν, καὶ συνεχῶς κεντρίζων τὸν ἵππον, καὶ βιάζων αὐτὸν ἵπτασθαι οὐχὶ φέρεσθαι, ὡς ἡ φύσις τοὺς πόδας ἐπέδωκεν, ἔλαθεν αὐτὸν ἐξολωλεκώς. τοῦ γὰρ ἵππου κρημνοβατήσαντος, καὶ κακῶς ὑπὸ βέλους παθόντος, κἀντεῦθεν ἐπὶ γόνυ κλιθέντος, τῆς ἕδρας ἐκβάλλεται οὗτος βρυχηδὸν κάτω κάρα πεσών, καὶ τῶν μυῶν τῶν νωτιαίων παθόντων κακῶς, ἔκειτο ὀλιγοδρανέων σκοτοδίνης ὑποπλησθείς. κἀντεῦθεν ἐπιδραμόντες ξιφήρεις τῶν ἐξ ἀνδρονίκου συχνοὶ ἐκδιακόπτουσι τὸν θεόδωρον, ἀνδρονίκῳ δρῶντες τὰ καταθύμια. μετὰ μικρὸν δὲ καὶ τοῖς ἀνακτόροις τῆς κωνσταντίνου ἡ τοῦ καντακουζηνοῦ προσάγεται κεφαλή, κοντῷ μετέωρος ταῖς ἀγυιαῖς τῆς πόλεως ἐμπομπεύουσα. οἱ νικαεῖς τέως τὸν θαρσαλέον πολεμιστὴν καὶ ἄμαχον πρόμαχον ἐκβαλόντες, οὐ μετρίως, ὡς εἰκός, ἐπωδύραντο τοῦτον πεσόντα, καὶ ἀθυμότεροι διετέθησαν. βλέψαντες δὲ πρὸς τὸν ἰσαάκιον ἄγγελον, ἤθελον ὑπείκειν τούτῳ, καὶ ὡς σφῶν ἀρχηγῷ προσφέρεσθαι. οὗτος δὲ τὴν γνώμην ὑπόνωθρος ὤν, καὶ κατ' αἰνείαν τοῦ μάχεσθαι ἀφιστάμενος, ὡς ἔοικε, τὸ μέλλον εἰδώς, καὶ τὴν ἐσομένην αὐτῷ βασιλείαν, ὡς ἱκανὸν τὴν τοῦ γένους δόξαν φανταζόμενος, οὐ περὶ πολλοῦ τὴν ἡγεμονίαν ἐτίθετο. ἀμέλει καὶ τὸ στρατιωτικὸν ὑποκλινόμενον ἐπὶ βραχὺ τοῦ προθύμου, ἐς ξυμβάσεις ἤθελε χωρεῖν, καὶ τὸ γενναῖον ἀπέλιπε, καὶ ζέσαν ἀπεσβέσθη τέλεον. σύνοδοι γοῦν περὶ φρατρίας γινόμεναι, ἀχθεινὰ ἐξετραγῳδοῦντο. καὶ οἷον πρὸ ὀφθαλμῶν παριστάμενα, ὅσα οἱ πολιορκηθέντες δ' ἀνάστατοι πάσχουσι. καὶ τὴν ἀνδρονίκου δὲ κατὰ νοῦν ἀπήνειαν φέροντες, καὶ τὰς παντοδαπὰς κακώσεις ἀναπεμπάζοντες ταῖς φρεσίν, ὅσας πείσονται πολέμου νόμῳ ἁλούσης τῆς πόλεως, κατέπτησσον ὡς λαγίδια, ἀπ' ἐναντίας τῷ καινεῖ πεπονθότες. ὁ μὲν γὰρ ἐκ γυναικὸς εἰς ἄνδρα, ὡς ὁ μῦθος βούλεται, ἤμειπτο· οἱ δὲ ἐξ ἀνδρῶν εἰς μαλακότητα γυναικείαν ἐξεθηλύνθησαν, μηδενὸς ὄντος τοῦ διὰ τῆς οἰκείας θερμῆς ὁρμῆς εἰς ἔργα ἀρετῆς ἀναθάλποντος, ἀλλὰ πάντων μετὰ τὸν τοῦ καντακουζηνοῦ μόρον συναποσβεσθέντων οἷον τὸ θάρσος, καὶ τὸ περὶ τὰς μάχας ἐπτοημένον πρόθυμον. ἃ πάντα κατανοήσας ὁ τότε τῆς νικαίας ἀρχιερεὺς νικόλαος, τὴν ἀνάγκην εἰς τὸ φιλότιμον μετατίθησι, καὶ δὴ τὸν λαὸν ἐκκλησιάσας, ὑποτίθησι δουλεῦσαι τῷ καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασι, καὶ πρὶν ἡ πόλις τοῖς κύμασι τῆς μάχης ἐβαπτίσθη, ἐγχειρίσαι φέροντας ἀνδρονίκῳ. ὁρᾶν γὰρ ἀνδρόνικον καὶ οὐ ποτὲ κεναῖς ὅ φασιν ἐπαναζεύξοντα χερσίν, ἐπισπόμενα ἅπερ αὐτῷ τὰ ἀνθέλκοντα καὶ ἀνασπῶντα ἐστέρηθη, καὶ αὐτοὺς δὲ κατὰ μικρὸν, καὶ τῆς φυλακῆς ἀφισταμένους τῆς πόλεως, καὶ πρὸς τὸ ἔνδον εἰς οἰκουρὸν ἀπονεύοντες. καὶ ὡς εὖγε πάντες ἀ- [illegible] τὴν παραίφασιν οἰομένους, καὶ ἀμφοτέραις τοῦ ἐκ ταύτης καλοῦ περιδραττομένους, τὴν ἱερὰν στολὴν ἐνδὺς, καὶ ἀνὰ χεῖρας τὰ θεῖα δεξάμενος λόγια, ἐπιδοθῆναι οἱ τοὺς ζακόρους ἐκέλευε, καὶ τὸ λοιπὸν τῆς πόλεως πλήρωμα, ὡς μηδὲ γυναῖκας ἢ νηπιάχους ἀπολειφθῆναι τῆς ἐξελεύσεως, πάντες γυμνιτεύοντες ὅπλου παντὸς, κλάδους ἱκετηρίους σείοντες, ἀκαλυφεῖς τὴν κάραν, ἀνυπεδιλώτους τοὺς πόδας, τὰς χεῖρας λελυμένους τῶν ἱματίων, κατὰ μηδὲν τὸν ὡς ἀληθῶς ἱκέσιον ψευδομένους, ἀλλὰ καὶ σχήμασιν ἐλεεινοῖς καὶ ὑφειμένοις φθέγμασιν ἐπιστωμένους τὸν οἰκτιζόμενον. καὶ οἱ μὲν οὕτω τῆς πόλεως ἐξεχύθησαν. ὁ βασιλεὺς δ' Ἀνδρόνικος ὑπὸ τῆς θέας ἀέλπτου καταπλαγεὶς, πολλάκις τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς ἀκριβῆ τῶν θεωμένων διαστέλλων ὅρασιν. ἀτεχνῶς γὰρ ὄναρ ἐδόκει βλέπειν τὰ τότε τελούμενα. ἐπεὶ δὲ ἀληθῆ τὴν ὄψιν, καὶ πρὸς μηδὲν πλανῶσαν ἄχει κατεμαθὼν, τὸ τοῖς βασιλεῦσι πρέπον ἐλευθέριον φρόνημα, καὶ τὸ τῆς γνώμης ἀκαπήλευτον παρωσάμενος, ὑπενόθευε τὸν ἔλεον· ἐπεὶ τὴν λεοντῆν οὐκ εἶχεν τέως ἀνακαλύπτειν, τὴν ἀλωπεκῆν ὑποδύεται. καὶ τοίνυν οὐ μόνον τὸν ἀσμένως προσδεχόμενον πλάττεται, ἀλλὰ καὶ μικροῦ κατέχθη πρὸς δάκρυα. ὅπερ δὴ τὸ ἀρχαῖον Ἀνδρονίκου τῆς ἀληθείας συσκίασμα τῶν τῆς ψυχῆς κινημάτων προσκίασμα. πλὴν οὐκ ἐπὶ πολὺ τὸ δρᾶμα ὑποκεινόμενος, ἀλλὰ μετὰ καιρὸν ἐκρολὺς ὡς ῥάκια τὰ ἁπαλὰ, καὶ ὑπὲρ ἔλαιον λεῖα ῥήματα, ἐμφανῶς τοῖς Νικαεῦσιν ἐπέδειξε, καὶ μάλιστα τοῖς κατ' ἀξίωσιν, καὶ γένους σεμνότητα ὑπερέχουσιν. οἷαν ὁ γέρων ὑπογωνίδια τρέφει ὀργῆς, καὶ ὅσον ἐν μετώπῳ ὑποτύφων κότον, καὶ τὸ ἐχθραντικὸν καὶ μνησίκακον, ἐς καιρὸν ἐταμιεύκει τὴν ἀνταπόδοσιν. πολλοὺς τοίνυν μετέπειτα τῆς πατρίδος μετανάστας εἰργάσατο. τινὲς δ' ἐκ τῶν τειχῶν κύμβαχοι καταῤῥιφέντες, οἰκτρότατον ὑπέμειναν θάνατον. τότε δὲ τοὺς Πέρσας ἀνασκολοπίσας κύκλῳ τῆς πόλεως, καὶ τὸν Ἄγγελον Ἰσαάκιον ἐπαινέσας ὧν ἔδρασε καὶ ὧν εἴρηκε, μὴ μόνον οὐ δόντας εἰς ὅπλα καὶ βέλη οὐ μεταπειθόντος ἐπίσης ὑπὸ Καντακουζηνοῦ Θεοδώρου, ἀλλὰ κἀκεῖνον ἐπιπλήξας πολλάκις, κατὰ χριστοῦ κυρίου θρασυνομοῦντα, καὶ ὡς ἐκ κολεοῦ τοῦ στόματος μάχαιραν ἐξέλκοντα τὴν γλῶτταν ἕλκοντα, καὶ χρηστῶν ἐμπλήσας προσδοκιῶν· τὸ δ' ἀληθέστερον εἰπεῖν, τὸν ἑαυτοῦ φονέα καὶ τῆς ἀρχῆς παραλύσοντα τρέφων κατὰ θεὸν, καὶ προθάλπων ὡς τὸν τῇ προνοίᾳ δεδογμένον καιρὸν, ἐκεῖνον μὲν ὀπίσω ἀποπέμπει πρὸς τὸ Βυζάντιον, αὐτὸς δὲ πρὸς τὸ τῶν Προυσαέων μεταβαίνει πόλισμα μετὰ τῶν ἑπομένων αὐτῷ στρατιωτικῶν ταγμάτων, καὶ δὴ κατὰ τὸ πρὸς μεσημβρίαν μέρος τῆς πόλεως βαλὼν χάρακα, καθὸ δὴ καὶ προσιτὸν ἐδόκει τὸ τεῖχος διὰ τὸ τοῦ χώρου ἰσόπεδον, μὴ ὡς ἡ λοιπὴ πόλις εἰς πετρώδη καὶ περιφερῆ αἰρόμενον γήλοφον, καὶ ἀπότομον προφαινόμενον, τῇ ἑξῆς ἔχεται τοῦ πολιορκεῖν. καὶ αἱ μὲν μηχαναὶ, καὶ οἱ ἄνδρες οὐκ ἀργῶς εἶχον, ἀλλ' ἔδρων τὸ πρόσφορον· αὐτὸς δ' Ἀνδρόνικος ῥίψας τὸ λέγειν, ἀτράκτοις βελῶν ἐπιτακίμους τοιαῖς λόγοις περιφέρουσιν, ἐπιῤῥίει ἐπὶ τῆς πόλεως. ἦσαν δὲ ἃ ἐδήλου τὰ φερόμενα ἐκεῖνα διάβια γράμματα, μεταβολῆς παραίφασις καὶ ἀμνηστία κακῶν, εἰ αὐτὸν μὲν εἴσω προσδέξονται, τὰς πύλας ἀναπετάσαντες· διάδωσιν δὲ τὸν Ἄγγελον, καὶ τὸν ἀγοραῖον Λαχανᾶν, καὶ τὸν ἀσωτίστον Συνέσιον, ἵνα ταῖς αὐτοῦ ἐκείνου χρήσωμαι λέξεσι, καὶ οἱ τούτοις ὁμόφρονες θανάτῳ καταπηδῶσι συνόντες, καὶ τοῦτο ἐφ' ἱκαναῖς ἡμέραις ἐποίει. οὐδὲ γὰρ

non cõmiſſurum Andronicũ, ut uacuis manib. diſcedat, præſertim cũ nihil ſit quod eũ ab obſidiõe abſtrahat: & ipſi ciues urbis cuſtodia paulatim deſerta, ad rem domeſticã, ut tempore pacis, curandam declinent. Eo conſilio ab omnibus approbato, & commoda pacis utraq; manu amplexis, ſacra ueſte indutus, & diuinis oraculis in manus ſumptis, ſacerdotes & omnem urbanam multitudinem ſe ſequi iuſsit, ne mulieribus quidem & pueris exceptis, ſine ullis armis, ſupplices frondes manibus geſtantes, apertis capitibus, nudis pedibus & manibus, nullo uerè ſupplicum miſerabili geſtu prętermiſſo, ſubmiſſa uoce miſericordiã flagitantes. Qui cum hoc modo urbe effunderentur: Andronicus imperator inexpectato ſpectaculo attonitus, ſubinde huc atq; illuc deflexit oculos, ut certius perſpiceret, quid rei eſſet. Nam planè ſomniũ uidere ſibi uidebatur. Vbi uerò animaduertit, ſe abſq; errore rem ueram cernere, repudiata liberalitate & candore digno Regibus, clementiam adulterat: & quia pellem leoninam tum proferre haud licebat, uulpinam induit: ſe' que non modò libenter recipere ſupplices fingit, ſed uix à lachrymis temperat, quibus iam olim ueritatem inuoluere, atque animum ſuum diſsimulare conſueuerat. Enim uerò fabula illa non diu acta, aliquanto pòſt ſimulatione depoſita, & mollibus oleoq; lenioribus uerbis omiſsis, Nicæenſibus, nobilitate præſertim & dignitate præſtantibus, oſtendit, quantum iræ æſtum animo celaſſet, dum ſe ultionis offerret occaſio. Multos enim in exilium egit, nonnullos de mœnibus miſerabiliter præcipitauit, & Perſas circum urbem palis affixit. Iſaacium uerò Angelum ob dicta & facta eius collaudauit, quòd Theodori Cantacuzeni maledicentiam non modò non imitatus eſſet, ſed etiam caſtigaſſet: ac ſpe bona impleuit, aut, uerius ut dicam, percuſſorem ſuum & Imperij euerſorem, fato quodam & prouidentia numinis aluit. Ac illo Byzantiũ miſſo, Pruſam tranſijt: munito' que uerſus meridiem uallo, quà ob planiciem adiri poſſe mœnia uidebantur (nam aliæ partes urbis rotundæ & præruptæ rupi impoſitæ ſunt) poſtridie oppugnationem orditur. Machinis et uiris operi intentis, ipſe plurimas literas ſagittis annexas, in urbem iaculaĩ, quarũ hęc ſentẽtia erat: ſe eis defectionis dare ueniã, ſi apertis portis reciperetur, & Theodorus Angelus, & circũforaneus Lachanas, & temerarius Syneſius, (his enim titulis eos ornabat) eorumq; coniurati ſibi traderentur. idq; diebus cõpluribus repetitum eſt.

Nam

Andronici degener animus, & crudelitas in dediticios.

Iſaacius Angelus fouetur ab Andronico.

Pruſæ excidium.

Nam Pruſaenſe bellum Nicæno nec fortitudine militum, Imperatorios inuadentium, nec odijs in Andronicum, quæ & belli cauſa erant, quicquam concedebat: & ipſa urbs undique pulchris turribus adornata, & robuſtis mœnibus, ijs'que uerſus Auſtrum conduplicatis, firmata eſt. Vnde cum excurſiones fierent, multi utrinque cadebant. Sed cum hanc quoque urbem Andronico dedi oporteret, & multos qui in ea erant, ſubactos, in cruciatū agi: pars muri quædam crebris arietum ictibus labefactata, & muro ueteri adiuncta crepido proſtrata, opinionem obſeſsis attulit, murum uniuerſum, quem machina feriebat, corruiſſe. Rumor igitur confuſus tollitur, omnibus territis, nec malū datū accuratius explorantibus, ſed ad ſonitum dūtaxat excuſſorum ſaxorū metu penè exanimatis: mœnia deſtituta ſunt à defenſoribus, & uici urbis trepidis eorum diſcurſationibus repleti. Inde ſcalis appoſitis, muro'que ſuperato, portis apertis liber urbis ingreſſus hoſti patuit. Pruſaenſes, direptis ædibus, crudeliter interfecti, & pecudes mactatæ, quarum greges et armenta in urbem coacta erant, ut ducta obſidione haberent unde uiuerent.

Andronici in Pruſaenſes crudelitas.

Quæ dum fiebant, urbem ingreſſus Andronicus, non ut clemens Imperator, & eorum qui & olim ſubditi fuerant, & rurſus futuri erant, quamuis ad tempus defeciſſent, conſeruator, Pruſaenſes tractauit: nec ut hominum, qui ijſdem elementis conſtent, rationem habuit: ſed ut famelicus leo incuſtoditos greges adortus, alijs colla frāgit, aliarum uiſcera deuorat, alias aliter miſerrimè conficit, reliquas in montes & præcipitia agit: ita tum Andronicus, quòd Pruſa non deditione, ſed ui potitus erat, plurimos peſſimo exitio perdidit: multiplices cruciatus & uaria tormenta cōmentus.

Angeli Theodori excæcatio.

Angelum Theodorum, adoleſcentem penè adhuc imberbem, effoſsis oculis aſino impoſitum, & ultra limites Romanorum eductum, dimitti iubet, ut quocunque impetus iumentum tuliſſet, ibi ſolus oberraret: ac forſitan à feris deuoratus eſſet, quod Andronici conſilium fuit, niſi Turci uiatores eius miſerti eſſent, & in tabernacula ſua abductum curaſſent.

Leonis Syneſij et Manuelis Lachanæ ſuſpendium.

Leonem Syneſium, & Manuelem Lachanā, & alios complures XL numero, de ſummis arboribus iuxta Pruſę mœnia ſuſpendit: et longè plures alijs ſupplicijs affecit, aliorum manibus, aliorum digitis, quorundā pedibus amputatis. multi & manib. & oculis priuati ſunt, nonnulli oculo dextro & pede ſiniſtro mutilati, alij contrà. Robuſtiſsimis & fortiſsimis ac rei militaris peritiſsimis uiris adeò inhumaniter interfectis, atq; Imperij uiribus imminutis: Lopadium

οὐδὲ γὰρ ὁ κατὰ προῦσαν συγκροτούμενος πόλεμος, τοῦ κατὰ νίκαιαν συστάντος τὸ ἔλαττον ἀπηνέγκατο, κατά τε ἀλκὴν ἀνδρῶν συμπλεκομένων τοῖς βασιλείοις τάγμασι, καὶ μῖσος τὸ ἐς ἀνδρόνικον, ὃ καὶ τοῦ πολέμου αἴτιον ἦν. καὶ αὐτὴ δὲ ἡ προῦσα καλλίπυργός ἐστι, καὶ ἰσχυρὸν περιβεβλημένη περίβολον, καὶ τοῦτον ἀμφίδυμον κατὰ τὸ κλίμα τὸ νότιον. ἐν ᾧ καὶ ἐκδρομαὶ πολλάκις τῆς ἀμοιβὰς γινόμεναι, ἐμμώπιον πρὸς ἄλληλα τὰ στρατεύματα, καὶ ἔπιπτον δὲ ἀμφοτέρωθεν συχνοί. ἐπεὶ δὲ ἔδει καὶ τὴν πόλιν ταύτην ὑποκύψαι τῷ ἀνδρονίκῳ, καὶ τοὺς πλείστους τῶν ἐν αὐτῇ χειρωθέντας παθεῖν τὰ ἀνήκεστα, τοῦ τείχους τι ἀπηλεπίσθη, τῇ ἑλεπόλει συνεχῶς ἀρασσόμενον. πρὸς δὲ τούτῳ καὶ τὸ κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος προσεπίκλισμα καὶ ἱμάντωμα τοῦ παλαιοῦ περιβόλου καταβληθὲν, φαντασίαν τοῖς ἔνδον παρέσχετο, τοῦ τὸ τεῖχος ἅπαν ὁπόσον ἡ ἑλέπολις ἔτυπτεν, ἤδη γοῦν κλασθῆναι καὶ κατασεισθῆναι. θροῦς οὖν ἐπὶ τῷ γινομένῳ ἄσημος αἴρεται, καὶ δέος τὰς ἁπάντων ἐξετάραττε καρδίας. ὅθεν μὴ περιεργασθέντος τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ὅλον καὶ πρὸς μόνον τὸν ἐκτιναχθέντων λίθων τὸν δοῦπον ἐναποψυξάντων τῷ δέει μικροῦ, ἔρημα μὲν τὰ τείχη τῶν ἐπ' αὐτῶν ἀμυνομένων εἰάθησαν· αἱ δ' ἀγυιαὶ εἶχον ἀλαζομένους ὡς ἐπ' ἀμηχάνοις τοὺς ἀποκαταβάντας ἐκ τῶν τειχῶν, καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἄνετος μὲν τοῖς πολεμίοις ἡ διὰ πυλῶν καὶ τείχους κλιμάκων ἐπεζευγμένων εἰς τὴν πόλιν εἴσοδος. αὐτοῖς δὲ τοῖς προυσαεῦσι καταλαμβανομένοις ἀνηλεὴς ἀναίρεσις, καὶ τῶν προσόντων διαρπαγή, καὶ τῶν βοσκημάτων κατακοπή, ἃ κατὰ ποίμνια καὶ ὅλα βουκόλια εἰσηλάθησαν, ὡς ἔχοιεν ᾧ τραφήσονται οἱ ἔνδον, ἐκτεινομένης τῆς πολιορκίας. καὶ τότε μὲν ἐν τοιούτοις ἦσαν δεινοῖς τὰ τελούμενα. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἀνδρόνικος εἰσεληλύθει τὸ πόλισμα, καὶ ἐναυλίζετο ἔνδοθεν, οὔθ' ὡς βασιλεὺς πρᾶος καὶ σώζων, ὑπηκόοις οὖσι πάλαι, καὶ αὖθις ἐσομένοις, κἂν πρὸς καιρὸν ἀπέστησαν, τοῖς προυσαεῦσιν ἐχρήσατο, οὔθ' ὡς ὁμοφυέσιν ἀνδράσιν ἡμερίως προσηνέχθη· ἀλλ' ὡς ἀρχὸς καὶ θὴρ ἀπόσιτος ἱκανῶς ἀσκεπάστοις προσπεσὼν καὶ ἀποιμάντοις θρέμμασι, τοῦ μὲν αὐχένα κατέαξεν, ἄλλα δ' ἐλάφυσεν ἔγκατα, καὶ ἄλλως ἕτερον χείριστος ἔπιρον, τὰ δὲ λοιπὰ κρημνοῖς καὶ ὄρεσι καὶ βαράθροις [illegible] ἐπέπεμψεν· οὕτω καὶ τότε βασιλεὺς ἀνδρόνικος μὴ προσηγκαλισμένους ὁμολογίαις τισὶ καὶ σπονδαῖς μετὰ τοῦ τῶν πρυτανείων πληρώματος, ἢ ἑκουσίας προβάσεις προσδεχθείς, ἀλλὰ πολέμου ἑλωκυίας τῆς πόλεως, πλείστους ὅτι μάλιστα διέφθειρε καὶ ἠφάνισεν, ὡς πολυειδεῖς καὶ πολυτρόπους κολάσεις τό τε θυμοῦ καταμειλίξας ἀλλοιότερον. τὸν μὲν γὰρ θεόδωρον τὸν ἄγγελον ἀγένειον ὄντα, καὶ τὸν ἴουλον πρώτως χνοάζοντα, τίθησιν δ' ὀμμάτων, καὶ ὄνῳ ἀναβληθέντα, καὶ τῶν ῥωμαϊκῶν ὅρων ὑπερορίσαντα ἀποχωρηθέντα, εἶτα κελεύει διαφεθῆναι, ἵνα ὅπῃ τὸ ὑποζύγιον ὁρμῶν αὐτόματον, φερόμενος πλάζοιτο. καὶ τάχ' ἂν θηρίοις ἐγεγόνει κατάβρωμα, ὃ καὶ ὁ τὴν τιμωρίαν ταύτην ἐκείνῳ ἐπιθεὶς ἀνδρόνικος ὁ βασιλεὺς προεσκέψατο, εἰ μὴ τοῦρκοι ἐγκύρσαντες, οἰκτειράν τι τὸν μείρακα εἰς τὰς αὐτῶν σκηνὰς ἀπαγαγόντες, καὶ θεραπείας ἠξίωσαν. τὸν δὲ συνέσιον λέοντα, καὶ τὸν λαχανᾶν μανουήλ, καὶ συχνοὺς ἄλλους, τοῖς τῶν παραπεφυκότων τῇ προύσῃ δένδρων ἀκρέμοσιν ἀπεκρέμασε, τὸν δέκατον τετραπλῶς ἀποσώζοντας ἀριθμόν. πολλαπλασίους δ' ἑτέρους καθυποβέβληκε ποιναῖς· ὧν μὲν γὰρ χεῖρας ἀπέτεμεν, ὧν δὲ δακτύλους ὡς ἀμπέλου περιέκοψε κλάδους, τινῶν δὲ πόδας ἀφῄρηκε, πολλοὶ δὲ χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν ὑπέστησαν στέρησιν. ἦσαν δ' οἳ καὶ ὀφθαλμὸν δεξιὸν καὶ πόδα εὐώνυμον ἐζημίωντο, καὶ οἳ τοὐναντίον ἐπεπόνθεισαν ἕτεροι. καὶ οὕτως ἀπανθρώπως τὸ ἐν ῥώμῃ σώματος καλλιστεῦον, καὶ στρατιωτικῇ ἐξαίρετον ἐμπειρίᾳ τὴν οἰκείαν ζημιώσας βασιλείαν βασιλεὺς ἀνδρόνικος,

μεταίρει πρὸς τὸ Λοπάδιον, κἀκεῖ τὰ ὅμοια δράσας, καὶ τὸν ἐπίσκοπον ἵνα στερήσας τῶν ὀφθαλμῶν, ὅτι μὴ κατὰ τῶν ἐκ τῆς ποίμνης ἐκείνου ἀγανακτοῦντα στασιαστῶν, ἀλλὰ πρᾴως οὕτω καὶ ὁμαλῶς τὴν κατὰ τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου φορὰν ἐκείνων προσιέμενον, καὶ αὐτὴν ἐγγελάστως θεώμενον, ἐπάνεισιν ἐς τὰ βασίλεια, τοιούτοις γεγανωμένος τροπαιουχήμασι, τὰς τῶν Προυσαέων ἀμπέλους καταλιπὼν, αἳ περιπλέγδην τὰ δένδρα ἀνέτρεχον, βαρυνομένας τοῖς τῶν κρεμασθέντων σώμασιν ὡς ἄλλοις βότρυσι, καὶ μηδὲ γῇ τὰ τῶν ἀνασκολοπισθέντων ἀφεὶς, ὡς λυμεῶσι δοθῆναι τοῖς σήμασιν, ὃς καὶ θέρους ἡλίῳ αὐήνας περιφέρεσθαι ἀνῆκε, κατὰ τὰ ἐν τοῖς συκηλάτοις ὑπὸ τῶν ὀπωροφυλάκων αἰωρούμενα φάσματα. εἰς δὲ τὴν πόλιν ἐπανιὼν, καὶ παρὰ τοῦ δήμου φωναῖς εὐφήμοις δεξιωθεὶς, καὶ ταῖς τῶν κολάκων προσλαλιαῖς, οὓς ἀεὶ ἐκτρέφουσι τὰ ἀνάκτορα, τὸ μεγαλόφρον πλέον ἐξωσάμενος, ὡς ἱππείᾳ καὶ ἁμίλλαις ἵππων, θερείας οὔσης τῆς ὥρας, ἐτρέπετο. ὅτε καί τινων ἐκ τῶν κατὰ τὸ βασιλικὸν ἑδρίασμα θρυφθέντων καταβληθέντων, καὶ περί που ἓξ ἄνδρας ἀνῃρηκότων, καὶ τοῦ ἐκτετραμμένους ὄχλου ἐπὶ τῷ συμβάντι διαθροηθέντος, ὥρμησε τοῦ θεάτρου ἐξαναστῆναι, καὶ μεταχωρῆσαι πρὸς τὰ βασίλεια, τῇ δ' ἕω ἀλλαχθεὶς, καὶ τοὺς δορυφόρους συμβεβηκὼς, εἰ μὴ τὸ περὶ ἐκεῖνον δύναμιν ἐκίνησαν, ἐκ συναινέσεως ἀπὸ τοῦ τοιούτου προβλήματος, καὶ ἐμπέδως ἱζάνειν παρήνεσαν, ὡς αὐτίκα ὁ ἐξαναστὰς ἁλωσόμενος, τοῦ δήμου συνασπισθέντος εἰς ἓν, καὶ κατ' ἐκείνου καὶ τῶν [illegible] εἰς αὐτὸν ἐφορμήσαντος. μικρόν τι γοῦν ἐπιμείνας, τὸν ἱππικὸν μόνον καὶ γυμνικὸν τετέλεκεν ἆθλον, τῶν δ' ἐν πεδίῳ θεαμάτων ἀπέσχετο τέλεον. γε οἷς διαχέουσι τὸ θεώμενον οἱ διὰ μηρίνθων εἰς ὕψος ἀναρριχώμενοι, καὶ ὑπὸ μικρῶν καὶ λεπτῶν τῷ συνέχοντι καλωδίῳ ἐποχούμενοι [illegible], ἔτι δὲ οἱ πλωτοπόδες λαγῖναι, καὶ κύνες αἱ θηρευτικαὶ φιλοτιμούμενοι ἐπιδεικνύουσι τὰ σφῶν ἔνθεν διατρέχοντες. καὶ ταῦτα μὲν ὧδέ πῃ ἐφέρετο. ἦν δέ τις ἀνὴρ, τοὔνομα Ἰσαάκιος, γένους ἄριστα ἔχων (ἕτερος παρὰ τὸν Ἄγγελον Ἰσαάκιον) θυγατρὸς παῖς Ἰσαακίου τοῦ σεβαστοκράτορος, ὃν ὁ λόγος τῆς ἱστορίας ἁπτόμενος, κασίγνητον τοῦ βασιλέως εἴρηκε Μανουήλ. ἀλλ' οὗτος δὴ ὁ Ἰσαάκιος παρὰ τοῦ πρὸς πατρὸς θείου καὶ βασιλέως, τοῦ Κομνηνοῦ Μανουήλ, τὰ κατ' Ἀρμενίαν δίκην λαχὼν, καὶ ἄρχειν Ταρσοῦ, καὶ στρατηγεῖν, ὁπόσα τοῖς ἐκεῖ προσκαλάρωνται, συρρήγνυσι μετὰ τῶν διαφόρων Ἀρμενίων πόλεμον, καὶ ἁλοὺς γε φρουρᾷ καθείργνυται (φθάνει δὲ θανὼν καὶ ὁ βασιλεὺς Μανουήλ) καὶ ὅσον ἐς ἐλέως πολλάς. ἐπεὶ δὲ πρὸς τῶν Ἱεροσολυμιτῶν λυθεὶς, οὓς φρερίους φασὶν, ἔσχεν εὔθετον τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον, Ἀνδρονίκου συναραμένου πρὸς τὰ λύτρα, ὑποθυμοσύνῃ Θεοδώρας, ὑφ' ἧς ὁ μὲν Ἀνδρόνικος, ὡς πολλάκις εἴπομεν, ἐπλησίαζεν. ὁ δ' Ἰσαάκιος αὐτῆς ἀδελφιδοῦς ἦν· φροντίδων δὲ Ἀνδρόνικον εἰς τὸ προσδέξασθαι Ἰσαάκιον, καὶ τῶν χρονίων δεσμωτηρίων ἐκλυτῶσαι, ὁ Μακροδούκας Κωνσταντῖνος, τῇ πρὸς μητρὸς Ἰσαακίου θείᾳ συνδυαζόμενος, καὶ Ἀνδρόνικος ὁ Δούκας, συνήθης ὢν ἐκ παίδων Ἰσαακίῳ, καὶ κατὰ γένος αὐτῷ προσεγγίζων. οὗτος τοίνυν ὁ Ἰσαάκιος Ἀνδρονίκῳ τῷ βασιλεῖ οὐχ ὑπείκων θέλων, καὶ τὴν πατρίδα ὥς γε ἄστρασι φανταζόμενος, καὶ συγγενείας ἢ ἑταιρικῆς ὁμιλίας οὐδένα λόγον τιθέμενος, τυραννίδος δ' ἐρῶν, καὶ ἀρχῆς ἔφεσιν τρέφων, οὐ μὴν ὑποκύπτειν αὐχένος ἄρχουσιν, ἐφοδίοις χρῆται καὶ συναιρέσεσι τοῖς πεμφθεῖσιν αὐτῷ ἐκ Βυζαντίου χρήμασιν, εἰς τὸ κακοβούλως ἀρχῆς ἱμείρεσθαι μνηστεύεσθαι. τοίνυν μετὰ χειρὸς συχνῆς καταπλεύσας εἰς Κύπρον, τὰ μὲν πρῶτα τὸν ἔννομον, καὶ πρὸς βασιλέως ἀπεσταλμένον δοῦκα ὑποκρίνεται, βασιλικὰ ὑποδεικνὺς τοῖς Κυπρίοις γράμματα, ἅπερ αὐτὸς

Lopadium tranſit Andronicus: eodemque modo ibi quoque graſſatus, & epiſcopo oculis priuato, quòd ſeditioſorum ſui gregis motum contra Andronicum non caſtigaſſet, ſed æquo & leni animo tuliſſet ac ſpectaſſet: talibus triumphis ornatus, in palatium reuertitur, relictis Pruſaenſium uitibus, quæ arbores amplectebantur, ſuſpenſorum cadaueribus ut uuis oneratas; neque ullum ſepeliri paſſus eſt, ſed à ſole arefactos ut terriculamēta uolucrum, ne poma deuorent, à uentis agitari uoluit. Conſtantinopoli lætis populi acclamationib. exceptus, & adulatorum laudationibus, quos ſemper alere ſolent aulæ, maiori ſuperbia inflatus, ſpectaculis & ludis Circenſibus æſtiuo tempore intentus fuit. Cum autem aliquando tabulata aliquot iuxta imperatoriam ſedem collapſa, uiros VI oppreſsiſſent: uulgo eo caſu conſternato, perterritus ſatellites conuocauit, & in palatium abire uoluit: ſed ab amicis exoratus, manſit. quòd ſi ſurrexiſſet, ſtatim periturus eſſet, populi globo in ipſum & ſatellites eius impetum facturo. Pauliſper igitur moratus, dum equeſtre & gymnicum certamen abſolueretur, reliquis ſpectaculis prorſus abſtinuit, cuiuſmodi ſunt funambulorum & uenationum: quibus in urbe manere ſolita turba ut rebus nouis impenſè capitur. Et hæc ita ſe habuerunt. Erat autem uir quidam nobiliſsimus, nomine Iſaacius (non Iſaacius Angelus) Iſaacij Sebaſtocratoris, quem fratrem fuiſſe Manuelis diximus, ex filia nepos. Is Armeniæ uiciniſque locis Romanæ ditionis & Tarſo à maiore patruo Manuele præpoſitus, commiſſo cum hoſtibus Armenijs prælio captus, Manuele iam defuncto, in cuſtodiam datur. In qua cum longo tempore fuiſſet, tandem ab Hieroſolymitis, quos Frerios dicunt, redemptus, commodum in patriam reditum habuit, Andronico redemptionis adiutore: idque de Theodoræ ſententia, cuius, ut ſæpè diximus, conſuetudine urebatur, hic uerò frater patruelis erat. Vt autem Andronicus Iſaacij curam ſuſciperet, ac diuturnæ eius captiuitatis miſericordia tangeretur, Macroducæ Conſtantini, qui materteram Iſaacij in matrimonio habebat, opera eſt effectum, & Andronici Ducę, cognati eius & familiaris à puero. Is igitur Iſaacius cùm Andronico cedere, ac in patriam redire nollet, nec ullam cognationis aut ſuauis cōſuetudinis rationem haberet, ſed imperare quàm imperio parêre mallet: pecuniæ Byzantio miſſæ ſubſidijs ad improbum affectandi regni conſilium abutitur, & Cypro cum magna manu occupata, principiò ſe pro legitimo prętore, qui ab Imperatore miſſus eſſet, gerit, literis imperatorijs oſtenſis, quas ipſe compoſue-

Lopadij epiſcopus excæcatus.

Andronici in Theatro periculum.

Manuel Comnenus Cyprum occupat.

cõpoſuerat: & cõmenticijs mandatis recitatis, quæ quid ipſi agendũ eſſet ſcilicet, præſcribebant: ac cætera agit, quæ ijs neceſſariò faciẽda ſunt, qui alienis imperijs ſubſunt. Verùm non multò pòſt ſe tyrannũ profeſſus, innata crudelitate retecta, inſulares inhumanius tractat: ac pertinacia ſæuitiaq; tantũ ſuperat Andronicũ, quantum Andronicus cæteros omnes, qui unquã atrocitate in hoſtes celebre nomen conſecuti ſunt. Neq; enim, ubi primùm tyrannidis fundamẽta feciſſe uidebatur, infinita immanitate in ſubditos graſſari deſiſtebat: ſed & cædibus innocentũ in horas polluebatur, & humana corpora lacerabat, tormẽtis in exitiũ mortaliũ excogitatis. Præterea in ſtupris uirginũ, & adulterijs, homo nefarius uolutabatur: & beatas dudũ familias ſine ullo crimine omnib. opibus ſpoliabat, ut indigenę paulo antè cõſpicui diuitijs, famelici & nudi oberrarent, ſi quib. homo iracũdus enſem abſtinuerat. „ Hei hei, cur „ uia improborũ proſpera eſt? florẽt facinoroſi: „ plantaſti eos, & firmaſti: procrearunt liberos, „ & fructus tulerunt, ut Propheta cum Domino expoſtulat. Illa enim ætas uelut aconita genuit, quæ adulta nõ ad aliud niſi ad perimẽdos homines & plurimarũ urbiũ excidiũ ualuerũt, quarũ dominatũ per uim inuaſerãt. Quę cum ad Andronici aures perueniſſent, nullo cohiberi modo potuit: ſed quia id præſtò eſſe uidebat, quod olim formidarat (ſemper enim literam I, ut imperij ſui euerſionẽ, ſuſpectã habuerat) principiò quærebat, qua ratione cõprehẽdi poſſet Iſaacius, & tolli è medio is à quo exitiũ immineret. Verebatur enim, ne Cypro aduectus, & alacriter ſuſceptus ab omnib. ſe principatu deturbaret. „ Remota enim mala minus „ moleſta ſunt, quàm propinqua: & quod expe„ ctatur, etſi peſſimum fuerit, leuius eo ducitur, „ quod urget in præſentia. Id enim eſt mortaliũ „ ingeniũ, ut exigui doloris leuamẽ in lucro de„ putemus. Sed cũ hoſtẽ abſentẽ in poteſtatẽ ſuã redigere nõ poſſet, ira in eius propinquos cõuerſa, canes imitatus, qui hominẽ allatrare cõtenti, lapidem ab eo cõiectũ mordicus arripiunt, Macroducã Cõſtãtinũ & Ducã Andronicũ in ius uocat: qui confirmarant, Iſaaciũ, ſi redẽptus in patriã rediret, fidelẽ & utilẽ illi operã nauaturũ. Paucis dieb. pòſt maieſtatis rei fiunt, quãuis principes factionis Andronici, & ſummi amici eius. Nã Macroducas præter cætera officia, quib. Andronicũ obſeruantiſſimè colebat, Theodorę amicæ eius ſororẽ in matrimonio habebat. Andronicus uerò Ducas, homo depygis & ſordidus, ac perfrictę frõtis, maiori ſibi curæ eſſe Andronici ſalutẽ, quàm ipſi, ſimulabat. Quòd ſi Andronicus aliquem cæcare uolebat, Ducas iſte, quaſi ab improbo illo magiſtro, hoſte humani generis edoctus, etiã manus ei amputandas, aut in crucem agendũ eſſe decernebat: obiurgato ſæpè Andronico,

I litera Andronico formidabilis.

Macroducæ Conſtantini & Ducæ Andronici ſupplicia.

συνέθετο, καὶ διαταγὰς ἀναγινώσκων αὐτοκρατορικὰς ἐπὶ πλέοσι, τὸ ποιητέον δῆθεν ὑποτιθεμένας ἐκείνῳ, καὶ τἄλλα διαπραττόμενος, ὅσα οἱ ὑφ' ἑτέρων ἀρχὴν ταχθέντες πρὸς ἀνάγκης ποιεῖν ἔχουσι. μετ' οὐ πολὺ δὲ τὴν τυραννιῶσαν ἀπογυμνώσας, καὶ τὴν ἔντροφον ἀπόνοιαν ἐκκαλύψας, ἀπανθρώπως τοῖς ἐκεῖ προσεφέρετο· καὶ τοσοῦτον ἐς τὸ τοῦ ἤθους ἀκαμπὲς καὶ ἀμείλικτον ἀνδρόνικον ὑπερέβαλεν, ὅσον οὗτος τοὺς πώποτε διαβοήτους ἐπὶ πικρίας ὡς τὸ πρὸς πολεμίους ὑπερήλασεν. οὐ γὰρ διέλειπεν ἐξότου τὰ ἀσφαλῶς ἄρχειν ᾤετο, μυρία ἄττα ἀνόσια ἐπὶ τοῖς οἰκήτορσι τῆς Κύπρου ἐργαζόμενος. φόνοις τε γὰρ καθ' ὥραν ἀναιτίοις ἐχραίνετο, καὶ διαλυμεὼν σωμάτων ἀνθρωπίνων ἐγίνετο, ποινὰς ἐπάγων καὶ τιμωρίας, οἷά τι συμφορῶν ὄργανον, ὁπόσαι κατῆγον εἰς θάνατον, καὶ κοίταις δὲ ἀθεμίτοις, καὶ φθοραῖς παρθένων ὁ παναισχὴς καὶ ἐξάγιστος ἐκαλινδεῖτο, οὐσίας τε ἁπάσας τοὺς εὐδαίμονας πρώην οἴκους ἀνυπευθύνως ἐσύλησε, καὶ οἱ χθές τε καὶ πρότριτα περιβλεπόμενοι αὐτόχθονες, καὶ ἐπὶ τὸ πολυκτήμον τῷ ἰὼβ ἀντερίζοντες, διεφοίτων ἀγυρτεύοντες λιμώττοντες καὶ γυμνητεύοντες, καθ' ὅσον τισὶν οὐκ ἐχρήσατο τῷ ξίφει ὁ ἀκρόχολος· φεῦ φεῦ, ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν εὐοδοῦται· εὐθήνησαν πάντες, οἱ ἀθετοῦντες ἀθετήματα· ἐφύτευσας αὐτοὺς, καὶ ἐρρίζωσας· ἐτεκνοποίησαν, καὶ ἐποίησαν καρπόν· ταῦτα δὴ ἃ καὶ προφήτης ἐκλογίζεται πρὸς κύριον λαλῶν κρίματα. οἷα γὰρ ἡ τότε γενεὰ ἐξέφυσε κώνεια, πρὸς οὐδὲν ἕτερον ἁδρυνθέντα, ἢ θάνατον τοῖς προσομιλοῦσι, καὶ ἀπώλειαν τῶν πλείστων πόλεων, ὧν τῆς ἀρχῆς πανσθενῶς ἐπέβησαν. ταῦτα ὡς εἰς ἀκοὴν ἐλήλυθε βασιλέως ἀνδρονίκου, οὐκ ἦν ὅπως οὖν καθεκτὸς, ἀλλ' ὁρῶν αὐτῷ ἐπερχόμενον, ὃν πάλαι ὑπεφόβητο φόβον (ἦν γὰρ ὑφορώμενος ἀεὶ τὸ ἰῶτα, ὡς τῆς αὐτοῦ καταλύσεως ἀρχήν) ἐζήτει ὅπερ δὴ ἂν συλληφθείη ἰσαάκιος, καὶ ἐξ ἀνθρώπων γένησεται ὁ ἐκείνῳ προσδόκιμος ὄλεθρος· ἐδεδίει γὰρ, μήπως αὐτόθεν καταπλεύσας, καθέλοι τοῦτον τῆς ἀρχῆς, εἰδὼς, ὡς ἀσμένως προσδεχθήσεται παρὰ πάντων, ἐπεὶ καὶ τὸ „ πόρρω κακὸν, τοῦ ἐν χερσὶν ἀλυπότερον, καὶ τοῦ θλίβον„ τος ἄρτι κουφότερον, τὸ ἐλπιζόμενον χεῖρον. ἀγαπη„ τῶς γὰρ παρακερδαίνειν ἐοίκασιν ἄνθρωποι, καὶ τῆς βρα„ χείας τοῦ ἀλγοῦντος ἀνέσεως. μὴ ἔχων δὲ ὅπως τὸν ἀπόν„ τα ἐχθρὸν χειρώσηται, ἐπὶ τοὺς ἐγγὺς τρέπει τὸν θυμὸν, ταυτὸν τι δρῶν, ὃ καὶ κύνες πολλάκις ποιεῖν εἰώθασι· τοῦ γὰρ βάλλοντος ἀφιστάμενοι, ὅτεπερ μὴ ἀμύνονται φυλακῆς, τῷ δ' ἀφεθέντι λίθῳ ἐπελθόντες ἐγχρίπτουσιν. ἀμέλει καὶ ὑπὸ κρίσιν ἄγει τόν τε θεῖον ἰσαακίου, τὸν μακροδούκαν κωνσταντῖνον, καὶ τὸν δούκαν ἀνδρόνικον, οἳ ξυνέθεντο, μὴ ἀχρεῖον ἀνδρονίκῳ τὰ ἐς πίστιν ὀφθῆναι τὸν ἰσαάκιον λυθέντα, καὶ πρὸς τὴν πατρίδα ἐπαναζεύξαντα. μετ' οὐ πολλὰς δὲ ἡμέρας καὶ καθοσιώσεως οἱ ἄνδρες ὑπάγονται, καίπερ τῆς τοῦ μερίδος ὄντες ἀνδρονίκου οἱ μάλιστ' ἔξοχοι πάντων, καὶ τῆς ἑταιρίας οἱ κράτιστοι· ὅγε ὁ μὲν μακροδούκας, ἐκτὸς τῶν ἄλλων φιλοφρονήσεων, αἷς ἐπιμελῶς ἀνδρόνικον ἐθεράπευε, καὶ ἀδελφῇ τῆς θεοδώρας κατὰ συνάφειαν συνείχετο γαμικήν, ἣν ὁ λόγος πλειστάκις ἱστόρηκε, γινώσκων ἀθεμίτως ἀνδρόνικον· ὁ δὲ δούκας ἀνδρόνικος καταπύγων ὢν καὶ γλοιὸς, καὶ τὴν ἀναίδειαν ἐπὶ τοῦ προσώπου προβεβλημένος, καὶ αὐτοῦ δὲ ἀνδρονίκου ἐν τοῖς ὑπὲρ ἀνδρονίκου προμηθέστερος εἶναι ἐπλάττετο, ὅτι ὁ μὲν ἴσως ἐκπηρῶσαι ὀφθαλμοὺς ἀπεφαίνετο, ὁ δὲ δούκας οὗτος ἀνδρόνικος, ὡς ὁ διδακτὸς ἦν τοῦ ἀρχῆθεν ἀνθρωποκτόνου, καὶ ταῖς τῶν μερόπων χαίροντος συμφοραῖς, καὶ χειρῶν προσεψηφίζετο ἐκτομὴν, ἢ ἀνασκολοπισμὸν ἐγνωμάτευε, βλασφημῶν γε πολλοῖς ἀνδρόνικον,

καὶ λίαν

[illegible] ἀπανθρώπως αὐτοῦ καθαπτόμενος, ὡς μὴ κατάλληλας τοῖς πταίσμασι τὰς κολάσεις ἐπάγοντος. ἐπεὶ ἐπέστη τοίνυν ἡ λαμπροτάτης καὶ διασήμου ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ μετὰ τοῦ προσλήμματος εἰς οὐρανοὺς ἄνοδος τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἑορτάζεται, ἀθροισμὸς ἐκ προσκλήσεως γίνεται τῶν περὶ τὴν βασίλειον χορὸν ἁπάντων αὐλικῶν· καὶ ἦν ὁρᾶν τοῖς ἐκ παντὸς γένους καὶ ἔθνους συνδρομὴν καὶ ὁρμήν, ἔνθα ὁ βασιλεὺς ἐνηυλίζετο· ἦν δὲ τότε σκηνούμενος κατὰ τὸ ἔξω λεγόμενον φιλοπάτιον· ὥσπερ δὲ πλανοδίαν οἱ συνερχόμενοι ᾄδοντες, ἀφέντες τὴν ἄλλην τρίβον, ἑτέραν βαδίζοντες, εἶχον τὸ κατάντημα διόλου περὶ τὰ λεγόμενα τοῦ μαγγάνου παλάτια, ἃ καὶ αὐτὰ κατὰ τὸ ἐντὸς φιλοπάτιον ᾠκοδόμηντο, ἐς ὕστερον δ' Ἀνδρόνικος κατηδάφισε. καὶ ἐπεὶ πολυάνθρωπος ἦν ἡ συνέλευσις, πάνυ μέντοι πολυάνθρωπος, καὶ ἁπλῶς οὐδεὶς ὃν παρεῖναι ἐχρῆν, ἐξάγονται παρὰ δόξαν τῶν συνειλεγμένων ὁ Δούκας τε καὶ ὁ Μακροδούκας ἐκ τῶν ἐκεῖ που ὑπαιθρίων οἰκημάτων, καὶ πρὸς τὴν αὔλειον ὡς κατάκριτοι θριαμβεύονται, καὶ οἱ μὲν ὡς ὑπὸ δίκην ἀχθησόμενοι, ἢ τὸν βασιλέα ὀψόμενοι τῶν ὑπερῴων ἐκκύπτοντα διεσκευάζοντο, ἄνω τὰ ὄμματα αἴροντες, καὶ τὼ χεῖρε πρὸς τὸ τοῦ σχήματος σεμνὸν περιβάλλοντες· ὁ δὲ ἁγιοχριστοφορίτης Στέφανος, ὃν καὶ ἀντιχριστοφορίτην οἱ τότε ὠνόμαζον ἄνθρωποι, ἐς τὸ κατάλληλον τῶν ἔργων τὴν κλῆσιν μετάγοντες (ἦν γὰρ ὁ τοιοῦτος ἀναιδέστατος τῶν Ἀνδρονίκου ὑπουργῶν, καὶ πάσης αἰσχρουργίας ἀνάμεστος) λίθον ἄρας χειροπληθῆ, καὶ τοῦ Μακροδούκα στοχασάμενος, τοῦ καὶ προφερεστάτου κατὰ γένος βασιλικόν, καὶ τὸ γεραρὸν τῆς ἡλικίας, καὶ τῇ τοῦ πλούτου βαθύτητι, παρεγγυᾷ πᾶσιν, ὡς ἐς παράδειγμα αὐτὸν ἀφορᾶν, περιβλεπόμενος ἅπασαν τὴν ὁμήγυριν, καὶ τὸν μὴ λιθοβολοῦντα ἐπιχλευῶν, καὶ ὡς ἄπιστον ἐς βασιλέα κακολογῶν, καὶ τὴν αὐτὴν κατὰ δίκην μετὰ μικρὸν ὑποστῆναι μέλλοντα. ἤρξατο οὖν διὰ τὴν ἀπειλὴν ταύτην ὁ ἀθροισμὸς ξύμπας χερμαδίζειν, καὶ κατέβαλον τῶν ἀνθρώπων (ἐλεεινὸν καὶ ἄπιστον μετὰ τὸ πάθος θέαμα) ὡς ἀρθῆναι τοὺς λίθους ἐς κολωνόν· ἔτι δ' ἐμπνέοντας τοὺς ἄνδρας ἀράμενοί τινες, οἷς τὰ τῆς ὑπηρεσίας ταύτης ἐπετέτραπτο, καὶ τάπησιν ἐνειλήσαντες, ἐφ' ὧν αἱ τοῖς ἡμιόνοις ἀνατιθέμεναι στρωματοθῆκαι σκέπονται, τὸν μὲν ἐς τὴν περαίαν ἣ τοῖς Ἰουδαίοις εἰς ταφὴν ἀποτέτμηται ἄγουσι, τὸν δὲ Μακροδούκαν κατὰ τὴν ἀντίπορθμον τῇ μονῇ τῶν μαγγάνων ἐκκομίζουσι λοφώδη ἀκτὴν, καὶ ἀνασκολοπίζονται ἀμφότεροι. καὶ τότε πρῶτον οἱ τῆς Κωνσταντίνου πολῖται τεθέανται, τὰ καὶ ἀκοαῖς αὐταῖς δυσπαράδεκτα, καὶ ὧν ἀφηγουμένων πρότερον ἔβυον τοὺς ἀκουστικοὺς πόρους, τηνικάδε τοῖς ὀφθαλμοῖς προκείμενα ἀπωλοφύροντο, καὶ τὸ πραχθὲν ἀναλογιζόμενοι, ἀμηχανίᾳ συνείχοντο, καὶ διπλῆν ἐπὶ τοῖς γινομένοις δίκην ὑφίσταντο· καὶ τῶν ξυμφυλετῶν γὰρ ἐθαύμαζον αὐτοὺς τὰ παθήματα, καὶ τὸν ἐς αὐτοὺς ὅσον οὔπω προσπελάζοντα κίνδυνον φανταζόμενοι, χρονιωτέραν εἶχον τὴν βάσανον, τῶν ἤδη ἐνεχθέντων τοῖς ἀχθεινοῖς, καθ' ὅσον οἱ μὲν τῆς πονηρᾶς ἐλπίδος ἀπήλλαγον, τοῦ κακοῦ ἤδη ἐπιστάντος, ὃ πάλαι κατὰ νοῦν ἔστρεφον. τοῖς δὲ τὸ προορᾶν ἀεὶ τὸ δεινόν, καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι τὸ μέλλον ὡς ἐφεστὸς, καὶ νυκτὸς ἀφῄρει τὸν ὕπνον, καὶ ἡμέρας πλέον βασάνου πάσης ἐπίεζε τῇ συνειδήσει. καὶ τὸ καινότατον, οὐ μόνον τοῦτ' ἔπασχον ὁπόσοι τὸ φίλον χεῖρον εἶχον ὑποθρέψαντες, ὡς οὐκ ἀγαθὰ τῷ Ἀνδρονίκῳ εὐχόμενοι καὶ βουλόμενοι, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐκεῖνος προσῴκειτο, καὶ ἀεί τινος μετεδίδου χρηστοῦ.

& inhumaniter castigato, quòd in supplicijs sumēdis infra delictorū atrocitatem subsisteret. Igitur ad celebre festum eius diei, quo memoria reditus in cœlos unà cum assumpto corpore Domini & Dei & Seruatoris nostri celebratur: omnes aulici, ut denunciatum erat, conuenerunt, atq; omnis generis & nationis homines diuersis itineribus eò cōtendebant, ubi Imperator diuersabatur. Erat autem tum in exteriori Philopatio. Cæterùm per errorē in Manganicum palatium factus est concursus, quod est in interiore Philopatio, pòst destructū ab Andronico. Cum frequens esset conuētus eorum omnium quos adesse decebat, Macroducas & Ducas præter omnium opinionē ex ædibus in planicie sitis producti, & in uestibulo triumphati, tanquam in iudicium adducendi, aut Imperatorē è superiore cœnaculo prospecturum uisuri, gestu corporis ad grauitatē confirmato, & manibus suppliciter compositis, suspexerunt. At Stephanus Hagiochristophorires, qui tum Antichristophorires uulgo dicebatur, nomine pro moribus nonnihil immutato (erat enim impudentissimus omnium Andronici ministrorum, & omnium scelerum sentina) lapide quantum uola capiebat sublato, & in Macroducam destinato, qui & affinitate imperatorios & ætate & amplissimis opibus antecellebat: omnes hortabatur, ut suū exemplum imitarentur, totum concilium circumspectans, & qui lapidatione abstinebat, dicterijs & cōuicijs incessens, ut Imperatori infidelem, & paulo pòst idem supplicium subiturum. Iis minis territi omnes saxa in illos coniecerūt, ut supplicio peracto (ô miserabile & incredibile spectaculum) lapides in tumulū exurgerent. Ii uerò quibus id munus datū erat, eos adhuc spirantes sublatos, & tapetibus quibus sarcinę mulorum tegi solent, inuolutos, Ducam in Iudęorum cœmiterium, Macroducā in littus editius, quod est eregione Manganij monasterij, transuehūt, atq; utrumq; palis affigunt. Ac tū primùm Constantinopolitani ea cum luctu uiderunt, à quorum commemoratione prius aures abhorrebant: atq; id facinus reputantes, attonitis similes, quò se uerterent, nesciebant, duplices pœnas luentes. Nam & popularium calamitate mouebantur: & quia idem periculum iamiam sibi quoq; imminere putabāt, longiore cruciatu afficiebantur, quàm ij qui iam in medijs tormētis erant. Nam hi quidem mala timere desierant, oppressi malo, quod animus pridem augurabatur. Illi uerò, quia malum subinde prouidebant, & futura tanquam præsentia cernebant: neque noctu somnum capere, nec interdiu quietis animis esse poterant, conscientiæ quasi flagellis excruciati. Neque uerò ij solùm sic affecti erant, qui animi parū amici erga Andronicū sibi erant conscij: sed quod magis mireris, ij quoq; quib. fauebat Andronicus, & subinde aliqđ bonū impertiebat.

Populi affectus tyranno grassante.

„ In cauſa erat, quòd acerbitatis, implacabilitatis, & ſæuitiæ hominis gnari, periculi aciem ne ſe quidem euitaturos metuebant. Eſt & hoc memoratu dignum. Quidam homines apud Andronicum gratioſi petebant, ut ſuſpenſorũ corpora tollerentur. Is uerò ijs uerbis nõ offenſus, rogauit, num pridem eſſent mortui? Vbi ex carnificibus audiuit, malos malè perijſſe: ſe dolere uicem illorum dixit. ac id dictũ lachrymis proſecutus, adiecit, legum ſeueritatem & autoritatem ſua uolũtate & propoſito plus ualere, & iudicum ſententias ſuo iudicio præpollere. O lachrymæ, quæ & olim & à nobis in animi mœrore fundebamini, ex corde tãquam imber è nubibus deſtillantes. O grauioris triſtitiæ ſigna, & eorum quæ intus urgent, argumenta certiſsima: quamuis aliquando enã prę gaudio ex oculis ueluti guttæ exuberetis. Alia ueſtra natura eſt apud Andronicum: internecionis eſtis prænunciæ, & in Acherontem & Stygiam paludem, uel ipſo nomine deteſtabilem, demanatis. O quàm multorum pupillas ueſtrum profluuium extinxit. O quàm multos in Orcum adegiſtis? O quot demerſiſtis? O quales uiros in ſepulchrum conieciſtis, & ultimo lauacro abluiſtis, tanquam inferiæ effuſæ? Ad hunc modum Macroduca Conſtantino & Duca Andronico è medio ſublatis, quẽadmodum remunerari amicorum beneuolentiam ſoleret Andronicus, conſtabat. Non multo pòſt duos fratres Sebaſtianos in altero freti littore, quod Perama dicitur, ſuſpendit, quòd ſcilicet uitæ eius inſidiati eſſent. Huiuſmodi atq; alijs deterioribus rebus & ſupplicijs Andronicus ſubinde occupabatur. At Comnenus Alexius, Manuelis imperatoris ex fratre nepos & pocillator, ab Andronico in Scythiã relegatus: atq; inde profugus, draconis uolantis inſtar, in Siciliam peruectus, Gilielmo inſulæ tyranno, quis eſſet, aperuit: atq; unà cum ipſo ex Philippica prouincia oriũdus Maleinus, uir non illuſtri genere, nõ ſplendida fortuna, non rebus geſtis clarus. Hi quam bilem ambo contra Andronicum conceptam lõgo tempore parturierant, alter fortaſſe non ſine cauſa, alter uerò in Comneni gratiam, & ut aliquo nomine dignus uideretur ijs, à quibus ignorabatur: eam tandem contra patriam pepererunt, illa non in aurem regis locuti, ſed palàm, multis audientibus, ferè plãtas eius demulcentes, & linguis ſuis canino more deoſculantes, non quæ Andronico nocitura erant, ſed per quæ tyrannum Siculum, ad Romanarum prouinciarum uaſtationem, tanquam ad paratam prędam, concitarent. Is uerò ijs uerbis incitatus, eóque magis, quòd cum popularium ſuorum oratione conſentirent, qui cum olim in aula Conſtantinopolitana ſtipendia mererent, tum Andronici metu, & neglectu ſui, alij aliò diſperſi, eadem ſæpe dixerant: & copias

Tyrannus legum autoritatẽ ſuæ crudelitati prætexit.

Lachrymæ Crocodili.

Sebaſtianorum fratrũ ſupplicium.

Alexius Comnenus Siciliæ regẽ contra Romanos concitat.

Maleinus Alexij Comneni familiaris.

τὸ γὰρ ἐς ἅπαν ἄπεικον ἦθος, καὶ τὸ τῆς γνώμης παλίμβολον ὑφορώμενοι, ἔτι δὲ τὸ πρὸς κόλασιν ἑτοιμότατον δεδιττόμενοι, οὐδ' οὕτω τὸ τοῦ κινδύνου ὀξὺ σφῶν αὐτῶν ἀπετρέποντο· ἀλλὰ γὰρ μηδὲ τοῦτο παραδραμέτω ὁ λόγος. αἰτοῦνταί τινες Ἀνδρόνικον, οἷς μετῆν παῤῥησίας, τὰ τῶν κρεμασθέντων καθαιρεθῆναι σώματα. ὁ δὲ μὴ ἀηδῶς τὸν λόγον δεξάμενος, ἠρώτησεν, εἰ πάλαι ἀπέθανον· καὶ γνοὺς ἐκ τῶν ἀναρτησάντων, κακοὺς κακῶς καταστρέψαι τὸν βίον, συμπαθείας ἀξίους τοὺς ἄνδρας καταξιοῦν· καὶ ἐπιδακρύσας τούτῳ τῷ ῥήματι, ἰσχυροτέραν φάμενος εἶναι τῆς ἐκείνου ὁρμῆς καὶ προθέσεως, τὴν τῶν νόμων αὐστηρίαν καὶ αὐθεντίαν, καὶ τὴν τῶν δικαστῶν ἀπόφασιν ὑπερβαίνειν τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως. ὦ δάκρυον τοῖς πάλαι μὲν καὶ ἡμῖν ἐν συνοχῇ ψυχῆς ὡς ἐκ νέφους ὄμβρος τῆς καρδίας ἀποψεκαζόμενον· ὦ λύπης σφοδροτέρας σύμβολον, καὶ τῶν ἔνδον πιεζόντων τεκμήριον ἐμφανέστατον. ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπὸ χαρᾶς συμβαλλόμενόν τι καὶ σταλαττόμενον, ὡς δὴ ἀμάρας τῶν ὀφθαλμῶν· παρ' Ἀνδρονίκῳ δὲ μὴ ταυτὸ δρῶν, ἀλλ' ἑτέραν φύσιν λαχὸν, καὶ τεκμαίρεσθαι παρέχον ὄλεθρον ἐν τῷ ἀμαρύσσεσθαι, ἀπιὸν δὲ καὶ τὴν ὁδὸν ὑπανάγον τῆς ἐς Ἀχέροντα διαπλεύσεως, ὅπου τὸ στυγὸς ὕδωρ τὸ κρυερόν ἐστι καὶ φρικῶδες, κἂν μόνης ἀκοῆς ἀποτρόπαιον. ὦ πόσων ἔσβεσας κόρας, θερμότερον προχυθέν. ὦ πόσους εἰς ᾅδου παρέσυρας, χείμαῤῥον λάβρον ἐπεῤῥυής; ὦ πόσους κατέκλυσας; ὦ οἵους ἄνδρας εἰς τύμβον παρέπεμψας, ὡς τὰ ὕστατα νίπτρα παραληφθὲν, ἢ ὡς χοὴ ἐπιτάφιος καὶ λοιβή τις λοισθία ἐκχυθέν; καὶ οὕτω μὲν δὴ ἀνθρώπων ἐκτὸς τὸν Μακροδούκαν Κωνσταντῖνον, καὶ τὸν Δούκαν Ἀνδρόνικον, ἀεὶ τοιούτοις οὗτοι Ἀνδρόνικον εἴδοσαν ἀντιμετροῦντα σφίσι τῆς εὐνοίας τὰ ὀφειλήματα· μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τοὺς Σεβαστηνοὺς ὁμαίμονας, δυάζοντας τὸν ἀριθμὸν, ἐς τὴν ἀντιπέραν ἀναρτᾷ τοῦ πορθμοῦ, ὃς κικλήσκεται Πέραμα, διὰ τὸ δῆθεν ἐπιβουλεῦσαι αὐτοῦ τῇ ζωῇ. ἀλλ' ἐν τοιούτοις μὲν καὶ παραπλησίοις ἄλλοις καὶ χείροσιν οὐκ ὀλίγοις ἀεὶ ἐγίνετο Ἀνδρόνικος· ὁ δὲ ἐκ Κομνηνῶν Ἀλέξιος, ὃς ἐπὶ τοῦ κεράσματος ἐτέτακτο, τοῦ βασιλέως Μανουὴλ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φύντος γεγεννημένος (ἐκ γὰρ ἀδελφόπαιδος προελήλυθεν) ὑπερορίαν ἐς τοὺς Σκύθας Ἀνδρονίκῳ κατακριθεὶς· κἀκεῖθεν φυγὰς γενόμενος, ὥσπερ ἄν τις ὄφις πετόμενος, ἐς Σικελίαν κατέλυσε, καὶ τῷ ταύτης τυραννοῦντι Γυλιέλμῳ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, καὶ ἑαυτὸν, ὅστις εἴη, καταφανῆ θέμενος, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ ἐκ τῆς Φιλίππου ἐπαρχίας ὁρμώμενος Μαλεῖνος, ἀνὴρ οὐ τὸ γένος ἐπίσημος, οὐ τὴν τύχην λαμπρὸς, οὐ γνώριμος τὸ ἀνδραγάθημα, ὃν συνέλαβον ἄμφω χόλον καὶ ὤδινον ἐπὶ πλεῖστον κατ' Ἀνδρονίκου, ὁ μὲν καὶ δικαίως ἴσως ἐπεγκαλῶν, ὁ δὲ Μαλεῖνος τῷ Κομνηνῷ χαριζόμενος, καὶ δοκῶν τις εἶναι τῶν αἰδοῦς ἀξίων παρὰ τοῖς οὐκ εἰδόσι πραγματευόμενος, τοῦτον κατὰ τῆς πατρίδος ἐξέτεκον. ἐκεῖνα μὴ πρὸς οὖς τοῦ ῥηγὸς, ἀλλ' ἐπὶ πολλῶν ἀπαρακαλύπτως λαλήσαντες, ἐν τῷ μικροῦ τῶν ἐκείνου ποδῶν τὰ πέλματα καταψᾶν, καὶ κυνηδὸν ταῖς ἑαυτῶν γλώτταις περιλιχμάζειν. οὐχ ὅσοις κακῶς παθεῖν Ἀνδρόνικος ἔμελλεν, ἀλλ' οἷς ὡς ἐπὶ θήραμα πρόχειρον τὴν ἅλωσιν τῶν ῥωμαϊκῶν χωρῶν διερεθίσαιεν ἔχον τὸν τῶν Σικελῶν τύραννον· ὁ δὲ τοῖς τούτων λόγοις ἀναῤῥιπισθεὶς, καὶ ἄλλως ἔχων ἀναφόρον τὰ ἐπαδόμενα ἐς τὸ σύμφωνόν τι καὶ ταυτοδύναμον, οἷς καὶ παρὰ τῶν ὁμογενῶν ἐκείνου Λατίνων πολλάκις ἠκηκόει, πάλαι μὲν ἐπὶ μισθῷ συνόντων Ῥωμαίοις, ὑπὸ δὲ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐκτραφέντων αὐλὴν, τότε δὴ διασπαρέντων ἄλλων ἄλλοσε διὰ τὸν παρὰ σφίσιν ἀτεράμονα καὶ ἄτεγκτον Ἀνδρόνικον, καὶ τὸ δὴ αὐτοῦ ἀκηδὲς,

ἀθροίσας πολεμικὰς δυνάμεις ἐς τὸ ἐθελοντὶς δια-θοῦσι· καὶ τὸ ξενολογικὸν ἐκ πολλῶν ὁ πλεῖστον ἐκεῖνος ἁδροῖς ἐπάρας μισθώμασι, καὶ μείζοσι φυσήσας τοῖς ἐπαγγέλμασιν, ἐς χιλιάδας τὴν ἵππον καταριθμεῖ· καὶ τὴν μὲν πεζὴν στρατιὰν ἐς Ἐπίδαμνον διαβιβάσας, καὶ ταύτην αὐτοβοεὶ κατασχών, τὴν δὲ ναυτικὴν δύναμιν εὐθυπλοήσασαν χωρεῖν ἐς τὰ τῆς Θεσσαλονίκης ἐπίνεια, τὰς μὲν τοῦ μεταξὺ χώρας ὁμολογίᾳ αἱρεῖ, ὁμοῦ δὲ τῶν στρατευμάτων κατά τε γῆν κατά τε θάλατταν τὴν λαμπρὰν μὲν πόλιν Θεσσαλονίκην διαλαβόντων μίτρᾳ ἄρκυος καὶ διαζωσάντων, ἑάλω αὕτη πολιορκίᾳ, καὶ ἄσμενος μεθ' ἡμέρας δέχεται τὸ πολέμιον, οὐχ οὕτω διὰ τὸ τῶν ἔνδον ἀμυνομένων ἀπάλαμνόν τε καὶ ἀπειρόμαχον, τὴν δὲ μαλακίαν μᾶλλον τοῦ στρατηγοῦντος Δαβὶδ τοῦ Κομνηνοῦ. οὗτος γὰρ ἐς οὐδὲν χρήσιμος τοῖς Θεσσαλονικεῦσιν ὀφθείς, δεξιώτατος δὲ μόνον γενόμενος ἀεὶ δεδιέναι Ἀνδρόνικον, καὶ τρόπον ἀναζητεῖν, δι' οὗ διὰ τὰς ἀνδροφόνους ἐκείνου χεῖρας διαφευξεῖται, δέον κῦμα θαλάσσης ὑπελθεῖν, ἢ κατὰ πετρῶν ἠλιβάτων βαλεῖν ἑαυτόν, ἢ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις εὑρεθῆναι ἐγκρυβέντα, ἢ κατὰ τὸν προφήτην φυγάδα κήτει θαλαττίῳ καταποθῆναι· ὁ δὲ τούτων μὲν οὐδέν τι ποιεῖν ἐπεβάλετο, ὑπὸ κακῇ δὲ μοίρᾳ τὴν τῶν Θεσσαλονικέων ἐγχειρίζων ἀρχήν, καὶ τὴν ἀρχηγίαν ὁ καὶ γυναικῶν θηλύτερος, καὶ τῶν ἐλάφων δειλότερος, οὐκ εὐκλεῶς κληρωσάμενος, ὅλα τε τοὺς συλληψομένους αὐτόν τε καὶ τὴν πόλιν Θεσσαλονίκην καὶ πόρρωθεν ὄντας μετεπεμπόμενος ἄντικρυς, καὶ ἑαυτὸν ἐκείνοις ἐγχείριον ἑκούσιον ζώγρημα δέδωκε. διὰ παντὸς μὲν λέξεων τῶν ἐχθρῶν καὶ τοῦ τῆς μάχης ἐφεστῶτος καιροῦ, καὶ παντοίων ὅπλων καὶ μηχανῶν κινουμένων κατὰ τῆς πόλεως, θεατὴς τῶν πολεμίων μᾶλλον ἦν αὐτός, οὐκ ἀντίπαλος. οὔτε γὰρ δι' ὅλης τῆς πολιορκίας ὤφθη ἐπεκδραμών, καὶ τῶν διανιστάντων αὐτὸν οὐ μετρίως τῶν ἔσω, οἳ τῆς πόλεως προηγωνίζοντο, οὔτε δρᾶσαι οὕτως αὐτοῖς ἐνδεδωκεν, ἀλλ' ἦγχε τὸ τῶν πολιτῶν πρόθυμον, οἷα καὶ σκυλάκων γενναῖον ὅρμημα κυνηγέτης ἀχρειότατος. τοίνυν οὐδενὶ τῶν ἁπάντων ὑπὸ πανοπλίαν ἀμφιεσάμενος, ἀλλ' ἀπεῖχε κράνους καὶ θώρακος, καὶ κνημίδων καὶ θυρεοῦ, κατὰ τὰς ἐσκιατραφημένας τῶν γυναικῶν, καὶ μηδὲν εἰδυίας πλέον γυναικωνίτιδος. καὶ περιῄει τὴν πόλιν ἡμιόνῳ ἐποχούμενος μετ' ἀναξυρίδος, συνεσφιγμένος ὀπισθίῳ δεσμεύματι, καὶ πεδίλων κομψῶν ἐστιγμένων χρυσῷ, ἐς αὐτὸν ἐφελκυσάντων ἀστράγαλον. τῶν δὲ μηχανημάτων τὰ τείχη τυπτόντων, καὶ βαλλόντων τοὺς λίθους ἔραζε, αὐτὸς εἰς γέλωτα εἶχε τὰ τῶν ἀφιεμένων πετρῶν ῥοιζήματα, καὶ τὰ τῶν περιβόλων τοῦ πλήττεσθαι μυκήματα· ἀκούετε τοῦ βρόμου τὰ ῥήγματα, ἐνωτίζεσθε γραῶν, ἔφασκε, τοῖς ἐκείνῳ συνοῦσι φαύλοις ἀνθρωπίοις, ὑπὸ ἀσφαλεῖ ἰσχυρῷ τοῦ τείχους περιβαλλόμενος, τὰ τῆς γραίας μυκήματα, ὁ τιτθῆς ἔτι δεόμενος· ἐκάλει δ' οὕτω τὴν μεγίστην τῶν ἑλεπόλεων, ὑφ' ἧς ἐξῃρεῖτο τὸ τεῖχος τῆς πόλεως, τῶν λίθων ἐκπιπτόντων τῆς ἁρμογῆς. τοιοῦτον τοίνυν προδότην ἡ Θεσσαλονικέων τότε κληρωσαμένη φύλακα δυστυχῶς, καὶ κυβερνήτην λῃστὴν καταποντιστήν, καὶ ἰατῆρα τὸν φαρμακέα, ἐπ' ὀλίγον ἀντισχοῦσα, τοῖς ἐχθροῖς ὑπείκει. τὰ δὲ ἐπὶ τούτοις γεγενημένα ἄλλα τις ὡς κακῶν ἰλιάς, καὶ τραγικὰς ὑπερβαίνουσι συμφοράς· ἅπας γὰρ οἶκος τῶν ἐνόντων ἠρήμωτο, οὐδὲ ἦν οἰκία τις σώζουσα, οὐ στενωπὸς τῶν ἀναιρούντων λυτρούμενος, οὐ καταδύσεις ἐπὶ πολὺ ἀποκρύπτουσα. ἀλλ' οὐδὲ χαμαὶ κλινόμενον ἱκετήριον, οὐδ' ἐλεεινὰ δυσωπήσεις. ἀλλὰ διὰ πάντων ἐχώρει τὸ ξίφος, καὶ θυμοῦ λῆξις ἦν ἡ ἀπάγουσα τοῦ βίου πληγή, κενὴ δὲ καὶ ἡ κατὰ τοὺς ἱεροὺς ναοὺς συνδρομὴ τῶν πολλῶν ἐδείκνυτο, καὶ ματαία ἡ ἐπὶ ταῖς εἰκόσι ταῖς θείαις πεποίθησις. οἱ γὰρ βάρβα-

& copias quas habebat coegit: & magnis ſtipendijs, maioribus promiſsis, tam pedeſtrium quàm equeſtriū auxiliorū multa millia acciuit. Peditatu Dyrrachium traiecto, urbem primo impetu cæpit. Naualibus copijs rectà in Theſſalonicenſem portum delatis, interiectas regiones in deditionem accepit: Theſſalonicam uerò illuſtrem urbem terra mariq; obſeſſam, corona cæpit: ac poſt dies aliquot obſidionis exercitum introduxit: eo ſucceſſu nō tam ob defenſorum timiditatem & imperitiam rei militaris, quàm ob Dauidis Comneni, præfecti urbis, ignauiam uſus. Qui cum Theſſalonicenſibus nihil commodaret, ſed metuendo Andronico, & crudelibus eius manibus cauendis ingenioſiſsimus eſſet: aut fluctus marinos ſubire, aut de ſummis rupibus ſe præcipitem dare, aut in montibus & ſpelūcis abdere, aut fugitiui illius Prophetę exēplo à ceto deglutiri debuiſſet. Verùm ille horum nihil fecit, ſed malo Theſſalonicenſium fato urbis præfecturā parum honeſtè adeptus, uir muliere corruptior, & ceruis timidior, tantū non eos à quib. & ipſe & urbs caperetur, lōgè adhuc remotos accerſiuit: atq; in id operā ultrò dedit, ut in eorū manus perueniret. Nam cum pugnandum eſſet, & omnis generis arma & machinæ contra urbem expedirentur, ſe pro ſpectatore hoſtiū, non pro bellatore geſsit. Nunquā certè totius obſidionis tēpore ullam eruptionem fecit, quāuis nō paucis, qui in præſidio erant, exhortantib. neq; id ipſos facere paſſus eſt, ſed ciuium alacritatē, ut ignauus uenator canum impetum, cunctando ſuffocauit. Neq; armatum quiſquā eum aut galeatum uidit: ſed galeam, thoracem, ocreas ita uitauit, ut delicata muliercula, quæ præter umbram conclauis ſui nihil nouit. mulo quidē per urbem uehebatur, cū pallio quod à tergo nodus aſtringebat, & elegantibus calceolis auro uſque ad talos interpūctis. Cum aūt machinæ muros quaterent, & ſaxa humi deciderent, excuſſorum ſaxorum bombos, & mœnium cum ferirentur mugitum & ruinas ridebat: & familiarib. ſuis nequam hominib. ſub tuta crepidine muri ſtans, Audite, inquit, aniculæ mugitū. Sic autem machinam maximam uocabat, qua ſaxa compage ſua elidebantur, homo ipſe adhuc nutricis egens. Igitur Theſſalonica talem proditorem pro duce, piratam pro gubernatore, ueneficum pro medico ſortita, hoſtib. non diu reſtitit. Deditionem ingens malorum pelagus eſt conſecutum. Omnes ædes ſunt deſertę, nulla fuit domus quæ ſeruaret, nullus angiportus ab homicidis defendebat: nulla cauerna erat, quæ diu celaret: nullæ preces, nulli geſtus miſerabiles, miſericordiā impetrabant: graſſatur ubique ferrum, ira non niſi lethali ictu lenitur: fruſtra uulgus in templum concurrit, fruſtra ſacris imaginibus fidit. Nam Barba-

Dyrrachium et Theſſalonica capta à Siculis.

Dauidis Comneni ignauia.

Theſſalonicenſium capta urbe miſeria.

„ ri diuinis humanisq́; reb. confusis, nulla religio „ ne mouebãtur, neq; in sacras ædes cõfugiẽtib. „ parcebãt. Illud saltẽ proficiebant miseri, ut aut statim gladio caderẽt, aut bonis omnib. ereptis dimitterentur: quod uastatores illi summũ beneficiũ iudicabãt. Idẽ exitus manebat eos, qui in fana se cõferebant. & accedebat malum grauius, quòd infinitę multitudinis cõcursu multi & ex cõpressione exanimabãtur, & ab hostib. in sacra irruẽtib. trucidabãtur, & obuij quique pro hostijs crudeliter mactabãtur. Et qui pepercissent hominib. qui diuinis reb. insultabãt, & Deũ planè cõtemnebãt? Neq; uerò tã illud erat nouũ, quòd sacra donaria rapiebãt, & profanis manib. nõ tãgenda cõtrectabant: ac caninis oculis ea intuebantur, quæ aspicienda non sunt: quàm hoc nefarium, quòd sacrosanctas Christi & famulorũ eius imagines terræ allidebant, & pedib. insistẽtes, si quid ornatus ex materia preciosa inerat, eo utcunq; direpto, ipsas in triuia efferebant, ut à prætereuntib. cõculcarentur, aut ad cibũ coquẽdũ foco apponebãt. Illud aũt maximè nefanũ est & piorũ aurib. detestabile, quòd in sacra & ipsis angelis uenerabili mẽsa indecorè saltabant, & Barbarica quædã cãtica psallebant. Deinde pudẽdis apertis sacrũ pauimẽtũ in orbẽ permingebant, aspersione illa & calidis balneis, noxijs dæmonib. utiq; gratificãtes, ut in ijs, fatigati cladib. hominũ, innatarent. Sed cũ tandẽ malorũ finis instare, & pugna quietura uideretur: Siculi duces interuenerũt, & turbæ in cædes ruentis impetũ represserũt: quorũ unus cataphractus, equo insidẽs, Theodori martyris, è cuius sepulchro unguentũ ebullit, tẽplũ ingreditur: & alios obliquo ense uerberando, alios uulnerando, uix militũ intẽperias cohibere potuit. Verùm ne sic quidẽ tolerabilis fuit Thessalonicensiũ conditio. Etsi enim postridie expugnatæ urbis, à cædib. ciuiũ temperatũ est: tantæ tamen grassationes in superstites fuerunt, mille modis ad eundem uitę exitũ tendentibus, ut cũ mortuis bene actũ uideretur: &, ut apud Iobũ tolerantissimũ est, multi frustra mortẽ exoptarent. Nã etsi alij ferè omnes in bello uictos hostes, ut uictoriæ superbia dictat, sæuiunt: Latinus tamẽ superatis aduersarijs, intolerabile malũ est, & uerbis inenarrabile. quòd si Romanus sit comprehensus, & is latinæ linguæ rudis, & à peregrinitate ita abhorrens, ut in uestitu nihil cum eis cõmune habeat: is uerò Deo inuisus habetur, & quouis supplicio dignus. Quæ uipera, quis leo, præda uetere omissa, & calidũ adhuc uenatũ deuorans, ita sæuit, ut Latina immanitas in captiuos? nõ flectitur precib. nõ mollitur lachrymis, nõ blãdis lenitur uerbis: quãuis suauis cãtus, strepitus anserũ, aut clangor miluiorũ habebit. Si Orpheũ cithara, cygnos moribũdos cãtus dulcedine superes, nihil proficeres.

Militaris impietas.

Latinorũ insectatio.

ρει ἢ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα συγχέοντες πράγματα, τιμῆς „ ἠξίωσαν τὰ θεῖα, ὥστε ἀσυλίαν παρέχειν τοῖς εἰς τὰ τε- „ μένη προσφεύγουσιν· ἀλλ' ἓν ἦν τοῖς κοινοῖς δόμοις κτῆμα, ἡ μάχαιρα δηλονότι ἀγαπητὸν πᾶσιν, ἢ γὰρ ἐξ οὐσίας ἁπάσης ψιλωθέντα ἀφιέναι, ὃ παρὰ τοῖς πορθοῦσιν ἐς μεγίστην εὐποιΐαν συνελογίζετο, ὅπερ καὶ οἱ φεύγοντες ἐπὶ νεὼ καταφυγόντες πέρας εὕρισκον, ἵνα μὴ προσθῶμεν καί τι βαρυσυμφορώτερον ἕτερον, τὸ ἐκθλίβεσθαι ἕκαστον κακῶς τὴν ψυχὴν τῇ τῆς μυριάδος συνδρομῇ συμπιλοῦσα, αἳ τοὺς θείους δόμους εἰσέδυσαν. καὶ τοῖς ἱεροῖς γὰρ μεθ' ὅπλων ἐπεισκωμάσαντες οἱ ἐναντίοι, τῶν ἐν ποσὶν ἀπήρχοντο ἀεί, καὶ ὡς θύματα τοὺς καταλαμβανομένους ἀνηλεῶς ἐκσφάζον· πῶς δ' ἀνθρώπων ἔμελλον φείσασθαι οἱ τοῖς θείοις ἐμπαροινοῦντες, καὶ καθ' ὅλου θεῷ ἐμπαιζόμενοι; ἀλλ' οὐ τοσοῦτον καινὸν, εἰ τὰ τῷ θεῷ ἀνατεθειμένα ἱεροσύλουν, καὶ χερσὶ βεβήλοις καὶ ὀφθαλμοῖς κυνείοις ἥπτοντο τῶν ἀψαύστων, καὶ τοῖς μὴ θεατοῖς ἐνητένιζον, ὅσον δὲ ἀνόσιον, εἰ τὰς πανσεβεῖς χριστοῦ εἰκόνας καὶ τῶν αὐτοῦ θεραπόντων ἠδάφιζον, καὶ ταύτας καταπατοῦντες, εἴ τις μὲν κόσμος ἐξ ὕλης προσῆν τιμαλφοῦς, ὅπερ ἀφαιρεῖν ἱκανοὶ ὄντες, ὡς ἔτυχεν· αὐτὰς δὲ εἰς τὰς τριόδους ἐξέφερον, τοῖς προοδεύουσιν ἐσομένας εἰς καταπάτημα, ἢ τῷ δὴ διαίτης πυρὶ παρεδίδοσαν· ἀνοσιώτατον δὲ μάλιστα, καὶ ὠσὶ δυσάκουστον τῶν πιστῶν, εἴ τινες ἦσαν οἱ τῆς θυμέλης καὶ ἀγγέλοις αὐτοῖς αἰδεσίμου ἄνωθεν ἀνιόντες τραπέζης, ἐπ' αὐτῆς ὠρχοῦντο μετεωριζόμενοι ἀσχημόνως. καὶ ᾠδὰ βάρβαρα ἀπηχέστατα ᾀσμάτια πάτρια ἔψαλλον· εἶτα τῆς αἰδοῦς ἀνακαλύψαντες, καὶ τὸ περίττωμα τῆς κοιλίας ἀσκοῦ ῥέον ἀνέντες, φύρειν κύκλῳ ἤδη τὸ ἅγιον ἔδαφος, περιρραντήρια ταῦτα τελοῦντες δαίμοσι, καὶ λουτρὰ θερμὰ τοῖς ἀλάστορσι χαρίζοντες, οἷς οὗτοι μετὰ κάματον διανήχοιντο, ὃν διήνυκαν ἀνθρώποις συμφορὰς μηχανώμενοι, καὶ δεινὰ διαθλοῦντες ἀνήκεστα. ἐπεὶ δ' ἤπειγε τὰ δεινὰ δόξαν τοῦ λῆξαι ἔλαβε, καὶ ὡς εἰς ἀνοχὴν ἀπεῖδεν ὁ πόλεμος, μέσον ὀφθέντων οἵπερ ὡς ἀρχηγοὶ τῶν σικελῶν ἐστρατηγήκεσαν, καὶ τῆς τῶν πολλῶν ἐπεχόντων ὁρμῆς εἰς ἀναίρεσιν, ὧν ἅτερος ἔφιππος σιδήρῳ κατάφρακτος τὸν τοῦ μυροβλύτου μάρτυρος εἰσέδυ νεών, καὶ τοὺς μὲν τῷ πλαγίῳ παίων τοῦ ξίφους, τοὺς δὲ καὶ εἰς ἀληθὲς τραῦμα πλήττων, ἴσχυσε μόλις τῆς ἐπὶ τὸ κακὸν οὔσης φορᾶς, οὐδ' οὕτω τὰ ἑξῆς ὡς ἐν κακοῖς μέτρια τοῖς θεσσαλονικεῦσιν ἐφαίνετο· ἀλλὰ τὸ μὴ ἐς ᾅδου κατάγεσθαι τοὺς πολιορκηθέντας ἡ μετὰ τῆς ἁλώσεως εὐθὺς ἡμέρα κατέπαυσε, τὰ δ' ἐπισυμβαίνοντα ἄλλως οὐδ' ἐν ταὐτῷ πρὸς τὸ αὐτὸ τῆς ζωῆς τέρμα μυριαχῶς τοὺς τλήμονας κατηνάγκαζον, καὶ βέλτιον τὸ ἀποθανεῖν ἐποίουν ἢ τὸ ζῆν, ὅσοι τὸ τοῦ τλησιπόνου ἰὼβ ἀπέφερον, πολλοὶ δεόμενοι τελευτῆς, οὐκ ἐτύγχανον· καὶ τὰ „ μὲν γὰρ ἔθνος πολέμιον τὸ ἀντίπαλον χειρωσάμενον, κα- „ κῶς αὐτῷ ἐγχρῆται, καὶ ἀνηλεημόνως προσφέρεται, καὶ ὅσα ἡ „ ἐκ τῆς νίκης ὑπερηφανία διατίθησι διαπράττεται· λατῖνος δὲ πορθήσας τὸ ἀντίπαλον, καὶ ὑποχείριον ἐργασάμενος, ἀνυπόστατον ἤδη μάλιστα κακὸν, καὶ λόγῳ ἀπαραμύθητον· εἰ δὲ καὶ ῥωμαῖος ἦν ὁ συλληφθεὶς, καὶ οὗτος καθαρεύων γλώττης ἰταλιώτιδος, καὶ τοσοῦτον τῆς ἑτεροφύλου ἰδέας ἀπεξενωμένος, ὡς μηδ' ἤδη τῆς σωματικῆς περιβολῆς βραχύ τι γοῦν λατίνοις συγκοινωνεῖν, εἴη ἂν οὗτος ἐστυγημένος θεῷ καὶ τῆς ὀργῆς ἐκείνης ἄμαχον κατακριθεὶς πρὸς τὴν κόλασιν, καὶ τὸ πατέρων ἀκέραστον προσφέγγεσθαι. ποία γὰρ θανατηφόρος ἔχιδνα, ἢ περιφύλαξ ὄφις ἐλίβερος, ὁ ταυροφόντης λέων, τὰ τῶν βρωμάτων ἕωλα παρορῶν, θερμῆς δ' ἔτι τῆς θήρας ἐμφορούμενος, οὕτως ἂν ἐλυμήνατο, ὡς ἡ ἀπανθρωπία λατίνων ζωγρήσασα; οὐκ ἐπικλῶνται λιταῖς, οὐ θέλγονται δάκρυσιν, οὐχ αἱμύλοις ἱλαρύνονται φθέγμασι, κἂν ᾄσῃ τις χαρίεν, κλαγγὴ τούτῳ ἰκτίνων, ἢ κρωγμὸς κορώνης λογίζεται. εἰ δ' οὕτως ᾄδοι θελκτήριον ὡς καὶ πέτρας αἴρειν, ὁποῖα τὰ ὀρφικὰ κρούματα, ὡς ἀργὸν μὲν καὶ οὕτως ὁ φορμίζων ἐψάλαξε, καὶ μάτην ἀοιδὴν ἀνεβάλλετο λιγυρόν·

ἀδίπω

ἐλίπῃ καὶ εἴκοι τῇ ἀοιδῇ ὁ βάρβαρος, ἀλλ' ὡς κύκνειον ᾆσμα βλακῶδές τι καὶ φιλότιμον ὁ ἀμείλικτος οὗτος ἀκούει καὶ συλλογίζεται, αὖ πάλιν κατεργαζόμενος θάνατον, καὶ μένουσι πάλιν ὡς πρότερον ἄθελκτος, ἢ ἄσπις ἄκμων ἀντίλαβος, πρὸς πᾶσαν ἱκετείαν ἀνῳδότης. μόνον οἱ τοῦ γένους τούτου τῷ θυμῷ χαρίζεσθαι ἴσασι, καὶ οἷς οὗτος ἐπιτάσσει ἀργάλως ὑποφέρειν εἰδέναι πεφύκασι. τί δ' ἂν κακὸν [illegible] κὸς ἀτέλεστον ἀνὴρ μισορώμαιος, καὶ τοσαύτην ἀπεχθείας εἰσάγων ἑαυτῷ καθ' ἡμῶν ἰὸν ἐπιχέαι, ὁποίαν οὐδ' ὄφις αὐτὸς ὁ ἀρχαῖος, ὁ τοῦ ἀνθρωπείου γένους ἐπίβουλος, συνειληφὼς πάλαι ἀπέπτυσεν; ἐπεὶ καὶ παραδείσῳ μὲν ἄντικρυς παρὰ τοῖς καταρατοτάτοις Λατίνοις εἰκάζονται, ἃς ἡμεῖς ἐλάχομεν οἰκεῖν καὶ ἐγκαρπίζεσθαι, καὶ δυσέρωτες ὄντες τῶν παρ' ἡμῖν ἀγαθῶν, κακογνωμονοῦσιν ἀεὶ πρὸς τὸ ἡμέτερον γένος, καὶ κακῶν εἰσὶ τέκτονες διὰ παντὸς, κἂν φιλεῖν πλάττωνται, τὸν καιρὸν ὑποδυόμενοι, μισοῦσιν ὡς ἔχθιστοι, κἂν ὁ λόγος αὐτοῖς εὐπροσήγορος, καὶ ὑπὲρ ἔλαιον ῥέων ἀψοφητὶ ἁπαλύνηται, ἀλλὰ βολίδες εἰσὶ καὶ οὕτως αὐτοί, καὶ μάχαιραι ἀμφίστομοι τομώτεροι· οὕτω μέσον ἡμῶν καὶ αὐτῶν χάσμα διαφορᾶς ἐστήρικται μέγιστον, καὶ ταῖς γνώμαις ἀσυναφεῖς ἐσμέν, καὶ κατὰ διάμετρον ἀφεστήκαμεν, εἰ καὶ σώμασι συναπτόμεθα, καὶ τὴν αὐτὴν πολλάκις ἐλάχομεν οἴκησιν. ὀφρὺν καὶ αὐτοὶ μὲν ὑψαυχενοῦντες τὰ πολλά, καὶ τὸ τοῦ σχήματος ὑπερήφανον ἀποτεινόμενοι ὄρθιον, ὡς περιέργως φιλοῦσι τηρεῖν, καὶ περιεργάζεσθαι τὸ λεῖον τοῦ ἤθους ἡμῶν, καὶ ὑποκαταβαῖνον χαμαὶ, διὰ τὸ τοῦ φρονήματος μέτριον. ἡμεῖς δὲ τὸ ἐκείνων ὑπερόφρυ, καὶ τὸ κομπηρόν, καὶ σοβαρόν, καὶ τὴν κόρυζαν οἷόν τινα κεφαλὴν ἄνω ἀποβλεπόμενοι τείνουσαν, ἐπ' αὐτῇ τὴν πτέρναν τιθέμεθα, θλῶντες ἐς ἔδαφος τῇ δυνάμει Χριστοῦ, τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων ἐξουσίαν βραβεύοντος, καὶ τὸ μηδὲν ἐντεῦθεν παθεῖν, ἢ καὶ ἀδικηθῆναι παρέχοντος· καὶ οὕτω μὲν (ἵνα καθ' εἱρμὸν αὖθις πρὸς τὸ λέγειν) ὁ σικελικὸς στρατὸς ἐντὸς τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης γενόμενος, ὅσα καὶ οἷα μὴ θεῷ φίλα τετέλεκε, κατὰ τὴν ἕκτην ἡμέραν τοῦ αὐγούστου μηνὸς, τῆς τρίτης ἐπινεμήσεως, τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ἑξακοσιοστοῦ ἐνενηκοστοῦ καὶ τρίτου ἔτους, τῆς πολιορκίας ἀρξάμενος, καὶ συμπεράνας ταύτην ἀβλαβῶς ἑαυτῷ πάντῃ, κατὰ τὴν πεντεκαιδεκάτην τοῦ αὐτοῦ μηνός. οὐ μόνον τοίνυν ὡς ἐλέγομεν τοῦ πολέμου ἐνισταμένου τὰ τοῦ ὅλου πεπόνθασιν οἱ Θεσσαλονικεῖς χαλεπά, ἀλλὰ καὶ τούτου λήξαντος οὐκ ἔβλεψεν ἡ τύχη πρὸς τὸ φιλάνθρωπον, οὐδ' ἐφάνησαν αὐτοῖς οἱ αἰχμαλωτίσαντες ἥμεροι· οὐ γὰρ οἰκιῶν μόνον τοὺς δεσπότας ἐξήλασαν, καὶ τῶν καταλελειμμένων ἐντὸς ἀπεστέρησαν αὐτοὺς τούτων ἰδιοποιούμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἱμάτια περιεσφέλοντο, μηδὲ τὸν ἔσχατον ὑποδύτην ἐγκαταλιπόμενοι, τὸν κρύπτοντα ἃ ἡ φύσις ὡς ἀσχήμονα καλύπτειν ἐπιτέταχε· μάτε μὴν τρύφος τοῖς δεσπότας μεταδιδόντες ὧν αὐτοὶ παρ' οἷς οὐ κόπους εἰσεληλύθεσαν, ἀλλ' οἴκοι μὲν οἱ ἀλλότριοι καθήμενοι κατηνάλουν τὰ φέροντα, καὶ ὅσημέραι ἐκώμαζον· τοὺς δὲ συγκεκομικότας εἰς τὰς οἰκίας, ὁρᾶν ἦν τῶν τριόδων πλανᾶσθαι νήστιδας, χαμαιεύνας, γυμνόποδας καὶ ἀχίτωνας, ὡς κλίνην μὲν ἔχειν τοὺς πρότερον εὐπατρίδας τὸ δάπεδον, στέγην τὸν οὐρανόν, τὴν δὲ κοπρίαν ἐλπιδοφόρον δέμνιον. ὃ δὲ χεῖρον τῶν ἀφορήτων, καὶ ἕως αὐτῆς διϊκνουμένων ψυχῆς, οὐκ ἐξῆν τοῖς πρώην δεσπότας παραστῆναι τὸν οἶκον αὐτῶν. ἀλλ' εἴ τις τοῦτο εἰργάσατό ποτε, ἢ μόνον παρέκυψεν ἔνδον, αὐτίκα ὡς ὑπὸ σκύλακας ἀρχαίων κακῶν ἐντὸς αὐτοῦ συνηρπάζετο, καὶ καθιστάμενος εἰς λόγους, καὶ πολλάκις τὸ αἴτιον διερωτώμενος [illegible] τοῖς ἔσω βαλὼν, ἢ τὸν οὐδὸν τοῦ αὐλείου πατήσας, πολλὰς δ' αἰκίας [illegible] καὶ χρήματα περιέχων κατηναγκάζετο, ἃ ἐκεῖ που ὑποπτεύοιτο κατακρύψαι, καὶ οἷς τὴν καρδίαν [illegible] φ, καὶ οἷον συμβεβλημένων αὐχῶν, περιεσκέπτετο πρὸς ἔχει τὸ οἴκημα, [illegible] μεῖζον,

ris. & ut paulisper barbarica feritas mulceatur, mox tamen ad ingenium redit, in cædes ruit: nec ſupplicũ uocibus plus mouetur, quàm incus ictu malleorũ. Ea gens tantũ iracundiæ indulgere nouit, & imperatis eius obtẽperare. Quid uerò malorũ prætermittat homo Romanis infeſtus, eorũq; inueterato odio ita flagrãs, ut nec uetus ille ſerpens, humani generis inſidiator, unquã tantũ uirus acerbitatis in terras euomuerit? Nã execrabiles Latini prouincias noſtras Paradiſo cõparant, noſtrorũq; bonorum deſiderio genti noſtræ perpetuò ſunt infeſti, & ſubinde mala machinãtur: quòd ſi quãdo temporibus adducti, amicitiã ſimulant, tamen acerrimas inimicitias clàm alunt. Si blandis uerbis & oleo mollioribus utuntur, iacula & ancipites gladij in ijs deliteſcunt. Tanto diſcordiæ uallo inuicẽ dirempti ſumus, nec ullo modo animi cõiungentur, etſi corporib. cõiuncti in ijſdem ædib. habitemus. Illi plerunq; erecta ceruice elatoq; uultu incedentes, morũ noſtrorũ leuitatẽ, & ex modeſtia humilitatẽ cauillari & deſpicere ſolent. Nos uerò eorũ ſuperciliũ, iactantiã, faſtũ, inſolentiã, Chriſto auſpice conculcamus, qui poteſtatẽ dat ſuper ſerpentes & ſcorpios citra noxã ambulandi. Verùm ut ad hiſtoriæ ordinẽ redeamus, Siculus exercitus, Theſſalonica potitus, hoc modo graſſatus eſt ſine ullo reſpectu Dei. Vrbem oppugnare cœpit ſexto die menſis Auguſti, indictione tertia, anno ſexies milleſimo, ſexcenteſimo nonageſimo tertio: eamq; cæpit ſine ullo ſuo detrimẽto, eiuſdẽ mẽſis die XV. Neq; uerò durãte bello duntaxat Theſſalonicenſes grauiſsimè ſunt afflicti, ſed nec eo finito fortunam æquiorẽ habuerunt, aut uictores clementiores ſunt experti: qui nõ cõtenti, expulſis dominis ædes & omnia quæ in ijs erant, ſibi uendicare, etiam ueſtes eis rapuerunt, ne interulis quidẽ relictis, quib. ea tegerẽtur, quæ natura tegi uoluit: nec fruſtũ panis dominis impertiebant, quorum bona occuparant. ſed Barbari ſedentes in ædibus comeſſabantur, & per luxũ ea abſumebãt, quæ poſſeſſores ueteres magnis laborib. comportarant: ac tum in triuijs ieiuni & nudi oberrabant, qui dudũ lautis ueſtib. induti fuerant: lectũ habebant terrã, tegumẽ cœlũ, fimeta pro ſtragulis: & quod hęc omnia ſuperat, & ad ipſum uſq; cor penetrat, nõ licebat priorib. dominis ędes ingredi. Quod ſi quis fecerat, aut ſaltẽ introſpexerat: ſtatim inclemẽter in eã pertrahebatur, & ſubinde cauſam rogabatur, cur eò ingreſſus eſſet, aut introſpexiſſet, aut limen atrij calcaſſet: ac multis plagis acceptis, pecuniã dare cogebatur, quã illic occultaſſe putabat, eaq; de cauſa perluſtraſſe domũ, metuẽs, ne ſublata,

Militum licentia in uictos.

ὁπόσα συνισῶν σῶμα τὸ ἀνθρώπινον ἔχουσιν, ἐφισάμενοι, αὐτόθεν περιβλίαι ἐμπαίζοντες· καὶ τὰς τραπέζας ἀνατρέποντες, συνέχεον τὴν ἑστίασιν, οὐκ ἐῶν ἐπὶ καιρόν τὸν τ' ὀδύνης ἄρτον προσεῖναι, ἢ τὴν κύλικα μεθ' ἡσυχίας προσενέγκασθαι, ἐκπιεῖν οἶνον ἐκχυθῶσαν, ἢ δ' ὕδατος λακκαίου διεξομένῳ, καὶ τὸ δίψος παύσασθαι· οἱ δ' ἀναιδέστατοι πλαγίστατοι καὶ γελωτικοί, καὶ τὸ θεῖον διδόντες μεθύπαϬωῦ, κατακύπτοντες ἐς ἱκανόν, καὶ τὰς πυγὰς καὶ ὅλα περιέλκοντες ἄνθρωποι τῇ ἀνελκύσει τῶν ἐσθήτων ἐκεχυμένων τες, τῷ πρὸς ἐκεῖνον ἐς αὐτοὺς ἔπρεπον, καὶ τῶν ὄπισθεν γινόμενοι ἔγγιστα, ἀπέπερδον ἀφειμένοτερον γελῶσι οἱ ἀβέλτεροι. ἐσὶ δ' ὅτε καὶ τὰ τῆς γαστρὸς λύματα ὡς διὰ σίφωνος τοῖς ἕδραις ἀκοντίζοντες, ἔχραινον τὰ ὄψα, καὶ ἐπὶ τῶν προσώπων φρίας ἐμάλαινον, ἐνούρουν τε τοῖς φρέασι, καὶ δι' αὐτῶν ὅθεν ἐπίνε τὸ ποτὸν ἀναμόμενοι προσεφέροντο, καὶ τὸ αὐτὸ περ' αὐτοῖς ποτήριον, ὡς ἀμὶς καὶ οἰνοχόη πρὸς ἄμφω ἦν ἐπιτήδειον, μὴ πρότερον βαπτιζόμενον, πρίν τι καταποθησόμενον οἶνον ἢ τὸ ὕδωρ εἰσδέχοιτο, καὶ ἔτι γε ὁμοίως τὸ ἐκ τῆς σωματοθήκης ἁγίου ἐκχεόμενον περιπόμασι μὴ ἀλλὰ καὶ σὺν ἐκγεγραμμένους ἐν πρωτοτόκοις θεράποντας θεοῦ οὕτω τιμῶν εἶχον, καὶ τοῖς δι' αὐτῶν τελουμένοις προσεῖχον θαύμασι, καὶ ἐξεπλήττοντο τὰ ἀγάπια καὶ καινὰ θαύματα, δι' ὧν δοξάζει Χριστὸς τοὺς αὐτὸν τοῖς οἰκείοις δοξάσαντας μέλεσιν, ὅτι καὶ τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν θαύμασι καὶ ἐν μάρτυσι διαβοήτου Δημητρίου ἀναδιδόμενον μύρον, καδδίοις καὶ λέβησιν ἀφυόμενοι ταῖς τῶν ἰχθύων λοπάσιν ἐνέχεον, καὶ τὸ τοῦ ποδὸς σκῦτος τοῖς μυραλοιφαῖς ἐλίπαινον, καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς ὑπηρεσίας ὅσας περ τὸ ἔλαιον διατίθησι, χύδην καὶ ἀσώτως ἐκέχρηντο· τὸ δὲ ὡς ἐκ πηγῆς πολὺ ἀκρουνο, ἢ δὲ ἀβύσσου ἀναβάλλον, ἐπέρρει πλησμιώτερον, καὶ ἐξεβλυχεῖτο καινοπρεπῶς, ὡς καὶ τοὺς βαρβάρους αὐτοὺς διὰ θαύματος τίθεσθαι τὸ δρώμενον, καὶ τὴν χάριν ἐκπεπλῆχθαι τοῦ χρισομάρτυρος, ἣν θεόθεν εἰλήχει. οἱ δὲ καιρὸς ὑμνῳδίας, ἐπανηγυρίας ἐτίθει περὶ τοὺς ναοὺς τοὺς ῥωμαίους, οὐδὲ τότε σφῶν ἀπείχοντο οἱ ἀπαίδευτοι τοῦ στρατεύματος, ἀλλὰ προσιόντες ὡς συνεκκλησιάσοντες σφίσι, καὶ συνθύσοντες θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, τῶν μὲν ποιῶν οὐδὲν ἀφίσταντο· ἀλαλάζοντες δὲ πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ ταῖς ἀσήμοις φωναῖς διαρρηγνύμενοι, ἢ καί τινας τῶν ῥωμαίων διά τι συμπεσὸν πρὸς βίαν ἄγχοντες, καὶ πράγματα παρέχοντες, συνέχεον τὸν ὕμνον, καὶ ᾖδον οἱ ψάλλοντες ἀνακρυς ὡσεὶ ἐπὶ ἀλλοτρίας ᾄδοντες, καὶ οὐχ ὡς ἐφεστῶτες τεμένει θεοῦ. πολλοὶ δὲ καὶ ἀντάδοντες τοῖς ἀλαλάζουσι κυρίῳ, ᾄσματα ἀφίεσαν πορνικά, καὶ κυνηδὸν ὑλακτοῦντες, ἐνίκων τὴν ᾠδήν, καὶ ὑπερεφώνουν τὸ εἰς θεὸν ἱλαστήριον· καὶ τοιαῦτα μὲν (ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα εἰπεῖν) οἱ θεσσαλονικεῖς πολιορκηθέντες ἔπασχον, ἃ καὶ εἰς ἰδικὴν ἐνίοις ἀπέτεινον συγγραφήν, καὶ τὴν ἱστορίαν ἐς τὸ πολύστιχον ἐξετείνεσαν· ἐπεὶ » δὲ ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν, διέκυψεν » οὐρανόθεν, καὶ οὐδὲ ἕνα τῶν αἰχμαλωτευσάντων ἑώρακε συνι» έντα ἢ ἐκζητοῦντα θεόν, ἀλλὰ πάντας ἀχρειωθέντας, καὶ » πρὸς ἔργα ἐκκλίναντας ἄθεσμα, ἐδικαίωσεν αὐτοὺς μὲν » ἐκμυκτηρίσαι, ἐκτρίψαι τε καὶ ταράξαι τῷ δικαίῳ θυμῷ, » τὸν δὲ τοῦ οἰκείου λαοῦ κατοικτεῖραι ἐλεήμοσιν, καὶ τούτοις » ἐλευθερίαν βραβεῦσαι, ἐν τῷ πνεύματι ἀκηδιῶντι τεθλι» μένῳ, καὶ καρδίαν μὴ ἐξουθενῶσαι συντετριμμένην· κολοβοῖ τοίνυν, ὡς οἶμαι, διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς τὴν χρονικὴν τῶν ἀπολακταίων περίστασιν· καὶ ὅσα τοῖς Βαβυλωνίοις διηπείλησε πρότερον οὐκ ἐλεήσασι τὴν Σιὼν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῆς τοὺς τρυφερούς, καὶ τὰς θυγατέρας ἐν ἀπαγωγῇ καὶ αἰχμαλωσίᾳ, ταῦτα καὶ αὐτοῖς ἐν ἀκαρεῖ ἐπήνεγκε· καὶ ἐνδοξάζεται ὁ κύριος ὡς οὐδέποτε, ἐφ' οἷς τὸ πανικὸν καιροῦ τὸ οἰκεῖον ἔλεος ἐθαυμάστωσε. μαρτυρικαῖς, ὡς ἔοικεν, ὑποκαμφθεὶς λιτανείαις, καὶ εὐχῆς ἐπακουὸς γενόμενος τοῦ τῶν θεσσαλονικέων ἀρχιερέως· ἦν δ' οὗτος ὁ πολὺς ἐν λόγοις καὶ ἀρετῇ διαβεβοημένος ἁπανταχοῦ Εὐστάθιος, ὃ καὶ τὸ ἐκεῖ συνιστὰς μετὰ τῶν πρὸς τοῖς ἀξιέπαινον, καὶ ἡ πολυπειρία θαυμασιότης καὶ ἀξιάγαστος,

aut alio quopiã cibo ueſcentes, patellas per ludibriũ euertebant: impulſaq́ menſa, cõuiuium perturbabant: neq; ſuo tempore, acerbo pane frui ſinebant, aut uappam uel aquam immundã tranquillis animis bibere. Adhæc, impudentiſsimi ſanniones ac Dei contẽptores inclinati, attractis ueſtib. podices in comedentes conuertebant, & cibis proximi oppedebãt: quidã etiã tãquã per ſiphonẽ recremẽta uentris in cibos & facies exulantium eiaculabantur. in puteos mingebant, unde poſtea aquabantur: eodẽq; uaſe, nulla lotione adhibita, nunc pro matula, nũc pro calice utebãtur. Chriſti miniſtros in primogenitorũ albũ relatos, adeò nõ, ut decuit, uenerabantur: nec editis per eos miraculis mouebantur, quib. Chriſtus eos remuneratur, qui ſuis mẽbris ipſi honorẽ habuerunt: ut unguẽtũ, quod ex celeberrimi martyris Demetrij monumẽto ebullit, cadis & lebetib. hauſtũ, patellis piſciũ infunderent, eo calceamenta ungerent: & ad cætera miniſteria, quib. oleum uſui eſt, temerè & nequiter abuterentur. Id uerò ut è fonte inexhauſto prodiens, aut ex abyſſo ſcaturiens, copioſius affluebat, & noua ratione exundabat, ut & Barbari unum id mirarentur, & gratia martyri diuinitùs conceſſa obſtupeſcerent. Quòd ſi Romani ad canendas Dei laudes in templis conueniebant, ne tum quidem à militari inſolentia immunes erant. Nã importuniores ex ijs, per ſpeciem unà canendi & laudandi Dei, ingreſsi, uociferabãtur inter ſeſe, & confuſis clamorib. rumpebantur, aut obtorto collo Romanis aliquib. ob fortuitũ aliquẽ caſum arreptis, cantiones turbabant, ut cantores planè in aliena terra canerent, nõ ut in templo Dei. Multi quoq; ex aduerſo meretricijs canticis, & caninis latratibus hymnos turbabant, & Dei celebratores clamores ſuperabant. Atq; hæc pauca de multis, quæ Theſſalonicenſes in urbis expugnatione ſunt perpeſsi, à nonnullis peculiari ſcripto prolixè cõmemorata, exponere uiſum eſt. Poſtquã uerò is qui in excelſo habitat, & humilia intuetur, è cœlò proſpexit, neque illũ hoſtẽ & uictorẽ Romanorũ intelligere aut quærere Deũ uidit, ſed omnes inutiles eſſe factos, & neſarijs rebus deditos: ſubſannare “ eos inſtituit, ac perturbare & excindere, iuſta “ indignatiõe cõmotus, & tã crudeliter afflictis “ clemẽter libertatẽ reſtituere, mœſti ſpiritus & “ cõtriti cordis miſertus. Propter electos igitur, “ ut arbitror, acerbitates illas diutius graſſari nõ paſſus: & quæ Babylonijs minatus erat olim, quòd Sionis nihil miſerti, filios eius delicatos & filias in ſeruitutẽ abduxiſſent, momẽto rẽporis iſtis intulit, ut miſericordia eius mirabilis, tũ ſi unquã alias celebraretur, martyrũ ut arbitror precib. & Theſſalonicẽſis Põtificis exorati. Is erat eloquẽtia & uirtute celeberrimus Euſtathius, qui & prudentia, & uſu rerũ mirabili præditus,

Vnguentũ ex Demetrij martyris ſepulchro ebulliens.

Deus tandem è cœlo proſpectat.

Euſtathius Theſſalonicenſis epiſcopus ſua interceſſione ciues ſubleuat.

præditus, & doctrina profanarum & sacrarum literarum uberrima cæteris omnibus antecellebat, eaq; uelut insigni & peculiari nota prædicabatur. Qui cum mallet cum grege suo affligi, quàm mercenarios imitari, qui lupis aduentantibus grege deserto aufugiunt: quamuis dum hostes adhuc expectabãtur, necdum urbem circumsederant, discedere licuisset: id sibi minimè faciendum censuit, quòd sua præsentia nimirum multos conseruaturus erat: sed ultrò in urbe tanquam carcere inclusus, ærumnas omnes unà tolerare non destitit, tũ suo exemplo persuadendo, tum monendo, Dei uerbera, ut benigni patris castigationẽ, æquis animis ferenda, & ab eodẽ medicinam expectandam esse. Nam si sæpè, ut ait, percutere, at sæpissimè etiam mederi consueuit: præsertim si quis leniter & cum gratiarũ actione molestias perfert, neque ob acerbitatem earum, eum à quo proficiscuntur, odio persequitur, nec cum prouidentia expostulat: nec iudicij diuini profunditate reiecta, in secundis duntaxat rebus & prospero fortunæ flatu, bonum se præbere didicit. Is igitur duces exercitus, qui latinè Conti dicuntur, adiens, edicta impetrabat, quibus ærumnæ leniebantur: neq; quicquam prætermittebat, quod ad consolationem suorũ pertineret. Nam eius oratione uel horridæ cautes moueri potuissent: & solo conspectu alienigenis ita erat uenerabilis, ut & uenienti assurgerent, & orantem libenter audirent, & eius monitis ad humanitatem & æquitatem flecterentur: ueluti uulnus inflammatum, quod leui manu aqua mollitur. Qui alites etsi propè in nubibus uolitabant, & in obuios quosque Romanos magno impetu ruebant, abductionem in Siciliam eis minitantes: ille tamen ciues perterritos, & urgentibus malis grauiora metuẽtes, ueluti gallina pullos sub alas suas alliciebat, & uictorum acerbitatẽ uerbis, ut Moses aquam Merranam ligno iniecto, diluebat. Quæ uerò liberationis eorum ratio fuerit, mirabiliter à Deo prouisa, suo loco referetur. Nunc ad institutum redeat oratio, & res ab Andronico gestæ referantur. Is Sebastianis fratribus in crucem actis, quòd Alexium Comnenum (is est, quem Manuel extra coniugium suscepit, & Andronicus Irenæ filiæ eodem modo natæ despondit) regnum affectantem adiutarent, & se imperio pulsum uellent, paulo pòst etiam illum comprehensum, in carcerem conijcit. Deinde excæcatum, Chelen (id oppidum uicinum est Ponti angustijs) relegat, & in turrim ea de causa extructam compingit. etiam Irene filia exosa & expulsa, quòd maritum minimè lugere iussa, si, ut piam filiam deceret, patris malis moueretur, sed eum odio non minore, quàm prius amore persequi: illa

Alexij Comneni excæcatio.

ἀξιάγαστος, τὸ δὲ παρὰ πολὺ τῶν ἄλλων ἐν λόγοις καὶ σοφίας πάσης ὁπόση τε ἀμύστερα καὶ ὅση τῶν θύραθεν κρατιστεῦσαι περικαλλὲς τὸ οἰκειότατον ἐκείνῳ καὶ ἐξαίρετον ἦν χαρακτήρισμα· οὗτος γὰρ συγκακουχεῖσθαι τοῖς οἰκείοις ποιμνίοις ἑλόμενος μᾶλλον, ἢ τοὺς μισθωτοὺς ἐζηλωκέναι, οἳ τῶν λύκων ἐρχομένων ἐῶντες τὰ θρέμματα, ἐκδιδράσκουσιν, ἐξὸν μεταναστῆναι τῆς πόλεως, ἔτι τῶν πολεμίων προσδοκωμένων, μηδὲ περικαθισάντων αὐτῇ, τοῦτο μὲν οὐδαμῶς ἐδοκίμασεν, ὅπερ αὐτῷ συμπαραμεμενηκότας, πλείστους ἔμελλον σῴζεσθαι· ἐναπειρχθεὶς δὲ τῇ πόλει ἑκών, οὐκ ἀπεσείσατο συνδιαφέρειν τὰ ἀλγεινὰ τοῖς πάσχουσιν, ὡς μὲν τοῖς καθ' αὐτὸν ὑποδείγμασι πείθων, ὡς δὲ παραινῶν ὅσα καὶ πατρὸς ἡμερίου δέγματα, τὰ τοῦ θεοῦ καθυποφέρειν πλήγματα, καὶ τὴν ἐκ τοῦ πατάξαντος προσμένειν αὖθις ἴασιν· εἰ γὰρ καὶ οἶδε, φησί, πατάσσειν πολλάκις, ἀλλὰ καὶ ἰᾶσθαι πλειστάκις φιλεῖ, καὶ μάλιστα εἰ πράως φέρει τις καὶ εὐχαρίστως τὰ λυποῦντα, καὶ μὴ πρὸς δριμὺ τούτων, καὶ βάλλον τὴν αἴσθησιν ἀνολιζόμενος, ἐχέγγυος ἔχει πρὸς τὸν ὑπάγοντα, καὶ καταστενάζει μὲν τῆς προνοίας, κεκράτηται δὲ βυθὸς ἔκρυπται θεϊκῶν, οἷα τοῖς λευροῖς ἐξομαλυγεῖσθαι μεμαθηκὼς ἐν μόνοις τοῖς ἀγαθυνεῖσθαι, καὶ ὅταν ἐξ οὐρίας φερόμενον τὸ τοῦ βίου ἀκάτιον, διακομίζῃ ἀναυαγήτως ἐκεῖνον, καὶ ῥᾷα καὶ κούφως τὰ ἐφετά, ὡς αὖθις μακρόθεν τὰ ἐγκλήματα οὐκοῦν τοῖς στρατηγοῖς ἐπιφαινόμενος, οὓς κόντους εἴποι τις ἄν, λατίνων διαλέκτῳ χρώμενος, ἐμπορίαζε τὰ χείρω τοῖς πεπονθόσιν, ὑπὲρ τῶν γράμματα ἐκεῖθεν χορηγὰ κομίζων αὐτοῖς, καὶ πᾶν ἕτερον προσυπανύων αὐτοῖς παράκλησιν· τάχα γὰρ καὶ πέτρας ἐγκλάσας ὁ ἐκείνου λόγος καθίκετο, καὶ δι' αἰδοῦς καὶ μόνον ὀφθεὶς τοῖς ἀλλοφύλοις ἤγετο, καὶ ἐκεῖνον ὑπεξίσταντο, καὶ ἀδεῶς αὐτοῦ ἤκουον, καὶ πρὸς τὸ πρᾳότερον καὶ χρηστότερον ἦθος μετεποιοῦντο, οἷα τραῦμα φλεγμαῖνον χειρὶ κούφῃ καταλεαινόμενον ὕδατι· οἱ γὰρ εἰ καὶ σαν οὗτοι ἐγχιμφεῖς μικροῦ αἰρόμενοι γαμψώνυχες ὄρνιθες, καὶ βαρεῖς ἐπεπτοῦντο τοῖς ὑπὸ χεῖρα τελοῦσι τε ῥωμαίοις, μετοικεσίαν αὐτοῖς εἰς σικελίαν ἐπαπειλούμενοι· ἀλλ' οὖν ἐκεῖνος τοὺς τῷ δέει περιβαίνοντας, καὶ δειλότερα τῶν γινομένων τὰ ἐπιόντα ὑφορωμένους κακά, ὑπεσύναγέ τε καὶ διέθαλπε, καθὰ καὶ ὄρνις ὑπὸ τὰς ἑαυτῆς περιστέλλει πτέρυγας τὰ νεόττια, καὶ τὸ τοῦ θυμοῦ μερραῖον τῶν κρατούντων μετήμειβε ποτοῦ τῷ πικράζοντος, ὥσπερ μωσαϊκὸν μέσος ξύλον προσλαμβανόμενος· ὁποῖος δὲ ὁ τρόπος τῆς ἐλευθερίας, καὶ διὰ μέσου τίνος τουτονὶ τὸ θεῖον ἐκαινούργησε, τὸν οἰκεῖον ἀναμενέτω καιρόν· τὸ δὲ λέγειν ἐπανίτω πάλιν, ὅθεν ἐξέβημεν, καὶ διηγείσθω τὰ τοῦ βασιλέως ἀνδρονίκου τῷ ἱστορεῖν· ἄρτι γὰρ τῷ ὑπὲρ ξύλου ἀναρτήσας τοὺς κασιγνήτους σεβαστιανούς, ὡς εἰς τυραννίδα δ' ἀλέξιον ἐπαίροντας, καὶ αὐτὸν καθαιρήσειν, τὸν κομνηνὸν ἀλέξιον. οὗτος δ' ἦν ὁ μὲν ἐκ γυναικὸς περιπλοκῶν τῷ βασιλεῖ ἐκτεχθεὶς μανουήλ, καὶ γαμικῶς συναφθεὶς τῇ ἐξ ὁμοίων φύσεων σπερμάτων θυγατρὶ τοῦ ἀνδρονίκου εἰρήνῃ· βραχέος γοῦν διαλειπόντος καιροῦ, καὶ αὐτὸν συλλαβὼν τὸν ἀλέξιον, εἱρκτῇ παραδίδωσιν· εἶτα τὰ διαλωβησάμενος τοὺς ὀφθαλμούς, ἐς τὴν χηλὴν ἀπερόριον τίθησι (πολίχνιον δὲ ἦν αὕτη παράλιον, ἄγχιστά που τοῦ πόντου στόματος κείμενον) ἔνθα καὶ πυργίον εἰσδέχεται τὸν ἀλέξιον, τούτου ἕνεκα δομηθέν, καὶ τὴν θυγατέρα εἰρήνην ἀπεστύγει, καὶ προΐεται ἐκ προσώπου ἀνδρόνικος, ὅτι ὁ μὲν μὴ ἀχθεσθεῖσα, μηδὲ κόψασθαι ὁπωσοῦν ἐπιτετραμμένη ἐπὶ τῇ τοιαύτης ἀνδρί, ὡς φιλοπάτωρ δῆθεν θυγάτηρ, καὶ ὑπεραλγεῖ τοῦ φυτεύσαντος μᾶλλον ἢ ὧν καὶ ἀπεστύγησε τὸν σύλλεκτρον, καὶ τὸ πρὶν φίλτρον μετενεγκεῖν εἰς μῖσος ἀντίρροπον.

ὁ δὲ

ἡ δ' ἐθελουσίως, ὡς εἰκός, οὐκ ἀπεστέρξατο τὸν ὁμόκοιτον, καὶ δυσάνιον ἐπιδειξαμένη τὸ βίοτον. ἀλλ' οὕτω μὲν ἐξέπνευσε δύσει τὰ τῆς θαυμαστῆς ταύτης καὶ μεγαληγορουμένης γαμικῆς συναφείας ὑπὸ τῶν καταπτύστων κολάκων, καὶ τῶν ἀντιφθεγγομένων νόμοις δικασπόλων, οἳ τὴν κάμηλον καταπίνοντες, διϋλίζον τὸν κώνωπα, ὑφ' ἧς καὶ τὰ χρονίως ἀπερρωγότα συνελθεῖν οὗτοι προὐφοιβάζοντο, τὴν ἕω τε προσκολληθῆναι τῇ δύσει, καὶ παλαιὰν ἐκπολέμωσιν ἐκτρίψασθαι, καὶ ἔθνη ὅσα τὰς γλώττας, οὕτω καὶ τὰς γνώμας ῥωμαίοις ἀνόμοια, τὸ σύμπνουν ἀσπάσασθαι, καὶ τὸν ταυτισμὸν τῶν ἐθῶν τῆς προτέρας καινοτρόπως ἀλλάξασθαι διαστάσεως, ὡς συγκοπῆναι τὰς ζιβύνας εἰς ἄροτρα, καὶ συμβοσκηθῆναι ἄρνας τοῖς λέουσιν. εὐνομίας τε πόλεων ἐμεγαλαυχοῦντο, καὶ τὴν ἐκφορίαν τῆς γῆς ἐπίδοσιν διαρκῆ, καὶ παράλογον ἔκφυσιν· ὡς ὄχνας μὲν προενεγκεῖν τὴν ῥάμνον, τὴν δὲ συκῆν ἀσταχύων φρίσσειν ἀνθερίκας. ἢ γοῦν ὡς ἐν τῇ μίξει Διὸς καὶ Ἥρας οἱ ποιηταί φασιν, ὑποστρωννύναι μὲν λωτὸν ἑρσήεντα, κρόκον δ' ἀναφύεσθαι, καὶ ἀνατέλλειν ὑάκινθον· οὕτως οἱ λογοποιοὶ τοῦ τοιοῦδε ἐμωράνθησαν προδηλότατα, καὶ φάσκοντες εἶναι σοφοὶ καὶ προβλεπτικοὶ τῶν ἐσομένων, καὶ προειδότες τὰ ἔμπροσθεν, οὐδὲ τὰ ἐν ποσὶν ὁρῶντες ἠλέγχοντο, ἀλλ' ὑπὸ τῇ προφητικῇ ἀρᾷ βλέποντες οὐκ ἔβλεπον, οὐδ' ἀκούοντες ἀνωτίζοντο· ἑώρων μὲν ἀσφαλῶς, καὶ ᾔδεσαν ἀκριβῶς, καταποντισμοῦ φθεγγόμενοι ῥήματα, καὶ ὡς ὅπλα καὶ βέλη τοὺς ἑαυτῶν ὀδόντας μεταγομφοῦντες, χαριτογλωττοῦντες δ' ὅμως, καὶ πρὸς ἀργύριον λαλοῦντες, καὶ ὠνίους γλώττας φέροντες, καὶ τὸ ἀνθρωπάρεσκον κατὰ κράτος μεταδιώκοντες, ὁποίους (οἴμοι) βόσκουσι τὰ ἀνάκτορα, τῶν κακῶν ἐπαινέτας, τὸ δὲ καλὸν γνῶναι μὴ θέλοντας, ἐπιμελῶς ἐγίνοντο πρὸς τὰ πονηρὰ, καὶ ἐπεδίκαζον ἐκείνοις, οἷς ἔχαιρεν ὁ κρατῶν, οὐ μὴν δ' οὐ βασιλικῶς ἠρέσκετο βασιλεύειν· οὐ μόνον δὲ ὡς ἀπανθρώπως οὕτω καὶ ἀνηλεῶς διέθετο Ἀνδρόνικος τὸν Ἀλέξιον, ἀλλὰ καὶ ὁπόσοι περὶ τὴν ὑπουργίαν ἐκείνου λόγιμοι, συλλαβὼν εἶχεν ἐμφρουρούς· μετ' οὐ πολὺ δὲ κἀκ τούτων ἀριστίνδην οὐκ ὀλίγους συνειληφὼς, τῶν ὄψεων ἀπεστέρησεν. ἕνα δ' ἀναλαβὼν, ὃς ἐν ὑπογραφεῦσι τῶν Ἀλεξίου ἠρίθμητο, τὸ ἐπίκλην Μάμαλος, ἐς θοίνην ἐταμιεύετο πύματον· οὕτω δ' αὐτὴν [illegible], καὶ ποικίλως μεθώδευσε πλείονος, ὡς ἀξίαν εἶναι μὴ ἄλλον δυστυχῆσαι δαιταλευτὴν, ἢ μόνον βασιλέα ἀνδροφόνον, καὶ τραπέζαις ἐριννύων καὶ τελχίνων φθορέων ἰσάσαι μὴ ἀπολέλειπτο τὸ παράθεμα, καὶ οἷον οὐδέπω τις ὀψοποιὸς ἐς μαγγανείας εἰσῆκε. τὸ δὲ ἦν, πυρὶ παραδοθῆναι τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τὸ ἱππικὸν ἁμιλλητήριον καὶ τὸ μὲν ἀνῆπτο, καὶ ἀνεχεῖτο ἡ φλὸξ ἐπὶ τοῦ ἀέρος πολὺ ἐπὶ τῆς τοῦ σταδίου σφενδόνης, ἐπίσης τῇ χαλδαϊκῇ ἐκείνῃ καμίνῳ, ἣν ἀνέκαυσε νάφθα, καὶ κληματὶς ὑπερζέουσα εἰς ἑπταπλάσιον· ὁ δὲ προῆκτο σχοινόδετος καὶ γυμνὸς, ὁποῖος πρώτως προσεῖδε τὸν ἥλιον, τῆς μητρικῆς νηδύος ἐκθορών· περιστάμενοι δὲ ὡς ἱερεῖον τὸν μείρακα οἱ καμινευταὶ, ὑπηνήτην ὄντα τὸ πρῶτον, καὶ ἰούλῳ τὰς παρειὰς ἐρεφόμενον, ἐώθουν μετὰ κοντῶν μακρῶν εἰς τὸ μεσαίτατον τοῦ πυρός· ὁ δὲ προσομιλῶν τῇ καμίνῳ καὶ ἀλγυνόμενος, φιλοψυχῶν δὲ καὶ ὡς ἄνθρωπος, ἴσως δὲ καὶ ὡς φεύξεσθαι διανοούμενος τὸν ἤδη ἀνυπεξάλυκτον θάνατον, νῦν μὲν ἐμπίπτων ἀντέβαινε ταῖς διακοντίσεσι, μετριωτέρας κρίνων τὰς ἐκ τῶν ὀδυνῶν τῆς τοῦ πυρὸς βρώσεως, καὶ τοῦ ἐπ' ἀνθρώπων ἐκπλώματος· νῦν δὲ τοῖς ἐμπυρευταῖς ὡς τὸ τῆς φλογὸς μεσαίτατον ἐμβαλλόμενος, καὶ ὑπὸ τῆς πυρᾶς διωλυγμένος ἐπὶ τὸ σφοδρὸν σὺν ἀκοντίας, τῆς καμίνου ἐξετινάσσετο, τὸν περὶ ψυχῆς τρέχων, καὶ ὑπὲρ τὸ ἐντελὲς διηλλαγμένον πήδημα, καὶ ἐπεὶ ἐφ' ἱκανὸν γενόμενον, ὡς δάκρυα ἐκίνει τοῖς θεαταῖς, εἶτα δὲ κάμνων ἐξυπτίασε,

illa priſtina charitate conſeruata, luctum ſuum & lachrymis & pullo ueſtitu teſtabatur. Ita mirabile illud coniugium, & à deteſtandis aſſentatoribus & iniquis iudicibus, qui camelum deglutiunt, & culicem colant, magnificè iactatum, ſubitò eſt diremptum. Per quod iidem prædixerant, ea quæ olim auulſa eſſent, iterū coitura, & Orientem cum Occidente copulatum iri: & inueteratis odiis abolitis, gentes ut linguis, ita moribus à Romanis diſcrepantes, concordiam inituras, iiſdemq; moribus uſuras, diſſenſionibus noua ratione abolitis, ut enſes in aratra mutarentur, & agni cum leonibus paſcerentur. Ciuitatum quoq; diſciplinam, & frugum prouentum uberem & mirabilem iactabāt. Nam rubum pira pariturum, ficum ſegete grauatum iri: fere ut Poetæ in Iouis & Iunonis concubitu, roſcidam lotum ſubſterni, & crocum enaſci, ac hyacinthum oriri fabulantur. Omnino iſti nugigeruli manifeſtiſſimè delirarunt, qui cum ſe ſapientes eſſe, futuraq; proſpicere gloriarentur, nec ea quæ ante pedes erant, perſpiciebāt: propheticæ illi execrationi obnoxii, ut uidentes non uiderent, & audiētes nō audirent. Imò apertè cernebāt, & ſatis norant, ſe capitalia uerba fundere, & dentes ſuos tanquā iacula & gladios exacuere: ſed quia grata aurib. dicebāt, & linguas uenales habebāt, & hominib. placere impenſè cupiebāt, quales, prohdolor, aulæ in perniciē ſuā alunt, « laudatores malorū, bonorū inſcitiā ſimulātes: « ſedulò improbitatem promouebant, eaq; probabant quæ Imperatori cordi erant. Neq; uerò Alexium duntaxat tanta inhumanitate tractauit Andronicus, ſed ex miniſtris etiam eius præcipuos in cuſtodiam dedit: nec multo pòſt delectu ex optimis habito, pleroſq; excæcauit. Vnum uerò ex ſcribis illius, cognomento Mamalum, quem ultimum deuoraret, aſſeruauit: & eas epulas tāta lauticiarum uarietate inſtruxit, ut dignæ eſſent, quæ non aliū niſi primum illum homicidam, conuiuam haberent, & à mēſis Furiarum nihil differrent. quales à nullo unquam coquo eis ſunt appoſitæ. Id porrò erat, ut homo in Hippico cremaretur. Incenſus eſt rogus, & flamma in altum elata, in Sphēdone ſtadii: non aliter, quàm Chaldaica illa fornax, naphtha incenſa, & clematide in ſeptulum inflammata. Producitur ille funibus uinctus, & nudus, ut primùm materna aluo egreſſus, ſolē aſpexerat. Carnifices adoleſcentem, cui prima lanugo malas ueſtiebat, tanquam uictimam, longiſſimis perticis in mediū ignis trudebant. Is uerò doloris acerbitate & uitæ cupiditate, ut humanum eſt, coactus, malum iam incuitabile uitaturus, aliàs ictibus obuium ſe ferebat, eum dolorem flāmæ cruciatu leuiorem ratus; aliàs à carnificib. in mediū flāmæ cōiectus, inſtar iaculi è rogo maximo impetu emicabat. Quod cū diu duraret, ſpectatorib. lachrymas excutiebat, donec fatigatus ſupinus concidit,

Inſectatio corruptorum iudicum.

Vana oracula.

Mamali ſcribæ combuſtio.

τὸ δὲ

Epiphonema in deteſtationem crudelis ſupplicij.

& tetro exuſtæ carnis fœtore circumfuſum aerem & ſpectatorũ nares infecit. O'rogum immitem. O'gratum dæmonibus holocauſtum. O'uictimam Telchinum. O'Furiarũ proteruiam. O'nidorem inſuauem, quem non olfacit Dominus, ſed maleficę poteſtates, & infeſti humanæ uitæ genij. Nam cum Andronicus à ueteribus immolari boues, & nidore placari numina didiciſſet: eãdem ſequi rationem noluit: ſed ut eius facta probabant, immanitate omnibus ſuperiorum temporũ immaniſsimis tyrannis ſuperior, homines ſacrificare per ſcelus inſtituit, ſpretis Chriſtianæ religionis legibus, quę hominem potius conſeruandum eſſe, quàm perdendum, nec totum mundum cũ eius animo comparandum docent. Quis inſanus Cambyſes, aut crudelis Tarquinius, aut Echetus & Phalaris, tyranni crudeliſsimi, talia perpetrarunt? Qui Tauroſcythæ, quorum legibus mactantur hoſpites, quorumq́ morib. errabundus Andronicus infectus fuit, ita in captiuos ſæuierunt? Ne uerò tam atrox ſupplicium ſine cauſa & iuſto crimine inflixiſſe uideretur: libellos aliquot unà cum Mamalo cremauit, qui de ſecuturis Imperatorib. tractabant, quibus recitandis Alexium ad regni amorem impuliſſe fingebatur.

Diſypati Georgij periculum.

Tantum autem abfuit, ut eius facti Andronicũ pœniteret, aut ſimili crudelitate in poſterum abſtineret, ut Diſypatum Georgium, magni templi lectorẽ, propterea quòd de Imperatoris ſæuitia liberius queſtus eſſet, in carcerem coniectum, ſubinde in animo haberet, ueribus transfixum, & pinguem hominem inſtar porcelli ſupra carbones aſſatum, uxori eius, haud ſcio in quo uaſe (amplũ id utiq; eſſe oportuiſſet) mittere: ac omnino feciſſet, niſi Monaſteriota Leo ſocer eius, qui ob dicendæ ſententiæ prudentiam Senatus os ab Andronico uocabatur, tyranni furorẽ authoritate ſua repreſsiſſet. Pręterea fama undiq; aduolans, quæ Dyrrachium Siculis deditionem feciſſe, & Theſſalonicam obſideri nunciabat, ſæuitiam Andronici & humani cruoris auiditatem nonnihil infringebat. Diſypatus igitur in carcere manus ad Deũ extendebat, & cum
» Dauide precabatur: Educ è cuſtodia animam
» meam, ut nomen tuum prædicem. & Ionæ uerba
» ſæpè repetebat: Nunquid amplius ſanctum
» tuum templũ reſpiciam? Quid uerò precabatur? Deleto me domine ex Andronici memoria: ſim ignotus apud eũ omni tempore, ne recordetur nominis mei, donec ex libro uiuẽtiũ deletus fuerit. Itaq; numen non cunctatũ eſt, nec preces eius aſpernatum, ſed illęſum eduxit è carcere, Andronico paucis diebus pòſt extincto. Qui quo pacto fideliſsimos ſuos miniſtros remunerari fuerit ſolitus, Macroducę Cõſtãtini & Ducæ Andronici ſupplicia declararũt: quorũ alterũ, ut dictũ eſt, Panhyperſebaſti honore extulerat: Ducã uerò adoptatũ, in amiciſsimorũ numerũ receperat. Ingenij eius feritatẽ, & in colenda amicitia leuitatẽ, illud etiam demonſtrat,

τὸ δὲ πῦρ λάβρον τὰς ἐκείνου σάρκας περιχυθὲν, ἐν βραχεῖ συνετέλεσε. κνίσσα δ' ἐς οὐρανὸν ἀνῄει, τὸν κύκλον δυσφλεγῆ ἀέρα, καὶ ἦν τὸ τῆς λιγνύος ἐκφερόμενον, ῥισὶν ἀνθρώπων ἐκεῖσε παριόντων ἀπρόσιτον. ὢ πυρσὸς ἐκεῖνος ἀνήμερος· ὢ ἀσπάσιον δαίμοσιν ὁλοκαύτωμα. ὢ σφάγιον τελχίνων· ὢ ἀλαστόρων ὁλόκληρος προσφορά. ὢ οὐκ εὐωδίας ὀσμὴ, ἣν οὐκ ὀσφραίνεται κύριος, ἀλλ' ἀρχόντων χορὸς, καὶ κακοεργὸς ἀνδρόνικος, ὃς θυόντων ἀκούων τοὺς πάλαι, καὶ κνίσσαις θεραπεύειν τὸ προσκυνούμενον, τὴν αὐτὴν δραμεῖν οὐκ ἠνείχετο· ἀλλ' ὡς ἦν ἐκ τῶν δρωμένων πιστοῦσθαι, νικλεσθρίαν ῥίψων ψυχὴν τῶν πώποτε ἀνηκεστοτάτων αὐθεντῶν, ἀνθρωποθυτεῖν κακῶς ἐπεβάλλετο, τὰ τῶν χριστιανῶν θέσμια παριδὼν, ἃ ψυχὴν σῶσαι μᾶλλον ἢ ἐξολέσαι παρακελεύονται, καὶ οὐδὲ τὸν κόσμον ὅλον ἀντάξιον αὐτῆς ἀποφαίνονται. τίς καμβύσης μαινόμενος, ἢ ἀπηνὴς ταρκυίνιος, ἢ ἔχετος καὶ φάλαρις, ἄγριοι καὶ θηριώδεις, τοιαῦτα εἰργάσαντο; ἢ τίνες ταυροσκύθαι ξενοκτονίαν νενομικότες, ὧν τὰ ἤθη ὁ πολυπλανὴς οὗτος ἀνεμάξατο γέρων, οὕτως ἐπέθεντο καὶ διεχειρίσαντο; ποιῶν δὲ τὴν τιμωρίαν οὐκ ἀναίτιον, ἀλλά τι προσφυὲς ἐπισυρομένην ἔγκλημα, βίβλους τινὰς συγκατέκαυσε τῷ μαμάλῳ, διεξιούσας δῆθεν περὶ βασιλέων ἐφεξῆς ἐς τοὐπιὸν, ἃς τῷ ἀλεξίῳ ὑπαναγινώσκων μάμαλος, ὡς ἐγείρων ὥσπερ εἰς τὸ βασιλεύειν ἐμελίζετο. οὕτω δ' ἦν τοῖς πραττομένοις τούτοις ὑπερβάλλοντα ἐβάλλετο, ἢ τῆς αὐτῆς καὶ αὖθις δρᾶν ἀπείργετο, ὡς καὶ τὸν δισύπατον γεώργιον (ἦν δ' οὗτος ἐκ τῶν τοῦ ἀναγνωστῶν τάγματος, οἳ τὴν μέγαν ἀμφιπολοῦσι ναὸν) ἐγκρατῆ συμφλογίας, πενθούμενον μόνον ἐφ' οἷς κακῶς ἐποίει ἀνδρόνικος, καὶ κακῶς εἰπόντα ἀνδρόνικον, καὶ ὀβελίσκοις ἐμπεῖραι διανοηθεὶς μελετᾶν, καὶ ἐπ' ἀνθράκων ὀπτηθέντα τῇ τούτου προσαγαγεῖν γαμετῇ. καὶ ἦν ἂν ὁ πιμελώδης δισύπατος ἤδη δελφάκιον ὀβελοῖς ἐμπειρόμενος καὶ ὀπτανόμενος, καὶ ὡς ὄψον ἤδη καινοῦ τιθέμενος, καὶ τοῖς κατ' οἶκον εἰσαγόμενος, καὶ τῇ ὁμευνέτιδι παρατιθέμενος, οὐκ οἶδα ἐφ' ὅτω, πελυχανδοὺς δ' ἀπέθεν, εἰ μὴ ὁ τῆς γαμετῆς τούτου πατὴρ ὁ μοναστηριώτης λέων ἀνασειράζων ἀνδρόνικον τῆς ὁρμῆς, καὶ ἐγκρατῶς κατέσχε τοῦ ἐγχειρήματος, ὅσα καὶ λέων κνώδαλα ἐκφοβῶν, δι' ὃν τὰ ἀνδάνοντα τοῖς πράγμασιν ἐξηγορεύετο, στόμα τῆς συγκλήτου πρὸς ἀνδρόνικον καλούμενος, καὶ φήμη δὲ ἤδη πάντοθεν λύσσαι τὸ πρὶν σὺν μὴ, σικελοῖς ἀπήγγελλον ἐπίδαμνον προδεδόσθαι, θεσσαλονίκην δὲ παρακαθῆσθαι, ἀνδρονίκου ἐξήκεσον τοῦ φονᾶν ὑποθερμᾶσαι, καὶ τοῦ κολάζειν τὸ σύντονον ὑπεχάλασεν. φρουρᾷ τοίνυν συνεχόμενος ὁ δισύπατος, τὰς χεῖρας πρὸς τὸν θεὸν ἀνέτεινε, καὶ τῷ δαβὶδ ἐπηύχετο, καὶ λέγων· ἐξάγαγε «
ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχήν μου, τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόμα- «
τί σου. ἢ τὸ τοῦ ἰωνᾶ φθεγγόμενος· ἆρα προσθήσω τοῦ ἐπιβλέ- «
ψαι με πρὸς ναὸν τὸν ἅγιόν σου; ἀλλὰ τί ηὔχετο; ἀπάλειψόν με κύριε ἐκ τῆς μνήμης τοῦ ἀνδρονίκου, καὶ ἔσομαι παρ' αὐτῷ ἄγνωστος, χρόνον ἐκ χρόνου, καὶ μῆνα ἐκ μηνὸς, καὶ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, μὴ δ' ἐκείνης μοι μνησθείη, ἕως ἂν ἐκ τῆς βίβλου τῶν ζώντων ἐξαλειφθείην. οὐδ' ἠμέλησε τὸ θεῖον, οὐδὲ παρεῖδε τῆς δεήσεως. τούτου δ' ἴασιν, ἀλλ' ἀθιγῆ κακῶν ἐξήλλαξε τῆς φρουρᾶς, ἀνδρονίκου τὸν βίον μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας ἀπολιπόντος. ὅπως δὲ ἀπίστατο τιμᾶν ἀνδρόνικος τοὺς τῆς ἐκείνου θεραπείας ἐξεχομένους, καὶ διαπύρους τῆς αὐτοῦ θελήσεως πληρωτὰς, ὑπέδειξε μὲν καὶ ἐξ ὧν ἀπανθρώπως τοῦ βίου ἐξήγαγε τὸν μακροδούκαν κωνσταντῖνον καὶ τὸν δούκαν ἀνδρόνικον, ὧν, ὡς εἴρηται, τὸν μὲν τῷ τοῦ πανυπερσεβάστου ἐπῆρε σεμνώματι, τὸν δὲ δούκαν υἱοθετήσας, τοῖς πάνυ φιλουμένοις ἐνέγραψε. σαφῶς δὲ τὸ τῆς γνώμης ἀνήμερον ὑποδείξει,

ὑπέδειξε, καὶ τὸ μὴ συμβαῖνον ἦθος ὡς ἐπίμονον δείκνυσιν, ἐν οἷς προσέθετο καὶ τὸν Τρίψυχον ἐκπηρῶσαι Κωνσταντῖνον, ἄνδρα πολύδρασεν χρῆμα τῷ Ἀνδρονίκῳ, καὶ πάγχρηστον ἐν ταῖς ἐκείνου ὑπηρετήσεσι, καὶ τοσοῦτον ὑπεραγαπηκότα Ἀνδρόνικον, καὶ θερμῶς αὐτῷ προσεσχηκότα, ὡς ὑπερβαλέσθαι πάντας μικροῦ, ὁπόσοι τὰ Ἀνδρονίκου ἐπρέσβευον. παρὰ τοσοῦτον γὰρ ἐρχόμενος ἦν τὸ ἐκ διαμέτρου νῖκος μονώτατος ἐκφέρεσθαι Τρίψυχος, παρ' ὅσον οὐχὶ συμπαρθρομούμενον αὐτῷ, καὶ πρὸς τὸ ὑπερβάλλον τῆς πρὸς μίας αὐθαμιλλώμενον τὸν Ἁγιοχριστοφορίτην Στέφανον, καὶ τὸ μονάζον τοῦ βραβείου διαζῶντα, οἷς κἀκεῖνος τῆς ἀπανίκας ἐπλέκετο στεφάνους. ἦν δὲ ἡ αἰτία τοῦ σβεσθῆναι τὰς κόρας Τρίψυχον, βραχεῖά τις παραλύπησις, καὶ ἀξία παροραθῆναι μᾶλλον, ἢ πεσεῖν ὑπ' ἐξέτασιν, καὶ κολάσαι τὸν παραπτόντα, καὶ τοῦτο φιλούμενον πολύ, καὶ φιλοῦντα οὐκ ἔλασσον. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ ὑπὲρ ἀργοῦ λόγου λόγον ἐδίδοσαν ἄνθρωποι ἐπὶ τῶν Ἀνδρονίκου καιρῶν, παρ' ὅσον καὶ ὁ ἐξετασὴς τῶν τοιούτων Τρίψυχος, καὶ πολλοὺς βασάνοις ὑποβαλών, καὶ τῆς οὐσίας πάσης ἀποψιλώσας, ὅτι καὶ γογγυσμοῦ ῥῆμα κατ' Ἀνδρονίκου ἀπέπτυσαν, ἢ ἐγκατάλειμμα πονηροῦ φρονήματος παρ' ἑαυτοῖς ὑπελίποντο, τοῖς ὁμοίοις καὶ αὐτὸς ἀνηλεῶς περιπέπτωκε, τῇ ἀνομίᾳ τῆς οἰκείας πτέρνης περιληφθείς· καὶ ᾧ μέτρῳ πολλάκις μεμέτρηκε, σεσαγμένῳ καὶ πεπιεσμένῳ, καὶ ὑπερεκχυνομένῳ τούτῳ ἀντιμετρηθείς· καὶ εἰς ὃν ὤρυξε βόθρον τῷ πλησίον πολλάκις, ἐπὶ τοῦτον, ὡς αὐτῶν ἡ δίκη, χαριζόντως ἐμπεπτωκώς· καὶ ἐφ' ἑαυτὸν λίθον κυλίσας, ὃν ἀνώχλισε πλειστάκις ἐπὶ τῶν ἔγγιστα. τῷ τοι κατειπόντος αὐτοῦ πρὸς Ἀνδρόνικον τῶν πάνυ γνησιωτάτων τινός, ὡς ἴσα τοῖς οὐκ εὐηργετημένοις, μηδ' εὖ πεπονθόσιν ὑπ' Ἀνδρονίκου, ὑποτονθορύζει κατ' Ἀνδρονίκου καὶ Τρίψυχος, ὁ τόσαις δωρεαῖς περιαστραπτόμενος, καὶ τὰ τῶν ἀξιωμάτων ὑπέρογκα κτώμενος, καὶ ταῖς βασιλείοις ἁπάντων ἐπιστολαῖς, ἠγαπημένος υἱὸς, καὶ πιστὸς ἄνθρωπος, καὶ ἐν ταῖς νῦν ἡμέραις δυσεύρετος, ὁ πολύολβος, ὁ δυσκάρυφος, ἐπαθλώσατο τὴν ψυχὴν Ἀνδρόνικος, καὶ ἀπιστίαν κατεγνοὺς τῶν ὅλων, ἐπὶ συννοίας ἐσύκει, πρὸς ὀργὴν ὑπὸ τῶν λεχθέντων ἀναῤῥιπιζόμενος, καὶ εἰς θυμοῦ περιφερέστερον κλυδώνιον. ἐπεὶ δὲ ὁ προσαγγέλλων ἑώρα τὸ ἀναθαλπόμενον τοῦ θυμοῦ, καὶ ἑτέρας ἐπιδεῖς δριμυτέρων ῥημάτων περιφορᾶς, ὡς ἂν ἔτι λαβρὸν γεγονὼς, μεταρσιωθείη αἰθέριον, ἢ γοῦν τὸ ἀχανὲς ἐκεῖνο τῆς ὀργιλότητος πέλαγος καταιγισθῆναι θέλον προὰν ἐς τὸ διαχυθῆναι καὶ καταπιεῖν ὡς ἕτερον τριστάτην αἰγύπτιον τὸν ἄθλιον Τρίψυχον, φησὶ πρὸς Ἀνδρόνικον, ὡς καὶ τὸν υἱὸν καὶ διάδοχον τῆς σῆς βασιλείας, καὶ κληρονόμον γνήσιον τῆς ἀρχῆς, τὸν κάλλιστον καὶ ἀσπασιώτατον ἅπασιν Ἰωάννην, διασύρων οὐ παύεται Τρίψυχος, ἀπόπληκτα φθεγγόμενος ῥήματα, καὶ βδέλυγμα τοῦτον ἀναγορεύων θείῳ τόπῳ ὅλως τῆς αὐτοκρατορίας ἐνδρυνθησόμενον, καί ποτε παριόντα μὲν τὸν βασιλέα Ἰωάννην, ὑπὸ πλείστων εὐφημούμενον καὶ προπεμπόμενον, τὸν δὲ Τρίψυχον ἐπιγελῶντά οἱ δυσφημῶν, καὶ Ζιντζιφίτζην ἀποκαλῶν, καὶ μέγα στενάξαντα εἰπεῖν· ὦ δυστυχὴς ῥωμαίων ἀρχή, οἷός σοι ὁ αὐτοκράτωρ ἐλπίζεται· ἦν δὲ ὁ Ζιντζιφίτζης ἀνθρώπιον εἰδεχθέστατον, τοῖς τῶν σταδιοδρόμων ἵππων ἀμφιπεριστρεφόμενον ἄντυξι, καὶ τὰ πλείω μὲν τῶν μελῶν ἀνάρμοστον, καὶ βραχὺ τὸ δέμας καὶ εὔσαρκον, εὐτράπελον δὲ ἄλλως, καὶ δεινὸν εἰς ταμεῖα πλῆξαι ψυχῆς ἀπαλλωσομένοις βωμολοχίαις σκώμμασι, καὶ ποιητικοῖς γέλωτος λόγοις διαχέειν σκυθρωπότερον. οὐκ ἐνεγκὼν τοίνυν τὰ λελεγμένα, ὡς ἡ βολίδας ἔνδον ἐν καρδίᾳ δεδεγμένος Ἀνδρόνικος, ἅτε λαῖλαψ τὰ προσόντα τῷ Τριψύχῳ διαφορεῖ, καὶ εἱρκτῇ παραδοὺς ἀδέσμῳ, εἶτα καὶ τοῦ τῶν ὀμμάτων φωτὸς ἀποστερεῖ. καὶ τούτῳ μὲν τὰ τῆς παρα-

Tripſychi Conſtantini excæcatio.

demonſtrat, quòd Tripſychum Cōſtantinum excæcauit, hominem chariſsimum & diligentiſsimum tyrannidis miniſtrum: qui fide & obſeruantia erga illum ferè nemini cedebat: nec quicquam ei ad uictoriam in certamine beneuolentiæ deerat, niſi quòd unus Hagiochriſtophorites Stephanus in eodem ſtadio pari ſtudio cum illo decurrebat. Cauſa cur Tripſychi pupillæ extinguerētur, offenſa exigua fuit, digna quæ negligeretur potius, quàm in quæſtionem uocaretur, & pœnam autori irrogarer, præſertim tam dilecto, nec minus diligenti. Verùm quia temporibus Andronici ocioſi uerbi ratio reddebatur, & Tripſychus earum cauſarum quæſitor multos excruciarat, & bonis omnibus ſpoliarat, quòd contra Andronicum nonnihil murmuraſſent, aut malæ alicuius cogitationis reliquias animis celaſſent: in eadem mala inelementer incidit, ſuapte iniquitate circumuentus: & qua menſura ſæpe menſus fuerat conſerta & exuberante, eadem ei remenſus eſt Andronicus: & quam ſoueam alijs ſæpe ſoderat, in eam (quàm uero iudicio) ipſe meritò incidit: & in ſe deuoluit ſaxum, quod ſæpiſsimè alijs intentarat. Itaq́; delatus à quodam ex coniunctiſsimis, Tripſychum tot beneficijs cumulatum, tot dignitatibus ornatū, qui in imperatorijs literis dilectus filius appelletur, & exploratæ fidei homo, qualis hodie uix inueniatur, pecunioſum illum & purpuratum, æquè de Andronico queri, ac eos qui nihil ab eo beneficij accepiſſent: perdoluit Andronicus, & fide eius in uniuerſum damnata, triſtis aſtitit. ijsq́; uerbis ad iracundiam eſt extimulatus. Vt uerò delator animaduertit, efferueſcentem bilem acriora uerba flagitare, ut magis etiam ebulliret, & ſanguinarium illud iracundię pelagus, miſerum Tripſychum, ut Aegyptiū equitem abſorberet: ſubiunxit: Etiam filium tuum, Domine imperator, & legitimum imperij ſucceſſorem, pulcherrimum & optatiſsimum omnibus Ioannem, inſanis uerbis calumniari non deſiſtit Tripſychus: cumq́;, ut piaculum, diuinam Imperij ſedem conſcenſurum prædicat. Adhæc, cùm aliquando imperator Ioannes præteriret, eiq́; à maxima hominū frequentia acclamaretur: Tripſychus eū deriſit, & per contemptum Zinziphizem uocitauit, & cum magno ſuſpirio dixit, O' miſerum principatū Romanorū, qualis ei imperator expectatur? Erat autem Zinziphizes deformiſsimus homuncio, qui in circo equeſtri crebrò uerſabatur, plerisq́; membris diſtortis, breuis & carnoſus, ſcurra tamen nō inſulſus, & riſus concitandi artifex. Quibus uerbis grauiter commotus Andronicus, Tripſychi bona grandinis in morem diſsipat: & ipſum in liberam cuſtodiam datum, tandem etiam excæcat. Hunc Tripſychi

potentia finem habuit, ut Salomonis illa sententia planè in eum quadrare uideatur, cum ait:
» Vias eſſe quæ principiò rectæ uideantur, ſed
» exitum earum ferre ad mortem.

NICETAE CHONIATAE LIBER SEcundus de Imperio Andronici Comneni.

Andronicus Siculis parum feliciter reſtitit.

HOc urbis imperatricis ſtatu, Sicilienſis exercitus in tres partes eſt diuiſus: quarum una Theſſalonicæ manſit, altera in Serranū agrum impreſsionem fecit, ut loca illa omnia uaſtatura & ſubactura. tertia quaſi plana uia proceſsit: neq; ullo hoſte apparente, ad ipſam Moſynopolim tētoria fixit, & circumiacentia loca omnia ſubegit. Andronico uerò principiò curæ fuit præſidiū mittere Epidamnum. Sed paucis diebus póſt, q̄ Branas Ioannes eò perueniſſet, Itali ueluti uolatu per aerē aduecti, citra laborem & quaſi per ocium mœnium pinnacula tranſcenderunt. Ioannes Branas captiuus in Siciliam eſt abductus. Deinde Theſſalonicæ præſidi Dauidi per literas mandauit, ut urbis cuſtodiæ intentus eſſet, nec calcearios Latinos quicquam formidaret: utq; ſaltaret, morderet & pungeret, ut ipſa uerba Andronici apponam: quæ cur uſurpant, ſolus autor nouit Andronicus. Sed ciues facetiores uerba illa ridebant, & ad quædam uulgaria & obſcœna detorquebant, quæ ſilentio prætereunda ſunt. Poſt hęc Romanis copijs tam Occidentalibus quàm Orientalibus coactis, & in legiones deſcriptis, partem unam Ioanni filio, Imperatori deſignato, tum in Philippica prouincia degenti, aliam Chumno Chartulario, aliam Andronico Palæologo, aliam Nicephoro ſpadoni dedit, cui Accubitoris dignitatem tribuerat. Alexium quoque Branam cum alio exercitu ablegauit. Cæterùm filius eius circa Philippopolim uenationibus deditus, de excidio Theſſalonicæ nō magis cogitabat, quàm de Gadium portis, aut Bacchi columnis euertendis. Cæteri uerò dum ea obſideretur, propius accedere & opem ferre nullo modo auſi, caſtris longè ab urbe poſitis, per ſpeculatores & expeditos equites caſtra hoſtium furtim ingreſſos, Theſſalonicæ ſtatum explorabant. Solus omniū Chumnus Theodorus propius accedere non dubitauit, ut ciuibus in aciem contra hoſtes egreſsis, opem ferret: aut, ſi liceret, ipſam urbem ingrederetur. ſed utroq; conſilio fruſtratus, turpiſsimè pedem retulit, quòd milites eminus, ne galeā quidem hoſtilem intueri auſi, tergis obuerſis effuſe fugiebant. In eo duntaxat cæteris popularibus ſuis præſtantiores, quòd nō ſemper ignaui deſederant, ſed hoſtes, quos ſpeculatores adeſſe nunciarant, coràm aſpexerant, & re ipſa impetum eorum cognorant. Capta Theſſalonica, & Siculo exercitu diuiſo, ut dictum eſt, quem alij prius inſtar Chime-

δυναστείας τῷ πρεσβύτῃ, ὡς ἐπ' αὐτῷ ἄντικρυς ῥυθμισθῆναί τι καὶ προσαρμοσθῆναι τὸ τοῦ Σολομῶντος ἐκεῖνο ῥητὸν, ὅ φησιν, ὡς εἰσὶν ὁδοὶ δοκοῦσαι μὲν ἀνδρὶ τὰ πρῶτα ὀρθαί, «
τὰ μέντοι τελευταῖα αὐτῶν βλέπει εἰς θάνατον. καὶ ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν βασιλίδα πόλιν ἐφέρετο. «

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙλείας κυρίου ἀνδρονίκου τοῦ κομνηνοῦ.

Τὸ δέ γε σικελικὸν στράτευμα τριχῆ διαιρεθὲν, τὸ μὲν τῇ θεσσαλονίκῃ προσέμεινε· τὸ δ' αὖ ἕτερον δίχα μερισθὲν, ἡ μὲν ἐσβάλλει κατὰ τὰς σέῤῥας, καὶ τὰ ἐκεῖσε πάντα χειροῦσθαι καὶ πορθεῖν ἔγνωκεν. ἡ δ' ὡς διὰ λείας ὁδοῦ φερομένη, καὶ μηδένα τὸν εἰς χεῖρας ἰόντα ἢ ἀντιπίπτοντα ἔχουσα, εἰς αὐτὴν τὴν μοσυνόπολιν κατασκηνοῦσι, καὶ τὸ κύκλῳ ὑποχείριον ἔθεντο. ἀνδρονίκῳ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἐμέλησε πέμψαι τὴν φυλάξοντα τὴν ἐπίδαμνον, καὶ ἀφίκετο ἐκεῖσε ὁ Βρανᾶς ἰωάννης. βραχεῖαι δὲ ἡμέραι, καὶ οἱ μὲν ἰταλοὶ ὥσπερ διάκενον ἐπέβησαν ὡσεὶ πτηνοὶ καὶ ἀθρόως, μικρόν τι δέ τι ὡς τῶν πολλῶν ἐκτάνοντες, ἀπραγμόνως τὰ τῶν προβόλων ὑπερέβησαν κρήδεμνα, ὁ δὲ Βρανᾶς εἰς σικελίαν αἰχμάλωτος μετατίθεται. ἔπειτα δὲ τῷ δαβὶδ λαχόντι θεσσαλονίκην, δι' ἐπιστολῆς ἐπιστέλλει, καὶ ἐπιτολμᾷ ἐπαγρυπνεῖν τῇ τῆς πόλεως φυλακῇ, καὶ μηδ' ὅλως δεδιέναι τοὺς πεδιλοῤῥάφους λατίνους, ὠδαλεῖν δὲ καὶ δάκνειν, καὶ κεντᾶν, ἵν' αὐτὰς τὰς ἀνδρονίκου παραθήσωμαι λέξεις. καὶ ἐφ' ὅτῳ μὲν ἀνδρόνικος οὑτωσὶ συνετίθει τὰ γραμμάτια, μόνος ὁ εἰδὼς ὁ συντιθέμενος ἦν ἀνδρόνικος. αὐτοῖς δὲ τοῖς φιλοσκώμμοσι πολίταις διγέλαστος ἦγετο τὰ γραφόμενα, ἀντιφθέγγουσι ταῦτα καὶ ἀντιβάλλουσι πρὸς αἰσχρά τινα δημόσια ῥήματα, ἃ μὴ προφέρειν χρεών. ἐπεὶ δὲ πάσας τὰς ῥωμαϊκὰς δυνάμεις συναγείρας, ἑσπερίους τε ἰδίας, καὶ ὅσαι ἑῷαι, καὶ ταύτας εἰς τάγματα διελὼν, τὸ μὲν τῷ βασιλεῖ καὶ υἱῷ ἰωάννῃ ἀπέταξε, περὶ τὴν φιλίππου διατρίβοντι ἐπαρχίαν, τὸ δὲ τῷ χαρτουλαρίῳ προσέδωκε χούμνῳ, ἄλλο τῷ παλαιολόγῳ ἀνδρονίκῳ, ἕτερον τῷ ἐκτομίᾳ νικηφόρῳ, ὃς τιμαῖς ἦν παρ' ἀνδρονίκου ἐπὶ τῷ παρακοιμωμένου κυδρούμενος ἀξιώματι. ἀλλὰ καὶ ἀλέξιον ἐκπέπομφε τὸν Βρανᾶν μεθ' ἑτέρου στρατεύματος. πλὴν ὁ μὲν υἱὸς κυνηγεσίοις φιλοπαθεῖ κατὰ τὴν φιλιππούπολιν, ὅσα καὶ πυλῶν γαδειρίδων κατέχεσιν ἢ διονυσίων στηλίδων καθαίρεσιν τὴν τῆς θεσσαλονίκης πολιορκίαν φροντιζόμενος. αἱ δὲ λοιπαὶ τοιαῦται στρατιαὶ ἐγγίσαι μὲν καὶ ἐπαρκέσαι οὐδ' ἀμῶς ἀπεθάῤῥουν· πόῤῥωθεν δὲ σκηνούμεναι, δι' ἐπιδρόμων καὶ ταχυδρόμων κλεπτόντων τὴν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων ἄφιξιν, τὰ κατὰ θεσσαλονίκην ἦσαν φροντιζόμενοι. μόνος δ' ἐκ πάντων ὁ χοῦμνος θεόδωρος, ὑπέστη γενναῖος προσελθεῖν, ὡς ἐπαμυνεῖν θεσσαλονικεῦσιν ἢ ἐπὶ συμπλακῆναι τοῖς διαλαβοῦσι τὴν πόλιν στρατεύμασιν, ἢ καὶ παρεμβαλόμενος εἴσω ἐλθεῖν, ἃ καὶ τοῦτο ἦγεν. ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄμφω διημαρτὼν τοῦ σκοποῦ, αἴσχιστα παλιμπετὴς ἐφέρετο. οἱ γὰρ ἀμφ' αὐτὸν μηδὲ μέτωπον κόρυθος τῶν ἐναντίων βλέψαι ὑπογεγονότες, τὰ νῶτα μετέβαλον. καὶ ἀνυποστρεπτὶ ἔφυγον, ἐν τούτῳ τῶν σὺν πολίταις ἐμφυλίως ἀνδρισάμενοι, τὸ γὰρ ἀεὶ μὴ ἐφησυχάζειν, ἀλλ' ὡς οἱ προελθόντες αὐγήν τε οἱ πολέμιοι, τούτους αὐτοψεὶ καθορᾶν, καὶ ἔργοις τε τὰς διακεχυμένας φήμας ἐξελέγξαντες τῶν ἀνδρῶν. ἐπεὶ δὲ ἑάλω ἡ λογίμη θεσσαλονίκη, καὶ ὁ διαμερισμὸς, ὡς μοι ἄρτι πα, ὅλου ξυνέβη τοῦ σικελικοῦ στρατεύματος, ἄλλος δὲ αὖ ἀπετίθετος κατὰ μυθικὴν

χίμαιραν συνεπτυγμένον πρόσθεν τὸ ἀντίπαλον, τότε διαιρεθέν, τὸ μὲν κράτιστον αὐτοῦ ὥσπερ καὶ λέων προηγούμενον, εὐθὺ τῆς Βασιλίδος ᾔει πόλεως, τὸ δὲ μέσον τὰ κατ' Ἀμφίπολιν καὶ Σέῤῥας ἐφοίτα. τὸ δὲ λοιπὸν ὅσον δηλονότι ναυτικόν, καὶ ὡς ὄφις συρόμενον ἐν τοῖς ὕδασιν, ἐτήρει τὴν προκαθεζομένην πόλιν τῶν Θετταλῶν. οὐδ' οὕτως ὄντες ὁμοθυμαδὸν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ βάλλοντες ἓν στρατήγιον, ἐνί τινι συμπλακῆναι ἀπεθάῤῥησαν τμήματι· ἀλλ' οἱ μὲν κατειληφότες τὴν Μοσυνόπολιν πολέμιοι, καὶ πόῤῥω τῆς προσωτέρω πορείας ἐσπεύδοντο, μηδαμῶς ὁπλίτην Ῥωμαῖον ἐνοπτριζόμενοι. Ῥωμαῖοι δὲ τὰς τῶν ἐκεῖσε καταλαβόντες ὀρέων λαγόνας, εἰς τὸ πεδίον οὐκ εἶχον ἀποκαταβῆναι, καὶ δέξασθαι τὸ ἐπιὸν δυσμενές. ὅθεν ἐγνώκεισαν οἱ Ἰταλοί, μηκέτ' ἀναδύεσθαι, ἀλλ' ὁμοῦ συναγερθῆναι, καὶ πρὸς ἓν κατ' αὐτόμα τὴν Κωνσταντίνου καλλίπολιν ἐπειχθῆναι, καὶ ταύτην χειρώσασθαι. ἔτι γὰρ αὐτοὺς ἐπῆρεν ὁ ἐκ Κομνηνῶν Ἀλέξιος, ὃς σφίσι συνῆν, καὶ μηδ' ἐν μοίρᾳ τεταγμένος στρατηγοῦ, ὅμως ἀτελεσθῆναι οὐκ ἔμελλεν φανταζόμενος ὅσον ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ μηδὲ προβατίων ἄρχειν ἐπιτήδειος, ὑπὲρ ἐκείνου διαπονεῖσθαι τὸν ῥῆγα τῶν Σικελῶν· καὶ ὡς ἤδη γε τῶν βασιλικῶν σχημάτων κατασχών, καὶ ἀρχαιρεσιασθεὶς αὐτοκράτωρ ὁ μελλόπολις ἐφρυάττετο, φάσκων καὶ διαλεγόμενος πρὸς τὸ ἀλλόθρουν στράτευμα, μὴ ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ ἑαυτοῦ πλέον παρὰ τοῖς Κωνσταντινουπολίταις πρὸς τὸ μεγαλεῖον τοῦ βασιλέως καὶ πρὸς πατρὸς αὐτῷ θείου τοῦ Μανουήλ, ἀλλ' οὕτως ἡγεῖσθαι παρὰ Ῥωμαίοις ἀσπάσιον, ὥσπερ καὶ ἀμφιφαὴς ἥλιος, καὶ ἐπὶ τὴν ἕω ὀρθρίαν ἀπλήστατον κεκρῖσθαι καλόν. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. αὐτὸς δὲ ὁ Ἀνδρόνικος τὰ τείχη τῆς πόλεως περιελθών, ἃ τῷ χρόνῳ ὑπέσκαζεν, ἐπισκευάζεσθαι ἔταξε πρὸς τὸ τάχος. καὶ ἦν ἔργον εὐθὺς τὸ ἐπιταττόμενον. κατηρείποντο δὲ καὶ τῶν οἰκημάτων, ὁπόσα τοῖς τείχεσιν ἐπικείμενα, δίοδον ἐποίει τὰ ἔσωθεν, καὶ νῆες μακραὶ πόῤῥω τῆς ἑκατὸν ἐσάλευον κατὰ τὰς ἀκτάς, ἑτοιμασμέναι πρὸς ἔκπλουν, δεῆσαν, ἐπιβοηθήσουσαι πόλεσι κακῶς διακειμέναις ὑπὸ τοῦ στόλου τῶν Σικελῶν, καὶ τοῖς ἀστυπολίταις ἀρήξουσαι (καὶ οὗτοι γὰρ ἐπιστῆναι ᾤοντο αὐτίκα τοὺς πολεμίους) καὶ διαληψόμεναι ἐπὶ καιρὸν τὸν εἰσέχοντα θαλάττιον κόλπον, καὶ ποταμίου δίκην ὁλκοῦ τὴν ἐν Βλαχέρναις ᾐόνα ῥαίνοντα. καὶ τὰς μὲν κοινὰς τῶν τοσούτων διαθέμενος φροντίδας, ἀνέπνευσεν, ὡς ἀρκούντως ἤδη καὶ ἀφθόνως τὰ πρὸς ἀντιμάχησιν διοικήσας, καὶ καταπολέμησιν τῶν τοῖς Ῥωμαίοις ἐπελθόντων ἐχθρῶν. ἐπακούσας δὲ ἁλῶναι Θεσσαλονίκην, εἰς κακοποιῶν ῥίπτει τῶν προσγόνων Δαβίδ, ὃν φύλακα τῆς πόλεως ταύτης τὸ λέγειν ἤδη δεδηλώκει, καὶ συλλαβὼν τούτους, καθείργνυσιν ἐν φρουραῖς. δημηγορῶν δέ, οὐδὲν μέγα τὸ συμβὰν ἔλεγεν εἶναι, οὐδ' ἄξιον ὡς κατόρθωμα συνυπολογεῖσθαι » τοῖς Σικελοῖς. οὐ νῦν γὰρ πρώτως, ἀλλὰ καὶ πρὸ ὅλων πόλεων » ἁλώσεις, ἐπάγειν τὸν χρόνον φιλεῖν, καὶ νίκην ἐπαμοιβάδην » ἄνδρας. φήμαις δὲ βαλλόμενος ἀπευκταίαις ἄλλοτε ἄλλαις, καὶ συχνάκις ἐφισταμένων τῶν ἀγγελλόντων, ὡς νῦν μὲν οἱ ὑπεναντίοι Ἀμφίπολιν παρεστήσαντο, νῦν δὲ τὰς ἐφεξῆς λῃσάμενοι χώρας, περὶ τὴν Μοσυνόπολιν ἐναυλίζονται, καὶ τὰς τοιαύτας ἀγγελίας ὡς οὐδέ τι ποιῶ δεινὰς ἀπεπέμπετο, καὶ ἔλεγεν, ὡς μετελεύσεται τοὺς ἐχθρούς, καὶ ἐξολοθρεύσει τέλεον, ὃν τρόπον οἱ θηραταὶ τοὺς μοναδικοὺς τῶν συῶν. αὐτούς τε γὰρ ἐπὶ βραχὺ μεθισταμένους τῆς λόχμης ἐγκαλεῖσθαι, λιχνευομένους πρὸς τὴν προκειμένην ἐδωδήν, ἔνθα ὁ δόλος καὶ ἡ πάγη καθίστησι, καὶ οὕτως ἐμπείρεσθαι δόρατι, ἢ βαθεῖαν περὶ τῶν σπλάγχνων δέχεσθαι τὴν πληγήν. καὶ τοὺς Ἰταλοὺς δὲ ὡσαύτως ἀφροντιστοῦντας, ὡς οὐκ ὄντος τινὸς ἀνθισταμένου, καὶ ἐπὶ πλέον προχωροῦντας τοῖς ἔμπροσθεν, καὶ τῇ τῶν πλειόνων σκύλων ὑποσαινομένους ἐφέσει, μᾶλλον εἰς τὴν ἐσχάτην

Chimeræ coniunctũ, tum ſeparatum eſſe dicerent: fortiſsima eius pars tanquam leo rectà ad urbem imperatricẽ contendebat: media, Serranũ & Amphipolitanũ agrũ peruagabatur: poſtrema, claſsis uidelicet, quæ in modũ ſerpẽtis in aquis uoluitur, principẽ Theſſalorũ urbẽ cuſtodiebat. Verùm Romanis, quãuis coniuncti iiſdem auſpicijs militarẽt, ne ſic quidẽ cum una parte dimicare auſis, hoſtes qui Moſynopolim occuparãt, cum nullũ hoſtẽ uiderẽt, longius progredi ſtatuerũt. Romani uerò montiũ uerticib. inſeſsis, in planiciẽ deſcendere, & hoſtibus ire obuiã nõ audebant. Itaq; Siculi nihil cunctandũ eſſe rati, coactis in unũ copijs, Conſtantinopolim petendam & occupandam eſſe cenſuerunt. Hanc etiam ſpem Comnenus Alexius eis fecerat, qui cum eos ne ducis quidem loco comitaretur, tamen irrita ſpe concepta, homo ſtultiſsimus, ac ne ouibus quidẽ paſcendis aptus, Siculorũ regẽ ſua cauſa laborare putabat: nec minus ſupercilij præ ſe ferebat, quàm ſi iam Imperator deſignatus, inſignia Imperij geſtaret, & apud peregrinũ militẽ ſe à Conſtantinopolitanis non minus quàm patruũ & magnificũ Imperatorẽ Manuelẽ deſiderari, & ęque ac matutini Solis iucundiſsimos radios expectari ineptè iactabat. Andronicus uerò ipſe mœnia urbis circumijt: & ſi quid uetuſtate ruinoſum erat, id ſuffulciri et inſtaurari iuſsit. Nec mora, iuſsis alacriter obtemperatur: ędificia extrinſecus mœnibus cõtigua, quę facilẽ in urbẽ aſcenſum præbebant, diruuntur: naues longæ circiter C in littoribus fluctuãt, ad nauigandum, ſi opus eſſet, & opem urbibus, quas Sicula claſſis infeſtaret, & ipſis ciuibus ferendam paratæ, (nam hi quoq; hoſtis aduentum imminere putabant) & ad marinum ſinum, qui fluminis inſtar Blachernium littus alluit, per tempus occupandum. Hactenus reipublicæ nauata opera quieuit, quaſi iam abundè ad defenſionem & hoſtium profligationem paratus. Audita uerò Theſſalonicæ expugnatione, Dauidis cuſtodis eius urbis propinquos in carcerem conijcit, ac pro concione caſum illum extenuat: nihil magni geſsiſſe Siculos, neq; nunc primùm, ſed ſæpe aliàs progreſſu temporis urbes eſſe expugnatas, & uictoriæ uiciſsitudinem eſſe. Sed cum aliàs alijs aduerſis nuncijs percelleretur, & crebrò adeſſent qui nunc Amphipolim eſſe captam, nunc finitimis illi prouincijs uaſtatis, hoſtes iuxta Moſynopolim caſtra habere afferebant: ijs quoq; rumoribus eleuatis, ſe ulturum hoſtes, & funditùs deleturum dicebat, quemadmodum uenatores ſingulares apros. Eos enim paulatim à ſaltu recedẽtes, & eſcam perſequentes, in inſidias & decipulam pellici, ac uenabulo transfigi, aut profundum uulnus in uiſceribus accipere. Italos eodẽ modo, quaſi reſiſtente nemine ſecuros, & ſubinde maioris prædæ cupiditate progredientes, in extremũ &

Siculus exercitus trifariam diuiſus Cõſtantinopolim cogitat.

Andronici apparatus ad urbis defenſionem.

Andronici negligẽtia & luxus.

& improuiſum interitum delapſuros, & ſcelerum ſuorum pœnas daturos. Quæ uerba nihil erant aliud, niſi futiles rationes uiri, qui apertè naturæ rerum repugnabat, & concitatũ contra ſe populum lenire ſtudebat: non autem eò pertinebant, ut ex uiri fortis officio nihil intentatum relinqueret, quo Barbaros profligaret. Nam quamuis tot & tanta mala inſtarent, ut omnes atrociſsima quæq; timerent, iiſq; ueluti iam urgentibus angerentur: ille res intolerabiles æquo ferebat animo, & in alienis malis philoſophabatur: idq; in ſumma ambitione & cupiditate imperij, qua ad inhumanitatem impulſus, omnes tyrannos qui unquam fuere ſuperauit. Ad hæc, ut erat luxu corruptus, cum cœtu ſcortorum & pellicum in loca deſerta & temperata ſecedere, & ferarum more conualles & herboſos ſaltus conſectari ſolebat, ut gallinarum gallus gallinaceus, aut hircus caprarum ductor, aut ut Bacchus Thyadas & Męnadas, ſic ipſe amicas ſuas antecedebat, tantum non hinuli pelle & crocoto indutus. Ac certis diebus à paucis aulicis, iiſq; intimis, ueluti per tranſennam uidebatur: tibicinis uerò & meretricibus omnem aditum patiefaciebat, eaſq; quouis tempore ad colloquium admittebat, uoluptati ut Sardanapalus indulgẽs, qui ſepulchro ſuo incidit, ea ſe habere quę comederit, et pro libidine egerit. Erat Epicureus & Chryſippeus, morbo luxuriæ corruptus, & amore perditus: Herculem L * Thyeſtis filiabus ſtuprandis imitabatur. Sed quia tantum illi roboris ad laſciuiam non ſuppetebat, ut ille Ioleum contra rediuiuam hydram implorabat, ſic ipſe uirilia unctionib. & delicijs firmabat. Veſcebatur item Nilotica beſtiola, crocodilo non abſimili, quem ſcincum uocant: à quo cibo cum pleriq; abhorreant, tamen tentiginem excitat, & ad rem uenereã paratos facit. In palatium à deambulationib. & recreationibus reuerſus, non paucos ſecũ habebat ſatellites, eoſq; ex barbaricis cohortib. & peſtilentib. hominib. quibus immodeſtia cordi eſt, linguæ Græcæ maxima ex parte ignaris: & qui ante cubiculum & fores excubabant, ex iſtiuſmodi petulantib. cœtibus conflati erant. Tandẽ etiam canem aſperũ, qui & cum leonibus pugnare, & armatũ equitem humi ſternere poterat, in ſuo conclaui habuit. Nam ſatellites & cuſtodes noctu procul ab eius cubiculo cubabãt: canis uerò ad ianuã alligatus, ad exiguum ſtrepitum horrendũ in modum latrabat. Ita paulatim Conſtantinopolitanorum ſimplicitati inſultabat, & quaſi naribus ſuſpenſos trahebat: & ut ad omnẽ imperatorum obſeruantiam & cultum paratos (ignarus, ſe ab illis imperio deiectum grauiſsimas pœnas daturum eſſe) deridebat. Itaq; cornua ceruorum, quos uenatus erat, inſignia, & rari aliquid habentia, in porticibus fori ſuſpendebat, per ſpeciem oſtentandæ magnitudinis ferarum quas cępiſſet: cum reuera ciuitatis mores, & uxorum quas ipſe corrumpebat,

lasci-

Andronici ſatellites & canis.

καὶ ἀπροόπτῳ ὄλεθρον ἐμπεσοῦνται, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτῶν ἡ ἀδικία αὐτῶν καταβήσεται. ἦν δὲ ταῦτα τὰ ῥήματ᾽, ἀνδρὸς τῇ φύσει τῶν πραγμάτων ἀντιμαχομένου προδήλως αἱμύλα προβλήματα, καὶ πλαστέας ἤδη κατ᾽ αὐτοῦ φλεγμαινούσης μαλάγματα, οἷς ἐν ἦν ἀφηγούμενος, καὶ πᾶσαν μηχανὴν μελετῶν, ὅπως ἐκβιβάσει τὸ ἀλλόγλωσσον. καίπερ δὴ τοσούτων καὶ τοσούτων ἐφεστώτων κακῶν, καὶ πάντων πάσχειν φανταζομένων τὰ οἰκτρότατα, καὶ ὡς ἤδη παρόντων καὶ ἀνιόντων ὀδυρομένων, ὁ δὲ ὁμαλῶς ἔφερε τὰ ἀνύποιστα, καὶ οἷον ἐπ᾽ ἀλλοτρίοις δεινοῖς τὸ φιλόσοφον ἐπεδείκνυτο. καὶ ταῦτα ὢν ὅπερ ἦν, φίλαρχος ὤν, καὶ δι᾽ ἔρωτα βασιλείας ὡς ἀπάνθρωπα ἤθη ἐκπυλωθείς, καὶ τυράννους ὑπερβαλὼν ὅσοι πώποτε. φιλεῖ τοι καὶ τῆς πόλεως πολλάκις ἀπανιστάμενος, μετὰ χορείας ἑταιρίδων καὶ παλλακῶν ἐφιλοχώρει τὰ τῶν τόπων ἐρημικώτερα, καὶ οἷς ἡ τῶν ἀέρων ἐπλεόναζεν εὐκρασία, καὶ θηρίων δίκην συναγκέας δρυμῶν, καὶ χλοεροῖς περιενόμενος ἄλσεσιν ὡς ὄρνιθας κατοικιδίους ἀλεκτρυών, ἢ αἶγας τράγος ἡγεμὼν αἰπολίου, ἢ καθάπερ ὁ Σεμέλης Διόνυσος τὰς θυάδας, Βασσάρας, μαινάδας βάκχας, εἶχεν ἑπομένας ὡς ὁρμωμένας· μόνον οὐ νεβρίδα ἐξημμένος, καὶ τὸ κροκωτὸν ἐνδυόμενος. καὶ ἦν ἐπὶ τακτὰς μὲν ἡμέρας ὥσπερ διὰ παραπετάσματος ὀλίγοις τῶν ἐκ τῆς βασιλείου αὐλῆς ὁρώμενος, καὶ τούτων οἵπερ ἐκείνῳ μάλιστα προσῳκείωντο, αὐλητρίσι δὲ καὶ ἑταιρίσιν ἀναπεταννὺς πᾶσαν πάροδον, καὶ πάντα καιρὸν εἰς ὁμιλίαν αὐταῖς χαριζόμενος, ἔχαιρέ τι κατὰ Σαρδανάπαλον ταῖς ἀνέσεσιν, ὃς τόσσ᾽ ἔχω, ὅσσ᾽ ἔφαγον καὶ ἐφύβρισα, τῷ ἐπιταφίῳ ἐγκολάπτει γράμματι. ἐπίκουρός τε ἦν καὶ χρυσίππειος, καὶ λαγνείαν δυστυχῶν πολύποδος ἵμερον ἐδίωκε. καὶ φιλότητι μαργαίνων, καὶ τὸν Ἡρακλέα μιμούμενος, ὡς τάχους ἐπὶ τὴν τῶν πεντήκοντα καὶ μόνον θυγατέρων Θεστίου φθοράν. οὐκ ἔχων δὲ τὴν ἴσην πρὸς τὸ ἀκολασταίνειν ἰσχύν, ὡς Ἰόλεων ἐκεῖνος ἐπὶ τὴν παλιμφυῆ ὕδραν συνέριθον, οὕτω καὶ οὗτος τὰ ὑπὸ γαστρὸς πρὸς συνουσίαν ἀλοιφαῖς καὶ παντοίοις σκευάσμασιν ἀνεῤῥώννυεν. ἤσθιε δὲ καὶ ζῷον Νειλῷον, κροκοδείλῳ πάνυ τοι ἐμφερές, σκίγγον λεγόμενον, ἀπόσιτον μὲν τοῖς μὴ τὰ τοιαῦτα βρωτία ἐρῶσι, διερεθίζον δ᾽ ὅμως καὶ διατεῖνον γε ταῖς ὁμιλίαις πρὸς συνουσιασμόν. ἐπὶ δὲ τὰ ἀρχεῖα γενόμενος ἐκ τῶν ἔξωθεν διατριβῶν τε καὶ διαχύσεων, οὐκ ὀλίγον μὲν καὶ τὸ περὶ αὐτὸν εἶχε δορυφορικόν, καὶ τοῦτο ἐκ βαρβάρων ἐθνῶν καὶ ἀνδρῶν λοιμῶν χαιρόντων ἀπαιδευσίᾳ, καὶ τὰ πλεῖστα μηδ᾽ ἐπαϊόντων ἑλληνίδος φωνῆς. καὶ τοὺς περιοίτους δὲ καὶ περιφύλακας ἐκ τοιούτων ἀναγώγων συνείλοχεν ὁμηγύρεων. πλὴν τῶν δὲ καὶ κύνα κάρχαρον, οἷον καὶ λέουσιν ἀντιπαλαίειν, καὶ ἄνδρα ἔφιππον ὁπλίτην κατηγωνιῶν φθάζειν, συνοίκιον ἐπεποίητο. οἱ μὲν γὰρ σωματοφύλακες καὶ δορυφόροι ἀποθέν που τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος νυκτὸς κατηυλίζοντο· ὁ δέ γε κύων πρὸς ταῖς θύραις ἐδέδετο, χαλκεόφωνος ὤν, καὶ πρὸς βραχέα διαταραττόμενος ψόφησιν, καὶ γινόμενος ὑλακόμωρος. προϊὼν δ᾽ οὕτω κατετρύφα τῆς τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν εὐηθείας, καὶ ὡς ἐκ ῥινὸς ἑλκομένους ἐχλεύαζε, καὶ πρὸς πᾶσαν τῶν κρατούντων θεραπείαν τε καὶ θωπείαν ἑτοίμως ἔχοντας ἐκωμῴδει, οὐκ εἰδὼς ὡς ὑπ᾽ αὐτῶν καθαιρεθήσεται τῆς ἀρχῆς, καὶ τὰ τῶν ὅλων ὑποστήσεται χείριστα. ὥς τε καὶ τῶν παρ᾽ αὐτοῦ θηρωμένων ἐλάφων τὰ κέρατα ὅσα δωδεκάδορα ἦν, καὶ ἔχον τι θαύματος, ταῖς περὶ τὴν ἀγορὰν ἁψῖσιν ἀνήρτα. τὸ μὲν δοκεῖν εἰς ἔνδειξιν τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ ἁλισκομένων μεγέθους ἀγρίων, τῷ δ᾽ ὄντι διαμωκώμενος τὸ πολίτευμα, καὶ διασύρων εἰς

ἀκρασίαν τῶν γαμετῶν. ὁπηνίκα δὲ περὶ τὴν μεγαλόπολιν γένοιτο, τῶν δὲ προποντίδος τρυφηλῶν χωρίων καὶ ποθεινῶν ἀπαναστάμενος διατριβῶν, οὐκ ἦν μὴ ἀποφράδα νομίζεσθαι τὴν τότε ἡμέραν. οὐ γὰρ δι᾽ ἄλλα ἄττα παρεῖναι ἐδόκει ἢ ὡς θύσων καὶ ὀλέσων, ὁπόσους ὡς ἐπιβούλους ὑπωπτεύετο. καὶ ἡ ἀνδρονίκου ἐπιδημία τοῖς πολλοῖς ζημία καὶ ἀθυμία, ἢ καὶ τοῦ βίου ἐκδημία, καὶ πᾶν ἄλλο τι ἔσχατον κακὸν συνελελόγιστο· ἐπεὶ δ᾽ ὥσπερ ὁ ἀνὴρ ὡσεὶ καὶ γραμμὴν μονοδιάστατον, καὶ μηκιζομένην εἰς τὸ λεπταλέον καὶ ἀπλατὲς ἐν τῇ ἐλαφρίᾳ τῆς ψυχῆς καθάπερ τὴν ὀξυχολίαν πεπονθώς, καὶ πρὸς ταύτην ἅπαν ἀπευθύνων τὸ πραττόμενον, ἀβίωτον ᾤετο τὴν ἡμέραν, καθ᾽ ἣν οὐ ξυναλοιφήσαι τινὰ τῶν ἐν ὑπεροχαῖς, ἢ λύχνους οὐκ ἔσβεσε σώματος, ἢ στυγνῷ τινος οὐ καθήψατο φιλονείκως, ἢ ἐπιτιμητικῷ βλέμματι καὶ τιτανικῷ ἐμβριμήματι μὴ ἐξέστησε τοῦ φρονεῖν. παιδαγωγῷ γὰρ ἐμβριθεῖ ἐοικώς, θαμὰ τῶν μειρακίων καταφέροντι τὴν σκυτάλην, εὐκαίρως ἀκαίρως ἐπιπλήττειν ἐφιέμενος, καὶ πρὸς πᾶσαν ἀκοὴν ἐκείνῳ ἀνήδυστον παρωξύνετο. κατηφιῶντες οὖν οἱ τότε ἄνθρωποι, καὶ συγνάζοντες ἐβίωσκον, οὐδ᾽ ὁ ὕπνος ἄφροντις τοῖς πολλοῖς, καὶ ὀδυνῶν ἀδεὴς καὶ μαλακός, ἀλλ᾽ ὀφθαλμοῖς ἐφιζάνων ἄκροις; ἀφίπτατο, καὶ διαψευσμένος ἦν τὰ πολλά, ἢ ἀνδρονίκῳ διαβεβαιούμενος ὄναρ πολλάκις ἐφιστάμενον, ἢ ὅσους ὁ τραχὺς οὗτος καὶ δυσεκβίαστος καὶ ἀπαραίτητος τὴν ὀργὴν, δι᾽ οἰκείας ἀπηνείας ἔθετο πάρεργον. ὃ γὰρ ἐπὶ τῶν ἐσχάτων συμβήσεσθαι ὁ ἀμφοτέρων θεάνθρωπος προηγόρευσε, δηλονότι ἔσονται οἱ δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς, ὁ εἷς παραλαμβάνεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφίεται· τοῦτο ἀτεχνῶς καὶ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγίνετο, ἑνός τινος τῶν συνεύνων ἐξάπινα συλλαμβανομένου, καὶ ἀπαγομένου πρὸς σωματικὴν κάκωσιν (οὐδὲ γὰρ καὶ γυναικῶν ἀπῆσαν τοῦ μὴ ὑπὸ δίκην πίπτειν, καὶ τὰ ἀπευκταῖα ὑφίστασθαι, ἀλλὰ καὶ τούτων οὐκ ὀλίγαι τὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀπώλεσαν φῶς, καὶ λιμόν, καὶ φρουράν, καὶ αἰκισμοὺς ὑπέστησαν σώματος) καὶ πατὴρ ἠλόγει τέκνων, καὶ υἱὸς ὠλιγώρει πατρός· καὶ διεμερίζοντο πέντε ἐν οἴκῳ ἑνί, τρεῖς ἐπὶ δυσί, καὶ δύο ἐπὶ τρισί. πολλοὶ δὲ καὶ ὡς σοδομιτικὸν ἐμπρησμὸν τὸν τοῦ ἀνδρονίκου θυμὸν ἐκτρεπόμενοι, φυγάδες ὅλως πόρρω τῆς πατρίδος γεγόνασιν, καὶ τοῖς ἐκ γειτόνων ῥωμαίοις προσέβαλον ἔθνεσι, οἳ καὶ εἶχον ἂν ἑαυτοὺς ἀπαθεστάτους κακῶν, εἰ τὴν φυγὴν τῇ ἀνδρονίκου ζωῇ συνεμέτρησαν. νῦν δὲ τῶν κατ᾽ οἶκον μεταπεμπόμενοι, ὡς στήλην μὲν ἁλὸς περὶ τὴν γυναῖκα λὼτ οὐκ ἐπάγησαν, οὐδὲ νεκρὸς ἐγεγόνεισαν ἅλς, ἄλλως δὲ μαρανθέντες, τὸ ζῆν κατέστρεψαν κακῶς. οὕτω δ᾽ ὀργιλότητος ἔχων, καὶ σκληρὸν τὸ ἦθος αὐχῶν, καὶ ἀμετάθετος ὢν τὸ κολάζειν, καὶ παίζων ἐν ταῖς τῶν πέλας συμφοραῖς καὶ κακώσεσι, τῷ ἄλλων τε ταῖς καθαιρέσεσι τὴν ἰδίαν ἐπιτειχίζειν ἐδραίζειν ἀρχήν, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν ἐπικρατύνειν τὴν βασιλείαν, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἐντεῦθεν αὔξειν ἡδόμενον, ὅμως καὶ ἀγαθῶν μετέσχεν οὐκ ὀλίγων πράξεων, καὶ οὐ παντάπασι διαπευθὲν πρὸς τὴν ἐναντίαν ἀπευθύνει διάθεσιν, σκολιοβατῶν τὰ ὀλίσθεια, ἀλλ᾽ ἦν ὡς ἐξ ὄφεως θηριακῶν ἐκείνου πανάκειαν θηράσασθαι πολυμάχητον, καὶ σώζουσαν εὑρέσθαι ἀντίδοτον, καὶ ὥσπερ ἐξ ἀκανθῶν τρυγῆσαι ῥόδον εὔπνοον, ἢ γοῦν ἐξ ἐλλεβόρου καὶ κωνείου ψαρσὶ παραθέσθαι καὶ ὄρτυξιν ἡδεῖαν ἑστίασιν. ἐπεὶ καὶ δωρεαῖς ἔθαλπε τῶν ὑπηκόων τοὺς ἐνδεεῖς, εἰ μόνον ἐλπίδος τι διεφαίνετο, ὡς ὁ αὐτῶν οὐκ ἀπευγεῖ ἐκεῖνον, πεθαρνέμενος τὴν ψυχήν, ἐφ᾽ οἷς κακοῦργος δείκνυται, καὶ τὴν τῶν μέγα δυναμένων πλεονεξίαν οὕτως ἐκόλασε, καὶ χεῖρας τ᾽ ἀλλοτρίων δραξαμένας οὕτως συνέστειλεν,

αὖ ἀνὴρ αὐτὸ δρόμου ὡς λύσσῃ δράσας· κλαύσας αὖ ὀργῇ καὶ σκυτῶν κακῶν λόγων, ὃν ὁ βροντο-γῆς ὤφθη αὐθεντεῖν. ἄνεμος ἀνέμοις ἀπομασθεὶς ἄνθρωπος, καὶ φθόνῳ γέμων, τί γὰρ ἀπολύσῃ πρὸς χάριν τὴν ἀναλογίαν αὐτῷ θεῷ διδόντος ἐξ ἀπελπισίας

lasciuiam notaret. Quo uerò die ex Propontidis delicijs & amœnitatibus in urbem reuertebatur, is dies omnino nefastus habebat. Neq; enim alia de causa rediſſe putabatur, niſi ut mactaret & perderet eos, quos ſibi ſtruere inſidias ſuſpicabatur. Ita Andronici aduentus multis detrimentum, & mœrorem, aut uitæ iacturam, aut aliud extremum malum portẽdebat. Is enim uir cum eam ueluti lineam in animo ſuo deſcripſiſſet, ad quam crudelitatis ſuæ amuſsim exigeret: eum ſibi diem perijſſe putabat, quæ non excellentem aliquem uirum aut iugulaſſet, aut excæcaſſet, aut ſaltem obiurgaſſet, aut Titanico uultu terruiſſet. Nam ſæuo pædadogo ſimilis, ſubinde flagellum in pueros quatienti, tempeſtiuè & intempeſtiuè obiurgabat, & ad quodlibet uerbum ſuis auribus ingratum commouebatur. Quo fiebat, ut ea tempeſtate homines mœſti & ſoliciti uiuerẽt, nec ſecuri ſomnum caperent, ſed ſubitò territi expergiſcerentur, Andronicum in ſe irruere rati: aut eos cernere, quos aſper ille, implacabilis & inexorabilis trucidarát. Nam quod Deus & homo Chriſtus, extremis temporibus futurũ eſſe dixit, ut binis in eodem lecto cubantibus, alter aſſumatur, alter relinquatur: id omnino illis diebus accidebat, cum alter coniugum ad pœnas corpore luendas ſubitò raperetur (neque enim mulieribus conceſſa erat impunitas: quin & harum non paucæ oculis orbatæ carcerem, famem, uerbera tolerarunt) pater filios negligeret, filij patres non curarent: ſi in ijſdem ędibus quini eſſent, terni binis, & bini ternis aduerſarentur. Multi etiam Andronici iracundiam, ut Sodomiticum incendium remis & uelis fugientes, quàm longiſsimè à patria diſcedebant: qui ſi exilium uſq; ad illius obitum extendiſſent, omnis mali expertes permanſiſſent. Nunc dum rei familiari conſultum uolũt, non quidem in ſtatuam ſalis ſunt mutati, ut Loti uxor, neq; ſal emortuum euaſerunt, ſed alioqui mentis errore affecti: mala morte perierunt. Etſi autem Andronicus adeò iracũdus, aſper, et inexorabilis erat, ut aliorum malis gauderet, & alijs euertendis ſe ſuum ſuorumq; liberûm imperium ſtabilire putaret, ac uoluptatem inde caperet: tamen non pauca rectè adminiſtrauit, nec planè ab omni uirtute degenerauit: ſed ut ex uiperæ carnibus, ita ex ipſo quoq; Panacæam uenari licebat, & ſalutare antidotum conſequi, & ex aſperis ſpinis ſuaueolentem roſam decerpere, & ex helleboro & aconito ſuauem uictum præbere * pſaris & coturnicibus. Nam ſubditos pauperes largitionibus fouebat, ſi qua modò ſpes ſuberat, eum qui opem implorabat, Andronico ob ſcelera non infenſum eſſe. Procerum auaritiam ita mulctauit, & manus alieni auidas ita compreſsit,

Andronici crudelitas.

Andronici preclare uirtutes.

Benignitas in pauperes.

ut eo imperante multæ prouinciæ colonis auctæ ſint, cum quiſque, ſecundum Propheticum dictum, ſub umbra ſuarum arborũ recubaret, & uindemia peracta & frugibus comportatis, hilariter epularetur, & ſuauiter dormiret, non quæſtoris minas timens, non exactorem auarum expectans: ſed ſi Cæſari dederat, quæ erant Cæſaris, nemo erat, qui plus ab eo poſtularet, aut etiam tunicam aliquando eriperet, & uiolenter ad nècem adigeret. Nam quæſtores ad Andronici appellationem ita terrebantur, ut rapaces alioqui manus facilè ab alieno abſtinerent, ac munera ultrò à prouincialibus oblata tanquam peſtes aliquando auerſarentur. Et quod maius eſt, cum magiſtratus in prouincias ablegabat, larga eis ſtipendia dabat: ſimul'que denunciabat, quas pœnas ſua iuſſa negligentibus irrogaturus eſſet. Neque enim publica munera uendebat, aut leui munuſculo conciliatus conferebat: ſed gratuitò, habitóque delectu magiſtratus ordinabat. Itaque multi olim profugi, & publicis calamitatibus penè immortui, quaſi archangeli tuba audita, ex diuturno ueterno experrecti, reuixerũt, priſtina felicitate recuperata: et ut Ezechielis uiſio docet, oſſa ad oſſa congerebantur, artus artubus coniungebantur, & breui tempore pleræque urbes & uitam & priſtinas opes receperunt. Quòd ſi quid è Pſalmis Dauidicis inſerendum eſt: deſertum mutauit in paludes, & terram aridam in riuos aquarum. publica uectigalia rapinis exactorum reprimendis auxit, & crebras exactiones ab auaris quæſtoribus obnoxium populum ueluti panem deuorantibus repertas, & quotannis quaſi debitum efflagitatas, ad certum numerum reuocauit.

Magiſtratuum deſignatio.

Cum autem apud Romanos, eóſque ſolos, ut opinor, iniquiſsima conſuetudo ualeret, ut naues tempeſtatibus in littus eiectæ non modò à nemine adiuuarentur, ſed ab accolis quouis turbine ſæuioribus diriperentur, ſi qua fluctus reliqua fecerant: iniquiſſimæ iſti rationi tam acriter eſt aduerſatus, ita piraticam illam rapacitatem compeſcuit, ut hæc una res ampliſsimas eius laudes complectatur. Nam aulici quidem proceres id malum deploratum & immedicabile iudicabant, ut uetuſtate confirmatum: ac multos ex ſuperioribus Imperatoribus, faſciculis literarum in prouincias miſsis, extrema naufragorum ſpoliatoribus minitatos: ſed conatum illum fuiſſe irritum, et intra ſcripta ſubſtitiſſe, rubricã Imperatoriam illius mali undis eluentibus, ut literæ illæ planè in aqua ſcriptæ uiderẽtur, & edicta fruſtra ſubnotarentur. Quæ cum hi dixiſſent, Andro-

Andronici conſtitutio in naufragorum ſpoliatores.

ὡς τὸ βασιλεύοντος ἐκείνου αἱ πλείους ἐπαρχίαι πρὸς πληθυσμὸν ἐπέδωκαν τῶν οἰκητόρων. ἕκαστος γὰρ κατὰ τὸ προφητικὸν παράγγελμα, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων αὐτοῦ ἀνεκλίνετο, καὶ τὸν τῆς ἀμπέλου καρπὸν κομίζων, καὶ γῆς εἰσοικιζόμενος τὰ ἐκφόρια ἀσμένως ἤσθιε, καὶ ἡδέως ἐκάθευδε, μὴ φορολόγου ἀπειλὴν δεδιττόμενος, μὴ πλεονέκτην ἢ συζητητὴν εἰσπράκτορα κατὰ νοῦν στρέφων, μὴ τὸν ἐκφυλλίζοντα ἀποβλεπόμενος, μὴ τὸν καλαμώμενον φανταζόμενος, ἀλλὰ τὰ τοῦ καίσαρος καίσαρι ἀποδιδούς, οὐδένα τὸν ὑπερδιπλοῦντα εἶχε τὸ κόμμα, καὶ τὸ τάλαντον πολυπλασιάζοντα, ἔστι δ' ὅτε καὶ τὸ χιτώνιον προσαπαιτοῦντα, καὶ τὸ ψυχάριον αὐτὸ πολλάκις [illegible] βιαίως ἐγκείμενον. ἦν γὰρ ἡ ἀνδρονίκου ἐπίκλησις οἷά τι [illegible] καὶ διασκεδαστικὸν τῶν φορολόγων ἐπᾷσμα καὶ φαρμάκευμα, καὶ δυσήκουστον φόβητρον τοῖς, ὅσοι παρὰ τὰ διατεταγμένα εἰσέπραττον, καὶ ναρκῶσι καὶ παρεῖσι χειρῶν, αἳ πρὸς μόνον [illegible] πρότερον τὸ λαβεῖν· πολλοῖς δὲ καὶ [illegible] ἐχαριζόμενον [illegible], ὥσπερ τοὺς ὑφορώμενος τῶν ἐκείνου προσόντων, ὥσπερ τις φθαρτικὰ δυνάμεις τὸ προσεγγίζειν ἀπελαύνων. τὸ δὲ δὴ μεῖζον, καὶ ἀθρόοις ὀψωνίοις [illegible] ἐφοδιάζων τοὺς τὰς δημοσίους ἀναζωννυμένους ἀρχάς, καὶ ὅσα πείσονται δεινὰ τὰς αὐτοῦ παραβλεψάμενοι ἐντολὰς προαγγέλλων, οὕτως [illegible], οὐκ ἀνίει ταύτας τοῖς βουλομένοις [illegible], καὶ τοῖς [illegible] ὑπ[illegible] τινὸς [illegible], ἀλλὰ [illegible] τὰς ἀρχαιρεσίας καὶ [illegible]. [illegible] οἱ πάλαι [illegible] χρόνων τῆς [illegible], καὶ τοῖς κοινοῖς πράγμασι νοσοῦσι κατατετηχότες εἰς θάνατον, ὥσπερ ἀρχαγγέλου τινὸς εἰς τὰ ἐκείνου ὦτα περισαλπίσαντος, τὸν χρόνιον ἀπεσείσαντο κάρον, καὶ τῆς παλαιᾶς ἀπήλαυον [illegible]· καὶ καθά [illegible] ἰεζεκιὴλ [illegible], ὀστᾶ συνάγονται πρὸς ὀστᾶ, καὶ ἁρμονίαι πρὸς ἁρμονίας, καὶ ἐν βραχεῖ αἱ πλείους τῶν πόλεων ἀνεβίωσαν, καὶ τὸ πρῶτον ἀπέλαβον [illegible]. εἰ δὲ δεῖ τι καὶ τῶν τοῦ ψαλμῳδοῦ δαβὶδ [illegible] προσαγαγεῖν, ἔθετο ἔρημον εἰς λίμνας ὑδάτων, καὶ γῆν ἄνυδρον εἰς διεξόδους ὑδάτων. καὶ τὰς [illegible] τοῦ δημοσίου [illegible] παῦσαι [illegible] τῶν πρὶν ἀπείρων κονδυλισμῶν, καὶ συστεῖλαι εἰς ὡρισμένον τι ζήτημα τὰς ἐπαλλήλους ἀπαιτήσεις, ὁπόσας οἱ δεινοὶ τὸν φόρον ἐφεῦρον ζητηταί, καὶ εἰς ὄφλημα [illegible] [illegible] τὸν ὑποπίπτοντα λαὸν [illegible]. ἔθους δὲ ἀλογωτάτου παρὰ ῥωμαίοις, ὡς [illegible], μόνοις ἰσχύοντος, τὸ δὲ ἦν [illegible] τὰς χαμαὶ [illegible] νῆας, ὑπὸ [illegible] καὶ φλοίσβου θαλαττίου [illegible], μηδ' [illegible] ἔχειν τὸ συναιρόμενον, καθ' ὅσα ἂν [illegible] ποτε ἐκβράσωσι τὰ κύματα [illegible]. [illegible] χεῖρες [illegible] πλησιάζοντες τὴν οἴκησιν, διαρπάζοντες καὶ διαρπάζοντες, [illegible] θάλασσα [illegible] πρὸς τὴν τοιούτων ἀπώλειαν [illegible], καὶ εἰς [illegible] μετέβαλλε τὴν τῶν πλοίων [illegible] τῶν πλοιάρχων [illegible], ὡς αὐτίκα [illegible] εἰς [illegible] ἐκεῖνον [illegible] τὸ ἔργον ἀρκοῦν. οἱ μὲν γὰρ περὶ τὸ βασίλειον βῆμα [illegible], [illegible] ἀμετάβλητον εἰς ἕξιν ἐληλυθός, καὶ [illegible] ὅπου τὸ χεῖρον, ᾤοντο. πολλοὺς μὲν γὰρ καὶ τῶν πρό-τερων αὐτῷ [illegible] τὴν ῥωμαίων βασιλείαν, [illegible] πάντων [illegible], καὶ [illegible] βασιλικῶν, [illegible] κατὰ πλοῖον [illegible], καὶ [illegible] τὸ [illegible] αὐτῶν. ἐν γράμμασι δὲ μόνοις τὰ τοιαῦτα [illegible], [illegible] τὸ κακὸν [illegible], καὶ [illegible], καὶ τὸ βασιλικὸν [illegible], ὡς γράφειν [illegible] καθ' ὕδατος δοκεῖν, καὶ [illegible] μάτην τὰ οἰκεῖα κελεύσματα. καὶ οἱ μὲν τοιαῦτα ἐφθέγγοντο·

ὁ δὲ δριμέως τὸ περιεστὸς ἐκεῖνον σύμπαν περιβλεψά-
» μενος γερούσιον, στενάξας ἐκ βαθέων, ὡς οὐδὲν τοῖς
» βασιλεῦσιν ἀδιόρθωτον, οὐδ' ἔστι τι τῶν πλημμελῶς
» γινομένων, ὃ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν ὑπερπίπτει. ἐβλα-
κεύοντο τοίνυν, ὡς ἔοικεν, οἱ πρότερον αὐτοκράτορες,
ἢ ἐπλάττοντο τὴν ἐπὶ τοῖς κακοῖς ἀχθηδόνα. εἰ γὰρ
ἀληθῶς ἐβούλοντο εἶναί ποτε τὰ διαφθορᾶς, καὶ παρ-
ρησίαν ἄγειν, ὁπόσα τὴν εὐνομίαν συνίστησι, παρηγ-
κωνίσαντο ἂν τὸ ἐν τοῖς γράμμασιν ἐρυθρόν, καὶ τὸν
χάρτην ὡς οὐδὲν ἀνυσιφόρον παραβλεψάμενοι, ἐ-
βάλλοντο ἂν κατὰ νοῦν, ὡς αἵμασι πενθοῦσιν, ἀλλ'
οὐχὶ δάκρυσιν ἐπιρρέουσιν, οἱ σπιλάδων καὶ πε-
τρῶν ὑφάλων τραχυτέρους εὑρίσκοντες, παρ' οἷς
αἱ νῆες αὐτῶν ἐκβράσσονται ὑπὸ κλύδωνος, καὶ κατ'
αὐτῶν ἐχρήσαντο ἂν τῷ ξίφει, μὴ φορουμένῳ μάτην
καὶ εἰκῆ, καὶ ἐδικάσαντ' ἂν ὡς κεφαλὰς ἀνόμων θανά-
του. νῦν δ' ὡς εἴκασμαι, γράφοντες, αὐτόχρημα πο-
» νηρίαν ἔγραφον, κἀπὶ τοῖς ἄλλων κακοῖς οὐκ ἐπαινε-
» τῶς ἐπιδεικνύμενοι τὸ μακρόθυμον, τοῖς πάσχουσι συ-
» νεπετίθεντο καὶ αὐτοί, καὶ ἐπεκράτυνον μᾶλλον τὰ
» οὐκ ἐπαινετὰ ἔθιμα, οἷς τὴν τούτων διόρθωσιν ἑκόν-
» τες ἐνεποδίσαντο. τοῦτ' εἰρηκώς, ἄνδρες, προσεπῆ-
γεν, οἱ καθ' αἷμά μοι προσῳκείωσθε, καὶ ὅσοις ἡ πρὸς ἐ-
μὲ πίστις εὔνοιαν ἐπεβράβευσε, καὶ τὸ περιεστηκὸς δὲ λοι-
πόν, ὅσον τε εἰς γερουσίαν ἐγκέκριται, καὶ ὅσον εἰς τὸ
ἄλλως ὑπουργεῖν τῇ βασιλείᾳ ῥωμαίων ἀποκεκλή-
ρωται, ἀκούσατέ μου ἀκούσατε. φθέγξομαι γὰρ οὐχ ὅ-
σαπερ ἀὴρ διαφορήσει ἀτέλεστα, ἀλλ' ὁπόσα εἰ μὴ τὸν
εἰκότα χρόνον ἐπ' ἔργον ἐκβήσονται, τὸν μὲν τὸ πρω-
τεῖον ἐμὲ διαγγελλόμενον ἐκκαλέσονται εἰς ὀργήν, ἡ δὲ βα-
ρεῖά τις καὶ δυσύποιστος ἐπισκήψει τοῖς παρὰ τὰ
διατεταγμένα μοι πράξουσι, καὶ ἄρχοντος οὐκ ἐμ-
παζομένοις ὅλως φωνῆς. χρεὼν μὲν οὖν, καὶ τἄλλα τὰ
κοινοβλαβῆ καὶ ὀλεθροφόρα ῥωμαίοις παύεσθαι, καὶ ἴ-
» σασιν εἰδότες οἱ τὸν πλεονέκτην βίον μεταδιώκοντες,
» ὡς εἰ μὴ λήξουσιν ἐθελοντὶ τῆς τῶν ἀλλοτρίων ἐφέσεως,
» καὶ τὰ οἰκεῖα προσαπολέσουσι, καὶ τοῖς τῶν πενήτων
» ἐκφυσηθήσονται στεναγμοῖς, ὥσπερ ἐν σφοδρᾷ λαί-
» λαπι, χοῦς ἀπὸ προσώπου γῆς ἐκριπίζεται. μά-
λιστα δὲ τὸ ταῖς ναυσὶν ἐπιτίθεσθαι, καὶ διαρπά-
ζειν τοὺς φόρτους· ἔστι δ' ὅτε καὶ αὐτὰς κατακερμα-
τίζειν καὶ ἀπογομφοῦν. εἴ τις τοίνυν ὑμῶν ἀρχὴν ἐκ
τοῦ ἡμετέρου κράτους χειρίζει, εἴ τις ἀκινήτων πα-
ραλίων κύριος, κατακρατείτω πρότερον ἑαυτόν, εἶ-
τα καὶ τὸ ὑπήκοον εἰς δέος τὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῆς
ἡμῶν βασιλείας ὑποστελλέτω, καὶ αἰδῶ, ἢ μὴν ἐκ
τῆς ψυχῆς ζητηθήσεται πολλαπλάσιον τὸ ἀδί-
κημα τοῦ τὴν ἐπαρχίαν διέποντος, ἢ τὸν ἀ-
γρὸν κατέχοντος. κἂν εἰ αὐτὸς μὲν ἀθῷος χερ-
σί, καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, οἱ δ' ὑποδρηστεύον-
τες ἐκείνῳ τὴν ἄθεσμον πρᾶξιν ἀποτελέσωσι. λοι-
» μοῦ γὰρ μαστιγουμένου κυρίου, τὸ ὑπὸ χεῖρα νοῦν οἴ-
» σει. καὶ ὥσπερ ἐξομοιοῦσθαι τῷ ἄρχοντι φιλεῖ τὸ ἀρ-
» χόμενον, πρότερον δρῶντι τὰ μὴ ἐπαινετὰ ἐφιέ-
μενον· οὕτω καὶ μαστιζομένῳ, καὶ ἀναγκαστῶς μετα-
μανθάνοντι τὸ κοινῇ συνοῖσον, ἐφέψεται τὸ ὑπήκοον
κατὰ πόδας, ὅσα καὶ μητρὶ παῖς. ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ
τὸν τρόπον τῆς ἐκδικήσεως, ᾗ καθυποβληθήσεται ὁ
• τῆς ἐμῆς παρακούων ἐντολῆς· ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ ἀπαιωρηθήσε-
ται τῆς νεώς. εἰ δὲ τοῦτον ἐξώσει φλοῖσβος θαλάττιος,
ἐφ' ὑψηλῆς ἀνασκολοπισθήσεται σκοπιᾶς, μεγίστης τινὸς καὶ ἰθυτενοῦς ἐκ τῶν ἐκεῖσέ που ὀρέων ἐκτμηθείσης δρυός,

Andronici grauis oratio de Imperatorũ negligentia.

Andronicus circumſtantem ſenatum acriter
intuitus, & ſuſpirio ex imis præcordijs du-
cto, Nihil, inquit, eſt, quin ab Imperatoribus
emendari queat: nec ullum peccatum eſt,
quod uires eorum ſuperet. Superiores au-
tem Imperatores, aut rem ſtulte ſunt aggreſ-
ſi, aut ſe dolere iniurijs ſimularunt. Nam ſi
corruptelam illam uerè ſuppreſſam, & libe-
rè agi ea quæ ad æquitatem pertinent, uo-
luiſſent: rubricatis literis omiſsis, & chartis
inutilibus deſpectis, cogitaſſent, ſanguinem
flere, non lachrymas fundere eos, qui ho-
mines, apud quos fractæ naues ejciuntur,
occultis in mari ſaxis & rupibus duriores ex-
periuntur: & enſe illos cohercuiſſent, qui non
fruſtra geſtatur, & capitis iniquos damnaſ-
ſent. Nunc, ut mihi uidetur, nihil niſi ma- "
litiam ſcripſerunt, & in alienis malis contrà "
quàm decet patientes, afflictos ipſi quoque "
ſunt inſectati, dum prauos mores non corri- "
gendo, confirmarunt. Quæ cum dixiſſet,
ſubiecit: Viri, qui ſanguine mihi iuncti, aut
fide ueſtra meam beneuolentiam conſecuti
eſtis, & reliqua circunſtans corona, ſiue in ſe-
natum aſſcripta, ſiue alijs Imperij muneribus
deſtinata, audite audite me. Loquar enim
non ea quæ aer fruſtra diſsipet, ſed ea quæ
niſi ſuo tempore ipſa re apparebunt, me edi-
cti autorem graui ira commouebunt: ea ue-
rò acris & intolerabilis in eos deſæuiet, qui
dicto magiſtratus non audientes, ſecus ac iuſ-
ſi fecerint. Quum autem alia quoque Rei-
publicæ incommodantia, & cladem Roma-
nis importantia, abroganda ſint: homines ex "
rapto uiuere ſoliti ſciunto, niſi ultrò appete- "
re aliena deſierint, etiam ſua amiſſuros: & pau- "
perum ſuſpirijs non ſecus eiectum iri, quàm "
puluis à uehementi turbine diſsipatur. eos "
præſertim, qui naufragijs inſidiantur, & ſar-
cinas diripiunt, & aliquando ipſas naues diſ-
ſecant & comminuunt. Si quis ueſtrûm igi-
tur noſtra autoritate magiſtratum aliquem ge-
rit, ſi quis fundos maritimos poſsidet: is pri-
mùm ſe ipſum, deinde ſubditos quoque ad
iuſtam Dei & imperij noſtri obſeruantiam ac
reuerentiam confirmet. Profectò pœna deli-
cti multiplex ab eo exigetur, qui uel prouin-
ciæ præeſt, uel agrum poſsidet. quod ſi ipſe
& animo à facinore abhorruerit, & manus
abſtinuerit, ſed miniſtri eius ſcelus id admiſe-
rint, id ipſi imputabiť. Nam ſi ſceleratus domi- "
nus flagellabitur, ſeruitia reſipiſcēt. & ut ſubdi- "
ti in illaudatis rebus principem imitari ſolent: "
ita etiam, ſi is flagelletur, & publicæ utilitati ſer-
uire cogatur, hi eum, ut matrem filius, ſequen-
tur. Vt autem pœnę quoq; modum noueritis,
quã edicti mei cõtemptor luet, in malo nauis
pendebit. Sin eum fluctus marinus deturbarit,
in alto littore, editaq; ſpecula altiſsimæ arbo-
ri quæ in ijs montibus cædi poterit, affigetur:

ut qui medio mari nauigant, cum conſpiciant, uelut de antenna uelum, prominentem, atq; in terra naufragum: ſuo exemplo cæteros monentem, ne naufragia inuadant, & naues ſpolient: quemadmodum Deus arcum ſuum in nubibus ſuſpendit, qui argumento eſſet, non fore amplius diluuium. Quæ cum dixiſſet, magnum dolorem præ ſe ferens, eum'que exprimens, qui nec conſilium mutaturus, nec de ſententiæ ſeueritate quicq; remiſſurus eſſet: alijs rebus intentus fuit. Auditores uerò experientia edocti, neſcire iocari Andronicum, nec alia loqui, alia ſentire in rebus huiuſmodi, metu trepidabant: et uix tandem animis receptis, per ueredarios, procuratores ſuos, & in magiſtratibus ſuam uicem obeuntes, ſeueriſſimè monuerunt, ac obteſtati ſunt, ut uigilantiſſimè caueant, ne tempeſtate fracta nauis lædatur: ſed potius, ſi fieri poſſit, ipſos etiã uentos increpent, aut, ut de Aeolo fabulantur, utribus includant, ne turbinibus mare exagitent. Ab eo tempore nulla nauis iactata fluctibus, ullam ſarcinarum iacturã fecit, aut parte tabulatorũ ſpoliata eſt: aut malum ancoram'ue, aut minimum funiculum, nedum ulla armamenta amiſit. Imò ſiue uentis in terram ageretur, ſiue ſcopulis occultis alliſa frangeretur, non aliter ſpectabatur, q̃ cymba Charontis, qua ex faucibus inferni animæ ueherentur: aut ut ſacræ naues à populo et magiſtratibus ſubmiſſè curabantur, ne quid in terra amitterent, quod mare non abſtuliſſet. Ita ex tempeſtate, ſubita tranquillitas extitit, ut ea mutatio diuinitùs inſtituta uideretur. Idem maximum aquæductum ſubterraneum, qui in medio foro, nõ ſtagnantem & morbidam, ſed fontanam & potabilẽ aquam effunderet, maximis ſumptibus renouauit, Hydrale fluuio in eum deriuato: ad cuius primos fontes turrim extruxit, & ædes ad æſtiuandum idoneas. Ex eo fonte adhuc aquantur, qui ad Blachernas, & interius etiã in urbe habitant. Nam id opus morte eius interruptum eſt, quo minus aqua in medio quoq; foro exiliret. Secuti aũt Imperatores in hũc uſq; diẽ id opus ita curarunt, ut Iſaacius, qui Andronico unà cum imperio uitam eripuit, & turrim & ædes amœniſſimas dirueret, ex inuidia nimirum pulcherrimi iſtius facinoris. In prætorijs magiſtratibus reficiendis, uiros præſtãtes & ſenatorij ordinis optimos delegit, & ampliſſimis muneribus donatos ablegauit, ut beneficijs tantis ornati, minus graues eſſent ciuitatib. & defendendis ac ſubleuandis pauperibus ſemper intenti. Qui, cum abundè ſuppeteret unde uiuerent (nam quadragenas & octogenas argẽtũ minas ſecum auferebant)

tanquam

Seueritate Andronici naufragorum incolumitati conſultum.

Aquæductus Andronici.

Iſaacij inuidia dirutæ Andronici ſubſtructiones.

Magiſtratuum abſtinentia.

ἵν' οὕτω καὶ τοῖς κατὰ τὰ ἐγχώρια ναυτιλλομένοις πελάγη περίοπτος ἴδεσθαι, ὡς λαῖφος ἐν κεραίᾳ προφαινόμενος, καὶ ναυαγὸς ἐν γῇ δεικνύμενος, καὶ ὡς σύμβολον παραλαμβανόμενος, τοῦ μὴ προσβάλλειν καὶ αὖθις τι θραῦσιν νηῶν καὶ τῶν φερόντων αὐταῖς πεισομένοισιν· καθὰ καὶ θεὸς ἐν ἀέρι τὸ ἑαυτοῦ τόξον ἐφύτευσεν εἰς σημεῖον, τοῦ μηκέτι ἔσεσθαι ὕδωρ εἰς κατακλυσμόν. καὶ ὁ μὲν φάμενος ταῦτα, πρὸς ἑτέροις εἶχε τὸν νοῦν, τὴν ἄγαν χαρακτηρίζων παθαινόμενον, καὶ αἰνίζων τὸν μηδόλως παραλλαξόμενον τῶν δοξάντων μετάπτωσιν, ἢ ῥέπειν φιλανθρωπότερον ἐφ' οἷς ἀπεφήνατο. οἱ δ' ἀκηκοότες ἀπελιθώθησαν ὑπὸ δέους μικροῦ (πείρᾳ γὰρ ᾔδεσαν, ὡς οὐκ οἶδε παίζειν ἀνδρόνικος, οὐδ' ἄλλα μὲν ἐν τοῖς τοιούτοις φθέγγεσθαι, ἄλλα δὲ κεύθειν ἐν ταῖς φρεσίν) ὀψὲ καὶ μόλις ἐν τῷ καθεστῶτι γενόμενοι, ἐπιστολὰς γράψαντες, διὰ ταχυδρόμων ἐξέπεμψαν τοῖς τῶν σφετέρων ἐπιστάταις κτημάτων, καὶ τοῖς ἀντ' αὐτῶν διέπουσι δημοσίας ἀρχάς, πολλὰ τούτοις ἐπισκήπτοντες, καὶ παράκλησιν πᾶσαν ἐπάγοντες, προσέχειν τι καὶ ἐπαγρυπνεῖν, μή πως ναυαγίῳ ἐγκύρσειε ναῦς, ἐσαῦθις τε ἐπιπεδῆσαι δ' ἐὰν ᾖ δυνατόν, καὶ τοῖς ἀνέμοις αὐτοῖς ἐπιτιμᾶν, ἢ κατὰ τὴν αἰόλου μυθολογίαν, ἀσκοῖς τὰ πνεύματα συλλαμβάνειν, ἵνα μὴ καταιγίδας ἐγείρωσι, καὶ τὴν ἅλμην διαταράττωσιν. ἀμέλει τοι ἐκ τουδὶ οὐκ ἦν ὁρᾶν πλοῖον ὃ περιτραπὲν κλυδωνίῳ παρά του τῶν ἁπάντων διαρπάγει τι τοῦ φόρτου, ἢ μέρος τῶν κατεστρωμάτων ἀφῄρητο, ἢ καθῄρητο τὸν ἱστόν, ἢ ἄγκυραν ἀπεβάλλετο, ἢ τῶν ὅπλων τινὸς ἐστέρητο, μέχρι καὶ μηρίνθου λεπτῆς· ἀλλὰ πνεύμασι τῇ χέρσῳ ἐκδιδόμενα ἢ ἐκπτυόμενα, ἢ χοιράσιν ἀρασσόμενα πέτραις, ἢ προβόλοις καταρρηγνύμενα, ὥσπερ καὶ χαρώνεια ψυχαγωγὰ ἀκάτια ἐκ στομίου ᾅδου ἀναγόμενα, ἐπεβλέποντο αὐτίκα παραδεχόμενα, ἢ ὡς θεωρίδες νῆες ἀμφιπεριώπτοντο, καὶ μηδ' ἀποβολῆς εἶχον ἀμφιεπομένων αὐτὰς τὸ πλῆθος καὶ λαῶδες ὅμιλον, καὶ τὰς χαρίζοντας ἀρχάς, μή ποτέ τι κατὰ χέρσον ἀπολέσωσιν, ὃ μὴ κλυδώνιον ἀφαιρεῖτο ἐν ἅλῳ, καὶ ἦν ἀτεχνῶς γαλήνη διαγελῶσα ἐκ ζάλης καὶ δοξάζεσθαι θεόσδοτος ἀλλοίωσις τὸ ὁρώμενον. οὗτος ἀνεκαίνισε μεγίσταις δαπάναις καὶ τὸν παλαιὸν ὑπόγειον ἀγωγόν, ὃς περὶ μέσην ἐξεῖσιν ἀγοράν, ἀντίζον κάτωθεν ὕδωρ, οὐχ ἑστὸς καὶ νοσῶδες, ἀλλ' ἴδιον πηγιμαῖον καὶ πότιμον ὡς πλανόμενον, καὶ τὸν ποταμὸν ὑδράλλην ἐποχέτευσεν ὑπὸ αὐλῶνι κοίτην τοῦ ὕδατος, καὶ περὶ τὰς πρώτας τούτου πηγὰς πύργον τε ἀνῳκοδόμησε, καὶ οἰκήματα ἤγειρε, πρὸς θερινὴν δίαιταν ἐπιτήδεια. καὶ νῦν ἐκ τούτου ὑδρεύονται, ὁπόσοι περὶ τὰς Βλαχέρνας καὶ ἐπὶ ἐνδοτέρω τῆς πόλεως τὴν οἴκησιν ἔλαχον. οὐδὲ γὰρ ἅπαν τὸ ὑδροδοχεῖον ἐπεσκεύασε, ἵνα καὶ κατὰ μέσην τὴν ἀγορὰν ἐκδιδῶσι τὸ ὕδωρ διαυλωνιζόμενον. ὁ γὰρ μίτος ἐκεῖνον ὑπελελοίπει τῆς ζωῆς. τοῦτον δ' ἠμέληται τοῖς μετ' ἐκεῖνον ἄρξασιν, ὅσοι τέως ἐς δεῦρο ἀνάσσουσι, πέρας ἐπιθεῖναι ὑπὸ κεινοφιλοῦ τούτῳ ἔργῳ, ὥς τε καὶ ὁ τοῦτον μεταστήσας τῆς ἀρχῆς ἅμα καὶ τῆς ζωῆς Ἰσαάκιος, τόν τε πύργον κατήρειψε, καὶ τὰς χαριεστάτας οἰκήσεις κατέβαλε, φθονῶν ὥσπερ ἀνδρονίκῳ τῆς καλλίστης ταυτησὶ πράξεως. ἀνακτῶν δὲ καὶ τὰς πραιτωρίας ἀρχάς, ἄνδρας λογίμους τῶν ἀπὸ τῆς βουλῆς ἀρίστους αὐταῖς ἦν ἐφιστῶν. ἀλλὰ καὶ ἁδροτάτοις ἐπαίρων φιλοδωρήμασι, τεθεραπευμένους ἔπειτ' ἂν ταῖς ἐπαρχίαις ἐξέπεμπε, προμηθούμενος ἐντεῦθεν τὸ ἀνεπαχθεῖς ταῖς πόλεσι ἔσεσθαι, καὶ τὸ σφᾶς ἐπιμόνως προσανέχειν τῷ ἐλέῳ καὶ τῇ κρίσει τῶν ταπεινῶν. οἱ δὲ δαψιλῶς τῶν ἐπιτηδείων ἔχοντες (ἀνὰ τεσσαράκοντα γὰρ καὶ ἀνὰ ὀγδοήκοντα νομίσματος ἀργυρίου μνᾶς ἀπεφέροντο) ὥσπερ ἱερῶν χρημάτων ἐφείδοντο, ἃ παρά τινων καὶ αὐθαιρέτως σφίσι προσήγοντο, καὶ ὧν ἐκ χειρὸς δυνατοῦ ἐῤῥύσθησαν, ἢ πρὸς ἄλλως ἀγαθοῦ μετεσχήκασιν. ὅθεν δ' ἐν βραχέος εἰς πληθυσμὸν αἱ πόλεις ἐπιδεδώκασιν, ἥ, τε γῆ τὰ ἐκφόρια κατὰ ἑκατοστύας ἀνεδίδου, καὶ ὀλίγου τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀπεδίδοτο. ἦν δὲ καὶ τοῖς κατὰ πᾶν ἔχουσι τὸ χειρόδικον δυσφόρτου δυνάστου, καὶ πρόσωπα μὴ λαμβάνων, οὐκ ᾑρεῖτο τῶν δικαίων τὸ δίκαιον· ἀλλ' ἐπίσης τοῖς τῆς τύχης χθαμαλοῖς τοὺς καὶ γένει καὶ πλούτῳ σεμνοὺς προσάγων ὑπὸ τὸ κρίνεσθαι, ἀμφοτέρων συνεχόντως κατηκροᾶτο, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἱκανῶς· καὶ δίκην ἐπετίθει ἀνάλογον τῷ γαύρῳ, καὶ ἀδοξοῦσι μετὰ πένητος κρίνεσθαι, εἰ περιφώραθεῖεν ἀδικοῦντες, ἢ ἐκθλίβοντες καὶ πλήττοντες πυγμῇ τὸν ἔγγιστα πεσεῖν ὧν καιρὸν παρείησαν αὐτὸν δὴ ἀγροικικοί τινες, καταβοῶντες τοῦ Δαδιβρηνοῦ Θεοδώρου, ὡς καταλύσαντος παρὰ σφίσιν ἐν τῷ παροδεύειν, καὶ τεθεραπευμένου μὲν ὅσων ἐκεῖνος αὐτός, καὶ ἡ ὑπηρεσία αὐτοῦ ἅπασα, καὶ τὰ ὀχήματα ξύμπαντα, μηδὲν δ' ἀπόδομα καταθεμένου ἐν τῷ μεθίστασθαι. ἦν δ' ὁ Δαδιβρηνὸς οὗτος, ὃν ὁ λόγος ἐδήλωσεν ἄνωθεν ὑπηρετήσαντα μεθ' ἑτέρων τῇ τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου ἡγεμονίᾳ. ἐλέγξας οὖν μετὰ τῶν ἀγροτῶν ἐκεῖνον, καὶ ἀληθείας εὑρὼν ἐχόμενα τὰ λεγόμενα, αὐτὸν μὲν δι' ἀλλαντῆς ἐπαίδευσε δώδεκα. τῆς δὲ τῶν ἀναλωμάτων τιμῆς ἐς τὸ πολλαπλάσιον ἐκέλευσε καταβάλλεσθαι τοῖς ὑπὸ τῶν χρυσώνων τῶν βασιλικῶν. ἔγραψε δὲ καὶ πρός τινας τῶν τὰ δημόσια φροντιζόντων ἐπιστολὴν ἔχουσαν οὕτως· ἀληθεῦε τοῦ ψεύδους πρωτάγγελε· σὺ ἀσύνετέ μοι συνετέ· καὶ σὺ ἀγοραῖε λαχανᾶ· ἤκουσεν ἡ βασιλεία μου, ἀδικεῖν ὑμᾶς τὰ πολλά· καὶ ἢ τὸ ἀδικεῖν ἐάσατε, ἢ τὸ ζῆν. τὸ γὰρ ἀδικεῖν ὑμᾶς καὶ ζῆν, οὔτε τῷ θεῷ ἀρεστόν ἐστιν, οὔτε ἐμοὶ τῷ δούλῳ αὐτοῦ ἀνεκτόν. τοσοῦτον δ' ἀπεῖχε τὴν τότε καὶ νῦν περὶ δογμάτων θείων κρατοῦσαν κατάστασιν ἐπαινεῖν, ἢ περὶ θεοῦ τι λέγειν καὶ ἀκούειν καινότερον ἤθελε, καίτοι τοῦ γε τῆς ἡμετέρας σοφίας οὐκ ἄκρῳ λιχανῷ γεγευμένος, ὥστε τὸν τῶν νέων Πατρῶν Εὐθυμίου (μέγας δ' ἐν λόγοις οὗτος ἦν ὁ ἀνήρ) καὶ τῷ Κιννάμῳ Ἰωάννῃ οὐ μόνον ἐπέπληξεν ἐντὸς τῆς βασιλείου σκηνῆς περὶ τὸ Λοπάδιον, διαλεγομένοις περὶ τοῦ τῆς (ὁ πατήρ μου μείζων μού ἐστι) τῆς θεανθρώπου φωνῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Ῥυνδακοῦ ποταμοῦ ἀκοντίσειν χαλεπήνας ἠπείλησεν, εἰ μὴ παύσαιντο ποιούμενοι περὶ θεοῦ τὴν διάλεξιν. καὶ μὴν κἀκεῖνό γε σημεῖον, τοῦ μὴ πάμπαν ἐκτεθηριῶσθαι Ἀνδρόνικον. τοῦ γὰρ λόγου λόγον τιθέμενος, οὐ πόῤῥω τῆς ἀλουργίδος τοὺς περιττοὺς λόγων ἐτίθετο, ἀλλ' ἐγγὺς ἄγων τοῦ θρόνου, καὶ δωρεαῖς διαθάλπων συχναῖς, καὶ τιμὰς οὐκ ἐλαχίστας μεταδιδούς, ἐδείκνυ ἑαυτὸν καὶ φιλοσοφίαν οὐρανοβάμονα ὡς μέγα τι χρῆμα οἰόμενον καὶ πλείστου τιμώμενον, καὶ σοφιστὴν ἐγκωμιάζοντα καλλιεῤῥήμονα, καὶ τοὺς νομοτριβεῖς ἄνδρας περὶ πλείστου μάλα τιθέμενον. τὴν δὲ οἱ τοῦ σκήνους κατάθεσιν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα μαρτύρων βουληθεὶς ποιήσασθαι, ὃς κάλλει κάλλιστον καὶ μεγέθει μέγιστον, καὶ περὶ τὸ καίριον καὶ μέσον ἀνεγηγερμένον τῆς πόλεως, ἅπαντα φιλοτίμως τὰ πεπονηκότα μέρη τοῦ τεμένους ἀνέλαβε, καὶ τὸ ἀπεσβεσθὲν ἀνέθαλψεν ἀγλαόμορφον, τήν τε τοῦ σωτῆρος ἡμῶν εἰκόνα Χριστοῦ, δι' ἧς ὁμιλῆσαί ποτε τῷ βασιλεῖ Μαυρικίῳ λόγος αἱρεῖ, πολυτελῆ περιέβαλε κόσμον, καὶ τὴν πορφυρᾶν μεγίστην πλυνόν, ἧς τοῖς χείλεσι φρικώδεις δύο ἀμφελίττονται δράκοντες εἰς ὁλκοὺς λορδούμενοι, θαῦμα ἰδέσθαι, ἐκ τοῦ κατὰ τὸ μέγα παλάτιον κηπίου, περὶ τὴν αὔλειον μετενήνοχε τοῦ ναοῦ, κἀκεῖσε τὰ τῆς ὁμευνέτιδος αὐτοῦ μετακομιζόμενα λείψανα ἐκ τῆς τοῦ Ἀγκυρίου μονῆς, ἔνθα πρόσθεν ἐτέθαπτο. ἔξωθεν δὲ περὶ τὰς ἀρκτῴας καὶ κατ' ἀγορὰν τετραμμένας τοῦ ναοῦ τῶν τεσσαράκοντα πύλας,

ὧν

tanquã ſacrilegio etiã ijs abſtinebãt, quæ à prouincialibus ultrò offerebant, quòd aut è manu potentis erepti, aut alijs beneficijs affecti eſſent. Vnde ciuitates exiguo tempore creuerũt, terra centuplũ fructũ tulit, annona paruo uænijt.

Andronici æquitas.

Facilè quoq; ſe ab ijs adiri paſſus eſt Andronicus, qui de uiolentia potentum querebantur, nulla perſonarũ habita ratione: nec ius à iuſto remouit, ſed genere & opibus illuſtres æquè ac tenuis fortunæ homines in ius adductos, ex æquo audiuit: inſolẽtes, quos cum obſcuris hominib. iure agere pudebat, ſi cõuicti eſſent iniuriarum, quòd pauperes opprimerẽt aut pugnis cæderent, grauiter caſtigatos pro delicti modo mulctabat.

Theodori Dadibreni pœna.

Aliquando Dadibrenũ Theodorum, quem ſupra Alexij imperatoris præfocationẽ adiuuiſſe oſtendimus, quidã agricolæ accuſarunt, quòd apud ſe diuertiſſet, ac cũ ſeruitijs & iumẽtis ſuis, omnib. neceſſarijs acceptis, diſcedẽs nihil ſoluiſſet. Quod ubi uerũ eſſe cõperit, ipſum XII* plagis fuſte caſtigauit, & ex fiſco agricolis longè plus quàm quanti erat damnũ, ſolui iuſsit. Scripſit & ad quoſdam magiſtratibus fungẽtes, huiuſmodi literas: Vere mendacij princeps: prudenti meo iudicio imprudẽs: Et tu holitori uenalicie: auditum eſt noſtro imperio, uos ſtudere iniurijs. Enimuerò aut iniurias aut uitam relinquite. Nam uos iniurios eſſe & uiuere, neque Deo acceptum eſt, neq; mihi ſeruo eius tolerabile.

Andronicus doctorum amãs, ſed diſputationibus de religione infenſus.

Tantum porrò abfuit, ut conſuetudinem & tunc & nunc receptam, de diuinis dogmatib. diſputandi, probaret, aut de Deo noui aliquid uel dicere uel audire uellet (idq;, cum noſtrã doctrinam non ſummis tantum labris attigiſſet) ut nouarum Patrarum epiſcopum Euthymium, uirum eruditiſsimũ, & Cinamum Ioannem, ad Lopadiũ de illo Chriſti dicto (PATER MAIOR EST ME) in ſuo tabernaculo diſſerentes, obiurgarit, & in Rhyndacum amnem abiecturum minatus ſit, ni deſiſterent. Fuit autem illud argumento non planè efferatum fuiſſe Andronicũ, quòd eruditionis rationem habuit: & eruditos nõ procul à purpura, ſed prope ſoliũ ſuum collocatos, & munerib. frequentib. fouit, & honores eis nõ minimos habendo, cœleſtẽ ſapientiã diuinarumq; rerũ doctores, diſertos & iuriſperitos, magnã rem & ſummi precij ſe æſtimare declarauit.

Andronici Saturnina ſtatua.

Iam quia ſe in æde pulcherrima & ampliſsima, & in media urbe ſita, XL martyrũ, ſepeliri uolebat: omnes eius tẽpli partes ruinoſas ſtudioſe refecit, & exoleſcentẽ pulchritudinem reconcinnauit: & Chriſti ſeruatoris noſtri imaginem, per quam olim cum Imperatore Mauricio collocutus eſſe fertur, magnis impenſis ornauit: & ingẽs illud Porphyreticũ ſolium, cuius labra duo horrẽdi ſerpentes ſinuoſis uoluminib. amplectunt, mirabile opus, ex hortulo magni palatij, in eius templi ueſtibulũ tranſtulit, ibidẽq; prioris ſuæ cõiugis reliquias ex Ancurij monaſterio trãslatas repoſuit. Extrinſecus iuxta Septẽtrionales eius tẽpli fores, in maxima tabula ſtatuam ſuam collocauit, nō imperatorio regióue habitu, nec aureo ornatu, ſed inſtar ęrumnoſi operarij, nigra ueſte induti, fiſſa uſq; ad ſuras, cum albis ocreis uſq; ad genua aſcendentibus: qui falcem grauē & magnam manu tenens, formoſiſsimum adoleſcentem uſq; ad humeros & fauces prominentem, uelut incuruatus, comprehendat & implicet. qua imagine prætereuntibus clariſsimè ſua facinora depingebat: & quo ſuis edocebat, ut hęrede imperij occiſo, ſponſam illius ſibi matrimonio iunxiſſet.

Imagines Xenæ & Andronici.

Habuit etiam in animo æream ſuam ſtatuam ſuper columna in ſublimi æneo Tetrapleuro, ubi nudi Cupidines pomis ſe inuicem petunt, quod Anemodulium uocant, erigere. Imagines Xenæ imperatricis, Alexij matris, quam ſuffocauit, prius ibi depictas, in rugoſæ aniculæ faciem transformauit: commiſerationem prætereuntium, ſi illuſtrem illam & pulcherrimam formam, atq; omni admiratione digniſsimam ſpectarent, ueritus, pleraſq; aboleri paſſus eſt, & ſuam imaginem habitu imperatorio aut Alexij ſponſæ aſtantem, aut ſeorſim reponi.

S. XL martyrum templū ab Andronico inſtauratum.

Poſt omnia, iuxta ædem S. Quadraginta magnificas ædes ſtruxit: in quibus, cum templum uellet ingredi, uerſaretur: & quia recentibus ſuis factis parietes coloribus, aut alborum calculorum interpoſitionibus adornare non poterat, ad ea conuertit animum, quibus ante imperium fuerat occupatus. Ea erant, aurigationes, uenationes, ſtrepitus auium, latratus canum, ceruorum, leporumq; uenatus, aprorum & zumbrorum confoſsio (eſt autem Zumbrus fera, quæ apud Tauroſcythas potiſsimum naſcitur, & urſo & leopardo maior) & uita agreſtis in tentorijs, & conuiuia ex uenatu ſimplicia, & Andronicus ceruinam aut aprugnam ſuis manibus in fruſta ſecans, & diligenter aſſans, & id genus alia, quæ uitam hominis repręſentant, arcu, gladio, & uelocibus equis freti, patria ſiue ob ſimplicitatem, ſiue uirtutem ſuam exulantis.

Andronicus exilijs ſuis gloriatur.

Verùm Andronicus fortunam ſuam cum Dauidica comparabat, ſeq; inuidiæ retia æquè ut illū euitaſſe, multis exilijs actum aiebat. Interdum ſuas res amplificando, illum parum á Palæſtina Sicelagam perueniſſe, & Amalechitam gladio confeciſſe, & adeò ſordidè uixiſſe, ut Nabalem etiam occiſurus fuerit, quòd poſtulatis nō ſtatim annuiſſet: ſe uerò totum penè Orientē peruagatū ad omnes gentes Apoſtolico more Chriſti nomen pertuliſſe, & prædicaſſe. & quócunq; tranſiſſet, ſummis affectum eſſe honoribus, & cum honorifico comitatu receſsiſſe. Hæc non indiſertè commemorabat, præſertim ſi cum uiris eruditis & eloquentibus colloqueretur, rebus adhuc integris & tranquillis.

Andronici crudele cōſilium de tollēdis omnibus ſeditioſorum cognatis.

Quæ autem poſtremò inſtituit, & ex parte inchoauit, & extremi furoris erant, & omnem crudelitatis immanitatem ſuperabāt. Nam

ἐπὶ μεγάλου πίνακος ἀνέστησεν ἑαυτόν, οὐκ ἐσταλμένον βασιλικῶς, οὐδὲ χρυσοφοροῦντα ὡς ἄνακτα, ἀλλά τινα πολύτλαν ἐργατικὸν ἐκ κελαινῆς βαφῆς, ἐνδεδυμένον ἐμπεχόνην ἐς * γλουτὸν ἀμφισχιδῆ καταβαίνουσαν, καὶ λευκαῖς κρηπῖσι περιεσταλμένον τοὺς πόδας ἀναβαινούσαις ἐς γόνατα. καὶ δρέπανον περικαμπὲς κατέχοντα τῇ χειρί, βαρὺ καὶ μέγα καὶ στιβαρόν, σύμμαρπτον τῷ ἐπικλινεῖ σχήματι, καὶ συγκλεῖον ἐντὸς ἀγαλματίαν μειρακίσκον ἕως φάρυγγος καὶ ὤμων περιφαινόμενον, ἐκεῖνα διὰ τῆς εἰκόνος τοὺς προσιόντας μυῶν ἀτεχνῶς καὶ διδάσκων ἐκλαλῶν καὶ κύρβεων πασῶν ὑψηλότερον. καὶ τιθεὶς τοῖς βουλομένοις ὑπόψια, ἅπερ ἄχρι τῶν ἔργων ἐληλακώς, τὸν κληρονόμον ἀποκτείνας, καὶ τὴν ἀρχὴν ἅμα καὶ τὴν ἄκοιτιν ἐκείνου ἑαυτῷ μνηστευσάμενος. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ κίονος κατὰ τὸ χαλκοῦν μετέωρον τετράπλευρον, ἐν ᾧ γυμνοὶ περιβλημάτων μηλοβολοῦσιν ἀλλήλους οἱ ἔρωτες, ὃ ἀνεμοδούλιον κέκληται, ἑαυτὸν ἀναστῆσαι ἐμελέτα χαλκοῦν, καὶ περὶ τὰς εἰκόνας τῆς βασιλίδος ξένης τῆς τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου μητρός, ἣν δι' ἀγχόνης τοῦ ζῆν ἀπεξένωσε, πρὸς γραιοτέραν καὶ ῥικνὴν μεταζωγραφῶν μορφήν, τὸν ἐκ τῶν παριόντων καὶ θεωμένων τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο καὶ περικαλλίστατον εἶδος, καὶ τοῦ θαυμάζεσθαι ἀξιώτατον ὑποβλεπόμενος ἔλεον. τὰς δὲ πλείους καὶ ἀπαλείφειν ἐνδοὺς τοῖς ἐθέλουσι, καὶ μεταγράφειν αὐτὸν ἐν σχήματι βασιλικῷ, τῇ Ἀλεξίου μνηστῇ συνιστάμενον, ἢ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἰδίᾳ τυπούμενον, ἐπὶ πᾶσιν ἀνεγείρας κατὰ τὸν ναὸν τῶν τεσσαράκοντα μαρτύρων πολυτελῆ οἰκήματα, ἑαυτῷ ἀφώρισεν ἐς ἐνοίκησιν. ἵνα ἐὰν αὖ ἀφίκοιτο πρὸς τὸ τέμενος. μὴ ἔχων δ' ἕνεκα τῶν προσφάτων καὶ νεαρῶν αὐτοῦ πράξεων καταπέττειν τοὺς δόμους τῷ τῶν χρωμάτων συγκερασμῷ, ἢ ταῖς λεπταῖς καταποικίλλειν τῶν ψηφίδων ἐνθέσεσιν, ὡς τὰ πρὸ τῆς βασιλείας ἔβλεψεν ἔργα. καὶ ἦν ἱππηλάσια καὶ κυνηγέσια ζωγραφούμενα, κλαγγμὸς πτηνῶν, θωϋσμὸς κυνῶν, ἐλαφηβολίαι, καὶ λαγῶν θηρεύσεις, καὶ χαυλιόδους σῦς διαπερονιζόμενος, καὶ ζούμπρος διελαυνόμενος δόρατι (ζῶον δὲ οὗτος τὸ μέγεθος ὑπὲρ ἄρκτον μυθικήν, καὶ πάρδαλιν στικτήν, κατὰ τοὺς Ταυροσκύθας φυόμενον μάλιστα καὶ τρεφόμενον) καὶ βίος ἀγροικικὸς καὶ σκηνίτης, καὶ ἑστιάσεις ἐκ τῶν θηρευομένων σῖτος, καὶ αὐτὸς Ἀνδρόνικος μιστύλλων αὐτοχειρὶ κρέας ἐλάφειον, ἢ κάπρου μονιάζοντος, καὶ ὀπτῶν περιδεξίως πυρί, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα, ὁπόσα τεκμηριάζειν ἔχουσι βίοτον, ἀνδρὸς πεποιθότος ἐπὶ τόξῳ καὶ ῥομφαίᾳ καὶ ἵπποις ὠκύποσι, φεύγοντός τε τὴν ἐνεγκαμένην δι' οἰκείαν ἀβελτηρίαν ἢ ἀρετήν. ὁ δ' Ἀνδρόνικος καὶ εἰς Δαβὶδ ἀνῆγε τὰ ἑαυτοῦ, καὶ κατ' ἐκεῖνον ἔλεγε καὶ αὐτὸς τὰ τοῦ φθόνου ἐκδιδράσκειν πάλαι θήρατρα, καὶ πρὸς τὴν ἀλλοτρίαν πολλάκις μετασκευάζεσθαι. ὑπερεξαίρων δ' ἔσθ' ὅτε τὰ ἑαυτοῦ, τὸν μὲν καθῖσαι τῶν ὁρίων τῆς Παλαιστίνης ἄπωθεν βραχὺ τὴν Σικελὰγ ἔλεγε, καὶ συγκόψαι τὸν Ἀμαληκίτην μαχαίρᾳ. καὶ γλίσχρως ἐκζῆν, ὡς καὶ τὸν Νάβαλ ἀποκτενεῖν ἂν ὅτι μὴ οὐκ εἶχεν εἰς χεῖρας τὸ αἰτηθέν· ἑαυτὸν δὲ διελθεῖν τὴν ἑῴαν ἅπασαν σχεδὸν ἔφη, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸ τοῦ Χριστοῦ βαστάσαι καὶ κηρῦξαι ἀποστολικῶς ὄνομα, τιμῶν τε τῶν ἀνωτάτω μεταλαχεῖν δι' ὧν ἤρχετο, καὶ προπεμπόμενον ἀπανίστασθαι. καὶ ταῦτα μὲν διεξῄει μετὰ πολυλογίας ἱκανῆς, ἐπιεικῶς ἱκανός, καὶ μάλιστα ἐν ἀνδράσιν ὁμιλῶν λόγου καὶ σοφίας μετέχουσιν, ἐπὶ τῶν πραγμάτων γαληνιώντων, καὶ ἠρεμαίαν ἐχόντων κατάστασιν. τὰ δὲ τελευταῖα αὐτῷ μελετώμενα, ἤδη δὲ καὶ ἀρχὴν λαμβάνοντα γίνεσθαι, ἐσχάτης ἦν ἐκστάσεως ἐκνοήματα, καὶ ὑπερηλακότα πᾶσαν ἀπανθρωπίας ὑπερβολήν.

* γόνατα

ὁρῶν γὰρ τὰ μὲν τῆς ὑπ' ἐκεῖνον ἀρχῆς σμικρυνόμενα. τοὺς δὲ πολεμίους κατὰ τοὺς ἐξ ὄμβρου πλήθοντας ποταμοὺς, καὶ τὰς ὄχθας ὑπερανιόντας, τὰ ἐν ποσὶν ἐξαφανιοῦντας καὶ κατακλύζοντας, κατὰ βραχύ τε τὴν πολιτείαν ἐλευθεροστομοῦσαν, καὶ πρὸς ἀποστασίαν ὑποκινουμένην, οἷς μὴ φροντιδοκοποῦντι ὑπὲρ αὐτῶν, ἀλλ' ὡς εἰς κάρωμα ὕπνου κατενεχθεὶς, οὐδ' ὁρᾷ οὔτ' ἀΐειν ἔχει τὰ ὑπὸ τῶν ὑπερστρατευσάντων ἐθνῶν ἀνομούμενα, ὠδίνησέ τε πόνον, καὶ ἀνομίαν ἀπέτεκεν, οὐ τόσον οἴκοθεν, ὅσον ὑφ' ἑτέρων εἰς τὰ ἄτοπα ἐπιτρεπόμενος. ἡ δὲ ἦν τὸ μὴ μόνον ὅσους συνείληφεν ἐν φρουραῖς θανάτῳ ὑποδικάσαι, καὶ οὓς μὲν μαχαίραις ἀνελεῖν, οὓς δὲ θαλάσσης ἀκοντίσαι βυθῷ, ὧν δὲ ἀνηλεῶς ἀναῤῥῆξαι τὰς γαστέρας, καὶ ἄλλους ἄλλως ὑπεξαγαγεῖν τοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν συναπτομένων τούτοις πρὸς γένος ἀκονηθῆναι τὸ ξίφος. τί γάρ, φησιν, ὄνειαρ, εἰ κόρσης ἐκτμηθείσης μιᾶς, πλείονα ἐκφυήσονται κάρηνα, τοῖς δὲ οὐκ ἐπάγει τις τὸν σίδηρον σίζοντα. ἐπαινετέος ἐν τούτῳ μάλιστα ὁ ἡμίθεος καὶ ἥρως Ἡρακλῆς, ὅτι τὸν Ἰόλεων ἀρήγοντα ἔσχε, καὶ τὸ τῆς ὕδρας πολυμφυὲς ἀφανίζοντα. ἔνθεν τοι καὶ ἐκκλησιάζει, τὸ φίλιον ἐκείνῳ σύνταγμα, καὶ τῶν δικαστῶν ὅσοι χρημάτων ὤνιοι, καὶ τὴν βασιλικὴν περιπεπταίνοντες τράπεζαν, καθάπερ οἱ γῦπες τὰ θνησιμαῖα, ἐκτραγῳδεῖ ὁπόσα ἐπονηρεύσαντο Ἰταλοί, καὶ οἵοις κακοῖς περιβάλλουσιν ἐπαρχίας τὰς ἑσπερίας, καὶ ὅσας παρεστήσαντο πόλεις νόμῳ πολέμου· καὶ ἦν οὐκ ἄλλοις τὴν αἰτίαν τούτων ἀνατιθείς, ἀλλ' εἴπερ ἐκείνῳ ἀντιφρονοῦσι, ὁπόσοι τε τούτοις καθ' αἷμα καὶ εὔνοιαν προσῳκείωντο. τούτους γὰρ τὴν Ἀνδρονίκου διψᾶν ἀπώλειαν, καὶ πάντα κάλων κινεῖν, ὅπως τῆς ἀρχῆς ἐκσφενδονηθεὶς Ἀνδρόνικος, καὶ πεσεῖται πτῶμα παγχάλεπον· μὴ ἔχοντας δὲ οὖν ὅμως διὰ συναιρέσεως ὁμογνωμόνων δοῦναι τὴν ἔφεσιν πέρατι, ἀλλοτρίαν καὶ ὑπερόριον ἐπισυναγεῖν στρατιάν, καὶ ταὐτὸν ἀτεχνῶς δρᾶν τοῖς ἀκρίδων ἔθνεσι, ἃ τὸ πῦρ ἐκδιδράσκουσαι, τοῖς ὕδασιν ἀποπνίγονται. ἀλλ' οὐ μὰ τὸ γῆρας τοῦτο φησί. χαιρήσουσιν οἱ ἐχθροὶ, καὶ πολεμοχαρεῖς Ἀνδρονίκῳ. ἀλλ' ἃ παθεῖν Ἀνδρόνικον γλίχονται, ταῦτ' αὐτοὶ πρὸς Ἀνδρονίκου πείσονται. εἰ δὲ τὸ μόρσιμον εἰς ᾅδου δόμους ἐφέλκεται καὶ Ἀνδρόνικον, αὐτοὶ καθηγήσονται, καὶ ὑπανοίξουσι πρότερον τὴν ὁδόν. εἶθ' οὕτως ἐπιπορεύσεται Ἀνδρόνικος. ταῦτ' εἰπὼν, καὶ τὸ τοῦ Παύλου παραψάμενος, ὡς τὸ οὐχ ὃ θέλω ποιήσαιμι ἀγαθόν, ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο διαπραξαίμην, ἀντιστρατευομένων μοι τῶν ἐναντίων, καὶ αἰχμαλωτιζόντων εἰς τὰ παρὰ προαίρεσιν, θεραπείαν ἐζήτει τοῦ κακοῦ. ἀραμένων δὲ τὴν φωνὴν τῶν ἐκ τῆς ἐκείνου φρατρίας πάντων, καὶ μέγα κεκραξάντων, αἴρειν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς, καὶ φείδεσθαι μηδενός, κυροῦται ἡ τῶν ὅλων ἀφαίρεσις, ὅσους τε εἶχε συνειληφὼς ἐν φρουραῖς, καὶ ὅσοι τὴν ὑπερορίαν κατειλήφεσαν, καὶ τὸ θεραπευτικὸν τούτων καὶ συγγενές, καὶ διὰ τόμου εὐθὺς ἐδέχετο τὰ ὑποτυπούμενα, ὑπαγορεύοντος τοῦ πρωτασηκρῆτις, ἀμφιεπομένου τοῦ ἐπὶ τῶν δεήσεων· τοῦ δὲ πρωτονοταρίου τοῦ δρόμου ταῖς φωναῖς ἀλαλάζοντος. τὰ δὲ ὀνόματα τούτων καὶ νῦν παρείσθω μοι, καὶ τῶν καθεξῆς ὁμοίως συμπραξάντων, ὅσοι τὸν πρὸς τὸ κενὸν δοξάριον τρέχοντες, ὀρρωδοῦντες τότε καὶ ὀφρύδιον Ἀνδρόνικον· ὧν πρωτοστάτης ἦν καὶ ταξίαρχος ὁ Ἁγιοχριστοφορίτης Στέφανος, ὑπὸ τοῦ φθέγματος βροντώδους κατεδούπων τὰ ἀνάκτορα, καὶ καθά τι ῥεῦμα ποτάμιον ὀξὺ καχλάζων καὶ παρασύρων τὸ δοκοῦν Ἀνδρονίκῳ ὑπεύθυνον.

Nam cum imperium imminui, & multitudinem hoſtium inſtar hybernis niuibus aucti torrentis, & extra ripas effuſi, obuia quæque uaſtare, & ſubditos paulatim incipere liberius loqui, & defectionem ſpectare animaduertit: quòd nullam imperij curam ſuſciperet, ſed ueluti ueterno oppreſſus, hoſtium graſſationes neq; uideret neq; audiret: parturijt laborem, et peperit iniquitatem, nõ tam ſua ſponte, quàm aliorũ conſilijs incitatus: qui monebãt, ut quotquot in carceribus tenerentur, capitis damnati, alij iugularẽtur, alij in fundum maris demergerentur, aliorum uentres diſſecarẽtur, alij denique alijs modis è medio tollerentur. Imò ut damnatorum cognati quoq; eandem gladij aciem ſentirent. Neq; enim quicquam profici, ſi uno capite reſecto plura renaſcantur, nec ferro ſtridenti tollãtur. In ea re maximè laudandum eſſe heroem & ſemideum Herculem, quòd Iolaum aſciuerit, qui rediuiuam hydram exureret. Itaq; amicorum & mercenariorũ iudicum concilio coacto, qui menſam imperatoriam, ut uultures cadauera conſectabantur: atrocibus uerbis commemorat, quanta fuerit Italorũ improbitas, & quantis cladibus Occidentales prouincias afficiant, quot urbes ui expugnarint. Cauſam earum rerum non niſi Romanis, qui ſibi aduerſentur, eorumq; cognatis & amicis aſſcribendam eſſe: Eos ſitire Andronici interitum: & omnem mouere lapidem, ut imperio deturbatus, miſerrimè concidat. Quam cupiditatem cum per populares ad exitum perducere nequeant, alienum ex longinquo exercitum accerſere, ac locuſtas imitari, quæ flammis euitatis, aqua ſuffocentur. Verùm ſenectutem hanc (inquit) teſtor, non gaudebũt inimici & hoſtes Andronici. Sed quæ in Andronicum moliuntur, ea ab Andronico perpetientur. Sin fata ad inferos adigunt etiam Andronicum, ipſi antecedent, & uiam præparabunt: ſequetur Andronicus. Hæc locutus, adiectaq; Paulina illa ſententia: Non faciam quod uolo bonum, ſed malum quod nolo peragam, aduerſarijs contra me militantibus, & ad ea me compellentibus, à quibus abhorreo: malorum remedium quærebat. Cum autem coniurati eius, magnis uocib. exclamaſſent, tollẽdos eos è terra, ac nemini parcendum eſſe: in omnes eos qui uel in carceribus tenebantur, uel in exilium acti erant, in omnes eorum cultores & cognatos, ſentẽtia capitalis lata eſt, & in libellos relata, Protoſecretario dictante, libellorũ ſupplicũ magiſtro laborãte, Protonotario Dromi acclamante. quorũ nominib. parcam in præſentia, ut & eorum, qui pòſt in eiuſmodi rebus uanæ gloriolæ cauſa, aut Andronici metu operas nauarũt, quorũ dux & autor fuit Hagiochriſtophorites Stephanus, cuius uox quaſi tonitru in palatio reſonabat, & inſtar torrentis eos abſtrahebat, quos ſuſpectos habebat Andronicus. Fuit

Condemnatio uniuerſarum familiarum.

Hagiochriſtophorita Stephanus tyrannidis miniſter.

Fuit autem eius ſcripti huiuſmodi exordium.

Exordium crudelis edicti.

Diuinitùs impulſi, non iuſſu magiſtratus & principis ac Imperatoris noſtri, decernimus & pronunciamus, è republica eſſe, & priuatim Andronico Romanorum ſeruatori utile, ut cõtumaces & ſeditioſi funditùs intereant, qui comprehenſi in carcere tenẽtur, & in exilium acti ſunt: eorumq; neceſſarij & cognati capiantur, & omnes ultimis ſupplicijs afficiantur. Sic enim & Andronicus, qui numine propitio imperij ſceptra gerit, à publicis curis & inſidiarum metu nonnihil reſpirabit: & Siculi cœptis deſiſtẽt, ubi neminem habuerint, à quo, quemadmodum Romani oppugnandi ſint, doceantur. Nã cum et ij qui in uincula coniecti, & qui oculis priuati ſunt, conſilia improba non referant in melius, ſed in priore ſententia perſeuerent: nulla ratio ſupereſt, qua improbi ad ſanam mentem reducãtur, niſi uitę ereptio: quæ, ut ſacra & ſalutaris anchora, contra uæcordes & dementes eſt uſurpanda. quorum eæ ſunt intemperiæ, ut non animaduertant, ſe contra ſtimulum calcitrare, & gladium contra ſemetipſos acuere. Hæc & huiuſmodi alia, ut ex multis pauca referam, nefarium illud decretũ continebat. Sequebatur eorum enumeratio, qui comprehendendi & mox occidendi erant: exprimebatur & modus, quo quiſq; tollendus eſſet.

Exagitatio edicti.

Ego uerò cùm alia illorum hominum acta demiror, & ſceleratiſsima iudico, tum decreto iſto obſtupeſco: neq; perſpicere poſſum, quid in eo ſecuti ſint, aut quo iudicio ſuum parricidium Deo aſſcripſerint, diuinumq; motum id impudenter appellarint, quod primus humani generis hoſtis eis haud dubiè ſuggeſsit. cum aliud ſumere principiũ modeſtius & probabilius licuiſſet, atq; à contumelia Dei abſtinere:
» qui cædibus haud delectatur, nec mortem fe-
» cit, ſed hominem ad uitam condidit: in cuius
» cõſpectu uox ſanguinis Abeli clamat: qui aper-
» tè denunciat, ſe malle, ut peccator conuerſus
» uiuat, quàm ut moriatur. Enimuerò illi damnatis omnibus, è concilio diſceſſerunt. Andronicus uerò iudicum nefarias ſentẽtias, haud ſcio quo conſilio, in ſcrinio ſuo diligenter aſſeruauit, prouiſo fortaſsis imminenti exitio. Nam cum comprehenſus eſſet, & à concurſu populi facinorum ſuorum rationem reddere iuberetur: culpam in iudices & ſenatum transferebat, qui ſupplicia decernerent in eos, à quibus ante imperiũ & in ipſo imperio offenſus eſſet. Se uerò illorum ſententijs inſeruiſſe (neq; enim fruſtra geſtaſſe gladiũ) & manũ eorum ſuffragijs accõmodaſſe. Tum autem cum latas ſentẽtias executurus eſſet: filius eius Manuel Sebaſtocrator refragatus, pernegauit, ſe conſenſurum in acta, quæ non fiant autoritate Imperatoris, ut ipſi iudices in exordio fateantur. Præterea ſe nullo modo ea ſuffragia probaturum, quæ penè Romanos omnes capitis condemnent, atq;

ἦρχε δὲ τὰ ὑπομνήματα ἀπεζεσμένα οὕτωσί πως τῆς φρενομανί-σιας, θεόθεν κινηθέντες, καὶ οὐκ ἐκ δὴ θεσμοῦ τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέως, ψηφοφοροῦμεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοίσειν τῷ κοινῷ, καὶ ἰδίᾳ λυσιτελὲς τῷ ἀνδρονίκῳ, τῷ σωτῆρι ῥωμαίων, ἄρδην ἐξολωλέναι, ὅσοι ὡς αὐθάδεις καὶ στασιώδεις συλληφθέντες, φυλακαῖς ἐγκέκλεινται, ἢ τὴν ἀλλοτρίαν οἰκεῖν ἐξωρίσθησαν. συσχεθῆναι δὲ καὶ τοὺς τούτοις προσήκοντας καὶ καθ᾽ αἷμα συναπτομένους, καὶ θανάτῳ πάντας ὑποβληθῆναι. οὕτω γὰρ καὶ ἀνδρόνικον γένοιτο, τὸν ἀγαθῇ τύχῃ ῥωμαίων τὰ τῆς βασιλείας σκῆπτρα διέποντα, βραχύ τι γοῦν ἀναπνεῦσαι, ταῖς κοιναῖς φροντίσι βαλλόμενον, καὶ τὰς τῶν ἐπιβούλων κακογνωμοσύνας ὑποβλεπόμενον, καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς ἀλλοεθνεῖς σικελιώτας ἆσαί ποτε παλινῳδίαν, μηδένα ἔτι τὸν αὐτοῖς ὑφηγούμενον ἔχοντας, ὅπως χρὴ τῶν ῥωμαίων πειρᾶν. πάντες γὰρ ὅσοι συσχεθέντες, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορυχθέντες, ἀμεταθέτως ἔχουσι τῆς κακονοίας, καὶ οὐδεὶς ἔτι τοῦ λοιποῦ τρόπος σωφρονισμοῦ αὐτοῖς, μόνη δὲ ἡ τοῦ ζῆν ὑπολέλειπται στέρησις, ἣν ὡς τελευταίαν καὶ σωτήριον ἄγκυραν δεῖ ἡμᾶς ἐπιχαλᾶν τοῖς κακόφροσιν. οἳ τοσοῦτον εἰσὶ φρενοβλαβεῖς τε καὶ ἐκτρόπιοι, ὡς πρὸς κέντρα λακτίζειν, καὶ μὴ συνιέναι ὅλως, ὡς καθ᾽ ἑαυτῶν οἱ λασιόφρονες τὴν μάχαιραν θήγουσιν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ τοιαῦτα (ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα εἰπεῖν) διεξῄει τὸ ἄθεσμον ἐκεῖνο διάταγμα. ἐφεξῆς δ᾽ ὁ τῶν συλληφθησομένων καὶ τεθνηξομένων ἦν κατάλογος. ὑπεδηλοῦτο δὲ καὶ ὁ τρόπος, καθ᾽ ὃν ἐκθνήσκειν ἕκαστοι ἤμελλον. ἐγὼ γοῦν καὶ τὰς ἄλλας μὲν τῶν ἀνδρῶν τούτων πράξεις διὰ θαύματος τίθεμαι, καὶ ἀνοσίας παντάπασιν ἡγοῦμαι, τὴν δὲ νῦν ἀφηγημένην ἀπόφασιν καὶ λίαν ὑπερεκπέπληγμαι, καὶ θαυμάζω πρὸς τί ποτ᾽ ἀποβλεπόμενοι ταύτην ἐκύρωσαν, ἢ πῶς ποτε κρίναντες, τῇ ἑαυτῶν μιαιφονίαν προσῆψαν θεῷ, καὶ κίνησιν θεόθεν αὐθαδεστάτως ὠνόμαζον, ἣν ὁ ἀρχῆθεν ἀνθρωποκτόνος σκῆψιν αὐτοῖς ὑφηγήσατο, δέον ἑτέρως προοιμιάζεσθαι, καὶ μὴ ἀναιδῶς οὕτω καὶ ἀπεριθαμβέστως φθέγγεσθαι, μηδὲ γυ-
μνῇ τῇ κεφαλῇ τὸ θεῖον συκοφαντεῖν, ὡς χαῖρον αἵμα- «
σιν, ὃ πρώτως εἰς τὸ εἶναι τὸν ἄνθρωπον ἐκάλεσε, μὴ πεποιη- «
κὸς θάνατον, καὶ οὗ ἐνώπιον φωνὴ αἵματος ἄβελ βοᾷ, «
καὶ ὃ διαρρήδην κέκραγε, μὴ βούλεσθαι τὸν τοῦ ἁμαρτω- «
λοῦ θάνατον, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι αὐτὸν καὶ ζῆσαι. καὶ οἱ μὲν «
οὕτω παντὸς ἀπώλειαν καταψηφισάμενοι, τὸ σύλλογον διέλυσαν. ἀνδρόνικος δὲ τὰς ἐπὶ ταῖς πράξεσι ταύταις ταῖς μυσαραῖς ἐκτεθειμένας δικαστικὰς ψήφους ἀνάχαρας δεχόμενος, ἐφύλαττεν ἐν φωριαμῷ ἀσφαλῶς, οὐκ οἶδ᾽ ὅτι διανοούμενος, οἶμαι δὲ τὸ ἐσόμενον προσκοπούμενος, καὶ δεδιὼς φόβον, ὃς ἐπῆλθεν αὐτῷ μετὰ ταῦτα. συσχεθεὶς γὰρ, καὶ λόγους ὧν διεπράξατο παρὰ τῶν συνεληλυθότων ἀπαιτούμενος, ἑαυτὸν ἀπηλλοτρίου τῶν γεγονότων, ἐφ᾽ οἷς τινας προελύπησεν, ἢ κακώσεσι σωματικαῖς καθυπέβαλε, καὶ τοὺς μὲν δικαστὰς ἔφασκε καὶ τὴν γερουσίαν ἀποφαίνεσθαι τὰς τιμωρίας ἃς ὑπέστησαν, καὶ ὁποίας πεπόνθασιν οἱ προσκεκρουκότες αὐτῷ πρὸ τῆς ἀρχῆς καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτῆς, αὐτὸς δὲ ταῖς ἐκείνων γνώμαις ὑπηρετεῖν (μηδὲ γὰρ εἰκῇ φορεῖν τὴν μάχαιραν) καὶ χρᾶν τὴν χεῖρα εἰς ποινὰς ὧν ἀπεφαίνοντο. τότε δ᾽ οὖν τὴν ἐξενεχθεῖσαν ψῆφον πληροῦν ἐπεβάλετο, πρὸς ἣν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ σεβαστοκράτωρ ἀπεπήδησε μανουήλ, εἰπὼν, μηδαμῶς συντίθεσθαι πράξει, ἥτις μὴ καθ᾽ ὁρισμὸν τελεῖται βασιλικόν, ὡς οἱ δικάζοντες προανεβάλλοντο. καὶ ἄλλως δὲ μὴ ἀνέχεσθαι ὁποσοῦν ποτε ἀπόφασιν οἰκειώσασθαι, ὑπὸ κρίμα θανάτου πεσοῦσαν σχεδὸν τὸ πανρώμαιον, καὶ μὴ μόνον ἀφανίζειν ὑπὸ τῶν ῥωμαίων προήλθοσαν,

ἀλλὰ καὶ οὐδ᾽ ἦν ἰδεῖν οὐχὶ βραχεῖς διαφθείροντας. εἰς γὰρ ἄπειρον ἐκπλατυντάσειν τῇ πλατύτῃ, τῷ μὴ διά τινα δὲ συλλαμβανομένου τε καὶ ἀναιρουμένου, κἀκείνου μὴ ἀπόλιδος εὑρισκομένου, μηδὲ φυέντος ἀπὸ δρυός, ἀλλ᾽ ἐκ πατρὸς καὶ μητρός, ἢ δὴ ἀγχιστείας τὸ συναπτόμενον εἰς γένος καὶ τὸ φίλιον ἀναφαίνοντος. καὶ δὴ ἀπὸ διατάγματος βασιλικῶν ἀρχὴν δεξάμενον τὸ δικαστικὸν τοῦτο γνωμάτευμα, ἤμελλον ὡς πρόβατα σφαγῆς εἰς ἓν συνάγεσθαι ἄθροισμα, οἱ ἐν διαφόροις ἐπαρχίαις ἐκτοπισθέντες, καὶ ταῖς ὁπουδήποτε καθειργνύμενοι φυλακαῖς, ὥστε ἕκαστον ὑφίστασθαι θάνατον, εἰς ὃν ἀφώριστο, εἰ μὴ κατὰ τὸν προφήτην εἰπεῖν, τὴν οἰκείαν μάχαιραν ἐπέβαλεν ὁ θεός, ἐπὶ τὸν ἀποστάτην δράκοντα, τὸν σκολιόν, τὸν ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποφεύγοντα τῇ καθύγρῳ ταύτῃ, ὡς ἔδειξε, βιοτῇ, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὰ ὁρώμενα, καὶ βίον τὸν ἀπολαυστικὸν φανταζόμενον. συνέβη δὲ καὶ ἕτερον, εἰς τὴν τοιαύτην αὐτὸν ἐκβαρβαρίζειν γινόμενον. ὁρῶν γὰρ ἁπανταχόθεν στενὰ τὰ πράγματα, καὶ τοὺς ἐκ Σικελίας ὅσον οὐδέπω ἐπιστησομένους, καὶ ὡς ἐκ τῆς κεφαλῆς τυφῶνα καταπεσοῦντας, τοὺς δ᾽ ἐγχωρίους τὸν αὐτοῦ θάνατον διψῶντας, ἐπισκοπήν τε ἡγουμένους θεοῦ, καὶ λύσιν δοξάζοντας τῶν κακῶν τὴν αὐτοῦ ἀνάλυσιν ἐκ τοῦ σώματος, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ θεοῦ δὲ ὑφορώμενος ἐγκατάλειψιν, οἷς πολυτρόπως τὸ ὑπόβρυχον ἐδάμασε· καὶ ταῦτα διατεινόμενος ἐκ τῆς αὐλῆς εἶναι Χριστοῦ, καὶ τὸ αὐτὸ γένος τοῖς ἐκθλιβομένοις λαχών· πρὸς τὴν διὰ θυσίας εἴτε καὶ θεραπείας τῶν ἐναγῶν δαιμόνων πρόγνωσιν τῶν μελλόντων ὁρμᾷ· καθὰ καὶ ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος Σαοὺλ εἰς τοὺς ἐγγαστριμύθους ὕστερον ἔβλεψεν, οὓς ἐδίωκε πρότερον τὸ θεῖον ἑαυτῷ ἱλεούμενος. καὶ διὰ τὴν θυηλὴν καταργηθεῖσαν πάλαι ὁρῶν, καὶ τῇ διὰ ταύτης διάλεξιν τῶν ἐσομένων τεθνηκυῖαν καὶ ἄφαντον ἤδη παντάπασιν ὡσαύτως, καὶ τὴν δι᾽ ὀρνίθων πολυφθογγίας πάλαι ἀποπτᾶσαν δὴ ὁρίων ῥωμαϊκῶν, ἐνυπνιασμούς τε καὶ κληδονισμούς· μόνους δὲ τοὺς διὰ πλυνῶν καὶ λεκανίδων φιαλομάντεις περιλειπομένους, καὶ τοὺς ὅσοι τὰς τῶν ἄστρων θέσεις περισκοποῦσιν, οὐχ ἧττον πλανῶντας ἤπερ πλανωμένους· τὴν μὲν ἀστρονομίαν τῷ τέως ὡς συνηθεστέραν, καὶ ἀξυμφανῶς τὰ μέλλοντα ὑπεμφαίνουσαν, ὑπεφίδετο· ἐφίησι δ᾽ ὅλον ἑαυτὸν τοῖς οἵτινες ἀμυδρῶς ἐν ταῖς πλυνοῖς ὕδασι τεκμαίρονται τὰ ἐσόμενα, καὶ ὡς οἷά τινας ἀκτῖνας ἡλίου περιαυγαζούσας ἰνδάλματα τῶν ἐμποδὼν ἐκεῖθεν ἐνοπτρίζονται· αὐτὸς μὲν οὖν παρεῖναι τοῖς τελουμένοις ἀπέστη τὸ ἐκκλίνων, ὡς ἔοικε, τὴν κωτίλον φήμην, ἣ τὰ ἐν κρυπτῷ δρώμενα διορᾷ, καὶ τίθησι τοῖς ἅπασιν ἔκφορα, ἀνατίθησι δὲ τὴν μυσαρὰν νυκτεργασίαν ταύτην τῷ ἁγιοχριστοφορίτῃ Στεφάνῳ, οὗ πολλάκις ἐμνήσθημεν· ὁ δὲ τὸν Σὴθ παραλαβών, ἐκ βουπαιδὸς τετελεσμένον τὰ τοιάδε, καὶ τούτων ἕνεκεν ἐκκοπέντα τὰς κόρας παρὰ τοῦ βασιλέως Μανουήλ, ὡς ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου λόγοις εἰρήκαμεν, ἐρώτησιν τίθησι δι᾽ ὧν ἔδρασεν (ὅσα ἐμοὶ μὲν γνῶναί τε καὶ μαθεῖν οὐχ ὅσιον, μαθεῖν δ᾽ ἑτέρωθεν ἔξεστι τοῖς βουλομένοις) εἰδέναι, ὅστις δῆτα ὁ μετὰ τὸν βασιλέα ἄρξων Ἀνδρόνικον, ἢ καὶ παραλύσων αὐτὸν τῆς ἀρχῆς; τὸ δὲ πονηρὸν ἀποκρίνεται πνεῦμα, ἢ μᾶλλον ἀμυδρῶς, ὡς ἐν ὕδασι, καὶ τούτοις θολεροῖς, διαχαράττεται τῶν γραμμάτων ἔνια, Ἰσαάκιον ἐννοεῖν ὑπεμβάλλοντα, οὐχ ἅπαν ξυνθὲν τὸ ὄνομα, ἀλλὰ δὲ προφῆναι, ὁποῖον τὸ τῆς σελήνης ἡμίτομον, καὶ τούτου ὄπισθεν προσδιατυπῶσαν ἰῶτα, ὡς τὸ ἀξυμφανὲς ἄγον ἐντεῦθεν τὸ μάντευμα, καὶ οἷον τοῦ ἐσομένου προκέντημα· ἤ, ἀληθέστερον
„ εἰπεῖν, ὃ μὴ ἀκριβῶς ἠπίστατο, τοῦτο τῇ ἀσαφείᾳ ὑπομε-
„ λαῖνον, τὸ πολυμερὲς τὴν κακίαν νυκτινόμον δαιμό-

νιον,

atque etiam prouincialium non paucos perdant. Carnificinam enim illam in infinitum graſſaturam, alio ob aliud crimen comprehenſo & occiſo, qui non extorris ſit, nec ex quercu natus, ſed parentes, cognatos, affines, amicos habeat. Cęterùm illud iudicum decretum, iuſſu Imperatoris editum, eos omnes qui in diuerſis prouincijs diſperſi, & ubiuis in carceribus erant, in unum locum, uelut oues mactationi deſtinatas in unum macellum, cogebat: ac ſuas quiſque pœnas dediſſent, niſi, ut Propheta loquitur, Deus ſuum gladium in fugitiuum draconem, obliquum illum, in aquas refugientem, ſtrinxiſſet: qui, ut molli & delicata illa uitæ ratione indicauit, nihil aliud expetebat, nihil aliud cogitabat, niſi uitam uoluptariam. Accidit etiam aliud quiddam, quod eum in tantam immanitatem impulit Nam cum undique in arctũ ſuas copias cogi, & Siculos iam iam ſuo capiti imminere, & tanquam Typhonem c. capitum oppreſſuros: ciues uerò mortem ſuam ſitire, & ſuũ interitũ diuinum beneficiũ & malorum remediũ exiſtimare cerneret: prætereaq́ ſe propter multiplices procerũ cædes à Deo deſertũ iudicaret, quãuis ſe ad Chriſti mandrã ꝑtinere affirmaret, ijſdẽq́ clemẽtis conſtaret, quibus ij quos extirpabat. ad futura pernoxiorũ dæmonum cultum cognoſcenda ſe conuertit, ut & Saulus olim ad Engaſtrimythos tandẽ abijt, quos antè placandi numinis gratia pepulerat. Nam cũ aruſpicinã ante plurimos annos obſoleuiſſe, & penitus abolitam eſſe, auguralem item ſuperſtitionẽ, ut & ſomniorum & ominũ interpretationem iam olim è Romanis finibus auolaſſe: ſolos uerò eos impoſtores, qui è pelui diuinant, & qui aſtrorum poſitus rimantes, æquè fallunt ac falluntur, ſupereſſe: tum quidem Aſtrologiam, ut magis familiarem, & futura obſcurius innuẽtem ſepoſuit: ſeq́ totũ permiſit ijs, qui futura ex aquis, quaſi per caliginem conijciunt, & imagines futurarum rerum uelut ex umbra ſolariũ radiorum conſectantur. Ac ipſe quidem ijs nocturnis ſacris intereſſe noluit, metu famæ, ut arbitror: quæ ea quæ in occulto fiunt, perſpicit, & omnibus enarrat. Sed nefariũ illud arcanũ Hagiochriſtophoritæ Stephano, cuius ſępè mentionẽ fecimus, mandat. Is uerò Setho adhibito, qui ab incũte ętate iſtiuſmodi oraculis deditus, oculos ꝓpterea Manuelis imperatoris iuſſu amiſerat, ut ſuprà expoſuimus, certo ritu (quem mihi nec ſcire, nec explicare iucũdũ eſt, & aliũde petere licet) percõtatur, quis poſt Andronicũ ſit imperaturus? aut imperiũ ei erepturus? reſpõdet malus genius, ac potius obſcurè, ut in aquis, ijſq́ turbidis, aliquot primas literas, integro nomine nõ expreſſo, deſignat, unde Iſaacius intelligeretur: ſed primũ oſtẽſa litera S, inſtar dimidiatæ Lunæ, ac deinde ſubiũcta litera I: ut oraculũ eſſet obſcurius, & ſan ueluti ſtimulus, aut, ut uerius dicã, quòd nõ ſatis norat no- “
cturnum illud & infinitæ improbitatis dæmo- “

nium,

Andronico ab Engaſtrimytho prædicitur exitium.

Sethus. Magus.

SI PRO IS.

Andronicus Iſaaciũ Cõnenum ſuſpectum habet.

nium, perplexitate inuolueret, nec argui mendacij poſſet. Itaque Andronicus eas Iſaurum ſignificare putabat, & eum eſſe affirmabat Iſaacium Comnenum, qui Cyprum per tyrannidem oppreſsit: eumq́ perpetuò ſuſpectum habebat, ut Imperij ſucceſſorem. Nam ex Iſauria in Cyprum uenerat, homo maleficentiſsimus, pernicioſus Telchin, mare calamitatibus exæſtuans, & atrox furia, in beatos antè inſulares crudeliter graſſata. Nam ſcriptis eos miſeror, qui ipſis factis publicum illud infortunium ſunt experti. Andronicus uerò miratus oraculum, Non modò, inquit, de ſucceſſore interrogato, ſed tempus etiam adijcito. Facta etiam de tempore quæſtione, aerius ille & terreſtris ſpiritus, carminibus quę proferri nefas eſt, euocatus, & cum ſtrepitu in aquam illapſus, Intra exaltationem crucis reſpondit. Hæc aũt initio Septembris acta ſunt.

Andronicus oraculum eludit.

Secundo etiam reſponſo audito, cum inſuaui & falſo ac planè Sardonio riſu, Vanum, inquit Andronicus, eſt iſtud oraculum. Quî enim Iſaacius intra tam paucos dies Cypro aduenire, meq́ imperio euertere poterit? eaq́ uerba penitùs neglexit.

Sapientia humana fati miniſtra.

Cum autem Ioannes Tyranus, Beli iudex ab Andronico deſignatus, eaq́ de cauſa cupiditatum eius feruidus miniſter, dixiſſet: Iſaacium Angelum è medio tollendum eſſe, ne fortè oraculo ad illum pertinente, ipſi lõginqua imaginarentur, ijs quæ ante pedes eſſent, neglectis: ne ſic quidem diuinationi aſſenſus eſt: ac potius hominem deriſit, quòd tale aliquid de Iſaacio Angelo ſuſpicaretur, quem, ut mollem & ignauum, nec ad ullam rem gerendã idoneum, contemnebat. Nam fata urgebant, & Deus utique illo prudentior erat.

Hagiochriſtophorita dũ Angelũ Iſaaciũ occidere ſtudet, occiditur.

Cæterùm Hagiochriſtophorita Stephanus, homo impiger, quouis modo domini & Imperatoris ſui ſaluti conſultum uolens, Iſaacium Angelum comprehendere ſtatuit, ac primùm in cuſtodiam dare, deinde Andronici arbitratu occidere. Igitur ædes Iſaacij, quæ prope Periblepti monaſterium ſunt, XI Septembris anno ſexies milleſimo DCC *LXXXIX ueſperi ingreſſus, Iſaaciũ deſcendere ac ſe ſequi iuſsit. Illo uerò cunctante, ut fit, & ſolum conſpectum eius extremum malum iudicãte, uim adhibuit: & miniſtros ſuos increpauit, quòd non ſtatim in cunctatoris capillos & barbam inuolantes, præcipitem abreptum, & per ignominiam pulſatum, in carcerem à ſe monſtratũ ducerent. Quibus iuſſa executuris, Iſaacius, qui ſe iam intra caſſes ab illo extenſos eſſe cerneret, & metu & uitæ cupiditate abiecta, ſi quo modo mortem euitaret, uel potius, quia fuga undique interclusa erat, nec uſquam elabi poterat, fortiter pugnare inſtituit: &, ut erat nudo capite, bicolore tunica ad lumbos deſcendẽte, ac deinde biſariam diuiſa indutus,

conſcen-

*lxxxxiiii

νιον, τὴν τῆς ψευδείας ἐκφευξόμενον ἔλεγχον. ὥς τι καὶ ἀνδρόνικος ἴσαυρον ὑπετόπασεν, ὃς ἂν ἤκουσε, τὰ ὀφθέντα διασημαίνειν, καὶ τοῦτον εἶναι ἰχνεύετο τὸν κομνηνὸν ἰσαάκιον, ὃς τὴν κύπρον κατετυράννησε, καὶ ὃν ἐγίνετο ὑποπτεύων ἐνδελεχῶς ὡς διάδοχον αὐτῷ τῆς ἀρχῆς· ἐπειδὴ καὶ ἰσαυρίας ἀπάρας, ἐς κύπρον ἀφίκετο, κακοεργὸς ὡς εἴπε τις ἴταμος, καὶ φθοροποιὸς τελχὶν, καὶ θάλασσα πελαγίζουσα συμφοραῖς, ἡ γοῦν ἐρινὺς ἐπιμανεῖσα τοῖς πρώην εὐδαίμοσι τῆς νήσου ταύτης οἰκήτορσι. συμπαθαλγῶ δ' ἐν ῥήμασι, τοῖς ἐν πράγμασι πεπειραμένοις τῆς κοινῆς συμπτώσεως ἐκείνοις κακοῦ. ἀγασάμενος δ' ἀνδρόνικος τὸν χρησμὸν, μὴ φρόντιζε, εἶπε, μόνον τὸν διαδεξόμενον, ἀλλὰ πρόσθες καὶ τὸν καιρόν. γενομένης οὖν καὶ περὶ τοῦ καιροῦ ἐρωτήσεως, ἐμπνεύσας καὶ ψοφήσας τῷ ὕδατι τὸ ἀερικὸν καὶ γεωχαρὲς πνεῦμα, περιφοιβασει δὲ ἐπασμάτων, ὁποῖα μὴ ἐκφαίνειν χρεὼν, ὡς ἐν τοῖς τῶν ἡμερῶν τῆς ὑψώσεως τοῦ σταυροῦ. ἦν δὲ ἀρχόμενος ὁ σεπτέμβριος μὴν, ὅτε ταῦτα ἐγίνετο. ὡς δὲ κἀκεῖνα καὶ τὰ περὶ τοῦ δευτέρου ἀνδρόνικος πεύσεως, ἀκούσας καὶ διεψευσμένον μαθέσεως καὶ ἀτεχνῶς σαρδόνιον, καὶ εἰπὼν ὡς λῆρος ὁ χρησμὸς οὗτος· πῶς γὰρ δυνήσεται ἰσαάκιος κύπροθεν καταπλεῦσαι διὰ μετρίων πάνυ τοι τῶν ἡμερῶν, καὶ καθελεῖν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς; οὐδ' ὅλως προσέσχε τοῖς εἰρημένοις. φθάσαντος δὲ τοῦ ἐκ τυρᾶ ἰωάννου (ἦν δὲ οὗτος κριτὴς τοῦ βήλου παρ' ἀνδρονίκου προβεβλημένος, καὶ θερμὸς διὰ τοῦτο τῶν αὐτοῦ θελημάτων ὑπηρέτης) ὡς δεῖ συλληφθέντα ἐξ ἀνθρώπων γενέσθαι τὸν ἰσαάκιον ἄγγελον, μήπως εἰς τοῦτον ἀφορᾷ τι τὰ τοῦ μαντεύματος, αὐτοὶ δὲ τὰ πόρρωθεν φαντάζονται τὰ ἐν ποσὶν ὑπερβαίνοντες, οὐδ' οὕτω τῷ χρησμῳδήματι εἴκετο. τοὐναντίον δὲ οὖν καὶ μωκίαν κατέχεε τοῦ ἀπὸ τυρᾶ, εἰ τοιαῦτα ὅλως φαντάζεται ἰσαακίου ἕνεκα τοῦ ἀγγέλου, ἐξουθενῶν ἅμα εἰς μαλακότητα εἶναι τὸν ἄνδρα, καὶ πρὸς οὐδὲν κατόρθωμα τοῦτον ἐνδέξιον εἶναι διατεινόμενος. ἤγγιζε γὰρ τὸ μόρσιμον, καὶ ἦν τὸ θεῖον αὐτοῦ συνετώτερον. πλὴν θερμουργὸς ὢν ὁ ἁγιοχριστοφορίτης στέφανος, καὶ τοῦ κυρίου βασιλέως παντοίως κηδόμενος, τὸν ἰσαάκιον ἄγγελον προὔθετο συλλαβεῖν, καὶ πρῶτα μὲν ἐνεῖρξαι φυλακῇ, εἶτα καὶ θανάτῳ ὑπαγαγεῖν, ὃν ἂν ἀνδρόνικος δοκιμάσειε. ἑσπέρας οὖν εἰς τὴν οἰκίαν ἰσαακίου παραγενόμενος, ἐγγὺς οὖσαν τῆς μονῆς τῆς περιβλέπτου, περὶ δείλην τῆς ἑνδεκάτης τοῦ σεπτεμβρίου μηνὸς τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ἑπτακοσιοστοῦ ἐνενηκοστοῦ καὶ *ἐνάτου ἔτους, καὶ τὴν αὐλὴν εἰσελθὼν, ἐπιτάττει τὸν ἰσαάκιον κατελθεῖν, καὶ ἕπεσθαί οἱ ὅποι ἂν προάγοι. τοῦ δὲ, ὡς εἰκὸς, ἀναβαλλομένου, ὅτι καὶ μόνον ὀφθεὶς ἐκεῖνος κακὸν ἔσχατον συνελογίσατο, ὁ δὲ καὶ βίαν προσῆγε, καὶ τοῖς συνοῦσιν ἐπετίμα, μὴ ὅτι πρὸς τὴν πρώτην ἀναβολὴν ἁψαμένοις αὐτοῦ τῶν τριχῶν, καὶ λαβομένοις ἐκ τοῦ γενείου, καὶ ἀτίμως τοῦ δωματίου κατάγουσι, καὶ ἀπάγουσιν ἐπὶ κεφαλὴν ὠθούμενον καὶ τυπτόμενον, ὡς ἣν αὐτὸς καθηγήσεται κάθειρξιν· καὶ οἱ μὲν ὀπαδοὶ πρὸς τοῖς ἐπιτεταγμένοις ἦσαν. ὁ δ' ἰσαάκιος τὴν θήραν ἰδὼν ἄφυκτον, καὶ αὐτὸν περιβαλοῦσαν τὴν σαγήνην, ἣν ἐξήπλωσεν ὁ ἀπελθὼν ἐκεῖνος ἀσφαλῶς, καὶ ἤδη συνεχόμενον, οὐ δειλανδρῶν, οὔτε μὴν φιλοψυχῶν, ἀλλ' ὡς τεθνηξόμενος προτίθεται μαχέσασθαι, ὅπως ἐκεῖ τεθνήξεται, ἢ μᾶλλον μὴ ἔχων ἄλλα κροαίνειν ὡς ὁ ἀποσείσας ὁ μάργος ἵππος, καὶ πολλὴ τῇ ποδὶ ἐλευθέριον φρυάξας (ἡ γὰρ ἅρπη καὶ ἤδη ἐτέτακτο, καὶ ἀσύλληπτος ἐκ τῆς δυσχερείας) μιμεῖται τὸν πολεμιστήριον, καὶ τὰ ὦτα ἀνατείνας ὡς πρὸς σάλπιγγα ἠχοῦσαν τὸ ἐνυάλιον, καὶ φρίξας κόμην τὴν ἐπαυχένιον καὶ φριμάξας, ὁμόσε χωρεῖ, καταφρονητὴς ξιφῶν, ὑπερόπτης ἄρεος, ἀπ' ἄλλων μὲν οὐδ' ὁπωσοῦν ἐμπαζόμενος. ἀμέλει καὶ ὡς εἶχε τὸ ξίφος σπασάμενος, εἶχε δὲ ἀπερικαλύπτως τῆς κεφαλῆς, τὸ δὲ σῶμα λινῷ διχρόῳ συνεῖχε περὶ τὴν ἰξὺν καταβαίνοντι, ἐντεῦθεν δὲ διῃρημένῳ διχῆ,

καὶ τὸν

*τετάρτου

καὶ τὸν ἵππον ἀναβὰς, τὴν χεῖρα ἀνατείνει ξιφήρη κατὰ τῆς τοῦ ἁγιοχριστοφορίτου κεφαλῆς. ὁ δὲ τὴν ἰσαακίου ὁρμὴν πτοηθεὶς, ἐκξιφισαμένου καὶ θανατῶντος προδήλως, μεταστρέψας τὴν ἡμίονον ἧς ἐπόχος ἦν, καὶ συχνὰ κεντρίζων τὴν ἡμίφρον, περὶ ἔξοδον ἅπας γίνεται. ἀλλ᾿ οὔπω ἀκριβῶς τὴν πύλην διελήλυθε, καὶ ἰσαάκιος καιρίαν κατάγει, καὶ πλήττει κατὰ μέσον τὸ κρανίον τὸν δείλαιον· καὶ διχῆ διελὼν, ἐκεῖνον μὲν ὡς κύρμα προὔθηκε κυσὶν, ὡς βόσκημα σφακελίζοντα, καὶ ἐπὶ ἰδίῳ παλυνόμενον αἵματι. αὐτὸς δὲ τῶν ἐκείνου ὀπαδῶν ὃν μὲν διασοβήσας καὶ γυμνῷ μόνῳ ἐπὶ ξίφει, ἑτέρου δὲ τὸ ὠτίον ἀφελόμενος, καὶ ἄλλον ἄλλοσε διασκεδάσας, ὡς ἐπὶ τὰ σφῶν ἕκαστον ἀπελάσασθαι, ὅλοις ῥυτῆρσι πρὸς τὸν μέγαν ἵεται νεὼν, διὰ τῆς λεωφόρου μέσης καὶ τῆς ἀγορᾶς διιὼν, καὶ πᾶσι διαπρυσίως φθεγγόμενος, ὡς διεχρήσατο τῷ ἀκινάκῃ ταύτῃ (ἔτι γὰρ γυμνὴν ἔφερε τῇ χειρὶ) τὸν ἁγιοχριστοφορίτην στέφανον. καὶ ὁ μὲν ὡς εἶχε τὸν θεῖον εἰσιὼν νεὼν, ἄνεισι τὸν ἀναβαθμόν. ὃν οἱ φονεῖς ἀνερχόμενοι, τὸ εἰκαῖον ἀνακεκαλυμμένως διαβοῶσι πλημμέλημα, τὴν ἐκ τῶν εἰσιόντων τε καὶ ἐξιόντων τὸ ἱερώτατον τέμενος αἰτοῦντες συγχώρησιν. τὸ δὲ πλῆθος τῆς πόλεως ὃ μὲν αὐτοψεὶ τὸν ἰσαάκιον ἑωρακὸς, ἂν τὸν μέγαν νεὼν ἐπελαύνοντα· ὃ δὲ ὡς ἀκοῇ ὤτων δεξάμενον τὸ πραχθὲν, συρρέει κατὰ χιλιοστύας αὐτίκα, αὐτόν τε ὀψόμενον ἰσαάκιον, καὶ τὸ ἐπ᾿ αὐτῷ γενησόμενον ὀφθαλμοῖς ἐθέλον παραλαβεῖν. πάντες γὰρ ᾤοντο, μὴ ἂν ὑποδῦναι τὸν ἥλιον, καὶ ἰσαάκιον συλληφθέντα παρὰ ἀνδρονίκου, τίσειν δίκας τὰς ἀνηκέστους, καὶ τιμωρίας καινὰς εἰς αὐτὸν κάκωσιν ἐπινοηθήσεσθαι, παρὰ τοῦ κομψοῦ τὰ τοιαῦτα μαγγανευτοῦ. συμπαραγίνεται δέ οἱ, καὶ τὴν αὐτὴν στάσιν ἀσπάζεται ὁ πρὸς πατρὸς ἰσαακίου θεῖος, ἰωάννης ὁ δούκας, καὶ ὁ τούτου υἱὸς ἰσαάκιος, οὐχ ὅτι τῷ ἰσαακίῳ ἦσαν συμμέτοχοι τῆς τοῦ ἁγιοχριστοφορίτου σφαγῆς, καὶ κοινωνοὶ τοῦ αἵματος τούτου, ἀλλ᾿ ὅτι παρεπομένην ᾔδεσαν ἐγγύῃ τὴν ἄτην, ἣν ὑπὲρ ἀλλήλων ἔδοσαν ἀνδρονίκῳ, τὴν ἐς αὐτὸν κρατυνάμενοι πίστιν ἀναγκαστῶς. ἄλλοι δὲ οἱ μὲν ὡς ὅσον οὐδέπω συλληφθησόμενοι, καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν θάνατον ἔχοντες, περιδεεῖς ἦσαν, καὶ τοὺς ὀδόντας ἐκροτάλιζον ἀτεχνῶς, καὶ τὸν συνδεδραμόντας ἐς τὸ ἱερὸν ξύγκλυδας, καὶ ἀεὶ ἐπεισρέοντας γλισχρότερον ὁμιλοῦντες ἱκέτευον συμπαραμεῖναι σφίσι, καὶ ἐπαρήξειν ὡς ἔχοι, τὰ ἔσχατα πείσεσθαι κινδυνεύουσι. καὶ ἦσαν οἳ κατένευον πρὸς τὴν αἴτησιν, καὶ ᾤκτειρον τῆς ῥευστῆς τύχης τοὺς ἄνδρας. ἐπεὶ δὲ τῶν ἐκ τῆς βασιλείας οὐδεὶς παρῆν ἀγανακτῶν ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις τούτοις, οὐ τῶν γένει λαμπρῶν, οὐ τῶν ἀνδρονίκῳ τηρούντων τὴν εὔνοιαν, οὐ πελεκυφόρος βάρβαρος, οὐχ οἱ τὰ ὑσγινοβαφῆ φοροῦντες ῥαβδοῦχοι, οὐ τῶν ἁπάντων τις ἕτερος, ἔτι μᾶλλον οἱ συλλεγέντες ἦσαν θρασεῖς, καὶ λελυμένῃ καὶ ἀχαλίνῳ γλώττῃ ἐχρῶντο, τῇ τοῦ κωλύσοντος ἐρημίᾳ ἐπαιρόμενοι, καὶ πᾶσαν βοήθειαν συναγωνιστικὴν ἐπηγγέλλοντο. ὅλην μὲν οὖν τὴν τότε νύκτα οὕτω διεπέρασεν ἰσαάκιος, οὐ λόγον βασιλείας τιθέμενος, ἀλλὰ περὶ τοῦ μὴ κατατυθῆναι δεόμενος. ᾔδει γὰρ ἀνδρόνικον ὡς βοῦν αὐτὸν ἱερεύσοντα, ἢ μᾶλλον καὶ ὠμῶν τῶν αὐτοῦ σαρκίων ἀπογευσόμενον κατὰ κύκλωπα, καὶ θερμῶν ἔτι σταζομένων αἵματι. ἐκ δὲ τῆς ἐπιμελοῦς ἱκετείας, ἔχει τινὰς τῶν συνειλεγμένων τὰς πύλας ἐπικλίναντας τοῦ ναοῦ, καὶ φῶτα εἰσενεγκόντας, καὶ ἐπὶ καθ᾿ ἑκουσίῳ ὑποδείγματι τούτῳ πολλοὺς συμπείθοντας μὴ μεθίστασθαι οἴκαδε. πρωΐας δὲ γενομένης, οὐκ ἦν ὅστις οὐ παρῆν οἰκήτωρ τῆς πόλεως, οὐδ᾿ ἐβούλετο αὐτοκρατορήσειν μὲν ἰσαάκιον, ἀνδρόνικον δὲ καθαιρεθῆναι τῆς βασιλείας, καὶ συλληφθέντα παθεῖν ὁποῖα δέδρακε, τῇ τῶν ὅλων σχεδὸν ἐπιβουλεύσαντα ζωῇ.

conſcendit equum, & ſtricto enſe in Hagiochriſtophoritæ caput ruit. Is Iſaacij impetu apertè in cædem ruentis territus, calcaribus mula ſubditis fugam molitur: ſed antequam porta egrederetur, letalem Iſaacius plagam ei infert, calua per medium diſſecta, eumq́ pecudis inſtar in ſuo ſanguine palpitantem à canib. deuorandum relinquit. & cum ex eius miniſtris aliũ ſolo ſtricto gladio fugaſſet, alij auriculam amputaſſet, alios diſiecisſet, ut domũ quiſq́ ſuam reuerteretur, laxis habenis ad magnum templum contendit: & dum per mediam uiã & forum curſitat, alta uoce clamat, ſe eo enſe, quem ſtrictum adhuc ſuſtinebat, Hagiochriſtophoritam Stephanũ occidiſſe. Templum eo habitu ingreſſus, eam ſedem conſcendit, in qua homicidæ ſuũ facinus exponentes, ab ingredientibus & egredientibus ueniam petunt. Vrbana uerò multitudo, quæ partim Iſaaciũ equitantẽ uiderat, partim ex alijs id facinus audierat, maximo numero ſtatim ad templum cõfluit: tum ut ipſum uideat Iſaacium, tum ut quid de eo futurum ſit coràm intueatur. Omnes enim putabant, eum ante Solis occaſum ab Andronico cõprehenſum, nouis & exquiſitis tormẽtis occiſum iri, à ueteratore in ea re ingenioſisſimo. Eôdem ſe confert, eãdemq́ ſeditionem fouet, Iſaacij patruus Ducas Ioãnes, eiusq́ filius Iſaacius, nõ quòd in Hagiochriſtophoritæ cædem conſpiraſſent, eoq́ facinore ſe obſtrinxiſſent, ſed quòd noxam ſponſionis comitem eſſe norant. Nam alij pro alijs ſpondere coacti, fidem Andronico ſyngraphis firmarant. Ad hęc alij, ut iamiam comprehendendi & occidendi, prę metu dentibus ſtridebant, & promiſcuam turbam, quæ in templum confluxerat, ac ſubinde accurrebat, magna contentione rogabant, ut ſecum maneret, & pro uirili opẽ ferret in ſummo periculo conſtitutis. Neq́ deerant, qui ijs precibus & aduerſæ fortunę caſu ad miſericordiam adducti, annuerent. Cum uerò nemo ab Imperatore adeſſet, qui illas res ægrè ferret, nõ genere illuſtres, non Andronici amici, non bipenniferi Barbari, non purpurati lictores, denique nemo prorſus: creſcebat audacia factionis, ut in illa impunitate liberrimè quiduis loquerentur, & promptiſsimam opem pollicerentur. Totam igitur noctem ſic exegit Iſaacius, ut nõ de regno cogitaret, ſed exitium deprecaretur. Norat enim Andronicum, ſe ut bouem immolaturum, & more Cyclopico carnes ſuas calidum adhuc ſtillantes ſanguinem deuoraturum. Eſt autem diligenti ſupplicatione id conſecutus, ut quidam ex eo cœtu fores templi clauderent, & illatis luminibus, exemplo ſuo multos impellerent, ne domum abirent. Vbi diluxit, omnes urbis incolæ adfuerunt, omnes Deum orarunt, ut Iſaacius imperio potiretur: eóque pulſus Andronicus, & comprehenſus, dignas crudelitate ſua pœnas daret, qui omnium penè uitæ inſidiaretur.

Iſaacius Angelus in tẽplo ſupplex populũ cõcitat.

Andronicus frustra seditionem cōprimere studet.

Ac diuinitùs profectò accidit, ut is urbe tū abesset, & ad orientalem partem Propontidis in Meludiano palatio uersaretur: ubi cæde Hagiochriſtophoritæ ſub primam uigiliam audita, ea nocte ibi permanſit: nec ſecit aliud, niſi ut ciues breui ſcripto moneret, ut nouis rebus ſtu» dere deſinerent. cuius hoc fuit initium: Qui ha» bet, habet. Pœna ſublata eſt. Mane uerò, cultores Andronici turbam fluctuātem cōpeſcere ſtuduerunt, & ipſe Andronicus Imperatoria triremi ad magnum palatiū peruehitur. Verùm nec ijs uerbis, nec nuncio reditus Andronici populus quicquam mouebatur, ut cœptis deſiſteret: quæ ad comprimendum motum afferebātur, ſurdis auribus accipiebātur omnia: ac multi uitæ periculum adierūt, quòd rem illā parū bellam eſſe dixiſſent. Omnes enim quaſi uno ſigno dato concurrebāt, ac ueluti numine afflati, aut furore perciti, in diuini VERBI maximum templum, alios alij acuentes, & ſubſannantes eos qui ignaui ſpectatores aſtarēt, nec quouis telo armarētur. Qui uerò literis eruditi erant, eoſdem membra putrida uocabant, qui dolore publico non afficerentur. Deinde ſeris & repagulis carcerū effractis, liberum exitum incluſis patefaciebāt: qui quidem non omnes malefici erant, ſed nonnulli claris orti familijs, ob fortuitum erratum, aut dictum inconſideratius, aut amici delictū in Andronicum, eò cōpacti fuerant. Ea res omnium maximè populi cōcurſum auxit: ac effecit, ut qui prius periculi metu ſubmurmurabant, & dubitabant, haud diſſimulanter factioni ſeſe iungerēt. Ex eo enſibus accinctos, ſcutatos, & thoracatos nō paucos cerneres: plures tamen fuſtibus & lignis, quæ ex officinis rapuerāt, armatos. A' tali cœtu concitatiſſimæ multitudinis, Romanorum Imperator ſalutatur Iſaacius, cum quidā ex ędituis Magni Conſtātini coronā quæ ſupra myſticam menſam pendebat, ſcalis depromptam, eius capiti impoſuiſſet. Ne autem hoc quoq; à poſteris ignoretur, Iſaacius eam coronationē ægrè ferebat, non quòd ab Imperij cupiditate abhorreret, ſed quòd rei ſummam difficultatem pertimeſceret: & quæ tum agerentur, uigilantis quoddam ſomnium exiſtimaret. Huc accedebat metus, ne Andronici acerbitatē eo facto magis etiam iritaret.

Ioānes Ducas frustra ambit Imperium.

Cęterùm Ducas, cuius antè meminimus, illi aſtans, detracto capiti pileo, orabat, ut ſibi diadema imponeretur, caluitio oſtenſo, quod inſtar plenæ lunæ relu» cebat. Turba autē reſpondit, ſe nolle deinceps » parēre ſeni, quòd ab Andronici canicie pluri» mas clades accepiſſet: ob eumq;, omnem ſenē » Acheronticum & capularem odiſſet, præſer» tim ſi bifurcatam haberet barbā, ex altera parte breuiorem.

Iſaacius Angelus Imperator deſignatur.

Sic inaugurato Iſaacio, aliud accidit relatu dignū. Nam cum equi Imperatorij aureis ornati phaleris, per traiectū Cioniorū adueherētur, unus ab equiſone ui auulſus,

ἔτυχε μὲν οὖν τῷ τότε κατὰ θεὸν, ὡς ἔοικε, μὴ παρεῖναι τοῖς ἀρχείοις ἀνδρόνικον, ἀλλ' ἐς τὸ ἑῷον μέρος τῆς ἀναπλεομένης τῆς προποντίδος πορθμοῦ, περί τε τὰ τοῦ μελουδίου κεκλημένα διατρίβειν βασίλεια. ἔνθεν τοι καὶ περὶ τὴν πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς τὸν τοῦ ἁγιοχριστοφορίτου θάνατον γνωρισάμενος, τότε μὲν ἔμεινε κατὰ τόπον, μηδέν τι διαπράξας ἕτερον, ἢ γραμματίῳ βραχεῖ τοὺς μεγαλοπολίτας ἀξιωσάμενος, παύσασθαι προσανέχειν τοῖς νεωτέροις ἐγχειρεῖν πράγμασιν, ὅτῳ πως ἀρχομένῳ· » ὁ λαβὼν ἔλαβεν. » ἡ δὲ δίκη ἐκκόπη. ἡμέρας δὲ διαγελασάσης, ὅσοι τὸν ἀνδρόνικον ἐθεράπευον, κατεστέλλειν ἐπειρῶντο τὸν ὄχλον κυμαινόμενον, καὶ αὐτὸς ἀνδρόνικος κατὰ τὸ μέγα παλάτιον παραγίνεται τριήρει βασιλικῇ. ἀλλ' οὐδὲ μία τις ἦν ἀναστολὴ τῆς τοῦ λαοῦ συρροῆς, οὔτ' αὐτὸς ἀνδρόνικος εἰς τὸ ἀρχεῖον ἐπανήκων ἀπαγγελλόμενος, διέκοψέ τινας τῆς ὁρμῆς· ἀλλ', οὔθ' ὁ εἰσηγούμενός τι ἕτερον παρὰ τὴν συνδρομὴν, εἰς ὦτα ἐῴκει λέγειν ἀκουόντων. πολλοὶ μὲν οὖν καὶ ἐγγὺς τοῦ τεθνάναι ἦλθοσαν, μόνον ὑπογρύξαντες, καὶ μὴ καλὸν ἔργον γίνεσθαι φάμενοι, ἀλλ' ὡς ἐξ ἑνὸς συνθήματος πάντες παγγενῇ τι καὶ πανδημεὶ ἔθεον ἔνθεοι, καὶ ἀτεχνῶς κορυβαντιῶντες, εἰς τὸ τοῦ θεοῦ λόγου μέγιστον τέμενος ἀλλήλους παραθήγοντες, διαχλευάζοντες τοὺς μὴ [illegible], ὅτι μὴ τὰς χεῖρας ὁπλίζοντας ὅπλῳ ὁτῳδή, ἀλλ' ἀργοὺς οὕτως ἑστῶτας, καὶ θεωμένους τὰ παρ' ἄλλων γινόμενα. οἱ δὲ λογικῶν μαθημάτων τι μεθέξει, καὶ μέλος ἀπεκάλουν αὐτοὺς σεσηπὸς, μὴ συμπάσχον τῷ λοιπῷ τῆς πολιτείας σώματι καὶ πληρώματι. εἶτα τοὺς διαθλῶσι τὰς κλεῖς καὶ τοὺς ὀχῆας τῶν δημοσίων φρουρῶν. καὶ τοῖς φυλακίταις διδόασι τὴν ἔξοδον ἄνετον, οὐ πᾶσιν οὖσι κακούργοις, ἀλλὰ καὶ γένους μεταλαχοῦσι λαμπροῦ, κατασχεθεῖσι δ' ὅμως ἐν δεσμωτηρίοις διά τι συμπεσὸν βραχὺ ἁμάρτημα, ἢ παράφθεγμα, ἢ καὶ φίλου κακούργημα πρὸς ἀνδρόνικον. τοῦτο δὲ ἔτι μάλιστα τὸ πλέον συναγήοχε τοῦ λαοῦ, καὶ τοὺς κατ' ἀνδρονίκου πονθορύζοντας πρότερον, καὶ ὀκνοῦντας τὴν πρᾶξιν ὡς κίνδυνον ὑποφαίνουσαν, ἐς ἐναντίαν μοῖραν μετέστησεν ἀκραιφνῶς. ἦν οὖν ἐκ τοῦδε ἰδεῖν ξιφηφοροῦντας οὐκ ὀλίγους καὶ θυρεοφόρους, καὶ περιπεφραγμένους θώραξιν οὐ βραχεῖς, τοὺς δὲ πλείους ῥοπάλοις καὶ τοῖς ἐκ τῶν ἐργαστηρίων ξύλοις τὰς χεῖρας ὁπλίσαντας. καὶ συναγωγῆς πλείους μεθ' ὁρμῆς τοιαύτης γεγενημένης, βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ῥωμαίων ἀναγορεύεται ἰσαάκιος, ἑνὸς τῶν νεωκόρων τὸ τοῦ μεγάλου κωνσταντίνου στέφος, ὅπερ ἄνωθεν ἀπῃώρητο, τραπέζης τῆς μυστικῆς κατενεγκόντος διὰ κλίμακος, καὶ τῇ τοῦ ἰσαακίου κεφαλῇ ἐφαρμόσαντος. ἵνα δὲ μηδὲ τοῦτο εἴη ἀνιστόρητον, καὶ ἀνεφανὲς ἀπηχθάνετο τοῖς ἔπειτα, ὁ μὲν ἰσαάκιος ἐδυσχέραινε πρὸς τὴν στεφηφορίαν, οὐχ ὡς ἔρωτα μὴ τρέφων ἀρχῆς, ἀλλ' ὡς ὑφορώμενος τὸ τοῦ πράγματος ἐργῶδές τι καὶ δυσέφικτον, καὶ ὄναρ οὐχ ὕπαρ ἄντικρυς ἤδη τελεῖσθαι τὰ παρόντα οἰόμενος. ὑποβλεπόμενος δὲ καὶ τὴν ἀνδρονίκου ὀργιλότητα, καὶ μὴ θέλων ἐκμῆναι τοῦτον πλεόνως βουλόμενος· συνεστὼς δὲ ὁ δηλωθεὶς ἄνωθεν δούκας, τὸν πῖλον τῆς κεφαλῆς ἀφελόμενος, ἑαυτῷ περιτεθῆναι ἱκέτευε τὸ διάδημα, ἐψιλωμένον τριχῶν παραδεικνὺς κρανίον, καὶ τὴν φαλάκραν ὡς πανσέληνον σελήνην ὑποφαίνουσαν. ὁ δ' ὄχλος ἀπηναίνοντο φάσκοντες, » μηκέτι γέροντα ἄρχειν βούλεσθαι, ἢ βασι» λεύειν ἐπ' αὐτούς. πολλῶν γὰρ ἐμφορηθῆναι κακῶν ἐκ τοῦ » πολιοθριχος ἀνδρονίκου. καὶ διὰ αὐτὸν μισεῖν τε καὶ ἐκτρέ» φεσθαι πάντα σοροδαίμονα καὶ πολυετῆ ἄνθρωπον, καὶ μά» λιστα εἰ καθειμένον ἔχει τὸ γένειον, δίχα διῃρημένον, καὶ μεῖζον περὶ τῇ πλευρᾷ τοῦ πώγωνος. » οὕτω τοίνυν ἐς βασιλέα χρισθέντος ἰσαακίου, συνέβη καὶ ἕτερον τι ἀξιαφήγητον. ἵππων γὰρ χρυσοφαλάρων βασιλικῶν ἐκ τῆς περαίας διὰ τοῦ πόρου τοῦ κιονίου διαπορθμευομένων, ὡς τοὺς πόδας ἀναβαλὼν, καὶ τυρακαὶ τυραννήσας τὸν ἱπποκόμον, ἔθει διὰ τῆς λεωφόρου· καὶ συλληφθεὶς, ἀνάγεται Ἰσαακίῳ πρὸς ὄχησιν. καὶ ὁ μὲν ἐκ τοῦ μεγίστου ναοῦ ἀπαίρει, συνεπόμενον ἔχων τὸν πατριάρχην Βασίλειον τὸν Καματηρόν. ἐπεὶ καὶ τοῦτον τὸ πλῆθος συμπαρέσπασε καὶ συνευδοκεῖν τοῖς τελουμένοις ἄκοντα ἐπηναγκάσατο. ὁ δ' Ἀνδρόνικος κατὰ τὸ μέγα γεγονὼς ἀρχεῖον, ἐπεὶ ὁ συμμιγὴς θροῦς ἐκρότει αὐτοῦ τὰ ὦτα, μετὰ βραχὺ δὲ καὶ τὴν ὄψιν τῶν γινομένων εἶχε διδάσκαλον, ἐπέβαλε μὲν τῇ ἀντιμαχήσει τοῦ πλήθους, καὶ τοὺς συνόντας συνεκρότει πρὸς πόλεμον. εὑρίσκων δὲ βραχεῖς ἑτοιμοπαθεῖς ἐκ τούτων πρὸς τὸ ἐκείνου σκέμμα καὶ σύνθημα, ἀντεργεῖ καὶ αὐτὸς γοῦν τῷ μέρει τὸν πόλεμον, τόξον δ' ἐς τῇ χειρί, κἀκ τῶν τοῦ μεγίστου πύργου διασφάγων, ὃς κικλήσκεται κεντηνάριον, ἀφιεὶς τοῖς ἐπιοῦσι βέλεμνα. γνοὺς δὲ ὡς μάτην ἀνύτοις ἐπιχειρῶν, διάλογος ὁμιλῶν πρόσεισι τοῖς λαοῖς, κατατίθεσθαι λέγων τὴν βασιλείαν, καὶ παραπέμπειν ταύτην πρὸς τὸν παῖδα τὸν Μανουήλ, πεποιθὼς γοῦν διὰ τῶνδε καταστελεῖν τὸν θόρυβον, καὶ τὸν ἐπ' ἀκμῆς καὶ παρὰ βραχὺ κίνδυνον ἐκκρούσασθαι. οἱ δὲ πλείονες ἐπὶ τῷ ῥήματι τούτῳ ἐκτραχυνθέντες, ὕβρεσιν αὐτὸν ἀπάσαις ἀπαισίοις ἔπλυνον, καὶ ὃν ἔφασκε τῆς βασιλείας καταλιπεῖν κληρονόμον. ἐπεὶ δὲ τὸ πλῆθος ἦν ἐκχυθὲν ἔσωθεν τῶν ἀνακτόρων, ἀναπετάσας τὴν πύλην, ἣν Καρέα λέγουσι, τρέπεται πρὸς φυγήν, καὶ τὸ φοινικοβαφὲς πέδιλον τοῦ ποδὸς ἀπαλλαξάμενος, καὶ τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ περιφύλαγμα τὸν σταυρὸν ὁ θεοβλαβὴς ἐκτραχηλισάμενος ἐκεῖ που, καὶ πῖλον βαρβαρικὸν τῇ κεφαλῇ περιθέμενος, ὃς εἰς ὀξὺ λήγων πυραμίδι εἴκασται, τὴν βασιλικὴν εἴσεισιν αὖθις τριήρη. δι' ἧς ἐκ τοῦ Μελουδίου πρὸς τὸ μέγα παλάτιον ἐσαφίκετο· καὶ γενόμενος αὖθις ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατάστημα, δύο ἐκ τῶν γυναικῶν προσλαβόμενος, Ἄνναν τὴν ἁρμοσθεῖσαν τῷ Ἀλεξίῳ βασιλεῖ, ἐκείνου δ' ἐξ ἀνθρώπων γενομένου ᾧ εἴρηται θανάτῳ, γαμηθεῖσαν Ἀνδρονίκῳ· καὶ τὴν ἑταιρίδα Μαραπτικήν, ἧς [illegible], καὶ περιπαθῶς εἶχεν Ἀνδρόνικος, ὡς οὐδὲ πάλαι τῆς Λαμίας ὁ πολιορκητὴς Δημήτριος, ἣν Πτολεμαῖον καταγωνισάμενος γοῦν Κύπρῳ ἔλαβε δορυάλωτον, αὐλοῦσαν οὐδὲ καταφρονήτως, ἤλαυνε ἐπὶ κράτος ἣν προὔθετο. ἀφικέσθαι δὲ τῇ ἐπὶ τοὺς Ταυροσκύθας, πᾶσαν ἐπαρχίαν ῥωμαϊκὴν, καὶ τὴν ἐπαρχίαν ἄλλων ἐθνικὴν, ὡς ἐπίβολον ἀθετήσας. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον Ἀνδρόνικος τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς ἀπεσφαιρίσετο. Ἰσαάκιος δὲ τὸ ἀρχεῖον ἔσω παρελθὼν, καὶ βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ῥωμαίων ὑπὸ τοῦ συνεληλυθότων ὄχλων αὖθις ἀναρρηθεὶς, στέλλει τοὺς ὀπίσω Ἀνδρονίκου καταδιώξοντας. τὸ δὲ δῆμου πολύ, ἐπεὶ δ' οἱ τὰ ἀνάκτορα ἀνεῳγμένα ἐγεγόνεισαν, καὶ οὐδεὶς ἦν ὁ κωλύσων εἰσιὸν ἢ ἀπάξον τῶν ἔσω οἷα καὶ ὅσα βούλοιντο, διαρπάζουσιν οὐ μόνον ὁπόσα χρήματα εὕρηντο παρὰ τοῖς χρυσοπλυσίοις ἐπιταμιευόμενα (ἦσαν δὲ ἄνευ τῆς μὴ κεκομμένης εἰς νόμισμα ὕλης, χρυσίου κεντηνάρια δώδεκα, ἀργυρίου τριάκοντα, καὶ τοῦ ἐκ χαλκοῦ κόμματος διακόσια) ἀλλὰ καὶ πᾶν ἕτερον ὅπερ ἔχειν αἱ χεῖρες ἑνὸς ἀνθρώπου μεταφέρειν ῥᾳδίως, ἢ καὶ πολλῶν συμφερομένων ὁμοῦ. ὅπλων δὲ μετήνεγκαν μυριάδας, τὰς ὁπλοθήκας εἰσιόντες. περιεῖδον δὲ τὰ τῆς ἁρπαγῆς καὶ εἰς τοὺς γοῦν τῶν βασιλείων ναοὺς, ὥς τε καὶ κόσμους ἐκσφραγίσαι ἁγίων εἰκασιῶν, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἱερώτατον κλοποφορηθῆναι σκεῦος, ᾧ φασὶ φήμη ἄνωθεν διαφέρει, καὶ εἰς ἡμᾶς καταβαίνουσα, τὸ τοῦ Κυρίου ἐπιστόλιον συναπτύχθαι, ὅπερ οἰκείαις χερσὶν ἐξέδοτο πρὸς τὸν Αὔγαρον. ἡμέρας οὖν συχνὰς ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ γοῦν διατρίψας ὁ βασιλεὺς Ἰσαάκιος, πρὸς τὸ γοῦν Βλαχέρνας ἀρχεῖον μεθίσταται, γοῦν θα καὶ οἱ ἀγγέλλοντες ἐληλύθασιν, ἁλῶναι Ἀνδρόνικον. ἦν δὲ ὁ τρόπος τῆς αὐτοῦ συλλήψεως οὗτος· ἐκδιδράσκων ἀφικνεῖται εἰς Χηλήν, ὀλίγους τῶν πρὸ τῆς βασιλείας ἐκείνῳ συνεπομένους ἔχων ἐκείνῳ,

& per publicas uias curſitans, cõprehenditur, & ad Iſaaciũ adducitur. Is eo conſcenſo, ex maximo templo diſcedit, etiã Baſilio Camatero patriarcha comitãte: quem populus, quamuis inuitum, approbare acta illa compulerat. Andronicus uerò ubi ad magnã Curiã peruenit, primùm confuſo clamore, pòſt etiã re ipſa uiſa turbatus, centuriare ſuos & confligere cum populo inſtituit.

Andronici fuga.

Sed cum paucos ad ſuum conſilium paratos uideret, ipſe arcu correpto, pro uirili ad pugnã ſe parat: & ex maximę turris, quę Cẽtenarium appellatur, pinnaculis, ſagittas in accedentes conijcit. Quem conatum quia irritum uidebat, alloqui populũ inſtituit: ſeq; imperium filio Manueli traditurum profeſſus, tumultum ſopire, & præſentiſsimum periculum propulſare ſtudet. Verùm populus ijs uerbis magis exaſperatus, nulla non atrociſsima conuicia in eum, & quem Imperij ſucceſſorem relicturum aiebat, congeſsit. Poſtquam uerò effracta porta, quæ Carea dicitur, in palatiũ penetrarunt, in fugam conuerſus Andronicus, purpureo calceo, & ueteri ſuo amuleto, cruce quã de collo ſuſpenſam geſtabat, quaſi numinis ira agitaretur, abiecta, & acuto Barbarico pileo capiti impoſito, denuò triremem imperatoriam conſcendit, qua ex Meludio in magnũ palatium uenerat: eodemq; reuerſus cum duabus mulieribus, Anna, quã ſublato Alexio duxerat, & Maraptica meretricula tibicina nõ cõtemnenda, cuius amore nõ minus inſaniebat, quàm olim Poliorcetes Demetrius Lamiæ, quã Ptolemæo in Cypro uicto cæperat: haud ſegniter nauigat, ad Tauroſcythas profecturus, omnibus Romanis prouincijs aliarumq; gẽtium ditionib. ut parum fidis, deſpectis. Andronico ad hũc modũ deiecto regno, Iſaacius palatium ingreſſus, ac denuò à frequentia populi Imperator Auguſtus conſalutatus: ſatellites mittit, qui Andronicum perſequantur.

Palatium à plebe diripitur.

At plebis pleraq; pars, cum aperto palatio nemo eſſet, qui quicquam prohiberet, quod animus tuliſſet: non eam tantum pecuniã diripuit, quæ in Chryſioplyſiis recondi ſolet (erant aũt, præter rudem materiam, auri centenarij XII, argenti XXX, ęris CC) ſed & quicquid unius hominis manu, aut etiam plurium coniunctis operis auferri poterat. Ex armamentario quoq; multa armorum millia abſtulerunt. Ac rapina etiã in palatina ſacella graſſata, ornatus ſacrarum imaginum eſt ſurreptus: & ſacroſanctum illud uaſculum furto ablatũ, quo, ut à maiorib. accepimus, Chriſti manibus ſcriptæ ad Abgarum literæ aſſeruabantur. Iſaacius uerò Imperator dies complures in palatio cõmoratus, in Blachernã aulã tranſit, ibiq; de capto Andronico nuncium accipit.

Andronici captiuitas.

Fuit autem ea captiuitatis ratio. Cum fugeret, Chelen peruenit cũ paucis miniſtris quos ante imperiũ habuerat,

& duabus illis mulierculis. Cuius loci incolæ, cum nulla imperij inſignia in eo cernerent, ſed exulis habitu ad Tauroſcythas appellere feſtinantẽ, & nemine perſequente fugiẽtem, eũ cõprehendere neq; auſi ſunt, neq; æquum cenſuerunt. feram etiã exarmatam metuentes, & ad ſolum cõſpectum eius trepidantes, eiq; nauem pararunt. Qua conſcenſa, ipſum mare uelut indignatũ, quòd innocentum cadaueribus ſinus ſuos ſæpe polluiſſet, in altos fluctus & uaſtum hiatum aſſurrexit, quaſi deuoraturũ eum eſſet, & nauem in littus eliſit. Quod ſæpius factum, obſtitit, quo minus antè perſecutorũ aduentũ traijceret Andronicus. Ita miſer cũ duabus mulierculis comprehenſus, in nauiculam uinctus conijcitur. Sed tum quoq; erat Andronicus, ingenioſus & callidus ille Andronicus. Nam cum neq; pedes ad fugã, neq; manus & arma ad pugnã ſuppeterent, tragœdiã agit: & lugubrẽ cantilenam auſpicatus, facundiæ arma depromit. Cõmemorat, quàm alto genere ſit ortus, ut nobilitate uulgo præſtet, ut priſtina fortuna fœlix: ut anteacta uita, quãuis in fuga & exilio, nõ aſpernanda: quàm miſerabili calamitate tũ oppreſſus eſſet. Eas querimonias ingenioſæ mulierculæ nõ ineptè adiutabant, & ueluti præcentori ſuccinebãt. Sed fruſtra illa omnia aſtutus & uerſipellis Andronicus conabatur. Nã nefaria eius facinora lictorũ aures ueluti cera obſtruebãt, ut nulla eius miſericordia tangerentur, quamuis Sirenas muliebriter aut fallaciter potius imitaretur: iratoq; Deo, Mercuriũ Moly deſtituit.

Andronicus miſerabiliter exagitatus, atrociſſimis cruciatibus occiditur.

Itaq; in Anemæ caſtellũ duabus grauibus cathenis cum ferreis ſeris ſuperbo collo iniectis, & compedib. oneratus, ut captiuos tractari moris eſt, conijcitur: eoq; habitu ad Iſaaciũ perducto, contumelioſis uerbis inſultatur, alapæ impingũtur, nates pulſantur, barba uellitur, dentes excutiuntur, capilli euelluntur: publicè omnium ludibrijs expoſitus, etiam à mulierib. pugnis cæditur, ijs præſertim quarum maritos aut occiderat, aut excæcarat. Deinde præciſa dextera, in idẽ caſtellum reducitur, ſine cibo, ſine potu, ſine ullo cuiuſquã officio. Poſt aliquot dies altero oculo effoſſo, ſcabioſo camelo impoſitus, per forum triũphi ſpecie traducitur, calua glabra inſtar aridæ quercus, & ouo nudiore, & breui tunicula tectus, ſpectaculũ miſerabile, quod riuos lachrymarũ elicere queat ex oculis nõ inhumanis. Sed ſtolidiſſimi & petulantiſſimi urbis incolæ, præſertim fartores, coriarij, opifices & circũforanea ſordidaq; turba, muſcarũ inſtar uerno tempore ad mulctras & pinguia cymbia conuolantiũ, nulla ratione habita, quòd is nudiuſtertius Imperator, regio diademate ornatus, ab omnibus laudatus, celebratus, adoratus eſſet,

καὶ τὰς δύο γυναῖκας ἐπαγόμενος. ἰδόντες οὖν αὐτὸν οἱ ἐκεῖσε, μηδ' ἓν γνωρισμάτιον περικείμενον τοῦ κρατοῦντος, ἀλλ' ὡς φυγάδα τῆς ἰδίας ἐς Ταυροσκύθας διαπλώειν ἐθέλοντα ὑπάρχοντα, καὶ φεύγοντα μηδενὸς διώκοντος, συλλαβεῖν μὲν ὅτι ἐν [illegible], οὐκ ἐπιεικῶς ἐδικαίωσαν. τὸν γὰρ θῆρα καὶ γυμνὸν ὄντα τοῦ ἀμυντηρίου οὐδ' ἔλαττον ἐδεδίεσαν, καὶ πρὸς μόνην τὴν ἐκείνου θέαν κατέπτησσον. ναῦν δὲ ἑτοιμάσαντο, καὶ Ἀνδρόνικος μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐμβέβηκεν εἰς αὐτήν. ὥσπερ δὲ καὶ θαλάσσης ἀγανακτούσης κατ' Ἀνδρονίκου, ὅτι σώμασιν ἀθῴοις τοὺς αὐτῆς κόλπους ἔχραινεν, ὀρθὸν ἦν τὸ κῦμα ἵστατο, καὶ κεχηνὸς αὐτὸν διεκινεῖτο, καὶ πρὸς χέρσον ἡ ναῦς ἐξεβράσσετο. καὶ τοῦτο πολλάκις γινόμενον, ἐκώλυσε τὴν Ἀνδρονίκου περαίωσιν, ἕως οἱ καταλαμβανόμενοι ἐπέστησαν. οὕτω τοίνυν ὁ τάλας Ἀνδρόνικος συσχεθεὶς, ἀκατίῳ παρεβλήθη μετὰ τῶν γυναικῶν δέσμιος. ἀλλ' ἦν καὶ τότε πανοῦργος Ἀνδρόνικος, ὁ πολύμητις ἐκεῖνος καὶ περίφρων Ἀνδρόνικος. συνιδὼν γὰρ ὡς πόδες οὐκ εἰσὶν, ὡς χεῖρες οὐκ εἰσὶν, οὐδ' ὅπερ ξίφος εἰς τὸ ἀποδρᾶσαι γενναῖον, καὶ διαδρᾶσαι τοὺς συλλαβόντας, ὑποκρίνεται τραγῳδίαν, ἀξιοστροφήσας τὸ τρίχορδον τῆς φθογγῆς, καὶ θρηνῶδες ᾄδων τὸ μέλος, καὶ πολυπαθὴς ἀναβάλλεται τὰς παλαιὰς παλαινάγκας ἀναλυκάζων, καὶ περιβοῶν ὡς ἀξιὸς μαστιγοῦσθαι ὑπὸ ἡδέος ἐργάδια χορείας, καὶ κατ' ὀλίγα μινυρίζων ὡς ἀηδὼν, τὸ γένος ὡς ὑψηλὸν, τὸ εὐγενὲς ὡς ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς, τῆς προτέρας τύχης ὡς εὐτυχῆ, τὸν πάλαι βίον, καὶ πλάνης ἦν, καὶ ἀνέστιος, μηδαμῶς ἀβίωτον· καὶ τῆς τότε κατασχούσης αὐτὸν συμφορὰν, ὡς λίαν ἐστὶν οἰκτρά. ἀντεφθέγγοντο δὲ ἀεὶ, καὶ τὸ μέλος γλαφυρώτερον διεξεκόμιζον οἷα σοφαὶ τὰς γυναῖκες. καὶ ὃ μὲν ἦρχε τοῦ θρηνωδήματος, αἱ δὲ αὐτόθεν αὐτῷ συνεπηχοῦσαι καὶ συνεψάλλουσαι. ἀλλ' ἦν ταῦτα πάντα μάτην μελῳδεῖν, καὶ διαχρῆται τεχνώμενος ὁ βαθύνους καὶ πολυτροπώτατος. ἃ γὰρ αὐτὸς ἀθέσμως ἔργα, ταῦτα ὡσεὶ κηρὸς ἦν τῶν κατεχόντων αὐτὸν ἐπέθυσεν ἀκοὰς, καὶ οὐδ' ὡς ὀλίγα οἶκτος ὑπῆν, οὐδ' ἐγίνεχασις ἦν ἂν περὶ σειρῆνας ἐμμελῶς γυναικώδεις, εἴτ' οὖν ὑπούλους καὶ δολερῶς εἰπεῖν οἰκειότερον· καὶ τὸ μῶλυ τὸ ἑρμοῦ ἀπολέλοιπε τοῦ θεοῦ μηνίσαντος. αὐτίκα τοίνυν τοῦτον ἐν τῷ Ἀνεμᾶ λεγομένῳ φρουρίῳ, δυσὶ παχείαις ἁλύσεσι τὸν ὑψαύχενα βαρυνθεὶς τράχηλον, ὑφ' ὧν οἱ γὰρ δεσμοτροφίοις σιδηροῖς λίαν τῆς κατὰ σιδηρῶν κλοιῶν συνέχονται, καὶ πέδαις τοὺς πόδας κεκομμένον. ἐμφανισθεὶς δὲ οὕτως ἔχων, καὶ παρ' αὐτῆς Ἰσαακίου τοῦ βασιλεῦ, ὕβρεσι βάλλεται, καὶ κόρρας ῥαπίζεται, σὺν γλώσσῃ ὠθίζεται, τὴν γένυν τίλλεται, τοὺς ὀδόντας ἐκεξάγεται, τὴν κεφαλὴν ψιλοῦται τριχῶν, ὡς κοινὸν ἐκδίδοται παίγνιον πᾶσι τοῖς συνιλθοῦσιν, ἐμπτύονται καὶ ὑπὸ γυναικῶν, καὶ τύπτεται πυγμαῖς περὶ τὸ στόμα, καὶ τούτων ὁπόσαι μάλιστα ἐθανάτου ὑπ' Ἀνδρονίκου ἀπεβάλλοντο τοὺς συνεύνους, ἃ σὺν ὀφθαλμοὺς ἀπεσβεσμένους ἀπέλαβον. ἐπεῖτα τὴν δεξιὰν χεῖρα πελέκει ἐκκοπεὶς, παραρριπτεῖται αὖθις τῇ αὐτῇ φυλακῇ, ἄσιτος, ἄποτος, ὑπ' οὐδενὸς μεταλαγχάνων τῆς οἰκείου κομιδῆς. μεθ' ἡμέρας δέ τινας καὶ τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν ἐξορυχθεὶς, καὶ καθεσθεὶς ἐπὶ καμήλου ψωραλέας, διὰ τῆς ἀγορᾶς θριαμβεύεται, περὶ γραὸς δρυὸς ἄφυλλον ὢν ψιλότερον, ἀκαλυφής τε πεπονηκὼς κρανίον περιφαίνων, καὶ βραχεῖ ῥακίῳ τὸ σῶμα σκεπόμενος, θέαμα ἐλεεινὸν, καὶ πηγὰς ἕλκον δακρύων ἡμέροις ὄμμασιν. ἀλλ' οἱ ἠλιθιώτατοι καὶ ἀπαίδευτοι τῆς Κωνσταντίνου οἰκήτορες, καὶ τούτων οἱ ἀλλαντοπῶλαι πλέον, καὶ βυρσοδέψαι, καὶ ὅσοι τοῖς καπηλείοις διημερεύουσι, κἂν τῶν καττυμάτων ἐκ ζώντων γλίσχρως, καὶ ταῖς ῥαφίσι τὸν ἄρτον συλλέγουσι, κατ' ἔαρ συνελθόντες ὡς αἱ σὺν γαυλοῖς ἀμφιβοῶσι πάντες, καὶ περιχέουσι τὰ πολλὰ κινδύνια, μηδένα λόγον θέμενοι, εἰ βασιλεὺς οὗτος προτριτὴς, καὶ βασιλείῳ διαδήματι περιδέδετο, καὶ ὡς σωτὴρ ὑμνούμενος ὑπὸ πάντων, εὐφημούμενός τε καὶ προσκυνούμενος, καὶ ὡς φρικώδεσιν ὅρκοις τὴν εἰς αὐτὸν γενικὴν

+ δεξιὰν

πίστιν καὶ εὔνοιαν, ἀλόγῳ δὲ θυμῷ καὶ παραλογωτέρῳ νοῒ φερόμενοι, οὐδὲν τῶν κακῶν ὑπέλιπον, ὃ μὴ εἰς Ἀνδρόνικον ἀνοσίως εἰργάσαντο. οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ κεφαλῆς κορύνας αὐτὸν ἔπληττον, οἱ δὲ βολβίτοις τὰς ἐκείνου ῥῖνας ἐμόλυνον, ἄλλοι διὰ σπόγγων λύματα γαστρῶν βοείων καὶ ἀνθρωπείων τῆς ὄψεως ἐκείνου κατέχεον. ἕτεροι αἰσχρορρημονοῦντες ἐκακολόγουν ἐς μητέρα καὶ τὴν λοιπὴν τῶν τοκέων. ἦσαν οἳ καὶ ὀβελίσκοις ἔπειρον αὐτοῦ τὰς πλευράς. οἱ δ' ἀναιδέστεροι λιθολευστοῦντες, κύνα ὠνόμαζον λυσσητῆρα. μία δέ τις πορνικὴ γυνὴ καὶ ἀκόλαστος, κεράμιον θερμοῦ ὕδατος πλῆρες ἁρπασαμένη ἐξ ὀπτανείου, τῷ ἐκείνου κατεκρούνισε προσώπῳ. καὶ οὐδεὶς ἦν, ὃς οὐκ ἦν ἐπ' Ἀνδρόνικον κακοποιός. καὶ οὕτως ἄτιμος ἐπὶ τὸ θέατρον ἀπαχθεὶς μετὰ γελοιώδους θριάμβου καὶ τοῦ οἰκτροῦ ἐκείνου καὶ παιζομένου ἐπὶ καμήλου ὑψώματος, ὅπερ ἄνωθεν κατέβη αὐτόχρημα, ἐκ ποδῶν ἀναρτᾶται, λινῶν μεταψαύων ἐκ φάλαγγος καὶ ἀνάθλου ἐπὶ τῶν δύο πεδῶν τὰς ὑποκλινούσας τὸν τράχηλον ἐκ χαλκοῦ πεποιημένας λύκαιναν καὶ ὕαιναν ἀλλήλας ἀντιβλεπούσας καὶ πρὸς ὀργὴν ἐμμεμηνυίας· ἱσταμένους δύο στηλίσκους, καὶ λίθον ἐπικείμενον ἔχοντας. τοσαῦτα δὲ πεπονθώς, καὶ μυρία ἕτερα ἐάσας, ὅσα ὁ λόγος παρέδραμεν, ὅμως ἀντεῖχεν ἐπὶ γενναίως πρὸς τὰς ἐπιφορὰς τῶν δεινῶν, ἐῤῥωμένος ὢν τὸ φρονεῖν, πρὸς δὲ τοὺς ἐπερχομένους καὶ βάλλοντας ἐπιστρεφόμενος, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐφθέγγετο, εἰ μὴ τό, κύριε ἐλέησον· καί, ἵνα τί κάλαμον συντετριμμένον προσεπικλᾶτε; ἀλλ' οὐδὲ μετὰ τὴν ἐκ ποδῶν ἀπαιώρησιν οἱ ἀνόητοι ὄχλοι τοῦ πολυπαθοῦς ἀπείχοντο Ἀνδρονίκου, ἢ φειδὼ τῶν ἐκείνου σαρκῶν ἔλαβον, ἀλλὰ περιελόντες τὸ χιτώνιον, κακῶς ἐπίθεσαν τὰ παιδογόνα μόρια. ἀνόσιος δέ τις διὰ τῆς φάρυγγος εἰς τὰ ἔγκατα ἐπιμηκὲς ξίφος ἔβαψε. τινὲς δὲ τῶν ἐκ τοῦ Λατινικοῦ γένους καὶ ἐπὶ τῆς ἕδρας ἀκινάκην ἀμφοτέραις ἐπήρειδον, καὶ περιεστῶτες κατέφερον τὰ ξίφη, ὁποῖον ἂν τμητικώτερον ἀποπειρώμενοι, καὶ τὴν τῆς χειρὸς καταπομπάζοντες δεξιότητα διὰ τὸ ἀξιόλογον τῆς πληγῆς. καὶ μετὰ τοσαῦτα πονήματα καὶ παθήματα μόλις ἀπέρρηξε τὴν ζωήν, τὴν δεξιὰν χεῖρα μετ' ὀδύνης ἐκτείνας, καὶ περιαγαγὼν ὑπὸ τῷ στόματι, ὥς τε καὶ τοῖς πολλοῖς ἔδοξεν ἐκμυζᾶν τὸ ἐκ ταύτης ἔτι θερμοῦ ἐκστάζοντος αἵματος διὰ τὸ νεαρὸν τῆς τομῆς. ἦρξε δ' ἐνιαυτοὺς δύο, καὶ ἕνα τῶν πραγμάτων κύριος ἐγεγόνει, τηβέννης ἄνευ καὶ ἀρχικοῦ διαδήματος. ἦν δὲ τὴν τοῦ σώματος φυὴν ὑψηφυής, ἀγητὸς τὸ εἶδος, ὄρθιος ἀναβαίνων, τὴν ἡλικίαν ἡρωϊκός, κἂν τῷ βαθεῖ γήρᾳ τὴν ὄψιν νεοθαλής, ὑγιεινότατός τε ἀνθρώπων, ὅτι μήτε ὀψοφάγος περιττὸς ἦν, καὶ ἀκράτως ἔχων κοιλίας ὡς ζωροπότης καὶ τρυφής, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν Ὁμηρικῶν ἡρώων μάλιστα τοῖς ὀπτοῖς προσείχετο τῶν κρεῶν. ὅθεν οὐδ' ἐρυγγάνοντά τις αὐτὸν ἐθεάσατο. ἀλλ' εἴ ποτε πλημμελῶς ἔχοι στομάχου, παννημερίῳ μόγῳ τε καὶ νηστείᾳ τὸ βραχέως ἐνοχλοῦν ἀπεκρούετο, ψωμῷ ἄρτου καὶ οἴνου κεράσματι, κλινούσης τῆς ἡμέρας, ἐπιμετρῶν τὴν θεραπείαν τοῦ σώματος. ἀντιδότου δὲ ἀνελλιπῶς ἐγεύσατο πώποτε, εἰ μὴ ἅπαξ ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ ὡς ἔθετο τῶν ἰατρῶν τότε ὑποβαλόντων ἄκοντα, φασκόντων, εἰ καὶ μὴ δι' ἐνόσησεν κεχρῆσθαι, ἀλλ' οὖν προφυλακτικῶς χρῆναι τὸ ὀνήσιμον χρεὼν προσενεγκεῖν φάρμακον. πιὼν τοίνυν τὸ καθάρσιον, βράδιον καὶ περὶ δύοντα ἥλιον, ἀπεκρίνετό τι τοῦ ἐν φλεψὶ περιττώματος, ὥς τε καὶ πρὸς τοὺς φάσκοντας τῶν ἑταίρων ἐπ' ἐκείνῳ οἰκειωθῆναι πάντας τὸ παλαίφατον λελέχθαι τοῦτο χρησμῴδημα·

δρεπανηφόρε τετράμηνόν σε μένει,

ἐπιμειδιῶν ἔλεγε, διαψεύδεσθαι παντελῶς. αὐτὸς γὰρ καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον νοσηλείᾳ παντοίᾳ τοῦ σώματος διαρκέσειν αὖ προσαναλαίων, τῷ ῥωμαλέῳ πεποιθὼς τοῦ σώματος, καὶ φαν-

quodq; ſanctiſsimo iureiurando fidē & beneuolētiam ſuam erga illū teſtati eſſent, efferatis animis ſine ulla ratione ruentes, nihil mali prętermiſerunt, quo Andronicum per nefas non afficerent. Alij clauas in caput eius impegerūt, alij ſtercore nares eius fœdarunt, alij ſpongias excremētis hominum & pecudum fœdatas in faciem eius expreſſerunt, alij uerbis obſcœnis parentes eius inſectati ſunt. Erant & qui uerubus latera eius pungerent, impudentiores quidam lapidib. coniectis rabidum canem eū appellabant. Scortum quoddam impudēs ollam feruenti aqua plenam, è culina raptam, in faciē eius effudit. Nemo deniq; erat, quin malefaceret Andronico. Ita ignominioſè in theatrum ridiculo triūpho perductū, ac miſero illo camelo detractū, iuxta duas columellas quib. ſupernè lapis incūbit, prope æneā lupā & hyænam, quæ inflexis ceruicib. quaſi altera in alterā impetū factura, cōcitatę aſtāt, pedib. ſuſpēdūt fune alligatis. Tot mala perpeſſus, & alia ſexcēta, quę prętermiſimus, tamen generoſo adhuc animo illata mala tolerabat, ac mente integra ad affluentē turbam & iacientē cōuerſus, nihil dicebat aliud, niſi, DOMINE MISERERE: &, QVID CALAMVM CONTRITVM INFRINGITIS? Cæterùm dementiſsima populi turba, ne tum quidē afflictiſsimo pepercit Andronico, poſtquā pedibus ſuſpēſus fuit: ſed direpta tunicula, uirilia eius uexauit. & quidā homo nefarius lōgum enſem per fauces eius uſq; ad inteſtina adegit. Duo uerò Latini generis, enſes, ambab. annixi manib. in nates eius adegerunt, ut periculū facerent, uter eſſet acutior, ictus dexteritate gloriati. Poſt tot ærumnas & clades ægrè uitā abrupit, dextera cū dolore ad os admota, ut multi putarent, eum calidū ex ea ſanguinē ob recentē plagā adhuc deſtillātem, exugere. Imperauit annos duos: unū uerò rerū potitus eſt, ſine purpura & regio diademate.

Andronici elogia.

Habitu corporis egregio fuit, aſpectu uenerabili, erectus, ſtatura heroica, etiam extrema ætate iuuenili facie, corpore omnium ſaluberrimo: quia neque delicatus, neque uorax, neque bibax erat, ſed ut Homerici heroes, aſſa plerūque ueſcebatur. Vnde nemo eum ructantem audiuit. Si quando ex ſtomacho laborabat, totius diei exercitatione & ieiunio, uel exiguum faſtidium propulſabat. Die ad occaſum uergēte, fruſto panis & modico uino corpus recreabat. Antidoto per oēm ætatē nunquā uſus eſt, niſi dum imperauit ſemel, idq; inuitus, hortatu medicorū: quòd, ut habitudo corporis adhuc integra eſſet, tamen ad morbos in poſterum præcauendos medicina prodeſſet. Purgatione exhauſta, ſerò ſub occaſum Solis, nonnihil redundantium in uenis humorum egeſsit. Itaque cum amici dixiſſent, uetus illud oraculum ad eum pertinere:

Te quadrimeſtre Falcifer tempus manet:

arridens, omnino eos falli reſpondit. Se enim omnis generis morbis uel annum integrum reſiſtere poſſe, uiribus corporis fretus:

ut qui medio mari nauigant, cum conſpiciant, uelut de antenna uelum, prominentem, atq; in terra naufragum: ſuo exemplo cæteros monentem, ne naufragia inuadant, & naues ſpolient: quemadmodum Deus arcum ſuum in nubibus ſuſpendit, qui argumento eſſet, non fore amplius diluuium.

Seueritate Andronici naufragorum incolumitati conſultum.

Quæ cum dixiſſet, magnum dolorem præ ſe ferens, eum'que exprimens, qui nec conſilium mutaturus, nec de ſententiæ ſeueritate quicq; remiſſurus eſſet: alijs rebus intentus fuit. Auditores uerò experientia edocti, neſcire iocari Andronicum, nec alia loqui, alia ſentire in rebus huiuſmodi, metu trepidabant: et uix tandem animis receptis, per ueredarios, procuratores ſuos, & in magiſtratibus ſuam uicem obeuntes, ſeueriſsimè monuerunt, ac obteſtati ſunt, ut uigilantiſsimè caueant, ne tempeſtate fracta nauis lædatur: ſed potius, ſi fieri poſsit, ipſos etiã uentos increpent, aut, ut de Aeolo fabulantur, utribus includant, ne turbinibus mare exagitent. Ab eo tempore nulla nauis iactata fluctibus, ullam ſarcinarum iacturã fecit, aut parte tabulatorũ ſpoliata eſt: aut malum ancoram'ue, aut minimum funiculum, nedum ulla armamenta amiſit. Imò ſiue uentis in terram ageretur, ſiue ſcopulis occultis alliſa frangeretur, non aliter ſpectabatur, q̃ cymba Charontis, qua ex faucibus inferni animæ ueherentur: aut ut ſacræ naues à populo et magiſtratibus ſubmiſsè curabantur, ne quid in terra amitterent, quod mare non abſtuliſſet. Ita ex tempeſtate, ſubita tranquillitas extitit, ut ea mutatio diuinitùs inſtituta uideretur.

Aquæ ductus Andronici.

Idem maximum aquæductum ſubterraneum, qui in medio foro, nõ ſtagnantem & morbidam, ſed fontanam & potabilẽ aquam effunderet, maximis ſumptibus renouauit, Hydrale fluuio in eum deriuato: ad cuius primos fontes turrim extruxit, & ædes ad æſtiuandum idoneas. Ex eo fonte adhuc aquantur, qui ad Blachernas, & interius etiã in urbe habitant. Nam id opus morte eius interruptum eſt, quo minus aqua in medio quoq; foro exiliret.

Iſaacij inuidia dirutæ Andronici ſubſtructiones.

Secuti aũt Imperatores in hũc uſq; diẽ id opus ita curarunt, ut Iſaacius, qui Andronico unà cum imperio uitam eripuit, & turrim & ædes amœniſsimas dirueret, ex inuidia nimirum pulcherrimi iſtius facinoris.

Magiſtratuum abſtinentia.

In prætorijs magiſtratibus reficiendis, uiros præſtãtes & ſenatorij ordinis optimos delegit, & ampliſsimis muneribus donatos ablegauit, ut beneficijs tantis ornati, minus graues eſſent ciuitatib. & defendendis ac ſubleuandis pauperibus ſemper intenti. Qui, cum abundè ſuppeteret unde uiuerent (nam quadragenas & octogenas argẽti minas ſecum auferebant)

tanquam

ἵν' οὕτω καὶ τοῖς κατὰ τὰ ἔσχατα ναυτιλλομένοις πελάγη περίοπτος εἴη, ὡς λαῖφος ἐν κεραίᾳ προφαινόμενος, καὶ ναυαγὸς ἐν γῇ διακρινόμενος, καὶ εἰς σύμβολον παραλαμβανόμενος, τοῦ μὴ προβῆναι καὶ αὐτοί τι θραῦσιν νεῶν καὶ τῶν φόρτων αὐταῖς προϊομένοισιν· καθὰ καὶ Θεὸς ἐν ἀέρι τὸ ἑαυτοῦ τόξον [illegible] εἰς σημεῖον, τοῦ μηκέτι ἔσεσθαι ὕδωρ εἰς κατακλυσμόν. καὶ ὁ μὲν φάμενος ταῦτα, πρὸς ἑτέροις εἶχε τὸν νοῦν, τὴν ἄγαν χαρακτηρίζων [illegible], καὶ ὠκάζων τὴν μηδόλως παραδεξομένην τῶν δοξάντων μετάπτωσιν, ἢ ῥοπὴν φιλάνθρωπον ἐφ' οἷς ἀπεφήνατο. οἱ δ' ἀκηκοότες ἀπαλλαγέντες διὰ μακροῦ (πεῖραν γὰρ εἶχον, ὡς οὐκ οἶδε παίζειν ἀνδρόνικος, οὐδ' ἄλλα μὲν ἐν τοῖς τοιούτοις φθέγγεσθαι, ἄλλα δὲ κεύθειν ἐν ταῖς φρεσὶν) ἔτι καὶ μόλις ἐν τῷ καθεστῶτι γενόμενοι, ἐπιστολὰς γράψαντες, διὰ ταχυδρόμων ἐξέπεμψαν τοῖς τῶν σφετέρων ἐπιστάταις κτημάτων, καὶ τοῖς ἀντ' αὐτῶν διέπουσι δημοσίας ἀρχὰς, πολλὰ τούτοις ἐπισκήπτοντες, καὶ παράκλησιν πᾶσαν ἐπάγοντες, προσέχειν τι καὶ ἐπαγρυπνεῖν, μή πως ναυαγίῳ ἐγκύρσειε ναῦς, ὅσα γε τὸ ἐπιτήδειον· εἰ δὲ δυνατὸν, καὶ τοῖς ἀνέμοις αὐτοῖς ἐπιτιμᾶν, ἢ κατὰ τὴν αἰόλου μυθολογίαν, ἀσκοῖς τὰ πνεύματα συλλαμβάνειν, ἵνα μὴ καταιγίδας ἐγείρωσι, καὶ τὴν ἅλμην διατινάσσωσιν, ἀμέλει τοι ἐκ τοῦδε οὐκ ἦν ὁρᾶν πλοῖον ὃ περιπεσὸν κλύδωνι παρά του τῶν ἀκαίρων διηρπάγη τι τοῦ φόρτου, ἢ μέρος τῶν κατασκευασμάτων ἀφῄρητο, ἢ κατέαγε τὸν ἱστὸν, ἢ ἄγκυραν ἀπεβάλλετο, ἢ τῶν ὅπλων τινὸς ἐστέρητο, μέχρι καὶ μηρίνθου λεπτῆς· ἀλλὰ πνεύμασι τῇ χέρσῳ ἐκδιδόμενα ἢ ἐκριπτούμενα, ἢ χοιράσιν ἀρασσόμενα πέτραις, ἢ προβόλοις καταρρηγνύμενα, ὡσεὶ καὶ Χάρωνος ψυχαγωγὰ ἀκάτια ἐκ τομίου ᾅδου ἀνερχόμενα, ἐπεβλέποντο αὐτίκα παραδεχόμενα, ἢ ὡς θεωρίδες νῆες ἀμφιπεριέπετο, καὶ μηδ' ὑποστολῆς ἔχον ἐμφαινόμενον αὐτὰς τὴν πολλὴν καὶ [illegible], καὶ τὸ χαρίζοντας ἀρχὰς, μή πού τι κατὰ χέρσον ἀπολέσωσιν, ὃ μὴ κλύδων ἀφαιρεῖ ποτε ἅλιος, καὶ ἦν ἀτεχνῶς γαλήνη διαγελῶσα ἐκ ζάλης καὶ ἡ ξένη οὕτως ἐνστᾶσα ἀλλοίωσις τὸ ὁρώμενον. οὗτος ἀνεκαίνισε μεγίσταις δαπάναις καὶ τὸν παλαιὸν ὑπόγειον ἀγωγὸν, ὃς περὶ μέσην τὴν ἀγορὰν, ἐντίζων κάτωθεν ὕδωρ, οὐχ ἑστὼς καὶ νοσῶδες, ἀλλ' ὕδωρ πηγιμαῖον καὶ πότιμον ὡς πλανάμενον, καὶ τὸν ποταμὸν ὑδραλὴν ἐποχετεύσας τῷ αὐλῶνι τούτῳ τοῦ ὕδατος, καὶ περὶ τὰς πρώτας τούτου πηγὰς πύργον τι ἀνῳκοδόμησε, καὶ οἰκήματα ἤγειρε, πρὸς θερινὴν δίαιταν ἐπιτήδεια. καὶ νῦν ἐκ τούτου ὑδρεύονται, ὁπόσοι περὶ τὰς βλαχέρνας καὶ ἐνδοτέρω τῆς πόλεως τὴν οἴκησιν ἔλαχον. οὐδὲ γὰρ ἅπαν τὸ ὑδροδοχεῖον ἐπεσκεύαστο, ἵνα καὶ κατὰ μέσην τὴν ἀγορὰν ἀναδιδῷ τὸ ὕδωρ διαυλωνιζόμενον. ὁ γὰρ μόρος ἐκεῖνον ἀπελέλοιπε τῆς ζωῆς. τοῦτον δ' ἐμέλησε τοῖς μετ' ἐκεῖνον ἄρξασιν, ὅσοι τὴν ἐς δεῦρο ἀνάσσουσι, πέρας ἐπιθεῖναι τῷ κοινωφελεῖ τούτῳ ἔργῳ, ὥς τι καὶ ὁ τοῦτον μεταστήσας τῆς ἀρχῆς ἅμα καὶ τῆς ζωῆς ἰσαάκιος, τόν τε πύργον κατέρειψε, καὶ τὰς χαριεστάτας οἰκήσεις κατέβαλε, φθονῶν ὥσπερ ἀνδρονίκῳ τῆς καλλίστης ταύτης πράξεως. ἀνέστησε δὲ καὶ τὰς πραιτωρίας ἀρχὰς, ἄνδρας λογίμους τῶν ἀπὸ τῆς βουλῆς ἀρίστους αὐταῖς ἐπιστήσας. ἀλλὰ καὶ ἁδροτάτοις ἐπαίρων φιλοδωρήμασι, τεθεραπευμένους ἅπερ ἄν τις ταῖς δυνάμεσιν ἐξέπεμπε, προμηθούμενος ἐντεῦθεν τὸ ἀνεπαχθὲς ταῖς πόλεσιν εἶναι, καὶ τὸ σφᾶς ἐπιμένους προσανέχειν τῷ ἐλέῳ καὶ τῇ κρίσει τῶν πενήτων. οἱ δὲ διαρκῆ τῶν ἐπιτηδείων ἔχοντες (ἀνὰ τεσσαράκοντα γὰρ καὶ ἀνὰ ὀγδοήκοντα νομίσματος ἀργυρίου μνᾶς ἀπεφέροντο)

ὥσπερ

ἀπὸ τῶν ἱερῶν χρημάτων ἐφείδοντο, ἃ παρά τινων καὶ αὐθαιρέτως σφίσι προσήγοντο, ἀνθ' ὧν ἐκ χειρὸς δυνατοῦ ἐρρύσθησαν, ἢ τινὸς ἄλλως ἀγαθοῦ μετεσχήκασιν. ὅθεν διὰ βραχέος εἰς πληθυσμὸν αἱ πόλεις ἐπιδεδώκαν, ἥ, τε γῆ τὰ ἐκφόρια ὑπὲρ ἑκατοστεύοντα ἀνέδωκε, καὶ ὀλίγου τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀπεδίδοτο. ἦν δὲ καὶ τοῖς κατὰ πᾶν ἔχουσι τῶν χειροδικῶν δυνατῶν εὐπρόσιτος, καὶ πρόσωπα μὴ λαμβάνων, ἐκ μέρους ἐπὶ τοῦ δικαίου τὸ δίκαιον· ἀλλ' ἐπίσης τῷ τὴν τύχην χθαμαλῷ τὸν καὶ γένει καὶ πλούτῳ σεμνὸν προσάγων ὑπὲρ τοῦ κρίνεσθαι, ἀμφοτέρων νουνεχόντως κατηκροᾶτο, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἱκανῶς· καὶ δίκην ἐπετίθει ἀνάλογον τῷ [illegible], καὶ ἀδοξοῦντας μετὰ τοῦ ἥττονος κρίνεσθαι, εἰ ἐφωράθησαν ἀδικοῦντες, ἢ ἐκθλίβοντες καὶ πλήττοντες πυγμῇ τὸν ἔγγιστα. περὶ τὸν καιρὸν προσιέσαν αὐτὸν δὴ ἀγροικίας τινὲς, καταβοῶντες τοῦ Δαδιβρηνοῦ Θεοδώρου, ὡς καταλύσαντος παρὰ σφίσιν ἐν τῷ προοδεύειν, καὶ περισπασμένου μὲν ὅσων ἐπανεζήτει αὐτός, καὶ ἡ ὑπηρεσία αὐτοῦ ἅπασα, καὶ τὰ ὀχήματα ξύμπαντα, μηδὲν δὲ ἀντίδομα καταβαλόμενος ἐν τῷ μεθίστασθαι. ἦν δὲ ὁ Δαδιβρηνὸς οὗτος, ὃν ὁ λόγος ἐδήλωσεν ἄνωθεν ὑπηρετῆσαι μεθ' ἑτέρων τῇ τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου πνιγμονῇ. δικάσας οὖν μετὰ τῶν ἀγροτέρων ἐκείνων, καὶ ἀληθείας εὑρὼν ἐχόμενα τὰ λεγόμενα, αὐτὸν μὲν δι' ἀλλαντοῦ ἐπαίδευσε δώδεκα, τῇ δὲ τῶν ἀναλωμάτων τιμὴν ἐς τὸ πολλαπλάσιον ἐκέλευσε καταβαλεῖν τοῖς ὑπὲρ τῶν χρυσωνῶν τῶν βασιλικῶν. ἔγραψε δὲ καὶ πρός τινας τῶν τὰ δημόσια διενεργούντων ἐπιστολὴν ἔχουσαν οὕτως· ἀληθινὲ τοῦ ψεύδους πρωτάγγελε· σὺ ἀσύνετέ μοι συνετέ· καὶ σὺ ἀγοραῖε λαχανᾶ· ἤκουσεν ἡ βασιλεία μου, ἀδικεῖν ὑμᾶς τὰ πολλά· ἢ οὖν τὸ ἀδικεῖν ἐάσατε, ἢ τὸ ζῆν. τὸ γὰρ ἀδικεῖν ὑμᾶς καὶ ζῆν, οὔτε τῷ θεῷ ἀρεστόν ἐστιν, οὔτ' ἐμοὶ τῷ δούλῳ αὐτοῦ ἀνεκτόν. τοσοῦτον δ' ἀπεῖχε τὴν τότε καὶ νῦν περὶ δόγματα τῶν θείων κρατοῦσαν κατάστασιν ἐπαινεῖν, ἢ περὶ θεοῦ τι λέγειν καὶ ἀκούειν καινότερον ἤθελε, καὶ ταῦτα τῆς ἡμετέρας σοφίας ἐξ ἄκρων χειλέων γευσάμενος, ὥστε τὸν τῶν νέων Πατρῶν Εὐθύμιον (μέγας δ' ἐν λόγοις οὗτος ἦν ὁ ἀνήρ) καὶ τὸν Κίναμον Ἰωάννην οὐ μόνον ἐπιπλῆξαι ἐντὸς τῆς βασιλείας σκηνῆς ὑπὲρ τὸ Λοπάδιον, διαλεγομένους περὶ τοῦ (ὁ πατήρ μου μείζων μου ἐστὶ) τῆς θεανθρώπου φωνῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ Ῥυνδακοῦ ποταμοῦ ἀκοντίσειν χαλεπήνας ἀπείλησεν, εἰ μὴ παύσαιντο ποιούμενοι περὶ θεοῦ τὴν διάλεξιν. καὶ μὴν κἀκεῖνό γε σημεῖον, τοῦ μὴ πάμπαν ἐκτεθηριῶσθαι Ἀνδρόνικον. τοῦ γὰρ λόγου λόγον τιθέμενος, οὐ πόρρω τῆς ἁλουργίδος τοὺς περὶ λόγους ἐτίθετο, ἀλλ' ἐγγὺς ἄγων τοῦ θρόνου, καὶ δωρεαῖς διαθάλπων συχναῖς, καὶ τιμὰς οὐκ ἐλαχίστας μεταδιδοὺς, ἐδείκνυ ἑαυτὸν καὶ φιλοσοφίαν οὐρανοβάμονα ὡς μέγα τι χρῆμα οἰόμενον καὶ πλείστου τιμώμενον, καὶ σοφιστὰς ἐγκωμιάζοντα καλλιρρήμονας, καὶ τοὺς νομοτριβεῖς ἄνδρας περὶ πλείστου μάλα τιθέμενος. τὴν δέ οἱ τοῦ σκήνους κατάθεσιν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα μαρτύρων βουληθεὶς ποιήσασθαι, ὡς κάλλει κάλλιστον καὶ μεγέθει μέγιστον, καὶ περὶ τὸ καίριον καὶ μέσον ἀνεγηγερμένον τῆς πόλεως, ἅπαντα φιλοτίμως τὰ πεπονηκότα μέρη τοῦ τεμένους ἀνέλαβε, καὶ τὸ ἐξησβεσμένον ἀνέθαλψεν ἀγλαόμορφον, τήν τε τοῦ σωτῆρος ἡμῶν εἰκόνα Χριστοῦ, δι' ἧς ὁμιλῆσαί ποτε τῷ βασιλεῖ Μαυρικίῳ λόγος αἱρεῖ, πολυτελεῖ περιέβαλε κόσμον, καὶ τὴν πορφυρᾶν μεγίστην πλυνὸν, ἧς τοῖς χείλεσι φρικώδεις δύο ἀμφιλίσσονται δράκοντες εἰς ἕλικας λορδούμενοι, θαῦμα ἰδέσθαι, ἐκ τοῦ περὶ τὸ μέγα παλάτιον κηπίου, περὶ τὴν αὔλειαν μετήνεγκε τοῦ ναοῦ, κἀκεῖσε τὰ τῆς ὁμευνέτιδος αὐτοῦ τῆς μετακεκομισμένα λείψανα ἐκ τῆς τοῦ Ἀγκυρείου μονῆς, ἔνθα πρώην ἐτέθαπτο. ἔξωθεν δὲ περὶ τὰς ἀρκτῴας καὶ κατ' ἀγορὰν τετραμμένας τοῦ ναοῦ τῶν τεσσαράκοντα πύλας, ὑπὸ

tanquã ſacrilegio etiã ijs abſtinebãt, quę à prouincialibus ultrò offerebanť, q̄ aut è manu potentis erepti, aut alijs beneficijs affecti eſſent. Vnde ciuitates exiguo tempore creuerũt, terra centuplũ fructũ tulit, annona paruo uænijt. Facilè quoq; ſe ab ijs adiri paſſus eſt Andronicus, qui de uiolentia potentum querebantur, nulla perſonarũ habita ratione: nec ius à iuſto remouit, ſed genere & opibus illuſtres æquè ac tenuis fortunæ homines in ius adductos, ex æquo audiuit: inſolẽtes, quos cum obſcuris hominib. iure agere pudebat, ſi cõuicti eſſent iniuriarum, q̄ pauperes opprimerẽt aut pugnis cæderent, grauiter caſtigatos pro delicti modo mulctabat. Aliquando Dadibrenũ Theodorum, quem ſuprà Alexij imperatoris præfocationẽ adiuuiſſe oſtendimus, quidã agricolæ accuſarunt, q̄ apud ſe diuertiſſet, ac cũ ſeruitijs & iumẽtis ſuis, omnib. neceſſarijs acceptis, diſcedẽs nihil ſoluiſſet. Quod ubi uerũ eſſe cõperit, ipſum XII* plagis fuſte caſtigauit, & ex fiſco agricolis longè plus q̃ quanti erat damnũ, ſolui iuſsit. Scripſit & ad quoſdam magiſtratibus fungẽtes, huiuſmodi literas: Vere mendacij princeps: prudenti meo iudicio imprudẽs: Et tu holitori uenalicie: auditum eſt noſtro imperio, uos ſtudere iniurijs. Enimuerò aut iniurias aut uitam relinquite. Nam uos iniurios eſſe & uiuere, neque Deo acceptum eſt, neq; mihi ſeruo eius tolerabile. Tantum porrò abfuit, ut conſuetudinem & tunc & nunc receptam, de diuinis dogmatib. diſputandi, probaret, aut de Deo noui aliquid uel dicere uel audire uellet (idq;, cum noſtrã doctrinam non ſummis tantum labris attigiſſet) ut nouarum Patrarum epiſcopum Euthymium, uirum eruditiſsimũ, & Cinamum Ioannem, ad Lopadiũ de illo Chriſti dicto (PATER MAIOR EST ME) in ſuo tabernaculo diſſerentes, obiurgarit, & in Rhyndacum amnem abiecturum minatus ſit, ni deſiſterent. Fuit autem illud argumento, non planè efferatum fuiſſe Andronicũ, q̄ eruditionis rationem habuit: & eruditos nõ procul à purpura, ſed prope ſoliũ ſuum collocatos, & munerib. frequentib. fouit, & honores eis nõ minimos habendo, cœleſtẽ ſapientiã diuinarumq; rerũ doctores, diſertos & iuriſperitos, magnã rem & ſummi precij ſe æſtimare declarauit. Iam quia ſe in æde pulcherrima & ampliſsima, & in media urbe ſita, XL martyrũ, ſepeliri uolebat: omnes eius tẽpli partes ruinoſas ſtudioſe refecit, & exoleſcentẽ pulchritudinem reconcinnauit: & Chriſti ſeruatoris noſtri imaginem, per quam olim cum Imperatore Mauricio collocutus eſſe fertur, magnis impenſis ornauit: & ingẽs illud Porphyreticũ ſolium, cuius labra duo horrẽdi ſerpentes ſinuoſis uoluminib. amplectunť, mirabile opus, ex hortulo magni palatij, in eius templi ueſtibulũ tranſtulit, ibidẽq; prioris ſuæ cõiugis reliquias ex Ancurij monaſterio trãslatas repoſuit. Extrinſecus iuxta Septẽtrionales eius tẽpli fores, in

Andronici æquitas.

Theodori Dadibreni pœna.

Andronicus doctorum amãs, ſed diſputationibus de religione infenſus.

Andronici Saturnina ſtatua.

in maxima tabula ſtaturam ſuam collocauit, nõ imperatorio regióue habitu, nec aureo ornatu, ſed inſtar ærumnoſi operarij, nigra ueſte induti, fiſſa uſq; ad ſuras, cum albis ocreis uſq; ad genua aſcendentibus: qui falcem graué & magnam manu tenens, formoſiſsimum adoleſcentem uſq; ad humeros & fauces prominentem, uelut incuruatus, comprehendat & implicet. qua imagine prætereuntibus clariſsimè ſua facinora depingebat: & quo ſuis edocebat, ut hærede imperij occiſo, ſponſam illius ſibi matrimonio iunxiſſet.

Imagines Xenæ & Andronici.

Habuit etiam in animo æream ſuam ſtaturam ſuper columna in ſublimi æneo Tetrapleuro, ubi nudi Cupidines pomis ſe inuicem petunt, quod Anemodulium uocant, erigere. Imagines Xenæ imperatricis, Alexij matris, quam ſuffocauit, prius ibi depictas, in rugoſæ aniculæ faciem transformauit: commiſerationem prætereuntium, ſi illuſtrem illam & pulcherrimam formam, atq; omni admiratione digniſsimam ſpectarent, ueritus, pleraſq; aboleri paſſus eſt, & ſuam imaginem habitu imperatorio aut Alexij ſponſæ aſtantem, aut ſeorſim reponi.

S. XL martyrum templũ ab Andronico inſtauratum.

Poſt omnia, iuxta ædem S. Quadraginta magnificas ædes ſtruxit: in quibus, cum templum uellet ingredi, uerſaretur: & quia recentibus ſuis factis parietes coloribus, aut alborum calculorum interpoſitionibus adornare non poterat, ad ea conuertit animum, quibus ante imperium fuerat occupatus. Ea erant, aurigationes, uenationes, ſtrepitus auium, latratus canum, ceruorum, leporumq; uenatus, aprorum & zumbrorum confoſsio (eſt autem Zumbrus fera, quæ apud Tauroſcythas potiſsimum naſcitur, & urſo & leopardo maior) & uita agreſtis in tentorijs, & conuiuia ex uenatu ſimplicia, & Andronicus ceruinam aut aprugnam ſuis manibus in fruſta ſecans, & diligenter aſſans, & id genus alia, quæ uitam hominis repręſentant, arcu, gladio, & uelocibus equis freti, patria ſiue ob ſimplicitatem, ſiue uirtutem ſuam exulantis.

Andronicus exilijs ſuis gloriatur.

Verùm Andronicus fortunam ſuam cum Dauidica comparabat, ſeq; inuidiæ retia æquè ut illũ euitaſſe, multis exilijs actum aiebat. Interdum ſuas res amplificando, illum parum à Palæſtina Sicelagam perueniſſe, & Amalechitam gladio confeciſſe, & adeò ſordidè uixiſſe, ut Nabalem etiam occiſurus fuerit, quòd poſtulatis nõ ſtatim annuiſſet: ſe uerò totum penè Orientẽ peruagarũ ad omnes gentes Apoſtolico more Chriſti nomen pertuliſſe, & prædicaſſe, & quócunq; tranſiſſet, ſummis affectum eſſe honoribus, & cum honorifico comitatu receſsiſſe. Hæc non indiſertè commemorabat, præſertim ſi cum uiris eruditis & eloquentibus colloqueretur, rebus adhuc integris & tranquillis.

Andronici crudele cõſilium de tollẽdis omnibus ſeditioſorum cognatis.

Quæ autem poſtremò inſtituit, & ex parte inchoauit, & extremi furoris erant, & omnem crudelitatis immanitatem ſuperabãt. Nam

ἐπὶ μεγάλου πίνακος εἰκόνισεν ἑαυτόν, οὐκ ἐσταλμένον βασιλικῶς, οὐδὲ χρυσοφοροῦντα ὡς ἄνακτα, ἀλλά τινα πολύτλαν ἐργαστικὸν ἐκ κελαίνης βαφῆς, σχιστὸν ἐνδυόμενον ἀμπεχόνην ἐς ⁎ γλουτὸν ἀμφιεχομένην καταβαίνουσαν, καὶ λευκαῖς κρηπῖσι περιεσταλμένον τὼ πόδε ἐς ἄκρα ἀναβαινούσαις ὡς γόνατα, καὶ δρέπανον περικαμπὲς κατέχοντα τῇ χειρί, βριθὺ καὶ μέγα καὶ στιβαρόν, συμμεμαρφὸς τῷ ἐπικλινεῖ σχήματι, καὶ στεγανωθὲν ὅλως ἀγαλματίαν μειρακίσκον ἕως φάρυγγος καὶ ὤμων περιαιρούμενον, ἐκεῖνα δὲ τῆς εἰκόνος τοὺς προσιδόντας μυοῦν ἀτεχνῶς καὶ διδάσκειν στηλῶν καὶ κύρβεων πασῶν ὑψηλότερον. καὶ τιθεὶς τοῖς βουλομένοις ὑπόψια, ἅπερ εἶχεν ἐπὶ τῶν ἔργων ὡρμηκώς, τὸν κληρονόμον ἀπεκτονώς, καὶ τὴν ἀρχὴν ἅμα καὶ τὴν ἄκοιτιν ἐκείνου ἑαυτῷ μνηστευσάμενος. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ κίονος κατὰ τὸ χαλκοῦν μετέωρον τετράπλευρον, ἐν ᾧ γυμνοὶ περιβλημάτων μηλοβολοῦσιν ἀλλήλους οἱ ἔρωτες, ὃ ἀνεμοδούλιον κέκληται, ἑαυτὸν ἀναστῆσαι ἐμελέτα χαλκοῦν, καὶ περὶ τὰς εἰκόνας τῆς βασιλίδος ξένης τῆς τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου μητρός, ἣν δὲ πνιγμονῆς τοῦ ζῆν ἀπεβρόχισε, πρὸς γραϊτάτην καὶ ῥυσὴν μεταζωγραφῶν μορφήν, τὸν ἐκ τῶν παριόντων καὶ θεωμένων τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο καὶ περικαλλέστατον εἶδος, καὶ τοῦ θαυμάζεσθαι ἀξιώτατον ὑποβλεπόμενος ἔλεον. τὰς δὲ πλείους καὶ ἀπαλείφειν φιλοῦς τοῖς ἐθέλουσι, καὶ μεταγράφειν αὐτὴν ἐν σχήματι βασιλικῷ, τῷ Ἀλεξίου μνηστῇ συνιστάμενον, ἢ καὶ καθ᾽ ἑαυτὴν ἰδίᾳ τυπούμενον. ἐπὶ πᾶσιν ἀνεγείρας κατὰ τὸν ναὸν τῶν τεσσαράκοντα μαρτύρων πολυτελῆ οἰκήματα, ἑαυτῷ ἀφώρισεν εἰς φοίτησιν ἡνίκα ἂν ἐφίοιτο πρὸς τὸ τέμενος. μὴ ἔχων δ᾽ ἔτι ἐκ τῶν προσφάτων καὶ νεαρῶν αὐτοῦ πράξεων καταπάττειν τοὺς δόμους τῷ τῶν χρωμάτων συγκερασμῷ, ἢ ταῖς λεπταῖς καταποικίλλειν τῶν ψηφίδων θέσεσιν, εἰς τὰ πρὸ τῆς βασιλείας ἐβλεψεν ἔργα. καὶ ἦν ἱππηλάσια καὶ κυνηγέσια ζωγραφούμενα, κλωγμὸς πτηνῶν, θωϋσμὸς κυνῶν, ἐλαφηβολίαι, καὶ λαγῶν θηρεύσεις, καὶ χαυλιόδοντες σύες διακοντιζόμενοι, καὶ ζόμπρος διελαυνόμενος δόρατι (ζῶον δὲ οὗτος τὸ μέγεθος ὑπὲρ ἄρκτον μυθικήν, καὶ παρδάλεως ἐκτενῆ, κατὰ τοὺς Ταυροσκύθας φυόμενον μάλιστα καὶ τρεφόμενον), καὶ βίος ἀγροικικὸς καὶ σκηνίτης, καὶ ἑστιάσεις ἐκ τῶν θηρευομένων χύδην, καὶ αὐτὸς ἀνδρόνικος μελίζων αὐτοχειρὶ κρέας ἐλάφειον, ἢ κάπρου μονάζοντος, καὶ ὀπτῶν περιφραδέως πυρί, καὶ ποσαῦθ᾽ ἕτερα, ὁπόσα παρεμφαίνειν ἔχουσι βιοτήν, ἀνδρὸς πεποιθότος ἐπὶ τόξῳ καὶ ῥομφαίᾳ καὶ ἵπποις ὠκύποσι, φυγόντος τε τὴν ἐγκειμένην δι᾽ εὐήθειαν ἀβελτηρίαν ἢ ἀρετήν. ὁ δὲ ἀνδρόνικος καὶ εἰς Δαβὶδ ἀνῆγε τὰ ἑαυτοῦ, καὶ κατ᾽ ἐκεῖνον ἔλεγε καὶ αὐτὸς τὰ τοῦ φθόνου ἐκδεδρακέναι πάλαι θήρατρα, καὶ πρὸς τὴν ἀλλοτρίαν πολλάκις μετασκευάζεσθαι. ὑπερξαίρων δ᾽ ἔσθ᾽ ὅτε τὰ ἑαυτοῦ, τὸν μὲν καθίσαι τῶν ὁρίων τῆς Παλαιστίνης ἄποθεν βραχὺ ἐπὶ τῆς Σικελαγ ἔλεγε, καὶ συγκόψαι τὸν ἀμαληκίτην μαχαίρᾳ. καὶ γλίσχρως ἐζῆν, ὥστε καὶ τὸν Νάβαλ ἀποκτενεῖν ἄν, ὅτι μὴ οὐκ εἶχεν αἰεὶ χεῖρας τὸ αἰτηθέν· ἑαυτὸν δὲ δι᾽ ἐθνῶν τῶν ἑῴων ἁπάντων σχεδὸν ἰέναι, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸ τοῦ Χριστοῦ βαστάσαι καὶ κηρῦξαι ἀποστολικῶς ὄνομα, τιμῶν τε τῶν αὐτόθι μεταλαχεῖν δι᾽ ὧν ἤρχετο, καὶ προπεμπόμενον ἀπανίστασθαι. καὶ ταῦτα μὲν διεξῄει μετὰ πολυλογίας ἱκανῶς, ὁποῖος ἐκεῖνος, καὶ μάλιστα ἂν ἀνδράσιν ὁμιλοίη λόγου καὶ σοφίας μετέχουσιν, ἐπὶ τῶν πραγμάτων γαληνιώντων, καὶ ἠρεμαίαν ἐχόντων κατάστασιν. τὰ δὲ τελευταῖα αὐτῷ μελετώμενα, ἤδη δὲ καὶ ἀρχὴν λαμβάνοντα γίνεσθαι, ἐσχάτης ἦν ἀνοίας ἐγχειρήματα, καὶ παρηλλαχότα πᾶσαν ἀπανθρωπίας ὑπερβολήν.

⁎ γλουτῶν

ὁρῶν γὰρ τὰ μὲν τῆς ὑπ' ἐκεῖνον ἀρχῆς σμικρυνόμενα. τοὺς δὲ πολεμίους κατὰ τοὺς ἐξ ὄμβρων πλήθοντας ποταμούς, καὶ τὰς ὄχθας ὑπεραίροντας, τὰ ἐν ποσὶν ἐξαφανίζοντας καὶ κατακλύζοντας, κατὰ βραχύ τε τὴν πολιτείαν ἐλευθεροστομοῦσαν, καὶ πρὸς ἀποστασίαν ἀποκινεῖν μέλλειν, οἷς μὴ φροντιζομένοις πάντως ὑπὲρ αὐτῶν, ἀλλ' ὡς εἰς κάρωμα ὕπνου κατενεχθείς, οὐδ' ὁρᾶν οὔτ' ἀκούειν ἔχει τὰ ὑπὸ τῶν ἐπιστρατευσάντων ἐθνῶν ἀνομούμενα, ὠδίνησέ τε πόνον, καὶ ἀνομίαν ἀπέτεκεν, οὐ τόσον οἴκοθεν, ὅσον ὑφ' ἑτέρων εἰς τὰ ἄτοπα ἐκτρεπόμενος. ὁ δὲ ἦν τὸ μὴ μόνον ὅσους συνείληφεν ἐν φρουραῖς θανάτῳ ὑποδικάσαι, καὶ οὓς μὲν μαχαίραις ἀνελεῖν, οὓς δὲ θαλασσίους ἀκοντίσαι βυθῷ, ὧν δὲ ἀκινάκαις ἀναῤῥῆξαι τὰς γαστέρας, καὶ ἄλλους ἄλλως ὑπεξαγαγεῖν τοῦ βιοῦν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν συναπτομένων τούτοις πρὸς γένος ἀκονηκονᾶν τὸ ξίφος· τί γάρ, φησίν, ὄνειαρ, ἂν κόρσης ἐκτμηθείσης μιᾶς, πλείονα ἐκφυήσονται κάρηνα, τοῖς δὲ οὐκ ἐπάγει τις τὸν σίδηρον σίζοντα. ἐπαινετέος ἐν τούτῳ μάλιστα ὁ ἡμίθεος καὶ ἥρως Ἡρακλῆς, ὅτι τὸν Ἰόλεων [illegible] εἶχε, καὶ τὸ τῆς ὕδρας πολυφυὲς ἀφανίζοντα. ἔνθεν τοι καὶ ἐκκλησιάζει, τὸ τῶν φίλων ἐκείνῳ σύστημα, καὶ τῶν δικαστῶν ὅσοι χρημάτων ὤνιοι, καὶ τὴν βασιλικὴν περιεπέταιρον τράπεζαν, καθάπερ οἱ γῦπες τὰ θνησιμαῖα, ἐκτραγῳδεῖ ὁπόσα ἐπονηρεύσαντο Ἰταλοί, καὶ οἵοις κακοῖς περιβάλλουσιν ἐπαρχίας τὰς ἑσπερίας, καὶ ὅσας παρεστήσαντο πόλεις νόμῳ πολέμου· καὶ ἦν οὐκ ἄλλοις τὴν αἰτίαν τούτων ἀνατιθείς, ἀλλ' εἴπερ ἐκείνῳ ἀντιφρονοῦσιν, ὁπόσοι τε τούτοις καθ' αἷμα καὶ εὔνοιαν προσῳκείωντο. τούτους γὰρ τὴν Ἀνδρονίκου διψᾶν ἀπώλειαν, καὶ πάντα κάλων κινεῖν, ὅπως τῆς ἀρχῆς ἐκσφενδονισθείη Ἀνδρόνικος, καὶ πέσοιτο πτῶμα παγχάλεπον. μὴ ἔχοντας δὲ οἰκοθεν ἄμως διὰ συναρτίους ὁμογνωμόνων δυνάμει τὴν ἔφεσιν περᾶναι, ἀλλοτρίαν καὶ ὑπερόριον ἀσπιγκᾶν στρατιάν, καὶ ταὐτὸν ἄντικρυς δρᾶν ταῖς ἀκρίσιν ἔθνει, αἳ τὸ πῦρ ἐκδιδράσκουσαι, τοῖς ὕδασιν ἀποπνίγονται. ἀλλ' οὐ μὰ τὸ γῆρας τοῦτο φησί. χαιρήσουσιν οἱ φίλεχθροι, καὶ πολεμοχαρεῖς Ἀνδρονίκῳ. ἀλλ' ὃ παθεῖν ἂν Ἀνδρόνικον γλίχονται, τοῦτ' αὐτοὶ πρὸς Ἀνδρονίκου πείσονται. εἰ δὲ τὸ μόρσιμον ἐς ᾅδου δόμους τε ἐφέλκεται καὶ Ἀνδρόνικον, αὐτοὶ καθηγήσονται, καὶ ὑπανοίξουσι πρότερον τὴν ὁδόν· εἶθ' ἕτερος ἐπιπορεύσεται Ἀνδρόνικος. ταῦτ' εἰπών, καὶ τὸ τοῦ Παύλου παραφέμενος, ὡς τὸ οὐχ ὃ θέλω ποιῶ δράσαιμι ἀγαθόν, ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο διαπράξαιμι, ἀντιστρατευομένων μοι τῶν ἐναντίων, καὶ αἰχμαλωτιζόντων εἰς τὰ παρὰ προαίρεσιν, θεραπείαν ἐζήτησε τοῦ κακοῦ. ἀράντων δὲ τὴν φωνὴν τῶν ἐκ τῆς ἐκείνου φρατρίας πάντων, καὶ μέγα κεκραξάντων, αἴρειν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς, καὶ φείσασθαι μηδενός, κυροῦται ἡ τῶν ὅλων ἀφανίσεις, ὅσους τε εἶχε συνειληφὼς ἐν φρουραῖς, καὶ ὅσοι τὴν ὑπερορίαν κατείλησαν, καὶ τὸ θεραπευτικὸν τούτων καὶ συγγενές, καὶ διὰ τόμου εὐθὺς ἐδέχετο τὰ ὑποτυπούμενα, ὑπαγορεύοντος τοῦ πρωτασηκρῆτις, ἀμφιστονημένου τοῦ ἐπὶ τῶν δεήσεων· τοῦ δὲ πρωτονοταρίου τοῦ δρόμου ταῖς φωναῖς ἀλαλάζοντος. τὰ δὲ ὀνόματα τούτων καὶ νῦν παραιτοῦμαι, καὶ τῶν καθεξῆς ὁμοίως συμπραξάντων, ὅσοι τὴν περὶ τοῦ κενοῦ δοξαρίου τρέχοντες, ὠρακίων τότε καὶ ἀῤῥωδίᾳ Ἀνδρονίκου· ὧν πρωτοστάτης ἦν καὶ ταξίαρχος ὁ Ἁγιοχριστοφορίτης Στέφανος, ὑπὸ τοῦ φθέγματος βροντῶδες κατακτυπῶν τὰ ἀνάκτορα, καὶ καθά τι ῥεῦμα ποτάμιον ὀξὺ καχλάζον καὶ περισύρων τὸ δοκοῦν Ἀνδρονίκῳ ὕποπτον.

ἦν

Nam cum imperium imminui, & multitudinem hoſtium inſtar hybernis niuibus aucti torrentis, & extra ripas effuſi, obuia quæque uaſtare, & ſubditos paulatim incipere liberius loqui, & defectionem ſpectare animaduertit: quòd nullam imperij curam ſuſciperet, ſed ueluti ueterno oppreſſus, hoſtium graſſationes neq; uideret neq; audiret: parturijt laborem, et peperit iniquitatem, nõ tam ſua ſponte, quàm aliorũ conſilijs incitatus: qui monebãt, ut quotquot in carceribus tenerentur, capitis damnati, alij iugularẽtur, alij in fundum maris demergerentur, aliorum uentres diſſecarẽtur, alij denique alijs modis è medio tollerentur. Imò ut damnatorum cognati quoq; eandem gladij aciem ſentirent. Neq; enim quicquam profici, ſi uno capite ſeſecto plura renaſcantur, nec ferro ſtridenti tollãtur. In ea re maximè laudandum eſſe heroem & ſemideum Herculem, quòd Iolaum aſciuerit, qui rediuiuam hydram exureret. Itaq; amicorum & mercenariorũ iudicum concilio coacto, qui menſam imperatoriam, ut uultures cadauera conſectabantur: atrocibus uerbis commemorat, quanta fuerit Italorũ improbitas, & quantis cladibus Occidentales prouincias afficiant, quot urbes ui expugnarint. Cauſam earum rerum non niſi Romanis, qui ſibi aduerſentur, eorumq́; cognatis & amicis aſcribendam eſſe: Eos ſitire Andronici interitum: & omnem mouere lapidem, ut imperio deturbatus, miſerrimè concidat. Quam cupiditatem cum per populares ad exitum perducere nequeant, alienum ex longinquo exercitum accerſere, ac locuſtas imitari, quæ flammis euitatis, aqua ſuffocentur. Verùm ſenectutem hanc (inquit) teſtor, non gaudebũt inimici & hoſtes Andronici. Sed quæ in Andronicum moliuntur, ea ab Andronico perpetientur. Sin fata ad inferos adigunt etiam Andronicum, ipſi antecedent, & uiam præparabunt: ſequetur Andronicus. Hæc locutus, adiectaq́; Paulina illa ſententia: Non faciam quod uolo bonum, ſed malum quod nolo peragam, aduerſarijs contra me militantibus, & ad ea me compellentibus, à quibus abhorreo: malorum remedium quærebat. Cum autem coniurati eius, magnis uocib. exclamaſſent, tollẽdos eos è terra, ac nemini parcendum eſſe: in omnes eos qui uel in carceribus tenebantur, uel in exilium acti erant, in omnes eorum cultores & cognatos, ſentẽtia capitalis lata eſt, & in libellos relata, Protoſecretario dictante, libellorũ ſupplicũ magiſtro laborãte, Protonotario Dromi acclamante. quorũ nominib. parcam in præſentia, ut & eorum, qui pòſt in eiuſmodi rebus uanæ gloriolæ cauſa, aut Andronici metu operas nauarũt, quorũ dux & autor fuit Hagiochriſtophorites Stephanus, cuius uox quaſi tonitru in palatio reſonabas, & inſtar torrentis eos abſtrahebat, quos ſuſpectos habebat Andronicus.

Condemnatio uniuerſarum familiarum.

Hagiochriſtophorita Stephanus tyrannidis miniſter.

Fuit

ρι

Exordium crudelis edicti.

Fuit autem eius ſcripti huiuſmodi exordium. Diuinitùs impulſi, non iuſſu magiſtratus & principis ac Imperatoris noſtri, decernimus & pronunciamus, è republica eſſe, & priuatim Andronico Romanorum ſeruatori utile, ut cõtumaces & ſeditioſi funditùs intereant, qui comprehenſi in carcere tenẽtur, & in exilium acti ſunt: eorumq́ neceſſarij & cognati capiantur, & omnes ultimis ſupplicijs afficiantur. Sic enim & Andronicus, qui numine propitio imperij ſceptra gerit, à publicis curis & inſidiarum metu nonnihil reſpirabit: & Siculi cœptis deſiſtẽt, ubi neminem habuerint, à quo, quemadmodum Romani oppugnandi ſint, doceantur. Nã cum et ij qui in uincula coniecti, & qui oculis priuati ſunt, conſilia improba non referant in melius, ſed in priore ſententia perſeuerent: nulla ratio ſupereſt, qua improbi ad ſanam mentem reducãtur, niſi uitę ereptio: quæ, ut ſacra & ſalutaris anchora, contra uæcordes & dementes eſt uſurpanda. quorum eæ ſunt intemperiæ, ut non animaduertant, ſe contra ſtimulum calcitrare, & gladium contra ſemetipſos acuere. Hæc & huiuſmodi alia, ut ex multis pauca referam, nefarium illud decretũ continebat. Sequebatur eorum enumeratio, qui comprehendendi & mox occidendi erant: exprimebatur & modus, quo quiſq́ tollendus eſſet.

Exagitatio edicti.

Ego uerò cùm alia illorum hominum acta demiror, & ſceleratiſsima iudico, tum decreto iſto obſtupeſco: neq́ perſpicere poſſum, quid in eo ſecuti ſint, aut quo iudicio ſuum parricidium Deo aſſcripſerint, diuinumq́ motum id impudenter appellarint, quod primus humani generis hoſtis eis haud dubiè ſuggeſsit. cum aliud ſumere principiũ modeſtius & probabilius licuiſſet, atq́ à contumelia Dei abſtinere: » qui cædibus haud delectatur, nec mortem fe- » cit, ſed hominem ad uitam condidit: in cuius » cõſpectu uox ſanguinis Abeli clamat: qui aper- » tè denunciat, ſe malle, ut peccator conuerſus » uiuat, quàm ut moriatur. Enimuerò illi damnatis omnibus, è concilio diſceſſerunt. Andronicus uerò iudicum nefarias ſentẽtias, haud ſcio quo conſilio, in ſcrinio ſuo diligenter aſſeruauit, prouiſo fortaſsis imminenti exitio. Nam cum comprehenſus eſſet, & à concurſu populi facinorum ſuorum rationem reddere iuberetur: culpam in iudices & ſenatum transferebat, qui ſupplicia decernerent in eos, à quibus ante impetũ & in ipſo imperio offenſus eſſet. Se uerò illorum ſententijs inſeruiſſe (neq́ enim fruſtra geſtaſſe gladiũ) & manũ eorum ſuffragijs accõmodaſſe. Tum autem cum latas ſentẽtias executurus eſſet: filius eius Manuel Sebaſtocrator refragatus, pernegauit, ſe conſenſurum in acta, quæ non fiant autoritate Imperatoris, ut ipſi iudices in exordio fateantur. Præterea ſe nullo modo ea ſuffragia probaturum, quæ penè Romanos omnes capitis condemnent, atq́

ἦρχε δὲ τὰ ὑπομνηματιζόμενα τοιουτοσί πως τῆς φροιμιασίας, θεόθεν κινηθέντες, καὶ οὐκ ἐξ ὁρισμοῦ τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέως, ψηφοφοροῦμεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοίσειν τῷ κοινῷ, καὶ ἰδίᾳ λυσιτελὲς ἀνδρονίκῳ, τῷ σωτῆρι ῥωμαίων, ἄρδην ἐξολωλέναι, οἵπερ ὡς αὐθάδεις καὶ στασιώδεις συλληφθέντες, φυλακαῖς ἐναπείργονται, ἢ τὴν ἀλλοτρίαν οἰκεῖν ἀφωρίσθησαν. συγκλεισθῆναι δὲ καὶ σὺν τούτοις προσήκοντας καὶ καθ' αἷμα συναπτομένους, καὶ θανάτῳ πάντας ὑποβληθῆναι. οὕτω γὰρ καὶ ἀνδρόνικον γένοιτο, τὸν ἀγαθῇ τύχῃ ῥωμαίων τὰ τῆς βασιλείας σκῆπτρα διέποντα, βραχύ τι γοῦν ἀναπνεῦσαι, ταῖς κοιναῖς φροντίσι βαλλόμενον, καὶ τὰς τῶν ἐπιβούλων κακογνωμοσύνας ὑποβλεπόμενον, καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς ἀλλοεθνεῖς σικελιώτας ᾆσαί ποτε παλινῳδίαν, μηδένα ἔτι τὸν αὐτοῖς ὑφηγούμενον ἔχοντας, ὅπως χρὴ κατὰ ῥωμαίων πειρᾶν. πάντες γὰρ ὅσοι συσχεθέντες, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορυχθέντες, ἀμεταθέτως ἔχουσι τῆς κακονοίας, καὶ οὐδεὶς ἔτι τοῦ λοιποῦ τρόπος ὁ σωφρονίσων αὐτοὺς, μόνη δὲ ἡ τοῦ ζῆν ὑπολείπεται στέρησις, ἣν ὡς τελευταίαν καὶ σωτήριον ἄγκυραν δεῖ ἡμᾶς ἐπιχαλᾶν τοῖς κακόφροσιν. οἱ τοσοῦτον νοσοῦσι φρενοβλαβεῖς τε καὶ ἐκτρόπιοι, ὡς πρὸς κέντρα λακτίζειν, καὶ μὴ συνιέναι ὅλως, ὡς καθ' ἑαυτῶν οἱ λασιόκαρδοι τὴν μάχαιραν θήγουσιν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ τοιαῦτα (ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα εἰπεῖν) διεξῄει τὸ ἄθεσμον ἐκεῖνο θέσπισμα. ἐφεξῆς δ' ὁ τῶν συλληφθησομένων καὶ τεθνηξομένων ἦν κατάλογος. ὑπεδήλουτο δὲ καὶ ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἐκβιώσειν ἕκαστος ἔμελλεν. ἐγὼ γοῦν καὶ τὰς ἄλλας μὲν τῶν ἀνδρῶν τούτων πράξεις διὰ θαύματος τίθεμαι, καὶ ἀνοσίας παντάπασιν ἡγοῦμαι, τὴν δὲ νῦν ἀφηγουμένην ἀπόφασιν καὶ λίαν ὑπερεκπέπληγμαι, καὶ θαυμάζω πρὸς τί ποτ' ἀποθησόμενοι ταύτην ἐκύρωσαν ἢ πῶς ποτε κρίνοντες, τὴν ἑαυτῶν μιαιφονίαν προσῆψαν θεῷ, καὶ κίνησιν θεόθεν αὐθαιρέτως ὠνόμαζον, ἣν ὁ ἀρχῆθεν ἀνθρωποκτόνος σκαιὸς αὐτοῖς ὑφηγήσατο, δέον εὐπρεπῶς προοιμιάζεσθαι, καὶ μὴ ἀναιδῶς οὕτω καὶ ἀπερισκέπτως φθέγγεσθαι, μηδὲ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ τὸ θεῖον συκοφαντεῖν, ὡς χαῖρον αἵμασιν, ὃ πρώτως εἰς τὸ εἶναι τὸν ἄνθρωπον ἐκάλεσε, μὴ ποιήσας θάνατον, καὶ οὗ ἐνώπιον φωνὴ αἵματος ἄβελ βοᾷ, καὶ ὃ διαρρήδην κέκραγε, μὴ βούλεσθαι τὸν τοῦ ἁμαρτωλοῦ θάνατον, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι αὐτὸν καὶ ζῆσαι. καὶ οἱ μὲν οὕτω πάντας ἀπώλειαν καταψηφισάμενοι, τὸ συνέδριον διέλυσαν. ἀνδρόνικος δὲ τὰς ἐπὶ ταῖς πράξεσι ταύταις ταῖς μυσαραῖς ἐκτεθειμένας δικαστικὰς ψήφους ἀνὰ χεῖρας δεξάμενος, ἐφύλαττεν ἐν φωριαμῷ ἀσφαλῶς, οὐκ οἶδ' ὅτι διανοούμενος, οἶμαι δὲ τὸ ἐσόμενον προσκοπούμενος, καὶ δεδιὼς φόβον, ὃς ἐπῆλθεν αὐτῷ μετέπειτα. συσχεθεὶς γὰρ, καὶ λόγους ὧν διεπράξατο παρὰ τοῦ συνεληλυθότος ἀπαιτούμενος, ἑαυτὸν ἀπηλλοτρίου τῶν γεγονότων, ἐφ' οἷς τινας προελύπησεν, ἢ κακώσεσι σωματικαῖς καθυπέβαλε, καὶ σὺν μὲν δικαστὰς ἔφασκε καὶ τὴν γερουσίαν ἀποφήνασθαι τὰς τιμωρίας ἃς ὑπέστησαν, καὶ ὁποίας πεπόνθασιν οἱ προσκεκρουκότες αὐτῷ πρὸ τῆς ἀρχῆς καὶ μετὰ τὴν βασιλείαν αὐτῆς, αὐτὸς δὲ ταῖς ἐκείνων γνώμαις ὑπηρετεῖν (μηδὲ γὰρ εἰκῆ φορεῖν τὴν μάχαιραν) καὶ χρᾶν τὴν χεῖρα εἰς τὰς ψήφους ὧν ἀπεφαίνοντο. τότε δ' οὖν τὴν ἐξενεχθεῖσαν ψῆφον πληροῦν ἐπεβάλλετο, πρὸς ἣν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ σεβαστοκράτωρ ἀπεπήδησε μανουὴλ, εἰπὼν, μηδαμῶς συντίθεσθαι πράξει, ἣν μὴ καθ' ὁρισμὸν πλάττει βασιλικὸν, ὡς οἱ δικάζοντες προανεβάλλοντο. καὶ ἄλλως δὲ μὴ ἀνέχεσθαι ἐπικυροῦν ἀπόφασιν εἰκαῦσα-δια, ὑπὸ κρίμα θανάτου τιθεῖσαν σχεδὸν τὸ πανρώμαιον, καὶ μὴ μόνον ἀφανίζουσαν ὁπόσοι ῥωμαίων παρῆλθον, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν δὴ ἐθνῶν οὐχὶ βραχεῖς διαφθάρωσιν. εἰς γὰρ ἄπειρον ἐκτελευτήσειν τὴν παλευτὴν, τοῦ μὲν διὰ τόνδε ξυλλαμβανομένου τε καὶ ἀναιρουμένου, κἀκείνου μὴ ἀπόλιδος εὑρισκομένου, μηδὲ φυγόντος ἀπὸ δρυὸς, ἀλλ' ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς, ἀλλ' ἀγχιστείας τὸ συναπτόμενον εἰς γένος καὶ τὸ φίλιον ἀναφαίνοντος. καὶ διὰ τὸ διατάγματος βασιλικῶν ἀρχὴν δεξάμενον τὸ δικαστικὸν τοῦτο γνωμάτευμα, ἤμελλον ὡς πρόβατα σφαγῆς εἰς ἓν συνάγεσθαι ἄθροισμα, οἱ ἐν διαφόροις ἐπαρχίαις ἐκτοπισθέντες, καὶ ταῖς ὁπουδήποτε καθειργνύμενοι φυλακαῖς, ὥστε ἕκαστον ὑφίστασθαι θάνατον, εἰς ὃν ἀφώριστο, εἰ μὴ κατὰ τὸν προφήτην εἰπεῖν, τὴν οἰκείαν μάχαιραν ἐπέβαλλεν ὁ θεὸς, ἤδη τὸν ἀποστάτην δράκοντα, τὸν σκολιὸν, τὸν ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποφεύγοντα τῇ καθύγρῳ ταύτῃ, ὡς ἔδειξεν, βιοτῇ, καὶ μηδὲν παρὲξ τὰ ἐρώμενα, καὶ βίον τὸν ἡδονικὸν φανταζόμενον. συνέβη δέ τι καὶ ἕτερον, εἰς τὴν τοιαύτην αὐτὸν ἐκβακχεῦσαν ἐνθύμησιν. ὁρῶν γὰρ ἁπανταχόθεν στενὰ αὐτῷ τὰ πράγματα, καὶ τοὺς ἐκ Σικελίας ὅσον οὐδέπω ἐπισκηψομένους, καὶ ὡς ἑκατοντακέφαλον τυφῶνα κατεπιέσοντας, τοὺς δ' ἐντὸς τὸν αὐτοῦ θάνατον διψῶντας, ἀποσκοπὴν τι ἡγουμένους θεοῦ, καὶ λύσιν δοξάζοντας τῶν κακῶν τὴν αὐτοῦ ἀνάλυσιν ἐκ τοῦ σώματος, καὶ τὴν ἐκ τοῦ θείου δὲ ὑφορώμενος ἐγκατάλειψιν, οἷς πολυτρόπως τὸ ὁμόφυλον ἐδάμασε· καίτοι γε διατεινόμενος ἐκ τῆς αὐλῆς τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ αὐτὸ γένος τοῖς ἐκθλιβομένοις λαχὼν· πρὸς τὴν διὰ θωπείας αὖ τε καὶ θεραπείας τῶν φθαρτῶν δαιμόνων πρόγνωσιν τῶν μελλόντων ὁρμᾷ· καθὰ καὶ ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος Σαοὺλ εἰς τοὺς ἐγγαστριμύθους ὕστερον ἔβλεψεν, οὓς ἐδίωκε πρότερον τὸ θεῖον ἑαυτῷ ἱλεούμενος. καὶ διὰ τὴν θυηλικὴν καταργηθεῖσαν πάλαι ὁρῶν, καὶ τὴν διὰ ταύτης δήλωσιν τῶν ἐσομένων τεθνηκυῖαν καὶ ἄφαντον ἤδη παντάπασιν· ὡσαύτως καὶ τὴν δι' ὀρνίθων περιεργίας παλαιὰ ἐκπεπτωκυῖαν δὲ ὁρίων ῥωμαϊκῶν, ἐνυπνιασμούς τε καὶ κληδονισμούς· μόνους δὲ τοὺς διὰ πλυνῶν καὶ λεκανίδων φιαλομάντεις περιλειπομένους, καὶ τοὺς ὅσοι τὰς τῶν ἄστρων θέσεις περισκοποῦσιν, οὐχ ἧττον πλανῶντας ἤπερ πλανωμένους· τὴν μὲν ἀστρονομίαν τῷ τέως ὡς συνηθεστέραν καὶ ἀξυμφανῶς τὰ μέλλοντα ὑπεμφαίνουσαν, ὑπεξέθετο· ἐξέδωκε δὲ ὅλον ἑαυτὸν τοῖς οἵτινες ἀμυδρῶς ἐν τοῖς πλυνοῖς ὕδασι τεκμαίρονται τὰ ἐσόμενα, καὶ ὡς οἷά τινας ἀκτῖνας ἡλίου περιαυγαζούσας ἰνδάλματα τῶν ἐμπεσουμένων ἐκεῖθεν ἐνοπτρίζονται· αὐτὸς μὲν οὖν παρεῖναι τοῖς τελουμένοις ἀπείπατο ἐκκλίνων, ὡς ἔοικε, τὴν κωτίλον φήμην, ἣ τὰ ἐν κρυπτῷ δρώμενα διορᾷ, καὶ τίθησι τοῖς ἅπασιν ἔκφορα, ἀνατίθησι δὲ τὴν μυσαρὰν νυκτεργασίαν ταύτην τῷ Ἁγιοχριστοφορίτῃ Στεφάνῳ, οὗ πολλάκις ἐμνήσθημεν· ὁ δὲ τὸν Σὴθ παραλαβὼν, ἐκ παιδὸς τετελεσμένον τὰ τοιάδε, καὶ τούτων ἕνεκεν ἐκκοπέντα τὰς κόρας παρὰ τοῦ βασιλέως Μανουὴλ, ὡς ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου λόγοις εἰρήκαμεν, ἐρώτησιν τίθησι δι' ὧν ἔδρασεν (ὅσα ἐμοὶ μὲν γνῶναι τε καὶ μαθεῖν οὐχ ἡδὺ, μαθεῖν δ' ἑτέρωθεν ἔξεστι τοῖς βουλομένοις) εἰδέναι, ὅς δὴ ὁ μετὰ τὸν βασιλέα ἄρξων Ἀνδρόνικον, ἢ καὶ παραλύσων αὐτὸν τῆς ἀρχῆς· τὸ δὲ πονηρὸν ἀποκρίνεται πνεῦμα, ἢ μᾶλλον ἀμυδρῶς, ὡς ἐν ὕδασι, καὶ τούτοις θολεροῖς, διαχαράττει τῶν γραμμάτων τινὰ, ἰσαάκιον ἐννοεῖν ὑποβάλλοντα, οὐχ ἅπαν ξυνθεὶς τὸ ὄνομα, ἀλλὰ δὲ προφῆναι, ὁποῖον τὸ τῆς σελήνης ἡμίτομον, καὶ τούτου ὄπισθεν προδιατυπῶσαν ἰῶτα, ὡς τὸ ἀξυμφανὲς ἄγον ἐν τούτοις τὸ μάντευμα, καὶ οἷον τοῦ ἐσομένου προχάραγμα· ἢ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, ὃ μὴ ἀκριβῶς ἠπίστατο, τοῦτο τῇ ἀσαφείᾳ ὑπομελαῖνον, τὸ πολυμερὲς τῆς κακίας νυκτινόμον δαιμόνιον,

atque etiam prouincialium non paucos perdant. Carnificinam enim illam in infinitum graſſaturam, alio ob aliud crimen comprehenſo & occiſo, qui non extorris ſit, nec ex quercu natus, ſed parentes, cognatos, affines, amicos habeat. Cęterùm illud iudicum decretum, iuſſu Imperatoris editum, eos omnes qui in diuerſis prouincijs diſperſi, & ubiuis in carceribus erant, in unum locum, uelut oues mactationi deſtinatas in unum macellum, cogebat: ac ſuas quiſque pœnas dediſſent, niſi, ut Propheta loquitur, Deus ſuum gladium in fugitiuum draconem, obliquum illum, in aquas refugientem, ſtrinxiſſet: qui, ut molli & delicata illa uitæ ratione indicauit, nihil aliud expetebat, nihil aliud cogitabat, niſi uitam uoluptariam. Accidit etiam aliud quiddam, quod eum in tantam immanitatem impulit. Nam cum undique in arctũ ſuas copias cogi, & Siculos iam iam ſuo capiti imminere, & tanquam Typhonem c. capitum oppreſſuros: ciues uerò mortem ſuam ſitire, & ſuũ interitũ diuinum beneficiũ & malorum remediũ exiſtimare cerneret: prætereaq́ ſe propter multiplices procerũ cædes à Deo deſertũ iudicaret, quãuis ſe ad Chriſti mandrã ꝑtinere affirmaret, iiſdẽq́ clemẽtis conſtaret, quibus ij quos extirpabat: ad futura per noxiorũ dæmonum cultum cognoſcenda ſe conuertit, ut & Saulus olim ad Engaſtrimythos tandẽ abijt, quos antè placandi numinis gratia pepulerat. Nam cũ aruſpicinã ante plurimos annos obſoleuiſſe, & penitus abolitam eſſe, auguralem item ſuperſtitionẽ, ut & ſomniorum & ominũ interpretationem iam olim è Romanis finibus auolaſſe: ſolos uerò eos impoſtores, qui è pelui diuinant, & qui aſtrorum poſitus rimantes, æquè fallunt ac falluntur, ſupereſſe: tum quidem Aſtrologiam, ut magis familiarem, & futura obſcurius innuẽtem ſepoſuit: ſeq́ totũ permiſit ijs, qui futura ex aquis, quaſi per caliginem conijciunt, & imagines futurarum rerum uelut ex umbra ſolariũ radiorum conſectantur. Ac ipſe quidem ijs nocturnis ſacris intereſſe noluit, metu famæ, ut arbitror: quæ ea quæ in occulto fiunt, perſpicit, & omnibus enarrat. Sed nefariũ illud arcanũ Hagiochriſtophoritæ Stephano, cuius ſępè mentionẽ fecimus, mandat. Is uerò Setho adhibito, qui ab ineũte ętate iſtiuſmodi oraculis deditus, oculos ꝓpterea Manuelis imperatoris iuſſu amiſerat, ut ſuprà expoſuimus, certo ritu (quem mihi nec ſcire, nec explicare iucũdũ eſt, & aliũde petere licet) percõtatur, quis poſt Andronicũ ſit imperaturus? aut imperiũ ei erepturus? reſpõdet malus genius, ac potius obſcurè, ut in aquis, iiſq́ turbidis, aliquot primas literas, integro nomine nõ expreſſo, deſignat, unde Iſaacius intelligeretur: ſed primũ oſtẽſa litera S, inſtar dimidiatæ Lunæ, ac deinde ſubiũcta litera I: ut oraculũ eſſet obſcurius, & fati ueluti ſtimulus, aut, ut uerius dicã, quòd nõ ſatis norat nocturnum illud & infinitæ improbitatis dæmonium,

Andronico ab Engaſtrimytho prædicitur exitium.

Sethus, Magus.

SI PRO
IS.

nium, perplexitate inuolueret, nec argui mendacij poſſet. Itaque Andronicus eas Iſaurum ſignificare putabat, & eum eſſe affirmabat Iſaacium Comnenum, qui Cyprum per tyrannidem oppreſsit: eumq; perpetuò ſuſpectum habebat, ut Imperij ſucceſſorem. Nam ex Iſauria in Cyprum uenerat, homo maleficentiſsimus, pernicioſus Telchin, mare calamitatibus exæſtuans, & atrox furia, in beatos antè inſulares crudeliter graſſata. Nam ſcriptis eos miſeror, qui ipſis factis publicum illud infortunium ſunt experti. Andronicus uerò miratus oraculum, Non modò, inquit, de ſucceſſore interrogato, ſed tempus etiam adijcito. Facta etiam de tempore quæſtione, aerius ille & terreſtris ſpiritus, carminibus quę proferri nefas eſt, euocatus, & cum ſtrepitu in aquam illapſus, Intra exaltationem crucis reſpondit. Hæc aūt initio Septembris acta ſunt. Secundo etiam reſponſo audito, cum inſuaui & ſalſo ac planè Sardonio riſu, Vanum, inquit Andronicus, eſt iſtud oraculum. Quî enim Iſaacius intra tam paucos dies Cypro aduenire, meq; imperio euertere poterit? eaq; uerba penitus neglexit. Cum autem Ioannes Tyranus, Beli iudex ab Andronico deſignatus, eaq; de cauſa cupiditatum eius feruidus miniſter, dixiſſet: Iſaacium Angelum è medio tollendum eſſe, ne fortè oraculo ad illum pertinente, ipſi lõginqua imaginarentur, ijs quæ ante pedes eſſent, neglectis: ne ſic quidem diuinationi aſſenſus eſt: ac potius hominem deriſit, quòd tale aliquid de Iſaacio Angelo ſuſpicaretur, quem, ut mollem & ignauum, nec ad ullam rem gerendã idoneum, contemnebat. Nam fata urgebant, & Deus utique illo prudentior erat. Cæterùm Hagiochriſtophorita Stephanus, homo impiger, quouis modo domini & Imperatoris ſui ſaluti conſultum uolens, Iſaacium Angelum comprehendere ſtatuit, ac primùm in cuſtodiam dare, deinde Andronici arbitratu occidere. Igitur ædes Iſaacij, quæ prope Peribleptí monaſterium ſunt, XI Septembris anno ſexies milleſimo DCC *LXXXIX ueſperi ingreſſus, Iſaaciũ deſcendere ac ſe ſequi iuſsit. Illo uerò cunctante, ut fit, & ſolum conſpectum eius extremum malum iudicãſe, uim adhibuit: & miniſtros ſuos increpauit, quòd non ſtatim in cunctatoris capillos & barbam inuolantes, præcipitem abreptum, & per ignominiam pulſatum, in carcerem à ſe monſtratũ ducerent. Quibus iuſſa executuris, Iſaacius, qui ſe iam intra caſſes ab illo extenſos eſſe cerneret, & metu & uitæ cupiditate abiecta, ſi quo modo mortem euitaret, uel potius, quia fuga undique interclusa erat, nec uſquam elabi poterat, fortiter pugnare inſtituit: &, ut erat nudo capite, bicolore tunica ad lumbos deſcendẽte, ac deinde bifariam diuiſa indutus, conſcen-

Andronicus Iſaaciũ Cõnenum ſuſpectum habet.

Andronicus oraculum eludit.

Sapientia humana fit miniſtra.

Hagiochriſtophorita dũ Angelũ Iſaaciũ occidere ſtudet, occiditur.

*lxxxxiiii

νιον, τὸν τῆς ψευδοῦς ἐκτρεπόμενον ἔλεγχον. ὃς τὰ καὶ ἀνδρόνικος ἴσαυρον ὑποτόπασεν, ὃ δὴ ὂν ἤκασε, τὰ ὀφθέντα διασημαίνειν, καὶ τοῦτον εἶναι ἰσχυρίζετο τὸν κομνηνὸν ἰσαάκιον, ὃς τὴν κύπρον κατετυράννευσε, καὶ ὃν ἐν ὑπονοίαις εἶχεν ἐνδελεχῶς ὡς διάδοχον αὐτῷ τῆς ἀρχῆς. ἐπειδὴ καὶ ἐξ ἰσαυρίας ἀπάρας, ὡς κύπρον ἀφίκετο, κακοεργὸς ὡς εἴπου τις ἕτερος, καὶ φθοροποιὸς τελχὶν, καὶ θάλασσα πελαγίζουσα συμφορὰς, ἢ γοῦν ἐρινὺς ἐπιμανεῖσα τοῖς πρώην εὐδαίμοσι τῆς νήσου ταύτης οἰκήτορσι. συμπαθοῦμεν γὰρ ἐν ῥήμασι, τοῖς ἐν πράγμασι πεπειραμένοις τῆς κοινῆς συμπτώσεως ἐκείνοις ἐκεῖ. ἀγασάμενος δ᾽ ὁ ἀνδρόνικος τὸν χρησμὸν, μὴ δῆτα, εἶπε, μόνον τὸν διαδεξόμενον, ἀλλὰ πρόσθες καὶ τὸν καιρόν. γενομένης οὖν καὶ περὶ τοῦ καιροῦ ἐρωτήσεως, ἐμπεσὸν καὶ ψοφῆσαν ὑπὸ ὕδατι τὸ ἀέριον καὶ γεηρὸν πνεῦμα, ὡς φοιβάσαι δι᾽ ἐπασμάτων, ὁποῖα μὴ ἐκφαίνειν χρεὼν, ὡς ἐντὸς τῶν ἡμερῶν τῆς ὑψώσεως τοῦ σταυροῦ. ἦν δὲ ἀρχόμενος ὁ σεπτέμβριος μὴν, ὅτε ταῦτα ἐγίνετο. ἐς δὲ ἀκηκοὼς καὶ τὰ περὶ τῆς δευτέρας ἀνδρόνικος πεύσεως, ἀηδὲς ἐκ καὶ διεψευσμένον μειδιάσας καὶ ἀτεχνῶς σαρδόνιον, καὶ ἀπὸν ὡς λῆρος ὁ χρησμὸς οὗτος· πῶς γὰρ δυνήσεται ἰσαάκιος κύπρόθεν καταπλεῦσαι διὰ μετρίων πάνυ τοι τῶν ἡμερῶν, καὶ ἐκβαλεῖν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς; οὐδ᾽ ὅλως προσέσχε τοῖς εἰρημένοις. φήσαντος δὲ τοῦ ἐκ τυρῶν ἰωάννου (ἦν δὲ οὗτος κριτὴς τοῦ βήλου παρ᾽ ἀνδρονίκου προβεβλημένος, καὶ θερμὸς διὰ τοῦτο τῶν αὐτοῦ θελημάτων ὑπουργός) ὡς δεῖ συλληφθέντα ἐξ ἀνθρώπων γενέσθαι τὸν ἰσαάκιον ἄγγελον, μήπως ἐς τοῦτον ἀφορῶσι τὰ τοῦ μαντεύματος, αὐτοὶ δὲ τὰ πόρρωθεν φαντάζονται τὰ ἐν ποσὶν ὑπερβαίνοντες, οὐδ᾽ οὕτω τῷ χρησμολογήματι εἴκετο. τοὐναντίον μὲν οὖν καὶ μανίαν κατέγνω τοῦ ἀπὸ τυρῶν, εἰ τοιαῦτα ὅλως φαντάζεται ἰσαακίου πέρι τοῦ ἀγγέλου, δυσθανατῶν ἅμα εἰς μαλακότητα εἰδὼς τὸν ἄνδρα, καὶ πρὸς οὐδὲν κατόρθωμα τοῦτον ἐνδέξιον εἶναι διατεινόμενος. ἤγγιζε γὰρ τὸ μόρσιμον, καὶ ἦν τὸ θεῖον αὐτοῦ συνετώτερον. πλὴν θερμουργὸς ὢν ὁ ἁγιοχριστοφορίτης στέφανος, καὶ τοῦ κυρίου βασιλέως παντοίως κηδόμενος, τὸν ἰσαάκιον ἄγγελον προὐθετο συλλαβεῖν, καὶ πρῶτα μὲν ἐνεῖρξαι φυλακῇ, εἶτα καὶ θανάτῳ ὑπαγαγεῖν, ᾗ ἂν ἀνδρόνικος δοκιμάσειεν. ἀνελθὼν ἐς τὴν οἰκίαν ἰσαακίου παραγενόμενος, ἐγγὺς οὖσαν τῆς μονῆς τῆς περιβλέπτου, περὶ δείλην τῆς ἑνδεκάτης τοῦ σεπτεμβρίου μηνὸς τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ἑπτακοσιοστοῦ ἐνενηκοστοῦ καὶ * ἐνάτου ἔτους, καὶ τὴν αὐλὴν εἰσελθὼν, ἐπιτάττει ἰσαάκιον κατελθεῖν, καὶ ἕπεσθαί οἱ ἐν τάχει πρὸς αὐτόν. τοῦ δὲ, ὡς εἰκὸς, ἀναβαλλομένου, ὅτι καὶ μόνον ὀφθεὶς ἐκεῖνος κακὸν ἔσχατον συνελογίσατο, ὁ δὲ καὶ βίαν προσῆγε, καὶ τοῖς συνοῦσιν ἐπετίμα, μὴ καὶ πρὸς τὴν πρώτην ἀναβολὴν ἁψαμένοις αὐτοῦ τῶν τριχῶν, καὶ λαβομένοις ἐκ τοῦ γενείου, καὶ ἀτίμως τοῦ δωματίου κατάγουσι, καὶ ἀπάγουσιν ὕβρει κεφαλὴν ὠθούμενον καὶ τυπτόμενον, ἐς ἣν αὐτὸς προεγνώκει κάθειρξιν. καὶ οἱ μὲν ὑπακολουθοὶ πρὸς τοῖς ἐπιτεταγμένοις ἦσαν. ὁ δ᾽ ἰσαάκιος τὴν θύραν ἰδὼν ἄφυκτον, καὶ ἀνυπεξάλυκτον τὴν σαγήνην, ἣν ἐξήπλωσεν ὁ ἐπελθὼν ἐκεῖνος ἀσπαλιεὺς, καὶ ἤδη συνέχουσαν, ὁ δ᾽ ἀνδρειοῦται, ὅτι μὴ φιλοψυχεῖ, ἀλλ᾽ ὡς τεθνηξόμενος προτίθεται μαχέσασθαι, ὅπως ἐκεῖ τεθνήξεται, ἢ μᾶλλον μὴ ἔχων ἀντίστα κροαίνει ὡς ὁ ἀκοστήσας ὁμαρτῶς ἵππος, καὶ πόδα τὸν ἐλεύθερον φέρεσθαι (οὐ γὰρ ἄρτι οὐδ᾽ ἐπὶ τούτῳ, κἂν συλλαλήσῃ ἐκ τῶν δυσχερῶν) μιμεῖται τὸν πολυμηχάνειον, καὶ τὸ οὖς ἀναστήσας ὡς πρὸς σάλπιγγα ἠχοῦσαν τὸ ἐνυάλιον, καὶ φρίξας κόμην τὴν ἐπαυχένιον καὶ φριμάξας, ὁμόσε χωρεῖ, καταφρονητὴς ξιφῶν, ὑπερόπτης ἀγῶνος, ἀπελθὼν μηδ᾽ ὁπωσοῦν ἐμπεζόμενος. ἀμέλει καὶ ὡς εἶχε τὸ ξίφος σπασάμενος, εἶχε δ᾽ ἀπερικαλύπτους τῆς κεφαλῆς, τὸ δὲ σῶμα λωπίῳ διχρόῳ συνεῖχε περὶ τὴν ἰξὺν καταβαίνοντι, ἐκτὸς δὲ διαιρουμένῳ δίχα, καὶ τὸν

*πλαγ

καὶ τὸν ἵππον ἀναβὰς, τὴν χεῖρα ἀνατείνει ξιφήρη κατὰ τῆς τοῦ ἁγιοχριστοφορίτου κεφαλῆς. ὁ δὲ τὴν ἰσαακίου ὁρμὴν πτοηθεὶς, ἐκξιφισαμένου καὶ θανατῶντος προδήλως, μεταστρέψας τὴν ἡμίονον ἣν ἐποχεῖτο, καὶ συχνὰ κεντρίζων τὴν ἡμίονον, διὰ δρόμου ἅπας γίνεται. ἀλλ' ἐπεὶ ἀκριβῶς τὴν πύλην διελήλυθε, καὶ ἰσαάκιος καιρίαν κατέαγε, καὶ πλάτει κατὰ μέσον τὸ κρανίον τὸν δείλαιον· καὶ δίχα διελὼν, ἐκεῖνον μὲν εἰς κύρμα παρῆκε κυσὶν, ὡς βόσκημα σφακελίζοντα, καὶ ἐπὶ ἰδίῳ πλυνόμενον αἵματι. αὐτὸς δὲ τῶν ἐκείνου ὀπαδῶν ὃν μὲν διαβρέξας καὶ γυμνῷ μόνῳ τῷ ξίφει, ἑτέρου δὲ τὸ ὠτίον ἀφελόμενος, καὶ ἄλλον ἄλλοσε διασπάσας, ὡς ὦσθη τὰ σφῶν ἕκαστον ἀπαλλάσσεσθαι, ἐλᾷ ῥυτῆρι πρὸς τὸν μέγαν ἱερὸν νεὼν, διὰ τῆς λεωφόρου μέσης καὶ τῆς ἀγορᾶς διιὼν, καὶ πᾶσι διαπρυσίως φθεγγόμενος, ὡς διεχειρίσατο τῷ ἀσεβεῖ ταύτῃ (ἔτι γὰρ γυμνὴν ἔφερε τὴν χεῖρα) τὸν ἁγιοχριστοφορίτην Στέφανον. καὶ ὁ μὲν ὡς εἶχε τὸν θεῖον ἄσυλον ναὸν, ἄνεισι τὸν ἀνάβαθμον. ὃν οἱ φονεῖς ἀνερχόμενοι, τὸ οἰκεῖον ἀνακεκαλυμμένως διαφαίνουσι πλημμέλημα, τὴν ἐκ τῶν εἰσιόντων τε καὶ ἐξιόντων τὸ ἱερώτατον τέμενος αἰτοῦντες συγχώρησιν. τὸ δὲ πλῆθος τῆς πόλεως ὁ μὲν αὐτοψεὶ τὸν ἰσαάκιον ἑορακὼς, ἐς τὸν μέγαν νεὼν ἐπελαύνοντα· ὁ δὲ εἰς ἀκοὴν ὠτίων δεξάμενος τὸ πραχθὲν, συνέρρει κατὰ χιλιοστύας αὐτίκα, αὐτόν τε ὀψόμενοι ἰσαάκιον, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ γενησόμενον ὀφθαλμοῖς ἰδίοις παραλαβεῖν. πάντες γὰρ ᾤοντο, μὴ ἂν ἐπιδεδυκέναι τὸν ἥλιον, καὶ ἰσαάκιον συλληφθέντα παρὰ ἀνδρονίκου, τίσειν δίκας τὰς ἀνηκέστους, καὶ τιμωρίας καινὰς εἰς αὐτὸν κάκωσιν ἐπινοηθείσας, παρὰ τοῦ κομψοῦ τὰ τοιαῦτα μαγγανευτοῦ. συμπαραγίνονται δὲ οἱ, καὶ τὴν αὐτὴν στάσιν ἀναζώννυνται ὁ πρὸς πατρὸς ἰσαακίου θεῖος, ἰωάννης ὁ δούκας, καὶ ὁ τούτου υἱὸς ἰσαάκιος, οὐχ ὅτι τῷ ἰσαακίῳ ἦσαν συμμέτοχοι τῆς τοῦ ἁγιοχριστοφορίτου σφαγῆς, καὶ κοινωνοὶ τοῦ αἵματος τούτου, ἀλλ' ὅτι παρεπομένην ᾔδεσαν ἐγγύῃ τὴν ἄτην, ἣν ὑπὲρ ἀλλήλων ἐδεδώκεσαν ἀνδρονίκῳ, τῇ ἐς αὐτὸν κραταιωσάμενοι πίστιν ἀναγκαστῶς. ἀμέλει δὲ οἱ μὲν ὡς ὅσον οὐδέπω συλληφθησόμενοι, καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν θάνατον ἔχοντες, προδήλως ἦσαν, καὶ τοὺς ὀδόντας ἐκροτάλιζον ἀτεχνῶς, καὶ τοὺς συνδεδραμόντας ἐς τὸ ἱερὸν ξύγκλυδας, καὶ ἀεὶ ἐπεισρέοντας γλώσσῃ μαλακώτερον ὁμιλοῦντες ἱκέτευον συμπαραμεῖναι σφίσι, καὶ ἐπαρήξειν ὡς ἔχουσι, τὰ ἔσχατα πάσχειν κινδυνεύουσι. καὶ ἦσαν οἳ κατένευον πρὸς τὴν αἴτησιν, καὶ ᾤκτειρον τῆς ἐνεστώσης τύχης τοὺς ἄνδρας. ἐπεὶ δὲ τῶν ἐκ τῆς βασιλείας οὐδεὶς παρῆν ἀγανακτῶν ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις τούτοις, οὐ τῶν γένει λαμπρῶν, οὐ τῶν ἀνδρονίκῳ τρεφόντων εὔνοιαν, οὐ πελεκυφόρος βάρβαρος, οὐχ οἱ τὰ ὑσγινοβαφῆ φοροῦντες ῥαβδοῦχοι, οὐ τῶν ἁπάντων τις ἕτερος· ἔτι μᾶλλον οἱ συμμιγέντες ἦσαν θρασεῖς, καὶ λελυμένῃ τῇ ἀχαλίνῳ γλώττῃ ἐχρῶντο, τῇ τε τῶν κωλυσόντων ἐρημίᾳ παρθαρρούμενοι, καὶ πᾶσαν βοήθειαν συναρωγικὴν ἐπηγγέλλοντο. ὅλην μὲν οὖν τὴν τότε νύκτα οὕτω παρέπεμψεν ἰσαάκιος, οὐ λόγον βασιλείας τιθέμενος, ἀλλὰ περὶ τοῦ μὴ κατατυθῆναι δεόμενος. ᾔδει γὰρ ἀνδρόνικον ὡς βοῦν αὐτὸν ἱερεύσοντα, ἢ μᾶλλον καὶ ὠμῶν τῶν αὐτοῦ σαρκῶν ἀπογευσόμενον κατὰ κύκλωπα, καὶ θερμῷ ἔτι σταζομένων αἵματι. ἐκ δὲ τῆς ἐπιμελοῦς ἱκετείας, ἔσχε τινὰς τῶν συνειλεγμένων τὰς πύλας ἐπικλίναντας τοῦ ναοῦ, καὶ φῶτα εἰσενέγκαντας, καὶ ἐπὶ καθ' ἑαυτοὺς ὑποδείγματι τούτῳ πολλοὺς συμπείθοντας μὴ μεθίστασθαι οἴκαδε. πρωΐας δὲ γενομένης, ἐκεῖσε ὅσος ὁ παμπληθὴς οἰκήτωρ τῆς πόλεως, ἐθεοκλύτει αὐτοκρατορῆσαι μὲν ἰσαάκιον, ἀνδρόνικον δὲ καθαιρεθῆναι τῆς βασιλείας, καὶ συλληφθέντα παθεῖν ὅποια δέδρακε, τῇ τῶν ὅλων χρόνον ἐπιβουλεύοντα ζωῇ.

conſcendit equum, & ſtricto enſe in Hagiochriſtophoritæ caput ruit. Is Iſaacij impetu apertè in cædem ruentis territus, calcaribus mulæ ſubditis fugam molitur: ſed antequam porta egrederetur, letalem Iſaacius plagam ei infert, calua per medium diſſecta, eumq́ pecudis inſtar in ſuo ſanguine palpitantem à canib. deuorandum relinquit. & cum ex eius miniſtris aliũ ſolo ſtricto gladio fugaſſet, alij auriculam amputaſſet, alios diſiecisſet, ut domũ quiſq; ſuam reuerteretur, laxis habenis ad magnum templum contendit: & dum per mediam uiã & forum curſitat, alta uoce clamat, ſe eo enſe, quem ſtrictum adhuc ſuſtinebat, Hagiochriſtophoritam Stephanũ occidiſſe. Templum eo habitu ingreſſus, eam ſedem conſcendit, in qua homicidæ ſuũ facinus exponentes, ab ingredientibus & egrediẽtibus ueniam petunt. Vrbana uerò multitudo, quæ partim Iſaaciũ equitantẽ uiderat, partim ex alijs id facinus audierat, maximo numero ſtatim ad templum cõfluit: tum ut ipſum uideat Iſaacium, tum ut quid de eo futurum ſit coràm intueatur. Omnes enim putabant, eum ante Solis occaſum ab Andronico cõprehenſum, nouis & exquiſitis tormẽtis occiſum iri, à ueteratore in ea re ingenioſisſimo. Eòdem ſe confert, eãdemq́ ſeditionem fouet, Iſaacij patruus Ducas Ioãnes, eiusq; filius Iſaacius, nõ quòd in Hagiochriſtophoritæ cædem conſpiraſſent, eoq; facinore ſe obſtrinxiſſent, ſed quòd noxam ſponſionis comitem eſſe norant. Nam alij pro alijs ſpondere coacti, fidem Andronico ſyngraphis firmarant. Ad hęc alij, ut iamiam comprehendendi & occidendi, prę metu dentibus ſtridebant, & promiſcuam turbam, quæ in templum confluxerat, ac ſubinde accurrebat, magna contentione rogabant, ut ſecum maneret, & pro uirili opẽ ferret in ſummo periculo conſtitutis. Neq; deerant, qui ijs precibus & aduerſæ fortunę caſu ad miſericordiam adducti, annuerent. Cum uerò nemo ab Imperatore adeſſet, qui illas res ægrè ferret, nõ genere illuſtres, non Andronici amici, non bipenniferi Barbari, non purpurati lictores, denique nemo prorſus: creſcebat audacia factionis, ut in illa impunitate liberrimè quiduis loquerentur, & promptisſimam opem pollicerentur. Totam igitur noctem ſic exegit Iſaacius, ut nõ de regno cogitaret, ſed exitium deprecaretur. Norat enim Andronicum, ſe ut bouem immolaturum, & more Cyclopico carnes ſuas calidum adhuc ſtillantes ſanguinem deuoraturum. Eſt autem diligenti ſupplicatione id conſecutus, ut quidam ex eo cœtu fores templi clauderent, & illatis luminibus, exemplo ſuo multos impellerent, ne domum abirent. Vbi diluxit, omnes urbis incolæ adfuerunt, omnes Deum orarunt, ut Iſaacius imperio potiretur: eóque pulſus Andronicus, & comprehenſus, dignas crudelitate ſua pœnas daret, qui omnium penè uitæ inſidiaretur.

Iſaacius Angelus in tẽplo ſupplex populũ cõcitat.

Andronicus fruſtra ſeditionem cõprimere ſtudet.

Ac diuinitùs profectò accidit, ut is urbe tũ abeſſet, & ad orientalem partem Propontidis in Meludiano palatio uerſaretur: ubi cæde Hagiochriſtophoritæ ſub primam uigiliam audita, ea nocte ibi permanſit: nec fecit aliud, niſi ut ciues breui ſcripto moneret, ut nouis rebus ſtudere deſinerent. cuius hoc fuit initium: Qui habet, habet. Pœna ſublata eſt. Mane uerò, cultores Andronici turbam fluctuãtem cõpeſcere ſtuduerunt, & ipſe Andronicus Imperatoria triremi ad magnum palatiũ peruehitur. Verùm nec ijs uerbis, nec nuncio reditus Andronici populus quicquam mouebatur, ut cœptis deſiſteret: quæ ad comprimendum motum afferebãtur, ſurdis auribus accipiebãtur omnia: ac multi uitæ periculum adierũt, quòd rem illã parũ bellam eſſe dixiſſent. Omnes enim quaſi uno ſigno dato concurrebãt, ac ueluti numine afflati, aut furore perciti, in diuini VERBI maximum templum, alios alij acuentes, & ſubſannantes eos qui ignaui ſpectatores aſtarẽt, nec quouis telo armarẽtur. Qui uerò literis eruditi erant, eoſdem membra putrida uocabant, qui dolore publico non afficerentur. Deinde ſeris & repagulis carcerũ effractis, liberum exitum incluſis patefaciebãt: qui quidem non omnes malefici erant, ſed nonnulli claris orti familijs, ob fortuitum erratum, aut dictum inconſideratius, aut amici delictũ in Andronicum, eò cõpacti fuerant. Ea res omnium maximè populi cõcurſum auxit: ac effecit, ut qui prius periculi metu ſubmurmurabant, & dubitabant, haud diſsimulanter factioni ſeſe iungerẽt. Ex eo enſibus accinctos, ſcutatos, & thoracatos nõ paucos cerneres: plures tamen fuſtibus & lignis, quæ ex officinis rapuerãt, armatos. A' tali cœtu concitatiſsimæ multitudinis, Romanorum Imperator ſalutatur Iſaacius, cum quidã ex ędituis Magni Cõſtãtini coronã quæ ſupra myſticam menſam pendebat, ſcalis depromptam, eius capiti impoſuiſſet. Ne autem hoc quoq; à poſteris ignoretur, Iſaacius eam coronationẽ ægrè ferebat, non quòd ab Imperij cupiditate abhorreret, ſed quòd rei ſummam difficultatem pertimeſceret: & quæ tum agerentur, uigilantis quoddam ſomnium exiſtimaret. Huc accedebat metus, ne Andronici acerbitatẽ eo facto magis etiam iritaret. Cęterùm Ducas, cuius antè meminimus, illi aſtans, detracto capiti pileo, orabat, ut ſibi diadema imponeretur, caluitio oſtenſo, quod inſtar plenæ lunæ relucebat. Turba autẽ reſpondit, ſe nolle deinceps parêre ſeni, quòd ab Andronici canicie plurimas clades accepiſſet: ob eumq; omnem ſenẽ Acheronticum & capularem odiſſet, præſertim ſi bifurcatam haberet barbã, ex altera parte breuiorem. Sic inaugurato Iſaacio, aliud accidit relatu dignũ. Nam cum equi Imperatorij aureis ornari phaleris, per traiectũ Cioniorũ adueherẽtur, unus ab equiſone ui auulſus,

Ioãnes Ducas fruſtra ambit Imperium.

Iſaacius Angelus Imperator deſignatur.

Ἔτυχε μὲν οὖν τῷ τότε κατὰ θεῖον, ὡς ἔοικε, μὴ παρεῖναι τοῖς ἀρχείοις Ἀνδρόνικον, ἀλλ' ἐς τὸ ἑῷον μέρος τοῦ ἀναπλεομένου τῆς Προποντίδος πορθμοῦ, περί τε τὰ τοῦ Μελουδίου καλούμενα διατρίβειν βασίλεια. ἐνθένδε που καὶ περὶ τὴν πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς τὸν τοῦ Ἁγιοχριστοφορίτου θάνατον ἐνωτισάμενος, τότε μὲν ἔμενε κατὰ τόπον, μηδέν τι ἀντιπράξας ἕτερον, ἢ γραμματίῳ βραχεῖ τοὺς μεγαλοπολίτας ἀξιωσάμενος, παύσασθαι παραινῶν τοῦ νεωτέροις ἐγχειρεῖν πράγμασιν, ὅτῳ ποι ἀρχομένῳ· ὁ λαβὼν ἔλαβεν. ἡ δὲ δίκη ἐκόπη. ἡμέρας δὲ διαγελασάσης, ὅσοι τὸν Ἀνδρόνικον ἐθεράπευον, καταστέλλειν ἐπειρῶντο τὸν ὄχλον κυμαινόμενον, καὶ αὐτὸς Ἀνδρόνικος κατὰ τὸ μέγα παλάτιον παραγίνεται τριήρει βασιλικῇ. ἀλλ' οὐδὲ μία τις ἦν ἀναστολὴ δὲ τοῦ λαοῦ συρροῆς, οὔτ' αὐτὸς Ἀνδρόνικος εἰς τὸ ἀρχεῖον ἐπανελθὼν ἀπαγγελλόμενος, ἐξέκρουσέ τινας τῆς ὁρμῆς· ἀλλ' οὐδ' ὁ εἰσαγόμενος εἰς ἕτερον ἔπαυον τὴν συνδρομήν, εἰς οὔ τι ἀνῆκε λέγειν ἄξιον ἦν. πολλοὶ μὲν οὖν καὶ ἐγγὺς τοῦ τεθνάναι ἦλθοσαν, μόνον ὑπογρύξαντες, καὶ μὴ καλὸν ἔργον γίνεσθαι φάμενοι, ἀλλ' ὡς ἐξ ἑνὸς συνθήματος πάντες παρῆσαν τε καὶ πνευματοφόροι θεῖον φθάσαντες, καὶ ἀτεχνῶς κορυβαντιῶντες, εἰς τὸ τοῦ θεοῦ λόγου μέγιστον τέμενος ἀλλήλους παραθήγοντες, ἐπιχλευάζοντες τοὺς μὴ παρόζηλας, ὅτι μὴ τὰς χεῖρας ὁπλίζοντες ὅπλῳ ἑστᾶσιν, ἀλλ' ἀργοὺς οὕτως ἑστῶτας, καὶ θεωμένους τὰ παρ' ἄλλων γινόμενα. οἱ δὲ λογικῶν μαθημάτων ἐν μεθέξει, καὶ μέλος ἀπεκάλουν αὐτοὺς σεσηπός, μὴ συμπάσχον τοῖς λοιποῖς τῆς πολιτείας σώμασι καὶ πληρώμασιν. ἔπειτα τοῖς διαθλῶσι τὰς κλεῖς καὶ τοὺς ὀχεῖς τῶν δημοσίων φρουρῶν, καὶ τοῖς φυλακίταις δεδίασι τὴν ἔξοδον ἀνοίγουσιν, οὐ πᾶσιν οὖσι κακούργοις, ἀλλὰ καὶ γένους μετειληχόσι λαμπροῦ, κατεχομένοις δ' ὅμως ἐν δεσμωτηρίοις διά τι συμπεσὸν βραχὺ ἁμάρτημα, ἢ παράφθεγμα, ἢ καὶ φίλου κακούργημα προβὰν ἐς Ἀνδρόνικον. τοῦτο δὲ ἔτι μάλιστα τὸ πλεῖον συναγήοχε τοῦ λαοῦ, καὶ τοὺς κατ' Ἀνδρονίκου τονθορύζοντας πρότερον, καὶ ὀκνοῦντας τὴν πρᾶξιν ὡς κίνδυνον ὑποφαίνουσαν, ὡς φανταστικὴν μοῖραν μετῄεσαν ἀκραιφνῶς. ἦν οὖν ἐκ τοῦδε ἰδεῖν ξιφηφοροῦντας οὐκ ὀλίγους καὶ θυρεοφόρους, καὶ περιφραγμένους θώραξιν οὐ βραχεῖς, τοὺς δὲ πλείστους ῥοπάλοις καὶ τοῖς ἐκ τῶν ἐργαστηρίων ξύλοις τὰς χεῖρας ὁπλίσαντας. καὶ συναγωγῆς πλείστης μεθ' ὁρμῆς τοιαύτης γεγενημένης, βασιλεὺς αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων ἀναγορεύεται Ἰσαάκιος, ἑνὸς τῶν νεωκόρων τὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου στέφος, ὅπερ ἄνωθεν ἀπῃώρητο, τραπέζης τῆς μυστικῆς κατενεγκόντος διὰ κλίμακος, καὶ τῇ τοῦ Ἰσαακίου κεφαλῇ ἐφαρμόσαντος. ἵνα δὲ μηδὲ τοῦτο ἀνιστόρητον, καὶ ἀκοαῖς ἀπρόσιχνον τοῖς ἐπ' ἔπειτα, ὁ μὲν Ἰσαάκιος ἐδυσχέραινε πρὸς τὴν στεφηφορίαν, οὐχ ὡς ἔρωτα μὴ τρέφων ἀρχῆς, ἀλλ' ὡς ὑφορώμενος τὸ τοῦ πράγματος ἐργῶδές τε καὶ δυσέφικτον, καὶ ὄναρ οὐχ ὕπαρ ἐπιτελεῖσθαι τὰ παρόντα οἰόμενος. ὑποβλεπόμενος δὲ καὶ τὴν Ἀνδρονίκου ὀργιλότητα, καὶ μὴ φονωδέστερον ἐκμελῆσαι τοῦτον πλεόνως βουλόμενος· συνεστὼς δὲ ὁ δηλωθεὶς ἄνωθεν Δούκας, τὸν πῖλον τῆς κεφαλῆς ἀφελόμενος, ἑαυτῷ περιθεῖναι ἱκέτευε τὸ διάδημα, ἐψιλωμένον τριχῶν παραδεικνὺς κρανίον, καὶ τὴν φαλάκραν ὡς πανσέληνον σελήνην ὑποφαίνουσαν. ὁ δ' ὄχλος ἀπηνήνατο φάσκοντες, μηκέτι γέροντα ἄρχειν βούλεσθαι, ἢ βασιλεύειν ἐπ' αὐτούς. πολλῶν γὰρ ἐμφορηθῆναι κακῶν ἐκ τοῦ πολυχρόνου Ἀνδρονίκου· καὶ διὰ τοῦτο μισεῖν τε καὶ ἀποστρέφεσθαι πάντα σοροδαίμονα καὶ πολυετῆ ἄνθρωπον, καὶ μάλιστα εἰ καθειμένον ἔχει τὸ γένειον, διχῆ διῃρημένον, καὶ μυείζον περὶ τῇ πλευρᾷ τοῦ ὠνάγρου. ἔστω τοίνυν ἐς βασιλέα χειροτονηθέντος Ἰσαακίου, συνέβη καὶ ἕτερόν τι ἀξιαφήγητον. ἵππων τῶν χρυσοφαλάρων βασιλικῶν ἐκ τῆς πραίας διὰ τοῦ πόρου τοῦ Κιονίου διαπορθμευομένων, ὡς τοὺς πόδας ἀναβαλὼν

καὶ τυγχάνκαὶ τυραννίζειν τὸν ἱπποιώμενον, ἤδη διὰ τῶν λεωφόρων καὶ συλληφθεὶς, ἀνάγεται Ἰσαακίῳ πρὸς ὄχησιν. καὶ ὁ μὲν ἐκ τοῦ μεγίστου νεὼ ἐπαίρει, συνεπόμενον ἔχων τὸν πατριάρχην Βασίλειον τὸν Καματηρόν. ἐπεὶ καὶ τοῦτον τὸ πλῆθος συμπράττειν καὶ συνεπιδιδόναι τοῖς τελουμένοις ἄκοντα ἐβιάσατο. ὁ δ' Ἀνδρόνικος κατὰ τὸ μέγα γεγονὼς ἀρχεῖον, ἐπεὶ ὁ συμμιγὴς θροῦς ἵκετο αὐτοῦ τὰ ὦτα, μετὰ βραχὺ δὲ καὶ τὴν ὄψιν τῶν γινομένων εἶχε διδάσκαλον, ἐπιβάλλει μὲν τῇ ἀντιμαχήσει τοῦ πλήθους, καὶ τοὺς συνόντας συγκροτεῖ πρὸς πόλεμον. εὑρίσκων δὲ βραχεῖς ἑτοιμοπαθεῖς ἐκ τούτων πρὸς τὸ ἐκείνου σκέμμα καὶ σύνθημα, ἀντέχει καὶ αὐτουργεῖ τῇ μάχῃ τὸν πόλεμον, τόξον δὲ τῇ χειρὶ, κἀκ τῶν τοῦ μεγίστου πύργου διασφάγων, ὃς κικλήσκεται κεντηνάριον, ἀφιεὶς τοῖς ἐπιοῦσι βέλεμνα. γνοὺς δὲ ὡς μάτην ἀνηνύτοις ἐπιχειρεῖ, διάλεκτον ὁμιλεῖν πρὸς γε τοῖς λαοῖς, ἐκτίθεσθαι λέγων τὴν βασιλείαν, καὶ περιπέμπειν ταύτην πρὸς τὸν παῖδα τὸν Μανουήλ, πεποιθὼς γοῦν δι' ὧν καταστελεῖν τὸν θόρυβον, καὶ τὸν ἐπ' ἀκμῆς καὶ παρὰ βραχὺ κίνδυνον ἀποσκευάσασθαι. οἱ δὲ πλείονες ἐπὶ τῷ ῥήματι τούτῳ ἐκτραχυνθέντες, ὕβρεσιν αὐτὸν ἁπάσαις ἀπαισίοις ἔπλυνον, καὶ ὃν ἔφασκε τῆς βασιλείας καταλιπεῖν κληρονόμον. ἐπεὶ δὲ τὸ πλῆθος ἦν ἔσωθεν τῶν ἀνακτόρων, ἀναρραγείσης τῆς πύλης, ἥτις Καρέα λέγεται, τρέπεται πρὸς φυγὴν, καὶ τὸ φοινικοβαφὲς πέδιλον τοῦ ποδὸς ἀφελκυσάμενος, καὶ τὸ ἀρχαῖον αὐτῷ περιφύλαγμα τὸν σταυρὸν ὁ θεοβλαβὴς ἐκτραχηλισάμενος ἢ καί πη, καὶ πῖλον βαρβαρικὸν τῇ κεφαλῇ περιθέμενος, ὃς εἰς ὀξὺ λήγων πυραμίδι ἀπῄκαστο, τὴν βασιλικὴν εἴσεισιν αὖθις τριήρη δι' ἧς ἐκ τοῦ Μελουδίου πρὸς τὸ μέγα παλάτιον εἰσεφοίτησε· καὶ γενόμενος αὖθις ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατάντημα, δύο ἐκ τῶν γυναικῶν προσλαβόμενος, Ἄνναν τὴν ἁρμοσθεῖσαν τῷ Ἀλεξίῳ βασιλεῖ, ἐκείνου δὲ τῶν ἀνθρώπων γενομένου ὑφ' αἱρετῷ θανάτῳ, γαμηθεῖσαν Ἀνδρονίκῳ· καὶ τὴν ἑταιρίδα Μαραπτικὴν, ἧς φιλτρασίᾳ τῷ ἔρωτι, καὶ περιπαθῶς εἶχεν Ἀνδρόνικος, ὡς οὐδὲ πάλαι τῆς Λαμίας ὁ πολιορκητὴς Δημήτριος, ἣν Πτολεμαῖον καταγωνισάμενος ἐν Κύπρῳ ἔλαβε δορυάλωτον, αὐλητρίδα οὐκ εὐκαταφρόνητον, ἤλαυνε ἐπὶ κράτος ἣν προὔθετο. [illegible] δὲ τῆς ἐπὶ τοὺς Ταυροσκύθας, πᾶσαν ἐπαρχίαν ῥωμαϊκὴν, καὶ πᾶσαν ἐπαρχίαν ἄλλην ἐθνικὴν, ὡς ἐπίβουλον ἀθετήσας. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον Ἀνδρόνικος τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς ἀπεσφαίριστο. Ἰσαάκιος δὲ τῶν ἀρχείων εἴσω παρελθὼν, ὡς βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ῥωμαίων ὑπὸ τῶν συνεληλυθότων ὄχλων αὖθις ἀναρρηθεὶς, στέλλει τοὺς ὀπίσω Ἀνδρονίκου καταδιώξοντας. τὸ τοῦ δὲ δήμου πολὺ, ἐπειδὴ τὰ ἀνάκτορα ἄνετα ἐγεγόνεισαν, καὶ οὐδεὶς ἦν ὁ κωλύσων αὐτοὺς ἢ ἀπείρξων τοῦ δρᾶν οἷα καὶ ὅσα βούλοιντο, διαρπάζουσιν οὐ μόνον ὁπόσα χρήματα εὕραντο παρὰ τοῖς χρυσοπλυσίοις ἐπιταμιευόμενα (ἦσαν δὲ ἄνευ τῆς μὴ κεκομμένων εἰς νόμισμα ὕλης, χρυσίου κεντηνάρια δώδεκα, ἀργυρίου τριάκοντά τε, καὶ τοῦ ἐκ χαλκοῦ κόμματος διακόσια) ἀλλὰ καὶ πᾶν ἕτερον ὅπερ εἶχον αἱ χεῖρες ὅσος ἕκαστος μεταφέρειν ῥᾳδίως, ἢ καὶ πολλῶν συνεφαπτομένων ὁμοῦ. ὅπλων δὲ μετήνεγκαν μυριάδας, τὰς ὁπλοθήκας εἰσιόντες. [illegible] δὲ τὰ τῆς ἁρπαγῆς καὶ εἰς αὐτοὺς φθάνει τοὺς βασιλείων νεὼς, ὥς τε καὶ κόσμους ἐκσφραγίσαι ἁγίων εἰκόνων, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἱερώτατον κλοποφορηθῆναι σκεῦος, ἐν ᾧ φασὶν φάμα ἄνωθεν διαρρεῖν, καὶ ἐς ἡμᾶς κατέβαινε, τὸ τοῦ κυρίου ἐπιστόλιον συντετύχθαι, ὅπερ οἰκείᾳ χειρὶ ἐξέθητο πρὸς τὸν Αὔγαρον. ἡμέρας οὖν συχνὰς ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ διατρίψας ὁ βασιλεὺς Ἰσαάκιος, πρὸς τὸ ἐν Βλαχέρναις ἀρχεῖον μεθίσταται, ἔνθα καὶ οἱ ἀγγέλλοντες ἐληλύθεισαν, ἑάλωκεν Ἀνδρόνικον. ἦν δὲ ὁ τρόπος τῆς αὐτοῦ συλλήψεως τοιοῦτος. ἀποδιδράσκων ἀφικνεῖται ἐς Χηλὴν, ὀλίγους τῶν πρὸ τῆς βασιλείας ὑπηρετῶν συνεπομένους ἔχων ἐκείνῳ,

& per publicas uias curſitans, cõprehenditur, & ad Iſaaciũ adducitur. Is eo conſcenſo, ex maximo templo diſcedit, etiã Baſilio Camatero patriarcha comitãte: quem populus, quamuis inuitum, approbare acta illa compulerat. Andronicus uerò ubi ad magnã Curiã peruenit, primùm confuſo clamore, pòſt etiã re ipſa uiſa turbatus, centuriare ſuos & confligere cum populo inſtituit. Sed cum paucos ad ſuum conſilium paratos uideret, ipſe arcu correpto, pro uirili ad pugnã ſe parat: & ex maximę turris, quę Cẽtenarium appellatur, pinnaculis, ſagittas in accedentes conijcit. Quem conatum quia irritum uidebat, alloqui populũ inſtituit: ſeq; imperium filio Manueli traditurum profeſſus, tumultum ſopire, & præſentiſsimum periculum propulſare ſtudet. Verùm populus ijs uerbis magis exaſperatus, nulla non atrociſsima conuicia in eum, & quem Imperij ſucceſſorem relicturum aiebat, congeſsit. Poſtquam uerò effracta porta, quæ Carea dicitur, in palatiũ penetrarunt, in fugam conuerſus Andronicus, purpureo calceo, & ueteri ſuo amuleto, cruce quã de collo ſuſpenſam geſtabat, quaſi numinis ira agitaretur, abiecta, & acuto Barbarico pileo capiti impoſito, denuò triremem imperatoriam conſcendit, qua ex Meludio in magnũ palatium uenerat: eodemq; reuerſus cum duabus mulieribus, Anna, quã ſublato Alexio duxerat, & Marapticа meretricula tibicina nõ cõtemnenda, cuius amore nõ minus inſaniebat, quàm olim Poliorcetes Demetrius Lamiæ, quã Ptolemæo in Cypro uicto cæperat: haud ſegniter nauigat, ad Tauroſcythas profecturus, omnibus Romanis prouincijs aliarumq; gẽtium ditionib. ut parum fidis, deſpectis. Andronico ad hũc modũ deiecto regno, Iſaacius palatium ingreſſus, ac denuò à frequentia populi Imperator Auguſtus conſalutatus: ſatellites mittit, qui Andronicum perſequantur. At plebis pleraq; pars, cum aperto palatio nemo eſſet, qui quicquam prohiberet, quod animus tuliſſet: non eam tantum pecuniã diripuit, quæ in Chryſioplyſiis recondi ſolet (erant aũt, præter rudem materiam, auri centenarij XII, argenti XXX, ęris CC) ſed & quicquid unius hominis manu, aut etiam plurium coniunctis operis auferri poterat. Ex armamentario quoq; multa armorum millia abſtulerunt. Ac rapina etiã in palatina ſacella graſſata, ornatus ſacrarum imaginum eſt ſurreptus: & ſacroſanctum illud uaſculum furto ablatũ, quo, ut à maiorib. accepimus, Chriſti manibus ſcriptæ ad Abgarum literæ aſſeruabantur. Iſaacius uerò Imperator dies complures in palatio cõmoratus, in Blacherniã aulã tranſit, ibiq; de capto Andronico nuncium accipit. Fuit autem ea captiuitatis eius ratio. Cum fugeret, Chelen peruenit cũ paucis miniſtris quos ante imperiũ habuerat,

Andronici fuga.

Palatium à plebe diripitur.

Andronici captiuitas.

& duabus illis mulierculis. Cuius loci incolæ, cum nulla imperij inſignia in eo cernerent, ſed exulis habitu ad Tauroſcythas appellere feſtinantē, & nemine perſequente fugiētem, cum cōprehendere neq; auſi ſunt, neq; æquum cenſuerunt. feram etiā exarmatam metuentes, & ad ſolum cōſpectum eius trepidantes, eiq; nauem pararunt. Qua conſcenſa, ipſum mare uelut indignatū, quòd innocentum cadaueribus ſinus ſuos ſæpe polluiſſet, in altos fluctus & uaſtum hiatum aſſurrexit, quaſi deuoraturū eum eſſet, & nauem in littus eliſit. Quod ſæpius factum, obſtitit, quo minus antè perſecutorū aduentū traijceret Andronicus. Ita miſer cū duabus mulierculis comprehenſus, in nauiculam uinctus conijcitur. Sed tum quoq; erat Andronicus, ingenioſus & callidus ille Andronicus. Nam cum neq; pedes ad fugā, neq; manus & arma ad pugnā ſuppeterent, tragœdiā agit: & lugubrē cantilenam auſpicatus, facundię arma depromit. Cōmemorat, quàm alto genere ſit ortus, ut nobilitate uulgo præſtet, ut priſtina fortuna fœlix: ut anteacta uita, quāuis in fuga & exilio, nō aſpernanda: quàm miſerabili calamitate tū oppreſſus eſſet. Eas querimonias ingenioſæ mulierculæ nō ineptè adiutabant, & ueluti pręcentori ſuccinebāt. Sed fruſtra illa omnia aſtutus & uerſipellis Andronicus conabatur. Nā nefaria eius facinora lictorū aures ueluti cera obſtruebāt, ut nulla eius miſericordia tangerentur, quamuis Sirenas muliebriter aut fallaciter potius imitaretur: iratoq; Deo, Mercuriū Moly deſtituitur. Itaq; in Anemæ caſtellū duabus grauibus cathenis cum ferreis ſeris ſuperbo collo iniectis, & compedib. oneratus, ut captiuos tractari moris eſt, conijcitur: eoq; habitu ad Iſaaciū perducto, contumelioſis uerbis inſultatur, alapæ impingūtur, nates pulſantur, barba uellitur, dentes excutiuntur, capilli euelluntur: publicè omnium ludibrijs expoſitus, etiam à mulierib. pugnis cæditur, ijs præſertim quarum maritos aut occiderat, aut excæcarat. Deinde præciſa dextera, in idē caſtellum reducitur, ſine cibo, ſine potu, ſine ullo cuiuſquā officio. Poſt aliquot dies altero oculo effoſſo, ſcabioſo camelo impoſitus, per forum triūphi ſpecie traducitur, calua glabra inſtar aridæ quercus, & ouo nudiore, & breui tunicula tectus, ſpectaculū miſerabile, quod riuos lachrymarū elicere queat ex oculis nō inhumanis. Sed ſtolidiſsimi & petulantiſsimi urbis incolæ, præſertim fartores, coriarij, opifices & circūforanea ſordidaq; turba, muſcarū inſtar uerno tempore ad mulctras & pinguia cymbia conuolantiū, nulla ratione habita, quòd is nudiuſtertius Imperator, regio diademate ornatus, ab omnibus laudatus, celebratus, adoratus eſſet,

Andronicus miſerabiliter exagitatus, atrociſsimis cruciatibus occiditur.

καὶ τὰς δύο γυναῖκας ἐπαγόμενος. ἰδόντες οὖν αὐτὸν οἱ ἐκεῖσε, μηδὲν ξυμβόλων περικείμενον τοῦ κρατοῦντος, ἀλλ' ὡς φυγάδα τῇ ἐσθῆτι ἐς Ταυροσκύθας διαπλώειν ὡρμηκότα, καὶ φεύγοντα μηδενὸς διώκοντος, συλλαβεῖν μὲν οὔτε ἐθάῤῥησαν, οὔτε ὅπως οὖν ἐδικαίωσαν. τὸν μὲν θῆρα καὶ γυμνὸν ὄντα τῶν ἀμυντηρίων οὐδὲν ἧττον ἐδεδίεσαν, καὶ πρὸς μόνην τὴν ἐκείνου θέαν κατέπτησσον. ναῦν δὲ ἡτοιμάζοντο, καὶ ἀνδρόνικος μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐμβέβηκεν εἰς αὐτήν. ὥσπερ δὲ καὶ θαλάσσης ἀγανακτούσης κατ' ἀνδρονίκου, ὃς σώμασιν ἀθῴοις τοὺς αὐτῆς κόλπους ἔχρανεν, ὀρθὸν γὰρ τὸ κῦμα ἵστατο, καὶ καταπιεῖν αὐτὸν διανίστατο, καὶ πρὸς χέρσον ἡ ναῦς ἐξεβράσσετο. καὶ τοῦτο πολλάκις γινόμενον, ἐκώλυε τὴν ἀνδρονίκου περαίωσιν, ἕως οἱ καταληψόμενοι ἐπιστῶσιν. οὕτω τοίνυν ὁ τάλας ἀνδρόνικος συσχεθεὶς, ἀκατίῳ ἐμβέβληται μετὰ τῶν γυναικῶν δέσμιος. ἀλλ' ἦν καὶ τῷ τότε κομψὸς ἀνδρόνικος, ὁ πολύμητις ἐκεῖνος καὶ περίφρων ἀνδρόνικος. συνιδὼν γὰρ ὡς πόδες οὐκ εἰσὶν, ὡς χεῖρες οὐκ εἰσὶν, οὐδὲ πάρεστι ξίφος εἰς τὸ δρᾶσαί τι γενναῖον, ἢ διαδρᾶσαι τοὺς συλλαβόντας, ὑποκρίνεται τραγῳδίαν, δεξιοστροφήσας τὸ τρίχορδον τῆς φθογγῆς, καὶ θρηνῶδές ᾄδει τι μέλος, καὶ παθῶν πάθος ἀναβάλλεται τὰς παλαιὰς ἀνάγκας ἀναπλάσσων, καὶ προσβάλλων ὡς δεξιὸς μουσηγέτης εὐήχου ὀργάνου χορδὰς, καὶ καταλέγει μελῳδῶν ὡς ἀνδρεῖος, τὸ γένος ὡς ὑψηλὸν, τὸ εὐγενὲς ὡς ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς, τὴν προτέραν τύχην ὡς εὐτυχῆ, τὸν πάλαι βίοτον, κἂν πλάνης ἦν, καὶ ἀνέστιος, μηδαμῶς ἀβίωτον· καὶ τὴν νῦν κατασχοῦσαν αὐτὸν συμφορὰν, ὡς λίαν ὑπὲρ οἰκτράν. ἀντεδίδοσαν δὲ ἄχει, καὶ τὸ μέλος γοερώτερον ἀπεκδιάζεσκε οἷα σοφαὶ τὰς γυναῖκας. καὶ ὁ μὲν ἦρχε τῶν θρηνῳδημάτων, αἱ δὲ αὐτόθεν αὐτῷ συνυπηχοῦσαι καὶ συνεψάλλουσαι. ἀλλ' ἦν ταῦτα πάντα μάτην μελῳδῶν, καὶ διαῤῥήδην τεχνώμενος ὁ βαβαιὰς καὶ πολυτροπώτατος. ἃ γὰρ ἀνόσια διαπράξαιτο ἔργα, ταῦτα ὡσεὶ κηρὸς τὰς τῶν κατεχόντων αὐτὸν ἐπέβυσεν ἀκοὰς, καὶ οὐδ' ὡς ἐλεγεῖα οἶκτος ὤνησε, οὐδ' ὁμοίως ἦν ὧν ὑπὸ σειρῆνας ἐμελῴδει γυναικωδῶς, εἴτ' οὖν ὑπούλως καὶ δολερῶς ἀπάντων οἰκειότερον· καὶ τὸ μῶλυ τοῦ Ἑρμοῦ ἀπολέλοιπε τῆς θείας μηνίσαντος. ἄγεται τοίνυν εἰς τὴν τοῦ Ἀνεμᾶ λεγομένην φρουρὰν, δυσὶ παχείαις ἁλύσεσι τὸν ὑπέρτονον βαρυνόμενος τράχηλον, ὑφ' ὧν οἱ ἐν δεσμωτηρίοις στρεφόμενοι λέοντες μετὰ σιδηρῶν κλοιῶν συνέχονται, καὶ πέδαις τοὺς πόδας κεκακωμένος. ἐμφανισθεὶς δὲ οὕτως ἔχων, καὶ πρὸς τὸν Ἰσαάκιον τὸν βασιλέα, ὕβρεσι βάλλεται, καὶ κόῤῥης ῥαπίζεται, τοὺς γλουτοὺς ὑπηρετεῖται, τὴν γενειάδα τίλλεται, τοὺς ὀδόντας ἐκκρούεται, τὴν κεφαλὴν ψιλοῦται τριχῶν, εἰς κοινὸν ἐκδίδοται παίγνιον πᾶσι τοῖς συνελθοῦσιν, ἐμπαροινεῖται καὶ ὑπὸ γυναικῶν, καὶ τύπτεται πυγμαῖς τὸ στόμα, καὶ τούτων ὁπόσαι μάλιστα ἀθανάτῳ ὑπ' ἀνδρονίκου ἀπεβάλλοντο τοὺς συνεύνους, ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπεσβεσμένους* ἀπέλαβον. ἔπειτα τὴν δεξιὰν χεῖρα πελέκει ἐκκοπεὶς, περιεμβάλλεται αὖθις τῇ αὐτῇ φυλακῇ, ἄσιτος, ἄποτος, ὑπ' οὐδενὸς μεταλαγχάνων τῆς οἰκείου κομιδῆς. μεθ' ἡμέρας δέ τινας καὶ τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν ἐξορυχθεὶς, καὶ καθεσθεὶς ἐπὶ καμήλου ψωριώσης, διὰ τῆς ἀγορᾶς θριαμβεύεται, ὑπὸ γραῖαν δρῦν ἄφυλλον ὡς ψιλότερον, ἀπαλυφθείς τι παντάπασι κρανίον περιφαίνων, καὶ βραχεῖ ῥακίῳ τὸ σῶμα σκεπόμενος, θέαμα ἐλεεινὸν, καὶ πηγὰς ἕλκειν δακρύων ἐμφρόσιν ὄμμασιν. ἀλλ' οἱ εὐηθέστατοι καὶ ἐπιτηδειότατοι τῆς Κωνσταντίνου οἰκήτορες, καὶ τούτων οἱ ἀλλαντοπῶλαι πλέον, καὶ βυρσοδέψαι, καὶ ὅσοι τοῖς καπηλείοις ἐνδιημερεύουσι, κἀκ τῶν καττυμάτων ἐκζῶσι γλίσχρως, καὶ ταῖς ῥαφίσι τὸν ἄρτον σπανῶς συλλέγουσι, κατ' ἦρινα συναθροισθέντες ὡς μυιῶν, αἱ τοὺς γαυλοὺς ἀμφιποτῶνται ἔαρος, καὶ περιχέονται τὰ πελλὰ κισσύβια, μηδένα λόγον θέμενοι, ὡς βασιλεὺς οὗτος πρότριτος, καὶ βασιλείῳ διαδήματι περιστελλόμενος, καὶ ὡς σωτὴρ ὑμνούμενος ὑπὸ πάντων, καὶ εὐφημούμενός τε καὶ προσκυνούμενος, καὶ ὡς φρικωδεστάτους ὅρκους τὴν ἐς αὐτὸν ἐπιδεδώκεσαν πίστιν

* ἀπέβαλον.

πίστιν καὶ εὔνοιαν, ἀλόγῳ δὲ θυμῷ καὶ παραλογωτέρῳ νῷ φερόμενοι, οὐδὲν ὅ τι τῶν κακῶν ὑπέλιπον, ὃ μὴ εἰς Ἀνδρόνικον ἀνοσίως εἰργάσαντο. οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ κεφαλῆς κορύναις αὐτὸν ἔπληττον, οἱ δὲ βολβίτοις τὰς ἐκείνου ῥῖνας ἐμόλυνον, ἄλλοι διὰ σπόγγων λύματα γαστρὸς βοείων καὶ ἀνθρωπείων τῶν ὄψεων ἐκείνου κατέχεον. ἕτεροι αἰσχρορρημονοῦντες ἐκακολόγουν ἐς μητέρα καὶ τὸν λοιπὸν τῶν τοκέων. ἦσαν οἳ καὶ ὀβελίσκοις ἔπειρον αὐτοῦ τὰς πλευράς. οἱ δ' αὐθαδέστεροι λιθολευστοῦντες, κύνα ὠνόμαζον λυσσητῆρα. μία δέ τις πορνικὴ γυνὴ καὶ ἀκόλαστος, κεράμιον θερμοῦ ὕδατος πλῆρες ἁρπασαμένη ἐξ ὀπτανείου, τῷ ἐκείνου κατεκχέουσα προσώπῳ. καὶ οὐδεὶς ἦν, ὃς οὐκ ἦν ἐπ' Ἀνδρόνικον κακοποιός. καὶ οὕτως ἀτίμως ἐπὶ τὸ θέατρον ἀπαχθεὶς μετὰ γελοιώδους θριάμβου καὶ τοῦ οἰκτροῦ ἐκείνου καὶ παιζομένου ἐπὶ καμήλου ὑψώματος, ὅπερ ἄνωθεν κατέβη αὐτόχρημα, ἐκ ποδοῖν ἀναρτᾶται, τοῖν ἀνὰ ψαύντοιν ἐκ φιλονείκας κειμένοιν ἐπὶ σὺν ποδὶ τὰς ὑπανακλινούσας τὸν τράχηλον ἐκ χαλκοῦ πεποιημένας λύκαιναν καὶ ὕαιναν ἀλλήλαις ἀντιβλεπούσας καὶ πρὸς ὀργὴν ἐμμεμηνυίας· ἱσταμένους δύο κιονίσκους, καὶ λίθον ἐπικείμενον ἔχοντας. τοσαῦτα δὲ πεπονθώς, καὶ μυρία ἕτερα ὑποστάς, ὅσα ὁ λόγος παραδέδραμεν, ὅμως ἀντεῖχεν ἐπὶ γενναίως πρὸς τὰς ἐπιφορὰς τῶν δεινῶν, ἐρρωμένος ὢν τὸ φρονεῖν, πρὸς δὲ τοὺς ἐπιφερομένους καὶ βάλλοντας ἐπιστρεφόμενος, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐφθέγγετο, εἰ μὴ τό, κύριε ἐλέησον· καί, ἵνα τί κάλαμον συντετριμμένον προσεπικλᾶτε; ἀλλ' οὐδὲ μετὰ τὴν ἐκ ποδῶν ἀπαιώρησιν οἱ ἀνόητοι ὄχλοι τοῦ πολυπαθοῦς ἀπείχοντο Ἀνδρονίκου, ἢ φειδὼ τῶν ἐκείνου σαρκῶν ἔλαβον, ἀλλὰ περιελόντες τὸ χιτώνιον, κακῶς ἐπέθεντο τὰ παιδογόνα μόρια. ἀνόσιος δέ τις διὰ τῆς φάρυγγος εἰς τὰ ἔγκατα ἐπίμηκες ξίφος ἔβαψε. τινὲς δὲ τῶν ἐκ τοῦ Λατινικοῦ γένους καὶ ἐπὶ τῆς ἕδρας ἀκινάκην ἀμφοτέραις ἐπήρειδον, καὶ περιστάντες κατέφερον τὰ ξίφη, ὁποῖον δὴ τμητικώτερον ἀποπειρώμενοι, καὶ τῇ τῆς χειρὸς κατακομπάζοντες δεξιότητι διὰ τὸ ἀξιόλογον τῆς πληγῆς. καὶ μετὰ τοσαῦτα μογήματα καὶ παθήματα μόλις ἀπέρρηξε τὴν ζωήν, τὴν δεξιὰν χεῖρα μετ' ὀδύνης ἐκτείνας, καὶ περιαγαγὼν τῷ στόματι, ὥς τε καὶ τοῖς πολλοῖς ἔδοξεν ἐκμυζᾶν τὸ ἐκ ταύτης ἔτι θερμοῦ ἐκστάζοντος αἵματος διὰ τὸ νεαρὸν τῆς τομῆς. ἦρξε δ' ἐνιαυτοὺς δύο, καὶ ἕνα τῶν πραγμάτων κύριος ἐγεγόνει, πορφύρας ἄνευ καὶ ἀρχικοῦ διαδήματος. ἦν δὲ τὴν τοῦ σώματος φύσιν εὐφυής, ἀγητὸς τὸ εἶδος, ὄρθιος ἀναβαίνων, τὴν ἡλικίαν ἡρωϊκός, κἂν τῷ βαθεῖ γήρᾳ τὴν ὄψιν νεοειδής, ὑγιεινότατός τε ἀνθρώπων, ὅτι μηδ' ὀψοφάγος περιττὸς ἦν καὶ ἀκρατὴς [illegible] ὡς ζωροπότης καὶ [illegible], ἀλλ' ἐπὶ τὸν ὁμηρικὸν ἥρωας μάλιστα τοῖς ὀπτοῖς προσέκειτο τῶν κρεῶν. ὅθεν οὐδ' ἐρυγγάνοντά τις αὐτὸν ἐθεάσατο. ἀλλ' εἴ ποτε πλημμελῶς εἶχε στομάχου, πανημερίῳ μόχθῳ τε καὶ νηστείᾳ τὸ βραχὺ τοῦ ὀχλοῦν ἀπεκρούετο, ψωμῷ ἄρτου καὶ οἴνου κεράσματι, κλινούσης τῆς ἡμέρας, ἐπιρρωννὺς τὴν θεραπείαν τοῦ σώματος. οὐκοῦν οὐδ' ἀντιδότῳ ἐχρήσατο πώποτε, εἰ μὴ ἅπαξ ἐν τῷ βασιλεύειν, καὶ εἰς τοῦτο τῶν ἰατρῶν τοῦτον ὑπερβιασάντων ἄκοντα, φαμένων, ὡς καὶ μὴ δὲ ἐν σκευάσει καχεκτήσιν, ἀλλ' οὖν προφυλακτικῶς χρῆναι τὸ ἀνύσιμον χρῆναι προσφέρεσθαι φάρμακον. πιὼν τοίνυν τὸ καθάρσιον, βράδιον καὶ περὶ δύοντα ἥλιον, ἀποκρίνωσί τε τοῦ ἐν φλεψὶ περιττώματος, ὥς τι καὶ πρὸς τοὺς φάσκοντας τῶν ἑταίρων ἐπ' ἐκείνῳ εἰρῆσθαι πάντας τὸ παλαίφατον λελέχθαι τοῦτο χρησμῴδημα

Δρεπανηφόρε τετράμηνόν σε μένει,

ἐπιμειδιῶν ἔλεγε, διαψεύδεσθαι προδήλως. αὐτὸς γὰρ καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον νοσηλείᾳ παντοίᾳ τοῦ σώματος διαρκέσειν ἂν προσπαλαίων, τῷ ῥωμαλέῳ πεποιθὼς τοῦ σώματος, καὶ φαν-

quodq́; ſanctiſsimo iureiurando fidē & beneuolētiam ſuam erga illū teſtati eſſent, efferatis animis ſine ulla ratione ruentes, nihil mali prętermiſerunt, quo Andronicum per nefas non afficerent. Alij clauas in caput eius impegerūt, alij ſtercore nares eius fœdarunt, alij ſpongias excremētis hominum & pecudum fœdatas in faciem eius expreſſerunt, alij uerbis obſcœnis parentes eius inſectati ſunt. Erant & qui uerubus latera eius pungerent, impudentiores quidam lapidib. coniectis rabidum canem eū appellabant. Scortum quoddam impudēs ollam feruenti aqua plenam, è culina raptam, in faciē eius effudit. Nemo deniq; erat, quin malefaceret Andronico. Ita ignominioſè in theatrum ridiculo triūpho perductū, ac miſero illo camelo detractū, iuxta duas columellas quib. ſupernè lapis incūbit, prope æneā lupā & hyænam, quæ inflexis ceruicib. quaſi altera in alterā impetū factura, cōcitatę aſtāt, pedib. ſuſpēdūt ſune alligatis. Tot mala perpeſſus, & alia ſexcēta, quę prętermiſimus, tamen generoſo adhuc animo illata mala tolerabat, ac mente integra ad affluentē turbam & iacientē cōuerſus, nihil dicebat aliud, niſi, DOMINE MISERERE: &, QVID CALAMVM CONTRITVM INFRINGITIS? Cæterùm dementiſsima populi turba, ne tum quidē afflictiſsimo pepercit Andronico, poſtquā pedibus ſuſpēſus fuit: ſed direpta tunicula, uirilia eius uexauit, & quidā homo nefarius lōgum enſem per fauces eius uſq; ad inteſtina adegit. Duo uerò Latini generis, enſes, ambab. annixi manib. in nates eius adegerunt, ut periculū facerent, uter eſſet acutior, ictus dexteritate gloriati. Poſt tot ærumnas & clades ægrè uitā abrupit, dextera cū dolore ad os admota, ut multi putarent, eum calidū ex ea ſanguinē ob recentē plagā adhuc deſtillātem, exugere. Imperauit annos duos: unū uerò rerū potitus eſt, ſine purpura & regio diademate. Habitu corporis egregio fuit, aſpectu uenerabili, erectus, ſtatura heroica, etiam extrema ætate iuuenili facie, corpore omnium ſaluberrimo: quia neque delicatus, neque uorax, neque bibax erat, ſed ut Homerici heroes, aſſa plerūque ueſcebatur. Vnde nemo eum ructantem audiuit. Si quando ex ſtomacho laborabat, totius diei exercitatione & ieiunio, uel exiguum faſtidium propulſabat. Die ad occaſum uergēte, fruſto panis & modico uino corpus recreabat. Antidoto per oēm ætatē nunquā uſus eſt, niſi dum imperauit ſemel, idq́; inuitus, hortatu medicorū: quòd, ut habitudo corporis adhuc integra eſſet, tamen ad morbos in poſterum præcauendos medicina prodeſſet. Purgatione exhauſta, ſerò ſub occaſum Solis, nonnihil redundantium in uenis humorum egeſsit. Itaque cum amici dixiſſent, uetus illud oraculum ad eum pertinere:

Andronici elogia.

Te quadrimeſtre Falcifer tempus manet:

arridens, omnino eos falli reſpondit. Se enim omnis generis morbis uel annum integrum reſiſtere poſſe, uiribus corporis fretus:

falſaq; ſpe, ut apparet, cōcepta, ſe leni morte & tranquilla obiturum, uiolēto interitu uel ultrò diſsimulato, uel planè nō cogitato.

Andronici uaticiniū.

Quāquam accepimus, eum ludis Circenſibus extenſa manu imperatori Manueli patrueli ſuo duas illas columnas, intra quas ſuſpenſus eſt, digito mōſtraſſe, ac dixiſſe: » fore ut aliquando Romanorum » Imperator, multa prius à populo perpeſ» ſus, intra eas ſuſpenderetur. Illum uerò reſpondiſſe: Id ſibi non uſuuenturum eſſe. Ac talis uitę exitus oppreſsit Andronicum, ſubitò deſtitutum, & uelut è ſomno experrectum, imagine eius in ipſa urbe ad nihilū redacta, ſiue quis faciem eius intelligat, ſiue ſtatuas & picturas in tabulis & parietib. Nam eas quoq; uulgus perdidit, diſsipauit & comminuit, non ſecus ac olim Moſes bouem illum per ebrietatem conflatum contriuit. Poſt dies aliquot ex alto illo miſerabili detractus, & in theatri fornicē quendam, ut beſtia, proiectus, iacuit:

Andronicus inſepultus.

donec quidam humanitate adducti, nec iræ nimium indulgētes, cadauer eius inde ſublatum iuxta Ephori monaſteriū, quod ad Zeuxippum eſt, in quodam infimo loco poſuerunt: idq; compage nōdum penitus diſſoluta, adhuc ſpectare licet. Nam Iſaacius Imperator, criminis expers & iuſtus, ut putabat, non annuit, ut id ſublatum ſepeliretur, aut in S. Quadraginta ædem trāſferretur, quam Audronicus ea de cauſa ſtudioſè cōdiderat & exornarat.

D. Pauli imago deflet necem Andronici.

Pauli diuini præconis epiſtolas ſupra modum amauit, & melle inde promanāte ſubinde eſt refectus, & literas ſuas elegantiſsimas, inde ad perſuadendum efficacius inſtruxit. Imago uerò cœleſtis illius oratoris, antiquę manus opus; quam auro exornatā in illa æde repoſuit, imminēte ei exitio lachrymauit. Quo is audito, explorari iubet, an uerū ſit. Ad id miniſterium præter cæteros Hagiochriſtophorita Stephanus delectus, per gradus aſcendit (nam in ſublimi pēdebat imago) Pauliq; pupillas puriſsimo linteolo abſterſit: quo facto, lachrymæ magis etiam tanquam ex fonte exuberarunt. Quod ubi cum admiratione retulit, Andronicus graui dolore perculſus, & diu agitato capite, cum gemitu dixit: Paulum uideri ſua cauſa lachrymaſſe, ac grauiſsimā ſibi cladem impendere. Se enim ex animo amare Paulum, & eius dicta maximi facere, & à Paulo utique redamari. Sed ut rem in pauca conferam: Si de ſæuitia nonnihil remiſiſſet Andronicus, neq; ſtatim ad ſectiones & uſtiones properaſſet, neq; ueſtes imperatorias inexorabili ſęuitia ſubinde polluiſſet (quo ueluti cōtagio crudelitatis ex multiplicib. erroribus apud Barbaras gētes infectus eſt) nō minimus inter Cōnenios Imperatores fuiſſet: ne dicam, eum nemini quicquā de palma fuiſſe conceſſurū. Nā ex eo quoq; maxima bona colligi poterāt. Neq; enim penitus hominē exuerat, ſed, ut Cētauri, partē belluę habebat, & humano uultu ornatus erat.

Oraculum de Andronici interitu.

De Andronici exitu cum alij

καὶ φανταζόμενος, ὡς ἔοικεν, ὡς μαλακῷ θανάτῳ διαμείψει, καὶ εἰρηνικῷ τέλει συμπεράνοι τὴν ζωήν, τὴν δ' ἐναντίαν τελευτὴν ἢ ἑκὼν ἀποσιωπώμενος, ἢ μηδὲ νοεῖν ὅλως βουλόμενος. καίτοι λόγος διεξῄει εἰς ἡμᾶς ἰόντα, ὡς ἵππων ἀγομένης ἁμίλλης, ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀνδρόνικος, δακτύλῳ ὑπέδειξε τῷ ἐξαδέλφῳ καὶ βασιλεῖ μανουὴλ δύο κίονας, ὧν αὐτὸς μέσον ἀνήρτηται, εἰπών, ὡς ἐκεῖσε μέλλει ποτὲ βασιλεὺς ῥωμαίων ἀποκρεμασθῆναι, « κακῶς παθὼν ὑπὸ τοῦ τῆς πολιτείας πληρώματος. τὸν δὲ πρὸς « τὴν ἀνδρονίκου διήγησιν ἀποκρίνασθαι· ἀλλ' αὐτὸς πῶς οὐκ ἔσομαι ὁ τοῦτο πεισόμενος. καὶ τοιοῦτο μὲν τέλος θανάτου κατέλαβε τὸν ἀνδρόνικον, ἐξάπινα εἰς ἀφανισμόν, ὥσπερ καὶ ἐξ ὕπνου διεγειρόμενον, γεγονότα, καὶ ἐν τῇ πόλει τὴν οἰκείαν ἐξηφανισμένην εἰκόνα, ὅτι τὸ τοῦ προσώπου χαρακτῆρα βούλοιτό τις ὑπονοεῖν, ὅτι τὰ ἐπὶ τῶν τοίχων καὶ σανίδων ἀπεικάσματα, ἐπεὶ καὶ ταῦτα ὁ πολὺς κατηχρείωσε λαός, καὶ διεσκέδασε πρὸς γῆν καὶ ἐλέπτυνεν, ὡς τόν ποτε περὶ μωσέα πρότερον ἀφοσιωθέντες τὸ χωνευθὲν ἐν μέθῃ ταυρόκρανον. μεθ' ἡμέρας δέ τινας καθαιρεθεὶς τοῦ ὑψηλοτάτου ἐκείνου ὑψώματος, ὥσπερ καὶ πτῶμα θρέμματος ἐν μιᾷ τῶν τῆς ἱπποδρομίας ἁψίδων παρερρίφη, ὕστερον δέ τινες μερίδα τῷ ἐλέῳ διδόντες, καὶ μὴ πάντα τῷ θυμῷ χαριζόμενοι, ἐκεῖθεν τὸν ἀνδρονίκου νεκρὸν ἀνελόμενοι, πρὸς ἑνί τινι κατωτάτῳ τόπῳ κατέθεντο, περὶ ἔσω τῆς ἐφόρου μονῆς, ἣ περὶ τὸ ζεύξιππον ἵδρυται, ὃ καὶ εἰσέτι μὴ πάντη διαλυθὲν τῆς ἁρμονίας, τοῖς βουλομένοις ὁρᾶται. ὁ γὰρ ἀμεμφής, ὡς ᾤετο, τὰ πάντα, καὶ δίκαιος ἰσαάκιος, οὐ κατένευσε καθαιρεθῆναι, καὶ ταφῇ παραδοθῆναι ἀνδρόνικον, ἢ ἀπενεχθῆναι τὸ τούτου νεκρὸν εἰς τὸν τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα ναόν, ὃν ἀνδρόνικος ἐπεποιήκει φιλοτίμως, καὶ λαμπροῖς ἀγλαΐσι κόσμοις, καὶ ἀναθήμασι πολυτελέσι κατεκάλλυνε, καὶ ἐν ᾧ τὴν τοῦ σώματος χοῦν ἐκθησαυρίσαι προὐμηθεύετο. ἐκλεῖπον δὲ ἦν τῇ ψυχῇ εἰς τὰς τοῦ θεοκήρυκος παύλου ἐπιστολάς, καὶ συνεχῶς ἐκ τούτων ἀποστάζοντος ἐνεφορεῖτο μέλιτος, καὶ ἄριστα ἐπιστέλλειν, ἐκ τοῦ αὐτοῦ [illegible], τὰ οἰκεῖα περιέβαλεν ἐπιστόλια. ἀμέλει καὶ ἀρχαίας χειρὸς εἰκόνα τοῦ πνευματορήτορος ταρσέως κόσμῳ λαμπρύνας τῷ ἐκ χρυσοῦ, ἀνέθηκε τῷ ῥηθέντι ναῷ· ἣ δὲ τῆς ἀνδρονίκου καταστροφῆς ἐγγιζούσης, τῶν ὀφθαλμῶν ἀπεστάλαξε δάκρυον. τοῦτο δ' ἀκηκοὼς ἀνδρόνικος, στέλλει τοὺς ἀκριβωσομένους τὰ τῆς ἀκοῆς. ἦν δὲ μεθ' ἑτέρων εἷς τῶν ἐπιλεγεὶς καὶ ὁ ἁγιοχριστοφορίτης στέφανος, ὃς καὶ διὰ βαθμίδος ἀνελθὼν (ἦν γὰρ ἡ εἰκὼν μετέωρος) ἀπέψησεν ὑφάσματι ἀκηράτῳ τὰς τοῦ παύλου κόρας. αἱ δὲ καὶ τὰς διασμηχθείσας κρήνας ἔτι πλεῖον τὸ δάκρυον ἐξεχέουν. καὶ θαυμάσας ὃ ἑώρακεν, ἀνδρονίκῳ ἀπιὼν διηγήσατο. ὁ δὲ μέγ' ὀχθήσας, καὶ τὴν κάραν ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατασείσας, ἐπῴμωξε καὶ εἰρήκει, ὑπ' αὐτῷ ἄρα δακρύειν ἐοικέναι τὸν παῦλον, καὶ κακὸν αὐτῷ χεῖρον προσημαίνειν τὸ ἐγγιζόμενον· φιλεῖν γὰρ ἐκθύμως τὸν παῦλον, καὶ τῶν αὐτοῦ ῥημάτων ἐξέχεσθαι, καὶ ἀντιφιλεῖσθαι δὲ πόθεν εἰκὸς ὑπὸ παύλου. ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω τὸ πᾶν, εἰ τοῦ ἐν τοῖς τῶν ἀπηνείας ὑπεχάλα ἀνδρόνικος, μηδ' εὐθὺς ἐπῆγε τὸν καυτῆρα καὶ τὴν τομήν, ἀεὶ ῥανίσιν αἱμάτων συνδιεπλίκον καὶ διαχραίνων τὸ ἀρχικὸν ἀμπεχόνιον, τῶν ἀπαραιτήτως ἂν πρὸς κόλασιν, ὅπερ ἐκ τῶν ἐθνῶν οἷς προσωμίλησεν ἀπεμάξατο, πολυπλανέστατος ἀνθρώπων γενόμενος, ἦν ἂν οὐκ ἐλάχιστος ἐν τοῖς ἐκ κομνηνῶν ἄρξασιν, ἵνα μὴ λέγω ὡς ἐν ἴσῃ τῇ στάθμῃ καὶ πάντῃ ἰσόρροπος. ἐπειδήπερ ἦν κἀκ τούτου συλλέγειν ἀνθρώπινα ἄττα μέγιστα ἀγαθά. οὐ γὰρ παντάπασιν ἀπηνθρώπιστο, ἀλλὰ καὶ τὰ διφυῆ « ἀναπλαττόμενα μορφώματα θηριωδίας μετεῖχεν, καὶ βροτέου εἴδους ἐκεκόσμητο. περὶ δ' ἀνδρονίκου καὶ ἕτεροι τὸ μέλλον αὐτῷ « προφοιβεπροφαβάζοντες ἰαμβεῖοι στίχοι βίβλοις ἐμφέρονται, καὶ στόμασι πολλῶν περιᾴδονται. σὺν ἄλλοις δὲ καὶ οὗτοι εἰσίν,

» ἄφνως δ᾽ ἀναστὰς ἐκ τόπου πλήρους πίθου
» ἀνὴρ πελιδνός, ἀγρόβυχος τὸν τρόπον,
» συγνός, παλαιός, ποικίλος χαμαιλέων,
» ἐπαναστήσεται, καὶ θερίσει καλάμην.
» πλὴν ἀλλὰ καὐτὸς συνθερισθεὶς τῷ χρόνῳ
» ἐσύστερον τίσειν ἀθλίας δίκας,
» ὧν πρὶν κακῶς ἔπραξεν ἐν βίῳ τάλας.
» ὁ γὰρ φόνιον μαχαιράρχης, οὐ φύγῃ ξίφος.

πλήρη δὲ πίθων τόπον τὸ Οἰναῖον ὑπεμφαίνουσιν, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ τῆς χώρας προσώνυμον, ἐξ οὗ περ Ἀνδρόνικος ἀπάρας, ὡς ἤδη ἐῤῥέθη μοι, πρὸς Κωνσταντινούπολιν ἀφίκετο.

Iambici uerſus & in libris repetiuntur, & multis in ore ſunt: tum hi,

Vinoſis impiger profectus ex locis, “
Vir, liuidusq; & inſolentis ingeni, “
Canus, ſeuerus, multiplex Chamæleon “
Ruet, & recurua culmos falce demetet. “
Sed tempus ipſum deniq; haud minus metet, “
Miſerq; ſcelerum pœnas haud leues dabit. “
Non parcet enſi namq; dirus enſifer. “

Vinoſa uero loca, Oenæum deſignant: unde Andronicus, ut iam dictum eſt, Conſtantinopolim uenit.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΥΡΙΟΥ

Ἰσαακίου τοῦ ἀγγέλου.

Ἀπραγμόνως δ᾽ οὕτω τῆς βασιλείας περιλαβὼν Ἰσαάκιος ὁ ἄγγελος, καὶ ὑπὸ τοῦ ἁγιοχριστοφορίτου αἵματι, ὡς εἰπεῖν, αὐτὴν ὠνησάμενος, ἐκ τοῦ μεγάλου παλατίου ἐς τὰ ἐν Βλαχέρναις ἀφικνεῖται ἀνάκτορα, καὶ ἐς ἑαυτὸν οὐκ ὀρθῶς ἕλκων τὰ ἔπη, καὶ ἀνὰ στόμα φέρων διὰ παντός, ἃ περὶ τοῦ βοοσχήμονος βασιλέως ἐκπεφώνηται, καὶ διεξίασιν οὑτωσί,

» τὸ σχῆμα φαίνει τὸν τόπον καὶ τὸν τρόπον,
» ὅθεν μολάζεις. οἷος ὀφθείς μοι φίλος;
» πρώτας ἔχεις γὰρ ἀρετὰς ἄλλων πλέον,
» καὶ σωφρονίζεις, σωφρονῶν σοὺς φιλτάτους.
» ὅθεν τέτευχας χρηστοτάτου τοῦ τέλους
» μόνος ἀναχθεὶς ἐξ ἀνακτόρων κλέος
» καὶ τῷ νεκρῷ κράτει λιπὼν τὸ κράτος
» ὡς ἐν βραχεῖ γὰρ εὐτυχήσεις τὸ κράτος.

ἀρίστως τὸ δίκαιον ὑπεκρίνετο. τῷ ἐλέῳ τε γὰρ τῶν ἐνδεῶν ἅπασι πλησμίως τὴν κεφαλὴν βασιλεύσας, καὶ τῷ ταμιείῳ ἔνδον ὁμιλῶν τῷ ἐν κρυπτῷ βλέποντι πατρὶ θεῷ· ἀθροίσας δὲ καὶ τοὺς ἐν ἐξορίαις κακουχουμένους, καὶ ὅσους Ἀνδρόνικος ἢ τῆς οὐσίας ἐψίλωσεν, ἢ τὸ σῶμα διελωβήσατο, εὖ ἐποίει ἱκανῶς, οὐκ ἀποδιδοὺς μόνον, ἅ τε πάλαι προσόντων αὐτοῖς οὐκ ἠφάνιστο, τῇ βασιλικῇ γάζῃ εἰσηγμένον, ἢ παρ᾽ Ἀνδρονίκου βασιλεῦσιν ἑτέροις οὐκ ἦν προειλήφθαι, ἀλλὰ κἀκ τῶν ἀρχικῶν θησαυρῶν προσπαρέχων, καὶ φιλοτίμῳ χειρὶ δεξιούμενος. ὃ καὶ τὸν πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς κατευθύνει πόλεμον, οἳ Θετταλίαν τε εἶχον ἤδη, καὶ Ἀμφίπολιν προσεκτήσαντο, κατεθρασύνοντο ἀνέδην καὶ αὐτῆς τῆς μεγαλοπόλεως τῆς προσωνύμου, καὶ μεγαλαυχοῦντες ὡς κατά τε γῆν κατά τε θάλατταν αὐτὴν διαλαβεῖν ῥᾷον καὶ ὡς ἔρημον καταλήψεσθαι νοσσιάν, καὶ σκυλεύσειν ἀταλαιπώρως βραχυημερῶν πάνυ καιρῷ. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὴν Ἰσαακίου ἀρχὴν ὡς ἐκ χειμῶνος εἰς ἔαρ μετάβασιν, ἢ γαλήνην ἐκ ζάλης λογισάμενοι σελθρεῦ, ἐκ τῶν ἁπανταχοῦ ῥωμαϊκῶν συνέῤῥεον χωρῶν, οὐ μόνον ὅσοι πρᾳότερον ὡπλιτεύοντο, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπόμαχοι πάλαι ποτὲ ἤδη· καὶ αὐτοὶ δὲ οὐχ ἧττον ἠΐθεοι, οἱ μὲν ὀψόμενοι μόνον τὸν ἐλευθερωτὴν Μωσῆν, καὶ τὸν ἐπανάγοντα Ζοροβάβελ τὴν αἰχμαλωσίαν Σιὼν (οὕτω γὰρ αὐτοῖς ἐκρίνετο Ἰσαάκιος) οἱ δὲ ἐκληψόμενοι τὰ συνήθη τοῖς στρατευομένοις ὀψώνια, τινὲς δὲ καὶ στρατολογηθησόμενοι, καὶ κατὰ τῶν Σικελῶν ἀνδρεισόμενοι. ὡς δὲ δῆλα γέγονεν ἡ Ἀνδρονίκου καταστροφὴ τοῖς κατὰ τὴν Φιλίππου ἐπαρχίαν τῷ βασιλεῖ συναπάρασιν Ἰωάννῃ τῷ Ἀνδρονίκου παιδί,

παραχρῆμα

NICETAE CHONIATAE DE IMPERIO ISAACII

Angeli Liber Primus.

IMperium hoc modo, & ferè citra negocium, Hagiochriſtophoritæ ſanguine quodammodo partum, cõſecutus Iſaacius Angelus, ex magno palatio in Blachernia regiam tranſit: uerſibus illis, quos ſubinde in ore habebat, haud rectè ad ſe accommodatis, qui de Tauriformi imperatore ſic loquuntur:

Oraculum de Tauriformi imperatore.

Figura mores, nec minus locum notat, “
Vnde aduenisti. conſpectu ut lætor tuo! “
Virtute multo cæteris præſtantior, “
Modeſtè leniterq; caſtigas tuos. “
Hinc conſecutus exitum proſperrimum, “
Decusq; ſolus ductus ex palatio, “
Relicta mortuo potentia: breui “
Te namq; regni proſperi manet decus. “

Iſaacij benignitas.

Nam iuſtitiam quidem optimè aſsimulauit: ac Imperio potitus, omnibus egentib. benefecit: & in abdita cella ſolus adorauit patrẽ & Deũ, qui in occulto uidet. Erga eos etiam qui in exilio affligebantur, aut ab Andronico bonis ſpoliati aut mutilati erãt, benignitate uſus eſt, non ijs tantum reſtitutis, quæ adhuc uel in ærario, uel alijs donata ſupererãt, ſed ex theſauris etiã liberaliter adiecta pecunia. Quæ res effecit, ut cum Latinis felicius bellũ gereretur, qui Theſſaliã iam tenebant, & Amphipolim ſubegerãt, & inſolẽter ipſam Cõſtãtinopolim affectabãt: quam ſe terra mariq; obſeſſam, facilè ut uacuũ nidum occupaturos, & citra laborem perexiguo tempore ſpoliaturos gloriabantur. Nam homines Iſaacij imperio, quaſi uere poſt hyemem, & tranquillitate poſt tempeſtatem exhilarati, ex omnibus prouincijs confluebant: nec ij tantum qui tum militabant, ſed homines etiam bello deſueti pridem, & adoleſcentes: alij ut liberatorem Moſem, & Zorobabelẽ captiuitatis Sionię reductorem, tantùm uiderẽt: (talis enim habebatur Iſaacius) alij, ut ſtipendia militaria de more acciperent: quidam ut nomina militiæ darent, & Siculos fortiter propulſarent. Vt aũt ij qui cum Imperatore Ioanne Andronici filio, in Philippicã prouinciam abierant, interitum Andronici cognouerunt:

Expeditio contra Siculos.

Ioannes & Manuel Andronici filij excæcantur.

etiam Ioannes effoſsis oculis magno cū dolore interiit ſine ulla cuiuſquam commiſeratione & conſolatione. Eodēq; modo frater eius Manuel excæcatur, quāquam paternis iniurijs nequaquam aſſenſus: idq; nō circūforanei modò homines ſciebant, ſed & ipſe Iſaacius omnium maximè, qui eū lumine priuauit. Is eos qui ex Oriente cōcurrebant, cum ad Siculos propulſandos ſatis eſſe multos cerneret, & cupidè ſuſcepit: & pro uirili munerib. & armis ornatos, in Branæ caſtra miſit. ac cæteras etiam Romanas legiones, quæ cōtra hoſtes in procinctu erant, ſtipendijs miſsis, quæ ad XL centenarios auri conficiebāt, ad inſtās diſcrimen alacriores fecit. Cæterùm hoſtes Siculi nondū audito caſu Andronici, confidēter pergebāt, præſtituro fine laborū itineris, ipſa Conſtantinopoli. Claſſis quoq; ad inſulas urbi ꝓximas appulit. Sed » is qui gigātes ingentib. uiribus, currib. & equis » ſaluos eſſe non ſinit, & humilib. gratiam » inſtillat, homines elatos labeſecit: & ut olim contra turris ædificatores, ita contra hos etiam deſcēdit, ac linguas eorū haud ſanè confudit, ſed exercitum in tres partes diuiſit, quarum una ad Theſſalonicæ cuſtodiam cum expeditis nauibus relicta eſt, altera Serranum agrum impunè uaſtauit. Tertia quæ ulterius pergebat, ne ipſa quidem planè indiuulſa, partim iuxta Strymonem uerſabatur, & Amphipolitanum agrum uaſtabat: partim alacriter antecedēs, & urbis ingreſſum anticipans, iuxta Moſynopolim caſtra habebat. & quia perpetuò uictores neminem habebant qui reſiſteret, temerè excurrebāt: & turmatim diuiſi alius aliò, pro ſua quiſq; libidine uagabātur, ſi quando Moſynopoli prædatū exeundum erat, & cōmeatus importādus. Branas igitur dux, Barbarorū negligentia animaduerſa, per occaſionē adducit exercitū, ægrè perſuaſis militibus, ut paulùm è montib. in planiciē deſcenderēt. Qui cum primo cōgreſſu aliquot cohortes hoſtiū feliciter propulſaſſent, Myrmidonum fabulam reipſa confirmarunt, ſtatim uiri ſortes facti, ſubinde ijs qui terga dabāt, occiſis, & hoſtes ad ipſam uſq; Moſynopolim perſecuti. Vt autem cum cæteris quoq; feliciter dimicarunt, etiam oppidum inuadere ſtatuerunt: & portis incenſis (quas hoſtes iam territi cuſtodiebant) Barbarorum cædibus poſt diuturnam rei bellicæ famem ſunt expleti. Eoq; ſucceſſu non contenti, ad eos qui Amphipolim tenebant, properarunt: & hoſtium armis atq; equis inſtructi, partem quæ adhuc ad Strymonē uerſabatur, ſunt adorti. Ibi rerum facie diuinitus mutata, pridē feroces & inſolētes, qui ſe tantum non mōtes haſtis euerſuros minabantur, fama de ſuorum ad Moſynopolim clade conſternati, quaſi fulmine icti aut attoniti, pugnam differebant,

Branas profligat Siculos.

παραχρῆμα δ' αὐτὸς συλληφθεὶς, τὰς κόρας ἐκκόπτεται, καὶ καταστρέφει τὴν ζωὴν ἐπωδύνως, ὑπομείνας παρακαλοῦντα καὶ μὴ εὑρὼν, καὶ συλλυπούμενον καὶ μὴ ἰδών. “ καὶ ὁ ἀδελφὸς δὲ οἱ ὡσαύτως Μανουὴλ συσχεθεὶς, ἐκτυφλοῦται, “ ἐπὶ μηδὲν αὐτῷ ἐπεγκλήσαντος τοῦ μηδόλως τοῖς πατρικοῖς συντεθεῖσθαι ἀνομήμασι, καὶ συνειδότων τοῦτο ἀκριβέστατα οὐ μόνον τῶν ἐν ἀγορᾷ στρεφομένων, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ ἁπάντων μάλιστα Ἰσαακίου, ὃς ἐστέρησε τὸν ἄνδρα τοῦ φωτός. ἰδὼν δὲ Ἰσαάκιος τὴν ἐκ τῆς ἑῴας πολλὴν συνδρομὴν τοῦ λαοῦ ἱκανὴν συναραχθῆναι ἐπὶ τῶν ἐκ Σικελίας ἐχθρῶν, αὐτούς τε ἀσμένως ἠσπάζετο, καὶ δωρεαῖς ηὔφραινεν ὅση δύναμις, καὶ ὁπλοδοτῶν, εἰς τὸ μετὰ τοῦ Βρανᾶ στρατόπεδον ἐξαπέστελλε. καὶ τοῖς λοιποῖς δὲ ῥωμαϊκοῖς τάγμασιν ὁπόσα ἐθυραύλει, τοῖς πολεμίοις ἀντιφερόμενα ἔπεμψε τὰ βασιλικὰ σιτηρέσια· καὶ ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸν ἀγῶνα ἐπέρρωσε τὸ πονούμενον, ποσωθέντα εἰς χρυσίου κεντηνάρια τεσσαράκοντα. αὐτοὶ μὲν τοίνυν οἱ ἐκ Σικελίας ἀντίμαχοι μήπω τὰ κατ' Ἀνδρόνικον γνωσάμενοι, εὐθαρσῶς τε ἐς τὰ πρόσω πορείας εἴχοντο, πέρας τοῦ μόχθου τῆς ὁδοιπορίας τὴν Κωνσταντίνου θέσθαι διανοούμενοι. καὶ ὁ στόλος ἀναπλεύσας, ταῖς νήσοις προσώρμισεν, αἳ ἄγχιστά που τῆς πόλεως ἀμφιρρέονται. ἀλλ' ὁ τοὺς “ γίγαντας μὴ ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτῶν καὶ ἅρμασι καὶ ἵπποις “ σώζεσθαι ἀφεὶς, τοῖς δὲ ταπεινοῖς καὶ πενομένοις χάριν “ ἐπιστάλαζων, ὅτε τοὺς ὑψαύχενας ἔσφηλε, καὶ ὡς πρώην “ ἐπὶ τῶν πυργοποιῶν τῶν αὐθάδων ἀπ' οὐρανοῦ καταβὰς, οὐ συνέχει μὲν τὰς γλώσσας αὐτῶν, εἰς δὲ τριστόμενα τούτους καταδιῄλε τμήματα. τὸ μὲν γὰρ τῇ τῶν Θετταλῶν προκαθημένην πόλιν εἰάθη φρουρεῖν, καὶ ἔμενε κατὰ χώραν μετὰ νηῶν ταχυναυτουσῶν· τὸ δὲ τὰς Σέρρας ἔκειρε, πεδιάδα ἀδεῶς· τὸ δὲ τρίτον τῆς προόδου εἴχετο, οὐδ' αὐτὸ καθαρῶς ὂν ἀδιαίρετον, ἀλλ' ὃ μὲν τοῦ Στρυμόνος ἐπῄει, καὶ ἐληΐζετο, φθεῖρον τὰ κατ' Ἀμφίπολιν· ὃ δὲ προπορευόμενον γεγηθὸς, καὶ οἷον προαρπάζον τὴν εἰς τὴν βασιλεύουσαν εἴσοδον, περὶ Μοσυνόπολιν ἐστρατοπεδεύετο. ἀεὶ δὲ νικῶντες, καὶ μηδένα τὸν ἐς χεῖρας ἔχοντες ἐπιόντα, ἀπερισκέπτως ἔδρων τὰς ἐκδρομὰς, καὶ κατὰ ἴλας ἐσκεδάννυντο, καὶ ἄλλος ἄλλοθι, ὅπου ἦν ἑκάστῳ φίλον, ἀπεσκεδάννυντο, εἴποτε δέοιτο ἐξιέναι τῆς Μοσυνοπόλεως ἐπὶ λῃσμῷ, καὶ τῷ τὰ ἐπιτήδεια εἰσφέρεσθαι. φυλάξας τοίνυν ὁ στρατηγὸς Βρανᾶς τὰ παρὰ τῶν βαρβάρων, οὐδέ πω γινόμενα, τὴν στρατιὰν ἐπάγει κατὰ καιρὸν, μόλις πείσας καταβῆναι μικρὸν τῶν ὀρέων, καὶ βαδίσαι ποτὲ καὶ πεδίον ἐπίπλατον. καὶ ὡς ὠνήσαντο τὸ χρηστὸν ἐκ πρώτης ὁρμῆς, καὶ μοίρας ἐτρέψαντο τῶν ἀντιπάλων, τὸν τῶν Μυρμιδόνων μῦθον ἔργοις αὐτοῖς ἐπιστώσαντο, ἄφνως εἰς ἀγαθοὺς ἄνδρας μεταποιηθέντες, καὶ ἀεὶ τὸν ὄπισθεν κτείνοντες. συνέβη δ' ἐπιταθῆναι αὐτῇ τῶν πολεμίων ἐπιδίωξιν καὶ περὶ Μοσυνόπολιν αὐτήν. εὐτυχῶς δὲ καὶ τοῖς ἐφεξῆς προσπαλαίσαντες, ἐπιτίθενται καὶ τοῖς τοῦ πολίσματος ἔνδοθεν. ἅμα καὶ τὰς πύλας παρὰ τῶν πολεμίων φρουρουμένας (ἤδη γὰρ φόβος καὶ φρικασμὸς αὐτοὺς περιεκέχυτο σώματος) παραδόντες πυρὶ, εἰσπηδήσαντες ἔσωθεν, ἐγεύσαντο ταῖς σφαγαῖς, ἐπὶ μακρὸν ἀπόσιτοι ὄντες κρεαδημάτων ἀρειανῶν. ὡς δ' ἔφαγον πλεῖστον ἐθνῶν, ἐνεπλήσθησάν τε καὶ ἐλιπάνθησαν τοῖς λαφυραγωγήμασι, καὶ κατὰ τῶν περὶ τὴν Ἀμφίπολιν ἐφορματίσθησαν, ὡς ἕωλον τροφὴν τὴν πρόσφατα νίκην ἀντιπαρελθόντες. ἀπῇσαν οὖν ὡς παρεμβολὴ θᾶττον ἑλόντων στρατόπεδον, τοῖς τῶν πολεμίων ἵπποις καὶ ὁπλισμοῖς φραξάμενοι, κατὰ τῆς περὶ τὸν Στρυμόνα ἐπισκηνουμένης λοιπῆς μερίδος τῶν ἀντιπάλων. ὅτε καὶ τοῦ κύβου θεόθεν ἄλλως ῥιφέντος, οἱ μὲν πρώην ὑψαύχενες καὶ γαῦροι, καὶ μικροῦ τοῖς δόρασιν ὄρη μετεωρίσειν καὶ μεταθήσειν κομπάζοντες, ὡς καταιβάτῃ πληγέντες, ἢ βροντῆς ἤχῳ ἐξαισίας παρακοπέντες τὸν νοῦν τοῖς τῶν κατὰ τὴν Μοσυνόπολιν οἰκείων ἀπωλείας ἀκούσμασιν, ἀνεβάλλοντο τὴν μάχην,

καὶ ὀξυ-

καὶ διετήκοντο ῥαθύμως. οἱ δὲ ῥωμαῖοι τὸ ταπεινὸν ἐκθέμενοι τοῦ φρονήματος, ὡς ἂν θήραν ὀρνίθων χαμαιπετῶν ὑψιπεφεῖς διαποθοῦντες ἀετιδεῖς, καὶ ἄγχεμον αὐτοβοεὶ τάχα συμπλακῆναι, ὑφ' ὧν ὕβριν ἐκκεχευμένοι πρότερον ὀνειδείοις ῥήμασιν. ἐπεὶ δ' εἰς ἕνα χῶρον ἀμφότερα συνῆλθον τὰ στρατεύματα (ἦν δὲ οὗτος ὁ τοῦ Δημητρίτζη λεγόμενος τόπος) τότε δὴ μᾶλλον οἱ σικελοὶ καθυπέδειξαν ὃ πεπόνθασι δείλανδρον· συμβάσεων γὰρ ἐπεμνήσαντο, καὶ τούτων χάριν διεκηρυκεύοντο πρὸς Βρανᾶν, καὶ τὰ μὲν πρῶτα ῥωμαίοις ἐδόκουν τὰ αἰτούμενα· μετὰ βραχὺ δὲ οὐκέτι οἱ αὐτοὶ γεγονότες, ἀλλ' ἢ δόλον εἶναι ὑποτοπάσαντες τὰ παρὰ τῶν ἀντιπάλων προβαλλόμενα, ἢ καὶ τοῦτο δειλίας γνώρισμα ἐκ τοῦ ἀναμφιλέκτου πρόδηλον, μὴ πολέμου ἀναμείναντες σύνθημα, μὴ σάλπιγγος ἠχήν, μὴ τὸ σύνηθες παράγγελμα τῶν ὅσα στρατηγοῖς εἰώθει ποιεῖν, πρὸ τῆς συμπλοκῆς συμβάλλουσι τοῖς πολεμίοις, τὰ ξίφη γυμνώσαντες. οἱ δὲ μέχρι μέν τινος εὐθαρσῶς καὶ ἀνδρείως τὴν τῶν ῥωμαίων ἐμβολὴν ἐδέξαντο, καὶ καμπάς τινας καὶ ἑλίξεις ὁ πόλεμος ἔλαβε. τέλος δὲ πρὸς τὸ ὑπέρφαγαν θυμὸν τῆς ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς ὑποχωροῦντες, ἔκλιναν εἰς τροπήν, καὶ ἀκόσμως ἔφευγον. ὅθεν καταλαμβανόμενοι ἀνῃροῦντο, ἐζωγροῦντο, ἐδύοντο περὶ ποταμοῦ τοῦ στρύμονος, ἐλαφυραγωγοῦντο, ἐσκυλεύοντο. ἤγετο δὲ ἑβδόμη τότε τοῦ νοεμβρίου μηνός. καὶ περὶ δείλην ἦν τῆς ἡμέρας, ὁπότε ταῦτα ἐγίνετο. συλλαμβάνονται δὲ καὶ οἱ δύο στρατηγοὶ τοῦ στρατεύματος, ὅ τε ῥιντζάρδος ὁ τῆς γυναικὸς τοῦ τάγκρε κασίγνητος, ὃς ἦν ἀρχὸς τοῦ τῶν σικελῶν ναυτικοῦ, καὶ ὁ βαλδουῖνος κόντος, γένους μὲν οὐ φὺς εὐγενοῦς καὶ λαμπροῦ, διὰ δὲ τὴν περὶ πόλεμον δεξιότητα ἀοίδιμος ὢν τῷ ῥηγί, καὶ τότε ὑπὲρ πάντας τὸ τῆς στρατηγίας ὑπεζωσμένος ἀξίωμα, ὃς καὶ ταῖς προτέραις ἐπὶ ῥωμαίων νίκαις μεγαλοπρεπευόμενος, ἑαυτὸν ἐξωμοίου τῷ ἀλεξάνδρῳ τῷ παιὶ τῷ μακεδόνι, μόνον οὐχὶ εὔθετα κατ' ἐκεῖνον τρίχας διφυεῖς ῥάμφους, καὶ πτερύγων εἰκασίαν ὑπεμφαινούσας, καὶ μείζω ἢ ἐκεῖνος ἔργα δὴ ἀκονιτὶ κομπάζων καὶ ἀναιμωτὶ ὑπερφανευόμενος διαπεπρᾶχθαι. ὅσοι δὲ τὸ τοῦ πολέμου διαπτερὸν διέλυξαν δίκτυον, ἔκ τε τουτωνὶ τῶν ἰλῶν, καὶ οἱ τὰ περὶ σέῤῥας χωρία κατέτρεχον, εὐθὺ τῆς θεσσαλονίκης ἵεντο, καὶ τῶν ἐκεῖσε μακρῶν ἐπιβάντες νηῶν, ὡς εἶχον εὐθὺς ἀπὸ τῆς φυγῆς, οὐκ εὔπλοιαν τὸν πλοῦν εὕρισκον. φοροὶ γὰρ εἰς τὴν αὐτὴν ἀφάνισιν αὐγοθεῖσαι λαίλαπες ἐκπλῆσαι τὸν „μόρον αὐτοῖς εἰργάσαντο, ὃν θεόθεν χερσαῖον ἀποπλευ„σθέντα, μετὰ βραχὺ μετῆλθον ἐπὶ θάλατταν. πολλοὶ δὲ μὴ ἐντυχόντες τριήρεσιν, ἀποκαταλαμβανόμενοι ἔτι περὶ θεσσαλονίκην ἀλύοντες, πολυτρόπως ἐφθείροντο, καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν ἐπικούρων ἀλανῶν. ὧν γὰρ αὐτίῤῥοπα δρῶντες ὧν πεπόνθασιν, ἡνίκα θεσσαλονίκη ἑάλωκεν, οὐ φειδώ τινος τῶν πολεμίων ἐλάμβανον, τὰς δ' ἀμφόδους καὶ τὰ τῶν θείων οἴκων προαύλια πτωμάτων ἐνεπίπλασαν. ἐπηρόμενοι δὲ καὶ τοὺς συλλαμβανομένους σικελούς, ποῦ ποτε ὁ ἀδελφός, ὁ συμφυλέτης δηλαδὴ ἀλανός, ὃν περὶ τὴν ἅλωσιν οἵδε ἀπέκτεναν, ἐπῆγον ἅμα τῷ λόγῳ τὸ ξίφος. ἀλλὰ καὶ τοὺς προσρυομένους τεμένεσιν ἀπέσφαττον, ποῦ ποτε ὁ παπᾶς λέγοντες· τουτέστιν, ὃς ἀνῃρήκεισαν ἱερεῦς, ὑποφαίνοντες φόνον τῶν ἱερέων. ὅτε καὶ τοιοῦτο καινόν τι ξυνέβαινε· οὐ γὰρ κύνας φασὶ περὶ μὲν τὴν τῆς πόλεως ἅλωσιν μηδενὸς γεγευκέναι σώματος τῶν ἀναιρεθέντων ῥωμαίων ἅψασθαι, ἢ ὅλως ὀδοῦσι σιναθῆναι ἢ αἰκίσασθαι. τότε δὲ οὕτως ἐμμανῶς τοῖς πτώμασι τῶν πεσόντων λατίνων προσφέρεσθαι, καὶ κόρον οὐδένα μηδαμῶς εὑρίσκειν σαρκοβορίας, ὡς καὶ τυμβωρυχεῖν καὶ ἀνακαλύπτειν τὰ προταφέντα νεκρὰ σώματα, καὶ κνῶμα ταῦτα ποιεῖν. ζωγρεῖται δὲ σὺν οἷς εἴπομεν δυσὶ στρατηγοῖς, καὶ ὁ ἐκ κομνηνῶν νοὸς ἔρημος καὶ φθόριμος ἀλέξιος, ὁ τούτων πάντων αἴτιος τῶν κακῶν, καὶ τοῦ τῶν ὀφθαλμῶν φωτὸς στερεῖται ὁ τῶν χαρωνείων οἰκητόρων ἄξιος. ἄλλοι δ' οἱ τῶν λατίνων καὶ πρὸς τὴν ἐπίδαμνον ἀπενόστησαν,

καὶ τοῖς

& ſegnius in aciem deſcendebant. Romani uerò repudiata ignauia, ut ſublimes aquilę in humiles auiculas, impetum in eos facere auebāt, & cum ijs cōgredi, à quibus cōtumelioſis uerbis ſpreti fuerāt. Cum autem in Demetrizę cāpo uterq; exercitus conueniſſet, Siculi metum ſuum magis etiā declararunt, legatis ad Branā de pace miſsis. Quorum poſtulata cum principiò Romanis placerēt, deinde uel inſidias ſubeſſe, uel euidens timoris id ſignum eſſe rati, mutatis animis, nō belli ſigno, nō tubæ ſonitu, nō ullo ducis monitu expectato, ſtrictis enſibus in hoſtes ruunt. Qui cum eorum impetum ad tempus fidenter & fortiter toleraſſent, aliquādiu uario euentu pugnatum eſt. ſed tandē ſummo Romanorum ardore loco pulſi, effuſè fugerunt: in eaq; fuga partim capti, partim occiſi, partim in Strymonē flumen acti ſunt: noſtri ſpolia legerūt. Accidit hoc ueſperi, VII die Nouembris menſis. Capti ſunt & duo duces exercitus Rinzardus frater uxoris Tangri, qui claſſi præerat: & Balduinus Cōtus, nō ille quidem nobili & illuſtri genere ortus, ſed ob fortitudinem & rei militaris ſolertiā Regi charus, & totius exercitus dux delectus. Qui ſuperiorib. uictorijs elatus, ſe Alexādro Magno cōparabat: ac tantum non ut ille in pectore plumas roſtri, alarum imaginem repræſentantes, oſtentabat: ſed & maiora illo facinora ſe exiguo tempore citra ſanguinē edidiſſe gloriabatur. Qui uerò ex ijs Italorum cohortib. effugerant, & qui Serranum agrum populabantur, rectà Theſſalonicam contendūt: & lōgis nauibus ſtatim à fuga cōſcenſis, nō cōmodā nauigationē repererūt, ſed uētorum procellis & fluctib. obruti perierunt: & morte in terra diuinitus decreta, paulo pòſt in mari oppetiuerūt. Multi uerò qui triremes nō adepti erant, adhuc circa Theſſalonicā oberrātes deprehēſi, multis modis perierunt, ab auxiliarib. Alanis potiſsimū interfecti: qui ea facinora illorū imitati, quæ capta Theſſalonica perpeſsi erāt, nulli hoſtiū pepercerūt, ſed biuia & ſacellorum ueſtibula cadaueribus impleuerunt. Rogitabant enim cōprehenſos Siculos, ubi frater ipſorū, uidelicet popularis Alanus eſſet, quē urbe capta occiderāt: ac ſtatim enſes in ijs defigebant, & in tēpla confugiētes mactabant, ubi Papa eſſet rogitantes: hoc eſt, ſacerdotes quos in templis occiderant. Tum mirum quiddam accidit. Capta enim Theſſalonica, nullum Romanū cadauer canes guſtaſſe, aut dentibus laceraſſe ferunt. Latinorum uerò cadauera rabie quadam inſatiabiliter deuoraſſe, & ſepulchris etiam eruta laniaſſe. Cum duobus illis ducibus etiam uęcors ille & peſtilens, & omnium malorū autor Alexius Comnenus captus eſt, & excęcatus, homo inferorū ſede dignus. Quidā ex Latinis Epidamnū cōfugerūt,

Richardus & Comes Balduinus capti.

Alani Siculorum crudelitatem imitantur.

Canes Romanorum cadauerib. parcunt, Siculis infeſti.

Alexius Comnenus excæcatur.

quam omnis generis armis inſtructam Siciliæ Rex, poſt ſuarum legionum interitum, Romanis non reddebat: ſed gloriæ ineptè cupidus, poſt illuſtrem illam cladem & celebre dedecus, amẽter retinebat. Cæterùm paulo pòſt, ſumptibus deterritus, ultrò omiſit. Ac terreſtre bellum tam felici exitu eſt terminatũ, qui nemini in mentem ueniſſet. Sed Deus, qui curat omnia, & rerum omnium dominus, qui res humanas clementer moderatur, & omnium

Deus caſtigat & medetur.

» miſeretur, quia poteſt omnia: is res noſtras lan-
» cibus impoſitas omni bona ſpe firmauit: & no-
» bis leniter caſtigatis, flagris noſtros hoſtes lon-
» gè pluribus affecit: non quidem mutatis elementis, nec terra productis culicibus, non fluuijs ranas eructantibus, neq; crabronibus ante exercitum præmiſsis, aut ullo ueteri prodigio edito: ſed illud diuinitus accidit, ut qui occidebantur, percuſſores occiderent, priſtina ti-
» miditate in ſummam audaciam cõuerſa. Nam
» timida res eſt improbitas, ac ſuopte teſtimo-
» nio conuincitur: & arguente conſcientia, nihil
» boni expectat. Nam quid Siculi de Romanis queri potuerunt? quos

Vmbroſiq; procul montes pelaguſq; ſonorum

à nobis remouerunt? Sed ſi arcana Dei iudicia rimari fas eſt, Dominus percuſsit nos, quia peccata noſtra norat. Sed quia ſuperbi & crudeles erant ij, qui nos caſtigandos ab eo ſuſceperant: nec ipſi eius, qui miſericordiam uult, & cibũ potumq; lachrymarũ ſuppeditat, iuſtã indignationem effugerũt. & quia, ut è ſylua leones irruebant, & ut lupi uaſtitatẽ efficiebant, & ut leopardi inſultabant: capti ſunt, qui captabant: oppreſsi ſunt, qui opprimebãt: & tẽperatũ à Dño erroris poculũ exhauſerũt, expertiq; ſunt ſibi quoq; ineſſe maculas, eaſq; coccineas ob ſanguinariam immanitatem, quæ eluendę eſſent. Itaq; extra ſuos limites euagati, noſtros fines incurſarunt: & paucis plagis nobis illatis, ipſi plures tolerarũt. Ac equitatus has pœnas exoluit. Longę autem naues, amplius CC nec ipſæ malorum expertes, retrò uela dederunt. Nam cum ad Aſtacenum ſinum excenſum feciſſent, multi à Romanis copijs cæſi ſunt, quæ paſsim in littoribus prohibebant, quo minus appellerẽt, nec uſquam eos cõtinentem attingere patiebantur. quòd ſi quando Siculi aut terrã ſpectabant, aut ſcalas proferebant, ſtatim telis tanquam fluctibus obruti, non aliter quàm teſtudines conchas, nauium tabulata ſubibant. Etſi autem tantum numerum nauium habebant, tamen noſtræ non amplius C cum eis confligere cupiebant. Neq; uerò claſsici duntaxat feruebant, ſed multi etiã ex urbis incolis, nauiculis cõſcenſis & armis obiter arreptis inſtructi, ad hoſtes inuadẽdos parati erãt. Sed id ab Imperatore & ſenatu eis cõceſſum nõ eſt, qui nõ tãtum alacritatem ciuium ſpectabãt, ſed etiam hoſtilium nauiũ multitudinem conſiderabãt: eaq; de cauſa noſtræ naues ad Cionicum littus in ancoris ſtãtes, ulterius non progrediebãtur.

Siculæ claſſis calamitates.

Claſsis

καὶ τοῖς ἔσω ἐμφυλίοις φρουροῖς τῆς πόλεως, ὡς σώματα χιλιοστύων πολλῶν ἀγαπητῶς ἀποδέδωκεν, ἣν καὶ παντοίοις ὅπλοις ἀμυντηρίοις ὁ σικελίας ῥὴξ κρατυνάμενος ὕστερον, οὐκ ἀπεδίδου ῥωμαίοις καὶ μετὰ τὴν τῶν οἰκείων στρατευμάτων φθοράν, ἀλλ' ἣν οὐκ ἔδει μετὰ ἧτταν καὶ αἰσχύνην, περιφανῆ δόξαν ἑαυτῷ θηρώμενος, κατεῖχε φρενοβλαβῶς. μετὰ βραχὺ δὲ πρὸς τὰς δαπάνας ἀπειρηκώς, ἑκόντως ἀπέστη. καὶ ὁ μὲν χερσαῖος πόλεμος τοιοῦτον αἴσιον ἀπείληφε πέρας, οὐδ' ἐπότε ἐπὶ καρδίαν ἡμῶν τινὸς ἀνελθόν. ἀλλ' ὁ πάντων κηδό- «
μενος θεός, ὅτι πάντων δεσπόζει, μετὰ φειδοῦς πολλῆς «
διοικῶν τὰ ἀνθρώπινα, καὶ ἐλεῶν τὰ πάντα, ὅτι πάντα «
δύναται, ὅπως εἰς ῥοπὴν πλάστιγγος ἐπαγαγὼν τὰ ἡμέ- «
τερα, καὶ χρηστὴν ἐλπίδα πᾶσαν ἀπεγγυῶν, ἡμᾶς παι- «
δεύσας βραχέα, τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ἐν μυρίαις ἐμαστίγω- «
σεν, οὐ στοιχείων μεθαρμοζομένων, οὐδὲ γῆς μὲν ἐξαγούσης πλῆθος σκνιπῶν, ποταμοῦ δ' ἐξερευγομένου ἔνυδρα ζῶα βατράχους, οὐδὲ σφηκῶν ἐξεστελλομένων προδρόμων τῆς στρατιᾶς, ἢ τινὸς ἑτέρου τῶν παλαιῶν ἐξαισίων, ἀλλὰ τῶν ἀναιρουμένων ἐκθαρσάντων τοὺς φονευτάς, τῶν ἐξαίφνης ὡς ἀποτόμως ὑπὸ θεοῦ μεταβληθεῖσι πολεμισταῖς. ἐπεὶ
καὶ δειλὸν τὸ πρᾶγμα ἡ πονηρία, ἰδίῳ καταδικαζόμενον «
μάρτυρι, καὶ προσείληφεν ἀεὶ τὰ χαλεπά, τῇ οἰκείᾳ συ- «
νειδήσει συνεχόμενον. τί γὰρ καὶ εἶχον δεινὸν ἐγκαλεῖν ῥωμαίοις οἱ σικελοί, οὓς

οὔρεά τε σκιόεντα θάλασσά τε ἠχήεσσα

πλεῖστον ἀφ' ἡμῶν ἐξετόπισαν; ἀλλ' εἴπερ ἔστι τὸ βαθύτερον αἰνιττομένως ἀψαῦσαι κριμάτων θεοῦ, κύριος ἐπαίσεν ἡμᾶς, ὅτι ἔγνωκεν ἁμαρτήματα ἡμῶν. ἀλλ' ἐπεὶ ὑπερήφανοί τε καὶ ἀνηλεήμονες οἱ θεόθεν εἰληφότες ἡμᾶς εἰς μαστίγωσιν ἦσαν αὐτοί, τοῦ τὸν ἔλεον θέλοντος, καὶ ψωμίζοντος ἄρτον δακρύων, καὶ ποτίζοντος ἐν δάκρυσιν ἐν μέτρῳ, τὸν δίκαιον χόλον οὐκ ἐξέφυγον. ἀλλ' ὡς ἐκ δρυμοῦ λέων ἐμπίπτοντες, καὶ ὡς λυκιδεῖς ὀλοθρεύοντες, καὶ ὡς πάρδαλις ἐφαλλόμενοι, γεγόνασιν αἰχμάλωτοι οἱ αἰχμαλωτίσαντες, καὶ κατεκυριεύθησαν οἱ κατακυριεύσαντες, καὶ κεκέρακεν αὐτοῖς κύριος ὕδωρ πλανήσεως, δείξας ὡς καὶ σφίσιν εἶσαν κηλῖδες, διὰ τὸ τοῦ τρόπου φονικὸν εἰς φοινικοῦν χρωζόμεναι, καὶ ῥύπτεσθαι δεόμεναι. οὐκοῦν καὶ τὰ οἰκεῖα ὅρια ὑπερβάντες, ἐπέδραμον τὰ ἡμέτερα, μαστιγοῦντες ἡμᾶς βραχέα, καὶ μαστιγωθησόμενοι πλείονα. καὶ τὴν μὲν ἵππον οὕτως ἡ δίκη μετῆλθεν. αἱ δὲ μακραὶ νῆες ὑπὲρ τὰς δὶς ἑκατὸν οὖσαι, οὐδ' αὐταὶ τῶν κακῶν ἀπαθεῖς πρύμναν ἐκρούσαντο. ἐγβᾶσαι γὰρ ἤδη τὸν ἀστακηνὸν κόλπον, πολλοὺς ἀπεβάλοντο τῶν πλωτήρων, ῥωμαϊκαῖς ἐγκύρσασαι στρατιαῖς, αἳ τὰς ἐνορμίσεις αὐτῶν ἀπεκώλυον, ἀμφὶ τὰς ἀκτὰς εἱλούμεναι, καὶ πᾶσαν ἄβατον ἐποίουν ἤπειρον. τὸ γὰρ σικελικὸν ναυτικὸν ὁπότε ἤδη χέρσον προσέκυψεν, ἢ ἀναβάθρας ἐξέβαλεν, εὐθὺς τοῖς βέλεσιν ὡς ὕδασι στεγόσι πάντοθεν καταντλούμενον, ὡς κέλυφοι χελῶναι τὰ τῶν νηῶν ὑπέδυε καταστρώματα. ταῖς δὲ νηυσὶ τοσαύταις οὔσαις τὸν ἀριθμόν, αἱ ἡμέτεραι εἰσάπαξ ἑκατὸν συγκροτούμεναι, μάχεσθαι ἐπεθάρρουν· καὶ οὐ τὸ ναυτικὸν ἐκαρδιώττε μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν ἀστυπολιτῶν ταῖς ἁλιάσιν ἐμβάντων, καὶ ὅτῳ τύχοι καθοπλισάμενοι, τὸν πλεοῦντα τῶν πολεμίων ἔσφυζον βιάζεσθαι· οὐ συνεχωρεῖτο δὲ πρὸς τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν συνδιασκεπτομένων αὐτῷ τὰ κοινά, οὐκ εἰς τὸ πρόθυμον τῶν ἡμετέρων ἀφορᾶν μόνον ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπέρπλεον προορωμένων τῶν ἀντιμαχομένων νηῶν, καὶ ἤδη τοῦτο περὶ τὴν τῶν κιόνων ἠϊόνα αἱ τριήρεις σαλεύουσαι, οὐ προσωτέρω προῄεσαν.

ὁ δὲ τῶν

ὁ δὲ τῶν ἐναντίων στόλος περὶ τὰς ἑπτακαίδεκα ἡμέρας τῇ κώπῃ χρόνος ἐν ταῖς νήσοις, ὡς οὐδένα πως ἑώρα τῶν ὁμοφύλων ἐπὶ χέρσον πλωτέντα, οὐκ ἀγαθὴν εἰκάσας τὴν ἀναβολὴν, μεθαρμόζεται πρὸς ἀπόπλουν. καὶ δὴ τῆς νήσου τὴν Καλώνυμον πυρπολήσας, καὶ ὅσα παράλια κεῖται ἐπὶ τὸν κόλπον τὸν Ἑλλησπόντιον, ᾤχετο τοῦ οἴκαδε πλοῦ. φασὶ δὲ, ὡς καὶ τούτων πολλαὶ αὔτανδροι τῷ βυθῷ κατέδυσαν, ἀντιπνοίαις περιπεσοῦσαι, καὶ καταιγιζώδεσιν ὁμιλήσασαι πνεύμασι. καὶ λιμὸς δὲ καὶ νόσος ἔστιν ἃς ἐξεκένωσε. καὶ οὕτω μὲν οὐ μεῖον ἢ δέκα χιλιάδων μαχίμων ἀνδρῶν ἐν τοῖσδε τοῖς πολέμοις ἀπώλοντο. αὐτοὶ δὲ οἱ ζωγρηθέντες κατ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς πολέμους ὑπὲρ τὰς τέσσαρας χιλιάδας ἀριθμούμενοι, ταῖς δημοσίαις φυλακαῖς ἐνείρχθησαν. μὴ ἐκ βασιλικῶν δὲ ψωμιζόμενοι ταμιείων, ἢ τινὸς τῶν ὅσα τὸ ζῆν συνίστησι μεταλαγχάνοντες ἀλλοθέν ποθεν, ἄρτου δὲ μόνου διαζῶντες χορηγουμένου πρὸς τῶν θεοφιλῶς ἐπισκεπτομένων τοὺς ἐν εἱρκταῖς, κακῶς ἐφθείροντο. ὅθεν ὁ τὴν ἀρχὴν τῆς Σικελίας χειρίζων, καὶ τὴν τότε ἐπὶ Ῥωμαίων κίνησιν θέμενος, τοῦτο πυθόμενος, διὰ γραμμάτων τὸν βασιλέα ἐχλεύαζεν, ὡς ἀφιλάνθρωπος ἐῶντα λιμῷ καὶ γυμνότητι διαπόλλυσθαι τηλίκους καὶ τοσούτων στίχας ἀνδρῶν, ἐναργῶς μὲν ἀραμένων ὅπλα ἐπὶ Ῥωμαίων νόμῳ πολέμου, χριστιανῶν δὲ ὅμως ὄντων, καὶ οἱ παραδεδομένων εἰς χεῖρας ὑπὸ θεοῦ. χρῆναι δὲ ἔλεγε τὸν νικῶντα ἢ πανωλεθρίαν αὐθὺς τῶν ζωγρηθέντων καταψηφίζεσθαι, εἰς θηρίου φύσιν ἐκ πολλοῦ τοῦ παραλόγου μεταμορφωθέντα, καὶ τὸν ἀνθρώπινον νόμον παραβλεψάμενον· ἢ μὴ δοκιμάσαντα τοῦτο, συλλαβόντα δὲ καὶ καθείρξαντα, τρύφος γοῦν ἄρτου διαθρύπτειν ἐπιβάλλομεν, εἰ περὶ τὴν διαρκῆ δίαιτησιν κιμβικεύεται, ἀλλὰ μὴ τιμωρεῖν τῷ διὰ ξίφους μόρῳ καὶ αὐτίκα, μακροτέρᾳ λιμώττων παρακόπτειν καὶ παγετῷ τε κρυμῷ διαρρήγνυσθαι κακῶς τὴν ψυχήν, καὶ φόνου αἰτίαν ὑπέχεσθαι, εἰ καὶ μὴ τὰ ἐνδίνα διαπορεῖ δόρατι, ἢ τὸ βέλος ἁρπαζόμενον τοῖς σπλάγχνοις καὶ ἐμβαπτόμενον διέλκυσιν. ἐπεὶ μηδὲ διαφέρειν τὸ φονεῦσαι, καὶ φόνου παρασχεῖν πρόφασιν. βασιλεὺς δὲ ὠσὶν ἄκροις παραδεξάμενος τὰ γραφόμενα, εἴασε τοὺς τάλανας Σικελοὺς ὡς πρότερον φθίνεσθαι, ὡς ἐν αὐτῷ ὄντος τοῦ ὅ,τι ποτ᾽ ἂν αὐτὸς βούλοιτο δρᾶσαι. σὺν δύω γὰρ καὶ συντρεῖς πολλάκις τῆς ἡμέρας ἐκκομιζόμενοι, νεκροταφίων ἄμοιροι καὶ ἄτερ τῶν τελευταίων λουτρῶν, ἐπὶ τῶν πολυανδρίων ἐξεχέοντο, καὶ καταδύσεις τῶν ὑπογαίων. καθίσας δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ δίφρου χρυσοκολλήτου, καὶ περιδὺς τὴν λιθόστρωτον τήβενναν, βῆμά τι πολυανθρωπότατον ἀθροικώς, ὡς ἂν μὴ τοῖς ἀλλοφύλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις αὐτοῖς ὑπερφοβώτατος, εἰσάγεσθαι κελεύει τοὺς τοῦ σικελικοῦ στρατεύματος ἀρχηγούς, δηλαδὴ τόν τε Βαλδουῖνον καὶ τὸν Ῥιτζάρδον· οἱ καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς ἀφελόμενοι κάλυμμα, καὶ δουλικώτερον προσκύνησιν ἀπονείμαντες, ἠρωτήθησαν παρὰ τοῦ βασιλέως, ὅπως αὐτὸν χριστὸν ὄντα κυρίου, ἐκακολόγουν ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν γράμμασιν, οὐδὲν μὲν δικαίως ἔχοντες ἐπεγκαλεῖν, τῇ δὲ ἐνεστώσῃ τύχῃ παρὰ τὸ δέον χρώμενοι καὶ κυδρούμενοι, καὶ τῷ ἐπῆρσθαι ἐπὶ κράτος τὸ πολέμιον φυσώμενοι· αὐτὸς γὰρ ὁ βασιλεὺς Ἰσαάκιος, τὴν βασιλείαν ἄρτι παραλαβὼν, πρέσβεις ἀποστείλας, ἔτι τῶν Λατίνων στρατευμάτων συνεστώτων, οὐδὲν τι τῶν πρὸς διαλλαγὴν φερόντων τοῖς στρατηγοῦσιν ἐλάλησε τοῦ ἐναντίου στρατεύματος, μήτε δώροις ἀγάλλων, μήτ᾽ εὐνοίας ὑπαγόμενος πλάσμασιν, ἀλλ᾽ ἀπειλὰς ἀρχικωτέρας, καὶ πάσαις μὲν αἰτίαις, πᾶσι δὲ βάλλων ἐγκλήμασιν, ἐθρασύνετο πρὸς ἄνδρας ἔτι νικῶντας, κἀπὶ τῶν ἑαυτῶν πόδας τιθέντας ἅπερ δὲ ἐν Ῥωμαίοις, καὶ τὸ οἰκεῖον αἰωρῶν ξίφος, καὶ μεγαλαυχῶν ὡς τηλικαύτην, διηπειλεῖτο ἐφ᾽ οἷς ἔτι διημερεῦον, ἐξολόθρευσιν αὐτῶν καὶ ἀπώλειαν, εἰ μὴ μεταβουλευσάμενοι, παλίμποδες γένοιντο ὅθεν ἐξώρμησαν. ὁ δὲ Βαλδουῖνος ἀγέρωχος ὢν καὶ ἄλλως, ὡς ἔδειξε, τότε δὲ καὶ ταῖς ἐνεστώσαις τύχαις ὡς ἀσκὸς ἐξοιδούμενος, οὐκ ἐνεγκὼν τὰ ἐπι-

Claſsis uerò hoſtilis, cum ad dies ſeptendecim in inſulis conſediſſet, nec popularium quenꝗ terra accedere uidiſſet, moram illam nihil boni portendere arbitrati, de reditu cogitarunt, incenſaꝗ Calonymo inſula, & finitimis in ſinu Helleſpontio locis, domũ uerſus perrexerunt. Ferunt autem, multas naues cum uectoribus aduerſis uentis & turbinibus demerſas eſſe, alias morbo & fame exhauſtas. Ita decem millibus haud pauciores his bellis perierunt, ultra quatuor millia utroꝗ bello in carceres incluſa, cum nihil ab Imperatore aut aliunde ſuppeditaretur, præter panem, qui pietatis ergò à nonnullis ſubminiſtrabatur, malè perierunt. Quo rex Siciliæ, illius belli autor, audito, Imperatori per literas immanitatem exprobrauit, qui fame & frigore tot uiros perire pateretur: qui etſi more belli apertè arma intuliſſent, tamẽ Chriſtiani eſſent, & à Deo in manus eius traditi. Eſſe autem à uictore aut ſtatim capitis damnandos captiuos, omnis humanitatis, ob inſperatos ſucceſſus oblito, & in feram conuerſo: aut, ſi id nolit, ſaltem fruſtum panis captiuis impertiendũ, ſi ita ſordidus ſit, ut eos alere nolit. Etſi enim eos gladio non trajciat, nec telum cruentum è uiſceribus eorum extrahat: tamen cum eos frigore & fame crudeliter conficiat, nihilo minus cædis eſſe reum. Neꝗ enim intereſſe, utrum ipſe occidas, an cædis cauſam præbeas.

Iſaacius Siculi regis iuſtã querimoniã contemnit.

Verùm Imperator iſtis literis parum motus, miſeros Siculos æquè ut antea, perire ſinebat: quaſi uerò liceret, quicquid libuiſſet. Sæpe igitur eodem die bini & terni, ſine inferijs, ſine extrema lotione, in cœmiteria & cauernas conijciebantur. Imperator uerò ſella aurea occupata, & gemmata purpura indutus, coactaꝗ maxima hominum frequentia, ut non peregrinis tantùm, ſed Romanis etiam maximè formidabilis eſſet: Siculi exercitus duces Balduinum & Richardum adduci iubet. qui pileis depoſitis, ſeruilem in modum eo adorato, rogati ab eo ſunt, cur ſe unctum Domini, ſuis literis inſectati eſſent, cum nullam iuſtam querimoniam haberent, tantùm fortunę ſucceſsibus & uictoria contra officium inflati? Nam Iſaacius Imperio recens ſuſcepto, cum Latinorum exercitus adhuc eſſet integer, per legatos nihil quod ad pacificationem attineret, cũ ducibus hoſtium egerat, neꝗ muneribus miſsis, neque beneuolentia ſimulata: ſed quamuis incerto adhuc ſuarum rerum ſtatu, pro imperio interitum & internecionem eis minatus fuerat: niſi mutatis conſilijs eò redirent, unde ueniſſent. Verùm Balduinus cùm alioqui ferox, ut res declarauit, tum ſucceſsibus utris inſtar inflatus, ijs literis initatus,

Iſaacius Balduinum & Richardũ in iudicium adductos, in carcerẽ conijcit.

iritatus, insolenti responso gladium Imperatoris irridebat, ut in effœminata corpora acutũ (quibus uerbis Hagiochristophoritæ cædem innuebat) & ipsum Isaacium ut imbellem subsannabat, qui nunq̃ sub dio in clypeo dormisset, nunq̃ galeam sustinuisset, neq; thoracis sordes tolerasset: sed fumo lucubrationum sorderet, à teneris annis ludos frequentare solitus, & membranam, tabellam et graphium tenens, subinde uirgam & manibus & natibus imminentem timuerit, eiusq; solius strepitum et nouerit & metuerit, sed Martis minas nunq̃ tolerarit, neq; unq̃ sonitũ iaculorũ audiuerit. Neq; uerò hęc ludibria dũtaxat scribebat: sed admonitionem quoq; subiungebat: et cum hostis esset, cõsiliarij munus subibat, suadebatq;, ut Imperatoriam coronam, cæteraq; omnia imperij insignia deponeret, eaq; potentiori & uictori diligenter asseruaret (quibus uerbis dominum suum innuebat) & multo antè supplex, de uita impetranda laboraret. Ac his de causis Impera» tor in iudicium adducebat duces, Dauidicum » illud non ferens: Lingua nostra penes nos est, » quis dominus noster est? & scripta illa ultimo supplicio multabat. Verùm Balduinus, ut se» cundis rebus ad obiurgandum paratus, sic mu» tata fortuna adulandi etiã summus artifex, quę » res omnia arma, omnes machinas ferè uincit: Imperatoris iracundiam depulit, & indignationem mitigauit, gladium eius ut summo imperio dignissimum, & exquisita acie præditum extollendo: & quæ scripsisset, non leuia & inania uerba, sed ueritate suffulta, & manu Dei omnino consignata fuisse, affirmando. Neque uerò se, quòd acerbius rescripsisset, propterea contemnendum iudicari orabat. Nam » hostile odium iure naturæ omni uacare crimine.

Isaacius se neminis corpus læsurũ profitetur.

Ad ea uerba conticuit Imperator, haud scio an adulatione effœminatus, an uerò defensione motus: et illis in eandem custodiam reductis, alijs rebus occupatus, ijs qui aderant omnibus, & ijs qui aberant tam ciuibus q̃ peregrinis declarare instituit, se ab eo die, quãuis mortalium omniũ inimicissimus sit, suoq; imperio & uitæ insidietur, occisurum aut mutilaturum esse neminem. Ac ij qui tum in cõsilio aderant, ea uerba ut diuinitus ꝓlata, summis laudibus & lætis acclamationib. sunt prosecuti, omnes ad quorũ aures ea peruenit oratio, difficultate eius rei considerata, & ingenti mansuetudine obstupefacti, absolutum Dei donum Imperatorem illum esse affirmarunt. Neq; enim posse quenq;, Imperatorẽ præsertim, improbitatem naturæ inemendabilem tolerare, aut ferre desertórem, & imperij uastatorem, etsi Dauidica uirtute sit præditus, qui malum malo non penset: aut periculosis temporib. canat, Circunde» runt me ut apes fauũ, ego uerò nomine Dñi » eos propulsaui.

Isaacij facta cum dictis nõ consentiunt.

Cæterùm ipse Imp. breui pòst ea egit quæ cum eius oratione minimè consentiebant: & ut in dicendo nulla distinctione, ita etiã in agẽdo adeò nulla moderatione usus est, ut parum

σκληρῶς, ἀμαθέστατα τὸν βασιλέα λόγοις [illegible]. τότε γὰρ ξίφος αὐτοῦ ἐκωμῴδησεν, ὡς σκιατραφέσιν ἐξωνημένον σώμασιν (ὑπηνίττετο δὲ τὰ γραφόμενα τὸν τοῦ ἁγιοχριστοφορίτου θάνατον) ἔτι αὐτὸν δὲ τὸν ἰσαάκιον ὡς ἀπόλεμον ἐμυκτήριζε. μηδὲ γὰρ θυραυλῆσαί ποτε, μηδ' ἐπὶ θυρεῶν ὑπνῶσαι, ἢ μηδὲ κυνέαν περιθέσθαι κεφαλῆς, καὶ ὑπενεγκεῖν μολυσμὸν θώρακος, ἀλλὰ καπνῷ γραμματείων προσανέχων, ἐς γραμματιστοῦ φοιτῶντα ἐξ ἁπαλῶν ἔτι ὀνύχων, καὶ διφθέραν ἐξημμένον, πινακίδιόν τε καὶ γραφεῖον ἀνὰ χεῖρας ἔχοντα, τὴν σκυτάλην συχνὰ ὑποβλέπεσθαι, καταφοβουμένην τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ τῶν πυγῶν, καὶ ταύτης μόνης εἰδέναι καὶ δεδιέναι τὰ ἱεροτελέσματα. ἀπειλῶν δὲ ἄρεος ὑπερστῆναι μηδαμῶς, μηδὲ δοῦπον ἀκόντων ἐνωτισθῆναί ποτε. οὐ ταῦτα δὲ μόνον ὑβριστικῶς ἔγραφεν, ἀλλὰ καὶ παραίνεσιν ὑπῆγε, καὶ ἐχθρὸς ὢν συμφερόντως ἐγένετο, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐκδύσασθαι τὸ βασίλειον στεφάνωμα, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἀρχῆς ἐκβαλλόμενον, καὶ συμπτύξαντα τὰ σύμβολα, τούτων μὲν ὑποχωρῆσαι, καὶ τηρεῖν τῷ νικῶντι καὶ κρείττονι (τὸν ἑαυτοῦ κύριον οὕτω τὸν ῥῆγα λέγων) αὐτὸν δὲ ὑποπεσόντα, καὶ πολλὰ τοῦ μόνον ζῆν ἐπανατείνασθαι δέησιν. ὁ βασιλεὺς μὲν διὰ ταῦτα ὑπὸ δίκην ἦγε τότε τοὺς στρατηγούς, μὴ φέρων τὸ τοῦ Δαβὶδ κατὰ νοῦν, ἡ γλῶσσα ἡμῶν παρ' « ἡμῖν ἐστι· τίς ἡμῶν κύριός ἐστι; καὶ θανάτου ἐτίμα τὰ « γεγραμμένα. ὁ δὲ Βαλδουῖνος οὐκ ἦν ἄρα μόνον δεινὸς ἐπιπλῆξαι, τὴν τύχην ἔτι ἔχων ὑπερηφανευομένην, ἀλλὰ καὶ κολακεύειν ἐπίσταται ἄκρος, πρὸς ὃ μόνον πᾶν ὅ- « πλον, καὶ πᾶσα μικροῦ μηχανὴ πέφυκεν ἀδρανέστερον, « ἐν οἷς [illegible] ἦν αὐτὸν τὸν [illegible]. ἐξέκρουσε « γὰρ τῆς ὀργῆς, καὶ κατέδυσε τὸν βασιλέα ὑποσκυζόμενον, τὸ ξίφος αὐτοῦ μεγαλύνας [illegible], ὡς βασιλικὸν ὄντως καὶ τμητικόν, καὶ μὴ κουφολογίαν ἀνόνητον, ῥήματα δὲ ἀληθείας τὰ παρὰ βασιλέως γραφέντα διατεταγμένα εἶναι, καὶ ἀτεχνῶς ἐπισημανθέντα χειρὶ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν οὐκ ἀπόβλητον ἐκ τούτου εὑρεθῆναι, εἰ δριμύτερα ἐπέστειλε. τὸ γὰρ ἐκ τῶν ἐχθρῶν μῖσος καὶ ἡ φύ- « σις οἶδεν ἀνέγκλητον. πρὸς ἅπερ ἀποσιωπήσας βασιλεύς, μηδέν τι προσθεὶς ἕτερον, οὐκ οἶδ' ὅτι τῇ κολακείᾳ ἐκθηλυνθείς, ὅτι τῇ ὑπερηγορίᾳ κατεπασθείς, καὶ αὐτοὶ μὲν ἐκεῖθεν ἐξήλθοσαν, καὶ γεγόνασιν αὖθις ἔμφρουροι· βασιλεὺς δ' ἑτέροις προσχὼν ὑποθέσεσι, προὔθετο τοῖς παροῦσι διατρανῶσαι, καὶ τοῖς λοιποῖς δὲ πᾶσιν ἐγχωρίοις καὶ ἀλλοδαποῖς, οὐκ εἶναι ὅλως αὐτὸν ἐθέλειν, ὡς ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, οὐδένα ἂν τὸ σῶμα λωβήσεσθαι· κἂν ἡ τις ἀνθρώπων ἔχθιστος, κἂν τῇ αὐτοῦ βιοτῇ καὶ βασιλείᾳ ἐπιβουλεύων ἁλῷ. καὶ οἱ μὲν τὸ βασιλικὸν βῆμα τότε πληροῦντες, ἐπευφήμησαν τοῖς λελαλημένοις τούτοις, καὶ ἐπεφρύαξαν, ὡς μικροῦ φωνῆς ἀκηκοότες θεοῦ, καὶ πᾶς ὃν ἐνηχήθη τὸ ῥῆμα τουτί, δῶρον θεοῦ τὸν βασιλέα τέλειον ἔλεγε, πρὸς τὴν τοῦ ἐπηγγελμένου δυσχέρειαν ὁρῶν, καὶ τὸ τῆς πραότητος πολὺ καταπληττόμενος. μηδὲ γὰρ ἐξεῖναί τινι καὶ μάλιστα βασιλεύοντι, μοχθηρίαν φύσεως φέρειν ἀνίατον πρὸς τὸ κρεῖττον ἢ δυσμετάθετον, ἢ λέγειν ἄνθρωπον ἀποστάτην καὶ ληστεύοντα τὴν ἀρχήν, κἂν ἀρετὴν μετίῃ Δαβιτικὴν μάλιστα, καὶ μετὰ Δαβὶδ οὐκ ἀνταποδιδόντα τοῖς ἀνταποδιδοῦσι κακά, ἢ ψάλλειν ἂν κατ' ἐκεῖνον ἐν καιροῖς κινδυνώδεσιν, ἐκύκλωσάν με ὡσεὶ μέλισσαι « κηρίον, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. αὐτὸς μὲν « ὁ βασιλεὺς [illegible] πρὸς ἄλλως τῇ γλώττῃ καθυπέφηνε μετὰ βραχὺ τῇ προαιρέσει, καὶ ὥσπερ ἐν τῷ λέγειν ἀδιάστατος, οὕτω κἀν τῷ πράττειν ἀσύνταλτος,

ἀλλὰ μικροῦ δὴ ἡμιλλᾶτο Ἀνδρονίκῳ, τὸ πρὸς ἐκδικητικὸν ἀπονέμεσθαι, » μὴ τὸ τοῦ Σολομῶντος ἐπαινῶν, ὅ φησιν· ἀγαθὸν τὸ » μὴ εὔξασθαι, ἢ εὔξασθαι καὶ μὴ ἀποδοῦναι. ὁ δέ γε τοῦ Ἰκονίου σουλτάνος (ἦν δὲ οὗτος ὁ Κλιτζασθλάν) εὐγηρίαν ἄγων, καὶ γεγονὼς ὑπὲρ ἔτη τὰ ἑβδομήκοντα, τὸν Ἀνδρονίκου βίαιον θάνατον, καὶ τὴν ἀνάρρησιν Ἰσαακίου πυθόμενος, καταστοχάζεται ἀγχίνως, ὅσα εἰκὸς ἐπὶ ταῖς τῶν βασιλέων μεταβάσεσί τε καὶ παραλύσεσι γίνεσθαι, καὶ μᾶλλον εἰ πόλεμος ἐπιβάλλοι ἑσπέριος, καὶ πολέμων ὁ κράτιστος, καὶ δὴ εἰσβολὴν ποιεῖται ἐπὶ τοῦ τῶν Θρακησίων θέματος δι' εὐίππου καὶ εὐόπλου στρατεύματος, τοῦ Σαμῆ ἀμηρᾶ στρατηγοῦντος. ἔρημον ἀνδρῶν κεκενωμένον εὑρὼν τὸ τοῦ Κελβιανοῦ κλίμα, ὅπλα φορεῖν εἰδότων (πάντες γὰρ ὡς χείμαρροι μετερρύησαν πρὸς τὸν νεωστὶ τὴν ἀλουργίδα ἐμπεπορπημένον Ἰσαάκιον) ἀνθρώπους τε πολλοὺς ἐχειρώσατο, καὶ ζῴων ἤλασεν ἀγέλας παντοδαπῶν, καὶ ὠφελειῶν ἄλλων τὸ οἰκεῖον ἐνέπλησε στράτευμα. ἡμερώσαντι δὲ καὶ τῶν ἑῴων ἐθνῶν, ἄλλοις τε προσκαίροις φιλοτιμήμασιν, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐτησίων ἐκλήψεσι φόρων (οὕτω γὰρ οἱ ἐς ἡμᾶς ὑπερ[illegible] ῥωμαίων μεταχειρίζονται τὸ ἀλλόφυλον, τῇ οἰκουρίᾳ [illegible], ἴσα καὶ θαλαμηπόλοις νεάνισιν, αἳ περὶ τὴν ταλασίαν διαπονοῦνται) ἐβούλευσε δὲ ἀλλοεθνῆ γυναῖκα ἑαυτῷ μνηστεύσασθαι γαμετὴν (ἣν γὰρ ἐμνηστεύσατο πρότερον, θανάτῳ ἀπεβάλετο) καὶ δὴ κοινολογησάμενος διὰ πρέσβεων τῷ τῆς Οὐγγρίας ῥηγὶ τῷ Βελᾷ, ἄγεται ὡς γυναῖκα τὴν ἐκείνου θυγατέρα, τὴν δεκαετηρίδα οὔπω ἀκριβῶς ἐξανύσασαν. τὰ δὲ γαμοδαίσια θύειν ἀπὸ χρημάτων δημοσίων σμικρολογούμενος, °ἀμισθὶ ταῦτα ἐκ τῶν οἰκείων συνήλεγε χωρῶν· καὶ ἔλαθε διὰ σμικροπρέπειαν, καὶ ἄλλας μὲν πόλεις καλαμησάμενος, αἳ κατ' Ἀγχίαλον συνῳκίζοντο, ἑαυτῷ δὲ μάλιστα καὶ ῥωμαίοις ἐκπολεμώσας τοὺς περὶ τὸν Αἷμον τὸ ὄρος βαρβάρους, οἳ Μυσοὶ πρότερον ὠνομάζοντο, νυνὶ δὲ Βλάχοι κικλήσκονται. οὗτοι γὰρ ταῖς δυσχωρίαις πεποιθότες, καὶ τοῖς φρουρίοις θρασυνόμενοι, ἃ πλεῖστά τε ἐσὶ καὶ ὀρθὰ κατ' ἀποτόμους πέτρας τετείχισται, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐπὶ ῥωμαίους ἐμεγαλαύχησαν, τότε δὲ πρόφασιν εὑρηκότες (ὃ δὴ λέγεται πάτροκλον) τὴν τῶν οἰκείων θρεμμάτων ἀπαγωγὴν καὶ κάκωσιν ἑαυτῶν, ἐς ἀποστασίαν λαμπρὰν ἀνεσκίρτησαν. ἦσαν δὲ οἱ τοῦ κακοῦ πρωτουργοί, καὶ τὸ ἔθνος ὅλον ἀνασείσαντες, Πέτρος τις καὶ Ἀσάν, ὁμογενεῖς καὶ ταὐτόσποροι, οἳ καὶ μὴ δρῶντες τὴν κατάρξιν ἀπροφάσιστον, προσίασι βασιλεῖ σκηνουμένῳ ἐν τοῖς Κυψέλλοις, αἰτούμενοι συστρατολογηθῆναι ῥωμαίοις, καὶ διὰ βασιλείου γράμματος σφίσι βραβευθῆναι χωρίον τι βραχυπρόσοδον, ἐπὶ τὸν Αἷμον κείμενον· ἀλλ' ἀποτυχόντες τοῦ αἰτήματος (ἦν γὰρ ἡ θεία ὑπερκρατεστέρα κίνη» σις) ὑποτονθόρυσαν ὡς περιφρονηθέντες, ἀναιδῶς δὲ καὶ τὸν αὐχένα ἐπανατεινάμενοι, προσεπτύσαντό τι καὶ ῥῆμα θρασύτερον, τὴν ἀποστασίαν ἐμφαῖνον, καὶ ὅσα ἐπανιόντες οἴκαδε δράσουσι· καὶ τούτων μάλιστα ὁ Ἀσάν, ὁ καὶ θρασύτερος καὶ ὠμότερος, ὃς καὶ τύπτεται ἐπὶ τοῦ προσώπου, ὑπὸ ταγῇ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου ὑποπληχθεὶς εἰς ἀναίδειαν. καὶ οἱ μὲν ἄπρακτοι οὕτως ἐπανῆλθον καὶ περιύβριστοι, ὅσα δὲ ἐπὶ ῥωμαίων οἱ ἀλιτήριοι οὗτοι καὶ μιαροὶ διεπράξαντο, τίς ἂν ἐφίκοιτο λόγος; ἢ ποία διήγησις τοσαύτας κακῶν ἰλιάδας συμπεριλάβοι; ἀλλὰ μήπω περὶ τούτων, ὡς δὴ λέγειν προβαίνοιτο μοι καθ' εἱρμόν. ἔτι τοῦ Κομνηνοῦ Ἰσαακίου κατατυραννοῦντος τῆς Κύπρου, καὶ μήτε χρημάτων ὑποσχέσεσιν ἀναχωρεῖν ταύτης πειθομένου, μήθ' ὑποκλινομένου τῷ βασιλεῖ, οὔτε μὴν τὰ δεινὰ μετριάζοντος, οὐδ' ἐκακούργει ἐπὶ Κυπρίων, ἀεὶ καινοτέρας κολάσεις ἐπινοοῦντος, ἔγνω κατ' αὐτοῦ στόλον καταρτύσειν ὁ βασιλεύς,

a ἀστεὶ

ut parum abeſſet, quin ulciſcendis inimicis Andronicũ imitaretur, neglecto illo Solomonio, quo dicitur: « Præſtare non facere uotum, quàm uo« tum non reddere. Interim Iconij Sulianus Clizaſthlanis felici ſenecta ultra annũ LXX progreſſus, cum Andronici interitum, cui ſucceſſiſſet Iſaacius, audiuiſſet: & ea quæ in Imperatorum mutationibus accidere ſolent, præſertim ſi bellum ab Occidente grauiſsimum urgeat, ſagaciſsimè diuinaſſet: lectiſsimo equitatu, & armis inſtructiſsimo, in Thraciam impreſſionem facit, Same Amera duce. Qui cum Celbianum tractum bellicoſis uiris uacuum inueniſſet (omnes enim torrentis inſtar ad Iſaacium recens imperio potitũ confluxerant) multos homines cæpit, armenta & greges omnis generis abegit, & multis manubijs ſuum exercitũ locupletauit. Vbi Orientales gentes cùm alijs pro tempore muneribus, tum annuis tributis placatæ quieuerunt (ſic enim noſtra ætate Romanorum Imperatores cum Barbaris agere ſolent, domi inſtar nentium puellarum deſidentes) uxore defuncta alienigenam ducere ſtatuit: & per legatos Belæ Hungariæ regis filiam, nondum decem annos natam, ambit. Sed dum ex tenacitate nuptias ex fiſci pecunia celebrare reformidat, et ſumptus illos ab urbibus & prouincijs affatim exigit: cùm alias urbes, præſertim Anchialo finitimas, afflixit: tum Barbaros, Hæmi montis accolas, ſibi & Romano imperio infeſtiſsimos reddidit, qui olim Myſi, nunc Blachi nominantur. Hi enim anguſtijs & caſtellis freti, quæ plurima habent præruptis ſaxis inædificata: cùm prius etiam Romanos parum curarent, tum per cauſam abacti pecoris & uexationũ quas toleraſſent, apertè defecerunt. Eius defectionis principes & autores fuere duo ex illa gente fratres, Petrus & Aſan: qui ne ſine cauſa res nouas moliri uiderentur, Imperatorem Cypſellis degentem adeunt, petentes, ut in Romanas legiones referantur, & ſibi prædiũ exigui reditus in Hæmo monte ſitum, aſsignetur. Ea re non impetrata (nam fatorum uis prudentiam humanam ſuperabat) ſubmurmurabant, ut contempti, & uoti impotes: & uerbum audacius emiſerunt, quo defectionem, & ea quæ domum reuerſi acturi eſſent, innuebant. Aſan præſertim, homo audacior & crudelior, cui ob impudentiam, Ioannis Sebaſtocratoris iuſſu colaphus infringitur. Ita non infecta modòre dimiſsi, ſed contumelijs etiam iritati homines iſti nefarij & conſcelerati: quomodo contra Romanos graſsati ſuit, quis uerbis conſequatur? quæ oratio tantũ malorum pelagus complectatur? Sed nondum de his, ne hiſtoriæ ſeries interrumpatur. Comneno Iſaacio Cyprum adhuc tenente, à qua neque pecuniæ pollicitationibus, neque Imperatoris reuerentia abſtrahebatur, neque de crudelitate erga inſulares quicquam remittente, ſed ſubinde noua ſupplicia excogitante: claſſem contra eum Imperator mittere ſtatuit,

Clizaſthlanis graſſationes.

Iſaacij ſecundæ nuptiæ & ſordes.

Myſorum ſeu Blachorum defectio.

Calamitoſa in Cyprum expeditio.

Rentaceni Baſilij ſupplicium.

Blachi à furioſis et dæmoniacis concitati.

& l x x longis nauibus Ioannem Contoſtephanum, hominem ſenem, & Alexium Comnenũ (qui etſi uir fortis, & integræ ætatis erat, & Imperatoris nepos: tamẽ ob effoſſos ab Andronico oculos ad id munus non modò inutilis, ſed malum omen quoq; ab omnibus iudicabatur) nauarchos præponit. Ac nauigatio in Cyprum periculi expers fuit, ſecundis & lenibus uentis aſpirantibus. Sed ubi in portubus appulerunt, atrociſsimã tempeſtatem ſunt experti. Nam Iſaacius Cypri tyrannus eos et uicit & cępit: & potentiſsimus pirata Megarita, qui opem ferebat Iſaacio, clam naues uacuas, militibus ad terreſtre prælium egreſsis, occupauit. Itaq; trierarchæ non modò nullum illuſtre facinus ediderunt, ſed deniq; etiam in hoſtium manus uenerũt: & Megaritæ arbitrio permiſsi ab Iſaacio, paulo pòſt ad Siciliç tyrannũ, ad quem ille ut dominum ſuas actiones referebat, ſunt perducti. Iſaacius uerò poſt uictoriam multos Romanos in ſuas cohortes retulit, multos crudelibus pœnis affecit, ut erat tortor inexorabilis: atq; inter cæteros Rentacenũ Baſilium, cui alterũ pedem à genu ſecuri reſecuit. Erat is uir bellicoſiſsimus, & ut Achillẽ Phœnix, ita ipſe olim Iſaacium & in eloquentia & in re militari erudierat. Ac tali præmio Iſaacius omniũ mortalium maximè iracũdus, & in ira lebetis inſtar exęſtuans, ac tremẽte mento abſurdè loquens, pędagogum ſuum eſt remuneratus. Nauticam uerò turbam, quò quiſq; uellet, abire ſiuit. qui tanq̃ ex diuturno naufragio, ſerò domum redierũt: ſi qui ex tribus malis uno, uidelicet mari, fame aut morte non perierant. Cum Myſi apertè defeciſſent, ab ijs, quos dixi, impulſi: Imperator bellum eis infert. Sed nec illud prætereũdum eſt. Cum Blachi principiò ab eo conatu, ad quem à Petro et Aſane inducebantur, rei difficultate territi, abhorrerent: fratres, ut popularibus ſuis eum metum adimerent, ædem nomine præclari martyris Demetrij ædificarunt; in eamq; multos dęmoniacos utriuſq; ſexus coegerunt, qui eruentis & peruerſis pupillis, effuſisq; crinib. cætera omnia exquiſitè exprimebant, quæ id genus hominũ propria habet. eosq; docebant, in furore ꝓloqui: Deo uiſum eſſe, ut gens Bulgarorũ & Blachorum diuturno iugo excuſſo, libertatem cõſequatur: eaq́ue de cauſa Chriſti martyrem Demetrium, relicta metropoli Theſſalonica & æde, Romanorumq; conſuetudine, ad ipſos perueniſſe, adiuturũ id opus. Igitur uæcordes iſti homines paulum morati, & ſubitò maiore ſpiritu collecto, rurſus alienati, exagitabant̃, & clara uoce » quaſi numine afflati clamitabant: Non amplius » deſidiæ eſſe locum, ſed arreptis armis Romanos inuadendos eſſe: & qui in bello caperẽtur, non cõſeruandos aut uendendos, ſed inclementer occidendos eſſe, & prece & precio repudiatis, neq; magis ulla obteſtatione moueri oportere q̃ adamantem. Tota igitur gens à talibus irati-

καὶ ἐπ' αὐτὰ μακραὶ νῆες ὁπόσαι ἑβδομήκοντα, ναύαρχοι ἀναδείκνυνται ὁ Κοντοστέφανος Ἰωάννης, ἀνὴρ ὑπὲρ βαθὺ γηρακώς, καὶ ὁ Κομνηνὸς Ἀλέξιος, ὃς εἰ καὶ ἐφῆλιξ ἦν καὶ ἀνδρεῖος, καὶ τοῦ βασιλεύοντος ἐξανεψιός. ἀλλ' ἐκκοπεὶς τὰς κόρας ὑπ' Ἀνδρονίκου, ἀχρεῖος πρὸς τὴν ὅλην εἰς τὴν τότε στρατήγησιν συλλελόγιστο, ναὶ μὴν οὐδ' αἴσιος ἐκρίνετο οἰωνός. καὶ δὴ ὁ μὲν ἐς Κύπρον πλοῦς ἀκίνδυνος, καὶ τὸ πνεῦμα λίαν φορόν, ἠρέμα πως ἐμπῖπτον τοῖς λαίφεσι, τὰ δ' ἑξῆς καὶ μετὰ τὸ προσχεῖν ἐς τοὺς Κύπρου λιμένας, ἀπαίσια ἀγριώτερα λαίλαπος· αὐτούς τε γὰρ ὁ τῆς Κύπρου κρατῶν Ἰσαάκιος συλλαβὼν ἐσφετερίσατο, καὶ ὁ τῶν τότε ἐπὶ θαλάττης πειρατῶν ὁ κράτιστος, ὁ Μεγαρείτης καλούμενος, ἐπαμύνων Ἰσαακίῳ, αὐτοῖσι ἐπέθετο ταῖς ναυσί, κεκενωμένας εὑρὼν τῶν ἀνδρῶν, εἰς τὸν χερσαῖον ἐξιόντων πόλεμον. οἱ δὲ τριήραρχοι οὐ μόνον οὐδέν τι γενναῖον κατείργασαν, ἀλλὰ καὶ χερσὶ τῶν ἐναντίων θυμηρῶς ἑάλωσαν, καὶ αὐτοὺς μὲν τῷ Μεγαρείτῃ ἐκδίδωσιν Ἰσαάκιος ἐς ὅτι βούλοιτο χρήσασθαι. καὶ ἄγει τούτους μετὰ μικρὸν Σικελίᾳ καὶ ὁ ταύτης τύραννος, εἰς ὃν ὡς δεσπότην ὁ Μεγαρείτης ἀνέφερε τὰ ἑαυτοῦ. ὁ δ' Ἰσαάκιος πολλοὺς μὲν τῶν Ῥωμαίων μετὰ τὴν νίκην τοῖς οἰκείοις κατέλεξε τέλεσι, πολλοὺς δὲ καὶ ἀγρίαις ποιναῖς καθυπέβαλεν, ὁποῖος οὗτος ἀπαραίτητος ὢν κολαστής, ἐν οἷς καὶ τὸν Ῥεντακηνὸν Βασίλειον πελέκει ἐκ τοῦ γόνατος θάτερον τῶν ποδῶν ἐκτεμών. ἦν δ' ὁ ἀνὴρ οὗτος ἄριστος τὰ πολέμια, καὶ τῷ Ἰσαακίῳ τοῦτο ὡς Ἀχιλλεῖ ποτε Φοῖνιξ, μύθων τε ῥητῆρ' ἦν καὶ τῶν πολεμικῶν ἔργων διδάσκαλος πεφηνώς. ὀργιλώτατος δ' ὢν ἀνθρώπων ὁ Ἰσαάκιος, καὶ ὡς λέβητα καχλάζων ἀεὶ τῷ θυμῷ, παράφορά τε φθεγγόμενος ἐν τῷ χείλει, καὶ τὸ κάτω γένειον ῥομβαλέον σείων, καὶ ἄλλως δ' ἐξ ἱλαρᾶς ὀφρύος ἐκτίνων αἰδοῦς, τοιαύτῃ τιμωρίᾳ τὸν ἑαυτοῦ καθυπέβαλε παιδαγωγόν. τὸ δὲ ναυτικὸν πλῆθος ἔνθα οἱ πρὶν βούλοιτο διαφῆκεν ἰέναι, οἱ καὶ ὡς ἐκ ναυαγίας μακροῦ χρόνου τὰ οἴκοι κατέλαβον, ὅσοι γε μὴ ῥιγῶν ἑνί τινι κακῶν θαλάσσης καὶ λιμοῦ καὶ πλάνης ἀπεγένοντο. τῶν δὲ Μυσῶν ἐς ἀποστασίαν μελετησάντων προφανῆ, καὶ ἀρχηγῶν τῶν κακῶν τοὺς δ' ὧν ἔφημεν γεγενημένων, ἔξεισι βασιλεὺς κατ' αὐτῶν. καὶ δὴ κἀκεῖνο μὴ παριδεῖν ἀνιστόρητον. οἱ Βλάχοι ὤκνουν τὰ πρῶτα, καὶ ἀπεπήδων πρὸς τὴν ἀπόστασιν, ὡς ἦν ἐπείγοντο πρὸς τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἀσάν, τὸ τοῦ πράγματος μέγεθος ὑφορώμενοι. διὰ δὲ δειλίας τούτους τοὺς ὁμογενεῖς ἀπάγοντες οἱ αὐτάδελφοι, εὐκτήριον ἐδείμαντο οἶκον ἐπ' ὀνόματι Δημητρίου τοῦ καλλιμάρτυρος. εἰς ὃν πολλοὺς τῶν δαιμονολήπτων συναθροικότες ἐξ ἑκατέρου γένους, αἱματωποὺς καὶ διαστρόφους τὰς κόρας, λυσιχαίτας, καὶ τἆλλα ἀκριβῶς διασώζοντας, ὁπόσα οἱ τοῖς δαίμοσι κάτοχοι διαπράττονται, τοιάδε τούτους ἐνθουσιῶντας ὑποτίθενται φθέγγεσθαι, ὡς ὁ θεὸς τὸ τῶν Βουλγάρων καὶ Βλάχων γένος εἰς ἐλευθερίαν ηὐδόκησε, καὶ τὸν χρόνιον ζυγὸν ἀποτινάσσειν ἀπαυχενίσειν, οὗ χάριν καὶ τὸν Χριστομάρτυρα Δημήτριον ἐγκαταλιπεῖν μὲν τὴν Θεσσαλονικέων μητρόπολιν, καὶ νεὼν τὸν ἐκεῖ, καὶ τὰς παρὰ Ῥωμαίοις διατριβάς, ἥκειν δ' αὐτοῖς ἀρωγὸν ὡς ἐπαρήξοντα, καὶ συλλήπτορα τοῦ ἔργου ἐσόμενον. ἀνακωχεύομενοι δὲ πρὸς βραχὺ οἱ παράφοροι οὗτοι, καὶ αἴφνης τὸ πνεῦμα πλεῖον συλλέγοντες, ὡς ἀναπτόμενοι αὖθις διεβόων τε καὶ ἔζεον φθεγγόμενοι ἐκ τοῦ διάτορον, μὴ δεῖν τὸ ἐντεῦθεν ἕδρας ἀκμὴν, ἀλλ' ὅπλα μετὰ χεῖρας λαβεῖν, καὶ Ῥωμαίοις ὁμόσε χωρεῖν, τοὺς δέ γε συλλαμβανομένους κατὰ τὸν πόλεμον μὴ ζωγρεῖν, μὴ ζωγρωνεῖν, ἀλλ' ἐκσφάττειν καὶ κατακαίνειν ἀνηλεῶς, μηδ' ἐπὶ λύτροις ἀφιέναι, μηδ' ἐπικάμπτεσθαι δεήσεσι, μηδὲ γονυκλισίαις θηλύνεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ τινὰς ἀδάμαντας πρὸς πᾶσαν ἀκάμπτους τὴν ἱκέτευσιν, καὶ φθείρειν ἀπαξάπαντας τοὺς συλληφθέντας. τοιούτοις οὖν προφήταις ἅπαν τὸ

τὸ

τὸν ὅλον τὸ γένος ἐξομιληθέντες, τῷ ὅπλῳ γίνονται· καὶ ὡς ξυμβόλοις τούτοις τῆς ἀποστασίας, ἐπὶ μᾶλλον ἔθεντο τῇ ἐλευθερίᾳ σφῶν ἐπευδοκεῖν τὸν θεόν· καὶ μικρὸν ἡγησάμενοι τὸ καθ' ἑαυτοὺς ἄνετον καὶ ἀπόλυτον, καὶ περὶ τὸν ἄποθεν τοῦ Αἵμου ἐμπλατύνονται. ἅτερος δὲ τῶν ὁμαιμόνων ὁ Πέτρος, καὶ στεφανίσκον χρύσεον διαδεῖ τῇ κεφαλῇ, καὶ τοῖς ποσὶν ὑποσφίγξας περὶ καὶ περιτίθησι κοκκοβαφὲς πέδιλον. τὴν δὲ Πρεσθλάβαν προσβαλόντες (πόλις δ' αὕτη ὠγυγία ἐκ πλίνθου πᾶσα ὀπτῆς, καὶ πλείστην ὅσην τοῦ Αἵμου τὴν περίμετρον ἔχουσα) ὡς οὐκ ἀκίνδυνον ἑώρων τὴν πολιορκίαν, αὐτῆς μὲν ἀντιπαρέρχονται, τὸν δ' Αἷμον ὑποκατέρχονται· ῥωμαϊκαῖς δ' ἐσχατιαῖς ἐπικαταρραγέντες ἀπροσδοκήτως κωμοπόλεσι, πολλὰ μὲν σώματα ῥωμαίων ἐλεύθερα, πολλοὺς δὲ βόας καὶ ὑποζύγια καὶ τῶν ἄλλων βοσκημάτων χρῆμά τι οὐκ ἐλάχιστον διαρπάζουσιν. ἔξεισι τοίνυν κατ' αὐτῶν ὁ Ἰσαάκιος, οἱ δὲ τῶν δυσχωριῶν καὶ ἀπροσβάτων αὖθις ἐπιλαβόμενοι, ἀντέσχον ἐπὶ πολύ. γνόφου δὲ παρὰ δόξαν ἀναβαίνοντος ὑπὸ θεοῦ, ὃς σκότος τίθησι τὴν οἰκείαν ἀποκρυφήν, καὶ τὰ ὄρη καλύψαντος, ἃ ἐτήρουν οἱ βάρβαροι, τὰς τῶν περόδων στενὰς προλοχίσαντες, ἔλαβον ῥωμαῖοι λάθρα αὐτοῖς ἐπιστάντες, καὶ διασκεδάζουσιν οὕτω καταπλῆγας θέμενοι. καὶ οἱ μὲν ἀρχηγοὶ τοῦ κακοῦ, καὶ τῆς στάσεως, ὁ Πέτρος δηλαδὴ καὶ Ἀσάν, καὶ ὅσον τὸ αὐτοῖς ἑταιρικὸν ἀποστατικόν, περὶ τὴν τῶν εὐαγγελικῶν χοίρων ἀγέλην ὡς ἐς θάλασσαν τὸν Ἴστρον ὥρμησαν. καὶ τοῦτον διαπλωϊσάμενοι, τοῖς ἐκ γειτόνων Σκύθαις προσέμιξαν. ὁ δὲ βασιλεὺς περὶ πολλὴν τοῦ κωλύοντος ἐρημίαν πᾶσαν τὴν Μυσίαν ἔχων περιελθεῖν, καὶ φρουρὰν ἐγκαταστῆσαι ταῖς ἐκεῖσε πόλεσιν, αἳ πολλαὶ μέν εἰσι περὶ τὸν Αἷμον, αἱ δὲ πλείους οὐ γοῦν ἅπασαι σχεδὸν ἐπὶ πετρῶν ἀποτόμων καὶ ὑψηλοφανῶν γηλόφων πεπολισμέναι, τούτων μὲν πεποίηκέ τι καὶ διαπέπραχε· πυρὶ δὲ τὰς θημωνίας τῶν καρπῶν παραδούς, καὶ τοῖς τῶν ὀφθέντων Βλάχων φενακισμοῖς ὑπαχθείς, παλίμπους ἐκ τοῦ παραυτίκα γίνεται, ἔτι ὠδίνοντα τὰ ἐκεῖσε ἀφείς. ὅθεν ὡς πλατύτερον μᾶλλον ἐπῆρε τοὺς βαρβάρους περὶ ῥωμαίων μυκτῆρα, καὶ πλειόνως ἐξερρώσαντο. ὁ μὲν γὰρ τὴν βασιλίδα καταλαβών, ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις ἐβρενθύετο, ὡς καί τινα τῶν ἐπὶ τοῦ δικάζειν (ἦν δὲ οὗτος ὁ Μοναστηριώτης Λέων) παθῶσαι* εἰπεῖν τὰ τῆς τοῦ βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου ψυχήν, ὅτι τὸ τυπικὸν αὐτοῦ βασιλεὺς παρεβλέψατο, καὶ ὅσα ἐπὶ τῇ τοῦ Σωσθενίου μονῇ ἐκεῖνος δίδωσι, καὶ περὶ* τοῦτον νεωτερίσαι σὺν Βλάχοις, τραχηλιῶν καὶ διασύρων, ὃ καθυφῆκε βραχύ, ὡς διάθεν σφραγῖσι περὶ τὴν πρόσρησιν, φάσκων, ὡς αὐτὸς αὖθις εἰς τὴν προτέραν ὑποταγὴν καὶ δουλείαν σὺν ἀποστάτας συνέπεσέ τι, καὶ ἐπαναγάγοι ἀκαρεαίως οὕτως, ὡς οὐδὲ χρονίως ἐκεῖνος, καὶ μάτην αὐτοῦ ὡς ἀκρατοῦς δαψιλοφάγου λαιμοῦ καὶ ἀλλοτρίου μανικοῦ ζηνοδοῦς ἀπεφθέγγετο τὰ τῶν ψευδῶν ὀνείρατα καὶ διάκενα θεοπρόπια. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀσὰν βάρβαροι τὸν Ἴστρον διαβάντες, καὶ τοῖς Σκύθαις συμμίξαντες, πλεῖστον ἐκεῖθεν συμμαχικόν, καθὼς ἐβούλοντο στρατολογήσαντες, εἰς τὴν πατρίδα Μυσίαν ἐπανήκον, καὶ σεσαρωμένην ἀτεχνῶς εὑρόντες αὐτήν, καὶ ῥωμαϊκοῦ κεχηρωμένην στρατεύματος, μετὰ κόμπου ἐπεσέφρησαν μείζονος, οἷα λυσσῶντες πνεύματι τῇ ἐκ Σκυθῶν ἐπαγόμενοι συμμαχίᾳ. ὅθεν οὐδ' ἠγάπων, εἰ τὰ ἑαυτῶν ἔχουσι σώζειν, καὶ τὴν τῆς Μυσίας μόνην περιβαλοῦνται ἀρχήν, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ τὰ ῥωμαίων μέγιστα βλάψωσι, καὶ τὴν τῶν Μυσῶν καὶ τῶν Βουλγάρων δυναστείαν εἰς ἓν συνάψωσιν, ὡς πάλαι ποτὲ ἦν, οὐδαμῶς ἠνείχοντο. καὶ ἦν ἂν διοσάμενα τὰ καλά, εἴπερ αὐτὸς καὶ πάλιν ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν ἀποστατῶν ἐξώρμησε. πάλιν ἀλλ' αὐτὸς μὲν τὴν οἰκείαν ὁρμὴν εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερέθετο, τὴν δ' ἀρχηγίαν τοῦ πρὸς τούτους πολέμου ἐγχειρίζει θείῳ, τῷ σεβαστοκράτορι Ἰωάννῃ. ὁ δὲ οὐκ ἀσφαλῶς, ἀλλ' ὡς ἄγαν ἐπαινετῶς διακυβερνήσας τὴν στρατιάν, καὶ σὺν πολεμίοις τοῖς συμβαλὼν λυπήσας οὐχὶ βραχέα, εἰς ὁμαιχμίαν συναθροισθέντας, καὶ εἰς πεδία ὑποκαταβάντας ἐπιπόλαστα,

* ἀπᾶν

* τύπον

bus concitata, ad arma concurrit: & ut initia defectionis auſpicata fuerunt, magis etiam credidere, Deum libertati ſuæ fauere. nec ea contenti, in oppida & prædia ab Hæmo remota diſfunduntur. Alter uerò fratrum Petrus, auream corollã imponit capiti, et pedib. coccineos calceos inducit. Priſthlabam aggreſsi (urbs ea Ogygia eſt, tota latericia, & maximum Hęmi ſpacium complexa) ut oppugnationem non eſſe tutam uidebant, ea pręterita, ex Hæmo deſcendunt: et Romana oppida ſubitò adorti, multos ingenuos homines, multos boues & iumenta, aliarumq; pecudum ingentẽ numerum abducunt. Iſaacio aduentante, rurſus in anguſtijs & inacceſsis locis abditi, diu reſtiterunt. Sed caligine præter expectationem à Deo, cuius latebræ in tenebris ſunt, excitata, & montes, quos Barbari aditu anguſtiarum obſeſſo tuebantur, inuoluente, Romani eos imprudẽtes oppreſſerunt: & terrore attonitos ita diſsiparunt, ut mali iſtius autores & duces, cum amicorũ cœtu, ut ille porcorum grex in Euangelio in mare, ita ipſi in Iſtrũ illapſi, ad finitimos Scythas traijcerent. Imperator uerò, cum nemine prorſus prohibente, totam Myſiam peruagari, & præſidia in urbes, quæ pleręq; in Hæmo ſunt, ſed plures, ac potius ferè omnes in præruptis rupibus & altiſsimis tumulis extructæ, introducere liceret, neutrum fecit: ſed cumulis frumenti incenſis, ſupplicum Blachorum confictis uerbis deceptus, ſtatim retrò abijt, relictis illis rebus adhuc planè exulceratis. Vnde factum, ut Barbari Romanis audacius inſultarent. Nam is quidem in urbem reuerſus, ut re bene geſta gloriabatur: quidã uerò ex ordine iudicũ, Monaſteriotes Leo, falſè dicebat. Baſilij Bulgarοctoni animam dolere. Qui cũ Bulgaros funditùs deleuiſſet, edixerit: Si quãdo Blachi denuò nouis rebus ſtuduerint, ſuũ exemplũ imitandum eſſe, et prouinciã, caſtris in ea poſitis, peragrandam ei, qui bellum cum eis geſſerit: eo edicto in Soſthenij monaſterio affixo. Quod nũc ſit irritum: quòd Imperator, ea quæ ille multis annis confici iuſſerit, tam exiguo momento abſoluerit, ut illi tale nihil in mentem uenerit. Aſan uerò, maximis auxiliaribus Scytharũ copijs ſuo arbitratu delectis, reuerſus, cũ Myſiã patriã perpurgatam, & Romano exercitu uacuã reperiſſet, factus inſolentior & iactantior, Myſię incolumitate & dominatu non contentus, maxima Romanis detrimẽta inferenda, & Myſorũ ac Bulgarorum dominatũ, ut olim fuiſſet, omni contentione coniungendũ eſſe cenſuit. Quòd ſi ipſe Imperator, ut prius, iterũ ad bellum exiſſet, fortaſſe res bene geſta eſſet. Verùm is alacritate ſua in aliud tempus dilata, Ioannem Sebaſtocratorem patruum ſuum, cum imperio ablegauit: qui exercitu nõ temerè, ſed planè laudabiliter gubernato, & hoſti, qui contractis in unum copijs, in planiciem deſcende-

Iſaacius Blachos ſua negligentia confirmat.

Vide Annotationes.

Blachicum bellum ducibus malè commiſſum

rat,non paruis cladibus illatis,imperiū ob affectati regni ſuſpicionē deponere iubetur: & in eius locum Ioannes Cantacuzenus Cæſar,qui Imp.ſororē in matrimonio habebat,ſufficitur. Erat is uir ꝓcera ſtatura,forti animo,uoce magna,bellicoſus,ſed ob audaciā & arrogantiam ferè perpetuò aduerſo Marte pugnabat, inter alios & ipſe ab Andronico excæcatus. Cum autē Barbaros uitata planicie in montib. ſe ſenere audiuiſſet, nō cogitauit illos reficiendarum uiriū cauſa, & quo tutiores ſint, ibi cōmorari: ſed id factū timiditatē interpretatus, in medio campo caſtra poſuit.neq; cuſtodijs neq; excubijs accuratioribus uſus,neq; uallo cōmunito. Itaq; noctu à Barbaris oppreſſus,uix euadit,exercitu uarijs modis afflicto.Nam alij iacentes in tentorijs occidebanť,alij inermes in fuga capiebantur. Qui uerò uſq; ad Cęſaris tabernaculum profugerant,maiorē eius ꝗ hoſtiū acerbitatem ſunt experti, à quo contumelijs ut proditores proſcindebantur. Vt aūt ſuſceptū dedecus aboleret,armatus Arabicum equū conſcendit:ſcutoq; in manus ſumpto,in conſertos hoſtes eſt inuectus,uociferans,Sequimini me: cū nec uideret,neq; ſciret.quò iret, aut quid in caſtris fieret. Romanis ita uictis & fugientibus, omnia tabernacula ſunt direpta, & uexilla capta, & aureæ Cæſaris ueſtes ferrugineo colore interpunctæ: quas Petrus & Aſan induerūt,ante exercitū incedētes,& tabernacula ſita in planicie fixerūt.Imperio Cantacuzeno Cæſari abrogato,dux totius exercitus declaratus eſt Branas Alexius,breui quidē ille ſtatura.ſed magno ingenio & prudētia uir,atq; illa ætate ſummus Imperator. Qui exercitu ſuſcepto , non confidenter,ſed circumſpectè caſtrametabatur, inſtructa progrediens acie:atq; in id intentus,ut & hoſtem detrimentis afficeret , & omnes copias periculi expertes conſeruaret . Ita multis anguſtijs ſuperatis,ad locum qui Niger tumulus dicitur,peruenit. Ibi caſtris poſitis , valloq; munito,rei bene gerendæ ſpem hominib. afferebat. Sed cū regni cupiditate perpetuò æſtuaret,tum animū ſuū declarauit. Nam idē Branas cū primū ab Imp. dux ad bellū Siculū miſſus,auxilia Germanorū quę acceperat,ſatis habere uiriū ad iuuandos conatus ſuos ratus(nā Romanis legionib. tantū non fidebat, ut eis conſiliū ſuū aperire auderet) eandē uiam & ipſe ingredi ſtatuit , quæ Iſaaciū ad imperiū perduxiſſet. Igiť magnū S.Sophiæ templū ingreſſus, in medio ſtans opē introeuntiū contra iniquā et peruerſam Imp.iram,quē nulla re offendiſſet,neq; quicꝗ pręter mandata & uoluntatē eius feciſſet , implorat, & res geſtas ſuas celebrare inſtituit. An ignoratis,inqt,uiri,ꝗ fortiter in bellis me geſſerim? ut hoſtes iterū ac tertiùm induſtria mea ſuperarim? & populū ad ſeditionem concitat. Vt aūt ſe nihil proficere uidebat,promiſſa ab Imperatore impunitate, cœptis deſtitit,eadē cupiditate nihilominus retenta: cuius tum explendæ occaſione data,cum totius dux

Cantacuzeni Ioannis temeritas.

Branas Alexius homo ſeditioſus.

μετὰ μικρὸν τῆς στρατηγίας ἐξώσθη, ὑποβλεπόμενος βασιλείαν. διαδέχεται δὲ τὴν ἡγεμονίαν ὁ καῖσαρ Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνός, γαμβρὸς ὢν τοῦ βασιλέως ἐπ' ἀδελφῇ. ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ τὴν ἡλικίαν μακρός, καὶ ἀνδρεῖος τὴν ψυχήν, καὶ μεγαλόφωνος, καὶ ἐν πολέμοις δόκιμος, ἀεὶ περὶ δὲ τὸ δυστυχεῖν ἐν τοῖς πολέμοις, δι' ἣν εἶχε θρασύτητα καὶ ἀλαζονείαν. ἐξωρύχθη δὲ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς παρὰ Ἀνδρονίκου μετὰ τῶν ἄλλων. οὗτος τοὺς Βαρβάρους ὁ καῖσαρ ἀκούων ἐν ὄρεσι διάγειν, καὶ μὴ εἰς τὸν κάμπον κατέρχεσθαι, μὴ διαλογισάμενος, ὅτι διὰ τὴν αὐτῶν ἀνάπαυσιν καὶ ἀσφάλειαν ἐν τοῖς τοιούτοις τόποις στρατεύοντες ὄρεσιν, ἀλλὰ δειλίαν τοῦτο κρίνας αὐτῶν, μέσον τοῦ κάμπου ἐπήξατο τὰ αὐτοῦ καταγώγια, μήτε φυλακὰς ἔχων ἀκριβεῖς, ἢ βίγλας, μήτε μὴν βάλλων χάρακα. νυκτὸς οὖν αὐτῷ οἱ Βάρβαροι ἐπελθόντες, μόλις αὐτὸς διασώζεται, καὶ τὸ στράτευμα πολυτρόπως ἐκάκωσαν. οἱ μὲν γὰρ δὴ αὐτῶν ἐν ταῖς τένταις κείμενοι, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καταλαμβανόμενοι ἐφονεύοντο· οἱ δὲ ἀνάρματοι φεύγοντες, ἐζωγροῦντο. ὅσοι δὲ φυγεῖν ἠδυνήθησαν, καὶ πρὸς τὴν τοῦ καίσαρος κατοικίαν ἐλθεῖν, πικρότερον αὐτὸν ὑπὲρ τῶν πολεμίων εὕρισκον, ὑβρίζοντα καὶ διαβάλλοντα ὡς προδότας αὐτούς. θέλων γοῦν ὁ καῖσαρ τὴν ἑαυτοῦ νίκην ἀνακαλέσασθαι, ἡρματώθη καὶ ἐπεβάλλετο ἀραβικὸν φαρίον, καὶ ἔλαβε καὶ σκουτάριον εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ὥρμησε κατὰ μέσον τῶν πολεμίων, κράζων καὶ λέγων, ἀκολουθεῖτέ μοι, μὴ βλέπων, μηδὲ γινώσκων, ὅπη πορεύεται, ἢ τί ἐν τῷ στρατῷ γίνεται. νικηθέντων οὖν οὕτω τῶν Ῥωμαίων καὶ φευγόντων, ἐσπάραξαν παρὰ τῶν βαρβάρων αἱ κατασκηναὶ πᾶσαι, καὶ τὰ χρυσοϋφῆ ἱμάτια τοῦ καίσαρος, τὰ μετὰ τῶν ὑδραρίων χρωμάτων συσσημασμένα, καὶ τὰ φλάμουλα, ἅτινα καὶ ἐνεδύσαντο ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἀσὰν αὐτοὶ προπορευόμενοι ἔμπροσθεν τοῦ στρατοῦ αὐτῶν, καὶ ὑπὸ τὸν κάμπον ἐκεῖ καταλαβόντες, τὰς τέντας αὐτῶν ἐκάθισαν καὶ κατεσκήνωσαν. παραλυθεὶς δὲ ἐκ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς ὁ καῖσαρ Καντακουζηνὸς καῖσαρ, ἀναγορεύεται στρατηγὸς τοῦ ὅλου στρατεύματος ὁ Βρανᾶς Ἀλέξιος, βραχὺς μὲν κατὰ τὴν ἡλικίαν, βαθὺς δὲ τὴν γνώμην, καὶ ποικίλος τὴν φρόνησιν, καὶ τῶν εὐδοκιμούντων τότε ἀνθρώπων ὁ στρατηγικώτατος. ἀλλ' οὗτος τὴν στρατείαν παραλαβών, οὐ θρασέως, ἀλλὰ μετὰ ἀσφαλείας καὶ φυλακῆς τὰ τοῦτο ἐποίει καταγώγια, τεταγμένως τῆς ἔμπροσθεν προπορευόμενος, καὶ προθυμοποιούμενος θλίβειν τοὺς ἐχθρούς. ἐπιμελούμενος δὲ ὅπως καὶ ὁ στρατὸς ἅπας ἀκινδύνως διάγηται. διελθὼν δὲ τόπους δυσβάτους πολλούς, φθάνει κατά τινα τόπον, μέλανα βουνὸν καλούμενον, κἀκεῖ κατεσκήνωσε, καὶ χάρακα βάλλει, καὶ ἐφαίνετο ὡς καὶ χρηστότερόν τι ἐργάσηται. ἔχων δὲ δι' ἐπιθυμίας ἀεί ποτε, καὶ φανταζόμενος εἰς τὸ ὕψος αἰεὶ τῆς βασιλείας, τότε τὸν ἅπαντα σκοπὸν αὐτοῦ ἐφανέρωσεν. ὁ αὐτὸς γὰρ Βρανᾶς καὶ πρῶτον ὅτε εἰς τὸν κατὰ τῆς Σικελίας πόλεμον στρατηγὸς παρὰ τοῦ βασιλέως κατέστη, καὶ τὸ δὴ Ἀλαμανῶν συμμαχικὸν ἀνέλαβε, διακρίνας, ὡς ἀρκετόν ἐστι συνεργῆσαι αὐτῷ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ (οὐ γὰρ ἐθάρρει τοσοῦτον τὸ στρατιωτικὸν συνάγματα, ὥστε τὴν βουλὴν αὐτοῦ φανερῶσαι) ἔγνω καὶ αὐτὸς βαδίσαι τὴν ὁδόν, ἣν ὁ βασιλεὺς Ἰσαάκιος ἐβάδισε καὶ ἐβασίλευσεν. ἐξελθὼν οὖν νυκτός, καὶ πρὸς τὸν μέγαν τῆς ἁγίας σοφίας ναὸν εἰσελθών, καὶ μέσον τοῦ ἱεροῦ στάς, παρεκάλει τοὺς εἰσερχομένους βοηθῆσαι αὐτῷ, ἐκ τῆς ἀδίκου καὶ παραλόγου τοῦ βασιλέως ὀργῆς, λέγων, ὅτι οὐδὲν προσέκρουσε τι ὅλως ἔξω τοῦ ὁρισμοῦ καὶ τοῦ θελήματος ἐγγινομένου αὐτοῦ. καὶ ἤρξατο ἐγκαυχᾶσθαι ἐν τοῖς αὐτοῦ στρατηγήμασιν· οὐ γινώσκετε ὦ ἄνδρες, ὅσα ἐν πολέμοις ἠνδραγάθησα, καὶ δεύτερον καὶ τρίτον διὰ στρατηγικῶν μεθόδων τοὺς ἐχθροὺς ἐνίκησα· καὶ ἐκίνει πρὸς στάσιν τὸν λαόν. ὡς δὲ οὐδὲν μηδὲν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ γίνεσθαι, ὅρκους ἐκ βασιλέως δεξάμενος τῆς στάσεως διέλυσεν. ἐπιθυμίας δὲ ἔμενε καὶ ἀγχικαθίστατο τοῦ τοιούτου τῆς ἐπαναστάσεως σκοποῦ. ὡς δὲ τότε καιρὸν ἐπιτήδειον εὗρε, καὶ ἔλαβεν ἐξουσίαν

Haec ex uetuſto codice ſunt inſerta.

σίαν τὸ στρατηγὸς ὢν ἁπάσης τῆς στρατιᾶς, ἔχων καὶ τὸ ἅπαντα στρατὸν μεθ' ἑαυτοῦ, εἰς φανερὸν τὰ ἐν κευθμῷ μελετώμενα ἀνεκήρυξε. Ἐν δὲ συμβούλοις εἰς τοῦτο χρησάμενος, τοῖς ὅσοι κατὰ γένος ἐκείνῳ συνωκειοῦντο παρόντας (ἐκ τῆς Ἀδριανοῦ δὲ ὡρμῶντο πόλεως) πολλοῖς οὖσι, καὶ σύμπασι δυνατοῖς, τὸ ἐρυθρὸν ὑποδύεται πέδιλον, καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν εἰς τὴν πατρίδα, καὶ πρὸς πάντων ἀναγορευθεὶς τοῦ στρατεύματος αὐτοκράτωρ, τῇ ἐς τὴν βασιλεύουσαν πόλιν εἵλκετο, καὶ περὶ τὸ ἔξω λεγόμενον κατεστρατοπέδευσε Φιλοπάτιον. περὶ δὲ δείλην μετὰ τῆς εὐοπλοτάτης δυνάμεως τῷ τείχει προσπελάζει τῆς πόλεως, ἵππῳ ἐποχος ὤν, τὰ μὲν ἄλλα σύμπαν μὲν πάντη μέλανι, πλὴν ὅσον λευκαὶ τρίχες ἐν κύκλῳ σεληναίας περιαγόμεναι, φυεῖσαι ἦσαν περὶ τὸ μέτωπον, τοῖς ἐπὶ τῶν τειχῶν βασιλικοῖς καὶ θεαταῖς τῶν δρωμένων ἀστυπολίταις ἀπειλητὴς ἅμα καὶ παραινέτης ἐδείκνυτο. τὰ μὲν γὰρ αὐτοῦ φρονοῦντας εὖ παθεῖν ἔφασκεν, ὡς ἄρα καὶ οἱ διαπετάσαντες τὰς πύλας εἰσδέξονται, σωτῆρά τε καὶ εὐεργέτην εὑρήσουσιν. εἰ δὲ διὰ τῶν θυρῶν εἰσιόντα καὶ μὴ ἀναβαίνειν ἀλλαχόθεν ἐθέλοντι, ἀντιβαῖεν δὲ πάντα καὶ ἀντισταῖεν, ὡς αὐτὸς ἐκλέψας τὴν εἴσοδον, καὶ λῃστεύσας τὴν βασιλείαν, ἐκεῖνα αὐτοῖς ἀπαρακλήτως ἐργάσαιτο, ὁπόσα καὶ ὠμησταὶ θῆρες τοὺς ποιμένας παρωσάμενοι, καὶ μὴ διὰ τῆς αὐλῆς τῶν προβάτων, ἀλλ' ἑτέρωθεν εἴσω παριόντες. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦθ' ἕτερα μεγαλαυχήσας, καὶ ἅμα πρὸς τάξιν συνδιαταξάμενος ὁπλίτας χρεία τοῖς ἑτοιμασθεῖσιν εἰς πόλεμον πρὸς τὸ οἰκεῖον στρατόπεδον ὑπεχώρησε. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄρτι τοῦ ἡλίου τὰ ἑῷα φωσβολοῦντος, πρὸς τοῖς τείχεσιν αὖθις τῆς πόλεως γίνεται, κατὰ τὰς χερσαίας πύλας ἀντιτάξας τὴν στρατιάν, αἳ τοῦ Χαρσίου λέγονται, εἰς δεξιόν καὶ εὐώνυμον κέρας αὐτὴν διαιρεῖ, καὶ τὸ μέσον αὐτὸς ἐπέχων τῆς φάλαγγος, ἐφίησι τοῖς ἐκχεομένοις τῆς πόλεως στρατοῖς συμπλέκεσθαι. οὐδὲ γὰρ μόνον ἐντὸς τῶν πυλῶν τῆς πόλεως τὸ ὑπήκοον ἑαυτοῦ κατένειμε βασιλεύς. ἔστι δ' ὃ καὶ τῶν τειχῶν ἄνωθεν ἐπὶ τάξιν ἐφεστάναι, ἀλλὰ καὶ μακρὰν ἐκδιαλόμενος, ἐπέτρεψεν ἐπεκθέειν ἔξωθεν ἐκτὸς τῆς τάφρου, καὶ τοῖς πολεμίοις ὡς οἷόν τε ἀντιφέρεσθαι. εἰ δέ γε κάμοιεν, ὑποβεβηκότες τὴν πυργομαχίαν, προσεγγίζεσθαι τῆς ἔσω τοῖς τείχεσιν, ὅπως οἱ τῶν πυργοβαρέων ἄνωθεν, αὐτοῖς ἐπαμύνωσιν. ἕως μὲν οὖν ἐς καθαρᾶς μεσημβρίας τοξασμοὶ καὶ ἀκροβολισμοὶ παρ' ἑκατέρων ἐγίνοντο τῶν μερῶν, καὶ βραχύ τι μέχρι τινὸς ἐκράτουν τῶν τοῦ βασιλέως οἱ τοῦ Βρανᾶ ὡς πολέμων ἔμπειροι, καὶ τούτων μάλιστα οἱ ἐκ τοῦ Λατινικοῦ πεζικοῦ συγκροτούμενοι στίφους, ἐπεὶ καὶ οἳ τοῖς ζῶσιν ἔτι συνεξητάζοντο ἐκ τοῦ ζωγρηθέντος σικελικοῦ στρατεύματος, τούτους ὁ βασιλεὺς τῆς φρουρᾶς ἀνεὶς καὶ δεσμῶν, καὶ ὁπλισμοῖς ὑπαγαγών, πρὸς Βρανᾶν ἀπέστειλε, τῇ διὰ τοῦ Αἵμου στελλομένῳ, καὶ ἦσαν κράτιστα φάλαγξ τῶν περὶ αὐτὸν πεζικῶν, ἱππικῷ θυρεῷ καὶ ξίφει ἐπιμήκει καὶ δόρατι ἐγχήρει φραττόμενοι. ἐπιβοηθήσαντος δὲ καὶ τοῦ περὶ σφᾶς ἱππεύοντος τάγματος, τὸ [illegible] ὅσον τοῦ ἄστεος τρέπονται, ὡς καὶ ἄκοντας τὴν τάφρον διαβῆναι, καὶ προσφυῆναι τοῖς τείχεσιν. ἐπήμυνον δὲ αὐτοῖς οἱ τῶν τειχῶν ὑπερφαινόμενοι. καὶ τὰ μὲν τῆς τῆδ' ἡμέρας ἐν τούτοις ἔληξεν. ἀναψύξας δὲ ἐφ' ἡμέρας πέντε τὰς οἰκείας δυνάμεις ὁ τύραννος, τὴν αὐτὴν καὶ πάλιν ἔχεται πόνων, τοῖς περιβόλοις ἐπιστὰς τῆς πόλεως· ποιῶν δὲ ἐπὶ φόβον τοῖς ἀστικοῖς ἑαυτόν, καὶ διαστασιάζειν τὰ σπουδὴν ποιούμενος, μοῖραν τινα τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς παραλαβόμενος, ἐκπέμπει κατὰ τὴν βόρειον ἀντίπορθμον τῆς πόλεως πλευράν, ἣ τις Πόρος Βοὸς κικλήσκεται. ἀφ' ἧς καταφανὴς ὅ τε ἀκριβῶς ὁ μέχρι τῶν ἐν Βλαχέρναις ἀνακτόρων συρόμενος θαλάττιος αὐλών, καὶ ὅσα πρὸς ἄνεμον Βορρᾶν ἐπινεύουσι μέρη τῆς πόλεως. καὶ οἵ γε τὸ ἐπιτεταγμένον τέλει διδόντες, τοὺς ἐκεῖσε παρακειμένους γηλόφους ἀνιόντες, τὰς σημαίας ἐπῃώρησαν. ὁ δὲ ἥλιος τοῖς δόρασιν ἐμπίπτων, καὶ τοῖς τῶν στρατιωτῶν προσβάλλων θώραξι, νεοσμήκτοις οὖσι καὶ λείοις, ἐπεὶ οἷα ἀστραπῆς ἐπάλλετο διὰ τούτων κατακαμπτῶν, καὶ ἐπαύγαζον τῶν ἀκτίνων σελαγισμάτων ἐκπυρσώματα, ὡς καθ' ὑπεροχὰς τὴν ἀκτῖνα

exercitus eſſet declaratus, quæ diu animo celarat, in apertū protulit. Cognatisq́ ſuis in conſilium adhibitis, qui Adrianopolim, ut & ipſe, patriā habebant, multis & potentibus uiris, rubrum calceū induit: atq́ inde in patriā digreſſus, & ab omni exercitu Imperator ſalutatus, ad urbē Imperatricem contendit: & caſtris ad exterius Philopatiū poſitis, ueſperi cum inſtructiſsimis copijs ad mœnia accedit, equo planè nigro inſidens, niſi q̀ in fronte albā maculam inſtar lunaris orbis habebat, & Imperatorios milites & ciues, qui ex mœnib. illa ſpectabant, ſimul & monet, & minis terret. Nam ſi portis apertis ultrò in partes ſuas conceſſerint, ſeruatorem & benefactorem habituros. Sin per ianuā & non aliter ingredi cupienti reſtiterint, utiq́, ſi clàm ingreſſus & imperium latrocinio quodā cōſecutus fuerit, ſe cauſam habiturum ſic agendi cum eis, ut immanes feræ, quæ pulſis paſtoribus caulas perfregerint. Quæ cum iactaſſet, acie uelut ad pugnam inſtructa, in caſtra reuertitur. Poſtridie Sole orto, rurſus ad urbis mœnia accedit: & exercitu, ad terreſtrem portam quæ Charſij dicitur, in dextrum & læuum cornu inſtructo, mediā phalangem ipſe obtinens, copias urbe effuſas aggreditur. Imperator enim ſuos milites nō tantum intra portas urbis collocarat, ſed & partem q̄ longiſsimè excurrere extra foſſas, & cum hoſtib. congredi, & fatigatos hoſtibus urgētibus ad mœnia refugere, iuſſerat, ut ab ijs qui in turribus ſtarent, iuuarentur. Acuſq́ ad meridiem ſagittis & iaculis utrinq́ dimicatum eſt, Branæ factione aliquandiu nonnihil ſuperiore ob belli uſum, atque in ea Latinorum peditatu potiſsimum. Nam qui ex Siculo exercitu adhuc in uiuis erant, eos Imperator cuſtodia & uinculis liberatos, armis datis Branæ ad Hæmum proficiſcenti miſerat, qui optimam phalangem pedeſtrem explebant, ſcuto equeſtri, prælongo enſe, & lancea armati. Cum autē equitum quoque turmæ ijs opem tuliſſent, urbani ui pelluntur: & quamuis inuiti, foſſa ſuperata, ad mœnia ſe recipiunt, ꝓpugnatoribus eos adiutantibus. Tyrannus uerò ſuis ad dies V recreatis, rurſus eoſdem labores oppugnandi mœnia capeſsit, ſimul ut ſe urbanis formidabilem præberet, ſimul etiam ut diſsidium inter ciues excitaret: ac partem copiarum ad Septentrionale latus urbi obuerſum mittit, qui Boſphorus dicitur. Vnde tractus maris qui uſque ad Blachernium palatium pertinet, apertè cernitur: cæteræq́ partes urbis quę ad Aquilonem uergunt. Ii ergo iuſſa exequentes, uexillis in altum elatis, tumulos occupant. At ſolis radij qui in thoraces & arma militum recens polita & læuia incidebant, refracti, ignis inſtar relucebant. Itaq́ urbanus

Byzantij obſidio.

Conflictus ante urbem

Latini pedites.

populus turmatim in editiores colles urbis, illius ſpectaculi gratia conuolans, ſumma admiratione afficitur.

Propontis ad Branam deficit.

Deinde Propōtidis etiam incolas attraxerunt, non in re militari, ſed in remis agēdis maximo numero exercitatiſsimos. Ii ſcaphas ad piſcium capturam fabricatas, in naues bellicas mutarunt, craſsis tabulis utrinque affixis, alij fundis, alij arcubus & pharetris armati. atq; ita ex piſcatoribus in Mauortios uiros mutati, cum Imperatorijs triremibus fortiter dimicant.

Piſcatores claſſem uincunt.

quæ urbem circumeuntes, nocturnas Branæ impreſsiones obſeruabant, ac fretum diligenter tuebantur, ne fortè tyrannus deſperato per terreſtres portas ingreſſu, clàm per littorales ingrederetur. Ac principiò piſcatores inſanire uiſi, quòd ægrè in nauiculis fluctuantes, impetum in longas naues facere auderent: ubi ad arma uentum eſt, maximas hoſtium naues cum buccinis & tubis inuectas, tacitè quidem, ſed fortiter adorti, ſuperant, & in urbana littora compellunt. Nam eæ quia longiſsimæ erant & tardę, lembis piſcatorum non ſtatim nocere poterant: hi uerò quia confertim irruebant, & multi unam triremem circundabant, à puppi & prora & utroque latere pugnantes, in anguſto freto uictoria potiti, illuſtre trophæũ erexerunt. Sed Imperatorij claſſiarij, non diu eo dedecore tolerato, nauiculas uiciſsim fugant: eaſq; forſitan igni Græco abſumpſiſſent, niſi Branæ milites ex collibus ad littora digreſsi, ſuppetias illis tuliſſent. Cæterùm ubi ſeditionis autor animaduertit, ſe neq; clàm penetrare, nec aperta ui conſilium ſuum exequi poſſe, alia uia rem aggrediendam cenſuit, ac imperatricem urbem aut fame ad deditionem compellendam, annonæ penuria machina firmiſsima & acerrima admota (iam enim & Orientales & Occidentales prouinciæ ad eum defecerant, quibus edixerat, ne qua frumentaria nauis Byzantiũ appelleret) aut cum firmiore & maiore claſſe impetũ faciendũ: uerùm ea uoluebat animo, quæ Deus haud conceſſurus erat. Nam Imperator cum urbanum populum ſibi addictum eſſe, ac Branam adeò auerſari cerneret, ut etiam execraretur: Dei genitricis imagine, quæ ab Hodegio monaſterio Hodegetria nuncupatur, in mœnia pro uallo inexpugnabili tranſlata, cùm ſuapte induſtria ad pugnam incitatus eſt, quòd diuturnam obſidionem è re ſua nõ eſſe, & aliquid aduerſi nouarumq; rerum ſtudium allaturã putabat: tum

Conradus Cęſar Mõtiſferrati Marchio Iſaaciũ confirmat.

Cõradi Cęſaris hortatu maximè impulſus. Erat is uir genere Lãpardus, Montiſſerrati domini filius, prudentia & fortitudine tantũ excellens, ut nõ apud Romanos duntaxat eſſet celebris, Manueli pręſertim charus, ut ab ipſa natura & ingenij & manuũ dexteritate luculẽter ornatus, ſed apud populares quoq; ſuos inclytus. Hic eſt, qui maximis largitionib. à Manuele impulſus, Alemannorũ Regi reſtitit, & Moguntinũ epiſcopum Cancellariũ Regis ſuperauit, qui

συνελέγη δὲ δῆμος εἰς τὰ ἀνεστηκότα τῆς πόλεως γήλοφα, καὶ τὰ πραττόμενα θεᾶται, καὶ διὰ πλείστου τίθεται θαύματος. μετὰ δὲ τοῦτο καὶ τοὺς τῆς Προποντίδος οἰκήτορας εἰς ἑαυτὸν ἐπισπάσατο, οἳ μάχης μὲν οὐ πάντως ἵστορες, κώπην δ' ἐλαύνειν παμπληθεὶ ἄριστοι. ὅθεν τὰ πρὸς ἰχθύων ἄγραν τῇδ' αὐτῇ ναυπηγούμενα σκάφη, ὡς πολεμιστήρια συγκροτοῦσιν ὅπη ναῦς, σανίσι παχείαις ἑκατέρωθεν αὐτὰ διαλειφόντες· καὶ οἱ μὲν σφενδόνας ἐπλήσαντο, οἱ δὲ τόξα καὶ φαρέτρην ἀνέλαβον· καὶ οὕτως εἰς ἀρηϊκοὺς ἄνδρας ἐκ δικτυοπλόκων μετασκευασθέντες, κατὰ τῶν βασιλικῶν ἰσχύϊ καὶ κρατουμένων τριήρων· αἳ τὴν πόλιν περιθέουσαι, τὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Βρανᾶ νυκτερινὰς ἐφόδους ἐσκόπευον, καὶ ἐτήρουν ἐπιμελῶς τὸν πορθμόν, μήπως τῇ διὰ τῶν χερσαίων πυλῶν παρόδου ὁ τύραννος ἀπογνούς, διὰ τῶν παραλίων λάθοι φθάσας τὴν εἴσοδον. οἱ δ' ὑπὸ τῶν μακρῶν νηῶν τὰ μὲν πρῶτα μαίνεσθαι ᾤοντο ἀτεχνῶς τοὺς τῶν ἰχθύων ἀγρευτάς, οἳ οὕτως ὑπὸ τῶν ἁλιάδων μόλις σαλευόμενοι, ἐγχειρεῖν αὐταῖς ἀπεθάρρησαν. ὡς δὲ καιρὸς γέγονε τοῦ βάλλειν καὶ βάλλεσθαι, αἱ μὲν μετὰ βυκανῶν καὶ σαλπίγγων ἐξόρμοι γίνονται, τὰ δὲ τῶν ἁλιάδων περὶ μέσα στιγῇ καὶ οἱ ἐπ' αὐτῶν μένα πνέοντες, ἐντυχόντες τῇ θαλάσσῃ βρυγμοῖς καὶ συμβαλόντες, ἐτροπώσαντο τῶν ἀντιπάλων μέγιστον σκάφος, καὶ ταῖς τῆς πόλεως ἀκταῖς συνήλασαν. τὰ μὲν γὰρ διὰ τὸ μήκιστα εἶναι καὶ δυσδιάλυτα, ἐκ τοῦ αὐτίκα ἐνάγειν τὸ ἁλιευτικὸν ἔμενον, τὰ δὲ συμφορηδὸν ἐπιόντα καὶ πολλὰ μίαν τριήρη συμμιγδὴν περιϊόντα, ἔκ τε πρύμνης καὶ πρώρας, καὶ τῶν ἑκατέρωθεν τοίχων μαχόμενα, ὡς ἐν στενοπόρῳ πορθμῷ τὴν νίκην εἶχον ἐπιτυχοῦσαν αὐτοῖς, καὶ λαμπρὸν ἀνίστων τρόπαιον. ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ τὸ ἐκ τῆς ἥττης αἶσχος ὑπενεγκόντες οἱ τοῦ στόλου τοῦ βασιλέως, παλίωξιν τῶν λεμβαδίων τιθέασι· τάχα δ' ἂν καὶ τῷ ὑγρῷ πυρὶ τὰ περὶ μικρὰ ἠφάνισαν, εἰ μὴ ἐκ τοῦ γεωλόφου ἐπεβοήθησαν οἱ τοῦ Βρανᾶ ὁπλομάχοι, ἐκ τῶν λόφων καταβάντες, καὶ τὸν αἰγιαλὸν ἐπιπορευόμενοι φόνου τοῦ ἐπάγειν τῷ ναυτικῷ. ἰδὼν δὲ ὁ ἀποστάτης, ὡς οὔτε κλέπτειν ἔχει τὴν πάροδον, οὔτε μὴν πολέμου νόμῳ ἀνύσιμα εἰσὶν οἱ τὰ μελετώμενα, ἄλλην τραπέσθαι διενοεῖτο. ὁ γὰρ λιμῷ τὴν βασιλίδα τῶν ἐκπολεμῆσαι πόλιν, μεγίστην ἀφορμὴν αὐτῷ καὶ κρατίστην ἑλέπολιν τὴν τῶν ἐδωδίμων ὑποποιούμενος (ἤδη γὰρ ἑῷα καὶ ἑσπέριος ὑπὸ ῥωμαίους λῆξις αὐτῷ προσεχώρησε) μηδὲ μίαν ἀποκλείσας ναῦν σιταγωγὸν καταίρειν εἰς τὸ Βυζάντιον. ἢ προσβαλεῖν μετ' ἀκμαιοτέρου στόλου καὶ πλείονος. ἐκεῖνα δὲ ἦν ἀνελίττων κατὰ νοῦν, ἃ μὴ τὸ θεῖον ἐπένευσε γενέσθαι κατὰ γνώμην. ὁ γὰρ βασιλεὺς ὁρῶν αὐτῷ προσκείμενον τὸ τῆς πόλεως πλήρωμα, καὶ μὴ μόνον οὐκ αἱρούμενον βασιλεύειν Βρανᾶν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀναθέματι καθυποβάλλοντα ἐκεῖνον, ἄνω τῶν τειχῶν ἀναγαγὼν οἷά τι ἄμαχον ἔρυμα καὶ ἀνάλωτον χαράκωμα τὴν εἰκόνα τῆς θεομήτορος, ἥτις ἐκ τῆς τῶν ὁδηγῶν μονῆς, καθ' ἣν προσκεκλήρωται, ὁδηγήτρια ἀποκαλεῖται· ἐρρώσθη μὲν καὶ οἴκοθεν πρὸς ἀντιμάχησιν, κρίνας ἀλυσιτελὲς τῇ χρονίῳ φρουρᾷ τοῦ ἔσωθεν καθεῖρξαι, καὶ ἀπεδεδίττετο μή τι καινοτομήσωσιν ἐπ' αὐτόν, πλείονος δ' ὑπῆρξε τοῖς ἐπὶ πλάξεσι βαίνεσθαι τοῦ καρτεροῦ. ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος τὸ μὲν γένος Ἰταλιώτης, τὰ πρὸς δ' ἐξέφυτο τοῦ τὴν χώραν τῆς Μόντης φεράτης κατέχοντος. τοσοῦτον δὲ ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει διέφερεν, ὥστε οὐ παρὰ ῥωμαίοις ἦν μόνον περιώνυμος, καὶ μάλιστα τῷ βασιλεῖ Μανουὴλ ἐπιπόθητον ἄκουσμα, ὡς φύσεως λαχὼν εὐγένειαν καὶ διανοίας ὀξύτητα, καὶ χειρῶν δραστηριότητα, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ὁμογενέσιν αὐτοῦ περικλεής. οὗτος ἦν ὁ μεγίστοις φιλοτιμήμασιν ἐκ τοῦ βασιλέως Μανουὴλ ἐρεθισθείς, καὶ ἀνταίρας χεῖρας τῷ τῆς ἀλαμανίας ῥηγί, καὶ μάχῃ τὸν ἐπίσκοπον Μαγγούντζης νικήσας, καγκελλάριον ὄντα τοῦ ῥηγός, καὶ κατὰ

καὶ περὶ τῆς Ἰταλίαν ἐμβαλόντα μετὰ πλείστης δυνάμεως, συνειληφώς τε αὐτόν, καὶ δεσμοῖς περιβαλὼν, καὶ οὐκ ἄλλως ἐκλύσειν ἰσχυρίζετο, εἰ μὴ ἐκ τοῦδε καὶ τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως προσταχθείη. τότε δὲ τοῦ βασιλέως Ἰσαακίου τὸν αὐτοῦ ὁμαίμονα Βονιφάτιον διὰ πρέσβεων μετακαλουμένου, ὡς περὶ γάμον συναφθείη Θεοδώρᾳ τῇ αὐτοῦ κασιγνήτῃ, ἐπεὶ νύμφην ἐκεῖνος ἡρμόσατο, καὶ εἶχεν ἄρτι πρὸς χεῖρας τὴν ὁμόλεκτρον, ὕστερον δὲ τὴν βίου κοινωνὸν θανάτῳ ἐκβαλόμενος, ὡς ἕρμαιον τοῖς πρέσβεσι κεῖσθαι, καὶ τὸ πάρεργον τοῦ ἔργου μεῖζον περὶ πολύ. ναὶ μὴν ὑποσχέσεσιν οἱ πρέσβεις μεγίσταις τὸν Κοῤῥάδον καταπείσαντες, σὺν αὐτῷ ἐπανέζευξαν. καὶ ὡς ἐτέλεσε τοὺς γάμους ὁ βασιλεύς, μετὰ μικρὸν δὲ ἡ τοῦ Βρανᾶ ἐπηκολούθησεν ἐπανάστασις, τὸ τοῦ βασιλέως διανιστῶν φρόνημα οὐ διέλειπε, καὶ ταῖς χρηστοτέραις ἀναθάλπων ἐλπίσιν ἀπεσβηκὸς ἤδη καὶ εἰς ἀγεννῆ καταβληθὲν χαλαρότητα, καὶ ὥσπερ ἀκόνη τῷ βασιλεῖ πρὸς τὸν τοῦ πολέμου ξυρὸν γινόμενος. ἀμέλει καὶ βασιλεὺς τοὺς γυμνόποδας καὶ χαμεύνας τῶν μοναχῶν ἠθροικώς, καὶ ° οἷς κίοσι τῆς γῆς ὑπερήρθησαν, εἰς τὰ ἀρχεῖα συνειρκώς, ἐδεῖτο δι' αὐτῶν τοῦ θεοῦ, διασκεδάσαι τὸν ἐφεστῶτα ἐμφύλιον πόλεμον, καὶ μὴ μεταβῆναι ἢ ἀποπλῶναι τὸ κράτος πρὸς ἕτερον, τῶν δὲ περὶ πόλεμον ἀπημέλει παντάπασι, τὰς ἐλπίδας πάσας ἐπαναπαύων τῇ πανοπλίᾳ τοῦ πνεύματος. ὁ δὲ ὡς ὁ καρκῖνος τῇ πίννῃ πολλάκις τοῦτον διύπνιζε, καὶ ὑπονύττων διανίστα, πείθων μὴ πάντα τοῖς ἀβίοις τούτοις θαῤῥεῖν. ἀλλ' ἐν τῷ μέρει καὶ στρατιωτικῶν ἐπιμελεῖσθαι, καὶ φάλαγξιν ὁπλομάχοις περὶ τὸν ἀντιστάτην κεχρῆσθαι, ὅπως οὐ μὴ μόνον διὰ τῶν δεξιῶν ὅπλων τῶν συνηγόρων δηλαδὴ τῶν ἁγίων ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἀριστερῶν τῶν κρατυνομένων ξίφει καὶ θώρακι, τὸν ἀντικαθήμενον πολέμιον μετιὼν· μηδὲ χρημάτων ὑποδείσας φείδεσθαι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα διαφθείρειν εἰς στρατεύματος συναγωγήν, ἐπεὶ καὶ ἄνευ τῶν καθ' αἷμα τῷ βασιλεῖ συναπτομένων, καὶ τῶν ὅσοι τὰς οἰκήσεις μὲν ἐντὸς εἶχον τῆς πόλεως, πάντες ὑπείκουσι τῷ Βρανᾷ, κἂν τὸ ἔξωθεν οὐκ ἦν ἐπισυνάγειν κτᾶσθαι στράτευμα. οἷς δὴ τοῦ καίσαρος λόγοις καθάπερ τισὶν ἐλεγχθεὶς βασιλεὺς πειθόμενος, ἀφυπνίζεταί τε τὸν κάρον, καὶ τῆς ἀκηδίας μεθίεται, καὶ ἤρξατο συλλέγειν συμμαχικόν. μὴ εὐπορῶν δὲ λέγων χρυσίνων, ἐκ τῶν βασιλικῶν ταμιείων ἀργύρεα σκεύη ἀνελόμενος, παρακατετίθετο ταῦτα τοῖς χρυσὸν ἔχουσι τεμένεσι, καὶ τὰ ἐκεῖθεν προσαχθέντα χρήματα εἰς συλλογὴν διένειμε στρατιᾶς, καὶ ὕστερον μετὰ τὴν νίκην καὶ τὸ χρυσίον οὐκ ἀποδέδωκε, καὶ τὰ παρακατατεθέντα ἀνείλετο. ἀμέλει καὶ ἐν βραχεῖ καιρῷ ὁ μὲν Κοῤῥάδος ἐκ τῶν περὶ τὴν πόλιν συναγήοχε Λατίνους ἱππότας περὶ τοὺς δὶς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, πάντας ἀρειμανίους, καὶ πεζοὺς πεντακοσίους. οὐκ ὀλίγοι δὲ ἐστρατολογήθησαν καὶ ἐκ Ἰσμαηλιτῶν καὶ τῶν ἑῴων Ἰβήρων, κατ' ἐμπορίαν ἐληλαμένων τὴν ἐς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων. τὸ δὲ περὶ τὸν βασιλέα ἐπίσημον τοῦ γένους, καὶ ἄλλως περὶ τῆς βασιλείου αὐλῆς εἰλούμενον, περὶ τοὺς χιλίους ἠριθμεῖτο. τοσαύτην δ' ὁ Κοῤῥάδος ὑπὲρ τῶν κρατούντων εἰσηνέγκατο σπουδήν, ὥστε θεόπεμπτον ἀγαθὸν περὶ καιρὸν τοῦ βασιλέως ὑπονοεῖν τοῖς ἅπασιν ἐλογίζετο. ἐπεὶ δ' ἔτι τοῦ βασιλέως ἐσθίοντι ἐπιφοιτήσας, εἶπεν οὕτως (ὑποστενάξας ἄγαν) τὸν περὶ τὸν ἐφεστῶτα πόλεμον ἐπεμέλου, ὥσπερ γίνῃ προχειρότερος, ὅτε τὰ προκείμενα βρώματα λιχνευόμενος, καὶ ὅλην τὴν φροντίδα τοῖς παρασκευασμένοις διαχειλῶν διαρῥύμασιν. ὁ δὲ ἐρυθριάσας ἐπὶ τῷ ῥήματι τούτῳ, καὶ πυῤῥότερος φανεὶς ἑαυτοῦ, καὶ μειδιάσας βεβιασμένον· ἐπιλαβόμενος τῆς χλανίδος τοῦ καίσαρος, καὶ διασειστικῶς· ἀλλ' ὦ γε ὡς κατὰ καιρὸν, ἄνθρωπε, ἐστιαθησόμεθά τε καὶ μαχεσόμεθα. ἐγένοντο δὲ καὶ διοσημεῖαί τινες τηνικαῦτα. ἡμέρας γὰρ ἀστέρες ἐφαίνοντο, καὶ ὁ ἀὴρ ταραχώδης ὤφθη, καὶ περὶ

° ὡσεὶ

qui cum maximis copijs impreſsionem in Italiam fecerat: eumq́ in uincula cõiectum, aliter ſe dimiſſurũ negauit, niſi à Romanorum imperatore iuberetur. Tum autem cum Imperator Iſaacius ad fratrem eius Bonifaciũ legatos miſiſſet, de ſorore Theodora illi deſpondenda, is uerò iam cũ alia nuptias celebraſſet: legati magnæ felicitatis loco habuerunt, quòd hic coniugem amiſiſſet: ac bonum longè maius iudicarunt, quàm ſi id confeciſſent, cuius gratia uenenerant. & Conradum maximis pollicitationibus impulſum ſecum adduxerunt. Cum uerò non multo poſt eas nuptias, Branas defecit, is Imperatoris animũ erigere, & bona ſpe ſuſtentare iam labaſcentem, & remolleſcentem cõfirmare non deſtitit: quippe qui ijs monachis qui nudis pedibus incedentes, & humi cubantes, ueluti columnis ultra humum efferuntur, in palatium congregatis, Deo ſupplicaret, ut ciuile bellũ propulſaret, nec alteri traderet imperiũ: rem uerò bellicã penitus negligeret, omni ſpe ſua in armis ſpiritus collocata. Cæterùm Conradus eum, ut cancer pinnã, ſubinde uellicabat & excitabat: monens, ne in mendicis iſtis omnem fiduciã collocaret, ſed rei militaris etiam rationem haberet, & armatis phalangibus ſeditioſo occurreret: nec dextris dũtaxat armis, hoc eſt ſanctorum uirorum interceſsionibus, ſed ſiniſtris etiam, quæ enſe & thorace conſtarent, hoſtes ulciſceretur. neq; parcendum eſſe pecuniæ, ſed ad conſcribendum militem impendendam. Nam præter cognatos Imperatoris, & eos qui in urbe habitabãt, cæteri omnes Branæ ſe ſubmiſerant, neq; foris copię parari poterant. Quibus Cæſaris uerbis, uelut aſsiduis ſtimulis, torpore illo & ſocordia excuſſa, auxilia contrahere inſtituit. Et quia ſibi pecuniam deeſſe querebat̃, uaſa ex Imperatorijs ſcrinijs deprompta, templis quæ aurum habebant, oppignorauit: & pecuniam inde acceptam, ad colligendum exercitum diſtribuit. quamuis poſt uictoriam, nec pecuniam reſtituit, & uaſa illa abſtulit. Conradus uerò exiguo tempore equites Latinos in urbe circiter CCL coegit, omnes uiros bellicoſiſsimos, & pedites D. nec pauci ex Iſmaelitis, et Orientalium Iberum multi, qui negociandi cauſa in urbem uenerant, nomina militiæ dederunt. Ex genere illuſtribus & alioqui palatium frequentare ſolitis, ad mille connumerati ſunt. Conradus uerò tanta contentione Imperatoris partes tuendas ſuſcepit, ut ab omnibus diuinitùs miſſus eſſe tẽpore maximè neceſſario crederetur. atq; aliquando ad Imperatorem comedentem ingreſſus, cum ſuſpirio dixit: Vtinam ita rem bellicam curares, ut alacriter ad cœnę lauticias accurris, et animum in patinis habes. Eo dicto Imperator erubuit, & prehenſo illius pallio, cum riſu coacto dixit: Heus tu, ſuo tempore & cœnabimus & bellabimus. Tum quoq; oſtenta apparuerunt. Nam ſtellæ interdiu ſunt conſpectæ, aer turbulentus fuit,

Iſaacius uotis pugnat contra hoſtem.

Armis dextris & ſiniſtris pugnandum.

Conradi libera uox.

Oſtenta.

circuli quas areas uocant, Solem ambiuerunt: unde lumen eius non purum, ſed pallidius emicuit. Imperator uerò tanto exercitu coacto, quantũ res ſinebant, nõ diutius cunctandum, & ſub tecto deſidendum eſſe ratus eſt, ſed uiciſsim arma ſeditioſa inferenda. Itaque thoracatus intra ea mœnia, quibus Manuel imperator Blachernium palatium muniſt, ſtans, huiuſmodi oratione cognatos & proximè aſtantes milites confirmauit: Omnino præſtat, Deoq; gratius eſt, ut ſubditi pro legitimo Imperatore pugnent, quàm cum ſeditioſo ac ciuilis belli autore ſe coniungant. Si qui uerò ſunt, quorum animi uacillent ac fluctuent, aut omnino ad ſeditioſum magno impetu amoris ferantur: & quem heri, ut mancipia dominum, coluerunt, cum hodie reijciant: ab ijs impetratam uelim rem omnino æquiſsimã, ut domi ſedentes neutri opitulentur, donec prælio dirempta fuerit controuerſia, ac tum ut cæteri cum uictore ſe coniungant: aut ſtatim ante pugnã ad hoſtem abeant, ac pro eius ſalute dimicẽt, quo gratiam ab eo uictoriam adepto maiorem ineant. Nam ne quidẽ labijs honorare, corde uerò alteri addictos eſſe, ac omne ſtudium deferre: haud ſcio an ab ullo probari, aut Deo placere poſsit, qui æquitatis amans in animorũ receſſus inquirit. Nam ab eo quod his peius eſt, ac omnium impudentiſsimum, animus quoq; abhorret, uidelicet ne qui pugnæ tempore ad tyrannum deficiant, & probatos etiam uiros exemplo ſuo corrũpant. Id quod in auibus quę gregatim uolant, cernitur. nam ubi una ſubuolarit, reliquæ omnes unà auolant: ubi una cõſederit, reliquę etiã conſident. Hæc propterea dicebat, ꝙ Ioannem Sebaſtocratorem patruũ ſuum ſuſpectum habebat, ut & ueteri neceſsitudine & recẽti affinitate cũ Brana coniunctũ, cuius filiam nõ ita pridẽ filio ſuo deſpõderat. Quibus uerbis cùm omnes alij doluerunt, tũ Sebaſtocrator, ut omnem ſuſpicionẽ à ſe amoueret, omnem familiã ſuam et ſemetipſum atrociſsimis diris deuouebat, ſi unq; ad Branã deficere in animo habuiſſet. Neq; enim ſe ita eſſe officij rudẽ, aut ſenio delirare, ut fratris filiũ Imperatorẽ, à quo ab alia dignitate ad aliã promotus eſſet, aduenæ ſub dio uerſanti, cuius animũ erga ſe inexploratũ haberet, ob filij nuptias poſthaberet. Cũ Branas ſuos milites in aciem eduxiſſe nunciaretur, et pugnæ tempus eſſe uideretur, apertis portis milites erumpunt, Protoſtratore Manuele Camyze, qui Imperatori ad conducendũ militem non paruam pecuniã ſuppeditarat, cornu ſiniſtrum obtinente. Nam cũ Branę inimiciſsimus eſſet, neq; ſpem bonã foueret, ſi is uinceret: omnes ſuas opes Imperatori aperuerat: & quantum uellet, inde ſumere permiſerat: melius eſſe ratus, propter Imperatorem amicũ & cognatum, omnia ſua bona effundere, eaq; ſi uiciſſet, cum gratiarũ actione et fœnore recipere, ꝙ domi aſſeruare homini alieno, infeſto & ingrato,

Iſaacij concio.

Ioannes Sebaſtocrator Iſaacio ſe purgat.

Manuel Camyzes Protoſtrator.

καὶ περὶ τὸν ἥλιον στέφη τινὰ συμβεβήκασιν, ἃ φασὶν ἅλωνας, ὡς μηδ' ἔχειν καθαρὸν καὶ ἀθόλωτον, ἀλλ' ὠχρότερον ἐκδιδόναι τὸ φῶς. τοσαύτην δ' ὡς ἐνεδίδου τὰ πράγματα συναθροίσας ὁ βασιλεὺς στρατιάν, ἔγνω μὴ ἀναδύεσθαι καὶ μέλλειν εἰσέτι, καθήμενος ὑπωρόφιος, ἀλλ' ἐν τῷ μέρει καὶ αὐτὸς ξιφήρης ὀφθῆναι τῷ ἀποστάτῃ. καὶ γίνεται θωρακοφόρος εἴσω τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως, ὃν ὁ βασιλεὺς ἀνήγειρε Μανουήλ, ἔρυμα τῶν ἐν Βλαχέρναις ἀρχείων, καὶ ἐπιθαρρύνει λόγοις τοὺς συγγενεῖς, καὶ τὸ περιεστὸς ἐγγύθεν ὁπλιτικόν, τοιάδε περιλαλούμενος· κρεῖττον δὴ δίκαιον, καὶ παρά γε θεῷ ἀνεπίκλητον, τοῦ νομίμως κρατοῦντος προαγωνίζεσθαι τοὺς ὑπ' ἀρχήν, ἢ γοῦν προσρίπτειν ἀνδρὶ νεωτεριστῇ, καὶ κατ' ἀλλήλων ἐκπολεμοῦσθαι τῶν ὁμογλώττων. οἱ δ' εἴ τινες ἄρα, μετεωριζομένην ἔχοντες τὴν γνώμην καὶ ἀμφιταλαντευομένην, ἢ προσκεκλικυῖαν ὅλην τῷ ἀποστάτῃ, καὶ δυσχερῶς αὐτοῦ ἀπέχονται, καὶ ὃν χθὲς ὡς δεσπότην δισμόχθηροι ἐθεράπευον, σήμερον ἀθετοῦσι, σύμβολον· αἰτοῦμαι τούτων αὐτοὺς αἴτημα δικαιότατον, ἐπ' οἴκου ἱζάνειν μηδ' ὅλως ἐπαρήγοντας, ἕως ἂν πολέμου διακριθείη τὰ πράγματα, καὶ τῷ νικῶντι πρὸς τοῖς ἄλλοις ὑποπέσοιεν, ἢ μεταχωρεῖν ἐς τὸν ἀποστάτην ἤδη αὐτίκα, καὶ πρὸ τῆς συμπλοκῆς κἀκείνῳ προπολεμεῖν τε καὶ προαγωνίζεσθαι, ὅπως καὶ χάριν εἴσονται πλείονα τροπαίοις ἀναδειχθέντος. ὡς τό γε ἐμοὶ δοκεῖν, προσκολλᾶσθαι καὶ χείλεσι τιμᾶν ἕτερον, ἢ προσκεκληρῶσθαι τῇ καρδίᾳ, κἀκείνῳ ἐκνέμειν ἅπαν τὸ πρόθυμον, οὐκ οἶδα εἴ τις καὶ ἐπαινέσει, ἢ ὅπως ξυγχωρηθείη παρὰ θεῷ, ὃς τὰς ὑπὸ βάθους φρένας ἐξερευνᾷ φιλοδικαίως. ὃ δ' ἔστι τούτων χεῖρον καὶ ἀναιδέστερον, οὐ βάλλεσθαι προαγόμενον τὸ σόν, τοῦτ' ἔστιν ἐν τῷ τοῦ πολέμου καιρῷ αὐτομολίας ἐργάζεσθαι πρὸς τὸν τύραννον, καὶ κακὸν τοῖς ἐπιλέκτοις ἀνδράσι προκεῖσθαι παράδειγμα εἰς τὸ συμμεταβάλλεσθαι σφίσι καὶ προσεπαίρεσθαι εἰς ἕτερον, ὃ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀγεληδὸν πετομένοις πτηνοῖς ὁρᾶται γενόμενον. μιᾶς γὰρ ἀναπτάσης, καὶ τὰ λοιπὰ ῥοιζηδὸν συναναπτάσι, καὶ τινὸς τῶν ἑτέρων καταπαύσαντος, συνιζάνουσιν ἅπαντα τὸ πτερόν. ταῦτα δ' ἐφθέγγετο, δι' ὑποψίας ἔχων τὸν πρὸς πατρὸς θεῖον τὸν σεβαστοκράτορα Ἰωάννην, ὡς πάλαι τε τῷ Βρανᾷ συνήθη, καὶ ἄλλον γε πρότερον τῆς ἀγχιστείας, γάμον ἐπὶ υἱῷ συνάψαντα μετὰ θυγατρὸς τοῦ Βρανᾶ. ἐφ' οἷς καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκλόγιμοι τῶν τότε σύλλογον, οὐ μικρῶς ὑπεδείσαντο. ὁ δὲ σεβαστοκράτωρ ἅπαν ἑαυτοῦ μηδὲ σῶν ὕποπτον, παλαμναιοτάταις ἀραῖς τοὺς κατ' οἶκον ἅπαντας ἑαυτοῦ, καὶ ἑαυτὸν δὲ καθυπέβαλλεν, εἰ δέ ποτε ἐγνώκει ποτὲ τῷ Βρανᾷ προσθήσεσθαι. μηδὲ γὰρ οὕτως εἶναι τοῦ καθήκοντος ἀδαής, ἢ τὸν νοῦν ὑπὸ τοῦ γήρως ἀπαλεκφύας, καὶ ἠλιθιάζειν παντάπασιν, ὡς ἀδελφόπαιδος βασιλέως, καὶ ἐκ δόξης εἰς δόξαν μεταποιούμενος, τὸν ὑπόθετον καὶ ἔπηλυν ἀντικαλλάξασθαι δι' ἀγχιστείαν παιδός· καὶ ὃν οὐκ ἴσασιν ἀκριβῶς, ὡς διανοήσαιτο δ' ὑπὲρ ἐπ' αὐτόν, καὶ δράσει τὰ χειρότερα. ἐπεὶ δ' ἐπέλαβε καιρὸς πρὸς παράταξιν, καὶ ὁ ἀποστάτης ἐκτέταχε τὰς οἰκείας δυνάμεις ἠγγέλλετο, ἀναπετάννυνται μὲν αἱ πύλαι τῆς πόλεως, ἐκχέονται δὲ τὰ στρατεύματα. καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας ὁ πρωτοστράτωρ ἐπεῖχε Μανουὴλ ὁ Καμύτζης, ὃς οὐκ ὀλίγα τῷ βασιλεῖ ἐχορήγησε χρήματα, κατὰ τὴν τότε χρειωδίαν τῶν ὁπλιτῶν ξενολογοῦντι. ἐχθρὸς γὰρ ὢν τῷ Βρανᾷ, μηδ' ἀγαθὰς ἐλπίδας βαλλόμενος, εἴπερ ἂν ἐπικρατέστερος ὁ Βρανᾶς, πᾶσαν τὴν οὐσίαν βασιλεῖ ἀνεκάλυψε, καὶ ταύτης ὁπόσον βούλοιτο μέρος ἀποσπάσαι συγκεχώρηκε· κρεῖσσον οἰηθείς, ὑπὲρ βασιλέως φίλου τε καὶ προσγενοῦς καταπροέσθαι τὰ ὄντα ξύμπαντα, καὶ πάλιν νικῶντος μετ' εὐχαριστίας ἀπολήψεσθαι ὕστερον, ἢ τῷ οἴκοι ἀλλοτρίῳ, καὶ τούτῳ ἐναντίῳ τε καὶ ἀγνώμονι ταμιεύειν

ὡς καταὡς κατάγελων οἰκεῖον, ἐκείνῳ ῥαστώνην ἄφθονον. τὸ δὲ δεξιὸν αὐτὸς διέταττεν ὁ βασιλεὺς Ἰσαάκιος, ἐν ᾧ συνείλεκτο ὅσον ἦν κράτιστον, καὶ ὅπλοις ἀριπρεπὲς πέφυκεν. τὸ δὲ μέσον ὁ Κοντράδος καῖσαρ μετὰ τῶν ὑπὸ μισθὸν ἀγειρομένων Λατίνων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. τῆς δ' ἀντιπαρατεταγμένης στρατιᾶς τὸ μὲν μέσον τῆς φάλαγγος, ὅπου καὶ τὸ συγγενὲς καὶ φίλιον ὅλον τοῦ Βρανᾶ, καὶ ὅ τι τῶν συνακολουθησάντων αὐτῷ ἐκείνων ἐπίσημον τῷ γένει καὶ θάρσει, αὐτὸς ἐπεῖχε Βρανᾶς, τὰ δ' ἑκατέρωθεν ἱστάμενα τάγματα, ἄλλοι τε στρατηγίας ἐπιστήμονες, καὶ ὁ Σκύθης Ἐλπουμής. μέχρι μὲν οὖν μεσούσης ἡμέρας ἀκροβολισμοὶ ἐπράττοντο καὶ ἐμπηδήσεις κατ' ἀλλήλων ἐγίνοντο τῶν ἀμφοτέρων τῶν στρατευμάτων, καὶ πεζικαὶ προβεβλημέναι δυνάμεις μάχης τῆς ἀντιστάσεως ἀπήρχοντο. ἐπεὶ δ' ὁ ἥλιος τὴν κορυφὴν ἔφλεγε, τότε δὴ τὰ σημεῖα τῆς μάχης αἴρεται, καὶ πρῶτος ὁ Κοντράδος διεκινεῖτο φοινικοβαφὲς μετὰ τῶν αὐτῷ συνόντων Λατίνων τὸ τῶν ὅπλων ἔχων ἐπίσημον. αὐτὸς μέντοι ἄνευ θυρεοῦ τηνικαῦτα διηγωνίζετο, ἐκ δὲ λίνου πεποιημένον ὕφασμα οἴνῳ αὐστηρῷ ἱκανῶς ἁλισμένον διάβροχον πολλάκις τε ἐπιπτυχθὲν δίκην θώρακος ἐνεδέδυτο· ὃ τοσοῦτον δ' ἦν ἀντιτυπὲς ἁλσὶ καὶ οἴνῳ συμπιληθέν, ὡς καὶ βέλους ἁπαντὸς στεγανώτερον. ἠριθμοῦντο δ' ὡς ὀκτωκαίδεκα καὶ πλείονα τὰ τοῦ ὑφάσματος συμπτύγματα. περισταλὲν δὲ τὸ μεταίχμιον βραχύτερον, αὖθις ἔστη· καὶ ἐπεὶ οἱ μὲν πεζοὶ τὰς λόγχας ὡς πρὸς συμπλοκὴν ἀνέστησαν, πυργηδὸν τῇ τάξει ἀραρυῖαι (ἀσπὶς γὰρ ἀσπίδα καὶ κόρυς κόρυθα ἤρειδε, καὶ οἱ θυρεοὶ ἀλλήλοις συνέκρουον) οἱ δ' ἱππεῖς τὰ δόρατα ἐγκλίναντες, καὶ τὰ τῶν πεδίλων κέντρα τοῖς ἵπποις ἐμπείραντες ὥρμων δὲ, καὶ τὸ τῆς βασιλείας τάγμα ἐπηκολούθει, οἳ δὲ τὴν πρώτην ἔμπτωσιν τῶν περὶ τὸν Κοντράδον ὁπλιτευόντων πεζικῶν, οὐδὲ τὸν ῥόθιον ἐπιχαγὴν τῶν ἱππέων οἱ περὶ τὸν Βρανᾶν ὑπενεγκόντες, τὰ νῶτα μεταβαλόντες διεσκίδναντο· εἶτα δὲ τούτοις καὶ τὰ λοιπὰ διαθρυληθέντα τάγματα τρέπονται πρὸς φυγήν. αὐτὸς δ' ὁ Βρανᾶς γεγωνὸς ἐκκεκραγὼς καὶ διάτορον, στῆτε Ῥωμαῖοι, πλείους τοι πρὸς ἐλάττονας μαχεσόμεθα, καὶ πρῶτος ἔγωγε κατὰ τῶν ἐναντίων ἐμβαλῶ πολεμίων· καὶ ἅμα δρῶν ὃ ὑπετίθετο, παλίστροφον μὲν οὐδένα πεποίηκεν ἴχνος· ἐπὶ δὲ τὸν Κοντράδον ἄτερ κόρυθος° μαχόμενον τὸ δόρυ ἰθύνων, οὐ καιρίως δ' ἔβαλεν, ἀλλὰ τὸ μὲν τὸν τοῦ καίσαρος ὦμον παρέξεσεν, ἄλεον τῶν ἐκείνου χειρῶν ἐξερρύη. ὁ δὲ ἀμφοτέραις τὸ οἰκεῖον ξυστὸν λαβόμενος, ἐμπήγνυσι τοῦτο τῇ γνάθῳ τοῦ Βρανᾶ, καὶ σκοτοδίνης ἐκεῖνον ἐμπίπλησι, καὶ καταχρημνίζει τοῦ ἵππου Βρανᾶν, τὸν δ' ἄρα τῶν ἀποβεβηκότων αὐτοῦ οἱ δορυφόροι τοῦ καίσαρος καταδορατίζουσι. φασὶ δὲ ὡς γὰρ τῷ πρώτως ὑπὸ Κοντράδου καταβληθῆναι, τὴν τελευτὴν παραιτούμενος, ἱκετεῦσαι Βρανᾶς τὸν μὴ τεθνάναι, τὸν δὲ Κοντράδον ἐκεῖνον μὴ χρῆναι δεδιέναι δεινὸν δῆ· οὐ γὰρ ἀνδρός τι πείσεσθαι ἕτερον, ἢ τῆς κεφαλῆς μόνον ἀποτέμνεσθαι. ὃ καὶ παραχρῆμα πέπονθεν. ἀκόσμως δὲ τῆς φυγῆς γινομένης, ἕκαστος τὸν καθ' αὑτὸν διώκων ἀνεῖλε. ὅσον δὲ ἀρχομένης συνέβη τῆς τροπῆς, οὐ περαιτέρω προβέβηκε. καὶ Ῥωμαῖοι δ' ὁμογενοῦς ἐφείδοντο αἵματος, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ διωκόμενοι τὸ περὶ ψυχῆς τρέχοντες, μηδ' ἐπίσης δρομῆς ἀπεδίδρασκον. ἐσκυλεύθη οὖν ὁ χάραξ ὑπὸ τῶν νικώντων, καὶ εἰς διαρπαγὴν ἐκκείμενος ἦν οὐ μόνον τοῖς τοῦ βασιλέως στρατεύμασιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπιχεομένοις ἀστυπολίταις. ἀναιρεῖται δὲ περὶ τοῦτον τὸν πόλεμον καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Στεθάτος, πρὸς τὸν βουβῶνα λόγχῃ τρωθεὶς, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ μείλιχος, ὃς διέπων τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀγχιάλου, οὐχ ἑκόντως ἐπηκολούθησε τῷ Βρανᾷ, ἀλλ' οὔτε τὸν προσλαβόμενον ὤνησέ τι, καθὼς καὶ προσεδοκᾶτο, Βρανᾶν, καὶ ἑαυτὸν οὐκ ἐξέσωσε τοῦ μαχαίρᾳ θανεῖν, τῶν τότε ἀστρολόγων ὁ δοκιμώτατος ὤν. ἀλλ' ὅ τι τὴν ἐκείνου γνῶσιν διέδραμον, ὡς ἔοικε, λεπτοῦ λεπτότερον, ἡσυχῆ μένοντα ἐπ' ἀκροῦ ὑπὸ τῆς σκηνῆς, καὶ ἰδὼν οὐκ ἔδεισε τὸ πολέμιον.

κραγμαλέον

in derisum suum & summam illius cōmoditatem. In dextro cornu ipse Imperator curauit, in quo lectiſsimi quique & armis inſignes erant. Mediū Conradus Cæſar cum ſtipendiarijs Latinis tam equitibus & peditib. occupabat. Hoſtilis phalangis mediū Branas cū cognatis ſuis & amicis, & nobiliſsimis ac fortiſsimis quibuſque obtinebat: in utroq; cornu cùm alij duces, tum Elpumes Scytha curabāt. Ante meridiem leuia certamina & inſultus ab utroq; exercitu facti ſunt, pedeſtribus copijs pugnā auſpicatis. Cum uerò ſole iam medium cœli culmē occupante, ſignū pugnæ datum eſſet: Conradus primus cum ſuis, quorum arma purpureū inſigne habebant, impetum in hoſtem facit, ac ſine clypeo tum pugnabat, ſed textū lineum auſtero et ſallito uino probè maceratū, & amplius decies octies complicatum pro thorace indutus erat, ita firmum, ut nullum telū penetraret. Vtriuſq; exercitus interuallo in anguſtū contracto, rurſus conſiſtit. Poſtq; pedites ut pugnam inituri lanceas inſtar turris erexerunt (nam clypeus clypeum, galea galeā urgebat, & ſcuta collidebantur) & equites ſubditis calcaribus equos directis haſtis concitarunt, Imperatoria etiam legione ſubſecuta: Branę milites ne primo quidem impetu Corradini exercitus tolerato, obuerſis tergis diſsipantur. Deinde cæteræ etiam legiones in fugā uertuntur. Branas uerò quanta uoce poterat clamitans, Srate Romani, plures enim cum paucioribus pugnabimus, & primus ego haſtam in hoſtem uibrabo: idq; quod alios monebat exequens, neminē ſanè à fuga reuocauit, ſed telo in Conradum ſine galea pugnantem directo, non lethalem ictum illi intulit: ſed Cæſaris humero perſtricto, telum è manibus amiſit. At ille haſtam ſuam utraque manu prehenſam ira in Branæ maxilla defigit, ut oborta uertigine equo præcipitaretur, & à ſatellitibus Cæſaris cōfoderetur. Aiunt, cum primo uulnere accepto mortē deprecaretur, Conradum eum bono animo eſſe iuſsiſſe, neque enim quicq; grauius quàm capitis trūcationem ei metuendā eſſe: idq; ſtatim accidit. In illa effuſa fuga, proximū quenq; quilibet occidit: idq; principio fugæ dūtaxat factū, non ulterius proceſsit. Nam & Romani cognato ſanguini parcebāt: & ij quos perſequebātur, quippe res capitis agebat, ſumma feſtinatione aufugiebant. Caſtra à uictoribus direpta ſunt, nec militibus duntaxat, ſed urbanę etiam multitudini prędæ fuerunt. In hac pugna Conſtantinus Stethatus occubuit, haſta in inguine uulneratus, uir bonus & ſuauis: qui cum Anchiali prouinciæ pręeſſet, Branam non ſpontè ſecutus, nec ipſi, ut expectabatur, commodauit: nec ſemetipſum conſeruauit, quo minus ferro interiret, quamuis aſtrologorū eius ętatis princeps. Nimirum ſcrupulo aliquo minutiſsimo deceptus in tentorio manſerat, hoſtē ingruētem nihil timens.

Branas à Corrado occiditur.

Cōſtantini Stethati aſtrologi interitus.

ἐλίγγο

Ferebatur autem Branæ ex artis obſeruatione prædixiſſe, fore ut eo die urbem ingrederetur, & magno cum ſplendore triumpharet. Quod utrum dixerit, necne, affirmare non poſſum. Noui enim, famę non ſemper in huiuſmodi rumoribus fidem habendam eſſe. Sed ſi illa dixit, quæ feruntur, uates utique deceptus eſt, ut res ipſa declarauit. niſi quis fortè aſtrologiæ deditus, eum non prorſus aberraſſe, nec artem omnino uanam eſſe propterea contendat, quòd caput eius et dexter pes eo die haſtis affixa, per forum traducta ſunt: unaque caput circumforanei cuiuſdam, qui Poeta dicebatur, non in bello cæſi, ſed poſt illuſtrem illam uictoriam iuſſu Imperatoris, haud ſcio quo fine interfecti.

Branae capiti et uxori inſultatur.

Eo bello hunc exitum ſortito, Imperator conuiuio inſtructo, omnes aulæ portas aperuit, ut uictor à quibuſuis conſpiceretur: & cum manus epulis admoturus eſſet, ferculum haud ſanè decorum, & ludicrum parum elegans, Branæ caput inferri iuſſit, quod hianti rictu & clauſis oculis humi abiectum, huc atque illuc globi inſtar agitabatur, & iaculis traijciebatur. Deinde coniugi quoque eius in palatio incluſæ oblatum eſt. quæ rogata, num ſciret cuius eſſet? oculis in miſerabile illud & inexpectatū ſpectaculum coniectis: Noui, inquit, & me miſeram iudico. Erat enim modeſta mulier, & decoram matronis taciturnitatē maximi faciebat. Quare à patruo Manuele matronale decus, & familiæ ſuæ ornamentum appellabatur.

Fugientium trepidatio.

Exercitus uerò qui cum Brana defecerant, laxis habenis quócunque fugiebant: ac qui pugnæ tempore poſt propugnatores ſteterant, cum inclinatam eſſe aciem ſenſiſſent, fuga occupata, eos qui à tergo ſequebantur, pro hoſtibus metuentes, curſum intendebant, ne caperentur. Qui uerò ſequebantur, antecedentium incitatam fugam, ut rem ſalutarem imitati, & hoſtium perſecutionem ueriti, illud utique optabant, ut equi non ungulis humum pulſarent, ſed tanquam Pegaſus uolitarent: ipſique uelut orci galea tecti, à nemine conſpicerentur. Tantus eos terror inuaſerat, qui faciebat ut quiduis & dicerent & optarent. Ac in ponte Daphnutiano plurimi perijſſent, niſi quidam manibus in cœlum extenſis, Deum teſtatus, neminem à tergo inſtare, ſed uictores iamdudum à perſequendo deſtitiſſe, eos monuiſſet, ut impetum fugæ moderantes, ordine & cautè fornicem illum pertranſirēt. Ac tenues & obſcurę fortunę homines citra moleſtiā & crimen domū redierunt, ſalubriter obſcuritate ſua tecti, neque metuentes ne ab ullo inquirerent.

Iſaacius ſeditioſis ignoſcit.

Qui uerò aut genere illuſtres, aut magiſtratib. geſtis inſignes erāt, frequētes conuenere, & per legatos ueniā ab Imp. petiuerunt, quòd hominē ſeditioſum ſecuti defeciſſent.

ἐλέγετο δὲ τὸν Βρανᾶν φοιβᾶσαι προῤῥητικῶς, ἐκ τῶν τῆς τέχνης ἐκβάσεων τεκμαιρόμενος, ὡς κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς πόλεως ἐντὸς ἀπελεύσεται, καὶ θριαμβεύσει περιφανῶς. ὅπερ δὲ εἰ μὲν αὐτὸς ἀληθῶς εἴρηκεν ὁ ἐπιθέτης, ἀσφαλῶς οὐκ ἴσαμι, ὅτι μηδ᾽ ἀεὶ δεδιδῶς τὰ παρὰ τῆς φήμης μυθεύονται, ὁπόσα περιλαλεῖ τε καὶ θρυλλεῖ. ὅτι δὲ οὐδ᾽ ὅμως ὁπόσα ἡ φήμη ἐδίδαξεν ἀπὸ τοῦ προφαίτορος, ἐκθέντα ἀκαίρως διεξεβίβασαν, αὐτά φασι τὰ πράγματα ἔφηναν, εἰ μή τις τῷ οὐρανοσκόπῳ ὑπεραμυνόμενος, μὴ παντάπασι δὲ ταύτην εἶναι κενὴν διατείνοιτο, καὶ τὰ τῆς τέχνης μὴ καθόλου διαπταίειν, ὡς τὴν τοῦ Βρανᾶ κεφαλὴν μετέχειν τὰ προῤῥηθέντα, καὶ τὸν ἕτερον αὐτοῦ τῶν ποδῶν, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης διὰ τῆς ἀγορᾶς ἐμπεπαρμένα κοντοῖς διαπομπεῦσαν. σὺν αὐτῇ δὲ καὶ κεφαλὴ τινὸς ἀγοραίου, ποιητοῦ λεγομένου, ἣν οὐδεμία πολεμία χεὶρ ἀφείλετο· αὐτὸς δὲ βασιλεὺς μετὰ τὴν λαμπρὰν ἐκείνην νίκην, καὶ τὴν τῶν ἐναντίων καταπολέμησιν ἐκτμηθῆναι προσέταξεν, οὐκ οἶδ᾽ ἐφ᾽ ὅτῳ συνοίσοντι ἢ κατορθώματι. καὶ τοιοῦτο μὲν ὁ τότε ἀγὼν εἴληφε πέρας. αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς τραπόμενος εἰς ἑστίασιν, πάσας τῶν ἀρχείων αὐτίκα πύλας αὐλείους, καὶ παραθύρους προσκλινίους, ὥστε τοὺς βουλομένους εἰσιέναι, καὶ θεᾶσθαι αὐτὸν τραπεζοῦ χερσὶ δὲ τοῦ ἅπτεσθαι τῶν σιτίων χαυλιόν, καὶ τὰς χεῖρας κινῶν εἰς τὸν τῶν προκειμένων ἐδεσμάτων πόλεμον, ἐπεισόδιόν τι οὐκ εὐπρεπὲς καὶ ἄθυρμα ἀπολάπτιον, τὴν τοῦ Βρανᾶ προσενεχθῆναι ἐκέλευσε κεφαλήν. ἡ δὲ ὡς εἰσήχθη, ἐπ᾽ ἐδάφους ἐξέῤῥιπτο, σεσηρυῖα καὶ μεμυκυῖα τὼ ὀφθαλμώ, ὥσπερ τι κανάστρον δίκην σφαίρας διαγομένη τε καὶ μεταγομένη διακοντίζετο. ὕστερον δὲ καὶ τῇ αὐτοῦ γαμετῇ ἔνδον τῶν ἀνακτόρων καθειργμένῃ παρεισφέρεται, καὶ ἀνερωτᾶται αὕτη, εἰ συνίησιν ὅτου δὴ ἡ κεφαλή; ἡ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνη τῷ πικρῷ καὶ εἰκῇ ἀέλπτῳ θεάματι ἐπιβαλοῦσα, οἶδα, φησί, καὶ ταλανίζω ἐμαυτήν. ἦν γὰρ σώφρων ἡ γυνή, καὶ τὴν ἐπιπρέπουσαν τῷ θήλει σιωπὴν τιθεμένη περὶ πολλοῦ, οὐ χάριν καὶ καλλονὴν γυναιξὶ κατωνόμαζεν ὁ πρὸς μητρὸς αὐτῆς θεῖος ὁ αὐτοκράτωρ Μανουήλ, καὶ οἷόν τε τῶν ἐκ τοῦ γένους ὀμφάλιον. τὰ δέ γε πρὸς ἀποστασίαν τοῦ Βρανᾶ συναράμενα στρατεύματα, ὅλους ἀνέντα χαλινούς, τὰς ὅποι ποτὲ φερούσας ἐτράπετο· καὶ οἱ μὲν ὄπισθεν ἑστῶτες τῶν προμάχων κατὰ τὸν καιρὸν τῆς συμπλοκῆς, ὡς ᾔσθοντο τῆς τροπῆς, ἁψάμενοι τῆς φυγῆς πρότεροι, οὓς κατ᾽ ὄπιν ἐλαύνοντας ὡς πολεμίους ὑφορώμενοι, τὸν δρόμον ὡς μὴ συλληφθεῖεν ἐπέτεινον. οἱ δ᾽ ἐφεπόμενοι τὸ σύντονον ἐς φυγὴν τῶν προαγόντων ὡς πρᾶξιν ζηλοῦντες σώζουσαν, καὶ τὴν τῶν πολεμίων ἐπιδίωξιν δεδοικότες, ἐκεῖνα ηὔχοντο ἄντικρυς, τοὺς μὲν ἵππους μὴ ποσὶ κόπτειν τὸ δάπεδον, ἀλλ᾽ ἵπτασθαι κατὰ πήγασον, αὐτοὺς δὲ ἀορασίᾳ καλύπτεσθαι, ὡς εἰ τὴν κυνῆν ᾅδου ἐνέδυσαν. ἃ πολλὰ τότε ἦν αὐτοῖς ἡ δέλανσις, καὶ πᾶν ἐποίει καὶ πράττειν καὶ εὔχεσθαι. ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν γέφυραν πλεῖστοι ἂν ἐξολισθέντες ἐλάκησαν, ὅτι κατὰ τὸ Δαφνούτιον προάγγελτα, εἰ μή τις αὐτοὺς ἔπεισε καθυφεῖναι τῆς ὀξείας φυγῆς, κατὰ κόσμον τε καὶ μὴ ἀπροφυλάκτως διὰ τῆς ἀψῖδος ἰέναι, εἰς οὐρανὸν ἀνατείνας τὰς χεῖρας, καὶ τὸ θεῖον ἐπιμαρτυράμενος, μηδένα κατ᾽ αὐτῶν ἐπιγίνεσθαι πολέμιον ὄπισθεν, ἀλλὰ πάλαι μεταστραφέντας, παύσασθαι τῆς καταδιώξεως. ὅσοι μὲν οὖν τὴν τύχην ἦσαν φλαῦροι καὶ πεδινοί, οὗτοι ἀνεπαχθεῖς καὶ ἀνεπίληπτοι ᾤχοντο οἴκαδε, τὴν οἰκείαν παράβυσιν σώζουσαν ἔχοντες, καὶ μηδένα δεδιότες τὸν ἐπὶ τοῦ κολάσαι ἀναζητοῦντα. οἱ δὲ τὸ γένος λαμπροὶ καὶ ἐπίσημοι δι᾽ ἡγεμονίαν ἢ ἀρχηγίαν, οὗτοι ἐν ἀθρόῳ ἐλθόντες σύνταγμα, διαπρεσβεύονται βασιλεῖ, συγγνώμην αἰτοῦντες ἐφ᾽ οἷς ἀπέστησαν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ τῷ ἐξάρχῳ ἐπηκολούθησαν·

καὶ παρὰ Βασιλέως λαμβάνοντες τὸ ἀνέγκλητον, ἀγαθοὶ καὶ πιστοὶ θεράποντες ἐς τὸ μέλλον ἔσεσθαι συνετίθεντο, κἀν τῷ ἔργῳ αὐτῷ ὑποδεῖξαι τὴν μετάνοιαν, ἐφ᾽ οἷς ἐκ ° παρωνίας πεπαρῳνήκασι, κατὰ τοῦ κυρίου Βασιλέως ἐφοπλισάμενοι. εἰ δὲ Βασιλεύς, φασι, τὸ τῆς ψυχῆς θυμούμενον πλουτῶν ἀμετάθετον, οὐκ αὐτῷ μὲν καταπέψαι τὴν ὀργιλότητα, ὃ γοῦν ἐς ἕκαστα τὰ ἡμαρτημένα σφίσιν αὐτοῖς, ὃν ὑπέτυφε κότον εἰς σπινθῆρας ἀναρριπίζων θυμοῦ, καὶ αὐτοὶ φεύξονται ἐκ προσώπου τοῦ Βασιλέως, καὶ τὸν παρὰ τοῖς φιλεχθροῦσιν ἔθνεσι Ῥωμαίοις ζητήσουσιν ἔσχατον σταθμόν, κἀκεῖνα Ῥωμαίους ἐργάσονται, ὅσα οἷς προσερρύησαν, δρᾶν ὤφειλον, ἐπεὶ μηδὲ καινόν, εἰ δυσφορῇ τις τὸν αὐτίπαλον, καὶ κολακεύσει τουτονὶ ὡς φίλιον, τὸν οἰκεῖον εὑρίσκων πολέμιον. ταῦτα οἱ μὲν πρέσβεις ὑποτονθόρυσαν. Βασιλεὺς δὲ πᾶσιν ἀμνηστίαν ἐβράβευσε, καὶ τοὺς προσιόντας εὐμενῶς προσδεχόμενος, παρῄνει μεταμέλου ὑπὲρ τῇ παραβάσει τῶν πρὸς αὐτὸν ὀμωμοσμένων γ᾽ ἐνδείκνυσθαι, καὶ ἀρχιερεῖ ἐμφανίσασθαι τῷ μεγάλῳ, καὶ ζητεῖν ἐκεῖθεν λύσιν τοῦ ἀναθέματος, ᾧπερ αὐτοὺς οἱ τῆς πόλεως οἰκήτορες καθυπέβαλον, ἄνωθεν ἱστῶντες τῶν πυργοβαρίων, καὶ τὰ παρ᾽ αὐτῶν θεώμενοι δρώμενα. καὶ πολλοὶ τῷ πατριάρχῃ προσῆλθον, ὅσοις τὸ τῆς εὐλαβείας μετῆν· οἱ δ᾽ ἄλλοι τῇ κατανεύσει τῆς κεφαλῆς, τὸ πέρας τῆς παραινέσεως συμμετρήσαντες, ὡς λῆρον ἐγίνωσκον τὴν εἰς τὸν μέγαν ναὸν ἄφιξίν τε καὶ ἐξαγόρευσιν. ἐῶ γὰρ λέγειν, ὡς ἦσαν οἳ τῶν ἀτασθάλων μετὰ τὴν ἐκ προσώπου τοῦ Βασιλέως ἐξέλευσιν, διεχλεύαζον αὐτὸν καὶ ἐξεμυκτήριζον, καὶ οὐ καινὸν ἔλεγον, εἰ ὁ πρότερον ἱερωθεὶς (ἐπεὶ καὶ τοῦτο προσδιεβέβλητο) ἐκεῖνα καὶ αὐτοῖς ὑφηγεῖται νῦν, ὁπόσα δὴ καὶ ἐξ ἐφήβου δεδίδακται. πολλοὶ δὲ καὶ τῷ Ἀσὰν καὶ τῷ Πέτρῳ προσερρύησαν, ἀλλὰ καὶ οὗτοι γράμμασι Βασιλικοῖς μετὰ μικρὸν ἐπανήλθοσαν. ἄλλο δὲ ὑπὲρ τοῖς [illegible] ἔργον παραλογώτατον. ὁ γὰρ Βασιλεὺς πᾶσιν ἐνδίδωσιν ἀτεχνῶς ἀστικοῖς τε καὶ ἀλλοχώροις, διαχεῖσθαι καὶ κακῶς δρᾶν, ὁπόσοι πρὸς Βρανᾶν μετετάξαντο τῶν ἀγχοῦ τῆς πόλεως ἀγρῶν, καὶ τῶν τὴν Προποντίδα λαχόντων ἐς οἴκησιν, καὶ τὴν μὲν τῆς ἡμέρας ἐκείνης διάδοχον νύκτα καθ᾽ ἣν Βρανᾶς κατηγώνιστο, ἐνίεται ταῖς οἰκίαις τῶν δυσμοίρων Προποντίων τὸ ὑγρὸν πῦρ, ὃ τοῖς εἴργουσιν ἐφυπνοῦν σκεύεσι, κατὰ τὰς ἀστραπὰς ἐξαίφνης προϊὸν τὰ ἐξάλματα, καὶ πίμπρησιν ἃ καθ᾽ ὧν διεκπίπτον ἀφίεται. τὸ δὲ λοιπὸν ἐμπεσὸν τοῖς δρυφάκτοις, ἐπυρπόλησεν ἅπαν οἰκοδόμημα, εἴτε τέμενος θεῷ ἅγιον ἦν, εἴτε σεμνεῖον ἱερόν, εἴτε οἴκημα ἰδιωτικόν. καὶ τοῦ κακοῦ παρὰ πᾶσαν δόκησιν ἐπελθόντος, οὐ μόνον τὰ μέλαθρα τὸ πῦρ ἐπενέματο, καὶ ἡ φλὸξ μικροῦ [illegible] αἴθριος, ἀλλὰ καὶ τὰς οὐσίας ἐπεβόσκετο τῶν ἀνθρώπων, οὐδενὸς ἁρπάσαι τι καὶ μετενεγκεῖν ἔχοντος, εἰ μὴ ὅσα τῶν χρημάτων εὐάγκαλα. κατὰ δὲ τὴν μετ᾽ αὐτὴν ἕω, ἔξεισιν ὡς ἐκ προσκλήσεως τὸ Λατινικὸν εἶδος, ὃ τῷ Κορράδῳ καίσαρι συνετέτακτο, καὶ τὸ ἀγελαῖον καὶ πτωχικὸν πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ τὰ πέριξ διαδραμόντες, οἱ μὲν ἔτι τὰ ὅπλα φέροντες, οἱ δ᾽ ἀμυντηρίοις τοῖς παρευρεθεῖσι χρώμενοι, τί μὲν οὐχ ἥρπασαν; τί δὲ χεῖρον οὐκ εἰργάσαντο; οἰκήματα κατήρειψαν, τὸν ἔνδον πλοῦτον περιεβάλοντο, ἱερὰ ἀνηρεύνησαν φροντιστήρια, ἔπιπλα ἀφείλοντο παναγῆ, σκεύη τίμια ἐβεβήλωσαν, σεμνῶν μοναζόντων οὐκ ᾐδέσθησαν πολιάν, ἀρετῆς, ἣν καὶ πολέμιος οἶδε τιμᾶν, ὠλιγώρησαν· καὶ ἵνα τὰ πολλὰ συντέμω, πᾶσαν κάκωσιν, καθ᾽ ὧν ἐπῆλθον, ἐπεδείξαντο. πολλοὶ δὲ καὶ ὅτι τῶν κατ᾽ οἶκον σκυλευομένων ὑπέμυξαν, θανά-

παροινίας

Quòd ſi ab Imperatore noxæ eximerentur, ſe in poſterũ bonos & fideles miniſtros ſore pollicebantur: & pœnitentiam ſuam re ipſa declaraturos, quòd contra Dominum & Imperatorem arma cæpiſſent. Sin is inexpiabili iracundia arderet, atq; iniuriarum memoriam perpetuò conſeruatam, ac iræ ſcintillas reſuſcitatas uellet: ſe quoq; conſpectum eius fugituros, & extremum receptum apud gentes Romanis infeſtas quęſituros: & in Romanos ea commiſſuros, quæ illis deberent, ad quos cõfugiſſent. “Neq; enim eſſe nouum, ſi quis ſuos infeſtos “experiatur, ut hoſtium amicitiã expetat, eosq; “pro amicis colat. Quæ cum legati ſubmurmuraſſent, Imperator impunitate omnibus conceſſa, eos qui accedebant benignè ſuſceptos, monebat, ut pœnitentiæ ob uiolatum iuſiurãdum declarandæ cauſa, Patriarcham adirent, ſeq; anathemate ſolui peterent, quo à ciuib. cũ illorum facinora ex turribus ſpectarent, obſtricti eſſent. Ac multi quibus religio cordi erat, ita fecerunt: cæteri uerò nutu capitis duntaxat admonitioni illi aſſenſi, magni templi ingreſſum & confeſsionem pro nugis habuerũt: ne dicam, fuiſſe quoſdam petulantes, qui cum exiſſent, Imperatorem deriſerint & ſubſannarint: nihil eſſe noui dicentes, ſi is qui ſacrificulus olim fuiſſet (nam id etiam ei crimini dabatur) ipſis etiam ea præſcriberet, quæ à puero didiciſſet. Multi qui ad Aſanem & Petrum ſe contulerant, paulo pòſt Imperatorijs literis reuocati ſunt. Poſt hæc Imperator (quod haud ſatis mirari queas) conceſsit omnibus tam ciuibus quàm peregrinis, ut urbe effuſi, omnes eos malè tractarent, qui ad Branã defecerant, ſuburbanos, uillicos, & Propontidis incolas: eaq; nocte quæ Branæ interitum cõſecuta eſt, Græcus ignis ædificijs ad fretum ſitis inijcitur: qui in uaſis occultus, ſubitò fulguris inſtar emicans, omnia quæ contigerit, incendit. Qui cũ in tabulata incidiſſet, omnia ædificia tam ſacra quàm profana, tam priuata quàm publica incendit. Id malum cum præter expectationem accidiſſet, non ædes modò flamma in altum elata, ſed etiã bona miſerorũ abſumebat, cũ nihil eripere aut trãsferre poſſent, niſi parua quędã. Poſtridie manè Latina cohors Corradi Cæſaris, & promiſcua & paupercula turba urbe egreditur. Hi circumiacentia omnia peruagati, partim adhuc armati, partim telis obiter arreptis, quid non rapuerunt? quo ſcelere abſtinuerunt? diruerunt ædes, opes diripuerunt, monaſteria ſcrutati ſupellectilia ſacroſancta abſtulerunt, uaſa precioſa profanarunt, uenerabilem monachorum ſenectutem non re-“ueriti ſunt: uirtutẽ, quã hoſtis etiã uenerari ſo-“let, neglexerũt: deniq;, ne ſim prolixior, omne malorũ genus quólibet ſecũ attulerũt. Multi q; ob direptionẽ ædiũ ſuarũ murmuraſſent, occiſi ſunt.

Iſaacius, ut ſacrificulus, irridetur.

Suburbana ædificia incenduntur & diripiuntur.

ſi ſunt. Ac ea calamitas latius uagata, ac diutius & acerbius graſſata eſſet, niſi quidam graui dolore commoti, eam audaciam Imperatori indicaſſent: eumq́ perpuliſſent, ut uiris nobilibus & dignitate præſtantibus miſsis, importunorum hominum impetum repreſsiſſet. Hoc modo uaſtatione magnę partis ſuburbanorum ædificiorum uix tãdem finita, & ab hominibus, qui aliorum malis afficiuntur, uix ſatis adhuc deplorata: opifices urbani, qui ea quę iã expoſui, non probarant, non ferendũ eſſe rati, quòd Latini non modò liberè & inſolenter iactarẽt, Branam à ſe debellatum eſſe, ſed etiam in ſuburbanos Romanos intolerabiliter graſſati eſſent, in cohortes & phalanges cẽturiati, inſtar hyberni torrentis in Latinorum ædes irruunt. Igitur confuſæ uoces non aliter quàm gregib. gruum aut graculorum obſtrepentibus, aut uenatoribus latratum canum incitãtibus, aerem implebant, atq; alij alios, tunicis prehenſis, inſtigabant. Nemo ibi audiebatur, qui pacem ſuadebat: omnes, ut aſpides, aures obturabãt,
„ ne ſapientem magum audirent. Eum circum-
„ foraneæ turbæ concurſum non modò effrena-
„ ta iracundia, ſed etiam alienæ pecuniæ cupiditas regebat. Putabant enim ſe, Latinis exiguo labore ædibus expulſis, quicquid in ijs eſſet reconditum, ut ſub Andronico feciſſent, direpturos. Verùm non modò ſpe ſua fruſtrati, ſed etiam contrarium ſunt experti. Nam aduerſarij animaduerſo plebis contra ſe concitatæ impetu, uias publicas, quæ ad ipſorum ædes ducebant, maximis trabibus obſtruxerunt, & thoracati in munitionibus illis, denſi inter ſeſe, conſtiterunt. at collectìcia turba ſæpè uallum illud tranſcendere conata, nõ modò nihil profecit, ſed etiam à Latinis malè tractata eſt. Nã cum ſine ferro & nudi, plerique etiam uino obruti cum armatis congrederentur: tũ demum quid feciſſent cernebant, & Epimetheũ Prometheo ſtultiorem eſſe intelligebant, cum aut ſagittis icti, aut comminus uulnerati, humi procumbebant. ac toto ueſperi uſque in crepuſculum malum illud durauit. Mane autem cum Romani maiore impetu ad ſecundum prælium ſe pararent, plurimis armatis hoſti oppoſitis: cùm clari uiri ab Imperatore miſsi eos repreſſerunt, tum Latini ſtultis fucum fecerunt, ac multum de feruore illo reſtinxerunt. Romanos enim qui in pugna ceciderant, Latinis ueſtib. indutos, raſisq́ barbis, in ſuarum ædiũ ueſtibulis collocatos, pro popularib. ſuis lamẽtati ſunt: & ijs qui ab Imperatore aderant, illos mõſtrando, rogarunt, ne denuò cõmitti prælium, ſe ue bis ijſdem cladib. quas cernerent, affici paterentur. Qui cum illa ad opifices perferrent, & monerent ut in mortuos defigerent oculos, ſeq; illa probare negarent: uix tandem populi colluuiem emollire potuerunt, ut in officinam quiſque ſuam reuerteretur. Facilius tamen impetratum eſt, ut grauiſsimis pacificatoribus obſecuti, ab armis diſcederent,

Opifices Latinorũ ædes direpturi malè tractãtur.

Latinorũ ſolers commentum.

την εὔξαντο τὸ ζημίωμα. περιῆλθε δ' ἂν τὸ δεινὸν, καὶ χρονιώτερον γεγονὸς, ὤφθη καὶ περιαλγέστερον, εἰ μὴ τινὲς ἐντυχόντες βασιλεῖ τὰ τολμώμενα, καὶ βαρυαλγήσαντες, ὡς εἰκὸς, ἐπεγύξαν πρὸς διόρθωσιν, καὶ στείλας ἄνδρας τινὰς τῶν κατ' ἀξίωσιν καὶ γένος περιφανῶν, ἀνέστειλέ τε τὰς τῶν ἀτάκτων ὁρμὰς, καὶ κατέληξεν οὕτως ὀψέ ποτε τὸ εἰς μέγα μέρος ἀφανισμοῦ τῶν ἐκτὸς οἰκημάτων. ἀλλ' οὔπω ταῦτα διεθρήνητο ἀκριβῶς, ὁπόσοις τῶν ἀνθρώπων ψυχὴ φιλοικτος, καὶ τὸ δάκρυ ταῖς τῶν παθόντων ἀνακινοῦσα θερμότερον συμφοραῖς, καὶ τὸ τῆς πόλεως χειρωνακτικὸν, καὶ ὅσον οὐ συνευδόκει τοῖς λοιποῖς ἐπὶ τὰ ἱστορημένα ἄρτι τῷ λόγῳ μοι, δεινὸν ἡγησάμενοι, οὐχ ὅπως ἐλευθεροστομεῖν Λατίνους, καὶ βρενθύεσθαι τῷ ὑπ' αὐτῶν καταγωνισθῆναι Βρανᾶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἀστυγειτόνων σφίσι ῥωμαίων διαπεπράχασι τὰ ἀνήκεστα, κατὰ φάλαγγας ἀγηγερμένοι καὶ σπείρας, δίκην χειμάρρου ταῖς τῶν λατινικῶν γενῶν οἰκίαις προσρήγνυνται· αἱ τε οὖν ἄσημοι φωναὶ τὸν ἀέρα ἐπλήρουν, ὡς ὑπὸ κολοιῶν, ἢ γεράνων, ἢ ψαρῶν ἔθνεα κλαγγηδὸν ἐπιφερομένων, ἢ ἐπικλάζον θηρευταῖς, καὶ ἐπιθωΰζον κυνηγέτου· ἀλλ' ἄλλοι τε ἐξεκάλουν, ὥσπερ αἱρούμενοι τῶν χιτωνίσκων, καὶ οὐκ ἦν ἐκεῖ τις τῶν εἰσηγουμένων τὰ πρὸς εἰρήνην κατήκοος, ἀλλ' ὡς ἀσπίδες τὰ ὦτα βύοντες, πάντα παρέτρεχον
„ σοφὸν φαρμακόν· ἡγεμόνευε δὲ ἐπὶ τότε τῶν ἀγοραίων
„ συνδρομῆς οὐ μόνον θυμὸς ἄλογος, ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν ἀλλο-
„ τρίων ἀφθόνων ἔρως χρημάτων· ᾤοντο γὰρ ἐν βραχεῖ πόνῳ τοὺς Λατίνους ἐξῶσαι τῶν οἰκημάτων, καὶ διαρπάσαι ἅπαν ἀπραγματεύτως τὸ ἔνδον κειμηλιούμενον, ὥσπερ κατὰ τοὺς χρόνους Ἀνδρονίκου διαπεπράχασι· τοῖς δὲ εἰς τοὐναντίον τὰ τῆς ἐλπίδος μετέστραπται. οἱ γὰρ διάφοροι ὡς εἶδον τὴν ἐπ' αὐτοὺς τῶν ξυγκλύδων σύρροιαν, τάς τε λεωφόρους περιεφράγνυσαν μεγίστοις σκόλοψιν, ὅσαι κατ' αὐτοὺς ἦγον τὸ παρόδιον, καὶ θωρακισθέντες, βύζην ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν ἔστησαν· ὁ δ' ἀγλαῖος ὄχλος πολλάκις μὲν ὑπερβῆναι τὰ προτειχίσματα ὥρμησαν. οὐ μόνον δὲ τοῖς περὶ σκοπὸν οὐκ ἴδεσαν πέρας, ἀλλὰ καὶ κακῶς ὑπὸ τῶν Λατίνων ἔπαθον. ἀσίδηροι γὰρ καὶ γυμνοὶ πρὸς ὡπλισμένους μαχόμενοι, οἱ πλεῖστοι δὲ καὶ οἰνόφλυγες ὄντες, τότε δὴ καὶ ὃ ἔδρων ἐγίνωσκον, καὶ τὸν Ἐπιμηθέα τοῦ Προμηθέως καταδεέστερον ᾔδεσαν, ὁπότε βαλλόμενοι ἀπὸ τόξου, ἢ παρασταδὸν οὐταζόμενοι, κατὰ γῆς ἔπιπτον. καὶ τὴν μὲν δείλην ὅλην τῆς ἡμέρας ἐκείνης μέχρι καὶ ἐς βαθεῖαν ἑσπέραν, οὕτω κατεῖχε τὸ δεινόν. ἡλίου δὲ τὸν ὁρίζοντα ὑπερφανέντες, μετὰ μείζονος ῥωμαῖοι ῥύμης ὡς εἰς ἀγώνισμα δεύτερον συνηθροίζοντο, πλείους μετὰ τῶν ὅπλων προβεβλημένοι. ἀλλ' οἱ γε συνελθόντες ἐκ βασιλέως λόγιμοι ἄνδρες αὐτοὺς ἀνέστειλαν, καὶ οἱ ἐκ τῆς λατίνης φυλῆς κατασοφισάμενοι τοὺς ἠλιθίους, κατέσβεσαν τὸ πολὺ τῆς ὁρμῆς· συναγαγόντες γὰρ τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ καταλύσαντας τὸ ζῆν ῥωμαίους, καὶ μετὰ τὴν τῶν περιβλημάτων ἀφαίρεσιν ἐνδύσαντες τῶν χρῶν λατινικὰς, ξυρίσαντες τὸ εὔλοφον σφῶν, καὶ πλασθέντας ἐπ' αὐτοῖς ὡς ἐφ' ὁμογενέσι παρατεινάμενοι, ὑπεδείκνυον τοῖς προσελθοῦσιν ἐκ βασιλέως, καὶ ἱκέτευον, μὴ ἀναγκάζειν καὶ εἰς αὖθις συρρηγνῦναι πόλεμον, καὶ δὶς αὐτοὺς πεπονθέναι, ὁποῖα καὶ ὁρᾶν ἔχουσιν. οἱ δὲ πρὸς τὸν ἀποχειροβίωτον λαὸν ταῦτα διαπορθμεύσαντες, κἀπὶ τοὺς τεθνεῶτας τρέψειν τὰ ὄμματα πείθοντες, μηδ' ἐπαινεῖν τὰ γινόμενα φάσκοντες, ἴσχυσαν οὕτως ὀψέ ποτε μαλάξαι τοὺς σύρφακας· ὡς ἀναχωρῆσαι πρὸς τὸ οἰκεῖον ἕκαστον ἐργαστήριον, καὶ ἄλλως δ' εἰπεῖν μὴ τοῦ συνήθους ἡγεμόνος τοῦ οἴνου σφᾶς θωρακίσαντος, μηδ' ἀκριβέστερον συνέργεις πρὸς τὸν ἀγῶνα παραθήξαντος

θήξαντες (πρώϊος γὰρ ἦν ὁ καιρὸς) διελύθησαν δυσμαχοῦς ἀνάμιλλοι, οὓς ἀποσχόντες δυνάμεων τῇ πρὸς τὰς ἐκ τῶν διαλλακτήρων μεγίστων ἀνδρῶν. εἰ γὰρ οἴνῳ προκατελήφθησαν οἱ καὶ σκηπύρων οἰνοβαρέστεροι οἱ ταῖς σμίλαις καὶ ταῖς ῥαφίσι προσανέχοντες, ποία τίς αὐτοὺς ἴυγξ, ἢ τίνων ῥητορισμάτων στρέφων πρὸς ἀργίαν ἂν μετερρύθμισαν, ἢ πρὸς ἑτέραν εὐσχήμονα πρᾶξιν μετέθηκαν; ὧν γε καὶ ἄλλοι μὲν ὡς ὑπὸ μέθης διαφθειρόντων οὐκ ὀλίγα ξυνείθεντο σκώμματα· ὁ δὲ μένανδρος οὑτωσίπως ἐπιλαμβάνεται,

μεθύσους σὺ ἐμπόρους ποιεῖ τὸ Βυζάντιον,
ὅλην ἔπινον τὴν νύκτα.

καὶ ταῦτα μὲν ὧδέ πη ἐφέρετο.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ κυρίου ἰσαακίου τοῦ ἀγγέλου.

Βασιλεὺς δὲ δυσθυμίᾳ ἐπὶ μυσῶν ὑστεροβουλίᾳ πλαττόμενος, ὅτι μὴ ἐπὶ τῆς προτέρας αὐτοῦ ἐμβολῆς τὰ τῆς πολεμίας εὖ διέθετο γῆς· ἀλλ' ἀναστὰς ᾤχετο ἐκεῖθεν, ὡς εἰ πολέμιοι ἐπίκειντο βάλλοντες, μήτε τοῖς φρουρίοις ῥωμαίους ἐνθεὶς φύλακας, μήτε ὅμηρα λαβὼν τὰ τῶν βαρβάρων φίλτατα, καὶ τότε μὲν αὐτὸς μετὰ τῶν συνόντων οἱ ὀλίγων ἔξεισι τῆς πόλεως. ἠκηκόει γὰρ μηκέτι τοὺς μυσοὺς τὰ ὄρη περιπεπλανῆσθαι καὶ τοὺς βουνοὺς, ἀλλ' ὁπλιτικὸν ξεναγήσαντας σκυθικὸν, ἐς τὰ περὶ ἀγαθοπόλεως μέρη παρεμβαλεῖν, καὶ ταῦτα κατὰ κράτος ληΐζεσθαι, κακὰ ἐργαζομένους παμμεγέθη. τὸ δὲ λοιπὸν ἐκ προσκλήσεως συνήγετο στράτευμα· πρὸς γὰρ τὴν ἀπρόοπτον καὶ ὀξεῖαν ἔφοδον τῶν βαρβάρων, καὶ αὐτός τι τοιοῦτον ἐμμελετήσειν καὶ συνεσταλμένην τοὺς ἐχθροὺς παθεῖν προμηθούμενος, καὶ τοὺς οἰκείους μὴ ἀπαυθαδιάσαι εἰς τὴν παράταξιν καὶ τὴν δευτέραν ἐπὶ τῶν βλάχων ἐξόρμησιν, εἰ κατὰ τούτων πρῶτος αὖθις αὐτὸς τὰ ὅπλα ἤρατο, καὶ τὸν ἵππον ἀνέβη τὸν πολεμιστήριον· καὶ ὁ μὲν κατὰ τὸν ταυρόκωμον γενόμενος (χωρίον δὲ ὂν οὗτος, οἰκούμενον κωμηδὸν, καὶ μὴ πάνυ πόρρω τῆς ἀδριανοῦ κείμενον) ἐπέμενε τὰς δυνάμεις συνελθεῖν. ἐπέσκηψε δὲ καὶ τὸν καίσαρα κορράδον, μηδέν τι μελλήσαντα ἐξελθεῖν. ὁ δὲ δυσχεραίνων προδήλως πρὸς ἣν εὗρε τὴν ἐκ βασιλέως φιλοφροσύνην, ὡς τῷ βασιλείῳ γένει ἀσύμφωνον, καὶ τῷ ἑαυτοῦ γένει ἀπᾴδουσαν, ὁρῶν δὲ καὶ τὰς ὑψηλοφανεῖς ἐλπίδας καταληξάσας εἰς μόνον τὸ μὴ τοῖς πολλοῖς ὁμόχρωμον ὑπόδημα τοῦ ποδὸς (τὸ τῶν καισάρων λέγω παράσημον) καὶ ἄλλως δὲ σταυροφορήσας οἴκοθεν, καὶ τὴν ἐς παλαιστίνην ὁδὸν ἰσχυσάμενος πάλαι προθέμενος, ἣν δὴ κατεσχέθησαν ὑπὸ τῶν κατὰ τὴν αἴγυπτον σαρακηνῶν, καὶ πρότερον ὅδ' οὖν τῇ μετὰ τῆς ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως ὑποτελέσας συνοικεσίαν, ἐπένευσε μὲν συνεξιέναι τῷ βασιλεῖ, καὶ συνδιαθεῖναι τὸν προκείμενον πόλεμον· ὡς δ' αὐτίκα ἔγνω τὸ βεβουλευμένον θεῷ κακοτυχεῖν αὖθις ῥωμαίους ὑπὸ μυσῶν, ἐπ' ἄλλας τρέπεται τὸν νοῦν. νηὸς δὲ ἐξαρτύσας ἀπηκριβωμένης τι καὶ νεογόμφου, τὸν πλοῦν ἐς παλαιστίνην ἔθετο· καὶ τῇ τύρῳ προσορμίσας, καὶ παρὰ τῶν ἐκεῖσε ὁμογενῶν οἷά τις κρείττων ὁραθεὶς καὶ προσδεχθεὶς δύναμις, τοῖς σαρακηνοῖς ἀντιφέρετο, ἰόππην ἐπανεσώσατο, ἣ νῦν ἄκη λέγεται, καὶ ἑτέρας πόλεις τοῖς ὁμοφύλοις. ἀλλὰ γὰρ ὅτι καὶ τὰ ἐκεῖ πράγματα κακῶς ἀφώριστο, ἄλλοι τε καλοὶ καὶ γενναῖοι ἀπώλοντο στρατηγοὶ, τὴν ἐπὶ χριστὸν ἰόντες καὶ οἰκείοις ὀψωνίοις πορείαν στελλόμενοι, καὶ αὐτὸς δὲ ἀναιρεῖται ὑπὸ χασίου, μικρόν τι ἐπιβιοὺς, καὶ ὅσον παρέχειν τὴν ἀνδρείας τι καὶ φρονήσεως δεῖγμα τοῖς ἀγαρηνοῖς, καὶ θαυμασθῆναι. γένος δὲ εἰσὶν οἱ χάσιοι

Διανοίᾳ μου ἔτι αὕτη οἱ λέγει ὁ ἀγνοούμενος. ἄλλα γάρ ἐστιν ὁ [illegible], ὁ νῦν λεγομένου γράφει, ἑτέρα δὲ ἡ ἄκη ἡ νῦν λεγομένη πτολεμαΐς, ἀρχαιότερον δὲ [illegible] ἔχει τὸ [illegible] καὶ θεραπείας [illegible] τὸ ἑαυτοῦ τραῦμα [illegible] τῶν [illegible] τοῦτο [illegible] τῶν [illegible] καὶ [illegible].

rent, quòd (ut matutino tempore) non consuetus dux illos armarat, nec magis quàm ferrum acuerat. Nam ſi uino occupati fuiſſent ij qui gallam & acum ſubigunt, quæ oratio, quis eloquentiæ torrens, illum pugnandi ardorem reſtinxiſſet, aut ad quietam aliam'ue honeſtã actionem eos impuliſſet? Nam cùm alij Byzãtinos ut ebrioſos perſtrinxerunt, tum Menander ſic eos arguit:

Byzantium ebrioſos reddit hoſpites, "
Potando noctes perdere integras ſolent. "

Atq; hæc ita contigerunt.

NICETAE CHONIATAE LIBER SECUNDUS de Imperio Iſaacij Angeli.

Imperator uerò dolens, quòd prima in Myſiam impreſsione bellũ non ritè adminiſtraſſet, ſed inde nõ aliter digreſſus quàm ſi hoſtium telis urgeretur, neque caſtella Romanis præſidijs occupaſſet, neq; Barbarorũ filios obſides ſumpſiſſet: denuò Blachis arma inferre ſtatuit. Ac tũ ipſe quidẽ cum paucis qui obiter reperiebantur, egreditur. Audierat enim, hoſtes nõ amplius in mõtib. & collib. uerſari: ſed Scythicis auxilijs aſcitis, in agro Agathopolitano caſtra poſuiſſe, & loca illa effuſè uaſtare, & magnis afficere detrimẽtis. Reliquæ uerò legiones interea eõ uocabãtur. Nã & ipſe Imperator ad ſubitũ & inexpectatũ hoſtiũ tumultũ, expeditionẽ illã accõmodare cogebat: in quo illa etiã ſpectabat, ut & hoſtiũ impetum reprimeret, & ſuos dicto audiẽtiores haberet, ad ſecũdũ illud Blachicũ bellũ, ſi ipſe primus in equo bellico armatus cerneretur. Vbi Taurocomũ peruenit (prædiũ id eſt, quod uicatim incolitur, nõ procul ab Adrianopoli diſsitũ) expectauit, dum copiæ cõuenirent. & Conrado Cæſari quoq; mãdauit, ut citra cunctationem exiret. Is uerò cũ Imperatoris erga ſe benignitatem, cum ſuo genere non conſentientem, & ab imperatoria affinitate abhorrẽtẽ, haud diſsimulanter ægrè ferret: & magnificã illã ſpẽ non aliud afferre cerneret, niſi ut calceis Cæſareis, à uulgo diſtinctis, uteretur. Eò accedebat, quòd cruce domo ſecũ geſtata, Palæſtinam ab Aegyptijs Sarracenis iam occupatam inuiſere cõſtituerat, & obiter Imperatoris ſororem duxerat: annuit ille quidẽ ſe Imperatorẽ conuenturũ, & bellũ unà adminiſtraturũ. Verùm cũ Deus Romanis plures clades per Myſos inferre decreuiſſet: mutato cõſilio, naue firmiſsima & noua cõſcenſa, in Palæſtinã contendit. Cum Tyri appuliſſet, à popularib. ſuis ueluti numẽ quoddã ſuſceptus, Sarracenis reſtitit: & Ioppen, quæ nunc Ace dicitur, aliaq; oppida recuperauit. Sed quia illis quoq; locis fatalis calamitas impẽdebat, multi præclari & fortes duces, qui Chriſtianum illud iter ultrò & ſuis ſtipendijs ſuſceperant, perierunt: & ipſe Conradus non multo pòſt, uix edito ſpecimine uirtutis & prudentiæ ſuæ, ut Agarenis admirationi eſſet, à Chaſio quodam occiditur. Gens autem Chaſiorum

Expeditio Blachica.

Conradus Cæſar in Palæſtina occiditur.

Chaſiorum obſeruantia ſuorum magiſtratuum.

ſiorũ ſuos principes ita ueteri & obſeruare, & in iuſsis eorũ exequẽdis adeò alacris eſſe dicitur, ut ſi tantũ ſupercilio magiſtratus innuerit, ſtatim de rupib. ſe præcipitent, in enſes irruãt, in undas deſiliant, in ignẽ ſe cõijciant: & ad eos miſsi, quos eorũ principes occiſos uolũt, ut hoſpites & amici adeũt, &, aut ſe habere quod eis dicant, aut legatos uenire ſimulãtes, ſæpè dominorũ ſuorũ aduerſarios pugionib. occidũt: nulla difficultatis & explorati ſupplicij ratione habita, etiãſi alterũ non occiderint.

Romani à Blachis ceduntur.

Imperator uerò circiter bis mille delectis uiris, quib. arma & ueloces equos dedit, Taurocomo ad hoſtes cõſendit: impedimẽta omnia, lixas & calones Adrianopolim ire iuſsit. Interea ſpeculatores nũciant, Blachos loca Lardeę finitima uaſtate: ac multis occiſis, nec paucioribus captis, cũ maxima præda diſcedere ſtatuiſſe. Igitur noctu claſsicis canẽtib. cõſcenſo equo, cũ ad Baſternas (loci nomen eſt) perueniſſet, nullo hoſte apparẽte, quiete refocillauit exercitũ. Triduo pòſt inde digreſſus, mane Berroen uerſus iter ingreditur. cum nõdũ IIII paraſangas proceſſiſſet, mali nũcius adeſt, homo quidã expeditus, qui ſpiritu ex feſtinatione ſubinde interrupto, narrat, hoſtes nõ procul inde cũ præda reuerti, ac pedetentim ferè incedere, quòd & nullũ hoſtẽ inueniſſent, & manubijs onuſti eſſent. Quare ſtatim exercitu inter duces diſtributo, & acie inſtructa, eã uiã inſtitit, qua incedere hoſtes ferebãtur.

Scythæ fugiendo pugnant.

Quos ubi uidimus, & uiciſsim cõſpecti ſumus (nã & ego Imperatorẽ pro ſcriba comitabar) Scythæ & Blachi, præda cohortib. aliquos ſuorũ tradita, eos cõpẽdia itinerũ ſectari, & accelerare, dũ montana attingerent, iuſſerunt. Reliqui cõglobati, Romanũ equitatũ intrepidè exceperunt, patrio ritu pugnãtes. Nã cũ accederẽt, ſagittas conijciebãt, & haſtis cõgrediebãtur. Paulo uerò pòſt impetu in fugã cõuerſo, hoſtib. ad perſequẽdũ irritatis, rurſus inſtar uolucrũ ſubitò reuerſi, aduerſa frõte multo fortius dimicabãt. Quo ſæpe facto, cum iam ſuperiores eſſent, omiſsis illis anfractibus, gladios ſtrinxerũt: & horribili clamore ſublato, dicto citius in Romanos irruerũt, & pugnãtes & fugiẽtes ex æquo occiderũt. ac eo die fortaſſe magnã adepti gloriã cõtẽptiſsimi populi nobis inſultaſſent, niſi Imperator cũ phalange ſua adhuc integra ſuperueniſſet: & incitatus claſsicorũ cãtus, & clãgor tubarũ, & rictus hiãtiũ draconũ, haſtis ſuſpẽſi & à uẽtis agitati, hoſtes maioris exercitus opinione terruiſſent. Ac tũc Imperator parua captiuorũ parte uelut ex faucib. ferarũ erepta, inſtituto itinere omiſſo, Adrianopolim peruenit.

Iſaacius paruo ſucceſſu cum Blachis dimicat.

Sed quia Barbari nõ quieſcebãt, quã uiã omiſerat, denuò currere inſtituit: & Berroen profectus, Blachorũ & Scytharum excurſiones cùm per duces rei bellicæ

σιν τοσαύτην λεγόμενον τηρεῖν τῷ ἄρχοντι σφῶν συνειλὴν, καὶ τῶν ἐντελλομένων πλήρωσιν, ὡς καὶ ἐπὶ κρημνῶν ὠθεῖν ἑαυτοὺς, ἐκείνου ἐπ' ὀφρύσι νεύσαντος μόνον, καὶ χωρεῖν ἐπὶ ξιφῶν, καὶ ὑδάτων καταβάλλεσθαι, καὶ ἐπὶ πυρὸς ἀκοντίζεσθαι ἁμιλλητικῶς· καὶ πρὸς οὓς ἂν ἐθέλωσιν οἱ τῶν Χασίων ἐξουσιάζοντες, ἐκπέμπουσι τοὺς σφᾶς ἀναιρήσοντας· οἱ δὲ ὡς φίλοι προσιόντες, ἢ καὶ ὡς ἐπιτελεῖς ἐκείνοις ὀφθέντες, ἤ τι τῶν καθηκόντων εἰπεῖν ἔχοντες, ἢ καὶ ὡς πρέσβεις δῆθεν ἐθνῶν ἄλλων πλαττόμενοι, πλήττουσι πολλάκις παραξιφιδίῳ, καὶ θανατοῦσιν ἐνίους τῶν τοῖς κυρίοις αὐτῶν διαφόρων, μὴ τὸ τοῦ πράγματος δυσχερὲς ὅλως ἐν νῷ βαλλόμενοι, μηδ' ὅτι ἐκεῖ που δήπουθεν ἀναιρεθήσονται γοῦν αὐτοί, καὶ μὴ τὸν ἐχθρὸν καταπραξάμενοι θάνατον. ἀλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς περὶ δισχιλίους ἐπιλέκτους ἐκκρίνας, καὶ τούτοις ὅπλα καὶ ἵππους ὠκύποδας δεδωκὼς, ὁρμᾶσθαι ἐκ τοῦ Ταυροκώμου πρὸς τὸ πολέμιον, τὴν δ' ἀποσκευὴν πᾶσαν, καὶ τὸν ὑπηρετικὸν ὄχλον ἐς Ἀδριανούπολιν ἰέναι διέταττε· οἱ δ' ἀγγέλλοντο παρὰ τῶν ὀπτήρων τὰ περὶ τὴν Λαρδέαν κατατρέχειν χωρία, καὶ πλείστους μὲν ἀπεκτονέναι, οὐκ ἐλάττους δὲ συνειληφέναι. καὶ ὡς ἐπαναζευγνύειν ἐγνώκασι πολλῶν ἐμπεπλησμένοι ὠφελειῶν· ἐννύχιος τοίνυν ὑπὸ σάλπιγγι τὸν ἵππον ἀναβὰς ἐπορεύετο, καὶ κατὰ τόπον Βασέρνας λεγόμενον ἀφιγμένος, διανέπαυσεν ἐκεῖσε τὴν στρατιὰν, μηδαμῇ φαινομένων τῶν πολεμίων· μετὰ δὲ τρεῖς ἡμέρας ἐκεῖθεν ἄρας, τὴν εὐθὺ τῆς Βερρόης ἐπορευσάμενος οὔπω τὸ ἀλλ' ὅσον παρασάγγας παρῆλθε τέσσαρας, καί τις εὔζωνος ἐφίσταται ἀνὴρ, τὸ τῆς ἀγγελίας ἔχων ὑπὸ τῷ προσώπῳ κακὸν, καὶ ἔλεγε τὸ πνεῦμα συχνάκις ἀνακαλούμενος, ἐγγύς που μετ' αἰχμαλωσίας τὸ ἀντίπαλον ὑποστρέφειν, ἀνειμένως τὰ πλεῖστα τῇ πορείᾳ κατ' ἄμφω ποιούμενον, ὅτι τε οὐδένα ἑώρακεν ἀντίμαχον, καὶ ὡς ἔμφορτον πάμπολλον λαφύρων· αὐτίκα γοῦν εἰς ἡγεμόνας τὸ συνὸν ἐκείνῳ διελὼν στράτευμα, καὶ σχῆμα παρατάξεως θέμενος, ᾔει δ' ἄγων ἐκείνην ἣν ὁδοιπορεῖν ἐλέγετο τὸ πολέμιον. ἐπεὶ δὲ εἴδομέν τε καὶ ἑωράθημεν (συνεπόμην γὰρ καὶ αὐτὸς βασιλεῖ ὑπογραμματεύων) οἱ μὲν Σκύθαι καὶ Βλάχοι τὴν λείαν παραδόντες τισὶ δὴ αὐτῶν μοίραις, ἐκέλευσαν τὰς ἐπιτομωτέρας ἀναλέγεσθαι τῶν ὁδῶν, καὶ τῆς πορείας ἐπιτείνειν, ἕως ἂν ἐφάψωνται τῆς ὀρεινῆς· οἱ δ' ἄλλοι συστραφέντες, ἐδέχοντο ἀπτοήτως τὰς κατ' αὐτῶν ἱππαζομένας ῥωμαΐδας, καὶ τὸ πάτριον αὐτοῖς καὶ ἐθάδα τρόπον μαχόμενοι, ἐπιόντες ἀφίεσαν βέλεμνα, καὶ δόρασι προσεπλέκοντο, μετὰ βραχὺ δὲ μεταβαλόντες τὴν ὁρμὴν εἰς φυγὴν, καὶ καταδιώκειν ὀπίσω σφῶν ὡς φυγάδας τὸ ἀνθιστάμενον ἐρεθίζοντες, αὖθις ὡς ἐκ πτερῶν τὸν ἀέρα τέμνοντα, τὰ νῶτα εἰς τὴν τῶν ὄψεων μετατιθέμενοι χώραν, ἐνώπιοι τοῖς διώκουσιν ἐμάχοντο, καὶ πολλῷ γενναιότερον συνεπλέκοντο· καὶ τοῦτο πολλάκις πεποιηκότες, ὡς ἤδη τῶν Ῥωμαίων ὄντες ἐπικρατέστεροι, οὐκέτ' ἐμέμνηντο τῶν ἑλίξεων, ἀλλὰ τὰ ξίφη γυμνώσαντες, καί τινα βοὴν ἐκπληκτικωτάτην ἐκρήξαντες, μικροῦ καὶ ἐννοήματος τάχιον Ῥωμαίοις ἐνέπεσον, καὶ τὸν μαχόμενον ὁμοίως καὶ τὸν δειλαινόμενον καταλαμβάνοντες, διεξίφιζον· καὶ τάχ' ἂν τῇ τότε ἡμέρᾳ οἱ Σκύθαι μέγα κλέος ἀράμενοι ἐνεκαυχήσαντο καθ' ἡμῶν, καὶ λαῷ ἄφρονι ὄνειδος παρεδόθημεν, εἰ μὴ αὐτὸς ἐπεβοήθησε βασιλεὺς, ἔτι τὴν περὶ αὐτὸν ἔχων ἀκραιφνῆ φάλαγγα, εἶτα σάλπιγγες ἐπίτορον ἀλαλάξασαι, καὶ αἱ χαλκόστομοι κώδωνες δ' ἐνηχήσασαι, τά τε τῶν δρακόντων ὀφθέντα ἀνασπάσματα ἃ ὑπὸ δοράτων ἠώρηνται περισοβούμενα πνεύμασι, τοὺς πολεμίους κατέπληξαν, φαντασίαν παραγαγόντα μείζονος στρατιᾶς· τότε μὲν οὖν βασιλεὺς βραχύ τι τῆς αἰχμαλωσίας ὡς ἐκ στόματος θηρῶν ἀφαρπάσας, κατέλαβε τὴν Ἀδριανούπολιν, ἣν βαδίζειν προὔθετο παρεὶς· τῶν δὲ βαρβάρων οὐκ ἠρεμούντων, ἣν παρῆκε πρόχων αὖθις εἵλετο· καὶ δὴ γενόμενος κατὰ Βερρόην, τὰς τῶν Σκυθῶν καὶ Μυσῶν ἀνέστελλεν ἐκδρομὰς, καὶ δι' ἀνδρῶν μὲν ἀκριβεστάτων ἀνεζευκότων τῶν στρατηγῶν, καὶ δι' ἑαυτοῦ δὲ οὐχ' ἥκιστα, οἱ δὲ κἀν τῷ ὑφορώμενοι Ῥωμαίους, καὶ Βασιλέως ᾐδοῦντο ἐπιστρεφόμενοι, ὅμως αὖ πάλιν ἐπετίθεντο λαθραίως, ἄλλοτε μὲν ἐμβάλλοντες ὡς πολεμησείοντες, καὶ καραδοκεῖν ὡς ἐπιόντες αὐτοὺς ὑπεχόμενοι, ἄλλοθι δὲ μεταβαίνοντες, καὶ ἀεί τι δρῶντες ἐπιτυχές. ἦν δ' ὅτε καὶ Βασιλεὺς μὲν ὡς ἀγαθόπολιν ἤλαυνεν, ἐπισχήσων τοὺς βαρβάρους τῶν ἐκδρομῶν· αὐτοὶ δὲ τὰς κώμας ἔκειρον, αἳ ἦσαν ἄγχιστα τῆς φιλιππουπόλεως· κἀκείνου πρὸς τὸ πάσχον ἐπιόντος, ἐκεῖνοι αὖθις ἐπήλαυνον, ἐξ ὧν ὁ Βασιλεὺς ἀπανίστατο. ταῦτα δ' ἐποίει ἅτερος τῶν ἀδελφῶν ὁ Ἀσὰν, ἀγχίνους ἄνθρωπος διαφερόντως, καὶ τοῖς ἀπόροις ἐπινοῆσαι τὰ ξύμφορα ἱκανώτατος. ἔγνωκεν οὖν ὁ Βασιλεὺς καὶ πάλιν εἰς τὴν Ζαγορὰν εἰσελθεῖν, καὶ ὡς οἷόν τε πειράσασθαι προσάξασθαι τοὺς μυσούς· καὶ δὴ ἐξάρας ἐκ φιλιππουπόλεως, ἐς τριάδιτζαν παραγίνεται· ἐκεῖθεν γὰρ ἠκηκόει μὴ δυσπορεύτους εἶναι κατὰ πολὺ τὰς εἰς τὸν αἷμον πορείας, ἀλλ' ἔσθ' ὅπη καὶ τὰς λείας ἀνοίγεσθαι, καὶ ὕδωρ εἶναι εἰς αὔτλημα ἱκανώτατον, καὶ χιλὸν τοῖς ὑποζυγίοις ἐφόδιον, ἂν κατὰ καιρὸν ἐκεῖ τις πορεύοιτο· ὡς δ' εἰς χειμέριον τροπὴν προσκλίνας ἤλαυνεν ἥλιος, καὶ ποταμοὶ μὲν ὑπὸ ψύχους ἐπήγνυντο, καὶ ἄλλως βορέου καὶ ψυχροῦ τοῦ ἐκεῖσε κλίματος ὄντος, χιὼν δὲ πλείστη κατενιφθεῖσα, τὸ τῆς γῆς ἠφάνισε πρόσωπον, οὐ μόνον πληρώσασα φάραγγας, ἀλλὰ καὶ θύρας οἰκημάτων ἐπιζυγώσασα, ὑπερτίθεται τὸ ἔργον εἰς ἀνάφανσιν ἔαρος· καὶ τῇ μὲν στρατιᾷ αὐλίζεσθαι διαφῆκε κατὰ τὴν ἐκεῖθι ἐπαρχίαν· αὐτὸς δ' εὔζωνος τὴν βασιλίδα καταλαβὼν, δ' ἠχεῖτο ἵππων ἁμίλλαις, καὶ θεωρίαις ηὐφραίνετο. ἅμα δ' ἦρι φανέντι ἔξεισιν αὖθις, καὶ μέτεισι τοὺς μυσούς· ὅλους δὲ μῆνας τρεῖς διηνυκὼς, καὶ περὶ τὴν τοῦ φρουρίου κατάσχεσιν, ὃ λοβίτζος ἐπικέκληται, πλεῖστα πεπονηκὼς, ἀτελὲς τὸ ἐγχείρημα καὶ πάλιν ἀπολιπὼν, ἐκεῖθεν μεθίσταται, καὶ τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ἄσσεισιν· αἱ γὰρ τῆς προποντίδος χάριτες, καὶ τὰ ἐπιτερπῆ κατ' αὐτὴν σκηνώματα, τά τε κυνηγέσια καὶ ἱππάσια, ἃ λυσσῶσι τὰ οἷον τοὺς καθ' ἡμᾶς αὐτοκράτορας, οὐκ εἴων ἐπὶ μακρὸν ὑπαυλεῖν, ἀλλ' ὡς ῥιψάσπιδας γινομένους ἔπειθον αὐτομολεῖν εἰς αὐτά· τότε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ἀσὰν γυναῖκα κατέσχεν ὁ Βασιλεὺς, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ δεύτερον τὸν Ἰωάννην εἰς ὅμηρον εἴληφεν· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐπὶ τὰ χείρω τὰ πράγματα προὔβαινε. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον τυραννίδι ἐπιχειρήσας ὁ φιλαδελφεὺς θεόδωρος ὁ μαγκαφᾶς, καὶ τὰ μὲν πρῶτα τὸ τῆς πόλεως ταύτης ἀγελαῖον πολυανθρωπούμενον ὂν, θρασύ τε καὶ ἀναιδέστατον ἑαυτῷ προσοικειοῦται, καὶ ὅρκοις τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν κατησφαλίσατο· ὕστερον δὲ προϊὼν, καὶ βασιλείας ἑαυτῷ περιέθηκεν ὄνομα, τοὺς λυδοὺς πάντας εἰς ἀποστασίαν ἐξαναστησάμενος· ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ἀγχούρων ἀποπειρᾶται χωρῶν, καὶ ἀργύρεον κέκοφε νόμισμα, τὴν εἰκόνα ἐγχαράξας τὴν αὐτοῦ στήλην· ὡς δὲ προὔκοπτε τὰ τῆς ἀποστασίας, καὶ ὁ ἐπὶ τοῖς δρωμένοις πρότερον γέλως εἰς πληγὴν γενναίαν μεθίστατο πρὸς ἧπαρ χωροῦσαν τοῦ Βασιλέως, μὴ μέλλειν οὕτως ἔγνωκε, ἀλλὰ κατ' αὐτοῦ τὰ ὅπλα αἴρει. καὶ δὴ κατὰ τὴν φιλαδέλφειαν γεγονὼς, ἔμφρουρον αὐτῇ τὸν μαγκαφᾶν εἰργάσατο, ὃς καὶ τὴν τοῦ μωροθεοδώρου προσωνυμίαν ἐκτήσατο, τῶν κατὰ σκοπὸν ἐκείνῳ διαπεσόντων ἕνεκα, καὶ ἱκανὸν χρόνον τῇ πολιορκίᾳ ἐγκαρτερήσας, οὐκ ἴσχυσε τοὺς φιλαδελφεῖς παραστήσασθαι· ὅθεν πρὸς ὁμολογίαν καὶ συμβάσεις ἐξέπεσε, ὥστε τὸν μὲν μαγκαφᾶν τὰ τῆς βασιλείας ἀφεῖναι παράσημα, καὶ καθ' ἑαυτὸν ὡς πρότερον πολιτεύεσθαι, τὸ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πλήρωμα βασιλεύεσθαι πάλιν, ὑφ' οὗ πρότερον ἐβασιλεύετο, καὶ ὅμηρα ἐκεῖθεν δεξάμενος ὧν ᾑρεῖτο τοὺς παῖδας, ἐπανέζευξεν εἰς τὴν μεγαλόπολιν. οὐκ ὀλίγοι δὲ κἀν τῇ ἐπαναστάσει ταύτῃ ἀγαθοὶ καὶ γενναῖοι ἄνδρες ἀπώ-

peritos, tum per ſemetipſum repreſsit. Qui etſi Romanos uerebantur, & Imperatoris præſentiã formidabant: tamen iterum clàm inſidiabantur, ita excurrentes, ut pugnę auidi, & ſubinde expectandi uiderẽtur: & aliàs aliò tranſibant, nec uſquam occaſionibus deerant. Cum Imperator ad eos reprimendos Agathopolim properabat, illi pagos Philippopoli proximos uaſtabant; cũ afflictæ parti ſuccurrebat, illi eò irruebant, unde ille diſceſſerat. Hæc alter frater Aſan faciebat, homo ingenioſiſsimus, & in rebus dubijs ſolertiſsimus. Itaq; Imperator cum denuò Zagoram inuadere, & quãtum liceret, periculum facere instituiſſet, an Myſos ad deditionẽ compellere poſſet: Philippopoli Triadizam digreſſus eſt. Inde enim Hæmum facilè ſcandiri poſſe, alicubi etiam planos tramites patẽre, item aquæ affatim, & pabulũ iumentis ſuppetere audierat, ſi quis eò tempeſtiuè proficiſceretur. Quia uerò bruma inſtabat, & flumina (in gelido illo & ſeptentrionali præſertim climate) congelabant, & denſiſsimæ niues nõ ſolùm terrã operiebant, & ualles explebant, ſed ædium quoq; fores obſtruebant: eum conatũ in uernũ tempus diſtulit. & exercitu in illa prouincia hybernare iuſſo, cum expeditis in urbẽ reuerſus, ludis Circenſibus & ſpectaculis animum recreauit. Veris initio rurſus contra Myſos egreſſus, & tribus integris menſibus in obſidione Lobizi caſtelli fruſtra cum maximo labore conſumptis, infecta re domum redijt. Nã Propontidis amœnitas, ſuauiſsima diuerſoria, uenationes & equitationes, quæ uelut cathenis conſtringere ſolent noſtræ ætatis Imperatores, nõ diu eum ſub dio eſſe ſinebant, ſed ueluti clypeo abiecto aufugere cogebant. Etſi autem & Aſanis uxorẽ cæperat, & fratrem eius Ioannem obſidem acceperat: nihilominus tamẽ res in peius ruebant. Sub hoc tẽpus Theodorus Mangaphas Philadelphienſis, regnum affectauit: ac primùm eius urbis frequentiſsimæ plebem audaciſsimam ſibi conciliauit, & iureiurando obſtrinxit: ac paulatim progreſſus, Lydis omnibus ad defectionem impulſis, regiũ nomen uſurpauit. Deinde finitimis quoque prouincijs tentatis, argenteam monetam cum ſua imagine percuſsit. Vt autem defectio augebatur, & ut initiò deriſa fuerat, ſic deinde Imperatoris animũ grauiter percellebat: nihil cunctandum ratus, Mangapham cognomento Morotheodorum ob parum proſperos ſucceſſus non multo pòſt dictum, Philadelphiæ obſidet. Sed cum urbem diuturna obſidione ad deditionem compellere non poſſet, ijs conditionib. paciſcitur, ut Theodorus, depoſitis regni inſignib. priuatã uitam agat ut prius: ciues uerò ei pareant, cui prius: & obſidib. ſuo arbitratu acceptis, in magnam urbẽ reuertitur. In ea quoq; defectione multi uiri fortes perierũt.

Voluptas Imperatoribus officio antiquior.

Morotheodori Mangaphæ defectio.

Cæterùm nõ multo pòſt Baſilius Bstazes, obſcuro genere ortus, tamen ob ductã Imperatoris neptẽ, Domeſticus Oriẽtis & Thraciç Dux deſignatus, plurimos coniuratos Mangaphæ, largitionib. corrupit. & quanquã hominẽ cõprehendere, & in uincula cõijcere nõ potuit: illud tamẽ effecit, ut urbe pelleret. Quo facto, cũ magnũ quiddã cõſecutus, & Imperatori ad modũ gratificatus uideretur: Mangaphas ad Caichoſroen Iconij Sultanũ profugus, auxilia cõtra Romanos nõ impetrauit: literas tamen obtinuit, quibus cõcedebatur, ut Turcas liberos, qui arcu & pharetra freti, Romanos prędarentur, aſciſceret. Qua ratione cũ nõ paruas copias cõtraxiſſet, ciuiũ ſuorũ mãcipia & iumenta abduxit, & Phryges Laodicẽſes innumeris cladib. affecit, ut & populares meos Chonianas: areis eorũ æſtiuo tempore incenſis, & obuijs quibusq; hoſtilẽ in modũ tractatis. Nã ut nõ dicã Turcos ob clemẽtiã in finitimos Chriſtianos ab eo obiurgatos eſſe, & facta in Cariã impreſsione, multos inde captiuos Turcis abducendos eſſe datos: Michaelis quoq; archiducis templũ, opus maximũ & celeberrimum, quod elegãtia & lõgitudine D. Mocij martyris ædẽ in urbe imperatrice ſuperabat, incẽdi paſſus eſt. Vt aũt huiuſmodi facinorib. plenus, tandẽ ad Sultanũ redijt: & Imperator ad Iconij principem Caichoſroen, cuius pater nuper defunctus erat, legatos miſit, quòd eũ à Mangapha in cogitationes & actiones non bonas induci uidebat. & largitionib. impetrauit, ut ille deſertus ac proditus, ad ſe mitteretur: ea tamẽ cõditione, ut defectionẽ nec capite, nec mutilatione læſione'ue ullius mẽbri lueret. Qua de cauſa, omnis alterius mali expers, ad diuturnũ carcerẽ eſt damnatus. Id factũ adeò cęteris Sultani fratribus, qui regnũ cũ eo diuiſerant, diſplicuit, ut & arma ei illaturi fuerint, quòd hominẽ profugũ & ſupplicẽ pecuniæ cauſa Romanorũ Imperatori prodidiſſet: niſi ſpecioſo reſponſo iracũdiã illorũ placaſſet. Aiebat enim, ſe pacificationis ergò illũ remiſiſſe, nequaquam uerò prodidiſſe: & hominẽ uagũ in patriã reſtituiſſe, ut nec ipſe alios, nec ipſum alij porrò perſequerẽtur. Atq; hæc hactenus. Neq; uerò ullus annus elabi poterat, quin publicè abominãdi » aliquid afferret, nõ aliter quàm ſi numinis in» dignatio illi ætati perpetua bella decreuiſſet. Quaſi enim Barbari circũcirca noſtris ceruicibus imminentes, ad nos caſtigãdos nõ ſatis eſſent: etiã longinquo malo ſumus oppreſsi. Nã Fridericus Alemannorũ rex, legatis ad Iſaaciũ Imperatorem miſsis petijt, ut ſibi cum omnibus copijs Palæſtinam petentibus per Romanas prouincias pacatè iter facere & commeatũ emere liceret: & ſuam ſententiam per proprios legatos ſibi ſignificaret. Mittitur igitur ad eum Dromi Logotheta Ioannes Ducas: fide' que data & accepta, regem ſine maleficio tranſiturum, nullam urbem, nullum oppidum, nullum caſtellum aut pagum uiolaturum:

Mãgaphas à Sultano proditus in carcerem conijcitur.

Friderici Barbaroſſæ expeditio in Palæſtinam.

Romanos

λοντο. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Βασίλειος ὁ Βατάτζης γένους μὲν ἀσήμου βλαστών, διὰ δὲ τὸ ὡς γυναῖκα εἰ γαμετὴν συναφθῆναι τῇ τοῦ βασιλέως πρὸς πατρὸς ἀνεψιαδῇ, δομέστικος τῆς ἀνατολῆς τιμηθείς, καὶ τῇ δουκικῇ ἀρχῇ τοῦ Θρᾳκησίου ἀναζωσάμενος, χρήμασιν ὑποφθείρει πλείους τῶν τοῦ Μαγκαφᾶ ὁμοστῶν. καὶ αὐτὸν μὲν οὐκ ἴσχυε συλλαβεῖν, καὶ δεσμοῖς περιβαλεῖν, διὰ δὲ πόλεως φιλαδελφείας ἐξώσας, ἐδόξε καὶ οὕτω μέγα τι κατωρθωκέναι καὶ ἀσπάσιον ἔργον τῷ βασιλεῖ. ἀλλ' οὗτος τῷ τοῦ Ἰκονίου σουλτὰν προσρυείς, τῷ Καϊχοσρόῃ, συμμαχικὸν μὲν αὐτὸς κατὰ Ῥωμαίων οὐκ ἔλαβεν, γράμματα δὲ εἰ προσλαμβάνεσθαι αὐτοκλήτους, οὓς ἐπιβοῖεν τῶν Τούρκων λαφυραλώφορους, καὶ ἐπὶ τῷ γωρυτῷ καὶ τῷ τόξῳ τὴν πεποίθησιν ἔχοντας, Ῥωμαίους λῃστεύωσιν. οὐκ ὀλίγην δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ συναγάγοι δύναμιν καὶ ἵππον, τούς τε πατριώτας ἐμοῦ τοῦ γεωργικὸν ὄχλον καὶ τῶν ζώων ἐλυμαίνετο τὰ ὑπὸ ζυγόν, καὶ οὐ Λαοδικεῖς δὲ φεύγοντας μυριαχῶς ἐκάκωσεν, ὥσπερ καὶ τοὺς τῶν Χωνῶν τῶν ἐμῶν οἰκήτορας, τὰς ἅλωνας περὶ τὸν θέρειον καιρὸν πυρπολῶν, καὶ τὸ πρόσοικον ὡς πολέμιον χειρώσας διατιθέμενος· ἐῶ γὰρ λέγειν ὡς διὰ τοὺς Τούρκους φιλανθρωπευομένους φύσει πρὸς τὸ χριστώνυμον, κακῶς ἔφασκε καὶ ἐπιπλήττων ἐμβαλὼν δὲ τῇ Καρίᾳ, καὶ πολλοὺς περονήσας τῶν ἐκεῖ, τοῖς βαρβάροις ἐκδίδωσιν ὡς ἀπαγαγεῖν. ἀλλὰ καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ὁ ἐπώνυμος οὗτος διαφέρειν ἐμπρῆσαι, ἔργον μέγιστον καὶ περίβλεπτον ὄντα, καὶ ὑπερβαίνοντα ἐς κάλλος καὶ τῇ εἰς μῆκος ἐκτάσει τὸν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει τοῦ καλλιμάρτυρος Μωκίου τέμενος· ὡς δέ ποτε πρὸς τὸν σουλτὰν ἐπανεζεύξε, τοιούτων ἀδικημάτων πλήρης, καὶ πυνθάνεται ὁ βασιλεὺς οὐκ εἰς ἀγαθὰς ἐννοίας καὶ πράξεις τὸν ἰκονιάρχην φέρειν Καϊχοσρόην, ἄρτι τοῦ πατρὸς ἐκλελοιπότος τὸ ζῆν τὴν ἀρχὴν τῆς Ἰκονίου διαδεξάμενον, πρέσβεις ἐκπέμπει καὶ χρήματα παρέχων τῷ σουλτάν, καταπεισθέντα ὄχει καὶ ἀνάπλευστον γενόμενον αὐτῷ τὸν Μαγκαφᾶν, τλῆναι μεθ' ὁμολογίας καὶ πίστεως, μὴ δεῖ τοῦ ἐπιτίμιον αὐτῷ διὰ δυσσεβείας καταδιαβαίνειν, ἢ μηδ' ὅλως περισκοπεῖναι καὶ διαλωβεῖσθαι τὸ σώματος· οὗ χάριν ἐπ' ἀδείας ἐτόρξε παντὸς ἐφθεὶς κακοῦ, δεσμοῖς κατακέκλειστο χρόνια. τοῦτο δὲ τὸ ἔργον τόδε τοῦ σουλτὰν τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ κασιγνήταις, ὁπόσοι τῆς πατρῴας ἀρχῆς συνδιείλοντο ἐκείνῳ, ἀθυμίαν ἐδέξεν, ὥστε καὶ ὅπλα ἤραντο ἂν κατ' αὐτοῦ, ὡς ἄνθρωπον ἐς αὐτοῦ ἑκουσίως ἀφιγμένον συνειληφότος, καὶ καταπροδόντος Ῥωμαίων βασιλεῖ ἐπὶ λήμμασιν, εἰ μὴ οὗτος διαπρεπέστερον τινὰ τὴν ἀπόκρισιν, ἐπὶ συμβιβάσεσιν ἐξέπεμψε· τοῦ μὲν καταπεπροδόναι διισχυρίζετο, καὶ πλανῆτα ὄντα ἐς τὴν πατρίδα καταγαγεῖν, ὡς μηκέτι διώκοντα ἑτέρους διωκόμενον. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει οὕτως. οὐκ ἦν δὲ λυκάβαντα « διελθεῖν, μή τι ἐπιφέροντα κοινὸν ἀποτρόπαιον, ὡς ἄ« τε τὸ θεῖον ἐπικλοιοῦν ἀνειληφότος τὰς ἡμέρας τῶν « καθ' ἡμᾶς μετόχων πολέμων· ὡς γάρ τι φείδοντες πρὸς τὸ καθῆκον διαμαστιγώσεως τῶν ἐκ τοῦ κύκλου βαρβαρικῶν μαχητικῶν, καὶ ὑπερόριον κακὸν ὠστράκισε Φρίδεριχος ὁ τῶν Ἀλαμανῶν ῥήξ. πρὸς γὰρ τὸν βασιλέα διαπρεσβευσάμενος Ἰσαάκιον, ὡς διὰ φιλίας ἰοῦτο τῆς Ῥωμαίων γῆς διελθεῖν, αὐτός τε καὶ ὅσον οἱ ἐφείπετο στράτευμα, ἐν τῷ ἀπαίρειν ἐς Παλαιστίνην, καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ὠνουμένοις αὐτοῖς χορηγεῖσθαι, καὶ τὸ δοκοῦν ἐπὶ τούτοις αὐτῷ σημαίνειν δι' οἰκείων ἀποστολῆς πρέσβεων. στέλλεται τοίνυν πρὸς αὐτὸν ὁ τοῦ δρόμου λογοθέτης Ἰωάννης ὁ Δούκας, καὶ πίστεις δοὺς καὶ λαβών, ὡς αὐτὸς μὲν ὁ ῥὴξ τὴν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἀμαχεὶ διαβαίη, καὶ μηδὲ διαδράσῃς ἐνσοίη κακόν, οὐ πόλιν, οὐ κώμην, οὐ φρούριον, οὐ πολίχνιον,

Ῥωμαίους

ῥωμαῖοι δὲ παρέξουσιν αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια ἄφθονα, ὡς μή τινος σπανίζειν τὴν ὑπ' αὐτὸν στρατιάν, ἀλλ' ἀπηγμένως καὶ κατὰ λαιμὸν ἔχειν ὅσαπερ ἐπιμεμβόμενα, οἷς ἄνθρωποι τρέφονται, καὶ οἷα τοῖς ἵπποις συμβάλλεται, μετὰ καιρὸν ἐκεῖθεν ἐπάνεισι, καὶ ἀγγέλλει τὰ συμφωνηθέντα τῷ βασιλεῖ. καὶ βασιλεὺς μὲν συλλογῆς τῶν σιτίων φροντίδα τίθησι, καὶ ἦν ἰδεῖν ἐπιτάγματα ὑπὸ τῶν ἐπαρχιωτῶν αὐτίκα μεταφερόμενα, καθ' οὓς ἔμελλε τόπους ὁ ῥὴξ διέρχεσθαι· ὡς δὲ καὶ αὐτὸς ἐντὸς ἤδη τῶν ὁρίων ἐγγίνετο τῶν ῥωμαϊκῶν, καὶ γράμματα προφοιτηκότα τῷ βασιλεῖ μετ' ἀνδρῶν κατὰ γένος λαμπρῶν καὶ ἀξίωσιν τὴν αὐτοῦ παρουσίαν ἐσήμαινον, ὁ αὐτὸς καὶ πάλιν στέλλεται λογοθέτης εὐ διαθήσων τὴν δίοδον τοῦ ῥηγός, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ Καντακουζηνὸς Ἀνδρόνικος· ἀλλ' οὗτοι ἀνεπιστημοσύνῃ τῶν ὀφειλόντων γενέσθαι, καὶ μαλακότητι οἰκείᾳ (χρεὼν γὰρ, καὶ φίλων ἡμῖν τῶν ἀνδρῶν ὄντων, ὡς πρεσβυτέραν καὶ φιλτέραν τιμᾶν τὴν ἀλήθειαν) αὐτόν τε τὸν ῥῆγα κατὰ ῥωμαίων ἐξῆψαν, καὶ τὸν βασιλέα ὡς πολέμιον ἐκεῖνον ὑφορᾶσθαι παρέπεισαν· ὅθεν οἵ τε ὅρκοι συνεχύθησαν, καὶ ἡ τῶν ζωαρκῶν ἐπιλέλοιπε συγκομιδή, καὶ ἡμεῖς οἱ ταῦτα γράφοντες, πλείοσιν ἀνιαροῖς περιεπλάκημεν, τὴν τοῦ θέματος φιλιππουπόλεως ἐπεζωσμένοι τηνικαῦτα καὶ ἀρχὴν καὶ ἀπογραφήν, νῦν μὲν πρὸς βασιλέως ἐπιτεταγμένοι, ἀνακτίζειν τὸν τῆς φιλίππου περίβολον, καὶ διαταφρεύειν, καὶ τοῦτο κατὰ τοὺς στενοὺς ἐκείνους καὶ κινδυνώδεις χρόνους διαταττόμενοι, μετὰ βραχὺ δὲ διὰ γραμμάτων τὴν καθαίρεσιν ἐπιτιμώμενοι, ἵνα μὴ ἂν κρησφύγετον τῷ ῥηγί. ἀμέλει καὶ ὁ μὲν ἐκδρομὰς ποιούμενος, τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐπορίζετο. βασιλεὺς δὲ τοὺς τοῦ ῥηγὸς πρέσβεις οὐκ ἐᾷ ἐπαναλύεσθαι πρὸς τὸν ἀποστείλαντα, καὶ τὰς ὁδοὺς τῆς παρόδου ὡς ἐκείνῳ ἐδόκει ἀπέκλειε, καταβάλλων διὰ πελέκεων τὰ τῶν δένδρων ὑψιτενῆ καὶ βαθύρριζα, καὶ ταῦτα ἐκ κορυφῶν ὡς εἰς ἀδιεξίτητον ἀντίφραγμα τοῖς διοδεύουσιν· ἀλλὰ καὶ τὸν ἐξάδελφον ἐκείνου Μανουὴλ τὸν Καμύζην, πρωτοστράτορα ὄντα, καὶ τὸν τῆς δύσεως δομέστικον τὸν Γίδον Ἀλέξιον παρέπεσθαί οἱ μετὰ τῶν στρατευμάτων ἐκέλευσε, καὶ λεληθότως ἐπιτίθεσθαι τοῖς χορτολογοῦσι καὶ τὰς τροφὰς μαστεύουσιν ἀλαμανοῖς. τῷ δὲ ῥηγὶ οὕτω προσέστησαν τὰ τῆς δυσχωρίας γεγονημένα διὰ καταβολῆς τῶν δένδρων ἐπιτειχίσματα, ὥστε σὺν πόνῳ οὐδενὶ παρῆλθεν αὐτά· τὸ δὲ χαριέστερον, αὐτὸς μὲν δι' ἄλλης ὁδοῦ ἐπορεύθη, καὶ εἰσελᾷ τὴν φιλιππούπολιν, καὶ κατ' αὐτὴν ἐβάλετο χάρακα· ῥωμαίους δ' αὐτὸ προκαταλαβὼν, ἔλαθε γενόμενος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, καὶ κατέχων ὧν εἴργετο, καὶ ὧν χάριν αἱ πάροδοι ἀπεφράσσοντο. τὴν δὲ φιλιππούπολιν εἰσιὼν, ἐκκενωμένην εὗρε τῶν πλειόνων καὶ ἐπιφανεστέρων αὐτῆς οἰκητόρων· εἰ γάρ τις καὶ ὑπολέλειπτο, πτωχεύων ἦν οὗτος, καὶ τὴν οὐσίαν πᾶσαν ἐν οἷς ἐνεδέδυτο ἀριθμῶν, ἢ τοῖς ἀρμενίοις κατειλεγμένος· οὗτοι γὰρ μόνοι τῶν ἁπάντων, οὐκ ἐπιδρομὴν ἐχθρῶν, ἀλλὰ φίλων παρουσίαν τὴν τῶν ἀλαμανῶν διέλευσιν ἡγοῦντο· ἐπειδὴ καὶ συγχρῶνται τοῖς ἀρμενίοις ἀλαμανοί, καὶ κατὰ τῶν αἱρέσεων τὰς πλείστας ἀλλήλοις συμφέρονται· ἀρμενίοις γὰρ καὶ ἀλαμανοῖς ἐπίσης ἡ τῶν ἁγίων εἰκόνων προσκύνησις ἀπηγόρευται, καὶ τοῖς ἀζύμοις κατὰ τὰς ἱερατελεστίας ἀμφότεροι κέχρηνται, καὶ ἄλλα ἄττα ὀρθοδόξοις χριστωνύμοις ἀπόβλητα, οὗτοι σφαλλόμενοι τοῦ ὀρθοῦ, τελοῦσιν ὡς νόμιμα. πλὴν καὶ τῆς φιλίππου γενόμενος ὁ ῥὴξ ἐγκρατὴς, οὐκ ἀνῆκεν ἐπιστέλλων τῷ πρωτοστράτορι, καὶ διαμηνυόμενος ὡς μάτην αὐτὸν μὲν τῆς πρόσω πορείας ῥωμαῖοι κωλύουσι, καὶ μὴ δέον, ἐπέχουσιν ἐπειγόμενον. μηδὲ γὰρ τῇ ῥωμαίων ἀξύμφορον ἢ ἄχαρι καὶ νῦν καὶ πρότερον

Romanos cõmeatũ ei abũdè ſuppeditaturos, ut eius exercitus nulla re neceſſaria careat, ſed omnia in prõptu copioſiſsimè habeat, quæ tã iumentis quàm hominib. uſui ſunt: aliquanto pòſt reuertitur. Iis conditionib. renũciatis, Imperator per prouincias edicit, ut quà rex tranſiturus eſſet, cõmeatus cõportetur: ipſius uerò in fines Romanos ingreſſu uirorũ genere & dignitate clarorũ literis nũciato, eundẽ Logothetã denuò mittit, unaq́ cũ eo Andronicũ Cãtacuzenũ, qui regis trãſitũ cõmodiorẽ redderẽt. Verùm iĳ ignoratione officĳ & ſuapte ignauia (etſi enim amici noſtri ſunt, tamen ueritas eis eſt præferenda) regẽ contra Romanos concitarunt, & ut Imperator eũ pro hoſte ſuſpectũ haberet effecerunt. Ita & iuſiurandũ eſt turbatum, & cõportatio cõmeatus ceſſauit: & nos, qui hæc ſcribimus, tum Philippopolitanæ prouinciæ gubernationi & deſcriptioni præfecti, plurimis moleſtĳs conflictati ſumus: cum nũc Imperatoris iuſſu Philippopolis mœnia & foſſas, illis anguſtis & periculoſis temporibus, inſtauraremus: nunc alĳs literis eadem demoliri iuberemur, ne receptaculũ regis eſſent. Qui cũ excurſionibus commeatum parâret, Imperator legatos eius detinebat, & anguſtos tramites ſua opinione intercludebat, altiſsimis arborib. ſuccisis, & ita implexis, ut id ſeptum à rege tranſiri non poſſet: ſed & patruelem ſuum Manuelem Camyzem Protoſtratorem, & Occidentis Domeſticum Alexium Guidum cum exercitu regẽ ſubſequi, & Alemannos pabulãtes ex inſidĳs aggredi iuſsit. Verùm rex illo arborum uallo ita impeditus eſt, ut ex anguſtĳs ſine ullo negocio euaderet: imò quod facetius eſt, alia uia Philippopolim penetrauit: ibíque uallo munito, Romanis imprudentibus, loca præoccupauit, à quibus prohibebatur, quorumq́ cauſa anguſtiæ obſtruebantur. Philippopolim ingreſſus, urbem pleriſq́, iĳsq́ nobiliſsimis ciuibus uacuam reperit. Nam ſi quis ibi manſerat, is aut ita pauper erat, ut eius opes in ueſtibus quibus tegebatur conſiſterent, aut erat ex Armeniorum numero. Hi enim uni omnium, tranſitum Alemannorum, non hoſtium incurſionem, ſed amicorum aduentum iudicabant. Nam & commercia inter ſeſe agitant, & in pleriſque religionis dogmatibus conſentiunt. Quippe apud Alemannos & Armenios ſacrarũ imaginum adoratio æquè interdicta eſt, & azymis in ſacris utrique utuntur, & alia quædam Orthodoxis Chriſtianis improbata, opinionis errore pro legitimis obſeruant. Enimuerò rex etiam poſt Philippopolim occupatam, ad Protoſtratorem ſcribere, eíque ſignificare non deſtitit, Romanos fruſtra ſibi iter intercludere, & properantem, contra officiũ impedire. Neq́ enim ſe uel prius, uel nunc quicquam in animo habuiſſe, quod Romanis incommodum aut moleſtiam afferret,

Legati uecordes Fridericũ & Iſaacium committunt.

Armeniorum & Alemannorũ in religione conſenſio.

afferret, & pacta ac conuenta adhuc inuiolata conſeruare. Qui cum eas literas Imperatori ſignificaſſet, & iuſſa eius expectaret, nunquam pacatū ab eo reſponſum accepit, ſubinde ad prælium cōmittendum extimulante, & ignauiam ei exprobrante, quòd Alemanorum temerè & ſparſim pabulatum exeuntium cædem & internecionē nondū ſignificaſſet.

Vide Annotationes.

Hæc impulſu cuiuſdam ſcribebat, qui ex Engaſtrimythi potius afflatu, quàm prophetico ſpiritu affirmabat, regi nunquā in mentē ueniſſe Palæſtinæ occupationē: ſed eū nihil aliud cogitare, niſi urbis imperatricis dominatū: & per Xylocerci portam haud dubiè ingreſſum, ea facturū principiò quæ abomināda ſint. Deinde iuſto Dei iudicio nō pauciora perpeſſurum.

Doſithei monachi falſa diuinatio.

Huiuſmodi opinionib. occupatus Imperator, ipſam portam laterib. & cemento obſtruxit: & acutas ſagittas, quas ſæpe manibus geſtabat, ſe in cordib. Alemānorū defixurū eſſe dicebat: mōſtrataq; feneſtra Blachernij palatij in eo loco, qui ab altitudine cognomentū habet, unde patentes cāpi extra propugnacula in Philopatijs cernuntur, per eā ſe illas in Alemānos excuſſurū, eoſq; proſtraturū minabatur, adeò ut ea uerba ridicula audientib. uiderentur. Is uates erat Doſitheus quidā, Studienſis monachus, Venetijs oriundus, & patre Viticlino, ut ferebatur, natus, qui Iſaacio cui familiaris erat, priuato adhuc Imperium prædixerat. Qua prædictione euentu cōprobata, ſummo honore & autoritate apud hunc Imperatorē florens, Hieroſolymorū Patriarcha poſt Leōtij uiri eruditi & uirtute celebris obitū deſignatus eſt.

Theodoſius Patriarchatu Hieroſolymitano potitur.

Sed ut Impe-
» ratorū impetus & potētia nō quieſcere ſolet,
» niſi diuina humanaq; pro ſuo lubito mutarint: principatū adeptus Iſaacius, Baſilio Camatero, quanquā eius ope maximè adiutus, Patriarchatu deiecto (cauſa prætexebat, quòd, quas nobiles matronas Andronicus in monaſteria inuitas abſtruſiſſet, ijs ipſe nigro ueſtitu depoſito, reditū ad priſtinū habitū & uitæ rationem cōceſsiſſet) Nicetā Mundanū pro eo patriarcham deſignauit, Eccleſiæ maximæ ſacellariū.

Nicetas Mundanus patriarcha

Sed ne hūc quidē, hominē natu maximū, in ſacra ſede expirare paſſus, inuitū expulit, ſenium & delirium & leuitatē cauſatus. Cū aūt diligētius de gubernatore Eccleſiæ cogitaret, Leontium monachum quendam, magnū paſtorem deſignat: in populi frequentia pro tribunali iuſiurando teſtatus, eum uirum prius ignotum, ſibi à Dei genitrice noctu eſſe demōſtratū, nō forma & uirtute eius duntaxat deſcripta, ſed loco etiam oſtenſo in quo habitaret.

Leontius monachus patriarcha

Verùm eo quoq; Deigenitricio, priuſquam annus elaberetur, repudiato, nihil uerecundatus, quòd coram tam multis, eum ut diuinum hominem laudibus extuliſſet, mutationem inſtituit,

Hieroſo-

βεβαιώσειε, καὶ τὰ συντεθειμένα δὲ φυλάττειν ἀπαρεγχείρητα· ὁ δὲ δῆλα θεὶς τῷ αὐτοκράτορι τὰ γραφόμενα, καὶ τὸ ποιητέον ἐκεῖθεν ἀναπεμπόμενος, οὐδέποτε ἔσχε τὸν βασιλέα τὰ πρὸς εἰρήνην αὐτῷ ἐπιστέλλοντα, ἀλλ' ἀξυρεθμοῦντα μᾶλλον αὐτὸν εἰς τὴν μετὰ τοῦ ῥηγὸς συμπλοκὴν, καὶ εἰς ἀγεννὲς κατονειδίζοντα φρόνημα, ὅτι μὴ ἐς δεῦρο ἔχοι πυθόμενος ἀναίρεσιν καὶ ὄλεθρον ἀλαμανῶν, κατὰ ἴλας ἐξιόντων εἰς σιτίων ἀνεύρεσιν, καὶ κατὰ τὰ πεδία πλατεῖα, κἀκεῖ καὶ τῇδε ἐκχεομένων μετὰ πλείστης ὅσης τῆς ἀπαιδεύσεως. ταῦτα δὲ γράφων ἦν, τὸ δὲ δοξάζειν παρ' ἑαυτοῦ, τινῶν ὑφηγήσεσι, φωνούντων μᾶλλον ἐκ γαστρὸς, ἤπερ προειδότων τὰ μέλλοντα, μὴ δέ ποτε προθέσθαι τὸν ῥῆγα τὴν παλαιστίνην καταλαβεῖν, ἀλλὰ τὴν ἅπασαν τρέφειν ἔφεσιν κατὰ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, καὶ μέλλειν ἐκ τοῦ δ' αὖθις ἀναμφιλέκτου διὰ τῆς λεγομένης ξυλοκέρκου πυλίδος τῆς πόλεως εἰσελθὼν ἔνδον, καὶ δρᾶσαι πρῶτον τὰ ἀπευκταῖα, παθεῖν δ' ἔπειτα τὰ ἀντίξοα, ταῖς δικαίαις τοῦ θεοῦ σταθμίαις. καὶ τοιαύταις πληρωθεὶς γνώμαις, τὴν ξυλόκερκον διὰ τιτάνου καὶ πλίνθου ὀπτῆς ἀπέφραξεν· καὶ βέλη νεοχάλκευτα φέρων πολλάκις ἐν ταῖν χεροῖν, τοῦτ' ἔφασκεν ἀκοντῶν, κατὰ καρδίας παγησόμενα τῶν ἀλαμανῶν· δεικνύων δὲ τὸ παράθυρον ἐν τοῖς βασιλείοις τῶν Βλαχερνῶν ὡς τὰ λεγόμενα ὑψηλὰ δι' ἧς ὁρᾶ τὰ ἦν τὰ ἱππήλατα πεδία τὰ ἔξωθεν τῶν ἐπάλξεων ἐν τοῖς φιλοπατίοις καθυπτιάζοντα, ἐκ ταύτης ἔλεγε μέλλειν ἀφιέναι τὰ βέλεμνα, βάλλειν τε καὶ καταβάλλειν τοὺς ἀλαμανούς, ὥστε καὶ ἐν γέλωτι ἦγε τοῖς ἀκούουσι τὰ λεγόμενα. ἦν δέ τις Δοσίθεος ἐν τῇ τοῦ στουδίου μονῇ τὴν ἄσκησιν μετιὼν, ὃς ἐκ Βενετίκων ἕλκει τὸ γένος, καὶ πατρὸς σύνομα Βιτικλίνου γεγονέναι ἐλέγετο· συνήθης δὲ κατεστὼς ἰσακίῳ πρὸ τῆς ἀρχῆς, προείρηκεν αὐτῷ τὴν βασιλείαν· κἀπειδήπερ ἀληθεῖς ὤφθησαν τὰ τῆς προρρήσεως, ἦγε τὸ διότι πλείστης τιμῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ τούτῳ, καὶ τὰ μεγάλα δεδύνητο, καὶ πατριάρχης ἱεροσολύμων προὐβέβλητο, κατελύσαντος τὴν ζωὴν τοῦ τὸν θρόνον τῶν ἱεροσολύμων τότε διέποντος λεοντίου, ἀνδρὸς τὸ ἦθος χαρίεντος, καὶ διαβοήτου τῇ ἀρετῇ. « ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν βασιλέων ὁρμὴ καὶ « ἰσχὺς οὔποτε ἀναχαιτισθεῖσα μὴ οὐχ ὡς αὐτοῖς ἀρεστὸν μεταφέ« ρειν ἢ ἀλλοιοῦν τὰ θεῖά τε καὶ ἀνθρώπινα πράγματα, βα« σιλεύσας ἰσαάκιος τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου παραλύει τὸν καματηρὸν βασίλειον, καί τοι πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐκείνῳ τὰ μέγιστα συναράμενον· αἰτία δ' αὐτῷ περιήφθη τῆς καθαιρέσεως, ὅτι ἃς ἀνδρόνικος τῶν εὖ γεγονυιῶν γυναικῶν οὐχ ἑκούσας ἀπέκειρε μοναζούσας, ταύτας αὐτὸς ἐνδέδωκε τὸ μέλαν ἐκδύσασθαι ἄμφιον, καὶ πρὸς τὴν προτέραν μεταβλέψαι καὶ ζωὴν καὶ στολήν· προβαλλόμενος δ' αὐτ' αὐτοῦ πατριάρχην τὸν μουντάνην νικήταν, τῆς μεγίστης ἐκκλησίας ὄντα σακελλάριον, οὐδὲ τὸν πρεσβεύοντα τουτονὶ τῷ θρόνῳ παρῆκεν ἐναποψύξαι, ἀλλ' ἀφείλετο καὶ κουφότητα καταγνοὺς τοῦ ἀνδρὸς, καὶ γῆρας ἐπεγκαλέσας ἀνέγκλητον, καὶ ἄκοντα τοῦ θρόνου ἀπεσφενδόνησε· φροντιστικώτερον δὲ διατεθεὶς περὶ τοῦ τὸν κυβερνήσοντα τὴν ἐκκλησίαν εὑρεῖν, προχειρίζεται μέγαν ποιμένα λεόντιόν τινα μοναχὸν, διαβεβαιούμενος ἐπὶ συλλόγου καὶ διομνύμενος ἐπὶ βασιλικοῦ βήματος καὶ ὁμηγύρεως, ὡς οὐκ εἰδὼς τὸν ἄνδρα πρότερον· νυκτὸς δὲ ἡ θεομήτωρ τοῦτον αὐτῷ καθυπέδειξε, τὸ εἶδος ἐν τῇ ἀρετῇ ὑπογράψασα, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον διασαφήσασα, καθ' ὃν τὴν οἴκησιν εἵλαχεν. ἀλλ' οὔπω ἐνιαυτὸς ἐξήνυστο, καὶ καταστρέφει καὶ τὴν θεοτοκίαν τοῦτον ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ ὑψώματος, μηδένα λόγον θέμενος ἢ ἐντραπεὶς ὡς ὅσους ἐπαίνους ἔλεγε περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐδόξαζε τοῦτον ὡς θεῖον ἄνθρωπον. ἀποσκορακισθεὶς δ' οὕτω καὶ λεόντιος, ἔγνω διαμαρτυρήσας μετάθεσιν, καὶ εἰς τὴν οἰκουμενικὴν ἐπαρχίαν προὐδέδοτο τὸν τῶν ἱεροσολύμων Δοσίθεον. ἀλλὰ δὲ τοὺς κανόνας τοῦτο μὴ συγχωροῦντας, μὴ τέως ἐπιτρέψας τὸν διέποντα τὸν θρόνον τῆς θεουπόλεως μεγάλης Ἀντιοχείας Θεόδωρον τὸν Βαλσαμὼν, ἄνδρα ὑπὲρ τοὺς τότε πάντας ὄντα νομομαθέστατον· καὶ δὴ κατὰ μόνας αὐτῷ συγγινόμενος, σχηματίζεται τὸν ἀσχάλλοντα. εἰ οὕτως ἀνδρῶν φιλοθέων καὶ λογίων ἡ ἐκκλησία σπανίζει, καὶ ἡ μοναχικὴ διέρρυηκε καὶ ἠφάνισται ἀρετὴ, ὡς μὴ πρότερον εἶναι τὸν ἡμέτερον ἔστι τινὶ λαμπτῆρα τὸν ἀκοίμητον ἥλιον, ἢ τὸν ὑπὲρ τὸν ἱεροσύνην τὸν ἱερὸν καθεζόμενον θρόνον, καὶ ἀφίσως τὸ τῶν πιστῶν διευθυνοῦντα πλήρωμα, καὶ ποιοῦντα ἑτέρα χριστιανικῶς προσαναβαλλόμενος, ἐπῆγεν ὡς πάλαι μὲν βεβούληται μετενεγκεῖν αὐτὸν ἐκ τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας εἰς τὴν οἰκουμενικὴν περιωπὴν, ὡς λύχνον ταῖς τῶν νόμων τηλαυγείαις περίφωτον, ἀποκεκλεῖσθαι δὲ τῆς μεταθέσεως ὡς πάλαι τοῖς κανόσιν ἀπηγορευμένης, καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀπελάσαν θεσμοῖς· εἰ δὲ αὐτὸς χρείαν ὡς νόμους καὶ κανόνας ἀκριβωσάμενος χώραν ἔχουσαν ἐπιδείξειε, καθὰ πάλαι καὶ νῦν τὴν μετάθεσιν, καὶ τὰς τῶν πολλῶν εἰς τοῦτο μεθαρμόσει γνώμας, ἕρμαιον ὄντως ἡγήσεται τὸ πραχθὲν, καὶ οὐκ ἀναβαλεῖται τὸ περαιτέρω, ἀνυπέρθετον ποιεῖν τὴν προχείρισιν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς οὕτως μετῆλθε τὸν Ἀντιοχείας Θεόδωρον, ὁ δὲ πάντα ἐκπλαγεὶς γενέσθαι κατένευσε· σύλλογοι οὖν μετ᾽ ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐγχειρίζονται ἀνὰ τὰ ἀρχαῖα τὰ ἱερὰ, καὶ σύνοδοι καὶ συζητήσεις περὶ μεταθέσεως, καὶ παρὰ πόδας ἐκχώρησις, καὶ τόμος ἤδη βασιλικοῦ συμπληρούμενος θέματος, καὶ ὁ μὲν Ἀντιοχείας πάλιν Ἀντιοχείας ἐγίνετο, καὶ ὁ Δοσίθεος ἀπὸ τῆς τῶν Ἱεροσολύμων θάκου εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀναγόμενος, καὶ προπομπαὶ ὡς λαμπρότατα καὶ πολυανθρωπότατα τῶν πώποτε, ὡς ἂν καὶ θριάμβοις βασιλείων ἀμφήριστος, καὶ ἀχανεῖς ἤδη πρὸς τοῦτο οἱ φρενωθέντες ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς κανόνας εἰκῇ καταπατηθέντας ὁρῶντες, ἀμέλει τοι καὶ μὴ ἤδη πολλοῦ χρόνου φέρειν τὸν γέλωτα ἔχοντες, παρασυναγωγὰς ποιοῦνται καὶ ὀχλαγώγια οἱ λογάδες τοῦ βήματος, καὶ τῶν ἀρχιερέων ὁπόσοι ἄχρι τὴν γλῶτταν πρὸς λόγον ἰσχυρὸν ἐπίσημοι· εἰσποιητὸς ἐκκλησίας ἀλλοτρίας ἀκούει Δοσίθεος, καὶ ἀναλυθεῖσαν ἔχει τὴν δευτέραν τιμὴν, καὶ τοῦ θρόνου κατάγεται· τὴν δ᾽ ὕβριν μὴ φέρειν ἔχων ὁ βασιλεὺς, ἀναμαχόμενος ἦν, καὶ παντοίας σπουδὰς ἐχώρει τὴν κυρωθεῖσαν μετάθεσιν· καὶ μετὰ βραχύν τινα χρόνον ἀναλύσας τὰ συγγραφέντα, αὖθις ἐπανάγει τὸν Δοσίθεον· ὅτε καὶ διὰ τῶν πελεκυφόρων αὐτοῦ δορυφόρων, καὶ τῶν τοῦ παλατίου ἐκκρίτων, προπέμπει αὐτὸν εἰς τὸ μέγιστον τέμενος, δεδιὼς μὴ τὸ πλῆθος κατασείσειεν· ἦν γὰρ διαμισὴς ἅπασιν ὡς φιλόθρονος ὁ Δοσίθεος. καὶ τὸ τοῦ κρατοῦντος ἤδη μὴ ἐκαίριον πρᾶγμα ἐριστικόν τε καὶ φίλαυτον οὐκ ἐπαινετόν· ἀλλὰ καὶ πάλιν τοῦ θρόνου ἐκδιώκεται Δοσίθεος, καὶ πέπονθεν ἀτεχνῶς τὸ τῆς αἰσωπείας κυνὸς, ὡς τὸ δὲ εἶχεν ἀπολέσας ἱερᾶς ἀρχῆς (ἕτερος γὰρ Ἱεροσολύμων ἐκεχειροτόνητο) καὶ τοῦ μείζονος θρόνου καθαιρεθεὶς· καὶ τοῦτο μὲν ἐξέπεσε. καὶ προχειρίζεται πατριάρχης, μέγας ὢν σκευοφύλαξ ὁ Ξιφιλῖνος Γεώργιος. τότε δ᾽ ὡς ἁπανταχοῦ περιᾴδεται, ἐκ σολομωντείων βίβλων ἰνδάλματα τῶν ἐσομένων καί τινας ἐμφάσεις κατὰ τοὺς ὀνειροπομποὺς δαίμονας ἀπογράφων ὁ Δοσίθεος, οὐχ ὥσπερ ἐκ ῥινὸς, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ὤτων εἷλκε τὸν αὐτοκράτορα· ὁ δέ γε πρωτοστράτωρ κατὰ τὰς βασιλικὰς ὑποθημοσύνας διαπραττόμενος, παρέβλεπε τὰ πρὸς αὐτὸν γραφόμενα παρὰ τοῦ ῥηγὸς, καὶ ἅπας ἐγίνετο τοῦ δρᾶσαί τι κακὸν τοὺς Ἀλαμανοὺς, τοὺς εἰς φρυγανισμὸν ἐξιόντας, καὶ δήποτε περὶ τοὺς δισχιλίους ἱππότας τε καὶ διπλοῦς ἀποκεκριμένους, ἀδελφῶν ἀγχοῦ που τῆς Φιλίππου προσβαλεῖν νυκτὸς,

ὁ αὐτὸς ὑπὸ τὸν ἥλιον

Hieroſolymitanum Doſitheum ad Oecumenicum patriarchatum euecturus. Quod cū Canones nō permittere ſciret, Theodorum Balſamum, magnæ Antiochiæ epiſcopum, uirum ea ætate iuriſcōſultiſsimum, aſtu circumuenit: & in priuato colloquio indignationem ſimular, quòd Eccleſia pijs & doctis uiris ꝑita deſtituatur, & monaſtica uirtus ita obſoleuerit atq; euanuerit, ut nemo ſit qui uniuerſalem ſedem, non ſecus ac ſolis irrequietus circuitus orbē terrarum, illuſtret, cœtumq; fidelium quàm optimè gubernet. Hæc & id genus alia non ſine dolore præfatus, ſubiunxit, olim fuiſſe ſibi in animo, illum ex Antiochena ſede in Oecumenicā, ut illuſtrem legalis puritatis lucernā transferre. Sed ab ea mutatione ueterum canonum & eccleſiaſticarum ſanctionum interdicto deterreri. Si uerò ipſe, ut legum & canonum peritiſsimus, translationē, ut olim, ita nunc quoque habere locum, demonſtrare, ac uulgo perſuadere poſsit ſe omnino id in lucro deputaturum, eumq; (modò liceat) incunctanter deſignaturum. Hoc modo tractatus Theodorus, omnia rata fore affirmauit. Poſtridie concilio Pontificum in æde ſacra indicto, & quæſtione illa agitata, translatio ſtatim conceſſa, & literis Imperatorijs confirmata eſt. Ac Antiochenus ut antè fuerat, ita manſit Antiochenus. Doſitheus uerò à ſede Hieroſolymitana Conſtantinopolim eſt translatus, cum tam frequenti & ſplendido comitatu, ut haud dubiè regiū triumphum æquaret. At primarij ſacerdotes, cæteriq; facundia inſignes, qui ſe canonibus temerè uiolatis deceptos uidebant, obſtupefacti, cum riſum diutius perferre non poſſent, extraordinaria conciliabula & plebis conuenticula inſtituunt: alienæ eccleſiæ occupator audit Doſitheus: ſecundo honore abrogato, è ſede educitur. Imperator uerò ignominiam illam non ferens, omnibus modis aduerſatur: ac nihil non facit, ut approbata illa trāslatio ualeat. nec multo pòſt, abrogatione ſublata, Doſitheumq; denuò confirmatū, per bipenniferos ſatellites, & palatinos proceres in ſacrā ædē deducit, populi motum ueritus. Erat enim Doſitheus ob ambitionē, & Imperatoris intēpeſtiuā pertinaciā, & parū laudatū ſui ſtudiū, omnibus inuiſus. Cæterùm rurſus ſede eijcitur, eodemq; modo quo canis Aeſopicus, & pontificatū, quem tenuerat, amittit (nā alius Hieroſolymis electus erat) & maiori ſede excidit, magno uaſorum cuſtode Xiphilino Georgio Patriarcha deſignato. Tum uerò, quod ubiq; erat celebre, ex Salomonijs libris futurarū rerū imagines & formas quaſdā, inſtar dæmonū qui ſomnia immittūt, depingēdo, nō naſo, ſed aurib. trahebat Imperatorem. Cuius iuſsis Protoſtrator obſequens, literis regis neglectis, totus in eo erat, ut Alemānis noceret frumentatū exeūtib. & quadā nocte circiter bis mille inſignib. equitib. delectis, ad Philippopolim proficiſci,

Vide Annotationes.

Theodorus Balſamus Antiochenus ab Iſaacio aſtutè circumuentus.

Doſitheus & Hieroſolymitana & Byzantina ſede excidit.

Protoſtrator Friderici cōſtructiua inſidiatur.

καὶ τῶν

& inſidijs in collib. illis collocatis, frumentatores manè inuadere inſtituit. ac ei rei intētus, impedimenta ſeruitia militū, & reliquū exercitū, quaſi numine afflatus, nobiſcū diſcedere iuſsit. Priuſquā enim diluxerat, Alemanni ab Armenijs Pruſeni caſtelli (ibi enim cōſtiterat Imperatoris exercitus) de Protoſtratoris cōſilio certiores redditi, eadem nocte ultra V millia cataphractorū in noſtrū exercitū immittere properabant, noſtris ſpeculatorib. & cuſtodib. deceptis, nec Protoſtratori facti obuiā. Nā is quidē partes mōtib. uicinas, in quib. prędia erant adhuc cōmeatu referta, pertranſibat, & tumulos ſubibat, ne ab ijs conſpiceretur, quos uenabatur. Alemāni uerò cōfidēter per planiciē ad Romana caſtra pergebant. Sed cū nemine reperto, noſtros pridie ſub cœnæ tēpus diſceſsiſſe, delectisq́ fortiſsimis ad frumētatores ſuos circūueniēdos abijſſe audiuiſſent, ne expectato quidē nuncio, cōuerterūt equos, ut ab ijs inuenirētur, à quib. quærebātur. Igitur cū ex eo colle deſcēderēt, qui iuxta Pruſenū caſtellū eminet, noſtri uerò aſcēderēt, ex improuiſo concurrerūt. Vt ad arma uentū eſt, Alani Theodoro Alexij Branæ filio duce, ferè omnes ceciderunt: quippe qui primi & ſoli cū Alemannis pugnarent.

Romani ab Alemānis fugantur.

Romani uerò præcipiti & turpi fugæ ſe mādabant, uix aſpectu hoſtiū tolerato: & ipſe Protoſtrator alia uia elapſus, à nobis in tertiū uſq; diē uiſus nō eſt: & manib. hoſtiū cupidiſsime euitatis, uix tanquā ex lōgo mari ſalſam ueluti aquā adhuc expuens, in portū peruectus, redijt, cōfuſis Alemānorū uocib. de eo capiendo adhuc aures eius perſonātibus. Multi quoque ſine armis, ſine equis in caſtra redierunt, fractis in illa curſus cōtētione uehiculis. Ex eo tantū ab Alemānis ſeiuncti ſumus, ut ultra LX ſtadia recederemus. Nā illi ad Philippopolim permanebāt. Nos circa extremitates Achridi quieſcebamus, de uita dūtaxat cōſeruāda ſoliciti: imò & noſtrā prouinciā populabamur, ut cōmeatus ſuppeteret.

Iſaacij inconſtantia & inſolentia erga Alemannos.

Quæ cū ad Imperatorē perlata eſſent, uix eum mouerūt, ut nōnihil de pertinacia remitteret. & nos etiā paulo pòſt ad eū profecti, ſingula diligētius exponebamus: illo adiecto, Alemānos dicere, nihil eſſe aliud quod Imperatorē ad negligēda Occidētalium Chriſtianorū pacta impulerit, niſi quòd cum principe Sarracenorum pacem feciſſet: & (ut moris illorum eſſet in amicitia conſtituenda) uterque uena in pectore inciſa, ſuum alteri ſanguinē propinaſſet.

Mutua ſanguinis guſtatio.

Sic tandē eius contumaciā ita fregimus, ut conſilio in cōtrariū mutato, Alemannorum tranſitū in Orientem expeteret. Quem cum regem, ob inſtantē hyemē (nam Nouem-

καὶ τῶν ἐκεῖσε βουνῶν ἐχομένως ἐγκαθίσαι λόχον, καὶ τοῖς σιτοφόροις ἐπιθέσθαι ὄρθριος· καὶ αὐτὸς μὲν τοιαύτης ἤρχετο πράξεως. τὰ δὲ σκευοφόρα καὶ τὸ ὑπηρετικὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα ἐκεῖθεν μεταβῆναι μεθ' ἡμῶν ἐπέταξεν, ὡς ἐκ θεόθεν ἦν ἐμπνευσθείς· οὔπω γὰρ ἦν ἡμέρα διαυγάζουσα, καὶ οἱ ἀλαμανοὶ μαθόντες παρά τινων ἐς τὸ φρούριον τὸ προυσηνὸν ἀφιγμένων (ἐνταῦθα γὰρ ὁ βασιλικὸς κατεστρατοπεδεύετο στρατός) ὅπῃ ἦν τῷ πρωτοστράτορι πρὸς βουλῆς, νύκτα τὴν αὐτὴν ἐξάραντες ἐκ φιλίππου ὑπὲρ τὰς πέντε χιλιάδας σιδήρῳ κατάφρακτοι, ἐπιβῆναι ἡμῖν ὥρμηντο, λαθόντες οὓς εἴχομεν ὀπτῆρας καὶ φύλακας, μηδὲ τοῖς ἅμα τῷ πρωτοστράτορι ἐπιλέκτοις συνηντηκότες, ἐπεὶ καὶ ὁ μὲν πρωτοστράτωρ τὰ τοῖς ὄρεσι προσεγγίζοντα μέρη ἐπεπορεύετο, ἔνθα καὶ χωρία ἦν ἀσιτίων ἐπιτηδείων ἔμπλεα, καὶ τοὺς γηλόφους ὑπεδύετο, ἵνα λάθοι τὸ διαβῆναι πρὸς τοῦ θηράματος· οἱ δὲ ἀλαμανοὶ πεποιθότως ἐβάδιζον τὴν διὰ λείας πεδιάδος εἰς τὸ ῥωμαϊκὸν στρατόπεδον φθάνοντες· ὡς δ' οὐδένα εὗρον ἀντίμαχον οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ τὴν ἀποσκευὴν τοῦ στρατεύματος, κατὰ τὴν τῆς δείλης ἀναχωρήσασαν ἐκεῖθεν ἐπύθοντο. ὅσον δὲ αὐτοῦ κράτιστον, κατὰ τῶν ἐκ τοῦ γένους σφῶν τὰ σῖτα ἐς τὴν παρεμβολὴν μεταφερόντων ἐξορμῆσαι, μὴ ἀναμείναντες τὴν ἀγγελίαν, τοὺς ἵππους μετήνεγκαν, εὑρεθῆναι τοῖς ζητοῦσιν αὐτοὺς ῥωμαίοις γλιχόμενοι. οὕπω οἱ μὲν τὸν ἐκεῖθι λόφον ὑποκαταβαίνοντες, ὃς πρὸ τὸ φρούριον ἐξῆρται τὸ προυσηνόν· οἱ δ' ἡμέτεροι ἀνιόντες, προσέμιξαν ἀλλήλοις ἀδόκητοι. ἐπεὶ δὲ καὶ συμπλακέντες ἐμάχοντο, οἱ μὲν ἀλανοὶ ἐξηγουμένου αὐτῶν ἔχοντες τὸν τοῦ ἀλεξίου βρανᾶ υἱὸν τὸν θεόδωρον, μικροῦ ἔπεσον πάντες, ὡς μόνοι καὶ πρῶτοι μαχεσάμενοι τοῖς ἀλαμανοῖς· οἱ δὲ ῥωμαῖοι ἐδραπέτευον προτροπάδην ἐπ' ἀκλεῶς, μηδὲ καθαρῶς ἐμβλέψαι τοῖς ἐναντίοις ὑποφέροντες· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ πρωτοστράτωρ δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνακεχωρηκὼς, ἄφαντος ἦν ἐκ τοῦδε ἡμῖν εἰς τρίτην ἡμέραν· τρισάσμενος δὲ τὰς χεῖρας τῶν πολεμίων ἐκπεφυγέν, μόλις ἐπανέζευξεν, ὡς ἐκ μακροῦ πελάγους εἰς λιμένα καταίρας, ἔτι τὴν ἅλμην ἀποπτύων τοῦ μαχισμοῦ, καὶ τοῖς ὠσὶ φέρων ψιθύρους τὰς ἐπὶ τῷ αὐτὸν ἁλῶναι προσημαινούσας διατόρους φωνὰς τῶν ἀλαμανῶν· πολλοὶ δὲ καὶ ἄνοπλοι καὶ ἄνιπποι ἐς τὸ στρατόπεδον ἐπανήλθοσαν, τῇ συντονίᾳ τοῦ δρόμου λακισάντων σφίσι τῶν ὀχημάτων. τόδ' ἐκ τοῦδε τοσοῦτον ἀπεχωρίσθημεν ἀλλήλων ἀλαμανοί τε καὶ ῥωμαῖοι, ὡς σταδίους διιστᾶναι πλέους τῶν ἑξήκοντα· οἱ μὲν γὰρ ἔτι τῇ φιλίππου προσέμενον, ἡμεῖς δὲ περί τε ἔσχατα τῆς ἀχριδοῦ γενόμενοι ἡσυχάζομεν, εἰ σωζοίμεθα μόνον ἐπιμελούμενοι. ἔστι δὲ τι καὶ ἕτερον, κείροντες τὴν ἰδίαν, τὰ σῖτα ἀπεφερόμεθα· καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπαγγελθέντα τοῦ βασιλέως ἐνώπιον, σαλεῦσαι μόγις τοῦτον ἔπεισεν. καὶ ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ μετὰ βραχὺ ἀφικόμενοι, κατὰ μέρος πάντα διηγησάμεθα, προσθέμενοι, ὡς φασὶν οἱ ἀλαμανοί, μηδὲν ἕτερον εἶναι τὸ πεῖσαν τὸν βασιλέα ῥωμαίων τὰ τῶν ἑσπερίων χριστιανῶν ὅρκια παραβλέψασθαι, ἢ τὸ μετὰ τοῦ τῶν σαρακηνῶν ἄρχοντος σπείσασθαι, καὶ κατὰ τὸ παρ' αὐτοῖς περὶ φιλίας κρατοῦν ἔθιμον, ἀμφοτέρους χάσαι φλέβα τὴν ἐπιστήθιον, καὶ τὸ ἐκεῖθεν ἐκρυὲν αἷμα ἑκάτερον ὡς πόσιν ἀλλήλοις ἀντιπροτείνασθαι, καὶ μεταβαλὼν οὕτως ἐχύθημεν ἐκ φύσεως, ἅμιλλαν τὴν ἐναντίαν τρεπόμενος τῆς προτέρας ὁ βασιλεὺς προθύμως, ἐγλίχετο τῆς ἐς ἕω τῶν ἀλαμανῶν περαιώσεως· ὁρῶν δὲ τὸν ῥῆγα διὰ τὴν ἐς χειμῶνα τῶν ὡρῶν μετατροπὴν (ἦν γὰρ

νοέμβριος μὴν, ὅτε ταῦτα ἐγίνοντο) εἰς ἔαρ τὴν μετάβασιν ἀναβαλλόμενον, πάλιν τοῖς προτέροις φυόμενον, καὶ δι᾽ ἐπιστολῶν προηγόρευσε τῷ ῥηγὶ, βασιλεῦσιν οὐχ ἁρμοδίως, ὡς θανεῖται πρὸ τῆς πασχαλίου ἡμέρας. καὶ ἵνα τὰ ἐν μέσῳ παρῶ πλείω κατηγορίαν τοῦ δρῶντος καὶ λέγοντος ἤπερ ἔπαινον ἔχοντα, πείθεται) μόλις διαφεῖναι τοὺς πρέσβεις ὡς τὸν ῥῆγα ἐπανελθεῖν. αὐτὸς δὲ τούτους ἰδὼν, καὶ μαθὼν ὡς οὔτε καθίσαι ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς μετέδωκεν, ἀλλὰ δουλοπρεπῶς ἐπίσης ῥωμαίοις αὐτῷ παρεστήκασιν ὀπτανόμενοι, ὅτι πρὸς ἑτέρου ἠξιώθησαν ἀγαθοῦ, ἐξαιρέτως ἐπίσκοποί τε ὄντες καὶ αὐτῷ προσγενεῖς, ἠγανάκτει, καὶ δῆλος ἦν ἤδη τῷ γεγονότι τῷδε δυσχεραινόμενος. ὡς δὲ καὶ πρέσβεις ἡμέτεροι πρὸς ἐκεῖνον ἀφίκοντο, ἑαυτῷ συμπαρέδρους πεποίηκεν αὐτούς τε καὶ τοὺς ὑπηρετουμένους αὐτοῖς, μηδὲ τοὺς ὀψοποιοὺς καὶ ἱπποκόμους καὶ μαθόντας παρίστασθαι ἀφεικώς. μὴ ἔτι δὲ λεγόντων ἐκείνων εἰκὸς, βασιλεῖ μεγίστῳ συνθωκεῖν ὑπηρέτας· ἀρκεῖν γὰρ ὅτι καὶ οἱ κύριοι αὐτῶν συνεδρεύουσιν, οὐ καθυφῆκέ τι μικρὸν τοῦ σκοποῦ, ἀλλὰ καὶ μὴ ἑκόντας τοῖς δεσπόταις αὐτῶν συγκατέκλινεν· ἐφ᾽ οἷς ἐπεγέλα ῥωμαίοις καταμωκώμενος, καὶ διένευε μὴ ἀρετῆς καὶ γένους εἶναι παρ᾽ αὐτοῖς διάκρισιν, ἀλλ᾽ ὡς εἰς συφεὸν οἱ συφορβοὶ τὰς σῦς ἁπαξαπάσας εἰσελῶσιν ὡς ἕνα σταθμὸν, μὴ διιστῶντες τὰς πίονας καὶ ἀλφεσιβοίους διαφέρον ἐχούσας τὸ ἀξιέδνον, οὕτω καὶ ῥωμαίοις παρεστηκότας ἔχουσιν ἅπαντες. οὐ πολλοῦ δὲ διαγενομένου καιροῦ, ἀνάγκασεν αὐτὸν ἡ τῶν ἐπιτηδείων ὑποσπάνισις μερίσαι τὸ στράτευμα. οὐκοῦν αὐτὸς μὲν ἄπεισιν εἰς Ὀρεστιάδα, περὶ δὲ τὴν Φιλιππούπολιν εἴασε τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν, καὶ σὺν ἐπισκόποις μεθ᾽ ἱκανοῦ στρατεύματος, εἰπὼν, ὡς ἀναπαύσασθαι χρεὼν ὑμᾶς ἐνταυθοῖ, ἄχρις ἂν τὰς παρειμένας κνήμας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἐκ τῆς παραστάσεως τοῦ βασιλέως γραικῶν ἀναρρωσθείητε. ἐπεὶ δ᾽ ὁ χειμὼν παρῆλθε, καὶ τὰ ἄνθη ἐδίδωκεν ὀσμὴν, ἀνανεοῦνται οἱ ὅρκοι οὓς βασιλεὺς καὶ ὁ ῥὴξ, καὶ τὸ ὀμωμόκασιν οἱ τοπάρχαι καὶ μεγιστᾶνες, παρελεύσεσθαι τὸν ῥῆγα διὰ τῆς ῥωμαϊκῆς γῆς, καὶ μὴ δι᾽ ἀγρῶν ἢ ἀμπελώνων διελεύσεσθαι, ὁδὸν βασίλειον πορεύσεσθαι, οὐδ᾽ ἐκκλινεῖν δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ, ἕως τὰ τῆς ῥωμαίων παρελεύσεται ὅρια. Βασιλεὺς δὲ δίδωσι τινὰς τῶν ἐξ αἵματος ὁμήρους, ὡρκώθησαν δὲ καὶ ἐν τῷ μεγίστῳ ναῷ ἐκ τῶν ἀγοραίων καὶ τῆς βασιλείου αὐλῆς περιούσιοι, ὡς ὁ βασιλεὺς ἀπαραβάτους τὰς συνθήκας φυλάξει, καὶ χορηγήσει τοῖς ἀλαμανοῖς ἡγεμόνας ὁδοῦ καὶ ἐφόδια· τότε καὶ τῶν κριτῶν τοῦ βήλου τινὲς ὡς τὸν ῥῆγα κατὰ λόγον ὁμήρων στελλόμενοι, οὐχ ὑπήκουσαν βασιλεῖ, καὶ μὴ ἔχοντες ἀντιπίπτειν, καὶ καθῆσθαι οἴκαδε ἀδεῶς, γωνίας ἀλλοτρίων δόμων ἑαυτοὺς ἐνετύμβευσαν μέχρι τῆς εἰς ἕω τοῦ ῥηγὸς διαβάσεως. βασιλεὺς δὲ χολωθεὶς, ἀντὶ μὲν τῶν κριτῶν τοῦ βήλου, ταβελλίονας ἀπέσταλκεν ὁμήρους· τὰς δὲ τῶν μὴ πεισθέντων κτήσεις τε καὶ οἰκίας, οἷς ᾑρεῖτο παρέσχετο, καὶ δικαστὰς ἑτέρους προὐβάλλετο. ὕστερον δὲ μὴ ἀπαυθαδείας, ἀλλὰ δειλίας, ἄνευ οὐκ ἀλόγου, ἐπιγνοὺς τὸ πραχθὲν, τῶν τε κτήσεων κυρίους αὖθις πεποίηκε, καὶ τῶν προτέρων ἠξίωκε τιμῶν. τῶν δὲ συμφωνιῶν πεπερασμένων, βασιλεὺς μὲν τῷ ῥηγὶ ἀργυρίου νομισμάτων στέλλει κεντηνάρια τέσσαρα, καὶ ποδήρη φάρη νήματι χρυσουφῆ, κἀκεῖνος ἄλλοις ἀντιδωρεῖται τοῦτον δωρήμασι· κἀντεῦθεν πλοίων πλατῶν ἱππαγωγῶν ἀπενεχθέντων εἰς καλλιούπολιν (ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἀλλήλοις συνέδοξεν, ὅτι διαπλωΐσι διτταῖς μετὰ τοῦ παντὸς αὐτὸν διαπεραιωθῆναι στρατεύματος· ἐδεδίει γὰρ, μὴ παρασπονδήσαντες ῥωμαῖοι τοῖς κατὰ βραχὺ διαπερῶσιν ὡς τὴν ἀντιπέραν ἐπίθοιντο)

οὗτος

Nouembri menſe hæc acta ſunt) in uernum tempus differre cerneret, rurſus ad ingenium redijt: & per literas, contra decorum Imperatorium, regi uaticinatus eſt, eum ante Paſcha moriturum. & ut alia quæ anteceſſere præteream (plura enim habens, quæ in dictis & factis autoris culpentur, quàm quæ laudentur) uix adducitur, ut legatos ad illum reuerti patiatur. E'quibus ubi is cognouit, Imperatorē eos neque cōſeſſu, neq; ullo alio ſingulari honore dignatũ eſſe, ſed æquè ut Romanos ſeruiliter aſtare ſiuiſſe, quamuis epiſcopos & cognatos ſuos, indignationem & iracundiam diſsimulare non potuit. Vt aũt legati noſtri ad eũ uenerunt, & ipſos ſibi aſsidere iuſsit: nec miniſtros, coquos, & equiſones eorum aſtare paſſus eſt. Qui cum decere negarent, ut miniſtri regi maximo aſsiderent, ſatis eſſe, quòd ſuis dominis honos is haberetur: non deſtitit, ſed inuitos etiã illis aſsidere coegit. quo facto Romanos ſubſannabat: & innuebat, eos neq; uirtutis neque generis habere rationẽ, ſed ut ſubulci porcos omnes ſiue pingues & precij maioris, ſiue macilentos, in eandem haram compellerent: ita Romanis etiam ſine diſcrimine quoſuis aſtare oportere. Non multo pòſt, cōmeatus penuria coactus, exercitu diuiſo, Oreſtiadē abijt, filio ſuo cum epiſcopis & iuſtis copijs Philippopoli relictis, quibus dixit, Vobis hic requieſcendum eſt, dũ feſſas tibias, & labaſcentia genua ex illa apud Græcum regem ſtatione ſe focillaueritis. Elapſa hyeme, cum prata iam refloreſcerent, fœdus inter regem & Imperatorem renouatur: ac illius principes & magnates iurant, regẽ per Romanas prouincias uia regia tranſiturũ, neq; læua neq; dextra uel in uineas uel in agros euagantem, donec Romanorum fines exceſſerit. Imperator uerò quoſdam cognatos ſuos dedit obſides, & in maximo templo circumforanei & palatini proceres D iureiurando ſunt adacti, Imperatorem pacta inuiolata conſeruaturum, & Alemannis uiæ ductores & uiaticum ſuppeditaturum. Tum etiam quidam ex Beli iudicibus, ad regem obſidum loco mittendi, quia palàm Imperatori refragari, tutoq; ſedere domi non poterant: in alienarum ædium angulis, donec rex in Orientem tranſiſſet, ſeſe abdiderunt. Enimuerò Imperator iratus, iudicum loco tabelliones miſit obſides, & contumacium poſſeſsiones & ædes ijs donauit, quibus uoluit, aliosq; iudices deſignauit. Pòſt uerò cum id non contumacia, ſed metu non ſuperuacaneo factum eſſe comperiſſet: eis & poſſeſsiones & dignitatem priſtinã reſtituit. Pactione peracta, regi quatuor centenarios argenteæ monetæ, & eximias ſtolas auro intertextas miſit, aliaq; ab illo munera recipit. Inde plurimis nauib. equeſtrib. Calliupolim perductis (nam id quoq; cōuenerat, ut duab. nauigationib. totus exercitus traijceret, rege metuente ne Romani pactis uiolatis paucos unà uehentes in traiectu occiderent)

Rex

Fridericus Græcorum inſolētiam deridet.

Friderici traiectus in Orientē, nō aduerſante Iſaacio.

Philadelphienſium perfidia.

Laodicenſium hoſpitalitas.

Turci perfidiæ ſuæ Friderico dant pœnas.

Friderici ſtrategema.

Friderici pugna ad Iconium.

Rex diebus non amplius quatuor in orientem peruenit. Vt ad Philadelphiã acceſsit, neq; per urbẽ tranſijt: & eius incolæ ſimulata amicitia, in regis diſceſſu, in inimicitias erumpente, partem exercitus per latrocinium ſunt adorti. ut uerò res parum ſucceſsit, ſed ferreas ſtatuas aut gigantes ſibi oppugnare uidebantur, terga dederunt. Alemanni uerò per Aquilæ prædium (loci nomen id eſt) profecti, ad Phrygiæ Laodicæam caſtra poſuerunt: ibiq; humaniſsimè ſuſcepti, & hoſpitalius quàm alibi uſquam trãctati, cùm omnes Laodicenſibus fauſtiſsima quæque à Deo ſunt precati: tum rex manibus & oculis in cœlum ſublatis, genibus uerò humi flexis, orauit, ut quicquid uitæ prodeſſet, quicquid animis ſalutem afferret, id à gubernatore uniuerſitatis Deo patre illis tribueretur. hac adiecta clauſula: Si Romanæ prouinciæ Christianis huiuſmodi florerent, & adeò benignè Chriſti milites ſuſciperent, ſe & illis opes quas attuliſſent libenter fuiſſe daturos, cõmeatu pacatè accepto, & fines Romanorum iampridem fuiſſe tranſituros, haſtis nullius Chriſtiani ſanguine contaminatis. Cum altius aſcenderent, nec Turcos benignos ſunt experti. ſed & hi apertam pugnam declinantes, latrocinijs eos, ubi poterant, infeſtabant: quanquam æquè ut Romani, pacti, ſi abſque maleficio tranſirent, ſe eis omnia quæ prætereunti exercitui eſſent opus, ſuppeditaturos: ac » ſanè eis quoque profuiſſet, ſi pactis ſteriſſent. » nunc inani ſpe elati, in apertum bellum erupe» runt. Itaq; rex ad caſtrum Philomelium prælio cum Iconienſis Sultani liberis commiſſo (quẽ regno erepto Iconio expulerant, priſtina eius felicitate in ærumnoſam ſenectutem mutata) cùm ipſos facilè profligauit, tum Philomelium euertit atq; incendit. Eoſdem etiam ad Cingulariũ uicit. Cum enim anguſtijs occupatis Alemannorum tranſitum obſeruarent, ille cõſilio hoſtium intellecto, caſtra in campo poſuit: & copijs ſuis noctu bifariam diuiſis, unam partem in tentorijs manere iuſsit, alteram diluculo fuga ſimulata uiam aliam inſiſtere. Perſæ » autem dolum eum rem ueram eſſe rati, læti ex anguſtijs in apertum campum effuſi, uallum Alemannorum irrumpunt: ſimul & ſecuri & læti, ut paratam prædam, magnas opes dire» pturi. Omnis enim Barbarus auarus eſt, & » pecuniæ cauſa pleraque, ne dicam omnia, & » dicit & facit. Vt uerò & qui fugerant, ſe conuerterunt, & qui in caſtris erant, confidenter occurrerunt: Perſæ circumuenti occidebantur. Neque uerò ex his duobus duntaxat prælijs rex formidabilis euaſit, & apud Orientales gentes celebris: ſed ex eo etiam, quòd Turcos ad ipſum Iconium ijſdem cladibus affecit. Nam ipſe quidem Sultanus ad Taxara profugus, ignorationem excuſabat eorum quæ filij ſui feciſſent, utpote ab uno ex ijs Copatino regno pulſus. Turci uerò hortorum aggeribus & foſsis, quæ crebra ſunt iuxta Iconium,

ἐντὸς οὐχ ἡμέραις πλείοσι τῶν τεττάρων κατὰ τὴν ἕω γίνεται. ὡς δ' ἤγγισε κατὰ τὴν φιλαδέλφειαν, ὅτι παρῆλθε δίχα τῆς πόλεως, καὶ οἱ ταύτης φιλοφρονοῦντες ἐοικότως, ἐν τῷ ἀπαίρειν τὸν ῥῆγα ἐκεῖθεν, πρὸς πόλεμον μεθηρμόσαντο, καὶ μέρει τῆς στρατιᾶς κατὰ λῃστείαν ἐπέθεντο. ὡς δ' οὐ προὐχώρει τούτοις τὰ κατεθύμια, ἀλλ' ἀνδριᾶσι χαλκέοις ἢ γίγασιν ἀκαταβλήτοις προσπελάζοντες ἔγνωσαν, μετέθεντο τὴν ὁρμὴν εἰς τροπήν. οἱ δὲ διὰ τοῦ ἀκυλᾶ λεγομένου χώρου πορευθέντες, περιέβαλον εἰς τὴν ἐν φρυγίᾳ λαοδίκειαν· καὶ φιλοφρονηθέντες ἐκεῖσε ἀσπασιώτατα, καὶ ξεναγωγηθέντες ὡς οὐχ ἑτέρωθι, καὶ πάντες μετὰ τοὺς λαοδικηνοῖς πάντα τὰ θεόθεν ἐπεύξαντο ἀγαθά, ὁ δὲ ῥὴξ καὶ μάλιστα· ἀνατείνας γὰρ τὰς χεῖρας εἰς οὐρανόν, καὶ ἄρας ἄνω τὰ ὄμματα, τὸ δὲ γόνυ κάμψας εἰς γῆν, εἴ τι βιωφελές, εἴ τι ψυχῶν σωτήριον, ἐκ τοῦ τῶν ὅλων ἐκδεχομένους θεοῦ καὶ πατρός, ἐπηύξατο τούτοις ἐπιτυχεῖν ἐπειπών, ὡς εἰ χριστιανοῖς τοιούτοις ἐνδιαιτᾶτο ἡ ῥωμαίων γῆ, καὶ διηγουμένους οὕτω σὺν τῷ χριστῷ ὁπλίτας καθυπεδέχοντο, κἀκεῖνοι τὸν ἐπιφερόμενον πλοῦτον σφίσιν ἀγαπητῶς ἐδαπάνησαν ἄν, τὰ ἐπιτήδεια μετ' εἰρήνης παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ τὰ ὅρια ῥωμαίων πάλαι παρῆλθον ἄν, ἀγεύστους χριστιανῶν αἵματος καὶ ἀπονίψαντες ἐπὶ κελλῶν τὰς λόγχας φέροντες. ἀψάμενοι δὲ τῶν ἄνω περίας, οὐδ' οὖν τοὺς τούρκους εὕρισκον ἠπίως αὐτοῖς προσφερομένους. ἀλλὰ καὶ οὗτοι τὴν συστάδην μάχην ἐκκλίνοντες, ἐλάθρα ὁπόποτε ἴσχυον, καίτοι ῥωμαίοις ἐπίσης συνθέμενοι, διὰ τῆς χώρας σφῶν τούτους ἀμαχεὶ παρελθεῖν, καὶ πάντα χορηγήσειν, ὁπόσων οἱ παριόντες χρῄζωσι. « καὶ ἦν ἂν οὐ πρὸς κακοῦ καὶ αὐτοῖς, εἰ τὰς συνθήκας ἐτήρη« σαν. νῦν δ' ἐλπίσι κεναῖς ἐκφεριζόμενοι, πρὸς τὸν ὕπαιθρον ἀπερρήγνυσαν πόλεμον. τούτοις καὶ περὶ τὸ κάστρον τὸ λεγόμενον φιλομήλιον συγκεκροτηκὼς πόλεμον ὁ ῥήξ, μετὰ τῶν παίδων τοῦ ἰκονίου σουλτάνου, οἵ τινες αὐτὸν τῆς ἀρχῆς καὶ βασιλείας παρέλυσαν, καὶ τοῦ ἰκονίου ἀπεώσαντο, τῆς πρότερον παρεκλύθη εὐκλεΐας εἰς γῆρας μεταβεβλημένου δύσδαιμον, αὐτούς τε ῥᾷστα ἐτρέψατο, καὶ τὸ φιλομήλιον πυρικαύστως ἐνέπρησεν. ἀλλὰ καὶ περὶ τὸ λεγόμενον γιγκλάριον αὐτοῖς συμβαλών, τὸ κράτος ἤρατο. ἐπεὶ καὶ οἱ μὲν πέρσαι τὰς τῶν παρόδων προκαταλαβόντες στενάς, προσίεμενοι τὴν τῶν ἀλαμανῶν ἐκεῖθεν ἄφιξιν. ὁ δὲ ῥὴξ τὸ τῶν ἐναντίων σκέμμα συνείς, ἐπὶ τόπου κατεστρατοπέδευσε πεδινοῦ, νυκτὸς δὲ εἰς δύο μοίρας τὸ οἰκεῖον στρατιωτικὸν διελών, ὃ μὲν ταῖς ὑπαίθροις σκηναῖς προσμένειν ἀπέταξε, τὸ δὲ λοιπὸν ἅμα ὑποφαινούσης ἡμέρας εἰς ἀπόδρασιν ἐπέταξε πλαστῶς ἐσχεδιάζεσθαι ἄλλας ἀπιόμενον ὁδούς. οἱ πέρσαι πείσονται τὸν δόλον ἔργον ἀληθὲς εἶναι ὑποτοπάσαντες, « ἀπεκένωσαν μὲν τὰς δυσχωρίας περιχαρῶς· ἐπὶ δὲ τὸ πεδίον γενόμενοι, τὸν χάρακα εἰσέδυσαν τῶν ἀλαμανῶν, ἀφειδῶς πάντες ἅμα καὶ χαίροντες, ὡσεὶ καὶ προχείρου ἑρμαίου τοῖς ἐν αὐτῷ ἐντευξάμενοι, πολλοῖς οὖσι καὶ ἀγαθοῖς· ἐπεὶ καὶ « φιλοκερδὴς ἅπας βάρβαρος, καὶ τὰ πλείω ἢ καὶ πάντα « πράττειν οἶδε καὶ φθέγγεσθαι πρὸς ἀργύριον. « ὡς δ' οἵ τε φεύγοντες ἐπανήλυσαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς σκηναῖς θαρσοῦντες ὑπαντίαζον, περιελήφθησαν οἱ πέρσαι, καὶ πρὸς θάνατον ἤγοντο. οὐ μόνον δὲ ἐκ τῶν δύο τούτων πολέμων ὁ ῥὴξ ἐγεγόνει φοβερός, καὶ παρὰ τοῖς ἑῴοις ἔθνεσι διαβόητος, ἀλλ' ὅτι καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ἰκόνιον τοῖς αὐτοῖς τοὺς τούρκους περιέβαλε δυσπραγήμασιν. αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ σουλτὰν εἰς τὰ τάξαρα δραπετεύσας, ἀπελογεῖτο μηδὲν εἰδέναι ὧν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ διεπράξαντο, ὅτι καὶ τῆς ἀρχῆς ὑφ' ἑνὸς αὐτῶν τοῦ κοπατηνοῦ ἀπεστέρηκασιν. οἱ δὲ τοῦρκοι τὰ τῶν κήπων ὑποδεδυκότες περιφράγματά τε, καὶ τὰς διώρυχας, αἳ συνεχεῖς εἰσι περὶ τὸ

ἰκόνιον, καὶ σὺν ἐκ λίθων περιβόλοις ὡς ἔρκει προβαλλόμενοι, ἐκ τοῦ ῥᾷ ᾤοντο ἀποσχήσειν τὴν ἐς ἰκόνιον πρόσοδον τῶν ἀλαμανῶν, οἷα τοξόται πάντες κράτιστοι περὶ ἕνα χῶρον συνειλεγμένοι, καὶ πρὸς ἱππέας ὁπλοφόρους γε δυσχερείας κοῦφοι διαμιλλώμενοι. ἀλλ' ὡς ἔγνωμεν καὶ τό τε σφίσι τὸ διαβούλιον ἐχώρησεν. οἱ γὰρ ἀλαμανοὶ διαγνόμενοι σὺν τούρκους τὰς τῶν κήπων ὑποδύοντας αἱμασιὰς, καὶ ὡς ἀφ' ὁρμητηρίου τινὸς ἐκεῖθεν τοξεύοντας, τάδε ἐποίουν, ὥστε τὸ οἰκεῖον ὄχημα τῶν ἱππέων ἕκαστος πεζὸν ἐπανέλαβεν ὁπλίτην, καὶ τούτους ὡς διὰ βαθμίδων τῶν ἵππων ἄνωθεν τῶν περιβόλων θέμενοι, ἵνα οἱ τοῦρκοι συνεταράχθησαν, διαφῆκαν γε ἐγγύθεν σφίσι συμπλέκεσθαι. ἐπεβοήθουν δὲ καὶ αὐτοὶ γε ὡς ἐξῆν διαπεζεύεσθαι, καὶ κακοὶ καὶ τότε κακῶς οἱ πλείους τῶν τούρκων ἀπώλοντο, οἱ δὲ καὶ διασπαρέντες ἐσώθησαν. ἵνα δὲ καὶ ταῖς ἐκ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρίαις τὸ πλῆθος πιστωσώμεθα τῶν πεσόντων, ἔφασκε τις ἰσμαηλίτης, ὃς δὴ πολέμῳ τούτῳ παρατετύχηκα, ὑπὸ βασιλεῖ προσφυγὼν ῥωμαίων, τὴν οἰκείαν ἐπομνύμενος θρησκείαν, διακοσίους ἀργυρᾶς κατατεθεῖσθαι στατῆρας ἐς ἐκκόμισιν τῶν νεκρῶν, οἳ περὶ τὸν κῆπον αὐτοῦ ἀπεσφάγησαν. οἱ δ' ἀλαμανοὶ τὸ ἰκόνιον κατασχόντες, τοῦτο μὲν γε τὸ ἐς οὐκ εἰσέδυσαν, κατὰ δὲ τὴν ἔξω λεγομένην πόλιν ηὐλίσθησαν, ἄνωθεν τῶν δωμάτων τὰς αὐλαίας πηξάμενοι, καὶ μηδὲν ἕτερον ὅτι μὴ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτήδεια καὶ μόνα ἐκεῖθεν γε συσκευασάμενοι τοῦ πρόσω εἴχοντο. περὶ δὲ τὴν ἀνάβασιν ταύτην λέγουσί τινα ἀλαμανῶν πελώριον τὸ σῶμα, τὴν ἰσχὺν ἀπαράμιλλον, τῶν ὁμοφύλων ἐπὶ πλεῖστον ἀπολειφθῆναι, καὶ τῶν μὲν ἀνειμένοις εἵλκεσθαι ποσὶν, ἐκ τοῦ χαλινοῦ τὸν ἵππον ἐφέλκοντα, τῇ ὁδοιπορίᾳ κεκμηκότα. τῶν δὲ δὴ ἰσμαηλ ἀθροισθῆναι περὶ αὐτὸν ἐς σὺν πεντήκοντα, κράτιστοι ἅμα πάντες, καὶ τὰς οἰκείας τάξεις ἀπολιπόντες. οἱ δὲ ὡς ἐς κύκλωσιν αὐτὸν διαλαβόντες περιετόξευον. ὁ δὲ ὑπὸ θυρεῷ σάκει σκεπόμενος, καὶ τῇ τῶν ὅπλων θαρρῶν στεγανότητι, γεγηθὼς ἐπορεύετο ἀτίνακτος περ ὥσπερ ἂν πρόβολον τοῖς τοῦ βαρβαρικοῦ ἐκείνου ξυλλόγου βλήμασι, καὶ ὢν καὶ διακινύμενος. ὡς δὲ ἐκείνων τις γαυρότερον τι δράσειν ὑπὲρ σὺν ἄλλους ἐπαγγελλόμενος, ἀπέθετο μὲν τὸ τόξον ὡς οὐκ ὀνήσιμον· τὴν δ' ἐπιμήκη μάχαιραν διασπάσας, καὶ τὸν ἵππον ἐς δρόμον ἐλάσας, ἀγχεμάχως ἐς γε ὥσπερ τινὶ ὑπὸ ἀλαμανῷ ἐπεβάλλετο μάχεσθαι· αὐτὸς μὲν ὅσα καὶ ἀκρωρείαν ἤ τινα ἀνδριάντα χαλκοῦν ἔπαιε τὸν ἀλαμανόν· ὁ δὲ τὸ ξίφος ἀνασπάμενος παχεῖα καὶ ἥρωι τῇ χειρὶ, βεβαίαν καὶ μέγα καὶ σιδηρὸν πλήττει τὸν ἵππον ἐκ δοχμίας περὶ σὺν πόδας. καὶ ἄμφω σὺν ἐκτεμὼν δίχα, ὡς εἰ δ' ἀργοῦ τις χόρτον ἀποτεμὼν· ὡς δὲ ἐπὶ γόνυ κλιθεὶς ὁ ἵππος ἐπὶ τὸν ἀναβάτην ἐρειδόμενος ἄχρι τῆς ἐφιππίδος, ἐκτείνας ὁ ἀλαμανὸς τὸν βραχίονα, περὶ μέσης δὲ τοῦ πέρσου κόρσης τὴν σπάθην κατήνεγκεν. ἡ δὲ τῇ οἰκείᾳ τε ἀντιτυπίᾳ καὶ τῇ τοῦ φέροντος γενναιότητι, οὕτως ἀξιοθαύμαστον εἰργάσατο τὴν τομὴν, ὡς τὸν μὲν πληγέντα διαιρεθῆναι δίχα, κακῶς δὲ καὶ τὸν ἵππον ἐς τὸν νῶτον παθεῖν διατμηθέντος τῆς ἐφεστρίδος τοῦ πλήγματος. σὺν δὲ λοιποὺς πέρσας πρὸς τὴν τοιαύτην θέαν καταπλαγέντας, μηκέτι ἀναθαρρῆσαι τὸν καθ' ἕνα πόλεμον. καὶ οἱ μὲν οὕτως. ὁ δὲ ὡς λίαν βραδέως τῇ οἰκείᾳ ῥώμῃ, οὐκ ἐπείγων τῇ πορείᾳ, ἀλλὰ βάδην ὑφ' ὀψίαν περὶ ὀψίαν τοῖς ὁμοφύλοις προσμίξας ἐνδιηυλίσατο. φασὶ δὲ ὡς οἱ δὴ ἰσμαηλ ὑφορώμενοι, μή πως ἐς τὴν αὐτῶν χώραν ἐγχρονίζοι ὁ ῥὴξ, ὡς ἤδη καταπεπληχότας σφᾶς, φιλοφροσύνην ἐς αὐτὸν προσποιητὴν φιλαξάμενοι, ἔδοξαν πως αὐτὸν ἐκμειλίξασθαι οὕτω. τὸν δὲ ὅμηρα τῶν μέγα παρ' αὐτοῖς δυναμένων σὺν παῖδας δεξάμενον, καὶ ἡγεμόνας ὁδοῦ προσλαβόμενον πλείους, τὰ αὐτῶν ὅρια οὕτως ὑπερβαλεῖν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ὅτε τῆς ἀρμενίας ἅψασθαι, οὐ βραχεῖς ἐκ τούτων δοῦναι τῷ ξίφει, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποπέμψαι ὀπίσω. φιλοτίμως δὲ ὑπὸ τῶν ἀρμε-

Iconium, occupatis, & macerijs pro muro obiectis, Alemannorum acceſſum facilè ſe prohibituros putabant, cum omnes ſagittarij optimi eſsēt, atq; uno in loco expediti, cum grauis armaturæ equitibus pugnaturi. Sed id quoq; conſilium eorum fuit irritum. Nam Alemanni cum Turcos ſepta hortorum ſubire, atq; inde uelut ex propugnaculis ſagittare uiderent, ſic fecerunt. Quiſque peditem armatum in equi ſui tergum recepit, ut ex eo tanquam ſcala, maceria conſcenſa, comminus cum hoſte congrederetur: & ipſi, quà equis patebat iter, opitulabantur. Ita tum quoque Turci plerique, mali malè perierunt: nonnulli etiam diſperſi, fuga ſalutem quæſiuere. Vt autem occiſorum multitudinem, hoſtium teſtimonio confirmemus: Iſmaelita quidam qui ei pugnæ interfuerat, ad Imperatorem profugus, per ſuam religionem iurauit, ſe CC argenti ſtateres pollinctoribus numeraſſe, ut cadauera ex ſuo duntaxat horto efferrent. Alemanni uerò Iconio potiti, urbem ingredi noluerunt: ſed in tectis ſuburbij fixis tabernaculis, nec ulla re alia niſi ad uitam tuendam neceſſarijs inde ablata, cœptum iter ſunt proſecuti. In hac expeditione ferunt Alemannum quendam corpore ingenti, & robore inuicto præditum, populares ſuos longo interuallo ſecutum, pedetentim inceſsiſſe, equum trahentem ex itinere fatigatum. Iſmaelitas uerò circiter L uiros fortiſsimos, ſuis ſtationibus euagatos, illum undique ſagittis petijſſe. Ceterùm eum lato ſcuto tectum, & firmitate thoracis fretum, alacrē perrexiſſe, nihilo magis barbarorum telis commotum quàm ſi rupes eſſet. Vnum autem cæteris iactantiorem, abiecto inutili arcu, longum enſem ſtrinxiſſe, & concitato equo comminus illum ut promontorium, aut æream columnam gladio percuſsiſſe. Alemannum uerò gladio, qui heroicam dextram deceret, ambos anteriores pedes hoſtilis equi tanquam fœnum amputaſſe. qui cum in genua prolapſus, nihilominus ſeſſorem in ſella ſuſtineret, enſem in medium Perſæ caput ita impegiſſe, ut equite in duas partes diſſecto, etiam iumenti tergum, ſella quoque diſſecta, uulneraret. Eoq; ſpectaculo Perſas attonitos, nō amplius eſſe auſos unum eum laceſſere, qui nihil accelerato itinere pedetentim ueſperi in caſtra ſuorum peruenerit. Aiūt Iſmaelitas, ueritos ne Rex in ditione ipſorū, ut quos deuiciſſet, moraretur, ſimulatione benignitatis eū ſibi placare uoluiſſe. Eum uerò procerū filijs obſidib. acceptis, & plurimis itinerum ducibus aſſumptis, ita fines eorum ſuperaſſe. Paulo uerò pòſt, cum Armeniæ fines attigiſſet, nō paucos ex ijs obtruncaſſe, cæteros domū remiſiſſe. Ab Armenijs

Alemanicus heros L Turcis reſiſtit.

nijs honorificè ſuſceptus, & dies cõplures ibi commoratus, Antiochiã ire in animo habuit: augeſcente indies eius gloria, & nomine illuſtrato, tũ ob prudentiã, tum propter inuictum exercitũ, nullo hoſte occurrẽte. Cum aũt ad fluuiũ quendã perueniſſet (ô inſperatos & inopinatos caſus, uel potius inexplorata hominibus Dei iudicia) uorticibus aquarũ ſuffocatur, uir honeſta & perpetua memoria dignus, & iudicio prudentũ uel in tali obitu felix: non eo tantum ꝙ nobili ortus genere, auitum imperium in multas gentes obtinuit: ſed ob illud potius, ꝙ ultra omnes omniũ gentium Chriſtianarum principes Chriſti deſiderio flagrans, patria, delicijs regijs, trãquillitate, beata domi ſuperbaꝗ cum chariſsimis uita deſpectis, cũ Chriſtianis Palæſtinæ incolis ærumnas tolerare maluit: & propter Chriſti nomen & uitalis ſe pulchri uenerationẽ, exteras terras patriæ prætulit, ab eo inſtituto nõ tot paraſangis, nõ tam longinquo & ubiꝗ difficili itinere, nõ periculis, quę à gentibus, per quarum prouincias transeundũ erat, imminebãt, deterritus. Nõ aquæ penuria, non præfinitus, isꝗ empticius panis, & alicubi inſidioſus, eũ ab inſtituto dimouit. Non liberûm amplexus cum lachrymis, et extremę ſalutationes, animum eius cõmouerunt aut effœminarunt: ſed potius inſtar Pauli apoſtoli, uitã paruı æſtimans abijt, non modò ut uinciretur, ſed etiam ut ꝑ Chriſti nomine moreretur. Adeò apoſtolicus fuit illius uiri feruor, & religioſum inſtitutũ: nihil eorũ ſanctimonia inferius, qui extra cõmunem ſortem poſiti, tota contentione animorũ, ad uitæ rationem, euangelicæ celſitudini reſpondentem, feruntur: & totius ætatis curſu eò directo, res humanas ꝑ ſtercoribus deſpexerunt. Ac is quidem, ut mihi perſuaſum eſt, feliciter eſt defunctus. Filius autem eius paterno principatu ſuſcepto, Antiochiam uenit. Vnde in ulteriorẽ Cœleſyriã profectus, Laodiceã ſeditione laborantẽ, & ad Iſmaelitas inclinantẽ pacauit. Berytũ quoꝗ nullo labore ſubegit: atꝗ alijs plurimis Syriacis urbibus, quę pridẽ Latinis paruerant, tũ uerò ad Sarracenos defecerãt, potitus, & Tyrũ profectus, Acen, quã Iſmaelitæ occuparãt, obſedit: & pluribus laboribus ꝑ Chriſti nomine exhauſtis, extremũ & ipſe diẽ ibi clauſit. Exercitus uerò reliquus, nõ conſultum duxit terra domũ reuerti, perfidiæ metu earum gentiũ, per quas tranſeundũ erat: ſed rotundis nauibus populariũ ſuorum quæ Tyrum appulerant, conſcenſis, incolumes ad ſuos redierunt. Hoc tempore nõ Alemãni duntaxat Sarracenis qui Palæſtinã occuparant, & Hieroſolyma uaſtarant, arma intulerũt: ſed & Franciæ rex, & bipenniferorum Britannorum princeps, quos nũc Inglinos uocant, plurimis nauib. ex Sicilia & ora Italię maritima coactis, & cõmeatu oneratis, Tyrũ petierunt. Nam ea urbs receptus eorum & quaſi belli arx erat contra Sarracenos: quos cum nec ipſi urbe ſancta pellere poſſent, infectis rebus domum redierunt. Cæterùm Inglinorum Rex in illo itinere Cyprum

Friderici ſubmerſio & præclarũ elogiũ.

Friderici quoq; filio mortuo. Alemanni rebus infectis domum redeunt.

Francorũ et Anglorũ expeditio in terram ſanctam.

νίων προσαχθείς, καὶ συχνὰς ἐκεῖσε ἡμέρας προσδιατρίψας, ἐς τὴν Ἀντιόχου πόλιν ὥρμητο μεταχωρεῖν, μέγα ἀεὶ περιβαλλόμενος ὄνομα ἐπί τε συνέσει καὶ τῷ ἀκαταμαχήτῳ τοῦ στρατεύματος, καὶ μηδὲ γοῦν ἔχων ἐναντιάζοντα πολέμιον. γενόμενος δὲ κατά τινα ποταμὸν (ὢ τῶν ὑπὲρ δόξαν καὶ ἀέλπτων προσπταισμάτων, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τῶν ἀνεφίκτων ἀνθρώποις κριμάτων θεοῦ) ταῖς τῶν ὑδάτων δίναις ἐναποπνίγεται, ἀνὴρ ἄξιος μνήμης ἀγαθῆς ἐγκαλοῦς καὶ διηνεκοῦς, καὶ μακαρίζεσθαι δικαίως τὸ τέλος παρὰ τοῖς ἐχέφροσιν ἄξιος, οὐ μόνον ὅτι περιφανὴς ἦν τὸ γένος, καὶ πολλῶν ἐκ προγονίας κατῆρχεν ἐθνῶν· ἀλλ' ὅτι καὶ τῷ τοῦ Χριστοῦ πόθῳ πυρούμενος, ὑπὲρ οὓς ὁπόσοι ποτὲ τῶν τότε χριστιανῶν αὐτοκράτορας, πατρίδα καὶ χλιδὴν βασίλειον καὶ ἀνάπαυλαν καὶ τὸν οἴκοι μετὰ τῶν φιλτάτων ὄλβον, καὶ τὸν ὑπερήφανον βίον παρωσάμενος, εἵλετο συγκακουχεῖσθαι τοῖς ἐπὶ Παλαιστίνῃ χριστιανοῖς, ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς τοῦ ζωηφόρου τάφου τιμῆς, τὴν ἀλλοδαπὴν τῆς οἰκείας προκρίνας, μηδ' ὑποχαλασθεὶς τῆς ὁρμῆς τοῖς παρασάγγαις τῶν δολιχῶν καὶ πάσης ἀργαλέας ὁδοῦ, καὶ τοῖς ἐκ τῶν ἐθνῶν κινδύνοις, δι' ὧν παρελθεῖν χρεὼν ἤμελλεν· οὐδὲ τὸ σπάνιον ὕδατος, καὶ ὁ μετρητὸς ἄρτος καὶ ὤνιος ἀνητός, σπανιάκι δὲ καὶ ἐπίβουλος, ἐξέκρουσεν αὐτὸν τῆς προθέσεως· οὐ τέκνων περιχύσεις καὶ περιβολαὶ μετὰ δακρύων, καὶ ὕστατοι ἀσπασμοὶ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν συγκεχύκασιν, ἢ ἐξεθήλυναν· ἀλλὰ κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον μὴ ἔχων τὴν αὐτοῦ ψυχὴν τιμίαν παρ' ἑαυτῷ, ἐπορεύετο μὴ μόνον δεσμεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ θανεῖσθαι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ. οὕτως ἀποστολικὸς ἦν τοῦ ἀνδρὸς ὁ ζῆλος, καὶ θεόφιλος ὁ σκοπός, καὶ τῶν ὑψηλῶν τὸ κατόρθωμα. οἱ πρὸς τὴν ἄϋλον πολιτείαν τῆς εὐαγγελικῆς ὑψηγορίας ὅλον τὸν νοῦν ἀνατείναντες, καὶ πρὸς ταύτην ἅπαντα τὸν δρόμον συντείναντες, τὰ κατὰ τὸν βίον ἀπαξαπλῶς ὡς σκύβαλα περιεβλέψαντο. καὶ ὁ μὲν, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, μακαριστοῦ τετύχηκε τέλους. ὁ δ' ἐκείνου υἱὸς τὴν πατρῴαν ἀρχηγίαν δεξάμενος, τὴν Ἀντιόχου εἰσελήλυθεν. ἐκεῖθεν δ' ἀφορμηθεὶς ὡς τὴν πρόσω Κοίλην Συρίαν, Λαοδίκειαν κατεστήσατο, καθ' ἑαυτὴν στασιάζουσαν, καὶ πρὸς τοὺς Ἰσμαηλίτας μεταρρέπουσαν, καὶ Βηρυτὸν πόνῳ οὐδενὶ παρεστήσατο, καὶ ἄλλας πλείστας Συριακὰς ὑπηγάγετο πόλεις, Λατίνοις μὲν ὑπηκόους πρότερον, τότε δὲ προσκεχωρηκυίας Σαρακηνοῖς. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὴν Τύρον ἀφικόμενος, καὶ πολιορκήσας τὴν Ἄκην, ὑπὸ τῶν Ἰσμαηλιτῶν κατεχομένην, καὶ μογήσας ἐφ' ἱκανὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ· καὶ αὐτὸς ἐκεῖσε τὴν ζωὴν καταλέλυκε. τὸ δὲ περιλειφθὲν τοῦ στρατεύματος, οὐκέτι διὰ τῆς ἠπείρου ἔκρινε τὴν ἐπάνοδον ἐδοκίμασεν, ἀπιστίαν καταγνοὺς τῶν ἐθνῶν, δι' ὧν παρώδευσε, πλοίων δὲ ἐπιβᾶσα στρογγύλων, ἃ πάρεσαν ἐκ τῶν ἑσπερίων ὁμοφύλων αὐτοῖς γενῶν ἐς Τύρον καταίροντα, τοῖς οἴκοι διανασώζεται. τῷ καιρῷ δὲ τούτῳ οὐ μόνον Ἀλαμανοὶ κατὰ τῶν Παλαιστίνην κατασχόντων, καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐκπορθησάντων Σαρακηνῶν ἐστράτευσαν· ἀλλὰ καὶ ὁ ῥὴξ Φραγγίας, καὶ ὁ τῶν πελεκυφόρων κατάρχων Βρεττανῶν, οὓς νῦν φασὶν Ἐγκλίνους, ναῦς ἐπιπλεύσας ἐκ Σικελίας καὶ τῆς κατὰ τὴν Ἰταλίαν παραλίας ἀγείραντες, οἷς τά τε αὐτὰς ἐμπλησάμενοι καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, ἐς Τύρον ἐπλεύσαν. ταύτην γὰρ τὴν πόλιν ἀρχὴν οἱ ἀθροιζόμενοι ναύσταθμον, καὶ πρὸς τὸν κατὰ Σαρακηνῶν πόλεμον ὁρμητήριον. πλὴν οὐδ' οὗτοι τῆς ἁγίας πόλεως ἐξελάσαι ἴσχυσαν τοὺς Σαρακηνούς, ἀλλ' ἀτέλεστον ἀφέντες ὃ περιεβάλοντο ἔργον, τὰ πρὸς τὰς πατρίδας πάλιν ἀνέψαντο πλοῖα. ὁ δέ γε τῶν Ἐγκλίνων ῥὴξ κατὰ τὴν ἀναγωγὴν καταίρας ἐς

κύπρον, αὐτῆς τε ἐκράτησε. καὶ τὸν ταύτης τύραννον, ἢ μᾶλλον ἀπηνῆ, ἀπαυθάδιστον καὶ δυσμείλικτον ὀλοθρευτὴν, Ἰσαάκιον τὸν Κομνηνὸν συλλαβὼν, τὰ μὲν πρῶτα εἶχεν ἐν δεσμοῖς, μικρὸν δ' ὕστερον ἐκεῖθεν ἐκβιβάσας τὸν ἀλιτήριον, ὥσπερ καὶ ἀνδράποδόν τινι τῶν ὁμογλώττων ἀπεχαρίσατο, καὶ αὐτὸς μὲν ὡς Παλαιστίνην κατέπλευσεν. ἐν δὲ τῇ Κύπρῳ καταλείψας στράτευμα, ὡς οἰκείαν ἤδη τὴν νῆσον αὐτοποιεῖτο· καὶ στέλλων εἰς τὴν νῆσον νῆας φορτηγοὺς, τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐκεῖθεν ἐφορτολόγει. ἐν δὲ τῷ μεθίστασθαι τῆς Παλαιστίνης, ὡς σφετέραν ἐδωρήσατο χώραν τὴν Κύπρον τῷ τῶν Ἱεροσολύμων ἀπάτορι ῥηγί, ἵνα τὰς οἰκείας ποιοῖτο διατριβὰς ἐκεῖσε, ἐκεχειρίαν ἄγων ἐκ τῶν πολέμων, οἷα τὴν οἰκείαν ἀρχὴν ἀποβαλόμενος, καὶ κατέχοι τὴν Κυπρίων, ὡς ὑπ' ἐκείνου τῷ κυριακῷ προσκληρωθεῖσαν μνήματι, καὶ συναφθεῖσαν τοῖς τῆς Παλαιστίνης ὁρίσμασι. καὶ ταῦτα μὲν οὑτωσί.

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ κυρίου Ἰσαακίου τοῦ ἀγγέλου.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰσαάκιος ἐπὶ τρισὶ παισὶ τὴν τοῦ γένους σαλεύων διαδοχὴν, οἳ ἐκ τοῦ προτέρου αὐτῷ γάμου γεγόνασι, δυσὶ μὲν θηλείαις, ἑνὶ δὲ ἄρρενι. τῶν μὲν τὴν πρεσβυτέραν ἐπὶ τοῦ χρόνου εἰς μοναχὴν ἀπέταξε, καὶ τὸν τοῦ Ἰωαννίτζη λεγόμενον οἶκον εἰς μοναστήριον γυναικεῖον μετασκευάσας πολλοῖς ἀναλώμασι (τοῦτο δὲ καὶ ἡ βασιλὶς Ξένη πρότερον προὐβάλετο, μετὰ μόρον τοῦ ταύτης συνεύνου καὶ βασιλέως τοῦ Κομνηνοῦ κυρίου Μανουὴλ) αὐτῇ ἐκεῖσε ὡς ἀμνάδα τῷ θεῷ ἱεράσας ἐνιδρύσατο. ἑτέραν δὲ ὡς γυναῖκα διέπεμψε γαμετὴν τῷ υἱῷ τοῦ ῥηγὸς Σικελίας τοῦ Τανκρὲ, ὃς ἦρξε μετὰ Γουλιέλμον, τὸν ἐπὶ Ῥωμαίους ἄραντα τὸν πόλεμον διά τε ἠπείρου τε καὶ θαλάσσης, ὡς φθάσαντες ἱστορήκαμεν. τὸν δὲ υἱὸν Ἀλέξιον ὡς τῆς βασιλείας κληρονόμον ἀνέτρεφε, κἂν οὐδέπω τὸ τοῦ βίου φανταζόμενος πέρας, ἢ ἐκπεσεῖν τῆς δυναστείας ὑφορώμενος, δύο καὶ τριάκοντα χρόνους ἀδια- » πτώτως ἄρξειν ἰσχυρισμολογῶν, ὥσπερ τὸ θεῖον προειδὼς βού- » λημα, ἢ οὐχ ὅρους τινὰς ἑαυτῷ τῆς ζωῆς, οὓς ὁ θεὸς ἔθετο » ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. οὐ μόνον δὲ ὁ Βρανᾶς Ἀλέξιος καὶ ὁ Λυδὸς Θεόδωρος ἐπὶ τοῦ βασιλέως τούτου τὸν σφετερισμὸν ἐμεγάλυναν, ἀλλά γε καὶ ἕτεροι βασιλείας ἑαυτοῖς περιτεθείκασιν ὄνομα. αὐτίκα γάρ τις Ἀλέξιος, ἑαυτὸν λέγων εἶναι υἱὸν τοῦ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκράτορος Κομνηνοῦ Μανουὴλ, τοσοῦτον ἀκριβῶς τὸ ἀγώνισμα ἐποιεῖτο τοῦ δράματος, καὶ τὸ τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου προσωπεῖον εὐφυῶς ὑπεκρίνετο, ὡς καὶ κόμην διαξανθίζειν, ἐπὶ τὴν ἐκείνου ἀποξανθίζουσαν, καὶ τὸ τῆς γλώττης τοῦ παιδὸς ὡς βασιλέως χρηματίζοντος ψελλισμόν. ἐκ μὲν Κωνσταντίνου μὲν ὢν ὥρμητο ὁ μάραξ, εἰς δὲ τὰς ἐπὶ Μαιάνδρου πόλεις πρώτως ὀφθεὶς, κατέλυσεν εἰς πολίχνιον λεγόμενον Ἄρμαλα, κἀκεῖσε Λατίνῳ τινὶ ἐπιξενωθεὶς, καὶ ὅστις εἴη ἀπαγγείλας, ἔλεγε δὲ (ὡς μικρὸν εἰρήκαμεν ἄνωθεν) καὶ ἐκσφενδονηθῆναι μὲν εἰς τὸ ἐπὶ Εὐξείνου θαλάσσης ἀκοντισθῆναι παρ' Ἀνδρονίκου, οἰκτειρηθῆναι δὲ παρὰ τῶν τὸ ἔργον τοῦτο ἐπιτεχθέντων ὡς πατρῴων αὐτῷ ἐνόρκων, σὺν ἅμα δὲ πρὸς τὸ Ἰκόνιον ἄπεισι· καὶ τῷ δὲ γέροντι ὀφθεὶς σουλτὰν (οὔπω γὰρ αὐτὸν καθῄρηκε τῆς ἀρχῆς ὁ ἐκείνου παῖς ὁ Κοπατῖνος) ὡς υἱὸς ἀληθινὸς τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπίσακτος καὶ πλάνος, ἐκείνῳ προσδιαλέγεται. πολλάκις δὲ καὶ ἐπιπλήττει, καὶ τὴν ἐκ τοῦ δῆθεν πατρὸς ἐκείνου τοῦ Μανουὴλ ἐπ' αὐτῷ γεγενημένην ἀναμιμνήσκων εὐποιΐαν, ἀχάριστον καὶ τὴν εὐεργέτην ἐκάλει, καὶ τὸ ἀφιλάνθρωπον ἐπωνείδιζεν, εἰ οὕτως ἀτυχοῦντι φίλου παιδὶ οὐκ ἐπικάμπτεται. ὁ δὲ τοῦτο μὲν ὑπὸ τῆς ἀναιδείας, τοῦτο δ' ἐκ τῶν τοῦ χαρακτῆρος ἰνδαλμάτων τιμᾶν αὐτὸν ῥεγόμενος, δώροις τε οὐκ ὀλίγοις ἔδωκεν, καὶ ἀγαθαῖς ἐλπίσιν ὑπεσαίνετο. ἦν δ' ὅτε καὶ πρέσβεων τῶν Ῥωμαίων ἰόντων,

Cyprum occupauit, eiusq; dñm ac potius inhumanū & implacabilē tyrannum Iſaaciū Comnenū principio in uincula coniecit, & paulo pòſt hominē nefariū inde abductū cuidam ſuo populari pro mancipio donauit. Sed cū in Palæſtinam nauigaret, relicto in Cypro exercitu, inſulā ſibi uendicauit: & nauibus onerarijs eò miſsis, neceſſaria inde afferēda curabat. Ex Palæſtina diſcedens, inſulā pro ſua Hieroſolymitano regi donauit, ut ibi amiſſo regno habitaret, belli moleſtijs liberatus: & Cypro imperaret, ut à ſe Dominico ſepulchro attributę, & cū Palæſtinæ finib. cōiunctæ. Sed hæc hactenus.

Anglus capto Iſaacio tyranno, Cyprum Hieroſolymorum regi donat.

NICETAE CHONIATAE LIBER TERtius de Iſaacij Angeli Imperio.

ISaacius aūt imperator tribus ex priore coniuge liberis ſuſceptis, filiabus duab. & uno filio: filiā natu maiorē monachā fecit, Ioannizæ ædibus magnis impēſis in muliebre monaſteriū mutatis (quod & Xene imperatrix poſt Manuelis mariti obitū inſtituerat) & Deo ueluti agnam conſecrauit: alteram Siciliæ regis Tangris filio uxorem miſit, qui poſt Gilielmū regnauit, quem Romanos terra mariq; oppugnaſſe ſuprà narrauimus. Filiū uerò Alexiū in ſpem Imperij educabat, nihil de morte aut iactura poteſtatis adhuc cogitans. Pollicebat eīm ſibi abſq; omni dubitatione XXXII « annos imperij, non ſecus ac ſi diuinā uoluntatem « noſſet, aut ſibi uitæ limites ipſe præſcribere « poſſet, quod Deus potentiæ ſuæ reſeruauit. «

Iſaacij tres liberi.

Imaginatio diuturni Imperij.

Cæterùm nō Branas Alexius & Lydus Theodorus duntaxat, inſignia Imperij contra hunc uſurparunt, ſed & alij eius faſtigij titulos ſibi uendicarūt: ut & Alexius quidā, qui cū ſe Manuelis imperatoris filiū profiteretur, eam fabulam tanta ſolertia egit, eam perſonā tanta dexteritate repræſentauit, ut & comam eius flaueſcentem & linguæ balbutiem exprimeret. Natus erat is adoleſcens Conſtantinopoli, & primùm in Mæandrijs urbib. cōſpectus, in oppidulum Armala ſe cōtulit: & Latino cuidam, in cuius ædibus diuerſabatur, quis eſſet, aperuit. Aiebat (id quod ſuprà expoſuimus) ſe quidem iuſſu Andronici in fundum maris abijciendum fuiſſe: ſed miſericordia miniſtrorū, qui patri ſuo iureiurando obſtricti fuiſſent, eſſe conſeruatū. & cum hoſpite ſuo Iconium profectus, ſenem Sultanum (nondum enim à filio Coparino regno pulſus erat) adit, & ut uerus filius Manuelis, non ut impoſtor & erro, alloquitur: ſæpe etiam paterna beneficia exprobrādo, immemorem & ingratū uocat: & inhumanitatē ei obijcit, q calamitate amici filij nihil moueretur. Is uerò cùm impudentia hominis uictus, tum ex lineamentis corporis, apparēte patris in eo ſimilitudine miſericordia motus, eum & muneribus non paucis exhilarat, & ſpe bona fouet. Cum aūt aliquando, legato Romano aſtante,

Pſeudalexij ſeditio.

& audiente, excellentē ſuam nobilitatē iactaret: Sultanus legatū interrogat, an iſtum Manuelis Imperatoris filium eſſe norit? Qui ubi nihil aliud reſpondit, niſi illū omnino ſubmerſum eſſe, & iſtū res incredibiles ſub falſo defuncti nomine cōminiſci: adoleſcens Alexius ira percitus, & bile exæſtuans, parū abfuit quin in legati barbā inuolaret, niſi is & ipſe cōmotus, impetum Pſeudalexij fortiter propulſaſſet, & Sultanus intemperias eius uerbis caſtigaſſet. Qui etſi nihilominus crebris adoleſcēns flagitationibus uictus, tamē ne tum quidē immenſæ eius petitioni reliquit locū: ſed per Sultanicas duntaxat literas, quas Turci Muſunium uocant, ei cōceſsit, ut impunè, quotcunq; Turcas poſſet, ſibi cōciliaret. Ille igitur inde digreſſus, ac literis illis apud Turcos oſtenſis, Amerā Arſanē, aliosq; nō paucos Romanas prouincias prædari ſolitos contraxit, ut breui tēpore cum VIII millibus incederet, ac Mæandrias urbes partim deditione occuparet, partim reſiſtentes quouis modo uexaret. Halonas tamen inprimis perdidit: unde Vſthalone, ob crematū id oppidū, cognomentū tulit. Ad hunc adoleſcentem opprimendū multi alij quoque duces miſsi ſunt: uerùm omnes nullo memorabili facinore edito infecta re diſcedere cogebantur, metu ſuorū militū, qui ad illum Imperatoris filium & nouitiū Imperatorē propenſiores erāt, q̃ ad obtemperandū Iſaacio. Neq; enim uulgo & imperitæ plebi duntaxat, charus atq; in ore orat, & amabilis uidebatur: ſed aulicis etiā, qui compertū habebāt, Alexiū Manuelis filiū iam olim rebus humanis exemptū eſſe, admirationi erat, nō quòd uerū ignorarent, ſed quia libenter id amplectebātur quod cupiebāt. Tandem etiā Imperatoris frater Alexius, qui pòſt Imperio potitus eſt, nullā cum eo pugnā cōmiſit: ſed caſtris longiſsimè poſitis, nihil egit aliud, niſi ut loca nondū ab eo occupata in officio contineret, ne ad rediuiuū illū Alexiū deficerent. Cæterùm dubijs adhuc rebus, dum et ſeditioſi opes augentur, & Sebaſtocrator colligendo exercitu occupatur: Deus ciuile bellū noua ratione, quā ipſe ſolus nouit, uno momēto diſſoluit. Nam cū Pſeudalexius Harmala reuerſus, poſt largiorē compotationē dormiret, à ſacerdote quodā, ſuo gladio iugulatur. Cuius caput Sebaſtocrator cōtemplatus, & flauis crinibus equeſtri flagello diſcuſsis, Non omnino ſine cauſa, inquit, urbes hunc hominem ſecutę ſunt. Ac is quidē ſuorū ſcelerū has pœnas dedit, tum q; Perſas cōtra Romanos incitauit, & ex his ipſis quotquot ad eum cōfluxerant, populariū ſuorū ſanguine cōtaminauit: tū quòd homo deteſtandus Chonis meis celebre templū Michaelis archiducis cœleſtiū copiarū uiolauit, Perſis in ſanctiſsimū Dei tabernaculū introductis: nec ſpectare dubitauit pernicies humani generis, Chriſti & ſanctorum imagines calculis uarij coloris expreſſas, aboleri, & ſacros poſtes ſecuribus & celtibus reuelli, & ſacroſan-

Pſeudalexij interitus.

καὶ ἀκροωμένου ὅπως ἑαυτὸν τῇ ἐξόχῳ εὐγενείᾳ ἐσέμνυνεν, ἤρετο ὁ σουλτὰν, εἰ ἐπίσταιτο ὄντα γε τὸν τοῦ αὐτοκράτορος υἱὸν μανουήλ; τοῦ δὲ μηδέν τι φήσαντος ἕτερον, ἀλλ᾽ ὅτι δὴ ἐκεῖνος ἀπώλετο, ἀληθῶς φανεὶς ὑδατόκλυστος, καὶ οὗτος μάτην περὶ ἑαυτοῦ τὰ μὴ πιστὰ [illegible] προστίθησι, τῇ τοῦ κειμένου κλήσει ἐπερχόμενος, βράσσων ἀτεχνῶς θυμῷ, καὶ ζέων ἀκριβῶς τῷ χόλῳ ὁ μεῖραξ ἀλέξιος, μικροῦ καὶ τοῦ πώγωνος ἐπελάβετο τοῦ πρεσβεύοντος, εἰ μὴ αὐτὸς ὁ πρέσβυς διακινηθεὶς ἐς ὀργὴν, ἀπεκρούσατο γενναίως μάλα τὴν τοῦ ψευδαλεξίου. καὶ ὁ σουλτὰν δὲ ὡς ἄτοπα δρῶντι ἐμβριμησάμενος, ἀτρεμεῖν ἐκέλευσε. τῇ συχνῇ δὲ ὅμως τοῦ νεανίου ἐκλιπαρήσει ὁ πρὸς ἀρχὰς κατανεύσας, οὐδὲ τότε μὲν τὰ τῶν αἰτήσεων ὑπέρογκα [illegible]. συγχωρεῖ δὲ τῷ ὅμως διὰ σουλτανικοῦ γράμματος, ὃ φασὶν οἱ τοῦρκοι μουσούνιον, ὅσους ἂν χρήζῃ τῶν ὑπὸ τῇ ἐκείνου ἀρχῇ ὑποποιήσασθαι ἀδεῶς. ὁ δὲ ἀναχωρήσας, καὶ τὸ γράμμα τοῖς τούρκοις καθυποδείξας, τὸν ἀμηρᾶν ἐφέλκεται ἀρσάνην, καὶ ἑτέρους οὐκ ὀλίγους, οἳ λεηλατεῖν τὰ ῥωμαίων εἰώθασιν, ὡς ἐν βραχεῖ καιροῦ χιλιάδας ὀκτὼ στρατεύματος ἐφεπομένας λαχεῖν. ὅθεν τὰς περὶ μαίανδρον [illegible] πόλεις, ἃς μὲν ὁμολογίᾳ χειρούμενος ἦν, τινὰς δὲ καὶ ἀνθισταμένας παντοίως διέφθειρε. μάλιστα δὲ τὰς ἄλωνας ἐλυμαίνετο, ὅθεν καὶ καυσαλώνης ἐπεκέκλητο. περὶ δὲ τοῦτο τὸ μειράκιον πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι πολεμησείοντες ἀπεστάλησαν, οὐδεὶς δ᾽ ἐργάσασθαί τι ἔσχε νεανικὸν, ἀλλ᾽ ὑπεχώρουν ἄπρακτοι, δεδιότες μὴ καταπροδοθῶσιν ὑπὸ τῶν συνόντων ἐκείνοις ῥωμαίων, οἳ μάλιστα ῥέποντες ἦσαν εἰς τὸν καλούμενον ἄρτι βασιλέως παῖδα καὶ βασιλέα, ἢ ἄρχειν αἱρούμενοι τὸν βασιλεύοντα ἰσαάκιον. οὐ γὰρ τοῖς πολλοῖς ἡδὺ καὶ ἀγροτέροις ἐσπουδάζετο, καὶ ἦν διὰ στόματος καὶ ὀνόματος, καὶ ἐνομίζετο εἶναι ἐπέραστος, ἀλλὰ καὶ τοῖς περὶ τὴν βασίλειον αὐλὴν διατρίβουσι, καὶ εἰδόσι μάλα διεσκεμμένως, ὡς ἀλέξιος ὁ τοῦ βασιλέως παῖς μανουὴλ πάλαι τὸν βίον ἐκλέλοιπε τὸν ἀνθρώπινον, εἰς θαῦμα ἐτίθετο, γινώσκουσι μὲν τὰ ὄντα, τὰ δὲ καθ᾽ ἐθελούσιον [illegible] ἀσπάζουσι. σὺν ἑτέροις δὲ καὶ ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς ἀλέξιος ἐξιὼν, ὃς καὶ ὕστερον ἐβασίλευσεν. πάλιν καὶ οὗτος κατ᾽ οὐδεμίαν μάχην συνεπλάκη τῷ ἀλεξίῳ, ἀλλ᾽ ὡς πλεῖστον ἀποσκηνούμενος, ἐφρόντιζε μόνον τὸ λοιπὸν τῆς ἡγεμονίας, ὁπόσον γε ἐκείνῳ μὴ προσεχώρησε, καὶ συνεῖχε τὸ διαρρέον καὶ μεταβαῖνον εἰς τὸν ἀναβεβιωκότα δῆθεν ἀλέξιον. ἀλλ᾽ ἔτι τῶν πραγμάτων οὕτως ὄντων αἰωρουμένων, καὶ τοῦ μὲν ἀεὶ ἐμπλατυνομένου τε καὶ κρατυνομένου, τοῦ δὲ σεβαστοκράτορος ἔτι περὶ συλλογὴν ἀσχολουμένου στρατεύματος, λύει θεὸς τὴν ἐμφύλιον μάχην καινοπρεπῶς, καὶ ὡς αὐτὸς ἐπίσταται μόνος, ᾧ [illegible]. τὸν γὰρ ἀλέξιον αὖθις ὑποστρέψαντα πρὸς τὰ ἄρμαλα, ὡς τὴν πόσιν τὸ φρέειον, καὶ μετὰ πότον πολὺν ὑπνώττοντα, ἀποσφάττει τις τῶν ἱερέων, τὴν αὐτοῦ παρακοιμωμένην ἀνασπάμενος μάχαιραν, οὗ τὴν κεφαλὴν ἀποκομισθεῖσαν ὡς ἐθεάσατο ὁ σεβαστοκράτωρ ἀλέξιος, καὶ τῶν ξανθῶν ἀναλαβόμενος κόμης, πολλάκις διὰ τοῦ ἱππικοῦ μύωπος, οὐ μάτην, ἔφησεν, ἀμαθῶς αἱ πόλεις τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ ἐπηκολούθησαν. ἀλλὰ τότε μὲν οὗτος τῶν τολμηθέντων ἔτισε δίκην, καὶ ὧν μὲν ἐπλημμέλησεν ἐθνῶν, πέρσας μὲν ὁπλίσας περὶ ῥωμαίων, τούτοις δὲ αὖ ὁπόσοι αὐτῷ προσερρύη, καθ᾽ ὁμοφύλου ἀχραίνας αἵματος, καὶ ὅτι δὲ [illegible] ὁ ἐπάρατος εἰς τὸν ἐν ταῖς ἐμαῖς χώναις πολυώνυμον ναὸν τοῦ ἀρχιστρατήγου τῶν θείων καὶ ἀΰλων ταγμάτων μιχαήλ. ἐμίανε γάρ τι τοῦ θεοῦ πανάγιον σκήνωμα, εἰσελθὼν μετὰ περσῶν, καὶ ὑπέσχετο καθορᾶν ὁ ἐπάρατος τὰς διὰ ψηφίδων ποικιλοχρόους τοῦ χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων εἰκόνας ἐκκοπτομένας, καὶ τὰς ἱε-

ρὰς καὶ

ῥὰν καὶ θεῖον ἀναίμακτον τράπεζαν καὶ λαξευτικὴν καταρασσομένην, καὶ τῇ πανευαγεῖ καὶ θυσιαστηρίῳ βεβηλουμένην καὶ βαλλομένην ἐδάφει ἐπάταξαν. οὐ πολλαῖς δὲ ὕστερον ἡμέραις καὶ ἕτερός τις τὴν αὐτὴν κλῆσιν καὶ τὸν αὐτὸν βασιλέα γεννήτορα ψευδωνύμως ὑπεισιὼν, περὶ Παφλαγονίαν ἀνεφάνη. καὶ τινὰς δὲ καὶ τούτῳ ἐπαρχίαι προσκεχωρήκασι. τέλος δὲ κατ' αὐτοῦ ὁ σεβαστὸς, κῦρος Θεόδωρος ὁ χῶμνος, χαρτουλάριος ὢν τοῦ ἱπποστάθμου, ἔστι τε πόλεμον συγκροτήσας, καὶ συνειληφὼς ἀπέκτεινεν. μετὰ τοῦτον καὶ ὁ χότζας Βασίλειος περὶ τὴν ἄγχουρον Νικομηδεῦσι Ταρσίαν αὐταρχίαν ἐμελέτησε, καὶ προὔβη καὶ ἡ τούτου ἐφ' ἱκανὸν τυραννίς. συλληφθεὶς δὲ καὶ αὐτὸς, ἀμαυροῦται τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ φρουρᾷ παραδίδοται. οὐχ οὗτοι δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἄλλοτε πάλιν καὶ πάλιν, καὶ οὐκ ἔστιν ὁσάκις εἰπεῖν, ἐπανίστησαν, οἳ καὶ ὡς σπαρτοὶ ἀνεδόθησαν γίγαντες, καὶ ὡς πομφολυγώδη φυσήματα διάκενα ὡς ἦν ἰδεῖν ἀπέπτησάν τε καὶ διελύοντο. ὅ,τε δὲ κομνηνὸς Ἰσαάκιος, ὁ τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου ἀδελφιδοῦς, τῆς φυλακῆς ἐκδρὰς, καὶ τὸ μέγα τέμενος εἰσιὼν, ἀνασείειν τὸν ὄχλον ὥρμησεν. συλληφθεὶς δὲ καὶ ἀπαιωρηθεὶς, καὶ βαρείαις ἐπιτάσεσιν ἀποθλιβεὶς, ὥστε τοὺς συνίστορας ἐκφῆναι τῆς τυραννίδος, τὰ ἐντὸς διεφθάρη, καὶ ἀπεβίω τὴν μετ' ἐκείνην. καὶ ὁ τατίκιος Κωνσταντῖνος σύστρεμμα τεκτηνάμενος, καὶ πεντακοσίους ἔχων τοῦ ἔργου συλλήπτορας, καὶ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον τῇ πόλει κρυπτόμενος καὶ λεληθὼς, καταμηνυθεὶς, μικρὸν ὕστερον ἑάλω, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύγνυται. καὶ ῥακενδύτης δέ τις, ἐκ κομνηνῶν ἕλκων τὸ γένος, τὴν αὐτὴν τοῖς εἰρημένοις βαδίσας, καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα συσχεθεὶς, ἀποστερεῖται τοῦ φωτός. τῶν δὲ συχνῶν τουτωνὶ ἐπαναστάσεων ἦν μὲν αἴτιον καὶ τὸ τὸν Ἰσαάκιον τὰ βασίλεια διακυβερνᾶν μαλθακώτερον, ἀκριβῶς πε-

» πεισμένον, ὡς ἐκ θεοῦ τὸ ἄρχειν ἐδέξατο, καὶ παρ' ἐκείνου
» μόνου διαφρουρούμενον, πλειόνως δὲ τὸ ἐπίδρομον τοὺς φιλάρχους εἰς παρρησίαν τε καὶ ἀπόστασιν, ὅτι τῆς βασιλείας ἐπηγμόνους ἀντιλαβέσθαι τὸν αὐτοκράτορα, καὶ ὡς εἰ θελήσουσι βασιλεύσουσιν, οἱ πλείους φρεναπατώμενοι, ἄτερ ὅπλων τοῖς κατ' ἔφεσιν πλειστάκις ἐπέβαλλον, ἐκείνην ἀτραπὸν στείβοντες, ἣν ἀνέῳξεν ἐς λεωφόρον ἄντικρυς Ἰσαάκιος, ἑσπέρας τὸν ἁγιοχριστοφορίτην ἀπεκτονὼς, καὶ τῷ μεγίστῳ νεῷ προσφυγὼν, καὶ βασιλεύσας ἐς νέωτα, κακῶς κρίνοντες, καὶ διὰ τοῦτο κακῶς πάσχοντες, καὶ ἀντὶ πορφυρίδος διπλοΐδα αἰσχύνης ἐνδιδυσκόμενοι, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ πορφύ-

» ρεον θάνατον ὑφιστάμενοι. οὐ γὰρ τὸ θεῖον φιλεῖ διὰ τῶν αὐ-
» τῶν ὡσαύτως κινήσεων ἢ ἐφορμήσεων τὰ περὶ τὸν βίον με-
» θιστᾶν καὶ διακυβερνᾶν πράγματα, ἀλλὰ τὸ ποικίλον πα-
» ριστῶν διὰ τῆς τοῦ παντὸς τοῦδε διεξαγωγῆς τε καὶ διοικήσεως,
» ἄλλο τι ἄλλως τὰς ἐξουσίας μεθαρμόζει, καὶ μετατίθησι
» τὰς ἀρχὰς, μηδὲ τὸ λεπτότατον ἐῶν τῆς αὐτοῦ χειρὸς ἔξω-
» θεν. καὶ Φαραὼ μὲν αὐτοῖς στρατιώταις τῷ ἁλίῳ βυθῷ

Ὀλοφέρνης.

παραδίδωσιν, ἄλλον ἀπολαιμίζει μαχαίρᾳ διὰ γυναικὸς, καὶ ταύτης καλλιστευούσης καὶ λευκωλένου· ἕτερον χερσὶ τῶν πολεμίων παραδοὺς, τὴν ζωὴν μεθίστησιν. ἔστι δ' ὃς τὰς φρένας παρακοπεὶς, καὶ λογισθεὶς ὥσπερ νεκρὸς ἐκ καρδίας, καὶ εἰς τέλος ἐπιλησθεὶς, τῶν ἀρχείων μετ' ἐπιταγμάτων ἐκκομίζεται, καὶ ταφῇ παραπέμπεται. κἀκεῖθεν λεπτὸν ἐνηχῶν, καὶ ποθῶν τὴν ἡμέραν, οὐ τῆς ἀρχῆς ἀντεχόμενος, ὅμως καὶ οὕτως φθινύθων, καὶ ὡς ἀνθρώπων χείριστος καλῶς ἀφίεται ἰέναι κακῶς τὴν ἐπὶ θάνατον. πολλοὶ δὲ μαλακῷ διαμείναντες θανάτῳ, πρὸς τὰ ἐκεῖθεν ὡς μύσαντες ἐν ὕπνῳ μετέβησαν. εἰσὶ δ' οἳ καὶ τοῦ ἵππου χρεμετίσαντος, τῆς βασιλείας ἐπέβησαν. ἄλλος δὲ ἐξ ἀρότρου καὶ αὔλακος τὴν τήβεννον ἠμφιέσατο· καὶ μειρακίσκος προβατεὺς ἐξόπισθεν ληφθεὶς τῶν λοχευομένων, θεόχριστος ὤφθη βασιλεύς. καὶ τί ἄν τις δεικνύη τὰ πάντα; ἢ τὰ πλείονα ὁπόσα ὁ πολύτροπος πρόνοια ποιεῖ καὶ μετακυλινδεῖ κατὰ τὸ ἑκάστῳ τῶν ἀνθρώπων χρήσιμον;

Ναβουχο-
δόνοσορ, ὁ [illegible]

περὶ βασι-
λέως.
Δαρεῖος ὁ ὑσ-
[illegible]
[illegible] καὶ μαρ-
κιανός. Δα-
βίδ

crosanctam mensam profanari, & humi abijci. Non multis diebus pòst, alius qui eandem appellationem, eundemq; patrē sibi uendicabat, in Paphlagonia extitit, & quasdā prouincias attraxit. Sed eum Sebastus Theodorus Chõnus, Chartularius equitum, & prelio uicit, & captū occidit. Posthæc Basilius Chozas, Tarsiæ, quę Nicomediæ uicina est, tyrannidem occupauit: quā cum aliquandiu renuisset, captus effosis oculis in custodiam datur. Deniq; subinde alij atq; alij, penè innumeri, non secus ac terrigenę «
illi fratres, regno affectato, perinde atq; bullæ «
inanes euanuerunt. Nam & Comnenus Isaa- «
cius, imperatoris Andronici ex fratre nepos, custodia elapsus, & magnū templū ingressus, plebem cōcitare instituit. Sed comprehensus, & grauiter excruciatus, ut cōscios nominaret, intestinis corruptis postridie interijt. Est & Constantinus Taticius, homo factiosus, qui clàm in urbe D. sicarios diu aluerat, delatus: & paulo pòst captus, oculos amisit. Ob idem crimen Racendyta quidam Comnenij generis, statim comprehensus, easdem pœnas luit. Frequentium illarum seditionum causa erar, cùm ꝙ Isaacius imperium segniter administrabat, planè persuasus, se id & accepisse diuinitùs, & à solo Deo custodiri: tū ꝙ homines ambitiosi uidebant, quanta facilitate rerum potitus esset. Vnde pleriq; insano consilio, modò uellent, se imperium citra dimicationē armorū occupaturos putabāt, eam ingressi uiam quā suo exēplo demonstrarat Isaacius. qui cum pridie occiso Hagiochristophorita supplex in templum confugisset, postridiè regnare cœpisset: peruerso utiq; iudicio, propterea'q; aduerso euētu. Non enim purpurā, sed duplicē ignominiā cōsequebantur, aliqui etiam occidebantur. Non enim solet Deus eadem subinde ratione res humanas gubernare, sed ad uarietatē administrationis uniuersi declarandam, regna & principatus aliter atq; aliter transferre, ne minutissimis quidem rebus à sua cura exclusis. Pharaonē cū equitatu in fundo maris demersit, aliū per formosam mulierē iugulat, aliū ab hostib. occidi sinit. Est & qui ex mētis errore pro mortuo habitus, atq; obliuioni traditus, palatio cum derisu effertur & sepelitur. Vnde obscura uoce clamans, & lucē desiderans, nō imperiū expetēs, nihilominus ut uir pessimus rectè pessum ire & interire finitur. Multi leni morte extincti, uelut oculis somno clausis hinc demigrant. Sunt qui per hinnitū equi ad regnū ascenderint. Alius ab aratro & sulco ad purpurā est uocatus, alius adolescēs opilio diuinitùs in regē ungit. Sed quorsum attinet commemorare singula, quæ prouidētia in uitæ humanæ ratione ꝓ utilitate cuiusq; uarijs modis mutat & transfert?

Alterius Pseudalexij interitus, & crebræ seditiones.

Prouidētia alios alijs rationibus ad destinatum finem perducit.

Darius.

Cæterùm

s ij   Νὺμ πλοτος

Andronici Comneni excæcatio.

Cæterùm hic Imperator pronus ad irã, & magna de ſemetipſo perſuaſione imbutus, nõ tantũ leui de cauſa, ſed etiã ex inani ſuſpicione, & aliquando aliorũ impulſu, multos male tractauit. Nam & Andronicũ Comnenũ (erat is Alexij filius, nati ex Bryennio Cæſare et Anna filia Alexij, primi ex Comnenia familia Imperatoris) qui Theſſalonicæ præerat, delatũ à quodã quaſi regnũ affectaret, eaq; de re cũ Alexio notho filio Manuelis, pridẽ Sebaſtocratore, tum Dramæ degente, ſermones conferre, ſtatim cõprehendendũ cenſet. Ii uerò quib. id mandatũ erat, cũ in Andronicũ ad Imperatorẽ aſcendentẽ incidiſſent, mandata neglexerũt, ſerã ultrò Conſtantinopolim tanq; decipulã ingredientẽ, & ad eũ uenientẽ à quo captaret̃, non terrendã eſſe rati. Qui cũ in Iſaacij conſpectũ ueniſſet, ſtatim perfidiæ inſimulatur. Eo crimen id negãte, ſpecies quædã iudicij inſtituitur: ſed deinde indicta cauſa cõprehenſus Andronicus in carcerẽ conijcitur, & paulo pòſt excæcatur.

Alexij Comneni coactus monachatus, & fortunæ uarietas.

Alexius uerò qui ei conſcius eſſe dicebatur, in monaſteriũ quoddã Papycij montis, nobis id miniſteriũ exequentibus, abſtruditur. De quo cũ multa dicere poſſem, pauca duntaxat attingã. Non erat ille procerus dũtaxat, & fortis, & cordatiſſimus, uultu patrẽ planè referens, robuſtis manibus & latis humeris, ſed etiã humaniſſimus & acceſſu facilimus. Quas ob res ærũuoſus ille Andronicus, filiã ei ſuã Irenen deſponderat: nec ab incæſtis nuptijs abhorrens, modò Alexiũ intima familiaritate ſibi coniungeret. Vnde factũ eſt, ut pluris eum faceret, quàm pridẽ filios ſuos, & imperij ſucceſſorẽ relinquere in animo haberet: ſed pòſt mutato conſilio filiũ Ioannẽ ei prætulit, ſuiſq; familiarib. dixit, Imperiũ diuino cõſilio nõ ab A in A, ſed in I potius tranſiturũ. Ea ſentẽtia mutata, unà etiã ardorẽ amoris erga Alexiũ immutauit. Neq; enim ut prius amabat̃, neq; ubiq; Imperatoris lateri adhærebat, ſed ut chariſſimæ filiæ maritus, tantũ honore quodã afficiebatur. Verùm aliquanto pòſt, & hunc lumine priuauit, cuius pœnæ cauſam antè diximus. Deinde ab Imperatore Iſaacio reuocatus, & pro Sebaſtocratore Cæſar deſignatus: palatiũ, quantũ potuit, uitauit, priuatæq; uitæ ſe dedidit. Sed ne ſic quidẽ moleſtias effugit. Tum uerò rebus in peius ruentibus, cũ ei capillus detondẽdus eſſet, non panẽ, ſpongiã et citharã petijt, ut olim quidã fecit fortunæ iniquitatẽ expertus: panẽ, ut corpus diuturna fame exhauſtũ recrearet: citharã, ut mala ſua deploraret: ſpongiã, ut lachrymas abſtergeret: ſed caſus illos æquo tulit animo, nihil de Prouidentia queſtus, neq; Fortunę leuitatẽ & uarietatẽ in rebus humanis permiſcendis inſectatus. Bonorũ uerò ſuorũ ereptionẽ perinde æſtimauit, ut alius poſſeſſionem. Sed cũ Drama, ubi eũ cæperamus, Moſynopolim profecti, Papycium montẽ aſcenſuri eſſemus,

Εὐέμπτωτος δ' ὢν ὁ βασιλεὺς εἰς θυμόν, καὶ μεγάλα περὶ ἑαυτοῦ φανταζόμενος, οὐκ ἐκ μικρᾶς μόνον τῆς προφάσεως λαβῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μόνης ὑπονοίας φύσει, καὶ τῇ πρός τινων ἀναπείσεσι, κακῶς ἐτίθει πολλούς. τόν τε γὰρ κομνηνὸν ἀνδρόνικον (ἦν δὲ οὗτος ἀλεξίου παῖς, ὃν βρυέννιος ὁ καῖσαρ, καὶ ἄννα ἐγείνατο ἡ θυγάτηρ ἀλεξίου τοῦ πρώτου ἐκ κομνηνῶν βασιλεύσαντος) ἐπὶ τῷ χειρίζειν τὴν θεσσαλονικέων ἀρχήν, εἰσηγγελμένον τινὸς τῆς βασιλείας ἐρᾶν, καὶ κοινολογεῖσθαι περὶ τοῦ ἔργου τῷ πρώην σεβαστοκράτορι ἀλεξίῳ, τῷ νόθῳ υἱῷ τοῦ αὐτοκράτορος μανουήλ, ἐπὶ τὴν δράμαν τότε διάγοντι, δεῖν τὸ συλληφθῆναι κρίνει ἄξιον. οἱ δ' ὧν εἰς τοῦτο ἐκπεμφθέντες ὡς ἐντυχεῖν ἀνδρονίκῳ πρὸς βασιλέα ἐπανιόντι, τὸ δ' ἔργον ὠρρώδησαν διαπεπράχασι, δεῖν κρίναντες, μὴ προβῆναι τὸ θήραμα ἑκόντως, ὡς δίδωσιν ὁρᾶν, καθάπερ εἰς γαλεάγραν τὴν κωνσταντινούπολιν εἰσιὸν καὶ ἐγγίζον τῷ προθεμένῳ συλλαβεῖν. ὀφθεὶς δὲ βασιλεῖ ἰσαακίῳ ἀνδρόνικος, ὡς ἀποστασίαν εὐθὺς ὀνειδίζεται. κἀκείνου τοὺς ἐλέγχους ἀπαιτήσαντος, σχῆμα μόνον δικαστηρίου τὰ τῆς δίκης ἐδέξατο. τὸ δ' ἐκ τούτου δὲ φώραμα συσχεθεὶς ἀνδρόνικος, ὡς φυλακὴν ἀπάγεται. μετὰ μικρὸν δὲ καὶ τὰς κόρας τούτου ἐξορύττεται, καὶ ὁ συνίστωρ δὲ τούτου, ὁ βασιλέως λεγόμενος ἀλέξιος, τὸν τῶν κομνηνῶν θεοδώρας υἱόν, ἐγκαθείργνυται εἰς μονάζοντας, ἡμῶν ὑπουργησάντων τῷ ἔργῳ καθ' ὃν τῶν ἐν τῷ παπυκίῳ σεμνείων. περὶ οὗ καὶ οὐκ ὀλίγα εἰπεῖν δυνάμενος, βραχέα μνημονεύσομαι. οὐ γὰρ ἦν μόνον εὐμήκης καὶ ἀνδρεῖος, καὶ πλήρης συνέσεως, πατρίζων τὴν ὄψιν ἀκριβῶς, τάς τε χεῖρας ἀκμαῖος, καὶ τοὺς ὤμους κατ' ἐκεῖνον ὑπέρθεν ἔχων εὐρέας, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπίπαν μείλιχος καὶ εὐέντευκτος. πρὸς ἃ καὶ ὁ πολύτλας ἀνδρόνικος ἀπιδών, τὴν οἰκείαν θυγατέρα εἰρήνην ἐμνήστευσε τῷ ἀνδρί, κρίνας καὶ παρανόμους γάμους τετελέσθαι, εἰ μέλλει μόνον ἀλέξιος τοῖς γνησιωτέροις ἐκείνῳ συγγενέσιν ἐγγράφεσθαι, ὅθεν πλείονος τοῦτον ἤπερ τοὺς υἱοὺς προσίετο πρότερον, καὶ τῆς βασιλείας ἔμελλέ τε καταλείψειν διάδοχον. μεταβαλλόμενος δὲ ὕστερον, τὸν υἱὸν ἰωάννην αὐθείλετο, εἰρηκὼς πρὸς οὓς αἰτήσοι τὰ τῶν βουλευμάτων ἀπόρρητα, μὴ δὴ α εἰς α τὴν βασιλείαν μεταπεσεῖν, ἀλλὰ πρὸς ι μᾶλλον προσρίπτειν, καὶ ὡς τοῦτο μᾶλλον θεόθεν συνάγεσθαι. ἅμα δὲ τῇ μεταβολῇ τῆς γνώμης, ἣν εἶχεν ἐπ' ἀλεξίῳ ἀνδρόνικος, καὶ τῆς συνουσίας τὸ φίλτρον ὑπέληξεν. οὐ γὰρ ὡς συμφυὴς ἔτι προσωκειοῦτο καὶ ὁμόψυχος ὁ ἀλέξιος, ἀλλ' ὡς φιλτάτῃ θυγατρὶ συνοικῶν, δι' αἰδοῦς μόνον ἤγετο καὶ τιμῆς. μετὰ δέ τινα καιρὸν καὶ τοῦτον ἀπεστέρησε τοῦ φωτός, τὴν δ' αἰτίαν προειπόντες ἔχομεν. ἀνακληθεὶς δὲ μετὰ ταῦτα πρὸς τοῦ βασιλέως ἰσαακίου, καὶ ἀντὶ σεβαστοκράτορος εἰς καίσαρα ὑποδεχθείς, εἶτ' ἄχρι τὰ ἀρχεῖα ἐξέκλινε, καὶ τὴν καθ' ἑαυτὸν εἵλετο βίοτον. πλὴν οὐδ' οὕτως τὸν ἄλυπον ἐδίωσε βίοτον. τότε δὲ ἐν τῇ ὥδε τὰ χείρω ἦν μᾶλλον τῶν πραγμάτων ἔχειν φορὰν καὶ μετάβασιν, καὶ μέλλων μὴ ἑκὼν ἀποθρίξασθαι, οὐχ ἵνα ἄρτον αἰτῶν καὶ σπόγγον καὶ κιθάραν, κατά ποτέ τινα τῆς τύχης παραβεβηκότα συλλαβὰς καὶ ἀγνοούμενος, ὡς ἔχων ἐν τῷ σώματος ἐκτρυχοῦ βαρβότον, χαλαρὸν τῇ τῶν σιτίων ἐνδείᾳ γινόμενος, ὑποψάλλων τὰ οἰκεῖα καθ' αὐτὸν δυσπραγήματα, συμβοῶν τῇ λύρᾳ χεόμενος, τῷ δὲ σπόγγῳ ἀποψήσῃ τὰ τῶν δακρύων ἀποκρουνίσματα, ἅπερ ὡς ἐκ πέτρας γλαφυρῶς τῶν ὀμμάτων ἐκεῖνα ἀπελείβετο. ἀλλὰ πράως ἤνεγκε τὰ συμπεπτωκότα, μὴ καταστρατεύων τῆς προνοίας, μηδ' ἐς τὸ τῆς τύχης ἄστατον καὶ παλίντροπον ἐκκυλίων τὰ καθ' ἡμᾶς. τὴν δὲ τῶν προσόντων ἐκείνῳ ἀφαίρεσιν, ὡς εἰ ἑτέρου ἀλλότριος ἐλελόγιστο. ἐπεὶ δὲ τὴν δράμας ἀπάραντες, ὡς μοσυνόπολιν ἀφικόμεθα, καὶ τῷ παπυκίῳ προσβαίνειν ἐμέλλομεν,

ὡς αὖ τὰ τῶν μοναχῶν οὕτω περιεσώμεθα ἐπ' αὐτῷ, τότε πεπονθώς τι ἀνθρώπινον, ἅτε συνετὸς ὤν, καὶ ὑπεγνοφοῦτο τὸ πρόσωπον, δῆλος ὢν ἔχων τι φῦλον θλίβοντα. ἐγκειμένου δέ μου, καὶ τὴν αἰτίαν πυνθανομένου τῆς ἐξαπιναίας μεταβολῆς, οὐ τὸ σχῆμα, φησί, φίλτατε ἀνδρῶν δέδια (τί γὰρ τὸ διαθροῦν ἔχει τῶν χρωμάτων ἡ ἄμειψις;) ἀλλὰ τὰ ἐπὶ τῷ σχήματι φρικώδη ἐμὲ ἐπαγγέλματα, καὶ τὸ μὴ εὔθετον εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν εἶναι ὁποιασοῦν βασιλείαν τὸν βαλόντα χεῖρα ἐπ' ἄροτρον, καὶ στραφέντα φρενοβλαβῶς. καὶ ὁ μὲν τοσαῦτα εἰπών, καὶ ἄλλως ὢν ἀποφθεγματικός, οὐχ ἑκὼν τὸ κατὰ χριστὸν ἐνδύεται τριβώνιον. μηδ' ἄκροις ὠσὶ τὰ ἐπαδόμενα ἐνηχούμενος, μόνον δ' ἐν χρῷ κουρᾶς ὁ ἀκερσεκόμης γινόμενος, καὶ μετονομασθεὶς ἀθανάσιος. θαυμάσαι δ' ἄν τις ἐκεῖνο μηδὲ τυχαίως ἔστι συμβῆναι. ἐκ γὰρ ἁπασῶν τῶν κατὰ τὸ παπύκιον μονῶν ἐκείνην κατοικεῖν ἠρετίσατο, καθ' ἣν ὁ πρωτοστράτωρ ἀλέξιος τὴν κοσμικὴν ἀπεκείρατο τρίχα, παρὰ τοῦ βασιλέως συλληφθεὶς μανουήλ, δι' αἰτίαν μὲν οὐδαμῶς πρόδηλον, ὡς ἐν τοῖς περὶ τούτου εἴπομεν λόγοις. ὅτι δ' ἐβεβρίθει πλούτῳ πολυταλάντῳ, καὶ ἦν ἱκανὸς βουλεύσασθαι, καὶ κατεπράξασθαι πολυΐδρις. τὴν γὰρ ἐκ τῶν πατρικῶν ὀμφάκων πρὸς τοὺς υἱοὺς μεταβαίνουσαν αἱμωδίαν, καὶ ὁ κομνηνὸς οὗτος ἀλέξιος, ὡς ἔοικε, πεδῶν κατεκέκριτο. ἀλλ' οὔπω τρεῖς μῆνες παρίππευσαν, καὶ βασιλεὺς αὐτὸν ἐκεῖθεν ἀνακαλεσάμενος, ἰδεῖν ἐξ ὧν ἔδρασεν, μὴ σὺν λόγῳ τὰς οἰκείας πράξεις ποιεῖσθαι, καὶ διὰ τοῦτο χαίρειν ταῖς ἀγχιστρόφοις μεταβολαῖς κατὰ τὸν τῆς αὐλίδος πολυρρόθιον πορθμόν. παραλαμβάνων γὰρ τὸν ἀλέξιον σύσσιτον, οὕτως διηνεκέσι γέραιρε κρεῶν, ὡς ἀγαμέμνων πάλαι τὸν αἴαντα, καὶ ὑπάγων πρὸς τὴν τῶν παρακειμένων ἐδεσμάτων ἀνεπίσχετον ἔφεσιν, φάγε καθηγούμενε, πολλάκις ἐπέλεγεν. οὐ τὸν ἀλέξιον δὲ καὶ τὸν ἀνδρόνικον οὕτω διέθετο ἰσαάκιος, ἀλλὰ καὶ κωνσταντῖνον τὸν ἀσπιέτην, ἀποφθεγξάμενον τοῦ στρατεύματος οὗ ἡγεμόνευε, τὸν κατὰ τῶν βλάχων μετιὸν πόλεμον, καὶ φήσαντα μόνον ὡς οὐ φέρειν ἔχουσιν οἱ στρατιῶται, λιμῷ καὶ βλάχοις διαμιλλᾶσθαι, δυσὶ δυσαπαντήτοις κακοῖς, ἀλλὰ χρεὼν αὐτοῖς παρασχεθῆναι τὰ ἐτήσια σιτηρέσια, τὸν θυμὸν ἐκκόψαι μὴ δυνηθείς, κατέσχε τε αὐτίκα μεταστήσας τῆς ἀρχηγίας, καὶ τοῦ φωτὸς τῶν ὀμμάτων ἐστέρησεν, ἀνατρέψαι ὑποπτεύσας τὸν ἄνδρα τὴν στρατιὰν ἐπὶ τῆς ὑπερηγορίας προσχήματι. ὁ δὲ τοῦ κομνηνοῦ ἀνδρονίκου υἱός, ὃν προσεχῶς εἰρήκαμεν, οὐκ οἶδ' εἴτε τῆς πατρικῆς ἀποστασίας ἀναπληρῶσαι τὸ μέτρον βουλόμενος, εἴτε ἐπὶ τεκόντι ἐπαμῦναι προθέμενος, πρόεισι μετὰ βραχὺ τῆς τοῦ πατρὸς πηρώσεως ἐπὶ μέγιστον ναόν, ποθῶν ἐκεῖθεν εἰς βασιλείαν ἀναρπασθῆναι, καὶ ἀναρρηθῆναι πρὸς τοῦ συνειλεγμένου λαοῦ. ἦν δὲ ἑορτή. ἀλλ' οὔπω τοῖς συνελθοῦσι κατὰ τὸ τέμενος ὁ τρόπος ἔγνωστο, καθ' ὃν ἐκεῖσε εἰσέδραμε, καὶ χειροῦται ὡς ἀποστάς, καὶ στέρεται τοῦ φωτός, μὴ ταῖς τῶν προσιόντων, καὶ τῶν κατὰ σκοπὸν ἀποπεσόντων ποιναῖς παιδευθείς, καὶ δεῖν ἄλλον τινὰ εἶναι τὸν ὕστατα τιμωρούμενον ὡς βασιλείας ἐρῶντα, καὶ ἐπὶ τοιαῦτα προσιόντα, οὗτος ἀποσφράγισμά τι, καὶ τελευταῖ γίγνεται τῶν ἀποστατῶν· οὐ γὰρ ἐκποτέ τις τὴν αὐτὴν βαδίσαι προείλετο. ὡς δὲ τὰ κατὰ δύσιν χειρόνως εἶχεν ἀεί, καὶ οἱ βλάχοι ἀλιζόμενοι μετὰ κομάνων, καὶ δηοῦντες τὴν ὑπὸ ῥωμαίους, λῃστεύουσαι συνεχῶς, ἔξεισιν αὖθις ὁ βασιλεὺς κατ' αὐτῶν.

ut monaſticis cerimonijs cum initiaremus: tum, ut ſert natura humana, triſtior ſolito apparuit: nec id quo animus angebatur, diſſimulare potuit. Me uerò urgente, & ſubitæ mutationis cauſam rogitante: Non habitum, inquit, uir amiciſſime horreo (quid enim ueſtis mutatio periculi habeat?) ſed promiſſiones quas ſecum ſert habitus, reformido: & illud, quòd ad cœleſte regnum nullo modo aptus eſt is qui manum aratro ſemel admotam per inſaniam retraxerit. His & alijs id genus dictis (ut erat homo facundus, & in ſacris literis uerſatus) Chriſtianum pallium inuitus induit: & precibus quæ ſuper eo peragebantur, ne ſummis quidam auribus admiſſis, tantum radi ſe, & Athanaſium appellari paſſus eſt.

Patris delictum luit filius.

Illud ſanè admirari queas, nec fortuitò accidiſſe dicas, quòd ex omnibus Papycij montis cellis eam delegit, in qua Protoſtrator Alexius à Manuele nulla probabili de cauſa (ut alibi diximus) ſed tantum ob ampliſſimas opes & ſingularem prudentiam, & in rebus gerendis dexteritatem captus, mundanum capillum poſuerat. Nam in fatis erat ſcilicet, ut paterna delicta in filium redundarent, cum que, ut prouerbio dicitur, ſtupor dentium ob acerbas uuas à patre guſtatas, inuaderet.

Iſaacij inconſtantia.

Cæterùm trimeſtri tempore nondum elapſo, Imperator eo inde reuocato, ſe ea quę faceret, nulla cum ratione facere, & Euripo inconſtantiorem eſſe declarauit. Nam Alexium menſę ſuæ adhibitum, ſubinde carnibus ut Agamemnon Aiacem honorauit, crebrò ut ſine uerecundia cibis appoſitis frueretur, hortans.

Conſtātini Aſpietæ excæcatio.

Neque uerò Alexium & Andronicum duntaxat ſic tractauit Iſaacius, ſed & Conſtantinum Aſpietam, ob exercitum, cui bello Blachico præerat, his uerbis defenſum: Non poſſe milites cum duobus grauiſſimis hoſtibus Blachis & fame dimicare, ſed annua ſtipendia eis perſoluenda eſſe: ſtatim dignitate priuari & excæcari iuſſit, non moderatus iracundiæ ſuæ, quòd illum per ſpeciem defenſionis concitare milites ſuſpicabatur.

Andronici Comneni filij excæcatio.

At Comneni Andronici filius, de quo modò diximus, haud ſcio an ut paternæ defectionis menſuram impleret, an ut patri opem ferret: non multo poſt eius excæcationem in maximum templum ſeſe recipit, inde à cœtu populi (erat autem dies feſtus) ſe ad Imperium abripi cupiens. Sed antequam cauſa ingreſſus eius uulgò innoteſceret, pro ſeditioſo comprehenſus excæcatur: & quia eorum exemplis qui rem eam fruſtra tentarant, non (ut decuerat) factus erat cautior, ſuo exemplo cęteros omnes à ſimili conatu deterruit.

Iſaacij clades in Blachica expeditione.

Vt autem res Occidentis ſubinde in peius ruebāt, & Blachi cum Comanis Romanas prouincias ferro & igni uaſtabant: Imperator iterum egreſſus,

Anchialo præterita, per ambages Hæmū montem adit. Sed cum nihil ſua præſentia dignū gerere poſſet, bimeſtri tēpore eam expeditionē circunſcripſit. Nam caſtella & oppida, nouis mœnib. & turrib. adornata, longe munitiora reperit: & propugnatores eorū inſtar ceruorū alta petentes, nec aliter ꝙ capras in rupibus ſaltantes, pugnā ſtatariā detrectabāt. Et quia Scytharum quoq; incurſionē timebat (tempus eñ id ad trajciendū nō erat incōmodum) nō diu ibi morari licuit. Cum aūt non ea uia qua uenerat, rediturus, aliam breuiorē conſectaret̄, quæ per amœnas conualles Berroen ferret: & maiorem exercitus partē amiſit, & ipſe (niſi diuina ope conſeruatus eſſet) perijſſet. Nam cum ea uia, quæ alicubi panderet̄, & equitationi eſſet idonea, incedendū fuiſſet: ille in anguſtas fauces & montium cauernas, ubi torrens exiguus præterfluebat, & ſe & exercitū intruſit. Præcedebat aūt Manuel Camyzes Protoſtrator, & Comnenus Iſaacius, Alexij eius qui pòſt imperauit, gener. agmen claudebat Ioannes Ducas Sebaſtocrator, Imperatoris patruus. Mediam phalangē, quā impedimēta & ſeruitia extraordinaria præcedebāt, ipſe imperator Iſaacius & eius frater Sebaſtocrator Alexius obtinebant. Barbaros uerò, ſe ab utroq; anguſtiarum latere oſtendētes, ſatis apparebat, ſemper malè cogitare. Ac antegreſſę legiones citra dimicationē è faucib. illis euaſerūt, ꝙ Blachi nondū eò peruenerāt: & ē re quoq; ſua eſſe iudicarāt, ut primis neglectis, mediā phalangē, in qua eſſet Imperator, eiuſq; miniſtri, & reliqua nobilitas, aggrederent̄. nec opinione ſua ſunt decepti. Nā ut in faucib. illis, fugę nullū ſpaciū relinquentibus longè proceſſerat, tumultuoſiſsimā pugnā cient. Neque Romanus peditatus ſegnior, ne circūueniretur, in arduū tendēs, barbaros cum labore & periculo è cacuminib. deſcendentes reprimebat. Sed cū multitudine telorū & deuolutis ſaxis urgerentur, fugæ ſe paulatim & quaſi diſsimulanter initiò mandarunt, donec barbaris maiori ſubinde ſucceſſu & impetu irruentib. perturbati, effuſe fugerūt, de ſua quiſque tantū ſalute ſolicitus, & uelut pecudes in ſtabulo concluſæ, defendente nemine cæduntur. Imperator uerò tanquā in medijs caſsibus irretitus, ſæpe quidem irruentes in ſe barbaros propulſare conatus, præterquam quòd nihil profecit, etiam tegumen capitis, quam Caſin uocant, amiſit. Sed cum multi fortiſsimi uiri circa eum conglobati, multa iumenta & nonnullos etiam, ut ferunt, Romanos milites progreſſioni obſtantes occidiſſent, euadendi facultatem habuit: & multis interfectis, ſolus uulnerum expers cōſeruatus, cum ad antegreſſos perueniſſet, more Dauidico gratias Deo perſoluit, qui caput ſuum eo prælio obumbraſſet.

καὶ διὰ τῆς ἀγχιάλου παραλλάξας, ἐν τοῖς ἑλιγμοῖς τοῦ αἵμου ἀνῄει. μηδὲν δὲ ἔχων παρουσίας βασιλέως ἄξιον διαπράξασθαι, δυσὶ μησὶ τὴν ἐκστρατείαν ἀφώρισε. τὰ γὰρ ἐκεῖσε φρούρια καὶ πολίχνια ἰσχυρότερα τῶν πρότερον εὗρε περιβεβλημένα ἰσχὺν, καὶ τείχεσι νεοδμήτοις καὶ ἐπάλξεσι περιειλημμένα βαρέσι, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν ἀμυνομένους ὡσεὶ καὶ ἐλάφους ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ τῶν πεδιάς ἰόντας, καὶ δίκην αἰγῶν κρημνοβατοῦντας, καὶ τὴν μὲν ῥωμαίων συμπλοκὴν ἀλυσκάζοντας, τὴν δὲ καὶ σκυθῶν ἐπιδρομὴν ὑφορᾶσθαι τὸν αὐτοκράτορα (ἦν γὰρ καὶ ὁ καιρὸς εἰς τὴν τούτων περαίωσιν οὐκ ἀνάρσιος) ὁ δείσας τῆς ἐκεῖθεν ἠνάγκαστο ποιῆσαι μετάβασιν. οὐκοῦν μὴ δι᾽ ἐκείνης ἀναχωρήσας πολέμιος, δι᾽ ἧς εἰσεληλύθει, ἀλλ᾽ ἐπιτομωτέραν ἄλλην μεταλλάξας. καὶ ἣν τέμνουσιν εἰς Βέρροιαν διὰ τῶν ἐκεῖσε τεμπῶν ὑποκαταβαίνοντες, τὸ πλεῖον ἀπώλεσε τοῦ στρατεύματος· καὶ εἰ μὴ θεὸς ἦν σὺν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς ἂν ἄρδην προσαπώλετο. δέον γὰρ διὰ τῆς εὐρυωποτέρας [illegible] ἦν δ᾽ ἐνίοτε ἱκανῶς ἱππάσιμος, πορευθῆναι, τρυμαλιὰς δυσβάτους χωρίων καὶ ὀρεινῶν προσόδων αὐλῶνας περιέδυσεν ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατιάν. παρέρρει δὲ κατὰ τὸν ἐκεῖ χῶρον ὑδάτιον ἐκ χαράδρας. προηγεῖτο μὲν οὖν ὁ πρωτοστράτωρ μανουὴλ ὁ καμύτζης, καὶ ὁ κομνηνὸς ἰσαάκιος, ὁ τοῦ ὕστερον βασιλεύσαντος ἀλεξίου γαμβρὸς ἐπὶ θυγατρί. ὀπισθοφυλάκει δὲ ὁ σεβαστοκράτωρ ἰωάννης ὁ δούκας, ὁ πρὸς πατρὸς θεῖος τοῦ βασιλέως. τὸ δὲ μέσον ἐπεῖχε τῆς φάλαγγος, ἧς ἐπιπροῆγε τὰ σκευοφόρα καὶ τὸ ἐπίμετρον ἔξω τάξεως ὑπηρετικὸν, αὐτός τε ὁ βασιλεὺς ἰσαάκιος, καὶ ὁ τούτου αὐτάδελφος ὁ σεβαστοκράτωρ ἀλέξιος. οἱ δὲ βάρβαροι παρ᾽ ἑκάτερα τῆς στενῆς ἐκείνης παρόδου φαινόμενοι, δῆλοι ἦσαν ἀεί τι πλέξοντες δεινόν. τὰ μὲν οὖν προπορευθέντα παρῆλθοσαν ἀμαχεί, μήπω τῶν βλάχων ἐπιστάντων κατὰ τὰ στενὰ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἄλλως δὲ κρίναντες [illegible] ἀφέλκειν, σὺν πρώτοις προσιόντας αὐτομάτως τοὺς ἄκρους ὑπερβαλεῖν, τοῖς δὲ μέσοις συμπλέκεσθαι, καὶ προσρῆξαι σφᾶς τῇ φάλαγγι, καθὸ παρῆν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἡ τούτου θεραπεία, καὶ ὅπισθεν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπίσημον περιφοιτοῦν. οὐκ ἐψεύσθησαν τῆς ἐπὶ σκοποῦ. ἐπειδὴ γὰρ προεχώρησεν ὡς πολὺ τοῦ χαλεποῦ ἐκείνου τόπου, καὶ μηδαμοῦ διαφυγὴν ἔχοντος ὁ αὐτοκράτωρ, οἱ βάρβαροι [illegible] μετὰ πλείστου ὁμάδου ἐπέθεντο. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ οἱ τοῦ πεζικοῦ στρατεύματος ῥωμαῖοι ἐπὶ τούτοις ἠμέλουν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ μὴ ἐγκυκλωθῶσι δεδιότες, πρὸς τὸ ἄναντες ἐφορμῶντες τοῦ χώρου ἀνέστελλον, ἐκ καὶ πονήρους μάλα καὶ ἐπικινδύνους [illegible] καταβαίνοντας τῶν ἀκρωρειῶν βαρβάρους. ὡς δ᾽ ἐβιάζοντο ὑπὸ πλήθει, καὶ τοῖς ἐπικυλιομένοις λίθοις κακῶς οἱ ῥωμαῖοι ἔπασχον, ἐνδίδοσαν εἰς τροπὴν, πλὴν ὑφειμένως καὶ τότε, οὐδ᾽ ὑπεράγαν, καὶ ἕως ἦν ἐπὶ πολύ· τὸ γὰρ ἀεί τι σὺν ἀθρόους πλεονεκτεῖν, ἐπιβρίθοντές τε καὶ κατὰ πλέονας ἐγκειμένους, ἐπικατέβαλε σφᾶς ἀκόσμους τῇ φυγῇ. τὸ δ᾽ ἐντεῦθεν συγχύσεως γεμούσης, καὶ πάντων σώζειν ἑαυτοὺς προθυμουμένων, ὡς θρέμματα κατακλεισθέντα σηκῷ κατέκοπτον οἱ πολέμιοι τὸν ἐπικαταλαμβανόμενον, καὶ ἀεὶ τοὺς ἐν χερσὶν ἔκτεινον. ἀμύνων δὲ οὐδεὶς ἦν, ὁ δ᾽ ἐδύνατο. βασιλεὺς δὲ αὐτὸς ὡς ἐν ἄρκυσι μέσος ληφθεὶς, πολλάκις μὲν ἀπώσασθαι τὸ καθ᾽ αὐτὸν ἐπιὸν ἀπεπειράσατο βάρβαρον, σὺν δὲ ὑπὸ μηδενὶ αἱ ὑπὲρ καὶ τὴν τῆς κεφαλῆς ἀπεβάλετο κάσιν. πολλῶν δὲ καὶ ἀρίστων συναλογημένων περὶ αὐτὸν, καὶ πολλὰ μὲν ἀνῃρηκότων ὑποζύγια. ὡς δέ φασι καὶ στρατιώτας ῥωμαίους, ὁπόσοι τὴν πάροδον διὰ τὴν συμπίλησιν παρῆσαν τι, ὅπως αὐτῷ ἡ ἔξοδος διευμαρίζοιτο, καὶ σώζεται μόνος ἄτρωτος [illegible] πολλῶν. καὶ ὁ μὲν τοῖς προηγησαμένοις συναφθεὶς τάγμασιν, ᾖδε σῶστρα δαυιτικῶς τῷ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου ἐπισκιάσαντι σωτῆρι θεῷ.

ὁ δὲ σεβαστοκράτωρ ὁ Δούκας, μὴ βατὰ καθορῶν τὰ ἐν ὄψεσιν, ἄλλην ἐξελέξατο, ἀγαθοῦ τινος ἡγεμόνος εὐπορήσας, ὃν τῶν κατ' αὐτόν τις στρατευόμενος Λιτοβόης τοὔνομα ἐκ τοῦ τῶν βαρβάρων τάγματος προσεξελκυσάμενος ἐπηγάγετο, καὶ δι' ἐκείνης ἀπείρατος ἐξῆλθε κακοῦ. βασιλεὺς δὲ διὰ τοῦ λεγομένου Κρηνοῦ πρὸς τὴν Βέῤῥοιαν ἀφικόμενος, εὗρε τὴν προεξελθοῦσαν ἀπαθῆ στρατιάν, οὐκ ἀγαθὰ φανταζομένην περὶ αὐτοῦ. διηγγέλλετο γάρ, ὡς καὶ αὐτὸς τῷ λοιπῷ συναπώλετο στρατεύματι. διὰ γοῦν τὸ τῆς φήμης ἄγνωμον ὁ βασιλεὺς ὀλίγας ἡμέρας τοῖς ἐκεῖ που προσδιατρίψας μέρεσι, πρὸς τὴν τῶν πόλεων ἐπάνεισι βασιλίδα. ἡ μέντοι ἀπευκταία περὶ τοῦ κρατοῦντος ᾄδουσα φήμη ὑφ' ἑτέρας ἀγγελίας παρευδοκίμητο, ἣν ἐπιφράσας ὁ βασιλεύς, ἀφῆκε κατὰ τὸν Καρχηδόνιον Ἄννωνα τὰς πόλεις περιϊοῦσαν νικητὴν αὐτὸν διαγορεύειν. ἀλλ' οὔτε Ἄννων ἐπὶ πολὺ ὤνατο τῆς τῶν ᾠδικῶν ὀρνίθων συλλογῆς, ὡς μετὰ τὸ διδαχθῆναι διὰ μαρακυλλίων ὡς Ἄννων θεὸς γεγωνῶς παρακαθημένων αὐτοῖς, καὶ τοῦτ' ἀποσταλέντων τὸ μάθημα διαφωνεῖν ἄλλοσε ἄλλον, ὡς ἁπανταχοῦ διαῤῥεῦσαι τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ τῶν » ὀρνίθων μέλος. λύσαντες γὰρ τὸ πτερόν, οὐκέτι Ἄννων ἦ» δον θεός, ἀλλὰ τὰ τῶν ὀρνίθων καὶ πάλιν ἐμουσούργουν ὡς πρότερον. οὕτω βασιλεὺς ἐς μακρὸν τῆς εὐαγγέλου φήμης ἀπήλαυσεν. ἡ γὰρ πτῶσις πολυάνθρωπος γενομένη, τὰς πόλεις περιαχούσας ἐδείκνυ, καὶ τοὺς ἀγρούς, κῶμον κωμάζοντας ἄγριον. ἀπιὼν δὲ τὴν τῶν πόλεων ἄρχουσαν, ὑπεχάλασέ τι μικρὸν τῆς ὀφρύος, καὶ ἣν ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι τύποις διεκινόμην. πρὶν δὲ οὐχ οὕτω διέκειτο, ἀλλ' ἀπαίρων κατὰ βαρβάρων, τὰ προφητικὰ ἐκεῖνα εἰς ἑαυτὸν μικροῦ ἐφελκόμενος ῥήματα, ὡς ἐν εὐφροσύνῃ ἐξελεύσεται, καὶ ἐν χαρᾷ εἰσελεύσεται, καὶ ὡς τὰ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ ἐξαλοῦνται, προσδεχόμενοι αὐτὸν ἐν χαρᾷ, καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ ἐπικροτήσει τοῖς κλάδοις, καὶ ἀντὶ στοιβῆς ἀναβήσεται κυπάρισσος, ἀντὶ δὲ κνύζης ἀναβήσεται μυρσίνη. ἐπεὶ καὶ ἀλλοκότοις δόξαις περὶ ἑαυτοῦ συγκεκρότητο, καὶ πολλάκις τὰ ἐν μυχῷ καρδίας ἐπιλυγαζόμενα ἐκφέρων ἐφθέγγετο, μὴ διὰ τὸ ὑπὸ κρίσιν πάντας καταλιπεῖν, καὶ τὰ κοινῶς ὑφ' ἡμῶν ἡμαρτημένα, βαρυνθῆναι τὸ οὖς Κυρίου, τοῦ μὴ ἀκούειν ἡμῶν, καὶ παραδοθῆναι ἡμᾶς εἰς μάστιγας λαῷ μωρῷ, καὶ οὐχὶ σοφῷ, ἀλλὰ τίνοντας δίκην τοῦ ὀπίσω τοῦ Βρανᾶ πορευθῆναι ἀποστασίαν κατ' αὐτοῦ νοσήσαντος, τοιούτοις ἐκδεδό» σθαι τοὺς προσμεμηνότας κακούς. ὢ τῶν τοῦ πονηροῦ σκεμμά» των τε καὶ ὑφηγημάτων, εἰ οὕτω τῶν ἀρχόντων τινὰς ὑπαλεί» φουσιν, ὡς εὐσεβῶν μυριάδες τῆς ὁποιασοῦν ὑπό τινος » αὐτῶν πλημμελήσεως ἀντάλλαγμα καὶ ἀντίψυχον ἐκδίδω» σιν ὁ θεὸς συγκινδυνεύειν ἔθνεσι, καὶ ὡς πρόβατα σφαγῆς » προΐησιν αὐτοὺς ἀπάγεσθαι καὶ ἐκκεντᾶσθαι. τίς γὰρ Ἱερεμίας πολύδακρυς ἐθρήνησεν ἂν ἀρκούντως τοὺς αἰχμαλωτιζομένους, τοὺς ἀναιρουμένους, τοὺς εἰς τὰς ποῤῥωτάτω χώρας ἀποδιδομένους, καὶ ταῦτα ἐφ' ὅσαις τὸ τοῦ Χριστοῦ μὴ ἐπικέκληται ὄνομα; οὐ ταῦτα δὲ μόνον διεξιὼν ἦν, ἀλλ' ὅτι καὶ μοναρχίαν περιβαλεῖται, καὶ θηλάσει γάλα ἐθνῶν, καὶ αὐτὸς ἔσται τῆς Παλαιστίνης ἐλευθερῶν, καὶ τὴν δόξαν τοῦ Λιβάνου κτώμενος, καὶ τοὺς Ἰσμαηλίτας ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν κεραΐζων καὶ ληϊζόμενος, καὶ τὸν βαρβαρικὸν κύκλον ἀνακαθαίρων. προσεπῆγε δὲ καὶ ὡς οἱ τότε ὑπ' αὐτὸν ἡγεμόνες οὐκ ἔσονται τοῖς σήμερον ὅμοιοι, ἀλλ' ἰσχὺν περιβαλοῦνται πλείστην, καὶ πλοῦτον ἐθνῶν ἔδονται, καὶ τὰ πάχη αὐτῶν ἐκμυελιοῦσιν, εἰς τὴν αὐτὴν ῥηξὶ καὶ τοπάρχαις ἐξουσίαν καὶ περιφάνειαν καθιστάμενοι. ἔλεγε δὲ τὸ τοιοῦτον πάντων ὑφηγητὰς ἱκανὴν καλεσαμένους τοὺς ἐς ἡμᾶς μετεωρολόγους,

ὥσπερ

Ducas uerò Sebastocrator, cũ se progredi nõ posse uideret, bonum ducem nactus, quem miles quidam eius Litoboes ex barbarica cohorte pellexerat, alia uia sine ulla noxa est elapsus. Imperator cum per Crenũ Berroen peruenisset, incolumem exercitum qui antecesserat, nihil de se boni sperantem reperit. Ferebatur enĩ unà cum copijs perijsse. Ad eum aduersum rumorem abolendum, paucos dies in illis partibus cõmoratus, in urbem imperatricẽ redijt, infausta fama alio nuncio abolita, quem ipse Carthaginensis Hannonis exemplò, de sua uictoria in urbibus spargendum curarat.

Isaacius Hannonẽ imitatus, falsam uictoriam iactat.

Cæterùm neq; Hanno diuturnum fructum ex Musicarũ auium cantu percepit, quas à pueris continenter edoctas Hannonem esse Deum, alias aliò dimiserat, ut uolucrũ illa cantilena passim audiretur. Nam cum auolassent, destiterunt canere, Hannonem esse Deum: & ueterem suam cantilenam repetiuerunt, & Imperator uictricis famæ gloriolã citò amisit. Nam interfectorum multitudo urbes & agros luctu complebat. Vrbem ingressus, cladis illius dolore nonnihil de supercilio remisit.

Isaacij inanes magnarum rerum imaginationes.

Nam ante eam expeditionem, Propheticis illis uerbis ad se accõmodatis, putabat, se cum lætitia egressurũ, & cum gaudio ingressurum, & montes ac colles præ expectatione sui hilariter exultaturos, & omnes syluæ arbores ramis sibi applausuras: pro gramine cupressum, & pro rubo myrtum nasciturã. Nam absurdis de semetipso opinionibus imbutus, ea quæ in animi penetralibus insederant, proferebat: non ob publica nostra peccata & Dei iudicium ab omnibus derelictum, aurem Domini esse obturatam, quo minus nos audiret, & populo stulto & barbaro nos flagellandos esse datos: sed pœnas dedisse defectionis, quòd Branã secuti essent ij qui hostibus prædæ fuissent. O' diabolicas cogitatio« nes & inspirationes: Si nõnullis Principib. per« suasum est, multa piorũ millia ob qualecunq; « in eos delictũ sanguinarijs gentib. ouiũ instar « ad cædem & internecionẽ dedi. Quis enim la« chrymosus Hieremias satis deploret eos qui capiuntur, qui occiduntᷓ, qui in lõginquas regiones uenduntᷓ, eas præsertim, in quib. Christi nomen nõ inuocatur? Neq; illa insolẽtia cõtentus, monarchiã de se iactabat, & opes gentium, & Palæstinæ liberationem, & gloriæ Libani adeptionem, & Ismaelitarũ ultra Euphratem fluuium profligationem, & barbararum gentium undique depulsionem. Adijciebat, quos tum duces habiturus esset, eos non fore nostris similes, sed summã potentiã habituros, & diuitias gentium comesturos, & pinguedinis eorum medullas exhausturos, Regibus & Toparchis autoritate & splendore similes. In huiusmodi ineptias impulsus est à uanis hominibus, qui nostra etiam ætate uigent,

&

& ueluti tineæ uanitatib. iſtis ingeniū eius nouarum rerum auidū ſubibant, & erodebāt: aut potius, ut nutrices infantē in cunis collocāt, ita illi ipſum ad ſocordiā & ignauiā ſuis fabulis & „ commentis impellebant: quaſi uerò ipſo „ dormitāte, cum fatalis hora inſtaret, regna in eius „ poteſtatē ultrò caſura eſſent: quemadmodum ueteres Timotheum pinxerunt dormientem, fortuna interim circumeūte, & urbes in unum rete contractas ei tradente.

Timothei Athenienſis rete.

Et quod magis mireris, aſſeuerabat Andronicū Comnenū, quem ipſe imperio pulſum miſerabiliter trucidandū curarat, IX annos in Imperio exacturum fuiſſe, niſi à Deo propter improbitatem illius, ad triennium contracti eſſent: & ſex illius anni, tanquam panni purpuræ, ſuo imperio adiecti, quibus non omnino clemens & moderatus futurus eſſet, neq; beneficentiæ rationem ubiq; habiturus, quippe cū à maleficis annis Andronici ad illius naturam per uim traheretur.

Andronici ſexennium Iſaacio adiunctum.

Quibus uerbis an excuſarit Andronicum, ut maleficis temporibus Imperio potitum, & fati neceſſitatem, ut quidam ex Græcis, probarit: alijs iudicandum relinquo. Poſtquam uerò ſex an„ni præterierunt, ſuo exēplo demonſtrauit, non „ annorum circuitu, ſed animorum impulſu nōnullos ea feciſſe quæ uoluerunt. Nam cum maiora bona polliceretur, inſecutis annis nihilo clementius tractauit ſubditos.

Blachorū & Scytharum graſſationes.

Enimuero Blachi crebris uictorijs elati, & ex Romanorum ſpolijs magnas opes et omnis generis arma cōſecuti, deinceps nullo modo cohiberi potuerūt: nec iā uillas & agros paſsim populabant, ſed munitas etiam urbes inuadebant. Anchialum quidem uaſtarunt, Barnam ſubegerunt, et Triadizæ, quæ olim Sardica dicebatur, maiorem partem deleuerunt, Stumpio ciues exegerunt. Niſo quoq; non paruam hominū et pecorum prædam abegerunt. Quamobrem Imperator undiq; non aliter quàm fauus ab apibus circumuentus, & quibus prius aut poſterius opem ferret dubitans, exercitus inter duces diſtribuit, Barnam inſtaurauit, Anchialum turribus & præſidio firmauit. Quæ quamuis ab Imperatoria prouidentia non abhorrere uiderentur, tamen hoſtes denuò ſuperiores fuerunt. Sed & ipſe poſt æquinoctium autumnale in Philippicam prouinciam egreſſus, adductis unà mulieribus, Blachorum et Scytharum incurſiones pro uirili prohibebat.

Seruiorum Zupanus uictus.

** ſpeculas*

Inuaſit & Seruiorum Zupanum, qui maleficijs non abſtinebat, & * Scopia euertebat. Cōmiſſo ad flumen Morabum prælio, barbari terga dederunt: in eaq; fuga non pauci aqua & ferro perierunt. Niſum quoq; prætergreſſus, & ad Sauū fluuium profectus, ſocerū ſuū Belam Hungariæ regem adijt: & complures ibi dies commoratus, Philippopolim reuertitur, atq; inde in magnam urbem redit, declinato Hæmi tranſitu: initaq; alia ratione Philippopolitanā prouinciā gubernādi,

urho-

ὥσπερ σῆτες ταῖς κενοφωνίαις ταύταις τὴν ἐκείνου φύσιν πρὸς τὰ καινὰ τῶν ἀκουσμάτων οὖσαν κατάξηρον περιεσθίοντες καὶ κατεσθίοντες, ἢ μᾶλλον ὡς αἱ τιτθαὶ τὸ βρεφύλλια ὑπὸ κλινῇ τρέφοντες πρὸς ῥᾳστώνην, καὶ βίον ἐξημελημένον ἀναπεπτωκότα τε κατευνάζοντες τὸν βασιλέα ταῖς τῶν τοιούτων μυθολογημάτων ἐπᾴσμασιν, οἷα δὴ καὶ μέλλον αὐτουργοῦντος αὐτοῦ, τῆς ὡρισμένης δ' ἐπιστάσης, ὑποκεισομένων αὐτῷ πασῶν τῶν βασιλειῶν, καθ' ὃν δὴ τρόπον καὶ οἱ πάλαι ζωγράφοι Τιμόθεον ἐνέγραφον, αὐτοῦ μὲν καθεύδοντα, τὴν τύχην περιιοῦσαν καὶ εἰς ἕνα κύρτον τὰς πόλεις ἐμβάλλουσαν, καὶ προσαγαγοῦσαν αὐτῷ καὶ παραδιδοῦσαν. τὸ δὲ δὴ θαυμάζεσθαι ἀξιώτερον, ἔλεγε διαῤῥήδην, ὡς ὁ Κομνηνὸς Ἀνδρόνικος, ὃν αὐτὸς τῆς ἀρχῆς κατέλυσεν, εἰς θάνατον ἐξέδωκε πονηρόν, ἐννεαετίαν ἔμελλε τῇ βασιλείᾳ ῥωμαίων. συνέστειλε δὲ τὴν ἐκείνου μοναρχίαν εἰς τριετίαν θεός, ὡς ὄντος κακοφυοῦς, ἀμέλει τοι καὶ ὡς ῥάκος πορφυρᾶ ἐπιβέβληνται τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ καὶ οἱ ἐξ ἐκείνου λυκάβαντες. καὶ μέλλει περὶ τούτους αὐτὸς τοὺς χρόνους μὴ ἔσεσθαι πάνυ τοι ἐπιεικής τε καὶ μέτριος, μηδ' ὡς ἐπίπαν ταῖς ἀγαθοπραξίαις γανύμενος, ὡς τῶν κακοποιῶν ἀνδρονίκου χρόνων τῶν πρὸς τὴν ἐκείνου μεθελκόντων φύσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὴν πιεζόντων ἀναγκαστῶς. ταῦτα δὲ εἰ καὶ ἀνδρόνικον τὸ ἀνέγκλητον χαρίζονται, ὡς περὶ χρόνους ἄρξαντι κακοποιούς, καὶ συνάγουσι τὴν εἱμαρμένην καὶ τὴν ἀνάγκην, ὡς τῶν ἑλλήνων τινὲς περίεργοι τοῖς βουλομένοις σκοπεῖν. ἐπεὶ δὲ οἱ ἓξ παρῆλθοσαν ἐνιαυτοί, ἐδείξεν ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν, μὴ τὴν χρονικὴν περίοδον, ἀλλὰ τὴν γνωμικὴν ἰδιότητα ὑπο« βάλλειν καὶ ὑποτίθεσθαι τὰ βελτίω τισίν. « ἀγαθὰ γὰρ ἐπαγγελλόμενος μείζονα τοῖς ὑπηκόοις εἰς τοὺς μετέπειτα ἐνιαυτούς, οὐδέν τι τῶν πρότερον εἰργάσατο ἄμεινον. οἱ μέντοι Βλάχοι τῷ ἀεὶ νικᾶν ῥωμαίους φρυαζόμενοι, καὶ πλοῦτον ἀθρόον καὶ παντοῖον ὁπλισμὸν ἐκ τῶν ῥωμαϊκῶν λαφύρων περιβαλλόμενοι, ἀκατάσχετοι τὸ λοιπὸν ταῖς ὁρμαῖς ἐγεγόνασαν, καὶ οὐκέτι κώμας καὶ ἀγροὺς ἐλῄζοντο ἐπιόντες, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν εὐπύργων ἐφωπλίζοντο πόλεων. τήν τε οὖν ἀγχίαλον ἐξεπόρθησαν, καὶ τὴν Βάρναν παρεστήσαντο, καὶ περὶ τὴν τριάδιτζαν ἀφικόμενοι, ἣ δὴ ὁ πάλαι λεγομένη Σαρδικά, τὸ πλεῖον αὐτῆς μέρος ἠφάνισαν, καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς Στούμπιον τῶν ἐνοικούντων ἐξῴκισαν. ἀλλὰ καὶ ὡς τὴν Νῖσον ἀφικόμενοι, λείαν κἀκεῖθεν οὐκ ὀλίγην ἀνθρώπων τε καὶ ζώων ἐπεσπάσαντο. μὴ ἔχων δὲ ὁ βασιλεύς, ὡς οἷα ὑπὸ μελισσῶν κηρίον κυκλούμενος, τίσι τῶν κακῶς πασχόντων ἐπαρκέσει πρότερον, ἢ τίσι τελευτῶν βραβεύσει τὴν σύναρσιν, εἰς ἀρχηγοὺς μερίζει τὴν στρατιάν. ἀμέλει καὶ τὴν Βάρναν ἀνίστησι, καὶ ἐπιπυργοῖ τὴν ἀγχίαλον, καὶ φρουρὰν αὐταῖς ἐγκαθίστησι. καὶ ἐδόκει μὲν ἐκ τῆς προμηθείας εἶναι ταῦτα βασιλικῆς. ἦσαν δὲ καὶ οὕτω τὰ τῶν ἐναντίων αὖθις ὑπερκατέστερα. ἐξιὼν δὲ καὶ αὐτὸς κατὰ τὰς μετοπωρινὰς τροπὰς πρὸς τὴν Φιλίππου ἐπαρχίαν, καὶ τὴν γυναικωνῖτιν συνεπαγόμενος, ὡς ἔοικεν, ἀνέστελλε τὰς τῶν Βλάχων καὶ Σκυθῶν ἐπιδρομάς, ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν Σερβῶν ζουπάνον κακοεργοῦντα, καὶ τὰ Στόπια φθείροντα, κατ' ἐκεῖνα δὴ χώρησε· καὶ ὡς συνερράγησαν αἱ τάξεις, περὶ τὸν μόραβον λεγόμενον ποταμόν, ἐγκλίνουσιν οἱ βάρβαροι, καὶ κἀν τῇ φυγῇ ποταμῷ, οὐκ ὀλίγοι τῷ ἀφανισμῷ παρεδόθησαν, οἱ δ' ἄσι κατεσπαθίζοντο, καὶ ὅ γε βασιλεὺς διαπεραιωθεὶς τὰς φιλέαν δὲ τὴν νῖσον, καὶ πρὸς τὸν σάϋον φθάσας ποταμόν, τῷ οἰκείῳ συνῆλθε κηδεστῇ, τῷ τῶν οὐγγρίας ῥηγὶ Βελᾷ· καὶ συχνὰς ἐκεῖ διατρίψας ἡμέρας, ἐπάνεισιν αὖθις εἰς φιλιππούπολιν. κἀκεῖθεν τὴν μεγαλόπολιν ὥσπερ, ἐκκλίνων τὴν εἰς τὸν αἷμον πάροδον. εἰς δ' ἑτέραν τὴν περὶ φιλιππούπολιν χώραν ἀποπάσας κυβέρνησιν, ὡς τῶν ἑκασταχοῦ μάλιστα κακῶς πασχόντων ἀεί, στέλλει τὸν οἰκεῖον ἐξάδελφον κωνσταντῖνον, ὃν καὶ δοῦκα τοῦ στόλου περιεβάλλετο, ὡς στρατηγὸν ἐκτάξας. ὁ δὲ καὶ οὔπω ὑπεραναβεβηκὼς τὸ μείρακα, τὸ γοῦν θυμοειδὲς προαναδεικνύων ὡς οἱ τῶν λεόντων σκύμνοι τὴν ὀφρὺν εὐθὺς ἐκ γενετῆς, καὶ τὴν ἐπαυχένιον κόμης τὸ λάσιον, καὶ τὰς τῶν ὀνύχων ἀκωκάς, οὕτω πρὸς ὑπακοὴν καὶ δέος ὃ συνεῖχεν αὐτῷ ἐξέθρεψε στράτευμα, ὡς νεύματι μόνῳ πείθεσθαι οἱ καὶ φρονήματι, καὶ πρὸς τὰ ἐπιταττόμενα ῥᾳδίως ὑπάγεσθαι. ἐστρατήγει δὲ μετὰ τοῦ φυσικοῦ ὀξύτητος. εἰ δέ τινα ἡ νεότης σφαδάζειν ἐξέπεισε τοῦ καθήκοντος, οἱ τῷ ἐκείνῳ συνεζευγμένοι ὑποστρατήγῳ ἐμπειρίᾳ ταύτην ἀνασκευάζειν, μὴ ὅρους ὑπερβαίνειν ὑποτιθέμενοι τακτικούς. ἔπτηξαν οὖν αὐτὸν οἱ ἀποστάται βλάχοι, ὅσον οὐδ' αὐτὸν τὸν βασιλέα ὑποπτευόμενοι καταπλαγέντες, καὶ πολλάκις ὁ πέτρος σὺν τῷ ἀσὰν κείρειν τὰ περὶ Φιλιππούπολιν καὶ Βερρόην πειρώμενοι, οὐκ ἔλαθον ἐξιόντες τὸν κωνσταντῖνον, ἀλλ' ἐφεπόμενον εἶχον, καὶ τὰς ἐκείνων κλονοῦντα φάλαγγας· ὥστε οὐχ ὡς τὸ πρότερον συχνὰς ἐποίουν τὰς ἐκδρομάς, ἀλλὰ δέον τὰ λυσιτελῆ ταῦτα τῇ πατρίδι καὶ ταῖς ἐκεῖσε πόλεσιν αἱρεῖσθαι τὸν κωνσταντῖνον, ὁ δὲ τὴν ἐναντίαν ἐτράπετο. ἐπιβὰς γὰρ τοῖς μικροῖς ἀγωνίσμασι τούτοις, ὡς τὰς φρένας ἀσατο τῇ νεότητι, ἤρξατο ὑποποιεῖσθαι τοὺς συνόντας αὐτῷ στρατηγούς, καὶ τῶν ἐγχωρίων στρατιωτῶν ὁπόσους τὸ γένος αἰδεσίμους ἐγίνωσκε, καὶ ἐπιδεξίους ἐς ἔργα πολέμια. ἐντεῦθεν καὶ βραχεῖαν ῥοπὴν ἐκ τούτων ἱκανῶς πρὸς τὴν τοῦ κατ' ἔφεσιν ἐκπράττουσιν, τὸ στρατηγίδος ἀνθαιρεῖται στολῆς τὴν βασίλειον, καὶ τοὺς πόδας εἰς ἑτοιμασίαν τῆς τυραννίδος φοινικοβαφὲς ἀμφιέννυσι πέδιλον, καὶ ἤδη δηλοῖ γράμμασι τὰ ἐπ' αὐτῷ τετελεσμένα τῷ τῆς ἀδελφῆς γαμέτῃ τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ τῆς δύσεως Βασιλείῳ τῷ Βατάτζῃ. ὁ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἔσχεν ἐπαινοῦντα τὰ τετολμημένα, οὐ προσέχοντα οἷς ἐπράχθη νεανικῶς, καὶ οἷς ἐπέστελλεν αὐθαδῶς ὡς ἀδριανούπολιν τότε διάγοντα, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τὴν ἄκαιρον ὁρμὴν καὶ ἄλογον ἐκείνου φιλοτιμίαν κατεμεμφόμενος. καὶ ὡς ὅσον οὐδέπω ἀπολούμενον αὐτὸν ὠδυρόμενος, ὁ δὲ παρὰ πόδας ἐπηκολούθησεν. ἄρας γὰρ ἐκ τῆς Φιλιππουπόλεως σκοπὸν τὸν κατ' ἀδριανούπολιν γενέσθαι, καὶ μὴ ἑκόντα τὸν οἰκεῖον συμπαραλήψεσθαι γαμβρὸν τὸν Βατάτζην συλλήπτορα τῶν ἔργων, καὶ συναποδυσάμενον τοῖς τολμήμασι, φθάσας πρὸς τὸ λεγόμενον νεούτζικον (τόπος δὲ οὗτος ὅρος διορισμὸς τῶν ἐπαρχιῶν ἀμφοτέρων, τῆς ἀδριανοῦ φημὶ καὶ τῆς Φιλίππου) συλλαμβάνεται καὶ καταπροδίδοται βασιλεῖ παρ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν εἰς ἀποστασίαν ὑπονυξάντων, καὶ ἀναγορευσάντων αὐτὸν αὐτοκράτορα. οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ τὸν ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀπόλογον ἐφ' οἷς ἔδρασαν πρὸς τὸ εὔσχημον μεθαρμόζοντες, διεμηνύσαντο βασιλεῖ, τὸ μὴ ἄλλως ὑποκλιθῆναι καὶ προνεῦσαι τῷ ἀποστάτῃ μὴ καθ' ἕτερον ῥέπειν ἐργάσασθαι, ἢ τῷ συμμεταβεβλῆσθαι ἀβουλήτως τῷ καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασιν. ὁρᾶν γὰρ οὐκ ἀκίνδυνον αὐτοῖς καὶ ἀσφαλὲς τηνικαῦτα τὸ ἀντιτείνειν πρὸς τὰ παρὰ τοῦ κωνσταντίνου ὑποβαλλόμενα· ἦν γὰρ καὶ τῶν προηγορευμένων στρατηγῶν ὀξυχολώτατον, καὶ τὸ ξίφος ἐκ τοῦ αὐτίκα γυμνοῦντα κατὰ τῶν μὴ ἐπιδεδεχότων τοῖς αὐτοῦ δόγμασι. τὸ δὲ νῦν πραχθέν, τῆς εἰς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀκραιφνοῦς τεκμήριον πίστεως τὸ οἰκεῖον γνώρισμα ἀξιοῦντες, ὅτε δὴ εὐκαιρίας ἐλάβοντο. καὶ ᾔδει μὲν ὁ βασιλεὺς παλιμβόλων ἀνδρῶν τεχνάσματα ταῦτα καὶ κατεσχηματισμένα προβλήματα, ἐπαινέσας δ' ὅμως τὸ γεγονὸς ὡς αὐτῷ ξύμφορον, τῶν μὲν συναραμένων τῷ κωνσταντίνῳ οὐδένα ἐκ τοῦ προδήλου παραλυπήσας, αὐτὸν δὲ ἐς τὸ φῶς ἐλυμήνατο. τοσοῦτον δ' εὐφράνθησαν οἱ Βλάχοι, καὶ ἠγαλλιάσαντο ὅ τε πέτρος καὶ ἀσὰν ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι τούτοις τῷ κωνσταντίνῳ, ὥς τι κἀκεῖνον ἐπὶ τοῦ ἑαυτῶν ἔθνους τῇ βασιλείᾳ ὑπερβαλεῖν, καὶ βασιλέα μὴ ἔχοντα μείζονος εὐεργετήσειν ἄλλως τοὺς

Βλάχους,

ut hoſtiū graſſationibus maximè obnoxiam: Conſtantinū fratrem patruelem cum imperio ablegat, quem claſsis quoq; ducē crearat. Qui etſi adhuc adoleſcens, tamen quemadmodum leonum catuli à primo ortu ſuperciliū, iubam & unguium aciem oſtendunt: ſic ille ſtatim animi uigorem & iracundiam præ ſe ferens, ita exercitum ad ſui metum & obedientiā aſſuefecit, ut ad nutum & cogitationem paratus, iuſſa eius facilè exequeretur. Naturalem igitur in regendo milite acrimoniā ſecutus, ſi quando ętatis uitio ab officio deerrabat, errata eius legati corrigebant, monentes, ne ultra limites euagaretur. Proinde Blachi magis eum formidarunt ꝙ ipſum Imperatorem: ac Petrus & Aſan ſæpe Philippopolitanū et Berroenū agrū populaturi, Cōſtantinū nō fefellerūt, tergis ſubinde inhęrentē, & phalangē eorū armis laceſſentē: & minus crebras excurſiones fecerūt. Cum aūt Cōſtantino ĳ ſucceſſus ad patrię & ſubiectarū urbiū ſalutē referendi eſſent, is contrariā uiā ſecutus, & paruis illis dimicationib. ob ætatis leuitatē & temeritatē elatus, duces & milites nobiliores & rei bellicæ peritiores ſibi cōciliare inſtituit. Quos cū dicto audiētes, & ad iuuandū inſtitutū ſuum paratos inueniſſet, pro ducis habitu Imperatoriū ſumit: & ad tyrannidis occupationē declarandā, purpureū calceum induit: ſororiſq; maritū magnū Domeſticū Occidentis, Baſiliū Batazē, ut ſecum actū ſit, per literas certiorē facit. Is uerò Adrianopoli tum degēs, nō modò facinus eius nō probabat, nec puerilibus eius actis & inſolentib. literis quicq; mouebat: ſed etiā importunā eius ambitionē deridebat, & ut iamiā periturū deplorabat. idq; e ueſtigiò eſt conſecutū. Nam cum eo conſilio Philippopoli diſceſsiſſet, ut Andrianopolim profectus, ſororiū Batazē uel inuitū in partes ſuas pertraheret, ubi ad Neutziū peruenit (locus is eſt, q Philippopolitanā & Adrianopolitanā prouinciā diſterminat) comprehendit̄, & Imperatori ab ĳs ipſis prodit̄, à quibus ad defectionē impulſus, & Imperator ſalutatus fuerat. Qui ut ſuū facinus honeſta ſpecie uelarent, ad Imperatorē ſcripſerūt: Se non alio cōſilio ſeditioſum hominē ſecutos, niſi ut iniquę temporū conditioni ſeruirēt. Vidiſſe enim ſe, tū minimè fuiſſe tutū Cōſtantini uoluntati refragari, qui omnes duces iracundia uinceret, & enſem ſtatim in eos ſtringeret, qui iuſsis eius nō obſecūdarent. Id uerò quod nunc per occaſionē fecerint, argumentū eſſe ſuæ inuiolatæ erga Imperatorē fidei. Imperator uerò etſi leuiū uirorū artes & fucatas excuſationes non ignorabat, tamen eo facto ꝙ è re ſua eſſet, probato, Conſtātinum excæcauit, adiutorū eius nemine apertè multato. Blachi uerò tantū eo Conſtantini caſu exhilarati ſunt, Petrus & Aſan fratres ita exultarūt, quaſi & ſuæ gentis regnū affectaſſet: neq; Imperatorem ullum maius beneficium in

Conſtantinus Angelus repreſsis Blachis affectat imperium & excæcatur.

Batazes Conſtantinum caſtigat.

Militum erga Conſtantinum perfidia, & fucata apud Imperatorem excuſatio.

Blachi Cōſtātinū interitū ferūt, Romanos derident.

Blachos conferre potuiſſe dicerent, excæcatione Cōſtantini: quibus uerbis iracundiæ ſuę blandiebantur, & rem Romanam ſubinde in deterius ruentem ſubſannabant. Iidemq́ Angeliæ familiæ diuturnum imperiū precabantur: Deumq́ orabant, ne unquã, ſi fieri poſſet, morerent̃, aut unquã priuatã uitã agerēt. cauſam ſubiungebãt homines execrabiles & uelut i oraculum edebãt, ijs regnantib. Blachorũ regnũ magna incremēta capturũ, & amplificandũ, alienis prouincijs & urbib. augendũ, principes ex ipſis, & duces è femorib. eorum egreſſuros eſſe: haud ſcio unde & quomodo erudita hæc edocti. Proinde aut ad caſtellũ aliquod uaſtandũ, aut ad pagos diripiendos, aut ad urbes euertendas cum phalange Scythica proficiſcebantur: & obuia quæq; populantes, aliàs Philippopolim inuadebãt, aliàs Sardicæ inſidiabãtur, aliàs Adrianopolim petebãt. Romani uerò ſegnius cum eis pugnabãt. q ſi quãdo in aciem deſcendebãt, & pugnã inibant, parũ nocebant hoſtib.

Iſaacius in ſtadio uirtutis facilè defatigatus.

Ipſe uerò Imperator cũ optimæ gubernationis curſum inſtituiſſet, inſtar ignaui curſoris nõ procul ab ipſis carcerib. deſtitit. Neq; enim multos uirtutis circulos abſoluit, ſed ueluti fatigatus & eneruatus, de contentione boneſti inſtituti plurimũ remiſit, ſumma rerũ Theodoro Caſtamonitæ auunculo deniq; mandata.

Theodori Caſtamonitæ potētia & interitus.

Erat is homo rebus gerendis, præſertim uectigalibus recipiendis, aptiſsimus, & probè eruditus. Quare Logothetam ſecretorum eum deſignarat, & illius arbitratu huc atq; illuc inſtar mancipij trahebat̃: & quicquid ille uellet, agebat, nuſquam ferè iudicio ſuo interpoſito. Sed quia morbo articulari laborabat Caſtamonites, lectica plerũq; à duob. baiulis, ut uini amphorę ſolent, ad Imperatorē ferebat̃: cum quo ea quæ res poſtulabant collocutus, ac potius Romanas res exiguo precio cauponatus, rurſus efferebat̃, ſequente populo, procerib. itē & cognatis Imperatoris pheretrũ illud comitantib. & non illũ, ſed fortunas ſuas deplorantib. Nihil enim ſine illo cõſtituebat̃, neq; quiſquã ex principib. Caſtamonitæ aſsidebat, ſed omnes ſeruili geſtu aſtabãt. Eas res Imperator nõ ægrè ferebat: nec, cum ſuam gloriam ad alium tranſire & diripi regnũ uideret, quicquam de abſurditate iſta corrigenda cogitabat: ſed omnia, nulla probabili ratiõe adductus, approbabat. Deniq; etiam purpureas phaleras ei, quanquã ex ſacro coetu eſſet, & ſimile palliũ in equitando, eundemq́ colorē in ſubſcribendis publicis libellis & literis conceſsit. Ita res ad inuſitatũ morē deuolutæ, naturę ſuæ repugnarunt donec morb. hominũ miſertus, affluxu noxiorum humorum articulos eius eliſit, & rationis etiam arcem inuaſit. XV die menſis Auguſti cum faſtu & frequentiſsimo comitatu per forũ in Pantanaſſæ templũ ad feſtum aſſumptionis

Βλάχους, ἢ τὰς κόρας ἐκκόψαι τοῦ Κωνσταντίνου, θυμοσοφοῦντες ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ τὰ Ῥωμαίων μυκτηρίζοντες πράγματα, ὡς τὸ κάταντες ἀεὶ προχωροῦντα, καὶ τοῖς χείροσι μᾶλλον ἐπιδιδόντα. οἱ δ' αὐτοὶ καὶ τοῖς ἐκ φύτλας τῶν Ἀγγέλων τὴν τῶν Ῥωμαίων χαρίζουσιν ἀρχὴν πολυετὲς ἐπηύχοντο κράτος. μηδ' ἰδεῖν ποτε θάνατον εἰ δυνατὸν ἐξελιπάρουν τὸ θεῖον, ἢ ἀφαιρεθῆναι τῆς βασιλείας παθεῖν. καὶ τὴν αἰτίαν προστιθέντες, ἐχρησμῴδουν οἱ κατάρατοι, ὡς αὐτῶν βασιλευόντων ἔτι καὶ ἔτι τὰ τῶν Βλάχων προσεπιδώσει τε καὶ μεγαλυνθήσεται, καὶ χῶραι δὲ καὶ πόλεις ἀλλότριαι ὑπαχθήσονται, καὶ ἄρχοντες ἐξ αὐτῶν καὶ ἡγούμενοι ἐκ τῶν μηρῶν αὐτῶν ἐξελεύσονται, οὐκ οἶδ' ὅθεν καὶ ὅπως τὰ ἀποδεδεσμένα ταῦτα διεξιόντες ἄνθρωποι καὶ οἱ μὲν ὡς ἐπί τι ἐκπορθήσοντες φρούριον, οἱ δὲ κώμας αἰχμαλωτεύσοντες ἢ ἄστεσι θησόμενοι, ὅπλα λαβόντες, μετὰ φάλαγγος ἐπῄεσαν σκυθικῆς, καὶ τὸ προστυχὸν ἅπαν ἐσίνοντο, ποτὲ μὲν τὴν Φιλιππούπολιν ἐπιόντες, ποτὲ δὲ τὴν Σαρδικὴν ἐφεδρεύοντες, ἐνίοτε δὲ καὶ τῇ Ἀδριανουπόλει ἐπερχόμενοι. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι νωθέστερον ἐπεξῄεσαν, εἰ δέ ποτε αὐτοῖς ἐτύχησαν συμπλακῆναι, μετ' ὀλίγου ἐκάκουν τοὺς πολεμίους. ὁ δὲ βασιλεὺς ὥσπερ δολιχοδρόμος ὢν γὰρ σταδίῳ πρὸς νίκας ἰθύνει πρὸς τῇ νύσσῃ κατέπαυσε, τὸν τῆς ἀρίστης βασιλείας δρόμον ῥίψας ἀρξάμενος. οὐ δὴ πολλοὺς ἀμφιθεὶς κύκλους τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς ἀσθμαίνων, ἀπεχαλάσθη τῆς συντόνου τῆς ὁρμῆς, καὶ τῆς ἐνστάσεως ἐξεδειλίασεν ὡς ἅπαν προθύμως ὑπὲρ πολλοῖς τὰ χαλινὰ καὶ τὰς ἡνίας ὑπαλλάξας τῷ τῶν κοινῶν διοικήσεως ὡς ἄτοπος αὐτὸς ἐκπεφυκὼς πρὸς τὰ δημόσια ἀρχῆς διοίκησιν, τέλος φέρων ἐνεχείρισε τὴν τοῦ διεξαγωγὴν καὶ κυβέρνησιν τῷ πρὸς μητρὸς θείῳ Θεοδώρῳ τῷ Κασταμονίτῃ. ἦν δ' οὗτος πρὸς πραγμάτων ἐγχείρησιν, καὶ μάλιστα περὶ τὰς δημοσίας συνεισφορὰς δεξιώτατος, καὶ λόγων ἱκανῶς μέτοχος, ὃν καὶ λογοθέτην τῶν σεκρέτων προεβάλετο, ἤγετο δ' ὑπ' αὐτοῦ μᾶλλον, καὶ μετήγετο καθάπερ βασιλευόμενος, οὐχ ὡς ἄν τις ἐν ὑπηρέτου μοίρᾳ καθήμενος, καὶ ὅπερ ὑπ' αὐτοῦ ἐπετάττετο, διεπράττετο χωρὶς ἐν μέσῳ διασκέψεως. νοσῶν δὲ τὰ ἄρθρα τῶν ποδῶν ὁ Κασταμονίτης, φοράδην τὰ πολλὰ πρὸς τὸν κρατοῦντα εἰσήγετο, ὑπὸ δυοῖν φορέων αἰρόμενος διὰ σκίμποδος ὡς οἱ τῶν οἴνων ἀμφορεῖς, καὶ συνομιλῶν βασιλεῖ τὰ πρόσφορα, ἢ μᾶλλον καπηλεύων τὰ Ῥωμαίων πράγματα· καὶ ὀλίγου ἀποδούς, αὖθις ἐξήγετο. οἱ δέ γε λαοὶ καὶ οἱ τῶν πλατέων γερουσίων, καὶ ὅσοι τῷ βασιλεῖ καθ' αἷμα συνήπτοντο, εἵποντο ἐκείνῳ, καὶ προπέμποντες ἐκύκλουν τὸν σκιμποφόρον αὖθις ὡς ἀλαλάζοντες, τὰς οἰκείας τύχας οὐκ ἐκεῖνον ἀποκλαιόμενοι. οὐδὲν γὰρ ἦν τι τῶν γινομένων ἐκείνου ἄνευ διαπραττόμενον, ἀλλ' οὐδέ τις καὶ τῶν ἐν ὑπεροχαῖς συμπαρεκαθέζετο τῷ Κασταμονίτῃ καθέδρας, ἀλλὰ παρίσταντο πάντες δουλοπρεπεῖ σχήματι, καὶ ὁ κρατῶν ταῦτα τοιαῦτα οὐκ ἐδυσχέραινε, καὶ τὴν οἰκείαν δόξαν ὁρῶν εἰς ἕτερον μεταβαίνουσαν, καὶ διαρπαζομένην τὴν βασιλείαν οὐδ' ἕν τι πρὸς τὴν ἀτοπίαν ταύτην ἐφρόνει διόρθωσιν, ἀλλ' ἦν τοῖς τελουμένοις ἀποδεκτικὸς κατ' οὐδεμίαν πρόδηλον δίκαιον σκοπόν. πορφυρᾶ δὲ καὶ φάλαρα ἐξυφαντὰ αὐτῷ ἐνδέδωκεν ἔχειν, τοῦ ἱεροῦ κοινώματος ὄντι πρότερον, καὶ ἐφεστρίδα τοιαύτην ἐν τῷ ἱππεύειν κεκτῆσθαι, καὶ διὰ βαφῆς ὁμοίας ὑποσημαίνεσθαι τοὺς τόμους τῶν δημοσίων λόγων καὶ τὰ γραμμάτια. καὶ ἦν οὕτως τὰ πράγματα μετακεκλικότα πρὸς τὸ ἀσύνηθες, καὶ τῇ ἰδίᾳ φύσει ἀντιτασσόμενα, ἕως τις νόσος φιλάνθρωπος ἐπιβᾶσα τοῦ ἀνθρώπου ἐξ ὕλης μοχθηροτάτης, ἥ τις τὰ ἄρθρα τοῦ σώματος ἀναμοχλεύουσα ἐπέκειτο, καὶ ἐπέθετο τοῦ λογιστικοῦ κραταιότερον. ἦγε δὲ τὴν πεντεκαιδεκάτην ὁ Αὔγουστος μήν, καὶ ὁ Κασταμονίτης μετὰ φρυάγματος καὶ πολυοχλίας ἀρχικωτάτης τὴν μονὴν τῆς Παντανάσσης διὰ τῆς ἀγορᾶς ἐπεφοίτησε, τὰ ὅσια τελέσων τῇ μεταστάσει

τῆς θεομήτορος, ὅτε καὶ πρώτως ἀκούσας δεσπότης καὶ βασιλεύς, ἐπεὶ καὶ τοῦτο προσεφωνεῖτο ὑπ᾽ ὀλίγων τοῖς κόλαξι καὶ τοῖς αἰκάλλειν εἰωθόσι τοὺς δυναστεύοντας ἔδοξε τοῖς κομψοτέροις τὴν συμπάθειαν τὴν εἰς ἐπιληψίαν ἐκκλῖναι διὰ τὸ καινότερον τοῦ ἀκούσματος. ἀλλὰ καί τις τῶν τοῦ βήλου κριτῶν [illegible] (τὸ δ᾽ ὄνομα ἑκὼν ὑπερβαίνομαι) διαχαλάσας τὴν ἐσθῆτα, ὡς ἐς μέσας τὰς γαστροκνημίδας τῷ λογοθέτῃ τῇ ζώνῃ τῆς ὀσφύος ἐπισχοῦσαν τὸ ἀναφερὲς τῆς ὕλης ἐς τὸ ἄνω φερόμενον. πλὴν ὁ μὲν καὶ οὕτως ἀλύτως εἶχε τῆς τῶν φρενῶν παρακοπῆς. ὁ δὲ τὸν παρὰ πάντων εὖ μάλα ὠφλίσκανε γέλωτα διά τε τῶν ἱματίων τὸ ἄνετον, καὶ τὸ τῆς γνώμης διάχυτον. ἀλλὰ τότε μὲν βραχύ τι καὶ ὅσον ἀλυποτέραν τὴν ἡμέραν ὑπολογίζεσθαι, τῆς καχεξίας ἀνανεύσας, πάλιν ἐμπέπτωκεν εἰς αὐτήν, καὶ μεθ᾽ ἡμέρας ἀπέρρηξε τὴν ψυχήν, καὶ ἄλλως ἀσθενὴς ὢν τὸ σῶμα, καὶ τὰ περὶ τὴν ἕδραν ὑπὸ νόσου πολυβρώτος· ἐκδηλότερον δὲ τὸ αἶσχος ἐγγὺς τοῦ κάλλους ὁρώμενον. τοῦ γὰρ Κασταμονίτου τελευτήσαντος, διαδέχεται τὴν βασιλέως εὔνοιαν νεανισκάριόν τι, γραμματιστοῦ καὶ πινακιδίου δεόμενον, καὶ τούτου τὸν ἐν ἡμῖν βίον ἀπολειπόντος, παιδίον μικρὸν τὴν τῶν κοινῶν διοίκησιν ἀναζώννυται, ὅπερ πέρυσιν ἀφειμένον δονακίσκου καὶ μέλανος, ὃς οὐ τὸν κρατοῦντα μόνον αὐτὸν ὡς τὸ κῆτος ὁ λεγόμενος προπομπὸς μετῆγεν ὡς ᾑρεῖτο καὶ περιέφερεν, ἀλλὰ μετῄει καὶ ὅσα τῶν στρατιωτικῶν εἰσὶ καταλόγων, ὡς εἴπερ ἐκ σπαργάνων αὐτῶν τῇ [illegible] τῶν μεγίστων ἐντεθραμμένος πραγμάτων, ἢ τὰς κοσμικὰς φροντίδας ἐπίσταιτο πρὸ γενέσεως, καθὰ καὶ περὶ Σιβύλλης φασίν, ὡς ἅμα τῆς μητρῴας νηδύος ἐξῄει, καὶ ἅμα περὶ τῆς τοῦ παντὸς ἐφιλοσόφει συστάσεως. πολλαπλασίονα οὖν καὶ οὗτος τοῦ Κασταμονίτου τὴν ἰσχὺν ἐνεδύετο, θυμόσοφος ὢν ἐν πλείστοις, καὶ περιδέξιος τὸν νοῦν ἐν ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πραγμάτων, κἀκεῖνα τῷ αὐτοκράτορι θεμιτά, ὁπόσα οἱ θελητὰ ἐνεδέδοκτο· οὗτος ἀκρότατον ᾤετο ἀγαθόν, καὶ ἀσπάσιον, ὅσα καὶ τὸ παμβότανον τῆς ἀγρᾶς, εἰπεῖν δὲ καὶ τριπόθητον, ὡς τὸ τοῦ [illegible] μάργαρον παρὰ τῷδε τῷ βασιλεῖ συνελελόγιστο. καὶ ἦν βομβυλιὸς ἀτεχνῶς, εἴτε κώνωψ ὠτίον περιβομβῶν λέοντος, ἢ μυρμηκάνθρωπος μελάγχροος τὸ τῆς γῆς μέγιστον ἄχθος διακυβερνῶν ἐλέφαντα, ἢ μήρινθος λεπτὴ ἐκ ῥινὸς ἐφελκύσασα κάμηλον, ὥσπερ δ᾽ αὖθις οὐκ ἀκόμψως καὶ παχεῖα κυψελὶς περὶ τὸ τῆς βασιλικῆς ἀκοῆς ἐνσκήψασα ἕλιγμα, καὶ τὴν [illegible] τὴν εἴσοδον ἐκφράττουσα, ἢ καὶ τεθλιμμένη πρόθυρος, καὶ στενὴ πυλίς, καὶ συμπεπνιγμένη ὁδὸς ἀνάγουσα πρὸς τὰ βασίλεια. αἱ δ᾽ εὐρεῖαι τῶν εἰσόδων δι᾽ ὧν προσεφοίτων πρότερον τοῖς κρατοῦσιν οἱ δεόμενοι, τέλεον ἐπεζυγώθησαν, καὶ ταῖς μωραῖς τῶν παρθένων οἱ δι᾽ ἐκείνων εἰσελθεῖν πειρώμενοι ἐῴκεισαν ἀτεχνῶς, ὅτι μηδ᾽ ἦν ὁ κατ᾽ ἐκείνας τῷ κρούοντι ὑπανοίγων. εἰ δέ τις ὤφθη ποτὲ διὰ τῶν πυλῶν συμμύσεως τοῖς ἐπιμένουσι τῷ κρούειν ἐπεφαίνετο, οὐδὲν μέντοι πρὸς τὴν πρόθυρον ἀπεκρίνετο, τὸ δ᾽ ἀπελθεῖν εἰσηγεῖτο περὶ τῆς παραπυλίδος τὴν πλάγιον, οὐδ᾽ ἐκείνης ἦν θυμαρὲς τὴν εἴσοδον εὑρεῖσθαι, μὴ καταβεβλημένον τι τῶν ἐν τῷ κόλπῳ, ἢ τὴν οἴκοι ἀποδεδομένον διπλάκα. συνεμάχει δὲ τῷ παιδογέροντι τούτῳ πρὸς τὸ ὑπερφιλεῖσθαι παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ὡς ἀντὶ πάντων λογίζεσθαι, τότε ἦθος σοφιστικὸν καὶ εὐτράπελον ἐν ταῖς περὶ μεταχειρίσεσι πράγμασι, καὶ τὸ πολυειδὲς ὡσαύτως τῆς γνώμης καὶ ὕφαλον. ἐπεὶ καὶ κατηγόρει ταῦτα ἡ τῶν ὀφρύων γραμμὴ συνεχὴς φυομένη, καὶ μηδ᾽ ἐν μεταιχμίῳ ἔχουσα. μάλιστα δ᾽ ἐποίει αὐτὸν ἀγαπᾶσθαι καὶ εἰκάζεσθαι, ἡ τῶν διδομένων αὐτῷ παρά

Dei genitricis celebrãdum, incedens: primùm Dominus & Imperator audiuit (nã eum quoque titulum adulatores & potentiorum aſſentatores uſurpabant) & tum primùm cordatiorum iudicio ad epilepſian inclinare uiſus eſt, ob eius appellationis inſolentiam. Sed & quidam Beli iudex (cuius nomẽ de induſtria prætereo) ueſte laxata ſuras Logothetæ cingulo ſuo conſtringebat, ut obſtaret, quo minus humores ſurſum ferrentur. Sed is ne ſic quidem à delirio liberabatur: & ille ab omnibus, cùm ob fluxam ueſtem, tum propter animi facilitatem ridebatur. Etſi autem tum nonnihil ab acerbitate doloris reſpirauit, rurſus tamen in idem malum incidit, & poſt dies aliquot expirauit, etiam alioqui corpore morbido, & ex morbis circa ſedem fiſtulis excauatus. Enimuerò turpitudo cum pulchritudine comparata, magis eluceſcit. Nam Caſtamonita mortuo, Imperatoris beneuolentia in adoleſcentulum quendam, cui adhuc literatore & tabella erat opus, transfertur. Eo quoq; extincto, paruus puer, qui non ita pridem à calamo & atramento diſceſſerat, ſummam rerum adminiſtrabat: nec Imperatorem duntaxat ſuo arbitratu, ut maximum cetũ minutiſsimus piſcis qui Propompus dicitur, traducebat & circumferebat: ſed militares etiam catalogos tractabat, non ſecus ac ſi à cunabulis ad maximarum rerum adminiſtrationem eſſet enutritus, aut rerum humanarum ſcientiam ante natalem ſuum habuiſſet: quemadmodũ Sibyllam ſimulac è materna aluo prodierit, de fabrica uniuerſitatis rerum diſſeruiſſe ferunt. Igitur is quoq; autoritatem longè maiorem quàm Caſtamonita conſecutus, ut erat in pleriſque rebus acutus, & in tractandis negocijs dexter, Imperatori quicquid erat libitũ, probabat: & ſummũ ab eo atq; incomparabile bonum iudicabatur, non abſimilis apiculæ aut culici, aurem leonis circumſonanti, aut atro pumilioni maximũ terræ põdus elephantum gubernanti, aut tenui funiculo camelũ naſo trahenti: aut potius denſis ſordibus aures Imperatoris, ne quid aliud audirent, obſtruentibus, aut anguſtæ portæ & arcto tramiti ad palatium ducenti. Nam lati olim aditus, penitus obſtructi fuere: per quos qui intrare conabantur, planè fatuis illis uirginib. erant ſimiles, quòd nemo erat qui ibi pulſantibus aperiret. Si quis uerò per rimas forium ijs cernebatur, qui pulſare non deſiſtebant, nullũ tamen aliud reſponſum accipiebant, niſi ut exiguam & obliquam portulam adirent: ac ne ibi quidem patebat ingreſſus, niſi muneribus aperiretur, etiamſi ueſtis uendẽda eſſet. Vt autem ſenex iſte puer plurimum ab Imperatore diligeretur, & ſolus ei eſſet inſtar omnium: id tum ſophiſtico & faceto ac prompto ingenio, tum animo occulto & obſcuro conſequebatur: quod hirſuta ſupercilia & iuxta naſum nullo interſtitio diſtincta arguebant. Sed maximè illud ei cõmodabat, quòd munera ſibi ab alijs

Pueri duo Imperatoris, Imperatores.

oblata Imperatori restituebat. Erat enim adeò mercatorio ingenio, tam inexplebili accipiẽdi fame flagrabat, ut non aurũ & uestes duntaxat acciperet, sed & alia minuta, usq; ad pepones, & cætera esculenta, & omnis generis poma.

Isaacij luxus & ineptiæ.

Sed ad institutũ redeundũ est, & multa ex paucis, ut Imperator in urbe se gesserit, explicanda. Erat igitur in uictu sumptuosissimus, & de ferculis distribuebat ijs qui mensæ astabãt. Mensam omnino Salomoniã aut Sybariticam habebat, & nouis ut ille uestibus quotidie utebatur: nec erat eius cõuiuiũ aliud, quàm collis panum, saltus ferarũ, piscium mare, uini Oceanus. alternis diebus lauacris se reficiebat: pastillis & unguẽtis omnis generis delibutus, instar pauonis superbi se ostẽtabat: & ut spõsus è thalamo, aut, ut sol ab Oriente, ita ipse è palatio quotidie prodibat. Gaudebat facetijs & mollibus cantilenis: morionib. scurris, histrionib. parasitis, mimis, cãtorib. palatij fores patebãt: cum quibus rebus & hominib. utiq; Bacchi & Veneris intẽperantia cõiungitur, cęteraq; bonum sani Imperij statũ corrũpere solita.

Vide Annotationes.

Calibures scurra.

Cum aliquando in cœna sibi allia afferri iussisset, mimorum illius ætatis festiuissimus, cognomẽto Calibures, conspecto cœtu mulierum qui ancillis & cognatis Imperatoris constabat: „Cognoscamus prius has, inquit, Imperator, deinde alias adduci iubeto. quod dictũ cum oẽs & uiri & mulieres risu excepissent: ille colore mutato, & uix repressa iracundia, morionis licentiam minis castigauit. Loca & situ & temperie aeris amœna cõsectabatur, & ex interuallis in urbem redibat, & ut Phœnix auis non semper conspiciebatur. In primis uerò immensis substructionib. delectabatur, & furore quodã ad ea ruebat, quæ desiderabat, officio in plerisq; neglecto.

Isaacius regaliter insanit, Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.

In utroq; palatio balnea & cõclauia splendidissima, & in Propontide sumptuosas ædes ædificauit, & insulas paruas mari aggeribus expleto excitauit. Cũ turrim in Blachernio palatio, cùm munitionis, ut aiebat, tum suæ habitationis causa extruere statuisset: & uetera fana, quæ in littore neglecta stabant, & multas illustres urbis domos demolitus est, quarũ fundamẽta nunc quoq; uix sine lachrymis spectari queũt, splendidissimum Generalis ædificiũ, quod totum latere coctili cõstabat, solo æquauit: & præter alia multa, inclytam Manganiam domum destruxit: neq; operis elegantiã & magnitudinem ueritus: neq; uictorem martyrẽ, cui ea dedicata erat, reueritus. Aedem D. Michaelis, cœlestium copiarum archiducis, in portu sitã, instauraturus, si qua in palatio marmorea tabula splendore & guttarum uarietate illustris uel pauimentũ tegebat, uel parietes ornabat, eò transferendam curauit. Sed & Archangeli pictas & fictas imagines, uel in urbe uel alijs locis præsidij causa dedicatas, uetustę

ζωον πρὸς τὸν βασιλέα ἀπέδωσε, καὶ τὸ ἐμπορικὸν φρόνημα, καὶ ὁ ὑποβράπαρος λημματισμός. οὐ γὰρ μόνον τοῖς τῆς ὕλης πλουσίας σπερμοῖς φιλοκλεπτόμενος, ὑφεῖτο καὶ φείδεσθαι τοῖς πρὸς δίαιταν, ἀλλὰ καὶ πεπαίνοις συλλέγειν, καὶ φοίνιξι πέποσι, καὶ σύμπαν ἄλλο πρὸς γεγάζει τὸ γῆς ὡραῖον ἐδώδιμον. ἀλλ' ἐπανακτέον τὸν λόγον, ἐκτραπόμενον τοῦ ἴχνους, ἐφ' ὅπερ ἁρμόσαι τῆς ἀρχῆς. τὰ δ' ἐφ' ὅσον φιλοδόμει χρόνον τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ὑπὸ τοῦ βασιλέως γεγενημένα (ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα εἰπεῖν) οὑτωσί πως διεπράττετο. ἦν οὖν τὰ πρὸς τὴν δίαιταν ὁ βασιλεὺς οὗτος πολυτελέστατος καὶ διαδοτικὸς βρωμάτων τοῖς παρεστῶσιν. εἶχεν οὖν ἀτεχνῶς τὴν τράπεζαν σολομώντειον, καὶ τὰς ἐσθῆτας, ὡς ἐκεῖνος, καινοφανεῖς περιέκειτο, βουνίζων μὲν σὺν ἄρτοις, λόχμην τε κνωδάλων, ἰχθύων τε διάπλωσιν, καὶ πόντον οἴνοπα δαψιλῶς τὴν ἑστίασιν, καὶ μὴν ἐπαμοιβαδὶς φιλόπαιδα λουτροῖς, ἀσφραίνετό τε μυρεψημένων ἡδυσμῶν, καὶ τοῖς σεπταῖς ἐρραντίζετο ὡς ὁμοίωμά τι νεοσαλοῦς διάμοιβοις ἐκίκλασε ἑσπερυχιζόμενος, ἐπιδεικτικός τε ἦν ὡς παστὸς ὁ φιλόκοσμος, ἢ ὥσπερ ἐκ παστοῦ νυμφίος, καὶ ὡς ἐκ λίμνης προκαλλὴς ἥλιος προῄει καθ' ἑκάστην τῶν ἀνακτόρων. χαίρων δὲ ταῖς εὐτραπελίαις, καὶ τοῖς ἐκ τῶν ἁπαλῶν μούσης ᾄσμασιν ἁλισκόμενος, γελωτοποιοῖς τε καὶ κιθαρισταῖς καὶ συμπαραθύρων, ἀνέῳγε λεσχηνευταῖς τε, καὶ μίμοις, καὶ παρασίτοις, καὶ ᾠδοῖς τὰ βασίλεια· τοῖς δὲ τοιούτοις ὁ πάροινος κόσμος συνεισέρχεται πάντως, καὶ ἡ μετὰ τὰς κοίτας ἀσέλγεια συνεφέπεται, καὶ ὅσα χρηστὰ καὶ ὑγιοῦς βασιλείας συνδιαφθείρει κατάστασιν. ἀτὰρ ἔρχεται ποτὲ ἐπὶ δεῖπνον, ἐνεχθῆναί μοι ἄλλας, προσιὼν δὲ τῶν τότε μίμων ὁ χαριέστατος, ᾧ τὸ ἐπώνυμον χαλιβούρης, περιβλεψάμενος τὸ τῶν γυναικῶν χορὸν ἐκ λινῶν περιπόλων καὶ συγγενῶν τοῦ βασιλέως κεκροτημένον, « γνωσόμεθα, εἶπε, πρῶτον ταύτας « ὦ βασιλεῦ· εἶθ' οὕτως ἄλλας εἰσαχθῆναι κέλευε. καὶ πρὸς τὸ ῥῆμα τοῦτο πάσαι τε καὶ πάντες ἐξεκάγχασαν, τῷ δὲ τρέπεται ὁ χρώς, καὶ μόλις τὸν θυμὸν ἐν πείσει κολάσας, ἐμβριμώμενος τῇ τοῦ γελωτοποιοῦ ἐλευθεροστομίαν ἀνεκάλει. μετεδίωκεν δὲ τὰ τῶν χωρίων εὖ ἔχοντα καὶ ὥρας καὶ θέσεως, ἐκ διαλειμμάτων εἰς τὴν μεγαλόπολιν ἐπανήρχετο, καὶ ἦν ποδιάδης, ὡς ὄρνις ὁ φοῖνιξ, ἐπιφαίνεται. ὑπὲρ πᾶν δ' ἕτερον τὰς τῶν ὑπερόγκων οἰκημάτων ἀναγέρσεις περιεσπούδαζε, μανικώτερον ἐπὶ τὰς δράσεις ἐμπαθῶν, ἐῶν τοῖς πλείοσι τὸ καθῆκον τῆς ἐκφερόμενος, φύσεις τε οὖν τῶν βασιλείων ἀμφοτέρων λουτρὰ καὶ διαιτήματα λαμπροτάτας ἐδείματο, καὶ περὶ τὴν προποντίδα πολυτελεῖς δόμους ἀνήγειρε, νησίδιά τε τὴν θάλασσαν ἐγχωννύσας ἀνεργάσατο. προθέμενος δὲ καὶ πύργον κατασκευάσαι ἐπὶ τὸ ἐν βλαχέρναις παλάτιον, ἅμα μὲν ὡς ἔρυμα τῶν ἀνακτόρων, ὡς ἔφασκε, καὶ ὑπόδρασμα, ἅμα δὲ καὶ ὡς οἰκητήριον ἑαυτῷ, ναούς τε κατὰ τὴν ἀκτὴν πάλαι ἱδρυμένους ἀτημελῶς κατέστρεψε, καὶ πλείστους τῶν κατὰ τὴν βασιλίδα πόλιν περιφανῶν οἴκων ἔθετο εἰς ἔρειψιν, ὧν ἐς ἔτι νῦν τινὲς θέαμα τοῖς ὁρῶσι δακρύων ἄξιον τὰ θεμέλια προβάλλονται, καὶ τὴν ἐκ πλίνθου πάσης ὀπτῆς λαμπροτάτην τοῦ γενικοῦ οἰκοδομὴν κατηδάφισε. σὺν πολλοῖς δὲ καὶ τὸν περικλυτὸν οἶκον τῶν μαγγάνων κατέβαλε, μήτε τὸ τοῦ ἔργου κάλλος καὶ τὸ μέγεθος αἰδεσθείς, μήτε τὸν τροπαιοφόρον μάρτυρα προσαιδεσθεὶς ᾧ ἀνάκειτο οὗτοσί. ἐπισκευάσαι δὲ βουληθεὶς καὶ τὸν ἐν τῷ ἀνάπλῳ ναὸν τοῦ ἀρχιστρατήγου τῶν ἄνω ταγμάτων μιχαήλ, εἴ τις ἐν πλαξὶ τοῖς βασιλείοις δόμοις ὑπέστρωτο, καὶ περιεπήγνυτο τοῖς τοίχοις, κάλλιστός τε τῇ λαμπρότητι, καὶ ῥανίσιν διηγλαϊσμένος ποικιλοχρόοις, ἐκεῖσε μετεκεκόμιστο. ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ ἀρχαγγέλου μιχαὴλ ὁπόσας διὰ χρωμάτων καὶ ψηφίδων τυπώματα ἡ πόλις ἴσχει, ἢ κώμαις καὶ χώραις ἀνέκειντο φυλακτήρια, χαρὰς ἀρχαίας ἔργα καὶ θαυκαὶ θαυμασίας, κατὰ τὸ αὐτὸ συνήθροισε τέμενος. ἡ δὲ τοῦ βασιλέως τούτου σπουδὴ ὅπως ἐκ τῆς νῦν λεγομένης Μονεμβασίας ἀνακομίσῃ τὸν ἐπὶ σταυρὸν ἑλκόμενον Χριστόν, ὡς ἔργον ἀξιάγαστον, καὶ τὴν τέχνην καὶ τὴν χάριν τό γ' ἀπελώπιστον τῷ ἐκφαντικῷ τῶν παθῶν τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν. ὅλος γὰρ ἀνήρτητο ταῖς ἐλπίσιν, ἕως ἐκεῖθεν σὺν δόλῳ ἀφήρηκεν. οὐ γὰρ ἀκίνδυνος ἦν πάντη πᾶσιν ἡ προφανὴς ἐπιχείρησις. ἀλλὰ καὶ τὰς χαλκᾶς πύλας ἐκεῖσε μετέθηκεν, αἳ πρώην μὲν ἐπεζύγουν τὴν τοῦ μεγάλου παλατίου εἴσοδον, θυρεῖαι οὖσαι καὶ ὑψίσται, ἐς δ' ἡμᾶς τὴν εἱρκτὴν συνεῖχον, ἥπερ ἐξ αὐτῶν χαλκῆ κατωνόμασται, καὶ τὸν ἐν ἀνακτόροις ἐπώνυμον ναόν, ὃς νέα μονὴ κικλήσκεται, θέας πάσης ἐπίπλου καὶ ἱερῶν σκευῶν ἐψίλωσε. κἀπὶ τούτοις λαμπρυνόμενος ἦν καὶ θρυπτόμενος, ὡς οὐκ ἄλλος ἐπ' ἔργοις θαυμασίοις ἁβρυνόμενος. ᾤετο γὰρ » προσθήκην τὴν ἀφαίρεσιν, καὶ πρόσθεσιν τὴν μετάθεσιν. » τὴν γὰρ σκιὰν προὔκρινε τῆς εἰκόνος, ὃ μὴν ἀγαθοεργίας » σκιογραφίαν, καὶ μικρὸν ἢ οὐδὲν φιλοθεΐας ἰνδαλμα σώζειν. ἀλλ' οὐδὲ τὸ θεῖον χολᾶν, χαίρειν δὲ μᾶλλον, εἰ ὁ ἕτερος μὲν ναὸς τῆς πρώην ἀγρεύεται λαμπρότητος εἰς φωλέσιν πτηνῶν καὶ κατοίκησιν ἐχίνων ἀφιέμενος, ἐγκαινίζεται δ' ὁ ἕτερος ὀθνείοις κειμηλίοις, καὶ κόσμοις ἀλλοτρίοις καταγλαΐζεται. ὁ δὲ τόλμης μετεῖχεν (ἵνα μετρίως γοῦν εἴπωμι) ὡς ἀνεῖναι τὰ ἱερὰ σκεύη, κἀκ τοῦ θείου αὐτὰ σηκοῦ ἐξαρπῶν, ταῖς ἑαυτοῦ τραπέζαις προσεφόρησεν. ὀχεῖ δὲ καὶ τοῖς δακτύλοις κατὰ πότον τὰ ἐν τάφοις βασιλέων ἀνηρτημένα κυπελλοειδῆ τῷ θεῷ ἀναθήματα, ἐκ λίθων τιμαλφῶν καὶ χρυσοῦ ἀπέφθου ἐσκευασμένα, καὶ εἰς χέρνιβα χειρῶν ὑδροχόοις περιεφέροντο, ἅμαχοι τὸ κάλλος, καὶ ἅπλαστοι τὴν ὄψιν οἷς ἐκμάσσονται λευῖται καὶ ἱερεῖς τὰ θεῖα μέλλοντες μυστήρια· ἀφαιρῶν δὲ καὶ ἐκ τιμίων σταυρῶν καὶ πτυχῶν τῶν ἀκηράτων Χριστοῦ λογίων κόσμους πολυτελεῖς, περιδέραια καὶ στρεπτοὺς ἐτίθετο ἐξ αὐτῶν, καὶ τούτους αὖ κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν μεταβάλλων, ἑτέραις ἐνήρμοζεν ἀποδιαμβάτοις βασιλικαῖς στολαῖς. πρὸς δὲ τοὺς ἀνάγοντας παραίφασιν, μὴ συμφέρειν αὐτῷ τὰ γινόμενα ταῦτα θεοφιλεῖ αὐτοκράτορι ὄντι, καὶ ἄνωθεν ἐκ προγόνων τὴν εὐσέβειαν παρακαταθήκην ἔχοντι, καὶ θεοσυλίαν εἶναι περιφανῆ τὰ γινόμενα· σφοδρὸς ἦν καὶ παροξυντικός, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ὡς ἀνοηταίνουσι προσλάλοις καὶ δυσπραγοῦσιν ἄγνοιαν » τοῦ καλοῦ τοῖς οὕτω φάσκουσι. πάντα γὰρ ἐξεῖναι τοῖς βα- » σιλεῦσι ποιεῖν διετείνετο· καὶ θεοῦ καὶ ἄνακτος κατὰ » τὸ ἄρχειν τῶν ἐπιγείων μὴ ὡς ἐπίπαν εἶναι τὸ διεστὸς ἀσύμ- » βατον καὶ ἀντίθετον, ὡς τῇ καταφάσει ἀπόφασις. συνιστῶν δὲ ὡς δῆθεν ἀμεμφῆ καὶ ἀνεύθυνα τὰ γινόμενα, προῆγεν ὡς παράδειγμα τὸν ἐν βασιλεῦσι χριστιανοῖς πρῶτον καὶ κράτιστον Κωνσταντῖνον, τὸν μὲν τῶν ἥλων δι' ὧν ὁ κύριος τῆς δόξης τῷ ξύλῳ τῆς κατάρας προσήλωτο, εἰς ἱππείων χαλινὸν μεταλλεύσαντα, τὸν δὲ τῇ κόρυθι ἐνθέντα. τοῦ δὲ σκοποῦ ἑκὼν παρέβλεπε, δι' ὃν ὁ τῆς πίστεως ἀρχηγὸς ἄναξ, τοῖς τοιούτοις ἐνεκαλ- » λωπίζετο πράξεσι, δύναμιν θεοστεφῆ τὸν τοῦ σταυροῦ λό- » γον δεικνὺς τοῖς ἕλλησι, καὶ τιθέμενος, οἳ μωρίαν τὸ κή- » ρυγμα ἡγοῦντο. ἀλλὰ καὶ τὸ ἀργύρειον κεκιβδηλευκώς, ἀδόκιμον τὸ νόμισμα κέκοφε, καὶ τὴν τῶν χρημάτων συλλογὴν οὐκ ἀνέγκλητον ἐποιεῖτο παντάπασι· τούς τε τῶν δημοσίων φόρων ἀπαιτήσεις ἐπέτεινε, καὶ πρὸς τὴν τούτων ἀπόχρησιν » ἀσωτεύετο, καὶ τὰς ἀρχὰς προὔβαλεν εἰς ἐξώνησιν ὡς τὰς » ὀπώρας οἱ ἀγοραῖοι. ἐνίοτε δὲ καὶ ἄτερ βαλαντίου καὶ πήρας ἀποστολικῶς

& admirandę manus opera, in idem templum congregabat. Summum etiam ſtudium adhibuit, ut Monembaſia trāſferret Chriſtum, qui in cruce trahitur, opus admirabili arte & elegātia, quod cruciatus Domini & Seruatoris noſtri euidentiſsimè repręſentat: nec conquieuit prius quàm eā imaginē dolo abſtuliſſet. nam apertè citra periculū id conari haud potuiſſet. Aereas portas latas & altiſsimas, quæ olim magnum palatium claudebant, noſtra ætate carcerem, qui inde Chalce dicitur, muniebant, eódem tranſtulit. Celebrē aulæ ædem, quod nouum monaſterium dicitur, omni ſacro ornatu, uaſis omnibus ſpoliauit. Atq; his rebus gloriabatur & efferebatur magis, quàm quiſquam alius mirabilia opera laudi ſibi duceret. Nam cū umbram imagini præferret, ſubtractionē pro additione, & trāſpoſitionem pro appoſitione habebat: quāuis ea nullum beneficentiæ ſimulacrum, paruam aut nullam religionis ſpeciem haberet. Neq; uerò Deū iraſci, ſed potius gaudere, ſi aliud templum priſtino ſplēdore priuatum, uolucribus nidos, & erinaceis foueas præberet: aliud uerò inſtauratum, peregrinis donarijs & alienis ornamētis ſplēdeſceret. Ea quoque fuit audacia (ne quid dicam grauius) ut ſacra uaſa profanaret: & templis auulſa, menſis ſuis adhiberet. In comeſſationibus quoque ex gemmis preciosis & ſolido auro, calicū inſtar facta donaria, quæ ſupra Imperatorum monimenta pendebant, manibus uerſabat: & peluibus inſuperabilis elegantiæ, quibus ſe Leuitæ & ſacerdotes, cum ſacra myſteria tractant, mūdare ſolent, pro malluuijs utebatur. Auferebat particulas de uenerandis crucib. item ornatum maximi precij de immortalibus Chriſti oraculis, ijſq; pro monilibus & torquibus utebatur: ipſos uerò codices alijs imperatorijs ſtolis, quę nihil haberēt admirationis, inuoluebat, & grauiter ſuccenſebat ijs à quibus monebatur, ea facta non expedire religioſo Imperatori, qui pietatē à maiorib. accepiſſet, nec aliud eſſe quàm ſacrilegium, eoſq; ut manifeſtè deliros & honeſtatis ignaros arguebat. Licere enim Impe- “ ratoribus omnia: & inter Deū & Regē, quod “ ad terrenarum rerum gubernationē attineret, “ non eā eſſe repugnantiā, quę ſit inter negatio- “ nem & affirmationē, cōtendebat. Ac ut probaret ſcilicet, ſe eo nomine nō eſſe reprehendendū: primi & ſummi inter Chriſtianos Imperatoris Conſtantini exemplum adducebat, qui alterū clauum, quibus glorioſus Dominus execrabili cruci fuit affixus, fræno equi inſeruerit, alterū galeæ infixerit. Sed cauſam de induſtria diſsimulabat, cur Chriſtianæ religionis princeps, eiuſmodi rebus ſe ornarit. ut uidelicet gē “ tilibus oſtenderet, prædicationem crucis eſſe “ diuinam potentiam, quam ipſi ut dementiam aſpernabantur. Argenteā monetā adulterauit, neq; pecuniā plane citra reprehenſionem collegit: publicorū uectigaliū exactiones auxit, quib. ad luxū eſt abuſus, magiſtratus, ut circūforanei poma, uænales habuit: eoſq; nonnunquam

Iſaacij ſacrilegia & auaritia.

Apoſtolico more ſine ſacco & crumena in prouincias ablegabat, quos æquitatis rationẽ aliquã habere, nec auro decipi, nec quicquid collegiſſent, domi abſtrudere notat, ſed quod fiſco deberetur, bona fide pendere. Tamen liberalitate in templa & monaſteria, ſuperiores Imperatores omnes ſuperauit. Nam tempore ruinoſa ſuffulſit, uetuſtate deformata incruſtationibus & picturis illuſtrauit. Dei genitricẽ tanta ueneratione coluit, ut ad eius imagines animo penè linqueretur: ideoq; plurimas auro & gemmis ornatas in ijs fanis adorandi cauſa dedicauit, ubi frequentiſsimus erat piorũ hominum concurſus. Domum Iſaacij Sebaſtocratoris in ardua parte Sophiani portus ſitã, in Pandocheum transformauit, ubi centum uiri cibũ capere, totidem lectis cubare, & totidem equi ſtabulari poſſent. Et qui eò ueniebant, ſine pecunia diebus compluribus paſcebantur. Regias ædes quas Andronicus ad ædem S. Quadraginta ſtruxerat, in Noſocomium mutauit. Redemit & domum quæ Magni Drungarij dicitur à poſſeſſore: & in ea quoq; malè habentes refocillandos curauit, nulla re negata, quæ ſanationẽ eorũ iuuare poſſet. Cum urbis pars Septentrionalis conflagraſſet, eos qui uel ędiũ uel bonorũ iacturã fecerant, diſtributione pecuniæ ſubleuauit. Imperio potitus, V auri centenarios ciuibus diuiſit. Magna hebdomade, qua ſupplicij, quod Deus & homo pro nobis ſubijt, memoria colitur, uiduas eleemoſynis, pauperculas uirgines dote & ſumptu nuptiarũ iuuabat. Neq; uerò ſingulos duntaxat homines, domos, familias, munificentia ſua recreabat, ſed interdũ urbibus integris tributũ remittebat. Vt paucis complectar, ita propenſus erat ad miſericordiam, beneficentiam, & inopũ ſubleuationem, ut quicquid undecunque per uim & iniuriam partum acceperat, id rurſus utraq; manu effunderet. Eaq; de cauſa etſi pecunia à pauperib. exigebatur, in eo errore uerſabatur, ut ſe non peccare perſuaſum haberet, quòd hoc modo ijſdem reſtitueretur. Nam immenſi ſumptus efficiebãt, ut in prouincias mitteret homines corruptos, qui magiſtratus auctionarentur. Quæ cauſa erat, ut Reſpublica peſſum iret. Nam pecunia per uim & fraudem quæſita, etiam bene partam unà corrumpit & abſumit. Quamuis autẽ pronus in iram eſſet, tamen nec à clementia erat alienus, & ſæuitiam ſubinde moderabatur, & placabilitate hominum ærumnas ſubleuabat. Quę, aliaq; à nobis prætermiſſa cum faceret, ſe palmæ inſtar ad flumẽ ſitæ florere, & Imperio ſolidius infixum eſſe quàm ſolem cœlo arbitrabatur, & ut altã cedrũ Libani in longas ętates duraturũ. Idem & alius iudicaſſet, qui optimã partẽ elegiſſet & dilexiſſet: nec mundana duntaxat curaſſet, ſed & futurũ ſeculũ quotidie præ oculis habuiſſet. Nam

Iſaacius quærit ut abſumat, abſumpta requirere certat. Sic ipſe uitijs ſunt alimenta uices.

Iſaacij falſa ſpes & Blachica expeditio.

ἀποστολικῶς εἰς τὰς ἐπαρχίας ἐξέπεμπεν, οὓς ᾔδει μερίδα τῷ δικαίῳ διδόντας, καὶ ἀκαταγωνίστους χρυσίῳ, μηδ' οἴκοι εἰσαβύοντας πάντα τὰ συλλεγόμενα, ἀλλὰ καὶ τῷ δημοσίῳ ταμιείῳ εἰσαβυσομένους τὸ ἐφαρμόζον ὄφλημα. ναοῖς δὲ καὶ τεμένεσι καὶ ἀσκητικοῖς οἴκοις καὶ ἱεροῖς φροντιστηρίοις ὡς οὔ τις πρότερον, τὸ φιλότιμον ἐπεξέτεινε. τοὺς γὰρ κάμνοντας χρόνῳ ὑπήρεισε· καὶ ὅσοις τὸ ἀγλαοφανὲς ἠμαύρωτο, τούτους τοῖς ἐκ τῶν ψηφίδων καὶ χρωμάτων ὡραϊσμοῖς κατεκόσμησε. πρὸς δέ γε τὴν θεομήτορα τοσαύτην ἐξέφαινε πίστιν, ὡς καὶ τὴν ψυχὴν ἐκκεχύσθαι ταῖς εἰκόσιν αὐτῆς· καὶ διὰ τοῦτο πλείστας χρυσίῳ περιστείλας, καὶ λίθοις τιμαλφέσι ποικίλας, ἀνέθηκε ναοῖς εἰς προσκύνησιν, καθ' οὓς γίνονται πολλάκις τῶν εὐσεβῶν συνδρομαί. ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπὶ τὸ ἀνάντες τοῦ λιμένος τῶν Σοφιῶν, οὖσαν Ἰσαακίου τοῦ σεβαστοκράτορος, εἰς πανδοχεῖον μετασκευάσας, ἀνδρῶν μὲν ἑκατὸν πλήθει τράπεζαν, καὶ κλίνας ἰσομέτρους τοσαυταρίθμους ἢ ὑποζυγίων ἱππῶνας ἀνέστησε, καὶ ἐσιτοῦντο καθ' ἑκάστην οἱ προσβάλλοντες, ἄτερ καταβολῆς ἀργυρίου ἐφ' ἡμέρας πλείονας. μετέβαλε δὲ εἰς νοσοκομεῖον καὶ τοὺς βασιλικοὺς δόμους, οὓς κατὰ τὸν ναὸν τῶν τεσσαράκοντα μαρτύρων ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ἐδομήσατο· ἔτι γε μὴν τὸν τοῦ μεγάλου δρουγγαρίου ὀνομαζόμενον οἶκον ἐκ τοῦ δεσπόζοντος ἀνησάμενος, ὁμοίως καὶ τοῦτον εἰς ἀνάπαυμα τῶν κακεκτούντων ἀπέταξεν, οὐδενὸς φεισάμενος, ὁπόσα πρὸς ῥῶσιν ὁρῶσι τῶν ἀσθενούντων, καὶ πυρὸς τὸ προσάρκτιον κλίμα τῆς πόλεως ἀφανίσαντος, διαδόσει χρημάτων τοὺς ἐς δόμους καὶ τὰ ὄντα ζημιωθέντας ἀνεκαλέσατο. καὶ βασιλεύσας τοῖς πολίταις διένειμε χρυσίου κεντηνάρια πέντε. καὶ τῆς μεγάλης ἑβδομάδος ἐφισταμένης, καθ' ἣν τὰ ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ θεανθρώπου πάθη σεβάζονται, πολλάς τε ἐκβαλομένας θανάτῳ τοὺς συνευνέτας ἀνεκτᾶτο τῶν χρειῶν δι' εὐποιΐας, καὶ παρθένοις ἐχορήγει τὰ πρὸς γαμήλιον δόμα καὶ παστάδα καὶ ὑμέναιον ἐπιτήδεια. οὐ μόνον δὲ καθ' ἕνα καὶ κατ' οἴκους καὶ συγγενείας ἐνεπίμπλα φιλοδωρίας, ἀλλὰ καὶ πόλεσιν ἔστιν ὅτε ὅλας εὐηργέτει ταῖς τῶν φόρων ἀνέσεσιν. ὡς δ' ἔπος εἰπεῖν, οὕτως ἔχαιρε καὶ ἠγαλλιᾶτο εἰς τὴν ἐλεημοσύνην καὶ εἰς τὰς εὐεργεσίας καὶ ἀχαλάσεις τῶν ἀνθρώπων, ὡς τὰ εἰσερχόμενα, ὅθεν ἄρα καὶ ὅπως, πάλιν ἐξέρχεσθαι διὰ τρόπου τοιούτου. καὶ διὰ τοῦτο εἴπερ καὶ ἐξ ἀπόρων συνάγοιτο τὰ χρήματα, ὑπετίθετο μὴ ἁμαρτάνειν, ἐν οἷς πάλιν ἐδίδοντο οὕτως. αἱ γὰρ ὑπέρογκοι ἔξοδοι ἔπειθον αὐτὸν ἀναδέχεσθαι καὶ πέμπειν εἰς τὰς δημοσίας ἀρχὰς ἀνθρώπους διεφθαρμένους, οἵτινες ὑπείχοντο πλεῖον δοῦναι τῶν ἄλλων. καὶ διὰ τοῦτο ἐφθείροντο καὶ τὰ πράγματα. τὰ γὰρ μὴ καλῶς μηδὲ δικαίως συναγόμενα χρήματα, καὶ τὰ [illegible] συμφθείρουσί τε καὶ ἀφανίζουσι. κατάφορος δ' ὢν εἰς θυμόν, οὐδὲ τοῦ συμπαθοῦς ἰθύνειν ἀπῴκιστο· ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτὸν πρὸς εὐμένειαν ἐπανάγων, σύνδρομον πολλάκις ἐπεποίητο τῇ ὀργῇ τὴν συμπάθειαν, καὶ ταῖς συμφοραῖς τῶν ἀνθρώπων ἐπικλώμενος, τὰ πρὸς ὑφαίρεσιν ἑκάστῳ ἐπεμέτρει τῶν ἀλγεινῶν. ταῦτα δὲ πράττων, καὶ ἄλλ' ὁπόσα τὸ λέγειν παρίδομεν, ᾤετο τῇ βασιλείᾳ ἐνεστηρίχθαι, ὡς οὐδὲ οὐρανίῳ σφαιρώματι ἥλιος, ἢ ὡς εἴλεχος φοῖνιξ ὑπὸ δεσμοῖς ἀναθαλλόμενος ὕδατος, καὶ κέδρος λιβανίτης ὑψίκομος ἐς κύκλους διαστηριχθῆναι μακραιώνων χρόνων. τοῦτο δὲ καὶ ἄλλος τις ἂν ὑπέλαβεν, ὡς ἄνθρωπον τὸν τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐκλεξάμενον καὶ ἀγαπήσαντα, καὶ μὴ μόνον τὰ τοῦ παρόντος κόσμου φροντίζειν, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος καθ' ἑκάστην ἡμέραν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντος.

ἐπεὶ καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ διάκρισιν ἑνὸς ἑκάστου κεῖται τὸ ἀγαθὸν καὶ πονηρόν, ὅπως ἐκλέγεται καὶ ποιῇ τὸ τῷ θεῷ ἀρεστόν. ἐπεὶ καὶ ὁ τοιοῦτος εἰς πολλοὺς διαρκέσει χρόνους. ὥσπερ πάλιν τοῦ πονηροῦ λέγομεν εἰς ὀλίγον τὸ τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐπιστῆναι τέλος, ἐπὶ τὸν τοῦ προφήτου λόγον, τό, ἄνδρες αἱμάτων καὶ δολιότητες οὐ μὴ ἡμισεύσωσι τὰς ἡμέρας αὐτῶν. θεὸς δὲ οὐχ οὕτω βεβούλευται. τίς δὲ ἔγνω νοῦν κυρίου, ἢ τίς συμπαρειλήφθη οἱ σύμβουλος; ἀμέλει καὶ ἐκποδὼν τὸν ἄνδρα θέσθαι προμεμελετημένος, ἀρίστη πρᾶξαι καὶ καλλίστη προθυμίᾳ συνεπεγείρας οἷον αὐτόν, καὶ ὑπερεράσιος χρήσασθαι ἀσπαστόν, καὶ μετὰ τὴν ἀπόβασιν τῆς ἀρχῆς τοῖς πλείοσιν ἔδειξε. μὴ φέρων γὰρ ἔχειν τὰς μετὰ Σκυθῶν ἐπιδρομὰς καὶ λῃστείας τῶν Βλάχων, πληττόμενος δὲ καὶ ὑπὲρ τὸν γίδον Ἀλέξιον καὶ τὸν Βατάτζην Βασίλειον, ὧν ὁ μὲν τῶν ἑῴων ἡγεῖτο ταγμάτων, ὁ δὲ Βατάτζης τῶν ἑσπερίων προὐκάθητο, συμπλακέντας τοῖς πολεμίοις ἔγγιστά που τοῦ πολίσματος ὃ δημήτωρ Ἀρκάδιος, μὴ μόνον οὐδέν τι κατορθῶσαι χρηστόν, ἀλλὰ τὸν μὲν γίδον ἀκόσμως φυγὴν ἐληλακότα τε, ἀπολωλεκότα τε τὸ κράτιστον τῆς στρατιᾶς, τὸν δὲ συμφθαρῆναι ταῖς ὑπ' αὐτὸν τάξεσιν, ἔγνω τὸ πάλιν δι' ἑαυτοῦ ἐπὶ τῶν ἀντιπάλων διεγείρεσθαι πόλεμον. συλλογαὶ οὖν καὶ ἀπογραφαὶ τῶν ῥωμαϊκῶν ἐγίνοντο στρατευμάτων, οὐκ ἀργῶς δὲ καὶ τὸ μισθοφορικὸν συνελέγετο. πέμψας δὲ καὶ πρὸς τὸν ἐκείνου πενθερὸν τὸν ῥῆγα τῶν Οὔγγρων, δι' ἐπικουρίαν ἐν ταὐτῷ συνάρσιν. ὁ δὲ ἀσμένως ἐπένευσε, καὶ διὰ τῆς Βιδύνης ἐκπέμψειν ἴλας συνέθετο στρατιώτιδας. ἀγείρας οὖν τὴν τοῦ στρατοπέδου ξυλλογὴν ἐγγεγραμμένος, καὶ πρὸς τὰ μὲν πρὸς τοῖς δέκα χρυσίου ἐσκευασάμενος κεντηνάρια, ἀργυρίου δὲ ὅλων ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα, καὶ ἑτέρα τῇ στρατιᾷ ἐφοδιασάμενος χρήσιμα, ἐπὶ τὰς μαρτίου ἡμέρας τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων ἔξεισιν, ἀφεὶς ἑαυτὸν θεῷ, καὶ ἐπὶ τῶν βαρβάρων στηρίξας τὸ ἴδιον πρόσωπον, καὶ θεὶς ἀσυμπίτρεπτον αὐτὸ στερεόν, καὶ ὅρον τῆς ἐπαναστροφῆς θέμενος, τὸ τελέσαι τὸ ἔργον ὧν χάριν ἐπὶ τὴν ἐκστρατείαν ἐξεστράτευσεν, εἰ μὲν δεξιὸν εἴη τοῦτο, ἐπανελθεῖν ὑπὸ θεῷ, εἰ δ' ἀπαίσιον (ὅπερ ἀπηύχετο) καὶ οὕτω τῆς ἐκείνου κειμένων ἐξαρτᾶν, ὡς ἄν τι δυναμένου τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ῥάβδον πεσεῖν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαίων. καὶ ὁ μὲν ἀπαίρει τοιοῦτον τρέφων τὸ πρόθυμον, καὶ ὁμόσε τῇ ἀκμῇ τοῦ κινδύνου χωρῶν. ἡ δὲ ὑπερῃρμένη πάντων χεὶρ καὶ ῥοπὴ ἔτι ἦν ὑψηλή, οὐδ' ὁ τοῦ κρείττονος ἀπεστράφη θυμός, ὡς ἔδειξεν, ὑπὲρ πάντας οἱ Βλάχοι κραταιωθέντες προηγωνίσαντο. καὶ οὕτω μὲν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ κρατοῦντος ὑπὸ τοὺς πικραίνοντας ἔβλεπον ἀντάρτας, καὶ ὑπὸ διανοίας κἀκεῖνα τὰ ἀφεστῶτα πόρρωθεν ἐφαντάζοντο. οἱ δέ γε τοῦτον τῆς ἀρχῆς ἀνατρέψοντες ἐγγὺς ὄντες, παρεβλέποντο, καὶ τὸ ἀφ' ἑστίας σκῶλον, ὡς μὴ παρενοχλοῦν, ὑπερηλλόμενον ἦν, καὶ κοινὸν οἶδεν, ἐπεὶ καὶ τὰς παραβλαστανούσας κακίας ταῖς ἀρεταῖς ἀγχιθύρους ἔτι καὶ φυραλλήλους μάλιστα οὔσας, οὐχ ὁρᾶν ὡς δέον ὁρᾶν οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων αἱρούμεθα ἢ δυνάμεθα. οὐ γὰρ λέγω, ὅτι προσῳκείωσέ πως ἡμῖν ἡ φύσις, καὶ ἐνεφύτευσε πρὸς τὰ οἰκεῖα συμπάθειαν, καὶ συνδεῖσθαι ὑπὸ φίλτρου, φιλοδεῖν καὶ μαλακίζεσθαι πρὸς τὰς φαύλας ἕξεις καὶ πράξεις ἑαυτῶν τε καὶ τῶν φίλων ἐνιαχοῦ παραβιάζονται, καὶ μὴ ῥᾳδίως ὑπέχειν διατίθεσθαι τοῖς ἐπικρύπτουσιν ὡς εἰς τετρημένον πίθον τὸ οὖς, καὶ ὑφηγουμένοις τὰ μὴ καλῶς δρώμενα ὡς προσαπτόμενα. ἀκούων καὶ οὗτος ὁ βασιλεὺς παρὰ πλείστων γνωριζόμενος, ἐπιβουλεύειν τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ καὶ ζωῇ τὸν ἀδελφὸν Ἀλέξιον, καὶ παραπετάσματι φιλίας συγκαλύπτειν πολλαχοῦ τὸ μισάδελφον, καὶ ὡς πλείους εἰσὶ φιλαλέξιοι μᾶλλον ἤπερ φιλισαάκιοι,

Nam bonū & malū in uniuſcuiuſq; poteſtate & iudicio ſitū eſt, ut id deligat & agat, quod Deo gratum eſt. Quod qui facit, in multos annos durabit: quemadmodū cōtrà, improborū uitam breuē fore dicimus: Prophetæ autoritatem ſecuti, qui uiros ſanguinarios & doloſos ad dimidium dierum ſuorum peruēturos eſſe negat. Deus uerò non ita ſtatuit. Quis uerò nouit mentē Domini, aut ab eo in conſiliū eſt adhibitus? Cæterùm cū eum ab Imperio remoturus eſſet, animū eius ad res præclaras atq; optimas excitauit, ut eo etiā amiſſo, pleriſq; charus & optatus eſſet. Nam cum Blachorū cum Scythis incurſiones & latrocinia ferre nō poſſet, atque animo percelleretur, quòd Alexius Guido Oriētalium, & Batazes Baſilius Occidentalium legionū dux, prope Arcadiopolim cum hoſtibus congreſsi, non modò rem malè geſsiſſent, uerumetiā Guido amiſſa maiore exercitus parte effuſè fugiſſet, alter uerò unà cū ſuis copijs perijſſet: denuò ſuo ductu ſuiſq; auſpicijs arma hoſtib. inferre ſtatuit. Colliguntur & cōſcribuntur ubiq; Romanæ legiones, neq; parua auxilia conducuntur. Implorat & ſoceri ſui Hungariæ regis opem: & facilè impetrat, ut is ſe per Bidynam auxiliares turmas miſſurum polliceatur. Igitur iuſto exercitu munitus, depromptis auri XV & argēti amplius LX cētenarijs, cæteriſq; rebus idoneis inſtructus, omnibus negocijs ſuis Deo permiſsis, mēſe Martio urbē egreditur, animo contra Barbaros intento & obfirmato: reditus uerò nō alio termino præfixo, niſi ubi ea cōfeciſſet, propter quæ expeditionē inſtituiſſet. quòd ſi proſper eſſet euentus, cum Deo ſe acceptum laturū: ſin aduerſus (quem deprecaretur) & hunc illius iudicio permittēdum, qui ſortem iuſtorum diutius uirga peccatorum cædi uellet. Quo animo & conſilio cum ad ſummum diſcrimen pergeret, Dei manus & poteſtas adhuc excelſa erat, neq; numinis ira placata: ut euētus docuit, Blachis uictoriam cōtra nos adeptis. Cum autem Imperatoris oculi acerbos hoſtes ſpectarent, & cogitatio longè remota proſequeretur: non uidebat eū à quo Imperio pellendus erat, propè aſtantē, & ſumma animi conſenſione per omnia cōiunctum: & domeſticum offenſaculū ut planè innoxiū tranſiliebat. Neq; id eſt mirandum. Quoniā mortales uitia iuxta uirtutes in propinquo & in eadē propè ſtirpe naſcētia, cernere aut nolumus, aut nequimus. Vt non dicā, naturà nobis quodammodo charitatē erga res noſtras eſſe inſitā, qua deuincti & remolleſcētes, malis affectib. & actionib. tā noſtris quàm chariſsimorū ſegnius reſiſtamus. Quo fit, ut ueluti ſurdis auribus eorum uerba prætereamus, qui noſtrorū improba facta cōmemorāt. Sic Iſaacius quoq; cū è plurimis audiret, fratrē Alexiū ſuæ & uitæ & Imperio inſidiari, & clādeſtinū odium beneuolentiæ prætextu diſsimulare, ac plures eſſe Alexij quàm Iſaacij amātes:

Iſaacius fruſtra monetur de fratris inſidijs.

Baſilacius fatuus uates Iſaacio excæcationem denunciat.

uerba illa pro nugis aſpernabatur, non adhibito iudicio, ut lapide Herculeo, ad adulterina fratris acta deprehendenda. Imò aſper in delatores erat, quaſi charitatem ſuam erga fratrem indelebilem & firmiſsimis nixā radicibus, abolere atq; excindere uellēt, quem ſolum omniū uaſtator Andronicus nō læſiſſet. Igitur ad Radæſtū maritimā urbem profectus, maximū & nomini ſuo reſpondens reſurrectionis feſtum celebrat, & paſcha myſticū immolat & comedit: ibiq; Baſilaciū conuenit, inuſitatæ uitæ hominem, eamq; opinionem apud omnes cōſecutū, quaſi futura præuideret atq; prædiceret. Vnde maxima hominum frequentia ad eum, ut olim ad Hannonis & Amphiarai oraculum, confluebat. Cęterùm nihil ueri & perſpicui de rebus futuris loquebatur, ſed uerba cōfuſa, inter ſe diſsidētia & perplexa fundebat: & quāuis ſæpè ridicula quædā admiſceret, tamen turbam paſtorum, agricolarum & remigum ad ſe attrahebat. Nam mulierum ad ſe uenientium mammis exploratis, & talis cōtrectatis, obſcura promebat oracula, & ad pleraſq; quęſtiones nihil reſpondebat, & ſuas diuinationes diſcurſationibus & inſanis geſtibus peragebat. Aſtabāt ei quoq; cognatæ aniculę, uæcordes & inſanæ, quæ conſultoribus explicabant, quid illi Baſilacij geſtus rerum futurarum deſignarent, & taciturnitatem ut ſapientem orationem interpretabantur. Is igitur homo, ut dixi, uates uulgò habebatur, & futura prædicere putabatur: à mulierculis præſertim, quib. turpes quæſtiones, & deformes ueſtium implexiones pro ludo & ioco, cordi erant. Cordatis uerò hominibus ineptus hiſtrio & uæcors ſilicernium uidebatur. Eranr etiam qui eum Pythonico ſpiritu eſſe prȩditum haud abſurdè coniectarent: quorum ego iudicijs maximè aſſentior. Imperatorem, neq; ut tanta potentia præditum excepit: neq; ſalutationi eius, quæ erat, Salue pater Baſilaci, reſpondit: neq; tacito nutu capitis gratias egit: ſed huc atq; illuc inſtar pulli equini aut hominis furioſi ſaltans, accedētibus maledixit, Conſtantino Meſopotamitano in primis, qui tum Iſaacio familiariſsimus erat: nec ipſi deniq; Imperatori parcens, uix tandem inquietis illis agitationib. omiſsis, ſcipione quē manibus geſtabat, imaginis Imperatoris, quæ in eius oratoriæ cellæ pariete depicta erat, oculis eraſis, etiam pileum de capite illius auferre ſtudebat. Quę cum feciſſet, Imperator eo ut delyro deſpecto, receſsit. Populus uerò qui ea uiderat, nihil boni ominabatur. Vt uerò etiam euentum non planè ab illis ſignis abhorrere conſtitit: cuiuſq; opinio de Baſilacio confirmata eſt, quæ, ut dixi, anceps prius & in pleriſq; dubia fuerat. Vt autem Imperator Cypſella peruenit, exercituum partem centuriauit: partem, quæ nondum aduenerat, expectauit.

ὡς λῆρον ἀπεπέμπετο τὰ λεγόμενα, μηδὲ τὸ ἐξεταστικὸν ὡς λίθον ἡράκλειον προσάγων, καὶ βασανίζων τῶν περὶ τὸν ἀδελφὸν πραττομένων τὸ κίβδηλον, ἀλλὰ δριμὺς ὢν τοῖς τοιαῦτα εἰσαγγέλλουσιν, ὡς ἔχουσι πρὸς ἐφέσεως, ἐξίτηλον ποιεῖν τὴν ἀνέκπλυτον, καὶ οἷον εἰς βάθος ἐγκεκαυμένην τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ πρὸς τὸν κασίγνητον στοργήν, ἣν μόνον ὁ λωβητὴς ἐκ πάντων ἀνδρόνικος οὐκ ἐσίνατο. ἀφιγμένος τοίνυν ἐς τὴν παραθαλαττίδιον ῥαιδεστόν, τὴν πρωτίστην ἐκπληροῖ καὶ κυριώνυμον ἀναστάσιμον ἑορτήν, καὶ θύει καὶ ἐσθίει τὸ πάσχα τὸ μυστικόν, ἔνθα καὶ τῷ βασιλακίῳ συγγίνεται. ἦν δὲ οὗτος ἀλλότροπόν τινα βίοτον μετιών, καὶ δόξαν παρὰ πᾶσιν ἠνέγκατο προορᾶν καὶ προλέγειν τὰ ἐμποδών. ὅθεν εἰς αὐτὸν τὰ πλήθη συνέρρεον, ὡς τὸ δ' ἐς μυρμηκιὰν οἱ ἐπιόντες τε καὶ ἐξιόντες φιλόπονοι μύρμηκες, ἢ γοῦν οἱ ἐς Ἄμμωνος πάλαι καὶ Ἀμφιάρεω ἀφικνούμενοι. ἀλλ' οὐδὲν ἀληθὲς καὶ σαφὲς περὶ τῶν ἐσομένων οὗτος ἐφθέγγετο, πεπλανημένα δὲ καὶ ἀσύμφωνα ἑαυτοῖς καὶ γριφώδη διεξῄει ῥήματα, ἃ πολλοῖς δὲ καὶ γέλωτος ἐπιτεχνώμενος ἄξια, τὸν ἀγελαιοκόμον ὅμως καὶ πρὸς ὕννιν ἀφορῶντα, καὶ κώπην ἐπεσπᾶτο λεών. τῶν γὰρ ἀφικνουμένων ἐς αὐτὸν γυναικῶν ἐμάσσετο τοὺς μαστούς, καὶ περιεδράττετο τὰ σφυρά, ληρῶν ἅμα τούτοις [illegible], καὶ ἀπεφοίβαζεν ἀδιάγνωστα λόγια, ἀπεσιώπα δὲ κἀπὶ τοῖς πλείστοις τῶν πευθομένων, εἴπερ αὐτῷ παρὰ τῶν προσιόντων ἐπήγοντο, καὶ τὰς οἰκείας προρρήσεις μεταβάσεσι τοπικαῖς καὶ σχηματισμοῖς ἐπέραινε μανικοῖς. συνῆσαν δὲ γύναια γραϊκά τινα οἰστρηλατούμενά τε καὶ κορυβαντιζόμενα, τὸ γένος αὐτῷ συναπτόμενα, ὑφηγούμενα τοῖς παραβάλλουσι, τὰ ὑπὸ τοῦ Βασιλακίου πλαττόμενα, ἅ, τι τῶν γενησομένων τεκμηριάζουσι, καὶ τὴν σιγὴν ὡς τι φθεγγομένην καὶ ὑποδηλοῦσαν σοφόν, διηρμήνευον. ἐδόκει οὖν ὁ ἀνὴρ οὗτος τοῖς μὲν πολλοῖς (ὡς ἔχω εἰπεῖν) προφητικός, καὶ προσημαίνων τὰ συμβησόμενα, καὶ μάλιστα ὁπόσαις τῶν γυναικῶν αἱ τῶν πεύσεων ἄσημοι, καὶ ἀσχήμονες τῶν ἐσθημάτων ἐγκομβώσεις, ὡς παιδιά τις προσανέκειτο γέλωτι σύμμικτος, τοῖς δ' ἐς νοῦν βαθύτεροι περίεργόν τε καὶ γελωτοποιὸν καὶ ληρῶδες γερόντιον ἔγνωστο. εἰσὶ δ' οἳ καὶ πνεύματι πύθωνος κάτοχον εὐστόχως εἰρήκασιν, οἷς ἐπιθέμην μάλιστα καὶ αὐτός. τότε γοῦν ὑπήντησε τῷ αὐτοκράτορι οὔτε προσῆκον ὅλως, ὡς προβεβλημένῳ τοσαύτην καὶ τηλικαύτην ἰσχύν, οὔτε πρὸς τὴν αὐτοῦ προσαγόρευσιν (ἣ δὲ ἦν, χαίροις ὦ πάτερ Βασιλάκιε) τὴν ἀπόκρισιν ἔθετο, ἢ γοῦν αὐτὴν ἀντικατέστησε, σιωπῇ κατανεύσας τῇ κεφαλῇ, ἀλλ' ὧδε κἀκεῖσε μετὰ πωλικῶν φερόμενος σκιρτημάτων καὶ παραφόρων μετακινήσεων, ἐκακολόγει τοὺς προσιόντας, καὶ μάλιστα τὸν μεσοποταμίτην Κωνσταντῖνον, ὃς ἦν τότε λίαν ᾠκειωμένος τῷ βασιλεῖ, μηδὲ αὐτοῦ φειδόμενος τοῦ κρατοῦντος ἐκ μακροῦ. ὀψὲ δὲ καὶ μόλις τῶν ἀτάκτων λήξας κινήσεων, τὴν χεῖρα ἐκτείνας, ἀχρειοῖ διὰ τοῦ σκίπωνος, ὃν ἔφερε ταῖν χεροῖν, τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλέως, ἥτις ἦν ἐς τὸ εἰς εὐχὴν αὐτῷ ἀποτετευγμένον οἰκίδιον χρώμασιν ἐπὶ τοίχου ἐστήλωτο, οὗ ὀφθαλμοὺς διαλωβησάμενος. ὥρμησε δὲ καὶ τὸν τῆς κεφαλῆς τοῦ αὐτοκράτορος πῖλον ἀρπάσαι, καὶ χαμαὶ καταγαγεῖν. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω διεπέπρακτο. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφροσύνην καταγνοὺς τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, [illegible]. αὐτοῖς μέντοιγε τοῖς συνειλεγμένοις, ὀφθαλμοῖς παραλαβοῦσι τὰ γεγονότα, οὐκ ἀσύμβολος τῶν ἐσομένων οἰωνὸς συνελέγετο. ὡς δὲ καὶ τῆς ἐκβάσεως οὐ πάντη ἀπᾳδούσας τοῖς συμβόλοις τεθέαντο, ἐπὶ πλέον ἱκανῶς ἔτι τὴν περὶ τοῦ Βασιλακίου δόξαν ἐκράτυναν, ἀμφιρρεπῆ τι οὖσαν, ὡς ἤδη μοι λέλεκται, πρότερον κἀπὶ τοῖς πλείοσιν ἀμφισβητούμενον. ὡς δ' εἰς τὰ Κύψελλα ὁ κρατῶν ἀφίκετο, τὰ μὲν τῶν στρατευμάτων ἐς φάλαγγας καὶ ἴλας ξυνέταξε, τὰ δὲ καραδοκῶν προσιέμενον ἀφικέσθαι.

Οἱ δ' οὖν γεγονότες συχνοὶ τῇ ἀτημελείᾳ τοῦ κρατοῦντος δυσχεραίνειν πλαττόμενοι, καὶ ὅτι μὴ κατὰ τὸν ἀξιόλογον τὰ κοινὰ διοικοῦνται πράγματα, ἀπαγῆ δ' ἀληθῶς φέροντες τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων ἐπὶ πολὺ συμβαλλομένας αὐτοῖς ἐς χρηματισμὸν κατανενοηκότες, τότε τὰ ὑποδεδυκότα τῇ ψυχῇ καὶ ὑποβεβλημμένα τῷ βάθει ἀναμοχλεύοντες, ἐς φῶς προὐνήνεγκαν. τρίτον ὁ δ' αὐτοκράτωρ ἐς κυνηγέσιον ὁρμηθείς, καὶ πρὸς τῷ ἐφίππιος ἤδη γενόμενος, μετεπέμπετο καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀλέξιον συνεξιέναι οἱ, καὶ συνδιαχυθῆναι ἐπὶ τῶν ἐκεῖσε πεδίων τὰ ποώδη καὶ ἀνθηρά. ὁ δὲ πρὸς τὸ ἐν χερσὶν ἔργον ἑτοιμασάμενος, ὡς ἔδει οἱ ἀπείπατο, πρὸς σχάσιν μὲν φλεβὸς ἐσχηματίσθαι λέγων, μαλακισμὸν ὑποκρινάμενος σώματος, καὶ οὕτως ὁ μὲν ἔξεισι, καὶ μόνος καὶ τὴν προκειμένην ἔχεται, οἱ δὲ τοῦ σκέμματος κοινωνοῦντες τῷ ἀλεξίῳ λοιμοὶ καὶ κίβδοι καὶ εὔριποι, καὶ σκηνῆς γέμοντες ἄνθρωποι, ὡσεὶ σταδίους τρεῖς τὸν βασιλέα προϊόντα ἰδόντες τῆς σκηνῆς μετὰ τῶν πέλας καὶ φίλων οἷς πεπολίτευτο καὶ οἳ συνδιῄρουν αὐτῷ τὰ κατ' ἐξουσίαν, συναρπάζουσιν ἀρρενικῶς τὸν ἀλέξιον, καὶ ἐς τὴν βασίλειον σκηνὴν τοῦτον εἰσάγουσι, καὶ ἀναγορεύουσιν αὐτοκράτορα. ἦσαν δ' οὗτοι ὁ βρανᾶς θεόδωρος, ὁ παλαιολόγος γεώργιος, ὁ πετραλίφας ἰωάννης, καὶ ὁ ῥαοὺλ κωνσταντῖνος, ὁ καντακουζηνὸς μιχαήλ, καὶ συχνοὶ ἕτεροι ἀνάρσιοι καὶ εὔριποι ἄνθρωποι, ἐπὶ γένει τῷ βασιλεῖ συναπτόμενοι, καὶ σμῆνος ἄλλο ἀγελαῖον περὶ τὸ σεβαστοκρατορικὸν πάλαι ἀλητεῦον καὶ χαῖνον ἑστιατόριον, καὶ χαῖρον ταῖς τῶν πραγμάτων διαλλαγαῖς. προσχωρεῖ δὲ οἱ καὶ πρὸς μόνην τὴν τῶν νεοχμωθέντων ἤχησιν ἅπαν τὸ στρατιωτικὸν ἰλαδόν, καὶ ὁπόσον ἰσαακίῳ προσέζευκτο θεραπευτικὸν καὶ οἰκίδιον, καὶ οἵπερ ὡς βουλῆς ἀξίωμα ἤρθησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀσήμους τὰς πρώτας φωνὰς ὡς ἤκουεν αὐτίκα δεξάμενος, ἔπειτα καὶ ἐπὶ τὴν οἰκείαν αὐλαίαν τῶν πλείστων θεώμενος συνδρομήν, καὶ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ ἀνάρρησιν ἐνηχούμενος, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τῶν ἀγγελλόντων ἔχων τουτὶ τὰ τολμώμενα, ἵσταται τοῦ ἐλαύνειν πρόσω, καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον ἑαυτῷ ἐγχαράξας, ἐλέησον χριστὲ βασιλεῦ „ ἀνεβόησε, καὶ ῥυσθῆναι τῆς ὥρας ἐκείνης πολλάκις ἐθεο„ κλύτησε. ἐξενεγκὼν δὲ καὶ ὃ εἶχε περὶ τὸ στῆθος τῆς θεομήτορος μόρφωμα, πυκνὰ τοῦτο περιεπτύσσετο, τὰ μὲν ἀνθομολογούμενος, τὰ δὲ καὶ ἐξιλεούμενος, καὶ μετὰ συνοχῆς ἐδεῖτο καρδίας, διαδρᾶναι τὸν ἐπιόντα κίνδυνον. ἐπεὶ δὲ καὶ οὓς συλληψομένους αὐτὸν εἶδε πάντα χαλινὸν ἀνέντας, καὶ ἓν πνέοντας, καὶ πρὸς ἓν βλέποντας τὴν αὐτοῦ κατάσχεσιν, φυγαδίας ἅπτεται· καὶ τὸν ποταμὸν ἐπικινδύνως διαβάς, ὃς ἐκεῖσε βαθυδίνης διὰ τοῦ πεδίου σύρεται, ἔχετο τῆς ὁδοῦ, εἰ καὶ μὴ πρὸς ἄλλας σῶ„ ζον καταίτημα συνορῶν, τὸν δ' ὄλεθρον ὡς αὐτὸν ἐκ„ τρεπόμενος, ὃς ἐκ τοῦ μανιώδους τῶν ἐπιόντων ὁρμήματος καὶ τοῦ τάχους αὐτοῖς μικρὸν ὀξύτατος συνελελόγιστο. ἀφιγμένος δ' ἐπὶ στάγειραν, ἅπερ μάκρη λέγεται νῦν, συλλαμβάνεται παρά παντευγηνοῦ τινός, καὶ καταπροδίδοται τοῖς ἐπιδιώκουσιν, ὁπηνίκα καὶ τὸν ἔσχατον ἥλιον θεασάμενος, ἄμφω τὼ ὀφθαλμὼ μικρὸν ὕστερον ἐξορύττεται ἐπὶ τὴν ἐν βέρᾳ μονήν, ἧς δομήτωρ ὁ τοῦ βασιλέως ἀνδρονίκου πατὴρ ἰσαάκιος· εἰ δὲ κατὰ θείαν νέμεσιν ἐκεῖσε ταύτην ἔτισε τὴν δίκην, ὡς δρῶσι κακῶς ἀνθρώποις, „ ἑτέροις σκοπεῖν ἀφίημι. βούλεται γὰρ ἡ τὸ πᾶν ἀρίστως „ διεξάγουσα πρόνοια, καὶ τοῖς ἐχθροτάτοις εἶναι ἡμερίως „ φιλανθρώπως προσφέρεσθαι, ὑφορωμένους τὸ μὴ ἀρρα„ γὲς τῆς ἀρχῆς, καὶ τὴν τῆς ἰσχύος ἀπόζευξιν, καὶ τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ κινήματος ἐς τὸ αὐτὸ καταίτημα πολλάκις

Sed nobilitatis magna pars ægrè ferre se simulans, quòd longo tempore ab Imperatore neglecta esset, quodq; respublica perperam & temerè administraretur: cum reuera illud spectaret, quòd ex Imperij mutationibus se plurima emolumenta percipere animaduertebat: quæ diu cælarat animis, tum in apertum protulit. Cum autem Imperator conscenso equo uenatum iturus, fratrem Alexium, ut secum exiret, & in herbidis & floridis illis locis unà oblectaretur, accersi iussisset: is destinatis exequendis intentus, ægritudine & uenæ sectione simulata, comitari eum recusauit. Sic ille solus cœptū iter prosequitur. Alexij uerò coniurati, homines leues, conscelerati. euripo mutabiliores, fucis & dolis referti, ubi Imperatorem cum satellitibus & amicis quorum in administranda republica & cupiditatibus suis explendis opera utebatur, tria circiter stadia à tabernaculo recessisse uiderunt, Alexiū, inuitū scilicet, abreptum, & in Imperatorium tentorium perductum, Imperatorem salutarunt. Erant hi . Branas Theodorus, Georgius Palæologus, Raul Constantinus, Cantacuzenus Michael. & alij complures improbi & leues homines, Imperatori sanguine iuncti· & agmen eorum qui mensam Sebastocratoricam consectabantur, nouis rebus gaudētes. Totus item exercitus illo motu duntaxat audito, turmatim ad Alexium deficit, domestici præterea & ministri Isaacij omnes, & qui ab eo dignitate senatoria ornati erant. At Imperator obscuris principiò uocibus acceptis, deinde in tentorium suum concursu plurimorum uiso, & fratris declaratione audita, nec multo pòst facinoribus istis nunciatis: cursu represso, signo crucis se munijt: & Christi pace implorata. « Deum sæpius orauit, se ex illo « discrimine liberari: & Dei genitricis imaginem ex sinu prolatam, crebrò amplectens, partim collaudabat, partim supplex effictim orabat, ut imminens periculum effugere liceret. Cum autem quosdam comprehendendi sui causa laxis habenis irruere, nec aliud spirare aut spectare nisi captiuitatem suam cerneret, fugam arripit: & uorticoso flumio, qui illic præterfluit, non sine periculo superato, pergit. quamuis enim nullum tutum receptum cerneret, tamen ut exitium à populi furòre summa festinatione persequentis imminens euitaret, Stagira peruenit, quæ nunc Macra dicitur: ubi à Panteugeno quodam cōprehensus, & persequutoribus proditus, sole postremū uiso, paulo pòst ad Peræ monasterium ab Imperatoris Andronici patre Isaacio conditum excęcatur. Vtrū uerò numinis uindicta pœnas illas ibi dederit, alijs cōsiderandum relinquo. Vult enim " Prouidētia, quæ omnia optimè gubernat, etiā " in inimicissimorū supplicijs moderationē adhi" beri, & semper in cōspectu esse potestatis lubri" cū, & Imperij amissionē: ne, ut omniū rerū uicis" situdo est, quēadmodū quisq; tractarit cęteros: "

Isaacius à fratre & imperio & oculis priuatur.

ita & ipſe diuino iudicio ab alijs tractetur. Poſt hāc calamitatem, ob ingentem cruciatum diebus cōpluribus cibo non guſtato, palatino carceri includitur. Paulo uero pòſt, in alteram urbis partem, ad Diplocionium transfertur: nec quicquam præter uini & panis demenſum, ut homo plebeius, ruri degens, accipit. Frater uerò eius, Imperio pacato & ſeditionum experte potitur: non aliter ferè quàm Caſtor & Pollux, qui alternis diebus oriri & occidere feruntur. Imperauit Iſaacius annos IX, & menſes VIII. ſuit flammanti facie, ruffo capillo, mediocri ſtatura, robuſto corpore: nondum annos XL natus, cum regno pelleretur.

NICETAE CHONIATAE LIBER PRIMVS,

de Alexij Comneni Imperio fratris Iſaacij Angeli.

Commiſeratio fraterni ſceleris.

AC Iſaacius ad hūc modum leui momento & Imperium & oculos amiſit, eorū ſcelere, de quibus ſummam ſibi charitatem & obſeruantiam pollicebatur. Quid enim fratre, præſertim adeò dilecto, coniunctius & ſincerius? Quòd ſi aqua fauces ſtrangulat, quid homines bibamus? ſi membra contra ſeſe armabuntur, qua tandem compage corpora noſtra cōſtabunt? Medicorum quidem ars ex contrarijs rebus ſalutare antidotum cōficit. Quidam uerò præclara Naturæ munera obliti, mutuò ſe exagitant: & præ improbitate ingenij & maioris gloriæ cupiditate, ſe homines eſſe non meminerunt. Peperit hoc quoq; facinus Romanis apud exteras nationes contemptum, omnibus alijs quæ in mutandis Imperatoribus accidere ſolent, turpius & flagitioſius. Fuerunt & qui ruptis amicitiæ uinculis, ueterem familiaritatem dirimerent. Frater fratrem, inquiunt, non liberat: quid faciat alienus? Quibus antè arcana commiſerant, eorum uel colloquium, metu inſidiarum, deuitabant: in illud fraterni ſceleris exemplum intuentes. Ipſe uerò Imperij occupator Alexius, non cogitans, ſe, fratre euerſo, ſemetipſum euertiſſe: ſtatim Imperatorium ſolium, flagrante adhuc eo delicto, conſcendit: & fratris ueſtitu coronáque ornatus, ab omni militari turba, & ſenatorijs uiris Imperator Auguſtus conſalutatus, uxorem ſuam & propinquos in urbe degentes, ea de re certiores facit: & ut eos quorum ope & ſtudio Imperium conſecutus erat, remuneraretur, & reliquum uulgus, quod libenter & citra ſeditionem acceſſiſſet, in officio retineret, ſine ratione ulla & ordine, ſed pro cuiuſque petitione & libidine pecuniam dilargiri cœpit, quam in militiam Iſaacius aduexerat. Quæ cū immoderata & inæquali diſtributione dilapidata eſſet, prædia fructuoſa & publica

Alexij profuſiones.

μετακυβευθῆναί τε καὶ πελαγοδρομούμενον. καὶ τὸν μὲν ἄχρι μετὰ τοῦτο τὸ πάθος, ἡμερῶν συχνῶν μὴ προσενηνεγμένον σῖτα, διὰ τὴν ἐπισχεθεῖσαν τῆς κολάσεως, τῶν βασιλείων φυλακὴ κάθειρξις προσοικειοῦται, καὶ αὖθις ὁ κατὰ τὸν διπλοῦν κίονα πύργος, βίον ἀγροίκου ἀντλοῦντα, οἴνου τε καὶ σίτου μετρητῷ ὡς τὸν τυχόντα ἰδιώτην, διαζῶντα. τὸν δ' ἀδελφὸν ἡ βασιλεία μετ' εἰρήνης καὶ ἀστασιάστου τῆς καταστάσεως, καὶ ὡς ὅπερ κατὰ τοὺς Διοσκόρους συνῆλθον δύειν τε καὶ φαίνειν ἑτερημέρως ὑπὸ τῆς βασιλείας σχήματι. ἦρξε δὲ Ῥωμαίων Ἰσαάκιος ἐνιαυτοὺς ἐννέα, σὺν μησὶν ὀκτὼ, φλογερὸς ὢν τὴν ὄψιν, τὴν τρίχα πυῤῥὸς, τὴν ἡλικίαν μέσος, τὴν ἰσχὺν εὔρωστος, οὔπω τεσσαράκοντα ἔτη γεγενημένος, ὅτε λύεται τῆς βασιλείας καθῄρητο.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΛΕΞΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ,

ἀδελφοῦ Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου,
ἐν τόμοις τρισίν.

ΚΑὶ τόνδε μὲν τὸν τρόπον ὁ Ἄγγελος Ἰσαάκιος τῆς ἀρχῆς κατεστρέψατο, καὶ τὴν δυνάστιν ὀφθαλμοὺς ἐξεζώρυττο, παρὰ τῶν φανέντων ἐχθρῶν, ὑφ' ὧν ὡς τῶν οἰκείων ὀφθαλμῶν χεῖρ ἐγόγγυσεν ἐφαντάζετο. τί γὰρ ἀδελφοῦ, καὶ τούτου φιλουμένου, ἐγγύτερον ἄλλο καὶ γνησιώτερον; εἰ δὲ τὸ ὕδωρ πνίγει, τί καὶ πιώμεθα ἄνθρωποι; καὶ εἰ καθ' ἑαυτῶν τὰ μέλη ὁπλίζεται, τίνι αὖ συναρμολογηθέντα ζησόμεθα; καὶ ἡ μὲν φιλάνθρωπος τέχνη ἐξ αὐτῶν τῶν σαρκῶν ἀντίδοτον συνεκεράσατο σώζουσαν. ἔνιοι δὲ τὰ τῆς φύσεως σεμνὰ δῶρα ἐπιλαθόμενοι, ἐπανίστανταί τε ἀλλήλοις καὶ ἐπηρεάζουσιν, ἀγνοήκασι μοχθηρίᾳ γνώμης, καὶ δόξης ἔρωτι μείζονος. ἐν τοίνυν παρ' ἔθνεσι καὶ τοῦτο Ῥωμαίων ὡς ὄνειδος παρακολούθημά τι, καὶ ἐπισυμβάν τι λελέγισται, τῶν πεπραγμένων ἀπαιδέστερον αἴσχιον, ἐπὶ τοῖς τῶν ἡγεμόνων μεταπτώσεσι, καὶ ταῖς τῶν κρατούντων μεταθέσεσί τε καὶ ἀλλοιώσεσιν. ἦσαν δ' οὖν καὶ τῆς ἐς αὖθις πάλαι φιλίας ἀφιστάμενοι, ἐκλυόμενοί τε τὴν πάλαι συνήθειαν, ἀδελφός; οὐ λυτροῦται· λυτρώσεται ἄνθρωπος; ἔλεγον· καὶ οἷς τὰ μυστικώτερα τῶν βουλευμάτων τινὲς ἀνεκάλυπτον, τούτων ἐξεκλίνοντο καὶ τὴν προσηγορίαν, ὡς ἐπίβουλον ὑπεβλέποντο, πρὸς παράδειγμα τὸ γεγονὸς ἀφορῶντες. αὐτὸς δὲ ὁ τῆς ἀρχῆς ἰθυντὴρ Ἀλέξιος, μὴ ἐν νῷ βαλλόμενος, ὡς ἑαυτὸν καθῄρηκε τῆς ἀρχῆς, τὸν ἀδελφὸν καθελὼν, ὡς τὸν βασιλικὸν αὐτίκα θρόνον ἐπὶ τῷ θερμῷ τούτῳ ἀναπιδήσας ἀνομήματι, καὶ τοὺς ἱματισμοὺς καὶ τὸ στέφος ἀμφιάσας τοῦ κασιγνήτου καὶ περιθέμενος, ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατιωτικοῦ τάγματος, καὶ ὅσοι μετὰ τῆς γερουσίας, βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ἀναγορεύεται· καὶ τῇ μὲν γυναικὶ, καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει καθήκουσι, δηλοῖ τὰ ξυνενεχθέντα τὰ πράγματα ταῦτα· αὐτὸς δὲ τοὺς συναραμένους αὐτῷ τῆς ἀρχῆς δεξιούμενος, τῆς τε σπουδῆς ἀμειβόμενος, καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν πλῆθος θεραπεύων, ὅτι τε ἀσμένως προσεχώρησε, καὶ οὐδέν τι διεστασίασεν, ἤρξατο μὴ σὺν λόγῳ καὶ τάξει τινὶ, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἑκάστου αἴτησίν τε καὶ ἔφεσιν διαδιδόναι τὰ χρήματα, ὁπόσα εἰς στρατείαν ἐπήγετο Ἰσαάκιος. τούτων δὲ ὑπορρυέντων τῇ ἀσώτῳ καὶ ἀνομοίῳ διανομῇ, χωρία καρποφόρα καὶ δημοκαὶ δημοσίας συνεισφορὰς προῆκε τοῖς αἰτουμένοις. ὡς δ' ὑπελελοίπει καὶ ταῦτα, τοῖς τῶν ἀξιωμάτων ἐπιφανέσι λαμπρυνεῖς, καὶ νῦν οὐκ ἐπὶ τούτοις ἐξαίρων, οὐ τὸν δὲ ἢ τόνδε τῶν ἐλλογίμων, οὐκ ἀνάγων εἰς τὸν προσεχῆ βαθμὸν καὶ εὐάλογον, ἀλλὰ πάντα, καὶ τὸν βραχὺ ἡγούμενον τὴν τιμήν. καὶ τὸν οὐδέποτε τῆς πρώτης ἀξιωμένον βαθμίδος, ἐπὶ τὴν ἀνωτάτω καὶ κορυφαίαν μετεωρίζων ἀνεβίβαζεν. ὡς εἶναι τὸ πολύτιμον ἄτιμον, καὶ τὸ φιλότιμον ἄχαρι. πολλοὶ δὲ καὶ ὑποβιβασμὸν τὴν ἄνοδον ᾤοντο, ὡς οἱ τέποτε δικαίως ἀξιωμένοι, ὧν ἄλλοι παρ' ἀξίαν πλεονομοιρήκασιν, ἐκείνοις τὴν αὐτὴν τιμὴν συγκληρούμενοι, ὧν ἀξιωμένων τιμῆς, αὐτοὶ παραλειπόμενοι ἄδοξοι, ὑπερκείθησαν τιμιώτεροι. ἦν δὲ καὶ ἡ κτῆσις πρόχειρος. ὃν γάρ τις προσενέγκῃ χάρτην τῷ βασιλεῖ, αὐτίκα ὑπεσημαίνετο, τὸ κἂν ἐλλιπῶς ἔχῃ τῆς φράσεως, κἂν ὁ προτείνων ἐδέετο ναυτίλλεσθαι μὲν τὴν ξηράν, πεζεύειν δὲ τὴν θάλασσαν, ἢ τὰ ὄρη ἐν καρδίαις θαλασσῶν μετατίθεσθαι, ἤ τι μὴν (ὡς ὁ μῦθος βούλεται) ὀλύμπῳ ἄθων ἐπανατίθεσθαι. οὕτω δὲ ταῦτα πάντα τετελεκὼς, ἢ μᾶλλον συντετελεκὼς, οἷα ποτὲ τῷ ὕστερον, ὡς χαρίζεσθαι τῷ καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασι βιαζόμενος, διαφίησιν ἐπανελθεῖν τὰ στρατεύματα εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπανελθεῖν, μηδένα θέμενος λόγον, εἰ τὰ ἐν ποσὶν οἱ Βλάχοι λῃΐζονται, μετὰ Σκυθῶν ἰόντες, καὶ αὐτὸς μὲν οὐκ εὐθὺς ξὺν σπουδῇ παντὶ τῇ εἰς τὴν πόλιν ἵετο, ἀλλ' ὡς τοῦ ἀδελφοῦ συλληφθέντος καὶ πηρωθέντος, μηδένα ὑφορώμενος κίνδυνον, βάδην καὶ τοῖς σταθμοῖς ἐμβραδύνων ἐπορεύετο. ἤδη γὰρ καὶ τὸ τῆς πολιτείας αὐτὸν εὐφήμησε πλήρωμα, καὶ πρὸς τῆς γυναικὸς εὐφροσύνης ἡ τούτῳ προητοίμαστο εἴσοδος, τό, τε τῆς συγκλήτου μέρος, εἰ καὶ μὴ ἅπαν, ἱλαρῶς ὅσα οἱ ξυνευφραίνονται ἐώρακε, καὶ τοῦ γε ἐκ τοῦ δήμου πρὸς τὴν ἀκοὴν τῶν ἠγγελμένων οὐδέν τι ἀπόδηλον φθεγξάμενοι, ἀλλ' ἠρέμησαν μὲν πάντες, καὶ συνηυδόκησαν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μήτε νεωτερισάντων, μήτε ἀναφλεγέντων πρὸς δικαίαν ὀργὴν, οἷς οὐδεὶς αὐτοῖς βασιλέα χειροτονεῖν, ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καὶ τοῦτο ἀφῄρηνται. εἰσιούσης δὲ πρὸς τὸ μέγιστον ἀρχεῖον ἡ δούκαινα εὐφροσύνη ἀράσα ἤλαυνε, τότε τῶν βαναύσων καὶ ξυγκλύδων τινὲς φιλοταράχων, φρατρίαν καὶ σύστημα ποιησάμενοι, ἐπὶ κοντοστέφανον ὀνόματι ἀλέξιον, ἐς τὸ μέγιστον ξυλλεγέντων τέμενος, ἀναγορεύουσιν αὐτοκράτορα, ἀστροθεάμονα ὄντα, καὶ πάλαι τῇ βασιλείᾳ ἐφεδρεύοντα, οὐκ ἔτι λέγοντες θέλειν ὑπὸ κομνηνῶν βασιλεύεσθαι, γεγραμμένων αὖθις εἰς πλησμονήν. ἡ δὲ βασίλισσα εὐφροσύνη ἐπικινδύνως οὕτως εἰσελθοῦσα τὸ μέγα παλάτιον, φίλοι τε ἀπὸ δυνάμεως γένους ἐφεπόμενοι ἐκείνῃ, ἐπὶ τὸν κοντοστεφάνου ὥρμησαν, τολμηρότερον μᾶλλον ἢ συνετώτερον, καὶ τὸ χυδαΐζον σύφος τῆς πόλεως αὐτίκα διασκεδάννυνται· καὶ ὁ κοντοστέφανος συλληφθεὶς, φρουρᾷ παραδίδοται. τοῦ δὲ δημώδους πλήθους οὕτως ἠρεμηκότος, καὶ αὐτὸ συναπῆλθε τὸ τῆς ἐκκλησίας πλήρωμα, τῇ νέᾳ τυραννίδι συμβαίνον, καί τις τῶν ποιμένων ὀλίγοις ὑποφθαρεὶς κέρμασι (τοῦτο δὲ καὶ τῶν ἀγοραίων οἱ ταραχώδεις πεπόνθασι, καὶ βραχεῖς τινες ἐκ τοῦ δικαστικοῦ τάγματος, τὰ δὲ ὀνόματα παραφέρειν οὐ δύναμαι) τῆς τοῦ ἀλεξίου εὐφημίας κατάρχεται, εἰς τὸν ἱερὸν ἀνάστημα αὐτῶν, μὴ ἀναμείνας τὸ τοῦ ἀρχιποίμενος τὸ ἐνδόσιμον· ἀλλὰ καὶ οὗτος μικρόν τι φύσας, καὶ ὅσον τὸ μὴ αὐτόκλητον ὑποφῆναι, τὴν γνώμην εἰς τὸν ἄρξαντα μετέθηκε. καὶ τοῦ πατριάρχου τοίνυν ὑποχωρηθέντος, οὐδεὶς ἦν ἐκ τούτου γνωσιμαχῶν, ἀλλὰ πάντων τὸ μέγιστον ἀρχεῖον καταλαμβανόντων, αὐτομολούντων ἀτεχνῶς τῷ βασιλεῖ ὡς ἀνδράποδα

καὶ περὶ

& publica uectigalia petentibus donauit. Iis quoque deficientibus, illustribus dignitatibus non paucos, eósque non claros uiros ornauit, aut ad proximum & cõuenientẽ gradum euexit: sed quosuis, qui eum honorem parui æstimabant, & primum gradum nondum conscẽderant, in summo fastigio collocauit, ut dignitatum frequentia indignitatem haberet, & omni gratia careret. aliqui etiam suo honori derogatum putarent, illo honoris incremento, ut serò tandem iure id cõsecuti, quod alijs prę̨ter meritum ante tempus contigisset: dignitate secum exæquaris ijs, quibus, quãtumuis honore aucti, ipsi prorsus neglecti, dignitate præstare iudicarentur. Neq; uerò difficilis erat honoris adeptio. Quod enim scriptum Imperatori offerres, id e uestigiò subsignabatur, siue inepta dictione constaret, siue ut mare arare, terra nauigare, & montes in mediũ mare transferre, siue (ut est in fabulis) ut Athon Olympo imponere liceret, peteres. His rebus omnibus ita perfectis, uel potius confectis, quasi temporum & rerum conditioni seruire coactus, legiones domum abire sinit: nihil curans, quòd Blachi cum Scythis obuia quæque uastarent. & ipse non statim in urbem properat, sed fratre capto & excæcato, nihil periculi metuens, pedetentim ac per ocium in diuersorijs cõmorando, proficiscitur. Iam enim à ciuibus quoq; declaratus Imperator, & à coniuge Euphrosyna ingressus ei præparatus erat: & senatus, licet non totus, eius successibus lætabatur. Neq; plebs ad illius mutationis famã concitata uel nouis rebus studuit, uel iusta iracundia exarsit, quòd Imperatoris creandi priuilegium à militibus sibi ereptum esset: sed quieuerunt, & acta comprobarunt omnes. Cæterùm cum coniunx eius Ducissa Euphrosyna in magnum palatium abiret, tum uerò colluuies opificum & turbulentorum hominum, quendam astrologum Alexium Contostephanum, Imperio iam olim insidiantem, in foro Imperatorem cõsalutat. Negabant enim se Comnenorum laturos diutius imperiũ, quorum pertæsum esset. Imperatrice uerò ita cum periculo magnũ palatium ingressa, comitatus nobilium hominũ audacius quàm prudentius in Contostephanum facto impetu, factionẽ illã dissipat, & Contostephanũ in carcerẽ conijcit. Eo populi motu cõpresso, etiam Ecclesiastici nouum Imperatorem approbant: & quidam sacrificulus paucis nummis corruptus, (eodem modo & cum seditiosis circumforaneis & paucis ex ordine iudicum, quorum nominibus parco, actum) suggesto conscenso, Alexij proclamationem orditur, sine Patriarchæ consensu: qui tamen paulisper refragatus, ne sua uoluntate coactus uideretur, & ipse in Imperatoris partes cõcessit. Quo facto, nemo amplius est aduersatus, sed uniuersi in magnũ palatium tanquam mancipia transfugerunt:

Dignitates indignis temerè collatæ.

Ambitiosa posthabita prouinciarum salus.

Alexij Contostephani astrologi seditio facilè compressa.

& priuſquam nouum Imperatorem uiderent, aut quid ueteri accidiſſet, compertum haberent, eius uxori, qui rerum potiri ferebatur, obediuerunt, & tantum non capita pro ſcabellis ſuppoſuerunt: & catellorum inſtar calceum eius deoſculati, formidantium habitu, coniunctis pedibus & complexis manibus, ſoli famæ obtemperantes, aſtiterunt. At Imperatrix callida, & tempori ſeruire edocta mulier, fatuos Byzantios uerborum lenocinio demulcebat: qui, ut porci reſupini, quibus uentres fricantur, blanditijs deliniti, nihil non eorum quæ acta erant, approbabant. Ingreſſu ad hūc modum ſine ſanguine & publicatione bonorum cuiuſquam præparato, poſt dies aliquot ipſe Alexius in urbem uenit: & recens lotus in aurato lecto, in exteriore Philopatio ſedens, libenter & hilariter adiri ſe patitur, animo propter admiſſum in fratrem ſcelus non conſternato. Quidam uerò ex Beli iudicibus, intempeſtiuis iocis, quos adulatio ſuggerebat, riſui ſe expoſuerunt. Erant etiam qui id ſpectaculum ſuſpirijs proſequerentur, cum ueſtes, quas ſibi confecerat Iſaacius, fratrem eius induiſſe uiderent, & indignum id facinus deplorarent, & eam principatus mutationem breui malorum fore principium augurarentur: Oſiridis & Typhonis recordati, à quibus afflicta eſſet Aegyptus. Celeberrimum & maximum Dei Sapientiæ templum ingreſſus, ut de more inauguraretur, & imperij inſignia aſſumeret, primùm fidei ſymbolum Imperatorio colore tardius perſcribit. Deinde ad ſpecioſam tēpli portam diutius commoratur, expectans, dum ingredi iuberetur ab ijs, qui opportunam horam in eo loco, ubi Catechumeni inſtituuntur, obſeruabant. Templo egreſſus, cum ſublimem equum Arabicum à Protoſtratore adductum conſcenſurus eſſet, res memoratu digna accidit. Equus enim ſeſſorem non admittit: ſed oculis ſanguine ſuffuſis, auribus arrectis, crebrò ſolum pulſans, & anterioribus ungulis cum fremitu ſublatis, eum ferociſsimè auerſatur, quaſi tergo recipere dedignaretur. atque ita ſæpius in poſteriores pedes arrectus, & auerſis oculis Alexium repellit. Vt autem poſt multos poppyſmos & ceruicis palpationes placatus, & crebros illos gyros & calcitrationes omiſſurus uidebatur, Imperator in eum inſilijt, & habenas prehendit. Is uerò ut deceptus, ſeſſore quem nollet recepto, æquè ac prius ferocit, cum claro hinnitu pedes attollit: nec prius importunè ſaltare deſiſtit, quàm gemmata corona capite eius excuſſa, & ex parte comminuta, ipſum quoque deieciſſet. Alio equo adducto, fracta corona inauſpicatum omen uiſa eſt Imperij cladium non expertis, & immi-

Alexij ingreſſus in urbem.

Omina infelicis imperij.

καὶ πρὶν ἰδέσθαι τὸν τυραννήσαντα, ἢ γνῶναι ἀκριβῶς, ὁποῖα τὰ ξυνενεχθέντα ἐπὶ τῷ πρώην ἄνακτι, τῇ τοῦ λεγομένου βασιλεῦσαι καθυπέκυπτον γυναικί, καὶ ὑπετίθεσαν ὡς θρανίδας τὰς κεφαλάς, καὶ τὴν ῥῖνα τῇ ἐμβάδι, δίκην προσκνιζομένων κυνιδίων, ψαίροντες, καὶ δειλοῦ δὲ ἐστήσαντο ἐπὶ σχήματι, τὼ πόδε συνάπτοντες, καὶ τὼ χεῖρε συμβάλλοντες. καὶ οἱ μὲν ἀβέλτεροι οὕτως ὑπ' ἀκοὰς ἀνασσόμενοι. ἡ δὲ βασιλὶς χρῆμά τι ὂν ποικίλον, καὶ πρὸς ἄγμασιν εὐμεθάρμοστον, προσφυέσι τοῖς τελέσμασι τὰς ἀποκρίσεις ἁρμόζουσα, καὶ σὺν ἡδονῇ διέχει Βυζαντίους ἐν οἷς ἐκωτίλλετο· οἱ δὲ ὡς ὕες αἱ τὰς γαστέρας καταψώμεναι ὑπολάζουσιν, ὑποκνώμενοι τὰ ὦτα τοῖς εὐπροσηγόροις ἀσπασμοῖς, οὐδέν τι τῶν συμβεβηκότων ὑπὸ νέμεσιν ἔθεντο. καὶ τοιαύτη μὲν ἡ προεισόδιος ἑτοιμασία τοῦ βασιλέως ἦν Ἀλεξίου, ἀναίμακτος πάντη, καὶ μηδεμία τῶν ὅλων ἐς οὐσίαν ἀδικία. εἴσεισι δὲ τὸ Βυζάντιον μεθ' ἡμέρας τινὰς καὶ αὐτός, καὶ κλίνῃ χρυσοπάστῳ νεόλουτος ἐνίζησας, κατὰ τὸ λεγόμενον ἔξω φιλοπάτιον, προχείρως καὶ ἀσμένως τοῖς ἐς αὐτὸν ἀφικνουμένοις προσίετο, μὴ καταπεπληγὼς τὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς, ἐξ ὧν εἰς τὸν ἀδελφὸν διεπράξατο. τινὲς δὲ τῶν τοῦ βήλου κριτῶν μὴ εὐκαίρως τὸν καιρὸν κολακεύοντες, βωμολόχους ἐπαφῆκαν φωνάς, γέλωτα καὶ ὄφλον κατέγελων. ἦσαν δ' οἳ καὶ ἐπεστέναξαν τοῖς ὁρωμένοις, καὶ σὺν βασιλείους κόσμους ἐνδεδυκότος, οὓς ἑαυτῷ ἐπεξύφηνεν Ἰσαάκιος, περιαμπέχοντες αὐτῷ τὸν ἐκείνου κασίγνητον, ἀπωδύραντο, τὴν ἀτοπίαν ἐκπλαγέντες τοῦ πράγματος, καὶ τὴν τοιαύτην ἀλλοίωσιν τῆς ἀρχῆς ἀρχὴν προφανῆ οἰωνίζοντο συμφορῶν, τά τε Ὀσίριδος καὶ Τυφῶνος ἐβάλλοντο κατὰ νοῦν, ὑφ' ὧν ἐκακοπραγήκει ἡ Αἴγυπτος. εἰσελθὼν δὲ τὸν τῆς θείου λόγου Σοφίας περίπυστον καὶ μέγιστον τέμενος, ὅπως κατὰ τὸ ἔθιμον ἐς βασιλέα χρισθῇ, καὶ περιβάλληται τὰ τοῦ κράτους σύμβολα· πρῶτα μὲν ὀψιαίτερον τὸ τῆς πίστεως ἐγγράφει σύμβολον βαφῇ τῇ βασιλικῇ. ἔπειτα ταῖς ὡραίαις λεγομέναις τοῦ ναοῦ πύλαις ἐγχρίζας, ἱκανὸν ἐκεῖσε χρόνον διέτριψε, προσδεχόμενος, πότε ἂν ἐπιταχθείη τὴν εἴσοδον παρὰ τῶν ἀκριβούντων τὸ τῆς ὥρας καίριον τῶν ἱερῶν κατηχουμένων ἀνόδων. ἐξιὼν δὲ τοῦ ναοῦ, καὶ μέλλων ἐπιβῆναι τοῦ ὀχήματος, ὁ μὲν ἵππος (ἦν δ' οὗτος φοινικὸς καὶ ἀράβιος) προσάγεται παρὰ τοῦ πρωτοστράτορος, ἐκ τοῦ χαλινοῦ ἑλκυσθείς, γίνεται δέ τι τῶν ἀκοῆς καὶ ἀξίων θαύματος. οὐ προσίεται ὁ ἵππος τὸν ἀναβάτην, ἀλλὰ φοινίσσων ὕφαιμος τὸ ὄμμα, καὶ τὰ ὦτα μετέωρος, καὶ συχνὰ κόπτων τὸ δάπεδον, καὶ τὰς ἐμπροσθίους ἀναβάλλων χηλάς, καὶ ῥύδην φερόμενος, αὐτὸν ἀπεστρέφετο, ἀδοξῶν ὥσπερ ἐπὶ τῶν νώτων ὀχεῖν, καὶ κατ' αὐτοῦ ἀγριούμενος. πολλάκις οὖν πρὸς τὸ ἱππεύειν γινόμενον τὸν Ἀλέξιον, ἀπεκρούσατο, τὰς ἐμπροσθίους ἐγείρων χηλάς, καὶ τὰς ὄψεις ἐπιστρέφων ὀπίσω. ὡς δέ ποτε μετὰ πλεῖστα ποππύσματα καὶ διομαλίσεις τοῦ αὐχένος ἔδοξεν ἠρεμήσειν, καὶ παύσασθαι τῶν ἀγερώχων ἐκείνων ἑλιγμῶν, καὶ τῶν ποδῶν ἀφρώσεως, ὁ μὲν βασιλεὺς ἐπ' αὐτὸν ἀνεπήδησε, καὶ τὴν ἡνίαν ἐλάβετο. ὁ δ' ὥσπερ ἀπατώμενος, καὶ ἀχθόμενος ἀναβάτην ὃν οὐκ ἤθελεν, ἀνίσταταί τε ὡς πρώην, καὶ τοὺς πόδας αἴρει μετ' ὀξυτάτου τοῦ χρεμετισμοῦ· οὐδ' ἔληξεν ἐκβακχευόμενος οὕτως, ἕως τὸ μὲν λιθόστρωτον στέφος ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ βασιλέως εἰς γῆν κατήνεγκεν, ὡς καὶ τότε διαθραυσθῆναι μέρη τινά, αὐτὸν δὲ ἀπεσφαίρισεν. ἵππου ἑτέρου προσενεχθέντος, οὐχὶ μεθ' ὑγιοῦς ἐπετέθη τοῦ στεφανώματος, ὃ καὶ μὴ αἴσιον τοῖς ἰδοῦσιν ἔδοξε σύμβολον. μηδὲ γὰρ ἂν ἀσφαλῶς αὐτὸν οἱ συντηρῆσαι τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ τοῦ ὕψους ἐκπεσεῖν,

καὶ προσ-

καὶ προπαθεῖν αὐτὸν καὶ τῶν ἐναντίων κακῶς. συνεπόμπευον δὲ τῷ βασιλεῖ τότε ἔφιπποι, καὶ οἱ δύο ὧν θυγατράσι τούτου γαμβροί, ὁ κοντοστέφανος ἀνδρόνικος καὶ ὁ κομνηνὸς ἰσαάκιος. καὶ ὁ πρὸς πατρὸς ἐκείνου θεῖος ἰωάννης ὁ δούκας, πεπαίτερος ὢν τὴν ἡλικίαν, ᾧ καὶ κατὰ τὴν πομπαίαν ἐκείνην πρόοδον συνέβη τι τοιοῦτον ἀπελέγξον. μὴ γὰρ ὄντος διασπαράξαντος τὴν ἡμίονον, ἧς ἐπόχος ἦν, τὸν σεβαστοκρατορικὸν ἀπεβάλετο στέφανον, ἀναστραπέντα τῆς κορυφῆς, καὶ αὐτομάτως καταπεσόντα εἰς ἔδαφος. πρὸς ὅπερ οἱ μὲν θεώμενοι ἐξεβόησαν, καὶ εἰς γέλων διεκινήθησαν, τὴν ἐγκρυφιαζομένην ὑπὸ τοῦ στεφάνου πρότερον φαλάκραν ὡς πανσέληνον σελήνην τότε κατωπτευκότες. ὁ δὲ δούκας τὴν ἀνάγκην μεταθεὶς εἰς τὸ εὔχαρι καὶ μείλιχον, ἄλλως τε καὶ τοῖς ἀβουλήτοις μὴ ἑτοίμως χολούμενος, ἔφερεν ὡς σύμμετρον ἡδονὴν παιδιὰν τὴν τῶν πλειόνων ὑπὸ τοῦ γεγονέναι διάχυσιν, γεγηθὼς γὰρ μεθ' ὧν καὶ αὐτός, καὶ μηδαμῶς τὸν ἀγανακτοῦντα ὑποκρινόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν ἀγγελωνυμίαν περιθέμενος, κομνηνὸς ἐπελέγετο, ἤ τι τὸ ἐπώνυμον ἀδοξῶν, οἷα ὑφιζάνον πρὸς τὸ κομνηνικὸν κλέϊσμα, ἤτοι συνεφάπτεσθαι τῷ ὁμαίμονι καὶ τὴν ἐκείνου ἐπίκλησιν. ἁπάντων δ' οἰομένων μετὰ τὴν ἀναγόρευσιν αὐτίκα, καὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἡγεμονίαν, ὁπλιτεύοντα φανῆναι, καὶ θηρεύσοντα τὸν ἀλέξιον, καὶ οὐχ ὅπως ἀνύσοντα τοῖς ἐν χρείᾳ δυσχερέσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρότερον ἡμαρτημένα πρὸς τοῦ κασιγνήτου μή ἄν ποτε ἀνασχέσθαι περιοφθῆναι ὁποῖα οὖν ἀδιόρθωτα, καὶ μάλισθ' ὅσα κακῶς ὑπὸ βαρβάρων ἐπάθομεν. μὴ τὸν αὐθεπάμενον ἔχοντα, μηδὲ τὸν ὅπλον παλευόμενον· ὁ δὲ πρὸς „ἅπαν τοὐναντίον μεθήρμοστο, καὶ ὡς τὸ ἀκρότατον ἤδη „τῶν ἐφετῶν ἀληφώς, καὶ πρὸς ὃ πάλαι τὸν νοῦν ἐκίνησεν „προὔθυμον στεφανός, ἀνίησι στεφανοφοροῦσας, ὡς ἅπερ „οὐκ ἐπιστασίαν φρονίμων ἀνθρώπων, ἀλλ' εὐπορίαν χλιδῆς, „καὶ ἀνέσεως προοχὴν τὴν βασιλείαν ὤετο. ὅθεν καὶ τὴν τῶν κοινῶν διοίκησιν προλιπών, ὡς τὸ πηδάλιον ὁ κυβερνήτης, ὅς ἀπείρηκε πρὸς τὰ κύματα, χρυσοφορῶν ἦν, καὶ τὴν ἀκοὴν ὅλην ἀναπεπτανμένος, καὶ πᾶσαν ἔντευξιν χαριζόμενος τοῖς ἐκ τῆς μερίδος τῶν συνεφαψαμένων αὐτῷ τῆς ἀρχῆς, καὶ ἀφειδῶς ἀμφοτέραις ἀπαντλῶν τὰ χρήματα, ἅπερ συνέλεξεν ἰσαάκιος· οὔτε τὴν ὀργὴν ἥτις τότε ὡς ἔπειτα συναγωγὴν σκοπούμενος, οὐδὲ τὴν διὰ κρυφῆς ἀπέκτησιν εὐλαβούμενος. τούτων διαφορηθέντων δίκην ἀχυρμιᾶς, καὶ περὶ θερινὴν κόνιν ἐσκεδασμένων ταχέως πρὸς ἀργὰς γαστέρας ἃς οὐδ' ἦν εἰδόμενος, ὁ τῇ φιλοδωρίᾳ προσκείμενος εἰκῇ αὐτοκράτωρ, ἑαυτὸν τῆς ἀσωτίας ἐμέμφετο ὕστερον, ἡνίκα χρημάτων ἐχρῄζεν. ἦν δὲ καὶ ἡ τοῦ βασιλέως τὸ δὲ ἀκοίτης τὸ μὲν φρόνημα καὶ λίαν ἀνδρώδης, καὶ γλῶτταν αὐτοφυῶς αὐχοῦσα σοφιστικήν, χάρισι διηνθισμένην, καὶ πεποικιλμένην γλυκύτητι, καὶ προγνῶναι τὸ μέλλον ἱκανωτάτη, καὶ τὸ ζητοῦν ἀρίστως διοικῆσαι ἠκριβωμένη· τὰ δ' ἄλλα κακὸν δυσλύγιον, οὐ φημὶ τὰς κομμώσεις, καὶ βασιλικὰς καλλωπίσεις, καὶ τὸ ἰσχύειν ὑπὲρ τὸν ὁμευνέτην δυνατὰ φύσεως μεταπηγνύειν τὰ καθεστῶτα, καὶ μὴ ὅλα ἐπεξεργεῖν (τοιαῦτα γὰρ οὐ διὰ λόγου τῇ ἱστορίᾳ, καὶ εἰ γυναιξὶν οὐχ ἁρμόδια, καὶ βασιλίσσαις οἷαις δὴ προσήκει) ἀλλ' ὅτι ὃ κάλυμμα τῆς αἰδοῦς ἀπηνέωσε, ἠλικίζετο καὶ διανενέητο, καὶ ὡς ὄνειδος ἦν τῷ ταύτην ἁρμοσαμένῳ. ὁ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἀλγῶν τὰ ἀποπτόμενα περὶ πᾶσιν ἐκείνης, τοῖς δ' ἀγνοοῦσι χρηματίζεσθαι. ἐξ ὧν δὲ ὕστερον διεπράχθη, ὅτι τὰ κατὰ τὴν σύνοικον γεγόνασιν ἐπύθετο, σαφῶς ὑπέδειξεν, ὡς οὐδ' ἐν τῇ τολμωμένων ἠπίστατο, δηλώσεται δὲ ταῦτα ὁ λόγος περὶ τὸν οἰκεῖον καιρόν. τῆς τοίνυν βασιλίδος τοὺς ὅρους ὑπερβαινούσης, καὶ τὰ ταῖς πρὶν αὐγούσταις ῥωμαίων ἠθισμένα ἀδοξούσης, εἰς δύο ἀτεχνῶς ἀρχὰς ἡ βασιλεία διῄρετο.

ἡ Δούκαινα

ὁ γὰρ ὁ

& imminentis ruinæ & noxæ hoſtilis. Comitabantur eum in equis duo generi, Contoſtephanus Andronicus, & Iſaacius Comnenus, & patruus eius Ioannes Ducas, uir prouecta ætate, cui in ea pompa mirum quiddam accidit. Nam cum mula eius à nemine exterrita eſſet, corona Sebaſtocratorica ſponte de eius uertice humi cecidit. Vnde populus caluitio eius, quod inſtar plenæ lunæ relucebat, nudato, cum riſu exclamauit. Ducas uerò, qui etiam alioqui non facilè rebus aduerſis commoueretur, neceſsitate in iocum & feſtiuum ludum conuerſa, hilaritatem populi adeò non indignè tulit, ut etiam unà lætari uideretur. Imperator uerò Angeli cognomento, ſiue ut humiliore repudiato, ſiue ut unà cum fratre abolēdo, Comnenus appellari uoluit. Cum autem omnes putarent, eum poſt declarationem, rebus pacatis, ſtatim in armis fore, nec urgentia duntaxat mala depulſurum, ſed ſuperiorum etiam temporum delicta fraterna correcturum, clades præſertim à Barbaris propterea illatas, quòd eis nemo reſtitiſſet, aut rerum curam ſuſcepiſſet: ille contrà, ut iam uotorum omnium & unici ac diuturni deſiderij compos factus, corolla inſignis, ignauiæ ſeſe dedidit, quaſi nō legitimam hominum curationem ſortitus, ſed deliciarum & ocij facultatem eſſe imperium opinaretur. Igitur abiecta reipublicę cura, ut gubernator fluctibus defatigatus, in aureo ueſtitu ſe oſtentabat: & apertis auribus, omniū eorum petitionibus annuebat, quos adipiſcendi Imperij adiutores habuerat, & utraq; manu pecuniam ab Iſaacio collectam profundebat: nō conſiderans, cum quanta difficultate poſtea recolligenda eſſet, & quàm temerè nunc diſsiparetur. Cum igitur inſtar palearum aut æſtiui pulueris celeriter diſiecta, & in uentres ignauos, quos ne norat quidem, inſumpta eſſet: temerè munificus Imperator, ipſe tandem profuſionem ſuam damnare cœpit, cum pecunia egeret. Eius uerò uxor, uirili animo mulier, & ab ipſa natura dicendi ſuauitate & lepôre ornata, nec ad præſentia duntaxat optimè adminiſtranda, ſed & ad futura prouidenda ſolertiſſima, alijs rebus teterrima peſtis fuit. Neq; nūc de exquiſito ornatu & luxu regio loquor, neque de eo quòd ingenij felicitate in mutando recepto ſtatu & rebus nouandis maritum ſuperabat: (nam hæc, etſi non decora mulieribus, reginis præſertim, tamen prætereunda cenſeo) ſed de impudicitiæ probro atque infamia, qua maritum dehoneſtabat. Qui cum initio id dedecus ſcire, & diſsimulare ab omnibus putaretur: tamen ea facinora ſe ignoraſſe, poſtea cum publicata eſſent, declarauit, ut ſuo tempore narrabimus. Cum igitur imperatrix limites tranſiliret, & ſuperiorum Auguſtarum inſtituta contemneret, Imperium planè in duos principatus eſt diuiſum.

Alexius Angeli cognomētum repudiat, & Sardanapalū agit.

Euphroſyna imperatrix uirago, ſed ſuperba, luxurioſa & impudica.

Neq; enim Imperator dũtaxat, quicquid erat libitum mandabat: ſed illa etiam pari autoritate, quæ uiſa erant, peragebat, imò aliquando pro ſua libidine illius iuſsis intercedebat. Et cũ maximæ legationes audiendæ erant, duo precioſa ſolia coniungebantur, & illa marito cum magno ſplendore, ac pileolo gemmis & perſpicuis margaritis ornato aſsidebat, & torques precioſiſsimos de collo ſuſpendebat. Aliquando etiam in alijs palatijs ſeiuncti, per uices adorabantur, ſubditis ab Imperatore ad illam ſalutandam tranſeuntibus, & genua ſubmiſsius flectentibus. Nonnulli etiam Imperatoris cõſanguinei, qui ſummos magiſtratus gerebant, imperatricis ſplendidas & altas lecticas humeris tanquam mancipia ſubibant. Verùm trimeſtri nondum elapſo, fama non fallax affertur, Cilicem quendam, aſſumpto Alexij filij Manuelis nomine, ad Ancyræ urbis ſatrapam ſe contuliſſe, ab eoq; ut uerum Manuelis filium ſuſceptũ eſſe, non ut eius poſtulatis annueret (nouerat enim & ipſe Imperatorem Alexium ab Andronico ſtrangulatum eſſe ſed ut Imperator bellis diſtineretur, dum ſeditioſis reſiſteret: & ipſe aliquid emolumenti inde perciperet, amititia ſua Romanis uendita. Poſtquam autẽ Pſeudalexius iſte Perſarum opibus adiutus, Ancyræ uicina Romana oppida populabatur, eunuchus quidã cognomẽto Eonopolita, nuper ab Imperatore Accubitoris dignitate ornatus, ad eum reprimẽdum mittitur. Qui cum rem malè gereret, Imperator ipſi ſibi exeũdum eſſe cenſuit, eademq; opera de fœdere Perſico agendum: haud ignarus, impoſtorẽ illum ea ratione faciliṁe debellari poſſe. Verùm Perſa occaſione uſus, pacificationẽ ſe nulla alia ratione admiſſurum affirmauit, niſi argenti ſignati centenarij v in primis, & deinceps quotannis terni, & quadragenæ ueſtes ſericæ, quæ Thebis Bœoticis Imperatori pendi ſolerent, ſibi donarentur. Vbi ad Melangia oppidum peruenit, ab illius loci incolis Imperator Auguſtus ſalutatur: ſed parum alacriter cõtra ſeditioſum adiuuatur. Quamuis enim eum pro Romanorum Imperatore colerent, tamen nec Pſeudalexium planè comtemnebant: & dum utrumque colunt, minimè præ ſe ferunt utri prorſus ſint addicti. Vnde quiuis conijcere poterat, eos duabus ſedere ſellis, & in præſentia neutri opem laturos, ſed per occaſionem in partes uictoris conceſſuros. Imò etiam quoties Imperatorem adibant, Alexium extollere non deſiſtebant, ſubinde interijcientes: ipſi etiã miraculo eum fore, ſi uideret, ut ruffo & promiſſo capillo eſſet ornatus, non ſecus ac ſi auri bracteæ eſſent: ut eſſet procerus, ut robuſtus eques, quaſi fibulis ſellæ affixus. Ad quæ cum Imperator aliquando reſpondiſſet, Manuelis filium ab Andronico iam olim ſublatum: cum uerò qui nunc illius nomẽ uſurpet, erronẽ eſſe, &

Pſeudalexij Cilicis ſeditio.

Cilicũ ambigui animi.

οὐ γὰρ ὁ κρατῶν μόνος, ὁπόσα ἤρεσε διεκελεύετο, ἀλλὰ τοῦ ἰσοδυναμοῦσα τούτῳ ἐκέλευε τὰ πρὸς βουλὰς διεπράττετο, ἐν πολλοῖς δὲ καὶ ἀνέλυε πρὸς τὸ θυμῆρες αὐτῇ μεταμείβουσα, ἅπερ ἐδέδοκτο τῷ βασιλεῖ. ἀλλὰ καὶ πρεσβείας μεγίστας ἐθνῶν μελλούσης βασιλεῖ ἐνωτίζεσθαι, θρόνοι συμφυῶς πολυτελῶς παρετίθεντο, καὶ συνεδρεύουσα, προὐκάθητο λαμπρῶς διεσκευασμένη, λίθοις τε καὶ μαργάροις διαφανέσι τὸ τυμπάνιον ἀναδέδετο, καὶ τὸν τράχηλον ὁρμίσκοις πολυτίμοις διαλαμβάνουσα. ἐνίοτε δὲ κατ' ἄλλας βασιλέως οἰκοδομὰς διιστάμενοι, καὶ ἀνὰ μέρος ἀμφότεροι προφαινόμενοι, ὡς ἑκάτερον ἐμβρίθειν τὸ ὑπήκοον, ἣ καὶ πρώτως ἐχρῆν ἡμᾶς βασιλεῖ προσκυνήσαν, ἐκεῖθεν ἀπιὸν, πρὸς τὴν βασιλίδα μετεπορεύετο, καὶ βαθυτέραν αὐτῇ παρεῖχε τοῦ γόνατος σύγκαμψιν. οὐ βραχεῖς δὲ καὶ τῶν καθ' αἷμα βασιλεῖ ἐγγιζόντων, καὶ οἷς τὰ ὑπέρφανα τῶν ὀφφικίων ἀνέκειντο, οὐδ' ὅμως ὡς θεραπαινίδας ὑποβάλλοντες ὤμοις τὸ λαμπρὸν καὶ μετάρσιον θῶκον τῇ βασιλίδι ἀνέφερον. ἀλλ' οὔπω μῆνες τρεῖς παρῳχήκεσαν, καὶ φήμη τις πρόεισιν ἀψευδὴς, ἐκ Κιλίκων τινὰ ὁρμώμενον ἀλέξιον, τοὔνομα τῷ τοῦ βασιλέως ἀλεξίου ὀνόματι ἐπιχρώμενον, ὃν ὁ βασιλεὺς ἐγείνατο μανουήλ, τῷ τῆς πόλεως ἀγκύρας σατραπεύοντι προσχωρῆσαι, καὶ ὑπ' αὐτοῦ προσδεχθῆναι ὡς υἱὸν ἀληθῆ τοῦ αὐτοκράτορος μανουήλ, οὐχ ὅπως προστατήσειεν αὐτῷ τὰ κατ' ἔφεσιν (ᾔδει γὰρ ἐκεῖνος, ὡς ὁ βασιλεὺς ἀλέξιος διὰ πνιγμονῆς ὑπ' ἀνδρονίκου τὸν βίον κατέστρεψεν) ἀλλ' ἵν' ὁ βασιλεύων ῥωμαίων συνδιαπλέκοιτο πράγμασι, τοῖς στασιασταῖς ἀντικαθιστάμενος, καὶ αὐτὸς ἐντεῦθεν παρακερδαίνοι τι, χρημάτων ὤνιον τὴν μετὰ ῥωμαίων φιλίαν κτώμενος. ἐπεὶ δὲ εἰς ἔργον ταῦτα διὰ τὰ ἀγγέλματα ἐκβεβήκει, καὶ ὁ ψευδώνυμος οὗτος ἀλέξιος τοῖς ὁμόροις τῇ ἀγκύρᾳ ῥωμαϊκοῖς πολίσμασιν ἐπεφύετο, συγχρώμενος παρὰ τῶν περσῶν, καὶ κρατυνόμενος, στέλλεται τις ἐκτομίας ὁ τὸ ἐπίκλην οἰνοπολίτης, ἄρτι πρὸς βασιλέως παρακοιμώμενος τιμηθείς. μηδὲν δέ τι διὰ τοῦ θλαδίου κατορθοῦντος πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, δεῖν ἔγνω καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐξελθεῖν, σὺν τῷ μέρει δὲ καὶ τὴν μετὰ τοῦ πέρσου σπονδὴν διομαλισθῆναι εἰδὼς, ὡς οὕτω μάλιστα ῥᾳδίως καταγωνιεῖται τὸν ὀνόματι ἑτέρου, καὶ τούτου πάλαι τεθνεῶτος ἐπερχόμενον αὐτῷ ἀντίπαλον. πλὴν ὁ πέρσης τῷ καιρῷ καταχρώμενος, οὐκ ἄλλως τὴν εἰρήνην ἐδέχετο, εἰ μὴ αὐτίκα δωρήσεταί οἱ βασιλεὺς ἀργυρέα κεντηνάρια πέντε, κεκομμένα ἐς νόμισμα, ἐτησίως δ' ἐκ τοῦδε τρισὶν ἐκ τούτων φιλοτιμοῖτο, καὶ σηρικοῖς ὑφάσματα τεσσαράκοντα νήμασιν, ἅπερ ἐκ θηβῶν ἐπέτειον βασιλεῖ κεχορήγηται. ἀφικόμενος οὖν ἤδη τὸ πόλισμα τὰ μελάγγεια, πρὸς τῶν ἐκεῖσε βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ἀναγορεύεται, πλὴν οὐχὶ καὶ γενναίαν τὴν κατὰ τοῦ ἀντάρτου ἀλεξίου σύναρσιν ἐνεδείκνυον. ἀλλ' ὡς βασιλεῖ ῥωμαίων αὐτῷ προσανέχοντες, οὐδὲ τὸν ψευδαλέξιον ἐκεῖνον φιλοφροσύνης ἦσαν ἐκτός, τούτῳ τε κἀκείνῳ τὰ βλέμματα χαριζόμενοι, πρὸς ἑκατέρους ταῖς γνώμαις ἔρρεπον, μηδαμῶς ἐμφαίνοντες ὅτῳ προσρίπτοιεν ἀτεχνῶς. ὅθεν παντὶ τῶν βουλομένων παρεῖχον κατανοεῖν, ὡς ἀμφίρροποι ὄντες, οὐδ' «

ἑτέρῳ μὲν ἐκ τοῦ αὐτίκα προσκείσονται, ἤδη δὲ καιρὸν «

τῷ νικῶντι προσθήσονται. ἀλλὰ κἂν ταῖς πρὸς βασι- «

λέα γοῦν ἐντεύξεσιν ὑπερεξαίροντες τὸν ἀλέξιον, οὐδαμῶς ἔληγον· πολλάκις γοῦν ἔλεγον, ὡς καὶ σὺ ἀγάσαιο ἂν τὸν ἄνδρα, εἰ θεάσαιο δέσποτα βασιλεῦ, οὕτω πυρσαῖς καὶ ἐκτραφεῖσι κόμαις ἠγλαϊσμένος ὡς εἰ χρυσίου ἀσήμου ἀκριβώματα· οὕτως δ' ἦν εὐμήκης, οὕτως ἱππότης ἀκράδαντος, ὡς ἅπερ τῇ ἐφεστρίδι ἐμπεπαρμένος. πρὸς δὲ ταῦτα τοῦ βασιλέως ἀνθυπενηνοχότος ποτὲ, ὡς ὁ τοῦ αὐτοκράτορος υἱὸς μανουὴλ πάλαι ἀπεβίω θανάτῳ, ὃν δὴ πρὸς ἀνδρονίκου κατεδικάσθη· ὁ δὲ νῦν προσιὼν οὗτος πλάνος δή,

καὶ τοῦ τ

καὶ τοῦ τῶν κομνηνῶν γένους ἀλλότριος. εἰ δ' ἐκεῖνον δή τις ζῶν, καὶ αὐτός γ' ἦν ὁ ἐπιόντα, ἀλλ' αὐτὸς ἄρχειν δικαιότερος, ὁ καὶ τὰ ῥωμαίων σκῆπτρα χειρίζων νυνί, ἐπιλαβόμενοι τοῦ λόγου οἱ ἀκροώμενοι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ περιστάμενοι τὴν ἀντίθεσιν, ὁρᾷς, ἔλεγον, βασιλεῦ, ὡς ἄρ' ἀμφιγνοεῖς καὶ σὺ περὶ τοῦ παιδὸς, καὶ τὸν ἐκείνου θάνατον ἀμφήριστον ἥγησαι; μὴ οὖν χαλέπαινε τοῖς τὸν νεανίαν οἰκτείρουσιν, ἐκ μὲν προγονικῆς τὴν βασιλείαν δι' αὐτὸν καταβαίνουσαν ἔχοντα, ἀρχῆς δὲ ὁμοῦ καὶ πατρίδος ἄδικον ἐκπλαζόμενον. ἰδὼν τοίνυν ὁ βασιλεὺς ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ, καὶ τὴν αὐτοῦ παρουσίαν ἐπ' οὐδενὶ κερδαλέῳ κατανοῶν γινομένην, τὰ φρούρια παρελθὼν, καὶ ἃ μὲν τούτων ἀπῳκίσας τοῦ ἀλεξίου, ἃ δὲ πυρὶ παραδοὺς, ὡς ἤδη ἀποστάτῃ προσρίψαντα, ἐπανόδου ἐμνήσατο, δυσὶ τὴν ἐκστρατείαν περιγράψας μησί, καὶ τὰ κατὰ τὸν κίλικα ἀλέξιον ἐπιτρέψας τῷ καντακουζηνῷ μανουήλ. πλὴν οὐδ' οὗτος ἐξελήλυθε πόλεμον κατ' αὐτοῦ προφανῆ, καίτοι ἐμπλατυνομένου ἀεὶ τῇ ἐπικουρίᾳ τοῦ πέρσου, καὶ τῶν περὶ τὴν ἄγκυραν φρουρίων φορολογοῦντος τὰ πάντα ἢ τὰ πλείονα. ἦν δ' ἂν καὶ οὗτος ἤδη μακρὸν ἀμάχετον ῥωμαίοις κακόν, εἰ μὴ θεὸς καὶ ταῦθα φανεὶς καινουργὸς, τὰ ῥωμαίων ᾤκτειρε πράγματα. ἐν γὰρ φρουρίῳ ἀσιανῷ, ὃ τζούγγρα κατονομάζεται, νυκτὸς ἀποσφάττεται μαχαίρᾳ παρά τινος. οὕτω μὲν οὖν καὶ οὗτος ἠφάνισται, κατὰ τάχος ἀστραπῆς διαΐξας καὶ πάλιν ἀποκρυβείς, ἢ γοῦν ὡς ἐκ κωρυκίου ἄντρου πνεῦμα βίαιον διεκπνεύσας, καὶ μέρος τι τῶν ῥωμαίων διακυκήσας, μετὰ βραχὺ διαφυσηθεὶς ἐπαύσατο τῆς σφοδρότητος. ὑπὸ δὲ τοῦ κακοῦ τούτου παραπόδας ἕτερον ἐπεσέφρησε χεῖρον, ἢ μᾶλλον δόξαν πρὸς καιρὸν ἀποξηρανθῆναι, πάλιν ἀνέβλαστε κατὰ κώνειον φθοροποιὸν, ὁ κομνηνὸς οὗτος ἰσαάκιος, ὃς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν βιβλίοις ἐξείρηταί μοι, ἐγκρατὴς ἅμα καὶ δεσπότης τῆς κύπρου γενόμενος, ἑάλω μὲν πρὸς τοῦ ῥηγὸς ἐγγλινίας, ἐς παλαιστίνην ἀφικνουμένου διαποντίου, καὶ ὡς δοῦλος μαστιγίας τινὶ τῶν ὁμοφύλων ἐκείνου ἀπεχαρίσθη, καὶ ἦν ἁπανταχοῦ διάδοσιμος, ὡς κατέστρεψε τὸν βίον κακὸς κακῶς. φήμη δ', ὡς δεδίδακται ὕστερον, μόνη ἀποβιοὺς, καὶ δεσμῶν ἀπαλλαγεὶς, καὶ φρουρᾶς ἀπολυθεὶς (ὡς μὴ ὤφελε) τὸν παλαιὸν ἀνεβάλλετο τῆς τυραννίδος ἔρωτα. ἀνεκαλεῖτο μὲν οὖν πρὸς τοῦ βασιλέως ἀλεξίου διὰ γραμμάτων συχνῶν, ἐναγούσης αὐτὸν ἐς τοῦτο τῆς βασιλίδος εὐφροσύνης, δι' ἣν ἐκ συγγενείας ἐγγύτητα εἶχεν αὕτη πρὸς ἰσαάκιον. ὁ δὲ ἀπεδυσπέτει, καὶ πρὸς μόνην ἠγανάκτει τὴν ἐπιτελλομένην πρόσκλησιν, βασιλεύειν, οὐ μὴν βασιλεύεσθαι λέγων εἰδέναι, καὶ ἄλλων ἐξηγεῖσθαι, μὴ γοῦν ἑτέροις πείθεσθαι. συχνὰ τοίνυν γράμματα συντίθεται πρὸς τοὺς τῆς ἀσιάτιδος γῆς προὔχοντας, τί μὲν τῶν ἀπειρημένων οὐκ εἰσηγούμενα, τί δὲ τῶν καθεστώτων οὐχὶ καινοῦντα, καὶ πάντα τοῖς πειθομένοις βραβεύοντα, εἴ πως τοῦ τῆς βασιλείας ὀνόματος ἐπιδράξεται; ἀλλὰ καὶ πρότερον διώκων ἦν τὰ ἀνέφικτα, καὶ ἃ μὴ θεὸς βεβούλευται, διακενῆς μηχανώμενος, καὶ τότε ὁμοίως ἠλέγχετο, μάτην διατεχνώμενος τὰ ἀνήνυτα. οὔτε γὰρ αὐτῷ προσέσχεν ὁ πέρσης, ὅσαπερ ἐμαίετο (ἐγλίχετο δὲ μεθ' ὅλης τῆς οἰκείας ἰσχύος ἕπεσθαί οἱ κατὰ ῥωμαίων στρατεύοντι, καὶ πάνθ' ὁπόσα ἐπιτάττοι ἔχειν πειθώ) οὔτε ὧν ἐπέστελλε κρύβδην, ὧν τις ὑπέσχετο [illegible], ἀλλὰ πάντες ὡς ἀσπίδες εἰς ἐπῳδὰς τὰς ἀκοὰς ἐπέφραττον. τίς γὰρ ἂν θηρίῳ κατακολουθοίη αἱμοβόρῳ, μετ' οὐ πολὺ ταῖς ὄψεσιν ἐμπηδήσοντί τε καὶ ἀναρρήξοντι; ἢ μετ' ὄφεως ἰοβόλου φιλίαν συνέθετο, κἂν περιπλέκοιτό τις αὐτῷ, τὸν ἰὸν ἐξεμοῦντος θανάσιμον,

& à Comnenia familia alienum. Et ut ille uiueret, atque is ipse eſſet qui arma inferret, ſe tamen meliore iure imperare, qui nunc ſceptrum teneat, illi eius oratione interpellata, & ex tempore refutata, responderunt: Vides ergo Imperator, te quoque de illo dubitare, & mortem eius incertam exiſtimare? Quare noli ſuccenſere ijs qui adoleſcentis miſerentur, cui regnum proauitum debetur, quo tamen unà cum patria per iniuriam eſt priuatus. Itaque uidens Imperator ſe nihil ſua præſentia proficere, caſtellis præteritis, quorum alia ab Alexio dimouit, alia incendit, ut ſeditioſo addicta: in urbem rediit, expeditione duobus menſibus terminata, & Ciliciæ rebus Manueli Cantacuzeno mandatis. Sed cum ne is quidem apertè illi bellum inferret, quamuis Perſæ auxilijs ſubinde creſcenti, & à caſtellis Ancyræ finitimis omnibus, aut ſaltem pluribus tributa exigenti, diuturnis unique malis Romanos affecturus ille fuit, niſi Deo noua hic quoque ratione noſtri miſerto, in caſtello Zungra noctu iugulatus à quodam fuiſſet. Sic fulguris inſtar ſubitò & emicuit & euanuit: aut ut flatus uehemens ex antro Corycio erumpens, qui paulo pòſt in partem Romani imperij conturbatam ſæuire deſijt. Hoc malum eueſtigiò aliud peſſimum eſt conſecutum: & cum exaruiſſe uiſum eſſet, inſtar letiferi aconiti refloruit. Nam Comnenus Iſaacius, à quo uaſtatam eſſe Cyprum ſuprà memorauimus, captus quidem fuit à rege Angliæ in Palæſtinam nauigante, & pro uerberone ſeruo, cuidam populari eius donatus: fama ubique ſparſa, malum hominem malè perijſſe. Sed, ut res poſtea declarauit, ſola fama mortuus, reuixit, & uinculis & carcere (quod utinam factum non eſſet) liberatus, priſtinam Imperij cupiditatem renouat. Qui cum imperatricis Euphroſynæ impulſu, quam propinqua cognatione attingebat, crebris Alexij literis reuocaretur: illam conditionem cum indignatione prorſus reſpuebat, ſe imperare, non parère didiciſſe, & ducem, non militem agere nouiſſe, affirmans. Proinde frequentes literas ad Aſianos proceres mittit, quæ nihil non uetitum ſuadebant, nihil non à maioribus inſtitutum abrogabant, nihil non obtemperantibus promittebant, ſi quo modo imperij titulum conſequeretur. Verùm ut olim ea ſectabatur, quæ aſſequi non poterat: & ea fruſtra moliebatur, quæ in fatis non erant: ita tum etiam irritos conatus eius, euentus coarguit. Neque enim Perſa poſtulatis eius annuit (cupiebat autem eum Romanis bellum inferentem, cum omnibus copijs ſuis ſequi, & eius iuſsis omnibus obtemperare) neque quiſquam eorum, ad quos clàm ſcribebat, benignas aures ei præbuit. Quis enim belluam ſanguinariam paulo pòſt in faciem inuaſuram & laceraturam ſequeretur? aut cum uenenato ſerpente amicitiam conſtitueret, qui, ſiue amplecterere, letale uirus euomeret:

Pſeudalexij interitus.

Iſaacij Cōneni in apparatu ſeditionis interitus.

ſiue in ſinu foueres, peſtiferos dẽtes infigeret? Enimuerò & hic paulo pòſt mortuus, ad cæteros tyrãnos Dei nutu ſublatos abijt, mirabiliter quidem, ſed non ſine inſtrumentis ſalutem afferre ſoliti. Ferebatur aũt nõ naturaliter, ſed ueneno per pincernam magnis largitionib. ab ipſo Imperatore corruptum, propinato, interijſſe. Cæterùm Alexius potitus Imperio, miſſis ad Petrum & Aſanẽ legatis, pacem cum Blachis facere ſtuduit. ſed fruſtra is conatus fuit, ob ſuperbum & ferox barbarorũ reſponſum, & conditiones Romanis inhoneſtas & intolerabiles. Dum aũt Imperator in Oriente uerſatur, in Bulgaricum agrum iuxta Serras incurſione facta, uictaq́; legione Romana, tũ alios plurimos malè tractarunt, tum ipſum Ducam Alexiũ Aſpietẽ ceperunt, multaq́; caſtella expugnarunt: quibus firmatis, cum innumerabili præda domum redierunt. Imperator uerò ut caueret, ne quid ſimile in poſterum accideret, Iſaacium Sebaſtocratorem generũ ſuum, cum iuſtis copijs ablegat. Qua de cauſa cum Blachi à quibuſdam monerẽtur, ne temerè & confidenter in Romanos irruerent, ſed militaris etiam ſolertiæ & doli meminiſſent (nam audire ſe, imperare uirum bellicoſum, & fratre longè præſtantiorem) Aſan inſolenter reſpondit: Non ſemper famæ præbendas eſſe aures, nec ſi quem ea pro uiro forti celebret, eum ſtatim ut talem eſſe formidandum: nec ſi quis pro timido & ignauo traducatur, ſpernendũ & rejiciendum eſſe. Sed famam, ut non omnino uanam, præſertim tam celebrem, nõ quidem planè contemnendam, ſed ad res geſtas eorũ qui uel malè uel bene audiant, tanquam ad Lydiũ lapidem exigendam: ſæpe etiam oculo iudiciũ permittendum, & ſic eam uel ut ueram probandam, uel ut falſam repudiandam. Aures enim non uidere ipſam rem, ſed alienarum linguarum & ſæpe aduerſarum ſtrepitum conſeruare. Viſum uerò certum eſſe rerum arbitrum: & pluris eſſe, ut ait Comicus, unum oculatũ teſtem, q̃ auritos decem, qui non alieno teſtimonio, ſed ſuo experimẽto nitatur. Nõ igitur eos moueri oportere, q̃ hic Romanorum Imperator, uir fortis perhibeatur: ſed an talis ſit, ex anteacta eius uita coniecturam capiendã. Quam ſi accuratius intueantur, nihil unquã ab eo eſſe geſtum laude dignum. Neq; enim bellis & prælijs pro Romana Republica geſtis interfuiſſe, neq; unà cum fratre labores et pericula adijſſe, quod ipſe quidẽ ſciret, qui hoſtilem agrũ perpetuò infeſtarit, & uictorias uictorijs, triumphos triumphis cumularit. Neq; illi purpuram & diadema laborum præmiũ eſſe data, ſed fortunæ ludibrio cõtigiſſe. Is ergo, qui nunquã in pugna uiſus ſit, q nõ uoce, nõ manu, nõ cõſilio res Myſorũ unq̃ labefecerit: qua ratione ſubitò mutatus ſit in cõtrariũ, ſe planè nõ intelligere.

Vt

Blachi pacis cõditiones aſpernantur.

Aſanis de fama et imperatore Alexio diſputatio.

καὶ ἐν κόλπῳ διαθάλποι, δήξεια δάκνοντος; πλὴν ἀλλὰ καὶ οὗτος κατὰ θεῖον ἐξέψυξε μετὰ βραχὺ τὸ ψυχίδιον, καὶ τοῖς λοιποῖς προσετέθη τυράννοις, οὓς χεὶρ κυρίου ἠφάνισε, καὶ οὐκ ἀνοργάνως ἐξαισίως πλὴν ἃ καινοποιεῖ πολλάκις σωτήρια. ἐτελεύτα δὲ μὴ φυσικῷ θανάτῳ δαμασθεὶς τὸν ἀλιτήριον, ἀλλὰ φαρμάκῳ ἐκλελοιπὼς, κυλικοφορηθέντι παρά τινος, μεγάλοις δώροις ὑποφθαρέντος πρὸς τοὔργον ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ. ὑπὸ πᾶσι δ' οἷς ἀλέξιος ἐπεβάλετο βασιλεύσας, ὡς πως σπείσαιτο βλάχοις, καὶ πρέσβεις πέπομφε πρὸς τὸν πέτρον καὶ τὸν ἀσάν. ἐπεράνθη δὲ οὐδ' ὅλως τῶν ἐφετῶν καὶ τὰς σπονδάς, διὰ τὰς τῶν ἀνδρῶν τούτων ὑπερόγκους τὰς ἀποκρίσεις πεποιημένων, κἀκεῖνα προτιθεμένων ὑπὲρ εἰρήνης, ἃ ῥωμαίοις ἀδύνατά τε ἦν καὶ ἄτιμα διαπραχθῆναι. ἀμέλει τοι τοῦ βασιλέως περὶ τὴν ἕω διατρίβοντος, προσβάλλοντες τοῖς περὶ τὰς σέῤῥας βουλγαρικοῖς χώμασι, καὶ τὸ συλλεχθὲν ἐκεῖσε ῥωμαϊκὸν σύνταγμα ἡττηκότες, ἄλλους τε πλείστους κακῶς εἰργάσαντο, καὶ δὴ καὶ αὐτὸν ἄλλον ζωγρίαν τὸν ἀσπιέτην ἀλέξιον, ὃς ἀρχηγὸς ῥωμαίοις προὐβέβλητο, κρατοῦσι δὲ καὶ πολλῶν τῶν ἐκεῖσε φρουρίων, καὶ αὐτὰ μὲν ὡς τὸ ἀσφαλέστερον ἠσφαλίσαντο, αὐτοὶ δ' ἐπανῆκον οἴκαδε, λείαν ἐληλακότες ἀστάθμητον. βασιλεὺς δὲ μὴ καὶ μετέπειτα τοιοῦτόν τι διαπραχθείη προμηθούμενος, μεθ' ἱκανῆς ἐξέπεμψε στρατιᾶς τὸν ἑαυτοῦ γαμβρὸν ἰσαάκιον τὸν σεβαστοκράτορα. ὅτε δ' ὁ καὶ ἀσὰν πρός τινας εἰσάγοντας παραινοῦντας βλάχους, μήτι τοῖς κατὰ ῥωμαίων ἐπελαύσεσι μετὰ θερμότητος τίθεσθαι, μεμνῆσθαι δὲ καὶ μεθόδων στρατηγικῶν (ἄρχειν γάρ, ὡς πυνθάνονται, ἄνδρα πολεμικόν, καὶ λίαν τοῦ ἀδελφοῦ προφερέστερον) μετὰ κόμπου ἀπεκρίνατο, μὴ δεῖν ἀεὶ ταῖς φήμαις ὑποκλίνειν τὰ ὦτα, μήτε δ' ὃν ἀνδρεῖον αὐτὸν διαθρυλεῖ, ὡς ἤδη καὶ τοιοῦτον ὄντα δεῖν καταπτήσσειν, οὐδ' ὃν διαβάλλει δειλὸν καὶ ἀνάλκιδα, τοῦτον παντάπασιν ἀθερίζειν καὶ ἐκρίπτειν· ἀλλὰ τὴν μὲν φήμην μὴ πάμπαν καταφρονεῖν, ὅτι μηδ' ἐς ἅπαν ἀπόλλυται, καὶ μάλιστα ἣν πλεῖστοι λαοὶ φημίζουσιν, ἐπάγειν δ' ὡς λίθον μάγνησσαν τὰς πράξεις τῶν διαβαλλομένων, ἤτοι μὴ κροτουμένων παρ' ἄλλων ἀνδρῶν. ἐν πολλοῖς δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἐξαίνειν τῶν φημιζομένων δικαστήν, καὶ οὕτω προσίεσθαι τὴν φήμην ὡς ἀληθῆ, ἢ γοῦν μύξαις ἀλείφειν ὡς ψευδῆ, καὶ ἄλλως ἀθετεῖν. τὰ γὰρ ὦτα οὐκ οἶδε τὰ δρώμενα, ἀλλὰ γλώττης ὄχλον ἐκδικάζουσι, φύλακες ὄντα ἀλλοτρίων, καὶ τούτων ἐναντίων πολλάκις ἐνηχημάτων. ἀσφαλὴς δὲ ὁ ὄντως τῶν γινομένων διαιτητὴς ὀφθαλμός, καὶ μάρτυς ὢν τῷ διαστήματι ἀπαραλόγιστος, οὐχ ἑτέρωθεν εἰσχομένην ἔχων τὴν πίστιν, ὡς τὴν τῶν λεγομένων εἰς ἔνοικον ἀκοήν. μὴ οὖν δεῖ καὶ ὑμᾶς θροεῖσθαι, ὡς ὁ νῦν ῥωμαίων βασιλεύων γενναῖος ὑπὸ φήμης κηρύττεται, ἀλλ' εἰ τοιοῦτός ἐστιν ὁποῖος ἤδη τοι χρεὼν συνιδεῖν. ὁδηγὸς δὲ ὑμῖν ἐς τοῦτο ἔστω βίος ὁ πρότερος, καὶ καθηγητὴς ἀκριβὴς τοῦ ἀνδρὸς καθιστάσθω. ὅν γε εἰ φιλοκρινήσετε, οὐκ ἂν ἐφ' ὁτῳοῦν δεδοξασμένον αὐτόν τι ποιεῖν. οὔτε γὰρ πολέμοις ὡμίλησε, καὶ κινδύνοις ὑπὲρ ῥωμαίων παρῆν ἐθελοντὴς συστρατευόμενος· καὶ συγκάμνων τῷ ἀδελφῷ, ὅσα γε αὐτοὶ ἴσμεν, ἀεὶ καὶ κατατρέχων τὴν πολεμίαν, καὶ νίκας ἐπὶ νίκαις ἀναιρούμενος, καὶ τροπαίοις ἐπισωρεύων τὰ τρόπαια, οὔτε μὴν μισθὸν καμάτων τὴν ἁλουργίδα καὶ τὸν βασίλειον εἴληφε στέφανον, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ ὀνείρου ἐπεδείξατο, τύχης ἀγόμενος παίγνιον τὰ σκῆπτρα περιείληφε. ὅτε τοίνυν ὅς γε τῇ μάχῃ μὴ ὁραθεὶς, οὐδὲ φωνῇ καὶ χειρὶ καὶ βουλῇ τὰ μυσῶν τῇ σαλεύσας ἐσάλευσε, ὅπως ἐξαίφνης ὡς ἅπαν τοὐναντίον μεταπέπτωκεν, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω καὶ συνιδεῖν.

ἵνα δὲ καὶ δι' ὑποδείγματος, καθ' ὅσον ἔξεστι, τὰ περὶ τὸν ἄνδρα τουτονὶ, καὶ τὸ λοιπὸν αὐτοῦ γένος διασαφήσαιμι, ὁρᾶτέ τι τὰ ὧδε τοῦ ἐμοῦ δόρατος ἀπαιωρούμενα, καὶ συνημμένα διάφορα ταῖς χροιαῖς, εἰ καὶ μὴ ταῖς ὑφαῖς νήματα· ταῦτα μιᾶς μὲν προελήλυθεν ὕλης, καὶ εἷς ὑφάντης αὐτὰ ἐμηρύσατο. τοῖς δὲ χρώμασι διαλλάττοντα, διαφέρειν δοκοῦσι καὶ κατὰ τὸ ὑλικὸν καὶ ποιητικὸν αἴτιον. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο, οὐκ ἔστιν. Ἰσαάκιος γὰρ καὶ Ἀλέξιος οἱ ὅμαιμονες, ὧν ὁ μὲν τῆς βασιλείας ἤδη κατεβιβάσθη), ὁ δὲ τυβεννοφορεῖ νῦν καὶ διαδεῖται ἀρχικῷ στεφανώματι, ἕνα τοκέα ἔσχον, ἐκ τῆς αὐτῆς νηδύος ἐξώλισθον, ἐπὶ τὴν αὐτὴν γεγόνασι γῆν, τὰ πάνθ' ὅμοια ἐκληρώσαντο, κἂν ἅτερος ὁ Ἀλέξιος τῷ χρόνῳ πλειόνων ἑώραται. ὅθεν οὐδὲ κατὰ τοὺς πολέμους διαφέροιεν ἄν, ὡς ἐμοί γε γοῦν δοκεῖ, καὶ ὡς γὰρ πεῖραν αὐτὸν γνωσόμεθα. χρεὼν τοίνυν φημί, μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ προτέρας προθυμίας καὶ πάλιν τῆς κατὰ πόλεμον ἅπτεσθαι, εἰδότας, ὡς οἷς καὶ πρότερον ἐξ ἐναντίας μάχης καὶ νῦν στησόμεθα, ἵνα μὴ καὶ χείροσιν ἔπειμι, ἐφορῶν μὲν καὶ πρὸς τὸ καταβεβλημένον καὶ ἀτονώτερον ἤδη φρόνημα τῶν Ῥωμαίων, οἳ πολλάκις ὑφ' ἡμῶν τροπωθέντες, οὐδ' ἅπαξ τὰ κατ' αὐτοὺς ἀναλαβεῖν ἰσχύκασι πράγματα. φρονῶ δὲ καὶ τὴν θεόθεν ἐπισπάσαντο ἤδη μῆνιν, τὸν αὐτοὺς βαρείας τυραννίδος ἀπαλλαχότα Ἰσαάκιον, βασιλείας φθόνου καθελόντες. οἱ γὰρ οὕτω κατὰ τῶν σεσωκότων ἐπιλυσσώμενοι, οὐκ ἂν φθάνοιεν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ὡς παράσπονδοι ἀναιρούμενοι. τοιαύταις γνώμαις ὁ βάρβαρος τὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀνεζώσας φρονήματα, μετὰ κόμπου μείζονος ἐπῄει κατὰ τῶν περὶ Στρυμόνα τε καὶ Ἀμφίπολιν ἐπιχωρίων. ἐπεὶ δὲ καὶ ταῖς Σέρραις ἐμβαλεῖν Ἰσαάκιος ἤκουσεν τὸν σεβαστοκράτορα, νέος ὢν οὗτος, καὶ προσεχεῖ τινι τῶν Βλάχων ἐπαρθεὶς πταίσματι, μὴ προεξετάσας τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν, τῇ δ' ἀκοῇ συνάψας τὴν κατ' αὐτῶν ἐξόρμησιν, αὐτίκα τι προσέχημα τὴν στρατιάν, τῆς σάλπιγγος φθεγξάσης τὸ σύνθημα. καὶ τὸν πολεμιστήριον ἵππον πρῶτος ἀναβάς, καὶ θωρακισάμενος, κατ' ἀγέλην οὐχὶ βάδην τὸ δόρυ κατὰ τῶν ἀντιπάλων τιταίνων ἔξεισιν, ὡς ὑπὲρ ἐλάφων αὐτῷ κυνηγέσιον προευτρέπιστο, ἢ θηρευτικὰ ἐκεῖ τινα ἀθύρματα προητοίμαστο. διελθὼν δὲ ἀνέτῳ ῥυτῆρι ὡσεὶ σταδίους τριάκοντα, τό τε ἱππικὸν ἐκκναίσας ἐκπεπόνηκεν, ὡς ἀχρεῖον εἶναι κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσβολῆς, καὶ τὸ πεζικὸν ἐξέλυσεν, ἐς οὐδὲν γεγονότα μετέπειτα χρήσιμον. ὡς δ' ἤγγισεν, φῦλα προσέβαλε τὸ πολέμιον, τὸ μὲν Ἀσὰν τὸ πλεῖστον καὶ κράτιστον στράτευμα ἐς ἐνέδρας καὶ λόχους διαμερίζεται. ὁ δ' Ἰσαάκιος μὴ τὸ στρατάγημα τοῦτο καὶ τὸν δόλον κατανοήσας, ὡς ἠπίστατο καὶ προπεσόμενος Βακχευτικῷ ἐπῆλθεν ὁρμήματι. διὸ καὶ τῶν ἐν τοῖς λόχοις ὑποκειμένων, ὡς γὰρ μέλος συνηθὲς ᾄσαντι, πολλοὺς μὲν ἀπέβαλε τῶν ἰδίων, τέλος δὲ καὶ αὐτὸς ἑάλω ζωγρίας ὑπὸ Σκυθῶν. ἐκ δὲ τούτων συμβέβηκεν ὡς γὰρ κτήνεσι λίαν τά πρός τε τὰς ἐπελεύσεις ἀδεέστατος, καὶ τὰς προνομὰς τῶν βαρβάρων ἐφορμᾶν. οἷα μηδενὸς ἀντεξιόντος ἔτι ἐκ τῶν Ῥωμαίων, ἀλλὰ πάντων ἀποδειλιασάντων, καὶ τῇ πόλει ταῖς Σέρραις μετ' αὐτῶν εἰσρυέντων, ὅσοι τέως μὴ ξίφους ἔφθησαν πάρεργον γε τῆς συμβολῆς. ὁ δὲ συνειληφὼς τὸν σεβαστοκράτορα Σκύθης, παντοίως αὐτὸν περιέκρυπτεν, ὡς ἂν ἀφώρατος τῷ Ἀσὰν, ὑποσαινόμενος ἐλπίσι μὴ τινῶν φιλοδωρίας, ὡς εἰ ἐς Βλάχους διέλθοι, ὡς τὰ εἰκότα ὑπὲρ τούτων ἀπενέγκαι, πλεῖστα ἂν αὐτῷ καταθεῖτο λύτρα ὁ βασιλεύς. τῆς δὲ φήμης καταπτάσης, συλληφθῆναι τὸν στρατηλάτην ἐπιμελῶς γεγενημένης ἐρεύνης, δῆλος γίνεται, καὶ τῷ Ἀσὰν ἐμφανίζεται. καὶ τῇ δὲ μὲν ἀπέβη ταῦτα. τότε δὲ καὶ τὸν δορυάλωτον τις ἱερέων,

Vt autem, inquit, uirum illum, quātum licet, ſimilitudine depingā, & genus eius declarē: Videtis fila diuerſi coloris, etſi non diuerſæ telæ, de haſta mea pendentia: hæc una eadēq; materia conſtant, ab uno textore confecta ſunt. Sed quia coloribus diſcrepāt, ex alia materia & ab alio artifice confecta putantur: cū res aliter ſeſe habeat. Eodem modo Iſaacius & Alexius fratres, quorū alter imperio deiectus eſt, alter purpura & diademate inſignis conſpicitur: eundē patrem habuerunt, eodem utero ſunt editi, eadem terra nati, omnia eadem ſunt conſecuti, quamuis Alexius ſit natu maior. Quare, mea quidem ſententia, nec in re militari quicquam inter eos intererit: id'que re ipſa omnes cognoſcemus. Itaque rationem belli priſtinam ſequendam eſſe nobis affirmo, cum iiſdē arma inferēda ſint, quos prius oppugnauimus, ne deterioribus dicā. Nā Romanorū animi crebris cladibus fracti & eneruati ſunt, & crebrò à nobis in fugā uerſi, ne ſemel quidē uires ſuas recuperare potuerunt. Nec illud prætereundū, eos irā Dei cōtra ſe concitaſſe, Iſaacio, cuius opera graui Andronici tyrannide liberati fuere, legitimo imperio pulſo. Nam qui Seruatores ſuos ita tractarūt, primo quoq; tēpore ab inimicis, ut homines perfidi occidētur. Huiuſmodi ſententiis Barbarus ſuorū animis excitatis, prouincias iuxta Strymonē & Amphipolim maiore ſęuitia inuaſit. Cum autē Sebaſtocrator homo adoleſcens, & recēti clade Blachorum elatus, hoſtes Serranum agrum incurſare audiuiſſet: nō prius exploratis eorū uiribus, ſtatim ſigno tuba dato, primus in armis equo conſcenſo haſtā in hoſtes uibrauit, quaſi ad paratā ceruorū uenationē aut ludicrū aliquod exiret. Cū igit laxis habenis circiter XXX ſtadia proceſſiſſet: & equitatū & peditatū ita fatigauit, ut pugnæ tēpore inutiles eſſent. Vt propius hoſtiū caſtra uentū eſt, maxima & potiſſima pars copiarum Aſanis, in inſidias diſtributa eſt. Quo ſtratagemate & dolo Iſaacius non animaduerſo, certa ſpe uictoriæ concepta, inſano impetu eos inuaſit. Cū autē illi ex inſidiis conſurrexiſſent, ut mediis caſsibus irretitus, multis ſuorū amiſsis, tandē & ipſe à Scythis capitur. Vnde Barbari ad incurſiones & rapinas more leonū in armēta irruētiū animoſiores facti ſunt: quippe cum nemo Romanorū eis occurrere auderet, ſed omnes territi laxis habenis in urbē Serras confugerent, qui in illa clade non occubuerant. Scytha uerò Sebaſtocratorē à ſe captum quouis modo celare conatus eſt, ne id Aſan reſciſceret, ſpe maximæ pecuniæ, eius redimendi cauſa accipiendæ, concepta, ſi hominem in Scythiā abducere liceret. Sed cum fama captū eſſe ducem hoſtium uulgaſſet, inquiſitione diligenti compertus, ad Aſanē perducitur. Hic illius expeditionis exitus fuit. Tum etiā quidā captiuus ſacerdos, Blachicæ linguæ peritus,

Iſaacius Sebaſtocrator ab Aſane capitur.

Aſani à ſacrificulo prædictus interitus.

cum in Hæmum abduceretur, Aſanem miſerabili oratione obteſtatus, ut ſe dimitteret: ubi id ille renuit, neq; enim ſibi propoſitũ eſſe Romanos dimittere, ſed perdere, idq; Deo etiã probari: ille cũ alto ſuſpirio et lachrymis ſubiecisſe fertur: Nec ipſi reliquam eſſe Dei miſericor-" diam, quòd uiri pauperis, Deo ob ſacerdotiũ" familiaris, non ſit miſertus: ac inſtare ei cruen-" tum uitæ exitũ, quali homines ſanguinarij plerũq; perire ſoleant. Nec fefellit ea ſacrificuli diuinatio. Nam paulo pòſt in Myſiam reuerſus, à familiariũ ſuorũ quodã occiditur. idq; hoc modo factũ eſt. Quidã natura & morib. ei ſimilis, & intima familiaritate cõiunctus, nomine Ibãcus (ſic Ioannes à Blachis dicitur) clam cũ uxoris eius ſorore conſueuerat. Quo ſtupro cõperto, principiò uxorem accuſabat, & propter eius facinoris diſsimulationẽ capitis damnabat. A' quo crudeli propoſito cùm alijs uerbis uxoris ſuæ deterritus, tum eo, ꝙ affirmabat, ipſum quoq; eius rei probè gnarum eſſe: iram à muliere in Ibancum transfert, eumq; nulla mora interpoſita, intempeſta nocte accerſit. Is uerò ſe alieno tempore non ſine graui cauſa & crimine uocari ratus, aduentũ ſuum in craſtinũ differt. Sed illo rurſus inſtante, & procraſtinationem ſui contemptũ interpretante: Ibancus uix tandem cauſa, cur uocaretur, intellecta, cum amicis & cognatis deliberat. Ii monent, ut longo gladio ſub ueſte occultato accinctus, ingrediatur. quòd ſi Aſan eum modicè obiurget, & iracundiæ impetũ conuicijs terminet, ſine cruciatu corporis, ut fortiter ferat, & culpam deprecetur. Sin enſem poſtulet, tum & ipſe uirum ſe præbeat: & operam det, ut anteuertat hominem impudentem & ſanguinariũ: nec ullum ictum, niſi letalem, ei inferat. Id cõſilium Ibancus ſtatim exequitur. Nam cum barbarus nihil moderati in eum cogitaret, ſed ad primũ eius conſpectum efferatus, enſem quæreret, ille facinus occupat: & enſe in inguine defixo, Aſanẽ occidit. Inde elapſus, ſtatim ad conſcios ſe recipit: ac cæde indicata, cum eis conſilium defectionis init. Neq; enim fratres, cognatos & amicos interfecti, quieturos. Quòd ſi res ex ſentẽtia ſucceſſerit, ſe regioni illi & toti Myſiæ iuſtius & æquius quàm Aſanem dominaturos: neq; ut ille fecerit, ferro graſſaturos in omnes: & quicquid iracundia ſuaſerit, perpetraturos. Sin res aliter ceciderit, nec euentus conſilijs reſponderit, aliam rationem inituros, & ſalutem ſuam Romanorum imperatori commiſſuros. Hæc nocturno adhuc tempore non modò decreuerunt, ſed multos etiã in ſuas partes pertraxerunt: & Ternobo occupata (ea eſt omniũ Hæmi urbiũ munitiſsima & præſtantiſsima, in montis uertice ſita, firmis circũdata mœnibus, quã & amnis perfluit) Petro reſtiterunt.

Aſanis cædes.

εἰς τὸν αἷμον αἰχμάλωτος ἀπαγόμενος, δεῖται τοῦ ἀσὰν ἀφεθῆναι, δι' ὁμοφωνίας ὡς ἱερεὺς τὴν βλάχων φωνὴν εἰς ἔλεον αὐτὸν ἐκκαλούμενος· ὁ δ' ἀνανεύσας, ἔφατο, μηδέποτε προθέσθαι ῥωμαίους ἀπολύειν, ἀλλ' ἀπολλύειν. οὕτω γὰρ καὶ θεὸν βούλεσθαι. πρὸς ὃ τὸν θύτην " λέγεται ἀναστενάξαντα βύθιον, καὶ δάκρυσι τὰ ὄμματα τέγξαντα, μηδ' αὐτῷ θεὸν ὑπολεί" πεσθαι οἰκτίρμονα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἠμυνάθη πενόμενον ἔλεος, μὴ" τὰ πρῶτος ἀνδρὸς διὰ ἱερωσύνης θεῷ πλησιάζοντος," ἐγγὺς δ' εἶναι ἐφεστάναι καὶ τὸ τῆς ζωῆς τέρμα. καὶ τοῦτο μὴ" ὡς ἐν μαλακῷ ὕπνῳ ἢ φυσικῷ μόρῳ ἐπελευσόμενον, ἀλλ' ὡς εἴωθε τὰ πλεῖστα τοῖς σφάττειν ἐν μαχαίρᾳ πεπαιδευμένοις. καὶ οὐ διέπεσε τοῦ θυηπόλου τὸ πρόρρημα. μικρὸν γὰρ ὕστερον εἰς τὴν μυσίαν ἐπανιὼν, παρά τινος τῶν οἰκείων διαχειρίζεται. ἦν δὲ ὁ τρόπος οὗτος τῆς αὐτοῦ ἀναιρέσεως. ἀνήρ τις ὁμοφυὴς αὐτῷ καὶ ὁμότροπος, καὶ ὡς πάνυ περίβλεπτος ἔμφρον (ἰβαγκὸς ὄνομα τούτῳ, σημαίνει δὲ ἡ λέξις τὸν ἰωάννην) τῇ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ κασιγνήτῃ λάθρα συνήρχετο. πυθόμενος οὖν τὰ τῆς μίξεως ἱκανῶς, τὰ μὲν πρῶτα εἰς δίκας ἦγε τὴν ὁμευνέτιν, καὶ θανάτου ἐτίμα τὴν ὑπὸ τοῖς εἰρημένοις πταίσασαν. ὡς δ' ἄλλοις τε αὐτὸν ἡ γυνὴ λόγοις τοῦ φονᾶν κατευνάζει βλέμματος καὶ ὁρμήματος, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ προσάγειν ὕστερον, ὡς εἰκαίως χολᾷ κατ' αὐτῆς. ἀκριβῶς γὰρ κἀκεῖνον τὰ περὶ τὴν μίξιν ταυτηνὶ συνειδέναι, τὸν μὲν τῆς ὁμολέκτρου χόλον εἰς ἰβαγκὸν μετατίθησι, καὶ δὴ μεταπέμπεται τὸν ἄνδρα τῶν νυκτῶν ἀωρί, μηδὲν καθυφεὶς τῆς ὁρμῆς. ὁ δὲ τὸ τῆς χρείας ἔξωρον οὐκ ἀναίτιον καὶ ἀδύθυμον οἰηθείς, ἐς τὴν αὔριον τὴν ἄφιξιν ὑπερτίθεται. ἐκείνου δ' αὖ πάλιν ἐγκειμένου, καὶ μὴ φέρειν ἔχοντος τὴν ῥᾳστώνην ὡς περιόρασιν, κοινοῦται τοῖς καθ' αἷμα καὶ φίλοις τὸ ποιητέον ὁ ἰβαγκὸς, ὡς τὸν ὀψέ ποτε μαθὼν τὸ τῆς ἀφίξεως αἴτιον· οἱ δὲ ὑποτίθενται τούτῳ, τὴν ποδηνεκῆ περιζώσασθαι μάχαιραν, καὶ ταύτην τῷ ἱματίῳ ὑποκρύψαντα εἰσελθεῖν. καὶ τοῦ μὲν ἀσὰν ἠρέμα προσλαλοῦντος, καὶ τὸ τοῦ θυμοῦ κατ' αὐτοῦ βράττον ὕβρεσι συμμετροῦντος, καὶ τοῖς λοιποῖς ἃ μὴ λυμαίνεται τὸ σῶμα, τὴν κόλασιν ἀφορίζοντος, φέρειν γενναίως, καὶ τὴν ἐφ' οἷς ἑάλω παραλύπησιν συγγνώμην αἰτεῖν. εἰ δ' ἐκεῖνος διαφοῖ τὸ ξίφος κατ' αὐτοῦ, τηνικαῦτα κἀκεῖνον ἀνδρίζεσθαι, καὶ σπουδάζειν ὥστε φθάσειν ὃ μελλήσας αὐτὸς πάσχειν, καὶ πάσας καιρίας ἐπάγειν, καὶ κατασχέσας εἰς ᾅδου τὸν ἀναιδῆ καὶ φιλαίματον· ὃ καὶ ἔχων ὡς διαπραξάμενος. μηδὲν γὰρ ἐπ' αὐτῷ διανοουμένου μέτριον τοῦ βαρβάρου, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν πρώτην εὐθὺς θέαν ἐκθηριωθέντος, καὶ τὴν σφαγίδα ζητοῦντος ἐνδέοντα, κατὰ τοῦ βουβῶνος οὗτος φθάσας ἐκεῖνον πλήττει καὶ ἀναιρεῖ. οὕτω καὶ διαδρὰς ἰβαγκὸς, παραχρῆμα πρόσεισι τοῖς ἔργου συνίστορσι, καὶ μηνύσας τὸ γεγονὸς, ἔγνω αὐτοῖς ἅμα πρὸς ἀποστασίαν ἰδεῖν. μηδὲ γὰρ ἠρεμήσειν τοὺς τοῦ πεσόντος ὁμαίμονας, καὶ ὅσον αὐτῷ προσγενὲς καὶ φίλον. κἂν μὲν προχωροίη τὰ κατὰ σκοπὸν, καὶ χώρας ἐκείνους καὶ μυσίας ἄρξειν αὐτοὺς τοῦ ἀσὰν δικαιότερόν τε καὶ ἐννομώτερον, καὶ μὴ ξίφει τὰ πάντα, ὡς ὁ πεσὼν, διοικεῖν, καὶ ὅπῃ ἂν ὑποβάλλῃ θυμὸς, οὕτω καὶ διαπράττεσθαι. εἰ δ' ἄλλως αὐτοῖς μεταρρέψειαν τὰ διαβούλια, μηδὲ μὴν ὅλως προβαίνοιεν τὰ κατ' ἔφεσιν, πρὸς ἄλλον μετασκευάσασθαι πλοῦν, τοῖς τὰ ῥωμαίων πράγματα ἰθύνουσι τὰ κατ' αὐτοὺς ἀναρρίψαντες. ἔτι τοίνυν οὔσης νυκτὸς, οὐ μόνον τὴν σκέψιν ταύτην ἐκράτυναν, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς παρώξυναν, τῶν βουλευμάτων αὐτοῖς συνθέσθαι. ὅθεν κρατύναντες τὸ τέρνοβον (ὃ δὲ ἄστυ ἐστὶν ἐρυμνότατον ἅμα καὶ περιφανέστατον τῶν περὶ τὸν αἷμον ἁπασῶν πόλεων, τείχεσί τε ἰσχυροῖς περιβεβλημένος, καὶ ῥεύματι ποταμοῦ διειλημμένος, καὶ ὄρους ἀκρωνυχίᾳ πεπολισμένος) τοῖς περὶ τὸν πέτρον ἀντέστησαν.

ὁ γὰρ

ἡ γὰρ φήμη ἅμα ἠοῖ οὐκ ἐπ' ἄκρων μόνον τῶν τοῦ τερνόβου τειχέων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔξω καὶ πόρρωθεν τὸν τοῦ ἀσὰν περιεσάλπιζε θάνατον. ὡς δ' οὐδ' ὁ πέτρος ῥᾳδίαν εὕρισκε τὴν ἰβάγκου καταστροφὴν, οὐδ' οὗτος ἀντερείσασθαι πέτρῳ ἠδύνατο· ὁ μὲν χρονοτριβεῖν ἐπεβάλετο, καὶ μίαν ταύτην ὁδὸν πρὸς ἀσφάλειαν καταπαλαίσασαν τὸν ἀντίδικον ἰβαγκόν. ὁ δὲ τῷ τῶν ῥωμαίων προσφυγεῖν βασιλεῖ δεῖν ἔγνωκε, καὶ δι' ἐκείνου συναιρομένου περιγενέσθαι τῶν διαφόρων. ἐλέγετο δὲ καὶ ὑποθήκαις ἰσαακίου τοῦ σεβαστοκράτορος ἀναιρεθῆναι πρὸς ἰβαγκοῦ τὸν ἀσὰν, ἄλλαις τε πλείσταις ὑποσχέσεσι πρὸς τοῦτ' ἐπιρρωσθέντος, καὶ πρόσετι γε μὴν ἐπελπισθέντος τῷ κατ' ἐπιγαμίαν συναρμόσεσθαί οἱ τὴν οἰκείαν θυγατέρα καθυπεσχῆσθαι τὴν θεοδώραν. πλὴν ὁ μὲν ἐναφῆκε τοῖς δεσμοῖς τὴν ψυχὴν, καὶ μηδέπω τοῦ φόνου κατορθωθέντος. ὁ δ' ἰβαγκὸς δηλώσας βασιλεῖ τὸ γενόμενον, στεῖλαί τινας μετὰ στρατιᾶς διηρέθιζε τὸν παραληψόμενόν τε τὸ τέρνοβον, καὶ σὺν αὐτῷ περὶ τῆς ὅλης μυσίας ἀγωνισόμενον. καὶ τάχ' ἄν τι τέλεόν τε τοῖς ῥωμαίοις σωτήριον, εἰ βασιλεὺς αὐτίκα προθύμως πρὸς τὴν ἀγγελίαν ταύτην τὴν πρᾶξιν ἐπὶ πᾶν ἐπεβάλετο· ἐπειδὰν δὲ καὶ τὸ τέρνοβον εἷλεν, ἔσχεν ἂν εὐμαρῶς καὶ ἀπόνως μυσίαν ἅπασαν. νῦν δὲ ὁ μὲν βλακευσάμενος γρίφου τοῖς ἀρχαίοις, καὶ πάλιν κατὰ τὸν εἰς τὸ ἔλυφος δυόμενον σκώληκα, στέλλει δὲ τὸν πρωτοστράτορα μανουὴλ τὸν καμύτζην, αὐτοκράτορα στρατηγόν. ὁ δ' ἀπάρας ἐκ τῆς φιλίππου μετὰ τῶν ἑπομένων ἐκείνῳ δυνάμεων, καὶ τῶν ὅρων τῆς μυσίας ἄκροις ποσὶν ἐφαψάμενος, παλίσσυτος γίνεται παρὰ δόξαν. τὸ γὰρ στράτευμα ἐπαναστὰν, ποῖ ἄγεις ἡμᾶς ἔλεγον, καὶ τίσι συμπλακησόμεθα μέλλομεν; οὐ πολλάκις τὰς ὀρεινὰς ταύτας ὁδοὺς διήλθομεν, καὶ μὴ μόνον οὐδέν τι κατωρθώκαμεν βέλτιον, ἀλλὰ καὶ μικροῦ παραπολώλαμεν ἅπαντες; ἀνάστρεφε τοίνυν, ἀνάστρεφε, καὶ ἄγου δὲ ὅθεν τὰ σφέτερα. οἱ δ' ἐπὶ τούτοις καὶ δείμασιν ἀλόγοις ἐκταραχθέντες, ὥσπερ κατὰ νώτου πολεμίων ἐγκειμένων, καὶ παντοίοις ὅπλοις βαλλόντων, ἀκόσμως ᾤχοντο. καὶ αὖθις οὖν πρὸς τοῦ βασιλέως ἡ πρᾶξις αὕτη μετὰ στρατιᾶς ἐπεχειρεῖτο μείζονος· φροῦδα δ' ἐς ἀεὶ τὰ χείρονα, μηδενὸς ἐς χεῖρας ἐλθεῖν, καὶ συμμῖξαι τοῖς βαρβάροις γ' οὐδ' ἐπάγειν ἰβαγκοῦ δοκιμάζοντος. ἀπεγνωκὼς τοίνυν οὗτος, καὶ τοῖς κατὰ τὸ τέρνοβον δυσχεραινόμενος πράγμασιν, οἷα τῶν περὶ τὸν πέτρον κραταιουμένων ἀεὶ, καὶ στρατιαῖς προσθήκαις ἐπαυξομένων, ἔξεισιν ἐκεῖθεν λαθραίως, καὶ πρόσεισι βασιλεῖ, καὶ μετῆλθεν αὖθις καθαρῶς πρὸς τὸν πέτρον πάλιν ἡ ἀρχηγία μυσῶν. πλὴν οὐδ' οὗτος θανάτῳ φυσικῷ ἐπαπῆλθεν, ἀλλὰ μικρὸν ὕστερον παρά τινος τῶν ὁμογενῶν ξίφει διελαθεὶς, κατέστρεψεν οἰκτρῶς τὴν ζωήν. ἡ δὲ ἡγεμονία τῶν βλάχων βλέπει πρὸς ἰωάννην τὸν τρίτον τῶν ἀδελφῶν. τόνδ' οὖν ὁ πέτρος συλλήπτορα τῶν πόνων καὶ μερίτην τῆς δυναστείας ἰωάννην προσειλήφει τὸν ὁμαίμονα, ὃς ἐφ' ἱκανὸν ὡμήρευσε τοῖς ῥωμαίοις, ἡνίκα ἄρχει βασιλεὺς ἰσαάκιος διεσάλευσε κατὰ μυσῶν, ἐκδρὰς δὲ, ὡς πρὸς τὰ οἴκοι πάλιν ἀφίκετο, οὐκ ἦν ἀμβλύτερος τοῦ τεθνεῶτος ἀσὰν τὰ ῥωμαίων κείρειν πορθούμενα. ἡ γὰρ φύσις καὶ τούτῳ οὐδέν τι πρὸς τὰ ἡμέτερα διεβεβαίου μέτριον. ὑπαίτια δὲ τῷ πέτρῳ δὲ ἡμῶν οὐδεὶς, οὐδ' ἠδύνατο, ἀλλὰ τοσούτων καὶ τηλικούτων τοῖς ἐναντίοις κατορθουμένων ἐν πλείοσι χρόνοις, καὶ τοῦ κακοῦ τὰ τῶν ῥωμαίων ἐς ἀεὶ διακυμαίνοντος πράγματα, οὐδέ ποτε βραχεῖα νίκη ῥωμαίοις διεγελάκει, οὐδ' ἤ τι εὐπραγίας τροπαιουχήματος ἴνδαλμα. τὴν δ' ἐκ θεοῦ παρόργισιν ταύτην, καὶ τελείαν μικροῦ ἐγκατάλειψιν, οὐδεὶς τῶν ὑψιθρόνων ἀρχιερέων, καὶ τὰς πρώτας καρπουμένων τιμὰς, ἢ τῶν τὴν τρίχα τῆς κεφαλῆς μέχρι καὶ ξυροῦ διακειράντων βαθυπωγώνων μοναστῶν γνώμῃ βαλλόμενος ἦν, ἢ διδάσκων πρὸς ταύτην ἀντιπράττειν ὁπωσοῦν, ἢ γοῦν τοῦ παρρησιάζεσθαι βασι-

Nam ut primùm diluxerat, fama cædē Asanis non Ternobi duntaxat, sed in locis etiā remotioribus diuulgauit. Sed cum nec Petrus Ibancum expugnari, nec Ibancus Petro se resistere facile posse cerneret: ille hunc obsidionis mora domandū, hic ad Romanorū imperatorem confugiendū, & eius ope hostibus resistendū esse censuit. Ferebatur aūt Ibācus etiam Isaacij Sebastocratoris impulsu Asanem occidisse, cùm alijs plurimis pollicitationibus, tum spe nuptiarum filiæ eius Theodoræ adductus. Cęterùm Isaacius ante Asanis cædem in uinculis expirauit. Ibancus uerò Imperatorē statu rerū exposito hortatus est, ut aliquos cū copijs mitteret, qui & Ternobū acciperent, & se adiutore totam Mysiam uendicarēt. Ac Romanis forsitan aliquid salutare actum esset, si Imperator statim sine mora gerendæ rei animū intendisset. Nam Ternobo occupata, facilè totius Mysiæ potitus esset. Verùm ipse per stultitiam ut cochlea testā repetens, in palatio abditus, Manuelem Camyzem Protostratorē cum imperio mittit. Is cum suis copijs Philippopoli profectus, & Mysiæ limites uix ingressus, præter expectationem retrò abit. Milites enim mota seditione, quò se duceret, & cum quibus pugnandum esset, rogitabant: An non sæpe, inquiunt, mōtana ista transiuimus, atque adeò nihil confecimus, ut penè omnes interierimus? Reuertere igitur, reuertere, nosque domū reducito. Præterea inopinato metu consternati, quasi hostes à tergo instarent, & omnis generis tela conijcerent, effuse fugerunt. Imperatore idem opus cum exercitu maiore iterum tentante, subinde res successu caruit. Quare Ibancus cum nemo Romanorū cum barbaris uellet congredi, inualescentibus Petri opibus, & maiorib. ei copijs affluentib. desperatis rebus Ternobo clàm profugus, Imperatorē adit. Ita Petrus summa rerū denuò potitur. Sed nec ipse naturali morte obit, sed paulo pòst eo quoque à populariū quodā miserabiliter confosso, principatus ad Ioannem tertiū eius fratrē transit. quem tum Petrus adiutorē laborū & regni participē assumpserat. Is non paruo tempore apud Romanos obses fuerat, cum Imperator Isaacius secundùm Mysis arma intulisset: sed fuga elapsus domū redierat, nihilo fratre Asane Romanis spoliandis & infestādis mitior. E nostro autē exercitu nemo resistere Petro potuit: sed hostibus per tot annos, tot & tantas uictorias adeptis, eo malo Romanā Remp. perpetuò turbāte: nunquam ulla uictoria ullū rei bene gerendæ simulacrum nostris arrisit. Hāc numinis indignationem, & nostri destitutionem nemo ex summis & honoratissimis sacerdotibus, nemo ex religiosissimis monachis cōsiderauit, ullóue modo placare docuit, aut liberius

Ibancus à Romano exercitu nihil adiuuatur.

Ira Dei placanda in rebus aduersis.

apud Imperatorē disserendo, quicꝗ Romanis salutare conatus est: sed quasi omnes à uia deerrātes & inutiles facti, quid rei esset nō animaduerterunt, quodāmodo flagellis Dei aduersantes, Græci quidē causa pestilentiæ ex Calchante uate cognita, offensi numinis iram placarūt, neglecta summi & potētissimi Imperatoris indignatione. Ibancus uerò cū ad Imperatorē se contulisset, benignè susceptus, Romanis multis in rebus utilem nauauit operā: homo proceræ staturæ, præstanti ingenio, & robustissimo corpore, sed iracūdia & cōtumacia animi ē uultu relucens, crudelitatē eius abundè testabaī. quare tametsi inter Romanos uiueret, tamen mores suos ad facilitatem & æquabilitatē minimè componebat. Nihilominus Imperator eum, sponsalib. à Sebastocratore promissis, nō indignū ratus, nuptias in legitimū tēpus distulit, ob puellæ teneros annos: ipsum uerò in numerum cognatorū suorum potentissimorum hominum recepit, summa potētiā & maximis opibus donatum. Is uerò sponsæ suæ immatura ætate cōsiderata, & matris eius Annæ uiduę adhuc elegātia curiosius inspecta, nuptijs amplioribus inhiās: Quid, inquit, mihi rei est cum lactante adhuc agna, cum oue indigeā ad coitum apta? Ac uir ille in partibus Philippopoli uicinis plurimū laborauit, & ueluti uallū popularib. suis & auxiliarib. Scythis obuia queꝗ uastantib. opponebaī. aliquando etiā Imperatorē in expeditiones sequēs, strenuā operā prę ceteris nauare uidebaī. Quis uerò Scytharū & Blachorum incursiones & nefaria facinora enumerare queat? Vastitas regionū Hęmo uicinarum, Macedoniæ & Thraciæ direptiones utiꝗ omnib. statuis & tabulis clarius, & quauis historia dilucidius ostendunt, quid actum sit. Neꝗ uerò à Septentrionalib. duntaxat barbaris Romani perpetuò premebantur, sed in Oriente Persis etiam prædę erāt. Nam cum Imperator cum Persa Galaticæ Ancyræ domino pacem non fecisset, sed partim amicitiam eius, ut qui Romanis nocere non posset, aspernatus esset: partim pecuniæ, quę pro pace postulabatur, parceret: unum annum & sex menses bellū continenter cum eo gessit. Qua de causa Cilix Alexius, ea quæ retulimus, illius adiutus opibus, confecit: & urbs Dadibra à Persis occupata est. Nam cum is omnibus suis copijs adductis, se non inde recessurum confirmaret, nisi illam expugnasset, obsidio quatuor menses durauit, Dadibrenis nemine opem ferente. Nam Imperator etsi eos per nuncios ad fortiter resistendum hortabatur, & auxilia pollicebatur: subinde tamen rem procrastinabat: & finitimi Paphlagones propius accedere, & opē eis ferre non audebant. Neque uerò hostem latebat, eos omni auxilio destitutos & fame premi, & à machinis grauissimè affligi. Nam cum saxa, calx: & quicquid hominum uitæ insidiatur,

ex

Ibancus Romanis utilem operam nauat.

Ibācum matrem filiæ præfert.

Dadibra urbs à Persis occupata.

λῶς γὰρ ὅπως ῥωμαίοις διαμηχανώμενος τὰ συνοίσοντα· ἀλλ' ὡς οἱ πάντες ἐξέκλιναν τε ἅμα καὶ ἠχρειώθησαν, ἀνεπαισθήτως εἶχον τῶν γινομένων, καὶ οἷον ἀντέβαινον ταῖς ἐκ θεοῦ μάστιξιν. Ἕλληνες δὲ τὴν αἰτίαν ἐζήτησαν τοῦ λοιμοῦ, καὶ τοῦ μάντεως πυθόμενοι Κάλχαντος, οὐκ ἀφῆκαν τὸ κακὸν ἀθεράπευτον, παρ' οὐδὲν θέμενοι, εἰ βαρυμηνιᾶν ἔμελλεν ὁ πρῶτος καὶ κράτιστος τοῦ στρατεύματος. ὅ γε μὴν ἰβαγκὸς τῷ βασιλεῖ προσρυεὶς, ἀσμένως προσδέδεκται, καὶ γέγονεν οὐκ ὀλίγα χρήσιμος ῥωμαίοις. ὑπερμήκης ἦν τὴν ἡλικίαν, καὶ ἀγχίνους μάλιστα, καὶ τὴν ῥώμην ἀκμαῖος τοῦ σώματος, τὸ δ' εἶναι ἄνδρα τῶν αἱμάτων τῷ τοῦ ἤθους ἀκροχόλῳ, καὶ τῷ τῆς γνώμης ἀτεράμονι σαφῶς διεχάραττε, ῥωμαίοις μὲν συναυλιζόμενος, μεταρρυθμιζόμενος δὲ μηδαμῶς πρὸς τὸ τοῦ φρονήματος ὁμαλὸν καὶ εὐπρόσιτον. ὁ μέντοι βασιλεὺς οὐκ ἀνάξιον κρίνας τὸν ἄνδρα τῶν εἰς αὐτὸν γενομένων γαμικῶν ἐγγυήσεων, τὴν μὲν παστάδα ἐς τὸν νόμιμον καιρὸν ἀνεβάλλετο (ἔτι γὰρ ἐψέλλιζεν ἡ νύμφη τὰ παιδικά) αὐτὸν δὲ τοῖς μέγα δυναμένοις συγγενέσιν ἐνέγραφεν, ὃς γνοὺς τὴν εἰς θεραπείαν ἀρχὴν καὶ πλοῦτον βαθὺν παρακατέθετο. ὁ δὲ πρὸς τὸ κατεγγυημένον αὐτῷ θυγατρόπαιδος τοῦ βασιλέως ἀτελὲς ὁρῶν καὶ τῇ τοῦ κάλλους ῥοδωνιᾷ τῆς τεκούσης αὐτὴν ἄννης ἐν χηρείᾳ ἔτι οὔσης, προσβλέπων ἐνατενίζων, καὶ γάμους φανταζόμενος μείζονας, τί μοι καὶ τῷ γαλαθηνῷ, ἔφασκεν, ἀρνειῷ, ἐμπαθὴς πρὸς ὀχείαν, καὶ αἰγὸς τελείας ἐπιδεομένῳ; τὰ πλεῖστα μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ οὗτος τοῖς περὶ τὴν Φιλίππου ἐπόνει μέρεσι, καὶ ἦν ἐγκάρτερον ῥωμαίοις ἀντίφραγμα τῶν ἐκ τοῦ ἔθνους ἐκείνου μετὰ σκυθῶν συναιρόντων, δῃούντων καὶ κειρόντων τὸ προστυχόν. ἐνίοτε δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ συστρατεύων, διαφερόντως ἐδόκει δραστήριος. τίς δ' ἂν καὶ ἀριθμεῖν δύναιτο, ὅσα καὶ ὅπῃ τοῖς σκύθαις καὶ Βλάχοις ἐγίνοντο ἔφοδοι, καὶ οἷα ἔργα ἔδρων ἀνόσια; μαρτυροῦσι δ' ἔπου τὰ πεπραγμένα ἡ τῶν περὶ αἷμον χωρῶν ἐρημία, μακεδονίας τε καὶ θρᾴκης οἱ λεηλασμοί, στηλῶν καὶ λευκωμάτων ἀκριβέστερον, καὶ ξυμπάσης ἱστορίας τρανότερον. οὐ μόνον δὲ τὰ κατὰ τοὺς πρὸς ἄρκτον βορρᾶ ἐκπολεμωθέντας ἡμῖν βαρβάρους ἦν ἀεί πως ἀνεπίσχετά τε καὶ δυσαντίβλεπτα, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕω τὰ ῥωμαίων πέρσαι ἐδείκνυντο πρὸς ἀφαίρεσιν. μὴ γὰρ τῷ πέρσῃ σπεισάμενος, ὃς ἀγκύρας ἦρχε τῆς γαλατικῆς, ἀλλὰ τοῦ μὲν τὴν μετ' αὐτοῦ φιλίαν παρ' οὐδὲν τιθέμενος, ὡς λυμαίνεσθαι ῥωμαίους οὐκ ἔχοντος, τοῦ δὲ περὶ τὴν δόσιν τῶν χρημάτων ὧν ὑπὲρ εἰρήνης ᾔτει σμικρολογούμενος, διετέλεσεν ἐς χρόνον ἕνα καὶ μῆνας ἓξ ἐκείνῳ διαφερόμενος. ἐμέλλετο δὲ ταῦτα ἅ τε κίλιξ ἀλέξιος, ὅσα εἴπομεν, διεπράξατο, πρὸς τῷ τὸν ἀγκύρας δυνάστου χρήμασι χρώμενος, ἥ τε πόλις δαδίβρα ἑάλω, καὶ πέρσαις ὑπέκυψεν. ἄρας γὰρ μεθ' ἑαυτοῦ ὁ πέρσης αὐτοῦ τὴν δύναμιν, καὶ περὶ ταυτηνὶ τὴν πόλιν βαλὼν στρατόπεδον, ἐπὶ μῆνας πολιορκῶν. τὸ δ' ὀμνὺς ἦν τὸ κακὸν, ἐπεὶ μὴ οὐκ ἄλλως ἑλεῖν ὁ πέρσης δυνατὸς ἦν, τὴν πολιορκίαν λύσειν, εἰ μὴ παραλάβοι αὐτήν, ἐς μῆνας δὲ ἡ πολιόρκησις παρέτεινε τέσσαρας, ἀβοηθησίᾳ δὲ ἦν ἐνδαπανῶν τοῖς δαδιβρηνοῖς ἐπαρκεῖν ἐκ τῶν ἐκτός. ὅ, τι δὲ βασιλεὺς ὁ καὶ πέμπων γράμματα αὐτοὺς ἀντέχειν προὔτρεπε, καὶ συμμαχήσειν κατεπηγγέλλετο, ἐμέλλησεν ἀεί πως καὶ ἀνεβάλλετο, καὶ οἱ πρόσοικοι παφλαγόνες ἐγχρίμπτειν τοῖς πολιορκουμένοις καὶ ἐπαμύνειν οὐδαμῶς ἐπεθάρρησαν. ἀτὰρ οἱ πολιορκούμενοι πρὸς πᾶσαν ἀπεγνώκεσαν ἀρωγήν, καὶ ἤδη ἦσαν λιμῷ πιεζόμενοι, καὶ ταῖς πετροβόλοις μηχαναῖς ἀνήκεστα πάσχοντες. τούς γὰρ λίθους ἐκ τῶν

ἔξωθεν

ἐξ ὑψηλοῦ γηλόφου κατὰ τὸ μέσον ἀφιῶσαι τῆς πόλεως, τὰς οἰκίας κατέσειον, τιτανῷ τε διακοντίζουσαι, καὶ τῶν ἔνδον ἀνθρώπους ἐπίβουλον ἀκροβολίζουσαι, τὰ δοχεῖα τῶν ὑδάτων ἠφάνιζον, καὶ τὰ ποτὰ ἐχρέωσιν ἐσῶντε ὄντα, καὶ μὴ πλανώμενα. μετ' οὐ πολὺ δέ τινα χρόνον Βασιλικῆς ἐπικουρίας ἀφιγμένης, καὶ κατὰ τὸν Βάβαν τὸ ὄρος αὐλισαμένης, ἧς ἦρχον μείρακες τρεῖς, ὁ Βρανᾶς οὗτοι Θεόδωρος, ὁ Κατακαλὼν Ἀνδρόνικος, καὶ ὁ Καζάνης Θεόδωρος, ὡς ᾔσθοντο οἱ Πέρσαι, λόχους ὑποκαθίζουσι, καὶ μήπω περιαυγασθείσης ἡμέρας ἐπιθέμενοι καὶ φεύγουσιν κατόπιν ἐπικείμενοι, οὓς μὲν ἔκτειναν, οὓς δὲ συνελάμβανον ζῶντας, μεθ' ὧν καὶ τοὺς δύο στρατηγούς, καὶ τούτους περιαγκωνισμένους τὰς χεῖρας, κύκλῳ περιάγων ὁ Πέρσης ἐδείκνυ τοῖς ἐπὶ τῶν τειχῶν, καὶ παρῄνει ἕως ἡ πόλις τοῖς πολεμίοις ἀβάπτιστος κύμασι, τὴν ἐκείνης ἐγχειρίσαι αὐτῷ οἰκονομίαν. μηδὲ γὰρ ἐκ τοῦδε σώζειν ἔχουσαν ἐλπίδα σφίσιν ὑπολελεῖφθαι, μηδ' αὖ αὐτὸν ἐκεῖθεν μεταναστεῦσαί ποτε, εἰ μὴ ἐγκρατὴς τῆς πόλεως γένοιτο. τούτοις οὖν οἱ Δαδιβρηνοὶ θεάμασι καὶ ἀκούσμασι κατακλασθέντες τὸ πρόθυμον, τρέπονται πρὸς συμβάσεις ἀσυμφόρους μέν, ὁποίας δ' ἐπιτάττει ὁ καιρός, ἀκμαῖος ἐφεσὸς καὶ τομός, κατανεύσι τε τὴν μὲν πόλιν ἐκλιπεῖν πανσυδί, βαδίσαι δὲ ἕκαστον κακῶν ἀπαθῆ μετὰ τῶν φιλτάτων σφίσι, καὶ τῶν κτήσεων, ἣν ἂν αἱροῖντο ἐλάσθαι, ἐπεὶ μηδ' εὔειστον τὸν βάρβαρον μένειν αὐτοὺς κατὰ χώραν ἐῶντα, καὶ φόρους αὐτῷ κατατίθεσθαι ὁπόσους συντιθέμενοι. ταῦτ' ἄρα καὶ ὅρκων γεγενημένων, ὁ μὲν Πέρσης εἶχε τὴν πόλιν, καὶ τοῖς ἐκ τοῦ γένους δίδωσιν αὐτὴν εἰς οἴκησιν· αὐτοὶ δὲ μετανίσταντο ἐκεῖθεν, καθ' ἑτέρας χώρας καὶ πόλεις διεσπάρησαν. πολλοὶ δὲ τῆς πατρίδος ἄγχιστα πηξάμενοι μόσυνα, οὕτω δ' ἐφειμένου τοῦ Πέρσου, προσέμειναν, δουλείας ὑποδύντες ζυγόν, οἷς ἡ τῆς ἐγγεγενημένης γλυκύτης τῇ μνήμῃ προσίζουσα ἀναπόσπαστος, καὶ τοιοῦτον μὲν τῇ πόλει Δαδίβρῃ τέλος ἀπήντησεν. ὁ δὲ Βασιλεὺς μετὰ βραχὺ τῷ Πέρσῃ σπεισάμενος, ἀπέδωκεν ἀσμένως, ὅσα πρὸ τοῦ ἁλῶναι Δάδιβραν ἀπητεῖτο χρήματα, ὡς δὴ ὀμμάτων οὖσαν τὴν ταύτης αἰσχύνην ταχέως ἀποψησάμενος. ἀλλ' οὔπω ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ τὴν ἅλμην ταύτην ἀπέπτυσεν, ἀνέδυσέ τε καθαρῶς, καὶ ἀνέπνευσε, καὶ δυσοιστοτέρων ἀγγέλμασιν ἀκουσμάτων βάλλεται ἄλλων, καὶ τῶν ἐνεστώτων ὅσον τὰ προσδοκώμενα δυσαχθέστερα, εἴ γε τὰ μὲν ὑποσαίνοντα ἐλευθερίας ἐγκαταλείμμασιν ἐκ μέρους ἀλγύνοντα. τὰ δ' ἐκ τῶν ἑσπερίων ἐθνῶν βάλλοντα, δουλείαν παρῆχον φαντάζεσθαι, παγγενῆ προσδοκωμένην καὶ δυσαπάλλακτον. ὁ γὰρ δὴ τότε κρατῶν τῶν Ἀλαμανῶν ἀμμίγος ὁ τοῦ Φρεδερίχου υἱός, ὃς ἐν τῇ κατὰ Παλαιστίνην ὁδῷ τὰ ὕστατα νίπτρα λέλουται, ποταμίῳ ἐναποψύξας ῥεύματι, καθὼς ἐν τοῖς κατὰ τὸν Βασιλέα Ἰσαάκιον τὸν Ἄγγελον λόγοις ἱστόρηται, τὴν πατρῴαν εἰληφὼς βασιλείαν, Σικελίαν τε παραστησάμενος, καὶ Ἰταλίαν ὑπαγαγόμενος, ἐπὶ τῷδε καὶ Ῥωμαίοις αὐτοῖς ἐπεφύετο, πραγμάτων νεωτέρων ἄτοπος ἂν ἐραστής, καὶ ῥέκτης κακῶν δυσαπάλλακτος. οὐκ αὐτὴν δὲ καὶ αὐτίκα Ῥωμαίοις ἐπεβούλευεν, τὸ τῆς ἐγχειρήσεως δρυῶδες ὑποβλεπόμενος, καὶ ἔτι ἔχων τοῖς ὀφθαλμοῖς προκείμενα, ὁπόσα Ῥωμαῖοι κατὰ Σικελικῶν ἐνεδείξαντο, ἐς τὴν ἡμετέραν πρώην παρεμβαλόντων, καὶ παρὰ τοῦ πάπα δὲ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης οὐκ ἔλαττον ἀνασειραζόμενος τῆς προθέσεως. πέμψας οὖν πρέσβεις πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἰσαάκιον (οὐ γάρ πω τῆς ἀρχῆς ἐξεπεπτώκει) αἰτίας συνείρει [illegible] διαστάσεως. ἐκ τοῦ γὰρ ἀπεμφίζε, καὶ προσωκείου, ὡς ἤδη Σικελίας ἄρχοντι, τὰς δὲ αὐτῆς Ἐπιδάμνου μέχρι καὶ τῆς μεγαλωνύμου πόλεως Θεσσαλονίκης Ῥωμαϊκὰς ἀπεξαπτάζε χώρας, ὡς νόμῳ ὑποκύψασας πολέμου τῷ τῶν Σικελῶν προσφάτως στρατεύματι.

ex collibus in mediā urbem conijcerent, ædes diruebantur, & putei inficiebātur. Non multo pòst miſsis ab Imperatore auxilijs, quæ in Baba monte caſtra habebāt, tribus adoleſcentib. ducibus, Brana iſto Theodoro, Andronico Catacalone, & Cazane Theodoro: Perſæ ea re cōperta, ex inſidijs eos ante lucem adorti, & tergis fugientiū inhærentes, alios occiderūt, alios cæperunt, & duos duces inter cæteros. quos Perſa manibus poſt tergū reuinctis undiq; circunductos, ijs qui in mœnibus erant, oſtendebat, monens, ut urbem priuſq; belli fluctibus obrueretur, ſibi gubernandā traderent. Neq; enim ſpē ſaluus ullā eis ſupereſſe: neq; ſe inde receſſurū, niſi urbe expugnata. His ſpectaculis & ſermonibus Dadibreni fracti, ad pactiones deſcendunt, iniquas quidē illas, ſed quas temporis anguſtiæ & durum telum neceſsitas flagitabant. Annuunt, ſe urbem penitus deſerturos, ut cuiq; cum ſuis chariſsimis & ſupellectilibus incolumi abire liceret, quò uellet. Neque enim barbarus eos in patria manere, & tributa penſitare pati uoluit. His conditionibus iureiurando firmatis, Perſa urbem ſuis popularibus incolendam dedit, ciues in alias atq; alias regiones & urbes ſunt diſperſi. quidā etiā, Perſę cōceſſu, tuguriolis in proximo ſtructis, amore patriæ, ſeruitutis iugum ſubierūt. Ac cum urbe Dadibra hoc modo actū eſt. Imperator aūt paulo pòſt, pace cum Perſa facta, libēter ei, deterſo pudore, ea dedit, quæ ante illius urbis deditionē poſtularat. Vix Romanū imperiū ab hoc malo reſpirarat, cum alij nuncij grauiores afferuntur, & futura maiorē dolorē afferunt q; præſentia. Nam hæc quidē, quamuis ex parte moleſtiā haberent, tamen libertatis nonnullis reliquijs blandiebantur. Quæ aūt ab Occidentalibus gentibus imminebant, ea ſeruitutē uniuerſam & perpetuā minitabanť. Nam Alemannorum rex Ammerigus, Friderici filius, qui in expeditione Palæſtina ſubmerſus eſt, ut in Iſaacij Angeli imperio diximus, paterno principatu ſuſcepto, Sicilia & Italia ſubactis, Romanos ipſos laceſſebat, nouarum rerum importunè cupidus, & graſſator ineuitabilis. Neque tamen ſtatim Romanos inuaſit, rei difficultate deterritus, poſitis adhuc ob oculos noſtrorum contra Siculos fortibus facinoribus, cum pridem in prouincias noſtras impetū feciſſent, et à ueteris Romæ Papa ab inſtituto retraheretur. Miſsis igitur ad Iſaacium legatis (nondum enim is imperio exciderat) cauſam diſſenſionis inanem quæritās, Romanas prouincias omnes ab Epidamno uſq; ad inclytam urbem Theſſalonicam, ſibi ut Siciliæ regi uēdicabat, ut belli iure nuper à Siculo exercitu ſubactas.

Ammerigi legatio ad Græcos.

Nam ꝙ is tandẽ à Romanis profligatus eſſet, id fraude factũ aſſerebat, in ſuis cupiditatib. fucandis fabulator inſignis. Cõmemorabat etiã, & iniquis lancib. põderabat paternas offenſas: nec eas recentes dumtaxat, ſed ueteres etiã, Manuelis ſolertia ueteris Romæ Papa cõtra illum concitato, cuius Manuelis opera etiã Italia exactus eſſet pater. Ita obſoletis criminib. perfricta fronte renouãdis, Romanis aut pacẽ maxima pecunia redimendã, aut bellum ſtatim tolerandũ arbitrabatur. Præterea tanꝙ rex regũ et Imperator imperatorũ poſtulabat, ut Romani ſuis in Palæſtina popularib. naualia auxilia mitterẽt. Ad quæ cum Imperator reſcripſiſſet, & uirum nõ obſcurũ ad eum ablegaſſet: legati ab eo uenerũt, quorũ alter homo ſuperciliosus erat: & eo nomine ſuperbus, ꝙ regis in pueritia curã geſsiſſet. Eius legationis ſumma erat, plurimorũ talentorũ poſtulatio, arrogantia & inſolentia uerba, rerũ ab Alemãnis geſtarũ glorioſa cõmemoratio, quib. auditores decipi ſolẽt. Imperator igitur (potiebaẽ aũt rerum is, cuius nunc hiſtoriã conteximus) cum legatos infecta re dimittere non poſſet, annuit ſe pacẽ pecunia redempturum, quæ res ad id uſq; tẽpus facta nõ erat. & ut Imperij Romani opes oſtẽtaret atq; exaggeraret, rem aggreſſus eſt temporibus minimè conſentaneã, ſed ab officio & decoro alieniſsimã, & Romanis propè ridiculam. Nã in feſto natalis Chriſti & ipſe gemmatam ueſtẽ induit, & reliquos omnes auratas & laticlaui ueſtes induere iuſsit. Quo ſpectaculo Alemãni adeò non obſtupuerũt, ut eorũ cupiditas illo ſplẽdore Romanorũ magis etiã inflãmaretur: & Græcos ut ignauos homines & ſeruilibus delicijs deditos, quàm primũ oppugnãdi occaſionẽ optarẽt. Cum aũt aſtãtes Romani eos hortarenẽ, ut gemmarũ ſplendorẽ, quibus Imperator inſtar prati nitebat, aſpicerẽt, et media bruma ueris ſuauitatem oculis perciperẽt: negabãt, Alemãnos talia ſpectacula deſiderare, neq; muliebria ornamẽta admirari ſolere, quæ fucis, flãmeis, inaurib. radiantib. uiris impenſe placere ſtudeant. ac ut Romanis terrorẽ incuterẽt, nũc tẽpus inſtare aiunt, ut muliebribus ornamẽtis ſepoſitis, aurũ ferro cõmutent. Nam ſi legatio foret irrita, nec Imperator regis ſui & dñi poſtulatis annueret: neceſſe eos habituros pugnare cum hominib. qui nõ gẽmis ut prata niteãt, neq; rotundis margaritis intumeſcant, aut amethyſtis purpuræ & auro intertextis pauonis inſtar glorienẽ: ſed qui Martis alumni, iræ flãma oculos ſuffuſi nõ ſecus ꝙ gẽmæ radient: & totos dies ſudorẽ fundãt, margaritis ſplendidiorẽ. Recenſebãt etiam pecuniam quæ pro pace poſtularenẽ, eſſe auri centenarios L quotãnis pendendos. Quam ſummam cum ſe Imperator ſoluere poſſe diffideret, Eumathium Philocalem præfectum urbis, legatum ad regẽ mittit: qui cum opibus cæteros ſuperaret, ultrò id munus ſubijt, Imperatore exorato,

Alexij oſtẽtatio ab Alemãnis deridetur.

Sedecim auri talenta Alemannis penſitanda.

τῆς γὰρ ἧτταν τότε ἣν καὶ κατεστρόφωσεν, κατ᾽ αὐτὸ ἐπὶ τὴν ἰλλυ-γῇ ῥωμαίων προσυπαντήσασι, οὐχ ἀνδρείᾳ ταύτην λογοποιὸς γὰρ τοῖς ἀνδ᾽ αἰνοῖς ἐνειστόρηται. ἐλογίζετο δ᾽ οὖν λύπας τὰς τοῦ πατρὸς καὶ σταθμοῖς οὐ δικαίοις αὐτὰς ἐταλάντευεν, οὐ τὰς προσφάτους μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅσας ἐκεῖνος ἐκ πολλοῦ προσπέπλακε, τῆς παλαιτέρας ῥώμης ἐκδιδασκομένου, τοῖς τοῦ βασιλέως μανουὴλ ἀγχινοίαις, καὶ ἰταλίας ὡς αὐτὸς ὑπεσφενδονημένος, καὶ ταῦτα δὲ τὰ τοῦ [illegible] ἀναπεσίλους ἀνακινῶν, ἤθελε ῥωμαίους χρήμασι μεγίστοις πρίασθαι τὴν εἰρήνην, ἢ πολεμησείοντας σφᾶς ἐκ τοῦ αὐτίκα μάλα καθυποδέχεσθαι. προσετίθει δὲ, ὡς εἰ κυρίων κύριος καθεστήκει, καὶ βασιλεὺς αὐτὸς [illegible] βασιλέων, συναρέσθαι τοῖς ἐν παλαιστίνῃ ὁμογενέσιν ἐκείνῳ διὰ ἐκ στόλου ναυμαχικοῦ στρατιᾶς. αὐτὰ ἀντιγράψαντος δὲ πρὸς ταῦτα τοῦ βασιλέως, καὶ ἄνδρα τῶν [illegible] πρεσβευτὴν στείλαντος, πρέσβεις ἐκεῖθεν ἀφίκοντο, ὧν ἅτερος βαρὺς ἦν τὴν ὀφρὺν καὶ πρὸς τὸ τῷ παιδοκομῆσαι τὸν ῥῆγα. ἦν δὲ καὶ τὰ δι᾽ αὐτοῦ πρεσβευόμενα χρήματα ἀπαιτοῦσα πολυτάλαντα, ἀλαζονεῖαί τε καὶ κόμποι, καὶ αὐχήματα τῶν ἐγχωρίων κατάλογοι, δι᾽ ὧν καταπλήττεσθαι οἱ ἀκούοντες. Βασιλεὺς δὲ οὗτος (ἦρχε δ᾽ ὁ νῦν ἱστορούμενος) μὴ ἔχων ἀπράκτους ἐκπέμψαι τοὺς πρέσβεις, κατανεύει χρήμασι τὴν εἰρήνην ἀλλάξασθαι, πρᾶγμα μήπω ἐν τῷ τότε καιρῷ γεγονός, ἐπιδεῖξαι δὲ τὴν βασιλείαν ῥωμαίων ὡς πλουσίαν ὁ βασιλεὺς ἀλέξιος προθέμενος, εἰς ἔργον οὐ τῷ καιρῷ συνᾷδον καθυπηρετήκει, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀπᾷδον τοῦ σεμνοῦ τε καὶ εὐπρεποῦς, καὶ ἐγγὺς μικροῦ πρὸς ῥωμαίων καταγέλων. τὰ γὰρ γενέθλια ἀνύσας ἡμέρας χριστοῦ, αὐτός τε τὴν διάλιθον στολὴν ἠμφιάζετο, καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν ἐπιτέταχε τὰς χρυσοϋφεῖς ποδήρεις καὶ πλατυσήμους ἐνδῦναι. οἱ δ᾽ ἀλαμανοὶ τοσοῦτον ἀπεῖχον ἐκθαμβεῖσθαι τοῖς ὁρωμένοις τούτοις φανεῖσι, ὥστε καὶ ἀνέθαλπον μᾶλλον τὸν ἔρωτα, ὃν ἐπεῖχον τῆς λαμπρᾶς εὐπορίας τῶν ῥωμαίων γινώμενον, καὶ ηὔχοντο τάχιον κρατῆσαι χειρῶν, ὡς ἀγεννῶν τὰ ἐς πόλεμον, καὶ προσανακολάζοντων τὰς ἀνδραποδώδεις χλιδάς. πρὸς δὲ τοὺς συνιστῶντας σφίσι ῥωμαίους καὶ φάσκοντας ἐς τὴν τῶν λίθων ἀνθηρὰν ἀφορᾶν, οἷς ὁ βασιλεὺς ὡς λειμὼν ἐγκαλλωπίζετο, καὶ χειμῶνος μέσου χαίροντας ἐαρινὰς ἀπολαύειν, καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἐστιᾶν εἰ χρεῖαν, ἔφασκον, ἀλαμανοὶ ποθεῖν ἔχουσι θεαμάτων, ὅτι μὴ ἐθέλουσι γυναικείων ἐμπορπημάτων καὶ στολισμάτων φιλοῦσι θαυμάζειν κεχηνότες, ἃς ἡ κονία καὶ βάμματα καὶ ἐνώτια περιφανέντα, καὶ τὸ ἀρέσαι τοῖς ἀνδράσι διαφερόντως ἀσπάζεται· ἀλλὰ καὶ ῥωμαίους μορμολύττεσθαι, νῦν ἱκανὸν καιρὸν ἔλεγον, μεθαρμοσθῆναι τῶν γυναικείων ἐμπορπημάτων, καὶ σιδήρῳ προσσαλεῦσαι ἀντὶ χρυσοῦ. εἰ μὴ γὰρ τὰ τῆς πρεσβείας λύσονται πέρας, καὶ πρὸς τὸ τοῦ κυρίου σφῶν καὶ βασιλέως συμβαῖεν ῥωμαῖοι βούλημα, ἀνάγκη τις ἔσται πάντως διὰ μάχης ἀνθρώποις χωρεῖν, οἵτινες οὐ λίθοις ὡς λειμῶνες προσανθίζονται, οὐδ᾽ αἰδοῖον πρὸς οἷς ἐγέγοι [illegible] μαργάρων σφαιρώμασι πρὸς φῶς διαγελῶντες σελήνης, ἢ ταῖς γε ὑακίνθοις [illegible] λίθαξιν, καὶ ὡς ἀλαζὼν ὄρνις ὁ μηδικός, πορφύρᾳ καὶ χρυσῷ προσχρώζονται. ἀλλ᾽ ἄρεος ὄντες τρόφιμοι, θυμῷ μὲν πυρὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποστράπτονται τοῖς τῶν λίθων ἐπίσης ἀκτινώδεσιν. ἱδρῶτας δὲ δρομῶντες γὰρ τῶν μεγίστων πανημέριοι ὑπὲρ τὰ λαμπρότητα μαργάρων αὐτοῖς καλλωπίζονται. ἔλεγον δὲ καὶ τὰ ὑπὲρ εἰρήνης αἰτούμενα χρήματα εἰς χρυσίου [illegible] κεντηνάρια καθ᾽ ἕκαστον χρόνον διδόμενα. πρὸς ἃ ὁ βασιλεὺς ἀπαυδῶν, πρεσβεύειν εἰς τὸν ῥῆγα πέμπει τὸν Φιλοκάλην Εὐμάθιον, ἐπάρχον ὄντα τῆς πόλεως. ὅστις δὲ πλούτῳ ὑπὲρ σὺν τοῖς κομῶν, ἑκόντως ὑπέδυ τὴν πρεσβείαν.

ἀμέλει καὶ δεῖται τοῦ βασιλέως μετὰ τῶν ἐπαρχικῶν παρασήμων ἐνδεδυμένῳ οἱ διαπρεσβεύσασθαι. καὶ βασιλεὺς ἐφόδιον ὅπερ ᾔτησε προχείρως αὐτῷ παρασχόμενος, οἰκείοις σιτωνίοις τὴν προκειμένην περαιοῦν παρῆκε κέλευθον. ὅθεν ὑποφθὰς καινός τις καὶ ἔξαλλος πρεσβευτής, οὐ μόνον οὐδέν τι πλέον τῶν προτέρων πρέσβεων τετίμητο, ἀλλὰ καὶ γέλων ὦφλε τῷ ἀήθει τοῦ περιβλήματος. ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς εἰρήνης ἕνεκα συνθησόμενα χρήματα, ὡς δέκα πρὸς τοῖς ἓξ χρυσίου περιέστησαν κεντηνάρια, ὁ μὲν Φιλοκάλης τὴν τούτων ἀποστολὴν κατὰ σικελίαν ἐπέμενε, προσδοκῶν ἔνθα τῷ ῥηγὶ συνήγγικε. βασιλεὺς δὲ φάσκων ἀπορεῖν χρημάτων, τὰς τε χώρας ἐφορολόγει, τὸ καλούμενον ἀπαιτῶν ἀλαμανικόν, τότε καινισθὲν πρώτως· καὶ τὸ τῆς πόλεως ἐκκλησιάσας πλήρωμα, τό, τε γερουσιάζον καὶ ὅσον τοῦ βήματος τρόφιμον, καὶ ὅσον οἱ διαφόρους τέχνας καὶ ἐθισμένας μετίασι, ἔρανον ἀποτάγεσθαι, καὶ ἀπόδασμά τι καταβάλλεσθαι τῆς οὐσίας ἕκαστον. ὁρῶν δὲ ὡς οὐδὲν περαίνει, ἀλλ' εἰκῇ τὰ τοιαῦτα μάταισι κενολογῶν ἀτεχνῶς, καὶ σὺν πλέοσι δὲ κραυγάσεις καὶ σχετλιάσεις εὑρίσκων, οἷα μηδαμῶς αἰνετὰ ἐγνωσμένας τὰ φορτικὰ ταῦτα καὶ ἀήθη ἐπιτάγματα, ὑπόπιναμ δὲ καὶ λογιζόμενος, » ὡς τὰ κοινὰ κατασπαθῶν, » καὶ τοῖς συγγενέσι τὰς ἐπαρχίας διανεμάμενος, ἀχρείοις » οὖσι πᾶσι καὶ ἀποβεβλημένοις σὺν λύχνοις τοῦ ὄμματος, τῆς μὲν προθέσεως ταύτης μεθ' ὅλης συντονίας ἀπέσχε, μικροῦ καὶ μηδ' αὐτὸς ἂν διατεινόμενος ὁ τὸ σκέμμα τοῦτο ἀνενεγκάμενος. ἑτέραν δὲ τραπόμενος, ἐπὶ τὸ χρυσίον καὶ ἀργύριον ἀναθημάτων, ὁπόσα ἐκτὸς τοῦ βήματος, μήτε μὴν πρὸς ὑποδοχὴν ἡτοίμασται τοῦ θείου σώματος καὶ αἵματος τοῦ χριστοῦ. ἀπαυδησάντων δὲ πρὸς τοῦτο πολλῶν, καὶ εἰπόντων, ὡς κοινοῦν ἐβούλετο τὰ ἅγια, ἔγνω δεῖν τοῖς ἀλάλοις καὶ κωφοῖς τῶν βασιλέων ἐπιθέσθαι μνήμασι, μηδένα τὸν ὑποφθεγγόμενον ἔχουσιν. ἐτυμβωρυχοῦντο οὖν τὰ μνήματα, ὡς τοῖς τῶν πώποτε ῥωμαίων ἄρξασι, καὶ ὅσοις αἱ πράξεις περίδοξοι, σὺν λαΐνους περιλελεῖφθαι μόνον χιτῶνας, τὸ ψυχρὸν καὶ τελευταῖον κάλυμμα τοῦτο, παντὸς γεγυμνωμένοις ἐπικοσμήματος τιμαλφοῦς. ἦν δ' ἂν οὐδ' ὁ τοῦ μεγάλου κωνσταντίνου σορὸς ἀνέπαφος καὶ ἀσύλητος, εἰ μὴ φῶρες φθάσαντες τὸ δόγμα τοῦ βασιλέως, τὴν ἐπιτρέχουσαν διάχρυσον ἀγλαΐαν ἐκλοποφόρησαν. ἀμέλει καὶ συναγειοχὼς ἀργύριον ἐντεῦθεν, ὡσεὶ τὰ ἑβδομήκοντα κεντηνάρια, καὶ μικρὰ χρυσίου τινὸς ὡσεὶ βέβηλον ὕλην καθῆκεν εἰς τὸ χωνευτήριον. δυοῖν δὲ τῶν ἐκ τῆς βασιλείου αὐλῆς τὴν τούτων ἐπαναβὰς συλλογήν, ἄχρι ἀμφοτέρους μετὰ βραχὺ συνέδραμον τῷ πρᾶξαι τὴν ἐκβίωσιν ἀλλοκότως. ὁ μὲν γὰρ πυρετῷ λάβρῳ διαφλεγεὶς ἀπελήλυθεν, ὁ δὲ ὑδέρῳ κατὰ τοὺς ἀσκοὺς οἰδηθεὶς ἀπεγένετο.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Τὸ δ' ἐφεξῆς, ἀλλὰ τίς ἂν ἀξίως τὰς τοῦ κυρίου λαλήσαι δυναστείας; ἢ τίς ἀκουστὰς ποιήσαι τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ; φθάνει τὴν ἀποστολὴν τῶν χρημάτων ὁ τοῦ ῥηγὸς ἀλαμανίας θάνατος. οὐ ῥωμαίοις δὲ μόνον πολυάρατος οὗτος γεγονώς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἑσπερίοις μάλιστα [illegible] ἔθνεσιν, ὅσα τε πρὸς ἑαυτοῦ ἐκεῖνος βίᾳ πλέον ἤπερ πειθοῖ ἐπεσπάσατο, καὶ ὅσα μετελθεῖν μελέτην ἐτίθετο, ἀεὶ μερίμναις κατατεινόμενος, καὶ πρὸς ἅπασαν ἀτίμως ὁρώμενος εὐπάθειαν, ὅπως μοναρχίαν περιβάλοιτο, καὶ κύριος ἐσοῖτο τῶν κύκλῳ δυναστειῶν, σὺν ἀντωνίνους καὶ αὐγούστους καίσαρας τῷ διανοητικῷ φανταζόμενος,

ut ſibi cum præfecturæ inſignibus legationem obire cõcederet. Imperator uerò uiatico quãtum poſtularat libenter dato, ſuis eum ſumptibus propoſitum iter conficere paſſus eſt. Ita ille inſolitus ac potius inſolens legatus, nõ modo nõ maiore q̃ cæteri honoré affectus eſt, ſed deriſus etiã ob ueſtitus inuſitati nouitatẽ. Cæterùm pecunia quæ pacis cauſa danda eſſet, ad XVI auri talenta redacta: Philocales in Sicilia, ubi regem cõuenerat, expectabat, dum ea mitterentur. Imperator uerò pecunię inopiam cauſatus, à prouincijs tributum exigebat, quod Alemannicum appellatur, tum primùm inſtitutũ, & urbano populo, ſenatu & cœtu Eccleſiaſtico, opificibus item & artificib. omnis generis conuocatis, petebat, ut quiſq; de facultatib. ſuis partem aliquam ſtipis nomine conferret. Sed cum ſe nihil proficere, ac fruſtra talibus rebus niti, & inania uerba fundere cerneret: pleriſq; etiam uociferantibus & tumultuantib. ob inuſitata iſta & iniqua tributa, nonnullis uerò cenſoriam ei notam inurentibus, quòd Remp. « per luxũ perderet, inter cognatos prouincias « partitus, qui extinctis oculis omnes eſſent inu« tiles: ab eo quidem inſtituto toto impetu reſilijt, ac propemodum eam poſtulationem à ſe profectã eſſe negauit: & aliam ingreſſus uiam, aurea & argentea donaria, quæ extra ſacrariũ eſſent, neq; corpori & ſanguini Chriſti ſuſcipiẽdo ſeruirent, poſtulauit. Ab ea quoq; petitione multis abhorrẽtibus, quaſi ſacra profanaturus eſſet, ſurda & muta Imperatorum monumenta, quæ nullum aduocatũ haberent, inuadenda eſſe cenſuit. Itaq; ſepulchra effodiuntur: nec ullis Romanorum imperatoribus, quantumuis ob res geſtas claris, quicquam præter ſaxeas tunicas, frigidum & extremũ illud propugnaculum, relinquitur, omni precioſo ornatu ſpoliatis. Ac ne magni quidem Conſtantini loculus intactus & inuiolatus manſiſſet, niſi fures imperatoris decretum anteuertiſſent, & aurea illius ornamẽta abſtuliſſent. Vnde cum ad LXX centenarios argenti, & auri nonnihil corraſiſſet, conflari ea tanquam profanam materiam iuſsit. Eius muneris miniſtri duo paulò pòſt obierunt, alter ardenti febre, alter aqua intercute ſublatus.

Alemannicum tributum.

Alexius Imperatorum ſepulchra ſpoliat.

NICETAE CHONIATAE DE REBVS

geſtis Alexij Angeli ſecundus Liber.

SEd quis Dñi potentiã pro dignitate celebret, aut laudes eius diuulget? Antequam pecunia mitteretur, Alemaniæ rex moritur, cuius obitus non Romanis duntaxat optatiſsimus, ſed Occidentalib. etiam gentib. gratiſsimus fuit, tũ ijs quas ui magis q̃ beneuolentia ſecũ cõiunxerat, tũ ijs quas inuadere decreuerat, ſemper ſolicitus, & omnium uoluptatum contemptor, ut monarchiã cõſtitueret, & circumiacentib. regnis omnib. dominaret̃: Antonios & Auguſtos Cæſares ſubinde ſomniãs,

Ammerigi morti inſultat Græculus.

& ad eorũ principatũ cupiditatẽ extendẽs, & tantũ non ut Alexander dictitãs, Et hæc & illa mea sunt. Pallidus & seuerus. Cum aũt serò cibum caperes, & moneret, cauendum esse ne ea re ualetudinẽ læderet: respõdis, Homini priuato quoduis sẽpius ad cibũ capiẽdũ esse idoneũ, id presertim cui assueuerit. Regi uerò, tot curis distracto, si nomini suo respõdere uellet, satis esse, si uesperi curare corpus liceret. Verùm

Ammerigi in Siculos crudelitas.

quod dixi, regis Alamaniæ mors cùm omnib. alijs gentib. optata fuerit, tũ Siculi ea tanto magis suns exhilarati, ꝙ insula capta grauissimis ab eo malis affecti fuerãt, quę uix satis describi possunt. Nõ enim tantũ cædib. rapinis, exilijs, cruciatib. intolerabilib. & morte grauiorib. afflicti fuerãt, sed mulsæ etiã urbes euersæ, multa opportuna castella diruta erãt. Metuebat eñi rebellionẽ eorũ, & quò libertatis cupiditatem opprimeret, omnẽ fortunæ melioris spem quã uel pecunia uel currus & equi, uel munitæ urbes, uel uiri nobiles, uel tuta castella suppeditare queuns, eis ademit. Dum aũs futurũ periculum sanq̃ iam urgẽs reformidat, & id quod nõdum aderas, ꝓpulsat, quorundã insidijs est appetitus: quorũ conatus cum anseuertisses, insidiarores non gladio puniuit, sed uarijs modis miserabiliser excruciasos interfecit. Nam aliũ feruẽti aqua excoctũ in canistro, pro missu ad suos remisit: aliũ in ingentẽ rogũ cõiecit, aliũ culeo insutũ in fundũ maris abiecis. Factionis uerò principẽ & regem delectũ, grauiori supplicio destinauit. Iussis enim coronã æneã fieri cum quatuor foraminib. quam eius capiri tosidem magnis clauis affixis, atq; ita hominẽ abire iussis, his uerbis: Habes homo coronã quam uenatus es. nemo tibi inuidet: fruere usq; adeò desiderata re. Is uerò uertigine oborsa humi psolapsus, paulo pòst in miserabili illo diademate expirauit. Capta Sicilia unà cum cęteris, Irene Isaacij imperatoris filia capriua est abducta, & desponsa nosho fratri regis Alemaniæ Philippo, amisso priore coniuge, qui post obitum Tancredi patris Siciliæ imperarat. Cæterùm hoc quoq; malo maximo, à quo oẽs prouinciæ Romanæ pessima quæq; timebãs, diuinisùs sublato: aliud infortunium è mari extitis.

Caphures Genuensis pirata à Ioanne Stirione oppressus.

Nam Genuensis quidã nomine Caphures, biremibus & triremib. fabricatis, rotundis esiam nauibus instructus, maritimas urbes & insulas Aegæi maris uexauit. Sed & Adramyttio acta præda, immẽsis opibus est porisus. Vt uerò ijs quib. talia curæ esse debebant, tandẽ ueternus excussus est, Ioannes Stiriones cum XXX nauib. cõtra illũ mittis. Fuerat is Styriones pirata sæuissimus, è Calabria oriundus: sed ab Imperatose Isaacio maximis munerib. ascitus, Romanis sæpissimè in naualib. bellis cõmodarat. Is

καὶ πρὸς τῇ ἐκείνων ἀρχῇ ἐκτείνων τὴν ἔφεσιν, καὶ μόνον οὐ φθεγγόμενος κατ' Ἀλέξανδρον, τὰ τῇδε καὶ τὰ τῇδε πάντα ἐμά. ὠχρός τε καὶ σκυθρωπὸς ὁρώμενος, καὶ τῆς ἡμέρας ἐπὶ βραχὺ σιτούμενος. καὶ πρὸς τὸν εἰσηγούμενον τῆς αἰτίας, ὡς χρεὼν ἐκ τοῦ οὕτω σιτεῖσθαι καχεξίαν ὑποβλέπεσθαι σώματος, ἀποφαινόμενός τι καὶ γνωματεύων, ἰδιώτῃ μὲν ἀνθρώπῳ τὸν ἅπαντα καιρὸν εἰς ἑστίασιν, καὶ μάλιστα ᾧ οὕτως ἐθισθῇ· βασιλεῖ δὲ πολυφροντίδι, μηδὲ βουλομένῳ τῆς κλήσεως ψεύδεσθαι, ἀρκετὸν εἰ καὶ περὶ δείλην ὀψίαν εὐκαιρήσοι τῇ ἀνέσει τοῦ σώματος. ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον, καὶ πᾶσι μὲν εὐκταῖος ἔθνεσιν ὁ τοῦ ῥηγὸς Ἀλαμανίας θάνατος ἐφάνη, Σικελοῖς δὲ καὶ μάλιστα ὡς οὐδέσιν ἄλλοις, ἃ πεπονθότες τούτου ἀκατασιώπητα γεγόνασιν, ὅσοι καὶ τῆς νήσου ταύτης ἁλούσης πλάσεις ὑπ' αὐτοῦ κακοῖς περιεπέλασαν, ἅπερ οὐδὲ ῥᾴδιον γραφῇ παραδοῦναι. οὐ μὴν μόνον ὑπέστησαν φόνοις σφαγάς, καὶ χρημάτων ὑπέστησαν ἁρπαγάς, καὶ πατρίδος ἐδυστύχησαν ἐκπτώσεις, καὶ κολάσεσιν ἀνυποίστοις καθυπεβλήθησαν, ὁπόσαι τῆς ζωῆς αἱρετώτερον ἐδείκνυσι τὸν θάνατον, ἀλλὰ καὶ πόλεις σικελαὶ πολλαὶ καθῃρέθησαν, καὶ φρούρια ἐπίκαιρα κατεσκάφησαν. ἐδεδίει γὰρ τὴν ἐς τὸ πέραν ἐπανάστασιν, καὶ ὡς μή ποτε σικελοὶ τῆς ἐλευθερίας ὀρεχθῶσι περιμαχόμενοι, πᾶσαν αὐτοῖς ἀγαθὴν ἐλπίδα ἀφῄρητο, ὅση τε ἐν χρήμασι καὶ ὅση ἐν ἅρμασι καὶ ἵπποις τίθεται, καὶ ὅση περιβόλοις πόλεων εὐτειχέσι καὶ ἀνδράσιν εὐγενέσι καὶ ἐχυροῖς ἐρύμασιν ἐμπεδοκρατεῖται, πλὴν καὶ τὸ μέλλον δεινὸν * ὡς ἐγγὺς ὑφορώμενος, καὶ μὴ τὸ ὂν προαποκρουόμενος, ἐπιβουλευθεὶς παρά τινων· καὶ κρείττων τῆς ἐκείνων φανεὶς ἐπιβουλῆς, οὐ τῷ διὰ ξίφους θανάτῳ τοὺς ἀντιστάτας ἠμύνατο, ἀλλὰ πολυτρόπως πρότερον βασανίσας οἰκτρότατα, ἔτι τῆς ζωῆς ἐστέρησεν. ὃν μὲν γὰρ διακεχαλασμένον κεχλιασμένῳ λέβητι, καὶ θεὶς ὑπὲρ κανοῦν καθάπερ σῖτον, ἐξέπεμψε τοῖς οἰκείοις· ὃν δὲ πυρσευτικὰς εἰς πυρὰν ἀνακαύσας ἑπταπλασίως, ὃν δὲ ἐνσακκίσας καὶ τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης παραπέμψας διέφθειρε. τὸν δέ γε πρωτουργὸν τοῦ συστήματος, καὶ πρὸς ἡγεμονίαν ὑπολεγέντα, βαρυτέρᾳ τιμωρίᾳ τῶν λοιπῶν ὑπεδίκασε. στέφος γὰρ ἐκ χαλκοῦ ὑποτάξας γενέσθαι, ἐγκαρσίους ἔχον ὀπὰς ἴσας τοῖς τέτρασι, περιτίθησι τοῦτο τῷ αὐτάρχαντι κάρας ἐκείνου, ἔπειτα τέτρασι μεγίστοις ἥλοις σιδηροῖς διαμπερὲς διαβεβλημένοις τῇ κεφαλῇ ἐνήρμοσε τὸ διάδημα, εἶτα διαφῆκε βαδίζειν, ἔχεις, εἰπὼν, ὃν ἐδίωκες ἄνθρωπε στέφανον· φθόνος οὐδείς, ἀπόλαυε τοῦ ἐφετοῦ βασιλείου καὶ περισπουδάστου χρήματος. ὁ δὲ σκοτοδινιάσας πληχθείς, καὶ πρηνὴς πεσὼν, μετὰ βραχὺ ἐτεθνήκει, τὸν εἰκότα ἐκείνῳ ἐναποῤῥήξας στεφανώματι τὴν ψυχήν. κατὰ δὲ τὴν ἅλωσιν τῆς Σικελίας, ἀπήχθη μεθ' ἑτέρων αἰχμάλωτος καὶ ἡ θυγάτηρ Ἰσαακίου τοῦ αὐτοκράτορος, ἧς ἡ κλῆσις Εἰρήνη, καὶ προσαρμόζεται Φιλίππῳ τῷ τοῦ ῥηγὸς Ἀλαμανίας ἀδελφῷ, ἐκ προτέρων φυγοῦσα ὁρμάτων, ἐκβαλοῦσα αὐτῷ θανάτῳ τὸν ἐκ τῆς ὀρφανίας πρότερον σύνευνον, ὃς καὶ ἐτυράννησε Σικελίας μετὰ μόρον τοῦ τεκόντος αὐτὸν Ταγκρέ. ἀλλ' ἐκποδὼν καὶ τοῦδε τοῦ κακοῦ θεόθεν γεγονότος, μεγίστου τινὸς ὄντος, καὶ ὑφ' οὗ πᾶσαν ἡ Ῥωμαίων ἐκαραδόκει τὰ δεινότατα πείσεσθαι, ἕτερον ὑπεκύμαινε κινδυνώδες καθ' ἅλα κακόν. Γενουέτης γάρ τις Καφούρης τοὔνομα, νῆας δικρότους καὶ τρικρότους πηξάμενος, καὶ πλοίοις στρογγύλοις φραξάμενος, τὰς παραθαλαττίους ἐκάκου πόλεις. καὶ τὰς νήσους ἐπιὼν, ἐτίθει κακῶς, αἳ κατὰ τὸ Αἰγαῖον ἀνίσχουσι πέλαγος. ἀλλὰ καὶ τὸ Ἀτραμυττίῳ προσβαλὼν, λείαν ἐκεῖθεν ἤλασε, καὶ συνείλεξε πλοῦτον ὑπέρμετρον. ὡς δὲ ἐξεγρηγορότες βαθέως ἐξανέθορον οἵ ποτε, καὶ αὐγῆς ἀπέλαυον ἑωθινῆς, οἷς δέον τὰ τοιαῦτα σκέπτεσθαι, στέλλεται κατὰ τοῦ Καφούρη μετὰ τριάκοντα νηῶν ὁ Στειριώνης Ἰωάννης, πειρατὴς μὲν πάλαι γεγονὼς, καὶ πειρατῶν ὁ χείριστος, ἐκ Καλαβρίας ὁρμώμενος, Ἰσαακίῳ δὲ τῷ βασιλεῖ προσχεθεὶς ὑπὸ μεγίστοις φιλοτιμήμασι, καὶ Ῥωμαίοις πλειστάκις ὠφελικὼς ἐν τοῖς κατὰ θάλατταν ἀθλεύμασιν.

* ἐνῆρα

ὀξιὼν

ὃς ἰὼν γοῦν κατὰ τοῦ Καφούρη, κακοδαιμονεῖ παρὰ δόξαν. ἔχων γὰρ δίχα μελέτης, κατασοφίζεσθαι τὸν ἀντίπαλον, πλείω τοῦ βεβλαμμένου ἰσχύν, ὑπ᾽ ἐκείνου καταναυμαχεῖται, πεπονθώς, ὃ δράσειν ἐκεῖνον φροντὶς ἦν διὰ παντός. τὰς γὰρ Ῥωμαϊκὰς ναῦς περὶ Σηστὸν σαλευούσας λαθριδὸν ὑπεισελθὼν ὁ Καφούρης, ὡς εὗρε περὶ μεσημβρίαν κατὰ τὸν Σιγὸν ποταμὸν κεκενωμένας τοῦ ναυτικοῦ, ἀπαξαπάσας μετὰ τῶν ὅπλων καὶ ὧν εἶχον ἐφοδίων βρωσίμων αἱρεῖ. ἐκ δὲ τούτου τὰς νήσους ὁδεύων ἀδεῶς, καὶ χωρία τὰ παράλια ληϊζόμενος, φόρους ἐπέταττε καὶ συνέλεγεν ὡς ἐβούλετο. βασιλεὺς τοίνυν ἐξαπορηκὼς ἤδη τούτοις, εἰρήνην ἔγνω σπείσασθαι τῷ πειρατῇ, ἀμέλει καὶ τινὰς τῶν συνήθων ἐκείνου Γενουιτῶν (πολλάκις γὰρ κατ᾽ ἐμπορίαν ὧδε κατήχθη εἰς τὸ Βυζάντιον· καὶ ὃ δέδρακεν, ἐς χρήματα ζημιωθεὶς παρὰ τοῦ τότε δουκὸς τοῦ στόλου Μιχαὴλ τοῦ Στρυφνοῦ εἰργάσατο) συνήνει μὲν καὶ λόγους περὶ σπονδῶν, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ πρὸς πόλεμον ἡτοιμάζετο, τριήρεις ἄλλας καταρτισάμενος, καὶ ταύτας αὖθις τῷ Στειριώνῃ παραδούς. ὡς δὲ συνέβησαν, ὁ μὲν βασιλεὺς ἐξ κεντηνάρια χρυσίου στέλλει τῷ Καφούρῃ, καὶ χώραν ἀποδάσασθαι οἱ Ῥωμαΐδα, ἑπταπλασίους ἔχουσαν τρέφειν ὑπὲρ τοὺς ἐκείνῳ ὁπλίτας· ὁ δὲ ὑπείκειν τῷ βασιλεῖ, ἀπροσδόκητος ὁ Στειριώνης μετὰ τῆς ἑπομένης αὐτῷ Πισσαϊκῆς δυνάμεως, ἔτι οὔσης τῆς εἰρήνης ἀμφιβόλου, καὶ μάχην συνάψας αὐτόν τε τὸν Καφούρην ἑλὼν ἀναιρεῖ, καὶ τὰς ἐκείνου νῆας πλὴν τεττάρων αἱρεῖ. αὐταῖς δὲ τὸν ἐκείνου ἦγον ἀνεψιόν. ἀλλὰ καὶ τούτων τῶν κακῶν ἐκποδὼν γενομένων, ὁ ἐν τοῖς ἀρχείοις ἐπιχωριάζων τάραχος, ὃς τὰ κατὰ τὸν βασιλέα ᾔσχυνέ τε τὰ μέγιστα, καὶ ἐφ᾽ ἱκανὸν διεκίνησε. μέλλων δὲ τὰ περὶ τούτων διεξιέναι, ὡς ἐξ ἀρχῆς τὸν λόγον ἄγων παρέλθωμαι, σαφηνείας ἕνεκα τῶν ῥηθησομένων. βασιλεὺς Ἀλέξιος, ὡς μοι ἄνωθεν ἀμυδρῶς λέλεκται, οὐκ εἰρηνικὸς ὤφθη τοῖς πλείστοις πρὸ τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ λίαν πολεμικός. ὅθεν γοῦν ἐλπὶς ἔκειτο πᾶσιν, ὡς οὐ μόνον τοῖς ἐχθροῖς Ῥωμαίων τὴν λόγχην ἀνατείνει βασιλεύσας, ἀλλ᾽ οὐδὲ τοῖς ἀρχομένοις αὐτοῖς ἔσεται παντελῶς μέτριος. ἄρξας δ᾽ οὖν ἐτράπετο ἀντίξοος παντάπασι, καὶ πάντας ἐν τοῖς καθ᾽ αὑτὸν ἠπατημένους ἀπέδειξε πράγμασιν. ἵν᾽ οὖν τὰ πλείω παραγκωνίσωμαι (μή πως τὰ πλείω κατηγορεῖν ἁλῶ, καὶ εἰς ψόγον τὴν ἱστορίαν διατιθέμενος) ἄρξας εὐθὺς ἀνεκήρυξε, μὴ χρημάτων ὠνίους τὰς ἀρχὰς ἀνατίθεσθαι, ἀλλ᾽ ἀριστίνδην καὶ δῶρον αὐτὰς βραβεύεσθαι. καὶ ἦν ὄντως τὸ τοιοῦτον φρόνημα ἐλευθέριόν τε ἄγαν καὶ ἀξιάγαστον, καὶ κρηπὶς χρηστῆς βασιλείας καὶ ὑπόβαθρα καὶ θεμέλιος. οὐδ᾽ ἂν ἐπαμιλλίζοιτό τις ἐθέλων, οὐδ᾽ ἂν ποτε οὐδ᾽ ἐγγὺς ἀφίκοιτο παραδείγματι ἤδη τῶν ἡμετέρων ἡμερῶν. ἀλλ᾽ οἱ τῷ βασιλεῖ προσήκοντες κερδοβούλοι πάντες τυγχάνοντες, καὶ ταῖς συχναῖς μεταβάσεσι τῶν ἀρχόντων μηδὲν ἕτερον [illegible] δεδιδαγμένοι, ὅτι μὴ κλέψαι καὶ διαρπάσαι καὶ τὰς δημοσίους εἰσφορὰς ὑφελέσθαι καὶ περιβαλέσθαι πλοῦτον βαθύν, τότε προσιόντας σφίσιν ὅστις ἐτύγχανεν, ὡς ἰσχύουσι παρὰ βασιλεῖ, ἐληΐζοντο, καὶ τὰ ξυλλεγόμενα ἰδιοῦντο χρήματα, ἁδρὰ ὄντα, καὶ τύχην ἰδιωτικὴν ὑπερβαίνοντα. διὰ δὲ ταῦτα τάτε ἄλλα ἡμαρτήθη ὡς οὔποτε κατ᾽ ἄλλην ἀρχήν, καὶ παντάπασι τὰ Ῥωμαίων διέφθαρται πράγματα, καὶ αἱ ἀρχαὶ χείρους ἢ ὡς πρότερον τοῖς πρίασθαι θέλουσι προὔκειντο. ἦν οὖν τῷ βουλομένῳ πάσης χώρας ἀρχὴν ἀναζώσασθαι, καὶ τὸ μέγιστον παρὰ Ῥωμαίοις τυχεῖν ἀξίωμα. οὐ μόνον τοίνυν οἱ γε τριοδῖται καὶ ἀγοραῖοι, καὶ κολλυβισταὶ καὶ πρᾶται τῶν ὀθονῶν, σεβαστοὶ ἐγεγόνεισαν,

ἀλλὰ

Is contra Caphuram profectus preter expectationē aduersa fortuna utitur. Nam cum uirib. aduersario inferior, illum arte superare contenderet, ab eo uictus est, id perpessus, quod perpetuò facere destinarat. Caphures em̄. Romanas naues circa Sestũ clàm adortus, cũ sub meridiē ad Sigũ flumen classiarijs uacuas reperisset, uniuersas cũ armis & cōmeatu capit. Ex eo insulis & locis maritimis quæ impunè passim populabatur, tributa pro sua libidine imperabat & exigebat. Quare Imperator inops cōsilij, pacem cũ pirata faciendã censuit: & quibusdã Genuensibus illi familiarib. ad eum missis (sæpe enim negociãdi gratia Byzantiũ appulerat: & quod faciebat, ea de causa faciebat, qđ à Michaele Stryphno classis præfecto pecunia mulctatus fuerat) quãuis uerba de pace faceret, nihilominus etiã ad bellũ se parabat, alijs triremib. cōparatis, & rursus Stirioni traditis. Sed ut inter eos cōuenit, & Imperator se ei VI auri cētenarios missurũ, & Romanũ agrũ assignaturũ, qui septuplo plures milites posset alere, q̃ ipse haberet, ille cōtrà se Imperatori dicto audientem fore est pollicitus: Stiriones cum suis, Pisanis copijs pace adhuc ambigua, ex improuiso Caphurē adoritur: eōmissaq́; pugna captũ occidit: & eius nauib. quatuor exceptis, potitur, in quibus cōsobrinus eius erat. His quoq; malis amotis, Palatinę turbæ oriũtur, quę Imperatorem & probro & diuturnis molestijs affecerunt. Qua de re dicturo mihi, ad principiũ est recurrēdũ, ut narratio fiat apertior. Imperator Alexius, ut suprà innui, anteq; rerũ potiretur, à plerisq; nō pacificus, sed admodũ bellicosus habebatur. Vnde oēs augurabantur, eum nō modò Romanorũ hostes bello petiturum, sed nec in subditos omnino clementē futurũ. Verùm planè contrariũ euenit, decepta omniũ opinione: & ut pleraq; omittã (ne uituperationē potius q̃ historiã scribere uidear) initiò principatus, p̃clamari iussit, se magistratus nō uenditurũ: sed delectu ex optimis habito, gratuitò mandaturũ. atq; id consiliũ liberale & præclarũ erat, & optimæ gubernationis firmissimũ fundamentum. Neq; quisq̃ est nostro tēpore, qui id exemplũ uel imitatione consequi, uel accedere propius possit. Verùm eius cognati, omnes auari homines, & crebris Imperatorum mutationibus nihil aliud edocti nisi furari, rapere, publica tributa depeculari, & cumulare diuitias: si ab aliquibus ut apud Imperatorē gratiosi, adibantur, eos spoliabant, & coactam pecuniam in suam rem conuertebant: quæ tanta erat, ut priuatorum hominum conditionem superaret. Vnde cùm alijs in rebus ita peccatum est, ut in nullo alio imperio: tum Romana Respublica funditus interijt, & magistratus peius quàm prius uænales extiterunt. Cuiuis licebat præesse prouinciæ, & summum apud Romanos dignitatis gradum consequi. Ita factum, ut non modò triuiales & circumforanei homines, nummularij & institores,

sed

Alexius expectationē hominum de sese frustratus.

Imperatoris cognati omnia uendunt.

ſed Scythæ etiam, & Syri, excuſſo ueterum dominorũ iugo, Auguſti crearent. Harum rerum omniũ, ut dictũ eſt, primaria cauſa fuit Imperatoris facilitas, ne leuitas dicã, & ingeniũ imperio ineptum. Eò accedebat familiariũ eius ingluuies, & quorundam inexplebilis auaritia. Itaque mulieribus & cognatis eius Reſpublica ludibrio erat. Ipſe uerò quid rerum gereretur, non magis norat, quàm qui in extrema Thule habitant. Hinc & ipſe gubernator peſsimè apud omnes audiebat, & proretæ ac nautæ omnes ab eo delecti, atrociſsimis diris deuouebãtur. Imperatrix uerò, quæ eas res non ferendas duceret (neque enim diligentiam & auaritiam eius latêre poterant) non diu ſibi quieſcendũ rata, aut magiſtratus ex edicto Imperatoris nõ nundinandos, aut collectam pecuniam in fiſcum eſſe referẽdam cenſuit. Ac principiò eius inſtituti miniſtrum deligit Meſopotamitanũ Conſtantinum, cuius apud Iſaacium ſummam fuiſſe autoritatem diximus. Deinde cum marito, cui & ante principatum inuiſus, et poſt eum quoque parum gratus erat, quòd plurima in Romana Republica nouaſſet & labefactaſſet, & conturbare omnia non deſtitiſſet, reconciliat. Igitur ſumma rerum denuò ad illum deuoluta, cæterorum autoritas elanguit, & lumen potentiæ cognatorum Imperatoris eſt obſcuratum. Qui uerò dudum ab Imperatore pro nihilo putabatur, tum omnia poterat, & unus erat inſtar omnium, unus omnia rectè ſtatuere, unus omniũ moribus ſe accõmodare, omnia omnib. pro dignitate poſſe tribuere putabatur, & ab Imperatoris latere nũquam diſcedebat. Eam inexpectatam mutationem, cùm alij qui priori potentia exciderant, & ut pyrilampides orto Sole ſplendere deſierant, ægrè tulerunt: tum Imperatricis cognatis Andronico Contoſtephano, cui Irene illius filia nupta erat, & fratri eius Camatero Baſilio penè ilia rumpebantur.

Euphroſyna Conſtantini Meſopotamitanũ euehit.

Proinde omiſſo Conſtantino, qui ut lapillus contra ipſos coniectus erat, totum curſum contra dominam, quæ eum coniecerat, intenderunt, & bilem ſuam euomuerũt, ultionis occaſionem quæritantes. & poſt diuturnam deliberationem & ſummam cautionem, Imperatorem adeunt, in Occidentem abiturum, & huiuſmodi orationem habent. Etſi natura fert, ut cognatis maior charitas & honos tribuatur: nos tamen ij ſumus, qui Imperatorem & Alexium plus diligamus, quàm Euphroſynam. Nam ſi is ab humana manu inuiolatus permanſerit, imperium eſſe ſaluum, cùm publicè omnibus ſalutare, tum priuatim nobis eſt conducibile. Sin te caſus aliquis inopinatus oppreſſerit, nos in communi omnium naufragio, etiam priuatim periclitabimur: iactura earum rerũ omniũ facta, quas te Imperatore tenemus. Hac

Euphroſyna à fratre & genero adulterij accuſatur.

ἀλλὰ καὶ Σκύθαι καὶ Σύροι ὅπως ἂν ἀργυρείαν εὕρωνται τὸ σεβάζεσθαι, τοὺς πρὶν ὑπερτεθέντας δεσπότας ἀδοξηκότες. τούτων δὲ πάντων αἰτία τις ἦν, ὡς εἴρηται, πρωτουργὸς, ἡ τῶν βασιλικῶν φρενῶν ἐλαφρία, καὶ πρὸς διοίκησιν τῶν πραγμάτων ἀπροσφυὲς, οὐκ ἔλαττον δὲ καὶ ἡ λιχνεία τῶν περὶ αὐτὸν, καὶ τὸ πρὸς συλλογὴν χρημάτων ἄπληστόν τινων καὶ ἀκόρεστον. ἦν οὖν ὑπὸ τῆς γυναικωνίτιδος, καὶ ἔτι τῶν ἐξ αἵματος αὐτῷ προσηκόντων διεπαίζετο τὰ κοινά. πόσου δ' ἀπεῖχε τοῦ εἰδέναι τὰ δρώμενα, ἐς ὅσον καὶ ῥωμαίων ἐσχατιάζοντες οἱ τῆς Θούλης οἰκοῦντες τὰ ἔσχατα. οὐκοῦν αὐτός τε ὁ τῆς ἀρχῆς οἰακοῦχος κακῶς ἤκουε παρὰ πάντων, καὶ τὸ ἐς πρώρας καὶ ναύτας ὑπ' ἐκείνου ταχθὲν, πολλαπλασίοις ταῖς ἀραῖς ὑπεβάλλετο. ἡ τοίνυν βασιλὶς οὐκ ἀνασχετὸν τὸ γινόμενον οὕτω κρίνουσα (ὅτι μηδὲ διαδρᾶναι οἷόν τε ἦν τὸ ταύτης ἐξεταστικὸν, καὶ δραστήριον ἅμα) ἔγνω μὴ ἐᾶν μακρὸν ἐθέλοντι ἀτρεμεῖν, ἀλλ' ἢ κατὰ τοῦ ἐπιτάγματος τοῦ ταύτης ἀνδρὸς τὰς προβλήσεις γίνεσθαι ἀπράτους, ἢ γοῦν τὴν βασίλειον γάζαν εἶναι τὰ ξυλλεγόμενα. καὶ τὰ μὲν πρῶτα εἰς ὑπουργὸν ἡ βασιλὶς ἐπιτάττει ἑαυτῇ τὸν μεσοποταμίτην κωνσταντῖνον. ἦν δ' οὗτος ὁ τῷ ἰσαακίῳ τὰ ἐγγύτατα τὰ μέγιστα δυνηθεὶς, καθὼς ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου λόγοις εἰρήκειμεν. ἔπειτα δὲ τῷ ἀνδρὶ καταλλάσσεται, δύσνους πρὸ τῆς ἀρχῆς εἰς αὐτὴν ἔχοντι, καὶ μετὰ τὴν τοῦ κράτους ἔτι ἐκστρεφομένῳ ταύτην ἀνάξιον, ὅτι τὰ πολλὰ τῶν καθεστώτων πραγμάτων ῥωμαϊκῶν κεκίνηκε τοῦ ἑδραίου, καὶ ὅτι ξυγχυνῶν κατὰ τὴν ὁδὸν, καὶ συνταράσσων τὰ σύμπαντα οὐδαμῶς ἔληγεν. ὡς οὖν ἡ τῶν κοινῶν διοίκησις πάλιν πρὸς τὸν μεσοποταμίτην μετεχωρήκει, αὐτὸς ἦν ὁ τῶν ἄλλων ἰσχὺς, ἠμαυροῦτο δὲ τῶν τοῦ βασιλέως προσῳκειωμένων τῆς δυναστείας τὸ φῶς, καὶ ὁ πρὶν παρὰ τῷ κρατοῦντι ἀπόβλητος, ἀξυμβλητος τηνικαῦτα ἐκέκριτο, καὶ ὡς ἂν ἀμαλθείας ἦν τι κέρας ἱκανὸν καὶ πολυμεγὲς κέρατος ἀγαθῶν, ἢ τὸ παρὰ τῷ Ἰὼβ παμβότανον τοῦ ἀγροῦ, καὶ πᾶσι πάντα προσφυὴς καὶ κατὰ πολλοὺς ἐδόκει γίνεσθαι, φῶς μὲν ὀφθαλμοῖς ἀναπεπταμένον, ἀὴρ δ' ἀσταχυμένος ῥινὶ ζωογόνος, ὃ τοῦ πνεῖν ἄν τις χρῄζοι μάλιστα, ἀεὶ πρὸς τοῖς ὠσὶ τοῦ βασιλέως ἀποκρεμάμενος, καὶ τῆς ὅλης αὐταρχίου ἀρχῆς κεκινημένης, ἐπὶ μὲν ἀρτίμενος ὁ πολυφόρητος, καὶ ἄγγος ὁ πολυχρήματος καὶ ὁ εὐκατάγχης βεβαίως. τὸ δὲ διὰ παραλόγου τουτὶ συμπεσὸν, βαρέως μὲν καὶ ἄλλοι ἤνεγκαν, ὁπόσοι τῆς προτέρας ἰσχύος ἐξέπεσον, ἢ γοῦν τῶν πυγολαμπίδας ἠμαύρωσαν μεθ' ἀνάσχεσιν ἡμέρας· οἱ δὲ ἐξ αἵματος τῆς δεσποίνης ὅ τε ἀνδρόνικος ὁ κοντοστέφανος, ὃς εἰρήνῃ τῇ ταύτης θυγατρὶ συνῳκίζετο, καὶ ὁ ταύτης ὁμαίμων ὁ καματηρὸς βασίλειος, μικροῦ τοῦ ἡπατος καὶ ἀπεπνίγησαν. ἀφέντες οὖν τουτὶ ὥσπερ τὴν κατ' αὐτῶν βληθεῖσαν εἰς πρόσκομμα κειμένην λίθον, τὸν μεσοποταμίτην φημὶ κωνσταντῖνον, ἐπὶ τὴν ἀφεῖσαν διατείνονται ὅλον τὸν δρόμον συνέτειναν, καὶ τὸν χόλον ἐξεμέσαντες, ζητοῦντες γὰρ καιροῦ τὴν ὄρεξιν τοῦ ἀντιλυπῆσαι. μετὰ γοῦν ἱκανοτάτην σκέψιν τε, καὶ μεθ' ὅσην τῆς ὑποβολῆς προμήθειάν τε καὶ περίσκεψιν, πρόσιασι βασιλεῖ, πρὸς τὰ ἑσπέρια μέρη ἀπαίροντι, ἰδίᾳ δὲ τούτῳ ἐντυχόντες ἔφασαν, εἰ καὶ ἡ φύσις οἶδε τὸ συγγενὲς τιμιώτερον, καὶ πρὸς ἀγάπησιν οἰκειότερον, ἀλλ' αὐτοὶ φιλοβασιλεῖς μᾶλλον, καὶ φιλαλέξιοι πλέον, ἢ φιλευφρόσυνοι καὶ εἶναι καὶ ἀκούειν βουλόμεθα. τοῦ μὲν γὰρ μηδέ τι ἀπὸ δυνατοῦ ἀνθρωπίνης χειρὸς πεπονθότος, τὸ κοινὸν σῶον καὶ τῶν ἀνθρώπων σε τηρεῖν δεῖ τὸ τῆς βασιλείας σώζεσθαι, καὶ ἴδιον ἀγαθὸν ἡμῖν πειθόμεθα. εἰ δ' ἐπὶ σοί τι ξυμβαίη τῶν ἀδοκήτων, κοινῇ συναπολλύμενοι, καὶ συμφορὰς ἰδίας περιπτωσόμεθα, ἀφ' ὧν ἁπάντων γε γυμνούμενοι ὧν ἔχομεν σοῦ βασιλεύον-

λόμενος. οὕτω φροιμιασάμενοι, καὶ δεξιῶς χορδολογήσαντες τὸν τοῦ λόγου βάρβιτον, ἐπήνεγκαν τὸν κολοφῶνα τῶν ὑποθέσεως, οἷόν τι μέλαμα ἐξεστῶν βασιλέα φρενός, καὶ μετεωρότερον τῆς μανιώδους ἀλλοιώσεως, ὡς τὸν Ἀλέξανδρον πάλαι πρὸς ὅπλισιν τὰ Τιμοθέου ἐνθεάζον κρούματα. φασὶ γάρ, ὡς ἡ σὴ ἄλοχος, δέσποτα, ἐς πράξεις μυσαρωτάτας ἀνακεκαλυμμένῃ χωρεῖ κεφαλῇ, καί σοι τὴν εὐνὴν εἰς τὴν κοίτην ὡς μαχλὰς ἀδικοῦσα, δεδίαμεν μὴ καὶ νεωτέροις ἐγχειρήσῃ πράγμασι μικρῷ ὕστερον. ᾧ γὰρ λεχηνοῦσα, καὶ ἀναιδῶς συγκατακλινομένη γίγνεται, τοῦτον εἰκὸς καὶ ἄρχειν αὐτὴν αἱρεῖσθαι, καὶ τὴν πᾶσαν πρὸς τοῦτο συντείνειν πρόθεσιν. δεῖ τοίνυν αὐτὴν μὲν ἀνακοπῆναι τοῦ πάντα δύνασθαι, καὶ πλούτῳ περιρρεῖσθαι πολλῷ· τὸν δ' ἐραστὴν αὐτῆς, ὃν αὐτὸς μὲν εἰς παῖδας ἐνέγραψας, ἡ δὲ ἀθεμίτως ἑαυτῇ πεποίηκεν ὑποβάτορα, ἐκποδὼν γενέσθαι ἀνυπερθέτως, καὶ μάλα αὐτίκα, ὡς μηκέτι τοιοῦτόν τι ξυμπεραίνοιτο μίασμα. τὰ δ' εἰς τὴν ἄθεσμον σύζυγον γνωσόμενα χρεὼν ἀναβεβλῆσθαι κατὰ καιρόν, καθ' ὃν σὺν θεῷ ἀνύσας τὴν πορείαν, ἐς τὴν Κωνσταντίνου αὖθις ἐπαναλύσειας. τοσαῦθ' οἱ μὲν εἰπόντες, καὶ ὑποθέμενοι, ἀνδρῶν ἐκρίθησαν βέλτιστοι, καὶ χρῆμά τι σπάνιον ὁμοῦ καὶ ἐπάξιον. ὁ δὲ βασιλεὺς μέγ' ἀχθέσας, ὅτι τῆς πρὸς τὸν Βατάτζην θεραπειῶν ταύτην ἀντιλαμβάνει ἀμοιβήν, στέλλει τινὰ τῶν δορυφόρων ὄντα, ᾧ ἐπίκλησις Βαστραλίτης, τίθησιν ἐξ ἀνθρώπων. ὁ μὲν γὰρ τοῖς τῆς Βιθυνίας διέτριβε μέρεσιν, ἔτι ἀντιστατοῦντος Ἀλεξίου τοῦ Κίλικος. ὁ δὲ Βαστραλίτης ἀφικόμενος, καὶ πόρρω τοῦ στρατοπέδου ἀπαγαγών, ὡς ἄν ὅτου μυστικὸς διάκονος ἀπαγγελῶν τὰ βασιλέως ἐντάλματα, ἅπερ ἐς ἐκεῖνον ἧκε φέρων ἀπόρρητα, αὐτός τε τὸ ξίφος ἐσπάσατο, καὶ οἱ τῶν ἐκείνου πρὸς φονουργίαν προητοιμάσθησαν, καὶ ἦν ὁ μεῖραξ γυμνὸν ὁρᾶν ὡς βόσκημα διαμελιζόμενον. καὶ τὸ μὲν ἔργον τοῦτο βαρέως καὶ δυσφόρως ἀπεστύγησεν ὁ στρατός, ὁπόσοις τὸ πραχθὲν ἐν ὀφθαλμοῖς προὔκειτο. ὁ δὲ Βαστραλίτης πυξίδιον τὴν τοῦ Βατάτζη κεφαλὴν ἐνθέμενος, σύντονος ἐπανήκει ὡς βασιλέα. καὶ οὗτος ταύτην κρανίον πρὸ τῶν ποδῶν ῥιφθὲν λὰξ ἐναλλόμενος, καὶ ἱκανῶς αὐτῷ ἐμβλέπων, προσλαλιάν τινα διεξῄει, μηδαμῶς ἱστορίᾳ ἐνθεῖναι πρέπουσαν. καὶ βασιλεὺς μετὰ τοῦτο τῶν πορειῶν ἐχόμενος, ἄπεισι πρὸς τὰ Κύψελλα, συνάρειόν τι ταῖς θρᾳκίαις πόλεσιν ἐργασόμενος, ἃς οἱ Βλάχοι καὶ Σκύθαι κακῶς ἐτίθεσαν. ἔπειτα δὲ συλλαβεῖν τὸν Χρύσον προθέμενος, εἰ γοῦν ἀνακόψαι τῶν ἐκδρομῶν, ἃς ἐποίει λαθραίως, τὰ περὶ τὰς Σέρρας κακῶν χωρία. ἦν δ' ὁ Χρύσος οὗτος Βλάχος τὸ γένος τὴν ἡλικίαν συνεσταλμένος, μὴ συμφρονήσας μὲν ἀποσταμένοις ξυμμαχῶν Πέτρῳ καὶ τῷ Ἀσάν, ὅτι μὴ καὶ μᾶλλον κατ' αὐτῶν ἀράμενος ὅπλα μεθ' ὧν εἶχε πεντακοσίων ὁμογλώσσων, καὶ ξυμμάχων γεγονὼς Ῥωμαίοις. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἑάλω, ὡς ῥέπων πρὸς τὸ ὁμόφυλον, τῷ πρόσω βαίνων διὰ παντός, καὶ δυναστείαν ἑαυτῷ μνηστευόμενος, φρουρᾷ παραδίδοται. εἶτα ἀνεθείς, καὶ σταλεὶς ὑπὲρ τοῦ φρουρῆσαι τὴν Στρούμμιτζαν, τὸν μὲν καὶ πεπομφότα βασιλέα τῆς ἐλπίδος ἐψεύσατο, τῇ δὲ γνώμῃ χρησάμενος, ἣν εἶχεν ἐκ [illegible] ξυμμάχοις ἀκάνθης κατὰ ὁμοροῦσιν ἐπέστη. πρὸς τοῦτον τοίνυν ἐξορμήσας ὁ βασιλεύς, καὶ στράτευμα ἱκανὸν ἐς τὰ Κύψελλα ἀθροίσας, μετὰ βραχὺ ἐκστὰς τῆς προθέσεως, ὀρέγεται ἐπανόδου. ὡς μάτην μὲν καὶ τὰ τῆς στρατιᾶς ἁλισθῆναι, ἀκαίρως δὲ καὶ αὐτὸν τὴν ἐς τὰ Κύψελλα πορείαν ἐλάσαι. ἐκεῖθεν δὲ τὰ περὶ τὴν ἑσπέραν ἀφεικὼς φέρεσθαι, ὡς πρώην εἶχε καὶ ἔπραττον, ἐς τὸ Βυζάντιον ἐπανέζευξε, μηδὲ δύω μῆνας ἀνασχόμενος ἐκστρατεῦσαι. καὶ ὁ μὲν τοῖς περὶ τὴν Ἀφαμίαν βασιλείοις ἐναυλισάμενος, τὸ Φιλοπάτιον ἐπὶ ξένα κατέλαβε.

ὁ δέ γε

Hac inſinuatione uſi, argumenti ſummam ſubiecerunt, et Imperatorem uelut in furorem impulerunt, eumq́ multo maiorem, quàm Timothei moduli Alexandrũ. Aiunt coniugem tuam, domine, citra ullam uerecundiam in turpiſsima facinora delabi, & adulterijs thalamũ tuũ inquinare. Quare ueremur, ne paulo pòſt nouis rebus ſtudeat. Nam cum quo impudenter concumbit, & ſuas uoluptates explet: eum probabile eſt, eam etiam ad imperiũ euectum uelle, & in eam rem omnes ſuos neruos intendere. Eſt igitur potentia mulieris & opulentia reſtringenda: amator uerò eius, quem tute adoptaſti, illa uerò inceſto concubitu ſibi iunxit, ſine ulla mora ſtatim è medio tollẽdus, ne poſt hac ſimile piaculum admittatur. Cæterùm iniquæ coniugis pœna in id tempus differenda eſt, quo, Deo fortunante, ab inſtituto itinere Conſtantinopolim reuerſus fueris. Hæc cum dixiſſent, & monuiſſent, uiri omnium optimi ſunt iudicati, quales & pauci inueniantur, & ſummo honore afficiendi ſint. Imperator uerò grauiter indignatus, talem ſibi pro ſummis meritis referri gratiam, Batazen ſtatim per ſatellitem nomine Baſtralitem occidendum curat, qui adhuc in Bithynię partib. agebat, Alexio Cilice adhuc rebellante. Baſtralita uerò illò profectus, eum ut arcani aliquid ab Imperatore nunciaturus, longius à caſtris abducit, & ſtricto enſe cùm ipſe in eum irruit, tũ ij qui ad cædem ſubornati erant eius miniſtri, membratim adoleſcentẽ tanq́ pecudem diſſecuerunt. Id factum & crudele ſpectaculum totus exercitus ægrè tulit. Baſtralita uerò caput eius capſulæ impoſitum, celeriter ad Imperatorem pertulit. Is cum in id ante pedes ſuos proiectum calcibus inſiliſſet, ac diu contemplatus eſſet, ſermonem habuit quem hiſtoriæ inſeri non decet. Deinde inſtitutũ iter perſequens, Cypſella abijt, ut Thracijs urbibus opem ferret, quas Blachi & Scythæ populabantur: & Chryſum etiam comprehenderet, aut ſaltem excurſiones eius prohiberet, quas clàm in Serranũ agrum faciebat. Erat is Chryſus genere Blachus, paruæ ſtaturæ homo, qui in Petri & Aſanis defectionem à Romanis non conſenſerat, ac potius fœdere cum Romanis icto, cum ſuis D militibus arma eis inferebat. Sed non multo pòſt captus, ut ad populares ſuos inclinans, quòd perpetuò progrederetur, & principatum ſibi parare niteretur, in cuſtodiam datur. Deinde ſolutus, & ad Strummizam tuendam miſsus, Imperatoris ſpem fefellit: eoq́ oppido ſibi uendicato, finitimos Romanos grauiter afflixit. Contra eum igitur profectus Imperator, & iuſto exercitu Cypſella conuocato, paulo pòſt domum redire cupit. Ita & exercitus fruſtrà eò cõuenit, & ipſe fruſtrà eam expeditionem ſuſcepit: eoq́ ſtatu Occidentis relicto, qui prius fuerat, ne duos quidem menſes foris commoratus, Byzantium redijt: & in palatio Aphamiano diuerſatus, inde in Philopatium tranſijt.

Alexij irrita contra Blachos expeditio.

Chryſus Blachus.

κεκινηκότος καὶ αὐταρκήσαντος, ἐπανακληθεῖσα αὖθις καὶ προσλαμβάνεται, καὶ ἣν ἰσχὺν τῆς προτέρας ὑπερβάλλουσαν τῇ ὕστερον. τοῖς δ' ἀντιφέρουσι πρὸς οὐδὲν ἐβαρυμήνισεν οὐδ' ἄλλως, οὐδ' ἐδυσφόρησε τὰ ἀντίσταθμα. ἔτι μὴν τῇ κατοχῇ τοῦ θυμοῦ ὡς μηδ' ἐπ' αὐτοῖς ἐφορῶν βακχευθεὶς κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ θηρευομένη τὸν σύζυγον, καὶ πάλαι μὴ ἀποστέργοντα, τότε δὲ καὶ τέλεον αὐτῆς ἀπεχόμενον, καὶ πρὸς εὐνὴν ἐκείνῃ μηδαμῶς συνερχόμενον, σοφιστικῶς ὑπήγετο, ἐν πολυειδεῖ τινι σὺν τέχνῃ, ἐχρῆτο ὡς ἐβούλετο τῷ ἀνδρὶ ἐς ὅλα, μικροῦ πᾶσαν ἀναζωσαμένη τὴν ἀρχῆς τὴν διοίκησιν. καὶ ταῦτα μὲν ἄχρι τούτων. ὁ δὲ Μεσοποταμίτης Κωνσταντῖνος (δέον γὰρ ἐπὶ τῷ λόγῳ τὰ περὶ τὸν καθ' ἡμᾶς Πρωτέα, καὶ πολυτροπώτατον ἅμα, καὶ ποικιλώτατόν τινα ἄνθρωπον) αἴρων τὰς ὀφρῦς, καὶ βλακικῶς ἔβαινε διὰ τὴν τῆς δεσποίνης ἐπάνοδον, καθ' ὃν οἶμαι λόγον μηδ' ἐξαρκεῖν αὐτῷ ἐς τιμὴν τὸ παρὰ βασιλεῖ δύνασθαι τὰ πάντα οἰόμενος, τὸ μὲν αὖθις τοῦ κανικλείου ὀφφίκιον, ὅπερ ἐπὶ Ἰσαακίου εἶχεν ἀνάσσοντος, βραβευόμενον αὖθις, ὡς μὴ χωροῦν αὐτῷ τῆς ἰσχύος τὸ μέγεθος, ἀπηνήνατο, ἐκ δ' ἀναγνώστου κληρωθῆναι εἰς διάκονον ᾑρετίσατο, ἵνα καὶ τῶν ἱερῶν ἐπιθιγγάνῃ ἀξιωμάτων, ἐκείνων ὅλως ἀνασχετόν. καὶ ἦν ἡ πρόθεσις ἔργον εὐθύς, καὶ βασιλεὺς αὐτὸν περὶ τὸν ἐν Βλαχέρναις περίπυστον καθίει ναόν· καὶ ὁ πατριάρχης ἅμα εἰς τὴν, προχειρίζων ἐκεῖθεν ἐξ ἀναγνώστου διάκονον, καὶ στάσει αὐτῷ καὶ βαθμοῖς ἀναβάσεως συγκεχώρηται πρῶτος. ὅθεν δὴ ἐκεῖνος σχηματίζεται τὸν ἀποστησόμενον, καὶ μηκέτι τοῖς ἀρχείοις παρεδρεύοντα ἢ ὑποδουλεύοντα βασιλεῖ ὅλως. τοὺς γὰρ κανόνας μὴ ἐνδιδόναι οἱ ἐπ' ἴσης καὶ θεῷ ἱερᾶσθαι, καὶ κοσμικαῖς προσπλέκεσθαι πραγματείαις. διεστάναι γὰρ ἄμφω, καὶ μηδαμῶς συναλλάσσεσθαι, ὥσπερ καὶ τῷ δουλεύειν θεῷ τε καὶ μαμωνᾷ ἐκ διαμέτρου εἶναι ἀντικείμενα. ὁ γοῦν βασιλεὺς ὡς καὶ κιττὸς ἐξεχόμενος τούτου καὶ προσεχόμενος, τόμον εὐθὺς ἐκδίδοσθαι τὸν πατριάρχην Ξιφιλῖνον ἠνάγκασεν ἐνδιδόναι τῷ Μεσοποταμίτῃ, θεῷ καὶ βασιλεῖ, ναῷ τε καὶ ἀρχείοις συνδιαπλέκεσθαι, μηδὲν ὑφορωμένῳ βλάβος ἐκ τῶν κανόνων, οἳ τοῖς ἀμφιβίοις τούτοις ἐπιμύσσονται δυσκολαίνοντες. τετέλεστο γοῦν καὶ τοῦτο, μικρὸν δ' ὕστερον καὶ τῆς λαμπροτάτης πόλεως Θεσσαλονίκης ἀρχιερεὺς προχειρίζεται. ἦν ἂν οὖν τὰ τῆς δόξης ταύτης κληρούμενος, οὐκ ἀπόβλητος ἴσως ὁ ἄνθρωπος, οὐδ' ἂν ὧν ὕστερον πέπονθε δεινῶν αὐτὸς ἑαυτῷ παραίτιος, εἰ τῶν βασιλείων ἀπῆρε λαμπρῶς, ὅρον δέ ποτε τῇ ἐφέσει τῶν χρημάτων θέμενος, ἢ τῷ φιλοπράγμονι γνώμης βραχὺ χαλιναγωγήσας. νῦν δὲ ἀλλ' ἐκ τῶν πολλῶν καὶ μεγίστων τιμῶν, καὶ τούτων ἀνομοίων, λυσσώδης καὶ ἀπέραντος λίχνευσις, καὶ τῶν χθαμαλωτέρων αὐτὸν ἐξέκρουσε, καὶ προὔθηκεν ἐς παράδειγμα, τὸν αὐτὸν ὕψους ὑπερφυοῦς καὶ ταπεινότητος ἀμέτρου ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασι βραβεύουσα πρόνοια, καὶ ἀναβὰς ἕως τῶν οὐρανῶν, καταβέβηκεν ἕως τῶν ἀβύσσων τῇ παλιμπνοίᾳ τῶν πράξεων. οὐκ ἀνεκτὰ γὰρ ἐκείνῳ, εἰ μὴ τῇ λαιᾷ μὲν τῶν ἱερῶν ἔχοιτο πραγμάτων, τῇ δεξιᾷ δὲ τῶν κατὰ τὰ ἀνάκτορα λάβοιτο, συμμάρπτων τὰς ἀρχὰς ἀμφοτέρας, καὶ περισφίγγων ὅσα καὶ λίθος τῶν τοίχων συνδέτης ἀκρογωνιαῖος, ἀμετάθετος εἶχε καὶ πάλιν τῆς πρώην προθέσεως, ἀλλὰ μηδ' ἕτερον τῆς αὐτοῦ γνώμης πραχθῆναί τι βουλόμενος, ὡς σφῆνας ὡς καὶ βλῆτρα τοὺς ἑαυτοῦ κασιγνήτους ἐνέφυσε τῇ ἀρχῇ, καὶ ὡς ἐνώτια ταῖς τοῦ βασιλέως ἑκατέραις ἀπῃώρησεν ἀκοαῖς, ἵν' εἴ ποτε τῇ ἐκκλησίᾳ παραβάλλοι, τῇ συνόδῳ συγγίνοιτο, μηδὲν ἂν διαπραχθείη ἢ καὶ λεχθείη ἀφώρατον, μηδὲ λάθοι τις αὐτὸν εἰς τὸν ἐκείνου χῶρον παρεισιών. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην ἀφικόμενος,

lapidē mouiſſet, ab Imperatore reuocata, maiorem etiam potentiam ꝙ prius obtinuit. nec tamen delatores uel aperta ui, uel occulta fraude ulta eſt: inſigni moderationis exemplo. Maritū uerò iampridem à ſe abalienatū, tum uerò eius conſuetudine prorſus abſtinentem, miris artibus & blanditijs reconciliauit, ut in ipſius poteſtate eſſet: omniaq́ ferè imperij negocia ſuo arbitratu adminiſtrauit. Atque hæc hactenus. Cōſtantinus autē Meſopotamitanus (plura enim de Vertumno ætatis noſtrę, & homine callidiſsimo ac uerſutiſsimo dicēda ſunt) elato ſupercilio inſolenter incedebat ob dominæ reditum: eaq́ de cauſa opinor non contentus, ꝙ apud Imperatorem poſſet omnia, Caniclij officiū, quod Iſaacio imperante obtinuerat, ac rurſus offerebat᷑, ut ſuo faſtigio inferius, renuit, ſed ex Lectore Diaconum creari ſe uoluit: non ferendū ratus, ni ſacras etiam dignitates contrectaret. Continuò quod libitū eſt impetrat, ab Imp. in inclytū Blachernū templū mittit᷑, à Patriarcha ſtatim ex Lectore Diaconus creat᷑, ſtationē et gradū principem conſequit᷑. Hoc cōfecto negocio, ſe relicturū palatiū, & Imperatori nō amplius operam nauaturū ſimulat. Neq́ enim permittere Canones, eundem & Deo ſacra facere, & ciuilib. rebus ullo modo implicari. Diſtare illa inter ſeſe, neque coniungi poſſe: quēadmodū ſeruire Deo et ſeruire Mãmonæ, ex diametro pugnent. Imperator uerò eū ut hedera uitem cōplexus, ſtatim Patriarcham Xiphilinum priuilegio concedere cogitur, ut Meſopotamitano, ſimul & Deo & Imperatori, & templo & palatio, ſine fraude canonū, qui acerbas pœnas in iſtos ambidextros ſtatuunt, inſeruire liceat. Hoc quoq́ peracto, nō multo pòſt Theſſalonicæ pontifex deſignatur. Tantā gloriam adeptus, homo fortaſſe non contemnendus fuiſſet, nec ea mala, in quæ pòſt incidit, ipſe ſibi ex parte accerſiſſet: ſi planè palatio exceſsiſſet, & cupiditati ſuæ tandē modū aliquem ſtatuiſſet, aut de curioſitate ingenij & rerū gerendarū cupiditate aliquid remiſiſſet. Nunc multorum & maximorū honorū, eorumq́ inter ſeſe diſsimiliū inſana & infinita affectatione, etiam humiliore ſtatu eſt excuſſus, ut diuina in eo prouidētia & celſitudinis immoderatæ, & humilitatis immenſæ exemplū ſtatueret: & ad cœlos uſq́ elatū, inſigni rerū uiciſsitudine ad inferos deprimeret. Nam cū uitam ſibi acerbā eſſe duceret, niſi læua templū, dextra palatiū teneret, & utraſq́ dignitates, ut lapis angularis bina ædificij latera cōplecteretur: à priſtino inſtituto nō recedebat, & ne quid ſine ſua autoritate gereretur, fratres ſuos tanꝙ clauos et uectes inſerebat, ac potius uelut inaures de utraq́ Imperatoris auricula ſuſpendebat: ut ſi quādo eccleſiaſticis cōuentibus intereſſet, nullū dictū aut factū ignoraret, nec quiſq́ locum ſuū ſe imprudēte occuparet. Theſſalonicā uerò profectus, et uix

Meſopotamitanus & ſacrificus & aulicus.

Meſopotamitani auaricia & ambitio.

et uix tantiſper ibi cōmoratus, dum in ſolio collocaretur, ſumma cū feſtinatione Byzantium rediĳt. Ac ea ipſa de cauſa cōtemptor omnium euaſit, ꝙ uno digito regebat omnia, præſertim cū Imperatore rurſus cōtra Chryſum profecto, ſuo cōſilio, induſtria & opera, omnibus rebus contra ſeditioſum q̃ optimè adminiſtratis, magnā ingenĳ laudē eſſet cōſecutus. Vnde quemadmodū Hippocrates optimā corporis habitudinem, ꝙ diu in eodē ſtatu permanere nō poſſit, periculoſam eſſe affirmat: ita etiā Meſopotamitano accidit, qui dū ſemper creſcere ſtudet, dum nullū glorioſæ modum ſtatuit, inſtar culicis illius, ut fabula narrat, poſt leonē oppugnatum, exiguo araneæ filo implicatus, omnē gloriam amiſit: & dum in pauperes imperiū exercet, inclinatus cōcidit, ut eſt in pſalmis Dauidicis. Nam ĳ quorū capitibus ut Comicus ille pulex inſultarat, & quib. ueluti mancipĳs tantum non colaphos infregerat: non paruo cœtu coacto, & criminibus parū ſanis cōcinnatis, Imperatorem adierunt: & eius facilitate ac leuitate (nam quouis uerbo flectebatur) ad rei odium abuſi, acriter hominē inſectati ſunt. Ex eo non modò ut paruus globus robuſta machina palatio facilè excuſsus eſt, ſed pontificatu etiā deiectus: uno uentroſo ab omnibus accuſatore delecto, Michaelē Stryphnū claſsis prefectum intelligo, cui ut omniū auariſsimo peculatori, & publicā pecuniā hiantib. faucibus deuoranti, inprimis Meſopotamitanus aduerſatus fuerat. Verū hoc quanq; graue, nō tamen adeò graue eſt, aliquem incomperto crimine, cùm alio munere, tū uerò ſacerdotio re maxima propter improbę linguę ſuſurros deĳci: illud uerò nullam prorſus habet excuſationem, & inſignem ſtulticiam arguit. Nam cū alius Theſſalonicę pontifex creandus eſſet, deliberatio de Meſopotamitani abſentis abrogatione in quæſtionem uocatur: & cū in ea criminatione quædam capita claudicare, nec ſatis firma eſſe ad pontificatus abrogationem uiderentur, Patriarcha ſiue iuſſu Imperatoris, ſiue Meſopotamitani odio, ſiue alia de cauſa mihi ignota, temerè, & contra officium aliquot primarĳ ſacerdotibus ſecū adductis, et in iudicū numerū quibuſdam malè feriatis hominibus relatis, qui beneuolentiā Imperatoris per fas & nefas captabāt, abrogationem decernit: & pętermiſsis antè quibuſdam criminibus, quæ utiq; conuictū omni ſacro miniſterio pellerent, inſertis, id decretū in chartophylaciū refert, dato exēplo eius Chryſantho, cui Theſſalonicę gubernatio cōmiſſa erat. Quę acta cum ſummū dedecus haberent, tamē erāt qui ĳs non aliter gloriarentur, q̃ ſi hoſtes deuiciſſent, aut ferā immanē cæpiſſent. Hoc modo Meſopotamitano Cōſtantino, & duobus eius fratrib. ab adminiſtratione Reipublicæ remotis, alius ſuccedit, homo accuratus, ſuauib. mo-

Meſopotamitanus ſublatus in altum, caſu grauiore ruit.

καὶ μικρόν τι φανεὶς, καὶ ὅσον ἐνιδρυνθῆναι τῷ θρόνῳ, ἐς τὸ Βυζάντιον αὖθις ἐπανιὼν ἀνέζευξε, μὴ περιβλέψας εἰς τὰ ὀπίσω, μηδὲ στὰς ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ. καὶ κατ' αὐτὸ δὴ δὲ τοῦτο ὑπερόπτης τῶν ἁπάντων γεγενημένος, ὅτι τὰ πάντα τῷ δακτύλῳ μετῆγέ τε καὶ ἔφερε, μάλιστα δ' ὅτι τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸν Χρύσον αὖθις ἐξωρμηκότος, αὐτὸς ἐν ἕδρᾳ τῷ βασιλεῖ πρὸς βουλαῖς τὰ περὶ τὸν ἀποστάτην ὅσαπερ διῳκονομηκώς, ἔδοξε τεχνικῶς ἐνδέξιος ὑποβολεὺς ἀναδεδειχθαι, καὶ ἀτεχνῶς βασιλέων ἱδρύτευμα. ὅθεν ὥσπερ ἐπὶ τῆς σωματικῆς εὐεξίας ὁ Κῷος φησὶ ἰατρὸς, ὡς εἰς τὸ ἄκρον προελθοῦσα, σφαλερὰ πρὸς τὸ κάταντες ὡς εὐεπίστροφος μεταφέρεσθαι, μὴ ἀτρέμας ἔχουσα μένειν τῷ συνεχεῖ ἀεὶ τῆς κινήσεως· οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ μεσοποταμίτου συμπέπτωκεν ἄντικρυς. ἀεὶ γὰρ τοῦ προβαίνειν ὀρεγόμενος, καὶ μετρίᾳ τῆς δοξοθηρίας οὐδ' ὡς ὅρον, ἔλαθεν ὡς ὁ μυθικὸς κώνωψ, ὀλίγῳ τι συμπλακεὶς, ἀραχνίῳ λεπτῷ συλληφθεὶς, καὶ πᾶσαν ἀπεναλώσας δόξαν δι' ἀτιμίας, ἣν πρίασιν ἀρχῆς αὐάδνεν πρότερον, κατὰ τὸ ψαλτῴδημα τοῦ Δαβίδ, κύψας ἦν, καὶ πεσὼν ἐν τῷ κατακυριεῦσαι τῶν τότε πενήτων. ὧν γὰρ φρασὶν ὁ μήνιν ἀθροισθέντων, καὶ κοινῇ συνελθόντες, ὀπίσω αὐτοῦ ταῖς κεφαλαῖς κατὰ τὴν τῆς κωμῳδίας ψύλλαν ἐφήλατο, καὶ ὡς μαστιγίαις κόρσης ἐξέπιζεν ὡς ἀνδράποδα, καὶ ἕωλος οὐχ ὑγιεῖς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας ὡς ἀφυκτότατον ἀθροικότες, πείθουσι βασιλέα, καὶ τὸ αὐτοῦ εὐπερίτρεπτόν τε καὶ ῥᾴδιον παντὶ καθυπογλώττης ῥήματι, συνεργὸν πρὸς τὸ ἔχθος εὑράμενοι, κατέδραμον γενναίως· καὶ τὸ ἐντεῦθεν οὐ μόνον τῶν ἀνακτόρων ἐκπίπτει ὡς σφαῖρα τις εὐπερίτρεπτος διαφορουμένη ἰσχυρῷ μηχανήματι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐξοστρακίζεται, γνώμῃ τοῦ προκριθέντος εἰς ἀγορευτὴν ἐγκλημάτων παρὰ τῶν ὅλων προβληθέντος, λέγω δὲ τοῦτό τε δηλῶσαι τοῦ σελίσκου χειλᾶ τοῦ στρυφνοῦ, ὃν καὶ μᾶλλον ὁ μεσοποταμίτης ἀντεπολεμεῖτο, ὡς ἐκ πάντων ὄντι φιλοκερδεῖ, καὶ τὰ κοινὰ νοσφιζομένῳ, καὶ χανδὸν καταβροχθίζοντι χρήματα. πλὴν ἀλλὰ τοῦτο μὲν πάνυ δεινὸν καὶ πρό γε δεινόν, τὸ τινὰ ἀβεβαιώτως, καὶ ἄλλως μὲν ὑπηρεσίας ἀδίκου γλώττης ἀπογυμνοῦσθαι πράγματος, μάλιστα δ' ἐκπίπτειν τοῦ τῆς ἱερωσύνης μεγίστου χρήματος. ἐκεῖνο δὲ καὶ λίαν ἀσύγγνωστον, καὶ πολλὴν ἀβελτηρίαν τῶν δεδρακότων κατηγορεῖ. δέον γὰρ ἕτερον ἀρχιερέα προχειρισθῆναι θεσσαλονίκης, ἡ τοῦ μεσοποταμίτου καθαίρεσις κατ' ἐρήμην προτίθεται πρὸς ἐξέτασιν, καὶ ὡς ἔδοξαν σκάζοντά τε καὶ μὴ ἐρρωμένα εἶναι ἐν αὐτῇ κεφάλαιά τινα πρὸς ἀρχιερωσύνης ἀφαίρεσιν, ὁ δὲ πατριάρχης εἴτε βασιλέως ὑπείκων κελεύσματι, εἴτε τῷ πρὸς τὸν μεσοποταμίτην ἔχθει, φρενῶν οὐκ ἔχων τὰ καίρια, εἴθ' ἑτέρως, καθ' ὃν οὐκ ἴσμεν λόγον, ἐκκρουσθεὶς τῶν καθηκόντων, τινὰς τῶν ἀρχιερέων ἀγυρτικῶς, καὶ δικαστὰς αὐτῶν συνεδριάσας, ὁπόσοι κακόσχολοι, καὶ τῆς ἐκ βασιλέως εὐνοίας ὅλῳ ποδὶ καὶ συντόνῳ προθυμίᾳ μεταδιώκοντες, μεταπλάσει τῆς καθαιρέσεως. καὶ προγεγονότα τινὰ τῶν πρὶν προθεὶς αἰτιάματα, ἐκ τοῦ δυνατοῦ ἀνεμφαίνει πάσης ἱερᾶς ἀπείργοντα λειτουργίας τῷ τότε ἁλόντα τῶν χαρτοφυλακίων ἐκτίθησιν, ἐκδὺς ἔκτοτε καὶ τῶν χρυσάνθῳ ἀντίγραφον, ὃς τῆς θεσσαλονίκης ἐν χερσὶ τὰ οἴακας, κἀπὶ τοῖς τοιούτοις τοῖς δ' ἐγκαλλωπισθεῖσι τῶν δ' ἐστίνες καὶ ἐπεσκίρτων, ὡς ἄνπερ πολεμίων ἐθνῶν νικηταὶ ἢ θηρίον κατειργασμένοι. ἡ θυσίᾳ δυσάλωτον πάλαι ἐξ ὀφθαλμῶν, καὶ τοῦ κωνσταντίνου διαφθορὸν, ἐπὶ πρός χρείας αἰονοῦσι μεταλλακτέρων, ὁποῖα τὰ λιβυκὰ φασίν, ὁ ἐπὶ τὰ καὶ ἕως αὐτάλωτος δράκων συνειλήφθη. καὶ ὁ θεὸς μυρμηκολέων ἀπώλετο, ὅτι μὴν ὁ πολυθρύλλητος αἰγὶς καὶ δῆμα τοῦ δὲ ἐκείνοις, ὡς χεῖρον ἐλέλακται, καὶ δίκαια ἐστί. καὶ οὗτος μὲν ὁ μεσοποταμίτης κωνσταντῖνος, καὶ οἱ τούτου δύο κασίγνητοι τῶν κοινῶν ἐκκρούονται διοικήσεων, αὐτοσχεδιάζεται δ' ἕτερος πρὸς τὰς κοινὰς διοικήσεις οὐκ ἐνδεὴς τοῦ ἀκριβοῦς, χρείας τὰ

αὐτὸς,

ἦθος, μάλα τε σὺν λόγοις ἐκ περιόδων ἀσφαλῶς καὶ ἐκμεμαχυνὼς εἰς περιόδους ῥητορικῶς (ὁ Εἰρηνικὸς ἦν οὗτος Θεόδωρος) καὶ παρέχων ἑαυτὸν τοῖς πᾶσι κατάλληλον, συνέζευκται δέ τις ἐκείνῳ καὶ τὸν πόνον συνελαμβάνετο, φιλοχρήματος ἱκανῶς, καὶ βηχὶ συνεχεῖ κάτοχος. ἀμφότεροι οὖν ταῖς πολιτικαῖς ἐπιστατοῦντες πράξεσι, πλὴν τὸ τοῦ Μεσοποταμίτου πτῶμα μηδαμῶς ἐν γέλωτι ἔχοντες, ἀλλὰ διὰ παντὸς προορώμενοι, καὶ τὸ τοῦ κράτους εὔκολον ὑφορώμενοι, οὐκ ὄρθιοι καὶ ἀκλινεῖς, ὡς οἱ ἀκριβέστατοι τῶν ἱπποτῶν, κατά τε πρανῶν καὶ ὀρθίων ἐφέροντο, ἀλλὰ τὰς δυναστείας ὑποτεινόμενοι, ἀνεῖργόν τε τὸ αὐτοσχεδίαζον ἐπὶ τῇ ἰσχύϊ, καὶ πολλὰ τῶν δεόντων παρέτρεχον, τὴν ἀπόβασιν εὐλαβούμενοι. ἐν τούτοις μὲν οὖν καὶ τοιούτοις παραπλησίοις, ἐνιαυτὸς ἐξίκετο τρίτος ἄρχοντι Ῥωμαίων Ἀλεξίῳ τῷ Κομνηνῷ. τὰ δ' ἐφεξῆς οὐδὲν ἀντιστατοῦντα τοῖς προτέροις. δίαιτα γὰρ ἦν ἡ αὐτὴ καὶ πάλιν, καὶ βίος χαλαρός, καὶ ἐξημβλυμένον φρόνημα ἀεί. τότε δὲ καὶ αἱ εἰρηνικαὶ σπονδαὶ παρωράθησάν τε καὶ συνεχύθησαν, ἃς εἶχε βασιλεὺς ἐκτελέσας μετὰ τοῦ ὁρίου τοῦ διέποντος τὸ Ἰκόνιον. ὁ μὲν γὰρ Καϊχοσρόης (οὗτος γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βαρβάρῳ) δύο ἄραβας ἵππους ἐκ τοῦ σουλτὰν τῆς κατ' Αἴγυπτον Ἀλεξανδρείας τῷ βασιλεῖ στελλομένους ἀφείλετο, τοῖν δὲ θατέρῳ τούτων τὸ γόνυ διαρθρωθέντι ἐν τῷ πρὸς δρόμον ἀνεῖσθαι, πέμψας εἰς βασιλέα, συγγνώμην ᾐτεῖτο, ὅτι τε ὅλως εἰς αὐτὸν διαβαίνοντας ἵππους ἔσχεν ἰδιοποιησάμενος, καὶ ὅτι περ ἡ τοῦ ἑνὸς ἀχρείωσις, τὸν ἕτερον [illegible] ἀποστέλλεσθαι, πάντως δὲ φροντιεῖν τοῦ τῷ φίλῳ [illegible], καὶ τοῦ μὴ τῶν ἵππων ἐς μακρὸν στερεῖσθαι. καὶ ὁ μὲν ἐφ' οἷς ἔδρασεν εὐπρόσωπον οὕτως [illegible] τὴν ἀπολογίαν. ὁ δὲ μήτε τὸ μεγαλόψυχον [illegible], μήτε μὴν τὴν ἀνάγκην τρέψας εἰς τὸ φιλότιμον, ἢ γοῦν ἐν ᾧ βαλλόμενος τὸν καιρόν, βαρὺν ἐνσείσας ἐπὶ αὐτῷ ἐφθέγξατο, καὶ πρὸς πνίγμα ὧδε πᾶσι κατεχόντα, ὡς πρῖνος αὐτίκα καιόμενος τοῦ θυμοῦ, ἀπεβρόντα. πλὴν ἕτερον μὲν οὐδ' ἕν τι γενναῖον πρὸς ἀντιλύπησιν τοῦ Πέρσου συννοήσας διαπράξασθαι, καθ' ἑαυτοῦ δὲ στρατεύεται ἀτεχνῶς, καὶ τὸ ξίφος τουτὶ ὡς κρυπτόμενον ἀνεδείκνυσι. τοίνυν ὧν τὰ σώματα φυλακαῖς ἐνσχεθῆναι, καὶ τὰ ὄντα πάντα ἀφαιρεθῆναι, ὁπόσοι Ῥωμαῖοί τε καὶ Τοῦρκοι πραγματευταὶ τοῦ Ἰκονίου ἀπάραντες, τὸ Βυζάντιον ἐπεισῆλθον, καὶ τὰ μὲν ἐκείνων ἐμπορεύματά τε καὶ ὑποζύγια, οὔτ' αὐτὸς εἶχεν ὡς δίκαιον οἰκειωσάμενος, οὔτ' ἐναπέλειψεν ἐκείνοις. ἀλλ' ἄλλα γὰρ ἄλλοις καὶ ὧδ' ὁμοῦ διεσπάσατο καὶ ἠφάνιστο. ὁ δὲ Βάρβαρος τὸ συμβὰν ἐνωτισάμενος, μηδέν τι τῆς προθυμίας καθυφείς, μήτε μὴν ὡς δευτέραν βλέψας πρεσβείαν, ἐπὶ Ῥωμαίων ὅπλα βαστάζει, καὶ προσπεσὼν ἀπροσδόκητος ταῖς περὶ Μαίανδρον κωμοπόλεσι, Καρίαν τε τὸ Τάνταλον καθ' ἀλκίαν ἐξηνδραποδίσατο, καὶ πόλεις ἄλλας ὅτι πολλὰς ληϊσάμενος, πρὸς αὐτὴν ἐπείγετο τὴν περὶ Φρυγίαν Ἀντιόχειαν, καὶ τάχ' ἂν διεῖλε καὶ ταύτην ὥσπερ χθιζὰ Καρίαν καὶ Τάνταλον, εἰ μὴ παρὰ δόξαν ἐπέστη τῷ Βαρβάρῳ πρὸς τὸ ὀξὺ τῆς σκυλεύσεως οὐκ ἐκ προνοίας τινὸς ἀνθρωπίνης, ἀλλά πως αὐτομάτως, ἢ καὶ θεόθεν παρεμπεσόν τι συγκύρημα. ὁ μὲν γὰρ νύκτωρ ἐξαναστάς, κατὰ κράτος ἐς Ἀντιόχειαν ἤλαυνε, ἐπιθησόμενος ἀθρόος, καὶ περθήσων τὸ πόλισμα. ἔτυχε δ' ἡμέρας ἐκείνης τῶν παρὰ τῇ πόλει δυναμένων τινὰ θύειν γάμους θυγατρί. ἦν οὖν, ὡς ἐν ταῖς τοιαύταις εἴωθε τελεταῖς, ὅμαδος ἀνθρώπων θαλιαζόντων, κύμβαλά τε δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἀλαλάζοντα, καὶ τύμπανα περικτυπούμενα, καὶ ὀρχησταὶ τοὺς πόδας παρενσαλεύοντες, καὶ χοροὶ γυναικῶν τοὺς ὑμεναίους πρόσφορα ᾄδοντες. ὡς οὖν ἤγγισε τῇ πόλει Καϊχοσρόης, τῶν ὀργάνων ἁρμονίαν ὡς ὦτα δεξάμενος, καὶ τῆς συμφωνίας τῶν ᾀδόντων ἀκροασάμενος, οὐχὶ τοῦ ὄντος κατεστοχάσατο, ἀλλ' ἀνδρῶν ἡτοιμασμένων πρὸς πόλεμον συνθήματα εἶναι ταῦτα ὑπολογισάμενος, τὴν ἐκείνου προεγνωκότων ἔφοδον, ᾤχετ' ἐκεῖθεν, καὶ πρὸς τὴν Λάμπην

Theodorus Irenicus

Meſopotamitani caſu fit cautior.

ribus, diſertus, ac potius eloquens, Theodorus Irenicus, qui ſe comem erga omnes præbuit. Collega ei adiunctus eſt alius, ab auaritia non alienus, & perpetua tuſsi laborans. Qui ambo publicis muneribus occupati, Meſopotamitani caſum non deridebant, ſed perpetuò ob oculos habebant: & Imperatoris facilitatē metuentes, non erecti & immoti, ut periti equites, per montes & ualles ferebantur, ſed uelut faſcibus ſubmiſsis, autoritatē ſuā ſubinde aſtringebant, et multa neceſſaria pręteribant, mutationis metu. His & huiuſmodi rebus Alexius Comnenus trienniū in Imperio exegit. Reliqua ab eadē ratione nihil receſſerūt. Conſuetudo manſit eadē, uita mollis, & perpetuò ſocors ingeniū. Tunc fœdus Iconienſe uiolatum eſt. Nam Caichoſroes, eius urbis Sultanus duos equos qui Imperatori ab Alexandrino Sultano mittebantur, eripuit: quorū alterius genu in curſu luxato, per legatos ab Imperatore ueniam petijt, ꝙ eius equos intercepiſſet, & ꝙ propter alterius læſionem alterū quoqꝫ mittere non fuiſſet auſus. cæterùm ſe omnino curaturū, ne amico eſſet moleſtus, néue diu equis careret. Hanc ſpecioſam defenſionē Imperator non ut magnanimū uirū decuit, ęquo animo accepit: neqꝫ neceſsitati uoluntatē accommodauit, neqꝫ temporū rationē habuit, quorū difficultatibus undiqꝫ urgebat̃, ſed ſtatim efferueſcente bile fulminat: nec tamen quicꝗ facit quo Perſam ulciſcatur, ſed ſibiipſi planè bellū infert, & gladiū cōtra ſeſe ſtringit. Iubet in carcerē duci, & omnibus bonis mulctari negotiatores omnes tam Romanos ꝗ Turcos, qui Iconio Byzantiū ueniſſent: eorū uerò merces & iumenta, nec ipſe, ut decuit, ſibi uendicauit, nec illis reliquit. Vnde alia alibi diſsipata perierunt. Quo Barbarus audito, denuò legatos mittere noluit, ſed armis alacriter arreptis, improuiſa incurſiōe Cariam & Tantalū oppida ad Mæandrū ſita uaſtauit. Inde ad Phrygiæ Antiochiā contendit, eamqꝫ fortaſsis æquè ac heri Cariam & Tantalū cæpiſſet, niſi cauſus quidam fortuitus, impetum eius diuina potius ꝗ humana prouidentia fregiſſet. Nam qua nocte ad urbē opprimendam properabat, quidam homo potens filiæ nuptias celebrabat. Erat igitur, ut in huiuſmodi feſtiuitatib. ſolet, tumultus hominū conuiuantiū, cymbala, tympana, ſaltatores, & mulierū cœtus hymenæum cantantiū per totam noctem perſtrepebant. Vt autē ad urbem acceſsit Caichoſroes, audita organorum harmonia, & hominum concentu: non rem ipſam coniectura aſſecutus, ſed militum teſſeras eſſe, qui ſuum aduentū præcognoſſent, putans, ad Lampen diſceſsit,

Alexij temeritas in Iconienſi Sultano cũ cuando.

Cariæ & Tantali direptio.

Cakhosroæ in captiuos humanitas.

discesſit, ibiq; captiuos deſcribendos curauit: & cuiuſq; patriam & nomen, & à quo captus eſſet, item an aliquid ſuarum rerũ amiſiſſet: & an filius, aut filia, aut uxor alicuius, à Perſa aliquo occultata eſſet, peruestigauit. Hac inquiſitione facta, Romanis omnia reſtituit: & omnibus captiuis in tribus & familias diſtributis, qui V milliũ numerũ explebant, perrexit. In ea abductione, Barbaro illud quoq; curæ fuit, ne captiuis uictus deeſſet: & diſtributo inter eos frumento, ne frigus quidem neglexit, ſed correpta ſecuri, ipſe collapſam arborem diſsecuit. & id ſpectaculũ Perſas concurrentes monuit, ut idem et ipſi facerent, adiecta laboris eius cauſa, & quem inde fructũ percepturi eſſent. Ac Perſis perpetuò licere lignatum extra caſtra ire, φ à nemine impedirent. Romanis uerò nõ item, cauentibus ne fugere uiſi, compedibus uincirentur. Poſtquam uerò Philomiliũ eſt peruentum, & domicilia & agros fertiles eis aſsignauit, & rurſus frumentum cæteraque mitia legumina diſtribuit: & ſpe bona impletis denique dixit, reconciliata inter ſe & Imperatorem gratia, & fœdere renouato, ſe eos gratuitò remiſſurum eſſe domum. Sin aliud conſilium caperet Imperator, eos V integros annos immunes futuros, nullo quæſtore quicq; poſtulaturo. Deinceps uerò ſe tolerabile tributũ eis impoſiturũ, quod non (ut apud Romanos moris ſit) conſtitutũ excedat, nec multiplicetur. His ita ordinatis, Iconium rediit. Ea tam humana denunciatio neminem patriæ meminiſſe paſſa eſt, ſed multos etiam à Perſa non captos Philomilium attraxit, cũ audiſſent, quomodo cognati & populares eorum à Sultano tractarentur.

Querela de corrupto ſtatu Reipublicæ

Sic ab ortu Romanorũ ad noſtra uſq; tẽpora, non modò ſancti defecerũt, et ueritas imminuta eſt: uerùm etiam ob iniquitatem multiplicatam, charitas uulgò refrixit, ut integræ ciuitates Græcæ patria cupidè relicta, ad Barbaros in colonias abierint. Nam crebræ tyrannides ſubditis ſobriam uiuendi rationem extorſerunt: et pleriq; Imperatores rapinis aſſueti, nihil in ſuos moderati uel cogitarũt, uel fecerunt. Iam uideamus quid Imperator geſſerit.

Alexij futiles apparatus.

Andronicũ Ducam adoleſcentulum adhuc mittit ad bellũ Perſæ inferendũ. Is cum ſuis Perſas ſerò tandem aggreditur: & noctu paſtores & armenta cuiuſdam Ameræ Arſanæ adortus, non multo pòſt receſsit. Sed & ipſe Imperator ab amœnis Propontidis locis ægrè tanq; à loto aut cantu Sirenũ auulſus, Nicęam & Pruſam eſt profectus, non ut Perſas ulciſceretur: ſed ne ex Batho digreſsi, ubi magnus eorũ numerus ſtatiua habebat, urbes & agros finitimos popularẽtur. nec amplius uno menſe ibi exacto, Byzantium rediit. Inchoante uere denuò cum ſumma feſtinatione cogunt exercitus. Milites enim frequentibus eodem anno expeditionibus fatigati, ea moleſtia

ἀφίκετο, οὗ δὴ καὶ ἀπογραφὴν ἐποιεῖτο τῶν αἰχμαλώτων, περί τε τῆς πατρίδος ἕκαστον, καὶ τῆς κλήσεως ἐπυνθάνετο, καὶ ὅστις ὁ συλλαβὼν αὐτὸν εἴη, καὶ εἰ τῆς οὐσίας ἐξαπολώλεκε, καὶ εἰ παῖς, ἢ θυγάτηρ, ἢ ἄλοχος ὑπό του τῶν περσῶν ἐγκέκρυπται· καὶ ταύτην ἐξέτασιν ποιησάμενος, πάντα ἀποδοὺς ῥωμαίοις, καὶ κατὰ φυλὰς καὶ συγγενείας πάντας ἀπομερίσας, τοῦ ἐπὶ τὰ πρόσω ἤχετο. συγκλείεται δὲ ἡ τῶν ἀνδραποδισθέντων πληθὺς εἰς πέντε χιλιάδας ἀνθρώπων. ἐν δὲ τῇ ἀπαγωγῇ ταύτῃ ἐμέλησε τῷ βαρβάρῳ, καὶ ὅπως τῶν ζωαρκῶν μὴ σπανίζωσιν οἱ αἰχμάλωτοι, καὶ σῖτον αὐτοῖς διεδίδου, οὐδὲ τὸ τῆς ὥρας ψύχος παρεῖδεν ἀνήκεστον. πέλεκυν γὰρ ἐγχείριον ἔχων καὶ αὐτουργῶν, εἰς σχίδακας διῄρει, τυχὸν οὕτω, χρόνῳ καταρραγὲν γεράνδρυον, ἀλλὰ καὶ τοῖς συνδραμοῦσι πρὸς τὴν θέαν πέρσαις, ὁμοίως δρᾶν ἐπέταττε, προστιθεὶς ἅμα καὶ ὑποβάλλων τὸ τῆς ἐργασίας αἴτιον, καὶ τὸ πρός τι εὔχρηστον αὐτοῖς ὑπολέγων. πέρσαις μὲν γὰρ ἐξεῖναι διὰ παντὸς ἐξιέναι τῆς παρεμβολῆς καὶ ξυλεύεσθαι, ὅτι μηδ' ἐστί τις αὐτοῖς προσεστάμενος, ῥωμαίοις δ' οὐχί, φυλαττομένοις τὸ μὴ διδράσκειν ἀποδράντας καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀλυσοφορουμένοις ὡς φυγάσιν ὑποπτευομένοις δεσμά. ἐπεὶ δὲ τὸ φιλομήλιον κατέλαβεν, ἐπαύλεις τε μετέδωκε, καὶ γῆς ἐπιμέτρησε μέρος, πρὸς ἐργασίαν ἀγαθῆς, σῖτόν τε αὖθις δέδωκε, καὶ τὰ τῶν ἡμέρων καρπῶν σπέρματα, καὶ μὴν ἐλπίδων χρηστῶν ἐνέπλησε, τέλος εἰπών, ὡς εἰ τῷ καὶ βασιλεὺς αὖθις φιλιωθείη, καὶ τὰς ὡς τὰς πρότερον σπονδὰς ἀποδοίη, προῖκα καὶ αὐτοὶ τῆς οἴκαδε ἐπανόδου τεύξονται. εἰ δ' ἕτερόν τι μεταβουλεύσαιτο βασιλεύς, ἐπὶ πενταετὲς ὅλοις φυλάττεσθαι ἀδασμολογήτους καθεδοῦνται, μηδένα τὸν ἐπιόντα ἀπόδομα εἰσπράττοντα ἔχοντες. μετέπειτα δὲ καταβαλοῦντες, ὃν αὐτὸς αὐτοῖς ἐπιταχθῆ διατάξαιτο φόρον, οὐχ ὑπερβαίνοντα τὸν ὅρον, ὡς ἀεὶ εἰσὶ ῥωμαίοις, ὅλα πρὸς τὸ πολλαπλάσιον κορυφούμενον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα διαταχθεὶς οὕτω, ἐπανῆκε πρὸς τὸ ἰκόνιον. τὸ δὲ φιλάνθρωπον τοῦτο διάγγελμα, οὐ μόνον τοὺς αἰχμαλώτους πατρίδος ἀφῆκε μνησθῆναι, ἀλλὰ καὶ πρὸς πολλοὺς ὁπόσοι πρὸς περσῶν οὐχ ἑάλωσαν, εἰς τὸ φιλομήλιον ἐφειλκύσατο, ἀκηκοότας, ὅσα εὖ κατ' αἷμα καὶ πατρίδα αὐτοὺς ὁ σουλτὰν εἰργάζετο. οὕτως ἐκ τοῦ τῶν ὡς ἡμᾶς ῥωμαίων γένους οὐχ ὅπως ἐκλέλοιπεν ὅσιος, καὶ ὠλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ἀπεψύγη τῶν πολλῶν ἡ ἀγάπη, ὡς τὰς παρὰ βαρβάροις ἀποικίας πόλεις ὅλας ἀσμένως ἑλέσθαι, καὶ τὰς πατρίδας ἀσμένως ἀπαλλάξασθαι. αἱ γὰρ συχναὶ τυραννίδες τό, τε ὑπ' ἀρχὴν τὸ σῶφρον διαίτης ἐξήλασαν, καὶ ταῖς ἁρπαγαῖς τῶν κρατούντων οἱ πλείους ἐγγυμνασάμενοι, οὐδὲν ἧττον πρὸς τοὺς ὁμοφύλους μέτριον φρονοῦσι καὶ διεπράττοντο. ἀλλ' οἷα καὶ τὰ παρὰ βασιλέως πρὸς τὰ τούτοις συμβάντα διηνυσμένα, εἰ λέξω. τὸν δοῦκαν ἀνδρόνικον νεανίαν πρώτως ὑπελήλυθε τῷ περσῶν συμπλακησόμενον. ὁ δὲ μεθ' ἂν ἡγεμόνευεν, δεῖ τοιοῦτος τῇ περὶ τὸν τέρμονα ἐφόδῳ. ἀμέλει καὶ νυκτὸς ἐπιθέμενος ποιμέσι τισι καὶ βουκολίοις ἀμηρᾶ τινὸς ἀρσανῆ, μετ' οὐ πολὺ ἐπανέζευξεν· ἀλλὰ καὶ βασιλεὺς αὐτὸς ὡς ἐκ λωτοῦ καὶ σειρήνων τῶν τρυφερῶν χωρίων τῆς προποντίδος μόλις ἐκσπασθείς, περὶ νίκαιαν καὶ προῦσαν ἀφίκετο, οὐκ ἀντιμαχησόμενος ἢ ἀντεπελευσόμενος τοῖς πέρσαις, οἳ ἠμάχησαν καὶ ἀντεπιδοῦσαν ἡμῖν ἀνταπόδομα· ἀλλ' ἵνα μὴ τὰς ἐκεῖσε πόλεις καὶ χώρας κακῶς διαθῶνται, τῶν τοῦ βάθους ἐξαναστάντων μερῶν, οὗ δὲ ὡς οὐ μέτριοι τότε ηὐλίζοντο, πλὴν καὶ βασιλεὺς μηνὶ τοῖς ἐκεῖσε ἕνα προσδιατρίψας, ὀψίως ἐπανέστη εἰς βυζάντιον. ἀνατέλλοντος δ' ἔαρος, γίνονται πάλιν συνδρομαὶ τῶν στρατευμάτων, καὶ συλλογαί, μεθ' ὅσης οὐκ ἄν τις εἴποι ὁρμῆς, καὶ συντονωτέρας ἐπαγωγῆς, ἐπεὶ καὶ ταῖς πολλάκις τοῦ ἔτους συνόδοις, καὶ ταῖς συχναῖς συντάξεσιν ὁ στρατὸς ἀποκναισθέντες, τό-

ναί τε

ναί τι τῆς ἐπικειμένης συνδιαλύσεως ἤρων, καὶ τῆς οἴκοι ἀναβολῆς ἐγλίχοντο. ὡς ὑπὲρ ἰσχὺν πόνων ἀγωνισόμενοι συνηλίγησαν, καὶ ἢ κρατήσοντες τῶν ἀλλοφύλων ἐσόμενοι, ἢ μετ' εὐκλείας ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐκθανούμενοι. καὶ οὕτω μὲν αἱ δυνάμεις ὡς εἰς ἓν στρατόπεδον τὰ Κύψελλα συνηθροίζοντο· ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτογνωμονῶν ἐθάῤῥησε, ὅπερ ὁ λόγος λέξων ἔρχεται, ἐπεῖχε τὰ ἄρθρα τοῦ σώματος, κατὰ κύκλον εἰσιοῦσα καὶ περίοδον· εἰς δὲ πόδας, καὶ μάλιστα ὕλης ἐπικαταῤῥεούσης μοχθηροτέρας, καὶ ὀδύνας δυσυποίστους ἐπιτικτούσης, ἐξ ὧν ἀκινησία τε προσεπεγίνετο τοῦ πάθους φλεγμαίνοντος, καὶ λάβροι πυρετοὶ πολλάκις ἐπήγειρον. καθ' ἕνα δὴ ἡμερῶν τὰς θύρας τοῦ κοιτῶνος ἐπιζυγώσας, ἄλλῳ μὲν οὐδενὶ, τοῖς δὲ παρακοίτοις ἐκφήνας τὸ ἀπόῤῥητον, σιδήρια πυρακτωθέντα τοῖς σκέλεσιν ἐπιτίθησι, καὶ ἐς βάθος τὸν καυτῆρα ἐπαγαγὼν, τὰ μὲν πρῶτα φιλοσοφῶν τὰς ὀδύνας πρὸς τὰς καύσεις τῶν ποδῶν ἀπεμάχετο, μεθ' ὕβρεων τε τοὺς ἰατροὺς ἀπεπέμπετο, περὶ μόνα τὰ καθάρσια τούτους λέγων εἰδέναι στρέφεσθαι, καὶ μηδέν τι πλέον τῆς ἐκκενωσίμου εἰδέναι, καὶ μηπορίζειν τοῖς κάμνουσιν ἴαμα. τὰ δ' ἐφεξῆς φλεγμηνάντων τῶν καυτηρίων, καὶ περιωδυνίας τῆς προτέρας δριμυτέρας, ἰατροὶ ἐπὶ τούτοις συγκεκλημένοι οὐχ ὁ μὲν ὁ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντες ὁμοῦ. πρὸς δὲ τούτοις καὶ δέος ὑπεδέξατο τὸ αἷμα, μή πως τὸ τῆς ὕλης μεθιστάμενον τῆς περὶ τοὺς πόδας καθόδου ἀνακοπὲν, ἐς τι καίριον ἐνσκήψῃ μέρος τοῦ σώματος, καὶ αὐτὸν μὲν περιστήσῃ τῆς ζωῆς αἰφνιδίως, ἡ δ' ἀρχὴ μεταπεσοῦσα παρὰ δόξαν πρὸς ἕτερον. οἱ μὲν οὖν τοῦ σώματος θεραπευτῆρες φαρμακεύειν αὐτὸν ἐγνώκεσαν. ὥστε τὸ αὐτὸ τῆς ὕλης κινούμενόν τε ἅμα καὶ πλεονάζον χαλινώσασθαι τοῖς κενώσεσι. καὶ ἦν τὰ φάρμακα ἦμαρ παρ' ἦμαρ σχεδὸν κεραννύμενα, οὐ τὸ ἀνόνητον αὐτοῖς ἐφωμάρτει. ἡ δὲ βασιλὶς Εὐφροσύνη ἐν φροντίσι μὲν ἦν τῆς ὑγείας, ὡς εἰκὸς, τοῦ συνεύνου, ἐποιεῖτο δὲ πλέον μελέτην τοῦ συνεύνου, καὶ οἷς τὰ κρυφιώδη τῆς βουλῆς μετεκοινοῦτο, καὶ τοῦ κάθους ἀνεμάσσετο τὰ ἀπόῤῥητα, καὶ περὶ τοῦ διαληψομένου τὴν βασιλείαν, ὡς ἔσται τις αὐτῇ μὴ ἀνάρσιος, μηδ' ἀπεχθὴς, ἀλλ' ἀσπάσιος. βασιλεῖ μὲν γὰρ οὐκ ἦν διάδοχος υἱὸς τῆς ἀρχῆς, δυάζουσαι δὲ θυγατέρες, καὶ αὗται τῶν συνεύνων μικροῦ ἀπορφανιζόμεναι. ἡ μὲν γὰρ προφερεστέρα καθ' ἡλικίαν εἰρήνη, θανάτῳ μαλακῷ δαμέντα τὸν σύνευνον ἀνδρόνικον τὸν κοντοστέφανον ἀπεβάλετο. ἄννα δὲ ἡ μετὰ γέννησιν ἐφεπομένη, τῷ δὲ κάλλει προτεύουσα, ἰσαακίῳ συνῴκει τῷ κομνηνῷ, ὃς κατὰ μυσίαν ἐναπέθανε τοῖς δεσμοῖς, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις εἰρήκειμεν. ἀλλοῖαι τοίνυν ἡ ψηφοφορίαι τῶν ἀρξόντων ἄλλαι τε παρ' ἄλλων ἐγίνοντο. καὶ πᾶσαι πρὸς τὸ τῶν προβαλόντων ἐπελύοντο χρήσιμον. τοῦ δ' ἀξίως βασιλεύσοντος ῥωμαίων, καὶ ὡς ἄριστα τὰ κοινὰ διακυβερνήσοντος πράγματα, οὐδεὶς οὐδαμῇ λόγος εἰσήρχετο. ὅθεν ὑπὸ τῶν ἀβελτέρων καὶ νήπια ἔτι γάλα ζέοντα καὶ σπαργάνοις ἐνειλημμένα πρὸς τὴν ἀρχὴν ὑπέκειντο. αὐτῶν μέντοι τῶν ἐν γένει καὶ πλούτῳ περιβλεπομένων ὁ μὲν πρωτοστράτωρ μανουὴλ ὁ καμύτζης τῷ πρὸς μητρὸς ἐπεκάθητο θείῳ τῷ σεβαστοκράτορι ἰωάννῃ. οὗτος δ' αὖθις κατ' αὐτοῦ ἀντωφθάλμει. οἱ δὲ τοῦ βασιλέως κασίγνητοι τρεῖς ὄντες, καὶ παρὰ ἀνδρονίκου τυφλωθέντες, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ ἐπὶ τῇ ἀδελφῇ γαμβρὸς ὁ καντακουζηνὸς ἰωάννης ἐξόμματος καὶ αὐτὸς δεδειγμένος, παισὶ τοῖς ἑαυτῶν τὴν ἀρχὴν ἐνδιελόγουν. ἦσαν δ' οἳ χθές τε καὶ πρώην διαμασώμενα τὰ δρυόκαρπα, καὶ τὰ ποντικὰ ὕεια κρέα ἐπὶ στόματος ἔτι φέροντες, ἐπήρων καὶ ἤρων τῆς βασιλείας μάλα λαμπρῶς, καὶ ὅλοις ἐς αὐτὴν περιέργοις ἐνητένιζον ὄμμασι. προαγωγοῖς ἢ προμνηστρίαις χρώμενοι, ὁπόσοι τῶν ἀγοραίων ὤνιοι χρημάτων καὶ κοιλιόδουλοι, ὡς μακρῷ κάκιον τοῦ καθ' ἕνα τὸ κοινῇ γινόμενον ψήφισμα; ὦ περίπυστον πρᾶγμα ῥωμαίων ἀρχὴ, καὶ πᾶσιν ἔθνεσι ζηλωτὸν καὶ προσκυνητὸν

molestia carere, et diutius domi manere cupiebant. Concurrunt igitur ut ultra uires dimicaturi, & aut superaturi Barbaros, aut pro patria occubituri. Ita copiæ Cypsella ut in una castra conuenerunt. Ausus est & Imperator sua sponte id quod iam dicã. Morbo articulari per certa interualla laborabat, & dolore pedũ in primis affligebatur, peiore materia eo delabente, & cruciatus intolerabiles excitante, qui & motum adimebãt, & acres febres inflammabant.

Quadam ergo die foribus cubiculi clausis, arcanum nemini preterq̃ cubicularijs indicat: et ferramentis candentib. in tibias profunde impressis, principio dolores animo philosophico perfert, & contumeliosis dictis medicos repudiat, ꝙ in solis purgationib. uersari didicissent, neque quicq̃ remedij ultra euacuationes adhibere scirent. Deinde uero ustionib. inflammatis, et maioribus doloribus subsecutis, medici non singulatim, sed omnes simul conuocati sunt, cognatis eius metuentibus, ne decursus humorũ ad crura impeditus, principali aliquo membro infesso, necem illi subito inferret, & imperiũ præter expectationem ad aliũ transferretur. Ac medici pharmaca ei præbere decreuerunt, ut commotio simul & redundantia humorum egestionibus sisteretur. itaq; medicamenta singulis fere diebus temperabantur, neque sane frustra erant. At imperatrix Euphrosyna, quanq̃ de ualetudine mariti, ut par erat, solicita: tamen cum ijs quibus arcana sua committebat, de successore imperij magis deliberabat, ne is sibi inimicus & infensus esset, sed potius amicus. Nam Imperator filium non habebat, sed duas duntaxat filias, easque uiduas. Nam Irenes maritus Andronicus Contostephanus obierat. Anna uero ut natu minor, ita forma præstantior, Isaacio Comneno nupta fuerat, qui in Mysia in uinculis obijt, ut supra narrauimus. Igitur alij atq; alij Imperatores nominantur, sed omnes qui ijs opportuni essent, a quibus nominabantur. De eo uero deligendo, qui Rempub. optime & e dignitate Romanorum administraret: nemini quicq̃ in mentem ueniebat. Vnde uæcordes homines etiam infantes in cunis adhuc uagiẽtes designabant. Ex nobilitate & opib. claris Manuel Camyzes Protostrator, auunculo suo Ioanni Sebastocratori aduersabatur. Is uero uicissim illũ impediebat. Tres uero Imperatoris fratres, ab Andronico excęcati, et eorũ sororius Ioannes Cãtacuzenus, & ipse orbus oculis, filijs suis fauebant. Erant etiam qui Ponticarũ nucũ, & suillarũ carnium reliquias adhuc in dentib. gestãtes, imperium haud dissimulanter & amarẽt & ambirẽt, & curiosos in id oculos defigerent, seu pronubis seu lenonib. utẽtes hominib. circũforaneis, qui uentri seruiebãt, & pecunia facile corrumpebant. Quanto deterius est suffragiũ multorum q̃ unius? O celebre Romanorũ imperiũ, & omnibus gentibus admiranda & adoranda

Alexij cauteria.

Imperatricis deliberatio de successore imperij.

Deploratio Rom. imperij.

Maieſtas? quales tyrannos pertuliſti? quib. iniurijs exagitata es? quales amatores in te inſanierũt? quales homines es amplexa? qualibus te ſubſtrauiſti, & oſcula præbuiſti? quales corona & diademate, & purpureo calceo exornaſti? Grauiora utiq; ab illis pertuliſti, quàm Penelope à procorũ frequentia. Nimirũ ab omni parte ſimilis es regiæ matronæ feliciſsimæ, forma uenerabili, iuſta magnitudine, uultu uenuſto: ſed captę impudentiũ amatorũ manibus, quos cordati homines uix cẽtuſſe liceantur, qui magnificentiam illius æſtimare nequeant, celſitudinem nõ reuereantur, nobilitate nihil moueantur, aliquando etiam eam per contumeliã in nefarium cubile pertrahant. Hei dedecus, hei flagitiũ, qualia perpeſſa es? qualis uiſa es? facies meretricis, ô inclyta & celebris Maieſtas, contigit tibi. Euanuit naturalis illa tua pulchritudo, & uultus uerecundia, & frugi pridẽ & modeſta uitæ ratio. Nunc facies tua luxu & fucis eſt corrupta, ad delicias exorbitaſti, ad mores diſſolutos deflexiſti. Nam qui tibi uim fecerũt pridem citra curam formoſæ, uultu admirabili & amabili præditæ, ad meretriciũ habitum te redegerunt. Quando iſtam deformẽ formam exues? quando accerſitũ aſpectum & greſſum mutabis? Quis te à tyrannicis iſtis amplexibus per uim uindicabit, & ad ueterẽ caſtimoniã & libertatẽ reducet? Nam nunc quidẽ parum abeſt, quin te rideamus potius quàm miſeremur, eorum utentẽ conſuetudine qui te dedecẽt: atq; id opprobriũ intuentes, uereamur, ne prorſus delearis, & ad extremũ corruas. Sed ad inſtitutum redeamus. Imperator nondũ planè recuperata ualetudine, cum pedibus nondum inſiſtere poſſet: Cypſella abit, rebus ad bellum gerendum neceſſarijs inſtructus. Verùm illo adhuc malè affecto, Scythæ cum cohorte Blachorum Iſtro traiecto, Thracia oppida Meſenæ & Zurulo finitima in ipſo D. Georgij martyris feſto ſubita incurſione populantur. Ac decreuiſſe Barbari, et eam teſſerã à ducibus accepiſſe ferebantur, ut Cuperij conuenirent. Locus is eſt non procul Zurulo diſsitus, ubi tum feſtum martyris magna hominũ frequentia celebrabatur. ſed manè humili nebula orta, maxima Barbarorum pars in alia loca eſt delata, & uſq; ad maritimam Radæſtum deſcendit. Pars tamen eorũ quædam in Cuperium irrupit. Cæterùm multitudo quæ ad feſtum conuenerat, potius rata uim propulſare, quàm tolerare, curribus templum uallauit, & primæ Barbarorũ incurſioni aditũ facilè interclusit: cum Scythæ pagos oppugnare non ſolerent, & nunc etiam urbiũ munitiones declinẽt, ut qui turbinis inſtar primo duntaxat impetu obuijs quibuſq; uaſtatis domum ſeſe recipiant. Eos tamen, qui omiſſo templo Zurulum petebant, omnes intercæperunt. Verùm uniuerſi malorum expertes fuiſſent, niſi perditiſsimus Racendytes, qui colligendi uectigalis ergò uenerat, Branæ Theodori, qui ei, puinciæ pręerat, monita ſpreuiſſet.. Edixe-

Scytharum in Thraciã irruptio.

Racendytes monachus auarus

ἀξίωμα; οἵους ὑπέμεινας βιαστάς; οἷοί σοι ἐπανέστησαν ὑβρισταί; οἷοί σοι ἐπεμάνησαν ἐρασταί; οἵους ἐνηγκαλίσω; οἵοις ὑπέστρωσας ἑαυτήν, καὶ φιλοτήσια μετέδωκας, ἐστεφάνωσάς τε τῷ στεφάνῳ, καὶ περιέβαλες τὸ διάδημα, καὶ τὸ φοινικόχροον περιέδησας πέδιλον; θυμαλγέστερά σοι οὕτως τὰ σά, ὧν πέπονθε Πηνελόπη τῶν ἀλληλιζομένων, καὶ κατ' ὄψιν ἀπῄκασαι βασιλείας γυναικὸς πανευδαίμονος, σεμνῆς τὸ κάλλος, εὐφυοῦς τὸ μέγεθος, εὐπρεποῦς τὴν ὄψιν, ἑαλωκυίας μέν τοι χερσὶν ἐραστῶν ἀναιδῶν, μηδὲ τιμωμένων ὀβολοῦ τὴν ἐχέφρονα, ὅτι μὴ ἐχόντων τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτῆς συνιδεῖν, μηδ' εὐλαβουμένων τὸ ὕψος, μηδ' ὑποστελλομένων τὸ εὐγενές, φέρε δὲ καὶ πρὸς ὕβριν περιελκόντων, καὶ εἰς κοίτην ἀπαγόντων ἀθέμιτον. αἶ, αἶ τῆς αἰσχρουργίας. οἷα πέπονθας; οἷα τεθέασαι; οἷα τις πόρνης ἐγένετό σοι χρῶμα περίπυστον, καὶ πρᾶγμα περίψοφον. καὶ φροῦδον μέν σοι τὸ ἀπρόσιτον ἐκεῖνο κάλλος, καὶ τὸ τοῦ προσώπου αἰδῆμον, καὶ ἡ σώφρων καὶ προτέρα ἐγκρατὴς δίαιτα. διέφθαρται δὲ καὶ μετεγγραφῇ φύκει ψιμυθίου καὶ φαρμάκοις τὸ σὸν πρόσωπον, καὶ ἐξοκείλασαι πρὸς τρυφήν, καὶ πρὸς ἦθος ἀκόλαστον μεταρρύθμισαι. οἱ γάρ σε βιασάμενοι τὴν πρῴην ἀπερίεργον καλλονήν, καὶ τὸ εἶδος ἀγαστὴν καὶ ἐπέραστον, πρὸς τὸ ἑταιρικὸν μετέπλασαν τὸ σχῆμα. πότε ἀναδύσῃ τῆς ἀμόρφου ταύτης δυσμορφίας καὶ τοῦ δυσειδοῦς, καὶ τοῦ ἐπιτρέπτου βλέμματος καὶ βαδίσματος; ἢ τίς ὁ ἐξελκύσων σε τῶν πρὸς βίαν τυραννικῶν τούτων περιπλοκῶν, καὶ πρὸς τὴν πρῴην ἐπανάξων ἀκηλίδωτον καὶ ἐλευθέραν διαγωγήν; ὡς νῦν γε καὶ τὸν οἶκτον εἰς γέλωτα μεταστρέψαι κινδυνεύομεν οἷς ἐδεῖ συμφορουμένην ὁρῶντές σε, καὶ τὰ τῆς ἀσχημοσύνης περιβλέποντες δεδίαμεν, μὴ εἰς τέλος ἀφανισθείης, καὶ καταρραγείης ὡς πτῶμα τὸ δυσανόρθωτον. ἀλλ' ἄγε ὃ δὴ δεῖ. αὐτοκράτωρ μήπω καθαρῶς ἀνασφήλας τῆς νόσου, μηδ' ἐπὶ τῶν ποδῶν ἑστάναι δυνάμενος, ἔξεισι καὶ ἄπεισι πρὸς τὰ Κύψελλα, ἐξαρτύσας ὅσα πρὸς πόλεμον ἀρωγά. αὐτοῦ δ' ὄντος ἐν μαλακίᾳ, Σκύθαι μετὰ μοίρας Βλάχων τὸν Ἴστρον διαβάντες, τοῖς Θρᾳκικοῖς πολίσμασιν ὁπόσα τὴν Μεσήνην καὶ τὸ Τζουρουλόν, καὶ τὰ ἐπὶ τούτων ἐχόμενα, ἐξ ἐφόδου ἐπιτρέχουσι κατ' αὐτὴν τὴν ἐτήσιον μνήμην Γεωργίου τοῦ χρυσομάρτυρος. ἦν δὲ οὖν ὡς ἐδόθη τοῖς βαρβάροις σκέμμα καὶ σύνθημα, παρὰ τῶν ἡγεμόνων τὸ ἐκδοθέν, εἰς τὸ Κουπέριον ἀφικέσθαι (τὸ δ' ἐστὶν ἐγγείτονον τοῦ Τζουρουλοῦ διακείμενον, ἔνθα ἤγετο τηνικαῦτα τοῦ μάρτυρος ἑορτή, καὶ πανήγυρις συγκεκρότητο) ὁμίχλης δὲ περισκεδασθείσης ἑωθινῆς χαμαιφεροῦς, τὸ μὲν πολὺ τῶν βαρβάρων τοῦ προκειμένου ἐξέρραγεν, ὡς χωρία μετέρχεσθαι ἕτερα μέχρι καὶ τοῦ παράλου Ῥαιδεστοῦ κατιόν, μοῖρα δέ τις αὐτῶν ἐς τὸ Κουπέριον ἐνέσκηψε. τὸ γὰρ συνειλεγμένον πλῆθος ἐπὶ τῷ τὰ ὅσια τελέσαι τῷ μάρτυρι, δρᾶσαί τι μᾶλλον φθάσαν, ἢ παθεῖν ἀνασχόμενον, ἐκ κύκλου δὲ ἁμάξας ἀγαγόν, καὶ τὸν ναὸν περιφραγνῦσαν, τῇ πρώτῃ εὐθὺς τῶν βαρβάρων ἐπελεύσει τὰ ἐκεῖσε πεποίηκεν ἄβατα, ἄλλως τε καὶ τοῖς Σκύθαις ἀπειρήκασι τειχομαχεῖν τὰ ἐν κώμαις, ἐκβιαζομένοις ἐς δεῦρο καὶ πόλεων ὀχυρώμασιν, ὡς οὐ πρὸς τὴν πρώτην ὁρμὴν ὑπὸ λαίλαπος κίνησιν ἀναρπάζουσι τὰ ἐν ποσί, καὶ πρὸς ἴδια τὰ οἰκεῖα μεταχωροῦσιν. οὓς δέ γε τοῦ ναοῦ ἀφεμένους, καὶ πρὸς τὸ πόλισμα τὸ Τζουρουλόν, ὡς ἐχυρὸν ὄν, μεταχωρήσαντας, πανδημεὶ ᾐχμαλώτευσαν, μὴ λαθεῖν φθάσαντας τοῦ ἐρύματος. ἦσαν δ' ἂν ἅπαντες τῶν κακῶν τῆς αἰχμαλωσίας ἀπείρατοι, εἰ μὴ ὁ κάκιστ' ἀπολούμενος Ῥακενδύτης, ὃς ἐκ τῆς αὐτηγέτου μοίρης ἐκεῖσε ἀφῖκτο, πλουτήσων τὴν πανήγυριν, παρ' οὐδὲν ἔθετο, ὅσα ἦν ὑπεστείλατο ὁ Βρανᾶς Θεόδωρος, ὃς τῶν ἐκεῖθι χωρῶν ἡγεμόνευεν,

ἀπαγορεύσαντα μὲν τὴν τῶν πολλῶν ἐς τὸ κυνηγέσιον συνδρομήν, τὴν δ' ἐπιδρομὴν τῶν σκυθῶν ἀπαγγέλλοντα, καὶ προτιθέντα αἵρεσιν, ἢ κακῶν ἀπαθεῖς εἶναι τοὺς συνελθόντας, τῶν ἐντεταλμένων ἀκούσαντας, ἢ τεθνάναι παρακούσαντας. νῦν δ' ὁ τοῖς ἐν κόσμῳ ἐπίπαν ἀποταξάμενος, καὶ λαμπρῶς τῶν κάτω ἀπερρωγώς, τὸ δὲ κατὰ χριστὸν τριβώνιον ἐθελοντὴς ὑποδύς, δείσας, μὴ χάλκεος στατὴρ αὐτὸν διαδράσῃ τοῦ λαοῦ διασπαρέντος, τὴν μὲν δέλτον τῷ κόλπῳ ἐνέβυσε, καὶ ὡς ἐν σκότει τῇ μελανειμονίᾳ ἐνέκρυψε· τοῖς δ' ἀγειρομένοις προὔλεγεν, ὡς ἂν καὶ προφήτης ὢν πιθανώτερος, ὁ τῆς ὠνίας, ἔνθα τὸ κέρδος, ἔμπειρος καὶ δημιουργός, ὡς οὐδέν τι πείσονται ἀηδές, καὶ ὁποῖον αἱ φῆμαι τὰ πολλὰ τὴν ἀλήθειαν τυραννοῦσαι, μὴ διηκριβωμένον καταγγέλλουσι. καὶ οὕτω μὲν οἱ σκύθαι λείαν ἐλάσαντες πολλήν, ἀνεζεύγνυον. ὁ δὲ τὴν Βιζύην φυλάσσων ῥωμαϊκὸς στρατός, μαθὼν ἐπανιόντας τοὺς σκύθας, τὴν κατ' αὐτῶν ἐστράτευτο. ἐπεὶ δὲ καὶ συνέβαλλον ἀμφότερα τὰ στρατεύματα, ἐκράτει τὸ ἡμέτερον, φόνος τε καὶ τροπὴ γίνεται τῶν σκυθῶν, καὶ τὸ τῆς αἰχμαλωσίας πλεῖστον ἀνῄρηται, καὶ τοῦτ' ἐπὶ βραχύ. ἡ γὰρ σύμφυτος καὶ μανιώδης, κἀν τοῖς μὴ δέουσι καιροῖς ἀμετάθετος ῥωμαίων λίχνευσις, τὴν νίκην διέφθειρεν. ὅλοι γὰρ τὸ ἀφαρπάζειν καὶ μεταφέρειν γενόμενοι, ἅπερ ἦγον οἱ σκύθαι τὰς ῥωμαϊκὰς χώρας περιδινήσαντες, τὸ ἄπορον καὶ δραπετεῦον πολέμιον ἐπέστρεψε καθ' ἑαυτό, καὶ παλίωξιν ἐντελῆ εἰργάσαντο.

ΤΟΜΟΣ Γ' ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΑΛΕξίου τοῦ κομνηνοῦ, ἔνθα καὶ διήγησις τῶν συμβάντων τῇ μεγαλοπόλει ἀνιαρῶν.

Καὶ τὰ μὲν δὴ ταῦτα συνεβεβήκει. Βασιλεὺς δ' ἀπάρας ἐκ τῆς Κυψέλλης, τῇ Θεσσαλονίκῃ ἐφίσταται, κἀκεῖθεν αἴρας, ἐπὶ τὸν Χρύσον ὁρμᾷ. οὗτος γὰρ τὴν Στρούμμιτζαν ἰδιοποιούμενος, Βλάχος ὢν τὸ γένος, καὶ φρούριόν τι ἀπολαβὼν λεγόμενον Πρόσακον, ὃν τυραννεῖον ἑαυτῷ κατεσκεύασε, κρατύνας παντοίως τὸ ἔρυμα, ὅπερ ἡ μὲν φύσις ἀρχῆθεν φιλοτίμως ἐξέδειξε τε καὶ ἀνῆκε. πέτραι γάρ εἰσιν ἀπόρρωγες δισχιδεῖς, συμπεπηγυῖαι ἀλλήλαις, μία δ' ἐς αὐτὰς ὁδὸς ἄνοδος στενή, καὶ βίαιος, καὶ ἀμφίκρημνος. ἡ δὲ λοιπὴ περίμετρος τῶν πετρῶν αἰγίλιψ ἅπασα καὶ ἀπρόσβατος, καὶ ποταμὸς βαθυδίνης ὁ Ἀξιὸς ἀμφιπεριπλεόμενος, ἀποτειχίζει ταύτας παραλογώτερον· ἐλείπετο δ' εἰς ὕστερον τέχνη ἀνθαμιλλᾶται πρὸς τὴν φύσιν, ἀναλώτους αὐτὰς μικροῦ ἐτεκτήνατο. τείχη γὰρ ἀρραγῆ διειληφυῖα κατὰ τὴν ἐνδιδοῦσαν ἄνοδον, ὑπερφυὲς τετέλεκεν ὁρμητήριον. ἀλλὰ τοιοῦτον ἔρυμα ὂν τὸ Πρόσακον ῥωμαῖοι μὲν πάλαι παρεῖδον, βουλγάρων ἀφροντιστοῦντες, καὶ κατέλιπον ἔρημον. ὁ δὲ Χρύσος ἐπιμελῶς ἄγαν κατὰ ῥωμαίων ἀπρόσμαχον οἰκητήριον, πᾶν ὅτι περ ὅπλοις πρόσφορον ἐκεῖσε συναλίσας, ἀφετήριά τε ὄργανα πηξάμενος, καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτήδεια ἄφθονα, ποίμνιά τε καὶ βουκόλια κατ' ἀγέλας ταῖς ἀκρωνυχίαις αὐτοῖς νέμεσθαι. οὐ γὰρ εὐπερίληπτος ὁ τοῦ φρουρίου τοῦδε περίμετρος, ἀλλ' ἐς ὅτι πλεῖστον εὐρύνεται καὶ μηκύνεται, καὶ ἄλσεσιν ἐξ ὀμβρίων κομᾷ, καὶ χωρίοις δρυμώδεσι βέβρυθεν. ἑνὸς δέ τινος καλοῦ καὶ τούτου ἀπαραιτήτου, καλλίστου καὶ κρατίστου τὸ φρούριον στέρεται· οὐδὲ γὰρ βραχεῖά τις ὕδατος λιβὰς ἐκεῖ ποι ἐκδίδωσιν, οὐδὲ φρεάτιά εἰσιν ὀρυκτά, ἀλλὰ δεῖ εἰς τὸν ποταμὸν κατιέναι, καὶ ὑδρίαις ἀρύεσθαι τὸ ποτόν. τούτου τοίνυν ἐρύματος ἐγκρατὴς ὁ Χρύσος γενόμενος, πρὸς οὐδὲν ὅ, τι κατ' αὐτοῦ βασιλεὺς ἔπεισιν, ἐνταράττετο, ἀλλ' ὡς ἀντιταξόμενος ἡτοιμάζετο. τοῖς μὲν οὖν ἐν πείρᾳ πολέμου ῥωμαίοις (εἴ τις τοιοῦτος καὶ ὑπολέλειπτο) καὶ οἷς ἡ τῶν ἐκεῖσε θέσις χωρίων οὐδ' ἀμῶς ἠγνόητο, δίκην ἐκείνως, καὶ τοῦ

Edixerat autem, ne populus ad feſtum conueniret, & Scytharum incurſionem indicarat: optione data, utrũ dicto audiẽtes et incolumes eſſe, an ſpretis ſuis monitis perire mallent. Nũc is q̃ mundo prorſus renũciarat, qui planè à terrenis reb. auulſus erat, Chriſtiano pallio ultrò induto, ueritus ne ſibi æreus ſtater diſperſo populo elaberetur, literas eas in ſinu abdidit, & in nigra ueſte tanq; in tenebris occultauit: & populo prædixit, quaſi uates eſſet, homo corradendi nummos & nundinandi peritior, eos nihil mali paſſuros: famã ſæpè ueritatem opprimere, neq; certi quicq; afferre. Scythas autem cum magna præda recedentes, Romanus exercitus qui Bizyam tuebatur, aggreditur, cædit, in fugam conijcit, maximam prædæ partem recuperat, eam tamen non diu tenet. Nam Romanorum naturalis & inſana & in rebus minimè conuenientibus contumax auaritia, uictoriam corrupit: qui cum toti in eo eſſent, ut Scythis prędam ex agro Romano receptam extorquerent, eos qui fugiebant in ſe conuerterunt, & uiciſſim fugati ſunt.

NICETAE CHONIATAE LIBER

Tertius, de rebus geſtis Alexij Angeli, in quo clades urbis etiam referuntur.

His ita geſtis, imperator Cypſellis Theſſalonicã proficiſcitur, inde contra Chryſum iter intẽdit. qui Strumiza ſibi uendicata, caſtellũ quoque Proſacum & natura & opere munitiſsimũ, pro regia occupauit. Sunt enim ſolidę rupes bifidæ, inter ſe cõtiguæ. in quas unus patet aditus anguſtus, difficilis et pręceps: reliquus ambitus rupiũ uel capreolis inacceſſus eſt: & Axius profundus amnis eas, quod mirere, circũfluit. Deinde ars ęmula naturæ, penè inexpugnabiles eas fecit, & firmiſsimis mœnibus in aditu ſtructis mirabile propugnaculum abſoluit. Id caſtellũ Romani olim nihil de Bulgaris ſoliciti, deſertum & neglectũ iacere paſsi ſunt. Chryſus uerò domicilium ibi tutiſsimum conſtituit, pręſidio ueteranorum impoſito, tormentis in circuitu diſpoſitis, & commeatu abundè importato, greges & armenta in uerticibus montium uagari & paſci ſiuit. Neq; enim caſtelli ambitus facilè comprehẽdi poteſt, qui longè lateq; patet, ſaltibus etiam et nemoribus floret. Vno tamen bono, eoq; ſummè neceſſario & præſtantiſsimo caret, quòd ne una quidem aquæ gutta ibi ſcaturit, nec foſsiles putei ſunt, ſed ad flumen deſcendendum, & hydriis aqua haurienda eſt. Chryſus igitur tali caſtello potitus, Imperatoris contra ſe expeditione nihil territus, ad reſiſtendum ſe parauit. Romani uerò rei militaris periti (ſi qui fortè ſupererant) & ſitus locorum non ignari,

Alexij contra Chryſum expeditio.

Proſacum caſtellum.

Deliberatio de Proſaci oppugnatione.

monebāt Imperatorem, ut præterito Proſaco, reliqua oppida & pagos Chryſi inuaderet: & ijs expugnatis demum, ad illud caſtellum accederet. Sic enim & exercitum fore fidentiorem uictoria, & prçda ex minus firmis caſtellis parta, & ipſum Chryſum ui belli urgente, aut conſilium mutaturum, remiſſa pertinacia, aut de rebus ſuis deſperaturum. Cæterùm in arcem inexpugnabilē principiò facere impetū, & cum præruptis petris dimicare, cùm uanū eſſe, tum cruentis ſudoribus & multis ærumnis & cædibus plenum. His ſpadones Georgius Oenæotes in primis & imberbes adoleſcentuli acriter aduerſati, Imperatori perſuaſerunt, ut rectà ad Proſacum adduceret exercitum. quo capto, nihil deinceps poſſe reſiſtere, præſertim cum nihil impediret quo minus arcē belli inuaderet: nec quicq́ eſſet, quod hoſtē per ambages quærere cogeret. Prçterea neminem eſſe qui in barbaricis & fœdis illis locis diutius cōmorari ſuſtineat, nullo aut exiguo cum fructu, ficuum et peponum tempore inſtante, & cæteris pomis matureſcentibus, quibus Propontis ut Paradiſus Dei manibus conſitus abundet. Vtinā (inquiunt) in Rhegij planicie eſſemus, & Aphameam cerneremus, ut ſacra Conſtantinopoli ſalutata, in Propontidis amœnitates nauigaremus: quam lenes & fœcundæ Aquilonis auræ iugiter perflant, ubi piſces recentes palpitant, ubi delphines iucundiſsimè ſaltant, ubi lauacra paſsim arrident, ubi limpidorū riuulorum flexus ſpectatorem exhilarant, ubi auribus obambulantium garritus hirundinum, & cantus luſciniarum, cæterarumq́ auium blandiuntur. Igitur Imperator laxis habenis ad Proſacū fertur, quaſi oculis ea uſurpaſſet, quæ auribus acceperat. obiter tamen caſtella quædam euerſa ſunt, & horrea & ſegetes incenſæ: & à Perſis, quos Ancyranus ſatrapa Imperatori auxilio miſerat, Blachi aliquot capti. Tum orthodoxę fidei cultores Imperatorem obteſtati ſunt, ne à Turcis, homines qui eundem Deum colant, quem nos ueneraremur, abduci ullo modo pateretur, ne religionem abiurare coacti, Deum cōtra eos à quibus dediti eſſent, inſtigarēt: ſed Blachis in Romanorū ſeruitia diſtributis, Perſæ qui eos cæpiſſent, alijs largitionibus placarentur. Verùm ille planè renuit: & caſtris ad Proſacum poſitis, ſtatim oppugnationem tentare inſtituit. Ac Romani opera edebant præmio & admiratione digna, ſpem omnem alacritate ſuperantes. Nam alij clypeis & ſtrictis enſibus muniti, alij arcus & ſagittas geſtantes, in arduos caſtelli tumulos arrepebant: & mœniū defenſores, facti propiores impetebāt. Deniq́ poſt fatigationem et cędē multā, barbaros munitione recens portis obducta depulerunt.

erant

Propōtidis amœnitas.

Captiui Turcis dediti.

Proſaci oppugnatio.

καὶ τῷ βασιλεῖ συνεβούλευον, παραλλάξαι μὲν τὸν Πρόσακον, μετελθεῖν δὲ τὰ λοιπὰ πολίσματα, καὶ τὰς κώμας ὁπόσαι κατήκοοι Χρύσου γεγόνασι· μετὰ δὲ τὴν τούτων χείρωσιν, ἐπὶ τὸν Πρόσακον παρεμβαλεῖν. οὕτω γὰρ ἔσεσθαι καὶ τὸ στράτευμα εὐθαρσέστερον, τὰ εὐχείρωτα καταστρεψάμενον πρότερον, καὶ λείαν ἐκεῖθεν περιβεβλημένον, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Χρύσον τῇ βίᾳ τῶν πραγμάτων ἀγχόμενον, μεταβουλεύσασθαί τι χρηστότερον, ἐνδόντα τὸ ἄγαν ἢ καὶ ἀπογνόντα τῶν καθ' αὑτόν. τὸ δέ γε ἐπὶ τὴν πρώτην ὁρμὴν τοῖς ἀπροσμάχοις εὐθὺς προσβαλεῖν, καὶ πρὸς ὄρη διαμιλλᾶσθαι ἀπότομα, μὴ καὶ εἶναι μάταιον ἔλεγον, καὶ ἄλλως ἱδρῶτας ἔχειν αἱματόεντας, καὶ προσκάμνον πόνον πολὺν, καὶ βαστάζεσθαι νεκροὺς αὐτόχειρας τῶν μαχουμένων ἀνδρῶν. καὶ οἱ μὲν ταῦτα παρῄνουν, ἀντέστησαν δὲ γυναικότεροι οἱ μὴ ἐνόρχαι τοῦ βασιλέως πρόκοιτοι, ὧν ἐπρωτίστευεν ὁ Οἰναιώτης Γεώργιος, καὶ τὰ ὑπὸ τὴν θεραπείαν λειογένεια μειράκια. οὗτοι γὰρ προσεστῶτες τὸν βασιλέα * πελαιοὶ καὶ πανδέξιοι, ἔπεισαν ἐς τὸν Πρόσακον εὐθυωρὸς ἄγειν τὴν στρατιάν, καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ Χρύσου ἀντίον τὰ ὅπλα ἄγειν, καὶ τὸ δόρυ διαγκωνίζεσθαι, ὡς εἰ οὗτος ἁλώσεται, οὐκ ἔστιν ὅστις ἐς τὸ ἑξῆς ἀντιστήσεται. καὶ ἄλλως δὲ τὸ προσιστάμενον, μὴ κατὰ τὸ κραταιὸν μόνους αὐτίκα χωρεῖν, ἀλλ' ἐκ περιόδου καὶ κύκλου μετέρχεσθαι τὸ πολέμιον; πρὸς δὲ τούτοις, τίς ἂν ἀνέξεται ὅλως ταῖς βαρβαρικαῖς ταύταις καὶ ἀχαριτώτοις χώραις διατρίβειν ἐπὶ πολύ, δι' ὀλίγον ἢ μικρὸν ὄφελος, τῆς συκῆς καὶ τῶν πεπόνων ὥρας ἐφισταμένης, καὶ τῶν ἄλλων περκαζόντων ὡραίων τῆς γῆς, οἷς ὑπερβέβρυε προποντίς, ὅσα καὶ παράδεισος χειρὶ θεοῦ φυτευθείς. εἴθε ὑπὸ πλάκα ῥηγίου γενοίμεθα, καὶ ἀφάμειαν βλεψαίμεθα, ὅπως προσείπωμεν τὴν ἱερὰν Κωνσταντινούπολιν, κἀκεῖθεν ἐς τὰ τοῦ πρὸ τοῦ πόντου τρυφερὰ χωρία προσαναπλεύσαιμεν, ἔνθα πραεῖά τις αὔρα βορέου καὶ ζωογόνος προσβάλλει διὰ παντὸς, καὶ ἰχθύες νεαλεῖς τῷ ἐσπαίρουσι, καὶ δελφῖνες ἥδιστον ἀναθρώσκουσι, λουτρῶν τε χάριτες διαγελῶσιν ἁπανταχῆ, καὶ ἀργύρεα πλανώμενα ὕδατα τὸν θεατὴν διαχέουσι, καὶ τὰς ἀκοὰς τῶν δεῦρο κἀκεῖσε περιφοιτώντων ἑστιῶσι, κατακρολοῦσαι χελιδόνες καὶ μελιζόμεναι ἀηδόνες, ὡς πᾶν ἕτερον ἄλλη καὶ ἄλλη τρύζον ἐν ταῖς λόχμαις καὶ τιτυβίζον μουσικὸν πτηνόν. ὅλον τοίνυν ῥυτῆρι πρὸς τὸν Πρόσακον φέρεται βασιλεὺς, ὥσπερ ἐς ἴσον αὐτῷ κατέστη τῇ θέᾳ ὁ λόγος. ἔνθεν τινὰ μὲν ἐρύματα πάρεργον ὁδοῦ κατεστράφησαν, θημωνίαι τε καρπῶν καὶ λήια πυροφόρα κατηθαλώθησαν, καὶ παρὰ Περσῶν ἑάλωσαν Βλάχοι δορύκτητοι, οὓς ὁ τῆς πόλεως Ἀγκύρας σατράπης ἐπικούρους ἀπέσταλκε βασιλεῖ. ὅτε καὶ τὸ μὲν περὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ὑγιὲς καὶ θερμότερον τὸν βασιλέα ἐξελιπαροῦσι, μὴ συγχωρῆσαι ὅλως τοῖς Τούρκοις, ἀναδοῦναι ἀνθρώπους ἐπεγνωκότας θεὸν ὃν ἡμεῖς περισεβόμεθα, σεβομένους, ἵνα μὴ τὴν πίστιν ἔχοντες μεταθέμενοι, τὸ θεῖον κατὰ τῶν ἐκδόντων ἐκμηνίσωσι, ἀλλὰ τὸ μὲν Βλαχικὸν αἰχμάλωτον ἐς οἰκετικὸν ἀποδουλῶσαι ῥωμαίοις, αὐτοὺς δὲ τοὺς χειρωσαμένους Πέρσας φιλοφρονήσασθαι δεξιώσεσιν ἑτέραις βασιλικαῖς. ὁ δ' οὐδ' ὅλως ἐπένευσε. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐς αὐτὸν ἔφθακε τὸν Πρόσακον βαλὼν ἐκεῖ που στρατήγιον, ἔγνω τῷ φρουρίῳ αὐτίκα παράζεσθαι. καὶ ἦν ἔργα πρὸς ῥωμαίων τηνικαῦτα τελούμενα κατιδεῖν γέρατος καὶ θαύματος ἄξια. ὑπὲρ γὰρ ἐλπίδας ἠγωνίσαντο. οἱ μὲν γὰρ θυρεοῖς καὶ γυμνοῖς φραξάμενοι ξίφεσιν, οἱ δὲ τόξα καὶ βέλη φέροντες, πρὸς τὰ ἀνάντη τοῦ φρουρίου ἀνερριχῶντο γεώλοφα, καὶ τοῖς ἀπὸ τειχῶν καὶ τῆς ἄκρας μαχομένοις ἐπεγγίζοντες, ἔβαλλον. ἀμέλει καὶ μετὰ κάματον, καὶ φόνον πολὺν ἐξέωσαν τοὺς βαρβάρους τοῦ περιτειχίσματος, ὅπερ προφύλαγμα τῶν ἐκεῖσε πυλῶν ἐπεποίηντο νεωστί.

ἦσαν δὲ, οἳ καὶ διὰ τῶν κρημνωδῶν αἰωρούμενοι ἀνόδων, ἀκροβατοῦσιν ὡς αἴγαγροι, πειρώμενοι γενέσθαι ἄνω τειχῶν, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ἄκραν ἀναδραμεῖν. ἀλλ᾽ ὅτε τι διανύσαι ἔργον ᾠήθησαν σωτήριόν τι ἅμα καὶ κάλλιστον, τοὺς ἐπὶ τῶν τειχῶν ἀμυνομένους τρεψάμενοι, καὶ ἔσω συγκλείσαντες, τότε ὡς μάτην διαπονούμενοι ἔγνωσαν. αἰτήσαντες γὰρ σκαπάνας εἰς τὴν τῶν περιβόλων καθαίρεσιν, οὐδ᾽ ἕνα εἶχον τὸν αἰτηθὲν ὅπλον προσάγοντα. ἐπιμένοντες δὲ καὶ οὕτω τῷ μόχθῳ, καὶ κατὰ τῶν ἐπὶ τῶν βασιλικῶν ὅπλων ἀγανακτοῦντες, χερσί τε καὶ ξίφεσιν ὡς ἀμάλαις χρώμενοι, τοὺς λίθους ἀπήλασσον τῆς ἁρμογῆς, καὶ τὰ θωράκια καθῄρουν ἀναθορνύμενοι. χολαίτερον δὲ τοῦ ἔργου προβαίνοντος, καὶ αὐτῶν προσπασχόντων κακῶς ἐκ τῶν ἐπικειμένων ἄνωθεν ἀντιπάλων, ὀψὲ καὶ βραδέως ὁ τοῖς ὅπλοις ἐφεστὼς θλαδίας ἀφῖκτο, σκαπάνας κομίζων ὡς ἕνα ὁρμαθὸν διὰ μηρίνθου συμβεβλημένας. δέον οὖν αὐτίκα καταποντισθῆναι τὸν * ἐπίξηστον, ἢ γοῦν δυσφόρως καὶ χαλεπῶς τὸν κρατοῦντα ὑπογογγύζειν τὸ πλῆθος, ὡς βραχεῖαν ἀνάψυξιν τῶν μάχῃ καὶ δίψει καὶ πνίγει κακουχουμένων διὰ τὸν ἐξ ἡλίου καύσωνα. ὁ δὲ μόνῃ ἐπιπλήξει καὶ ταύτῃ ἐκκισμῷ κατεχούσῃ, καὶ τῇ ὑποψοφήσει τῶν χειλέων τὸν ἀγανακτοῦντα ὑποκρινάμενος, κατέβαλεν οὕτω τὰ τῶν γενναίων ἐκείνων ἀνδρῶν φρονήματα. ἐπὶ δὲ τούτῳ καὶ κλίμακας αἰτησάμενοι, ὅπως δι᾽ αὐτῶν ἐν τῷ ἄνω γένωνται τῶν τειχῶν, οὐδὲ τούτων αὐτίκα εὐμοίρησαν. ὅθεν μὴ ἐπ᾽ ἀνωνύτοις ἔτι μογεῖν ἀνεχόμενοι, μετέβησαν ἐκεῖθεν οὐχ ἑκόντες. ἐκ τοῦ ἀναμφιλέκτου δ᾽ αὖ, ὡς οἱ τειχομαχούμενοι Βλάχοι διετείνοντο ὕστερον, ἑάλω τὸ φρούριον, καὶ ὁ Χρύσος συνελήφθη, καὶ Ῥωμαίοις εὔφημον τὸ ἔργον τοῦτ᾽ ἐγεγόνει, καὶ πολλῶν ἐσώπατα καμάτων ἀναίρεσις, εἰ τὰ πρὸς τὴν καθαίρεσιν τοῦ τείχους ὄργανα προκείμενα, καὶ κατὰ καιρὸν αἰτουμένοις παρέσχετο. νῦν δὲ ἡ καθηκόντων ἀμέλεια, ἢ καὶ θεὸς αὐτὸς (ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἵλήκοι θεὸς, εἰ ἐμπλάκτως τοῖς αὐτοῦ ἐπιβαλλόμενα κρίμασι) μή που τοῖς τότε ἀνθρώποις ἐπιδυσχεραίνων, προσέστη τοῖς ἀγωνίσμασι. καὶ κατ᾽ ἐκείνην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτω Ῥωμαῖοι διημιλλήθησάν τε καὶ διελύθησαν. τὴν δ᾽ ἐπιοῦσαν αὖθις πρὸς δευτέραν ἐξῄεσαν συμπλοκὴν, εὗρον δὲ μετὰ φρονήματος, καὶ κόμπου τὸ ἀνθιστάμενον ἁμιλλώμενον, διὰ τὰ συμφορηθέντα χθιζὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ πετροβόλα μηχανήματα οἷς ἐχρῶντο οἱ βάρβαροι, ἀνῄρουν οὐχὶ βραχεῖς, ἐπιτυχῶς καὶ ἀφ᾽ ὕψους τοὺς λίθους διακοντίζοντες. ἦν γὰρ καὶ ὁ ταῖς τῶν πετρῶν ἀφέσεσιν ἐφεστὼς, καὶ τὸν λυγὸν προδιάγων, καὶ τὴν σφενδόνην διατιθεὶς, τῶν μηχανουργοῖς ἄριστος, Ῥωμαίοις μὲν ἐπὶ μισθῷ τὰ πρῶτα ὑπηρετούμενος, τότε δὲ πρὸς Χρύσον ἀποσκιρτήσας ἐκ τοῦ μὴ ἔχειν τὸν μισθὸν χορηγούμενον. οὐ μόνον δὲ οἱ ἐξ ἀφετηρίων ἀποσφενδονούμενοι σφαιρωτοὶ λίθοι κακῶς ἐτίθουν τὸ στράτευμα, ἀλλὰ καὶ οἱ κατὰ πρανοῦς ἐπικυλιόμενοι ἄνωθεν. τῶν πολλοὺς δὲ καὶ τὰ μὴ ἐφικνούμενα σωμάτων ἐκ τῶν μηχανῶν χερμάδια εἰς θάνατον κατῆγον οἷς προσεπέλαζον. ταῖς γὰρ ἀνεστηκυίαις πέτραις προσαρασσόμενα, ὥστε τῇ τοῦ ἀφεικότος βίλους σφοδρότητι πρὸς πλεῖστα διαιρούμενα τμήματα, τῇδέ τε κἀκεῖσε διακειδὸν σκεδαννύμενα, θανατηφόρον ἦσαν κακόν.

καὶ νύκτωρ δὲ λάθρα τοῦ ἐρύματος ἐξιόντες οἱ βάρβαροι, τάς τε μηχανὰς διέλυσαν, ἃς ἐπὶ τῶν ἐκεῖσε γελόφων διέστησαν Ῥωμαῖοι· καὶ τὸ νυκτοφυλακοῦν διαθροήσαντες στράτευμα, τῇ τοῦ πρωτοβεστιαρίου Ἰωάννου σκηνῇ φεύγον ἐπικατέλαβον, ὡς καὶ τοῦτον θορυβηθέντα ἐξαναστῆναί τε αὐτίκα τοῦ λέχους, ὡς εἶχε, καταδαρθάνων, καὶ δρασμῷ χρήσασθαι ὀρρωδήσαντα, καὶ ὑπὸ δέους βαλλόμενον. ἀμέλει καὶ τὰ ἐν τῇ σκηνῇ διελόμενοι,

ὧν οἷς

erant etiã qui per præcipites tramites funibus ſeſe attollentes, & in rupibus inſtar caprearum hæſitantes, mœnia tranſcendere, & in ipſam arcem euadere niterentur. Sed cum propugnatoribus profligatis, & in caſtellum compulſis, ſe rem ſalutarem & pulcherrimam confeciſſe putarent, tum demum laboris ſui uanitatem intellexerunt. Nam cum ligones ad mœnia diruenda poſtulaſſent, nemo fuit qui ea inſtrumenta ſuppeditaret. Cæterùm nihilominus in opere perſeuerantes, fabrûm præfecto ſuccenſebant: & manibus ac gladijs pro ligonibus uſi, ſaxa è compagibus eruebant, & pinnas aſsiliendo reuellebant. Sed cum res tardius procederet, & ipſi ex ſuperiore loco malè tractarentur, uix tandem armamentario præfectus ſpado ligones in unum faſcem colligatos attulit. Cum autem homo execrandus ſtatim ſubmergendus fuiſſet, aut ſaltem grauiter obiurgandus, ut milites pugna, labore, & æſtu ex ardore ſolis afflicti, nonnihil recrearentur: Imperator propè inuito ſimilis, murmure labiorum duntaxat ſimulata iracundia, animos fortium illorũ uirorũ deiecit. Deinde ſcalæ, etiã ad ſumma mœnia conſcendenda flagitantib. uix tandem datæ ſunt. Itaq; inani labore ſe conficere nolentes, non ſpontè inde receſſerũt. Alioqui caſtellum, ut Blachi obſeſsi poſtmodũ affirmarunt, citra controuerſiam expugnatum, & Chryſus ipſe captus eſſet: & Romani magnam laudem conſecuti, multis poſtea laboribus caruiſſent, ſi inſtrumenta ad diruendum murũ idonea ſtatim in promptu fuiſſent. Nunc uel officij neglectus, uel Deus ipſe (is uerò ueniam concedat, in ſua iudicia temerè inquirenti) ijs hominibus offenſus, illis conatibus obſtitit. Ac eo die Romani ſic à pugna diſceſſerunt: qua poſtridie renouata, Barbaros fortiter & inſolenter ob heſternũ caſum pugnantes repererunt: nec pauci ex noſtris tormentorũ ſaxis icti, ex ſuperiore loco ſolerter emiſsis, ceciderũt. Nam qui eas machinas inſtruebat, ſolertiſsimus artifex, principiò Romanis mercede inſeruierat, tum uerò ob non ſolutum ſtipendium ad Chryſum defecerat. Neq; uerò globis dũtaxat machinarum, ſed ſaxis etiàm ſupernè deuolutis, noſtri affligebãtur Ea quoq; ſaxa quę primo impetu corpora nõ attingebant, cum eminẽtibus rupibus alliſa, in plurima fruſta diſsilirent, huc atq; illuc ſparſa letiferum erant malum. et Barbari noctu clàm è caſtello egreſsi, machinas quas Romani in tumulis diſpoſuerant, deiecerunt: & excubias territas ad Protoueſtiarij Ioannis tentoriũ fugientes adepti ſunt, ut is quoq; ſomno excuſſus, ſtatim è lecto ſurgeret, & trepidus fugeret. Prædã in eius tabernaculo repertã partiti, in qua etiā uirides calcei erant, inſigne dignitatis illius, per totam eam noctem tes Romanas denſerunt & ſubſannarunt. Præterea uacua dolia demittendo, ſonitu exercitum, quid rei eſſet in tenebris ignarū, perterrefaciebant.

Chryſus ex hoſte fit affinis.

Quamobrem cum Imperator non ſuccedere inſtitutum ſuum cerneret, nec alioqui diutius immorari conſtituiſſet, per pactiones Chryſo Strummiza & Proſaco finitimisq; regionibus cedit: & quamuis uxorem habenti, quandam ex cognatione ſua ſe ei deſponſurum promittit. Byzantium reuerſus, Protoſtratoris filiam à marito ſeiunctā, Chryſo per Sebaſtum Conſtantinū Rhadenum mittit. Sponſalibus peractis & nuptiali cōuiuio appoſito, Chryſus ſtrenuè potabat et comedebat. Vxor uerò eius ob ſeruata ſponſarum conſuetudine, nihil attingebat: & cum ab eo ueſci iuſſa, non ſtatim paruiſſet, ira inflammatus, & multis barbaris uerbis per indignationē obmurmuratis, tandem per contemptum græcè dixit: Neq; edito, neq; bibito.

Scytharum incurſio in Macedoniā

Sub id tempus Scythę in quatuor exercitus diuiſi, maiori cum terrore q̃ unquam prius per totam Macedoniam ſunt graſſati. munitis etiam urbibus, & montium cacuminibus tentatis, ac monte Gano perueſtigato, multa monaſteria diripuerunt, multos monachos occiderunt, nemine cum eis ob multitudinem eorum ex periculi metum congredi auſo.

Alexius Paleologus, et Theodorus Laſcaris, generi Alexij.

Imperator uerò cum filias ſuas ob adoleſcentiā & formam ſecundas nuptias deſidetare uideret, delectu ex omnibus gentibus Chriſtianis habito, eos principes præferebat cæteris, quos metuebat. Tandem eo conſilio omiſſo, Romanis eas deſpondit, Irenen Alexio Palæologo, cum prius formoſam uxorē repudiaſſet: Annam Theodoro Laſcari, adoleſcenti animoſo & bellicoſiſsimo. Eæ nuptiæ cum ſub Carniſpriuium celebrarentur, Imperator qui decurſionibus equeſtribus ſuperſedere ſtatuiſſet, ſponſis ſpectacula flagitantibus, ut & ſibi ipſi, & generis morem gereret, nec magnum palatium, nec ſtadium ingreditur, ſed curribus in Blachernium palatium tranſlatis, theatrum ex tempore inſtituit, organa Muſica in fornicibus diſponit: pręfecti urbis perſonā ſuſtinere iubet Eunuchum quendam, opulentiſsimū & ſummis magiſtratibus pręditum, ordinis ſenatorij hominem, cuius nomini libens parco. Is fabrica, quæ uulgò Ligneus aſinus dicitur, aurato et picturato ſago tecta ſuccinctus, extēporale illud theatrum ingreditur. ac eundem equitē magnificè incedentem, & equum leniter progredientem, & hinnientem: & paulo pòſt, ut olim hiſtriones, depoſita equeſtris præfecti perſona, peditem uideres. Qui gymnicos ludos frequentabant, non erant homines circumforanei & triuiales, ſed adoleſcentes patricij. Ea ſcenica & ridicu-

γὰρ εἶχεν ἦν καὶ τὰ βατράχια τὸ χρῶμα πέδιλα τοῦ πρωτοβεστιαρίου, ὅλην ἐκείνην τὴν νύκτα ἐν μυκτῆρι καὶ γέλωτι τὰ ῥωμαίων ἐτίθεντο πράγματα. ἔτι δὲ καὶ οἴνων δοχεῖα τυμπανοειδῆ ἐκ λόγου διάκενα διαχαλῶντες ἄνωθεν ἐξίστων τῷ δούπῳ τὸ στράτευμα, μὴ εἰδὸς ὡς ἐν σκότει τὸ γινόμενον. ταύτῃ τοι καὶ βασιλεὺς τὰ ἐπὶ σκοπὸν οὐχ ὁρῶν προβαινόμενα, ἄλλως τε μηδὲ χρονοτριβεῖν ἐκεῖσε βουλόμενος, ἐς ξυμβάσεις τρέπεται. τόν τε οὖν πρόσακα καὶ τὴν στρουμμίτζαν καὶ τὰς χώρας τὰς περὶξ χρύσῳ ἐξίσταται, καὶ μίαν τῶν ἐκ τοῦ γένους συνευνάσαι οἱ συντίθεται, μὴ γυναικὸς σπανίζοντι. ἀμέλει καὶ εἰσιὼν τὸ βυζάντιον, τὴν τοῦ πρωτοστράτορος θυγατέρα τοῦ συνοικοῦντος ἀποζεύξας, καὶ τῷ χρύσῳ ταύτην ἐκπέμπει, συμπαραγαγὼν ἀναδέξας τὸν σεβαστὸν κωνσταντῖνον τὸν ῥαδηνόν. τελεσθέντων δὲ τῶν συμφωνημάτων, καὶ τῆς γαμηλίου δαιτὸς παρατεθείσης, ὁ μὲν χρύσος ἐζωροπότει καὶ ἤσθιε πολυδυόμενος. ἡ δὲ γυνὴ τὸν τῶν νεονύμφων αἰδουμένη νόμον, ἐγκρατὴς ἦν τῶν παρακειμένων. ὡς ἐπεχθεῖσα δὲ πρὸς τὴν συμφαγίαν, συμμετέχειν ἐκείνων βρώσεως, καὶ μὴ οὕτως αὐτίκα δράξασα, εἰς ὀργὴν ἐκμαίνει τὸν ἄνδρα. ἀμέλει καὶ πολλὰ καθ' ἑαυτὸν ὑποβαρβαρίσας, καὶ θυμομαχήσας ἐφ' ἱκανόν, μεθ' ὑπεροψίας ἔφησεν ὕστερον, μὴ φάγῃς, μὴ πίῃς, ἑλληνιδὶ φωνῇ. τότε δὲ καὶ σκυθῶν ἔφοδος ἐγεγόνει μεγίστη τε καὶ φρικωδεστέρα τῶν πρότερον. εἰς γὰρ τέσσαρα διαιρεθέντες στρατεύματα, πᾶσαν τὴν μακεδονίαν ἐπῆλθον, ἀποπειρασάμενοι καὶ πόλεων δυσεχίστων, καὶ κορυφὰς ἐπανιόντες ὀρῶν, ὥστε καὶ τὸ γάνος τὸ ὄρος διερευνησάμενοι, πολλὰ φροντιστήρια ἐσκύλευσαν, καὶ μονάζοντας ἀπέκτειναν, μηδενὸς ὡς χεῖρας τολμῶντος ἀείρειν διὰ δέος, ὅτι καὶ μετ' ἐλαττόνων ἔμελλον πρὸς πλείους συμπλέκεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἴσον τῶν ὁρᾶν οὐκ εἶχον ψυχῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς τὰς θυγατέρας ὁρῶν ὀργώσας ὑπὸ λέχος δεύτερον διὰ νεότητα καὶ ὡραιότητα σώματος, ἐφιλονείκει τοὺς συζευξομένους αὖθις αὐταῖς. ὅτε καὶ δυνάστας ἐθνῶν ἐξελέγετο τῶν χριστιανῶν πρεσβεύοντας, οὓς ὡς πολεμίους ἦν δεδιώς. ὀψὲ δὲ τῶν τοιούτων σκεμμάτων μεθαρμοσθείς, ῥωμαίοις αὐτὰς ἐκδίδωσι, τὴν μὲν εἰρήνην συναρμόσας τῷ παλαιολόγῳ ἀλεξίῳ, διαζευχθέντι πρότερον, ᾗ τις σύνευνος αὐτῷ ἐγινώσκετο, ὥρας οὖν ἔχουσα· τὴν δ' ἄνναν συναρμόζει θεοδώρῳ τῷ λάσκαρι, νεανίᾳ τολμητίᾳ καὶ ῥαγδαίῳ πρὸς ἔργα πολέμια. ἦν δὲ ὁ καιρὸς καθ' ὃν αὐταὶ γεγόνασιν αἱ συναφειαι, ἐγγίζοντος ἀποκρέω. καὶ τοῦ ἐκδότου βασιλέως ὄντος ἐγχολάσαι προκειμένοις σταδιοδρόμοις ἵππων ἁμίλλαις, οἱ νεόγαμοι ἐγλίχοντο, θέατρα ἐξαιτούμενοι. διὰ τῶν τοίνυν καὶ βασιλεὺς ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς γαμβροῖς, εἰς μὲν τὸ μέγα παλάτιον οὐδαμῶς ἀφικνεῖται, οὔτε μὴν ἐσαύεισι τὸ στάδιον. τὰς δ' ἱππικὰς ἄντυγας εἰς τὸ ἐν βλαχέρναις ἀρχεῖον προστάξας ἐνεχθῆναι, σχεδιάζει θέατρον. καὶ δὴ αἱ μὲν φύσαι τῶν πολυαύλων ὀργάνων ἐπὶ τὰς ἐκεῖσε αὐλαίας ὡς καμπτῆρας διατίθενται, εἰς δὲ ἔπαρχον τῆς βασιλίδος διασχηματίζεται πόλεως ἐκτομίας τις, τὸ δὲ ὄνομα ἑκὼν παραδραμοῦμαι. πλούτῳ δὲ ἦν οὗτος περιβεβηκώς, καὶ μεγίστας χειρίζων ἀρχάς, καὶ τοῖς περὶ τὴν βασίλειον χορῷ ἐγγεγραμμένος. πλεγμάτιον τοίνυν ἐκ λύγων συγκείμενον, ὃ φασιν οἱ δημώδεις φράσεις ὄνον ξύλινον, χρυσοπέτῳ σάγῳ ζωσθεὶς δὲ ὃν τὸ διάμπερες σκεπόμενον διαζωσάμενος τὸ σχέδιον ἐκεῖνο θέατρον ἄνεισι. ὅτε καὶ ἦν τὸν αὐτὸν ὁρᾶν καὶ ὡς ἀναβάτην μεγαλοπρεπευόμενον καὶ ἵππον ἠρέμα προποδίζοντά τε καὶ χρεμετίζοντα. μετὰ βραχὺ δὲ κατὰ τοὺς πάλαι τῶν δραμάτων ὑποκριτάς, τὸ ἐφίππου ἀπολυσάμενος ἔπαρχον, τὸν πεζέταιρον ὑποκρίνεσθαι. ἦσαν δὲ οἱ τὸν γυμνικὸν ὑποδύντες ἀγῶνα, οὐ τῶν ἐξ ἀγορᾶς καὶ τριόδων τινές, ἀλλ' εὐπατρίδαι νεανίαι, πρώτως φύντες γένους. ἰθαῖτο γοῦν τὰ σκηνικὰ ταῦτα καὶ γε-

καὶ γελοιώδη ὁ βασιλεὺς παίγνια, καὶ ἡ βασιλὶς, καὶ ὅσον αὐτοῖς τοῦ γένους ἐπίσημον, καὶ τὸ τῶν θεραπόντων ὑπερβασίαστον, τοῖς δ' ἄλλοις πᾶσα πάροδος ἀπεκέκλειστο. ἐπεὶ δ' ἐφεστήκει καιρὸς καθ' ὃν ἔδει πρὸς τὸ τρέχειν ὁρμῆσαι τοὺς τὸν γυμνικὸν ἐκτελοῦντας δίαυλον, ὁ μὲν ὑποδὺς τὸν μεσαίτατον εὐνοῦχος, τὴν μέσην ἀλαχοῦ χώραν, εἰς βραχίονας τὰς χεῖρας ἀνεκάλυψε, καὶ τὸ κατὰ τυχὸν ἀργύρεον κάλυμμα τῇ κεφαλῇ περιθέμενος, ἐκ τρίτου ἦν εἰς τὸ θέειν τὰ μειράκια προσκαλούμενος· ἑστὼς δέ τις ἐξόπισθεν νεανίσκος εὐγενὴς, ἀξιώματι λαμπρῷ περίβλεπτος, τοσαυτάκις αὐτὸν τοῦ ποδὸς τῷ πλατεῖ κατὰ τῶν πυγῶν καὶ τῶν γλουτῶν ἐτύπτεν εἰς ἐξάκουστον, ὁσάκις συνιζάνων ἐκεῖνος τὸ τοῦ δρόμου παρείχετο σύνθημα· ἀλλ' ἔτι ἀκριβῶς διηγώνιστο τὰ μειρακιώδη ταῦτα ἀθύρματα, καὶ οἰκτρά τις ἀγγελία τῇ ἐν τούτοις διαδέχεται χαρμονῇ. ὁ δὲ ἦν, τὸ ἀποστῆναι τὸν ἰβαγκὸν κατὰ τὴν φιλιππόπολιν· ὡς γὰρ ἄνωθεν εἴπομεν, μετονομασθεὶς οὗτος ἀλέξιος, καὶ γαμβρὸς ἤδη θυγατρόπαιδι τῷ βασιλεῖ γεγονὼς, καὶ πλείω τῶν δεόντως ἰσχὺν ὑποδὺς, στρατηγῶν ἀλλ' ἄρα, καὶ προεστὼς τῶν ταξεων αἳ τοῖς ὁμογενέσιν αὐτῷ βλάχοις περὶ τὴν φιλιππου ἐπαρχίαν ἀντικάθηντό τε καὶ ἀντεφέροντο· ἀμέλει καὶ τῶν ἐκεῖσε χωρῶν φανεὶς κύριος, ἦγε τὰ πάντα καὶ ἔφερεν, ἀγχίστροφος ὢν καὶ δραστήριος πρὸς ἅπαν σύνδρομον ἔργον τοῖς ἐν τῇ ψυχῇ κινήμασι καὶ βουλεύμασιν· ἤσκει τε εἰς πόλεμον τὸ περὶ αὐτὸν ὁμόφυλον, δωρεαῖς πιαίνων καὶ ὁπλισμοῖς κρατύνων καὶ φρουρίων ἐρυμνῶν ἀνεγέρσεσι τὰ ἀντικείμενα τῷ αἵμῳ ὄρει ἀνεπιχείρητα μικροῦ ἀπηργάζετο· βασιλεὺς μὲν οὖν ἐπῄνει ταῦτα μανθάνων, καὶ δι' αἰδοῦς ἐτίθετο τὸν ἀλέξιον, πολλαῖς καὶ μεγίσταις φιλοφρονούμενος αὐτὸν δωρεαῖς, ὁσάκις τι αὐτοῦ ἤκει, καὶ τὰς αἰτήσεις ἐξεπλήρου ῥᾴδιον· τὰ δὲ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς τοῦδε πεπραγμένα οἱ περὶ τὸν βασιλέα συνορῶντες, καλὰ μὲν ἀπεφαίνοντο εἶναι, καὶ ἄριστα ἔλεγον δρᾶσθαι, οὐ μὴν καὶ ἤδη σκοπῷ ῥωμαίοις συνοίσοντι πρὸς τοῦ πράττοντος γίνεσθαι. ὅθεν καὶ ᾐτιάσαντο εἰσηγον τῷ αὐτοκράτορι, περιελύσαι τῆς ἀρχῆς τὸν ἀλέξιον· μηδὲ γὰρ ἂν βάρβαρον ἄνδρα μὴ πάνυ πρώην ῥωμαίοις πολεμιώτατον, οὕτως ἐξαίφνης μεταπεσεῖν εἰς ἀκραιφνῆ διάθεσιν, ὡς φρούρια καὶ πολίχνια ἐν τοῖς ἐπικαίροις ἐγείρειν τόποις, καὶ αὔξειν μὲν τὸ ὁμόφυλον αὐτῷ στράτευμα, σμικρύνειν δὲ τὸ ῥωμαϊκὸν, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ὡς δύσχρηστον τιθέναι ἀπόμαχον, εἰ μή τις αὐτῷ ἐνέσταλτο τοῦ τυραννεῖν ἤδη βαλὸν ἔννοια· » ἐπεὶ μηδὲ τὰ πάντα ἐννοούμε» να φιλανθρώπως ἀεὶ ὡς διὰ πυλῶν τῶν χειλέων ἐκφέρεσθαι, » ἀλλ' ἐν πολλοῖς καὶ φωνῆς τρανώτερον διὰ κινοῦσιν ἡ » φρὴν αἱ πράξεις ἐξαγγέλλουσιν· ἡ μὴν ὡς ὦτα ἀκούοντα τὰς σοφὰς ταύτας γνώμας ἦσαν εἰσηγούμενοι· ὁ γὰρ βασιλεὺς ἐχέγγυον εἰς πίστιν τὸν τῆς ἐγγόνης θεοδώρας γάμον καθάπαξ ὑπολαβὼν, οὐκ ᾔσθετο ὅπως ἐπὶ πᾶσιν οὐκ ἀσφαλῆ τὰ πρὸς εὔνοιαν καὶ ἀπρόσκοπον ἔκρινε τὸν ἀλέ» ξιον, καταγοητευούσης, οἶμαι, κἀνταῦθα τῆς κακο» ποιοῦ δυνάμεως, τῆς ἐπὶ τὸ κάταντες ἀεὶ φερούσης τὰ ῥωμαίων πράγματα. ὡς δ' οὐ πολλῷ ὕστερον εἰς ἔργον τὸ δέος ἐξεβεβήκει, γενόμενος ἐπὶ τοῖς ἀκουσθεῖσι φανεὶς, καὶ μὴ ἔχων ὅ,τι καὶ δράσειεν, ὡς ἀναρραγέντος τοῦδε τοῦ κακοῦ ἀπροόπτως, καὶ ὅτι τῶν στρατευμάτων ἐγγύθεν ἡ συλλογὴ, ἐν μὲν τῷ παραυτίκα στέλλει πρὸς τὸν ἀποστάτην θαλαμηπόλον τινὰ, τὰ πρῶτα τῶν φερομένων αὐτῷ, ὑπομνήσοντα τοῦτον τῶν συνθηκῶν, καὶ τοῦ μηδέν τι πώποτε παθεῖν ἀηδὲς, καὶ τῶν ἐλπίδων ἀνάξιον, ἐξ ὅτουπερ αὐτοῦ προσεχώρησε. οὐδὲ γὰρ ἦν ἀπογινώσκειν τὴν τῆς γνώμης μεταβολὴν τοῦδε· κατόπιν δὲ οἱ νεόνυμφοι γαμβροὶ τοῦ βασιλέως συνεξῆσαν, μετὰ γε πάσης τῆς οἰ-

& ridicula ludicra, Imperator & imperatrix ſpectabant, unà cū cognatis & honoratiorib. miniſtris, cæteris omnibus excluſis. Cum tempus currendi adeſſet, eunuchus, medium locum tenens, manibus ad cubitos uſq; nudatis, & argēteo ſegmine capiti impoſito, tertiùm adoleſcētes ad curſum prouocabat. Quidam uerò nobilis & dignitate illuſtri præditus adoleſcens à tergo eius ſtans, toties eius nates & femora planta pedis clarè feriebat, quoties ille conſidens certaminis ſignum dabat. His puerilibus ludicris nondum abſolutis, triſtis nuncius Philippopoli affertur, de Ibāci defectione. Is, ut ſupra diximus, nomine in Alexium mutato, deſponſaq; nepte Imperatoris, maiorē quàm decuit authoritatem nactus, & cohortibus præfectus quæ Blachis ad Philippopolim reſiſtebant, ac potius locorum illorum dominus factus, ſuo arbitratu regebat omnia: quippe homo callidus & ſtrenuus, facilè quicquid animo deſtinaſſet exequens: & populares ſuos liberalibus donatiuis ſaginatos, & armis exornatos ad bellum exercebat, & loca monti Hæmo finitima firmis caſtellis ita muniebat, ut ea hoſtes penè inuadere non auderent. Quamobrē ab Imperatore collaudabatur, & magni fiebat, multis ampliſsimis muneribus afficiebatur, audiebatur libenter: quicquid petiiſſet, impetrabat. Aulici uerò illius uiri facta, egregia & utilia quidem eſſe fatebantur, ſed ad Romanorū utilitatem referri negabant, & Imperatori authores erant adimendi ei magiſtratus. Neq; enim hominem Barbarū, paulo antè Romanis infeſtiſsimum, uſq; adeò ſubitò mutatum eſſe, tantamq; beneuolentiam concepiſſe, ut noua caſtella & oppida in opportunis locis extruat. Neq; cum cohortes Blachicas aucturum, Romanis imminutis, & aliquando etiam ut inutilibus à pugna remotis, niſi regni cupiditatem aleret. Neque enim omnes ea quæ pectore la« teant, ore proferre: ſed ipſa facta ſæpenumero « omni oratione euidētius animi receſſus decla« clarare. Verùm ſurdo (ut aiunt) fabula narrabatur. Imperator enim neptis ſuæ Theodoræ ſponſalia ſatis firmos quaſi obſides ratus, de integritate & fide Alexij nihil dubitabat: maleficæ quapiam ui hic quoque, ut opinor, mentis « oculos perſtringente, cuius impulſu res Ro« mana ſubinde ruit in peius. « Vt autem non multo pòſt id euenit, quod timebatur, eo inopinato nuncio attonitus, & inops conſilij, ob difficilem exercitus conuocationem, ad ſeditioſum ſtatim ſpadonem quendam ei familiariſsimum mittit, qui pacta & conuenta in memoriā ei reuocaret: & quòd nihil unquam ex eo tempore, quo ſe ad Romanos contuliſſet, moleſti aut ſpei ſuæ contrarium perpeſſus eſſet, admoneret. neque enim de eo reconciliando deſperabat. Eum non longo interuallo ſecuti ſunt Imperatoris generi, cum omni mi-

Ibanci defectio.

Expeditio cōtra Ibancum.

niſtrorum & cognatorum comitatu, & militibus qui in palatio reperiebantur. Sed nefarius ſpado ad eum profectus, nõ modò nihil quod ad rem pertineret cõfecit: ſed illum ſua præſentia ut cœpta perſequeretur, magis cõfirmauit, cum temerè effutiſſet, Romanos e ueſtigió illum inuaſuros: & monuiſſet, ut campeſtribus relictis, ſalutem ſuam & popularium montanis locis committeret. Imperatoris uerò generi, & Protoſtrator Manuel Camyzes, alacritate & æmulatione mira ſeditioſum perſecuti ſunt: ſed opportunitate ob prædam ſugatam amiſſa, contentionem remiſerunt. Ac feruidiorib. ſic etiam placebat perſequi, & in montibus quærere Alexium. Prudentiores autem haud conſultum putabant, aquilæ ueſtigia montes & rupes peruolantis conſectari, aut uolumina ſerpentis in ſaxo quæritare, aut aprum dentatum, qui pectus ſæpe iaculis obtulerit, ad pugnam iritare, ſed oppida ab Alexio inſtaurata & condita recuperanda eſſe. Quo cõſilio prælato, caſtellum in loco qui Crizimus dicitur, ab Alexio conditum oppugnant: ubi Romani prõptiſsimè & fortiſsimè dimicantes, multos uiros fortes, quorum princeps erat Georgius Palæologus, in admouendis ad mœnia ſcalis, amiſerunt. Tandem eo expugnato, etiam alia quædam oppida deinceps, alia ſanguine profuſo, alia deditione cæperunt. Alexius uerò callidus homo & ſolers bellator, cùm alia plurima diſciplinæ militaris ſpecimina edidit, tum uno inſigni ſtratagemate præter alios, ipſum etiam Protoſtratorem cæpit. Nam plurimis pecoribus ex ſpeculis in campos agi, & à popularibus ſuis cum parte Romanorum captiuorum in Hæmum ad Ioannem Zagoræ principem, cum quo fœdus contra Romanos inierat, muneris loco & grati animi ergò duci iuſſis, Romanis inſidias collocauit, rapacitatis & auaritiæ eorum & charitatis erga ſuos non ignarus, præ quibus etiam ſalutem ſuam neglecturi eſſent. Nec eum feſellit opinio. Nam paulo pòſt Protoſtrator eo nuncio accepto, Batrachocaſtro, ubi ſtatiua habebat, Bactunium profectus, ſpecie rei decipitur: & non animaduerſo Alexij dolo, exercitum ea quę in conſpectu eſſent, ſpoliare iubet: ipſe equo nõ bellico circumiens, ſpectatorem agit. Tum uerò ex inſidijs conſurgit Alexius, & Protoſtratorem circumuẽtũ, diductaq; ſuorum acie ueluti caſsibus implicatum capit. Hoc deſertoris commento Romani exercitus reliquiæ prorſus eneruatæ: ij uerò qui defecerant, elati ſunt. Neque iam Romani eum laceſſere aut aggredi audebant: ſed iuxta Philippopolim uerſantes, bene ſecum agi putabant, ſi urbem defendere poſſent. Verùm Alexius, oppidis & caſtellis

Protoſtrator Ibanci ſtratagemate captus.

κηδεστοῦ καὶ συγγενικοῦ πληρώματος, καὶ τῶν τότε ἐν τῷ παλατίῳ εὑρισκομένων στρατιωτῶν. ἀφικόμενος οὖν ὁ βέβηλος εὐνοῦχος πρὸς τὸν ἀλέξιον, οὐ μόνον οὐδὲν τι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ὠφέλιμον διεπράξατο, ἀλλὰ καὶ προσεπέρρωσε μᾶλλον ἐκεῖνον τῇ ἰδίᾳ παρουσίᾳ, εἰς φυγὴν τὸ ἐν χερσὶ, προσημάνας προπετῶς τὴν κατ' αὐτοῦ τῶν ῥωμαίων ὅσον οὐδέπω ἐπέλευσιν, καὶ διδάξας οἷς εἴρηκεν, ἀφεῖσθαι μὲν τῶν πεδινῶν, ἐπιλαβέσθαι δὲ τῶν ὀρεινῶν, ὡς ἐκεῖνον σώζειν ἐχόντων καὶ τὸ συναπτικὸν ὁμόφρονον σύνταγμα. οἱ δὲ περὶ τοὺς γαμβροὺς τοῦ βασιλέως καὶ τὸν πρωτοστράτορα μανουὴλ τὸν καμύτζην, ἐδίωξαν μὲν ὀπίσω ἱκανῶς τοῦ ἀποστάτου, καὶ ἦν θαυμασία τις ἡ προθυμία, καὶ προσανταγωνισμὸν ἐβούλοντο ξύμπαντες· τὴν δὲ τοῦ καιροῦ ῥοπὴν ἀγνοήσαντες, ἐκ τοῦ διαβεβλῆσθαι τὸ θήραμα, τὸ πρόθυμον ἔχασαν. τοῖς μὲν οὖν θερμοτέροις ἐπιδιώκειν καὶ οὕτως ἐδόκει, καὶ διὰ δρυμῶν ἐφέποντες, οἷ τῶν ὀρέων ἀπέδρα ἀλέξιος, τοῖς δ' ἀσφαλεστέροις οὐκ ἤνδανεν ὅλως, ἐν τοῖς ἴχνη ἀναδιφᾷν, ἐπιπεπτωμένου πέτραις καὶ ὄρεσιν, ἢ μεταλλᾶν ἑρπυσμὸν ὄφεως ἐπὶ πέτρων, ἢ ἐκμαίνειν εἰς συμπλοκὴν χαυλιόδοντα, μονιὸν πολλάκις τὸ στῆθος εἰς ἀκόντισιν προτεινάμενον, περιλαβεῖν δὲ τὰ πολίχνια ὁπόσα ἐπεσκεύασε καὶ ἀνήγειρεν ὁ ἀλέξιος, καὶ θέσθαι βασιλεῖ κατήκοα. καὶ τῆς βουλῆς ταύτης ὡς ἀμείνονος κυρωθείσης, περὶ φρούριον προσβάλλουσιν, ὃ καθ' ὑπόβασιν ὄρους ἐν τόπῳ κριτζιμοῦ λεγομένῳ ἐδείματο ὁ ἀλέξιος. ἔνθα καὶ πλεῖστα ῥωμαῖοι καμόντες, καὶ φιλοκινδύνως ἁμιλλησάμενοι, οὐκ ὀλίγους ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐν τῷ προσάγειν τῷ τείχει τὰς κλίμακας ἀπεβάλοντο, ὧν ἦν πρώτιστος ὁ παλαιολόγος γεώργιος. ὀψὲ δ' ἐξελόντες τὸ φρούριον καὶ ἕτερα ἄττα πολίσματα, ἐπὶ τοῖσδε συναφῶς ἐχειρώσαντο. τὰ μὲν μεθ' αἵματος, τὰ δὲ καὶ ὁμολογίᾳ τινὶ τῶν προσγινομένων. εὐμήχανος δὲ ὢν ὁ ἀλέξιος, καὶ πολύχους εἰς ἔργα πολέμια, ἄλλα τε πλεῖστα τῶν ῥωμαίων ἔργα στρατηγικῆς ἐμπειρίας πλήρη μαχόμενος ἐπεδείξατο. τέλος δὲ καὶ πλεῖόν τι μεθόδευμα μετιὼν δεξιώτατον, σὺν ἄλλοις καὶ αὐτὸν χειροῦται τὸν πρωτοστράτορα. πλεῖστα γὰρ ὅσα τῶν ἀγελαίων ζώων ἐκ τῶν ὀρεινῶν εἰς τὸ πεδίον μεταγαγὼν, καὶ ταῦτα παραδοὺς τοῖς πρὸς αἷμον ἀπάξουσιν ὁμοφύλοις μετὰ καὶ μοίρας αἰχμαλώτων ῥωμαίων, ὥσπερ τι σκύλων ἀφαίρεμα καὶ ἀπόδοσμα τῷ ἄρχοντι τῆς ζαγορᾶς ἰωάννῃ, καὶ χάριν ἀμοιβὸν ἐσόμενα, ἐπεὶ καὶ ἀποστάμενος ἀλεξίου ἐκεῖνος τῶν ῥωμαίων διαθήκας δέδετο, λόχους ἐκ τούτου ὑποκαθίσας ῥωμαίοις ἐπέλευσεν. ᾔδει γὰρ τὸ ἁρπαλέον, καὶ πρὸς ὁμοφύλους ἐπιμονοτρεχὲς τῶν ἀνδρῶν. οὐδ' ἦν ἀγνοῶν ὡς αὐτίκα μάλα τοῖς φιλικοῖς ἐντυχόντες οἱ ῥωμαῖοι, τὰς ψυχὰς αὐτοῖς ἐπιθήσουσιν ἐξ ὀφθαλμῶν, καὶ μηδ' ἕνα λόγον τῆς σωτηρίας ἑαυτῶν πεποιημένοι. ἀμέλει καὶ οἱ ῥωμαῖοι μετὰ μικρὸν αὐτὰ ταῦτα διεπράξαντο, ὁποῖα τῶν νῦν ἱστορεῖ. ὁ γὰρ δὴ πρωτοστράτωρ ἅμα τῷ ἀκοῦσαι τὴν διαγγελίαν ἐκ τοῦ βατραχοκάστρου ἀπάρας ἔνθα ἦν σκηνούμενος, ἐς τὸ βακτόνιον παραγίνεται τῷ φαινομένῳ πλοχῷ, τὸ δὲ σόφισμα τοῦ ἀλεξίου παραδραμὼν, τὰ ἐν ὀφθαλμοῖς σκυλεύειν διαφῆκε τὸ στράτευμα. καὶ αὐτὸς δ' ἐμὶ πολεμιστηρίῳ ἵππῳ ἔποχος ὢν, ἐπιστὰς ἐθεᾶτο τὰ δρώμενα. ἐκ δὲ τούτου τῶν λόχων ἀνακύψας ἀλέξιος, ὡς ἐν κύκλωμα τὸν πρωτοστράτορα περιίσχει, καὶ ὥσπερ ἀμφίβληστρον ἐν κύκλῳ τὸ πεδίον αὐτῷ ἐκτείνας ὁπλιτικὸν αὐτόν τε τὸν στρατηγοῦντα ζωγρεῖ, καὶ τὸ λεῖμμα τοῦ στρατοῦ καὶ διανέμει τὰ μὲν παραλειφθέντα ῥωμαίων στρατιᾶς ἐξενεύρισε τέλεον, τὸ δὲ ἀποστατικὸν ἐπῆρε πλήρωμα. οὐκέτι γοῦν ἀντιχάσασιν ῥωμαῖοι, οὐ γοῦν ἀποθαρροῦσιν αὐτοπρόσωποι εἶναι τοῦ ἀλεξίου κατὰ μάχην ἀγχέμαχοι, ἀλλὰ περὶ τὴν φιλιππούπολιν στρεφόμενοι, ἠγάπων, εἰ μὴ καὶ ταύτην ἀλέξιος παραστήσαιτο. ὁ δὲ πρὸς τὸ δοκοῦν εἰ καταστήσαιντο, ὅσα πόλεις μάλιστα καὶ φρούρια ἐν ὀρῶν ὑπερβολαῖς ἀνῳκοδόμησεν, αὐτοκαθισάμενα ὑπὸ Αἷμον καὶ ἀνυψούμενα, καὶ ταῖς δυσχωρίαις οὐχ ἧττον φιλοτιμούμενα· οὐδὲ τὰ λοιπὰ μένειν ὑπὸ χεῖρας κατέλιπεν, ἀλλ' ἦν ὑποσοβῶν καὶ ἀφιστῶν Ῥωμαίων ὁπόσα ἐς Μοσυνόπολιν ἀπονεύει, μέχρι καὶ Ξανθείας αὐτῆς, καὶ πρὸς ὄρος τὸ Πάγγαιον καὶ ἐπ' Ἄβδηρα παρατείνουσιν· ἀμέλει καὶ τὸ θέμα τῶν Σμολένων ὑπεποιήσατο, καὶ τὰ ὅμορα ἐπενείματο κατὰ καχέκτημα διαδόσιμον, ἐξαιρῶν μὲν Ῥωμαίους, καὶ ἀναιρῶν, ἐπ' ἐνίων δὲ καὶ λύτρα διαλαμβάνων, τοὺς δ' ὁμογενεῖς ἐκείνῳ προστιθεμένους ἑκόντας ἐπὶ τῶν σφετέρων μένειν ἐῶν· καὶ ὁ μὲν ἐμπλατυνόμενος ἦν ἀεί, καὶ μακρῷ κακίων τῶν πρώην ἀποστατῶν, ἐπεὶ καὶ ἐς τοσοῦτον ὠμότητος ἤλασεν, ἣν ἀνδρείαν οἱ πλεῖστοι τῶν βαρβάρων οἴονται, ὡς τοὺς ἐν πολέμῳ ζωγρουμένους Ῥωμαίους κατὰ πότον μελιστὶ διαιρεῖν· ὁ δὲ βασιλεὺς ὡς ἐξ ὧν ἔδρασε καθυπέδειξεν, ἕρμαιον ὄν τε καὶ χάριν καὶ κάλλιστον τύχης βράβευμα τὴν τοῦ πρωτοστράτορος ἄλωσιν κατέκρινεν· ὅλην γὰρ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ὑφελόμενος οὐσίαν ῥυπαρὰν καὶ τυραννικὴν ἄντικρυς οὖσαν, καὶ μηδὲν αὐτῆς ἀνεψηλάφητον ἢ ἀνεξερεύνητον ἀφείς, ἀλλὰ καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱὸν ὑποδικάσας φρουρᾷ, οὐκ οἶδ' ὅτι δόξαν, ἱερὸν ὑπολέγοντες ἔξεισι, καὶ ἄπεισιν ἐς τὰ Κύψελλα· ὅτε καὶ τὸ περὶ τῶν θείων μυστηρίων ἀνακαλυφθὲν δόγμα, πρὸς μοίρας ἐναντίας διέστησε τὸ χριστώνυμον, καὶ λαμπρῶς ἐπ' ἀγορᾶς καὶ τριόδου παρὰ τοῦ βουλομένου πάντα τὰ τιμῆς ὁμοῦ καὶ σιγῆς ἐξεφαυλίζετο ἄξια· μετὰ γὰρ τὸν Ξιφιλῖνον Γεώργιον, ὃς ἑπτὰ ἔτη τὴν ἐκκλησίαν διεκυβέρνησεν, ὁ Καματηρὸς Ἰωάννης τὸν πατριαρχικὸν εἴληφε θρόνον, ὃς δέον τὸ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ξιφιλίνου ἀρξάμενον ὑπολαλεῖσθαι καὶ φύεσθαι δόγμα πρόρριζον ἐκτεμεῖν, καὶ καθυποβαλεῖν μὲν ἀναθέματι τὸν γεννήτορα τούτου τὸν ψευδομόναχον Σικιδίτην, ὡς αἱρεσιάρχην, καὶ νέα ἐπισάγοντα δόγματα, τοὺς δ' ἄλλους ἐχεμυθεῖν πείσας ὑπὸ καθ' ἑαυτὸν ὑποδόγματι, ὡς ἂν εἴη τὸ μυστήριον αὖθις μυστήριον· ὁ δὲ λογικαῖς μεθόδοις ἐχρῆτο καὶ ἀποδείξεσι βιαζομέναις εἰς συγκατάθεσιν τὸν προσδιαλεγόμενον ἐν τοῖς ὑπερφυέσι, καὶ μηδὲν ἔξωθεν δεχομένοις ἀντιτεχνήσεως· ἀλλὰ καὶ κατηχητηρίους συντιθεὶς λόγους, τὴν τῶν νηστίμων ἡμερῶν προθεσμίαν ἐφεστάναι προκαταγγέλλοντας, καὶ τοὺς τῆς πνευματικῆς πάλης πρὸς τὸν ἀγῶνα ὑπαλείφοντας, ἐν μέρει μνημονεύων τοῦ δόγματος. ὅπως μὲν συνεζητεῖτο, καὶ τίνα τὰ παρ' αὐτοῦ δοξαζόμενα, καὶ ἅ φασιν οἱ ἀντίφρονες σιωπῇ παρεῖδεν, οἶμαι τὴν ἀντίφρασιν ἐκτρεπόμενος, τῷ δὲ δόγματι ἐπὶ ἄλλων ἐκεῖνα κινῶν κατηγόρησεν, ἃ οὐδ' ὅλως ᾔδεσαν, οὐδ' ἐβάλοντό ποτε κατὰ νοῦν. ζητουμένου γὰρ ὄντος, εἰ τὸ μεταλαμβανόμενον ἅγιον σῶμα Χριστοῦ ἄφθαρτόν ἐστιν, ὁποῖον μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν, ἢ τι μὴν φθαρτόν, ὡς πρὸ τοῦ πάθους· οἱ » μὲν ἔλεγον ἄφθαρτον· ὁμολογίαν γάρ τινα καὶ ἀνάμνη» σιν εἶναι τοῦ τεθνάναι τε καὶ ἀναβιῶναι δι' ἡμᾶς τὸν Κύ» ριον, τὴν τῶν θείων μυστηρίων μετάληψιν, κατὰ τὸν μέγαν ἐν θεολογίᾳ Κύριλλον, καὶ ὡς ὃ ἂν μέρος τις δέξηται, ἐκεῖνον εἰσδέχεται ὅλον τὸν παρὰ τοῦ Θωμᾶ ψηλαφηθέντα· καὶ ὡς ἐσθίεται μετὰ τὴν ἀνάστασιν, καθὼς ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν Ἰωάννης φησὶ πρὸς τοῖς ἑπο» μένοις· ὢ τοῦ θαύματος, ὁ ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς καθήμε» νος, ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν εὑρίσκεται τῶν ἁμαρτωλῶν· καὶ » πάλιν· ἤνθησεν ἐν τῷ νόμῳ, ηὔξησεν ἐν τοῖς προφήταις, » ὡρίμασεν ἐν τῷ σταυρῷ, ἐσθίεται μετὰ τὴν ἀνάστασιν.

Καὶ πρὸς

& caſtellis, quæ in altiſſimis montibus e regione Hæmi ſita, nec minus impeditis itineribus firma ſunt, ſuo arbitratu conſtitutis, ne cætera quidem tranquilla eſſe patiebatur: ſed quæ ad Moſynopolim uergunt, ad ipſam uſque Xanthiam, Pangæum montem, & Abdera, ad defectionem impulit, & Smolenorum prouinciam ſubegit: & finitima quæque inſtar contagioſi morbi depaſcēdo, Romanos partim cæpit, partim ſuſtulit, partim precio dimiſit: populares uerò ſuos ultrò deditionem facientes, priſtinas tenere ſedes paſſus eſt. Cum ita ſubinde creſceret, prioribus hoſtibus longè peior & crudelior extitit, ad eam progreſſus immanitatem, quam Barbari plerique fortitudinem eſſe cenſent, ut in compotationibus captiuos Romanos membratim diſſecaret. Imperator uerò factis ſuis declarans, ſe Protoſtratoris captiuitatem ſingulare Fortunæ beneficium iudicare: maximis eius opibus, ac planè regijs direptis, nec ulla re imperueſtigata relicta, uxore quoque & filio eius in uincula neſcio quo conſilio coniectis, Cypſella proficiſcitur. Eodem tempore dogma de diuinis myſterijs uulgatum, Chriſtianos in factiones diuiſit. Vnde in foro & triuijs res ueneratione & ſilentio dignæ, palàm contemnebantur. Nam Georgio Xiphilino VII annis patriarchatu functo, Ioannes Camaterus ſucceſſit: qui, cum opinio quæ ſub Xiphilino pullularat, radicitùs extirpāda, & eius autor, nequam monachus Sicidites, ut hæreſiarcha & homo ſeditioſus condemnandus fuiſſet, & alijs ipſius exemplo ſilentium imperandum, ut myſterium rurſus eſſet myſterium: diſſerendi arte & demonſtrationibus quæ aduerſarium conuincerent, in rebus ingenij humani captum excedentibus, & artificium reſpuentibus, uſus eſt. Compoſuit etiam orationes Catechiſticas, quæ dies ieiuniorum inſtare nunciarent, & ſacerdotes ad id certamen exhortarentur: mentione inſerta, quem dogma illud ortum habuerit, & quid ſentiat ipſe expoſuit: aduerſariorum uerò dicta planè ſilentio diſsimulauit, refutationem, ut arbitror, uerītus: & ea tribuit aduerſarijs, quæ neque norant ne: que unquam cogitarant. Nā cū in quęſtione eſſet, utrū Chriſti corpus poſt perceptionē incorruptibile ſit, quale poſt paſſionē & reſurrectionem fuit, an corruptibile ut ante paſſionē: alij dicebāt, incorruptibile eſſe, quòd « diuinorū myſteriorū perceptio confeſſio ſit, & « recordatio quędā Domini propter nos mortui « & rediuiui, ut magnus in Theologia Cyrillus tradit: & quā partē quiſq; acceperit, ab eo Chriſtū integrū percipi, quē Thomas palparit, eūque comedi poſt reſurrectionē, ut Ioānes Chryſoſtomus affirmat, his uerbis: O rem mirā. Qui ad dexterā patris ſedet, in noſtrū peccatorū manibus inuenitur. Itē, Quācūq; partē acceperis, eū totū accipis, qui à Thoma palpatus eſt. & alio loco: Floruit in lege, adoleuit in prophetis, « maturuit in cruce, comedit poſt reſurrectionē. «

Protoſtratoris opes direptæ.

Controuerſia de Euchariſtiæ eſſentia.

Chryſoſtomus, Eutychius et Cyrillus de Euchariſtia.

Neque

» Neq; enim aliud id eſt quod percipitur, quàm
» illud corpus, quod morte ſuperata uitã noſtrã
» auſpicatũ eſt. Vt enim parũ fermẽti totã maſſã
» fermentat, & ſibi ſimilẽ & parẽ reddit, ut D. Apoſtolus
» ait: ſic immortale factũ Dei corpus,
» cũ in noſtro corpore fuerit, totũ id in ſe cõmutat
» & transfert. Ait & magnus Eutychius: Totũ
» igitur ſacroſanctũ corpus & precioſum ſanguinẽ
» Domini accipit homo, etſi horũ partẽ aliquã
» acceperit. Diſtribuitur enim impartibiliter
» inter omnes propter immiſtionẽ, ut unum
» ſigillũ omnes imagines ſuas omni materiæ imprimit,
» & unũ manet etiã poſt cõmunicationẽ,
» nõ imminutũ, nõ mutatũ in ea, in quib. expreſſum
» eſt, etſi numero plura fuerint. eodẽq; modo
» una uox ab aliquo prolata & in aere diffuſa,
» in eo qui eã protulit tota manet, & per aerẽ tota
» ad aures perfertur, nemine auditorũ plus minus'ue
» percipiente: ſed tota eſt indiuiſibilis, &
» integra apud omnes, etſi X milliũ numerum ſuperent,
» quãuis ipſa corpus ſit. Neq; enim aliud
» eſt uox quàm aer ictus. Nemo igitur ambigat,
quin incorruptibile poſt myſticũ ſacrificiũ, & ſanctã & immortalẽ reſurrectionẽ, ſanctũ & uiuificũ corpus & ſanguis Domini per ſacrificia in res ſolidas impoſitus minus, quàm cõmemorata exempla ſuas uires minuens, exprimatur, & totus in totis inueniatur. His ergo hæc proferentibus, & alia plurima teſtimonia Eccleſię citantibus: alteros, id myſteriũ nõ cõfeſſionẽ reſurrectionis, ſed ſacrificiũ duntaxat eſſe, & proinde corruptibile & amẽs & inanime: ad quod qui accedat, nõ totũ Chriſtũ percipiat, ſed partẽ, ut qui partẽ percipiat. Nã ſi, inquiunt, incorruptibile eſſet, etiã mẽtis eſſet particeps, & animatũ, & intactile & inaſpectabile, neq; dẽtib. ſcinderetur & moleretur, & in ſcindendo nullã omnino moleſtiã aut dolorẽ ſentiret. Præſertim cũ ſacrificus dicat,
» Qui comedit me, uiuet.
» Quẽadmodũ miſit me pater, & ego uiuo propter
» patrẽ. Quaſi cum malo animo & uolũtate tantã ignorantiã & ſęcordiã ſe cõiunxiſſe faterentur. Nam baptiſma pro ſimilitudine mortis Chriſti, ſepultura eſt & emerſio. Quicũq; enim in Chriſtũ baptiſati ſumus, Chriſtũ induimus, & in mortẽ eius baptiſati ſumus, & diuinorum myſteriorũ efficacia per Dei adorationẽ & inuocationẽ & gratiæ cœleſtis deſcenſum, perficitur. Quæ & id genus alia improborum hominum uerba, ut impia et inutilia prętermiſimus. Nã quaſi etiã corporũ reſuſcitationẽ improbarẽt, dicebant: Ipſi uiderint, quomodo nos poſt reſurrectionẽ nullo modo ſub tactũ, aſpectũ, & figurã humanã caſuros affirment, ſed ut incorporeas umbras uolaturos. & Chriſti ꝑ clauſam ianuã ingreſſum, nõ miraculũ, ſed aliquid cognatũ & aptũ reſurgẽtib. ex mortuis eſſe aſſerebãt. Ac tale nihil prorſus in ſcriptis reperiſ, ſed exagitatio impudens, & nullis nixa teſtib. quaſi dicerẽt, ex ipſa unione & cõmunione dominicũ hominẽ incorruptibilẽ eſſe factũ, proptereaq; ſentirẽt, id etiã ꝙ perciperet, eſſe incorruptibile.

Hæc uetuſtus codex interſerit.

καὶ πρὸς τούτοις, ὡς οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ ἐκεῖνο τὸ σῶμα, «
ὃ τοῦ θανάτου κρεῖττον ἐδείχθη, καὶ τῆς ζωῆς ἡμῶν «
προκατήρξατο· καθάπερ γὰρ μικρὰ ζύμη, καθά φησιν «
ὁ ἀπόστολος, ὅλον τὸ φύραμα πρὸς ἑαυτὴν ἐξομοιοῖ καὶ «
ἰσάζει, οὕτω καὶ τὸ ἀθανατισθὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ σῶμα ἐν «
τῷ ἡμετέρῳ γενόμενον σώματι, ὅλον πρὸς ἑαυτὸ μεταποιεῖ «
καὶ μετατίθησιν· κἀκεῖνα δὲ τὰ τοῦ λαμπτῆρος «
τῆς ἐκκλησίας Εὐτυχίου προὐτίθεσαν ῥητά· ὅλον «
οὖν ἅπαν τὸ ἅγιον σῶμα, καὶ τὸ τίμιον αἷμα τοῦ κυρίου «
δέχεται, κἂν ἐκ μέρους τούτων τις δέξηται· μερίζεται «
γὰρ ἀμερίστως ἐν ἅπασι διὰ τὴν ἔμμιξιν, καθὼς καὶ «
σφραγὶς μία πάντα τὰ ἐκτυπώματα αὐτῆς καὶ μορφώματα «
τοῖς μεταλαμβάνουσι μεταδίδωσι, καὶ μία «
μένει καὶ μετὰ τὴν δόσιν, οὐκ ἐλαττουμένη οὐδὲ ἀλλοιουμένη «
πρὸς τὰ μετέχοντα, κἂν ᾖ τῷ ἀριθμῷ πλείονα· ἢ «
ὡς καὶ μία φωνὴ ὑπό τινος προαχθεῖσα, καὶ εἰς ἀέρα χυθεῖσα, «
καὶ ἐν τῷ ταύτην προεμένῳ πᾶσα μένει, καὶ «
ἐν τῷ ἀέρι γενομένη πᾶσα ταῖς ἀκοαῖς πάντων ἐμπίπτει, «
οὐδενὸς πλέον ἢ ἔλαττον τοῦ ἑτέρου τῶν ἀκουσάντων «
αὐτῆς δεχομένου, ἀλλὰ ὅλη δι' ὅλου ἀδιαίρετος καὶ «
ὁλόκληρος παρὰ πᾶσι, κἂν μύριοι τὸν ἀριθμὸν ἢ πλέονες «
ὦσιν οἱ ἀκούσαντες, καίτοι σῶμα ὑπάρχουσα· οὐδὲν «
γὰρ ἕτερον ἐστὶ φωνὴ, ἢ πεπληγμένος ἀήρ· μηδεὶς «
οὖν ἀμφιβολίαν ἐχέτω, τὸ ἄφθαρτον μετὰ τὴν μυστικὴν «
ἱερουργίαν καὶ τὴν ἁγίαν ἀνάστασιν, καὶ ἀθάνατον καὶ «
ἅγιον καὶ ζωοποιὸν αἷμα τοῦ κυρίου τοῖς ἀντιτύποις ἐντιθέμενον «
διὰ τῶν ἱερουργιῶν ἔλαττον τῶν προειρημένων «
παραδειγμάτων τὰς οἰκείας ἐναπομόργνυσθαι δυνάμεις, «
ἀλλ' ὅλον ἐν ὅλοις εὑρίσκεσθαι· τῶν μὲν οὖν ταῦτα «
προτεινομένων, καὶ μαρτυρίας ἄλλας πλείστας τῆς ἐκκλησίας παραγαγόντων, τῶν δ' ἐκ τῆς ἑτέρας μοίρας φασκόντων, μὴ καὶ ἀναστάσεως ὁμολογίαν, ἀλλὰ θυσίαν μόνην τὸ τελούμενον εἶναι, καὶ φθαρτὸν ἀκολούθως καὶ ἄνουν καὶ ἄψυχον, μηδὲ τὸν τῇ μεταλήψει προσιόντα ὅλον δέχεσθαι τὸν χριστὸν, ἀλλὰ μέρος ὡς ἂν καὶ μέρους μεταλαμβάνοντα· εἰ γὰρ ἦν, φασὶν, ἄφθαρτον, καὶ ἔννουν καὶ ἔμψυχον, ἦν ἂν καὶ ἀναφὲς καὶ ἀθέατον, μηδὲ ὀδοῦσι κειρόμενον καὶ ἀλεθόμενον, οὐδ' ἐν τῷ τέμνεσθαι μηδ' ὅλως δυσχεραῖνον καὶ ὀδυνώμενον·
καὶ ταῦτα τοῦ ἱερέως λέγοντος, ὁ τρώγων με ζήσεται, «
καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ πατὴρ, κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, «
ὥσπερ οἱ μετὰ κακῆς γνώμης καὶ θελήσεως αὐτὴν τὴν τοσαύτην ἄγνοιαν καὶ ἀνοησίαν ἐσχηματίζοντο ἔχειν. τὸ γὰρ βάπτισμα κατὰ τὸ ὁμοίωμα τοῦ θανάτου τοῦ χριστοῦ, ταφὴ δὴ καὶ ἀνάδυσις· ὅσοι γὰρ εἰς χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, χριστὸν ἐνεδύσαμεν, καὶ εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν, καὶ ἡ τῶν θείων μυστηρίων ἐνέργεια διὰ τῆς πρὸς θεὸν εὐχῆς καὶ ἐπικλήσεως καὶ ἐπελεύσεως τῆς ἐξ οὐρανοῦ χάριτος πληροῦται. ταῦτα γοῦν καὶ ἄλλα λέγουσιν οἱ πονηροὶ, ἅ τινα ὡς σαθρὰ καὶ ἀνωφελῆ κατελείψαμεν· ἐπεὶ καὶ ὥσπερ τὴν σωμάτων ἀθετοῦντες τὴν ἔγερσιν, ἔφασκον, εἰδεῖεν δ' ἂν ὅπως ἐκεῖνοι ἔσεσθαι ἡμᾶς μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀφῇ τε καὶ ὁράσει καὶ σχήματι ἀνθρωπίνῳ μηδαμῶς ὑποπίπτοντας, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀσωμάτους σκιὰς ἀΐξοντας, καὶ τὴν διὰ τῶν κεκλεισμένων θυρῶν εἴσελευσιν τοῦ κυρίου μὴ θαῦμα ἰσχυρίζοντες εἶναι, ἀλλά τι προσφυὲς καὶ ἐφαρμόζον τοῖς ἀνισταμένοις ἐκ τῶν νεκρῶν· τοιοῦτον μὲν ἐν ταῖς γραφαῖς οὐκ ἐστιν ὅλως εὑρεῖν οὐδὲν, κατατρεχομένη δέ τινα ἀναιδῆ καὶ ἀμάρτυρον, ὡς οἷα λεγόντων ἐξ αὐτῆς ἑνώσεως καὶ κοινωνίας ἀφθαρτισθῆναι τὸν κυριακὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀναλελύσθαι εἰς θεότητα, καὶ διὰ τοῦτο φρονοῦντας καὶ τὸ μεταλαμβανόμενον ἄφθαρτον.

φθεγκτον. ὁ γ' οὖν βασιλεὺς τῇ κρείττονι προσθέμενος δόξῃ, παραγίνεται μὲν, ὡς ἔφην, ἐς τὰ Κύψελλα, καὶ τὸ συνελεγθὲν ἐκεῖσε ἀναλαβὼν στράτευμα, ἄπεισιν εἰς Ὀρεστιάδα· καὶ πλείους ἡμέρας ἐνδιατρίψας, ἀμηχανίᾳ συνείληπτο, τὸν μὲν ἀποστάτην ὁρῶν δυσμαχώτατον, τὸ δὲ συνὸν αὐτῷ στράτευμα ἀντιθέτως ἔχον, καὶ πρὸς μόνην ἐκθνῆσκον τὴν τῶν πολεμίων ἐνήχησιν· τοῖς δὲ πολλοῖς καὶ ὄνομα χλευαζόμενον ἡ βασίλειος ἐκεῖθεν ἀνελογίζετο ἄφιξις, καὶ μηδέν τι μηδαμῶς χρηστὸν κατορθοῦν, καὶ τὸν βάρβαρον μᾶλλον ἐν τῷ ὑποστέλλεσθαι προσεπαίρεσθαι εἰς θρασύτητα· ὁ δὲ τὸ τῶν πραγμάτων ἄγριον καὶ δυσπορέστερον ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου, τὸ διαποπτύζων, καὶ διαπραΰνων, παντοῖος ἐγίνετο, καὶ τοὺς αὐτῷ οἰκειοτάτους βιβλιοφόρους ἔπεμπε πρὸς Ἀλέξιον, ἐς συμβάσεις αὐτὸν προσκαλούμενος. ἔστι δ' ὅτε καὶ δολοφονίας ἐφρόντιζε, μηδὲ τοῦ πολέμου παντάπασι μεθιστάμενος· τῷ τοι καὶ τῇ στρατιᾷ ἀναλαβὼν, καὶ τὴν Φιλιππουπόλεως ἐπαρχίαν καταλαβὼν, περὶ τὸ φρούριον στρατοπεδεύεται τὸ Στενίμαχον, εἰς ὃ πολλοὶ τῶν βαρβάρων συνέφυγον, καὶ διαλαβὼν αὐτὸ τοῖς στρατεύμασιν ἐξεῖλέ τε κατὰ κράτος, καὶ τοὺς ἁλόντας ἀνδραποδίζεται· ὁ δ' ἀποστάτης ἀφικέσθαι μὲν ἐς βασιλέα οὐδαμῶς συνετίθετο, ἀλλὰ μηδ' αὖ ἑτέρως σπείσασθαι διετείνετο, εἰ μὴ χωρῶν καὶ πόλεων ἐγγράφως αὐτῷ βασιλεὺς ὑπείκοι, ὁπόσας αὐτὸς ἐχειρώσατο, καὶ τὴν καθηγγυημένην αὐτῷ Θεοδώραν μετὰ τῶν ἀρχικῶν ἐκπέμψειε παρασήμων· τῶν δὲ συνθηκῶν ὀψέ ποτε καὶ τῶν ὅρκων τετελεσμένων ὡς ἤθελεν Ἀλέξιος, βουλεύεται μετέπειτα βασιλεὺς, οὐκ οἶδα εἰ στρατηγοῖς καὶ βασιλεῦσιν ἁρμόδιον, ὃς παρὰ πᾶν ἕτερον τὸ εὐορκεῖν τιθέναι περὶ πλείστου χρεών· τὸν γ' Ἀλέξιον θείων ἀκουσμάτων ἀποστολαῖς διὰ τοῦ πρεσβυτέρου τῶν γαμβρῶν Ἀλεξίου πρὸς ἑαυτὸν ἐφελκυσάμενος, μετὰ τὴν τῶν ὅρκων, ὡς ἔφην, συμπλήρωσιν, συνειληφὼς ἔσχεν ἐν δεσμοῖς, τὸ μετὰ ὁσίου ὅσιος ἔσῃ καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέψεις, Δαβιδικὴν φωνὴν οὐχ ὡς ἐχρῆν ὑπενεγκών· κἀκ τούτου τῶν τε πόλεων καὶ φρουρίων ἀκονιτὶ περιγενέσθαι ὧν ἦρχεν Ἀλέξιος, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Μῖτον φυγάδα τίθησι· καὶ ταῦτα δράσας, ἐπανήκει ἐς τὸ Βυζάντιον· εὑρίσκει δὲ καὶ τὴν σύνευνον Εὐφροσύνην, μὴ πάντῃ τῆς οἰκουρίας ἀσπαζομένην, ἀλλὰ τῶν στασιαστῶν καὶ δημοκόπων κάκωσιν ἀνδριζομένην, καὶ ὡς μῖτον τὸν Πηνελόπειον ἀναλύσασαν τὰ παρά τινος Κοντοστεφάνου ἐξυφανθέντα συστρέμματα· ἦν δ' ἂν οὐκ ἀπόβλητα ταῦτα, οὐδὲ τοῦ ἀγασθῆναι πόρρωθεν, ὡς ὑπὸ γυναικὸς κατορθούμενα, ἅπερ εἰ ἐσῴζεν μέτρα, καὶ ὅροις ὑπήγετο· νῦν δὲ τὸ ἄγαν τυφομανὲς καὶ πολυπράγμον τῆς διανοίας, καὶ τὸ δοκεῖν ἴσως ἀνδρείως ἀναβεβιῶναι, ἠχλύωσέ τε καὶ διέφθειρεν ὡς νέφος ἥλιον, τοῖς ἐπιγενομένοις ἀπὸ δυσαίοις ἀφανιζόμενα. τραπομένη γὰρ ἐς προγνώσεις τῶν γινομένων, ἀθεμιτουργίας καὶ μαντείας προσέκειτο, καὶ πολλὰ τῶν ἀθεμίτων εἰργάζετο, ὥστε καὶ τοῦ Καλυδωνίου συὸς τὸ ῥύγχος, ὃς ἐν τῷ ἱππικῷ χαλκοῦς ἱστάμενος φρίσσει τῇ λοφιᾷ, καὶ χωρεῖ χαυλιόδους πρὸς λέοντα, καὶ τὸν καλλίνικον Ἡρακλῆν τοῦ Λυσιμάχου ἔργον τὸ κάλλιστον ὄντα, χειρὶ βαλόντα τὴν κεφαλὴν τῆς λεοντῆς ὑπεστρωμένης κοφίνῳ, καὶ τὰς ἰδίας τύχας ὀλοφυρόμενον πολλαῖς κατὰ νώτου ῥάβδοις διεκελεύετο· Ἡράκλεις τοῦ ἀτοπήματος, καὶ ὢ παπαὶ τῶν ὑπὸ σοὶ τολμωμένων ἥρως ἄλκιμε καὶ μεγαλόθυμε. τίς σοι Εὐρυσθεὺς τοιοῦτον πώποτε προὔθηκεν ἆθλον; ἢ τίς Ὀμφάλη, ἐπίτριμμα φάτνης καὶ κακότεχνον γύναιον, οὕτω σοι ὑπερηφάνως προσφέρεται; οὐ ταῦτα δὲ μόνον ἀναιδῶς διεπράξατο, ἀλλὰ καὶ ἄλλων ἀνδριάντων ἀφῄρει μόρια, καὶ σφυρῶν κατατομαῖς ἐκαρατόμει ἔσθ' ἅ· τὸ δὲ τῆς πόλεως πλῆθος ὧν τούτοις, τί μὲν δυσχεραῖνον ἀπρεπὲς οὐκ ἐφθέγγετο,

ptibile. Cæterùm Imperator meliori aſſenſus parti, Cypſella, ut dixi, profectus, & congregato ibi exercitu aſſumpto, Oreſtiadē cōtendit: ibiq́ complures dies cōmoratus, inops cōſilij erat. Nā deſertorē oppugnatu difficilimum eſſe: exercitum ſuū timore perculſum, audita duntaxat uoce hoſtium emori: Imperatoris aduentum uulgò ridiculum haberi, nomen ſine ullis ſucceſsibus, & Barbari audaciam retrò cedendo magis inualeſcere uidebat. Tamen temporum difficultates utcunq; leniendo, Alexium per fideliſsimos ſuos tabellarios ad pactiones inuitat: aliquando etiam per dolum necē ei machinatur, neq; à bello penitus recedit. Itaq; cū exercitu in Philippopolitanam prouinciā profectus, circa Stenimachum caſtellum, quò multi barbari confugerant, caſtrametatur. Quo legionib. circumdato, & ui expugnato, captiuos in ſeruitutem redegit. Deſertor uerò nec ipſe ad Imperatorē uenire, nec aliter de pace quicquam audire uoluit, niſi Imperator dato diplomate urbibus & agris ei cederet, quas antè occupaſſet, & deſpōſam Theodoram cum Imperatorijs inſignib. mitteret. Pactionib. & iureiurando uix tandem de Alexij ſentētia cōfectis, Imperator conſilium init haud ſcio an ducib. & Imperatorib. dignum, quib. iuriſiurandi religionem cæteris reb. omnib. antiquiorem eſſe decet. Nā Alexium, ſacroſancto Euāgelio miſſo, per generum natu maiorem Alexium ad ſe pellectum, dato, ut dixi, utrinq; iureiurādo, in uincula conijcit: Dauidica illa ſententia, Cum ſancto ſanctus, & cum peruerſo peruerſus eris, abuſus. Inde urbibus & caſtellis citra laborem potitus, fratrem eius Mitum in exilium mittit. His peractis, Byzantium reuerſus, coniugem Euphroſynam, non ocioſam deſediſſe domi reperit, ſed homines factioſos & peculatores uiriliter ultam, cuiuſdam Contoſtephani conatus oppreſsiſſe, nō contemnendum ſanè facinus, ſed (ut mulieris) potius admiratione dignum, ſi is ſexus intra certos quaſi officij limites ſe cohibere ſciret. Nunc immodica ſuperbia, & curioſitas præceps, & rei bene geſtę opinio, rectè facta ut ſolem nubes obſcurarunt. Nam cum futura cognoſcere uellet, in nefarias diuinationes incumbebat, & multa illicita peragebat. Itaq; ænei apri Calydonij roſtrum præcidit, qui ſetis horrentib. & exertis dentib. leonem in Hippico inuadit: & inclytum Herculem, pulcherrimum Lyſimachi opus, qui Leoninæ pelli incumbens, capite in manum inclinato ſuas fortunas deplorat, multis uerberib. afficere inſtituit. O rem abſurdam, ô facinus, heros illuſtris & magnanime, contra te ſuſceptum. Quis unquam Euryſtheus tale certamē tibi mādauit. Quæ Omphale, exercitata meretrix, & malefica muliercula, tam ſuperbè tecū egit? Neq; hac impudentia contenta, aliarum quoq; ſtatuarum partes aliquas mutilabat, nōnullis capita malleis cōtundebat. Vrbana uerò multitudo, quibus obſcœnis uerbis abſtinuit,

Ibācus periurio Alexij capitur.

Euphroſyna Contoſtephano oppreſſo, magiæ dedita.

quibus conuicijs eam non proſcidit? Quidam etiam ex circumforaneis, aues humanarum uocum imitatrices ſedulò edocuerunt, ut in triuijs & angiportis uulgari uoce canerent, Poliuica iuſticiam. Eadē aurata chirotheca accipitrem ſuſtinebat, & in uenatu canes inclamabat, cum magno uenatorum & aucupum comitatu. Non multo pòſt Caichoſroes Iconij ſatrapes Imperatorem adit, tyaram capite geſtans, ueſte auro interpuncta amictus. Verùm ubi pauca de Perſæ huius familia diſſeruero, hiſtoriæ ſeriem proſequar. Clyzaſthlani Iconienſi, qui ſuperioribus temporibus potentiſsimus fuit, & multa cum Manuele Imperatore bella geſsit, multas uictorias adeptus eſt, filij plures fuerunt. Amaſiam, Ancyram, Dorylæum, & alias beatas urbes Ponticas Maſuto aſsignauit. Melitenen, Cæſariam, & Coloniam, quæ nunc Taxara dicitur, Coppatinus gubernabat. Aminſo, Docea, & alijs maritimis urbibus Rucratinus potiebatur: hic uerò Caichoſroes Iconium tenebat. Item Lycaoniam & Pamphyliam, & quæ ad Cottyanium uſque pertinent. Coppatino mortuo, de eius ſatrapia Dociæ princeps Rucratinus, & Maſutus Ancyranus, certant. Sed Rucratinus ingenio & rei bellicæ peritia ſuperior, auctis ea uictoria opibus, Maſuto cedenti & amicitiam offerenti, Toparchiæ parte adempta, reliqua ut prius tenenda conceſsit. Sed in Caichoſroen magno cum furore impetum fecit, iampridem Iconij, ut paternæ ſedis, potiundi cupidus: & illum ut matre Chriſtiana genitum, odio proſequens. Per legatos igitur fratrem monet, ut ſibi Iconio cedat, & toto principatu excedat, ſi & ſaluti ſuæ, & ſubiectarum ciuitatum incolumitati conſultum uelit. Tantus erat faſtus, tam immanis arrogantia Barbari, & ſupercilium ſupra nubes arrectum: ita uelut exitiale uenenum laté diffundebatur. Quare Caichoſroes factis inducijs, patrem ſuum imitatus, Imperatorem adit. Nam is quoque mutuis iniurijs cum fratribus ſuis certans, poſt Maſuti patris obitum, ad Imperatorem Manuelem, ut ſacram anchoram, & ſalutare præſidium confugit. Verùm illum ſpes ſua adeò non fruſtrata eſt, ut etiam ſpe ampliora fuerit conſecutus: Caichoſroes uerò paruam benignitatem, & infinito interuallo expectatione ſua minorem expertus, nec impetratis contra fratrem auxilijs, domū redijt. Sed uix dum Iconium ingreſſus, à Rucratino opprimitur: & patria pulſus, ad Lebunem in Armeniā confugit. ubi humaniter & ſplendidè eſt ſuſceptus. Etſi enim multa bella inter ſe geſſerant: tamen

Caichoſroeis Iconienſis Sultani familia.

Caichoſroes à fratre Rucradino Iconio pellitur.

ποίαις δ' οὐκ ἐπέπλησε τὴν τοιαῦτα πράσσουσαν ὕβρεσι; συρφετώδεις δὲ τῶν ἀγοραίων, καὶ τὰ μιμηλὰ τῶν πτηνῶν, καὶ ὅσα ἡ φύσις ἐσόμενα πρὸς μουσουργίαν, ἀεὶ μίαν ὑποβάλλοντες μάθησιν, καὶ ταύτην κοινόλεκτον, ᾄδειν ἐπὶ στενωπῶν καὶ τριόδων, πολιτικὴ τὸ δίκαιον, ἐξεπαίδευσαν. ἡ δ' αὐτὴ καὶ θηραῖ χρυσόπαστον ἐγχείριον ἔχουσα διωνυχισμένον ἐς δάκτυλον, τὰ κυνηγετικὰ ἦγεν ὄρνιθα· καὶ ἐξιοῦσα πρὸς θήραν, ἐπέκλωζέ τε καὶ ἐπιθώϋζε, καὶ σὺν πολλῇ τὴν θεραπείαν τούτων καὶ κομιδὴν ἱκανοὺς ἄγχι ἑφεπομένους. οὐ πολὺς δ' ὁ ἐν μέσῳ καιρός, καὶ καϊχοσρόης ὁ τοῦ ἰκονίου σατράπης ἀπαντᾷ πρὸς βασιλέα, κυρβασίαν ἐπὶ κεφαλῆς ἔχων, καὶ στολὴν διανθισμένην χρυσῷ ἀμπεχόμενος. ἀλλὰ μικρόν τι περὶ τοῦ γένους τοῦ πέρσου τοῦδε τὸ λέγειν διεξελθὼν, τῆς τῶν ἑξῆς ἱστορίας αὖθις ἅψομαι. τῷ ἰκονιεῖ κλιτζασθλὰν, ὃς ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ηὐδοκίμει τὰ μέγιστα, κἀπὶ πολλοῖς ἀντιπαρετάξατο τῷ βασιλεῖ μανουὴλ, καὶ νίκαις διαπολεμῶν ἐστεφάνωτο, πλείους γεγόνασιν υἱοί. ἀμάσειαν μὲν οὖν, καὶ ἄγκυραν, καὶ δορύλαιον, καὶ πόλεις ἄλλας ποντικὰς εὐδαίμονας τῷ μασοὺτ ἀπεκλήρωσε. μελιτηνὴν δὲ, καὶ σὺν καισαρείᾳ κολώνειαν, ἣ νῦν τάξαρα λέγεται, ὁ κοπατῖνος διεῖπε. ἀμινσὸν δὲ καὶ δόκειαν καὶ παράλους πόλεις ἰθύνας ὁ ῥουκρατῖνος ἀδέλφος εἰς ἀρχήν. καϊχοσρόης δὲ, οὗ πρὸ βραχέος ἐμνήσθημεν, ἡγεμόνευεν ἰκονίου. λυκαονίας τε καὶ παμφυλίας προΐστατο, καὶ ὅσα παρατείνει ἐς αὐτὸ κοτυάειον. ὡς οὖν ὁ κοπατῖνος τὸ ζῆν παρελέλυτο, περὶ τῆς σατραπείας τοῦ δὲ διαμιλλῶνται, ὅ τε τῆς δοκέας κρατῶν ῥουκρατῖνος, καὶ ὁ κατέχων τῆς ἀγκύρας μασοὺτ. ἀτὰρ τοίνυν αὐτῶν ὁ ῥουκρατῖνος τὸν αὐτῇ προέχοντα ὑποφθάσας κασίγνητον, τὸ νῖκος ἤρατο, δεξιώτερον φύσιν λαχὼν, καὶ πολεμοχαρὴς διαφερόντως δεικνύμενος. ἀμέλει καὶ μείζονος ἐπιμοιρήσας ὁ ῥουκρατῖνος ἐν ὀλίγῳ δυνάμεως, τὸν μὲν μασοὺτ ὑποχωροῦντά οἱ καὶ φίλα φρονεῖν συνθέμενον, μέρος τῆς τοπαρχίας ἀφελόμενος, τὴν λοιπὴν χώραν ὡς πρώην διαφῆκε πεπᾶσθαι. τῷ δέ γε καϊχοσρόῃ μάλα ἐμμανῶς ἐπεφύη, πάλαι μὲν ὑποτύφων ἰκονίου ἔρωτα, ὡς ἀρχαίου πατρῴου, καὶ ἅτερον ὡς μητρόθεν χριστιανὸν μυσαττόμενος. πέμπει γοῦν ὑποκελεύσαι οἱ παραχωρῆσαι τοῦ ἰκονίου καὶ τῆς ἄλλης ἐπαρχῶν δυναστείας, εἴγε βούλοιτο εὖ μάλα πράξειν αὐτός, τὰς δὲ πόλεις κατ' ἄνδρα καὶ κατ' ἔθνος ἀπαρατρέπτους μένειν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου δεινῶν, οὕτω κεκομπασμένος ἦν καὶ ἀνυπέρβλητος τὸν τύφον ὁ βάρβαρος, καὶ τὴν ὀφρὺν ὑπερνεφὴς, καὶ ὡς ἰὸς πάμφθορος κατὰ πλάτος διασκιδνάμενός τε καὶ διαχεόμενος. προσέρχεται τοίνυν καϊχοσρόης τῷ βασιλεῖ ἐκεχειρίας γενομένης, τὸν ἑαυτοῦ τοκέα κατὰ ταῦτα ἐζηλωκὼς, ἐπεὶ κἀκεῖνος τοὺς ἀφ' αἵματος ἀδικῶν, καὶ ὑπ' αὐτῶν ἀδικούμενος, μετὰ τὴν τοῦ φύσαντος ἐκείνου μασοὺτ ἀποβίωσιν, ὡς εἰς ἄγκυραν ἱερὰν, καὶ κραταιὰν χεῖρα δυναμένην ὑπολαβὼν, τὸν αὐτοκράτορα προσέβλεψε μανουήλ. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν οὐ κατόπιν ἐλήλυθε τῶν ἐλπίδων, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ὑπὲρ δόκησιν ἀθρόαις αὐταῖς ἐντετύχηκε. καϊχοσρόης δὲ βραχέα ἄττα φιλοφρονηθεὶς, καὶ τῶν γε ὧν οὐδ' ὅσον ὀπῶν ἐφίετο, μή τι συναίρεσιν εὑρηκὼς τῆς πρὸς τὸν κασίγνητον ἀντιπράξεως, ἐπανέκαμψεν οἴκαδε. τοῦτο δὲ καὶ ὁ μασοὺτ ἐσύστερε πεποίηκε. ἀλλ' οὐκ ἔφθη καθαρῶς εἰσὼν τὸ ἰκόνιον, καὶ τοῦ ῥουκρατίνου κατ' αὐτοῦ ἐλθόντος, τῆς τε ἀρχῆς ἐκσφαιρίζεται, καὶ φυγὰς εἰς ἀρμενίαν παρὰ λιβούνην γίνεται. τὰ δ' ἐπὶ τούτοις ἐλάμπρυνε μὲν τὴν ἐκεῖ παραδοχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἐπηγάγετο δὲ μᾶλλον ἃ ἄλλως χαρίεντα. εἰ καὶ ξυνέβη σφᾶς πολλάκις κατ' ἀλλήλων ἐξεγεῖραι πόλεμον·

ἐπὶ

» ἔπειτα καὶ φιλοῦσιν ἄνθρωποι, μὴ μόνον τὸ συγγενὲς » καὶ ὁμόφυλον πάσχον κακῶς, ἀλλά πως καὶ τὸ ἀλ- » λόγλωσσον· ἢ φαίνῃ πολλάκις πολέμιον, πιστὸν καὶ » προσπίπτον φιλανθρωπίας; κατεξίου· τὰ δ' ἔγγε τῆς ἀμύνης καὶ τῆς καταγωγῆς ἐς τὴν προτέραν ἡγεμονίαν ὁλοσχερῶς ὁ Λεβούνης ἀπείπατο, ξυνωρίδα τὴν σπονδὴν φάσκων, καὶ μετὰ τὴν συνάρσιν ἔχειν δρᾶν ἀναίμακτον· διὰ ταῦτα τοίνυν ἐς βασιλέα Καιχοσρόης μετακεχώρηκε πάλιν, συλλήψεσθαί οἱ πρὸς τὴν ἀνάρρυσιν τῆς ἀρχῆς ὁπωσδήποτε φανταζόμενος· τῶν δὲ κατὰ σκοπὸν αὖθις διαμαρτὼν, ῥωμαίοις συνῆν, μὴ πάνυ μεταλαγχάνων θεραπείας τῷ γένει ἐπεικυίας· τῷ δ' ἐφεξῆς ἔτει μετὰ κομάνων πάλιν ἐπεξιόντες οἱ Βλάχοι, καὶ τὰ κράτιστα τῆς χώρας κείραντες, ἀσινεῖς ἐπανήλυσαν· τάχα δ' ἂν καὶ ταῖς χερσαίαις πύλαις τῆς βασιλίδος προσήγγισαν, ἐπ' αὐτὴν τραπόμενοι, εἰ μὴ τὸ χριστιανικώτατον οἱ ῥῶς γένος, καὶ οἱ τούτων ἀρχικῶς προεδρεύοντες, τῶν μὲν κατ' αὐθαίρετον ὁρμὴν κινηθέντες, τῶν δὲ ταῖς τοῦ ἀρχιποιμένος αὐτῶν λιταῖς ὑποπεισθέντες, ἀξιάγαστον οἷον τὸ πρόθυμον ὑπὲρ τοῖς ῥωμαίων ἐπεδείξαντο πράγμασι, καὶ διὰ τὸν τοῦ χριστοῦ λαὸν τὸν κακῶς ὑπὸ τῶν βαρβάρων πάσχοντα, ταῖς τοῦ ἔτους πολλάκις ἀπαγωγαῖς, καὶ ταῖς ἐκδόσεσι τούτων εἰς ἔθνη τὰ μὴ χριστώνυμα δυσχεράναντες· ὅθεν καὶ διὰ ταχέων ἀθροισάμενος ὁ τῆς Γαλίτζης ἡγεμὼν ῥωμανός, ἀγαθήν τε καὶ πολλὴν ἀθροιστὴν στρατιὰν, κατὰ κομάνων ἐξώρμησε, καὶ τὴν γῆν αὐτῶν κατὰ πολλὴν ἀδεῶς ἐπιὼν ἔφθειρε καὶ ἠφάνισε· καὶ τοῦτο φιλοφρόνως εἰς καύχημα καὶ μεγαλαυχίαν τῆς τῶν χριστιανῶν ἀμωμήτου πίστεως πολλάκις διαπραττόμενος, ἣ καὶ τὸ βραχύτατον καὶ ὅσον κόκκος σινάπεως μεθίστησιν ὄρη, καὶ μετατίθησι τὰ μετέωρα, τὰς τῶν κομάνων ἐφόδους ἔστησε, καὶ τοῖς ἀνάγκας πάσχουσι ῥωμαίοις ἀνακωχὴν ἐβράβευσε τοῦ κακοῦ, μὴ προνοοῦντος ἀρωγὴ καὶ ἀσυλλόγιστος συνασπισμὸς, καὶ φάλαγξ, ὡς εἰπεῖν, θεοσύλλεκτος ἐκ τῆς ὁμοπίστου φανεῖσα· πλὴν ἀλλὰ τὰ κατὰ τοὺς ταυροσκύθας τούτους ὁ τότε χρόνος ἠγωνισμένος ἐστασίασε, κατὰ δ' ὁμοφύλου σφαγῆς τὸ ξίφος ἔβαψεν ὅ,τε ῥωμανὸς οὗτος, καὶ ὁ δεῖπνον τὸ κίαβα ῥούρικας· νίκην δὲ ὁ ῥωμανὸς ἀπηνεγκάμενος, ῥωμαλέος ὢν τὸ σῶμα, καὶ τὰς χεῖρας δραστήριος, πολλοὺς καὶ τότε τῶν κομάνων κατέτρωσεν, οἳ συνεφύραντο τῆς μάχης τῷ ῥούρικα κρατίστη καὶ γενναιοτάτη φάλαγξ πρὸς αὐτὸν ὁρώμενοι. ἀλλὰ χρεὼν μηδὲ τῶν παρ' ἡμῖν ἀνιστόρητον ἦν. τις κολλυβιστὴς, καλομόδιος τὴν προσηγορίαν, οὗτος χρήμασιν ἐνεβρίθει πολλοῖς, ἀργαλέας καὶ δολιχὰς ἐνδημίας κατ' ἐμπορίαν πολλαχῆ ταλαίπωρος, κερδαλεόφρων ἄνθρωπος, ἐμεῖλαι καὶ συγκαθεύδων τῷ φασκωλίῳ, καὶ πρίων τὸ κύμινον, καὶ πάντα τιθεὶς τοῦ χρηματίζεσθαι δεύτερα, δίδωσι καθ' ἑαυτοῦ πολλάκις λαβὰς τοῖς χρυσοθύραις ἄρχουσιν, ἀνθρώπων τῶν ξυνωρίσατο, καὶ ὡς κῆπος ἀλκινόου, καὶ τῆς ὥρας τὸ ἀκραφνὲς, οὐκ ὄχνην τρέφων ἐπ' ὄχνῃ, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ παρέχων, χρυσὸν δὲ φέρων ἐπὶ χρυσῷ, ἐπὶ δ' ἀργυρίῳ φύων ἀργύρεον· ὁ δὲ φυτὸν ἄντικρυς γνώσεως ἦν, ὡς ἐν ἐδὲμ πεφυτευμένον τῇ ἀγορᾷ, καὶ τοῖς τῆς πόλεως στενωποῖς· οὐκοῦν ὡς ἡ ἄνθη τῆς ὀπώρας πάλαι τοὺς γενάρχας ἐδουλαγώγησεν, οὕτω καὶ τοῦ χρυσίου τὸ πυρωπὸν, τοὺς ὑπὲρ τῶν βασιλείων χρυσώνων εἰς τὴν ἐκείνου τρύγην ἐφείλκυσεν· ἀλλ' ἅμα τῷ καλομοδίῳ τὰς χεῖρας ἐπέβαλλον. καὶ ἅμα τὴν πόλιν εἰς στάσιν ἀνέστησαν, μεῖζόν τι τῶν προτέρων πεπονθότες δυστύχημα· οἱ μὲν γὰρ τοῦ καρποῦ δρεψάμενοι καὶ μεταλαβόντες, μηδὲ τὴν λιχνείαν ἐς μόνην τὴν ὅρασιν περιστήσαντες, τῇ δίκῃ δικαίως ὑπέπεσον·

tamẽ ſolent homines nõ tantũ cognatos & po- « pulares afflictos, ſed hoſtes etiam ſupplices be- « nignè tractare. Cæterùm eum in integrum re- « ſtituere prorſus noluit Lebunes, quòd ſibi fœdus cũ Rucratino intercedere affirmabat, nec incruentũ fore auxiliũ cerneret. Quapropter Caichoſroes denuò ad Imperatorem abit, ſpe principatus, eius ope, recuperandi concepra. Sed iterũ fruſtratus, apud Romanos uixit minori ſplendore, quàm pro nobilitate generis.

Sequenti anno Blachi cum Comanis impreſſione in Thraciã facta, & optimis quibuſq; prouinciæ partib. uaſtatis, incolumes receſſerunt: ac forſitan ad terreſtrẽ imperatricis urbis portam acceſsiſſent, niſi Roſsi, Chriſtianiſsima gens, eorũq; principes, partim ſua ſponte, partim ſui põtificis precib. adducti, admirabili ſtudio pro Romanis propugnaſſent, Chriſtiani populi miſerti, qui à Barbaris malè tractabaſ: & indignati, cum ſæpius eodem anno abduci, & gentib. à Chriſtiana religione alienis uenum dari. Vnde Calizæ princeps Romanus, magno & forti exercitu ſubitò coacto, in Comanorũ agrũ irrupit, & ſine ullo negocio diripuit & uaſtauit omnia: eoq; ſæpius in gloriã & amplificationem inculpatæ Chriſtianæ fidei, cuius minima pars, & grano ſinapis par, montes trãſponit, & ſublimia transfert, benignè facto, Comanorũ incurſiones repreſsit, & Romanis in excidij periculo cõſtitutis, auxiliũ tulit, inopinatũ prorſus & improuiſum, diuinitùs omnino procuratũ per eiuſdẽ religionis populũ. Cæterùm eo anno hi Tauroſcythæ quoq; ſeditione conflictati ſunt, & Romanus hic & Ciabæ princeps Ruricas, cæde populariũ ſuorũ enſes imbuerunt. Sed Romanus homo robuſtus & ſtrenuus, tũ quoq; multos Comanos cecîdit, qui optima & fortiſsima phalange Ruricæ opem tulerant. Sed nec hoc ſilentio prætereundũ eſt. Fuit numularius quidã Calomodius nomine, qui longinquis & difficilib. negociationib. maximã pecuniã acquiſierat, homo auarus & ſordidus, tantum nõ indormiens marſupio, & pecuniæ poſtponens omnia. Qui cum pro ditiſsimo celebraretur, & nõ ut hortus Alcinoi ficum ſuper ficum, & pyrum ſuper pyrũ, ferre, ſed aurum auro, argentũ argento cumulatum gignere diceretur, auarorũ principum inſidijs eſt appetitus ſæpè. Sed erat idẽ omnino arbor cognitionis, in foro & urbis angiportis, tanquam in Edem, plantata. Vt igitur pomi elegantia quondam primos parentes noſtros in ſeruitutẽ redegit, ſic tum auri nitor aulicos ad rapinam inuitauit. Sed ſimul & Calomodio manus iniecerũt, & ſeditionem in urbe excitarũt, maiorẽ quàm maiores noſtri calamitatẽ ꝑpeſſi. Nã illi nõ ſolo aſpectu cõtenti, ſed decerpto & guſtato fructu, iure pœnas dederunt: hi uerò

Comani à Roſsis repreſſi.

Romanus Calyzæ princeps.

Ruricas Ciabæ princeps.

Calomodius dives negociator caſſes tyrãni euadit.

hi uerò nondum uiſo auro fruſtra inhiarunt: & Tantaleam ſitim perpeſsi, cum fontem haberent, bibere non potuerunt. ſed crebrò haurire conati, aurum ex manibus amiſerunt. Nam circumforanei, Calomodij captiuitate & cauſa eius cognita ueſperi, manè tributim conuenerunt: & Dei templum ingreſsi, Patriarcham Camaterum Ioannem circũſteterunt, tantum non diſcerpturos eum aut de feneſtra præcipitaturos cõminati, niſi literis ad Imperatorem datis, Calomodium ut ouem perditam, aut aberrantem à grege, reuocaret. Is populi tumultu ægrè ſopito, facundia ſua & commiſeratione, eum quem quærebant, ut agnum reduxit, non auro pro pelle abrepto à lupis, neque lana direpta. Atque hic motus citra ſanguinem deſijt, & ex principio triſti & tragico, in comicũ ludum feſtiuamq́; fabulam eſt mutatus, fletu in riſum conuerſo. Non multis diebus pòſt, aliud malum erupit, quod ad ſanguinis effuſionem eſt progreſſum. Nam Ioannes quidam cognomento Lagus, prætorij cuſtodiæ ab Imperatore præfectus, inde & ſibi & ſuis pecuniam comparare inſtituit. O ſordidum ingenium: nec enim hiſtoriæ lex me plura dicere ſinit. & ſtipe quam homines pij ultrò conferebant, in ſuam rem conuerſa, noctu celebres fures uinculis liberatos carcere educebat: qui ædibus clàm perluſtratis, furta ad illum conferebant. Vnde præmio furib. diſtributò, reliqua homo facinoroſus malè collocabat, fideli miniſtro ſimulato, cum omnibus in rebus Deo perfidus eſſet. Hunc Lagum multi apud Imperatorem ſacrilegij detulerunt. qui correctione promiſſa, rem ſubinde differebat, quaſi uiribus deſtitueretur. Vnde Lagus ob ſcelera minimè trepidans, ſed tanquam libero magiſtratu fungens, apertè facinora Deo inuiſa perpetrabat. Quodam uerò tempore, circumforaneo quodam multis uerberibus affecto & raſo, audaciorem populi turbam & eiuſdem opificij ad ſeditionem incitauit. Statim igitur orto tumultu, non parua opificum pars Lagi capiendi cauſa ad prætorium conuolat. Sed cum is quouis lepore uelocius euanuiſſet, populus nihilominus confluens, magnum templum occupare, & alium Imperatorẽ creare uoluit. Sed quia ædẽ ſacram bipenniferi, præſidij cauſa eò miſsi iam occuparant, non digreſsi à prætorio, uerbis indecoris Imperatorem inſectati ſunt. Qui Chryſopoli tum agens, partem ſatellitum ad prætorium occupandũ mittit: eodemq́; præfectus urbis Conſtantinus Tornicius uenit. Ad cuius ſolum conſpectum exaſperati, lapidibus hominem petunt, & ſatellites profligant: & prætorij foribus effractis, & captiuis emiſsis, Chriſtianam illius loci ædem ſpoliant, Sarracenorum uerò conuenticulum à fundamentis euertunt. Quæ cum ſine ulla ratiòne feciſſent, ad caſtellum quæ Chalce dicitur, eodẽ modo graſſari uoluerũt:

Lagi ſeditio.

οἱ δὲ μάτην ἐμβλέψαι τοῖς χρήμασι φθάσαντες, μάτην ἐλίγχνευσαν ἐγχανόντες, καὶ δίψος ταντάλειον ἔπασχον. ἔχοντες γὰρ τὴν πηγὴν, οὐκ εἶχον πιεῖν ἐξ αὐτῆς, ἀλλὰ συχνάκις ὁρμήσαντες ἀρύσασθαι, εὕρισκον τὸ χρυσίον τῶν οἰκείων χειρῶν ἀφανιζόμενον· οἱ γὰρ ἀγοραῖοι ἑσπέρας μαθόντες τὴν τοῦ Καλομοδίου κατάσχεσιν, καὶ τὸ αἴτιον αὐτῆς ἐπιγνόντες, κατὰ φρατρίας ὄρθρου ἠθροίσθησαν· καὶ τὸν τοῦ θεοῦ νεὼν εἰσιόντες, καὶ τῷ πρώτῳ ἱεροφάντῃ ἀρχιερεῖ (ἦν δὲ οὗτος ὁ Καματηρὸς Ἰωάννης) περιστάντες, μικροῦ καὶ διασπᾶν ἀπείλουν, καὶ κύμβαχον ἐκ τῆς ἑστίας κάτω βαλεῖν, εἰ μὴ ὅσα καὶ σύντομα τοῖς πρὸς βασιλέα χρησάμενος γράμμασιν, ὡς πρόβατον ἀπολωλὸς, ἢ καὶ ἀπόνομον τὸν Καλομόδιον αὐτοῖς ἐπανακαλέσεται· ὁ δὲ μόλις κατασείσας τὸν λεὼ τὸν θόρυβον, τῇ τῶν χειλέων περιψοφήσει καὶ τῷ λαμπρῶς ἤδη τοῦτον πεπαῦσθαι, ἐπανήγαγεν αὐτοῖς ὡς ἀμνὸν τὸν ζητούμενον, μὴ τὸν χρυσὸν ὡς δορὰν ἐκπροσυρέντα παρὰ τῶν συχόντων αὐτὸν λυκιδέων, μηδὲ λυμανθέντα τὴν τρίχωσιν· καὶ τὸ μὲν οὕτως ἀναιμωτὶ παρελήλυθεν, ἐξ αἰτίας τραγικῆς τε καὶ σκυθρωποῦ ἐς κωμικὴν κατάληξιν ἀκοὰς, διὰ χαρίεν ἄθυρμα, καὶ χρηματίζον τὸ κλαυσιγέλωτα· οὐ πολλαῖς δ' ἡμέραις ὕστερον ἕτερον ἀνερράγη κακὸν, ὅ, τι καὶ εἰς αἱμάτων προχοὴν ἔχυσεν. Ἰωάννης γάρ τις, Λαγὸς τὸ ἐπώνυμον, ἐκ βασιλέως εἰληφὼς προΐστασθαι τῆς τοῦ πραιτωρίου φρουρᾶς, ἤθελεν ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς προσεταιρίοις φίλοις πορίζειν χρήματα· φεῦ τῆς ξυπαρότητος τῆς γνώμης· οὐ γάρ τι πλέον ὁ τῆς ἱστορίας νόμος ἀπειπεῖν ἐπιτρέπει μοι· ὅθεν τὰς ψυχικὰς τῶν φιλοθέων οἰκειούμενος ἐπιδόσεις, νυκτὸς ἀνίει φρουρᾶς, καὶ δεσμῶν τοὺς ἤδη κλεπτοσύνῃ διαβοήτους· οἱ δὲ λάθρα τὰς οἰκίας διορύττοντες, προσῆγον ἐκείνῳ τὰ φώρια, καὶ ἆθλον ἀσυδάκας ἐκ τῶν σύλων τοῖς συγκλόχοις διαδιδοὺς, τὰ λοιπὰ εἰς οὐ δέον προσέφερε, τὸν πιστὸν ὑπηρέτην, ὁ ὢν τὸ πᾶν ἄπιστος, ἐν τοῖς ἀπολμάτοις χρηματιζόμενος· τούτου διὰ τὸ λαγὼ πολλοὶ κατεῖπον ἐς βασιλέα, ὡς δρῶντα ἀνόσια· ὁ δὲ τὴν διόρθωσιν ἐπαγγελλόμενος, ὥσπερ ὁ ἀδυνάμενος ἀνεβάλλετο· ὅθεν οὐδ' ἀμῶς ἤδη τοῖς τολμωμένοις ὑποπτήσσων ἦν ὁ λαγὸς, ἀλλ' ὡς αὐθαίρετον χειρίζων ἀρχὴν, ἀνέδην τὰ θεομισῆ διεπράττετο· φύσει δὲ τῶν ἀγοραίων ἕνα συλληφθέντα, μετὰ τὸ πλῆξαι πολλὰς κατὰ νώτου, τριχῶν ὑπεδίκασε κουρᾷ, τὸ θερμότερον τῆς πόλεως καὶ τῷ ἀλόντι ὁμότεχνον, πρὸς στασιασμὸν ἀνερρίπιζε. σύγχυσις οὖν τὴν πόλιν κατείληφε, καὶ πλῆθος χειρωνακτικὸν οὐκ ὀλίγον ἐς τὸ πραιτώριον συνελθὸν, θηρεῦσαι ἐπειρᾶτο τὸν λαγών· ὁ δὲ ὑπὲρ δασύποδα συντονίᾳ δρόμου χρησάμενος, ἐκεῖθεν ἀφανίζεται· ὁ μέντοι λαὸς καὶ οὕτως ἤδη συρρέοντες, ὥρμων τὸν μέγαν ἀσφαλίσαι νεὼν, καὶ βασιλέα ἕτερον ἀνειπεῖν· προκατειλημμένου δὲ τοῦ τεμένους παρὰ τῶν ὡς αὐτοῦ φρουρὰν ἐκπεπεμμένων πελεκυφόρων, μὴ μεθιστάμενοι τοῦ πραιτωρίου, κατὰ τοῦ κρατοῦντος ἐνοχλίας ἀφίεσαν ἀπρεπεῖς· ὁ δὲ μὴ παρὼν τῇ πόλει, ἀλλὰ περὶ τὴν Χρυσόπολιν ἐναυλιζόμενος, πέμπει μοῖραν τῶν περὶ τὴν φυλακὴν τοῦ σώματος, καταληψομένην τὸ πραιτώριον· ἧκε δ' ἐκεῖσε καὶ ὁ τῆς πόλεως ἔπαρχος Κωνσταντῖνος ὁ Τορνίκης· ὃ δὲ πλῆθος καὶ πρὸς μόνην τὴν αὐτοῦ θέαν ἐκτραχυνθέντες, τόν τε ἔπαρχον λιθολίαις ἐκτρέπονται, καὶ τοὺς σωματοφύλακας ἐκπέμπονται· ἐπεὶ δὲ καὶ τὰς τοῦ πραιτωρίου ἀναρρήξαντες πύλας, ἄνεσιν τοῖς ἔνδον δεδώκασι, σκυλεύουσί τε τὸν ἐκεῖσε χριστιανικὸν νεὼν, τὸ δὲ τῶν Σαρακηνῶν συναγώγιον ἀνασκάπτουσιν ἐκ βάθρων αὐτὸ καὶ ταῦτα σὺν οὐδενὶ διαπραξάμενοι λόγῳ, ἐφίσαν τῷ φρουρίῳ τῷ λεγομένῳ χαλκῇ, κἀκεῖσε τὰ ὅμοια δράσοντες.

στρατιᾶς δ' ἀφηγουμένης βασιλικῆς μεθ' ἑνὸς τῶν τοῦ βασιλέως γαμβρῶν (ἦν δ' οὗτος ὁ παλαιολόγος ἀλέξιος) ἀνασειράζοντες τῆς ὁρμῆς, οὐ μὴν ἀφίσταντο τέλεον, ἀλλὰ σώμασι γυμνοῖς, ἔπειτα καὶ βραχεῖς τινὰς μεθ' ὅπλων ἐφεπομένους ἔχοντες, ὅλαις κατάφρακτοις συμπλέκονται στρατιαῖς, πρὸς οὐδὲν ἀνύσιμον ἢ πρακτικὸν ἔργον ἀκλεᾶς τελευτὴν ἑλόμενοι· ὅσοι δ' οἳ καὶ τῶν τεγῶν ὑπερφερόμενοι κεράμους κατέφερον, καὶ λίθους ὅσους χειροπληθεῖς ἐπιρρίπτοντες, καὶ ἐκτοξεύοντες ἕτεροι, τῇ βασιλείῳ ἀντεμάχοντο φάλαγγι· ὅλης οὖν τῆς ἡμέρας ἐκείνης μηδέν τι τῆς ἐκλύσαντες τῆς ὀργῆς, ὑπεχώρησαν πρὸς ἑσπέραν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ οὔτι τι [illegible] ὅλως, οὔτε πρὸς ἀγῶνα συνέδραμον δεύτερον· ἀλλὰ καὶ τοῦδε τοῦ κακοῦ παρελθόντος, ἐκ τοῦ τῶν κομνηνῶν τις γένους τῷ βασιλεῖ ἐπανίσταται, ἰωάννης τοὔνομα· παχύλιος δ' ὢν καὶ πιθώδης τὴν πλάσιν τοῦ σώματος, τὸν παχὺν εἰς ἐπώνυμον ἔλαχεν· οὗτος τοίνυν ἐπὶ μεγίστην νεὼ ἐξάπινα εἰσρυεὶς, καὶ τῶν στεφανίσκων ἕνα τῇ κεφαλῇ περιθεὶς, οἳ τὴν ἱερὰν ἀμφιπεριώρηνται τράπεζαν, ἔξεισιν ἐκεῖθεν· καὶ προσληφθεὶς ὑπὸ τῶν ὁμοτῶν (πλεῖστοι δ' ἦσαν οὗτοι, καὶ σχεδὸν τοῦ ἐπισήμου πάντες αἵματος) συνδραμόντων καὶ ὄχλου οὐκ ὀλίγου πρὸς τὴν φήμην τῶν πραττομένων, τὸ μέγα παλάτιον εἴσεισιν εὐμαρῶς· καὶ αὐτὸς μὲν ἐπὶ θρόνου διαχρύσου καθίσας, τινὰς ἐπὶ τῶν μεγίστων ὀφφικίων προβάλλεται· ὁ δ' ὄχλος καὶ τοῦ συστασιάσαντος μέρους τινὲς, τὰς ἀγορὰς καὶ ἀγυιὰς διιόντες, καὶ τὰς ᾐόνας καταλαμβάνοντες, βασιλέα ῥωμαίων αὐτὸν ἀνηγόρευον, καὶ οἰκίας κατέσκαπτον περιφανεῖς· νυκτὸς δ' ἐπιστάσης οὔτε τῆς φρουρᾶς, ὡς ἔδει, τῶν ἀρχέων ὁ ἰωάννης ἐφρόντισεν, οὔτε τὰς ἀναπεπταμένας πύλας ἀνέκλεισεν· ἀλλ' ὡς ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καθιστάμενος, καὶ μηδένα ἔχων ἤδη τὸν ἀνθιστάμενον, κατὰ δελφῖνας ἀναφυσῶν, καὶ ὕδατος ὅλα κεράμια ἐκπινῶν, δίψει ἀμάχῳ ἐχόμενος, οἷα κρεωβόρος, ἀπέψα σὺν ἱδρῶτας κρουνηδὸν ἐκρεάζοντας, καὶ θερμὸν ἀπατμίζοντας. τὸ δὲ περὶ αὐτὸν ὁπλιτικὸν τὴν ἱπποδρομίαν περιῄει, ἄλλως τ' ἄλλως ἐκεῖσε· οἱ γὰρ ὄχλοι δύναντος ἡλίου, κατ' ἀγέλας ὀρνίθων διέστησαν, τάχιον διαγελάσαι τὴν ἕω γλιχόμενοι, ὡς αὖθις συνδραμόντες τοῖς ὑπερηφανοῖς ἐπαναστῶσιν οἴκοις, καὶ τὰ σφίσιν φθόντα διαρπάσωσι· βασιλεὺς δ' ὅσον συγγενὲς συναθροίσας, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν οὐκ ἀπόλεμον, πέμπει κνεφαίως ἐπιθησόμενον τῷ ἰωάννῃ· οὐ γὰρ αὖ ἡμέρας διαφαυσάσης, ἡσυχάσειν ἀγαπήσειν τὸν τῆς πόλεως ὅμιλον, ἀλλὰ πλείονα πολλῷ καὶ δυσκάθεκτον πρὸς τὸν τύραννον συνελθεῖν ὀβριμώτερον, συλληψόμενον ἐκείνῳ τοῦ ἔργου, καὶ πολυμερῶς αὐτοῖς ἀντιμαχησόμενον· οἱ μὲν οὖν πλοίων ἐπιβάντες, καὶ τῇ ἀκτῇ προσίσχουσι τῆς μονῆς τῶν ὁδηγῶν, κἀκεῖθεν τοῖς πελεκυφόροις συμμίγνυνται τοῦ βασιλέως ὑπασπισταῖς· οὐδὲ γὰρ ἦν ὁπλοφόρους διὰ μέσης τῆς πόλεως διελθεῖν, καὶ μὴν ἐξάπινα συρραγέντες τοῖς περὶ τὸ θέατρον στασιώταις τοῦ ἰωάννου, αὐτούς τε ῥᾳδίως διασκεδάζουσι, καὶ κατὰ ῥαστώνην πᾶσαν τῷ ἰωάννῃ προσβάλλουσι, κἀκεῖνον ὡς βόσκημα πανσώμοις ἐπερειγόμενοι πληγαῖς, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀφελόμενοι, τῷ βασιλεῖ προσάγουσι. καὶ ἡ μὲν τῇ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἁψῖδι μετεωρίζεται πρὸς θέαν πάνδημον, ἔτι τοῦ αἵματος ἀποβλύζουσα, σεσηρυῖά τι δεινὸν, καὶ μεμυκυῖα τὼ ὀφθαλμώ· ὁ δ' ἄλλος ἰωάννης ἀρθεὶς ἐπὶ κλίνης, αἴθριος προτίθεται κατὰ τὴν μεσημβρινὴν πύλην τῶν ἐν βλαχέρναις ἀνακτόρων· καὶ βασιλεὺς τὰς ἄνωθεν αὐτοῦ ἀρχικὰς διαίτας ἐσιὼν, ἰδεῖν τὸ κάτωθεν, ὁμοῦ μὲν τῆς ὄψεως δι' αὐτοῦ τῷ πτώματι, ὑπὲρ βοῦν σιτευτὸν μεγαλόπλευρον,

ὁμοῦ

Sed cum Imperatoris gener Alexius Palæologus, exercitum in urbem reduxiſſet, furore nonnihil repreſſo, cœptis non plané deſtiterunt: ſed principiò nudis corporibus, deinde paucis armatis aſcitis, cum legionibus ferro undique fulgentibus congrediuntur, nullo cum fructu & gloria morituri. Erant etiam qui tectis conſcenſis tegulas deijcerent, & lapides quantos uola capit iacularentur. alij ſagittas in Imperatorium exercitum torquebant. Ac toto eo die nihil remiſſa iracundia, ſub ueſperam demum abierunt. Poſtridie nec obmurmurarunt quicquam, nec pugnam iterarunt. Hoc quoque malo elapſo, quidam ex Comnenia familia, contra Imperatorem inſurgit, nomine Ioannes. qui cum homo uentroſus & dolij ſimilis eſſet, Craſsi cognomentum tulerat. Is ſubitò in maximum templum confugit: & corolla ex ijs quæ circum ſacram menſem pendent capiti impoſita, rurſus egreditur: & à coniuratis (qui plurimi erant, & plerique nobilitate inſignes) & magnæ turbæ concurſu facilè in magnum palatium perductus, in aurato ſolio conſedit, & quibuſdam maxima officia committit. Interim uulgo & parte ſeditioſorum per fora uicos & littora eum Romanorum Imperatorem proclamante, & magnificas ędes diruente. Nocte inſtante, Ioannes nec palatij cuſtodiam curauit, ut oportuit, nec euerſas fores reſtituit: ſed uelut aduerſarijs omnibus ſublatis, in tuto collocatus, tanquam Delphin anhelans, & ob ſitim uehementiſsimam totas amphoras aquæ exhauriens, ſudorem riui inſtar ex uaſto corpore decurrentem & fumantem abſtergebat. Eius uerò milites ad Circum equeſtrem temerè deambulabant. Nam plebs poſt Solis occaſum, ut grex auium, diſsipata, ut aurora celerius oriretur optabat, quo locupletum ædes diriperet. Imperator uerò cognatos, & quicquid bellicoſorum hominum ſecum habebat, miſit, ut in tenebris Ioannem opprimerent. Nam ſi diluxiſſet, urbanam turbam non eſſe quieturam, ſed longè plures & importuniores concurſuros, ad tyrannũ adiutandum & defendendum. Quare hi nauiculis ad Hodegium monaſterium traijciunt, atq; inde cum bipenniferis Imperatoris ſatellitibus ſe cõiungunt (neq; enim armatis per forũ tranſire licebat) & circa theatrũ factionẽ Ioannis ſubitò adorti ſunt. qua facilé profligata, per ſummum ocium ad ipſum Ioannẽ irrumpunt, eúmque tanquam pecudem totis corporibus connixi cædunt, & caput eius Imperatori offerũt. Id in fornice fori pro publico ſpectaculo eſt ſuſpenſum, cruore adhuc deſtillãte, cum fœdo oris hiatu & clauſis oculis. Reliquũ eius cadauer in lecto collocatũ, in meridionali porta Blachernij palatij ſub dio exponitur. Imperator uerò è ſuperiori conclaui ſimul & ſpectaculo illo fruebatur, cadaueris inſtar uaſti tauri tumẽtis,

ſimul

Ioannis Comnenij Craſsi ſeditio.

ſimul & tanto ſucceſſu cum inſolentia lętabatur. Cadauere inde ſublato, & canibus ac uolucribus proiecto, quod omnibus ferè immane & inhumanum facinus uiſum eſt, coniurati eius comprehenſi, & quęſtionibus adhibiti, ut conſcios nominarent, in uincula & carceres conijciuntur. Fecit & aliud Imperator, neſcio quale.

Alexij ſpoliatio nauium, & perfidia in Rucratinum.

Conſtantinum quendam Francopulum cum VI triremibus in Pontum Euxinum miſit, per ſpeciem de mercibus nauis cuiuſdam, quæ ex Phaſide Byzantium nauigans, iuxta Ceraſuntem fracta eſſet, inquirendi: reuera autem, ut oneraria nauigia, quæ Aminſum appellerent, ſpoliaret. Is, ut iuſſa Imperatoris exequeretur, nulli naui parcit: ſed ſpoliatis omnibus quæ & Byzantium plenæ mercibus ibant, & ſuis rebus uenditis, & alijs impoſitis, inde recedebant: poſt bimeſtre in urbem redijt, quibuſdam negociatoribus occiſis, & in mari demerſis. quorum pecuniam ſibi uendicauit, cæteros Leberide nudiores dimiſit. Ii urbem & palatium ingreſſi, ſæpe ſuas iniurias conqueſti ſunt, & cum luminibus ſacras ædes frequentarunt. Sed nihil ab Imperatore impetrarunt, qui bonis illis iam uenditis, pecuniam in fiſcum redegerat. Quare Iconienſes negociatores Rucratinum adeunt, qui per legatos res eorum ab Imperatore repetebat, pacis quoque mentione facta. Imperator uerò Francopulum defeciſſe cauſatus, nefaria illius facinora à ſe remouebat, ſpe in mendacio collocata, & rerum ueritate diſſimulata.

» ciſſe cauſatus, nefaria illius facinora à ſe remo-
» uebat, ſpe in mendacio collocata, & rerum
» ueritate diſſimulata.

Pace facta, Rucratinus præter annui tributi pactionem, etiam L minas argenti accepit, quas ſpoliatis mercatoribus reſtitueret. Imperator uerò poſt dies aliquot Rucratini uitæ inſidiari deprehenſus eſt. Nam Chaſium quendam maximis pollicitationibus impulſum, leuis amicitiæ cultor, cum rubricatis literis ad eum tollendum ablegat. Verùm capto Chaſio, literis deprehenſis, & omni fabula explicata, ruptum eſt fœdus: eaque de cauſa Turcæ multas Orientales urbes infeſtarunt.

Michaelis defectio.

Adhæc Michael quidam, Ioannis Sebaſtocratoris nothus filius, ad exigenda Mylaſſenæ prouinciæ tributa miſſus, homo adoleſcens & contumax, deficit. ſed prælio uictus & fugatus, ad Rucratinum ſe confert. à quo Imperatoris odio cupidiſſimè ſuſceptus, acceptóque exercitu, Mæandricas urbes uarijs affligit modis, Barbaris ipſis crudelior.

Comnenij cauſa interitus Reipublicæ.

Quod ſi ulla grauiſſima cauſa fuit, cur Romanum Imperium labefactatum, urbes atque prouincias amiſerit, & ipſum deniq; corruerit: Cõnenij regni cupiditate ad hoſtes deſſciendo, eam ſuppeditarunt. Nam cũ ad gentes Romanis inimicas confugerent, patriæ pernicies erãt: quanquam apud nos rebus gerendis & adminiſtrãdo Imperio ineptiſſimi & ſtolidiſſimi. Cæterùm Alexius Nouẽbri mẽſe contra Michaelẽ in Orientem profectus, in reditu ad

Pythia

ὁμοῦ δὲ διαχεόμενος τῷ φρονήματι, καὶ κατεπαλαζονευόμενος τὸ κατόρθωμα. μετὰ δέ, τὸ σῶμα ἐκεῖθεν ἀρθὲν κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰ παρατίθεται· ὃ καὶ δεινὸν δ' ἦν μικροῦ καὶ ἀπάνθρωπον τοῖς ἅπασιν ἔδοξε· οἱ δ' ἐκ τῆς συνωμότιδος μερίδος τοῦ ἐκείνου συλληφθέντες, καὶ βασάνοις ὑποβληθέντες, ὅπως ἐκφέροιεν τοὺς συνίστορας, δεσμοῖς καὶ φρουραῖς παραπέμπονται· ἀλλ' οἷον καὶ τόδε διέπραξεν οὗτος ὁ βασιλεύς, ἀνδρί τινι παραδοὺς τριήρεις ἕξ, ᾧ ἡ μὲν κλῆσις ἦν Κωνσταντῖνος, ἡ δ' ἐπίκλησις Φραγγόπουλος, ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον ἐξέπεμψε, λόγῳ μὲν δοκεῖν περὶ φορτίου πλοίου τινὸς ἐξετάσοντα, ἐκ Φάσιδος καταίροντος ἐς Βυζάντιον, περὶ δὲ Κερασοῦντα ναυαγήσαντος, τῷ δ' ὄντι τοὺς ἐς πόλιν τὴν Ἀμινσὸν καταπλεύσοντας ὁλκάσιν ἀποδυσόμενον, καὶ τοῦτο τὸ ἐγχείρημα προσομένοντα· ὁ δὲ κατ' ἐπίταγμα τὸ βασιλικὸν ἐς τὸν Εὔξεινον ἀναπλεύσας, οὐδεμιᾶς φείδεται νηός· ἀλλὰ πάσας σκυλεύσας, ὅσαι τε ἐς Βυζάντιον ἐμπορευμάτων πλήρεις κατήγοντο, καὶ ὅσαι αὖθις ἀνήγοντο, ἐκδυόμεναι τὰ ἑαυτῶν, καὶ ἄλλα ἐπιφορτιζόμεναι, μετὰ δύο μῆνας ὑπέστρεψε, τινὰς τῶν ἐμπόρων μαχαίρᾳ ὑποδικάσας, καὶ τῷ βυθῷ παραπέμψας, ὧν τὰ χρήματα αὐτὸς ἰδιώσατο, τοὺς δ' ἄλλους ὄφεως γυμνοτέρους ἐκπεμψάμενος· οἱ δὲ τὴν πόλιν εἰσιόντες, πολλάκις μὲν ἱκέτευσαν ὑπὲρ ὧν παρὰ δίκην πεπόνθασιν ἀρχείοις προσιόντες, καὶ θείοις μετὰ φώτων τεμένεσι παραβάλλοντες· οὐκ εἶχον δὲ τὸν βασιλέα πρὸς οἶκτον ἐπικάμψαι, τὰς αὐτῶν ἐμπορείας καθάπαξ ἐξαργυρώσαντα, καὶ ὑπὸ αὐτοῦ ταμιείῳ ἐγκαταθέμενον· οἱ δ' ἐξ Ἰκονίου τοίνυν ἀφορμώμενοι ἔμποροι, τῷ Ῥουκρατίνῳ προσίασι. καὶ πέμψας οὗτος ἐς βασιλέα, τὰ τούτων ἀπῄτει χρήματα· ἦν δὲ καὶ λόγος τότε περὶ σπονδῶν· βασιλεὺς δὲ ἀκρατῆ ὀνομάζων τὸν ἑαυτοῦ Φραγγόπουλον, τῆς οἰκείας γνώμης ἀπῆγεν ὅσα οὗτος ἀνοσιουργήσειεν, ἐπὶ ψεύδει τὴν ἐλπίδα τιθέμενος, καὶ τῇ ἀληθείᾳ τῶν πραγμάτων ἀντιμαχόμενος· τελεσθείσης δὲ τῆς ἀγάπης, ὁ μὲν Ῥουκρατῖνος μεθ' ἐτησίου αἰτήσεως φόρου, καὶ μνᾶς ἀργυρίου προσειλήφει πεντήκοντα, εἰς ἀπόδομα ὧν οἱ ἔμποροι ἀφῃρέθησαν· ὁ δὲ βασιλεὺς φωρᾶται μετ' ὀλίγας τῇ ἐκείνου ἐπιβουλεύων ζωῇ· μεγίσταις γὰρ ὑποσχέσεσι Χάσιόν τινα ἐλαφρίσας, καὶ τούτῳ ἀμαθῶς, ὡς ἐς φιλίαν ἀστάθμητος, ἐγχειρίσας γραμμάτιον ἐρυθρόγραφον, ἐκπέμπει τὸν Ῥουκρατῖνον ἀναιρήσοντα. συλληφθέντος δὲ τοῦ Χασίου, καὶ τὸ γράμμα καὶ τὸ δρᾶμα ἐκφήναντος, παρεβάθησαν μὲν αἱ σπονδαί, πολλαὶ δ' ἐκ τῶν Τούρκων ὑπεδρομαὶ διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν ταῖς ἑῴαις ἐπανέφυσαν πόλεσι. καὶ Μιχαὴλ δέ τις ἐκ νοθείας υἱὸς ἐκείνου τοῦ σεβαστοκράτορος, τῆς ἐπαρχίας Μυλάσσης φορολόγος ἀποσταλείς, νέος ὢν καὶ αὐθάδης, τοῦ βασιλέως ἀφίσταται· πολέμῳ δὲ ἡττηθεὶς καὶ φυγών, ὑπὸ Ῥουκρατίνου προσίεται, καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως μίσει προσδεχθεὶς ἀσμενέστατα, στρατιὰν δὲ ἐκείνου δεχόμενος, τὰς μαιανδρικὰς πόλεις πολυτρόπως ἐσίνετο, χεῖρον τῶν ἀλλοφύλων καὶ νηλέστερος ἀνδροφόνος δεικνύμενος· εἴπερ γὰρ αἰτιώτατον τοῦ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐς γόνυ καταπεσεῖν, καὶ χωρῶν καὶ πόλεων χηρῶσαι πολλῶν, ὕστερον δὲ καὶ αὐτὴν ἐξαπολωλέναι, ὅπερ οἱ ἐκ Κομνηνῶν γεγόνασιν ἀφεστάμενοι καὶ βασιλειῶντες· ἔθνεσι γὰρ ἔθνεσι καταλύοντες μὴ φίλα Ῥωμαίοις νοοῦσι, τῆς πατρίδος ἦσαν πανώλεθροι, καίτοι γε τῶν παρ' ἡμῖν μόνοι περὶ πράγμασιν ἐγχειρῆσαι ἐλᾶν τε καὶ κρατῆσαι, ἀνεπιτηδειότατοι ὄντες, καὶ πάντων ἀχρειότατοι καὶ σκαιότατοι· διὰ δὲ τὴν τοῦ Μιχαὴλ κίνησιν περὶ μῆνα τὸν φυλλοχόον ἔξεισιν ὡς ἐν ἕῳ Ἀλέξιος· ὑποστρέφων δ' ἐκεῖθεν, παρέβαλεν

εἰς τὰ

ἐς τὰ πύθια, τοῖς θερμοῖς ἐννηξόμενος ὕδασιν· ὡς δὲ ἅλις εἶχε λουτήρων καὶ κρατήρων, ἔδοξε καὶ μακροτέρου πλοός. ἀμφερίστευον γὰρ περὶ τοῦδε ἐν ἄνακτι καὶ ἀνὰ μέρος ἐκράτουν αἱ ἐπίγειοι καὶ φίλαλοι χάριτες, καὶ λαμπὰς αὖ ἀνεδιδοῦντο τὴν νίκην· ναῦν τοίνυν εἰσιὼν στρατηγίδα, εὐθὺ τῶν νησιδίων διέπλωε (τῶν ἄγχιστα τῆς κωνσταντίνου ἀμφιρρύτων), τὸν ἀστακηνὸν κόλπον ἀφεὶς περιπλεῖν. λαίλαπος δ' αἰγυρθείσης ἐξαίφνης, καὶ μετεωρισθέντος τοῦ κύματος ὀρθὸν πλοῖον ἐκ πρώρας ἐπὶ πρύμναν αἴρεται, καὶ μικροῦ καταδύεται, ῥεῖθρον καὶ ῥόθον ὑποκλυζόμενον· ἐθορύβουν μὲν οὖν οἱ πλωτῆρες, καὶ ἱδρῶσι περιερρέοντο, βοαὶ δὲ τῶν ἐμπλεόντων καὶ θεοκλυτήσεις ἦσαν, οἰμωγαί τε καὶ ὀλολυγαὶ διωλύγιον ἐξηκούοντο· συνέπλεον δὲ βασιλεῖ πᾶσαί τε καὶ πάντες ὑπασπίδιοι, οἷς καὶ ποθεινὴ μὲν ἡ γῆ τοῖς βαδίζουσι, ποθεινὴ δὲ καὶ αὐτοῖς ἐδόκει τις ἐντυχεῖν, πολλὰ δὲ καὶ παντοῖα διακινδυνεύσαντες, ἀγαπητῶς καὶ μόλις πρὸς τὴν προσεγγίζουσαν διασώζονται· ἐκ δὲ ταύτης, τοῦ κύματος ἠρεμήσαντος, ἐς χαλκηδόνα καταίρουσιν· ἔνθα τοῦ ἰλίγγου ἀνενεγκόντες, καὶ τὴν ἅλμην ἀποπλύσαντες, ἐν λήθης βυθοῦ παραδόντες τὰ χαλεπὰ τοῦ κινδύνου καὶ φοβερά, ἐς τὸ μέγα διαπεραιοῦνται παλάτιον, ἁμίλλας τελέσοντες ἵππων, καὶ θεάτροις τὸν δῆμον δεξιωσόμενοι. ὡς οὖν εἰλήφει πέρας καὶ τάδε, βασιλεὺς μὲν ἀπελθεῖν ἐς βλαχέρνας αὐτίκα ἤθελε, τῆς δὲ τῶν * ῥωμαίων ἀκαιρίας προϊσταμένης (οἱ γὰρ ἐς ἡμᾶς αὐτοκράτορες καὶ μέχρι * βηματίσαι, τὴν τῶν ἀστέρων θέσιν περιεργάζονται) τὴν πρώτην τῶν νηστειῶν ἑβδομάδα ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ τὸ σύμφορον οὐχ ἑκών· ὡς δ' ἦν ἕκτη τῶν ἡμερῶν οὐκ ἀναίσιος πρὸς μετάβασιν, καὶ μάλιστα ἐπὶ βαθέως ὄρθρου μελετωμένη, ἔγνω μετασκευάσαι κρυφαίως, καὶ μήπω τοῦ ἡλίου διασπείραντος τὰς ἀκτῖνας, τὰς βλαχέρνας καταλαβεῖν· ἥ τε οὖν τριήρης παρὰ ταῖς ἀκταῖς τῶν ἀρχείων ἐσάλευεν, καὶ τὸ συγγενὲς ἅπαν τοῦ βασιλέως παρ' αὐτὸν μετὰ φώτων συνήλειτο, σύμπλουν ἐσόμενον· τοῦ θεοῦ δὲ δεικνύντος, ὡς κύριος ἐστιν ὡρῶν καὶ χρόνων αὐτός, καὶ παρ' αὐτοῦ κατευθύνονται, εἴτε μὴν συμποδίζονται τὰ τινῶν διαβήματα, τὸ πρὸ τῆς βασιλείου κλίνης δάπεδον αὐτομάτως ὑποχαλᾷ, καὶ εἰς χάσμα ἱκανῶς διανοίγνυται, καὶ βασιλεὺς μὲν παραδόξως τοῦ κινδύνου ῥύεται· ἕτερος δὲ τῶν τούτου γαμβρῶν ὁ παλαιολόγος ἀλέξιος καὶ συχνοὶ ἄλλοι, φύρονται ἐπὶ διαστήματι, καὶ πάσχουσι κακῶς τὰ βάθρα τοῦ σώματος. εἷς δέ τις ἐκτομίας καὶ ἐτεθνήκει, εἰς τὸ βαθύτερον τοῦ χάσματος καταδύς. οἷα μὲν οὖν φρονεῖν ἢ μετάνοιαν ἐπὶ τούτοις εἴληφεν ὁ κρατῶν, οὐδαμῶς ἔχω ἐπεξιέναι· ὃ δὲ μετὰ πόδας ἐπηκολούθησε, τοῦτ' ἤδη καὶ τῇ ἱστορίᾳ παραδίδωμι. τῷ βασιλεῖ τούτῳ καὶ τρίτη θυγάτηρ ἦν, εὐδοκία τοὔνομα· ταύτην ἔτι τοῦ τεκόντος ἀνδρόνικον ἐκδιδράσκοντος, ἰσμαηλίτας τε καὶ παλαιστίνην περιιόντος πλανήτος, ὁ πρὸς πατρὸς ἀδελφὸς ἰσαάκιος ἑνὶ τῶν παίδων ἐκδίδωσι τῷ στεφάνῳ τοῦ νεεμὰν (ἦν δ' οὗτος ἡγεμὼν τῶν τριβαλλῶν)· ἀλλ' ὁ μὲν βραχὺ ἐπιμείνας τῇ ἀρχῇ χρόνον, ἐς ὄρος ἄνεισι τὸ παπύκιον, καὶ βίον ὑπεισι τὸν μοναδικόν· ὁ δὲ υἱὸς στέφανος κληροῦχος τῆς πατρῴας σατραπείας τὴν εὐδοκίαν δείκνυσι, ἔτεσι συχνοῖς ἐξημέτρησε, καὶ παί-
» δων ἐξ αὐτῆς ἀκούει πατήρ· καινοτόμος δ' ὢν ὁ χρόνος καὶ
» προβολεὺς τῶν ἀνομοίων ἀλλήλοις, διίστησιν ἀμφοτέρους
» τῆς πρὶν ἑνότητος καὶ συμπνοίας, οὐκ ἀφεὶς τὴν ἰσχὺν τῶν ἀνα
» πνοῶν συμφυΐαν πρὸς αὐθέντων ὃ τοῖς ἐχέφροσι συζυ-
» γίοις πλήρωμα τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας κρίνει).

ἐκγοῦν

μίνης

Pythia caſtrametatus eſt, ut calidis aquis innataret. Balneis & crateribus ſatiatus, longiorem nauigationem deſiderauit. Nam in eius animo terreſtrium & marinarum uoluptatum cupiditas ex æquo certabant, nunc his, nũc illis uincẽtibus. Cõſcenſa igitur naui imperatoria, rectà ad paruas inſulas paſsim iuxta urbem ſitas contendit, Aſtacenum ſinum circumuectus. Orto autem ſubito turbine, fluctu in altum erecto, nauis à prora in puppim ſublata, propemodũ ſubmergitur, undis undiq; urgentibus. Nautæ tumultuari, ſudare uectores, uociferari, Deum inuocare, ſuſpirare, clarè eiulare. Vehebantur enim unà omnes Imperatoris familiares utriuſque ſexus, terræ uidendæ & attingendæ cupidiſsimi. poſt multos labores & pericula uix optatiſsimam Principis inſulam attingunt. Ex ea, tempeſtate ſedata, Chalcedonem traijciũt. Vbi uertigine poſita, & ſalſugine reiecta, timoribus & periculis obliuioni traditis, in magnũ palatium tranſeunt, ad edendos Circenſes ludos, & populum ſpectaculis exhilarandum.

Alexij periculum à naufragio.

Quibus finitis, Imperator ſtatim in Blachernas ſe conferre uoluit: ſed quia tempus incommodius obſtabat (nam noſtri temporis Imperatores nec minimam mutationem aſtris inconſultis inſtituunt) primam ieiuniorũ hebdomadem in magno palatio haud ſanè uolens permanſit. Vt uerò dies ſextus ad migrationẽ nõ erat incommodus, præſertim ſi ea ſummo mane fieret, diluculo ante ſolis ortum trãſire Blachernas inſtituit. Igitur & triremis in ancoris ad palatiũ fluctuat, & omnis Imperatoris cognatio cũ luminib. adeſt, ut nauiget unà. Deo
" uerò monſtrãte, ſe eſſe horarum & temporum
" dominum, & à ſe itinera hominum uel proſperari uel impediri; ſolũ ante Imperatoriũ cubile ultrò cedens profundè dehiſcit, ac id periculũ Imperator mirabiliter euadit. Sed alter eius gener Alexius Palęologus, & alij plures uoragine illa impliciti, in crurib. malè afficiuntur: quidã uerò eunuchus in imum hiatũ delapſus, perijt. Quid Imperator ea de re cogitarit, & an cõſilium mutarit, dicere nullo modo poſſum. Quod uerò e ueſtigiò cõſecutũ eſt, referã.

Alexij periculum à ruina.

Habuit Alexius tertiã quoq; filiã, Eudociã nomine: quam ipſo adhuc Andronicũ fugiẽte, & apud Iſmaelitas & in Palæſtina oberrãte, patruus Iſaacius Stephano filio Neemanis deſpondit, Triballorũ principi. Verùm is exiguo tempore in principatu exacto, in Papycio monte fit monachus. Filius uerò eius eodem nomine Stephanus Eudocia paternæ ſatrapiæ domina declarata, pluſculo tempore exacto liberos ex
" ea ſuſcipit. Sed tẽpus omnia innouare, & per-
" petuò diſsimilitudines inducere ſolitũ, ambos à priſtina coniunctione & conſenſione diſiungit, nec in eo numero eſſe patitur, quos Lyricus his uerſibus celebrat,

Eudocia Alexij filia à Stephano Triballo repudiata.

Felices ter & amplius "
Quos irrupta tenet copula, nec malis "
Diuulſus querimonijs Suprema citius ſoluit amor die. "

Nam ille uxori pruritum libidinis, ea cõtrà marito bibacitatem à primo diluculo & aliarum mulierum conſuetudinem obijciebat. Ita diſsidio ſubinde creſcente, Stephanus Barbaricum conſilium init atq; exequitur. Nam ſiue conficto, ſiue uerè obiecto adulterij crimine, Eudociam omni ueſtitu muliebri ſpoliat, ſola tenui interula relicta, eaq; undiq; præciſa, ut uix pudendas partes tegeret, atque ita ignominioſe quò libitum eſſet abire ſinit. Huic pœnæ tam inhoneſtæ, atroci & immodicę, frater eius Volcus intercedit: & obiurgata eius inhumanitate, orat, ut depoſita iracundia paulo clemẽtius agat, habita ratione illuſtris generis Eudociæ: & famæ ſuæ conſulat, ac tantam ignominiæ labem caueat. Sed cum pertinax & implacabile eius ingenium mouere non poſſet, ipſe Eudociam ita ſuſceptã ut dignitas eius poſtulabat, Dyrrachium perducendam curat. Quo caſu cognito pater, filiã lecticæ & ornamentis muliebribus miſsis, in ædes ſuas recipit. Cæterùm ne hi quidem Neemanis filij longo tẽpore cõcordes permanſerunt: ſed inimicitijs ſuſceptis, in cæterorum cœtum tranſierunt, quos ſupra diximus per ambitionem & uæcordiam, naturæ oblitos eſſe: & Volcus uictor, Stephanum & principatu & patria exegit. Nam cum fraternæ cædis exemplum ex urbe imperatrice promanaſſet, & extremos orbis terrarũ fines peruagatum eſſet, non Perſæ tantum & Tauroſcythæ, & hi Dalmatæ, & poſtea Pannonij, ſed & alij plures cęterarum gentium principes, enſibus in cognatos ſuos ſtrictis, ſeditionũ & cædium patrias ſuas compleuerunt. Sub hoc tempus Ioannes cum maximo & armis inſtructiſsimo exercitu, Myſia egreſſus, Conſtantiam inſignem urbẽ Rhodopæi territorij ſine ulla difficultate capit: & mœnibus dirutis, Varnã ſexto die paſsionis Dominicæ fortiter oppugnat. Sed cum ij qui urbem tenebant, plerique fortiſsimi uiri, & Latini generis, ſumma ope reſiſterent, quadrilateram machinam fabricat, quæ longitudine latitudini foſſæ, & altitudine faſtigio mœnium reſponderet: & ea rotis ſubiectis proximè foſſam collocata, & deinde euerſa, utroſque fines apprehendit: eademq; machina & ad explendam foſſam, & ad conſcendenda mœnia pro ſcalis uſus, triduo Barnæ potitur. neque diei ſolennitatem (erat enim id ſanctiſſimum ſabbathum, quo Dominus in ſepulchro dormiuit) neque Chriſtianum nomen ueritus Barbarus, quod ſolis labijs iactabat; ſed intemperijs ſanguinatij alicuius dæmonis actus, omnes quos uiuos cæperat, in foſſam præcipitauit: iniectaq; humo, & expleta, ſepulchretum locum illum facit: nec multo pòſt, etiã mœnib. euerſis, in Myſiã reuertitur, huiuſmodi uictimis & abominandis inferijs celebre illud ſabbathum ueneratus. Atque hæc ſic geſta ſunt.

Fratrum quoq; gratia rara eſt.

Myſi Conſtantiã & Varnam expugnant.

[illegible] ὁ μὲν τῇ γυναικὶ ἐνεκάλει τὴν τῆς ψωράσεως ἀκρασίας ὀδαξησμόν, ἡ δὲ τἀνδρὶ προσωνείδιζε τὴν οἴνους ἐξ ἑωσφόρου ἀκροχάλικα, καὶ τὸ μὴ πίνειν ὕδατα ἐξ οἰκείων ἀγγείων, καὶ τὸ κρυφίως αὐτὴν ἐμπίπλασθαι· καὶ προβαινούσης οὕτω τῆς διχονοίας ἀεὶ ἐπὶ μέγα, σκέπτεταί τι βαρβαρώτερον ἔργον ὁ Στέφανος, καὶ αὐτὸ μέντοι πλασάμενος γοῦν, ἤτοι καὶ φάμενος ἀληθῶς, μοιχευομένην ἁλῶναι τὴν Εὐδοκίαν, παντὸς ἐκγυμνοῖ περιβλήματος γυναικείου, τὸν ἔσχατον αὐτῇ καὶ λεπταλέον χιτῶνα μόνον καταλιπών· καὶ τοῦτον κύκλῳ περιερρωγότα, ὡς μόλις περιστέλλειν τὰ τῶν μελῶν ἀσχήμονα, καὶ ἀφίησιν οὕτως ἀτίμως, ἔνθα καὶ διεγνώκει πορεύεσθαι· πρὸς δὲ ταυτηνὶ τὴν πρᾶξιν τὴν οὕτως ἄσημον καὶ ἀπότομον, καὶ τὴν ὑπέρογκον ἀμωτικείαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ Βέλκος, ἔς τε τὸ ἀπαίδευτον αὐτοῦ ὠνείδισε τὸν κασίγνητον, καὶ ἁρμοσθῆναί τι τῆς ὀργῆς, καὶ καθυφεῖναί τι μικρὸν καθικέτευσεν, ἀπιδόντα πρὸς τὸ μεγαλεῖον τοῦ γένους τῆς Εὐδοκίας, καὶ ἑαυτὸν δὲ οἰκτειρήσαντα, γενησόμενον οὕτως ἐπ' ἀσχήμοσιν ἔργοις ἀοίδιμον. οὐκ εἶχεν δὲ καὶ πείθειν, ὡς τῇ γνώμῃ ἀκαμπῆ καὶ δυσμείλικτον, αὐτὸς τὴν Εὐδοκίαν προσηκούσης κομιδῆς ἀξιώσας, παραδίδωσι τοῖς ἀπάξουσι δεόντως εἰς τὸ Δυρράχιον. μαθὼν δὲ τὸ γεγονὸς ὁ πατήρ, πέμψας ἀμφικέφαλον καθέδραν, καὶ κόσμους περιδεραίους, ἄλλας τε λαμπρειμονίας βασιλικάς, ἀνακαλεῖται τὴν θυγατέρα· πλὴν οὐδὲ τοῦ νεμανὲ οὗτοι υἱοὶ ἀδελφὰ φρονοῦντες εἰς τέλος διήρκεσαν· ἐκπολεμωθέντες δὲ κατ' ἀλλήλων, τῷ χορῷ τῶν ἄλλων καὶ οὗτοι συνηριθμήθησαν, οὓς μικρῷ πρόσθεν εἰρήκαμεν ἀγνοηκέναι τὴν φύσιν διά τε φιλαρχίαν καὶ τρόπου σκαιότητα· καὶ φανεὶς κρείττων ὁ Βόλκος, τῆς ἀρχῆς ἅμα καὶ τῆς πατρίδος ἐκτοπίζει τὸν Στέφανον· ἐκ γὰρ τῆς τῶν πόλεων βασιλίδος, ὥσπερ τινὸς ὑπογραμμοῦ καὶ τύπου καὶ κοινοῦ θεμεθλίματος τῆς ἀδελφοκτονίας διεξιούσης, καὶ διαδραμούσης τῆς γῆς τὰ πέρατα, οὐ Πέρσαι μόνον καὶ Ταυροσκῦθαι, καὶ οὗτοι οἱ Δαλμάται, καὶ μετέπειτα Παίονες, ἀλλὰ καὶ λοιποὶ ἕτεροι τοῖς ἔθνεσι δυναστεύοντες, στάσεων καὶ φόνων τὰς ἑαυτῶν πατρίδας ἐνέπλησαν, καθ' ὁμογνίων τὰ ξίφη σπασάμενοι· ἐπὶ δὲ τοῦ χρόνου τούτου ἔξεισι τῆς Μυσίας ὁ Ἰωάννης μεγίστῳ τε καὶ παγχάλκῳ στρατεύματι· καὶ διαλαβὼν τὴν Κωνσταντίαν, χειροῦται ταύτην ἐπὶ πᾶσαν εὐπέτειαν, διάσημον οὖσαν ἐν τοῖς τῆς Ῥοδόπης χωρίσμασι· καὶ καθελὼν τὸν ταύτης περίβολον, ἐκεῖθεν ἀπανίσταται· εἶτα πρὸς τὴν Βάρναν στρατοπεδεύεται, καὶ πολιορκεῖ γενναίως καὶ ταύτην, ἐπὶ τὴν ἕκτην τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων ἡμέραν· παντοίαν δ' ἔνστασιν ἐνδεικνυμένων τῶν ἐνδόθι, κρατίστων ὄντων τῶν πλείστων, καὶ ἐκ τοῦ Λατινικοῦ στίφους συγκεκροτημένων, τετράπλευρον συντίθησι μηχανήν, συμμετριζομένην τῷ εὔρει τῆς τάφρου, καὶ ἰσοϋψῆ τῷ τείχει τῆς πόλεως, καὶ ταύτην ὑπότροχον οὖσαν τῇ τάφρῳ ἄγχιστα στήσας, μεταστρέψας, ἀμφοτέρων τῶν περάτων ἐπιλαμβάνεται, καὶ τῷ αὐτῷ καὶ ἑνὶ μηχανήματι χώματί τε τῆς τάφρου χρησάμενος, καὶ κλίμακι ἐξισουμένῳ τοῦ ὕψους τῆς πόλεως, τρισὶν ἡμέραις τῆς Βάρνας κρατεῖ· ὅτι δὲ τῆς ἡμέρας τὴν δύναμιν ὁ βάρβαρος ᾐδέσθη (ἦν δὲ τὸ ὑπερευλογημένον σάββατον καθ' ὃ ὑπνώσεν ἐν τάφῳ Χριστός) οὔτε τὸ Χριστιανὸν αἰδεσθείς, ὃ μόνοις περιέφερε χείλεσιν, ἀλλὰ φιλαιμάτοις δαίμοσιν ἐλαστρούμενος, πάντας οὓς συνείληφε ζῶντας, κατὰ τῆς τάφρου ὠθεῖ· καὶ χοῦν ἐπ' ἰσόπεδον ἐπιχέας, πολυάνδριον τὸν τόπον δείκνυσι. ἔπειτα καὶ τὰ τείχη κατεστρεψάμενος, εἰς Μυσίαν ἐπάνεισιν. ἐναγίσμασι τοιούτοις καὶ τελεταῖς μυσαρωτάτοις τὴν μίαν τῶν Σαββάτων, καὶ τῶν ἡμερῶν κυρίαν τετιμηκώς· καὶ τῇδε μὲν καὶ ταῦτα ἐφέρετο.

ἐφάνη. ὁ δέ γε πρωτοστράτωρ Μανουὴλ ὁ Καμύτζης, χρόνιος ἐν Μυσίᾳ καθειργνύμενος, δεῖται τοῦ ἐξαδέλφου καὶ βασιλέως, ἐκ τῆς οἰκείας οὐσίας λυθῆναι, καὶ μὴ ὡς κακοῦργος ἐᾶσαι πολὺ προσοφλῆσαι παρὰ βαρβάροις δεσμώτης, οὐκ εἶχε δὲ καὶ πείθειν, δι' ὧν ἐπέστελλε. ἀπαυγηκὼς οὖν τῆς κηδείας, μέτεισι Χρύσον, καὶ πρὸς αὐτοῦ δεῖται λυθῆναι. καὶ ὡς εἶχε τὰ ἐστημένα πεπρασμένα, ἐκ Μυσίας ἐς Πρόσακον ἐπέστη. ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖσε γενόμενος καθυφῆκε, τοῦ βασιλέως δεόμενος, ὅπως τῷ Χρύσῳ τὰ λύτρα καταβάλοιτο, ὡς δύο ποσούμενα χρυσοῦ κεντηνάρια, πολλαπλασίονα τούτων ἀφαιρεθῆναι φάσκων, πλὴν τῶν ἀργυρέων καὶ χρυσέων σκευῶν, τῶν σηρικῶν τε νημάτων καὶ τῶν πολυφανῶν ἐνδυμάτων οἷς ὑπερφυόμενα ξυναγείρασθαι τῶν ἀνθρώπων φανείς. ὁ δὲ τὴν χρείαν τοῦ πρωτοστράτορος ἐν πλάστιγγι μιᾷ τῶν τῆς φρενὸς ζυγοῦ καταθείς, ἐν δὲ θατέρᾳ τὰ τούτου χρήματα, καὶ ταλαντεύων ἀμφότερα, πολλῷ τῇ ῥοπῇ βαρυτέραν τὴν δευτέραν εὕρισκεν. ὅθεν οὐδ' ἄκροις ὠσὶν ἐσωνίζετο τὰ ὑπ' ἐκείνου γραφόμενα. ἀπειπὼν οὖν ὁ Καμύτζης, ἔγνω σὺν Χρύσῳ τοῖς ἀγχιτέρμοσι Προσάκου ῥωμαϊκοῖς ἐπιθέσθαι τέρμασιν. συμμαρψαντες οὖν Πελαγονίαν χειροῦνται, καὶ ῥαδίως ὑπεξάγονται Πρίλαπον, ἐπιφύονται τοῖς ἑξῆς, ἀφυσῶσι τὰ πόρρωθεν, διεκπίπτουσι τῶν Τεμπῶν τῶν Θετταλικῶν, τῶν πεδιάδων ἐπιλαμβάνονται. προσκινοῦσι τὴν Ἑλλάδα, παλίμβολον τίθενται τὴν τῆς Πέλοπος. τότε δὲ καὶ δεύτερος ἀποστάτης ὡς ἐκ τῶν σπαρτῶν ἐπανίσταται γιγάντων. Ἰωάννης γάρ τις τὸ γένος Κύπριος Σπυριδωνάκης τὸ ἐπώνυμον, τὸ εἶδος φαῦλος, τὴν ἡλικίαν φαυλότερος, στρεβλὸς τὰς ὄψεις, χειρῶναξ τὴν τέχνην, τὴν τύχην χθόνιος, τῷ βασιλεῖ τῷδε ὑπηρετούμενος, ταῖς δὲ παραλόγοις προόδοις καὶ ἀναβάσεσι τῶν ἔσω λεγομένων ταμιείων φύλαξ ταχθείς, εἶτα τὴν ἀρχὴν τῶν Σμολένων χαρίζεσθαι λαχών, καταγινώσκει τοῦ πέμψαντος εὐτέλειαν νοὸς καὶ ἀφέλειαν. καὶ τὸ δυσπρόσοδον τῆς χώρας ἐπιθεὶς εἰς ἀπόνοιαν, διστόμενον ἐκείνῳ γίνεται ἀκρότημα, καὶ βατήρ, καὶ σκόλοψ, καὶ ἀπροσόκητον συγκύρημα χείριστον. ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ τρίτῳ τότε κακῷ τῇ συνήθει καχεξίᾳ τρυχόμενος, ἥτις ἐπενέμετο τὰ ἄρθρα τοῦ σώματος, τὴν μεταμέλειαν εἶχε κατ' ἄμφω δεινῶς ἐπικείμενον, καὶ εἰς πνίγμα μικροῦ γεγενημένον τε καὶ ἐπεμβαίνοντα, ὅτι τὸν ἐξάδελφον οὐκ ἐλύσατο, καὶ ὅτι τὸν ὑποδαπὸν ἐν ἀνθρώποις Σπυριδωνάκην εἰς ὄνειδος οἰκεῖον πόλεων τοσούτων ὀχυρωτάτων κατέστησεν ἄρχοντα. δίχα οὖν διαιρῶν τὸ συλλεγόμενον στράτευμα, τὸ μὲν τῷ γαμβρῷ παρεδίδου Ἀλεξίῳ τῷ Παλαιολόγῳ, τὸν ἀνθρωπίσκον μετιόντι Σπυριδωνάκην, τὸ δ' ἐξέπεμψεν εἰς τὸν Οἰνοπολίτην Ἰωάννην τῷ πρωτοστράτορι ἀντικαθιστάμενον. ὁ μὲν οὖν τοῦ βασιλέως γαμβρὸς Ἀλέξιος ἀρετὴν καὶ τόλμαν συναρξάμενος ἔμφρονα, τὸν Σπυριδωνάκην καταγωνίζεται σὺν πόνῳ βραχεῖ, καὶ φυγάδα τίθησι τὸν πυγμαῖον ἀποδράσκοντα εἰς Μυσίαν. ἡ δὲ τοῦ πρωτοστράτορος ἀποστασία ἐφ' ἱκανὸν μὲν διήρκεσε χρόνον, αἴσιον δὲ καὶ αὕτη πέρας ἐδέξατο. ὁ γὰρ βασιλεὺς ἄλλαις τε μεθόδοις ἐχρήσατο, μετ' ἀπάτης μάλιστα τὸν Χρύσον, καὶ δὴ καὶ τὴν θυγατρόπαιδα Θεοδώραν, ἣν τῷ Ἰβαγκῷ κατηγγύησεν, ἐμνηστεύσατο αὐτῷ εἰς σύζυγον, ἐκ Βυζαντίου μεταπεμψάμενος. καὶ τούτοις τοῖς μεθοδεύμασιν ἀνασώζεται Πελαγονίαν καὶ Πρίλαπον, καὶ Θετταλίας ἀπανίστησι τὸν Καμύτζην, τοῦ μὲν πολέμῳ καταστρεπτόμενον, τοῦ δὲ φυγῇ ἐθελοντὶ ἀπιόμενον. ὕστατα δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ Στενοῦ μεθανάστην δείκνυσιν, ἐν ᾧ ὡς εἰς ἀνάλωτον ἀπέδρα κρησφύγετον. καὶ τοιούτοις ἔργοις ἑαυτὸν ποικίλας, ὀψὲ μακρὸν ὀφθέντα οἰκουρὸν καὶ ἀπόλεμον, εἰς Βυζάντιον ἐπανέδραμε. τότε δὲ καὶ τὴν Στρουμμίτζην ἐκράτησεν, ἀπάτῃ κἀνταῦθα τὸν Χρύσον παραλαβών, καὶ τὰς πρὸς Ἰωάννην σπονδὰς ἐξεπεράνατο.

ſunt. Manuel uerò Camyzes Protoſtrator longo tempore in Myſia captus, Imperatorem & cõſobrinum orat, ut de ſua re familiari redimatur, neque ut maleficus longo tempore in Barbarorum poteſtate relinquatur. Sed ijs literis nihil impetrauit. Deſperata igitur cognati ope, ad Chryſum ſe conuertit: & ſolutione ab eo impetrata, Proſacum abit: ac ne ibi quidem Imperatorem obteſtari deſinit, ut Chryſo duos auri centenarios pro ſui redemptione ſoluat, cum lõgè plus ex ſuis opibus rapuerit. præter aurea & argentea uaſa, & telam ſericam, & ueſtes precioſas, quarum rerum copia mortalium locupletiſſimus fuerit habitus. Ille uerò Protoſtratoris cognatione in una lance animi ſui pẽſata, pecunia uerò eius in alteram collocata, & utraque perpenſa, poſteriorem multum præponderare deprehendit. Itaq; flagitationes eius nec extremis auribus admiſit. Vnde Camyzes deſperatione coactus, ſtatuit cum Chryſo finitimos Proſaco Romanorum agros uaſtare. ac Pelagoniam celeriter ſubigunt: & Prilapo ſine difficultate potiti, ordine cætera inuadũt, remota ad deditionẽ impellunt, per Tẽpe Theſſalica penetrant, cãpeſtria occupant: Greciam cõmouent, Peloponeſum ad rebellionẽ inſtigãt. Tũc & alius ſeditioſus, uelut olim terræ filij, extitit, Ioannes Spyridonaces Cyprius, homo deformi uultu, ſtatura fœdiore, ſtrabis oculis, ſordidus opifex, fortuna infima. Sed dũ Imperatori inſeruit, mirabilibus ſucceſsibus & promotionib. interioris fiſci cuſtodiæ præficitur. Deinde Smolanis præpoſitus, eum à quo miſſus erat, aſpernatur ut uili & ſimplici ingenio præditũ: & difficili prouinciç aditu fretus, bifariã illi reſiſtit, inopinatũ & peſsimũ infortuniũ. At Imperator tertio tũ malo cõflictans, familiari ſibi articulari morbo, duplici pœnitẽtia ſupra modũ angebatur, quòd nec cõſobrinum redemiſſet, & nequam hominẽ Spyridonacem, cum ſuo dedecore tot munitiſsimis urbibus præfeciſſet: & copijs quas coegerat, in duas partes diſtributis, alterã Alexio Palæologo genero ſuo tradit, ut homuncionẽ Spyridonacem ulciſcatur: alterã ad Oenopolitã Ioannem, qui Protoſtratori reſiſtebat, mittit. Ac Imperatoris gener Alexius prudentia & aũdacia adhibita, Spyridonacẽ exiguo cum labore deuincit, & nanũ illũ in Myſiã fugat. Protoſtratoris uerò rebellio cũ longo ſanè tẽpore duraſſet, ꝓſpero exitu eſt terminata. Nã Imperator cũ alijs artib. & dolis Chryſum circũuenit, tum neptẽ Theodorã, pridem Ibanco deſponſam, Byzãtio acceſitã illi uxorẽ dedit. Et hac ratione Pelagonia & Prilapo recuperatis, Theſſalia quoq; Camyzẽ expellit, aliàs prælio uictũ, aliàs ultrò fugientẽ. Tandẽ ipſo etiã Strano eijcit, quò ut in aſylũ inexpugnabile ſe receperat. Huiuſmodi pręclaris operib. poſt diuturnã deſidiam & ignauiã editis, Byzantium recurrit. Tunc Strommiza quoq; potitus eſt, ibi etiam Chryſo circũuento, & pacem cum Ioãne fecit.

Manuel Camyzes ad Chryſum deficit.

Spyridonacæ defectio.

Alexius tandem ſeditioſos coercet.

BYZANTINAE CLADIS DESCRIPTIO, SIVE

Liber tertius, de Alexij Comneni Imperio.

HActenus expeditus fuit noſtræ orationis curſus, & molli proceſſit uia. Deinceps uerò quid dicam, neſcio. Quo enim animo eum eſſe par eſt, qui publicas clades quibus Regina urbiũ, terrenis iſtis Angelis imperãtibus, afflicta eſt, commemorabit? Vellem equidem me omniũ grauiſſima & triſtiſsima mala, pro dignitate poſſe exponere. Sed quia id fieri nõ poteſt, hiſtoriam compendio exequar: utiliorem futuram poſteris, ob moderatam triſtium rerum commemorationem, & doloris diminutionẽ.

Alexius de Iſaacio fratre ſecurus.

Alexius fratrem Iſaacium Imperio deiectum excæcarat; ſed cum eius cuſtodia non prorſus negligenda eſſet, oblitus, pleriſque iniuri calamitates, nec deleri poſſe: & Vindictam non „ perpetuò ſtertere, ſed ſeris gaudere mutatio„nibus, & celeriter ingruentem tacito eos pede „ conſectari, qui nefaria facinora perpetrent: fratrem iuxta duas columnas quæ in freti littore ſunt, liberè uiuere paſſus eſt, neque quenquam ad eum traijcere uetuit. Erat igitur cuiuſuis Iſaacium adire: tum uerò Latinorum, cum quibus arcana conſilia de ulciſcendis iniurijs & euertendo fratre Alexio conferebat, literis ad Irenem filiam miſsis, Philippi Alemannorum Regis coniugem, quibus eam ad opem ſibi ferendã inſtigabat, atque inde literas recipiebat, quibus quid agendũ eſſet monebatur. Deinde filius quoq; eius Alexius, cuſtodia eductus, liberè quo libuit ambulauit: & ab Imperatore cõtra Protoſtratorẽ exituro, itineris comes eſt aſſumptus. Is uerò de ſententia patris, cum Piſano quodam maximæ rotundæ nauis domino, conſilio fugæ inito, nauigandi opportunitatẽ captãbat. Quæ cum contigiſſet, maius nauigiũ plenis uelis ad Helleſponti Auloniã fertur: minus uerò, Athyræ, Alexij recipiendi cauſa, appulit: & quo id conſilium lateret, nautæ arenã intulerũt, ſaburrandi ſcilicet uacui nauigij gratia. quo Alexius, Damocrania eò profectus, cõſcenſo, ad magnam nauem peruehitur. Fuga eius cognita, mittuntur ab Imperatore qui nauem perſcrutentur, nec tamen Alexium deprehendere potuerunt. Nam coma in orbẽ raſa, & Latina ueſte induta, ut in turba magna obuerſans, inquiſitores latuit. Perductus in Siciliam, ſorori indicatur: quæ iuſto præſidio miſſo, fratrem amplexa, maritum Philippum orat, ut patri ſuo pro uirili opem ferat, ſimul & imperio & lumine priuato: & fratrem quoque iuuet exulem & extorrem, & errantium ſtellarum inſtar uagantem, neque quicquam ferentem ſecũ præter corpus. Sed præter hæc, alia quoq; in mentẽ mihi ueniũt, quæ negligẽda nõ ſunt.

Angelici

ΑΠΟ ΤΩΝ ΕΝΤΑΥΘΑ ΤΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ

εἰς τὴν μεγαλόπολιν.

Ἀλλὰ μέχρι μὲν δὴ τούτων εὔδρομος ἡμῖν ὁ λόγος, καὶ διὰ λείας φέρων ὁδοῦ, τὸ δ' ἐντεῦθεν οὐκ οἶδ' ὅπως τῷ λόγῳ χρήσομαι. τίνα γὰρ γνώμην ἔχων αὐτὸς, τὴν τὰς κοινὰς διεξιέναι μέλλοντι συμφορὰς, ἃς ἡ τῶν πόλεων αὕτη πεπόνθασι βασιλὶς, τῶν γηΐνων ἀγγέλων βασιλευόντων. ἐβουλόμην μὲν οἷός τε εἶναι διεξελθεῖν ἀξίως τῷ λόγῳ τὰ πάντων τῶν κακῶν ἀχθεινότατά τε καὶ χαλεπώτατα. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, ἐν ἐπιτόμῳ δὲ καὶ ποιήσομαι τὴν διήγησιν, ὠφελιμωτέραν ἐσομένην δῆπου τοῖς ὀψιγόνοις, διὰ τὴν τῶν ἀλγεινῶν ἀκουσμάτων μετρίασιν, καὶ τὴν ἐντεῦθεν τῆς πλείονος λύπης ὑφαίρεσιν. εἶχε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἀλέξιος τὸν ἀδελφὸν ἰσαάκιον καθῃρηκὼς τῆς ἀρχῆς, δέον δὲ μὴ πάντη ἀμελῆσαι τῆς φυλακῆς αὐτοῦ. ὁ δὲ λαθόμενος ὡς ἐγκαίονται τοῖς πλείοσιν αἱ συμφοραὶ, καὶ εἰσὶν ἀπόνιπτοι, ὅτι μὴν ἡ δίκη δι' ὅλου τὶς ὕπνος ἀδιύπνιστος, καὶ ταῖς χρονίαις φιληδεῖ μεταβολαῖς, ἀλλ' ἔπεισι καὶ ταχύνας, ὡς ἀψόφως ἐπιπίπτειν φιλεῖ τοῖς ἔργα ῥέζουσιν ἄδικα. ἐνδίδωσι τῷ κασιγνήτῳ διάγειν ἐπὶ τοὺς κίονας, οἳ περὶ τὸν πορθμὸν ἀκταῖοι καὶ δυάζοντες ἵστανται, βίοτον ἔχειν ἄνετον, καὶ πᾶσιν ἀνεπίκλειστον ἦν τὴν εἰς αὐτὸν διάπλευσιν. ἦν οὖν τῷ βουλομένῳ παντὶ, καὶ οἱ ἐκ γένους μάλιστα τῶν λατίνων, εἰς ἰσαάκιον ἀναπλεῖν· οἷς καὶ κρυφίων κοινωνὸς ἐδείκνυτο βουλευμάτων, ὁπόσα τῇ αὐτοῦ ἐπιθέσει ἐβυσσοδόμευον, καὶ τὴν ἀλεξίου καθαίρεσιν ἐμεθόδευον, γράμματα πρὸς εἰρήνην πέμπων τὴν θυγατέρα, κοινωνὸν λέχους φιλίππου τοῦ κρατοῦντος τότε τῶν ἀλαμανῶν, πρὸς τὴν πατρῴαν ἐκδίκησιν ἐπαλείφοντα, κἀκεῖθεν διαπεμπόμενα ἔχων ἀντίγραφα, τὸ ποιητέον αὐτῷ αἰνιττόμενα. ἔτι καὶ τὸν υἱὰ τούτου ἀλέξιον τῆς εἱρκτῆς ἀνεκάλεσε, ἐλεύθερον ἀφῆκε ῥέμβεσθαι. ἐν δὲ τῷ μέλλειν ἐπὶ τὸν πρωτοστράτορα ἐξιέναι, καταλύσας εἰς δαμοκράνειαν, συνέκδημον ὡς τὸν ἐπήγετο. ὁ δ' ἐπὶ γνώμῃ διὰ τοῦ πατρὸς πισαίῳ τινὶ περὶ δρασμοῦ κοινολογησάμενος, στρογγύλης προεστῶτι μεγίστης νεὼς, ἐκαιροφυλάκει διαδῦναι ἐν θαλάσσῃ τὸ ὅρμημα, καὶ τὸ ἴχνος ἐν πολλοῖς ὕδασιν. ὡς δὲ ἐπέστη καιρὸς πρὸς τὴν ἄρσιν οὐκ ἀνάρσιος, ἡ μὲν ναῦς ἱστίοις πληροῦται, καὶ κατ' οὖρον φέρεται, καὶ προσοκέλλει τῇ καθ' ἑλλήσποντον αὐλωνίᾳ. τὸ δὲ ταύτης ἐφόλκιον, κατάρας εἰς τὸν ἀθύραν ἐπὶ τῷ δέξασθαι τὸν ἀλέξιον, τεθεὶ τῆς σκάφης ἀφόρατον, ἐν φέρει ψάμμαθον, φόρτον ἐσομένην τῇ νηὶ κεκενωμένῃ δῆθεν τῶν ἀγωγίμων. ὁ δ' ἀλέξιος ἐκ δαμοκρανείας ἐκεῖσε παραγενόμενος, τὴν ἁλιάδα ἄνεισι, καὶ πρὸς τὴν ναῦν μετακομίζεται. γνωσθείσης δὲ τῆς τούτου φυγῆς, πέμπονται μὲν παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ τὸ πλοῖον διερευνήσοντες, οὐ μὴν ἴσχυσαν συλλαβεῖν τὸν ἀλέξιον. ὅπως γὰρ τὴν κόμην κεκαρμένος περιτρόχαλα, καὶ τῇ αὐτὴν τοῖς λατίνοις στολὴν ἐνδυσάμενος, ὡς ἐν ὁμίλῳ πολλῷ συναναστρεφόμενος, τοὺς διφῶντας ἐλάνθανεν. ἀπαχθεὶς οὖν ἐς σικελίαν, δῆλος τῇ ἀδελφῇ γίνεται. ἡ δὲ δορυφορίαν ἱκανὴν ἐκπέμψασα, τὸν ἀδελφὸν ἀγκαλίζεται, καὶ δεῖται τοῦ ἀνδρὸς φιλίππου, τὰ δυνατὰ τῷ πατρὶ ἐπαμῦναι, φάος ἅμα καὶ κράτος ὑπὸ τοῦ γνησίου ἀφῃρημένῳ, καὶ τῷ ἀδελφῷ ἐπαρῆξαι ἀστέρι τι καὶ ἐπιπλανεῖ κατ' ἀστέρας μεταφερομένῳ σὺν πλανήταις, καὶ μηδὲν ἐπιφερομένῳ πλὴν τοῦ σώματος. ἀλλὰ γὰρ πρὸς τούτοις, καὶ ἄλλα μοι ὑπέδραμεν, ἃ μὴ χρεὼν παριδεῖν.

οἱ ἀγγελώνυμοι κασίγνητοι καὶ ἄλλως μὲν πλημμελῶς διῴκουν τὰ τῆς ἀρχῆς, ὡς ἤδη λέξαντες ἔχομεν, μάλιστα δὲ φιλοχρηματίαν νοσοῦντες, οὔτ᾿ ἀπὸ δικαίων πόρων πλουτεῖν ἠνείχοντο, οὔτε συνεῖχον τὰ συλλεγόμενα, ἀλλ᾿ ἐξέφθορον ἀμφοτέραις αὐτὰ καὶ περὶ τὴν θεραπείαν καὶ κόσμον πολυτελῆ σώματος. πλέον δ᾿ ἀπέπλυνον πρὸς ἑταιρίδας καὶ συγγενεῖς ἀλυσιτελεῖς παντάπασι τῷ κοινῷ. οὐ μόνον τοίνυν τὰς ῥωμαϊκὰς πόλεις ἐκαλαμῶντο καὶ ἀπεφύλλιζον, εὑρεταὶ τῶν καινῶν εἰσφορῶν καθιστάμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ φυλῶν λατινίδων γε οἷς ἦρχον, εἰσέπραττον. πολλάκις οὖν τὰς πρὸς Βενετίκους ξυνθήκας παραβλεψάμενοι, αὐτούς τε ἐς χρήματα ἐζημίωσαν, καὶ τὰ πλοῖα τούτων ἠργυρολόγησαν, καὶ τὰ ἐκ τῆς πίστεως αὐτοῖς ἐπανίστασαν. ἀμέλει καὶ ἦν ὁρᾶν ὅτε μὲν τῆς πόλεως ἐντὸς, ὅτε δὲ περὶ μέσην τὴν θάλατταν, διὰ μάχης ἀμφότερα τὰ γένη χωροῦντα, κρατοῦντά τε ἀνὰ μέρος καὶ κρατούμενα, καὶ παλίωξιν ἐντιθέντα καὶ ἀνασκύλευσιν. ἀτὰρ οἱ Βενέτικοι παλαιῶν μεμνημένοι πρὸς Ῥωμαίους σπονδῶν, καὶ μετακεχωρηκυῖαν πρὸς Πισσαίους τὴν σφετέραν ἀξίωσιν ἐκείνοις ὁρῶντες οὐκ ἀνεχόμενοι, δῆλοι ἦσαν Ῥωμαίων κατὰ βραχὺ ἀφιστάμενοι, καὶ μελετῶντες ἐν καιροῖς τὴν ἀντιλύπησιν, καὶ μάλισθ᾿ ὅτι ἐμβραδυνόμενος ὁ Ἀλέξιος, οὐκ ἀπεδίδου σφίσι χρυσίου μνᾶς διακοσίας, ὃ δὴ ὑστέριζε πρὸς τὸ ἅπαν ὀφείλημα τῶν δέκα πρὸς τοῖς πέντε κεντηναρίων, ἃ συνέθετο δοῦναι τοῖς Βενετίκοις ὁ βασιλεὺς Μανουήλ, ἡνίκα συλλαβὼν τοὺς Βενετίκους δημόσια τὰ τούτων ἔθετο χρήματα. ἦν δὲ δ᾿ αὐτοῖς οὐκ ἐλάχιστον, καὶ ὁ τηνικαῦτα δοὺξ Βενετίκων Ἑρρίκος Δάνδουλος, ἀνὴρ πηρὸς μὲν τὰς ὄψεις, καὶ ὑπὸ χρόνου πέμπελος, ὢν ἐπιβουλότατον δέ τι χρῆμα Ῥωμαίοις καὶ φθονερώτατον, ὃς παιπάλημα ὢν ἀγχινοίας, καὶ φρονιμώτερον τῶν φρονίμων ἑαυτὸν ὀνομάζων, καὶ δοξομανῶν ὡς οὐκ ἄλλος, θανάτου ἐτιμᾶτο, τὸ μὴ τίσασθαι Ῥωμαίους δίκας τῆς εἰς τὸ γένος αὐτοῦ παροινίας, φρεσὶν ἀναπεμπάζων καὶ λογιζόμενος, ὁπόσοις κακοῖς οἱ Βενέτικοι προσωμίλησαν, τῶν ἀγγελωνύμων ἀδελφῶν ἀνασσόντων, καὶ πρὸ τούτων Ἀνδρονίκου, καὶ ὁπόσοις ἔτι τοῦ Μανουὴλ τὰ τῶν Ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος. εἰδὼς δὲ περὶ τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν περιχωρήσειν, εἴ τι πρὸς Ῥωμαίους ἐπιβουλὴν μετὰ μόνων τῶν ὁμοφύλων ἐργάσαιτο, καὶ ἄλλους προσλαβέσθαι συλλήπτορας σκέπτεται, καὶ τούτοις κοινοῦσθαι τῶν ἀπορρήτων, οὓς ἤδει πρὸς Ῥωμαίους ἄσπονδον μῖσος φέροντας, καὶ τοῖς τούτων καλοῖς βάσκανον καὶ λίχνον ἐνατενίζοντας. τοῦ δὲ καιροῦ χορηγήσαντος αὐτομάτως τοπάρχας τινὰς εὐγενεῖς, οἳ πρὸς Παλαιστίνην ὥρμων περαιωθῆναι, περὶ κοινωνίας ἁγίας τούτοις συγγίνεται, καὶ συνωμότας ποιεῖται τοῦ κατὰ Ῥωμαίων κινήματος. ἦσαν δὲ οὗτοι ὁ μαρκέσιος Μομφερᾶτος Βονιφάτιος, ὁ κόμης Φλάντρας Βαλδουΐνος, ὁ κόμης τοῦ ἁγίου Παύλου Ἑρρίκος, καὶ ὁ κόμης Πλίας Λοδόϊκος, καὶ συχνοὶ ἕτεροι τολματίαι πολεμισταί, καὶ συμμηκιζομένην οἷον τῷ δολιχῷ τῶν δοράτων τὴν ἡλικίαν προφαίνοντες. ναυπηγηθέντων οὖν ἐς Βενετίαν δι᾿ ὅλου τριῶν λυκαβάντων, δρομώνων μὲν ἱππαγωγῶν ἑκατὸν δέκα, νηῶν δὲ μακρῶν ἑξήκοντα, ἔτι δὲ πλοίων συναθροισθέντων στρογγύλων μεγίστων ὑπὲρ τὰ ἑβδομήκοντα, ὧν ἓν κόσμος παρ᾿ αὐτοῖς ὠνομάζετο, ὡς πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερφέρον ἐς μέγεθος, εἰσέβη ἐκ προαγγελίας αὐτά, ἵππος μὲν χιλία σιδήρῳ κατάφρακτος, ἀσπὶς δὲ τρισμυρία, ὡς ὁπλίτας πλείστους ἠριθμεῖσθαι, μάλιστα δὲ ὡς τοὺς καλουμένους τζαγγροτοξότας. ὡς δ᾿ ἦν ὁ στόλος πρὸς ἀναγωγὴν ἕτοιμος, κακὸν ἐπὶ κακῷ προσβάλλει, καὶ κῦμα, ὅ φασιν, ἐπὶ κύματι Ῥωμαίοις ἐπικυλίνδεται. Ἀλέξιος γὰρ ὁ παῖς Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου γράμμασιν ἐφοδιασθεὶς τοῦ πάπα Ῥώμης τῆς πρεσβυτέρας,

Angelici nominis fratres cùm alijs rebus Imperium perperã administrabant, ut iam diximus: tum pecuniæ cupiditate æstuantes, neq; iustis rationib. opes augere uolebãt, nec ea quæ coegerant, cõseruabant, sed ambabus manib. dissipabant, non tam superuacuo comitatu, & precioso corporis ornatu, quàm meretricib. & cognatis reipublicæ prorsus inutilib. largiendo. Vnde nouis uectigalibus institutis, nõ modò Romanas urbes & prouincias exhauriebant, sed Latini etiã nominis gentes, quantum poterant, tributis uexabãt. Venetos quidẽ sæpe pactis & cõuentis uiolatis, pecunia mulctarũt, & uectigal ab eorum nauib. exegerũt: & Pisanos cum eis ita commiserunt, ut aliquando intra ipsam urbem, aliquando in mari congrederentur, uictoria nunc his nunc illis fauente, & mutuô sese fugarent & spoliarent. Cæterùm Veneti antiquo Romano fœdere prolato, suam dignitatem ad Pisanos translatam esse ęgrè ferẽtes; à Romanis paulatim alienati, se uicissim nostris per occasionem ægrè facturos ostẽdebant, prę́sertim cum Alexius per auariciam CC auri minas, quæ debito XV cẽtenariorum auri adhuc deerant, nõ solueret, quos Manuel, cum Venetorum bona publicasset, se pẽsurum pepigerat. Neq; minimum malum erat Dux Venetorum Ericus Dandulus, homo cæcus ille quidem & capularis, sed Romanis infensissimus & insidiosissimus, ut calliditate singulari, ita arrogantia immensa, ut se prudentum prudentissimum appellaret, & gloriolæ cupiditate omnes superaret. Is uitã sibi morte acerbiorem fore putabat, nisi genti suę factas à Romanis contumelias ulcisceretur: animo repetens, & recẽsens quot malis populares sui, Angelis fratribus imperantibus, affecti essent, & ante hos Andronico & Manuele rerum potientib. Sed quia norat, in suũ caput redundaturum, si quid cum sola sua gente cõtra Romanos conaretur, de auxilijs aliorũ asciscendis cogitat, arcanisq; cum ijs cõmunicandis, quos norat irrecõciliabili odio à Romanis dissidere, eorumq; felicitati inuidere. Cũ aũt ipsum tẽpus nobiles quosdã Toparchas, qui Palęstinã uisere cupiebant, sponte obtulisset, societatẽ & fœdus cum eis cõtra Romanos coit. Erant ij, Mõtisferrati Marchio Bonifacius, Flandrię Comes Balduinus, Comes S. Pauli Ericus, Pleæ Comes Doloicus, & alij complures audaces bellatores, & statura suis hastis propemodũ pares. Igitur toto triennio Venetijs fabricatæ sunt celeres naues equestres C & X, naues longæ LX, rotũdę ultra LXX sunt coactę, quarũ una ob insignẽ magnitudinem Mundus ab eis appellabatur. Eas naues cõstituto tempore conscenderunt equites cataphracti M, scutati XXXM. plurimis armorum generibus instructi, sed pleriq; Zagrotoxotæ. Classe ad oram soluendam parata, malum malo cumulatur, & fluctus fluctum urget, ut dicitur. Nam Alexius, Isaacij Angeli filius, literis ueteris Romæ pontificis,

Cõneniorũ fratrum rapacitas & profusiones.

Henricus Dandulus Venetus bellum cõtra Byzãtinos parat.

Alexius Isaacij F. cũ Veneta classe se coniungit.

& regis Alemaniæ Philippi instructus, qui piraticis istis collegijs plurimũ se debituros profitebãtur, si adolescentẽ in patrium Imperiũ restituerẽt: aliquãto pòst cupidissimè ad classem & peruenit & excipitur, ut qui nõ tantũ latrociniũ illud cõtra Romanos institutũ, promouere, & honesta specie fucare, sed & pecuniarũ aceruis ipsorũ auariciã explere posset. Is nõ ætate magis quàm animo puer, à uiris callidis & uersutis susceptus, pepigit & sacramẽto firmauit, ea se prębiturũ, quę perduci ad exitũ minimè poterant. Nec enim maria pecuniarũ duntaxat, illis postulantib. ꝑmisit, sed & auxiliũ cõtra Sarracenos cũ Romanis militib. & L triremib. Et quod maius est ac lõgè absurdius, Latinorũ deprauatã religionẽ amplectitur, & priuilegiorũ papalium innouationem, & ueterẽ Romanorum institutorum mutationem pollicetur. Classe Iadara prouecta iussu Danduli Venetorum ducis urbs obsidetur, ob uetus quoddã fœdus uiolatum, ut aiebat.

Alexius hostem contemnit.

At Romanorum Imperator Alexius, iampridẽ Latinorum motu audito, nihil præparauit, quòd è re uel sua priuatim, uel publicè omnium esset. Nã „ immodica mollicies rebus gerendis nihilo a„ptior est quàm demẽtia. Et spadones syluosorum mõtium custodes, qui imperatoribus tanquam sacri luci, aut diuini paradisi uenãdi gratia consecrati sunt, parcebant arboribus, & extremum periculum ijs minitabantur, qui ad fabricandas naues ligna inde peterent. Adhęc classis dux Michael Stryphnus, cui Dominæ soror nupta erat, nõ tantum clauos & ancoras auro permutare, sed uela etiam & rudẽtes uendere solitus, longis nauibus prorsus omnibus naualia Romana spoliarat. Imperator uerò uæcordes homines pessima facinora perpetrãtes adeò nõ castigabat, ut ijs cũ primis propitius esse uideretur. Iam q̃ libẽter domi desidebat, nunc colles æquabat, & ualles cõplanabat, & areas faciebat: nũc Latinæ classis expeditionẽ à cœna pro ludicro deridebat, & ut fabulã eleuabat ea pericula, quæ multi audiebant, & uelut in cõspectu habebant. Postquã uerò Latinos Iadaris ad deditionẽ cõpullis, Epidamni appulisse, & Alexium Imperatorẽ ab Epidamnijs salutatum esse, haud dubijs nuncijs cognouit: ut de piscatore prouerbio dicitur, ictus sapere incipit, & scaphulas putrescẽtes & erosas à uermib. uix XX reficit: & mœnia urbis obiens, ædes extrinsecus eis cõtiguas dirui iubet.

Classis hostilis Byzãtium tẽdit.

Classis Epidamno ad Corcyram prouecta, Cõstantinopolim uersus uela facit. Nam Occidẽtales multo antè norãt, Romanum Imperium „ iam nihil esse aliud nisi crapulã & ebrietatem, „ nec aliud esse Cõstãtinopolim quàm Sibarim illam luxu celebrẽ: & prosperam nauigationẽ mirabiliter cõsecuti (nam auræ lenes & secundę perpetuò nauib. eorum aspirabant) & urbe ignaris ferè omnib. occupata, cũ Chalcedonẽ appulissent, naues partim remigio, partim uelificatione, paulo pòst in obuersam oriẽti Perę-

καὶ τοῦ ῥηγὸς Ἀλαμανίας Φιλίππου, χωρεῖ τὰς μεγίστας ὁμολογούντων τοῖς παραλιακοῖς τούτοις ἐργαστηρίοις, εἰ τὸν Ἀλέξιον εἰσάξοιεν, καὶ πρὸς τὴν πατρῴαν ἐπανάγοιεν βασιλείαν, ζητούμενος μετὰ καιρὸν τῷ στόλῳ ἐφίσταται, καὶ προσδέχεται, ὡς οὐ μόνον τὴν κατὰ Ῥωμαίων λῃστρικὴν ἔκπλουν μετασχηματίσων πρὸς τὸ εὐάφορμον, καὶ διαμορφώσων πρὸς τὸ εὐπρόσωπον, ἀλλὰ καὶ χρημάτων ἐκπληρώσων σωρείαις τὸ λαίμαργον ἐκείνων καὶ φιλοχρήματον φρόνημα. τὸν τοίνυν Ἀλέξιον οὐ μᾶλλον τῇ ἡλικίᾳ ἢ τὰς φρένας νηπιάζοντα πανοῦργοι πάντ' ἂν καὶ πράγμασιν ἐντετριφότες ἄνδρες περιλαβόντες, ἐκείνοις τε ὅρκοις συνθέσθαι πεπείκασιν, ἃ μηδ' ὁπωσοῦν ἐνεχώρει πέρας λαβεῖν. οὐ γὰρ μόνον θαλάσσας χρημάτων αἰτουμένοις κατένευσε τὸ μειράκιον, ἀλλὰ καὶ συνάρσειν κατὰ Σαρρακηνῶν μεθ' ὁπλομάχων Ῥωμαίων, καὶ τριακρότων νηῶν πεντήκοντα. τὸ δὲ δὴ μεῖζον καὶ ἀτοπώτατον, τὴν ἐκτροπὴν πίστεως, ὁποία τοῖς Λατίνοις ἀσπάζεται, καὶ τὸν τῶν παπικῶν προνομίων καινισμόν, μετάθεσίν τε καὶ μεταποίησιν τῶν παλαιῶν Ῥωμαίοις ἐθῶν, συγκατέθετο. καὶ δὴ ὁ μὲν στόλος τὰ πρυμνήσια λύσας, κατάγεται πρὸς Ἰάδαρα, καὶ ταύτην πολιορκῶν, δόξαν οὕτω τῷ τῆς Βενετίας Δανδύλῳ δουκί, ὡς δῆθεν παλαιὰς συνθήκας πρὸς τοὺς ἐκγόνους ἐκείνων παραβεβλαμμένα. ὁ δέ γε ἄναξ τῶν Ῥωμαίων Ἀλέξιος, ἐκ πολλοῦ τὴν τῶν Λατίνων γνωριζόμενος κίνησιν, πρὸς οὐδέν τι ἄμεινον ἑαυτῷ τε καὶ Ῥωμαίοις διέκειτο. „ τὸ γὰρ τρυφηλὸν ἐς μαλακίαν, ἴσην ἔχει πως καὶ τὴν βλακείαν πρὸς τὰ κοινωφελῆ καὶ τὰ δέοντα. „ οἱ δὲ τῶν περιφύτων ὀρῶν φύλακες ἐκτομίαι, ἃ τοῖς βασιλεῦσιν αὐτοῖς πρὸς κυνηγέσια, καθάπερ ἱερῶν ἄλσεων, ἢ περ δὴ καὶ θεοφυτεύτων παραδείσων, ἐφείδοντο τουτωνί· καὶ δὴ ἀπειλοῦντο τὸν ἔσχατον κίνδυνον, τοῖς ἐκτέμνειν προθυμουμένοις ἐκεῖθεν ξύλα ἅττα ναυπηγήσιμα. τὰ μὲν δὴ καὶ ὁ τοῦ στόλου δοὺξ Μιχαὴλ ὁ Στρυφνός, κασιγνήτῃ τῆς δεσποίνης συνεζευγμένος, διανόητος ἂν μὴ μόνον γόμφους καὶ ἀγκύρας χρυσίου ἀλλάξασθαι, ἀλλὰ καὶ λαίφεσιν ἀποδίδοσθαι καὶ ἐξαργυρίσαι τὰ σχοινία, ἅπαξ ἅπαντος πλοίου μακροῦ τὰ νεώρια Ῥωμαίων ἐκγύμνωσε. καὶ βασιλεὺς οὐκ ἐπετίμα τοῖς ἀβελτέροις τὰ τῶν κακῶν κάκιστα δρῶσιν, ἐπ' εὐμενῶν τοῖς γινομένοις ἁλίσκετο. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ αὐτὸς οἰκουρίᾳ χαίρων, νῦν μὲν γεώλοφα καθῄρει, καὶ ἀνεπλήρου φάραγγας, ἀλωὰς αὐτουργῶν· νῦν δὲ ὡς ἐπὶ δείπνου ἐχλεύασε τὸν τοῦ Λατινικοῦ στόλου ἀπόπλουν, καὶ ὡς εἰς μῦθον ἀπέλυε τὰ τοῖς ὠσὶν [illegible] δεινά, καὶ πρὸ ὀμμάτων πολλοῖς κείμενα. ἐπεὶ δὲ παρεστήσαντο μὲν οἱ Λατῖνοι τὰ Ἰάδαρα, τῇ δ' Ἐπιδάμνῳ προσώκειλαν, καὶ βασιλεὺς Ῥωμαίων ὁ συνὼν ἐκείνοις Ἀλέξιος παρὰ τῶν Ἐπιδαμνίων ἀνηγόρευτο, καὶ τὴν περὶ τούτων φήμην ἀναμφίλεκτον εἶχεν ὁ βασιλεύς, γίνεται παροιμιακὸς ἁλιεύς, ὃς πληγεὶς κομίζεται νοῦν. ἤρξατο τοίνυν ἐπισκευάζειν τὰ τῶν σκαφιδίων ὑπόσαθρά τε καὶ θριπηδέστατα μόλις ἐς εἴκοσιν ἀριθμούμενα. περιελθὼν δὲ καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως, τὰς ἔξωθεν οἰκήσεις κατασκάπτειν προσέταξεν. ὁ δὲ στόλος ἄρας ἐξ Ἐπιδάμνου, τῇ τῶν Κερκυραίων προσέβαλε, καὶ πρὸς τὰς ἄκρας [illegible] ἐκεῖθεν τὸν πλοῦν, ὡς ἔγνω τὴν ἄκραν δυσεπιχείρητον, ἐπὶ τὴν τοῦ Κωνσταντίνου τὰ λαίφη διαπετάννυσιν. ᾔδεσαν γὰρ ἐκ μακροῦ, τὴν τῶν Ῥωμαίων (οἱ ἀφ' ἑσπέρας) ἀρχὴν ἐς μηδὲν ἕτερον περιεστάναι, „ ἢ κραιπάλην καὶ μέθην, καὶ τὴν Βυζαντίδα Σύβαριν „ ἀτεχνῶς τὴν ὑμνουμένην ἐπὶ τρυφῇ. „ ὅθεν εὐπλοίας ἐπιτυχόντες (αὖραι γὰρ ἦσαν πάντως ποδηγέτιδες πρᾳεῖαί τε καὶ πλησίστιοι ταῖς ναυσὶν ἐκείνων ἐπέπνεον) τῇ πόλει ἐφίστανται, μηδενὸς αὐτοῖς [illegible], καταίρουσιν οὖν ἐς Χαλκηδόνα, πρὸς τῇ ἀντιπεραιουμένῃ ἐκ τοῦ τῇ ἐφ' περαίᾳ τῇ κάτωθεν μικρὸν τοῦ Διπλοῦ κίονος, κώπαις μὲν αἱ νῆες,

τὰ δὲ πλοῖα

τὰ δὲ πλοῖα λαίφεσιν ἀφικνοῦντο μετὰ μικρόν, καὶ βαλοῦσιν ἐπ' ἀγκυρῶν ἄπωθεν τῆς χέρσου, ἐς ὅσον μὴ ἂν βέλος φθάνοι. οἱ δ' οὖν δρόμωνες τῷ Σκουταρίῳ προσίσχουσιν. ἠκροβολίζοντο μὲν οὖν Ῥωμαῖοι περὶ τῶν πλοίων ἐκ τῶν ἐκεῖ λόφων προφαινόμενοι, καὶ ταῖς ἀκταῖς ἐφιστάμενοι. ἀλλ' ἦν οὐδαμῶς ἀνύσιμα τὰ πεμπόμενα· τὰ δὲ πλέω μηδ' ἐξικνούμενα τῷ μάκει, περὶ θαλάσσης ἐβάλλοντο· καὶ φάλαγξ ἑτέρα τις ἄνωθεν περὶ τὸν Δαματρὺν ηὐλίζετο, τὰς τῶν ἱππέων ἐκδρομὰς ἀνασχήσουσα. πλὴν καὶ αὕτη πρὸς οὐδέν τι χρήσιμος ἐγεγόνει. οὐ γὰρ μόνον τοῖς πολεμίοις οὐδ' ὅσον βραχὺ προσεπέλασεν, ἀλλὰ καὶ στρέψασα τὰ μετάφρενα τοῖς ὑποδιώκειν ἐθέλουσιν, οἱ μὲν ἔπιπτον, οἱ δ' ἔμελλον, οἱ δ' αὖ ἀκράτως ἐδραπέτευον, καὶ μάλιστα οἱ στρατηγοὶ ὡς * κραδιέλαφοι πλέον δείλανδροι. πῶς δ' οὖν καὶ συμβαλεῖν ἀνδράσιν ὑπέμειναν, οὓς ψυχαρπάγας ἀγγέλους καὶ χαλκηλάτους ἀνδριάντας ἐν ὄκνῳ ἐκάλουν, καὶ πρὸς τὴν αὐτῶν θέαν τῷ δέει ἐξέθνησκον; ἀλλ' οὔπω συχνοὶ παρήλασαν ἥλιοι, καὶ γνόντες οἱ Λατῖνοι, ὡς οὐδεὶς ὁ περὶ χέρσον σφίσιν αὐτοῖς ἀντιστησόμενος, ταῖς ἀκταῖς προσπελάζουσι. κἀντεῦθεν ὁ μὲν ἱππικὸς στρατὸς ἐπὶ βραχὺ τῆς θαλάσσης ἀπεχώρει. αἱ δὲ νῆές τε καὶ οἱ δρόμωνες, καὶ ὅσα τούτοις τὰ πλοῖα, πρὸς τὸν εἰσέχοντα κόλπον μετέβαινον. ὡς δ' οἱ μὲν ἐπίγειοι, οἱ δ' ἐφάλιοι τὸ φρούριον ἐπίεζον, ἐν ᾧ εἴθισται Ῥωμαίοις σιδηρᾶν βαρυτάλαντον ἐκδεῖν ἅλυσιν, ἡνίκα πλοίων πολεμίων φθάσειεν τις ἔφοδος, εὐθὺς προσβάλλουσι τῷ ἐρύματι· καὶ ἦν ἰδεῖν, οὓς μὲν τῶν φυλάκων Ῥωμαίων μετ' ἀντιμάχησιν βραχεῖαν φυγάδας ὁρμηθέντας ἐκεῖθεν, οὓς δὲ ἀναιρουμένους καὶ ζωγρουμένους, τινὰς δὲ καὶ ὡς διὰ λίνου ἱμονιᾶς τῆς ἁλύσεως καθιέντας τε καὶ εἰσιόντας τὰς ἐκεῖσε ἡμετέρας τριήρεις, πολλοὺς δὲ καὶ κυμβάχους περὶ βυθὸν φερομένους τῷ ὅπου τῆς ἁλύσεως διαμαρτεῖν. ὥστε καὶ αὐτῆς διαρραγείσης, ὅσω ξύμπας ὁ πολέμιος στόλος εἰσρεῖται. τῶν δὲ ἀπολειπομένων τριήρεων, αἱ μὲν αὐτίκα χειροῦνται, αἱ δὲ τῷ τῆς πόλεως αἰγιαλῷ προσεγχρίψασαι λεηλατοῦνται μετὰ τὴν τῶν ἐμπλεόντων κένωσιν. καὶ ἦν πολυειδὲς τὸ κακόν, μηδ' ἐπὶ καρδίαν ὅλως ἑνὸς ἀνιόν. ἐνίστατο δὲ τότε μὴν Ἰούλιος, τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ἑπτακοσιοστοῦ ἑνδεκάτου ἔτους. ἀνοχυσάμενοι δ' ἐκ τούτου μικρὸν οἱ Λατῖνοι, καὶ ὅσον τὸ ποιητέον σκέψασθαι, οἱ μὲν μετὰ τῶν νηῶν, ἡ δ' ἵππος μετὰ τῆς προβεβλημένης πεζῆς στρατιᾶς τῷ Κοσμιδίῳ ἐφίστανται, μικρὰν ὀλιγωρηκότες ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἀντιστάσεως, περὶ τὴν ἐκεῖ που γέφυραν, καὶ τὸν λεγόμενον τρυπητὸν λίθον, καὶ τὰ μὲν πλοῖα καὶ αἱ νῆες καὶ οἱ δρόμωνες ἐκεῖ που προσίσχουσι. ὁ δὲ στρατηγὸς στρατήγιον πήγνυσι διειλημμένον τὰ μὲν ὀρυκτοῖς χαρακώμασι, καὶ ξυλίνοις προσοχυρώμασι περὶ τὸν γεώλοφον, ἀφ' οὗπερ ὁρατὰ μὲν τὰ ἐν Βλαχέρναις ἀνάκτορα, ὁπόσα νένευκε πρὸς ἑσπέραν. περὶ δ' οὖν τὴν τούτου κατάβασιν, ἀναπετάζεταί τις αὔλειος, πρὸς μεσημβρίαν μὲν ἐς τὸ τεῖχος λήγουσα, ὅπερ ἔρυμα τῷ ἀρχείῳ ὁ βασιλεὺς ἀνήγειρε Μανουήλ, περὶ δὲ βορρᾶν ἄνεμον τῇ θαλάσσῃ ἐγγίζουσα. σκηνάς τε οὖν ὀρθὰς ἑώρων οἱ ἐν τοῖς τείχεσι, καὶ μικροῦ διομιλεῖν εἶχον τοῖς ἐν αὐταῖς, περὶ τὴν Γυρολίμνην στρεφομένοις. καὶ οἱ μὲν οὐ χάρακι ἐπεῖχον οὐδ' ὅπλοις, τῷ δὲ περιβόλῳ τῆς πόλεως ἡμῶν διείργοντο. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀλέξιος πάλαι τεθησαυρικὼς ἐν τῇ ψυχῇ τὴν φυγήν, καὶ ἅπας αὐτῆς γενόμενος, ὅπλον ἔφερεν οὐδαμοῦ, οὐδ' ἀντιμέτωπος ὤφθη τοῖς ἔξωθεν, ἀλλὰ θεατὴς τῶν δρωμένων ἐκάθητο, ἐν ὑψιτάτοις δόμοις ἀνιών, οἳ τῆς ἐξ Ἀλαμανῶν δεσποίνης κεκλήσκοντο. οἱ δ' οὖν περὶ τὸν βασιλέα οἰκειότατοί τε καὶ συγγενεῖς, ὅσονοῦν ἀγηοχότες στράτευμα ἱππικόν, καὶ μοῖραν ὀλιγάριθμον πεζικήν, ἐκ διαλειμμάτων ἐξῄεσαν, μόνον οὐ προβεβλημένοι δεικνύειν, μὴ ἔρημον ἀνθρώπων τὴν πόλιν εἶναι παντάπασιν. ἐπλάσσετο τοίνυν δὶς ἐπιδρομῆς μορφή, καὶ διηκοντίσαντο ἱππεῖς πρὸς ἱππέας,

non multum infra duas columnas peruenerũt, & in ancoris extra teli iactum à littore fluctuant. Dromones uerò ad Scutarium appellunt. Ac Romani ex tumulis & littore irrita tela, & plerunque naues non attingẽtia in mare iaciebant. Excubabat & alia phalãx ad Damatryn, quæ excurſiones equitum cohiberet. ſed nec illius ulla fuit utilitas. Nam adeò ad hoſtes nõ propè acceſſerunt, ut obuerſis tergis alij ceciderint, alij mortem uix effugerint, duces præſertim, ceruis timidiores. Et quo pacto cum ijs uiris cõgreſsi eſſent, quos angelos raptores animorũ, & æreas ſtatuas appellabant: ad quorum conſpectum propemodũ emoriebantur? Paucis diebus elapſis, cũ Latini cognouiſſent, neminem in terra eſſe qui reſiſtere uellet, propius ad littora accedũt. Exinde equitatus paululum à mari receſsit, naues in ſinum ſeſe contulerũt. Vt autem alij terra, alij mari caſtellum id, ad quod ſerrea cathena maximi ponderis alligari ſolet, cum hoſtilis claſsis expectatur, ſtatim oppugnare cœperunt: uideres alios ex noſtris poſt exiguam defenſionem aufugere, alios occidi & capi, alios per cathenam quaſi funem in triremes noſtras deſcẽdere: multos cathenam non adeptos, in undas præcipitari. Deinde illa fracta, tota claſsis hoſtilis ingreditur: mox triremes noſtræ partim capiũtur: aliæ ad littus urbis appulſæ, fugatis uectorib. lacerantur. Erat malum id adeò uariũ, ut nullius hominis cogitatione integrũ cõprehendi poſsit. Actũ hoc eſt menſe Iulio, anno VI M.DCCXI. Inde Latini cum tantum quieuiſſent, quãtum ad deliberandũ ſatis eſſet, alij cum nauib. equites uerò cum adiuncto peditatu, ad Coſmidiũ accedunt, parũ Romanis armis ad pontem & locũ qui Perſoratus lapis dicitur, impediti. ac naues omnis generis ibi appellunt. Dux caſtra metatur partim foſſa, partim uallis iuxta collẽ circũdata, ex quo Blachernia regia, qua ad occaſum uergit, conſpicitur. Circa deſcenſum illius, ueſtibulum quoddã uerſus meridiẽ aperitur, in eum murũ deſinens, quem Manuel muniendi caſtelli cauſa ſtruxit: uerſus Septẽtrionem uerò prope mare porrigitur. Ergo qui in urbe erant, erecta tabernacula cernebãt, & penè colloqui poterant cũ ijs qui ad Gyrolimnã uerſabantur: nec illi uallo & armis, ſed mœnib. urbis à nobis diſtinguebantur. Cęterùm Imperator Alexius, qui pridem fugam animo deſtinarat, in eaq; totus erat, nuſquam arma tulit, neq; in aciẽ cõtra hoſtes prodijt, ſed ſpectator aſſedit, cõſcenſis altiſsimis ędibus, quę ab Alemannorũ domina nomẽ habent. Eius uerò familiares & cognati, cũ quantocunq; equitatu, & exiguo peditatu, per interualla exibant, tantum nõ ut oſtenderent, urbẽ hominib. nõ omnino eſſe uacuã. Sæpe igitur eodẽ die utrinq; cohortes aliquot, leuia equeſtria certamina,

Byzantij obſidio.

Velitationes Latinorum & Romanorum.

Incendium Byzantij.

Alexius frustra tentatis armis Debeltum profugit.

æmulatione fortitudinis, faciebãt: qua in re noſtri haud ſegniter ſe gerebant, præſertim cum Imperatoris gener Theodorus Laſcaris copias ducebat. Is enim magno impetu inuehi ſolitus, re ipſa docebat Latinos, apud Romanos quoq; uiros fortes reperiri. Sed & peditum cohortes in id quod diximus ueſtibulũ egreſſæ, hoſtes laceſſebãt. Palatia machinis diruebantur, alicubi etiã ex mœnib. ingẽtiũ ſaxorũ iactibus hoſtes terrebantur. Enimuerò XVII die Iulij, terra mariq; ſimul fortius dimicare inſtituerunt, ut aut uotorũ cõpotes futuri: aut ſi ijs fruſtrarẽtur, ad pactiones deſcẽſuri. Nã utriuſque rei fama haud obſcura uagabatur. Ac alij naues boum tergorib. contra ignẽ munitas ad Petriũ adduxerũt, ſcalis in antennis ex funib. factis, quæ rudentib. ad malos alligatis demittebantur, & in altũ attollebantur. alij ariete ad mœnia adducto, & Zagrotoxotis paſsim diſpoſitis, tanquã uno ſigno dato, cõgrediuntur, & atrox prælium cõmittitur. Nam Latini qui cum ariete erant, perfracto muro qui ad mare pertinẽs, Scala Imperatoris dicitur, intrò penetrarũt: ſed ab auxiliarib. Piſanis, & bipẽniferis barbaris fortiter propulſati, & pleriq; uulnerati receſſerunt. Qui uerò nauib. Petriũ occuparãt, aggreſsi mœnia, ancoris nauiũ per cymbas ex ſcalis humi proiectis, Romanos ex turrib. facilè deturbarunt: quippe cũ ex ſuperiore loco pugnarẽt, ac tantũ nõ ſupra uertices eorũ aſtantes tela cõijcerent. Nam ſcalæ nauium rudentib. in altũ eductę, lõgè ſupra mœnia eminebant. Quibus hoſtes occupatis, ędes illis cõtiguas incendunt, paſsim uagantes. Editur eo die miſerabile ſpectaculum, q̃d flumina lachrymarũ tanto incẽdio paria poſtulet. Nam quicquid á colle Blachernio uſq; ad Euergetæ monaſteriũ pertinet, flãma eſt abſumptum, flãmæ impetu ultra Deuterũ elato. Imperator tam miſerabili infortunio uiſo, anxietatis populi miſertus, uix tamẽ arma induit: idq;, cũ á pleriſq; iratis urgeretur, qui maledictis, & cõuicijs nõ abſtinebãt, quòd deſidia ſua hoſtiũ animos augeret, nec ullam urbi afflictæ opem ferret, ſed bellũ ad mœnia accedere pateretur, quod hactenus nunquã accidiſſet: quaſi uerò nemo eſſet, qui pugnare ſciret: neq; pręſtaret hoſtẽ anteuertere, quàm anteuerti: ut corpus graui ualetudine & omnẽ medicinã reſpuẽte, oppreſſum. Igitur palatio egreſſus, plurimos equites aſciuit: & pędeſtris phalanx nõ contemnenda ex flore ciuitatis eſt cõtracta, ut hoſtes qui in terra erant, maximo exercitu ex improuiſo cõſpecto, horrore afficerẽtur. Ac forſitan res bene geſta eſſet, ſi uel ipſe pugnam cõmiſiſſet: uel id Laſcari genero permiſiſſet, in Latinos irruere cupiẽti. Nunc perpetua fugę cogitatio, & familiarium eius trepidatio, eũ conſilij inopem fecit, ut tantum acie inſtructa, qua Romanis

κατ' ἐρεθισμὸν καὶ ζῆλον ἀνδρείας πολλάκις τὰς ἁμίλλας συνέβαινον ἐκτελεῖσθαι· καὶ ὅσον ὤδη τοῖς οὐκ ἀγεννῶς τὰ ἡμέτερα, καὶ μάλιστα, ἡνίκα διεστρατήγει τὸν πόλεμον ὁ τοῦ βασιλέως γαμβρὸς Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις. οὗτος γὰρ ῥαγδαιότερον συμπλεκόμενος, ἦν καὶ παρὰ Ῥωμαίοις ἀρειμανεῖς ἄνδρας, τοῖς Λατίνοις ἐκ τῶν ἔργων ὑπέφαινεν. ἀλλὰ καὶ πεζῶν ἐκπηδῶσαι δυνάμεις ἐς τὴν αὔλειον μέλισαν ἣν εἰρήκαμεν, τοῖς ἐναντίοις προσέβαλλον. ἦν δὲ καὶ ἐκ τῶν πετροβόλων μαγγανικῶν ἐρειπόμενα τὰ βασίλεια, συνεχῶς δ' ἐκ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως βαρεῖς λίθοι ἀποσφενδονώμενοι, τοὺς ἐναντίους κατέπληττον. ἑπτακαιδεκάτῃ δὲ τοῦ ἰουλίου μηνὸς, χερσαῖοί τε καὶ ὑδραῖοι ἀνδρικώτερον ἔγνωσαν διαγωνίσασθαι οἱ ἀντίμαχοι, ὡς ἢ τοῦ σκοποῦ ἐπιτευξόμενοι, ἢ τούτου διαπεσόντες, ἐς συμβάσεις ἐλευσόμενοι. ἀμφότερα γὰρ ἡ φήμη διεσπαρμένη, λαμπρῶς ἐκήρυττεν. οἱ μὲν τοίνυν τὰ πλοῖα φέροντες ὑπεισῆλθον κατὰ τὸ πετρίον, βοείαις δοραῖς φραξάμενοι ταῦτα, ὡς ἂν πυρὶ ἀνάλωτα, κἀν ταῖς κεραίαις τεταμέναι κλίμακες, τὰς βαθμίδας μηρινθοῖς ἔχουσαι, ὑποχαλώμεναι διὰ κάλων, καὶ αὖθις αἰρόμεναι ὡς ὕψος, προσδεδεμένων τοῖς ἱστοῖς. οἱ δὲ τειχοπλάστην κριὸν κρατυνάμενοι καὶ σὺν τζαγγροτοξόταις πολλαχοῦ περιστάντες, ὡς ἀφ' ἑνὸς συνθήματος ποιοῦνται τὴν σύρραξιν. καὶ ἦν ἡ μάχη φρικαλέα τις καὶ στονόεσσα πάντοθεν. οἵ τε γὰρ περὶ τὸν κριὸν ὁπλισάμενοι Λατῖνοι, τὸ τεῖχος ῥήξαντες, πάροδον ἔσχον γὰρ ὃ παρατείνει πρὸς θάλασσαν περὶ τόπον ὃς ἐκ Βάθρα Βασιλέως ὀνόμασται· οἱ καὶ πρὸς τῶν ἐπικούρων Ῥωμαίοις Πισσαίων, καὶ τῶν πελεκυφόρων βαρβάρων γενναιότερον ἀπεκρούσθησαν, καὶ τραυματίαι οἱ πλείους ἀνέζευξαν. οἵ τε τοῖς πλοίοις γνόντες τοῖς περὶ τὰ πετρία τείχεσι προσπελάσαντα, καὶ δι' ἀκατίων τὰς ἀγκύρας τῶν πλοίων ἔραζε ῥίψαντες ἐκ τῶν κλιμάκων, ἐκ τάχα τοῖς ἐκ τῶν πύργων Ῥωμαίοις συμπλέκονται, καὶ τρέπονται τούτους ῥᾳδίως, ὡς ἐξ ὑπερδεξίων μαχόμενοι, καὶ οὐ μόνον ἐξ ὕψους, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ κορυφὴν οἷον ἑστῶτες καὶ βάλλοντες. ἐπὶ πολὺ γὰρ τῶν τῆς πόλεως τειχέων ὑπερανεστήκεσαν αἱ ἐν τοῖς πλοίοις κλίμακες, μετέωροι διὰ τονισμάτων γενόμεναι. τὸ δ' ἐπὶ τάδε λαβόμενοι τοῦ τειχίσματος οἱ πολέμιοι, πῦρ ἐνιᾶσι ταῖς οἰκίαις, ὁπόσαι τοῖς τείχεσιν ἐγχριμπτοῦσι, διασκεδασθέντες πολλαχοῦ. καὶ γίνεται τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐλεεινόν τι θέαμα, καὶ ποταμοὺς ὅλους δακρύων ἀνταξιοῦν τοῦ πολλοῦ τῶν πυρκαϊῶν. πάντα γὰρ ὅσα ἐκ τοῦ τῶν Βλαχερνῶν βουνοῦ πρὸς τὴν μονὴν διήκει τοῦ Εὐεργέτου, κατηθάλωτο, καὶ ἐπεφέρετο μέχρι τὸ καλούμενον Δεύτερον ἡ τοῦ πυρὸς φορά. ἰδὼν δ' ὁ βασιλεὺς τὸ οἰκτρὸν τοῦτο τῆς βασιλίδος δυστύχημα, καὶ τὴν συνοχὴν τῶν ἀνθρώπων διαλαβὼν, ὁπλίτης γίνεται μόλις, καὶ μάλιστα ὅτι πρὸς ὀργὴν τοὺς πλείους ἐρεθιζομένους ἑώρα, καὶ λόγους ἐπαχθεῖς κατ' αὐτοῦ καὶ περιπλακισμοὺς ἀφιέντας, ὡς εἰκαρόν ἐλεγμένοις, ὅτι μᾶλλον τὰ τῶν ἐναντίων φρονήματα ἤγειρε, μηδεμιᾶς ἀρωγῆς ἐπινοηθείσης τῇ πόλει προσγινομένης. ἀλλ' ἀφεὶς τὸν πόλεμον τοῖς τείχεσι προσελθεῖν, πρᾶγμα μὴ ἐς δεῦρο πραχθὲν, ὡς εἴπερ οὐδεὶς τῶν ὄντων ἐπίσταιτο πολεμεῖν. μηδὲ βέλτιον νομίζων τὸ φθάσαι τὸν ἀντίπαλον μᾶλλον, ἢ παρ' αὐτοῦ προληφθῆναι, οἷα καὶ σῶμα δεινῶς κεχρηστημένον τὴν ἴασιν ἀποκρούοντι. ἐξιὼν τοίνυν τῶν ἀρχείων, ἱππότας πλείους πρὸς ἑαυτὸν ἐπισυνάξατο, καὶ πεζικὴ φάλαγξ οὐκ ἀγεννὴς συνδεδράμηκεν ἐκ τῆς ἀκμῆς τῆς πόλεως· ὥς τι καὶ τῷ ἐπὶ χέρσον πολεμίῳ στρατεύματι φρικασμὸς ἐπεγένετο σώματος, μεγίστην ἀφρασίαν ἐκπεπληγμένον περιέστηξιν. τάχα δ' ἂν καὶ σπουδαῖον ἔργον διῴκησε, εἰ ὁμόσε κεχωρήκει τοῖς ἀντιπάλοις, ἢ τῷ γαμβρῷ Λάσκαρι τῇ συμπλοκῇ συγκεχωρήκει, συμμίξαι τοῖς Λατίνοις σφαδάζοντι. νῦν δὲ ἡ συνεχὴς τῆς φυγῆς ἔννοια, καὶ τὸ τῶν περὶ αὐτὸν δεῖλον πτόημα, τὸ τί δεῖ ποιεῖν ἐξήγαγον τῆς ἀξίας. καὶ παραταξάμενος μόνον, ὅθεν ἐξῆλθε Ῥωμαίοις ἀσπάσιος,

ἀπάλαιστος, ὡς δῆθεν ἀντιταξόμενος τοῖς Λατίνοις, εἰσῆλθεν αἴσχιστα καὶ ἐφυβρίστως, σοβαρώτερον μᾶλλον καὶ θρασύτερον τοὺς πολεμίους τὸ ἀντίμαχον ἐπεὶ καὶ κατεπῆλθε Ῥωμαίων, ὀπίσω τὰ τῶν ἵππων ῥαπιζομένων πρὸς ὑπονώτισιν, καὶ τὰ δόρατα ἐπικραδαινόντων. εἰσιὼν οὖν ὁ Ἀλέξιος τὰ βασίλεια, πρὸς ἀπόδρασιν συσκευάζεται, ὡς εἴπερ φορουμένην τὴν πόλιν εἰς ἀτυχὲς πτῶμα καὶ ὑπὲρ αἶσαν ἀφανιστῆσαι διαπονεῖται, καὶ τὸν ταύτης ἀποτεταμένον συντεμεῖν ὄλεθρον. τὰ τῆς σκοπῆς τοίνυν κοινωσάμενος μετρίοις τῶν κατὰ γυναικαρίων ἐκείνων καὶ συγγενῶν, καὶ τῶν θυγατέρων τῇ Εἰρήνῃ, καὶ δέκα χρυσίου ἐνθέμενος κεντηνάρια, καὶ κόσμους ἄλλους βασιλικοὺς ἐκ λίθων τιμαλφῶν συγκειμένους καὶ μαργάρων διαφανῶν, περὶ τὴν πρώτην ἄρας φυλακὴν τῆς νυκτός, ἔλαυνεν εἰς τὸ Δεβελτόν, ἔνθα τὴν οἰκείαν προητοίμασεν ἄφιξιν, δείλαιος ὢν ἄνθρωπος, μὴ φίλτρον παίδων μαλαχθείς, μὴ γυναικὸς εὐνῇ δαμασθείς, μὴ τηλικαύτης πόλεως μαλακισθείς, μηδὲ τῶν ἄλλων ὡς νοῦ βαλλόμενος, φιλοψυχίᾳ δὲ καὶ δειλανδρίᾳ σωτηρίαν ἑαυτῷ καὶ ταύτην ἀμφίβολον χωρῶν καὶ πόλεων τοσούτων καὶ γένους παντὸς ἀλλαξάμενος. ἐβασίλευσε δὲ οὖν ἐνιαυτοὺς ὀκτώ, καὶ μῆνας τρεῖς, καὶ ἡμέρας δέκα. ἦν δὲ τὰ μὲν ἐς πόλεμον ὁποῖος εἴρηται, οὐδὲ τὰ πρὸς κοινὴν διοίκησιν ἀπηκριβωμένος παντάπασιν, ἵνα μὴ λέγοιμι, ὡς ἐξώκειλεν εἰς τὸ πάντῃ ὀλίγωρον. τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἦν τις ὑπόβλητος. χαρίεις δὲ τὸ ἦθος, εὐπρόσιτος καὶ ὄρθιος. πλέον δὲ πάντων τῷ μειλιχίῳ τοῦ ἤθους ἐκέκραστο, μὴ δυσπρόσοδος ὤν, ὅτε μὴν ὑποσκυζομένῳ προσειπεῖν, καὶ ὑποβρυχάζοντι βλέμμα ἐκκρούειν καὶ τὸ ὑπ' ὀδόντα γρύξαι ἐνῆν. ἀλλ' ἦν τῶν βουλομένων παντὸς προσελθεῖν ἐκείνῳ, καὶ διαβάλλειν, γίνεσθαι δὲ καὶ πρὸς ἀντιφάσεις χωρεῖν οὐχ ὑποσταλμένῃ φωνῇ, καὶ τοὺς ἐπαλλήλους διαβόλους καὶ τοὺς κόλακας λαμπρῶς ἀπεώσατο. εἶχεν δὲ τῆς συνειδήσεως βάλλουσαν ἐφ' οἷς ἥμαρτεν εἰς τὸν ἀδελφόν, τὸ χρεὼν ἐδεδίει, καὶ τὴν πάντα περισκοποῦσαν τὰ θνητῶν πράγματα δίκην δειλιακῶς ὑπεβλέπετο. ὅθεν κατανύξει καρδίας συνείχετο, καὶ δίκην ἀκηδιῶν ἐνδύματα ἄλυπά τε καὶ δυσφόρα, καὶ ἤχθετο. εἰ δὲ μέγα, καὶ βασιλεῦσιν ὀργῶδες, τὸ μὴ τῶν ἀσταχύων ἐκτέμνειν τοὺς ὑπερέχοντας, μηδὲ ἀνηλεῶς ἐμπαθεῖν τοῖς περιαλυπήσασι, καὶ τοῦτο προσὸν τοῦτο ἴδοι τις ἂν τὸν Ἀλέξιον. οὐ γὰρ πρὸς φυτείαν σκότους ὀφθαλμοὺς ἐπαπέστελλεν, οὐδὲ κλαδῶν ἦν ὡς ἀμπέλους τὰ τοῦ σώματος ἀκρωτήρια, μάγειρος ἀνθρώπων γενόμενος. οὐδ' ὀρφνότερον τῆς συνήθους πορφύραν φάρος ἐνεδύσατο γυνὴ ἀμφιέσατο μέλανα χιτῶνα ἀνδρός, ὃν μέλας ἐκάλυψε θάνατος, οὐδὲ πῦρ ἔβλεψε τῶν ὀμμάτων ὡς τῶν λίθων οἱ ἀκηνώδεις, οὐδ' ἐγὼ φυλακὴν ὡς ἐπίτηδες ὡς λάβρους θρόμβους δακρύων ὁποῖα τὰ τῶν μαργάρων σφαιρώματα.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑ
ΙΣΑΑΚΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ,
καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου.

Ὡς μὲν οὖν ἤλαυνεν ἐς Δεβελτὸν Ἀλέξιος, ὑπ' οὐδενὸς ἐλαυνόμενος. ἦν δὲ ἄρα οὐ μόνον χαλεπὸν γυνή, καὶ τὸ τῆς συνευνέτιδος φίλτρον βλάπτει μᾶλλον ἢ ὠφελήσει, καθά τινες γνωματεύουσι τῶν πάλαι, κακῶς ἐς βασιλείαν παθοῦσι προσῆπται γυναικὸς ὡς ἐγκλήματα· ἀλλὰ καὶ γύννις ἀνὴρ ἀργαλέον πρᾶγμα καὶ χείριστον, καὶ τί οὐκ ἂν ἐπαχθές, καὶ εἰς κίνδυνον ἐλαῦνον τὸ ὕψιστον, τὸ ὑπ' ἐκεῖνον τεταγμένον πάσχει; ὃ δὴ καὶ Ῥωμαίοις αὐτοῖς συνηνέχθη, ἀνειμένοις καὶ χαλαροῖς, καὶ τὸν ἀπολαυστικὸν βίον μεταδιώκουσι δυστυχήσασιν αὐτοκράτορας, τοὺς δ' αὐτοὺς καὶ δυσαπαλλάκτους μὲν τὴν ἀνάγκην,

charus & gratus ut Latinos aggreſſurus exierat, eadē turpiſsimè & ſummo cū dedecore rediret, aucta & cōfirmata hoſtiū ferocia, qui Romanorū diſcedentiū tergis inhærebant, & haſtas in eos uibrabant. In palatiū reuerſus, ad fugā ſe parat, quaſi de induſtria urbē afflictā, & cōtra fatum perditā, & remotius eius exitium acceleratū uellet. Eoq́ cōſilio cū paucis mulierculis & cognatis cōmunicato, & Irene filia, & x auri cētenarijs cum alio ornatu Imperatorio ex precioſis gēmis & perſpicuis margaritis in nauē impoſitis, ſub primā noctis uigiliā Debeltū conſendit, ubi ſuum aduentū præpararat: homo timidiſsimus, qui non charitate liberûm emollitus, nō amore cōiugis ſubactus, non tantę urbis miſeratione fractus, degeneri uitæ cupiditate, ſalutē ſuam, eamq́ ambiguā, tot urbib. tot prouincijs, totaq́ ſua familia cōmutauit. Imperauit annos VIII, III menſes, & dies x. In re bellica talis fuit, ut dictū eſt, nec ad ciuilia munia ſatis aptus, ne dicam planè fuiſſe negligentē: cætera non aſpernandus, clemētia & lenitate omnib. ſuperior, aditu facilis, nō ſeueritate uultus, nō arrecto ſupercilio quēquā à ſuo alloquio deterrebat. cuiuis eū adire & orare licebat: aliquādo etiā nō ſubmiſſa uoce illi refragari. calūniatores & adulatores * frequētes circū ſe habebat. Sed cū ſceleris in fratrē admiſsi conſcientia flagellaretur, fatum timebat, & Vindictā omnes res humanas perluſtrantē perpetuò reformidabat. Itaq; animo angebatur, metu, ſolicitudine, pœnitentia æſtuans. Quòd ſi regibus magnū eſt ac difficile, ſpicas eminētes nō decutere, nec immaniter eos proſternere à quibus offenſi fuerint: etiā ea laude abundauit Alexius. Neq; enim uel oculos effodiebat, uel mēbra mutilabat, neq; carnificina hominū delectabatur: neq; ulla matrona, quādiu is imperauit, ob maritum interfectum pullam ueſtem induit: neq; quiſquam cōtumelijs ab eo affectus, fortunas ſuas deplorauit.

Alexij elogia.

** plane à ſe repellebat.*

ISAACII ANGELI
VNA' CVM ALEXIO
filio iteratum Imperium.

Ac ſic Debeltum fugit Alexius, cum à nemine fugaretur. Neq; uerò mulier duntaxat res grauis eſt, & coniugalis amor plus nocet q̃ iuuat, ut quidā ex ueterib. à muliere afflicto Imperio queruntur: ſed uir etiam mollis & effœminatus, res peſsima & moleſtiſsima eſt. cui qui parēt, quid infortunij, quid extremi periculi nō ſubibunt? id q̃d ipſis Romanis accidit, cū aduerſo quodā fato in molles, ignauos & uoluptarios Imperatores incidiſſent, q labores nō ferēdos,

Isaacii principes rebus publicis exitioſi.

» & uitæ pericula intolerabilia iudicabant. Cæterùm eo cœptum iter proſequente, populus qui in palatio cõuenerat, Alexij diſceſſum grauiſsimè tulit, animis imminentium periculorum metu conſternatis. Putabant enim Latinos, qui caſtra in propinquo haberent, nec à quoquam prohiberẽtur, ſtatim armatos in urbem irrupturos. Igitur Alexij cognatis & familiarib. & imperatrice Euphroſyna ut proditoribus cõtemptis, ob grauiſsimorum periculorum procellas intra palatium tanquã in carcere incluſi, Iſaacium Alexij fratrem tanquam ſacram ancoram intuentur: & cum ſpado Cõſtantinus fiſci præfectus bipenniferos coegiſſet, & apta oratione conciliaſſet: concurſu etiã ab ea factione, quæ iam olim Iſaacio reſtitutũ cupiebat Imperium, facto, imperatrix Euphroſyna unà cum cognatis comprehenditur, Iſaacius uerò Imperator ſalutatur: & manu ductus ob excæcationem, is cui proſpicienda erant omnia, in Imperatorio ſolio collocatus, miſsis ſtatim ad Alexiũ filium & Latini exercitus duces nuncijs, fratris ſui Imperatoris fugã eis nũciat. Ii uerò nec contra urbem eorum quicquã, quæ expectabantur * prætermiſerũt, nec Alexium prius ad patrem remiſerunt, quàm ipſe Iſaacius quoq; ſe rata illa habiturum eſſe, quæ filius eius pollicitus eſſet, aſſentiretur. Quæ quidẽ, ut ſuprà expoſuimus, huiuſmodi erant, ut ad gloriam & emolumentum Latinorum nihil amplius poſſet accedere. Nam Alexius uæcors & rerum imperitus adoleſcentulus, in id unum intentus, ut paternum Imperium recuperaret: nec ullam conditionem conſiderauit, neq; quàm infeſti eſſent Latini Romano nomini, cogitauit. Ac talibus Imperatorij faſtigij depreſsionibus aditum in urbem mercatus, patri aſſedit, collega Imperij aſcitus: & populus uniuerſus in palatium concurrit, filij & patris uidendi ſimul & adorandi cauſa. Non multis diebus pòſt, etiam Latinorum duces & nobilitate inſignes uiri palatium ingreſsi ſunt: & ſubſellijs allatis, Imperatoribus aſſederũt, ut benemeriti, ut ſeruatores celebrati, & omnibus alijs honeſtis titulis ornati, ut qui ambitioſum Alexium erepto, quod tantopere appetierat, Imperio, probè ulti, & calamitoſis opitulati eſſent. Præter hæc, omnibus alijs officijs & exquiſitis honoribus affecti, & lautiſsimè tractati ſunt. Nam Iſaacius, ſi quid imperatorius fiſcus celabat, ſi quid ipſe, capta Euphroſyna imperatrice, & cognatis eius, acquiſierat, id uniuerſum utraque manu in illos conferebat. Quæ cum ab illa gente omnium auariſsima & luxurioſiſsima, exiguæ guttæ inſtar acciperentur, Tyrrheni maris undas deſiderante, etiam ſacroſancta profanat: unde, ut opinor, Romana res funditùs ſubuerſa & deleta eſt. Nã cum pecunia deſtitueretur, templa quoque inuaſit. Nec ſacræ

Iſaacio denuò defertur Imperium.

** fecerunt,*

Latinis ſacra et profana uix ſufficiunt.

αὐτόπιστον δὲ τὸ περὶ ψυχῆς δέος δι' ὅλου κρίνοντας. ἀλλ' ὁ μὲν ὡς δολιχὴν προὐβαίνετο, ὁ δ' ἐν τοῖς τῶν Βλαχερνῶν ἀρχείοις εὑρεθεὶς τηνικαῦτα λεὼς σφόδρα ἤνεγκεν ἀφορήτως τὴν ἀλεξίου ἀπόδρασιν, ἐκστρεφόμενός τε καὶ συγχεόμενος τὴν ψυχήν, διὰ τὰς ἐμφαινομένας τῶν κακῶν ἐλπίδας. καὶ γὰρ ᾤοντο μηδὲν μελλήσαντας τοὺς λατίνους, οἷα μηδὲ σκηνουμένους ἄποθεν, ἢ τὴν ὑποχώρησίν τι ἔχοντας, μεθ' ὅπλων αὐτίκα ὑπεισδῦναι τῇ πόλει, καὶ τῶν τειχέων ἔσω παρεισελθεῖν. ὅθεν καὶ τοὺς μὲν γένει προσήκοντας ἀλεξίῳ, καὶ τοὺς ἄλλως ἐπιτηδείως ἔχοντας ἐκείνῳ, καὶ τὴν ἄνασσαν εὐφροσύνην, προδότιν δόξαν λαβόντας, οὐ προσκαλέσαντο εἰς τὴν ἀρχήν· διὰ δὲ τὸ ἄμαχον τῶν πραγμάτων ἀγρίας προσβολῆς, εἰς αὐτὸν ἀφορῶσιν ἰσαάκιον, τὸν ἀλεξίου κασίγνητον, ὡς εἰς τὴν καλουμένην ἱερὰν ἄγκυραν τελευταῖον, οἱ τοῖς ἀκαταστάτοις προσστοιχιζόμενοι κύμασιν, γνόντων τῶν ἀρχαίων λεγόμενον. καὶ διὰ τοῦ ἐκτομίου κωνσταντίνου, ὃς ὑπὲρ τῶν βασιλικῶν ἐτέτακτο θησαυρῶν, τοὺς πελεκυφόρους συναγαγόντος, καὶ τούτοις ὁμιλήσαντος τὰ δέοντα. συνδραμούσης δὲ καὶ συμμορίας ἑτέρων, οἳ βασιλεύειν αὖθις τὸν ἰσαάκιον διὰ σπουδῆς πάλαι ἐτίθεντο, ἡ μὲν βασιλὶς εὐφροσύνη συλλαμβάνεται, χειροῦται δὲ καὶ τὸ συγγενὲς αὐτῆς, ὁ δ' ἰσαάκιος ἀναγορεύεται αὐτοκράτωρ· καὶ χειραγωγούμενος δι' ἣν ὑπέστη πήρωσιν, ὁ τὸ πᾶν τεταγμένος ἐφορᾶν, εἰς θῶκον ἀνάγεται τὸν βασίλειον. πέμψας δ' εὐθὺς ἀγγέλους ἀλεξίῳ τε τῷ υἱῷ, καὶ τοῖς τοῦ λατινικοῦ στρατεύματος ἡγεμόσι, μηνύει τὴν τοῦ βασιλέως καὶ ἀδελφοῦ φυγήν. οἱ δ' οὔτε τι τῶν προσδοκωμένων κατὰ τῆς πόλεως ἐνεόχμωσαν, καὶ τὸν ἰσαακίου δὲ υἱὸν οὐ πρότερον, αἰτησάμενοι τοῦ πατρός, ἐκπεπόμφασι, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς ἰσαάκιος εἰς πείρας ἐγγυᾶσθαι συνετίθετο, ὅσα ὑπέσχετο σφίσιν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀλέξιος. τὰ δὲ ἦσαν, ὡς ἐν τοῖς λόγοις ἐρρέθη τοῖς ἔμπροσθεν, μηδεμίαν τὴν πρὸς δόξαν καὶ κέρδος τοῖς διαβεβηκόσι λατίνοις ὑπερβολὴν ἐκλείποντα. ὑπὲρ γὰρ τοῦ μὴ τῆς πατρώας ἀρχῆς ἐκπεσεῖν πάντα προΐετο ἀλέξιος, χαλίφρον ὢν πραγμάτων ἀδαὲς μειράκιον, οὔτε ἀκριβολογησάμενος ὅσα τὰ ζητούμενα, οὔτε μὴν τὸ μισορώμαιον φρόνημα τῶν λατίνων ὑποτοπῶν ἐβάλλετο κατὰ νοῦν. ὑπὸ τοιαῖσδε τοίνυν τῆς βασιλείας ὕψους καταστροφαῖς τὴν εἰς τὴν πόλιν ποιησάμενος εἴσοδον, συνεδρείας ἠξιοῦτο πατρικῆς, καὶ βασιλείας προσείληπται κοινωνός. ἅπας τοίνυν φυλέτης τῆς πόλεως ἐς τὰ ἀρχεῖα συνέρρεε σὺν τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ὀψόμενος, καὶ ἀμφοῖν ἐξ ἴσου προσκυνήσων. μετ' οὐ πολλὰς δ' ἡμέρας καὶ οἱ τῶν λατίνων ἡγεμόνες ἐς τὰ βασίλεια παρέβαλλον. οὐχ οὗτοι δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τὸ γένος τῶν ἐκείνοις ἐπίσημοι καὶ τῶν ἐπιλεγομένων σκιμποδίων τοῖς βασιλεῦσι συνεκάθιζον ἅπαντες, εὐεργέται καὶ σωτῆρες ἀκούοντες, καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀγαθὴν προσηγορίαν δεχόμενοι, ὡς τὸν φίλαρχον ἀλέξιον ἐς αὐτὰ λυσάμενοι τὰ ποδικά, καὶ δυσπραγοῦσιν αὐτοῖς ἐπαμύναντες. οὐ ταῦτα δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ πάσης μετεῖχον φιλοφροσύνης καὶ ἀξιώσεως, θεραπευτήριά τε καὶ τρυφητήρια τούτοις ὑπεδέχοντο. ἰσαάκιος δ' εἴ τι ἐπεισῆγεν γοῦν τὸ βασιλείας γαζοφυλάκιον, καὶ αὐτὸς δὲ συμπορισάμενος ἦν, συναληφθείσης εὐφροσύνης τῆς βασιλίδος, καὶ τοῦ γένους εἰς αὐτὴν ἀναφέροντας, ἐξεφόρει τε ἀμφοτέραις, καὶ μετήγγιζεν ἀνεπίστροφον. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ὡσεὶ καὶ ῥανὶς ἐκρίνετο τοῖς λαμβάνουσιν (οὐδὲν γὰρ ἔθνος ἐρασιχρηματώτερον τοῦ γένους τούτου, τρυφηλότερόν τε καὶ δαπανηρότερον ἕτερον) καὶ διψῶντες ὥσπερ ἀεὶ προχοῶν πελάγους τυρσηνικοῦ, ἅπτεται καὶ τῶν ἀψαύστων παρακεκινημένος, ὅθεν, οἶμαι, καὶ τὰ ῥωμαίων ἀνατέτραπται τέλεον, καὶ ἀφάντωται· ὡς δὲ χρημάτων ἦν ἐνδεής, καὶ τοῖς θείοις ἐπιφύεται διὰ [illegible]. ἦν γὰρ ἰδεῖν, οὐ μόνον

οὐ μόνον τὰς ἱερὰς εἰκόνας Χριστοῦ ἀξίναις ἐκκοπτομένας, καὶ χαμαὶ ῥιπτομένας, καὶ τὸν αὐτῶν κόσμον μὴ σὺν φειδοῖ, ἀλλ' ὡς ἔτυχεν, ἐκσπωμένους, καὶ πυρὶ παραπεμπομένους· ἀλλὰ καὶ σκεύη τὰ σεπτά τε καὶ πανάγια ἀπεριθαμβήτως ἐκ τῶν ναῶν ἁρπαζόμενα καὶ πυρούμενα, καὶ ὡς κοινὸν ἀργύρειον καὶ χρύσειον τοῖς πολεμίοις στρατεύμασι παρεχόμενα. καὶ τὰ κατὰ τῶν ἁγίων τῆσδε λύττης οὔτ' αὐτὸν τὸν κρατοῦντα ἐσῄει τις αἴδεσις ὑπονοιῶν, οὔτε ἄλλος οὐδ' ὡς παῤῥησιαζόμενος ἦν τὴν εὐσέβειαν, ἀλλὰ τὸ τῆς ἐχεμυθίας φάρμακον ἐπίσης ἀναλγησίας ἢ πῦρ οἰκειότερον, ἤδη τῶν παραφόρων δεῖγμα ἔχομεν ἄπιστον, ἔθνη ὡς ὑπεδύημεν πεπόνθαμέν τε καὶ εἴδομεν, ὅτι καὶ βαρυσυμφορώτερα τῶν κακῶν. ὁποῖον γὰρ
» τὸ χυδαΐζον εἶδος τῆς πόλεως, μήτ' αὐτόθεν τοῖς ἐπαι-
» νετοῖς προχωροῦν, μήθ' ἑτέρων πειθόμενον εἰσηγουμένων τὰ λῷστα· ἤδη ταῖς ῥωμαϊκαῖς χώραις εἰσκεχυμένων τῶν πολεμίων, εἰς ἔδαφος καθαιρεῖ, καὶ διαλύει παραλόγως εἰς χοῦν, τὰς πρὸς θάλασσαν οἰκίας τῶν ἐξ ἑσπέρας ἐθνῶν, μὴ διαστεῖλαν τὸ πολέμιον τοῦ φίλου. ἐδυσχέραινον οὖν πρὸς τὴν ἀβελτερίαν ταύτην καὶ ἀτοπίαν, οὐ μόνον ὅσοι ἐκ τῆς ἀμόλφης ἔθνους φύντες ἐκρημμένοι ῥωμαϊκοῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ τῶν ἐκ τῆς πίσσης τὴν κωνσταντίνου ἀθυμοῦντο. μήπω τοίνυν φυγὰς ὀφθεὶς ὁ βασιλεὺς ἀλέξιος, χρησταῖς ἐλπίσιν αὖ ἐκ τῶν ἐθνῶν ἐβουκόλει, καὶ τὸ τῆς λύπης ἀφῄρει πολύ. ὡς δ' ὁ μὲν δρασμῷ ἐχρήσατο, βασιλεύσας δ' ἦν ἰσαάκιος, καταλλάσσει αὖ ἐκ τῆς πίσσης τοῖς βενετίκοις, καθ' ἡμῶν καὶ τοῦτο ἀσυμπεράτως ἐπιχειρούμενος. οἱ δὲ πρὸς τὴν περαίαν ἀπάραντες, ἵνα κατέλυον οἱ διάφοροι, γίνονται τοῖς πρώην ἀντιφερόσι σύσκηνοι καὶ ὁμοδίαιτοι, καὶ τὰ πάντα συμφυεῖς καὶ ὁμόφρονες, φιλανθρωπίαν δ' ἄγοντες τοῦ αὐγούστου μηνὸς, τῇ ἐνάτῃ ἐπὶ δεκάτῃ, τῆς ἐξακισχιλιοστῆς ἑπτακοσιοστῆς καὶ ἑνδεκάτου ἔτους. τινὲς τῶν φραγγίσκων (ὅτι δὴ εἰσὶν οἱ πάλαι φλαμίονες κεκλησμένοι) πισσαίων καὶ βενετίκων μοῖραν προσειληφότες, καὶ εἰς ὅλον ἕτοιμον καὶ προχειρότατον ἕρμαιον τὰ τῶν σαρακηνῶν διαπλεύσαντες χρήματα. καὶ διὰ τὸ σύνταγμα ἐκεῖνο τὸ πονηρὸν τῇ πόλει προσχὸν δι' ἁλιάδων (οὐδὲ γὰρ ἦν τις ὁ προσιστάμενος ἔσω εἰσπλέειν σφᾶς τῇ πόλει, καὶ αὖθις ἀνάγεσθαι) τῷ τῶν ἀγαρηνῶν συναγωγίῳ λάθρα ἐπεξανίστανται, ὃ φασὶ μιτάτον ἡ δημώδης διάλεκτος, καὶ τὰ φῦντα μετὰ ξίφους λεηλατοῦσιν. ὡς δ' ὅτι ταῦτα παραλόγως καὶ ὑπὲρ δίκαιον πάσχειν προσελωσομένων, ἠμύνοντο μὲν αὐτοὶ οἱ σαρακηνοί, τὰς χεῖρας τοῖς παρατυχοῦσιν ὁπλίσαντες. ἐπιβοηθοῦσι δὲ καὶ ῥωμαῖοι, πρὸς τῆς τοῦ κακοῦ φήμης ἐκεῖσε συνηλισμένοι. καὶ ἤνυσαν μὲν ἅπερ ὁπόσον καὶ ἔδει κατανύσειν, ἐπεὶ δὲ βραχὺ τι τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ὁμαιχμίας ἀναχώρησις γίνεται. οἱ δὲ τὸ δεῖ ὅπλον αὐτίκα μεθέντες, ἐπεὶ διὰ μὴ πάνυ πρότερον ἐμπρησμοῦ, διασωθέντες καὶ δεύτερον, ἀνυσιμώτατον ἀμυντήριον, ὡς ὑπὲρ ἅπαν ἕτερον τὴν πόλιν ἔχειν ταχὺ καταφλέγεσθαι πείρᾳ μεμαθηκότες τὸ πῦρ. καὶ δὴ ἐπὶ πλείους διασχόντες τόπους, πῦρ ταῖς οἰκίαις ὑφάπτουσι. τὸ δὲ μεταρσιωθὲν ὑπὲρ φύσιν, τὴν νύκτα ὅλην ἐκείνην, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν, καὶ τὴν ταύτης διάδοχον ἑσπέραν, τὸ πᾶν ἐπενέμετο. καὶ ἦν καινὸν τὸ δρώμενον, καὶ πᾶσαν ὑπερβαῖνον λόγου δύναμιν. πολλῶν γὰρ καὶ ἄλλων τῇ πόλει πρότερον ἐμπρησμῶν, ὧν οὐκ ἂν εἴποι τις ὁπόσων καὶ οἵων γεγενημένων ὁ τότε συμβὰς, ὁμοιώματα βραχέα αὖ πάντας ἀπέδειξε. πολλαχοῦ γὰρ διαιρούμενος, καὶ διασπώμενος τὸ συνεχὲς, αὖθις συνήρχετο, καὶ ὡς εἰς ὁλκὸν φύσει πυρέοντος συνάπτετο ποταμοῦ, ἀνετρέποντο στοαί, ἀγορῶν κάλλη κατερρίπτετο,

κιόνων

Nec ſacræ tantum Chriſti imagines ſecuribus excidebãtur, & humi proiectæ, ſine ulla reuerentia, ornatu adempto in ignem cõijciebantur: ſed & ſacroſancta uaſa abſq; metu è tẽplis rapta & conflata, ut uulgare aurum & argentum hoſtibus dabãtur. Huius impietatis furor neq; Imperatori in mentem uenit unquã, neq; quiſquam fuit, qui pietatis cauſam liberè agere auderet: ſed, quod quidem ad ſilentium, ne ſtuporem dicam, attinet, planè attoniti fuimus omnes. Vnde uiolatæ religionis rei, ea mala tolerauimus & uidimus, quibus grauiora uix inueniuntur. Nam populi turba, ut ſo-
les, nec ſua ſponte ſana conſilia amplectens, «
nec meliora ſuadentibus obtemperans, cum «
iam hoſtes in Romanas prouincias irrupiſſent, præter omnem expectationem ſolo æquat, & in puluerem redigit maritimas Occidentalium gentium ædes, amicis ab hoſtibus non diſtinctis. Eam temeritatem & abſurditatem, non tantùm ciues Romani, ſed & Piſani inquilini ægerrimè tulerũt. Alexius autem antequam fugeret, earum gentium homines bona ſpe lactabat, doloremq; mitigabat. Vt uerò is in pedes ſe coniecit, Iſaacius Imperio recuperato, Piſanos cum Venetis in noſtram fraudem magna cum temeritate reconciliat. Ii uerò Peræam profecti, ubi aduerſarij diuerſabantur, ueterũ inimicorũ hoſpitijs & conuictu utũtur, ſumma cum eis familiaritate inita, Menſis Augusti die XIX, VI Indictione, anni VI M D C C X I. Quidam uerò ex Francis, qui olim Flaminij uocabantur, Piſanorum & Venetorum cohorte aſſumpta, ad diripiendas Sarracenorum facultates, tãquam ad paratam prædam traijciunt. Ea ſcelerata factio, cum ad urbem appuliſſet (neq; enim quiſquam erat, qui eorum uel acceſſum uel receſſum impediret) in Sarracenorum ſynagogam, quam uulgò Mitatum dicunt, irrumpunt, & per uim omnia diripiunt. Eam inexpectatam iniuriam Sarraceni armis obiter arreptis ulciſcuntur, Romanis etiam eius mali fama excitatis, adiuuantibus: neq; tamen tantum proficiunt, quantum oportebat, cœtu illo militum pauliſper duntaxat regreſſo: & omiſſa defenſione, ad alterum incẽdium priore uixdum reſtincto, properante: cum experientia didiciſſent, nihil eſſe efficacius ad urbem ulciſcendam & euertendam, quàm ignem. Proinde uarijs in locis diſperſi, ædes incendunt. Flamma uerò ſupra cogitationem in altum elata, totam illam noctem & poſtridie, eo item die qui ſequebatur ad ueſperam uſque, omnia peruagata eſt. Inuſitatum id ſpectaculum fuit, & tale quod nulla oratio poſſit conſequi. Nam cum prius maximis & innumeris ferè incendijs urbs afflicta fuerit: illud eiuſmodi fuit, ut cætera præ eo pro nihilo putarentur: cum uariè interrupta ſerie ſpargeretur, rurſus coibat, ut igniti fluminis alueum repræſentaret, porticus corruebant, elegantiſsima fora euertebantur,

Synagoga Sarracenorũ direptio cauſa incẽſæ urbis.

maximæ colũnæ ueluti ſarmenta abſumebantur: neq; quicquam erat, quòd illius ignis uehementiæ reſiſteret. Globi flammarũ ab immani illo incendio auulſi, mirabiliter remotas ædes per certa interualla conſumebant, ijs quæ interiectæ erant, intactis: ſed paulo pòſt eas quoque reuerſi cremabãt. In multis locis rectà progreſſus ignis ab aquilone impulſus, paulo pòſt quaſi ab auſtro exagitatus, obliquus cernebatur: & ea quoq; conſumebat, quæ omnis periculi expertia putabantur. Id malum etiam templum maximum comprehendit: & quæcunque ad Milij fornicem uergunt, & cum Macrone & Synodis cohærent, corruerunt, nihil opere latericio, nihil altiſsimis fundamẽtis adiuuantibus: ſed omnibus cedentibus, & inſtar lychnorum abſumptis. Cœpit incendium à ſynagogio Sarracenorum, quod ad Septentrionalem urbis partem ad mare & ædem D. Irenes uergit. Verſus Orientem, in latitudine in templo maximo deſijt. Ad occaſum uſque ad Perama ſe extendit, atque inde in latitudinem urbis ſe diffudit: aut potius, inuſitato modo eã ueluti tranſſiliens, domos ſuburbanas abſumpſit, & nauis in medio curſu carbonibus in eam excuſsis conflagrauit. In cineres redacta ſunt & Domini Roſtra, & duplices tecti ambitus à Milio incipientes, quorum alter ad ipſum Philadelphium pertinet: unáque Conſtantini forum, & quæ interiecta ſunt omnia uerſus Septẽtrionem & Auſtrum. Nec ipſum Hippicum inuiolatũ permanſit: ſed eius quoque pars occidenti obuerſa, penitus conflagrauit, & quæ ad Sophias & Bucanum porriguntur, & deinceps Eleutherij partibus contermina. Cum autem incendium urbem à mari uſque ad mare hoc modo uaſtaret, & in hiatum uaſtiſsimum diſceſsiſſet, ignito flumini ſimile, amici non citra periculum, niſi nauigio adiri poterant. Tunc maior pars habitatorum urbis rei familiaris iacturam fecit: quippe cum ignis alios nec opinantes oppreſsiſſet, alij bona ſua aliò tranſlata multis anfractibus & regreſsibus ignis æquè amiſiſſent. Heu ſplendidiſsimas & elegantiſsimas ædes, & omni uenuſtate & ſummis opibus plenas, quę apud omnes celebrantur. His atrociſsimis caſibus Iſaacius Imperator dolebat ille quidem, ſed nõ quantum oportebat. Eius uerò filius Alexius adeò nõ grauiter eos ferebat, ut totam urbem interire optaret, patriæ fax, flammea facie, & malum illum Angelum incendiarium exprimens, cuius ſacræ literæ meminerunt. Incendio nondum planè ſopito, ſacer ornatus accuratius perquiritur & conflatur, quàm prius. Latinorum uerò exercitus aurum & argentum quod ita præbebatur, ad uſum corporis, ut profanam materiam transferebat, & publicè uendebat, ac ſe criminis abſoluebat

(nec

κιόνων μέγεθος διεφορεῖτο καθ' ὕλην εὔπρηστον, οὐκ ἦν τῶν ὄντων οὐδὲν, ὃ ἦν ἱκανὸν τοῦ πυρὸς [illegible]. τὸ δὲ παράδοξον, ὡσεὶ ψωμοὶ πυρὸς ἐξ ἐκείνης τῆς βαρυβρόμου καὶ [illegible] ἐμπρήστως ἀποσπώμενοι, καὶ φερόμενοι διαφόρως, τὰς πόῤῥωθεν οἰκοδομίας κατέφλεγον, κατὰ διαστήματά πως ἀκοντιζόμενοι, καὶ ὡς οἱ ἐν ἀέρι διάλλοντες ἐκτεινόμενοι, καὶ τὸν ἐν μέσῳ χῶρον ἀθιγῆ τέως ἐῶντες καὶ ἀκατάπρηστον, μετὰ βραχὺ κἀκεῖνον ἐπανιόντες, συνήμαρπτον καὶ ἠφάνιζον. ἐν πολλοῖς δὲ καὶ κατ' εὐθυωρίαν τὸ πῦρ προϊόν, ὑπ' ἀνέμου βοῤῥᾶ ἐλαυνόμενον, μετὰ βραχὺ παρεκκλῖναν, ὡσεὶ νότου αὐτὸ διεῤῥίπιζεν, ἑωρᾶτο λόξιον, ἐμμαυροῦν ὑπερφάλλω, καὶ τὰ ὅλως ἐμπρησθῆναι ἀνύποπτα. συνεπελάβετο δὲ ἐπὶ τῆς μεγίστης ναῷ τὸ δεινόν, καὶ δὴ ὅσα πρὸς ἁψῖδα συννεύει τοῦ μιλίου, καὶ τῷ ἀνδρῶνι συνῆπται τῷ μάκρωνι καὶ τῷ λεγομένῳ αἱ σύνοδοι, ὡς ἔλαφος κατεῤῥάγησαν, μὴ τῆς ὀπτῆς ἐπαρκεσάσης πλίνθου, μὴ τῶν βαθέων ἀντισχόντων θεμέλων, ἀλλ' ἐνδιδόντων πάντων, καὶ δίκην θρυαλλίδων καταφλεχθέντων. ἤρξατο μὲν οὖν ἀπὸ πρώτου τοῦ πυρὸς ἀφὴ ἐκ τοῦ συναγωγίου τῶν Σαῤῥακηνῶν, τὸ δὲ ὅσον κατὰ τὸ πρὸς θάλασσαν ἐπικλινὲς βόρειον μέρος τῆς πόλεως· καὶ τοῦ τεμένους ἐγγίζον, ὃ ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας εἰρήνης ἵδρυται. καὶ πρὸς ἕω μὲν κατ' εὖρος λωφῆσαν ἐν τῷ νεῷ τῷ παμμεγίστῳ, κατὰ δὲ ζέφυρον ἐς τὸ λεγόμενον πέραμα διεμηκύνθη, καὶ διεξύνετο τοῦ πλάτους λαβόμενον τῆς πόλεως, ἢ μᾶλλον τὸ καινότερον, καὶ τοῦτο κατ' ἐπίβασιν ὥσπερ ὑπεραλάμενον, τὰς ἔξωθεν τῆς πόλεως οἰκήσεις κατενεμήσατο, καὶ νῆας πόῤῥω πλεούσας ἀνθρακιαὶ ἐκτιναχθεῖσαι κατέφλεξαν. [illegible] δὲ καὶ αἱ τοῦ Δομνίνου λεγόμεναι ἔμβολοι, αἵ τε ὑπόστεγοι ἀμφίδυμοι ἄμφοδοι, αἱ ἐκ τοῦ μιλίου ἀρχόμεναι, ὧν ἅτερα εἰς αὐτὸ παρατείνει τὸ φιλαδέλφιον. σὺν αὐτοῖς δὲ ἡ Κωνσταντίνου ἀγορά, καὶ τὰ μεταξὺ πάντα, ὅσα πρὸς βοῤῥᾶν καὶ νότον πρόεισιν ἀνέμων, οὐδ' αὐτὸ τὸ ἱππικὸν ἀδιάλαβον ἀπολέλοιπε, ἀλλὰ καὶ τούτου τὸ πρὸς δυσμὰς ἅπαν μέρος ἐξεπυρώθη, καὶ ὅσα κάτεισιν ἐς Σοφίας, καὶ κατ' αὐτὸ τὸ Βύκανον προτέταται, καὶ καθ' ἑξῆς ὁπόσα τοῖς τοῦ Ἐλευθερίου ἀγχιτέρμονα μέρεσι. τοῦ δὲ πυρὸς ἐκ θαλάσσης ἕως θαλάσσης τὴν πόλιν οὕτωσι διαζώσαντος καὶ διελθόντος ὡς ὡς χάσμα μέγιστον, ἢ ποταμοῦ πυρὸς μᾶλλον ἕλκοντος, οὐκ ἦν ἀκινδύνως συμμῖξαι τοῖς φιλτάτοις, εἰ μὴ ἐς ἐκεῖσε διεπορθμεύετο. τότε καὶ οἱ πλείους τῶν οἰκητόρων τῆς πόλεως, τῶν ὄντων ἀπεψίλωντο, οἷα τοῦ πυρὸς τοῖς μὲν ἀπροσδοκήτως ἐπιφθάσαντος, τῶν δὲ τὰ ὄντα μεταθεμένων πρὸς ἑτέρας καταγωγάς, καὶ μηδ' οὕτω διασωσαμένων αὐτά. ἑλίξει γὰρ καὶ παλιμπαλαῖς ἐκτροπαῖς τε πλάναις καὶ ἐπανόδοις τὸ πῦρ χρησάμενον, ἠφάνιζε τὰ μεταγόμενα. οἴμοι τῶν λαμπροτάτων καὶ περικαλλῶν δόμων, καὶ παντοίας γεμόντων χάριτος, καὶ τοῦ ἐναργοῦς πλούτου καὶ ζηλωτοῦ παρ' ἅπασι. πρὸς δὲ τὰ δεινότατα ταῦτα συναντήματα ὁ μὲν βασιλεὺς Ἰσαάκιος ἤχθετο, εἰ καὶ μὴ ἐς ὅσον ἐχρῆν. ὁ δὲ τούτου υἱὸς Ἀλέξιος, οὐχ ὅπως οὐκ ἐδυσχέραινεν, ἀλλὰ καὶ συντέλεσμον ἐπηύχετο τοῦ παντός, ὁ τῆς πατρίδος δαλός, καὶ τὴν ὄψιν φλογερός, κἀντεῦθεν διαχαράττων τὸν γραφικὸν ἐμπρηστὴν πονηρὸν ἄγγελον. μήπω δὲ καθαρῶς λωφήσαντος τοῦ πυρός, ἡ τῶν θείων αὖθις κειμηλίων συλλογή τε καὶ καταχωνεύσεις ὑπὲρ τὸ πρὶν ἐπετείνετο. ὁ δὲ τῶν Λατίνων στρατὸς τὸν χορηγούμενον αὐτοῖς οὕτωσι χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, ἐς τε τὰς σωματικὰς χρείας, ὡς ὕλην βέβηλον, μετεσκεύαζον, καὶ τοῖς βουλομένοις προὔβαλλον ὡς πρατέον, ἑαυτοῖς μὲν τὸ ἀνέγκλητον ἐπιμαρτυρόμενοι

(οὐ γὰρ ἠγνόουν, ὁπόθεν συνείλεκτο τὰ σφίσι βραβευόμενα χρήματα) ὡς τὰ ὀφειλόμενα λαμβάνουσι, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις τὴν ὑψόθεν ἀπειλοῦντες ὀργὴν, ὡς περιποιοῦσι μὲν τὰ οἰκεῖα, κοινοῦσι δὲ τὰ θεῖα. Δεῆσαν δὲ καὶ τῆς Λατινικῆς δυνάμεως συνάρασθαι τῷ Ἀλεξίῳ (ὁ γὰρ θεῖος αὐτῷ καὶ πρώην βασιλεύων Ἀλέξιος, ἀπαναστὰς τοῦ Δεβελτοῦ, τὴν Ἀδριανοῦ κατείληφε· καὶ ἣν ἀπέπτυσε βασιλείαν, ἐρασταῖς ἐκπεπορνευκὼς ἐμμανέσιν, αὖθις τε πάλιν καὶ παρᾶν οὐκ ᾐσχύνετο) οὐκ ἄλλως συνεφέλκειν αὐτῷ καὶ συστράτηγον τὸν μαρκέσιον ἐπεσπάσατο Βονιφάτιον, εἰ μὴ χρυσίου δέκα πρὸς τοῖς ἓξ καταθέσθαι οἱ συνέθετο κεντηνάρια. ὀξεῖαν τοίνυν φυγὴν ἐλαύνουσι τὸν Ἀλέξιον συντονωτέραν τῆς προτέρας καὶ πολλῷ μακροτέραν χρησάμενον δραπετεύματι. ἀμέλει καὶ τὰς Θρᾳκίας πόλεις περιελθὼν, καὶ ταύτας καταστησάμενος, εἰπεῖν δὲ καὶ καλαμησάμενος. ὁ γὰρ συνέκδημος ἐκείνῳ στρατὸς συχνάκις ὀρεκτιᾷ τῶν χρυσοῤῥεέθρων ἀρύεσθαι, καὶ ὥσπερ οἱ διψάσι δηχθέντες πιεῖν οὐκ ἐκορέννυτο· καὶ μέχρι Κυψέλλων ἐκπορευθεὶς, ἐπανέζευξε πάλιν εἰς τὰ βασίλεια, ἅπας τῆς φατρίας ὅλως γενόμενος, οἳ τὴν τοῦ πατρὸς πήρωσιν καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς καθαίρεσιν Ἀλεξίῳ τῷ θείῳ συνδιεπράξαντο. ὃ καὶ μὴ φέρων Ἰσαάκιος ἔχων, ὅτι καὶ ἣν καιροφυλακῶν εἰς φῶς ἐκρῆξαι τὸν κότον, ὃν ὑπέτυφεν ἐκ μακροῦ τῇ ψυχῇ, καὶ τῆς χύτλας ἐκείνου ὀργασαμένων δηναιὰ, κακηγορῶν οὐ διέλιπε τὸν υἱὸν, καὶ μάλισθ' ὅτι τὴν οἰκείαν ἑώρα ἰσχὺν ὑποβαίνουσαν, καὶ παρὰ βραχύ πως ἀφανιζομένην, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν μεταῤῥέουσαν. ἀπέπνιγε δὲ καὶ πρὸς τὴν μετάθεσιν τῆς ἀναγορεύσεως. ὁ μὲν γὰρ υἱὸς προτεταγμένος, κατατεταμέναις εὐφημεῖτο φωναῖς, ὡς ὑπὸ παταγῷ ἐπηχεῖσθαι τὰ ἀνάκτορα. ὁ δὲ κατὰ τὴν ἠχὼ ὑπόφωνον παρηκολούθει τοῖς ὕμνοις καὶ συῤῥοίζαις ἀνακηρύξεσιν. οὐδὲν δ' ἔτι δρᾶσαι πρὸς τὰ γινόμενα οὗτος δυνάμενος, ὑπ' ὀδόντα ἐτονθόρυζε, καὶ οἷς ὡς ἀδελφοῖς τῆς καρδίας ἐνεπίστευε τὰ ἀπόῤῥητα, κατὰ τοῦ υἱοῦ ἀπόφημα διελέγετο, ἔωλα μὲν αὐτῷ τὰ χρηστὰ λέγων εἶναι, καὶ ὡς οὐδόλως σωφροσύνῃ ἐῤῥύθμισται, φαύλοις χαρείσοις τοὔθος τυπούμενος, φθόροις τε ἀνδράσι συνδιαιτώμενος, καὶ τὰ ἤθη τούτων ἀναματτόμενος. οὐ μάτην δὲ τουτὶ καὶ εἰκαίως κατὰ τοῦ υἱοῦ ἠγόρευεν Ἰσαάκιος. ἀλλὰ καὶ πλείω ἕτερα καὶ ἀσελγέστερα πολλῷ πλημμελῶν, τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ περικλεέστατον τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας κατεῤῥύπαινεν ὄνομα. ὡς γὰρ τὰς τῶν βαρβάρων σκηνὰς μετὰ μετρίων ὀπαδῶν περαιούμενος, συνεκραιπάλα τοῖς ἐν αὐταῖς, καὶ συνδιημερεύων ἐκύβευεν. οἱ δὲ συμπαίγμονες ἐκείνου τὸ τῆς κεφαλῆς ἀφαιρούμενοι διάδημα, χρυσόκολλον ὂν καὶ λιθόστρωτον, αὐτοὶ μὲν ἐκεῖνο περιετίθεντο, τὸν δ' Ἀλέξιον περιέβαλλον τὸ λαχνῶδες καὶ ἐρεοῦν καὶ τῆς Λατινικῆς πελασίας περίβλημα. οὐ μόνον δὲ ὁ Ἀλέξιος φιλοκαιρῶν ταῖς πράξεσι ταύταις, παρά τε τοῖς τῶν Λατίνων εὐσχήμοσι καὶ τοῖς τῶν Ῥωμαίων σώφροσι βδελυγμίας ἐκρίνετο· ἀλλὰ καὶ ὁ τούτου πατὴρ Ἰσαάκιος οὐκ ἐπ' ἔλαττον ἦν συγγενής, ὃ πρὸς αὐτὸν καὶ πάλιν ἀλλοκότοις δόξαις περιεφέρετο, λόγιά τε καὶ ὀμφὰς συνθεὶς, ἐκλέγων τῶν ὑπὲρ τῆς προτέρας ἀρχῆς ἀῤῥητότερα· ὅς γε πάλαι μὲν ἑαυτὸν μόναρχον ἐφαντάζετο, καὶ αὐτὸς ἂν ἀναιδῶς διετείνετο, ὁ τῇ δύσει συνάψων τὴν ἕω, καὶ κράτους περιζωσόμενος τὸ παγκόσμιον. τότε δὲ καὶ τὴν πήρωσιν ἀποτρίψασθαι προσεδόκα τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ὡς λεβηρίδα τὴν νόσον ἐκδύσεσθαι τὴν ἀρθρῖτιν, καὶ τὸ ὅλον εἰς ἄνδρα θεοείκελον ἀμειφθήσεσθαι, ὥς τινα καὶ τῶν μοναχῶν οἱ καταρατότατοι, καὶ βαθεῖ λίαν κομῶντες τὴν τοῦ πώγωνος ἄγραν, ὡς αἰχμάλωτόν τι οἰκεῖον τὸ θεοφιλὲς οἱ θεομισεῖς περιεχόμενοι

(nec enim ignorabant unde essent, quæ dabātur) quod acciperet debitum: Romanis uerò irā Dei impendere uaticinabatur, quod rē priuatā conseruarent, sacram uerò profanarent. Cum autem Latinæ copiæ Alexio auxiliari deberent (nam patruus eius & dudum Imperator Alexius, Debelto relicto, Adrianopolim occuparat: & Imperium quod repudiarat, insanis amatoribus condonatum, repetere & amplecti non uerebatur) Bonifacium Marchionem aliter secum attrahere ad bellū societatem non potuit, nisi auri centenarios XVI promisisset. Verùm egressus Alexium fugat longè celerius & longinquius quàm prius: & Thracias urbes passim componit, ne dicam deglubit. Nam qui eum sequebatur exercitus, sæpissimè ex aureo flumine haurire cupiebat, ueluti morsi à dipsadibus inexplebili siti ardens. Vsq; ad Cypsella progressus, in palatiū reuertitur, totus eorum factioni deditus, qui patris excæcandi, & euertendi Alexio patruo adiutores fuerant. Quod cū Isaacius ferre non posset, iam longo tempore ultionē illorū cogitans, filio maledicere non desistebat: præsertim cum autoritatem suam imminui, & paulatim exolescere, & ad filium transire cerneret. Indignissimè quoque ferebat, proclamationis mutationem. Nam filius priore loco contentis uocibus, ut palatium resonaret, salutabatur, ipso tanquam Echo submissius sequente. Sed quia prohibere illa non poterat, submurmurabat; & apud eos quibus arcana sui pectoris committebat, malè de filio loquebatur. Neque enim quicquam uirtutis ei esse, non bonis moribus informatum esse, sed pessimis studijs occupari, & pessimorum hominum consuetudine corrumpi. Neque hæc falsa erant, aut inania. Nam Alexius pluribus & grauioribus peccatis magnificum & inclytū Imperij Romani nomen fœdabat, ut qui paucis comitātibus, in Barbarorum tentoria trajciens, crapulæ & aleæ unà cum illis per totos dies indulgeret. Eius uerò collusores diadema aureum & gēmatum, ei detractum, suis capitibus, illi uerò laneum hirsutum pileum imponebant. Neq; uerò Alexius duntaxat ob huiusmodi res apud honestiores Lannos & modestiores Romanos execrabilis habebatur: sed & pater eius Isaacius nihilo minus inuisus erat, cū rursus absurdarum opinionum intemperijs agitaretur, & diuinationibus atque oraculis fœdioribus quàm prius incūmberet. Nam antè monarchiam sibi imaginabatur, seq; impudēter eum esse iactabat, qui Occidentē cum Oriente coniuncturus, & totius mundi Imperio potiturus esset. Tum uerò uisum se recepturū, & articularem morbū, ut serpentem exuuias, positurū, & in uirū Deo similē se trāsformatum iri somniabat. Proinde Monachi quidā summè execrabiles, promissis barbis, homines inuisi Deo, religioso

Alexius relictum imperium frustra repetit.

Isaacij & Alexij, dissidium, flagitia & uecordia.

Monachi assentatores.

religioſo habitu cum ſua ignominia conſpicui, qui menſam principalem perſequebantur, qui recentibus & pinguib. piſcibus inhiātes, cum Iſaacio cœnitabant: mero largius hauſto monarchiā illi uerbis cōfirmabant. aliquando etiā nodoſas manus eius oculis admotas, eueſtigiò renouatū & confirmatum iri prædicebant. Ille uerò mirum quàm blanditijs iſtis exhilarabatur, & ſcurrilibus iocis æquè ac certiſsimis oraculis fidem adhibebat. De aſtrologorū quoq; ſentētia cùm alia fecit: tum aprum Calydoniū, qui horrentib. in tergo ſetis in Hippico impetu fertur, in magnum palatium tranſtulit, ea ſe ratione temerarij & apro non diſsimilis populi rabiem cohibiturū exiſtimans. Sed & ebrioſi quidā ex circumforaneis, Mineruæ ſimulacrū in foro Conſtantini columnæ inſiſtens, in multas partes comminuerunt, quòd demēs turba id pro exercitibus occidētalibus formatū eſſe credebat. Id in x x x pedū altitudinem aſſurgebat, indutum ærea ueſte, quà materia totum conſtabat, demiſſa ad pedes, & multis in partibus complicata: ne quid appareret, quod natura tectum eſſe uoluit, baltheus lumbos arctè conſtringebat. In pectore rectis mammis inſigni Aegidem cum Gorgoneo capite ab humeris dependentem gerebat. collum nudum & longum erat, iucundiſsimum ſpectaculum. Aes enim deam ita repręſentabat, ut labia ſuauem editura uocem, ſi quis expectaret, uiderentur. apparebant & uenæ, & totum corpus, quà decebat, mollius inflectebatur: & quamuis exanime, animati corporis uigorem referebat. Cauda equina capiti impoſita, terrorem quendam præ ſe ferebat. Coma à fronte dependens, in nodum contorta, & à tergo conſtricta, oculorum erat deliciæ. galea non penitus contecta, ſed ex parte prominens. læua manus plicas ueſtis continebat: altera uerſus Auſtrum caput paulum inclinatum ſuſtinebat. oculorum acies eòdem intendebatur, ut qui ſitum angulorum non ſatis norant, ſimulacrum Occidentem ſpectare, & ueluti manu allicere Occidentales exercitus, affirmarent, haud ſano iudicio oculorum decepti. Ac illi hac opinione impulſi, Mineruæ ſimulacrum contriuerunt: ac potius ſubinde ruentes in deterius, & contra ſemetipſos armati, fortitudinis & prudentiæ præſidem, nec typis expreſſam apud ſe ferre potuerunt. Imperatorum uerò ſumma & unica occupatio erat, pecuniæ collectio, quòd nulla erat accipiendi ſatietas: ſed quantum donatiua augebantur, tantum creſcebat auri cupiditas. Cupiebant etiam à ciuibus exigere tributum. Sed cum ea res non expeditè ſuccederet, (nam populus inuiſa poſtulatione irritatus, inſtar uaſti maris uento cōturbati, defectionē ſpectabat) omiſſo illo propoſito, ijs qui ditiſsimi eſſe ferebātur affixi, nō quātum decebat extorquebant: ſed id ſpectabant, ut Latinorum cupiditati immenſæ fieret ſatis.

Aper imago plebis.

Minerua ut Occidētalium fautrix cōminuta à plebe.

περιεσταλμένοι σχῆμα, τὰς ἀρχικὰς τραπέζας μεταδιώκοντες, καὶ τῶν ἰχθύων τοὺς νεαλεῖς καὶ πίονας περιχαίνοντες, συνδειπνοῦντες Ἰσαακίῳ, συγκαθίστων ἐκείνῳ τὴν μοναρχίαν ἐν λόγοις, τὸν αἴθοπα οἶνον ζωρότερον προσφερόμενοι· ἐνίοτε δὲ καὶ τὰς ἐξηρθρωμένας χεῖρας περιπτυσσόμενοι, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτὰς προσάπτοντες, τὴν ὄψιν οὐδ' ἔπω τούτων περιγενέσθαι ἀνακαίνισιν καὶ κραταίωσιν. ὁ δὲ ἐθέλγετο πῶς ἂν εἴποι τις τοῖς λεγομένοις, καὶ ἐπεσκίρτα τοῖς βωμολοχεύμασι τούτοις ὡς ἀψευδέσι θεσπιῳδήμασιν. ἐν πολλοῖς δὲ καὶ τοῖς τῇ ἀστρικῇ προσκειμένοις πειθόμενος, ἄλλα τε ταῖς αὐτῶν ὑποθήκαις ὑπείκων εἰργάζετο· καὶ δὴ καὶ τὸν καλυδώνιον σῦν, ὃς ἐν τῷ ἱππικῷ φρίσσων τὴν ἐπινώτιον τρίχα, ξύδην φέρεται, τῆς βάσεως καθελών, μετῴκισεν εἰς τὸ μέγα παλάτιον, τὴν ὁρμὴν συώδη καὶ ἀτάσθαλον δῆμον τῆς πόλεως καταστελεῖν ἐν τούτῳ οἰόμενος. ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγοραίων οἱ φιλοινότεροι τὸ ἑστὼς ἐπὶ κίονος ἐν τῷ κωνσταντινείῳ φόρῳ τῆς Ἀθηνᾶς ἄγαλμα εἰς πλεῖστα διεῖλον τμήματα. ἐδόκει γὰρ τοῖς ἄφροσι σύρραξιν ὑπὲρ τῶν ἐξ ἑσπέρας ἐπισχέσθαι τοῦτο στρατῶν. ἀνέβαινε μὲν τὴν ἡλικίαν ὄρθιον ὡς ἐς τριακάδα ποδῶν· ἠμφίεστο δὲ στολήν, ἐξ ὁποίας ὕλης ὅλον τὸ ἰνδαλλόμενον ἐκεχαλκούργητο. ποδήρης δ' ἦν ἡ στολή, καὶ συμπτυσσομένη πολλαχῇ τῶν μερῶν, ὡς μή τι τοῦ σώματος ἐμφαίνεσθαι, ὅπερ ἡ φύσις περιστέλλειν ἐπέταξε· μίτρα δὲ ἀρήϊος τὴν ἰξὺν διαλαβοῦσα, ἱκανῶς αὐτὴν περιέσφιγγεν. εἶχε δὲ κἀπὶ τοῖς στέρνοις ὀρθοθηλοῦσιν ποικίλον αἰγιδιαῖον ἐπένδυμα, τῶν ὤμων δ' ἐξηρτημένον, τὴν τῆς Γοργόνος τυποῦν κεφαλήν. ὁ δ' ἐπ' αὐχὴν ἀχίτων ὤν, καὶ πρὸς τὸ δολιχόδειρον ἀνατεινόμενος, ἄμαχον ὡς ἰδεῖν θέαμα ἦν. τοσοῦτον δ' ὁ χαλκὸς πρὸς τὴν ἐκείνης μίμησιν παθαινόμενος ὑπηλλάττετο, ὥς τε καὶ τὰ χείλη δόξαν παρέχειν, ὡς εἰ προσμένοι τις, μείλιχον φωνὴν ἐκποιήσειν, καὶ φλεβῶν δὲ διατάσεις ὑπεκρίνοντο, καὶ ὡς ὑγρὸν ὅλον τὸ σῶμα ἐν οἷς ἔδει περιεκλᾶτο· καὶ ζωῆς ἀπεῖχεν, μετεῖχεν ὡς ζῶν ἀνθρωπότητος. τοῖς ὀφθαλμοῖς ἱμερόεν παντὶ φαινόμενον. ἵππειος δ' ἐπικειμένη τῇ κεφαλῇ, δεινὸν καθύπερθεν ἐνένευε. ἡ δὲ κόμη ἐς πλέγμα διεστραμμένη, καὶ δεσμουμένη ὄπισθεν, ὅσῃ κέχυτο ἐκ μετώπου τρυφή τις ἦν ὀφθαλμῶν, μὴ ἐπίπαν ὑπὸ κράνει συνεχομένη, ἀλλά τι καὶ ὑπεμφαίνουσα τοῦ πλοκάμου. τῶν δὲ χειρῶν ἡ μὲν λαιὰ τὰ συνεπτυγμένα τῆς ἐσθῆτος ἀνέστελλε, ἡ ἑτέρα δ' ἐκτεταμένη πρὸς κλίμα τὸ νότιον, ἄχρι τὴν κεφαλὴν ἠρέμα πως ἐγκλινομένην ἐκεῖ, καὶ τὰς τῶν ὀφθαλμῶν ἐπίσης τεινομένας βολάς, ὅθεν οἱ μηδὲ τὰς θέσεις τῶν περάτων ὁπωσοῦν ἐπισταμένοις εἰς ἑσπέραν ἀφορᾶν τὸ ἄγαλμα διετείνοντο, καὶ οἷον ἐπισπᾶσθαι χειρὶ τὰ ἐκ δυσμόθεν στρατεύματα, κακῶς κρίνοντες, καὶ μὴ πρὸς ἔννοιαν ὀρθὴν τοῖς ὁρατοῖς ἐπιβάλλοντες. οἱ μὲν οὖν μετὰ τοῦ τῶν κινημάτων τῆς διανοίας τὸ τῆς Ἀθηνᾶς συνέτριψαν ἄγαλμα, ἢ μᾶλλον τοῖς χείροσιν ἀεὶ προβαίνοντες, καὶ καθ' ἑαυτῶν ὁπλῖται γινόμενοι, τὴν ἀνδρείας καὶ φρονήσεως ἐπιστάτιν κἂν τοῖς τύποις αὐτοῖς ἀπηνήναντο. οἱ δὲ βασιλεῖς οὐδὲν ὅτι μὴ τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ἔργον ἀσχολίας πάσης εἶχον, καὶ πέλαγος ἄπληστον, ἐπεὶ μηδὲ κόρος ἦν περὶ τοῖς λαμβάνουσι λήψεως. ἀλλ' ὅσον αἱ δόσεις προὔβαινον, τοσοῦτον ἐνήκμαζε τὸ φιλόχρυσον. ἀμέλει κἀκ τῶν πολιτῶν φόρον διενοοῦντο συλλογεῖν. τούτου δὲ μὴ ὁμαλῶς προχωροῦντος (ὁ γὰρ λεὼς οἷα καὶ πέλαγος ἀχανὲς καὶ ἀέρισιν ἀνέμων, τοῖς μὴ θυμήρεσι διεγειρόμενος, ἐπιφρίσσων εἰς ἀπόστασιν) τῆς μὲν προθέσεως ταύτης ἀπέστησαν. τοῖς δὲ ζαπλούτοις ἐπιλέγδην ὡς ὑποβάλλοι ἡ φήμη ἐπιφυόμενοι, ἤμελγον οὐχ ὅσον ἔδει καὶ ὡς ἔστι βέλτιον, ἀλλ' ὅπως ὁ λατινικὸς [illegible].

καὶ τὰ χρύσεα δὲ τοῦ μεγίστου ναοῦ ἔπιπλα βαρυτάλαντα ὄντα, καὶ αἱ λυχνίαι σὺν αὐτοῖς αἱ ἀργύρεοι ἀφαιρούμεναι, καὶ παραδιδόμεναι πυρί, πρὸς βρῶσιν ἀτεχνῶς προὐβέβληντο τοῖς κυσί, καὶ μίξις ἦν τῶν ἀμίκτων ἀνόσιος. ἀλλ' ἐκ τούτων οὕτω γινομένων, καὶ παρ' ὅλως ἀνομουμένων, οὐδὲν γοῦν ἐπεραίνετο. ἐβούλοντο γὰρ οἱ τῶν χρημάτων εἰσπράκτορες, τῆς τῶν Ῥωμαίων εὐηθείας κατατρυφῶντες, καὶ τῆς τῶν κρατούντων ἠλιθιότητος καταπαίζοντες, οὓς μὲν τὰς τιμίας ὕλας ἐκφορτίζεσθαι παρ' αὐτοῖς, οὓς δὲ παρεστάναι ἀχθοφοροῦντας, ἄλλους προσιέναι χρυσαγωγούς, τινὰς δ' ὡς παρασκευάζεσθαι πρὸς τὴν ἄφιξιν, καὶ τοῦτο δρᾶσθαι διὰ παντός. ὅθεν τοῖς περὶ τὴν μεγαλόπολιν τρυφηλοῖς χωρίοις, καὶ τοῖς ἱεροῖς ἐν τῇ Προποντίδι τεμένεσι, ἔτι τε λαμπροτάτοις οἰκοπέδοις τῶν βασιλέων παρ' ἀλλήλων οἱ στρατηγοὶ ἐρεθιζόμενοι, καὶ παρὰ θατέρου ἅτερος ὁπλιζόμενοι, ἐσύλευόν τε τὰ ἐνόντα, καὶ αὐτὰ πυρὶ παρεδίδοσαν, φειδόμενοι μηδενὸς παραλίου οἰκοδομήματος, οἱ τοῦ καλοῦ ἀνέραστοι καὶ κηρεσσιφόρητοι βάρβαροι. πλεῖστοι δὲ κἂν τοῖς ἠόσι τῆς πόλεως ὑποπλέοντες συνῆπτον πόλεμον. καὶ ἦν ἡ νίκη ἀμοιβαδὸν ἐφ' αὐτῶν μεθιστᾶσα ποτὲ καὶ Ῥωμαίοις, καὶ μὴ βεβαιοῦσα πάντῃ τὰ τῶν ἐναντίων ἀπρόσμαχα. ὁπότε καὶ τὸ δημῶδες τῆς πόλεως ἀνδριζόμενοι, ᾐτοῦντο τὸν βασιλέα αἰτούμενοι, συνεξάρασθαι σφίσι μετὰ στρατεύματος ἐπὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀντιμαχήσει, πιστοῖς οὖσι καὶ πατριώταις, ἄπερ μὴ χείλεσι μὲν Ῥωμαίους προσίεται, τῇ δὲ καρδίᾳ Λατίνοις προσεφύετο. ἦσαν δὲ αἱ ἐπαγγελίαι πρὸς μηδὲν ἀνύσιμον προϊοῦσαι. ὅ, τι γὰρ Ἀλέξιος ὁπλίσασθαι κατὰ Λατίνων μὴ πεφυκώς, ὥστε καὶ ἀσύμφορον· καὶ ὁ τούτου πατὴρ Ἰσαάκιος οὕτω γε παραίνεσιν, ληρολογοῦσι τοὺς ἐκ τριόδου ἐᾶν, οὓς δ' αὐτὸν καταγαγόντες εἰς τὴν πατρίδα, τιμᾶς τῆς ἀνωτάτω καταξιοῦν. ταῖς δὲ γνώμαις ταύταις προσεπέψηφον, καὶ τὰ τοῦ βασιλέως γένους ἐγκαταλείμματα, ἀλλ' εἰς ἥλικα τρέποντες τὸν Ἀλέξιον. τινὲς δὲ καὶ τοῖς Λατίνοις εἰς ἑταίρους ἀναγραφέντες, ὡς ἑώλους ὕθλους τὰς τῶν πολιτῶν ἐντεύξεις παρέτρεχον, τὸν τῶν Λατίνων ὑποτρεπόμενοι πόλεμον, ὡς οὐδὲ λέοντα βρυχητίαν ἐλάφων στρατόπεδον. μόνος δὲ ἐκ πάντων ὁ Δούκας Ἀλέξιος, ὃς ἐκ τοῦ συνηνῶσθαι τὰς ὀφρῦς, καὶ οἷον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπικρέμασθαι, πρὸς τῶν συνηλίκων ἐπωνόμαστο Μούρτζουφλος. πλὴν καὶ οὗτος βασιλειῶν, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν ὑποτεχνώμενος εὔνοιαν, τὸν κατὰ τῶν Λατίνων ἀπεθάρρει πόλεμον. ἀγῶνά τε ὡς μάλιστα ποιούμενος ἔνδοξον περὶ τὸν λεγόμενον τρυπητὸν λίθον, καὶ τὴν ἐκεῖσε παρακειμένην ἀψῖδα, τοῖς δυσμενέσι συμπλέκεται. μηδ' ἑνὸς δὲ τῶν παρεστώτων ὁμοφύλων ἡγεμόνων, δόξαν οὕτω βασιλεῖ, ἐπαρήξαντος, μικροῦ συνελήφθη ἄν. ὅτε γὰρ ὁ ἵππος ἐπὶ γόνυ ὀκλάσας ἐπεκάθητο, καὶ πᾶσα ἡ ξυμβολὴ πρὸς ἕνα ἀπεκλίθη τὸν πολέμαρχον, εἰ μὴ τοξόται νεολαίας τῆς πόλεως τὰ δυνατὰ παρατυχοῦσα ἐπήμυνε. τὸ τοίνυν λεῶδες τῆς πόλεως μηδένα τῆς ἐπὶ Λατίνους ξιφουλκίας συναγωνιστὴν εὑρίσκον καὶ ξύμμαχον, εἰς ἀποστασίαν οἰδαίνειν ἤρξατο, καὶ ὡς λίβας ἐκ πυρὸς κατὰ τῶν κρατούντων ἀτμοὺς ἀνίει ὕβρεων, καὶ τὴν πάλαι ὕφαλόν τε καὶ ἄγνωστον γνώμην ἐξῆγον πρὸς φῶς. ἦγε μὲν οὖν τότε πέμπτην καὶ εἰκοστὴν ὁ Ἰανουάριος τῆς ἑβδόμης ἰνδικτιῶνος τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ἑπτακοσιοστοῦ δωδεκάτου ἔτους. συνδρομῆς δὲ ὅτι πλείστης εἰς τὸν μέγαν γενομένης ναόν, ἠναγκάζετο καὶ ἡ σύγκλητος, ἥ, τε τῶν ἀρχιερέων ὁμήγυρις, καὶ οἱ τοῦ βήματος λόγιμοι συνελθεῖν ἐκεῖσε καὶ συνδιασκέπτεσθαι σφίσι περὶ τοῦ ἄρξοντος. περὶ τῶν προκειμένων τοίνυν τὸ παριστάμενον ἅπαν λιπαρούμενοι, ἐκ μὲν τοῦ αὐτίκα ἐπιθέσθαι τοῖς βασιλεύουσι, καὶ χειροτονεῖν ἕτερον εἰς ἀρχήν,

ὅλως

Præterea maximi tēpli aurea ſupellectilia multorum talentûm, & argentei lychni unà abrepti conflabantur, & planè canibus obijciebantur, rebus non miſcendis nefariè commiſtis. Necq; tamen manifeſtis iniurijs iſtis quicq; proficiebatur. Nam pecuniæ exactores Romanorū ſimplicitati inſultantes, & Imperatorum uecordiæ illudentes, poſtulabant, ut alij materiam precioſam apud ſe deponerent, alij onera ſuſtinentes aſtarent, alij auri baiuli accederent, alij ſe ad acceſſum pararent, idq; cōtinenter fieret. Vnde hoſtium duces ſuburbana prædia amœniſsima & ſacras ædes Propōtidis, & ſplendidiſsima Imperatorum palatia, alij ab alijs inſtigati, direptis per uices ijs quę inerant, cremabant, nulli maritimo ædificio parcentes: homines Barbari ab omni elegantia alieni, & in perniciem hominum nati. Multi etiam urbana littora legentes, pugnam ciebant, uictoria non ipſis perpetuò addicta, ſed alternis, etiam Romanis aliquando fauente. & urbanus populus, fiducia ſumpta, ab Imperatore poſtulauit, ut ſibi, qui fideles ipſi & populares ipſius eſſent, cū exercitu ad reſiſtendum hoſtibus opem ferret: niſi fortè labijs duntaxat Romanis faueret, animo uerò ad Latinos propenderet. Verùm illæ poſtulationes erant irritæ. Nam & Alexius ab armis contra Latinos ſumendis abhorrebat, idq; inutile eſſe putabat: & pater eius id conſilium dabat, inanes promiſcuæ turbæ clamores negligendos: eos uerò quorū ope in patriam reſtitutus eſſet, ſummis honoribus afficiendos eſſe. Huic ſententiæ reliquiæ quoq; Imperatorij generis in Alexij æqualis ſui gratiam aſſentiebantur. Quidam etiam Latinis familiares facti, colloquia ciuium ut ueteres nugas aſpernabantur: Latinū bellum magis reformidantes, quàm ceruorum exercitus rugientem leonem. Solus omnium Ducas Alexius, cui ob coniuncta ſupercilia & uelut oculis imminentia, Murzufli cognomentū ab æqualibus erat inditum, regni cupiditate flagrans, ut ciuiū gratiam colligeret, cum Latinis pugnare auſus, ad perforatum ſaxum & contiguum illi fornicem, illuſtre uirtutis ſpecimen edidit. Sed popularium ducum nullo adiutante (nam id Imperator uetuerat) captus eſſet, equo in genua prolapſo, & omnibus unum ducem petentibus, niſi manus ſagittariorum eum defendiſſet. Proinde plebeia multitudo, cum neminem, qui contra Latinos opem ferret, inueniret, defectionis conſilia agitare cœpit, & conuicijs Imperatores inſectari: cogitationibus quæ diu animis latuerant, erumpentibus. Agebatur tum XXV dies menſis Ianuarij: VII indictione, anno VI. MDCCXII. Concurſu autem maximo in magnum templum facto, etiam Senatus & collegium pontificum, & Eccleſiaſticorū primores eò cōuenere, et de Imperatore deligendo unà deliberare ſunt coacti. Cum autē ſententias rogaremur, nullo modo autores eſſe poteramus, ut Imperatorib. ſtatim eiectis, alium crearent:

Latini rapinis, incendijs, ferro graſſantur in Byzantinos.

Alexius Ducas Murzuflus Latinis reſiſtit.

Seditio contra Angelos

A haud

haud ignari, quisquis designatus esset, eũ cùm ob alia, tum ꝙ Latinorũ duces rursus Alexium summis uiribus defensuri essent, posteriores laturum.

» At plebs, ut simplex est & mutabilis, &
» nihil nisi libidinem in consilio habet, se Angelorum imperium diutius toleraturam negabat: neque prius discessuram, quàm Imperatorem ex sententia nacta esset. Igitur ipsa re contumaciam hominum experti, fortunas nostras miserantes, & affatim lachrymantes, quiescimus, quid futurum esset, multo ante prospicientes. Dum autem illi diligenter Imperatorem quærunt, & alios atque alios ex nobilibus familijs designant: tandem ijs omnibus improbatis plebeios magistratus, & quosdam nostri ordinis manibus prehensos, accipere coronam strictis ensibus hortabantur: Heu heu, quid illo periculo grauius atq; acerbius? quid illius conciliabuli uæcordia dementius magis ue rediculum? designationis ea ratio afferebatur.
» Vestem habes: esto noster Imperator. Vix tandem triduo elapso, adolescentẽ quendam Nicolaum Canabum inuitum Imperatorem inaugurant.

Nicolaus Canabus.

Quæ ubi Alexius audiuit (nam Isaacius animam agebat, illis diuturni imperij prædictionibus ipso euentu refutatis, & non aliter quàm febricitantiũ somnia euanescentibus) Bonifacium Marchionem accersit: initóque cõsilio, utriq; uisum est Latinas cohortes in palatium admittendas esse, quibus nouus iste Imperator, & populus qui illum designasset, submoueretur. Eo consilio nunciato, Murzuflus Ducas arrepta occasione, ad defectionem quam parturiebat idonea, cum multis cognatis suis, spadonem fisco præfectum sibi conciliat, homuncionem incrementis dignitatis et largitionibus non inexpugnabilem.

Alexius Ducas Murzuflus regnũ affectat.

Is uerò Imperatoris consilio bipenniferis nunciato, efficit, ut ea amplectẽda censeant, quæ ipse uellet, & Romanis grata essent. Ex eo Imperatoris expulsio quasi per ludum inchoatur, eumq; Ducas intempesta nocte adit (erat enim ei intima familiaritate coniunctus, Protouestiarij dignitatẽ & insignibus calceis ab eo ornatus) & mœsta uoce ait, cognatos eius, & plurimos obscuros homines, in primis uerò bipenniferos barbaros furioso impetu in forib. esse, ad eum, ob initam cum Latinis familiaritatẽ & amicitiam, discerpendum. Is uerò eo nuncio territus atq; obstupefactus, orat ut quid agendum sit, moneat. Tum ille Imperatorẽ lata ueste & ad pedes usq; fusa, complexus, per portam plerisq; ignotam, in tentoriũ, quod in palatio habebat, quasi liberaturus perducit. Qui ob id factum ei penè gratias agebat, & Dauidicum illud canebat,
» Occultauit me in tẽtorio suo, in die malo-
» rum meorum: texit me in occulto tabernaculi
» sui. Ille uerò alternis respondebat: Labia dolo-
» sa in corde, & in corde locutus est mala: ac paca-
» tè mecum loquuti sunt, & irati dolos struxerunt. Ac Alexius statim compedibus iniectis,

οὐ δῆλος ἐθαυμάζομεν ἀποδιδόναι τοῖς συνειδόσι. καλῶς γὰρ ᾔδειμεν, ὡς τὸ μὲν ὁ προβληθεὶς ἐκποιήσει, τῇ τε ἄλλῃ, καὶ ὅτι τῶν λατίνων οἱ στρατηγοὶ ἀμφοτέραις καὶ πάλιν ἀνθέξονται τοῦ ἀλεξίου καὶ προσδέξονται. οἱ δὲ λαοὶ χαμαίζηλόν τι ὄντες ἀφελὲς καὶ εὐρίπιστον, καὶ πλέον τοῦ θελήματος τοῦ σφῶν ἐξεχόμενοι, οὐκ ἔτ' ἔφασκον ὑπ' ἀγγέλων βούλεσθαι βασιλεύεσθαι· καὶ ὡς οὐκ ἄλλως ὁ σύλλογος ἐκεῖνος διαλυθήσεται, εἰ μὴ τὸ πρᾶγμα κατὰ πρόθεσιν εὐμαρῶς αὐτοῖς. παρὰ τοίνυν γνόντες τὸ τῶν ἀνθρώπων ἀμετάθετον, ἡσυχάζομεν, ἑαυτοὺς ταλανίζοντες, καὶ πολλὰ τὰ ἐφ' ἡμῶν καταλειβόμενοι δάκρυα, τὸ μέλλον, ὡς εἰκός, προορώμενοι. οἱ δὲ τὸν ἄρξοντα ἐπιμελῶς ἀνεζήτουν, καὶ νῦν μὲν τόνδε, νῦν δὲ ἐκεῖνον ἐκ τῶν εὐγενῶν φυλῶν ἐσχεδίαζον αὐτοκράτορα· τέλος δ' ἀπαρνησαμένων τοῖς ὅλοις, τῶν ὀχλαρχικοὺς καὶ δημοκόπους, τινὰς δὲ καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς τάγματος τῶν χειρῶν ἐπιδραξάμενοι, στεφηφορεῖν αὐτοὺς ξιφήρεις ὠθούμενοι. φεῦ, φεῦ, τί ὅτι τότε παρατυχεῖν δυσαλγέστερον ἢ ἀχθεινότερον; ἢ τί τῆς συνειλεγμένου ἀβελτηρίας γελοιωδέστερόν τε καὶ ἀλογώτερον; τὸ γὰρ ἱμάτιον ἔχεις· γενοῦ ἡμῶν ἀρχηγός, ἦν ὁρᾶν ἀτεχνῶς « παραινούμενον. μόλις δὲ καὶ τρίτης ἡμέρας ἐξιππευσάσης, νεανίσκον τινὰ λαβόντες νικόλαον τὴν κλῆσιν, κανάβον τὴν ἐπίκλησιν, ὡς βασιλέα χρίουσιν ἄκοντα. ὡς δὲ ἀλέξιος ταῦτα ἐπύθετο τῷ ἀνάκτορι (ὁ γὰρ ἰσαάκιος ἐκεῖτο πνέων τὰ λοίσθια, τῶν μακρῶν ἐκείνων προαγγελμάτων τῆς μοναρχίας ψευδῶν ἐλεγχθέντων, καὶ ὡς ἐνυπνίων τοῦ ἐκπνέοντος φθινόντων) μετάκλητος τίθεται ὑπ' αὐτοῦ ὁ Βονιφάτιος μαρκέσιος, καὶ περὶ τῶν γενησομένων ἄμφω συνθέμενοι, δεῖν ἐγνώκασι, δυνάμεις λατινικὰς εἰσαχθῆναι τοῖς παλατίοις, δι' ὧν ἀπελήλατο ἂν ὅ τε δημοπρόβλητος, καὶ ὁ τοῦτον ἀρχαιρεσιάσας λαός. ὡς δ' ἦν τὰ ἐσκεμμένα ταῦτα περιφερόμενα, τὸν καιρὸν ἁρπάσας ὁ δούκας ὁ μούρτζουφλος, ὡς πρὸς ἣν ὤδινεν ἀποστασίαν ἁρμόδιον, σὺν τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἐκείνου συχνοῖς καὶ τὸν ἐπὶ τῶν ἀρχικῶν χρημάτων ὑποποιεῖται θλαδίαν, ἄλωτον γ' ἀνθρώπιον τιμῶν ἀναβάσεσι καὶ εὐχερέσιν λήμμασιν. ὁ δὲ τοὺς πελεκυφόρους ἐκκλησιάσας, καὶ σφίσι κοινωσάμενος τὴν βασιλέως πρόθεσιν, ἐκεῖνα φιλητέα τίθεσθαι κρίνοντας, ὅσα οἱ βελτίω, τοῖς ῥωμαίοις ἀσπαστά. κἀντεῦθεν ἡ τοῦ βασιλέως οὐδέ πως δραματουργεῖται καθαίρεσις. πρόσεισιν ὁ δούκας τῷ βασιλεῖ τῆς νυκτὸς ἀωρί (ἐπεκέκτο γὰρ ὑπὲρ ἅπαντας, τιμηθεὶς πρωτοβεστιάριος, καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς ἐπιφερόμενα κεκοσμημένος πέδιλα) καί φησι περιπαθῶς, ὡς οἱ τοῦ αἵματος ἐκείνου, ἀλλὰ δὴ καὶ πλεῖστον τῶν ἀνωνύμων, πρὸ δὲ πάντων τὸ πελέκυσιν ὁπλιζόμενον βάρβαρον, πάρεστιν ἐπὶ θύραις ὁρμαῖς μανιώδεσιν, αὐτοχειρὶ αὐτὸν διασπασόντων, ὡς ἤδη τοῖς λατίνοις ἐμφανισθέντα ὁμόνοια, καὶ τῆς αὐτῶν ἐξαρτηθέντα φιλίας. ὁ δὲ πρὸς τὴν ἀκοὴν ταύτην μορμολυχθείς, καὶ φανεὶς ἔκθαμβος, ὑποτίθεσθαί οἱ τὸ πραχθησόμενον λιπαρεῖ. περισχὼν τοίνυν τὸν βασιλέα τῷ κατακεχυμένῳ μέχρι ποδῶν καὶ πλατεῖ ἐπενδύτῃ τοῦ σώματος, συνέξεισιν ἐκείνῳ, καὶ ἄπεισι δι' ἀφανοῦς τοῖς πλείοσι πυλίδος εἰς τὸ σκήνωμα, ὃ δὴ τῶν βασιλείων εἶχεν ἐντός, ὡς δῆθεν αὐτὸν ῥυσόμενος. καὶ βασιλεὺς μὲν ἐπὶ τοῖς οὕτω δρωμένοις μικροῦ καὶ χάριτας ὡμολόγει τῷ δούκᾳ, καὶ τὸ τοῦ δαβὶδ ὑπεκρέκετο εὐτόνως ἐπ' αὐτῷ, ἔκρυψέ με ἐν σκηνῇ αὐτοῦ, ἐν ἡμέρᾳ κακῶν μου· ἐσκέπασέ με ἐν « ἀποκρύφῳ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. ὁ δὲ καθ' ἑτέρα ἀντεψαλμῴδει « μάτην τὸ δαβιδικόν φησι· χείλη δόλια ἐν καρδίᾳ, καὶ ἐν « καρδίᾳ ἐλάλησε κακά· καὶ ἐμοὶ μὲν εἰρηνικὰ ἐλάλουν, « καὶ ἐπ' ὀργῇ δόλους διελογίζοντο, ταῦτα ἦν μετιών. καὶ παραχρῆμα ὁ μὲν σιδήρῳ τοὺς πόδας ἀσφαλισθείς,

καὶ τῇ ἀκαὶ περιειρχθεὶς δεινοτάτῃ παρὰ πάσας εἱρκτῇ, εἴπερ ὅτῳ σκότος ἐγκεκρυμμένην αὐτοῦ. ὁ δὲ τοῖς βασιλικοῖς κοσμεῖται συμβόλοις. τὰ δ' ἐπὶ τούτοις οἱ μὲν τῷ Δούκᾳ προσγίνονται, καὶ τὰς εἰωθυίας τῷ αὐτοκράτορι προσρήσεις ἀνελάλαξαν. οἱ δὲ τῷ καθημένῳ ἐπὶ νεὼ προσνεύουσι Κανάβῳ, ἀνδρὶ τὸ ἦθος μειλίχῳ καὶ δεξιῷ τὴν γνώμην, μηδ' ἀγύμνῳ τὰ πολέμια. ἐπεὶ δὲ τὰ χείρω ἐπικρατέστερα παρὰ τοῖς Κωνσταντινουπολίταις, καὶ μάλιστα (φιλτέρα γὰρ ὑπὲρ τοὺς ὁμογενεῖς ἡ ἀλήθεια) ὁ μὲν Δούκας ἐκρατύνετο καὶ ηὔξανεν, ὁ δὲ Κάναβος ἐμαυρωμένην εἶχε τὴν αἴγλην κατὰ σελήνην λειψίφωτον. χειροῦται δὲ καὶ πρὸς τῶν σπαθοφόρων τοῦ Δούκα οὐκ εἰς μακρόν, καὶ φρουρᾷ παραδίδοται, πρὸς οὐδὲν ἐπαρκέσαντος αὐτῷ τοῦ βασιλεύσαντος λαοῦ, ἀλλὰ πάντων διασπαρέντων εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνάρρησιν. Τὸν δὲ βασιλέα Ἀλέξιον δὶς μὲν προὔτεινεν ὁ Δούκας ζωῆς κατευνάστριαν κύλικα. ὡς δ' ἦν ὁ μεῖραξ τῶν φαρμάκων νεανικώτερος, ἀντιδότοις χρώμενος λάθρα, δι' ἀγχόνης τὸν τῆς ζωῆς ἐκείνου μίτον ἐκτέμνει, ἃ καὶ οὕτως [illegible], διὰ στενῆς καὶ τεθλιμμένης τῆς διαπορείας τὴν ψυχὴν ἐκείνου ἐκθλίψας, καὶ πρὸς τὸν τοῦ ᾅδου ἐκπυρηνίζει πυλωρόν, βασιλεύσαντι μῆνας ἕξ, σὺν ἡμέραις ὀκτώ.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΛΕΞΙΟΥ
ΤΟΥ ΔΟΥΚΑ, ΤΟΥ ΚΑΙ
Μουρτζούφλου.

Ὡς ἂν καθαρῶς εἰς Δούκαν ἡ βασιλεία μετακεκύλιστο, ὁ μὲν ὤδινε πραγμάτων μεταβολάς, καὶ τὸ πᾶν ἀνακυκᾶσθαι ἐσκέπτετο, σοφισματίας ὢν τὸ ἦθος, καὶ τὸν τρόπον φρονηματίας, καὶ τὸ κρυψίνουν ἀγχίνουν οἰόμενος, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν εὐεργεσίαν ἐς τοὺς Μετέωνος αἰῶνας ἀναβαλλόμενος, ἐκ τοῦ μὴ κρίνειν, ὡς ἔλεγε, βασιλικόν, τὸ αὐτόματον καὶ ἀνάκριβον ἐν ταῖς πράξεσι, τὸ δὲ διεσκεμμένον καὶ χρόνιον. πρὸς δὲ τὰς τοιαύτας γνώμας ὥρμητο μὲν καὶ αὐτόθεν, οὐδ' ἐν ἐκεῖνον λαθεῖν τῶν καθηκόντων ἰσχυριζόμενος, ἀλλὰ πᾶσι συμφυΐας πράγμασι· εἶχε δὲ καὶ συνέριθον σκίασμα ἰσχνὸν παρεπόμενον, τὸν κηδεστὴν Φιλοκάλιον. ὃν οὐχ ἑτέρως ἔχων ἐπὶ τοῦ ἄκρου στῆσαι τῆς συγκλήτου βαθμοῦ, ἡμᾶς μὲν ἀπ' οὐδεμιᾶς εὐσχήμονος προφάσεως τοῦ τοῖς σεκρέτοις λογοθετεῖν παραλέλυκεν, ἐκεῖνον δ' ἀντεισβέβληκεν. ἀμελέτητος δ' ὢν ὁ ἀνὴρ ὅδε τοῦ ἑαυτοῦ ἀλογίαι παντάπασιν, ὑπὸ τῆς ἄγαν φιλοτιμίας τῶν ὑπὲρ τὸ καθῆκον σφαλερῶς ἐφιέμενος, τὸ μὴ σύνθρονος εἶναι τῶν ἐν τιμαῖς τισὶν ὑπογνώθεν, ποδάγραν σχηματιζόμενος, ὡς εἴπερ συνδιερρύη τοῖς ποσὶ τὸν ἐγκέφαλον, κἀντεῦθεν ἀλλοφρονῶν, ὀλιγώρως εἶχε τοῦ πρέποντος. ἀλλὰ καὶ τοὺς βασιλείους θησαυροὺς οὐκ ἐπιχειλεῖς, οὐδ' ἡμιδεεῖς, ἀλλ' ἐν στενῷ πάντη ἀπειλημμένους ὁ ἄρξας οὑτοσὶ Δούκας εὑρών, ἐθέριζεν ἔνθα οὐκ ἔσπειρε, καὶ συνῆγεν ὅθεν οὐ διεσκόρπισεν, ἐξετάσει βαρείᾳ ὑπάγων τοὺς τὰς μεγίστας ἐπ' Ἀγγέλων ἀνεζωσμένους προώην ἀρχάς, καὶ μεταρσιωθέντας εἰς ὕψος σεβαστοκράτορσι καθῆκον καὶ καίσαρσι, καὶ πρὸς τὰς κοινὰς ἀπεκλείσατο χρείας, ὁπόσα ἐντεῦθεν συνείλεγε χρήματα. ἀπαρεγκλίτως δ' ἔχων τῆς τῶν Λατίνων ἀντιμαχήσεως, κατὰ τοῦτο τὸ μέρος πάντων ἐπρώτευε. τά τε γὰρ παράλια τείχη τῆς πόλεως διὰ δοκῶν ἀνύψωσε, καὶ τὰς χερσαίας πύλας τειχισματίοις διείληφε, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτὸς ἐζωπύρει τῷ καθ' αὑτὸν ὑποδείγματι. ἐν πολλοῖς δὲ καὶ αὐτὸς ξίφος ἀγκυλιζόμενος, καὶ χαλκήρη κορύνην τὴν χεῖρα καθοπλιζόμενος,

in omnium teterrimum carcerem conijcitur, Murzuflus uerò insignia Imperij sumit, eumque deinceps alij Imperatorem de more consalutant: alij ad Canabum in templo sedentem confluunt, uirū leni ingenio, cordatū, & nō imbellem. Sed quia peiora apud Constantinopolitanos in primis uincunt (nam popularium meorum gratiæ ueritatem antepono) Ducæ opes crescebant & firmabantur, Canabi uerò splendor ut Lunæ deficientis obscurabatur: nec multo pòst à satellitibus Ducæ captus, custodiæ traditur, populo nihil opitulante, post proclamationem eius dispersis omnibus. Cæterùm Alexio imperatori Ducas bis uenenum propinauit. quod cum adolescens tum ętatis robore, tum antidotis, quibus clàm utebatur, uicisset, laqueo ei guttur elidit, mense Imperij sexto, die octauo.

Canabus capitur.

Alexij Imperatoris interitus.

ALEXII DVCAE COGNOMENTO MVRZVFLI, SEV
Superciliosi Imperium.

IMperio citra cōtrouersiam potitus Ducas, mutationes rerum parturiebat, & conturbare omnia in animo habebat, homo callidus & arrogans, qui prudentiam in dissimulatione & cunctatione ponebat, ac beneficia subinde in Meteonis ætatem differebat. Negabat enim regium esse, subitò ac temerè quicquam facere, sed cū mora & deliberatione. Ad has sententias cùm suapte sponte propensus erat, quippe qui se nihil scitu necessarium ignorare, sed omnibus rebus gerendis idoneum esse profiteretur: tum à Philocalio socero suo umbratili adiutore in ea opinione confirmabatur. Quem cum aliter in summo consilij gradu collocare nō posset: nos nulla probabili de causa ab officio Logothetæ secretorum remouit, eumque in nostrū locum substituit. Is uerò uir cum à sui cognitione alienissimus esset, dum præ nimia ambitione ea quæ dignitatem eius superabant, cum periculo appetit, ne quosdā honoratos uiros assessores haberet, pati podagrā simulat, quasi unà cum pedibus cerebrum etiam amisisset, & quasi alienata mente decorum negligit. Cæterùm Ducas hic cum suscepto imperio thesauros non plenos, nec semiplenos, sed admodum exhaustos reperisset: metebat ubi non seuerat, & colligebat ubi nihil sparserat. ac graui quæstione in eos habita, qui sub Angelis maxima imperia gesserant, ad fastigium Sebastocratoricum & Cæsareum euectī, pecuniā inde collectam ad publicos usus referebat. Cum autem Latinis, hostium uiribus malè æstimatis, resistere cuperet, eaque re omnium primus esset, murum maritimū trabibus altiorem fecit, & terrestres portas tibicinib. fulsit: & legionibus, suo exēplo, dum gladio accinctus, & ferreā clauam manibus uersare conspicit, ad fortitudinē excitatis:

Murzufli ingenium.

Philocalius Choniatæ successor datus.

Murzuflus mulctatis locupletib⁹ bello se parum feliciter parat.

partim hoſtium excurſiones reprimit, partim eos qui frumentatũ ſparſim exibant perſequiť. Quæ cũ ultrò nemine flagitante faceret, ut charus erat ciuibus, ita cognatis ſuis ferè ſuſpectus & inuiſus. qui ut in ocio nutriti, & in delicijs adulti, ſeuerã & modeſtã uitę rationẽ ut morbida corpora temperantiã auerſantes, ab eo abhorrebant, & eius caſtigationẽ & increpationẽ (erat enim natura uoce graui, aſpera & rauca) grauiſsimè & iniquiſsimis animis patiebantur, & eius exitium ut diuinũ beneficiũ exoptabant. Cum autẽ Imperator contra Balduinum Flandriæ Comitẽ, qui Phileæ loca finitima populabať, & tributa exigebat, exiret, atq; in eo itinere uterq; alteri occurriſſent: Romanis perterritis & trepidè fugientibus, ſolus derelictus, penè perijſſet: & genitricis Dei imago, quã Romanorũ Imperatores belli ſociã aſciſcũt, ab hoſtib. capta eſt. Neq; hæc tantũ grauia erant, ſed & longè grauiora timebanť. Nam in maiorib. nauibus horrendæ rurſus ſcalæ fabricabanť, & omnis generis machinæ parabanť, uexillis ſupernè uolitantibus: & ijs qui pugnãdi cauſa ea cõſcenderẽt, à Latinis maxima pręmia proponebanť. Ita periculis partim inſtãtibus, partim urgẽtibus, nulla ſpes pácificationis ſupererat, pactionib. per inuidos & ſceleratos quoſdam homines ſæpè cõfuſis.

Irritæ pacificationis conatus.

Nam dux Venetiarum Ericus Dandulus cũ Imperatore de pace acturus, triremi iuxta Coſmidiũ appellit: eodẽ et Imperator equo aduehiť. rebus alijs omnib. relictis, de pace uerba cõſerũt. Ac à duce Venetiarũ cæteriſq; principib. auri centenarij L. ſtatim numerãdi poſtulanť, adiectis cõditionibus aliquot duriſsimis, & minimè accipiendis ijs, qui libertatis dulcedinẽ ſunt experti, & imperare, nõ parêre didicerũt, & Laconici flagelli acerbitatẽ ſuperãtibus. Quibus uerò captiuitatis periculũ imminebat, ac publicũ exitiũ & inchoatũ es exaſperatũ, planè tolerabiles erãt, nec omniũ difficilimæ. Dum uerò de pace diſputať, Latinorũ equeſtres copiæ ex ſuperiore loco ſubitò erumpẽtes, laxis habenis Imperatorẽ petũt, ut uix equo cõuerſo periculũ effugeret, et comitũ eius aliquot caperenť. Nam ſummũ eorũ erga nos odiũ, & immẽſum noſtrũ cũ illis diſsidium, obſtabat, quo minus utrinq; de æquis cõditionib. agi poſſet.

Vrbis oppugnatio.

Exinde maximę hoſtiles naues, in quib. paratæ erant ſcalę, cęteraq; inſtrumenta ad oppugnationẽ neceſſaria, à littoribus reductę, rectà ad mœnia accedũt: & iuſtis inuicẽ diſtinctæ interuallis, id ſpaciũ occupant, quod ab Euergetæ monaſterio ad amuſsim ad Blacherniũ palatiũ extendiť, incendio deſolatũ, aſpectuq; fœdũ. Quo uiſo Ducas, ut paria cũ hoſtibus faceret, ipſe quoq; Imperatoria tentoria in tumulo ad Pantepopti monaſteriũ figi iuſſit: unde & hoſtiũ naues, & quicquid agerent, cõſpici poterat. Vt aũt ix dies Aprilis illuxit,

Indictio-

τοτὲ μὲν τὰς τῶν ἐναντίων ἀνέκοπτεν ἐκδρομάς, τοτὲ δὲ τοῖς σποράδην ἐξιοῦσιν εἰς πορισμὸν σιτίων, ἐφιστάμενος ἦν αὐτεπάγγελτος καὶ αὐτοπρόβλητος. ἀμέλει διὰ τοῦτο τοῖς πολίταις ἀσπαστός, ὁ καὶ ὕποπτος ἦν τὰ πολλά, καὶ ἀσύμβατος τοῖς ἐξ αἵματος. ἅτε γὰρ ἐντρυφῶντες οὗτοι βλακείᾳ, καὶ μαλακίᾳ συνανδρωθέντες, ἀναγωγικὴν αὐστηρίαν καὶ δίαιταν σώφρονα προβαλλόμενοι, ὡς τὰ καχεκτημένα σώματα νοσοκόμησιν, ἐτραχηλίων καὶ ἐσκληρύνοντο. τῇ τοῦ Δούκα τοίνυν ἐμβριμήσει καὶ ἐπιπλήξει (ἦν γὰρ καὶ φύσει κοῖλος καὶ βαρὺς τὴν φωνήν, καὶ τὴν φάρυγγα βραγχιῶν) [illegible] καὶ γόνυ πολύποδος [illegible] τράχηλον, ἅτε μὲν τοῦ [illegible] αἵματος κεφάλαια ἐκδειπνήμενοι, τῆς τότε καταστροφῆς ἐπιστροφὴν ὥσπερ θείαν. ἐν δ' ἐξιόντος καὶ Βαλδουίνου τοῦ τῆς Φλάνδρας κόμητος τὰ περὶ τὴν Φιλέαν κείροντος μέρη, καὶ κατὰ φόρους συλλέγοντος, ἔξεισι κατ' αὐτοῦ Βασιλεύς. ὡς δ' ὁ μὲν ἀπήει, οἱ δ' ἐκ τῆς πολεμίας εἴσω ἀναζευγνύντες, ἀλλήλοις συνέμιξαν· Ῥωμαῖοι μὲν δὴ ἐνδόντες, καὶ συντόνου φυγῆς ἔχοντο. περιληφθεὶς δὲ μόνος ὁ Βασιλεύς, αὐτός τε μικροῦ παραπώλετο, καὶ ἡ τῆς θεομήτορος εἰκών, ἣν οἱ Βασιλεῖς Ῥωμαίων περιάγουσι συστράτηγον, τοῖς ἐναντίοις ἑάλωκεν. ἦν δ' οὐ μόνον ταῦτα δεινά, ἀλλά γε καὶ τὰ ἐλπιζόμενα πολὺ χείρω καὶ χαλεπώτερα. ἐν γὰρ ταῖς μείζοσι τῶν πλοίων φρικώδεις πάλιν κλίμακες ἐτεκταίνοντο, καὶ μηχαναὶ παντοῖαι κατεσκευάζοντο, σημαῖαί τε ὑπὲρ τούτων ἐπῃώρηντο, καὶ τοῖς εἰς αὐτὰς ἀνιοῦσιν ὑπὲρ τοῦ μάχεσθαι, δωρεαὶ παρὰ Λατίνων προὐτείνοντο μέγισται. καὶ τοῦτο μὲν τῶν δεινῶν ἐνειστήκει, τὸ δὲ ἐγγίζετο, τὰ δ' ἔμελλεν· ἀλόγως δὲ καὶ οἱ περὶ φιλίας λόγοι, καὶ παντάπασι κατημέλληντο. μᾶλλον δὲ καὶ τούτους πονηροί τινες παλαμναῖοι πολλάκις συνέχεον. ὁ δὲ ἐξ Βενετίας ἡγέμων Δάνδουλος ὁμιλῆσαι περὶ σπονδῶν ἱέμενος βασιλεῖ, ναῦν εἰσιὼν ἐξ εἰρεσίας, περὶ ταῖς ἀκταῖς προσέσχε τῆς Κοσμιδίου, ὡς δὲ ἐφ' ἵππου ἐκεῖσε καὶ Βασιλεὺς ἀφίκετο· ἐκινοῦντο μὲν ἀλλήλοις τὰ πρὸς εἰρήνην ῥήματα, μηδ' ἐν τῶν ἄλλων δὴ σπουδῆς χαριζόμενοι. καὶ ᾔτουν τὰ παρὰ τοῦ δουκὸς Βενετίας καὶ τῶν λοιπῶν στρατηγῶν αὐτίκα χρυσίου πεντήκοντα κεντηνάρια, ἐκ τῶν αὐτίκα μάλα καταβαλλόμενα, καὶ συμφωνίαις τισὶν ἐπ' αὐτοῖς, ἐγκαρτερῆσαι μὲν καὶ δυσπαράδεκτοι τοῖς γευσαμένοις ἐλευθερίας, καὶ ἀνθεῖν ἐπιτάσσειν, οὐκ ἐπιτάσσεσθαι, καὶ λακωνικὰς βασάνους κεκινημένοις μάστιγας. οἷς δ' αἰχμαλωσίας πρόκειται κίνδυνος, καὶ πανδήμιος αὐτίκ' ἐξ ὄλεθρος, ὁ μὲν ἔτι προσέρρει, τὸ δὲ καὶ ἀπογόνως ἀνεστομωμένος, ἀνεκτὰ πάντως, μηδὲ πάντα πᾶσιν ἀχθεινότατα. ἐν ᾧ δὲ τὰ πρὸς εἰρήνην εἰς διάλεξιν προὔκειντο, ἱππικαὶ λατινικαὶ δυνάμεις ἐξ ὑπερδεξίων λόφων φανεῖσαι, ἡνίας ὅλας τῷ Βασιλεῖ ἐπιτιθέασιν, ὡς μόλις ἐκεῖνον περιστρέψαντα τὸν ἵππον διαφυγεῖν τὸν κίνδυνον, τῶν δὲ συνόντων χειρωθῆναί τινας. τὸ γὰρ ἄκρον τῆς ἐκείνων πρὸς ἡμᾶς ἀπεχθείας, καὶ τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἐπ' ἐκείνους ἡμῶν διχονοίας, οὐδὲ μίαν ἑκατέροις παρασυγχωρεῖν φιλανθρωπίαν. τὰ δ' ὑπὲρ τούτοις ἐξαγκαλίσαντες τῶν πλοίων τὰ μέγιστα τῶν αἰγιαλῶν σκαφῶν, ἐφ' ὧν αἱ κλίμακες ἐξηρτημέναι, καὶ ὅσα τῶν ὀργάνων πρὸς τειχομαχίαν ἐπιτήδεια, καὶ ὡς ὑπὸ ζυγὸν καταστάντα, ὑπὸ τὴν πρὸς τὰ τείχη μεταβαίνουσι παράταξιν, καὶ διαλήψεσι τὸν χῶρον, ἐς τὸ ἀρχαῖον ἀλλήλων διεστῶτα, ὅσος ἐκ τῆς τοῦ Εὐεργέτου μονῆς ἐς τὰ ἐν Βλαχέρναις ἀνάκτορα γραμμικῶς ἐκμηκύνεται, ἐμπεπυρισμένος ὢν καὶ ἀνοικοδόμητος τὰ ἐν αὐτῷ οἰκόπεδα, καὶ πάσης ἐψιλωμένος ὄψεως θεάματος. ὅπερ ἰδὼν ὁ Δούκας, δρῶν καὶ αὐτὸς τοῖς πολεμίοις ἀντίθετα, τὰς βασιλείους αὐλαίας πηγνύναι ταχὺ διατεθεῖται ἐν τῷ τῆς μονῆς τοῦ Παντεπόπτου κολωνῷ. ὅθεν ἦσαν ὁρατοὶ μὲν αἱ νῆες αἱ πολεμιστήριαι, καταφανῆ δὲ καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἐνεργούμενα. ὡς δ' ἐπιφώσκειν ἡ ἐννάτη τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς

ἡμέρα

τῆς ἑβδόμης ἰνδικτιῶνος τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ἑπτακοσιοστοῦ δωδεκάτου ἔτους, τὰ μὲν πλοῖα καὶ οἱ δρόμωνες τοῖς τείχεσι προσπελάζουσι. θαρσαλέοι δέ τινες πολεμήτορες ἐπανιᾶσι τὰς κλίμακας, τὰ δὲ βέλη παντοῖα κατὰ τῶν ἐν τοῖς πύργοις ἐφίεντο. ὅλην μὲν οὖν ἐκείνην τὴν ἡμέραν μάχη γενναία συνέστη, ἣν δέ πως τὰ Ῥωμαίων ὑπερκρατέστερα. αἵ τε γὰρ κλιμακοφόροι νῆες σὺν ταῖς ἱππαγωγοῖς δρόμωσιν, ἄπρακτοι τῶν τειχῶν ἀπεκρούσθησαν, καὶ τὰ τῶν λίθων ἐκ τῆς πόλεως ἀφετήρια πλείστους ὅσους τῶν πολεμίων διέφθειραν. ἀνοχευσάμενοι δὲ οἱ πολέμιοι τὴν μετ᾽ ἐκείνην ἡμέραν, καὶ τὴν ἐφεξῆς κυριώνυμον, τῇ ὑστεραίᾳ πάλιν τῇ πόλει προσπελάζουσι, καὶ ταῖς ὅσαις προσίσχουσιν, ἥτις ἦν δωδεκάτη μὲν τοῦ Ἀπριλλίου μηνός, δευτέρα δὲ τῆς ἕκτης ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν. μέσην μὲν οὖν ἡμέραν καὶ κατίσχυον τὰ ἡμέτερα, καὶ ἡ ἀκμὴ τοῦ κακοῦ ἰσχυροτέρα τις ἦν καὶ δριμυτέρα τῆς προτέρας. ἐπεὶ δὲ ἔδει δούλειον ζυγὸν ὑποδῦναι τὴν τῶν πόλεων ἁπασῶν ἄρχουσαν, ἐν κημῷ τε καὶ χαλινῷ τὰς σιαγόνας ἡμῶν ἄγξαι θεὸς ἐδικαίωσεν, ὅτι καὶ πάντες ἐξέκλιμεν, ἱερεὺς ὁμοῦ καὶ λαός, ὡς ἵππος θρασαύχην τε καὶ δυσχάλινος, ἐκ τῶν κλιμάκων μιᾶς, ἥτις ἔγχιστα ἦν τοῦ Πετρίου, καὶ βασιλέως ἔναντι διεπονεῖτο, ἄνδρες δύο παραδόντες ἑαυτοὺς τῇ τύχῃ, πρῶτοι τῷ ἐπικειμένῳ εἰς τὸ κατ᾽ ὄψιν πύργῳ καταπηδῶσι, καὶ διασοβοῦσι τὸ ἐκεῖσε ῥωμαϊκὸν φυλακτήριον συμμαχικόν. ἐκ δὲ τούτου διασείσαντες τὴν χεῖρα ἄνωθεν, οἷον σύμβολον χαρᾶς καὶ θάρσους, τοὺς φυλέτας ἐπέρρωσαν. ἐξ ἴσου δὲ τοῖς εἰς τὸν πύργον ἁλαμένοις, καί τις ἐκ τῆς ἱππάδος Πέτρος τοὔνομα, διὰ τῆς πύλης εἰσιὼν τῆς ἐκεῖσε, ὅλας φάλαγγας ἐλάσαι κρινόμενος ἱκανώτατος, καὶ τὴν ἀναδρομὴν τοῦ σώματος ὡς γίγας μικροῦ προφαινόμενος ἐννεόργυιος, καὶ αὐτὸ δὲ τὴν κάσιν τῆς κεφαλῆς διεσκευασμένον ἔχων εἰς πόλιν πυργοῦσαν. οἱ δὲ κόρυθος τοίνυν μέτωπον τοῦ ἀνδρὸς ἱππικοῦ καταπληκτικὸν τὸ εἶδος, ἀξιοθέατον τὸ μέγεθος οἱ περὶ τὸν βασιλέα τῶν γενῶν ἐπίσημοι, καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα καλὸν ἐγνωκόντες, ἀγαθὸν τοῦ σώζεσθαι φάρμακον τὴν ἰδίαν φυγὴν ὑπειλήφασιν, ὥσπερ εἰς μίαν ἐκθηλυνθέντες καὶ συντακέντες ἀγεννῆ ψυχήν, ὅθεν εἰς δ᾽ ἄλλων τῶν ὀχυρωμάτων αὐτοῖς τεθειμένων (ἐπὶ γὰρ γηλόφων ὀρθίων ἵσταντο) οἱ χίλιοι ὑφ᾽ ἑνὸς ἐδιώκοντο, καὶ ταῖς * χρυσέαις χερσαίαις πύλαις ὑπεξιόντες τῆς πόλεως, τὸ νεόδμητον ἐκεῖσε κατασπῶσι τῶν * πολλῶν ὑπερτείχισμα, καὶ ῥιγοῦσί τι καὶ διασκίδνανται (ὡς ὄφελόν γε τῆς εἰς βάραθρον καὶ πανώλεθρον βαδιούμενοι) οἱ δὲ πολέμιοι μηδενὸς εἰς χεῖρας ἰόντος, διαθέουσι πολλαχοῦ, καὶ τὰ ξίφη σπῶσι καθ᾽ ἡλικίας πάσης καὶ γένους παντός, οὐχ ὡς ἐνὶ συνημμένοι, καὶ ἐπὶ συντάξει πλέως ἀλληλουχούμενοι, ἀλλὰ διακεχυμένοι σποράδες, ὡς ἤδη πρὸς πᾶσιν ὑπερφοβοῦντες. ἑσπέρας δὲ παραδόντες πυρὶ τὰ πρὸς ἕω, καὶ ἐπὶ προσώπου μικρὸν τῆς τοῦ Εὐεργέτου μονῆς, ὃ καὶ κατενεμήσατο τὰ πρὸς θάλασσαν ἐκεῖθεν ἐπικλινῆ, καὶ μέχρι τῶν Δρουγγαρίου καταλύοντα μέρη τῆς πόλεως, ἐπαναλύουσιν αὖθις, καὶ περὶ τὴν μονὴν τοῦ Παντεπόπτου στρατήγιον βάλλουσι, τὸ βασίλειον ἐσκυλευκότες σκηνήν, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐν Βλαχέρναις ἀρχείου ἀπραγμόνως τε καὶ ἐξ ἐφόδου αἰχμαλωτισθέντος. ὁ δὲ βασιλεὺς τὰ δὲ κατὰ στενωπὰ τῆς πόλεως περιιὼν στενωπῶν, ἐπιχείρει μὲν συνάγειν, καὶ διακροτεῖν πρὸς σύνταξιν τὸν εἰκῇ περιφερόμενον λαόν, οἱ δ᾽ οὔτ᾽ ἐπείθοντο οἱ ὑπερφρονοῦντες, οὐδ᾽ ὑπήκοον ἐπιπλήττοντι, ἀλλ᾽ ἀπογνώσεως πᾶσιν αἰγὶς ἐπισέσειστο. καὶ ἵνα τὰ ὑπὲρ λόγου προσβιβάσω τὸ λοιπόν, κέκλικεν ἡ ἡμέρα, καὶ ἡ νὺξ προέκοψε, καὶ τῶν μὲν ἀστυπόλων ἕκαστος ἐνεπόνει τῇ μεταθέσει καὶ καταχώσει τῶν οὐσιῶν. ἦσαν δὲ οἷς ἐβούλετο καὶ ἡ ἐκ τῆς πόλεως ἄφιξις, καὶ ὡς ἑκάστοις προεχώρει σώζεσθαι ἐπόρευοντο. ἰδὼν τοίνυν ὁ Δούκας ὡς οὐκ ὠφελεῖ, καὶ δεδιὼς ἅμα μὴ συλληφθείη, καὶ ὡς ὄψον εὐτρέπισμα ταῖς γνάθοις τῶν Λατί-

* πυλῶν

Indictione VII anni VI. M D C C X II. naues ad mœnia cõtendũt: & quidã audaces milites, ſcalis cõſcenſis, tela omnis generis in eos iaculantur, qui mœnia defendebãt. ac eo toto die acriter pugnatũ eſt, uictoria tamẽ ad Romanos inclinante. Nam ſcaligeræ & equeſtres naues re infecta ſunt ab urbe repulſæ, & tormẽtis magna hoſtiũ multitudo occubuit. Poſtridie & ſequẽti die Dominico quieuerũt hoſtes. Inde Aprilis X I I, I I die, V I hebdomadis ieiuniorũ rurſus urbẽ petunt. Ac res noſtra uſq; ad meridiẽ ſuperior fuit, & pugna atrocior q̃ nudiuſtertius cõmiſſa. Sed cũ omniũ urbiũ dominæ ciuitati ſeruitutis iugum ſubeundũ eſſet, & maxillas noſtras fræno & camo cõſtringẽdas cenſuiſſet Deus, q̃ omnes declinaueramus, ſacerdos ſimul & populus, ut equus effrænis & contumax: duo uiri ſalute ſua fortunæ permiſſa, ex ſcalis quæ proximè Petriũ aduerſus Imperatorẽ in opere erant, prę cęteris ſocijs in turrim deſiliunt, & Romanũ præſidiũ deturbãt. Deinde agitata manu, quod alacritatis & fiduciæ ſignũ eſſet, populares ſuos confirmant. Eodẽ quoq; tẽpore quidã eques nomine Petrus, per portã ibidẽ ingredit̃, qui totas phalãges fugare poſſe cenſeret̃, gigãteæ propemodũ ſtaturæ, caſsidẽ turritæ urbis inſtar capite geſtans. cuius unius equitis toruo uultu & ſpectabili ꝓceritate, ſtipatores Imperatorij, homines nobiles, & reliquus exercitus nõ tolerato, conſuetã fugã egregiũ ſalutis pręſidiũ iudicarũt, quaſi in unũ degenerẽ animũ cõflati eſſent omnes: ac deſertis munitionib. (nam in editis tumulis ſtabãt) milleni ab uno fugabant̃, & per *Aureã terreſtrẽ urbis portã egreſsi, ac nuper ſtructo propugnaculo diruto, quò quenq; metus tulit (utinam uerò in barathrũ & internecionẽ incidiſſent) diffugiunt. Tum hoſtes reſiſtente nemine, paſsim diſcurrũt, & gladios in omnẽ ætatẽ & ſexũ ſtringunt, nõ conſeruata acie, nõ integra cohorte, ſed ſparſim diffuſi, ut iam omnib. formidabiles. Veſperi ijs quæ ad Orientẽ tendũt incẽſis (q̃d incendiũ ab Euergetæ monaſterio, ea quæ ad mare inclinant, uſq; ad Drungarij ædes abſumpſit) reuerſi ad Pantepoptæ monaſteriũ caſtra locant. Imperatoris tẽtorio ſpoliato, et Blachernio palatio citra negociũ primo impetu capto. At Imperator in alios atq; alios urbis angiportus diſcurrens, ſtudebat ille quidẽ temerè oberrantẽ populũ colligere & cẽturiare: ſed ij neq; monitis eius mouebant̃, nec increpationes curabant, turbine deſperationis omnes oppreſsi. et ut ea quę reſtãt adiungã, dies inclinauit, nox proceſsit, & urbis habitatores omnes transferendis & defodiẽdis ſuis opibus occupabant̃. erãt etiã qui ex urbe uellẽt diſcedere, qua quiſque poſſet ratione ſalutẽ quæſituri. Ducas igit̃ cum ſe nihil proficere uideret, ſimulq; timeret, ne captus paratum opſonium maxillis Latino-

Vrbis expugnatio.

Petrus Planzus Turriger gigas.

Murzufle fuga.

Theodorus Ducas & Laſcaris fruſtra de imperio cõtendunt.

Vrbis direptio & ſacrilegiorũ deploratio

tum eſſet: maximũ palatiũ ingredit̃, et Euphroſyna imperatoris Alexij coniuge, & eius filia Eudocia, cuius amore tenebatur (erat enim homo à pubertate libidinoſus & ſalax, & duas iuuenculas uxores per iniuriã repudiarat) lembo impoſitus, urbẽ egreditur, cum duos menſes & dies XVI imperaſſet. Poſt eius diſceſſum duo iuuenes modeſtiſsimi & bellicoſiſsimi, Ducas & Laſcaris, uterq; Theodorus, de imperio, tanquã de naue tẽpeſtatibus conflictante certant, cum maximã & celebratã illam rem Romanũ imperiũ, fortunę ludibrio et incerti caſus temeritati propoſitũ uiderent. Maximũ igitur templũ ingreſsi inter ſeſe cõtendebãt, nec erat qui in cõparatione alteri præpõderaret, ambobus uelut in æquilibrio conſtitutis. Neq; enim erat qui cenſurã aut iudiciũ faceret. Laſcaris tamen à clero prælatus, inſignib. imperij repudiatis, cũ Patriarcha in Miliũ egreſſus, cõfluentẽ populũ blandiendo & rogando ad reſiſtendũ cohortari nõ deſiſtebat, & ſatellites ad pugnam cõcitabat. Neq; em̃ exitiũ minus eis timendũ eſſe ꝗ̃ Romanis, ſi imperiũ ad aliã nationẽ deuolueret̃: neq; ampla ſtipendia, neq; Imperatoris ſtipandi honorẽ retenturos, ſed mercenariorũ militũ loco futuros. Quibus uerbis cũ nec è populo quiſq; moueret̃, nec bipenniferi niſi ſtipendio promiſſo auxiliũ promitterẽt, urgens illud periculũ callidè nũdinaturi, etiã cataphractæ Latinorũ cohortes apparerent: inde diſcedit, & fuga ſalutẽ quęrit. Hoſtes uerò cũ pręter expectationẽ arma cõtrà ferre neminẽ, neminẽ reſiſtere cernerẽt, omnia plana & expedita, angiportus peruios, triuia aperta, à bello ſecuritatẽ, ab hoſtib. utilitatẽ eſſe, Fortuna quadam propicia & adiutrice, omnib. cũ crucibus & ſacris Chriſti imaginibus, ut in pompis & feſtiuitatib. moris eſt, obuiã prodeuntibus: nihil eo conſpectu habitũ animorũ immutarũt, neq; arriſerũt paululum, nec inſperato illo ſpectaculo triſtis et furioſus eorum impetus mitigatus eſt, quo minus non tantũ priuatorũ pecuniã, à iumẽtis auſpicati, ſed & Deo ſacra impudẽter diriperent, ſtrictis enſibus, equos ad tubæ ſonitũ excitari ſolitos, in armis tenẽtes. Quid uerò primo, quid ſecũdo, quid tertio loco referã ex ijs quæ nefarij iſti uiri perpetrarũt? Heu ignominioſam adorandarũ imaginũ cõculcationem. Heu reliquiarũ S. martyrũ in fœda loca abiectionẽ. Qđ uerò uel auditu horrendũ eſt, id tũ erat cernere, ut diuinus ſanguis & corpus Chriſti humi effunderet̃ & abijceret̃. Qui autẽ precioſas eorũ capſulas rapiebant, ornamẽta quæ in ijs cõtinebant̃, in ſinũ cõgerebant, ipſas confractas pro patinis & poculis uſurpabant, Antichriſti pręcurſores, & nefariarũ eius actionũ, quæ in expectatione ſunt, auſpices & prænuncij. Planè profectò à gente illa tum, ut & olim, Chriſtus exuebat̃ & illudebatur, & ueſtes eius ſorte diſtribuebantur: illud tantũ aberat, ne latus haſta traiectus, riuos diuini cruoris humi effunde-

νον προκείσεται, ἄσσειν ἀρχεῖον τὸ μέγιστον· καὶ δὴ τὴν βασίλισσαν Εὐφροσύνην τὴν τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου γυναῖκα, καὶ τὴν ταύτης θυγατέρα Εὐδοκίαν λεμβαδίῳ ἐνθέμενος, ἧς τῷ ἔρωτι προκατείληπτο, πολυομίλητος ἐκ πρώτης τριχός, καὶ ξυνωρίδας εἰς κοίτας διακονούμενος, καὶ δύο κουριδίους ἀλόχους πρὸ δίκης ἀποπεμψάμενος, τῆς πόλεως ἔξεισι, βασιλεύσας μῆνας δύο καὶ ἡμέρας ἐξ πρὸς ταῖς δέκα. τοῦ δὲ βασιλέως οὕτω μεταναστεύσαντος, νεανιῶν ξυνετοῖν κεφαλίων τε καὶ ἀρίστων τὴν περὶ πόλεμον δεξιότητα (ὁ Δούκας οὗτος καὶ ὁ Λάσκαρις, ἀμφοῖν δὲ ἡ κλῆσις ὁμώνυμος τῷ ἀρχηγῷ τῶν πιστῶν βασιλεῖ) ὡς περὶ νεὼς χειμαζομένης διαφέρονται τῆς ἀρχῆς, τύχης βράβευμα, ἢ φορᾶς ἀλογίστου πέτευμα, τὸ μέγιστον ὁμοῦ καὶ περίπυστον χρῆμα τὴν τῶν ῥωμαίων βασιλείαν ὁρῶντες προκείμενον. νεικοῦσιν οὖν ἀμφότεροι, τὸν μέγαν εἰσιόντες ναὸν, ἁμιλλώμενοί τε ἀλλήλοις καὶ περιβαλλόμενοι, καὶ μηδὲν πλέον ἢ ἔλαττον ἔχοντες, ἀλλὰ τῆς ἴσης ῥοπῆς ἀξιούμενοι, ὅτι μηδ' ἦν ὁ ἐλέγχων, ἢ καὶ διακρίνων ἑκάτερον. ἐκ δὲ κλήρου τὸ πρωτεῖον ἀλλάξας ὁ Λάσκαρις, τὰ μὲν τῆς βασιλείας οὐ προσίετο σύμβολα, συνεξιὼν δὲ τῷ πατριάρχῃ περὶ τὸ μίλιον, οὐκ ἀνίει προτρέπων τοὺς συνιόντας, καὶ σφᾶς ὑποθωπεύων ὡς ἀντιμάχοιεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς σείοντας ἐπ' ὤμων τὰ ἀξινικὰ σιδήρεια ἐς τὸν προκείμενον ἀγῶνα πέμπων ἐπώτρυνε, μὴ χρῆναι, λέγων, ῥωμαίων ἔλαττον ἐκείνους τὴν δουλαγωγίαν δεδιέναι, εἰ πρὸς γένος ἕτερον τὰ ῥωμαίων ἀνακυμβαλισθήσεται πράγματα. οὐδὲ γὰρ μισθοφορήσουσιν ἐνταῦθα ἁδρῶς, οὐδὲ γέρα προνόμια τῆς βασιλείου φυλακῆς ἀπολήψονται, ἀλλ' ἐν αἴσῃ Καρός τι τάξονται. καὶ ὁ μὲν πρὸς τούτοις ἦν. ὡς δ' οὔτε τοῦ λεώ τις τῶν φωνῶν ἐπεστρέφετο, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ πελεκυφόρον οὐδὲ μισθῷ τῆς συνάρσεως ἐπηγγέλλετο, ἐμπορίας καιρὸν ὑπολαβὸν καὶ ὑποκλόπως τὴν ἀκμὴν τοῦ κινδύνου τιθέμενον, ἤδη δὲ καὶ κατάφρακτοι λατινικαὶ περιεφαίνοντο φάλαγγες, ἐκεῖθεν μεθίσταται, καὶ τὸ σωθῆναι φυγῇ διατίθησιν. οἱ δὲ πολέμιοι μηδένα παρὰ δόξαν ὁρῶντες ἀντιμαχοῦντα ἢ ἀντεγχειροῦντα σφίσι, καὶ ὁπλιζόμενον, ἀλλ' εὔοδα τὰ μὲν ποσί, εὔληπτα τὰ δὲ χερσί, τὰ δὲ στενωπὰ εὐδιάβατα, τὰς δὲ τριόδους ἀπροσκόπους, ἐκ πολέμου ἀσφάλειαν, ἐκ πολεμίων ὠφέλειαν, τύχης τινὸς προαγούσης εὐμενῶς καὶ συλλαμβανούσης, πάντας σφίσι προσυπαντῶν μετὰ σταυρικῶν σημείων καὶ σεπτῶν ἐκτύπων χριστοῦ, ὡς ἐν πανηγύρεσιν εἴθισται καὶ πομπαῖς· οὐ πρὸς τὴν ὄψιν τῶν ὁρωμένων τὴν τῆς ψυχῆς μετεμόρφωσαν κατάστασιν, οὐδὲ μέχρι χειλέων ἐπεμειδίασαν, οὐδὲ ἡ ἄελπτος ἐκείνη θέα τὸ στυγνὸν καὶ μανιῶδες ὅρμημα καὶ βλέμμα εἰς εἶδός τι μετέχρωσεν ἱλαρότητος, ἀλλ' ἐπρονόμευον ἀδεῶς, ἐκ τῶν ὀχημάτων πρώτως ἀρξάμενοι, οὐ τὰ τῶν πολλῶν μόνον χρήματα, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰ τῷ θεῷ ἀνακείμενα, ξιφηφόροι πάντες, οἱ δὲ καὶ σκεπαστηρίοις ὅπλοις σὺν πρὸς σάλπιγγα ἐγειρομένους ἵππους ἑαυτῶν περιφράττοντες. τί δ' ἂν περὶ πρώτου, τί δὲ ἐπ' αὐτῷ, τί δὲ ὑστάτου καταλέξαιμι τῶν τηνικαῦτα τολμηθέντων παρὰ τῶν παλαμναίων ἐκείνων ἀνδρῶν; ὤμοι τῆς ἀτίμου τῶν προσκυνητῶν εἰκόνων καταπατήσεως, ὢ τῶν λειψάνων τῶν ὑπὲρ χριστοῦ παθόντων κατ' ἐναγῶν ἀκοντίσεως τόπων. τὸ δὲ φρικῶδες καὶ ἀκουόμενον, ἦν ὁρᾶν τὸ θεῖον αἷμα καὶ σῶμα χριστοῦ ἐπὶ γῆς χεόμενον καὶ ῥιπτόμενον. οἱ δὲ τὰ τιμαλφῆ δοχεῖα τούτων διαρπάζοντες, τὰ μὲν διέθραυον, καὶ τοὺς ἐγκειμένους κόσμους ἐγκολπίζοντο, τὰ δὲ ὡς σίτων κανᾶ καὶ οἴνου κεράσματα ταῖς ἑαυτῶν τραπέζαις παρέφερον οἱ τοῦ ἀντιχρίστου πρόδρομοι, καὶ τῶν προσδοκωμένων πανασεβῶν πράξεων ἐκείνου προεργοὶ καὶ προάγγελοι. ἀτεχνῶς τοίνυν ὑπὸ τῆς δὲ τῆς γενεᾶς ὡς πάλαι πὼς καὶ τότε, ἀπημφιάζετο χριστός, καὶ ὑβρίζετο, καὶ μερισμοὶ καὶ κλῆροι τῶν αὐτοῦ ἱματίων ἐγίνοντο, καὶ μόνον οὐ λογχευόμενος τὴν πλευρὰν θεοῤῥύτου ῥύακας αἵματος εἰς γῆν καὶ πάλιν ἐπέσταξε.

ἀπέσκηψε. τὰ δὲ ἐπὶ νεὼ τοῦ μεγίστου ἐνσκευωρηθέντα οὐδὲ ἀκοαῖς εἰσὶν εὐπαράδεκτα. ἡ μὲν θυωρὸς τράπεζα, τὸ ἐκ πασῶν τιμίων ὑλῶν σύνθεμα, συντετηγμένων πυρί, καὶ προσχωρησασῶν ἀλλήλαις εἰς ἑνὸς ποικιλοχρόου κάλλους ὑπερβολὴν ἐξαισίαν τῷ ὄντι, καὶ ἀξιαγάστου τοῖς ἔθνεσιν ἅπασι, κατετεμαχίσθη καὶ διεμερίσθη τοῖς σκυλευταῖς, ὥσπερ καὶ πλοῦτος ἅπας ὁ ἱερός, ὁ τοσοῦτος τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ἀγλαΐαν ἀπέραντος. δέον δ' ἐκκομισθῆναι καθὰ ξένα σκῦλα τὰ παναγῆ σκεύη καὶ ἔπιπλα, τὰ τὴν χάριν καὶ τὴν τέχνην ἄμαχα, καὶ τὴν ὕλην σπάνια. ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ δόκιμον ἀργύρειον, ὃ τὸ τοῦ βήματος θριγκὸν καὶ τὸν οἷον ἐκπλῆξαι ἄμβωνα, καὶ τὰς πύλας περιέμπισχε, καὶ εἰς παμπόλλους ἄλλους κόσμους περιετέτυκτο, χρυσῷ περικεχυμένος ἅπας, ἡμίονοί τε καὶ ὑποζύγια σεσαγμένα μέχρι τῶν ἀδύτων εἰσήγοντο τοῦ ναοῦ, ὧν ἔνια διολισθήσαντα, μηδ' ἐπὶ ποδῶν στῆναι δυνάμενα, διὰ τὴν τοῦ ἐπιπέδου λίθου στιλπνότητα, μαχαίρας ἐξεκεντήθησαν, ὡς ἐκ τῆς τοῦ χελάδου κόπρου καὶ τοῦ περιχυθέντος αἵματος τὸ θεῖον μολυνθῆναι δάπεδον. ἀλλὰ καὶ γυναικάριόν τι σεσωρευμένον ἁμαρτίαις, ἐριννύων ζάκορον, δαιμόνων πρόσπολον, ἀρρήτων τε γοητειῶν καὶ ἐπιρρήτων ἐπῳδῶν ἐργαστήριον, καταστρηνιάσαν χριστοῦ, ἐπὶ τοῦ συνθρόνου ἱζῆσαν, κεκλασμένον ἀφῆκε μέλος, καὶ πολλάκις περιδινηθὲν, εἰς ὄρχησιν τὼ πόδε ἐκροτάλισε. καὶ οὐ ταῦτα μὲν ἐτολμᾶτο ἴσως, ἄλλα δ' οὔ, ἢ ἐκεῖνα μὲν ἐπὶ πλέον, ὡς δὲ ἔλαττον ἕτερα, ἀλλ' ὁμοθυμαδὸν πάντα παρὰ πάντων ἀνοσιουργεῖτο τὰ παναθέμιτα. ποῦ δ' ἂν ἐφείσαντο γυναικῶν εὐλαβῶν, καὶ κορῶν ἐπιγάμων, ἢ τῷ θεῷ ἀνακειμένων, καὶ παρθένων ἑλομένων οἱ κατὰ τοῦ θεοῦ οὕτω λυττήσαντες. ἐπεὶ πᾶσιν ἐργῶδες ἦν καὶ δυσμήχανον τὸ μαλίξασθαι λιταῖς, ἢ ἐλεεινολογίαις ὑπαγαγέσθαι ὀπαδὸν, καὶ εὔνουν θέσθαι τὸ βάρβαρον, οὕτω μὲν εὐπαρόξυντον ὄν, οὕτω δὲ ὀξύχολον ἀνειδῶς πρὸς πᾶσαν ἀκοὴν ἀθέλητον, πάντα δὲ ἐκείνῳ θυμοῦ ὑπεκκαύματα, καὶ ἄνοιαν ὠφλίσκανε καὶ γέλων, καὶ ὡς τὴν γλῶτταν ἀταμίευτος ἐπεπλήττετο, ἐν πολλοῖς δὲ καὶ τὸ παραξιφίδιον εἶχεν ἐπ' αὐτὸν σπώμενον, ὃ καὶ μικρὸν ἀντειπὼν, ἢ πρὸς τὰ θυμήρη σφίσιν ἀναδυόμενος. ὅθεν ἦν εἰς πόνον ἅπασα κεφαλὴ, ἐν στενωποῖς θρῆνοι, καὶ οὐαὶ, καὶ κλαυθμοὶ, ἐν τριόδοις ὀδυρμοὶ, ἐν ναοῖς ὀλοφυρμοὶ, ἀνδρῶν οἰμωγαὶ, γυναικῶν ὀλολυγαὶ, ἑλκυσμοὶ, ἀνδραποδισμοὶ, διασπασμοί τε καὶ βιασμοὶ σωμάτων συναφῶν πρότερον· οἱ μὲν γένει σεμνοὶ ἀτίμως περιῄεσαν, οἱ δὲ γῆρας γεραροὶ γοεροὶ, οἱ πλούσιοι ἀνούσιοι, οὕτως ἐν πλατείαις, οὕτως ἐν γωνίαις, οὕτως ἐν τεμένεσιν, οὕτως ἐν καταδύσεσιν. οὐδὲ γὰρ ἦν τις τόπος ἀνεξερεύνητος, ἢ ἀσυλίαν τοῖς προσρυομένοις παρεχόμενος, ἀλλὰ πάντα πανταχοῦ παντοίων κακῶν ἔμπλεα ἦν. χριστὲ βασιλεῦ τῆς τότε θλίψεως, καὶ τῆς συνοχῆς τῶν ἀνθρώπων; ὁ δὲ ἦχος ὁ θαλάττιος, ὁ δὲ τοῦ ἡλίου σκοτασμὸς καὶ ἡ ζόφωσις, ἡ δὲ τῆς σελήνης εἰς αἷμα μεταστροφὴ, οἱ δὲ τῶν ἀστέρων ἔξεδροι, ὅπου καὶ ὅπως οὐ τὰ τελευταῖα τάδε κακὰ προεσήμαινον; καί γε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τεθεάμεθα, ἑστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, καὶ πορνικὰ στρογγυλίζον λογάρια, καὶ τἄλλα κἂν μὴ ἐπίπαν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἔθους μεταβαίνοντα πρὸς τὸ ἀντίστροφον, ὅσα παρὰ χριστωνύμοις σεμνὰ, καὶ τῷ τῆς πίστεως λόγῳ ἐξευγρίζοντα. τοιαῦθ' (ὡς ἐκ πολλῶν βραχέα δὲ εἰπεῖν τῇ ἱστορίᾳ) οἱ ἐξ ἑσπέρας στρατοὶ περὶ τῆς χριστοῦ κληρονομίας παρηνομήκασιν, ἐπ' οὐδενὶ τὸ ὅλον τὸ φιλάνθρωπον ἐνδειξάμενοι, ἀλλὰ πάντας ἐκγυμνώσαντες χρημάτων καὶ κτημάτων, οἰκημάτων τε καὶ ἐνδυμάτων, καὶ μηδενὸς τῶν πάντων μεταδόντες τοῖς ἔχουσι. ταῦτα ὁ χαλκοῦς αὐχὴν,

effunderet. Violatio porrò maximi templi nec auribus æquis poteſt accipi. Nam ſacra menſa ex omnis generis precioſis materijs cõflata, in excellentis pulchritudinis uarietatẽ, omnibus gentibus admirabilẽ, in fruſta eſt diſſecta, & inter milites diſtributa, ut & omnes ſacræ opes tam immenſæ & infiniti ſplendoris. Cum autẽ ſacroſancta uaſa & ſupellectilia inſuperabilis artis & gratiæ, raræq; materiæ, & probũ argentũ quod tribunalis clathros, et ambonẽ artis admirabilis & portas & multa alia ornamẽta ambiebat, auro circũfuſum, pro manubijs efferẽda eſſent: muli & iumẽta ſellis inſtrata uſq; ad templi adyta introducebant̃, quorũ nonnulla cum ob ſplendidũ & lubricũ ſolũ pedibus inſiſtere nequirent, prolapſa confodiebantur, ut effuſo cruore & ſtercore ſacrũ pauimentũ inquinaretur. Imò & muliercula quædã, cooperta peccatis, miniſtra Furiarũ, ancilla dæmonũ, incantationum & ueneficiorũ officina, Chriſto inſultans, & in patriarchæ ſolio cõſidens, fractũ canticũ cecinit, & ſæpè in orbẽ rotata ſaltauit. Neque uerò hæc admittebant̃, alia non admittebantur: aut hæc remiſsius, illa uehemẽtius: ſed uno conſenſu omnia ſumma ſcelera & piacula omnib. ex æquo ſtudio erant. An uerò illi matronis honeſtis & nubilib. puellis aut Deo conſecratis uirginib. pepercisſent, qui tantam in ipſum Deũ rabiẽ exercuerũt? Nihil aũt erat difficilius & operoſius, ꝗ precibus mollire, & beneuolos reddere Barbaros, adeò iracundos, adeò bilẽ euomẽtes ad quoduis ingratũ uerbũ, ut nihil nõ furorẽ eorũ inflãmaret, quod qui conabat̃, ut amens, & homo linguæ inſẽperantis deridebat̃. ſępè etiam pugio ſtringebat̃ in eum, qui paululũ refragabatur, aut poſtulata eorum detrectabat. Itaq; nemo luctus erat expers: in angiportis, in triuijs, in tẽplis querelę, fletus, lamentationes, planctus, uirorũ gemitus, mulierum eiulatus, lacerationes, ſtupra, captiuitates, coniunctiſsimorũ diuulſiones: nobiles cũ ignominia, ob ſenectã uenerabiles, lacrymoſi, diuites ſpoliati bonis circumibant. ſic in plateis, ſic in angulis, ſic in tẽplis, ſic in ſpelũcis agebatur. Nec enĩ ullus locus inexcuſſus relinquebatur, aut ſupplices defendebat. Omnia ubiq; malis omnib. referta erant. Deũ immortalem, quãta hominũ afflictio, quantæ anguſtiæ? Fremitus maris, ſolis obſcuratio, cruẽta lunę facies, ſtellarũ exorbitatio, ubi & quomodo hæc mala prænũciarũt? Enimuerò abominationẽ deſolationis in loco ſancto ſtare uidimus, meretricios ſermones rotũdo ore proferentẽ: & cętera etſi nõ penitus ſimilia, tamẽ in contrariũ conuerſa, ijs quę apud Chriſtianos honeſta & religioni conſentanea iudicant̃. Hęc pauca de multis Occidẽtaliũ exercituũ in Chriſti hęreditatẽ ſcelera, qui erga neminẽ humanitate uſi, omnes pecunia, poſſeſsionib. ueſtimẽtis, aris & focis ſpoliarũt, nec poſſeſsorib. quicq; impertierunt, literis mandanda eſſe cenſui. Hæccine collũ æreũ, ſu-

Inſectatio Latinorũ.

perbus animus, arrectũ ſuperciliũ, iuueniliter raſa maxilla, ſanguinaria dextra, iracũdę nares, elatus oculus, inhumanũ ingeniũ, rotũda & incitata loquela, ac tantũ nõ ſaltans in labijs: imò potius, uos qui ueſtra opiniõe docti, ſapiẽtes, fideles, ueraces, probi, nobis Græcis religioſiores, iuſtiores, & pręceptorũ Chriſti obſeruãtiores eſtis (ego uerò hęc nunq̃ per ludibriũ etiã dixerim. nã quod luci cũ tenebris eſt cõmerciũ?) & q̃d maius eſt, qui crucẽ Chriſti in humeros ſuſtuliſtis, eamq; & diuina oracula ſæpe teſtati eſtis, uos Chriſtianas prouincias citra ſanguinẽ tranſituros, nec ad dexterã, nec ad læuã declinãtes, ſed contra Saracenos armaſſe manus, eorumq; ſanguine tincturos eſſe gladios, qui Hieroſolyma expugnaſtis, qui uos cõſuetudine & colloquio mulierũ tẽperaturos promiſiſtis, quãdiu crucem in humeris tuleritis, ut Deo cõſecratos uiatores? Nugatores eos eſſe planè cõſtat. qui dũ diuinũ ſepulchrũ uindicãt, manifeſtè cõtra Chriſtũ inſanierũt: & cũ cruce crucẽ uiolarũt & deſtruxerũt, quã humeris baiulabant, dũ eam exigui auri & argẽti cauſa ante pedes abijciunt: & dũ margaritas colligunt, precioſam margaritã Chriſtũ abiecerũt, in ſordidiſsimis beſtijs re ſanctiſsima diſperſa. Non ita fecerunt Iſmaelitæ: ſed populares iſtorũ clementiſsimè & humaniſsimè tractarunt, potiti Hieroſolymis. Neq; enĩ Latinas matronas uiolarũt, neq; Chriſti ſepulchrũ cadauerib. oppleuerũt: neq; ingreſſum uitalis tumuli deſcenſum ad inferos, neq; uitam mortẽ, neq; reſurrectionẽ ruinã effecerũt: ſed paucis aureis in ſingula capita cõtenti, omnib. liberũ abitũ permiſerũt, cętera quantũuis multa poſſeſſorib. cõceſſere. Et hoc modo Chriſti oppugnatores cũ Latinis aliã religionẽ profitentib. egerũt: & ut magno animo dignũ eſt, nec ferro, nec igni, nec fame, nec perſecutione, nec nuditate in eos ſunt graſſati, nullo grauiore onere impoſito. Nobiſcum aũt iſti Chriſti amãtes, eiuſdẽ religiõis, nulla iniuria laceſsiti, ſic egerũt, ut breuiter ꝑcurrimus.

vid: Annotationes.

Sarraceni Latinis humaniores.

DEPLORATIO VRBIS.

O' urbs urbs, urbiũ omniũ ocule, per orbem terrarũ celebris, ſpectaculũ ultramundanũ, Eccleſiarũ mater, princeps religionis, rectæ ſententiæ dux, eruditionis alumna, omnis pulchritudinis diuerſoriũ: Ita'ne ex manu Dñi calicem furoris bibiſti? Ita'ne pars extitiſti ignis multo uehemẽtioris eo, quo olim Pentapolis diuinitùs cõflagrauit. Quod nã tibi tribuã elogium? cui te comparem? An poculũ contritionis tuæ amplificatũ eſſe, ut lachrymoſus Hieremias ueterẽ Sionẽ deplorans ait? Qui mali genij te ad cribrandũ efflagitarũt? Qui alaſtores, inuidi et implacabiles dæmones, ebrietatis in te ſuæ intẽperias effuderũt? Qui infeſti & inſani proci, thalamũ tibi nõ concinnarũt, nec facẽ nuptialem, ſed carbones exitiales incenderunt? O' fœcunda genitrix, byſſo & purpura Imperatoria amicta pridem, modò ſordida & ſqualida, & germanis orbata liberis. O' pridem in alto ſolio collocata, longis & altis incedens paſsibus, auguſto uultu, ſtatura magnifica, nunc humilis & de-

ἡ ἀλαζὼν φρὴν, ἡ ὀρθὴ ὀφρῦς, ἡ ἀεὶ ξυρουμένη καὶ νεανισκευομένη παρειά, ἡ φιλαίματος δεξιά, ἡ ἀκρόχολος ῥίν, ὁ μετέωρος ὀφθαλμός, ἡ ἄπληστος γνάθος, ἡ ἄστοργος γνώμη, ἡ τορὰ καὶ βροχαλὴ λαλιά, καὶ μόνον οὐκ ἐπορχουμένη τοῖς χείλεσι, μᾶλλον δὲ οἱ ὡς ἑαυτοῖς ἐπιστήμονες καὶ σοφοί, οἱ εὔορκοι, οἱ φιλαλήθεις καὶ μισοπόνηροι, καὶ τῶν Γραικῶν ἡμῶν εὐσεβέστεροί τε καὶ δικαιότεροι, καὶ τῶν Χριστοῦ διαταγμάτων φύλακες ἀκριβέστεροι (ἀλλ' ἐγὼ τοῦτο οὐδὲ ἐν εἰρωνείᾳ ἢ ὡς γελοῖον εἴπω διὰ λόγου· ποία τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος;) τὸ δὲ πλέον, οἱ τὸν σταυρὸν ἐπ' ὤμων αἰρόμενοι, καὶ πολλάκις ἐπὶ τούτου καὶ τῶν θείων λογίων ἐπομοσάμενοι, τὰς μὲν τῶν Χριστωνύμων χώρας παρελθεῖν ἀναιμωτί, μὴ προσνεύσαντες ἀριστερᾷ, μηδ' ἐκκλίναντες δεξιᾷ, ἐπὶ δὲ Σαρακηνῶν ὁπλίσαι τὰς χεῖρας, καὶ τὰ ξίφη πορφυρῶσαι τοῖς αἵμασιν, οἳ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐξεπόρθησαν, μηδ' ἀφροδισιάζειν γυναιξίν, ἢ καθ' ὁμιλίαν αὐταῖς συνελθεῖν, ἐφ' ὅσον ἂν χρόνον τὸν σταυρὸν ἐπωμάδιον φέρωσιν, ὡς ἡγιασμένοι θεῷ, καὶ τὴν αὐτοῦ πορείαν στελλόμενοι· ἄντικρυς λογοποιοὶ διεφωράθησαν, καὶ τοῦ θείου τάφου διψῶντες ἐκδίκησιν, ἐπὶ Χριστοῦ προδήλως ἐλύττησαν, καὶ μετὰ σταυροῦ τὸν τοῦ σταυροῦ κατέλυσιν ἰσόμακασιν, ὃν ἐπινώτιον ἔφερον, ὅτιπερ πρὸ ποδῶν τιθέναι μὴ φείδοντες, διὰ χρυσίον βραχὺ καὶ ἀργύρεον· καὶ μαργαρίτας ἐγκολπιζόμενοι, τὸν πολύτιμον μαργαρίτην * Χριστὸν ἀπετίναξαν, τοῖς φαυλοτάτοις τῶν ζώων τὸν πανάγιον διασπείραντες. οἱ δ' ἐξ Ἰσμαὴλ οὐχ οὕτως, ὅτι μὴ καὶ πάνυ φιλανθρώπως καὶ προσηνῶς τοῖς ἐκ τοῦ γένους αὐτῶν προσηνέχθησαν, τῆς Σιὼν κατισχύσαντες. οὔτε γὰρ γυναιξὶ Λατινίσιν ἐπεχείρησαν, οὔτε τὸ Χριστοῦ κενήριον πολυάνδριον πεσόντων ἔδειξαν, οὐδὲ κάθοδον εἰς ᾅδου τὴν πρὸς τὸν ζωηφόρον τάφον εἴσοδον, οὐδὲ θάνατον τὴν ζωὴν, οὐδὲ πτῶσιν τὴν ἀνάστασιν, ἀπαξάπασι δ' ἀφέντες τῆς ἐξόδου, χρυσίνοις ἀριθμῷ κατ' ἄνδρα βραχέσιν, ἀφορίζοντες τὰ ζωάγρια, τὰ λοιπὰ τοῖς κεκτημένοις παρέντες, κἂν ψάμμῳ ἦσαν παρόμοια. καὶ τοιοῦτο μὲν τὸ χριστομάχον τοῖς ἀλλοπίστοις Λατίνοις ἐχρήσατο, μὴ ξίφος, μὴ πῦρ, μὴ λιμὸν, μὴ διωγμὸν, μὴ γυμνότητα, μὴ συντρίμματα, μὴ πιέσματα μεγαλοψύχως σφίσιν ἐπαγαγόν. ἡμῖν δ' ἐκεῖνοι τὸ φιλόχριστον καὶ ὁμόδοξον προσφιλῶντες, ὡς ἐπιτρέχοντες εἴπομεν, μηδὲν ἐπεγκαλεῖν ἀδίκημα ἔχουσι.

* κατίο

ΘΡΗΝΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ.

Ὦ πόλις πόλις, πόλεων πασῶν ὀφθαλμὲ, ἄκουσμα παγκόσμιον, θέαμα ὑπερκόσμιον, ἐκκλησιῶν γαλουχὲ, πίστεως ἀρχηγὲ, ὀρθοδοξίας ποδηγὲ, λόγων μέλημα, καλοῦ παντὸς ἐνδιαίτημα. ὢ ἣ ἐκ χειρὸς κυρίου τὸ τοῦ θυμοῦ πέπωκας ποτήριον, ὢ ἡ γενομένη πυρὸς μερὶς πολλῷ δριμυτέρου τοῦ καταβάντος πάλαι πυρὸς τῇ πενταπόλει, τί μαρτυρήσω σοι; τίνι ὁμοιώσω σε; ὅτι ἐμεγαλύνθη ποτήριον συντριβῆς σου, Ἱερεμίας φησὶν ὁ φιλόδακρυς, τῇ πάλαι Σιὼν ἐποδυρόμενος. τίνες κακοποιοὶ δυνάμεις ἐτύσαντό σε, καὶ ἔλαβον εἰς σινιασμόν; τίνες ἀλάστορες, φθονεροὶ καὶ ἀμείλικτοι δαίμονες, κῶμόν σοι ἐπεκώμασαν ἄγριον; ἢ γοῦν ἀνάρσιοι καὶ μανιώδεις μνηστῆρες, παστάδα μέν οὐκ ἐπλέξαντο, οὐδ' ἀνῆψάν σοι δᾷδα γαμήλιον, ἀφανιστικοὺς δ' ἀνέκαυσαν ἄνθρακας· ὢ ἡ πολύγονος καὶ βύσσον καὶ πορφύραν ἀμπεχομένη βασίλειον, πιναρὰ δ' ἀρτίως καὶ αὐχμηρὰ, καὶ πολλῶν κακῶν πληροῦχος, καὶ τέκνων τῶν γνησίων χηρεύουσα. ὢ ἡ πρώην ὑψίθρονος, καὶ βιβῶσα μακρὰ καὶ μετέωρα, μεγαλοπρεπὴς τὸ εἶδος, ἀξιοπρεπεστέρα τὸ μέγεθος, νυνὶ δὲ κατερραγμένη καὶ διερρωγμένη. οἱ χλιδῶντες χιτῶνες, ϗ τὰ κομψὰ καὶ ἀρχικὰ κρήδεμνα, καὶ ὄμμα ἀπεσβεσμένη τὸ χαροπόν· ϗ γραῒ καμινοῖ ἴσα ἐκ τοῦ καπνοβολώδους πυρός· καὶ ῥυτίσι χαλαραῖς αὐλακισμένη, τὴν πάλαι ϗ τερπνὴν ὄψιν πρότερον. οὐ γὰρ λέγειν οἱ πρὸς λύραν ἐντείνοντές τε καὶ ψάλλοντες τὰ σὰ δυσπραγήματα, ϗ κωμῳδίαν τιθέμενοι τὴν σὴν τραγῳδίαν, ἐν τῷ τοῦ οἴκου προσοίσεσθαι, ϗ βίου τέχνην ποιουμένους τὴν γελοιώδη τῶν κακῶν σου ἀφήγησιν, οὓς κονδυλισμούς τε ϗ ῥαπισμούς, ἐπὶ δὲ τὰς [illegible] ϗ τὰ ὑπώπια ἃ σοι καθ' ὥραν πᾶσαν περιτίθενται. παραζηλωμένη θεόθεν ἐπὶ μὴ ἐχέφροσιν ἔθνεσιν, ἢ οὐδ' ἔθνεσιν ἀληθῶς εἰπεῖν, ἀλλ' ἀμυδροῖς καὶ σποραδικοῖς γένεσιν, ὧν τὰ πλείω εἰ μὴ ἐγέννησας, ἀλλ' ὕψωσάς τε, κ' ἐσίτευσας πυροῦ μετέδωκας. τίς σώσει σε; ἢ τίς παρακαλέσει σε; τίς φείσεται ἐπὶ σοί; ἢ τίς σκυθρωπάσει ἐπὶ σοί; ἢ τίς ἐπανακάμψει ἐρωτῆσαι τὰ εἰς εἰρήνην σοι (Ἱερεμίου ϗ ταῦτα τοῦ πολυθρηνήτου τὰ ῥήματα) ἢ τίς δὲ τὴν προτέραν στολὴν ἐπενδύσει σε; πότε θεόθεν ἀκούσεις, ἐξεγείρου ἐξεγείρου, ἀνάστηθι ἡ πιοῦσα τὸ ποτήριον τοῦ θυμοῦ μου, καὶ τὸ κόνδυ τῆς πτώσεως. ἔνδυσαι τὴν ἰσχύν σου· ἔνδυσαι τὴν δόξαν σου· ἐκτίναξαι τὸν χοῦν, καὶ ἀνάστηθι. ἔκδυσαι τὸν δεσμὸν τοῦ τραχήλου σου· πλάτυνον τὸν τόπον τῆς σκηνῆς σου, καὶ τῶν αὐλαιῶν σου. μὴ φοβοῦ ὅτι κατῃσχύνθης, μηδὲ ἐντραπῇς ὅτι ὠνειδίσθης, καὶ ἐκρότησαν ἐπὶ σοὶ χεῖρας πάντες οἱ παραπορευόμενοι ὁδόν. ἐσύρισαν καὶ ἐκίνησαν κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ εἶπον· αὕτη ἐστὶν ἡ πόλις, ὁ στέφανος δόξης καὶ ἡ εὐφροσύνη πάσης τῆς γῆς. καὶ πῶς ἐκάθισε χήρα ἡ πεπληθυσμένη λαῶν; καὶ ἡ ἄρχουσα ἐν χώραις ἐγενήθη ὑποφόρος. εἶπε γὰρ ὁ θεός σου, χρόνον μικρὸν κατέλιπόν σε, καὶ μετ' ἐλέους μεγάλου διατηρήσω σε. ἐν θυμῷ μικρῷ ἀπέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου, καὶ ἐν ἐλέει αἰωνίῳ ἐλεήσω σε. ἢ νῦν ᾄσεις Δαβιδικῶς πρὸς θεόν, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀδυνῶν μου ἐν τῇ καρδίᾳ μου, αἱ παρακλήσεις σου εὔφραναν τὴν ψυχήν μου. τίς ὑπερασπιεῖ σοι Μωϋσῆς καινουργός; ἢ τίς πάλιν ἐπανάξει σε Ζοροβάβελ. πότε δὲ δυνατόν σοι ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων συναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ἐν οἷς διεσπάρημεν; ὃν τρόπον αἱ φιλότεκνοι ὄρνιθες ὑπὸ τὰς ἑαυτῶν ἀθροίζουσι πτέρυγας τὰ οἰκεῖα νοσσία. ὡς νῦν γε οὐδ' ἐνωπίως σοι ἐποφθαλμιᾶσαι καθαρῶς ἔχομεν, οὐδ' ἐμφῦναι περιχαρῶς ὡς μητρί, καὶ ἀπλέτως ἐπισπεῖσαί σοι δάκρυον, ὅσον ὀφθαλμὸς βούλεται ἢ δύναται, ἀλλ' εὐλαβῶς ὥσπερ οἱ στρουθοί σε περιπετόμεθα, ὧν συναπῆλθεν ἡ τροφός, ἡ δὲ καλιὰ διεσκέδασται, ἐλεεινόν τε καὶ γοερὸν περιτρύζομεν, πόῤῥω που τῶν σῶν φατνωμάτων ἀπῳκισθέντες, πεινῶντες καὶ διψῶντες, αὐχμῶντες καὶ ῥιγῶντες, καὶ πρὸς φθειρῶν πολλάκις κειρόμενοι, καὶ τὰς ψυχὰς ἐν κακοῖς τηκόμενοι, ὁδόν τε μακρὰν κατοικησίας οὐχ εὑρίσκοντες πόλεως, ἀλλὰ πολύπλαγκτοι φερόμενοι ὡς ὄρνιθες οἱ ἀβέβαιοι, καὶ τῶν ἀστέρων οἱ πλανῆται, ἢ καὶ ὅπως εἰπεῖν, ἐνούμεθά σοι διηρημένως, καὶ συμπλεκόμεθά σοι κεχωρισμένως, κατὰ τοὺς ψυχῇ συναπτομένους, καὶ διεστηκότας σώματι, καὶ πάσχομεν ἀτεχνῶς, ἃ καὶ ἔνια τῶν ζώων πρὸς τὰ παγιδευόμενα ἐκ σφῶν ὑπὸ θηρευτῶν καὶ ἐγκλειόμενα διαφανέσιν ὑαλίνοις ἄγγεσιν. ἐκεῖνά τε γὰρ τῷ τῆς συνόδου ὁλκείνῳ καὶ σιλπνῷ τῶν τῷ συννόμῳ ζῶα βίαν ἐνστηριζόμενα, συμμῖξαι καὶ ἐν χρῷ γενέσθαι ὅλως ἀδυνατεῖ, καὶ διὰ τοῦτο μάτην περὶ τὸ ἄγγος ἀδημονοῦντα στρέφεται, τῷ ἐξηλλαγμένῳ τοῦ εἴδους, ὡς ἐπ' ἐναντίον τῆς πρώην ἕξεως ἐκθαμβούμενα. κ' ἡμεῖς ἐπ' ἴσης σοι τὰς μὲν ὄψεις προσβάλλειν, κ' ἐγγύτερον ἱστᾶναι ἔχομεν, τῷ δὲ περιχυθῆναί σοι συνήθως καὶ προσπλακῆναι θαῤῥαλέως, ὡς πρότερον παντάπασιν ἐστερήμεθα.

& depreſſa. laceratę ſunt tuę delicatæ ueſtes: elegantib. atq; imperioſis ſpoliata es redimiculis: extincta eſt lux gratioſorũ oculorum: aniculæ caminariæ ſimilis ex incẽdij fuligine extitiſti: profundis rugis ſplẽdida prius & ſuauis tua facies eſt arata. Neq; iam dico eſſe qui tuas clades ad citharã cantillent, qui tuã tragœdiã pro comœdia ludãt, quò artificio ridiculę recitationis malorũ tuorũ & alaparũ alant: qui lapſus & uibices & cõtumelias, quib. in horas afficeris, per iocũ cõmemorent. Per inuidiã depreſſa es, à uæcordi populo, ac potius ab obſcuri et uagabũdi populi colluuie. cuius magnã partẽ ſi non genuiſti, at euexiſti & ſaginaſti. Quis te ſeruabit? quis te cõſolabit? quis tibi parcet? quis uicem tuã dolebit? quis reuertet, ut paci tuæ conſulat? (ſunt & hæc lachrymoſi Hieremiæ uerba) quis priori ſtola te induet? Quando diuinitùs audies: Erigere, ſurge, quæ calicem furoris mei bibiſti, & poculũ ruinæ exhauſiſti. Indue uires tuas, indue gloriã tuam: excuſſo puluere ſurgito: exuito uinculũ colli tui: extẽde locũ tabernaculi tui, & ueſtibuli tui. Ne mouearis q̃ probro affecta es, neq; uerecunderis ob acceptas cõtumelias, & q̃ omnes prætereuntes manus ſuper te cõploſerũt, ſibilarũt, et capita quaſſarũt, & dixerũt: Hęc eſt urbs, corona glorię, & deliciæ orbis terrarũ. Quo aũt pacto uidua ſedit, quæ populis referta fuit? Quomodo tributaria facta eſt, quę prouincijs imperauit? Dixit enim Deus tuus: Exiguo tẽpore te reliqui, ſed magna te miſericordia proſequar: in parua ira faciẽ meã auerti, ſed ęterna te clemẽtia fouebo. Nimirũ cũ Dauide cantabis Deo, Pro multitudine dolorũ cordis mei cõſol[illegible]ones tuæ meũ animũ exhilararunt. Quis Mo[illegible]ouorũ effector operũ tibi patrocinabitu[illegible] Quis Zorobabel te reducet? Quãdo liberos tuos à quatuor uentis, in quos diſperſi ſumus, recolligere licebit? quẽadmodũ piæ gallinę pullos ſub alas ſuas cõgregant. Nam nũc quidẽ nec intueri ſatis te nobis licet, aut amãter amplecti ut matrẽ, & libare tibi lachrymas, quãtas oculus cupit aut poteſt: ſed timidè ut paſſerculi te circumuolamus, quorũ nutrix abrepta, nidus direptus eſt, miſerabiliter & lugubriter pippiẽtes lõgè à tuis lacunarib. remoti ſumus, eſuriẽtes et ſitiẽtes, ſquallore & rigore horrentes: à pediculis ſæpe rodimur, animis noſtris calamitate liqueſcentibus: nec uiã inuenimus ad urbẽ, in qua habitemus, ſed multis errorib. ut uagabũdę uolucres, & errãtes ſtellæ, circũferimur: ac potius longo interuallo à te ſeiuncti, tecũ cõiungimur, complectimur te ſeparati, ut ij qui animis cohærẽt, diuulſi corporibus: dolemus uicẽ tuã, ut quędã animantes, cũ aliquas ſui generis à uenatorib. captas, & perſpicuo uitro incluſas uidẽt, quas tñ attingere & amplecti nequeũt, & fruſtra cũ dolore circa tranſennã uerſant mutato aſpectu ut priori formæ cõtrario obſtupefactæ. Eodẽ modo & nos adijcere oculos, & propius accedere poſſumus: ſed conuenire te liberè, & fidenter amplecti, ut pridem, nullo modo poſſumus.

Barbarico

Cōfeſsio & inuocatio.

Barbarico exercitu ut ſolido muro, & longè firmiore quàm uitrum eſt, intercluſi. Cur nos percuſsiſti Domine, nec eſt qui medeatur? Agnoſcimus, Domine, peccata noſtra, iniurias patrū noſtrorū: deſine per miſericordiam tuam. Ne perde ſoliū gloriæ. Caſtigato nos Domine, ne à te deficiat anima noſtra: ſed iudicio, non furore, ne ad paucitatē nos redigas. Effunde furorem tuum ſuper gentes quę te non agnoſcunt: & ſuper nationes, quæ nomen tuum non inuocant. Pater noſter tu es Domine: nos lutum, tu figulus noſter: opus manuū tuarū nos omnes ſumus. Aduerte oculos, & uide probra noſtra: hæreditas noſtra ad alienigenas eſt auerſa, æ- » des noſtræ ad peregrinos. Si tu nos ad te con- » uerteris, cōuertemur. Renouato dies noſtros, ut olim fuerunt. Vtendū enim mihi eſt per tempus, & in ſimili calamitate his ſcripturæ ſacræ uerbis. Sed iam oratio me deficit unà tecum, ô urbs, nutrix eloquentię, amiſſa: queādmodum compages corporis animo diſcedēte diſſoluiť. Eſt igitur magnitudo luctus, mutis lacrymis & ineffabilibus gemitib. cōcludenda. & abrūpen- » da iam hiſtorię ſeries. Quis eñ Muſarū ſacra in » terra iam à Muſis alienata, & barbarie oppreſ- » ſa, æquo animo celebret? Abſit ut ego res geſtas Barbarorū decantē, aut ea bella memoriæ poſterorū prodā, in quibus nō uincunt Gręci. Nam ſi Cous Hippocrates à rege Perſarū magna pecunia accerſitus, ut illius urbes peſtilentia laborantes ſanaret, magnificis illis pollicitationib. repudiatis, contēpſit barbaros: cur ego rem optimam hiſtoriā, et pulcherrimū Gręcorū inuentū, rebus Barbarorū contra Gręcos geſtis condona[illegible]mò illi, ut is qui Epheſiæ Dianæ templū [illegible]dit, pereant ignoti & obſcuri: nec ullo uerbo quiſquā noſtrûm eos dignetur, donec tranſierit iniquitas, & Deus ſeruos ſuos clemēter reſpexerit. Non enim, nō enim Deus noſter is eſt, qui noſtri perpetuò obliuiſcať, aut in ira ſua miſericordiā non cōplectať, aut beneficentiā omnē in poſterū deneget. Sed cū percutit, medeť: cum occidit, in uitā reducit: cū ferarū dētes immitit, qui cū rabie terræ affligant: at leonū quoq; maxillas cōfringit, & caput draconis conterit. Si ut calamum cōminuit, ad beſtias etiā * ob calamū increpat. Si iſti currib. & equis fidūt; at in equo certa ſalus non eſt, neq; Deus uiri tibijs delectať. Si populū ſuū duriter tractat, eiq; uinū cōpunctionis miſcet: at uiciſſim mēſam inſtruit, corā eis à quibus affligiť, & poculū porrigit humanitate & hilaritate plenū, & ob uini bonitatē inebrians. Si flagellatores ab extremis terrę mariſq; finib. adducit, & per Prophetā magnū pręconē clamitat, Gigan- » tes ueniunt, ut expleant iram meam, ſimul & » lætantes & ludentes, ſacroſancti ſunt, & à me » adducuntur: atqui grauioribus plagis eoſdem afficit, et deterioribus malis flagellat: nec ullam eis gratiam habet, ſi pro inſtrumentis ad perniciem urbium, & publicarum cladium, & pro crudelibus hominum carnificibus eis utitur. Nam eos ut morbos & medicamenta, quippe animorū medicus, adhibet: quorum natura peri-

Conſolatio & adhortatio ad pœnitentiam.

*calami

tis

ὅσα καὶ σώματι στερεῷ καὶ πολλῷ στεγανωτέρῳ ὑέλου τῷ βαρβαρικῷ συντάγματι διειργόμενοι. ἵνα τί ἔπαισας ἡμᾶς κύριε; καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἴασις· ἔγνωμεν κύριε ἁμαρτίας ἡμῶν, ἀδικίας πατέρων ἡμῶν· κόπασον διὰ τὸ ἔλεός σου. μὴ ἀπολέσῃς θρόνον δόξης σου. παίδευσον ἡμᾶς κύριε, ὅπως μὴ ἐκλείπῃ ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἀπὸ σοῦ, πλὴν ἐν κρίσει, καὶ μὴ ἐν θυμῷ, ἵνα μὴ ὀλιγοστοὺς ποιήσῃς ἡμᾶς. ἔκχεον τὸν θυμόν σου ἐπὶ τὰ ἔθνη, τὰ μὴ εἰδότα σε, καὶ ἐπὶ γενεὰς, αἳ τὸ ὄνομά σου κύριε οὐκ ἐπεκαλέσαντο. πατὴρ ἡμῶν σὺ εἶ κύριε. ἡμεῖς πηλὸς, καὶ σὺ πλάστης ἡμῶν, ἔργον τῶν χειρῶν σου πάντες ἡμεῖς. ἐπίβλεψον, καὶ ἴδε τὸν ὀνειδισμὸν ἡμῶν. ἡ κληρονομία ἡμῶν μετεστράφη εἰς ἀλλοτρίους, οἱ οἶκοι ἡμῶν εἰς ξένους. ἐπίστρεψον ἡμᾶς πρὸς σὲ, καὶ ἐπιστραφησόμεθα. ἀνακαίνισον ἡμέρας ἡμῶν, καθὼς ἔμπροσθεν. χρηστέον γάρ μοι ἐπὶ καιροῦ, καὶ ἐφ' ὁμοίοις τοῖς συμπτώμασι, τοῖς γραφικοῖς τοῖς ῥήμασιν. ἀλλ' ἤδη μοι καὶ ὁ λόγος αὐτὸς ἀπολείπει, ὅσα καὶ σῶμα συμφυὴς ψυχὴ καὶ ὁμόστολον τῇ τοῦ λόγου σοι τροφῷ πόλει συναπιόν τε καὶ συνθανόν. κωφοῖς τοίνυν δάκρυσι, καὶ στεναγμοῖς ἀλαλήτοις τὰ πολλὰ τῶν θρηνημάτων ἀφοσιωτέον, καὶ τοῦ τοῦ ῥαστόρου ἀφεκτέον τῆς ἱστορίας εἱρμοῦ. τίς γὰρ ἀνάσχοιτ' ἂν ἐπὶ γῆς ἀλλοτριωθείσης ὅλης τοῦ λόγου, καὶ βαρβαρωθείσης τέλεον, τὰ Μουσῶν ἐπᾴδων κρούματα; οὐκ ἂν ᾀσαίμην τὰ βαρβάρων αὐτὸς, οὐδ' ἐσοίμην παραπέμπων τοῖς ἔπειτα τὰς ἔξω πολεμικὰς, ἐν αἷς μὴ νικῶσιν ἕλληνες. εἰ γὰρ ὁ κῷος ἱπποκράτης πολλοῖς μετακαλούμενος χρήμασι πρὸς τοῦ τότε περσῶν βασιλεύοντος, ὡς ἂν τὰς ὑπ' ἐκεῖνον ἐπισκέψαιτο πόλεις, κακῶς πεπονθυίας νοσαλέου σώματος, οὐδ' ἄκροις ὠσὶ τὰς ὑπερόγκους ὑποσχέσεις ἐνεδέξατο δ' ἐξάδη, ψόφον καὶ οἰμώζειν τοὺς βαρβάρους ἀφείς· πῶς ἂν οἷον ἐγὼ τὸ βέλτιστον χρῆμα τὴν ἱστορίαν, καὶ κάλλιστον εὕρημα τῶν ἑλλήνων, βαρβαρικαῖς καθ' ἑλλήνων πράξεσι χαριζοίμην; ἀλλ' οὗτοι μὲν κατὰ τὸν ἐμπρήσαντα τὸν ἐν ἐφέσῳ ναὸν τῆς ἀρτέμιδος οἰχέσθωσαν ἄϊστοί τε καὶ ἄπυστοι, μηδὲ προσρήματος γοῦν τινος ὑφ' ἡμῶν ἀξιούμενοι, ἕως οὗ παρέλθοι ἡ ἀνομία, κἀπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὸ θεῖον παρακληθήσεται. οὐ γὰρ δήπου οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τέλος ἐπιλανθανόμενος, ὁ συνέχων ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ τοὺς οἰκτιρμοὺς αὐτοῦ, μηδὲ προσθεὶς τοῦ εὐδοκῆσαι ἔτι. ἀλλὰ πατάσσων, ἰᾶται· καὶ θανατῶν, ἐπιστρέφων ζωοποιεῖ· ἂν ὀδόντας θηρίων ἐπαποστελῇ μετὰ θυμοῦ συρόντων ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλὰ καὶ τὰς μύλας τῶν λεόντων συνθλᾷ, καὶ τὴν κεφαλὴν συντρίβει τοῦ δράκοντος. ἂν ὡς κάλαμον διαθλᾷ, καὶ τοῖς θηρίοις τοῦ καλάμου ἐπιτιμᾷ. ἂν οὗτοι ἐν ἅρμασι, καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις· ἀλλὰ ψευδὴς ἵππος εἰς σωτηρίαν, οὐδὲ ἐν ταῖς κνήμαις τοῦ ἀνδρὸς εὐδοκεῖ. εἰ δείκνυσι τῷ οἰκείῳ λαῷ σκληρὰ, καὶ οἶνον κίρνησι κατανύξεως· ἀλλ' ἑτοιμάζει καὶ τράπεζαν ἐξεναντίας τῶν θλιβόντων, καὶ προτείνει ποτήριον φιλανθρωπίας πλῆρες καὶ ἱλαρότητος καὶ μεθύσκον ὡς κράτιστον. εἰ δὲ μαστιγοῦντας ἐκ περάτων ἄγει τῆς γῆς, καὶ τῶν ἐν θαλάσσῃ μακρὰν, καὶ διὰ προφήτου βοᾷ μεγαλοκήρυκος, γίγαντες ἔρχονται, πληρῶσαι τὸν θυμόν μου, χαίροντες ἅμα καὶ παίζοντες, ἡγιασμένοι εἰσὶ, καὶ ἄγω αὐτούς· ἀλλὰ καὶ τούτοις ἐπιτείνει σφοδροτέρας πληγὰς, καὶ τῶν κακῶν μαστίζει τοῖς χείροσι, χάριν εἰδὼς οὐδαμῶς οὐδὲ μίαν, εἰ χρῆται τούτοις ὀργάνοις εἰς ὄλεθρον πόλεων, καὶ κακοῖς ἐπιδημίοις καὶ δημίοις ἀνθρώπων ἀνηλεήμοσιν. ὅτι μὲν ὡς νοσήματα καὶ φάρμακα συναίρονται οἱ ἐν πλείοσιν ὡς ψυχῶν ἰατρῷ, οἷς καὶ φύσις

τινα δὲ τις ἐνῆ τοῖς ἀλάστορσι πρόδηλος. κεκρίκαμεν γὰρ ἢ τοῦ κάμνοντος ἀναῤῥωσθέντος ἐκμαρανθεῖσαι, τοῦ δρασοῦ ἔληξαν. ἢ τῷ πάσχοντι συναπόλλυνται. τὰ δ' ἀκεσώδη φάρμακα τὸ κακοχυμοῦν ὁπηδήποτε ἐκ σώματος, ταῖς τῶν ὑλῶν ἀτιμοτέραις συμπροέσιν ἀχρειούμενα. χρῶμαι τοίνυν φημὶ, μὴ βιβλίον ἀποστασίου πρὸς θεοῦ δεδομένον ἡμῖν· ἢ γοῦν τῶν ἀγριελαίων βαρβάρων παντελῆ ἐγκέντρισιν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς καλλιέλαιον τὰ θάλλοντα κλάδα αὐτῆς, ἀλλὰ παιδείαν μετρίαν ὁποίαν οἶδεν ἐπάγειν θεὸς, ἀσινὲς τὸ ἄγαν, μηδ' ἐκδιδοὺς τὰ πάντα τοῖς πειρασταῖς· ἀλλὰ καὶ τῶν πειραζομένων ἐν μέτρῳ φειδόμενος, καὶ μάλιστα εἰ τὸ μὲν δρῶν, κόρον οὐκ οἶδε ἀνοσιουργίας, καὶ αὐτῷ καταπαίρεται δι' ἀσέβειαν, παρ' οὗ τὴν ἰσχὺν εἴληφε τοῦ μαστιγοῦν (ὡς μὲν Ναβουζαρδὰν ἀρχιμάγειρος τὴν τοῦ θεοῦ πόλιν πυρὶ ἐνεπίμπρα πυρί, ἢ τὰ λειτουργικὰ σκεύη περιεσύλα. ὡς δὲ Βαλτάσαρ τρυφῶν ἐν αὐτοῖς, δυσσεβεῖά τε καθυβρίζων, τὰ δὲ θεῖα μυστήρια ἐξορχούμενος) ὁ δὲ πάσχων ἑαυτοῦ γινόμενος, ἐν πρωτολογίαις κατήγορος, παράκλητον τὸν παίσαντα θεὸν, θερμότερον ἐπικαλεῖται. οὐκοῦν φιλανθρωπίαν ἐκδεχομένους θεοῦ, δέησιν ᾄδειν μετὰ Δαβίδ· μνήσθητι ἡμῶν κύριε, ἐν τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ λαοῦ σου· ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ἐν τῷ σωτηρίῳ σου τοῦ ἰδεῖν ἐν τῇ χρηστότητι τῶν ἐκλεκτῶν σου· τοῦ εὐφρανθῆναι ἐν τῇ εὐφροσύνῃ τοῦ ἔθνους σου, τοῦ ἐπαινεῖσθαι μετὰ τῆς κληρονομίας σου. εὖ εἰδότες, ὡς ἀσεβῶν μὲν ἡ εἰς τέλος παράδοσις καὶ μάστιξις, τῶν δ' ἐλπιζόντων ἐπὶ κύριον. τῇ παιδείᾳ σύνδρομος ἡ παράκλησίς τε καὶ ἐπανάκλησις.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΧΩΝΙΑΤΟΥ

ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ἍΛΩσιν συμβάντα τῇ πόλει.

Σόλων ὁ ἐκ Κόδρου, καὶ τῶν Ἀθηναίων τὰ κράτιστα, ὑποτυφόμενον ὁρῶν τῆς Πεισιστράτου νεωτέρισιν, πολλάκις μὲν διειλέχθη τοῖς Ἀθηναίοις, παρεγγυώμενος κατασβέσαι τὴν τυραννίδα, εὖ μάλα εἰδὼς, εὐμαρέστερον ἢ τὴν ἀρχὴν συνιστάμενον παῦσαι κακὸν, καὶ κωλῦσαι αὔξειν ἄρτι ἀρχόμενον, ἢ γοῦν προβὰν ὅλως καὶ κρατυνθὲν, ἐκκόψαι ὅλον καὶ ἀνελεῖν. οὐδενὸς δ' αὐτῷ προσέχοντος, μηδὲ πείθειν δυνάμενος, μετὰ χεῖρας ὅπλα λαβὼν, πρὸς ταῖς ἀνόδοις αὐτὰ κατέθετο, εἴ πως ἐκκαλέσαιτο οὕτω, καὶ παροξυνεῖ τοῦ δήμου τινὰς πρὸς ζῆλον τὸν ὅμοιον. ὡς δ' οὐκ ἐξηρέθισέ τις πρὸς ταῦτα, οὔτε μὴν συνεπηρώθησαν οἱ πρὸς τὴν τοῦ τυράννου καθαίρεσιν, λέγεται εἰπεῖν· ἐγὼ μὲν, ὡς εἶχον, τῇ πατρίδι ἐπήμυνα, καὶ τὸ λοιπὸν ἡσυχίαν ἄγειν καὶ γράφειν ποιήματα, καὶ διατωθάζειν Ἀθηναίους ἐς ἀβουλίαν, ὧν ἔνια μὴ παρασυρέντα τῷ χρόνου ῥεύματι, οὑτωσί πως ξυντέθειται·

εἰ δὲ πεπόνθατε δεινὰ δι' ὑμετέρην κακότητα,
  μὴ θεοῖς τούτων μοῖραν ἐπαμφέρετε.
αὐτοὶ γὰρ τούτους ηὐξήσατε ῥύσια δόντες,
  καὶ διὰ ταῦτα κακὴν ἔσχετε δουλοσύνην.
ὑμέων δ' εἷς μὲν ἕκαστος ἀλώπεκος ἴχνεσι βαίνει,
  σύμπασιν δ' ὑμῖν χαῦνος ἔνεστι νόος.
εἰς γὰρ γλῶσσαν ὁρᾶτε, καὶ εἰς ἔπος αἱόλον ἀνδρός,
  εἰς ἔργον δ' οὐδὲν γιγνόμενον βλέπετε.

Εἰ γοῦν

tis non ignota eſt. aut enim mala habitudo, ægroto ſanato, uires ſuas amittit, aut unà cum illo interit. Medicamenta uerò quantumuis aeria, depulſo morbo, unà cum praua materia expelluntur, nec ulli ſunt amplius uſui. Quamobrem affirmo iſta mala quibus oppreſsi ſumus, non libellum repudij diuinitùs nobis datum, aut barbarici oleaſtri abſolutam inſitionem in noſtram oliuam eſſe judicanda: ſed paruam caſtigationem, qualem Deus adhibere nouit, ſeruato modo, non omnia tentatoribus concedere, ſed tentatis etiam parcere ſolitus. Præſertim ſi is qui agit, nullum modũ ſuis ſceleribus ſtatuit, ſed per impietatem contra eum ipſum inſurgit, à quo flagellandi poteſtatem accepit (ut Nabuzardan præfectus exercitus, qui urbe Dei incenſa, uaſa miniſterij ſacri rapuit: ut Balthaſar, qui ijs ad luxum abuſus eſt, qui aris illudit, & diuina myſteria contempſit) Is uerò qui patitur, ſeipſum in primis accuſat, & uerberum autoris Dei opem & conſolationem ardenter implorat. Itaq; Dei benignitas nobis expectanda eſt, & cum Dauide canendum: Memento noſtri, Domine, in approbatione populi tui. Inuiſito nos ut ſeruator, ut proſperitatem electorum tuorum uideamus: ut lætitia gentis tuæ lætemur, ut cum hæreditate tua laudemur. Neq; enim obſcurum eſt, impios dedi flagris, eum eorũ autẽ caſtigatione, quorũ ſpes in Domino ſita eſt, conſolationem & reſtitutionem in integrũ eſſe coniunctam.

NICETAE CHONIATAE

LIBER DE REBVS POST *expugnatam urbem geſtis.*

Solon à Codro ortus, Athenienſis Reipublicæ uir præſtantiſsimus, cum Piſiſtrati tyrannidem paulatim inoleſcere uideret, ſępe ciues ſuos ad eam opprimẽdam eſt hortatus. Satis enim norat, multo eſſe facilius malorum principijs obſtare & incrementa prohibere, quàm ea progreſſa longius & confirmata cohibere, & extirpare. Sed cum eius conſilijs nemo pareret, arma ad fores Curię poſuit, ſi quo modo aliquos è populo ad ſui æmulationem pertraheret. Cum autem neminem ad tyranni expulſionem ſuo exemplo impuliſſet, dixiſſe fertur: Se ut licuerit patriæ opem tuliſſe, ac poſtea per ocium Athenienſium temeritatem & incogitantiam perſtrinxiſſe uerſibus, quorum nonnulli uetuſtate non aboliti, ſic habent:

Inſectatio ignauiæ & cõtumaciæ Byzantinorum, propter quas res Solonis exemplum ſibi imitandum non fuerit.

Si ueſtro uitio tandem mala plurima fertis:
  De ſuperis ratio non ſinit ulla queri.
Namq; ope dum ueſtra libuit firmare tyrannos,
  Seruitij meritò uos graue ſtringit onus.
Aſtutam uapido geritis ſub pectore uulpem,
  Et ueſtris animus nil grauitatis ineſt.
Inſidias minimè quas res docet ipſa, uidetis:
  Sed uos blanditiæ fictaq; uerba tenent.

Quòd ſi Solon ille, ex poſteritate Codri, ſapientiæ præſtantia per totum ferè orbem terrarum celebris, apud populū urbis regi ſolitum, fruſtrà & dixit & fecit omnia: quid alicui noſtræ ætatis homini iuuandæ Reipublicæ cauſa faciendum fuiſſet, cum Imperatòres noſtri ab ineunte ætate in umbra & ocio educati, more Endymionis ſterterent: qui maturius cœnare ſoliti, tantum à rerum gerendarum opportunitate abhorrebāt: quippe mala educatiōe prorſus corrupti, ut hyberno tempore flores, uerno poma requirerent. Ciues uerò mercatorum & cauponum ingenijs prędit i, nonmodò non ad tubæ ſonitum ſurgere, ſed nec auium garritu excitari ſoliti, ſuauiter dormire omnes, bellum prorſus ignorare didiciſſent. Cæterùm uerſus componere, & uitia carpere, ea tēpeſtate cùm Solonis erat, uiri illuſtriſsimi, tū populi Athenienſis, cuius aures utilibus monitis capiebantur, quiq; optimorum uirorum conſilijs paulatim acquieſcebat. Nam manſuetis ingenijs reprehenſiones plus ferè uoluptatis afferunt q̄ doloris, eorumq; memoria ſcintillas honeſtatis in animis uelut ignem ſub cineribus deliteſcentē, ad cauenda in poſterum ſimilia delicta excitat. Noſtra uerò ætate Conſtantinopolitanis ciuibus & prouincialib. quoq; admonitiones planè uibices erant, nec uulgus aures habebat ad mentem perforatas: neq; libertatis dulcedo quanta eſſet, hactenus intellexerat: ut & mellis dulcedo ignota ijs eſt, qui id non guſtarunt. Quoniam igitur noſtra tempora ab ætate Solonis diſcrepant: age omiſsis reprehenſionum ſtimulis, qui nihil aliud niſi odia plerorunque irritarent (ſunt enim, ſunt, qui fœnum in cornu gerant) hiſtoriam ordine proſequamur. Etſi enim nos res à Barbaris geſtas ſcripturos negauimus: tamen cum is qui ſapientum ſapientiam cōfundit, ſuperbos illos homines in multa infortunia cōiecerit: eorumq; facie ignominia impleta, barbarioribus gentib. perdendos obiecerit: repudiato ſilēnio, mirabilia Dei opera ſunt celebranda, qui ait: Vt uiuo in perpetuum, ita de inimicis meis pœnas ſumam, & eos qui me oderunt extirpabo. et alio loco ad Abraamum: Gentem uerò cui ſeruient, ego ulciſcar. Cum illo rerū ſtatu clariſsima urbs, communes omnium deliciæ, omnium celebrata uocibus, incendio abſumpta, deleta, capta, omnibus opibus tam ſacris q̄ profanis, ſiue publicis ſiue priuatis ab Occidentalium gentium colluuie ſpoliata eſſet, quæ gentes maxima ex parte obſcuræ & ignobiles cum nauigationem latrocinij cauſa ſuſcepiſſent, ſuæ contra nos expeditioni ſpecioſam cauſam prętexebant Iſaacij Angeli reſtitutionem: & quem is filiū malo fato in patriæ perniciem genuerat, comitem pulcherrimum & optatiſsimum adducebant. Nam eorum oſcitantia & ignauia, qui rerum potiebantur, effecit, ut latrones iſti nobis ius dicerent, & pœnas irrogarent. Nec illæ clades urbis ullo portento uel cœleſti uel terreſtri præſignificatæ ſunt, id quod olim plerunque factum eſt, cum

Atrociſsimæ clades ſine prodigijs.

Εἰ γὰρ λέγων καὶ πράττων ὁ Σόλων πρὸς Ἀθηναίων λόγοις ἀμάγευεν, ἠλέγχετο μάτην ἀμφότερα μετιὼν, Σόλων ἐκεῖνος ὁ Κοδρίδης μὲν τὸ γένος, τὰ δὲ τῆς σοφίας πολυάντι, μικροῦ πᾶσαν τὴν τετράκλιμον διελθών· ὁποῖον ἄν τις τῶν καθ' ἡμᾶς ἀσφαλῶς σχὼν, τοῖς κοινοῖς ἐπαρκέσαι πράγμασιν, ὧν οἱ μὲν βασιλεῖς ἐν ῥᾳθυμίᾳ τραφέντες ἦσαν ἐξ ἀρχῆς καὶ ῥέγκοντες ὑπέρτερον Ἐνδυμίωνος, καὶ τὰ δεῖπνα πρωιαίτερον προσιέμενοι. καὶ τοσοῦτον τῆς τῶν πραγμάτων εὐκαιρίας ἐκδιεστήκεσαν, οἷα φαύλως ἐν τοῖς ἤθεσιν ἠγμένοι, ὡς ἐν χειμῶνι μὲν τὰ ἄνθη ζητεῖν, ἔαρος δὲ ποθεῖν ὀπωρίζεσθαι· τὸ δὲ πολίτευμα, ἐμπορικόν τε καὶ κάπηλον τὸ φρονεῖν, καὶ μὴ μόνον οὐχὶ σάλπιγξι τοῦ λέχους ἀνιστάμενοι, ἀλλ' οὐδ' ᾠδαῖς ὀρνίθων διυπνιζόμενοι, ὡς καὶ τὸ ὅλον καθεύδειν ἀδεῶς, καὶ μὴ ἐγνωκὸς ποτὲ πόλεμον· τὸ δέ γε συντιθέναι ποιήματα, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν καθάπτεσθαι, ἦν μὲν καὶ τοῦ μεγαλείου Σόλωνος, ἦν δ' ὡς ἔοικε καὶ τοῦ τότε δήμου τῶν Ἀθηναίων, κηλουμένου τὰ ὦτα ταῖς τῶν εἰσηγήσεων χρησίμοις, ἠρέμα τε ὑπείκοντος ταῖς τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν παραινέσεσι, καὶ ἄλλως δὲ τὸ πρὸς ὄνειδος ᾆδον πιθανοῖς λόγοις μέμψιν, ἔνεστί τι καὶ γλυκάζον σὺν τῷ εὐφόρῳ ἐμφαινόμενον. καὶ ἡ μνήμη οἷα δὴ καὶ ῥιπὶς, τὸ ἐγκείμενον ἐν ψυχῇ καὶ ἐνθαπτόμενον ἐμπύρευμα τοῦ καλοῦ, κατὰ ζῶσαν ἔτι φλόγα πυρὸς ἀναθάλπουσαν, τὴν ἐφ' ὁμοίοις εἰσέπειτα ἁμαρτίαν φυλάττεσθαι διανίστησι. τοῖς δ' ἐφ' ἡμᾶς τῆς Κωνσταντίνου οἰκήτορσιν, ἀπὸ δὲ καὶ τοῖς ἐκ τῶν ἄλλων ὁρμωμένοις χωρῶν, οἱ ἔλεγχοι μώλωπες ἀκριβῶς, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐδ' ὦτα πεφύτευται τετρημένα ἐς νοῦν, οὐδ' ἡ πεῖρα τῆς ἐλευθερίας, ὁποία τις ἦν ἂν δ' ἔγνω καταλαπήσας, ὡς οὐδὲ γλυκύτης μέλιτος, τοῖς μηδέπω γευσαμένοις μέλιτος. ἐπεὶ τοίνυν ἀσύμφωνα τοῖς Σόλωνος τὰ ἡμέτερα, ἄγε τὰ μὲν τῶν ἐλέγχων ἐάσωμεν κέντρα δι' οὐδὲν ἕτερον προσλαμβανόμενα, ὅτι μὴ τῶν πλείστων ἐρεθίζουσιν (εἰσὶ γάρ, εἰσὶν, οἳ χόρτον ἐν τοῖς κέρασιν ἔχουσι) τῆς δ' ἱστορίας καθ' εἱρμὸν ἑξόμεθα. εἰ γὰρ καὶ τὰ τῶν Βαρβάρων ᾄδειν ἀπειπάμεθα, ἀλλ' οὖν τοῦ δρασσομένου σοφοὺς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτῶν, ἐν πολλοῖς τοὺς ὑψαύχενας σφάλαντος, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀτιμίας πλήσαντος, καὶ παραδόντος εἰς ὄλεθρον βαρβαρωτέροις ἑαυτῶν ἔθνεσι, χρεὼν μηδ' ἡμᾶς τὴν σιωπὴν εἰς τέλος ἑλέσθαι. χρήσασθαι δὲ τῷ λόγῳ πρὸς ἀνθομολόγησιν τῶν τεραστίων Θεοῦ, τοῦ, ζῶ ἐγὼ, λέγοντος, εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἀνταποδώσω δίκην τοῖς ἐχθροῖς μου, καὶ τοῖς μισοῦσί με ἐξολοθρεύσω. καὶ αὖ πάλιν πρὸς Ἀβραάμ· τὸ δὲ ἔθνος ᾧ δουλεύσουσι, κρινῶ ἐγώ. ἄχρι μὲν δὴ τούτων, καὶ ἡ Κωνσταντίνου καλλίπολις, τὸ κοινὸν ἁπάντων ἐντρύφημά τε καὶ ἐξάκουστον περιλάλημα, ἐθαλώθη πυρὸς καὶ ἠμαύρωται, ἑάλω τε, καὶ τοῦ πλούτου παντὸς ἐκπεφόρηται, ὅσος τε δημόσιος ἦν, καὶ τοῖς λαοῖς ἐπηρκεῖτο, καὶ ὅσος ἱερῷ ἀφωσίωτο, παρὰ γενῶν ἑσπερίων συρφακῶν, ἀφανῶν τὰ πλεῖστα καὶ ἀνωνύμων, εἰς λῃστρικὸν δ' ἔκπλουν συγκροτηθέντων, ἐργάτην δ' [illegible] καὶ πρόσωπον εὐπρεπὲς τῆς καθ' ἡμῶν κινήσεως, [illegible] εἰς ἄμυναν Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου, καὶ ὃν ἐκεῖνος ἐφύτευσεν, ὡς μὴ ὤφελεν, ἐπ' ἀπωλείᾳ τῆς πατρίδος, ὃν καὶ καλῶν κάλλιστον καὶ σφίσιν ἐπιπόθητον ἀγώγιμον ἐπεφέροντο. ἡ γὰρ ὑπτιότης καὶ οἰκουρότης τῶν τὰ Ῥωμαίων χειριζόντων πράγματα, δικαστὰς ἡμῶν καὶ κολαστὰς τοὺς λῃστὰς ἐπισυνήγαγε. οὐ δὲ τοῖς συμβᾶσι πᾶσι τῇ βασιλίδι, οὐδὲν σημεῖον ὑψόθεν, ἢ καὶ γῆθεν ἐκφανθὲν ἐγνώσθη, ὁποῖα ἔστι πολλὰ τοῖς πρότερον ξυνηνέχθησαν, συμφορὰς ἀνδρῶν καὶ κακῶν ἐπαγωγὰς καὶ πόλεων φθορὰς ὑποσημαίνοντα. οὔτε γὰρ ψακάδες οὐρανόθεν ὕσθησαν αἱματόεσσαι, οὔτε θέρος ἔναιμον παρεξήκμασεν, οὔτε λίθοι πυρόεντες ἐξ αἰθέρος ἠνέχθησαν, οὔτε τι ἕτερον ὡράθη καινουργηθὲν ἐπίσημον, ἀλλ' ἐμβάδι ἀψόφῳ καὶ χερσὶν ἀκρατήτοις πολύπους καὶ πολύχειρ τῇ πόλει καὶ ἡμῖν ἡ δίκη ἐπιστᾶσα τοῦτο, δυσποτμοτάτους ἐν ἀνθρώποις εἰργάσατο τιμωρὸς ὀφθεῖσα φιλότιμος. καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐκείνην καθ' ἣν ἡ πόλις ἑάλωκεν, οἱ σκυλευταὶ ταῖς ὑπ' αὐτῶν οἰκίαις ἐναυλισάμενοι, τά τε ἔνδον διήρπαζον, καὶ περὶ τῶν ἀφανῶν τοὺς δεσπότας ἀνέκρινον, πληγὰς ἐντείνοντες ἐνίοις, πολλοῖς δὲ καὶ προσηνῶς συγγινόμενοι, τοῖς δ' ἀπειλαῖς ἅμα πᾶσι χρώμενοι. ὡς δὲ τὰ μὲν εἶχον, τὰ δ' ἐξέφαινον, τὰ δὲ ὀφθαλμοῖς προκείμενα, καὶ πρὸς τῶν ἐχόντων προσαγόμενα, τὰ δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀναδιφώμενα, καὶ φειδώ τις οὐκ ἦν παρὰ σφίσιν, οὐδὲ τῶν ἐν οἴκῳ τῶν μεταδόσεις πρὸς τοὺς ἔχοντας, ὅτι μὴ συμμίξεις ἑστίας ἢ ἑστιάσεως, ἀλλ' ὑπεροψία καὶ ἀμιξία καὶ μεθ' ὕβρεως ἀπαγωγὴ καὶ ἀποπέμψεις, ἔδοξε διὰ ταῦτα τοῖς στρατηγοῦσιν [illegible] τοῖς βουλομένοις τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἀπιέναι. κατὰ συμμορίας τοίνυν ἀγειρόμενοι ἐξῄεσαν, ῥακίοις ὑπεσταλμένοι, ἀπεσιτισμένοι τε καὶ τῷ χρῶτι [illegible], νεκρώδεις τὰς ὄψεις, καὶ ὕφαιμοι τοὺς ὀφθαλμούς, ὡς πλέον αἵματος ἤπερ δάκρυα κλαίοντες. οἱ μὲν γὰρ θρηνοῦντες τὰς οὐσίας ἃς εἶχον ἀπώλεσαν, οἱ δὲ τὴν τούτων ἀποβολὴν ὡς οὔπω θλίβον εἰς μὴ λόγον τιθέμενοι, ἢ ὡραῖον γάμου κόριον ἀλλοφύλων, ἁρπαγὴν παρά τε καὶ διαπαρθενευθεῖσαν, ἢ ἄλοχον ἐρρῶσαν ἀπωδύροντο, καὶ ἄλλος ἄλλο τι κακὸν ἀνώνυμον περιενόμενοι. ἵνα δὲ καὶ τὰ κατ' ἐμὲ συνείρω τῇ ἱστορίᾳ, πολλοὶ τῶν συνήθων εἰς τὸ ἐμὸν συνέδραμον οἴκημα, διὰ τὸ τῆς ἐκείνης καὶ δυσωνύμου ὄντος ἐπιφανεστάτης ἡμέρας, ὑποστοῶν ὄντων καὶ χαλεπὴν προσπελάσαι καὶ ζοφώδη τὴν εἴσοδον. ὁ γὰρ ἄμαχος τῷ κάλλει καὶ τῷ μεγέθει μέγιστος οἶκος ἡμῶν ἐν τοῖς Σφωρακίου ἱδρυμένος, ὑπὸ τοῦ δευτέρου πυρὸς ἠφάνισται. ἦν δὲ καὶ ἄλλως εὐμαρῶς ἐκεῖθεν εἰς τὸν μέγιστον εἰσδῦναι ναόν, ἐπεὶ καὶ τῷ τεμένει συνῄκιστο. ἀλλ' ἦν ἀνεξερεύνητον οὐδὲν τοῖς στρατεύμασιν, οὐδὲ τόπος ἅγιος, καὶ τῇ θέσει περίεχων ἀσφάλειαν, ᾧ τινες ἱκέται τὸ προσφευγόμενοι. ἀλλ' ὅποι τις ἂν καὶ προσέδραμεν ἀπεσπᾶτο πρὸς τῶν εἰσιόντων ἐκεῖ πολεμίων, καὶ ἔνθα πρὸς βουλὰς ἐκείνοις ἀπήγετο. ταῦθ' ὁρῶντες ἡμεῖς ὀδυρόμενοι, ὡς ἐκ τῶν παρόντων εἴχομεν τὸ σύμφορον ἐζητοῦμεν. ἦν οὖν ἐμοί τις συνήθης τε καὶ συνέστιος, ἐκ τοῦ τῶν Βενετίκων περιλειφθεὶς γένους, κομιδῆς ἀξιούμενος καὶ διὰ τὸ σῶμα ἀσφαλέως κομιδῇ μετέχων τοῖς οὖσιν ἅμα καὶ γυναικί, ὅστις χρήσιμος ἡμῖν ἐν τοῖς τότε καιροῖς γίνεται. θωρακισάμενος γὰρ καὶ τὸν ἔμπορον εἰς στρατιώτην μετασχηματισάμενος, μάλα ἐμβριθῶς ἀπείργεσθαι τοὺς εἰσιόντας μέχρι τινὸς τὸ οἴκημα σκυλευτάς, τῶν συμπολιτῶν ἐκείνοις ὑποκρινόμενος, καὶ προειληφέναι τὴν οἰκίαν χαρακτηριζόμενος, συμβαρβαρίζων ἅμα σφίσι, καὶ τὰ εἰκότα διαλεγόμενος. ὡς δὲ οἱ μὲν κατὰ πλῆθος εἰσέρρεον, ὁ δὲ αὐτῶν ἀπαρκεῖν, καὶ μάλιστα τῶν ἐκ τῶν Φραγγίσκων εἰσιόντες, μὴ τοῖς ἄλλοις ὄντες παραπλήσιοι καὶ τὰς γνώμας καὶ τὰ σώματα, μόνον δὲ τὸν οὐρανὸν δεδιέναι κομπάζοντες, μὴ ἂν σφίσιν ἐμπεσὼν, μεταχωρεῖν ἐκεῖθεν ἡμῖν ὑποτίθησιν, ἵνα μὴ πρὸς τοῖς βαρβάροις γενόμενοι, ἐν μὲν δεσμοῖς οἱ ἄνδρες ἡμεῖς διὰ χρήματα ἀγώμεθα, αἱ δὲ γυναῖκες ἐν ὕβρεσι καὶ ἀσέμνοις ἀπαγωγαῖς. τοῦ χρηστοῦ τοίνυν ἐκείνου παλαιοῦ οἰκοτριβός τε καὶ προσφυγέος, τότε δ' ἀγαθοῦ συμφυγέτου κἂν τοῖς καιρίοις ὑποδρακιζόντος, εἰς ἄλλην οἰκίαν ἡγουμένου, γνωστοὺς ἡμῖν Βενετίκους προφασαν, κατὰ βραχὺ ἐξίημεν ἐκεῖθεν.

cum cædes hominum & excidia urbium immi nebant. Neque cruentæ guttę cœlo deciderunt, neque ſanguinea meſsis extitit, nec igniti lapides ex æthere deciderunt, nec quicque denique inuſitati accidit, ſed tacita & tranquilla Vindicta multis manibus & pedibus ita nos oppreſsit, ut delicta probè ulta, miſerrimos omniũ mortalium effecerit. Eo porrò die quo urbs capta eſt, prædatores eas ædes, in quas diuerterant, diripiebant: & præterea quæ ipſi indagabant, dominos de occultis theſauris, nonnullos cum uerberibus, multos blandis uerbis, omnes cum cõminationbus percõtabantur. Qui cum alia ſe habere faterentur, alia indicarent, alia in conſpectum afferrent: milites nulla erga hoſpites clementia, nulla benignitate, nec hoſpitijs nec uictu cõmunicando, utebantur. omnia ſuperba, inhumana, immania erant, domini per contumeliam ædibus ſuis eijciebantur. Quibus de cauſis cum uiſum eſſet ducibus, ijs qui uellent urbe excedendi poteſtatem dare: ciues turmatim abibant, pannis inuoluti, macie & pallore confecti, facie mortuis ſimiles, oculis ſanguine ſuffuſis, quippe qui ſanguine potius quàm lachrymis flerent. Nam alij facultatum iacturam deplorabant: alij ea, ut re leuioris momenti, neglecta, aut filiolæ nubilis raptum, aut coniugem amiſſam, alij denique aliud in itinere lugebant. Vt autẽ de me quoque aliquid referam: Multi ex familiaribus illo triſti & uerè nefaſto die, in meam domum porticibus impoſitam, propter obſcuritatẽ aditu difficilem (nam pulcherrimæ & ampliſsimę ædes noſtrę in Sphoracio ſitæ, altero incendio perierant) confluebant: & alioqui opportunus erat inde in maximũ templum receptus, cui uicina erat. Sed milites nihil inperueſtigatũ relinquebãt: nec locus ullus ſacer, aut ſitu munitus, ſupplices defendebat. Quocunque accurreres, ab hoſtibus abſtractus, quò illis erat lubitum, abducebaris. Quas iniurias cum cerneremus, ut tempus ferebat, rebus noſtris conſulebamus. Erat mihi familiaris quidam atque domeſticus natione Venetus, qui domi meæ cum uxore & rebus ſuis uictum tutumque receptum habebat. Is eo tempore nobis utilis fuit. Nam armis & militari habitu pro mercatorio ſumptis, prædatores aliquandiu fortiter ædium ingreſſu depulit: ſe commilitonem eorum, & ædes eas præoccupaſſe ſimulans, & patria lingua cum eis, quæ res poſtulabat, colloquens. Cum autem illis cateruatim irruentibus, Francis præſertim, qui cæteris nec ingenijs nec corporibus ſimiles, id unũ ſe uereri iactãt, ne cœlũ ruat, reſiſtere nõ poſſet: autor nobis fit inde diſcedẽdi, ne capti à barbaris, nos in uincula conijceremur, mulieres uerò ad ſtupra & libidinẽ raperẽtur. Cum aũt bonus ille pridem famulus & cliens, tum uerò adiutor eo tẽpore maximè neceſſario defenſor, nos in alias ædes ubi nobis noti Veneti habitabãt, duceret: pauci ſimul exibamus,

Choniatæ diſceſſus ex urbe.

Homo pauper liberali patrono in extremo diſcrimine fidelis.

ὁ ὑπὸ μάρτυσι τῷ φωτὶ ἀδικῶν, καὶ τῶν νῦν γεγονότων ὑμῶν παραβλεψάμενος τὰ ἐντάλματα. ὑμῶν μὲν γὰρ γυναιξὶ ταῖς ὑπὸ ζυγόν, καὶ ταῖς ὅλως ἀπειράτοις ἀνδρός, καί γε ἔτι ταῖς ἐκθειαξαμέναις θεῷ, μηδὲ μοιχικοῦ μέχρι βλέμματος εἰ δυνατὸν, συναλλάττειν ἐθεσπίσατε, καὶ ὅρκοις τὰ περὶ τούτων φρικώδεσι διελάβετε. ὁ δὲ ἀποφλαυρίσας τὰς ὑμῶν ἐντολάς, ταῖς παρθενικαῖς ὑπὸ μάρτυσι πολλοῖς ἐνιδὼν ἐφορμώμενος οὐχὶ δέδιε. τοῖς αὐτῶν οὖν ὑμῶν νόμοις, καὶ τοῖς ἐν χερσὶν ὅπλοις ἐπαμύνατε, μαλαχθέντες τούτοις τοῖς δάκρυσιν, ἃ καὶ θεὸς προσίεται, καὶ ἡμῖν ἡ φύσις εἰς τὸν πρὸς ἀλλήλους οἶκτον βοήθημα μέγιστον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπωχέτευσεν. εἰ δὲ καὶ πατέρες παίδων ὑμεῖς, ναὶ πρὸς τῶν συλλέκτρων καὶ τῶν φίλων ὑμῖν τέκνων τοῖς ἱκέταις ὑμῶν χεῖρα ὀρέξατε, ναὶ πρὸς τοῦ τάφου τοῦ θεοδέγμονος καὶ τῶν Χριστοῦ παραφάσεων, αἳ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ καλουμένοις κοινῶς πᾶσιν ὑποτιθέασιν, ἐκεῖνα ποιεῖν τοῖς ἀνθρώποις, ἃ καὶ σφίσιν ὑπ' ἐκείνων γενέσθαι βούλονται. τούτοις τοῖς ῥήμασιν ὡς ἐξ ἐφόδου χρησάμενος, τὰ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων φρονήματα διανέστησα. οἳ κἂν ἐφίλαντο τῆς κόρης ἀντέχεσθαι. ὁ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ὑπερεφρόνει, ἔρωτι καὶ θυμῷ τυραννικωτάτοις δυσὶ πάθεσιν ἐνεχόμενος. ὡς δὲ εἰς ὀργὴν ὑποφαίνοντας ἑώρα τοὺς ἄνδρας, καὶ προτείνοντας ἐκείνῳ τὴν ὑπὸ σκόλοπος ἀπαιώρησιν, ὡς ἀδίκῳ ἅμα καὶ ἀναιδεῖ, τότε δὴ λόγον οὐκ ἀπὸ χειλέων μόνον, ἀλλὰ καὶ καρδίας τὴν διάλεξιν ἐκείνους ποιουμένους, ἐνδίδωσί τι μόγις, καὶ τὴν κόρην ἐκδίδωσι. πολυχαρὴς οὖν ὑπὸ τῇ θέᾳ τῆς παιδὸς φανεὶς ὁ πατήρ, καὶ σπείσας θεῷ δάκρυα ὑπὲρ τοῖς ἀνεφαντάστοις ἐκείνοις καὶ ἀνυμεναίοις νυμφεύμασιν, ἀναστὰς αὖθις σὺν ἡμῖν ἐπορεύετο. ὡς δὲ τῆς πόλεως ἐξῄειμεν, ἄλλοι μὲν ἄλλως ἀνθωμολογοῦντο θεῷ χαριστήρια, καὶ τὰ καθ' αὑτοὺς ἀνωλόλυζον. ἐγὼ δὲ ῥίψας ἐμαυτὸν, ὡς εἶχον, εἰς τοὔδαφος, μόνον οὐκ ἐμεμψιμοίρουν τοῖς τείχεσιν, ὡς μόνοις ἀπαθέσι μηδὲ κατάγουσι δάκρυα, μήτε μὴν εἰς χῶμα κειμένοις, ἀλλ' ὀρθίαν ἔτι στάσιν ἔχουσιν. εἰ γὰρ ὧν ἕνεκα ᾠκοδόμησθε, ἔπον, εἰς τέλος ἤδη ἐξέλιπον, πυρὶ καὶ πολέμῳ ἀμαυρωμένα, τί ὑμῖν ἔτι καὶ τὸ ἑστάναι; καὶ τίνα περιστελεῖτε καὶ φυλάξετε μετέπειτα; εἰ μή γε τοῖς πολεμίοις ἀρτύνετέ τινα τὸν ὄλεθρον, ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, ὅταν ἀναστῇ κύριος, θραῦσαι τοὺς ἡμᾶς οὕτω διαθεμένους, ὑποβεβηκὼς ἴσως ὑπὸ δυσμῶν, κατὰ τὴν Δαβιδικὴν προαγόρευσιν; καὶ σὺ δὲ ὦ πόλι, [illegible], Βασίλεια, πόλις περιοχῆς, πόλις τοῦ Βασιλέως τοῦ μεγάλου, σκήνωμα ὑψίστου, αἴνεσις καὶ ὕμνησις τῶν αὐτοῦ θεραπόντων, καὶ προσφιλὲς ξενοδόχημα, καὶ Βασιλὶς μὲν τῶν βασιλίδων πόλεων, ᾆσμα δὲ ᾀσμάτων, καὶ λαμπρότης λαμπροτάτων, καὶ τῶν σπανίων πανταχῆ θεαμάτων σπανιώτερον ὅραμα· τίς ὁ διασπάσας ἡμᾶς ἀπὸ σοῦ, ὡς ἐκ μητρὸς φίλης τέκνα φιλούμενα; τίνες γενοίμεθα; ποῖ τραποίμεθα; ποίαν παραψυχὴν εὕροιμεν γυμνοί, ὡς ἐκ κοιλίας μητρὸς τῶν σῶν ἐκσπασθέντες κόλπων, καὶ φανέντες παρ' ἔθνεσι κάθαρμα καὶ θρύλλημα, ἀδελφοὶ σειρήνων, ἑταῖροι στρουθῶν, καὶ ψωμιζόμενοι μὲν ἀνάγκας, ὕδωρ δὲ χολῆς ποτιζόμενοι; πότε σὲ θεασόμεθα, οὐχ ὡς νῦν πεδίον ἀφανισμοῦ, καὶ κοιλάδα κλαυθμῶνος, καὶ πατουμένην ὑπὸ στρατοπέδων, ἔτι μὴν ἐξουθενημένην καὶ ἀπωσμένην· ἀλλ' ἐξηρμένην καὶ σωζομένην, καὶ προσκυνουμένην ὑπὸ τῶν ταπεινωσάντων σε καὶ παροξυνάντων σε, καὶ γάλα ἐθνῶν θηλάζουσαν, καὶ πλοῦτον Βασιλέων ὡς πρώην ἔδουσαν; πότε δὲ καὶ ὡς φύλλα συκῆς καὶ χιτῶνας δερματίνους ἐκβαλούμεθα τὰ ῥυπαρὰ ταῦτα ῥάκη, καὶ μηδὲ τοῦ παντὸς ἐξικνούμενα σώματος, ἃ ἡμῖν περιέθεντο οἱ ἐπίβουλοι ὡς ὄφεις ἀλλόφυλοι, τὰ συνώνυμα ἡμῖν κακὰ καὶ ἐπίβουλα καὶ βαρύζηλα, ἐνδυσόμεθα δ' αὖθις τοὺς ἐξ ὑφῆς [illegible] καὶ χλιδῶντας χιτῶνας, οὓς πρώην

luce teſte iniurius, ueſtrę nobilitatis edicta contempſit. Vos enim edixiſtis, ne coniugatæ mulieris, aut uirginis, aut dedicatę Deo puellę, uel impudico aſpectu, ſi caueri poſsit, quiſq; contaminetur, & iuſiurandũ ea de re ſanctiſsimum dediſtis. At iſte ueſtra autoritate cõtempta, in conſpectu multorũ, ut ſalax aſinus, in uirgines impetũ facere nõ dubitauit. Vos igitur ueſtris legibus & armis nos defendite, lachrymis his deliniti, quas Deus admittit etiã, & natura maximũ mutuæ miſericordiæ incitamentũ in oculos noſtros deriuauit. Quod ſi et uos liberos habetis, per coniuges & chariſsima pignora obteſtor, ut nobis ſupplicibus manũ porrigatis: obteſtor ꝑ diuinũ ſepulchrũ & Chriſti præcepta, quæ Chriſtianos omnes iubent, ea facere hominibus, quæ ab iiſdẽ ſibi prędſtari cupiant. His uerbis ex tempore uſus, uirorũ illorũ animos excitaui, ut puellã ſeriò repeterent. At ille principiò uerba illorũ contemnebat, amore & iracundia duobus uiolentiſsimis affectibus occupatus. Sed cum irati inſtarẽt, & ſuſpendium ei minitarentur, ut iniurio ſimul & impudico, deniq; uerba illa non ex labiis, ſed ex pectore promanare cerneret: uix tandem minis expugnatus, puellam reſtituit. Pater conſpectu filiæ exhilaratus, & lachrymis Deo libatis, ob fœdas illas nuptias ꝓpulſatas, ſurgit, & rurſus nobiſcũ proficiſcitur. Poſtq; urbe exceſsimus, alii aliter Deo gratias agebant, & fortunas ſuas cum eiulatu miſerabantur. Ego uerò rectà in faciẽ prolapſus, tantum non cum mœnibus expoſtulabam, ꝙ ſola eſſent integra, nec lachrymarent, nec in tumulum corruiſſent, ſed adhuc erecta ſtarent. Nam ſi (inquam) ea, quorũ cauſa condita eſtis, iam ferro & igni penitus ſublata conciderunt, cur uos adhuc ſtatis? quem poſthac tegetis & cuſtodietis? niſi fortè hoſtibus exitium molieminì in die irę, cum Dominus ad eos, à quibus nos ita tractati ſumus, frangendos inſurrexerit, & Occidentẽ forſitan, ut Dauid uaticinatus eſt, conculcarit? Et tu quoq; Regina urbium, urbs ampliſsima, urbs magni Regis, tabernaculũ altiſsimi, laudatio & celebratio miniſtrorũ eius, delicię hoſpitum, imperantiũ urbium imperatrix, canticũ canticorum, ſplẽdor ſplendorũ, et rebus uiſu raris ſpectaculum rarius: quis nos à te auulſit, ut à chara matre charos liberos? Qui erimus? quò nos uertamus? quã conſolationem inueniemus? nudi à tuo ſinu ut ex utero matris auulſi? Quãdo te ſpectabimus, non talem qualis nunc es, campum uaſtitatis, uallẽ luctus, conculcatam ab exercitibus, redactam ad nihilum & profligatam: ſed exaltatam & incolumem, & adorandam ab iis qui te depreſſerunt, & irritarunt, et bona gentium ſugentem, & diuitias Regum ut antè comedentem? Quando tandem ut ficulna folia, & pelliceas tunicas, laceros iſtos pannos nec totũ corpus obtegentes abiiciemus? quibus nos Barbari ut inſidioſi ſerpentes, mala coniuncta et infeſta

Choniatæ cũ mœnib. expoſtulatio, & urbis allocutio.

circumdederũt. Age uerò urbs ſanctiſſ. placato Deũ, prętẽde tẽpla, martyrũ reliquias, ipſas calamitates, cladiũ magnitudinẽ quib. es oppreſſa, nefarijs uiris ad incendendũ data. Iubet enĩ inuocari ſe tẽpore neceſsitatis tuę, nã fore ut ipſe te eripiat, tu uerò eũ laudes.

Ad templũ D. Sophiæ.

Nũquid templũ ampliſsimũ & diuiniſs. unquã poſthac te uidebo, cœlũ terrenũ, ſoliũ gloriæ Dei, Cherubicẽ currus, firmamentũ alterũ, fabricã manuũ Dei annuncians, ſpectaculũ & opus ſingulare, firmũ uniuerſæ terræ decus? Et quis eſt qui pollicetur, niſi is ſolus, qui in ſuopte ſupplicio tentatus, ijs qui tentantur, ſuccurrere didicit? qui inopem ex manu fortiorũ, & pauperem & mendicum à prędatoribus eripit, qui omnia facit ac ſubinde cõmutat in melius. Quæ eũ ex animo doloribus redundante effudiſſemus, continenter ibamus plorantes, & lachrymas tanq̃ ſemina ſpargẽtes. Si uerò redituri ſumus proſperioris mutationis manipulos collecturi, Dei munus id erit, qui puſillanimes cõfirmat, qui eos ſalutis ueſte induit, & tunica lætitię amicit.

Patriarcha poſtolicus

Antecedebat aũt nos Oecumenicus ſummus paſtor, non peram ferens, non aurũ in zona, ſine baculo, ſine calceis, una tunicula indutus, integer Euangelicus apoſtolus, aut potius Chriſti exemplar, quatenus paupere aſello uectus noua Sione diſcedebat, non autem triumphans illam ingrediebatur. Ac tum nos Selybriam profecti, oberrare deſtitimus, tota familia inuiolata, quę magna Dei liberalitas eſt, et ſempiterna perfectaq́ munificentia. nõ ferreis manicis, nõ funibus uincti, non pugnis cæſi, ut multi ex noſtris pecuniæ dandæ cauſa: & à ſolo Deo enutriti, qui cibũ omnib. opportuno tempore curat, & pullos coruorum ſe inuocantes largiter paſcit: & agreſtia lilia quæ neq; nent, neq; ſeminant, ſplẽdidè ueſtit.

Vulgus potentiorum cladib. inſultat.

Nam ruſtici et plebeij homines, nobis Byzantinis magis inſultabant, & mendicitatis ac nuditatis miſeriã æqualitatem amenter nominabant, uicinorum malis nihilo facti prudentiores. Multi etiam homines iniurij Deũ laudabant ſcilicet, ꝙ ditati eſſent populariũ precioſis facultatib. uili precio redẽptis. Necdum enĩ tauriuoros Latinos in ædes ſuas receperant: neq; norant, ut merũ ſimul, quemadmodũ & bilem, importunè effunderent, & Romanos ſuperbè & cõtemptim haberẽt. Ac noſter ſtatus, eorumq́ qui eiuſdem conditionis & literis eruditi erant, talis fuit. improbus autẽ grex & circumforanea turba diteſcebat, profanandis denuò ſacris, quæ Latini uendebant, ijsq́ tanq̃ cõmuni merce cauponandis: quaſi uero direpta è tẽplis, Dei eſſe deſijſſent.

Militaris diſciplina poſt uictoriam.

Hoſtes porrò luxui & delicijs uacabãt, ijs præſertim quæ ad Romanorũ deriſum & ludibriũ pertinerent. Nam ueſtib. lati claui non neceſſitatis, ſed riſus gratia induti, per uicos incedebant, & lineas mitras equorũ uerticibus imponebant: & quæ in humeris dependent, albas faſcias maxillis beſtiarum alligabant, atque ita paſsim urbem perequitabant. alij calamos ſcriptorios, atramentaria & libellos geſtabant, qua re nos ut ſcribas ſugillabant.

Maxima uerò pars mulieres

περιεκάμφθημεν; ἀλλ' ἱλάσαι θεὸν ἁγιωτάτη τῶν πόλεων, προβαλοῦ σοὺς ναούς, τὰ τῶν μαρτύρων λείψανα, τὰς συμφορὰς αὐτάς, τῶν περιστατικῶν τὸ μέγεθος, ὧν εἰς κόρον μετέσχηκας, αἷς δρᾶσιν ἀνοσίοις ἐκδέδοσαι εἰς πύρπολησιν. ἐπικάλεσαι γάρ με, φησίν, ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελοῦμαί σε, καὶ δοξάσεις με. ἆρα δὲ προσθήσω καὶ ὥς σέ ποτε ἐπιβλέψαι, παμμέγιστε ναὲ καὶ θειότατε, οὐρανὲ ἐπίγειε, θρόνε δόξης θεοῦ, χερουβικὸν ὄχημα, στερέωμα δεύτερον, ἀγγέλλον τὴν τῶν χειρῶν θεοῦ ποίησιν, θέαμα καὶ ἔργον ἐξαίσιον, καὶ ἄξιον πάσης τῆς γῆς ἀγαλλίαμα; καὶ τίς ὁ ἐπαγγελλόμενος, εἰ μὴ μόνος ὁ ἐν οἷς πέπονθε πειρασθείς, τοῖς πειραζομένοις βοηθεῖν ἐπιστάμενος, καὶ ῥυόμενος πτωχὸν ἐκ χειρὸς στερεωτέρων αὐτοῦ, καὶ πτωχὸν καὶ πένητα ἐκ τοῦ διαρπάζοντος αὐτόν, καὶ ποιῶν πάντα, καὶ μετασκευάζων ἀεὶ πρὸς τὸ βέλτιον; ταῦτ' ἐξ ὑπεραντλούσης ταῖς ἀχθηδόσι ψυχῆς ἐκκενώσαντες, πορευόμενοι ἐπορευόμεθα, κλαίοντες καὶ βάλλοντες τὰ δάκρυα ὡς σπέρματα. εἰ δὲ καὶ ἐρχόμενοι ἥξομεν, αἴροντες ἐν ἀγαλλιάσει τὰ τῆς δεξιωτέρας ἀλλοιώσεως δράγματα, δῶρον τοῦτο θεοῦ, τοῦ ἀνακαλοῦντος τοὺς ὀλιγοψύχους, καὶ σωτηρίας περιτιθέντος ἱμάτιον, καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης ἐνδύοντος. προῆγε δὲ ἡμῶν ὁ οἰκουμενικὸς ἀρχιποιμήν, μὴ πήραν φέρων, μὴ χρυσὸν ἐπὶ τῇ ὀσφύϊ, ἄρραβδος καὶ ἀσάνδαλος, καὶ χιτώνιον ἓν περικείμενος, ἐντελὴς εὐαγγελικὸς ἀπόστολος, ἢ μᾶλλον τοῦ Χριστοῦ ἀντίμιμος, καθ' ὅσον ὀναρίῳ πτωχικῷ ἐποχούμενος, μεθίστατο τῆς νέας Σιών, οὐ τὸν ἐπ' αὐτῇ ἐγχωριάζει θρίαμβον. τότε δὲ ἣν παρὰ σφᾶς ὁδοῦ τέλος Σηλυβρίαν ἡμεῖς θέμενοι, τοῦ λοιποῦ τοῦ πλάνου πεπαύμεθα, ἀνύβριστοι πανοικί, τὸ μέγα τοῦ θεοῦ πρὸς ἡμᾶς φιλοτίμημα, καὶ ἀέναον καὶ τέλειον δώρημα, μηδ' ἀρθρέμβολα καὶ χοινοδεσμίας, κἂν τὰς τῶν κροτάφων ἀστραγάλας ὡς πολλοὶ τῶν καθ' ἡμᾶς δεξάμενοι διὰ χρημάτων ἀπόδοσιν, καὶ πρὸς μόνου θεοῦ τρεφόμενοι, τοῦ τὴν τροφὴν ἐν εὐκαιρίᾳ πᾶσι βραβεύοντος, καὶ τοὺς νεοσσοὺς τῶν κοράκων τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν, διασιτίζοντος ἐς τὸ ἄφθονον, ὅτι γε μὴν τὰ μήτε νήθοντα μήτε σπείροντα κρίνα τοῦ ἀγροῦ φιλοτίμως ἐνδύοντος. οἱ δ' ἀγροῖκοι καὶ ἀγελαῖοι, ἐπεκερτόμουν μᾶλλον τοῖς ἐκ Βυζαντίου ἡμῖν, καὶ τὴν ἐν πτωχείᾳ καὶ γυμνότητι κακουχίαν ἰσοπολιτείαν ἀφρόνως ὠνόμαζον, οὐ τοῖς τῶν πέλας κακοῖς παιδευόμενοι. πολλοὶ δὲ καὶ ἀνομίαν ὑπολαμβάνοντες, εὐλογητὸς κύριος, ὅτι πεπλουτήκαμεν, ἔλεγον, ὀλίγου τὰς τῶν συμφυλετῶν οὐσίας ἐκδεδομένας ὠνούμενοι. οὐ γάρ που βουθοίνας ἐσῳκίσαντο Λατίνους, καὶ ᾔδεσαν ὅπως μετὰ τὸν ἄκρατον οἶνον ὁμοῦ καὶ ζωρότερον, ὥσπερ καὶ τὴν χόλον ἀκράτιστον χέουσι, ὅπως δὲ ῥωμαίοις ἐν ὑπερηφανίᾳ καὶ ἐξουδενώσει προσφέρονται. καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ ἡμέτερα, καὶ τῶν οἳ συνεκοινώνουν ἡμῖν χρήματος, καὶ τῶν λογικῶν ἐν μεθέξει παιδεύσεων. οἱ δ' ἐκ τῆς φαύλης συμμορίας καὶ ἀγοραῖοι, ἐχρηματίζοντο, καὶ πάλιν τὰ θεῖα βεβηλοῦντες ὑπὸ Λατίνων ἀποδιδόμενα, καὶ ὡς κοινὸν ἀργύριον ἐμπορευόμενοι, ὡς εἴπερ τῶν ναῶν ἀφῃρημένα καὶ τὸ εἶναι θεοῦ ἀπεβάλλοντο. τὸ δέ γε ἀντίπαλον ἐν ἀσελγείαις ἦν καὶ τρυφαῖς, καὶ τούτων ταῖς ἀσέμνοις μάλιστα, καὶ τῶν ῥωμαϊκῶν ἐν κωμῳδίαις ἐθῶν. τῶν γὰρ ἱματίων τὰ πλατύσημα, μὴ ἐπὶ χρείαν, πρὸς δὲ γέλων περιβαλλόμενοι, τὰς ἀγυιὰς περιενόστουν, καὶ τὰς ὀθονοσκεπεῖς τῶν περικρανίων καλύπτρας ταῖς κορυφαῖς τῶν ὀχημάτων περιτιθέντες, καὶ τὰ ἐπὶ νώτου κεχυμένα λευκόλινα ταῖς ἱππείαις γένυσιν αὐτῶν περιδέοντες, ἄλλος καὶ ἄλλῃ τῆς πόλεως διιππάζοντο. οἱ δὲ γραφίδας δόνακας, καὶ δοχεῖα μέλανος φέροντες, τόμοις τε χεῖρα ἐδίδοσαν, ὡς γραμματέας ἡμᾶς τωθάζοντες. οἱ δὲ πλείους τὰς μὲν ὑπὸ σφῶν βιασθείσας, ὧδε τῶν ἵππων ἀνῆχον, ταναοπέπλους τινὰς καὶ ἐπενδεδυκότας, καὶ τὰς τρίχας συνεσπειραμένας ὡς ὀπίσθιον εἶναι πλοχμόν. τὰ δὲ γυναικεῖα τυμπάνια, καὶ τὰ τῶν οὔλων καὶ λευκῶν τριχῶν ὡδὶ κροτάφια καθήματα τοῖς ἵπποις περιετίθεσαν, ἐκώμαζόν τε καὶ ἠκρατίζοντο πανημέριοι, οἱ μὲν βρώματα τῶν μαγγανείας προσκείμενοι, οἱ δὲ καὶ τὸ πάτριον ἐδωδὴν τῷ ἀλλοτρίῳ ὡδὶ δείπνουν, ἃ ἦν νῶτα βοείων κρεῶν, διὰ χαλκωμάτων λέβησι, καὶ συῶν τεμάχη ταριχηρά, κυάμοις ἀλήτοις συνεψόμενα, ὥσπερ καὶ τὸ ἐκ σκορόδων ἐπίμβαμμά τε, καὶ σύνθεμα δὲ ἄλλων χυμῶν δριμυσσόντων τὴν αἴσθησιν. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ σκῦλα διενείμαντο, οὐκ ἦν τις τοῖς ἐκείνοις διαστολὴ ἐπίπλων καὶ σκευῶν βεβήλων τε καὶ ἁγίων· ἀλλ' ἐπίσης ἅπασιν ὡς τὰς σωματικὰς χρείας ἐκέχρηντο, διὸ καὶ θέμεθλα τῶν μαδῶν ἐμπατιζόμενοι. τὰ δὲ τοῦ χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων θεῖα εἰκάσματα εἰς ἕδρας καὶ ποδῶν θρανίδας περιῆγον. ὡς δὲ κλήρους πόλεων καὶ χωρῶν ἤρξαντο βάλλειν, ἦν ἰδεῖν, καὶ ἰδόντα ὅτι διὰ πλείστου τοῦ θαύματος, ἀνδρῶν τυφομανῶν ἀξύμβλητον τὴν ἀπόνοιαν, ἥτις παρ' ἐκείνοις ἐπεῖχεν οὐχ ἑτέρων. ὡς γὰρ βασιλέων ἤδη βασιλεῖς καθεστῶτες, καὶ τὸ περίγειον ἅπαν ἐν χερσὶν ἔχοντες, ταῖς μὲν ῥωμαϊκαῖς χωρίσμασιν ἀπογραφεῖς ἐπέστησαν, γνῶναι πρότερον τὰς ἐπετείους ἀποφορὰς θέλοντες, εἶθ' οὕτω τὰς πόλεις αὐτὰ μερίζεσθαι. τὰς δὲ τῶν ἄλλων ἔθνεσι καὶ βασιλεῦσι κληρουμένας ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας ἐκ τοῦ αὐτίκα διείλοντο. ἔπεσεν οὖν ἐν πόλεσιν εὐδαίμων, καὶ πρὸς τῷ νείλῳ κειμένη ἀλεξάνδρεια, τῷ τε κλήρῳ ὑπείκετο, καὶ λιβύη, καὶ λιβύης τὰ εἰς νομάδας καὶ γάδειρα διατείνοντα, πάρθοι τε καὶ πέρσαι, ὧδε δὲ ἴβηρες ἑῷοι, καὶ ἀσσυρία γῆ καὶ ὑρκανοί, καὶ ὅσα οἱ πρὸς ἕω μέγιστοι ποταμοὶ τοῖς ὕδασι διαλήψεσιν. ἀλλ' οὐδὲ τὰ πρὸς βορρᾶν ὑπερκείμενα κλίματα ἀνέθη ἀκλήρωτα, ἀλλὰ κἀκεῖνα οἱ αὐτοὶ διενείμαντο, καὶ ὁ μὲν ὡς ἱπποτρόφους καὶ φόρους πολλοὺς τελούσας ἐκληρώσατο πόλεις διὰ ἐπαίνου ἐτίθετο, καὶ τὸν κλῆρον ἑαυτοῦ ἐμακάριζεν· ὁ δὲ ὡς κομώσας ἄλλοις ἀγαθοῖς, θαυμάζων οὐκ ἔληγεν· οἱ δὲ καὶ περὶ κλήρου πόλεων ἤριζον, καὶ ἀντεδίδοσαν ἄλλοις ἕτεροι, ὧν ἀντέλαβον πόλεις καὶ ὅρια. τινὲς δὲ καὶ μάλα δόξαν ἀπαράσιον τὸ ἰκόνιον ὡς κλῆρον εἰληφέναι ἠγωνίσαντο. καὶ πύλας τῆς πόλεως καὶ τὰ μέρη τῆς ἁλύσεως, ἣ διατείνουσα συνεῖχε τὸν ναύσταθμον, τοῖς ἐν συρίᾳ ὁμογενέσι μετὰ πλείστων πλοίων πεπόμφασι, καὶ διαφῆκαν ἀγγέλους ἁπανταχῆ, τῆς τῆς πόλεως διαβεβαιοῦντας ἅλωσιν. ἔδοξεν δὲ καὶ βασιλέα χειροτονῆσαι· εἰς τὸν μέγιστον ναὸν παραγίνονται τῶν ἀποστόλων τοῦ χριστοῦ (ἐκεῖσε γὰρ συνελέχθησαν, περὶ τοῦ προκειμένου σκέψιν ἐβουλεύοντο) καὶ τὰ μὲν πρῶτα κατὰ τὸ πάτριον ἔθιμον, κρατῆρας τέσσαρας στιχηδὸν ἐστήσαντο διαβιβάσθαι, ὧν ὡς τὴν ἀναίμακτον θυσίαν εἶχεν ἡ μία, καὶ οὕτως ἐνδιδόναι τοῖς θυηπόλοις, ἐφ' ἑκάστῃ κλήσει τοῦ ὡς ἀρχὴν ἐπιλεγομένου, αἴρειν ἕνα τὸν σκύφον καὶ προσάγειν αὐτοῖς· ἐκεῖνος δ' ἦν ὁ τῶν λοιπῶν ὡς τῆς ἀρχῆς προκεκληρωμένος, ὁ καὶ λαχὼν τὸ ποτήριον ὃ τοῦ θείου σώματος καὶ αἵματος τοῦ χριστοῦ μετεῖχεν. ἔδοξεν δὲ τῷ βενετίας δουκὶ τῷ δανδόλῳ, εἰς ψῆφον ἐκλυθῆναι τῆς προβολῆς ἐκλογήν· ψηφοφόροι τοίνυν μὲν ἐκ τῶν φραγγίσκων καὶ λαμπαρδῶν γένους, οἱ παρ' ἐκείνοις ἄριστοι, ἐκ δὲ τῶν βενετικῶν ὁμοίως ἕτεροι τοσοῦτοι. καὶ τῶν πλειόνων ψήφων κρατησάσης, ὁ τῆς ἀρχῆς ἔπεσε κλῆρος πρὸς βαλδουῖνον τὸν τῆς φλάντρας κόμητα. πλὴν ὡς ἤδη παρὰ πᾶσι, ὑπῆρχεν δόλον τε καὶ περίνοιαν τοῦ δουκὸς βενετίας δανδόλου. πηρὸς γὰρ ὢν ὄμμα τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τοῦ κλήρου παρὰ τοῦτο τῶν ἀρξόντων διαγραφείς, ἐβούλετο χαρίζεσθαι τὴν βασιλείαν τῷ τὸ ἦθος τε ἱλαρώτερον, καὶ μὴ τὸ φρονεῖν ἀρχικώτερον, τὸ δ' ἐν μείζονι παρ' ἐκείνῳ μᾶλλον ἀσφαλῆ, καὶ τῆς ἰδίας χώρας

mulieres à ſe ſtupratas longis peplis indutas, et capillis in unũ nodũ tortis & in tergũ reiectis, in equis uehebat. Muliebribus uerò pileolis, et dependẽtibus à temporib. criſpis & albis crinibus, equos ſuos ornabãt, ac totos dies comeſſabantur & potabant. alij cupedijs & lauticijs intenti, alij patrio cibo ueſcentes, quę erant terga bubularũ carniũ lebetibus immiſſa, & ſuccidię cũ fabacea farina elixæ, ut & intinctus ex allijs & liquor ex alijs acribus humoribus cõſectus. Poſt manubiarũ partitionẽ ſacra minimè à profano diſtinguebanť, ſed ex æquo corporis uſibus utraq; adhibebanť, ſine ullo numinis & religionis reſpectu, adeò ut Chriſti & ſanctorum diuinis imaginibus pro ſellis et ſcabellis uterentur. Poſtq̃ prouincias & urbes ſortiri cœperũt, uæcordiã, ne inſaniã dicã, uirorum ſuperbia tumentiũ incõparabilẽ non ſine ſumma admiratione cerneres. Quaſi em̃ iam reges regũ effecti, et orbẽ terrarũ ſuis manibus cõplexi, in Romanas prouincias deſcriptores miſerũt, ut annuis reditib. in primis cognitis, deinde eas ſortitò diſtribuerent. Aliarũ uerò nationũ principatus & regna ſtatim diuiſerũt. Sub ſortẽ cecidit beata urbs, Nilo adiacẽs Alexãdria, Libya, ea quæ à Libya uſq; ad Numidiã & Gades pertinent. Item Parthi & Perſę, Orientales Iberes, Aſsyria, Hyrcania, et quæ ad Orientẽ maximis fluminibus diſterminanť. Ac ne Septentrionales quidẽ regiones ſunt præteritæ, ſed eæ quoque ſortitò diſtributæ. Alius ſuas urbes ut magnũ uectigal pendẽtes, & equis alendis aptas laudabat, & ſortem ſuã extollebat: alius ut alijs bonis florentes mirari eas nõ deſiſtebat: alij de ſortitione urbiũ rixabãtur: alij inter ſe urbes & fines permutabant, alij magnopere contendebant, ut Iconio potirenť. Portas uerò urbis & cathenæ partẽ, quæ ad naualia cõtinenda extendebatur, ſuis in Syria popularibus cum plurimis nauigijs miſerũt. paſsim dimiſsis nuncijs, qui captã eſſe urbẽ uulgarent. Iam cũ Imperator creandus eſſet, in ædẽ S. Apoſtolorũ deliberãdi ergò cõuenere: ac principiò, patrio quodam ritu, pro numero candidatorũ quatuor calices ordine collocare inſtituerũt, quorũ unus incruentã uictimam cõtineret, cæteris uacuis: eosq; tradere totidẽ ſacerdotib. ut ad cuiuſq; principis nomẽ unũ tollerent, & eis redderent. Imperiũ uerò penes eum futurũ erat, qui eum calicẽ accepiſſet, in quo diuinum corpus et ſanguis Chriſti eſſet. Deinde cũ Veneto duci Dandulo deſignationẽ ſuffragijs cõmittere uiſum eſſet: ex Francis & Langobardis V optimatibus, & ex Venetis totidẽ iudicibus lectis, plurium ſuffragijs imperij ſors Balduino Flandriæ Comiti obtigit. uerũ ubiq; celebre eſt, dolo & ſolertia Danduli id eſſe factũ. Qui cum ob cęcitatẽ numero candidatorũ excludereť, imperiũ penes eũ eſſe uoluit, qui hilarioribus eſſet moribus, & ingenio minus ambitioſo: quanq; id ſpectauit potius, ut priuatus Imperatoris deſignati principatus, quàm remouiſsimus eſſet à

Sortitio prouinciarum nondũ ſubactarũ.

Ritus ſortitionis in Regijs comitijs.

Balduinus Flandriæ Comes Danduli opera Imperator creatur.

ditione Venetorū, ne si qua controuersia cum illo incidisset, plures copias subitò ex suo territorio accersere, aut Venetos fines cōmodè inuadere, aut incursionibus uexare posset. Quæ omnia in expedito esse Bonifacio Marchioni ex Longobardia originem trahenti norat, quę maritima esset, unde facilè in Romanas prouincias traijceretur, & ob propinquitatem magnę clades Venetis quoq; importari possent. His igitur rationibus haud sanè absurdis impulsus Dandulus, & multa etiā uidentibus obscura, lumine ingenij perspiciens cæcus ille, Bonifaciū Marchionē repulit, prælato illi de Francorū & Venetorū sententia Balduino, quem ex inferiorib. Gallijs ortū esse, Galliarū aūt & Venetiarū limites tantū distare norat, quantū Venetiæ à Romanis prouincijs distermineantur. Eò accedebat, ꝙ Balduinus toto pectore illi studebat, & eum ut patrē colebat: nec diuturno rerū usu pollebat, ut Marchio. Nondū enim Balduinus annum ætatis XXXII excesserat: & alioqui uir erat pius & modestus, ne impudico quidē aspectu mulierē intuitus, quandiu à sua cōiuge abfuerat: uacabat diuinis laudibus, necessitatibus cōflictantes subleuabat, suæ sententiæ aduersantes æquo animo audiebat. Et quod maximū est, bis qualibet hebdomade uesperi proclamari iubebat, ne quis in suo palatio cubaret, qui alienam mulierem attigisset.

Balduinus uir pius.

DE IMPERIO BALDVINI FLANDRI.

Balduini et Latinorum insolentia.

IMperator designatus Balduinus, in partes Occidentales abit, non ut eas subigat (putabat enim nihil sibi posse obsistere, ac tantum non insolenter atque intempestiuè iactabat: Quò eam, ut feram hasta quatiam?) sed ut amicas prouincias peragrās, ab omnibus Romanorū Imperator salutaretur. Qua de causa nullam Romanorū siue militaris siue politici ordinis rationem habuit: sed eos omnes repudiauit, quod idē cæteris quoq; Comitibus & Ducibus exercitus probabatur. Nam cū fortitudinē à cognatis uirtutib. seiunctam, sibi ut & natura insitā, & usu confirmatā uendicarent: nullas alias gentes in re bellica sibi uel adiungi uel conferri patiebantur: & quia nullus Musis, nullus Gratijs apud istos Barbaros locus relinquebatur, immanibus utiq; erant ingenijs, et bilē ratione promptiorē habebant. Sed Balduinus Thracijs urbib. peragratis, Orestiadi, Didymoticho & Philippopoli præsidia imposuit. Vbi Xanthiam peruenit, prouinciales Sennacheribo quodā duce insidias illius exercitui collocarunt. qui cū se paulisper ostendissent, rursus abdiderunt, timidi eò reuersi, unde feroces prodierant. Ex eo citra pugnam uersus Thessalonicam metropolim abijt, Bonifacio Marchione comitante, qui Mariam Panno niam secū ducebat, Isaacio Angelo pridem nuptam,

Bonifacij marchionis ad Balduinū defectio

κληρωθῇ, τῆς δὲ Βενετίας ἔξω διϊσταμένῳ ἐπὶ πολύ, ὡς εἴ ποτε διχονοήσειαν ἀλλήλοις βασιλεὺς καὶ Βενέτικοι, μὴ ὢν ἐκ τοῦ σχεδὸν βασιλεῖ δυνάμεις πλείους οἰκειακὰς μεταπέμπεσθαι, ἢ γοῦν ῥυμαλέως εἰσφρέειν τὰ Βενέτικα ὅρια, καὶ ταῦθ᾽ ὅπως δὴ κατατρέχειν καὶ σίνεσθαι, ἃ δὴ πάντα ῥᾷον πρὸς ἰσχύος ἔχοντα δρᾶν τὸν Βονιφάτιον μαρκίσιον ἐκ Λαμπαρδίας τὸ γένος ἔχοντα. Λαμπαρδίαν δ᾽ εἶναι παράλιον, καὶ ῥᾳδίας εἶναι τὰς ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ῥωμαίων ἐκπλοίας, καὶ Βενετίαν δ᾽ ἀγχουροῦσαν, πολλὰ ἂν κατ᾽ ἐπίτασιν Βενετίκοις κακουργεῖν ἐξεῖναι. ὑπὸ τοιούτων πιθανῶν μὴ παντάπασιν ἀλογίστων κινούμενος ὁ Δάνδουλος, καὶ τὰ πολλοῖς τῶν ὁρώντων δυστέκμαρτα τοῖς τοῦ νοῦ καταλαμβάνων ὀξύτερον ὁ πηρὸς ἐκεῖνος τὰς κόρας τοῦ σώματος, παρεκρούσατο μὲν τὸν Βονιφάτιον μαρκίσιον· τὸ δὲ Βενετίκων καὶ τὸ Φραγγίσκων εἰς μίαν συνδραμόντων γνώμην, τὸν Βαλδουΐνον ἀνθείλοντο, οἷα ἐκ τῆς κάτω Γαλλίας ὡρμημένον. Γαλλίαν δὲ καὶ Βενετίας ἐς τοσοῦτον ὅσον ἀφεστάναι, ὡς τὴν Βενετίαν Ῥωμαίων ἀποχωρίζεσθαι. καὶ ἅμα ὁ Βαλδουΐνος ὅλῃ ψυχῇ προσεκεκλίκει, καὶ ἀσμένως ὡς πατρὶ προσεφέρετο, μήτε μὴν ἀπὸ χρονίας γυμνασίας τὰ πράγματα ἠπίστατο ὡς ὁ μαρκίσιος. οὔπω γὰρ ὁ Βαλδουΐνος τριάκοντα καὶ δύο ἔτη γεγόνει. ἦν δὲ καὶ ἄλλως ὁ ἀνὴρ οὗτος εὐλαβὴς τὰ πρὸς θεόν, ὡς ἐλέγετο, καὶ τὴν δίαιταν ἐγκρατής· γυναικὶ δὲ μηδὲ μέχρι βλέμματος προσεσχηκώς, ἐφ᾽ ὅσον χρόνον τῆς οἰκείας γαμετῆς ἀπεφοίτησεν. ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ὕμνους ἐσχόλαζε τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς ἐν ἀνάγκαις ἐκούφιζε, καὶ ἀνεχόμενος τῶν πρὸς αὐτὸν ἀντιλεγόντων κατεδέχετο. τὸ δὲ μέγιστον, δὶς ἔτι γε ἑκάστης ἑβδομάδος τῆς ἑσπέρας ἐπεκήρυττε μηδένα τῶν οἰκείων ἀρχείων ἐντὸς κατευνάζεσθαι, μὴ νομίμῃ γυναικὶ πλησιάζοντα.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΒΑΛΔΟΥΙΝΟΥ ΤΟΥ ΦΛΑΝΤΡΑ.

Βασιλεὺς δειχθεὶς τοίνυν ὁ Βαλδουΐνος, ἐς μὲν ἐπέξεισι τὰ ἑσπέρια, οὐχ ὡς αὐτὰ χειρωσόμενος (ᾤετο γάρ οἱ ἀνθίστασθαι μηδέν, ποῖ βὰς κινήσω ταύτην τῷ δόρατι, μικροῦ κομπάζων ἐπιλίαν ὑπερόχως, ὑπὲρ δικαίου, φθεγγόμενος) ἀλλ᾽ ὡς διὰ φιλίας χώραν παρελευσόμενος, καὶ βασιλεὺς Ῥωμαίων ἀναγορευθησόμενος πρὸς πάντων. ὃ χάριν οὐδὲ κηδεμονίας οἱασοῦν κατηξίωκε τινὰς τῶν Ῥωμαίων ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ τε καὶ πολιτικοῦ συντάγματος, ἀλλ᾽ ἀπαξάπαντας ἀπεπέμψατο. ὅπερ δὴ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῦ στρατιωτικοῦ ἡγεμόσι καὶ κόμησι δέδοκτο. τὴν γὰρ ἀνδρείαν τῶν συννόμων ἀρετῶν ἀφορίζοντες, καὶ ταύτην ἑαυτοῖς οἰκειοῦντες, ὡς συγγενῆ καὶ σύντροφον ἐπιτήδευμα, οὐδὲν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὡς ἀξίως ἔργα πολέμου συμβάλλεσθαι σφίσιν ἠνείχοντο, ἀλλ᾽ οὐδέ τις τῶν χαρίτων ἢ τῶν μουσῶν παρὰ τοῖς βαρβάροις τούτοις ἐπεχωρίαζε, καὶ παρὰ τοῦτο οἶμαι τῇ φύσει ἦσαν ἀνήμεροι, καὶ τὸν χόλον εἶχον τοῦ λόγου προτρέχοντα. διελθὼν τοίνυν τὰς Θρᾳκῴας πόλεις ὁ Βαλδουΐνος, τῇ μὲν Ὀρεστιάδι φρουρὰν ἐγκατέλιπε, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τὸ Διδυμότειχον, καὶ τῇ ἐκ Φιλίππου ἐπωνύμου πόλει διεπράξατο. ὡς δὲ ἐς Ξάνθειαν ἵκετο, λόχον οἱ ἐκεῖσε ὑποκαθίσαντες, Σενναχηρεὶμ τινὸς ἐξηγουμένου, τῷ στρατεύματι λάθρα ἐπιθεῖτο· μικρὸν δέ τι φανέντες, κατεκρύψαντο, ἐπανιόντες δ᾽ αὖ ἀνδρεῖοι ὤφθησαν θρασυκάρδιοι. ὁ δὲ ἀμαχεὶ ἐκτοῦδε προὐχώρει πρὸς τὴν Θεσσαλονικέων μητρόπολιν. ἐφείπετο δέ οἱ ὁ Βονιφάτιος μαρκίσιος, τὴν ἐκ Παιόνων Μαρίαν ἐπαγόμενος, Ἰσαακίῳ μὲν τῷ Ἀγγέλῳ ἁρμοσθεῖσαν πρότερον, μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου ἐκβίωσιν καὶ τὴν τῆς πόλεως ἅλωσιν συναφθεῖσαν αὐτῷ κατὰ νόμους. ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν Βαλδουῖνος αὐλίζοιτο περὶ τὴν Μοσυνόπολιν, ὁ δὲ μαρκέσιος πύθοιτο παρὰ πλείστων, μηδέ ποτε πεφροντικέναι τὸν Βαλδουῖνον ὑπεκστῆναί οἱ τῆς λογίμης Θεσσαλονίκης, καθάπερ δὴ καὶ συνέθεντο, ἀλλὰ περὶ τοῦτο πεφροντικέναι, καὶ συντόνως ἔχεσθαι τῆς πορείας, ὡς τὴν πόλιν αὐτὸν ἰδιώσαιτο, αὐτὸς ἦν ἐφ᾽ ἱκανὸν, ὥσπερ ὑπὸ κεραυνοῦ βληθεὶς ἠχοῦς ὑπ᾽ ἀθυμίας φανεὶς κατοκώχιμος, παλίμπτους φέρεται, γραικῶν ἀπατηλότερον, καὶ τὸ ἦθος σκαμβὸν καὶ ἄπιστον, καὶ παλίμβολον ὑπὲρ εὔριπον καὶ κύβον, τὸν Βαλδουῖνον ἐγκαλῶν· ἀμέλει τοι καὶ καταλαβὼν τὸ Διδυμότειχον, καὶ παντοίως αὐτὸ κρατυνάμενος, ὑπὸ δὲ τὰς θρᾳκίας πόλεις ἀνασπῶν, πλὴν τῆς Ὀρεστιάδος (ταύτην γὰρ αὐτὴ περιεῖχε πλεῖστον ὅσον τὸ ἐκ Βαλδουΐνου εἴργουσαν ὁπλομάχον), φόρους συνίστη, καὶ ῥωμαίους συνήγειρεν, ὅτι φρικωδέστατον ἀνθρώποις καὶ θεότατον ὄνομα φέρων διὰ γλώττης καὶ μαρτυρόμενος, ἀπειπεῖσθαι μὲν τὰς μεθ᾽ ὁμοφύλων σπονδὰς, καὶ τὴν πρότερον σύμπνοιαν· ῥωμαίοις δὲ προσχωρῆσαι λαμπρῶς. ταῦτά τε λέγων καὶ διομνύμενος, προσεμηχανᾶτο τι καὶ ἕτερον ποιοῦν τὰ ῥήματα εὐπαράδεκτα. τὸν γὰρ πρωτότοκον υἱὸν τῆς συζυγείσης αὐτῷ μαρίας (κλῆσις τούτῳ μανουὴλ) βασιλέα ῥωμαίων ἀνηγόρευσε, ὑπεκστὰς ἐκείνῳ καὶ σχήματος καὶ ὀνόματος, καὶ τὸ πρόσωπον τοῦτο καὶ πρόσχημα περὶ σῆμα τοῖς ῥωμαίοις ἀγκέχει· καὶ τοιούτοις μὲν ἐνέπλει σοφίσμασιν ὁ μαρκέσιος, μὴ πρὸς ἀλήθειαν ὅλως ἐρρωμένοις, ὡς τὰ μετέπειτα καθυπέφηνε. τοῦ δέ γε Βαλδουΐνου τῇ θεσσαλονίκῃ ἐγγίσαντος, ἅπας ἐξερρύησεν λαὸς, καὶ μετ᾽ εὐσήμου βοῆς σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν προσχαρῶς ἐνεδίδοσαν. ἱκέτευσαν μέν τοι, μήτ᾽ αὐτὸν Βαλδουΐνον ἐπιβῆναι τῆς πόλεως, μήτε μὴν εἴσω τὸ στράτευμα συγχωρῆσαι παρελθεῖν. ἐδεδίεσαν γὰρ, μὴ τὰ ἐκείνου παραγκωνισάμενον ἐντάλματα, τὴν πόλιν σκυλεύσωσιν, οἷα μηδ᾽ ὑφ᾽ ἕνα ταττόμενον ἡγεμόνα, ἀλλ᾽ ἐκ πολλῶν ἀγηγερμένον φυλαρχιῶν, καὶ πλείστοις ὑποκείμενον ἄρχουσιν. ὁ Βαλδουῖνος τοίνυν τοῦτο μὲν ταῖς τῶν αἰτήσεων εὐλόγοις καθυπαχθεὶς, τοῦτο δὲ βάλλουσαν ἔχων, μὴ ἀγαθὰ διδοῦσαν φαντάζεσθαι τὴν μαρκεσίου μετ᾽ ὀργῆς ὑποχώρησιν, ἐν πολλοῖς δὲ καὶ ἀγωνιῶν τὰ τὴν ἀκοὴν τὰ ὑπ᾽ ἐκείνου γινόμενα, τοῖς θεσσαλονικεῦσι προσέσχε, καὶ γράμμα σφίσιν ἐρυθρόγραφον ἐνεχείρισε, πᾶσι τοῖς ἐθίμοις τῇ πόλει τὸ ἔμπεδον χαριζόμενον· ἀμέλει καὶ πρὸς ἡμέρας ἐναυλισάμενος ἔξωθεν, καὶ φιλοφρονηθεὶς τὰ εἰκότα, ἐπανῄει αὖθις εἰς τὸ Βυζάντιον. ἤδη γὰρ καὶ ἀγγελίαν τότ᾽ αὐτὸ ἀποσκήψασαν δεξάμενος ἦν, πρός τε τοῦ δουκὸς βενετίας Δανδόλου, καὶ ὅσοι τῶν κομήτων τῇ κωνσταντινουπόλει ἐπέμενον. ὡς ἐπανῆκε τοίνυν ὁ Βαλδουῖνος, μετάπεμπτος γίνεται καὶ μαρκέσιος, ἰωφρέ τινος ἐπιδεδημηκότος αὐτῷ, μέγα παρὰ τοῖς τῶν λατίνων δυναμένου στρατεύμασι (μαρισκάλδος ἦν τὸ ἀξίωμα ὁ ἀνήρ, δηλοῖ δὲ καθ᾽ ἕλληνας ἡ φωνὴ τὸν πρωτοστράτορα) καὶ πίστεις δόντος, ὡς οὐδέν τι παραχθησόμενος πείσεται ἀηδὲς ἀπαντήσας, καὶ τῷ Βαλδουΐνῳ συνεστάμενος, ἀφίσταται μὲν τοῦ Διδυμοτείχου, εἰς δὲ θεσσαλονίκην κάτεισι, καὶ παρὰ πάντων ἀμαχεὶ προσδεχθεὶς, τῇ πόλει εἴσεισι, τὸν καιρὸν ἐν τῷ αὐτίκα καθυποδὺς, καὶ τὸ τοῦ τρόπου σκολιὸν δὲ καὶ στριφλόχειλον ὑποκρυψάμενος. πλὴν οὐκ ἐπὶ πολὺ τοῖς ἀδημονοῦσιν ἐμμείνας, τῇ δὲ γαλῇ προσεοικὼς, ἣν διελέγχει τὸ στέαρ προσπταισθέν, ἐν χρήματα τοὺς θεσσαλονικέας ἐζημίωσε· διελὼν τοὺς ὑπερφυεῖς εὖ μαθὼν ἅ τε καὶ τὰς τῶν οἰκητόρων καλλίστας ἐκ τῶν ἐχόντων ἀφελόμενος, τοῖς ἐκ τῶν ἱππάδος ἐκείνων ἐσδίδωκεν εἰς ἐνοίκησιν. ἐκεῖ δὲ τότε τὴν σύλλεκτρον μαρίαν, καὶ μοῖραν τῆς στρατιᾶς ἱκανὴν καταλιπὼν, ἐξῄει αὐτὸς, καὶ τὰς πόλεις μέτεισιν, ὁπόσαι ταῖς σέρραις καθυπερκάζουσι, καὶ τοῖς ὅροις τῆς βεῤῥοίας προσοικοῦσι, καὶ ὁπόσαι πρὸς τὰ τέμπη τῆς θετταλίας παρατείνονται.

ptam, ſed poſt illius obitũ & urbẽ captã legitimo ſibi matrimonio iunctã. Cæterùm cum ad Moſynopolim uentũ eſſet, & ex plurimis audiuiſſet, nunquam in animo habuiſſe Balduinũ, ſibi inclyta Theſſalonica, ut cõuenisſet, cedere, ſed ea de cauſa id iter ſuſcepiſſe, et celerius ire ut urbem illam occuparet: longo tempore uelutiattonitus ſtetit. Deinde præ animi ægritudine conuertit iter: Balduinũ fallaciorẽ Græcis, perfidũ, leuẽ, teſſera mutabiliorẽ uocat, Didymotichũ occupat. eoque omnibus modis firmato, Thracias urbes euertit. Oreſtiade excepta, quã maximo præſidio à Balduino firmatã præteriit: uectigalia ordinat, Romanos colligit, ſanctiſſimo iureiurando dato, & Dei nomẽ ſubinde teſtatus, ſe populariũ ſuorũ ſocietate relicta, prorſus ad Romanos defeciſſe. præter deierationes iſtas aliud etiã machinatus, ut uerbis ſuis fidem aſtrueret, primogenitũ coniugis ſuæ Mariæ filiũ Manuelem Romanorum Imperatorẽ dixit, eique & habitu & titulo ceſsit. Quo commento Romanos cateruatim ad ſe pellexit: quamuis ea non prorſus ex animo faceret, ut pòſt euentus docuit. Cum autem Balduinus nõ procul à Theſſalonica abeſſet, omnis populus ei occurrit, & clara uoce urbẽ & ſeſe hilariter dedidit: tamen orauit, ne uel ipſe urbem intraret, uel exercitũ ingredi pateretur, qui cum nõ uni duci parêret, & ex uariis gentibus conſtaret, uereri ſe, ne illius edicto ſpreto, milites urbem ſpoliarent. Quare Balduinus partim æquitate poſtulationis adductus, partim ex irati Marchionis diſceſſu nihil boni augurans, partim ob facta illius quę fama afferebat anxius, Theſſalonicenſibus annuit, & rubricatis literis omnia urbis inſtituta & cõſuetudines cõfirmauit: et aliquot diebus extra mœnia honorificè, ut decuit, habitus, Byzantiũ reuertit. Iam enim etiã Venetiarũ ducis Dãduli, & aliorũ Comitũ qui in urbe permanſerãt, literis reuocabat. Balduino reuerſo, Marchio quoque per Ioſredũ quendã magnę autoritatis apud Latinas copias uirũ, quẽ illi Mariſcaldũ, Gręci Protoſtratorẽ uocant, reuocatur: & fide impunitatis accepta, in urbẽ profectus, ac recõciliata Balduini gratia, Didymoticho cedit, & Theſſalonicã deſcendit: ubi ab omnib. citra dimicationẽ ſuſceptus, urbẽ ingreditur, in præſentia tempori ſeruiens, ingenii malitia & animo bilingui diſsimulato. Neque tamẽ diutius inſtitutum tenere potuit: ſed ut muſtelã ſebum prodidit, ita ipſe Theſſalonicẽſes, cognitis eorum opibus, pecunia mulctauit. Deinde pulcherrimas ædes, dominis ereptas, equitibus ſuis incolendas tradidit: Mariaque coniuge & parte exercitus ibi relicta, urbibus quæ Serris & Berrhœæ finitimæ ſunt, & ad Tempe Theſſalica pertinent, præter opinionem potitus:

Bonifacius Marchio Balduino reconciliatus Græciã occupat.

ſemper ea quæ teneret exigua ratus, & ob Romanorũ ſimplicitatẽ ulterius progredi cupiẽs, etiã Lariſsã inuadere, & ꝑ Grȩciã trãſitu facto, Peloponneſum occupare ſtatuit. Sequebãtur eum Romani quoq; nõnulli, ijq; nobiles in primis, qui prouincias allicerent, & uias cõplanarent: fraude quidẽ et dolo, Marię primogenito filio (hunc enim habitu Imperatorio & cũ fauſtis acclamationibus deductũ, ut prius Thraces, ita tũ Macedones & Theſſali, & Græcię finitimæ partes, cupidè accipiebant) se uera Latinis uiam monſtrabant, & quid agendũ eſſet præſcribebant patriæ proditores. Ita Marchio gentibus maximis & urbibus potẽtiſsimis longè pluribus q̃ pro numero copiarũ eius, ſi urbium & uirorũ numerus cõparetur, citra pugnã ponebatur. Balduinus quoq; Byzantiũ cũ ueniſſet, nec ipſe deſidendũ ſibi eſſe, aut ſuũ exercitũ in ocio continendũ, ſed in Aſiam traijciendũ, & urbes illas oppugnandas cenſuit: Latinorũ potiſsimũ, qui Helleſponti urbem Pegas incolunt: & Troianorũ Armeniorũ impulſu, qui eum & cæteros Comites, ut ad Orientales urbes tanq; paratã prædã occupandas proficiſcerentur, incitare nunq; deſiſtebant.

Ericus Balduini frater & Petrus Plancius Aſianas urbes occupant.

Igitur Octobri mẽſe Ericus Balduini frater, & Petrus Plancius, uir heroico robore, Callipoli in Oriẽtem traijciunt. Ac Ericus auxiliaribus Armeniorũ copijs Troiæ auctus, urbes quę imperiũ recuſabant, malè tractabat & uaſtabat, & uictor per Idæ montis anguſtias Adramyttiũ uſq; proceſſit. Petro autẽ Plancio Pegis Lopadiũ proficiſcenti, Theodorus Laſcaris circa Pæmaninum cũ maximis Romanis copijs occurrit. quę cum Latinorũ congreſsũ non ferentes, fugæ ſe mandaſſent: ille, quia nemo erat qui reſiſteret, ſed ab omnibus cum crucibus & ſacris Euangelijs ſuſcipiebatur, Lopadiũ abit, & ſupplicibus parcit. Eandẽ clementiã cæteræ quoq; urbes quæ armis abſtinuerunt, ſunt expertę: quamuis difficile ſit Latinũ uoce á Græcis diſſentientem, auaro ingenio, oculo impudenti, uentre inſaniabili, animo iracũdo & acerbo, manu perpetuò enſem quærẽti, lenire obſequijs.

Pruſæ irrita obſidio.

Cęterùm Pruſaenſiũ quoq; periculũ facturi Latini, qui commeatu ad diuturnã obſidionem ferendam præparato, lociq; ſitu freti (nam Pruſa tumulo impoſita eſt, & firmis circũdata mœnib.) & ſe inexpugnabiles eſſe rati, nõ cedebant. Lopadio relicto, eam urbẽ iuxta mœnia, quà mõs Olympus paululũ ab ea reflectit, & ſaxoſus tumulus qui eam ambit interrũpit, obſidẽt, poſtulãtes, ut urbe recipiant. Ita eñ quę uelint, impetraturos. Sin urbẽ oppugnare, et arietes murũ percutere cęperint, aliã rationẽ fore. Sed cũ ciues nõ modò à deditione abhorrerent, ſed quidã etiã in aciẽ egredi auſi, multos nobiles ſagittis proſtrauiſſent: ſtatim ut nõ expugnari poſſe munitio, primo pręſertim impetu uidebat. inde recedunt. Pruſæi uerò ad hoſtiũ diſceſsũ auctis ani

κρατήσας ὧν ταλῶνί πῃ ἔδοξαν, ἔγνω καὶ Λάρισαν αὐτῇ ἐπιβῆναι, καὶ δι᾽ Ἑλλάδος ἐλάσαι, καὶ χειρώσασθαι τὴν τοῦ Πέλοπος· κείνων ἀεί τὰ εἰλημμένα μικρά, καὶ τοῖς ἐμποδὼν προβαίνειν ὁδῶν, διὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀφέλειαν. συνάπτονται δὲ οἱ καὶ τῶν Ῥωμαίων τινές, καὶ μάλιστα τῶν εὖ γεγονότων, παρακαλοῦντες τὰς χώρας, καὶ τὰς τρίβους ὁμαλίζοντες, καὶ δι᾽ ἀπάτην καὶ δόλον τῷ πρωτοτόκῳ τῆς Μαρίας υἱῷ (τοῦτον γὰρ βασιλικῶς ἐσταλμένον, καὶ μετ᾽ εὐφήμων φωνῶν περιπεμπόμενον, ὥσπερ οἱ Θρᾷκες πρότερον, οὕτω καὶ Μακεδόνες τότε καὶ Θετταλοί, καὶ ὅσα εἰς Ἑλλάδα καθήκουσιν, ἀσμένως ἐδέχοντο) πρὸς ἀληθῆ πρᾶξιν, Μαρκεσίῳ καὶ Λατίνοις προοδοποιοί, καὶ τῶν πρακτέων εἰσηγηταί, καὶ τῆς πατρίδος προαγωγοὶ γινόμενοι. καὶ μαρκέσιος μὲν ἐθνῶν ὅτι μεγίστων καὶ πόλεων κρατίστων ἐγκρατὴς ἀμαχεὶ δεδείκνυτο, καὶ πολλῷ πλειόνων τῶν μεθ᾽ ἐκείνου στρατεύματος, εἰ πόλιν καὶ ἄνδρα κατ᾽ ἀριθμὸν τις ἐπιβάλλοι. ὁ δέ γε Βαλδουῖνος εἰς τὸ Βυζάντιον ἀφικόμενος, ἔγνω μηδ᾽ αὐτὸς ἡσυχῇ καθῆσθαι, μηδ᾽ ἀπόμαχον εἰκῇ τὴν ὑπό οἱ τεταγμένην οἰκουρεῖν στρατιάν, ἀλλ᾽ ἐς Ἀσίαν ταύτην διαβιβάσαι, καὶ τῶν ἐκεῖ παραστήσασθαι πόλεων, ἐξοτρυνθεὶς εἰς τοῦτο τὸ ἔργον πρός τε τῶν Ἑλλησποντίων Λατίνων, ὧν ἡ πόλις Πηγαὶ κατωνόμασται, καὶ τῶν Τρωϊκῶν Ἀρμενίων. ἤπειγον οὐδὲ βραχύ τι γοῦν καθυφῆκαν, τὸν Βαλδουῖνον φιλέγοντες, καὶ τοὺς ἄλλους κόμητας ἐξερεθίζοντες, ὡς εἰς προκείμενον ἕρμαιον διαβῆναι τὴν τῶν ἑῴων πόλεων χείρωσιν. περὶ μῆνα τοίνυν τὸν φυλλοχόον τῆς πόλεως ἐξίασιν ἐξ ἧς ὁ τοῦ Βαλδουΐνου κασίγνητος, καὶ Πέτρος ὁ ἐκ Πλαντζῆς ὁρμώμενος, ἀνὴρ ἡρωϊκὸς τὴν ἰσχὺν καὶ πρὸς τῇ [illegible] Καλλιπόλει γενόμενοι, ἐς ἕω διαπλωΐζονται. καὶ ὁ μὲν Ἑρρῆς συμμίξας οἱ Τρωϊκὰ τοῖς Ἀρμενίοις, καὶ συμμαχίδας ἴλας ἐκεῖθεν ἐπισπασάμενος, ἐκάκου τὰς πόλεις, καὶ διετίθει κακῶς, ὅσαι μὴ ἐκείνῳ συνέβαινον. κρατήσας δὲ καὶ τῶν Ἴδης τοῦ ὄρους, καὶ διὰ τῶν ταύτης στενῶν διελθὼν, εἰς τὸ Ἀτραμύττιον προεχώρησεν. ὁ δ᾽ ἐκ Πλαντζῆς Πέτρος ἄρας ἐκ τοῦ τῶν Πηγῶν πολίσματος, τὴν ἐς τὸ Λοπάδιον στέλλεται. ἀπήντων δὲ αὐτῷ μετὰ πλείστων ῥωμαϊκῶν δυνάμεων περὶ τὸ λεγόμενον Ποιμανηνὸν οἱ περὶ τὸν Λάσκαριν Θεόδωρον. οἱ δὲ τὴν κατ᾽ αὐτῶν ἐμβολὴν τῶν Λατίνων οὐκ ἐνεγκόντες, οἱ μὲν ἐς φυγὴν ὁρῶσιν· ὁ δὲ Πέτρος ἐς τὸ Λοπάδιον ἄπεισι, μηδένα ἔχων τὸν εἰς χεῖρας ἰόντα, ἀλλ᾽ εὐείσιον πάντες μετὰ σταυρικῶν σημείων καὶ τῶν θείων λογίων δεξιουμένους αὐτόν, οἳ καὶ κακῶν ἀπαθεῖς διέμειναν. ὅπερ δὴ καὶ ταῖς λοιπαῖς συνέβαινε πόλεσιν, ὅσαι μὴ χειρῶν διὰ μάχης τοῖς Λατίνοις ἐγνώκασιν, εἰ καὶ πονηρὸν χρῆμα εἰς θεραπείαν Λατῖνος, φωνὴ ἀσύμφωνος Ἕλλησι, γνώμη φιλοχρήματος, ὀφθαλμὸς ἀπαιδαγώγητος, γαστὴρ ἀκόρεστος, ὀργίλος καὶ δριμεῖα ψυχή, καὶ χεὶρ διψῶσα τὸ ξίφος διὰ παντός. πεῖραν δὲ καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει τῇ Προύσῃ λαβεῖν οἱ Λατῖνοι θέλοντες, καὶ γνῶναι πρὸς οὓς ἀσφαλεῖ μηδὲ προσαχεῖν σφίσι Προυσαεῖς, ἀλλὰ σῖτα προσυνενηνοχότες διαρκῆ πρὸς πολιορκίαν χρονίαν, καὶ τῇ θέσει τοῦ τόπου πιστεύοντες, μὴ ἄν ποτε βίᾳ ἁλῶναι, ὅτι καὶ ἐπὶ γηλόφου ἵδρυται Προῦσα, καὶ τεῖχος ὀχυρὸν περιβέβληται· ἄραντες ἐκ Λοπαδίου τῇ Προύσῃ προσίασι, καὶ τὸ μεσημβρινὸν τεῖχος διαλαχόντες, καθὸ δὴ ὄρος ὁ Ὄλυμπος ἀναχωρεῖ βραχὺ τῆς πόλεως, ὅ δὴ πετρώδης λόφος τὴν πόλιν διαλαμβάνων, [illegible] ἐκεῖσε τὴν ὅλην τῆς χώρας διάζωσιν, φύλαττον, σὺν φόβῳ αἰτούμενοι, τὴν πόλιν σφᾶς εἰσδέξασθαι, ὡς οὕτω τῶν πρὸς βουλῆς ὧν τευξόμενοι, ὅπερ ἀνάγκη μὴ εὑρεῖν ὕστερον, ἢν εἰ τὴν μὲν πόλιν ὡς εἰς χείρωσιν αὐτοὶ προσβάλλοιεν, τὰ δὲ τείχη ταῖς ἑλεπόλεσι τύπτοιντο. μηδὲν δὲ φρονούντων πρὸς ταῦτα φιλότιμον τῶν ἔνδον, φασὶ δὲ καὶ θαρρησάντων τὴν ἔξοδον, καὶ πολλοὺς τῶν ἐπισήμων βαλόντων βέλεσι, καὶ καταβαλλόντων αὐτίκα, ὡς οὐχ αἱρετέον ἔδοξε τὸ τεῖχος, καὶ μάλιστα ταῖς ἐξ ἐφόδου προσβάλλουσιν, ἐκεῖθεν μεθίστανται. οἱ δὲ Προυσαεῖς πρὸς τὴν τῶν Λατίνων ἄπαρσιν ἔτι μᾶλλον πλαθύ-

πλασθέντες φρονήματος, ὑπὲρ πλείους ἐνίκαντο. τὰ δ' αὐτὰ ἔδρων, καὶ οἱ τῶν ὑπερδεξίων ἐλάβοντο, δι' ὧν τὸ πολέμιον ᾔει. οὐ βραχεῖς δὲ καὶ ἀποστάντες λατίνων, ἴσα τοῖς μὴ δεξαμένοις λατίνους ὑπὲρ λατίνων ὡπλίσαντο, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. ὅμως δὲ καὶ οὕτω τὰ λατίνων αὖθις ἐπικρατέστερα, καὶ σφαγαὶ προὔβησαν συχναὶ καὶ ἄλλῃ μὲν, ἀλλὰ δὴ καὶ περὶ τὸ πόλισμα τῆς καισαρείας. τῶν γὰρ ῥωμαίων τινὲς τῶν ἐκεῖ τὴν σημαίαν ἀνελόντες, ἥ τις προηγεῖτο τοῦ λατίνων στρατεύματος, καὶ ταύτην ἐπί τινος γηλόφου στήσαντες, καθ' ἑαυτῶν ἐπεσπάσαντο τὰ μετεπόμενα τάγματα, πρὸς μὲν τὸ προηγούμενον σημαῖον ἑπόμενα. ὑπὸ δ' ἐκείνων, ὡς ἔγνωσαν ῥωμαίους ὄντας, τρεπόμενα, καὶ ῥᾷστα καὶ τάχιστα τούτους τρεψάμενα, καὶ κακῶς διαθέμενα. τὰ ἴσα δὲ τούτοις καὶ ὁ φιλαδελφεὺς θεόδωρος πειρώμενος διαπράξασθαι, διὰ μάχης χωρεῖ τῷ ἐρρίκῳ, περὶ τὸ ἀτραμύττιον διατρίβοντι. ἀμέλει καὶ μὴ προσδοκίμως ἐπιὼν τῷ ἀνδρὶ, τὰ μὲν πρῶτα πρὸς τὸ πλῆθος, ὃ ἐπήγετο, ἀκνῆσαι τοῦτον πεποίηκε. ὡς δὲ διακινδυνεύειν ἔδει τῷ ἐρρίκῳ λοιπὸν, ἱππέας εἰς παράταξιν διατίθησιν· οἳ δὲ ὀρθὰ τὰ δόρατα ἀνατείναντες, τὴν ἐκ τῶν ῥωμαίων ἐγχείρησιν ἀνέμενον. ἐπεὶ δὲ ῥαθύμως εἶχον ῥωμαῖοι πρὸς τὴν τῆς μάχης πρωτόρμησιν, ὥσπερ τινὰ δράκοντα φλογωπὸν ἑλικοῖς λοξευόμενοι στρατεύματι, καὶ φολίσιν ἐπιφρίσσοντες ὅπλων. καὶ ὡς εἰς χάσμα διανοιγόμενον σώματος τοῖς ἑκατέρων τῶν κεράτων ἀναπτύξεσι, πρὸς δὲ τὰς ἐπελάσεις ἀτονώτερον ἔχοντες καὶ νωθέστερον· ὡς ἀφ' ἑνὸς συνθήματος οὗτοι τὰ ξυστὰ ἀπευθύναντες, καὶ περὶ τὸ σύνηθες ἀλαλάξαντες, αὐτοῦ δὴ τοῦ ἐρρίκου τῶν ἄλλων προπηδῶντος, καὶ διὰ μέσων τῶν πεζῶν τὸν ἵππον ἐλάσαντος, διασκεδάζουσι ῥωμαίους, καὶ σφίσιν ἐπικείμενοι φεύγουσι, φόνον [illegible] πλείστους ἔθεντο, οἷα τῶν ἱππικῶν ῥωμαίων καὶ πρὸς τὴν πρώτην ἔμπτωσιν τῶν λατίνων καὶ τὴν τῶν δοράτων ἀκόντισιν, ὅλοις ἀκράτοις τοῖς ῥυτῆρσι, καὶ τὰς πεζικὰς τάξεις προδεδωκότων ὡς κράτιστον τοῖς ἀντιμάχοις καὶ προνομήν. καὶ τὰ δὲ μὲν τὰ κατ' ἀσίαν ἐφέρετο. τὰ δὲ θετταλὰ τέμπη ἐκπερᾶν λαβὼν μαρκέσιος ὑφ' ἡγεμόσι ῥωμαίοις, ἦγε διὰ ταχέων γε τοῖς μὴ ὀρεινοῖς τὴν δύναμιν, ὥστε καὶ ἐλάσαι τὰ πεδινὰ τῆς λαρισσαίων κατέχων σὺν τοῖς ἄκρας ἐφεστῶτας ῥωμαίους, καὶ τὰς ὑπερβολὰς τηροῦντας ἐπιμελῶς, αἳ τὸν μὲν πηνειὸν ποταμὸν ἐς τὸ στενότατον πάντῃ ξυνάγουσιν, ὡς καὶ καχλάζειν ἐν πολλοῖς ἐκεῖ μέγα τὸ ῥεῖθρον, καὶ τὰς ὄχθας ἐπὶ τοῦ κτύπου ἀντιπιμπλᾶσαι ἠχῶν. ὁδοὶ δὲ τὰς τῶν ὀρῶν ὑπερβάσεις μίαν ἀτραπὸν παρέχουσι, συνεπτυγμένην καὶ ταύτην, καὶ χαλεπὴν τοῖς βαδίζουσιν, ὥστε πεζοῖς μόλις ἐκεῖ τεσσάρων ἀσπίδων αὐτῇ ἀναπτύσσεσθαι, ὑπὸ πετρῶν λισσάδων καὶ ποταμίου ῥεύματος ἐς τὸ πάντῃ συνωσθεῖσαν στενόπορον. ἐκ δὲ λαρίσσης ἄρας, προὐχώρει τοῖς ἔμπροσθεν, μηδενὸς εἰς χεῖρας αὐτῷ προσιέναι θαρρεῖν ἔχοντος. ὀψὲ δὲ καὶ μόλις περὶ τὰς θερμοπύλας λόχον ὁ σγουρὸς λέων ὑποκαθίσας, μηδὲν ἔν τι καὶ δράσας γενναῖον, ἀλλὰ καὶ πρὸς μόνην τὴν τῶν ἱππικῶν λατίνων ὄψιν ἀλλοφρονήσας, φυγὰς ἐκεῖθεν ἐς τὴν ἀκροκόρινθον ᾤχετο. ὁ δὲ σγουρὸς οὗτος ἐκ τῆς ναυπλίου γεγενημένος, χρόνον μέν τινα τὴν ἐκ τῆς γονῆς βίᾳ μᾶλλον, ἢ πειθοῖ κατεῖχε, πατρῷόν τι μέτρον ἀναπληρῶν, καὶ χρώζων οὐχ αἱμάτων καθαρεῦον πλήρωμα. ἀλλὰ δὲ τῷ τῶν πραγμάτων ἀνωμάλῳ ἐπιδιδοὺς, καὶ τοῖς στασιώδεσι καιροῖς οἰδαινόμενος, μέγας ἐκ μικροῦ πρόεισιν, ὡς οἱ χείμαρροι τοῖς ὄμβροις, καὶ τοῖς βιαίοις τὰ πνεύματα κύμασι. τὸ δ' ἱππόβοτον ἄργος ὑποποιήσας, καὶ ἐκεῖ τὸν δὲ τὴν κόρινθον λῃσάμενος, καὶ προϊὼν ἀεὶ τοῖς λῃστεύμασιν, ὥστε καὶ τὰς ἀθήνας αὐταῖς προσέβαλε μετὰ πολεμικῶν νηῶν καὶ τῆς ἰσθμοῦ διελθόντος στρατεύματος, ἐλπίσι θαλπόμενος, ὡς [illegible] κρατήσει τῆς ἀκροπόλεως, ἢ τῷ ἑλεπόλεις ἐκεῖ στήσας, ὡς ἀπόλεμον φρουρὰν τὸ γοῦν ἐκμαχούμενος. ἦν δ' ἀναπεμπάζων φρεσὶ, καὶ ἀνηνύτοις διανοούμενος, τὰ μὴ πέρας ὅλως δεξόμενα.

ὁ γὰρ

mis, maiorib. copijs Latinos à tergo urgebant. Idem & alij faciebant, montanis occupatis, per quę hostibus transeundũ erat. Neq; pauci à Latinis defecerũt, & eos æquè oppugnarunt ac ij qui eos non receperant, & multos occiderunt. Nihilominus tamẽ etiã sic res Latina superior fuit, cædesq; multæ cùm alibi, tum ad urbẽ Cęsaream factæ sunt. Nam Romani quidã signifero, qui Latinorũ exercitũ antecedebat, occiso, uexilloq; in tumulo collocato, cohortes quę sequebant illo cõspecto ad se pellexerũt, à quib. ubi Romanos esse cognouerunt, facilimè ac celerrimè pfligati ac malè multati sunt. Idẽ institutũ Theodorus Philadelphiẽsis imitanis, Erico circa Adramyttiũ agẽti arma infert, ac inexpectato superuẽtu et multitudine principiò terrorem incutit. Sed cũ Erico Martis alea tẽtanda uiderẽt, equitũ aciem instruit: qui hastis in altũ elatis, Romanorũ cõgressum expectabãt. Qui cũ à lacessendo abhorrerent, & instar flãminuomi serpentis anfractib. copiarũ sese flecterent, & squamis armorũ horrerẽt, & utriusq; cornu explicatione uelut hiatũ quendã præ se ferrẽt, & tamen segnius atq; ignauius inuaderẽt: Latini ueluti signo dato directis hastis, & clamore de more sublato, ipso Erico ante alios erumpente, & per mediã hostiũ aciẽ equo perrumpente, Romanos dissipant, & fugientibus incumbentes plurimos occidunt. Nam Romani equites ad primã Latinorũ impressionẽ, & hastarũ directionem, concitatis equis fugientes, pedestres ordines hostib. trucidandos reliquerant, & spoliãdos. Hoc Asię statu, Marchio per Thessala Tempe Romanis ductorib. egressus, copias in locis non mõtanis adeò celeriter duxit, ut in Larissę campestria perueniret, ignaris Romanis qui montiũ cacumina accuratis excubijs tenebãt: quibus Peneus fluuius ubiq; in angustissimũ alueũ coactus, in magnos fluctus attollitur, ripis resonantibus: & unũ, eumq; angustũ tramitẽ & transitu haud facilẽ aperiũt, ut uix quaterni milites prę rupibus & torrẽnbus possint incedere. Larissa digressus, ulterius pergebat, nemine resistere audente, donec serò ac uix tandẽ Scurus Leo circa Thermopylas insidias ei struxit. sed nullo forti edito facinore, ad solũ conspectũ Latinorũ equitũ territus, Acrocorinthũ cõfugit. Scurus hic Nauplio ortus, aliquandiu ui magis q̃ uolũtate populariũ principatũ tenuit, à patre susceptũ, ad cuius imitationẽ nõ sine sanguine imperauit. Sed cõfusione rerũ auctus, & turbulentis tẽporibus ut torrentes imbribus, & turbinibus undæ, tumefactus, è paruo magnus extitit. Argos dolo, Corinthũ latrocinio cæpit: & grassando subinde progressus, ipsas Athenas cũ bellicis nauibus, & exercitu per Isthmum traducto est adortus: ea spe se arcis facilè potiturum, aut machinis adductis imbelle præsidium facilè territurum. Cæterùm ea agitabat animo, & frustra conabatur, quæ ad exitum perduci non poterant.

Nam

Theodorus Philadelphensis ab Erico profligatus.

Marchionis in Græcia grassationes.

Leonis Scuri Nauplij tyrannis.

Michael Choniates archiepiſcopus Athenienſis Scurū placat.

Nam Athenarū ſummus paſtor Michael Choniates, frater meus, meus inq̃ (nam laudi mihi duco cognationem eius, et ei me ſanguine propinquū eſſe gaudeo, licet à uirtute & eloquentia eius remotiſsimus) cum ſui muneris eſſe intelligeret, conſilio & precibus rempub. iuuare: Scuri caſtris uiſis, piè cum eo agere inſtituit, an hominē, præſertim non ignotū, ſed ſæpè collocutū, amouere poſſet. Itaq; ex urbe tanq̃ ſuperiore loco monitorum ſagittas eiaculatur, & paſtorali ſunda, diuina uerba iacit. aliquando etiam ſpiritualibus minis, tanq̃ arietibus, animū illius ſternere inſtituit. Nō enim decere eū, qui Chriſtianus ſit, & inter Romanos nomē ſuum profiteaẽ, Romanos bello petere: niſi fortè ſolis labijs Chriſtianū agat, ut & ueſte & lingua dūtaxat Romanū, corde uerò à Chriſtianis ſit remotiſsimus. Quā uerò cauſam habeat oppugnandi Athenas? Nam Argiuis ob uicinitatē poſſe forſitan aliquid crimini dare, quo illorū expugnatio excuſetur: quēadmodū & Corinthijs nuper archiepiſcopi eorū crebras inſidias obiecerit, unde Romanū exercitū Naupliū accurrere, & naues hoſtiles appellere uiderit. Athenienſes uerò & ipſum ut locis diſtēt, ita nihil inuicē habere negocij, et ab omni æmulatione remotos eſſe. Cum urbis porrò ſacerdote nihil intercedere, niſi pia et ſpiritualia commercia: q̃niā hunc ipſe patrē & paſtorē appellare nunq̃ recuſarit, & ſuauitate orationis eius magis afficiaẽ q̃ mellis dulcedine, eaq; ſemp frui cupiat, hic uerò ipſum in ſpiritualiū liberûm numerū retulerit. Ac huiuſmodi armis uſus Michael, precabaẽ, ut inde recederet. Scurus uerò nō diſſimulanter prætendens, ſe uim poſſe facere: & tempora intueri iubens, quæ pro uirib. quenq̃ agere monerēt, cum omniū urbiū princeps afflictiſsima eſſet: deniq; poſtulabat, ut quidam adoleſcens ad necē ſibi dederet. quem etſi alius aliquis, etiam nō petenti libentiſsimè dedidiſſet, ut ſemen iniquum, & multis autorē interitus, peſsima quæq; & manu et conſilio contra patriā machinari ſolitū: ille apertū patriæ perſecutorē & ſpiritualis nutricis Eccleſiæ uiolatorē & inſidiatorē, cuius uiolētos conatus ſæpius & ipſe expertus erat, in eorū numero habuit, quos Euangelicè diligeret, neglectoq; Scuro ſupplicē defendit. Sed cum leonē illum ſapientibus hiſce monitis placare non poſſet, aſpidis in morem ultrò aures obturantē, & omnis generis tela in arcē conijcientē: orato Deo ut in nefariū hominē & ſubnaſcentiū malorū autorem, cladē omnē conuerteret, machinas & ipſe in mœnibus diſponit, ibidemq; ſagittarios & funditores collocat. Nam quid ille ad propulſandos hoſtes non effeciſſet, uir omni doctrina ſacrarum & profanarū literarū perpolitus, ſummaq; facūdia ornatus? qui ſi uoluiſſet, igni pluere ſuper temerarios, aut crabrones in exercitū immittere potuiſſet, aut aliquid aliud eis perniciosum diuinitùs imperrare. Neq; enim cunctatus eſſet Deus, ſi manus ille ſuſtuliſſet, aut

labia

ὁ γὰρ ἀρχιποίμην Ἀθηνῶν Μιχαὴλ ὁ Χωνειάτης, καὶ σύγγονος αὐτὸς ἐμός, ναὶ ἐμὸς (ἐγκαλλωπίζομαι γὰρ τῇ ὁμογνιότητι, καὶ χαίρω καθ' αἷμα τῷ ἀνδρὶ συναπτόμενος, εἰ καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ λόγου κατὰ διάμετρον ἐνδίσταμαι) τὸ οἰκεῖον λαχὼν ὀρθῶς τῶν αὐτοῦ βουλῶν καὶ εὐχῶν ἐξεχόμενος, ἐπεὶ παρεμβαλόντα ἐθεάσατο τὸν σγουρόν, ἔγνω δεῖν μετὰ πειθοῦς θεοφιλῶς, εἴ πως ἐκεῖθεν ἀναστῆσαι δυνηθείη). μηδ' ἄλλως ἀσυνήθως ἔχοντα πρὸς αὐτόν, ὃν καὶ λόγοις ἐληλυθότα πολλάκις. καὶ δὴ ὡς ἐξ ὑπερδεξίου τῆς πόλεως τοξεύματα παραινέσεων βάλλεται, καὶ τῇ ποιμαντικῇ σφενδόνῃ ἀκροβολίζεται, διὰ θείας θεοπνεύστους ῥήματα. ἔστι δ' ὅπῃ καὶ ὡς ἐξ ἑλεπόλεων τῶν πατρικῶν ἀπειλῶν πειρᾶται καταστρέφειν τὸ ἐκείνου φρόνημα, μὴ δεῖν λέγων ἐκ χριστοῦ καλούμενον, καὶ ῥωμαίοις συνεξεταζόμενον, διὰ μάχης ῥωμαίοις χωρεῖν, εἰ μὴ πιστεύεται μόνοις χείλεσι τὸ χριστώνυμον, ὡς ἐσθῆτι καὶ γλώττῃ τὸν ῥωμαῖον ὁμόφωνον, τῇ δὲ καρδίᾳ πόρρω πλάζοιτο τῶν καλουμένων ἐκ χριστοῦ. τί δὲ καὶ ἔχοι ἀθηναίοις ἐπεγκαλεῖν, τῇ ἀττικῇ ἐπιστρατεύων; τοῖς μὲν γὰρ γείτοσιν ἀργείοις ἔχοι ἄν τι καὶ ἐπάγειν ὡς ὁμόροις αἰτίαμα, ποιοῦν αὐτὸν ἐνδόσιμον ὅπως δὲ τῆς ἐκείνων καταδρομῆς· ὡς ἄρα καὶ κορινθίοις πρόσεστί γε ἔνοχον ἔγκλημα, τὰς τοῦ ἀρχιποιμένος [illegible] κατ' αὐτοῦ πολλάκις ἐπιβουλάς, ὅποθεν καὶ τὸ ναύπλιον στρατιὰν ῥωμαίων ἐπιδραμοῦσαν ἑώρακε, καὶ νῆας εἰς αὐτὸ καταπλευσάσας πολεμικάς. ἀθηναῖοι δὲ καὶ αὐτός, ὥσπερ τόποις ἀφεστήκασιν, οὕτω καὶ τοῦ ἔχειν πράγματα, ὧν κατ' ἀλλήλων χωρεῖν φιλονείκως, πλεῖστον ὅσον διείργονται. τὰ δὲ πρὸς τὸν ἱερέα τῆς πόλεως, οὐδὲν ὅτι μὴ τὰ πάντα θεοφιλῆ καὶ πνευματικά, εἴγε ὁ μὲν πατέρα καὶ ποιμένα τοῦτον ὀνομάζειν οὐδέ ποτε ἀπηνήνατο, καὶ τὰ τῆς αὐτοῦ γλώττης ῥήματα, ὅσα καὶ γλυκὺ μελίκηρον βλύζοντα ὀρεκτία διὰ παντὸς ἐφίεσθαι. ὁ δὲ παισὶ τοῖς ἐκ πνεύματος τὸν σγουρὸν ἐνέγραφε, καὶ τοιοῖσδε χρώμενος ὅπλοις, ἐκεῖθεν ἠξίου τοῦτο τὸν ἄνδρα μεταχωρεῖν. ὁ δὲ τὸ δύνασθαι βιάζεσθαι πρόφασιν ἀπαραίτητον καὶ ἀπαρακάλυπτον προβαλλόμενος, καὶ τὸν καιρὸν προάγων, ὁρᾶν παντὶ τὸ πρὸς ἰσχύος δρᾶν ὑποβάλλοντα, ὡς οἷα τῶν πόλεων πασῶν κορωνίδος τὰ τοῦ ὅλου [illegible] χάσκα. ἔτι δὲ καὶ ἵνα νεανίαν ἐκδοθῆναί οἱ πρὸς θάνατον, πολὺς ἐνέκειτο ἐκζητῶν, ὃν ἄλλος μέν, καὶ μὴ αἰτουμένῳ, μετὰ περιχαρείας προύδωκεν ἄν, ὡς σπέρμα ἄδικον καὶ ἄνομον κείνον, ὡς πολλοῖς παραίτιον ἀπωλείας, καὶ πᾶν ὅ,τι χείριστον κατὰ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος τῆς ἀττικῆς, καὶ χειρὶ καὶ γνώμῃ διαπραξάμενον. ὁ δὲ τὸν λαμπρὸν διώκτην τῆς [illegible], καὶ τῆς κατὰ πνεῦμα τιθηνοῦ ἐκκλησίας ὑβριστὴν καὶ ἐπίβουλον, καὶ τὴν χεῖρα κατ' αὐτοῦ πολλάκις ὁπλίσαντα, τοῖς φιλουμένοις εὐαγγελικῶς ἐγγράφειν, καὶ προΐεπων ὡς προσέφυγε, τὸν σγουρὸν παραλέλοιπε. ὡς δ' οὐκ εἶχε καὶ πείθειν ταῖς σοφαῖς ταύταις ὑποθημοσύναις ἐκεῖνον τὸν θηριώνυμον, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ κατ' ἀσπίδα κωφεύουσαν ἑκόντι τὰ ὦτα πρὸς ταῦτα ἑώρα βύοντα, καὶ βέλη παντοδαπὰ τοῖς ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ἀφιέντα, ἐπὶ τὸν αὐθέντην καὶ αἴτιον τῶν φυομένων κακῶν, ἅπαν ἀποτρόπαιον τραπέσθαι θεὸν ἱλασάμενος, τῶν τειχῶν ἄνωθεν κἀκεῖνος ἀνθίστησι μηχανήματα, καὶ τοῖς τείχεσιν ἐφίστησι τοὺς βάλλειν ἐκ χειρὸς δυναμένους. καὶ τί γὰρ οὐκ ἂν διαπεπράχει τῶν πολεμίων εἰς ἀνασόβησιν, ἀνὴρ ἥκων διὰ πάσης σοφίας, καὶ παντοίαν μάθησιν λογικήν, ὡς [illegible] ἕτερος ἰδίων ἔσαι τι θυραῖον καὶ ἔσαι ἡμίτροφος; εἰ δ' ἐβούλετο, εἶχεν ἂν καὶ πῦρ ὕσειν ἐπ' ἀτασθάλοις, ἢ σφῆκας ἐπαφεῖναι τῷ στρατοπέδῳ, ἢ τί τι ἕτερον ἐκείνοις ὀλέθριον αἰτήσασθαι θεόθεν καὶ λήψεσθαι. οὐ δὲ γὰρ ἂν τὸ θεῖον ἐβράδυνεν, εἰ χεῖρας ἐπῆρεν ἐκεῖνος, ἢ

χείλη

ἢ χείλη διήρθρωσεν ἐκεῖνα πρὸς θεοῦ ἐπίκλησιν. ἀπῆγε δ' αὐτὸν τοῦ τοιούτου τι ὅλως διανοῆσαί τε καὶ διαπράξασθαι, ὁ τοὺς υἱοὺς τῆς βροντῆς ἐπισχὼν τὸ πῦρ ὑψόθεν καταγαγεῖν, ἐν τῷ εἰπεῖν, οὐκ οἴδατε ποίου ἐστὲ πνεύματος; πρὸς οὖν τοιοῦτον ἀντίμαχον ὅτε μὲν ἰδεῖν τὴν τακτικὴν, ὅτε δὲ ἐν λόγοις πολὺν, ὅτε δὲ τὴν ἀρετὴν ἀπαράμιλλον, ὁ ἀντίπαλος σγουρὸς ἐπεὶ ἑώρα, καὶ γνοὺς ὡς εἰκῆ ταῖς τῆς ἀκροπόλεως ῥαχίαις διακινδυνεύει, τὸν θυμὸν ἐκσκηπτίζει περὶ τὴν πόλιν, ἧς οὐκ εἶχε χειρώσασθαι τὴν ἀκρόπολιν. καὶ δὴ τοῖς οἰκοπέδοις ἐνίησι πῦρ, καὶ περινομεύει τῶν ζώων τὰ ἐς ζεύγλην καὶ δίαιταν ἐπιτήδεια· καὶ μεθ' ἡμέρας ἱκανὰς ἀπαναστὰς, ταῖς θήβαις προσβάλλει ταῖς ἑπταπύλοις. καὶ ταύτας ὡς ἐξ ἐφόδου κρατησάμενος, ὅλον τείνει πρὸς τὰ πρόσω τὸ πρόθυμον. ἄκρων θερμοπύλας διιὼν, καὶ τῆς οἴτης ὑποκαταβὰς, ὡς λάρισσαν ἧκεν, καὶ τῷ βασιλεῖ ἀλεξίῳ συγγίνεται (οὗτος γὰρ τῶν τοῦ βορρᾶ πλευρῶν κατασυρεὶς, καὶ τῆς ἐν πόλεσιν ἀρχούσης ἐκσφαιρισθεὶς, τοῖς θετταλοῖς προσβάλλει τέμπεσιν) ἔνθα δὲ καὶ τῆς ἐκείνου θυγατρὸς εὐδοκίας εὐνέτης γίνεται. αὕτη δὲ στεφάνῳ συναφθεῖσα πρότερον τῷ ἀρχηγοῦντι τῶν τριβαλλῶν, παρὰ μὲν ἐκείνου ἐκβεβλημένη ἐξεπεπτώκει· τὸ δὲ βυζάντιον καταλαβοῦσα, ὡς γυναῖκα ἄγεται ὕστερον μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἀπόδρασιν, ἀλεξίῳ τῷ δούκᾳ, ὃς ἐπωνομάζετο μούρτζουφλος, καὶ τὰ σκῆπτρα τῶν ῥωμαίων λοῖσθος ἐνεχειρίσατο. πλὴν οὐδ' οὗτος ὁ δούκας ἕως γήρως καὶ πρεσβείας τῇ εὐδοκίᾳ συνῴκισεν. ὁ γὰρ ταύτης πατὴρ ἀλέξιος, οὐκ οἶδ' ὅ,τι παθὼν, σὺν δόλῳ τὸν ἄνδρα συνέλαβε, καὶ κακῶς ἐς τὰς κόρας διέθετο, πλάνης πλανήτην μισῶν κομιδῇ, καὶ φυγὰς βασιλείας, τῷ ἐκπεσόντι ταύτης αὐτικαθελόμενος. μετ' οὐ πολὺ δὲ τινα χρόνον τῆς τυφλώσεως, εἰς χεῖρας ἐμπεσὼν τῶν λατίνων ὁ δούκας, εἰς τὸ βυζάντιον ἀνακομίζεται· καὶ ὑπὸ δίκην ἀχθεὶς, ὡς τὸν ἑαυτοῦ κύριον καὶ βασιλέα συλλαβὼν, καὶ τοῦ ζῆν ἐξαγαγὼν δι' ἀγχόνης, ἀπελογήσατο μὲν, ἐκεῖνον προδότην τῆς πατρίδος ὀφθῆναι, καὶ ἄξιος τὰ εἰκότα παθεῖν· μὴ μόνον δὲ εἰ ταῦτα διαπεπρᾶχθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις, οἷς κατ' οἰκείωσιν καὶ γένος ἐκείνῳ συνήπτοντο. οἱ δὲ μὴ προσχόντες οἷς εἴρηκεν, ὅτι μὴν οἷς ἔτι ᾄδων ἀπᾶρ τὰς ἀκοὰς ὁπόσον ὑποσχόντες, καταψηφίζονται θάνατον τοῦ ἀνδρὸς καινότροπόν τι καὶ βιαιότατον. εἰς γὰρ τὸν ἐν τῷ ταύρῳ ἱστάμενον ὑψηλὸν κίονα τοῦτον ἀναγαγόντες, βάλλουσιν ἐκεῖθεν κάτω. ὁ δὲ ἐπὶ πόδας μέχρι τινὸς κατιὼν, εἶτα ἀνατραπεὶς κάτω κάρα, καὶ μετὰ βραχὺ καταῤῥαγεὶς δύσμορος, διεῤῥῆξεν οἰκτρότατα τὴν ψυχήν. τῇ γοῦν εὐδοκίᾳ συναφθεὶς ὁ σγουρὸς, τοῦ μαρκεσίου τῇ ἑλλάδι προσάγοντος, αὐτὸς ὡς μικρῷ πρόσθεν εἰρήκαμεν, τὸ ἐν θερμοπύλαις ἐτήρει τράγος, καὶ τὸ ἐπικείμενον ταύταις σκιόεν ὄρος καὶ ὑψικόρυμβον, καὶ τἆλλα ὁπόσα τὴν ἑλλάδα δυσπρόσοδον τίθησιν. ἀλλὰ καὶ οὕτω παρὰ πᾶσαν εὐμάρειαν οἱ ἐκεῖσε τῷ μαρκεσίῳ ὑπεχώρησαν, ἀγεννεῖ καὶ καταβεβλημένῳ φρονήματι, καὶ προσχωρεῖν ἀεί πως ἐγνωκότι τοῖς κρείττοσι, καὶ ταῦτα μὴ στρατιὰν ἄγοντι μυριάριθμον, μηδὲ συμβαίνουσαν ταῖς γνώμαις, ἀλλ' ἀσύμφωνον ἐν πλείστοις, ὡς ἐκ πολλῶν ἁλισμένην πόλεων. ἐλάσας δὲ κατὰ τῆς βοιωτίας αὐτῆς, ὡς ἄν τις ἐπανήκων οἴκαδε χρόνιος, ὑπὸ τῶν καδμείων ἀσμένως προσδέχεται. παρελθὼν δὲ, κρατεῖ καὶ τῆς ἀττικῆς, καὶ τῇ ἀκροπόλει φρουρὰν ἐγκαθίστησιν. εἶχε δὲ ὁ προεδρεύων ἱερατικῶς τῆς πόλεως, ὥσπερ σγουρὸν πρότερον, οὕτω καὶ τότε μαρκίσιον ἀποπέμψασθαι· μὴ εἶναι δὲ δοκιμάζων καιρὸν ἀντιστάσεως, οἷα τῆς ὅλης βασιλίδος ἁλούσης, τῆς δ' ἑσπερίας καὶ ἑῴας ὑπὸ ῥωμαίοις λήξεως τῇ σκιᾷ ὑπεισιούσης τοῦ λατινικοῦ δόρατος, ἀναιμωτὶ τοῦ ὀχυρώματος ὑπεξίσταται).

ὧδε

aut labia ad inuocationē numinis aperuiſſet. Sed à tali uel cogitatione, nedū facto, cum abduxit is qui filios tonitrui cōpeſcuit, ne ignem cœlo elicerent, cum diceret, An neſcitis cuius ſpiritus ſitis? Scurus autem deſperata uictoria aduerſarij, aciei inſtruendæ tam periti, tam diſerti, tam incomparabili uirtute præditi, & irrita oppugnatione rupium arcis intellecta, iram ſuam contra eam urbē extimulat, cuius arcem expugnare non poterat: uillas incendit, greges armentaq́ rapit, & poſt dies aliquot ſoluta obſidione Thebas oppugnat: quibus primo impetu captis, ulterius contendit: ac Thermopylis ſuperatis, per Oetam montē deſcendendo, Lariſſæ cum Alexio imperatore ſe cōiungit. Is enim à Septentrionalibus lateribus auulſus, et urbe Imperatrice excuſſus, in Theſſalica Tempe peruenerat, ac filiā illius Eudociā uxorē ducit, quę prius Stephano Triballorū duci nupta, ab eoq́ repudiata, & Byzantiū reuerſa, poſt captā urbē & deſertā, Alexio Ducæ cognomento Murzuflo, qui Rom. imperiū poſtremus inuaſit, nupſerat. Sed ne is quidē illam ad ſenectutem uſq; tenuit. Nam Eudociæ pater Alexius, haud ſcio qua re impulſus, dolo eum cōprehenſum, luminib. orbauit, erro erroni infeſtiſsimus, & imperio deiectus ſimili calamitate conflictato inimiciſsimus. Neq; multo poſt excæcationē, à Latinis cōprehenſus Ducas, Byzantiū reducitur, & ob dominū & Imperatorē ſuū comprehenſum, & laqueo enectū, in iudiciū adductus, pro ſui defenſione attulit, illū patriæ proditorem extitiſſe, & dignas ſuo ſcelere dediſſe pœnas. Neq; ſe unū id feciſſe, ſed & reliquos illius cognatos. Verùm illi ſpreta eius oratione, & ijs quæ adiūgere cupiebat, planè repudiatis, capitis hominē cōdemnant, nouo et uiolentiſſ. ſupplicij genere. Nam in altiſsimā columnam quæ in Tauro ſtat, perductū, pręcipitant. Is uerò aliquandiu in pedes deſcendēs, deinde in caput ſubuerſus, et humi alliſus, miſerabiliter interijt. Scurus aūt ducta Eudocia, Marchione in Græciā tranſituro, ut paulo antè dixi, Thermopylarū anguſtias, & altum montē eis imminentem, cæteraq́ loca quæ Græciæ aditū intercludūt, accurate cuſtodiebat. Verùm nihilominus ille ijs locis facilimè potitus eſt, ob noſtrorum ignauiā ac degeneres abiectosq́ animos, ſubinde potētiores colere uolentiū: idq́, cum non magnum adduceret exercitū, nec inter ſe conſentientē, ſed pleriſq; in rebus, quippe ex multis urbibus collectū, diſsidentē. & cum ipſam Bœotiā inuaderet, tam cupidè ſuſceptus eſt, quàm quiſq; qui ex longinqua & diuturna peregrinatione domū reuertitur. Progreſſus, etiā Atticā potitur, & arci pręſidium imponit. Cum autem idē Archiepiſcopus, ut pridē Scurū, ita & tunc Marchionē propulſare poſſet: tamē tempus à reſiſtendo alienū eſſe ratus, quippe urbe Imperatrice expugnata, et tam Orientalibus quàm Occidentalibus ꝓuincijs Latinę haſtæ umbrā ſubeūtibus, citra dimicationē munitione cedit.

Scurus Alexij Imp. filiam Eudociam ducit.

Murzufli miſerabilis interitus.

Marchio Græcia potitur.

postremò Euboea quoque, omiſſa defenſione, ſupplices ad Marchionem manus tendit: & exercitui, Euripo concitatiori, pontẽ ſubſternit: & in ipſo freto caſtellum ædificatum, in eoq́; ſedentem exercitũ cernit, à quo mutabiles Inſularium animi & callida conſilia à defectione cohercerentur. Sed quid meam orationem barbari anteuertũt, & hiſtoriæ curſum occupant, nec ab ullo aduerſario detinentur? Nam hæc, ut Thebis ſpoliatis, & Athenis occupatis, in Euboeam tranſierint, adhuc refert: illi uerò, nõ ut pedites, ſed ut aeriæ uolucres, alis ſupra hiſtoriam euecti, ad Iſthmũ tendunt, oppoſitum ibi Romanum exercitum profligant, urbem in Iſthmo ſitam locupletem olim Corinthum intrant. Vnde Argos tranſeunt: Laconiam peruagati, impetum in Achaiam faciunt. Inde Methonem petunt: ad Pylum Neſtoris patriã contendunt: ad Alphæum etiam acceſſuros arbitror, ex eoq́; potos & lotos ueterem iucũdam fabulam audituros. fluuiũ eum Arethuſæ fontis Siculi, quem Italorum filij bibunt, amore liqueſcentem uereri, ne ſuæ aquæ ſucceſſus Latinorum & res quas cõtra Græcos geſſerint, inſcriptas, ad populares eorum perferre cogatur.

Latinorum celeres ſucceſſus.

Allocutio Alphei, & duratio de mutãda Latinorum fortuna.

Verùm ô Grece fluuie Alphee, latex per ſalſuginem manans potabilis, res auditu mira, amoris incendium: caue Græcorum calamitates Siculis Barbaris explices, aut cõmemores quantas res populares eorum contra Græcos geſſerint, ne choreæ ducãt, ne pæanes cãtentur, ne plures hoſtes appellãt: paulisper expecta, mul-
» tæ ſunt belli uices, teſſeræ inſtar uoluuntur res
» mortaliũ, nunc his nunc illis fauet uictoria: ne Alexandro quidẽ ferunt omnia ſucceſsiſſe ex ſentẽtia, nec Cæſaris fortuna caruit offenſionibus. Per ipſam Arethuſam te obteſtor, per amicitiã à ſalſedine intactã, per amatoriũ laticem.

Scurus Acrocorinthum confugit.

Sed ut ad inſtitutum redeam: Scurus his cladibus fractus, cum Argos & finitima oppida occupata eſſe cerneret, in Acrocorintho ut hirſuta beſtia in antro, aut ut draco in ſpelunca ſe abdit: quæ ueteris Corinthi arx eſt, in arduo monte ſita, ferè inexpugnabilis. Quare Marchio inde repulſus, cum Naupliũ quoq́; haud facilè expugnari poſſe cerneret, ob caſtellorũ munitionẽ, & defenſorũ conſtantiam: obſidionem utriuſq́; loci ducere inſtituit: et ex aduerſo Acrocorinthi caſtellum ædificat, quà maximè oppugnari poſſe uidebãt. Ita Romanorũ Aſiani & Occidẽtales fines omnes, nondũ integro anno elapſo, Latinarum gentium armis ſeruiliter ceſsiſſent (iam enim deſignatus Imperator Balduinus, etiam Nicæam & Pruſam oppugnare inſtituerat) niſi Dominus, qui conſi-
» lia irrita facit, & gentes belli ſtudioſas diſsipat, noſtri defenſionem iam prorſus deficientium ſuſcepiſſet.

Alexius Imperij inſignia Halmyro commutat.

Nam profugus Imperator ad Marchionẽ profectus, panis & uini demenſo, Imperij inſignia cõmutat, cũ Euphroſyna coniuge in locum nomine Halmyrum (hoc eſt, ſalſuginoſum) fortunæ ſuæ reſpondentem, habitatum miſſus. Romani aũt, qui cum Imperatore auſugerant (quorum pleriq́; nobiles, bello nõ obſcuri, & Thra-

ὥσπερ οὐδ' Εὔβοια γενναῖον βλέπει τι ἢ ἐλεύθερον, ἀλλὰ καὶ αὕτη χεῖρα προτείνει, καὶ τοῦ παλιῤῥοίου πορθμοῦ ταχύτερον μεθαρμόζεται, καὶ ὑποστρώννυσι τῇ διαβάθραν εὐρουστέραν τοῦ Εὐρίπου στρατεύματι, καὶ φρούριον ὁρᾷ δειμάμενον ἐπ' αὐτοῦ γε δὴ τοῦ πορθμοῦ, καὶ στρατιὰν ἰζάνουσαν φρουρὰν πρὸς τὸ ἀνάῤῥουν ἀναπιέζουσαν δήπουθεν τὰ τῶν Εὐβοέων ἀγχίστροφα διαβούλια, καὶ τὸ τῆς γνώμης παλίμβολον ἐπισχήσουσαν. ἀλλὰ τί προφθάνει με τὸν λόγον τὸ βάρβαρον, καὶ τὴν ῥύμην τῆς ἱστορίας ταχυπετὲς ὑποφθάνει, καὶ οὐδὲ ποσῶς αὐτίκα ἐπέχεται; ὁ μὲν γὰρ ἔτι πονούμενον αὐτὰς τὰς Θήβας καὶ χειρουμένους Ἀθήνας, τὸ δ' Εὐβοίας ἐπιβαῖνον δείξασι· τὸ δέ, ὡς μὴ πεζέτερον ὄν, ἀλλὰ πτηνὸν ἢ ἀέριον ὑπερπτὰν τὴν ἱστορίαν χωρεῖ πρὸς ἰσθμόν, τροποῦται τὸ περὶ ἰσθμὸν προσεδρεῦον ῥωμαϊκόν, πρόεισιν εἰς πόλιν πρὸς ἰσθμὸν κειμένην, καὶ πάλαι ἀφνειὸν τὴν κόρινθον, μεθίσταται πρὸς ἄργος, περιπέτεται τοὺς λάκωνας, ἐπ' ἀχαΐαν ὅλον προσβάλλει, ἐκ τοῦδε τὴν μεθώνην μετέρχεται, καὶ ὁρμᾷ πρὸς πύλον τὴν πατρίδα νέστορος, οἶμαι δὲ ὡς ἀλφειῷ ἐπιστάν, ἀρύσεται τοῦ ῥεύματος καὶ λούσεται. καὶ μνήμην λήψεται παλαιοῦ χαρίεντος διηγήματος, καὶ μαθὼν τὸν ποταμὸν τῷ τῆς ἀρεθούσης ὑγραινόμενον ἔρωτι σικελικῆς πηγῆς, καὶ παῖδας ἰταλῶν ποτιζούσης, δείσει, μὴ καὶ αὐτὸ τυραννήσωσι τὸ ὕδωρ, γράψαι καθ' ὑγρῶν, καὶ δι' ἀλφειοῦ τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἐκεῖσε διαπορθμεύσει τὰ καθ' ἑλλήνων ἀνδραγαθήματα. ἀλλ' ὦ ἑλλήνων ποταμὲ ἀλφειέ, ῥεῦμα ῥέον διὰ ἅλμης πότιμον, ξενίζον ἄκουσμα, ἐμπύρευμα ἔρωτος, μὴ δὴ τὰ ἑλλήνων δυσπραγήματα τοῖς γε σικελίας βαρβάροις διαπορθμεύσῃς· μηδ' ἔκπυστα θείης ὅσα οἱ ἐκ σφῶν ἐπιστρατεύσαντες ἕλλησι, καθ' ἑλλήνων ἐμεγαλούργησαν, ἵνα μὴ χοροὶ ὦσι, καὶ παιᾶνες ᾄδωσι, καὶ πλέους κεκράγωσιν οἱ διάφοροι· βραχὺ δὲ ἐπίμεινον, ἀλλοπρόσαλλος ἡ μάχη, πεττευτὰ τὰ ἀνθρώπινα, καὶ νίκη ἐπαμείβεται ἄνδρας. οὐδ' ἀλέξανδρον φασὶ τὰ ἐπὶ πᾶσιν ἀπρόσκοπα, οὐδ' ἀδιάπτωτος ἡ τύχη πάμπαν τοῦ καίσαρος. ναὶ πρὸς αὐτῆς τῆς ἀρεθούσης, τῆς ἀνεπάφου ἅλμης φιλότητος, καὶ ἐρωτικοῦ νάματος. ἀλλ' ἄγε. ὁ δὲ δὴ σγουρὸς ἤδη τούτοις ἀπαγορεύσας, καὶ τὸ ἄργος ὁρῶν ἐχόμενον, καὶ τὰς περιοικίδας πόλεις συνειλημμένας, ὡς ἐς ἄντρον λάσιος θήρ, ἢ ὡς ὄφις ἑρπυστὴς εἰς χειάν, συναποφέρεται τὸ ἀκροκόρινθον. ὃ δὴ ἦν ἡ τῆς πάλαι πόλεως κορίνθου ἀκρόπολις, ἐπ' ἀναντοῦς ὄρους κειμένη, καὶ δυσάλωτος τοῖς προσβάλλουσιν. ἀπωσθεὶς τοίνυν τοῦ ἀκροκορίνθου μαρκίσιος, ἀλλὰ μηδὲ τὴν εἰς τὸ ναύπλιον πάροδον ῥᾳδίαν εὑρόμενος διὰ τὴν τῶν φρουρίων ὀχυρότητα, καὶ τὴν τῶν ἐμμαχομένων ἰσχυρότητα, χαρακοβολεῖν ἐφ' ἑκατέροις προτίθησι, ἐς δὲ τὸ ἀκροκόρινθον καὶ φρούριον ἀντίθετον ἀνίστησιν, ὃ μάλιστα ὁ χῶρος ἐπίμαχος κατεφαίνετο. ἦν οὖν ἂν τῶν ῥωμαίων ἀσιανά τε καὶ ἑσπέρια ὅρια, μηδὲ τελέως ἔτους περιεληλυθότος, τοῖς λατινικοῖς ἀπαξάπασι γένεσι δουλοπρεπῶς ὑποκύψαντα (ἤδη γὰρ καὶ ὁ εἰς βασιλέα χρισθεὶς βαλδουΐνος τῆς νικαίας καὶ προύσης τὸ ὅλον διαγωνίζεσθαι προὔθετο) εἰ μή γε ὁ βουλὰς ἀθετῶν κύριος, καὶ διασκορπίζων ἔθνη τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα, ἀντέλαβεν ἡμᾶς εἰς τέλος ἐκλελοιπότας. ὁ δὲ δὴ φυγὰς βασιλεὺς εἰς ὄψιν τῷ μαρκεσίῳ ἐλθών, ἄρτου μέτρου καὶ κοτύλης κεράσματος τὰ τῆς βασιλείας ἀντηλλάξατο σύμβολα, καὶ εἰς χῶρον τῇ τύχῃ φερώνυμον (ἁλμυρὸς ὁ χῶρος κεκλήσεται) τὰς διατριβὰς ποιεῖσθαι ἐκπέμπεται σὺν εὐφροσύνῃ τῇ ὁμευνέτιδι. οἱ τῷ βασιλεῖ δ' εἴπω συναποδράντες ῥωμαῖοι (ἦσαν δὲ τούτων οἱ πλείους ἐπίσημοι τὸ γένος, καὶ οὐκ ἀδαεῖς τὰ πρὸς πόλεμον, καὶ πατρίδας τὰς ἐν θρᾴκῃ πόλεις αὐχοῦντες) ἄθλον συνῶσαι καὶ ὅποι τῷ μαρκεσίῳ, καὶ τὰ δυνατὰ ὑπουργεῖν. ὁ δὲ μὴ χρῄζειν φάμενος ἔχειν ῥωμαίων στρατιωτῶν, οὕτως αὐτοὺς ἀπεπέμψατο. τῷ βασιλεῖ δ' ἔπειτα βαλδουίνῳ περὶ τοῦ προσδεχθῆναί οἱ προσέτεινον δέησιν. ὡς δ' ἔσχον ὅ φασι καὶ πάλιν κενὴν ἄδοντες, τῷ ἰωάννῃ προσίασιν, ὃς τραφεὶς ἐν τῷ αἵμῳ, καὶ γεννηθεὶς, μικροῦ πᾶσαν τὴν ὑπὸ ῥωμαίους ἑσπέριον ἐπικράτειαν διέφθειρε καὶ ἠφάνισε, πολέμοις ἐξαλικμῶν, σκυθικαῖς ἐφόδοις ἐξερημῶν, καὶ πολυτρόποις ἐκτρίβων κακώσεσιν. ὁ δὲ τούτους ἀσμένως προσδέχεται. ἦν γὰρ τὸ τῶν λατίνων ἀγέρωχον φρόνημα ὑφορώμενος, καὶ τὴν τούτων λόγχην, ὡς φλογίνην ῥομφαίαν, ὑποβλεπόμενος· ἐπεὶ καὶ περὶ φιλίας στείλας πρέσβεις, οὐχ ὡς βασιλεὺς φίλοις, ἀλλ' ὡς ὑπηρέτης δεσπόταις προσδιαλέγεσθαι σφίσιν ἐν τοῖς πρὸς αὐτοὺς ἐπετέτακτο γράμμασιν, ἢ μὴν ἀπεκδέχεσθαι σφᾶς κατ' αὐτοῦ τὰ ὅπλα βαστάζοντας, καὶ κείροντας κατ' οὐδὲν ἧττον τὴν μυσίαν, ἣν μὴ δέον κεκρατῆσθαι, τοῖς λυγείοις ῥωμαίοις ἐπαναστάς, κἀκεῖνον εἰς τὴν προτέραν τύχην ἐπαναλύοντας. διαφίησι τοίνυν ἐς τὰς πατρίδας ἐπανιέναι τοὺς ἐπήλυδας αὐτῷ ῥωμαίους ὁ ἰωάννης, καὶ δρᾶν ὃ δύνανται κακὸν τοὺς λατίνους, μετ' ἐμμεθόδων τῶν ἐγχειρήσεων, ἕως τὰ κατ' αὐτοὺς ὑπὲρ τὸ κρεῖττον ἐκεῖνος διάθοιτο. ἐπανήκοντες οὖν ἐς τὰ σφέτερα, τὰς τῶν θρᾳκῶν καὶ μακεδόνων πόλεις διαφιστῶσι, συναιρομένων σφίσι τῶν βλάχων. πλεῖστοι γοῦν ἐν τούτῳ τῶν τὰς πόλεις διανειμαμένων λατίνων, ἐς αὐτὸ ζημιοῦνται τὸ ζῆν. οἱ δὲ φυγάδες ἐς βυζάντιον ἐπανήκουσιν. ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν διδυμοτείχῳ διαχειρίζονται, καὶ οἱ ἐν ὀρεστιάδι μετανάσται γίνονται. καὶ τοῦτο τὸ ἔργον ἐλευθεροῖ μὲν τὴν ἕω λατίνων σχεδὸν πᾶσαν δίκησιν, ἐπανιόντων εἰς τὸν καθ' ἑσπέραν πόλεμον. ἐκκρούει δὲ τὸ ἄγαν, καὶ πρὸς βραχὺ μετριόφρονας τίθησι τοὺς κατασχόντας τὴν ἑλλάδα, καὶ τὸ πέλοπος ἔδαφος. καὶ ἵνα καθ' εἱρμὸν τὸ λέγειν διείημεν, ὁπόσα ἐντεῦθεν ξυμβέβηκε, ῥωμαῖοι μὲν τὴν ἐξ ἀδριανοῦ τὴν κλῆσιν λαχοῦσαν, καί γε τὸ διδυμότειχον κρατοῦντες, κατὰ χώραν ἔμενον, οὐ μικρὰν ἐκ τῶν βλάχων συνάρσιν ἔχοντες. ὁ δέ γε ἰωάννης τὰς οἰκείας τάξεις, καὶ τὸ ἐκ σκυθῶν ἐπίκουρον ἐπαγόμενος, μικροῦ ἀριθμῷ σχεδὸν ὑπέρτερον, λεληθυῖαν τὰ πολλὰ τοὺς λατίνους ἐτίθει διὰ σπουδῆς. ὡς δὲ ἦχε τὴν τῶν ῥωμαίων γνωσάμενος ἐπανάστασιν, ὅ τε βασιλεὺς βαλδουῖνος καὶ ἡ τῶν ἄλλων ἀρχηγῶν τριττύς (ὁ γὰρ δοὺξ κόμης τοῦ ἁγίου παύλου ἀπεγεγόνει θανάτῳ, καὶ τέθαπται κατὰ τὴν μονὴν τῶν μαγγάνων, ἐν τῷ τῆς σεβαστῆς τῆς σκληραίνης μνήματι) ἐκ μὲν τοῦ αὐτίκα στέλλεται στρατιά, τὰς πόλεις μετελευσομένη τὰς ἀποστάσας. βιζύη μὲν οὖν καὶ τζουρουλὸς ἐπανήλθοσαν, καὶ ὡς πρώην ὑπήκουον. τὴν δὲ πολυανδροῦσαν ἀρκαδιούπολιν κενωθεῖσαν εὗρον τοῦ ἐν πλούτῳ καὶ δόξῃ λεώ. νυκτὸς δ' ὑποδεδεγμένων σφίσι ῥωμαίων, οἷς ἡ πόλις ἦν πατρίς, καὶ οἷς συνεληλύθασι τούτοις ἐπίκουροι, πρῶτον μὲν ἡσύχασαν, ἐν ὅπλοις γινόμενοι, καὶ πρὸς φρουρὰν τὰ τείχη διέλοντο. ὑποφαυσάσης δὲ τῆς ἕω, ῥωμαίους κατασκεψάμενοι μήτε μὴν παράταξιν, μήτε μὴν μεθόδοις χρωμένους στρατηγικαῖς, ἀλλ' οὐδ' ἐς ἀκρίβειαν ὡπλισμένους συντεταγμένην τὴν δύναμιν ὡς ἐς μάχην ἐξάγειν ἐγνώκεισαν. ὡς δ' ἀπιόντων αὐτοῖς ῥωμαῖοι, μετὰ θάρσους τοῖς τείχεσιν ἐπεγγίζοντες (ᾤοντο γὰρ δειλίαν τὴν τῶν λατίνων ἀσφάλειαν) διεκχέονται τῶν πυλῶν, καὶ σφίσι συμπλέκονται, καὶ πρὸς μικρὸν ἀντισχόντες ῥωμαῖοι τρέπονται, καὶ γίνεται τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐλεεινὸν καὶ οἴκτιστον θέαμα. μηδενὸς γὰρ λαβόντες οἱ λατῖνοι φειδώ, κατὰ δὲ πάντων τῷ ξίφει χρησάμενοι, τὴν γῆν ἐπίαναν αἵματι, καὶ τῶν πεσόντων οὐδεὶς

& Thracijs urbibus orti erant) cum Marchione degere, eiq́ pro uirili operam nauere uoluerunt. ab eo uerò dimiſsi (negabat enim ſibi Romanis militibus eſſe opus) eadem de re Balduino imperatori ſupplicarũt. Ibi quoq; repulſam cum tuliſsent, ad Ioannem ſe conferunt, qui in monte Hæmo natus & educatus, ferè omnem Romanam ditionem quà Occidentẽ ſpectat, bellis uaſtabat & delebat, Scythicis incurſionibus deſolabat, & multiplici uexatione conterebat. Is quia Latinorum ferociam ſuſpectam habebat, eorumq́ haſtam ut flãmeam romphæam reformidabat, libẽter eos ſuſcepit. Qua de cauſa cum legatos de amicitia ineunda ad Latinos miſiſſet, per literas cum eis, nõ ut rex cum amicis, ſed ut ſeruus cum dominis colloqui iubebat: alioqui ſe arma illi illaturos, & Myſiam facilè uaſtaturos, quam contra officium & per ſeditionẽ, ſpretis Romanis, occupaſſet, eumq́ ad priſtinam fortunã redacturos. Proinde Romanos ad ſe profugos Ioannes in patriã quenque ſuã abire iubet: & callidis aggreſsionibus Latinis nocere quantũ poſsint, donec ipſe fortunis illorũ conſulat. Igitur ad ſua reuerſi, Macedonũ & Thracum urbes, Blachis adiutantibus, ad defectionem impellunt. Vnde plurimi Latinorũ, quibus eæ urbes obuenerant, iugulantur: alij Byzantiũ extorres redeunt. Occiduntur & ij qui Didymotichi erant: & qui Oreſtiadem tenebant, eijciuntur. Id facinus Orientem Latinorum bello præter expectationem liberat, ad Occidentẽ redeũtium: & eos etiam, qui Græciam & Peloponeſum occuparant, repreſſa ſuperbia paulo modeſtiores facit. Et ut ea quæ hinc acciderunt, ordine referamus: Romani qui Adrianopolim & Didymotichum tenebant, non paruis Blachorũ freti auxilijs, ibi manebãt. Ioannes uerò, qui ſuas copias, & auxilia Scytharum penè maiora numero adducebat, operã dabat ut Latinos latêret. Vt autem motum Romanorũ Balduinus & reliqui tres duces audiuerunt (nam Comes S. Pauli defunctus, in Manganio monaſterio & Scleranæ Auguſtæ monimento ſepultus erat) ſtatim exercitũ mittunt contra urbes quæ defecerant. Ac Bizya quidẽ & Zurulus ſtatim ſub iugum redierunt. Arcadiopolim uerò locupletibus & nobilibus ciuibus uacuam, ſoli Romani noctu ingreſsi, quibus urbs ea patria erat, tenebant, auxilijs etiam ad eam tuendã adductis, & in mœnia diſtributis. Cũ diluxiſſet, Latini Romanos nec aciem militarẽ habere, nec ulla bellica diſciplina uti, atque adeò nec ſatis armatos eſſe cõſpicati, ad pugnam ſe pararunt, longius digreſsi à mœnibus. Eam Latinorũ cautionem Romani timiditati tribuentes, portis effuſi, & temerè inuecti, paulo pòſt in fugam uertuntur. Ac eo die miſerabile & atrox ſpectaculum editus. Nemini parcitur, cęduntur omnes, inſepul

Romani milites à Latinis ſuperbè repudiati, Blachorũ ope urbes ad defectionẽ impellunt.

Latini Occidentales urbes recuperare ſatagunt.

Romanorum cædes ad Arcadiopolim. Vide Annotationes.

ti abijciſitur, ſanguine pingueſcit humus. Hæc præcurſor exercitus fecit. nec ẽm ulterius progredi auſus eſt, cum Romani & Blachi cum Scythicis cohoſtibus circumirent, cæteri uerò Adrianopolim concurrerent, tanꝗ in certum aſylum. Imperator uerò Balduinus menſe Martio egredit̃, & Plex Comes Doloicus, & poſt eos Ericus Dandulus Venetiarũ Dux cũ ſuis quiſq; legionib. & uallo extra teli iactũ ad Adrianopolim communito, poſtridie copias ad mœnia adducũt, & machinas erigũt. Vrbanis aũt ſtrenuè ſe defendẽtib. per dies cõplures nõ aliud proficiebãt, niſi ut telis & peterẽt & peterentur. Itaq; uineis, multitudine operarũ freti, longiſsimè actis, egeſtaq; clàm terra, & cauernis aridis lignis ſuffultis, mœniũ fundamenta hoſtibus nõ animaduertentib. labefactare ſtuduerunt. Sed & Romani contrà ea parabant, quę urbi eſſent ſalutaria. Nec multis dieb. pòſt Ioannes partẽ Scythici exercitus impetũ facere in pecudes & equos in herbidis pratis iuxta Latinorũ caſtra paſcẽtes iubet, ut ea ratiõe hoſtium cõſilia, & militarẽ diſciplinã exploraret. Hi uerò ad primum Scytharũ conſpectũ furioſo quodam ardore cõcitati, haſtis arreptis & equis cõſcenſis, Scythas inuadũt, qui tergis obuerſis cõtinenter fugiunt, retrò ſagittas conijcientes, ac ne ſic quidẽ fuga interrupta. illi uerò acriter perſequũtur, quamuis nihil proficerent, penè uolucribus ob leuem armaturã uiris inſtãdo. Et hic eius diei fuit exitus. Ex eo Ioannes cum ſuis copijs anguſtias & fauces ſubit, et poſt altos colles deliteſcit: in id intẽtus, ne ſuã præſentiã noſſent hoſtes. & rurſus è Scythica phalãge cui Cozas præerat, cõplures in caſtra Latinorũ mittit hortatus, ut priores imitarent̃, eadẽq; uia reuerterẽtur. Latini Scythis denuò uiſis, rurſus feſtinãter armari, maiori q̃ dudum cõtentione haſtas in eos uibrant, & curſum intendũt. Sed cũ Scythæ facilè anteuerterent, ut & leuiter armati, et expeditiorib. equis inſidentes, ac nullas ferè ſagittas retrò emittẽtes: Latini per imprudentiã longiſsimè prouecti, in ea loca, in quibus laquei & inſidiæ erãt, & in recẽtes Scythicas cohortes inciderunt, & ipſi & equi iam cõtentione itineris planè fatigati, & in medio Scytharũ circũuẽti ſunt. quorũ multitudine, cũ ad manus uentũ eſſet, oppreſsi, equis deturbant̃, multis ſingulos inuadẽtibus: & duræ ceruicis homines falces & laqueos in colla recipiũt, equi occidũtur. Tanq; ẽm atra & perpetua nubes, ita Scythæ irruebant, ut neq; explicare ſeſe neq; diffugere poſſent. Ceciderunt igitur oẽs lectiſsimi Latinorũ equites, & haſtis uibrãdis celebres. cadit & Plex Comes Doloicus. Balduinus uerò capitur, & uiuus in Myſiã abducit̃: atq; inde Ternobum perductus, & in carcerẽ cõiectus, uinculis uſq; ad collũ onerat̃.

Adrianopolis obſidio.

Latini à Scythis in inſidias pellecti, à Blachis capiuntur & occiduntur.

ἐσίαι τετύχηκε. τοῦτο ἦν ὃ προεξιὼν διέδρακε στρατιά. οὐδὲ γὰρ πορρωτέρω χωρεῖν τεθάρρηκε, ῥωμαίων τε καὶ βλάχων μετὰ μοίρας σκυθικῆς περιϊόντων, τῶν δ' ἄλλων εἰς τὴν ἀδριανοῦ συνδραμόντων, ὡς εἰς σῶζον ἐρησφύγετον. περὶ δέ γε μέσα τὸν μάρτιον ἔξεισιν ὁ βασιλεὺς βαλδουῖνος, καὶ ὁ πλὲξ κόμης δολόϊνος, ἐπὶ δ' αὐτοῖς ὁ δοὺξ βενετίας ἐρρίκος δανδοῦλος, μετὰ τῶν οἰκείων ἕκαστος τάξεων, ἀμέλει καὶ καταλαβόντες τὴν ἀδριανοῦ, καὶ βαλόντες ἐκεῖσέ που στρατόπεδον, ὡς ἔσω μὴ εἶναι βέλους φορᾶς, τῇ ὑστεραίᾳ τὰς δυνάμεις προσῆγον τῷ τείχει, καὶ ἵστων τὰς μηχανάς. τῶν δ' ἔντος ἀμυνομένων ἀνδρείως, οὐδέν τι πλέον ἐφ' ἡμέραις ἐπέραινον πλείοσι, τοῦ βάλλεσθαι καὶ βάλλειν διὰ τὴν τῶν τειχῶν ἐχυρότητα, οὐκοῦν τὰ βάθρα τῶν τειχῶν ἀνεμόχλευον, ἀφανῶς ὑποσκάλλειν τὰ τείχη πειρώμενοι, ὡς ὅτι μήκιστον ὑπονομεύοντες, καὶ τὸν χοῦν λεληθότως ἀναφέροντες, καὶ ὑποστάσματα ἐκ ξύλων ξηρῶν ταῖς ὀρυγαῖς ἐφιστῶντες, καὶ πολυχειρίᾳ τὸ ἔργον ἀνύοντες. ἦσαν δὲ καὶ ῥωμαῖοι πρὸς ταῦτα διατεχνώμενοι τὰ τῇ πόλει σωτήρια, ἀλλ' ὕπω συχνοὶ παρεληλύθεσαν ἥλιοι καὶ μοῖραν διαφεὶς ὁ ἰωάννης σκυθικοῦ στρατεύματος, τοῖς ζώοις τῶν διαίτης καὶ τοῖς ὀχήμασιν φυταλιαῖς προσβαλεῖν, ἃ περὶ τὸ στρατόπεδον τῶν λατίνων τὰ χλωρὰ τῆς ὕλης ἐδρέποντο, διὰ τοῦ μελεδήματος γνῶναι βουλόμενος, ὁποῖα τὰ τῶν πολεμίων εἰσὶ διαβούλια, καὶ ὅπως τὰς εἰς πόλεμον * ἐκτάσεις τιθέασι. οἱ δὲ καὶ πρὸς τὴν πρώτην τῶν σκυθῶν θέαν φιλοσπούδως πληρωθέντες ὁρμήματος, πρὸς τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς δόρασι γίνονται. καὶ οἱ μὲν τῶν ἐπὶ σκύθας κατὰ κράτος ᾔχοντο· οἱ δὲ τὰ νῶτα μεταβαλόντες, συντόνου δρασμοῦ ἥπτοντο, ἐς τοὐπίσω τὰ βέλη πέμποντες, καὶ μηδ' οὕτω τοῦ φεύγειν [illegible] ἐπιλαβόμενοι· οἱ δὲ ἐπέκειντο καὶ οὕτως διώκοντες, καίτοι οὐδὲν ἀνύοντες, πλὴν ὡσεὶ καὶ κούφοις διὰ τὴν ὅπλισιν ἀνδράσιν ἐφεπόμενοι. καὶ τοιαύτην μὲν πέρας τὰ τῆς τόθ' ἡμέρας εἰλήφεισαν. ἐκ δὲ τούτου ἰωάννης μετὰ τὸ οἰκεῖον στράτευμα ἔχων, αὐλῶσιν ἐλόχα, καὶ φάραγγας ὑπεδύετο, καὶ τόποις ἐπικειμένοις εἰς γεώλοφα παρεδύετο, μηδ' οἱ ἐναντίοι εἰδῶσι σὺν αὐτῷ ἐπιπίπτοντας. ἐκ δὲ τῆς σκυθικῆς φάλαγγος ἧς ὁ κοτζᾶς ἡγεμόνευεν, αὖ πάλιν ἐπελαύνειν τῷ στρατοπέδῳ τῶν λατίνων διαφῆκε συχνούς. καὶ ταὐτὰ τοῖς πρότερον δρᾶν ἐγκελεύεται, κἀκεῖθεν ἔχεσθαι τῆς πορείας ἐπαναστρέφοντας, ὡς καὶ πρότερον ἤχθησαν. οἱ δὲ ὡς εἶδον σκύθας αὖθις θεάσαντο πρὸς αὐτοὺς, καὶ αὐτίκα μάλα καθοπλισάμενοι, καὶ ὑπὲρ τὴν φύλαγγος ὀργῶσας ἐπέκειντο, τὰ δόρατα σείοντες, κἀπὶ δὲ μᾶλλον τὸν δρόμον ἐπίτεινον. ὡς δὲ τὸ σκυθικὸν προήγγιζε στῖφος, τὰ πολλὰ μὲν ἐξ αὐτῶν σπασθὲν, ὡς μὲν κοῦφος ἐσταλμένον, ὡς δὲ καὶ δρομικωτέροις ἵπποις ὀχούμενοι, ἔλαβον εἰς πλεῖον ὅσον οἱ λατῖνοι ἐξιππασάμενοι, καὶ τῶν χωρίων ἀψάμενοι ἀμαθῶς, ἐν οἷς αἱ πάγαι καὶ οἱ λόχοι, καὶ τὰ ἔνεδρα διεσκεύαστο, ἀμέλει καὶ σκυθικοῖς ἀκμῆσι περιπεπτωκότες στρατοῖς, αὐτοί τε δοῦλοι τῇ συντονίᾳ ἐκπονηθέντες, καὶ λαμπρὸς ἤδη σφίσι τῶν ἵππων ἐξηνακαμένων, ἐν μέσῳ ἀπολαμβάνονται. οἱ γὰρ σκύθαι ὡς ἐς κύκλον περιέθεον. οἱ δὲ ὡς ἐν χερσὶν ἦν ὁ ἀγὼν τῷ πλήθει τῶν σκυθῶν βιαζόμενοι, ἀνετρέποντο τῶν ἵππων, πολλῶν ἕνα περιϊόντων, καὶ δρέπανα καὶ βρόχους ἐδέχοντο περὶ τῶν αὐχένων οἱ σκληροτράχηλοι, καὶ τὸ χρῆμα τῶν ἵππων κατηκίζετο. ὡς γὰρ μέλαν νέφος καὶ συνεχὲς τῶν σκυθῶν ἐπεισπεπτωκότων, οὔτε ἵππων ἐξελιγμοῖς χρήσασθαι ἔχειν, οὔτε διαφυγὰς δρᾶν. ἔπεσον οὖν ὅσοι τὸ λατινικοῦ ξίφους ἐπίλεκτον, καὶ ταῖς τῶν δοράτων ἐγχειρήσεσι περιώνυμον. πέπτωκε δὲ καὶ ὁ τῆς πλὲξ κόμης δολόϊνος. ὁ δὲ βαλδουῖνος χειροῦται. καὶ εἰς μυσίαν ἀπάγεται· κἀκεῖθεν εἰς τέρνοβον κομισθεὶς, εἱρκτῇ παραδίδοται, καὶ δεσμὰ ἕως τραχήλου ὑφίσταται.

*ἐκτάξεις

τὸ δ' ἀρχικώτατον καὶ πολυτροπώτατον κακὸν, καὶ τῶν ἀπολκλαίων παίδων ῥωμαίοις πρωτουργὸν αἴτιον, ὁ τῶν Βενετίκων δοὺξ ὁ Δάνδουλος, ὕστατος ἐλαύνων, καὶ ἐκ τῶν φυγάδων τὴν τοῦ στρατεύματος ἧτταν πυθόμενος, ἐκ τοῦ αὐτίκα μεταστρέψας τὰ χαλινὰ, ἐς τὸ στρατόπεδον φθάνει. ὡς δὲ καὶ νὺξ ἐπῆλθε (περὶ γὰρ δείλην ὁ πόλεμος γέγονε) φῶτα εἰσφέρεσθαι ταῖς σκηναῖς ἐπέταξε, καὶ πλείστας ἀνάψαι πυρσὰς, εἰς ἔμφασιν τοῦ μὴ πᾶσαν ἐκτριβῆναι τὴν στρατιὰν, μηδὲ σφᾶς ἐκδειλιάσαι τὸν πόλεμον. περὶ δὲ πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἀναστὰς, ἐχώρει ἐς τὸ παράλιον Ῥαιδεστόν· καὶ συμμίξας ἐρρῆ τῷ τοῦ Βαλδουίνου κασιγνήτῳ, ἄρτι ἐξ Ἀδραμυττίου ἐπανήκοντι μετὰ τῶν ἐκ Τροίας Ἀρμενίων, οἵπερ αὐτῷ συνεστράτευον, ἐς τὸ Βυζάντιον ἐπανέζευξε, διερρηγμένος τὸν εὐμονα τοῦ γαστέρων τοῖς πολλοῖς παρασάγγαις, ὡς γε τοῦ φεύγειν διέπλευσε, καὶ διωδηκὼς ἤδη μέγα τὸν κυλινδροφύλακα θύλακον. ῥωμαῖοι δ' οἱ τότε τῆς ὄντες τῇ Κωνσταντίνου περιοικούμενοι, τῷ δέει σὺν ὀδόντας ἔβαμβαινον, ὡς περιειρημένοι ἔχοντες ὀφθαλμοῖς τὸν ἐπὶ σφῶν ἐκξιφισμὸν τῶν Λατίνων, καὶ τὴν διαρπαγὴν τῶν προσόντων, ἃ κατ' οὐδένα δίκαιον λόγον ἐπεπόνθεσαν μετὰ τὴν ἐκ τῆς πόλεως ἄπαρσιν Βαλδουίνου, πέμπτην ἄγοντος καὶ εἰκοστὴν τοῦ Μαρτίου μηνὸς, ἣν τότε βριχούσης ὀγδόης ἰνδικτιῶνος, τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τρίτου καὶ δεκάτου ἔτους. ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ παροικοῦντες τῇ Σηλυβρίᾳ, τὰ τῶν κακῶν ἔσχατα ἀνεκαζόμεθα πάσχειν, τὴν τῶν Δαονιτῶν ἀναίρεσιν, ἐκ γειτόνων οὖσαν, μόνον οὐκ ἐπόψιον ἔχοντες, καὶ παρὰ πόδας τοὺς σφαγέας θεώμενοι, τὴν Σηλυβρίαν εἰσιόντας ξιφήρεις, καὶ τὰς ἡμῶν ἀγκαλίδας καὶ τὰ ῥάκια περιδυομένους. ἀλλὰ καὶ μὲν οὖν ἤδη δωδεκάτῃ τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς φθίνοντος, τῆς ἑβδόμης ἰνδικτιῶνος, τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ δωδεκάτου ἔτους, καὶ ἡ βασιλὶς πόλις πρὸς Λατίνων κεχείρωται. τῇ δὲ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, τῆς ὀγδόης ἰνδικτιῶνος, ὑπὸ Σκυθῶν Λατῖνοι καταγωνίζονται. ἀλλὰ τίνα τὰ ἐφεξῆς; ἑτέρα μάστιξ πλαγῶν ῥωμαίοις, βαρύτονός τις καὶ πολυσύμφορος. ὁ γὰρ Μυσὸς Ἰωάννης, ἐχθρὸς ἅμα καὶ ἐκδικητὴς ῥωμαίοις δεικνύμενος, ἐκδίδωσι τοῖς Σκύθαις εἰς προνομὴν, ὅσαι κωμοπόλεις τῷ Βυζαντίῳ ἐγγίζουσαι, φόρους τοῖς Λατίνοις εἰσέφερον. καὶ ἦν ἰδεῖν ἀλλότροπόν τι κακὸν, καὶ ἀσυνήθες, καὶ πᾶσαν ὑπερβαῖνον θεοκίνητον μάστιγα. τὴν γὰρ αὐτὴν γῆν, καὶ τὸ αὐτὸ ἔθνος, ἐδύω γένη διεῖλε, ποτὲ μὲν ἑκάτερα, ποτὲ δὲ θάτερον παρὰ θάτερον ἐπεισπίπτοντα. Σκύθαι τε γὰρ τὰ ἐν ποσὶν ἐλαύνοντες ἔκειρον, καὶ τινὰς τῶν κάλλει διαπρεπῶν αἰχμαλώτων μετὰ μαστίγων, τοῖς ἑαυτῶν ἐπέθυσαν δαίμοσιν ἀναρτήσαντες, καὶ Λατῖνοι τῇ ἐπὶ σφῶν ἐπαναστάσει ῥωμαίων, καὶ τῇ πρὸς Σκυθῶν ἀτιμώσει διαπρεπόμενοι, οὐδὲν ἔλαττον ῥωμαίοις ἐδήουν. οὐδεὶς τοίνυν τόπος σώζων ἦν καὶ λυτρούμενος, ἀπείρου μὲν κακῶν ἀπείρων πληθύσαντος, καὶ τοῦ ὀλεθρίου ὄντος ὀλεθριωτέρας. μονοκρότων δὲ σκαφῶν κατ' ἅλα τι ἐκπλεόντων λατινικοῦ συντάγματος, λῃστικά τε καὶ πειρατικὰ κακῶς ἐτίθεντο τὸ ὅθεν οὖν ἀναγόμενον. ὁ δ' Ἰωάννης ταῖς Θρᾳκικαῖς μὴ ἐμβραδύνας πόλεσιν, ἐς Θεσσαλονίκην ἵεται πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνῳ τὰ ἐκεῖσε καταστησόμενος πράγματα, καὶ τὰς πόλεις ἐκ χειρῶν τῶν Λατίνων, καὶ μεθαρμόσων πρὸς ἑαυτόν. ὅθεν ἀφιγμένος ἐς Σέῤῥας, μετὰ τῶν ἐκεῖσε Λατίνων συῤῥήγνυσι πόλεμον, καὶ μεθ' αἱμάτων ῥεύσεως πολλῶν, καὶ τούτων νικητὴς ἀναδείκνυται. οἱ γὰρ Λατῖνοι τῷ σφετέρῳ τι ἀνέχειν πρὸς τὰς μάχας, καὶ ὑπὸ τῆς ἀντιμεβολῆς ἐποίμην τὸν Ἰωάννην ὑπεξέρχεσθαι, πολλοὺς τῶν ὑπ' αὐτὸν κατέστρωσαν. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐξηλθηρί τὸ λατινικὸν, καὶ πρὸς τὴν πόλιν τὰς Σέῤῥας τρεπόμενον, οὐκ ἔφθη συγκλεῖσαι τὰς Σέῤῥας· καὶ εἴσω τῶν τειχῶν συνεισπίπτουσιν, οἱ τῶν φυγόντων ὄπισθεν φερόμενοι Βλάχοι τε καὶ ῥωμαῖοι. καὶ οὕτως ἡ πόλις ἑάλω. ἔπει ὁ μὲν ἦν γε πυρὸς

Dandulus effugit.

Principale uerò & callidiſsimũ malũ & omniũ Romanarũ cladiũ primus autor, Venetiæ dux Dandulus, qui extremũ agmen claudebat, clade exercitus ex fugientib. cognita, ſtatim conuerſis fręnis in caſtra properat: et ut nox ſuperuenit (nam pręlium ſub ueſperã eſt cõmiſſum) lumina in tẽtoria inferri, & plurimas pyras incẽdi iubet, ut Romani putarẽt, nõ omnẽ exercitũ periiſſe, aut ſe pugnã detrectare. Circa primã noctis uigiliã, maritimã Rhedęſtũ cũ Herrico Balduini fratre, modò Adramyttio cum Troianis Armenijs reuerſo, qui ſub eo militabãt, cõgreſſus: Byzantiũ rediit, inteſtinis fuga tot paraſangarũ ruptis, & ſcroto in immenſum tumefacto.

Romani & à Scythis et à Latinis uexantur.

Romani uerò qui adhuc in urbe erãt, præ metu dentes quatiebãt, etiamnũ uelut intuentes Latinorũ contra ſe ſtrictos gladios & direptionẽ bonorũ: quibus rebus poſt Balduini diſceſſum, nulla iuſta ratione afflicti erãt, menſis Martij die XXV, indictione VIII, anni VI M.DCCC.XIII. Sed & nos adhuc Selybriæ inquilini extremas clades expectabamus, Daonitarũ uicinorũ interitũ tantum nõ in conſpectu habentes, & e ueſtigiò percuſſores ſtrictis enſibus Selybriã ingredientes, & faſciculos noſtros & pãnos diripiẽtes. Imperatrix urbs XII die Aprilis, Indictione VII, anni VI M.DCCC XII à Latinis capta eſt. XV die eiuſdẽ menſis. VIII indictione Latini à Scythis uicti ſunt. Sed quid ſecutũ eſt? aliud flagellũ atrociſsimũ & calamitoſiſsimũ emicuit. Nam Ioãnes Myſus, idẽ Romanorũ hoſtis & uindex, oppida Byzãtio uicina Latinis tributaria, Scythis diripiẽda cõcedit. Ibi nouũ & inuſitatũ malũ, quod omne diuinitùs inflictũ ſuppliciũ ſuperat, erat cernere. Terrã eandẽ, eandẽ gentẽ, bini populi infeſtabant, aliàs utriq;, aliàs alternis irruentes. Nã & Scythæ obuia quęq; uaſtabãt, & aliquot forma excellentes captiuos, poſt flagra ſuſpenſos ſuis dæmonib. immolabant: & Latini Romanorũ defectione & Scytharũ de ſe uictoria inflammati, nihilo ſecius in noſtros ferro & igni graſſabantur. Nec ullus locus erat, qui auxiliũ & ſalutẽ afferre poſſet, cũ terra continẽs malis infinitis redũdaret, ipſa pernicie pernicioſior: & Latinorum piraticæ nauès mare peruagantes, quicquid è portu undecũq; ſolueret, malè tractarẽt.

Myſorum & Latinorum pugna ad Serras.

At Ioãnes Thracijs urbibus nõ immoratus, Theſſalonicã ꝓperat, ut ſuo arbitratu prouinciã illam conſtitueret, & urbes à Latinis auulſas ſibi uendicaret. Igitur Serras profectus, cum Latinis qui ibi erant pugnam cõmittit, & eos quoq;, ſed cruenta uictoria ſuperat. Nam Latini & diſciplina militari freti, & Ioanni fortiter obuiam egreſsi, multos eius milites cæciderũt. Sed nõ multo pòſt cum uicti, & ad urbẽ Serras cõuerſi eſſent, anteq; portas clauderẽt: Blachi & Romani, qui fugientibus inſtabant, unà irruperunt. Vrbs ita capta & incenſa eſt;

et mœnia diruta: qui cõprehẽsi fuere, abducti et uincti. Ex Latini exercitus reliquijs alij ut quisque potuit, saluti suæ cõsuluerũt, alij arcẽ occuparũt. quã postridie circumiẽs Ioãnes, Latinis, si eam dederẽt, incolumitatẽ promisit. Qui cũ Marchiõis freti auxilijs, eã postulationẽ aspernarent̃, scalas parat: & in tumulo quodã eregionẽ arcis machina maxima collocata, mœnia ferit. Latini uerò deprõptis omnib. ijs quæ ad defensionẽ usui essent, repugnabãt, donec Ioãnẽ, muro uelut igni, & omni exercitu totã arcẽ circũdedisse, & omnẽ sibi exitũ interclusisse uiderunt, ut nec pedes ullus clàm ad Marchionẽ peruenire posset. Tũ uerò ea cõditione deditionẽ facere uoluerũt, si sibi cũ armis & equis tutò discedere liceret. Quã illo prius repudiãte, postulant, duces sibi domũ reuersuris attribui usq; ad Pãnoniæ fines. Sic fœdere icto, ille arcẽ occupauit, hi citra discrimẽ abierũt. Sed quis status ducis eorũ Marchionis fuit? Nã nec hoc prætereundũ est.

Marchio Thessalonicensium defectionẽ ulciscitur.

Dum adhuc Pelopõneso cõstituenda occupat̃, & cũ Scrugo dimicat, literis uxoris res nouas moliri Thessalonicẽses fit certior: ipsam urbe expulsam, in arcẽ cõfugisse, & cõplures dies iam obsideri: urbem uerò à Blacho quodã Brosaci & finitimorũ locorum Ioanneæ ditionis præfecto, nomine Ezyismeno teneri. Quibus auditis, Marchio q̃primùm opẽ ei ferre statuit, & reditũ maturauit. Sed anteq; Thessalonicæ appropinquaret, occurrit suis, hostiũ cladẽ & profligationẽ nunciantib. & trãquillitatẽ urbi restitutã. Earũ rerũ fama delectatus, & suis ostentata, cõuersis habenis Scopia rectà tẽdit, Ioãnis iniurias ulturus. Sed uixdum ea quæ parturiebat aggressus, nunciũ aliũ accipit, de Comite Pleæ interitu & imperatoris Balduini captiuitate. Itaq; repetito priore itinere, Thessalonicã ingredit̃: & ueritate illius nũcij per literas cõfirmata, spicilegiũ instituit, è segete urbis nondũ planè resecta, in illa belli messe, quod ante suũ reditũ conflatũ erat: & alios ciues pecunia multatos, pistillo nudiores urbe exegit: alios occidit, alios suspẽdit, tam ex laicis q̃ ex ordine Deo cõsecrato.

Alexij relegatio.

& miserrimũ Imperatorẽ Alexiũ cum Euphrosyna cõiuge per mare ad Alemaniæ principẽ misit. Heu heu rem nouã & miserabilẽ, et apud Romanos inauditã. Heu spectaculũ nunq; uisum hactenus.

Marchionici denuò à Scythis uincũtur, et urbes amittunt.

Audita porrò Ioãnis ad Serras impressione, auxilia suis popularib. qui in ea urbe erant, mittit. qui quãuis euẽtu rei in itinere cognito, nihilo magis bello abstinuerũt, ut iam in ipso periculo cõstituti, licet sibi cum hoste longè superiore negociũ fore intelligebãt. Prælio commisso uincũtur & profligãtur à maxima Scytharũ multitudine undiq; irruentiũ, nõ secus q̃ apum examina, quę ex aluearibus effunduntur: aut

ἐν τῇ τῶν τειχῶν καθαιρέσει· τὸ δὲ συλληφθὲν ἐν ἀπαγωγαῖς καὶ δεσμοῖς. τοῦ δὲ λατινικοῦ στρατεύματος ὁπόσον μὴ περὶ τὸν πόλεμον ἀπεσφάγη, ὁ μὲν ὡς ἑκάστοις πῃ ἐχώρει σέσωστο· ὁ δὲ τῆς ἄκρας λαβόμενον, ἔνδον ἐπέμενε. τῇ δ' ὑστεραίᾳ περιελθὼν τὴν ἄκραν ὁ Ἰωάννης, τοῖς ἐς αὐτὴν ξυμφυγοῦσι Λατίνοις παραδοῦσι εἰ τὸ χωρίον, καὶ σώζεσθαι διακηρυκεύεται. οἱ δὲ τοῦτον ἐφρόνουν ἐν οὐδενί, τὴν ἐκ τοῦ μαρκεσίου καραδοκοῦντες συνάρσιν. καὶ ἐν τούτῳ κλίμακας ὁ Ἰωάννης εὐτρεπίζει, καὶ περὶ λόφον ἀντικείμενον τῇ ἄκρᾳ, μεγίστην ἐπιστήσας ἑλέπολιν, τὰ τείχη ἔτυπτεν. οἱ δ' ἐπὶ τῆς ἄκρας ὁπόσα τῶν τειχῶν ἀμυντήρια προαπαναλώσαντες καὶ προκατατείναντες, ἐπὶ μᾶλλον ἀντεθέμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐθεάσαντο τὸν Ἰωάννην ὡς ἐν πυρὶ τῷ χαρακισμῷ τὴν ἄκραν διειληφότα παντὶ τῷ στρατεύματι, καὶ πᾶσαν ἀποκλείσαντα σφίσι πάροδον ὡς μηδὲ ποσὶ δυνατόν τινα κλέψαι τὴν ὡς τὸν μαρκέσιον ἄφιξιν, ἐνδοῦναι τὴν ἄκραν ἤθελον, εἰ σφίσι συνθοῖτο, καὶ συγχωροίη τὴν ἔξοδον ἀπαθῶς, ὡς ὅπλα καὶ τοὺς ἵππους ἔχουσι. τοῦ δὲ μηδ' ἄκροις ὠσὶ τὰς ἐπὶ ταῖς συνθήκαις ταύτας προσδεξαμένου σπονδάς, αἰτοῦνται τὴν εἰς τὰ σφέτερα ἐπάνοδον μεθ' ἡγεμόνων ὁδοῦ μέχρι τῶν παιονικῶν ὁρίων ἀπόπεμψιν. καὶ ὡς προὔβησαν ἐπὶ τούτοις ὅρκοι, ὁ μὲν εἶχε τὴν ἄκραν, οἱ δὲ ἀκίνδυνον τὴν ἐξέλευσιν. ἀλλ' οἷα καὶ τὰ κατὰ τὸν ἡγεμόνα σφῶν τὸν μαρκέσιον; χρεὼν γὰρ μηδὲ ταῦτα παρελθεῖν ἀνιστόρητα. ἔτι τοῖς περὶ τὴν νῆσον τοῦ Πέλοπος διαπονούμενος πράγμασι, καὶ διαμάχας χωρῶν τῷ Σγουρῷ, γράμματι οἱ τῆς γυναικὸς χρηματίζεται, ὡς Θεσσαλονικεῖς νεωτερίσαι διασαφοῦντα. καὶ αὐτὴν μὲν ἐξωθῆσαι τῆς πόλεως, εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναδραμοῦσαν, καὶ συχνὰς ἡμέρας ἤδη πολιορκουμένην· τὴν δὲ πόλιν εἰσιόντα κατέχειν Βλάχον τινά, Ἐζυσμένον τὴν κλῆσιν, φρουροῦντα τὸν Πρόσακον, καὶ ὅσα τὰ ἐκεῖ τῷ Ἰωάννῃ κατήκοα. ὡς δ' ἐπύθετο ταῦτα μαρκέσιος, ἔγνω τὴν ταχίστην ἀρήγειν, καὶ τὴν πορείαν πανσυδὶ ἐπείγετο. μή πω δὲ τῇ Θεσσαλονίκῃ ἐγγίσας, συμβάλλει τοῖς ἀγγέλλουσι τὴν τῶν πολεμίων ἧτταν καὶ ἀπόδρασιν, καὶ τὴν ἐς αὖθις ἠρεμίαν τῆς πόλεως. ἀμέλει καὶ τοῖς τῆς τύχης ἀκούσμασιν ἡσθείς, καὶ φιλοφρονηθεὶς πρὸς τοὺς οἰκείους, μεταστρέψας τὰ ἡνία τῶν Σκοπίων ἰθὺ φέρεται, τὸν Ἰωάννην ἀμύνασθαι θέλων τῶν ἐς αὐτὸν γεγονότων. ἀλλ' οὔπω ἔφθη ἐπιβαλεῖν οἷς ὤδινε πράγμασι, καὶ ἄγγελος ἕτερος ἐφίσταται, τὴν τοῦ κόμητος Πλέας ἀναδιδάσκων ἀπώλειαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως Βαλδουΐνου κατάσχεσιν. ἣν οὖν ὥδευε πρότερον πάλιν ἀναλαβόμενος, τὴν Θεσσαλονίκην εἴσεισι· καὶ γνοὺς ἀληθῆ οἷα διὰ γραμμάτων ἐπέπυστο πρότερον, ἐπικαλαμᾶται τὸ μὴ ἀκριβῶς ἀμηθὲν ἐκ τοῦ λαΐου τῆς πόλεως ἐν τῷ ἀμήτῳ τοῦ πολέμου, ὃς πρὸ τῆς ἐκείνου συνίστατο ἀφίξεως. οὓς μὲν γὰρ τῶν πολιτῶν ζημιώσας εἰς χρήματα, γυμνοτέρους ὑπέρου διαφῆκε τῆς πόλεως, οὓς δὲ ἀπέκτεινεν, οὓς δὲ ἀπεκρέμασεν ἐκ τοῦ λαϊκοῦ πλήθους καὶ τοῦ ἱερωμένου τάγματος, καὶ τὸν δυστυχῆ ἐν βασιλεῦσιν Ἀλέξιον καὶ τὴν τούτου σύνευνον Εὐφροσύνην, διαποντίσας τῷ τῶν Ἀλαμανῶν ἐξέπεμψεν ἄρχοντι. φεῦ φεῦ τοῦ καινοῦ τούτου καὶ ἀνηκούστου παρὰ Ῥωμαίοις ἀκούσματος, ἀπὸ δὲ καὶ ἀθεάτου ἐς δεῦρο θεάματος. ταῖς δὲ Σέρραις ἐμβαλεῖν τὸν Ἰωάννην γνωρισάμενος, μή πω δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ συκαίτου ἐκεῖσε πρότερον πολέμου πυθόμενος, στέλλει τοὺς συναρήξοντας τοῖς ἐν ταῖς Σέρραις ὁμοφύλοις. οἱ δ' ἐν τῷ ἀπηνεῖ τὰ ξυνενεχθέντα μαθόντες, τὸν μὲν πόλεμον οὐδαμῶς διέλυσαν, ὡς ἤδη ἐν τῷ δεινῷ καθεστῶτες, καίπερ εἰδότες γενησόμενον πρὸς πολὺ πλείονας πολεμίους. συρραγέντων δὲ τοῖς ἐναντίοις, κατὰ κράτος ἡττῶνται καὶ τρέπονται, Σκυθῶν αὐτοῖς προσβαλλόντων οὕτω συχνῶν, καὶ τῶν ἄλλων καὶ ἄλλων ἐκπηδόντων, ὡς εἰ καὶ τὰ σμήνη θεάσαιτο τῶν σίμβλων προϊόντα, καὶ οἷα σφῆκες ἐξ ὀπῆς ἐπιτρεχομένους τῶν ὁδίων χειρουμένων. ὑποστὰς τοιαύτας δὲ μάχας δισσὰς τὸ ἧττον ἀπενηνεγμένος ὁ μαρκέσιος, αὐτὸς μέσῳ τῆς Θεσσαλονίκης ἐγκλείεται. ὁ δὲ Ἰωάννης περὶ πᾶσαν ἄδειαν ἐς Βέῤῥοιαν ἄπεισι, καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις ὅσαι μαρκεσίῳ ὑπήκουον, ἑαυτῷ προσῳκειώσατο. ὡς δ᾽ ἤκουσαν οἱ ἐν τῇ πόλει Λατῖνοι καὶ ταύτας τὰς δυσπραγίας ἐνωτισάμενοι, περὶ τοῦ ποιητέου σφίσιν σκέψιν τιθέασιν, ὁμοῦ γενομένων τοῦ τε Ἐῤῥῆ, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως Βαλδουίνου κασίγνητος, καὶ Μαρίνου τοῦ δουκὸς Βενετίας. ὁ γὰρ Δάνδουλος τὸ ζῆν κατέστρεψεν. ἔδοξε τοίνυν ἅπασι χωρεῖν ἐπὶ πόλεμον, καὶ τὴν δύναμιν ἄγειν ἐπὶ τῶν Θρᾳκίων πόλεων, ὁπόσαι τῶν Λατίνων ἀπέστησαν, ἕως ἔτι θερμὸς τῶν πολλῶν ὁ ζῆλος, καὶ Ῥωμαίων ὁ Ἰωάννης ἀπεδίσκετο, πολέμοις ἐναπειλημμένος ἄλλοις, κἀκείνοις τὴν ἅπασαν σχολὴν χαριζόμενος. ἀμέλει καὶ μοῖραν τῶν περὶ σφᾶς στρατεύματος προεκπέμψαντες, ἣν ῥοῦτταν ὀνομάζουσι, ὡς ἂν τὸ πρὸς ἰσχύος ἀνεπιγκλήτως δρᾶν ἐκδεδώκασιν ἐν τῷ τὰς πόλεις ὑπὸ χεῖρα ποιεῖν τὰς ἀποστάσας. ὅθεν καὶ προαγόμενον τόδε τὸ σύνταγμα οὐδὲν τῶν αἰσχίστων καὶ ἀθεμίτων ἐκποδὼν ἐστήσατο. ἀλλὰ καὶ Βενέτικοι νῆας μακρὰς καθελκύσαντες, τὰ ἑῷα παράλια μέχρι Ἐλαιοῦντος περιστελλόντες, τῇ Πανίῳ τε καὶ τῇ Καλλιπόλει προσσχόντες, οἷα χέρσῳ, καὶ τῶν χριστιανῶν ἠθῶν ἀλλότρια διεπράξαντο. ὅσα γὰρ ὧν πολύμορφα τὰ δεινά, τὰ ἐναλγέστατα καὶ ἀνύποιστα. ἐξιὼν δὲ καὶ αὐτὸς ἐξῆς τὴν Ἀρκαδιούπολιν ὡς ἀνέμοις μόνον οἰκήσιμον παραλλάξας, τὴν δὲ ἄστυ τοῦ Ἄπρω βιασάμενος, ἀνηλεῶς τοῖς ἐκεῖ προσφερόμενος, τὸ φονικὸν ἐνδοὺς εἰς σφαγήν, ὡς ὂν ποίμνιον ἢ καὶ βουκόλιον, ἀλλ᾽ οὐ χριστώνυμον τὸ κτεινόμενον, καὶ βίᾳ μᾶλλον ἢ πειθοῖ τοῖς Βλάχοις ὑποκῦψαν, μηδὲ προσχωρῆσαν ἑκουσιότητι. πολλοὶ δὲ καὶ χοινόδετοι περὶ κώμας καὶ πόλεις περιαγόμενοι ζωγρίαι τὰ λύτρα ἐρανιζόμενοι, τοῖς συνειληφόσι κατετίθουσαν. οἱ δ᾽ ἐν ταῖς ἐπαγωγαῖς ταύταις ἢ νόσῳ κακῶς σώματος προσπαλαίσαντες, ἢ τῷ τῆς ὁδοιπορίας μήκει ἐκτετρυχωμένοι τὸν τράχηλον ἀνιέμενοι, οὐ μὴν ὡς ὁμόπιστοι φθινύθειν εἰῶντο, καὶ τὴν κατὰ τέλος μόρον φυσικὸν τὴν ψυχήν, ἀλλ᾽ ἀπολαρδευόμενοι ξίφεσιν, ἢ τὴν ἐπὶ σπλάγχνων βαθεῖαν ἐδέχοντο τὴν πληγήν. ὁ δ᾽ ἐξῆς τὴν Ὀρεστιάδα καταλαβών, στρατοπεδεύεται περὶ αὐτήν, χάρακά τε βαλών, καὶ βαθεῖαν τάφρον ὀρύξας (ταύτην γὰρ τὴν πόλιν ἀγώνισμα καὶ ἆθλον καὶ συμπέρασμα τῶν πόνων οἱ Λατῖνοι ᾤοντο) μὴ ἂν ἐντεῦθεν ἐκεῖθεν ἀναστῆναι τοῖς ἐν τῇ πόλει διήγγελλεν, εἰ μήτ᾽ αὐτοὶ ξυμβαῖεν ὁμολογίαις, ἢ γοῦν νόμῳ πολέμου σφᾶς αὐτοὺς παραστήσαιντο. οἱ δὲ καὶ πρὸς μόνην τὴν τῶν συμβάσεων ὑπόσχεσιν ἐξαγριάναντες, μὴ Ῥωμαίοις ἐκ τοῦ δεῦρο Λατίνοις ὅλως εἶναι ὅρκια πιστά, ἐπειδὴ καθάπαξ Λατῖνοι τὰ μὲν ἐς πίστιν ἀβέβαιοι, τοῖς δὲ προσχωροῦσι θηριώδεις, τοῖς δὲ πολέμῳ χειρωθεῖσιν ἀπηνέστατοι περὶ Ῥωμαίους ἐγνώσθησαν. ταῦτα πυθόμενος ὁ Ἐῤῥῆς, πρὸς ἔργοις γίνεται. δισσαῖς μὲν οὖν τάφροις ὀρυκταῖς περιζωσμένην τὴν πόλιν εὐρείαις τε καὶ βαθείαις εὕρατο, τοὺς δὲ πύργους τῆς πόλεως ὑπὲρ τῶν ἄκρων διεξαμμένους ἐκ δοκῶν πήγματα, ἐς πολὺ τοῦ ἀέρος ἀναβαίνοντα, καὶ περικαλύμματα ἔχοντας ἐκ διφθερῶν τε καὶ βυρσῶν, ὡς μήτε πυριφλέκτοις βάλλοιντο βέλεσι, καὶ ἔχειν ἅμα εἰς προβολὴν τοῖς ἐς τὸ τῆς μάχης μέλλουσιν. ἀλλὰ καὶ τῶν ξυλίνων ἄνωθεν πύργων ἱστοὶ κατεπήγνυσαν, ἔχοντες οἷα καὶ ὅσα ὑποχυθέντα ἐξάψαι τὴν φλόγα, καὶ εἰς μέγα περικαλύψαι πέφυκε, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἐπ᾽ αὐτῶν περιεφαίνοντο τεκτονικὰ πολεμιστῶν ἀνδρῶν ἀναπαύματα, ὁποῖα ἀνανίσχουσιν οἱ ἐπὶ τῶν ἰκρίων τὸ βυθὸν διερευνῶντες, καὶ τὰ ἤθη τῶν ἰχθύων ὑποσκοπεύοντες. ἐπί τινων δὲ καὶ λίθοι δι᾽ ἁλύσεων ὀρτημένοι, ἐπὶ χαλώμενοι διὰ μηχανῶν, καὶ αὖ πάλιν ἀναφερόμενοι, καὶ πρὸς τὰς χρείας τῶν καιρῶν μεταγόμενοι. ἐπὶ δὲ καὶ τέσσαρα πρὸς τοῖς δέκα πετροβόλα ὄργανα, ἐπὶ τῶν πύργων ἱστάμενα.

Latini in Thracia graſſantur

Herricus Balduini frater Oreſtiadē fruſtra oppugnat.

aut crabronū inſtar è cauernis iuxta uias erumpentiū. Duobus his prælijs uictus Marchio, ſe Theſſalonicæ includit. Ioannes uerò per ſummam licentiā Berrœā & alias Marchionicas urbes occupat. Ea quoq; clade audita, Latini qui Byzantij erant, conſiliū ineunt quid ſit agendū, concilio ab Herrico Balduini fratre, & Marino Venetiarū duce indicto. nam Dandulus obierat. Cum omnibus bellū capeſſere placuiſſet, & copias cōtra urbes Thraciæ ducere, quæ à Latinis defecerant: dum populi animi adhuc feruerēt, & Ioannes alijs bellis occupatus, ijsq; ſolis intentus, à Romanis abeſſet. Itaq; partem exercitus, quæ utilitatis ſuæ cauſa ultrò ſequi uellet (Rottā ipſi uocant) ablegarūt, poteſtate data urbes quę defeciſſēt, ſuo arbitratu tractandi. Ea cohors antegreſſa, à nullo ſcelere, à nullo piaculo abhorruit. Veneti quoq; Orientalē oram lōgis nauib. infeſtabant, et Callipoli ac Panij peſsima & à Chriſtianorū inſtitutis abhorrentia quęq; perpetrarūt, ut calamitates eſſent multiplices, atroces, intolerabiles. Herricus quoq; Arcadiopoli, ut ſolis uētis habitabili, pręterita, per uim Aprū ingreſſus, ciues inclementer tractatos occidi ſinit, quaſi grex aut armentū, non aūt Chriſtiani, & ui potius ſubacti, q̄ ſua ſponte addicti Blachis, trucidarent. Multi etiā uincti laqueis, per urbes & pagos circūducebant, ut emendicata pecunia, ſe à uictoribus redimerēt. In ea circunductione ſi qui aut morbis oppreſsi, aut uię lōgitudine fatigati deficiēbant, laxato colli uinculo, nō ut Chriſtiani expirare ſinebant, & naturali morte obire, ſed gladijs obtrūcabant, aut cōfodiebantur. Herricus uerò caſtris ad Oreſtiadē poſitis, profundū uallum cōmittit. Nam eam urbē unicū certamen, præmiū, & finē laborū arbitrantes, obſeſsis denunciabant, ſe inde non receſſuros, niſi ea uel ſponte dedita, uel ui expugnata. Hi uerò ad ſolam deditionis mentionē exacerbati, reſpōderūt, nullū in poſterū fœdus inter Romanos & Latinos poſſe intercedere, q̄ & fide lubrica, & in deditiios belluina immanitate, in bello ſubactos maiori etiam crudelitate uterentur. His auditis Herricus operibus intētus, urbem duabus latis & profundis foſsis circūdatā inuenit: urbis uerò turribus pegmata altiſsima adiecta, quæ pellibus & taurinis tergoribus cōtra ignē & ad propugnatores defendendos, obtegebātur. Supra eas ligneas turres mali defigebantur, in quibus ea erant, quæ flammā maximam incendere & latè ſpargere ſolent. Alicubi in eis etiam fabrefacta bellatorū ſedilia uiſebantur, cuiuſmodi eorum ſunt, qui ex tabulatis fundum maris explorant, & piſces captant. In aliquibus ſaxa cathenis ſuſpenſa grauibus, & demittebantur, & rurſus attollebantur, & prout res poſtulabat, transferebantur. Præterea quatuordecim tormēta in turribus cōſpiciebātur.

Quare Herrico & exercitui uiſum eſt, priorem foſſam ui occupare, ſecundaq; expleta, machinas muris admouere: ac altera foſſa, priore capta, difficulter explebatur: & capita & trunci cadauerũ, eorũ qui utrinq; cadebant, hiatus eius multis in locis explebant. Qua tandem non ſine ſanguine complanata, ſcalas turritas ad mœnia adducunt: quarum altera in foſſa detenta, ob aggerem recens congeſtum, uacuum alicubi & rarum adhuc, ſubſedit: altera rectà ad murum producta, priuſq; diabathra conijceretur, ſaxis tormentorum contrita eſt, & facta inutilis. In qua qui pugnabant, plurimi malè ſunt accepti: tum Petro Plancio uiro robuſtiſsimo, & ob fortitudinẽ celeberrimo, calua eſt ſaxo confracta. Itaq; eo die conatus Latinorũ irriti fuerunt. Poſtridie turres denuò mœnibus alia parte urbis admouentur, easq; uiri bellicoſiſsimi conſcendunt. Interea propugnatores cum ferè omnes machinas turribus imminere uiderent, & pontem ſublicium à certis traduci, & mœniaam contingere: armati portis erumpunt, quicquid excitando augendoq; incẽdio aptũ eſt ſecum portantes. Pugna igitur atrociſsima cõmiſſa: tum quoq; infectis rebus, machinis in conſpectu eorum crematis, recedunt. Sed et foris Blachorũ & Scytharũ exercitus circa uallũ obequitans, commeatum in caſtra apportari nõ ſinebat. Itaq; cõſilij inopes, & animorũ alacritate fracta, nouas copias Byzãtio accerſiuerunt, quæ quidem neceſsitate magis q; uoluntate exibant: ni ita facerent, à Martino Cardinali, & Thoma Conſtantinopolitano Patriarcha nuper Venetijs profecto, diris obſtringendi et ſacris interdicẽdi. Is Thomas patrio ueſtitu indutus erat, qui corpus ita conſtringebat, ut acubus illi aſſutus uideretur, manibus duntaxat & pectore aperto: malis ita raſis, ut, quemadmodum in impubi puero, nullũ pili ueſtigium cerneretur. Sed anteq; auxilia uenirẽt, lues inuaſit exercitum, cùm ex fœtore cadauerum in tentorijs iacentium, tum q; pleriq;, ac potius omnes cibos inſolitos guſtarant. Quare noctu inde receſſerunt: & in Pamphilo diuerſari, ex diuturnis & inanibus laboribus ſe refecerunt. Nec ij ſolum his malis conflictati ſunt, ſed ij etiam qui eos ex urbe accedere auſi fuerunt, & hi in itinere ferè omnes à Scythis & Blachis interfecti ſunt. Vnde alias machinas ſtructuri, malos biremiũ ex maritimis ciuitatibus collegerũt. & ſi quid deerat, ex Propõtidis montibus arbores ſecuerunt, miſſo illuc qui opus maturaret, Conone Petunę Comite. Machinarum iuſta copia parata, quas multis in locis ferro contra incendia munierant, belli fortunam denuò tentarunt: & Oreſtiade omiſsa, quam ſuis cladibus admoniti, inexpugnabilem eſſe credebant, Didymotichum oppugnare ſtatuerunt: ad eamq; rem, caſtris ibi poſitis, & productis arietibus,

Petri Plancij interitus.

Lues & fames obſidionẽ ſoluunt.

ἔδοξεν οὖν ὀψέ ποτε καὶ τῷ στρατεύματι, τὴν μὲν ἔξω τάφρον πολέμῳ κρατῆσαι· χωσθείσης δὲ τῆς δευτέρας, προσάγειν οὕτω τὰς μηχανὰς τοῖς τείχεσι. πονήρως δ᾽ ἡ ἐφεξῆς τάφρος μετὰ τὴν τῆς πρώτης ἅλωσιν ἐχωννύτο, καὶ κόρσαι ἀναύχενες καὶ ἄκορσα σώματα τῶν πεσόντων ἀμφοτέρωθεν, ἀνεπλήρουν ἐν πολλοῖς τὴν τῆς τάφρου κοίλωσιν. ὡς δ᾽ οὖν ποτε καὶ μεθ᾽ αἵματος κέχωστο, προσάγουσι τὰς πυργοειδεῖς τοῖς τείχεσι κλίμακας, ὧν ἡ μὲν τῇ τάφρῳ ἐνέσχετο, καὶ ὑπεχαλᾶτο τῆς ὀρθότητος, τῷ ἔτι μανῷ τοῦ διακρίου καὶ νεοχύτου τῆς χώσεως. ἡ δ᾽ ἄλλη πρὸ τῶν τειχῶν ἰθὺ προβᾶσα, ὅπω διαβάθραν ἔβαλλε, καὶ τοῖς ἐκ τῶν ἰσῶν αἰωρουμένοις ἄνωθεν τῶν πύργων βαρέος τῶν λίθων πιεσθεῖσα, καὶ τοῖς ἐκ μηχανῶν ἀφιεμένοις συντριβεῖσα, πρὸς οὐδὲν ἐγεγόνει χρήσιμος. μάλιστα μὲν οὖν καὶ πολλοὶ τῶν ἀπ᾽ αὐτῆς μαχομένων, κακῶς ἔπαθον, ἐν οἷς ἦν καὶ Πέτρος ὁ ἐκ Πλαΐτζης, ὁ κράτιστος ἅμα τούτων, καὶ ἐς ἀνδρείαν ὀνομαστότατος, λίθῳ τὸ βρέγμα κατεαγείς. καὶ τότε μὲν οὕτω τὰ Λατινικὰ διαπεπτώκασι διαβούλια. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ τοῖς τείχεσιν οἱ πύργοι πάλιν προσάγονται καθ᾽ ἕτερον μέρος τῆς πόλεως, καὶ ἀναβαίνουσι σφᾶς οἱ τοῦ στρατεύματος μαχιμώτατοι. ἐν τούτῳ δ᾽ οἱ τῆς πόλεως ἐπιμαχόμενοι, ὀλίγου πᾶσαν τὴν μηχανὴν τοῖς βέρεσιν ἰδόντες ἐγγίσασαν, καὶ γέφυραν πηκτὴν πρὸς τὸ ἐπ᾽ αὐτὸ τετυγμένον διαγομένην, καὶ τῶν τειχῶν ἐπιψαύουσαν, ἀναπετάσαντες τὰς πύλας, ἐπεκθέουσι μεθ᾽ ὅπλων, καὶ τῶν ὅσα ἀνάπτουσι πῦρ, καὶ τὴν φλόγα ὕψι μέγα αἴρουσι, καὶ μάχη κρατερωτέρα τῆς πρώην συνίσταται. ἄπρακτοι τοίνυν καὶ τότε μεταχωρήσαντες, καὶ αὐτὰ ἔχον τὰ μηχανήματα ἐπ᾽ ὄψεσιν αὐτῶν ἐμπιπράμενα· ἀλλὰ καὶ τὰ ἔξωθεν στρατεύματα Βλάχων τε καὶ Σκυθῶν περιϊόντα τὸν χάρακα, οὐκ εἴων εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰσάγεσθαι τὰ βιώσιμα. ἀμηχανίᾳ τοίνυν ληφθέντες, καὶ διαθρυφθέντες ἀθυμότερον, στείλαντες εἰς Βυζάντιον, συνάρσιν ᾔτουν ὑφ᾽ ἑτέρας νεαλοῦς δυνάμεως. καὶ ἦσαν οἳ δὴ ὑπ᾽ ἀνάγκης μᾶλλόν τι, ἤπερ κατὰ γνώμην ἐξῄεσαν ἀφορισμῷ καὶ ἀναθέματι, μὴ οὕτω δρῶντες ὑποβαλλόμενοι πρός τε τοῦ καρδιναλίου Μαρτίνου, καὶ Θωμᾶ τοῦ προσεχῶς ἐκ Βενετίας ἀφιγμένου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. ἦν δ᾽ οὗτος ἐσθῆτι τῇ πατρίῳ προσκείμενος, συνυφασμένην μικροῦ τῷ σώματι, καὶ ῥαφίδι ὑφαμένην ἐκάστης τὰς εἰς καρπούς, καὶ τὸ στῆθος ἀφιεῖσαν ἄνετον, καὶ τὸ γένειον ξυρούμενος δρώπακος ἀκριβέστερον, ὡς ἂν τὸ τῶν ἐφήβων ἰσάφιλον μηδ᾽ ὑποφαίνεσθαι ὅλως ταῖς παρειαῖς ἀναπλάσεις τῶν τριχῶν, ἀλλ᾽ ὡς λισσὸν παντάπασιν ἔχειν. μή πω δὲ τῆς ξυμμαχίας ἡκούσης, καχεξία κατέσχε τῇ στρατιᾷ ὑπό τε τῆς καταβεβλημένων ταῖς σκηναῖς νεκρῶν, καὶ τοῦ τῶν ἀήθων ἐς βρῶσιν ἅψασθαι τοὺς πλείους ἢ καὶ ἅπαντας. ἄραντες τοίνυν ἐκεῖθεν νυκτὸς ἀπανέστησαν, καὶ τοῖς περὶ τὸ Πάμφιλον χωρίοις ἐναυλισάμενοι, τῶν ἀνίων τῶν καὶ μακρῶν καμάτων ἑαυτοὺς ἀνεκώχευον. οὐχ οὗτοι δὲ μόνον τοῖς κακοῖς τοῖσδε περιεπάρησαν. ἀλλὰ καὶ οἱ ξένοις αὐτοῖς συμμίξαι καὶ συνελθεῖν ἀπελέγξασαν, ἐξιόντες τῆς πόλεως, Βλαχικοῖς καὶ Σκυθικοῖς κατὰ τὴν ὁδὸν ἐγκύρσαντες τάγμασι, μικροῦ δεῖν ἅπαντες διεφθάρησαν. ὅθεν δὲ συμπῆξαι ἄλλων μηχανῶν ἀπιδόντες, ἱστοὺς δυναμένων νηῶν ἐκ τῶν παραλίων συνέλεγον πόλεων, καὶ ὅσον ἐνελείπετο, ἐκ τῶν τῆς Προποντίδος ὀρῶν τοῦτο ἀπετίμνον, [illegible] πεπομφότες ἐκεῖσε, τὸν τῆς Πετύνης κόμητα Κόνωνα. ἐπεὶ δ᾽ ἔσχον ἅλις τῶν ἑλεπόλεων, ἐν πολλοῖς αὐτὰς καὶ σιδήροις διαλαβόντες, ὡς ἂν τοῦ πυρὸς [illegible] πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ πάλιν γίνονται, καὶ διὰ τὴν Ὀρεστιάδα [illegible]κότες, ὡς ἐξ ὧν ἔπαθον, οὐχ ἁλώσιμον σφίσι δόξασαν, ἔγνων τῷ Διδυμοτείχῳ προσβαλεῖν. ἐκεῖ καὶ τὸ αὐτῶν στρατόπεδον στησάμενοι πολιορκεῖν ὡς εἶχε τὸ φρούριον διηρέσαντο, καὶ τὰ τειχομαχεῖα προσάγειν, ὡς ἂν ἐξὸν μόνον

ἑτοιμάζοντο. ἀλλ' οὔπω ἐδὺ τῷ προχυσμῷ τούτῳ τῶν Λατίνων ἰδὼν ὁ ἥλιος, καὶ πληροῦται νεφῶν ὁ ἀήρ, καὶ ῥαγδαίας βροχῆς θεόθεν ἀφεθείσης ἐν τοῖς ἀνάντει τοῦ Διδυμοτείχου μέρεσιν, ὁ τῷ φρουρίῳ περιρρέων Εὖρος διϋγρωθεὶς ὑετῷ, καὶ μέγας ἐκ μικροῦ τοῦ τότε φανείς, τὰς πεδιάδας ἐξυδάτωσε, καὶ τῷ στρατοπέδῳ τῶν Λατίνων ἐξαπιναίως ἐπικλυσθείς, ὅπλα ἐξέσυρε καὶ μηχανάς, ἵππους ἀπήγαγε πολεμιστάς, ἄνδρας διανηχομένους τὸν Ἀχέροντα δείκνυσιν· εἰ δ' οὐκ ἦν ἐς ἔτι φωσβολῶν ἥλιος, ἀλλὰ τὸ δεινὸν νυκτὸς ἐπεγεγόνει, τὸ πλεῖον ἂν ἀπώλετο τοῦ στρατεύματος. τῷ δ' ἐξαισίῳ τοῦ πράγματος καταπλαγέντες, ὁπόσοι τῶν Λατίνων ἐς νοῦν ἐβάπτιζον, μηδ' αἱμάτων ἄνδρες ἐς τὸ παντελὲς ἐτύγχανον ὄντες, μετανάστασιν ἐκεῖθεν εἵλοντο, καὶ τοῖς ἄλλοις οὕτω ποιεῖν ἐπείθοντο. ἀλλὰ καὶ τὸ λοιπὸν τῆς στρατιᾶς ὡς θαῦμα τὸ γεγονὸς θεμένη, ταχέως ἐξῆρεν ἐκεῖθεν. καὶ οἱ μὲν σὺν αὐτῷ τῷ Ἐρρίκῳ τὴν Κωνσταντίνου κατέλαβον· οἱ δὲ τὰς πόλεις φρουρεῖν ἐπετάχθησαν, ὁπόσαι χερσαῖαί τε καὶ ἀγχίαλοι Λατίνοις ὑπήκοον, πλὴν οὐδ' οὕτως ἠρέμησαν τὰ δεινά, ὅτι μὴν βελτίω περὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐφαίνετο τὰ πράγματα. ὅτι τὸ Λατίνων ὑπεροψία, καὶ πρὸς Ῥωμαίους ὑποψία, καὶ τὸ τοῦ φρονήματος ἀκαθαίρετον, ἣν πρώην πρόθεσιν εἶχεν, καὶ ἃ δρᾶν οὐκ εἶχον τοὺς ἐκστάντας, καὶ καθ' ὧν πολλάκις τὰς λόγχας ἠκόνησαν, ταῦτα τοῖς ὑπὸ χεῖρα ἔτι ἐπέφερον, καὶ κατ' αὐτῶν τοὺς ὀδόντας ἔβρυχον. καὶ ἡ τῶν πρὸς ἕω Ῥωμαίων περὶ τὸ κακῶς πάσχον ὁμογενὲς ἀνεπίστροφος γνώμη, καὶ ἡ παντελὴς παρόρασις, καὶ ἐπίλησις, ἀφόρητα ὑπέβαλλον. οὔτε γὰρ χρήμασιν ἢ στρατεύμασι τῶν δυτικῶν ἀντελαμβάνοντο πόλεων· ἀλλ' οἱ μὲν Λατῖνοι τῆς Ἀσίας ἀναχωρήσαντες, τὴν Θρᾴκην ἐκόπτον, μόνην ἀναρριπτοῦσαν τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας Ῥωμαίων κίνδυνον. οἱ δὲ ἡμέτεροι στρατηγοὶ τοῦ ἐκ σφῶν κινδύνου παρὰ δόξαν ἀνέντες, οὐδ' ἐνόησαν* ἀγαθοῦ, οὔτε μὴν σωτήριόν τι καὶ φυλακτήριον ἑαυτοῖς καὶ τοῖς φυλέταις μετήλθοσαν, ἀλλ' ὡς νοῦν ἀδόκιμον παραδοθέντες, καὶ αὐτόθεν ἐκ θεοῦ μακρύναντες, ὥστε τὰ μὴ καθήκοντα δρᾶν, καὶ μυδλαμοῖς ἰσθέντες πρὸς αἵρεσιν, κατὰ δήμους καὶ φρατρίας διέστησαν, πόλεις ἐξῆψαν, κατ' ἀλλήλων ὡπλίσθησαν, τοὺς θεσμοὺς τῆς συγγενείας συγχέαντες, καὶ γεγόνασι φυλὴ φυλῇ, καὶ Ἰσραὴλ Ἰούδας, τὸ πάλαι παρὰ τοῦ προφήτου θρηνούμενον, οἱ μὲν τῷδε συννεύσαντες, καὶ ὡς βασιλεῖ σφῶν προσφερόμενοι· οἱ δ' ἐκείνῳ προσρίψαντες, ὡς καὶ τοῖς πολλοῖς καὶ τοῖς φρονίμοις κρίνεσθαι εἰς κατάραν καὶ πλησμονήν, καὶ τῆς ὁμογενείας ἀπαλλοτρίωσιν. ὡς δέ ποτε συνέδραμον ἐς φιλίαν, οὐδ' οὕτω μὲν ὡς ἐς μίαν συνηρμόσθησαν γνώμην, οὐδ' ἐς συνασπισμὸν ἀλλήλους παρακροτήσαντες, ἐπαρῆξαι ὅλως ταῖς ἑσπερίαις προέθεντο πόλεσιν· ἀλλ' ὡς χειροτονίας βλέψαντες βασιλείων· οἱ μὲν κατὰ τὰ πετόμενα τῶν ζώων, συμφορηδὸν συνανίπταντο τῷδε καὶ συναπαίρουσιν, οἱ δὲ καὶ ῥάμνους ἀκανθώδεις ἐς ἀρχὴν προχειρίζονται. καὶ ἦν πολυαρχία πάλιν τὸ γεγονὸς ἐπινεμομένη τὴν ἕω, καὶ θηρίον τρικέφαλον ὑπὸ τῶν ἀβελτέρων διαπλεχθέν. ὁ μὲν γὰρ Μαυροζώμης Μανουήλ, τῷ Καϊχοσρόῃ ὑποδύς, ᾧ οὐ πρὸ πολλοῦ τὴν σφετέραν θυγατρὶ συναφθέντα, καὶ τῆς Ἰκονιαρχίας αὖθις λαβόμενον, ὡς ἄχρι πρότερον ἐκπεσών, πάντα ἦν μηχανώμενος, εἴ πως αὐτῷ συμπεραίνοιτο, τὸ βασιλέων τυχεῖν ὀνόματος, καὶ τὴν ὅσην ποτίζει Μαίανδρος ἀπώλλυ μετὰ τούρκων, ἔφθειρέ τε καὶ ἔκειρεν. ὁ δὲ Λάσκαρις Θεόδωρος, ὡς γένει εὐπρεπέστατος, καὶ κήδει βασιλέων περίδοξος, ἐκκρουσάμενος ἐκεῖνον, τὸ ἐρυθρὸν πέδιλον ὑποδύεται, καὶ βασιλεὺς Ῥωμαίων ὑφ' ὅλων τῶν ἑῴων ἀναγορεύεται πόλεων.

* ἰδαμοῦ

ſe pararunt. Sed anteq̃ Sol ſuper eo Latinorũ conatu occideret, aer nubibus impletur: & uehemẽtiſsimo imbri fluuius Eurus dilatatus, & ex paruo magnus factus, campos aquis impleuit, & ex caſtris Latinorũ ſubitò & arma & machinas & equos bellicos & uiros auexit: q̃ ſi Sol occidiſſet, ac id malũ noctu ingruiſſet, maior pars exercitus perijſſet. Hac inuſitata re admoniti Latini cordatiores, & nõ planè ſanguinarij, inde diſcedendum eſſe cenſuerũt, & eius ſententiæ alijs autores fuerunt. Sed & reliquus omnis exercitus miraculo eo conſternatus, celeriter inde receſsit, alijs unà cum Herrico Byzantiũ reuerſis: alijs ciuitates mediterraneas & maritimas, quæ Latinis parebãt, cuſtodire iuſſis. Verùm ne ſic quidẽ mala quieuerũt, aut res ſecundiores Romanis fuerunt, q̃ Latinorũ deſpicientia, & de Romanis ſuſpicio, & implacabiles animi, antiquum obtinebant. Nam quæ deſertoribus, cõtra quos ſæpe haſtas acuerant, inferre nõ poterant: ea in proximos quoq; perpetrabant, & contra eos dentibus frendebant. Sed & Orientaliũ Romanorũ negligentia erga populares afflictos, & ſummus deſpectus atq; obliuio, dolorem penè intolerabilem pariebat. Nam neq; pecunijs, neq; militũ copijs, Occidentalibus urbibus ſubueniebant. Ac Latinis ex Aſia digreſsis, & Thraciam, quæ ſola pro libertate Romanorum dimicabat, uaſtantibus, noſtri duces ex diſcrimine præter expectationem liberati, nuſq; officij ſui meminerãt, neq; ſalutare quicq; ad ſui uel populariũ defenſionem conabãtur. Sed corruptis ingenijs præditi, & ut homines deſerti à Deo atque impij* ſtupore quodam affecti, atq; in factiones diuiſi, urbes concitarunt: alij alios oppugnarũt, uiolato iure cognationis: tributim ſegregati ſunt, Iſrael Iudas factus eſt, ut uetus ille Propheta queritur: alijs huic ut Regi addictis, alijs ad alium confluentibus. Quæ res multis, prudentioribus præſertim, execrationi ſimilis, & deſtruendæ neceſsitudini, & inducendæ alienationi eſſe uidebatur. Etſi autẽ tandem ad amicitiam in eundem concurrerũt: tamen ne tum quidem planè conſenſerunt: aut alij alios ad belli ſocietatem cohortati, ullo modo Occidentalibus urbibus opem ferre ſtatuerunt: ſed creandis Imperatoribus intenti, inſtar gregatim uolantiũ auium, cum uno quodam ſubuolabant & diſcedebant: alij etiam ſpinoſis rubis Imperiũ deferebant. Vnde multorũ dominatus Orientem depaſcebat, tricipiti quadam bellua à uæcordibus implexa. Nam Maurozomes Manuel Caichoſrois auxilijs fretus, cui nõ multo antè, recuperato Iconio, filiam deſponderat, nihil non conabatur, ut Imperatorio nomine potiretur, & omnem Mæandrium tractũ cum Turcis uaſtabat. Theodorus Laſcaris, nobiliſsimo genere ortus, & Imperatoris affinitate inclytus, illo profligato, et rubro calceo induto, ab omnibus Orientalib. urbibus Imperator cõſalutabatur.

Didymotichum Euri exundatione defenſum.

Latini ſubditos pro hoſtibus ulciſcuntur.

Orientales Romani Occidentalibus non ſubueniũt.

Maurozomes Laſcaris & Cõnenus in Oriente de imperio contendunt.

Dauid porrò Comnenus exercitu ex Paphlagonia & Pōtica Heraclea coacto, & Iberū qui ad Phasidē habitant, legione conducta, pagos & urbes subigebat: & ut fratrem suum Alexiū magnum redderet, præcursorem eius & præconem agebat. Cæterùm is subinde cunctabatur, circa Trapezuntem moram trahens: & planè Hylam illum, de quo prouerbiū est, agens, perpetuò uocabatur, nec unquā cōparebat. Cū aūt Dauid adolescentem quendā, cognomento Synadenum, pro duce ad Nicomediā misisset, Lascaris cum exercitu contra illum proficiscitur, se trita & plana uia progredi simulans: sed per aliam asperam & impeditam ex improuiso Synadenū adortus, capit, milites eius dissipat, Dauidemque reprimit, ne ultra Ponticam Heracleā progrediatur. Nec multo pòst Maurozomē quoque cum Turcis ui profligat, quos partim cædit, partim capit: eos præsertim, qui genere illustres primam aciem obtinuerant.

Philippopolis à Blachis uastata.

Hoc rerum Orientalium statu Ioannes Mysus Philippopolim capit, diripit, euertit, ciues plerosque obtruncat: cuius urbis iam olim per insidias expugnandæ occasionem captatat, habitatoribus infensissimus, quòd deditionem sibi non fecissent, & ut regi parère detrectassent, sed ut uirum sanguinarium auersati essent: tum uerò illud eius iracundiam exasperarat, & barbaricam feritatem auxerat, quòd Alexium Aspietem recepissent, eique ut duci paruissent, se uerò cum exercitu inuadentem sæpe repulissent. Cæterùm ea urbs inuiolata mansisset, si suis auspicijs gubernata esset: tum quòd Latinos benignè tractabat, tum quòd Ioānem Mysum non prorsus auersabatur. Nunc filia matrē sequens, postquam illa regina & princeps omnium, labefactata & facilè capta est: hæc quoque grauiora pertulit, direptionibus & cædibus oppressa, & insuper funditus euersa. cuius ruinæ unum illud spectatu iucundum habent, quòd Aspietem fune talos traiectum, & in sublimi trabe pedibus suspensum ostentant. Cui qui regni affectandi adiutores fuerant, cum Ioannem non laterent, ne inconstantiæ pœnas darent ueriti, palàm deficiunt: & alij ad Theodorum Lascarim Orientalibus urbibus dominantem se conferunt, alij Orestiadem concurrunt: alij Didymotichum ingressi, cum Latinis pacem faciunt, & per legatos Theodorū Branam ducem sibi mitti petunt.

Scythæ Thraciam uastant.

Nec multum tēporis intercessit, cum Ioannes Mysiæ rebus constitutis, & desertorib. grauib. supplicijs & nouo mortis genere affectis, irato & cædem spirante uultu Romanis bellum inferre statuit, quorū sibi dolos, fraudes, perfidiā, summam leuitatem diutius ferenda esse negabat. Igitur ira percitus, innumeras Scythicas turmas ablegat, quarum aliæ Adrianopolim obsederunt, aliæ Rusium

ὁ δ᾽ ἐκ κομνηνῶν δαβὶδ στρατολογήσας παφλαγόνας, καὶ οἳ τὴν ποντικὴν οἰκοῦσιν ἡράκλειαν, καὶ μοῖραν μισθωσάμενος ἰβήρων, τῶν περὶ τὸν φᾶσιν, κώμας τε καὶ πόλεις ὑπεποιεῖτο, καὶ τὸν οἰκεῖον μεγαλύνων κασίγνητον, ᾧ ἡ κλῆσις ἀλέξιος, πρόδρομος ἐκείνου καὶ προκήρυξ ἐγίνετο. ὁ δὲ ἐμέλλησεν ἀεὶ χρονίζων περὶ τὰ τῆς τραπεζοῦντος μέρη, καὶ παροιμιακῶς ἐδόκει τὸν ὕλας, φωνούμενος, καὶ μὴ ἐπιφαινόμενος. ἐπεὶ δὲ καὶ τῇ νικομηδείᾳ ὁ δαβὶδ οὗτος προσπέλασε διά τινος αὐτοῦ στρατηγοῦντος μείρακος, συναδηνοῦ τὴν ἐπίκλησιν, στράτευμα συναγείρας ὁ λάσκαρις, κατ᾽ αὐτοῦ ἔπεισι, διὰ μὲν τῆς τετριμμένης καὶ λείας ἔμφασιν δοὺς προελεύσεσθαι. ἐκτραπεὶς δὲ τραχεῖαν ἄλλην καὶ δύσβατον, καὶ προσπεσὼν ἀφύλακτος τῷ συναδηνῷ, ὅθεν καὶ στρατηγοῦντα οὕτω τὸν νεανίαν, αὐτόν τε συνείληφε, καὶ τὸ ἐκείνου στράτευμα διεσκέδασε, καὶ τὸν δαβὶδ μὴ περαιτέρω προβῆναι τῆς ποντικῆς ἡρακλείας παρέπεισε. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ καὶ τῷ μαυροζώμῃ συμπλακεὶς, φυγάδα διέκνυσι τέθεικε. καὶ τοὺς τούρκους κατὰ κράτος τρεψάμενος, οὓς μὲν διέφθειρεν, οὓς δὲ ἐζώγρησε, καὶ τούτων μάλιστα, οἳ τῆς στρατιᾶς προτετάχατο, καὶ τοῦ γένους ἦσαν ἐπίσημοι. καὶ τῇδε μὲν τὰ πρὸς ἕω ἐφέρετο. ὁ δὲ μυσὸς ἰωάννης τῇ φιλιππουπόλει ἐπιστρατεύσας, αἱρεῖ ταύτην, καὶ καθαιρεῖ προνομεύσας, καὶ πολλοὺς τῶν ἔνδον ὑποδικάζει τοῖς ξίφεσι, καὶ πάλαι μὲν ἐπιβουλευόμενος τῇ πόλει, καὶ τοῖς ταύτης [illegible] ἐλάσα, καὶ βαρυμηνιῶν τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς μηδ᾽ ὅλως αὐτῷ ὑποκύψουσι, μηδ᾽ ὡς βασιλεῖ προσέχουσιν, ἀλλ᾽ ὡς αἱμάτων ἀνδρὶ ἐκτετραμμένοις. καὶ τότε δὲ πρὸς πλείονα θυμὸν ἐκκαυθεὶς ὑπὸ βαρβάρου φρονήματος, ὅτι τὸν ἀσπιέτην ἀλέξιον εἰσῳκίσαντο, κἀκείνῳ μὲν ὡς ἀρχηγῷ ὑπείκοντο σφῶν, αὐτὸν δὲ ἐπιόντα μεθ᾽ ὅπλων πολλαχῇ ἀπεκρούσαντο. ἦν δ᾽ ἂν ἡ πόλις ὅλη κακῶν ἀθιγὴς, εἰ καθ᾽ ἑαυτὴν διεξήγετο, τοῦτο μὲν ἠπίως προσφερομένη λατίνοις, τοῦτο δὲ τὸν μυσὸν ἰωάννην οὐκ ἐκτρεπομένη παντάπασι. νῦν δ᾽ ἑπομένη τῇ μητρὶ πόλει, ἐξ ὧν ἀπροσφαλὴς ἐκείνη γέγονε καὶ διάλωτος, βασιλὶς οὖσα, καὶ πασῶν ὑπερηρμένη πόλεων. ἐκ τούτων δὲ καὶ αὐτὴ χείροσι κακοῖς προσωμίλησε, καθότι προνομαῖς ἐκδοθεῖσα καὶ μαχαίρας αἵματι, ἔτι καὶ προσκαθήρηται, καὶ εἰς παμφανὲς ἐρείπιον κατηδάφισται, καθ᾽ ἓν μόνον τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπάγειν τῶν θεωμένων, τὸ ἐκποδὼν ἀνηρτῆσθαι τὸν ἀσπιέτην ἐπ᾽ ἰθυτενοῦς σκόλοπος, διὰ τετρημένον τοὺς ἀστραγάλους τρήσαντες, καὶ κάλως ἐπὶ τούτων διειρμένον. τὰ δ᾽ ἐπὶ τούτοις, οὐκ ἔλαθον τὸν ἰωάννην οἱ περὶ ἀσπιέτην σύμφρονες, καὶ πρὸς ὕψος βασιλείας ἐκεῖνον κουφίσαντες, ὅθεν ὑφορώμενοι μὴ δίκας δοῖεν ὡς ἀλλοπρόσαλλοι, ἀφίστανται λαμπρῶς, ἀμέλει καὶ ἐκποδὼν χωρισθέντες, οἱ μὲν προσίασι θεοδώρῳ τῷ λάσκαρι, τῶν ἑῴων κρατοῦντι πόλεων· οἱ δὲ συνδραμόντες ἐς ὀρεστιάδα, ἄλλοι δὲ εἰσιόντες τὸ διδυμότειχον, λατίνοις σπένδονται· καὶ πέμψαντες ἀγγέλους, σφίσι στρατηγὸν ἐξαιτοῦνται τὸν βρανᾶ θεόδωρον. βραχὺ τὸ μέσον καὶ τὴν μυσίαν ἐστειλάμενος ὁ ἰωάννης, καὶ τἀκεῖ πρὸς τὸ εὖ διαθέμενος, καὶ κολάσεσι βαρείαις καὶ θανάτοις καινοῖς τοὺς ἐκστάντας ὑπαγαγών, ἔγνω μετ᾽ ὀργιλώδους καὶ φονίου βλέμματος καὶ γνώμης ἀσυμπαθοῦς ἐπιστρατεῦσαι ῥωμαίοις, οὐκέτι, φάσκων, τὰς σφῶν δολοφροσύνας ὑφίστασθαι, καὶ τὸ ἄπιστον ἦθος, καὶ τὸ περὶ αὐτοὺς ἄγαν πολλάκις παλιμπετὲς φρόνημα. τοίνυν ἀναῤῥηγνὺς εἰς ὀργὴν, στρατευμάτων σκυθικῶν μυριοστύας τοῖς ἑσπερίοις ἀνθαμίλλους ἔνθεν ἐξαφίησι. τινὰ μὲν οὖν αὐτῶν ὡς τὰ τῶν μυρμήκων στρατεύματα τὰς ἕδρας ἄλλως ἀμφιπετάμενα τὴν ἀδριανοῦ διελύφασι, τινὰ δὲ προσηλάσεισι τὸ ῥυσίον,

ῥουσίῳ, πρὸς ἀντιμάχεσθαι ἐπιτάττουσι, τὸ τῇ πόλει ταύτῃ ἐφεδρεῦον ἐκ λατίνων ὁπλιτικόν. κράτιστον δὲ ἦν ὂν διαφερόντως τῶν ἄλλων, καὶ ὑψηλὸν μὲν τὰ σώματα, θαυμασιὸν δὲ τοῖς μελέταις τοῖς περὶ πόλεμον, καὶ παρά τινος τότε στρατηγούμενον, ἀνδρὸς τῶν πάνυ ἐπισήμων καὶ εὐγενῶν. τὸ μὲν οὖν ὁπλισάμενον ᾔει τὴν ταχίστην, ἔνθα δὴ ἐξ ὀπτήρων ἐπύθετο τοὺς σκύθας κατασκηνοῦν. οἱ δὲ τὴν ἐς αὐτοὺς τῶν λατίνων φθάσαντες ἔφοδον, ἐς τὸν περὶ ῥουσίῳ παρακείμενον τόπον λεληθότως παρεμβάλλουσι, καὶ δὴ ἐπανιοῦσι τοῖς λατίνοις ὀφθέντες, ὑπέρ τε τῆς θέας ἀδοκήτῳ διαβεβοῦσι, καὶ φαντάζεσθαι τὰ μὴ χρηστὰ ὑπὸ πλήθει δεδόασι. ἀμέλει καὶ συμπλοκῆς καρτερᾶς γενομένης, καὶ ταῖς ἀνδραγαθίαις ἐξισουμένων ἑκατέρων, τελευτῶν πολλὰ δράσαντες οἱ λατῖνοι, σχεδὸν ἀπέθανον ἅπαντες. τῆς δὲ μάχης ταύτης οὕτω γεγενημένης, ἕτεραι σκυθῶν ἀποσπάδες μυριάριθμοί τε καὶ μάχιμοι πάνυ τὴν ἄπρον ἐλάσασαι, τοῦτον δίχα πόνου χειροῦνται, καὶ ὅλον αἱροῦσιν αὐτοβοεί, καὶ τὸν μὲν καθεῖλον, τοῦ δ᾽ ἐνόντος πλήθους ὃ μὲν ἀπέκτειναν οἱ σκύθαι, ὃ δ᾽ ἀπηνέγκαν ὡς λαφυροπώλησιν, συνδοῦντες, καὶ τὰς χεῖρας ἐκστρέφοντες. πολλοὺς δὲ καὶ πυρὶ παρέδοσαν, νικῶντες, οὐ μὴν καὶ ταῖς νίκαις ἀνθρωπίνως χρώμενοι. ἐκ δὲ τῆς θέρμης τοσαυτησὶ μάχης ἐπὶ τὴν παράλιον τραπόμενοι ῥαιδεστόν, τὸν μὲν βρανᾶν θεόδωρον, ὃς ἡγεμόνευε τῶν ἐπ᾽ ὀρεστιάδα τελουμένων λατίνων, καὶ πρὸ τοῦ ἀφικέσθαι σφᾶς ἐκεῖ, φυγάδα δεδώκασιν, ὥσπερ καὶ τὸ συνεπόμενον ἐκείνῳ στράτευμα. τὴν δὲ πόλιν ὁλοσχερῶς καὶ κατὰ κράτος ἑλόντες, ἐξηνδραποδίσαντο. εἶτα καὶ ἐς ἔδαφος βάλλουσιν, ἀΐδιον τὴν πρὸς ἡμᾶς ἔχθραν ὑπὸ βλάχων ἔχειν δεδιδαγμένοι, καὶ πρὸς παῖδας ἐκ παίδων παραπέμπειν ἀείμνηστον. τὸ δὲ πρόθυμον μὴ καταψύξαντες, ἐπιστρατεύουσιν ἐκεῖθεν ἐς πέρινθον, ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὸ δαόνιον, οὐδενὸς ἐς χεῖρας ἰόντος διὰ τὸ τῆς τόλμης παράβολον, καθ᾽ ἡλικίαν αὐτὰς ᾐχμαλώτευσαν, καὶ τὰ τείχη κατήρειψαν. οὐ μόνα δὲ τὰ πρὸς θάλασσαν οὕτως ἐπράττετο τοῖς τῶν σκυθῶν ὀξυτάτοις καὶ γενναιοτάτοις, καὶ τῶν ἑπομένων σφίσιν ἐκ τοῦ βλαχικοῦ συντάγματος, οἳ καὶ μᾶλλον τοῖς περιβόλοις τῶν πόλεων ἐπεβούλευον, σκαπάνας καὶ πτύα χειριζόμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς ἅλμης ἀφεστάμενα πάντα, τοῖς αὐτοῖς καὶ χείροσι κακοῖς περιεπάλαισαν, μηδεμιᾶς ἐλπίδος ἐς σωτηρίαν ὑπολειπομένης. ἐπεὶ καὶ ἄλλως ἐκ δουλείας ἐλευθερίας εὐμοιρηκότες, τῶν μεγίστων ἀεὶ ἐφιέμενοι οὐδένα μὲν τοῦ δυσπραγῆσαι αὖθις λόγον τιθέασι. ταῖς δὲ παρατυχούσαις τύχαις καὶ νίκαις ὡς ἐπὶ πλεῖον ἐντρυφώμενοι, τῶν μὲν πρώην τέλεον ἐπιλήθονται, τοῖς δ᾽ ἐνεστῶσι γάνυνταί τε καὶ ἐνυβρίζουσι. διὰ ταῦτα τοίνυν ἀπλαχοῦσα πολεῖ ἡ ἀρκάδιον. καὶ μεσήνη ἐπὶ τῇδε, καὶ πρὸς αὐτῇ τζουρουλός, τὰ τῶν δεινῶν πεπόνθασιν ἔσχατα, καὶ ἀγροί, καὶ κῶμαι, καὶ τἆλλα ὁπόσα ταῖς πόλεσι ταύταις ὑπήκουσεν πρότερον, καὶ ὅσα ἐς αὐτὴν τὴν πόλεων πασῶν προεδρεύουσαν ἐκτείνονται, τοῖς σκυθικαῖς χερσὶ καθυπέκυψαν. ἐπὶ πᾶσι καὶ οἱ τὸ πόλισμα τὴν ἀθύραν οἰκοῦντες, ὀλέθροις ἀνηκέστοις περιπεπτώκεσαν. τὰ δὲ πρῶτα ἐπὶ χρήμασι τοῖς σκύθαις συνέβησαν, καὶ ἦσαν οἱ ἐκ σκυθῶν ἀφιγμένοι τὰ ἐκ χρυσοῦ εἰσπραττόμενοι νομίσματα. πρὸς δ᾽ ἑσπέραν φίλιον ἐκεῖθεν ἐπαντησάντων τῶν ἐκ τοῦ λατινικοῦ συντάγματος, ὃ συνῆν ἐν ῥαιδεστῷ τῷ βρανᾷ, ἐκεχαρισμένως σφίσιν, ἀλλ᾽ οὐ προσάντως οἱ ἀθυραῖοι προσφέρονται. ᾤοντο γάρ, ὡς συμπαραμενούντων ἐκεῖ, καὶ τὸν κατὰ σκυθῶν ἀγῶνα ὑποδυσομένων. ἀλλ᾽ οἱ μὲν περὶ πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἐκεῖθεν μεθίσανται, λαθεῖν τοὺς σκύθας, καὶ παρελθεῖν σπουδὴν τιθέμενοι,

καὶ

Latini ad Rusiū cæsi à Scythis.

Rusiū aggreſſæ, Latinū præſidiū quod in urbe erat præſtantiſsimū, proceris corporibus, belli uſu mirabili præditum, Tero quodā duce uiro illuſtri & nobili, ad reſiſtendum prouocant. Illi ergo milites armis correptis celerrimè eò contendebāt, ubi ex ſpeculatoribus Scythas caſtra habere cognorāt. Hi uerò Latinorum aggreſſione occupata, clàm locum ſubeunt Ruſio uicinum: & Latinis redeuntibus improuiſo conſpectu ſui terrorem incutiunt, ut ob tantā multitudinem nihil boni ominarentur. Acri prelio pari utrinq; fortitudine cōmiſſo, tandem Latini multis cæſis, ferè omnes occubuerunt.

Apri excidium.

Poſt hunc ſucceſſum, Scythici exercitus bellicoſorū uirorū circiter x millia primo impetu Aprum citra negocium capiunt & euertunt: multitudinem in urbe repertam partim occidūt, partim ut ſub corona uæneant, manibus poſt terga reuinctis, abducunt: multos etiam cremant, uincentes illi quidem, ſed uictoria non humaniter utentes.

Rhædeſti, Perinthi, Daonij, Arcadiopolis, Meſenæ & Zuruli excidia.

Ab eius pugnæ æſtu calentes adhuc, ad maritimam Rhædeſtum conuerſi, Branam Theodorum, qui Latinorum Oreſtiadem abeuntium dux erat, priuſquā eò uenirēt, cum ſequente exercitu in fugam conijciunt: urbē uerò ui expugnatam, ciuibus in ſeruitutem redactis, ſolo æquant, immortales nobiſcum inimicitias exercere à Blachis edocti, & propagare ad omnem poſteritatem. Nec remiſſa alacritate, Perinthum tranſeunt. Inde Daonium, nemine illis, ob mirabilem audaciā, obuiam eunte, & omni ſexu & ętate capta, mœnia deſtruunt. Nec ora maritima duntaxat ab expeditiſſimis & fortiſsimis Scythis & Blachica cohorte quę illos comitabatur, mœnibus urbium cum uectibus & ligonibus infeſta, ſic tractata eſt: ſed mediterranea quoq; malis iiſdem & grauioribus ſunt oppreſſa, nulla ſpe ſalutis affulgente. Nam qui ex ſeruitute inſuetam libertatē propitia fortuna conſecuti ſunt, maxima perpetuò affectantes, neq; ſe in poſterum calamitati ulli fore obnoxios opinantes, ſucceſsibus & uictorijs effuſe indulgent, priſtini ſtatus obliti, præſenti uerò lęti, et inſolentes. Proinde Arcadiopolis, Meſena, & Zurulus, cum agris, uillis, & omni eo quod ijs urbibus olim paruit, extremas clades ſunt perpeſſæ: & quæ ad urbem omnium principem uſq; pertinent, omnia ſunt à Scythis oppreſſa.

Athyræ calamitas.

Poſt omnia oppidum Athyra ad internecionem eſt deletum. Nam ciues principiò cum Scythis pecunia tranſegerant, & aderant qui aureos nummos poſtularent. Deinde quoſdam ex Latinorū cohorte, qui Rhædeſti cum Brana fuerant, ueſperi urbē ingreſſos, Athyrani libenter & minimè grauatim ſuſceperunt. Putabant enim, eos illic manſuros, & cum Scythis pugnaturos. Sed illi ſub primam noctis uigiliam inde diſcedunt, opera data, ut Scythas clàm præterirent:

etſi ſpe ſua fruſtrati, iuxta ipſum Rhegiũ in Scytharũ cohortes antegreſſas delapſi, omnes exiguo momēto perierũt. Scythæ uerò poſt Latinorũ diſceſſum, à popularibus ſuis pecuniæ exactorib. clàm circa mediã noctē, funibus per muros attracti, & portis potiti, cũ horribili clamore ſtrictis enſibus in pleroſq; adhuc dormientes, cũ fuga minimè expedita eſſet, irruũt. Ea igitũ nocte facinus editur, qđ lachrymas poſtulat inſtar perenniũ amniũ promanantes. Nec enim uiri & fœminę dũtaxat, partim occiſi, partim in ſeruitutē abducti ſunt, ſed nec lactantes infantuli eius mali expertes fuerũt: ſed hi quoque ut immaturi & tenelli floſculi ab immiſericordibus illis uiris, ignorãtibus naturæ iniuriã fieri, et humanitatis ius ab eo uiolari, qui iracũdię ultra uictoriã indulgeat, obtrũcati ſunt. Et, quod magis deplorandũ eſt, implacabiles homines, occupatis littoribus, eos qui illò accurrerãt, partim gladijs traiecerũt, partim retraxerũt, partim in aquã præcipitatos ſubmerſerũt. Pauci nauigia adepti euaſerũt. erãt etiã qui ſcalã nõ adepti, intra puppim & remiges in mare deciderēt. Tanta mali atrocitas fuit, & penè internecio. Ex eo barbari totis legionib. & exercitibus pergentes, uaſtę procellę inſtar, omnia diſsipabant, aut incendij in ſylua graſſantis, obuia quæq; abſumebant. Neq; rerũ omniũ quicq̃ erat imperueſtigatũ, & à rapinis tutũ. Duæ tantũ ex plurimis & maximis urbibus, Bizya & Selybria & rapinas & uaſtitatē effugerũt, nõ modò firmis cinctæ mœnibus, ſed etiã locorũ ſitu munitiſsimæ. Alioqui nec uniuerſalē interitũ euitaſſent, & ne à Latinis quidē intentatæ permanſiſſent. Ac Itali his aduerſitatib. fracti, Conſtantinopoli uelut in mandra cõdenſabantur, & rebus ad tolerandã obſidionem neceſſarijs cõparatis, terreſtria mœnia inter ſe partiti, Romanis quò uellēt abeundi poteſtatē dederũt. Hoſtes uerò in locis parum ab urbe diſsitis cõmorantes, ſæpe in pugna etiã proximè mœnia acceſſerũt: nõnunq̃ per D. Romani portã oſtentandæ fortitudinis, & comitãtis tum felicitatis ergò, pauci numero ingreſsi, & occiſis ijs qui in porta erãt, ſtatim reuerſi, cũ omni exercitu domũ redierũt, captiuos tanq̃ armēta, pecudes et iumenta, ꝑ multitudine ſtellarũ pręſe agētes. Inde Ioannes cũ maximis & fortiſsimis copijs egreſſus, Adrianopolis & Didymotichi expugnationē cæteris rebus omnibus anteuertendã eſſe duxit: ſimul ꝙ eæ urbes totius belli præmiũ eſſent ſimul ꝙ ea ratione Romanis pulſis, Thraciã ſolis feris incolendã traditurus eſſet. Caſtris itaq; ad Didymotichũ poſitis, cũ oppidũ uideret in loco edito ſitũ difficulter expugnari poſſe, fluuium Eurum, qui id ambibat, & per meatus paucis cognitos ciuib. aquam ſuppeditabat, aliò diuertere inſtituit, et machinis in circuitu collocatis murum ferit,

qua

Bizya & Selybria inuiolatæ à Scythis. Vide Annotationes.

Ioannes Didymotichũ fruſtra oppugnat.

καὶ ἐξέπιπτον τοῦ κατὰ σκοπόν, σκυθῶν ἑτέραις μοίραις προλαβούσαις ἐγκύρσαντες κατ' αὐτὸ τὸ ῥήγιον, καὶ πάντες ὡς διὰ βραχέος ὥς τι ζῶον κατολώλεισαν. οἱ δὲ σκύθαι μετὰ τὴν λατίνων ἀναχώρησιν ὑπὸ τῶν τὰ χρήματα συλλεγόντων ὁμογενῶν, λάθρα περὶ μέσας νύκτας διὰ τοῦ τείχους ἀνιμηθέντες, καὶ τῶν πυλῶν ἐγκρατεῖς γενόμενοι, τὰ ξίφη ἀνασπασάμενοι, σὺν ἀλαλαγμῷ φρικαλέῳ, τοῖς πλείοσιν ἔτι καταδαρθάνουσιν ἐπεισπίπτουσιν, ὅτε μὴ διαδρᾶναι ῥᾴδιον ἦν. γίνεται οὖν ἐν νυκτὶ ἐκείνῃ ἔργον χρῆζον δακρύων ὥσπερ ποταμοὺς ῥεόντων ἀεννάων. οὐ γὰρ μόνον ἄῤῥενές τε καὶ θήλειαι, οἱ μὲν ἀνῃρέθησαν, οἱ δὲ ἀπήχθησαν δορυάλωτοι, ἀλλ' οὐδὲ τὰ ὑπομάζια τῶν παίδων τοῦ κακοῦ ἐφάνη ἀνώτερα, ἀλλ' ἀπεθερίσθη καὶ ταῦτα ὡσεὶ χλόη, καὶ ἄνθος ἀνακμάζον, ὑπὸ τῶν ἔλεον ἀνελεήτων ἐκείνων ἀνδρῶν, καὶ μηδ' ὅλως εἰδότων, ὡς ἀδικεῖ τὴν φύσιν, καὶ θεσμὸν ἀθετεῖ τὸν ἀνθρώπινον, ὁ περαιτέρω τῆς νίκης καὶ τοῦ κρατεῖν τῶν ἐναντίων θυμῷ χρώμενος. τὸ δὲ δὴ μεῖζον πένθους ἄξιον, προκαταλαβόντες οἱ ἄσπονδοι τὰς ἠιόνας, τοὺς ἐπ' αὐτὰς συνδραμόντας, οὓς μὲν διήλαυνον ξίφεσιν, οὓς δὲ ἀπῆγον ὀπίσω, οὓς δὲ κατὰ βυθὸν ἠνάγκαζον φέρεσθαι, καὶ τοῖς ὕδασιν ἐναπόλλυσθαι. βραχεῖς δὲ καὶ σκαφῶν λαβόμενοι, διεσώθησαν. ὅσοι δὲ οἱ καὶ διαμαρτόντες τῶν ἀναβάθρας, εἰς τὰς παρεξειρεσίας ἅλλονται, καὶ περιεξέχυνσαν εἰς τὴν θάλασσαν. οὕτω μέγα ἦν τὸ δεινὸν καὶ πολυπαθές, καὶ μικροῦ πανώλεια τῶν ἐκεῖ. ἐκ δὲ τούτου κατὰ στρατηγίας καὶ στρατόπεδα τοῖς ἐμποδὼν προσβαίνων ὁ βάρβαρος, ὡς εἴ καὶ σφοδρά τις λαῖλαψ διεφόρει τὸ πᾶν, ἢ γοῦν ὡσὰ πῦρ ὁ διαφλέγει δρυμόν, τὰ ἐν ποσὶν ἐπενέμετο. ἦν δὲ τῶν πάντων οὐδὲν ἀνεξερεύνητόν τι καὶ ἀπρονόμευτον, ἀλλ' ἐκ πλείστων καὶ μεγίστων πόλεων ἀσκύλευτοί τε καὶ ἀνεκβίαστοι, βιζύη τε καὶ σηλυβρία παρὰ σκυθῶν ὑπελείφθησαν. μόναι γὰρ αὗται οὐχ ὅπως ἰσχυροῖς διειλημμέναι τείχεσιν, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν τόπων θέσει μάλιστα κρατυνόμεναι, τὸν παντελῆ διέδρασαν ὄλεθρον. μηδ' ἄλλως ἐκ λατίνων ὅσαι ἀνεπισκόπητοι. ἰταλοὶ μὲν οὖν ὑπὸ τούτοις ὡς ἀγεννεῖς καταβληθέντες φρόνημα, ὡς εἰς μάνδραν τὴν κωνσταντίνου συνειλοῦντο, καὶ τῶν ὅσα τοῖς πολιορκουμένοις χρήσιμα ἐπιμέλοντο, τὰ πρὸς χέρσον διανειμάμενοι, καὶ ῥωμαίοις ἐνδέδωκαν ὅπῃ σφίσι βουλητόν, ἀπανίστασθαι. τὸ δὲ πολέμιον χωρῆσαν ἐν τοῖς μακρὸν ἀπόθεν τῆς πόλεως χωρίοις, πολλάκις δὲ καὶ τοῖς τείχεσι προσεγγίσαν ἐν ταῖς μάχαις ἀπῆλθεν, ἔστι δ' ὅτε καὶ διὰ τῆς λεγομένης τοῦ ἁγίου ῥωμανοῦ πύλης κατ' ὀλιγίους εἰσιὸν πρὸς ἀνδρείας ἐπίδειξιν, ἐκ τῶν δὲ καὶ τύχης, ἥτις ἐν ταῖς τότε πράξεσιν αὐτοῖς συνεφέπετο, καὶ μετὰ φόνον τῶν ἐν ταῖς πύλαις, αὐτίκα μάλα ὑπαναλῦσαν, εἰς τὰ οἴκοι πάλιν πανστρατὶ ἐπανέζευξε, κατὰ μὲν ἀγέλας ἐλαῦνον τὸ αἰχμάλωτον, κατὰ δὲ τῶν ἄστρων τὴν πολυπλήθειαν τὰ ὑπὸ ζυγὸν καὶ δίαιταν ζῷα ἐλαῦνον. ἔπειτα μετὰ πλείστων καὶ κρατίστων δυνάμεων ἐξιὼν ὁ ἰωάννης, πάντων ἔργων κρεῖττον καὶ προυργιαίτερον τίθησι τὴν ἀδριανοῦ χειρώσασθαι, καὶ καταστρέψαι τὸ διδυμότειχον, ἐκείνας τέως τὰς πόλεις ἆθλον τοῦ πολέμου παντός, καὶ ὡς ἂν ἅμα οὕτως αὐτὰ τῆς θρᾴκης ἀπανασπάσαι ῥωμαίους, καὶ θηρίοις ἀνεῖναι μόνοις αὐτὴν ὡς οἴκησιν. περὶ τοίνυν τὸ διδυμότειχον κατεστρατοπεδευσάμενος, καὶ τὸ χωρίον ὁρῶν ὑπερδέξιον, χαλεπόν τε καὶ ἄπορον αἱρεθῆναι, μεταφέρειν τὸν ποταμὸν εὖρον ἐπεβάλλετο, περιλαμβάνον τὸ φρούριον, καὶ διὰ καθόδων τοῖς ὀλίγοις ἐγνωσμένων τοὺς ἔνδον ποτίζοντα, καὶ μηχανὰς περιστήσας, τὸ τεῖχος ἐσύνηπτε.

ἐν εἴσω

γὰρ οἷς τῷ ἀκμάζειν μὴ πάμπαν εἶν τοῖς προσβάλλουσιν ἀκατάσειστον, ὅτι μὴν παρελύοντο τὰ διαφερόμενα τῶν λίθων βάρη τῷ διαστήματι. οἱ δ' ἔνδον τὸν Ἰωάννην ἐκμαλισσόμενοι, παραλογάς τινας καὶ φάσεις εὐπρεπεῖς, καὶ παρακλάσεις αἱμύλους προσῆγον καὶ πύργοθεν, καὶ ὡς βασιλέα σφῶν αὐτῶν εὐφήμουν, ἐφιστάμενοι ταῖς ἐπάλξεσι, καὶ φόρους ἀποκαταθεῖναι καθωμολόγουν, καὶ πάντα δρᾶν συνετίθεντο προθύμως, ὁπόσα ἂν ἐκεῖνος ἔχοι διατάττεσθαι, πλὴν τοῦ δέξασθαι αὐτὸν τῷ πολίσματι. ὁ δὲ πρὸς ὀργὴν ἐκφερόμενος, καὶ χαλεπαίνων, οὐδαμῶς αὐτοὺς ἐπὶ τούτοις προσίετο, ἀλλ' ἀπαιτῶν αἰεὶ τὸ φρούριον πολὺς ἐγκείμενος, ὡς καὶ μόνον οὐ τῷ ἀνασειόμενος, κατ' οὐδὲν ὑφίει τοῦ ἀγῶνος, ἐπάλξεις ἀποσύρων τῇ βίᾳ, καὶ τῷ ῥοίζῳ καὶ τῷ μεγέθει τῶν ἀφιεμένων χερμάδων καὶ γωνίας πύργων κατασπῶν, καὶ καταῤῥηγνὺς τὰ τούτων θωράκια. οἱ δὲ γοῦν τοῖς δρυφάκτοις καὶ γέῤῥα πηξάμενοι, νεόδορα νάκη τοῖς τείχεσι περιτείνοντες, ὡς περιολισθαίνειν αὐτοῖς κολπουμένοις, ὅσα αἱ μηχαναὶ διηφίεσαν. ἕως μὲν οὖν ἀνοχὴν τοῦ μαχεσμοῦ παρεῖχεν ὁ Ἰωάννης, καὶ σχήμασιν ἱλασίμοις καὶ ῥήμασι φιλαίμοις ἐπλάττοντο τὸν ὑποβαίνοντα, καὶ ἐτέχναζον. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ἐξεβίβαζεν τῶν ἵππων τὸ γενναῖον τῆς στρατιᾶς, περὶ τὰ περιεῤῥωγότα μέρη τοῦ τείχους ὥσπερ διέταττε, πεφραγμένον τοῖς ὅπλοις πάντοθεν, ἢ καὶ πρὸς ἀναβατηρίας ἔβλεπε μηχανάς, καὶ τὸ λοιπὸν αὐτῷ παρεξέτεινε στράτευμα πανταχῇ· τότε καὶ αὐτοὶ τὰ τῶν ὑποπιπτόντων ἀπεδυόμενοι πρόσωπα, καὶ τὸν λαμπρὸν πόλεμον παραφαίνοντες, γὰρ οἷς εἶχον ἠμύνοντο, ἐν τοῖς τείχεσι κειμένην ὁρῶντες τὴν σωτηρίαν· καὶ μηδὲν τῆς ἀνάγκης βιαιότερον ἕτερον κρίνοντες, ἀπογνώσει τε καὶ θυμῷ στρατηγούμενοι, οὐκ ἐλάσσω ἔδρων ὧν ἔπασχον, χειρῶν καὶ τόλμης ἔργα ἐπιδεικνύμενοι. ἱκανοῖς οὖν ἤδη τῇ πολιορκίᾳ ταύτῃ χρονοτριβήσας ὁ βάρβαρος, ἐπάνεισιν ἐς Μυσίαν, περισβεσθεὶς ἅμα καὶ τὴν ὁρμὴν ἀχρείως, ὡς καὶ ὕλας ἐκλιπούσης φλόξ. ἀλλὰ δὴ καὶ πτοηθεὶς ὑπὸ φήμης, ἑτέρωθεν ἑτέρα παραδιδούσης, καὶ πολλαχῇ διαχεούσης, λατινικὸν ξίφος ἔντροφον πολέμων, πρὸς ἐπικουρίαν τῶν ἐκεῖθεν μέλλον ἀφίξεσθαι. τότε δὴ μάλα καὶ θανάτῳ τὸν βίον παρήλλαξε καὶ ὁ πατριάρχης Ἰωάννης ὁ Καματηρός, καταλελυκὼς πλάνης καὶ ἄποικος ἐς τὸ Διδυμότειχον. οἱ δ' οὖν Ἰταλοὶ οὐκ ἀηδῶς, ἀλλ' ὠσὶν ὀρθίοις δεξάμενοι τὴν ἐς Ὀρεστιάδα καὶ τὸ Διδυμότειχον πρόσκλησιν τῶν Ῥωμαίων, ὡς δῆθεν τὰ περὶ σφᾶς διομαλίσουσαν πράγματα, ὅτι καὶ πρὸς τὸν πόλεμον τὸ δὴ πρώτως ἐπὶ τασῶν ἐλπίδων καταῤῥαγῆναι ᾤοντο, ἀπάραντες ἐκ τῆς Κωνσταντίνου, τῇ μὲν πρώτῃ πρὸς τῇ Ἀθύρᾳ στρατοπεδεύουσι, τῇ δ' ὑστεραίᾳ εἴσω Σηλυβρίας παρῆλθον. ἐκεῖθεν δ' ἡμέρας τινὰς διαγαγόντες καὶ ἐπισιτισάμενοι, τὴν Ἀδριανοῦ κατειλήφασι. τοιαῦτα δ' ἦν τὰ ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Βλάχων ἐν ταῖς τότε διαπραχθέντα ἐπιδρομαῖς, ὁποῖα οὔτ' ὦτα ἀκοῦσιν, οὔτε ὀφθαλμὸς ἑώρακε πώποτε, οὔτε μὴν ἐπὶ καρδίαν τινὸς ἀναβέβηκε. πόλεις μέγισται πρὶν καὶ περίπυστοι, μυριάνθρωποι, κωμοπόλεις ἀξιοθέατοι, ἀγροὶ καὶ λειμῶνες καλλιφυτευτοί, παράδεισοι εὐθαλεῖς, ἀεῤῥύτοις νάμασιν ἀγλαόκαρποι, ὑψόροφοι δόμοι καὶ οἰκίσκοι περίβλεπτοι, ἐς ὑπερβολὴν πεφιλοτεχνημένοι, καὶ χρώμασι πολυειδέσι διηνθισμένοι, παντοδαπαί τε χάριτες βαλανείων, καὶ καρποβριθεῖς ἄμπελοι, καὶ λήια τῷ σίτῳ ἀκμάζοντα, καὶ ἄλλ' ἕτερα μυρία, ὁπόσα φύουσιν ὧραι, καὶ τὸν ἡμέτερον βίον ἀγάλλουσι, καὶ ἡδίοσιν ἐπιτερπὲς καὶ πάσαις χάρισι περιῤῥεῖ, καὶ πολυάρατον τὸ περίγειον. ταῦτα δὲ πάντα ἔρημα ἀνθρώπων ὁρώμενα, ἐχίνοις μόνοις καὶ θηρίοις οἰκίσματα ἦν. ἅπερ ὅστις εἶδεν ἐκεῖνος, καὶ πλεῖστα κωκύμενος, καὶ δάκρυ χεόμενος, καὶ κόνιν πασάμενος,

κατα-

qua parte labefactari poſſe, nec grauiũ ſaxorũ impetũ interualli magnitudine laſſatũ iri putabat. Oppidani uerò ut Ioannẽ placarẽt, excuſationes, ſpecioſa uerba: & blandas preces etiam prætendebãt: & ſtãtes in propugnaculis, eum pro ſuo rege celebrabant, & tributa penſuros, cæteraq; omnia quæ imperaſſet, alacriter facturos promittebant, modò ne eum urbe recipere cogerentur. Ille uerò ira percitus, eas conditiones prorſus aſpernabatur, nec alia ratione ſe pacem facturum aſſeuerabat, ni caſtello ſibi cederent. Nec de oppugnatione quicquam remittendo, ui, impetu & magnitudine ſaxorum propugnacula, turrium angulos reuellebat, eorumque tibicines perfringebat. Oppidani uerò tabularis & cratibus intus ſtructis, recens detractis uellerib. mœnia tegebãt, ut machinarũ ſaxa iis inuoluta labaſcerent. Ac dum Ioãnes pugnã remittebat, ſupplici geſtu et blãdis uerbis ſubmiſsionẽ callide ſimulabãt. Cum uerò ille fortiſsimũ quenq; equo deſcendere iuſſum, & ſerto undiq; tectũ iuxta perfractas muri partes collocabat, aut ſcalas parabat & reliquũ exercitũ paſsim extendebat: tum & ipſi abiecta ſupplicũ perſona, aperto Marte, ut res ferebat, ſe defendebãt, ſalutẽ ſuam in mœnibus eſſe poſitã haud ignari, nec quicq; neceſsitate uiolentius iudicãtes: ac deſperatione & iracundia ducibus, haud pauciores clades inferebãt, q̃ accipiebãt, fortiter & audacter dimicãdo. Barbarus igitur longo tempore in hac obſidione contrito, in Myſiam reuertit̃, irrito conatu, ut ignis deficiente materia, reſtincto ardore. Huc accedebat, ꝙ paſsim fama uagabat̃, Latinũ exercitũ, in re bellica exercitatiſsimũ, obſeſsis auxilio uenturũ eſſe. Tunc Ioãnes Camaterus Patriarcha, qui poſt exilium, Didymotichi inquilinum agebat, uitam cum leui morte commutauit. Latini uerò ſe à Didymotichinis & Adrianopolitanis accerſi, haud grauatim accipiẽtes, ꝙ inde res ſuas meliores fore arbitrabant̃, cum illarũ defectio primùm ſpes & conatus eorũ infregiſſet, Conſtantinopoli digreſsi, principiò ad Athyram caſtra ponũt, poſtridie Selybriã intrant. & aliquot diebus ibi exactis, & cõmeatu præparato, Adrianopolim occupant. Quæ aũt Scythæ & Blachi in illis incurſionibus perpetrarãt, ea eiuſmodi erãt, qualia nec uiſa unq; nec audita ſunt, nec cuiq; in mentem uenerũt. Vrbes antè maximæ & celebres & frequẽtiſsimæ, oppida ſpectatu digna, agri & prata amœniſsima, horti pulcherrimi, perennibus riuis fœcũdi, altæ domus, habitationes cõſpicuę, ſummo artificio conſtructæ & uariis coloribus exornatę, uenuſtiſsima lauacra, uuis onuſtę uites, arua ſegetibus grauida, & alia ſexcenta, quæ tempus producit, quæq; uitam noſtram ornant, & terram iucundam, gratiis affluentem & optabilem reddũt: ea omnia hominibus uacua, echinis & feris tantum latibula præbebãt. Quæ qui uideret, cũ maximo eiulatu & fletu, capite puluere conſperſo, diceret,

ſe

Latini Adrianopolitanis et Didymotichitis opem ferunt.

Thraciæ uaſtitas à Scythis & Blachis facta.

ſe deſtructionem uniuerſi cernere, aut nouam illam rerum naturam, qua iuſsit Deus, gramina & herbas & prolificum ſemen pro cuiuſq; genere & ſimilitudine ex terræ uiſceribus gigni, cum nondum eſſet homo qui eis uteretur. Vnde mihi lingua ſuppetet ad iuſtam & copioſam tantorum malorum enumerationem? aut magnitudo uocis, quę ſcripta hæc ad longè remotos tranſmittat? O me miſerum ſcriptorem, quibus cladibus deſcribendis ſuperſum? quāta mea & meorum populariū mala cōmemoro? Quis talia trophæa ab hoſtibus erecta ſaltem intueri ſuſtineat? Nam olim qui prælio uicerant, humanę cōditionis memores, nec immortalia odia cōſeruanda eſſe rati, trophæa ex paruis lignis & ſaxis cōſtituebant, ut exiguo temporis interuallo abolerentur: quippe non amicitiæ monumenta, ſed inimicitiarū & cædium iritamenta. Nunc uerò euerſiones urbium, & rerum omniū uaſtitates, indicia uictoriæ à barbaris ſunt reperta, quibus diuinitus flagellandi conceſsi ſumus: qui non ferendum eſſe rati, niſi colophonem immanitati ſuæ imponerēt, & atrociſsima ſcelera adiungerent, aliquos Romanos uiuos (neq; enim quiſq; erat qui eos uel redimeret, uel cōſeruaret) cum popularibus ſuis, uel naturali morte defunctis, uel bello cæſis terra obruerunt, ſepultis unà equis uelocibus, quibus inſederant, corneis arcubus, & ancipitibus gladijs. Ita barbari à rebus naturæ cōtrarijs nulla reuerentia, nullo metu deterrentur. Cum hęc miſerabilia ſpectacula, quæ omnem uerborum atrocitatem ſuperant, ederentur, paſchales dies erāt, indictione IX, anni VI.M.DCC.XIIII. & omnis locus quem Scythæ peruagabantur, & hymnis & ſuſpirijs erat plenus: lamentationes & eiulatus, feſtiuarū cantionum ſonum ſuperabant: cum ſepulchrorum euacuatio, inferni deſtructio, & à mortuis reſurrectio à pijs hominibus celebrabanť, tum in receſſus telluris & inferni caliginoſa & horribilia tabernacula urbes cateruatim detrudebātur. Abductiones uerò, direptiones, immaturæ ætatis in triuijs abiectiones, & ſenilium corporum diſſectiones, quis omnium mortalium ita lachrymis & luctu abundat, ut ſatis lugere & deplorare queat?

Augurium coruorū et cornicum.

Ante hanc Scythicam incurſionē circa Thraciæ campos cornicum & coruorum legiones, aliæ à Septentrione, aliæ ab Auſtro, fato quodam, non fortuito caſu, in unum locum congregatæ, pugnam commiſerunt. Sed corui magnitudine corporum phalanges meridionalium cornicum in fugam uerterunt.

Græcia in tyrannides diſtracta.

Neq; uerò Thraciam duntaxat Fortuna in huiuſmodi clades, afflictionū mare, extremorū malorum fluctum, & calamitatum turbinem coniecit, ſed nec Occidentalium conditio fuit melior. nam Athenas, Thebas, Eubœā, Methonē, Patras, cohors Campanorum & Latinorum non magna, tanq; patrimonium diuiſit. Qui uerò ijs locis prius imperabant, illis cedere cum deriſu & ignominia, q; extimulatis animis pro ſemetipſis

Vide Annotationes

καταστροφὴν ὁρᾶν τοῦ παντός, ἢ γοῦν τῶν ὄντων ἑτέραν παραγωγήν, καθ' ἣν μὲν ὁ θεὸς ἀπεφήνατο χόρτον καὶ βοτάνην, καὶ ἀνάγειν σπέρμα κατὰ γένος τε καὶ καθ' ὁμοιότητα ἐκ τῶν λαγόνων τῆς γῆς ἀναδίδοσθαι, ὁ δ' ἄνθρωπος οὔπω ἦν ὁ τούτοις χρησάμενος. πόθεν ἂν ἐπλούτησα γλῶτταν εἰς τοσούτων κακῶν διαρκῆ καὶ φιλότιμον ἀπαρίθμησιν, ἢ φωνῆς μέγεθος διαπέμπουσαν τοῖς πόρρωθεν τὰ γραφόμενα; ὡς δυστυχὴς ἐγὼ συγγραφεύς, οἵοις κακοῖς ἐπαμελυνόμην, οἵοις ἐμοῖς τε καὶ τῶν φυλετῶν δυσπραγήμασι τὸν λόγον χαρίζομαι; τίς γὰρ ἂν καὶ χρείη ὅλως ὑπενεγκεῖν, τοιαῦτα θεώμενος τρόπαια πρὸς τῶν πολεμίων ἀνεγειρόμενα; οἱ μὲν γὰρ πάλαι τῶν μάχας κρατοῦντες, ἀνθρώπινα φρονοῦντες, οὐδ' ἀθάνατα μίση τηρεῖν δοκιμάζοντες, ἐξ ξύλων καὶ βραχέων λίθων ἀνίστων τρόπαια, ὅπως ὀλίγον χρόνον διαμεμενηκότα παρέρχηται, ὡς μηδὲ φιλίας ὑπομνήματα ὄντα, ἀλλ' ἔχθρας καὶ προχύσεως αἱμάτων ἐμπυρεύματα. νυνὶ δὲ πόλεων κατασκαφαὶ καὶ τοῦ παντὸς ἀφανισμὸς, δείγματα τῆς νίκης πρὸς τῶν βαρβάρων ἐξεύρηνται, οἷς θεόθεν εἰς μαστίγωσιν ἐκδεδόμεθα. οὐκ ἀνεχόμενοι δέ, εἰ μὴ καὶ τὸν κολοφῶνα τῶν ἀπανθρωπιῶν προσεπιθήσουσι, καὶ προσεπάγουσι τὰ παλαμναιότατα. καὶ γὰρ τῶν ῥωμαίων τινὰς συγκατέχωσαν ζῶντας τοῖς ἢ φυσικῷ μόρῳ ἢ καὶ νόμῳ πολεμίῳ καταστρέψασι τὸ ζῆν ὁμοφύλοις ἐκείνοις, συγκατορύξαντες σφίσιν ἱππάρια δρομικὰ οἷς ἐπωχοῦντο, καὶ τόξα κεροῦλκα, καὶ ἀμφήκη φάσγανα, μήτε τινὸς λυτρουμένου, μηδὲ σώζοντος· οὕτω παρὰ βαρβάροις οὐ φειδώ τις καὶ συστολὴ τῶν ἀνομοίων τῇ φύσει πράξεων. ὅσαι δὲ ἡμέραι πασχάλιοι, τῆς ἐνάτης ἐπινεμήσεως, τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ, ἑπτακοσιοστοῦ τετάρτου καὶ δεκάτου ἔτους, ἡνίκα τὰ οἰκτρὰ ταῦτα, καὶ πᾶσαν ἀκοὴν καὶ θέαν δεινὴν ὑπερπαίοντα συνηνέχθησαν. θρήνων τοίνυν καὶ στεναγμάτων ξύμπας ἐπεπλήρωτο χῶρος, ὃν ἐπῆλθε τὸ σκυθικὸν, καὶ θρῆνος, καὶ οὐαί, καὶ ἐλελευθμὸς τὸν ἦχον ὑπερεφώνει τὸν ἑορτάσιμον. καὶ ὅτε τάφων κενώσεις, καὶ ᾅδου καθαιρέσεις, καὶ τὰ ἐκ νεκάδων ἀνεγέρσεια τοῖς εὐσεβοῦσιν ᾔδετο, τότε εἰς κευθμῶνας γῆς καὶ τὰ τοῦ ᾅδου ζοφερὰ καὶ φοβερὰ σκηνώματα κατὰ συνόδους αἱ πόλεις καθείργοντο. τὰς δὲ ἀπαγωγάς, τὰς δὲ προνομάς, τὴν δὲ κατερριμμένην ταῖς τριόδοις ἄωρον ἡλικίαν, καὶ τοὺς διαξιφισμοὺς τῶν προηκόντων χρόνῳ σωμάτων, τίς οὕτω πολύδακρυς καὶ πολύθρηνος ἐν ἀνθρώποις, ὡς ἀξίως καὶ θρηνῆσαι καὶ δεξιώσασθαι δάκρυσι; πρὸ δὲ τῆς ἐπιδρομῆς ταύτης δὲ τῆς σκυθικῆς, περὶ τὰ θρᾳκικὰ πεδία κορωνῶν καὶ κοράκων στρατόπεδα, ἃ μὲν ἐκ μερῶν τῶν βορείων, ἃ δ' ἐκ τῶν νοτίων, κατ' ἐξουσίαν τινὰ καὶ μὴ αὐτόματον συνδρομήν, εἰς ἕνα συνεληλυθότα χῶρον, ἀλλήλοις συνέρραξαν· καὶ κατευμεγεθήσαντες οἱ κόρακες, τὰς τῶν ἐκ νότου κολοιῶν ἐτρέψαντο φάλαγγας. οὐ μόνον δὲ τὰ θρᾳκῷα ὁ δαίμων αὐτοπροείστησεν εἰς τοιαύτην ἀλλοίωσιν, καὶ πειρασμῶν μὲν ἀνέρρηξε θάλασσαν, κακῶν δ' ἀνηκέστων κλυδώνιον ἔζεσε, καὶ συμφορῶν ἀνερρίπισε λαίλαπας, ἀλλὰ καὶ τὰ καθ' ἑσπέραν οὐ πρὸς ἔλαττον ἐπεῖχον. ἀθήνας μὲν γάρ, καὶ θήβας, καὶ εὔβοιαν, καὶ τὰ περὶ μεθώνην καὶ πάτρας, σπεῖρα καμπανῶν καὶ λατίνων δυσωνόμαστος, ὡσεὶ καὶ κτῆσιν διενείμαντο πατρῴαν. οἱ δὲ σφῶν δεσπόζοντες πρότερον, σὺν προπηλακισμῷ καὶ ἀτιμίᾳ ἠνέχοντο σφίσι μᾶλλον καθυποκύπτειν, ἢ ὄγκον τινὰ λαβεῖν ἐς ψυχήν, καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ τῶν καὶ τέκνων ἀγωνίζεσθαι, μήτ' αὐτόθεν εἰς ἐλεύθερον ἀποξυνθέντες φρόνημα, μήτ' οὐδέ ποτε νοῦν ἔχειν ἀρξάμενοι. εἰσὶ δ' οἳ καὶ εἰς ὁλοχερῆ φιλοτιμίαν κατὰ τῆς ἑαυτῶν πατρίδος ἐκκαγέντες ἀνδραποδώδεις ἄνθρωποι, τρυφῇ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀκρασίαις διεφθαρμένοι, ὀχυρωμάτων καὶ φρουρίων ἀποτόμων λαβόμενοι· οἱ δὲ καὶ πόλεων ἐν ταχίστων ἐπιβάντες, κακοδαίμονας τυραννίδας συνεβάλλοντο, καὶ δέον φιλεχθρεῖν λατίνοις, οἱ δ' αὐτοφθαλμοῦν ἀλλήλοις, καὶ λατίνοις * τὸ κοινὸν ἐκπροΐεντο. ὁ μὲν γὰρ σγουρὸς λέων, κόρινθον διεῖπε καὶ ναύπλιον, ὡς καὶ ἔμπροσθεν ἐῤῥέθη μοι. ὁ δὲ χαμαρέτος λέων τῆς κοίλης κρατῶν λακεδαίμονος, τύραννος ἦν τῶν λακώνων. αἰτωλίαν δὲ καὶ τὰ τῆς νικοπόλεως προσοριζόμενα, καὶ ὅσα πρόσεισιν ἐπὶ δάμνον, ὁ μιχαὴλ ἰδιώσατο, ὃν ἐκ σπερμάτων σκοτίων ὁ σεβαστοκράτωρ ἐφύτευσεν ἰωάννης. ὁ δὲ μαρκέσιος βονιφάτιος τῇ θεσσαλονίκῃ προσεδρεύων, ὑποκειμένην ἔχων ἑαυτῷ τὴν ὑπ' ἁλμυρὸν ὑποκειμένην ἀγχίαλον πᾶσαν, καὶ πεδίον ἦρχε τὸ λαρισσαῖον, καὶ μετελάγχανε τοῦ φόρου, ὁπόσου ἡ ἑλλὰς καὶ ἡ νῆσος τοῦ πέλοπος εἰσεπράττοντο. ὑπὲρ δὲ τούτοις καὶ ἄλλος τις τὰ τῆς θετταλίας κατεῖχεν μετέωρα, ἃ νῦν μεγάλη βλαχία κικλήσκεται, τοπάρχης ὢν τῶν ἐκεῖ. εἰς τοσαύτας δὲ τυραννίδας διαιρεθείσης τῆς ἑσπέρας, τί μὲν τῶν καλῶν οὐκ ἀπῆν, τί δὲ τῶν κακῶν οὐ παρῆν; χρημάτων ἀφαιρέσεις, τῶν δεσποτευομένων ὑπερορίσεις, σφαγαὶ καὶ φυγαί, καὶ μυρία πρὸς τούτοις ἄλλα δεινά, ὧν τὰ πλείω οἱ ἐκ ῥωμαίων ἐπετήδευον τύραννοι, μάλιστα δ' ἁπάντων ὁ σγουρὸς λέων, ὃς οὐδὲ τῆς γεννησαμένης ἀπειθῶν ἐφείσατο. ἀλλὰ καὶ τῷ τῆς μητροπόλεως κορίνθου ἀρχιποιμένι νικολάῳ σπεισάμενος, καὶ τὰς προτέρας διχονοίας διαλυσάμενος, καὶ σύσσιτον οὕτω τὸν ἄνδρα παραλαβών, τὸ μὲν σῶμα συνέστιος ἦν, τὸ δὲ φρόνημα δυσμενής, ὁποῖος καὶ πρότερον. ὅθεν τὰς κόρας αἱμάξας, ἅτε καὶ κατὰ σκοπέλου ἀφίησι. κατὰ δὲ τὴν ἕω προυσαεῖς τε καὶ νικαεῖς, λυδοί τε καὶ οἱ φιλόμολποι, καὶ σμύρνη, καὶ ἔφεσος, καὶ τὰ μεταξὺ τούτων κάστρα, θεοδώρῳ προσανεῖχον τῷ λάσκαρει. ὁ δὲ καὶ νῆας μακρὰς τεκτηνάμενος, τὰς πλείους τῶν νήσων ὑπηγάγετο. σπεισάμενος δὲ καὶ τῷ καϊχοσρόῃ τῷ τοῦ ἰκονίου σουλτάνῳ, μέρος ἀπένειμε τῆς ἀρχῆς τῷ κηδεστῇ ἐκείνου μανουὴλ τῷ μαυροζώμῃ. τὸ δ' ἦν ἐμοῦ τοῦ συγγραφέως νικήτα πατρὶς αἱ χῶναι, καὶ ἡ ἀγχιτέρμων ταύτῃ φρυγικὴ λαοδίκεια, καὶ ὅσα περικλᾶται μαίανδρος ἀποφυγγάνων ἐς ἅλα τὰ νάματα. δαβὶδ δὲ καὶ ἀλέξιος οἱ ἐξ υἱοῦ φύντες τοῦ ῥωμαίων τυραννήσαντος ἀνδρονίκου (μανουὴλ ἐκείνῳ τὸ ὄνομα) ὁ μὲν τὴν κατὰ πόντον ἡράκλειαν, καὶ παφλαγόνας διεῖπεν, ὁ δ' ἀλέξιος οἰναίου τε καὶ σινώπης τῆς πόλεως, καὶ τραπεζοῦντος αὐτῆς τὴν δυναστείαν περιεζώννυτο. τὴν δ' ἀττάλου διεῖπεν τὶς ἕτερος, τῇ κλήσει ἀλδεβραντῖνος, ἐξ ἰταλῶν μὲν τὸ γένος ἕλκων, ἀκριβῶς δ' ἐντεθραμμένος τοῖς ῥωμαϊκοῖς ἤθεσι. καὶ τὴν

„ ῥόδον τὴν νῆσον ἄλλος τις ἐπρωτίστευε, καὶ δέον ὁμονοοῦν-
„ τας προβουλεύεσθαί τε καὶ κατα πράττειν, περὶ φυλακῆς
„ μὲν τῶν μήπω κακῶς πεπονθότων τῆς πατρίδος μερῶν,
„ ἀνακλήσεως δὲ τῶν ἑαλωκυιῶν πόλεων· οἱ δὲ ὡς δοξομανίᾳ
„ ἐκβακχευθέντες, καὶ καλεῖσθαι τύραννοι θέλοντες, καθ'
„ ἑαυτῶν ὥπλιζον τὰς χεῖρας βασκανίᾳ καὶ τῷ φθόνῳ, ὥστε δ'
„ ἄν τις καὶ πανοπλίαν καὶ τρόπαιον ἐξ ἐφόδου δεῖξαι τοῖς ῥω-
„ μαίων πολεμίοις τῷ διχονοεῖν ἀλλήλους, καὶ διασπαίρειν ἐρα-

σθέντες. ἦν οὖν τοῦ βουλομένου παντὸς ἐκ τοῦ τῶν λατίνων πολυανθρώπου συντάγματος, τὰ γραφικὰ ταῦτα ἐπᾴδειν, ῥωμαίοις ἐπιστρατεύοντος. διώξας καταλήψο-

ipſis & liberis pugnare maluerunt, neq; ſtatim libero ſpiritu cõcepto, nec uel ſerò tandem ad ſaniorem mentem reuerſi. Erant etiam qui ambitione contra patriam prorſus inflammati, ſeruilibus ingenijs homines, delicijs & luxu corrupti, munitionibus & præruptis caſtellis, aut munitis urbibus occupatis, infelices tyrannides cõſtituerent: & cum Latinorum inimicitię expetendę eſſent, alij alijs inſidiantes, cum illis colluderent, & noua pacta inirent.

Vide Annotationes.

Nam Leo Scurus Corinthum et Nauplium, ut ſuprà dixi, gubernabat: Chamarethus Leo, qui Lacedæmoni dominabatur, Laconum tyrannus erat. Aetoliam & confinia Nicopolis, & quæ ad Epidamnum uergunt, Michael Ioannis Sebaſtocratoris nothus filius ſibi uendicauit. Boniſacius uerò Marchio Theſſalonicæ degens, omnem maritimam oram, quæ infra Halmyrum eſt, & Lariſſæam planiciem tenebat, & uectigalia Græciæ & Pelopõneſi percipiebat. Præter hos alius Toparcha Theſſaliæ montana, quæ nũc magna Blachia dicit̃, tenebat. Occidẽte in tot tyrannides diſtracto, quid boni nõ aberat, quid mali nõ aderat? pecuniarum ereptiones, relegationes, cædes, exilia, mala deniq; infinita, quorum maxima ex parte Romani tyranni autores erant, & Scrugus Leo omnium maximè, qui, rectè ſanè, patriæ quoq; ſuæ non pepercit. Idem cum Nicolao Corinthiorum archiepiſcopo reconciliata gratia, uirum cum ſuæ menſę adhibuit: & corpore illi coniunctus, animo æquè ac prius ab eo abhorrebat. Vnde illum prius effoſsis oculis, poſtea de rupe præcipitauit.

Nicolai Archiepiſcopi Corinthij interitus.

In Oriente porrò Pruſæi, Nicæenſes, Lydi, * Philomolpi, Smyrna, Epheſus, & interiecta oppida Theodoro Laſcari parebant: qui etiam longis nauibus fabricatis, pleraſq; inſulas ſubegit: & pace cũ Iconij Sultano Caichoſroe facta, partem imperij Manueli Maurozomæ illius ſocero conceſsit. Ea pars erant Chonæ, mei ſcriptoris Nicetæ patria, & huic finitima Phrygię Laodicea, & alia loca quæ fluuius Męander anfractu ſuo complectitur, donec in mare exonerat.

Oriẽtis ſtatus.

Dauid uerò & Alexius fratres, Manuele Andronici Romanorum tyranni filio nati, alter Ponti Heracleam & Paphlagoniam gubernabat, alter Alexius Oenæum & Sinopen urbes, & ipſam Trapezuntem tenebat. Attaliæ alius quidã dominabat̃, nomine Aldebrandinus, natione Italus, ſed Romanorum inſtitutis probè educatus. Item Rhodus alium principem habebat.

Aldobrandinus Pergami tyrãnus.

Enimuerò cum de com-
muni ſententia & deliberandum & agendum «
eſſet, de patriæ partibus nondum afflictis con- «
ſeruandis, & de expugnatis urbibus in integrũ «
reſtituendis: illi ambitione pręcipites, & tyran «
nici nominis affectatione cæci, inter ſeſe digla «
diabantur: quibus diſſenſionibus & rixis, ho- «
ſtibus ſummã occaſionem primo impetu Ro- «
manos euertendi ſuppeditabant. Vnde cuiuis Latinarũ gentiũ, quarũ tanta multitudo & uarietas eſt, quę Romanos oppugnatũ ibat, illud ex ſacris literis uſurpare licebat: Perſecutus cõpre

„ hendam, ſpolia diuidam, explebo animũ me„um, occidam gladio meo, dominabitur manus mea. Itaq; multi mediocri manu collecta, et exiguo equitatu conducto, in Romanas inſulas ſe inſinuabãt: quippe omni auxilio deſtitutas.

Creta à Genuenſibus occupata.

Et piratæ quidam Genuenſes, homines uiliſsimi & abiectiſsimi, nec in una re primarij, in alia uerò ſecũdarij, ſed ab omni parte miſerrimi & infeliciſsimi, v rotundis nauibus & XXIIII triremibus cõparatis, per mercaturæ ſpeciem in Cretam traiecerunt. Deinde inſulares hoſtiliter aggreſsi, totius inſulę faciliméſunt potiti.

Attalia fruſtra à Caichoſroe oppugnata.

Tunc etiam Iconij princeps Caichoſroes Attaliæ arma intulit, inani ſpe urbis primo impetu capiẽdæ cõcepta, ut quæ ipſa tueri ſeſe nõ poſſet. Verùm eius conſilio cognito, Aldobrandinus urbis dominus, & eius in adminiſtranda republica ſocij, per legatos à Cyprijs auxilia Latinorum peditum circiter CC impetrarũt. Vbi ad arma uentum eſt, & urbem Perſicus exercitus circumdedit: Latini in phalangem condenſati, & ex improuiſo in Perſarum conſpectum progreſsi, Attalienſibus opem tulerunt. Ita barbari perterriti, & ſuorum multos amiſerunt, & Caichoſroes XVI dieb. exactis, obſidione ſoluta diſceſsit. Sed et Theodorus Laſcaris, coacto contra Dauidẽ Ponticum exercitu, Pluſiadem ſagittarijs & bellicoſis hominib. abundantem, ab illo in ſuas partes traduxit. Heracleam quoque cæpiſſet, ac ipſum Dauidẽ exterminaſſet,

David Comnenus Latinorum auxilijs Laſcari reſiſtit.

niſi cum Latini, cum quibus Dauidi fœdus intercedebat, auxilij ferendi cauſa, caſtris ad Nicomediam poſitis, animi dubiũ reddidiſſent, hinc alacritate & audacia contra illos inſtigante, inde inſtituto opere retrahente, cũ ſibi quodammodo intra Heracleam eſſe uideretur, & ea urbe potiri, ac ſæpè uelut in trutina ſolicito animo utrunq; ponderaret. Vt uerò defenſores Dauidis inuadere, utilius quàm audacius eſſe ſtatuit: ad eos, itinere inſtituto omiſſo, reuertitur. Quo illi audito, in aciem ſibi deſcendendũ non cenſuerũt: ſed noctu digreſsi, Byzantium redeunt. Dauid uerò reputans, ut imminens iam diſcrimen, nec multo à ſe remotius quàm à genu tibia diſtat, pręter opinionem euaſiſſet: rurſus Heracleæ firmiter inhæret: Latinos uerò Byzantij degentes, ob latum auxilium, frumentarijs nauibus & pernis remuneratur: atque ab eis auxilia denuò petit, oratq;, ut in fœdere Laſcarino ſe quoq; ut ſuum ſubditũ comprehendant, & omnem prouinciam quam teneat, inter Latinas prouincias numerent. Quę cum illi annuiſſent, & Laſcarim Nicęa Pruſam abijſſe audiuiſſet: ipſe quoq; Heraclea prodit, et auxilijs nuper Byzantio miſsis inflatus, cùm ſui tum illorum periculum facturus, Sangario flumine ſuperato, Laſcarinæ ditionis oppida uaſtat. & poſt dies aliquot inde digreditur, obſidibus Pluſiade acceptis, nonnullis etiã in uincula coniectis, quòd ad Laſcarim defeciſſent.

Itali

μαι, μεριῶ σκῦλα, ἐμπλήσω ψυχήν μου, ἀνελῶ τῇ μαχαίρᾳ μου, κυριεύσει ἡ χείρ μου. πολλοὶ τοίνυν μέτριον συγκροτήσαντες πόλεμον, καὶ ἱππότας βραχεῖς μισθωσάμενοι, ῥωμαϊκαῖς κατεπολεμίζοντο νήσοις, ὡς πάντη πάντως ἐρημωθείσαις τοῦ ἐπιβοηθοῦντος. ἤδη καὶ πειραταί τινες γενουΐται, περιψήματα ἀνθρώπων καὶ ἀποβλήματα, οὐ τὰ πρῶτα μὲν τινὸς ἀποφέροντες, τὰ δ' ἐκείνου τὰ δεύτερα φέροντες, ἀλλ' ἁπανταχῆ πονήρως πράττοντες καὶ δυσδαίμονες, στρογγύλων πέντε νηῶν ἐπιπεράσαντες, καὶ σκάφη τρίκροτα κατηρτυκότες πρὸς τοῖς εἴκοσι τέσσαρα, ἐς τὴν κρήτην διεπλωΐζοντο καὶ πλασάμενοι ὡς ἔμποροι, εἶτα ἐπιθέμενοι ὡς πολέμιοι, τὴν νῆσον ξύμπασαν κατέχουσιν εὐμαρέστατα. τότε καὶ ὁ κρατῶν ἰκονίου καϊχοσρόης, ἐπὶ τὴν ἀττάλειαν ἐστράτευσεν, αὐτοβοεὶ τὴν πόλιν ἑλεῖν φαντασθείς, ὡς οὐχ ἱκανὴν οὖσαν ἑαυτὴν διασώσασθαι. τὴν δ' ἐκείνου ἔφοδον προεγνωκότες, ὅ, τε πολίαρχος ἀλδεβραντῖνος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τοῖς κοινοῖς ἐπιστατοῦντες πράγμασι, πέμψαντες ἐς κύπρον, συμμαχίαν ἐκεῖθεν εἰλήφασι πεζικοῦ στρατεύματος, ἐς διακοσίους ἀριθμουμένου λατίνους. κἀπειδὴ πρὸς ἐς χεῖρας ὁ πόλεμος ἐγεγόνει, καὶ περιείληφε τὴν πόλιν τὸ περσικὸν στράτευμα, οἱ ἐκ λατίνων εἰς φάλαγγα πυκνωθέντες, καὶ τοῖς πέρσαις ἐπιφθάσαντες ἀπροσδοκήτως, τοῖς ἀτταλεῦσιν ἐπήμυναν, καὶ οὕτω τῶν βαρβάρων καταπεσόντων ἐς δέος, ἐπεὶ τοῦ σφῶν στρατεύματος πολλοὶ διεφθείροντο, καὶ καϊχοσρόης ἐκεῖθεν μετέστη, μὴ πλέονας ἐμμείνας τῶν ἑκκαίδεκα περὶ τὴν ἀττάλειαν στρατοπέδων. ἀλλὰ καὶ θεόδωρος ὁ λάσκαρις ἐπὶ τῷ ἐν πόντῳ δαβὶδ στρατιὰν ἀγείρας, τὸ μὲν πλουσιάδος ἐπέβη, καὶ τοὺς δαβὶδ φίλας ἐκείνῳ ἀπέσπασε, τοξότιδα πᾶσαν οὖσαν καὶ μάχιμον. εἷλε δ' ἂν καὶ ἡράκλειαν, καὶ τὸν δαβὶδ ἐξεπεπτώκει ἐκεῖθεν ἐλάσας, εἰ μὴ λατίνοι τῇ νικομηδείᾳ προσβαλόντες, κατ' ἐπικουρίαν δαβὶδ· ἐπεὶ καὶ ἦσαν τούτοις δαβὶδ συνασπισάμενος, ἐν ἀμφιβολίᾳ κατέστησαν λάσκαριν. ἄλλοτε μὲν γὰρ αὐτὸν ἐν τούτοις προθυμία καὶ τόλμα κατὰ λατίνων. ἐκεῖθεν δ' αὖθις ἀντέσπα τὸ ἐν χερσὶν ἔργον, ὡσεὶ καὶ ἐντὸς ἡρακλείας εἰσέμενος ἦν, καὶ κυριεύειν τῆς πόλεως, καὶ πολλάκις ἑκάτερον, καὶ ὡς ἐπὶ τρυτάνης ζυγοῦ καὶ μετὰ συνοχῆς ἐταλαντεύετο. ὡς δ' ἔκρινε συμφορώτερον μᾶλλον ἅμα καὶ θρασύτερον ἐπὶ τοὺς ἐπαρωγοὺς ἰέναι τοῦ δαβίδ, ἐπανακάμψας μὲν πρὸς αὐτοὺς τὴν ὁδὸν παρῄει. οἱ δὲ τὰ περὶ τούτου πυθόμενοι, συστάδην μὲν παρακινδυνεύειν οὐκ ἔγνωσαν, ἀποβάντες δὲ νυκτὸς, καὶ ἀπῄεσαν ἐς βυζάντιον. ὁ δέ γε δαβὶδ ὡς ἐκ συνέσεως ἐβάλλετο κατὰ νοῦν, παρὰ δόξαν τὸν κίνδυνον ῥυσθεὶς, ὃν ἐγγὺς ἄχρι προσέπιπτε, καὶ χωλὸν οὐδ' ἴσα γόνυ κνήμης ἑαυτοῦ ἀφεστάμενον, ἀπρὶξ καὶ πάλιν τῆς ἡρακλείας εἴχετο· τοὺς δ' ἐν βυζαντίῳ λατίνους τῆς συμμαχίας ἀμειβόμενος στρατιᾶς, σιταγῶν πλοίων διεξοδούσαις κατηγορίαις, καὶ κρέασιν ὑείοις προσχαρίζεται, καὶ παρ' αὐτῶν αἰτεῖται δευτέραν συμμαχίαν, καὶ λιπαρεῖ τοῦτο, πρὸς τὴν λάσκαρι συγγραφὰς καὶ σπονδὰς, τοῖς ὑποκειμένοις σφίσι κἀκεῖνον ἐντάττεσθαι, καὶ τὴν ὑπ' αὐτὸν πᾶσαν χώραν ταῖς ὑπὸ λατίνους ἐγκρίνεσθαι. ἐπεὶ δ' ὡς ἤδη ταῦτα κατανεύουσι, πύθοιτο δὲ καὶ τὸν λάσκαριν ἐκ νικαίας ἐς προῦσαν μετάραντα, ἐξ ἡρακλείας πρόεισι, καὶ αὐτὸς τῶν συμμαχικῶν γενομένων ἐπὶ ἐκ βυζαντίου προσεχῶς ἐκεῖνον ἀπέστειλε, γυμνασίαν τε καὶ ἀνάπειραν ἑαυτοῦ κἀκείνων ποιούμενος, τὸν σαγγάριν διαβὰς ποταμὸν, ἐκπορθεῖ κωμοπόλεις τοῦ λασκάρεως. καὶ μεθ' ἡμέρας μὲν αὐτὸς ἐκεῖθεν μεθίσταται, ὁμήρους ἐκ τῆς πλουσιάδος δεξάμενος, τινὰς δὲ καὶ δεσμὲ περιθέμενος διὰ τὸ σφᾶς χωρῆσαι τοῦ λασκάρεως.

οἱ δ' Ἰταλοὶ περί που τοὺς τριακοσίους ἀριθμούμενοι, προσωτέρω ἐβάδιζον μὲν καὶ περαιτέρω χωρεῖν, κἀκ τῶν κοίλων πρὸς τὰ μετέωρα ἔβαινον. ἐπελθόντες δ' αὐτοῖς ἀπροόπτως περὶ τὰς τῆς νικομηδείας τραχέας ἀνδρονίκου τοῦ γίδου, καὶ γενομένης συμβολῆς, ἡττῶνται μετὰ πλείστας ἀμοιβὰς τοῦ πολέμου. οἱ δὲ καὶ ζωγροῦνται, τοῖς περιαχθεῖσι τὰ ὄρη καὶ ταῖς προλοχισμέναις ὑπὸ σφῶν περιπεσόντες ἐνέδραις, ὡς μηδὲ πυρφόρον ὑπολελεῖφθαι σχεδόν, τὸν τῷ δαβὶδ ἀπαγγέλλοντα τουτὶ τὸ δυστύχημα. ἀλλὰ καὶ πέτρος ὁ ἐκ πλαγκίτζης, οὗ καὶ πρόσθεν ἐμνήσθημεν (μεγέθει δ' οὗτος σώματος θαυμαστὸν ἐκέκτητο, καὶ ψυχῆς γενναίῳ παραβάλλεσθαι φρονήματι) ταῖς πηγαῖς τῇ πόλει προσαχθῆναι φιλονεικῶν, ἅτε τὸ δίκαιον ἐπ' αὐταῖς ἔχειν ἰσχυριζόμενος, ὡς οἷα πρῶτος ἐκεῖ κατασχεθείς, ἡνίκα λατῖνοι μετὰ τῶν πρὸς αὐγὰς ἡλίου ῥωμαίων ἐπανείλοντο πόλεμον, καὶ ἄλλοτε μὲν εἰσδῦναι ταύτης ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐπειράσατο. ἀποκρουσθεὶς δ' ὑπὸ τῶν φίλα φρονούντων τῷ λασκάρει, ἔδοξε δ' ἀποσχέσθαι τοσαυτησὶ τῆς προθέσεως. ὁ δ' ἐφεδρεύων ἦν τὴν πόλιν, ὅτι μηδὲ προὔπτως εἶχε βιάζεσθαι. τῶν γοῦν πηγαιτῶν ἐνίους ὑποκλέψας καὶ διαφθείρας, λάθρα καὶ μετὰ βραχέων τῶν οἰκείων ταῖς πηγαῖς ἐπεισάγει, πολυπραγμονήσας παρὰ σθλάβου τινὸς βαρίνου, καὶ τῶν τούτου συνωμοτῶν. ὀψίας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ πέτρος καιροφυλακήσας, ταῖς πηγαῖς ἐπεισδύναι· καὶ νυκτὸς ἐπιθέμενος, σὺν οὐδενὶ πόνῳ τοὺς ἐναντίους διώσατο, καὶ τῆς ὅλης ἐκράτησε πόλεως. ἐν τοσούτῳ δὲ πραττομένων τούτων, οἱ τὴν ἀδριανοῦ καταλαβόντες λατῖνοι, τὰ μὲν πρῶτα περὶ αὐτὴν ηὐλίσαντο, καὶ ἀγορὰν τῆς πόλεως ἔξω πεποίηντο. εἶτα καὶ συμμαχίαν μετὰ ῥωμαίων ἐνδεξάμενοι, τῶν πόλεων τινὰς περιέρχονται, κακῶς παθούσας ὑπὸ σκυθῶν· καὶ ταύτας, ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου, καταστησάμενοι, εἶτα καὶ τῶν τῆς ῥοδόπης γειτονευμάτων ἅπτονται. μηδένα δὲ πολέμιον ἔχοντες ἐξαπτόμενον, μήτε μὴν ὅλως σφίσιν ὑποφαινόμενον, εἰσίασι τὸ ἔρυμα τῆς στενιμάχου, καὶ μεθιστῶσιν ἐκεῖθεν τοὺς ὁμογενεῖς σφῶν, ἀποσπάδας ὄντας τῶν τὴν φιλίππου διατηρούντων πρότερον, καὶ οὕτως ἐς ὀρεστιάδα πάλιν ἐπανελύουσιν. ἀλλὰ καὶ μοῖραν στρατεύματος θεοδώρῳ τῷ βρανᾷ παραδόντες, στρατηγὸν τῆς ἐκεῖ καταλείπουσιν. αὐτοὶ δ' ἐπανίασιν ἐς βυζάντιον, καὶ ἐς βασιλέα χρίουσι τὸν ἐρρῖκον, ὃς ἦν αὐτοκασίγνητος βαλδουΐνου τοῦ πρώτου ἐκ λατίνων τῆς κωνσταντίνου κατάρξαντος. ἐνιαυτὸν δὲ ἕνα καὶ μῆνας τέσσαρας ἄνευ βασιλέως τὰ κοινὰ χειρίζοντες πράγματα, οὐκ ἄλλως κατεγίνωσαν χρίσμα βασιλείας, ὅτῳ δὴ τῶν ἐκ γένους χαρίζεσθαι, εἰ μὴ πρότερον τὸν βαλδουΐνου θάνατον ἐπεβεβαιώσαντο. ἀκουέτωσαν ταῦτα ῥωμαῖοι, οἱ χρίοντες ἅμα, καὶ τὸν διὰ τάχους καθαιροῦντες τὸν χριόμενον ὑπὸ τῶν συλλαμβανόντων. ὄντως οὖν καὶ μητραλοῖαι ἔχιδναι καὶ γένος ἀπολωλεκὸς βουλήν, καὶ τέκνα μωμητά, καὶ υἱοὶ ἄνομοι οἱ ἀνὰ ἡμᾶς πρὸς ὅπλα ἔχοντες, παρὰ πᾶσιν ἀκούουσιν ἔθνεσιν. ὁ δὲ τοῦ βαλδουΐνου θάνατος οὕτω συμβέβηκεν. ἐν τῷ σκυθικῷ συλληφθεὶς πολέμῳ, καὶ δεσμοῖς ὑποβληθείς, ὡς εἴρηταί μοι, συχνὸν ἤδη χρόνον καθείργνυτο ἐς τὸν τέρνοβον. ἀποστάντος δὲ τοῦ ἀσπιέτου λατίνοις, θυμῷ ὑποζέσας ὁ ἰωάννης, καὶ τοῦ πάθους ἀεὶ ἐπίτασιν λαμβάνοντος, ὡς μανιώδη χόλον ἐξάψαι διάθεσιν. ἄγει τῆς εἱρκτῆς τὸν ἄνδρα ἐξαγαγών, πελέκει τοὺς μὲν πόδας ἀπὸ γόνατος, τὰς δὲ χεῖρας ἐκ βραχιόνων τενεδίῳ ἄντικρυς πελέκει ἀποκοπῆναι, εἶτα καὶ κατὰ κεφαλῆς ἀπὸ φάραγγος ἀπωσθῆναι. ἐκεῖ δὴ καὶ τρεῖς ἐξαρκέσας ἡμέρας, βορὰ προκείμενος ὄρνισιν, ἐλεεινῶς τὸν βίον κατέστρεψεν. οὐ τοῦτον δὲ μόνον ἀπανθρώπως οὕτω τοῦ ζῆν ἐξήγαγεν, ἀλλὰ καὶ ὅσους καθεῖρξε ῥωμαίους, οἰκτρῶς ἀπώλλυε, μὴ φωνῆς, μηδ' ἱκεσίας ἐξ αὐτῶν ὅλως ἀνεχόμενος ἐνωτίζεσθαι. ἐν οἷς καὶ τὸν τοῦ δρόμου λογοθέτην κωνσταντῖνον τὸν τορνίκην, ὑπο-

Itali uerò circiter CCC, parabant longius progredi, & è uallibus in mōtes aſcendebant. Sed circa Nicomediæ Trachias ſubito Andronici Guidi ſuperuentu poſt uariā pugnæ fortunam uincuntur, nonnulli etiam in inſidias in montibus collocatas delapſi capiunt̄: ut penè nullus ſupereſſet, qui cladē illā Dauidi nunciaret. Sed & Petrus Plancius, cuius antè memini, inſigni corporis magnitudine admirabilis, & generoſi animi inuicto robore illuſtris, ſe Pegis urbe recipi ſuo ueluti iure poſtulabat: ꝙ primū ibi appuliſſet, cū Latini Romanis Orientalibus bellum intuliſſēt. ac aliàs apertè irrūpere conatus, ſed à ciuib. Laſcari fauentibus repudiatus, mutaſſe conſiliū putabatur. Quia uerò parū aperto Marte profecerat, ad inſidias conuerſus, Peganis aliquot interceptis & occiſis, ex ſuis clā paucos ſimul Pegas introducit, cuiuſdā Sthlabi Vareni & huius cōiuratorum opera. Deīn ipſe quoq; occaſionē nactus ſubintrauit, & aduerſarijs noctu nullo negocio repulſis, tota urbe potitus eſt. Dum hęc geruntur, Latini principiò iuxta Adrianopolim caſtrametātur, foro extra urbē inſtituto. Deinde belli ſocietate cū Romanis inita, urbes quaſdā circūeunt, à Scythis malè tractatas. quibus, ut tempus ferebat, conſtitutis, Rhodopæ limites ingrediunt̄. Vbi cū nullus hoſtis nō modò laceſſeret, ſed nec appareret, caſtellū Stenimachū ingreſſi, popularibus ſuis (erāt hi reliquiæ eorū, qui pridē Philippopolim cuſtodierāt) inde abductis, Oreſtiadē redeūt: & Theodorū Branam, datis aliquot cohortibus, ibi relinquunt. Ipſi Byzantiū reuerſi, Herricum Balduini primi ex Latinis Byzantio dominati fratrē Imperatorē declarant. Cum autem unū annū & menſes quatuor rempub. ſine Imperatore adminiſtrarēt: nemini populariū ſuorū regni inaugurationē condonare uoluerunt, niſi Balduini morte prius explorata. Audiant hæc Romani, qui & eodē tempore Imperatorem inaugurant: & qui inauguratum euertat, animis concipiunt. Quamobrem iure apud omnes gentes noſtræ ætatis milites, ut parricidæ uiperæ, ut gens nullius conſilij, ut liberi reprehendendi, ut filij iniqui, malè audiunt. Cæterùm Balduini mors ita contigit. Scythico bello captus, & uinculis, ut dixi, oneratus, longo tempore Ternobi fuit. Cum autem Aſpietes ad Latinos defeciſſet, Ioannes ira æſtuans, &, dolore indies ingraueſcente, penè in rabiē actus, Balduino educto è carcere, pedes à genibus, & manus à brachijs Tenedia planè ſecuri amputari, deinde ipſum in uallem præcipitari iubet. Vbi tertio demum die eſca uolucrum miſerabiliter expirauit. Neq; uerò hunc ſolum, ſed Romanos etiam captiuos eadem crudelitate interfecit, omni uoce & ſupplici geſtu repudiato. ac inter alios Dromi Logothetam Conſtantinum Tornicem, qui urbe

CCC Itali à Guido Andronico cæſi & capti.

Petrus Plancius Pegas occupat.

Herricus Balduini frater Imperator deſignatur.

Romanorū militū perfidia.

Balduini miſerabilis interitus.

Conſtantini Tornices interitum.

capta, inuitus ferè Balduino inſeruierat, et belli Scythici, quo is captus eſt, periculo euitato, ad ipſum ſe contulerat: magnã autoritatẽ ſuã eſſe ratus, ꝙ ſępius ad eũ nomine Romanorũ legatus iuiſſet. Cæterũ eam hoſpitalitatẽ eſt expertus, ut toto corpore multis ictibus cõpunctus, poſt cædem inſepultus abijceretur.

Fatalis urbis ſimulacra confracta à Latinis.

Latini porrò illa olim decantata urbis munimenta, quæ à certa partiũ ſerie Stœchiode dicũtur, muri ac ualli loco excogitata contra hoſtes uel aperta ui, uel inſidijs graſſantes (uerè, an ſecus, dicere haud poſſum) euertere ſtatuerũt, ea præſertim quæ contra ſuam gentem facerent. Vnde cum alijs æneis ſtatuis, quæ baſibus emotæ, & in ignem coniectæ ſunt, nec anteriorem ſiniſtram ungulam equi ęnei, qui in albo quadrangulo marmore in Tauro ſtat, uirum quendam heroico robore & ſpectabili uultu tergo uehẽs, nec ipſe admirationis expers, ob exquiſitum omnium membrorum artificium phaleris undiq; tectus, hinniens, auribus uelut ad tubæ clangorẽ arrectis, imperueſtigatam reliquerunt. Hunc alij Pegaſum eſſe dicũt, ſeſſorem Bellerophontem: alij Ieſum Nauis filium, equo (quiſquis ille ſit) inſidentem: idq; ex habitu ſtatuæ conſtare, ꝙ dextera ad currũ Solis & Lunæ extenta, curſum eorum ſiſtat, & globum æneum læuæ manus uola teneat. Proinde malleis equi calce reuulſa, humanam ſubtus imaginem reperiũt, quæ maiori ex parte Bulgarum aliquem repræſentabat, clauo transfixam, & plumbo undiq; cinctam: non autem Latinum referebat, quemadmodum iamdiu à multis ferebatur. Ea imago fabro argentario conflanda data eſt à Latinis, haud ſanè prorſus ex timiditate, ut per eorũ contemptũ aliquis interpretari queat: ſed quia omnia tentabant, omnia moliebantur, ne urbe
» quam occuparant, exciderent, ne huiuſmodi
» quidem rumores, qui non ſine cauſa ab omni-
» bus celebrarentur, ſed ueriſimilem conjectu-
» ram haberent, negligendos putabant, nulla in re negligentes.

Latinorum diligẽtia, et Romanorũ ignauia.

Quis enim neſcit, eos quãcunque prouinciam aut urbem inuaſerint, eam tanquam ſuam amplecti, & mordicus tenere, nullis difficultatibus fatigatos, & rerum domeſticarum, ueluti nihil ad ſe attinentium, oblitos: ſecus q̃ noſtri, qui cuiuis ipſa etiam interula cedunt, & patria relicta, etiam puluerem pedum cupidè excutiunt: non ut Euangelici diſcipuli, ſed ut inutiles & degeneres omnino bellatores, & in pugna mulierib. timidiores, quib. ubi hoſtem aſpexerint, Homericum illud accidit,

Vertitur ignaui color, & tremor occupat artus.
Mens ſtupet, inq; pedes animus cadit, anxius horret:
Palpitat & pectus, ſtrident formidine dentes:
Et necis indomitæ tremebunda occurrit imago.

Mirum profectò fuerit, ſi uiros iſtos accuratius intuearis, ni progreſſu temporis ipſi ſeſe citra laborem confecerint: cum hoſtibus perpetuò ita cedant effœminati, erga populares uerò & ciues ſuos adeò ſe inuerecundos, audaces

δουλεύσαντα ἢ ἀκουσὶ τὸ πλέον μετὰ τὴν τῆς πόλεως ἅλωσιν τῷ βασιλεῖ Βαλδουΐνῳ, καὶ τὴν ἐκ πολέμου διαδράντα κίνδυνον, καθ᾽ ὃν ὑπὸ σκυθῶν ἑάλωκεν ἐκεῖνος, προσφυγόντα δ᾽ ἔπειτα τῷ ἰωάννῃ, καὶ παρὰ τούτῳ δυνηθῆναι τὰ μέγιστα φανταζόμενον, οἷς πολλάκις παρ᾽ ἐκείνου ἀπὸ ῥωμαίων πρέσβυς ἀπεφοίτησε, ξενίαν δ᾽ εὑράμενον τὸ πολλὰς ὑπὸ ξιφῶν κατὰ παντὸς τοῦ σώματος δέξασθαι, καὶ μηδ᾽ ὁσίας τυχεῖν μετὰ τὴν ἀναίρεσιν. οἱ δὲ γε λατῖνοι, καὶ τὰ πάλαι ᾀδόμενα στοιχεῖα τῆς πόλεως φυλακτήρια, καὶ ἐπὶ τείχους καὶ τάφρου προσεξειργασμένα τοῖς κατ᾽ αὐτῆς ξυνιστῶσι φάλαγγας, καὶ λόχους καθίζουσι δυσμενέσιν (εἰ δὲ καὶ ἀληθῶς, οὐκ ἔχω λέγειν σαφῶς) καθαιρεῖν ἐγνώκεσαν· καὶ τούτων μάλιστα, ὁπόσα κατὰ τοῦ σφῶν ἀνεστηλῶσθαι γένους ἐμάνθανον. ὅθεν μηδ᾽ ἑτέρων ἀνδριάντων ἐκ χαλκοῦ πεποιημένων, ἃ τῶν προτέρων κατηνέχθησαν βάθρων, καὶ πυρὶ παρεδόθησαν, οὐδὲ τὴν ἐμπροσθίαν εὐώνυμον χηλὴν τοῦ ἵππου ἀδιερεύνητον εἴασαν, ὃς ἐπὶ λιθίνου λευκοῦ τετραπλεύρου ἐπὶ τὸν λεγόμενον ταῦρον χαλκοῦς ἱστάμενος, ἡρωϊκόν τινα τὴν ἰσχὺν ἄνδρα, καὶ τὸ εἶδος ἀξιοθέατον, ἐπὶ τῶν νώτων ὀχεῖ, μηδ᾽ αὐτὸς ἀπέχων τοῦ ἀγασθῆναι, διὰ τὴν ἐπὶ πᾶσι τῆς τέχνης ἀκρίβειαν, ὁλοφάλαρος, φριμάσσων, καὶ τὰ οὖς ἀνιστῶν ὡς πρὸς σάλπιγγα. τοῦτον οἱ μὲν φασὶν εἶναι πήγασον, καὶ τὸν ἀναβάτην βελλεροφόντην· οἱ δὲ, τὸν ἰησοῦν τοῦ ναυῆ, ὅσπερ δὴ ἐπιβεβηκὼς ἵππον· καὶ δῆλον εἶναι τὸν ἄνδρα τῇ διασκευῇ τοῦ εἰκάσματος πρὸς τὴν ἁρματηλασίαν ἡλίου, καὶ τὸν δρόμον τὸν σεληναῖον τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐκτείνοντα, ὡς ἴσχειν τοῦ πρόσω χωρεῖν, καὶ σφαιροειδὲς ἐκ χαλκοῦ χῦμα τῷ κοίλῳ τῆς λαιᾶς χειρὸς ἀνέχοντα. ἀναμοχλεύσαντες τοίνυν ῥαιστῆρσι τὸ πέλμα τὸ ἱππεῖον, ἀνθρωπόμορφον εὑρήκασιν ἴνδαλμα ὑποκείμενον, πλείονως εἰκάζον ἐκ τοῦ τῶν βουλγάρων εἶναι γένους, ὃν τὸ διαμπερὲς ἐληλαμένον ἥλῳ, καὶ μολύβδῳ πάντη καταλειμμένον. οὐ γὰρ λατῖνον διατυποῦν, ὥσπερ δὴ καὶ πάλαι πρὸς τῶν ὅλων διεπεφήμιστο. καὶ τὸ μὲν τῇ τῶν ἀργυρογνώμων χωνείᾳ καθίσταται. λατῖνοι δ᾽ ἐπράξαντο ταῦτα οὐκ ἐκ δειλίας παντάπασι γνώμης, ὡς ἂν φαυλίσαιτό τις, καταφρονητικῶς ἔχων ἐς αὐτούς· ἀλλὰ μελόντες πάντα καὶ διατεχνώμενοι, μή πως ἐκπέσωσιν ἧς ἐπέβησαν πόλεως, οὐδὲ τὰ
τοιαδὶ τῶν ἀκουσμάτων [illegible] παρατρέχειν ἀπεδο- «
κίμαζον, εἰ καὶ μηδ᾽ εἰκαίως ὑφ᾽ ἁπάντων διεθρυλλήμενα, «
ἀλλὰ τὸ εἰκαστικὸν τῇ διανοίᾳ συνάπτοντες, ἐκ δικαίου μὴ «
ἐᾶν ἀνεξέταστα, πρὸς ὀλιγωρίαν τῶν πράξεων ἀναπίπτον- «
τες. τίς δ᾽ οὐκ οἶδεν, ὡς ἧς ἂν ἐπιβαῖεν χώρας ἢ πόλεως, καθάπερ οἰκείας αὐτῆς δράττονται, καὶ ἀπρὶξ ἔχονται, πρὸς οὐδὲν ἀπαναίνονται δυσχερὲς, ὡς οὐκέτ᾽ ὄντων τῶν οἴκοι ἐπιλαθόμενοι; ἀπεναντίας δὲ ῥωμαίοις ἀνδρᾶσι, οἳ τοῖς βουλομένοις καὶ τῶν ἐσχάτων ἐκχωροῦντες ὑπεξίσαντο, καὶ τὴν κόνιν τῶν ποδῶν αὐτῶν, ἀφιέμενοι τῆς πατρίδος, ἀσμένως ἐκτινάσσονται· οὐχ ὡς εὐαγγελικοὶ μαθηταὶ, ἀλλ᾽ ὡς ἀχρεῖοι καὶ ἀγεννέστατοι μαχηταὶ, καὶ γυναικῶν ἐν πολέμῳ ἀτολμότεροι, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν τῶν δυσμενῶν ἀτεχνῶς πάσχοντες ταῦτα διὰ τὰ ὁμήρεια,

τοῦ μὲν γάρ τε κακοῦ τρέπεται χρὼς ἄλλυδις ἄλλῃ,
οὐδέ οἱ ἀτρέμας ἧσθαι ἐρητύετ᾽ ἐν φρεσὶ θυμὸς,
ἀλλὰ μετοκλάζει, καὶ ἐπ᾽ ἀμφοτέρους πόδας ἵζει.
ἐν δέ τε οἱ κραδίη μεγάλα στέρνοισι πατάσσει,
κῆρας ὀϊομένῳ, πάταγος δέ τε γίνετ᾽ ὀδόντων.

Θαυμάσαι δ᾽ ἄν τις τοὺς ἄνδρας τούσδε περιεργασάμενος, εἰ μὴ ἑαυτοὺς προϊόντος τοῦ χρόνου, δίχα πόνου διεξεργάσονται, ὅτι πρὸς τοὺς ἐναντίους ἀεὶ φιλοψυχοῦντες καὶ μαλακιζόμενοι, πρὸς δὲ τοὺς ὁμοφύλους ἀναιδεῖς, καὶ θρασεῖς, καὶ αὐθά-

καὶ αὐθάδεις ὁρώμενοι. οἵ γε καὶ τοῖς ἐκ τῆς συγκλήτου βουλῆς ἡμῖν τὴν τῆς πόλεως ἐπιγράφουσιν ἅλωσιν, ὅτι τὸν τῆς δίκης δεδίασι πανταχοῦ φοροῦν ὀφθαλμόν, αὐτοὶ καὶ ταύτην προδόντες κἀκείνην δὲ καὶ ἡμᾶς, οὔτε πρὸς τὴν ὑπερβολὴν τοῦ ψεύδους αἰσχύνονται. τὸ δὲ καὶ δακρύων ἄξιον, ὡς ἀνθρώπων ἀναλγήτων τὸ πάθημα καὶ δυστύχημα, οὐ μόνον τῆς ἐπανάκλησιν αὐτῆς ἀπεύχονται, ἀλλὰ καὶ βραδυτῆτα τοῦ θεοῦ ἐγκαλοῦσιν, ὡς μὴ πάλαι καὶ χείρονας τὰ κατ' αὐτὴν καὶ ἡμᾶς διαθεμένου, ἀλλ' ἐς δεῦρο τὸν ὄλεθρον ὑπερτείναντι, καὶ φειδοῖ καὶ φιλανθρωπίᾳ δικάσαντι. καὶ δέον τοῖς ἡμῶν αὐτῶν κακοῖς ἁρμόζεσθαι πρὸς συμπάθειαν, οὐ πόλιν, οὐχ ἑστίαν, οὐ πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐχόντων, οὓς ᾔδεσαν πάλαι περιουσίᾳ πλούτου βρύοντας, καὶ δυναστείας λαμπρότητι. οἱ δὲ ἐξονειδίζουσι σκώμμασι, καὶ περιβάλλουσιν ὡς ἱμάσι τοῖς ὀνείδεσιν, οὐχ ὅλως περὶ τὴν ἀρχὴν ὑπὲρ ἐλπίσαντες. οὐ γὰρ ἂν οὐδ' ἐπέβημεν ὅλως τῆς ἑῴας γῆς, τὸν μετὰ τοιούτων ἀνθρώπων ἀλύοντες πάτον, ἢ κατὰ τὸν πάλαι Βελλεροφόντην πεδίον ζητοῦντες ἀλήϊον, ἢ τὸν Ἱερεμίου ἔσχατον σταθμόν. μὲν οὖν γε οὐδ' ἐν ὄχλου τισὶ γεγόναμεν, πρὸς μόνον δὲ ἐλπικότες τὸν χορηγὸν τοῖς πᾶσι τροφῆς πεποιθότες θεόν, ὃς πρότερον μὲν δι' Ἐλισσαίου παλάθαις καὶ κριθίνοις ἄρτοις βραχίστοις ἑκατὸν εἱστίασεν ἄνδρας, ὕστερον δὲ αὐτὸς βραχυτέροις μυριάδας πεινώντων ἐδεξιώσατο, καὶ τὰ τοῦ κόρου λείψανα πλείω τῶν ἐδηδεσμένων συλλέξαι τοῖς συμποσιάρχαις μύσταις παρέσχετο, ὡς θαύματι θαῦμα τετελεκὼς ἐξαισίῳ ἐξαισιώτερον. ἔθνει κατὰ μόνον τὸ συνήθειον αὐτοῖς συμφερόμενοι, ἐξ ὅτε τὴν περὶ Ἀσκανίαν λίμνην, καὶ τὴν τῶν Βιθυνῶν προκαθεζομένην Νίκαιαν περιοικεῖν εἱλόμεθα ὡς αἰχμάλωτοι. καὶ περὶ τοῖς αὐτοῖς συνιόντες τεμένεσιν, ἀσυναφεῖς τἆλλα κεχωρίσμεθα. ἀλλὰ τί μοι καὶ τὴν ἱστορίαν περικινεῖν τοῖς τοιούτοις τῶν διηγημάτων, * καὶ περισπᾶν γε τοῦ δεῖν ὡς ἀκράτου ποτηρίου, καὶ τρυγοφόρου κύλικος, τὰ τῶν ῥωμαίων ἀπεκδέχονται πάντα δεῖ. περὶ τὴν νύσσαν τοίνυν τὸν λόγον αὖθις ἐπαναγέσθω, καὶ τῶν παρεσχημένων ἐχέσθω μοι. τῇ δὲ μὲν οὖν καὶ τοιαῦτα ἐφεξῆς. ὁ δέ γε Ἐρρῆς βασιλεύσας, ἐπεὶ ἐπύθετο παρὰ τῶν εἰς ὀρεστιάδα καταλειφθέντων ὁμογενῶν, σκυθῶν αὖθις καὶ βλάχων ἐξιέναι στρατεύματα, καὶ τὸ μὲν διδυμότειχον καθελεῖν, αὐτὴν δὲ τὴν ἀδριανοῦ καλουμένην ὑπονοθεύειν, εἴ πως καὶ ταύτης περιγενήσονται, μὴ πρὸς τὸ πλῆθος δείσας τῶν ἀντιπάλων, μηδ' ἐν τοῖς βαλλόμενος ὅλως τὰ τῶν προτέρων πολέμων ἀτυχήματα, καὶ πάλιν τὴν ἔξοδον ἀποθαρρήσει, καὶ σὺν τῷ βρανᾷ συνταχθέντας ὁμοφύλους ἐκσῶσαι γλιχόμενος, καὶ τὰ τῶν ῥωμαίων περιθάλψαι ἐγκαταλείμματα, οἳ περὶ τὰς οὐχ ἑκὰς τῆς πόλεως κωμοπόλεις αὖθις συνδεδραμήκασι. περὶ τὴν ἀδριανοῦ τοίνυν καταλαβὼν, καὶ σὺν βλάχους κατανοήσας περὶ τῇ ὄψει τῶν λατίνων ἀποδειλιάσαντας, μήτι σώματα λαβόντων μείζονα τῶν προτέρων, μηδὲ ψυχὰς λελογισμένων ἀλκιμωτέρας. τὸ δὲ συνήθες θράσος καὶ τὴν ἐν πολέμοις ἕξιν οὐκ ἀπολωλεκότων οἷς πεπόνθεσι, μέχρι κρηνοῦ καὶ βορέας ἐλάσας, ἐκ δὲ τούτων τὴν ἀγαθόπολιν διελθὼν, καὶ περιβαλὼν ἐς ἀγχίαλον, καὶ πολλὰ μὲν δράσας, ἐξ ὧν καὶ χρήματα καὶ σώματα, καὶ ζώων ἀγέλας ἔλαβεν, οὐδὲν δέ τι
καθυπομείνας δεινὸν, ἀπαθὴς ὑπέστρεψε, καὶ τὴν κωνσταντίνου
κατέλαβεν.

Τέλος, καὶ δόξα τῷ θεῷ.

& pertinaces prębeant. Qui cum nobis patribus conſcriptis urbis excidium aſcribant, nec Vindictæ cuncta perſpicientis oculũ reformidant, cum ipſi & urbẽ & nos prodiderint, neq; tam inſigni mendacio erubeſcũt. Iam illud hominum ſtupidorũ ſiue delirũ ſiue infortuniũ, lacrymas poſtulat, q non modò patriæ reſtitutionem in integrũ deprecanť, ſed Deum etiam tarditatis accuſant, q nos & eã non olim peius tractarit, ſed clementi & humano iudicio exitiũ hactenus diſtulerit. Iam cum uicẽ noſtram dolere deberent, qui non urbẽ, non larem, non uictum ullũ habeamus, quos olim copia rerum celebres, & ſplendore dignitatis illuſtres nouerũt, dicterijs nos laceſſunt, & opprobrijs tanq; uerberibus cędũt, ſecus q̃ ſperauimus: alioqui nunq; Orientẽ attigiſſemus, etiã ueſtigia iſtorũ hominũ declinaturi, & ut olim Bellerophõ, deſertos campos quęſituri, aut Hieremię extremum terminũ. Nemini certè quidem moleſti fuimus, noſtra in Deũ liberalẽ omnis boni largitorem fiducia collocata, qui olim per Eliſæũ paucis palathis ficuũ, & hordeaceis panibus c uiros pauit. Pòſt ipſe paucioribus cõplura eſurientiũ millia ſaturauit, & plus reliquiarum q̃ conuiuis ferculorũ erat appoſitũ, myſtis ſympoſiarchis colligendũ dedit, uno miraculo alio maiore cumulato. Vnde ſolius loci cõmercio cũ illis coniuncti, dum ad Aſcanium lacũ & Bithyniæ metropolim Nicæam tanq; captiui inquilinos agebamus, & eadẽ templa duntaxat frequentantes, cæterà prorſus alieni ab eis uiſi ſumus. Sed cur huiuſmodi narratiunculis hiſtoriæ ſeriem interrumpo? Vt dicam, plenũ mero poculũ & feculentũ calicem omne Romanum imperiũ poſtulare. Iam igitur ad metam properans oratio, pauca adhuc adijciat.

Querela Choniatæ de iniquis hominũ de ſe iudicijs.

Herricus imperio potitus, cũ ex popularibus ſuis Oreſtiade relictis, Scytharũ & Blachorũ exercitus denuò egredi, & euerſo Didymoticho ipſam Adrianopolim clàm defectionem aut proditionem ſolicitare audiuiſſet: non hoſtiũ multitudine territus, nec ſuperiorũ bellorum cladibus conſternatus, rurſus exire non dubitauit, ut & populares ſuos Branam ſecutos cõſeruaret, & Romanorũ reliquijs ſubueniret, quæ in ſuburbanos pagos confugerant. Igitur Adrianopolim profectus, cum Blachos Latinorũ conſpectu, quanq; neq; corporibus maioribus, neq; animis alacrioribus q̃ prius præditorũ, ſed uſitatam audaciam & rei militaris habitũ etiam poſt illas ſtrages retinentium, territos uidiſſet: uſq; ad Crenum & Boream eos eſt perſecutus. Inde per Agathopolim, Anchialum uſq; progreſſus: ibiq; caſtris poſitis, & multis rebus geſtis, unde & pecunias & homines et pecudum greges et armenta cæpit, nihil uerò aduerſi pertulit, ſaluus Conſtantinopolim redijt.

Herricus Blachos profligat.

Finis, & Deo gloria.

VARIAE LECTIONES ET ANNOTATIONES IN NICETAE CHONIATAE HISTORIAM,

per [redacted].

Νικήτα ἀκομινάτου χωνιάτου, τοῦ μεγάλου λογοθέτου τῶν σεκρέτων, ἐπὶ τῶν κρίσεων γενικοῦ, γεγονότος δὲ καὶ ἐφόρου καὶ κριτοῦ τοῦ βήλου, καὶ προκαθημένου τοῦ κοιτῶνος, ἱστορία, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως κυροῦ ἰωάννου τοῦ κομνηνοῦ, τοῦ υἱοῦ κυροῦ ἀλεξίου.) Nicetas Latinis Victor eſt, ſiue Vincentius: Acominatus, gentilitium nomen: Chomates, patrium, à Chonis, Phrygiæ urbe, ex qua oriundum ſe fuiſſe crebrò gloriatur. Cætera ſunt dignitatũ uocabula. Logothetam ipſe Cancellariũ interpretatur. ἔφορος καὶ κριτὴς τοῦ βήλου, quid ſit, certò affirmare non poſſum. Videtur tamen βῆλον Latinum eſſe: idq; ex aliquot locis Conſtantini de Adminiſtratione Romani imperij conſtare poteſt. γύρωθεν, inquit, τοῦ βήλου τοῦ κρεμαμένου εἰς τὴν καμάραν, &c. &, εἰσέρχονται οἱ τοῦ βήλου τοῦ κρεμαμένου εἰς τὸ ἀγαυφείας. Item, διὰ τῶν βήλων ὑπὸ τῶν σιλεντιαρίων συρομένων, &c. Fortaſsis ſecretiorem & ſelectum iudicem per Velum intelligit, ob ritum aliquem mihi incognitum. Magnæ fuiſſe dignitatis munus, ex huius hiſtoriæ lectione apparet: cuiuſmodi apud nos, etſi longè minus, eſt Cameræ Imperij aſſeſſorem eſſe. ὁ γενικὸς ἐπὶ τῶν κρίσεων καὶ ἔφορος, fortaſsis prætor fuit.

Ad proœmium huius autoris, ubi ſuum perſpicuitatis ſtudium iactat, homo quidam, ut apparet, non infacetus, fortaſsis Alexander Chartophylax, Diaconus Conſtantinopolitanus, qui codicem manu ſua ſcriptum Ioanni Dernſchuan uendidit, annotauit:

οὐκ οἶδα τί φῂς φίλτατε χωνειάτα·
σοφὸν τὸ σαφὲς συγγράφειν ὧν λέγεις,
ὅτε ζοφώδη καὶ βαραθρώδη γράφεις;
Quid iſtud eſt? quid Chomataus tibi?
Orationis lucidum probas decus,
Tenebricoſus inſtar ipſe Tartari?

Nec mehercule ſine cauſa. Nam ex affectatione, neſcio cuius inſolentis elegantiæ, & poeticæ dictionis æmulatione, in ſalebras ſæpè incidit: & duris, ne ineptis dicam, utitur metaphoris, in Proœmio præſertim, ubi cum primis diſertus uideri cupit. Quòd ſi totam hiſtoriam ſimili oratione inuoluiſſet, in Latomias ire, quàm moleſtijs conuerſionis conflictari maluiſſem. Sed quia tolerabiliter loqui incipit, quum ad rem ipſam uentum eſt: hanc quoque operam ſtudioſis hiſtoriarum dare uolui, ut Zonaræ opus hac appendice plenius redderetur: ea tamen libertate uſurpata, ut ſententias authoris appendam, uerba annumerare non neceſſe habeam. Vt autem in illo feci, ita hic etiam obſcuriora loca & uarias lectiones annotabo. Vſus enim hic quoq; ſum duobus codicibus, quorum alterum D. Antonij Fuggeri, alterum herilis bibliotheca ſuppeditauit. Acceſsit tandem, ut in Zonara quoque, præter expectationem meam, tertius Auguſtanæ reipublicæ codex, uetuſtus admodum, principio & fine mutilus, nec reliquis partibus ubiq; incolumis. Qui ſi integer fuiſſet, eum ſolum & in exſcribendo & in conuertendo ſecutus eſſem. Videtur enim ex germano autoris archetypo bona fide deſcriptus: & eam ſimplicitatem præ ſe fert, quæ in hoc proœmio promittitur, nec barbaris quidem uocabulis euitatis. Quæ cauſa alijs fuiſſe uidetur, ut paraphraſin (utinam minus affectatam) huius operis ſcribendam ſuſceperint, & de ſuo non pauca ornandæ orationis ergò addiderint. In Byzantino codice non modò complures uerſus, ſed pluribus in locis etiam integra folia, eaq; ſub finem operis amplius XV defuerunt: quæ ego ex herilis bibliothecæ codice deſcribenda curaui, & conuerti: tutius eſſe ratus, uel ſuperuacanea addere, quàm minus neceſſaria prætermittere. præſertim cum uetuſtus quoque codex eaſdem res, licet diuerſo genere orationis, contineret.

Pag. 1. καὶ ἱστορίας δὲ.) αἱ ἱστορίαι. πολυπειρίαν.) πολυπειρίας. αὐτῶν.) αὐταῖς. φαυλοτρόπως.) φαυλοτρόπους. κλυδάζονται.) λαχθήσονται. καὶ πολυπειρίας ἀπολαύειν, ὁπόσοι τῶν ἀνθρώπων μεγαλογνώμονες.) Ambiguum eſt, utrum hiſtoriæ multiplicem experientiam eorum qui magnis ingenijs præditi, atque ab ipſa natura ad decus & honeſtatem conformati ſunt, proponant: an uerò, homines ingenioſi duntaxat, & uirtutis amantes, uaria exempla rei bene gerendæ ex hiſtorijs petere ſoleant. Incertum etiam eſt, utrum poſt τὸ ἀπολαύειν ſubintelligendum ſit ἐκείνων, an ἱκανοῖς. Fortaſſe ſcriptori Thucydidis ſalebræ placuerunt, qui oracula potius quàm hiſtoriam ſcribendam ſuſcepit. καὶ τὸ μὲν ἐς ἀΐδου βέβηκεν ἡ ψυχή.) Imitatio Homerica magis, ψυχὴ δ' ἄϊδόσδε βέβηκε, quàm Chriſtiana. Quare ego, euitatis quantum licuit, iſtiuſmodi ineptijs, repoſui ea quæ nec à religione, nec ab uſitata loquendi ratione abhorrere uidebantur. Conſilium meum doctis & candidis haud dubiè probabitur. Si qui autem ſemidocti & ſcrupuloſi homunciones uel negligentiã, uel licentiam, uel inſcitiã meam accuſabunt, τούτοις ἐγὼ χαίρειν καὶ ἐρρῶσθαι φράσω. Neque enim tanta res eſt, & à natura & ſtudijs meis alienum, ut quenquam cupiam κλαίειν καὶ οἰμώζειν. Illud uellem (ſi quid optando proficeretur) in pleriſque lectoribus aut minus eſſe arrogantiæ, aut plus eruditionis & induſtriæ. ἀνεχρέμψαντο τὴν ψυχήν.) Excreant animam: ut Zonaras ſæpe ἐξηρεύξατο, eructant, ſed de impijs ferè tantum. τρικόρωνοι.) qui trium cornicum ætatem uixerint: id eſt, 3000 annos. Notum eſt, quid Virgilius ex Heſiodi autoritate de cornicis æuo fabuletur, his uerſibus:

Ter binos deciesq; nouem ſuperexit in annos,
Iuſta ſeneſcentum quos implet uita uirorum.
Hos nouies ſuperat uiuendo garrula cornix.

τὰς τῶν πράξεων ῥυτίδας ἀνασκάπτοντες.) rerum geſtarum rugas refodientes. Quis iſtas elegantias non deſpuat?

2. ἴως σφόδρα.) σφόδρα, ſine ἴως. μετακλαδεύσαντος.) διασκευάσαντος. ὀνομάτων.) λέξεων. ἀμπίσχεσθαι.) περικεῖσθαι. ἀκριβῶς.) ἀβρῶς. τὰς ἱστορίας.) τὸ λέγειν ἐστι. ἐπεὶ δὲ ὡς καὶ ἄλλοι ξυμβάλλειν ἔχουσι.) Prolixa & intricatiſs. periodus, è quibus ſalebris me uix quidem, ſed expediui tamen, ut arbitror: multũ certè laborans. ἄρξαντος πρὸ τοῦ ἀλεξίου.) Reſpicit ad ſua potiſsimũ tempora, ut arbitror. Nam longè ante Alexium, Iſaacius Comnenus poſt Michaelem Stratioticum imperauit: cui Conſtantinus Ducas ſucceſsit, ut refert Zonaras. [illegible].) [illegible]. τὸ φερέσβιος.) τὸ [illegible]. βίοτον.) βίον.

3. χολίοις.) ἀχολίαις. ἀπονεμόμενος.) ἀπονεμόμενος. συμφράσαντας.) συνίστορας. εἰς τὸ [illegible].) Videntur hic quædam deeſſe. & Zonaras in Alexij Comneni uita ſcribit, Berengos

non niſi iureiurando firmata fide de Alexij obitu, ingreſſum palatij conceſsiſſe. Quæ de ratione aperiendæ portæ ſcribit, me non ſatis intelligere fateor. Illud etiam obiter notandum, ut Latini fores, ſic Græcos πύλας plurali numero ferè uſurpare. συνωκυλιζομένων.) συνεκυλιζομένων. αὐτῶν.) ἀντιπύλων. unde apparet, αὐτῶν perperàm eſſe ſcriptum, pro ἀντῶν.

4. λωποδυτῶ.) κλωπεύω. ἐφίεται.) ἐφιεμένη. ὑποβάσιον.) ὑποχώριον. ἡ βασιλὶς δὲ ἀφῆκεν καὶ μήτηρ Ἰωάννου.) Chomates nimium ſolicitus, ut apparet, ne quis error ex proprijs nominibus exiſtat, epitheta ſupervacanea adijcit. Irenen eſſe imperatricē, & Ioannis matrem, ſatis intelleximus. Neq; periculum eſt, ne nunc alia Irene intelligatur. Quare has & ſimiles περισσολογίας omittere non dubitaui. Idem etiam feci in ſupervacanea propriorum nominum repetitione, aut pro relatiuis pronominibus collocatione moleſta & odioſa. καὶ βαλοῦσα ἑαυτὴν τῷ σώματι.) pro, ἐπιθεμένη ἐπὶ σώματι τοῦ ἀνδρός. ὡς κρήνη μελάνυδρος.) ut fons nigræ aquæ. Aptior fuiſſet Chomates ſcribendo poemati, quàm hiſtoriæ, propter Homeri diligentem imitationem. Hæc epitheta & εἰκόνας quàm hiſtoriam deceant, neſcio. εἰκόνας omittere uix auſim, niſi nimium frequentes & licentes fuerint. Epitheta uerò non ubique mihi interpretanda eſſe duxi. Cuius rei lectorem ſemel admonitum, etiam deinceps meminiſſe uelim, ne quod iudicio factum eſt, inſcitiæ aut negligentiæ tribuat. διαρπάζειν τὸ προστυχόν.) Eam conſuetudinem Romæ eſſe ferunt, Pontifice mortuo. ὑπολειφθεισῶν.) ἀπολειφθεισῶν. ἐπολολύξαι.) ἀπολολύξαι. κατεῖχεν.) ἐπεῖχεν. ὑποφθέγξασα.) ὑποφθεγξαμένης πάλιν. ἥμισυ μὲν αὐτῆς σὺν τοῖς τέκνοις.) ſcilicet mori.

5. σεβαστοκράτορας.) Hunc Auguſt. imperatorem fortaſſis dicere liceret. malui tamen retinere Græcum, ut et in alijs. πρωτοβεστιάριος à theſauris fuiſſe uidetur. Nam uetuſtus codex Auguſtanæ bibliothecæ, ubi reliqui habent βασιλικὸν ταμιεῖον ἢ χρυσῶνα, ponit βεστιάριον. παρακοιμώμενον uel Cubicularium, uel Accubitorem uertere poſsis. Si paracœmomenon dicas, neſcio quomodo aures τὸ κακόφωνον auerſantur. καταλογεὺς καὶ κατὰ ἐκεῖνο.) Alter codex habet καταλογεὺς, τὰς ἐπαρχίας ἀμφιεπολεῖτο, κἀκ τοῦ τάσσειν φόρους ταύτας, πλοῦτον ἱκανώτατον βαθὺν, ἐφάνη κατὰ τὸ κῆδος βασιλεῖ συναφθῆναι. οἰκεῖον καὶ προσωπικὸν μετὰ τῶν αὐτοῦ συγγενῶν, λογοθέτης, &c. hoc eſt. In ſcribarum numerum allectus, prouincias peragrabat, & ex ordinatione tributorum magnas opes adeptus, Imperatoris affinitatem expetiuit: ductaq; cognata quadam eius, Logotheta creatus. ὑπὸ τῶν Ἰσμαηλιτῶν.) νικαίας τῆς τῶν περσῶν δυναστείας ἐπαλλαγείσης, ὅτε Βαϊμοῦνδος περὶ τὴν παλαιστίνην πορείας ἄρχων, συνείχετο. hoc eſt: Nicæa Perſico dominatu liberata, cum Baimundus in Palæſtinam contenderet, capitur. ἐν μεθέξει.) μετόχῳ.

6. τῷ φύσει.) τὴν φύσιν. προκοιτῶν.) Cubiculariorum uerò, generali uocabulo, propter κακοφωνίαν Procœti. Significat eum qui uel ante cubiculum, uel ante cubile miniſtrat. Byzantini palatij dignitates & miniſteria omnia non ſatis intelligi, etiam is fatetur, qui τὰ ὀφφίκια τοῦ παλατίου deſcripſit. quem libellum unà cum alijs ad Græcam hiſtoriam intelligendam utilibus, nobilis & ingenioſus adoleſcens Raphael Seylerus aliquando, ut ſpero, in lucem dabit. ἀποβαίνειν τοῦ ἵππου, καὶ τοῦτον ἐπαινεῖν.) Hunc honorem omnibus Turcis à Chriſtiano quolibet neceſſariò habendum eſſe, ſcribit Bartholomæus Georgieuicius. ἄγουσιν.) ἄγοντα. ἐλλάλαξαι.) ἐλλέλογχαι rectius eſſet, ut φιλονεικῆσαι quàm φιλονικῆσαι. ἀλλοφύλων.) ἀδίκων. τῆς τῶν ἐπιστημῶν πασῶν ἐπόχου φιλοσοφίας.) Philoſophiæ omnibus ſcientijs inſidentis, id eſt complectentis, aut certè ſuperantis omnes ſcientias, omnium artium principis & reginæ. Eruditionis huius Annæ meminit etiam Zonaras: & Vuilhelmus Xylander, doctiſsimus iuuenis, in Auguſtanæ reipublicæ Græca bibliotheca uiginti libros de rebus geſtis Alexij Comneni, huius Annæ nomine extare mihi dixit, ſiue illi ab ipſa, ſiue iuſſu eius ſcripti ſint. Nam regibus & principibus non difficile eſt eſſe diſertis, qui, quod per alios fecerint, per ſe feciſſe uidentur, ut Iuriſconſulti ſtatuunt. ἐσπουδακυῖα τὸ μάθημα.) id eſt ἐπεμελεῖτο, ſtudioſiſsima erat, ſtudiū præ ſe ferebat. niſi quis paſsiuè accipere malit, alumna erat philoſophiæ, ſenſu eōdem recidente. τὰ πολλὰ ἐθιζομένη ψεύδεσθαι.) τὰ πολλά, plerunq; ſignificat. malim hic πολλὰ ſine articulo. αὐτῇ μὲν φυλάττουσαν τὸ ἄρθρον καὶ ἐγκοιλαίνουσαν· ἐπὶ δὲ Βρυεννίου ἐκτείνουσαν καὶ σφαιροῦσαν.) quòd ſibi membrum introuertiſſet & excauaſſet, Bryennio uerò extendiſſet & rotundaſſet. Nimium uidetur hic φυσικῶς, & parum ἠθικῶς philoſophari noſtra philoſopha: alioqui & ambitioni & linguæ ſuæ imperaſſet. ἀλπιχαιῶν.) ἀλπιχαρεῖ.

7. θυρσῶλον.) ὑπέρθυρον. κανσαρέας μάχης.) κανσαρέας ἀδήλου ἰδῆσαι. φύλαγμα.) τὸ τοῦ πυλωρείου στρατήγημα. ὀπίσω.) κατὰ νώτου. σφᾶν.) αὐτῶν. καὶ ὡς βαφῆ σίδηρος τοῖς ἐκ τῆς κανσαρέας μάχης πεπυρωμένων.) βαφὴν σιδήρου, utrum intelligat, cum ferrum candens aqua extinguitur, an inunctionem aliquam, aut colorem, non ſatis ſcio. πετζινάκων.) πετζινάκων ἀδαμάντινα. προτρέψας.) ἐκτρέψας. ὑποπίπτον.) ὑποκύπτον. εἴ τι μικρόν.) σμικρὰ οὐχὶ πάνυ.

8. πέλυξιν ἑτεροστόμοις φέρουσι.) Suidas, ἑτερόστομος φάλαγξ καλεῖται, ὅ τις περιβάλλεται, τὸ μὲν ὑγρόμενον ἥμισυ ἔχουσα. τῷ δωνυμίῳ παραγωγῇ, τουτέστι, οὐκ ὀγκωμένας δὲ εὐωνύμου, τὸ δεξιὸν ἥμισυ τοὺς ὀγκωμένας τῷ δεξιῷ παραγωγῇ. Quid autem ſit ἑτερόστομος πέλυξ, nuſquam inuenio. τὸ ἕτερος in compoſitionē plerunque ſignificat alterum duntaxat ex duobus, ut ἑτερόφθαλμος coclitem. ego uocem non intellectam ijs interpretandam relinquo, qui armaturam & ueſtitum ueterem atque exoticum intelligunt. In quo genere philoſophari mihi adeò non licuit, imò neque libuit, ut noſtratia uox aſſequar. συναλλαγμένας.) Rectius legitur συνηλλαγμένας, id quod alter codex habet.

9. βάθρα.) ἄρθρα. νεοκαφῶ.) διασκαφῶ. διαπομαχίας καὶ δορατισμῶν ἀγωνίσεων.) Aliquando ſcribitur ἀγκανίσει, haud ſcio an παρὰ τὸν ἀγκῶνα fiat, καὶ τὸ ἀγκανίζειν, à geſtu equitum haſtas in hoſtem dirigentium, an παρὰ τὸ ἀκοντίζειν.

10. δύναρτις.) δύναρτις. ἐπαγόμενος.) χαριζόμενος. καὶ πάντων μάλιστα, ὅπισα τῇ ἐμπορείᾳ καὶ ἀγυρτείᾳ προσκείμενα.) Magnum Etymologicum ἀγύρτην παρὰ τὸ ἀγείρειν deducit, τὸ πανουργίας καὶ πονηρίας ἐπὶ νίκῃ, ὁ ἐστὶν τινὶ τοιούτῳ. & interpretatur non tantum ἀλαζόνα, ψεύστην, λωποδύτην, ἐπαίτην, ἀπατεῶνα, ſed etiam φιλοκερδῆ. quanquam reliquas etiam uirtutes fere in id genus hominum quæſtui deditum cadunt, qui tum demum non fallunt, quum fallere ſine detrimento ſuo nequeunt, ut rectè Lucani uerſus ad eos quoq; detorqueri queant,

Nulla fides pietasq; uiris qui lucra sequuntur,
Venalesq; manus: ibi fas, ubi maxima merces.

Et Ouidius in Fastis mercatorem uota Mercurio facientem inducit, ut cum maximo emolumento sine fraude sua peierare liceat. Quos uersiculos, quia elegantes sunt, & contagium hoc in omnes ferè ordines serpsit, ascribere libet:

Et peragit solita fallere uoce preces.
Ablue præteriti periuria temporis, inquit,
Ablue præterita perfida uerba fide.
Siue ego te feci testem, falsò'ue citaui,
Non audituri numina uana Iouis.
Siue Deum prudens alium, diuam'ue fefelli:
Abstulerint celeres improba uerba noti:
Et pereant ueniente die periuria nobis:
Nec curent superi, si quo locutus ero.
Da modò lucra mihi, da facto gaudia lucro,
Et face ut emptori uerba dedisse iuuet.
Talia Mercurius poscentes ridet ab alto:
Se memor Ortygias surripuisse boues.

11. ὑπερεωμένα τοῦ βασιλέως.) Malim ὑπερεωραμένου, aut περιεωραμένα. nisi fortè ὑπερεωμένα pro ὑφεωραμένου per o scribendum sit. κατίσωσεν.) ἐξίσωσεν.

12. θίσις.) φύσις. ἔπαλλε.) ἔβαλλε.

13. μεγίστως.) μεγάλως. περιτιθέντα.) περιτεθέντα. alterum à περιτίθεμαι, alterum à περιτείνομαι.

14. ἐπεισβῶς γνῶναι πρὸς οἷς εἰσί.) Non placet hæc lectio, quanquam codices consentiunt. ἐν τῷ τὴν ὄψιν μεταβαλεῖν.) conuersa in hostem facie. αἱ μηχαναὶ προσάγονται, καὶ οἱ λίθοι ἐκσφενδονοῦνται σφαιροειδεῖς.) Vtrum bombardas eo tempore habuerint Græci? an aliud machinarum genus id fuit? συώδη ὁρμήν.) porcorum, aut aprorum potius more. σῦς enim & κάπρον & χοῖρον significat. ῥωμαίων παλίγγλωσσοι χλευασμοί.) Ambiguum est, utrum dicat, Anabarzæos subinde irrisisse Romanos, an à Romanis uicissim subsannatos esse. πετροβόλα ὄργανα.) Fortasse balistas maiores sic appellat. τὰ πέριξ.) τὰ παρακείμενα ταύτῃ τῇ πόλει φρούρια μετελθών. ἀσινῶν.) ἀσινόμενον. ἐπιλεύσων.) ἐπιλάσων. ἐπερειγνύμενοι.) ἐπερειγόμενοι. καὶ λίζιον ἑαυτοῦ τὸν ῥῆγα εἶναι δόξας.) Vetustus Augustanæ reipub. codex hic alium ordinem habet, transpositis utiq; paginis aliquot. Pro δόξας habet, ἑαυτοῦ πελάτας. Vox pro λίζιον posita, ob euanidos characteres legi non potest. λίζιος quid sit, ipse autor alio loco declarat. ἐφ' ἱκανὰς δ' ἡμέρας.) Alter ἐπ' ὀλίγας δ' ἡμέρας. φρούριον.) [illegible]. ἀγχούρων.) τῶν πέριξ. περικυκλούμενον.) περικυκλούμενοι. φατρίας.) φρατρίας.

15. καρφαρά.) καρφαρά, μεγίστη δὲ δὴ καὶ αὕτη ἡ πόλις, ἔχουσα καὶ ὑποκειμένας κεφαλαίῳ αὐτῇ. πόλις δὲ καὶ αὕτη τῆς μέσης τῶν ποταμῶν.) τῆς μεσοποταμίας. περικυκλούμενη ποταμῷ.) περιτριγυριζομένη. fortasse legendum περιγυριζομένη. ἐκ δὲ τῶν γηΐνων ὀρόφων περιφραξάμενοι. ἦν δὲ τὸ τοιοῦτον κάστρον ἰσόγαιον ἐκ τῆς ἰσοπέδου. τὰς φάλαγγας διδυμεωτικάς.) τὰς τάξεις ἀνὰ μέρος καὶ μέρος συντάξας. τὸ ἐκ κελτῶν.) τοὺς κομαίους, τοὺς προσφυγὰς τύρκους, τὴν τῶν ἐκλεκτῶν λεγομένην σύνταξιν. τὸ ἐκ κελτῶν, pro ἐκλεκτῶν perperam legi puto: & procliuis est permutatio literarum. Κελτοὺς in auxiliis Byzantinorum fuisse, nusquam meminit hæc historia.

16. ἐκκολαμμένον.) ἐγγεγλυμμένον. ἀψάμενος.) ἐφαψάμενος. ἀπέπεμψε.) ἀπέπαυσε. ἂν μυριοπλασίως ἀριθμούμενον.) ἀλλ' ὅμως τὸ ἀναρίθμητον πλῆθος ἐκείνων, ὅπερ οὐδὲ μὴ φαίνεσθαι. νήματα συχνὰ διαπλεχθέντα χρυσοῦ.) βλαττία πολλὰ χρυσᾶ. μικροῦ ποδωκεστάτοις ὀχήμασι.) equis uelocissimis prouectũ. ὀχήματα huic autori subinde non uehiculum, sed equum significat. ut alter codex ἄλογον quoq; crebrò pro equo ponit. ὁ τῆς Καμὴχ ἀμηρᾶ κασίγνητος.) Ameras Turcarũ reges aut principes dici affirmat Cuspinianus. Reperitur hoc uocabulũ apud Zonaram quoq; sæpius, sed eius significatio non explicatur. ἀμηρᾶ.) ἀμηρᾶς. μεγαλώνυμον.) εὐδόκιμον. ἐγχρήσαντο.) ὑπεδέξαντο, ἥψαντο. αὐτονομίας.) ἀποστασίας. κατέλυσε.) κατέλυσαν. ἐς τὰ τῆς βασιλείας ὅρια.) ἐς τὰ μέρη τῆς ἀρχῆς.

17. διασωζόμενος.) διασωσάμενος. ἄρρηκτον.) ἄρρητον. τὰς ὀχυρὰς ἱδρύματα.) τὰς Ἀχυράς, quasi proprium nomen oppidi aut castelli alicuius sit. τῆς τῶν ποταμῶν μέσης.) τὰς χώρας τὰς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ βασιλικάς.

18. διδύς.) διαδιδούς. ἕλας.) φορὰς. ἐκράτησάν τε καὶ ἀνεδάσαντο.) Nisi præcessisset ἀνδρίσαι, pro ἀνεδάσαντο malim legere ἀνδραποδίσαντο. nam ἀνεδάσαντο nõ placet. Vetustus codex pro ἀνεδάσαντο uocem habet quæ legi non potest. πόλει ποντικῇ τῇ κίου.) πόλει τοῦ πόντου τινὶ κοτινῇ λεγομένῃ. τὸ τῶν ἵππων μεθοδεῦον δυστύχημα.) τὸ τῶν ἀλόγων. ὀχημάτων.) ἀλόγων. Hinc conijcias Lector, non de uehiculis aut curribus eum loqui, sed de equis. αἱ πολυπόθητοι συμπλοκαί.) μάχαι ἐγένοντο. δίχα διαβαστάσας.) κονταρίων λαβών. διὰ λόγου.) δι' ὀλίγου. ἀνέσπαστον.) δύσπαστον.

19. ἀνέστρεψε.) ἀντέστρεψε. διεσοβοῦντο.) διεσοβοῦντο. οἰόμενος.) ὥσπερ γὰρ ὡς, &c. κατὰ συγκυρίαν πλεῖστα τύχῃ ἄλογος.) συνέβαινε θυμωθῆναι. τὰ χειμῶνος ἐξομοιούμενος ὄργια.) τὴν χειμέριον μὲν ἀποβαλών. αἱ δὲ τοῦ ἔαρος περιτροπαί.) κατὰ τὴν μέσην μῆνα.) Alius codex habebat, αἱ τοῦ ἔαρος τροπαί. quod ego uernũ æquinoctiũ interpretatus eram: quod est, cum sol mense Martio primũ punctũ Arietis ingreditur. Tum enim fit ab hyberno frigore ad ueris temperiem conuersio. quanquam nos Germani etiam sub Calend. Maias aliquando non multo minus frigemus, quàm alij mense Februario. ἀπελάλου πόλιν καταλαβεῖν.) εἰς ἀπέλασιν κατασταθείς. τοῖς ὑπ' αὐτὸν δήμοις αὐτῶν προσκεχώρηκασι.) οὐ μόνον στρατιὰν ἔχειν Περσικήν, ἀλλὰ καὶ τὰ χρειώδη αὐτῶν πάντα παρ' αὐτοῖς ἐπορίζοντο. Sensus hic alius est. Nam cum alter codex innuat, Pisgusanos pleraque Turcorum instituta amplexos esse: hic eos omnia necessaria apud eos comparasse dicit, & commercia cum illis agitasse. καὶ τὸ πρὸς.) πρὸς τὸ περὶ τὴν ξυνόδειαν. παραλέλυθεν.) παρελάθεια. ὑπὸ ὑγρῶν φυσώντων ζωστῆρα τῆς λίμνης.) ὑπὸ τῆς λίμνης ἐγκαυχώμενοι σφρώματι.

20. τῶν δ' ὀφθαλμῶν.) τὸ δὲ νόσημα εἶχεν ἐν ὀφθαλμῷ. διαγινομένων.) διὰ τῆς ἀσθενείας. πόλιν.) λίμνην. προφάσεις.) προθέσεις. καὶ οἰκεῖος ἀπουσίας.) καὶ σώματα ἐξ οὐρανοῦ θεωρῶν. ἀλλ' ὡς ἰσομοιρίαν.) ἀλλὰ πάλιν τῆς πρὸς συρίαν στρατείας ἐφόδιον. Alter de Syria, alter de Isauria Ciliciæ prouincia agit. ἡ τῆς ἀμφορίας.) Alter codex addit, τῶν κάστρον μεθαρμόσας. τῇ λαλεῖν κελεύσει νόσημα.) ὑπερβολίαν. ἀφιλοσόφοις ἐκβολαῖς.) ἀφιλοσόφητον puto hic dici potius, quod philosophiæ consolationes uincat, quàm cuius ratio reddi nequeat. Literarum & philosophiæ expers, aut ineruditum: sententia non patitur. Quare luctuosum aut funestum interpretandum censui. δύσληπτον.) δυσπερίφορον.

21. φωλεός.)

21. φολλεῖς.) νοσσιάς. ἐκ τοῦ τῶν ποδῶν ἐξαποσυρέντος καττύματος.) κάττυμα hic non puto pro ſoleis uſurpari, ſed pro cute pedi detracta. καὶ τῇ.) καὶ τὴν ἐφεξῆς ἡμέραν. γεγωνέως.) φανερῶς. πρὸς τὸ καθαρεῦον ὕδατος μέρος.) Lego καταῤῥεύσειν, aut καταῤῥεῖν.

23. διέδοσαν.) διέλυσαν. ὑποφρυγανίσαντι.) ὑποθερμήναντι. τὰς πρὸς ἄμφω τὰς ἠπείρους.) Aſiam & Europam intelligo. Legitur & apud Iſocratem ſemel atque iterum, ἐφ' ἑκατέρας τῆς ἠπείρου.

23. ψευδόμενος.) ψευδώνυμος. αὐθέντην.) ἄρχοντα. μετέβαινε.) κατέβαινε. τοῦτ' ἦν.) τότ' ἦν.

25. τὰ πάντα τιμώμενος ἦν.) Legendum cenſeo, τοῦ παντὸς τιμώμενος ἦν, Nihil habebat antiquius: in eo ſita ſibi eſſe putabat omnia. τέως.) πάντως. ζῶσας.) βασιλίδας. ἄγων σχολὴν τῶν ἐκτός.) ſcilicet ἀνθρώπων, per ocium, ſi nemo externus adeſſet. εἰς ἄκρον.) τὸ ἄκρον.

IN PRIMVM LIBRVM DE rebus geſtis Manuelis.

Αξοῦχος.) ἰξοῦχος. τζιζζιλάκας.) τζιτζιλάκας. ἡ ὡς ἐπὶ πάντα καὶ τάξις ὑφ' ἧς διακρατεῖται τὸ πᾶν.) Hanc ueram lectionem eſſe arbitror. alter codex habebat πρᾶξις: unde putabam legendum, ὡς ἐπὶ πάντα ἡ πρᾶξις, τῆς προνοίας ὑφ' ἧς. & ſic conuerteram: Atque id facinus diuinæ prouidentiæ, gubernatrici rerum uniuerſitatis commendans, &c. Sed hoc uult Iſaacius: Laudandum eſſe ordinem, quo non tantum Imperia, ſed etiam mundi huius uniuerſitas gubernetur. Vetuſtius codex habet, καὶ ἔπεισα βοῶν, ὦ ἄνθρωποι, ὡς καταλύθη ἡ τάξις; ὡς καινουργοῦνται ἕτερα πράγματα; immodeſtè uociferans: O' ciues, ut ordo eſt euerſus? ut nouæ res inſtaurantur?

26. γράμμα χρυσοσήμαντον.) χρυσόβουλλον. Paulo poſt, ἐρυθροδάνω βασίλειον γραφήν, eodem modo interpretatur. συναινοῦσι αὐτοῖς.) χορηγοῦσι, ἢ πέμπουσι. Vnde ſuprà τύπος βασιλικός, idem quod διάταγμα. τῶν κιλίκων.) ἀρμενίων χώρας. ὃς ἐτυράννευσεν.) ἄρξας. προσκαῦ.) πρόσκαιον, ἢ προσκαίαν.

27. καὶ ἐπινεύσας τι τοῦ ἰθυντῆρος.) ὀλίγον ὑποκλίνων τὴν κεφαλήν. ἔχων κατηφής.) ὡς σαρακηνός. ὑπὸ δὲ μέλανι.) πλησιάζων τῇ μαυροτέρᾳ θεωρίᾳ τῇ θεοπρεπεῖ. ὑπτίως.) ἡπλωμένως ὁ λέγεται. πολυμανός τις.) τι pro τις alter codex habet. πρὸς μάχας πολλῶν ἐξύβριστος.) Pro πολλῶν, puto legendum, τινῶν. ὀξὺ αὐθ.) πρακτικός. δυσξύμβλητος τοῖς πολλοῖς.) Difficilis aditu: πρὸ τῶν πολλῶν μισητός, Vulgo inuiſus. quod paulo grauius eſt: etſi moroſitatem odium plerunque, ut umbra corpus, ſequitur. ἀδελφόπαιδας.) ἀνεψιούς. συναπτῶς λέων.) Fortaſſe συναπτόμενος, uel ὁ ἐκ συναπτῆς.

28. πέλματος.) πετάματος τοῦ ποδός. ἀμφιλαφῆ χωρία.) κλαδεύσας καὶ λόγγους. τὰ ἐκ τῶν κόσμων ἐπιτρίμματα.) γυναικῶν δὲ ἐντέχνων χρωμάτων πλάσματά τε καὶ καλλωπίσματα. ταῖς ἄφροσι τῶν γυναικῶν.) ταῖς ἀδελφόροις. εἶχε δὲ τὸ μὴ ἐπικλινές.) τὸ ὑπερήφανον, καὶ μὴ ὑποκύπτειν ὑπὸ βασιλεῖ ἐν πολλοῖς. προσεῖχεν αὐτῇ.) ἠγάπα. δορυφορίας.) τάξεως. σφριγηλός.) ἐλεύθερος. οἱ πάνδημοι ἔρωτες.) πρὸς τὰς μίξεις τῶν γυναικῶν ἀδιάφορος. ἠμέλησε δέ.) ἐφρόντιζε δ' ὁ βασιλεύς, καὶ εἰς τὰ τῶν δημοσίων πράγματα κατασπεῦσαι μισάζοντες. λογείαν.) λογαριασμόν. μελεδωνὸν δὲ μισθοῦντα καὶ τῶν οἰκείων ἀποδρυψάντων διατεταγμένων.) μισθοῦντα δὲ τῶν οἰκείων ὑποδίκων.

29. πρὸς ὃ δ' ἐλέξομεν.) πρὸς ὃ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέξαμεν, ſiue λέξομεν. ſcriptura enim parum perſpicua eſt. Fortaſſis τὸ ἔμπροσθεν pro eo ponit, quod ante nos eſt: id eſt, ad quod nondum peruenimus. Barbaries enim non modò noua uocabula gignit, ſed etiam ueterum ſignificationes mutat. ἆθλος.) ἄθλος. τὰ γὰρ ἐκ τῶν πλευστικῶν ὁρμιζόμενα στρατιῶν.) Alter codex pro πλευστικῶν habet προσπλεόντων. Verbum στρατιῶν, redundare arbitror. Neque enim militare eſt pendere, ſed extorquere tributum. & προσπλέοντας, mercatores intelligo. διαδιδόμενα τὰ λοιπὰ ὑπὸ ναυτικῶν.) καὶ εἰς ἴσον πάλαι, καὶ ἔργα τῶν ἐν τοῖς καταλόγοις στρατιωτῶν τεταγμένων. εἰς τὸ ταμιεῖον μετοχετεύουσι.) εἰσκομίζειν ἐπεῖχεν. τὸ δὲ τοῖς τότε δυσαλγές.) Quod uerò peracerbum erat hominibus, &c. τοῖς τότε, iis qui tum erant, illius ætatis hominibus. Eſt περιττολογία Græca, quæ citra moleſtiam Latinè uix exprimi poteſt, neque debet. ἐκ διαγκάλα.) εὐάγκαλον, quod ulnis facilè comprehenditur & tenetur, & proinde non iuſto maius. χρόας δ' εὐτραφεῖς.) ἐφισταμένας. διαλάτιον.) διάλευκον. εἰς τὴν ἐκείνων εἰσοικίσασιν.) πρὸς τὴν ἐκείνων εἰσοίκησιν ὁ κατεσκευαστὸν σκήνωμα εἰσηνέχθη, &c. εἰ δὲ ἦ τὸ τάχιον ἴσμεν.) Pro εἰ δὲ, malim legere εἴ γε: niſi aliquid fortè ante εἰ δὲ deeſt. Et certè parum aptè cohæret oratio, quamuis utcunque ſententia hæc inde colligatur: Qui malo aut occaſionem præbuerit, aut non obſtiterit, mali authorem habendum eſſe. Ego pro τὸν ἀμύσαντα, legi τὸν μὴ ἀμύναντα. ab ἀμύνω, non ab ἀμύω, addita negatione. Eſt & illud ambiguum, utrum hic Puzenus, an Ioannes imperator magis accuſetur, an uerò utrinque reprehenſio coniungatur.

30. γρίφων δὲ ὢν καὶ δυσγρίπιτος.) Quid γρίφων ſit, nuſquam reperio: nec alibi hoc uocabulum me legere memini. γριπίζειν, eſt piſcari. δυσγρίπιτος, fortaſſis homo occulti animi, aut occultator rerum ſuarum, cautus admodum, qui facilè deprehendi non poteſt. σύακα καὶ λάβρακα.) Qui piſcis ſit σύαξ, non reperio. Videtur à ſimilitudine ſuis ita appellari, ſiue guſtus, ſiue forma ſpectetur. τῷ μὲν λόγῳ τὰ πρῶτα, τῇ δὲ τάξει φέρων τὰ δεύτερα.) Nota eſt illa oppoſitio, λόγῳ μὲν, ἔργῳ δὲ, uerbo & re ipſa. ſed hic de ingenio & dignitate agi exiſtimo. Nam alter codex habet tantum, μετὰ τὸ πρῶτον ἔχων τὰ δεύτερα. τὸν δ' ἀγνωμονοῦντα, καὶ βλαμμοῦ αἴτιον τίθησιν ἐν δεινῷ.) ὑπερβολικῶς hæc ſcribi exiſtimo, ad inſignem fortunæ mutationem, & ſummam Imperatoris alienationem declarandam.

31. καὶ τὸν ἀναδασμόν, ὃν ἐπὶ καὶ ἐφ' οἷς ἐδικαίωσεν.) Subintelligi poteſt, εἰς τὸ πλεονάζειν ἐβιάζετο: Eam quoque diſtributionem quam ipſe ordinarat, abrogarunt, niſi ἀναδασμὸν ἀντὶ δασμοῦ poſuerit. Tunc deeſſe uidebitur uerbum ἐπέπραξεν, aut aliud ſimile: Tributa pro ſua libidine exegit. ὡς κληρωτοῖς θεράπουσι.) κληρωτὸν alioqui eſt, quod ſortitò contingit. Hic pro uernis hæreditate relictis, aut ἀντὶ τῶν ὠνητῶν poſuiſſe uidetur. ἐκ τοῦ γνωμικοῦ.) ſua ſponte, κατὰ προαίρεσιν. Recentiorum Græcorum formula eſt. Et Herlis bibliotheca libellum habet περὶ γνωμικῶν θελημάτων, De libero arbitrio, aut libertate uoluntatis, ut arbitror. τοὺς βασιλικοὺς χρυσῶνας.) χρυσὼν eſt enim theſaurus propriè apud hunc authorem. ego fiſcum uerti, quia proprium non ſuppetebat, ob Latini ſermonis egeſtatem.

ἣν δὲ καὶ ἄλλας τὰ κοινὰ τεμεῖα.) Liberius hunc locum uerti, omiſsis iconibus & metaphoris ineptioribus. Verba, ſi quis requirit, ſic ſonant: Alioqui etiam eo tempore conclaua publica ex hoc in illud eructabãt, & ut colluties aquarum redundabant: & aliquid ex iis quæ continebant, in externos & pauperes expuere uolebant: quemadmodum uterus partui uicinus, qui plus quàm maturi fœtus onere prægrauatur. ἐκ τοῦ μὴ κοτύλης δεῖσθαι ψηγμάτων.) Et hic ſententiam potius quàm uerba ſequutus ſum, quæ ſic ſonant: Quia non ſcobe cotylæ egebat, ſed planè Tyrrheno mari, ob ſumptuum, quos dilatarat, amplitudinem. Pro ἐς ἄχγ· διδύμως, lego δι' ἧς. Nam præpoſitio διὰ, librarij negligentia prætermiſſa, turbat ſententiam.

31. πτύον.) Neſcio quis uſus uentilabri ſit, in uia complananda: niſi fortè cribrum intelligat, quo glarea tenuior à craſsiore ſeparatur: aut πτύον aliquid aliud ei ſignificet.

32. λιμνοπῆλοι.) καὶ γὰρ πηλοί. πολυτάραχος.) φιλοτάραχος. πυργοβάρεις.) ξυλόκαστρα καὶ χαλαστικά. χιτῶνες φολιδωτοί.) ἅρματα τὰ πρὸς χρείαν. μεταδιώξεως περιπτώσεως.) καὶ περὶ μικροῦ εἰς πόσιν. ταύταις ἐφομαρτεῖ τὸ παρέργως.) Hic uerba ſcrupuloſe perſequi non neceſſe habui.

33. διαφροντιζομένου.) ἐξαπατωμένου. συμπλεκομένους.) συλλαβομένους. πρόδουξ.) πρώδουξ. cuius poſtea quoque fit mentio, ut uiri ſtrenui. πεισμοῖς.) πειθόμενοι τοῖς. ἀνάρσιοι.) ἀδιάφοροι, καὶ οὐ πολεμικοί, ἀλλὰ μέθυσοι, καὶ ἐπὶ κακοῖς χαίροντες. id eſt, homines uæcordes, non bellicoſi, ſed uinoſi & proterui. τὸν ἀδελφιδοῦν φρεδέριχον.) πέμπει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ φρεδέριχον. Fridericum alter codex Conradi, alter fratris eius filium facit. ἐξέτασιν ποιούμενος.) γνωρίζων τὰ χρεωθέντα πράγματα. Quid χρεωῦ ſit, niſi εἰς χάος ἀναλύειν, hoc eſt ἀφανίζειν, non uideo. οὗτος γὰρ περὶ ποταμοῖς τὸν ἵππον.) πέραν τοῦ ποταμοῦ εὑρισκόμενος, καὶ τὸν ἵππον αὐτοῦ δούς, καὶ διὰ μέσου τοῦ ποταμοῦ περάσας. δίνην παρασύροντα.) γῆ οἷς ἀπεπνίγοντο.

34. οἱ καὶ τὰ στοιχεῖα.) Alter addit, καὶ ὁ καιρὸς ὡς δῆλα τοῖς ῥωμαίοις ὑποτάσσονται. τῇ περαίᾳ φιλοτιμούμενος, ἥτις τοῦ πικριδίου κατονομάζεται.) περαίαν hic intelligit Europæam partem, cis Conſtantinopolim, nondum enim traiecerat. Vtrum uerò περαία nomen appellatiuum an proprium ſit, quod olim κέρας, nunc Peram ſiue Galatham uocent, affirmare non poſſum. ἀναρριπτούμενοι.) ἀναρριπτούμενοι. βλακευόμενος.) ἀλαζονευόμενος. οὔπω τοίνυν ἀγαπητῶς.) διαπεράσας τοίνυν ὁ ῥὴξ μετὰ τῶν συνακολουθησάντων αὐτῷ φράγγων: Quum rex Francis comitantibus traieciſſet. ὑπεζυγωμένους τὰς πύλας.) οὐκ ἤνοιγον. οἱ δὲ χώρειοι.) οἱ δὲ ἀδελφοὶ τῶν καστελλίων. ἀργύριον ἀδόκιμον.) δεδολωμένον. περὶ τὸν Βαθύν.) οἱ καὶ περὶ τὸν λεγόμενον Βαθὺν τόπον αὐτοῖς πολεμήσαντες.

35. βυθίσματα.) Alter addit, καὶ συνάγματα. ἃ τῇ φρυγίᾳ προσώδευον.) ἥτις τὴν φρυγίαν προσώδευεν. βόθυνον.) θόρυβον. ἐβάθυναν.) γῆ ἐβάθυναν. διικνοῦντο.) διηκνοῦντο. αὐτῶν.) αὐτοῖς ἐπιμελήθησαν.

καὶ τῶν ἁρμάτων αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι.) ἅρματα an hic pro curribus ponat, an uerò pro armis, more barbarico, incertum mihi eſt. ὡς ἐς ὕδατα.) Videtur hic poſuiſſe pro ἐς τὴν ἐπίθεσιν. Alter codex habet tantum περί. ἔσω δ' ἤπουθεν.) ἔσω. ἀπελάματα.) ἀπέλαυνε, ἄτοπα. τέσσαρσι τεραδίοις.) ἐκκαίδεκα. νίψασθαι.) Alter addit, τὰς χεῖρας ἡμῶν.

36. φιλοψυχήσωμεν.) μὴ ὀλιγωρήσωμεν, μὴ φιλοψυχήσωμεν. ὑγροπορούντες.) πεζοπορούντες. alter de nauigatione, alter de pedeſtri itinere. εἰς ἐμπαχμίαν.) γινώμεθα πάντες εἰς φραγμόν. ἀθρόοι ἐξιππαζόμενοι.) συνενώσαντες ἑαυτοὺς ὡσεὶ πύργος, γῆ τοὺς ἀσελγοῦσι, καὶ ἡ τῶν ἀλόγων ὀξεῖα ὁρμὴ τὸ ὕδωρ εἰς τὴν ξηρὰν ἐκλινακχθῆναι ἐποίησε, κἂν ὄπισθεν τὸν ποταμὸν ἀναλθεῖν ἐβιάσατο.

IN LIBRVM II. DE IMPErio Manuelis Comneni.

37. οἱ τῶν ἑσπερίων παῖδες.) οἱ ἀλαμανοί. Magna eſt Græcorum negligentia in diſtinguendis gentium nominibus, quas appellant πολυανθρωπότατα ἑσπέρια ἢ δυτικά. Confundunt Italos, Siculos, Latinos, Alemannos, Francos, Gallos, tantis locorum & ingeniorum interuallis diſtinctos. ἐπεὶ μάλα πολλὰ μεταξὺ οὔρεά τε σκιόεντα, θάλασσά τε ἠχήεσσα. Id inde accidiſſe reor, uel quod Germani magnam Italiæ partem & Siciliam olim tenuerunt: uel quòd Romanum pontificem, ſummum ſacrorum antiſtitem agnouerunt. Eas uerò gentes quæ Byzantino Imperatori paruerũt, Romanorum appellatione celebrant. quod ſemel hoc loco admonuiſſe ſufficiat. ὁ τὴν σωίπην ἰκρίου γυμνότερος γυμνός.) γυμνοὶ τὴν ἐπίκλησιν, καὶ ὁ τούτους κεφαλαιοτικεύων γυμνὸς τοὔνομα. Vnde apparet, uel magiſtratus uel familiæ alicuius cognomentum fuiſſe, Gymnos. ἰκρίου.) ἐκ ξύλου. ἕρμακα.) ἁρμόδιον καιρόν. χαυνότητος.) ῥαθυμίας. ὑπερβὰς δέ.) τὴν περὶ μαλέαν πλοῦν, καὶ τὸν πορθμὸν διελθὼν, καὶ τὰς περὶ τὴν ἀμφοτέρωθεν χώρας καταδραμών. προβαίνοντα.) προβαίνοντα.

38. ἀναλίγκια.) ἀνάλγητα. τὸ ψιλόν.) τὸ τοῦ στρατοῦ ἐλαφρόν, τοὺς παρ' ἡμῖν λεγομένους βασμούλους. λιμένων.) λιμένας δύο ἐξ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἔχουσαν.

39. χαλοῦφα.) ζαλοῦφα. πλαστουργοῦ.) ἀνάλυσις ἀστρακτίας. συναλοφόμενον.) συναλειφομένους. προφύλακα.) πρὸς φύλακα. τριήρεις.) τὰ κάτεργα κατάφορτα καὶ γέμοντα μέχρι σκαρμῶν. [fortaſſe σκαλμῶν.] ἰταλούς.) σικελούς.

40. βασιλεύτατος.) ἀληθῶς βασιλεύς. ἀμυντήριον.) τῷ ἄξονι. ἄχρι τοίνυν τὰς τριήρεις.) φθάσας γοῦν ὁ στόλος περὶ τὸ μάλιβον γῆ μαλέας. οἰνετικῶν.) βενετίκων. περὶ τὸν αἷμον.) καὶ περὶ τὴν ζαγόραν κουρσεύοντες. κεφαλλήνων.) κεφαλήνων. ἑλικοειδεῖς.) ὁλοστρογγύλους. ἐπεὶ τῷ βραχὺν καμίνου.) πέτρας δὲ περιέρριψαν. πετρώδεις καὶ τζαγκράτορσι.) Quid τζαγκράτορες ſint, nondum reperi. Verti autem Funditores, non quòd ueram interpretationem eam redderem, ſed quòd non prorſus abſurda uideretur. τοῦ αἰγυπτίου.) τοῦ αἰγυπτίου. φιλῶν.) λυπῶν. ἐξώντων.) ὁρώντων. ἐπὶ ποθον σκοπιᾶς.) γῆ ὑψηλοτάτης σκοπιᾶς. λαξευτοῦ.) τμήματι λίθου. ὑπερβάντες.) ἀναβῶναι. αὐτοῖς ἀφετηρίων λίθος.) Subintelligitur ὀργάνων ἢ μηχανημάτων: quæ qualia fuerint, non declarat. Vocabulũ non malè reſpõdet uernaculo noſtro, geſchütz, ſed bombardæ an eo tempore fuerint, dubito. Deſideratur & hic diligentia hiſtoricorum, qui ea quæ ſuæ ætati nota fuerũt, etiam poſteritati, ſubinde inuenta ueterum nouas artibus abolenti, nota fore crediderint. Proinde neq; baliſtas, neq; catapultas uertere auſus ſum: tormẽta nonnunquã uerti generali uocabulo, quod nõ tantum cruciatũ ſignificat, ut apud Horatiũ,

Inuidia Siculi non inuenere tyranni
Maius tormentum. —— sed etiam machinam bellicam: ut apud Ouid. in Metamorph. de Licha & Hercule:
Misit in Euboicas tormento fortius undas.

ἀνώθουν ἢ ἀνώρειπτον, εἰ τῶν οἰκειότερον.) Romani saxa tormentorum sursum trudebant, ac potius in montem aduoluebant. Hoc uidetur uelle, ad summam difficultatem irriti conatus & Sisyphij laboris ostendendam. Verbum ἀνώρειπτον quid sit, me ignorare fateor: neque ab ἐρείπω, neque ab ἔρπω formatur. ἐρείπτω nusquam legi. si uero ἀνήρειπτον legas, id minus & tenuius uidebitur, quàm ἀνώθουν. Vetustus codex habet hæc uerba duntaxat plana & simplicia: καὶ οὗτοι μὲν ἐβιάζοντο πρὸς ὕψος ἀθεῖν τὰς πέτρας μετὰ τῶν πετροβόλων ὀργάνων: quæ ego in conuertendo sum secutus.

41. ἐπὶ γονάτων.) χιτῶνα τόν τε ἐντὸς, καὶ τὸν ἐκτὸς ἀποδιδόναι τοῖς πτωχοῖς. φρατρία.) πληθύς. ἐκ τῆς τραπέζης.) ἐν τῇ τραπέζῃ ὃ προσῆγεν αὐτῷ, καὶ μεταδιδοὺς αὐτῷ ἐφεξῆς. οὐκ ὀρθὸς τὰ ἐς πίστιν.) ὡς Βογόμιλος. De Bogomilis autem uide Zonaræ Alexium Comnenum: quanquã, ut fuit monachus ille socors & negligens, quæ fuerit eorum hæresis, non satis explicat. χειροτονητοῦ γίνεται.) πρὸ τῶν κουρεύσας καὶ πομπεύσας αὐτόν. Intelligo autem τὸ πομπεύειν, ignominiosam traductionem per urbem aut theatrum, qui ἄτιμος θρίαμβος aliquoties à Zonara dicitur. Nisi quis existimet sacri ordinis ademptionem intelligendam, quæ uulgò è sacrificulis Degradatio dicitur. αὐτόδοξος.) ὁμόδοξος. τοῦ μοναχοῦ.) μοναχοῦ τινὸς. σοφίας δι᾽ ἁπάσης μετειληχώς.) Vetusti codicis uerba longè planiora sunt: ὁ δὲ κοσμᾶς, inquit, οὗτος, ἦν μὲν ἐκ τῆς πόλεως αἰγίνης, διάκονος τὴν τάξιν, πάσης σοφίας ἔμπλεως, ἐνάρετος, καὶ ὑπὲρ πολλοὺς τῶν ἄλλων ἀρετῶν τῇ δὲ ἐλεημοσύνῃ ἐκαλλωπίζετο ὑπερβαλλόντως. οὕτω γὰρ ἦν τῇ ἐλεημοσύνῃ ἐστεμμένος, ὡς καὶ τὸν χιτῶνα αὐτοῦ τόν τε ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἀποδιδόναι πτωχοῖς, καὶ τὴν σκέπην τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς, καὶ οὐ μόνον ἐξ ὧν εἶχεν ἐδίδου, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἐποίει παρέχειν τοῖς χρείαν ἔχουσιν. Paraphrastes uerò noster postremam periodum planè obscurauit, ne dicam deprauauit, quum scribit: καὶ πράγματα παρέχειν τοῖς ἀφ᾽ ἑστίας μὴ δεομένοις μόνον αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ πρὸς εὐπορίαν ἄλλων τωθαζομένοις. quæ uerba sic conuerteram: Suisq; domesticis non solum illa requirentibus, sed etiam alienam opulentiam reprehendentibus negocium facesseret. Quæ uerba quid sibi uelint, profectò nescio: adeò delirat ineptus elegantiæ immodicæ affectator, dum uel in id incumbit, ut paraphrasi cum archetypo certet: uel summam orationis uirtutẽ putat, nihil proprijs uerbis eloqui, καὶ τὸ ἐν φακῇ μύρον ubiq; adhibet. ἡ γοῦν φρατρία.) ἡ γοῦν πληθὺς τῶν κακίστων ἀρχιερέων, τῶν μὴ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν ἀνεχομένων, διαβάλλουσι τὸν πατριάρχην τῷ βασιλεῖ, ὡς τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς βασιλείας ὁ πατριάρχης ἀναβιβάσαι βούλεται. λόγους γὰρ ὁμιλοῦσι κατὰ μόνας ἀμφότεροι, καὶ νύκτας ὅλας ἀγρύπνους διατελοῦσιν ἐν ταῖς συντυχίαις αὐτῶν, καὶ συνθήκας κατὰ σοῦ ἐργάζονται.

42. ἀξιόπιστον.) ἀξιόμαχον. στρατηγίδα.) στρατηγίδα. συνέδριον.) παράλογον συνέδριον. ἐς ὧν τῶν κυκλούντων.) τῶν ὑψηλῶν. ἡρμόζοντο.) ἐπελεκοῦντο ξύλα μεγάλα, κατάρτια μεγάλων καραβίων συνεκομίζοντο. ἐδείξαντο βάθρα.) καὶ προσκολλῶντο ἐπαίωρα ἴτεα.

43. πεπτωκώς.) πεπτώκας sæpius scriptum reperio.

τῷ σημείῳ.) τὸ σημεῖον. ὄμμας.) ὄμμασι.

44. προβαλλόμενοι.) προβαλλόμενοι. ὡς ἄγει αὐαγκαία.) Puto αὐαγκαία pro ἀνάγκη esse positum, ut καλλιόπεια pro καλλιόπη. ἐξ εὐβοίας.) ἐκ μιτυλήνης ἐλθοῦσι. πέπλοις χρυσοϋφέσι καὶ ἁλουργοῖς τάπησι.) μετὰ βλαττίων χρυσῶν, καὶ πολυκίων ἐξομπλωτῶν. αὐδραγίων κελυφοῦντα.) σαρακηνῶν σκαφῶν.

45. χαζεύσας εἰς ἀγοράν.) ματαίας ὕλας. καπηλικός.) κατικανός. φρουραρχίας πιστεύεται.) ὁ ἄρχων τῆς φυλάξεως. τὰ κορίκυρα.) Fortasse librarij error est, pro, τὴν κορίκυραν.

46. ὁ τοῦ Δαβίδ.) ὁ Δαβίδ. αὐαντεγώνιστον.) ἀξιαγώνιστον. sic etiam sequenti folio. ἐκπυρρωνίσματα.) διὰ σημείου πυρίνου. γράμμα εὐάγγελον.) χρυσόβουλον. θίασοι.) προβιβασμοί. ἐπασύρρηκεν.) Fortassis ἐπασύρρηκεν, ut ratio Grammatica postulat, ab ἐπασύρω, uel ἐπασυρίω.

47. μισθοφορικόν.) πεζικόν. ἀγείρων.) ἀθροίζων. χουρσαίων.) μέχρι καὶ θανάτου. αἰγαιοπελαγιτῶν.) εἰς τὸν τῶν σκαμάνδρου τόπον. διήλασε.) ἐπέκοψε. δρεπτάς.) ἱππικούς. ὑποστάς.) συναντήσας. ἐς τὸν ὀφθαλμόν.) πλήττει μέσον τῶν ὀφθαλμῶν. λάκκω.) τῷ κόρσῃ ἐν τοῖς ἀλόγοις φορτώσαντες.

48. ἀπαλυφός.) ἀπαλυφός. ἀξιωπλοῖς.) ἀσυμφόρως. καλαυρείας.) καλαβρείας. αὐαμαχούμενος.) αὐαμαχούμενος. ἐχθρῶν.) ἀνδρῶν. χαζομένης φλεβός.) καὶ ἀπὸ φλεβοτομίας σφαγείς. ἑρμαϊκός.) εὐγενὴς καὶ ἀνδρεῖος. πεπαιδευμένων ἐλευθερίων.) τὴν ἡμετέραν γραμματικὴν πεπαιδευμένος. ὁ κομνηνὸς ἀλέξιος ὁ τοῦ Βρυεννίου καίσαρος υἱός.) Pro κομνηνὸς fortasse legendũ Βρυέννιος, nisi fortè filius cognomen à matre propter Imperatoriam stirpem acceperit.

49. ἐξαρτύσας.) ἐξαρτύσας. ἐπεὶ δ᾽ ἅπαξ γε χρόνον.) ἐπεὶ δέ ποτε. ἐπεὶ γ᾽ ἅπαξ χρόνον.) Alter codex breuius eandem sententiam complectitur, his uerbis: οἱ ἀστρολόγοι φασίν, ἐπικειμένῃ τῇ ἀγγέλῳ ἢ ἐξόδῳ, ὡς οἱ τῶν ἀστέρων ἀγαθοὶ σχηματισμοὶ ἐνδίδοσαν. πρό.) πρὸς. ὅτι μὴν τοῦ ἱερῶν.) οὐδ᾽ αὖ πάλιν ἐν ταῖς ἀπορίαις τῶν πραγμάτων ἀρχόμενος πρὸ ὁ πρέπον ἦν, ἀλλὰ πάντα ἐν καιρῷ πιθανῷ. τῆς σωματικῆς φυῆς.) τὴν δὲ σωματικὴν εὐμορφίαν ἰδεῖ τοῦ προσώπου φέρων, ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν τότε. ἐπεὶ δ᾽ ἅπασι.) ἐπεὶ δὲ πολλοὶ αὐτὴν τὴν τύχην δοξάζουσιν, ὡς πρὸς τοὺς χρηματισμοὺς τῶν ἀστέρων καὶ τὰ πράγματα γίνονται, εἱμαρμένην εἰσάγοντες, καὶ τῆς θείας προνοίας καταψευδόμενοι φαίνονται. παλίμπαις γίνεται.) πάλιν στρέφεται. τὰ τῶν ἁμίλλης ἀνάλογα.) πάλιν τὰ πρὸς πόλεμον ἀπείμαζε. σεμνόν.) σεμνότατον. δίξυμβολον.) δίξυμβουλον.

50. ὑφαίνειν ὀθόνας.) διυφαίνειν. Tertius codex habet, τὴν ὑφαντικὴν τέχνην τῶν βλαττίων ἐγίνωσκον. καμπίας.) καπνίας. ἐξαμίτων.) ἐξαμίτων. ὠρθώσαντο.) ὑπηγείροντο. μαλίαν τε πλημμύρας.) τὸ αἰγαῖον πέλαγος πλεύσας, καὶ τὰ τῆς ἀβύδου στενὰ διελθών.

51. χαμαιεργούς.) ἱερωμένους. πείθας.) πείθες. θετταλῶν ἐπαρχίαν.) εἰς θεσσαλονίκην ἔρχεται. δημοτέρων.) τὸ τῆς δήμου τόπον. ἀλλὰ τί ἔχει ἀπαίειν.) ἀλλὰ τί πρὸς τὸν ἠγωνισμένον ἅπαν τὶς αὖ. καὶ ὅσω προθύμως ἀμιλλώμενον, ὡς οὐκ παρασκευαζόμενος τε ἀλλοφύλους ἤρχοντο.) ἤλαυνε. δυσμικῶν ἐχθρῶν.) ἐθνῶν. τυραννεύσας.) ἄρξας. δυκικὴ ἀρχή.) κεφαλή. ἐντάρχης.) ἐξ τῶν ἐγγόνων. πρὸς βραχὺ μὲν κατηγωνίσατο.) καὶ πρὸς ὀλίγον καρτερήσας ὑπέστρεψε.

52. δια

52. διαθάλψας.) θωπεύσας. δηλόν.) Alter addit, ἀπὸ τῶν λόγων. ἡ δ᾽ ὡς ἐκεῖνος κάσσα.) ἡ γυνὴ ὡς ἐκ λύκου φάρυγγος ποιμὴν λοβὸν ἀπέσπασε τοῦ ταύτην, καὶ λαμβάνων ὥσπερ ἐκεῖνος ἐκπυγίζετο φρονεῖν ἐκ τοῦ τῶν ἁμαρτιῶν κατάρχοντος. ἀλλ᾽ αὐτὴν.) οὐ κρυφίως, ἀλλ᾽ ἀδιατρέπτως καὶ φανερῶς. ἐκ γὰρ τοῦ αὐτοῦ πατρός.) Eudocia tertio gradu attigit Andronicum, hoc modo:

	Alexius,	
Ioannes	fratres,	Iſaacius.
Andronicus,	patrueles.	Andronicus.
Eudocia.		inceſti.

ἁμυλία.) κολακεία. ἀπελαυνθείς.) χαυνωθείς. ἂν περὶ ἀπόντες ἐφθάμεν.) περὶ οὗ ἄπεσμεν ὄπισθεν. Sic ſupra, περὶ οὗ ἔμπροσθεν λέξομεν. Vnde apparet, ὄπισθεν ad præteritum, ἔμπροσθεν ad futurū tempus pertinere huic ſcriptori, uerborum ſignificatione commutata & inuerſa.

53. τρεῦμα εἰς θαῦμα.) θαῦμα καὶ θέαμα ἡγεῖσθαι κοινόν. τοιάδε.) αὐθάδη καὶ βασιλεύοντα. ῥώμας.) ῥώμη. ταῖς χερσὶ περιέστρεφον.) τῷ περιπετάσματι τὴν ὄψιν καλύψας, ὡς εἶναι ἀφανής, — φύσεως δέ. διαθρυβείς.) διαταραχθείς. περιαίρεσιν.) βουλήν. θάνατον οὐκ ὤκνουν.) καὶ πλεῖον ἔχει θανάτου τὸ μετὰ γυναικείας αἰσχύνης ζῆν. ἐγκαρσίως διατεμών.) σχίζει τὴν ζώνην ἐκ πλαγίων. τὸν διαβαλλόμενον.) αἱ διαβολαὶ τῶν ἀνθρώπων ἐξέβαλλον ἑκόντα καὶ ἄκοντα. θερμουργός.) φρόνιμος.

54. καὶ χολὴν ἐπέμενον.) καὶ ὃς ἂν εὕρῃ ὅσον, ἢ κρατήσει αὐτόν, μεγάλην εὑρήσει ἀνταμοιβήν. γέραρδος.) γέραλδος. ἐχλαίνιζεν.) ἐλωρίαζεν. ἐπίπλοις.) μετὰ βλαττίων χρυσῶν καὶ ὑφαντῶν ἐξαμίτων κατεσκευασμένον καὶ ἐκαλλώπιζον. ἱππότην.) μετὰ κονταρίου καὶ ἀλόγου ἀραβικοῦ. μιτωνίζων.) παίζων. περιονουμένην.) μετὰ τρογναστίου ἤτοι βύκλας ἀσφαλισμένην. χρυσοφάλαρος.) χρυσοῦ χαλινάριον φορῶν. ὑποσκαίρων τὼ πόδε.) γυράζων τὸν αὐτοῦ σφόνδυλον καὶ λεπτὸν τὸν πόδα.

55. τοῦ ἀέρος ῥόθιον.) ὁ δὲ ἀὴρ τῇ ὁρμῇ τῶν ἵππων τεμνόμενος ἤχει. τῶν παθαινομένων.) τὰ τῶν παθημάτων. σὺν δύο ἱππόταις.) δύο καβαλλαρίους σώζεις σὺν ἅμα, καὶ σκυτίσας τὸν ἵππον, καὶ ἐγκεφάξας, καὶ τὸν ἕνα δύο μετὰ τοῦ κονταρίου κατέβαλεν. κατ᾽ οὐράν.) ὄπισθεν. τὸ μεθ᾽ ἡμέραν.) ὁ αὐθημερόν.

56. παρρησίας.) δυναστείας. ἐλεύθεροι.) ἐλευθέριοι. διστυχῶν.) δυστυχῶν. λαβών.) ἐκλαβών. κατηῦσαι.) ψάψαι. δικρόαν.) διπλῆν. δι᾽ ἀπαιτήσεως σκύφον περιχειλῆ.) Ambiguum, utrum περιχειλῆ adiectiuum ſit pro pleno uſurpatū: an uerò περὶ χειλῆ, circum oras, ſit legendum. μαγγανευτὴν.) μάγον. κράτους διαρχὴν.) ἀρχήν. ὁμιλίας.) ἁμαρτία. Creberrima eſt hæc permutatio. Nam uetuſtus codex ferè ſemper ἀντὶ λατίνων μὲν φράγγους, ἀντὶ δὲ ὁμιλίας ἁμαρτίαν τίθησι. διαχέων δρυφεσδαίνειν.) χρυσόβαλλον δ᾽ ἐς μετὰ λίθων λαμπρῶν. ἀλλὰ καὶ κακοῦργος ἐστὶ δ᾽ ἤ.) καὶ ὅπερ μέν τινα δρακοντώδη καὶ λέοντα ἄγριον. καὶ ἀνάμεσον θεασάμενός τις, ἐκφοβεῖται ἡ βλάβη αὐτῶν ἀνθρώπων ἢ κοπτιὸν καὶ πτεναρὰ ἐστί, &c.

57. δαίκαν δὲ τὰ συμπόσια.) τοῦτο δ᾽ ὃν ἀεὶ ἐν τοῖς γάμοις καὶ χαμαιζηλοῖς ἀεὶ περιέβαλλε, καὶ ἣν καὶ τοῦ βασιλέως διαπιδᾶς. μετύγχιζον.) μεταγγίζων legendum. fit enim non ἀπὸ τὸ ἄγος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ἄγγος, ἢ ἀγγεῖον, quaſi tranſuaſare dicas. λακωνίδα.) γυναῖκα τὴν πορφυρᾶν λακαίνην. χρυσόπτερος.) χρυσοπτέριλλος.

58. ἐλοχοποιῶν εἰς τὴν συνουσίαν.) ἐξάμαρτε. στρατευόμενος.) ζυγός. πιτυβίνω.) πιτυβίνου. ἐπελεύσεως.) φέγγος. πρίαμον.) ἐκδρα. καλά.) Verba ſic ſonant: Erat autem formoſa mulier, & ualde formoſa, & ſupra modum formoſa, & incomparabili pulchritudine: ut planè nugæ eſſent ad eam collatæ, Venus riſu gaudens, & aurea Iuno candidis brachijs, & grandibus oculis: & Lacæna longo collo, & pulchris talis, quas uetuſtas ob formam immortalitati conſecrauit. & cæteræ uniuerſæ, quarum inſignis pulchritudo libris & hiſtorijs celebratur. Hæc in cōuerſione de induſtria prætermiſſa, hic ſubieci, ne me negligentiæ accuſent, ſi qui fortè ſunt, qui ineptijs delectentur. καὶ ταῖς ἐκεῖθεν κολάσεσι.) ad inferna ſupplicia, ut homo impius rapiendus. Quorſum attinent iſta tragica? Chriſtianæ charitati neſcio quàm conſentanea, plena certè inhumanitatis: quare à me prætermiſſa ſunt. Videat quiſq, ut ipſe rectè uiuat, & bene moriatur: iudiciū de alijs relinquat Deo, cuius iudicia longè alia ſunt quàm hominum, præſertim ineptorum. ὅμορα.) πρόσορα. ἐγκαύμενον.) ἐκκαύμενον.

59. ὑφείλοντο.) ἀφείλοντο. ὕπαρ.) ὕπνον. μόνας.) μόνον. ἐμύσαντο.) ἐπίασαν. ὑπορυθμίζων.) ἄστεκον. ἀναβρυάζειν.) κλονεῖσθαι. βάραθρον περιπεφοι.) ἐγχείριον φέρετοι. ῥαβδίον.) ἀβδίον.

60. ἀνακλώμενος.) ἀνιών, ἀναβὰς πυρὰς εἰς τὸ μεσοπύργιον ἱστάμενος. στρατηγῶν σιδηρᾶ.) τὰς δὲ στρατιὰς αὐτῶν οἱ καταλλάξαντες ὑπὲρ τῆς στρατιᾶς ἐλευθέρων. ἰδίαντο.) ἐθαύμαζον. χρυσῶν.) θησαυρῶν. τρυφᾶσι ἐσθῆτες.) βλαττία χρυσᾶ καὶ ἐξάμιτα, καὶ ἕτερα βλαττία ποικίλα καὶ κεντητά.

61. κεκρυφαλωμένοις.) ῥογοῦσιν εἰς ξενικὸν καὶ ἴδιον. διατριβήν.) πλάσιν. ἁρμαμάξας.) ἁμάξας. φθλώ.) δεμήν. μαφῶν.) μηλῶν. κυζαθλαίων.) Significat haud dubiè uox hæc aliquid, ut & μυγαζοφλος: ſed ſcriptor hanc alijs æquè ac ſibi notam eſſe ratus, non declarauit. ἀνόρεστος.) ἀκατάστατος. δρῶντα.) καὶ ἔχει τὸ φάρμακον τῆς μανίας αὐτοῦ.

62. σὺν ὡς τοῖα πλατεῖα.) σὺν δὲ ἐρχομένοις ταῖς σκηναῖς μετὰ τῶν κτηνῶν αὐτῶν, καὶ βόσκοντες τὰ ζῶα αὐτῶν. Diuerſa eſt hic ſententia: Turcos cū ſuis tentorijs egredientes, & ſuas pecudes paſcentes. εἰκασμένην.) συνεικασμένην. μετάρχω.) διάρχω.

63. σωμάτων.) νοσημάτων.

IN LIBRVM IIII. DE REbus Manuelis.

παιονικά.) οὐγγρικά. Βλαδισλάβος.) Id fortaſſe nomen eſt, pro quo nunc Ladiſlaum uſurpant.

64. μέγιστος ἐκεῖθεν ἄσμα.) κεφαλὰς τὰ ἀπὸ τῶν ἐπαναστῶν τοῦ φραγγοχαρίου. βραχίζοβα.) χαρίζοβα.

65. ἀλλόθροος.) βλάβη βάρβαρος. ἐξήπτε.) αὐτίστευε. κελεύσεσι.) σφυκώματα. ἀνέπερα.) σανδάλιον.

66. χρόνον οὐχὶ συχνόν.) χρόνον πολλύ. ἔξαιν πολλοῖς διὰ λόγων.) μαγγλάβια δ᾽ ἐς πολλά.

67. νυσσῶ.) ἐκ νίκ. ἑκηβόλοι ῥομφαῖοι.) μετὰ ζαγγρῶν καὶ ἑτέρων ὅπλων. αὐτὸς τὴν σφενδόνην, τήν τε στροφαλὸν, καὶ τὸν λόγον διατιθέμενος.) Cum quid pilam ſiue fundam, cardinem & baculum appellet hic, ob ignorationem cuiuſmodi machina fuerit, non ſatis teneam: gene-

raliter hunc locum sum interpretatus. κύμβαλας οἶδα ταύτας.) Non abhorret à noſtro uernaculo, er Ther.

69. ἐμώμεκε.) ἐμεμήκει. κατεσκεδίασαν.) κατεσκέδασαν. μαστιγοκροτρίζειν.) μαστιγοκροτίζεσθαι πίστα. ἄλλων.) ὅλων. διασπαρέντες εἰς πεῖρας.) εἰς κεφαλὴν καὶ οὐρὰν, καὶ ἐκ πλαγίου τὴν στρατιὰν αὐτοῦ συνέταξε.

70. ὡς ὄρνεος ἀναβαίνων.) ἀναπτέρυγος. παρὰ τὰς διαλλάκτους στολάς.) καθ' ἑκάστην ἡμέραν παντοίας στολὰς καὶ στρογγύλας περὶ σώματι, ποῖ ὥσπερ αὐτὸς ἐπινοήσας αὐτὰς πρὸς φυλακὴν κατασκευάσμενος. ἡ δὲ ὡς ἰδέα.) ἡ δὲ Φιλίππα τοσοῦτον ἐκρατήθη ὑπὸ ἔρωτι αὐτοῦ καὶ ὑπέκυψεν, ὡς οἷα γυνὴ αὐτοῦ νόμιμος, καὶ ἐπελάθετο καὶ τοῦ οἴκου, καὶ τῆς πατρίδος αὐτῆς, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ.

71. οὐ πολλαὶ δὲ ἡμέραι παρήλθοσαν.) *Quia nimium laſciuire mihi eſt uiſus, & penè ultra poeticæ licentiæ fines euagari, ſiue Choniates, ſiue paraphraſtes quiſpiam eius (nam uetuſtius codex, qui ex archetypo autoris deſcriptus uidetur, longè paucioribus rem abſoluit) ſummam duntaxat huius amatoriæ narratiunculæ expoſui. Ne tamen curioſus lector quicquam deſideret, etiam hæc interpretari uolui, quantumuis inepta: quæ (ſi typographis ita uidebitur) in contextum hiſtoriæ reponi poterunt.*

Hæc folio 71 de induſtria omiſimus.

Non multis diebus pòſt Andronicus neglectis & cõtemptis cædibus, pugnis, bellis, claſſicis, terrore, metu, Marte ſanguinario, & bellicis operibus: Veneris ſacra colit. Quæ non Helenam ei ſubijcit, aut uelut in cõſpectum adducit, in Græcia & medijs Argis habitantem, et forma eius exhilaratum furore concitat: nec nauem ędificat, quam Phereclus gubernet: ſed Philippæ in uicinia habitantis formam depingit, & lenocinio conciliat amatori Andronico, ex ſola fama amore inflammato. Igitur abiecto clypeo, & galea repudiata, ſpretaque omni militia, ad amicã Antiochiæ degentẽ deficit. Quò cum ueniſſet, & amoris illecebris Martium habitum cõmutaſſet: tantum non lanam tractabat, aut telam texebat, & colũ tenebat, ut olim Hercules Omphalę, ſic ipſe Philippę ſeruiens. Erat ea Petebini filia, ſoror eius quę non ita pridem Manueli Imperatori, Andronici patrueli nupſerat. Antiochiæ degens, delicijs inhiabat, ornamentorum penè ad inſaniam ſtudioſus, ſatellites per plateas circunducebat argenteis arcubus inſtructos, proceros, prima lanugine floreſcentes, flauis capillis nitentes: eaque ratione uenabatur eam à qua ipſe captus erat, & amatorijs uinculis irretitus, & par pari cum fœnore referebat: cùm alioqui admirãda forma conſpicuus, tũ ueſtibus ſubinde mutatis inſignis, ijs præſertim quę ultra nates & femora demiſſæ finduntur, & ita corporibus applicantur, ut ueluti attextæ illi eſſe uideãtur: cuius inuẽti autor ipſe extitit, laxata uultus toruitate, perpetua ſeueritate remiſſa, grauitate morum & ſollicitudine ſepoſita, abiectoque ſupercilio. Cæterùm illa prorſus capta, coniugio aſſenſit: atque ædium & patriæ oblita, amatorem ſecuta eſt.

σκάφη.) σκάφην. μαλθοβολοῦντες.) μαλθακοποιοῦντες. μείζονα.) πρέσβιον. ἀδελφῇ.) θυγατρί. καὶ καθ' ὅσον ᾔδει τὴν ἐρωμένην ἐπαγαγέσθαι.) καθ' ὅσον ᾔδει, *pro uiam, haud ſcio an uſitatum ſit. ſi* ᾔδει *aut* ᾔδει ἢ τὸ εἰδυῖα *legas, ne ſic quidem placet. iudicium lectori relinquo.* ἀδιαφοροῦντες αὐτὴν ἐώρα ὑπὸ τῶν.) *Verba ſic ſonant: Quum igitur Conſtantinus ſe à Philippæ amoribus deſpici cerneret, qui alas ad alium librarent, & Andronicum malis peterent, eique faces præferrent.* γελοῖον τὸ τοῦ λόγου.) *Verba ſic ferè ſonant: Quemadmodum muſtela, ut aiunt, ad ſebum, ad priſtinas fugas reuerſus, uetuſtis que ſuis machinis tentans. Et ut erat luxurioſæ uitæ, & ut equus erga mulieres inſaniens, in uetitos concubitus ruebat, carnaliter appropinquat, & intemperanter indulget libidini Theodoræ filiæ patruelis natu maioris Iſaacij, &c.* ἀκμὴν.) κατ-ἀρχήν. ἔχων.) ἕλκων. σελτούχιν.) σουλτάν. χελάδας.) χελιδόνας. γῆρος ἀποσβεσμένον.) ἀφανίς. ἰσχύοντας.) τοπάρχας. περὶ τὸ γῆρος ἀκολασταίνοντα.) αἱμομίκτην. εὐρεσις.) φρόνιμος. ἀρτύσας τῶν οἴκων.) ἐπὶ δὲ τῆς δόξης καὶ τῆς τιμῆς ἧς εἶχεν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτῆς. σαββάτου ὁλόν.) ἵνα ὀλίγον τί που ἐξέλθῃ πρὸς ἀποβολὴν τοῦ ὁμιλῆσαι αὐτὴν, καὶ ἀναβαίνοντα τῶν ἱκανῶν. ἐν μεθέξει γενόμενος.) ὡς ἐν οἰκείᾳ διάγων χώρᾳ.

72. ἀκρητόμοις.) ἀκροτόμοις. διαλογοῦσι.) μέμφονται. ἐπιφασκούσης.) ἐπιφαυσκούσης. καὶ κακοβούλους τῶν πρότερον λανθανόμενοι.) *Referri poteſt hoc uel ad meritorum & rerum geſtarum obliuionem, uel ad inſolentiam, priſtinæ ſortis immemorem.* κεκαυμένη βαμμοτέραν φωνῆς.) *Verba ſic ſonant: Ardentius & miſerabilius fulica, draconibus mœſtius, halcyone lugubrius.*

73. μικρόν.) λαμπρόν. ὑπάρχους.) καὶ βραχεῖα ἔανεια τρύγον. τῶν ἀρετῶν.) ἐφετῶν. συνείλαντο.) ὑπῆρξε, ἀλλὰ καί ἐστι. μὴ δυσχεραίνοντες.) καὶ ἀηδόνος. σκυλάλοις.) σκόλοις. μακρὰν ἀποτείνους.) πικρὰν *haud dubiè legendũ.* πρόσοιον. σύμφορον.

74. πεδιμένον.) πεδούμενον. συστρεφόμενον.) ἀφρόμενον. ἐς οὐπου τὰ βλέφαρα.) ἐπεὶ βλέπειν οὐ τὸ ἄλλα αὐτὶ ἄλλων. ὡς* ὑποφαυσκώσαι.) ὑποφέρεναι εἶναι.

* ὑπογαίω λίθω

76. μετεβολαῖς.) μετασκοδιαῖς. ἀναιδέστεροι μὲν.) *impudentiores Periphete clauigero, & pinuflexio (liceat enim & mihi ineptire) Sinnide, & Scirone, quos olim Theſeus ſuſtulit, &c. immaniores.* καὶ δόξαν τέλος καταλελύσθαι.) *Cum planè ſopitum uideretur, inſtar fœcundi agri locupletis hominis, robuſtiores meſſores deſiderãtis, refloruit.* ἀνδρὸς.) ὅ τι πρότερον ἴσως εὔανδρον ἐδόξαμεν, etc.

77. μακρὸν ἄποθεν.) ὄπισθεν. μήτε τοῖς γεγραμμένοις προσέχειν.) μὴ ἀναγνοὺς αὐτά.

78. ὅσπερ δ' ἢ ὅπερ αἱ ταῖς ἀρεταῖς.) *Ineptã & intempeſtiuam hanc appendicẽ, à me de induſtria prætermiſſam, ſic interpreteris licet: Id quod oppoſita uirtutib. uitia efficere conſueuerunt: quanquam illis propinqua ſunt, & penè adhærent. Alter codex habet,* ὅπερ καὶ ἐν ταῖς κακολογικαῖς ἀρεταῖς ἔχει τις ὅπερ ἰδεῖν. ναὶ συστρατεύονται.) ναὶ φίλοι, καὶ ἀδελφοί. τέτρασιν ὑπὸ τροχοῖς.) ὑπὸ τεσσάρων τροχῶν καὶ βοῶν φερόμενον. διαδήματα μαχαιροῦρας.) ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλογα αὐτῶν αἱματωμένα μετὰ κεφαλαρίων καὶ ζυγισμάτων λοξικευτῶν. κοντοπαρίπεια.) φοβερωτέραν. ἀσπὶς ἀσπίδα.) σκουτάριον μετὰ σκουταρίου, κοντάριον μετὰ κονταρίου, καὶ ἄνδρα μετ' ἀνδρός.

79. μετὰ τέλος τὸ αἴσιον.) μετὰ τὴν παράδοξον νίκην τοῦ πολέμου. περιπόρφυρος πέπλος.) χρυσοῖς βλαττίοις καὶ στραμίτοις. εἰς διάφορα.) μέχρι καὶ τῶν κεραμίων αὐτῶν.

80. καπηλείων.) ἐργαστηρίων. καὶ κοινὸν ἐκείνοις βαλαντίον καὶ πήραν προσκτώμενος.) Puto Choniatem de latrocinij societate, & partitione manubiarum loqui. ὀφθαλμοῖς ἐν τραχώσεις θεάσαιτο.) τρανῶς & φανῶς uſitata ſunt, ſed ἐν τραχώσει alibi me legere non memini. τοῖς πήχεσι μετρῶν τὸ ἔδαφον.) Alludit ad dimenſiones agrorum, limitibus exundatione Nili confuſis. Vnde quidā cenſent Geometriam ortum habuiſſe. τὸ ἔδαφον.) τὴν ἐπιτυχίαν.

81. ἀμαρῆς.) ὀχετός. τὸν Πάτροκλον πρόφασιν προτιθείς.) Vide Eraſmi Chiliades: quanquam haud ſcio an ad Homericum Achillem alludatur, qui ſæuitiæ ſuæ Patrocli cædem prætexebat, cum hoſti mortem deprecanti reſpōdet:

κάτθανε καὶ Πάτροκλος ὅ περ σεο πολλὸν ἀμείνων.
Occidit & Patroclus, qui te uirtutibus anteit.

τύνιον.) ταινίον. τρίβιον.) τρίμιον. κωμύδρια.) καπήλια μικρὰ καὶ ἄπορα. ὑπήσιον πεδίον.) κάμπον. τραμάθες.) τραμάθιον. ἐπικαμπὴς.) πλάγιον.

82. τὰ περὶ τείχη συντάγματα.) ῥίψαντες καὶ ξύλα καὶ μαγγανίζιτζας. κωθάδιον.) ναὸς ἔνδοξος.

83. ἔρημοις μὴ προσχεῖν.) ἀλλὰ κατακοντίζεσθαι, καὶ μὴ ἐκπεράσους.

84. τὰς πύλας.) τὰς πόρτας ἀσφαλίσαντες, καὶ μετ' ἀσβέστου κτίσαντες. δόρυ.) σικτάριον. σάλπιγγας καὶ κύμβαλα.) ἀνακαράδια. οἷα ναίης.) ἐμάργαισι. ἑλεπόλεις.) τετραρέαι καὶ μαγγανικὰ ξύλα.

85. περὶ δὲ Λαονίκης πρὸς τὸ τυκῶν.) Alter codex rem paucioribus abſoluit. ἐκ δὲ τοῦ δευτέρου γάμου τοῦ βασιλέως τὴν δὲ παῖδα γεννημένην ἄρρενα, ἐκῶν τι φωναί, &c. ὡς χαρίεντα πορθμεῖα.) ἄπαφα ἐφθέντι. ὡς δὲ περὶ τὸν καιρόν.) ἐπεὶ δὲ καὶ πάθεις, ὡς εἶδε, τοῦ βίου καταλύσαι τὸν τὴν ὑπαρχίαν τότε προεζωσμένον ἀπηχόστον, &c. καὶ κατ' ἀχεροΐδα ὑψηλὴν ὑψηλαί.) procera inſtar populi nigra.

86. ἐξάρματα.) ἐξώμματα. μὴ ζυγῖται.) ὅσοι γυναῖκας μὴ ἔχον. τὴν ὄψιν.) τὴν ἡλικίαν ὄρθιον. ὑπολιῶντι.) ξανθίζουσαν κόμην. καὶ πρὸς βορρᾶν ἄνεμον.) ὅτι δὲ βορρᾶς ἄνεμος γίνεται, ἔπλευσαν ἐπὶ πολύ. θαλάττης πρόσφιμοι.) θαλασσόμαχοι, ὄρθιοι ὡς φοίνικες, πραγματείας ποιοῦντες καὶ ἐγκαρτερεῖς ὄντες. τὰς ἀγκύρας αἰώρησαν.) τὰ σίδηρα λαβόντες ὥρμησαν. ναῦς τῶν τριαρμενίων.) ναῦς μεγάλη τριάρμενος. ἰδιάζων.) μονάζων.

87. οὐχ μιᾶς φορᾶς.) ἀλλὰ διὰ πολλῶν δόσεων.

IN LIBRVM VI. MANVELIS.

Βίβλος ἕκτη τοῦ βασιλέως μανουήλ.) Adde, τοῦ κομνηνοῦ, ἐν ᾗ καὶ ὁ τῶν τούρκων διέξεισι πόλεμος.

88 ὕβριζε.) ἐβόσκοντο καὶ ἐχείμαζον. τὰς ἐπὶ σιτισμὸν ἐξόδους ἐκείνων τηροῦντες, τὴν ξυλεῦσιν αὐτῶν.) Vetuſtius codex melius: ἐπιτηροῦντες τὸν καιρόν, καθ' ὃν ῥωμαῖοι ἐξέρχονται ἐπὶ συναγωγὴν ξύλων, καὶ ἑτέρων ἀναγκαίων. σύβλεον.) σούβλαιον. ſic & δρούλαιον aliás, aliás δρούλλεον ſcribitur, facili confuſione diphthongi & uocalis. Vnde ſuſpicor Chonatas poſt appellatos eſſe, qui olim Coloſſenſes dicti fuere, ad quos epiſtola D. Pauli extat.

89. χώνας πάλαι τὰς κολασσάς.) κολασσὰς, ſiue κολοσσάς. nam litera parum perſpicua eſt. χῶμα ἐλθών.) εἰς τὸ χῶμα ἔρχεται, καὶ ἐν τῷ ποταμῷ τῷ λεγομένῳ μυριοκεφάλῳ παραγίνεται. ἦν γὰρ ἐκεῖ καὶ κάστελλον ἐκτισμένον ποτὲ ἀρχαῖον, ὀνομαζόμενον οὕτως.

90. ὑπερμήκης αὐλών.) μακρὸς ὡσεὶ βόκινα. ἀμφιλαβῶν.) ὑψηλὸν ἢ δυσβατῶν τόπων. τὰ σκευοφόρα.) τὰ σαγμάρεια, καὶ κατούνας, καὶ οἱ ὑποχείριοι, αἵ τε ἅμαξαι. ἐπὶ τὸ ἄναντες.) καὶ τοὺς τούρκους ἐπάνω τοῦ ὄρους ἀνακομπτόντας.

91. ἀμασόδων.) περὶ τῶν ἀμασσείων τούρκων. ἀφασία πίεσιν τὸ ἄλγος.) καὶ λαλῆσαι μὴ δυνάμενος διὰ μέσης ἐν τῆς καρδίας ἔκλαιε. ὄλκός.) ὄγκος. ἐξομαλίζων.) ὁμαλὴν ποιῆσαι.

93. ἐκ τριχῶν συγκειμένοις ἱππείων.) σπαρτζέματα κασσιδίων. ποταμόν.) ξηροπόταμον. βαλγιδίων.) θυλάκων.

94. δουλύγιον ἀνοιμώξας.) μετὰ δακρύων ἐβόησε. βαβαὶ καὶ βαρβαρικήν.) προσκυνεῖ ὥσπερ μέχρι καὶ γῆς. νισαῖον.) ἀραβικόν. καὶ τὴν συνομολογίαν ὡς πρώην αὖθις ἐπιζητεῖ.) πέμψας ἀποκρισιαρίους πρὸς βασιλέα, πάλιν περὶ εἰρήνης διαλέγεται, καὶ ζητεῖ πληρῶσαι τὸν βασιλέα μετὰ ἀνάγκης καὶ βίας, ἅπερ πρότερον χωρὶς βίας πληρῶσαι οὐκ ἠθέλησεν. Miſsis ad Imperatorem legatis, rurſus de pace agit: petitq; ut præſtet ea neceſsitate & ui coactus, quæ prius ſine ui præſtare noluerit. διαπεπλεγμένος δὲ γραφαῖς.) ἰδὼν δὲ καὶ τὸ ἐπάνω κλίβανον, ὃ ὁ βασιλεὺς ἐπάνω τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ ἐφόρει, ὀλόχρυσον ὄντα μετὰ σύρματος, καὶ ἀπὸ τοῦ ἱδρῶτος, καὶ κονιορτοῦ βεβαμμένον, εἶπεν· οὐκ ἔστιν σημεῖον καλὸν τοῦτο, ὦ βασιλεῦ, ὥσπερ τὸ χρῶμα, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἐναντίον, ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ πολέμου ὥσπερ τυγχάνει. Neſcio quid hoc ſiue ſcomma ſiue σαρκασμὸς ſibi uelit. utrum rideat Manuelem, ut metu pallentem: an uero innuat, aurea arma periculoſiora eſſe ferreis, quód ſpe prædæ plures alliciant.

95. ἅπας δὲ κείμενος ἀκρουρής.) ὅλα δὲ τὰ σώματα τὰ νεκρὰ ἐκεῖ δαρμένα ἦσαν τὰ κεφάλαια αὐτῶν, καὶ πολλοὶ καὶ τὰ μόρια αὐτῶν ἀκρωτηριασμένοι ἦσαν. ἐλέγετο δὲ τοὺς τούρκους ὥσπερ ποιῆσαι, ἵνα οὐδεὶς ἀποχωρίζῃ ὁ χριστιανὸς ἀπὸ τῶν τούρκων, ἀλλὰ πάντες ὡς ῥωμαῖοι φαίνωνται. ἔπεσον γὰρ καὶ ἀπὸ τῶν τούρκων πολλοί. Hic apertius conſilium Turcorum declarat, oſtentare eos uoluiſſe, nullum Turcam, ſed Chriſtianos duntaxat periſſe. Quia uerò Turcis addere præputia non poterant, Chriſtianis ea præciderunt: & quos uiuentes non poterant, defunctos in Turcas transformarunt, uel ludibrij cauſa.

96. τὴν προποντίδα.) καὶ ἀνέβαινεν περὶ τὸ στενὸν τοῦ ἱεροῦ. ἀπαυχενίζεσθαι.) καὶ ὥσπερ μὴ δύνασθαι, ἄπε. τὸ γόνυ ἐκάμψεν.) εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ, ὡς ὅτι οὐδεὶς κακὸν αὐτῷ ἀπὸ τῶν πολεμίων ἐγένετο. σκαῦρα.) ἀνὰ υχ δίκα. ſed quid hæc nota ſibi uelit, ignoro: niſi δραχμὰς ſignificet. καὶ κάτωθεν δὲ ἑαυτοῦ.) & infra uexillum ſuum uēto expanſum, & hoſtium frontem ſpectans, ut ij metu & tremore corriperentur, pacem confeciſſe Sultanum gloriabatur.

98. ὑπερουρίων σκυθῶν.) ἀλαμανῶν. ſed legendum ἀλανῶν. μαινόμενος τοὺς πλείονας ἀπολέσας.) Adde, ἕτεροι δὲ ἐφονεύοντο, alij occidebantur. ἀνασώσεις τοὺς κατὰ τὸ πανάγιον.) μὴ εὑρὼν τοὺς ἐν πανασίῳ οἰκοῦντες. τοὺς ἐν λαγκαδίῳ.) κατὰ τῶν ἐν τῷ λαγκαδίῳ ἀπέρχεται, καὶ οὐδὲ ἐξ ἐκείνων πολλοὺς ἔβλαψε. παρασκευὴν.) ἀποσκευὴν rectius legi uidetur.

99. προβατικὸν ἀγρούμενος θάνατον.) ὡς διὰ προβάτων καλλίω προκρίνει τὸν ἑαυτοῦ θάνατον.

100. χρυσοχείλαρον.) χρυσοχείλεον.

LIBER VII. MANVELIS.

Κόλπον ἀμφιέννυμεται τὸν μέσον.) τὴν τῶν φράγγων ὅλην στρατιάν. πολλαχῶς πολυνοσθεῖσαν.) πολυαρχίαν ἔχοντες. ἰσχὺν πολλαπλῶς μείζονα.) ἔχοντα ῥῆγα στρατιωτικὴν δύναμιν, καὶ πλησίον ὄντα τοῦ δυνατωτέρου ῥηγός, διὰ δόσεων χρημάτων οἰκονομεῖ μάχεσθαι.

102. καὶ γυναῖκα τὴν συζυγίαν.) ἔλαβον χρήματα καὶ ἐφόνευσαν, καὶ ἀπεδίωξαν τοὺς, &c. ἰσοπολίτας.) καὶ συνηθροισμένοι καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν τῶν ῥωμαίων κατάστασιν. οἵ τε ἀναιδεῖς.) Alter addit, οἵ τε ἀναιδεῖς, τὰς τὴν πραγματείαν λυμαινομένους. ἄρξοντες οὗτοι κέρδους.) πλέοντες καὶ πραγματείας ποιοῦντες, καὶ εἰς τὴν χώραν τῆς βασιλείας γινωσκόμενοι ὄντες, καὶ ἐκ τούτων κερδαίνοντες, &c. περιφρονίζοντα.) καὶ τὸν συναγόμενον πλοῦτον μετ' αὐτῶν ἀπεκερδαίνον. ἀνάκτορα.) ἐνδημάκιστοι περίεργοι ἄνθρωποι.

104. σκίπην.) κατασκίπην. εἰς ὄνομα.) ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀρχαγγέλου μιχαήλ.

105. ἐπίτηξε.) ἀπέτηξε.

106. ἀκομισίας.) ἀκοσμίας. χρᾶσθαι.) χρῆσθαι. συνθέκτοι.) σύνεδροι.

107. προσδέχεσθαι.) προσφέρεσθαι. προστεθῆναι.) προστιθῆναι. διαφέρους.) διαφόρους οὔσας. ἀγνώστην.) γνῶσιν. αὐτόν.) αὐτό.

108. ἐκδημουμένων.) ἐνδημουμένων. ἀνάδοχος ἐκ τοῦ θείου βαπτίσματος.) ὅτι ὁ ἐξ ἐκείνου τὸ θεῖον βάπτισμα ἔλαβον. Alter de cõpatriatu (ut uocant) alter de adminiſtratione baptiſmatis loqui uidetur. συνδρομάς τε καὶ συνόδους.) ὅτι τὰ στοιχεῖα τοῦ οὐρανοῦ εἰς ἓν συναχθήσονται. ἀπάχηστον.) ἀκάλυπτον. ἀσκέπτους.) ἀπερισκέπτους. κοσμεῖν.) κομᾶν.

109. ἀληθὲς.) ἀληθῶς. παρὰ πλάγιον.) ἔτρεψεν εἰς τὸ πλάγιον μέρος τοῦ ναοῦ τοῦ παντοκράτορος, ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ τοῦ τείχους, ὡς ἀψίδα γινομένου, διὰ πλατείας εἰσόδου ἐκ τοῦ ναοῦ. ἱερὸς.) ἀέριος. ματζόνκις.) ματζουκάκις.

111. λέγων δὲ ἦν.) λέγω δή. δυτίθος.) δυτένος. ἀστροφέγγεας.) ἀστροφαίτορες.

112. περιπλέκεται.) περιπλέκετο. λιθοκόλλοις.) χρυσοκολλήτοις. βασιλεύσειν.) βασιλεύειν. τοῦ πύλας.) τὰς πύλας. περιληφθείς.) μεταληφθείς. βασιλεῖ.) πρωτοσεβαστῷ. καὶ οἱ τὸν νῶτον ὑποστρέψας.) ὡς ἐμόθυον σῶμα, καὶ γενναῖος ὅπερ τὸ χεῖσαν βαστάσαντα.) Sic habent duo codices. Tertius hæc tantum uerba ponit: βαστάσας αὐτὸν ἤδη τῶν ὤμων αὐτοῦ ἐκ τοῦ λιμένος μέχρι καὶ τοῦ παλατίου, θάψας αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ τῆς ἐκκλησίας. quid ſit illud ὅπερ τὸ χεῖσαν, non intelligo. & qualemcunque ſententiam coniectura ſum ſecutus.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΛΕΞΙΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ
τοῦ πορφυρογεννήτου.

* βασιλείας

113. τῆς ἥβης.) τοῦ δωδεκέτου χρόνου. τῆς * βασιλείου ἥρων.) ἐπεθύμησαν βασιλεῦσαι. ὑποποιουμένου.) ὡς ἔλεγχος ἐπλησίαζε τῇ μητρὶ τοῦ βασιλέως καὶ παιδός. Hic apertius declarat ſtupri ſuſpicionem. ὃς αὐτανεψιὸς ἦν πρὸς πατρὸς τοῦ βασιλέως μανουήλ.) Imperatoris Manuelis patruelis.

114. τὸν μὲν λοιπὸν ἄνθρωπον ἐξηρθρωμένον, τὸ λίαν βραχυμερέστατον.) τὸ μὲν ὅλον σῶμα καὶ λίαν μικρὸν ὄν, τὴν δὲ κεφαλὴν μεγάλην τοσοῦτον, ὡς παρὰ πάντων θαυμάζεσθαι. σουλτάνου.) σαλτούχου. ἐξ ἀδελφῶν δ' ἔφυσαν.) ἐξ ἀδελφοῦ πρώτου ὄντος τοῦ ἀνδρονίκου.

διὰ τῆς ῥυμοτομίας ἑλκύσει τοῦ βήματος.) δύσει ἤδη τὸν θρόνον τὸ βασιλικόν.

115. χρεὼν δὲ μὴ ὑποσιωπᾶν.) Poſſunt hæc uerba etiã ad ſcriptorem ipſum referri per parentheſin πλὴν καταληπτέον, hoc modo: In quo hæc etiam uerba præter cætera continentur (neque uerò adulteranda ſunt aliena dictione, ſed ita ut ſcripta ſunt referenda) Si quid, &c.

116. καὶ ῥυίσκεσθαι.) μεταρρυίσκεσθαι.

117. καταλιθαίνειν μὴ θεμιτὲς.) καὶ κατολιθαίνειν εἰς τὰ ἀθέμιτα, καὶ τὸ γένος οἱ ἐν τοῦ δόξῃ ἐπιβολεῦ. μάλα κοτίοντα.) καὶ μάλα πραγματικῶς ὑποτιθέμενον τὸ πρακτέον.

118. προκαθεσθέντες.) προκαθίσαντες. δορυφορεῖ.) δωροφορεῖ. Alter de haſta, alter de muneribus ferendis loquitur. γένεμος.) γένεμος.

120. παλαιαιόν.) ἐφθῆναι τὴν ἐνδοτέρω τῶν πολεμίων ἀσβιάζεσθαι πάροδον.

121. τὸ ἐν ἀμφιβολίας.) τὸ μὲν μετὰ τῶν ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσι. βασιλεύς.) στρατηγός τις.

124. νάμασι.) νήμασι.

127. οἴμησιν.) ὅρμησιν.

129. ἔργον.) ἔρον, amorem.

130. ἐπισώτατος.) πικρότατος.

131. θανοῦσθαι.) θανατοῦσθαι. βουλευθείς.) Alter codex habet, τὸ ἐκ τῆς αὐτανεψιᾶς θεοδώρας ἀρτιχθὲν αὐτοῦ θυγάτριον τὴν εἰρήνην, εἰς γάμον ἁρμόσαι τοῦ ἀλεξίου, ὃν ἡ κομνηνὴ θεοδώρα τῷ βασιλεῖ ἐγέννατο μανουήλ, βιβλίον, &c.

132. προεδρείαν.) προεδρίαν. βαβυγρίδων.) βαρυγρίδων.

133. ὑδροδοτούμενος.) ὑδροστιζόμενος. ὑδροστιζόμενος.) ὑδροδοτούμενος, permutatis uocabulis. ὁ πῶς εἰ.) αὐτοῦ ἀλλοφροσύνας. ἀνάσταιμον.) ἄμβωνα. μετέπεσε.) μετέπεσε. μονιὸς.) θήρ.

134. κοινῶσαι.) κοινωνῆσαι. αὐτάς.) ἀγυιάς.

136. παιανικῶς.) μανικῶς. γηρόντιον.) ἀνδρόνικον. εἰς γύτρον πέργης.) ὅτι εἰς κοιλίαν πέργης ἠφανίσθησαν καὶ ἐφθάρησαν χρήματα, ὅσα διὰ πολλῶν κόπων. πολλοὶ ἀστὴρ ἀρίζηλος.) ἡμέριος ἀστήρ. τὸ δὲ τῆς κωνσταντίνου φιλοταραχώτατον.) In uetuſti codicis margine hoc loco mendacij arguitur Choniates, quaſi populo Byzantino fiat iniuria: &, ſi qua perperám committantur, ea potius hominibus potentibus & ſeditioſis ſint aſcribenda. quanquam enim ſcriptura non ſatis legi poteſt, tamen ſatis apparet hanc eſſe ſententiam. ἀλογίᾳ χαίρει καὶ τὴν ἐπιτροπὴν.) καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν χαίρουσιν εἰς ἀταξίαν καὶ ἁρπαγήν.

137. ὑπαστικῶν.) τὸ γὰρ δαιμόνιον ἄκρως, τοιοῦτα ὑφηγεῖτο ἐκείνῳ. πορθεῖσθαι.) φθεῖσθαι. πλάδην.) πνιγμονήν.

IMPERIVM ANDRONICI.

139. δαιταλεύς.) καὶ τὴν νεύουσαν ὡς ἄδικα κληρουμένου πλάστιγγα, ζύγαρι.

140. περίφανον.) περιφανῶς. παραβόλως.) παραλόγως.

142. ἀπήχθισαν.) ἀπλώσαν.

143. κατὰ μικρόν.) κατὰ καιρόν. πετουσίμους.) πετασίμους.

144. ἐξ ὀμμάτων.) ἐξόμματον legendum puto.

145. τῶν ἤδη σκόπων γένα.) τὸν ἐπίσκοπον ἀδρανοῦς. σαγαινιτῶν.) σφαλιτῶν.

146. ἐπανακώτα.) ἐπαναζεύξαντα. τῶν δεσμῶν.) δόμων.

156. ἀλλά.) ὡς ἦν ἐκ τῶν δρωμένων πιστοῦσθαι τεκμηρίαν, &c. μεμαθηκότες.) νενοηκότες. αὐθρόνινον.) γνώργιον.

157. πολυαράτον.) πολυθρίαστον.

LIBER II. ANDRONICI.

158. τμήματα.) τάγματα.

159. διαδικάδωρα.) ὁπόσα εἰς ὕψος ἦγε.

162. προζαγγέλλων.) προσαγγέλλων.

163. παρρησίαν.) δυναμίαν. ἀλλ' ἄδηλον.) πηγμαῖον καὶ πότιμον.

166. ζύμπης.) ζύμπος. ἔρχος.) δίερχος.

167. αἰωρούμενα.) γινόμενα. ἀνακλάοντα.) ὑποκλάοντα.

168. ἡμῶν.) Adde, αὐθέντου καὶ βασιλέως. γάρ.) σὺ καὶ αὐθέντικον. πλωτοῖς.) ὕδασι.

173. αὐλῆσαι.) ἐλῆσαι.

174. γοβρῶς.) δαλερῶς. θέλων.) ἕλκων.

177. πλάγους.) πλήρους. στάζος.) στυγνὸς legendum. ἀθλίας.) ἀθλίως. τῶν δημοσίων τόμων.) καὶ τοὺς βασιλικοὺς τόμους, τοὺς τὰ δίκαια τῆς πολιτείας παρὰ τῶν πρώην βασιλέων ἔχοντας ὑπογεγραμμένους, ἔρρηξαν καὶ ἠφάνισαν. ὑπὸ τῶν διαφόρων.) ὑπ' ἀδιαφόρων ἀνθρώπων. ἀλλὰ καὶ τὸ θανεῖν ὑπολείπεσθαι.) τὸν θάνατον αὐτῶν προείρηκεν. ἀποφροντίσαι τὸν βασιλέα.) καὶ ὁ πατριάρχης εἶπεν, ὅτι τότε ἀπεφρόντισεν ὁ βασιλεὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ συνέταξε μετὰ τῶν ἀποθανόντων, ἀφ' οὗ εἰς τὴν πόλιν ἔμελλες εἰσελθεῖν σύ, καὶ τὰ κοινὰ διοικεῖν πράγματα. ὅτι καὶ οὗτος μεταχωρεῖ.) μέλλων δὲ διαπρᾶξαι ὁ πατριάρχης ἐξ ὀπίσθεν εἶπε ταῦτα. ἐπίστρεψον ψυχή μου, &c. Quod alter Andronico tribuit, alter patriarchæ aſcribere uidetur, ſed minus probabiliter. τοὺς ἐκείνου πόδας περιπτύσσεται.) ἀσπάζεται κατὰ τὴν εἰθισμένην τοῖς ἄρχουσι συνήθειαν. συναγειρόντων κατακαίωσιν.) μέσον τοῦ ἱπποδρομίου κατακαίουσιν. συχνὰς ἡμιτρόπους.) ὀλίγας ἡμέρας ποιήσας. ἐπιτολμήσας.) Adde, καὶ γοητεία τις βαρβαρική. πάντα οἶκον περιϊών.) ἅπας κατεσπόδη. περὶ τῶν κοινῶν διαλυθεὶς συμφορῶν.) ὅτι ὅλως ὑπέλαβον, ὡς ὁ βασιλεὺς ἀλέξιμος ἔχει ἐξουσίαν, ἅπαν τι περὶ τῶν κοινῶν εἰς πόνον ἅπτεται. ἣν δὲ ταύτης πᾶς πόνος εἰς κεφαλήν, inuerſo uerborum ordine. καὶ τὸ δὲ συγκλήτου μέρος.) καὶ τοὺς ἐκ δὲ πόλεως ὅσοι εὐλάβειαν μετέχοντο. βαρυπενθὴς ἦν.) ἀθύμει καὶ ὀλιγοψύχει. βαρυγόρων.) βαθυγόρων. διωκόμενον καὶ πιεζόμενον.) Adde, μέχρι καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ. κατὰ τοῦ ἀντιπόδος.) ὑποχωρήσαντες, καὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ Βατάτζη προδιδοῦναι. ὁποῖον δὴ τῶν κακοχόλων.) καθὼς ποιοῦσιν οἱ κακογνώμονες καὶ πονηροὶ ἄνθρωποι ἄλλα ποιοῦντες σήμερον, καὶ ἕτερα ἐργάζονται αὔριον. χρονίᾳ διατριβῇ.) χρόνον γὰρ ἐν ἐκείνῳ ποιήσαντες. τὴν ἐκ τοῦ μέσου ταύτης μετάστασιν.) Adde, ἐπειδὴ ἐμποδίζει τὰ κοινὰ πράγματα, καὶ οὐδὲ τὸν δῆμον εὐεργετεῖσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως ἐφίησιν. Quando & rempublicam impediat, & ne Imperatorem quidem bene mereri de populo ſinat. δορυφόροι τὰ ὦτα τῶν ὤμων.) οἱ παριστάμενοι αὐτῷ Βάραγγοι τὰς μαχαίρας κατεβίβασαν ἐπ' ὤμων αὐτῶν. υἱοὺς ἐκκαίδεκα ὄντες.) ἐν δίκῃ. ἄλλους ἄλλοις κακοῖς περιβαλών.) καὶ ἄλλους ἐν ἀφορμαῖς οὐδαμιναῖς ἐτιμώρει τε καὶ ἐφόνευε. εἰς τὴν τοῦ ἁγίου Διομήδους.) παρέδωκεν αὐτὴν ἐν τῇ πόρτῃ τῇ χρυσῇ εἰς φυλακὴν ἐχυρωτάτην. καὶ τὴν μὲν τὸ γλυκερὸν φῶς.) καὶ στερίσκουσι τὴν δίαιταν, καὶ ἐν τῷ ἐκεῖσε ἀμμώδει τόπῳ τοῦ αἰγιαλοῦ ταύτην χωννύουσιν. ὁ διὰ τὴν ὑπαργυρίζουσαν.) ὁ χρυσάργυρος καὶ χρυσόμαλλος. πυρρὴν αὐτῷ περιθέντο.) τὴν χρυσῆν καλύπτραν. περιαναγορευθῆναι.) καὶ τὴν δὲ φύσιν τάξιν μετακαλέσαι. εἰ δὲ ἄλλο τι ὑπερέσειεν.) ὅτι ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ τοῦ βάρους τῶν βασιλικῶν παρεκοίμαν μὴ δυνάμενος ἱερατεῖν τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ δὲ γαστρὸς αὐτοῦ βρώματα, τὴν βραχὰν αὐτοῦ τὸ γρόντιον ἔχεζε. οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη.) φησίν, οὐ καλόν ἐστι πολλοὺς αὐθέντας ἔχειν, εἷς αὐθέντης ἔστω, &c. γερμανῶν, οἳ κατωμαδὸν τοὺς ἑτεροστόμους πελέκεις ἀνέχουσιν.) καὶ γνωσθέντες παρά τινος ἐκείνων Βαράγγων κρατοῦντα τὸ ἑτερον: ut ſupra etiam monui, in compoſitione ferè alterum è duobus ſignificat, ut ἑτερόφθαλμος, Cocles. Hic pro ancipiti ueru, quod intelligere uidetur **hellempartas**. Si quis uero partiſonas intelligere mauult, non impedio. τὸ ἑτερόστομον certè non niſi per ambages moleſtas propriè explicabitur. τὸ δὲ ἐκείνου γλώττης τρυγῶντες μελίκηρον, καὶ ὡς ἄγρωστις ὄμβρον.) Fauū linguæ illius, ut gramen imbrem, aut rorem Hermonium montes Sionij, magniloquentiam eius amplectebantur, maxima cum lætitia redeuntes, non ſecus ac ſi aureum ſeculum, & * molitum molæ uictum, aut Solis menſam appoſitam reperiſſent, &c. Verba, τὴν ἀλληλοσμήλην τοῦ μύλου δίαιταν, ſuſpecta mihi ſunt, niſi ſit recēs aliquod prouerbium. Vtcunque ſit, ego ſententiam expreſsiſſe contentus fui. ταῦτα δὲ τὰ χθὲς τε καὶ πρώην.) ἀλλ' οὔπω ἄρα παρῆλθε πολλά. κατὰ τοῦ κρανίου.) καὶ κρέα αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς. μετὰ τοῦ παιδός.) αὐτοῦ.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ.

138. μήπω πληρώσασαν.) τότε πληρώσασαν. ὑπέρωρος τὴν ἡλικίαν.) ὁ γηραιός, καὶ τὴν ἡλικίαν ὑψηλός. καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι παραβαίνεται.) καὶ ἄλλους ὅρκους οὓς ὤμοσε, καὶ παρέβαινε διάφορα πρόσωπα. Alter plura periuria tribuit Andronico, alter factionem eius eodem crimine inuoluit. τῷ βασιλείῳ βήματι.) καὶ ἕτερά τινα μικρὰ διαφάματα. ἀλκυονίους ὀνομάζεσθαι.) ἡμέρας ἀλκυονίτιδας γαλήνης καὶ ἠρεμίας μεστάς. ἡ ἀλκυὼν γάρ, ὅτε ὠὰ θαλάσσης γεννᾷ, γαλήνην καὶ ἠρεμίαν μεγάλην ἔχει ἡ θάλασσα. Halcyonij dies tranquilliſsimi & quietiſsimi. Nam quando Halcyon in mari parit, mare admodum tranquillum & placidum eſt. νοῦ μὲν δεξιότητος.) Malim, νοῦ μὲν δεξιότητα, ἀδεξιότατος. ἐς γόνατα καὶ γλουτούς.) γλουτὸς uidetur hic ponere non pro clunibus, ſed pro ſuris, αὐτὶ γαστροκνημίδων. καὶ πρὸς ἀρχὴν ἐπιτήδειον.) καὶ οἷον δή τι ἕτερον κατηγόρημα χρώμενον. & paulo ſupra pro οὐχ ὅπως τοὺς περιττούς, alter contrariam ſententiam habet, καὶ ὅπως μὲν τοὺς περιττοὺς τὰ ἐξαμάδων, ἀφελεῖ ἤ. ſed prior lectio rectior uidetur. nam cordatos ſenatores tolli è medio, minimè profectò eſt è Republica.

141. τειχομάχια ἰσῶν, βελοστάσια τε.) Hunc locum generatim ſum interpretatus, quia propria uocabula non ſuppetebant, & periphraſis permoleſta futura uidebatur. νῦν μὲν ὡς προβλήματα προὐτίθει τῶν ἑλεπόλεων.) καὶ ὡς τοῦ νεκροῦ ἐκάθισε διαμείβειν. ὡς βρεχμόν τι κατακάρα πεσών.) καὶ τοῦ ἐγκεφάλου αὐτοῦ ζελισθέντος. τὰς χεῖρας λελυμένας τῶν ἱματίων.) δεδεμένας τὰς χεῖρας, contrario ſenſu. φονοῖς ἐχρήσατο.) ἐφόνευε καὶ ἐφθαρ-

καὶ ἐφαρμάκων. ἦν γὰρ ὑφορώμενος αὐτὸ ἰῶστε.) ἦν γὰρ χρησμοδοτούμενον αὐτῷ, ὡς τὸ ἰῶ τε τὴν αὐτοῦ καταλύσει βασιλείαν. μελαίνης ὄνομα.) ἀνὴρ ἐκ γένους λαμπροῦ καὶ φύλαξ, κατὰ τοῦ Ἀνδρονίκου μανεὶς: quod alter negat, hic affirmat. ὁ δὲ μὴ ἁπλῶς τὸν λόγον δεξάμενος.) ὁ δὲ τῇ τῶν χειλέων περιψοφήσει τὴν πεπονθυῖαν ὀδύνην ἀποφήνας, labiorum strepitu dolore declarato. τὰ τῶν ἐκβαλλομένων πετρῶν ῥοιζήματα.) Ex hoc loco ferè coniicio, Siculos habuisse bombardas eo tempore, nisi fortasse balistis maximis usi fuerint.

150. ἀγγέλοις αὐτοῖς αἰδεσίμου.) διαδιάτε.

151. φλαῦρος ἐς δεῦρο τῇ δυνάμει τῆς χειρός.) φλαῦρος, scilicet τὴν κεφαλήν. ἐπὶ τῶν ὄφεων τῶν ἀκοντίας.) instar serpentum, qui Acontiae seu iacula dicuntur. στόμα δὲ συγκλήτου παρ' Ἀνδρονίκου.) Alter inuertit hanc sententiam: στόμα παρὰ πάσης τῆς συγκλήτου τοῦ Ἀνδρονίκου καλούμενος, καὶ σύμβουλον καὶ ἀπόμβισμα τοῦτον ἔχων Ἀνδρόνικος. Qui à toto senatu Andronici os dicebatur, cuius consiliarius & ueluti asylum esset. Θεσσαλονίκην δὲ παραλαβόντες.) ἐς δὲ Θεσσαλονίκην ἀμαχεὶ [fortasse ἀμαχί] καὶ [illegible]. εἰ μὴ ὁ τῆς γαμετῆς τούτου πατήρ.) Saepenumero ad hunc modum datiui pro genitiuis ab hoc autore ponuntur, haud scio librarij ne errore, an affectatione autoris. διασύρειν οὐ παύεται.) καὶ βλάσφημα καὶ ἄπιστα λόγια λέγειν, βδέλυγμα, &c. τοῖς τῆς [illegible].) στέγασμα ἀλόγου φορεῖν. καὶ τὰ ποδιστόρα τῶν μελῶν ἀναρμοστα ἔχειν, πρὸς τὴν ἡλικίαν τοῦ σώματος, γελοιασμόν, &c.

IN II. LIBRVM DE IMperio Andronici.

μὴ ἂν ἀποβεβηκυίας.) διὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὸν πόθον ὃν εἶχον πρὸς τὸν θεῖον αὐτοῦ καὶ βασιλέα Μανουήλ. Sententia paulo alia est: Alexium iureiurando confirmasse Latinis, se, ut primum usus fuerit, in patrui sui Manuelis gratiam susceptum iri, &c. κατὰ τὴν Μοσυνόπολιν.) μέχρι Μοσυνοπόλεως καὶ Βολεροῦ ἔφθασαν. ἱεροκολάκων παῖς ὢν ἐμφερής.) ὡς ζῶον κροκοδείλῳ κατασκόλα ζωΰφιον σκίγγον λεγόμενον. καρχάρου.) κύριον Κάρχαρον τοὔνομα, ut sit proprium. ἐκβλακεύοντο.) ἐκβλακεύοντο. παίζειν.) ἀλλὰ συντομώτερόν ἐστι τὸ τιμωρῆσαι, ἢ τὸ ἀπεῖν αὐτόν. πολίταις ἤδη κατ' αὐτοῦ φλεγμαινούσαις μαλάγματα, οἷς οὐκ ἦν ἀπορούμενος.) Potest τὸ οἷς pro ἐφ' οἷς ἀπολογικῶς capi. Ad leniendam ciuium indignationem, propter ignauiam eius, &c. καὶ τὰς διατροφὰς ἐπισυνῆξε.) καὶ τὰς διατροφὰς, καὶ τὰ τέλη τοῦ δημοσίου ηὔξησε, καθότι ἔπαυσε τὰς ἐργασίας τῶν προσόδων, καὶ τὰς ἀδικίας, καὶ τὰ παρακαμπανίσματα. δημοσίων τελεσῶν.) τελῶν legendum uidetur.

165. ἔγραψε δὲ καὶ πρός τινας.) Hoc epistolium ex uetusto codice adieci, in eoq; conuertendo etiam Graeca utrorū nomina Latina utcunque feci: ut epitheta, quae & antitheta sunt, aliquo modo exprimerentur. ac ἀληθινοῦ καὶ συνετοῦ nomina satis clara sunt. λαχανᾶν uerò ἀγοραῖον appellat, quód holera in foro ueneunt. Est & παρονομασία quaedam in uerbis ἀδικῶν, & ἢ τὸ ζῶν. Graecae enim pronunciationis studiosi κ ferè per c Latinum efferūt, ADICIN, ITOCIN.

166. φυλαδουμένων ἀπηχόνην ὡς γλουτὸν ἀμφιέχουσαν.) οὐ βασιλικῶς ἐσταλμένον, οὐδὲ χρυσοφοροῦντα, ἀλλ' ὡς ἐργάτην τοῦ θέρους ἐκ γερανίου βαφῆς φοροῦντα ῥοῦχον χιτὸν μέχρι καὶ τῶν γονάτων, ἀπὸ δὲ τῶν γονάτων μέχρι καὶ τῶν ποδῶν περιτετυλιγμένον ἄσπρον πανίον μετὰ λωρίων, ἕως κάτωθεν γονατιζόμενον. κελαινῆς βαφῆς.) Fortasse κελαινοῦ, nigri coloris. Vetustus codex habet γερανίου, gruini coloris, qui ferè est ferrugineus. κέλαινον adiectiuum nomen nusquam reperio. τὸ ἐν γυμνοῖς περιβαλλόμενα τῶν μηλοβολούντων ἀλλήλοις οἱ ἐρῶντες.) Alter crassiore Minerua habet, τὸ δὲ πέρνας γυναικὸς εἶχεν τὴν κατοίκησιν. ἀπὸ μηδαμοῦ συντίθεσθαι πρᾶξαι.) συγκαταβαίνειν πρᾶξίν τινα παρὰ τοῦ δήμου τὴν γινομένην. ἀσυμφανῶς τὰ μέλλοντα.) τὴν δὲ ἀστρονομίας πρᾶξιν ὡς δυσκόλως τὰ μέλλοντα λέγουσαν.

169. κατὰ τὸν προφήτην ἀπεῖν τὴν οἰκείαν μάχαιραν.) τὰ τοιάδε θεὸς ἀκυροῖ βουλεύματα, ἐξ ἀνθρώπων τὸν ἄνδρα [illegible], nisi Deus illo sublato ista consilia fregisset. καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ θεοῦ δέ.) Alter codex omissa hac clausula, tantum haec habet: γίνεται παρὰ τῶν οἰκείων ὡς τὴν τῶν ἰδωμένων πρόγνωσιν δι' ἐργασίας ἀποτροπαίας, καὶ πρὸ τοῖς τοιαῦτα δὲ πρᾶξαι μαθόλως πρότερον τοῦ σχεῖν τὸν νοῦν, ἀλλ' ὡς ἀθυμίαις ἐκστρεφόμενος, καὶ διὰ τὴν δυστυχίαν, &c. καὶ ἐνάτου ἔτους.) Reliqui duo codices habent τετάρτου. λευτίῳ δηχθέντι.) φορῶν ῥοῦχον χιτὸν ἐκ χρώματος τῶν διῶν. πλέξαντα περὶ μέσον.) καὶ διαχωρίζοντα τὸν μέσον μέχρι τοῦ εὔδους.

173. αὐλοῦσαν οὐκ δύνατα τερφρονύτως.) Alter habet ἀλοῦσαν, sed perperam. Vetustus codex, ἣν ἠγάπα καὶ τοῦ σύμπαντος πλεῖον τῶν ἄλλων, ὡς ἐξαισίως τραγῳδοῦσαν. τραγῳδίαν ὑποκρίνεται.) μονοχέρδιον λαβών, θρηνεῖται μέλος. οἱ τὸ δυσμενεστέροις στούμενοι λέοντες.) ὡς ἦν φυλακὴν ἔσαν, καὶ οἱ λέοντες μετὰ σιδήρων κρατούμενοι. quod alter μεταφορικῶς scribit, alter ἁπλῶς uidetur accepisse. διὰ τοῦ φάρυγγος.) αὐτὸς ἀπὸ τοῦ στρατεύματος Βυζομάχειρον κρατῶν γυμνόν, μέχρι τῶν ἐγκάτων αὐτοῦ ἔβαλε. μετ' ὀδύνης.) μετὰ βίας πολλῆς.

177. σικτός, πολιός.) συγνὸς legendum uidetur, ut caeteri duo codices habent. σικτός est, notis quibusdā aut maculis interpunctus, uarius. πλήρη δὲ οἴνου τόπον.) οἶνος uinum est, οἰναιον quasi uinaria, locus uino plenus.

ISAACII LIBER I.

ἀπραγμόνως.) ἀπροσδοκήτως δὲ οὕτως, ἀταράχως καὶ ἀνελπίστως. οἱ ἀπόμαχοι τότε δὲ, καὶ προτεροῦσαν.) Alter codex, πάλαι ποτέ. pro τότε fortasse legendum τῇ χθές, uel τὸ τέως: quanquam hoc toties occurrit, ut pro mendo habere uix ausim.

138. ἀεὶ τὸν ὄπισθεν κλίνοντες.) conuerti, Eos qui terga dabant. cum uideatur potius legendum, τὸν ἔμπροσθεν. μεταπεισθέντες.) μεταδόντες, tertius μεταστραφέντες. γεμίζονται ταῖς σφαγαῖς.) εἶχον γὰρ ἡμέρας πολλὰς μηδὲ ἓν τῶν βρωμάτων φαγόντες, ὅτε ἐσφάγη ἅπας ὁ στρατὸς, καὶ ἐπλήσθη, καὶ ἀνεπαύθη ἀπὸ τοῦ πλούτου τῶν Ἰταλῶν. Alter metaphoricè, alter propriè loquitur: alter de caedibus, alter de spolijs & fame agit.

139. τοῦ ταγκρέ.) Fortasse Tancredum intelligit, Salernitanum principem, crudelem illum pudicitiae uindicem, si fabula uerè narratur. οὐ φύς.) ἐκφύς. νοεμβρίῳ.) σεπτεμβρίῳ μηνός.

180. τὴν ἵππον.) ὁ πεζικὸς στρατός. ἀστακηνὸν κόλπον.) περὶ τὸν νικομηδείας τόπον.

181. κόλπον τὸν ἑλλησπόντιον.) περὶ τὸν τόπον τῆς λαμψάκου εὑρόντες. ἐπεὶ τὰς τέσσαρας χιλιάδας.)

εὑρέθησαν ἐπέκεινα τῆς δέκα χιλιάδων. οἱ δὲ ἦσαν ὑπὲρ τὰς τετράκις χιλίας.

182. τῇ ὑπερβορεία.) ὑψηγορία. καὶ διάζωμα διεζωσμένον.) καὶ πυξίον μετὰ καλαμαρίου. γράφων συχνὰ ταύτην ἐβλέπετο, καὶ λεαίνων καὶ σβουγγίζων αὐτήν, * καὶ ὡς ἄρα ἐγύπτων, καὶ ταύτης μόνης σὺν κτύπους ἐνεφόρουν, μήποτε παρά του διδασκάλου αὐλοράβδια λάβῃς.

183. ζεμῇ.) ἀζεμῇ. ἀμισθί ταῦτα.) Puto legendum ἀμισί, pro ἀφειδῶς.

184. δι' ἧλιξ ἦν.) ἐν καιρῷ ἦν καὶ ἀνδρεῖος. Poſſet τὸ δι' ἧλιξ etiam ad corporis proceritatem referri, quia ἡλικία & aetatem & ſtaturam ſignificat. ὁ ἐν τῇ θαλάττῃ περιεπτὰ τῶν κυρσαίρου.) πειράτης. μεγαρίτης.) μαγαρίτης. ὁπόσα οἱ τοῖς δαίμοσι κάτοχοι διαπράττονται.) καὶ τύπτοντες ἑαυτοὺς μετὰ σιδήρων ὡς ἐξεστηκότες καὶ προφητικὰ λαλοῦντες δῆθεν. Ita deſcribitur hic locus, ut non ſatis appareat, utrum ſubornata, an uera illorum inſania fuerit. Si ſimularunt, atrox eſt, & ferè plus quàm Iberica ſimulatio, ferro ſe lacerare. Si inſanierunt, quo pacto edoceri potuere, ut ea dicerent, quæ Aſani & Petro placebant?

185. καὶ κατὰ τῶν ἔπολιν.) ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸ ἴσον λεγομένου ζυγοῦ ἐξέρχεσθαι. καὶ τοῖς τῶν ἀφηγητῶν Βλάχων φρενασμοῖς.) καὶ τοῖς τῶν προκακωσάντων αὐτῶν ἀπαιτήσεις ἀπαιτικοῖς λόγοις. ὡς καί τινα τῶν ὑπὸ τοῦ δικάζειν.) Corruptus hic locus eſt, aut ſaltem ita intricatus, ut ferè nulla certa ſententia ex ea poſſit colligi. Quare uetuſti codicis lectionem, etſi nec ipſam talem, qualem ratio Grammaticæ poſtulat, paulo tamē expeditiorem in conuertendo ſum ſecutus, quæ huiuſmodi eſt: ὁ δὲ γοῦν βασιλεὺς τὴν Βασιλίδα πόλιν καταλαβών, ἐγκαυχώμενος ἦν ὑπὸ τοῖς διαπεπραγμένοις αὐτῷ ἔργοις: ὡς καί τινα τῶν κειτῶν (ὑπῆρχε δ' οὗτος ὁ μοναστηριώτης λέων). * λυπηθῆναι ἔφη εἰπόντα τὴν τοῦ Βασιλέως Βουλγαροκτόνου ψυχήν. ἐκεῖνος γὰρ ὅτι τούτους εἰς τέλος διέφθειρε, διετάξατο εἴπερ πάλιν εἰς ἀποστασίαν ποτὲ βλέψωσιν οἱ Βλάχοι οὕτως ἐφάλλομαι μέλλων καταπολεμῆσαι αὐτούς, πεῖσαι τὰ αὐτοῦ κατοικητήρια, καὶ εἰσελθεῖν αὐτόθι, καὶ τὴν τοιαύτην δὲ τάξιν ἐν τῇ τοῦ σωματίου μονῇ ἔλαχεν. ἐψεύσατο γοῦν ἡ τοιαύτη διάταξις, καθότι ὁ Βασιλεύς, ἃ διὰ πολλῶν χρόνων ἐκεῖνος διέπραξε τελεσθῆναι, οὕτω συντόμως διῆλθεν, ὡς οὐδὲ εἰς ἐνθύμησιν αὐτὸν ἐκείνου ποτέ, γελῶν δῆθεν καὶ ἐμπαίζων τὰ παρ' ἐκείνου διατεταγμένα. ἦν ἂν διατείνοντα τὰ καλά.) ἔμελλεν ἄν τι γενέσθαι καλόν. ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ τὴν ἡλικίαν μακρός.) Amplius in egro folio deſcripſi ex uetuſto codice. Cæteri duo habebant hæc tantum: ἀνὴρ δ' οὗτος ἀξιοθέατος τὸ εἶδος, καὶ πλουτῶν ἐμπειρίαν τῶν τακτικῶν. τότε δὲ οὐ καλῶς τὸν κατὰ Βλάχων διεστρατήγει πόλεμον. ὅθεν διαδέχεται τὴν ἡγεμονίαν ὁ Βρανᾶς Ἀλέξιος. ὁ δὲ καὶ πάλαι μὲν γνωρισθεὶς τῷ βασιλεῖ, ἡνίκα τὸν κατὰ Λατίνων ἐστρατήγει πόλεμον. ὥστε καὶ νίκην τὸ τοῦ τιμωμένους ἄδυτον εἰσιών, ἀνασείειν πρὸς ἀποστασίαν ἐπαιρεῖτο τὸν ὄχλον. ὡς δ' οὐ προὐχώρει τὰ ἑαυτοῦ διαβούλια, ἀπονοίας ἐκ βασιλείας δεξάμενος, τὴν μὲν ἔφεσιν καὶ πάλιν ἔτρεφε τὴν αὐτήν, κατέχων βίᾳ καὶ ἄγχων, ὡς ἵππον δυσήνιον, τὸ ἐνδόμυχον φίλαρχον. τότε δέ, ὡς ξυρὸς ἀκόνης τὰς συνδρομὰς τῶν στρατευμάτων λαβόμενος, ὑπεθήξεν ἑαυτὸν πρὸς ἃς ἐπιβῆναι τοῖς ἐπιτεθεμένοις πρότερον, &c.

* λυπηθῆναι αὐτὸν τὴν βασιλείαν τὸ βουλγαροκτόνου.

186. εὑρίσκουσι.) εὑρήσουσι.

187. προσγίνεσθαι τοῖς τείχεσι.) προσφύεσθαι.

188. σανίσι παχείαις ἐκτεθραμμένην αὐτὰ διήλειφθεῖς.) τὰ τούτων πλοῖα προσσυνάξαντες, καὶ μετὰ σανίδων παχείων εἰς ὕψος αὐτὰ ἀνυψώσαντες αὐτὰ ἀλείφοντες γύρωθεν σανδαλίων, ὡς πολεμικὰ αὐτὰ μετεσκεύασαν. προπετίδας αἰκάτορας.) τοῦ ξύλου ὁ τόπος. ἰχθύων ἄγρα.) ὀψαρία ἀγρεύων. μαίνεσθαι νόσον τῷ ἀστειῷ.) δαιμονιαρίους ἀπεκάλεσαν αὐτούς. τὴν νίκην ἔχων.) ἀκλεῶς φεύγουσιν, καὶ εἰς τὴν ἐξάρτυσιν ἐγκλείονται: turpiter fugiunt Imperatorem, & intra naualia ſe includunt (ſi modo ἐξάρτυσις αὐτὸ ναυστάθμου intelligi debet) οἱ τοῦ στόλου τοῦ Βασιλέως.) οἱ τοῦ Βασιλικοῦ στόλου κόμητες. ἰταλιώτης.) λαμπαρδός.

189. θέσει κίοσι τῷ γῆς ὑπερήρθησαν.) Fortaſſis ὡσεὶ κίοσι, uel κίονες. καὶ μὴν ὑπεσχέσθαι.) ὑπεσχέθησαν αὐτῷ ἀξίωμα καὶ πλοῦτον πολύν, ἐὰν ἔλθῃ εἰς τὸν Βασιλέα, καὶ λάβῃ τὴν τούτου ἀδελφὴν εἰς γυναῖκα. τοῖς παρακουομένοις διαχαλῶν διαπραττόμενοι.) παρακουόμενα, quæ per alium geruntur: niſi forte παρακειμένοις legendum, id eſt appoſitis.

190. ἀὴρ ταραχώδης.) ἀνεμομαχία μεγάλη ἐγένετο, magni turbines, ſeu procellæ uentorum fuerunt. ἐκ δόξης εἰς δόξαν.) ἀφ' ἧς εἶχον δόξης εἰς μεγαλωτέραν δόξαν ἐπιπήδησεν.

191. αὐτὸς μὲν τῷ ἄνευ θυρεοῦ.) μὴ φορῶν ἐκ σιδήρου ἄρματι, παλαιὸν δὲ χονδρὸν ἀρήφατον ἔχων διπλάσιον, ἐντυλίξας εἰς ὕλην κρασίου καλοῦ μετὰ ἅλατος. ἠγκαλίσατο.) εἰς τὰς μασχάλας αὐτῶν θέμενοι. ἄτερ κόρυθος μαχόμενος.) ὅπλων δὲ τὸν κοντάριον μαχόμενον χωρὶς ἁρμάτων. Alter Branæ galeam, alter Conrado arma adimit.

192. πρὸς μητρός.) πρὸς πατρός.

193. ἐν θεῷ πρὸ τοῦ ἐν κληρωθείς.) λέγοντες, ὅτι εἰ μὴ γένους κληρικός, μηδ' ἀμῶν οὐ προσπεπτωκώς. αἰνίας.) τῶν ἐν τῷ πορθμῷ τὰς καταλύσεις ἐχόντων, τὸ ὑγρὸν πῦρ.

194. μετὰ τὴν τῶν προβλημάτων ἀφαίρεσιν.) φραγγικὰ ῥοῦχα φορέσαντες, κουρτζίζοιτα καὶ σὺν ἔχοντας γένεια κουρεύσαντες. ὧν μὲν καὶ ἄλλοι μὲν ὡς ὑπὸ μέθης.) καὶ ἄλλοι μὲν τῶν ἀνθρώπων μεθύοντες, πολλὰ παράφορα λέγουσιν. οἱ κωνσταντινουπολῖται δὲ καὶ πλείονα τῶν ἄλλων, ὡς πολλαπλασίως μεθύοντες, καὶ ὅλην τὴν νύκτα τὸν οἶνον πίνοντες. Hunc locum uel eo nomine uertere libet, ne ſolis Germanis ebrietas obiiciatur. Ac tametſi alii quoque per ebrietatem multa inepta loquuntur, tamen id eo frequentius Cōſtantinopolitanis accidit, quo ebrioſiores ſunt, totas noctes perpotare ſoliti. ἀπαυδᾶσιν.) ἀποθελάσαν.

195. οἱ καὶ τὰ πτύρων οἰνοβαρισφοί.) Hæc clauſula quid ſibi uelit neſcio, & in duobus codicibus omittitur.

LIBER II. ISAACII.

ὑποχασίου.) ὑποχασισίου.

197. πλεῖστα πεπονηκώς.) πολλὰ κοπιάσας, καὶ τρεῖς μῆνας διακαρτερήσας ἐκεῖσε, καὶ μηδὲν ἐργασάμενος. σὺν νεοκαστρίταις πᾶσι.) λυδὸς πάντας. De Neocaſtritis ſuprà in uita Manuelis.

198. παιχοστρέμης.) παχοστρέβος.

200. καὶ βλέπει νεοχάλκευτα φορῶν.) ἄλλοτε δὲ ὁ Βασιλεὺς νεοτεχνηθέντα ξίφη ἐκράτει ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ τοιοῦτος πατριάρχης· βλέπεις ὦ Βασιλεῦ τὰ τοιαῦτα ξίφη; αὐτὰ μέλλεις πῆξαι ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀλαμανῶν. Aliquando cum Imperator iacula recens fabrefacta manibus teneret, dixit ei Patriarcha:

Vides, Imperator, cuſpides iſtas? has ipſas in cordibus Alemannorum defiges. Alter codex ita miſcet hæc, ut non ſatis conſtet, uter, Imperator an Patriarcha, tela ſit defixurus in cordibus hoſtium. Βασιλείοις τῶν βλαχερνῶν.) Adde, ὡς τὰ λεγόμενα ὑψηλά. διακρίνων δὲ τὸ παρέθυρον, &c. διὸ ἧς.) Relatiuum retulit non ad παράθυρον, ſed ad θυρίδα, quod non poſuit: τῷ λαξεύματι, ut arbitror, μονολιθικῷ, ἢ γοῦν ψηφολιθισμῷ. φανούντων.) φρονούντων. φωνούντων μᾶλλον ἐκ γαστρὸς, ἤπερ προειδότων τὰ μέλλοντα.) Vetuſtus codex, ταῦτα δ' ἔλεγε καὶ ἔγραφεν ἐξαπατώμενος τοῖς λόγοις τοῦ τότε πατριαρχοῦντος Δοσιθέου, &c. καὶ διὰ ταύτας τὰς ματαίας φωνὰς, &c. τὸ φωνεῖν ἐκ γαστρὸς, interpretatus ſum quaſi de Engaſtrimytho loqueretur, quod ſi cui diſplicet, exponat: Qui uentris cauſa uerba faciunt: aut, Qui temerè nugantur potius, quàm res futuras præſciunt. συλλόγων.) καὶ διομνύμενος ἐπὶ βασιλικοῦ βήματος.

201. ὡς μὴ πρότερον ὂν τὸν ἀκοίνητον.) Deprauatus uidetur hic locus. ego in uertendo qualemcunque ſententiam ſum ſecutus. Vetuſtus codex & ipſe habet uerba ſatis perplexa: ὡς ὅτι ἡ ἐκκλησία οὐχ εὑρίσκεται ἔχειν ἄνδρας φιλοθέους καὶ λογίους, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ μοναχικὴ πολιτεία κατεβλήθη καὶ ἠρημώθη, καὶ οὐκ ἐφαίνου πρότερον σὺ ὁ πολύφωτος ἀστὴρ, ὡς ἂν ἐπὶ τοῦ θρόνου τούτου τοῦ πατριαρχικοῦ καθίσῃς, καὶ ἀρίστως τὸ πλήρωμα τῶν χριστιανῶν διϊθύνῃς. Eccleſiam non habere uiros pios & eruditos, ed que de cauſa & monaſticam uitam deiectam & deſertam eſſe: Et tu, inquit, illuſtre ſidus, non apparuiſti prius, ut in ſolio hoc patriarchico conſideres, & Chriſtianū gregem optimè gubernares. In cæteris duobus codicibus pro ἀκροιάκων fortaſſe legendum οἰάκων, ſine ſyllaba κρ. & pro ἥλιον ἢ τὸν. fortaſſe legendum ἢ αὐτὸν: ut hæc de ſole ſententia non ad alium quàm ad ipſum Balſamum referatur. ἀφέλειαν.) Adde, καὶ κουφότητα. τὴν δ' ἄπλοιαν μὴ φέρων ἔχων ὁ βασιλεύς.) μὴ φέρων γοῦν τὴν ἐντροπὴν ὁ βασιλεύς. ὡς φιλόδοξον.) ὡς φιλόδοξον καὶ φίλαυτον, ἀλλὰ καὶ πάλιν, &c. Alter Doſitheo ambitionem, Imperatori philautiam tribuit, hic utrumq; Doſitheo.

202. κατὰ τὴν πάτης διαλλήν.) ὅτι ἐκ τῆς χθὲς ἡμέρας ὥρᾳ γενόμενος ἐξήλασαν, καὶ ἐξεχωρίσθησαν οἱ ἀρείονες. ἐπάγοντο.) ἐπύθοντο.

204. ὑποτοπάσαντες.) ὑποπτεύσαντες. κάπων.) λάπων. σταδίους διεστῶτας πλείους τῶν ξ.) μίλια δέκα.

205. οὐ βραχεῖς ἐκ τούτων ἀνῃρῆσθαι ὑπὸ ξίφει.) ὀλίγους ἐκ τούτων ἀπέκτειναν. Huiuſmodi contrarietates ſubinde occurrunt, negatione in uetuſto codice omiſſa.

206. γερμανῶν.) βρεττανῶν.

207. ὡς πατρῴων αὐτῶν ὑπὸ ἀμοτῶν.) καθότι ὅρκον εἶχον εἰς τὸν πατέρα μου, propterea quòd patri ſuo iurati eſſent.

208. πολεμησείοντες.) πολεμήσοντες. ὑποστρέψαντα γὰρ τὸν ἀλέξιον εἰς τὰ ἄρμαλα.) Alter codex, πρὸς τὰ ἄρμαλα, εἰς τὴν πίσαν τὸ φρούριον, Harmala in caſtrum Piſanum reuerſus. λύει θεὸς τὴν ἐμφύλιον.) λύει ὁ πανάγαθος καὶ τῆς εἰρήνης θεὸς, optimus & pacis autor Deus. μετὰ πότον.) Adde πολὺν, poſt largiorē potationem. ψηφίδων ποικιλοχρόων.) χρυσῶν.

209. καὶ ἀποπνιγείς.) κρατηθεὶς, καὶ μετὰ πολλῶν μαστίγων ἐκπιεζόμενος. τὰ ἐντὸς διαφθαρείς.) τὰ ἔντερα ἐκραγεὶς, ruptis inteſtinis periit. βασιλεύσας εἰς νύκτα.) τῷ πρωῒ βασιλεὺς εὑρεθεὶς, manè Imperator factus. στρατιώτας.) τριστάτας. μετ' ἀλλαγμάτων.) ἐπιχαρμάτων. πορφυρίδος.) Adde, καὶ στέμματος. & poſtea, αἰσχύνης καὶ ἀτιμίας, purpura & corona dedecoris & ignominiæ. μαλακοῦ δ' ἀμοιβῆς θανάτου.) διὰ φαρμάκου ὑπνώσαντες οὐκ ἀνέστησαν, ueneno ſopiti nō reſurrexerunt.

210. καθάπερ ἐς γαλεάγραν.) ὡς οἱ ἰχθύες ἐν τῇ τῶν ἰχθύων γαστρὶ, ut piſces in uentre piſcium. βραχίονα.) βραχίων. τὴν καθ' ἑαυτὸν ἰδιώτην βίωσιν.) καὶ τοῖς δοθεῖσιν αὐτῷ χωρίοις, ἐκφεύγων τὴν ἐν τοῖς παλατίοις διατριβήν: Et in aſſignatis ſibi prædiis uita traducenda, palatii habitationem euitabat. καθ' ὡς τὸ τῆς τύχης.) οὕτως λέγων ὅτι τοιαῦτά εἰσι τὰ ἀνθρώπινα. ποία γὰρ τοῦ βίου τρυφὴ διὰ μιᾶς λύπης ἀμέτοχος; Tales eſſe res humanas. quas enim uitæ delicias carere omni moleſtia? διὰ μιᾶς puto pro παντάπασι poſitum. τὰ ἐπὶ τῷ χρήματι ὑφειμένως ἐπαγγέλματα.) ἀλλὰ φρίττω καὶ τρέμω τὴν ὑπόσχεσιν, ἣν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὑποσχεθῆναι μέλλω. Sed cum horrore & tremore id reformido, quod in Dei conſpectu ſum promiſſurus.

211. συναλεγμένου λαοῦ.) Adde, ἦν δὲ ἑορτὴ, erat autē dies feſtus. βασιλέως ἄξιον διαπράξασθαι.) Adde, ἐπεὶ μὴ εἶχε τὸν στρατὸν ἐφοδιασμένον. δύο γὰρ μόνον μηνῶν ῥόγαν δέδωκε τοῖς στρατιώταις: Neq; enim habebat militem iuſto cōmeatu inſtructum, ſed ad bimeſtre duntaxat tempus.

212. πολλάκις μὲν ἀπώσασθαι.) ἐπεδίωξε μὲν τοὺς εἰς αὐτὸν ἐρχομένους καὶ φυγεῖν, οὐκ ἠδυνήθη δέ: Eos qui irruebant propulſare ſæpius conatus, ſed fruſtra. σῶος μόνος.) Adde ἄτρωτος, uulnerum expers.

213. μὴ βατά.) ἄβατα ἐκ τῆς τῶν νεκρῶν σωμάτων πλήσεως, propter cadauerum ſtragem imperuia. οὐκ ἀγαθὰ φανταζομένην.) φήμην κακὴν περὶ αὐτοῦ ἔχουσαν, malo accepto nuncio. ὠδίνων ἐρίθων.) ὁ μὲν τὰ μέμηλα τῶν στρουθίων, ἢ γοῦν κίσσας, χαμαικλάδας, ψιττακούς, καὶ ἕτερα κρατήσας. οὐδ' ὁ βασιλεὺς τῆς ψευδαγγελίας.) οὐ γὰρ δύναται τὸ ψεῦδος ἐπὶ πολὺ διαρκέσαι: Nec enim diu durare poteſt mendacium. παρ' οἰκείων αὐτῶν ἀπήγγελθαι.) διὰ θέλησιν καὶ ἀσωτίαν τινῶν, libidine & petulantia quorundam.

214. ἔλεγε δὲ ταῦτα τὰ ὑφηγητής.) ἔλεγε δὲ τὰ μαντεύματα ταῦτα ἔχειν ἐκ τοῦ πατριάρχου τοῦ Δοσιθέου. εἶχε γὰρ αὐτὸν ὁ τοιοῦτος πατριάρχης ἐπὶ πάντα ὑπήκοον, καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ δεχόμενος ὡς διδασκάλου, &c. Ferebatur autem ea oracula omnia à Doſitheo patriarcha accepiſſe, cui per omnia parebat, cuiusq; uerba ut doctoris accipiebat. τὴν ἀνάγκην.) Adde, ὡς τῶν ἑλλήνων τινὲς, ut quidam ex Græcis. ἠφάνισαν.) Adde, καὶ τὴν Βάρναν ἐκράτησαν. νίκην.) νῖκος. μετελθών.) μεταλλάγων. συγκινηθῶσιν.) αἱμοχαρίσαι. καὶ συχνῶς ἐκεῖσε.) καὶ ὀλίγας ἡμέρας. μονάδριον.) μονάδιον.

216. οὐ μὴν τοι ὀλίγον τι πρὸς τὴν ἀτοπίαν ταύτην.) ἀλλὰ μᾶλλον συνεδρεύει καὶ ἐνεργεῖ. γηρούσιον.) πολυέτιον. διαπρεπόμενον.) διαπεπλόμενον. φάλαρα ὀξύβαφα.) ὑποδήματα ὀξέα. νόσους φιλανθρώπους.) βαρυτέρα, alter ἀχρονικῶς ſcribit. ἐπίθετο τοῦ λογικοῦ κρατικωτέρου.) καὶ εἰς ἐπιληψίαν αὐτὸν ἐνέβαλε, φιλανθρώπως ἐλεεῖσθαι ὅσον τὸν μὴ ἑαυτὸν ἐλεοῦντα· καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης ὑπερηφανίας καὶ βαρύτητος φύλακος νόσου: Eumq; in morbum comitialem coniecit, humaniter illius miſerta, quem ipſum ſui non miſereſcebat.

217. ὠδίσματα τὰς γαστροκνημίδας.) ὁ μὲν τὰ μόρια τοῦ κατακειμένου, καὶ ἔσφιγγε τῷ αὐτοῦ ζωναρίῳ, τεχναζόμενος· ὁ δὲ τὴν κατερχομένην ὕλην τοῦ σώματος ἐπὶ τοὺς πόδας ἀνασύρειν ἐπειρᾶτο. Alter materiæ aſcenſum ad caput prohibere, alter eam ad pedes retrahere inſtituit.

ἀπίζζεσθαι.) Adde πικρῶς, acerbè. πολύτροπος τὴν ἰδέαν.) καὶ διάτρησιν ἔχων περὶ τὴν ἀφεδρῶνα δηλῶ. ἐκλογίζεσθαι.) ἀπολογίζεσθαι. γραμμάτων.) πραγμάτων. κἀκεῖνο ἐπὶ.) ἐκεῖνα γὰρ ἐπὶ αὐτοκράτορσι θελκτὰ ἐδόκει, ὅσα οἱ ἀσωτεία ἐκείνῳ. γραμματικοῦ καὶ πινακιδίου.) ἁρμόδιος ἂν πρὸς τὸ κρατεῖν πινακίδιον καὶ τὸ βιβλίον, καὶ ὡς χόλιον πρὸς τὸ μανθάνειν ἀπέρχεσθαι. συνέσεως.) Adde, τὸ καὶ προοράσεως, & prouidentia. θυμόσοφος ὤν.) εἰ γὰρ καὶ θυμὸν εἶχεν, ἀλλὰ καὶ δεξιὸς ἦν: quamuis iracundus, ſolers tamen. καὶ τῶν ἐντεῦθεν φιλοχουμένων.) παντελῶς γὰρ ἠσφάλιστο τὰς εἰσόδους τὰς εἰσερχομένας καὶ ἀναφερούσας ἐπὶ βασιλεῖ. Aditus ad Imperatorem omnes & allocutiones obſtruebat.

218. οὐ γὰρ μόνον τοῖς ἐξ ὕλης.) οὐ γὰρ μόνον χρήματα καὶ βλαττία ἐλάμβανεν, ἀλλὰ καὶ ἕτερα εἴδη μικρά. Non tantum pecuniam & ueſtes, ſed minutiora quoque accipiebat. ἣν οὖν τὰ περὶ τὴν δίαιταν.) ἤσθιε γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐνώπιον πάντων. Cibum quotidie in conſpectu omnium capiebat. ὠσφραίνετό τε μυρεψουμένων.) καὶ ἠλείφετο μυρίσμασι ῥοδοσταγμάτων παντοίων, μόσχους, ζαπέτια, ἄμπαρ, καὶ * ἐξωπλίζετο καὶ ἐκαλλωπίζετο πλεκόμενος. Vnguentis roſaceis omnis generis delibutus, moſcũ, zapetia (fortaſſe id eſt quod nunc uulgo Zibettam uocant) ambram redolebat, ſeq; * armabat, & ornabat crinibus implexis. ἣν ἐγκατέμοι ἅλας.) Vetuſtus codex habet poſt uerbum κατέσπασεν, ποτὲ γοῦν ἰδιῶν ὁ βασιλεὺς μετὰ δορυφορίας βασιλικῆς, πάντων τῶν ἀρχόντων παρισταμένων, καὶ ἀρχοντοπούλων ἐκ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν πελλακίδων εἶπεν ὁ βασιλεύς, φέρετέ μοι ἅλας, &c. Deinde ſubiungit: πρῶτον ταύτας αὖ ἐκδιαλαβόμεν, ὦ βασιλεῦ, τὰς ὡραίας ἐλθεῖν καὶ ἑταίρας. Vnde apparet principiò legendum ἅλας, id eſt ſalem. Eam uocem accepit ſcurra quaſi dixiſſet ἄλλας, ſcilicet γυναῖκας. locus hic exprimi Latinè nõ ſatis poteſt: quanquam Græcè quoque, niſi pronunciatione iuuetur τὸ ἅλας & ἄλλας, paulo minus frigidum uidetur, quàm ſi dicas, allia & alia, ſcorta ſubintelligens. ἐκφανεστάτων.) ἐμφανεστάτων. ἀφήρπαζεν.) ἀφήρατο. τὸν τροπαιοφόρον μάρτυρα.) τὸν μεγαλομάρτυρα γεώργιον, &c. ναούς τε κατὰ ἀκτήν.) πολλοὺς ναοὺς περὶ τὸν αἰγιαλὸν ἱσταμένους ἀποθεμελιώσας ἐσύλησε.

219. κατοίκησιν ἐχίνων.) ἐχιδνῶν καὶ ὄφεων. Alter pro echinis uiperas ponit. καὶ θεοῦ καὶ ἄνακτος κατὰ τὸ ἀρχαῖον.) καὶ σύμμικτα ἔχειν ὁμοῦ τά τε θεοῦ καὶ αὐτῶν, ἐπεὶ καὶ παρὰ θεοῦ τὴν βασιλείαν ἔλαβον, καὶ οὐκ ἔστι διάστασις ἐν αὐτοῖς. Dei res & eorum permiſtas eſſe: quoniam regnum à Deo acceperint, nec inter eos diſcrimen ſit.

219. κιβδηλεύσας.) ἐποίησε κίβδηλον μετὰ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου μεμιγμένον, καὶ ἀναμάρτητον ὤετ' εἶναι διαβεβαιῶν, καὶ ἔλεγε. Adulterauit ære & argento inſerto, idq; peccatum eſſe negabat. ἐπεχεῖσθαι.) διαχεῖσθαι ἐν ταῖς εἰκόσιν, ut imaginibus exhilararetur. ὡς νεοσσομῶν.) ξηρᾶναι.

220. ὡς δ' ἴσως ἀπαιτῶν οὕτως ἔχειν.) Codex Conſtantinopolitanus hic integrum ferè folium omiſit, tertius Fuggeranæ bibliothecæ & in ſententijs & in uerbis nonnihil uariat, quæ ſunt huiuſmodi: οὕτως δ' ἔχειν πρὸς ἐπὶ ἔλεον, καὶ πρὸς τὴν τῶν ἐγειρομένων ἀποκτῆσιν ἐξῆπτο, ὡς ἀπαντλεῖν ἀμφοτέραις τὰ ἐπιρρέοντα. ὅθεν αὖ ἐπὶ ὑπεισέδυ, καὶ ὑπὸ ἕλως περιεσφάλθη τὸ μὴ ἐκ πόρων ἀεί ποτε δικαίων τὰ χρήματα ἐρανίζεσθαι. τὰς γὰρ τῶν δαπανῶν ὑπερόγκους, τῇ ἀσωτίᾳ ἐγγιζούσας οἱ πλεῖστοι μὴ ὑφορώμενοι, εἰσπράξεων νέαις ταῖς καινῶν καθιστάμενοι, ὡς γεωργίᾳ ἡμέρῳ μελίνην, ἢ ῥόδῳ ἀνεμώνην, τὰ μὴ καλῶς, μεθ' ὁσίως συλλεγόμενα συμφύρουσι χρήματα τοῖς δικαίοις πορίσμασι. Adeò propenſus erat ad miſericordiã, adeò partæ pecuniæ cõtemptor, ut quæ affluebant, utraque manu exhauriret. Vnde illud ei uitium clàm ſubrepſit, ut non ſemper iuſtis rationibus quæſtum faceret. Nam plerique dum immẽſos ſumptus, & rei familiari propè pernicioſos, ſuſpectos non habent, nouis exactionibus intenti, malè quæſita cum rectè partis, non ſecus ac cum ſegete panicum, aut papauer cum roſo permiſcent. εἴπερ δὲ καὶ ἄλλος τις.) εἴπερ δ' οὖν καὶ ἄλλος τις ὑπετόπασε, τὴν ἀγαθὴν ἐκκρίνας μερίδα καὶ ἀσπασάμενος, καὶ μὴ τοῖς ἑπτὰ μόνον δεδωκὼς τὸ ἀνάλογον, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς ὀγδόης μυστήριον ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ ἐπὶ τῆς ἐφ' ἑκάτερα ῥοπῆς κύριος ὤν, προσρέπων μὲν συνεχῶς τοῖς ἀμείνοσι, τοῖς δ' ἐναντίοις ἐπινηχόμενος βραδέως, ἀλλ' οὐ γινόμενος ὑποβρύχιος. Idem etiam alius putaſſet, qui bonam partem ſelegiſſet atque amplexus eſſet. nec ſeptenarij duntaxat proportionem conſideraſſet, ſed etiam octonarij myſterium ob oculos habuiſſet: & qui moderari animum in utranque partem poſſet, ſubinde ad meliora declinaret, contrarijs uerò ſegnius innataret, nec fluctibus demergeretur.

221. ἐφοδιασάμενος χρήσιμα.) χρήματα. περιμαθευσάμενος.) τὸ θεῖον περιμαθευσάμενον. περιθυμίᾳ.) περιμελείᾳ. περιηγωνίσαντο.) καθ' ἡμῶν ἠγωνίσαντο. οἱ δέ γε ἐκεῖνον.) ὁ δὲ πρὸ τῆς ἀρχῆς ἀναστρεφόμενος ἐγγὺς ὢν καὶ συνετός, καὶ κρινόμενος τὰ πάντα ὁμόψυχος, παρέβλεπε, καὶ τὸ ἀφ' ἑστίας κακόν, ὡς μαθόλους πεφυροχλοιῶν, ὑπερβαλλόμενος ἦν. πλαττόμενοι.) ὅπερ δὲ καὶ τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων κατὰ πολὺ συμβαλλομένας αὐτοῖς ἐς χρηματισμὸν κατανοήσαντες.

222. τοῦ βασιλακίου.) τοῦ μοναχοῦ βασιλακίου. ἀσὶ δὲ οἱ καὶ πνεῦμα πύθωνος.) Adde, ἤγουν δαίμονα ἔνδοθεν ἔχων ἀποφθεγγόμενον αὐτὸν τὰ γινόμενα, ἅ τινα προεῖδε καὶ ἤκουσεν. Aut dæmonem intra ſe habere, qui per eum efferetur ea quæ prænoſſet atque audiſſet.

223. ὁ πετραλίφας ἰωάννης.) ὁ πετραλίφας, ὁ ῥαούλ ἰωάννης, ὁ καντακουζηνὸς κωνσταντῖνος. καὶ τὸν ποταμόν, &c. ὡς ἐκεῖσε.) ὃν καὶ σήμερον ὀνομάζουσι μαρίτζαν ἢ ἀμαδίτζαν καλοῦσι: quem etiam nunc Maritzam, ſiue Amadizam uocant. καὶ τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ κινήματος.) Tanta eſt huius periodi, ſi dijs placet, elegantia, ut quid ſibi uelit, uix Oedipus diuinare poſſit. Vetuſtus codex, καὶ καθὼς ὁ ἄνθρωπος κρίνει ἢ μετρεῖ, οὕτω παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου κριτοῦ, καὶ μετρεῖται καὶ κρίνεται. Et prout homo iudicat & metitur, ita etiam iudicium & menſuram à bono & iuſto iudice recipit.

224. διὰ τὴν συνέχειαν τῆς κολάσεως.) διὰ τὴν ἀμειότητα τῆς κολάσεως. βίον ἀχρότην.) καὶ ἦν ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἀργός, καὶ αὐτὸς μόνος, ὡς τοῦ τυχόντος ἰδιώτου.

IN PRIMVM LIBRVM ALEXIJ Angeli.

Eadem sententia est et in uetusto codice, quanquam uerbis nõnihil mutatis.

τῆς ἀρχῆς κατατρυφήσαι.) Byzantinus codex addit, ἢ γνώμη μᾶλλον αὐταδέλφου ἢ βίᾳ, ὡς ἔοικε, καὶ συνδρομῇ παντὸς τοῦ στρατεύματος, κατ' αὐτοῦ ἀνασπωμένων τῶν πολλῶν τὰ ξίφη, καὶ διαπειλούντων ἐκεῖνον θάνατον, εἰ μὴ τὴν ἀρχὴν καταδέξηται. Βασιλεὺς δ' ἀλέξιος οὐκ εὐθὺς τὴν μεγαλόπολιν εἴσεισιν, &c. Non tam de sententia germani fratris, quàm ui, ut ferebatur, & concursu totius exercitus: plerisq; strictis ensibus in eum irruentibus, & mortem minitantibus, nisi principatum susciperet. Alexius uerò potitus Imperio, non statim magnam urbẽ ingreditur, &c. amplificationes fraterni sceleris prætermittit, nec tamen facinus dissimulat, cum superiore libro dicat, ἁρπάζουσιν εἰρωνικῶς, & hic, βίᾳ, ὡς ἔοικε. Neq; uerò difficile aut nouum est potẽtibus, eorumq; parasitis, falsas cantilenas componere, & spargere in uulgus. καὶ ἡ μὲν φιλάνθρωπος τέχνη.) καὶ ἡ μὲν θηριακὴ ἐκ θηρίων σαρκῶν συγκεκραμένη, σώζει τὸν ἄνθρωπον: Ac theriaca ex uiperinis contemperata carnibus, conseruat hominem.

225. ὧν ἀξιουμένων τιμῆς, αὐτοὶ παραβλεπόμενοι ἄδοξοι, ἐκείθησαν τιμῆσαι.) καὶ διὰ τοῦτο, τὸ μὴ τὴν τιμὴν καὶ τὰ ὀφφίκια δέχεσθαι αὐτούς, ἦν αὐτοῖς ἀντὶ τιμῆς. Quæ de causa officiorum & honorum contemptus, honoris loco eis erat. τετελεικώς, ἢ μᾶλλον συντετελεικώς.) τελέσας, ἢ μᾶλλον ἀπαλείσας. τῇ βασιλείᾳ γινομένοντα.) τὴν βασιλείαν ἐκ πολλοῦ μαντευόμενον.

226. δίκην περισκυζομένων κυνιδίων.) καὶ ὥσπερ τὰ ζαγάρια ἀνιχνεύοντα τὴν ὀσμὴν τῶν περδικίων γυρεύουσιν, &c. Quemadmodum canes sagaces perdicum odorem captant. ἡ δὲ βασιλὶς χρῆμα δή τι οὖσα.) ἡ βασιλὶς δὲ γνῶσιν ἔχουσα πολλήν, καὶ γλῶσσαν λαλοῦσαν ὡραίως, καὶ γλυκαίνουσαν τοὺς ἀκούοντας, ἐδούλιζε τοὺς καλογνώμονας, καὶ φρονίμους τῶν πολιτῶν καὶ ὑπείκειν, καὶ εἶχεν αὐτοὺς ὑπακούοντας, ὥσπερ χοίρους κνηθομένους καὶ ὁμαλιζομένους. At Imperatrix solerti prædita ingenio, & lingua diserta ac suaui, bonos & prudentes ciues demulcebat, & ad sui studium atque obedientiam pertrahebat, quemadmodum porcos qui fricantur & demulcentur. Apparet ironia ex similitudine. κλίνης χρυσοπάστου.) ἐπάνω κλίνης βασιλικῆς, ὅλης χρυσῆς καὶ λαμπρᾶς. In lecto regio, ex solido auro & splendido. μετ' εἰρωνείας.) μετὰ ὑποκρίσεως κολακεύοντες, per simulationem adulantes. ἀρχὴν προσφάτων αἰνιξόντων συμφορῶν.) εἰς νοῦν ἔχοντες, ὅσα κακὰ καὶ σημεῖα καὶ τέρατα ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς εἰς τὴν αἴγυπτον, διὰ τὴν σκληρότητα φαραώ. Considerantes, quot mala & signa & prodigia Deus ob cõtumaciam Pharaonis Aegypto immiserit. παρὰ τῶν ἀκριβολογούντων.) παρὰ τῶν ἐπάνω τοῦ κατηχουμενείου ἱσταμένων ὡροσκόπων καὶ προσεχόντων, καὶ ἀκριβολογούντων τὸν τῆς ὥρας καλὸν καιρόν. Ab astrologis qui in catechumenio stantes, idoneam horam & commodum tempus obseruabant.

227. τῷ στεφάνῳ.) χρυσῷ στεφάνῳ. καὶ βασιλίσσαις εἶναι διὰ προσηγορίας.) καὶ ταῦτα βασιλίσσαις.

228. ἀλλ' ὅτι τὸ κάλυμμα τῆς αἰδοῦς.) διὰ τὸ γογγύζειν αὐτῶν κλαυθμοὺς καὶ ὀδυρμοὺς ἐποίει, καὶ στεναγμοὺς μεγάλους ἐξέφερεν ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ. Alter de impudicitia, alter de impudentia & immodestia in singultibus & ructibus uidetur loqui. Nam barbara hæc non satis intelligo.

230. οὓς κυρίου χεὶρ ἠφάνισε.) ὅμως καὶ τοῦτον ὁ θεὸς συντόμως ἐκ μέσου ἠφάνισε, κἂν καὶ πολλάκις ἤθελεν αὐτὰ ἀποδέσει βραδύνειν, καὶ μακροθυμῶν ἀνέχεται. Tamen hunc quoq; Deus celeriter è medio sustulit, quanquam sæpe talionem pro sua clementia differt.

231. ἀπαιωρούμενα νήματα.) φλάμουλον κρεμάμενον, uexillum dependens. κατὰ τὸν περὶ στρύμονα.) κατὰ τὸν τόπον τοῦ στρύμονος, περὶ τὴν σήμερον λεγομένην ποπόλιαν ὡρμήσαν. εἰς τὴν ζαγοράν.) τὸν αἶμον.

233. τῶν ὅρων τῆς μυσίας.) τῶν βουνῶν τῆς ζαγορᾶς. ergo legendum ὀρῶν, montes pro finibus. ὑψιθρόνων ἀρχιφρόνων.) καὶ τοὺς μεγάλους ἀγαπῶντας θρόνους καὶ ὑψηλοὺς καὶ ὑπερηφάνους. Alter dignitatem, alter ambitionem & auaritiam nominat.

234. τῷ δὲ γνώμης ἀκρεστέρῳ.) καὶ μὴ δυνάμενος μεταβάλλεσθαι ἐκ τούτου εἰς τὴν γνώμην αὐτοῦ. ἐψελλίζετο.) ὀρθῶς λαλεῖν οὐκ ἠδύνατο, τεσσάρων οὖσα χρόνων. εἶχε δὲ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν στάσιν καθὼς γαμβρός. Nondum planè loqui poterat, quadrima adhuc. Habebat autem locum & honorem affinis.

235. περιαγκωνισμένους.) δήσαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐκ τῶν ἀγκώνων ὄπισθεν. οὐκ αἰδέσθη δὲ καὶ αὐτίκα.) καὶ ἀδιανθρώπως τὴν βασιλείαν ξυραίων γυρεύων.

236. τὴν διάλιθον στολήν.) Adde, ἔστη ἐπάνω τόπου ὑψηλοῦ ἐξαίφνης φανείς, ποιήσας τὴν νῦν λεγομένην προκύψιν. Stetit in sublimi, et subitò se conspiciendum præbuit, quæ res prospectus dicitur.

237. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐφόδιον ὑπὲρ ἅπαν.) καὶ ὁ βασιλεὺς ἐδίδωκε, καὶ τὴν ἅπασαν αὐτοῦ ἔξοδον τοῦ ἀποκρισιαρίου ἐκ τοῦ οἰκείου ἐξωδίασε πράγματος. Alter sentire uidetur, legato datum esse uiaticum ab Imperatore: alter, eum id de suo accepisse. δυοῖν δὲ τοῖν ἐκ τῆς βασιλείας.) Adde, τοῦ τε κρινικλάου καὶ ἑτέρου, &c. περίμετρος.) περίοδος.

238. καὶ κολάσεσιν αὐτουργοῖς.) ὅπου καὶ πολλαὶ γυναῖκες τὸ θανεῖν μᾶλλον, ἢ ζῆν μετ' αὐτῶν προέκρινον. Alter de uiris, alter de mulieribus loquitur. καὶ βοῦς ἐπὶ κανοῦ.) κατακλύσας εἰς λεπτά, ὥσπερ κρεάδιον, ἐκ τούτου τὰ μέλη ἔπεμπε πρὸς τοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς. γεγονυῖας γάρ τις) Adde φράγγος. καὶ μάλιστα ἦν εἰώθει τονθορύζεσθαι.) καὶ μᾶλλον ἐὰν καὶ ἀπὸ συνηθείας τοῦτο ἔμαθε.

Hæc à folio 238. usq; ad finem Operis parenthesi inclusa, sparsim annotata sunt, propter nõ cõgruentes foliorum numeros in diuersis codicibus.

[ἐκ τῶν νεκρῶν.) ἀγροικία καὶ ἄνοια τὴν καλουμένην δόξαν περιτρέχοντες, ἥ τις, φησί, σῶμα διὰ σώματος μὴ χωρεῖν. δι' ἥν τινα) δι' ἥν τινων. ἀρχεκακόν.) τυφομανής. ζουγκρατῖνος.) ζουκρατῖνος. κοπτευνάντων.) κοπτευόντων. κατατρέσας.) κατατεσίλας. In tractatu, τὰ συμβάντα κατὰ τὴν μεγαλόπολιν. στρέφεσθαι.) τρέφεσθαι. μετὰ μικρόν.) μετὰ τρίτην ἡμέραν. In tractatu, Βασιλεία ὀξεκανίου τοῦ δευτέρου. ἀδυϊστέρον.) ἀφροδιστέρον. διασπαράξαντες.) διασπαρόντες. ἀνάκειθον.) ἀνάκειθις. γνωσθέντες.) γνωσθέντες. In tractatu, Βασιλειῶν σύγχυσις. αἰναιδῶς.) ἀδιδῶς. περιτρεχομένου.) περιτρεχόμενος ἅπας. ἔρραν.) αἶραν. In tractatu. συμβάντα μετὰ τὴν ἅλωσιν. ἐπιβουλα.) βουζαλα. χίουσι.) πίνουσι. πύργων.) τοῖς ἀσήμοις μάλιστα.

In imperio Balduini.

ἀγρόχους.) ὑπὲρ θαλάσσης. κατεκαύχιμος.) καυχίμος. κύβον.) κύμβον. φιλοπόλει.) φιλοπλώει. ἐκ πλαγίτζες.) ἐκ πράτζες, pòst etiam ἐκ βράτζες. ἀπομάζων.) ὀνομάζων. ὀπῶν.) τὰς ἀκοάς. κρατουῶντες.) κρατουμένοι.]

τὰς νάβυς.) Adde, αἵ τινες περὶ τὸν σκάμανδρον ἦσαν, Scamandro finitimæ.

239. καὶ χώραν ἐκδιδάσκεσθαι.) καὶ πρόνοιαν ποιούμενον πρὸς τὸ τρέφειν ἀνθρώπους ἑπτακοσίους. αὐτὸς δὲ πάλιν ἵνα ὑποτάσσηται τῷ βασιλεῖ καὶ ἀποδέχηται, ὅπου ἂν ὁρισθῇ. Ita se rationem illius esse habiturum, ut homines 700. alat, sic tamen, ut ipse uicißim pareat Imperatori, & eat quò iubeatur.

240. ὁ τῆς ἀρχῆς ποδαλεῖχος.) καὶ διὰ τὸ ἐπιτεθὲν παρ' αὐτοῦ κεφάλαιον εἰς τοὺς ναύτας, τὸ νῦν λεγόμενον ἀντίναυλον. Et propter censum ab eo nautis impositũ, quod nunc antinaulum dicitur. τοῖς πρὶν ὑπηρετῆσαι δεσπόταις ἀθερίζοντας.) τοὺς πρώην ὄντας αὐθέντας αὐτῶν, ὡς οὐδὲν ἡγούμενοι. Veteribus suis dominis pro nihilo habitis. εἰδὼς γίνεσθαι, φῶς μὲν ὀφθαλμοῖς.) Si cui deliciæ placent, is fruatur his: Qui sciret omnia fieri omnibus, clara lux oculis, spiritus uitalis, qui per nares attrahitur, planè Perozi margarita semper Imperatoris auribus appensa, tanti precij habita, quanti uniuersum Imperium, aut potius uelum uersatile, & Argus multioculus, & centimanus Briareus, &c.

241. σίγξας.) Adde, καὶ τὸν στρυμόνα. τὴν ἡλικίαν συνεσταλμένος.) μέτριος. μὴ συμφρονήσαντες μέν.) ὁμογνωμονήσαντες μέν, μὴ θελήσαντες δὲ ἀκολουθῆσαι αὐτῷ, &c. Alter negat eum consensisse, alter affirmat: sed sequi illos noluisse, mutato consilio. Notabis, ἀκολουθῆσαι αὐτοῦ, pro αὐτοῖς. huiusmodi ἀντιπτώσεις & insolentes constructiones non librario, sed linguæ corruptæ uidentur ascribendæ. ἅτε ἀνύλεις.) ἅτε ὁμαλεῖς, &c. ἐκλύεται, dato iureiurando dimittitur. στρούμμιτζαν.) στρούμπιτζαν. τοῖς ἐκ γειτόνων.) τοῖς πλησιάζουσιν ἀνεχόμενος. θραυλῆσαι.) εἰς τὸ πεζίδιον πεσόντες.

242. καὶ οἱ μὲν ἐκλιγορῆσαι.) καὶ οἱ μὲν τοὺς ὅρκους τῆς γυναικὸς ἀνέφερον τῷ βασιλεῖ, καὶ ἔλεγον. Ac alij iusiurandum mulieris ad Imperatorem perferebant, &c. τὴν φθορὰν ταραχὴν ὑποφαίνων.) καὶ προσποιούμενος μὴ βλέπειν αὐτήν, eam uidere se dissimulans. μὴ μέν τοι γε καταπιμπράμενος.) καὶ σβεννύμενος. ἀλλ' οὕτω δὲ διασείνως.) Adde ἀτίμως, per ignominiam.

243. πάντα κάλων.) πᾶσαν μηχανὴν κατασκευάσαντος καὶ οἰκονομήσαντος. καὶ πάλαι μὲν ἐκρεόργοντα.) ἐπεὶ καὶ πρότερον μὲν βραδέως ὡμίλει αὐτῇ. Cum prius etiam eius consuetudine segnius uteretur. τὸν καθ' ἡμᾶς πρωτέα.) οὗτος γὰρ ὁ ἡμέτερος ἀρχηγός, ὁ πολυτροπώτατος ἅμα καὶ ποικιλώτατος ἄνθρωπος. Hic enim noster princeps uersutissimus & callidissimus homo. ἣν ἂν οὖν τις τῆς δόξης ταύτης.) καὶ εἶχεν ἂν τὸν θρόνον μέχρι καὶ τέλους αὐτοῦ, sedem illam usq; ad obitum tenuisset. λαμπρῶς.) ἐντίμως.

244. ἀπολέγδην.) ἐκλεξάμενος ὁ βασιλεύς.

245. πτῶμα.) γελοῖον πτῶμα, ridiculus casus. τὸ δυνάστειον ὑποπτεύμενοι.) ἀλλὰ τοὺς ἐνδόξους καὶ περιβλέπτους περιέχοντες ἐάν ποτε ἐνδυναμοῦνται, καὶ πολλά, &c. φροντίσειν τοῦ τῷ φίλῳ ἀντιπάχθεις.) ἡ σὴ δὲ ἀγάπη πάντως δέξεται αὐτόν, &c. Tua charitas omnino eum accipiet. ὅμαδος ἀνθρώπων.) περὶ τὴν συνήθειαν ἦν σύναξις τῆς ὅλης χώρας ἐκεῖ. Tota prouincia de more ibi conueniebat. ἐκκινηρυπῆσαι.) ἐχάλασε.

246. πίλεκυν ἐγχείριον ἔχων.) δίστομα καὶ ἀξιναρεῖα τὰ ἐγχείρια ἀνὰ χεῖρας, ὅπως κόπτειν ξύλα, καὶ ἰσχυρὰς ἅπτειν καὶ θερμαίνεσθαι, τοὺς τούρκους δὲ ἐκκαλεῖν ὥσπερ ποιεῖν, &c. Alter ait, Sultanum Turcos suo exemplo ad iuuandos captiuos incitasse: alter, eum captiuis secures dedisse ad ligna cædenda, & Turcos ea re prohibuisse. οὐδὲ πρὸς τὸ πολλαπλάσιον.) ἀλλ' οὐκ ἐν ἀνάγκῃ ἢ βίᾳ, sine ui & coactione. οὐχ ἑάλωσαν.) ἐγλίτωσαν, καὶ οὐκ αἰχμαλωτίσθησαν. ποιμνίτους.) πιστοῖς. τῶν τοῦ βάθους ἐξαναστάντες μερῶν.) οἱ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ λεγομένου βαθέος ῥύακος. περὶ κύκλον εἰσὶ καὶ περίοδον.) περὶ τὴν τῆς σελήνης ἔκλειψιν. Dubium, utrum de lunæ eclipsi, an diminutione loquatur. πυρσοὶ λάβροι.) διακαεῖς. περὶ μόνα τὰ καθάρσια.) ποτίζων μόνον βουλήματα, καὶ καυχωμένους διὰ αὐτῶν τὴν βοήθειαν τοῖς ἀνθρώποις παρέχειν. οὐχ ὁ μὲν, ὁ δὲ οὔ.) οὐχ ὡς καὶ ὡς. καὶ δέος.) καὶ φόβος ἦν περὶ τοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς.

247. οὐ περίπυστον.) Adde, καὶ διαβόητον ἄκουσμα. ζηλωτόν.) φθονουμένη.

248. οἷα τεθέαται.) οἷα οὐδεὶς ἀθεώρητος. αἰδοῦμον.) δυνατώτατον ἐν τρόπῳ ἦν. ἁμάξας ἀγωγούς.) ἁμάξας συνάξαντες καὶ περιφράξαντες, καὶ τούτων ἐπάνω πύργους ποιήσαντες. Coactis & circumseptis curribus, in quibus turres struxerunt. ξαχνιδύτης.) μοναχός.

TOMVS TERTIVS ALExij Angeli.

249. τυραννεῖον.) Adde, καὶ κάθισμα, & sedem. συνεπτυγμένας.) συγκεκολλημένας σχίσμα μέσον ἐχούσας. Compactæ, & in medio fissæ. αἰγίλιψ.) πέτραι ὁμαλαί. ἀπρόσβατος.) ἀπίαστος διὰ τῶν χειρῶν. ἀξιοῦ.) ὁ νῦν Βαρδάριος λεγόμενος. οἰκητήριον.) ἀπέμβισμα καὶ σωσίτιον ἀφρόντιστον.

250. τὰ ὑπὸ τῆς θεραπείας.) καὶ τὰ τοῦ κελλίου αὐτοῦ παιδόπουλα.

251. οἱ τειχομαχούμενοι Βλάχοι.) ἔλεγον δὲ, καὶ διεβεβαιοῦντο μετὰ ὅρκου οἱ στρατιῶται, ὅτι οἱ ἐξ ἑτοίμου εἴχομεν τὰ πρὸς τὸν χαλασμὸν τοῦ τείχους ἐπιτήδεια ὅπλα, καὶ ἐδίδοντο ἡμῖν, &c. Quod alter hostibus attribuit, hic militibus ascribit. ἐφισώς.) βάλλων εἰς τὴν σφενδόνην, καὶ ῥίπτων ταύτας. τὸν μισθὸν οὐ χορηγούμενον.) τὰς ῥόγας αὐτοῦ κρατηθείσας. αὐτοπαγέας.) ἐρριζωμένας, firmas, solidas. προσαρασσόμενοι.) κρούοντες.

252. οἴνου δοχεῖα.) βούτζια δίκορα, ἔχοντα πέτρας ἐντός, dolia uacua, saxis impositis. συμφαγωγόν.) σύντεκνον καὶ πληρωτὴν τοῦ γάμου. μακεδνίκιν.) βράκιν. δυνάστης ἐθνῶν.) πλησιαζόντων αὐτῷ ἐχθρῶν. σταδιοδρόμων ἵππων.) ξυλοκοντάρια ἢ ἐγκεράσματα τῶν ἀλόγων. ἑκὼν παραδράμοιμι.) γινώσκων οὐ λέγω.

254. τοῖς φιλικοῖς ἐντυχόντες.) καὶ ὡς ἑτοίμους ἔχουσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν θεῖναι ὑπὲρ τοῦ κέρδους αὐτῶν. Alter de pietate in populares, alter de auaritiæ temeritate loquitur. σμολεφίον.) καὶ τὰ περὶ τὸν πάνακα ποταμὸν πλησιάζοντα χωρία, & agrum Panaci fluuio uicinum. μακρῷ κακίον.) χεῖρον καὶ χειρότερον ἀεί ποτε γινόμενον.

256. καὶ πρὸς τούτοις, ὡς οὐδ' ἐν ἕτερον ὕδωρ.) οὐδὲ γὰρ ἄλλο τι τὸ μεταλαμβανόμενον ὕδωρ, ἢ, &c. φύραμα.) Adde ζυμοί. ἀθανατισθὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ.) ἀθανατισθὲν τοῦ θεοῦ σῶμα, absq; ὑπό. γεγραμμένον.) Adde σώματι. μορφώματα.) μεταμορφώματα. δόσιν.) μετάδοσιν. πρὸς τὰ μετέχοντα.) πρὸς τὸ μετέχοντα. τὰς οἰκείας.) Adde ἐλαττοῦν. ἐναπομόργνυσθαι.) ἐναπομίγνυσθαι, uitio librarij, ut opinor, nisi barbarum sit. μαρτυρίας.) Adde, ταύτας καὶ ἄλλας πολλάς.

257. τὸν γὰρ ἀλέξιον δείσας.) τὸν γὰρ ἰβαγκὸν μετὰ τοὺς φρικώδεις ὅρκους συμπληρωθῆναι, πέμψας ὁ βασιλεὺς ἕνα τῶν ἱερέων αὐτοῦ, μετὰ τοῦ θείου καὶ ἁγίου εὐαγγελίου ἀλλαγμένον, ὡς * ἵνα αὐτὸν φέρῃ πρὸς τὴν αὐτοῦ εὐλογηθῆναι ἐγγόνην. Dato iureiurando quodam ex sacerdotibus suis cum sacrosancto euangelio ad Ibancum misso, ad consecrationem neptis suae accersendum.

*ἵνα

258. εὐδαίμονας.) μεγάλας. κοππατῖνος.) κοτπατῖνος.

259. ὡς ἀφθονίαν.) πρὸς τὸν ῥῆγα ἀφθονίας. εἰ ῥοῦς.) ῥύσει. καὶ ὡς κῆπος ἀλκινόου.) καὶ ἦν τοῖς πολίταις πᾶσι, καὶ τοῖς ἐν ἀγορᾷ εὑρισκομένοις ὡς κῆπος χρυσοῦς, καὶ τοῖς πᾶσι δανείζων, καὶ κυβερνῶν τὰς πραγματείας πάντων. Erat ciuibus omnibus & circumforaneis instar horti aurei, omnibus mutuabat, omnium negocia procurabat.

260. ἆθλον ἀσεβείας.) καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ὀλίγα ὑπὲρ τῶν κόπων αὐτῶν, τὰ δὲ ἐπίλοιπα, ὡς πιστὸς δοῦλος, &c. προσέφερε διὰ τὴν ἐξουσίαν αὐτῷ δωρήσασαν. Pauca eis pro laborib. suis dabat, caetera tanquā fidelis seruus, etc. ei offerebat, cuius liberalitate potestatem illam obtinuerat.

261. συμπλέκονται.) Adde, μαχόμενοι μετ' αὐτοῦ τὴν ὅλην ἐκείνην ἡμέραν. Ac pugna per totum illum diem durauit. μεμυκότα τὼ ὀφθαλμώ.) καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνεῳγμένους ἔχουσι. Apertis oculis.

262. φραγγόπουλος.) φράγκον παῦλον. ἐκ φάσσου.) ἐκ ταίας. κεφαλουῦντα.) κεφαλουῦνταν, accusatiuo (quod his barbaris frequens est) in nominatiuum mutato. μνᾶς ἀργυρείου.) Alter addit ἀσήμου, non signati. οἱ ἐκ κομνηνῶν.) Alter addit ἀγγέλων, Angeli Comneni. παρ' ἡμῖν μένων.) καὶ ταῦτα ἐξουσίαν ἔχοντες πρὸς τὸ ποιεῖν τὰ τῆς βασιλείας ἄξια. Praesertim cum ea liceret illis agere, quae decerent Imperium.

263. ἀπελθῶν.) τὰς ὥρας παρασκόπει. μέχρι βηματίζει.) μέχρι μετακινήσεως μικρᾶς, in mutationibus locorum uel minimis. ὁ ὑπὲρ τῶν ἡμερῶν.) ἡ παρασκευή. κλίνης.) κελλίον τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ πάντως.

264. τῆς ψυχώσεως.) ὡς πολυπλοκὰς καὶ συνουσίας ἀνδρῶν ἀγαπῶσα. Vt amplexibus & congressibus uirorum dedita. βόλκος.) βίλκος. πυρράπλευρον.) ἴσον τοῦ χαντακίου.

265. ἀπεγνωκὼς οὖν τὸν βελτίω.) ὅθεν καὶ ἀπεγνωκὼς γράφει πρὸς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ τὸν χρύσον, &c. Itaq; desperatis rebus ad Chrysum affinem scribit. Vnde in altero codice distinctio ponenda uidetur hoc modo: ἀπεγνωκὼς οὖν, τὸν κηδεστὴν μέτεισι χρύσον. Quare desperatis rebus, cū Chryso affine agit. ἀργυρέων καὶ χρυσέων.) ἀντὶ τῶν βλαττίων, καὶ τοῦ ἀσήμου, καὶ χρυσαφίου, καὶ ὑπερφασύλας, &c. χειρόνεξ.) τὰς χεῖρας ἔχων ὡς ὑπηρεσίαν ζωῆς. ἀνουπολίτην.) οἰονεὶ πολίτην. πρὸς ἰωάννην.) ἐπλήρωσε τὴν ὀργὴν μετὰ τῶν βλάχων.

ΤΟΜΟΣ Γ, ΤΗΣ ΑΛΕΞΙΟΥ Βασιλείας.

266. γαίσων.) τῶν ἰδίων γῆς. ἐλεύθερον.) ἦν ἐλεύθερος ὢν διὰ παλατίου διάγων.

267. πυρρὸς μὲν τὰς ὄψεις.) ἄνθρωπος τὸ εἶδος πυρρὸς καὶ γηραιὸς ὑπὲρ ἅπαντας, παλαιὸν κακὸν καὶ δοκόσοφον. Homo ruffa facie, natu maximus, ueterator insignis, opinione sapientiae tumidus. Multum interest inter πυῤῥὸν & πηρόν. sed fuisse caecum, ex iis quae sequūtur pluribus in locis apparet: quāuis non iniuria mireris, quomodo eques effugere potuerit in pugna Blachica.

268. γέφυραν.) καμήλων ὀνομαζομένην γέφυραν, camelorum pons.

270. ἀχρειώμενα τὰ βασίλεια.) πλὴν καὶ οὗτοι διὰ τῶν μηχανημάτων ὧν ἐποίησαν, λίθους καὶ αὐτοὶ ῥίπτοντες, κατέλυσαν τὰ παλάτια. τῶν πετρῶν.) τοῦ κάστρου τῶν πετρίων λεγομένων. πῦρ φύσασι.) βάλλουσιν ἴσα ὡς τὰ ὀσπίτια. μηδεμιᾶς ἀφορμῆς.) μέχρι τῶν τειχῶν ἀνασυμβῆσαι τῆς πόλεως. ὅσα καὶ σῶμα.) ὥσπερ καὶ τὸ σῶμα, ὅτι κρεῖττον διὰ τῆς ἀνθρωπείας ἀσφαλίζεσθαι, ἢ ὑπὸ τῆς ἀνθρωπείας κυκλωθῆναι καὶ καταβληθῆναι.

272. οἱ δὲ ἔτι τι τῶν προσδοκωμένων, ἀπὸ τῆς πόλεως ἠνύχμωσαν.) Non satis assequor, utrū ea fecerint quae expectabantur, an non fecerint. Hoc loco uetus codex mutilus est, duobus foliis execctus. ὡς τὸν φύλαρχον.) τὸν ἐκ μικρᾶς ἡλικίας δυστυχήσαντα, πρὸς τὴν βασιλείαν ἀναβιβάσαντος.

273. φραγγίσκον.) φραντζίσκον, οἱ καὶ φλαβίονες. ὁπόσον καὶ ἰδεῖν.) καὶ τοιοῦτον μὲν κακὸν, ὅσον ἐβούλοντο ποιῆσαι τοῖς σαρακηνοῖς, οὐκ ἐποίησαν.

274. ἀκροτηζόμενοι.) καθάπερ ἄστρα. τὰς ἔξωθεν.) Adde τῆς πόλεως, suburbanas. πρὸς δύμας.) Sic ambo codices habent: sed puto δυσμὰς legendum, nisi fortè sit loci proprium, uersus Occasum. ὤμοι.) αἲ, αἲ μοι καὶ φεῦ ὡς τοὺς λαμπροτάτους μου οἴκους καὶ περικαλλεῖς. Heu, heu, splendidissimas & pulcherrimas aedes meas. ζηλωτάς.) αὐτὰς φθόνου παρὰ πάντας, minimè inuidiosas. ἐμπρησθεῖσαν.) οἱ τὸν γεγονότα ἐμπρησμὸν ἐκ τῆς αὐτῶν διαχαράττοντες ὄψεως, ἐκδεξάμενοι. Qui illud incendiū suis uultibus repraesentabant.

275. διψάσι δηχθέντες.) οἱ πυρεκτικοὶ ὥσπερ τῆς δίψης κορεννύονται, οὕτω καὶ οὗτοι, &c. καὶ τὰ ἤθη τούτων ἀναμασσόμενος.) παίζων μετ' αὐτῶν, καὶ σφονδύλας κρούων αὐτοὺς, καὶ οὗτοι πάλιν αὐτόν. συγκραιπάλα.) συνευωχοῦντο μετ' αὐτῶν, καὶ δύο ἡμέρας πολλάκις ἐποίει παίζων τάβλιν καὶ ζάρια. τὸν μονάρχον ἐφαντάζετο.) ὑπὲρ τοῦ μόνος βασιλεῦσαι. τῶν ἔω.) Adde, καὶ ὁρίζεσθαι. ὡς λεβηρίδα.) ὡς πιτυρίδα, καὶ ἀνακαινισθήσεται ὡς ἀετός. Tanquam furfures, & renouatum iri ut aquilam. θεοείκελον.) θεῖον καὶ ἀγαθόν.

276. συνεκαλεῖς.) τὰ λαβράκια καὶ τὰ μεγάλα ἄλλα καὶ λιπαρὰ ὀψάρια τρώγοντες μετ' ἐκείνου, καὶ τὸ τριγλιανὸν καὶ σάμιον κρασίον πίνοντες μετ' αὐτοῦ ἀκρατῶς, τὰς ἐκστραμβουλισμένας χεῖρας ἐκείνου. σιμοῦ.) ἀγριόχειρον. ἱππικῷ.) ἱπποδρομίῳ. δὴ ὁποίας ὕλης.) ἐκ πάντων τῶν χρωμάτων. μίτρα δ' ἀρίστη.) ἐζωσμένος ζωνάριον πλατυκὸν, περισφίγγον αὐτόν. ὁ ἐλισσομένη σπεῖρα.) πεπλεγμέναι σπεῖραι καὶ κατεσχεμέναι στρογγυλοειδῶς καὶ χρυσίζουσαι.

277. τὰ χρύσεα.) καὶ τὰ ἅγια σκεπάσματα τὰ πολύτιμα, τὰ ἐκ σύρματος χρυσοῦ ὄντα, τά τε μανουάλια καὶ κανδήλας. ὡπλίσθαι.) ἀρματωθῆναι ἄνθρωπον, ὃς πρὸς αὐτοὺς ὅρκους καὶ ὑποσχέσεις μεγάλας ἐποίησεν. iureiurando obstrictum, & magna pollicitum. τὰς ὀφρῦς.) ὃς ἀπὸ τοῦ τὰ ὀφρύδια ἔχειν δασέα, καὶ ἦν σειρωμένα ἐπάνω τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ κρεμάμενα, &c. τοῦ βήματος.) κλήρου.

278. πτοῶν.) ψυχορραγῶν καὶ πτοῶν. δυσχεράσι λήμμασι.) Adde, βλέπων δὲ καὶ τὰ ἔμπροσθεν κακά. Considerans malis impendētibus. ὡς τὸ σκήνωμα.) ὡς τὸ σκοτεινὸν τῆς βασιλείας κελλίον ὅπερ ἦν παρ' αὐτῇ φιλότιμον.

279. καὶ ὕβει πᾶσι τὸν εὐεργέτην ἐν τοῖς μετεώροις αἰῶνας ἀναβαλλόμενος.) Denique benefactorem ſubinde in Meteoros ſecula procraſtinans. μετέωρος αἰὼν, ſi ſcriptura non fallit, uidetur prouerbium aliquod recentius eſſe, ut alioqui Tithoni ſenectus celebratur. τὸν τρόπον φρονηματίας.) ἐν τρόπῳ φρόνιμον δοκοῦντα ἑαυτόν. Aliud eſt φρονηματίας, aliud φρόνιμος, ſed barbaries uocabulorum uſum deprauaſſe uidetur. τὸ αὐτόματον.) τὸ ἀπροσκέπτως ἀποφαίνεσθαι, ſtatim pronunciare. αὐτόθεν.) ἀφ' ἑαυτοῦ. κνεφάλῳ.) ψηλαφῶν. ἀμελέτητον δέ.) μὴ γινώσκων δὲ νόμους κείμενος ὁ ἀνὴρ, πολλὰ τῶν οὐ πρεπόντων ἐποίει, καὶ σφαλερῶς ἔκρινε. θέλων δὲ καὶ μεγαλεῖα τῶν πρὸς αὐτὸν ἐρχομένων προτιμᾶσθαι, ἔν τε ταῖς εἰσόδοις καὶ ταῖς ἐξόδοις, ποδαγρίαν ἐσχημάτιζεν ἔχειν, ὥσπερ εἰ ἀνθρώπους ἔβλεπε ἀνοήτους, καὶ τὴν γνῶσιν εἰς τὰς πτέρνας αὐτῶν ἔχοντας. Is uerò ut qui leges iudiciorum ignoraret, multa praeter decorum agebat, & perperam iudicabat. ac dum prae nimia ambitione quenquam in aditu aut abitu praeferri ſibi recuſat, podagram ſimulat: quaſi uerò cum hominib. obtuſi ingenii res eſſet, qui cerebrū in plantis geſtarent. οὐκ ἐπιχωλεύς.) ἐκ γήματος, ἀλλὰ διασφαλῶς εὑρών.

280. κοῖλος.) φωνὴν βραχεῖαν ἔχων.

281. ὡς ὄφελόν γε.) ἄν ποτε ἵνα καὶ ἐπεντίζοντο καὶ ἠφανίζοντο. τὴν βασιλείαν ἐσκυλευκότα. καὶ τὰς ἐκεῖσε τούτους καταλύσαντα. ἐπώνυμος τοῦ ἀρχηγοῦ.) καὶ ἀμφότεροι Θεόδωροι καλούμενοι. ἐκ δὲ κλήρου.) κλῆρον οὖν βαλόντες. καὶ τοὺς σείοντας.) καὶ τοὺς Βαράγγους δὲ καὶ τὰς ἡγεμονίας. γίγας ἐννεόργυιος.) Ingentibusque nouem ſummis diſtabat ab imo. καὶ αὐτὴν δὲ τὴν κόρυν.) Talem galeam Baſileae uidi, qualibus olim in concurſionibus equeſtribus Germanica nobilitas uſa eſt, tanti ponderis armis circumſepta, ut nunc à multis uix ſuſtineri poſſe uideantur. ταῖς χρυσείαις χρυσαῖς πύλαις.) Leguntur quidem apud Zonarā χρυσαῖ πύλαι, ſed hic haud ſcio an τὸ χρυσείαις abundet. Et paulo pòſt pro τῶν πολλῶν, legendum uidetur πυλῶν, non uulgi, ſed portae propugnaculum.

282. ἄμοιρα λ.) φεῦ μοι εἰς τὴν κατάπτωσιν. τιμαλφῶν δοχεῖα.) δισκοποτήρια. σίτου κανᾶ.) σκουτέλλια καὶ πινάκια.

283. πλοῦτος.) πλῆθος. ἔμπλεα.) τὰς συρματείνας πεδίας καὶ χρυσᾶς. τὸν τοῦ βήματος θριγκόν.) τὸν θεῖον τοῖχον καί. πύλας.) ὡραίας πόρτας. τοὐναί.) Adde μέχρι καὶ τοῦ ἄμβωνος, uſque ad ambonem. Caeterùm, ἄμβων παρὰ τὸ ἀναβαίνειν dici uidetur, locus uetuſtique templi editior, ſiue ſuggeſtum, ſiue gradus, ſiue chorus, (ut uulgò appellantur) ſiue ſuperius ambulacrum, **die porkirchen.** διαλελιθωκότα.) ἐγλιθωθέντα. γοητειῶν.) μάγια καὶ μαντευτήρια. ὀλολυγαί.) τασεισμοί, διαχωρισμοί. ἐξέδοσι.) χαμαλισμοὶ οἱ παρηλλαγμένοι. ξυρᾶσαι.) ξυριζόμενα. διαταγμάτων.) διηγμάτων ἢ φυτολῶν. αἰδεῖσθαι γυναικείων.) μὴ βλέψαι γυναῖκα ποσῶς.

284. λογοποιοί.) ἀληθῶς λόγους μόνον λαλεῖν ἐμπαθοῦν. ἐπινώτιον.) ἐμπεδοῦν. τοῖς φορτηγοῖς.) τοῖς μακροῖς τῶν ζώων τὰ μακρότατα διεσώρευσαν. pro μακρότατα legendum uidetur ἁγιώτατα. Per μακρότατα ζῶα intelligis mulos, aſinos, equos: per τὰ ἁγιώτατα, ſacrū ornatum. quanquam Byzantinus codex habet τὸν πανάγιαστον, ſanctiſſimum. ſiue puriſſimum, hoc eſt Chriſtum. ſicut & paulo antè pro μαργαρίτην χρυσοῦ, Herilis codex legit χρυσοῦν, per appoſitionem.

285. γλαυκό.) μάτιον. πολιοί.) ὀλίγοι. μίλαμα.) γέμμα. φυλάκτημα.) τροφή. δυνάμεις.) δαίμονας. σκηνίασιν.) ἵνα προσκυνήσωσί σε. πιναρὰ καὶ αὐχμηρά.) ἱμάτια κατατετριμμένα καὶ ἐμπεπλυμένα. ῥυπῶσι χαλαραῖς.) καὶ τὴν ὄψιν ὡραίαν καὶ τὴν πολιὰν ἔχοντα πρότερον, ἄρτι ὡς χαλαρὰ καὶ κατόχρεα διαφθειρόμενα τὰ μάγουλα. τὸν χοῦν.) τὸ χῶμα. τῶν αὐλαίων.) τῆς αὐλῆς σου, καὶ τῆς κατοικίας σου. κεκμηνοῦ.) Sic habent ambo codices, quaſi nominatiuus ſit ὁ κεκμηνός. καινουργός.) ἀνακαινίζων σε. αὐχμηρόν.) πέρα τῆς γῆς. φαντομάτων.) ἀγγελικῶν ἐξοδευθέντων. φθόρας.) ψήφας. περὶ σὲ ψυχῇ.) περὶ σοῦ τῇ ψυχῇ δεδεμένους, ut ij qui animis Deo ſunt connexi. ὑελίνοις ἄγγεσι.) ἐν δικτύοις διατμημένοις, uitreis laqueis.

286. ἐπνιζε.) ἐπαίδευσε. ἀφοσιωτέον.) καταπαύσω. νικῶσιν ἐλάσας.) ξυμμαῖοι. ἔρξον καὶ οἱ μέζειν.) φθείρεσθαι καὶ θνήσκειν. λωβᾶται.) κατεδεῖξατε. τοῦ ἀνεδοκῆσαι.) τοῦ μὴ ἀποδοκῆσαι. ἐπιστρέφου.) ἐπιστρέφου καὶ ζωοποίει. ἀλλὰ καὶ τοῖς θηρίοις τοῦ καλάμου ἐπιτιμᾷ.) etiam beſtias calami increpat. Poſſunt intelligi uermes, à quibus eroduntur. ſed uidetur ſubintelligi ὁ φοῖνιξ, quem ſenſum in conuertendo ſum ſecutus.

287. καλλιελαίαν.) καλλιέλαιον ἡμῶν ἀρετῆς τε καὶ πίστεως εἰς τὰ αὐτῶν ἤθη ἐγκεντρισθῶμεν καὶ τάξεις. ex olea uirtutis, & fidei noſtrae in eorum mores atque ordinem inſeramur. ἐξορχούμενος.) ἐκφαυλίζων.

LIBER POST VRbis excidium.

288. συγκροτηθέντων.) συναχθέντων. ὑπτιότης.) χαύνωσις. οἰκουρότης.) οἰκουρία. δυσπότμους.) κακοθανάτους.

289. κατὰ συμμορίας.) κατὰ γενεὰν καὶ συγγένειαν συναχθέντες. ῥακίοις.) ῥακία διερρηγμένα φοροῦντες καὶ παλαιά. ἐπιφαυσκούσης.) ἡμέρας τὸ φῶς ἐλθούσης. ὑπόστεγον.) τὴν γὰρ καμάραν ὑπόστεγον. ὕψος.) πλατυσμὸν καὶ ἔδαφος. ὁ γὰρ ἄμαχος.) λαμπρὸς ἡμῶν οἶκος, ὁ τῷ κάλλει καὶ τῇ εὐμορφίᾳ καὶ τῷ ὕψει ἀδιήγητος. ſplendida noſtra domus, elegantia, pulchritudine & altitudine ineffabili. τύπος ὀχυρός.) μοναστηρίου τύπος. τὰς συνήθεις.) εἶχον ἕνα συνήθη γνώριμον, ἐν τῷ οἴκῳ μου ἐρχόμενον πάντοτε μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν παίδων, καὶ λαμβάνοντα τὰ χρήματα ἢ ἀδελφοὺς ἐπ' ἐμέ.

290. χρυσοῦ τοίνυν ἐκείνου.) Adde συμβούλου. περὶ βραχέος.) ὀλίγους. ὑπομασθίδιον.) μετὰ φασκίας βυζαίνον βρέφος. χαμηλόν.) καὶ ἡ ἡμέρα ψυχρὰ καὶ χειμερινή. παραξιφίδα.) παραμάχαιρα. κομμώσιον.) ἐφθιασμένον ἢ κοκκίνου ὄν ἐπίθεσιν πρότερον. εὐπλόκαμον.) καλλιπρόσωπον καὶ καλλίτριχον. περὶ πέλματος.) ὑπὸ τῶν πελμάτων τοὺς πόδας βαρυνόμενος ἴσως, ἐκπεπληγμένος πρὸς τὴν αὐτῆς βοήθειαν. ὡς εἶχον.) ὡς ηὑρέθην. ἱλασίμοις.) ἐλεειναῖς καὶ ἱκετηρίοις.

291. ἀνεδόμην ἐπιβρωμώμενος.) ὡς γάδαρος ἀγγαρεύων. ἱκέταις.) παρακλήτορσι. εἰ μή γε δὶς τοῖς πολεμίοις ἐκτρυγῶντι τὸν ἔλεον.) μή γε rectius legi quàm μήτε, uetuſtius codex declarat, cuius haec uerba ſunt: εἰ μὴ δέ τι ἵνα ἀποτρυγῶντι τοῖς πολεμίοις τὸν ἔλεον, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐν ἡμέρᾳ ἐχθροῦ. &c. Vnde apparet, etiam pro ἐκτρυγῶντι, quod ab ἐκτρυγάω formatur, legendum eſſe ἐκτίνοντι, ab ἐκτίνω, quod idem ualet quod ἀνταποδιδόναι.

ἐνδοῦναι. ἀσπανιώτερον ὄραμα.) ἀκριβέστερον θέαμα. ξυνὰ ξύλα.) τὰ χάρβαλα ταῦτα καὶ ἐσχισμένα ξύλα. λειπόμενα.) ἐναπολειφθέντα ἅγια λείψανα. ὀσφυῖ.) ζώνῃ.

292. πολλοὶ δὲ καὶ ἀνομίαν ὑπολαμβάνοντες.) Sic in duobus codicibus, haud ſcio quàm rectè, legitur. Vetuſtus paulo clarius: πολλοὶ δὲ καὶ ἀνομοῦντες παρανόμως ἔλεγον, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς, ὁ πλουτίσας ἡμᾶς. σηλυβρίαν.) σηλυμβρίαν. Etiam apud Demoſthenem noſtrum hæc uox aliàs cum, aliàs ſine μ ſcribitur: ut & ἀρύμβας & ἀρύββας. quod accidere uidetur propter literarum β & μ notas, alicubi non diſsimiles. ἀρθρέμβολα.) μάτι ἐστραγάλους ὑπὸ τῶν μελίγγων ἡμῶν θέντες. οἱ δ᾽ ἀγροῖκοι.) οἱ τῆς σηλυμβρίας δὲ χωρῖται καὶ χυδαῖοι: Selibryani agricolæ, & plebeij homines. ἐπικαρπόμενοι.) ἐγέλων μᾶλλον καὶ παρεβίβαζον ἡμᾶς τοὺς ἐκ τῆς πόλεως. τὴν γὰρ ἱματίων τὰ πλατύσημα.) τὰ γὰρ τῶν γυναικῶν χρυσᾶ ἱμάτια. ὀθονοσκεπεῖς.) καὶ τὰ χρυσοΰφαντα σεντόνια, σάβανα καὶ προσόψια. ἐδίδοσαν.) καὶ ἐδίδουν αὐτὰ ὡς δῆθεν ὑπογράφεσθαι: porrigebant, ut eis ſubſcriberetur ſcilicet.

293. ἀπλωμακότους.) ἀπληλωνακότους. Vtrumque perperàm eſſe ſcriptum arbitror, neutrum certè intelligo. Vetuſtus codex habet, ἕτεροι δὲ τὰς ὑβρισθείσας ὑπ᾽ αὐτῶν γυναῖκας εἰς τὰ ἄλογα ἀναβιβάζοντες, καὶ ῥοῦχα μακρὰ ἐνδύοντες, καὶ τὰ μαλλία αὐτῶν εἰς ἕνα πλόκαμον πλέκοντες ὄπισθεν, διήρχοντο. κυάμοις.) ἀλληλεσμένον ὀσπρίων. σκοροδων.) σκόρδων. εἰς ἕδρας καὶ.) εἰς ποδαρούλια καὶ σπατίδια κατεσκεύαζον. τὸ μαχὸς τῆς ἁλύσεως.) κρέμασιν μίαν. ἱερατικῆς.) ἱερατικὰς, ἤγουν διοικοπεστικεία. ἀναίμακτον θυσίαν.) τὴν θυσίαν ἐμβαλῶν, ἤτοι τὸν δεσποτικὸν ἄρτον. πηρὸς ὤν.) μὴ βλέπων ὀφθαλμοῖς καλὰ, &c.

294. ὁ πηρὸς.) ὁ τοὺς τοῦ σώματος ὀφθαλμοὺς τυφλός. κακουργῶν ἐκτρόπαια.) καὶ πολλὰ κακὰ εἶχε, ἵνα ποιήσῃ πρὸς τοὺς βενετίκους, ἐὰν μόνον δυνηθῇ: malefacturum Venetis, modò poſſit. προσκεχηνότα.) ἐγίνωσκε γὰρ καὶ τὸν Βαλδουῖνον, ὅτι διὰ λόγου ὑποτάσσεσθαι αὐτῷ ἔμελλε. Norat enim, ſe illum perpetuò dicto audientem habiturum. εὐλαβὴς.) οὐδὲ εὐμετάβλητος ὡς ὁ Βονιφάτιος, ἦν δὲ καὶ, &c. neque inconſtans ut Bonifacius. ἐν ὅσον βενετίαν ῥωμαίων.) Legendū eſſe βενετία, præter duorum codicum conſenſum, etiam ipſe orationis cōtextus declarat. ἐπιμβοῶντα.) ἐγυβέρνιζε, μὴ τολμῆσαι ἵνα ἐν τῷ παλατίῳ γυναικὶ πλησιάσῃ. ἀλλὰ καὶ τὸν εἰς θεὸν ὑμνητήριον, καὶ πρὸς πᾶσαν ἀνάγκην ἀρίμβασις.) Fortaſſe legendum, τῶν εἰς θεὸν ὑμνητηρίων. In conuertendo uetuſtum codicem ſecuti ſumus.

IMPERIVM BALDVINI

Πάντα γὰρ οἱ ἁλώσιμα ἦγε.) πάντα γὰρ ὑπ᾽ αὐτοῦ ὑπελάμβανεν, omnium ſe potiri putabat. λίαν ἀγερώχως ὑπὲρ Εὐκλείδην φθεγγόμενος.) τὸ ὑπὲρ Εὐκλείδην cæteri codices nō habent. Nec mihi nota eſt hiſtoria de Euclidis alicuius inſolentia. Εὐκλείδου ἄρχοντος fit mentio apud Demoſthenē, de legibus ante uel poſt Euclidem irritis. Fortaſsis hoc uult τὸ ὑπὲρ Εὐκλείδην, præmaturè, intempeſtiuè, inſolenter, encomium eum canere ante uictoriam, ut ad προθεσμίαν τῶν κυρίων νόμων alludat.

295. ἐκ πολλῶν ἀγηγερμένων.) διὰ τὸ ἦν συνάγματα ἐκ διαφόρων γενεῶν. ἐρυθρόγραφον.) χρυσόβουλλον. μαρισκέλλος.) μαρισχάλκος. εὐθαλεῖς τὰς ὑπάρξεις.) ὅλους ἔμαθε πλουσίους ὄντας, καὶ γονικὰ ὑποστατικὰ πολλὰ ἔχοντας.

296. πολλῷ πλείονα.) καὶ πολλῷ πλείονα στρατὸν συνῆξε ῥωμαϊκὸν, ἢ ὅσον ἐκεῖνος εἶχε. Longè maiorem coegit exercitum, quàm prius habebat. εἰς προκείμενον ἕρμαιον.) ὡς μισθὸν τὸν αὐτοπροαιρετισμένον ἔχοντες. πρὸ μικρᾶς τὸν φυλλοχόον.) Sic ambo codices habent. ſed uetuſtus ὀκτώβριον ponit, quem ſecutus ſum. etſi ſuprà idem τὸν φυλλοχόον (ſic enim ſcribendū eſt. nam à fundendis ſeu defluentibus arborum folijs nomen habet) νοέμβριον interpretatur. Vtrum rectius ſit, non pronuncio. nam alij maturiorē, alij ſeriorem hyemem habent. πλαίτζας.) πλάτζας. ποιμαντικόν.) ποιμαντικόν. καὶ γνῶναι πρὸς οὓς εἰσί.) Vetuſtus codex, θέλοντες δὲ καὶ τοὺς προυσαεῖς δοκιμάσαι οἱ λατῖνοι, καὶ γνωρίσαι πρὸς ἕνα κρατοῦνται. ἐπεὶ οὐχ ὑποταγῆναι ἤθελον τοῖς φράγκοις. Pruſaenſium facturi periculum Latini, & cognituri cui parērent (neq; enim Francis obtemperare uolebant.) προυσαεῖς.) προυσαεῖς & προυσηνοί, οἱ ἐν τῇ προύσῃ. Alijs atq; alijs in locis hæ formationes inueniuntur.

297. τὸν ὑπὸ τῆς σημαίας αὐλόντες.) Byzantinus codex ſolus hanc lectionē habet, in qua haud ſcio an aliquid deprauatum ſit. Nam ſigniferum ignorante exercitu occidi, & à paucis robuſtiſsimū exercitum ſigno elato prouocari, uix credibile uidetur. Malo tamen in hanc peccare partem, ne quid, qualecunq; id ſit, prætermittatur. ὡς εἰς χεῖρας.) ἀνύγματα μὲν μὴ ποιοῦντες. ὅτι τινὰ καθ᾽ ὑπὸ τεσσάρων ἀσπίδων αὐτὴν ἀνατηρῆσθαι.) ὑπὸ μιᾶς ἀσπίδος τεταγμένοι apud Iſocratem in Archidamo legitur. quod uix credibile uidetur, aciem in lōgum extenſam, nec uno uiro profundiorem, multis millibus reſtitiſſe. τὸ οἰκεῖον λάχος ὁρῶν.) cōuerti, Cum ſui muneris eſſe intelligeret. Quod ſi cui diſplicet, reponat: Cum ſuum gregem, uel ciues ſuos, à conſilijs & precibus ſuis pendēre uideret.

298. θεὸν ἱλασάμενος.) Conſtructio huiuſmodi eſt: ἱλασάμενος τὸν θεὸν, τοῦ ἐκτρόπαιον στρατιᾶς τοῦ ἀντιθέου, &c. οὗτος γὰρ ἦν τοῦ Βορρᾶ πλευρῶν ἐκσυρείς.) is enim à ſeptentrionalibus lateribus detractus. Non ſatis aſſequor quid ſibi uelit. Vetuſtus codex & hic mutilus eſt, ut & alibi, ubi eius ſubſidio perquàm opus eſt. μὴ μόνον δ᾽ εἰ.) καὶ οὐ μόνον ἐκεῖνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους αὐτοῦ συγγενεῖς. ὑπὸ πόδας.) ὄρθιος. σκιερόν.) δασὺ καὶ ὑψηλόν.

299. τὴν σκιὰν ὑπὸ τῆς.) ὑπτιώσεις legendum. ut noſtrates, Aquilæ pictæ aſcribunt: Sub umbra alarum tuarum.

300.) ἐπιμαίνεται.) οὐδὲ ἡ νίκη ἐδέ ποτε αὔξει. χειῶν.) φολεῶν. καὶ προύσης τὸ δ᾽ ἔργον.) ἀπὸ τῆς νικαίας καὶ τῆς προύσης ἐξῆρχε.

301. ἐπαναλύοντες.) ἀποκαταστῆσαι αὐτὸν δοῦλον τῆς βασιλείας, καθὼς ἦν καὶ τὸ πρότερον: ſub Imperij iugum reducturos, ſub quo prius fuerit. τῆς δὲ πολιορκηθεῖσαν ἀρκαδιοπ.) Ex his uerbis non ſatis intelligitur, utrum Latini an Romani Arcadiopolim tenuerint. Vetuſtus codex: μόνον δὲ ἐν ταύτῃ (τῇ ἀρκαδιουπόλει) ὑπέστησαν οἱ διὰ νυκτὸς εἰσελθόντες ῥωμαῖοι, οἵ τινες πατρίδα ταύτην εἶχον τὴν πόλιν, φέροντες καὶ συμμαχίαν πρὸς βοήθειαν αὐτῶν, ἵνα τὸ κάστρον φυλάξωσι, καὶ διεμερίσθησαν εἰς τὰ τοῦ κάστρου τείχη, φυλάττειν αὐτό. Hinc apparet, Arcadiopolim à Romanis fuiſſe occupatam, cum alteri contrarium dicere uideantur. ὡς δ᾽ ἀπλώθη αὐτοῖς ῥωμαῖοι.) Hic eadem recurrit obſcuritas. Vetuſtus habet: οἱ ῥωμαῖοι δὲ μετὰ βάρβους ὑπῆλθον αὐτοὺς, ἐμάχοντο δ᾽ ἀπὸ τοῦ τείχους οἱ

φρέγγοι. ὑπολαβόντες δὲ οἱ ῥωμαῖοι, ὅτι διὰ δειλίαν ἢ φόβον ὑπομακρύνουσιν, οὐκ ἔρχονται ἀπὸ τῶν περσῶν, καὶ αὐτοῖς συμπλέκονται. Hanc ſententiam in uertendo ſum ſecutus. τῶν δ' ἄλλων εἰς τὴν ἀδριανοῦ.) ὁ δὲ λοιπὸς εἰς τὴν ἀδριανοῦ παρὰ πόδας ἰδὼν, ἐκεῖσέ που βάλλει στρατήγιον, καὶ ταυτησὶ παρέταις ἐπὶ κράτος ἐλῶν. ἀλλ' ἐπεὶ ἀπείρηκα τὰς τῶν οἰκείων συμφορὰς συγγραφόμενος, ἤδη δὲ καὶ περὶ τῆς εἰς ἕω μεταβάσεως ἅπας γίνομαι, ἐνταῦθα τοῦ λέγειν χάσας, τοῦ τῶν κακῶν ἰλίγγου πεπαύσομαι. Reliquus exercitus Adrianopolim rectà cõtendens, caſtra ibi locat, eamq; ui expugnare inſtituit. Sed quia noſtrorũ calamitatibus deſcribendis ſum defeſſus, & nunc Orientali profectione totus occupor: finita hic oratione, calamitatum uertiginem deponam. Hoc loco Byzantinus codex à Ioanne Dernſchuuam, nomine D. Antonij Fuggeri Conſtantinopoli emptus, abrumpit hiſtoriam, & librarij nomen ſubijcitur, his uerbis: ἐτελειώθη ἡ παροῦσα χρονικὴ βίβλος κυρίου νικήτα τοῦ χωνιάτου, παρ' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου ἐν ἱεροδιακόνοις, ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος τῆς τοῦ χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ἐν ἔτει ͵ζϡγ τῷ μηνὶ μαρτίῳ ἱσταμένου ἀμέρᾳ δ. στρατήγιον.) ἢ χάρακα στρατήγιον βάλλοντες. ἐπιμιγνῦντες.) συνειώντες. τὰς εἰς πόλεμον ἐκτάσεις ποιοῦνται.) καὶ τὴν στρατιὰν αὐτῶν ὅπως διάκεινται πρὸς τὸν πόλεμον.

302. τρίνοβον.) τρίνοβον. διὰ μέσης τραχήλου.) ἄλυσιν ἐν τῷ τραχήλῳ, καὶ σίδηρα εἰς τοὺς πόδας βαλών.

303. φῶτα.) φωτίας μεγάλας καὶ ἴσας ἔπεμψεν εἰς ὅλον τὸ στρατόπεδον ἐξάψαι. πρὸ τῆς φυλακῆς.) ὥραν δ' ἤτοι δευτέραν τῆς νυκτός. διερρηγμένος.) παθὼν τὰ ἐντόσθια τῆς κοιλίας αὐτοῦ, ἢ τὰ αὐτοῦ μόρια ἀπεκάθησαν ἀπὸ τοῦ πολλοῦ πόνου καὶ κόπου, καὶ τῆς συντόνου φυγῆς.

304. μεθ' ἡγεμόνων.) μετὰ καὶ προβόλων. ἀκρόπολις.) κουλά. ἐζωσμένον.) ἐζωγραμμένον τὸ ὄνομα. διὰ φάκη τῆς πόλεως.) Adde, ἄλλους δὲ ἐτύφλωσε, alios excæcauit.

305. καλλιπόλει.) καλλιουπόλει. ſic poſtea quoq; ſæpius. ἐκ δένδρων πήγματα.) ξύλα μεγάλα κομμένα δενδρικά, καὶ ἔξωθεν ἐπὶ πολὺ κρεμάμενα.

306. κακῶς ἔπαθον.) ὡς καὶ πολλοὺς τῶν ἀπ' αὐτῆς μαχομένων ἀποθανεῖν. πλεύτζης.) ῥάτζης. οὐχ ὅτι δὲ μόνον.) οὐχ ὅτι δὲ μόνον ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐκρατήθησαν νόσου, ἀλλὰ καὶ ὅσοι πρὸς αὐτοὺς ἀπελθεῖν ἠθέλησαν, τὰ αὐτὰ ἔπαθον. ἐπὶ δὲ τὴν ὁδὸν πολλοὶ ἀπὸ τούτων ἐφονεύθησαν, στράτευμα βλάχων εὑρόντες. Sententia eſt: Latinos Byzantio in caſtra profecturos, in idem malum incidiſſe, & in itinere cæſos eſſe. ἐπιλέγοντες.) ἐπιφέροντες.

307. ῥάμνας.) ῥαδάμνους. ὑπὸ τῶν ἀβελτηρῶν.) ἀπὸ τῶν ἀδρευσάντων ἀρχόντων καὶ ταύτην συντριβουσῶν.

308. ἃς μὲν διέφθειρε.) ἐσκότωσε. ἐνσπολιδευόμενος.) τῇ τοιαύτῃ τὴν πόλιν, καὶ πρὸ πολλοῦ ἀμυνόμενος ἦν.

309. κράτιστον δὲ ἦν εἴσω.) καὶ ὑψηλὸν μὲν διὰ τῶν ξυλοκατασκευῶν πύργων, τῶν κατασκευασθέντων τεχνικῶς. Alter de militibus, alter de munitionibus loquitur. Hic etiam uetuſtus codex nos deſtituit, folijs compluribus reſectus: in quo conferendo & genere & ingenio nobilis adoleſcens Raphael Seilerus me adiuuit. καθ' ἡλικίαν ἠχμαλώτευσαν.) omni ſexu & ætate capta. Hoc ſi cui diſplicet, quærat meliorem interpretationem. καὶ ἐξ ἐπιτυχοῦς τὸ ἐπὶ σκοπόν.) Interpretatus ſum ἀποφαντικῶς: quod ſi cui diſplicet, ὑποθετικῶς exponat licet, hoc modo: Ac ſucceſſu caruiſſet id conſilium, ſi in cohortes alias, &c. incidiſſent. Paulo poſt, ὡς διὰ βραχέος, τὸ ὡς redundare uidetur. μηδ' ἄλλως ὑπὸ λατίνων οὔσας αὐτεπισκοπήτους.) Conuerti ὑποθετικῶς: Ni tam munitæ fuiſſent, nec Latinorum rapacitatem uitaturas fuiſſe. Si cui uerò τὸ μηδ' ἄλλως, pro ἄλλως μηδ', intelligere magis placet, ſic uertat: Præſertim cum nec à Latinis negligerentur. Dubito an pro μηδ' ἄλλως potius ſit legendum μηδ' ὅλως. Nam Herilis codex, etſi ſolus integer, tamen negligenter ſcriptus eſt, ὑπ' ἐμμανουήλου ὀμβασβριώτου τοῦ ἐκ μονεμβασίας μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος.

311. γωνίας πύργων κατασπῶν, καὶ καταρρηγνὺς τὰ τοῦ τῶν θυραίκια.) θυραίκια tibicines uerti: nõ quod uerum putem, ſed quòd ſolidæ columnæ (ut Virgilij ioco utar) nondum aduenerint.

312. ἢ γοῦν τῶν ὄντων ἑτέραν παραγωγήν.) aut aliam rerum creationem. Reſpicit ad agros & urbes, cultoribus uacuas. Verteram principiò: Aut rerum naturam ab eo diuerſam, quã iuſſit, &c. Putabã enim eum loqui de uaſtitate Thraciæ, incendijs deformatæ. Sed hanc ſententiam repudio: quòd ſequitur, ὁ δ' ἀγεώργητος ἦν ἦν. quaſi dicat, Thraciæ fuiſſe eam faciem, quæ recentis mundi fuerit, cultoribus uacui. διαπεμπέσθαι τοῖς πόῤῥωθεν.) Tranſmittere ad poſteros, eſſet τοῖς μετέπειτα. ad quam ſignificationẽ τὸ πόῤῥωθεν non ſatis commodè deflectitur.

313. καὶ λατίνοις τὸ καινὸν ἐσπένδετο.) Nouitas illa, hoc eſt, noua tyrannis cum Latinis paciſcebantur. Fortaſsis legendum τὸ καινότατον ἐσπένδοντο, Quod maximè mireris, ut τὸ μέγιστον uſurpatur. Ego uerti τὸ καινόν, pro καινῶς. Sequatur quiſq; quod probarit. τῶν θρεψαμένων ἐκδόσεις.) idem quod τῶν πατρίδων. ſicut ἡ γεννησαμένη, ita & hic ἡ θρεψαμένη patriam ſignificat. βακχείαν καὶ νῆψιν.) νῆψις eſt ſobrietas: quæ quid huc faciat, non uideo. neq; σκῆψις placet. Sobrietatem bellatoribus etiam eſſe utilem non nego: ſed id hic non agitur.

314. ὡς οὐκ ἂν ἐβάλλετο ἐπὶ νῦν.) negationẽ, quòd redundare exiſtimo, omiſi.

316. ἤγουν λατῖνον.) aut certè Latinum. Puto legendum ἢ γοῦν, uel οὐκ ἂν: itaq; uerti.

317. ὡς ἱμάτια.) Fortaſſe ἱματίοις, probris tanquam ueſtibus nos operiunt. καὶ τῆς τῶν βιζυωνῶν μητροπόλεως προεδρεύουσαν νίκαιαν ἠρειπωκῶν.) Puto legendum, καὶ τὴν τῶν βιζυωνῶν προεδρεύουσαν νίκαιαν. Nam ἡ προεδρεύουσα & μητρόπολις idem ualent, niſi fallor. Si quis autẽ etiam metropolim alteri ciuitati ſubijcit, legat: καὶ τὴν τῆς τῶν βιζυωνῶν μητροπόλεως προεδρεύουσαν νίκαιαν, addito duntaxat articulo τήν: ut paulo antè, τὴν περὶ ἀσκανίαν λίμνην ἠρειπωκῶν. καὶ ἠρείπωσαν ἐν τούτοις.) Videntur nõnulla deeſſe. μικρόν γε ἔσθ' οἱ ὄχλοι ποιοῦ γινώμεθα:) Hæc per indignationem adijci uidentur, ad hominum iniquitatem exaggerandam, & ſuam innocentiam declarandam.

ADMONITIO DE INDICE.

Barbarica uocabula ex uetuſto codice annotata, in hoc Opere non reperiuntur: ſed Græca duntaxat, quibus illa explicantur. Quibus ubi nulla interpretatio adijcitur, aut * apponitur, ſciat lector ſignificationẽ eius nobis uel ignotam eſſe, uel dubiam. Rogo autem eos qui corruptæ linguæ periti ſunt, ut propter recentiores ſcriptores in quibus ſubinde barbara uocabula occurrunt, Barbaricum Lexicon conficiant, uocibus barbaris præpoſitis, & græcis ſubiunctis, ne ueteris duntaxat linguæ periti, ab eorum lectione deterreantur.

RERVM ET VERBORVM IN NICETAE CHONIATAE ANNALIBVS PRAECIPVE memorabilium Index.

A

AAron Iſaacius Protoſtratoris calumniator 71.43 ob Magiam & perfidiam excæcatus. 74 inde
Aaronis ſanguinarium conſilium Andronico datum ibid. 11
Aaroni lingua ueneno ſa exſecta ibidem 10
[illegible] 189.17
[illegible] 29.9
[illegible] 248.27
[illegible] 242.40
[illegible] 105
[illegible] 272.15
[illegible] 78.35
accipitris auſpicium 117.4
accipitris cacumen à Comneno Ioanne captum 7.18
[illegible] 73.26
acclamatio Imperatoria 136.1
Ace. Ioppe 195.34
[illegible] ibid. 36
[illegible] 189.36
[illegible] 286.39
[illegible] 65.44 & 183.30
[illegible] 85.61
[illegible] 231.41
[illegible] 87.8
[illegible] 151.4
[illegible] 223.1
[illegible] 268.54
[illegible] 272.36
[illegible] 197.35
[illegible] 251.10
Acrocorinthus 39.4
[illegible] 264.5
[illegible] 240.10
[illegible] 227.30
[illegible] 270
[illegible] 249 & 255.60
[illegible] 206.57
[illegible] 66.8
[illegible] 147.48
[illegible] 190.44
Adana capta à Romanis 11.45
[illegible] 300.34
[illegible] 162.26
[illegible] 257.25
[illegible] 193.28
[illegible] 310.26
[illegible] 218.14
[illegible] 38.39
Adrianopolis obſidio 302.10
adulationis uſus 182.15
adulatores palatini 145.15
adultera deprehenſa nihil audacius. 242.14
adultera marito infidelis 242.8
adulterium potius diſſimulandum, quam non uindicandum 242.8
[illegible] 241.54
[illegible] 257.60
[illegible] 244.14
æmulatio inepta Manoelis 80.29
æmuli bilingues cauendi 56.9
[illegible] 226.55
[illegible] 204.9
[illegible] 137.27
[illegible] 254.18
[illegible] 261.36 [illegible] ibid.
[illegible] 267.19
[illegible] 133.8
Agarenus Icarus 60.2
[illegible] 289.17
Agathopolis 195.25
[illegible] 246.39
[illegible] 299.50
[illegible] pro [illegible] 25.35
[illegible] 211.14
[illegible] 152.30
[illegible] 276
[illegible] 53.62
[illegible] 217.4
[illegible] 231.2
[illegible] 53.60
[illegible] 97.19
[illegible] 274.6
[illegible] 231.60
[illegible] 98.17
Alani Siculorum crudelitatem imitantur 179.40
[illegible] 136.6
[illegible] 236.53
Aldebrandinus Pergami tyrannus. 313.49
Alcyonij dies 140.26
Alemanna Manoelis uxor honeſtiſſima 18.32
Alemannæ uiragines 31.16
Alemanni Græcorum oſtentationem rident 236.32
Alemanni Manuelis fraudibus & infidijs appetiti 54.31
Alemanni poſt Friderici & filij obitum. Syriam relinquunt 206.40
Alemanni Romanos fugant 202.27
Alemannorum expeditio in Palæſtinam 11.18
Alemannorum pugna cum Turcis ad Mæandrum fluuium 35.10
Alemannis 16 auri talentũ penſitanda 216.55
Alemanicæ dominæ ædes. 269.53
Alemannicum tributum 257.11
Alemannicus heros 30 Turcis reſiſtit. 205.25
Alexander Comes à Siculis ad Romanos deficit 47.5
Alexandri Magni roſtrũ aquilinum. 179.26
Alexandri Magni uox, τὰ τῇδ᾽ ἢ τὰ τῇδ᾽ πάντα ἐμά 238.2
[illegible] 300.33
Alexius Angeli cognomento repudiato, Sardanapalum agit 227.15
Alexij Angeli profuſiones & negligentia 228.52
Alexius Axuchus Protoſtrator Manuelis ſimul & paci & bello intentus 49.34
Alexius Comnenus Siculi belli autor, excæcatur 179.36
Alexij Comneni coactus monachatus, & fortunæ uarietas 210.21
Alexij Comneni nothi Manuelis excæcatio 154.43
Alexij Contoſtephani Aſtrologi ſeditio facilè compreſſa 225.53
Alexius Hungarus à Manoele ſocero imperio deſtinatus 56.47 & 69.14
Alexius Ioannis Comneni F. 9.15
Alexius Iſaacij F. ad Latinos cõfugit. 266.28 cum Veneta claſſe ſe coniungit 268.1
Alexij Iſaacij F. interitus 279.14
Alexius Manuelis F. imperator deſignatus 85.8
Alexius Manuelis gener Pannoniæ regnum occupat 85.14
Alexius Porphyrogenitus Manuelis filius 85.8
Alexij Porphyrogeniti pueritia Reipublicæ pernicioſa 113.4
Alexius Protoſebaſtus armis ſeditionem opprimit 118.37 Xenem adamat 113.42
Alexij Protoſebaſti mollicies 123.7
Alexius Protoſtrator cucullum induere cogitur 72.23
Alexius Protoſtratoris captiui opes diripit 283.17
Alexij Protoſtratoris uxor ex mœrore amiſſi mariti obit 72.48
Alexius puer titulotenus Imperator. 118.4
Alexij Sebaſtocratoris potentia 116.28
Alexius de Iſaacio fratre ſecurus. 266.19
Alexius & imperio & uita ſpoliatus ab Andronico 137.17
Alexius fruſtra tentatis armis Debeltum profugit 270.39
Alexius hominũ expectationem de ſe fruſtratus 239.20
Alexius imperij inſignia Halmyro cõmutat 300.58
Alexius imperator in Alemanniã mittitur 304.44
Alexius imperatorum ſepulchra ſpoliat 257.10
Alexius relictum imperium fruſtra repetit 273.5
Alexius tandem ſeditioſos coërcet. 265.43
Alexius Venetam expeditionem contemnit 268.21
Alexij cognati omnia uendũt 219.47
Alexij contra Chryſum expeditio. 249.28
Alexij coronatio ſubornata ab Andronico 133.20
Alexij elogia 271.10
Alexij & Irenes nothorũ inceſtæ nuptiæ 230.5

Alexij & Isaacij dissidiū, flagitia & uæcordia 275.22
Alexij expeditio contra Ibaocum 253.59
Alexij futiles apparatus & cauteriæ 246.45
Alexij ingressus in urbem 216.13
Alexij irrita contra Blachos expeditio 241.39
Alexij iunioris filia Axuchi filio nubit 52.28
Alexij ostentatio ab Alemannis ridetur 256.26
Alexij periculum à ruina 261.31
item naufragij ibid.2
Alexij periurium 257.1
piratica, & perfidia in Rucratinum 262.8
Alexij temeritas in Iconiensi Sultano concitando 245.18
[illegible] 125.19
τῇ [illegible] καὶ [illegible] τῶν πραγμάτων προσέχειν 292.32
alienigenas præferri sibi ægré ferunt indigenæ 103
[illegible] 261.55
ὁ [illegible] 157
[illegible] ἀρχὴν 101.9
ἀλλογενῶν 297.30
[illegible] τὰ διαδήματα 131.56
Almuzes Hunnus à Comneno Ioanne susceptus 9.33
ἄλογον.] ἵππος 67.28
[illegible] 234.31
Alphæus Arethusæ amator 300.19
Alphæi allocutio & diuinatio de mutanda Latinorum fortuna. ibid.16
[illegible] 131.14
Alpicharan profligatus à Ioanne Comneno 6.57
[illegible] 227.10
[illegible] 276.30
[illegible] 219.29
τὸ [illegible] τὰς τῶν πραγμάτων [illegible] 275.12
amatorum occupationes 215.24
[illegible] 209.2
ambitioni posthabita prouinciarum salus 223.28
ἄμβων.] [illegible] 225.57
[illegible] 306.32
[illegible] 237.4
[illegible] 279.42
Ammerigus Friderici filius Siciliæ rex 235.40
Ammerigus Hierosolymorū rex Manueli parum fidus 80.42
Ammerigus Tamiathū obsidione liberat 84.25
Ammerigi ambitio, & in Siculos crudelitas 238.10
Ammerigi legatio ad Græcos 233.29
Ammerigi morti insultat Græculus. 237.53
Amussus 238.20
[illegible] 94
ἀμφίβιον 243.36
[illegible] 264.24
[illegible] χώρα 90.8
[illegible] 91.58
ἄμφοδον.] ῥύμη, στενωπός 53.62
ἀμφοτέρωθεν [illegible] 39.60
ἀμφοτέρωθεν [illegible] 131.40
ἄμφω [illegible] 221.47
ἀνὰ μέσον.] μεταξὺ 47.41
Anabarzæ expugnatio 15.20
[illegible] 171
[illegible] σάλπιγγι 184
[illegible] 188.19
[illegible] 241.7
[illegible] 200.36
[illegible] 111.9
[illegible] 256.59
[illegible] 70.6
[illegible] 233.40
[illegible] 180.36
τὴν [illegible] 142.61
τὴν [illegible] 227.14
τὴν [illegible] 245.30
[illegible] 79.12
[illegible] 159.39
[illegible] 243.38
[illegible] 98.43
[illegible] 256.17
[illegible] 297.31
[illegible] ἀρχὰς 164.58
[illegible] 210.49
[illegible] 300.6
[illegible] 266.45
[illegible] 209.19
[illegible] 243.38
[illegible] 237.28
[illegible] 184.44
[illegible] 300.9
[illegible] 294.9
[illegible] 9.18
Anrona Manueli conciliata 200.47
Anconæ obsidio 171.40
Anconitanam uel constantiam laudari, uel auaricia reprehendi posse. 202.20
[illegible] 168.10
[illegible] 275.60
[illegible] 310.45
[illegible] 101.38
[illegible] 294.46
Andronicus ad mala plura cum inferenda tum perferenda diuinitus reseruatus 71.31
Andronicus ad Nicæam obsidendam proficiscitur 140.26
Andronicus Alexio præfertur 150.36
Andronicus Alexium imperatorem suo arbitratu gubernat 119.39
Andronicus [illegible] 156
Andronicus bis uinculis elapsus tandem Manueli reconciliatur 65.22, 38 & 66.2
Andronicus è carcere ope uxoris euadit 51.40
Andronicus carcere elapsus denuò capitur 54.22
Andronicus cognatorum insidias euadit 52.53
Andronicus Comnenus captus ab Iconiensibus 16.37
Andronicus Comnenus ob conspirationē cum Hungaris initam á Manuele incarceratus 51.34
Andronicus Contostephanos classi præfectus 80.47
Andronicus crudelitatem suam in iudices transfert 168.48
Andronicus derisor 61.46
Andronicus doctorum amans, sed disputationibus de religione infensus 167.32
Andronicus exilijs suis gloriatur. 166.43
Andronicus frustra seditionem comprimere studet 172.8
Andronicus Hierosolyma profugus, Theodoram cognatam stuprat. 71.5
[illegible] 281.7
Andronicus imperator designatur. 135.32
Andronicus Ioannis Comneni filius 9.19
Andronicus legum autoritatem suæ crudelitati prætexit 143.4
Andronicus Manuelis genero aduersatur 69.10
Andronicus Manueli supplex 114.20
Andronicus miserabiliter exagitatus, atrocissimis cruciatibus occiditur. 174.33 & deinceps.
Andronicus ob animi corporisq; dotes, & libertatem Manueli suspectus 52.14
Andronicus oraculum eludit 170.19
Andronicus præscius primæ literæ successoris 210.33
Andronicus regni affectandi occasionem quærit 115.12
Andronicus Siculis parum feliciter resistit 158.8
Andronicus tyrannidē affectat 112.40
Andronicus ueneficus 110.49
Andronicus Xenæ infestus 139.28
Andronici ad Manuelis sepulchrum præstigiæ 129.6
Andronici aduersarij 121.36
Andronici apparatus ad urbis defensionem 159.27
Andronici aquæductus, substructiones, æquiras 164.33
Andronici captiuitas 123.17
Andronici constitutio in naufragorū spoliatores 162.32
Andronici Contostephani Hungarica uictoria, & astrologiæ contemptus 78.30.31 & 77.19
Andronici crudelitas 161.8
Andronici crudele consilium de tollendis omnibus seditiosorum cognatis 160.38
Andronici cum Toruse Armenio pugnæ 69.45
Andronici degener animus & crudelitas in deditiios 145.16
Andronici dolosæ literæ 140.44
Andronici & Theodosij patriarchæ congressus 167.41
Andronici & Xenæ congressus 128.35
Andronici Comneni excæcatio 110.4
item

item Comneni filij excæcatio. 211. 44
Andronici filij Ioannes & Manuel excæcantur 177.60
Andronici graſſationes contra nobilitatem 130.8
Andronici grauis oratio de negligentia Imperatorum 163.1
Andronici inceſtæ & immaturæ nuptiæ 138.16 inceſtus cum Eudocia patruelis filia 52.16
Andronici in Pruſaenſes crudelitas. 144.26
Andronici in ſpectaculis periculum. 145.12
Andronici iusiurandum & eruditio. 118.32
Andronici F. Ioannis liberi quinque. 52.32
Andronici liberi Alexius, Irene, Ioannes 72.38
Andronici negligentia & luxus 160.2 patientia, elogia, uaticinium, ſepultura 175.39
Andronici periurium 137.6
Andronici phyſiognomonia 127.41
Andronici præclaræ uirtutes: benignitas erga pauperes 161.41
Andronici ſatellites, canis, corona ceruina 160.35
Andronici Saturnina ſtatua 165.49
Andronici ſexennium Iſaacio adiunctum 114.15
Andronici ſuperbum reſponſum. 125.2
Andronici uoluntarium exilium 114.18
Andronico ab Engaſtrimytho prædicitur exitium 169.29
in Andronicum coniuratio excæcatione uindicata 134.1
[illegible].] [illegible] 101.4
[illegible] 160.3
[illegible] 293.18
[illegible].] [illegible] 257.60
Anemæ caſtellum 174.33
[illegible] 166.17
[illegible].] [illegible] 190
[illegible].] [illegible] 187.40
[illegible] 269.62
[illegible] 127.60
[illegible] 2.27
[illegible] 290.37
[illegible] 40.39
[illegible] 306.49
[illegible].] [illegible] 108
[illegible] 298.17
[illegible] 224.35
[illegible] 279.5
Angelus Andronicus cum Perſis male pugnat 89.40
Angelus Cõſtantinus à Siculis capitur 48.34
Angelus Conſtantinus, Blachis repreſsis, ob affectatum imperium excæcatur 215.2
Angelus Conſtantinus Zeugminum inſtaurat 68.31
Angelus Iſaacius Andronici carnifex 114.57
Angelus Michael Turcos perſequitur 63.9
Angelus Theodorus excæcatus à Turcis conſeruatur 144.38
Angeli Andronici ad Andronicum defectio 123.55
Angeli Andronici fuga cum 4 filijs. 134.19
contra Angelos ſeditio 277.56
[illegible] 262.8
Anglorum expeditio in terram ſanctam 206.46
anguſtiæ infirmioribus opportunæ. 218.15
animus inquietus in corpore infirmo 61.12
Anna Andronici & Alexij uxor 173.29
Anna Cæſariſſa 2.10 Axuchi interceſsione in integrum reſtituitur 6.9
Annæ Cæſariſſæ eruditio & indignatio contra maritum 6.3
Anna Franca Alexij ſponſa nubit Andronico 138.6
anni 6799, uel 94, ab exordio mundi uſq; ad Andronici Comneni obitum 170.43
[illegible] 291.39
[illegible].] [illegible] 187.34
[illegible] 157.17
[illegible] 241.1
[illegible] 276.4
[illegible] 153.18
[illegible] 300.10
[illegible].] [illegible] 182
[illegible] 313.17
[illegible] 141.1
[illegible] 152.31
[illegible] 243.48
[illegible] 301.59
[illegible] 209.41
[illegible] 161.57
[illegible] 262.35
[illegible] 292.24
Antiocheni ludi Circenſes in gratiam Manuelis 54.31
Antiochia Phrygiæ 97.15 mirabiliter conſeruata 245.41
Antiochiæ ſuburbana à Ioanne Comneno uaſtata 20.57
[illegible].] [illegible] 244
[illegible] 232.19
[illegible].] [illegible] 311.46
[illegible] 292.28
[illegible] 272.1
[illegible] 233.27
[illegible] 209.10
[illegible] 310.18
[illegible] 299.6
[illegible] 292
[illegible] 289.12
[illegible] 262.53
[illegible] 187.15
[illegible] 195.19
[illegible] 291.9
[illegible].] [illegible] 79.2
[illegible].] [illegible] 88.60
aper imago plebis 276.10
apri excidium 309.19
[illegible] 217.24
[illegible] 276.12
[illegible] 119.30
[illegible] 121.42
[illegible].] [illegible] 195.56
[illegible] 278.30
[illegible] 310.9
[illegible] 281.59
[illegible] 224.15
[illegible] 186.1
[illegible] 113.62
[illegible] 277.41
[illegible] 320.45
[illegible] 162.42
[illegible] 291.4
[illegible].] [illegible] 43.50
[illegible].] [illegible] 72.42
[illegible], carniſpriuium 252.40
[illegible].] [illegible] 31.54
[illegible] 217.46
[illegible].] [illegible] 88.33
[illegible] 164.12
[illegible].] [illegible] 27
[illegible] 28.25 & 32.40
[illegible] 245.29
[illegible] 215.45
[illegible] 169.36
[illegible].] [illegible] 272
[illegible].] [illegible] 96.33
[illegible] 216.27
[illegible] 244.17
[illegible] 179.4
[illegible] 162.31
[illegible].] [illegible] 200.62
[illegible].] [illegible] 263.10
[illegible].] [illegible] 205.30
[illegible] 277.30
[illegible] 171.8
[illegible] 168.61
[illegible] 222.29
[illegible] 161.5
[illegible] 127.61
[illegible] 194.56
[illegible].] [illegible] 194.18
[illegible] 281.57
[illegible] 151.56
[illegible].] [illegible] 258
[illegible].] [illegible] 259.1
[illegible] 365.35
Aprus urbs Thraciæ 301.24
[illegible] 170.3
[illegible] ibidem 40
Aphamiæum palatium 341.64
[illegible] 151.22
[illegible] 141.20
[illegible] 149.45
[illegible].] [illegible] 94.40
[illegible] 272.6

[illegible].] [illegible] 108.22
[illegible] 106.35
[illegible].] [illegible] 121.56
[illegible] ibid.
aqua marina, terrena, arena petita à Soltano 97.12
aqua Prosacum destituitur 149.50
aquæductus Andronici 164.13
aquæ infectæ à Persis 89.11
Arcadiopolis excidium 209.44
Archilochi dictum de aurea uulua. 116.31
Archizupanus 47.16
[illegible].] [illegible] 208
Arethusa Alphei amica 300.19
[illegible] 24.6
[illegible] 129.43
[illegible] 80.9
Arronesium insula 46.11
[illegible] 192.19
[illegible].] [illegible] 207.62
Armenia capta à Comneno Ioanne. 11.44
Armeniorum & Alemannorum in religione consensio 199.47
[illegible] 48.25
armis dextris & sinistris pugnandum 189.27
armis perpetuis facilè hosti resistitur. 7.9
Arsacidæ 17.61
Arsanes Ameras 208.17
[illegible].] [illegible] 97.28
[illegible].] [illegible] 38.20
[illegible] 152.62
[illegible].] [illegible] 216.14
Aruspicina abolita 169.31
[illegible] 225.16
[illegible] 268.57
[illegible] 162.21.25
[illegible] 239.43
[illegible] 96.32
[illegible].] [illegible] 298.4
[illegible] 218
[illegible] 189
Asan Blachus defectionis Mysorum autor 181.48
Asanis cædes 232.38
Asanis de fama, & Alexio imperatore disputatio 230.17
Ascania palus 317.9
[illegible] 266.48
[illegible] 217.35
Aspietes Michael cæditur 98.31
Aspietes à Blachis captus 230.17
Aspietæ Constantini excæcatio 211.14
Aspietis suspendium 302.50
[illegible] 248.30
[illegible] 267.57
[illegible].] [illegible] 205.10
[illegible].] [illegible] 147
Astacenus sinus 180.44
[illegible] 262.41
[illegible] 138.49
[illegible] 239.22
[illegible] 272.17
Asteris insula 44.30
[illegible] 291.27
[illegible] 292.30
[illegible] 276.10
[illegible] 45.5
astrologia derisa 262
ratione temporum posthabita. 77.32
astrologi Alexium fore diuitem, unigenitũ, imperatorẽ pronunciant. 35.20
astrologi tempestatem non aeris, sed urbis prædicunt 111.25
astrologorum insectatio 49.2
irrisio 27.17
Astrologorũ scrupula & [illegible]. 192.2
[illegible] 310.49
[illegible] 225.42
[illegible] 111.38
[illegible].] [illegible] 29.6
[illegible].] [illegible] 222.17
[illegible] 131.11
[illegible] 134.62
[illegible] 222.35
[illegible] 309.30
[illegible] 312.14
[illegible] 291.17
[illegible] 27.32
[illegible] 276.19
Athenæ Scuro resistunt 299.5
Athyrans calamitas 309.50
[illegible].] [illegible] 214
[illegible] 142.43
Atapacus Phrygia uastata occiditur. 97.48
[illegible] 260.37
[illegible].] [illegible] 157
[illegible].] [illegible] 72.45
[illegible] 27.18
[illegible] 20.37
[illegible] 247.42
Attalia obsessa à Sultano 132.12
frustra à Caichosroe oppugnata. 314.13
audacia uictoriæ mater 77.45
aues gregatim uolantes 190.32
[illegible].] [illegible] 85.45
augurium coruorũ & cornicum 318.47
Augusteo locus 119.10
aulica fides 124.25
aulici partim amatores, partim peculatores, partim ambitiosi, partim contentiosi, rempublicam negligunt 213.29
Auloo 46.10
Aulona 266.43
Aolonia Bace 47.12
[illegible] 299.6
[illegible] 266.60
[illegible] 24.13
aurum pugnaturo inauspicatum. 95.25
[illegible] 280.6
[illegible] 192.8
[illegible] 280.3
[illegible] 209.18
[illegible] 240.11
[illegible] 251.62
[illegible] 163.17
[illegible] 171.21
[illegible] 134.42
[illegible] 236.19
[illegible].] [illegible] 14.11
[illegible] 81.31
[illegible] 299.15
Axius fluuius 249.17
[illegible] 14.45
[illegible] 10.15
[illegible] 4.3
Axuchus Contostephano siue titulo magni Ducis succedit 41.26
Axuchus Ioannes Persa gratus Ioanni imperatori 5.26
Axuchus Manueli adiutor adipiscendi & firmandi imperij 24.39
Axuchi insignis bonitas erga Cæsarissam 6.12
[illegible].] [illegible] 94.30
azyma Armeniorum & Alemannorum 199.51

B

Baca expugnata à Romanis 21.49
Bachini Archizupani duellũ cum Manuele 47.16
[illegible], Bactunium locus 254.44
* [illegible].] [illegible] 44
[illegible] 117.5
[illegible].] [illegible] 236.17
Balduinus à Mysis capitur 301.56
Balduinus Blachos superbè contemnit 301.4
Balduinus Comes captus à Brana. 179.19
Balduinus Flandriæ Comes uir pius Danduli opera imperator creatur 2.11
Balduinus Hierosolymorum rex 75.22
Balduinus Isaacium blanditijs placat 162.28
Balduinus Romanos omnes aspernatur 294.35
Balduinus Xenæ & Philippæ frater. 83.23
Balduini Conti superbæ ad Isaacium literæ 182.25
Balduini Manuelis affinis interitus. 90.51
Balduini miserabilis interitus 315.26
[illegible] 190.28
Balsamenus Iosephus 30.24
[illegible] 309.17
[illegible].] [illegible] 10.51 & 130.51. & 222.36
[illegible] 209.11
[illegible].] [illegible] 91.48
[illegible].] [illegible] 298.57
barba bifurcata 172.39
[illegible] 237.9
Barbari auari 61.17 & 204.49
[illegible] 249.62
Barbari ministri apud Manuelem gratiosi 101.38

Barbarorum uictorias Græcis celebrare moleſtum 286.26
βαρδάριος.] ἄξιος ποταμὸς 249
βαρδαριῶται.] [illegible] 271.26
Bare Aulonia 47.14
[illegible] 98.59
[illegible] 69
Barna 214.15
[illegible] 274.3
[illegible] 256.16
[illegible] 150.8
[illegible] 266.42
[illegible] 180.1
[illegible] 299.24
[illegible] 244.9
[illegible] 163.3
Baſilacius fatuus uates Iſaacio excæcationem denunciat 226.18 inde
[illegible] 240.4
Baſilius Bulgaroctonos 185.36
[illegible] 57
[illegible] ibidem 55 & 38.24
Baſternæ locus 196.19
Baſtralites 241.15
Batazes Baſilius 298.1
Batazes Conſtantinum Angelum caſtigat 215.30
Batazes Euphroſynæ adulter occiditur 241.24
Batazes Ioannes contra Perſas mittitur 97.24
Batatzæ Andronici cædes 91.10 inde
Batazis filij excæcantur 137.16
Batazis ſeditio 132.14 & obitus ibid. 31
[illegible] 279.39
Bathos 246.33
[illegible] 252.3
[illegible] 216.24
Batrachocaſtrum 254.44
[illegible] 275.30
[illegible] 241.5
[illegible] 254.1
[illegible] 50
[illegible] 1.3
[illegible] 136.10 & 170.25
Belas Hungariæ rex 138.54
Belas Hungarus Iſaacij affinis 183.37 Manuelis gener 64.38
bello pax paratur 46.2
[illegible] 141.22
[illegible] 163.17
Bempezum 14.46
Bera 140.30
Beroe Thraciæ urbs 8.7 & 196.21
Berrhœa, nunc Chalepum 14.48
[illegible] 75.47
[illegible] 29.33
beſtiolæ uitreis uaſis incluſæ 285.57
[illegible] 305.28
[illegible] 250.7
[illegible] 248.25
[illegible] 257.13
[illegible] 65.44
[illegible] 202
[illegible], excubiæ 267
[illegible] 234.24
Bizya inuiolata à Scythis 310.30
[illegible] 222.22
[illegible] ibidem 11
[illegible] 242.14
[illegible] 142.16
[illegible] 165.14
Blachi à furioſis & dæmoniacis concitati 184.37
Blachi ab Henrico profligati 317.57
Blachi pacis conditiones aſpernantur 230.8
Blachi Conſtantini interitu læti Romanos derident 226.1
Blachi Romanis contra Latinos opitulantur 301.9
Blachi Romanos cędunt in anguſtijs 212.29
Blachi, ſeu Myſi, Hæmi montis accolæ 183.38
Blachia magna Theſſaliæ montana. 315.21
Blachica expeditio 195.21
Blachicū bellum ducibus malè commiſſum 185.54
Blachorum defectio 181.40
Blachorum & Scytharū graſſationes 214.29
[illegible] 243.14
Bladiſthlabus Hungarus 63.47
[illegible] 203
[illegible] 38.43
[illegible] 161.15
[illegible] 196.50
[illegible] 65.58
[illegible] 140.62
Bonifacius Marchio Balduino reconciliatus Grȩciam occupat 295.45 inde
Bonifacius Marchio Montisferrati fraude Danduli circumuenitur. 294.22
Bonifacius Marchio Græcis potitur. 299.42
Bonifacius Theſſalonicenſium defectionem ulciſcitur 304.10
Bonifacij Marchionis à Balduino defectio 294.60 in Græcia graſſationes 297.33
Bonifacij milites denuò à Scythis uincuntur, & urbes amittunt 304.49
[illegible] 177.26
[illegible] 245.60
[illegible] 168.12
Branas à Corrado occiditur 191.29
Branas profligat Siculos 178.57
Branas Alexius regnum affectat, & Byzantium obſidet 186.35
Branas Gabræ falſas laudes euertit. 66.49
Branas Ioannes capitur 158.22
Branæ capiti & uxori illuſum 192.16
Branizoba ab Hunnis exciſa 9.30
Branizoba uaſtata ab Hunnis 9.36
[illegible] 28.40
[illegible] 206.51
[illegible] 178.61
[illegible] 31.41
[illegible] 97.18
Bryennius Alexius à Siculis rapitur. 48.18
Bryennius Nicephorus Annæ Comnenæ Cæſariſſæ maritus Irenæ ſocrui charus 2.49
Bryennij ceſſatio in occupando imperio 6.6
Bryennij motus contra Ioannē Comnenum imp. 5.48
Bucanum 274.34
[illegible] 133.59
Bulgariæ & Blachiæ dominatus olim coniunctus 185.32
[illegible] 95
[illegible] 50.7
[illegible] 103.58
[illegible] 155.28
[illegible] 209.16
[illegible] 232.3
[illegible] ibidem
Byzantium à Latinis diripitur 282.12 inde
Byzantij obſidio 187.8 & 269.19 incendium 273.42 expugnatio 280.48
[illegible] 268.38
Byzantina plebs ſimplex 136.24
Byzantinæ cladis deſcriptio 266.1
Byzantinum incendium 270.35
Byzantini excidij deploratio 284.44
Byzantini populi temeritas 118.1
Byzantini ebrioſi 105.7
Byzantinorum ignauia & deliciæ, & exultatio de Andronico 126.5

C

[illegible] 24.68
[illegible] 18.33
[illegible] 55.32
[illegible] 98.6
[illegible] 221.50
[illegible] 284
[illegible] 242.3
[illegible] 253.52
[illegible] 267.59
[illegible] 238.52
[illegible] 189.52
[illegible] 235.24
[illegible] 255.30
[illegible] 306.50
[illegible] 312.4
[illegible] 253.52
[illegible] 131.62 & 244.48
[illegible] 209.40
[illegible] 270.57
[illegible] 255.9

καιξαίσιος ἐπομβρία 175.53
κακόδμια ῥίνα 58.40
cæcitate improbitatem naturæ non impediri 74.14
Cæneus inuerſus 142.44
Cæſarea 258.2
καιάδας [illegible] 152.27
Caichoſroes à liberis ſuis pulſus 204.33
Caichoſroes Iconij Sultanus Morotheodorum iuuat 198.10
Caichoſroes Iconio recuperato Mauromis filiam ducit 308
Caichoſroes ob Mangapham proditum fratribus inuiſus 198.29
Caichoſrois Iconienſis Sultani familia 258.8 exilium ibid.
Caichoſroæ in captiuos humanitas 246.1
καίριον.] θανάσιμον 48.8
ὁ καιρὸς [illegible] ἀπὸ αὐτοῦ ἐργάσασθαι. 143.13
καιρὸς [illegible] 81.33
καιροὶ ἐν [illegible] 212.11
ὁ καιρὸς [illegible] 298.36
καιρὸς περὶ τὴν [illegible] 266.44
καιροῦ [illegible] κατὰ μικρὸν [illegible] 95.36
καιροῦ [illegible] 203.25
τῷ καιρῷ [illegible] 136.35
τὸν καιρὸν ἐν τῷ [illegible] 295.58
εἰς καιρὸν [illegible] 143.36
Calamanus & Philippæ coniugio excidit, & ab Armenijs capitur 70.22
Calamanus malè cũ Scythis pugnat. 48.4
κακαμάχεια.] [illegible] 292.58
καλλωπισμὸς.] [illegible] 275.16
καλλι[illegible] 15.27
καλλωπίζειν.] [illegible] 268
calceus ruber imperij inſigne 252
calcei uirides 252.1
καλὸν γυναιξί 291.37
Calibures ſcurra 218.26
Caliza 259.22
κάλλει κάλλιστος 265.50
Calliopolis 201.58
κάλλιστον [illegible] 255.18
τὸ κάλλος [illegible] 48.62
καλλωπισμός.] [illegible] 105.40
καλλωπισμὸν [illegible].] τοῦ δεῖσαι [illegible] 73.40
καλόγηρος.] μονάζοντα 252.28
Calomodius diues negociator caſſo tyranni euadit 259.40
τὸ καλὸν μὲ καλῶν ἐργάσασθαι 205.25
Calonymos inſula 181.5
τὸ καλὸν [illegible] 277.17
ὁ καλὸς [illegible] 272.14
calumniæ uis 53.26
calumniatores aulici 115.7
καλοφρονεῖν.] [illegible] 109.61
καλῶς [illegible] 276.10
καλύπτεσθαι [illegible] 292.55
καλύπτειν [illegible] 275.29
κάλων [illegible] 267.40
καμάρωσις.] [illegible] 233.61
κάμινος.] [illegible] 225
Camaterus Baſilius patriarcha 57 ab Andronico excæcatus 134.26 patriarchatu pellitur. 100.37
Camaterus Gregorius 5.20
Camaterus Logotheta Styppiotæ ex inuidia inſidiatur 55.15
Camateri Logothetæ ingenium, mores, bibacitas, uoracitas, pœnitentia 57.11.30.56 & 58.6
καμπτὰς λόγους.] [illegible] 53.47
τὴν κάμψιν [illegible] 128.24
καμπτόμενα 251.51
Campani & Latini in Græcia graſſantur 312.19
κάμπτω.] [illegible] 39.6
δίαν 78.23
καμπύλως.] [illegible] 265.26
Camyzes ad Chryſum deficit 265.1
ab Ibanco capitur 254.10
Canabus Nicolaus imperator 278.83
canales occulti 310.56
κανονάκιον.] [illegible] 102.30
cancer pinnam excitat 187.22
canes Romanorum cadaueribus parcunt, Siculis infeſti 179.50
canes ſupplicibus parcunt 152.18
Caniclei honor 312.35
κανίσκιον.] [illegible] 154
Cantacuzenus Ioannes malè cũ Blachis pugnat 156.5
Cantacuzenus Ioannes mutilatus in prælio Seruico 47.22
Cantacuzeni Ioannis temeritas bello Blachico 207
Cantacuzeni Ioannis excæcatio 1 26 cædes 93.6
Cantacuzenus Manuel 58.43
Cantacuzeni Theodori interitus Nicææ dedendæ occaſio 142.15
Capellanus ſiue Caſtellanus Theodorus 45.34
καπηλεύειν τὰ πράγματα τοῦ βασιλέως 216.40
Caphardæ expugnatio 15.4
Caphurces Genuenſis pirata à Ioanne Styrione oppreſſus 238.47
capitis obteſtatio 67.10
Capito puer 114.7
καπνοῖς.] [illegible] 17.3
[illegible] 38.2
Cappadocia frigida 18.8
καπνούς.] [illegible] 66.12
[illegible] 275
captiui aut ſtatim occidendi, aut clementer tractandi 281.20
captiui Turcis dediti 250.42
καράβια.] τῶν πλοίων 35.18
[illegible] κατὰ [illegible] 257.60
καρδίας [illegible] 112.47
τὰς τε καρδίας [illegible] 116.40
καρδι[illegible] 180.54
καρίκας [illegible] 173.25
Caria & Tantali direptio 245.39
[illegible] 9.53
κάρος.] [illegible] 111.50
[illegible] 47.32
Caſtamon recuperata à Romanis. 10.43
Caſtamonis expugnatio 10.6
Caſtamonitæ Theodori potentia & interitus 116.27
caſtra noua in Aſia condita à Manuele 75.18
κάστρον.] [illegible] 47.14
τειχόπολις, [illegible] 15.41
κατ' ἰδίαν [illegible] 831.36
κατ' [illegible] 312.49
κατ' [illegible] 294.9
κατ' [illegible] 311.18
κατὰ [illegible] 172.2
καταβάλλειν [illegible] 237.12
κατα[illegible] 178.61
κατάκρας 91.49
κατὰ [illegible] 196.2
κατὰ [illegible] 192.2
καταλλάττω.] [illegible] 259.63
κατὰ μικρόν 216.20
κατὰ μόνας.] ἰδίᾳ 240.58
κατα[illegible] 201.32
κατα[illegible] 308
κατα[illegible] 253.5
κατὰ [illegible] 293.23
κατὰ πᾶσαν [illegible] 164.48
κατα[illegible] 226.20
κατὰ [illegible] 218.29
κατα[illegible] 262.55
κατὰ [illegible] 240.27
κατα[illegible] 142.56
κατὰ [illegible] 240.42
κατὰ [illegible] 194.5
καταργεῖν.] [illegible] 270.18
κατα[illegible] 190.34
Cataſcepe monaſterium 104.50
κατα[illegible] 149.54
κατα[illegible] 210.60
κατα[illegible] 314.12
κατάστημα.] [illegible] 255
κατα[illegible] 245.61
κατα[illegible] 280.18
κατα[illegible] 312.8
κατὰ [illegible].] κατὰ [illegible] 245
κατὰ [illegible] 312.42
κατὰ [illegible] 209.7
κατὰ [illegible] 202.22
τὴν κατὰ [illegible] 232.26
κατὰ τοὺς [illegible] 275.17
κατὰ [illegible] 134.40
καταφρον[illegible] 316.58
κατὰ χεῖρα [illegible] 229.53
κατὰ [illegible] 171.23
κατα[illegible].] [illegible] 281
κατα[illegible].] [illegible] 47.42
κάτεφρον.] [illegible] 29.24
κατ[illegible].] [illegible] 37.50
κατ[illegible].] [illegible] 238
κατα[illegible] 103.50
κατ[illegible].] [illegible] 199.12
κατ[illegible] 226.39
καθαρ[illegible] 247.12
καθ' [illegible] 276.58
καθ[illegible] 293.4
τάφια

[illegible] 164.16
καθ' [illegible] 245.48
[illegible]] [illegible] 259
[illegible]] [illegible] 183.50
Catides explorator garrulitatis suæ dat pœnas 98.31
κατάστημα τῶν χρόνων.] ὁ κάτω χρόνος 184.19
[illegible] 258.55
[illegible] 206.18
[illegible] 245.5
Catturi 80.4
[illegible]] [illegible] 156.16
[illegible] 33.54
[illegible]] [illegible] 258
[illegible]] [illegible] 109
[illegible] 89.31
[illegible] 249.6
* [illegible]] [illegible] 71.49
[illegible] 208.12
[illegible]] [illegible] 241.14
[illegible] 294.21
[illegible] 251.44
Celænæ 89.16
Celbianus tractus 183.12
[illegible] 143.51
[illegible] 301.6
[illegible]] [illegible] 91.43
[illegible] 177.19
Centauro similis Andronicus 176.60
centenarium 273.17
[illegible]] [illegible] 203.55
[illegible] 157.57
[illegible] 160.59
[illegible] 239.48
[illegible] 61.54
ceti propompus 217.26
[illegible]] [illegible] 48.35
[illegible]] [illegible] 162.23
[illegible]] [illegible] 259.17
Cephalas Lapardam capit 139.46
[illegible]] [illegible] 73
[illegible]] [illegible] 19.5
[illegible]] [illegible] 75.46
[illegible]] [illegible] 192.27
[illegible]] [illegible] 241.7
[illegible]] [illegible] 49.56
[illegible]] [illegible] 253
[illegible] 211.29
[illegible] τῶν πραγμάτων [illegible] 223.28
[illegible] 105.45
[illegible]] [illegible] 96.42
[illegible]] [illegible] 101.17
[illegible]] [illegible] 151.50 & 281.9
Chalepum, Berrhœa olim 14.51
[illegible] καὶ πραγμάτων [illegible] 272.55
[illegible] 219.8
Chalce Ibid. 18
[illegible] 269.16
Chaluphes Nicephorus 39.21
[illegible]] [illegible] 104.45
[illegible] 69.4
Chamaretus Leo 313.12
[illegible]] [illegible] 204
[illegible]] [illegible] 264.51 & 104.39
[illegible] 245.60
[illegible]] [illegible] 183.42
[illegible]] [illegible] 177
[illegible] 245
Characeni Turci 98.45
χάραγμα.] [illegible] 60.58
[illegible]] [illegible] 253.1
[illegible] τῷ καιρῷ, καὶ τοῖς πράγμασι [illegible] 225.20
[illegible] τῷ θυμῷ 122.21
[illegible] 135.26
[illegible]] [illegible] 244
Charsia porta 187.24
[illegible] 244.12
[illegible] 25.40 & 51.50
[illegible] 209.8
[illegible] 84.60
[illegible] 179.62
[illegible] 264.52
Chasius insidiator 262.38
Chasiorum obseruatio suorum magistratuum 196.1
[illegible] 290.55
[illegible]] [illegible] 97.59
[illegible] 296.47
[illegible] 81.51
[illegible] 161.62
[illegible]] [illegible] 252.35
[illegible]] [illegible] 252.6
[illegible] 276.50
[illegible]] [illegible] 194.10
Chele oppidum 154.51 & 171.58
[illegible]] [illegible] 249.29
Chimæra Siculus exercitus 159.1
Chœrobachorum planicies 31.23
[illegible]] [illegible] 303.22
[illegible] 95.18
[illegible] τοῦ λόγου [illegible] 294.52
Choma 89.12
Chonæ, olim Colossæ 89.1
Choniates infelix historicus 311.9
Choniates Isaacij scriba 196.38
Choniates Latinorum cladibus excitatus 288
Choniates Michael Atheniensis archiepiscopus Scurum placat 298.1
Choniates peccata urbis confitetur, implorat opem, consolatur, hortatur ad patientiam, historiam abrumpere simulat 286.8
Choniates Philippipolis præses. 199.18
Choniates puellam nobilem asserit. 290.40
Choniates suorum temporum scribit historiam 1.41
Choniatæ cognati fortitudo 99.35
Choniatæ discessus ex urbe 289.29
Choniatæ indignatio 291.51
Choniatæ magistratus abrogatur. 279.33
Choniatæ querela de calumnija. 317.1
[illegible] 80.6
[illegible] 196.4
[illegible] 288.34
Chramus Hungariæ locus 64.15
Chramus Hunnorum rex 9.53
[illegible] 231.28
[illegible] 271.33
[illegible]] [illegible] 206.43
[illegible] 302.38
[illegible] 236.12
[illegible] 273.24
[illegible] 216.8
Christi ad Abgarum literæ 173.55
[illegible] 4.58
[illegible] 214.27
[illegible]] [illegible] 75.47
[illegible] 125.28
[illegible]] [illegible] 256
[illegible] 175.48
[illegible] 259.50
Chrysopolus Andronico elabendi adiutor 65.29
Chrysopus 31.32
Chrysostomus de Eucharistia 255.56
Chrysus 249.53
Chrysus Blachus 141.44
Chrysus ex hoste fit affinis Alexij. 252.6
Chumnos chartularius 158.55
[illegible] 225.48 & 273.14
[illegible] 139.21
[illegible] ibid. 59
[illegible]] [illegible] 205.36
[illegible] 310.49
[illegible] 218.57
[illegible]] [illegible] 238.6
[illegible]] [illegible] 265.18
Ciaba 259.34
Cilicum ambigui animi 128.42
[illegible]] [illegible] 267.22
Cinamus Ioannes 265.37
[illegible] 278.19
[illegible] 240.17
Cionium 114.14
cistę inanes relictę, pecunia aliò translata 50.7
[illegible] 150.66
[illegible] 271.48
classica in Persica expeditione repudiata 97.18
Claudiopolis à Manuele contra Persas defensa 99.48
clauium abusus 138.26
[illegible] 260.28
[illegible]] [illegible] 90.8
clementia in principe commendabilis 24.6
[illegible] 202.16
cleri autoritas in Comitijs imperatoris 26.26
[illegible]] [illegible] 94
[illegible] 293.10
[illegible] 291.18
[illegible] 94
[illegible] 278.56
[illegible] 179.19
Clizasthlanes à Manuele benignè suscipitur 59.54
Clizasthlanes arthriticus Dadunem & Iagupasanem profligat 61.12

Clizasthlanes

Clizasthlanes Laodiceam vastat 62.58
Clizasthlanes uerba dat Manueli 61.9
Clizasthlanis & Manuelis recriminationes 88.45
Clizasthlanis grassationes 63.4
Clizasthlanis infidum & mutabile ingenium 61.48
Clizasthlanis prudentia 87.45
[illegible] 81.3
clypeus pro naui 98.5
[illegible] 75.19
[illegible] 157.33
Cœla 81.4
cognatio utrum sit inter natoa ex incestu 131.50
τὰ κοινὰ πράγματα μὴ κατὰ τὴν [illegible] 223.3
[illegible] 162.29
[illegible] 226.52
[illegible] 161.61
[illegible] 238.27
Colonia Taxara 258.19
[illegible] 241.2
[illegible] 15.36
Comani à Rusis repressi 259.
combustio Barbaricum supplicium. 156.2
[illegible] 248.60
cometa mirabilis 126.51
[illegible] 92.58
Comneno Turcorū Christianismus amittitur 19.40
Comnenus Alexius ad Gilielmum Siciliæ regem confugit 148.46
Comneni { Alexius / Dauid } fratres 50.8
Comnenus Alexius imperium male quæsiuit 5.41
Comnenus Alexius Irenen ob filiæ studium obiurgat ibid.16
Comneni Alexij ingenium, & obitus ibid.45
Comneni Alexij liberi 2.45
Comneni Alexij funus 4.41
Comnenus Dauid Latinorum auxilijs Lascari resistit 314.30
Comnenus Ioannes Antiochiam ingreditur 14.17
Comnenus Ioannes in carcere conceptus 54.28
Comnenus Ioannes militū indignationē contemnit, & expeditio eius ad Sangarium 17.28
Comnenus Ioannes Occidentalibus gentibus sibi conciliatis, Orientalibus bellum infert 9.54
Comnenus Ioānes palatiū magnum occupat 4.27
Comnenus Ioānes suis telis ab apro uulneratus 21.4
Comnenus Ioānes urbes ad Euphratem sitas domat 15.7
Comnenus Ioannes ut firmarit imperium 3.46
Comneni Ioannis auspicia imperij. 4. 55 clementia in seditiosos 6 7
Comneni Ioānis difficultates ad Neocæsariam 18.51
Comneni Ioannis expeditio Persica. 6. 52 contra Lebinem Armenium 21.55
Comneni Ioannis imperium 2.33
Comneni Ioannis institutum, & morituri oratio 22.10
Comneni Ioannis quatuor liberi 9. 14
Comneni Ioannis liberûm obitus, & Antiochena expeditio 20.8
Comneni Ioannis obitus & præclara elogia 24.36
Comneni Ioannis somnium de Alexio filio 9.26
Comneni Ioannis triomphus 11.25
Comneni Ioannis uigilantia, & in defendendo imperio alacritas 7.5
Comnenus Isaacius Alexij gener. 227.2
Comnenus Isaacius Andronico suspectus 171.2
Comnenus Michael 313.15
Comnenij causa interitus urbis 262.51
Comneniorum Dauidis & Alexij dictiones 313.47
[illegible] 33.& 231.28
[illegible] 171.29
condemnatio uniuersarum familiarum [illegible]
[illegible] 292.19
coniugij diremptio 85.51
Conradus Marchio Montisferrati. 101. 29 in Palæstina occiditur. 195. 37
Conradi imperatoris exhortatio militum 33.30
Conradi imperatoris cognatus, Adrianopoli crematus 33.34
Conradi imperatoris illustris de Turcis uictoria 36.56
Conradi libera uox 289.54
Conradi traiectus in Asiam 34.6
conscientia iniuriarum debilitat animos 180.20
conscientia scelerum perpetua fax. 271.18
consilia seniorum saniora contemnit Manuel 89.49
Constantia Rhodupæa expugnata à Mysis 264.36
Constantini Armenij & Eustratij Macedonis duellum & fuga 12.2
[illegible] 159.13
Cōstantinus Gabras Trapezuntis tyrannus 27.48
Constantineum forum 76.12 & 274.29
Constantini Magni claui 219.52
[illegible] 18.17
[illegible] 200.153
[illegible] 154.25
[illegible] 18.26
Contostephanus ab Andronico cæcatus 314.
Contostephanus Amerigi frande Tamiathi expugnatione frustratur. 82.41
Contostephanus Andronicus Alexij gener 227.2
Contostephanus fama auxiliorū territus, Hungariam relinquit 79.13
Contostephani ad Andronicum defectio 225.13
Contostephani contra Cosmam Atticum indignatio 41.8
Contostephano prædictus à Michaele Oxite interitus 41.1
[illegible] 262
Coppatinus 258.20
Coppatinus Caichosroen regno pellit 204.60
[illegible] 312.51
Corcyra Manueli deditur 45.18
Corcyræ promontorium 40.25
Corcyræorū defectio ad Rogerium Siculum 57.58
coria contra ignem 305.48
corijs tectæ naues 270.28
Corinthus capta à Siculis 38.55
cornua ceruina stupra uxorum designantia 160.57
cornua ænea ferreis clauis affixa capite seditiosi 238.32
corona capiti decussa malum omen. 226.54
[illegible] 276.55
Corradus Marchio Branam occidit. 291.29
[illegible] 244.22
[illegible] 250.15
corui nomen montium, & instrumenti musici 224.
corui uictores coenicum 312.51
coruorum nidi Ciliciæ montes 21.8
[illegible] 211.42
[illegible] 81.60
Corypho Corcyræorum arx 37.47
Cosmas Atticus patriarcha Contostephano interitum, & Manueli orbitatem uaticinatur 41.32
Cosmidium 269.35
[illegible] 249.5
Cotryalium à Sultano expugnatum. 182.28
Cotryanium 258.24
Cozas Scytharum dux 302.36
Crabana 811.4
[illegible] 35.44
[illegible] 212
[illegible] 276
[illegible] 312.18
[illegible] 275.57
[illegible] 277.8
[illegible] 161.42
[illegible] 129.4
[illegible] 210.37
[illegible] 238.27
Creta à Genuensibus occupata 314.6
[illegible] 94.61
[illegible] 4.8
[illegible] 239.45
[illegible] 180.28
crocrodili lachrymæ 148.13
[illegible] 280.22
[illegible] 191.38
[illegible] 269.14
crux ex lychnite gemma 14.4
[illegible] 264.4
[illegible] 279.30

[illegible] 150.62
[illegible] 61.30
[illegible] 48.13
culex fabuloſus 244.15
[illegible] 66.9
[illegible] 223.39
[illegible] 21.4
[illegible] 264
Cuperium Thraciæ 248.43
Cupidines pomis inuicem iacientes. 166.14
currus pro arce 8.22
[illegible] 26.36
[illegible] 29.41
[illegible] 15.38
[illegible] 51.3
[illegible] 45.9
[illegible] 254
[illegible] 34.27
[illegible] 184.44
[illegible] 177
[illegible] 178.61
[illegible] 89.51
[illegible] 210.58
[illegible] 134.3
[illegible] 151.5
[illegible] 303.16
[illegible] 258.7
[illegible] 238.54
[illegible] 219.27
Cypria expeditio Iſaacij 183.57
Cyprus Hieroſolymitano regi donata 207.2
Cypſella 140.28 & 241.56
[illegible] 9.29
Cyrilus de Euchariſtia 255.53
[illegible] 212.16
[illegible] 281.11
[illegible] 175.9
[illegible] 241.62
[illegible] 240.43
[illegible] 213.25
[illegible] 284.32
[illegible] 288.48
[illegible] 244.10
[illegible] 91.37

D

Δ [illegible] 284.14
Dadibra urbs à Perſis occupata. 234.38
Dadibreni Theodori pœna 165.15
Dadunes Cæſariæ & Sebaſtiæ Sultanus 58.38
[illegible] 312.53
[illegible] 188
[illegible] 201.55
dæmonum ſpectrum 75.8
[illegible] 264.36
[illegible] 274.55
ad Damalim palatium 209.17
Damocrania 266.47
[illegible] 165.7
Dandulus cæcus, ſed callidiſſimus. 266.28
Dandulus Venetorum ſecuritati conſulit 294.11
Danduli fuga & ſtrategema 303.3
Dandulo Marinus ſuccedit 305.8
[illegible] 24.40
Daonij excidium 309.30
Daonitæ 303.22
[illegible] 185.46
Daphnutianus pons 192.43
Dauid Comnenus imperiū affectat. 308.1
Dauidis Comneni ignauia 149.12
Debeltum 271.13
[illegible] 154.38
[illegible] 203.31
[illegible] 233.34
[illegible] 263.42
[illegible] 274.32
τῶν δεινῶν τὰ μὲν ἀκοῦσαι, τὰ δὲ γνῶναι, τὰ δὲ παθεῖν 280.17
dentes piſcatione ſuppleti 113.20
deploratio Romani imperij 247.60
Deſes Seruiæ ſatrapes coercetur. 68.41
deſidia tributarios facit 183.25
[illegible] 134.43
Deigenitrix [illegible] Byzātinorum imperatorum 8.39
Deigenitricis imago collega belli gerendi 280.19
Deigenitricis triumphus 10.12
Deus caſtigat & medetur 179.8
Deus tandem è cœlo proſpectat. 113.42
Deus uitæ, non mortis autor 168.38
Dei amor contemptum rerum humanarum affert 73.8
Dei & naturæ non ſemper idem iudicium 23.15
Dei incarnati oblatio 107.7
Deuterum 270.19
[illegible] 174.20
[illegible] 131.54
[illegible] 241.2
[illegible] 279.6
[illegible] 211
[illegible] 306.11
[illegible] 271.31
[illegible] 306.18
[illegible] 222.11
[illegible] 231.10
[illegible] 219.17
[illegible] 188.2
[illegible] 236.19
[illegible] 240.9
[illegible] 232.13
[illegible] 101.3
[illegible] 80.4
[illegible] 195.8
[illegible] 238
[illegible] 41.57
[illegible] 306.32
[illegible] 29.35
Didymonchū Euri exundatione deſenſum 307.8
Didymotichum fruſtra à Blachis oppugnatum 310.48
[illegible] 276.8
dignitates indignis temerè collatæ. 225.8
[illegible] 200.18
[illegible] 134.46
[illegible] ibid.59
[illegible] 317.3
[illegible] 132.61
Diogenis Romani clades 16.12 & 96.44
[illegible] 357.15
[illegible] 329.52
[illegible] 55.38
Dionyſius Hungarorum dux 77.10
Dionyſij Hungari ferocia & contemptus hoſtium parum fœlix 78.14
[illegible] 158.43
[illegible] 120
Dijpium Ioannis theologi ædes. 119.20
[illegible] 217.58
[illegible] 127.61
[illegible] 224
Dirce fons Thebanus 58
[illegible] 292
[illegible] 47.10
[illegible] 185.59
Diſypati Georgij periculum 156.29
diuites multantur 276.54
diuortia coniugum ludus Imperatorum 152
[illegible] 181.43
[illegible] 313.58
[illegible] 172.59
[illegible] 235.52
[illegible] 307.14
Docia 258.26
[illegible] 74
Doloicus, Lodoicus 267.49
[illegible] 301.6
[illegible] 204.46
[illegible] 243.4
[illegible] 94
Domini roſtra 274.27
[illegible] 187.48
Dorylæi inſtauratio belli cauſa inter Manuelem & Sultanum Iconienſem 88.7
Doſitheus & Hieroſolymitana & Byzantina ſede excidit 201.12
Doſitheus patriarchatu Hieroſolymitano potitur 100.30
Doſithei monachi falſa diuinatio. 200.27
[illegible] 313.54
draco uolans 148.38
[illegible] 116.13
[illegible] 72.36
[illegible] 200.65
[illegible] 97.17
[illegible] 243.36
[illegible] 155.12
[illegible] 116.58
[illegible] 247.37
[illegible] ibid.16
[illegible] 293.54
Dyrrhachium captum à Siculis. 149.4
[illegible] 90.2
[illegible] 161.55

[illegible]

δυσχερείας ῥύμην@.] [illegible] 238.5
τῇ δυσμῇ συνάπτων τὴν ἕω 275.56
δυσπάλαιστος ὁ ἀγών 171.62
δυσπραγήσαντι χαρίζεσθαι τὸν λόγον 312.10
δυσωπεῖσθαι τὴν δυσώπησιν 38.58
δυσωποῦντι δυσωπητικόν 149.60
Ducas Andronicus ab Andronico adoptatus 356.60
Ducas Constantinus 97.25
Ducas Ioannes à Siculis capitur 48.30 frustra ambit imperiũ 172.48
Ducæ Andronici supplicium & ſæuitia 146.57
ducis in uirtute poſita eſt militũ fortitudo 141.37
[illegible] 235.46
* [illegible].] [illegible] 241.52
[illegible] 235.13.& 181.17
[illegible] 262.27

E

Ἐγγὺς παρέστη ὁ ἄνω 171.34
[illegible] ibid.
ἐγγὺς [illegible] 172.17
[illegible] 218.09
[illegible] 266.22
[illegible] 238.56
* [illegible] 197.28
[illegible] 294.23
[illegible].] λόγοι 97.46
* [illegible] 230
[illegible].] λόγοι 197.08
[illegible] 281.15
[illegible].] 86 * [illegible] 246
[illegible] 152.30
[illegible].] παράδεισος 73.45
Edeſſenus Comes 14.45
[illegible] 192.15
[illegible].] [illegible] 204.20
edicti cruenti exagitatio 168.29
[illegible].] [illegible] 150
[illegible] 257.58
[illegible] 305.60
τὸ ἔθος ἀφοσιώσασθαι 60.4
τὸ ἔθος ἐν τοῖς χαρίτεσι [illegible] 113.22
[illegible] 157.6
[illegible] 123.26
[illegible] 208.52
* [illegible].] [illegible] 28.56
[illegible] 239.39
[illegible] 212.52
[illegible] 133.57
εἰ τὸ ὅλον [illegible] 224.18
[illegible] 33.22
[illegible] 59.15
εἰς [illegible] 171.22
εἰς [illegible] 222.15
εἰς γέλωτα τεθῆναι 251.42
εἰς [illegible] 225.33
εἰς [illegible] τοῖς βαρβάροις 185.54
[illegible].] [illegible] 185.33
εἰς [illegible] 167.7
εἰς ὦτα [illegible] λέγειν 172.17
[illegible] 131.34
[illegible].] [illegible] 9.26
ἐκεῖνα ποιεῖν τοῖς ἀνθρώποις, ἃ καὶ σφίσιν [illegible] 291.46
[illegible] 269.17
[illegible]
[illegible] 220.10
[illegible] 172.15
[illegible] τὸ ἄγαν 301.33
[illegible] τὸ ἄγαν 242.47
[illegible] 354.20
ἐκ μακροῦ 222.48
[illegible] 172.3
[illegible].] [illegible] 267.13
[illegible] 111.6
[illegible].] [illegible] 276.3
[illegible] 242.49
[illegible] 5.10
[illegible] 279.21
ἐκ τοῦ σχεδὸν 294.3
[illegible] 208.62
[illegible] 165.4
[illegible] 162.8
[illegible] 264.39
[illegible] 149.24
[illegible] 40.57
[illegible] 149.60
[illegible] 85.61
Eleutherium 274.35
[illegible] 217.40
[illegible] 310.14
[illegible] 238.22
[illegible] 112.2
[illegible] 297.64
Elpumes Scytha 191.9
[illegible] 289.5
[illegible].] [illegible] 89.31
Empedoclea lis 130.36
[illegible] 272.5
[illegible] 28.64
[illegible] 104.43
Engaſtrimythus Andronico prędicit exitium 169.29
Engaſtrimythi uano mutationis metu Manuelem & aulicos complent 31.25
[illegible].] [illegible] 61.5
[illegible] τὸ ἄγαν 250.8
[illegible] τοῖς πράγμασι 242.61
[illegible] 239.35
[illegible].] [illegible] 48.42
[illegible] 227.49
[illegible] 235.42
[illegible] 286.30
[illegible].] [illegible] 254.32
[illegible].] [illegible] 241.3
[illegible].] [illegible] 76.45
[illegible].] [illegible] 180.15
[illegible] 185.39
[illegible].] [illegible] 239.42
[illegible] 231.14
[illegible] 238.33
[illegible] 132.22
[illegible].] [illegible] 231.40
[illegible] 116.32
[illegible] 117.21
[illegible] 227.15
[illegible] 197.12
[illegible] 275.39
[illegible] 280.5
[illegible].] [illegible] 76.32
[illegible] 147.11
[illegible] 211.15
[illegible] 291.60
[illegible].] [illegible] 245
[illegible] 307.11
[illegible] 243.19
[illegible] 261.18
[illegible].] [illegible] 79.9
[illegible].] [illegible] 248.60
[illegible] 132.17
exemplis uulgus trahitur 190
[illegible].] [illegible] 263.22
[illegible].] [illegible] 102.8
[illegible] 248.37
[illegible] 15.2
[illegible] 243.32
[illegible] 243.16
[illegible] 278.48
[illegible].] [illegible] 43.33
[illegible].] [illegible] 29.38. & 103.22
[illegible] 16.1
exordium crudelis edicti 168.2
[illegible] 194.22
[illegible].] [illegible] 292
[illegible].] [illegible] 218.7
[illegible].] [illegible] 94.55
[illegible] 123.27
[illegible] 130.31
[illegible] 239.46
[illegible] 301.14 [illegible] 299.55
[illegible]
[illegible] 251.27
[illegible] 194.59
[illegible].] [illegible] 64.6
[illegible].] [illegible] ibid.
[illegible].] [illegible] 305.29
[illegible] 82.64
[illegible].] [illegible] 180.57
[illegible].] [illegible] 180.21
[illegible] 237.8
[illegible] 199.7
[illegible] 161.62
[illegible] 162.15
[illegible] 215.5
[illegible] 275.52
[illegible] 276.60
[illegible] 143.14
Epidamnus tandem deſerta à Siculis 179.58 capitur ab ijſdem 149.4
[illegible] 268.40
[illegible] 162.21
[illegible].] [illegible] 297.15
[illegible].] [illegible] 247
Epicydidis oraculum 96.58
[illegible].] [illegible] 247.31
[illegible].] [illegible] 107
[illegible] ibid.60
[illegible] 260.29
[illegible] 194.40
[illegible], ἀλλὰ τὸ [illegible] 81.9
[illegible].] [illegible] 54.41
[illegible].] [illegible] 68.18
[illegible] 258.1
[illegible] 251.48
[illegible]

[illegible] 276.9
episcoporum ob dogmata de incarnato Deo abrogatio 107.12
[illegible] 231.42
ἐπὶ τὰς πλάτας τῶν πολεμίων ἀποσεισάμενοι. 222.24 (235.22
ἐπανέστη ὁ λαμπρὸς, [illegible] καὶ [illegible].
ἐπαφαὶς καὶ πάσαις χερσὶ [illegible] καὶ [illegible] 311.38
ἐπὶ τὸ [illegible] τῶν τοῦ [illegible] 113.30
ἐπίσημα [illegible], [illegible] 257.37
ἐπὶ τῇ γαστρὶ, καὶ τῷ τόξῳ τὴν πεποίθησιν ἔχων 198.13
ἐπὶ τ' [illegible] 157.17
ἐπὶ τὴν [illegible] 201.9
ἐπὶ [illegible] 262.54
[illegible] 227.20
equus fatalis 316.16
equus sessorem auersatus malum omen 226.30
equi augurium 27.11 & 172.38
equo descendentem adorare honoratiores 5.37
equorum Turcicorũ ornamẽta. 93.15
[illegible] τῶν [illegible]. 272.38
ἔργον ἀρχαίας ἀνάγκης 66.33 & 276.34
ἔργῳ τὸ λοιπὸν συνάδον 156.25
Eretriensium seruitus apud Persas. 50.24
[illegible] 314.5
Ericus Flander Asianas urbes occupat 296.16
eruditio principibus utilis 3.6
eruditionis ratio habita in creando imperatore 3.49
[illegible] γραμμάτων 262.42
[illegible] γράμμα.] [illegible] 26.14
[illegible] 236.33
[illegible] 291.50
[illegible].] [illegible] 54.68
[illegible] καὶ [illegible] 236.30
[illegible].] [illegible] 252.16
[illegible] 230.42
[illegible] 288.33
[illegible] 223.48
[illegible] 116.26
[illegible] 216.9
[illegible] 272.1
in Euangelia iurant proceres 24.37
Eubœa à Marchione subacta 300.1
Eudoria Alexij filia à Triballo Stephano repudiata 265.45
Eudocia Andronici amica Gabræ Michaeli nubit 66.50
Eudociæ incestus cum Andronico patruele 32.35
[illegible] 210.1
τὸ [illegible] καὶ [illegible] 244.25
[illegible] 296
[illegible] 215.55
[illegible].] [illegible] 50.7
[illegible].] [illegible] 269
[illegible].] [illegible] 292.16
[illegible].] [illegible] 292
[illegible] 294.40
τὰ περὶ [illegible].236.6
Eumathius Philocales legatus ad Amerigum 236.38
εὐμήχανος καὶ πολύτροπος εἰς ἔργα πολέμου. 254.13
[illegible] ἀδελφὸν 30.36
[illegible] τὰ ῥήματα [illegible] 293.22
[illegible] 268.39
[illegible] τὴν [illegible] 198.43
[illegible] 227.32
[illegible].] [illegible] 224.13
Eurus fluuius 307.3
[illegible] τὰ περὶ θεὸν 294.13
Eustathij Thessalonicẽsis episcopi benignitas erga ciues, et eruditio 153.57 libertas 109.45
Eustratij Macedonis duellum 21.18
[illegible] 239
Eutychius de Eucharistia 256.7
Euthymius nouarum Patrarum episcopus 165.56
[illegible].] [illegible] 105
[illegible].] [illegible] 192.59
Euphrosyne à fratre & genero adulterij accusatur 240.41
Euphrosyna arte tractat uirum 245.5
Euphrosyna Cõstostephano oppresso Magiæ dedita 257.34
Euphrosyne ducissa Alexij uxor 225. populum demulcet ibid.38
Euphrosyne imperatrix uirago, sed superba, luxuriosa & impudica. 227.42
Euphrosyna in monasterium abstruditur 242.1 reuocatur delatorum opera 242.42
Euphrosyna Mesopotamitanũ Constantinum euehit 240.18
Euphrosyne uenatrix 258.5
Euphrosynæ deliberationes de successore imperij 247.29
de Eucharistiæ essẽtia dissensio 235.25
[illegible] 266.47
[illegible].] [illegible] 224.35
[illegible] καὶ [illegible] 1.5
* [illegible].] [illegible] 209.15
[illegible] τὴν [illegible] 239.1
[illegible] 222.4
τὴν [illegible] 309.11
[illegible] 182.16
[illegible] καὶ [illegible] 311.60
[illegible] 273.35

F

FAcinorũ atrocitas misericordiã excludit 174.29
fallacia pollicitationum, aliud simulando, aliud agere 201.18
fama loquax 115.53 & 169.44
famæ non semper tutò creditur 192.5
famæ quatenus habenda fides 230.18
famæ sagacitas 139.21
fastidium inedia & exercitatione propulsandum 275.47
fatalia urbis simulacra confracta à Latinis 316.7
fatalis ignauia & alacritas 126.20
fatum ineluctabile 333.8
fati ministra est sapientia humana. 170.35
ferrum tessera 63.18
festinatio inconsulta perniciosa 55.45
filius matris iniustæ neci subscribere cogitur 215.3
flagella Deus non amat, etsi usurpat. 286.53
forma nuptias regias conciliat 48.55
formæ ratio habita in creando imperatore 5.30
fortuna præclaros aliquãdo conatus destituit 139.34
fossæ loco mœnium 101.16
Franci Conradum in Orientem secuti 34.20
Franci uerentur ne cœlũ ruat 289.52
Francorum expeditio in terram sanctam 206.56
Francopulos Alexij pirata 262.8
Frãcochorium inter Sauum & Istrum. 9.30 fortasse Pannonia Interamnensis 47.41
fraterni sceleris commiseratio 224.41
Fridericus Alemaniæ rex 101.1
Fridericus à Protostratore frustra insidijs appetitus 201.37
Fridericus Græcorum insolentiam deridet 203.17
Fridericus Conradi siue filius, siue ex fratre nepos 33.18
Friderici Barbarossæ expeditio in Palæstinam 198.30
Friderici filius breui patrem sequitur. 206.32
Friderici pugna ad Iconium 204.54 stratagema ibid.39 submersio, & præclarum elogium 206.5
Friderici transitus in Orientem 201.8
fuga tyrannidis tutissima 161.34
fugientium trepidatio 192.30
fumum tributi fugiendo in seruitutis ignem incidere 38.5

G

GAbras Constantinus 61.29
Gabras Sultani ad Manuelem legatus 95.21
[illegible].] [illegible] 33
* [illegible] 291
[illegible] 138.45
Galiza 65.3
γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφῇ 30.23
[illegible] 220.33
τὰ [illegible] 66.59
Gangræ Ponticæ urbis expugnatio & amissio 11.4
Ganos mons Macedoniæ 252.26
[illegible], ὁ [illegible].] Cardinalis 306.16
[illegible] 296.26
[illegible].] [illegible] 100.45
τὸ [illegible] 307.12
[illegible] 191.24
[illegible] 297.51
[illegible] 232.19
[illegible]] [illegible] 279
[illegible].] [illegible] 292
[illegible] καὶ [illegible]. 172.61
gener filio non præferendus 3.25
[illegible] 218.54
Genua Manueli conciliata 100.47
Genuenses 239.12 Cretam occupant 314.6
[illegible].] [illegible] 16?.5
Gerardus Antiochiæ princeps 33.4
Germanis Corcyræ custodia credita. 45.37

γεμόντων πείσφιγγεν, καὶ γλωττωσάς, καὶ λη-
ρῶδες 222.37
γῆρας αἶσχος 272.56
γῆρας.] [illegible] 53.52
γῆρας [illegible] ἐμὲ 180.16
[illegible] 268.40
γῆινοι ἄγγελοι βασιλεύοντες 266.18
[illegible] 187.60
[illegible] 195.55
Gilielmus Siciliæ rex 85.45 eiusdem expeditio contra Romanas prouincias 248.35
Ginclarium 204.38
ἡ γλωσσαλγία.] λαλιὰ 246.52
[illegible] 210.10
γλῶτταν πρὸς λόγον ἰσχὺν [illegible] 200.35
γλώττης [illegible] καὶ [illegible] χρῆσθαι 171.49
γλῶτταν [illegible], χάριτι [illegible] 227.47
* γλωττ[illegible].] παραλαλεῖν. 271.39
[illegible] 136.13
[illegible] 30.2
γνώμη [illegible] τῆς ἀρετῆς 143.59
γνώμη [illegible] 190.14
γνώμην [illegible] 196.45
οἱ δὲ γνώμας [illegible] 300.7
[illegible] 214.27
ἵνα γένη [illegible] 314.46
[illegible].] [illegible] 57.8
[illegible].] τὸ πρόγραμμα [illegible] 88.19
[illegible] 276.28
Græcia in tyrannides distracta 312.53
Græci Germanis bello impares 100.36
Grçci offensum Deum prudenter placant 234.5
[illegible] 295.10
Græcorum degeneres animi 299.46 uanitas 308.42
Græcus ignis 193.18
τὰ δὲ γραϊκὰ [illegible] 149.49
γράμματα [illegible] ἔχων δὲ [illegible] 225.15
γραμματικοῦ [illegible] 161.9
Graosgala 96.47
γράφειν [illegible] 162.61
[illegible] 174.36
[illegible].] [illegible] 222.18
Gnidus Andronicus 315.3
* [illegible].] [illegible] 294.28
γυμνῇ τῇ κεφαλῇ τὸ θεῖον [illegible] 168.37
Gymnus Corcyræ præfectus 37.57
γυμνὸς, [illegible] πρῶτος [illegible] τὴν [illegible] 255.47
[illegible] 222.27
γυνὴ [illegible] 299.20
γυνὴ περὶ [illegible] 290.13
γυνὴ τὸ [illegible] 127.54
γυναικῶν αἱ [illegible] 291.5
γυναικῶν [illegible] καὶ [illegible] καὶ [illegible] φορεῖν 236
γυναικωνῖτις [illegible] 149.54
γυναῖκες [illegible] 271.60
[illegible].] [illegible] 53.62 [illegible] 35.20
[illegible].] [illegible] 42.44
Gyrolimna 269.47

H

ἃ μὴ θεὸς βεβούλευται [illegible] 229.53

ἁγχῇ.] βίᾳ 54.41
ἅδη [illegible] 192.52
ἅδε [illegible] 151.26
Hagiochristophorites, Antichristophorites 147.22
Hagiochristophorita obtruncatus ab Isaacio Angelo 171.8
Hagiochristophorites Stephanus tyrannidis Andronici minister 167.57
Hagiotheodorites à Styppiota loco pulsus 30.14
Hagiotheodorites Manueli à mandatis 28.53
[illegible] 235.40
[illegible] 197.36
[illegible] τιμῶν [illegible], καὶ [illegible] μενος 278.55
[illegible] 169.21
Hæmus mons 183.30
[illegible].] [illegible] 212.8
ἅμα, ἅμα 217.29
Hannonis falsa iactatio uictoriæ, & aues 213.12
[illegible] 272.60
[illegible] καὶ τῶν [illegible] 41.43
ἁρμοί.] [illegible] 216.60.& 247
ἅρματα.] [illegible] 31.14
ἁρματωλοί.] [illegible], & ἅρματα non currus, sed arma [illegible] 77
ἁρμόσασθαι [illegible] 189.6
ὁ [illegible] δὲ [illegible] 117.7
[illegible].] [illegible] 187.35
[illegible] 236.26
[illegible] 305.30
[illegible] 101.56
[illegible] 227.50
[illegible] 280.31
[illegible], καὶ [illegible] 225.45
[illegible] 217.57
[illegible] 83.7
Henricus Dandulus Venetus bellum contra Byzantinos parat 267.27
Herculanus scyphus 57.36
ἕρμαιον.] εὕρημα 289.8
τὴν [illegible] 174.36
Herricus Flander imperator designatur 315.14
Herricus, Henricus, siue Ericus Balduini frater 305.34
Herricus Blachos profligat 317.35
Herricus Orestiadem frustra oppugnat 305.54
[illegible] 288.30
[illegible] 131.42
[illegible] 131.61
[illegible] 317.11
[illegible] 175.11
[illegible] 151.57
[illegible] 61.18
[illegible].] [illegible] 92.37
[illegible].] [illegible] 109
[illegible].] [illegible] 85
[illegible] 241.25
[illegible] 137.27
[illegible] 225.29
[illegible].] [illegible] 245.50

[illegible] 201.6
ἡμίεφθος.] ἡμίοπτος 171.4.5
ἡμίοπτος ὁ [illegible] ὁ ἡμίεφθος 227.7
[illegible].] [illegible] 223.17
[illegible] 17.55
[illegible] 7.39
[illegible] 139.35
[illegible] 156.6
[illegible] 285.17
τὸ ἱερὸν [illegible] 216.14
τὸ ἱερὸν [illegible] 243.20
[illegible] 209.38
[illegible] 191.45
ἱλάσκου.] ἵλεως γίνου 251.55
[illegible] 125.58
[illegible].] [illegible] φαίνεσθαι 18.58
Hippocrates Persarum regem aspernatur 286.29
ἵππος [illegible] 106
ἵππος [illegible] 173.1
ἵππος [illegible] 267.58
[illegible] 302.53
[illegible] 302.59
[illegible] 191.49
* [illegible].] [illegible] 52.6
[illegible].] [illegible] 166.1
Historiæ laudes 1.2 stylus 46
[illegible] 239.45
historicorum uana magniloquentia. 37.23
ὁ [illegible] τῶν [illegible] 136.11
ὁ [illegible] τῶν [illegible] 1.2
[illegible] 302.52
[illegible] 197.46
[illegible] 185.53
οἱ [illegible] 145.32
οἱ ἐκ [illegible] 292.47
οἱ ἐκ [illegible] 235.19
οἱ ἐκ [illegible] 162.40
[illegible] 160.10
[illegible] 235.33
[illegible] 297.22
[illegible] 136.5
[illegible] 229.6
[illegible] 100.25
[illegible] 161.40
[illegible] 171.15
[illegible] 274.15
[illegible].] [illegible] 78.29
[illegible] 160.9
homicidæ in templo ueniam petunt. 171.33
hominis in morte resolutio 1.14
[illegible] 81.50
[illegible] 231.58
[illegible].] [illegible] 114.62
[illegible] 185.1
[illegible] 284.22
[illegible] 294.5
[illegible] 135.21
[illegible].] [illegible] 18.59
[illegible] 227.62
[illegible] 114.34
[illegible] 253.46
[illegible] 302.8
[illegible].] [illegible] 27.30
hostis fugiens non urgendus 249

hoſtis lapſus, omen uictoriæ 76.10
hoſtium diſſenſio noſtra tranquillitas 59.19
ἔτι μὴ καὶ μᾶλλον 242.46
ἔτι ὑπέτυχον 239.53
Hungari & Hunni Pæones 51.12
Hungari Manuelis affinitatem ſuſpectam habent 64.11
Hugaricus triumphus Manuelis 79.18
Hungariſſa ſtatua deiecta uictoriæ ergò 76.13
Hũni Danubij ripas incurſantes, Branam & Gabram fundunt 66.45
Hunni & Hungari Pæones 51.12
Hunni Iſtrum transgreſsi, Branizobam excindunt 9.19
[illegible] λόγος.] ὡς τὰ [illegible] ἀνακάλυπτον 214.42
ὕπνος [illegible] ὡς ἐμφορηθεὶς [illegible] 159.26
ὑγρὸν ὕδωρ τὸ σῶμα [illegible] 276.14
ὑγρὸν πῦρ 193.41
ὑδάτων ἐκβάλλεσθαι 196.4
Hydrales fluuius 164.37
ὕδωρ [illegible] κεφαλῇ 280.37
ὕδωρ [illegible] 291.51
Hyelium Phrygiæ 97.37
Hyelocaſtellium 159.33
ὑλακτεῖν.] [illegible] 237.48
ὕλας [illegible] 308.7
ὑπ' ἀδυναμίας [illegible] 295.9
ὑπεξιόμενος ἀρχήν.] ἐχρῆτο 252
ὑπὲρ [illegible] τῶν [illegible] 276.11
ὑπεράγαν 212.49
ὑπερβάλλοντ@ τοὺς [illegible] 292.15
ὑπὲρ αὐτοῦ λέγει λόγον [illegible] 257.16
ὑπερβαίνων πόλιν [illegible] 2.2
ὑπερβαίνων τὸν [illegible] 215
Hyperborei Scythæ, Ruſsi 65.5
ὑπὲρ δύναμιν 258.54
ὁ ὑπερφυέστατος πάντων χρῆμα καὶ [illegible] 221.43
ὑπερφυᾶ.] μεγάλα 49.60
ὑπερφυοῦς [illegible] 262.23
ὑπὲρ τὸ [illegible].] πλεῖον τῶν [illegible] χρόνον 185.5
ὑποφεύγειν καὶ μηδὲν [illegible] 155.39
ὁ ὑπογραφεὺς [illegible] ἀπάγεσθαι παρὰ γῆν 244.16
ὑποβάλλει.] [illegible] 42.52
ὑπογραμμὸς καὶ τύπος, καὶ [illegible] 264.33
ὑπογράψαι μόνον 172.18
τὸ ὑποδείκνυσι τῇ ψυχῇ, καὶ [illegible] τὰ πάθη [illegible] 223.6
ὑπὸ [illegible] 299.55
ὑποκλίνεσθαι τῷ καιρῷ 152.16
ὑπόκειται λογισμός ibid.48
ὑπόθεσις.] διάταγμα 28.60
ὑπομαλθακισθεὶς.] [illegible] 59.30
ὑποκάμισον.] [illegible] χιτών 264.9
ὑπονοεῖσθαι.] [illegible] 297.58
ὑπ' ἄλλον [illegible] 275.35
τὰ τῶν [illegible] ἀπολύεσθαι πρόσωπα. 322.15
* ὑποστατικὰ γονικά 294
ὑπόστεγοι [illegible] 274.31
ὑπόστεγον [illegible] 289.32
ὑπὸ χρείας γυμνασίας [illegible] πράγματι. 294.20
ὑποτείνων ὡς [illegible] 226.7
ὕψιστον πεδίον 81.45
ὑψίστῳ χρῆσθαι προσδέχεσθαι 116.39
[illegible] καὶ ἄγρυπν@ γείτων 177.53
ὑφ' ἡγεμόνι δυοῖν καὶ ὑποστρατήγῳ [illegible] 22.58
ὑφάπλωσις 55.46
ὑφαπλοῖς βάλλεσθαι 156.25
ὑφάπλωμα πολυτελὲς 195.26
ὕψων βρῶμα.] βάγυμα 192
ὡς [illegible] αὐτὸς ἑαυτοῦ παράτι@ 243.41
ὡς [illegible] ἑαυτοῦ [illegible] 277.27
ὥρας γάμου [illegible] 289.26
ὠρμᾶτο.] [illegible] 256
ὡς αὐτοῦ τὶ δίκης 157.26
ὡς [illegible] χρήσθαι ἀρχῆς 260.38
ὡς ἀπὸ [illegible] 160.53
ὡς ἀφ' ἑνὸς συνθήματ@ 297.35
ὡς βασιλεὺς [illegible] διαλεγμένος. 157.61
ὡς δ' ἴσον εἰπεῖν.] ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν 220.37
ὡς [illegible] 152.42
ὡς δὴ [illegible] ἀναμεμιγμένον τὰ ἀρίστα 275.54
ὡς δὴ ἴσως συνθήματ@ 272.19
ὡς δὲ ἴριδας χρώννυσθαι [illegible] 291.17
ὡσεὶ [illegible] διαφέρουσα τὶ παν. 310.28
ὡς εἰπεῖν.] ὡς δέον 32.4
ὡς ἔφησε τὸ λόγιον 242.4
ὡς ἄχρι αὐτοῦ ibid.23
ὡς [illegible] 281.65
ὡς ἐν μέσοις [illegible] 231.40
ὡς ὕδωρ 214.51
ὡς [illegible] 152.41
ὡς μὴ [illegible] 132.57
ὡς ὁ [illegible] 315.32
ὡς εἶπε 227.61
ὡς [illegible] συλλαμβάνεσθαι 172.56
ὥσπερ [illegible] περὶ τὴν [illegible] 189.15
ὥσπερ μάταιον.] [illegible] σφαῖραν 192.29
ὡς [illegible] διακεῖσθαι 209.16
ὡς [illegible] 214.54
ὡς [illegible] 170.55

I

I litera ſuſpecta Andronico 146.30
ἰαδαρα 268.20
Iagupaſan Amaſiæ, Ancyræ & Cappadociæ Sultanus 59.11
Iambi in Andronicum 177.3
Iazas Hunnorum princeps 63.58
Ibancus Alexius nominatus 254
Ibancus à Romano exercitu nihil adiuuatur 233.19
Ibancus matrem filiæ præfecit. 234.16
Ibancus periurio Alexij capitur 257.1
Ibancus Romanis utilem operam nauat 254.8
Ibancus ſiue Ioannes Aſanis interfector 232.11
Ibanci crudelitas 255.12 defectio 253.10
ἰδαρὸν [illegible] 293.18
Iconienſes Ioãni Comneno dant pœnas 16.31
Ieiuniorum dies 73.15
ἰγκάλιον.] [illegible] 206.60
imagines diuorum à Siculis ludibrio habitæ 150.16
imaginum adoratio Armenijs & Alemannis interdicta 199.50
imperator nihil non corrigere poteſt. 162.37
imperator periculoſo bello ſe nõ committit 76.28
imperator qualis eſſe debeat 21.42
imperatorum arrogantia & curioſitas 106.30
imperium ab A in I transiturum 210.37
improbitatem cauere difficile 56.6
[illegible].] [illegible] 151.38
infantes obtruncati à Scythis 310.10
ingeniorum uarietas 23.53
inopia profuſionis comes 227.40
Ioannes Andronici F. 157.42 & 158.33
Ioannes Blachorum rex 283.43 à Balduino ſpretus 301.28
Ioannes Comnenus [illegible]. 5.12
Ioannes Sebaſtocrator Iſaacio ſuſpectus 185.56 eidem ſe purgat 190.40
Ioannis Craſsi Comneni ſeditio 261.14
Ioãnis filij Iſaacij Comneni defectio ad Turcas 18.46
Ioannitzæ domus 207.19
Iofredus, ſiue Gotfridus 295.41
Ioppe, Ace 159.54
ἰόνια, γράφω 295.55
Iouis & Iunonis congreſſus 155.10
Iouis ſolicitudo 39.44
ira Dei placanda in rebus aduerſis. 233.54
iracundia uæcordiæ mater 24.2
Irene filia patri Andronico ob mariti amorem inuiſa 154.42
Irene Ioannem filium tandem colit. 6.41
Irene Iſaacij filia nubit Philippo Alemanno 238.40
Irene mater Ioanni filio infeſta 2.53
Irenes & Alexij controuerſia de imperij ſucceſſore 4.48
D. Irenæ templum 104.45
Irenicus Theodorus Meſopotamita, ne caſu fit cautior 243.8
Iſaacius Angelus ad Andronicum ſe confert 142.19 contemptus ab Andronico 140.55
Iſaacius Angelus obtruncato Hagiochriſtophorita ſupplex in templo ſedet 171.12
Iſaacius Angelus fouetur ab Andronico 143.36 imperator deſignatur 172.58
Iſaacius Angelus ſegnior ſui amans, & gloriosulus 277.21
Iſaacius ad Andronici monimentum excæcatus 213.54
Iſaacius Balduinum & Richardum in iudicium adductos in carcerem conijcit 181.55
Iſaacius, Comnenus à materna ſtirpe appellatus, Cyprum occupat. 145.10
Iſaacius Comnenus Alexij F. 5.49
Iſaacius Comnenus Sebaſtocrator Ioanni fratri charus 5.2
Iſaacius Blachus ſua negligentia confirmat. 185.24 (109.2
Iſaacius crebris ſeditionib. exagitatus

Iſacius Cypri tyrannus ab Anglo captus 206.59
Iſaacius excæcatus demenſo paſcitur 224.6
Iſaacius Friderico interitum ante paſcha denunciat 202.42
Iſaacius fruſtra de fratris inſidijs monetur 221.42
Iſaacius in ſtadio uirtutis facile defatigatus 216.28
Iſaacius parum liberalis erga Conradum Marchionem 193.59
Iſaacius falſam uictoriam iactat 213.8
Iſaacius Ioannis Comneni F. 9.19
Iſaacius paruo ſucceſſu cum Blachis dimicat 296.55
Iſaacius Siculi regis iuſtam querimoniam contemnit 181.24
Iſaacius Sebaſtocrator à Blachis captus 231.46
Iſaacius Sebaſtocrator imperatori Ioanni reconciliatur 16.39
Iſaacius ſeditioſis ignoſcit, & ut ſacrificulus irridetur 192.34
Iſaacius uotis pugnat contra hoſtem. 189.12
Iſaacij Angeli inuidia deſtructæ Andronici ſubſtructiones 164.43
Iſaacij Angeli mater machinis impoſita 141.22
Iſaacij benignitas, falſa ſpes, Blachica expeditio 220.49
Iſaacij clades in Blachica expeditione 211.58
Iſaacij Comneni in apparatu ſeditionis interitus 229.29
Iſaacij concio 190.10
Iſaacij cum Manuele fratre reconciliatio, & mores 27.36
Iſaacij de Andronici imperio cenſura. 114
Iſaacij & Alexij diſsidium, flagitia & uecordia 273.22
Iſaacij expeditio contra Siculos 177.48
Iſaacij facta cum dictis non conſentiunt 182.59
Iſaacij F. Ioãnis Comneni ingenium. 14.2
Iſaacij inanes magnarum rerum imaginationes 215.24
Iſaacij inconſtantia 212.27 inſolentia erga Alemannos 202.42 intemperantia & ſubſtructiones. 218.38 iracundia & temeritas. 210.22 luxus & ineptiæ 218.6
Iſaacij obitus 278.61
Iſaacij Phyſiognomonia, ætas, anni imperij 224.7
Iſaacij querela de imperio à fratre Manuele præcepto 25.18
Iſaacij ſacrilegia, & auaritia, & profuſiones 219.25
Iſaacij Sebaſtocratoris in uinculis interitus 233.12
Iſaacij ſecundæ nuptiæ, & ſordes. 203.18
Iſaacij ſomnia de monarchia & recuperandis effoſsis oculis 275.43
Iſaacij ſuperbæ ad Balduinum literæ. 181.54
Iſaacij tres liberi, & imaginatio diuturni imperij 207.16
Iſaacio reſtituitur imperium 272.8
ἐξ ἴσου [illegible] 182.17
[illegible], καὶ [illegible] 192.18
[illegible].] [illegible] 106
[illegible].] [illegible] 170.39
Iſtri expugnatio 15.9
[illegible] 236.7
Italicus Michael Philippopolitanus archiepiſcopus 32.38
[illegible].] [illegible] 37.45
iudicũ corruptorũ inſectatio 155.4
L
[illegible] 152.27
ὁ [illegible], ὁ δὲ [illegible] 172.9
Laceriani Perſæ 98.30
lachrymæ Andronici lachrymæ crocodili 143.25
lachrymæ 290.51
lachrymarum uſus 148.22
Lagi ſeditio 260.11
[illegible] 145.33
[illegible] 147.32
[illegible] 280.40
Lamia Demetrij amica 275.32
[illegible] 294.7
Lampe 58.46 Lampis 89.16
[illegible] 265.5
[illegible] 236.33
[illegible].] [illegible] 28.47
Laodicea capta à Ioanne Comneno. 6.36
Laodicenſium hoſpitalitas erga Alemannos 204.10
Lapardas Andronicus contra Batazen miſſus 133.31 ab Andronico deficit 138.30 excæcatus fit monachus 139.31
lapis ſepulchri Chriſti 112.34
Lardea 196.16
[illegible].] [illegible] 247.57
Laſcaris Theodorus gener Alexij. 232.17 bellicoſus iuuenis 270.3 fruſtra Errico & Plancio reſiſtere cœpit 296.38
Laſcaris imperium affectat 307.38
Laſcaris Theodorus ſortito adeptus imperium fugit 282.9
Laſcaris duo 315.36
[illegible] 168.23
Latina phalanx robuſtiſsima 187.25
Latini à Romanis oppugnati, urbes occidentales recuperare ſatagunt. 301.21
Latini à Scythis ad Ruſium cæſi 309.1 in inſidias pellecti à Blachis cæduntur & capiuntur 301.19
Latini Byzantium diripiunt 282.52
Latini Didymotichum & Adrianopolim accerſuntur 311.36
Latini inſolentes 131.10 in Thracia graſſantur 305.5 prouincias ſortiuntur 291.21
Latini rapinis, ferro, incendijs Byzantij graſſantur 277.6
Latini ſeu Franci bellicoſiſsimi & fideliſsimi 124.16
Latini ſeu Franci urbe pulſi inſulas uexant 126.20
Latini ſubditos pro hoſtibus ulciſcuntur 307.13
Latini ſuperbi & indomiti 80.38
Latinorum celeres ſucceſſus 300.7
Latinorum commentum ad placandos uulgi animos 194.47
Latinorũ cupiditati nec ſacra nec profana ſufficiunt 272.40
Latinorum diligentia 316.42
Latinorum & Piſanorum ædes dirutæ 275.20
Latinorum & Romanorum uelitationes 270.4
Latinorum expeditionis contra Byzantium inſectatio 288.47
Latinorum in Romanos odium. 151.8
Latinorum inſectatio 130.46 inſolentia 294.33 in Thraces crudelitas 283.26 & 303.9 in uictu deliciæ 292.35
Latinorum iuſiurandum de non uiolanda pudicitia 292.12
[illegible] 277.35
[illegible] 275.39
Lebunes Armenius 12.37
[illegible].] [illegible] 134.43
[illegible].] [illegible] 64
legatus hoſtem confirmat 254.2
legati ab Iſaacio parũ honorifice tractati 203.14
legati uecordes Fridericũ & Iſaacium committunt 259.10
legati utrinque miſsi 191.30
Leonis Syneſij ſuſpendium 144.46
leonem auribus tenere in ſomnis 9.28
[illegible] 52.10
Leontius Hieroſolymitanus 200.33
Leontius monachus patriarcha. ibidem 48
[illegible] 192.62
[illegible] 241.9
[illegible].] [illegible] 99.48
[illegible] 295
[illegible].] [illegible] 55.4
[illegible] 277.49
[illegible], καὶ [illegible] 232.19
[illegible] 279.23
[illegible] 263.26
libelli de imperatorum ſucceſsione. 156.24
libido tyranno pro iure eſt 181.30
Limmochir Phrygiæ 197.37
lineus thorax 192.16
linguæ moderandum 56.18
Linna Phrygiæ 97.16
literæ ſagittis alligatæ 68.20 & 143.48
[illegible] 251.58
[illegible].] [illegible] 26.13
[illegible].] [illegible] 240.6
[illegible] 14.28
[illegible].] [illegible] 101.55
Lobizus caſtellum 197.30
[illegible] 201.54
[illegible] 275.54
[illegible] 292.46
[illegible] 281.17
[illegible] 265.43
[illegible] 236.2
[illegible] 279.45
[illegible] 168 & 5.27
[illegible].] Cancellarius 102.38
[illegible].] [illegible] 267.26

[illegible]

[illegible] 264.37
Lopadij epiſcopus excæcatus ab Andronico 145.1
Lopadiani ſubacti 140.41
[illegible] 281.41
[illegible] 297.49
lumina ſupplicum [illegible]
lychnites gemma 16.3
[illegible] 50.15
[illegible] 66.21

M

M[illegible] 141.65
[illegible] 168.28
[illegible] 177
machina quadrangula 164.42
[illegible] 48.6 & 189.52
Machometus cũ Maſuto redit in gratiam 10.55
Machometi non Deus, ſed doctrina condemnata 110.16
Macroducæ Conſtantini ſupplicium. 146.43
Macron 272.13
Mahometi Deus 108.45
Maius Siculæ claſsis præfectus 49.51
Mæandri tranſitus 15.6
Maius Manuelem in ipſa urbe inſectatur 80.51
Magæ ſaltatio in templo 183.18
[illegible] 271.41
[illegible] Moguntia 101.58
* [illegible] 84
* [illegible] 84
[illegible] 165.12
Magi ſe aſtronomos profitentur. 74.29
magicæ præſtigiæ quid ualeant 72.57
[illegible] 285.21
magiſtratuum abſtinentia 164.53
magiſtratuum deſignatio 161.15
[illegible] 290
[illegible] 216.6
[illegible] 223.13
Malea 58.15
[illegible] ibid.
Maleinus Comneni Alexij ſocius. 148.41
[illegible] 191.2
Mamalus ſcriba combuſtus ab Andronico 151.8
* [illegible] 153
Mangabæ Theodori ſeditio 197.40
Mangana 1.45
Mangaphas à Sultano proditus, in carcerem conijcitur 198.27
Manuel Andronici F. 65.16
Manuel Camyzes Protoſtrator 190.51
Manuel Clizaſthlanis pater, à filio parum reuerenter colitur 62
Manuel Ioannis Comneni F. 9.20
Manuel Iſaacij F. imperator ſalutatur. 291.20
Manuel Sebaſtocrator patri Andronico aduerſatur 168.55
Manuel à ſibi ſucceſſurum timet 73.38
Manuel à Byzãtinis cupidè ſuſcipitur 26.55
Manuel à gregario milite arguitur. 94.15
Manuel acerbus tributorum exactor. 103.6
Manuel affinem Stephanũ fruſtra conatur Pannoniæ regem facere 64.1
Manuel Alemannis in Oriente inſidiatur 14.43
Manuel Andronicũ depinxit ſuis coloribus 127.54
Manuel Archizupanũ Blachicũ duello ſuperat 47.16
Manuel aſtrologia damnata cucullatus obit 111.18
Manuel aſtrologorum dicta pro oraculis accipere ſolitus 77.56
Manuel diuinitus Imperator deſignatus 24.17
Manuel execrationi patriarchæ Attici orbitatem ſuam acceptam refert. 41.21
Manuel Euſtathio iratus 109.56
Manuel fruſtra perſequitur Andronicum 71.14
Manuel Hungarum immanem occidit 47.49
Manuel Italos largitionibus corrumpit 101.15
Manuel iunior Iſaacio natu maiori præfertur à patre 21.57
Manuel ob fuſcum colorem deridetur, & ultionem iniuriarum temporibus condonat 44.40
Manuel pacem parum fidam cum rege Siciliæ facit 49.10
Manuel Papam & Italos contra Barbaroſſam concitat 100.51
Manuel progreſſu ætatis fit peior. 31.11
Manuel Rogerij inſectationem deridet 50.54
Manuel ſpreta Sultani legatione ſuperbiæ ſuæ dat pœnas 89.57
Manuel temerè anguſtijs ſe committit 90.10
Manuel tempeſtatib. à Sicilia repellitur 46.9
Manuel Turcorum diſcordias fouet. 59.55
Manuelis ad Byzantinos literæ 96.
42 ædificia & luxus 104.16
Manuelis Aegyptiaca expeditio 80.29
Manuelis audacia & uigilantia 87.49
capitalia pericula 95.36
Manuelis Comneni audax facinus à patre caſtigatum 18.52
Manuelis concio Pannonica 76.19
Manuelis concurſiones equeſtres Antiochiæ 54.42
Manuelis copiæ diſsipatæ cladem à Turcis accipiunt 55.12
Manuelis cum Venetis controuerſiæ. 86.5
Manuelis decretũ de dicto PATER MAIOR EST ME 107.58
Manuelis & Clizaſthlanis recriminationes 88.45
Manuelis & Sultani conflictus 87.51
Manuelis expeditio Armeniaca 52.1
  Laceriana & Panaſiana 98.58
  Pannonica 67.16
  Perſica 27.46 & 88.55
  contra Seruios 79.50 contra Siculos 19.45 Hungarica 47.15 & 51.4 & 76.20
Manuelis inceſtus cum fratris filia. 28.46 & 52.45
Manuelis ineptiæ de ſua longæuitate 111.18
Manuelis Imp. ingenium 24.6
Manuelis Lachanæ ſuſpendium 144.46
Manuelis literæ binæ ad Clerũ 16.25
Manuelis negligentia, profuſio & licentia militum 105.40
Manuelis patientia in cõuicijs 91.39
Manuelis perfidia Sultano renouandi belli cauſam ſuppeditat 96.30
Manuelis profuſio in Clizaſthlanem. 60.45
Manuelis rapacitas & profuſiones. 105.40
Manuelis ſecundæ nuptiæ 58.12
  ſepultura 112.51
Manuelis ſimulata benignitas erga Alemannos, & apparatus bellicus 31.42
Manuelis ſomnium 96.1 theologia 106.47 tolerantia 100.7 triumphus Seruicus & Hungaricus 47.53
Manueli CCC auri centenarijs conſtitit bellum Siculum 49.20
Manuelē prudenter turbaſſe Italiam 101.38
[illegible] 244.18
* [illegible] 152.63
Maraptica ſcortum Andronici 173.50
Marchio Mõtisferrati Manueli amicus 101.19 Mariam Manuelis F. ducit 85.40
Maria Hũgara Iſaacij uidua nubit Bonifacio Marchioni 294.61
Maria Manuelis F. ab Alexio Pannonio diuellitur 81.26
Maria Porphyrogenita in Alexium Sebaſtocratorem coniurat 116.52 in aſylum confugit 117.18
Maria ſeditionem concitat ibid.50
S. Maria Romanorũ Bellona & triumphatrix 79.35
S. Mariæ ædes Tamiarchi 82.9
Mariæ Cæſariſſæ & Cæſaris interitus 120.52
Mariæ mariti oratio ad milites 120.18
Marinus dux Venetiarum 305.8
[illegible] 295.52
Marij Cymbrica uictoria 37.18
Marſyas 89.18
[illegible] 290.50
martyres Chriſtus miraculis remuneratur 219.16
[illegible] 291.2
[illegible] 222.26
Maſuti liberi 58.51
Maſutus Iconij Sultanus 10.55
[illegible] 213.62
[illegible] 173.15
[illegible] 298.58
[illegible] 273.26
[illegible] 74
[illegible] 27.7
[illegible] 33.35
Mauropuli ſomnium 96.1
Maurozomes imperium affectat. 107.41
Maurozomia ditio 313.39
Maurozomes Theodorus 80.49
Mazura Theodorus 109.23

[illegible] 253
medicamentorum & pœnarũ idem uſus 236.61
Mediolanenſes à Manuele cõtra Germanos adiuti 201.13
Megarita pirata 184.12
[illegible] 165.50
[illegible] 42.28
[illegible] 54.25
Melãgia inſtaurata à Manuele 27.49
Melas fluuius Alemannis infeſtus 33.86
[illegible] 174.23
[illegible] 159.21
Melibũtum 81.1
Melitene 158.8
Melitene occupata à Clizaſthlane 61.56
Meludianum palatium 172.3
mendicus in Andronici gratiam exutus 128.51
menſa ſacra 28.2
[illegible] 23.3
Mercurium, irato Deo, Moly deſtituit 174.32
[illegible] 212.22
[illegible] 233.49
[illegible] 77.28
[illegible] 28.57
Meſene Thraciæ oppidum 248.57
Meſenæ excidium 309.25
[illegible] 243.58
Meſopotamitanus Conſtantinus 221.44
Meſopotamitanus Conſtantinus ab Euphroſyna eiectus 240.18
Meſopotamitanus & ſacrificus & aulicus 241.10
Meſopotamitanus ſublatus in altum, ut lapſu grauiore ruat 244.11
[illegible] 241.25
[illegible] 232.25
[illegible] 224.50
[illegible] 29.58
[illegible] 236.4
[illegible] 166.57
[illegible] 198.40
[illegible] 224.58
[illegible] 268.8
[illegible] 276.49
[illegible] 179.58
[illegible] 215.33
[illegible] 227.52
[illegible] 301.23
[illegible] 252.56
[illegible] 217.15
[illegible] 66.21
[illegible] 263.13
[illegible] 301.55
[illegible] 227.17
[illegible] 159.19
[illegible] 315.8
[illegible] 212.27
[illegible] 140.60
[illegible] 244.24
[illegible] 47.58
[illegible] 226.22
[illegible] 31.24
[illegible] 228.18
[illegible] 231.22
[illegible] 244.2
[illegible] 264.3
[illegible] 311.28
[illegible] 311.55
[illegible] 92.32
[illegible] 298.1
[illegible] 40.40
Michael Oxites monachus & patriarcha 27.21 & 41.4
Michael Stryphnus accuſator Meſopotamitani 244.18
[illegible] 218.59
Michaelis Comneni defectio 262.44
[illegible] 16.47
[illegible] 196.51
[illegible] 240.47
miles crudelitatis dat pœnas 68.14
miles rudis & ſine pectore, à Muſis et Gratijs alienus 294.50
militis gregarij fides erga Manuelem 92.42
militum indignatio contra Iosonem 27.28
militum perfidia & fucata excuſatio. 215.38
[illegible] 231.40
militaris diſciplina 152.56
poſt uictoriam 291.55
militaris diſciplinæ diſſolutio cauſa excidij imperij 106.20
militaris impietas & petulantia 150.11
licentia in uictos 251.33
Milij fornix 274.13
Minerua ut Occidentaliũ fautrix comminuta à plebe 126.15
[illegible] 272.18
[illegible] 242.60
Mitatum, ſynagoga Saracenorum. 273.40
[illegible] 164.50
[illegible] 249.10
[illegible] 99.49 & 184.2
[illegible] 277.4
moderatio etiam erga hoſtem adhibenda 283.56
Mogontinus Friderici Cancellarius dum Italicas urbes à Papa auellit, capitur 101.8
cum Mœnibus expoſtulatio 291.31
monachi aſſentatores Iſaacij 275.59
monachi barbati, & titulotenus monachi 105.23
[illegible] 189.27
monachis non prædia, ſed uictus præbitus à Manuele 204.51
[illegible] 159.56
[illegible] 237.61
monaſteria à frequentia hominũ remota eſſe debere 109.24
Monaſteriotis Leonis autoritas 178.37
[illegible] [illegible]
Monembaſia Siculis reſiſtit 38.8
[illegible] 134.12
Montiſferrati Marchio Conradus Cæſar 288.55
Mopſueſtia 86.54
Morabus fluuius 224.51
morbi in bello moleſtia 133.31
[illegible] 212.52
Morotheodorus 197.51.56
mortuorum lotio 281.54
[illegible] [illegible]
Muhumeti Iconienſis Sultani potentia & nobilitas 17.77
[illegible] 227
mulieres in fuga in medium agmen compulſæ 190.42
mulieres ſeruandi modi neſcij 257.41
mulierum amor noxius 271.50
munitio nulla ſine uiris fortibus defendi poteſt 39.15
muniriſſima loca diuinitus traduntur in manus hoſtium 39.27
Mundus, nauis Veneta 267.55
[illegible] 105
Murzufius Alexius Ducas Latinis reſiſtit 277.40
Murzufius perfidè occiſo Alexio regnum inuadit 279.27
Murzufli & Danduli irrita pactio 280.28
Murzufli fuga 281.57
Murzufli ingenium & uindicandæ libertatis ſtudium 279.27
Murzufli miſerabilis interitus 299.28
Murzufli rapacitas & irritus belli apparatus 277.48
Murzuflo cognati infeſti 280.3
[illegible] 218.22
[illegible] 212.24
Mylaſſens prouincia 262.46
[illegible] 180.15
Myriocephalon 89.22
[illegible] 217.58
[illegible] 150.38
[illegible] 192.39
[illegible] 230.40
[illegible] 185.54
Myſi ſeu Blachi Hæmi montis accolæ deficiunt 183.52
Myſi Conſtantiam & Varnam expugnant 264.36
Myſorum & Latinorũ pugna ad Serras 303.32
[illegible] 247.33
[illegible] 255.57

N

N[illegible] 294.22
natura corruptrix & futilis muliercula 23.38
natura quouis cibo ſuſtentatur 73.11
[illegible] 264.3
naufragorũ incolumitati conſultum ab Andronico 162.39
nauis maxima [illegible] 86.42
[illegible] 318.55
[illegible] 13.14
[illegible] 206.56
[illegible] 225.16
[illegible] 319.44
[illegible] 47.54
[illegible] 160.40
Neeman Stephanus Seruius à Manuele coercetur 80.5
[illegible] 181.41
[illegible] 226.14
[illegible] 213.29
Nephon monachus 41.41
[illegible] 250
neſcia mens hominum fati ſortiſq; futuræ 239.54
Neuzicum 213.19
[illegible] 215.8
[illegible] 290.6
Nicæa Bithyniæ metropolis expugnata ab Occidentalibus 9.28

Nicææ deditio 142.51
Nicæas capit Andronicum 34.23
Nicænſium ferocia 140.45
Nicephorus Palæologus Trapezuntios 114.36
Nicephorus ſpado accubitor Andronici 152.36
Nicephori Phocæ ſanctio contra monachorum auariciam 105.11
Nicetas Mundanus, patriarcha 200.43
Nicetæ præſulis Choniatæ præſagium de Manuele 110.42
[illegible] 300.32
Nicolaus Nicænus pontifex 142.51
Nicolai archiepiſcopi Corinthij interitus 313.29
Nilus Aegyptum irrigans 80.30
[illegible] 15.62
[illegible] 247.47
Niſus 138.53 & 224.58
Niſus munitur 68.59
Nix fortes obruens 197.22
Nobilitas mutatio Imperatorum incroſa 225.6
[illegible] 165.47
Nouennium ad triennium ob peccata contractum 214.25
[illegible] 195.51
[illegible] 190.44
[illegible] 98.62
[illegible] 92.25
[illegible] 234.18
[illegible] 317.35
[illegible] 38.10
[illegible] 65.2

O

Obſcœnitas indigna uiro docto. 110.15
obſcuritas tutior claritate 192.51
obſides à Friderico cæſi 205.52
obſidum timori data uenia 303.44
obſidionem lues & fames ſoluunt. 306.40
Occidentales Manueli formidabiles 100.42
Occidentalium expeditio in Palæſtinam 5.29
[illegible] 234.20
[illegible] 16.18
[illegible] 201.14
Oenæum Andronici receptus 210.1
officij & concordiæ neglectus 313
[illegible] 94.32
Ogygia urbs 185.8
[illegible] 256.51
[illegible] 225.20
[illegible] 248.28
[illegible], uinaria 177.11
[illegible] 194.26
[illegible] 113.14
[illegible] 222.27
[illegible] ibid.
[illegible] ibid.39
[illegible] 225.18
[illegible] 101.47
omina infelicis imperij 226.29
[illegible] 187.25
[illegible] 245.3
[illegible] 258
[illegible] 172.48
[illegible] 291.7
[illegible] 312.1
[illegible] 215.6
[illegible] 158.57
[illegible] 254.20
[illegible] 296.40
[illegible] 170.45
[illegible] 245.17
opifices Latinorum ædes direpturi, male tractantur 194.6
[illegible] 276.2
[illegible] 313.2
[illegible] 203.59
[illegible] 158.47
oraculum [illegible] de Comneniorum ſucceſsione 85.19
oraculum de Andronici moribus & interitu 176.61
oraculum de ſpacio imperij Manuelis 182.27
oraculum de Tauriformi rege 177.17
oraculum in periuros 96.18
oracula ambigua ad uitandum mendacij probrum 169.58
oracula de obitu Ioannis Comneni 21.51
oracula uana 155.6
[illegible] 275.17
Oreſtias Adrianopolis 139.23
Oreſtias Macedoniæ urbs 5.58
[illegible] 239.11
[illegible] 225.17 (178.61
[illegible]
[illegible] 165.50
[illegible] 270.48
[illegible] 291.21
[illegible] ibid.25
Orientales, Alemanos ferro, fraude, ueneno perſequuntur 34.14
Orientales Romani Occidentalibus non ſubueniunt 307.23
[illegible] 243.42
[illegible] 232.62
[illegible] 150.62
[illegible] 138.25 (176.26
[illegible]
[illegible] 196.59
[illegible] 249.51
[illegible] 17.35
[illegible] 265.61
oſtenta in Branæ defectione 189.60
[illegible] 203.18
[illegible] 101
[illegible] 142.46
[illegible] 167.37
[illegible] 215.49
[illegible] 211.26
[illegible] 215.4
[illegible] 124.13
[illegible] 293.59
[illegible] 209.14
[illegible] 299.26
[illegible] pro [illegible] 21.38
[illegible] pro [illegible] 65.19
[illegible] 310.33
[illegible] 258.56
[illegible] 155.28
[illegible]
[illegible] 222.16
[illegible] 219.4
[illegible] 275.16
[illegible] 216.51
[illegible] 273.56
[illegible] 112.50
[illegible] 193.6
[illegible] 279.26
[illegible] 247.60
[illegible] 108.54
[illegible] 286.16
[illegible] 294.56

P

Pacificationis ſpe deceptum aduerſarium adoriuntur Græci 239.10
Pactiarios 7.14
[illegible] 162.16
Padiates Theodorus contra Seruios miſſus 80.6
Pæones Hungari & Hunni 51.12
[illegible] 172.10
[illegible] 292.59
[illegible] 222.35
[illegible] 236.17
[illegible] 250 [illegible] ibid.17 [illegible] 275.48
[illegible] 38
[illegible] 161.48
[illegible] 10.25
[illegible] 250.18
Palæologus Alexius, gener Alexij 252.35
Andronicus 159
Michael 30.23
Palæologus Michael contra Siciliam mittitur 46.22
Palæologo Michaeli abrogatur imperium 48.24
Palæologus re bene geſta contra Siculos per calumniam reuocatur. 46.51
[illegible] 316.38
[illegible] 258.38
[illegible] 240.18
Palatinus miniſter 111.36
palatium à plebe diripitur 273.42
palatium in noſodochium mutatum 230.18
[illegible] 181.39
[illegible] 168.14
[illegible] 267.17
[illegible] 300.2
Pamphilum 306.46
[illegible] 161.58
[illegible] 242.61
Panaſiani Perſæ 98.50
[illegible] 280.42
Pangæus mons 255.6
[illegible] 241.60
[illegible] 136.25
[illegible] 239.62
[illegible] 298.42
[illegible] 3.27
[illegible] 242.62
[illegible] 271.35
[illegible] 259.48
[illegible] 244.4
[illegible] 223.44

Pantteugenus Isaacij proditor 223.51
παντελῶς μαλακῶς λογιζ[illegible] 298.37
παντὸς ἔργου ἐφάπτεσθαι καὶ προηγεῖσθαι [illegible] 320.52
πανοῦργοι καὶ πράγμασιν [illegible]. 268.10
ὁ πάνυ 204.53
[illegible] 237.28
πανώλεια δὲ παιδίον 162.60
* πάππον.] τατᾶ 218.19
Papa à Manuele concitatus Fridericum Roma excludit 101.6
παπᾶς.] ἱερεὺς 179.54
Papuces siue Pupaces 43.1
Papycij montis monasteria 210.23
παραβιάζομαι.] ἀναγκάζομαι 34.33
παράδοξος εἰκὼν [illegible] 292.60
παραγυμνοῦσθαι.] [illegible] 239.40
παρὰ δόξαν ἅμα καὶ κατὰ γνώμην 131.39
[illegible] 255.43
παράδοξον προσωπεῖον 295.22
[illegible].] [illegible] 48.58
παρακοιμώμενος 3.13 & 228.54
παραλλάξ.] ἀντεστραμμένως 38.58
[illegible].] συγκεχωρῆσθαι 248.6
παραλογίζειν 162.58
παραμονή.] [illegible] 271.46
παραπετάσμασι [illegible] 85.16
[illegible].] [illegible] 43.58
[illegible].] [illegible] 203.23
[illegible] 201.35
παρασύρεσθαι τῷ χρόνῳ 162.28
παρὰ τὰ διατεταγμένα [illegible] 162.17
[illegible] ἀνιᾶσθαι 263.17
[illegible] 172.32
παρέφερε.] μετεποίησε 221.45
[illegible].] [illegible] 28.4
[illegible] πᾶσαν ἀπανθρωπίαν [illegible]. 166.62
[illegible] 310.24
τὸ πάρεργον τοῦ ἔργου μεῖζον 289.9
[illegible] πᾶσι [illegible] 245.3
παρουσία 208.39
[illegible] 205.55
[illegible] 193.4
[illegible].] [illegible] 60.7
[illegible].] [illegible] 200.35
[illegible] 273.9
πᾶσα ὁ [illegible] 288.4
πάντας [illegible] 210.42
πάντων ἀγαθῶν [illegible] 238.22
πάντων [illegible] 115.32
πάντα [illegible] πράγματα 179.36
τὸ πάθος [illegible] 315.55
Pater maior est me, scrupulosius disputatum 107.34
patris delictum luit filius 211.17
ἡ πάτρα.] πατρὶς 281.7
Patræ nouæ 265.56
patriarcha apostolicus 291.26
patriarcha Theodosius cedit insanæ turbæ 133.34
patriarcha tyranni mancipium. 138.36
patriarchæ autoritate, Mariæ seditio compescitur 221.15
patriarchæ Camateri obitus 311.56
πατρίδος [illegible] 238.16
[illegible] 81.29
[illegible].] [illegible] 263.26
S. Pauli Comes 267.49 & 301.42
D. Pauli imago Andronici interitum deplorat 176.30
pauper liberali patrono fidelis 219.46
pax triboro redempta 183.18
pacis petitio cum ad bellum instructus fueris 89.40
Pazinacarum festum 9
peccata calamitatum caosa 180.39
pecuniæ rerum nerui 32.27
[illegible].] [illegible] 258.26
pedites ab equitibus in equos sublati 205.0
Pegæ urbs Hellesponti 296.32
πεῖρα τι πεῖρας 71.13
[illegible] 303.21
Pelagonis 46.28
Pelagoniæ opportunitas 51.27
[illegible] 86.48
[illegible].] [illegible] 42.44
Pentachur Phrygiæ 97.16
Pentapolitani Turcæ oppressi à Manuele 62.28
[illegible] 227.8
[illegible] 190.28
[illegible], [illegible]. 172.34
[illegible] 222.17
[illegible] 223.29
[illegible] 201.48
[illegible].] [illegible] 193.39
[illegible].] [illegible] 222.4
[illegible] 268.62
Peræa obuersa Orienti ibid.
[illegible] 274.23
[illegible].] [illegible] 14
perforatus lapis 269.17
[illegible] 242.46
[illegible] 222.43
[illegible] 279.24
[illegible] 233.18
[illegible].] [illegible] 93.31
[illegible].] [illegible] 280.7
[illegible].] [illegible] 48.53
[illegible].] [illegible] 101.61
Perinthi excidium 909.60
[illegible].] [illegible] 72.37
[illegible] 312.32
[illegible] 236.33
[illegible] 99.56
[illegible] 24.57
[illegible] 214.45
[illegible] 174.22
[illegible].] [illegible] 15.19
[illegible].] [illegible] 42.35
[illegible] 212.57
[illegible] 321.53
[illegible] 231.22
[illegible] 12.35
[illegible].] [illegible] 234
[illegible] 140.38
Persæ etiam post pacem Romanis infesti 96.20
Persæ fugiendo pugnant 88.33
Persarmenij 106
Petebinus Antiochenus satrapa, siue rex, Manuelis socer 38.22
[illegible].] [illegible] 270.19
[illegible] 174.30
[illegible] 297.44
Petraliphæ fratres 42.61
[illegible].] [illegible] 858
[illegible] 252.43
Petrus Blachus defectionis Mysorum autor 183.19
Petri Blachorũ regis interitus 233.40
Petrus Mysus diadema sumit 185.9
Petrus Plancius Asianas urbes occupat 296.28
[illegible] 300.18
[illegible] 306.58
[illegible] 158.59
Peucia locus 114.34
[illegible] 274.17
[illegible] 235.32
Phaeton stulti principis exemplum 183.11
[illegible].] [illegible] 267
[illegible].] [illegible] 107
[illegible].] [illegible] 258.12
[illegible] 129.4
[illegible] 172.54
[illegible] 271.56
[illegible] 268.40
[illegible] 162.16
[illegible] 149.35
[illegible] 136.16
[illegible].] [illegible] 156
* [illegible].] [illegible] 227.13
[illegible] 169.34
[illegible] 295.18
Pherepi expugnatio 15.2
[illegible]. 249.13
[illegible] 219.29
[illegible] 229.18
[illegible] 170.55
[illegible] 163.27
[illegible] 275.37
[illegible].] [illegible] 179.61
Philadelphienses ad Andronicum deficiunt 232.48
Philadelphiensium ingenia leuitas 232.48 perfidia erga Alemannos 204.2
Philadelphium 274.29
[illegible].] [illegible] 214.30
[illegible] 272.49
philautia cæcos facit 222.57
[illegible] 204.3
Philippa Alexio Pannonio nubit 85.26
Philippa Calamanũ aspernatur 70.57
Philippa Petebini filia Andronici amore capitur ibid.18
Philippopolis à Blachis uastata 308.21
Philocalius Choniatæ successor datus 279.33
[illegible] 194.9
Philomelij excidium 204.17
* Philomolpi 313.35
Philopatium exterius 106
[illegible] 241.48
[illegible]

φιλοσοφῶν τὰς ὀδύνας 247.18
φιλοσοφία [illegible] 165.45
[illegible] 300.35
φιλοχρηματίαν νοσῶν 267.5
τοὺς φιλοπλόους ἀναγκαστικῶς ἐγγράφειν 298.47
τὰ φίλτατα.] οἱ υἱοί 193.52
[illegible] 279.8
[illegible] 271.54
[illegible] 18.52
[illegible] 202.58
[illegible] 223.15
[illegible] 224.18
[illegible] 297.29
φόρημα.] [illegible] 99.28
φόρημα.] [illegible] 222.54
[illegible] 274.33
[illegible] 179.46
[illegible] 161.6
[illegible] 249
[illegible] 299
[illegible] 273.33
φράγγοι.] Ἰταλοὶ 37.34 Λατῖνοι 18.27
[illegible] συνθήματα 260.7
[illegible] 209.56
[illegible] 73.9
Phrerij Hierosolymitani 145.37
[illegible] 163.1
[illegible] 245.16
τὸ τοῦ φρονήματος [illegible] 307.23
τὸ τοῦ φρονήματος [illegible] 113.26
[illegible] 279.59
[illegible] 167.8
[illegible], pro τοῦ [illegible] 180
[illegible] 152.27
Phrygia superior 26.36
[illegible] 291.22
[illegible] 172.28
φύλαξ τῶν ἔσω ταμιείων 263.30
[illegible] 99.60
[illegible] 100.1
[illegible] 94.16
[illegible] 262.62
[illegible] 252.47
[illegible] 23.38
[illegible] 116.43
φωνῶν ἀπὸ γαστρὸς 100.11
[illegible] 79.18
Pigæ à Petro Plancio occupatæ 315.6
pignora recepta, pecunia non reddita 169.57
Pirene fons Acrocorinthi 59.9
Pisanæ copiæ 219.14
Pisani cōtra Venetos concitati 267.12
Pisanorum & Venetorum reconciliatio 275.32
piscatores classem uincunt 188.13
[illegible] 246
[illegible] 305.47
Pithecanæ munitiones 27.60
Piza expugnata à Romanis 14.27
Plancius Petrus Pegas occupat 315.5
[illegible] 299.18
[illegible] 202.44
[illegible] 265.14
[illegible] 311.28
[illegible] 291.53
Pleæ Comes 302.7 occiditur.
55 Doloicus 267.49
plebs temeraria 118.15
plebis intemperies 273.13
[illegible] 163.46
[illegible] 278.3

[illegible] 162.7
[illegible] 290.22
[illegible] 29.25
[illegible] 84.23
[illegible] 290.48
[illegible] 260
[illegible] 225.18
[illegible] 150.18
[illegible] 142.6
[illegible] 179.46
Plusias 314.27
[illegible] 238.39
[illegible] 106
[illegible] 242.40
[illegible] 263.11
[illegible] 81.8
[illegible] 221.8
[illegible] 176.57
[illegible] 117.32
Podagra ex superbia simulata 279.46
[illegible] 293.16
[illegible] 219
[illegible] 193.60
[illegible] 150.48
[illegible] 137.60
[illegible] 98.60
[illegible] 179.19
[illegible] ibid.56
[illegible] 305.14
[illegible] 245.56
[illegible] 305.25
[illegible] 245.48
[illegible] 239.15
[illegible] 310.55
[illegible] 159.47
[illegible] 176.9
[illegible] 288.12
[illegible] 236.4
[illegible] 284.57
[illegible] 298.41
[illegible] 113.32
pollicitatio & liberalis & prudens. 102.21
[illegible] 114.11
[illegible] 107
[illegible] 43
[illegible] 245.60
[illegible] 162.12
[illegible] ibid.52
[illegible] 311.11
[illegible] 258.10
[illegible] 215.8
pomum amatorium 74.38
[illegible] 296.44
[illegible] 280.25
[illegible] 275.48
pontifex Romanus pacem inter Manuelem & Rogerium conciliat. 49.32
populus ob diuinam maiestatem potius quàm Imperatoriā læsam punitur 213.31
populi affectus grassante tyranno. 147.42
populi perfidia, leuitas & crudelitas. 175.28
[illegible] 219.60
[illegible] 187.59

portæ aperiendæ ratio 4.33
[illegible] 34.11
[illegible] 12.54
Praca 16.51
præsentia magis afficiunt quàm absentia & futura 146.36
[illegible] 236.17
[illegible] 28.57
[illegible] 216.5
[illegible] 262.15
[illegible] 239
[illegible] 67.50
[illegible] 219.62
[illegible] 233.20
[illegible] 172.38
[illegible] 84.45
primogenitorum prærogatiua 23.29
princeps mollis Reipublicæ calamitas 271.45
principis insula 126.46
principijs obstandum 102.51
principum uita solicita, suspiciosa, tyrannica 72.2
[illegible] 262.62
Pristhlaba urbs Ogygia 185.7
[illegible] 181.9
[illegible] 274.62
[illegible] 99.37
[illegible] 222.10
[illegible] 155.21
prodigium pueri capitonis 114.7
prodigia atrocissima cladem non prænunciata 284.11 & 263.61
[illegible] 147.55
[illegible] 272.12
[illegible] 299.57
profusio rapinas parit 202.47
[illegible] 227.49
[illegible] 243.22
[illegible] 237.25
[illegible] 132.46
[illegible] 220
[illegible] 1.4
[illegible] 296.24
[illegible] 269.60
[illegible] 5.35
[illegible] 250.15
[illegible] 270.46
proœmium calumniatoris [illegible] 240.48
[illegible] 21.14
Propontis ad Branam deficit 181.3
Propontidis amœnitas 197.10
Prosacum Blachorū munitio 249.30
de Prosaci oppugnatione deliberatio ibid.57 & 250.56
[illegible] 252.58
[illegible] 227.29
[illegible] 237.60
[illegible] 155.27
[illegible] 202.9
[illegible] 219.46
[illegible] 144.14
[illegible] 222.13
[illegible] 157.38
[illegible] 294.6
[illegible] 16.38
[illegible] 228.12

[illegible] 217.31
τὰ προόντα τὰ ὑπάρχοντα 157.61
[illegible] 238.62
[illegible] 168.51
[illegible] 300
[illegible] 302.17
Prosochus 27.55 & 13.17
[illegible] 81.60
[illegible] 145.22
Prote insula 126.46
Protosebastos Alexius liberalitate suos in officio retinet 123.7
Protosebastus in uincula coniectus excæcatur 115.34
Protosebasti classis contra Andronicum 114.32
Protosebasti ignauia, parsimonia, excæcatio 116.6
[illegible] 72.58
[illegible] 235
Prouidentia alios alijs rationibus ad destinatum finem perducit 209.37
cum Prouidentia expostulatio 36.56
[illegible] 244.18
[illegible] 106
[illegible] 204.6
prudens cunctatio salutaris 55.25
Prusæ excidium 143.43
Prusæ irrita obsidio 296.44
Prusenum castellum 202.6
[illegible] 86.9
[illegible] 240.32
[illegible] 120.15
[illegible] 222.3
[illegible] 3.15
[illegible] 306
[illegible] 29
[illegible] 295.52
[illegible] 238.34
[illegible] 167.53
Pseudalexij seditio 207.33 & 228.16
interitus 208.46 & 229.16
[illegible] 185.47
[illegible] 120.8
[illegible] 104.30
[illegible] 131.26
[illegible] 23.6
[illegible] 4.13
[illegible] 184.43
[illegible] 269.15
[illegible] 296.47
[illegible] 161.51
[illegible] 254.48
[illegible] 291.51
[illegible] 274.8
[illegible] 264.8
[illegible] 207.38
[illegible] 300.9
[illegible] 171.49
Pterygionites ueneficus 230.57
[illegible] 195.56
pulex fabulosus 244.18
puellarum facies luto pro fuco infectæ in fuga 190.11
pueri duo Imperatoris Imperatores. 217.19
Pupaces ob Andronici fugam adiutam plectitur 66.23
Pupaces ad Corcyram ascendit incolumis 41.48
Posgusa palus à Ioãne Comneno subacta 19.37
Puzenus quæstor Manuelis 289.10
Puzeni autoritas, inhumanitas & sordes 293
[illegible] 105
[illegible] 192.25
[illegible] 174.47
pyræ incensæ ad speciẽ maioris exercitus 114.15
[illegible] 159.18
[illegible] 247.13
Pyramus fluuius 26.53
[illegible] 214.15
Pythiæ thermæ 205.21
[illegible] 80
[illegible] 222.44

Q

S. Quadraginta martyrum templum 166.24
quæstio de incarnati Dei oblatione. 107.7
querela de corrupto statu Reipublicę 146.36
qui occasionem malo præbet, aut id cum possit, non prohibet: mali autor habetur 29.45

R

RAcendytes Antigoniomonasteriensis 248.60
Radæstus urbs 222.9
Raimundus Antiochiæ princeps. 14.20 Ciliciam infestat 27.51
rapacitatis pœna 143.34
rara exempla non pro legibus habenda 3.26
regni nouitas turbulenta 26.23
reipublicæ interitus causæ 240.7
religio non disputationibus, sed uitæ sanctimonia declaranda 165.30
Rentaceni Basilij supplicium 153.57
rex terrenus Deus 219.45
regi non uacat indulgere genio 238.3
regum diuina in extremis periculis defensio 92.4
regum libido effrenata 200.35
regij pueri neglecta educatio 113.21
regibus suspecti uiri præstantes 52.19
Rhædestus Thraciæ 248.48 & 305.10
Rhadæsti excidium 309.22
[illegible] 307.2
[illegible] 248.59
[illegible] 209.27
[illegible] 289.21
[illegible] 105.48
[illegible] 71.11 & 200.46
[illegible] 214.4
Rhegium Proponitidis 230.25
[illegible] 235.55
[illegible] 85.60
[illegible] 143.32
[illegible] 187 [illegible] 84.15
[illegible] 37.56
[illegible] 138.28
[illegible] 151.48 [illegible]
[illegible] 29
[illegible] 49.50
[illegible] 29.34
[illegible] 261.58
[illegible] 215.15
[illegible] 280.51
[illegible] 305.16
Rhyndacus fluuius, & oppidum 11.3
[illegible] 1.14
[illegible] 275.10
[illegible] 47.40
Richardus Siculus nauarchus à Branæ captus 179.19
Rogerius Siculus Corcyram capit. 37.48
(76.14
Romana statua erecta uictoriæ ergò
Romanus Calizæ princeps 259.12
Romani Diogenis clades Persica. 16.10
Romani, id est Græci, modesti 151
Romani à Latinis repudiati, Blachorum ope urbes ad defectionem impellunt 196.15
Romani cæduntur à Blachis ibid. 11
Romani & à Scythis & à Latinis affliguntur 303.15
Romanorum, id est Græcorum imitatrix factę Alemannis 136.3
Romanorum cædes ad Arcadiopolim 101.47
Romanorum cadauerib. insultatur à Turcis 95.40
Romanorum ignauia 316.40
Romanorum militũ perfidia 315.40
Romanorum trepidatio 94.3
rosæ inter spinas nascuntur 161.51
Rossi Scythæ hyperborei 65.4
Rucradinus Caichosroen pellit 252.28
Ruricas Ciabæ princeps 259.34
Rusium 309.1

S

SAbbatius Armenius 119.8
[illegible] 200.49
sacerdos Asani interitum denunciat. 231.59
sacerdos profana ne tractet 243.10
sacerdotij temeraria abrogatio 244.34
(129.37
sacra pecunia imperatorum præda
sacri belli detestatio 121.40
sacrilegiorum deploratio 281.45
sacrilegijs ascripta causa Byzantini excidij 273
[illegible] 35.29
sagittæ auratæ per ludibrium Byzantium coniectæ 50.43
sagittarius Persa insignis 99.29
[illegible] 90.35 & 91
Salomonis libri 71.51
[illegible] 293.10
Sarnes Ameras 18.12
[illegible] 74
sanguinis mutua gustatio in fœderibus 102.49
sapiẽtia humana fati ministra 170.24
[illegible] 73.13
[illegible] 143.60
Saracenicum fœdus 201.49
Saraceni Latinis humaniores 254.20
Saracenorũ synagogæ direptio causa incensæ urbis 237.32
Sardanapales 260.27
Sardica spoliata ab Hunnis 931
Sardica Triaditza 51.18
[illegible] 9.55 [illegible] 47.40
[illegible]

σκάλα.] κλίμαξ 41.43
ſcala turrita in Corcyræ oppugnatione confringitur 41.48
ſcalæ ex funibus 270.16
[illegible] 280
[illegible] 295.11
[illegible] 235.60
[illegible] 282.48
[illegible] γνώμης 117.51
[illegible] 261.54
[illegible] 5.10
[illegible] 81.55
[illegible] 48.20
[illegible] 222.16
[illegible] 292.30
[illegible], ſunt, &c. 54.3
[illegible] 219.17
[illegible] 199.
[illegible] 127
ſcincus beſtiola uenerem excitans. 150.37 (74.27
Sclerus Seth excæcatus ob Magiam.
Scopia 304.33
ſcorta militibus grata 152.55
* [illegible] 196.19
[illegible] 91.15
Scula imperatoris 270.23
affinis 5.23
Scrugus Acrocorinthum confugit. 300.59
Scurus Alexij imperatoris filiam Eudociam ducit 299.18
Scurus Leo Nauplij tyrannus 297.45
[illegible] 43.34
Scutarium 269.3
Scutariū palatiū ad Damalim. 109.17
[illegible] 187.48
Scythæ arte profligati à Com. Ioanne 7.45
Scythæ Blachis opem ferunt 181.46
Scythæ fugiendo pugnant 196.33
Scythæ impetu, non obſidione pugnant 248.55
Scythæ quo pacto Iſtrum tranſeant. 48.2
Scythæ Thraciam uaſtant 303.38 & 308.50 ſuis dæmonibus homines immolant ibid.
Scytharum incurſio in Macedoniam, 252.22 in Thraciam 248.18
Scytharum ſepulturæ 311.30
Scythicum uallum 8.10
Sebaſtianorum fratrum ſupplicium 148.30
σεβαστοκράτωρ 5.10
[illegible] χρῶμα 116.25
ſeditio armis oppreſſa 218.40
ſeditio quietum hominem non patitur 191
ſeditioſorum bonum principium & malus finis 118.40
[illegible] 224.3
[illegible] 187.62
[illegible] 106.58
[illegible] 48.23
Selybria inuiolata à Scythis 310.31
Selybria receptus Choniates 292.19
[illegible] 53.18
Senacheribus inſidiatur Balduino. 294.56
[illegible] 50.6
ſepulchrorum uiolatores moriuntur 257.45
[illegible] 263.54
ſerpens cauda incedens 114.3
ſerpentis præſtigiæ 74.46
[illegible] 303.62
ſerræ incenduntur 305.59
Seruij ad Nicomediam habitare iuſsi 9.18
Seruij ſeruire ſoliti 9.9
Seruij ſubacti à Manoele 46.58
Seruij Triballi 9.5
Seruiorum Zupanus uictus 214.51
[illegible] 107.8
[illegible] 185.58
Sethus Magus Andronico exitum prædicit 169.48
Sezenus pecunia incolumitatem redimunt 15.14
81 pro 18 169.48
Sibylla philoſopha ab utero matris. 217.32 (258.12
[illegible]
Siciditès Michael excæcatus ob Magiam 74.48
Siciditès monachus hæreſiarcha 255.38
Siciditæ ſcriptum de diuinis myſterijs 75.17
Siciliæ rex Romanis prouincijs infeſtus 52.20
Siculæ claſsis calamitates 180.42
Siculi à Brana in tractatione pacis cæſi 278.57
Siculi capti miſerabiliter tractati 181.20
Siculi exercitus diuiſio 158.8
Siculorum naues 280.42
Siculis ſecuritas & legionum diuulſio nocet 178.15
Siculum bellum recrudeſcit 50.26
[illegible] 16.27
[illegible] 222.30
Sigus fluuius 219.9
ſilentium mulierem decet 192.18
ſimilium rerū narratio faſtidium parit 63.50
ſimulatione occupationum & mora eludenda mulierum importunitas 5.21
Sirmium, Zeugminum 47.44
[illegible] 72.25
[illegible] 261.47
[illegible] 223.26
[illegible] 34.47
Smoleni 265.33
[illegible] 255.7
[illegible] 160.19
[illegible] 103.28
Sodomitico incendio ſimilis tyranni iracundia 161.55
Solomon Laodicenſis archiepiſcopus 62.57
[illegible] 201.54
Solymæ Perſæ legatio apud Manuelem 61.52
[illegible] 287.56
ſomnio patriarcha factus 200.54
Sophianus Pandocheum 220.25
D. Sophiæ templum 221.57
eiuſdem allocutio 291.6
[illegible] 288.3
[illegible] 279.28
[illegible] 172.59
ſortitio prouinciarum nondum ſubactarum 293.16
ſortitionis ritus in regijs comitijs ibid. 41
Soſthenij monaſterium 108
[illegible] 235.16
Sozopolis Pamphyliæ urbs capta à Comneno Ioanne 7.9
ſubacta à Sultano 132.9
[illegible] 265.25
[illegible] 93
[illegible] 299.58
[illegible] 255.46
* [illegible] 275
[illegible] 54.62
Sphoracium 289.30
ſponſa nihil comedit 252.16
Spyridonacæ defectio 265.27
Stagira, Macro 215.40
[illegible] 236.4
Stanum 265.57
[illegible] 243.24
[illegible] 128.9
[illegible] 195.45
[illegible] 273.16
Stemmachus caſtellum 257.16 & 315.19
ſtellæ interdiu uiſæ 189.60
Stephanus Hunnorum rex 9.45
ueneno tollitur 64.40
Stephanus Manuelis affinis 63.41
Stephani Conſtantini aſtrologi interitus 291.52
[illegible] 190.27
[illegible] χεῖρα 86.62
[illegible] 96.7
[illegible] 78.41
[illegible] 316.10
[illegible] 182.1
[illegible] 222.5
ſtrategema Comneni Ioannis contra Sozopolitanum 7.20
ſtrategema per ſpeciem petendæ pacis, hoſtem incautum reddere 7.53
[illegible] 300.4
[illegible] 7.57
[illegible] 299.52
[illegible] 233
[illegible] 62.48
[illegible] 203.15
[illegible] 269
Strummiza 141.51 & 149.50
Stryphnus Michael claſsis dux 268.52
[illegible] 100.4
ſtultitiæ opinio comes fruſtrationis 197.28
Strumpium 214.57
[illegible] 289.31
Styppiota Camatero Logothetæ ignoſcit 52.2
Styppiota Theodorus 29.1
Styppiotes Theodorus ob Camateri Logothetæ calumnias cæcatur 56.2
Styriones Calaber 338.18
Sublei inſtauratio 88.42
ſuburbana ædificia diripiuntur & incenduntur 193.56

[illegible]

[illegible] 252
Sultanus Iconij in Oriente graſſatur. 112.6
Sultanus Manueli ultrò pacem offert 94.40
Sultani pœnitentia de pace Manueli data 96.22
[illegible] 110.21
ſupercilium triſte & continuum 127.46
ſupercilia coniuncta 217.60
[illegible] 293.16
[illegible] 272.46
ſupplicum habitus 145.11
ſupplicibus parcendum 220.42
[illegible] 292.46
[illegible] 268.51
[illegible] 199.52
[illegible] 290.44
[illegible] ibid.50
ſycophanticum exordium 249.11
[illegible] [illegible]
ſymbolū ab imperatoribus ſcriptum. 226.32
[illegible] 215.48
[illegible] 191.52
[illegible] 44.58
[illegible] 220.49
[illegible] 218.23
[illegible] 190.48
[illegible] 102
[illegible] 240.62
[illegible] 59.1
Synademus 303.11
[illegible] 48.51
[illegible] 222.28
[illegible] 290.51
[illegible] 185.56
[illegible] 107.19
[illegible] 228.27
[illegible] 237.46
[illegible] 271.42
[illegible] 96.15 [illegible] 279.47
[illegible] 234
[illegible] 268.12
[illegible] 276.3
Synodi 274.14
[illegible] 139.27
[illegible] 196.57
[illegible] [illegible]
[illegible] 254
[illegible] 21.9
[illegible] 161.40

T

[illegible] 161.41
[illegible] 219.31
[illegible] 310.61
[illegible] 328.2
[illegible] 203.43
[illegible] 231.5
[illegible] 283
[illegible] 100
[illegible] 30.18
[illegible] 242.14
Tamiathus urbs Aegypti à Manuele oppugnata 80.45
[illegible] 157.59
[illegible] 66.10
[illegible] 262.12
Tangres Iſaacij gener 207.14
Taniſmanius Gaſtamonem recuperat 10.40
Taniſmanij 17.02
Tantali direptio 245.48
[illegible] 195.14
[illegible] 195.4
[illegible] 291.14
[illegible] 82.26
[illegible] 267.52
Taronites Gregorius 5.43
Tarſia 123.45 Nicomediæ uicina 209.7
Tarſus capta à Romanis 11.43
[illegible] 280.12
Taurocomus 205.34
Tauroſcythæ hoſpites immolant. 156.19
Tauroſcytharum diſsidia 259.33
[illegible] 217.53
[illegible] 181.41
Taxara Colonia 258.19
[illegible] 32.57
[illegible] 47.02
[illegible] 249.45
[illegible] 192.11
[illegible] 222.30
[illegible] 201.7
[illegible] 249.46
[illegible] 270.21
[illegible] 141.21
[illegible] 287.60
[illegible] 169.14
[illegible] 68.26
[illegible] 155.42
tempeſtas cū prælio atrocißimo coniuncta 91.19
templum ingreſſu Turcorum profanari 208.58
tempus mutat omnia 263.55
tenacitas & ſuperbia Imperatoris pernicioſi belli cauſa 163.25
Tenebrium 81.59
[illegible] 185.58
[illegible] 174.41
[illegible] 100.9 [illegible] 18.46
Terebinthus inſula 131.50
Teres Latinorum dux 109.3
[illegible] 195.27
Ternobus Hæmi urbs 232.55
Ternobus ſiue Trinobus 302.52
teſtudo Magica 73.48
[illegible] 269.56
[illegible] 164.60
[illegible] 105
[illegible] 267.48
[illegible] 175
[illegible] 96.6
[illegible] 133
[illegible] 207.45
[illegible] ſpado 130.30
[illegible] 99.53
[illegible] 74
[illegible] 281.40
[illegible] 94.42
[illegible] 232.30
[illegible] 244.48
[illegible] 246.7
[illegible] 290.8
[illegible] 268.13
[illegible] 9.10
[illegible] 158.20
[illegible] 161.27
[illegible] 149.31
Thebæ captæ à Siculis 38.32 à Serro 299.20
[illegible] 290.11
[illegible] 276.42
[illegible] 242.50
Themiſtoclis inſomnia 39.47
Theodora ab Andronico in exilium ſeducta [illegible]
Theodora neptis Manuelis pellex 103.21
Theodoræ filius ex Manuele ibid.
Theodorus Balſamus Antiochenus, ab Iſaacio aſtute circumuentus. 201.12
Theodorus Daſiotes 26.19
Theodorus martyr Corinthi 39.35
Theodorus Philadelphiēſis ab Erico profligatus 297.14
Theodori martyris ſepulchrum unguentum ebullit 150.34
Theodoram captam ſequitur Andronicus 214.34
Theodoſios patriarcha à Protoſebaſto Alexio puſſus reſtituitur 121.4
Theodoſij patriarchæ aduerſatio Machometico deo 102.3
Theodoſij patriarchæ & Andronici congreſſus 127.41
Theodoſius patriarchatu cedit 131.45
Theodoſius Protoſebaſti maleficium beneficio penſat 126.3
[illegible] 131.28
[illegible] 200.57
[illegible] 272.32
[illegible] 75.17
[illegible] 183.21
[illegible] 295.48
[illegible] 222.39
[illegible] 270.30
[illegible] 320.16
[illegible] 60 (311.21
Theſſaliæ montana Magna Blachia.
Theſſalonica afflicta à Bonifacio marchione 295.46 capta à Siculis 149.5
Theſſalonica cauſa diſsidij inter Balduinum & Bonifacium 295.25
Theſſalonicenſium capta urbe miſeriæ 149.52
[illegible] 55.21 & 155.62
[illegible] 159.6
[illegible] 293.24
[illegible] 201.2
[illegible] 164.4
[illegible] 204
[illegible] 174.5
[illegible] [illegible]
[illegible] 298.50
[illegible] 243.6
[illegible] ibidem
[illegible] 228.45
[illegible] 155.39
[illegible] 54.11

Thomas

Thomas Venetus patriarcha Byzantinus 306.33
Thracia uastata à Scythia 308.50
Thraciæ uastitas à Scythis & Blachis facta 311.47
θρῶ.] ἰδὲ 76.60
Thule 240.9
θυγατέρα.] θυγατὴρ, ex accusatiuo Barbarus facit nominatiuum 263.49
θύειν καὶ [illegible] τὸ πάσχα τὸ μυστικόν. 220.9
θύειν τὰ γαμήλια 58.18
θυμὸς [illegible] 194.23
ὁ θυμὸς τοῦ [illegible] 221.42
θυμῷ [illegible] 208.6
θυμὸν [illegible] 313.54
θυμοσοφῶν 216.1
θυμῷ χρῶ [illegible] 310.17
θυτικὸν 269.30
[illegible] 57.58
θωράκια [illegible] 15.49
τὸ μὲν τῷ [illegible] ἐν [illegible] τὸ δὲ τῷ [illegible] 113.23 (45
[illegible] 151
τίθεσθαι παρὰ [illegible] 104.50
[illegible] 1.38
[illegible] 142.2
[illegible] 277.30
timiditas cladis & interitus autor. 77.46
Timothei Atheniensis rete 214.8
[illegible] 241.2
[illegible] 190.45
[illegible] 161.
τίτανος.] ἄσβεστος 34.47
Titus Hierosolymitanum templum ueneratus 121.47
[illegible] 236.40
τὸ ἀφ᾽ [illegible] 221.43
τὸ ἐν [illegible] 157.7
τὸ μὴ [illegible] 255.6
τὸ τ [illegible] 196.27
τὸ δὲ [illegible] 132.59
τὸ τ [illegible] 309.41
τὸ τ [illegible] 295.59
[illegible] 226.28
[illegible] 207.
[illegible] 252.13
[illegible] 235.19
[illegible] 207.
[illegible] 243.53
τόμοι.] [illegible] 116.56
[illegible] 292.59
tonitru ruinam sapientum significans. 107.32
[illegible] 238.7
τὴν δόξαν [illegible] 128.23
τὴν ἐν [illegible] 17.42
[illegible] 277.47
tormentis excussa saxa 251.40
Toruicis Constantini interitus 316.
Torusses Armenius 5.3
[illegible] 16.37
[illegible] 234.
[illegible] 155.42
[illegible] 73.22
[illegible] 219.
[illegible] 280.8
[illegible] 235.
τριχίλαυτ@ 189.58
[illegible] 211.21
Triadiza Sardica 311.13 & 368
Triballi Serui 9.4
[illegible] 200.49
[illegible] 138
[illegible] 268.15
[illegible] 251.
[illegible] 217.36
Tripolitanus Comes 14.23
Tripsychus Basilius Zeugminum instaurat 63.34
Tripsychi excæcatio 157.
triumphus Manuelis terræmotu impeditus 59.43
triumphi magnifica impostura 47.60
[illegible] 274.
trophæa Barbarica 312.15
[illegible] 291.58
[illegible] 53.
Tunium 31.32
τύρα.] [illegible] 55.6
[illegible] 13.58
Turci Alemanniam infesti 34.15
Turci perfidiæ suæ Friderico dant pœnas 204.24
de Turcarum grassationibus & potentia expostulatio cum Deo 58.40
ad Turcicam expeditionem exhortatio egregia 35.10
[illegible] 247
ὁ τύχης [illegible] 111.43
τύχη [illegible] 310.46
τύχης [illegible] 230.57
τύχης [illegible] 281.12
τύχης [illegible] 282.18
[illegible] 292.59
Typhon cenocepa 169.13
Typhon & Osiris 226.17
[illegible] 18.51
[illegible] ibid.
[illegible] 257.20
[illegible] 185.35
[illegible] 26.12
tyrannicæ seruitutis miseriæ 161.31
tyrannicum ministerium à filio recusatum 136.3
tyrannus Ioannes certè diuinat 170.24
tyrannus omnibus formidabilis 148.
tyranni consilium diuinitus impeditum 165.6
tyranni metu uitæ & imperij amittendi grassantur 161.42
[illegible] 279.44
[illegible] 21.37
[illegible] 309.
[illegible] 86.58

V

Varietas militum & armorum hosti formidabilis 15.18
Varna expugnata à Mysia 264.38
uictoria largitiones attrahit 63.4
[illegible] 312.57
uelo occultatus auditor calumniarum 56.34
ueris sectæ impositum uenenum 64.48
Veneta classis Byzantium pergit 168.52
Veneti à Manuele spoliati, populantur insulas 86.40
Veneti ab Angelis exagitati 207.
Veneti Manueli insultant 44.15
eidem conciliati 100.
Veneti multi Constantinopoli considerunt 86.
Veneti quindecim auri centenarijs promissis Manueli reconciliantur. 87.21
Venetorum & Manuelis controuersiæ 86.5
Venetorum & Pisanorum reconciliatio 273.32
Venetorum & Romanorum ad Corcyram seditio 44.2
uicissitudo rerum 115.
uictoria ancipiti non dimicandum. 97.51
uictoria omnia insolens 150.44
uictoriæ moderandum 312.19
uictoriæ [illegible] diuinitus punitur. ibid. 2 (73.26
uindicta sontes tandem assequitur.
uinolus locus, [illegible] 177.10
uiridis color Sebastocratoris 116.
uirtus uel hosti uenerabilis 191.36
uiua uirtutū assiduitate tegūtur 221.
uiua corpora iuncta mortuis 311.
uiui sepulti cum cadaueribus 32.
[illegible] 224.
[illegible] 76.
unctiones ad lasciuiam 160.
unguentū ex Demetrij martyris sepulchro ebulliens 113.
Volcus Triballus 264.
uoluptas imperatoris officio antiquior 197.
urbis allocutio 291.
urbium captarum numerus numero militum maior 296.13
Vresis Seruius subactus à Manuele. 47.24
Vitilalonea 203.
uulgus insolentem dictionem miratur 1.51
uulgus potentiorum cladibus insultat 192.53
uxoris pudicitia cæde uindicata 68.8

X

Xanthia 255.5 & 294.
Xene adamata ab aulicis 115. 4
[illegible] 160.18
Xene formosissima Antiochena Manueli nubit 58.26
Xene Protosebasti propugnatrix. 123.31
Xenç imagines 165.
Xene imperatricis miserabilis interitus 134.44
[illegible] 55
Xerus Manuel sagittarium Persam occidit 99.
Xerxis nauarchus 130.42
Xiphilinus Georgius patriarcha 201.52
Xiphilini legati perfidia 124.
[illegible] 252.55
Xylocerci porta 200.12
[illegible] 252
[illegible] 106

Zaces

Z

ZAces Perſa Romanos à tergo inuadit 16.13
[illegible] 226.5
[illegible] 185.51
[illegible] 79
[illegible] ibidem
[illegible] 276.61
[illegible] 295.11
[illegible] 105
Zeugminum.] Sirmium 47.44
Zeugminum à Com. Ioanne captum. 9.52 ab Hunnis occupatum 64. 56 à Manuele recuperatum 68.1
[illegible] 301.28
[illegible] 220.28
[illegible] 240.51
Zicandlas Baſilius Turcos perſequitur 63.8
Ziziluces 25.43
Zinziluces Baſilius parum proſperè pugnat cum Hungaris 51.46
Zinziphizes 157.48
Zumprus 166.34
Zupanus Seruiorum uictus 214.52
Zurulus urbs Thraciæ 248.40
Zuruli excidium 309.45
Zybrizæ clauſtra 90.2
[illegible] 84.51
[illegible] 290.16
[illegible] 302.31
[illegible] 47.49
[illegible] 78.07
[illegible] 303.32
[illegible] 155.18
[illegible] 175.49
[illegible] 38.33

FINIS.

BASILEAE, EX OFFICINA [redacted]
[redacted], *Anno ſalutis humanæ* M. D. LVII.
Menſe Auguſto.